Digitized by Google

BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
RACCOLTA
VILLAROSA
I
87
NAPOLI

Digitized by Google

597563

SEBASTIANI

GVAZZINI

DE CIVITATE CASTELLI IC.

IN ROMANA CVRIA CAVSARVM CRIMINALIVM
Advocati Primarij, & poſtea Locumtenentis criminalis Auditoris Cameræ.

TRACTATVS

AD DEFENSAM INQVISITORVM, CARCERATORVM, REORVM,

& condemnatorum ſuper quocumque crimine.

TOMI DVO.

OPVS NOVVM, SVMMO STVDIO DIGESTVM, OMNIBVS Magiſtratibus, & Iudicibus, tam ſæcularibus, quàm Eccleſiaſticis ad evitandas nullitates, & injuſtitias Advocatis, Procuratoribus, cauſarum criminalium Defenſoribus, atque excuſatoribus ad Reos tuendos, etiam in unaquaque proceſſus parte maximè utile, & neceſſarium.

IN QVO PLVRA STATVTA, DECRETA, BVLLÆ SVMMORVM Pontificum & GREGORII XIV. ſuper immunitate Eccleſiaſtica, Conſtitutiones, Pragmaticæ, Ritus, & Conſuetudines diverſorum locorum, & Provinciarum declarantur; ac referuntur quamplurimi caſus in contingentia facti, in graviſſimis criminibus, etiam per ſupremos Magiſtratus deciſi.

EDITIO NOVISSIMA A MENDIS INNVMERIS QVIBVS PRIORES SCATEBANT repurgata, nuncque primùm characterum varietate in Allegationibus diſtincta.

Cum INDICE *Rerum & Verborum locupletiſſimo.*

Biblioteca Nazionale NAPOLI

LVGDVNI,
Apud ANTONIVM VALANÇOL, Typographum.

M. DC. LXXII.

ARGVMENTA
Defenſionum, & Quæſtionum, quæ in hoc primo Libro continentur.

DEFENSIO I.

Circa defectum iuriſdictionis.

CAP. I. DE defectibus iudicis tam ordinarij, quàm delegati.
2 Clericus quando capi poſſit à iudice laico.
3 Quæſtio clericatus, & habitus, à judice Eccleſiaſtico cognoſci debet.
4 Iudex ſæcularis quando poſſit punire Clericos, & è contra.
5 Proceſſus factus contra Clericum coram judice laico, & è contra, quid probet.
6 Fiſcus, vel Notarius an poſſit recipere examen reorum, vel teſtium.
7 Partes an poſſint proceſſum nullum ex defectu juriſdictionis convalidare, & iuriſdictionem prorogare.
8 Præventio quos effectus producat.
9 Præventio quotuplex ſit, & per quos actus legitimè fiat.
10 Præventio Inter quos, & in quibus cauſis inducatur.
11 Delicta mixti fori, quæ ſint.
12 Iudex criminalis quando cognoſcat de cauſa civili.
13 Iudex civilis quando poſſit cognoſcere de cauſa criminali.
14 Iudex quomodo cognoſcere poſſit de crimine commiſſo extra territorium.
15 Fur, qui rem furatam ex uno territorio aſportavit in aliud, & ibi cum ea fuerit inventus, an in eo moleſtari poſſit.
16 Sententia lata in vno territorio. an exequi poſſit per judicem alterius territorij.
17 Remiſſio delinquentis ad judicem requirentem, quando fieri debeat.
18 Superior an poſſit cognoſcere de injuria ſibi, vel ejus officialibus, aut familiaribus illata.
19 Iudex ſuſpectus qui dari poſſit, & quando.
20 Suſpicio judicis legitimè allegata, quando ſuſpendat iuriſdictionem.
21 Cauſæ quæ ſunt ſufficientes ad recuſandum judicem ſuſpectum.
22 Iudex an poſſit remoueri tanquam criminoſus, & inhabilis.
23 Officialis de geſtis in officio quando, & à quibus judicetur.
24 Cauſa civilis quando ſit-præjudicialis criminali.
25 Forus quibus modis contrahatur propter delictum ad effectum puniendi, primò ratione loci commiſſi delicti.
26 Forus quibus modis contrahatur, ratione delicti ad effectum puniendi, ſecundò ratione originis, & domicilij.
27 Forus variis etiam aliis modis contrahitur.
28 Recurſus ad Curiam ſæcularem ad impediendam executionem Iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, quando ſit improbatus, aut licitus.
29 Extrahi quis non poteſt ab Eccleſiâ invitus; & de immunitate Eccleſiaſtica, etiam ex Bulla Gregorij Papæ X I V.
30 Violantes immunitatem Eccleſiaſticam quibus pœnis afficiuntur.
31 Facultas extrahendi confugientes ad Eccleſiam à quibus concedi poſſit.
32 Dum diſputatur an reus ſit reſtituendus Curiæ ſæculari, ubi conſervari delinquens debeat.
33 Confugiens ad Eccleſiam, & traditus Curiæ ſæculari in caſibus permiſſis qua pœna ſit puniendus, & quid Curia Eccleſiaſtica facere debeat.
34 An conſuetudine induci poſſit ut iſta immunitas Eccleſiaſtica tollatur.
35 Iudex Laicus extrahens confugientem ad Eccleſiam ſub ſpe immunitatis an ei fidem ſervare teneatur.
36 Exiſtens in Eccleſia an renunciare poſſit invitis rectoribus Eccleſiæ, huic immunitati, ut ab ea extrahi poſſit.
37 Immunitas quibus locis, Eccleſiis, perſonis, & criminibus ſit conceſſa.
38 Immunitas Eccleſiaſtica in quibus caſibus, tam de iure communi, quàm vigore dictæ Bullæ Gregorij X I V. ceſſet.
39 Plures reperiuntur, qui declinare poſſunt forum, & minimè puniri, niſi à certis iudicibus.

DEFENSIO II.

An factum ſit punibile.

CAP. I. An factum ſit punibile, quod fuit deductum in iudicio.
2 Delicta, quando, & quanto tempore præſcribantur.
3 Diuturnitas temporis, & longa carceratio an ſuffragentur reò in delictis
4 Præſcriptio alicujus ſtatuti in advocandis cauſis ab ordinariis, ob negligentiam ipſorum, quando currere incipiat.
5 Præſcriptio officialibus, in Syndicatu quando ſuffragetur.
6 Inſtantia cauſæ criminalis quanto tẽpore pereat.
7 Abſolutus, vel condemnatus de crimine, quando poſſit iterum moleſtari ſuper eodem crimine.
8 Sententia abſolutoria, vel condemnatoria lata in perſonam unius, quando proſit, vel noceat alis ſociis, & complicibus.
9 Obtinens gratiam, vel compoſitionem, ſive remiſſionem per nominationem alicujus banniti interfecti, & Curiæ præſentati, quando ulerius moleſtari poſſit.

DEFENSIO III.

Circa accuſationem.

CAP. I. Defenſio circa accuſationem.

2 Præjudicia, quæ reſultent ex accuſatione.
3 Quæ requirantur in accuſatione.
4 Delictum, vel qualitas non deducta in accuſatione, an ſuper ea, ſi ſit prolata in proceſſu, poſſit ferri ſententia.
5 Qualitas delicti an poſſit addi, vel detrahi in accuſatione, & de quo tempore.
6 Pax, tranſactio, vel pactum, quando impediat accuſationem proponi, & proſequi.
7 Exceptio nullitatis contra accuſationem.
8 An quis admittatur ad accuſandum nomine alieno, & an requiratur mandatum ſpeciale.
9 Accuſationis priuilegia, & effectus qui ſint.
10 Accuſatus quando admittatur ad recuſandum ſuum accuſatorem.
11 An qui ſemel receſſit ab accuſatione poſſit iterum accuſare.
12 Denuncians maleficium, unde judex incœpit inquirere contra alios, an poſſit alios accuſare.
13 Accuſator quando liberetur à pœna calumniæ, & ab expenſis, ſi non probet accuſationem.

DEFENSIO IV.

Circa corpus delicti.

Cap. 1. Conſtare debet de corpore delicti, antequam deveniatur ad aliquem actum.
2 Quomodo conſtare debeat de corpore delicti.
3 Corpus delicti an ſuppleatur per confeſſionem delinquentis.
4 Corpus delicti an juſtificetur per Famam.
5 Venenum alicui datum quomodo probetur.
6 In crimine ſtupri quomodo conſtare debeat de delicto.
7 In crimine furti quomodo conſtare debeat de corpore delicti.
8 In armorum delatione de corpore delicti quomodo conſtare debeat.
9 In crimine falſi de corpore delicti quomodo conſtare debeat.
10 Quomodo probetur, quem eſſe mortuum ex vulnere, vel ex mala cura.
11 Vulnera, quæ dicantur mortalia, vel non.
12 Quibus peritis ſtandum ſit circa corpus delicti & circa vulnera.
13 De corpore delicti in Aſſaſſinio quomodo conſtare debeat.
14 De tractatu quomodo conſtare debeat.

DEFENSIO V.

Circa capturam.

Cap. 1. Captura per quos, in quibus locis, & quibus committatur in criminalibus.
2 Iudex propter indebitam capturam, an puniatur.
3 Quæ requirantur ad capturam.
4 Captura iniuſta quid operetur in principali.
5 Captura in tertio eximente captum.
6 Captus an in fortiis Curiæ poſſit offendi.
7 Carcer privatus quando committatur.
8 Captura in flagranti quando dicatur facta.
9 Captura in flagranti quid operetur.

DEFENSIO VI.

Circa privilegia carceratorum.

Cap. 1. Multa aſſignantur privilegia, quæ carceratis competunt.
2 Fidejuſſor qualis eſſe debeat, ne judex, vel notarius teneantur.
3 Fidejuſſor quis dicatur idoneus.
4 Fidejuſſor de repræſentando quando liberetur.
5 Impenſæ in capiendo informationem, & fabricandu proceſſum à quibus ſolvi debeant.
6 An expenſis fiſcus ſit aliis præferendus creditoribus.

DEFENSIO VII.

Circa Præcepta, & Mulctam.

Cap. 1. Præceptis quando iudex uti poſſit in criminibus.
2 Mulcta quid operetur contra reum, & per iudicem an poſſit remitti.

DEFENSIO VIII.

Circa confiſcationem, & annotationem bonorum.

DEFENSIO IX.

Circa Inquiſitionem.

Cap. 1. Inquiſitio quomodo ſit tranſmittenda.
2 Quæ indicia ſufficiant ad inquiſitionem formandam.

DEFENSIO X.

Circa citationem.

Cap. 1. Citatio in criminalibus an requiratur.
2 Citatio quomodo ſit formanda.
3 De relatione Nuncij, vel citationis.
4 Citationis relatio an ſpecialis, vel generalis requiratur.
5 Nuncio quando ſit credendum.
6 Nuncio dicenti feciſſe falſam citationem quando credatur.

DEFENSIO XI.

Circa cautionem de non offendendo.

DEFENSIO XII.

Circa excuſationem pro abſente.

DEFENSIO XIII.

Circa tranſmiſſionem Commiſſarij.

Cap. 1. Commiſſarius pro ſumendis informationibus quando tranſmitti debeat.
2 Commiſſarius an cognoſcat de obreptione ſuæ commiſſionis.
3 Commiſſio data pluribus an privativè, vel cumulativè intelligatur.
4 Commiſſio an privativè, vel cumulativè cum Principe.
5 Pluribus conceſſa facultas, uno deficiente, an remaneat in aliis.
6 Commiſſario an credatur ſine præſentatione litterarum.
7 Commiſſarius delinquens per quem puniri poſſit.
8 Commiſſarius, ut procedat ex abrupto.
9 Commiſſio an ſpiret per mortem concedentis, & contra.
10 Commiſſarius, & Notarius dantur ſuſpecti.
11 Commiſſarius ad examen, an poſſit alteri examen delegare.
12 Commiſſarius an poſſit deputare Notarios executores, & puniri.

DEFENSIO XIV.

Circa examen teſtium.

Cap. 1. Teſtes pro informatione Curiæ quomodo recipiantur.

2 Teſtes

Digitized by Google

2 Teſtes an poſſint audiri ore tenus in Crim. antequam eorum dicta ſcribantur.
3 Teſtes cum Iuramento, vel ſine deponere debent.
4 Iuramentum in repetitione teſtium an requiratur.
5 Iuramentum in teſtibus an præſumatur.
6 De forma præſtandi iuramentum.
7 Teſtes an deponant per ſcripturam, vel per Nuncium.
8 Teſtis ſine iuramento falſum deponens quomodo puniatur.
9 Teſtes die feriato in criminalibus an recipi poſſint.
10 Teſtes qui poſſint cogi accedere ad judicem ad deponendum in criminalibus.
11 Teſtes ad teſtificandum in cauſa criminali an cogi poſſint.
12 Teſtis accipiens aliquid pro teſtimonio dicendo an puniatur.

DEFENSIO XV.

Circa remiſſoriam fiſco concedendam.

Cap. 1. Remiſſoria quando concedatur fiſco contra reum.

DEFENSIO XVI.

Circa ſubtractionem probationum.

Cap. 1. Qua pœna puniatur ſubtrahens probationem ne delicta probentur.

DEFENSIO XVII.

Ne ſumantur arma de domo Rei.

Cap. 1. Probationes non ſunt ſumendæ de domo Rei.
2 Res furatæ penes aliquem repertæ quid operentur.
3 Poſſeſſor rei furatæ an teneatur indicare furem.
4 Poſſeſſor rei furatæ pretio non refuſo, an teneatur reſtituere eaſdem res.

DEFENSIO XVIII.

Circa Monitoria revelando.

Cap. 1. Monitorium an poſſit proponi per judicem ſæcularem, & Eccleſiaſticum.
2 Talea conceſſa revelantibus quibus concedatur.

DEFENSIO XIX.

Circa torturam Teſtium.

Cap. 1. Teſtes quando non poſſint torqueri.
2 Teſtes qui variarunt quando torqueantur.
3 Teſtis negans interfuiſſe facto an poſſit torqueri.
4 Teſtis, qui facto interfuit quando poſſit torqueri.
5 Teſtis veriſimiliter informatus, quando poſſit torqueri.
6 Teſtis ſponte accedens ad teſtificandum quando torqueatur.
7 Teſtes dicentes, non recordari, an torqueri poſſint.
8 Vicini quando poſſint torqueri pro habenda veritate delicti commiſſi in vicinia.
9 Domeſtici, quando torqueri poſſint pro delicto commiſſo in domo domini.
10 Teſtes inhabiles quando torqueantur.
11 Teſtes quomodo ſint interrogandi.
12 Suggeſtio in teſtibus quotuplex ſit.
13 Tortura in teſtibus qualis eſſe debeat.
14 Ratificatio in teſtibus an requiratur.
15 Teſtibus copia indiciorum quando ſit danda antequam torqueantur.
16 Teſtium depoſitionibus in tortura, vel extra ſtandum quando ſit.
17 Teſtis in foro conſcientiæ an teneatur revelare, & an teneatur ad damna paſſa.
18 Tortura in teſtibus quid operetur.

DEFENSIO XX.

Circa reorum examen.

Cap. 1. Inquiſito an ſit iuramentum deferendum.
2 Iuramentum calumniæ in criminalibus an deferatur reo & actori.
3 Inquiſitus an puniri poſſit de periurio.
4 Examen rei conſtitutum appellatur, & quare.
5 Reus in examine quomodo ſtare debeat, dum examinatur à iudice.
6 Iudices in examine quid obſervare debeant.
7 Reus antequam connumeretur inter reos, quæ requirantur.
8 Captus ſi dicat, ſe eſſe clericum, an cogi poſſit ad reſpondendum.
9 Clerici, qui gaudent immunitate Eccleſiaſtica, an interrogari, & puniri poſſint per iudicem ſæcularem, & qui ſint, qui gaudeant dicta immunitate.
10 Reus quando ſuper eodem poſſit pluries interrogari per iudicem.
11 Reus in his, quæ ſunt iuris, quomodo ſe habere debeat in ſuis reſponſionibus.
12 Iudex cautelis, ac fictionibus an in examine uti poſſit.
13 Iudex per ſoggeſtionem non poteſt extorquere confeſſionem.
14 Notarius quid facere debeat in receptione examinis.
15 Reus in foro conſcientiæ an teneatur fateri delictum,
16 Reus quando poſſit torqueri pro præciſa reſponſione.
17 Lis in criminalibus quando conteſtetur.
18 Confrontatio rei cum teſtibus quomodo fieri debeat.
19 Quæ requirantur in confrontatione.
20 Confrontatio quos effectus producat.
21 Exhibitio armorum, & ſcripturarum reo vel teſtibus quomodo ſit facienda.
22 Recognitio Epiſtolæ, vel alterius ſcripturæ quomodo ſit facienda.
23 Iudex torquens ſub ſpe impunitatis.
24 Impunitas reo promiſſa an ſit ſervanda.

DEFENSIO XXI.

Circa proceſſum informativum.

Cap. 1. Tortura quando ex proceſſu informativo inferri poſſit.

DEFENSIO XXII.

Circa Publicationem proceſſus offenſivi.

Cap. 1. Publicatio proceſſus an requiratur in criminalibus.
2 Proceſſus appellatione quæ veniant.

DEFENSIO XXIII.

Circa Reum ad largam ponendum.

Cap. 1. Reus an ſit ponendus ad largam, & quomodo.

DEFENSIO XXIV.

Circa traditionem proceſſus offenſivi.

CAP. I. Copia proceſſus reo eſt tradenda.
2 Reo non petenti an ſit danda copia indiciorum.
3 Reo quæ ſint cedenda.
4 Pendente termino, nil innovandum.
5 Reo datur terminus ad ſe defendendum.
6 Copia proceſſus an ſit danda ante declarationem.
7 Iudex, poſt copias decretas, an poſſit alios teſtes examinare.
8 Reus admittitur cum proteſtatione, ſalvis exceptionibus, &c.
9 Teſtes Curiæ, quid probent vbi non dantur teſtes pro ritè, &c.
10 Advocatis quando poſſit interdici, &c.

DEFENSIO XXV.

Circa repetitionem teſtium.

CAP. I. Fiſcus tenetur repetere teſtes pro informatione Curiæ examinatos.
2 Repetitio teſtium cuius expenſis ſit facienda.

DEFENSIO XXVI.

Circa relaxationem carcerati.

CAP. I. Carceratus per quos excarcerari poſſit.
2 Carceratus quando poſſit excarcerari.

DEFENSIO XXVII.

Circa renuntiationem defenſionis.

CAP. I. Reus quando poſſit defenſionibus renunciare.

DEFENSIO XXVIII.

Circa articulos.

CAP. I. Articuli quomodo ſint formandi.
2 Clauſulæ, quæ apponuntur in articulis.
3 Articuli quibus cautelis admittantur per iudicem.
4 Articuli defenſionem abſentium concernentes quando ſint admittendi.
5 Reus an plures poſſit teſtes inducere.
6 Fiſcus an citetur ad dicendum contra articulos, & accuſator.
7 Repulſa contra teſtes fiſci an reo, & è contra concedatur.
8 Repulſa in quibus caſibus concedatur.
9 Repulſa per quos teſtes fieri debeat.
10 Remiſſoria an concedatur reo ad defenſam.
11 Teſtes an per extenſum ſuper articulis deponere debeant.
12 Exceptiones teſtium quando ſint diſcutiendæ.
13 Teſtes, & articulos falſos faciens, & inducens quomodo puniatur.
14 Interrogatio quomodo ſit facienda contra inducentem teſtes falſos.
15 An teſtibus, vel Notario credatur.
16 Teſtes dicentes, falſum depoſuiſſe, an noceant inquiſito.
17 Producens falſos teſtes an perdat cauſam.
18 Teſtes falſum deponentes ad favorem fiſci, vel rei, quomodo puniantur.
19 Teſtes credentes dicere verum, & falſum deponentes an puniantur.
20 Probationes factæ in favorem rei an ſint publicandæ.

DEFENSIO XXIX.

Circa privilegia defenſionis.

CAP. I. Actore non probante, reus abſolvitur.
2 Præſumptiones rei confundunt præſumptiones fiſci.
3 Quæ probationes admittantur, favore defenſionis.
4 Defenſionis effectus, & privilegia.

DEFENSIO XXX.

Circa torturam contra principalem.

CAP. I. A decreto torturæ an detur appellatio.
2 Tortura quid ſit, & quare fuerit inventa.
3 Tortura in quibus caſibus adhibeatur.
4 Tortura ut inferatur quid requiratur.
5 Iudex quando poſſit reum terrere.
6 Gratiatus an poſſit torqueri pro complicibus.
7 Confitens delictum ad defenſionem an torqueatur.
8 Confeſſus unum delictum quando ſuper aliis torqueatur.
9 Convictus, & bannitus an torqueatur ſuper aliis complicibus.
10 Clericus an poſſit torqueri in caput ſuum.
11 Minor quando poſſit torqueri.
12 Senex quando poſſit torqueri.
13 Mutus, & Surdus an poſſit torqueri.
14 Mulier prægnans quando poſſit torqueri.
15 Mulier lactans an poſſit torqueri.
16 Infirmus quando poſſit torqueri.
17 Epiſcopi, & alij in dignitate conſtituti an poſſint torqueri.
18 Tortura in perſonis privilegiatis quid operetur.
19 Tortura à quibus inchoanda.
20 Iudex quomodo ſe habeat in tortura inferenda.
21 Iudex quibus terminis uti debeat.
22 Tortura per quod ſpatium temporis inferatur.
23 Torturæ repetitio quando fiat.
24 Tortura per quot vices inferatur.
25 Tortura an pro quolibet indicio inferatur.
26 Tortura per unum iudicem illata an computetur coram alio iudice.
27 Tortura an ex ſolis adminiculis inferatur.
28 Tortura an ex proceſſu informativo repeti poſſit.
29 Tortura an ex conſcientia Iudicis inferatur.
30 Tortura an ex unico indicio inferatur.
31 Indicia ad torturam quomodo probentur.
32 Plura indicia an cumulentur ad torturam inferendam.
33 Tortus quomodo debeat interrogari in ipſis tormentis.
34 Iudex an teneatur de omnibus, quæ reo contingunt in tormentis.
35 Confeſſio extorta per tormenta an requirat ratificationem.
36 Ratificatio quomodo ſit facienda.
37 Confeſſio metu tormentorum, quæ dicatur.
38 Tortura an convalidetur, ſi indicia ſuperveniant poſt illatam torturam.
39 Confeſſio ſi fuerit extorta ſine indiciis, quid ſit agendum cum reo.
40 Tortura quid operetur.

41 Indiciis

41 Indiciis gravatus an torqueri, vel condemnari debeat.
42 Iudex indebitè torquens quando puniatur.
43 Remedia contra torturam adhibita per reum vel teſtem quando puniatur.
44 Tortus ſi ſuſtineat, quid ſit agendum cum eo.

DEFENSIO XXXI.

Circa defenſionem ante condemnationem.

Cap. 1. Terminus defenſionis an detur ante condemnationem.

DEFENSIO XXXII.

Circa confeſſionem rei.

Cap. 1. Confeſſio turbida non afficit.
2 Confeſſio non conſtito de corpore delicti.
3 Confeſſio ſine cauſa.
4 Confeſſio incidenter emanata.
5 Confeſſio per viam exceptionis.
6 Confeſſio in uno judicio criminali quando noceat in alio criminali iudicio.
7 Confeſſio facta in judicio civili, an præjudicet in judicio criminali.
8 Confeſſio unius quando noceat alteri.
9 Confeſſio falſa non nocet.
10 Confeſſio ex capite erroris quomodo revocari poſſit.
11 Confeſſio per quem poſſit revocari.
12 Confeſſio quomodo revocetur, & ſit probandus error.
13 Cauſæ revocandæ confeſſionis.
14 Confeſſio in gratia, in venia, & in compoſitione quid operetur.
15 Confeſſio denegatis defenſionibus, an noceat.
16 Confeſſio ſuper delicto quando afficiat ſuper qualitatibus.
17 Confeſſio iuris an noceat.
18 Confeſſio privilegiati in Tortura quando noceat.
19 Confeſſio contra ſententiam.
20 Confeſſio poſt præſcriptionem.
21 Confeſſio per ſuggeſtionem.
22 Confeſſio ſuper proceſſu nullo.
23 Confeſſio ſine proceſſu.
24 Confeſſio impugnata per partem.
25 Confeſſio coram Iudice incompetenti.
26 Confeſſio coram Notario ſine judice an noceat.
27 Confeſſio coram ſacerdote.
28 Confeſſio facta per metum.
29 Confeſſio procuratoris an noceat principali.
30 Confeſſio ſine indiciis.
31 Confeſſio minoris.
32 Confeſſio extraiudicialis an ad condemnandum ſufficiat.
33 Confeſſio extraiudicialis an ſufficiat ad torturam.
34 Confeſſio qualificata quando noceat.
35 Confeſſio ſpontanea an diminuat pœnam.

DEFENSIO XXXIII.

Circa pœnam inſligendam.

Cap. 1. Pœna ſine ſententia an poſſit irrogari.
2 Pœna tenet ſuos authores.
3 Pœnæ ſublatæ, & aliæ ſubrogatæ.
4 Iudex quas pœnas imponat.
5 Pœna amputationis membri, in quibus caſibus imponatur.
6 Membrorum appellatione quæ veniant.
7 De qua pœna capitis ſit intelligendum.
8 Pœna indignationis Principis.
9 Pœna ſtellionatus in quibus caſibus imponatur.
10 Auxilium ad homicidium quomodo puniatur.
11 Aſſocians delinquentem poſt delictum an poſſit torqueri.
12 In alternativis, quæ pœna ſit inſligenda.
13 Pœna pro aliquo delicto impoſita, & alia arbitrio iudicis.
14 Reus ex quibus probationibus puniatur.
15 Indicia indubitata, quæ ſint.
16 Pœna arbitraria an extendatur ad mortem.
17 Pœna minorana quæ ſit inſligenda.
18 Pœna pro culpa quæ ſit inſligenda.
19 Pœna legalis, vel ſtatutaria quæ ſit inſligenda.
20 Pœna impoſita à diverſis ſtatutis quæ ſit inſligēda.
21 Vna, vel pluribus pœnis quando reus puniri poſſit.
22 Plures pro eodem facto quomodo ſint puniendi.
23 Pœna ſoluta ab uno, an liberet alios delinquentes.
24 Affectus quando puniatur, non ſequuto effectu.
25 Pœna quæ ſit imponenda, an inflicta in loco originis, domicilij vel loci commiſſi delicti, vel iuris communis.
26 Reo mortuo ante ſententiam, an ejus memoria damnari poſſit & ſæviri in ejus cadaver, & ejus bona hæredibus poſſint auferri.

DEFENSIO XXXIV.

Circa Compoſitionem.

Cap. 1. Compoſitio de quo tempore fieri debeat, & per quos ſuperiores.
2 Compoſitio cum quibus perſonis, & in quibus fieri poſſit.
3 Compoſitio an fieri poſſit, parte non concordata.
4 Damna, & intereſſe quomodo taxari, & æſtimari debeant.
5 Compoſitio quos effectus producat.

DEFENSIO XXXV.

Circa Sententiam.

Cap. 1. Sententia in criminalibus an debeat eſſe conformis accuſationi, inquiſitioni, ſive libello.
2 Sentētia, ſine publicatione proceſſus an ferri poſſit.
3 Sententia an ferri poſſit contra reum lite cum eo non conteſtata.
4 Sententia, ſine probationibus, an valeat.
5 Cauſa an ſit exprimenda in ſententia criminali.
6 Sententia lata, ex falſis teſtibus, vel falſis probationibus, an valeat.
7 Sententia lata nemine petente, an valeat.
8 Sententia lata aliter, quàm eſſet mens iudicis, dicitur nulla.
9 Sententia quomodo ſit ferenda à Iudice.
10 Sententia an requirat publicationem ad eius validitatem.
11 Condemnatus ab uno judice quando poſſit condemnari ab alio.
12 Sententia plurium judicum, ſuper eodem facto an valeat.
13 An ſententia in vna parte nulla poſſit ſuſtineri in aliis, vel in totum ſit nulla.
14 Sententia inæqualis delicto an valeat.
15 Sententia, quæ non habet certam pœnam, an valeat.
16 Sententia lata ſub conditione an valeat.
17 Sententia lata per verba Reum eſſe condemnandum, vel futuri temporis, vel modi infinitivi, an valeat.

18 Senten

18 Sententia quando poſſit retractari, declarari, vel ſuppleri per eundem iudicem.
19 Sententia quando ſit pro reo, vel pro fiſco ferenda.
20 Sententia lata contra leges, ſtatuta, extravagantes, conſuetudinem, contra notorium, & contra communem opinionem, an valeat.
21 Sententia feſtinanter lata an valeat.
22 Sententia nulla quos effectus producat.
23 Sententia iniuſta quando valeat.
24 Quæ ſententia non tranſeat in judicatum.
25 Sententia lata in uno iudicio quando noceat, & pariat exceptionem rei iudicatæ in alio iudicio.
26 Sententia an præſumatur ritè, & rectè lata.

DEFENSIO XXXVI.

Circa Appellationem.

Cap. 1. Appellatio de quo tempore interponi debeat, & quomodo tempora appellationis currant.
2 Appellatio in criminalibus per quem interponi poſſit.
3 Appellatio in criminalibus in quibus caſibus admittatur.
4 Appellatio in criminalibus in quibus caſibus non admittitur.
5 Aliquæ difficultates circa Bullam Pij V. circa depoſitum, vel cautionem præſtandam.
6 Ab excommunicatione an detur appellatio.
7 In pœnis arbitrariis an detur appellatio.
8 Appellatio à ſententia Principis, Senatus, iudicis habentis brachium Regium, & ſimilium quando detur.
9 Sententia in notoriis delictis non recipit appellationem.
10 An à ſententia lata in ſyndicatu contra officiales detur appellatio.
11 Convictus, vel confeſſus an appellet.
12 Convictus tantùm an appellet.
13 Confeſſus tantùm an appellet.
14 Fiſcus in criminalibus an appellet.
15 Appellatio, vel recurſus quos effectus operetur.
16 Executio ſententiæ in quibus caſibus retardetur ſi veniat reſponſum à Principe.
17 Appellationis cauſa ad quem ſuperiorem devolvatur, & quomodo iudex appellationis cognoſcere debeat cauſam appellationis.
18 Appellans quas probationes deducere poſſit in cauſa appellationis.
19 Appellatio quibus verbis concipi debeat, ac quomodo ſit interponenda, & quando ſit præſentanda, & quibus.
20 Quibus remediis condemnatus uti poſſit ubi ſibi non conceditur appellatio.
21 Intra quantum tempus committi debeat cauſa appellationis.
22 Quis teneatur tranſportare acta, & proceſſus, an appellans, vel appellatus.
23 Sententia lata, non tranſportatis omnibus actis, an ſit nulla.
24 Carceratus in cauſa appellationis an debeat remitti iudici ad quem.
25 Appellans, & appellatus an poſſit appellare à non condemnatione expenſarum, & quoniam condemnatio expenſarum per iudicem fieri debeat.
26 Iudex appellationis dicens in eius ſententia, victum victori, an videatur ſuccumbentem condemnare ad expenſas aliarum inſtantiarum.
27 Sententia nulla an poſſit confirmari per iudicem appellationis.
28 Iudex, appellatione interpoſita à ſua ſententia, quid facere poſſit.
29 Sententia in cauſa appellationis quomodo ſit ferenda.
30 Iudex appellationis quæ ſtatuta ſequi debeat.

DEFENSIO XXXVII.

Circa conformitatem ſententiarum.

Cap. 1. Sententiæ quæ dicantur conformes.
2 Sententiæ plures quando non dicantur conformes.
3 Duæ conformes ſententiæ per ſtatutum Vrbis lib. 1. cap. 178. an locum habeant in criminalibus.
4 An contra tres ſententias conformes poſſit dari de nullitate.

DEFENSIO XXXVIII.

Circa executionem Sententiæ.

Cap. 1. Damnatus, ante executionem ſententiæ, an teſtari, donare, & diſponere de ſuis bonis poſſit.
2 Damnatus ad mortem debet fateri peccata ſua ſacerdoti, & Sanctam Euchariſtiam ſumere, ſed Extrema-Vnctio ei non datur.
3 Executio pœnæ capitalis an poſſit differri, & ex quibus cauſis.
4 Executio pœnæ capitalis per quem iudicem fieri debeat.
5 Executio pœnæ capitalis quibus diebus fieri debeat, & quomodo condemnatus ducatur ad ſupplicium.
6 Cadavera mortuorum an ſuſpendi poſſint.
7 Damnatorum corpora an ſepeliri debeant.
8 Cadaver damnati an poſſit concedi Medicis, & Chirurgis pro Anatomia.
9 Teſtes damnati ad mortem quibus concedi debeat.

DEFENSIO XXXIX.

Circa executionem per Curiam Eccleſiaſticam.

Cap. 1. Degradatio in Clerico in quibus cauſis fieri poſſit, & quomodo Clericus ſit tradendus Curiæ ſæculari, & quando.
2 Qui ſe in carceribus interfecit, an ſit tradendus Eccleſiaſticæ ſepulturæ.

SEBASTIA

SEBASTIANI GVAZZINI

TRACTATVS AD DEFENSAM

INQVISITORVM, CARCERATORVM,

Reorum, & Condemnatorum ſuper quocumque crimine in fortiis Curiæ exiſtentium,

LIBRI PRIMI PRÆFATIO.

SVMMARIVM.

1 *Aduocationis officium fuit inuentum, vt ſucurratur eis, qui nequeunt cauſam eorum tueri, & Aduocati ſunt immunes ab omni iure.*

2 *Aduocationis officium eſt neceſſarium, & laudabile, & optimam vitam Aduocati boni faciunt, eſt meritorium apud Deum.*

3 *Aduocationis officium exercuit in hoc Sæculo, & in alio exercet Chriſtus redemptor noſter.*

4 *Aduocationis officium adeo eſt meritorium, vt ipſi Aduocati mereantur apud Deum, ſicut ſacri verbi Concionatores.*

5 *Aduocati debent, pauperibus gratis patrocinium præſtare, & ſi hoc denegabitur (conſtitutione Neronis) puniendi ſunt.*

6 *Aduocationis officium eſt multum difficile; ideo Aduocati moderatè, accuratè omni reuerentia, & omiſſa verborum multiplicitate defenſiones proponere debent, & cum altero Aduocato, & parte aduerſa benignè ſe habere etiam debent, potius laudando, quàm vituperando; niſi fuerit Aduocatus verbis iniurioſis prouocatus, & qui tunc poteſt, etiam per mentitam, iniuriam repellere.*

7 *Aduocati debent pluribus honoribus Iudici adulari, illum vocando doctiſſimum, excellentiſſimũ, celeberrimũ, acutiſſimũ & per alios ſimiles honores.*

8 *Aduocati rationes, auctoritates, ac leges allegare debent, & ipſis cum parte aduerſa, ac eius Aduocato certare: & ſi Iudex fuerit illiteratus, Aduocatus debet materno ſermone vti, vt poſſit ille Iudex defenſiones percipere.*

9 *Aduocatus non debet expectare, vt per Iudicem vocetur ad diſcutiendum iudicia, ſed ipſe debet accedere ſponte ad Iudicem, præterquàm in Regno Neapolitano, vbi Aduocati citantur ad informandum.*

10 *Iudex poteſt imponere finem dictis per Aduocatum & ſi fuerit Aduocatus cauilloſus, poterit priuari officio Aduocationis.*

11 *Aduocatus nimis verboſus ab officio remoueri debet: ideò debet concluſiuè loqui, & pauca atque vtilia effundere.*

12 *Iudex poteſt reprehendere Aduocatum quamuis peritiſſimum.*

13 *Aduocatus poteſt alterum Aduocatum per ſubterfugia decipere quando fouet bonam cauſam.*

14 *Aduocatus reuelans ſecreta ſui Clientis pœnam falſi incurrit.*

15 *Pactum de quota litis in Aduocato, & procuratore omnino eſt reprobatum; quid in cauſa criminali.*

16 *Aduocatus, vel procurator Fiſcalis non poſſunt paciſci de quota litis, neque eſſe procuratores pro aliquo.*

17 *Aduocatus ſuſcipiens patrocinium pro vna parte non poteſt illud deſerere: & alteram partem defendere, niſi viderit partem aduerſam iuſtiorem cauſam habere: quod tamen aliqui Doctores non admittunt.*

18 *Præuaricationis crimine multi fuerunt notati, vt Tuſcillius, Demoſthene, & Oldeadus.*

19 *Corrumpens Aduocatum partis aduerſæ punitur pœna falſi.*

20 *Aduocatus poteſt communionem habere cum excommunicato abſque incurſu excommunicationis pro conſilio ei dãdo, vt dicta pœna liberetur.*

21 *Statutum prohibens opem vel auxilium bannitis præſtari, non comprehendit Aduocatos & procuratores volentes illos iuuare per viam gratiæ, vel iuſtitiæ, exceptis quibuſdam caſibus.*

22 *Aduocatus poteſt interuenire pro bannito, quando fuit gratiatus iniuncto tamen ei exilio, dum permanet in dicto exilio.*

23 *Aduocatus tenetur, recepto ſalario, officium ſuum impartiri, exceptis quibuſdam caſibus.*

24 *Clericus poteſt in cauſa criminali patrociniũ praſtare,& reũ defendere,abſq; incurſu irregularitatis.*
25 *Hebrai non poſſunt exercere officium Aduocationis,ſed bene poſſunt eſſe procuratores, etiam contra Chriſtianos.*
26 *Aduocatus, vel procurator quando poſſunt eſſe teſtes pro eorum Cliente, ſed non poſſunt cogi ad teſtificandum contra eos.*
27 *Aduocatus, & procurator non poſſunt recipi in fideiuſſores pro Cliente.*
28 *Aduocatus vexatus in cauſa criminali,ſi conducat alium Aduocatum pro ſua defenſione,& fuerit repertitus innocens,poteſt petere expenſas a parte aduerſa per modum damni paſſi.*
29 *Aduocatus,& procurator non allegant iudices ſuſpectos, niſi cauſas probauerint: quia alias actione iniuriarum tenentur.*
30 *Aduocatus, vel procurator an poſſint interuenire examini, vel torture inferenda inquiſito; & an Aduocatus, vel procurator Fiſci etiam poſſint interuenire, remiſſiuè.*
31 *Reus carceratus debet pro ſua defenſione adhibere Aduocatos litteratos,ſenes,& practicos,cum plus valeat vmbra ſenis Aduocati, quàm gladius,& eloquentia iuuenis.*
32 *Aduocati plures informantes in eadem cauſa iuniores incipere debent, & deinde ſequi ſeniores.*
33 *Iudex debet honorificè,ac libenter Aduocatos audire,alias poteſt iuridicè tanquam ſuſpectus remoueri.*
34 *Iudex debet eſſe praditus bonitate, peritia,diligentia eloquentia,conſtantia, ac prudentia. & debet fugere nomen ſeueri; nec etiam eſſe debet nimis clemens, & meſericors, nec debet ſitire ſanguinem humanum, neque pecuniam, & ſemper inclinare in benigniorem,partem.*
35 *Iudex ſemper debet ſequi communem opinionem: niſi opinio contraria fuerit melioribus rationibus ſuffulta.*
36 *Opiniones dua ſi concurrant in eadem cauſa, vna qua ſit communis, altera que ſit aquior, erit aquior attendenda.*
37 *Doctoribus modernis atteſtantibus de communi opinione,magis eſt credendum, quàm antiquioribus.*
38 *Gloſſa opinio eſt maximo auctoritatis.*
39 *Opiniones duo contraria ſi concurrant,quarum vna ſit de iure Canonico,altera de iure ciuili, qua ſit attendenda.*
40 *Doctori atteſtanti de communi opinione an ſit credendum.*
41 *Iudex ſemper debet ſequi opinionem, qua in practica illius Tribunalis ſeruntur,aliàs ſententia erit nulla.*
42 *Doctori atteſtanti de conſuetudine,& practica alicuius loci,quando ſit credendum.*
43 *Iudices qui eligi debeant ad iudicandum.*
44 *Defenſio diuiditur in quatuor partes.*

1 VT Aduocati,Defenſores,Excuſatores, & cauſarum Patroni criminales, dubitationes, quæſtiones, occurrentes facilè,& ferè ſine labore inueniant,& omnia illicò comprehendant,& deducere contra fiſcum valeant, ac iudices à nullitatibus, & ab iniquitatibus ſe abſtineant, hilari animo præſentem Tractatum ad denfenſam Reorum, Carceratorum, & Condemnatorum in fortiis Curiæ exiſtentium ſuper quocunque crimine,ac ſuper qualibet parte proceſſus aggreſſus fui. Et pro Aduocatis præmitto,quòd officium Aduocationis fuit inuentum,vt eis ſuccurratur, qui cauſam ſuam tueri nequeunt, Menoch. *de arb.iud.caſ.369.n.1.&.2.* vbi ſubdit à Nerone fuiſſe ſancitum, vt defenſores, & cauſarum patroni, ſine muneribus, cauſis adeſſent; ſed hodie ſolùm pauperibus, inopiaque laborantibus gratis patrocinium præſtare debent latè Auffed.ad Capell.Tholoſſ. *q.482.n.1.* & ſunt immunes ab omni munere; adeo quòd, ſi ab aliquo vexentur, iudicis arbitrio puniatur, Menoch. vbi ſuprà, *n.1.& ſeqq.* vbi concordantes, allegat, † & eſſe laubile, ac vitæ hominum neceſſarium aduocationis officium, inquit 2
text. *in l.laudabile, C.de aduoc. diuerſ.Iud.* Io. Cott. *conſ.43.n.13.* quia ipſi dirimunt ambigua facta cauſarum, ſuæque defenſionis viribus in rebus ſæpè publicis, & priuatis lapſa erigunt, fatigata reparant, & non minùs prouident humano generi,quàm ſi præliis, ac vulneribus patriam, parentéſque ſeruarent, glorioſaque voce laborantium ſpem, vitam, & poſteros defendunt, *l. Aduocati, C. de Aduoc. diuerſ. Iudic.* & ibi Bar. inquit, quòd magis ſunt neceſſarij Reipublicæ quàm milites, Rol. *conſ. 36.num.1. & ſeqq. vol.3.* Corrad. *in templ. omn. iud.l. 1.c.1.§.1.verſ.armis proinde,n.1* & dicuntur *Clariſſimi* etiam poſt depoſitum officium Aduocationis. Lanc. *in d.templo omn.iud.l.1.c.1.q.2.n.17.* Pereg.Ian. *in tr.de citatione real.l.1.c.1.n 983.*

Imo recti Aduocati optimam faciunt, vt exclamat Alberic.de Roſat. *in l.1.C.de ſuffrag.* Caccial. *in tract.de tranſ.q.2.in princ.* vbi poſt alios,quos allegat firmat, † quòd officium Aduocationis ſit meritorium apud Deum, cùm multoties Chriſtus Redemptor noſter in hoc mundo illud exercuerit. Fuit enim Aduocatus Mariæ Magdalenæ in tribus caſibus, & continuo illud exercet in Cœlo, intercedendo pro nobis apud Patrem. Vnde Apoſtolus ad Hebræos *c.Diſcipulus, diſtinct.5* dicit,quòd introiuit Chriſtus in Cœlum, vt appareat vultui Dei pro nobis: ad hoc etiam facit, quod dicit Beda ſuper illud Marci,quod legitur in primo Sabbato Quadrageſimæ: Cùm caro factus eſſet filius, vt formam hominis impleret obſecrandum Patrem putat eſſe pro nobis: quia Aduocatus ipſe eſt. Et Apoſtolus dicit: *Aduocatum habemus Chriſtum apud Patrem*, vt latè proſequitur Alber. *in d.l C.de ſuffr.* Rol. *conſ.36.n.2. & ſeqq.vol.3.* Hier.Hiſp. *in tr. de comm. contra comm. q 736.n.19.& ſeqq* vbi etiam refert,quòd in pluribus locis legitur,quòd quam plures Sancti fuerunt Aduocati prout etiam refert Chaſſan. *in Catalog. Glor. Mundi,7.parte,conſid.29.in fi.* & Mathienco *in Dialogo relatorum,1.part.d.c.7.n.3.* 3

Ideo aduocati glorientur,quod Saluatoris noſtri imitatores exerceãt officium apud Deum valde meritorium,& laudabile,atque ad hominum ſalutem neceſſarium. Rol. *d.conſ.36.n.1.& ſeqq.* Hier.Hiſp. *d q. 736.n.13* vbi poſt alios,quos allegat plus firmat,† 4
quod boni aduocati ſi munus eorum vt debent,faciant,mereantur apud Deum pluſquam Sacri Verbi Concionatores Borgon. *de vſufr.mulier n.205 & dec. 24.n.21.p.1.* Idemque tenet Burg.de Paz. *in Proœmio l. Tauri n.381.* & Greg. *in l.1.tit.4.p.3. verb.los iuzgadores*, vbi aſſignat rationem, vel ſaltem æquiparentur prædicationi, quando exercetur pro charitate, pro pauperibus, & pro innocentibus. Sylu. *in ſum.* in verbo, *prædicationis*, & priuilegium habent aduocati,vt non poſſint capi dum ſunt in foro,exercendo officium aduocationis in Prætorio,vel coram Iudice,vt dicam infrà in prima Defenſione dum materiam immunitatis Eccleſiaſticæ pertractabo.

Hæc autẽ volui præmittere,ac referre in iſta præfatione, vt boni,atque optimi aduocati, qui bene viuunt,iuſtique ſunt lætentur de eorum bene geſtis, ac ad correctionem eorum,qui huculſque malè vixerunt vt corrigantur,ne in fine ſæculi tremebundum Iudiciũ ſubire debeãt,vt etiam recẽſet Rol. *d.conſ.19 n.19.in fi.vol.3.* qui ob id ſuadet aduocatis,vt quãtũ

humaoa

Digitized by Google

humana fragilitas pariter eorum officium iuſtè , ac
meritoriè ſtudeant exercere,& caullationib.& pro-
tractionibus iniuſtis in cauſis non vtuntur,inſtruant
teſtes vel partes falſa loqui, vel vera ſupprimere,&
cauſas pauperum & miſerabilium perſonarum agant
gratis,& ſi velint rectè,& cum charitate carceratos
& vexatos coadiuuare præbeo eis conſilium vel
lege vtantur naturæ fingendo ſe eſſe in carceribus
detentos,& vexatione concuſſos,& quod vellēt pro
ſe ipſis fieri pro dictis carceratis,& vexatis faciant.
An verò poſſint tota conſcientia , & ſine periculo
pœnæ conſulere,vt Rei negent delictum,ac proba-
tiones ſubtrahant,dicam late in corpore Tractatus,
ſedſciant Aduocati,quod fatuè agunt ſi loquantur
teſtibus antequam deponant.Alber. *de milit.de teſt.*
c.3.n.57.& ego qui nunquam tempore vitæ meæ lo-
cutus fui alicui teſti examinando , neque ad defen-
ſam antequam deponeret.
5 Et caueant ipſi aduocati,vt pauperibus & inopia
laborantib. gratis,& amore Dei,patrocinium præ-
ſtent vt prius in pauperes charitatem exerceant,D.
Th.2.2.*q.71.n.1* Aufred.ad Capel.Tholoſ.q.482.n.1.
& nolentes ex Conſtitutione Neronis, poſſent ſuſ-
pendi ab officio aduocationis per tex.*in l.ponenden-*
*dum,§.2.ff.de poſtul.*Conar.*p.rc.q.c.16.ſub n.4.& l.3.*
var reſol.c.14.n.1 Minſing.*obſeru.32.cent.3.* Grauat.
ad Veſtr.l.4.c.5.n.32. Men.*de arb.d.caſ.*369 Quare
Neronis Conſtitutio benè obſeruatur non ſolùm
per pauperes , ſed & per diuites , vt dicit Hier.
Hiſp.*in d.tract.comm.contr. comm.q.*198. vbi tamen
etiam dicit,quòd illa Neronis determinatio de iure
non ſit vera , & ſalarium aduocato ſolet promitti
in principio litis , ſed non ſolui, etſi fuerit exceſſi-
uum poteſt moderari per iudicem , latè vide Hier.
Hiſp.*in d. q.*198. Imò recuſans patrocinari egenis,
mortaliter.Couar.*prac.q.c.6.n.4 in fi.*vbi Add. com-
probat hanc opinionem auctoritate D.Tho.Caiet.
Syluestri,& Dominici à Soto,& ſequitur Lup.*in tr.*
de illeg.& de natal.comment.1.§.2.n.76.
† Cum autem dictũ officium aduocationis exer-
6 cere ſit multum difficile, Alber.*in l.1.col.pen.C.de ad-*
uoc.diuerſ.iud.& periculoſum , Bal.*in l.fi.* per illum
text.*ff.de inoff.teſt.*Rol.*conſ.36.n.14 vol.3.*& ex modo
procedendi cognoſcatur an ſit ignorans,vel peritus
ipſe Aduocatus,Borgn.*deciſ.4.n.48.* Et ideo mode-
ſtè & omni reuerentia,& accuratè, omiſſa verborũ
multiplicitate, iure, & defenſiones Rei , Aduocati
proponant,& cum altero Aduocato,& parte aduer-
ſa benignè etiam ſe habeant,potiùs laudando,quàm
vituperando,niſi per verba iniurioſa fuerint prouo-
cati, quia tunc eis licebit dicere ad defenſionem:tũ
meoriis:cùm crudelis dicatur,qui famam ſuam ne
gligit,ne deridens alios in deriſum euadat ,vt, poſt
ſpeculat *in tit de adnoc.§.iam tunc videndum* , docet
Corrad.*in templ.omn.iud.c.9.n.8.tit.de alleg.& moti,*
& priùs *ſub n.2.*dixit quod Aduocatus non diù ab-
futurus à iudice ſit expectandus. †Et debent etiam
pluribus honorib. Iudici adulari vocando eundem
7 *doctiſſimum excellentiſſimum celeberrimum,& acutiſſi-*
mum,aliiſque ſimilib nominib.honeſtando:cum his
ſoleant plurimũ Iudices delectari.Purpur.*in l.1 n.313*
ff de off.eius,Ant.Nat.Cort.*Com.opin.l.1.tit.9.n 1-2.*
*in fi.*Cùm ſit etiam lucroſum habere iudicem gratũ,
& beneuolum,Bal.*in c.nerritatus n.7.de conſt.*Hier.
Hiſp *in tr com.contra commun.in præfat.n.17. & ſeq.*
8 † Ac debent leges,rationes,& auctoritates allega-
re,& caueant ne probris,& conuitiis certent,ſed le-
gib.tam cum parte,quam Aduocato illius,Corrad.
d.c 9.n.20. Et ſi forte Iudex fuerit illiteratus,quia
Baro,vel Marchio,ſeu Comes ſit,debent proponere
defenſiones per verba materna, vt à Iudice intelli-
gantur,aliàs non poſſet rectè iudicare,latè Spec. *de*

Aduoc.§.3.& ſeqq.† Nec expectet Rei defenſor,vel
aduocatus vocari à iudice ad diſcutiendum indicia: 9
quia,ſi feratur ſentẽtia ipſis non diſcuſſis,proceſſus,
& ſententia valebunt.Follet.*in conſ.141.n 4.to.2.Cri.*
*diuerſ.*poſt Bart Ang.& Imol.Baiard.*q.63.n* 103.vbi
ſubdit,quod in Neapolit.Regno citatur aduocatus
ad diſcutiendum indicia,ſecus in ſtatu Eccleſiaſtico. 10
Nec debet eſſe nimis verboſus aduocatus , quia
poſſet ab officio remoueri,gl ſing.*in l.ex parte,ff.de*
*poſtul.*Paris de Put.*de Syndic in verb notorium Iudici*
*c.2.n.3.*vbi ſubdit, quòd Aduocatus debeat conclu-
ſiuè loqui,& pauca effundere,ſed vtilia,gl.*in c.cùm*
*ſit ar de atat. & qualit.*Can.*in proœm.Decretal.Rom.*
*ſing.*780.latè Rol.*conſ.36.n.25 & ſeq.vol.3.*vbi etiam 11
firmat,quòd Iudex poteſt finem imponere dictis Ad-
uocatorum.Eoque maximè poteſt Aduocatus repel-
li,ſi fuerit cauillo ſus, *l.3.ae his,quæ in teſt.am. delen.ſi*
*remunerandi,§. Mutuo,ff mand.*Pariſ.de Put.*de exceſſ.*
*Aduoc.c.1.n.14.*vbi etiam ſubdit,†quòd poſſit Iudex 12
reprehendere Aduocatum,quamvis peritiſſimum,per
l.Cedi ,de acquir hæred. vbi Papinianus acutiſſimi
ingenij fuit à Paulo reprehenſus.†Benè verum eſt, 13
quod Aduocatus poteſt alium Aduocatum per ſub
terfugia decipere,vt facit Moyſes 23.q.2.*Can.Domi-*
*nus noſter,*quando fouet iuſtam cauſam . Hier Hiſ.*in*
tr.com.contr.com.in præf.n 361.ſed non debet eſſe ni-
mis ſollicitus in cauſa,cũ tunc præſumatur,velle ex-
cogitare omnia mala,& paratũ habere de cõſciẽtia,vt
poſt Bal.& alios,Par.de Put.*in de exceſſ. Adu.c.1 n.15.*
†. Nec debet reuelare ſecreta ſui clientis,quia pœ- 14
na falſi teneretur,*l.1.ff.de conceſſ.l.1.§.ſi quis.de falſ.*
Bar.*in l.1.ff.de præuarica* Put *d c 1.n.6.*Boſſ.*ti.de præ-*
uaricatore,n.2. dicit communem eſſe opinionem, vt
poſſit in metallum,vel in deportationem,vel in in-
ſulam cundẽnari,latè ſequitur Rolād *d conſ.36.n.23.*
*& ſeq.*vbi dicit procedere,tã in ciuili cauſa,quàm in
criminali, & vltra pœnam falſi tenetur erga ipſum
clientem ad omne eius dãnum,& intereſſe, Aret.de
Malef.in verbo *falſario,n.49.*Boſſ.*ti.de Carcer .fide-*
iuſ.comit.n 30.Carauit.*tit.3 n.14.*Men.*cent.6.caſ* 537.
n.25 quod erit omnino per ſuperiores obſeruãdum. 15
†Pactum quoque de quota litis omnino eſt inter-
dictũ adoocatis,& procuratorib. *ſumptus,ff.de pact.*
cùm illud inuitet Aduocatum ad delinquendum,cũ
de Aduocato efficiatur pars, Io.de Amic. *conſ.148.*
*n.7.*Mazol.*conſ.13.n.41.* Rolan.*conſ.36. n.20. & ſeq.*
*vol 4.*vide Nauar.Manual.*c.23.n.30.* Modern.Rom.
conſ.70.per tot.& in q.106.latiſſimè per tot. Menoch.
de arbitr cent caſ.522.per tot.l.2 qui verè loquuntur
de pacto facto in cauſa ciuili. Secus videtur dicen-
dum in cauſa criminali,vbi agitur de vita hominis,
cùm permittatur ad quamcunque ſummam,vt poſt
Ruin.& Salic.tradit Io.de Amic *d.conſ.148.n* 8.Quod
nullo modo admitto,cùm inuitet ad calumniam,vt
ſuprà dixi,& pauperes carcerari promitterent bona
propria,& aliena,vt euitare poſſent periculum,non
ſolùm verum,ſed etiam incuſſum ab ipſo Aduoca-
to; & ob id poſſet ab eis pecunias multas indebitè
extorquere.Imò iſti vti publici concuſſores deberẽt
amoueri ab ipſo officio Aduocationis , quia deinde
audent excoriare carceratos ,& cauſam leuẽ vt plu-
rimùm grauem reputare,ad inſtar prauorum medi-
corũ,ſed benè concurro,quod licet in ciuilib cauſis,
poſſit præſtari ſalarium vſque ad decem ſextertia,quæ
centum conſtituunt aureos pro ſingulis cauſis,Vlp.
*in l.1.§.ſi cui cantum,ff.de var. & extraord.cognit.*vt in
capitalibus cauſis,vel in his quæ hominis reſpiciũt
infamiam liceat excedere hanc centum aureorum
ſummã,vt explicant Guid.Pap.*q.190.in fi.*Paris.*conſ.*
105.*n.20.l.4.*Viu.*com.opin.21.*Men.*de arb.iud.cent.6.* 16
caſ 513.*n.4.*† Aduocatus procurator fiſcalis,ſine du-
bio,non poteſt facere ſimile pactum de quota litis,

imò nec procurator exiſtere poteſt pro aliquo, *l.2. l.fin C.ne fiſc.* Pereg. *de iur fiſc.l.4.tit.7.n.17.* Boccac. *in tract.de* Pact.*p.3.n.61.* quod non contingit in hac curia, miniſtri audeant tentare ſubditos indebitè vexare. Imò ſi aliquem indebitè, & calumnioſè procurator fiſcalis vexaret, tenetur ab omnia damna, expenſas, & intereſſe, & pœna concremationis eſſet puniendus, Gram. *decif.60. n.21.* Baiard. *q.61. n.16.* de quo dicam infrà in corpore Tractatus latè.

17 † Si vero Aduocatus ſuſcipiat patrocinium, illud deſerere, & alteram partem defendere non poteſt, *l. fin ff.de poſtul.* etiam in cauſa appellationis, vt poſt Io.Andr.Baiar.*q.62.n.17.* Et licet Alciat.*in l.præuaricationes ff.de verb.ſignific.* dicat, quòd non incurreret pœnam falſi, quando Aduocatus ſuſcepiſſet iuſtiorẽ cauſam, reſtituto tamen honorariu, quod habuiſſet à parte, latè Macagn.de Arzoguid.Bonon.*inter com. opin.l.1.tit.6.inſpect.2. n.36.* vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi, Boſſ. verò *in tit.de præuaricat.n.2.* dicit, quòd licet iſta opinio ſit iuridica, tamen eſt periculoſa & ſequitur Rul. *conſil.36. ſub n.24.vol.3.* Ego autem, ad effugiendam omnem murmurationem detrahentium, moneo Aduocatum, vt adhæreat opinioni Boſſij. Vide latè eundem Macag. de Arzoguid Bonon.*inter comm.opin.dict.lib.1 tit.6.in ſpect.2.n.34.& ſeqq.* vbi *ſub n.41* firmat, quod de honeſtate pro vtraque parte conſulere non debet, imò tanquam ab igne cauere ob malignitatem vulgi, qui non poſſet euitare maximam fraudis, auaritiæ, & voracitatis, ac lucri ſuſpicionem, latè Ant. Mar. Cotar. *in tract.comm.opin.pag.74.n.34.vſque ad n.53.* Menoc. *de arb.caſ.321.in fin.* dicit poſſe aduocatum vel procuratorem (reſtituta mercede ſuo clienti, qui minus iuſtam cauſam fouet) & illi patrocinium ſuum denegare, non tamen aduerſarium adiuuare, Et Menoc.*d.*
18 *caſ.323.n.2 & ſeqq.* refert † quod quamplures fuerunt notati vitio præuaricationis, & in ſpecie Toſcillius Demoſthenes, & Oldradus qui præ nimio dolore, quod delictum fuiſſet detectum, deceſſit, & ibi Menoch. exclamat: Quot hodie Demoſthenes, quot viuunt Oldradi, prout ego verius multa maiora canere poſſem: & ſi ad plenum vis materiam præuaricationis ſcire, vide Iul.Clar.*q.61.* vbi Baiat.*in addit.* Boſſ. *tit.de præuaricat.* Menoch.*d.caſ.313.* Cotat.*com.opin. n.34 & ſeqq.* Moder.Rom.*q.4. n.1. & ſeq.* & quibus modis præuaricationis crimen committatur, latè Menoch *d.caſ.323. num.2 & ſeq.*

19 Corrumpens autem Aduocatum, vel Procuratorem partis aduerſæ, punitur tanquam falſarius, Mõticell *in reg.15.n.17.* & perdit cauſam, Vant.*de nullit. ex defect.proceſſ.ord.n.142.* Baiard.*q.62.nu.18.* & vid. Doct. adductos per Modet.Rom.*in d.q.4.n.6 in fin.*

20 Et adeo eſt fauorabile officium Aduocationis, vt Aduocati poſſint ſe habere cum excõmunicato pro conſilio in cauſa excommunicationis, abſque quòd incidant in excõmunicationis pœnam, vt poſt Innoc.*in c.de ſent.excomm.* tradit Grillã *de pæn. omiſ.*
21 *coitus,q.10.n.18.* † prout ſi extaret ſtatutum, quòd nemo poſſit præſtare opem, & exilium bannitis, non comprehendat Aduocatos & procuratores, qui per Iuſtitiam, & gratiam, vel charitatem, eis opem præſtant, poſt Salyc.*in l.vnic.C.de Nil.agger.nõ rumpent.* Grilland.*d.q.10.n.19.& ſub n.17.in fin.& n.18.* etiam dicit generaliter, quòd præſtantes opem criminoſis, vt euadant per viam iuſtitiæ, vel per viam gratiæ, vel miſericordiæ, ſupplicando Principi pro eis, nullam pœnam mereantur, & exemplificat in Aduocatis, & procuratoribus, vbi tamen ponit duas limitationes; & prima eſt pro damnato crimine læſæ maieſtatis, & ſecũda *in d.l.C.de Nil.agger.non rumpend* & Nell. *in tract.de bannit.4 p.c.tem.n.27.* qui etiam tenet, vt non incidant in pœnam d.ſtatuti, niſi ſtatutum prohiberet etiam defenſionem iudicialem. Et quòd Aduocatus poſſit pro bannitis patrocinari eſt æquior opinio, quam atteſtatur Io.Franc.Pouzin.*in tract. de Lamiis,n.78* vbi etiam dicit, quid ſi velit interuenire pro hæretico, Carrer.*in tract.de Hæret.num 59.*

Eòque magis poteſt interuenire Aduocatus pro 22
bannitis, quando delictũ non erat amplius puniibile, vt poſt Marſil.*in pract.§.ſequitur n.9* Ant.Columb. *in tract.proced.in controuerſ.crim.q.160.* Et ob id, ſi bannitus fuerit gratiatus à delicto iniuncto ſibi exilio, donec dictum exilium durat, poterit Aduocatus, vel proculator pro eo interuenire, prout aliàs fuit per Rotam Ianuen. reſolutũ, vt mihi retulit eruditiſſimus D.Marcus Anton. Amatus, qui Magiſtratũ in dicta
Rota exercuit, & qui vtiles deciſiones in lucem edit. 23

Tenetur Aduocatus omnibus officium ſuum impartiri Gl *in l.1.§.ait, Prætor.ff. de in ius vocand.* latè Pariſ.de Put *in tract. de Syndic.tit. de exceſſ Aduoc. c.1.n.1.& ſeq.* Menoch.*de arbitr. caſ.369. n.6.l.2.* vbi firmat, quod poteſt compelli, iuxta perſonarum, & negotij qualitatem, vel gratis vel ſalario, ſeu præmio ei perſoluto: Aufred. *ad Capell.Tholoſ.q.48. n.1.* vbi ſubdit quod Iudex, & Aduocatus peccent mortaliter, ſi vnus non prouideat, & alter non acceptet. Sed Pariſ. vbi ſupra declarat, dummodo non cogatur ad defendendum inimicum ſuum, vel ſi ageretur contra amicum, & dominum, & poteſt Aduocatus honorarium petere à cliente ſuo, licèt de eo non fuerit contentum, Borgn.*dec.41.n.46 p.1.* & conuentum petere etiamſi cliens ſe concordet cum aduerſario lite mota, & non finita, Borgn.*d.dec.41.n.48* & quid in procuratore ſi non fuerit ſalarium conuentum, vide latiſſimè I.Bott.*conſ.43. per tot.*

Adeóque eſt fauorabilis defenſ. Carceratorum, vt 24
etiam Clericus poſſit defendere Reum ſanguinis in iudicio abſque incurſu irregularitatis, *c.reos,23. q.5. c.inter immunit.Eccl c.ſententiam ſanguinis. Ne Cleric.vel Monach.* latè Mar.Scoc.*in c. ad audientiam in col.fin.extra de homicid.* Boſſ.*tit.de fauor reor.n.2.* cùm aliàs regulariter Clericus nõ poſſit eſſe Aduocatus, vel Procurator in Curia ſæculari, niſi pro ſua cauſa, pro ſua Eccleſia, & pro miſerabilib. perſonis, *c.peruenit,21.q.3.* licet in Curia Eccleſiaſtica etiam pro laico poſſit eſſe procurator *c.per venerabilem, qui fil. ſint legit.* vbi Archiepiſcopus fuit procurator Regis, Innoc.*in c.vnic.n.3 de obli.* Rom. *conſ.270.* & ita ſeruatur Additio ad Diaz *in c.57.in pract.crim.* latè Bar. Vgolin.*in tract.de offic.& poteſt.Epiſc cap.13.§.6.per tot.* & latius Villagut.*in ſua Prax.crim. tit. de Aduocat.* vbi iſtum articulum per duodecim concluſiones examinat. Sed caueant Clerici, ne præſtent patrocinium in cauſa criminali contra Reum, ne incidant in pœnã irregularitatis, vt eſt videre latè per Maiol. *in tract.de irreg l 2.c.13.per tot.* niſi agerent in cauſa ſuorum præuia proteſtatione citra pœnã ſanguinis, *c.Prælatis de Homicid.n.6.* vbi Franch dicit, quòd appellatione ſuorum veniant etiam ſerui, & ancillæ, poſſint agere contra interfectorem proprij filij, & fratris, Mauar.*de iniur.& dam. dat.conſ 3.* Couar. *in clem.ſi furioſi,§.5. num.4 p.2. de homicid.* & latè vide
Pract.Archiep Neap.*c.11.* vbi alia dicit in propoſito. 25

Sed Hebræi non poſſunt exercere officium Aduocationis; cùm tale officium ſit dignitas, *l.laudabilis C de Aduoc diuerſ.iud.* & Iudæi ſint infames, gloſ. *in l.nemo,C.de Epiſcop.audient* & ob id repellantur à munere Aduocationis, ſicut omnes infideles repelluntur *d.l.nemo.* Marquard.*de Iud.p.3.c.7.n.3.* ſed bene poſſunt eſſe procuratores etiam contra Chriſtianos, Marquard *d.c 7.n.4.* poſt Bart.*in l Spadonem, §.iam autem de excuſ tutor* cùm officium procuratoris ſit viliſſimum, & ob id Aduocati recuſant eſſe procuratores, Bart.*in l. ſi quis Decurionem, C.de Decurio.*

Digitized by Google

*turle l.*10. Quod verum eſt in procuratore priuati, ſecus in procuratore Principis; quia talis procurator dicitur habere dignitatem, *l. nemo præf. ſtu, C. de dign. l.* 12 Er ob id poteſt etiam dici, quod procuratores in loco, vel Curia Principis non dicantur exercere vile officiumptovt contingit in curia Romana, vbi viri, & DD. periti ſſimi, & etiam nobili genere nati indiſtinctè procuratores exiſtunt. Io Bott. *conſ.* 43. *n.* 12. qui etiam dicit quod hodie officium procuratoris
26 exerceatur per viros nobiles.

Solet etiã dubitari, an Aduocat, vel procuratores poſſint eſſe teſtes pro cliente, Iodoch *in pract. crim. c.* 50. *n.* 1. Maſcard. *concl.* 56. *per tot vol.* 1. latè Caualc. *de teſtib. p.* 4. *n* 78 Vinc. de Franc. *dec.* 222. *n* 1 *per l. fin. ff. de teſtib.* concludunt, non poſſe recipi Aduocatum in teſtem vbi gloſſ. aſſignat rationem ob affectionem quam poteſt habere ad cauſam, quia more corrupti teſtis notam euadere non poſſet *l fi. in fin. C. de Aſſeſſor.* Sed an poſſint cogi ad teſtificandum contra clientem ſolet adhiberi diſtinctio, an examinentur vti Aduocati, vel procuratores, vel vti amici, & *in* 1. caſu ſic. Et ita cenſuit ſacrum conſ. Neap. teſte Vinc. de Franc. *d. de iſ.* 222. Sed ex ſententia Senatoris Piccinardi datur cautela ad liberandum Aduocatum à tali examine vt dicat, quod vti Aduocatus non poſſit cogi ad deponendum; & tanquam amicus nihil ſciat vt refert Perr Caball *c.* 159 *n* 2. *& ſeqq.* quæ cautela vera erit ante ei delatum iuramentum, cum delato iuramento ad periurium fugiendum, quilibet veritatem debeat, vt dicam in corpore tractatus.

27 Sed etiã contingit ſæpè dubitari, an poſſit pro eorum cliente recipi in fideiuſſores, & Boër *in dec.* 315 *n.* 2 ponit hanc quæſt. & per text. *in l. ſi vero non remunerandi, §. 5. ff. mand.* tenet partem negatiuam, & dicit ita etiam ſeruari de conſuetudine magnæ Curiæ Vicariæ, & in Curia Burdegalenſi provt hodie, vigore Reformationis Sanctiſſ. D. N. Pauli Quinti ſeruatur in Curia Romana. Idémq; eſt in iudice, vt non poſſit fideiubere pro litigantibus coram eo, nec coram alio Iudice Boër *d. deci.* 315 *n* 2. *verſ. Ideo in Iudice.*

28 Si verò Aduocatus fuerit vexatus, & aliũ Aduocatum conduxerit, poteſt petere expẽſas Aduocationis à parte aduerſa per modum damni paſſi Boër. *q.* 280. *n.* 3. *& ſeq.* Menoch. *caſ.* 154 *n.* 5. vbi ſubdit idem eſſe, quando defendit cauſam communem, vt poſſit conſequi damna ratione portionis ſuæ perſonæ, & nõ ex perſona ſocij. Et ſi Aduocatus in aliqua cauſa patrociniũ præſtet gratis non erit parti ſoluendum ſalariũ vel honorarium eiuſdem Aduocati, niſi in remunerationem beneficij collati patrocinium præſtiterit, vt poſt Purpur. Iaſ. & Neuiz. firmat Men *in d. caſ.* 134. *n* 6

29 Sed caueant aduocati procuratores, ne allegent Iudices ſuſpectos; quia niſi cauſas probauerint actione iniuriarum tenentur, vt poſt Bald. *in c. ſuper de offic. deleg.* & Ang *in l. qua omnia ff. de procur.* Baiard. *q.* 42. *n.* 7. & in Regno Neapolitano pœna arbitraria puniuntur, Carauita *Rit.* 275. & Baiard. *d. q.* 42. *n.* 4. Licet hîc in curia non obſeruetur.

An verò Aduocatus, vel procurator carcerati poſ-
30 ſit interuenire examini, vel torturæ inferendæ inquiſito, & è contra Aduocatus, vel procurator fiſci, dicam infrà ſuo loco in corpore tractatus.

Poſtremo ſciant rei inquiſiti, & carcerati, ac à la-
31 trunculatorib vexati vt in eorum defenſione aſſumãt Aduocatos litteratos, & non illiteratos, vt latè exclamat Rol. *conſ.* 36. *n.* 6. *& ſeq vo.* 3. necnõ adhibeant Aduocatos ſenes, qui tanquam magis experti bene loquuntur, cùm ſit magis practici, inſtructi, quàm iuniores, & ſenes ſint præſtantiores pondere, nu. & mẽſura, Bal. *in c.* 1. *de elect. n.* 9 *& in l. ſenium, C. de teſt.* vbi dicit, quòd plus valet vmbra ſenis, quàm gladius, & eloquentia iuuenis, & quia aduocatus iuuenis parum ſcire ſolet, vt latè ponit poſt alios, quos allegat Hier. Hiſp *in tr. comm. contra comm. in præ. nu* 87. *& ſeqq.* Et
quando plures Aduocati in eadẽ cauſa interueniunt 32
iuuenes debent incipere loqui, & informare, & poſtea ſenes: cùm reſeruetur definitio cauſæ ipſis antiquioribus: ita tradit Gaſpar. Portugallen *in l. imperium, n.* 16. *ff. de iuriſ. omn. iud.* ſequitur Hier. Hiſp. *in d. præf. n.* 90. *& ſeq* dicit poſt Iaſ. *in l. poſt dotem, n.* 202. *ff. ſolut. matr.* quod Aduocatis iuuenes ſemper erant in practica, & ſolent eſſe confuſores litium & de natura malorum Aduocatorum, & cauſidicorum, latè ſcribit Scacc *de iud. lib.* 1. *c.* 50 *n.* 33.

Iudex verò verſa vice honorificè, ac libenter Ad- 33
uocatos audire debet, Par. de Put. *de Syndicat. in ve b. teruus, c.* 1. *n.* 50. alias vti ſuſpectus, poteſt recuſari, latè poſt Franc. & Matant. Corrad. *in ſua Pract. Iudic. l.* 1. *c.* 1. *n* 2. *tit. de alleg & motiu.* Quamvis poſſit Aduocatum garrulum ab officio ſine cauſæ cognitione remouere Bertaz. *conſ.* 321. *n* 4. *vol.* 2. & ibi Add. *in l. A.* & ſciat Iudex crimin. quod ipſe præferri debeat iudici ciuili, tanquam dignior, Capic. *dec.* 27. *n.* 5. *& ſeq.* Frecc. *de feud. in* 11. *offi* Vitil. *in tr. de iuſ præſid. auctor. c.* 10 *fol.* 60. Io. Ant. de Nigr *in prag. Regnis Ferdinandi,* quæ incipit *Illuſtr. ſſ. Viceregi noſtro col.* 11. *verſ. in aliquo caſtro, n* 42. Vincent. de Franc. *dec.* 288. *n.* 1. vbi ſubdit niſi in loco contraria extaret conſuetudo, cùm in honorariis attendatur conſuetudo, *c. cum olim de conſuet. vbi Bal. in primo notab.* latè Tiraq. *de nobil. c.* 2. *n.* 25. *verſ. Sed in hoc fol.* 58. & debet habere duos ſales, vnum ſcientiæ, ne incipidus ſit alterum ſapientiæ ne ſit diabolicus; Menoch *de arb. caſ.* 339. *n.* 1. *& ſeqq* vbi exclamat contra iudices illiteratos, & ignorantes, qui teneantur ad damna partis læſæ per iniuſtam ſententiam; & principes in electione officialium, deberent cauere tanquam ab igne non eligere Iudices ignaros & illiteratos cùm iudicis ignorantia ſit calamitas ſubditorum, & innocentium vt exclamat D. Auguſt. *l.* 9 *de ciuitate Dei,* Cart *de execut. ſent. in præf. n.* 68. & ſcribitur Sapien. *c.* 6 *Multitudo ſapientum ſanitas eſt orbis terrarum.* Et in libro Eccleſ. 10. dicitur, *Rector ſapiens erudit populum ſuum, Rex imperitus perdit populum ſuum,* & iudiciaria poteſtas poſtulat, quod iudicaturus eſt *c.* 1. *de pœnit. dimiſſ.* 6. & maximè circa officia criminalia, in quib. conſiſtit pondus diei, & æſtus, vt firmat Bal. *in addit. ad Specul. tit. de confeſſ. verſ. iſta confeſſio non debet;* Peregr. Ian. *in tract. de citat. real. l.* 1. *c.* 1. *n.* 1154. ac reputetur in repub maximum vitiũ eligere iudices imperitos, qui per ſe nocere deberent, quod iuſtum ſit, & ab aliis emendicare ferè oſtiatim cogantur, Auth *de iud. §.* 1. quamvis Dec *reſp.* 18 *n.* 20. *vol.* 1. Reſtringat vitium præfatum ex dicta Auth. ad Iudices imperitos Vrbis Romæ.

Et debent concurrere in iudice Bonitas, Peritia, 34
diligentia, Eloquentia, Conſtantia, & prudentia, ſecundum DD. relatos per Stiat. *in Pract. c. fin. n.* 31. *& ſub n.* 33. refert, quòd Dyoniſius Cartuſianus ſuper c. Euangelij Sancti Ioannis ſuper illis verbis: *Noli iudicare,* quod debeant vndecim qualitates concurrere in iudice: Et ſi quis velit ad plenum ſcire qualitates, quibus ſuperabundare debeat iudex, adeat Scacc. *de iud l.* 1. *c.* 86. *n.* 3. *& ſeq* & inter alias dicit, quod debeat aufugere ſeueritatis nomẽ, quia ſicut miſericordia ſurſum ad Deum eleuat, ita ſeueritas deorſum in infernũ deiicit, & tradit Simanch *de Cathol. Inſtit. tit.* 47. *n* 80. Nec minùs eſſe debet ita clemens & miſericors, & calamitoſus precibus, vt lacrymis facilè flectatur cùm id non ſit conſtantis, & recti iudicis, *l. obſeruatũ ff. de offic. Præſid* Stiat. *d. c. fi. n.* 33 quia ex nimia humanitate regentis frãgitur auctoritas, Luc de Pen. *in verb. ſtudent ſe errare, n.* 13. Cattar. *de interrog. reis, lib.* 2. *c.* 1. *n.* 6. Ant. Theſaur. *in præf. deciſ. Pedem. num.* 24. Scacc. *d. c.* 86. *n.* 3. Nec debet ſanguinem humanum

ſitire: nec debet eſſe auatus, ſed Deum timere, ac debet habere manus mundas, & lumbos præcinctos, latè Caualc. de Brach. reg. p. 5. n. 54. & ſeq. quia munera excæcāt lumina ſapientium, & mutant verba iuſtorum, Deut. 16. & Eccleſ. 21. latè Afſl ſuper conſt. Capitaneor. 15 not. & in rubr. 52. n. 5. & qui dant munera non caritate, & beneuolentia, ſed per corruptionem, & etiam qui dat iudici vnam gallinam, ea intentione, dare præſumitur, vt ab eo recipiat bouem, & ob id debet habere manus mundas Auth. vt iud. ſine quorum ſuffr. & Cab. Millel. q. 81 p. 2. n. 153. & ſeqq. firmat vt à partibus quidquam accipere non debeat, ſed Tit. de iud. in reb. exig. num. 91. & ſeq. dicit, quòd nihil penitus accipere à ſponte dantibus inhumanum ſit & præbeat cauſam ſuſpicionis, & quæ munera accipere, poſſit & à quibus ſe abſtinere debeat latiſſimè explicat Men. de arb. cent. 6. caſ. 517. per totum l. 2 Et latè de ſingulis proſequitur Scacc. d. c. 86. n. 5. ſeq. & latiùs Caualc. de Brac. reg. p. 3. n. 239. & ſeqq & p. 5 n. 54. & ſeqq & latè etiam Tiraq. de retr. lignag. §. 15 gl. 21. & Peteg. Iann. in d. l. 1 c. 1.

Sed iudex debet ſemper in benigniorem partem inclinare, potiùs in abſoluendo, quàm in condemnando, vulgata. l. abſentem de pœn l. interpretatione, ff. de reg. iur. cum aliis vulgaribus, cùm maiorem honorem conſequatur in abſoluendo, quàm in condemnando, & ſanctiùs ſit nocentem abſoluere, quàm innocentem condemnare, vt latè dicam in corpore tractatus, necnon debet ſe abſtinere ab omni illicito quæſtu extorſione, & baratraria: & quomodo poſſit ſe tueri, & de quib. hodie ſindicari valear, & dicam latè in diſcurſu to-
35 tius Tractatus, † & in iudicando præ oculis ſēper habere debet communem opinionem; cum ſit nefas in iudicando, & conſulendo ab ea recedere, l. 1. verſ. ſane crebrior. ff. de offic. Quæſt. l. quæſitum, §. ſed ſi fundus, ff. de fund. inſtr. cùm communis opinio ſit lex, & tanquam lex poſſit allegari, & ignarus nimium Iudex eſſet, qui contra communem iudicaret, Ang in l. fina. D. de pœn. iud. Fel. in c. 1. in fi. de Conſt. Iaſ. in Auth. nouiſſima, n. 22. C. de inoff teſtam. Alciat de præſumpt. præſumpt. 51 reg. 1 Nauar in ſua Apologia de redditibus q. 1. monito 38. pag. 150. de quo vide latè Hier. Hiſp. in tr. com contra com in præf. n. 30. & ſeq Niſi tamen contraria opinio eſſet melioribus rationib fulta Lautent. de Pin conſ. 5. n. 86 Curt. Iun conſ. 29. n. 11. conſ. 60 n. 11. conſ. 63. n. 3. vbi teſtatur de communiori, & veriori opinione Capiblanc in tr. de poteſt. & auctor. Baron. prag. 3. n. 64.
36 † Sed quando ſunt duæ opiniones contrariæ, quarum vna ſit communis, altera æquior in iudicando, & conſulendo ſequenda erit. Fab. Turret. conſ. 5. n. 18. & ſeq. Farinac. conſ. 59. n. 37. in fi. Hier. Hiſp. in d. præf. n 40. & ſeqq. vbi concordantes allegat, & vbi ſunt deciſiones Doctorum in terminis illis inhærere debet Iudex & non attendere argumenta, & alias auctoritates in genere Borgn. deciſ. 44. n. 39. & ſeq. p. 1. & latius dec. 5 n. 3. ead p. 1.
37 Et Doctoribus modernis aſſerentibus aliquam eſſe communem opinionem magis creditur, quam antiquioribus, Grat. conſ. 88 n. 2. lib. 2. Sed opinionem antiquiorum, ſi non fuerit improbata iudex ſequi debet, cum ſteterit ad ſupplicium impugnantium tanquam aurum in fornace, Ana in c. ſua nos, n. 4. de vſur. Rom. in l. ſi vero, §. de viro, n. 302. ff. ſol. matr. Hier Hiſp. in d. præf. n. 43. & ſeq. Et magis creditur Doctori in lectura, quam in conſulendo, Bar. in l. ſi pater, n. 2. & ibi Iac. n. 15. de inſtit. & ſubſtit. Alex. conſ. 185 n. 25. vol. 2. Menoc de præſumpt. l. 2. præſum. 72. n. 48. & ſeq Ac etiā Doctori diſtinguenti magis credendum eſt, quam alteri; cùm diſtinguēs dicatur proximus veritati, Salic. in l. filia, cuius, n. 2. C. famil. hercis. Menoc. d. præſum. 71. n. 47. & iudex debet inhærere opinioni à cōſuetudine approbatæ: licet communis opinio fuerit in contrarium, Alciat præſump 30. reg. 2. n. 3. Gomez. in l. 1. Tauri n. 8. & ſtare debet opin. vlt. loco relata, quando Doctor refert plures opiniones, & nullam expreſsè approbat, Iaſ in l. pacta nouiſſima, n. 3. C. de pact Fel. in c. 1. n. 107. de Conſt. Grat. reg. 487. qui poſuit ad iſtam opinionem ſeptem limitationes, Hier. Hiſp. in præf. n. 79. & ſeq.

Gloſæ autem in iure noſtro, maxima eſt auctoritas, 38
& cæteris antecellit, Butrig in l. 1. C. qui pro ſua iur. vbi ſubdit niſi vnus fuiſſet in contrarium, & dicitur Idolum iuris, & Aduocatum, & ſicut qui neſcit equitare debet ſe tenere ad arſonem, ita iudex ad opinionem gl. vt multa tradit Maſcard. de probat. concl. 842. vol. 2. & Hier. Hiſp in d. præf. n. 61. & ſeq. † Et ſi con- 39
currant duæ opiniones contrariæ, quarum vna procedat de iure Canonico, alia de iure Ciuili, tunc ſequenda eſt opinio Canoniſtarum Franc. in c. quoniam, contra, de appell. & maximè vbi ageretur de materia concernente peccatum, quia tunc in vtroque foro erit ſeruanda, Diaz. in pract. c. 6. n. 7. Villalob. in Antimonia iuris, c. 1. n. 4 & ſeq & de communi teſtatur, poſt alios quos allegat. Hier. Hiſp in d. præf n. 53. vbi ſubdit procedere, etiam ſi ageretur de peccato veniali; ſed vbi nō tractatur de aliquo peccato tūc DD. diſtinguunt: aut cauſa cōtrouertitur in foro Canonico, vel Eccleſiaſtico, tunc attendatur opinio Canoniſtarum: ſecus ſi controuerteretur in foro ſæculari, & ſic in terris Imperij, & non Eccleſiæ, & tunc ſeruetur opinio de Iure Ciuili, Curt. iun. conſ. 136 n. 4. Hier. Hiſp. in d. præfatione, n. 52. Et ſi fuerit differentia inter Theologos, & Canoniſtas quorum opinio ſit ſequenda tradit Pariſ. conſ. 67. n. 3. conſ. 68 n. fi. vol. 4. & in crimine vſurarum, tradit latè Lupus in c. quamquam, de vſur. Comment. 4. § n. 67. Et quam opinionem Iudex ſequi valeat in quocunque caſu latè ponit. Ant. Maria Corat comm. opin. lib. 2. tit. 9. caſ. 8 per tot & in ſpecie, quod excuſetur ſi ſequatur opinionem ſui præceptoris, vel alterius Doctoris approbatiſſimi, dummodo tamen non ad communis opinio in contrarium, & quando pro vna opinione eſt rigor, & pro alia æquitas ſcripta, non ſeruicoſa, illa eſt amplectenda, & ſequenda Dec in l. omnib. ff. de reg. iur. Neuiz. l. 1. tit. quomodo Iud. n 68. Cæphal. conſ. 166. n 15. & ſeq. vol. 2. Bald. in auth. iubemus, n. 2. C. de iudic. Canal. de Brach. reg. p. 5. n. 56. & ſeq.

Et Doctori atteſtanti, aliquam eſſe communē opi- 40
nionem, eſt credendum, Syl. nupt lib. 5. n. 2. Hier. Hiſp. in d. præfatione, n. 27. & latè in q. 1. vbi etiā ponit, quando ſit credendum Doctori atteſtanti de conſuetudine, Antonius Gabriel. concl. 4. in pr. lib. 1. tit. de prob. Grammat. Theorem. 11. n. 9. Hond conſ. 101. n. 39. vol. 1. Maſc. de probat. concl. 429. vol. 1. vbi ponit ſuas ampliationes, & limitationes, & traditur inter alias illa declaratio, vt Doctori credatur de illa conſuetudine, quæ eſt in foro vbi verſatur: Secundus in aliis, Guald. de teſtam. caut. 35. tit. 5. de ſubſt Gabriel. d. concl. 4. n. 2. Rimin. iun. conſ. 245. n 42. & ſeqq Maſcard. concl. 428. num. 6. Honded. conſ. 101 n. 39 vbi de magis communi, vol. 1. Latè Berſat. conſ. 201. n. 47. vol. 1. Licet aliqui teneant, quòd ſit credendum etiam de aliis locis cùm potuerit videre literas, & ſcripturas à Doctoribus exiſtentibus in illis locis vt conſiderat Lader. Imol. conſ. 102 n. 3. in fi. ſed Baiard. in q. 12. n. 22. ponit aliam declarationem, vt ſi doct. dicant ita ſeruari Mediolani, Tiferni, vel Peruſij, & tunc eorum atteſtatio ad loca ſpecificata reſtringatur: Secus quando dicūt generaliter, ita in practica ſeruari, quia eorum opinio, vel atteſtatio nō debet reſtringi ad conſuetudinem localem, & Berint. dec. Bon 95 firmat, quòd eſt communis opinio, vt Doctori atteſtanti de generali, vel vniuerſali conſuetudine non credatur ad plenam probationem, vel concluſionem, ſed inducat talē præſumptionem probandi in

aduer

aduerſarium, & hanc declarationem dicit eſſe communemex traditis in terminis per Capic. *deciſ.* 76. *n.*17.*& ſeq.*

Et opinioni vnius Doctoris ſtare debet Iudex,nec ab ea recedere, quando non habet contradictorem. Menoc.*de præſumpt.lib.*2.*præſump.*71.*n.*16 & quid dicendum ſit de opinione deciſionis Rotæ, & de auctoritate regularum Cancellariæ,vide Doctores relatos,per Vant.*de nullit.ex defect.iuriſ n.*22.Gig.*conſ.*4. Menoc.*caſ.*70.*n.*7.Viu.*lib.*1.*opin.*182.Hier.Hiſp. *in d. præf n.*25.*& ſeq.*†Et tandem caueat Iudex ne recedat ab opinione,quæ in practica in illo Tribunali ſerua-
41 tur,Cranet *conſ.*91.*n.*7.Rolan.*conſ.*4.*n.*22.*vol.*3. cum practica ſit omnium rerum magiſtra, & ob id cauti iudices priùs quærere debent iudiciorum practicam, & ſtylum,aliàs ſententia erit nouerca Iuſtitiæ,& erit nulla,ac ſi lata eſſet contra legem,Gloſſ.*in c.ei qui de appellat.*vbi Abb.*n.*9 Fel.*n.*12.*&* 15. & eodem modo ſi lata fuiſſet contra ſtylum & practicam iudiciorum Iaſ.*in auth.iubemus,n.*3.*C.de iudic.* Marſil. *in Pract.§. principium,n.*3.*& ſeq.*quia leges in ſcholis deglutiuntur,& in Palatijs digeruntur:Cateli,Cor. *in ſuis memor in verbo practica,*Hieron.Hiſp.*in d. præf. n.*71. *& ſeqq.*

Et qui Iudices debeant eligi ad iudicandum, nolo pro nunc hanc prouinciam aggredi:ſed iterum vide latè Pereg.Ian.*in tr.de cit.reali* 1.1.*c.*1.*n.*130.*cum plur ſeq.*& inter alia dicit,quòd debeant eſſe iudices rectæ conſcientiæ,cũ ſcientia ſine conſcientia,diabolica ſit, & conſcientia ſine ſcientia,inſipida ſit, & quod non habens rectam conſciẽtiam,nec Iudex nec homo ſit;

Et cùm totus iſte Tractatus ſit pro defenſione,
42 præmitto, quod defenſio in quatuor ſpecies diuiditur.Et prima ſit,quando reus abſolutè negat ſibi obiecta:Secunda quando negat,quod facit aut dixit eſſe delictum.Tertia quando adducit excuſationes.Quarta eſt illa,quæ reſultat ex nullitate proceſſus, vt tradit Decia.*in tr.crim.to.*1.*l.*5.*c.*37.*n.*1.*&* 2. etiam dicit, quod obiicitur,contra accuſatorem eo non probante,& reo negante,ſequi debeat abſolutio,*l.qui accuſare,C.de edend.* cum aliis adducendis latè infrà in corpore Tractatus ſuo loco.

Et Nouell *in ſuo tr.ad defenſam in princ.*dicit quòd quamplurima ſunt genera defenſionũ,alia Iuris, alia facti,alia Ciuilis,alia Naturalis,alia quæ reſpiciunt merita cauſæ,& actoris intentionem perimunt, alia quæ reſpiciunt proceſſum,& quod modis accipiatur verbum defendere ſe remittit ad Alex.*in l.de pupillo, §.de minore,n.* 8.*ff.de nou.oper.nun.iat.*& qui promittit aliquem defendere intelligit illum de iure, ac de facto tueri,id eſt,facere quæ faciẽda ſũt,id eſt aſſiſtere in iudicio,teſtes producere, expenſas ſoluere aut alia ſimilia facere in facto conſiſtentia Decian. *in l. videtur non defendere,n* 6 *ff.de reg.iur.*Iaſ.*in l.ſtipulat. iſta n.*14.*ff.de verb.oblig.*& alij quos adducit Nouell. *in d.tr. ad defenſam in prin.n.*3 Hinc dixi *in meo tr.de pace,p.*2.*c.*2 *q.*8.*n* 10.*& ſeq.*Quod ſi aliquis Princeps, Dux,Marchio, Capitaneus, vel alia perſona nobilis promiſit,quod Titius non offendet Caium, ſi Titius conueniat nõ poteſt puniri de facto ab ipſa perſona nobili quamvis promiſerit,quod ſi Titius contraueniret,vindicabit iniuriã provt honori ſuo conuenier, ſed tantum debet procurare, quòd d. Titius deueniat in fortiis curiæ ſubminiſtrando expenſas, & alia faciendo neceſſaria pro vindicta iudiciali inferẽda contra ipſum Tit per rationes adductas per me *in d.q.*8.& ideo caueant iſtæ perſonæ nobiles ne contra contrauenientem procedant ad vindictam extraiudicialem incidendo ei auriculas ſeu naſum,vel eundem verberando,& aliam ſimilem vindictã de facto aſſumendo provt multi viri nobiles & milites putãt,quia ſi ad talem vindictam deuenirent iuxta qualitatem offenſionis illatæ punirentur,quod eſt bene notandũ pro iſtis viris illuſtribus volentib.procedere, vt ipſi aiunt,*alla Caualereſca*,quia decipiuntur, ſi credant poſſe talem vindictam extraiudicialem facere aduerſus contrauenientem propria auctoritate.

His ſic præmiſſis totam iſtam materiã defenſionis primi libri diuido in 39. principales defenſiones, & quamlibet defenſionem diſtinguo in plura capita ſeu plures quæſtiones,vt facilius percipiantur,ac reſolutiue & concluſiue procedam,omiſſa ſuperflua doctorum allegatione,vbi non erit neceſſaria, licet aliqui moderni, vt detegi nitantur doctores iam per alios adductos denuò referre,& paginas labore alrius implere colorando propriam allegationem ſub ſpecificatione,vel expreſſione alicuius numeri,vel verſiculi.Nec mirentur legum profeſſores quibus ſolet diſplicere,& ferè nauſeam afferre ſi aliquos modernos forſan leuis doctrinæ,& modicæ auctoritatis aliquãdo adducam,cum materia iſta criminalis vt plurimũ dependeat à practica,& à conſuetudine,& quid fuerit obſeruatum,& aliàs reſolutum in ſimilib.caſibus, & ab iſtis doctoribus perceperim quid aliàs fuerit obſeruatum etiam in ſupremis tribunalibus:Ac etiã fatear, quod omnes ſcribentes ſint maioris auctoritatis,quàm ſit opinio mea,& ab omnibus ego profitear velle edoceri iuxta dictum I.C. & ſi alterum pedem in ſepulchro haberem adhuc ediſcere vellem,*l. apud Iulianum,ff.de fideic.libertate*, & alibi habemus, non erubeſcerem à puero anniculo edoceri, & ſi vires meæ patiantur,manus apponam ad ſecundum librum in quo defenſiones pro condemnato in contumaciam deducam,& eas quæ ad gratiam concurrunt, continuando ſemper per defenſiones, & quæſtiones ſeu capita iuxta ſtylum præſentis primi libri.

DEFENSIO I.

Ex defectu Iuriſdictionis.

CAPVT I.

De defectibus Iudicis tam ordinarij, quàm delegati.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictionis defectus in iudice maximus eſt,& dicitur fundamentum iudicij.*

2 *Iuriſdictionis defectus ex variis cauſis contingere poteſt.*

3 *Iuriſdictionis defectus non comprehenditur in ſtatuto reijciente nullitates.*

4 *Iuriſdictionis defectus dicitur inſanabilis,& ſanatis nullitatibus cum clauſulis quantumcunque prægnantibus, non dicitur ſanatus defectus iuriſdictionis.*

5 *Exceptio nullitatis ex defectu iuriſdictionis deſcendens poteſt opponi contra tres conformes.*

6 *Iudex nullus præſumitur,& omnis iuriſdictio reſidet penes Papam,& Imperatorem.*

7 *Præſides Prouinciarum prima vice,qua Prouincias ingrediuntur, debent Prouincialibus oſtendere eorum litteras poteſtatis,& ſecuta dicta publicatione,de eorum poteſtate ampliùs non dubitatur.*

8 *Iuriſdictionis defectus poteſt etiam opponi contra iudicem ordinarium.*

9 *Iudex delegatus debet docere per publicam ſcripturam de eius iuriſdictione,nec in præiudicium tertij ſibi creditur,etiamſi fuerit Cardinalis.*

10 *Exceptiones omnes, quæ opponuntur contra Iudicem ordinarium, multò fortiùs opponi poſſunt contra iudicem delegatum.*
11 *Delegati aſſertioni creditur quando Princeps eſt præſens, & ab eo facilè veritas haberi poſſet.*
12 *Delegatus non poteſt impugnare facta per delegantem.*
13 *Delegatus, quando poſſit offendentes ſuam iuriſdictionem punire, ac ipſas partes ad iudicem ſe offendentes etiam caſtigare.*
14 *Cauſa autem meri, & mixti Imperij quando, & quibus delegari poſſint.*
15 *Delegatus non poteſt in cauſa criminali alteri cauſam ſubdelegare, & maximè ſi fuerit electa induſtria perſona, & non fuerit delegatus a Principe, ſed ab alio inferiori.*
16 *Delegatus à Principe an poſſit cauſam criminalem ſibi delegantem alteri ſubdelegare.*
17 *Partes nec etiam poſſunt prorogare iuriſdictionem in cauſis, in quibus eſt electa induſtria perſona, & in quibus cauſa non poſſunt delegari.*
18 *Citatus a delegato non tenetur comparere, ſi in citatione non inſeratur copia delegationis.*
19 *Citatus ab eo, qui habet iuriſdictionem ordinariam, & delegatam, ſi non apponatur ex quo capite iuriſdictionis fuerit citatus, non tenetur comparere.*
20 *Cauſa ſi cognoſcatur tanquam Ordinaria, etiam non delegata, iudex tenetur ſequi formam ſtatutorum loci, & ſportula non debentur.*
21 *Cauſa delegata quando morte delegantis expiret.*
22 *Iuriſdictio ordinaria excitata non inducit delegationem, ſed quando fuit alterata.*
23 *Iuriſdictio quando dicatur alterata, & ibi ponuntur multa exempla.*
24 *Ordinarius ſi procedat per errorem tanquam delegatus, eius ſententia erit nulla, declara, vt ibi.*
25 *Delegatio facta à pluribus quomodo procedere debeat.*
26 *Iuriſdictio in dubio præſumitur conceſſa cumulatiuè, & non priuatiuè.*
27 *Iuriſdictionem habens ordinariam, & delegatam, in dubio præſumitur procedere vti delegatus, & maxime in ſententia adeſſet clauſula* Omni meliori modo.
28 *Iuriſdictio delegata nulliter conceſſa non conualeſcit per facultatem deinde ſuperuenientem.*
29 *Ambaſciator bannitus miſſus per alium Principem ad Principem bannientem non poteſt ab eo retineri.*

a PRo defenſione principaliter deduci debet per Aduocatum, & defenſorem inquiſiti, & carcerati, defectus iuriſdictionis ab iudice, qui maximus eſt, vti proueniens ab ipſa cauſa efficiente, & iudex dicatur imperator, Dux, baſis, ac fundamentum iudicij. Bal. in *rub. C. ſi a non compet. iud.* & non dicatur iudicatum ab eo, qui ius dicendi non habuit, *l. 1. §. hæc autem verba ff quod quiſque iur. l. 5. in fin. de pœn.* Anch. *conſ. 177. ſub n. 2.* Cr. *conſ. 169 n. 4. & ſeq.* Pariſ. *conſ. 114. n. 11. & ſeq. l. 4.* Dec. *in tract. crim. l. 4. c. 56. verſ. & qui aſſerit ſe iuriſdictionem habere*, & ob id Iul. Clar. *q. 18. verſ. vlterius quæro*, admonet, quòd iudex antequam inquirat, cognoſcat, an locus in quo aliquis deliquit ſit de ſua iuriſdictione, Moder. Rom. *conſ. 48. n. 14.*

a †Et variis de cauſis defectus iuriſdictionis deſcendere poteſt, licèt difficillimè per genera demonſtretur, *l. cognitionem numerus in princip. de var. & extraord. cognit. ob multiplicitatem, ac varietatem caſuum, leg. neque lege, l. non poſſunt, ff. de leg. ſed & ſi ver. multi etiam caſus, ff. ex quib. cauſ. maior.* latè Vant. *in tract. de nullit. ex defect. iuriſd. n. 1. cum plur. ſeq* Ego autem reſtringam ad caſus, qui concernere poſſunt materiam criminalem tantùm, de quibus latè ſcribit Iul. Clar. § *fin. quæſt. 35. nu. 1. & ſeq.* poſt alios per eum cumulatos.

† Et adeo eſt potens defectus iuriſdictionis, vt 3
non comprehendatur in ſtatuto, vel alia diſpoſitione nullitates reiiciente *gloſſ. fin. clemen. vnica, de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct.* quæ eſt magis communiter approbata, vt poſt Alexand. *in conſ. 9. in fin l. b. 7* teſtatur Vant. *in d. tit. de nullit. ex defectu iuriſd.* Ant. Gab. *concl. 1. tit. de ſtatut* Thob. Non. *conſ. 9. in fin.* Bero *conſ. 170 num. 17. & 19. in fin. lib. 3.* Magon. *deciſ. Lucenſ 22. num. 17. & ſeq. deciſ. 49. n. 6* vbi alios allegat latè Modern. Rom. *qu. 99. num 214. & ſeq. & n. 270. & ſeq.* vbi etiam dicit, quòd procurator quamvis ſit prohibitus ad comparendum, tamen poſſit exceptionem iudicis incompetentiæ, & inhabilitatis proponere, ſequitur Maur. Burg. Siculus *in tract. de modo proced. ex abrupt. quæſt. 33. n. 1. & ſeq.*

† Ac dicitur defectus inſanabilis, & in ſeparabi- 4
lis, latè Staphil. *in tract. de ſignat. Iuſtit. mihi fol. 4. 1. n. 11. & ſeq* vbi infert, quòd ſanatis nullitatibus, cum clauſulis, quantumcunque prægnantibus, non intelligitur ſanatus defectus iuriſdictionis, † Et etiam li- 5
cet contra tres ſententias conformes non poſſit opponi aliqua exceptio, donec fuerint exequutioni demandatæ Clem. *vt calumniis de re ind.* tamen poterit opponi exceptio nullitatis ex defectu iuriſdictionis, vt exclamat Vant. *in tit. de nullit. ex defectu iuriſd. n. 6.* latiſſimè, qui alios cumulauit Scac. *in tract. de appell. quæſt. 17 limit. 19. num. 2. & ſeq.* vbi ponit ſuas declarationes, de quo dicam late in defenſione circa appellationes.

† Quoniam iuriſdictio eſt qualitas accidentalis, 6
quæ naturaliter homini non ineſt, *gloſ. in c. ſi forte in verb. ſcientia de electio. in 6.* & nullus præſumitur iudex. Bald. *in l. 2. col. 11. n. 34. verſ. ſed hu o. in ſtur. C. de ſeruit. & aqu* & naturaliter omnis iuriſdictio penes Papam, & Imperatorem reſideat, & veluti fontes ſint à quibus poteſtas fluit, & refluit, prout flumina ad mare ab eo, namque per reſcripta, & conceſſiones fluit, & ad eoſde per appellationes nullitatis, & querelas eadem iuriſdictio refluit. Bal. *in c. 1. in princ. tit.* quis dicatur Dux, Marchio, Alexand. *conſil. 24. in princ. lib. 5.* † lat. Maur. Burg. Siculus *in tract. de* 7
mod. proced. ex abrupt. quæſt. 17 num. 1. & 19. & qu. 56. num. 3. & ibi reddit rationes Vinc. de Franc. *dec. 517. num. 2. part. 3.* Et ideo Præſides & Rectores Prouinciarum, Ciuitatum, & locorum, tempore, quo prima vice Procincias, Ciuitates, & loca ingrediuntur, debent Prouincialibus, & aliis literas eorum poteſtatis exhibere, & publicare, qua publicatione ſequuta, non erit ampliùs dubitandum de eorum iuriſdictione, Specul. *in titul. de leg. §. ſupereſt. verſ. & propter hoc.* Guid. Pap. *quæſt. 259. Si in ciuitate in princ.* Vant. *in dict. titul. de nullit. ex defectu iuriſd. num 19. & 20.* Gratian. *deciſ. 14. num. 20.* Ludou. *concluſ. 54. verſ. animaduertendum.* Theſaur. *deciſ. 24. n. 4.* Cum *in prac. ſindic. cap. 14. num. 57.* Maur. Burg. vbi ſuprà *qu. 33. num. 6.* qui tamen dicunt, quòd iudices ordinarij, nec etiam teneantur eorum iuriſdictionem allegare cùm ſit notoria diſpoſitione iuris communis, vel ſtatutorum, quòd erit intelligendum poſtquam ſemel ſuæ literas poteſtatis exhibuerunt.

† Ac etiam in ipſo iudice ordinario pro defenſione 8
rei poterit obiici de defectu ratione cauſæ vel perſonæ, vt non ſit iudex cōpetens, quia forte vult cognoſcere de cauſa criminali, cùm ſit iudex merus ciuilis iuxta text. cū ſua materia *in l. ſolemus §. latrunculator, de iudic. l. defuncto, ff. de public. iudic.* vel quia eſſe Magiſtratus pedaneus, & haberet iuriſdictionem limitatam, prout latè proſequitur Vant. *de nullit. ex defectu iuriſd. n. 33. & ſeqq.* & nos in Curia Romana poſſumus

Digitized by Google

mus dicere de iudice Turris Nonæ & Curiæ Sabellis, qui non poſſunt cognoſcere, niſi de leuibus criminib. & ſi eſſet iudex laicus, & vellet cognoſcere de cauſa clericorum, *c. cùm ab homine, de iud.* de quibus latè dicam inferius, vel ſi vellet vnus condominus procedere pro delicto commiſſo ab altero condomino, quia non poteſt latè, qui alios allegat, Hier. Hiſpan. *in tract. crim. contra comm. q.* 161. vel quia agetur de criminibus reſeruatis Principi, vt de crimine læſæ maieſtatis, falſæ monetæ, & Plagiarij, quia licet haberet merum Imperium non per hoc poterit de iſtis criminibus cognoſcere, vt eſt latè videre per Vinc. de Franc. *dec.* 175. *per totam p.* 2. vel quia eſſet officialis, & ob id in Regno Neapolitano non cognoſcat, niſi magna Curia, etiam eſſet officialis Baronis, vt eſt latè videre per d. Vinc. de Franc. *dec* 407. *per totam, p* 2 vbi etiã diſcutit, an Actuarij dicantur propriè, vel impropriè officiales, & ſi Princeps concedat alicui ſaluam guardiã, & frangatur eius cognitio, ſpectat ad Baronem, & non ad Principem, latè Theſaur. *dec* 132. & ibi latiſſimè Add. & idem quãdo Princeps inducit delictum, vbi non eſt delictum, cognitio ſpectat ad Baronẽ, Vinc. de Franc. *dec.* 434. *p.* 2.

9 Idemque erit dicendum in iudice delegato, de cuius iuriſdictione conſtare debet per publicam ſcripturam, & ſibi credendum non ſit in præiudicium tertij, etiam ſi fuerit Cardinalis, gl. *in c. ſicut, in fin. in ver. alio modo de ſent. excomm.* Abb. *in c. cum a nobis, in princ. verſ. nota pulchrum de teſtib.* Egid. *dec.* 630. *in fin.* latè Vant. *in d. tit. de nullit. ex defect. iuriſdict. n.* 9. *cum pluribus ſequentibus*, Maſc. *de prob. concl.* 140. per totam latiſſimè Moder. Rom. *q.* 63. vbi ponit ſuas ampliationes, & limitationes, ſed Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. q.* 33. *n.* 10. *& ſeq.* pro declaratione iſtius quæſtionis ponit tres caſus: & Primus ſit quãdo poteſtas procedendi in aliquo delicto cohæret diſpoſitioni iuris communis illius iudicis, & tunc non requiratur alia probatio, Secundus eſt, quando poteſtas prætenditur conceſſa à Principe ex aliquo particulari priuilegio, vel cauſa, & tunc d. poteſtas ſit probanda. Tertius eſt quando proceditur per ipſum Principem, & tunc non requiratur alia probatio poteſtatis.

10 Et ea omnia poſſunt obiici ad impugnandum proceſſum, & ſententiam iudicis delegati, cuius auctoritas eſt longè debilior, & ſtrictior, & minùs fauorabilis, quam ſit iuriſdictio iudicis ordinarij, Iaſ. *in l. idem, n.* 36. *ff. de iuriſd. omn. iudic. & in l. ex quacunque. n.* 2 *ff. ſi quis in iu, vocat. non ivr.* Vant. *de nullit. ex defect. iuriſd. deleg. n.* 1. Decian. *in Tract. crimin. lib.* 4. *tit. de delegat. c.* 25. *n.* 3. tom. & Vant. vbi ſuprà dicit in iudice delegato ſunt conſideranda infrà ſcripta, *quis, cui quid, pro quo contra quem, qualiter, & quibus. loco, & tempore delegauit*, & de quolibet termino per ordinem proſequitur, & Decian. *in d. Tract. crim. to.* 2. *lib.* 4 *cap.* 23. *per totum.*

11 Niſi tamen princeps, vel delegans fuerit præſens, ab eo facile veritas haberi poteſt, quia aſſertioni delegati crederetur, Pariſ. *conſ.* 11 *n.* 17. *vol.* 4. Decian. *in tract. crim. tom.* 2. *c.* 25. *n.* 58. *lib.* 4. de quo latè dicam infrà, *Defenſione* 13. *c* 6. *num.* 4.

12 Et debet delegatus ſe conformare cum voluntate delegantis, *text. in capit. ſuper literis in fine*, vbi Abb. *in vlt notab.* Decius *conſ.* 463. *nu.* 27. quia repræſentat perſonam delegantis, *c. ſanè. de offi. delegat. l.* 1. *ff. offic. eius*, Maur. Burg. *d. tract. de modo proced. ex abrupt. q.* 14. *n.* 12 *q.* 6. *n.* 18. *& ſeq.* & factum delegati cenſetur factum delegantis, Dec. *conſ.* 14 . *n.* 2. & facta à delegato, iuſtè tamen, & legitimè dicuntur facta à delegante, ſecus ſi fuerint iniuſta, Dec. *d. conſ.* 143. *n.* 3. & ante eum Paul. de Caſtr. *in conſ.* 348. *col. vlt. verſ. ſed dicetur*, Dec. *in d. c.* 25 *n.* 3. *verſ. idem debet, & n.* 8. & ſi excedat delegatus fines mandati, omnia nulla facit, late Pariſ. *conſ.* 11. *n.* 4. *& ſeq. volu.* 4 Decian. *d. c.* 25. *n.* 3. *in fin.* nec infringere poteſt facta per delegantem, vt puta ſi pendente iudicio delegans carcerauit, vel excarcerauit reum non poterit delegatus contrarium facere, vt poſt Decian. latè *in conſ.* 143. *colum.* 1. *&* 2. Decian. *in d. c.* 25. *num.* 10. *& ſeq.*

At etiam poterit obiici contra delegatum, vt non poſſit partes ſe ipſas offendentes, vel iuriſdictionem ſuam turbantes punire, cum ſpectet ad ſuperiorem delegantem, ſi ex inimicitiis aliunde ſuperuenientibus, & non ex ipſa cauſa delegata, Specul. *in t. t. de iud. deleg. §. ſequitur num.* 3. & iſto caſu poterit punire partes, quando ex cauſa delegata ſe offenderent, & delictum eſſet notorium, ſecus ſi occultum, quia de eo ordinarius cognoſceret, vt per Specul. *in d. §. ſequitur, ſub n.* 3. & Dec. *in d. c.* 25. *n.* 7. Nec poterit punire partes ſibi iniuriam inferentes; quia ad ſuperiorem hoc ſpectabit *c. dilectus, de pœnis*, Specul. *in tit. de iudic. deleg. n.* 2. *in fin.* Iaſ. *in l. qui iuriſdictionem*, *n.* 3 *§. de iuriſd. omnium iudic.* Dec. *d. c.* 25 *num* 6. vbi ſubdit, quòd bene delegatus poterit punire offendentes Nuncios, & officiales ſuos ſibi miniſtrantes in cauſa delegata, cùm poſſit ex officio ſuam iuriſdictionem tueri, *l.* 2. *de iuriſ. omnium ind.* Ioan. Andr. *in addit. ad Speculat. in titul. de iudic. deleg. in §. ſequitur, n.* 3 *in ver. animaduerte*. Et an exemptus ſubiaceat Ordinariationi loci commiſſi delicti, text. eſt notabilis *in c.* 1. *de priuileg. in* 6. quod ſic, cùm locus delict. ſit potentior aliis in crim. puniendis, Moder. Rom. *q.* 7. *n.* 1. pro cuius declaratione, vide lat. Mar. Ant. Marcerat. *variarum reſolutionum l.* 1. *reſolut.* 4 *n.* 3. *& ſeq.* & inter alias illam ponit, vt non procedat quando priuilegium eſſet conceſſum, reſpectu, & perſonæ ſimul, & præſertim in vniuerſali, ſed tantum quando eſſet conceſſum ratione loci, & tunc ſi delinquat extra illum exemptus non dicatur à iuriſdictione Ordinarij loci commiſſi delicti, & ibi declarat priuilegium conceſſum à Pio Quinto Collegio Scholarium Ghiſleriorum in Ciuitate Papiæ erectum. 13

Cauſæ autem criminales quæ concernunt merum imperium, vel mixtum non delegantur de iure ciuili, niſi à ſupremo Principe, *l.* 1. *in princ. ff. de offic. eius*, *l. a iudice, C. de iudic.* Secus autem de iure canonico, quæ poſſunt delegari ſecundum communem opinionem, non ſolùm quoad cognitionem, ſed etiam quoad deciſionem, vt per Doct. *in l.* 1. *de offic. eius*, & præcipue Alex. *n.* 49. *& ſeq. n.* 60. *& ſeq. & n.* 76. Dec. *in d. c.* 26. *n.* 2. *&* 32 *& ſub n.* 33 *& ſeq.* vbi ponit aliquas Fallentias, & primo eſt cauſa abſentiæ, ſecunda ſi fuerit Princeps, tertia in delegato à Principe, quarta in Proconſule, quinta in cauſa ſuſpecti Tutoris, ſexta in cauſa reſtitutionis in integrum, ſeptima de iure Canonico, octaua quoad cognitionẽ, nona quando mora eſſet periculum allatura, vt in magno latrone, & vide late Andr. Fachin. *controuerſ. iur. lib.* 9. *c.* 98. *&* 97. *& in c.* 94. declarat quid ſit merum imperium, & *in c.* 95. Quid ſit mixtum imperium, *& in c.* 96. quid ſit iuriſdict. *d. l* 9. Peregrinus Ioannin. *in tract. de citatione reali l.* 1. *c.* 1. *nu.* 1020. *& ſeqq. & ſub n.* 1035. *& ſeqq.* ponit etiam in quibus caſibus cauſæ meri, & mixti imperij delegati poſſint, & iſte delegatus à Principe poterit teſtem varium torquere, vt poſt Bald. *in c.* 1. *in* 2. *col. tit. ſi inter domeſt. & vaſſallos lis oriatur, & lege presbyteri, in ſecundo notab. C. de Epiſcop. & cleric.* Decian. *dict. cap.* 25. *n.* 19. 14

Erit etiã obiiciendum, quòd ſibi fuit delegata cauſa, & ob id non poterat alteri illam cõmittere, cùm delegatus ſubdelegari non poſſit in cauſa criminali latè Iulius Clar. *q.* 41. *n.* 2. vbi concordantes allegat, & teſtatur communi, quod ſæpe contingit in facto in Tribunali Auditoris Cameræ, quia cõmittitur ordinariis, 15

nariis,vel aliis in partibus fabricario proceſſus, qui
delegari ſolent aliquando alteri dictam exanimum
receptionem committere,quod minimè facere poſ-
ſunt,& maximè quando in commiſſione eligeretur
induſtria illius. vt ſi fuerit dictum de tua doctrina,
experientia,fide & integritate plurimùm confiſi, vt
per Felin.& alios *in c.fi.de offic.deleg.*& per Alex.Iaſ.
& alios *in c.fi.de eius*,Men.*de arb.iud.l.1.q.54.n.7 &
q.68.n.11 l.1.& caſu* 205.*n.1.l.2.*Farin. *conſ.73.n.8.in
fi.*de hoc vide latè infra,*in defenſione* 13.*c.*11.Eoque
magis,ſi non recognoſcente Superiorem,ſed à Co-
mite,vel Marchione,latè Vantius *de nullitate ex de-
fectu iuriſdictionis delegat. n.*2:. vbi ſubdit quid in
delegato,à Legato de latere.

Niſi tamen fuerit delegatus à Principe,qui etiam
16 cauſa imperij ſubdelegare poterit,*l.*1.vbi Bart *in fi.
C.qui pro ſua iuriſdict.*Specul. *in tit.de iud. deleg.§.
ſequitur,n.*2 & tradunt omnes,*in l.*1 *ff.de offic.eius*,&
de communi teſtatur Decia.*in d.tom.1. l.4.c.25. n.4.*
dummodo tamen cauſa non fuerit criminalis , quia
illa,nec etiam per delegatum à Principe poterit al-
teri ſubdelegari ſecundùm magis comm.opin. atte-
ſtatam per Iul.Clar.*§.fi q.41.ſub n.3.verſ. contrarium
autem*,vbi ſubdit nimirum,vt experientia docet, &
ipſis cauſis criminalibus ſemper videtur electa in-
duſtria perſonæ,quam opinionem latè comprobat,
& ſequitur,& à contrariis deffendit Menoc *de arb.
iud q.54.n.1.cum plur.ſeq lib.*1 & maximè in delega-
to non ad vniuerſitatem cauſarum , ſed ad vnam
cauſam tantùm,vt per Farin.*in conſ* 83.*n.*8 quamvis
Vant.*de nullit.ex defectu iuriſ.deleg.n.*26. dicat con-
trarium tenete gl.*in l.ſi.C.qui pro ſua iuriſ.*quam at-
teſtatur,quòd Doctores communiter ſequuntur, &
an mixtum imperium delegari poſſit,vide Andr.Fa-
chin.*d.lib.9.c.99.*

† Et vbi induſtria perſonæ eligitur,nec etiã partes
17 ex earum conſenſu poſſent conſentire,& prorogare
iuriſdictionem in iudicem ſubdelegatum , vt latè
poſt alios,quos allegat Dec.*in d c.25.n.*38 qui etiam
refert tenentes cõtrariam opinionem. Idémque erit
in cauſis,quæ non poſſunt delegari,vt in eis ex par-
tium conſenſu non poſſit prorogari iuriſdictio. Fe-
lin.*in c.cum ex officy,n.39 de preſcr.*Dec.*d.c.25.n.* 26.
Et in omnem caſum ſubdelegatus à delegato à prin-
cipe non eſt eiuſdem potentiæ , cuius eſt ipſe dele-
gatus à Principe, latè Alex. *in l.1.n.82.ff.de offi.eius.*
Dec.*d.c.25 n.39.*nec poterit ſubdelegatus iſte à de-
legato à principe alteri delegare ne res in infinitum
procedat,Vant.*de nullit.ex defect.iuriſd. deleg. n.*26.
& an delegatus in cauſis meri imperij poſſit proce-
dere ad pœnam mortis,vide Hier Hiſp. *in tr.comm.
contra com q.*451 *per tot.*vbi refert DD.tenẽtes vtrá-
que opinionem,ſed pro opinione negatiua , vt non
poſſit,dicit eſſe communem,& veriorem opinionem
quam opinionem ſequitur etiam Grat. *reg.*258.*n.*2.

Et ſi reus fuerit citatus à delegato non teneretur
18 comparere,ſi in citatione non apponeret copiam
delegationis,non aſſumet nomen delegati,vt firmat
poſt Innoc.*in c.1.verſ.vlterius de dilat.*Ang.*in conſ.
8.col.1.in fi.verſ.ſecundò quia ex ſerie.*Deci.*in d.tom.
1.l.4.c.25.n.*12. † Quid autem ſi iuſte iudex delega-
19 tus haberet etiam ordinariam iuriſdictionem,an ci-
tatus teneretur comparere Felin *in c.cum ex officy,
n.36 verſ.ſed obſcurum de præſcri* refert,quòd Abb.
tenet partem negatiuam, vt non teneatur compa-
rere,diſtingue tamen vt ibi per eum.

Poterit etiam obiici,quòd cauſa non cognoſcatur
20 vti delegata,ſed tanquam ordinaria ; & ideo quòd
tenebitur ſequi formam ſtatutorum loci , & quòd
ſibi ſportulæ non debeantur , vel latè proſequitur
Dec.*in d.l.4 t.1.c.25.n.*20.Viu.*com.op.l.1.00.*178.† vel
21 ſi fuerit delegata morte delegantis,re integra fuerit
expirata iuriſdictio vel quia fuerat ſibi commiſſa,
non ſub nomine dignitatis , ſed ſub nomine pro-
prio.Felin *in c.de offic.ordin.n* 8. latè Decian. *d.c.25.
n* 20.& iſto caſu iuriſdictionem non redit ad iudi-
cem ordinarium ſed ad ſuperiorem delegantem.
cùm iam fuerit per delegationem exempta ab ipſo
iudice ordinario. Iaſ.*in l.mora,n. 66.ff. de iuriſ. omn
iud* Dec.*d.c.25.n.*50. & etiam quando cauſa eſt de-
legata appellatur ad ſuperiorem,*c.cum de aliquib.de
reſcript.in* 6.Viu.*d.opin.17.in fi.* Quid autem ſi cauſa
fuerit delegata Vicario,an morte illius expiret, vel
tranſeat in ſucceſſorem , communis opinio eſt ne-
gatiua,quam atteſtatur Prax.Arch.Neap.*c.70. n.1.*
vbi illam limitat , quando extaret conſuetudo in
contrarium,vel quando Papa habuit reſpectum ad
tribunal Epiſcopi,& quod Rota ſolet contrarium
obſeruare,& appellat communem opinionem rigo-
roſam,vt dicam latè *in defenſ* 13.*c.*9.

Quia iuriſdictio excitata ordinatij non inducit 22
delegationem ſed quando fuit alterata , latè Viu.
*com.opi.*178 vbi latè de communi, & concordantes
allegat,& ideo ſi Princeps committat ordinario,vt
procedat,& corrigat tale delictum commiſſum,vel
iuſtitiam faciat, non effectus delegatus ,†minùſque 23
quando excitatur iuriſdictio generaliter ſuper om-
nibus ſuis cauſis, ſed quando ordinario committi-
tur cauſa,quæ ad ipſum non ſpectat, vt aliquid ad-
ditur,vel detrabitur ordinariæ iuriſdictioni,latè Fe-
lin.*in c.cum ex officy,n.37.verſ.primus eſt de præſcrip*
vel ſi dicat,*Procedas,& punias authoritate noſtra, &
tua*:quia erit delegatus,ſi verba iſta fuerint appoſi-
ta in diſpoſitione,ſecus in clauſulis executiuis.Feli.
in c.licet,n 11.*de offic.ordin.*Vant *de nullit.ex defectu.
deleg. num.*2 Alex.*in l.mora , num.* 17.*ff. de iuriſd.
omn iudic.* & ibi Iaſ.*n.*46 vel ſi dicat , *Præcipimus,
vel mandamus* , vel ſi dicat, *Cognoſcas per te ipſum*
vel ſi dicat,*Conſcientiam veſtrã oneramus*, latè Vant.
*de nullit.ex defectu iuriſ.deleg.n.*21. vbi ſubdit gene-
raliter & in omnibus caſibus, vbi videretur electa
induſtria perſonæ,vel ſi dicat , *quod procedat ſum-
marie* , vel ſi dicat , *ante expeditionem refe-
ras* , quia erit delegatus. Benint *cond.5. n.1.& 6.*
Bertazz *conſ* 251.*n* 96.*vol.*2.& late de his omnibus
tradit,& auctoritatibus exurnat,& comprobat Dec.
in d.c.25 n 15.cum plurib ſeq.ſed ſub n 18 *in fi.* dicit
quod iſtæ clauſulæ debent eſſe in diſpoſitina , &
non in verbis executiuis,vt inducant delegationem
ac in iudicando Secus ſi alteretur iuriſdictio tantũ-
modo in procedendo,quia non inducerent delega-
tionem,Si vis ſcire ad plenum , quando ordinarius
efficiatur delegatus,vide nouiſſimè Maur.Burg. Si-
culum *in tr.de modo proced.ex abrupt. q.74. per tot.
cent.*& Peregr.Pannin.*in tr.de citat.reali,l.1.c.1.* &
Caualc.*de Brach.reg.p.1. n.259. cum plurib.ſeq.* vbi
recenſet plures caſus.

Et Ordinarius, ſi procederet tanquam delegatus 24
per errorem , ſententia erit nulla Felin. *in d.c.cum
ex offi y, num.* 28. *& ſub num.* 31. *ſub verſ. conſi-
dera* , dicit hanc opinionem communem. Decian.
*in d.c.25.n.*23. vbi poſt Felin. ibi limitat , quando
Ordinarius ſciret delegationem eſſe nullam ſecus
ſi ignoraret,vel niſi iudex procederet cum clauſu-
la *Omni meliori modo* , Borg.*dec.27.num.2.p.1.*Ca-
ualc.*de Brach.reg.p.1. num.*264. Item , & ſi partes
errarent ſicut Iudex:ſecus ſi non errarent,quia pro-
cederent coram eo vti ordinario,quia ſententia va-
leret.

Ac etiam poterit obiici,quòd delegatio erit facta 25
plurib.perſonis,& ob id non poterat procedere in
cauſa vnus ſolus,neque ſententiare,cùm requirerẽ-
tur ſaltẽ duæ partes corũ,& quod maior pars eo-
rum declarauerit,ratum erit,Caccialup.*in leg.omnes
populi,*

Digitized by Google

populi, n. 30 ff. de iuſtitia, & iure, quia plures delegati non dicuntur habere iuriſdictionem inſolidum, ſed tanquam pro parte, Caccialup. ibi *n. 77.* vbi ſubdit, quòd ſi facta fuerit delegatio Titio, & Poteſtati, vel Poteſtati, & Capitaneo, & Titius efficiatur Poteſtas, vel Poteſtas efficiatur Capitaneus vel e contra, expiraſſe dicetur delegatio, Alex. *in l. de die, ff. quis ſatiſd. cogant. §. fideiuſſor, n. 2.* Dec. *d. to. 1. l. 4. c. 25 n. 15.*

26 Et iuriſdictio in dubio cenſetur conceſſa cumulatiuè, & non priuatiuè, latè Vant. *de nullit. ex defectu iuriſd. ordin n. 16.* vbi alios allegat, & ſi plures delegati contendunt de iuriſdictione, eliguntur arbitri iuris. Iaſ. *in l. ex quacumque n. 2 ff. ſi quis in ius vocat. non iuer.* Dec. *d. c. 25. n. 57.* Gram. *deciſ 30. per totam.* Capoblanc. *in tract. de Baron prag. 1. n. 219.* de quò dicam latè *in defenſione 13. cap. 34 per totum.*

27 Et habens iuriſdictionem ordinariam, & delegatam, in dubio cenſetur procedere vti delegatu, *l. 3. ff. de milit. teſt.* & maxime ſi in ſententia adeſſet clauſula *Omni meliori modo* Felin. *in c. cum ex officij, n. 34. de praſcr.* Gigi *conſ. 8 1. n 7.* Port. *conſ. 187. n 16.* Dec. *reſp. 41 n. 26. vol. 2.* Ferret. *conſ. 89. num. 4.* Caual. *de Brach. reg. p. 1. n. 264.* etiamſi expreſſiſſet ſe ordinarium, puta ſubſcripſit ſe Locumtenentem, vel Gubernatorem, quia cenſetur demonſtrationis gratia id expreſſiſſe. Felin. ibi *n. 35.* niſi aliter ſi ex actis appareat, vel niſi ordinaria eſſet expreſsè reuocata. Felin ibi *n. 35. & 36* Dec. *d. cap 25. num. 4.*

28 Vel ſi ſuperuenerit iuriſdictio, vel poteſtas in delegato, ſi à principio nullam, vel inualidam haberet, non conualeſceret, latè Vant. *de nullitate ex defectu iuriſd. de leg. n. 31.* vbi alios concordantes allegat, vbi infert, quòd ſi tempore delegationis delegatus eſſet excommunicatus, & ſubdelegare non poſſet, ſi ſuperuenerit abſolutio ab excommunicatione, ſubdelegatio teneret, neque reuiuiſceret, & ibi ponit alia exempla, & faciunt, quæ latè dicit Dec. *in tract. crim tom. 1. lib. 4. cap. 23. num. 14.*

29 Ambaſciator bannitus ex vno loco, ſi mittatur per alium Principem ad illum Principem, à quo fuerat bannitus, non poteſt ab eo retineri nec puniri, latè Petr. Caball. *caſ. 150. per totum cent. 2.* Moder. Roman. *qu. 112. n. 168.* qui dicit, quòd nec poſſit impunè offendi, & ideo Aduocatus ſciat defendere oratorem, vel ambaſciatorem bannitum à Iuriſdictione illius Principis, ad quem tranſmittitur, quamvis eſſet ab eius ditione bannitus.

CAPVT II.

Clericus quando capi poſſit à Iudice Laico.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non poteſt per familiam Sacularem capi.*
2 *Clericus captus a Curia Saculari, impunè eximi poteſt à manibus dicta Curia Sacularis.*
3 *Etiam ſtante Bulla Sixti quinti prohibente ſub pœna criminis laſa Maieſtatis talem exemptionem.*
4 *Clericus licèt poſſit in aliquibus caſibus à Iudice laico capi, non debet tamen capi, niſi fuerit ſuſpectus de fuga. Declara tamen, vt ibi.*
5 *Iudex Sacularis capiens Clericum in caſibus promiſſis, tenetur illum, quanto citiùs remittere ad Iudicem Eccleſiaſticum, nec poteſt vltra viginti horas in ſuis carceribus retinere.*
6 *Clericus in quibus caſibus per Iudicem laicum capi poſſit, remiſſiuè.*
7 *Clericus non poteſt cogi teſtificare ſine licentia ſui ſuperioris coram Iudice laico*
8 *Licentia ſuperioris non praſumitur, & aliter de ea conſtare debet, quàm per aſſertionem Notarij.*
9 *Clericus non poteſt cogi deponere in omnibus delictis, ſed tantùm eis, in quibus per alios veritas haberi non poſſet.*
10 *Clericus cogitur deponere coram iudice laico per ipſum Iudicem Eccleſiaſticum & non per laicum.*
11 *Clericis magis creditur, quam aliis, in caſibus, in quibus admittuntur ad teſtificandum.*
12 *Cleri depoſitio facta ſine licentia ſuperioris coram iudice laico valet, licet de fide ei diminuatur.*
13 *Monachus nec etiam poterit examinari ſine licentia ſui ſuperioris.*

SIcut Clericus non poteſt conueniri coram Iudice laico, ita non poteſt ab eo, vel eius familia, aut altero laico priuato capi, *text. in cap. cum non ab homine de iudic.* vbi communiter. Doct. *& cap. ſi verò de ſent excom. in c. Canonici de offic. ordin in 6.* Boſſ. *in tit de captura n. 31. & in tit de foro compet. n. 150.* vbi de communi Farinac. *q. 8. n. 15.* vbi etiam de communi, & *q. 31. num. 1.* vbi etiam de communi; latè Bertaz. *conſ. 78 n. 1. & ſeqq* vbi de comm. Imò incidunt in Bullam Cœnæ Domini capientes clericos, vt habetur *in d. Bulla, n 19.* Quæ procedit non ſolùm quando capitur pro cauſa capitali, & graui, ſed etiam pro quacunque cauſa criminali ſiue graui, ſiue leui, cum in quolibet caſu vigeat eadem ratio, vt tuetur Marc. Anton. Macerat. *l. 3 reſolut. 18. n. 1. & ſeq.* quicquid aliter ſenſerit Pariſ. *conſ. 65. num. 14. vol. 4* Benè verum eſt, quod ad incurrendam d. pœnam excommunicationis requiritur actus conſummatus, vt captura fuerit perfecta, & conſummata, Syluester *in verbo excommunicatio, §. 6. n. 2. in princ.* Philiat. *in tract de cenſ. l. 3. c. 33. n. 3.* Macerat. *d. reſolut 18. n. 1* qui *ſub n. 6. & 7.* declarat, vt d. Bulla non procedat in Prætore mandante capi Clericum ex tradit. per Nauarr. *in manual c. 27. n. 11.* quia quando d. Bulla voluit includere mandantes, & conſulentes, expreſsè nominauit, ſed benè erit creditori licitum capere clericum ſuſpectum de fuga, Nauarr. *in manuali, d. c. 27. n. 82.* Syluest. *in d. verb. excommunicatio, n. 14. §. 6.* Macerat. *d. reſolut 18. n 4.* vbi etiam firmat licuiſſe cuidam capere facere quendam clericum qui ei iniuriam intulit, ſed ad cautelam dixit eſſe abſoluendum. 1

Imò iſto caſu ſi fuerit captus à iudice ſæculari, poterit ipſe Clericus captus impunè eximi è manibus Curiæ ſæcularis Petr. Duen. *Reg. 281. lim. 1. 2.* vbi allegat Bald. Felyn. Guid. Pap. & Caſſan. & Petr. à Plach *in Epithom delictor. l. 1. c. 38. n. 7. in fin. verſ. quàm intelligentiam fore reorum,* & Farinac. *in d. q. 3. num. 115. in fin. & d. q. 32 num. 72.* 2

Quod eſt valde notandum in Statu Eccleſiaſtico vbi viget Bulla Sixti V. in ordine 6. vt eximentes, vel quoquomodo impedientes birruarios, vel executores in eorum officio incidant in pœnam criminis læſæ maieſtatis, de qua Bulla mentionem faciunt Farinac. *q. 32. ſub n. 23.* & Sforz. Odd. *in conſ 72. per totam,* de qua ego latè dicam *in Defenſ. 15.* & de iure communi, etiam ſi captus fuerit conuictus, vel confeſſus de delicto eximens poſſet puniri pœna mortis *l. quiſcunque ff. ad l. Iul. Maieſt.* Clar. *q 29. numer. 3. q. 68. ſub n. 10.* Marſil. *ſing. 157. in fin.* Petr. Caball. *in tract. crimin. caſ. 8. n. 2.* vbi infinitos alios allegat Baiar. *q. 68. n. 40. & ſeq.* & ego habui, & obtinui in facto in Tribunali Auditoris Cameræ tempore D. Matthæi Butatti in illo officio mei prædeceſſoris vbi fuerat exemptus à manibus Curiæ ſæcularis Præſentins Alemanus de Bolneorgio Eques Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſub corona Regni Luſitani, & per ſupradictos Doctores feci ipſum à pœna d. Bul- 3

læ abſoluere de anno M.DC.VI.per acta Pet.Antonij Mareſuſchi Notarij, quia vt locus ſit d. Bullæ, requiritur vt captura ab initio fuerit iuſta,vt dicam *in d.Defenſ.*15.quod non contigit in ipſo equite religioſo capto à curia laicali.

4 Et licèt dentur aliqui caſus, in quibus Clerici poſſint per iudices laicos capi,cùm regula ſit,quòd licèt quis ſit exemptus à foro ordinarij,non per hoc erit exemptus, vt delinquendo non poſſit capi, vt remittatur, Felin.*in c.fin.n.*8.*de for.compet.*Io.Franc. Capoblanc *in tract. de Baronib. pragm.*8. *ſub n.*121. Nauar.*in Manual c* 27.*n.*83.Graff.*ſuper Bulla in Cœna Domini n.*138 Mar.Ant. Macerat. *l.*3 *reſolut.*18. *n.*5.*&* 8.Nauar.*in Manual c.*25.*n.*24.Bernard. Laur. *de poteſt.ſecul.in Eccleſ.n.* 8 Aufred.*in eod.tract.verſicul.*4 *in cleri o repe to fol.*320.Menoch. *in caſ.*180. *n.*23 tamen cum maximo temperamento ſunt intelligendi, & præcipuè quando Iudices ſæculares illos capiunt ad dictum effectum remittendi ad eorum Iudices, & Ordinarios,ſed tamen non licet eis clericos capere etiam iſtu caſu,niſi fuerint Clerici ſuſpecti de fuga,Menoc.*caſ.*18.*n.*2. Macer.*d.reſolut.*18. *n.*10.*in fin.* & ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Villalob. *comm. opin. in verb Clericus n.*78. quam ſequitur Iul.Clar.*§.fin. q.*28.*verſ. ſi verò loquimur in fin.*& latè Farinac.*q.*8 *n.*116 vbi plures alios concordantes allegat,& etiam teſtantes de communi, latiùs *in q.*27.*n.*76. vbi tamen dubitat de iſta opinione, quando ageretur non de crimine ciuiliter intentato, vel leui,ſed graui,vt tunc ob malitiam,quæ creuit hodiernis temporibus in quacunque perſona, poſſint capi per Iudices ſæculares ad iſtum effectum remittendi,Nauar Graff.& alij ſuprà adducti; tu autem non recedas ab iſta opinione,
5 niſi etiam ſint ſuſpecti de fuga.

Sed ſaltem Iudex ſæcularis tenebitur ſtatim præſentare Clericum captum Iudici Eccleſiaſtico ſecundùm communem opinionem Canoniſtarum atteſtatam per Viui.*com.opin.in verb.Iudex laicus*, vel quantò citiùs fieri poſſent ſecundùm Hoſtienſ. & Andr.*in c.ſi verò de ſent excomm.* quos refert, & ſequitur Felin.*in d c.cum non ab homine,n.*4. *in fin.* vel ſaltem non poſſit retinere iudex laicus in ſuis carceribus clericum vltra viginti horas, vt firmat poſt Bald.& Salyc.Ang.de Malefic *in verb.fama publica n.*6.*circa fin.*& Farinac.*in q.*8.*n.*118. ſed tutius erit, vt fiat quantò citiùs ad effugiendum periculum cenſurarum,Mar.Ant.Macerat. *reſolut.*18. *n* 8. *verſ. Bene verum*,Bertazol.*d.concl.*78.*num.*1. *& ſeq.*& ibi Add firmant poſt Nauat.*in Manual. ca.*25. *verſ.*14. quod tenetur remittere ſub pœna peccati mortalis. Ad quod Iudices ſæculares benè animaduertere debent, ne ſub prætextu dictæ remiſſionis affectent capturam Clericorum, & diu illos in proprijs carceribus retineant, prout bene ſcio fieri in aliquibus locis,& maximè contra Equites Hieroſolymitanos, & de aliis caſibus,quibus Clericus per Iudicem laicum capi poſſit erit recurrendum ad Doct. *in c.cum non ab homine* & præcipuè ibi ad Doc. ad Diaz. *in prac.crim.can.in verb.c.*114.ad Iul.Clar.*q.*28. ad Farinac.*in d.q.*8.*n.*320.cum pluribus ſequentibus & ad Bonacoſſ.*comm.opin.l.*1.*in verbo Clericus delinquens*, & in caſu remiſſionis debet clericus remitti ad Iudicem ſuum ſine ignominia, & cum ſuo elogio, & omnibus actis,Macerat. *var.reſolut lib.*3 *reſolut* 48. *n.*22.Maur.Burg.*de modo prac.ex abrupt. q.*65 *n.*48. vbi etiam dicit quibus expenſis, & idem voluit &
6 clariùs *in q.*65.*n.*48.*& ſeq.*& ſi contingit,quòd clericus inquiratur de delicto commiſſo cum laicis, debeant ad forum Eccleſiaſticum tranſmitti omnia acta contra omnes,& non ſolùm informationes teſtium deponentium contra clericos, ſed etiam omnes alias informationes, cùm ex eis poſſit conſtare de innocentia Clerici,vel ſolet Iudex laicus ſecreto modo oſtendere Iudici Eccleſiaſtico nomina aliorum cõplicium clerici inquiſiti, vt latè dicit Maur. Burg.*q.*65.*n.*50.*& ſeq.*& ſi Iudex laicus nolit proceſſum,& informationes Iudici laico tranſmittere exiſtentes contra clericum, arbitror quòd poſſit illum excommunicare factis priùs debitis deligentiis literis requiſitoriis,cùm iudex laicus teneatur brachiũ ſuum Iudici Eccleſiaſtico impartiri ſub pœna excommunicationis *c.*2.*in fin.de Malef* gloſ. *in c.*5. *de offic ordin.* vbi Innocen.*n.*15. Hoſtienſ. *n.*8. *&* 12. & alij adducti per Modern.Roman.*in q.*97. *nu.*82. vbi etiam quærit an ſit excommunicatus ipſo iure Iudex laicus recuſans præſtare brachium iudici Eccleſiaſtico.

Ac etiam Clericus non poterit cogi per Iudicem laicum ad ratificandum ſine licentia Epiſcopi,& ſui ſuperioris,*c.ſuper pruden.ia § poteſt,in fin* & ibi gloſ. *in verbo poteſt*,14.*q.*2.Campeg.*de teſtib.regul.*91. *in* 1. *fallent.*Io.de Amic.*conſ* 77.*n.*1 . Soarez *Theſaur. recep ſent.in verb.teſtis*, *n.*117. vbi etiam de commun. Maſcard.*de probation.concl.* 356.*n.*32. *&* 61. *l.*3. Farinac.*q.*61 *n.*83 latè Prax Arch.Neapol. *cap.*70. & dicam *in Defenſ.*13. *cap* 1. 7

Et cùm licentia ſit quid facti,& ideo non præſumatur *l.*1 *l. cum res,C.de probat.l aſſeuerati .§. fin. C. de non nu.pecun.*& ob id,de ea apparere debet aliter, quam per aſſertionem notarij dicentis in examine, *talis N.clericus,vel frater.*&c.*teſtis citatus in actis,& de licentia Superioris examinatus*, &c. vt poſt Ioann. de Amic.*conſ.*77.*n.*18.& Curt.*in tract. de teſtib. concluſ.*49 *in fin.verſ. oportet.ergo*, firmat Cataut. *ſuper ritu.*144 *n.*3 *verſ. ita quod de tali licentia inſtto n.*9. *&* 10.Caualc.*de teſtib.p.*3.*n.*14. & Farinac. *in qu.* 1. *n.*87. vbi in fin.refert quòd Syluan. *in conſ* 16. *n.* 7. *& n.*8.contrarium tenuit ſed malè iudicio meo, vide infrà *Defenſ.*13 *cap.*1. *num* 9. 8

Et licèt poſſit Clericus teſtificari in cauſa criminali contra laicum de licentia ſui ſuperioris, non poterit tamen in quibuſcunque caſibus cogi,ſed ſolum in illis, in quibus per alios veritas haberi non poſſet Alberic.*de Malef.in tract.de teſtib. c.*6. *nu.*34. *& ſequent.*Campeg.*de teſtib.reg.*91.*in* 1. *&* 2 *fallent.* Prax.Archipiſcop.Neap.*c.*70. vbi latè ponit in quibus caſibus clericus cogi poſſit & latè Farinac. *in q.*61.*n.*91.*cum pluribus ſequent.*vbi concordantes allegat,& ſub *n.*97. firmat quod non erit cogendus in caſibus permiſſis ad teſtificandum per iudicem laicum, ſed per iudicem Eccleſiaſticũ, ne Iudex Eccleſiaſticus concedat licentiam Iudici ſeculari ad cogendum clericum ad teſtificandum coram ipſo, ſed Iudex Eccleſiaſticus facit præceptum Clerico, vt deponat coram laico,Boſſ.*in tit. de oppoſ. contra teſtes n.*91.*verſ. hanc practicam video quotidie obſeruari* Præpoſit.*in c.teſtimonium n.*5.& ibi Archidiac.*ſub n.*3.11.*q* 1.vide infrà *defenſ.*13.*c* 1.deponens in cauſa criminali vbi ingeritur pœna ſanguinis efficitur irregularis,Clar.*q.*24. *verſ. alterius* Maſcard. *de prob. concl.*306 Farin.*q.*61.*n.* 8. *& ſeq.* vbi ampliat quinque modis & limitat *in* 1. *&* 2.*regula*, Caualc. *de teſtibus part.*2.*num.*63. 9

Et in omni caſu, in quo Clerici admittuntur ad teſtificandum, eis magis creditur, quàm aliis, niſi deponant pro Eccleſia ſua,vel contra reum,vt latè proſequitur poſt alios,quos allegat Farinac.*in q.*61. *num.*80.*& ſeq.* 10

Et in caſibus, in quibus depoſuerunt ſine licentia ſuperioris, eorum examen non erit nullum Felyn *in c.cum nunc.n.*3.*extra de teſtibus*, Boſſ.*in tit.de oppoſ.contra teſtes n.*91.*&* 92. vbi de communi Kiminald.Iun.*conſ.*127.*n.*17.latè Rol.*conſ.*24. *n.*7. *& ſeq.* 11

*ſeq.l.*1.Far.*q.*61.*n.*84.Far.Caual.*conſ.*129.*n.*51.*l.* 1 Caual.*de teſt.n.*54.*in fi.p.*3.ſed ad tollendas omnes dubitationes tutius erit habere licentiam doct.adducti per Farin. *d q.*61.*n.*84.*in fin.*dicam *in Defenſ.*13.*c.*1.

Idémque erit dicendum de teſte Monacho,qui nõ poterit examinari in cauſa Criminali coram Iudice laico, niſi de licentia ſui ſuperioris Felin. *in c. cum Nuntius n.*3.*extra de teſtib.* Suar.*recept.ſenten.litt.T, n.*117.vbi teſtatur de communi Maſcard.*de prob.l.*3.*concl.*1358.*n.*32. latè Farin.*q.*61. *n.*130.& multa alia ponit.de iſtis teſtib.Clericis, & Monachis,idem Farin *in d.q.*61. *in oppoſ.* 12. *per totam, & in oppoſ.*14. *etiam per totam.*

CAPVT III.

Quæſtio Clericatus, & habitus à Iudice Eccleſiaſtico cognoſci debet.

SVMMARIVM.

1 *Clericatus cognitio pertinet ad Iudicem Eccleſiaſticum.*

2 *Quæſtio ſuper veſtibus clericalibus ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum.*

3 *Habitus Clericalis non eſt à iure definitus, ſed ille dicitur, qui à communi vſu loci deſignatur.*

4 *Quæſtio Clericatus, & veſtium dum diſcutitur, Iudex laicus nihil contra carceratum facere poteſt.*

5 *Clericus captus à Iudice ſæculari, ſi non appareat de clericatu, poteſt per Iudicem Sæcularem denegari, & non remitti.*

6 *Clericus captus ſine habitu clericali debet detineri per Iudicem Sæcularem, donec fuerit determinata quæſtio ſecus ſi fuerit captus in habitu clericali, vel fama eſſet quòd ille eſſet clericus, quia ſtatim remittendus eſt ad Iudicem Eccleſiaſticum.*

7 *Iudex Eccleſiaſticus debet determinare cauſam habitus, vocato Iudice Sæculari.*

8 *Clerico capto, aſſerenti ſe clericorum, aſſignandus erit terminus ad intentionem ſuam iuſtificandam.*

9 *Clericatus quomodo probetur. Iudex tenetur ex officio inquirere ſi captus eſſet clericus, ad effectum illum remittendi ad iudicem ſuum.*

10 *Clericus tam in criminalibus, quam in ciuilibus cauſa non poteſt conueniri coram Iudice laico.*

1 COgnitio autem an quis ſit Clericus, necne, & quatenus Clericus ſit: an clericale priuilegium amiſerit ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum, *tex.in c. ſi Iudex laicus de ſent.excom l.*6.latè Io Compeg.*inter conſil.Alex.de Neno,conſ.*56.*n.*1.Iul.Clar.§.*fi.q.*3 *n.*1 vbi latè Fari.*q.*8.*n.*33.vbi concordantes allegat,& teſtatur de communi,& magis communi Bonacoſſ *l.*1. *comm. opin.* Gemin. *in verbo cleri in criminalibus, in prin.*Petr.Caball *in q.criminali,caſ.*60.*n.*11. latè Bertaz.*conſ.*78.*n.*10.*l.*1. Alex Ambr.*in tr.de.immunit.eccl. c.*23.*n.*15.vbi de communi, & ibi concordantes allegat & dicit contrariam opinionem tenentes deuiare à diſpoſitione ſacrorum canonum, & à cõmuni opinione,latè Petr.Cabal.*caſ.*124.*n.*3.*cent.*3. etiam latè Alex Trentacinq *conſ.*12.*& ſeqq vol* 2. vbi alios allegat,& teſtatur de communi,vbi *ſub n.*2. dicit procedere etiam in clerico coniugato, vt gaudere debeat priuilegio fori.Rot.*deciſ.*202. *Rubr. de cleric. coniug.* Petr.Bellug.*in ſpecul princ.de propoſit.grana.§. videmus vol.*3 & alij adducti per Alex.Trentacinq.*d.conſ.*12.*n.*12.*part.*2. & quòd Iudex Eccleſiaſticus cognoſcat,Caball.*caſ.*223.*n.*77. *& ſeqq.* vbi latè & concordantes allegat, *& caſ.*224.*n.*35 *& centur.* 3. quia ſolus Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit de ſua Iuriſdictione, Petr.Caball.*d.caſ.*233.*n.*86 *& ſub n.*88. plus firmat vt Iudex laicus procedens contra perſonas Eccleſiaſticas debeat deponi ab adminiſtratione, & criminaliter puniri.

Idémque erit quando quæſtio eſſet ſuper veſtibus clericalibus, vt cognitio etiam ſpectet ad Iudicem 2
Eccleſiaſticũ Veron.*conſ.*11.*n.*10 Rol.*conſ.*4 *n.*33.*l.*1. Cou.*pract.q.c.*1. *ſub n.*1 Maſc *de prob.l.*2.*conc.*689 *n.* 8 Farin.*q.*8. *n.*34. vbi refert quòd ſupradicti DD.firmant hanc eſſe communem opinionem, ſed Guid. Pap.*de iſ* 138.Iul Clar.*in d q.*36.*verſ. dixi clericum,*& alij relati per Maſcard.*d.probat.l* 2.*concl.*961. *n* 4. videntur diſcedere ab iſta opinione, ſed eorum opinio vti falſa à canonibus, & ab aliis eſt communiter reprobata & quod talis quæſtio ſuper habitu clericali recognoſci debeat à Iudice Eccleſiaſtico, Petr. Caball.*caſ.*224. *n* 24.*& ſeq.* vbi alios allegat latè Mar. Ant.Macerat.*var.reſol.l.*3.*reſol.*48.*per totam,*vbi alios allegat & teſtatur de veriori,& communiori opinione Alex.Trentacinq *conſil.*12.*n.*3.*vol.*2. qui etiam teſtatur de communi, & ſi vis ſcire quæ veniant appellatione *veſtium*, vide Caualc.*de Brac. reg.fragm.* 120.*per totum,*& quòd quæſtio ſuper habitu ſpectet ad iudicem Eccleſiaſticum latè Bertazzol.*conſ.*78.*per totum*, vbi etiam Claud.*in add.in lit.D,*ponit vnam bonam diſtinctionem.

Sed habitus clericorum, cùm non ſit à iure definitus ideo veſtes honeſtæ Clericorum dicuntur,quæ à communi vſu,& conſuetudine illius Prouinciæ,vbi commorantur,fuerint admiſſæ, *gl in c.penult.in verb.de vocatu,de vit.& honeſt cleri* - Abb. *in c.*1. *de Apoſtat.* 3
Alexand.*conſ.*149.*n.*12.*lib.*6.Roland.*conſ.*4. *n* 27.*vol.* 1.Bertazol.*conſ.*78.*n.*1.Farinac.*quæſt* 8.*n.*69 vbi poſt Foller. firmat quod ſi conſuetudo non haberet aliquam diuerſitatem inter habitum clericorum,& laicorum, illa eſſet nihilominus attendenda,& maximè an clericus incedebat in habitu,& tonſura, erit attendendum an in conſpectu populi prima fronte iudicabitur clericus,vel laicus Iul.Clar.§.*fin.q.*36 *verſ. dixi clericum,*ſed multi ſunt habitus,qui clericis per ſacros Canones ſunt interdicti,de quibus *in Clement. de vita & honeſt.Cleric.* & præcipuè ſi quis deferret veſtimenta bipartita duorum colorum,vel virgata,& ſimilia,diceretur laicus,vt per Doct.adductos per Farinac *in d.q.*8.*n* 69.latè Alex.Ambr. *in tr de immunit. eccl.c.*23 *per tot.*& præcipuè *ſub n.*8.*& ſeqq* quæ conſtitutio Innoc *in d.c.*2.fuit confirmata à Conc.Trid. *c.*6 *Seſſ.*14. de qua multa ſcribit Menoch. *de arbitr. caſ.*392.*per totum.*& latè proſequitur Scacc.*in tract. crim.c.*11,*n.*84.*& ſeq.lib.*1. *de iudic.* & latè Vgol *in tract de Auctorit.Epiſ.par.*1.*fol.*71.Aufred.*ad Capel. Tholoſ.q.*253.*n.*1.*& ſeq.* Bertazol. *ad patrem in concil.* 78.*in lit.C,lib.*4.

Et interim dum diſcutitur huiuſmodi quæſtio cleclericatus & veſtium Iudex ſæcularis non poteſt procedere,ſed debet ſuperſedere, & nihil contra reum 4
innouare,Bal.*in l ſi qua per calumniatum,n.*4.*C,de Epiſcop.& cleric.*Afflict.*ſuper conſtit Reg.lib.*1. *rubr.*1.*ſuper conſtitutione Apoſtatantes,n.*11. Couarr. *pract.quæſt. cap.*3 *in princ.n.* .Bonacoſ.*lib.*1.*commun.opin.Crimin in verb.clericus an quis ſit,*Decian.*in tract.crimin to.*1 *lib.*4.*cap.*9.*n.*110 *verſ.quamquam,* Bertazol. *conſ.*78. *num.*10 *lib.*1 Petr.Caball.*in quæſt.crimin.caſ.*60. *n.*11. vbi alios concordantes allegat Alex.Trentacinq *cõſ.* 12 *n.*4 *lib.*2.vbi ſubdit quòd Iudex eccl. poteſt inhibere iudici laico abſque alia citatione ne interim aliquid innouet Petr. Caball. *caſ.* 223. *numer.* 85. *cent.* 3.

Benè verum eſt quòd ſi quis captus voluerit remitti 5

ti ad iudicem Eccleſiaſticum tãquam clericum, ſi ad oculum appar[illegible]at non Incedere in tonſura, quod contigerit depoſito bireto, & denudato capite, iudex poterit denegare remiſſionem ad iudicem Eccleſiaſticum tanquam calumnioſam, vt poſt Stef. Aufr. *in tract. de poteſtat. ſecular. & Eccleſiaſt. in* 20. *Fallen.* tradit. Maſcard. *in dicta conclusione* 189. *n.* 8. *& ſeq.* Farin. *dict. quaſt.* 8. *n.* 34. *in fine*, Sigiſm. Scacc. *cap.* 11. *n.* 89. Decian. *in tract. crim tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *n.* 110. Alex. Amb. *in tract. de immun. eccleſiaſtica cap.* 13. *num.* 15. *verſ. Pro concordia.*

6 Sed dum controuerſia prædicta cognoſcitur per iudicem Eccleſiaſticum, ſi clericus captus fuit in habitu laicali debet per ipſum iudicem ſæcularẽ cuſtodiri donec fuerit determinata quæſtio ſi verò fueri captus in habitu clericali, vel fama erit publica, quòd ille eſſet Clericus, erit ſtatim remittendus ad iudicem eccleſiaſticum etiam ante cauſæ determinationem, *cap. ſi iudex laicus verſ. at ſi notorium, & verſ. fin. iuncta gloſ. de ſent. excom. n.* 6. Alex. de Næuo *conſ.* 59. *n.* 14. *& ſeq.* Farin. *q.* 8. *n.* 36. qui alios concordantes allegat, & reſpondet ad Couar. *in d. c.* 33. *n.* 3. *verſ. fortaſſe*, qui teſtatur de contraria conſuetudine, vt intelligi debeat de conſuetudine Hiſpaniarum, & non aliorum locorum, ſed quid ſeruetur in Regno Neapolitano, Vide Affl. *in conſtit. Apoſtatantes, ſub n.* 16. Alex. Trentac. *conſ.* 12. *n.* 5. *in fin. l.* 1. ſed Nauar. *in Manual. c.* 25. *verſ. Reſoluit*, dicit, quòd ſi fuerit captus in habitu clericali, vel ſit manifeſtum, ipſũ eſſe clericum ſub pœna peccati mortalis & excommunicationis, teneatur ad iudicem eccleſiaſticum remittere, ſi verò fuit inuentus ſine habitu, non teneatur illum reſtituere, donec non conſtet declericatu, quod videtur reſtringere ad clericum coniugatum, donec probet quòd vnam tantum virginem vxorem duxerit; & habitum geſtauerit, & ſequitur Bert. *ad patrem, conſ.* 78. *in lit. C.*

7 Bene verum eſt, quòd iudex Eccleſiaſticus debet determinare huiuſmodi cauſam, & cognitionem, vocato, & citato iudice ſæculari, & eo cuius intereſt, tex. *in d. c. ſi iudex laicus.* Boſſ. *in tit. de for. competent. n.* 115. *n.* 131. Veronenſ. *conſ.* 11. *n.* 2. Farin. *d. q.* 6. *n.* 37. Baiard. *in* §. *fin. ad Iul. Clar. q.* 36. *n.* 23. Alex. Trentac. *conſ.* 12. *n.* 4. *lib.* 2. Nec datur deinde appellatio ad effectum ſuſpenſiuum. Alex. *conſ.* 149. *num.* 5. *verſ. tamen probatione lib.* 6. ſed fit remiſſio cum proteſtatione ſaluo iure vendicandi ſi conſtiterit, quod non intret priuilegium clericatus, Franch. *dec.* 189. *in princ. & fin. parte* 1. Aufred. *ad Capell. Thol. q.* 117. *in fi.* Alex. Trentac. *dict. conſ* 12. *num.* 4.

8 Eritque reo detento in carceribus, aſſerenti ſe clericum aſſignandus terminus ad intentionem ſuam iuſtificandam, Marſil. *ſing.* 70. *iudex laicus verſ. & teneat menti. & in tr. bann. in verb. Eccleſia, n.* 132. *verſ. & ſubd.* Petr. Cab. *in q. crim. caſ.* 60. *n.* 52.

9 Clericatus autem probatur pluribus modis, vt latè oſtendit Farinac. *in q* 8. *n.* 40. *cum pluribus ſeqq.* vbi refert ſex modos, & primò per ſcripturam, prout per publicum inſtrumentum, & literas Epiſcopi atteſtantis ſe contuliſſe ordines illi, qui ſe clericum aſſerit, quibus literis patentibus Epiſcopi iudex laicus tenetur credere pro remiſſione, Alex. *conſ.* 149. *n.* 5. *l.* 6. Roland. *conſ.* 4. *n.* 5. *lib.* 1. Alex. Trentac. *conſ.* 12. *num.* 6. *vol.* 2.

Secundò probatur per teſtes, maximè deficiente, & deperdita ſcriptura, latiſſimè Maſc. *de probat. l.* 1. *concl.* 304. *per totam.*

Tertio ex dicto vnius teſtis quando non agitur de præiudicio tertij.

Quartò etiam ſi ageretur de iuriſdictione exercenda in carceratum inter Iudicem ſæcularem, & Eccleſiaſticum, ſufficit etiam vnus teſtis ſecundùm Rebuff. *in tit. de form. liter. n.* 42 *in tr. nomin.* & Matthæ. de Affl. *in conſt. Regn. tit.* 3. *n.* 12. quod non admittunt Ludouic. Gom. *in regul poſſeſſ. q.* 39. *n.* 5 Couar. *pract. q. c.* 33. *n.* 3. qui reiectis contrariis tenet iſto caſu non ſufficere vnum teſtem, hanc opinionem veriorem dicit Far. *dict. q.* 8. *n.* 43. vide Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 103. *num.* 3. *& ſeq.* Baiard *ad Iul. Clar. q.* 36. *num.* 22. *& ſeq* §. *fin.*

Quintò quoad effectum remittendi clericum ad Iudicem Eccleſiaſticum ſufficit probare clericatum per præſumptionem, quæ ſi tanta, vt transferat probandi onus in aduerſarium, vt ſi multo tempore in ordine clericorum deſeruiſſet, ſi incedebat in habitu clericali, vel erat publica fama, quòd eſſet clericus cum aliquo adminiculo, vt inſeruiret alicui Eccleſiæ, vel eſſet adſcriptus in aliquo Seminario, ſchola, vel vniuerſitate clericorum iuxta formam Concilij Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 26 abſque probatione, clericatus erit remittendus ad Iudicem Eccleſiaſticum, *c. ſi iudex*, & ibi gloſ. *in verb. receptare de ſentent. excomm.* Capell. Tholoſ. *q.* 104. Aleiat *reg.* 2. *præſumpt.* 4. *n.* 5. *verſ. ſed aduerte.* Cepol. *conſ. ciuil.* 11. *n.* 2. & idem Vincen. de Franc. *dec.* 189. *n.* 5. *verſ. item dicebatur, n.* 7. *p.* 1. *& dec.* 384. *n.* 1. *& ſeq.* firmat poſſe probari per ſcripturam, ac etiam per teſtes, quòd ſcriptura non requiratur de ſubſtantia profeſſionis, ſed ad bene eſſe. Viui. *opinion.* 974. *n.* 1. *& ſeqq.* vbi tamen dicit non probari per Bullas collationis beneficij Papæ, in quibus fiat mentio de clericatu.

Sextò, ſi clericus primæ tonſuræ, qui non incederet in habitu ad effectum effugiendi iuriſdictionem ſæcularem vult probare ſe beneficiatum, oportet, quod non ſolùm doceat de collatione beneficij, ſed etiam de poſſeſſione illius, vt latè proſequitur de his omnibus ſex modis Farin *in dict. q.* 8. *n.* [illegible]0 [illegible] *ſeq.* & vide latiſſimè Maſcard. *de probat. concl.* 104. *per totam, l.* 1. Baiard *ad Iul. Clar. q.* [illegible]6. *n.* 17[illegible] *& ſeqq.* vbi latè, etiam dicit, quòd in Regno Neapolitano datur terminus ad probandũ incumbentia, & ſæpè Fiſcus Regius probat contrarium nempe ſe immiſcuiſſe enormibus non inceſſiſſe in habitu, & tonſura, & ſimilia, per quæ poſſet concludi ipſum non eſſe clericum ad effectum ne remittatur ad iudicem Eccleſiaſticum, & eſt videndus Pacian. *in tr. de prob. c.* 34. *n.* 41. *& ſeqq. part.* 2. vbi latè.

Bene verum eſt, quòd conſtito de clericatu ſi iudex ſæcularis non remittat illum ad iudicem Eccleſiaſticum erit excommunicatus, gloſ. *in c. ſi iudex laicus, verſ. fecerit. in fin. & verſ. hanc autem, de ſent. excom in* 6. Bald. *in l ſi qua, n.* 2. *verſ. contrarium credo, C. de Epiſc. & Cler.* Iul. Clar. *q* 36.

Erit alio modo conſultum carcerato aſſerenti ſe eſ- 10
ſe clericũ, ſed quia nollet aliquid probare, vel facere, forſan propter eius inopiam, vt iudex debeat ex officio perquirere & veritatem indagare etiam illum interrogando, vbi, à quibus, & quando clericatum, vel ſacros ordines ſumpſerit, & quo in loco literæ teſtimoniales, & patentes Clericatus ſui reperiantur, vt iudici via aperiatur ad verificandum, & probandum illum eſſe clericum, vt late, & bene docet Petr. Caball. *in q. crimin. caſ.* 60. *n.* [illegible]0. *verſ. ego tamen, & n.* 13. *& ſeq.* vbi reddit bonam rationem, quia agitur de periculo animæ propter pœnam excommunicationis, quæ incurritur per Iudicem ſecularem punientem clericum, ideò Iudex debet eſſe promptus ex ſuo officio, & nemine inſtante, dictam informationem capere, prout etiam pulchrè tradit Marſil. *in tract. bannis in verb. delict*[illegible] *n.* 10. *&* 11. *verſ. facit etiam ad prædicta*, ad effectum deinde, non vt cognoſcat de Clericatu, ſed vt illum remittat ad Iudicem ſuum Dec. *in tract. crim lib* 4. *cap.* 9. *n.* 111. *verſ. poterit etiam Iudex ſecularis.* Petr. Cabal. *d. caſ.* 60. *n.* 15.

Digitized by Google

n.15.in q. crim. idem firmat Alexand. Ambroſ. *de immunnis. Eccleſ.c.13.n 15.circa fin.*

11 Et poſtremò ſciat iudex laicus, quod licet olim per Auth. *Clericus quoque, C.de Epiſc.& Cler.* in cauſis pecuniariis erat Clericus conueniendus coram iudice Eccleſiaſtico, qui cauſam diffinire non poterat, coram laico erat deinde conueniendus, qui ſine mora controuerſiam determinare tenebatur, in cauſa verò criminis conueniri debebat coram laïco, qui tenebatur infra duos menſes litem finire, hodie autem Clericus in omnibus cauſis coram ſuo ordinario conueniri debet, ex auth. *ſtatuimus, C.de Epiſc. & Cler.* quæ eſt canonizata *in cap. ſancimus, 11. q.1.* Menoch. *de arbitr. caſ.246. per tot.cent.3.lib.2.* ſed bene poteſt pro rebus Eccleſiæ, & ſuis conuenire laïcum coram iudice Eccleſiaſtico, nec tenetur ſequi forum rei poſt Abb. *in cap. ſi Clericus de foro comp.* Oſalc. *deciſ.31. n.6.*

CAPVT IV.

Iudex ſæcularis quando poſſit punire Clericos, & è contra.

PRo iſta quæſtione Aduocatus videat Dec. *in tract. de poteſt. ſæculari ſuper Eccleſ. perſon.reg.2.in vlt. part.* Bernard. Laur. *de poteſt. ſæcul.in Eccleſ.* Aufred. *in tract.de poteſt. ſæculari, & Eccleſiaſtica,* & vide alios, qui in diuerſis locis hanc quæſtionem pertractarunt, quos non ignoro, ſed verè aggredi nolui iſtam quæſtionem omnibus Principibus tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus odioſam, ideo ſum contentus ſolutionem iſtius nodi Salomonis, aliis curioſis lectoribus, & ſcribentibus relinquere.

CAPVT V.

Proceſſus factus contra Clericum coram Iudice laïco, & è contra quid probet.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus coram iudice Eccleſiaſtico contra Clericum exhibitus, & fabricatus per iudicem laicum, non probat.*

2 *Confeſsio facta per Clericum coram iudice laico non ſufficit ad condemnandum, etiamſi ſponte confeſſus fuit.*

3 *Iudex laicus non tenetur ſtare proceſſui fabricato per iudicem Eccleſiaſticum.*

4 *Iudex laicus tenetur ſtare proceſſui fabricato per inquiſitores Sancti Officij, & eorum ſententiam omnino exequi.*

5 *Teſtes examinati per iudicem incompetentem an poſsint ſe referre ad primum examen, vel potiùs teneantur deponere per extenſum.*

6 *Monitoria, quæ dantur per iudices ſub pœna excommunicationis ad reuelandum, non conceduntur in cauſa criminali.*

7 *Nec afficiunt principales Aduocatos, & Procuratores.*

8 *Proceſſus informatiuus iudicis laici ſuffi it ad examinandum Clericum coram iudice Eccleſiaſtico.*

1 PRo defenſione etiam Inquiſiti deducitur, quod proceſſus coram iudice Eccleſiaſtico contra clericum exhibito nihil probet, quia fuerit fabricatus à iudice laico, & ideo iudex Eccleſiaſticus ei ſtare non debeat, ſed denuò teſtes examinare, & aſſumere informationes, Iul. Clar. *q.36.n.44.* Grammat. *conſ 41. n.2.* Viu. *commun.opin. in verb. iudex laicus,* Farin. *conſ.76. n.1.* qui omnes teſtantur de communi, Alex. Ambr. *in tract. de immun. Eccleſ.c.15. n.3.* vbi alios allegat, & non valet neque in negotio principali, neque in pœnam contumaciæ, ob non comparitionem, Aufr. *ad Capel.Tholoſ.deciſ.165.n.1.* nec ſi fuerit factus proceſſus per iudicem, vel rectorem laïcum contra ſcholarem Clericum, Aufred. *deciſ.168.n.3.ad Capel.Tholoſ.*

2 Imò etiam confeſſio coram iudice ſæculari non operabitur, vt ex ea poſſit condemnari, *cap. at ſi Clerici in princ. de iudic.* Ant. de Butr. ibi *n.3 & n.28.* Anan *n.2* Abb *n.2.* Villalob. *comm.opin. in lit.C,n.142.* vbi de communi Farin. *tit. de reo confeſſ. & conuict. q.81.c.6. n.193.* & ſi ſpontè confeſſus fuerit, Doct. *in d.cap at ſi Clerici,* & præcipuè Hoſt. *n.1.in fin.* Bellam. *n.15.* Anchar. *n.7.* Farin *d.c.6.q.81.n 195* de quo latè dicam infra *in hoc lib.1.* dum materiam confeſſionis attingam, & an iudex Eccleſiaſticus, ſi vellet ſtare proceſſui iudici ſæcularis, poſſit, dicam infrà *defenſ.20.c.9.*

3 Et è contra Iudex laicus nec etiam tenetur ſtare proceſſui fabricato per iudicem Eccleſiaſticum, ſed debet denuò cauſam cognoſcere, Felin *in cap at ſi Clerici, in principio,n.14.de iud.* quem ſequitur, Afflict. *ſuper part. conſt. Reg.rubr.27.n 32.* & Iul. Clar. *q. fin. q. 95. n.7. in princ.* vbi teſtatur de communi, & ibi Bajard. *n.14* alios concordantes allegat, Ambr. *in d.c.15. n.3.* vbi etiam alios allegat.

4 Quod intelligendum eſt in illis criminibus, in quibus ſi reus fuiſſet laicus potuiſſet iudex ſæcularis cognoſcere, ſecus vbi crimen de quo agitur eſſet merè Eccleſiaſticum, de quo iudex laicus tenetur omnino ſtare dicto proceſſui, & ſententiam Sancti Officij punctualiter, & omnino exequi, ſecundùm communem opinionem atteſtatam poſt alios, quos allegat per Iul. Clar. *in quæſt. 96. num 7. fere per totam, §. fin. in practic. crimin.* Ambroſ. *in dict. cap 11. num. 3. verſic. quod intelligend.* & latè dicam *in defenſione 38. cap.5.*

5 Et an teſtes poſſint ſe referre, quando iterum examinantur, ad primum examen, vel debeant per extenſum deponere, dicam infrà in hoc eodem primo libro *in defenſ.16.* in materia repetitionis teſtium, ſed pro nunc videtur dicendum, quod debeant ita per extenſum deponere, vt nulla ratio haberi debeat de primo examine propter præſumptionem, quæ reſultat contra illum, qui recepit primum examen nullum, ex eo, quod errauit in ſuo officio, vt tradit deciſio Auenionen. 95. *n.5. per l.3.§.quia poteſt. ff de ſuſpect.tut.* idemque erit in examine recepto metu excommunicationis. Neuiz. *in Syl.nupt.in verb.monitoria.n 6.* Rip. *in tract.de remed. ad curand peſt.n.118.d.deciſ. Auenionenſ.n 1.verſ.vnde,* vbi tamen ſubdit, & ſi ſequatur in teſtibus variatio cum reuelatione facta metu excommunicationis, erit nullius momenti, neque conſiderabilis, cum illa prima reuelatio nullam fidem faciat.

6 Et monitoria, quæ dantur per iudices ſub pœna excommunicationis ad reuelandum non conceduntur in cauſa criminali, imò ſemper cum clauſula dummodo criminaliter non agatur, latè Prax. Archiep. Neap. *c.1.n.7.* vbi reddit rationes, & ibi ſubdit ſi iu- 7
dex Eccleſiaſticus recipit reuelationes ſapientes criminalitatem; quas non poteſt tradere iudici laico, quid agere poſſit orator, & quo remedio poſſit vti, & quia vnus de Interamna contrarium fecit, ſacra conſulta compellit eum ad ſoluendum ſcuta 10, cuidam loco pio nec afficiunt principales, vel Aduocatos, & procuratores eorum, Neuiz. *Syl.nupt.lib.3. n 47.* Dec. *reſponſ.93 n 121.vol.1.* Bertaz. *conſ.252.n 1.vol.2.* Vinc. de Franch. *deciſ.222.n.3. & ſeq.p.1.* Petr. Cabal. *in q. crim.*

*caſ.*153.*n.*1.niſi tamen Aduocatus,vel procurator examinaretur de his,quæ ſcit,vti teſtis,Franc.*d.decíſ.*222. *n.*10.Petr.Cabal.*d.caſ.*159 *n.*2. *& ſeq.* vbi refert, quod ille Senator Mediolan. vt reſponderet, quod vti teſtis nihil ſciebat,vti Aduocatus examinari non poterat. In curia vidi compellere quendam Aduocatum Conſiſtorialem ad deponendum vti teſtem in cauſa ſui principalis tempore Gubernij Card.Tuſch.contra Claudium Serram mercatorem ſuper quibuſdam prætenſis fraudibus, in cuius patrocinio ego etiam munus meum Aduocationis præſtaui,ſed illum coëgit non vti Aduocatum, ſed vti amicum inquiſiri.

8 Sed vigore dicti proceſſus fabricari per iudicem laicum, Clericus poteſt examinari ſuper delicto per iudicem Eccleſiaſticum, Prax. Archiep. Neapol. *c.*6. *per totum*, de quo valde dubito, cum ille proceſſus coram iudice laico nullam fidem probatoriam faciat, vt dicam infrà *in defenſio* .20. *c.*9.

CAPVT VI.

Fiſcus, vel Notarius, an poſſint recipere examen reorum, vel teſtium.

SVMMARIVM.

1 *Examen receptum per procuratorem Fiſcalem eſt nullum, cum non poſſit deferre Fiſcus teſtibus iuramentum.*

2 *Examen receptum per Notarium ſine mandato iudicis non valet, etiamſi ſuper eo emanauerit confeſſio.*

3 *Notarius apponens in examine clauſulam illam (de mandato Iudicis) poterit legitimè examen recipere.*

4 *Fiſcus quando poſſit concedere capturam contra delinquentes.*

1 POterit etiam dedoci contra examen, & proceſſum, quod fuerit examen receptum per procuratorem Fiſcalem, qui minimè habet facultatem deferendi iuramentum teſtibus, & ob id ipſi teſtes pro non examinatis habentur, vt poſt Crauet.*tit.*115.*n.*7. & Marſil.*in conſ.*4. *in fine*, in terminis reſpondit, Burſat.*in conſ* 192 *n.*35.*vol.*2 vbi *ſub n.*37. loquitur etiam ſi eſſent alias teſtes examinati per iudicem ordinarium, vt per procuratores Fiſcales non poſſint repeti, nec igitur poterunt teſtes vel principales interrogari per Bullam Pij IV. Et ita paſſim hîc in Curia obſeruatur, licet aliquando etiam per aliquos procuratores Fiſcales contrarium tentatum fuerit obſeruari,& malè, cùm verè fiſcus ſit pars, & nullam habeat iuriſdictionem niſi fuerit ſibi à Principe, vel à conſuetudine conceſſa, Peregr. *de iure fiſci, lib.*1. *num.*12. Caual.*de Brach.reg.p.*4. *n.*146. *&* 328. Maut.Burg.*de mod. proced.ex abrupt.q.*19.*n.*4.*cent.*1.

2 Idemque dicendum eſt examen ſi fuerit receptum per Notarium,ſine mandato iudicis, quia etiamſi emanauerit rei confeſſio,ſibi non præiudicabit,Boſſ *in tit. de conf.ſ.n.*14 Maſcard.*de probat.concl.*344.*num.*6. *& concl.*349. *n.*52. *& ſeq. & concl. ſeq.n.*6.*lib.*1. vbi alius allegat Farin *in tit. de reo confeſſo, & conuict. c* 6.*q.*81. *n.*43. vbi etiam alios allegat, & teſtatur de communi, vbi tamen *ſub n.*48. dicit, quod talis confeſſio ſuſtinebitur in vim confeſſionis extraiudicialis, & ob id faciat indicium ad torturam.

3 Niſi tamen Notarius aſſereret in examine per illam clauſulam ſolitam apponi (*de mandato iudicis*) quia ſibi crederetur, & confeſſio rei coram eo emanata noceret,Ang.*in l.*1.*n.*3.*C de conſ.*Marſil.*in pract.crim. §. poſtquam,n.*17,Farin. *in tit. de reo confeſſ. & conuict. c.*6. *q.*82. *n* 46. vbi concordantes allegat, & teſtatur, quod ita in practica apud nos ſeruatur, de quo dicam infrà *in defenſ.*33. *c.*26.

Nec minùs procurator Fiſcalis poteſt aliquem capturare facere per modum iuriſdictionis, ſed tantùm per modum prouiſionis, vt eſt latè videre per Caualc. *de Brach. reg. p.*4.*n.*325. *& ſeq.* vbi tamen videtur limitare in procuratore Cæſaris, & Summi Pontificis, *ſub n.*127.*& ſeq.& ſub n* 345. *& ſeqq.* ponit etiã caſus in quibus per modum prouiſionis capturam concedere valeat:hic in Curia non concedit capturam, niſi de mandato Papæ, vel ſacræ Conſultæ, & credo, quod poſſet etiam in aliis caſibus prouiſionalibus poſitis per Caualc.vbi ſupra, & dicam *in defenſ.*5. *c.*1. *n.*4. 4

CAPVT VII.

Partes an poſſint proceſſum nullum ex defectu iuriſdictionis conualidare, & iuriſdictionem prorogare.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus nullus ex defectu iuriſdictionis partes conualidare non poſſunt.*

2 *Prorogatio in criminalibus per partes fieri non poteſt in iudicem incompetentem, ne praiudicium inferatur iudici incompetenti.*

3 *Iuriſdictio non diceretur prorogata ſi reus pateretur à iudice incompetenti examinari, & coram eo fateretur delictum.*

4 *Contrariam opinionem, quod iuriſdictio in criminalibus prorogari poſſit, tenent ibi Doct.*

5 *Iuriſdictio, vt prorogari poſſit per partes in iudicem incompetentem requiritur conſenſus iudicis competentis, vel eius ratificatio.*

6 *Iuriſdictio vti prorogari poſſit in aliquem requiritur, quod ille iudex habeat prius facultatem puniendi ſimilia delicta.*

7 *Iudex ordinarius in caſibus, in quibus procedi poſſet per inquiſitionem non poterit impediri per iudicem prorogatum, ne procedat contra reum.*

8 *Iudex prorogatus retinet eandem facultatem, quam habet iudex ordinarius.*

9 *Partes ante litem conteſtatam poſſunt recedere à iudice prorogato.*

10 *Exceptio litis pendentia debet opponi ante litem conteſtatam; dummodo iuriſdictio non fuerit limitata, quia quandocumque opponi poteſt.*

11 *Iudex prorogatus, & conſentiens prorogationi, poterit cogi per partes ad pronunciandum.*

12 *Iudice prorogato mortuo, vel eius officio finito, prorogatio tranſit in ſucceſſorem.*

13 *Cautela ne iuriſdictio tranſeat in ſucceſſorem.*

14 *Prorogatio fit etiam per procuratorem ſi habeat ſpeciale mandatum, vel cum libera facultate.*

15 *Iuriſdictio non diceretur prorogata per fideiuſſionem præſtitam,vel per promiſſionem de parendo mandatis, vel iudicatis.*

16 *Iuriſdictio non dicitur prorogata per bannum datum contra aliquem in contumaciam.*

17 *Iuriſdictio non diceretur prorogata ſi reus interrogatus reſpondeat, putans illum eſſe iudicem competentem.*

18 *Prorogatio vitiatur, quando quis dubitat illum eſſe iudicem competentem.*

19 *Prorogatio facta per metum nunquam conualidatur.*

20 *Scientia*

20 *Scientia incompetentiæ ſemper præſumitur, & maximè quando perſonæ eſſent idiotæ ſecus ſi iuriſperitæ.*

21 *Confeſſio facta coram iudice prorogato penitus incompetenti, nec etiam facit indicium ad torturam.*

22 *Prorogatio fit quinque modis ibi deſcriptis.*

23 *Prorogatio quid ſit, qualiter fiat, & quomodo tam in iudicio ordinario, quam delegato, remiſſiuè.*

24 *Reconuentio fieri poteſt coram iudice prorogato, & an ea procedat etiam contra Clericum.*

1 QVod partes non poſſint proceſſum nullum ex defectu iuriſdictionis etiam per ſpontaneam confeſſionem conualidare, Marſil *ſing.* 10. Anton. Gom.*tit.de delict.c.*22.*n.*8.*verſ.nec obſtat*,latè Rimin. iun.*conſ* 16 *n* 15.*vol*.2. Bajard. *ad Iul.Clar.q.*64 *n.*9. *in fin.*vbi de communi & maximè quando partes non potuiſſent in eum iuriſdictionem prorogare, vt poſt Beto.*in conſ* 20 . *n.*16. *vol.*3. firmat idem Bajard. *in q.*55.*n* 29. Et quod confeſſio non conualidet proceſſum nullum ex defectu iuriſdictionis, Iul. Clar.*in d.q.*55.*verſ. præterea*. vbi de communi, Maſcard. *de probat lib.*1.*concl* 252.*n.*1. vbi concordantes allegat, Flamin. Carth. *in tract. in exequut. ſentent. cap. fin. n.*218.vbi teſtatur de communi, & veriori opinione, Farin. *in tit. de reo confeſſ & conuict.c.*6.*q.*81.*n.* 188. vbi concordantes allegat, & ibi *in d. c.*6. ponit ad iſtum articulum plures ampliationes, & limitationes, & ego dum fui Locumtenens Criminalis, A.C. in facto habui in cauſa Equitis Hieroſolymitani, Perinelli Peruſini, qui volebat habere teſtes examinatos in ciuitate Peruſinæ contra ipſum à iudice incompetenti pro tūc, & tectè examinatis, ego nolui admittere huiuſmodi approbationem,ſed Fiſco conceſſi, ipſo Equite conſentiente litteras remiſſoriales ad illos teſtes repetendos, prout fuerunt repetiti in Ciuitate Aſſiſij per ordinarium loci, quæ reſolutio deſeruit etiam his, quæ ſequuntur.

2 Nec iudex incompetens potuit defendere proceſſum ſuum, ac ſuam iuriſdictionem prorogare quia in criminalibus iuriſdictio non prorogatur Beto.*in cap. at ſi Clerici,n.*18.*verſ* 3.*concluſ.*Follet. *in pract. crim. in verb & ſi confitebuntur, p. . ſub n.*1.Farin *in tit.de reo confeſſ. & conuict c.*6 *n.*190. & 192. Dec.*in tract. crim.tom.*1.*lib.*4.*c* 13. *n.*2 *verſ. ego teneo*, vbi firmat, quod in cauſis criminalibus poſſit prorogari iuriſdictio iudicis incõpetentis quoad generandū præiudicium iudici competenti.& ſuæ Reipublicæ,vbi debet pœna applicari cum ius publicum pactis priuatorum, mutari non poſſit.*l.ius publicum,ff. de pact.*

3 Nec dicetur prorogata iuriſdictio ſi reus pateretur examinari,ac delictum fateretur,quia non ſpontè,ſed coactè diceretur illud feciſſe, Farin *q.*7.*n* 4. *verſ. ſublimitando primò* , vbi ſubdit maximè procedere in carcerato ignoranto. & iuris impedito,qui præſumendum eſt, quod multò minùs in ſui præiudicium voluerit incompetentis iudicis iuriſdictionem prorogare, & allegat Alexand. *in conſ.* 216. *num.*16. *vol.* 6. & quia etiam in dubio non cenſetur voluiſſe prorogare in iudicem non ſuum , Honded. *conſil.* 21. *num.*12. *vol.*1.

4 Sed contrariam opinionem,quod etiam in criminalibus ex conſenſu partium iuriſdictio prorogari poſſit tenent Iul. Clar.*in* §. *fin.q.*42.*n* 1. vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi , Marin. *in cap.ſignificaſti,n.*36.*de for.compet.*latè Dec.*in d.c.*14. *n.*2.vbi alios allegat,& in fine dicit hanc opinionem eſſe veriorem,Farin.*q.*7.*n* 4. *verſ. ſublimita* 4. vbi allegat ſolummodo Iul.Clar.in loco citato,Maur.Burg. *de mod. proced.ex abrupt.q* 29.*n.*2 *cent.*1.vbi de communi, ſed bene verum eſt , quod ſine conſenſu partium nunquam prorogatio fieri poteſt , *l.ſi per errorem, ff de iur. ſol omn.iud* Felin.*in c.*1.& 1.*n.*15.*verſ. error litigantium,de effic.deleg.*Honded.*conſ.*21 *n.*30. *vol.*1. & *conſ* 95. *n.*14. *lib.* 2. & ad illam prorogandam requiritur ſpeciale mandatum,nec ſufficeret generale mandatum ad lites , Felin, *in d. c.* 1. & 5. *ſub n.*11.Guid.Pap.*deciſ.*281.*n.*2.Honded.*d.conſ.*21.*n.*25. & *conſ* 95.*n.*19.*vol.*2. Nec oblatio de conſentiendo ſufficit, ſed requiritur conſenſus perfectus , & conſummatus, Honded. *d.conſ.*95.*n.*14.

5 Quæ contrariæ opiniones poſſunt reduci ad concordiam , vt primo tunc iuriſdictio prorogari poſſit quoad præiudicium ipſarum partium, & non alterius Reipublicæ,vel iudicis,ad quem pertineret cognitio commiſſi delicti,alias poſſent quotidie mille fraudes committi,vt declarat Iul.Clar.*in d.q.*42.*n* 1.*in fin.* & ob id requiritur conſenſus iudicis ordinarij, & competentis,Doct.*in l.*1. §. & *poſt operis.ff. de oper. non. nunc.*Caualc.*de Brach.reg p.*4.*ſub n.*127. & latè proſequitur,Dec *in d.c.*23.*n.*5. & in ſpecie.poſt Marian. *in cap ſignificaſti, n.*57.*de for.comp.* vbi ſubdit, quod loco conſenſus ſufficeret ratificatio ipſius iudicis,ſed ſi vllo modo non conſentiat, non obſtante partium prorogatione poterit iudex competens procedere per inquiſitionem, Boſſ. *tit. de foro compet. n.*181. Farin. *q.*7.*n* 4. *verſ ſublimita tertio*, imò nec vaſſallus Burgenſis poteſt prorogare iuriſdictionem alterius iudicis in præiudicium Domini , Vincent. de Franch. *deciſ* 418. *n.*2.*p.*2.

6 Secundò declaratur quando ille. in quem fit prorogatio priùs habuiſſet iuriſdictionem puniendi ſimilia delicta,*l.*1.*C. vbi de crimin.* quem ita Iaſ. *in l.ſi per errorem n.*4. & *ſeq. ff. de iuriſd.min.iud.* Marſil. *in pract. crim.* §.*expedita, n.*72. Dec.*d.c.*25.*n.*3.*lib.*4. *tom.*1. Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. q.*29. *n.*10. & *ſeq.cent.*1.

7 Tertiò limitatur non procedere quando pro illo crimine poſſet procedi per inquiſitionem:quia ſi iudex competens vellet procedere per viam inquiſitionis non poterit impediri per iudicem prorogatum,qui vellet procedere per viam accuſatoris,prout originaliter tenuit Guid. de Suzar. *in l. ſi conuenerit*,vbi Iaſ.*n.*34.*ff.de iuriſd omn.iud.*Aret.*in cap. ſi diligenti,n* 9.*de for.comp.*Dec.*in d c.*23.*n.*4.vbi concordantes allegat,Iul.Clar.*in d.q.*42.*n.*3.de communi, & ſubdit quod quicquid ſit de iure,tamen de conſuetudine hodie reſpectu ipſarum partium , quæ ſi conſentirent in aliquem iudicem, qui hodie ex conſuetudine poterit proſequi cauſam ex officio , vix euadere poſſent ne cenſeretur in eum facta prorogatio.

8 Quartò limitatur , vt ſi iudex prorogatus haberet poteſtatem circa omnes qualitates circa quas habet iudex ordinarius, & competens poſſet procedere, & ſuſtinere iudicium, alias ſecus, Dec.*in d.c.*23.*n.*6.& *ſub n.*7.dicit quod ob id per prorogationem non alteratur iuriſdictio iudicis, in quem fit prorogatio,ſed remanet eiuſdem naturæ, cuius erat inter eos, quorum erat ordinarius competēs,& ideò ſi ab eius ſententia non poterit appellari, non appellabitur etiam in cauſa per prorogata,& è cõtra ſi poterit appellari appellabitur. Itē *ſub n.*8.dicit,quod ſi prorogetur iuriſdictio iudicis delegati,ad aliam cauſā criminalem non comprehenſam in reſcripto delegationis , quod fieri poteſt. non tamen in cauſa prorogata erit ordinarius, ſed delegatus, & appellatio deuolueretur ad delegantē.Sed bene ſcias,quod iuriſdictio delegata in aliū prorogari nõ poſſit,Marāt.*de ord.iud p.*4.*diſt.*12. *n.*20 Bajard.*q.*42.*n.*6.Card.Tuſch. *in lit.P,concl.*927. *n.*65.Maur.Burg.*d.q.*29.*n.*5. vbi ſubdit fortius procedere in cauſis , quæ ob eorū grauitatem non ſoleant delegari,

delegati, & *ſub n. 9.* etiam dicit procedere in iuriſ-
dictione limitatè conceſſa, vt ex conſenſu partium
non poſſit prorogari, poſt Vant.Capic. & Tuſch. in
locis per eum relatis.
9 Bene verum eſt, quod partes ante litem conteſta-
tam poſſunt recedere à iudice prorogato, cum adhuc
non ſit adempta ordinario iuriſdictio irreuocabilis,
vt poſt Spec.*in tit.de comp.iud.adi.§.2. verſ.ſed nun-*
10 *quid ordinarius ſub n.*12.Dec.*in d.c.*23.*n.*1.Et opponi
debet exceptio incompetentiæ ante litem conteſta-
tam, *l. ſi conuenerit*, & ibi *not. ff. de iuriſd. omn. iud.*
Card.Tuſch.*tom.6.concl.*626.*n.*1. de quo latè dixit *in
concl.*74. *in lit. P*, quando opponi debeat incompe-
tentia iudicis dummodo tamen iuriſdictio non fue-
rit limitata, quia quandocumque opponi poteſt,
Nat.*conſ.*8 .Ruin.*conſ.*165 *n.*12.*vol.*4. Bajard. *ad Iul.*
11 *Clar. §. fin. q.*41. *n.*7. cum illa ſit improrogabilis, vt
ſuprà dixi & è contra ſi iudex prorogatus conſentit
prorogationi, poterit cogi per partes ad pronun-
ciandum, Spec.*in d.§.*1.*verſ. ſed an ſit in quem,n.*13.
Dec.*d.c.*23. *n.*10.
12 Et mortuo iudice,in quo fuit facta prorogatio,vel
finito eius officio prorogatio tranſit in ſucceſſorem,
cum partes videantur prorogaſſe iuriſdictionem ra-
tione officij,& dignitatis,vt per Marian.*in cap.ſignifi-*
13 *caſti,n* 69.*de for.comp.*vbi dat cautelam, quod ſi nol-
lent partes cognoſci cauſam coram ſucceſſore,ſe re-
moueant ab ipſa inſtantia,& ei renũcient,vel à prin-
cipio paciſcantur, quod non intendunt coram ſuc-
ceſſore procedere, & idem tenet Dec.*in d.c.*23.*n.*12.
14 Et ſcias etiam,quod prorogatio fit etiam mediante
procuratore,Pariſ.*conſ* 31.*n.*71. *& conſ.*45.*n.*15 *vol.*1.
dummodo talis procurator habeat ſpeciale manda-
tum,vel cum libera, &c.Pariſ.*conſ.*15.*n.*3.*vol.*4.Dec.
*d.c.*23.*n.*18.Bajard. *in d.§.fin.q.*41.*n.*5. Honded. *con-
ſil.*21.*n.*20 *vol.*1. *& conſ.*95.*n.*95.*vol.*2.
15 Sed non diceretur prorogata iuriſdictio ſi quis co-
ram iudice incompetenti præſtiterit fideiuſſionem,
vel promiſerit de parendo mandatis, vel iudicatis
quia tacitè ſemper intelligitur illa conditio ſi com-
petens fuerit, latè Pariſ. *conſ* 48. *n.*1. *& ſeq. vol.*1.
Dec. *d.c.*23. *n.*19. *& ſub n.*16. dicit, quod aliter eſt
prorogare iuriſdictionem, aliter ſe ſubmittere iuriſ-
dictioni, Capel.Tholoſ.180. & ibi Apoſtil Marſ. *in l.
ſi quis nec quæſtio, n.* 18. *& ſeq. ff. de quæſt.* Card.
Tuſch.*tom.6.concl.*916. *n.*10. vbi concordantes alle-
gat, Bajard.*in §. fin.q.*41.*n.*4.
16 Prorogata non dicitur iuriſdictio ex eo ſolùm,
quod iudex contra aliquem procedat ad bannum in
contumaciam, Boſſ. *tit. de foro compet. n.*180. Farin.
*q.*7 *n.*4. *verſ. ſublimita ſecundò*, ſed requiritur con-
ſenſus eiuſdem rei per litis conteſtationem, Farin. *d.
q.*7.*n.*3.4. vbi alios allegat.
17 Si verò reus accuſatus coram iudice incompetenti
interrogatus reſponderet, putans illum eſſe compe-
tentem,non diceretur prorogata iuriſdictio, ſed con-
ſtito de errore omnia poſſent reuocari,Doct.*in leg.*1.
ff.de iuriſd. omn.iud. Card. Tuſch.*d.concl.*926.*n.*2. *&
ſeq.*vbi ſubdit, ſiue error ſit in vtraque parte, ſiue in
altera tantùm, & quod per ignorantiam facti impe-
diatur prorogatio poſt, Bero. *conſ.*9. *num.*28. *vol.*3.
Bajard.*ad Iul.Clar.§.fin.q.*42 *n.*8.Farin.*q.*7.*n.*4. *in fin.*
vbi allegat ſolùm Cyril. *in ſuu pract.crim.tit.* vbi de
crimin. agi oportet *n.*13. *&* 28.
18 Imò ſola dubitatio vitiat prorogationem, Iaſ.*in d.
l.ſi per errorem, n.*9. Dec.*d.c.*23.*n* 13.*tom.*1.*lib.*4. vbi
latè,vbi etiam ſubdit,quicquid Doctores diuerſimodè
loquantur,quod ſi ſuperuenerit ſcientia incompeten-
tiæ,& poſt ſcientiam conſenſerint partes in eum,& ſi
ille competens erat, omnino proceſſus per ſubſe-
quentem ſcientiam non reconualeſcit, ſecus ſi pro-
ceſſus ab initio non fuiſſet ipſo iure nullus,quia per
ſubſequentem ſcientiam proceſſus conualidabitur.
Et idem erit ſi prorogatio fuerit facta per metum 19
quia nunquam conualidatur proceſſus,neque fit pro-
rogatio,ſed omnia ſunt ipſo iure nulla,*l* 2 *ff.de iuſtit.*
& ideo coram Tyranno nunquam cenſebitur facta
legitima prorogatio, Marian. *d.cap. ſignificaſti, n.*39.
Dec.*d.c.*23.*n.*14.Vant.*de nullit.ex defect.iuriſd.deleg.
n.*31. vbi alios allegat.
Scientia autem incompetentiæ præſumitur,& po- 20
tiùs præſumitur error, præſertim ſi fuerint perſonæ
idiotæ,ſecus,ſi iuriſperitæ, Marian.*in cap. ſignificaſti,
n.*38. *in fine, de foro comp.*Dec.*d.c.*23.*n.*13. *in fine*, &
quod præſumatur error Card. Tuſch. *d. concl.* 926.
*n.*14.vbi *ſub n.*15.dicit,quod tunc ceſſat error,quan-
do fuit oppoſitum,quod non poteſt eſſe iudex. Item
quando fuit pronunciatum ſuper incompetentia.
Et confeſſio emanata coram iudice prorogato pe- 21
nitus incompetenti neque faceret indicium ad tor-
turam contra confitentem, ſecus ſi emanauerit co-
ram eo, in quem iuriſdictio prorogari poterat, vt
per plura concludit, Iaſ.*in l magiſtratibus, n.*3 *&* 5.
*ff. de iuriſd.omn.iud.*Dec.*c.*23.*n.*15. de quo infra ſuo
loco latius dicam.
Prorogatio fit quinque modis, de perſona ad per- 22
ſonam, de tempore ad tempus, de loco ad locum, de
re ad rem, de caſu ad caſum, Marant. *de ordin.iudic.
in* 4. *p. diſtinct.*12. *n.*3. *& ſeq.* Et quid ſit prorogatio, 23
quotuplex ſit,qualiter fiat,& quomodo, latè Marian.
in d.cap. ſignificaſti, & quando prorogetur iuriſdictio
ordinaria,& quando delegata,vide latè Card. Tuſch.
*tom.6.concl.*115. *per totam*,qui latiſſimè de iſta mate-
ria tractat in *d. tom.* 6. *concl.* 920. *cum pluribus ſeqq.
concl. in lit.P.*
Et ſecuta prorogatione poteſt ibi fieri reconuen- 24
tio cum actor ſe ſubmittendo eligit illum iudicem
per ſe, ideo non debet dedignari eundem contra ſe
habere,gl.*in l.eſt receptum,ff.de iuriſd.omn.iud.*Rom.
*ſing.*150.Petr.de Rauen.*ſing.*619.Coſta *de ſubſid.re-
med.remed.*120.*n.*6. *& ſub n.*21. *& ſeq.* ponit; quod
reconuentio fieri poſſit vſque ad litẽ conteſtatam,
vel incontinenti poſt, & ibi etiam per totum illud
remedium, ponit illam quæſtionẽ de Clerico conue-
niente laicum corã iudice laïco ſi laïcus poterit eun-
dem Clericum coram eodẽ iudice ſæculari conueni-
re, ſed quicquid certent inter ſe Doctores circa cau-
ſas ciuiles clarũ eſt,quod in crimin.Clericos nõ poſ-
ſit corã iudice laïco conuenire,cùm ſit totaliter ex-
ceptus à iuriſdictione iudicis ſæcularis cuiuſcumque
conditionis ſit,cũ talis immunitas ſit Clericis cõceſſa
de iure diuino, Vant.*de nullit.tit. fin n.*57. Farin. *q.*8.
*n.*1.*& ſeq.*Intrigl.*ſing* 82.*n.*3.*lib.*1. *& cuſ.conſcient.*8.
*n.*4.Ambr.*de immun.Eccleſ.c.*6.*n.*4.*& c.*17.*n.*1. *& ſeq.*
Caualc.de Brag.*reg. p.*1 *n.*90.vbi aduertit cauendum
eſſe tanquã ab igne ne cõcedatur facultas procedẽdi,
neq; directè cõtra perſonas Eccleſiaſticas;Maur.Burg.
*q.*65.*n.*4. *& ſeq.* & in terminis declarat, Caualc. de
Brach.*reg.p.*4.*n.*272. & latè Cab.*caſ.*224.*n.*33. *& ſeq.*

CAPVT VIII.

Præuentio quos effectus producat.

SVMMARIVM.

1 *Præuentio facta ab vno iudice tollit omnem iu-
riſdictionem aliis, & perpetuò illis præfertur.*
2 *Præuentio operatur in vno iudice, vt reus
non poſſit ex alia cauſa criminali fortè
maiori protrahere iudicium ad alium iu-
dicem.*
3 *Præuentionis exceptio quomodo per Aduocatum
concipi debeat.*

4 *Præuentio*

4 *Præuentio operatur, vt iudex præueniens poſſit inhibere alteri iudici.*
Declara, vt ibi.

5 *Præuentio operatur vt pars præuenta nonpoſſit mutare forum in præiudicium præuentionis.*

6 *Præuentio dicitur in aliis correis, per citationem factam vni reo.*

7 *Accuſator poſt præuentionem non potuit mutare forum.*

8 *Præuentio operatur, vt iudex teneatur ſeruare ſtilum ſui Tribunalis.*

9 *Præuentio facta in vno iudice operatur vt cæteri iudices cenſeantur vt ab eo recuſati.*

10 *Præuentio operatur, vt ſi alius ſuccedat præuento, qui ſit alterius fori, tenetur tamen proſequi iudicium coram dicto iudice præueniente.*

11 *Præuentio operatur vt citatus per iudicem præuentum coram eo non teneatur comparere.*

12 *Præuentio operatur non ſolum reſpectu eiuſdem perſonæ, & eiuſdem negotij puri, ſed aliqua qualitate alterati.*

13 *Præuentio elidit iuriſdictionem aliorum iudicum, ſed non tollit in totum.*

14 *Proceſſus factus per alios iudices præuentos valebit ſi non fuerit oppoſitum de nullitate, vel de preuentione.*

15 *Imo pars tenetur non ſolum opponere de præuentione, ſed etiam appellare.*
Declara vt ibi.

16 *Exceptio incompetentiæ iudicis, vel litis pendentiæ debet opponi ante litem conteſtatam.*
Declara vt ibi.

17 *In crimine hæreſis poſſunt procedere plures, & diuerſi iudices.*
Declara vt ibi.

18 *Cuntumax non poteſt allegare præuentionem.*
Declara vt ibi.

19 *Teſtes falſum deponentes coram iudice eccleſiaſtico poſſunt per eum puniri, & per iudicem ſæcularem, & l. nullam, C. de teſtib. procedit cumulatiuè, & non priuatiue.*

20 *Iudices Eccleſiaſticus, & ſæcularis vterque punit in delictis mixti fori, Eccleſiaſticus in pœnis ſpiritualibus, & ſæcularis in pœnis temporalibus.*

21 *Præuentio procurata, & affectata, vel fraudulenta non impedit alios iudices ne procedat contra delinquentem.*

22 *Præuentio quando dicatur procurata, affectata & fraudulenta per plura exempla declaratur.*

23 *Iudex ſecundus procedens ſuper eodem delicto maiorem qualitatem habente præfertur primo iudici.*

24 *Iudices duo ſi eadem hora formauerint inquiſitionem, vel citauerint, Princeps prouidebit per quem iudicem cauſa ſit cognoſcenda.*

25 *Si vero fuerint ſub diuerſo Principe dicti duo iudices, vel ambo iudices in ſimul procedunt, vel vnus tantum ſorte electus cauſam cognoſcit.*

26 *Si vnus ex dictis duobus iudicibus in citatione, vel inquiſitione appoſuerit horam, alter vero non, ille præferendus erit, qui horam appoſuit.*

27 *In dubio ſtabitur iuramento ipſius citati, à quo fuerit prius citatus.*

28 *Epiſcopus in cauſis mixti fori poteſt laicos punire pœnis legalibus & an poſſit cogere ad cautionem de non offendendo.*

1 PRo defenſione inquiſiti deduci poterit, quod iudex in propoſito fuit præuentus ab altero iudice, & ideo omnis iuriſdictio ſit in illo primo iudice collata, & ab omnibus aliis abdita *l. ſi quis poſtea de iudic. & penult. de foro cōpet.* Marian. Socc. *in c. propoſuiſti n. 27. & 28. eod. tit. de for compet.* Dec. *in tract. crim. to. 1. lib. 4. c. 21. n. 1* Federic de Sen. *conſ. 97. n. 2. verſ. venio ad oppoſitionem,* Card. Tuſc. *tom. 6. concluſ. 44. n. 1. & 2.* vbi de communi, & ibi firmat, quod perpetuo, qui præuenit alij præfertur, & ille ſolus dicitur habere iuriſdict. Farinac. *q. 7. n. 52.* vbi alios allegat, Scacc. *de iud. l. 1. c. 21. n. 57.* vbi alios allegat, & ſubdit, hoc, contingere ne continentia cauſæ diuidatur, & ne iudicium haberet finem, vbi nō habuit principium, Coſta *de ſubſid. remed. remed. 126. n. 1.* Mar. Ant. Macer. *var. lib. 2. reſ. 60. caſ. 7. circa fin.* Rimin Iuo. *conſ. 715. col. 6.* & in Regno Neap. vigore Pragmat. datur præuentiu captura, ac in punitione latronum, & derobatorum variar. Moſcat. *de cognition. delic. in Rubric. de priuil. fin. n. 57.*

Et in tantum in cauſa criminali ſi quis præueniat 2
accuſando, vel citando ſit locus præuentioni, & faciat in aliis ſilere iudicium, vt non cogatur deſiſtere à iudicio, ſub quouis prætextu, quod reus velit ex alia cauſa criminali fori maiori iudicium protrahere ad alium iudicem, vt poſt Feder. de Sen. *in d. conſ. 97. in fi.* firmat Card. Tuſc. *d. concl. 646. n. 2.* † ſed aduocatus, vel 3
procurator debet eſſe cautus in forma excipiendi, vt non excipiat de incōpetentia iudicis, quia inepte excipiet cum ſit iudex competens nec excipiat de priuilegio fori, quia etiam ſimiliter ineptè excipiet, ſed debet excipere cōtra illius proceſſū, allegando, quod eius iuriſdictio eſt præuenta per cognitionē alterius iudicis, vt poſt Bald. bene docet Marian. Socc. *in d. c. propoſuiſti, n. 28. verſ. aduerte ret tit. de for. comp.*

Secundus effectus eſt, quod iudex præueniens poſ- 4
ſit iuriſdictionem ſuam defendere, alteri iudici inhibendo ne procedat, Marian. Socc. *in c. propoſuiſti n. 35. de for. comp.* Dec. *in tract. crim. tom. 1. c. 22. n. 2. l. 4.* vbi poſt alios, quos allegat declarat procedere quando ambo iudices recognoſcerent iuriſdictionem eiuſdem Principis, quia in illa cauſa iudex præueniens dicitur maior altero, & ideo poterit dictam ſuam iuriſdictionem per pœnalem inhibitionem tueri, ſecus ſi eſſent diuerſi, & ſeparati Imperij, Iul. Clar. *§. fin. q. 39. n. 3. circa fin. verſ. & ſi ipſi iudices,* Baiard. ad Iul. Clar. *q. 38. num. 83.* & latè Marian. *in dict. c. propoſuiſti. num. 42. & ſeq.* ponit diſtinguendo quomodo iudex præueniens ſe habere poſſit contra alios iudices præuentos, latè Petr. Caball. *in quæſt. crim. caſ. 162. ſub n.... cent. 2.*

Tertius effectus erit reſpectu partis citatæ, quæ 5
poſtquam fuerit in cauſa præuenta non poterit mutare forum in præiudicium præuentionis, Iaſ. *in l. cum quadam puella, n. 9. ff. de iuriſd. om. iud* Mar. Soc. *in d. c. propoſuiſti, num. 36.* Decian *in dict. c. 22. num. 3.* vbi concordant s allegat, & teſtatur maximè procedere in cauſa criminali.

Quartus effectus eſt, vt ſi plures ſint correi eiuſdē 6
delicti, citatio facta de vno inducat præuentionē quo ad omnes alios, Marian. Socc. *in d. c. propoſuiſti. n. 37.* Decian. *in d. c. 22. n. 4.* Alexand. *in addit. ad Bart in l. denunciaſſe, § fin. de adulter.* licet Farinac. *in q. 7. n. 62.* non allegando ſupradictos Doctores teneat contrarium, & dicat ita fuiſſe obtentū in Signatura Iuſtitiæ, vt præuentio operetur quoad captos, & non quoad alios cuius opinio nō video quomodo ſuſtineri valeat in delictis indiuiduis, & inſeparabilibus, quia inſtātia cauſæ diuideretur, & ſuper eadem re, vel delicto poſſent ſequi diuerſæ ſententiæ contrariæ, & poſt hæc ſcripta inueni Scacc. *iud. lib. 1. cap. 12. n. 78. in fine;* qui etiam reprobat eund. Moder, Romanū, & in ſpecie adducit Dec. *c. 21. n. 16. l. 5.* qui firmat quod præuentio contra mandatum, inducat præuentionem

contra mandantem,& ibi etiam reſpondet ad Doct. allegat per d. Farin.an poſſit cognoſcere iudex præueniens ſoper annexis, connexis;& emergentibus & dependentibus, Dec.*conſ.*44.*n.*6. & poſt alios quos allegat Caualc.de Brach.*reg. p* 4 *n.*343. *& ſeq.*

7 Quintua effectus reſultat, vt nec etiam accuſator poſt præuentionem poſſit mutare forum, & coram alio iudice accuſare, Barr. *in l. vbi cœptum, de indic.* Marian.Soc.*in d.c.*22.*n.*5.quod eſt notandum in Curia vbi adſunt plura Tribunalia,quia quandoque accuſatores diuerſis locis, & Tribunalibus declinando primũ forum accuſant ad magis aduerſarios vexandum,quod erit aliqua coërctione reprimendũ, provt vidi coërcere plures ſollicitatores per carcerationẽ, vel ſuſpenſionẽ exercitij,& quod non liceat recedere à primo iudice, & recedens puniri debeat, latè poſt alios quos allegat Caualc.*in fragm.*64. *per tot.* Doct. Marta *in tract.de preuent.c.*1.*n.*9. *& ſeq.* vbi ſubdit, niſi reus fuerit contumax,quia in pluribus tribunalibus cõueniri poteſt,Vinc.de Fräch.*deciſ*41.*n.*1.*p.*2.

8 Sextus effectus reſultat reſpectu ſtyli,& telæ iudiciariæ vt præueniens teneatur ſeruare ſtylum, & ordinem ſui tribunalis l cet ſi reus fortè coram alio iudice conuentus alia forma ſeruanda eſſet, Mar. Soc. *in d.cap. propoſuiſti,n.*4. & Dec.*in d.c.*22.*n.*6.

9 Septimua effectus reſultat, quod ex ipſa præuentione facta ad inſtantiam accuſatoris cæteri iudicea cenſeantur ab eo recuſati, Dec. *in d c.*12.*n.*7. *per l.*1. *ff de offic.Conſul.* & ex traditis per Iaſ. *in l. & ſi, n.*8. *ff.de offic. eius.*

10 Octauos effectus etiam eſt, quod ſi facta ſit præoentio, & ſuccedat præuento alius, qoi ſit alterioa fori, tenebitur tamen proſeqoi iudicium coram iudice præueniente, Iaſ. *in l.cum quadam puella, n.*8. *ff. de iuriſd.omn.iud.* Dec.*d.c.*22.*n.*8.

11 Nonus effectua eſt, quod facta præuentiooe ſi iudex præuentus citet,citatus comparere non tenetur, *cap. pen.de for.comp.*Marſil.*in l. fin n* 204 *ff.de iuriſd. omn.iud.*Dec.*in d. c.*22.*n.*12.

12 Decimus effectus eſt quod intelligatur facta præuentio,non ſolũ reſpectu eiuſdem perſonæ in eodem negotio puro, ſed etiam reſpectu eioſdẽ negotij non puri,ſed aliqua qualitate alterati etiam reſpectu alterius perſonæ, data forma ſtatuti, Mar. Soc. *in d.cap. propoſuiſti, n.*42.*de for. comp.* & plures alios effectua ponit, & recenſet Card.Tuſch *tom 6.concl.*646 *n.*15. *& ſeqq.*& ad qoem lectores remitto, quia ibi ſunt illationes, & ampliationes concerneotes potiùs materiam ciuilem, quàm criminalem.

13 Vltimus effectus eſt, vt condemnatus, vel abſolutus à iudice præueniente non poſſit alibi inquiſitus moleſtari,de quo latè dicam infra *defenſ.*26.

14 Primò limita, & intellige iſtã principalẽ quæſtionem, vt præuentio eludat iuriſdictionẽ aliorum iudicum,ſed non tollat in totũ, Pariſ.*conſ.*109 *n.*7.*vol.* 4. Hinc eſt,qood niſi opponatur de nullitate proceſſus contra alios iudices præuẽtos,valebit proceſſus,Dec. *in tract.crim.tom.*1.*lib.*4.*c.*2.*n.*9. *& ſeq.*Boſſ *tit.de for. comp.n.*81.Affl.*dec.*35.*n.*1. *& ſeq.* vbi Viril. *in add n* 1. vbi de commoni,Lancẽl.*de attent.p.*2.*c.*4.*lim.*2.*n.*19. *& ſeq.* vbi teſtatur ita fuiſſe in Rota Romana reſolutionum,Farin.*q.*7.*n.*54.Ant.Gabr.*concl.*570.*n.*20. *in* 4. *limit.tit. de ind.lib.*2. Ruin.*conſ.*61 *n.*36.*lib.*5. vbi de communi,latè Scac.*d.c.*12.*n.*67. vbi alios allegat,& teſtatur de communi, Marta *in d. ſuo paruo tract. de præuent.c* 2.*n.*15. Si verò pars fuerit contumax, quæ non poſſet opponere de præuẽtione,nec etiam iudex, qui præuenit poteſt allegare præuentionem,ſed ſententiæ in vtroque tribunali latæ valebũt,latè Marta, *d.c.*2.*n.*16.*& ſeq.*vbi ſubdit niſi ante ſententiã ſecundam ſoluerit pœnam,qoamvis minor pœna eſſet inflicta in prima ſententia, dummodo fuerit pœna ordinaria delicti,ſecus ſi extraordinaria, quia per alium iudicem poterit imponi pœna ordinaria, quando illi extraordinaria eſſet à lege reprobata, vt quia pro homicidio eſſet impoſita pœna pecuniaria.

Imò non ſolũ debet opponi de præuentione,Maſc. *de prob.concl.*1232.*n.*13.*lib.*1.ſed pars tenetur appellare,ſi ad vlteriora iudex procedat,nõ obſtãte oppoſitione facta de præuentione Curt.iun. *conſ.*157.*n.*2. Fario *d.q.*7.*n.*54.*circa fin. verſ.concludendo,* dicit, Sebaſt.Vant.*de null.ex defect.iuriſd n.*101.Vrſil.*in addit, ad Afflict.dec.*154.*n.*6. dicit procedere quando iudex non eſſet penitus incõpetens,vel quia iudex haberet iuriſdictionẽ limitatã & cognoſceret vltra ſuã iuriſdictionẽ, quia tunc ſufficeret ſola proteſtatio abſque alia appellatione, Seac. *d.c.*12.*n.*61. dicit quod debet appellare,vel obtinere inhibitionem à iudice præueniẽte,& ſi non deſiſtat iudex præuẽtus reus debet habere recurſum ad ſuperiorem, quando iudicea ſub eodem principe, & ibi docet, quid agendum quando eſſent ſob diuerſo principe, & quod detur appellatio ab exceptione præuentionis non admiſſa, Scacc.*de appellat.q.*17.*limit.*47. *memb. n.*103. 15

Bene verũ eſt,quod exceptio incompetentiæ iudicis, vel litis pendentiæ debet opponi per partẽ ante litem conteſtatam.Ant.Gabr.*tit. de iud.concl.* .*n.*36. vbi alioa allegat,Aſin.*in ſua pract.iud.*§.13.*c.*2. *in* 4. *ampl* Lancel *de attent.*2. *p.c.*4.*lim.*1.*n.*75 cum ſit declinatoria fori, Andr. Gail. *pract. obſeru. lib.* 1. *obſeru.* 29. *in fin.* Maſcard. *de prob. at. concl.* 1232. *num.* 13. *in fin. lib.* 2. niſi ſit iudex penitus incompetens, quia poteſt opponi quandocumque, vt ſuprà dixi *in præced cap.* 16

Secundò limita in cauſis hæreſis, in qua ſpeciale eſt,vt procedi poſſit coram pluribus,& diuerſis iudicibus ſuper eodem crimine, Ant. Gab. *tit. de iudic. concl.*1.*n.*19. vbi poſt Alex.*in l. ſi pluribus,n.*5.*ff. de leg.* 1.declarat procedere iſtam limitationem quando inquiſitores diuerſorom locorum procederent,ſecus ſi non eſſent diuerſorum locorum. 17

Tertiò limita quando reos eſt contumax,quia non poteſt declinare forum, nec allegare præuentionem, Boſſ.*de tit.for.comp.n.*82. latè Felin. *in cap. cum M. Ferrarienſis, n.* 21. *de conſtit.*Farin *q.*7.*n.*55. vbi alios allegat, Ant. Gabr.*tit* 1.*n.*21.*de ind.* vbi concordantea etiam allegat, latè Card. Tuſch. *tom.*6.*concl.*646. *n.*5. vbi de communi, & *tom.*5.*concl.*293.*n.*35.Scac. *d.c.*12.*n.*68 vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi, Doct. Marta *in d.c.*1 *n.*11. vbi tamen ponit tres declarationes ad iſtam limitationem, Caranit. *ritu* 205. per totum, vbi multa ſcribit de iſta limitatione, & *ſub num.*1. dicit eſſe hoc notandum cum ſit in Viridi obſeruantia, Vincent. de Franch.*deciſ.*417.*num.*1. *p* Mar. Ant. Macer. *lib.*3. *reſol.*38. *n.*1. vbi alios allegat. 18

Niſi tamen compareat coram primo iudice & reficiat expenſas, quia poterit aduerſus alium iudicem allegare litis pendentiam,& præuentionem,Gramm. *deciſ.* 26. *circa fin.verſ. poſt quam remiſſionem,* Ant. Gabr. *d.concl.*1. *n.*24. *& ſeq.* vbi defendit hanc opinionem à contrariis,& illam ampliat,etiamſi primus iudex non inhibuit, vt ſecundus poſſit allegare litis pendentiam & maximè quando ius actoris non efficitur deterius, Farin.*d.q.*7.*n.*55.*in fin.*Card.Tuſch.*d. concl.*1 *n.*5 *in fine,*Scac.*d.c.*12.*n.*69 *& ſeq.*vbi ſubdit idem quando paruit ſententiæ iudicis præuenientis, & de veriori opinione teſtatur Carauit *ritu* 205.*n.*1. *in fine, & ſub n.*7. *& ſeq.*ponit,ſi reus contumax purgaoerit contumaciam per comparitionem, & ſoluendo pœnam, an teneatur aliam contumaciam purgare coram alio iudice.

Quartò limita quando teſtes falſi inducti corã iudice Eccleſiaſtico falſum depoſuerunt,& licet Eccle-

ſiaſticus,

ſiaſticus, poſſit illus ponire, Iul. Clar. § *final. q.* 38. *n.* 14. & ibi Baiar. *num.* 58. poſt Viſil *in d. dec.* 219. & poſt alios, quos allegar, dicit niſi vellet punire iudex Eccleſiaſticus ipſum laicũ poſt ſententiam in negotio principali, quis non poterit, tamen etiam iudex ſæcularis punir, ſi coram eo fuit præuentum, & vnius proceſſus non impedit alterum. Aſſlict. *dec.* 219. *per totam*, vbi ſi vnus abſoluat, & alter condẽnet, quia habuit pleniores probationes, valet ſententia condemnatoria, etiam ſi is, qui abſoluit præueniſſet, quia rext. cum ſua materia *in l. nullum, C. de teſtib.* procedit cumulatiuè & non priuatiuè Couar. *pract. q. c.* 28 *ſub n.* 8. *verſ ſed in hac re*, & latè Petr. Caball. *in q. criminal. caſ.* 117. *per tot.* vbi infert ad vnam quæſt. de facto Vincen. Franc. *dec.* 147. *p.*
20 1. Card. *d. concl.* 536 *num.* 6. † & quod in delictis mixti fori, ſit locus præuentioni inter iudicem Secularẽ, & Eccleſiaſticum, latiſſimè Petr. Caball. *in q. criminal caſu* 194. *num.* 7. *& ſeq.* Doctor Marta *in dicto tractatu de præuent. cap.* 1. *num.* 8. *& ſub num.* 47. *prope finem, & num. ſeq.* dicit in crimin. nunquam poſſe conſiderari præuentionem in clerico; licet deinde aſſumpſerit clericatum in fraudem iuriſdictionis iudicis laici, & reſpectu perſonæ ſuffragatur clericatus ſuperueniens etiam poſt ſententiam datam à iudice laico quidquid aliter iſto caſu dici poſſit reſpectu bonorũ, vt de magis æqua, & honeſta opinione teſtatur poſt alios, quos allegat Mart *d. cap.* 1. *num* 19. ibi etiam reſpondet ad contraria, & ſic patum eſt curandum quidquid aliter ſentiat, Vincent. Franc. *deciſ.* 209. *per totam p.* 1. vbi in fine tamen teſtatur opinionem communem eſſe clericum reſpectu perſonæ remanere ſub iuriſdictione iudicis Eccleſiaſtici, reſpectu bonorũ, ſub iuriſdictione iudicis ſæcularis, etiam ſi in fraudem aſſumpſerit ordines ſacros, & latius idem Vincent. de Franch. *in deciſ.* 384. *num.* 10. reaſſumit iſtum articulum, & ibi etiam fatetur pro hac parte extare communem opinionem, & refert quod Senatus bis iudicauit quo ad perſonã clericum eſſe remittendum ad iudicem Eccleſiaſticum, quo verò ad bonam cauſam eſſe decidendam per Curiam ſæcularem, & præſupponit in caſu ſuo fuiſſe latam ſententiam contra profeſſum. Et ſi ex aliqua qualitate iudex ſæcularis non poſſet procedere contra delinquentem, quia inciderit per delictum in excommunicationem, & tunc vterque iudex procedit, & vterque condemnat, cum vterque ſit offenſus & ob id eccleſiaſticus ad pœnas ſpirituales & ſæcularis ad pœnas fiſcales; Iul. Clar § *fin. q.* 36 *ſub n.* 42. vbi refert ita fuiſſe obſeruandum per Amodeum Iuſtinum conciuem meum inſignem officialem *in tract. de ſindicatu, n.* 179. vbi etiam refert, & ſequitur Petr. Caball. *in c. crim. caſ.* 194 *n.* 11. Farinac. *q.* 4. *n* 7. vbi late.

21 Quinto limita in præuentione procurata, ſeu affectata, vel fraudulenta. Felin. *in c. cum M. Ferrarien. num.* 25. *verſ. & addo quod de conſt.* cum aliis relatis per Farinac. Becc. *conſil.* 66 *num.* 7 *& ſeq.* Farin. *quæſt.* 7. *n.* 64. Baiar. ad Iul. Clar. *q.* 38. *n.* 84. Scacc. *de iud. lib.* 1. *cap.* 12. *num* 63.

22. Procurata, effectata dicetur, ſi reus procurauerit contra eum inquiri in Curia, in qua minor pœna imponitur, Bald. *in l. ſi ſeruus plurium. §. ſi quis autem, ff. de leg.* 1. Felin. *in c. non debet num.* 3. *de teſtibus* Franc. Becc. *d. conſ. num.* 7. *& ſeq.* Baiard. *d. quæ.* 38. *n.* 84. vel per ſpontaneã in quiſiti conſtitutionem coram vno iudice. Becc. *vbi ſupr.* vel ſtante præuentione in loco delicti, reus vult ſe conſtituere in loco domicilij, ac etiam de communi obſeruãtia dicitur affectata quando poſt citationem factam à primo iudice ſe conſtituit coram alio Iudice. Iul. Clar. *q* 34. *verſi. de carcerato autem poſt Caranit. tit.* 2. 9 *n.* 16. vbi tamen credit non eſſe ita abſolute, & ſemper verum, ſed iudices arbitrio remittit, Farin. *d. q.* 7. *n.* 54.

23 Sexto limita quando ſecundus iudex procedit ſuper eodem delicto, ſed cum grauiori qualitate, quam faciat primus iudex erit præferendus, vt ſi primus iudex procedat ſuper vulnere ſimpliciter, ſecundus autem ſuper vulnere cum animo deliberato, Boſ. *tit. de for. comp. n.* 102. Bart. *in l.* 2. *§. fi. n.* 2. *ff. de cuſtod. reor*, & alij relati per Farinac. *in d. q* 7. *num.* 65. qui communiter regulam conſtituunt, quod vbi cauſa eſt maior altera, tunc præuentioni locus non ſit, Scacc. *d. c.* 12. *n.* 77. Mar. Ant. Macer. *lib.* 3. *reſol.* 38 *n.* 7.

24 Septimo limita, quando duo iudices in eadem hora formauerint inquiſitionem, vel citauerint, quia ſi eſſent ſub eodem Principe, erit recurrendum ad eundem Principem, qui cauſam remittat ad illum iudicem, per
25 quem magis iuſtitiæ locum expediri videatur, † ſi vero ſint ſub diuerſo Principe, tunc vel ambo iudices inſimul procedunt, vel vnus tantum ſorte electus cauſam cognoſcit, Boſſ. *tit. de for. comp. num.* 104. vel ſecundum Vant. *in tit. de nullit. ex defect iuriſd. n.* 164. citatus habebit electionem coram quo iudice voluerit comparere *per text. in l. ſi quis graui, §. ſi cũ omnes, ff. ad Syllã.* Farin. *d. q.* 7. *num.* 93. & poſt alios quos allegat Baiar. ad Iul. Clar. *d. q.* 38. *n.* 86. *& ſeq.* latè Marian. Socc. *d. c. propo-*
26 *ſuiſti, n.* 22. vbi ponit plures conſiderationes † & præcipue illa mihi placet, quod præferatur ille iudex coram quo fuit ille reus citatus in perſona, & coram alio citatus domi, Scacc. *d. c.* 12. *n.* 79. vbi poſt Dec. reddit bonam rationem, & Dec. *in d. c.* 21. *n.* 10. dicit eſſe præferendum illum iudicem, qui maiorem poteſtatem, & iuriſdictionem haberet, & *ſub n.* 13. dicit, modo dicti iudices ſint pares in tempore.

27 Et in dubio ſtabitur iuramento ipſius citati, à quo iudice prius fuerit citatus, Marian. Socc. *in d. c. propoſuiſti, num.* 22. Decian *d. cap.* 21. *num.* 11. vbi ſubdit, quod ſi citatus à pluribus iudicibus, qui ex priuilegio, & fauore ipſius rei ſunt iudices, erit electio ipſius coram quo voluerit comparere Dec. *d. cap.* 21. *num.* 12. & ſi eadem die fuerit citatus à pluribus iudicibus, & in relatione vnus nuncius exprimat horam, in qua ipſe reum citauit, præfertur alteri iudici coram quo non fuit expreſſa hora in relatione, & ſi actor fecit citare reum coram vno iudice, & reus citauit actorem coram alio iudice, præfertur actor, cum reorum ſit fugere, Marta *de præuent. c.* 1. *n.* 14.

28 Epiſcopus in delictis mixti fori contra laicos poteſt deuenire ad pœnas ſpirituales, & ad alias temporales etiam in delictis ſæcularibus quidquid aliter dixerit Iul. Clar. *q.* 17 *verſ. unum tamen*, vt nouiſſimè poſt alios quos allegat tenet Petr. Caball. *caſ.* 194. *n.* 11. & Scac. *d. c.* 12. *n.* 80. dicit eſſe ſeruandam loci conſuetudinem, & quod à iudice eccleſiaſtico in caſibus in quibus, laici conueniri poſſunt, coram eo poſſint carcerari, & aliis pœnis temporalibus puniri, cũ verior opinio, quam atteſtatur, prax. Archieſpiſc. Neap. *c.* 13 *n.* 3. vbi concordantes allegat, & firmat hodie expreſſum in Concil. Trident. *c* 3. *ſeſſ* 25. *de reformat.* quia curia epiſcopalis procedit ad pœnam pecuniariam contra non obſeruantes dies feſtos. & quod in Regno Neap. adeſt *cap.* 104. *pro epiſcopis*, & Card. Tuſch. late *in lit. I. concl.* 59. *n.* 8. *& ſeq. to* 4. Vgol. *in tr. de poteſt epiſcop. p.* 2. *c.* 56. *n.* 3 & idem *infra in defenſ.* 49. *c.* 1. *n.* 5.

CAPVT IX.

Præuentio quotuplex ſit, & per quos actus legitimè fiat.

SVMMARIVM.

1 *Præuentio quotuplex fiat.*

2 *Præuentio, vt excludat alios iudices oportet quod legitimè fiat.*

3 *Præuentio*

3 *Prauentionem libelli ſola oblatio non inducit niſi a: cedat etiam citatio.*
Declara tamen, vt ibi.

4 *Inquiſitio ſine citatione non inducit prauentionem.*

5 *Prauentio an inducatur ſi reus patiatur à iudice examinari.*

6 *Prauentio inducitur per citationem verbalem, quoad iudicem, & quoad partes.*

7 *Citatio ſimplex, & non requiritur, quod ſit trina, vel peremptoria ad inducendam prauentionem.*

8 *Citatio inducit prauentionem, vt ſi vnus praueniat in citatione præferatur iudici, qui prauenit in ſententiande.*

9 *Citatio vt inducat prauentionem, non ſufficit, quod fuerit commiſſa per iudicem, ſed requiritur, quod fuerit exe: rta.*

10 *Citatio requiritur ad prauentionem ad inſtantiam accuſatoris, vbi proceditur per inquiſitionem, & ad inſtantiam iudicis, vbi pro editar ex officio.*

11 *Citatio vt inducat prauentionem requiritur, vt legitimè fiat.*

12 *Prauentio non i ducitur per inquiſitionem ineptam.*

13 *Citatio requiritur, vt inducat prauentionem de commiſſione iudicis, & in dubio præſumatur commiſſio.*

14 *Prauentio inducitur per realem citationem nempe per capturam.*

15 *Citatio realis præfertur verbali citationi.*
Declara tamen vt ibi.

16 *Citatus non poteſt coram alio iudice ſe conſtituere, ſed erit remittendus ad primum iudicem, qui eum citauit.*

17 *Comparitio facta coram vno iudice fraudulenter non inducitur per preuentionem.*

18 *Citatio realis præfertur citationi verbali coram pluribus iudicibus, qui ſunt ſub eodem Principe. ſecus ſi ſub diuerſo.*

19 *Captura inducit prauentionem verbalem coram alio iudice.*

20 *Iudex captura an poſſit executioni demandare ſententiam iudicis, qui prauenit per verbalem citationem.*
Diſtingue vt ibi.

21 *Iudex, qui prauenit in fabricatione proceſſus præfertur iudici, qui prauenit in ſententiando.*

22 *Prauentio inducitur per citationem executam contra mandatarium, & contra mandantem.*

23 *Prauentio inducitur etiam per præceptum factum alicui, vt non recedat de aliquo loco.*

24 *Citatio emanata à parte propria auctoritate non inducit prauentionem etiam in caſibus, in quibus poſſet capi reus propria auctoritate, vt in flagranti crimine.*

25 *Prauentio non inducitur per litis conteſtationem.*

26 *Prauentio non inducitur per confeſſionem rei coram vno iudice facta.*

27 *Preuentio inducitur ſi opponatur per partem.*

28 *Prauentio in iuriſdictione voluntaria quando inducatur.*

29 *Prauentio alterius iuris, quàm iuriſdictionis, non inducitur per ſolam reſcripti præſentationem.*

30 *Prauentio inducitur per actus legitimè factos, ſecus per actus illegitimos*

31 *Prauentio non inducitur per actus doloſè factos.*

32 *Prauentio inducitur per actum, qui ſit talis, vt inferat ius, de cuius prauentione quæritur.*

PRæuentio duplex eſt; vna, quæ dicitur, quando iu- 1
dex præuenit; altera, quæ dicitur, quando pars
præuenta eſt; & præuenire in iſta materia iuriſdi-
ctionis eſt præoccupare exercitium iuriſdictionis, vt
latè per Dec. *in tract. crim. tom. 1. lib. 6. c. 20 n. 1.* & latè
ponit diffinitionem præuentionis ac illam declarat
Doct. Marta *in ſuo breui tract. de prauent. c. 1. n. 1. &*
ſeqq. Et vt ſuffragetur iudici, & reus excludatur ab ex- 2
ceptione declinatoria fori oportet, vt legitimè fiat,
Decian. *in d. tom. 1. lib. 4. c. 21 n.* , cum quælibet diſpoſi-
tio intelligatur ſi legitimè fiat, Vetr. *in pract. c. 11. n. 2.*
vbi Grauat. *n. 5.* qui alios allegat, *lib. 3* Boſſ. *tit. de foro*
compet. n. 105. Moder. Rom. *q. 7 n. 61.* Ant. Gabr. *con-*
cluſ. 3. de citat. Scac. *de iud. lib 1. c. 12. n. 60. in fin.* dicam
infrà *in 5. limit. præſentis. cap.* & plures ſunt actus
per quos dicitur facta legitimè præuentio, late Scac.
de iud. lib. 1. c. 12. n. 58. vbi etiam loquitur de præuen-
tione in cauſa ciuili, & in cauſa criminali.

Primus erit caſus, in quo dubitatur an ſit facta præ- 3
uentio quando fuit productus libellus accuſatorius, &
videtur per Doctores concludi non induci præuentio-
nem, niſi accedat etiam citatio, Bald. *in l. ſi quis poſteà,*
ff. de re iud. latè Marian. Soc. *in d. cap. propoſuiſti, n. 16.*
de foro comp. Dec. *in tract. crim. d. c. 22. num 1.* & ideo
Marian. ibi infert, quod licet officialis antea po-
ſuerit inquiſitionem in libro, non tamen diceretur
præueniſſe, cum iſta non ſit præuentio, ſed volun-
tas præueniendi, & Decian. etiam infert, quod ſi iu-
dex mandaſſet per notarium fieri inquiſitionem, &
regiſtrari, non tamen diceretur facta legitima præ-
uentio, quia hæc eſſet declaratio, quod volebat præ-
uenire; non autem præuentio: tamen ſi extaret ſta-
tutum, quod productio libelli habetur pro litis con-
teſtatione induceretur præuentio Marian. *d. cap. pro-*
poſuiſti, n. 16 in fin. & Dec. *d. c. 21. n. 1. in fin.* Maſcard.
de probat. concluſ. 123. n. 10. lib 2. licet enim per ſim- 4
plicem inquiſitionem facta præuentio non dicatur,
Grammat. *deciſ. 20 num. 10.* Boſſ *in tit. de foro compet.*
num. 103 Farin *q. 7 num. 57.* latè Vincent. de Franc.
deciſ. 501. num. 14. & ſeqq. p. 4. Tamen ſi iudex exa- 5
minauerit etiam teſtes pro verificatione delicti, for-
ſan diceretur facta præuentio, vt loquitur Marian.
dict. num. 16, verſ. aduerte tamen, li et, Farinac. *in*
dict. quæſt. 7. num. 58. nulla facta mentione de doctri-
na, Marian. contrarium teneat, vt non inducatur
præuentio, niſi ſecuta citatione, & non ſufficiat ſi
fuerit formata inquiſitio, ac fuerint examinati teſtes
ſuper delicto, & contra Marianum, qui loquitur tan-
tum per verbum *fortè*, tenet Vincent. de Franch. *d.*
deciſ. 505. num. 16.

Secundus eſt caſus per citationem verbalem, vt 6
inducatur præuentio, & quoad partem, & quoad
iudicem, vt expreſſè tenet Marian. Socin. *in cap.*
propoſuiſti, num. 17 de foro compet. Boſſ. *de foro com-*
pet. num. 10. Veſtr *in ſua practic. lib. 3. cap. 11.*
titul. de prauent. num. 9. in fin. vbi Crauet. *in addit.*
littera A, Farinac. *d. quæſt. 7. num. 56.* Decian. *in*
tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 21. num. 25. vbi con-
cordantes allegat, Cardin. Tuſch. *tom. 5. concluſ 293.*
num. 36. & tom. 6 concluſ. 646. num. 7. in princ. &
num. 50. latiſſimè Maſcard. *de probat. concluſ. 1232.*
num. 6. vbi alios concordantes cumulauit, & teſta-
tur de communi, Petr. Caball. *in quæſt. crimin. c. 117.*
Vinc. de Franch. *deciſ. 505. num 15 p.* Scac. *de iudic.*
lib. 1. c. 12. n. 9. & ſeq. & ſub n. 9 poſt Dec. tradit,
quod citatio in perſonam rei executa præferatur cita-
tioni domi executæ.

Et iſta citatio ſufficit, quod ſit ſimplex, & non re- 7
quiritur citatio per trinam monitionem, vel vnicum
edictum peremptorium, ſed ſufficit ſimpliciter quem
citatum fuiſſe, Marian. Soc. *in d. cap. propoſuiſti,*
num. 18. Maſcard. *d. concl. 1232. n. 7.* vbi teſtatur de
communi,

communi, & alios concordantes allegat, Decian. in d. c. 21. n. 9. vbi de communi, Scacc. d. cap. 12. n. 64. Marta d. c. 1. n. 24. in fin.

8 Et in tantum pet citationem inducitur præuentio, Petr Caball caſ. 217. n. 7. cent. 2. vt ſi vnus iudex præueniat in citando, alter verò in ſententiando, adhuc tamen potior erit ille iudex, qui primò citauit, & proceſſum inchoauit, ſecundùm Cyn. Ruyn. Bald. Rain. Imol. & alios quos allegat, & ſequitur Ang. de malef. in verbo iudex commiſit, n. 15. Farinac. d. quæſt. 7. n. 58. Tuſc. d. concl. 293. n. 37. tom. 5.

Ac in tantum præuentio per citationem legitimè factam perpetuat iuriſdictionem illius citantis, vt priuilegium ſuperueniens citato, illum non eximat à iuriſdictione, Feder. de ſen. conſ. 97. ſub n. 3. verſ. 3. ad contraria. Card. Tuſch. d. concl. 646. n. 9. & ſeq. vbi declarat quid in laico præuento coram iudice ſæculari, ſi ipſe laicus efficiatur Clericus iſto caſu æquior, & verior opinio eſt, vt non continuetur iuriſdictio iudicis laici, etiamſi in fraudem fuerit factus clericus, vt teſtatur Marta d. c. 1. n. 29.

9 Bene verum eſt, quod non ſufficiat, vt citatio fuerit per iudicem commiſſa, ſed requiratur, quod fuerit executa, quoad iſtam materiam præuentionis ad tribuendam iuriſdictionem, vt benè declarat Marian. Socc. in d. c. propoſuiſti, n. 1. de for. compet. vbi dicit benè colligitur ex verbo, citamus, poſito in illo text. & in l. ſi quis poſteà verſ. in ius vocatus, ff. de iud. cùm aliud ſit citatio, aliud commiſſio Dec. in d. c. 21. n. 7. Farinac. in d. q. 7. num. 60. teſtatur de communi, licèt ſupradictos Doctores non allegat, ſed poſt Villalob. comm. opin. in verb. iuriſdictio n. 161. in fin. dicit, quòd nedum requiratur, vt citatio fuerit executa, ſed quod pars citata compareat in termino citationis, vel ſi non compareat, quòd actor contumaciam accuſet, alias non diceretur facta præuentio, Scacc. de iud. l. 1. c. 12. n. 59. in fin. & quòd requiratur, quòd fuerit executa, Marta d. c. 1. n. 25. licèt ſub n. 27. quoad iſtum effectum acquirendæ iuriſdictionis, teneat, quòd ſola commiſſio iudicis de citando reo ſufficiat, pet rationes per eum ibi adductas, ſecus quoad efficiendam partem citatam, vt requiratur executio citationis vbi tamen limitat, quādo reus fuiſſet ſolùm citatus ad informandam curiam, cum ex ea non inducatur præuentio, niſi fuiſſet citatio executa, Marta d. c. 1. n. 28. in fin. poſt Socc. Iaſ. & Afflict. in locis per eum relatis, & quòd requiratur, quòd fuerit inquiſitio intimata, Vinc. de Franc. dec. 505. n. 14. & ſeq. p. 3. Sed ad perpetuandam iuriſdictionem iudicis delegati, vel ſubdelegati ſufficit ſola citatio vel cōmiſſio abſque quod fuerit executa deciſ. Tholoſ. 41. Aufred. in addit. dicit procedere de iure canonico ſecus de iure ciuili, ſeu poſtea refert, quod tam de iure canonico, quàm de iure ciuili vidit ſæpius obſeruari, vt ſufficiat ſola commiſſio, vt perpetuetur iuriſdictio, vbi etiam quærit ſi perpetuetur per ſolam denegationem citationis, & ſi per electionem notarij, ac per ſubdelegationem.

Ac etiam requiritur, vt in caſibus in quibus non poteſt procedi per inquiſitionem, fiat citatio ad inſtantiam accuſatoris, in aliis verò caſibus fiat ad inſtantiam iudicis inquirentis, latè poſt alios, quos allegat Dec. in tract. crim. tom. 1. l. 4. c. 21. num. 6. vbi poſt Imol. Marian. Socc. dicit, quòd cautus eſſe debeat iudex, vt faciat hoc in actis deſcribere. Doct. Marta in dicto paruo tractatu de præuent. p. 1. n. 22. in fin.

10 Et etiam requiritur, vt citatio fuerit legitima, quia per illegitimam citationem non inducitur præuentio. Marian. Socc. in d. c. propoſuiſti, n. 20. Roman. conſil. 412. n. 2. verſ. nunc ergo videndum, & latè poſt alios, quos allegat Dec. in d. c. 21. n. 4. vbi ſubdit, & ideo citatio facta coram eo, qui nullam eo caſu poterat habere iuriſdictionem, non tribuit non habenti tam. Farinac. d. q. 7. num. 61. Vant. in tract. de nullit. tit. quoties, & intra quod tempus n. 26. & ſequent. Scacc. d. c. 12. num. 30. vbi de communi, & alios allegat, & ſub n. 65. etiam declarat, dummodò citatio emanauerit legitimis præcedentibus indiciis aliàs non induceret præuentionem; Marta, d. c. 1. n. 24. vbi tamen declarat ſi citatus nulliter non comparuerit, & in iudicio perſeuerauerit, & quod replicatur, vt citatio fuerit legitima, latè Vincen. de Franc. deciſ. 505. n. 24. & ſeqq. part. 3.

11 Prout nec minus præuenitur, neque perpetuatur iuriſdictio pet porrectionem libelli, vel per inquiſitionem ineptam, Bal. in l. edita col. 13. in fin. C. de eden. Adden. ad Marian. Socc. in d. c. propoſuiſti, n. 20. in litera C. de for. compet. Rom. conſ. 412. n. 1. & 6. verſ. nunc ergo vbi ponit multa ſimilia, Card. Tuſch. tom. 6. concl. 646. num. 30.

12 Sed requiritur, vt citatio fiat de commiſſione iudicis, vt inducat præuentionem, Dec. in d. c. 21. n. 19. vbi poſt Abb. in c. 1. n. 34. dicit quod in dubio præſumitur facta de commiſſione iudicis per nuncium bonæ famæ.

13 Tertius caſus eſt, vt per citationem realem, nempè per capturam inducatur præuentio, Marian. Soccin. in d. c. propoſuiſti n. 21. vbi dicit, quod ſi per verbalem citationem inducitur præuentio, multo magis eſt dicendum, vt inducatur per realem, Auguſt. ad Angel. de malef. in verbo iudex commiſit, n. 15. Dec. in d. tom. 1. tract. crim. l. 4. c. 21. n. 8. Maſcard. de probat. concl. 232. n. 8. l. 2. vbi alios allegat Card. Tuſch. to. 5. concl. 293. num. 38. Scacc. d. c. 12. n. 59. & ſeqq.

14 Et realis citatio præfertur verbali, cum realis citatio ſit fortior, Ang. de maleſic. in d. verb. iudex commiſit n. 14. Farinac. d. q. 7. n. 54. vbi alios allegat, Dec. in tract. crim. d. c. 21. num. 9 in princ. Maſcard. de probat. d. concl. 1232. in fin. qui etiam ibi concordantes allegat, Scacc. d. c. 12. n. 61. vbi de comm. & ibi concordantes allegat Marta d. c. 5. n. 29. in fin. & n. 33. Vincen. de Franch. deciſ. 505. num. 14. par. 3.

Auguſt. ad Ang. de Maleſ. in d verb. iudex commiſit ſub num. 14 dubitat de hac deciſione, vt etiam refert Farinac. d. q. 7. ſub n. 54. verſ. Aug. ad Ang. & etiam refert Dec. in d. c. 21. n. 9. vbi ſubdit quod opinio Ang. erit vera, quando eodem tempore & momento facta eſſet vtraque citatio, quia tunc admitteret, vt realis ſit potentior, ſecus ſi conſtaret, quòd verbalis præceſſerit, quicquid aliter diſtinguat. Marian. Socc. in d. cap. propoſuiſti, n. 22. & cum opinione Ang. & Aug. tranſit Marta d. c. 1. n. 33. in fin.

Sed quòd realis citatio, licèt poſterior præferatur verbali anteriori tenet Gramm. deciſ. 28 n. 12. vt refert Dec. in d. c. 21. n. 9. in fin. & teſtatur Farinac d. q. 7. n. 53. ante verſ. ſublimita primo, ſequitur Mar. Ant. Nacet. lib. 3. reſol. 38. num. 5. quam opinionem non admittit Scacc. d. c. 12. n. 63. in fin. vel dummodo citatio verbalis fuerit certa, & non reuocetur in dubium, Vincent. de Franch. deciſ. 505. num. 12. par. 3.

15 Qui tertius caſus procedit in verè capto, ſecus ſi ſponte ſe conſtituerit coram alio iudice, qui eum non citauit, quia non poteſt ſe conſtituere coram alio, quam coram eo, vbi citatus fuit, & ideò iſto caſu erit remittendus carceratus ad primum iudicem, coram quo fuit priùs citatus, vt poſt Boſ. tit. de for. compet. n. 98 declarat. Farinac d. q. 7. n. 55. verſ. ſublimita primo. † quia (inquit) præſumitur dolosè ſe ſpontè conſtituiſſe coram illo iudice, tanquam non informato; Scacc. de Iud. l. 1. c. 12. n. 63. firmat, quòd ſi ſpontanea comparatio coram alio iudice fraude careat, ſit communis theorica doctorum, vt iudex capturæ præferatur, & Card Tuſch. to. 5. concl. 293. n. 38. dicit niſi captura, vel citatio fieret in fraudem licet alleget Decium in c. cum M. Ferrarien. in fin. de conſtit. vt citatio realis præferatur, licèt fieret in fraudem: vel quia ab eo

potuit

potuit ſperate, vt mitius puniatur, vel ne delictum detegatur, vbi tamen ſubdit quod credit non procedere quando eſſet ab eodem iudice etiam citatus, & condemnatus, coram quo ſe conſtituit, quamvis citatio, & condemnatio præfatæ eſſent poſteriores, tum quia ceſſat præſumptio fraudis, cum coram eo etiam fuerat citatus; tum quia concurrit duplex præuentio, realis, & verbalis, vt ob dicta duo vincula debeat præualere præuentio illius Iudicis præuentioni verbali alterius iudicis, quamvis fuerit anterior.

17 Ac etiam iſte tertius caſus procedit in pluribus iudicibus qui ſunt ſub eodem Principe, & tunc realis præuentio præfertur verbali, ſecus in aliis iudicibus, qui ſunt ſub diuerſo Principe, vel Domino, latè Scacc. *d. c.* 12. *nu.* 62. vbi alios allegat *lib. de iudic.* Farinac. *d. q.* 7. *n.* 53. *verſ.* 2. ſublimita, qui ſubdit, quod vidi in vrbe obſeruari, vt iudex capturæ habeat recurſum ad Principem, vel ad eius Signaturam, vt captus ab eo, & eius cauſa cognoſcatur, quo Princeps ſolet non detecta aliqua fraude in iudice capiente, remittere ei cognitionem dictæ cauſæ, vel alias aliqua iuſta cauſa ſubſiſtente remittere ad primum iudicem, qui præuenit in citatione verbali.

18 Item iſte tertius caſus procedit, quando reus captus conſentit in ipſum iudicem capientem, ſecus ſi opponat de verbali præuentione coram alio iudice, quia ad eum erit remittendus, Marian. Socc. *in d. c. propoſuiſti, ſub n.* 2. Farin *d. q.* 7. *n.* 53. *verſ. ſublimita* 3.

19 Sed in propoſito dubitatur, an iudex capturæ poſſit executioni demandare ſententiam iudicis, qui præuenit per verbalem citationem; & iſto caſu diſtinguitur quod in pluribus iudicibus ſub eodem dominio, & Principe poterit iudex capturæ etiam non requiſitus à iudice ſententiæ dictam ſententiam contra captum executioni demandare: ſecus in aliis iudicibus diuerſi dominij, quia non poterit, niſi ad inſtantiam iudicis, & Principis ſententiæ, Boſſ. *de for. compet. n.* 68. vbi de communi, Farinac *d. q.* 7. *n.* 3. *in fin.* & latè *in q.* 11. *n.* 61. inferius dicam *in hac defenſ.* 1. *c.* 16.

20 Quartus caſus eſt, quando vnus iudex præuenit in incipiendo proceſſum, alius in ſententiam ferendo, vt qui cœpit proceſſum dicatur præueniſſe Ang. *de maleſic. in verbo iudex commiſit*, *n.* 15. & tenent omnes *in l. ſi pluribus ff. de leg.* 1. vt teſtatur Marian. *in d. c. propoſuiſti, n.* 15. *de for. compet.* ſed contra Marian. tenent Bal. Boſſ. & alij adducti per Scacc. *de iud. lib.* 1. *c.* 12. *n.* 75. qui Boſſ. dicit quòd Mediolani adeſt decretum, quod per inquiſitionẽ inducatur præuentio, ſed Clar. *q.* 38. *in fi.* dicit procedere d. decretum per tranſmiſſionem inquiſitionis, & non per ſolam informationem.

21 Quintus caſus eſt, quando duo iudices æqualis poteſtatis, ſi vnus præueniat citando mandatarium dicatur præueniſſe, etiam contra mandantem, cùm ſit vnicum negocium, Nel. *de bannit. q.* 7. 2. *p. primi temp.* vbi teſtatur ita fuiſſe Florentiæ iudicatum, vt poſt Marian. *in d. c. propoſuiſti, ſub n.* 22. *& ſeqq.* Decian. *d. c.* 21. *n.* 16. Scacc. *d. c.* 12. *num.* 78.

22 Sextus caſus eſt, quando vnus iudex præuenit in præcepto facto inquiſito, vt nõ recedat de domo, de palatio, vel de Camera, ſeu de alio loco, cũ velit inquirere contra eum, quia tale præceptum habet vim citationis, Marian. Socc. *in d. c. propoſuiſti, n.* 25. Dec. *d. c.* 81. *n.* 17. *& in c.* 10. *n.* 14. idémque ſi iudex aſtrixerit reum ad ſe repræſentandum coram eo, & dederit ei ſignificationem ne per alios iudices moleſtetur, Scacc. *dict. c.* 12. *n.* 75. vbi teſtatur ita ſeruari in hac Curia Roma.

23 Sed animaduertendum eſt, quod in caſibus, in quibus, quis poſſet propria auctoritate capere aliquem vti repertum in flagranti crimine, tamen non poterit quis citare tales propria auctoritate, vt dicatur præuenta iuriſdictio, Aret. *in c.* 1. *de ind.* & ſequitur Abb. ibi *n.* 33. & Decian. *d. c.* 21. *num.* 18.

Et ſi in omnibus plures iudices ſint pares, qui citarunt, debent inter ſe concordare, & ſibi inuicem deferre, & ſi nollent ſibi deferre, debent ſorte quæſtionem dirimere, Dec. *d. c.* 21. *n.* 14. poſt Marian. Socc. *in d. c. propoſuiſti ſub num.* 21.

24 Septimus caſus eſt, vt per litis conteſtationem præuentio inducatur, vt poſt Alex. *in l. ſi Titio*, *ff. de verb. obl.* firmat Maſcard. *de prob. concluſ.* 1232. *n.* 11. *lib.* 2.

25 Octauus caſus eſt, vt iuriſdictio dicatur præuenta à iudice, qui habuit confeſſionem rei ſuper delicto. Bald. *in l. ſi domus*, §. *in pecunia*, vbi cæteri Doctores, & præcipuè Iaſ. *n.* 6. *ff. de legat.* 1. & tradit Maſcard. *d. concl.* 1232. *num* 9.

26 Primò limita, intellige, vt præuentio in vno iudice procedat quando exceptio præuentionis deducitur, alias ſecus, vt ſuperius deduxi, & tradit poſt alios, quos allegat Maſcard *de probat. concl.* 1232. *num.* 15. & firmat eſſe opponendum ante litem conteſtatam, declarando tamen, vt ego dixi ſuprà.

27 Secundò intellige, vt in iuriſdictione voluntaria inducatur præoccupatio iudicis interpellationum, Iaſ. *in l. ſi pluribus n.* 25. *ff. de leg.* 1. Maſcar. *d. concl.* 1232. *num.* 14.

28 Tertiò limita in præoccupatione alterius iuris, quàm iuriſdictionis, vt non ſufficiat ſola citatio, ſed requiratur talis actus, vt inducat, vel inferat neceſſariò ius illud, de quo præoccupando agitur, prout in procuratore, quod requiratur litis conteſtatio, vt efficiatur dominus, litis, & vt præferatur poſt Iaſ. *in d. l. de plurib. num.* 26. firmat Maſcard. *in d. concl.* 1232. *num.* 14. *& ſeqq.*

29 Quartò limita, vt per ſolam reſcripti præſentationem in actis non inducatur præuentio, Speculat. *in tit. de competend. iudic.* §. *ult. verſ. item quod impetrans*, Maſcard *d. concl.* 1232. *n.* 11 *& ſeq.* nec per ſolam querelam, nec per ſolam inquiſitionem ſine illius tranſmiſſione, Scacc. *d. c.* 12. *num.* 76.

30 Quintò limita, & intellige, vt præuentio inducatur per actus legitime factos, aliàs actus nullus nullam tribuit iuriſdictionem, Doct. adducti per Mandoſ. *in add. ad* Roman. *in conſ.* 412 & alij cumulati per Maſcard. *in d. concl.* 1232 *n.* 16. *& ſeq* Henric. Geden. *in proceſſu iudiciario p.* 2. *rubr.* 28. *nu.* 12 Quia eſt regula ſatis trita, vt ea, quæ nulla, & inualida ſunt, nullum effectum operentur, Marſil. *in conſ.* 120. *in princ. & in conſ.* 131. *n.* 33 Caſſan. *in conſ.* 1. Felin. *in c. illud n.* 5. *de praſcript.* Scacc. *de ind. lib.* 1. *c.* 12. *num.* 60. *in fin.* & dixi *ſupra num.* 2.

31 Sextò limita, vt præuentio non inducatur per actus fraudulenter factos cùm dolus ſuus nemini patrocinari debeat & ideo ſi probetur citatio, vel alius actus dolo factus præuentio ſubuertitur, vt poſt Rebuff. tradit Maſcard. *d. concl.* 1232. *num.* 20. Card. Tuſch. *tom* 5. *concl.* 263. *num.* 38. Scacc. *d. c.* 12. *nu* 63. *lib.* 1. *de iudic.*

32 Septimò limita, & intellige, vt actus, per quem inducitur præuentio, debeat eſſe talis, qui neceſſariò inferat ius in illud, de cuius præuentione quæritur, Rim. *conſ.* 95. *n.* 40. *vol.* 1. vbi dicit, quòd ſi de præuentione exequutionis quæritur, non ſufficit litis conteſtatio, ſed requiritur ſententia, ex qua executio naſcitur, vt ſequitur Maſc. *in d. concl.* 1232. *num.* 18 *& ſeq.*

CAPVT X.

Præuentio inter quos, & in quibus cauſis inducatur,

SVMMARIVM.

1 *Præuentio inducitur inter plures iudices, & multa commoda percipiuntur ex præoccupatione.*

2 Præuen

2 *Præuentio inducitur inter plures iudices Eccleſiaſticos, & inter plures laicos, & inter plures, Eccleſiaſticos, & laicos in delicto mixti fori.*

3 *Præuentio inducitur inter plures iudices habentes merum, & mixtum Imperium, & ſimplicem iuriſdictionem.*

4 *Præuentio inducitur tam inter iudices ordinarios, quam delegatos.*

5 *Delegatus quando poſſit cognoſcere de delicto commiſſo per aliquem de eius familia, & an præferatur ordinario, vel è contra.*

6 *Præuentio inducitur non ſolùm inter iudices æquales, ſed etiam inter maiorem, & inferiorem.* Declara tamen, vt ibi.

7 *Præuentio inducitur inter ordinarium, & illum qui aliquo iure ſpeciali acquiſiuit iuriſdictionem, dummodò priuatiuè non habuerit iuriſdictionem.*

8 *Præuentus laicus coram iudice ſæculari, ſi deinde efficiatur clericus, per quem iudicem cognoſci debeat remiſſiuè.*

9 *Præuentio inter iudicem ciuilem, & criminalem eſt quando falſum depoſitum fuit coram iudice ciuili.*

10 *Præuentio inducitur inter iudicem ordinarium, & inter iudicem prorogatum.*

11 *Præuentio inducitur inter Epiſcopum expulſum à ſuo Epiſcopatu, qui vult cognoſcere inter ſubditos ſuos in proxima diœceſi, & Epiſcopum illius Diœceſis.*

12 *Præuentio inducitur in omnibus cauſis, ſiue prophanis, ſiue ſpiritualibus, dummodò detur facultas cognoſcendi.*

13 *Præuentio inducitur etiam in remedio l. diffamari.*

14 *Præuentio inducitur per præceptum alicui factum ne delinquat.*

15 *Præuentia non inducitur in crimine hæreſis.*

16 *Præuentio inducitur per accuſationem, & præfertur iudici procedenti per inquiſitionem.*

17 *Præuentio non inducitur inter iudicem ordinarium, & habentem iuriſdictionem ex priuilegio, quia ille dicitur habere iuriſdictionem priuatiuè.*

18 *Præuentio facta per iudicem accuſationis malitiatè non excludit iudicem inquiſitionis.*

19 *Præuentio facta ante tempus non valet.*

20 *Præuentio non inducitur per iudicem inferiorem contra ſuum ſuperiorem.*

21 *Præuentio non inducitur inter plures iudices habentes iuriſdictionem, non inſolidum, ſed coniunctim.*

22 *Præuentio non inducitur inter iudices æquales, ſi vnus eorum fuit legitimè impeditus.*

23 *Præuentio non inducitur per iudicem incompetentem.*

24 *Præuentia non inducitur inter delegatos, cum clauſula, quòd ſi omnes non poteſtis.*

25 *Præuentio facta per vnum iudicem tollitur per alium iudicem priuilegiatum à principe, cum clauſula motu proprio.*

26 *Præuentio non præiudicat, ſi iudex præueniens per negligentiam, vel per dolum delinquentem non puniat.*

27 *Præuentio in Regno Neapolitano in delictis mixti fori an locum habeat.*

28 *Iudex inquirens ſuper homicidio animo deliberato præfertur inquirenti, ſuper ſimplici homicidio.*

1 COnclusio eſt in iſta materia, quòd vbi plures ſunt iudices, locus ſit præuentioni, *l. ſi quis poſtea, ff. de iud. c. penult. de foro compet.* Rom. *conſ.* 412. *num.* 2. latè Deciano *in tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 30. *num.* 3. vbi conſtituit regulam generalem, vt præoccupatio in quacunque materia melior ſit conditio, & multa commoda præoccupationis concernentia materiam eiuſdem ponit Card. Tuſch. *tom.* 6. *in concluſ.* 64 *§ per totam*, quamdiu vnus ſit maior altero, Scac. *de iud. l.* 2. *c.* 12. *n.* 57. Doct. Marta *in ſuo paruo tractatu de præuent. c.* 1. *n.* 1. *& ſeq. & c.* 2. *per totum*, ponit quando ſit locus præuentioni inter Iudices Romanæ Curiæ, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, & inter Gubernatorem Vrbis, ac A.C. hodie eſt locus præuentioni etiam in capitalibus, Farin. *conſ.* 51. *num* 20.

Primò amplia, vt procedat iſta concluſio, tam inter iudiceſmet Eccleſiaſticos; quam inter ſæculares inter ſe, ac etiam inter Eccleſiaſticos, & ſæculares in delictis mixti fori, vt tradunt omnes in locis citatis per Marian. Socc. *in c. propoſuiſti, n.* 8. *verſ. & prædicta procedunt, de for. comp.* Decian. *in d. c.* 20. *n.* 4. Petr. Caball. *in q. crim. caſ.* 162. *num.* 8. *& caſ.* 194. *num.* 7. 8. *in fin & num.* 11. Scact. *d. c.* 12. *num.* 57. 2

Secundò amplia, vt procedat, tam inter habentes merum imperium, quàm inter habentes mixtum imperium, ac etiam inter habentes ſimplicem iuriſdictionem Marian. Socc. *in d. c. propoſuiſti, ſub num.* 8. Decian. *in d. c.* 20. *num.* 5. 3

Tertiò amplia, vt probat tam inter iudices ordinarios quàm etiam delegatos, cum clauſula *quatenus duo, vel vnus veſtrûm* & inter Ordinarium, & delegatum, & Ordinarius poſſit præuenire delegatum & è contra, delegatus poſſit præuenire Ordinarium, vt latè proſequitur Decian. *in d. c.* 20. *num.* 6. vbi tamen ſubdit, quod hodie contrarium obſeruatur, & præcipuè in criminalibus, quia delegatio ſemper ſit priuatiuè, etiam ſi ordinarius ante præuenerit, & ſemper vidit obſeruari. 4

Et ſi fuerit commiſſum delictum per aliquem de familia iudicis delegati, iudex ordinarius erit præferendus, ſi delictum non fuerit commiſſum ex cauſa officij, ſecus ſi deliquerit ex cauſa officij, vel delegationis, quia delegatus cognoſceret, Boër. *deciſ.* 9. Baiard. ad Iul. Clar. *q.* 37. *num.* 88. 5

Si deliquerit delegatus extrà ſuum officium poterit etiam puniri per ipſum ordinarium, Boër. *d. deciſ.* 9. Capel. Tholoſ. *deciſ.* 423. vbi teſtatur ita fuiſſe deciſum Granat. *in addit. ad Octau. Veſtr. lib.* 3. *c.* 9. *num.* 20. vbi *in Defenſ.* 14. *c.* 7. vbi alios concordantes adduxi, & rationem euidentiſſimam. Et idem erit quando officialis maioris iudicis deliquit in Terra Baronis extra exercitium ſui officij, vt poſſit puniri per Baronem, ſiue eius officialem, Boër. *d. deciſ.* 9. Caraoir. *titul.* 49. *num.* 14. latiſſime Chaſſan. *ſuper conſuetud. Burgund. fol.* 305. *num.* 36. *verſ. ſed iuxta prædicta*, dummodo tamen notum faciat ſuperiori ſuo, vt dicit Carauit. ibi, ſed Baiard. *in d. q.* 37. *num* 89. dicit quòd nunquam vidit in facto, quòd Ordinarius puniat delegatum Principis delinquentem in Territorio ſuo nec conſuleret iudicibus, vt hoc facerent, niſi de licentia Principis, vt Bart. admonet *in l. officialem, C. de off. Rect. Prouin.* Et in omnem caſum non erit puniendus, niſi finito officio, Maur. Burg. *de modo proced. ex abrupt. q.* 97. Prax. Arch. Neapol. *c.* 32. *num.* 6. *in fin.* vbi tradit aliam diſtinctionem, quam poſui *in dicta Defenſ.* 14. *cap.* 7. *num.* 1. *in fine.* Nec non Epiſcopus poteſt de facto reſiſtere delegato volenti procedere de facto contra formam, *c. ſtatutum de reſcript. in* 6. & ſi vellet procedere in caſu non incluſo in ſua commiſſione, vel ſi vellet exequi ſententiam nullam notoriè ex defectu iuriſdictionis, Gl. *in c. ex literis, de reſcript. in* 6. Prax. Archiep. Neapol. *d. c.* 32. *num.* 5.

Quartò amplia, vt procedat, non modo inter æquales iudices, ſed etiam inter maiorem; & inferiorem, dummodò illi inferior ab illo Superiore iuriſdictionem non cognoſcat; & ideo Archidiaconus poteſt præuenire iuriſdictionem ſui Epiſcopi in his, quæ ad ipſum Epiſcopum pertinent, *cap. ad hoc, & cap. cum ſatis, & c. fin. de offic. Archid.* idem inter Magiſtra- 6

tus municipales, & defenſores ciuitatis, Authen. *de-fenſ.Ciuitat. in princ.* Dec.*in d.c.*10. *nu.*7.Scac. *d.c.*12. *n.*57.Doctor.Matta *in dicto tractatu de præuent. cap.*1. *n.*3.*&* *n.*4. vbi dicit induci etiam inter iudices æquales ob negligentiam vnius. Sed reſpectu Principis delegantis iudex delegatus nunquam dicitur præuenire priuatiuè quoad ipſum principem, latè Maur.Burg. *de mod.proced.ex abrupt.q.*78 *in primo dubio*,& dicam latè *in defenſ.circa Commiſſarium*, *c.* 4.

7 Quintò amplia inter eum, qui acquiſiuit iuriſdictionem aliquo iure ſpeciali;& inter ordinarium,ſi cumulatiuè,& non priuatiuè acquiſiuerit, quia ſi priuatiuè non rectè tractatur de præuentione, Maria. Soc. *in d.c propoſuiſti n.* 9: Dec. *in d.c.*10. *n.*8. Grammat. *deciſ.*30. *num.*11.Baiard.ad Iul.Clar. §.*fin.q.*37.*num.*90.*& ſeq.* Doctor. Matta *in d. c.*1. *num.*7.

8 Quid autem in laico præuento coram iudice ſæculari ſi deinde efficiatur clericus per quem iudicem cognoſcit debeat, vide latiſſimè referentem plures opiniones, & diſtinctiones Maria.Soc.*in d.c. propoſuiſti, n.*45. *& ſeq.de foro compet.*Sed verior,& à quior opinio eſt, quòd iuriſdictio non perpetuetur in iudice laico, etiam ſi in fraudem effectus eſſet clericus.Marta *d.c.*1.*n.*29. Si autem clericus deliquit, & poſt delictum ducat vxorem,ſi à iudice Eccleſiaſtico fuit præuentum in cognitione cauſæ remanet cognitio apud Eccleſiaſticum, ſecus ſi non fuerit præuentum, quia debet cognoſci per iudicem ſæcularem, latè Vincen. de Franc.*deciſ.* 417.*num.* 4. *& ſeq. part.* 2. quamvis ipſe *ſub num.* 6. videatur tenere contrarium per illam rationem, at ad fundandam iuriſdictionem attendatur ſtatus temporis commiſſi delicti, & eo ipſo, quod quis dalinquat acquiratur ius ei, cuius iuriſdictioni ſubiectus erat per Bald.*in l.officiales, col.* 5. *verſ. & videtur dicendum, C.de epiſc.& cler.* Decian. *in c. quem Eccleſiarum, col.*7. *verſ. & per litem dicebam extr. de conſt.*& ſi laicus relegatus à iudice laico ſit, & deinde efficiatur clericus, & relegationem rumpat, iudex Eccleſiaſticus cognoſcit de fractura relegationis,Fran. *deciſ.*395. *deciſ.* 656. vbi etiam tenet, quod laicus obligatus penes acta curiæ, ſi efficiatur clericus à iudice Eccleſiaſtico cognoſcitur de dicta obligatione, declarando tamen, vt ibi per eum.

9 Sextò amplia inter iudicem, qui ex accidenti poſſit cognoſcere, & ordinarium, vt ſi quis coram iudice ciuili falſum depoſuit, quia poterit, & per iudicem ciuilem, & criminalem puniri & inter eos erit locus præuentioni, Maria.*in d.c.propoſuiſti, n.*10. Dec.*in d. c.*20. *n.* 9. de qua ampliatione dixi latè *ſuprà in c.* 8. *in 4. limit.*Doctor.Marta *d.cap.*1. *num.*8.

10 Septimò amplia, vt procedat inter iudicem ordinarium & iudicem, cuius eſt iuriſdictio prorogata, Ioan. Andr. ad Specul. *in tit. de compet. iud.adi.*§.1. *verſic. ſed nunquid*, declara tamen, vt per Marian. Socc. *in dict.cap. propoſuiſti*, *num.* 57. & per Decian. *in dict.cap.*20. *num.* 10.

11 Octauò amplia inter Epiſcopum expulſum per vim à ſuo Epiſcopatu, qui poteſt cognoſcere in proxima diœceſi inter ſubditos ſuos, & ipſum ordinarius illius diœceſis, in qua ipſe reperitur, & in qua delictum eſt commiſſum, quia talis Epiſcopus poterit præuenire *iuxta formam clem. vnica de for. comp.* Marian. Socc. *dict. cap. propoſuiſti*, *num.* 13. & Dec. *d. cap.* 20. *num.* 11.

12 Nonò amplia vt procedat, in omnibus cauſis, ſiue ciuilibus, ſiue prophanis, ſiue ſpiritualibus, modò detur habilitas facultatis cognoſcendi, Marian. *dict.c. propoſuiſti, num.*14. & Decian.*in d.c.*20.*num.*12.

13 Decimò amplia vt procedat etiam quando reus intentauit remedium *l.diffamari, C. de ingen. manumiſſ.* declara tamen iſtam ampliationem, vt per Decian. *in d.cap.*10. *num.*12. & per Marian.Socc.*in d.cap.propoſuiſti*, *num.*26. Felin.*in c.cùm ſit*, *num.*12.*de for. comp.* Iaſ.*in l.cùm vtique num.*5. *ff.de eo, quod cert. loc.*

Vndecimò amplia in iudice, qui præcepit delinquenti ſub pœna ne delinquat, quia hoc poteſt facere, & per dictum præceptum inducitur præuentio, Decian.*in d.c.*20. *n.*14. vt dixi *ſuprà in c.*9. *in* 6.*caſu*, & ſcias generaliter quòd ab exceptione præuentionis non admiſſæ detur appellatio, Scac. *l.*1.*de iudic.c.*12. *num.*71. & *in tract.de appell.lib.*3. *quaſt.* 17. *limit.* 47. *membr.* 1. *num.*103. 14

Primò limita ſupra firmatam concluſionem, vt non procedat in crimine hæreſis, quia in eo non eſt locus præuentioni, Marian.Socc.*in cap. penult. n.*12. *de foro compet.*Deci. *in tract.crim.d.lib.*4. *tom.*1. *c.*20. *num.* 16. 15

Secundò limita in iudice, qui procedit per inquiſitionem, qui non præfertur iudici procedenti per accuſationem, etiam poſteriori loco porrectam. Innoc. *in cap.ſuper literis de reſcr.* Bart. *in lib.* 3. *ff. de adult.* Bald. *in l.ea quidem*, *Cod.de bon. vacan. l.* 10. omnes allegat per Decian. *in dict.cap.*10.*num.*22. vbi ſubdit, quia accuſatio ſuperueniens vti remedium ordinarium facit ceſſare inquiſitionem vti remedium extraordinarium, & ibi alios concordantes allegat, Marta *d.cap.*1.*num.*34. *in fine.* 16

Tertiò limita, & intellige inter plures iudices ordinarios, ſecus ſi vnus haberet iuriſdictionem ex priuilegio, quia ille dicitur priuatiuè habuiſſe, Felyn. *in cap. irrefragabili*, *num.* 2. *de offic. ordin.* Gramm. *deciſ.* 32. *num.*12. vbi teſtatur ita fuiſſe in facto Concilio reſolutum Decian.*d. cap.*20. *num.*23. Baiard. ad Iul.Clar. § *fin quaſt.*37. *num.* 90. & in priuatiuè conceſſis non eſt locus præuentioni, Plot. *conſil.*133. *numer.*30. *tom.*2. *crim diuerſ.* 17

Quartò limita, quando conſtaret, quòd reus procurauerit ſe accuſari coram illo iudice malitioſè, vt excludatur iudex inquiſitionis ad effectum, vt mitiori pœna puniri valeat,quia talis præuentio non valeret, Boër *deciſ*, 28. *num.* 10. *in fin.* Veron. *caut.* 19. Iaſ. *in l.ſi vero num.*8. *ff.qui ſatiſd. cog.* Decian.*d.c.*20. *num.*24. Becc. *conſ.*19. *num.*7. *& ſeq.* Baiard. ad Iul. Clar. §.*fin.q.*37. *num.*84. 18

Quintò limita, quando præuentio facta eſſet ante tempus, quia illa non valebit Alexand. *conſil.* 64. *numer.* 6. *verſ. & licet acceſſeris*, *vol.* 3. Decian. *dict. cap.*10. *num.*21. 19

Sextò limita in eo, qui habet iuriſdictionem ab alio, quia non poteſt ille inferior præuenire ſuum ſuperiorem ipſo inuito, Marian.Socc. *in d c.propoſuiſti*, *num.* 8. *verſ. ideo autem dixi*, Decian. *d.cap.* 20. *n* 3. latè Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt quaſt.*78. *num.* 1. *& ſeqq.* nec præuentio procedit contra ſupremum Principem, Decian. *reſponſ.* 18. *num.* 319. *volum.* 1. † Idémque erit in pluribus habentibus iuriſdictionem, non in ſolidum, ſed coniunctim, & vnitam, quia non poterit hoc caſu vnus alterum præuenire ſolus Marian. Socc. & Decian. *in locis ſuprà adductis*, vbi ſubdi, quòd idem erit, ſi vnus iudex haberet iuriſdictionem in defectum alterius, vel ex negligentia, vel ex impedimento, quia oporteret expectare negligentiam., vel impedimentum illius. 20 21

Septimò limita, quando ſunt duo iudices in iuriſdictione æquali ſub hac forma quòd eſſet locus præuentioni, ſi vnus eſſet legitimè impeditus non poterit ab altero præueniri, quia fortè ipſe præueniſſet ſi non fuiſſet impeditus, Bartol. *in l. ſi maritus, la* 2. *in princ. ff. de adulat.* Marian. Socc. *in dict. cap.propoſuiſti, num.* 8. *verſ. ideo autem dixi*, Rom. *in conſil.* 143. Decian. *in dict. cap.* 20. *n.* 18. vbi dicit maximè procedere, quando intereſſet iudicis impediti,puta quia haberet intereſſe in cauſa, vel,quia percipere poſſet ſportulas, vel partes condemnationis, 22

vbi

vbi tamen Marian. Socc. declarat dictum Bart. niſi periculum eſſet in mora, ne delictum remaneret impunitum.

23 Octauò limita, niſi iudex, qui vellet præuenire, eſſet omninò incompetens, quia vt detur locus præuentioni requiritur habilitas iuriſdictionis, Clem. *fin. vt lit. pend.* 1. *&* 2. *C. ſi a non compet. iud. c. ea, quæ ſiunt à iudice, de reg. iur in* 6. Dec. *in d. c.* 10 *n.* 19.

24 Nonò limita inter delegatos cum clauſula, *quòd ſi omnes non poteſtis*, de qua *per gl.* & ibi Abb. *c. quoniam, n.* 5. 6 *de offic. deleg.* Dec. *d. c* 20. *n* 20.

25 Decimò limita, quando poſt præuentionem reus impetraſſet priuilegium à principe cum motu proprio vt quis non poſſit accuſari, vel moleſtari, niſi coram tali judice, quia tale priuilegium prodeſit etiã quoad iudicem à quo fuerat præuentus. Iaſ. *in l. cùm quadam puella, n.* 9. *ff. de iuriſd. omn. iud.* ſecus ſi non adeſſet clauſula *motu proprio*, tale priuilegium non eximeret illum à iuriſdictione iudicis præuenientis, Iaſ. *in l. ſi quis quandam, num.* 3. *ff. ſi quis caut.* Decian. *in d. c.* 20. *num.* 23.

26 Vndecimò limita, quando iudex præueniens doloſè vel negligenter ſe gereret in cauſa, vel puniendo delinquentem, quia iudex præuentus poterit procedere etiam, & tunc dicatur præuentus, *c. cùm plures de offic. del. in* 6. Anch *conſ.* 164. *n.* 12. *& ſeq.* Baiard. ad Iul. Clar. *§. ſi q.* 37. *n.* 4. Card. Tuſc. *tom.* 5. *concl.* 295. *n.* 39. qui loquuntur, etiamſi iudex negligens fuiſſet maior, vel eccleſiaſticus, adhuc poterit iudex laicus, & inferior cognoſcere de illa cauſa, & punire.

27 Duodecimò limita, idem prouiſum fuerat per Pium IV. in ſtatu Eccleſiaſticò per Bullam de non admittẽda appellatione de ann. 1563. de menſe Iunij, quæ bulla deinde per Pium V, de anno. 1566. die 20, Iunij fuit redacta ad terminos iuris & ad diſpoſitioné S. Concilij Trid. vt etiam refert Baiard. ad Iul Clar. *§. fi. q.* 37. *n.* 2. & ante eum de eiſdem declarationibus factis per dictos Summos Pontifices mentionem fecit, Far *in q.* 8. *n* 154. & ſciat aduocatus vt præuentio non ſuffragetur, niſi opponatur, Dec. *reſponſ.* 18. *n.* 319. *vol.* 1.

28 Decimotertiò limita, in iudice inquirente de homicidio cum animo deliberato, vt præferatur inquirenti de ſimplici homicidio, quamvis iudex fuerit primus, Scac. *d. c.* 2 *n.* 77. per Boſſ *tit. de for. comp. n.* 102. quia iudex procedens cum maiori qualitate delicti ſemper præfertur, Far. *q.* 7. *n.* 65. Marc. Ant. Macer. *l.* 3. *reſ.* 58. *n.* 7.

CAPVT XI.

Delicta mixti fori quæ ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Delicta aliqua ſunt merè Eccleſiaſtica, aliqua merè Sæcularia, aliqua mixti fori.*
2 *Sodomia crimen eſt mixti fori.*
3 *Falſitas in literis Apoſtolicis eſt mixti fori.*
4 *Pacis fracta crimen eſt mixti fori.*
5 *Blaſphemia eſt mixti fori.*
6 *Infideles quando poſſint puniri per vtrumque iudicẽ.*
7 *Adulterium eſt mixti fori.*
8 *Tori Separatio non cognoſcitur per Iudicem Sacularem.*
9 *Concubinatus eſt mixti fori, & quid ſeruetur de conſuetudine.*
10 *Sortilegium quando ſit mixti fori.*
11 *Sacrilegium eſt mixti fori.*
Declara tamen vt ibi.
12 *Vſurarium crimen quando ſit mixti fori.*
13 *Simonia crimen quando ſit mixti fori.*
14 *Periurium eſt mixti fori.*
15 *Iuramentum eſt mixti fori.*
16 *Matrimonij cauſa quando ſit mixti fori.*
17 *Delictum commiſſum per laicum quando ſit mixti fori.*
18 *Delictum commiſſum per laicum in eccleſia quando ſit mixti fori.*
19 *Delictum commiſſum per laicum in eccleſia contra clericum an ſit mixti fori.*
20 *Iudex laicus non poteſt extrahere ab eccleſia laicum delinquentem in eccleſia.*
21 *Violans immunitatem eccleſiaſticam poteſt puniri ab vtroque iudice.*
22 *Aſſaſſinium eſt mixti fori.*
23 *Delictum commiſſum in confinio, ſi percipi non poteſt, cuius territorium ſit, eſt mixti fori.*
24 *Vxores duas ducens quando poſſit puniri ab vtroque iudice.*
25 *Stuprum eſt mixti fori.*
26 *Hæreſis crimen non cognoſcitur per iudicem laicum.*
27 *Crimina ſpiritualia, & eccleſiaſtica non cognoſcuntur per iudicem laicum.*
28 *Crimina eccleſiaſtica, Sæcularia, & mixta quæ ſint, remiſſiuè.*
29 *Periurium, Sacrilegium, adulterium, & ſimilia commiſſa per clericum non puniuntur per Iudicem laicum.*
30 *Concubina clerici quando poſſit puniri per iudicem laicum.*
31 *Iudex eccleſiaſticus in delictis mixti fori an poſſit deuenire ad capturam, vel ſolum procedere per cenſuras eccleſiaſticas.*
32 *Clericus falſum dicens coram iudice Sæculari ſiue ciuili, ſiue criminali non poteſt per eum puniri.*
33 *In delictis mixti fori iudex eccleſiaſticus in punitione obſeruat iura Canonica, & iudex ſæcularis iura Ciuilia.*
34 *Laicus immittens rixam in bonis Eccleſiaſticis punitur per iudicem eccleſiaſticum.*
35 *Condemnatus ab vno iudice in criminibus mixti fori, quando poſſit puniri per alterum.*

DElicta quædam ſunt merè eccleſiaſtica, ſiue pertinentia ad cognitionem iudicis eccleſiaſtici, 1
quædam merè ſæcularia, ſiue ad cognitionem iudicis ſæcularis pertinentia, quædam mixta, nempe communis fori, in quibus poteſt & iudex eccleſiaſticus & laicus cognoſcere, Iul. Clar. *§. fin. q.* 37. *n.* 1. & ſuper quibus iudex eccleſiaſticus cognoſcat, & iudex laicus, vide Maran. *de ordin. iudic. p.* 4. *diſt.* 12. *per totam*, latiſſimè Farin. *quæſt.* 8. *per totam*, & latiſſimè quando iudex eccleſiaſticus cognoſcat contra laicos, Decian. *in tract. de poteſt ſæcul. ſuper eccleſ. præſ. reg.* 2. *in vlt. part. ponit.* 149. caſu, in quibus iudex eccleſiaſticus poteſt cognoſcere de laicorum perſonis, & cauſis, Menoc. *de recup. poſſeſ. remed.* 14. *n.* 205. *& ſeqq.* Card. Tuſch. *tom* 2. *concl.* 446. *num.* 15. *& ſeq.* & ſciat iudex eccleſiaſticus, quòd in caſibus in quibus clericus poteſt reconueniri coram iudice ſæculari, & ab eo condemnari, non tamen poteſt deuenire ad executionem; nec in bonis, nec in perſona, ſed executio eſt facienda per iudicem eccleſiaſticum, *c. ſæculares de for. comp. in* 5. Ant. de Butr. *in c.* 7. *n.* 10. *in fin. de mut. petit.* & de crebriori opinione teſtatur Prax. Archiep. Neap. *cap.* 12. *n.* 1. vbi ſubdit, quod ſi laicus vellet de exequi ſuam ſententiam contra clericum, tam in bonis, quàm in perſona erit excommunicatus, & quod vicarius debeat facere præceptum iudici ſæculari ne moleſtet clericum, nec in bonis, nec in perſona ſub pœna excommunicationis, & poſtea viſa ſententia, & proceſſu iudicis ſæcularis

mandet fieri executionem contra Clericum, & in quibus caſibus Clericus non poſſit reconueniri coram iudice laico, vide Aufred. *de poteſt. ſæcul. ſuper Eccleſ. reg.* 2. & Mar. Soc. *in c.* 1. *de mut. petitionibus*, & regula eſt, quod iudex laicus ratione reconuentionis habeat iuriſdictionem in Eccleſiaſticos quoad res & perſonas, & ſic ciuiliter Roland. *conſ.* 21. *num* 30. *conſ.* 37. *vol.* 1. & aliis, quos allegat Caualc. *de Brach. reg. part.* 4. *num.* 272. ſecus criminaliter, dixi ſuprà *cap.* 7 *in fine.*

2 Crimen Sodomiæ dicitur fori mixti, & laicus ſodomita poteſt nedum à iudice laico, ſed etiam ab Eccleſiaſtico puniri, & inter eos erit locus præuentioni, Abb. poſt Innoc. *in cap. quod ſuper his*, *n.* 14. *de vot. & vot. redem.* Plot. *conſ.* 50 *n.* 31. Iul. Clar. §. *fin. q.* 37. *num.* 5. vbi de communi, Marian. Soc. *in cap. cum ſit generale*, *n.* 25. *de foro comp.* Decian. *in tract. crimin. tom.* 7. *lib.* 4. *c.* 26. *num.* 11. vbi plus ſubdit poſt alios, quod etiam infideles poterit punire committentes tale horrendum ſcelus, Farin. *q.* 8. *num.* 129. qui alios allegat, licet ſuprà adductos non alleget, Card. Tuſch. *tom.* 5. *concl.* 393. *n.* 31. Scac. *de iud. lib.* 1. *c.* 12 *num.* 15. vbi alios allegat, & teſtatur de communi, Farin. *q.* 148. *num.* 5. vbi etiam de communi, & Clericus pro iſto crimine de iure canonico beneficiis priuatur, deponitur, & in Monaſterium detruditur, *cap. Clerici extra de exceſſibus Prælatorum*, latè Farin. *d. q.* 148. *num.* 23. *& ſeq.* vbi etiam refert vigore Bullæ Pij V. poſſe pœna vltimi ſupplicij, puniri vbi tenetur etiamſi vnica vice tantùm tale crimen Clericus commiſerit.

3 *Falſitas in litteris Apoſtolicis* poteſt puniri per vtrumque iudicem, & dicitur mixti fori, *cap. ad falſariorum, de crim. falſ.* vbi Eccleſiaſticus punit, quia de laico non dubitatur, *toto tit. ff. & C. de falſ.* & tradunt omnes *in d. cap. cum ſit generale*, vbi Marian. Soc. *n.* 14. *verſ. in eadem*, gloſſ. & ibi Barbat. *num.* 252. Dec. *in d. c.* 26. *n.* 9.

4 *Pacis fracta* crimen etiam dicitur mixtum, Marian. Soc. *in d. cum ſit generale*, *n.* 25. *verſ. item potes addere*, & ibi Fel. *n.* 43. Dec. *in d. c.* 26. *num.* 43. & ego dixi *in meo tractatu de Pace, Trenga, Verbo, & Cautione de non offend.* 1. *p. q.* 42.

5 *Blaſphemia* quoque crimen dicitur mixti fori, & per vtrumque poteſt puniri, Calder. *in conſ.* 489, alias 2. *ſub tit. de iud.* Fel. *in cap. cum ſit generale*, *num.* 40. *de foro compet.* Farin. *q.* 20. *n.* 19. Dec. *in d. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 10. *in* 12. *lim. & c.* 26. *n.* 3. vbi ſubdit poſt Cald. *in conſil.* 489. alias 2. *tit. de iud.* niſi fuerit blaſphemia hæreticalis, quia ſolùm per Eccleſiaſticos punitur, vt latè dixi *in meo tractatu de Pace, Trenga, Verbo, & Cautione de non offend. q.* 11. *in fine*, & firmat Scac. *de iud. c.* 12. *n.* 56. *lib.* 1. Farin. *d. q.* 20. *n.* 39. *in fine*, & niſi etiam fuerit blaſphemia Iudæi, quæ etiam per ſolum iudicem Eccleſiaſticum coërcetur. Idem tenet Soc. *in conſ.* 519. *vol.* 4. ſed Dec. *in c.* 26. *n.* 2. *verſ. Iudæi*, dicit communem opinionem eſſe, vt poſſit Iudæus blaſphemans per vtrumque iudicem puniri poſtquam retuli opinionem Bald. *in conſ.* 100. *vol.* 2. qui tenet quod Eccleſiaſticus puniat Iudæum, & etiam ſæcularis ad mandatum Epiſcopi, & quod Iudæus puniatur à iudice ſæculari pro blaſphemia, & non à iudice Eccleſiaſtico, Alex. *conſ.* 99. *n.* 15. *lib.* 6. vbi de communi, Soc. *conſ.* 119. *n.* 16. *lib.* 4. Marc. de Iudæis, *fol.* 83. *n.* 4. Clar. *in* §. *blaſphemia ſit mixti fori Iudæus* pro blaſphemia poterit puniri ab vtroque iudice Farin. *d. q.* 20. *n.* 41. eoque maximè hic in Curia, quia Iudæi ſunt ſub proteſtatione Vicarij, ideò poſſunt à iudice Eccleſiaſtico puniri, & ob id erit locus præuentioni inter ipſum, & iudices laicos, Farin. *d. q.* 20. *num.* 41. *in fine*, vbi etiam teſtatur, quod ita practicatur hic in Curia.

Iudæi & Infideles ſubiciuntur iudici Eccleſiaſtico, 6
maximè quando delinquunt contra legem naturæ, vt latè docet Dec. *in d. c.* 26. *n.* 2. ibi referendo plura exempla, vbi ponit, quod regulariter iſti infideles ſubiacent, iudici ſæculari, & legibus imperialibus vt ſupra dixi & habetur *in cap. gaudemus*, vbi Dec. *de diuort. & tot. tit. C. de iud.* & hinc dixit Anch. *in conſ.* 15. quod quidam Iudæus, qui dum in proceſſione Letaniæ ſolemniter per verbum cantarentur, de feneſtra proiecit immunditias, & deturpauit crucem, debebat puniri per iudicem laicum, & pœna illi applicanda, eſſet, ſed in merè Eccleſiaſticis iudex Eccleſiaſticus punit iſtos Iudæos, & infideles, & delictis mixtis inter eos erit locus præuentioni, in meris ſæcularibus criminibus ſolus iudex ſæcularis ipſos infideles punit, vt latè poſt alios, quos allegat Dec. *in d. c.* 26. *ſub n.* 2. *verſ. concludendum ergo & ſub num.* 19 dicit, quod Iudæi offendentes, vel injuriam inferentes Religioni Chriſtianæ ab vtroque iudice puniuntur, ſed in curia quidem Hebræi, qui puluerem ac ſaxa proiecerunt in vnam ſanctiſſimam imaginem Virginis Mariæ prope montem nuncupatam Teſtaccio, fuerunt puniti à ſancto officio inquiſitionis in pœnam fuſtigationis, vigore facultatis dicti ſupremi tribunalis.

Adulterium etiam dicitur mixti fori, & per vtrumque iudicem puniri poteſt, Abb. *in cap intelleximus, num.* 1. *de adulter.* Iul. Clar. § *fin. quæſt.* 37. 7
num. 3. vbi de communi, & alios concordantes allegat Farin. *q.* 7. *num.* 130. Dec. *in d. lib* 4. *tom.* 1. *c.* 26. *n.* 7. vbi etiam concordantes allegat Card. Tuſch. *tom.* 3. *concl.* 293. *n.* 21. Scac. *d. c.* 12. *n.* 16. *lib.* 1. *de iud.* latè Farin. *q.* 141. *n.* 42.

Niſi tamen agatur ad thori ſeparationem, quia de ea ſolus iudex Eccleſiaſticus cognoſcit ſecundum 8
communem opinionem atteſtatam per Iul. Clar. *in d.* §. *fin. q.* 36 *n.* 3. *in fin.* Farin. *d. q.* 8. *n.* 130. *in fin* & latiùs *in q.* 141. *num.* 42. Iodoch. *in tract. crim. c.* 88. Rubr. *de Adulter. n.* 11. Laurent. Ten. *caus.* 6. *n.* 71. *& ſeq.* Anton. Gom. *ad l.* 80. *Tauri*, *n.* 47. *verſ. vnum tamen*, vbi dicit procedere ſiue agatur principaliter, ſiue incidenter, Dec. *in d. c.* 26. *n.* 7. *verſ. tertia ſit concluſio*, vbi ſubdit idem eſſe ſi agatur pro adulterio ad pœnam excommunicationis, de qua ſolus Eccleſiaſticus etiam cognoſcit, Card. Tuſch. *d. concl.* 291. *n.* 2. Sed de iſta materia adulterij quando iudex Eccleſiaſticus cognoſcat, vel iudex ſæcularis, Dec. *in d. c.* 26. *ſub n.* 7. ponit ſeptem concluſiones, vel declarationes, duas Doctorum auctoritatibus corroborat, & multa alia ſcribit Card. Tuſch. *tom.* 1. *concl.* 128. *per tot.* & Farin. *d. q.* 141. *ſub n.* 42. Petr. Greg. *in ſyntagm. iur. lib* 36. *c.* 6. *num.* 32. Petr. Barboſ. *in l.* 2. *in princ. p.* 1. *n.* 39 *in antiq. & n.* 149. *ff. ſolut. matrim.* firmat concluſionem, vt adulterium ſit mixti fori, & in eo ſit locus præuentioni, quando agitur de puniendo criminaliter, ſi verò agatur ciuiliter ad thori ſeparationem & amiſſionem dotis ſolus iudex Eccleſiaſticus cognoſcat & ſequitur nouiſſimè Thom. Sanchez *de matrim. lib.* 10. *tit. de diuort. diſp.* 7. *num.* 16. *& ſeqq.* qui pariter pluribus probat cauſam adulterij quoad thori ſeparationem ad ſolum iudicem Eccleſiaſticum pertinere, quoad pœnam ſanguinis ad ſolum ſæcularem; & quoad alias pœnas eſſe crimen mixti fori, & in ea habere locum, præuentionem.

Concubinatus quoque poteſt puniri per iudicem 9
laicum, quia de Eccleſiaſtico non dubitatur, *cap. nemo* 30. *q.* 4. Hoſt. *in ſumm. de foro compet.* §. 2. Spec. *in tit. de comp. iud. adi* §. 1. *verſ.* 2. *& quod ſæcularis etiam poſſit*, quia leges nouiſſimæ abhorrent concubinatum, Auth. *de leno.* Auth. *vt non luxur. contra natur.* & quia leges ciuiles amant caſtitatem, §. *illud auth quibus mod. natur. effic. ſui*, & hanc opinionem tenent Doct. *in cap. cum ſit generale*, *de foro compet.* & in ſpecie

Barb.

Barb. *n.*232. Felin. *n.*36. Iul. Clar. §. *fin. q.*37. *num.*4. vbi ſubdit, quod concubina presbyteri notoria poteſt puniri etiam per iudicem ſæcularem, Dec. *d. c.*26. *n.*8. Card. Tuſch *d. concl.*293. *n.*3. *tom.*4 Farinac *q.*8. *n.*131. qui tantummodo allegat Iul. Clar. ſed latiùs reaſſumit *in q.*138 *n.*20. *& ſeq* vbi concordantes allegat, & teſtatur de magis communi Menoch. *caſ.*209. *num.*20. *verſ. verum apud me* Baiard. *in* §. *fornicatio, n.* 7. Dec. *reſponſ.*5. *num.*44. *l.*1. Hier. Cyual. *in tract. commun. contr. comm. quaſt.*295. *num.* 1. *& ſeqq.* vbi relatis, & reprobatis contrariis teſtatur de magis comm. Sed quicquid ſit de iure, de conſuetudine in foro ciuili hoc crimen non punitur, vt teſtatur Decian. *d. c* 26. *n.*8. *in fin. &* Iul. Clar. *in d. qu* 37. *num.*4. *in fine* etiam dicit, quod hodie de conſuetudine iudices laici parum ſe intromittunt in puniendo delinquentes in iſto delicto, ac datum etiam Eccleſiaſticis per rationem per eum ibi allegatam, vt ipſemet Iul. Clar. ibi teſtatur. Hodie eſt ſeruanda diſpoſitio ſacri Concilij Trid. *ſeſſ.*24. *c.*8. *de reform. & ſeſſ.*25. *c.*14 *de reformat* contra clericos, & earum concubinas, & alias mulieres, de quibus poſſit haberi ſuſpicio quòd in domo, vel extra ab illis detineatur, Baiard. ad Iul. Clar. § *fin. q.*37. *n.* 13. & quæ requirantur ad inducendum concubinatum, vide latiſſimè Farinac. *q.*148. *n.*8. *& ſeqq.*

10 *Sortilegia*, & *diuinationes*, an, & quando ſint mixti fori, vide late Iul. Clar. §. *hæreſis, num.*11. Decian. *d. c.*26. *num.*10. Barbat *conſ.*55. *l.*1. Cardin. Tuſch. *dict. concl.*293. *num* 32 *& ſeq.* & Farinac. *d. q* 8. *n.*112. & an iudex laicus poſſit cognoſcere de ſortilegiis, diuinationibus, incantationibus, dæmonum inuocationibus, & ſimilibus, & de ea exercentibus ad præſciendum futura, reperiendum furta, medendum infirmitatibus hominum, captandum amorem, ненrandum pudicitiam alicuius, vel huiuſmodi, vide latiſſimè Pet. Cabal. *caſ* 223. *per totum*, & quid ſi poſſit cognoſcere de ſtrigis, qui certis determinatis temporibus eorum Dæmone ſe congregant, vide lariſſimè eund. Caball. *caſ.*409. *per totum, cent* 3.

11 *Sacrilegium* ſecundum communem opinionem atteſtatam per Iul. Clar. § *fin. quaſt.*17 *poſt num.*6 poſt Mant. *conſ.*266. *num.*69. dicitur mixti fori, licèt vbi ſubdat, quòd Mediolani, & Franciæ aliter obſeruetur, quia iudex ſæcularis ponit de ſacrilegio, Card. Tuſch. *d. concl.*295. *num.*5. Farinac. *d. quaſt.*8. *n.*132. vbi alios allegat, & tuetur hanc opinionem eſſe veram, vt ſit mixti fori, & reprehendit Iul. Clar. qui aliter teſtatur ſeruari de conſuetudine Franciæ, cùm Mil. per eum allegatus hoc non dicat Decian. *in tract. crim. dict. cap.*26. *num.*1. vbi tamen diſtinguit, quòd ſi agatur de imponenda pœna ſanguinis pro ſacrilegio, de qua *in l ſacrilegij, ff. ad l.* Iul. & iſtam imponat ſolus iudex ſæcularis, ſi agatur de pœna excommunicationis imponenda, & ipſe ſolus iudex Eccleſiaſticus illam imponat, aut agitur de pœna pecuniaria, vel reſtitutione rei ablatæ, & tunc vterque puniat, & erit iſto caſu in electione accuſatoris, coram quo velleт accuſare, & ibi ponit multa exempla Card. Tuſc. *tom.*4. *concl.*59. *n.*13. *in fine*, ſed vide latè Scacc. *de Iud. l.*1. *c.*14. *nu.*18. *& ſeqq.* vbi etiam dicit quid contra Aſtrologos, & ibi declarat Bullam Sixti V. & quòd ſit mixti fori ſacrilegium poſt alios, Marc. Ant. Maceat. *l.*3. *reſolut.*38 *num.*1. *& ſeq.* vbi etiam firmat, quòd vterque puniat, ſi pœna vtriuſque fori ſint diuerſæ, & ſeparatæ, vt vna reſpiciat animam, & altera corpus, & bona, ibi concordantes cumulauit, & idem eſt in ſacrilegio commiſſo per laicum cum moniali per copulam carnalem, vt ſit mixti fori, latè Oſaſc *deciſ.*103. *per totum*, vbi in fine teſtatur ita fuiſſe per ſenatum quoad pœnas temporales eſſe locum præuentioni ſalua pœnitentia ſalutari infligenda à iudice Eccleſiaſtico reſolutum.

Vſurarum crimen dicitur etiam mixti fori, Iul. Clar. *q.*57. *n.*2. Dec. *in tract. crim. tom.*1. *lib.*4. *c.*26. *n.*3. Couar. *var. reſolut. l.*3. *c.*3. *ſub n.*1 Farinac. *q.*8. *num.*134 *in princ.* Petr. Caball. *in q. crim. caſ.*188. *n.*1. licèt inter Doct. ſit maxima differentia, & videntur conſtituere tres opiniones. Prima vt ſit merè Eccleſiaſticum, ſecunda, vt ſit mixti fori, tertia, vt fiat differentia inter quæſtionem iuris, quæ ſpectet ad iudicem Eccleſiaſticum, & quæſtionem facti quæ ſpectet ad ſæcularem, vt latè refert Farinac. *d. q.*8 *n.*134 *& ſeq.* Decian. autem *in d. to.*1. *l.*4. *c.*26. *n.*3. refert quod aliqui, quos ipſe ibi allegat, tenent, quod ſi tractetur quæſtio ſuper ſubſtantia vſurarum, id eſt, an contractus ſit vſurarius vel non, iudex Eccleſiaſticus cognoſcat, ſi verò de executione nullitatis contractus vſurarij, ſæcularis cognoſcat. 12

Alij autem tenent reiecta diſtinctione, facti & iuris, vt ſit ſemper mixti fori crimen vſurarum, & in ſpecie Caſal *in tract. de vſur. num.*155. *verſ. quo autem*, Couar. *var. reſolut. lib* 1. *cap.*3. *col* 2. *verſ. ego vt libere*, & ibi dicit hanc eſſe veriſſimam opinionem Oſaſch *deciſ.*137. *n.* 6. *& ſeqq* vbi etiam dicit hanc eſſe communem, Vulpel. *reſponſ.*140. *num.*1. *& ſeq.* Lup. *in tract. de vſur. in* 4. *comment ad cap. quam-uam de vſur.* c. 5. *num.*66. qui etiam dicit hanc eſſe veriſſimam, & vbique vſu receptam opinionem, Farinac. *d. quaſt.*8. *num.*140 *verſ* Quarta ſit concluſio, idem teſtatur Decian. *in dict. cap.*26. *num.*3. & etiam teſtatur, quod ita ſeruatur in practica, Lup. à Pegu. *deciſ.*30. *ſub n.*19 *& ſeqq.* vbi teſtatur ita pluries fuiſſe reſolutum; & nouiſſimè Petr. Caball *in quæſt. crim. caſ.*188. *num.*1. Nauarr. *in cap no* *it. not.* 6. Corol. *de vſur.* vbi reddit optimam rationem, Io. Botr *conſ.*72. *n.*1 *& ſeq.* vbi refert illas tres opiniones, & auctoritatibus quamlibet comprobat, ſed tuetur hanc opinionem, vt ſit mixti fori, & ſic laicos poſſe punire per iudices laicos, & clericos per iudicem Eccleſiaſticum, & ibi per vnam totam columnam, Doctores hanc opinionem tenentes cumulauit, & teſtatur de magis communi opinione Rim I. in. *conſ* 218, *n* 24. *&* 72. Andr Fachin *cont ouerſ iur. lib* 9 *cap* 30.

Quæ opinio magis procedit quando ex decreto, vel conſtitutione alienius principis ſæcularis, vel ſtatuto locorum vſuræ ſub aliqua pœna prohiberentur, ſicut fieri poteſt, vt oſtendit Lup. *in d.*4 *comment. ad c. quanquam, n.*16. & Caball *d. tract. de vſur. n.*151. *& n.*156. Vulpell. *d. reſponſ.*140. *n.*7. Oſaſch *d. dec.*136. *ſub n.*12. Farinac. *d. q.*8. *n.*140. Decian. *d. c.*26. *ſub n.*3. Lud. Peguer. *d. deciſ.* 30. *ſub n.*20. & latiùs *deciſ.*31. *n.*21. *& ſeq* Bertazzol. *conſ.*261. *cum duobus ſeqq. l.*2. Petr. Caball *in d. caſ.*188. *num.* 2.

Sed Rol. *in conſ.* 75 *n.*55. *l.*1. dicit hoc procedere dummodo talia decreta, vel ſtatuta ſint à ſummo Romano Pontifice confirmata, quod refert Farinac. *in d. q* 8 *ſub n.*140 *circa fin.* licèt Petr. Caball. *in d. caſ.*188. *n* 2. *in fin* hanc declarationem, vel reſtrictionem Rol. & Farin. ab alus ſupra allegatis non videri tactam, & teſtetur in practica non obſeruari, cùm ſummus Pontifex ſemper mandet Principibus ſæcularibus, vt vſurarios cohibeant. Text. *in c. poſt miſerabilem & in c.*4. *de vſur.* vt refert Vulpell *in d. reſponſ.*140. *n.*6.7. & ego eandem opinionem ſequor.

Et iudex ſæcularis poterit etiam laicos culpabiles de vſura punire, nedum pœna pecuniaria, ſed etiam alia corporali iuxta qualitatem vſurarum, Iul. Clar. *d.* §. *Vſura ſub n* 6 *& in* §. *fin quaſt.*39. *ſub n.*2. Decian. *in d. c.*26. *n.*3. *verſ. & ideo*, Bald. Oſaſch *d. deciſ.* 17. *ſub n.*11. Petr Caball. *d. caſ.*188. *n.*1. vbi alios concordantes allegat, eandem opinionem tuetur, vt ſit mixti fori, And Fachin. *controuerſ. iur. l.*9. *cap.*30 poſtquam retulit illas opiniones.

Imò non ſolùm ad inſtantiam partis læſæ, ſeu ad

quærelam iudex ſæcularis procedit in crimine vſurarum, ſed etiam ex officio, etiam non præcedente infamia, vt teſtantur Dec. *in d.c.26. ſub n. 3. verſ. & poterit etiam*, & latius Lud. a Peg. *decif. 25. per totam*, vbi tamen diſtinguit plures caſus Petr. Cabal. *d.caſ.* 188. *num.* 4. Sed ego quidem nunquam in crimine procedi ex officio vidi, niſi aliquo modo fuerit iudici aperta via ad inquirendum, aut per quærelam, denunciationem, exceptionem, vel alium ſimilem modum à iure permiſſum, & approbatum.

Et vbi pœna per ſtatuta non eſt determinata, ibi erit pœna arbitraria vſurarius plectendus, Iul. Clar. *d. §. vſura, n.* 10 Lup. *in d. præf. ſub n.* 10. Peguer. *d. deciſ.* 10. *ſub n.* 18. & poterit etiam torqueri pro habenda veritate, Cabal. *vbi ſuprà num.* 156. Iul. Clar. *d. §. vſura, num.* 5. Decian. *d. c. 26. num. 3. verſ. & poterit etiam*, Petr. Caball. *d. caſ.* 188. *num.* 5. *&* 6. quod notandum, quia vidi plures in praxi ſuper hoc valde dubitari.

Idemque erit in aliis contractibus illicitis appellatis in Hiſpania, Moharras, & in Tuſchia, Stocchi, Barocchi, & Rittangoli, vt latè per Petr. Cabal. *d. caſ.* 188. *n.* 7. *& ſeq.* & in vrbe Stocchi, & Biſtocch. & Rompicolli, ſuper quibus diſpouit ſtatum vrbis, *lib.* 1. *c.* 153.

Simonia crimen dicitur merè Eccleſiaſticum, & ad iudicem Eccleſiaſticum ſpectat illius cognitio, Iul. Clar. § *Simonia, verſ. hoc crimen per gloſ. in fin. in cap. cum ſit generale de foro compet.* communiter receptam, vt teſtatur ibi Anan. *n.* 9. Farin. *q.* 8. *n.* 128. Dec. *in*
13 *tract. crim. tom.* 1. *p.* 26. *n.* 5. vbi hanc opinionem authoritatibus comprobat & reſponderet contrariis, ſed in vno caſu tantùm dicit, quod fortè iudex laicus poſſet punire laicum Simoniacum, vt ſi dediſſet pecuniam, vt ipſe vel eius filius aliquam dignitatem Eccleſiaſticam haberet, & tamen non fuerit electus, propter huiuſmodi conatum laicus poſſit per iudicem ſæcularem puniri.

14 *Periurium* eſt etiam crimen mixti fori, & poteſt puniri per vtramque iudicem Eccleſiaſticum, & ſæcularem, Anch. *conſ.* 196. *n.* 11. *verſ. quadam ſunt crimina*, Rom. *conſ.* 512. *n.* 11. *verſ. quod tertium*, vbi teſtatur de communi, Dec. *d. c.* 26. *ſub n.* 6. vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi, Card. Tuſch. *tom.* 5. *concluſ.* 263. *n.* 12. qui etiam teſtatur de communi.

15 *Iuramentum* eſt etiam mixti fori, vbicumque agitur de obſeruantia iuramenti, Felin. *in cap. cum ſit, num.* 6. *verſ. recepit*, *d. regula de foro compet.* & ibi Barbat. *num.* 190. *text. in cap. fin. de foro compet.* vbi communiter Doct. vt teſtatur Card. Tuſch. *d. concl.* 293. *n.* 13. qui concludunt, quod iuramentum addat forum foro, pro cuius declaratione, vide quæ latè poſuit Farin. *d. q.* 8. *n.* 141. *cum pluribus ſeqq.* Dec. *in d. c.* 26. *num.* 6. & latiſſimè Card. Tuſch. *in d. concl.* 293. *num.* 13. *cum pluribus ſeqq.*

16 *Matrimonij cauſa* ſiue alteratione tanquam ſpiritualis etiam inter laicos cognoſcitur per iudicem Eccleſiaſticum *cap. multorum*, 35. *q.* 9. *cap. auditis de præſcript. cap. accedentibus de exceſſibus Prælat.* Couar. *in epith. de ſponſ. c.* 8. *n.* 1. *& ſeqq.* §. 12. etiamſi agatur de tori ſeparatione ob adulterium, fornicationem, lepram, vel ob aliam cauſam, Rom. *ſing.* 664. vbi firmat hoc in iure eſſe clariſſimum, *per text. in cap. tua de procur.* Couar. *in epith. de ſponſ. c.* 7. §. 5. *n.* 8. nec principaliter, nec incidenter de cauſa matrimonij iudex laicus cognoſcit, Dec. *in c.* 2. *n.* 24. *de iudic. in cap. & ſi Clerici, n.* 25. *eod. tit.* Couar. *in d. epith. de ſponſal. c.* 3. §. 1. *n.* 4. vbi etiam ſubdit, etiamſi laicus vti ab Eccleſiaſtico delegatus de temporali cauſa cognoſcat, non poterit tamen cauſam incidenter expedire ſi ea ad legitimationem matrimonij ſpectat, Farin. *in q.* 8. *num.* 149.

Niſi tamen eſſet quæſtio facti, puta an quis ſit natus ex tali matrimonio, vel an mulier ſit deſponſata, vel non & ſic ſuper incidenti factum reſpiciente, iudex ſæcularis cognoſcere poterit, Couar. *in epith. de ſponſ. c.* 8. §. 12. *n.* 3. Villalob. *in comm. opin. in verbo iudex*, *n.* 107. Arnal. Alber. *in tract. de cognoſc. aſſert. Cathol. & hæret. q.* 25. *n.* 52. *& ſeqq.* & præſertim *in q.* 25. *n.* 12. firmat. quod criminaliter agitur Farin. *d. q.* 8. *n.* 150. vbi ponit aliam limitationem, quam non refero, quia illam veram non reputo, ſed Ant. à Gail. *de Luſit.* 89. refert fuiſſe remiſſam cauſam ſuper validitate diſpenſationis ad iudicem Eccleſiaſticum, ac & ſuper lucro dotis ex dicto matrimonio reſultante Vinc. de Franch. *deciſ.* 512. *per tot. p.* 3. dicit, quod ſi contingat diſputari ſuper aliquo emergenti reſpiciente validitatem matrimonij, vel profeſſionis, vel ſeparationis tori, vt eius cognitio remittatur ad iudicem Eccleſiaſticum, & ſuperſedeat in cauſa principali, & expectetur reſolutio dicti emergentis, & ſecundùm illam deinde iudex ſæcularis omninò pronunciet, & ſi adeſſet, res iudicata in ſententia iudicis Eccleſiaſtici, & allegatur coram iudice laico omnino illam admittere debet *per text. in cap. fin. de except. in* 6.

Laicus delinquens vna cum Clerico ratione connexitatis punitur per iudicem Eccleſiaſticum, & quia priuilegiatus & magis dignus trahit ad ſe non priuilegiatum & minus dignum, Marant. *de ord. iudic. c.* 4. *diſtinct* 11. *n.* 2. Pariſ. *conſ.* 114. *n.* 2. *lib.* 4. Card. Alban. *conſ.* 13. *n* 6. Menoch. *de arbitr. caſ.* 371 *n.* 13. vbi de magis communi, & alij relati per Farin. *q.* 8. *num.* 151. Card. Tuſch. *tom.* 5. *concl* 29. *n.* 28. vbi alios allegat, & teſtatur de communi, Petr. Caleſ. *ct conſ.* 101 *n.* 2. *& ſeqq. tom* 1. *crimin. diuerſ* Mar. Ant. Marcerat. *lib.* 3. *reſol.* 48. *num.* 4. *& ſeqq.* Alex. Trentacinq. *conſ.* 12. *num.* 12. *vol.* 2. 17

Contrariam opinionem, vt etiam iſto caſu iudex laicus cognoſcere poſſit de cauſa laici complicis cum Clerico, tenent Crau. *conſ.* 232. vbi reſpondet contrariis, Couar. *var. qq. c.* 34. *n.* 1. Vrſil ad Afflict. *deciſ.* 211. *n* 6. *& ſeqq* Oſaſc. *deciſ.* 103. *n.* 10. Rebuff. *in auth. Habita, priuil.* 106. *C. ne fil. pro patre*, vbi teſtatur de magis recepta in praxi opinione, Iul. Clar. §. *fin. q.* 36 *verſ. euenit plerumque*, Ant. Gom. *tit. de delict. c.* 10. *num.* 6. Stephan. Lambert. *de contract. vxor gloſſ fin n.* 2. 4. Farin. *d q.* 8. *n.* 151 *verſ. contrarium*, vbi alios allegat, & teſtatur de magis in pract. recepta communi opinione, & ibi latè reſpondet contrarius, & ibi concludit iſtum laicum poſſe ab vtroque iudice puniri. Eandem opinionem tuetur Andr. Fachin. *contron. iur. lib.* 9. *c.* 21 vbi etiam contrariis reſpondet Vinc. de Franch. *deciſ.* 4. 9. vbi latè Capic. *deciſ.* 173. vbi teſtatur ita fuiſſe per Concil. Neap. obſeruatum, Alex. Trentacinq. *conſ.* 12. *n.* 12. *in fin vol.* 2. vbi refert, quod quoad laicos alia opinio habet difficultatem, licet quandoque etiam quoad laicos ſeruetur, teſte Foller. *in pract. crim. p.* 1. 2. *part. cap. audientur excuſatores, n.* 79. Quoniam pro iſta contraria opinione facit, quod plures inquiſiti de eodem delicto quilibet debeat per iudicem ſuum puniri, adde latè tradita per hoc. Vide Franc. *in d. deciſ.* 426 Menoch. *d. caſ.* 371. *n.* 3. *in fine.* teſtatur, quod iudices laici vix obſeruant ſupra allegatam magis communé opinioné, licet eſſet obſeruanda, ne contingentia diuidantur, vbi per totum caſum declarat quando, & in quibus caſibus contingentia cauſæ diuidi poſſit.

Vel ſaltem iudex laicus iſto caſu procederet contra ſæcularem, quando pœna ſanguinis eſſet imponenda, vel quando non eſſet ab Eccleſi. ſufficienter punitus, vel ſi materia eſſet diuidenda, vel quando ad fauorem tertij allegaretur, vt poſt Boſſ. *in tit. de foro comp. n.* 147. Socin. *in c.* 1. *n.* 30. *verſ. ſed aduerte de mutua petit.* & Felin. *in c.* 1. *n.* 9. *circa fin. de præſcript.* Card. Tuſch. *in d. concl.* 293. *n.* 39. 18

Laicus

19 Laicus offendens alium laicum in eccleſia punitur per iudicem ſecularem, & non per eccleſiaſticum, ſecundum Bart. *in l. ſi cui. §. fin. num. 3. de accuſat.* Roland. *conſil. 24. num. 5 lib. 1.* Doct. *in l. ſi quis in hoc genus. C. de epiſ. & cleric.* & præcipue Caſtr. *num. 3* Franc. March. *deciſ. 989 num. 2. lib. 1.* Iul. Caſtr. *§. fin. q. n. 17.* vbi de magis communi Decian. *in tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 27. num. 34 & c. 16. n. 12. & c. 140. n. 15. lib. 9. to. 2.* vbi reddit rationem Canalc. *de Brac. reg. p. 1. num. 75. 98. 99.* Farinac. *q. 25. ſub n. 61.* Menoch. *conſ. 100 n. 27. lib. 10.* Cardin. Tuſch. *tom. 5. concl. 293. num. 26.* latiſſimè Petr. Caball. *in queſt crim caſ. 194. num. 2.* vbi infinitos alios cumulauit, ſed Card. Tuſch. *tom. 4 concl. 59. n. 8. & ſeqq.* latiſſimè impugnat opinionem Bart. & Iul. Clar. vt iudex eccleſiaſticus poſſit punire delinquentes non ſolum pœnis ſpiritualibus, ſed etiam temporalibus, & hanc ſuam opinionem ſuſtinet, & rationibus, doctorum auctoritatibus communi opinione ſcribentium & in ſpecie de communi teſtatur *ſub num. 17.* idem voluit Cabal. *d. caſ. 194. n. 11.* vbi alios allegat, vt poſſit punire laicos delinquentes in eccleſia etiam pœna pecuniaria, Cavalc. *de brach. reg. p. 1. n. 75. circa finem,* vbi etiam decidit; quod Archiepiſcopus cognoſcit de delictis commiſſis per Clericos non regulares, & Nuncius Apoſtolicus cognoſcit contra clericos regulares & quod epiſcopus puniat laicos etiam pœnis temporalibus de veriori opinione teſtatur Prax. Archiepiſc. Neap. *c. 13. num. 3.* vt diſi ſupra *c. 8. num. 28.*

20 Idemque erit quando laicus offendit clericum in eccleſia, vt puniatur per iudicem ſæcularem colligitur ex *text. in d. l. ſi quis in hoc genus verſ. ſine ſacerdotibus, ſine alicui loco Religioſo regetur iniuria aliqua præſens & c.* Menoc. *in d. conſ. 100. ſub n. 27.* Theſaur. *deciſ. 224. num. 2. & ſeq.* Angel. *de maleſic. in verb. in Scalis ſancti Petronij, n. 1.* Card. Tuſch. *tom. 5. concl. 293. n. 17.* Petr. Caball. *in d. caſ. 194. num 9, & in fine* teſtatur, quod pluries ipſe obſeruauit, & quod numquam fuit impeditus à iudice eccleſiaſtico, vide Caualc. *d. p. 1. n. 75.* vbi bene loquitur Scacc. *de iudic. lib. 1. c. 18. num. 13.*

Quæ opiniones Bartol. & ſequacium procedunt, quando delictum, prout ſunt termini propoſiti, eſt ſæculare, ſecus ſi delictum eſſet merè eccleſiaſticum, quia in eo iudex ſæcularis non intromittit, & cũ in propoſito laicus offendens Clericum, vel alium laicum in eccleſia dicatur committere vltra crimen principale etiam ſacrilegium ratione perſonæ, vel loci vterque iudex poterit punire, ſæcularis, & iudex eccleſiaſticus & ſic vterque punit, vnus in pœnis temporalibus, alter in pœnis ſpiritualibus, Iul. Clar. *§. fin. q. 36. ſub num. 47.* Amod. Inſt. inſignis officialis conciuis meus *in tract. de ſindic. num. 179.* Dec. *in d. c. 27. n. 1. & ſub num. 22.* dicit eſſe delictum mixti fori, & idem firmat Guid. Pap. *dec. 56. num. 2. & ſeq.* Farinac. *q. 28 num. 62.* vbi alios allegat & latiſſimè, qui alios etiam concordantes cumulauit, Per. Caball. *in d. caſ. 194. num. 5. cum plur. ſeqq. & n. 10, & ſeq.* Caualc. *d. p. 1. n. 75.* Card. Tuſch. *d. concl. 293. n. 22.* vbi de communi, qui omnes conueniunt, quod ſit delictum mixti fori, & ratione ſacrilegij iudex eccleſiaſticus procedat contra delinquentes, ſed contra Bart. & eius ſequaces, vt ſupra diſi, in delictis etiam ſæcularibus commiſſis per laicos in eccleſia, iudex eccleſiaſticus poterit eos punire etiam pœnis temporalibus ſecundum communem opinionem atteſtatam per Card. Tuſch. & per Doct. adductos per Pet. Caballi. in locis ſupra adductis, & Scacc. *d. cap. 17 num. 13.* etiam firmat, quod iudex eccleſiaſticus habet in iſtis delictis iuriſdictionem priuatiuam quo ad iudices laicos, ſed non laici quoad eccleſiaſticos, qui poſſunt procedere ad pœnas ſpirituales.

21 Bene verum eſt, quod licet iudex ſæcularis etiam ſi in præfatis caſibus procedere poſſit contra delinquentem in eccleſia, non poteſt talem delinquentẽ ab ea extrahere, ſed illum petere ab Epiſcopo, qui delinquentem capiat, & ſibi tradat, Rol. *conſ. 24. num. 15. l. 2.* Dec. *lib. 4. c. 7. ſub num. 34. in. 4. limit.* Petr. Caball. *in d. conſ. 194. num. 12.* de quo dicam latè infra in materia Bullæ Greg. XIV.

Idemque erit dicendum in illis, qui violant immunitatem eccleſiaſticam, ſiue extrahendo res, vel perſonas, vel alia ſimilia faciendo, ſiue extra eccleſiam infra immunitatem eccleſiæ per triginta, vel quadraginta paſſus, vt delictum dicatur mixti fori, & vterque procedat, de quo tamen vide late Card. Tuſch. *in d. concl. 293. n. 11.* vbi alios Doct. loquentes de iſta materia cumulauit Dec. *in d. c. 26. n. 23.* & derobantes eccleſias etiam puniuntur per vtrumque iudicem, Dec. *in d. cap. 26. n. 20.* 22

Aſſaſſinij crimen dicitur etiam mixti fori *cap. 1. de homicid. in 6.* vbi notant omnes vt teſtatur Dec. *in d. c. 26. num. 17.* & quid in clerico aſſaſſinium committente, diſi ſupra cap.... 23

Delictum commiſſum in confinio Territoriorum, ſi percipi non poſſit, cuius Territorio ille locus ſubiaceat, & Territoria contendant inter iudicẽ eccleſiaſticum, & ſæcularem, vterque iudex poterit cognoſcere de illo delicto, Dec. *in d. c. 26. n. 18.* Caualc. *de Brac. reg. p. 4. num. 250.* & late idem Dec. *lic. 4. c. 17. num. 16.* vbi infert in propoſito ad multas quæſtiones, & idem Caualc *part. 1. num. 197.* dicit, quod illa iuriſdictio præualet verſus quam occiſus faciem vertit, & caput habet, quia ibi præſumitur factum delictũ, vel homicidiũ. 24

Stuprum eſt mixti fori, Menoch. *caſ. 288. n. 21. & ſeq. in addit.* vbi dicit quod iudex eccleſiaſticus arbitratur dotem conſtituendam à clerico ſtupratore, ſæcularis à laico ſtupratore: ſed alij diſtinguunt, quod *violentum* ſtuprum cognoſcatur à iudice laico, *voluntarium* ſi mixti fori. Theſaur. *deciſ. 148. num. 14.* Alij autem tradunt, quod ſi ſtuprum habeat adulterium annexum, quia ſtuprator ſit vxoratus, ſit mixti fori; Alij autem tradunt, quod de ſtupro commiſſo à clerico iudex eccleſiaſticus cognoſcat, & comiſſo à laico ſæcularis cognoſcat, vt eſt videre per Doctores adductos per Modern. Rom. *q. 147. n. 53.* 25

Duas ducens vxores, eius cognitio ſpectat ad ſancti officij inquiſitores, Arnal. Alber. *in tractat. de agnoſc. aſſert. Cath. q. 23. per totam,* & præcipue *ſub n. 64.* Scacc. *d. c. 22. num. 55.* vbi alios allegat *lib. 1. de iudic.* Secus ſi iſta qualitas hæreſis nõ adeſſet, quia iam apparet quod ita fuerit factum potius ex cõcupiſcentia, quam quod malè ſentiant de fide, & tunc cognitio iſtius delicti erit mixti fori, & inter iſtos iudices erit locus præuentioni. Arnal. *in loco citato ſub num. 74. & ſeqq.* Farin. *d. q. 8. n. 127. verſ. amplia hanc iudex laicus procedens contra accuſatum vel inquiſitum,* quod quas habeat vxores & neget inquiſitus eas eſſe ſuas vxores, an ſuper matrimonio earum poſſit teſtes recipere. Ange. *de malef. in verb. che hai adulterato, num. 59.* dicit, quod ſic, licet aliqui contra tenuerint, vt refert Dec. *in d. tra. crim. c. 26. n. 16. l. 4. to. 1.* 26

Primo limita, & intellige in crimine hæreſis, in quo iudex eccleſiaſticus, & non ſæcularis inter alios erit iudex competens, Siman. *in Enchir. Iudic. Viol. Relig. tit. 6. & tit. 66.* Feder. de Sen *conſ. 15. vol. 2.* Cundiſalu. *in tr. de heret. c. 15.* Farin. *d. q. 8. n. 117.* Iul. Clar. *in §. hæreſis verſ. hoc crimen.* Decian. *in tract. crimin. tom. 1. lib. 4. c. 16 num. 4.* 27

Et plures ſunt ſpecies iudicum in cauſa hæreſis, primò ſunt ordinarij, ſecundo delegati à lege, tertio delegati à Sede Apoſtolica, & quarto delegati ab Epiſcopo, vt de ſingulis poſt canoniſt. & alios, quos allegat, tradit Decian. *in d. c. 26. ſub n. 4. ſub verſ. aduertendum, & verſ. ſeq.*

Et ſequuta declaratione per inquiſitores, ſi reus fuerit traditus Curiæ ſæculari puniendus, iudex ſæcu-

laris non cauſam ſecundum canoniſtas, quidquid dixerint Doct. iuris Ciuilis diſpoſitionem ſequentes. late Felin, *in c. ad abſoluendū de heret per text. in c. vt inquiſitionis, §. prohibemus de her. in 6.* Carter, *in pract. crim. in tract. de heret. num. 63.* Dec. *in tract. crim d. c. 26. num 4. ſub verb. ſed difficultas verſ. contrarium tamen,* Iul. Clar. *§. fin. q. 96. n. 7.* & dicam in *in vltim. defenſion. c. 4.*

28 Secundo limita in cauſis ſpiritualibus & eccleſiaſticis, in quibus ſolus iudex eccleſiaſticus, tam principaliter quam incidenter eſt iudex etiam inter laicos, *c. tuam de ordin. cogn. capitulo lator, qui fil. ſint leg.* & eſt communis opinio, vt per Viu. *comm opinio l. 1. in verb. iudex,* & concordat Bulla Pij IV. *de non admittenda ap.* Farin. *q. 8. n 116 & ſub. n. 18 & ſeq.* declarat. quæ dicantur cauſæ ſpirituales, & Abb. *in c. cum ſit generale, n. 30. & ſeq. de for. compet.*

29 † Declara, etiam quando crimina dicantur merè eccleſiaſtica, quæ mere ſæcularia, quæ mixta.

30 Tertio limita, vt periurium, ſacrilegium, & adulterium, & ſimilia ſint mixti fori, & poſſint puniri per iudicem ſæcularem, quando ſunt commiſſa per laicum, ſecus ſi per clericum, quia tunc ad ſolum iudicem eccleſiaſticum ſpectat eorum cognitio, Guid. Pap *deciſ. 178.* Card. Tuſc. *to 5. concl. 29. n. 43.* & quod Periurium ſi mixti fori, poſt Archid. & Guid. Pap. Marc. Ant. Macerat. *lib. 2. reſol. 63. caſu 7. in fine.*

31 Quarto limita, quod licet adulterium, & fornicatio ſint mixti fori tamen concubina, vel fornicaria Clerici non pôteſt per ſæcularem iudicem puniri, niſi ſit publicum, quia hoc eſſet infamare Clericum, & ratione ſcandali non eſt licitum ſæculari hoc facere, Auchar. *conſil 194. num. 4. & ſeq.* Iul. Clar. *§. final q. 37.* vbi de communi Card. Tuſch *tom. 5. concl. 291. num. 44.* vbi

32 † poſt Anch *d. conſil. 196. num. 7 & ſeq.* dicit quod ad querelam iudex ſæcularis poterit punire dictam fornicariam, vel concubinam clerici, licet delictum non fuerit notorium.

33 Quinto limita, & intellige de caſibus mixti fori, in quibus iudex eccleſiaſticus poteſt procedere contra laicum, non poteſt illum in carcerem conijcere, neque capi facere perſonaliter, neque eum punire, ſed tantum poteſt contra eum procedere per cenſuras, vt tradunt aliqui Doct. relati per Iul. Clar. *in q. 36. num.* 8. & ibi teſtatur quod ita Mediolani obſeruatur, & late Dec. *in tract. crim. lib. 4. tom 1. c. 26. num 15.*

Niſi iudex eccleſiaſticus aliter præſcripſerit, vt poſſit laicos carcerare, vel punire, quia talis conſuetudo teneret, vt per Iul Clar. *in d. §. fin q. 36. num. 8. in fi.* Dec *in d. c. 26 num. 15. in fin.* poſt alios quos allegat Scac. *de iud. lib. 1. c. 12. num. 80. in fine.*

Sed contrariam opinionem tenent alij Doct. relati per Iul. Clar. *d q. 37. ſub. n 8.* vt iudex eccleſiaſticus puniat, & carceret laicos in criminibus mixti fori aliter quam per cenſuras, Couarr. *pract q. 10. num.* 2 vbi alios allegat plenius Barbat. inter *conſil. crim tom. 1. conſ. 93. n. 11. & ſeqq.* & ibi tollit contraria, & quatenus præſcripſerit ſine dubio dictos laicos carcerat, & punit, vt de communi teſtatur Iul. Clar. *in q. 36 ſub num.* 8. ſed talis præſcriptio non requiritur, cum hoc poſſint iudices eccleſiaſtici facere de iure communi, vt fuit obtentum Medionali tempore fel. record. Sancti Caroli Cardinalis Borromæi, vt refert Card. Tuſch *d. concl. 291. n. 41. 42.* latiſſimè Petr. Caball. *in q̄ crim. caſ. 194 n. 7. & ſeq.* vbi concordantes allegat Card Tuſc. *in litt. I, tom. 4. concl. 59. n. 8. & ſeqq.* Prax. Archiep. Neap, *cap. 13. num. 3.* vbi de veriori, & dixi *ſupra in c. 9. num. 28.*

34 Sexto limita, & intellige, vt Clericus falſum dicens coram iudice criminali, vel ciuili ſæculari, non poteſt puniri per ipſum ſæcularem, Dec. *d. c. 26. num. 21.* Iul. Clar. *§. fi, q. 38. num. 13. verſiculo tertia fuit opinio,* vbi de communi, vt non poſſit illum punire, neque pœna corporali, neque pecuniaria, vbi tenet, quod poterit cognoſcere de cauſa falſitatis non ad effectum clericum puniendi, ſed expediendi cauſam; & quod non poſſit puniri à iudice laico, latè poſt alios, quos allegat Petr. Caball. *caſu. 161. per totam.* Caualc. *de Brac. reg. p. 2. num. 125.* ſicut non poteſt puniri clericus per laicum de delicto commiſſo ante clericatum, late Petr. Caball. *caſ. 50. per totum, cent. 3.* vbi concordantes cumulauit, & quod iudex laicus non poſſit punire clericum falſum deponente coram ipſo de veriori communiori ſententia teſtatur And Fachin. *contr. iur. lib. 9. c. 27.* vbi etiam contrariis reſpondet, imo ſi patiantur clerici puniri à iudice laico, & priuilegium non allegent, debent per iudicem eccleſiaſticum puniri pœna arbitraria, Bald *in l. 1. in fin. C. de indic. vid. tollend* Follet. *in pract. in verb. audiantur excuſatores. num. 38* Prax Archiepiſc. Neapolit. *c. 6. n. 8.* Cabal. *caſ. 212. n. 9 & ſeq. cent. 3.*

Sed è contra iudex eccleſiaſticus poterit punire falſum laicum deponentem coram eo, licet locus ſit præuentioni inter iudicem laicum, & eccleſiaſticum, Iul. Clar, *d q. 38. n. 14.* vbi refert, quod ita alias fuit iudicatum teſte Affl. *dec. 219.* ſed iudex eccleſiaſticus non poterit illum punire poſt ſententiam latam in cauſa principali, Vrſil ad Affl. *in d. deciſ. 219.* & alij relati per 35
Baiard. *in d. q. 30. n. 38.*

Septimo limita, & intellige, quod iudex eccleſiaſticus in punitione iſtorum criminum mixti fori obſeruabit iura canonica, & iudex laicus iura ciuilia, ex traditis per Anch. *in d. c. ea quæ num. 38. de reg. iur. in 6.* 36
Decian. *in c. 26 n. 24*

Octauò limita, ſi laicus immiſerit rixam in bonis eccleſiaſticis, non poterit puniri per iudicem laicum, ſed per eccleſiaſticum, vt conſuluit Pet. de Surp. *conſ.* 37
304. per tot. vol. 1.

Condemnatus autem, vel abſolutus ab vno iudice in iſtis criminibus mixti fori, an poſſit puniri per alterū, late Iul. Clar. *§ fin. q. 57.* Card. Tuſch *tom. 5. concl. 293. n. 46, & ſeq.* latè, Scacc. *de iud lib. 1. c. 11. num. 81. & ſeqq.* Farinac. *quaeſt 4. fere per totam,* de quo dicam late *infra in defenſ. 2. c. 7. & defenſ. 36. cap. 11.*

CAPVT XII.

Iudex criminalis, quando cognoſcat de cauſa ciuili,

SVMMARIVM.

1 *Iudex criminalis non cognoſcit de actione ciuili.*
2 *Etiam ſi fuerit in eum ex conſenſu partium prorogata iuriſdictio.*
3 *Etiam ſi in cauſa fuerit ciuiliter intentata.*
4 *Iudex criminalis cognoſcit de actione ciuili, nō principaliter, ſed bene incidenter.*
5 *Quaeſtio, quæ dicatur incidens, vel emergens remiſſiue.*
6 *Iudex criminalis condemnat criminaliter furem, & etiam ad reſtitutionem rerum ablatarum.*
7 *Iudex criminalis condemnat incidenter ſuper actione ciuili, ſiue procedat per accuſationem, ſiue ex officio.*
8 *Contrariam opinionem tenent ibi Doct.*
9 *Iudex criminalis condemnat incidenter ad intereſſe ciuile, etiam ſi per partem petitum non fuerit.*
10 *Contrariam opinionem tenent ibi Doct.*
11 *Iudex criminalis ſi incidenter non condemnat ad intereſſe ciuile tenetur de ſuo.*
12 *Item peccat mortaliter.*

13 *Iudex criminalis cognoſcens de amotione termini, poteſt etiam cognoſcere de finibus.*

14 *Iudex criminalis cognoſcens de falſitate teſtium, poteſt etiam retractare ſententiam latam occaſione falſorum teſtium.*

15 *Iudex criminalis poteſt cognoſcere de actione ciuili quandocumque ante ſententiam, ſi pars ſuper hoc inſtiterit.*

16 *Fur punitus de furto non debet relaxari à carceribus niſi parti ſatisfecerit.*

17 *Iudex criminalis cognoſcit de cauſa ciuili incidenter, licet ſuper crimine non fuerit lata ſententia.*

18 *Iudex criminalis poteſt annullare actum, licet non condemnet notarium, vel partem criminaliter; quia annullare actum eſt irrogare pœnam.*

19 *Farinac impugnatur, & defenditur deciſio Rotæ Romanæ, vt iudex criminalis poſſit annullare inſtrumentum, licet abſoluat notarium, & ibi reſpondetur motiuis factis per Farinac.*

20 *Declaratio per Authorem data ad dictam deciſ. Rotæ Romanæ.*

21 *Iudex criminalis non cognoſcit incidenter de intereſſe ciuili quando reus non eſt confeſſus ore proprio ſed condemnatus in contumaciam, vel conuictus per teſtes.*

22 *Contrariam opinionem quando eſt condemnatus in contumaciam tenent ibi Doct.*

23 *Pœna impoſita ab eadem lege, vel ſtatuto poteſt infligi per iudicem ſuper intereſſe ciuili etiam contra contumacem.*

24 *Conuictus per teſtes poteſt etiam per iudicem criminalem condemnari ſuper intereſſe ciuili.*

25 *Iudex criminalis an condemnare poſſit ſuper intereſſe ciuili condemnatum ex præſumptionibus.*

1 DEfenſor autem carcerati inuigilare debet, quod iudex criminalis cognoſcens de crimine non ſe immiſceat de intereſſe, vel actione ciuili *per text. in l. ſolemus §. latrunculator. ff. de iudic.* Ang. *de Malefic. in verbo per iudicem maleficiorum, n.* 1. Farinac. *q.* 1. *n.* 62. Petr. Caball. *in q. crim. caſ.* 81. *n.* 1. vbi firmat, quod ita notant omnes, Alex. Gambar. Imolen. inter conſ. Farinac. *conſ.* 40. *num.* 27. vbi concordantes allegat, & firmat, quod proceſſus factus per iudicem delegatum ad cauſas criminales ſuper intereſſe ciuili ſit nullus, ad latiſſimè tradita per Vant. *in tit. de nullit. ex defect. iuriſd. deleg. per totum.*

Quæ concluſio eſt vera, etiamſi iuriſdictio fuerit
2 prorogata in iudicem criminalem ex conſenſu partium, vt non poſſit cognoſcere de cauſa ciuili, Ang. *de malefic. in d. verbo per iudicem maleficij n.* 1. Farinac. *d. q.* 1. *num.* 62. † Ac etiam in cauſis criminalibus ciuili-
3 ter tantum intentatis, vt non ſit iudex criminalis competens, Rota *deciſ.* 19. *tit. de iudic. in antiq.* Felyn. *in c. inuenimus, n.* 11. *de accuſ.* quos refert & ſequitur Menoch. *de arbitr. q.* 82. *num.* 1. *ſeqq. lib.* 1. & Farinac. *d. q.* 1. *num.* 12. *in fin.*

4 Quod Doctores admittunt, vt iudex criminalis non poſſit cognoſcere de cauſa, vel intereſſe ciuili principaliter, ſed bene incidenter poterit, de ciuili deſcendente ex eodem facto, de quo criminaliter cognoſcit ratione connexitatis cognoſcere, Boſſ. *in tit. de for. compet. num.* 121. Menoch. *de Arbitr. q.* 91. *num.* 8 *& q.* 82. *n.* 10. *& ſeqq. lib.* 1. *& in tract. de retinend. poſſ. remed.* 3. *n.* 552. *& ſeqq.* Farin. *q.* 1. *num.* 63. Vant. *de nullit. ex defect. iuriſd. ordin. ſub num.* 47. vbi de communi, & alios allegat Baiard. ad Iul. Clar. *q.* 2. *num.* 9. *in fine*, late Petr. Caball. *in q. crim. caſ.* 82. *nu.* 2. *& ſeqq. & ſub num.* 7. ponit hoc dictum pro concluſione, Caual. *de brac. reg. p.* 4. *n.* 229. *verſ. quamuis*. Sed in iudice habente brachium regium, ac in iudice ordinario habente vtramque cognitionem cauſæ ciuilis, vel criminalis principaliter permittitur cognitio cauſæ ciuilis etiam quod pronunciaret ſuper delicto quando adeſſet appoſita clauſula in querela ſuper quibus omnibus, & ſingulis principaliter, & de per ſe, Cauale. *d. p.* 4. *ſub num.* 288. *verſ. at in iudic. noſtro*, vbi teſtatur, quod ita ſeruatur Florentiæ, & ibi adducit doct. ſcribentes de dicta clauſula.

Quæ dicatur, quæſtio incidens, vel emergens tradit Menoch. *de arbit.* 45. *lib.* 1. 5

Hinc infertur, quod iudex poteſt furem ad pœnam delicti criminaliter, & ad reſtitutionem rerum 6
ablatarum, nec non ad damna. & intereſſe in ſimul incidenter condemnare, Bart. *in l. interdum §. qui furem num.* 4 *ff. de public. iudic.* Farin. *q.* 1. *num.* 64 vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi Honded. *conſ.* 90. *n.* 52. *vol.* 2. Petr. Caball. *d. caſ.* 82 *n.* 3. qui etiam alios allegat.

Primo amplia, vt hoc procedat ſiue iudex procedat 7
ad querelam partis, ſiue ex officio, vt poſſit reum condemnare ad damna. & intereſſe, ac ad rei reſtitutionem, Rol. 30. *num.* 7. *vol.* 2 poſt Ang. Cyn. Ruin. & alios quos allegat, & ſequitur Farinac. *q.* 1. *n.* 64. *in fi.* Crauett. *conſ.* 53. *n.* 3. *verſ. quod procedit. col.* 1. Iul Clar. *d. §. q.* 2. *n.* 7. Petr. Caball. *in q. crim. caſ.* 82. *n.* 4. *& ſeqq.* Capel. Tholoſan. *q.* 22.

Contrariam opinionem tenet Petr. de Surd. *conſ.* 8
266 *n.* 18. *& ſeqq vol.* 2. vbi adducit alios Doctores tenentes contra opinionem Crauett. & teſtatur hanc eſſe communem opinionem. Sed Capel. Tholoſan. *quæſt.* 22. videtur diſtinguere inter iudicem iuris poli, & iuris fori, vt primus poſſit, ſecus ſecundus, iure fori, & arbitror, quod ſit bona declaratio.

Secundo amplia, vt procedat ſi procedatur per viã 9
accuſationis, ſed à parte non fuerit petitum condemnari ad intereſſe ciuile, adhuc iudex poterit ſuper dicto intereſſe ciuili pronunciare, vt poſt Ant. Sola *in comment. Conſt. Sabaud. in in verb. vt nemo inuitus accuſari, n.* 2 *f.* 170. Baiard. ad Iul. Clar. *q.* 2. *n.* 7. *in fi.* Pet. Cabal. in *d. caſ.* 82. *n.* 4. *&* 10. per Crauet. *conſ.* 14. *in* 1. *dub. conſ.* 53 *n.* 2. *& conſ.* 58. *ſub n.* 2. Idem Baiard. *q.* 93. *n.* 3. *verſ. item adde*, vbi ſubdit, *licet hodie iudices obliuiſcantur.*

Contrariam opinionem tenet Petr. de Surd. *in d. conſ.* 266. *n.* 18. *& ſeqq.* vbi etiam teſtatur contra Crau. 10
extare communem opinionem, & ibi adducit Doct. tenentes hanc opinionem contrariam, qui volunt, vt pars omnino petat reum condemnari ad rei reſtitutionem, vel ad damna, & intereſſe, vt iudex ſuper eo pronunciare poſſit, & ante eum alios concordantes allegando tenet Farinac. *d. q.* 1. *n.* 67.

Tertiò amplia, vt in tantum iudex teneatur con- 11
demnare reum ad intereſſe ciuile, vel ad reſtitutionem rerum ablatarum, ac ad damna, & intereſſe, vt ſi hoc neglexerit, teneatur de ſuo inſolidum parti, Crauet. *d. conſ.* 53. *n.* 2. Baiard. ad Iul. Clar. *in d. q.* 2. *n.* 7. *in princ.* Petr. Caball *d. caſ* 82 *num* 6. vbi alios allegat, & in ſpecie *deciſ. Tholoſ.* 22. *in princ.* & ibi Auff. *in add. num.* 4.

Quartò amplia, vt in tantum teneatur iudex 12
criminalis pronunciare ſuper intereſſe ciuili, vt ſi hoc non faciat, peccet mortaliter, Scot. *in* 4. *lib. ſentent. diſt.* 15. *q.* 2. quem ſequitur Nauar. in Manuali *c.* 17. *n* 136. Baiar. *d. q.* 2. *num.* 8. vbi teſtatur opinionem Scoti eſſe communiter receptam.

Quintò amplia, vt iudex criminalis cognoſcens de amotione terminorum poſſit etiã cognoſcere de fi- 13
nibus, *l.* 4. *§. ſi dicetur, ff. de re iud.* Petr. Caball. *d. caſ.* 82. *num.* 8.

Sextò amplia, quod ſi quis accuſet aliquem de productione falſorum teſtium poſſit coram eodem iu- 14
dice cumulare iudicium ciuile, & petere quod retractetur ſententia prætextu ipſorum falſorum teſtium lata, vt notat Alex. poſt Imol. *in l. Diuus not. ub. vlt. ff. de re iud.* quem ſequuntur Socin. *in conſil.* 60. *numer.* 2. *lib.* 4.

Digitized by Google

*lib.*4.Crauet.*conſ.*14.*ſub n.*2.*conſ.*58.*ſub n.*2.Petr. Caball *in caſ.*82.*n.*9.*& ſeqq.*

15 Septimò amplia, vt pars, quæ paſſa fuit damna, & intereſſe, poſſit inſtare, vt ſuper eis pronuncietur incidenter quandocunque ante ſententiam etiam publicatis atteſtationibus, tam pro parte Fiſci, quàm pro parte rei inquiſiti, ſaltem quando ex eiſdem actis iuſtitiam ſibi adminiſtrari petit, Crauet.*conſ.*14.*ſub n.*3. vbi late, quem refert, & ſequitur Petr. Caball *in d.caſ.*82.*n.*12. vbi teſtatur ita in contingentia facti fuiſſe obſeruatum, & coram iudice ſupremæ auctoritatis poteſt inſtari, vt procedat etiam ſuper intereſſe ciuili Canalc.*de Brach.reg part.*4.*n.*288.*verſ.quamuis qui loquitur in iudice habent brachium regium*, & idem dicit eſſe in ordinario, ſi petatur iudicari cum clauſula, *ſuper quibus omnibus, & ſingulis principaliter, & de per ſe, vel ſi tam coniunctim, quam diuiſim dummodo fuerit capax iuriſd. criminalis.*

16 Octauò amplia, vt ſi fur fuerit fuſtigatus, vel punitus pro furto, & condemnatus ad reſtitutionem Bonorum ablatorum, vt non ſit per iudicem relaxandus donec furtum rediderit, Auft. ad Capel. Tholoſan *q.*22.*n.*3. Petr Caball *d.caſ.*82.*n.*7 vbi admonet cuſtodes carcerum, ne talem ſic condemnatum, & punitum relaxent, niſi prius ſit ſatisfactum Fiſco, & parti. Quid ſi fuerit inſtitutum per fiſcum, & ſententia exequatur, non facta reſtitutione, vide late eundem Petr. Caball.*caſ.*146.*per tot.in qq.crim.*

17 Nonò amplia vt iudex criminalis poſſit cognoſcere de cauſa ciuili incidenter, licet aliter de crimine non conſtet, nec ſuper eo ſententia fuerit lata, & ſi ciuiliter accuſatus fuerit condemnatus, talis ſententia erit valida, vt poſt Sim de Druſ. *conſ.*49. *n.*2 *vol.*1.*conſ.diuerſ.in paruis*, & Menoch. *de retin. poſſeſſ. remed.*3.*num.*549. Baiard.ad Iul Clar.*q.*3 *num.*9. *verſ. item adde.*

18 Decimò amplia, vt iudex criminalis poſſit annullare inſtrumentum abſque eo, quod condemnet notarium, vel alium de falſitate, cum annullare actum dicatur, pœna inflictio, *text.in l.turpia*, & ibi Doct. præcipue Alex.*in* 1.*notab.* & Iaſ.*n.*1 *ff.de leg.*1.*l.ſenatus ff.de contra.empt.* Iaſ.*in l.cognoſcentes in* 1.*lect n.*18.*& ſeqq.de cond.* vbi late Alciat *reſponſ.*-.*n.*2 .*lib.*2.Rim. iun.*conſ.*312.*n.*7..*& ſeq.vol.*2.late Lancell *in tract de attent.in* 3 *pars.c.*21.*rub.de pœnis attent.n.*9.*& ſeq.* vbi concordantes allegat, & firmat quod anullare actum ſit pœna, & idem voluit Boër.*deciſ.*1.*n.*16.vbi etiam ipſe alios allegat, adeſt deciſio Robuſt. in vna Bonon. nullitatis legitimationis de S Petro, quam deciſionem per extenſum ponit Farinac.*conſ.*69.*n.*9 in qua declaratum fuit non eſſe adhibendam fidem cuidam inſtrumento, vel ſcriptura licèt notarius non fuerit condemnatus ex crimine: quia ciuilis actio, vt ſcripturæ fides non adhibeatur, ex crimine deſcendit *l. demus*, vbi Sal.*C de crim.falſ.* & quando actio oritur ex crimine, poteſt iudex cauſæ criminalis de illa cognoſcere, Boſſ.*tit.de decret Mediol.n.*30.

19 Modern. Roman. Farin.*in d.conſ.*69.*n.*2 *& ſeqq.* videtur impugnare dictam Rotæ deciſionem; & dicit illam eſſe contra omnia iura, & Doctorum opiniones, volentes iudicem criminalem non poſſe actione ciuili etiam ex crimine deſcendente cognoſcere principaliter, ſed tantum incidenter, ad tradita per Felin.*in c.meminimus, n.*11.*de accuſat.* Rot.*deciſ.*10 *nota quod vbi agimus tit.de iud.in antiq. cum aliis* per Menoch. *de arbitr.lib.*1.*q.*80.*n.*2. *& ſeq.* & ideò videtur velle hanc quæſtionem declarare, vt procedere poſſit in quibuſdam caſibus per eum poſitis, quos hic referam.

Et primus ſit quando iudex criminalis condemnat principaliter, & ſecundario ad damna, & intereſſe partis, & iſto caſu ſit vera, iuxta doctrinam Bart. *in d.l.interdum n.*4.*cum aliis adductis.*

Secundus caſus ſit quando iudex criminalis reum expreſſe abſoluit à criminalitate, & tunc non poſſit eundem ciuiliter condemnare, Natt. *conſ.*407.*nu.*14. *lib.*2.Rimin iun.*conſ.*106.*n.*5.*&o.* *crim diuerſ.*Bertaz. *conſil.*432.*lib.*2.& latius dixit idem Farinac.*in conſil.* 11 *num.*48.

Tertius caſus, quando omiſſa criminali condemnatione, vel expreſſa abſolutione, reum ciuiliter condemnat, aut ad rei reſtitutionem, aut annullationem inſtrumenti, & tunc vult, quòd nullo modo Iudex criminalis poſſit ſupra annullationem inſtrumenti cognoſcere, & ibi conatur reſpondere ad dictam deciſionem Robuſterij ponderando: vel potius lacerando Doctores in ea allegatus.

Quartus caſus, quando iam plenè conſtet de delicto, & accuſatum eſſe culpabilem, & tunc poſſit accuſatum etiam ciuiliter condemnare; ſecus ſi non conſtat illum eſſe culpabilem vel conſtat de delicto, & ibi etiam conatur reſpondere ad *d.l.Turpia, ff. de leg.*1.vt pœna non debeat reſpicere intereſſe partis ſed Fiſci, vt ſuſtineri poſſit ſententiam Iudicis criminalis.

Quæ declarationes Farinac. verè non adumbrant, neque tollunt diſpoſitionem dictæ deciſionis, quia ferè vnico verbo omnibus reſpondetur, quòd Iudex dum annullat inſtrumentum, videtur non ciuiliter principaliter pronunciare ſuper intereſſe ciuili in fauorem partis, ſed ſecundario, & ob id poteſt criminaliter pronunciare annullando inſtrumentum tanquam ſuſpectum de falſo, quia annullando dictum inſtrumentum, irrogat pœnam, vt fugiunt prædicti Doct ſupra adducti & ſic ex iſta declaratione in fauorem Reipublicæ ad inſtrumentum ſuſpectum de falſo deducatur in iudice, nec executionem habeat, *arg. l.congruit.ff. de offic.præſiden.* ſunetur ſententia criminalis, licet deinde reſultet in conſequentiam intereſſe peculiare ad fauorem partis.

Nec obſtat quod ſi abſoluatur notarius, vel pars, ex iſta abſolutione videatur abdicata iuriſdictio ab ipſo iudice criminali, & ſucceſſiuè ſententia ſuper annullatione inſtrumenti non ſuſtineatur, ſed ſit nulla ex defectu iuriſdict Quoniam poteſt contingere, quòd contra notarium, & partem non adſint probationes, neque indicia ita grauia, vel indubitata ad illos condemnandum, prout requiruntur, Martheſil.*ſingul.*110 vbi latè add. Ant. Gomez. *tit. de delict.c.*12.*n.*25.*& ſeqq.*vbi add. Burſat. *conſil.*441.*numer.*11.*vol.*4.vbi de communi Iul. Clar. § *final. q.*20. *num.*1.*verſic.grauiſſima*, Petr. Surd.*conſil.*131.*num.*93. *volum.*1.

Sed adſint contra indicia, & præſumptiones ad ſubuertendum inſtrumentum, & declarandum illud ſuſpectum de falſo, & non mereri executionem iudicio ciuili prout ſufficiunt coniecturæ, & præſumptiones, imò ſola ſuſpicio habetur pro falſitate, vt reprobetur inſtrumentum Archidiac.*in cap. memoriam circa fi.*9.*diſtinct.* Dec.*conſ.*189.*num.*1 Natt. *conſ.*613. *num.*8.*& ſeqq. lib.*3. Rimin. ion. *conſ.*183. *nu.*5.*vol.*2. Petr.de Surd. *conſil.* 17. *num.*5.*vol.*2.Burſat.*conſ.*152. *num.*2.*volum.*2. Menoch. *de arbitr. caſ.* 105. *&* 187. *n.*34.*& ſeq.lib.*2.Sfort.Odd.*conſ.*78.*n.*37. *& ſeqq. & n.*78. vbi de communi, & ſucceſſiuè non ſit verum, quòd abſoluendo notarium & partes à crimine pereat iuriſdictio iudicis criminalis, ſed ſuſtinetur ex capite ſuſpicionis, vel falſitatis, quod reſpicit crimen & publicum intereſſe.

Et ideò credo, quod tota iſta materia melius poſſit declarari, quod ſi inſtrumentum annulletur ex defectu ſolemnitatum, quia in eo non fuerunt adhibitæ ſolitæ ſolemnitates, & tunc quia iſte defectus ſolemnitatis

non

non cantet in delictum, Iudex criminalis non poſſit ſuper eo pronunciare, & annullare inſtrumentum, ſecus autem quando defectus reſultaret ex vitio, vel ex ſuſpicione falſitatis, & tunc cum tendat ad delictum, iudex criminalis poſſit declarare dictum inſtrumentum ſuſpectum de falſo, & executionem non mereri, & ſententiam iudicis criminalis omnino ſuſtineri, quamvis abſoluatur notarius, vel pars, per ea, quæ latè tradit Boër *deciſ. 1. n.17.* Lancel. *de attent. p.3. c.31.n.10. & ſeq.tit.de pœn.attent.* qui abſolutè firmant poſt alios, quos allegant, quod annullare actum, vel inſtrumentum ſit irrogare pœnam, quando ſit ex aliquo vitio, vel ſuſpicione falſitatis.

Si verò iudex criminalis non pronunciaret ſuper delicto, vel pœna, tunc, imputatus de crimine abſoluatur, non poteſt pronunciare ſuper cauſa ciuili dependente ab illa cauſa criminaliter intentata, *deciſ. creſcent.* 167. *lib.1* Farin. *q.1. num.*65. Riminaldin. *conſil.*106. *n.* 8. *tom.*1. *crim.* Natta *conſ.* 407. *n.*4. *& ſeqq. vol.*2. Honded. *conſ.*99. *n.*53. *vol.*2. Bertaz. *conſ.*132. *n.*4. *vol.*1. Bajard. ad Iul. Clar. *q.*2. *num* 8. Farin. *conſ.* 11. *num* 48.

21 Vndecimò amplia, vt iudex criminalis poſſit etiam de cauſa ciuili cognoſcere incidenter, quando tamen ex propria confeſſione rei apparet illum eſſe delinquentem, ſecus ſi per contumaciam, vel per teſtes, Bald. *in l. qui crimen, n.*70. *C. qui accuſ. non poſſ.* Roland. *conſ.*30. *n.*18. *& ſeq. vol.*1. Farin. *q.*1. *n.*66. vbi firmat, quod in quantum attinet ad contumaciam, nemo eſt, qui Bald. impugnet, & refert Iul. Clar. *in q.*2. *verſ. ex hac Mazon. deciſ. Lucenſ.* 91 *num.*7. *& ſeqq.* vbi reddit rationem. Bertaz. *conſ.* 232. *num.* 7. *vol.*1. Hier. Grat. *conſ.*80. *n.*2. *& ſeqq. vol.*1. Rimin. iun. *conſil.*35. *n.*1. *vol.*1. vbi etiam reddit rationem, quando contumaciam.

22 Contrariam opinionem, quod etiam in conuicto per contumaciam poſſit condemnari ad intereſſe partis, & ad reſtitutionem bonorum ablatorum, ſuſtinet Bajard. ad Iul. Clar. *in d. q.*2. *n.*10. *& ſeq.* vbi firmat hanc ſuam opinionem eſſe communiter receptam, quia ſi contumacia operatur vigore alicuius ſtatuti, ac Bullæ quoad pœnam criminalem, ergo multo magis quoad ciuilem parti applicandam. & dicit, quod eſſet valde ridiculoſum, ſi alieni ablatus eſſet equus, veſtis, pecunia, vel alia ſimilia, quod non poſſit reintegrari de rebus ſuis per ius dicentem, qui furem contumacem condemnare potuit, ſed quod teneretur formare nouum proceſſum coram iudice ciuili, vt bona ſua reſtituerentur; Et quod contumacia tantum operetur etiam circa pœnam parti applicandam, & eius intereſſe, comprobatur, quia Princeps magis debet prouidere ſubditis, quam ſuo Fiſco, vt tradit Luc. de Pen. *in l.*1. *n.*5. *C. de ſuper in d.l.*10. alias non eſſet iuſtus Princeps, quia quoad Fiſci commodum ſtatutum eſt fortiori, debet eſſe ſtatutum ad commodum priuatorum, *l. vnic. §. pen. C. de caduc. toll.* Bart. *in l. ambitioſa, n.*14. *de arb. q.*98. *n.*4. *lib.*1. Ego autem, vt verum fatear, omnino puto opinionem Bajard. in practica eſſe ſequendam, & obſeruandam, prout ego iudicando ſemper obſeruaui, & ab aliis obſeruari vidi, licet aliquos iudices viderim de hoc dubitari.

23 Bene verum eſt, quod ſi pœna ciuilis reſtitutionis bonorum, vel damnorum, & intereſſe eſſet impoſita ab eodem ſtatuto, vel lege, à qua imponitur criminalis, tunc ſine controuerſia poterit dicta pœna ciuilis etiam contra contumaces imponi, Iul. Clar. *in d. q.*2. *in d. verſ.* & hæc quidem concluſio prope finem, vbi teſtatur quod ita ſemper vidit obſeruare, quam ſequitur Farin. *q.*1. *num.*66. *in fin.* Cott. *in tract. de remed. ſubſid. in remed.*51. *num.*1. *& ſeq.* vbi mentionem facit *de conſt. March. lib.*4. *c.*66. *& de ſtatuto Tab. lib.*2. *c.*59. Bertaz. *in add. conſ.*232. *in lit. B, licet,* Magon. *deciſ. Lucenſ.* 9. *n.*10 contrà Iul. Clar. etiam aliter ſentiat in terminis ſtatuti Lucenſ. vt dicta ſtatuta interpretari debeant iuxta terminos iuris communia, dummodo conſtet de delicto per confeſſionem rei, & non per teſtes, vel per contumaciam, tamen ego à contraria opinione non recedo.

Quantum verò ad conuictum per teſtes Iul. Clar. *in d. q.* 2. *verſ. & hac quidem concluſio*, & alij relati per Farin. *q.*1. *n.*66. *verſ. ſed quoad teſtes*, tenent opinionem affirmatiuam, cum nulla ſit differentia inter confeſſum, & legitimè conuictum, licet Magon *d. deci. Lucenſ.*91. *n.*9. alios concordantes allegando ex profeſſo teneat contrarium. In practica autem non recedas ab opinione Iul. Clar. quæ communiter hic in Curia obſeruatur, & maximè in delicto, quod ſolis coniecturis, & præſumptionibus probatur, Coſta *d. remed.* 41. *in princ.* mouendo quæſtionem in delicto non difficilis probationis. 24

Duodecimò, amplia quando reus condemnatur, non ſolùm ex veris probationibus, ſed etiam ex præſumptionibus, vt poſſit per Iudicem criminalem condemnari ad reſtitutionem rerum ablatarum *per text. in cap. afferte nobis de probat.* Et ita ego bis dum fui Locumtenens criminalis Auditoris Cameræ pronunciaui, licet Petr. Cabal. *in q. crimin. caſ.*82. *n.*14. *& ſeq.* aliter, ex ſuo marte ſentiat, & teſtetur ita vidiſſe millies obſeruari, & quod condemnatus in pœnam extraordinariam poſſit puniri, & condemnari ad intereſſe partis, in puncto tenet Coſta *in tract. de remed. ſubſid. in d. remed.*41. *n.*1. *& ſeqq.* Add. ad Farin. *in conſ.*78. *in lit. A, verſ. ſi tamen*, ſed quod non poſſit condemnari deducitur ex euidenti ratione per Scac. *in tract. de appellat. q.*16. *limit.*47. *memb.*3. *n.*24. *verſ. contrarium tamen*, vbi poſtea poſt Clar. & Farin. videtur reſidere in contraria opinione, quando pœna criminal. & rei reſtitutio debeantur ex eadem lege, cum non debeant diuerſo iure cenſeri. Sed Rota Romana coram R. P.D. Manzanedo die 5. Iunij 1609. in vna Anconitana, declarando meam ſententiam alias datam contra Moyſem Zepillem in Hebræum, tunc tenuit poſſe condemnari ad damna, & intereſſe, quando conſtat de delicto: Et Rota tenuit in caſu illo non conſtare de decoctione, & ſic de delicto de quo agebatur. 25

CAPVT XIII.

Iudex ciuilis quando poſſit cognoſcere de cauſa criminali.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ciuilis non cognoſcit de cauſa criminali.*

2 *Iudex ciuilis cognoſcit de crimine, quando ciuiliter pro eo agitur.*

3 *Iudex ciuilis cognoſcit de crimine emergente coram eo ſuper cauſa ciuili, & ponit exemplum in teſte falſum deponente coram eo.*

4 *Teſtis falſum deponens coram iudice ciuili, quando poſſit puniri de falſitate: diſtinguitur inter iudicem ordinarium, & delegatum, vbi latè.*

5 *Pœna infligenda per iudicem ciuilem, tam ordinarium, quàm delegatum teſti coram eo falſum deponenti erit extraordinaria ſecundùm aliquos.*

6 *Alij autem tenent, quod nec etiam pœna extraordinaria puniri poſſit.*

7 *Iudex ciuilis, vt de crimine emergenti coram eo cognoſcere valeat, requiritur, vt dicta cauſa criminalis ſit omninò connexa cauſæ ciuili principali.*

8 *Teſtis falſum deponens coram iudice ciuili poteſt puniri.*

puniri per vtrumque iudicem, ciuilem, & criminalem, & eſt locus inter eos præuentioni.

9 *Fur manifeſtus, & non manifeſtus punitur ſolummodo criminaliter, & ad rei ablata reſtitutionem ſimpliciter, & non in duplum, vel quadruplum de conſuetudine.*

10 *Clericus falſum deponens coram iudice ciuili, non poteſt per eum, neque pœna corporali, neque alia pecuniaria puniri.*

1 ADuocatus carcerati, vel inquiſiti, debet etiam animaduertere, quod illius iudex erat ciuilis, & ideò non poterat cognoſcere de crimine, vel de cauſa criminali, Ang. *de maleſ. in verbo per iudicem maleficiorum*, *n.* 1. Corrad. *in pract. tit. de inquiſit. n.* 6. Farin. *q.* 1. *n.* 56. Vant *de nullit. ex defect. iuriſd. n* 54.

2 A qua concluſione receditur quando iudex cognoſcit de aliquo crimine ciuiliter, vt poſſit ex ſuo officio ſine alio accuſatore incidenter cognoſcere de cauſa criminali, & ad condemnationem criminalem in eadem inſtantia contra delinquentem deuenire, vt poſt Bald. *in l. quod enitendi*, *n.* 1. *& ſeq. C. de cond. ob turp. cauſ.* declarat Crau. *in conſ.* 53. *per tot.* vbi concludit, quod iudex in actione iniuriarum pro alio crimine priuato, pro quo ciuiliter agitur poteſt in eodem proceſſu, & in eadem inſtantia condemnare reum etiam criminaliter pro dicto crimine, & maximè parte inſtante, vt refert & ſequitur Petr. Cabal. *in q. crim. caſ.* 82. *n.* 11. *& ſeq.* vbi dicit hoc eſſe ſummè notandum.

3 Ac etiam iudex ciuilis poteſt de crimine cognoſcere incidenter in cauſa ciuili coram eo vertente, cum tacitè reus delinquens videatur eius iuriſdictioni acquieſcere *l. hoc iure, § aqua, ff. de aqu. quotid. & æſtiu. l. nullum, C. de teſt.* Farin *q.* 1. *n.* 7. *& ſeq* vbi alios allegat, & præcipuè Menoch. *de arbitr. q.* 91. *lib.* 1. Couar *pract. quaſt. c.* 8. *n.* 8. Petr. Cabal. *in quaſt. crim. caſ.* 118. *n* 2. *&* 3. qui etiam allegat Afflict. *in decis.* 519. *num.* 1. & Vinc. de Franch. *decis.* 149. *n.* 1. Et omnes Doct. ſupra adducti ponunt exemplum in teſte examinato in cauſa ciuili falſum deponente.

4 Qui Menoch. *in d. q.* 91. videtur diſtinguere inter iudicem ordinarium, & delegatum; & in iudice ordinario ſine alia difficultate tranſeat, vt iſte teſtis falſum deponens coram iudice ciuili, per eum puniri poſſit iuxta text. *in d l. nullum, C. de teſt.* vbi Doctores, qui Menoch. ibi teſtatur ab hac opinione neminem diſſentire, quam ſequitur Rol. *conſ.* 12. *n.* 1. *& ſeq. lib.* 2. Farin. *d. q.* 1. *n.* 59.

In iudice autem delegato videntur etiam Doctores diſtinguere, aut ſumus in delegato inferioris, aut in delegato Principis, & in primo caſu communis, ac verior ſit opinio, vt teſtis falſum deponens coram iudice ciuili poſſit per eum puniri, vt teſtatur Couar. *pract. q c.* 9. *n.* 8. *verſ. quamobrem*, quam defendit contrariis Menoch. *in d. q.* 91. *n.* 3. *& ſeq.* & ſequitur Rol. *in conſil.* 12. *n.* 2. vbi concordantes allegat, quam diſtinctionem refert And. Fach. *contrrou. iur. lib.* 9. *c* 26. *verſ conciliationis gratia*, niſi impediretur proceſſus ciuilis; quia etiam delegatus inferioris poterit de ea cognoſcere, vt declarat Roland. ibi, & Farin. *q.* 1. *n* 60.

In delegato verò Principis eſt etiam communis opinio, vt poſſit iſtum teſtem, falſum coram eo deponentem criminaliter punire, vt teſtatur Couar. *in d. c.* 18. *ſub n.* 8. Rol. *in d. conſ.* 12. *n.* 9. *& ſeqq.* Menoch. *d. q.* 91. *n.* 17. Farin. *d. q.* 1. *n.* 61.

5 Qui Doctores in vtroque iudice ordinario & delegato videntur adhibere temperamentum, vt tantum poſſit dictum teſtem falſum coram eis deponentem punire pœna extraordinaria, non autem pœna ordinaria, vt per Couar. *in d. c.* 18. *n.* 7. *verſ. quo fit*, & recenſet Farin. *In d. q.* 1. *n.* 59 *in fin. & n* 61. *verſ. addito temperamento.*

6 Alij autem Doct. tenent indiſtinctè, vt nemo eorum neque ordinarius, neque delegatus aliqua pœna etiam extraordinaria poſſit eundem teſtem punire, vt contra communem ſentit Menoch. *in d. q.* 81. *n.* 17. *& ſeq.* vbi adducit rationem, & ab eo non diſſentit Farin. *in d. q.* 1. *n.* 61. & de conſuetudine ita ſeruari teſtatur, Vinc. de Franch *decis* 147. *n.* 6. *p* 1. vt etiam refert Petr. Cabal. *in quaſt. crim. caſ.* 116. *n.* 2. vbi concordantes cumulauit, *& ſub n.* 3. poſt Caſtr. & Vinc. de Franch. in loco proximè citato declarat, *d. l. nullum*, vbi generaliter datur facultas in cunctis iudicibus, quorum autem teſtis offenderit, in eum pro qualitate delicti animaduertendi, vt huiuſmodi facultas concedatur illis iudicibus, qui de illo crimine poſſent ordinariè punire, alias ſecus, & ſequitur And. Fach. *controu. iur. lib.* 9 *c.* 26. *in fin* ac in omnem caſum talis poteſtas concedatur iudici ciuili cumulatiuè, & non priuatiuè quoad iudicem criminalem, vt teſtatur Vinc. de Franch. *d. decis.* 148 *n* 5. vbi etiam infert ad quæſtionem illius, qui ſe oppoſuit executioni vnius iudicis habentis iuriſdictionem priuatiuam, vt non tollatur, quod non poſſit per alios iudices criminales puniri, ſed Vinc. de Franch *d. dec* 147. *n.* 6. teſtatur, quod in Curia Vicariæ teſtis falſum deponens coram iudice ciuili, puniatur per iudices criminales, & non per ciuiles, prout etiam in hac Curia Romana ſeruatur.

Et in omnem cauſam intellige procedere vt iudex ciuilis poſſit cognoſcere de crimine coram eo emergente quando illud crimen, vel cauſa criminalis eſt taliter principali cauſæ connexa, vt ſine ea dicta principalis cauſa definiri non poſſit, alias ſecus, vt declarat Menoch. *in d q.* 91. *n.* 9. Farin. *in d. q.* 1. *n* 58. 7

Ac etiam, vt iudex ciuilis non impediat, quia iudex criminalis poſſit etiam de dicta falſitate cognoſcere, ſed ſit inter eos locus præuentioni, *d. l.* nullum procedat cumulatiuè & non priuatiuè, vt per Bald. *in d. l. nullum ſub n.* 9. *& ſeq.* Vinc. de Franch. *in d. dec.* 147. Petr. Cabal. *in quaſt. crim caſu* 1 7. *n.* 10. vbi per totum dictum caſum decidit illa quæſtionem de reſiſtentia facta Curiæ in actu executionis, vt de ea cognoſcere valeat, & executor, & alius iudex criminalis, & quod ſit inter eos locus præuentioni, Theſaur. *decis.* [illegible] *n* 6. 8

Sed ſcias, quod licet de iure fur manifeſtus puniatur in quadruplum, & non manifeſtus in duplum, tamen receſſit ab Aula, vt condemnetur in dictis pœnis, ſed ſolùm condemnetur reus in pœnam criminalem iuxta qualitatem delicti, & ſimpliciter ad rei ablatæ reſtitutionem, vt teſtatur Petr. Cabal. *in q. crim. caſ.* 82. *n.* 6. 9

Clericus autem falſum deponens coram iudice laico an poſſit puniri ab eo de falſo, tres ſunt opiniones, quas recenſet Iul. Clar. *q.* 39. *n.* 13. ſed illa eſt verior, ac in pract obſeruata, vt non poſſit nec corporaliter, neque alia pœna pecuniaria puniri, vt tenent Doct relati, Petr. Cabal. *caſ.* 224. *cent.* 3 & Iul. Clar. *in d q.* 39. *ſub n.* 12. *circa fin.* vbi etiam teſtatur, quod Mediolani obſeruatur, vbi ſubdit, quod iudex laicus ſolùm cognoſcit de dicta falſitate ad effectum expediendi cauſam coram eo vertentem, de quo dixi *in c.* 13. *n.* 34. *ſupra in hac prima defenſione.* 10

CAPVT XIV.

Iudex quomodo cognoſcere poſſit de crimine commiſſo extra territorium.

SVMMARIVM.

1 *Iudex an poſſit procedere contra ſubditum pro delicto commiſſo extra illius territorium.*

2 Iudex

2 *Iudex originis,& domicilij in iſta materia pari paſſu ambulant.*
3 *Locus originis qualis dicatur,quomodo probetur, & qui dicatur originarius.*
4 *Domicilium quomodo contrahatur,ex quibus dignoſcatur,& quomodo probetur.*
5 *Contrariam opinionem quòd iudex domicilij,vel originis poſſit cognoſcere de delicto commiſſo extra territorium per ſubditum, tenent ibi Doct.*
6 *Quid in pace,& promiſſione de non offendendo dicatur.*
7 *Iudex non cognoſcit de crimine per ſubditum commiſſo extra territorium etiam in perſona alterius ſubditi.*
8 *Iudex non cognoſcit de crimine per ſubditum commiſſo extra territorium , tam de iure Canonico, quam Ciuili.*
9 *Statutum diſponens vt iudex punire poſſit ſubditum pro delicto,intelligitur, dummodo delictum commiſerit in territorio.*
10 *Iudex originis,vel domicilij tenetur remittere ſuum ſubditum,ad locum delicti.*
11 *Quod procedit , ſiue iudex procedat per accuſationem ſiue per inquiſitionem.*
12 *Abſolutus per iudicem loci delicti non poterit inquietari per iudicem originis.*
13 *Idem erit in gratiato,vel condemnato.*
14 *Declara tamen vt hic,ibi latè.*
15 *Punitus in loco originis,non iuxta qualitatem delicti, poterit vſque ad ſupplementum ordinariæ pœnæ puniri per iudicem loci delicti.*
16 *Condemnatus in contumaciam vigore Bullæ Pij IV. non poteſt ſe conſtituere niſi coram iudice,qui eum condemnauit , vel eorum Præſide einſdem Prouinciæ.*
17 *Iudex originis,vel domicilij qua pœna punire poſſit, an ſtatuti loci delicti,an originis,vel domicilij,ſiue iuris communis,ſubditum delinquentem extra territorium.*

1 NOn debet Aduocatus prætermittere pro defenſione inquiſiti obiicere contra iudicem,vt procedere non valeat contra eius ſubditum pro delicto commiſſo extra territorium Par.*conſ.159.per tot.conſ.169.n.18.& ſeqq.vol.5.*Rol.*conſ.15.n.20.vol.2.*vbi firmat hanc eſſe magis communem opinionem, Gram.*dec.28. num.9. & 11.* vbi etiam de magis communi, Tob.Non.*conſ.98.n.1.& ſeq* vbi etiam de magis communi Farin. *q.7.n.18.* vbi infinitos alios , quaſi per duas columnas cumulauit,& vltra illos per eum adductos,tenet Theſ.*dec.90. n.1.* vbi etiam teſtatur de communi & magis communi opinione Legiſtarum , & Canoniſtarum, & ibi reddit rationem, & *ſub n.6.* dicit cum iſta opinione tranſire Senatum Pedemontanum, Iul Clar.*in q.39.n 3.*vbi addentes *in lit.B,*qui etiam teſtantur de magis communi opinione,& Rol. *in d.conſ 19 num.9.* dicit , quòd nullo iure cauetur, quem poſſe puniri ratione originis, vel domicilij de delicto commiſſo extra territorium,Dec.*in tract.crim. tom.1.l.4.c.16.n.2.*vbi infinitos alios , quaſi per duas columnas cumulauit,& refert hanc eſſe magis communem opinionem,& *c.29.per totum,*etiam ponit plures caſus in quibus quis poſſit iudicare extra ſuum territorium,cum ſuis ampliationibus,& limitationibus,Viu.*comm.opi.l.1.opin.177.* vbi alios cumulauit,& teſtatur de magis communi opinione, vbi ſubdit ita eſſe intelligendum ſtatutum per quod diſponitur,vt in delictis poſſit procedi per inquiſitionem de illis commiſſis in territorio,& non extra,& maximè quãdo per iudicem loci delicti fuit proceſſum contra delinquentem,Bon.*de furt.§ 3.n.35.*vbi plus ſubdit,etiã ſi reus voluntariè voluiſſet prorogare iuriſdictionem in iudicem originis , vel domicilij , & quatenus eſſet puniendus per iudicem originis pœna tantùm extraordinaria puniretur ad triremes , & in aliam pœnam iuxta qualitatem delicti, Caualc.*de Brach. reg.p.4.n.256.verſ. Decimus-quintus caſus eſt,& fragm.84. circa fin.verſ.verumenim* : Imò , ſi tranſmitteretur ad locum remiſſi delicti poſtquam fuit punitus extraordinariè in loco originis,vel domicilij,non poterit puniri pœna ordinaria eiuſdem delicti,& Farin.*q.7.n.6. verſ. ſed tertia eſt verior opinio.*

Et ſcias,quòd in hac materia nulla aſſignatur differentia inter iudicem originis,& domicilij, & quod 2
diſponitur in vno, eſt diſpoſitum etiam in alio , vt declarat Dec.*reſp.93.n.9.verſ.3.q......vol.2.& in tract. crim tom.1.l.4.c.16.n.11.in fin.*

Qui dicatur *locus originis*, & quot modis quis di- 3
catur *originarius*,& quomodo probetur,vide Pariſ.*d. conſ.159.n.14 & ſeq* Decian.*in tract.crim. tom.1.lib.5. cap.19. num.21. & ſeq.*Maſcard. *de prob. concl.1141. vol.3.*

Et domicilium quomodo contrahatur , & ſortiri, 4
qualiter , & quando de iure qui dicatur Dec.*in d.l.7. c.16.n.8.& ſeq.*vbi latè Maſcard.*de prob.concl.134.vol. 2.*vbi docet quomodo domicilium probetur,& ex quibus dignoſcatur,Menoch. *de arb.caſ 86. lib.2.* Gram. *dec.87.*quærit an famulus exterus, quia ſtat ad ſeruitia alicuius dicatur illius loci,de quo dicam latè infrà *in c.24 & ſeqq.*

Contrariam opinionem quòd iudex domicilij:vel 5
originis poſſit cognoſcere de delicto commiſſo per ſubditum extra territorium;& non teneatur illum remittere ad iudicem loci commiſſi delicti , tenent Doct.relati per Iul.Clar.*in d.q.39.ſub n.3.verſ. contrariam autem,*& alij cumulati per Farin.*in q.7.n.20* qui ferè ſunt infiniti,& adducit teſtantes de communi, & magis communi opinione Legiſtarum,& Canoniſtarum,& vltra alios tenent Theſaur.*dec.90.n.2* vbi addentes, qui reddunt bonam rationem, latè Hier.Magon. *deciſ. Lucen.70. num.3.* vbi de veriori & magis communi , & eſt magis vtile Reipublicæ ad expurgandam prouinciam malis hominibus , & quia delictum ſequitur delinquentem ſicut lepra leproſum Ioſeph.Ludou.*deciſ.Lucen. 6. num.26.& ſeqq.* & ſecundum hanc opinionem affirmatiuam ita fuiſſe decliſum poſt Vinc. de Franc. *deciſ.66* teſtatur Baiard. *ad Iul. Clar in quæſt.30 num.12 & ſeq.* vbi refert etiam fuiſſe iudicatum officialem Baronis habere facultatem procedendi contra vaſſallum delinquentem extra territorium , etiam quòd Baro non haberet priuilegium cognoſcendi delicta extra territorium , latè Decian. *in tract.crim.tom.1.lib.4.cap.15.num.6.*vbi concordantes allegat.

Pro conciliatione iſtarum opinionum deducitur. S.procedat ad querelam partis, poſſit Iul. Clar *q.39. ſub numer.4.* Farinac. *quæſt.8. ſub numer. 22.* Didac. Canter. *in ſuis quæſt. crim. tit. de inquiſit. quæſt. n.1. fol.26.* vbi de communi Theſaur. *deciſ.98.ſub.1.*Petr. Caball. *in quæſt. crim. 162. num. 5.* vbi concordantes allegat & teſtatur de communi opinione vtriuſque iuris. Si verò procedatur ex officio antiqua eſt quæſtio, & valde difficilis , tamen vt quoque modo Reſpublica malis hominibus expurgetur , Doctores magis communiter tenent opinionem affirmatiuam, Iul. Clar. *d. quæſt. 9.num.4.* Franc.*deciſ.66 p.1.*Theſ. *deciſ.90.num.1.*Canter. *in d.q 7.ſub num.1.& 2.*Petr. Cab.*d.caſ.162.n.4.& ſeqq* vbi alios allegat.& teſtatur ita practicaſſe , & infinitis vicibus in variis Italiæ partibus practicatum vidiſſe , Card. Tuſch. *tom.4. concl.443.*& quòd tam per inquiſitionem, quàm per accuſationem poſſit procedi,tenuit Senatus Luſit.vt

atteſtatur Ant. à Gamb. *dec.63. in 1. dub n.1.* & ibi etiã teſtatur de communi, poſt Cou. *pract. quaeſt. q.11.* Caualc. *de Brachio reg. fragmen.84* qui etiam teſtatur ita ſeruari, & maximè in delicto excepto, & notorio, & ibi alios allegat Andr. Fach. *contr. iur. l.9. c.29.* Vinc. de Franc. *d. dec.66. part.1.* qui alios allegat, & teſtatur ita fuiſſe deciſum.

6 Quid autem ſit dicendum in pace, vel in promiſſione de non offendendo, ſi rupta fuerit extra territorium iudicis coram quo pax facta, vel promiſſio data de non offendendo fuit, dixi latè *in meo tractatu de Pace, Tregua, Verbo, & de cautione de non offendendo in 1. p. q.59. per totam*; Et Dec. *in tract. crim tom.1. c.17. num 38. lib.4.*

7 Et tenendo primam opinionem negatiuam, vt iudex non poſſit procedere contra ſubditum delinquentem extra territorium, vt procedat etiamſi offenſio fieret extra territorium in aliquem ſubditum, Par. *conſ.159. n.10. vol.4.*

8 Primò amplia, vt ſit vera concluſio, tam de Iure Ciuili, quàm Canonico. Viu. *comm. opin. in verb. iudex domicilij, n.2 mihi fol.235.* vbi allegat Bald. & alios *l.1. opin.77.* Pariſ. *conſ.169. n.18. vol.4.* vbi firmat hoc eſſe certiſſimum Marſil. *ſing.576.* dicit procedere in terris Eccleſiæ, & hoc eſſe notandum, & alij Doct. adducti ſupra *in princ. iſtius capituli.*

9 Secundò amplia in ſtatuto diſponente quòd iudex poſſit procedere contra ſubditum, vt intelligatur ſecundùm diſpoſitionem iuris communis, dummodò delictum commiſerit in territorio, & non extra, vt poſt Bald. & alios firmat Viu. *in dicto verbo iudex domicilij, opin.177. n.3.* & latiſſimè hanc opinionem tuetur Par. *conſ.159. per totum, & in conſ.165. n.17. vol.5. ſub. n.19.* dicit maximè procedere quando ſtatutum imponit aliquam ſpecialem pœnam, vt iudex originis non poſſit procedere contra ſubditum pro delictis commiſſis extra territorium niſi ſtatutum originis, vel domicilij diſponeret, vt poſſit extra territoriom puniri, vide Dec. *in tract. crim. 1. l.4. c.16. n.6.* vbi tamen firmat extare communem opinionem io contrarium, vt ſuperiùs retuli.

10 Tertiò amplia, vt adeò iudex originis vel domicilij non poſſit procedere contra ſubditum extra territorium delinquentem, vt ſi illum haberet in ſuis carceribus, teneatur illum remittere ad iudicem loci commiſſi delicti, Viu *comm opin. in d. verb. iudex domicilij, opin. 177. n.4.* vbi teſtatur quòd ita ſentiunt omnes ſcribentes *in auth. quia in Prouincia, C. vbi de crim. agi opor.* And. Fach. *contr. iur. lib.9. c.20.* de qua ampliatione dicam latè *in 17. c.*

11 Quartò amplia, vt procedat, non ſolùm quando iudex origins procedit per accuſationem; ſed etiam per inquiſitionem, Viu. *comm. opin. in d. verb. iudex domicilij, n.7 verb. & iſta non tantùm*, latè Theſ. *deciſ.90. n.6.* Caualc. *de Brach. reg. fragm.84.* vbi dicit maximè procedere quando iudex loci delicti commiſſi tranſmitteret informationes ad ipſum iudicem domicilij vel originis.

12 Quintò amplia, vt abſolutus per iudicem loci delicti noopoſſit amplios accuſari coram iudice originis, vel domicilij. Franc. Viu. *d. verb. iudex domicilij n.6* ſequitur Baiar. *q.39 n.3. in pr.* Theſ. *dec.90. n 5. in fin* Iul.
13 Clar. *q.9. n.1. in fi.* Far. *q.1. n 26. in p.* qui loquitur generaliter in abſoluto gratiato, vel condemnato, quòd à iudice loci delicti moleſtari, & in loco originis, vel domicilij, vel è contra non poſſit, qui tandem diſtinguit, aut loquimur in gratia, vel in abſolutione, vel condemnatione, ſi in gratia tunc ſi locus delicti, originis, vel domicilij ſit ſubiectus eidem Principi, proſit delinquenti vbicunque locorum facta fuerit, ſecus ſi eſſet diuerſi dominij, quia tunc gratia facta in vno loco non ſuffragatur in altero, ſecundùm Boſſ. *tit. de for. comp. n.85.* Iul. Clar. *q.36. verſ. quaero, in fine.*

Si verò ſimus in abſolutione, vel condemnatione, 14
ſi nulla fraus, vel colluſio interueniat, & ſimus ſub eodem Præſide, vel Principe, tunc punitus, vel abſolutus in vno loco non poteſt ampliùs inquietari in altero loco, ſecus fraude, vel colluſione interueniente, Boſſ. *d. tit. de for. comp. n.99. & n.101.* Iul. Clar. *d. verſ. ſed quaero numquid in fin.* Farin. *d. q.1. n.2.* Petr. Cab. *d. caſ.152. n 26. in fin.* & per nouam reformationem S. D. N. Pauli V. *in Rubr. de iud. crim.* eſt diſpoſitum, vt relaxatus ab vno iudice non poſſit ab alio procedi, nec carcerari.

Si territoria eſſent ſub diuerſis Principibus de conſuetudine obſeruatur, vt condemnatio facta ab vno iudice, vel pœnæ exactio non tollat accuſationem, neque punitionem coram alio, vt teſtatur Iac. de Belluſ. *conſ.6. circa finem, tom.2. diuerſ. crim.* vbi firmat, quòd ita ſeruatur in Italia, & ſequitur Iul. Clar. *q.57. verſ. ſciat autem*, Viu. *in d. verſ. iudex domicilij, n.5 & ſeq.* diſtinguit quòd abſolutus, vel condemnatus in loco delicti non poteſt amplius alibi moleſtari, ſecus in abſoluto, vel condemnato in loco originis, vel domicilij, quia poterit in loco delicti accuſari, & moleſtari.

Far. autem *in d. q.1. n 26. verſ. ſed tertia*, indiſtinctè, tenet, quòd fraude, vel colluſione ceſſante, abſolutus vel condemnatus in vno loco, non poſſit alibi moleſtari, & quod nunquam aliter audiuit, nec vidit obſeruari in Vrbe, neque in tota Italia, & aliter facere, eſſet contra bonos mores, & erit conſuetudo irrationabilis, & ita in iudicando, & conſulendo tenendum arbitratur, aliàs ſequeretur, quòd quis pro eodem crimine bis puniri poſſet contra text. *in l. licet in fin. ff. Naut. Caup. Stabul. & c. de his, de accuſat.* Decian. *in tract. crim tom.1. lib.4. c.30. n.1.* Sed contra opinionem Farinac. inſurgit Baiard *in q.39. n.9. & q.57. num.29.* inquiens, quòd in caſu abſolutionis in loco originis, vel domicilij non ſit vera eius opinio, ne detur materia fraudandi, quia delinquentes confugerent ad locum domicilij, vel originis, vbi de facili ob defectum probationum, vel alia de cauſa abſolutionem obtinerent, & de fraude conſtare non poſſet, ſed bene ſi fuerit abſolutus in loco delicti, credit quòd non poſſit alibi in loco originis, vel domicilij inquietari; Ego autem arbitror, quòd ceſſante penitus fraude ſit vera opinio Farin. & fraus poterit colligi ſi fuerit præuentum per iudicem loci delicti in procedendo, & reos, vel inquiſitus ſe ſponte conſtituerit in loco originis, vel domicilij, vel affectauit etiam in eodem loco domicilij, vel originis capi, vel ſi non fuerint aſſumptæ debitæ informationes, vel fuerit abſolutus, quia iudex originis, vel domicilij non poterit facere conſtare de corpore delicti, vel alijs ſimilibus colluſionibus, vel fraudibus, per ea, quæ latè ſcripſit ſuprà in materia præuentionis, quam opinionem Far. etiam ſequitur Petr. Caball. *in q. crim cap.162. n.26. & ſeq.* vbi dicit illam eſſe veriorem, & *ſub. n.30.* poſt Farin. *in q.11. num.62. & ſeq.* dicit procedere, ſiue abſolutio fuerit facta reo comparente ſiue exiſtente contumacia, quod tamen raró contingere ſolet, cùm in vtroque caſu militet eadem ratio, licet Caualc. *de Brach. reg. p.4.* dicat opinionem Farin. de conſuetudine ſeruari.

Bene verum eſt, quòd ſi punitus in loco originis 15
non fuerit punitus condigna pœna, qua puniri debebat, tunc poterit in alio loco, puta delicti, iterum puniri vſque ad ſupplementum debitæ, & ordinariæ pœnæ iudicis arbitrio ſecundùm Bald. *in l. pen. q.7. C. de exec. rei iudic.* Sebaſt. Medic. *in tract. de ſupultur. opuſcul.*

Digitized by Google

opuſcul. 5. pag. 321 verſ. h, nō habet locum præuentio Hier. de Mont. *in tr. de fin. reg. c. 25. n. 10.* laúð Farinac. *q. 4. n. 2. verſ. limita hanc ampliationem, & verſ. ſeq. & in q. 7. n. 26. verſ. Benè autem,* licèt poſt Alciat. *conſ. 3. lib. 7.* Bart. *in q. 37. n. 4.* teneat quod condemnatus in loco delicti poterit puniri in loco originis, vel domicilij etiam ad publicationem bonorum, niſi ſoluerit primam condemnationem, & quando reus paſſus fuit condemnari in contumaciam in vtroque loco, quia ipſe non poterit allegare præuentionem tanquam contumax, & ob id ab vtroque iudice pœna exigi valeat, quam opinionem non admitto, quia ſi eſſet deſtrueret totã ſupra firmatã concluſionem, & licet contumax non poſſit declinare forum, ne ſequatur condemnatio, ſecuta autem condemnatione grauatus in vno loco, non poterit amplius in alio moleſtari.

16 Item in ſtatu Eccleſiaſtico habemus Bullam Pij Quinti emanatam ſub 12. Kalendas Iunij anno 1565. vt condemnatus in contumaciam non poſſit ſe conſtituere coram alio iudice, ſed debeat ſe conſtituere coram eodem Præſide, qui tulit ſententiam, vel in curia generali eiuſdem Prouinciæ, vt etiam de iſta Bulla mentionem facit Farinac. *d. quæſt. 7. n. 16. in fine:* vel in Curia ſuprema; pro vt in Vrbe Romæ, qui ſunt condemnati in ſtatu Eccleſiaſtico, vel ab Epiſcopis. Et ita ego ſemper practicaui cum fui Locumtenens Auditoris Cameræ, & ab alijs practicari vidi qui ſciebant iuriſdictionem Audit. Cameræ defendere, cum perſona ſupremi Principis circa cognitionem cauſarum numquam cenſeatur excluſa, imo eſt ipſa totaliter excepta ideo eoque ſtatim, quod incipiat cognoſcere de cauſa intentata per iudicem inferiorẽ, cenſetur iuriſdictio abdicata ab ipſo iudice, vt eſt late videre per Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrup. q. 78. n. 1. & ſeq.* cum Aud. Cam. ſuper illis emergentibus ſoleat facere verbum cum Sanctiſſimo.

17 Et quando Iudex originis, vel domicilij procedere poſſit contra ſubditum delinquentem extra territorium, & qua pœna huiuſmodi delinquens puniri debeat, an pœna ſtatuti loci delicti, an originis, vel domicilij, ſiue iuris communis, Doctores videntur diſtinguere, quod ſi ſtatutum loci originis, vel domicilij puniat delicta commiſſa extra eorum territorium, illud attendendum ſit: ſi vero puniat ſimpliciter, tunc ſint attendenda ſtatuta loci commiſſi delicti ſi vero nulla adſint ſtatuta, tunc attenditur diſpoſitio iuris communis, Iul. Clar. §. *fin. q. 65. verſic. Tertius caſus.* Curt *in cap. fin. num. 767. de conſuetud.* Decian. *reſponſ. 11. num. 187. lib. 1.* & latè poſt iſtos addentes ad Hieron. Magon. *deciſ. Lucen. 70. in lit. B,* & latiſſimè, qui alios cumulant; Petr. Caball. *in quæſt. crim. caſ. 162. num. 31. & ſeq.* & dicam infra *Defenſ. 34. cap. 15.*

CAPVT XV.

Fur qui rem furatam ex vno territorio aſportauit in aliud & ibi cum ea fuerit inuentus, an in eo moleſtari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Fur qui rem furatam aſportans ex territorio in aliud, ſi fuerit ibi inuentus, an ibi moleſtari poſſit, duæ fuerunt opiniones, vna affirmatiua altera negatiua.*
2 *Res furata per furem ſunt reſtituenda vero Domino.*
3 *Fur iſto caſu erit cogendus reſtituere res furatas, vel pretium à iudice captura.*
4 *Fur ſi permanſerit cum re furata per ſpatium vnius diei in aliquo loco, non ſuppoſita ratione originis, vel domicilij, ſecundum aliquos poterit ibi puniri criminaliter.*
5 *Alij autem tenent contrarium.*

DEfenſor debet conſiderare, quod in hac quæſtione, duæ fuerunt principales opiniones, vna Bart. *in l. ſi dominium, n. 2. ff. de fur.* quod poſſit propter nouam contractationem, quia ſicut mutatione dominij naſcitur noua actio furti ad pœnam applicandam parti, ſic mutatione territorij, & iuriſdictionis noua naſcatur actio furti ad vindictam publicam, quam Bar. opinionem ſequitur Bald *in l. vnica, num. 14. verſ. quæro de tali quæſtione, C. de conf. eſſ. & in cap. 1. §. iniuria patitur, num. 12 verſ. quæro aliquis, de pace iuram. firman. in vſib. feud.* vbi hoc videtur tenere, etiam ſi eum armia rapuiſſet in vno territorio, & poſteà ſe in aliud contuliſſet cum re ablata, & Paul. de Caſtr *in l. fine manifeſtus, num. 14. ff. de condic. furt.* vbi teſtatur ita practicari per totum mundum, & iudices habere iſtam opinionẽ pro Euangelio, Ang *de maleſ. in verbo etiam veſtem cæleſtem, num. 15.* vbi latè, & teſtatur ita ſemper obſeruaſſe Boer. *deciſ. 16. ſub numer. 4. & deciſ. 281. ſub num. 1.* vbi etiam teſtatur, quod ita communiter in praxi obſeruatur. Plot. *conſil. 134. ſub numer. 11 tom. 1. crim.* Farinac. *quæſt. 7. num 7. verſ. limita quarto, in fine,* Iul Clar. *q. 59. ſub num. 51. verſ. tu ſcis,* Ludou. Peguer. *deciſ. 29. num. 2. & ſeq.* vbi diſputat hanc quæſtionem ad partes, & tuetur hanc opinionem, & teſtatur ita in illo Regio Senatu fuiſſe ſententiatum. Quæ opinio vtilis eſt Reipublicæ ad reprimendam audaciam furum, & alios refert eandem opinionem tenentes; Petr. Caball. *in quæſt. crim. caſu 161 num. 1. & ſeq.* Vin. *opin. 177. lib. 1. in fin.* teſtatur hanc eſſe communem opinionem, & in practica obſeruatam; & ibi refert, quod ſecundum eam in pluribus locis fuit obſeruatũ in contingentia facti, etiamſi in loco capturæ, nihil poſſideat, & Capyblanc. *in tract. de Baronibus pragm. 8. num. 234.* teſtatur ita fuiſſe iudicatum; vt puniatur à iudice capiente etiam ſi furtum fuiſſet commiſſum intra ciuitatem Neapolis, Vinc. de Franc. *deciſ. 681. per 4.* vbi poſt Capic. *deciſ. 104.* teſtatur quod ſacrum Conſ. bis iudicauit pro hac opinione, Bertaz. *conſ. 209. n. 1.* & Caualc. *de Brabe. reg. p. 4. n. 155. verſ. 13. 14. & 15. caſum, & fragmen. 84.* qui loquitur quando quis occidit aliquem; & deinde ei bona furto ſubtraxit cum quibus ſe contulit ad aliam iuriſdictionem, vt ibi puniri poſſit, & maximè ſi examinatus interrogatur, an vellet ibi iudicari reſpondens ſic, & idem voluit Farinac. *q. 7. n. 3.* licet *ſub num. 4.* aliter ſe declaret, ſed vide eundem Farin. ibi *ſub n. 16.*

Contrariam opinionem tenent Collegium Bononien *conſ. 3. to. 1. crim.* Sal *in libro vdiecta, ſub num. 50. C. de furt.* vbi late inſiſte plura adducendo contra Bartol. & ſequaces. Auguſt *in addit. ad Ang. in dict. verbo & veſtem cæleſtem ſub num. 16.* dicit opinionem Bart. eſſe falſam, & reprobatam à pluribus illuſtribus Doctoribus. Rim. Iun. *conſ. 106 ſub num 11. tom. 1. crim* vbi concordantes contra Bart. allegat, & latius proſequitur Marſill. *conſil. 30. num. 25. & ſeq.* Nell. *de Bannit. in 2. p. primi temp. q. 5.* vbi relatis Doctoribus pro vtraque parte, dixit, opinionem Bart. ſuffragari tantummodo officiali ad ſe defendendum in ſindicatu ob varietatem opinionum. Couar. *practicarum q. c. 11. n. 9.* & nonnulli alij adducti Doct per Iul. Clar *in q. 38 ſub n. 16. verſ. ſed certè,* & per Farinac. *in q. 7. ſub num. 7. verſ. ſed contra Bart.* & per Peguer. *in d. deciſ. 28. ſub num verſ. hæc quæſt in fine,* latiſſimè Decian. *in tractat. crim. lib. 4. c. 17. num. 51. & c. 18 num. 4.* vbi alios allegat, *lib. 6. tom. 1.* & Aod. Fach. *contrau. iur. lib. 5. c. 19.* & contrariis reſpondet.

2 Ac etiam eſſent retinendæ per iudicem illius loci res furatæ vero Domino reſtituantur, quarum reſpectu quilibet iudex etiam quòd aliàs contra talem furem procedere non poteſt, ad reſtitutionem cogere poteſt, vt per Pl. *in d. conſ. 139. n. 46. verſ. ſed ſi loquantur*, quem ſequitur Bettaz. *in d. conſ. 40. n. 4. verſ. & ſi ſtandum, l. 1.*
3 qui loquuntur etiam quando ſine rebus furatis fuerunt capti, vt adhuc illas, vel æſtimationem reſtituere cogantur, vt etiam refert Petr. Cab. *in d. caſ. 164. ſub n. 6. & ſeqq.* vbi ſubdit, licet viderit opinionem Bart. in variis Italiæ prouinciis ſeruari per iudices. & quòd nonnunquam ipſe etiam non ſeruata opinione Bart. dimiſit tantùm fures ſine rebus furatis.

4 Nonnulli autem volẽtes ſuſtinere opinionẽ Bart. dicunt, poſſe tueri, ſi fur cum re furata per ſpatium vnius diei ad minus motam traxerit in loco non ſuppoſito ratione delicti, nec originis, nec domicilij, cùm tunc poſſit cadere noua contrectatio rei, ſecus ſi minori ſpatio ibi cum re furata commoratus fuerit, Bald. *in l. qui furem in 1. lectu. de ſtatu hom.* Aug. *in add. ad Ang. in verbo, & veſtem caleſtem, ſub n. 16. verſ. item 17. intelligo*, Boër *deciſ. 13. n. 48.* Marſ. *ſing. 6 7.* Bettaz.
5 *conſ. 40. n. 1 verſ. tertia opinio Bart. limitatur.* Quam limitationem conſ. Neapolitanum in contingentia facti non ſeruauit, ſed indiſtinctè ſeruata fuit opinio Bart. vt teſtatur Capic. *dec. 104. ſub n. 2. & ſeq.* & Petr. Cab. retecta d. reſtrictione *in d. caſu 163. n. 8.* teſtatur, quòd poſtea videns obſeruantiam Curiarum pro opinioni Bart. mutato in melius propoſito, cum eadem Bart. opinione tranſiuit, ſed Vincen. de Franc. *dec. 681. p. 4. in fine*, refert quòd ſacrum Conſ. remiſit cauſam ad iudicem loci commiſſi furti, quia ex proceſſu apparebat nullam in loco capturæ fuiſſe rei furatæ contrectationem, quæ reſolutio d. ſacri Cõcilij videtur multum iuſtificata per ea, quæ ibi Vincent. de Franch. longa ſeriè recenſet, & ego libenter huic opinione adhæreo, niſi aliter in loco de conſuetudine obſeruetur, & quòd ad pœnam tantùm furibus infligendam, ſecus quoad bonorum reſtitutionem, & ad damna, & intereſſe, vt fur nullo modo relaxetur niſi bonis reſtitutis, & iniuncto exilio cià loco capturæ, vt expurgetur ſimilibus hominibus; facinoroſis ſuper quo ſemper præſes inuigilare debet, *l. congruit. ff. de offic. præſid.* cum aliis vulgaribus.

CAPVT XVI.

Sententia lata in vno territorio, an exequi poſſit per iudicem alterius territorij.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata per iudicem alterius iuriſdictionis non poteſt exequi per iudicem captura.*
2 *Etiam ſi lata fuiſſet ab officiali, ſub eodem Principe, exiſtente tamen ſub diuerſo Præſide Prouinciæ.*
3 *Contrarium ſeruatur in Statu Eccleſiaſtico.*
4 *Condemnatus in aliena iuriſdictione per quinquaginta milliaria à loco delicti, poteſt exequi in ſtatu Eccleſiaſtico.*
5 *Sententia lata in aliena iuriſdictione non facit indicium ad torturam.*
6 *Fallit in Statu Eccleſiaſtico.*
7 *Sententia lata in aliena iuriſdictione operatur, vt procedi poſſit contra condemnatum per iudicem originis, vel domicilij, etiamſi non conſtet de corpore delicti.*
8 *Sententia lata in aliena iuriſdictione mandatur exequutioni per iudicem captura ad inſtantiam iudicis ſententia.*
9 *Adhibita tamen cognitione cauſa per iudicem exequentem.*
10 *Et ſi fuerit lata de iure Romanorum, ſecus de iure municipali, niſi vigeret idem ius in loco captura.*

1 ADuocatus, qui clientem ſuum carceratum habet, ſi fiſcus, vel pars producat ſententiam condemnatoriam, animaduertat, quòd ſi fuerit lata per iudicem alterius iuriſdictionis obiiciat, vt non poſſit contra dictum carceratum exequi, quando iuriſdictiones ſunt diuerſæ, diſtinctæ, ſeparatæ, Imol. *in l. pen. n. 3. verſ. circa primum ff. de public. iud.* Iaſ. *in l. properandum, §. ſin autem n. 1. C. de iud.* Boſſ. *in tit de for. compet. ſub n. 86 verſ. ſed an iudex domicilij*, Clar. *§ fin. q. 34. ſub n. 6. ver. ſed pone*, & latiùs *q. 96. n. 9. ver. item quæro*, Fari. *q. 11. n. 61.* vbi refert, quòd in Vrbe quidam nobilis Gallus de pluribus capitalibus delictis condemnatus per ſententiam fuit, ſed ſententia exequutioni demandata nequaquam fuit, quamvis pro illius exequutione per eius inimicos pluries pluriſ inſtitutum Flam. Cat. *in Tra. capt. bann. c. fin. n. 11. & 12. verſ. propterea in propoſito*, Petr. Caball *in q. crim. caſ. 161. n. 1. & ſub n. 4. & ſeqq.* reddit bonam rationem, *& n. 45.* Scacc. *de iud. lib. 1. cap. 63. ſub num. 26.* vbi latè Horat. Carpan. *ſuper nou. Conſt. Mediol. in t. Homicida, num. 1012. & ſeq.*

2 Et hoc Aduocatus tueatur, etiamſi ſententia fuiſſet lata per officialem ſub eodem Principe, exiſtente tamen ſub diuerſo Præſide prouinciæ, quia tunc cùm dominia ſint ſeparata, & diſtincta & ſub diuerſis Præſidibus idem eſt, ac ſi ſub diuerſis Principibus territoria ſita eſſent, Iul. Clar. *d. q. 96 ſub num. 9.* vbi infert quòd officialis in Ducatu Mediolani non poteſt exequi ſententiam latam per officialem Regni Neapolis; quia licet illa territoria ſint ſub eodem Rege Hiſpaniarum, tamen in omnibus, & per omnia habentur tanquam Regna, & dominia ſeparata, ſequitur Cart. *in d. tract. c. ſub n. 241. & c. fin. n. 12. & ſeq.* Fari. *in d. q. 11. ſub n. 61. verſ. ſublimito hanc.* Petr. Caball *in d. caſu 161. n. 2.* latè Scacc. *de iud. lib. 1. c. 65 n. 6. verſ. aut verò ſunt.*

3 Quæ defenſio in Statu Eccleſiaſtico, vigore Bullarum Summorum Pontificum parum prodeſſet, quia ſententia lata in vna Prouincia exequitur in alia diuerſa, & ſub diuerſo Præſide; quia ſufficit loca eſſe ſubiecta Romanæ Eccleſiæ, Vulp. *reſp. 59. ſub num. 19. verſ. nec dicatur Bullas*, Cart. *in d. c. 1. n. 237. & ſeq.* Fari. *d. q. 11. ſub n. 61*, Petr. Cab. *d. caſ. 111. n. 1.* Baiar. *ad Iul. Clar. in q. 96 n. 16.* vbi dicit ita fuiſſe prouiſum per Bullam Clementis VII. confirmatam per Pium IV. & Pium V. Cauale. *de Brac. reg. p. 4. n. 269.* vbi firmat quòd tenetur illam exequi ſine alia cauſæ cognitione niſi notoriè, vel euidenter de iniuſtitia conſtaret, & ſi iudex requiſitus parere nolit, porrecta querela contra eum, erit cogendus à ſuperiore, & quòd in ſtatu Eccleſiaſtico vnus iudex exequatur ſententiam alterius, latè Sacc. *de ind. l. 1. c. 63. ſub n. 6.*

4 Ac etiam talis exceptio in eodem ſtatu Eccleſiaſtico parum prodeſſet quando reus fuiſſet condemnatus in aliis locis per quinquaginta milliaria à loco delicti, quia poterit dicta ſententia exequi in toto Statu Eccleſiaſtico, cùm intelligatur etiam bannitus ab vniuerſo territorio mediatè, vel immediatè ſubiecto per Bullas Sixti Quarti, Clementis VII. & Pij IV. et in terminis poſt Corn. *in conſ. 292. per totum lib. 3.* Tob. Non. *conſ 98. num. 7.* Baiard. *q. 96. n. 51. in fin.* Idemque ſi loca eſſent confederata Scacc. *d. c. 12. n. 6. verſ. aut iſta loca.*

5 Quæ ſententia lata in aliena iuriſdictione, vel prouincia,

uincia, nec etiam grauat coodemnatum ad torturam, Affl. *ſuper Conſtit Regn.lib.1.rubr.10.in conſt. rubr.48. de adulter nu.44. verſ.ſed iuxta premiſſa, quaro*, Foller. *in pract.crim.in verbo, & ſi confitebuntur, n. 36. verſ. nono limitatur*, & Farinac. *q 1. n.75. verſ. Limita ſecundò*, Petr. Caball *d. caſu 161. n.7.* vbi tamen poſt
6 Cart. *in d.c. 1. ſub num. 1. verſ qui tamen, hoc intelligis*, & poſt Farinac. vbi ſupra, dicit quod in Statu Eccleſiaſtico, facerer indicium ad torturam.

7 Bene verum eſt, quòd ſententia lata in loco delicti contra condemnatum, ſufficit, vt non conſtito aliter de delicto, poſſit procedi contra eum per iudicem originis, vel domicilij, Iul. Clar *q.54. verſ. ſed pone*, Cart. *d.c.fin.num.12. verſ ſed tantùm*, Farinac. *d.q.11. ſub num.7. circa fin.* Boër. *deciſ.163 ſub num.5.* Boſſ. *tit.de for com ret.ſub num 86.* Petr. Caball. *d.caſu 152. num.6.* Baiard. *in q 54. num. 18.*

8 Sed verum eſt, quòd tales ſententiæ exequi ſolent per iudicem alterius territorij diuerſi, & ſeparati ad petitionem vel literas iudicis, qui ſententiam tulit, Paul. de Caſtr. *in l.cùm quæ iam puella, n.5.ff. de iuriſd. omn.iud.* Alex. *in l.à Diuo Pio.§ ſententiam. num. 5. & ſeq.* Iaſ. *n.1. & 3. & ſeq.ff.de re iud.* Card *d.c.1. nu.137. & ſeqq.* Decian. *l.4.c.24.n.1.* Farinac. *d. q.11. num.61.* vbi refert ita in Vrbe fuiſſe exequutum contra illum nobilem Gallum per literas Regis Gallorum, Petr. Caball. *d.caſu 161. n.9.* Marſill. *ſing 132.* vbi teſtatur, quod ita pluries practicauit, Scacc. *d.c.63. ſub num.6.* vbi latè, & ſi nollet illam exequi, poteſt cogi per eius ſuperiorem, Cart. *in l.à Diuo Pio, §. ſententiam Romæ, n.5. de re iud.* Scacc *de iud.l.1 d.c.63.n.9.* Aufted. *ad Capell. Tholoſ.q.412.num.1.& ſeq.* vbi etiam firmat, quòd poterit cogi per ſuperiorem ſuum, & quòd tenebitur parti actione in factum ad intereſſe.

9 Quæ ſententiæ latæ per iudices alterius territorij non exequuntur ad petitionem iudicum, qui illas tulerunt, niſi cum cognitione cauſæ, & viſo quòd ſint ritè latæ, & à iudicibus competentibus, & præcedentibus legitimis indiciis, & ſecundùm iuſtitiam, Iul. Clar. *q.54.in fin.* vbi refert, quòd Senatus ita reſcripſit Prætori Cremonæ, Guid. Pap. *deciſ.579. ſub n.1.* Boſſ. *in tit.de ſent.ſub n.115. & in tit.de for.compet. n.88. & ſeqq.* Crot. *c fin n.1.& ſeq.* vbi ſubdit, *& ob id videndi ſunt proceſſus, vt cognoſci poſſit de validitate, & iuſtitia condemnationis*, quod multis rationibus comprobat, & ſequitur Farinac. *in d.q.11.n.61.in fine, & n.62.* Petr. Caball. *in d. caſu 161. n.10. & ſeqq* Marſil. *ſing. 137. in fin.* Si verò Eccleſiaſticus requiſiuit iudicem laicum de brachio laico in delicto mero Eccleſiaſtico contra perſonam regularem, & Eccleſiaſticam tenetur abſque cauſæ cognitione ſententiam exequi, niſi conſtaret ſententiam eſſe notoriè iniuſtam, ſed in dubio tenetur exequi, vt latè firmat Caualc. *de Brach. reg.p 4.n.166. & ſeqq.* vbi ſubdit, quòd in delictis mixti fori poteſt adhibere aliquam cauſæ cognitionem. Et dicitur *cum cauſa cognitione*, quando proceſſum vidit; vel partem citati fecit ad allegandum, quare exequi non debeat, vbi etiam ſubdit, quòd non poterit dari ſuſpectus etiamſi proceſſum non viderit, & ibi concordantes allegat, & quòd debet videre proceſſum, & non exequatur ſententiam, ſi non fuerit iuſta, latè Scacc. *de iud.l.1. c.63. n.8.* vbi etiam alios allegat, & plus dicit, quòd ſi iudex ſententiam iniuſtam ad literas alterius iudicis exequeretur pœnam non euaderet, vide latè Horat. Carpan. *in d.§. Homicida, n.1017. & ſeqq.* Card. Tuſch. *in litera.S, concl. 162. nu. 1. & per totam*, Decian. *in tract.crim. l.4.cap.38. num.2.& 7.* & quando iudex laicus debeat exequi, & quomodo ſententiam iudicis Eccleſiaſtici latiſſimè ponit Farinac, *quæſt.97. num.82. crim. pluribus ſeq.*

10 Ac etiam Aduocatus animaduertat, quòd illa ſententia iudicis alterius territorij requiſita à iudice, qui condemnauit, ſit lata de iure communi Romanorum, & non de iure municipali tantùm illius loci, in quo facta fuit, quia tunc exequi non poſſet, ex quo iudex exequendo ſuam, & non alterius iuriſdictionem ſequi debet, Bald. *in l.vnica, in fin. Cod. de confeſſ.* quem ſequitur Alex. *in d.§. ſententiam, ſub n. 5. circa medium*, Boſſ. *in tit de ſentent ſub n.115. verſ ideò conclude*, vbi tamen hoc limitat quando in loco iudicis exequentis in quo reus reperitur, videret idem Statutum, in quo fundata eſt ſententia iudicis, qui eam protulit, quia tunc exequeretur ſententiam, ac ſi lata eſſet iure communi Romanorum, vt ſequitur Petr. Caball. *in dict. caſ.161. n.12. & ſeqq.* vbi dicit eſſe nouum ſingulare, & notandum dictum, Decian. *lib. 4. cap. 34. num.2. & 7.* Aufr. *ad Capell. Tholoſ. q.412.*

Si verò fuerit lata à iudice ſub eodem Principe poteſt exequi ab alio ſine alia requiſitione illius iudicis qui tulit ſententiam, ſi videtur, quod exequutionem mereatur, Iul Clar *q.96. n.1.* vbi de communi, & ita paſſim obſeruatur hic in Curia, & pluries ego practicaui, & per alios practicari vidi, latè Scacc. *d. c.63. ſub n. 6.* vbi multa alia tradit circa iſtam quæſtionem. In ſententia autem lata in crimine hæreſis, non eſt dubitandum, quòd debeant illam exequi iudices laici abſque alia reuiſione, vt de communi, & obſeruata opinione poſt alios fere infinitos, quos allegat, firmat Scacc. *d.c.63.n.7.verſ.contrariam*, Horat. Carp. *d. cap. Homicida, n.1018.* & dicam latè in vltima defenſione, Decian. *in tract.crim lib.4.c.34.n.5.tom.1.* Farinac, *cap. 7.n.102. & ſeqq.vbi latè.*

Bene verum eſt, quòd ſi iudex requiſitus de executione ſententiæ excedat in exequendo, poteſt appellari, ſed ad quem ſuperiorem appelletur, an ad ſuperiorem primi iudicis, vel exequentis, ſeu auxilium præbentis latè ponit Aufred. *ad Capell. Tholoſ. q.412. num. 2.*

CAPVT XVII.

Remiſſio delinquentis ad iudicem requirentem, quando fieri debeat.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſio rei ad alium iudicem non fit, ſi non petatur.*
2 *Hoc procedit quantum ad neceſſitatem, ſecus ex* vrbanitate, & ſi iudex ex ſe voluerit.
3 *Remiſſio non petitur, niſi à iudice, qui habeat aliquam iuriſdictionem.*
4 *Iudex requirens debet per literas publicas quærere remiſſionem, & mittere aliquam ſummariam cognitionem de delicto.*
5 *Quod duobus modis limitatur.*
6 *Princeps tenetur remittere reos ad Pontificem.*
7 *Iudex nullam habens iuriſdictionem in capto, an poſſit reum impunitum relaxare.*
8 *Iudex requiſitus de remiſſione rei, antequam remittat, debet æqualem cognitionem delicti prius adhibere.*
9 *Cognitio præfata in quibus conſiſtet.*
10 *Quæ cognitio ad quem iudicem ſpectet.*
11 *Remiſſio rei in leuibus delictis, vel vbi ciuiliter agitur, non fit, num.12.*
13 *Item non fit in atrocibus delictis, ſi ciuiliter agatur, etiam in furto, ſi ciuiliter agatur.*
14 *Nec etiam vbi agitur de reddenda ratione adminiſtrationis rerum priuatarum, ſecus rerum publicarum.*
15 *Captus vti ſuſpectus de fuga an debeat remitti ad iudicem competentem.*

16 *Remiſſio in grauibus delictis fit ex vrbanitate.*

17 *Qua opinio non procedit in iudice originis, vel domicilij, qui tenetur remittere delinquentem ad iudicem loci delicti etiam ex neceſſitate.*

18 *Quod declara prout ibi.*

19 *Remiſſio non fit, quando iudex originis, vel domicilij cepit delinquentem ad instantiam iudicis delicti.*

20 *In iſto caſu requiruntur literæ publicæ, & non ſufficiunt literæ priuatæ.*

21 *Remiſſio per iudicem delicti fit quando fuit negligens in puniendo.*

22 *Iudex capturæ, ſi vult punire delinquentem, non tenetur illum remittere.*

23 *Remiſſio non fit per iudicem originis vel domicilij ad iudicem delicti quando ſunt ſub diuerſis Principibus, ſecus quando ſunt ſub eodem Principe, vel ſub eodem Præſide.*

24 *Remiſſio hodie de conſuetudine non fit, & vbi viget talis conſuetudo ſeruanda eſt.*

25 *Remiſſio de conſuetudine à pari ad patrem non fit.*

26 *Conſuetudo non remittendi viget in multis ciuitatibus, quæ hic referuntur.*

27 *Remiſſio vbi dubium eſſet, ſi facienda foret, recurrendum erit ad conſuetudinem.*

28 *Remiſſio non fit inter Ciuitates confœderatas.*

29 *Remiſſio fit in pluribus caſibus, non obſtante dicta conſuetudine, ibi relatis.*

30 *Remiſſio non fit per iudicem maiorem ad inferiorem.*

31 *Imperator licèt non compellat Papam ad remittendum, poteſt tamen concedere repræſalias contra ſubditos Papæ pro habenda remiſſione.*

32 *Remiſſio non fit poſt ſententiam & condemnationem.*

33 *Contrariam opinionem alij tenent.*

34 *Remiſſio per Iudicem domicilij, vel originis non fit, ſi præuenit iudicem loci delicti.*

35 *Iudex qui abſoluit, vel condemnauit poteſt petere remiſſionem rei, ſi per iudicem appellationis fuerit condemnatus.*

36 *Remiſſio in crimine hæreſis fit per omnes iudices, & delinquentes à quocumque Regno ad Italiam remitti debent.*

37 *Remiſſio in foro Eccleſiaſtico indiſtinctè fit.*

38 *Remiſſio de perſona raptoris non fit, ſed punitur in loco delicti.*

39 *Vagabundus, vbique puniri poteſt, & non remittitur.*

40 *Contrariam opinionem tenet Decian.*

41 *Iudex qui tenetur remittere, ſi non remittit, punitur tanquam inobediens.*

42 *Qui punitur à Principe, & non à iudice requirente.*

43 *Remiſſio in regno Neapolitano quando fiat inter officiales Regios, & Barones.*

44 *Pragmatica Regia Caroli Quinti circa remiſſionem quomodo intelligatur.*

45 *Remiſſio non fit ad iudicem offenſum, vel ſuſpectum.*

46 *Remiſſio non fit de vno ad alium iudicem, quando reus eſſet vtrique iudici aliqua ratione ſubiectus.*

47 *Mandans, & mandatarius capti ſub diuerſis iudicibus non remittuntur.*

48 *Remiſſionem petens quatuor probare debet, & quæ ſint.*

49 *Præſes prouinciæ non poteſt in alium locum ſuæ Prouinciæ remittere reum.*

50 *Remiſſio de iure fieri debet à iudice loci delicti.*

51 *Barones non dicuntur ſub eodem Principe ratione remiſſionis, quamuis ſint ſub eodem Imperio.*

52 *Remiſſiones ſub eodem Præſide fiunt per ipſos iudices, ſed extra iuriſdictionem requiritur licentia Principis.*

53 *Iudex in pari cauſa præfertur qui pro grauiori delicto inquirit, & qui præuenit in captura.*

54 *Conuentiones, & capitula circa remiſſionem ſunt obſeruanda.*

55 *Conuentiones inter Sedem Apoſtolicam, & Proregem regni Neapolis.*

56 *Conuentiones non comprehendunt ſubditum vtriuſque iuriſdictionis.*

57 *Remiſſio non fit inter contendentes de iuriſdictione.*

58 *Contumax poteſt in pluribus locis moleſtari & condemnari.*

59 *Et ſi compareat coram vno iudice poterit opponere exceptionem litis pendentiæ coram aliis iudicibus.*

60 *Condemnatus in contumaciam in vno loco, poterit etiam condemnari in aliis locis, ſi pœnam non ſoluerit, & poterit ab omnibus iudicibus peti executio pœnæ.*

61 *Secus ſi condemnationem ſoluerit in vno loco.*

62 *Et ſufficit quòd ſoluerit pœnam ante ſententiam aliorum iudicum.*

63 *Quod procedit etiam ſi alij iudices procederent ſuper eodem crimine cum maiori qualitate.*

64 *Condemnatus non in contumaciam, ſed quia comparuerit ſoluendo pœnam, facit ſilere eos iudices.*

65 *Niſi minori pœna fuiſſet condemnatus, quam puniri debebat.*

66 *Abſolutus ab vno iudice, an poſſit per alios iudices moleſtari, remiſſiuè.*

67 *Remiſſio vt concedi debeat, acta requiruntur.*

68 *Iudices inferiores, qui non poſſunt cognoſcere de graui pœna, debent remittere captum ad Superiorem, adhibita aliquali cognitione ſuper qualitate delicti.*

69 *Remiſſio non fit quando ſuſpicatur, quòd iudex, ad quem fieri debet remiſſio, non puniret delinquentem.*

70 *Remiſſio non fit quando aliqua ciuitas priuilegium habet vt delinquens extrahi non poſſit.*

71 *Iudex, qui remiſit, poteſt punire reum remiſſum, ſi ille iudex, ad quem remiſit, fuerit moroſus in puniendo.*

72 *Bannitus captus in alieno territorio, non à iudice, ſed ab aliis priuatis perſonis, an remittendus ſit, vel relaxandus.*

73 *Et quid ſi fuerit inſequutus ab exequutoribus in alienum territorium.*

74 *Declara vt ibi.*

75 *Carceratus inquiſitus de pluribus delictis, ſi detineatur pro vno delicto, & ab aliis requiratur pro aliis delictis, an ſit remittendus.*

76 *Declara, & intellige prout ibi.*

77 *Delictum ſi fuerit commiſſum, & inchoatum in vno territorio, & conſummatum in altero, quis de eo cognoſcere debeat, ibi dantur plura exempla.*

78 *Delictum commiſſum ſi neſciatur, vel dubitetur, in quo loco fuerit commiſſum, non fit remiſſio.*

79 *Suppoſitus vni iuriſdictioni ex duplici capite debet puniri per iudicem illius loci.*

80 *Remiſſio delinquentis debet fieri ſub bona cuſtodia iudicis remittentis, 81. 82.*

83 *Expenſis cuius declaratur ibi.*

84 *Carceratus cum elogio nempè cum indiciis, & ſcripturis exiſtentibus penes iudicem remittentem remittitur.*

85 *Iudex, cui fuit facta remiſſio non tenetur ſtare proceſſui fabricato per iudicem remittentem.*

86 *Niſi iudex remittens fuerit etiam iudex competens, & ex vrbanitate remiſerit.*

87 *Confeſſio facta per remiſſum coram primo iudice fuit tantummodo inditium ad capturam.*

88 *Carceratus remiſſus ſi fuerit tortus coram primo iudice ſine indiciis, an ſibi ſuffragetur tortura coram iudice remiſſa.*

Aduo

Digitized by Google

1 ADuocatus carcetati debet etiam perſpicere, quod non ſit cognoſcenda eius cauſa per iudicem capturæ, ſed ſit remittendus ad alium iudicem. Ideo videamus in quibus caſibus fiat remiſſio de vno iudice ad alium, pro cuius vera declaratione ponam infraſcriptas concluſiones.

Prima concluſio eſt, vt ſi à nemine petatur remiſſio non ſit facienda, Marian. Socc. *in c. propoſuiſti n.* 13. *verſ. propoſuiſti num.* 14. *verſ. breuiter dic, de foro comp.* Farinac *quaſt.* 7. *num.* 38. vbi alios allegat, & teſtatur de communi, Chaſſan. *ſuper conſuetud. Burgund. l.* 12. §. 1. *num.* 18. Guid. Pap. *deciſ.* 302. *num.* 1. Decian. *in tract. crim. tom.* 1. *lib.* .. *c.* 19. *n.* 1. Auſt. *ad Capell. Tholoſ. q.* 320. *num.* 1.

2 Sed concluſio procedit quantum ad neceſſitatem vt iudex capturæ non teneatur remittere, niſi petatur ſecus ex Vrbanitate, quia ſi erit locus remiſſioni, debet iudex capturæ remittere, ex ſe, etiam non requiſitus vt teſtatur poſt Couar. Iul. Clar *in q.* 38. *verſ. eſt autem, numer.* 19. Farinac. in loco citato, & remiſſio peti debet per literas publicas, nec ſufficerent literæ priuatæ ipſius iudicis petentis, vt laté poſt alios quos allegat, declarat Dician. *in d. cap.* 19. *ſub num.* 1. *circa medium*, Cardin Tuſch. *tom.* 6. *concl.* 152. *n.* 9. Andr. Fach. *controuer. iur. l.* 9. *c.* 23. *in fin.*

3 Alia ſit concluſio quod remiſſio peti non poteſt à quocumque Iudice, ſed ab eo tantum, qui iuriſdictionem aliquam habet in reum, nempe ratione originis, domicilij, vel ex alia cauſa legitima, Aret. *in c. fin. col.* 4. Felyn. *n.* 17. *de for. compet.* Marian. Socc. *in d. cap. propoſuiſti, num.* 14. *de for. compet.* Farinac. *quaſt.* 7. *n.* 27. Boſſ. *tit. de foro compet. n.* 52. inquiens quod ſi quis delinquat Patauij, & Mantuam aufugiat, non poterit iudex Mantuæ reum remittere, cum debeat iudex remiſſionis aliquam cauſæ cognitionem facere, latè Dec. *in tractat. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 19. *num.* 2. vbi ſubdit quia verbum *Remiſſio* propriè in iure intelligitur cum aliqua cauſæ cognitione, quæ opinio communiter recipitur à conſuetudine, vt teſtatur Farinac. *d. quaſt.* 7. *numer.* 27. *verſ.* quidquid, vbi prius retulit nonnullos Doctores, contrarium tenentes, eandem contrariam opinionem tuetur Andr. Fachin. *controuerſ. iur. lib.* 9. *c.* 22. & eadem conſuetudine teſtatur Dec. *in d. cap.* 19. *n.* 2. *ſub verſic. item quia.*

4 Bene verum eſt, quod petens remiſſionem delinquentis debet in literis requiſitoriis ſummatim delicti probationem inſerere, ex qua oriatur ſummaria cognitio apud iudicem requiſitum, ſine qua remittere non tenetur, ſecundum communem & practicatam opinionem atteſtatam, per Couar. *pract. q. c.* 11. *ſub n.* 8. & per Iul. Clar. *q.* 38. *verſ. eſt autem*, & per Farin. *q.* 7. *n.* 34. *& ſeq. in fin.* de quo dicam *in ſeq. concl.*

5 Quæ concluſio duobus modis declaratur, & primo, vt non procedat quando iudex capturæ recognoſceret in ſuperiorem eundem, quem recognoſcit etiam iudex loci delicti petentis remiſſionem; quia tunc licet nullam iuriſdictionem haberet in delinquentem, tamen quia vterque curare debet vt territoria Principis purgentur malis hominibus, teneretur remittere, Decian. *d. c.* 19. *n.* 4.

6 Secundo declaratur quando ſupremus Pontifex requireret reum captum, quia tunc Imperator vti habitu iuriſdictionem habens in ſingulis locis, teneretur reum ad Papã remittere, Dec. *d. c.* 59. *n.* 3. vbi refert ita fuiſſe obſeruatum per Venetos tempore Pauli Tertij, qui remiſerunt quemdam, qui ſubtraxerat pecunias Theſaurario ſuo, & ſic non procedit concluſio in Principibus qui poſſunt remittere delinquentes ad alios iudices, licet in capto nullam habeant iuriſdictionem, Iul. Clar. *q.* 39. *ſub verſ. hoc tamen.* Rol. *conſ.* 19 *vol.* 2. Farin. *q.* 7. *n.* 39. Flam. Cerar. *in tract. capto Bannito, c. fin. n.* 163. Bonac. *comm. opin. p.* 1. *verſ. remiſſio rei.* Bertaz. *conſ.* 410. *in fin. vol.* 2. vbi dicit: Ideó Venetos eſſe commendandos, quia obſeruant conuentiones circa remittendos delinquentes, Baiard. *q.* 37. *num.* 72. *in fin.* & hodie ad nutum ſummorum Pontificum omnes Principes remittunt delinquentes ad Curiam, & ego dum fui Locumtenens criminalis Auditoris Cam. aliquos ſuſpendere feci qui fuerunt remiſſi per Principes ad Paulum Quintum ſummum Pontificem.

Sed circa iſtam concluſionem ſecundam dubitare 7
contingit, ſi pars læſa petat & inſtet penes iudicem capturæ, vt delinquentem puniat, an poſſit vel debeat illum punitum dimittere, quam difficultatem tãgit poſt alios, Farinac. Modet. Roman. *in d. q.* 6. *num.* 30. & tenet, quod omnino captus impunitus ſit relaxandus, etiam in quocumque graui, & atroci delicto & ibi ad contraria reſpondet, & ratio eſt in promptu, quia ſi caret iſte iudex iuriſdictione; quomodo poterit reum punire; nec ſola inſtantia partis ſufficeret ad prorogandum in eum iuriſdictionem, ſed requiritur conſenſus vtriuſque partis, & actoris, & rei, vt dixi ſupra *in c.* 7. *num.* 6. & iudicis loci, Chaſſan. *ſuper conſuet. Burgund. dub.* 22. §. 1. *n.* 19. *vbi late.*

Tertia ſit concluſio, vt iudex requiſitus non debeat 8
ſtatim reum remittere, ſed debeat aliqualem cognitionem prius facere ne forte in vinculis remiſſus ex hoc infamiã iniuſte patiatur Gl. *in Clem. Paſtoralis in verb. de morte de re iud.* Felyn. *in c. fin. n.* 9. *de for. compet.* vbi firmat quod iudex requiſitus non tenetur ſequi varios, & iniuſtos apetitus requirentis, ſed debet ſummariè cognoſcere de delicto, & vbi non præceſſit ſuſpicio criminis non debet reus, nec capi, nec retineri, nec remitti, Farin. *q.* 7. *n.* 35. vbi reiecta opinione Ant. Gomez. *in titul. de delict. c.* 1. *n.* 87. *in fine*, in hac opinione reſidet, & eamdem ſequitur Decian. *in tractat. crimin. lib.* 3. *tom.* 1. *c.* 19. *n.* 15. vbi etiam concordantes allegat Card, Tuſch. *tom.* 7. *concl.* 1561. *n.* 8. vbi loquitur quando iudex requiſitus eſſet iudex ordinarius, vel domicilij, vel originis, Caualc. *de Brach. reg. p.* 4. *n.* 256. *in fin.* dicit procedere dictum Ant. Gomez. quando delictum eſſet notorium, vel extraiudicialiter iudex requiſitus ſciret delictum eſſe commiſſum, vbi tamẽ ſubdit quod de conſuetudine iudices non remittunt, niſi habita fide, quod vere delictum commiſſum fuerit in iuriſdictione iudicis petentis remiſſionem, & quod iudex requiſitus debeat ſummariam cognitionem adhibere ſuper delicto, Mar. ant, Macer. *l,* 3. *reſol.* 33. *n.* 2.

Quæ cognitio verſatur, ſi oſtendatur, quod reus fue- 9
rit condemnatus in contumaciam, vel ſi contumax non fuerit ſummariè cognoſcatur, quia non tenetur credere iudici requirenti remiſſionem, ſi delictum eſſet notorium in loco iudicis petentis, vel ſi in eodem loco eſſet fama publica, vt late per Corrad. *tit. de inquiſ. n.* 11. *in* 6. *limi.* per Farin. *d. q.* 7. *n.* 35. *verſ.* 1. & latiſſimè per Dec. *d. c.* 19. *n.* 15.

Et iſta ſummaria cognitio non ſpectat ad Iudicem re- 10
mittentem ſecundum aliquos, cum ille ſit merus executor, ſed bene verum eſt quod iudex petens remiſſionem ſufficit, quod in literis requiſitoriis ſummarim probationem delicti inſerat, ex quo oriatur ſummaria cognitio apud iudicem requiſitum ſecundum communem, & practicatam opinionem, vt poſt Couar. & alios, quos allegat, Iul. Clar. §. *fin. q.* 78. *verſ. bene verum eſt*, & poſt Iaſ. *in l. magiſtratibus, ff. de iuriſdict. omn. iud.* Chaſſan. *ſuper conſuet. Burgund. rub.* 12. §. 1. *n.* 6. vbi ponit hoc pro cautela, vt iudex petens remiſſionem inſtruat iudicem requiſitum de delicto commiſſo per aliquam informationem: alias requiſitus non tenebitur reum petitum remittere, Card. Tuſch. *to.* 6. *concl.* 152. *n.* 4. dicit quod debet prius conſtare de delicto aliter, quam per dictum delinquentis, licet poſt Iul. Clar. §. *fi. q.* 38. *n.* 19. *in fi.* dicat hoc in practica non obſeruari, & ibi teſtatur de communi, qui Cardin. Tuſch.

ſub n.6.etiam dicit,quod ſi petatur remiſſio à ſuperio-
re,non fiat ſine aliqua cauſæ cognitione: ſecus ſi ab
æquali, vel ab infcriore,& allegat Imol in Clem.Pa-
ſtoralis n.93. de re iud.talis requiſitio fieri debet per
litteras publicas ſecundùm communem opinionem
at teſtatam poſt Iul.Clar.in §.fin.quæſt.39.per Cardin.
Tuſch.tom.6.concl.152.n.9.
11 Quarta ſit concluſio,quod in leuiorib delictis,vel
in iis pro quibus ciuiliter agitur,non conceditur re-
miſſio,ſed tantùm in grauibus & atrocibus. Iul.Clar.
§.fi.q.38.verſ.ſcias tamen, Farin.q.7.n.36.vbi de com-
muni,latè Dec.in tr.crim.lib.4.to.4.c.19.n.5.vbi reddit
rationem,& concordantes allegat, eandem rationem
reddit,Chaſſan.in conſt.Burgund.rub.12 §.1.n.8. quia
in leuibus non poſſunt ſequi errores,vel aſſinium con-
ſolationes, ex quibus remiſſio fieri ſolet, Cardin.
Tuſch.d.concl.151.num.54.vbi de communi, Auſred.
ad Capell. Toloſ. q.320. n. 1. vbi reddit eandem ra-
tionem.
12 Imò nec etiam in atrocibus,ſi ciuiliter agatur,con-
ceditur rei remiſſio,Iul Clar.q.38.verſ.item ſcias, vbi
alios allegat rationem reddit Farin. q.7.n.37. vbi de
cõmuni, & concordantes allegat,Chaſſan.d.6 t.n 10.
Decian.d.c.19.n.5.vbi etiam alios allegat, Batat.q.37.
n.74, Auſred.in d.q.310.n.1.
Et in furto quando agitur ciuiliter non conceditur
13 remiſſio furis,ſed ſi agatur criminaliter,ſic Bologner,
in addit ad conſ Io.de Anan.35. in fin 16. Bapt.Boni-
fat in tr. de furt.§ contractatio,n.31.vbi etiam teſtatur
ita fuiſſe per legem Venetam die 20. Auguſti 1506.
ſancitum,& quando agitur de reddenda ratione ad-
miniſtrationis rerum publicarum ſit remiſſio, ſecus
quando agitur de ratione rerum priuatarum, Io. de
14 Imol.conſ.35.n.3.vbi dicit hanc eſſe ſpecialem,Card.
Tuſc.tom.6.d.concl.152.n.64.& ſeq.& in capto fugiti-
uo, vel ſuſpecto de fuga debet fieri remiſſio ad iudi-
cem competentem quando iudex,qui cepit fugitiuum,
non eſt iudex competens,& illum punire non poteſt
Bolognet.ad add. in Anan,conſ.65.in fi. Card.Tuſch.d.
d.concl.152.n.66.
Quinta ſit concluſio, quòd in grauibus, &
16 atrocibus delictis fiat remiſſio ex vrbanitate,De-
cian. in tractat. crimin. capit. 19. numero ſexto,lib.
4.tom. 1. vbi firmat hanc concluſionem eſſe veriſ-
ſimam, & idem dicit procedere etiam in leuibus de-
lictis,& ibi teſtatur ita fuiſſe aliàs per Gubernatorem
Mediolani Ferdinandum Gonzagam nomine Caroli
V. cum ciuitate Venetiarum obſeruatum, ad cuius
dominium ex vrbanitate fuit remiſſus Ludouicus ab
Armis Bononienſis,vbi fuit capite multatus,& Baiard.
ad Iul.Clar.q.37.n 72. dicit quod Iulius Clarus debe-
bat laudare Principes, remittentes delinquentes, &
non damnare,prout fecit in d.q.38. ne delicta rema-
neant impunita, & fiant etiam,vt cæteri timeant, &
patentes offenſorum conſolentur, vt firmat idem
Baiard.in d q.38.n 65.& Card.Tuſc in d.conc.152.n.13.
& ſeq.& dicit, quòd ſimilibus ſceleratis non eſt præ-
bendum auxilium, vt ſunt ſacrilegi, derobatores Ec-
cleſiarum, notoriè inquiſiti, & condemnati de atro-
ci delicto,poſt Iul.Clar.in d.q.38.ſub n.11. verſ. bene
verum eſt, dat pro cautela,vt tales delinquentes pro-
curent ſaluum conductum,quia non fiet remiſſio, vt
tutè commorentur in alienis iuriſdictionibus,& quod
principes remittentes delinquentes ſint laudandi ad
effectum puniendi, & non damnandi, valde excla
mat Caual.de Brach reg.p.4.n.148.& ibi ponit vtilita-
tes,& commoda remiſſionis.
Quæ concluſio reſtringitur in iudice originis, vel
17 domicilij,qui in atrocibus non ſolum ex vrbanitate,
ſed etiam ex neceſſitate tenetur ad iudicem loci de-
licti delinquentem remittere ex quatuor rationibus
aſſignatis per Couar pract.quæſt.cap.11. num. 3. quas
longa ſerie etiam recenſet, Decian.in d.c.19.nu 7.vbi
etiam poſt alios, quos allegat teſtatur de communi
quam opinionem ſequitur Anch.capit.poſtulaſti,in re-
pet n.11.de for.compet.Boſſ.in pract.crim. §.opportunè,
num.32.verſ.ſi vero agitur,idem voluit Bald. in lib. 2.
n.2.C.de ſeru.fugit.licèt deinde dicat de conſuetudine
non ſeruari,vt etiam refert Decian.in d.c.29 num.7.in
fin.& Card. Tuſc.conc.152. num.76.tom.6. † dicit quòd 18
in iudice ſubiecto tenetur in delicto atroci remittere
reum,ſecus in iudicibus diuerſæ iuriſdictionis, & do-
minij,Caualc.d.p.4.n.146. verſ quod verum exiſtimo,
latè Auſred.ad Capell.Tholoſ.q.320. n.2 qui etiam re-
teſtatur de conſuetudine non fieri remiſſionem inter
iudices diuerſæ iuriſdictionis: vbi tamen ponit vnam
limitationem quia ſi denegaret remiſſionem iudex
diuerſæ iuriſdictionis non poſſit punire,nec tamen iu-
dex requiſitus vellet ipſe exequi, & & facere iuſtitiam
ſi etiam in iſtis delictis grauibus non fieret remiſſio,
Couarr.Pract,q c.11.per totum, Card. Tuſch. tom.6.d.
concl.562.n.75.
Sexta ſit concluſio,quòd ſi iudex loci delicti requi 19
ſiuit iudicem originis,vel domicilij, vt caperet reum
ad hoc vt ſibi reum remitteret, tunc iudex requiſitus
tenetur hoc facere, & vbi nollet, cogitur à ſupe-
riore, & captum tenetur remittere ad iudicem lo-
ci delicti, Boſſ. tit. de foro. compet. num. 48. vbi
de communi Iul Clar,q.38.ſub verſ.eſt autem,Morian.
Soc.c.poſtulaſti,n.14.de for.com. cum aliis allegatis per
Farinac,in d q 6.n.23 verſ.vnde ſecus Theſaur.deciſ.92.
Decian.in tract,crim. lib.3. c,19.n.1.tom.1. vbi etiam
concordantes allegat,& ibi ſubdit†quod remiſſio pe-
ti debet per litteras publicas, nec ſufficerent litteræ 20
priuatæ ipſius iudicis petentis: Nec obſtat quod Pi-
latus ſponte remiſit Saluatorem noſtrum, quia illa
non habuit effectum, & poſtea ad ſe remiſſus iterum
fuit condemnatus.
Septima ſit concluſio, quando iudex loci delicti
commiſſi fuerit negligens in procedendo,& puniendo 21
delinquentem,& tunc ne delicta remaneant impunita,
non prohibetur quod iudex originis,vel domicilij non
poſſit procedere contra ſubditum delinquentem extra
territorium.Tob.Non.conſ.98.n.4 & ſeq.Ang.de malef.
in verb. hæc eſt quædam inquiſitio num. 67. cum aliis
allegatis per Farin.q.7.n.13. verſ.limita tertio:faciunt,
quæ ſcribit Decia.in d c.19.n.27.to.2.lib.4.Card.Tuſc.
d.concl.152.n.72.to.6.†vbi firmat,quod iudex capturæ 22
ſi vult punire,non tenetur remittere,alias ſecus,& ib
alios allegat.
Octaua ſit concluſio,vt iudex originis, vel domicilij
non teneatur delinquentem remittere ad iudicem lo- 23
ci delicti quando ſub diuerſis Principib.vel dominiis,
ſecus quando eſſent ſub eodem Principe, & multò
magis quando ſunt ſub eodem Præſide prouinciæ,
Corrad.tit de inquiſ.n.12.in 8.lim.in fi.Veronen.conſ.
c i.158 n.2.& ſeq.Iul.Clar.q.39.verſ.ſed nunquid,in fi-
ne,Boſſ.tit.de for.compet.n.51 & ſeq.Farin.q.7. n.25.in
fin.vbi teſtatur ita ſeruari de conſuetudine.& n.29. &
31.latè Dec.in d.c.19.n.10.& ſeqq. Vbi alios cumula-
uit,& ibi teſtatur de communi,& quòd hodie de con-
ſuetudine ita ſeruatur Boër dec.29.n.5.& ſeq latè Chaſ-
ſan.ſuper conſuet.Burg.Rubr.12.§.1.n.13.vbi etiam te-
ſtatur ita ſeruari de conſuetudine,& de communi opi-
nione vtriuſque iuris.Card.Tuſc.tom.6.concl.152 n 17.
vbi alios allegat,Io Bapt.Bonif.in tr.de fur.§.contrecta-
tio.n.32 latè Pet.Cabal.inq.cri.caſ.161.n.14.& ſeq.&
caſ.162.n.9.& ſeq vbi alios cumulauit, & firmat quòd
ſub diuerſis Principibus, vel ſub diuerſis Præſidibus
etiam exiſtentibus ſub eodem Principe, non fiat re-
miſſio, ſed tantùm ſub eodem Principe, vel Præſide,
licèt de iure communi locus delicti, tanquam magis
offenſus quàm locus originis, vel domicilij eſſet præ-
ferendus, & alij iudices ad eum remittere debent de-
linquentem

linquentem per eos captum , & quòd ita de conſue-
tudine ſeruatur,vt non fiat remiſſio per iudices diuerſi
dominij , & diuerſæ prouinciæ , & ibi multos alios
concordantes congeſſit , & quòd ius commune ſer-
uetur tantùm in iudicibus exiſtentibus in eodem do-
minio , & ſub eodem Præſide prouinciæ Cauale. de
Brach.reg.p 4. n.246 Bonif.de furt.§.contrectatio n.34.
licèt And Fachin.contr.iur.l.9. c.23. non admittat di-
ctam conſuetudinem per rationes per eum allegatas,
& de eadem conſuetudine teſtatur Mar. Ant. Maecr.
var.reſolut.3. reſol.53. num.1.

Nona ſit concluſio , vt hodie de conſuetudine non
24 fiat remiſſio , latiſſimè qui alios concordantes addu-
xit Petr.Caball.in d.caſ.162.n.9. & ſeq. quæ conſue-
tudo eſt ſeruanda , vbi viget Old. conſ. 124. in fine,
vbi teſtatur, quod Curia Romana nunquam remittit,
Iul.Clar. §.fin. q.38. n.25. vbi reddit rationem , quia
vbique delinquentes in ipſa Curia puniuntur , cùm
Roma ſit communis Patria , & ſi non pœna ordina-
ria,ſaltem extraordinaria puniuntur , Farinac.q.6,n.12.
Bajard.q.38.num.7. & ſeq.Bonifac.de furt §.3.num.33.
vbi poſt alios quos allegat , dicit , quòd licet aliqui
voluerint , quod hodie Roma non ſit communis quo
ad alios qui deliquerunt extra ditionem Romanæ Ec-
cleſiæ,tamen concedit quoad pœnam extraordinariam
adhuc dici patriam communem , & quia bannitus de
vna ciuitate intelligitur etiam bannitus ab vrbe Ro-
mæ ; Iacob.de Beloiſ. in ſua pract. criminal.titul. de
fug.reorum,num.30. Anton. Scapp. in tractat. iuris non
ſcripti , lib.5. capit.6. num.3. & quia Papa eſt iudex
ordinarius ſingulorum,6.q.3.cuncta , & cap. per prin-
cipalem , de elect.text. in l. Roma ff. ad municip.cap.fin.
de for. compet. Cardinal. Tuſch. tom.6. concluſ. 151.
num.13.

25 Item hodie de conſuetudine non fit remiſſio de pa-
ri ad parem, Bald.conſ.18.lib.4. & conſ.438. iſti ſacri-
leg.lib.4.Card.Tuſch.d.concl.152.n.12. licet poſt Bald.
ſubdat non eſſe confouendum ſceleratis , ſed debeant
capi remitti , & puniri maximè, quando ſunt latrones
rerum Eccleſiaſticarum,& ſacrilegi.

Quæ conſuetudo viget in multis ciuitatibus , pro-
26 vt in ciuitate Ferrariæ , Boër.deciſ.29.circa fin. in ma-
gna Curia Vicariæ Neapolis , quæ nunquam remittit
reum alicui inferiori , etiamſi adſit clauſula abdicata-
rum in conceſſione feudi Capit. deciſ.122. quem ſequi-
tur Vrſil.ad Affl.deciſ.155.in fin. Capobl.in tractat. de
Baronib. prag. 8. num. 234. vbi etiam ſubdit quòd
cauſæ Neapolitanorum non remittuntur ad Barones,
licèt de iure communi forum in terra Baronis ratione
delicti contraxiſſent, Idem in ciuitate Aueniononſ.
in principatu Aurgicenſi , & in Comitatu Venuſino
& in Comitatu Prouinciæ , Bellam conſilio 11.num.7.
verſ.ad propoſitum , vt de omnibus iſtis locis loquitur
etiam Card.Tuſch tom.6. concl.152. num.13. & ſeq.&
de conſuetudine totius Italiæ , vt poſt alios, quos al-
legat,teſtatur Dec.in d.c.19.num 21. vbi latè , qui ta-
men ſubdit quod vbi non vigeret talis conſuetudo ſi
non fieret remiſſio , iudex peccaret mortaliter. Et de
eadem conſuetudine Italiæ teſtatur Card.Tuſch.d.con-
cluſ.152. & ſub num. 26. reddit rationem dictæ con-
ſuetudinis , de qua conſuetudine remittendi , & non
remittendi plura idem Card Tuſch. ſcripſit in tom. 1.
concl.489.per totam Auſred.ad Capell.Tholoſan.q.320.
num.2.

Et vbi eſſet dubium,an fieri deberet remiſſio , erit
27 recurrendum ad ipſam conſuetudinem, quia illa ſeruit
pro interpretatione,Bellam. d.conſ.11.n.6. verſ.4 vide-
tur.Card.Tuſch.tom.6.d.concl.152.n.18.in litt.R.

Ac talis conſuetudo obſeruatur etiam inter diuer-
28 ſas ciuitates confœderatas, inter quas non fit remiſſio,
vt poſt Fulgoſ.in conſ.149.In princ.firmat idem Tuſch.
in ſupradict.concl.n.27.vbi ponunt exemplum in ciui-
tatibus Florentiæ.& Senatum.

Primò declara,& intellige iſtam concluſionem inter 29
pares , vel quod maior non remittat minori ſecus è
contra Bald.conſ.28.lib.4. quem allegat Card. Tuſch.
d.concl.152.n.24.

Secundò limita , quod ſunt ciuitates ſub eodem
Principe , quia tunc fit remiſſio , non obſtante con-
ſuetudine,Iul.Clar,§.fin.38.ſub.num.21. verſ.hoc tamen
vbi de communi opinione vtriuſque iuris,Card.Tuſch.
d.concl.152.n.22.in lit.R.

Tertiò limita in delictis atrocibus , idem Tuſch.in
allegata concl.23.& ſeq.

Quartò limita , & intellige , vt dicta conſuetudo
negatiua remittenda valeat , oportet , quòd iudex re-
tinens delinquentem ſit competens , Bellam. conſ.11.
ſub numer.6. verſic.4.Cardinal.Tuſch. dict. concl.152.
num.23.

Quintò limita , & intellige,vt in caſibus in quibus
ex aliqua neceſſitate iudex capturæ tenetur remittere
reum,intelligatur de vnica remiſſione ,& non de plu-
ribus vicibus,Bellam.d.conſ.11.n.11.verſ.ſeptima ratio,
Card.Tuſch.d.concl.152.n.32.

Sextò limita in homicidio , animo appenſato com-
miſſo,vt non valeat conſuetudo remittendi,ſed punia-
tur per iudicem capturæ,Plot.conſ.178.per tot.tom.2.
crim.Bajard.q.38.n.55. Card. Tuſch. concl. 152. n.77.
in litt.R.

Septimò limita, quando maneret delictum impu-
nitum , quod erit contra ius publicum,& ideò ad hoc,
vt valeat conſuetudo prædicta requiritur vt iudex ca-
pturæ velit delinquentem punire, Abb.in c.fin.n.23. de
foro competen.Decian.d.c.19. n.18. vbi latè Boër. deciſ.
29.n.6.Gramm.dec.26.n.6.Bajard.d.q.38. n.56. vbi te-
ſtatur de commun. Card.Tuſch.d. concl.152. n.70.vbi
alios allegat.

Decima ſit concluſio, quòd remiſſio non fiat à iu- 30
dice, vel Magiſtratu,vel Curia maiori ad inferiorem,
Old.conſ.124.Chaſſan. ſuper conſuetud.Burg.rubr. 12.
§.1.n.16.vbi latiſſimè Bellam conſ.11.n.10.& 11.verſ.
item per hoc hoc,Card.Tuſch.tom.6.d. concl.152. n.11
Farin.q.7.n.33.vbi ſubdit procedere,vbi Curia, vel iu-
dex maior poteſt cauſam cœptam coram inferiori
euocare , aut retinere cuiuſcunque appellatione occa-
ſione,ſecus ſi non haberet talem poteſtatem,& eadem
declarationem ponit Couar.pract.qq.c.11.n.10. verſ.il-
lud.quam ſequitur etiam Bajard.q.38.n.71.Dec.in d.c.
19 n.9. vbi tamen opinionem Oldr. aliorum dicit eſſe
veram,quando remiſſio peteretur ab alio iudice infe-
riori qui non eſſet eiuſdem iuriſdictionis , vel ſub eo-
dem principe; ſecus autem in ſubditis eiuſdem Prin-
cipis,quia tunc fieret remiſſio,etiam à ſuperiori iudice
ad inferiorem per doctrinam Bald.in l.fin.n.16.C.ſi non
à compet.iudic.qui exemplificat in poteſtate Paduæ,vt
teneatur remittere Poteſtati Montagnanæ. Sed licèt 31
Imperator tanquam inferior non compellat Papam
ad remittendum præcisè bene poterit concedere cau-
ſatiuè concedendo repræſalias contra ſubditos Papæ,
ſi credere velimus Vital in Clem.Paſtoralis , §. nos e-
nim,n.58.& ſeq de re iud.relato per Card.Tuſch.tom.
6.concl.152.n 56.in lit.R.

Vndecima ſit concluſio,vt Iudex originis,vel domi- 32
cilij non teneatur remittere delinquentem ad iudicem
commiſſi delicti poſt condemnationem , vel ſenten-
tiam, Ang.ad Ang.de Malef.in verb. & capus à ſpatu-
lis ſub n 26.verſ.& in quantum,quam opinionem poſt
Bald.Salicet.& Anch.ſequitur Dec.in d.c.19. n.12. &
ibi reprobat contraria Bajard.q.32. n.62.poſt Gramm.
in deciſ.26.n.5.Card.Tuſch.d.concl.162.n.32. vbi ſub-
dit poſt Bellam.conſ.11 num.8.verſ.ſed ad hoc , vt ſi à
principio non fuerit petita remiſſio:amplius fieri non
debeat quia vbi cœptum eſt iudicium, ibi fieri de-
beat , & poſt eundem Bellamet. in eodem conſ. 11.
verſ.

verſ. ſexta ratio etiam dicit, quòd de reo confeſſo non fiat remiſſio, cùm non remaneat niſi executio facienda, Andr. Fachin. *controuerſ. iur. lib. 9. cap.* 21. Couar. *pract. q. c.* 21. *n.* 6. Farinac. *q.* 7. *n.* 24. *verſ. verum iſtorum latiſſimè*, Chaſſan. *ſuper conſuetud. Burg. rubr.* 12. § 1. *n.* 1. & Petr. Cabal *in quaeſt. crim. caſu* 162. *n.* 25. vbi dicit hoc eſſe notandum, quicquid aliqui in contrarium dixerint, & latiùs infra in eodem capitulo *in concl.* 18.

33 Alij contrarium tenent, quòd licèt quoad proceſſum fabricandum, & ſententiam proferendam iudex originis, vel domicilij remittere non teneatur delinquentem ad iudicem loci commiſſi delicti, ſecus ſit poſt ſententiam, quoad executionem, vt transſeat in aliorum exemplum, condemnatus debeat remitti, Boſſ. *in tit. de foro competen. n.* 48. poſt Alexand. & Fulgoſ. in locis per eum relatis, Card. Tuſc. *tom.* 6. *concl.* 152. poſt Abb. *in conſ.* 14. *in fin. lib.* 1.

34 Duodecima ſit concluſio, quòd ſi iudex domicilij, vel originis praeuenerit in procedendo contra delinquentem non tenebitur remittere reum ad iudicem loci delicti, antequam abſoluat, vel condemnet, Anch. *in c. poſtulaſti, n.* 12. Marian. Soc. *n.* 14. *de for. competent.* Alexand. *in l. à Diuo Pio, §.* 1. *n.* 4. *circa finem, de re iud.* quia eſſent fruſtratoria iura diſponentia, quòd iudex domicilij, vel originis poſſit de delicto cognoſcere, vt in l. 1. *C. vbi de crim. agi oport.* Dec. *in d. lib.* 4. *tit.* 1. *c.* 19. *n.* 14. & ibi teſtatur, quòd ita in praxi obſeruatur vt praeuentus iudex non petat remiſſionem: Idem tenet Guid. Pap. *deciſ.* 201. *n.* 2. Iacob. de Beluiſ. *in repet. c. Romana §. contrahentes n.* 121. *de for. comp. in* 6. Car. Toſch. *concl.* 152. *n.* 33. Petr. Caball. *in q. crim. conſ.* 162. *n.* 25. & procedat ſiue praeuenerit per accuſationem, ſiue per per inquiſitionem de iure canonico non fiat remiſſio in caſu praefato, vt teſtatur Vincent. de Franc. *deciſ.* 36. *n.* 3. *p.* 1. vel ſubdit poſt Marian. non data praeuentione omnino fiat remiſſio ad iudicem loci delicti, & ibi teſtatur de communi, & *dec.* 88. *n.* 6. *p.* 1.

35 Decimatertia concluſio, vt ſi iudex loci delicti abſoluiſſet, vel in minus condemnaſſet, & iudex appellationis condemnaſſet abſolutum, vel maiori poena puniret iudex qui in prima inſtantia pronunciauit, poterit petere, quòd ad eum remittatur delinquens puniendus, Alex. *in l. à Diuo Pio num.* 1. *verſ. ſed contra iura* & *num.* 4. *verſ. contrarium facere videtur, de re iud.* Dec. *d. c.* 19. *n.* 13. vbi tamen ſubdit hanc concluſionem eſſe veram, quandò petitur remiſſio à iudice loci delicti, qui tulit primam ſententiam, ſecus ſi eſſet iudex domicilij, vel originis, vide eund. Dec. *in tract. crim. tom.* 1. *l.* 4. *c.* 14. *n.* 2.

36 Decima quarta ſit concluſio, vt in crimine haereſis quilibet Inquiſitor petat remiſſionem à quocunque alio iudice, cùm omnes Inquiſitores haereſis ſint Romani Pontificis legati, & nulli Domino temporali ſubſint, & ob id delinquentes in iſto crimine ab Hiſpania, & aliis locis in Italia remitti debeant, vt tradit D. meus Fran. Peg. modò Decanus Rotae Romanae, *Sed.* 45. *ad* 3. *p. ſol.* 3. *direc. inquiſit.* Baiard. *q.* 38. *n.* 37. latiſſimè Decian. *cap.* 10. *n.* 33. & idem eſt in clerico delinquente capto per iudicem laicum vt debeat remitti ad iudicem Eccleſiaſticum, Iul. Clar. *qu.* 18. *n.* 17. Card. Toſch. *d. conc.* 132. *n.* 50. *to.* 6. & ſi iudex laicus recuſet illú remittere debeat excommunicari. Caualc. *de teſt. p.* 4. *n.* 220.

37 Decimaquinta ſit concluſio, vt in foro Eccleſiaſtico indiſtinctè, & vniformiter fiant remiſſiones cùm omnes Eccleſiaſticae perſonae ſubiaceant ſummo Pontifici 9. *q.* 3. *c. cuncta per mundum*, qui poterit cogere dd. Eccleſiaſticas perſonas recuſantes remittere, & idcò in illis eſt eadem ratio, quae eſt in foro temporali ſub eodem Principe, Chaſſ. *ſuper conſuet. Bur. rub.* 12. §. 1. *n.* 14. *ſub ver. & hoc eſt verum.* poſt. Car. *in cle. paſtor. in glo. ſuper ver. de mora de ſent. & re iu.* Baiar. ad Iul. Clar. *q.* 38. *n.* 80. *& ſeq.*

Decimaſexta ſit concluſio, vt in crimine raptus non fiat remiſſio, ſed raptor puniatur in loco delicti text. *in l. unica iuncta gloſſ. in verb. ſort. praeſcrip. C. de rapt. virg.* Chaſſan. *in d. rubr.* 12. § 1. *n.* 12. vbi dicit credere hoc cedere etiam de conſuetudine. 38

Decima ſeptima ſit concluſio, vt vagabundus non remittatur, ſed vbi inuenitur, ibi iudicetur, Chaſſan. *d. rubr.* 12. §. *n.* 11. vbi declarat, quis vagabundus dicatur, qui non habet habitationem, vel domicilium certum, Couar. *pract. q. cap.* 11. *numer.* 7. Guid. Pap. *deciſ.* 22. Iul. Clar. *q.* 39. *num.* 6. vbi teſtatur, quod ita in facto Senatus obſeruauit, & ibi etiam declarat quis dicatur vagabundus, Baiar. § *fin. q.* 38. *n.* 54. Card. Tuſc. *tom.* 6. *concl.* 152. *num.* 41. vbi poſt Bell. *conſil.* 11. *num.* 9. quòd ita tenent omnes. 39

Sed Decian. *in tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 16. *n.* 17. ſuſtinet contrariam opinionem, dummodò non concurrant qualitates habiles ad remittendum, vt delictū ſit atrox, non ſit praeuentus iudex, vel niſi extaret conſuetudo remittendi tales vagabundos, Andr. Fachin. *contron. iur. lib.* 9. *c.* 4. 40

Decima octaua ſit concluſio, vt ſi iudex requiſitus de remiſſione in caſibus permiſſis, & illum recuſaret facere, punitur de inobedientia, Chaſſan. *in d. rubr.* 12. §. 1. *n.* 54. *verſ. quibus caſibus* Beluiſ. *in c. Romana.* §. *contrahentes n.* 111. *de for. comp. in* 6. Ant. Scap. *in tract. iur. non ſcript. lib.* 5. *c.* 8. *n.* 9. Caualc. *de Brac. reg. par.* 4. *n.* 36. & *in pract. de teſt. p.* 4. *n.* 220. dicit quòd iudex laicus recuſans remittere clericum debet excommunicari Dec. *in d. c.* 19. *n.* 16. docet poſt alios, quos allegat, quod requirens remiſſionem debeat adire Principem, cùm non poſſit iudicem requiſitum cogere, nec punire, cùm par in parem non habeat imperium Baiard. §. *fin. q.* 38. *n.* 66. vbi dicet, quid obſeruetur in illo Regno Neapolitano inter officiales Regios de vno ad alium, vel de Barone, ad Baronem, & de Curia Regia ad Barones, poſt Foll. *in pract. crim. in verb. andiuit excuſatores, n.* 89. Vinc. de Franc. *deciſ.* 426. *par.* 2. vbi declarant quomodo intelligatur Regia pragmatica Caroli Quinti, quae eſt quinta *ſub tit. de delict.* 41 42 43 44

Decimanona ſit concluſio, quod remiſſio non fiat ad iudicem offenſum, vel ſuſpectum, Old. *conſ.* 131. *in princip.* vbi dicit Regem Angliae non poſſe eſſe iudicem in cauſa propria Card. Tuſc. *tom.* 6. *concl.* 152. *n.* 10. vide Iacob. de Beluiſ. in loco relato per Caual. *de brac. reg. par.* 4. *n.* 245. 45

Vigeſima ſit concluſio, vt ſi Dux Venetiarum promiſerit remittere Ferrarienſes Duci Eſtenſi, & è contra Dux promiſerit remittere Venetos Dominio, Veneto non fit remiſſio de eo, qui eſt Venetus, & Ferrarienſis, & ſic de ſubdito remittentis, Io. de Im. *conſ.* 35. *in pr. n.* 9. licet *ſub n.* 10. & *ſeq.* teneat contrarium, ob veriſimilem mentem contrahentium, & ibi confutat, quae adducebantur pro contraria parte, Card. Tuſc. *to.* 6. *concl.* 152. *n.* 17. & *ſeq.* licet viderim aliquando contrarium ſeruari, & iudicio meo malè licet in his terminis dicat Caualc. *de brach. reg. p.* 4. *n.* 248. *in fin.* quòd nemo audeat dicere Principi, *cur ita facias, vel remittas.* 46

Vigeſima prima ſit concluſio vt ſi mandans, & mandatarius delicti ſint capti coram diuerſis iudicibus non fiat remiſſio licèt petatur, Baldus *in l. non ideò minus C. de accuſ.* quod notandum dicit Clar. *in q.* 38. *n.* 6. *verſ. item quaero, in fin.* vbi tamen ſubdit, quod non ſeruaretur in practica, quando vterque iudex eſſet ſub eodem Principe, Card. Tuſc. *d. concl.* 152. *n.* 39. quam Baldi doctrinam ſequitur Ang. *de mal. in ver. & Sempronium mandatore, q.* 20. *n.* 41. Capyc. *dec.* 122. *n.* 7. late Boſſ. *tit. de for. camp. n.* 109. Baiard. *q.* 38. *n.* 5. vbi ſubdit quia licèt ſit idē factū, tamen diuerſae oriuntur obligationes, nec vna accedit alteri, Cau. *de br. reg. p.* 5. *n.* 245. *in fin.* 47

Vigeſimaſecunda concluſio ſit, quòd petens remiſſionem delinquentis, quatuor probare debeat, 48

alias

alias ſibi non ſit, *primum*, vt ſi Dominus loci commiſſi delicti, *ſecundum*, quod habeat iuriſdictionem; *tertium*, quòd delictum ibi fuerit commiſſum; *quartum*, quòd ibi habitet, Bellam *conſ.* 11. *n.* 5. *verſ.* 3 *videtur*. cùm per punitionem delinquentis in loco alij teneantur, & ideo ſi in loco non adeſſent habitatores, qui teneri poſſent non fieret remiſſio, Abb. *conſ.* 23. *col. fin. verſ. ſed nunquid, lib.* 1. vbi etiam ſubdit, quia magis congruum, vt puniatur in loco delicti Card. Tuſch. *tom.* 6. *concl.* 152. *n.* 42. *& ſeq.* & Cabal. *caſ.* 162. *ſub num.* 11. & Caual. *de brach. reg. par.* 4. *n.* 149. dicit, quòd decem requiſita requirantur ad hoc, vt iudex requiſitus de remiſſione rei teneatur illum remittere, & ipſa decem requiſita, ibi re... ſit.

49 Vigeſima tertia ſit concluſio, quòd præſes, qui ratione originis punire vult delinquentem in alio loco, vel ciuitate ſua Prouinciæ non tenetur remittere ad locum delicti, quia præſes in tota prouincia habet iuriſdictionem Abb. *conſ.* 23. *ver. totum, maxime in fine, lib.* 1 licèt non poſſit extrahere delinquentem ex vna ciuitate inuito Gubernatore illius ciuitatis, & ipſe Præſes illum puniat, Abb *in d. conſ.* 24. *in fin. l.* 1. & Socein. *reg.* 4. ponit regulam affirmatiuam, ad quam tradit ſex fallentias, quæ deſeruiunt pro ampliationibus in caſu iſto, Card. Tuſch. *tom.* 6. *concluſ.* 154. *num.* 43. *&*
50 *ſequent.*

Vigeſima quarta ſit concluſio, quòd de iure communi fiat remiſſio delinquentis ad iudicem loci delicti ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Iul. Clar. *q.* 39. *verſ. eſt autem tanta potentia*, & maximè ſub eodem Principe quia ſemper ſit remiſſio, Vital. *in clem. paſtoralis. §. nos tamen, n.* 51. *de re iud.* Boër. *deciſ.* 29. *in prin.* Iul. Clar. *d. q.* 38. *n.* 21. *verſ. hoc tamen*, vbi de communi, Bellam. *conſ.* 11. *in princ.* Card. Tuſch. *tom.* 6. *concl.* 152. *n.* 57. vbi etiam de communi latiſſimè Petr. Caball. *in q. crim. caſ.* 182. *n.* 10. vbi concordantes allegat, & per illam rationem, quia iudex loci delicti dicitur magis potentior: & magis læſus, Vinc. de Franch. *deciſ.* 57. *n.* 1. *part.* 1. vbi dicit, quòd talis remiſſio eſt facienda non ſolùm per iudicem domicilij, vel originis ad iudicem loci commiſſi delicti, ſed etiam per quemcunque alium iudicem, qui careat iuriſdictione in delinquentem.

51 Sed aduerte, quòd non dicuntur ſub eodem Principe, licèt ſint duo Barones Imperij, quia Imperator non eſt Dominus particularium perſonarum, Bellamer. *d. conſ.* 11. *n.* 4. Card. Tuſch *d. concl.* 152. *n.* 58. & procedit ſiue iudex requiſitus præuenerit, ſiue non: reprobato Oldrad. contrarium tenente, vt per Vitall. *in Clement. paſtoralis, §. nos tamen, n.* 5. *de re iudic.* Card. Tuſch. *tom.* 6. *d. concl.* 152. *n.* 60.

Et tales remiſſiones in caſu permiſſo non fiunt ſine
52 licentia Principis Iul. Clar. *§. fi. d. q.* 38. *n.* 22. *in fin.* Card. Tuſc. *d. concl.* 52. *n.* 61. Nec in ſtatu Eccleſiaſtico ſine licentia Sacræ Conſultæ, vel Legati, ſeu Præſidis prouinciæ, ſed in pari cauſa inter iudices competentes eiuſdem loci, eſt locus præuentioni, vel præfertur, qui pro grauiori delicto inquirit, vel qui capturam primò fecit, Iul. Clar. *d. q.* 38. *in fin.* licet ſecus ſit in Gallia, quia remiſſio ſit ad iudicem originis, vel domicilij, Iul. Clar. *d. q.* 38. *in fin.* Card. Tuſch. *d. concl.* 152. *num.* 51. *& ſeq.*

53 Vigeſima quinta ſit concluſio, quando adſunt capitula, & conuentiones cum ciuitatibus, vel Principibus circa remiſſionem delinquentium, quia illa ſeruanda ſunt, Card. Tuſch. *d. concl.* 152. *num.* 61. Bajard. ad Iul. Clar. *q.* 36. *ſub n.* 72. vbi ſummè laudat Venetos, qui dictas conuentiones obſeruarunt, prout fecerunt ali-
54 quando DD. Veneti cum Marchione Eſtenſi, de qua concordia mentionem facit Imol. *in conſ.* 35. & euſdem Venetos defendit Bertaz. *conſ.* 410. *num.* 21. *in fin. vol.* 2. contra Chaſſan. *in rubr.* 12. *§. vnico in princ. n.* 14. *ſuper conſuet. Burg.* & Iul. Clar. *d. q.* 38. *n.* 20. *circa finem.* Et adſunt aliæ conuentiones factæ cum prorege Regni Neapolis cum Sede Apoſtolica, vel Pontificibus de remittendo ad iudicem quoſdam bannitos & delin-
quentes, de quibus in dictis conuentionibus cum de- 55
clarationibus, prout in eis; de quibus conuentionibus mentionem faciat Mar. Ant Macer. *var. reſol. l.* 3. *reſol.* 33. *n.* 2. *& ſeq.* vbi ponit aliquas declarationes ad dictas conuentiones, & in ciuitate Neapolis non ſit remiſſio an conſules artis lanæ ſeu ſerici, quando delinquens principaliter artem gladiatoris exerceret, prout in facti contingentia obſeruauit magna Curia, Vincent. de Franch. *deciſ.* 175. *n.* 1.

Bene verum eſt quòd ſi vnus delinquens fuerit ſub 56
dominio vtriuſque Principis ratione originis, domicilij, vel loci delicti illa conuentio Venetorum cum Marchione Eſtenſi forſan non procederet, vt dixit Imol. ibi *num.* 10. & Card. Tuſch. *in d. concl.* 152. *n.* 32. & latius de eiſdem conuentionibus, vt non ſit remittendus ſi aliquis per longam habitationem contraxerit domicilium in vno ex illis dominiis, latè ſcribit Bertaz. *con.* 410. *per totum lib.* 2. & ibi reſpondet contrariis.

Vigeſima ſexta ſit concluſio, quod ſi contendatur 57
de iuriſdictione inter petentes remiſſionem, nõ ſiat remiſſio, Bellam. *conſ.* 11. *n.* 11. *verſ. tertia ratio*, Card. Tuſc. *d. concl.* 112. *n.* 42. & licèt non fiat remiſſio delinquentium quando loca ſunt ſub diuerſis dominiis, Rol. *in d. conſ.* 60. *n.* 9. *lib.* 2. tamen ſi iudex remittat delinquentem captum in ſuo territorio ad iudicem qui illum condemnauit, poterit eum ſic remiſſum punire, Iul. Clar. *§. fin. q.* 96. *n.* 6. *verſ. ſi quis bannitus*, Card. Tuſc. *d. concl.* ..2. *n.* 69.

Vigeſima ſeptima ſit concluſio, quòd ſi reus fuerit 58
contumax, & coram aliquo iudice non compareat, tunc omnes iudices loci delicti originis, & domicilij in eius contumacia procedere poterunt, non poterit ipſe reus obijcere dependentiam litis coram alio iudice, nec etiam ipſe iudex loci delicti, qui primo incepit proceſſum poterit impedire proceſſum, aliorum iudicum, nec petere remiſſionem ob gen... lem conſuetudinem ſuperiùs relatam, nec ipſa pars offenſa, quæ priùs querelam inſtituit coram dicto iudice loci delicti poterit opponere exceptionem pendentis litis coram iudice originis, vel domicilij, cùm per ſecundum
proceſſum non impediatur primus, vt per Bart. *in l. ſe-* 59
pulchri violatio n. 2. *verſ. circa primum, & n.* 3. *ff. de ſepulchro violat.* Boſſ. *tit. de foro competent. n.* 38. *verſ. iſtam tamen & 96 verſ. ſed licet pars*, Cirill. *in ſua ſumma crim. in prima particula tituli vbi de crimin. agi oportet num.* 6. *& ſeq.* vbi latè & ibi adducit rationes Farinac. *q.* 7. *num.* 55. *verſ. limita tertio*, qui loquitur tantùm de reo opponente exceptionem, idem dicit Vinc. de Franc. *deciſ.* 417. *n.* 1. *part.* 2. Caualc. *de brach. reg. par.* 4. *n.* 250. idem Franc. *d. deciſ.* 417. *n.* 1. dicit quòd contumax amittat beneficium, *l. vbi ceptum de iud.* vbi allegat, & latiſſime de omnibus ſupradictis exceptionibus loquitur Petr. Caball *d. conſ.* 162. *num.* 32. cum pluribus ſequentibus, vbi *ſub num.* 13. firmat. Secus verò ſi reus compareret coram iudice loci delicti poterit opponere exceptionem litis pendentis coram aliis iudicibus, quia tunc ceſſabunt rationes per DD. adductos.

Vigeſima octaua ſit concluſio, quòd lata ſententia 60
condemnatoria contra delinquentem in alieno territorio per iudicem loci delicti poterit contra ipſum in loco originis, & domicilij procedi, & deueniri ad ſententiam, ſi fuerit in vno loco condemnatus in contumaciam, ſi condemnationem non ſoluerit, quia exceptio rei iudicatæ non prodeſt niſi ei qui condemnationem ſoluit, Bart. *in l. ſepulchri violati ſub num.* 6. *verſ. circa ſecundum*, iniquos ſic pluries de facto iudicaſſe

aſſiſtendo,

aſſiſtendo,& conſulẽdo,& *ſub n.7.* dicit adeò hoc eſſe verum quòd ſi in pluribus locis delinquens fuerit condemnatus tanquam contũmax de eodem maleficio, poteſt cogi ad ſolutionem omnium condemnationum quis ſibi imputandum erit, quòd in vno loco non comparuerit,& ſententiæ non paruerit, & in vtroque dicto Bart.ſequitur Ang.*de maleſ. in verb.hac eſt quadam inquiſitio ſub n.*86. & ibi Aug.*in addit.* Albet. *de Roſ.de ſtat.lib.4.q.*81. formaliter dicit, quod non obſtante ſententia capitali lata in contumaciam in loco delicti iudex originis, vel domicilij poteſt delinquentem punire, Gramm.*dec 26.ſub n.20.verſ. & idem eſſet*, Boſſ.*tit.de for.compet.ſub n.*82 *& ſeq.* Decian. *in tract. crim.tom.1.lib.4.c.16.n.7.* vbi de communi, Petr. Caball.*caſ.*191.*n.*19.quia alios concordantes cumulauit.

61 Si verò condemnationem in vno loco ſoluiſſet,ampliùs pro eodem delicto moleſtari non poſſet, Bar. *in d.l.ſepulchri violati,n.7.* Albet.*in d.q.*81. Aret. *conſ.*58. *ſub* n.12. *verſ.2. principaliter adduco.* Boſſ. *tit. de foro compet.ſub n* 82.*& ſeq.* Decian.*d.c.16 ſub n.7. verſ. notandum tamen*, Iul. Clar.*q.39 ſub n.4.verſ ſed quæro, in fin.* Petr. Caball. *in d.caſ.*192.*n.*20. vbi concordantes allegat.

62 Et ſufficit quod ante ſententiam aliorum iudicum ſoluta ſit pœna primæ condemnationis , vt alia condemnatio minimè ſequi valeat, Boſſ.*de for compet.n.*85 *&* 100.*ver.& nota ſemper.* & Bal.*in l.& ſi ſi uerior,n.*18 *verſ.vnde dicit capitulo ex quib.cauſ.infam.irrogat.* dicit procedere etiamſi omninò eſſet in primo iudicio aliqua qualitas , quæ aggrauaret delictum, quia iterato non poteſt condemnatus puniri ſupplendo defectum primæ condemnationis, ex quo enim ſubſtantia delicti non poteſt refricari propter ſolutionem condem-
63 nationis & impoſſibile eſt quòd ſola qualitas per ſe ſine ſpeciali ſubiecto in iudicio deduci poſſit. & Bald. opinionem ſequitur , & pluribus aliis rationibus confirmat Ant.Gomez.*tit.de delict.c.1.ſub n.27. poſt verſ. item iuxta prædicta*, vbi concordantes allegat , licet alios contrarium tenentes adducat, Petr.Caball.*in qq. crim.d.caſ.*162.*n.*10.21.

64 Sed verò non in contumaciam fuit condemnatus, ſed comparuerit in iudicio,idem eſt firmandum ſi non ſoluerit condemnationem , vt poſſit condemnari per iudicem originis , vel domicilij ne delicta remaneant impunita , & quia exceptio rei iudicatæ non prodeſt niſi ei qui condemnationem ſoluit, ſecus verò ſi condemnationem ſoluerit , quia etiã in alio loco non poterit moleſtari. Boſſ.*titul.de for. compet.ſub n.*85. *verſ. ſed quid ſi eſſet.* Iul. Clar.*q.*19. *verſ. ſed quæro nunquid* Farin *q.7.ſub n.*26.*ver.ſed tertiò*, vbi de veriori opinione, Petr.Caball.*d.caſ.*161 *n.*22 *& ſeq.* vbi ita in iudicando, & conſulendo tenendum eſſe. Niſi ſententia, vel pœna fuerit minor ea quæ imponi debuiſſet , quia poterit vſque ad ſupplementum debitæ pœnæ puniri per iudicem originis,& domicilij, Farin.*d.q.7.ſub n.*16. vbi alios allegat Boſſ.*de for compet.ſub n.*84. *verſ hanc concluſ.* Petr. Caball.*d.caſ.*162.*n.*24. *in fin* Anton. à Gamb.*in deciſione Luſitan.*55.*n.*2 *in fin.* dicit , quòd ſi leui pœna fuit condemnatus abſens à iudice loci delicti poterit per iudicem originis,vel domicilij iterum puniri.

65 Si verò non fuerit lata ſententia condemnatoria,vel fuerit abſolutus per iudicem loci delicti,an poſſit per
66 alios iudices moleſtari,dixi ſuprà *in c.*14.*n.*14.

Vigeſima-nona ſit concluſio,vt requirantur ſex requiſita tradita per Guid.Pap. *in deciſ.* 201. quæ refert Card. Tuſch.*tom.6.concl.*151.*n.*2.ad remiſſionem concedendam. *Primum*, vt conſtet de delicto, & debeat de eo conſtare plenè per veram probationem,& non ſufficiant coniecturæ latè per Ant à Gamb.*deciſ Luſitan.* 363.*per totam. Secundum* , quòd conſtet delictum eſſe commiſſum in territorio iudicis petentis remiſſionem. *Tertium*.quòd delinquens non ſit vacabundus. *Quartum*,quòd delictum non conſiſtat in hæreſi. *Quintum*, quòd non commiſerit crimen in loco à quo petitur remitti,quia ſi ibi commiſiſſet, deberet prius ibi illud expediri. *Sextum*,quòd iudex debitæ requiratur, & ibi Add.addunt duo alia requiſita,vt delictum non ſit minimum, & quod non petatur à iudice inferiori à maiori iudice,ſed Dec.*in d.c.*19.*n.*20.reprobat Guid.Pap. vt dicta requiſita poſita per eum non ſint omnia vera, neque neceſſaria ad remiſſionem concedendam. Et aliud requiſitum eſt,quòd iudex remittens habeat aliquam iuriſdictionem in delinquentem,aliàs non tenetur iſtum remittere Doctores adducti per Andr.Fachi. *controu.iur.lib.9. c.* 22. licet in fin. ipſe teneat contrarium.

Trigeſima ſit concluſio,quòd inferiores Iudices, & 67
Magiſtratus, qui non poſſunt cognoſcere de grauiori pœna debeant remittere captum ad ſuperiorem , qui maiorẽ habet poteſtatem etiam ſi non fuerint requiſiti per tex.*in l.tutor,§ tut.ff.de ſuſpect.tutor.* dum dicitur ſuſpectum tutorem ſi grauius delinquat,ad Præfectum remittendum,& per alia iura adducta per Dec.*in d.c.*19.*n.*26.vbi tamen ſubdit quod ſi fuerint requiſiti, vt remittant, non debent ſtatim remittere,nulla præ. habita cognitione , ſed debent cognoſcere an tale ſit delictum,quod dignum minori pœna ſit,quàm eorum iuriſdictio patiatur.

Trigeſima-prima ſit concluſio quòd ſi iudex à quo 68
remitti petitur delinquens,videat vel ſuſpicetur, quòd facta remiſſione iudex ad quem facta fuerit non puniet ipſum,ſed illum relaxabit , iudex requiſitus non debet illum remittere , ne delicta remaneant impunita , Marian. Socc. *in c.poſtulaſti, n.*15. *de for. compet.* Marſ.*in pract. crimin. §.opportunè,ſub n.*53. Decian.*d cap.*19 *n.*14.

Trigeſima ſecunda ſit concluſio quòd ſi ciuitas ali- 69
qua habeat priuilegium,vel conſuetudinem,quòd non poſſit ab ea quis extrahi, non fiat remiſſio,vt de conſuetudine in Curia Romana,refert Oldrad.*conſ.*124.& de priuilegio Ciuitatis Ferrariæ,vt poſt alios quos allegat firmat Dec *in d.c.*11.*n.*19 Boër. *deciſ.*29. *n.7.& ſub n.*8.dicit quod plures Ciuitates regni habent tale priuilegium,quòd quis ab eis extrahi non poſſit.Card. Tuſch.*tom.6.concl.*151.*n.*15.*& ſeq.* de quo dixi ſuprà latè incluſione nona , & è contra viduæ, & virgines poſſunt obtinere remiſſionem , cùm habeant beneficium fori,*l.1.C.quand imperat.inter pupil.& vid.* latè Vincent.de Franch.*deciſ.*100.*per totam* , *& deciſ.*599. vbi tuetur,vt habeat virgo beneficium fori, etiam poſt ſtuprum ſi de eodem ſtupro accuſetur,vt poſſit petere remiſſionem etiam ad inferiorem Iudicem, & cauſam auocari à ſupremo tribunali M.C.V.

Trigeſima-tertia ſit concluſio quòd ſi Iudex ad quem 70
fuit facta remiſſio fuerit negligens. vel iniuſtè relaxauerit remiſſum,poterit iudex qui remiſit procedere, & punire,cum contumax, & moroſus non poſſit allegare pendentiam litis in alio loco , Bart.*in l.vbi cœptum. ff.de iudic.* Alexand.*in l.de die, §.fin. n.8.ff. qui ſatiſdat cogat.* Dec.*d cap.*19.*num.*27.vbi ſubdit, quòd iudex ad quem facta fuit remiſſio ſi fuerit in mora negligens in puniendo non poſſit opponere exceptionem remiſſionis, & ideo poſt Alexand. Dec. ibi dicit , quòd remittens poterit vti cautela , vt prefigat terminum remiſſo , intra quem faciat expedire cauſam aliter, quòd ipſe procedet.

Trigeſima quarta ſit concluſio,quòd ſi Bannitus,vel
delinquens à territorio,vbi commiſit delictum , fuerit 71
in alio territorio , non à iudice ſeu executoribus loci delicti, ſed ab aliis priuatis perſonis captus,& conductus ad iudicem loci banniti,ſeu delicti non poterit ab illo iudice nunc puniri, ſed debet relaxari , & poni in priſtinum ſtatum tanquam ſpoliatus ſua naturali liber-

tate

tate, latè Ant. Gom. *tit. de captur. reorum n. 5.* Iul. Clar. *q. 96. verſ. quid ſi bannitus, n. 6.* Flam. Cati. *in tr. captur. bann. cap. fin. num. 262* Far. *q. 7. num. 40.* vbi poſt Roland. *conſ. 60. in 1. dubio, vol. 4.* teſtatur de communi, Card. Tuſch. *tom. 6. concl. 152. num. 67. & ſeqq.* qui poſt Iul. Clar. *in d. quæſt. 96. ſub num. 6.* videtur facere differentiam inter captum à priuatis, & à iudice, in primo caſu non remittatur ad iudicem, ſed relaxetur in priſtinam, libertatem, in ſecundo caſu debeat remitti, & non relaxari.

Quæ limitatio eſt vera, etiam ſi quis exiſtens in
72 ſuo, & delicti territorio à familia, vel executoribus illius territorij inſecutus ad alienum territorium confugerit, ibidemque à familia inſequente capiatur, debeat pariter remitti, & relaxari ſecundùm magis communem, & practicatam opinionem, quam atteſtantur, Barb. *conſ. 26 in fin. lib. 1.* Baſſ. tit. *de captur. n. 34. & tit. de defenſ. reor. num. 1. in fi.* Ant. Gomez. *tit. de delict. de captur. reor. n. 5.* vbi Suarez *in add.* Iul. Clar. *§. fin. quæſt. 29. verſi. fin* Farin. *q. 7. n. 41.* vbi recenſet contrarium tenentes, & præcipuè Paris de Puteo *in tract. de ſindic. 4. n. 2.* qui loquitur in quodam, qui commiſit delictum Peruſij & fuit inſecutus a familia vſque ad ciuitatem Florentiæ, & ibi fuit captus, & remiſſus ad ciuitatem Peruſij, & tamen illos reprobat, & teſtatur contrariam opinionem eſſe magis communem, & in practica obſeruatam.

74 Quæ tamen omnia procedunt in territoriis diuerſi dominij, & ſub diuerſis Principibus exiſtentibus, ſecus ſi ſub eodem Principe, Marſ. *conſ. 121. n. 21.* Rol. *conſ. 60. n. 24. vol. 1.* Far. *q. 8. n. 41. in fi.*

Trigeſima quinta ſit concluſio, & quòd ſi carceratus inquiratur de vnico delicto, & tunc non remittatur, ſecus ſi ſuper pluribus delictis, & vnus iudex illum
75 detineat pro vno delicto, alter verò petat ſibi remitti pro alio delicto; quia tunc finito per vnum iudicem proceſſu ſuper vno delicto, carceratus remittatur ad alium iudicem, vt perficiat proceſſum ſuum ſuper altero delicto, Guid. Pap. *dec. 202. ſub n. 1.* Boſſ. *tit. de for. comp. n. 58.* vbi teſtatur ita obſeruari, Iul. Clar. *q. 38. n. 26. verſ. hac autem,* Far. *d. q. 7. n. 42.* Card. Tuſc. *tom. 6. concl. 152. n. 55.*

Quæ concluſio procedit quando iſti diuerſi iudices ſub eodem Principe, ſecus ſi ſub diuerſis Principibus, vt declarat Iul. Clar. *in d. q. 38. n. 26. verſ. hac autem,* Car. Tuſc. *d. concl. 152. n. 55.*

76 Sed ſi eſſet neceſſe Principis originis vel domicilij habere delinquentem pro aliis delictis detinendis, poteſt remitti ſub ſaluo conducto, & per modum præſtiti ſeu commodati, ea conditione, vt finito proceſſu reſtituatur delinquẽs in fortiis Principis concedentis, Cau. *de Brach reg. p. 4. n. 248.* vbi commendat tales remiſſiones pro quiete publica conſeruanda. Et procedit quãdo vna pœna imponenda per vnum iudicem, non impediret executionem pœnæ alterius, puta, quia eſſet mortis, tunc à pœna minori inchoandum eſſet, & ideò erit remittendus carceratus ad illum iudicem, qui minorem pœnam imponit, & deinde erit reſtituendus ad alium iudicem, qui maiorem pœnam imponere velit, ſecus verò quando pœnæ eſſent incompatibiles inter ſe, quia vterque iudex vellet imponere pœnam mortis, quia tunc in pari cauſa præfertur iudex, qui habet reum in manib. vt declarat Beluiſ. *in pract. crim. tit. de fug. reor. n. 27. & ſeq* & ſequitur Far. *q. 7. n. 42. in fin.*

Trigeſima ſexta ſit concluſio, quòd ſi delictum fue-
77 rit commiſſum in duob. locis, & in vno inchoatum, in alio perfectum & conſummatum, dubitatur quis eorum præferri debeat, & ponunt Doct. exemplum in tractatu facto in vno territorio de committendo delictum in alio territorio, & Iul. Clar. *§. fin. q. 38. n. 7.* refert quòd ſecuto delicto, Senatus Mediolani decreuit non poſſe puniri per iudicem loci facti tractatus, licet malefecerit, Bolognett. *in conſ. 8. in ſecundo dubio,* & poſt Bart. Ang. & alios Hier. Grat. *conſ. 91. n. 7. vol. 1.* tradit poſſe puniri etiam in loco tractatus, & maximè quando tractatus eſt punibilis per ſe, Baiard. *in d. q. 38. n. 13.* Sed Bart. *in leg. & ſi amicus, ff. de adult.* ponit hanc diſtinctionem, aut ſi quis tractauit, vel ordinauit, quòd ab alio fieret delictum, & tunc puniatur tractans in loco commiſſi tractatus, aut per ſe ipſum quis tractauit de aliquem occidendo, & tunc puniatur in loco ſequuti homicidij, quam opinionem ſequitur poſt Mariam. Vinc. de Franc. *dec. 37. n. 5. & ſeqq.*

Idemque erit ſi quis ſclopum, vel ſagittam exonerauit in vno territorio, & vulnerauit in alio territorio, vterque iudex puniat, Iul. Clar. *d. q. 38. n. 8.* vbi de communi.

Idemque erit in eo, qui inſultauit in vno territorio, & vulnerauit, vel occidit in alio, vt vnus poſſit de inſultu punire, alter de vulnere vel occiſo. Secus ſi inſultus, & vulnera eſſent commiſſa in eodem territorio, quia inſultus comprehenditur cum vulneribus, vt poſt alios tradit Baiar. *in dict. q. 38 n. 16. & ſeq.* latè Dec. *in tr. crim. tom. 1 l. 4 c. 17. n. 9. & ſeq.*

Idemque erit in rapiente puellam, vt in vtroque territorio puniri poſſit, vt poſt Bald. firmat Baiar. *in d. q. 38. n. 23. verſ. adde quod.*

Si verò ſtatutum diceret, quòd puniatur vulnerans, vel percutiens, tunc iniurians puniretur à iudice loci conſummati delicti, & non à iudice loci vbi inſertur iniuria, vel emittitur ſagitta, vel exoneratur ſclopum Baiar. *d. q. 38. n. 18.* vbi alios allegat.

Alij autem dicunt, quòd iſta quæſtio pendet ab altera quæſtione quando in delictis attendatur finis, quæ brocardia eſt, & plures pro eius reſolutione dantur diſtinctiones per Boſſ. *in tit. de foro compet. n. 9.* vbi remiſſiuè per Marſ. *in pract. crim. §. vlterius, n. 1. & ſeq.* vbi ponit regulam dum pluribus ampliationibus, & limitationibus. & per Felin. *in cap. fin. n. 14. & ſeq de foro compet.* ponuntur tres caſus, & primus, ſit in delictis inchoatis in vno loco, & perfectis in alio tam reſpectu agentis, quàm patientis. Secundus caſus in delictis inchoatis, & perfectis in alio non reſpectu vtriuſque ſed agentis tantùm vel patientis tantùm; tertius eſt in delictis inchoatis in vno loco, & perfectis in alio, nec reſpectu agentis, nec reſpectu patientis, de quibus omnibus caſibus latè ſcribit Far. *in q. 7. n. 44. & ſeq.* vbi dicit, quòd maior difficultas conſiſtit quando quis exiſtens in vno territorio, & mandat fieri delictum in alio, vt ſi captus mandans à iudice loci mandati ſit remittendus ad iudicem loci delicti vbi ad plenum diſcutit iſtum articulum cum pluribus rationibus, & diſtinctionibus, ideò remitto lectorem ad eum, & Baiard. *ad Iul. Clar. q. 38. n. 24.* poſt Felin. tradit, quod ſi vnus fuit ligatus in vno territorio, & in alio derogatus, poterit ab vtroque iudice procedi contra delinquentem.

Nec non ſciat Aduocatus, quòd ad fundandam iuriſdictionem attendatur ſtatus in quo erat tempore commiſſi delicti *gl. in l. nemo poteſt, ff. de leg. 1.* quam ſequuntur Bal. Alex. & alij quos allegat Vinc. de Franc. *dec. 417. num 3. p. 1.* & ob id ſi clericus tempore commiſſi delicti, poſtea vxorem ducat, debeat puniri, & cognoſci ab Epiſcopo, & non à iudice laico etiam ſi à iudice Eccleſiaſtico non fuiſſet præuentum latè Franc. *d. deciſ. 417. n. 6. & 7. ſub n. 9.* dicit etiam, quod ſi laicus debet conueniri coram certo iudice ratione exercitij, quòd exercebat, ſi in eo, vel tempore dicti exercitij delinquat, quamvis deſierit exercere dictum exercitium, nihilominus deberet puniri à iudice dicti exercitij, & ibi adducit text. *in l. 1. C. vbi de ratiocin. agi oportet,* & quòd ita Caſtr. ibi affirmat, & latè *Ruſſ. ad Capell. Tholoſanam quæſt. 144. in fin.* latè ponit plura exempla.

fuerit illata,recurritur ad coniecturas, & ibi ponuatur aliqua coniectura.

4 *Iniuria in dubio præſumitur illata odio particulari.*

5 *Iniuria contemplatione officij ſi eſſet notaria,poterit iudicari per iudicem.*

6 *Notorium in propoſito debet eſſe facti permanentis, & non tranſeuntis.*

7 *Pœna in propoſito debet eſſe certa,& non arbitraria, vt poſſit index offenſus ſuper ea iudicare.*

8 *Magni domini de conſuetudine habent facultatem cognoſcendi in cauſa propria, licet ex modeſtia alteri committant.*

9 *Conſuetudo , vt ſuperior cognoſcere poſſit de cauſa pria an valeat.*

10 *Iudex recipiens aliquid ab iniuriante ne illum puniat tenetur ad reſtitutionem in foro conſcientia.*

11 *Officialis non poteſt cognoſcere de iniuria facta filio.*

12 *Officialis non poteſt de iniuria priuata ſibi,vel ſuis, aſſumere informationes, ſed tantummodo deuenire ad Capturam.*

1 QVamvis fuerit iudex competens tamen poteſt contingere , quòd iuriſdictionem exercere non poſſit in delinquentem,quia fuerit ipſe ſuperior offenſus,vel eius familia,& ob id defenſor ad hoc animaduertere debet,ne patiatur officialem , vel ſuperiorem iudicare in dicta cauſa , quia ſi ſententiam in cauſa ſuorum contra delinquentem proferret,parte non opponente,valeret. Vt per Vant.*in tractat.de nullit.tit. de defect.iuriſd.ordin.num.*97.ſecus in cauſa propria quia etiam,parte non opponente,nulla erit , Doct. *in l.qui iuriſdictioni ff.de iuriſd.omn.iud.* Van.vbi ſuprà *n.*93.poſt alios per eum congeſtos,Baiard.*ad. Iul. Clar. in q.*35. *num.*35 *& ſeq.*

2 Et in hac quæſtione Oldrad.*in conſ.*7. tradit magiſtralem diſtinctionem,,quòd ſi iniuria fuerit facta officiali,vel ſuperiori ratione particularis odij,& inimicitiæ poſſit eſſe iudex in dicta cauſa,ſecus ſi ratione,vel colore officij,quam Doct.communiter ſequuntur , vt teſtatur Albet.*in l.Senatuſconſulto,n.*3 *ff.de offic.Præſid.* Iul.Clar.*q.*35.*a.*10.Farinac.*q.*17 *n.*46. Menoch. *de arb. caſ.*163.*n.*7.*lib.*2.Crauet.*conſ.*231.*ſub n.*7.latiſſimè Roland.*conſ.*61.*n.*48.*lib.*2.& Petr.Caball.*in q.crimin. caſ.* 118.*n.*1.*&* 2.vbi omnes concludunt, quia quando iniuria eſt facta iudici,contemplatione officij , non ipſi vti priuato,ſed vti iudici facta cenſetur, ideo non ipſe in ſuo negotio,ſed vt alius procedit,& condemnat,ſecus quando infertur iniuria contemplatione propriæ inimicitiæ,Decian *in tract.crim.tomo* 1.*lib.*3.*cap.*42.*n.*1. Boët.*deciſ.*9.*a.*4.*& ſeq.*quem allegat Baiard in *d.q.*35. *n.*29.vbi dixit , idem eſſe dicendum in iudice delegato,vt cognoſcat de iniuria facta officiali ſuo ex cauſa officij,ſecus ſi ex alia cauſa,quia tunc iudex ordinarius cognoſceret.

3 Et an Iniuria fuerit illata tanquam officiali,vel tanquam priuato ad coniecturas & præſumptiones recurrendum,eſt Capie *deciſ.*130.*n.*12.Par de Put.*de Sindic. in verb.iniuria officialis proceſſus n.*4.Baiard.*d.q.*35.*n.*34. Rol.*conſ.*1.*n.*35.*vol.*3.Farinac.*q.*17.*num.*41. inter alias verò coniecturas , erit quòd contemplatione officij fuerit offenſus officialis quando offenſa eſſet facta iudici ſedenti pro tribunali; vel in actu executionis, vel in aliquo alio actu iudiciario,vt per Bart.*in l.ſi quis obrepſerit in ſi.ff.ad leg.Corn.de falſ.*Ang.*de malefic. in verb.falſario,n.*20.Farinac.*d.q.*17.*n.*42. Petr. Caball.*d. caſ.*128.*in fin.*

Quibus coniecturis ceſſantibus,in dubio erit iudi-
4 candum,offenſionem fuiſſe factam propria inimicitia, & non calore officij,vt maius delictum excludatur Farinac.ibi *n.*43. vbi poſt Rol.*in d.conſ.* 1. *n.*46. *& ſeq. volum.* 3.

Si verò iniuria facta officiali contemplatione officij eſſet notoria , vt puta ſedenti pro tribunali , vel coram decem hominibus facta, tunc Doct.volunt ipſum eſſe competentem. Iudicem , etiam in ipſa cauſa propria Crau *conſ.*232 *n.*7.latè Roland.*in conſ.* 48. *num.*2.*& ſeqq.& n.*14.*lib.*2.Iul.Clar.*dicta q.*35.*ſub numer.*10.vbi de communi Farinac.*dicta qu.*17. *num.*43. vbi alios allegat , & teſtatur de communi , vbi ſubdit quia tunc iudex offenſus non dicitur iudex in cauſa ſua , ſed iuris executor.Bonac.*p.*1. *commun. opinione pag.*92.*colum.*1.*verſ.iniuria ſibi facta notoria* , Petr. Caball.*in dicto caſ.*128.*nu.*9.vbi alios allegat, & teſtatur de communi.

5 Sed ſcias, quòd tale delictum debet eſſe notorium notorietate facti permanentis,& non ſufficeret ſi eſſet facti tranſeuntis, cum tale notorium indigeat probatione *gl.*1. *q.*2. *de tranſact.* & multa dicantur notoria, quæ non ſunt,*cap.conſueuit de appellat.*& in his probationibus recipiendis iudex poſſet grauare partem, ideo vti ſuſpectus per defenſorem recuſabitur , vt poſt Philippum Franc.& Abb.*in c.propoſuit, de appellat,* & Doct.*in cap.cum veniſſent col.*5. *de iud.* firmat Bajard. *d.q.*35.*n.*30.

6 Ac etiam pœna debet eſſe certa , & determinata à lege , vel ſtatuto, ſecus ſi fuerit arbitraria Iul. Clar.*d. q.* 35. *ſub n.* 10. *verſ. quod intellige*, Roland.*conſ.*40. *n.* 16. *vol.* 2. Menoch. *de Arb. conſ.* 263. *n.* 5. *verſ. quod tamen ſcriptum eſt* , *lib.*2.Farinac. *q.* 17. *a.* 45. *in fin. & q.* 21. *n.* 130. Petr. Caball. *d.caſ.* 128. *n.* 9. *verſ. dummodo tamen*, quia poterit vti ſuſpectus recuſari , Iul. Clar.*d.q.*35.*circa finem*,& ibi Add.*in litt. D*, *poſt Iacob.de S.Georg.in l.qui iuriſdictioni, n.*10.*ff d. iuriſd.omn.iud.*

7 Nec poterit eſſe iudex competens in arbitrando mortem ob alapam ſibi illatam contemplatione officij , Farinac. *d. quæſt.*17. *num.* 39. vbi concordantes allegat.

8 Imò ſi pœna eſſet certa,& veniret imponenda ratione proprij intereſſe,poterit etiam recuſari tanquam ſuſpectus iudex in cauſa propria is ad quem pœna veniret applicanda,vt poſt Salic.in *l.*1.*col.*2. *C. ne quis ſi ſua cauſ.* tradit Bajard. *in d. q.*35.*n.*31. Et in omnem caſum vbicunque agitur de iniuria illata officiali ſuperior ſemper debet eſſe promptus in committendo cauſam alteri cognoſcendam,præſertim parte petente, vel ſaltem in dando illi adiunctum , vt iudicia pertranſeant ſine ſuſpicione,vt per Iul.Clar. *d.q.*35.*n.*20. *circa finem.*

9 Sed hodie magni Domini habent de conſuetudine, vt poſſint cognoſcere de propria iniuria, vt per Bald. *in l.*1.*C.de vnde vi*,relatam per Par.de Put.& Iul.Clar. *in d.q.*35.*n.*10.*in fine*,vbi tamen ſubdit,quod ex eorum modeſtia cognitionem cauſæ,vt plurimum aliter committunt.

10 Sed an conſuetudo valeat , vt iudex , aut ſuperior poſſit cognoſcere de cauſa propria,vide Ioan. Anton. de Nigr. *in capitulo Regni* 119. *Item ſtatuimus n.*8. & Baiard.*in d.q.*35.*n.*33.

11 Imò ſi iudex iniuriatus aliquid receperit ab iniuriante ne ipſum puniat , tenetur ad reſtitutionem in foro conſcientiæ , Oldr.*d. conſ.* 7. Bajard. *d.q.*35. *num.*32.

12 Amplias retenta dicta diſtinctione Oldrad.vt officialis non poſſit cognoſcere de iniuria priuata facta eius filio,Petr.Caball.*d.caſ.*128.*n.*6.*&* 7.*in q. crim.* & poſt Bart.*in l.ſi quis fortè* §.*ſi quis poſt princ.verſ.quaquid,ff.de pæn.*Alber.*in l.vnica,num.*4.*& ſeq.C. ne quis in ſua cauſ.* Iul. Clar. *d.quæſt.*35 *num.* 20. *verſic. ſolet cauſa.*

13 Imò non poterit pro iniuria priuata , ſibi vel ſuis facta proceſſum fabricare,teſtes examinare, & aſſumere informationes,cùm iſte ſit actus nimis præiudicialis,

in quo iudex poſſit valde lædere inquiſitos & imputatos de delicto, vt latè tuetur Pett. Caball. *in d. caſ.* 128. *n.* 19. & reſpondet Bald. *in l. Senatusconſulto in fi. verſ. in gl. ff. de offic. præſid.* Salic. *in l. vnica ſub. n.* 5. *C. ne quis in ſua cauſ. index*, & Alber. de Roſat.

CAPVT XIX.

Iudex ſuſpectus qui dari poſſit, & quando.

SVMMARIVM.

1 *Nil grauius eſt, quàm coram iudice ſuſpecto litigare*
2 *Conſilium non remittit cauſam ad Papam grauantem, maximè ſi pronunciauit ad relationem alterius.*
3 *Cauſa per Principem non cõmittitur notoriè ſuſpecto.*
4 *Papa cauſas ſuorum familiarium, & cauſas proprias non cognoſcit, ſed alteri committit.*
5 *Cauſa commiſſa cum clauſula*, remota exceptione recuſationis, *dubitatur an valeat.*
6 *Tenendo opinionem affirmatiuam declara prout ibi.*
7 *Cauſa commiſſa* appellatione remota *non dicitur excluſa cauſa recuſationis.*
8 *Cauſa commiſſa ſimpliciter accuſatione remota intelligitur de friuola, & non releuanti.*
9 *Cauſam recuſatione remota ſupremus Princeps tantum committit, & non alius inferior, etiamſi fuerit Legatus à latere.*
10 *Cauſa appellatione remota, poteſt committi per ſupremum Principem de plenitudine poteſtatis.*
11 *Iudex criminalis allegatur ſuſpectus ſecundum communem opinionem.*
12 *Iudex criminalis etiam ordinarius allegatur ſuſpectus ſecundum communem opinionem.*
13 *Quod ſeruatur etiam conſuetudine.*
14 *Maiores Magiſtratus non allegantur ſuſpecti.*
15 *Delegatus à Principe etiam allegatur ſuſpectus ſiue fuerit delegatus ad vnam cauſam tantùm, ſiue ad vniuerſitatem cauſarum.*
16 *Decemuiri in ciuitate Florentia allegantur etiam ſuſpecti.*
17 *Iudex ſiue examinator per ſolum iuramentum datur ſuſpectus.*
18 *Teſtes examinati per dictum examinatorem ſuſpectum poſſunt repeti ſumptibus petentis.*
19 *Notarius, & conſultor ſolo iuramento recuſantur adhibita aliqua extraiudiciali informatione.*
20 *Suſpectus iudex datur ex caſibus, l. lex Cornelia de iniur. & l. qui iuriſdictioni de iurud. omn. iud.*
21 *Arbiter, & arbitrator, & quicunque alius cognitor datur ſuſpecti.*
22 *Epiſcopus, & Archiepiſcopus in cauſa an dentur ſuſpecti.*
23 *Conſilium, Collegium, Vniuerſitas, Tutor, Curator, Teſtis, Procurator, & quicunque alius an dentur ſuſpecti.*
24 *Iudex datus ſuſpectus poteſt interrogari ſuper cauſis ſuſpicionis.*
25 *Intellige ſi interrogetur per iudicem, & non per partem.*
36 *Nec tenetur recuſatus reſpondere interrogationi criminoſa.*
27 *Qua interrogatio fit ſummariè, & extraiudicialiter.*
28 *Recuſatio, quoad probationem fit incidenter, & ſummariè, & non principaliter.*
29 *Iuramentum requiritur, vt deferatur per iudicem, nec ſufficit atteſtatio partis.*
30 *Tertius habens intereſſe in cauſa, allegat iudicem ſuſpectum.*
31 *Adiuncto dato, ſtatim ceſſat iuriſdictio recuſati, vt non poſſit ſolus procedere in cauſa.*
33 *Iudex pronuncians ſe iudicem competentem, ſi appellatur non poteſt procedere ad vlteriora in cauſa.*
33 *Iudex recuſatus poteſt appellare à ſententia recuſationis.*
34 *Minor reſtituitur aduerſus non allegatã ſuſpicionẽ.*
35 *Iudex ordinarius cui fuit datus adiunctus ſi in totum non ceſſet ſuſpicio in totum remouetur.*
36 *Iudex recuſatus non poteſt eſſe præſens diſcuſſioni, & relationi ſuper recuſatione.*
37 *Recuſatione pendente iudex recuſatus non poteſt procedere ad vlteriora.*
38 *Niſi ſuſpicio eſſet notoriè iniuſta.*
39 *Vel niſi reiectis ſuſpicionibus.*
40 *Iudex recuſatus probatis ſuſpicionibus cui cauſa ſit remittenda tam de iure ciuili, quàm Canonico, & quid ſeruetur in Regno.*
41 *Delegatus ſuſpectus allegari poteſt ſub conditione* quatenus ſit iudex, *& antequam litteræ delegationis præſententur.*
42 *Locus iudicij datur ſuſpectus.*
43 *Nec tenetur comparere per Procuratorem.*
44 *Nec tenetur comparere, ſi iudex offert ſaluumconductum.*
45 *Niſi quando guerra eſſet generalis, & offeratur ſaluus conductus per Duces belli ob metum militum.*
46 *Sed tenetur allegare locum comparitionis non eſſe tutum, & tenetur probare cauſas.*
47 *Locus quomodo probetur quòd non ſit tutus.*
48 *Loci non tuti exceptio iuuat: etiamſi culpa allegantis euenerit.*
49 *Loci non tuti exceptio requirit ſpeciale mandatum in procuratore.*
50 *Contrariam opinionem tenent alij Doct. declarando tamen vt ibi iſtam contrariam opinionem.*
51 *Practica Curiæ Romanæ, quando prætenditur quando locus ſit tutus.*
52 *Iudex ſuſpectus pluries recuſari poteſt quando ſuperueniunt noua cauſa.*
53 *Ordinarius ſuſpectus, erit etiam ſuſpectus Vicarius.*
54 *Suſpicionis ſola allegatio cum iuramento ſufficit, vt detur adiunctus, ſecus vt in totum remoueatur.*
55 *Proceſſus factus per iudicem poſt recuſationem, eſt ipſo iure nullus.*
56 *Sindicatores tam ordinarij, quam delegati allegantur ſuſpecti per iudicem ſindicandum.*
57 *Cauſa iuſta, vt ſindicator remoueri poſſit, ibi narrantur.*
58 *Vniuerſitas, Collegium, & Conſules, poſſunt dari ſuſpecti.*
59 *Plures iudices dati in vna cauſa, vt vnus ſit ſuſpectus, quid ſit agendum.*
60 *Ordinarius non remouetur in totum, ſed datur ei adiunctus.*
62 *Mandatum ſpeciale requiritur ad cauſam ſuſpicionis.*
62 *Allegans ſuſpicionem debet reuerenter loqui.*
63 *Suſpicionis allegatio ſola ſufficit de Iure ciuili ſine expreſſione cauſæ.*
64 *Idem ſeruetur in regno Neapolitano.*
65 *Niſi ageretur de magno præiudicio.*
66 *De iure canonico requiritur expreſſio cauſa, & earum quo ſint exprimenda.*
67 *Arbitris electis iudex recuſatus præfigit terminum ad expediendum cauſam cum communione procedendi elapſo termino.*
68 *Electio arbitrorum pertinet ad iudicem recuſatum.*
69 *Cauſa in quibus caſibus non committitur arbitris.*
70 *Arbitri in cauſis criminalibus hodie non eliguntur, ſed ſuperiores cognoſcunt de cauſis.*

71 *Suſpicio*

Digitized by Google

71 *Suſpicio in iudice tollitur per nouam compariſitionem coram iudice.*
72 *Cautela, vt per nouam compariſitionem non dicatur ſublata ſuſpicio.*
73 *Cauſa noua ſuperueniens poſt comparitionem operatur, vt denuò poſſit allegari ſuſpectus.*
74 *Iudices omnes in Ciuitate an poſſint dari ſuſpecti.*
75 *Liſta diffidentium, & confidentium eſt danda, vt ſuperior eligat iudicem non ſuſpectum.*
76 *Allegando omnes iudices ſuſpectos cenſetur fieri in fraudem.*
77 *Conſilij caput, vel omnes præſidentes ſuſpecti, vel aliquis magnæ auctoritatis poteſt totum tribunal dari ſuſpectum, declaranda vt ibi.*
78 *Duo iudices in eadem cauſa dati, vnus datus ſuſpectus, alter procedere poteſt in cauſa, quando habent iuriſdictionem inſolidum.*
79 *Papa, Concilium, Imperator, & alij Principes non poſſunt dari ſuſpecti.*
80 *Omnes de Collegio non dantur ſuſpecti.*
81 *Electus de communi conſenſu partium, niſi cauſa ſuperueniente, non datur ſuſpectus.*
82 *Executor merus non datur ſuſpectus.*
83 *Ordinarius ſuſpectus quando eſt, an ſit etiam eius Vicarius, Delegatus, & Succeſſor.*
84 *Notorium delictum non recipit ſuſpicionem iudicis.*
85 *Declara tamen vt ibi.*
86 *Aduocatum eligens in iudicem, non poteſt allegare ſuſpectum.*
87 *Exceptio recuſationis debet apponi ante litem conteſtatam.*
88 *Sublimita praut in n.88.89.90.91.92.93.94.95.96.97.& 98.*
99 *Criminoſus notarius non allegat iudicem ſuſpectum.*
100 *Cauſa inepta, allegata non ſuſpendit iuriſdictionem, declara vt ibi.*
101 *Proceſſus non dicitur nullus quando fuit factus per iudicem recuſatum, qui non poterat recuſari vigore ſtatuti.*
102 *Cardinales non dantur ſuſpecti niſi in cauſa alterius Cardinalis.*
103 *Forma recuſandi iudicem ſuſpectum & libellus quomodo concipiatur.*
104 *Libellus in Curia Romana non datur ſuper ſuſpitione, ſed ſufficit proteſtatio in actu, & inſtantia penes ſuperiores.*
105 *Succumbens ob defectum ſolemnitatis quando cauſa ſuſpicionis eſt vera, poteſt iterum recuſare.*
106 *Sententia eſt ipſo iure nulla, quando fuit pronunciatum, non extare cauſam, ſi cauſa legitima extabat.*
107 *Sententia arbitrorum recipit appellationem.*

1 QVamvis iudex ordinarius ſit competens tamen aliquando contingit, vt eius iuriſdictio in eo extinguatur ratione ſuſpicionis ad quam defenſor animaduertere debet cùm nil grauius, ac periculoſius ſit quàm coram iudice ſuſpecto litigare, & ab eo iudicari, *cap. quid ſuſpecti 3.quæſt.5.cap.2.requiris in fine, de appellat. l. cum aperiſſimi, C.de iud.* Rom. *conſil.521.num.6. verſ. aduertat*, Marſil. *ſingul.292.* Card. Tuſch. *con.6. concluſ. 910.num.1.* tantum quòd pactum non valeret inter partes, vt iudex non poſſit iuſta cauſa dari ſuſpectus, *l. ſtipulatio hoc modo concepta*, vbi Bart. *ff. de verb. oblig.* Cauale. *de Brach.reg.parte 3.num.318.* & notiſſimè latè ſcribit de iſta materia Lauren. de Beneuento *in ſuo elegantiſſimo tractatu de ſuſpecto iudice*, & Coſta *de ſub. remed. remed.124.* refert quod Rondobaldus Paſinus Ticinenſi pollicitus fuit edere nouum tractatum *de Recuſation.omn.iud.* qui ad manus meas adhuc non peruenit.

Et ideò non deſunt, qui dicant quòd Sacrum Con- 2
cilium non debet remittere cauſam etiam ad Papam
grauantem, maximè quando Papa pronunciauit ad re-
lationem alterius & appellationem interpoſitam caſ-
ſauit, cùm ſit tollere defenſionem, vt per Rom. *d.conſ.*
521.num.6. ſed quomodo ſuſtineri poſſit hæc illatio
cùm in ſupremo Pontifice ceſſit omnis præſumptio
timoris ſuſpicionis, nec poſſit dari ſuſpectus, vt dicam
infrà *n.41.* ideo erit firmandum, quòd ad eundem Pon-
tificem ſit recurrendum, vt malè informatum, & ne 3
Concilium ſit ſupra Papam. Nec Princeps ex certa
ſcientia cauſam notoriè ſuſpecto committere valeat,
ſed intelligitur eſſe ſaluum & reſeruatum parti ius re-
cuſandi, vt poſt alios firmat Marſil. *d.ſing.292 verſ.iudices.* Nec Sedes Apoſtolica vnquam ex certa ſcientia
cauſas ſuſpectis iudicibus committit. *cap.ſi inter de except.* Rom. *d.conſil.521.num.6.* Card. Tuſch. *d. concl.910.*
n.3. Imò Papa aliis committi cauſas ſuorum familia-
rium, ne ipſe ſuſpectus cognoſcere videatur, Rom. *d.* 4
conſ.521.n.7. Idemque obſeruat in cauſis facti proprij,
gloſ. *in c.cum dilecta de confirm.vtil.per inutil.* Rom. *d.*
conſ.521.n.8. Card. Tuſch. *d.concluſ.910.n.4. & 5.* licet
Papa, Imperator. & alij non recognoſcentes ſuperiores
non poſſint recuſari. Aufred. *in tit.de recuſ. n.6 car.66.*
Cauale. *de Brach.reg.p.3.n.314.* vbi reddit rationes, tamen quando agitur de aliquo præiudicio ex boneſtate
ſolent dare iudices non ſuſpectos, & alteri cauſam delegare, Cauale *d.p.3.n.314.* qui etiam loquitur in Senatoribus & Duces Ianue, qui ſolent recedere a ſenatu
quando votatur, licet ipſi in dicta cauſa ſuſpecta non
votent.

Si verò Princeps commiſerit cauſas cum clauſula,
non obſtante exceptione recuſationis, dubitatur ſi talis 5
commiſſio teneat. quia ita committendo videtur tollere defenſionem quæ eſt de iure naturali, & ſint cauſa
tolli non poſſit per Principem, *Clem. paſtoralis de re iud.§.ſed & naturalia Inſtitut.de iure naturali*, Abb. *in c.ad hæc, ext.de reſcrip.& in c.cum inter de excep.* Rom. *conſ.521.n.6.* latè Iaſ. *in l.aperiſſimi, n.1. & ſeq.C.de Iudic.* Card. Tuſch. *d concl.910. n.2.* lic. nonulli alij
contrarium tenuerint vt Bal. *in l.ſi a C de exe. ... &* in-
terlocut Ang Imol. & alij *in l.1 §.interdum.ff.à quib.appell.non liceat.*

Quicquid tamen ſuper hoc dubitetur certum eſt,
quòd quando Princeps committit cum dicta clauſula 6
appellatione remota. etiam notoriè ſuſpecto intelligatur
de cauſa friuola, & non graui, & iuſta ſuſpicionis, vt
poſt alios quos allegat ita declarat Marſ. *in d. ſing.292.*
per totum, & in fin. dicit prædicta eſſe menti tenenda,
quia ſunt multum quotidiana, Sed Philip. Franc. *in c.*
poſtremò n.2.& ſeq.de appell. diſputat iſtum articulum,
& tandem concludit quòd Princeps poſſit committere
cauſam *recuſatione remota*, ſed cum infraſcriptis declarationibus.

Prima eſt, vt commiſſa cauſa, *appellatione remota*,
non dicatur commiſſa recuſatione remota. 7

Secunda, quod licet Princeps committat cauſam
notoriè ſuſpecto, non per hoc dicetur tollere exceptionem recuſationis.

Tertia, quia ſi Princeps committat cauſam *recuſatione remota*, ſimpliciter vt non intelligatur ſublata cauſa 8
recuſationis, quæ fuerit iuſta, & releuans, ſed tantum
friuola, 4. quia ſi committat. cauſam *recuſatione remota*
ratione certæ, & nominatæ cauſæ, & tunc poteſt, & non
detur ſuſpectus iudex ex quacunque cauſa, & ita dicit
tenere Lapum & Speculat. in locis per eum relatis.

Sed non poteſt committi cauſa, cum dicta clauſula,
appellatione remota, niſi per ſupremum Principem, & 9
non per alium inferiorem etiam per Legatum de latere, vt poſt alios quos allegat, ita declarat Philip. Franc.
in d.c.poſtremò n.5.in fi.de appell.

Et Princeps ſupremus poteſt de plenitudine pote- 10

ſtatis committere cauſam *recuſatione remota*, Iaſ. *in d. l. apertiſſimi n. 19 C. de iud.*

11 Et concluſio eſt in hac materia, vt iudex criminalis tanquam ſuſpectus recuſari poſſit. gloſſ. magna *in cap. qualiter & quando in verb. item ſi ille, de accuſat.* quam docti communiter ſequuntur, vt teſtatur ibi Marian. Socc. *n. 77.* Iul. Clar. *§. fi. q. 43 n. 1.* Oſaſc. *deciſ. 15. n. 1.* vbi alios allegat, Card. Tuſch. *d. concl. 910. n. 10.* vbi de communi *tom. 6.*

12 Amplia iſtam concluſionem, vt procedat etiam ſi iudex fuerit ordinarius, Oſaſch. *d. deciſ. 1 num. 10. in fi.* vbi teſtatur, quòd ita aliàs ille ſenatus obſeruauit. Et licet ordinarius de iure recuſari non poſſit, *auth. ſi verò contigerit, C. de indic.* Menoch. *de arb q 54. numer. 13. lib. 1.* vbi reddit rationem, Oſaſc. *d. deciſ 15. num 1.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi Theſaur. *deciſ. 255. n. 2.* qui omnes concludunt, vt ordinarius non amoueatur per ſuſpicionem, ſed detur ei adiunctus. Quod procedit de iure Ciuili ſecus de iure Cannnico, quia in totum tollitur, Miſing. *obſeruat. dec. 53. in fi.* Carauit. *titul. 165. num. 13.* Maſcard. *de probat concl 953. n. 14. & ſeq. vol 2.* vbi concordantes allegat, & ita ſæpius congregatio ſuper Epiſcopia declarauit ſacrum Conc. Trid. *num. 20. ſeſſ. 24.* vt ordinarius ea legitima cauſa etiam in prima inſtantia ſuſpectus dari, & cauſa ab eo auocari poſſit, & latè Coſta *de ſubſid. remed. remed 123. num. 7. & ſeq. per text. in cap. licet de for. compet. cap. ſuſpicionis de offic. de leg. c. cùm ſpecial. de appell.* Lancell. *de attent p. 1. c. 6. n. 13. 35. & ſeq.* dummodo in vtroque caſu adiuncti, vel recuſationis vna ſaltem ſuſpicio, ex legitimis cauſis probetur poſt alios, quos allegat Coſta *d. remed. 123. n. 8. & ſeq.*

13 Ac etiam de conſuetudine penitus remouetur per ſuſpicionem, vt teſtatur Bald. *in d. Auth. ſi verò contigerit,* Menoch. *de arb. q. 54. n. 13. in lib. 1* Baiar ad Iul. Clar. *q. 34. num. 2.* Card. Tuſch *tom. 7. concl 90· num. 1.* Iaſ. *in l. apertiſſimi num. 4. & ſeqq. C. de ind* Et in curia Romana, data aliqua ſuſpicione legitima paſſim ſummus Pontifex, & ſignatura remouent iudices, & ordinarios Criminales, vel adiunctum eis præbet, iuxta qualitatem cauſæ ſuſpicionis, vt etiam atteſtantur addentes ad Farin *in conſ. 6 in lit. E, in fin.* Baiard. *in q. 43. n. 18.* etiam dicit quod nunquam vidit eligere arbitros, ſed ſuperiores ipſorum iudicum, alios non ſuſpectos deputant, & idem ſeruatur in Regno Neapolitano, vt teſtatur, Baiard. ibi.

14 Sed Magiſtratus maiores immediatè à Principe procedentes non poſſunt dari ſuſpecti per text. *in d. auth. ſi verò contigerit, C. de ind.* vt declarat Oſaſch *in deciſio. 15. n. 10 verſ. poteſt etiam.* prout bene obſeruatur in Curia, cùm Gubernator vrbis Auditor Cameræ. Vicarius, & Senator rariſſimè remoueantur tanquam ſuſpecti, quamvis de iure recuſari poſſunt circa negotia forancea & controuerſias iudiciales, latè Caualc. *de Brac. reg. p. 3. n. 315.* vbi alios allegat, & loquitur in Cardinalibus, Legatis de latere, in Prorege Neap. ac in iudice brachij regij, ſed oportet vt conſtet de vera, & legitima cauſa antequam remoueantur, Carauitt. *tit. 165.* quem refert. Baiard. *q 43. n. 16.* & latè ſequitur Caualc. *de Brach. reg. d. p. 3. n. 273. & ſeq.* vbi ſubdit ſolum principem cognoſcere de cauſis ſuſpicionis contra iudicem brachij Regij.

15 Secundò amplia, vt etiam delegatus à Principe recuſari poſſit tanquam ſuſpectus Carauit. *titulo 165. n. 13. & ſeq* Io. Ant. de Nigr. *ſuper conſtit. Reg. c. 218. n. 55.* vbi dicit idem in delegato à Papa latè Franc. *in cap. poſtremò, num. 15. de apell. in 6.* vbi loquitur etiam in delegato à Papa, & ibi reddit rationem, & Bald. *in l. apertiſſimi num. 5. C. de indic.* dicit nullam eſſe faciendam differentiam inter delegatum ab vna cauſa tantùm vel ab vniuerſitate cauſarum, & ibi Add. *in l. D,* & Iaſ. *in dicta l. apertiſ. n. 2. & ſeq.* vbi tamen limitat in tribus caſib. Minſing. *obſer. deciſio. 25.* qui dicunt, vt etiam de iure ciuili legatus ſine adiuncto in totum remoueatur latè Menoch. *q. 54. n. 11. & ſeq. lib. 1.* Baiard. *d. q. 43. n. 3.* Card. Tuſc. *tom. 6. concl. 904 n. 1.* qui etiam dicit procedere in ſubdelegato, in quaſi delegato, in Aſſeſſore & ſimplici Auditore, in Legato de latere poſt alios Cau. *d. p. 3. n. 319.*

Tertiò amplia in decemuiris de Balia, qui in ciuitate Florentiæ quandoque creantur, vt ſuſpecti dari poſſint, Cald. *conſ. 212. alias ſexto de appellat.* Card. Tuſc. *d. concl. 907. n. 2.* 17

Quartò amplia in iudice deſtinato ad recipiendum examen vt detur ſuſpectus, imò facilius iſte examinator remoueatur ab examine, quàm iudex, & ſufficiat ſolum iuramentum, Hier. Cagn. *in l ſi librarius n. 47. de reg iur.* Theſaur. *deciſ. 225. n 6. & ſeq.* vbi dicit quòd poterit etiam dari adiunctus ac poſſent etiam teſtes iam examinati repeti, expenſis petentis illos repeti, addentes ad Farin. *conſ. 17. lit. G.* 18

Quintò amplia in Conſultore, & Notario; qui ſolo iuramento recuſantur ſuſpecti, Gram. *ſuper rit. Mag. Cur. Rub. item ſi contingit, num. 1.* Anchar. *conſ. 263. per totum,* Cagnol. *in dict. leg ſi librarius, n. 47.* Card. Tuſch. *tom. 7. concluſ. 1507. n. 12.* Caual. *de Brach. reg. p. 3. n. 322.* qui loquitur in Notario, Actuario, vel Cancellario, & ibi concordantes allegat, & *ſub n. 32· . in fin.* dicit procedere licet notoria eſſet exceptio, vel recuſatio falſa, affectata, quia ipſi ſemper præiudicare poſſunt etiam in exemplandu proceſſu; & ſententias, & eis ſaltem ſemper eſt dandus adiunctus, & *ſub n. 338.* quòd ſufficiat ſolum iuramentum, Carauit. *tit. 265 n 8.* vbi tamen dicit, ſeruari per iudices, vt adhibeatur aliqualis informatio extraiudicialis, & licèt fuerit leuis, tamen ſufficiat. Et examen receptum per Notarium ſit nullum, licèt ſcripſerit examinaſſe de commiſſione ipſius iudicis, Alex. *conſ. 104 n. 1. & ſeq. lib. 5.* Cardin. Tuſc. *d. concl. ·0·. n. 14. concl. 913. n 30.* vbi dicit, nihil eſſe immutatum de iure Canonico ſuper hoc, & ibi alios allegat. 19

Sextò amplia in caſibus comprehenſis *in l. lex Cornelia ff. de iniur. & in leg. qui iuriſdictioni ff. de iuriſ. omn. iu* vt poſt alios, quos, allegat Oſaſ. *deciſ. 15. n 8. ſub ver. 2. limitant.* 20

Septimò amplia in arbitrio, arbitratore, & quocumque alio cognitore, vt poſſint ſuſpecti recuſari, Card. *d. conſ. 112. verſ. recuſantur etiam alias 6. de appell.* Card. Tuſc. *d concl. 907 n. 3.* vbi tamen poſt Bald. *in conſ. 4· 2. n. 4 lib. 1* firmat, quòd in arbitratore grauis cauſa requiratur & in exequutore, qui poteſt inferre grauamen Cauale. *d. p. 3. num 323.* vbi ſecus dicit in executore nudi facti, cui conuenit magis reſiſtentia quàm recuſatio. 21

Octauò amplia in Epiſcopo & Archiepiſcopo, qui 22
licèt poſſint cognoſcere de cauſa eorum Eccleſiæ, dantur tamen ſuſpecti & eis adiunctus aſſignatur, Capic.
deciſ. 137. per totam, Io Ant. de Nigr *ſuper conſtit. Regni*
c. 217. num. 15. in fin Franc. *in c. poſtremo num. 13. de † ap-* 23
pell. in 6. idem erit in Conſilio, Collegio, Vniuerſitate,
in tutore, curatore, teſte, procuratore, & in quocunque
alio habente poteſtatem, Card. Tuſch. *d. concl. 907. in 6. & ſeqq.*

Nunò amplia, vt Iudex poſſit recuſari ſuſpectus, & interrogari ſuper cauſis ſuſpicionis, & iudex teneatur etiam ad illas medio iuramento reſpondere. Aufrer. *in tract. de recuſat. q. 9. n. 46.* qui teſtatur ita pluries vidiſſe ſeruari, & practicari in Parlam. Rebuff. *in tract. eiuſdem tit art. 1. gloſ. 1. in fin.* Caual. *deciſ. 48. n. 109. par. 2.* Vinc. de Franc. *deciſ. 408. n. 28. p. 2.* Theſaur. *dec. ſ 6 per totum,* vbi latè reſpondet contrariis, & teſtatur quòd ita Senatus obſeruauit, Baiar. *q. 43. n. 5. in fin.* addentes in Farina. *in conſ. 17. in l G.* 24

Quæ opinio non eſt vera; neque procedit quando interrogaretur per partem, quia eius interrogationi
reſpondere

Digitized by Google

teſpondere non tenetur,cũ adhuc non ſint electi ar-
bitri , & ideo eius iuriſdictio durare dicatur , vt ſe-
quutus fuit Senatus Pedemont. quidquid aliqui dixe-
rint in contrarium, vt refert,& teſtatur Theſaur.*deciſ.*
6.n 2.

26 Nec recuſatus teneretur reſpondere criminoſæ in-
terrogationi,Auſt *in tit de recuſat q.9.in fin.* Theſ.*dict.*
*deciſ.6,num.1.in fin.*vbi firmat hanc opinionem huma-
niorem eſſe,& quod illam Senatus ſequutus fuit.

27 Et talis interrogatio fit ſummariè, etiam extraiudi-
cialiter vt per Imol.*in c.1.de excepc.* Franc.*in c. cum*
ſpeciali,q.7.de app.& poſt concluſum,Theſ *d.dec.6.n.*
*2.in fin.*vbi teſtatur quod ita obſeruatur.

28 Decimo amplia,vt iſta cauſa recuſationis non prin-
cipaliter,ſed incidenter deducatur, Couar.*pract.qq.c.*
*26.n.3.*ſed Theſaur.*in d.dec.6.n.1ſub verſ.is tamen* di-
cit,quod ab opponente,& recuſante principaliter de-
ducatur,licet articuli ſummariè ſine cognitione cau-
29 ſæ,& incidenter examinentur.

Vndecimo amplia,quod in caſibus in quibus pro-
batur cauſa ſuſpicionis per iuramentũ, vt à iudice de-
feratur,nec ſufficeret ſola partis atteſtatio,Ruin *conſ.6*
num.6 & ſeq.lib.5. Maſcard. *de probat.concl.935.n. 1.*
*& ſeqq.*vbi in hoc articulo allegat Doct.tenentes par-
tem affirmatiuam:& negatiuam ſubdit eſſe tenendam
opinionem,vt deferatur iuramentum,ne detur materia
calumniandi , & nemo vellet iurare falſum in detri-
mentum ſalutis æternæ,licet addentes ad Farinac *in d.*
*conſ.17.in lit.G.verſic.iſtud,tamen,*poſt Couar. teneant
30 In practic.contrarium ſeruari.

Duodecimo amplia,vt quilibet tertius poſſit alle-
gare iudicem ſuſpectũ,quando ante illum ageretur de
ſuo intereſſe, Abb.*in cap. cum ſuper col. 1. verſ. & ex*
hoc,de offic.deleg. quod dicit eſſe menti tenendum,quia
alibi non reperitur,Maſcard.qui alios allegat *in d.con-*
*cluſ 653.n.4.*Franc.*in c.poſtremo nu.20. in fi. de appell.*
in 6.

31 Decimotertio amplia,vt dato adiuncto ſtatim ceſſet
iuriſdictio iudicis cauſæ,vt ſolus procedere non poſſit
Theſau.*dec.155.n.7.*vbi ſubdit,quod adiunctus poterit
inhibere Iudici ne ipſe procedat.

32 Decimoquarto amplia, quod ſi iudex pronunciaret
ſe iudicem competentem,& appellatum fuiſſe, appel-
latio ligaret manus iudicis,vt non poſſet procedere ad
vlteriora in cauſa principali , quando ad inſtantiam
alicuius Baronis, vel alterius iudicis fuiſſet petita re-
miſſio cauſæ,ſecus ſi ad inſtantiam inquiſiti.Curt.iun.
*conſ.124.n.13.*Rebuff.*in tract.de ſentent execut. art. 3.*
*gloſſ.in prin.& art.9.gloſſ.6.vol.1.*Baiat.*q. 43 n.16.* vbi
ſubdit,quia in primo caſu quoad Barones abſolutè iu-
dea haber vim diffinitiuæ,ſecus in ſecundo caſu,& ita
quotidie in practica obſeruatur,vt etiam firmat Carau.
33 *rit.256.in fin.*ſed iudex recuſatus per ſententiam poteſt
appellare,vt poſt Abb. *conſil.92,*Mando.*conſil.95.l. 1.*
dicit Baiard.*in q 43 n.11.gloſſ. in c.ſuſpicionis in verb.*
*ad quos de offic.deleg.n.3.*Card.Tuſch.*tom.7. concl.911.*
*n.6.*dicit,quod appellatur ad Papam.

34 Decimo quinto amplia,vt minor aduerſus omiſſam
& non allegatam ſuſpicionem reſtituatur, Vinc. de
Franc.*dec.415.part,2.*Baiard.*d.q.43. n. 15.* idem Vin-
cent de Franc.*dec.692.p 4.*

35 Decimoſexto amplia , vt iudex ordinarius, cui fuit
datus adiunctus ſi ſuſpicio perfectè non ceſſaret etiam
de iure ciuili in totum recuſabitur,Bart.*in 2.lect in fin.*
*num.30 ff.ſi quis in ius vocat.non iuerit.*Carau.*rit. 366.*
n.14.

36 Decimoſeptimo amplia,quòd ſicut iudex ſuſpectus
iudex in cauſa eſſe poteſt , nec eſſe poterit.præſens
diffinitioni , & relationi,Capic.*dec.138.n.5.*Rebuff. *in*
*tract.recuſat.art.6 glo.fin n.8.volum.4.*Carauit.*rit.265.*
*num.1.*vbi latè,& quid ſeruetur in Regno,& quod Ba-
rones non habentes cognitionem ſecundarum cauſa-

rum non poſſint cognoſcere de ſuſpicione ſuorũ of-
ficialium quidquid aliter dixerit Marinus Frec io loco
per eum relato,Card.Tuſch.*tom.7.concl.911.n. 1.* vbi
alios allegat.Caualc.*d.part.3,num.338 in fin.* vbi dicit,
quod ſi moriatur interim iudex datus ſuſpectus ſucceſ-
ſor poteſt iudicare , & debet ſtatuere terminum parti
ad reportandam reſolutionem,vel moratoriam,ne cau-
ſa inexpedita remaneat,

Decimooctauo amplia,vt pendente recuſatione,vel 37
eius ſuſpicione iudex non debeat ſe intromittere in
cauſa.Lap.*allegat. 1.*Alex.*conſ.104.num.4.vol.5.* Rom.
*conſ.210.num.3.*Io.Ant.de Nigr. *ſuper conſtitut. Reg.c.*
*217.n.5.in fine,*vbi ſubdit,*niſi ſuſpicio eſſet notoriè in-* 38
*iuſta,*Carauit.*rit.284.nu.17. & ſequent.*& reiectis ſuſpi-
cionibus iudex procedat in cauſa,*cap.cum ſpeciali de*
appell. Adentes ad Iul.Clar *q.43.in litera A,verſ.non* 39
*probat.*Carauit.*rit.265.num.21.*vbi ſubdit,non eſſe ve-
rum quod dicitur , vt quia fuerit datus ſupectus ſe-
mel amplius iudex eſſe non poſſit , cum potuiſſet in
fraudem allegari ſuſpectus, & fraudibus occurendum
ſit.

Decimononò amplia , vt iudex recuſatus de Iure 40
Ciuili reaſſumat cauſam probatis ſuſpicionibus vna
cum Archiepiſcopo, vel Epiſcopo,vel cum alio bono
viro adiuncto,*autent ſi vero,C de iud.*vbi Doct.De iure
autem Cononico idem iudex reaſſumit iuriſdictionem
& alteri cauſam committit,vt illam ad ſuperiorem re-
mittat. *c cum ſpeciali,*vbi Inn.*n. 11.de appell.* latè Ca-
pie. *deciſ. 217 num.10.*Carauit.*rit.265.num 4.* vbi re-
fert,quid ſeruetur in alio Regno,& docet ſi appelletur
ad quem ſit habendus recurſus,Io.Anton.de Nigr. c.
217.*num.59.*vbi latè *ſup.Conſtit.Reg.*ponit de iſta am-
pliatione.

Vigeſimo amplia,vt delegatus poſſit allegari ſuſpe- 41
ctus purè,& ſub conditione,quatenus ſit iudex etiam
antequam literæ delegationis ſuæ fuerint præſentatæ,
quia iudex eſt à die datæ,licet non habeat exercitium
iuriſdictionis,Feder de Sen. *in conſ. 24. per tot.* Card.
Tuſch.*tom.7.concl.906.n.1.& 2.*

Vigeſimoprimo amplia,vt etiam locus iudicij detur 42
ſuſpectus,quia vbi eſt citatus ad comparendum non ſit
ſibi tutus ob inſidias aduerſariorum,Iul.Clar.*§.fi.q.34.*
*num.5.*lariſſimè Card.Tuſch.*to.2.in verb.citatio indiſ-*
creta,& nulla ad locum nõ tutum,concl.336.per totam,&
*to.7.concl.914 num.1.*Ant.Gabriel.*concl.3.tit.de excep-*
*tion lib 2.*Lanf.*d.cap.poſtremo,n. 20.in 40 cauſ.*vbi de-
clarat,quod locus non dicitur tutus.non ſolum ratio-
ne loci iudicij , niſi per terras inimicorum , vel per
alium locum ſuſpectum.

Imò non tenetur etiam comparere per procurato- 43
rem citatus ad locum non tutum,Angel. *in l.s.§.quod*
diximus.ff ſi quis caut Affl.*dec.20,n.4.*vbi tenet quod ſi
iudex ſciebat,quod tutè non poterat comparere,totus
proceſſus erit nullus,ſecus ſi iudex ignorabat impedi-
mentum , quia proceſſus valet, ſed citatus reſtituitur,
Baiar.*q.34.n25 & n.27.*

Nec tenetur comparere etiam ſi ille iudex offer- 44
ter citato ſaluum conductum , cum ſit fragile reme-
dium ſaluusconductus , vbi inimici eſſent potentes,
& ideo non tenetur comparere,Boſſ *tit.de citation. n.*
57. Iul. Clar. *§.fin. q.34.num.5* vbi de communi, vbi
ſubdit,& maximè quando inimicitia eſſet cum Domi-
nis, vel Rectoribus loci ad quem citatur. Niſi tamen
guerra eſſet generalis,& Duces belli offerrent ſaluum 45
conductum , quia tunc allegans metum militum non
excuſatur, Afflict.*deciſ.289 num.10.& ſeq.* vbi allegat
*dec.12.in nonis de dolo& contum.*Baiard.*quaſt.34.n.16.*
in fin.

Sed bene tenetur citatus ad locum non tutum mit- 46
tere procuratorem , & allegare locum comparationis
non eſſe tutum,& inſtare quod ſibi detur terminus ad
probandum,quod locus citationis non ſit ſibi tutus,&

Digitized by Google

non ſuffragabitur, ſi generaliter allegaretur locus non
tutus,ſed tenetur probare cauſas,Ruin.con.118.n.9 lib.
5.Cephal.conſil.304.n. 100.& ſeq.vol 3. vbi late. Et
quomodo probetur non eſſe tutum , latiſſimè Maſcar.
47 de probat.vol.1.concl.17.cum tribus ſeqq.Vant.de null.ex
defect.iuriſd.ordin n.156.Foller. in pract.crim.canon.in
verb.non comparentes contumaces, Meu.de arb.caſ 453.
n.6.lib.2.& Philip.Franc.in c.ex parte tua,n.14.& ſeq.
de appell.ita dicit tria eſſe conſideranda ad hoc vt lo-
cus dicatur non tutus,ibi illa refert.

48 Quæ exceptio,loci non tuti poteſt allegari,& ſuffra-
gatur etiamſi culpa ſua propria euenerit.Philip.Franc.
in d.c.ex parte tua d.n.15.& ſeq.Baiar.q.34 n.1.in fi.

49 Sed non poteſt opponi per Procuratorem huiuſmo-
di exceptio non habentem mandatum, Bart in l. pen.
§.ad crimen.col.pen in 2.caſu ſua diſtinct.ff.de public iud.
Henric Boich.in cap.veniens de accuſat.Ange.in ſua di-
ſputat incipiente Bononienſis,in vltimo caſu, dicit eſſe
iſtam opinionem ſeruandam in iudicando,quem etiam
ſequuntur alij relati per Ant. Gabr. tit. de citat.lib.2.
concl.3.n.1.

50 Contrariam opinionem contra Bart. vt poſſit alle-
gari per quemcumque abſque alio mandato,& ſatiſda-
tione tenet Bald in l.pen.§.ad crim Ang in d.diſputatio-
ne,in vltimo articulo,& alij relati per Ant.Gabriel.in d.
conc.3.n.4.Philip.Franc.in c ex parte tua n.15.& ſeq.de
appell.Baiat q.34.n.30 in fi. tenentes iſtam opinionem
contra Bart.limitant,quando perſona citata ad locum
non tutum poſſet venire bene aſſociata, ita vt exclu-
deret omnem ſuſpicionem loci non tuti , quia tunc
non poterit allegare locum non tutum per excuſato-
rem ſine mandato.vt poſt Imol.& Io.de Anan. tradit
Ant.Gabr d.concl.3 n.4.vbi etiam videtur velle conci-
liare iſtas opiniones per diſtinctionem,quam ſub n.2 &
3.ponit.In Curia autem eſt practica,vt quando fieri da-
bet in partibus extra curiam repetitio teſtium exami-
51 natorum pro informatione Curiæ ad conualidandum
proceſſum informatiuum,vt reus per fiſcum, & actor
citetur,ad concordandam de loco,& loco loci,idem-
que obſeruatur quando reus vult facere ſuas defenſio-
nes extra curiam,vt etiam ipſe citet fiſcum,& inſtiga-
torem ad concordandum,de loco & loco loci.

52 Vigeſimoſecundo amplia , quod licet iudex ex ea-
dem cauſa non poſſit niſi ſemel recuſari, & ſuſpectus
allegari poterit tamen ex cauſa ſuperuenienti iterum
recuſari,& ſuſpectus dari , Rom. conſil 210.numer. 7.
verſic. 3. quia , Cardin. Tuſch. tom. 7. concluſ. 912.
num.2.

53 Vigeſimotertiò amplia,quod ſi ſuſpectus fuerit or-
dinarius,erit etiam ſuſpectus eius Vicarius,& è contra
dummodo vigeat eadem cauſa ſuſpicionis in Vicario
quæ eſt in Ordinario,vt poſt Bald.tradit Ioan.Ant. de
Nigr.d c.217.n.42.de qua ampliat.dicet infra in.1.lim.

Vigeſimoquarto, amplia vt ſola allegatio ſuſpicio-
nis cum iuramento ſufficiat,vt detur adiunctus, ſecus
vt in totum remoueatur , quia cauſa debet legitimè
probari,vt poſt Capic.dec.137.n.10.Card.Tuſch to. 7.
concl.913.n.40.

54 Vigeſimo quinto amplia,quod ſi iudex ex legitima
cauſa datur ſuſpectus, geſta deinde per eum ſunt ipſo
iure nulla,Bart.in l.quia poterat,n.4.ff.ad Trebell.Alex.
conſ.89.col.fi in pri l.1.vbi dicit communem, & etiam
communem dicit Dec in conſ.276.col.2.in pr.Et licet
cauſa ſuſpicionis reſpiciat ſolum allegantem , tamen
proceſſus ſit nullus quoad omnes, Cephal.conſ.241.n.
19.Oſaſc.dec.84 per totam,Lancell.de attent.n.2.c.6 n.
4.& ſeq.vbi ampliat procedere tam de iure canonico
quam de iure ciuili, Card.Tuſch.d.concl.913.n.25. &
ſeq.de quo in ſeq.capitulo.

55 Vigeſimo ſexto amplia,vt etiam ſindicatores depu-
tati contra officiales ſiue fuerint ordinarij , ſiue dele-
gati , poſſint per iudicem ſindicatum allegari ſuſpe-
cti,vt latè poſt alios,quos allegat, firmat Pariſ.de Put.
in tr.de ſind.in verbo ſuſpicio,n.1.2. & 3.vbi etiam fir-
mat.quod licet quando recuſatur ſuſpectus ordinarius
non in totum remoueatur,ſed detur ei adiunctus.Epiſ
copus,vel Archiepiſcopus, ſi non ſit cauſa ſanguinis,
tamen vbi cauſa ſuſpicionis eſſet euidens,in totum re-
mouetur,l.ſolet ff.de iuriſd.omn.iudic.Pariſ.de Put,in d.
c.1.n.1.circa finem.

Et inter alias cauſas , vt ſindicator poſſit remoueri, 56
erat ſi ipſe Sindicator,vel aliquis de ſua familia tempo
re officialis ſindicandi per ipſum inquiſiti, puniri,aut
carcerati fuerint, quia præſumitur quod ipſe carcera-
tus , inquiſitus, vel condemnatus habeat inimicitiam
contra iudicem, vt latè proſequitur Pariſ.de Put.in d.
verb ſuſpicio c.1.n.3.& 5.

Eritque iuſta cauſa contra ſindicatorem,ſi probetur 57
quod ipſe ſindicator protulerit verba contra iudicem
ſindicandum, dicendo expectabo eum.in ſindicatu,vel
alia ſimilia verba,Pariſ.de Put.in d.verb ſuſpicio,c.1.n.
5.verſ. & etiam erit iuſta cauſa.

Ac etiam iuſta cauſa erit,quando ſindicator ſe ingeſ-
ſerit contra iudicem conuocando alios,vt querelarent
Pariſ.de Put in d.verb ſuſpicio c.1.n.6.in princ.

Poterit etiam ſindicator remoueri,vti ſuſpectus ſi in
eo perciperetur odium ex verbis per eum prolatis,vel
quia dicit iudicem non deligere,quia nemo præſumi-
tur dicere,quod mente non agitat,Pariſ. de Put in d.
verb.ſuſpicio c.1.n 6.ver erit etiam iuſta cauſa,vbi plus
ſubdit,vt non ſit habenda differentia ſi proferens illa
verba fuerit conſuetus dicere cum effectu.

Et potuit etiam tanquam ſuſpectus reuocari , ſi ad
tempus ad inuicem loquuti non fuerint,& etiam vni-
ca vice non ſe ſalutauerint . maximè ſi prius ſe dili-
gerent,& alloquerentur,vt latè etiam proſequitur in
terminis noſtris Pariſ.de Put.in d.verb.ſuſpicio c.1.n.6.
circa finem.

Poterit etiam ſindicator recuſari ſuſpectus , quan-
do deberet iudicare de iure,& eſſet imperitus de eo,
quæ dicit Bald.in l.fi.C.de hared.inſt.quòd cauſæ ſub-
tiles non ſunt committendæ Aduocatis groſſis, vt ſe-
quitur in terminis noſtris Pariſ. de Put.in verb. ſuſpi-
cio,c.1.n.7.

Et quando ſindicatores ſunt ſuſpecti eorum offi-
ciales etiam ac familiares dicuntur ſuſpecti, Pariſ.de
Put.in d. c.1 n.7 in fin.poſt Bald. in l.1.C.de Epiſc.&
Cler.qui allegat.Iun.in c.inſinuante de off.deleg.

Generaliter omnès ſuſpiciones quæ opponuntur
contra iudices tam ordinarium,quàm delegatum poſ-
ſunt opponi contra ſindicatores , vt firmat Pariſ.de
Put.in d.verſ.ſuſpicio c.1.n.10. circa princ. & circa fi-
nem in verſ vnum tamen.dicit quòd ſi iudex ſindican-
dus fideiuſſionem coram ſindicatorib.præſtiterit,non
tollitur, quod non poſſit illos recuſare tanquam ſuſ-
pectos.Capell.Tholoſ.q.118.vbi Aufred.in add.

Bene verum eſt,quod ſi eſſent plures ſindicatores,
& vnus tantùm datur ſuſpectus,non remouebitur,quia
alij non ſuſpecti ſupplebunt ſuſpicionem illius , niſi
ille ſuſpectus eſſet principalior , vel eius ſucceſſor,
Pariſ.de Put.in d.verb ſuſpicio,c.1.n.8 & ſeq.

Vigeſimo ſeptimò amplia in quacunque Vniuerſi- 58
tate Collegio , Rectore, Conſule collegiorum , qui
poſſunt dari ſuſpecti,Franc.in c. poſtremo n.17.de ap-
pellat in 6.Card.Tuſch.tom.7.concl.907 n.6.& ſeq.la-
tè Caualc de Brach.reg.p.4.n.315.vbi alios allegat, &
ſub n.318. dicit procedere etiam ſi dd. iudices eſſent
integræ bonitatis,& religionis & dignitatis.

Vigeſimo octauò amplia,non quod ſolùm vnus iu- 59
dex poſſit dari ſuſpectus,quando eſt ſolus,ſed etiamſi
habeEt alios iudices vel plures,cum clauſula, quod ſi
nō omnes.vel quod ſi ambo,licet ſi vnus recuſatus fuerit
alter,& alij in cauſa procedere poſſunt, & ſi fuit pro-
ceſſum in cauſa cum iudice recuſato redderetur totus
proceſſus

proceſſus inualidus, quia admixtio iudicis recuſati vitiat totum, dato quòd alius ſine illo procedere potuiſſet, vt firmat Franc. *in d.c. poſtremo n.10.in fin. verſ. ſecundo adde* licèt ſecus dixerit in pluribus ſindicatoribus, Pariſ. de Put. *de ſindicat in verbo ſuſpicio* c.1.n.8. ſi vnus fuerit datus ſuſpectus ſuſtinebitur per non ſuſpicionem aliorum, declarando tamen vt dixi ſuprà *in ampliatione* a6. vide Caualc. *de Brach. reg. part. 3. ſub n.* 318.

60 Primò limita in iudice ordinario, qui non allegatur ſuſpectus, ſed datur ei adiunctus. *auth. ſi verò contigerit, C. de iu.* Oſaſch. *dec.* 15.n.1. vbi alios allegat, & teſtatur de communi Card. Tuſch. *tom.7. concl.* 906.n.3. & latè dixi ſuprà *in princ.* Laurent. *in tr. de ſuſpect. iud. c.5.n.1. & ſeq.* Theſ. *dec.* 255.n.6. Coſta *de ſubſid. remed.* 123.n.4.

61 Secundò limita, vt ad allegandum iudicem ſuſpectum in procuratore requiratur ſpeciale mandatum, Rebuff *in tract. de recuſat. art.1. gloſſ.1.n.1. vol.3.* ratio eſt, quia procurator aliquid agere non poteſt per quod Dominus incidat in pœnam, niſi ad id fuerit ſpecialiter conſtitutus, & hi teſtatur fuiſſe dec. ſum, quòd Dominus eſſet abſens, & iudex eſſet ſuſpectus, procurator poſſit allegare ſuſpicionem offerendo Dominum ratum habiturum, petendo terminum ad habendam ratificationem, & ſpeciale mandatum, & iudex deberet ſe abſtinere, ſed hodie ex communi ſtilo apponitur per principales, facultas recuſandi iudicem ſuſpectum, vt poſt Carauit. *rit.* 265.n.25. firmat Baiard. *in q.43.n.*8. Card. Tuſc. *tom.7. concl.* 913.n.38. poſt Rom. *conſ.*120.n.7. *verſ.2. ex defectu mandati*, vbi Add. *in verb. mandatis*, Caualc. *de Brach. reg. p.3 n.*33 1. vbi firmat requiri ſpeciale mandatum, & ſi non fuerit allegatum per procuratorem, poteſt allegari per principalem, & ibi concordantes allegat.

62 Tertiò limita, vt allegantes iudices ſuſpectos, debeant reuerenter loqui, & ſe ab iniuria temperare, *l. quiſquis, C. de poſtulan. c. in loco* 5.q.4. Sebaſt. de Neap. *ſuper conſtitut. Reg. c.*217.*n.*10.& *ſeq.* quem ſequitur ibi Io. Ant. de Nigr. *ſub n.*58. *verſ. ad vnum tamē*; & non probatis cauſis ſuſpicionis, tenebitur actione iniuriarum, Bald. *in cap. ſuper de eſſ. deleg.* Ang. *in l. qua omnia*, Baiard *in q.43.num* 7 Carauit. *rit.* 265. *num.* 23. & 24. vbi teſtatur quòd in illo Regno punitetur arbitrio iudicis, tam principalis quàm Procurator, & Aduocatus.

63 Quartò limita & intellige, quòd licet de iure ciuili ſufficiat ſimplex allegatio abſque expreſſione cauſæ, gloſſ. *in l. apertiſſimi. in verb recuſare*, & ibi Bar Bald. & alii, *C. de iud.* dummodo allegans ſupicionem, ſe non cauſa calumniæ id agere iuret, Lanfranc. *in repert. c. quoniam contra in recuſationes.* De iure autem canonico

64 ſecus eſt *cap.1. requiris, extr. de appel.* Rol. *conſ.*19.n.14. *conſ.*31.*in fi. vo.*3. Gram *in rit. mag. Cur. rubr. item ſi contingit, n.*1. Car. *rit.*265.*n.*6. vbi teſtatur in illo Regno ſeruari diſpoſitionem iuris Canonici, & *num.*30. *verſ. quia de iure ciuili* Maſc. *de prob. d. concl* 943.n.8 vbi de communi, & ſubdit niſi cauſa fuiſſet famoſa, quia ſufficeret ſolum iuramentum, Baiar. *q.*43.n.1. Seraph. *de priu. iur. priui.*7.n.6 & *ſeq.* Far. *conſ.*17.n.16. *in fi.* vbi addentes *in lit. G* qui alios allegant.

65 Imò de iure ciuili quando agitur de magno præiudicio alicuius, requiritur expreſſio cauſæ, ſi non à principio ante capturam, ſed ſaltem poſt capturam, & legitimè etiam probetur, vt latè per Maſcar. *de prob. concl.*959.*num.*10. & *ſeq. vol.*2. vbi concordantes allegat.

66 Quintò limita, vt de iure canonico cauſa ſuſpicionis quæ concernit iuriſdictionem ipſius iudicis, proponatur coram eodem iudice recuſato probanda tamen coram arbitris, ſi exceptio non fuerit famoſa cuntra perſonam illius, ſecus ſi fuerit famoſa, quia erit proponenda coram ſuperiore ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Iul. Clar. §. *fin. q.43. in fi. per c.2. requiris § fin. de appell. cap. cum ſpeciali eod. tit* Philip. Franc. *in d.c.2 requiris, n.*12. ponit differentiam, quare iudex recuſatus nō cognoſcat de ſua ſuſpicione & tamen cognoſcat an ſit iudex competens, Io. Anton. de Nigr *ſuper conſt. reg. c.*217.*n.*38. *verſ. ad rem, & ſub. n.*8. & *ſeq.* quærit ſi coram recuſato poſſit opponi exceptio contra libellum, & actorem, & *ſub n.*63. videtur facere differentiam inter iudicem ordinarium, & delegatum, add. ad Farin. *conſ.*17. *in lit. E*, vbi alios allegant, & teſtantur de communi, & quòd ſit ſeruanda diſtractio ſupra in principio limitationis poſita, & ſeruetur de iure ciuili, & de iure canonico. Caual. *d.p.*4.*n.*335. & *ſeq. latè.*

Et electis arbitris iudex recuſatus illis aſſignare 67 debet terminum ad finiendam cauſam, cùm de iure expreſſus non reperiatur iuxta *c. legitima de appell in* 6 latè Carau. *in rit.*265.*n.*11. per textū *c. cum ſpeciali iunct. gloſſ. in verb. terminum, de appell.* ſi fuerit ordinarius, Borg *dec.*28.*n.*104 Caual. *de Brach. reg. p.3. n.*332. & latè etiam Coſta *de ſubſidia. remed. remed.*123. *per totum* Si verò fuerit delegatus faciat illum ſtatuere per iudicem ordinarium, per text. *in l. apertiſſimi, verſ. neceſſitate, C. de iud* cùm comminatione, quòd elapſo termino ipſe procedet in cauſa principali, mediante iuſtitia, Card. Tuſc. *tom.7. concl.*911 *q.7.* dicit, quòd arbitri cogunt ad exprimendam cauſam, & iudex recuſatus cogit illum ad cauſam finiendam. Et non probata cauſa ſuſpicionis, iudex in ea ſua vtitur iuriſdictione *d.c. cum ſpeciali*, & probata remittit negotium ad ſuperiorem, vel cauſam committit de recuſatoris conſenſu, *d.c. cum ſpeciali* latiſſimè Io. Ant. de Nigr. *in d.c.*217.*n.*58 & *ſeq.*

Electio autem arbitrorum pertinet ad iudicem, Far. 68 *conſ.*17.*n.*c. vbi cordantes cumulauit. Sed in tribus caſibus cauſa nō tractatur coram Arbitris, de quibus *in c. ſi contra de offic. del.* in 6. Et tria ſunt diſtinguenda tempora, vt iudex recuſatus poſſit committere cau- 69 ſam, *c. iudex de offic. deleg.* Super qua arbitrorum electione, & eius materia vlteriùs non inſiſto, cùm in 70 cauſis criminalibus in multis locis non ſeruetur iſta electio arbitrorum, cùm hodie ſuperiores cognoſcant ſuper tali exceptione, & alium, iudicem adiunctum concedent, vt reſtatur Iul. Clar. *q.*43.*n.*4. *in fin.* & ibi Baiard. *n.*18. latiſſimè Carauit. *rit.*265. *in princ.* & *n.*30. Add. ad Far. *in conſ.*17. *in lit. E, in fin.*

Sextò limita, quando pars, quæ allegauit iudicem ſuſpectum coram eodem iudice comparauit allegan- 71 do producendo teſtes, inſtrumenta petendo, vel recipiendo dilationes, aliaque faciendo tanquam coram iudice, quia per talem conſenſum erit expurgata ſuſpicio iam allegata, *c. per tuum in fi. c. cum veniſſent, extra de teſtib. c. inter Monaſterium, extr. de re iud.* Maſc. *de prob. concl.*943.*n.*42. *lib.*2. vbi concordantes allegat, Card. Tuſch. *to.7. concl.*113 *n.*34. poſt Bald *in conſ.*498. *n.2. verſ. item hoc demonſtratur l.2.* latè Capell. Tholoſ. *dec.*193. vbi Aufr. Marant. *p.6. in verb. Appellatio, n.*74. Franc. *cap. poſtremò n.9. de appell in 6.* vbi ſubiit, *dummodo tempore impetrationis ignorauerit cauſam ſuſpicionis*, latè Io. Ant de Nigr. *ſuper conſt. reg. c.*217.*n.*2. & *ſeqq.* vbi tradit cautelam, vt poſt allegatam ſuſpicionem in qualibet eius comparitione, vel actu proteſtetur, quòd non intendit conſentire in eum vti iudicem, & *ſub n.*63. poſt Fel. *in c. cum M. extr. de conſt.* docet, quòd ſit addenda alia clauſula, *niſi quatenus de iure*, alias ſine hac vltima clauſula poterit vti cōtumax puniri, & firmat, quòd ita ſolet practicari ad tollendum conſenſum in ipſum iudicem recuſatum, ptout verè vbique obſeruatur, & hic in curia etiam ſemper vidi obſeruari per practicos curiales apponentes illam citra conſenſum in iuriſdictionem. 72

Niſi

88 Primo ſublimita iſtam 15. limitationem, quando plures proponerentur exceptiones dilatoriæ, & inter eas proponeretur etiam exceptio recuſationis contra iudicem, quia etiam quod talis recuſatio vltimo loco proponatur, non inducitur conſenſus in iudicem per ordinem iuris, vt primo cenſeatur oppoſita recuſatio, & ſuſpicio, & præpoſteratio non nocet, vt poſt Ang *in l. ſed & ſi ſuſceperis, col. 1. de iud.* Felin. *in c. inter Monaſterium, n. 5. verſ. prima declaratio*, Io. Ant. de Nigr. *in d. c.* 217. *n.* 27. & latè prius dixi *ſub n. 9. & ſeqq.* vbi ſubdit, quod tutius erit ſi prius opponatur exceptio contra iudicem.

89 Secundo ſublimita, niſi exceptiones dilatoriæ oppoſitæ ante recuſationem eſſent dilatoriæ, concernentes iuriſdictionem iudicis, prout eſt incompetentia iudicis, & ſimiles, quia tales exceptiones non impediunt recuſationem iudicis, cum tendant ad declinandum illius perſonam, & oſtendant animum excipientis diſpoſitum ad diſſentiendum, Fel. *in d. c. cum Monaſterium. n. 5. verſ. 2. declaratio* Io. Ant. de Nigr. *in d. c.* 217. *n.* 28 poſt Io. And Butr. & Bal. in locis per eum relatis.

Tertio ſublimita, quando diſputaretur ſuper dilato-
90 ria oppoſita aduerſario, puta ſi reus opponeret recuſationem contra iudicem, & actor contra talem exceptiones replicaret, & reus reſponderet, vel ſi reus à principio petiiſſet copiá libelli, ſeu reſcripti, vt poſſet deliberare, an vellet cedere, vel contendere, & actor replicaret quod non debet dari, & ſuper hoc diſputaretur, in his caſibus, non cenſetur renunciatum recuſationi iudicis, Abb. *in d. c. inter Monaſterium in 6. opponit.* vbi Fel *in l. 3. lim. n. 9. &* 13. Io. Ant. de Nigr. *in d. c.* 217. *n.* 28. *&* 35. Maſcar *concl.* 953. *n.* 6. *lib.* 2. Bertaz. *conſ.* 8. *n.* 5. *vol.* 1.

Quarto ſublimita, quando reus dediſſet fideiuſſionem de iudicio ſiſti, vel de parendo mandatis iudicis, non excluderetur recuſatio iudicis, *auth. offeratur*, vbi
91 Bald. *in 2. notab. in pr. C. de lit. cōteſt.* Io. Ant. de Nigr. *d. c.* 217. *n.* 10. *&* 31. vbi ſubdit, *vt intelligatur, quatenus de iure parere teneatur* Fel. *in d. c. inter Monaſteriū in 5. declar.* latè Marſ. *ſing.* 127. Guid. Pancirol *conſ.* 115. *n.* 4. *& ſeq.* idemque erit ſi ſoluiſſet ſportulas, latè Pariſ. de Put. *de ſindic. in verb. ſuſpicio, c.* 1. *n.* 11. *circa fin.* Io. Ant. de Nigr. *d. c.* 217. *n.* 10. Maſcard. *de probat. concl.* 913 *n.* 6. *l.* 2.

Quæ ſublimitatio procedit quando iuſſu iudicis, quis fideiuſſit, vel ſi fuiſſet captus, & præſtitit cautionem de iudicio ſiſti vel iudicatum ſolui, non cenſeatur conſenſiſſe in iudicem, Marſ. *ſing.* 227. ſecus ſi ſua ſponte vel præſtitit cautionem ſcienter, quod tenebatur coram illo iudice litigare, ſecus ſi erraſſet putans ſe teneri ibi litigare in dubio autem error præſumitur, niſi ſimus in perſonis, quas iuris ignorantia non excuſet, Fel. *in d. c. inter monaſterium in 5. declarat.* Io. Anton. de Nigr. *in d. c.* 318. *n.* 31.

Item intellige, quando quis fuit contumax & poſtea ſatis dedit ad reuocandam renotam, quam paſſus fuit ex primo decreto in odium ſuæ contumaciæ, vt non poſſit amplius allegare Iudicem ſuſpectum, Felin. *in d. c inter monaſterium in 1. declarat.* vbi alios allegat, Io. Anton. de Nigr. *d. c.* 217 *n.* 3 *in fi.*

Quintò ſublimita, quando excipiens proteſtatur, quòd non intendit conſentire in iudicem, niſi qua-
92 tenus iuris eſſet, vel ordo rationis, expoſtulat, Bald. *in d. c. inter monaſterium in 4 declarat. n.* 8. Abb. *in c. cumana n. 9. extr. de elect.* Felin. *in c.* cum aliis adduct. per Io. Ant. de Nigr. *in d. c.* 217. *n.* 30. vbi ſubdit quòd talis proteſtatio prodeſt, ſiue fiat in princ. ſiue in fin. ſed quòd omninò addantur illa verba, & niſi quatenus de iure &c.

Sextò ſublimita, quando quis per procuratorem reſpondit, vel diſputat exceptiones, vt non dicatur conſentire in iudicem, Fel. *in d. c. inter monaſterium in 9 declarat.* poſt Ant. de But. *in c. 1. col. 25. verſ. nota 1. de iud.* ſed Franc. *in d. c.* 1. contrarium tenet, vt non ſit ratio diuerſitatis, an quis reſpondeat per ſe, vel per procuratorem, cum qua opinione tranſeunt, Anchar. *conſ.* 58. *n* 19. Card. Tuſch. *tom. 7. concl* 909. *n.* 3 & Felin. vbi ſupra, Io. Ant. de Nigr. *in d. c.* 217. *n.* 35. vbi tamen poſt Felin. docet tutius eſſe, vt conſtituens procuratorem apponat clauſulam *ſaluis exceptionibus recuſationis.*

Septimo ſublimita, quando poſt litem conteſtatam reus ſimpliciter interrogationibus à iudice ſibi factis reſponderet, vt non dicatur excluſus à recuſatione iudicis Bertazz *conſ. 8. n. 5. & ſeqq. vol.* 1. vbi firmat magis procedere, quando fuit detruſus in carceres, & iudex recuſauerit Notarium ſcribere ſuſpicionem, & ad largam poſitus recuſationem oppoſuerit, vel ante examen iudicem ſuſpectum dedit, quia per interrogationem deinde ſubſecutam non dicitur renunciaſſe ſuſpicioni, Bertazz. *d. conſ.* 8. *n.* 5. vbi tamen videtur dubitare, quando fuiſſet interrogatus ſuper aliis non exiſtentibus tempore allegatæ ſuſpicionis. 94

Octauo ſublimita, quando cauſa ſuſpicionis ſuperueniſſet de nouo, quia tunc poteſt opponi etiam poſt concluſum in cauſa, Franc. *in c. iudex col. 2. de offic. deleg.* Io. Ant. de Nig. *d. c.* 227. *n. ſeqq. & n.* 17 Matant. *p.* 6. *in verbo appellatio n* 74. Cataun. *tit.* 265. *n.* 20. vbi alios concordantes allegat. & teſtatur de veriori opinione, licet Aret. *in tit. de except. in Rubr. n.* 36. *inſtit.* videatur tenere contrarium per rationem per eum alegatam, & ſic de conſuetudine poteſt opponi in qualibet parte iudicij iuſta cauſa ſubſiſtente ad inſtar appellationis, Caualc. *de Brach. reg parte* 3. *n.* 327. 95

Cauſa autem ſuſpicioni, quæ ſuperuenerit poſt litem conteſtatam, vel concluſum in cauſa, probetur per iuramentum illius DD adducti per Maſcard. *in concl.* 9053 *num.* 17. *vol.* 2. vbi poſt Ruin. ſubdit, quod requiratur etiam, vt fuerit diligens in perquirendo.

Quæ limitatio tamen procedit, quando notoriè, ac clarè apparet, quod exceptio poſt litem conteſtatam, vel poſt concluſum in cauſa ſuperuenerit, Franch. *in d. cap. iudex colum.* 1. Nigr *in d. c.* 219. *n.* 36. Maſcard. *d. concl.* 9013. *num.* 36. ſecus ſi non ſuperueniſſet ante concluſum in cauſa, quia nec etiam de iure reg o Neapolitano poſſit deduci poſt concluſionem in cauſa per *d. c.* 217. *prolixitatem*, Baiard. *in q.* 43. *n.* 11 & ideo non poteſt proponi poſtquã cauſa fuit inſtructa, & poſt quam iudex dedit motiua, quia tunc dicetur recuſatio affectata, Caualc. *d. p.* 3. *num.* 330.

Nono ſublimita, non procedere reſpectu aliarum exceptionum declinatoriarum, quia licet per tacitum conſenſum ſibi præiudicaſſet circa recuſationem, & ſuſpicionem iudicis, non tamen per alias declinatorias iudicij, Bald. *in c. exceptionum colum. fin. extr. de except.* Niſi procederet ad aliquem actum, qui etiam non competeret cum illa declinatoria, & idem tenet Felin. *in d c. monaſterium in 6. declaratione*, & allegat text. *in l. ſed & ſi ſuſceperit, ff. de iud.* vbi etiam Felin. dicit allegando Bart. *in d. l. & ſi ſuſceperit*, quod qui cōſentiet in iudicem prorogando iuriſdictionem non per ſimplicem prorogationem, ſed faciendo alium actum coram eo, non poteſt pœnitere etiam ante litem conteſtatam, vt ibi latius poſt Felin. Io. Ant. de Nigr. *in d. c.* 217. *n.* 52. *ſuper conſt. Regni.* 96

Decimo ſublimita, quando exceptio recuſationis iudicis concerneret defectum naturæ iudicis, quia iudex eſſet mutus, furioſus, vel Infans, quia talis exceptio poteſt opponi etiam poſt litem conteſtatam, vt poſt Bart. Ang. Roman. Innoc. Archidiac. & Gemin. firmat Felin. *in d. c. inter. Monaſterium in 8. declaratione. & in c. exceptionem in 8. limitatione extr. de except* Io Ant. de Nigr. *in dict. capit.* 237 *num.* 35. 67

Vndecimo ſublimita, quando Iudex loquitur in caſu prohibito, quia poterit opponi iſta exceptio con- 98
tra proceſſum, etiam poſt litem conteſtatam, cum illa

reddat

reddat iudicium retro nullum, quia licet iudex fuit competens, tamen modus procedendi fuit incompetens, & exceptio ipſo iure nullam iuriſdictionem reddit, ideo quandocunque opponi poteſt, & litis conteſtatio non valeret, & ideo ſemper dicitur eſſe in principio litis, vt poſt Bal. Alex. & alios notat Felin *in d.c. inter Monaſterium in* 10. *declaratione de iudic.* Io. Ant. de Nigr. *in d.c.* 217. *n.* 34. vbi ſubdit, quod eſt notandum in Regno Neapolitano, quia adeſt Cap. Regni, *vt delatos, &c.* ne tuorum, ex quibus diſponitur iudicem non poſſe inquirere ex officio, niſi in caſibus in quibus venit imponenda pœna mortis ciuilis, vel naturalis, vel membri abſciſſio & in aliis caſibus ibi poſitis, & ſi extra illus caſus procederet, proceſſus eſſet nullus, quæ exceptio igitur poterit opponi, etiam poſt litem conteſtam.

99 Decimoſextò limita principaliter, vt à criminoſo notoriè non allegetur ſuſpectus iudex, ſicut non poteſt apellare Card. Tuſch. *tom.* 7. *concl.* 906. *n.* 1. Caualc. *d. p.* 3. *num.* 325.

100 Decimo ſeptimo limita, quando cauſa inepta allegaretur, quia ſola allegatio ſuſpicionis non ſuſpendit iuriſdictionem, Bald. *conſ.* 417. *num.* 4. *lib.* 3. Card. Tuſc. *tom.* 7. *concl.* 913. *num.* 35 niſi iudex poſt ineptam ſuſpicionem proceſſerit in cauſa, & per partē fuerit appellatum, & iudex detulerit appellationi, vel eidem fuiſſet inhibitum, & tunc deinde facta ſunt ipſo iure nulla Alexand. *conſ.* 89. *num.* 6. *lib.* 1. Cardin. Tuſch. *d. concl.* 913. *num.* 36.

101 Decimo octauo limita, quando per ſtatutum prohibetur, prout Senis, quod iudex non poſſit allegari ſuſpectus, quia allegatio non annullat proceſſum, Rom. *conſ.* 430. *ſub n.* 7. vbi addenses qui concordantes allegant Card. Tuſch. *dict. concl.* 913. *n.* 37.

102 Decimo nono in Cardinalibus, qui non dantur ſuſpecti, niſi eſſent iudices in cauſa alterius Cardinalis, vt poſt alios, quos allegat, Franc. *in c. poſtremo, num.* 16. *de appell. in* 6.

103 Forma autem recuſandi iudicem ſuſpectum, & quomodo concipiatur libellus recuſationis, docet Specul. *in tit. de offic. deleg. in* 4. *p. & in tit. de recuſat. in* 1. *p.* vbi latè Io. Ant. de Nigr. *in d. c.* 217. *n.* 57 Bald. *conſ.* 26. *n.* 2. *vol.* 1. *& in l. apertiſſimi, num,* 4. *C. de iudic.* & in ſpecie debet fieri in ſcriptis recuſatio iudicis, & non tenet ſi fiat viua voce, Iaſ. *in l. fin num.* 11. *C. de iudic.* & data in ſcriptis recuſatione non requiritur appellatio. Farinac. *conſ.* 17. *num.* 2. *&* 4. vbi concordantes allegat, & maximè ſi non potuit adire ſuperiorem. Carauit. *rit.* 265. *n.* 32 Bertaz. *conſ.* 7. *n.* 6. *& ſeq. vol.* 1. Caualc. *d. p.* 3. *n.* 327. dicit, quod prius debet proponi oretenus, poſtea in ſcriptis, ſed non in forma libelli, *& ſub n.* 331. poſt Menoch. *caſ.* 457. *n.* 12. dicit, quod eſt exprimenda vnico contexto cauſa iuſta, & legitima, & debeat proponi infra tempus datum ad reaccuſādum, & ſi cauſa fuerit ſcandaloſa, tunc non exprimitur in actis, ſed debet proponi ſuperiori, qui de ea habita fide cauſam alteri de-
104 legare debet. Aufr. *in tract. de recuſat. n.* 67. Caualc. *d. p.* 3. *& n.* 340. & in ſtatu Eccleſiaſtico habemus conſtitutionem Marchiæ, *lib.* 5. *c.* 17. & ibi latiſſimè addentes. In Curia autem abſque alia ſolemnitate in cauſis criminalibus datur ſuſpectus iudex per ſimplicem proteſtationem in actis factam, cum expreſſione aliquarum cauſarum, & aliæ vrgentiores ſolent exponi ad aures Pontificis contra ſupremos officiales, & è contra alios inferiores ad aures eorum ſuperiorum.

105 Et ſi in formanda cauſa ſuſpicionis ob defectum ſolemnitas ſuccubuerit, ſi cauſa fuerit vera, poterit tamen ſuccumbens iterum bene proponere, vt poſt Caſtrenſ. *in conſ* 313. *col.* 2. *verſ. debet ergo lib.* 2. Card. Tuſch. *tom.* 7. *concl.* 912. *num.* 1. ſed iudex non poteſt à decreto emanato ſuper recuſatione apellare, Carauit. *rit.* 265. nec petere, quod articulus iſte committatur conſilio ſapientis, Caualc. *d. p.* 3. *n.* 341. In Regno Neapolitano *rit.* 265. nō datur appellatio ſiue dicatur, quod iudex ſuſpectus non interueniat in cauſa, ſiue interueniat. Vinc. Franc *deciſ* 409 *part.* 1. vbi etiam ponit quæſtionem ſi poſſit appellari in cauſa ſuſpicionis ante ſententiam.

Et ſententia erit ipſo iure nulla, quando conſtat extare cauſam ſuſpicionis, ſi fuerit declaratum per iudicem non extare, vel non eſſe legitimam, quia eſſet ſententia contra ius ſcriptum, 2. *q* 6. *diffinitiua l. expreſſim ff. de appell.* Franc. *in c. poſtremo, num.* 20. *in penul. col in fin. tit. de appell.* 106

Poteritque à ſententia arbitrorum appellari, & ſi fuerint electi ob ſuſpicionem delegati à Principe, cauſa deuoluetur ad Principem, niſi fuerint electi ob ſuſpicionem ſubdelegati deuoluitur ad delegantem proximum, Bald. *in l. fin num.* 9. vbi Add. *in lit. D. C. de iudic.* & recurritur non ad iudicem recuſatum, ſed ad eius ſuperiorem, *c. ab arbitris, de offic. deleg. lib.* 6. & not. Bald. *in d. l. fin. n.* 4. & ibi late Iaſ. *n.* 6. *cum plurib ſeq.* & poſt Abb. & Mandel. Baiard. *quaſt.* 43. *num.* 13. de quibus dixi latè in diſcurſu totius materiæ, & præcipue *ſub. num.* 33. 107

CAPVT XX.

Suſpicio iudicis legitima allegata, quando ſuſpendat iuriſdictionem.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus factus per iudicem recuſatum eſt ipſo iure nullus ſecundum magis communem opinionem.*

2 *Contrariam opinionem tenent ibi Doctores, & teſtantur de communi.*

3 *Pro conciliatione iſtarum opinionum dantur hic plures declarationes.*

DEfenſor carcerati debet cauere, vt poſtquam fuit iudex allegatus ſuſpectus, vel eius iuriſdictio expirauerit, & proceſſus deinde factus per iudicem recuſatum ſit nullus, & ſententia nulla, Bart *in l quia poterat, ff. ad Trebell* Caſtren. *conſ.* 121. *n.* 2. *lib.* 2. vbi diſputat articulum, concludit pro hac parte Lap. *alleg.* 1, *in princ.* vbi reprobat Innoc. contrarium tenentem, & de magis communi add. ad Lap. *in allegat. in verb. proceſſus,* teſtatur Card. Tuſc. *tom.* 6. *concl.* 913. Io. Ant. de Nigr. latè *ſuper conſtit. Reg. cap* 216. *num.* 16. vbi defendit opin. Bart. & reprobat Innoc. Ant. Gabriel. *lib,* 2. *tit de iud. concl.* 5. *n.* 1. vbi concordantes cumulauit, & teſtatur de magis communi. Vant *de nullitate ex defectu iuriſ. ord. n.* 140. Bertaz. *conſ.* 8. *n.* 3. *volum.* 1. vbi poſt Cappel. Tholoſ. 476. vbi Aufr. *in addit.* teſtatur, quod alias ita fuit deciſum, Baiard. *n.* 6. *& ſeq.* Farinac. *conſ.* 76. *n,* 26. *in fin.* vbi teſtatur de magis communi, & quod procedat etiam reſpectu omnium in cauſa intereſſe habentium, Oſaſc. *deciſ.* 84. vbi de magis communi, & quod ita ille Senatus obſeruauit Lanceli. *de Atent.* 2. *p.* 6. Hier. Hiſp, *in tract. comm. contra com. q.* 780. vbi de magis com. ſed firmat, quod in illa quæſtione erit videndus, Aeendanus *de execut. mand.* 1. *p. c.* 23 *n.* 14 & Couar. & alij ibi per eum relati, & Claud. Bertaz. ad partem, *conſ.* 8. *in lit. A,* Caualcan. *de Brachio, reg p* 3. *n.* 274. vbi dicit hoc procedere in iudice ordinario, vt ſola allegatio cum iuramento ſuſpendat iuriſdictionem, ſecus in iudice Brachij Regij. quia requiritur, vt conſtet de legitima cauſa. 1

Contrariam opinionem tenet Innoc. *in c. ſpeciali de appellat* vbi affirmat non meminiſſe ſe legiſſe proceſſum eſſe nullum, Franc. *in c. index, num.* 4. *de appell.* 2
vbi

Digitized by Google

vbi alios allegat Rom. *conſ.220. in ſecundo dubio* Add. ad Bertaz. *conſ.8. in lit. A, lib. 1.* Ant. Gabr *d. concl. 5. n. 2.* vbi allegat ſequentes opiniones Innoc. & teſtatur de communi, Card. Tuſc. *concl. 913. num. 4. tom 7.* vbi etiam alios allegat Neuiz *conſ. 36 n. 8. in fin.* Hier. Hip. *in d. q 680. in prin* etiam de communi Cauale. *de brach. reg. p. 3, n. 142.* vbi plus firmat, quod non ſolum requiratur appellatio, verum etiam, quod pars appellationem proſequatur, & deueniat, ac petat electionem arbitrorum, vbi de communi.

3 Quas oppiniones contrarias Doct. conantur ad concordiam reducere, vt opinio Innoc. in terris Eccleſiæ ſeruetur, & opinio Bart. ſeruetur in terris Imperij, Alexand. *conſil. 104. n. 3. lib. 2.* Oſaſc. *deciſ. 84. num. 5. in fine,* Card. Tuſc *tom. 7 concluſ. 913. n. 7. & 28.* Claud. Bertaz. *in addit. ad partem, conſil. 8. in lit. A,* Farinac. *conſil. 17. num 1.*

Alij autem tenent, quod ſi poſt recuſationem effectualiter iuriſdictio Iudicis eſt in alium tranſlata per recurſum ad arbitros, vel per appellationem, & tunc proceſſus ſit omnino nullus iuxta opinionem Bart. & omnia veniant reuocanda per viam attentatorum etiam ſi appellatio fuerit deſerta, vel etiam ſi de deſertione notoriè non conſtaret ex actis, Lancell. *de att. c. 6. & c. 12. n. 1. ampliat. n. 9.* Add. ad Farin. *in conſ. 17. in lit. A.* vbi firmant, quod ita tenent Doct. ſine aliqua controuerſia, & ibi Farin. *in eod. conſ. 17. n. 1.* teſtatur de magis cõmuni. Lap. *d. alleg. 1. n. 5. verſ. deſerta vero,* vbi dicit eſſe veram hanc declarationem, etiamſi appellatio fuerat deſerta, Card. Tuſc. *d. concl. 913. n. 4.* Caualc. *d. Brac. reg. p. 3. n. 342 in fin.*

Aut non fuit appellatum, & iuriſdictio iudicis recuſati non reuocata, nec in alium tranſlata, & tunc non ſit ſeruanda opinio Innoc. vt proceſſus non ſit nullus, neque ſententia per ſolam recuſationem, Io Ant. de Nigr. *in conſtit. Reg. c. 217. in fi.* & alij relati per Lancell. *in d. c. 2. p. 2. n. 1. 3. & 48.* Rot. diuerſ. *p. 2. deciſ. 2. n. 6. & ſeq & deciſ. 563. n. 2.*

Alij autem tenent, vt etiam abſque alia appellatione omnia geſta ſint nulla poſt recuſationem, & hanc veriorem, magis communem appellant Cephal. *conſil. 241. n. 19. lib. 1.* Mandoſ. *ad Lap. alleg. 1. n. 3. in lit. B, in verb. momenti,* Lancell. *in d. c. 5. n. 1. & ſeqq.* vbi pluribus modis hanc opinionem ampliat, & declarat, quod ſupra allegatus ſtilus Rotæ ſit ſeruandus in Rota, & non alibi, prout etiam referunt, & ſequuntur Add. ad Farinac. *conſil. 17. ſub lit. A,* Card. Tuſch. *tom. 7. concl. 914. n. 8.* vbi etiam teſtatur de magis communi, & ibi ponit etiam plures declarationes ad iſtam opinionem.

Alij autem tenent, quod de iure ciuili omnia acta poſt ſolam allegationem ſint nulla ipſo iure, ſecus de iure Canonico, ſed veniant annullanda, poſtquam fuerit decretatum ſuſpicionea militare, & ſic validitas actorum factorum per iudicem allegatum ſuſpectum dependeat à finito euentu, vt ſi ſuſpiciones militauerint, & acta ſint nulla alias valida, Rom. *conſ 120.* qui poſt relatas quinque opiniones in hac opinione videtur reſidere, & illam ſequitur Caraut. *rit. 271. n. 30.* vbi reddit rationem differentiæ inter Ius Canonicum, & Ciuile, Io. Ant. de Nigr. *in d. c. 217. n. 65.* vbi de communi, & ibi ponit duas limitationes ad iſtam opinionem Aufred. *ad Capell. Tholoſ. q. 471. num. 4.* & ob id ſubdit, quod ſi recuſatio iudicabitur iniuſta, valebit proceſſus ſi iuſta, non valebit.

Et ſi Aduocatus vellet habere alias declarationes, & intelligentias ad ſuam materiam quando requiratur appellatio, & quando non, & quando acta ſint nulla vel valida, videat latiſſimè Cardin. Tuſch. *in verb. iudex ſuſpectus qualiter, concluſione 411.* & in concluſione ſuſpicio iudicis legitima allegata ſuſpendit iuriſdict. *concluſione 913. tom. 7. per totam*; & nouiſſimè Laurentius Beneuent. *in ſuo eleganti tractatu de ſuſpect. iudice.*

CAPVT XXI.

Cauſæ quæ ſint ſufficientes ad recuſandum iudicem ſuſpectum.

SVMMARIVM.

1 *Cauſe ſuſpicionis erga iudicem remiſſiuè.*
2 *Cauſa quæ ſufficit ad allegandum teſtem ſuſpectum, multo magis ſufficit ad allegandum iudicem.*
3 *Suſpicio allegata contra teſtem non reddit examen nullum, ſecus contra iudicem.*
4 *Inimicitia eſt cauſa releuans ad allegandum iudicem.*
5 *Item eſt in omnibus de domo, & parentela, & numer. 11.*
6 *Item procedit quando adeſt cauſa inimicitiæ.*
7 *Item ſi cauſam inimicitiæ ignoraret.*
8 *Item ſufficit qualibet inimicitia etiam ſi non fuerit capitalis.*
9 *Itemque erit in iudice reconciliato de recenti.*
10 *Itemque erit ſi iudex fuerit inimicus mei amici. Declara tamen vt ibi.*
11 *Cauſa inimicitiæ particularis debet exprimi, nec ſufficeret generalis.*
12 *Iudex cõpatriota alterius partis poteſt dari ſuſpectus, Declara tamen vt ibi.*
13 *Iudex imperitus in cauſa graui datur ſuſpectus. Declara tamen vt ibi.*
14 *Iudex litigans pro eadem cauſa datur ſuſpectus.*
15 *Omnis cauſa erit ſufficiẽs per quã veriſimiliter præſumitur iudex inclinare in fauorem alterius partis.*
16 *Iudex in cauſa propria datur ſuſpectus.*
17 *Item eius Aſſeſſor, vel officialis.*
18 *Prelatus in cauſa ſua eccleſiæ eſt ſuſpectus, & etiam eius conſanguineus, & n. 41.*
19 *Conſanguinitas, vel affinitas, repellit iudicem tanquam ſuſpectum.*
20 *Niſi eſſet in pari gradu affinitatis, vel conſanguinitatis, & ibi ponuntur alia declarationes.*
21 *Iudex familiaris vel domeſticus repellitur.*
22 *Iudex corriualis repellitur tanquam ſuſpectus.*
23 *Iudex commenſalis repellitur tanquam ſuſpectus.*
24 *Iudex qui fuit teſtis in cauſa, repellitur.*
25 *Iudex qui ſemel in vna cauſa iudicauit, repellitur.*
26 *Et in aliis cauſis ſi pendeat appellatio ſuper cauſa ab eo deciſa etiam repellitur.*
27 *Iudex intimus repellitur.*
28 *Loquutio facta ad aures iudicis repellit iudicem tanquam ſuſpectum. Declara vt ibi.*
29 *Commenſalitas in iudice repellit illum, & ſi habitaret in domo vnius partis.*
30 *Comminatio facta per iudicem ſufficit ad allegandum illum ſuſpectum. Declara vt ibi n. 31.*
31 *Tortura illata denegatis defenſionibus, inducit iuſtam cauſam ſuſpicionis.*
32 *Omnes cauſa non expreſſa ſi ſint maiores expreſſis à iure ſufficiunt.*
33 *Arbitrio iudicis remittitur, quæ cauſæ ſint ſufficientes.*
34 *Suſpicio poteſt verſari circa tria, circa locum, circa tempus & circa perſonam.*
35 *Iudex vaſſallus ſuffraganeus, vel ſubditus repellitur tanquam ſuſpectus.*
36 *Vicarius eſt ſuſpectus, quãdo eſt ſuſpectus ordinarius,*

57 *Dominus quando eſt ſuſpectus etiam tota eius familia dicitur ſuſpecta.*
38 *Iudex nimis fauens alteri parti eſt ſuſpectus.*
39 *Iudex nimis ſeuerus alteri parti eſt ſuſpectus.*
40 *Salutationem denegans iudex eſt ſuſpectus etiam per vnicum vicum.*
41 *Votum ſuum propalans dicitur ſuſpectus.*
43 *Iudex datus ad petitionem partis eſt ſuſpectus, idem ſi procurator affectauit illi cauſam committi, idem ſi ipſe iudex etiam procurauit habere cauſam.*

Multæ autem cauſæ hic recenſentur, per quas iudex datur ſuſpectus, num.43.& ſeq.

68 *Recuſatio notoriè iniuſta poteſt ſperni, & ſi proponatur in calculo ferendo ſententia.*

1 SI vellem recenſere omnes cauſas ſufficientes ad
recuſandum iudicem ſuſpectum, oporteret occu-
pare multas membranas, vt etiam dicit Catauit. *ſu-*
per ritu 265. num.62. vel compilare vnum tractatum,
vt etiam firmat Io.Ant.de Nigr.*ſuper conſt.Regn c.217.*
*n.38.*Ideò defenſor,vel Aduocatus in propoſito videat
Doct.*in l.apertiſſimi,C.de iud.*Bart. *in tract. de ſuſpect.*
indic.& nouiſſimè Lauren. qui etiam confecit vnum
tractatum *de ſuſpecto indice*,Philip.Franc.*in c.cum ſpe-*
ciali,& in c.poſtremò, extr.de appell. vbi enumerat 40.
Cauſas.Specul.*in tit.de offic.deleg.§.ſupereſt*,Par.de Put.
*in tract.de ſind.in verb. Appellatio n.28.*vbi etiam ipſe
ponit 40.Cauſas Catauit.*tit.265.n 32 & ſeq.* Cardin.
Alex.*in c.poſtremò extr.de appell.* vbi ponit 90. cauſas
Firman.*in repert.in verb.index ſuſpectus*, vbi ponit 60.
cauſas.Ioan. Ant.de Nigr. *ſuper conſtit. Regni cap.128.*
*n.38. & ſeq.*Lanfranch.*in cap.quoniam contra in verb.*
recuſationes de prob. Capic. *decif.137. & decif.138.*
Maſcard.*de probat.vol.2.concl.952.*Card.Tuſch. *tom.7.*
concl.908.per totam, & alij doct. adducti per Caualc.
de Brac.reg.par.3.num.344. qui ibi firmat pro regula,
quòd omnes cauſæ ſuſpicionis ortum habent à quin-
que fontibus,& ſunt amor, odium, præiudicium, ti-
mor,& ignorantia,& ab his pendent omnes aliæ cau-
ſæ ſuſpicionum mediatè, aut immediatè, & Iaſ.*in d. l.*
apertiſſimi 12. cauſas recenſet,Carol.de Graſſ.*in tract.*
*de except.in 24.except.*20. cauſas adducit Roman.*ſin-*
*gul.*160.40. cauſas recenſet Marant. *in ſuo ſpeculat. 2.*
actu principali 40. cauſas enumerat Borgnin. *decif.28.*
num. 124. 84. recenſet Polid. Rip. *obſeruation.* 197.
Coſta *de ſubſid remed.remed* 123.
2 Ego autem pro vtilitate inquiſiti, & proceſſati, &
pro facilitate Aduocati, & procuratoris referam in
præſenti tractatu cauſas magis quotidianas, practica-
biles, releuantes, & dubias. Prima eſt, vt omnis cau-
ſa,quæ ſufficit ad allegandum ſuſpectum teſtem,multò
magis ſufficiat ad allegandum ſuſpectum iudicem,quia
facilius repellitur iudex à iudicando, quàm teſtis à
teſtificando repellitur Card.Tuſch.*tom.7. concluſ.908.*
*n.11.*Maſcard.*de probation. volumine ſecundo, conclu-*
*ſione 953.num.*18 vbi concordantes allegat, & reddit
illam rationem, vt facilius ſit inuenire alium iudicem,
quam alios teſtes. Lanfranc. *in c. poſtremò, n.10. ſub*
verſ.4. de appellat. in 6.
3 Imò allegatio ſuſpecti teſtis non reddit examen
nullum, prout reddit proceſſum iudicis nullum,Bald.
*conſ.462. num.4. verſ.3.dicitur l.1.*Card.Tuſc.*dict.con-*
cluſ.908. n.12. vbi ſubdit, quòd cauſa leuis in cauſa
criminali ſufficit pro ſuſpicione iudicis in tantum ſe-
cundùm aliquos Doctor. vt non requiratur expreſſio
cauſæ, ſed ſolùm allegatio ſufficiat, & adducit Calde-
rin. *conſ.313. col.1. verſic. quod, lib.1.*
4 Secunda cauſa eſt inimicitia magna inter iudicem,
& allegantem ſuſpectum, vt ex capite iſtius inimici-
tiæ, poſſit in totum remoueri iudex vti ſuſpectus Are.
in l.apertiſſimi n.6.& Iaſ.ibi *num 7.*Maſcard.*de probat.*
volum.2. concluſ.953.num.16. Catauit. *ritu 265. n.33.*
Oſaſch.*decif.25. num.6. & ſeqq.*Marant. *pa.6. in verb.*
*Appellatio, num.35.*Iaſ.*in l.apertiſſimi num.7.C. de in-*
dic. vbi dicit † quòd idem eſt in omnibus, qui ſunt 5
de Domo vel parentela, & quod ita obſeruabat Epiſ-
copus Senatum.
Quod procedit etiam non ſolùm quando in effe- 6
ctu interuenerit inimicitia; ſed quando adeſt cauſa
inimicitiæ, quia iſto caſu medio iuramento tanquam
ſuſpectus remoueri poteſt, Innocent. *in cap.cum de re*
*iud.*quem ſequuntur Bald.Salic.& Rom. in locis rela-
tis per Maſcard. *in d. concl.953. n. 17.* vbi ſubdit poſt
Bart.*in l.1.in fin.ff.de his quibus vt indign.*† quod pro- 7
cedit, etſi ignoraret cauſam inimicitiæ eſſe commiſ-
ſam, Par.de Put.*de ſind.in verb.ſuſpitio c.1.n.5.* Iaſ. *in*
d.l.apertiſſimi, ſub num.7.
Quod mirabile dicit Iaſ.*in d.l.apertiſſimi, Cod. de*
*indic.*Oſaſc.*decif.25. n.7.verſ. vbi idem dicit*, Cardin.
Tuſch.*tom.7.concl.928. n.10. & n. 20.* dicit procedere
in omni inimico, ſiue publico, ſiue ſecreto, & ſuf-
ficit probare, quòd dixerit non diligere, vel quod no-
ceret,ſi poſſet,& allegat Bart.*in tract.de indic. ſuſpect.*
ante med.verſ Generaliter, Marant.*par.6.in verb.appel-*
latio n.35 in fin. dicit ſufficere quamlibet inimicitiam,
etiam non capitalem, idem late firmat Franc.*in d.cap.*
poſtremò, n.20.in 32 Cauſ.& gloſ.*in cap. Adrianus 63.*
diſtin. ait, quòd ſi iudex non reſultat me, qui prius il-
lum ſalutaui, poteſt recuſari, quia ex hoc præſumitur
inimicus.
Et qualibet inimicitia ſufficit etiam ſi non ſit ca- 8
pitalis, vel grauis, ſed ſolùm probabilis, allegata in
ſpecie, & non autem in genere, vt firmat Franc. *in d.*
c.poſtremò,in 32. cauſ. Capic. *decif.* 138. *n.5.* per text.
in c.quia ſuſpectio. 3.q 5. c. cùm ſemper de offic. deleg.
Catau. *rit.265.n.33.*Card.Tuſch. *to.7. concl.908.n.13.*
Item idem erit in iudice inimico reconciliato de 9
recenti, qui poteſt vti ſuſpectus remoueri, Marant. *in*
d.verb appellatio, n 64 Franc.vbi ſuprà,& per Maſc *in*
d.concl.953. n. 18. vbi declarat, quòd ſicut teſtis eſſe
non poteſt, qui ante extremum diem, aut nudiuſter-
tius inimicus fuit, nec etiam poterit eſſe iudex, cùm
iſto caſu de recenti dicatur reconciliatus, prout ego
latè declaraui in meo tract. *de pac. & treng. verb. &*
cant quaſt 9. num. 4.part.1.
Et idem erit quando iudex erit inimicus iudicis 10
mei amici, quia iniuria facta ſocio meo, cenſetur mi-
hi facta, Alexand.*conſ 99. verſ. ita nec etiam volum.1.*
Iaſ.*in d.l.apertiſſimi, n.7. verſ. adde quarta ea ratione*,
quia tales repelluntur à teſtimonio *c.repellatur.c.cum*
oporteat, & cum P. de accuſ. Maſc.*d. concl.953. nu.19.*
*& ſeq.*vbi concordantes cumulauit, vbi *ſub n.21.* poſt
Bart.dicit procedere quando ex amicitia, vnius reſul-
taret odioſitas alterius, nam aliàs per ſe amicitia,quæ
eſt virtus, nunquam aſſtat cauſa, vt quis ſuſpectus di-
ceretur, idem Maſcard. *de probat. concl.* 86. *num.* 14.
vol.1. poſt Alexand.*in conſ.4. vol.6.*
Itémque erit vera non ſolùm, quando eſt inimici-
tia cum eo,ſed etiam cum tota familia eius,& domus,
text.*in l.vnica,C.ſi qua pred.poteſt.* vbi Bart. Maſc *in d.*
concl.953.n.21. vbi poſt Innoc.dicit procedere in illis
qui ſunt in poteſtate conſtituti, ſecus in alijs familia-
ribus, interpretando ita verbum *domus*, de quo *in d.l.*
vnica, Iaſ.*in d.leg.apertiſſimi, num 7. C. de iud.*
Sed debet particularis cauſa inimicitiæ exprimi,nec 11
ſufficeret in genere, Franc.*in d.capit. poſtremò, nu.10.*
in 32. cauſ. vbi tamen ſubdit, quòd inſpicitur an ha-
buerit ortum à cauſa vera, vel falſa, vel ab ipſis par-
tibus, vel à tertio.
Si Baro fuerit inimicus vaſſalli, & per hoc ſuſpectus
reddatur, non per hoc tollitur iuriſdictio ipſi Baroni;
ſed ſuperior committit ei, vt prouideat de iudice non
ſuſpecto, Capobl. *tract.de Baronib.prag.8. num.92.*

Tertia

12 Tertia erit cauſa quando iudex eſſet compatrinta vnius partis, qui poterit recuſari vti ſuſpectus, Abb. *c.poſtremò de appell.* Io.Ant de Nigr. *ſuper conſt. Reg.* 21 *ſub n.38.verſ.quaero nunquid*. vbi poſt Decian.*in d.cap.poſtremò, colum.2.* Marant.*in d. verb. appellation.* 39.poſt alios quos allegat dicit, quòd in longinquis partibus ſolent compatrinitæ vti fratres ſe diligere, Franc.*in cap.poſtremò, num.* 20. *in cap.* 19. dicit non eſſe indiſtinctè verum ſed remaneat in arbitrio iudicis conſiderata qualitate perſonarum: de aliis, vt ibi per Dec.

13 Quarta cauſa eſt, quando iudex eſſet imperitus, & cauſa, ſuper qua iudicandum eſſet, in ſe contineret magnam diſcuſſionem, & ſubtilitatem, vt poſſit ab eo cauſa auocari & tanquam ſuſpectus recuſari, ex quo cauſa ſubtilis repugnat, cùm Doctori groſſo non committatur cauſa ardua Marant.*in d verb.appellatio,n.67.* & poſt Bald.*in l.vlt.q 16.C.de hered.inſtit.* Iaſ.*in d. l. apertiſſimi,n 7.verſ ſecunda eſt.* Maſcard. *d. concl.* 953. *n.*24.licet Felin *in c citatus col.6. verſ illiteratus, extr. de reſcript.* quod non poſſit recuſari ſuſpectus ex iſto capite, cum etiam illiteratus poſſit eſſe iudex, prout refert Io.Ant.de Nigr. *in d.c.*217. *n.*41. Credo autem quod opinio ſupra firmata ſit verior, quando articulus erit dubius, & ſubtilis, & maximè in vrbe, Dec.*reſponſ.* 17.*n.*10.*lib.*1.

14 Quinta eſt cauſa, quando iudex ipſe ligaret in alia cauſa ſimili, quia clarum eſt, quod non iudicabit, niſi prout vellet iudicari in cauſa ſua, & ideo ſiue delegatus, ſiue ordinarius poterit iurari ſuſpectus. gl. notabilis *in can.cùm ſuper, de offic. deleg. in 6.* Abb *in c.cauſam qua, il 2. de iud.* vbi declarat cauſam ſimilem eſſe quando ex illius deciſione concurritur ad deciſionem cauſæ, quam habet vt priuatus, Maſcard *dict.concl* 913. *num.*25.*& ſeqq.*Franc. *in d.c.poſtremò, num.*20. *in* 25. *cauſ.*

15 Septima erit generalis concluſio in iſta materia vt iudex poſſit iurari tanquam ſuſpectus ex omni cauſa, per quam veriſimiliter præſumitur inclinare in fauorem alterius partis, ita firmat Maſc. *in d.concl* 913.*n.*30. poſt Abb.*in d.c.cauſam qua il 1.verſ.fuerit datus ad inſtantiam partis aduerſa,* Bert.*conſ.*8.*n.*4 & ſi non admitteret ſuſpicionem & magis reddatur ſuſpectus, Bertaz. *in d. conſ.*8.*n.*8.

16 Septimò amplia, vt iudex in cauſa propria poſſit allegari ſuſpectus, Oldrad.*conſ.*201.*n.*2.*verſ.quod autem,* Card.Tuſch. *tom.7.concl.*908.*n* 1. & latiùs *in verb. index ordinarius non remouetur, concl.*422. Maran. *de appellat.num.*33.*p.*6.in tantum, quòd nec Dux debet eſſe iudex in cauſa propria, ſed debet illam alteri delegare, ita dicit poſt And. de Iſern. & Fely. Marant ibi *n.*30.*in fin. & ſub n.* 43. ſubdit, quòd ſi vellet Princeps eſſe iudex in cauſa propria, quam habet cum ſuo ſubdito poterit, ſecus ſi cum non ſubdito poſt Soc.*in conſ.*120. *col.6.in princ.vol.*1.

17 Et ne dum ipſe iudex, de cuius cauſa tractatur, poſſit recuſari, ſed etiam eius aſſeſſor, vel officialis, *l. qui iuriſdictionem, ff. de iuriſd.omn iud.* Oldrad.*conſ.*301. *n.*1. *& ſub n.*3. diſputat an officialis, vel aſſeſſor ſi detur ſuſpectus, cauſa ſuſpicionis ſit cognoſcenda coram officiali etiam ſuſpecto.

18 Et ideò Prælatus in cauſa ſuæ Eccleſiæ poterit vti ſuſpectus recuſari, Abb. & Dec.*in c.poſtremò, de appell. & in c.veniſſent extr. de iud.* Io.Ant.de Nigr.*in d.c.*217. *n.*38.*in fine,* & etiam conſanguineus Prælati, Marant. *in d.verb.appellatio,n.*30.*in fine.*

19 Octaua cauſa eſt conſanguinitas, vel affinitas, vt iudex ſuſpectus recuſetur, Doct. *in d. cap. poſtremò de appell.* Io.Ant.de Nigr.*ſuper Conſtit Reg.c.*317.*num.* 38. *verſ.ſimiliter etiam,* Bal.*conſ* 47.*n* 6.*lib.*1.Batt.*in tract. de iudice ſuſpecto in princ.* Card.Tuſch.*tom.7.concl.*90. *n.*14.17.23. Philip.Franc *in d c.poſtremo, num.*6,7.*&* 8. vbi latè dicit procedere tam in conſanguinitate quam affinitate, Maran.*in d.verb.appellatio, num.*24.*& n.*36. Franc.*d.c.poſtremò* latè, Farin. *in d.c. poſtremo num* 20. *in princ. de appell. in 6.* idem dicit procedere quando eſſet affinis, vel conſanguineus alicuius partis, qui eſſet inimicus ipſi parti.

20 Niſi eſſet iudex coniunctus vtrique parti impari gradu, vel niſi qualitas perſonæ aliud ſuaderet, puta ſi eſſet aliqua valde religioſa perſona, Marant.*d.verb.appell.n.*30.& poſt Dec *in d.c poſtremò,* & ibi Franc.*n.*14. Firmat Io.Ant.de Nigr.*d.c.*217.*n.*58. Franc *in eod. cap. poſtremò, num.* 8 Concurrant iudicia diſparitatis, vel niſi eſſemus in conſanguinitate, vel affinitate non ſucceſſibili, quæ non inducit ſuſpicionem gl. *in c. poſtremò de appellat.* Card. Tuſc.*d.concl.*908. *n.* 18. latè Philip.Franc.*d.c.poſtremò,n.*6. vbi ſubdit quia ratione ſucceſſionis durat affectio, niſi vigeat conſuetudo, prout in Tuſcia, quòd etiam vltra illum gradum fiunt, & vindicentur offenſæ, & gradus ſucceſſibilis ab inteſtato tam inter agnatus, quàm cognatos ſit vſque ad decimum gradum inter collaterales, & inter aſcendentes vſque ad infinitum. Et niſi actor impetraret conſanguineum in iudicem, quia non poterit poſtea recuſari, Franc.*d.c.poſtremò num.* 9. Et iudex recuſatus ſuſpectus exceptione affinitatis ſi in totum fuerit remotus, etiam ceſſante cauſa, non per hoc ceſſabit cauſa ſuſpicionis, Vinc.de Franc.*deciſ.*79.*p.*4.

21 Noua erit cauſa ſi fuerit iudex familiaris vel domeſticus, dummodo non fuerit leuis familiaritas, vt poſt Abb.Dec & alios firmat Io Ant.de Nigr.*d.c.*217. *num.*18. *circa finem.* ſed debet eſſe magna, quia leuior non ſufficit. Marant.*p.*6.*in verb.appellatio. n* 28.Franc. *in d.c. poſtremò verſicul.* 12. idem dicit etiam ſi fuerit commenſalis inimici alicuius partis.

22 Decima eſt ſi iudex fuerit corriualis allegantis illum ſuſpectum, Abb.*in cap. vt debitus col. penul.extr. de appellat.* idemque firmat eſſe, quando iudex eſſet ſuſpectus ex culpa ipſius partis, Ioan.Ant.de Nigr. *d. cap.*217 *num.*39.

23 Vndecima eſt, quando Aduocatus partis aduerſæ eſt commenſalis cum iudice, vt poſt Abb. *in cap.* 1. *col.*2.*cert de offic iud.* firmat. Io.Ant.de Nigr.*in d. c.*217. *n* 40. vbi ſubdit, hoc totum eſſe remittendum arbitrio iudicis, idem firmat Franc. *in d c.poſtremò, nu.*19. ſed Marant.*in d.verb.appell.* tenet contrarium, etiam ſi fuerit filius iudicis aduocatus, vel commenſalis, licèt prima facie quilibet diceret fo ſan contrarium, ſed Par. de Put.*de ſind.in verbo ſuſpicio cap.*1.*n.*10. *circa finem,* dicit quòd ſaltem iſta ſuſpicio coadiuuaret alias ſuſpiciones, & ſic niſi concurrant alia adminicula iudex non poterit dari ſuſpectus, licèt aduocatus eſſet pater, aut filius ſit gener iudicis, Lancell *de attent.*2.*p.c.*6, *n.*2.*& ſeqq.* Caualc.*de Brach.reg. par.*3.*num.*343.

24 Decimaſecunda erit cauſa, ſi iudex fuerit teſtis in ipſa cauſa, vt poſſit recuſari ſuſpectus, Dec.*in d. cap. poſtremò in 3.notab.de appell.* Io.Ant.de Nigr. *d.c.*217. *num.*43. Marant.*in d.verbo appellatio, num.*54. Franc. *in d.c.poſtremò num.*20. *in* 8 *cauſa.*

25 Decimatertia erit cauſa, ſi ſemel in vna cauſa iudicauit, vt poſſit recuſari in eadem cauſa, ne ſit ſibi contrarius, cùm nec etiam præſumatur velle mutare opinionem ab ea quod iam fecit, vt poſt Aret. *conſ.*29.*col. pen.* firmat Ant de Nigr *in d.c.*217. *num.*4. & ſi in diuerſis caſibus pronunciauerit, & ſuper eis pendeat 26 appellatio, poterit etiam in præſente cauſa allegari ſuſpectus, *c.ad hæc 6. de appell.* vbi Imol. qui hanc opinionem tuetur Franc.*in d.c.poſtremò,n.*20. Marant.*in dict. verbo, appellatio, n.*61. & ita paſſim dum ſui locum tenens A.C. ab ordinariis locorum auocabam cauſas, & introducebam coram me, allegata ſuſpicione in actis per partem, & habita fide de appellatione pendente in aliis cauſis licet d.c. ad hæc nõ ita ſimpliciter intelliga-

tur ſecundùm opinionem Imolæ, ſed requiratur quòd conſtet etiam de grauamine in d. cauſa appellationis ſecundùm Io.And.ibi,quem Doct.communiter ſequuntur,vt teſtatur Franc.n.4. Si verò probetur, quòd iudex per appellationem ſoleat vlciſci contra appellantes tranſit ſine difficultate, vt procedat, d. c. ad hæc, vt teſtantur Doct.adducti per Scacc.*in tract.de appel. q.17. lim.47. memb.3. num.1.cum plur.ſeq.* vbi late.

27 Decimaquarta cauſa erit, ſi iudex fuerit intimus partis aduerſæ, vt poſſit ſuſpectus allegari,& recuſari, Calder.*conſ.*11.*in princ.alias ſeptima de appellat.* Card. Tuſch.*d.concl.*908. *num.*8.

28 Decimaquinta cauſa erit, ſi pars litigans loquatur ad aures iudicis, quia poterit dari ſuſpectus, Iaſ. *in l. apertiſſimi in* 11.*cauſa,C.de iudic* Franc.*in dict.c.poſtremò,n.*20.*in* 34 *cauſ.*niſi cauſa eſſet commiſſa ſine ſtrepitu,quia tunc poteſt audire ad aures Bartol.*in tract. extrauag.reprimen.verſ.ſine ſtrepitu.*Card.Tuſc *d. concl.*918 *a* 7.Polid Rip.*obſeruat.*198. *nu.*10. Qui eadem obſeruat,*n.*7. *& ſeq.*dicit quòd ſi nil aliud obſtet ſemper iſtam cauſam inanem opinatus fuit, & quòd ſibi nunquam talis exceptio ius dicenti fuit oppoſita, & quòd poteſt talem ſuſpicionem purgare propalando, quòd ſibi ad aures fuerat dictum, cùm non cenſeatur mentiri,ex traditis per Borgn.*in d. deciſ.*28. *num.* 114. Sed ex traditis per Iaſ.*in d.l.apertiſſimi*,ibi Ripa, *n.*11. credit ſi pars accedat occultè , vel clandeſtinè ad iodicem oriri iuſtam ſuſpicionem , qui acceſſus in Curia ni aliud obſtaret , non eſſet ſufficiens cauſa ſuſpicionis , quia paſſim aduocati , & partes accedunt ad iudices, loquendo occultè & clandiſtinè , & ſi tales exceptiones proponerentur contra iudicem , non attenderentur.

29 Decimaſexta cauſa eſt , ſi commenſalis iudex fuerit eius,quia poteſt allegari ſuſpectus, *c.accedens el ſecundo,vt lit.non conteſt.*Oldrad.*d.deciſ.*30.*n.*2. Cardin. Tuſch.*d.concl.*918.*n.*6. Maran.*p.*6.*in verb. appel. n.*38. *nu.*39. vbi loquitur idem eſſe quando iudex habitaret in eadem domo cum altera parte, Franc *in c.poſtremò, num.*20.*in* 12.*cauſa de appellation in* 6.

30 Decimaſeptima cauſa erit grauaminis comminatio extraiudicialiter facta , quæ licet non ſufficiat ad appellandum ſufficiat tamen ad recuſandum iudicem, & facta recuſatione, proceſſus erit nullus Paul.de Caſtr. *conſ.*101.*lib.*2.*per totum*,vbi firmat,ſecus in comminatione iudiciali , quia ex ea datur appellatio. Cardin. Tuſch *d.concl.*908. *num.* 31.

31 Decimaoctaua cauſa eſt , ſi iudex denegatis copiis Indiciorum , vel ſine iudiciis poſuit reum in torturа, quia præſumitur ſuſpectus , animoſus , & fauorabilis parti aduerſæ,Paul.de Caſtr.*conſ.*313.*in princ.l* 2.*n.*32.

32 Decimanona, quòd omnes cauſæ non expreſſæ ſufficiant , ſi ſint maiores expreſſis à iure vel non expreſſæ , ſaltem ſint arbitrariæ iudicibus , & arbitrio relinquantur, Bal. *conſ.*472.*n.*6. *verſ. breuiter quedam cauſa, lib.*Cardin. Tuſch. *d. concluſ.*908. *num.* 15. *& num.*38.*in fine*, Franc. *d.c. poſtremò.num.* 20. *circa fin.*

33 *verſ.* 7. & vide ad omnia † vbi ſubdit quòd in hoc verſatur arbitrium iudicis , & ſi malè arbitraretur poteſt appellari.

34 Vigeſima Regula etiam generalis datur quòd ſuſpicio verſari poſſit circa tria, nempè circa perſonam, circa locum , & circa tempus , & ideò ſententia lata in loco inhoneſto, vel de nocte,non valet , quia verſatur, ſecus verſari poteſt ſuſpicio Signor.*conſ.*52.*per totum*, Card.Tuſch.*in d.concl.*908. *num.*34.

35 Vigeſimaprima cauſa erit, ſi iudex fuerit Vaſſallos, ſuffraganeus, ſobdirus, vel familiaris, vt ex iſtis cauſis remoueatur, vti ſuſpectus, latè Bar.*in tract.de iud.ſuſpect.in princ.*Par. de Put. *de ſind.c.in verb. ſuſpicio c.*1. *n.*10.Card.Tuſch.*d.concl.*908.*n.*19. *& ſeq.verſ. ſubſtitutus*,vt de omnibus iſtis dicit Marant. *par.*2. *in verb. appellatio, num* 40.*& ſeq.*Franc.*d.c.poſtremò, num.*20. *in* 13. *cauſa & in* 15.

Vigeſimaſecunda cauſa, ſi iudex ordinarius de aliqua cauſa eſt ſuſpectus, ex eadem cauſa erit ſuſpectus eius Vicarius,licèt nolla contra Vicarium adeſſet ſuſpicio,vt poſt Fel.*in c.inſinuati col.*2.*de offic.deleg.*firmat Marant.*p.*6.*in verb.appell. num.*28. 36

Vigeſimatertia cauſa eſt , quando Dominus eſt ſuſpectus : quia ipſe, & tota eius familia dari poteſt ſuſpecta;Maran *d. verbo appellatio num.* 31. Franc.*in d.c. poſtremò, num.*10 *in* 16. *cauſa.* 37

Vigeſimaquarta cauſa eſt , quando iudex nimis fauet alteri parti , demonſtrando ei nimiam amiciciam, & alteram partem grauando,Franc.*in c.poſtremò,n.*20. *de appell.*Marant *p.*6.*in verbo appellatio. n.*43. vbi tameo declarat,quando fauet nimio fauore , quia modicos fauor vel modica amicitia non ſufficeret , & idem Franc.*in d.c poſtremò, num.*20. *in* 21 *cauſa*, dicit, quod relinquitur arbitrio iudicis , quando dicatur nimis fauorabilis. 38

Vigeſimaquinta cauſa eſt , quando iudex minatus fuit alteri parti, quòd ei noceret, Marant.*p.*6.*d. verb. appel.n.*49. Pat. de Put.*de ſind.in verb. ſuſpicio, num.*4. Franc.*in d.c.poſtremò , num.*20.*in* 37. *cauſ.* 39

Vigeſimaſexta cauſa eſt , quando iudex non vult aliquem ſalutare, quia præſumitur inimicus, & poteſt ſuſpectus recuſari,Marant.*d.verb.appellat num.*50 Par. de Put.*in d.verbo ſuſpicio,num.*6. dicit ſufficere vnicam non ſalutationem. 40

Vigeſimaſeptima cauſa eſt , in cauſa ſuæ Eccleſiæ, quia licèt prælatus poſſit eſſe iudex , tamen poteſt dari ſuſpectus,Marant.*d.verbo appellatio, n.*51. Franc. *in d.c.poſtremò , num.*20. 41

Vigeſimaoctaua cauſa erit in conſultore , qui propalauit votum ſuum , quia recuſatur ſuſpectus , ſecus ſi non propalauerit,Marant.*d.verb.appell.n.*52. Franc. *d.c.poſtremò, num.*20. *in* 7. *cauſa.* 42

Vigeſimanona cauſa erit, quando iudex fuit datus ad petitionem alterius partis, quia ex hoc ſolo poteſt per alteram partem recuſari, Marant.*d.verbo appellatio, n.*53.Franc.*d.c poſtremò, num.*20.*in* 22. *cauſa*, vbi ſubdit idem eſſe ſi procurator affectauit illi cauſam committi, Bertazz *conſ.*8. *num.* 4. *volum.*1. Caualc *de Brach.reg.par.*3 *num.* 3.4. 43

Trigeſima cauſa erit, ſi iudex ſollicitauit, vel curanit ſe iudicem deputari,quia vti ſuſpectus recuſari poteſt,Marant. *in d.verbo appellatio. num.* 60. Franc.*d.c. poſtremò , num.*20. *in* 23.*cauſa.* 44

Trigeſimaprima cauſa erit, quando iudex accepit aliquam donationem ab altera partium, Franc.*d.c.poſtremò , num.*20. Marant.*d.verb.appellatio, num.*61. 45

Trigeſimaſecunda cauſa erit, quando iudex , a quo eſt ſubrogatus iudex in cauſa appellationis, quia redditur ſuſpectus in illa cauſa , in qua pronunciauit Franc.*in d.c. poſtremò, num.*20. Marant. *in dict. appell, num.*63. 46

Trigeſimatertia cauſa erit, quando cauſa deducta in iudicio aliquo reſpectu reſpiceret commodum iudicis : quia forſan teneretur de euictione , Marant, *dict.verb.appell.num.*66. Franc. *dict. cap.poſtremò , numer.*20. *in* 30. *cauſ.* 47

Trigeſimaquarta cauſa erit , quando iudex fuerit corruptus prece, vel pretio,quia dari poteſt ſuſpectus, Marant.*d.verbo appellatio, num.*66. Franc.*d.c.poſtremò. num.*20. *in* 28.*cauſa.* 48

Trigeſimaquinta cauſa eſt,quando iudex eſſet nimis ſeuerus,& crudelis,vt poſt Bald. & Iaſ. firmat Marant. *d.verb.appellat.num.*68. 49

Trigeſimaſexta cauſa erit, ſi iudex fuerit indiſcretus , quia poteſt recuſari , ſicut ſi fuiſſet iniquus , vt poſt Bald *in dict. cap. noſtram , in fin.extr. de probat.* Marant *in d.verb.appell. nu.*69. Idémque dicitur eſſe ſi 50

confue

conſueuit eſſe iniquus, Fran. *in d.c. poſtremò, n.20. in fi.*

51 Trigeſima ſeptima cauſa erit, quando iudex eſt compater alterius partis, Marant. *in d. verb. appell. num.71.* Par. de Put. *de ſind. in verb. ſuſpicio, cap.1. num.10.*

52 Trigeſimaoctaua cauſa erit ſi iudex non vult audire aduocatum in cauſa quia licet cauſa ſit clara, poterit nihilominus dari ſuſpectus, Lanfranc. *in clement. ſæpe, verſ. de plano col.1. de verb ſignific.* Marant. *d. verbo appellatio, num.71.*

53 Trigeſimanona regula generalis in noſtra materia eſt, quòd omnis cauſa, quæ eſt ſufficiens ad remouendum procuratorem vel arbitrum, illa eadem ſufficiat, ad remouendum iudicem Franc. *d.c. poſtremò, nu.8. in fin. & n.20. in* 10. *cauſ.* Marant *in d. verb. appellat. n.73.* & Rot. Romana, *diuerſ. decis.93. nu.1. p.1.* dicit, quòd materia recuſationis iudicis dicitur fauorabilis, & *deciſ.2. num.* 13. *q.2.* dicit quòd leuis cauſa ſufficiat.

54 Quadrageſima, ſi iudex fuerit Aduocatus in cauſa, vel procurator, quia licet poſſit eſſe iudex, poteſt tamen recuſari vti ſuſpectus, Franc. *in cap. poſtremò, in princ. & n.20. verſ.6. quia de appell. in* 6. & ego dimiſi omnes cauſas, quibus eram Aduocatus, quando fui deputatus Locumtenens A.C ſub Paulo Papa V. quod tamen verum eſt in illo negotio, in quo fuit Aduocatus, ſecus in aliis negotiis non dicitur ſuſpectus, niſi alia negotia, & cauſæ eſſent connexæ, & inuicem dependentes, vt declarat latè Lanfranch. *in d.c. poſtremò, in princip.*

55 Quadrageſimaprima, quando quis eſſet iudex inter ciuem ſuum, & forenſem, quia per forenſem poterit recuſari tanquam ſuſpectus, Franc. *in d. cap. poſtremò, num.20 in* 20. *cauſa.*

56 Quadrageſimaſecunda, quando ſcholaris eſſet iudex ſui doctoris in cauſa contra alios non ſcholares, ſecus ſi contra alios eiuſdem ſcholares, Franc. *dict. c. poſtremò, num.10. in* 24. *cauſa.*

57 Quadrageſimatertia, quando eſſent iudices reciproci quia vnus impetrauit alium & alius impetrauit alterum, Franc. *in d.c. poſtremò, num.20. in* 26. *cauſa.*

58 Quadrageſimaquarta, quando iudex eſſet inimicus Domini ipſius partis, quia propter Dominum recuſari poteſt ſuſpectus, vt poſt Bar. & Io. And. & Lanfr. *in d.c. poſtremò, num.20. in* 34. *cauſa.*

59 Quadrageſimaquinta, quando Prælatus, vel iudex non admiſit partes ad oſculum pacis, & ſic ad participium humanitatis, quia præſumitur inimicitia, & iuſta cauſa recuſationis, Franc. *d.c. poſtremò, num.20. in* 36. *cauſa.*

60 Quadrageſimaſexta, quando iudex cum altera partium litem habet, etiamſi cauſa eſſet ſub nomine dignitatis, vel alicuius beneficij, Franc. *d.c. poſtremò, numer.20. in* 38. *cauſa.*

61 Quadrageſimaſeptima cauſa eſt ratione ſpiritualis cognationis in patrem lauantem, & filium lauatum in ſacro fonte, vt latè diſputat, & ita reſoluit poſt alios, quos allegat Franc *in d.c. poſtremò, n.10. circa fin. verſiculo an ratione cognitionis ſpiritualis*, latè Par. de Put. *in tract. de ſind. in verb. ſuſpicio c.1. n.* 10. & ibi adden. *in littera* D, dicit quòd Eccleſia ſolet diſpen-

62 ſari in cognatione carnali, in ſpirituali non.

Quadrageſimaoctaua, quando cauſa non eſt iniure determinata, ſed eſt dubia, an ſit legitima, vel non, & tunc an ſufficiat ad recuſandum iudicem ſuſpectum vide Ant. & Spec. in locis relatis per Franc. *in d.c. poſtremò, num.20. circa fin. verſ. quod talis cauſa*, & Rot. Roman. *deciſ.2. diuerſ. p.2. n.10.* dicit quòd relinquatur arbitrio iudicis.

73 Quadrageſimanona, quando iudex eſſet oriundus ex vna terra, quæ haberet graues inimicitias cum terra litigantis, quia poteſt dari ſuſpectus, Pariſ. de Put. *de ſind. in verb. ſuſpicio c.1. n.* 10. *circa finem*. vbi ſubdit, *niſi committatur cauſa perſona valde fide digna de qua nulla poſſet haberi ſuſpicio*, licèt ſubdat etiam quòd ſuſpicio fraudis cadat aliquando in perſona honeſtiſſima, & ob id *in ſuo tractatu de re militari* dixi, quod Rex Franciæ electus ab vna parte non poterat allegari ſuſpectus, ſed dat pro conſilio ibi quod Aduocatus quærere debeat vt ſuus cliens caueat à iudice, qui aliquam ſuſpicionem habeat cùm ſit conſilium legiſlatoris, *in l.1. C. vbi pupilli educ. deb.* cùm malos ſoleant ſortiri euentus.

Quinquageſima regula eſt etiam in iſta materia ſuſpicionis, & recuſationis iudicis, vt omnis cauſa, quæ ſufficit ad repellendum teſtem, illa eadem magis ſufficiat ad recuſandum iudicem ſuſpectum, quia facilius eſt interuenire alium iudicem, quàm alios teſtes, vt firmat Iaſ. *in l. apertiſſimi, n.7. in princ. C. de iudic.* 64

Quinquageſimaprima, etiam repellitur, & recuſatur iudex tanquam ſuſpectus, quando fuit recuſatus, & non admiſit recuſationem, Pariſ. *conſ.98. num.9. vol.3.* Bertazz. *conſ.8. num.8. vol.1.* vbi firmant, & ſi recuſans non expreſſiſſet cauſas reiectionis, & recuſationis. 65

Quinquageſimaſecunda. Quando poſt electionem factam de aliquo iudice cauſa ſuperuenit poſt dictam electionem, quia erit ſufficiens ad illum recuſandum, Simon. de Præt. *conſ.288. num.22.* Theſaur *deciſ.255.* vbi alios allegant, & ego pluries ſuperiùs dixi. 66

Quinquageſimatertia cauſa erit ſufficiens, quando iudex propalauit votum ſuum ad ſententiam, quia poterit recuſari ſuſpectus poſt Innoc & Capol. Crauett. *conſ.* 34 *nu.2.* & ita paſſim obſeruatur Iaſ. *in d. l. apertiſſimi, cauſa* 10. *C. de iud.* Coſta *de ſubſid. remed. remed.* 123. *n.* 8. ſecus ſi motiua in cauſa dedit, vt non poſſit dari ſuſpectus, imò dicta motiua omnem dolum in iudice excludant, Canalc *de Brach. reg. p.3. num.330. & part.5. num.55.* 67

Sed poſtremò eſt firmandum, quòd recuſatio notoriè fruſtratoria poteſt ſperni per recuſatum, nec parit effectum attentatorum, Capel. Tholoſ. 409. Franc. Marc. *deciſ.705. n.1. par* 2. Coſta *de ſubd. remed. remed.* 123. *n.*18 ſubdit, quòd non ſufficit, quòd ſit notoria cauſa in iure, ſed debet eſſe notoria in facto, & in actis eſt exprimenda. 68

Nec non ſciendum eſt, quòd ſi appareat recuſationem eſſe calumnioſam, veluti ſi in limine expeditionis, ac in actu vel in prolatione ſententiæ proponatur, erit reijcienda, Rota Romana *deciſ.* 563. *num.* 51 *& ſeqq. parte* 1 *in nouiſſimis.*

Niſi cauſæ ſuſpicionis eſſent nuper exortæ, & de nouo ad notitiam peruenerint, Lancell. *de atten. p.2. c.6. n.49. & ſeqq.* Coſta *de remed. remed.* 123. *n.* 16.

CAPVT XXII.

Iudex an poſſit remoueri tanquam criminoſus, & inhabilis.

SVMMARIVM.

1. *Iudices eligendi debent habere omnes illos quinque ſenſus corporeos.*
2. *Inhabilitatis exceptio contra iudicem opponi non poteſt circa eius perſonam.*
3. *Exceptio proueniens à natura, vt ſi iudex fuerit mutus, & ſurdus, & ſimila reddit proceſſum ipſo iure nullum abſque proteſtatione.*
4. *Defectus perpetuus, vel diu duraturus in iudice operatur, vt alius eius loco ſubrogetur.*
5. *Excommunicatio in iudice ſuſpendit eius iuriſdictionem.*
6. *Excommunicationis pœna eſt maior pœna, qua infligatur ab Eccleſia.*

7 *Excommanicatus ferens ſententiam, ipſa ſententia eſt nalla.*

8 *Iudex coademnatus de furto, adulterio, & de aliis ſimilibas criminibas noa poterit in eiſdem cauſis ſimi ibas eſſe iudex ſecus ſi non fuiſſet condemnatus.*

9 *Iudici incapaci, quando Princeps poſſit cauſam committere, & tunc an requiratur, quod talis exceptio opponatur.*

10 *Iudai non poſſunt eſſe iudices.*

11 *Iudaorum cauſa in terris Chriſtianorum ſunt committenda iudici Chriſtiano.*

12 *Haretici, & alij infideles an poſſint eſſe iudices, remiſſiuè.*

13 *Clericus an poſſit eſſe iudex ſacularis, an Vicarius Epiſcopi, an Arbitrator, & Arbiter.*

1 ERit in præſenti capitulo præmittendum, quòd Principes ad officia publica adminiſtranda deberent eligere homines, quorum vita præterita fuiſſet laudabilis, & quinque ſenſibus corporis integri ſe repræſentare debent, vt idonei dici poſſint, vt poſt Dec. Abb. & alios firmat Vant. *de nullit. ex defect. iuriſd. ordin. num.* 134. *in fin.* latè *de electione officialium facienda*, ſcribit nouiſſimè Pereg Iannin. *de citat. reali, lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 30. *& ſeqq.* & in iſta materia conſtituo regulam.

2 Quæ eſt, vt exceptio criminis contra iudicem opponi non poſſit ad iuriſdictionem impediendam, vel ſuſpendendam tam ordinario, quàm delegato ſecundùm communem opinionem affirmatam per Mariam. Socc. *in cap. qualiter, & quòd poſt num.* 72. *de accuſ.* ibi etiam Card. Alexand. *col.* 2. *verſ. item decipitur*, Iul. Clar. *quaſt.* 43. *num.* 3 vbi ſubdit, quòd ſi hæc exceptio admitteretur, pauci poſſent iudicare, cùm nemo ſine crimine viuat.

3 Primò limita in exceptione, vel defectu prouenienre à natura in ipſo iudice, vt ſi efficeretur mutus, ſurdus, furioſus, & ſimilis, quia proceſſus impediretur, abſque alia partis proteſtatione, & erit ipſo iure nullus, nec fides ſuper hoc erit exhibenda, dum facti proprij ignorantia prætendi non poſſit, *l. quicquid*, vbi gl. *ad Velleian.* Doct. *in c. ſuſcitatur de reſcript.* Bald. *in l. ſi procur. col.* 4. *verſ. tenet ff. de procur.* quem ſequitur Felyn. *in c. ad proban. in princ. de re iud.* Vant. *tit. ex defect. iuriſd ordin. n.* 136. vbi alios concordantes allegat, & vide Lanfr. *in c. quoniam contra in* §. *inter locutoria in princip. de prob.* & etiam mente capti, ſurdi, muti, cœci, minores 18. annorum furioſi, excommunicati, & ſimiles ſunt incapaces ad iudicandum, vt late declarat, Cauale. *de Brach. reg. fragment.* 3.

4 Secundò, & ſi defectus eſſet perpetuus, vel diu duraturus, alius illi iudici ſubrogandus erit, *l. iudex in fin. de re iudic l. ſi longius in princip. ff. de iud. cap. quamuis, & tota illa quaſt.* 7. *quaſt.* 1. Vant. *d. tit. ex defect. iuriſd. ord. num.* 135.

5 Tertiò limita, quando iudex efficeretur incapax ad iudicandum per ſententiam excommunicationis, de qua conſtaret, quia eius poteſtas, & iuriſdictio ſuſpenderetur in tempus habilitatis, & abſolutionis, *gloſ. in dict. cap. ſuſcitatus in verb. infamem. & in cap. propoſuit in verb. tempore, de cler. excommun. miniſ.* facit text. *in cap. is cui de offic. deleg. in* 6. Innoc. *in cap. cum ſuper Abbatia, col.* 3 *in fin. eod. tit.* Vant. *de nullit, ex defect. iuriſd. ordin. num.* 137. Franc. *in cap. quoniam contra in* §. *inter loquutoria num* 2.

6 Quæ eſt maior pœna, quæ infligi poſſit ab Eccleſia, Bero. *in c. ſi quis presbyterorum, nu.* 7. *de reb. Eccleſ.* non alien. Iul. Clar. *quaſt.* 77. *n* 1. & ibi recenſet eſſe duplicem, maiorem, & minorem, & recenſet quoſdam caſus in quibus incurritur in dictam pœnam excommunicationis.

7 Et ſi talis ſententiam iudex ferret tempore excommunicationis, eſſet nulla, *c. excommunicamus,* §. *credentes de heret c. aduerſus,* §. *quia nemo,* & ibi glo. *in verb. valitura, de immunit. Eccleſ.* & faciunt; quod ponit Bald. *in l. omnes populi in* 7. *q.* 1. *q. princip. ff. de iuſtit. & iure.* cum aliis allegatis per Vant. *in d. tit. ex defect. iuriſd. ordin. num.* 137. *verſ. & ſi talis.*

8 Quartò limita & intellige ſi iudex eſſet fur, adulter, vel homicida, & de talibus criminibus condemnatus etiam eſſet, non poterit eſſe iudex in cauſa, ſecus ſi non fuerit de eis condemnatus, Innoc. *in c. ſuper literis de reſcript.* Ang. *in l. cum prator,* §. *non autem omnes, ff. de iudi.* Lanfranch. *in c. quoniam contra,* §. *inter loquutoria, n* 1. *de prob.* 9 † Vbi ſubdit, quòd ſi Princeps delegaret cauſam ſimili damnato, omiſſa in reſcripto tali condemnatione, etiam quòd illam ſciuerit, non erit reſcriptum nullum, ſed debet opponi contra perſonam iudicis, quòd ſit incapax iuriſdictionis, & quod cauſa non poterat committi incapaci; & tunc commiſſio elideretur, vt docet poſt Innoc. *in d. c. ſuſcitatus,* vbi latiſſimè Doct. & Ang. *in d.* §. *non autem omnes* Lanfr. *in d.* § *interloquutoria, n.* 3. *in fin.* item condemnatus per occaſionem, quæ infamiam irroget, non poteſt eſſe iudex, & admiſſus repelli debet, *l. iudices, C. de dign. lib.* 12. Ant. Gamb. *deciſ Luſitan.* 139 *num.* 2.

10 Quintò limita in Iudæis, qui non poſſunt eſſe iudices, gloſ. *in auth. iuſiurandum, quod praſtari ab his in verbo Chriſtus*, & ibi Bart. *in fin.* qui dicit de hoc eſſe text. *in l. ſi. C. de Iudau, & in fin. C. de poſtal.* & ſunt indigni nomine iudicis: nam iudices in quantum Deus communicat eis officium regendi, in Sacra pagina dij appellantur. Exod. 22. & latè proſequitur Marquard. *in tract de Iudaus, c* 6. *n.* 13. *& ſeqq.*

11 Et firmat, quòd in terris Chriſtianorum non poſſunt Iudæi fungi officio iudicis, ſed debent ipſi in quacunque cauſa inter ipſos Iudæos, vel Iudæos, & Chriſtianos Iudicem Chriſtianum, tam in ciuilibus cauſis, quam in criminalibus adire. Quid autem dicendum de cauſis merè concernentibus eorum ritus, & ſuperſtitiones inter eos vertentibus cauſa ſimplicis ſuperſtitionis, an poſſit coram eorum ſenioribus pertractari, ad plenum ponit Marquard. *in d. tract. de Iudais, c.* 6. *n.* 15. *cum plurib. ſeqq.* Vant. *de Null. ex defect iuriſd. ſub n.* 132. Cauale. *de Brach. reg. fragmen.* 3. *in fine.*

12 Erit autem videndum, quid in Hæretico, & in alio infideli, ſed remitto curioſum lectorem ad illos, qui de hac materia latè ſcripſerunt, quos non ignoro, licet hîc omittam illos recenſere, ſed inuitum, quis videat, *cap. excommunicationis el primo extr. de heret.*

13 Clericus autem, vel Religioſus an poſſit eſſe iudex ſæcularis, & an poſſit eſſe arbiter, & arbitrator etiamſi fuerit Monachus, & an poſſit eſſe iudex Eccleſiaſticus, nempè Vicarius Epiſcopi, & ſimiles, vide Lanfr. *in d. cap. quoniam contra cap.* 10. §. *interloquutoria, n.* 4. *& ſeqq.* vbi canoniſtas cumulauit.

CAPVT XXIII.

Officialis de geſtis in officio à quibus iudicetur.

SVMMARIVM.

1 *Officialis de iure communi ſindicatur per Prafectum pratorio.*

2 *Prafectus pratorio hodie in Italia non reperitur.*

3 *Officialis hodie ſindicatur per ſindicatores deputatos a qualibet Communitate.*

4 *Sindicatores non cognoſcunt de exceſſibus commiſſis finito officio, niſi coram eis fuerint commiſſa.*

5 *Sindicatores non cognoſcunt de geſtis extra officium.*

6 *Equites*

6 *Equites Hieroſolymitani non puniuntur neque ſindicantur per principes ſæculares, liceo delinquant in officiis ſibi commiſſis à dictis Principibus ſæcularibus.*

7 *Conſuetudo puniendi Clericos per iudices ſæculares quocunque tempore fuerit roſcripta non valet.*

8 *Officialis de conſuetudine non dicotur, niſi de furtis, barattaria, & illicitis extorſionibus.*

9 *Officialis de dolo, & barattaria ſindicatur, etiamſi per ſuperiorem fuerit exemptus à ſindicatu, quia talis exemptio reſtringitur ad culpas, & negligentias.*

10 *Officialis non abſolutus, neque condemnatus in tempore habetur pro abſoluto, & vlterius non poteſt moleſtari.*

11 *Quod magis procedit quando ſtatutum diſponeret, quod poſt præfixionem tormini habeatur pro abſoluto.*
Declara tamen vt ibi latè.

12 *Officialis de exceſſibus non concernentibus officium poterit puniri per iudicem ſuæ patriæ.*

13 *Officialis de barattaria poterit puniri infra decem menſes à die abſolutionis ſi noua ſuperuenant indicia.*

14 *Officialis in ſex caſibus poteſt remoueri ab officio non expectato ſindicatu.*

15 *Officiali quando pendente accuſatione poteſt interdici adminiſtratio.*

16 *Sindicatores de conſuetudine cognoſcunt de exceſſibus commiſſis etiam non concernentibus officium.*

OFficialis pro geſtis in eius officio de iure communi habet ſuos ſindicatores, & iudices, qui
1 ſunt Principes qui ei conceſſerunt officium Præfectus
prætorio, vel Epiſcopi *l. 1. C. vt omn. tam ciuil. quàm milit. auth. vt iud. ſine quoque ſuffragat §. nuptias*, & alij adducti per Scacc. *de appellat. q. 12 n. 300.* Iul Clar. *§ fin. q. 36. n. 15.* Par. de Put. *in tract. de ſind in verbo iudices ad ſindicandum, qui ſint c. 21. n. 1.* vbi ſubdit quòd iuriſdictio Epiſcopi non eſt in vſu: & quod non reperiatur hodie præfectus prætorio, & ideo intelligi
2 debeat de quolibet † Præſide prouinciæ, provt etiam teſtatur Iul. Clar. *in d q. 35. n. 11.* quòd in Italia hodie non detur præfectus prætorio, ſed eius loco ſucceſſerunt Cardinales S. R. E. Præpoſ. *in cap. quamquam p. 92. c. 7.* Franc. Marc. *deciſ. 245. p. 2.* Scapp *de iure non ſcripto lib. 1. c. 10.* Et quòd iuriſdictio Epiſcopi receſſerit ab Aula in Regno autem prouiſum fuit per conſtitut. Vbi aliter non fuit prouiſum per ſtatuta locorum officialis coram ſucceſſore loci ſindicetur, vt teſtatur Par de Put. *in d. c. 1. n. 1.* & in officiales dicuntur habere merum, & mixtum imperium, Put. *de ſindic. in verbo iudices, ad ſind. cap 1. n. 1.* Caualcan. *de Brach. reg. part. 5. n. 93.* & Roudinel *de ſind. n. 184.*

3 Hodie autem quidquid ſit de iure communi, quælibet Ciuitas, vel Prouincia in hoc ſua habet ſtatuta conſuetudines à quibus nullo modo eſt recedendum, Iul. Clar. *d. q. 35. n. 15.* Par. de Put *in d c. 1. n. 2.* & in Patria mea Gubernator ſindicatur ab Epiſcopo, Gubernatore, ſucceſſore, & ab vno Nobili deputato à Ciuitate, Scacc. *d q 15. n. 300.* vbi dicit, quòd vbi non eſt prouiſum ſucceſſor in officio eſt ſindicator, vel Præſea Prouinciæ.

4 Sed ſindicatores non cognoſcunt de exceſſibus commiſſis finito officio, ſed de eis cognoſcit poteſtas loci niſi deliquerit coram Sindicatoribus in exercitio ſindicatus. Par. de Put. *in d c. 1. n. 8.*

5 Nec ſindicatores cognoſcunt de geſtis extra officium, & non contemplatione officij commiſſis, ſed de illis tantùm, quæ concernunt officium, vel contemplatione officij geſta ſunt, vt ſi cognoſcet mulierem citatam inquiſitam vel carceratam, vt per Pariſ. de Put *in d. c. 1. n. 8.* poſt Bald. *in l. fin. C. vbi ratione*, Card. Tuſchi *in litt. S, concl. 273. n. 2.*

Minúſque poſſunt cognoſcere ſindicatores de ex- 6
ceſſibus commiſſis in officio per Clericos, vel per Equites Hieroſolymitanos dum inſeruiebant in aliquo officio Principib. laicis, vel ſæcularibus, vt latè tuetur Petr. Cabal. *in qq crim. caſu 64. per tot.* & ibi reſpondet contrariis, idem tenet Vincen. de Franc. *deciſ. 479. n. 4. part. 3.* & ob id dicit, non eſſe iſtos Clericos admittendos per Principes ſæculares ad officia publica, in quibus ſi delinquant, non poſſint puniri per iudices ſæculares. cum vigore priuilegiorum dictæ Religionis ſancti Ioannis Equites Hieroſolimitani ſint emittendi ad eorum magnum Magiſtrum, vel ad Auditorem Cameræ, vt conſtat de eorum priuilegiis per Bullas ſummorum Pontificum incertas in fine ſtatutorum eiuſdem Religionis.

Imò plus firmat Pet. Cabal. *in d. caſ. 64. n. 7. & ſeqq.* 7
poſt alios quos allegat, vt nec etiam valeret conſuetudo in contrarium etiam ſi eſſet præſcripta tanto tempore de cuius initio memoria non extaret, tanquam irrationabilis, vt late, ac optimè oſtendit Decian. *in tr. crim. lib. 4. c. 9 n. 14. verſic. extenditur concluſio.* & etiamſi Papa eſſet conſcius de tali conſuetudine, idem Decian. *d. c. 9. n 16 verſ. extenditur quoque* Petr. Caball. *d. caſu 64 n. 7* vbi alios allegat.

Ac etiam hodie de generali conſuetudine non ſin- 8
dicatur officialis niſi de furtis, Barattaria, & illicitis extorſionibus, Iul. Clar. *q 73. n. 3. in fin.* vbi concordantes cumulauit, Amod Iuſtinus conciuis meus *in tr. de ſind. num. 137. in fin* qui in magiſtratibus optime exercendis omnes alios ſuperauit, vt teſtatur poſt Brun. Boſſ *in tit. de capt. n. 13.* Granut. *Theor. 11 n 8.* Ioſeph. Lud. *deciſ. Lucen. 1. n. 50 & ſeqq* Bajard. *ad Iul. Clar. in q. 73. n. 33. verſ. adde, & n 37. & ſeq* vbi alios adducit Bertazz. *conſil. 71 per totum. vol. 1.* Fab. Turret. *conſil. 4 n. 3.* Farin. *conſ. 64. n 10.* & extorſio dicitur quando iudex petit ſibi dari, quod non eſt debitum, vel quod eſt vltra debitum, vel ante tempus petitur, vel ſi minimum petatur, quod ſibi non debeatur, etiamſi ſponte ſibi offeratur, Caualc *de Brach. reg. p. 5. n. 31.* Nec poteſt vexare ſubditos equis, & expenſis, occaſione Caluacatæ Put. *de ſind. in verb. iudices c. 1. & 7. n. 1. & ſeq.* Rond. *de ſind. n. 59. & ſeq.* Guid Pap *ſing. 53. & dec. 147.* & officialis condemnatus in ſindicatu non appellat, ſed tantùm recurrit ad ſuperiorem per viam ſupplicationis Viu. *commun. opin. lib. 1. opin. 181.*

Quod procedit vt poſſint ſindicari de dolo, & 9
Barattaria, & illicitis extorſionibus, etiam ſi officialis haberet officium cum priuilegio, quòd non teneatur ſtare ſindicatui, quia reſtringitur ad culpas, & negligentias, & non ad Barattariam, furta, & illicitas extorſiones, Morſ. *ſingul. 505.* & poſt Afflict. Bajard. *in d. q. 73. n. 73* & Præſides ac viri clariſſimi etiamſi ſint Comites; Duces, vel Aulæ Imperialis officiales, Præfecti Militares exercitus, Imperiales Officiales, aut eiuſdem Conſiliarij, omnes ſindicatui ſtare, & de geſtis rationem reddere debeant, *l. vn. C. vt omn. iud.* & ita obſeruatum fuiſſe teſtatur Put. *de ſind.* in loco relato per Caualc. *de Brach. reg. 5. n. 16.* vbi ſubdit, quòd nec etiam valeret pactum, quod contra bonos mores officiales non teneantur ſtare ſindicatui per Affl. *ſuper conſtit. volumus, n 4. & minoribus, n. 6.* licet conſuetudo extet in contrarium, vt aliqui ſuppremi iudices non exiſtant ſindicatui, vt ſint in ſtatu Eccleſiaſtico omnes Præſides prouinciarum, & omnes officiales in Curia licet aliter in Vrbe
per ſtatutum prouiſum fuit. 10

Si verò ſindicatores in tempore non abſoluerent, neque condemnarent officialem, habetur pro abſoluto,

F 4

to, nec poterit vlterius moleſtari, Par. de Puteo, *in tract. de ſindic. in verbo officialis, n.3.* vbi dicit, quod licèt dubium ſit an abſolutoria lata in criminibus, quia non fuit probatam, pariat exceptionem rei iudicatæ ſi de eodem crimine quis accuſetur, tamen in cauſa ſindicatus ſpeciale ſit, quòd non poſſit vlteriùs moleſtari, quem ſequitur Rimin. Iun. *conſ.495. n.13. vol. 5.* & late Catald. *in tr. de ſindic. in q 290. n.184.* vbi per pluta fundamenta, quòd poſt præfixum tempus ad ſindicandum non poſſit officialis moleſtari neque conueniri in loco originis vel domicilij affirmat Caualcan. *de Brach. reg. part.5. n.138. & ſub n.10.* dicit quòd iſte terminus dicitur peremptorius, & quòd nullo modo prorogari poſſit, Boſſ. *tit. de offic. corrupt. pecun.* Rondinell. *de ſind. n.32.*

Nec in practica receptum eſt, quod ex capite ignorantiæ banni vel abſentiæ elapſo termino quærelantes audiantur, vt per Caualc. *d. p.5. n.11.* vbi reddit bonas rationes quidquid aliter ſenſit Put. in loco per eum allegato, ſed erit bona cautela pro officiali, vt inſtet ante lapſum terminum, pro expeditione, quia tunc eo minus lapſo termino, quærelantes poſſunt audiri, latè Caualc. *d. p.5. n.251.* vbi ſubdit, quòd ſi non ſteterit per iudicem, nunquam debeant audiri, & ibi teſtatur de communi, & in omnem caſum non debeant audiri niſi refectis expenſis.

Et ſi fuerit iudex quærelatus penes ſuperiorem, qui nihil contra eum ſtatuit poſt auditam partem, cenſetur à quærela liberatus, Caualc. *de Brach. reg. p.5. ſub n.48. verſ. at eam*, quod eſt valde notandum, quia ſæpè contingit hoc facto.

11 Quod magis procedit, quando ſtatutum poſt præfixionem termini ad quærelandum diſponat, quòd officialis habetur pro abſoluto, quia tunc tranſit ſine difficultate, vt non poſſit vlterius moleſtari elapſo dicto tempore etiam verba ſint directa ad ſindicatores, vt ipſi teneantur infra decem dies expedire cauſam, vt declarat Rim. iun. *conſ.495. n.29. vol.2.* vbi ſubdit, quòd quando vlterius ſtatutum non procederet, ſed ſolùm dictaret, vt ſindicatores teneantur infra decem dies expedire cauſam, tunc etiam elapſo termino poterunt ſententiare, & cauſam determinare, Bart. & cæteri Doct. *in l. properandum in fin. princ. C. de iudic. & in l. vn. C. vt omnes iud.* Decian. *in conſil.550. n.5.* vbi alios citat Pariſ. *conſil.68. col.2. vol.1.* Rim iun. *d. conſil.495. n.2.* vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi, *& num. 29. & ſeqq. vol.7.* vbi firmat, quòd in primo caſu ſuccedit, quod dicit Pariſ. de Puteo *in tract. de ſindic. §. officialis, num.20.* vt ſemel abſolutus in ſindicatu ampliùs moleſtari non poſſit, & obſtet exceptio rei iudicatæ.

Item ſi verba fuerunt etiam directa ad ſindicatores, tamen ſi ſtatutum imponat pœnam ipſis ſindicatoribus, ſi infra decem dies non expediant cauſam, & tunc ſententia lata poſt d. terminum teneat, ſecus ſi ſimpliciter diſponat nulla adiecta pœna dd. ſindicatoribus, quia tunc ſententia erit nulla. quia in primo caſu non cenſeatur voluiſſe annullare ſententiam puniendo ſindicatores, in ſecundo verò ſine pœna, cenſetur direxiſſe nullitatem in ſententiam, ita diſtinguendo tradit Paul. de Caſtr. *in conſ.326. col.3. in antiquis*, quam Caſtrenſis diſtinctionem ſequuntur Soc. Sen. *conſ. 66. n.28. verſ. & hac opinio. vol.1.* Grat. *conſ.10. n.33. vol.1.* Soc. iun. *conſil. 39. num. 78. volum. 2.* Cephal. *conſ. 306. num.8.* Decian. *reſponſ. 28. num. 8. vol.1.* Riminald. iun. *dict. conſ.495. num 37. & ſeqq. volum.6.* Card. Tuſch. *tom.4. concluſ.206. num. . & ſeqq.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi Marant *p.5. in verbo inſtantia, n.50.*

Ac etiam ſi ſtatutum perſonaliter loquatur iudici, ſi tamen aliter præfigat principium inſtantiæ, quam fiat de iure communi vtique tempus dicitur præfixum inſtantiæ non autem iudici vt ſi diſponat, quòd iudex infra duos menſes à die citationis cauſam determinet, vtique tempus dicitur præfixum inſtantiæ, ex quo noua inſtantia inducitur à ſtatuto, cum de iure communi incipiat à die litis conteſtatæ, Alex. *conſ.42. n.2. verſ. ſequitur*, vbi Add. *in verb. conteſtata, lib.3.* Card. Tuſch. *tom.4 concl.204. n.6.* ſiue in cauſa ciuili, ſiue in cauſa criminali, ideo inſtantia perempta, ſindicatores non poſſunt ampliùs pronuntiare, vt declarat Salic. *l. properandum in princ. C. de iudic.* quem ſequitur Rim. iun *in d. conſ.496. n.34. vol.1.* vbi ſubdit *ſub n.39. & ſeqq.* quod quærelatus illo caſu debeat petere à principe prorogationem termini iam elapſi, & quòd Princeps ſpiritum vitæ poſſet inſufflare per doctor. per eum ibi adductos, & in verba dirigatur, inſtantiæ elapſo tempore ſententia ſi feratur ſit nulla, ſecus ſi dirigatur ad iudicem, Alex *conſ.75. n.10. verſ.2. reſpondeo lib.6* Boër. *deciſ.18. n.21.* Card Tuſch. *tom.4. concl.206. n.2. & ſeqq.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi, cum ſindicatores non poſſint nec augere nec minuere inſtantiam, Scacc. *de appell. q.15. num.299.* vbi alios allegat.

Bene verum eſt, quòd officialis de exceſſibus non concernentibus officium vt de homicidio, & ſimilibus poterit inquietari, & moleſtari in patria ſua, & in loco originis etiam elapſo termino, vt latè declarat Pariſ de Put. *de ſind in verb. iudices ad ſindicandum qui ſint c.2 n.13. & 14.* & de pluribus exceſſibus officialium ſcribit latè Capoblanc *de auct. Baron. pragmat.4. per totam*, & quæ ſint eis interdicta, & à quibus ſe abſtinere debeant. 12

Et in Barattaria, etiamſi fuerit datum iuramentum officialis purgationis, ſi ſuperueniant indicia, & probationes infra decem menſes poterit puniri licèt per ſindicatores fuerit abſolutus, & non obſtat exceptio rei iudicatæ in iſto caſu per Par. de Put. *in d. c.2 n.14 in fin.* & latius *in verb. officialis, finito officio, . .* Sed ſciat Aduocatus officialis, vt omnia acta in ſindicatu debeant ſcribi gratis ab actuariis, Amod conciuis meus *de ſindicat. n.216.* Scipio Ruinus *in practic. Regn. Neapol rubric. de ſindic offic. n.1.* vbi declarat idem eſſe de communibus quæ fiunt ad inſtantiam officialis, & ad inſtantiam querelantium, Caualc. *de Brach. reg. p.5. num.119.* 13

Ac durante officio in omni caſu pro quo imponitur priuatio officij poteſt conueniri, & remoueri, nec eſt expectandus ſindicatus, quia eluſoria eſſet pœna, ſi ſindicatus eſſet expectandus poſt alios, quos allegat Capoblanc. *in tract. de auctoris. Baron. prag. . n.37. & ſeq.* vbi exemplificat in furto, in adulterio, ſtupro in ſubditam, vel carceratam commiſſo, & etiam ſex caſus refert, & enumerat Amod. Iuſtinus conciuis meus *in tr. de ſindic. n.43.* & Primò in crimine Barattariæ, qui teſtatur, quod ita in ciuitate Caſtelli patriâ noſtra obſeruatum fuit contra quendam officialem, ac etiam Florentiæ. 2. Remouetur officialis, & ſindicatur propter longam corporis infirmitatem. 3. Propter nimiam negligentiam. Si videat aliquos rixantes, & ſe non interponat. 5. Propter nimiam ſæuitiam. 6. Si non teneat integram familiam pro qua recepit ſtipendium, & alij dicunt, quod officiales maior nõ poſſit ſindicari, ſecus minor, Cabal. *caſ.76.* alij dicunt, quòd officialis ad tempus non poſſit ſindicari durante officio, ſecus ſi ſit in perpetuum vel ad beneplacitum, vt poſt Dec. *in conſ. 313 circa fin.* tradit Caualc. *de fragm. frag 102.* 14

Sed an pendente accuſatione ſit officiali interdicenda adminiſtratio, Doctor. diſtinguunt aut accuſatur de delicto concernente officium, & tunc ſuſpendatur ab officio, & non concernente officium, & tunc non ſuſpendatur, vt latè poſt alios, quos allegat, declarat Petr. Caball. *in q. crim. caſ.76.* Franc. *deciſ.8 n.2. in princip. p.1.* etiam poſtquam cœpit conſtare per informationes

capius

captas de mala adminiſtratione,&non per ſolam accuſationem, Franc. *n.* 4. & Cab. *n.* 61. vbi ſup. Capoblanc. *de poteſt. Baron. pragm* 5. *n.* 41. & ibi reddunt rationem, ſed Auſt. *ad Cap Tholoſ. q.* 371. *n.* 1. *& ſeqq.* tenet, vt non debeat interdici adminiſtratio niſi delictum ſit atrox, & præbeat ſcandalum, ſed quòd poteſt ei dari coadiutor, & ſi non fuerit querelatus pœnis corporalibus, ſed de pœnis pecuniariis, & ad damna. & intereſſe, & expenſar, poteſt diſcere dimiſſo procuratore, Moſcar. *in pract. crim p.* 1. *mod.* 15. *n.* 9. *& ſeqq.* & multo magis ſi ad aliud officium promoueatur, Moſcatell. vbi ſuprà *n.* 6. Rondinell. *de ſind. n.* 109. *& ſeq* Caualc. *de Brac. reg. p.* 5. *n.* 13. & docet, vt ſoluat pœnam ante condemnationem, ne impediatur ſuſcipere nouum officium, Caball. *caſu* 56. *ſub n.* 79. & proceſſatus quando poſſit promoueri ad aliud officium, Cab. *caſ.* 121.

16 Scias autem quòd de conſuetudine ſindicatores poſſunt cognoſcere etiam de delictis commiſſis per officiales tempore officij etiam non pertinentibus ad officium, vt teſtatur Iul. Clar. *quaſt.* 35. *n.* 1. vbi ſubdit dummodo fuerint commiſſa durante officio, ſecus ſi fuerint ante vel poſt officium commiſſa, quia eorum cognitio ſpectat ad iudices ordinarios, idem priùs voluit ille inſigniis Officialis conciuia meus Amod. de Caſtello *in tract. de ſind. n.* 171 Baiard. *quaſt.* 38. *n.* 86. Sed quia ſuprà diximus, quod poſt aſſumptas informationes ſi inceperit conſtare de crimine commiſſo per officialem poſſit ipſe officialis ſuſpendi ab officio, ſcias, vt procedat ſi talis ſuſpenſio petatur ante dationem termini in cauſa. quia deinde dilatione pendente conquieſcit iudicis officium poſt Franc. *dec.* 8. Capoblanc. *in d. prag.* 5. *n.* 47 bene tradit ſi officialis velit ſcire quinam contra ipſum in teſtem non admittantur, nouiſſimè adeat latè Caualcan. *de Brach. reg. parc.* 5. *num.* 07. *& ſeqq.* & ibi etiam docet quomodo querelantes probare debeant eorum, querelas & Card. Tuſch *in lit S*, *concluſ.* 274.

CAPVT XXIV.

Quando Ciuilis cauſa ſit præiudicialis Criminali.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa ciuilis priùs intentata facit ſilere criminalem, quando eſt ei præiudicialis, & ibi ponuntur exempla.*

2 *Actor, qui nimium ſe arctauit poſt litem conteſtatam in cauſa ciuili, quando poſſit proponere cauſam criminalem.*

3 *Cauſa præiudicialis vna, ſiue fuerit ciuilis, ſiue criminalis, ſiue ambæ ciuiles, ſiue criminales facit ſilere alteram.*

4 *Contrarium ſeruatur de conſuetudine quia cauſa ciuilis priùs intentata non impedit criminalem intentari.*

5 *Cauſa vna quomodo dicatur præiudicialis alteri. ibi ponuntur exempla.*

6 *Tertius non impeditur intentare cauſam criminalem, poſtquam fuit intentata cauſa ciuilis.*

7 *Iudex poterit procedere in cauſa criminali ex officio licet priùs fuerit cauſa ciuiliter intentata. & pars poterit etiam deinde fiſco adhærere.*

8 *Falſitas ſuperueniens in cauſa ciuili poteſt intentari criminaliter.*

9 *Vnum iudicium ciuile, vel criminale eo finito non prohibetur aliud intentari, ſi tendat ad diuerſum finem.*

NEc Defenſor prætermittere debet, quo modò iudex criminalis procedere non poſſit in cauſa criminali, cùm fuerit etiam eadem cauſa ciuiliter intentata, quoniam quamvis cauſa criminalis ſit maior ciuili, nihilominus ſi ciuilis intentata eſſet præiudicialis, non erit criminaliter agendum, text. *in l.* 1. *C. de appell.* gloſ. *in l. fi. verb. ſæpè, C de ord iud* vbi Bellaper. *p.* 6. *pè fin verſ. ſed nunquid*, ponit exemplum, quando tu accuſas me de adulterio, & ego dico te ſeruum meum; & ſic quod non poteſt me accuſare, quo caſu cauſa ciuilis dicitur præiudicare criminali. vbi latè Salic. *n.* 1. qui ibi declarat materiam, & reſpondet contrariis Crauet. *conſ.* 280. *num.* 1 *& ſeq.* Natt. *conſ.* 38. *n.* 3. *lib.* 1. vbi alios allegat, & ibi alia exempla adducit Afflict. *in conſt. regn. incip. ſi ciuiliter, n.* 1. *verſ. ſed ſi cauſas ciuilis, rub.* 20. *p.* 2 Odofred. *in l.* 1. *n.* 10. *in fin. C. quand. ciuil. act.* Fulg *in l. interdum n.* 1. *C. de publ. iudic.* Farin. *q.* 100. *n.* 61. vbi etiam concordantes allegat, & teſtatur hanc opinionem ſequutam fuiſſe Rota Romana *in vna Romana hæreditatis de Stocchiis die lunæ* 9. *Martii* 1598. *coram Gioſio*, & ego etiam obtinui tempore Guberni Cardinalis Tabernæ, remitti ad Cameram Apoſtolicam, quandam cauſam prætenſæ fraudis priùs in dicta Camera intentatam ciuiliter, quamvis coram dicto Gubernatore, deinde fuerit intentata criminaliter & inquiſitus paſſus fuerit examinari à iudice criminali, ac habuerit ſuas defenſiones & dederit articulos & teſtes pro defenſione induxerit, & etiam examinauerit & in iſto ſtatu cauſæ patrocinium deueniſſet ad me, & cùm audiuerim, & viderim quod dictæ prætenſiones fuerint priùs ciuiliter intentatæ in dicta Camera Apoſtolica, obtinui eandem cauſam criminalem ſilere, & remitti ad iudicem ciuilem, Hier. Giach. *in add. ad Iul. Clar.* §. *fin. quaſt.* 1. *in princ. in lit. A, verſ. & è contra*, latiſſimè addentes ad Farinac. *in conſ.* 21. *in lit. B, ſub verſ. ſecus autem* qui referunt alios Doct. eandem opinionem tenentes, ac eandem deciſionem Romanam de Stocchis: & etiam teſtatur, quòd hic in curia in omnibus Tribunalibus, & in ſignatura iuſtitiæ ita paſſim obſeruatur: idem teſtatur Farinac. *d. quaſt.* 100. *num.* 77. 1

Quæ concluſio eſt magis vera, quando actor in cauſa ciuili nimium ſe arctauit ad proponendum querelam criminalem, & ſed paſſus fuit in cauſa ciuili litem teſtari, vt tunc non ſuperſedeatur in ipſa ciuili cauſa, propter cauſam criminalem deinde intentatam Capic. *deciſ.* 25. *num* 5. Afflict. *deciſ.* 2 9 *n.* 2. eſt originalis doctrina Bart. *in l. is reis n.* 16. *ff. de publ. ind.* Marc. Anton. Macerat. *var. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 1. *n.* 1. vide latè Farinac. *q.* 100. *n.* 102 *& ſeq.* vbi allegat concordantes, & etiam contrarios, & tandem ponit conciliationem ad iſtas opiniones contrarias, quæ eſt, quòd ſi nulla negligentia poſſit prætendi etiam contra volentem querelare, & falſitas proponenda ſit notoria ex perſpicuis indiciis, & præſumptionibus ſit audiendus, non obſtante, quòd fuerit lis in cauſa ciuili conteſtata. 2

Sed etiam eſt vera quãdo ciuilis, & criminalis cauſa ſe non compatiuntur ad inuicem, ſed vna confundit aliam, & vna eſt præiudicialis alteri, quia regula generalia eſt, vt cauſa præiudicialis faciat ſuperſedere aliam ſiue vna ſit ciuilis, & altera criminalis, vel è contra ſiue vna ſit ciuilis, & altera criminalis, vel è contra ſiue ambæ ciuiles, ſiue etiam ambæ criminales ſint, Natt. *conſ.* 138. *num.* 4. Peregr. *deciſ.* 296. *de re iud. lib.* 2. vbi quod ſufficit poſſibile præiudicare, Hier. Giaccar. *ad Iul. Clar. in q.* 1. *in lit. A*, Lancell. *de attent p.* 2. *c.* 2. *limita.* 23. *n.* 21. *& ſeq.* Farin. *quaſt.* 100. *n.* 61. vbi alios concordantes allegat, & teſtatur de communi, latiſſimè Add. ad Farinac. *conſ.* 21. *in lit. C*, vbi etiam alios concodantes cumulauit, Petr. Surd. *conſ.* 139. *num.* 1. *volum.* 2. vbi inquit, hoc eſſe in ſpecie introductum, ne ſequantur ſententiæ plures adinuicem contrariæ, & ſi iſto caſu procederetur ad ſententiam, erit ipſa ſententia 3

Digitized by Google

tentia nulla, vt poſt Crauett. *in conſil.* 270. firmat Baiard. *ad Iul. Clar. quaeſt.* 2. *num.* 15. *in fin.* & late ſcripſit ad iſta. quaeſt. Farin. *in d. quaeſt.* 100. *per totum, num.* 60. cum pluribus ſeqq.

4 Licet aliqui de conſuetudine dicant quod malè ſeruetur, quia etiam ſi ſit intentata prius cauſa ciuilis, poſſit per eundem intentari criminalis, conſulto tamen Principe, vt teſtatur Bertrandet. *in tract. crim. reg.* 125. *n.* 4. cum ſemper iudex procedere poſſit ex officio, Coſta *de ſubſid. remed. remed.* 120. *n.* 31.

5 Cauſa alteri praeiudicialis pluribus modis contingere poteſt, quos recenſet Crauet. *conſil.* 74. *num.* 5. *tomo* 2. *crimin diuerſ.* Farinac. *dict. quaeſt.* 100 *numer.* 79 *in conſil.* 21. *in lit. D. & ſeqq.* & latiſſimè Add. ad Farin. & inter alios ponunt, quando ſententia in vna lata rei iudicatae exceptionem parit in alia, vel quando reſpicit perſonarum legitimationem, & in ea obijcitur aliquid quod agentem de actione repellat, vt in exemplis relatis per Natt. *in conſ.* 138. *n. iunct. n.* 17. *d.* . Crauett. *conſ.* 74. *n.* 5. vbi ponit exemplum quando contra agentem opponitur de excommunicatione, item quando per eam is, contra quem intentatur, priuatur omni iure ſuo, Anch. *conſ.* 62 *n.* 1. vbi ponit aliud exemplum, vt etiam referunt Doct. allegati per Farinac. *in d. q.* 100. *n.* 80. & Add. ad Farin. *in d. conſ.* 21. *in lit. D.*

6 Tertius autem non impeditur ſi vellet cauſam criminalem intentare poſt intentatam ciuilem, Cyn. *in l.* 1. *n.* 17. *verſ. ſed. alios, C. de his, qui accuſ. non poſſ.* Albet *in l. iudicare, n.* 4. *verſ. ſi autem extraneus. Cod. ſi ex falſ. inſtrumen.* Ang. *de malefic in verb. inchoata, num* 19 *in fin.* Anguiſ. *conſil.* 6. *num.* 9 *lib.* 1. Farinac, *d. q* 100. *num.* 114. Baiard. *quaeſt.* 2 *num.* 14. Add. ad Farinac. *in conſ.* 11 *in litera B, verſ. & eſt ratio.*

7 Nec minus impediretur, iudex vel Fiſcus ſi vellent procedere ex officio in cauſa criminali etiam poſt intentatam ciuilem cauſam, vt legitur inter concilia Farin. *conſil* 21. *per totum*, vbi addit. latiſſimè, & ibi Add. *in litera B. in fin.* poſt Lancell. & Rot. Roman. firmat quod poſt intentatum iudicium criminale non prohibetur partim deinde Fiſco adhaerere.

8 Minuſque impediretur criminaliter agi ſi poſt ciuilem cauſam, ſuperuenit falſitas, uel in productione teſtium vel falſorum teſtium contra eundem accuſatorem, vel actorem, Cyn *in l* 1. *num.* 10. *Cod. de his, qui accuſ. non poſſ* Albet. *in l. iudicari num.* 4. *C. ſi ex falſ. inſtrum.* Affl. *deciſ.* 104. *num.* 1. *& deciſ.* 229. *n.* 3. Capic. *dec.* 25. & alij relati per Farinac *in d. q.* 100. *n.* 94. vbi alia dicit de iſta materia *in tota d q.* 100. & latiſſimè Add. ad Farinac. *in d. conſ* 21. Nec in crimine furti, nec in aliis caſibus expreſſis *in l. pleriſque, C. quando ciuil. act. crim. praeiud.* prohibetur agi criminaliter poſt intentatum iudicium ciuile.

9 Sed ſi vnum iudicium ciuile, vel criminale prius Intentatum tendat ad diuerſum finem, non prohibetur vno finito aliud intentari, Iul. Clar. *§ fi. q.* 2. *n.* 7. vbi dicit, quod ita debet intelligi tex. *in l.* 1 *C. quand. ciuil. act. praeiud. crimin.* & ibi teſtatur de communi, & quod iſta declaratio eſt notanda, quia à Doctoribus malè intelligitur Pariſ. *conſ.* 150. *n.* 23. *& ſeq. vol.* 4.

CAPVT XXV.

Forus quibus modis contrahatur propter delictum, ad effectum puniendi. Et primò ratione loci commiſſi delicti.

SVMMARIVM.

1 *Forus contrahitur ratione loci commiſſi delicti.*

2 *Forus loci delicti praefertur aliis foris, originis, vel domicilij.*

3 *Forus loci delicti non tollitur per dignitatem delinquentis.*

4 *Archiepiſcopus, Patriarcha, & delegati à Papa poſſunt puniri per ordinarium loci delicti.*

5 *Iudex loci delicti poteſt procedere contra delinquentem etiam per inquiſitionem.*

6 *Delictum commiſſum in vno loco, & conſummatum in alio loco poteſt in vtroque puniri, & ibi dantur exempla.*

7 *Mandans fieri delictum in vno loco, quando poſſit puniri in loco conſummati delicti.*
Diſtingue, vt ibi.

8 *Ratificans delictum in vno loco an poſſit puniri pro delicto commiſſo in alio.*

9 *Exonerans ſclopum in vno loco, & occidens in alio quomodo puniri debeat.*
Declara, vt ibi.

10 *Domini duo in eodem loco, ambo procedunt contra delinquentem.*

11 *Falſum deponens coram examinatore per literas alterius iudicis, vt poſſit per dictum examinatorem puniri.*

12 *Delictum commiſſum in loco mari adiacenti poteſt puniri per iudicem illius loci.*

13 *Priuilegiatus amittit priuilegium, & poteſt puniri per iudicem loci delicti.*
Declara tamen vt ibi.

14 *Punitus à iudice loci delicti non poteſt ab aliis iudicibus puniri.*

15 *Item ſi compoſuit in loco delicti, non poteſt aliunde moleſtari.*

16 *Forenſis in foro poenitentiali ratione loci delicti non ſortitur forum, ſed debet abſolui a loco originis.*

17 *Collega vnus non poteſt punire alterum collegam delinquentem.*

18 *Forenſis non punitur per delegatum, ſed per ordinarium loci.*

19 *Delinquens in loco delicti punitur, ſi ibi reperiatur.*

20 *Delinquens in Eccleſia punitur per iudicem ſecularem.*

21 *Iudex aliorum territoriorum non poteſt extrahere delinquentem ex territorio in quo deliquit, & ad aliud conducere.*

22 *Magiſtratus expulſus à ſuo territorio, poteſt expulſores punire extra territorium.*

23 *Cautionem frangens debet puniri per iudicem coram quo fuit data dicta cautio.*

24 *Delictum in omittendo punitur per iudicem, in cuius loco committitur talis omiſſio.*

ADuocatus, vt facilius poſſit defendere Clientem ſuum, debet proponere ante oculos iudicis forum inquiſiti; ideo quantum ſpectat ad criminalitatem, videamus quibus modis contrahatur forus ad effectum puniendi, & Caualc. *de Brach. reg. p.* 4 ponit multos caſus vſque ad decem & nouem.

Primo autem modo contrahitur forus, ratione delicti commiſſi, vt efficiatur delinquens de illo foro, quamuis non ſit alias ei ſuppoſitus, Oldrad. *conſ.* 114. *verſ praeterea ad illum obiectum*, Marſ. *ſing.* 4. 4. Ant. Gomez. *tit. de delict. c.* 1. *n.* 87. Iul Clar. *quaeſt.* 39. *num.* 1. vbi de commun. Farinac. *q.* 7. *n.* 1. Rimin. Iun. *conſ.* 197. *n.* 32. *& ſeqq. vol.* 4. Petr. Caball *in qq. crim. caſ* 129. *n.* 1. Card. Tuſch. *tom.* 3. *concl.* 440. *n.* 1. Vinc de Franch. *deciſ.* 47. *num.* 1. *p.* 1. dicit forum contrahi & delictum puniri per quatuor iudices originis, domicilij, delicti, & loci, in quo quis plenum conuerſatur, & in clerico vbi habet beneficium. 1

Eſt iſte locus delicti, aliis originis, vel domicilij prae- 2
ferri

ferri debet, Iul. Clar. *d. q. 38. n. 1. verſ. iudex loci*, Farin. *d. q. 7. n. 1. verſ. ex delictu*, vbi concordantes allegat, Ant. Gomez. *cn. 1. n. 87.* Card. Tuſch. *d. concl. 440. n. 1.* Vinc. de Franch. *d. deciſ. 37. ſub n. 1.* Theſaur. *deciſ. 90. colum. 2.* Idem Franc. *deciſ. 505. n. 1.* Decian. *in tractat. crim. lib. 4. tom. 2. c. 16. n. 9. verſ. ſed notandum, & c. 17. n. 1.* vbi etiam firmant cauſam per alios iudices eſſe remittendam ad iudicem loci commiſſi delicti, de quo latè dixi ſuprà *in c. 17.*

3 Primò amplia, vt ſit vera concluſio etiam in perſona clariſſima, & alia quacunque dignitate inſigni, text. *in l. 1. C. vbi Senat. vel clar.* vbi quod textus omnes honores excludit, Decia. *d. c. 17. n. 4.* Ac etiam Patriarchæ, Archiepiſcopi, delegati à Papa poſſunt puniri per Epi-
4 ſcopum, † & per ordinarium ſi delinquant in eius diœceſi, dummodò ordinarius non fuit eorum ſuffraganeus, Iul. Clar. *q. 37. n. 2. & q. 84.* Dec. *in d. c. 17. n. 22. & ſeqq.* Et ego latè dixi *c. 14.*

5 Secundò amplia, vt iudex loci delicti poſſit procedere contra delinquentem, non ſolùm per accuſationem, *l. fin. ff. de accuſ.* ſed etiam per inquiſitionem, vt prouincia malis hominibus expurgetur, *l. congruit ff. de off. præſid.* Decian. *d. cap. 17. num. 2.* vbi *ſub num. 3.* ſubdit, vt procedat etiam contra ſeruos, quos punire poſſit per *l. fin. ff. de noxal.* Imò etiam poterit milites punire, ſi delictum ſit commune, & enorme, & militiam concernat, *l. fin. de excuſ. l. 1. Cod. vbi Senat.* Decian. *dicto cap. 17. num. 5.*

Tertiò amplia, vt procedat ſi actus cœptus in vno
6 territorio fuiſſet conſummatus in alio, quia ſi delictum erit diuiſibile, poterit in vtroque loco puniri latè Decian. *in d. tom. 1. lib. 4. c. 17. num. 6.* vbi ponit plura exempla, & præcipuè ſi quis cepit aliquem in vno territorio, & coniecit in priuatum carcerem, & in alio expoliauit, nam de captura iudicabitur à Iudice loci in quo cepit illum, & de ſpolio à Iudice loci in quo expoliauit, Bar. *in cap. 1. §. iniuria n. 11. verſ. quæſiuit, de pace iuram. firman.*

Item in mandato, quando mandatum per ſe non ſequuto effectu eſt punibile, vel quando non tractatur de
7 puniendo mandantem pœna, qua puniendus eſſet mandatarius, qui exequutus eſt, ſed alia extraordinaria, Bar. *in l. non ſolum, §. ſi mandato neque, ff. de iniur.* Bart. *in l. fi. num. 17. Cod. ſi à non compet. iud.* Marſil. *in l. fin. n. 209. ff. de iuriſdictione omn. iudic.* Ang. *de maleſic. in verbo Sempronium mandatorem, n. 18.* Decia. *d. c. 17. n. 7.* vide latè Caualc. *fragm. 108. per totum.*

Bene verum eſt, ſi mandans reperiatur in loco exequuti, & conſummati mandati, & delicti, poterit etiam ibi puniri, Marſ. *ſing. 404. in fin.* ſed ſi non fuerit ibi inuentus, ſed in loco mandati carceratus non poterit peti à iudice loci conſummati delicti, & vbi mandatarius eſt carceratus remitti. Iul. Clar. *in q. 38. numer. 5 in fin* vbi refert, quod Bald. teſtatur ita in contingentia facti fuiſſe reſolutum ſed, quod Mediolani in practica, non obſeruatur, ſi vterque iudex eſſet ſubditus illi Ducatui.

Si verò mandatum per ſe non eſſet punibile, tunc deberet puniri in loco conſummati delicti, & in loco dati mandati, quia non punitur ex mandato, ſed ex delicto propter mandatum, Iul. Clar. *q. 39. n. 6. & q. 89. n. 3.* Decia. qui alios allegat *in d. c. 17. n. 7.* Card. Tuſch. *tom. 4. concl. 440. n. 10. & ſeq.*

Idemque erit, ſi quis rapuerit puellam in vno territorio, & violenter in alio cognouit, vt in vtroque territorio puniri poſſit, Marſ. *in l. fin. n. 22. ff. de iuriſd. omn. iud.* Si autem quis in vno loco iurauit, in alio falſum depoſuit, qui locus attendatur, vide Ang. *de maleſ. in verb. falſarius, n. 29.* Dec. *in d. c. 17. n. ſeq.*

Idem quoque dici poteſt in ratificante in vno terri-
torio delictum commiſſum in alio, vt ſi ratificatio ſit
8 punibilis, puniatur in loco ratificationis, ſi verò, confundatur cum delicto, attendatur locus delicti, Anchar. *in c. poſtulaſti, n. 36. in fi.* Marian Soc. *ſub n. 5.* Card. *in clem. 1. ſub n. 20.* vt lite pendente. Decian. *in d. c. 17. n. 13.* idem dicit eſſe ſi quis portaret arma in vno territorio, & in alio cum ipſis armis vim publicam faceret, vt poſſet puniri per vtrumque Iudicem, & de armis, & de vi, quia non confunduntur, Gram. *conſ. 43. n. 2. & conſ. 55. n. 3.* Adhibita tamen illa diſtinctione in mandato, *ſi delictum fuerit commiſſum nomine mandantis*, aliàs ratificatio non ſit punibilis, cùm non poſſit ratificari à me, quod nominè meo factum non eſt, Decian. *d. c. 17. n. 12. circa medium*, Natt. *conſ. 493. n. 12. vol. 3.* Iul. Clar. *q. 87. ſub n. 5.* Rim Iun. *conſ. 299. n. 50. & ſeqq. & conſ. 310. n. 34 vol. 3.* Decian. *reſp. 88. n. 10. vol. 3.* Hond. *conſ. 87. n. 157. & conſ. 96. n. 58. vol. 2.* vbi de commiti.

Idem poteſt dici, ſi quis exiſtens in vno territorio ſa-
gitta, archibuſio, aut ſclopo, occidit aliquem exiſtentem 9
in alio territorio, vt delinquens poſſit puniri in vtroque territorio, Iul. Clar. *q. 38. num. 8.* Rol. *conſ. 12. n. 5. lib. 1.* Decian. autem *in d. cap. 17. n. 9.* dicit eſſe attendendum ſtatutum, vti ſi puniat quemcunque ſagitantem, exonerantem, percutientem, vel iniuriantem, vt non puniatur etiam per iudicem loci ex quo ſclopum exonerauit, vel ſagittam, ac verba iniurioſa emiſit, ſecus ſi diſponeret, qui ſagittauerit, exonerauerit, percuſſerit vel iniuriauerit, puniatur etiam in loco ex quo, ſclopum, ſagittam, vel iniuriam emiſit, & circumſcripto dicto ſtatuto de Iure communi confunduntur mandatum, tractatus, carcercetatio, expoliatio, ſagitatio, percuſſio, & prolatio iniuriæ, cùm delicta à fine, & à conſummatione denominentur, vt firmat Decian. *in d. cap. 17 numer. 10. in fin.*

Quartò amplia, vt procedat etiamſi eſſent duo Domi-
ni pares in iuriſdictione, quia vterque procedit, Dec. *c. 17.* 10
n. 34. tom 5. lib. 4.

Quintò amplia, vt procedat, quando teſtes per literas
alterius iudicis coram alio iudice falſum depoſuit, quia 11
puniuntur à iudice, qui eum examinauit, licet non eſſet iudex cauſæ, Bal. *in l. nullum n. 6. C. de teſtib.* Marian. Socc. *in c. poſtulaſti in q. 19. de for. comp.* Marſ. *in l. fi. n. 145. de iuriſd. omn. iud.* Decian. *in d. c. 17. n. 28.*

Sextò amplia, vt idem procedat ſi fuerit commiſſum
delictum in mari adiacenti territorio ſuo, vt poſſit per 12
iudicem territorij delinquens puniri, Marſ. *in d. l. fin. num. 138.* Decian. *d. cap. 17. num. 29.* vbi concordantes allegat.

Septimò amplia, in priuilegiato, qui delinquendo
amittit priuilegium, vt ibi in loco delicti puniri poſſit, 13
maximè ſi priuilegium non ſit in corpore Iuris inſertum, niſi tamen delinquat in loco exempto. Abb. *in cap fin num. 11.* vbi latè *de for. comp.* Decian. *d. c. 17. n. 30.* Et ideò ſi delinquens, eſſet exemptus à Iuriſdictione iudicis loci delicti, vt Monachus in quocunque loco delinquens debeat coram ſuo Abbatte conueniri, Marian. Socc. *d. c. poſtulaſti q. 17. & q. 26.* Idemque erit ſi impetraſſet priuilegium exemptionis poſt delictum commiſſum dummodo non poſt citationem, Marian. *in d. c. poſtulaſti, in 10. q.* Decian. *in d. c. 17. num. 35.* & ſi exemptus eſſet iudex loci delicti poterit ibi punire delinquentem, prout facit ordinarius, Doct. *in l. fi. ff. de iuriſd. om. iu.* & præcipuè Iaſ. *n. 5.* Mar *n. 6.* Dec. *n. 20.* latè Anc. *in d. c. propoſuiſti num 4.* Mat. *na 8.* Cou. *pr. q. cap. 11. num. 5.* Dec. *in d. cap. 17. num. 31.* & latè Auſt. *ad Cap. Tholoſ. quæſt 424.*

Octauò amplia, in tantum ſi ordinarius loci delicti
puniat delinquentem, vt non poſſit ab aliis iudicibus 14
ampliùs puniri, Bal. *conſ. 28. factum tale* eſt & poſt eum Card. Tuſch. *d. concl. 440. n. 6.* vbi firmat idem eſſe, ſi in loco delicti compoſuit, vt non poſſit in loco originis, vel domicilij amplius moleſtari.

Sed qua pœna ſit puniendus iſte forenſis, an pœna 15
iuris communis, vel ſtatutorum loci, latè Iulius.

Clar.

Clar. *q.*38. *num.*2. latiùs *q.*85. & dicam *in defenſ.*33. *cap* 25.

16 Primò limita in foro pœnitentiali, nonquam forenſis ſortitur forum delicti, vt ibi abſolui debeat, ſed debet abſolui a ſuo ordinario, Iul. Clar. *q.*28. *quæro nunquid*, Decian. *d.l.*4. *tom.*1. *cap.*17. *n.*40. vbi ſubdit quoad qualitatem delicti, an ſit grauior vel leuius delictum, debet conſiderare locum in quo commiſſum eſt dictum delictum, Card. Tuſch. *tom.*4 *concl.*404. *n.*3. vbi de communi.

17 Secundò limita quando delinquens haberet parem iuriſdictionem vel communem cum alio, quia vnus collega non poteſt punire alium collegam delinquentem, cùm par in parem non habeat imperium, *c. innuit de elect.* & gl. *in l hæres per ſe num. ff. de acq. hæred.* dicit, quòd aſinus intumeſceret auribus, ſi videret ſe per comparem reprehendi, Archid. *in d c. poſtulaſti n.*32. *verſ. & aduertendum*, & ibi Marian. Socc. *num* 6. *in quæſt.* 11. *c. fin.* Decian. *in d. cap.* 17. *num.*33. Iul. Clar. *q.*38. *n.*3. Card. Tuſch. *d. concl.* 440. *num.* 21. ſed latiùs *in concl* 89. *Par in parem non habet iuriſdictionem.*

18 Tertiò limita, & intellige reſpectu iudicis ordinarij, ſecus reſpectu iudicis delegati, qui non habet territorium prout ordinarius Fed. de Senis *conſ.* 145. *n.*6. *verſ. ſed quid ſi iſti*, vbi quòd Viſitatores delegati in certa Prouincia non viſitant delinquentes forenſ. Card. Tuſch *d. tom* 7. *concl.* 440. *num.*4.

19 Quartò limita, & intellige ſi delinquens in loco delicti reperiatur, alias ſecus Clem. *paſtoralis de re iud.* & ita declarat Fed. de Senis *d. conſ.* 145. *n.*6. in genere etiam dicit Paol. de Caſtr. *in conſ.* 413. *col pen. verſ & poſito quòd ratione*, *lib.* 1. vbi quod excepto foro Domicilij intelligitur, ſi ibi reperiatur, & idem repetit *in fin.* Card. Tuſch. *tom.*5. *concl.* 450. *num.*3.

20 Quintò limita, in delinquente in Eccleſia, quia ſi delictum eſt ſæculare, non punitur per iudicem Eccleſiaſticum loci commiſſi delicti, ſed per laicum, Decian. *in d. cap.* 17. *n.*34. de qua limitatione, latè dixi ſuprà *in cap.* 21. *num.* 18. *& ſeq.*

21 Sextò limita, quando iudex eſſet competens in duobus territoriis, & in vno exiſtens, in quo non fuit factum, vellet cognoſcere de ipſo delicto commiſſo in altero territorio, quod tamen ſibi ſubiectum erat, vt non poſſet, text. & ibi notant omnes *in c. ſonit. de offic. deleg.* Iaſ. *in l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud. n.*9. Dec. *n* 9 Marſ. *num.* 11. Decian. *dict cap.* 17. *num.* 36.

22 Septimò limita, quando Magiſtratus eſſent expulſi ab eorum territorio, & impedirentur ingredi d. territorium quia poſſunt etiam extra d. eorum territorium expulſores punire, Iaſ. *in d l fin. n.* 10. & Marſ. *n.* 11. Dec. *d. c.* 17. *n.*37. & quibus aliis caſibus poſſit quis extra ſuum territorium iudicare, vide latè Dec. *in tract. crim. lib.* 1. *tom.* 1. *c.* 29. *per totum*, vbi ponit ampliationes & multas limitationes in iſta materia.

23 Octauò limita in cautione de non offendendo præſtita in vno territorio, quia ſi frangatur extra illud, poterit nihilominus puniri ab eo iudice coram quo fuit præſtita dicta cautio, Dec. *d. c.* 17. *n.*38. de qua limitatione ego latiſſimè ſcripſi in meo tractatu *de Pace Treug. verb. & caut. de non offendend. p.* 2 *q.* 59. *per totam.*

24 Nonò limita in delicto commiſſo in committendo, vel per negligentiam, vt ſi quis non reſideat in loco ſui Beneficij, dicitur ibi delinquere, & ab ordinario loci puniri poterit, Iaſ. *in d. l. fin. n.* 10. Marſ. *n.*36. *ff. de iuriſd omn iud.* qui concordantes allegat, Dec. *in dict. c.* 17 *num.* 39. *tom.* 1. *lib.*4. *in tract. crim.*

CAPVT XXVI.

Forus quibus modis contrahatur ratione delicti, ad effectum puniendi, & ratione originis vel Domicilij.

SVMMARIVM.

1 *Forum quis ſortitur tantùm ratione originis, domicilij, & commiſſi delicti.*

2 *Exceptis his tribus modis, quis non ſortitur forum, vt puniri poſſit.*

3 *Delinquens repertus in loco originis, vel domicilij, ibi puniri poteſt.*

4 *Iudex originis vel domicilij ad accuſationem partis, poteſt punire ſubditum delinquentem extra territorium.*

5 *Iudex originis, vel domicilij, quando procedere poſſit per inquiſitionem contra ſubditum delinquentem extra territorium.*

6 *Statutum puniens ſubditum extra territorium valet.*

7 *Subditus delinquens extra territorium præſuppoſito dicto ſtatuto, quâ pœna puniendus ſit, declara, & diſtingue, vt ibi.*

8 *Forus originis vel domicilij in ciuilibus quis ſit dignior.*

9 *Domicilium quomodo contrahatur.*

10 *Habitatio per decem annos quando inducat domicilium*

11 *Maior pars bonorum an inducat domicilium, & quomodo probetur.*

12 *Domicilium an contrahatur ex ſola poſſeſſione domus.*

13 *Res familiares per metum ad aliquem locum tranſlatæ non inducunt domicilium.*

14 *Animus habitandi in loco an inducat domicilium.*

15 *Onera ſuſtinens in aliquo loco, an contrahat ibi domicilium.*

16 *Continua habitatio per decem annos an inducat domicilium.*

17 *Animi declaratio excludit domicilium, & includit domicilium.*

18 *Domicilia plura quis poteſt habere, ſed nõ vltra duo.*

19 *Clericus habet domicilium vbi habet beneficium, licet ibi habitet.*

20 *Monachus habet domicilium in ſuo Monaſterio.*

21 *Bannitus habet domicilium vbi tanquam bannitus habitat.*

22 *Vxor habet domicilium vbi inhabitat maritus, ſeu ſponſus.*

23 *Concubina non ſequitur forum concubinarij, niſi fuerit concubina clerici.*

24 *Domicilij appellatione in dubio venit domicilium habitationis.*

25 *Originis locus quis dicatur.*

26 *Delinquens in confinibus duarum Ciuitatum ab vtraque puniri poteſt.*

IN criminalibus, quis præcipuè forum ſortitur ex tribus his cauſis, origine, domicilio, & commiſſo delicto, Iac. de Beluiſ. *in repet.* 6. *contrahentes nu.* 119. *in clem* 2. Marſ. *in l. fin ff. de iuriſd. omn. iud. n.* 1 4. *& ſeq.* Ant. Gomez *tit. de delict. c.* 1. *n.* 87. Marſil. *ſing* 404 Iul. Clar. *q.* 39. *n.* 1. vbi de communi, Farin. *q.*7. *n.*1 *& ſeq.* latè Dec. *in tract crim. to.* 1. *l* 4. *c* 16. *n.*2. Bajard. *ad* Iul. Clar. *in q.* 35. *n* 4. Petr. Caball. *in q crim caſ.* 3. *num.*7. *& n fin. in fi.* Et quod domicilium ſit potiſſima cauſa iuriſdictionis, Decian. 284 *n.* 15. Cagn. *in l. exigere dotem, n.* 0. *ff. de iud.* Boſſ. *tit. de for. comp. n.*73. Rum. Iun. *conſil.* 353. *n.*3. cum aliis adductis per Io. Bott. *conſ.* 86. *n* 17.

Ex

Digitized by Google

2 Ex exceptis iſtis tribus modis,quis non ſortitur forum,vt puniri poſſit,neque capi,neque examinari, neque torqueri,vt teſtatur poſt alios quos allegat Farin, *conſ.19.n.5.*vbi etiam teſtatur de communi,& latè Decian.*in d.c.16.num.2.in princ.* qui etiam concordantes allegat.

3 Si verò delinquens reperiatur in loco originis, vel domicilij ſine difficultate puniri poterit per iudicem præfatum domicilij,& originis,Iul Clar.*q.39.num.2.* Decian.*in d.c.18.n.1.verſ.*& certum eſt,vbi alios allegat.& ibi poterunt etiam bona confiſcari,Add *ad Iul. Clar.in d.q.39.in lit.A.*

Ad accuſationem partis non eſt difficultas , quòd 4 iudex originis, vel domicilij poſſit procedere contra ſubditum delinquentem extra territorium,vt dixi ſuprà *in c.14.*& latè tradunt Decian.*in d. c.16. n.1. verſ. circa primam*,qui alios ferè infinitos cumulauit, Petr. Caball.*in q.crim. caſ.3. n.9.* qui etiam alios plures adduxit.

Difficultas eſt ſi per inquiſitionem ex officio de quo latè dixi *in cap.14.*allegando Doct.pro vtraque parte, & latè tradit Decian *in d.cap.16 n 2.* vbi allegat Doctores tenentes partem affirmatiuam per vnam integram columnam,& *ſub eodem n. 2.in verſ. contrariam*, allegat tenentes partem negatiuam,& ibi ipſe concurrit cum iſta opinione negatiua,niſi in duobus caſibus, vt dixi *in d.c.14.n 15.verſ.pro concordia.*

5 Et opinio affirmatiuà magis procederet quando in loco originis vel domicilij extaret ſtatutum,vt ſubditi delinquentes extra territorium puniri ibi poſſint,quia tale ſtatutum ligaret etiam ſubditos delinquentes extra territorium,Marſ *in l fi.n.242. & ſeqq.ff. de iuriſd. omn iud.*ex doctrina Bart.*in l.1.n.48.ff de ſumm.Trinit. & fid.Cath.*Decian.*in d.c.16 n.5.in fi. & n.6. in princ.*

6 Sed difficultas eſt qua pœna puniendus erit ille ſubditus delinquens extra territorium , ſtante ſtatuto , vt poſſit puniri etiam extra territorium Iſta difficultas tangitur per Doct. in diuerſis locis. Tandem relatis opinionibus contrariis hinc inde communis opinio eſt, quòd ſi ſtatutum imponat ſpecialem pœnam non extenditur ad delictum commiſſum,ſed bene illum puniat ſecundùm pœnam impoſitam à iure communi,vt latè refert & teſtatur Dec.*in d.c.16.n.3.in fi.& n.4.ver. quicquid tamen,& n.5.verſ ſed aduertendum.*& *ſub n 6.* dicit idem procedere ſi delinquat in loco exempto,vt non poſſit condemnari ſecundùm ſtatuta originis, vel ſecundùm ius commune,& non refero Doct.tenentes vtramque opinionem,cùm facillimè lector eos videre poterit per Dec.in loco citato,& retuli ego etiam ſupra & infra *in defenſ.34.c.16.*dicam.

Si iudex originis , vel domicilij teneatur remittere 7 ſuum ſubditum ad locum delicti , dixi ſuprà *in cap.17.* Condemnatus,vel abſolutus in loco delicti, an poſſit iterum moleſtari in loco originis , vel domicilij dixi ſuprà *in capit.17.* & latiùs dicam infrà *in 2. defenſione.*

8 An forus domicilij ſit generalior foro originis, vel è contra forus originis ſit dignior foro domicilij,ſunt opiniones contrariæ,quas refert Decian *in d.c.16.n.9.* vbi tandem conclu lit diſtinguendo poſt Iaſ.*in l.ſi arrogator,n.48.& ſeqq ff de adopt.*quod in his , quæ iam erant contracta ante mutatum domicilium originis, attendatur locus originis in aliis verò locus domicilij: in criminalibus,locus delicti ſuperet omnes alios foros,dixi ſupà *in c.25.n.2.*

Domicilium autem quomodo contrahatur , vide 9 Maſcard *de prob.concl.535.per totam,vol.1.*Dec.*d.c.16. n.8.*Sed datur hæc generalis regula,vt infraſcripta omnia concurrant , Primò quòd in loco habitauerit per decem annos.Crau.*conſ 55.n 2 in fin.*Maſc.*de prob.vol. 1.concl.555.in 6.& ſeqq.*qui infinitos cumolauit, Pariſ. *conſ.12.n.13.volum.2.*& *ſub n 22.*dicit procedere etiam ſi ibi onera non ſubierit, & etiam ſi poſt decennium diceret ſe habere animum repatriandi,& oportet,quod continuè ibi habitauerit per decem annos,etiam ſi talem animum non habuerit,Pariſ.*d.conſ.12 n. 16.17.& 20.*Marſil.*conſil.57. num. 25.*Decian.*d.c.16.ſub.num.9. verſic. igitur* , & quod per aſſiduam habitationem præſumatur domicilium,Menoc.*de arb.caſ.86.num.15. lib.1.*Suarez.*recept ſenten.in verb.domicilium, il primo,* Maſcard.*de prob.vol.1. concl. 59. n.8.* & etiam minori tempore decem annorum præſumitur contractum domicilium ſi cum maiori parte fortunarum ibi habitauerit per aliquot annos gloſ.magn.*in l.heres abſens.ff.de* 10 *iud.*cum aliis allegatis per Decian.*in d.c.16.ſub num.8. verſ. quod etiam* , & quod ſit in arbitrio iudicis etiam ſpacio minori decem annorum iuxta loci, & perſonarum conditionem,Menoc.*de arb.caſ.66.n.16. verſ ego abſolute*,Pariſ.*conſ.12.n.17.lib.5.*Decian.*conſ.283.n.11.* Maſc.*de prob.d.concl.535.n.9.& ſeq.*vbi ponat duas limitationes ,prima eſt non procedere in ciuitatibus Germaniæ, in quibus ſufficit annus ad contrahendum domicilium , ſecunda quando quis habuerit animum redeundi,quia tunc,nec etiam per mille annos contrahitur domicilium , de cuius veritate late ſcribit ibi Maſcar. & nouiſſimè poſt hæc ſcripta,latè,Farinac. *in fragm.in lit.D.*

Secundò,Quod habeat ibi maiorem partem bono- 11 rum.Dec.*in d.tom.1.lib.4.c.16.n.4.ſub verſ hac igitur*,& ſi dubitetur alibi habeant maiorem partem bonorum vel non , ſatis eſt oſtendere , quod bona poſſideat,vbi habitat , nec cogitur probare,quod illa ſit maior pars bonorum,& ſi dicatur alibi,quam vbi habitat, habere maiorem partem fortunarum,ipſe probet,cum præſumatur ob habitationem ibi maiorem partem bonorum habere,Ang.*conſ.217.col.2.verſ.4.quia de crimine.* Dec. *d.n.8.in fi.*Menoc.*de præſumpt cauſ.85.n.18.lib.1.*Tiraq. *in tract.lignag. §.36.gl.3.n.7 verſ.num,& quis*,vbi multos concordantes allegat cum aliis adductis per Maſcar,*in d.concl.535.num.27.*latè Io.Bot.*conſ.86.num. 20. verſ.& licet dicatur*,& *ſub num.21.*poſt alios quos allegat, firmat. quod iſta qualitas probabitur per librum æſtimi exiſtentem in Archiuo publico , & Nicol.Feſtaſi *in tract de æſtimo.in 3.p.c.2.n.29.& 35* B tſ.*conſ.16 num.15.circa fin.*

Sed ea ſola poſſeſſione domus,quæ in alieno com- 12 paratur,domicilium ibi fuiſſe conſtitutum probare non poſſumus,*l.libertus , §. ſola domus, ff. ad municip.*Nec minus probatur domicilium ſiquis in loco per gulam habeat, vt dicit Sebaſt.Lap.*in l.heres abſens,§.proinde num.6.verſ vltimo de iudiciis.* Nec per tranſlationem maioris partis bonorũ in aliquo loco probatus fuiſſet extinctum domicilium,quod quis alibi habebat, cum quis alibi habere domicilium poſſit pluribus in locis. Lap.*alleg.79.verſ.hic eſt.quod æqualitas.*Aret. *conſ.135. verſ.dato ergo.*

Nec minus procedit quando quis aliquo metu im- 13 pulſus, res , familiamque ſuam alio tranſtulit, vt durante metu domicilium ibi contraxiſſe præſumatur,de quo vide latiſſimè Maſcar. *in d.concl.555.num.26. & ſeq.*

Tertio quod habeat animum ſaltem præſumptiuè 14 ibi habitandi. Decian. *d.c.16.num.8.verſ. hac igitur:*& talis animus ex coniecturis ſicut in quacunque alia materia probatur , Dec.*d.num.8 verſ. probatur etiam animus.* & ibi refert aliquas coniecturas,& nonnullas poſt alios,quos alegat,refert Maſcar.*in d.concl.535. n. 1.& ſeq.*

Quarto , quòd ſoſtinuerit ibi onera,Pariſ.*conſ.13.n.* 15 *20.vol.5.*Decian.*d.c.16.n.8.ſub.ver.hac igitur*, vel quod paſſus alias ibi citari non oppoſita exceptione declinatoria fori etiam per vnicam vicem , vel actum tantum, vt latè poſt alios , quos allegat teſtatur Io. Bott. *conſ.86.n.18.& ſeq.*

16 Quinto, quod continue babitauerit in loco per decem annos, Pariſ. *conſ.* 12 *num.* 16. 17. *&* 20. Matſil. *conſ.* 17. *num.* 25. Decian. *d.cap.* 17. *n.* 8. *verſ. & oportet.* Iol. Clar. *q.* 39. *num.* 7. vbi de communi, ſed dicit, qood illud in Ducatu Mediolani non obſeruetur niſi etiam familiam, & maiorem partem bonorum in loco habuerit.

17 Reqoiritur, vt non declaret animum ſuum ſe nolle ibi habitare, cum domicilium ex animo incolæ eootrahatur, erit ſtandum eius aſſertioni, vt pluribus comprobat, Menoc. *caſ.* 86. *n.* 6 & Maſcar. *d. concl.* 535. *n.* 18. vbi ſubdit, ſi declarauerit ſe velle illic domicilium habere, & ibi bona ſua tranſtulit, qnia eo caſu certiſſimi iuris eſt illic probari domicilium habere, gloſſ. *in l. cines in verb. larem, C. de incol lib.* 10. Abb. *in c fin n.* 9. *de Paroch.* cum aliis adductis per Maſcard. *in d concl.* 535. *num.* 19.

18 Et non eſt dubium, quod quis poſſit habere plura domicilia, Rofred. *de libell. Rubr. qualiter declinetur iudicium ratione feriarum n.* 1. Dec. *tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 16. *n.* 10 *in fi.* & vbi frequentius habitat, ibi citari debeat, & ſi æqualiter habitaret, & æqualiter poſſideret in duobus locis, vtrobiqoe diceretur habere domicilium, & accuſari, & citari poſſet, vt latè poſt alios, quos allegat, firmat Dec. *in d. c.* 16. *n.* 10, *per totum*, & latios Io. Butt. *conſ.* 86. *n.* 22. *& ſeqq.* qui etiam alios allegat.

19 Clericus autem vbi beneficium habet, & ibi habitat, licet à paucis annis, ibi dicitur habere domicilium, & ibi erit citandus, & puniendus, licet ibi tunc non habitet. Roman. *conſ.* 342. *col.* 2. *verſ eſt etiam nulla: & conſ.* 361. *verſ. nec refragatur*, Spec. *in tit. de accuſat.* §. 1. *verſ. ſed nunquid*, cum aliis adductis per Decian. *num.* 4. & ibi etiam ſubdit.

20 Quod Monachus dicitur babere domicilium io ſuo Monaſterio.

21 Bannitus in loco, in quo tanquam bannitus habitar.

22 Et vxor ſequitur domicilium mariti, licet ſecus ſit in ſponſa, & in his in quibus non ſubtrahitur vxor ab obſequiia mariti retinet domicilium patris, & vidua retinet domicilium mariti.

23 Et coocubina laici noo ſequitur forum concubinarij niſi eo aoimo ſe ad eum conferat. Secus eſt in concubina clerici, quæ ſequitur forum ſui concubinij, vt Epiſcopus poſſit illam punire, vt de his omnibus ſcribit, & auctoritatibus, & iuribus comprobat. Decian. *in d. c.* 16 *n.* 15 *& ſeqq.*

24 Domicilium autem licet ratione originis, & ratione domicilij dicatur, tamen in dobio appellatione domicilij venit domicilium habitatioois, gl. *in c. ſtatutũ* §. *cum vero verſ. vnam. dictam.* vbi Anch. Gemin. & Aret. *de reſcr.* Crot. *in l. omnis populi, n.* 171. *ff. de iuſt, & iure*, cum aliis adductis per Dec. *in d. c.* 16. *n.* 13.

25 Originis autem locus deducitur vnde parentes originem habent, licet ipſe alibi ſit ortus, vel etiam per natiuitatem, & per ortum etiam locus originis dicatur, de qoo late vide Aleiat. *in l. in continentibus de verb. ſing.* Cuman. *in l. cetera* §. *fin. de leg.* 1. Crauett. *vol.* 10. *n.* 11. *&* 14. Dec. *in d. c.* 16. *n.* 19. *&* 20. vbi concordantes allegat, & *ſub. n.* 21. docet, quod ſola habitatio facit incolas, ſed ordinarius triplici modo conſtituitur, natiuitate, adoptione, & manumiſſione, *l. cines, C. de incol. l.* 11. Baiard. *q.* 36. *n.* 11. latè Farin *in pragm. in lit. D.*

26 Delinquens autem in confinibus duarum Ciuitatum ab vtraque puniri poterit, vt alias ſuperius dixi, & etiam tradit Dec. *in d. c.* 16. *n.* 22, *& c.* 17. *n.* 14. *& ſeq.* Caualc. *de Brach. reg. p.* 4. *n.* 150.

CAPVT XXVII.

Forus variis etiam alij modis contrahatur.

SVMMARIVM.

1 *Forus contrahitur ratione falſitatis commiſſæ coram aliquo iudice.*

2 *Delegatus inferior à Principe non punit delinquentem coram eo.*

3 *Pars, Aduocatus, Procurator, Teſtis, & Notarius, poſſunt puniri à iudice, coram quo deliquerunt.*

4 *Iudex committens falſum, coram iudice delegato punitur per iudicem delegantem.*

5 *Forus contrahitur ratione perſonæ offenſæ. Declara tamen vt ibi.*

6 *Forus contrahitur etiam aliis, & diuerſis modis remiſſiuè ibi.*

7 *Clericus committens delictum coram iudice laico nullo modo ab eo poteſt puniri, & quid in laico committente delictum coram iudice Eccleſiaſtico, & quid ſi laicus non fuit punitus per iudicem laicum, ſi deinde efficiatur clericus an poſſit puniri a iudice Eccleſiaſtico.*

Sciaſ etiam, vt forus contrahatur ratione falſitatis 1
commiſſæ coram aliquo iudice, quia efficitur de illius foro, & ab eo puniri poteſt, licet alias non poſſet puniri iuxta text. cum ſua materia *in l. nullum, C. de teſt.* & hoc procedat etiam ſi falſitas fuerit commiſſa coram delegato a Papa vel Principe, ſecus in alio delegato inferiore à Principe, quia illum remittit puniendum iudici habenti iuriſdictionem, Roland. *conſ.* 32. *n.* 9. *& ſeqq. lib.* 2. vbi alios concordantes allegat, latè Pet. Cab *caſ.* 261. *n.* 7. *cent.* 3.

Item generaliter in omni actu iudiciario facto 2
coram iudiee, vt ſi in eo pars, Aduocatus, Notarius, & Teſtis deliquerint ab eo puniri poſſint, Bar. *in l. ſi quis obrexerit, in fi. ff. de falſ.* Rola. *d. conſ.* 1. 2. 3. *vol.* 2. latè Io. Franc. Capoblan *in tract. de Baronibus pragm.* 8. *n.* 110. *& ſeq.*

Ac etiam ſi vnus iudex commiſerit falſum coram iu- 3
dice delegato in alieno dominio, poterit oihilomious puniri per iudicem delegantem, Rol. *d. conſil.* 12. *num.* 4. *& ſub num.* 7. *lib.* 2. dicit, quòd non poterit puoiri, pœoa ipſius iudicis delegantis per rationem per eum allegatam.

Item ratione perſonæ offenſæ contrahitur forus, vt 4
ſi aliquis Tifernas offenderit Florentinum, ille Tifernas poterit puniri Florentiæ, Ang. *in l. vacantia num.* 9. *C de bon. vacan. lib.* 10. *verſ. quidam Engubinu.* Sed. Pet. Cabal. in *qq. crim caſ.* 3. *n.* 6. *& ſeq.* contrariam opinionem tuetur, & cootrariis reſpondet, & *ſub. n.* 14. *& ſeq.* conatur iſtas opiniones contrarils ad concordiam reducere, vt ſi offendens reperiatur in loco perſonæ offenſæ, ibi per iudicem loci puniri poſſit, aliàs ſecus.

Aliis etiam modis contrahitur forus, quos bono &
recto ordine, & breuiter ponit Dec. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 3. 5
per totum, & deinde per plura capita ſequentia ſeparatim, quamlibet cauſam proponit, diſputat, & cum diſtinctionibus ampliationibus intelligentiis, fallentiis, iuribus, rationibus & auctoritatibus, declarat, reſoluit, decidit, & exornat, quos omnes caſus ſi vellem hic recenſere oporteret vnum tractatum integrum componere Ego autem cùm materia ſit ampliſſima, quam aggreſſus fui, intendo illam, quàm fieri poteſt, reſtringere, & præcipuè non me ligare ad ſuperfluam Doctorum allegationem, & cumulationem, & tranſplantare Do-

ctores per alios cumulatos.& maximè in concluſionibus & propoſitionibus claris, provt vidi, quòd multi ſcribentes in hoc forſan vanè ſe dilatant,ſed ero contentus,vbi non erit neceſſarium,paucos cumulare,qui alios deinde cumulatuut , & teſtantur , vel de communi , vel de magis communi, vel de practicata opinione.

6 Clericum falſum committentem coram iudice laico , ſententiam veriorem , & communiorem opinionem eſſe,à iudice laico non poſſe puniri,neque corporaliter,neque pecuniariter,atteſtatur Pett.Caball. *caſ. 261.n.4 cent.3.*vbi per vnam integram columnam concordantes cumulauit.

7 Sed è contra laicus committens falſum coram iudice Eccleſiaſtico poteſt puniri per iudicem eccleſiaſticum.Latè idem Caball.*d.caſ.261.n. 5.* qui etiam concordantes adduxit, & ibi ſubdit,etiamſi coram iudice laico falſitatem commiſit vigore ex admiſſis delegati eidem iudici laico , & quando fuiſſet negligens iudex Eccleſiaſticus tunc poſſet iudex laicus dictum laicum punire,latiſſimè Pet.Caball *d.caſ.261.fere per totum*,ad quem lectorem remitto , quia omnia ſuo ſolito more reſolutiue declarauit,& Clericus poteſt tam per accuſationem quam per inquiſitionem puniri à iudice Eccleſiaſtico de delictis per eum commiſſis , dum eſſet laicus,de quibus non fuit punitus per iudicem ſæcularem. declarando,vt per Caball.*caſ.259.cent. 3.per totum*,vbi etiam reſolutiue ad ſaturitatem iſtum articulum bene examinat,& reſoluit.

CAPVT XXVIII.

Recurſus ad Curiam ſæcularem ad impediendam executionem iuriſdictionis Eccleaſticæ , quando ſit improbatus aut licitus.

SVMMARIVM.

1 *Recurſus eſt cauſis Eccleſiaſticis ad Curiam ſæcularem eſt à iure reprobatus,& eo incurritur in excommunicationem ipſo iure.*

2 *Recurrens ad Curiam ſæcularem , tam in petitorio, quam in poſſeſſorio,tam in re,quam ad rem,cadit à iure ſuo.*

3 *Impediens per ſe,vel per alium,quoquo modo literas Apoſtolicas,incidit in Bullam Cœna Domini.*

4 *Concutientes & communicantes partes,Notarios,vel alios,incidunt in dictam Bullam Cœna Domini.*

5 *Impedimentum præſtitum ab eo,de cuius intereſſe agitur,præſumitur datum.*

6 *Eoque magis præſumitur ſi fuerit præſtitum per fratrem,conſanguineum,vel famulum litigantis*

7 *Sciens impedimentum,tenetur illud amouere.*

8 *Ratificatio impedimenti, quando in propoſito inducatur.*

9 *Recurſus ad iudicem ſæcularem eſt prohibitus,etiam ſi iudex Eccleſiaſticus male procederet.*

10 *Recurſus ad iudicem ſæcularem eſt prohibitus etiam ſi fiat ad reſiſtendum iudici Eccleſiaſtico de facto volenti procedere. Declara tamen vt ibi.*

11 *Conſuetudo recurrendi ad iudices ſeculares tenet.*

12 *Recurſus pro exequutione litterarum Apoſtolicarum nec etiam eſt promiſſus.*

13 *Recurrentes ad Curiam ſecularem non debent audiri niſi conſtet de paritione , & poſſunt puniri aliqua pœna extraordinaria.*

14 *Recurſus ad iudices laicos non permittitur , etiam ad incipiendam exequutionem alicuius mandati nulliter relaxati per iudicem Eccleſiaſticum.*

15 *Recurrens ad iudicem laicum , efficitur incapax fructuum beneficij.*

16 *Recurſus ad iudicem laicum per ſimplicem copiam, & per iura minùs legitima extracta. Declara tamen , vt ibi.*

17 *Auxilium,fauorem, & conſilium dantes incidunt in pœnam Bulla in Cœna Domini.vt quoquo modo impediatur exequuti literarum Apoſtolicarum.*

18 *Iudices loci concedentes inhibitiones , & pœnalia mandata, incidunt in pœnam dicta Bulla , etiam ſi non fuerit exequuta.*

19 *Partes non incidunt in pœnam dicta Bulla , niſi ſequuto effectu.*

NOn omittitur, quòd quis poſſit tueri iura ſua ob illicitum impedimentum ei datum per iudicem ſæcularem ad impediendam exequutionem literarum Apoſtolicarum, cùm omnis recurſus in cauſis Eccleſiaſticis ad curiam ſæcularem ſit à iure improbatus, *c.qualiter, & quando*.vbi Doct.*extr.de iud.*& ita recurrens ſacrilegium committere dicatur. Caiet.*in ſumm. in verb.excommunicatio, cap.30.& ſeq.* ac etiam incidat in excommunicationem ipſo iure,*c.nouerit.c.graue de ſen. excommu.* & per Bullam in Cœna Domini, §.16.latè Farin.*conſ.26.n.1.*& latiùs *conſ.68.n.1. & in fin.d. conſ.86.* vbi ponit per extenſum plures deciſiones Rotæ Romanæ, & latiſſimè ponit de pœnis contentis in bulla Cœnæ Domini Bart.Vgol.*in ſuo tract. de cenſuris ferè per totum*,latiſſimè Prax.Arch. Neap. *c.17.n.1.& ſeq.*Tolet.*in ſumm de cauſis in Bulla Cœna excommun.9.*Mat.Ant.Macerat. *l.3. reſol.9. per totam*, vbi loquitur , quando quis obtinuit fructus beneficij ſequeſtrari à iudice laico. 1

Primò amplia , vt recurrens ad Curiam ſæcularem in cauſis Eccleſiaſticis cadat à iure ſuo,tam in petitorio,quàm in poſſeſſorio,& tam in re,quam ad rem,per Bullam Innoc.VIII. de qua *in bullario par.1. conſt.14. fol.132.*Farin.*in d conſ.26. n.2. & 8.in fin. & conſ.68. n.1.*vbi refert, quòd ita per tres conformes fuit deciſum in curia contra Abb. Sellarolum ad fauorem Card de Aragona,& ſequitur Prax.Arch.Neap.*d.c.17. n.1.circa princ.*Mat.Ant.Macer.*d.reſol.9.num.13.* & ibi etiam ponit , vt poſſit puniri pœna puniaria. 2

Secundò amplia , vt dicta Bulla puniat impedientes exequutionem literarum Apoſtolicarum , ſiue per ſe, ſiue per alium,ſiue publicè, ſiue occultè, ſiue directè ſiue indirectè, & demum, quoquo modo illas impediuerint : quæ verba ſic geminata, ac prægnantia,& vniuerſalia , tantam vim habent , vt comprehendant omnem caſum, in quo appareat de impedimento prædicto expreſsè,& indiſtinctè , etiam quòd improprius & inexcogitatus ſit,Natt. *conſ.474.n.23. & ſeq.lib.2.* Cæphal *conſ.150.n.15.conſ.76. n.16.conſ 121. n.1.* & ſeq.latè Maſcar.*de prob. concl.1117. n.98.* & Farin. *in terminis d.Bulla in d.conſ.26.n.2.* latè Bart. Vgol. *in d. tract.cenſur.*& Nauarr.*in Manual.c.27.n.68. cum plur. ſeqq.*qui etiam declarat quælibet verba d.Bullæ. 3

Tertiò amplia, vt in pœnam etiam dictæ Bullæ in Cœna Domini incidant , qui perterrefaciunt , concutiunt,& comminantur partes,agentes, Notarios, exequutores,vel ſub exequutores dd. literarum, vt apertè ea legit,& conſiderat Farin.*in d.conſ.26. num.2. in fin.* latiſſimè Vgol.*in dict.tract.de cenſur.* 4

Quartò amplia,vt conſtito de impedimento præſumatur ab eo præſtitum, cuius intereſt impediri, Batt. *in l fin.n.5.verſ.Item illa res.ff.de q* Corrad.*in pract.cri. rubr.de negat.crim.& tormen.poſt n.10.* cum aliis relatis per Campeg.*in tr.de teſt.reg.394. verſ.6. ille præſu-* 5

mitn r, late Farin *can.16.n....& ſeq.deciſ.*Rot. 122. inter deciſiones recollectas per Farinac. *n.2* & ibi Add. *in lit.A*, prius *in deciſ.99.n.1.*

Eoque magis erit verum, ſi impedimentum præſtaretur per famulum, fratrem conſanguineum litigantis, tunc concurrente, alia etiam leui præſumptione præſumeretur damm impedimentum de ordine, & mandato eiuſdem litigantis. Et ſi habita ſcientia de impedimento non procurauerit amoueri, vt de his hominibus late ponit, & auctoritatibus exornat. Farin. *in d. conſ.26.n.6.cum plur ſeqq.*

Ratificatio in dubio præſumitur, quando delictum tendit ad commodum, & vtilitatem alicuius immediatè, Lance' *in tract.de attent.c.2. n.8.* vbi alios concordantes alleg t Farinac *d conſ.26.n.2.* vbi Add *in lit.A*, tradunt hoc pro regula, & deinde ei aſſignant quatuor limitationes, & ſi in prouiſione iudicis ſæcularis eſſet inſertum memoriale nomine alicuius, præſumeretur recurſus habitus per illum, vt fuit in caſu *d.deciſ.Leodien.Canonicatus coram illuſtriſſ.Blanchetto*, de qua reſolutione mentionem facit Farin *d.conſ.26.n.4.*

Quinto amplia, vt recurſus ad iudicem ſæcularem adeo ſit prohibitus, etiamſi iudex Eccleſiaſticus male procederet, & vim faceret, vt non poſſit iudex ſæcularis cuius minor eſt poteſtas, ſupplere negligentiam Eccleſiaſtici, qui ipſo ſæculari, & poteſtate, & auctoritate maior eſt, Imol.*in c.qualiter & quando n.7.* Abb. Antiq. *n.1.*Bar.*n.2 de iud.*ſed bene ſæcularis iudicis Eccleſiaſticus negligentiam ſupplet,*c.extra miſſa c.licet.ſeq. de for.comp.* Farin,*conſ.6*. *n 2.* ita expreſſe tenuit Rota *in vna Oſcen.Pœnitentiariæ Luna* 10 *Aprilis* 15 *coram Illuſtriſſ. D. Blanchetto*, & coram eodem *in vna Leodien. Canonicatus die* 11. *Martij* 1596. quas deciſiones poſuit per extenſum Farinac.*d.conſ.68.num.10.& ſeq & num.* 18. *& ſeqq.* & ſequitur Prax. Arch. Neap. *d. cap.17. num.1.*

Nec ſuffragabitur ſi Recurſus habeatur ad iudicem
10 ſæcularem ad effectum reſiſtendi iudici Eccleſiaſtico volenti de facto procedere per Achill.*deciſ.vlt de attent.* & coram eodem Illuſtriſſ D.Blanchetto *in vna Salamantina Canonicatus 24 May* 1599 Quia iſta declaratio procedit duobus concurrentibus, Primo vt conſtet & appareat de violentia, & proceſſu de facto, ex quo ſe excuſare prætendit recurrens ad Curiam ſæcularem, vt expreſsè legitur *in illa Salamantina*, in qua iudex eccleſiaſticus appellationem interpoſitam de iure admittendam non admiſit, & in terminis loquatur etiam Couar.*prac.9.c.35.num 3.*vbi latè. Secundo, neceſſe eſt vt is, qui ſe grauatum prætendit, & qui vim eccleſiaſtici iudicis timet, non habeat commoditatem recurrendi ad alios iudices, vel ſuperiorem Eccleſiaſticum, & in terminis iſta materia, & doctrina, Couar. in præcitato loco declaratur *in illa Oſcen.Pœnitentiariæ & in illa Leodien.Canonicatus*, prout etiam refert, & ſequitur Farin, in *d.conſ 79.*& ſub *n.7.* dicit quod poſt ſententiam iudicis Eccleſiaſtici debet appellare ad iudices laicos nec forum iudicis Eccleſiaſtici declinare, vel pendentiam litis allegare, ſed habere recurſum ad ſuperiores, vel ad Nuncios in Prouinciis exiſtentes.

Sexto amplia, vt nec etiam ſi extaret conſuetudo in
11 contrarium in aliquibus Prouinciis, prout prætenditur extare in Regno Neapolitano adhuc recurrens non excuſetur à pœna, cum illa conſuetudo ſit à iure reprobata,*c nouerit de ſentent.excomm.*Rot.*dec.10.de conſuetud.in antiq.* Biſſegnet. *deciſ.1. eodem tit.& deciſ.Leodien.Canonicatus coram Illuſtriſſ.D.Blanchetto verſ.Nec etiam ſuffragatur* Farin.*d.conſ.68.num.3.& n.8.d.Prax.Archiep.Neap.d.cap.17.n.1. verſ. antiquiſſima conſuetudo.*

Septimo amplia, vt nec minus recurſus ſit conceſſus
12 pro obſeruatione, & executione literarum Apoſtolicarum ad iudices laicos, ſed eſt habendus recurſus ad iudices Eccleſiaſticos, vt ad Metropolitanum, ad Nuncios & vſque ad Papam,*c qualiter,& quando de iud.*vbi Ægid.*verſ.1.quæritur*, Butr.*n.2.*Imol.*n.3.*Io de Anan.*n.1.in fin.*Alex.*conſ.8.n.5.verſ.quinimo,l.5.*cum iudex laicus poſſit ſupplere negligentiam Eccleſiaſtici: vt fuit reſolutum coram Illuſtr. D. Blanchetto *in illa Oſcen. Pœnitentiaria verſ.qua licet,& in illa Leodien.Canonicatus,verſ.nec obſtat.* 13

Octauo Amplia, vt iſti recurrentes ad Curiam ſæcularem pro impedimento literarum Apoſtolicarum non debeant audiri vti excommunicati, neque à cenſuris abſolui niſi conſtet de impedimento ſublato, & de paritione, vt legitur *in d.deciſ.Leodien Canonicatus in fi* & etiam vltra excommunicationem poſſent puniri pœna corporali, vel alia pœna pecuniaria ex gratia, aut ex compoſitione, Farin. *in conſ.26.n.9.in fi d.Prax. Archiep.c.27.num.1.in fin.*

Nono Amplia, vt recurſus ad iudices laicos in cauſis Eccleſiaſticis ſit improbatus etiam ad impediendam executionem alicuius mandati nulliter relaxati per iudicem Eccleſiaſticum *dec.122.num.3.* inter deciſiones recollectas per Farin. *lib.1. d Prax.Archiep. d. c.17.n.6.* 14

Decimo Amplia, vt recurrens ad iudicem laicum, ad impediendam executionem Ordinarij, incidat ipſo iure in excommunicationem, vt ſuperius dixi & efficiatur incapax fructuum beneficij *deciſ.*121 *n.*1. inter dd. recollectas per Farin.*lib.1.* 15

Vndecimo Amplia, vt adeo ſit odioſus recurſus ad iudices laicos, vt ſtetur, ac fides adhibeatur ſimplici copiæ de d. recurſu habito, *deciſ.99.numer.* 5. vbi etiam habetur, quod interpretatio fiat contra recurrentem, inter *deciſ.*Farin.*lib.1. & in deciſ.Leodien. Canonicatus coram Blanchetto, verſ. Nec obſtat*, relata per Farin.*conſ.68. num* 23. etiam habetur, quod Rota adhibet fidem iuribus minus legitimè extractis, Quod ego credo opinionem Rotæ poſſe ſuſtineri, quando agitur ciuiliter pro aliqua prouiſione contra dictum recurſum, ſecus vero, ſi quis cogatur criminaliter ad pœnam irrogandam, quia tunc non daretur fides iuribus non legitimis, cum agatur de maiori periculo, ideo cautius agendum, Burſ. *tit. de conuict. num* 6.Maſcard. *de proba concl.460.n.2. concl.447.n.1.* vbi concordantes cumulauit. 16

Duodecimò Amplia, vt incidant in excommunicationem d.Bullæ, qui dant auxilium, conſilium, patrocinium, & fauorem, vt legitur in d.Bulla *verſ ſeu dantes auxilium*, Bar.Vgol,*in tract.de cenſuris,p.2.in d.verb ſeu dant*, vbi declarat quod auxilium datur re, vel verbis, conſilio, vt præfata fiant, quoquomodo fiant: patrocinium præſtatur ad cancellarias ſæculares in iudicio, & ideo in eandem pœnam incidant procuratores, & aduocati, qui fauorem præſtant, qui iuuant, vt recurrentes habeant facilem ingreſſum ad Curias ſæculares, vel vt quàm primum res expediatur, vt faciunt ſollicitatores, vel ſi quis ſcribat prædictas inhibitiones, vt faciunt Notarij vel ſcribæ, vt eſt videre etiam per alios modos extraiudiciales, per d.Bart.Vgol.*in d.tr.de cenſ. part 2.in verb.ſeu dant,n.1.* 17

Decimotertiò Amplia, vt incidant in excommunicationem iudices, qui iudicibus Eccleſiaſticis prohibitiones, & mandata pœnalia decernunt, vt *in d. Bulla in ver. qua excommunicatio declaratur ſuperior*, etiam quòd executioni mandata non ſint. Item qui dd. mandata exequuntur, vt ſunt Apparitores, Plaxarij, ſeu Baioli, vel Birroarij, vt latè declarat Bar. Vgol.*in d. tract. de cenſuris p.2.verſ.eos quoque n.1.&* 2.vbi ſubdit, niſi id executores irrogarent, quod ſæpè contingere ſolat, vel niſi cogerentur per probabilem metum, & multa alia ponit per integrum tractatum per Bar.Vgo.*in eod. tr.de cenſuris* circa declarationem dictæ bullæ in Cœna Domini, ad quem lectorem remitto. 18

Declara

Digitized by Google

19 Declara tamen, vt ad pœnam incurrendam per partes in iſta materia recurſus habiti ad Curiam ſæcularē requiratur, quod actus fuerit conſummatus, & non ſufficiat ſolus conatus, vt declarat Bar. Vgol. *in d. tract. de cenſur p. 2. verſ. ac etiam eos n. 1.* vbi dicit, quòd tria concurrere debeant, vt ſit locus d. bullæ in Cœna Domini per recurſum ad Curiam ſæcularem, primùm, vt recurratur: ſecundum, vt decernantur inhibitiones: tertium, vt dd. inhibitiones exequantur, & in eodem tractat. multas alias declarationes ponit ad d. Bullam, ad quam lectorem remitto, & quando dicatur actus conſummatus in propoſito, vide Marc. Ant. Macer. *lib. 1. reſol 9.* vbi *ſub n. 14.* atteſtetur de veriori opinione, ac communi, vt in materia turbatæ iuriſdictionis ſufficiat trahere ad iudicem incompetentem, vt poſſit agi actione iniuriarum, & puniri pœna extraordinaria etiam delicto non conſummato, & ibi concordantes allegat, ſed in materia excommunicationis erit videndus Nauar. *de ſent. excomm. l. 5. conſ. 60. n. 2. de conſt. l. 1. conſ. 7. n. 3.* Men. *caſ. 361. n. 69.*

CAPVT XXIX.

Extrahi ab Eccleſia quis non poteſt inuitus, & de immunitate Eccleſiaſtica etiam ex Bulla Gregorij XIV.

SVMMARIVM.

1 *Confugiens ad Eccleſiam non poteſt ab ea inuitus extrahi, & ſi fuerit extractus, debet reſtitui.*
2 *Immunitas Eccleſiæ ſecundum aliquos fuit inuenta de iure poſitiuo.*
3 *Pontifex ſuis legatis concedit facultatem extrahendi delinquentes ab Eccleſiis.*
4 *Secundùm alios fuit inuenta de iure diuino.*
5 *Immunitas Eccleſiæ non poteſt violari per Imperatorem, nec per alios Principes.*
6 *Delinquens non poteſt extrahi ab Eccleſia etiam per Iudices Eccleſiaſticos.*
7 *Iudex laicus auferre arma confugienti ad Eccleſiam etiam in ipſa Eccleſia an poſſit.*
8 *Ius ciuile in iſta materia ſi diſcordet à iure Canonico, attenditur ius Canonicum.*

1 MAxima erit defenſio pro carcerato ſi proponatur, quod fuerit inuitus extractus ab Eccleſia, & ideò non poſſit puniri, ſed veniat reſtituendus eidem Eccleſiæ, *l. praeſenti. C. de his, qui ad Eccl. confug. c. inter aliam de immun Eccl.* Duen. *reg 228. in prin.* Iul. Clar. *q. 30. n. 1.* Cou. *var. reſ. l. 2. c. 20. n. 2* Farin *q. 28 n. 3.* Dec. *reſp. 80. n. 5. vol. 3 & in tr. crim. l. 6. to. 2. c. 25. n. 1.* Conc. Trid. *ſeſſ. 15. n. 26* Bulla Greg XIV. de qua mentionem facit Far *conſ. 76* & ibi alij ſcribentes, *n. 16.* late Ambr. *in tr. de immun. Eccl. c. 1. per totum.*

2 Et iſta immunitas, quamvis dici non poſſit ſecundum aliquos, quod fuerit inducta à iure naturali, diuino, vel Euangelico, fuit tamen inuenta ad honorem, & vtilitatem Reipub. Chriſtianæ, & auctoritate ſanctorum virorum iure humano, ac poſitiuo, & auctoritates recenſet Farinac. *in q. 28. n. 1. in fi.* & latiſſime referenda fere omnia loca, & auctoritates ſcribentium, Dec. *in tr. crim. tom. 2. lib. 6. c. 25. n. 2. & ſeq.* per duas columnas longa ſerie plenas, & nouiſſimè eaſdem fere auctoritates retulit Ambroſ. *in tract. de immun. Eccl. c. 1. cum plur. ſeqq.*

Quæ immunitas ab orbe condito etiam apud Infideles fuit obſeruata, vt pluribus exemplis, & auctoritatibus demonſtrat Dec. *in reſponſ. 80. n. 10. vol. 3. &* Ambroſ. *in d. c. 1. n. 7.*

Ideò cum iure poſitiuo dicta immunitas inuenta fuerit, Pontifex ſolet ſuis Legatis ad principes, vel ad gubernandas Prouincias tranſmiſſis dare facultatem concedendi ſæcularibus iudicibus licentiam extrahendi delinquentes confugientes ad Eccleſiam ex cauſis, quæ eorum iudicio iuſtæ & probabiles videbuntur, Gig. *in tract. de crim. laeſ. maieſt. tit. qualiter, & à quib. l. 1. q. 10. n. 1.* Dec. *in d. lib. 9. c. 27. n. 4 in fine.* 3

Contrariam opinionem, quod iſta immunitas ſit de iure diuino, & à iure Canonico confirmata, nec non à iure ciuili approbata, late tradit poſt alios, quos cumulauit Card. Tuſch. *tom. 4 concl. 56. n. 2.* vbi ſubdit ob id practica Papienſ. quæ male de iſta immunitate ſentiuit fuit à Rom Eccleſia correcta, & Rebuff *in conſt Regni, tit. de immun. Eccleſ.* valde inuehit contra Iudices, Franciæ conantes illam infringere, & idem voluit, quòd ſit inducta de iure diuino. Lup. *in tract. de libert. Eccl. in p. 2 q. 2.* & Aufred. *ad Capell. Tholoſ. q. 23. n. 5.* vbi alios allegat, & idem Card. Tuſc. *t. 3. concl. 9. n 4. in lit. I,* & alterius *in lit. I. concl. 59 & ſeq.* vbi concordantes allegat Can. *de Brach. reg. part. 2. n. 31.* 4

Quæ immunitas non poteſt violari per aliquem Principem, nec etiam per ipſum Imperatorem, vt legimus de illo Bonifacio Rege, qui fuit excommunicatus, & minimè abſolutus donec priùs reſtituerit extractum Eccleſiæ, vt habemus in *c. miror, & in c. frater 17. q. 4.* Dec. *in d. c. 27. n. 1. l. 6.* & latè *in reſpon. 80. n. 6. vol. 3.* Ambroſ. *in d. c. 1. n. 5.* 5

Imò nec etiam violenter à Iudicibus Eccleſiaſticis poterit inuitus extrahi. Rebuff. *t. 4. in tract. de immun. Eccl. art. 1. gl 2. n. 40. fol. 338.* & poſt eum Balat. *in q. 30. num. 4.* 6

Sed iudex laicus poterit confugientibus ad Eccleſiam auferre arma prohibita ab eis delata, etiam in ipſa Eccleſia, Cou. *var. reſol. l. 3. c. 20. n. 18. ver 36. &* Foll. *in prac. crim.* Canonic. *c. 38. n. 30.* Baiard. *d. q. 30. n. 4.* Caualc. *de Brach. reg. p. 1. n. 102.* ſed aliter dicendum modò per d. Bullam Gregorij XIV. 7

Et quatenus in hac materia ius ciuile diſcordat à iure canonico, pro eius reſolutione, ſtandum erit canonico Abb. *in c. inter aliam, n. 24. de immun Eccl* Imol. *in Clem 1 in fi. de pœnitentia, & rem.* Boër. *dec. 100. n. 3.* late & pulchro ordine plene tradit Dec. *d. l. 6. c. 25. n. 7.* vbi concordantes allegat, & ad contraria reſpondet, & de communi teſtatur Cou. *var. reſ. l. 2. c. 20. ſub n.* Far. *q 18. n. 6.* Dec. *reſp. 89 l. 3* Ambr. *d. c. 1. n. 4.* Card. Tuſc. *to. 4 concl. 59. n 10.* vbi de communi, *& n. 26. in lit. I.* 8

CAPVT XXX.

Violantes dictam immunitatem Eccleſiaſticam quibus pœnis afficiantur.

SVMMARIVM.

1 *Extrahentes delinquentes ab Eccleſia, incidunt in crimen ſacrilegij.*
2 *Item in pœnam vſurpatæ iuriſdictionis, criminis læſæ maieſtatis, & mortis.*
3 *Pœna triginta librarum impoſita à iure, in hac materia non ſeruatur.*
4 *Item incidunt in pœnam excommunicationis.*
5 *Tentans extrahere aliquem ab eccleſia punitur eiſdem pœnis.*
6 *Idem eſt obſidere confugientes in Eccleſiam.*
7 *Extrahentes confugientes ad Eccleſiam non abſoluuntur, niſi priùs reſtituant extractum Eccleſiæ.*
8 *Item non abſoluitur niſi à Summo Pontifice.*
9 *Extrahentes pro eorum defenſione poſſunt deducere quòd caſus erat dubius, an eſſet locus extractioni,*

qua defenſio hodie eſt ſublata per Bullam Gregorij XIV.

10 *Extrahentes poſſunt deducere pro eorum defenſione vt vigeat in loco conſuetudo extrahendi.*

11 *Immunitati eccleſiæ conſuetudo poteſt derogare.*

1 EXtrahentes autem per vim delinquentes confugientes ad Eccleſiam incidunt in crimen ſacrilegij, *cap. ſi antiquitus* 17.q.4. Foller. *in pract. crim. Canon.* 17.§. *vt ſi eſt ſacrilegium n.*8.

2 Ac in pœnam mortis, vſurpatæ iuriſdictionis , , & criminis læſæ maieſt. Gig. *de crim. laſ. maieſt. lib.* 1. *tit. qualiter,& à quibus, q.*10.*n.*1. Farin. *q.*18.*n.*2. Iul. Clar. *q.* 68.*n.*11. Menoch. *de arbitr, caſ.*260 *n.*68 *lib.*1. Decian. *reſponſ.*80.*n.*8.*lib.*3. & latè *in tract. crim. lib.*6.*tom.*2. *c.*28. *& ſequentibus.*

3 Vbi poſt alios, quos allegat, etiam firmat , quòd illa pœna triginta librarum impoſita à iure non ſeruetur per conſuetudinem, & *ſub n.*1. *in fin.* dicit quòd Clerici ob dictum delictum priuantur Eccleſia, & de alijs pœnis à Canonibus inflictis traditur per Ambr *in tract. de immun. eccleſ. c.*15. *per totum*, & per Card. Tuſch. *tom.*3. *concl* 8 *n.*1. *& ſeq.*

4 Ac etiam iſti extrahents incidunt in pœnam excommunicationis, *c. minor, c. frater* 17.*q* 4 Farin. *q.*27. *num.*5. Dec. *lib.*6.*c.*27.*n.*1. *&* *c.*28.*n.*1. *in tract. crim. tom.*2, Felyn. *in c. cum pro cantis, num.*3. *de ſent. excomm.* vbi tenet hoc eſſe indubitatum ſi eſſet commiſſa violentia , Concil. Trid. *de reform. ſeſſ.*22.*c. ſi. & ſeſſ.*26.*cap.*20. & Bulla. Cœnæ Domini, *num* 15.16. *&* 17. Nauarr. *de immun. eccl. lib.*3. *reſol.*75.*num.*2. Car. Tuſch. *tom.*4.*concl.*8. *qui allegat, cap. nouerint de ſentent. excomm.* & quòd Imper *in auth. C. de ſacroſ. eccleſ.* impoſuit coofiſcationem bonorum , & quòd dicta iura eadem die per Papam, & Imperatorem de communi conſenſu fuerint edita , quæ pœnæ , ac omnes aliæ inflictæ à ſacris Caoonibus fuerunt renouatæ per Concilium Tridentinum *ſeſſ.*25. *cap.*20. & per Bullam Gregorij Decimiquarti, Ambr. *in d. tract. de immun. eccleſiaſt. c.*1.*n.*2. *& ſeqq.* Prax. Archiep. Neap. *c.*18. *num.*1. vbi firmat, quòd per dictam Bullam imponuntur ipſo facto pœnæ, quæ ſont ſtatutæ contra violantes immunitatem Eccleſiaſticam , & de iure in ſpecie iſti violantes debeant excommunicari, & puniri aliqua pœna pecuniaria, Borgn. *in repert. deciſ.*1.*p. in verb. index Eccleſiaſticus num.*16. & priùs *ſub n* 8. Marc. Ant. Macer. *lib.*2. *reſol.*15.*n.*2. vbi allegat ſed tamen ibi declarat circa Bullam Greg. XIV. reſtringi ad extrahentes miniſtros , & officiales, & non comprehendit alios particulares priuatos, *& n* 7.

5 Imò punitur etiam tentans extrahere, Gig. *lib.*1. *tit. qualiter, & à quib. q.*2. *de crim. laſ. maieſt.* & Salye. *in l.*2. *n.*1. *C. de his, qui ad Ecc. confug.* Dec. *tom.*2.*c.*27. *n.*5. vbi firmat probari per text. clarum *in l. præſenti, C. de crim. laſ. maieſt* Farin. *q.*28. *n.*3. vbi tamen firmat , quòd non ſufficiat ſola cogitatio extraheodi , ſed quòd fuerit deuentum ad aliquem actum exteriorem. Et quòd d. Bulla procedat etiam in extrahente, non ſolùm delinquenter, ſed etiam omnes alios ibi commorantes , vt fuit in contingentia facti obſeruatum Neapoli , teſtatur Prax. Archiep. *d c.*18.*n.*1. *& ſeq.* & *ſub n.*9. loquitur in eo qui fuit extractus ab Eccleſia, vt pacem componeret, & ſcandala futura euitarentur, adhuc extraheotes inciderunt in pœnam excommunicationis.

6 Ac etiam obſidentes confugientem in Eccleſiam pœnis prædictis puniuntor, Io. de Viſch. *de immun. Eccleſ. num.*22. nec poterit detineri in compedibus, aut vinculis in Eccleſia, nec poterit impediri quin exeat ad exonerandum corpus, modò ſtatim redeat , vt dicam infr. *in cap.*32.

7 Nec poterunt ipſi extrahentes abſolui, niſi prius reſtituant Eccleſiæ extractum , prout fuit obſeruatum, cum illo Rege Bonifacio *c. miror, & c. frater* 17.*q.*4. Aufred. *ad* Capel. *Tholoſ. q.*423.*n.*3. Dec. *reſp.*30.*n.*3. *lib.*2. *& in tract. crim. c.*27.*n.*1. Ambroſ. *c.*1. *n.*5. Card. Baron. *in Pareneſi ad Remp. Venet. fol.*355. Sed ſatis eſt etiam ſi extractum reſtituant Epiſcopo, Prax. Archiep. *d. cap.*19. *num.*8.

8 Et à ſolo Pontifice tantummodo contrauenientes abſolui poſſunt vigore d. Bullæ Greg. XIV. ſecundùm aliquos , & præcipuè videbatur dicendum ex quodam decreto Clementis Octaui ſummi Pontificis , de quo mentionem facit Prax. Archiep. Neap. *d. c.*18. *Annot.* Tamen ibi d. Praxis tam in corpore *d. cap. quam in d. Annot.* tuetur, vt talis abſolutio ſpectet ad Epiſcopos, & ibi etiam reſpondet ad dictum decretom Clem. viij. & ſacræ congregat. ſuper Epiſcopis , vt illud tollat facultatem abſoluendi confeſſariis, ſed non Epiſcopis , & ordinariis.

9 Sed Aduocatus pro defenſione extrahentis poterit deducere , quòd caſus erat dubius , an potuerit confugiens ad Eccleſiam ab ea extrahi nec ne , & ob id aliqua pœna puniri non valeat , ſi credere velimus. Dec. *lib.*6. *in tract. crim. c.*29.*n.*5. vbi plus ſubdit , quòd quælibet cauſa etiam iniuſta, dummodo fuerit colorata, excuſabit extraheutem, licet talis defenſio hodie penitus per dictam Bullam Gregorij tollatur, etiam in caſibus permiſſis, cùm ſpectet ad ipſum Epiſcopum, vel ab eo deputatum.

10 Nec non Aduocatus poterit deducere in fauorem eiuſdem extrahentis, quòd in loco vigebat conſuetudo extrahendi dictos confugientes ad Eccleſiam , Couar. *var. reſol. lib.*2.*c.*10. *ſub n.*4. Iul. Clar. §. *fi. q.*30. *verſ. ſcias autem.* Ign. *in l.*1. *in prin. n.*11. *&* 16 *ff. de Sillanian.* Dec. *in tract crim tom.*2. *lib.*6.*c.*18.*n.*6. vbi allegat, vt nulla pœna puniri poſſit, de quo dicam infrà *in c.*34.

Cùm huiuſmodi immunitas fuerit inducta à iure poſitiuo ſecundum aliquos ſuprà adductos, cui poteſt cooſuetudo derogare *c. fi. de conſuet. c. in iſtis cum duob. ſeq. & c placuit de diſtinct.* & ſcribentes *in l. quib. dell.* Hoſtien. *in c. inter aliam n.*5. *de. immun. Eccleſiaſt.* vbi Innoc. *in princ. & in fi.* Oldrad. *in conſ.*54 de quo etiam dicam latè infrà *in c.*34.

11 Ac etiam poteſt dici , quòd extrahentes bannitos ab Eccleſia, & illos occidentes, qui poterant impunè occidi vigore bannimentorum, vt ipſi extrahentes, & occidentes ſint tuti in foro conſcientiæ, ſi zelo iuſtitiæ, ſine odio, & aliqua iracundia fuerint. Tolet. *in ſum. in Rub. deciſ. præcep. lib.*5.*c.*1. *n.*8. & poſt alios latè Marc. Ant. Macer. *lib.*3. *reſol.*15.*n.*1. niſi in interfectores eſſent inimici, quia poſſet præſumi, quòd odio vel iracundia interfecerint, Menoch. *q.*90.*n.*6. *lib.*3. Mar. Ant. *d. reſol.*15. *n.*6. *in fine*, vbi etiam *ſub n.*3. quærit an conceſſa à Pontifice facultate abſoluendi extrahentes comprehendantur ſocij, & complices, & ibi concludit, quòd licet ex præfatione videantur comprehendi, tamen ex concluſione reſcripti aliter videatur deſumere, cùm illa ſit attendenda ad latè tradita per Franc. Becc. *conſ.*21.*n.*39. *conſ.*55.*n.*2. Ideò aduocatus ſciat concipere ſupplicationem , vt in concluſione reſcripti dd. complices contineantur ad tollendas diſputationes, & difficultates, quæ ſuper iſto puncto poſſent excitari.

CAPVT XXXI.

Facultas extrahendi confugientes ad Eccleſiam à quibus concedi poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Facultas concedendi extractionem delinquentium ab Eccleſia tantummodo conceditur à ſummo Pontifice.*

2 *Epiſcopi*

Digitized by Google

2 *Epiſcopi nec etiam poſſunt extrahere dictos delinquentes ab Eccleſia.*

3 *Iudex laicus in caſibus, in quibus permittitur extrahi delinquentem, non poteſt illum extrahere, ſed extrahi debet per Epiſcopum.*

4 *Cognitio ſuper extractione de inquentium ab Eccleſia vigore Bullæ Greg. XIV. eſt tantum commiſſa Epiſcopis.*

5 *Iudices ſæculares vigore d. bullæ ſine interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ non extrahunt delinquentes ab Eccleſia.*

6 *Iudices ſæculares ſi de facto in caſibus permiſſis extraxiſſent delinquentes ab Eccleſia, debent illos reſtituere Curiæ Eccleſiaſticæ.*

7 *Epiſcopus non tenetur ſtare proceſſui contra delinquentem confugientem ad Eccleſiam fabricato per iudicem laicum.*

8 *Epiſcopus vigore dictæ Bullæ poteſt aſſumere informationes ſuper delicto commiſſo per confugientem ad Eccleſiam.*

9 *Epiſcopo conſtare debet de delicto commiſſo per confugientem ad Eccleſiam plenè, & non per coniecturas.*

10 *Eccleſia poterit agere reſtitutorio iudicio pro reſtitutione delinquentis extracti.*

11 *Extractus ab Eccleſia poterit etiam agere de ſpolio, prout in aliis interdictis reſtitutoriis.*

1 FAcultas concedendi, vt delinquens, qui confugit ad Eccleſiam extrahatur, tantummodo concedi poteſt à ſummo Pontifice *cap. uxor. felicis* 17. *quæſt.* 4. Io. Viſch. *in tract. de immun. Eccleſiaſt. n.* 14. Gig. *in d. tit. qualiter, & à quib. l.* 1. *q.* 10. *n.* 1. Farin *q.* 20 *num.* 2. *in fin.* Dec. *l.* 7. *c.* 27. *n.* 4. *in tract. crim. & reſponſ.* 80. *n.* 7. *in fin. l.* 3. Ambroſ. *de immun. Eccleſiaſt. c.* 2. *num.* 6.

2 Nec etiam Epiſcopi poſſunt extrahere, nec extrahi facere ipſos confugientes ad Eccleſiam vt puniantur, etiam ſi extrahendi eſſent Clerici, Io. Viſch. *in d. tract. de immun. Eccleſ. n.* 3. *& ſeq.* Dec. *l.* 6. *c.* 29 *nu.* 2. *& ſeq. in d. reſponſ.* 80. *n.* 1. *in fin.* vbi etiam clericus non poteſt ſeruum ad Eccleſiam confugientem extrahere, vel flagellare, ſed tantum diſciplinæ cauſa poterit Epiſcopus ſubditum clericum extrahere, vt detrudatur in Monaſterium, vel condemnetur ad damnorum ſatisfactionem.

3 Nec delinquentes in Eccleſia in caſibus in quibus puniri debent per iudices laicos, poſſunt extrahi ab ipſis iudicibus laicis, ſed extrahi debent per Epiſcopum, Rol. *conſ.* 24. *num.* 15. *l.* 2. Aufred. *ad* Capell. *Tholoſ. q.* 423. *n.* 6. Dec. *in tract. crim. to.* 2. *l.* 6. *c.* 17. *num* 4. *verſ. aduertendum tamen*, Petr. Cabal. *in qq. crim. c.* 194. *n.* 12. & talis cognitio etiam de iure comm. ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum, Rebuff. *in conſtit. reg. Rubr. de immun. Eccleſ. Gloſſ.* 1. *n.* 34 *& ſeq. to* 1. & poſt alios, quos allegat Borgn. *in repert. deciſ. p.* 1. *in verbo index Eccleſiaſticus n.* 9. & *ſub n.* 6. dicit quòd circa illius deciſionem debeat attendi ius canonicum, & latiùs *n.* 10.

4 Et bene verum eſt, quòd per dictam Bullam Gregorij decimiquarti (cognitio ſuper remiſſione delinquentis confugientis ad Eccleſiam ad Curiam ſæcularem, eſt remiſſa Epiſcopis, & non aliis inferioribus, etiam ſi aliàs Ordinarij eſſent, aut nullius Diœceſis, aut conſeruatores à ſe de Apoſtolica ſpecialiter, vel generaliter deputati etiam eſſent, ſi caſus occurreret in loco exempto, tunc cognitio deuoluatur ad Epiſcopum viciniorem, & non alios, Amb. *in tract. de immun. Eccleſ. c.* 11. *n.* 1. Farin. *conſ.* 76. *in princ.* latè Card. Tuſch. *tom.* 2. *concl* 11. *num.* 9. vbi ſubdit, quòd miniſtri laici hodie non excuſarentur ſub prætextu ignorantiæ, vel quòd bulla non fuerit vſu recepta, & *n.* 10. *in fine, &* idem dicit *in præcedenti concluſione* 10. *num.* 1.

Imò etiam ſi notoriè conſtaret confugientem ad Eccleſiam commiſiſſe delictum exceptum in dicta Bulla, adhuc ſit ſeruanda forma dictæ Bullæ, prout in Curia Archiepiſc. Neap. fuit reſolutum, teſte Prax. Archiepiſ. Neap. *c.* 18. *n.* 5. vbi ſubdit quòd ſi Epiſcopus deneget licentiam extrahendi, poſſit Curia ſæcularis delinquentem extrahere, & ducere ad carceres Epiſcopi, vt ab eo cognoſcatur, ſi delicta ab eis commiſſa ſint comprehenſa in dicta Bulla, & ſic quamvis aliunde appareat de delicto ſit ſeruanda forma dictæ Bullæ, Borgn. *in* 1. *p. deciſ. in verbo iudex Eccleſiaſticus, n.* 16. Nec ſufficit, vt licentia extrahendi concedetur à Vicario Epiſcopi, latè Marc. Anton. Mac. *l.* 3. *reſolut.* 15. *num.* 4. *& ſeq.* niſi extaret conſuetudo in contrarium, prout Papiæ viget, quia extrahentes excuſarentur Macer. vbi ſuprà.

Imò non poterunt iudices ſæculares dd. confugientes ad Eccleſiam extrahere ſine interuentu Perſonæ Eccleſiaſticæ, vt apertè habemus in dicta Bulla Gregorij decimiquarti, ideò non eſt curandum, quicquid alias ſcribentes dixerint, iudices laicos per ſe ipſos poſſe delinquentes in caſibus permiſſis extrahere ab Eccleſia, vt latè proſequitur Amb. *in d. tract. de immun. Eccleſiæ c.* 11. *n.* 1. *per totum.* & ſic hodie ceſſat illa opinio, vt iudices ſæculares poſſint extrahere in caſibus permiſſis delinquentes ab Eccleſia ſine licentia Epiſcopi, aut alterius ſuperioris Eccleſiaſtici, quam opinionem multorum auctoritatibus comprobat Farinac. *q.* 28. *n.* 75. vbi communem appellat, & Decianus *in tractatu crim. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 29. *n.* 4 vbi reddit rationes, dummodò talis extractio fieret per iudices ſæculares ſine ſcandalo & cum reuerentia, quæ doctorum opinio vigore dictæ Bullæ hodie ceſſat, vt dixi. 5

Imò etiam ſi de facto iudices extraxerint delinquentem ab Eccleſia, & illum duxerint etiam ad eorum carceres, debeat in primis ad carceres curiæ Eccleſiaſticæ reponi, & inibi ſub tuto carcere, ac opportuna cuſtodia data illis, ſi opus fuerit per Curiam ſæcularem retineri, donec fuerit per Epiſcopum cognitum, vel ab eo deputatum, an ſit remittendus, necnè quacumque appellatione poſtpoſita, vt apertè legitur in dicta extrauagante Gregorij decimiquarti, & animaduertit Ambroſius *in d. cap.* 11. *num.* 2. *in princip.* & ideo hodiè ceſſat illa diſputatio an cognitio ſpectet ad iudicem laicum, vel Eccleſiaſticum, & ſi extractus ab Eccleſia reſtituendus ſit, quam ponit Vulpellus *reſponſione* 130. *n.* 6. Farinac. *quæſt.* 28. *n.* 76. *verſ. nec autem cognitio*, & ante dictum verſiculum, etiam dixit in caſibus non permiſſis de iure eſſe eos ſtatim Eccleſiæ reſtituendos, 6

Ac etiam ceſſat illa opinio, quæ erat communis, vt in caſibus ne iure permiſſis extrahendus, non poterat excommunicari per iudicem Eccleſiaſticum, atteſtatur Borgn. *in Repert. deciſ. par.* 1. *in verb. iudex Eccleſiaſticus, n.* 57. cum in quocumque caſu extrahi debeant delinquentes à iudice Eccleſiaſtico per dictam Bullam Gregor. XIV.

Nec Epiſcopus tenetur ſtare proceſſui fabricato ſuper delicto contra delinquentem confugientem ad Eccleſiam per iudicem laicum, Iul. Clar. *q.* 46. *verſ. vltime quære*, vbi de communi Farin. *conſ.* 76. *n.* 1. Ambroſ. *d. c.* 11. *n.* 3. Et ego latè dixi ſuprà *in cap.* 5. ſed Ant. à Gamb. *deciſ. Luſitan.* 362. *n.* 2. dicit, quòd iudices ſæculares ſolent producere ſententias latas contra iſtos fugientes ad Eccleſiaſticum, & illos deinde puniunt, & poſtea reſtituunt eos Eccleſiæ pro aliis delictis pro quibus gaudere poſſunt dicta immunitate, & ſi velint Epiſcopi ſtare d. proceſſui, an poſſint, dicam *in defenſ.* 21. *c.* 9. *n.* 30. 7

Et ſine dubio poterit Epiſcopus vigore dictæ Bullæ Greg. XIV. aſſumere informationes ſuper delictis per confugientem ad Eccleſiam commiſſis; vt in puncto explicat Farinac. *in conſ.* 76. *n.* 2. latè Ambr. *dict. ca.* 12. *num.* 3. 8

n.3.verſ.tanto magis,per rationes ad eos adductas. Nec ſufficeret, ſi poſt extractionem factam ſine licentia Epiſcopi,ſuperuenirent probationes,nempe confeſſio extracti, Prax. Archiep Neapol.*c.18.n.8.*

9 Et Epiſcopo conſtare debet de delicto commiſſo per confugientem ad Eccleſiam plenè,& non per indicia,præſumptiones,vel coniecturas,vt apertè legitur in d.bulla ibi *an ipſi verè crimina*,&c.prout etiam conſiderat Farinac.*in d.conſ 76.num.21.*& latè proſequitur Ambroſ.*d. cap. 11. num.4. & ſeq.* Quod ego intelligo plenè per teſtes deponentes ſuper delicto,ex ipſomet proceſſu informatiuo,abſque eo,quòd teſtes repetantur citatâ parte:& ſic legitimè cùm in iſtis criminibus exceptis teſtes etiam non repetiti probant,Ant Gam. *conclu.1.n.21.lib.7.*Honded.*conſ.107 n.13.vol 1.* Maſcard.*concluſ.137.n.2.& ſeq 3.vol.1* Barar *quaſt 45.n.19.* Doctor adducti per Farinac.*quaſt.12.n 113* Ac etiamſi deponant ſuper indiciis,ex quibus reſultaret iudicium ad torturam,cùm de iure ſufficiant indicia ad torturam ſuper delicto,ne quis gaudeat d.immunitate, vt teſtatur Ant à Gamb.*deciſ Luſitan.179.n.1.*licet idem Ant. à Gamb.*deciſ.179.n.2.*expreſsè teneat , quòd de iure ad effectum remittendi,non ſufficiat probatio præſumptiua,ſed requiratur vera, & integra. At. *in deciſ.281* iterum concludit ſufficere indicia ad torturam ſuper delicto,vt quis non gaudeat d.immunit.Eccleſiæ ſuper illo delicto.

10 Eccleſia autem poterit agere reſtitutorio iudicio reſtitutione delinquentis, vt tradit Aufr. *in addit. ad* Capel.*Tholoſ.deciſ.422.col.2.in princ* Decia.*in cap.28. num.7.tom 2.lib.6.in tract crim.*

11 Et ipſe extractus etiam poterit agere ſpolio,prout in aliis interdictis reſtitutoriis,vt poſt.Oldr. *conſ 141. Quidam deliquit,in fine*,Card.Tuſc.*tomo.3.concluſ.10. num.20.*

Sed poſtquam Iudea Eccleſiaſticus pronunciauerit reum remittendum , non poterit reuocare dictum decretum,nec ab eo datur appellatio,vt diſponitur in d. bulla,& Capoblanc.*de Baronib.d prag.8.n.261.*& aliàs dixi ſupra *c.3 n.7*

CAPVT XXXII.

Dum diſputatur an reus ſit reſtituendus Curiæ ſæculari, vbi conſeruari debeat delinquens.

SVMMARIVM.

1 *Iudices laici non poſſunt extrahere delinquentes, etiam notorios,ab Eccleſia.*

2 *Confugiens ad Eccleſiam, donec diſputatur coram Epiſcopo an ſit remittendus,vel ne,non debet retineri in compedibus,& vinculis.*

3 *Nec debet impediri,quòd non exeat ad exonerandum corpus modò ſtatim redeat.*

4 *Confugiens ad Eccleſiam dum diſputatur ſuper eius remiſſione,debet ſuis ſumptibus ali,ſi vnde ſe alere habeat,aliàs ſumptibus Eccleſia.*

5 *Confugiens ad Eccleſia n ſi vagetur per loca viciniora vltra 30. vel 40. paſſus poterit capi per Curian ſacularem.*

6 *Confugiens ad Eccleſiam non debet obſideri in Eccleſia per iudices laicos,ſed debet diligenter cuſtodiri*

1 ISta quæſtio deciditur hodie per dictam extrauagantem Gregorij decimiquarti,vt nullo modo per iudices laicos confugiens ad Eccleſiam extrahi poſſit ab Eccleſia ſine licentia Epiſcopi , & ob id in Eccleſia, vel ſub cuſtodia Epiſcopi reus erit detinendus,prout etiam animaduertit Ambroſ.*in tract.de immunit. Eccl. c.11. n.1.verſ,ex quibus*,nulla habita conſideratione,an delictum eſſet notorium, & ſola negatio delicti notorij non reddat rem dubiam,vt dicit Io.de Viſch.*in tra. de immun. Eccleſiaſtica n.22.verſ.quaro circa pradicta. &* Dec.*in tract.crim.tom.1.lib.6.c.28. n 2. in fi.*declarauit quomodo de iure opinio Ioan.de Viſch. eſſet intelligenda,cùm regulariter etiam de iure non ſit reus conſignandus Curiæ ſæculari,vt ille detineatur in carceribus laicis, ſed tutus debeat permanere penes iudicem Eccleſiaſticum,vt latè tuetur Dec.*in d.c.28.n.2.verſ. At inſurgis*,& latiùs *c.29.n.2.* 2

Nec interim debet teneri cum compedibus aut vinculis,ne aufugiat,*c.diffiniuit 17.q.4.l.præſenti,C. de his, qui ad Eccl.confug* Guid Pap.*deciſ.21.* 3

Neque poterit impediri quin exeat ad exonerandum corpus,modò ſtatim redeat,vt notant omnes *in d.c.diffiniuit*,Dec.*d c.27.n.6.*Couarr.*var.reſolut.lib 2. cap.20. n.17.*Ambroſ.*in d.cap.11.n.7.*vbi latè Farinac.*q.28.n.9.* vbi de communi,licet Iul.Clar.*in q.30.verſ.quaro modo*,contrarium dicat ſeruari de conſuetudine,ſed Card. Tuſch.*tom.3.concl.10.n.12.13.14.* reducit ad concordiam iſtas contrarias opiniones, vt ſi conſtet , quòd gaudere debeat immunitate, non debeat cuſtodiri neque retineri in vinculis,& compedibus,ſecus ſi dubium eſſet,maximè quando non adeſſet in loco tutus carcer, & quando delictum eſſet grauare,aliàs iudex Eccleſiæ in culpa,& per ſuum ſuperiorem poſſet puniri , ſed in caſu non exactionis iudex Eccleſiæ non tenetur illum cuſtodire,vt poſt Oldr.*in conſ.34.n.11.*Card. Tuſch.*d. concl.10.n.16.* 4

Et interim debet ſuis ſumptibus ali,ſi habeat vnde ſe alere poſſit , aliàs ſumptibus Eccleſiæ erit alendus, gloſſa,& omnes *in dict.c.diffiniuit*,vbi Io.de Viſc *n.72.* Ign.*in l.1 in pr.n 9 ff ad Sillanian.*Boet. *deciſ.103. n 3.* Dec.*cap.24.n.3.lib.6.to.3.in tract crim* Aufred. *ad Cap. Tholoſ.q.423.n.6.*vbi etiam firmat,quòd non debet impediri, vt non adeat cameram ſecretam , & quod nec quies nec victualia,nec veſtes debeant mutari,& quòd ſi poteſt,laborabit,vt viuat,alioquin Eccleſia ſibi prouidebit. 5

Si verò vagetur per loca vicina vltra pedes 30.vel 40. poſtquam ſe in tutela Eccleſiæ dedit , poterit capi impunè , & puniri pœna corporali , vt oſtendit Dec. *l.. c.16. n.11.* vbi reprob. Io. de Viſch. *in tract. de immunit. Eccleſ. n.54.* qui videbatur ſe fundare in auctoritate Abb.qui Abb.hoc non dicit, vt animaduertit, Decian.*in d.n.11.* & firmat , quod contra eum tenet, Archid.*in c.reum 17.q.4.* & Ant.à Gamb. *in deciſ. Luſitan.12* dicit, quòd ſi delinquens exeat ab Eccleſia,& aliud delictum committat , poſſit capi, & puniri pro dicto nouo delicto,& deinde reſtitui Eccleſiæ pro aliis delictis , pro quibus erat imputatus. 6

Nec minus debet Curia ſæcularis illum obſidere in ipſa Eccleſia,cùm ſint paria,vel quod quis ipſum obſideat in ipſa Eccleſia, & prohibeat præſtari alimenta,vel eundem extrahat, vt poſt Hoſtienſ. & Abb. firmat Io.de Viſch.*in tract.immun.Eccleſ.n.72.* Couarr. *var.reſol.l.2. c. 20.ſub num. 17.* & ita ſeruatum fuiſſe Mediolani teſtatur Iul.Clar. *q.30. n.21.* aliàs iſta immunitas ſeruiret de vento, vt firmat Ambroſ. *in dict. tract.de immunit.Eccleſ.d. c.11. num.7.* vbi ſubdit,ſed tantùm poſſet cuſtodiri ad effectum extrahendi illum Curiæ Eccleſticæ, quæ poſtea declarabit an gaudere valeat dicta immunitate , vt mandat ſummus, Pontifex, & annuere etiam videtur Farinac.*in d q.38. nu.9. in fine*, Card.Tuſch.*tom.3.concl.10. n.12.*vbi de communi,& quòd malè faciunt Domini temporales contrarium ſeruantes.

CAPVT

CAPVT XXXIII.

Confugiens ad Eccleſiam, & traditus Curiæ ſæculari in caſibus permiſſis, qua pœna ſit puniendus, & quid Curia Eccleſiaſtica facere poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſus ab Eccleſia iudici ſæculari an poſſit puniri deinde pœna corporali, & an ſeruetur de conſuetudine, quòd ſæcularis iuret, non corporaliter illum punire.*

1 PEr capitulum *conſtituimus, & cap. tenm* 17 *q.* 4. & per Doctores omnes *in c. inter alia de immunit. Eccleſ.* ſancitum fuit, quòd Epiſcopus in ipſa traditione in caſibus permiſſis requirat promiſſionem, vel cautionem etiam iuramento vallatam de non infligenda pœna ſanguinis, cùm Epiſcopus ſimpliciter tem confugientem ad Eccleſiam tradendo videretur ipſe auctor illius pœnæ ſanguinis, quòd iura canonica abhorrent *c.* 1 *ne Clerici, vel Monachi*, idémque erit in Curia Eccleſiaſtica ſi conſignaret proceſſum Curiæ ſæculari, incurreret in pœnam irregularitatis, Couarr. *in* 2 *p. relect. de homicid.* §. 3. *n.* 1. Dec. *in tract. crim. lib.* 1. *cap.* 19. *n.* 22. Nauar. *in Manual. cap.* 2 . *nu.* 111. Quinimò nec proteſtatio aliqua prodeſſet poſt Couarr. & Nauar. vbi ſuprà Mar. Ant. Maceſten. *variar. reſolut. l.* 1. *reſolut.* 2 *n.* 15. vbi loquitur in fortioribus terminis, quando Papa mandauit clericum conſignari Curiæ ſæculari, nulla facta mentione de conſignatione proceſſus, vt requiratur expreſſa iuſſio circa dict. proceſſus conſignationem, licet de conſuetudine iudices laici hanc promiſſionem non ſeruent, vt teſtantur Decian. *l.* 6. *tom.* 2. *in tract. crim. cap* 20 *ſub n.* 6. Farinac. *q.* 28. *n.* 77. & Bajard. *ad* Iul. Clar. *q.* 30. *num.* 25. vbi ſubdit, *nec ſi promitterent, tenerentur illam obſeruare*. Et ob id cùm iſte extractus ab Eccleſia, & conſignatus Curiæ ſæculari non potuiſſet puniri pœna capitali, nec alia corporali retenta opinione iuris communis, vt tradit Oldrad. *conſ.* 154. *in fin.* Abb. *in d. c. inter alia, n.* 8 Boſſ. *in tit. de capt. ſub n.* 24. admonet, quòd in caſu pœnæ corporalis, vt iudex ſæcularis illum non curet habere in manibus, ſed patiatur illum dimitti, & poſtea contra eundem abſentem procedat ad pœnam condignam delicti, & quod ita in Senatu aliàs ſeruatum fuit, Farinacius *queſt.* 28. *n.* 95. *in fin.*

Quamvis contrarium ſeruari teſtatur de ſtilo Franciæ, Boër. *deciſ.* 109. *in fine*, & Iul. Clar. *quæſt.* 30. *num.* 1. *&* 23. ob id Decian. *in c* 19. *ſub num.* 6. *tom.* 2. *lib* 6. *in tract. crimin.* tradebat quandam diſtinctionem, ſi veniret puniendus extrahendus de iure Canonico, vel Ciuili, quæ diſtinctio ſtante dicta Bulla Gregorij XIV. non conſideratur, quia hodie non extrahitur, niſi in caſibus ab ea expreſſis, in quibus poteſt extractus corporaliter puniri, & condigna delicti pœna plecti, vt declarat Ambroſ. *in tract. de immunit. Eccleſ. c.* 11. *n.* 5. *in fine*, firmat, quod idem ſentit. Farin. *in dict. quæſt.* 28. *n.* 77. poſt Clar. *d. quæſt.* 30. *n.* 1. Cardin. Tuſch. *tom.* 3. *concluſ.* 9. *n.* 3. etiam firmat, quòd poſſint puniri pœna vltimi ſupplicij, & quando ſunt tuti in Eccleſia, etiam in contumaciam poſſint banniri, & *concluſ.* 10. *num.* 10. vbi loquitur de dicta Bulla Gregorij decimiquarti.

CAPVT XXXIV.

An ex conſuetudine induci poſſit, vt iſta immunitas Eccleſiaſtica tollatur.

SVMMARIVM.

1 *Immunitati Eccleſiaſticæ per conſuetudinem poteſt derogari, & de quibus Eccleſiis intelligatur.*

2 *Conſuetudo eſt in ſtatu Eccleſiaſtico, vt confugientes ad Eccleſiam non ſint tuti, niſi in leuibus delictis, & pro debito ciuili.*

3 *Contrariam opinionem, quod per conſuetudinem non poſſit derogari immunitati Eccleſiaſticæ, tenent ibi Doctores vigore Concilij Tridentini, & dicta bulla Gregorij decimiquarti.*

4 *Bulla Gregorij decimiquarti, ſecundùm aliquos, non tollit conſuetudinem contrariam circa dictam immunitatem Eccleſiaſticam.*

5 *Contraria opinio, vt per Concilium Tridentinum, & per dictam Bullam tollatur omnis conſuetudo in contrarium.*

1 CVm iſta immunitas fuerit à iure poſitiuo introducta ſecundùm opinionem aliquorum, vt ſuprà dixi *in c.* 9 eſt dicendum, conſuetudinem ei poſſe derogare, *c. final. de conſuetud. c. in iſtis, cum duob. ſeqq.* 4 *diſtinction. cap. ſlanit* 22. *diſtinct.* & notant omnes *in l. de quibus ff. de legibus*, & in terminis firmat Decian. *in tractat. crim. c.* 28. *n.* 6. *tom.* 2. *lib* 6. & latiſſime *c.* 29. *n.* 1. Iul. Clar. *q.* 30. *verſ. ſciat autem*, vbi reſtatur hanc immunitatem propter ingentem numerum Eccleſiarum, & delinquentium eſſe valde reſtrictam, & *ſub n.* 3 *verſ. huiuſmodi autem conſuetudines*, etiam teſtatur reſtringi ex dicta conſuetudine ad Eccleſias in quibus conſeruatur Sanctiſſimum Corpus Chriſti, Card. Tuſch. *tom.* 3. *concluſ.* 9. *num.* 36. Barbet. *in ſuo viatorio iuris Rub.* 33. *de violat. immunit n.* 3. *in fine*, Nicol. Moron. *in tract. de Fid. Treg. & Pac. q.* 103. *n.* 10. Folier. *in pract. crim. in verb. notatos capias de perſona, num.* 6. Bajard. *q.* 30. *n.* 5. vbi refert, quòd iudices ſuperiores indiſtinctè capiunt malefactores in Eccleſia, ſecus iudices inferiores, & Farinac. *in d. q.* 28. poſt alios, quos allegat in pluribus locis, firmat extare dictam conſuetudinem, vt eſt videre *ſub num.* 73. Diaz *in pract. crim. c.* 115. Couar. *variar. reſol. l.* 2. *c.* 10. *n.* 16. Abb. *in cap. inter alia, n.* 3, 17. *quæſt.* 4. Farinac *d. q.* 27. *n.* 7. Decian. *l.* 7. *in tract. crim. cap.* 25. *num.* 1. *in fin tom.* 2.

2 In vrbe, ac in toto ſtatu Eccleſiaſtico confugientes ad Eccleſiam non ſunt tuti, niſi in leuibus delictis, & pro debito ciuili, vt teſtatur Bajard. *q.* 30. *n.* 6. *& ſeq.* vbi etiam inquit ita vidiſſe ſeruari in Prouincia Aprutina, ſed dicit quod in ciuitate Parmæ ſua patria, Concil. Trid. ad vnguem ſeruatur, & Farin. quòd in Vrbe non ſeruetur, niſi in leuibus criminibus, & pro debito ciuili teſtatur *in qu* 28. *n* 74. *in fin.* & de facto non fuit ſeruata dicta immunitas Domino Octauio Bufalino conciui meo, quia licet pluries fuerit inſtitum pro eius remiſſione in Eccleſia Sanctæ Ciciliæ in Monte Lordano, ac pro eius famulo, qui in eadem Eccleſia vulnerarunt quemdam Aurificem, non fuit eis conceſſa, quamvis non eſſet iſte caſus comprehenſus in Bulla.

3 Quamvis conetur Ambroſ. *in tract. de immunit. Eccleſ. c.* 6 *per totum* tueri non poſſe per conſuetudinem introduci, vt dicta immunitas tolli valeat, & ad Doctores contrarium tenentes nitatur reſpondere, vt præcisè non figant pedes, poſſe dictam conſuetudinem valere, & quod contraria conſuetudo non valeat, Ign. *in l.* 1. *in princ. n.* 9. *ff. ad Sillan.* Guid. Pap. *deciſ.* 435.

Decian.

Digitized by Google

Deeian.*lib.6.c.27.n.6.circa fi.*vbi alios allegat, & inter conſilia Farinac. *conſ.76.n.9.*& latiſſimè Card.Tuſch. *tom.4.concluſ.59.n.18.* vbi de communi teſtatur *in littera I*,& *ſub num.*20.ſubdit quòd non eſt credendum Doctoribus atteſtantibus de tali conſuetudine,vbi *ſub n.21.*etiam firmat,vt nec minùs poſſit allegari conſuetudo,contraria interpretatiua , cùm non cadat aliqua conſuetudo interpretatiua;cùm illa ſolùm accommodari poſſit quando eſſet dubium : ſecus igitur eſt in caſu noſtro,cùm ius ſit certum.per tot textus claros,& præcipuè *per cap.ſicut antiquitus*,17.q.4. & ob id neceſſarium eſt incidere in conſuetudinem correctiuam, quæ per Doctores ſuprà adductos non admittitur , & quòd in Ducatu Mediolani ſit in viù, Mar.Ant. Maceerar.*lib.3.reſponſ.15 n 5.*

Sed Farinac.*in d. quæſt.*28.*n.* 74. propterea dicit quòd parum eſt curandum quidquid Doct.conuentur atteſtari de tali conſuetudine , cùm per Concil. Trid. *ſeſſ.25.c.5.*ſit renouata obſeruantia immunitatis Eccleſiaſticæ ſecundùm formam Canonum , & aliorum Conciliorum,ideo conſuetudo præfata contra dictam immunitatem,quatenus eſſet introducta,illa eſt prorſus ſublata per diſpoſitionem dicti Concilij,& idem firmat Baiard.*in d.q.30.num.5.in fi.* & idem maximè erit dicendum hodie per dictam extrauagantem Gregorij decimiquarti,vt videtur ſentire idem Farinac. *in conſ. 76.num.12 & ſeqq.*& in ſpecie poſt alios.quos allegat, teſtatur, quòd in multis caſibus dicta immunitas fuit obſeruata,tam in Francia,& Germania, quam in aliis Regnis,& de multis etiam caſibus teſtatur Anton.Genuen.*in ſua praxi Archiepiſcop.Neapol.cap.2.* & idem Card.Tuſch.*d.concluſ.59.n.19.* dicit poſſe forſan ſuſtineri contrariam conſuetudinem in Eccleſia ædificata propè domos laicorum,& quatenus dd.domus contineant non ſeruetur dicta immunitas,ſed ſolùm extendatur ad loca libera,prout ſunt plateæ,viæ , & diſcoperti quæ omnia retinent dictam immunitatem Eccleſiaſticam etiam per ſpacium triginta & quadraginta paſſuum,& quòd in Ducatu Mediolani ſeruetur, Mar. Anton.Maceratenſ *reſol.15.n.5.lib.3.*& quòd ſufficiat, quòd dicta Bulla fuerit publicata in vrbe,in acie Campi flori ex traditis per Pariſ.*de reſign.benefic. lib.11.q.9. num.11.& ſeqq.*Nauarr. *de conſtit. conſil.9.n.19* & ita fuit reſolutum coram D Pania *in vna Papien.Bonorum de anno* 1598 *die* 16.*Ianuarij*,quicquid dicat Oſaſc.*deciſ.141.n.22.*vel ſatis ſit fuiſſe notum in communi ſecundùm Pariſ *conſ.49.n.2.col.4.*Mar.Ant.Mac. *d.reſ.5. num 6.*

4 Contra quam declarationem videtur inſurgere difficultas,aliquando per iudices laicos hæſitata , vt per dictam Bullam Gregorianam non derogetur conſuetudini.cùm in ea nullum verbum legatur de conſuetudine,& ideò per ipſam non eſſe derogatum conſuetudini,iuxta doctrinam Oldrad.*in conſ.*220.*poſt princ.* & Crauet.*conſ.244.n.13.*ſed Pontifex ſolummodo per dictam Bullam reuocauerit Bullas Pij,& Sixti,& omnia alia indulta,& priuilegia in iſta materia à Principibus ſæcularibus per Pontifices conceſſa,vt animaduertit,Ambr. *in d.c.14.n.3.*

5 Et ob id omni conatu tuetur conſuetudinem non poſſe induci contra dictam immunitatem,& ibi multa ſcribit quomodo erit in propoſito probanda conſuetudo.Sed ad tollendas omnes,& quaſcumque difficultates circa dictam conſuetudinem non inducendam, Pontifices pro tempore deberent totis viribus inuigilare , & occurrere , ne Principes ſæculares audeant immunitatem Eccleſiaſticam violare , ſed non data ſcientia in Pontifice, & eius tolerantia introduci non poſſit,vt exclamat poſt alios per eum congeſtos idem, Ambroſ.*in d.c.14 n.8 & ſeq.*

Imò nec patiente Pontifice,ac ſciente induci poſſit, quia eſſet contra ius diuinum,Aufred. *in Clem.1 .num.* 84.*& ſeq.de offic.ordin.*Boer.*in conſuet. Bituric. fol.48. col.2.verſ.quia etiam conſuetudo*,& de communi teſtatur Probus *in add.ad* Io.Menoch.*in c.2.n.4. & in add. n.5 de prob.1.n.6.*& ſequitur Card.Tuſc.*tom.4. in lit.I. concl 59.n.18.*

CAPVT XXXV.

Iudex laicus extrahens confugientem ad Eccleſiam ſub ſpe impunitatis, an ei fidem ſeruare teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſæcularis extrahens confugientem ad Eccleſiam ſub ſpe impunitatis an teneatur fidem ſeruare.*

2 *Declara,vt ibi.*

CYnus *in l.præſenti,C.de his, qui ad Eccleſiam confug.*ingenuè hanc quæſtionem diſtinguendo firmat,quòd ſi de iure poterat extrahi, iudex non teneatur promiſſionem ſeruare & hoc receptum eſt communiter ab omnibus teſtatur Baiard.*in q.30.n.2.* quia ille dicatur bonus dolus,Alciat.*de præſumpt. præſumpt.33. n.1.*Idem Baiard.*d.qu.30.n.27.* ſecus ſi de iure extrahi non poterat.quia tenetur ſeruare,Couar. *var. reſ.lib.1. c.2.n.16.in fi.*Cara.*de interrog.reo.lib.2.c.1.n.45.*Mod. Rom.*qu.*81 *n.282.*vbi de comm. & alios allegat. Imò refert,quòd Forton.Garz.*in repet.l.conuentionum,n.15. ff.de pact.* etiam in caſu in quibus ab Eccleſia poteſt extrahi,adhuc extractus ſub ſpe impunitatis reſtitui debeat, & quòd ita in Hiſpania à quodam Comite in facto fuit obſeruatum. 1

Si verò iudex non promiſit criminis impunitatem, ſed ſolùm promiſit ipſum reſtituere Eccleſiæ ſi ab ea exiret,vt poſſit ab ipſo veritatem rei geſtæ habere,& iſto caſu teneatur reum eidem Eccleſiæ reſtituere, Fortun.*in d.l.conuentionum,colum.4.ff. de pact.* Baiard. *d.q.30.num.2.circa medium.* vbi tamen ſubdit , quòd res videtur dubia,& allegat , Couarr. *variar. reſolut. lib.1.cap.2.in fine* , & idem firmat *in eadem quæſt.30. numer.27.* 2

CAPVT XXXVI.

Exiſtens in Eccleſia an renunciare poſſit inuitis Rectoribus Eccleſiæ huic immunitati, vt ab ea poſſit extrahi.

SVMMARIVM.

1 *Confugiens ad Eccleſiam poteſt renunciare dictæ immunitati etiam inuitis rectoribus Eccleſiæ,ſecundum communem opinionem.*

2 *Altera fuit opinio negatiua.*

3 *Sed iſte confugiens bene poterit exire ab Eccleſia, inuitis Rectoribus , & deinde pati capi à Curia ſeculari.*

ISta quæſtio tangitur à Io.de Viſch.*in tractat.de immunitat.Eccleſiæ nu.56.* & tenet,quòd poſſit renunciare d.immunitati,vt poſſit extrahi etiam inuitis Rectoribus Eccleſiæ,ſed nihil tamen ad comprobandam iſtam ſuam opinionem allegat,Decian autem *in tract. criminal.lib.6. cap.26.ſub n.12.* contrariam opinionem 1

tuetur,

2 tuetur, inquiens, quia priuilegium huiuſmodi eſt conceſſum Eccleſiæ, & non perſonis, vt declarat Anch. *conſ.324.in princ.*& ſequitur idem Dec *in d.lib.6.c.23. num.1.in fin.* & ideò magis erit tuta iſta opinio, quia ſicut clericus non poteſt renunciare beneficio fori, quia illud datum eſt Ordini, & non perſonæ, nec etiam confugiens ad Eccleſiam poterit renunciare huic immunitati. Qui Dec. *in d.c.26. nu.12.* fatetur,
3 quòd ſi iſte confugiens † ad Eccleſiam vellet exire, poterit hoc facere, etiam Rectoribus inuitis, & iſto modo volens poterit deinde capi, quia ſicut refugium ad Eccleſiam ei liberum fuit, ita exitus eſſe debet, vt etiam dicitur in capite inter alia *in fin.17. quæſt.4.*

CAPVT XXXVII.

Immunitas præfata quibus locis, Eccleſiis, & perſonis, & criminibus conceſſa.

SVMMARIVM.

1 *Bulla Gregorij decimiquarti reuocat omnes facultates extrahendi delinquentes ab Eccleſiis, conceſſas Principibus ſæcularibus.*
2 *Eccleſia auctoritate Epiſcopi conſtructa nondum conſecrata, gaudet immunitate.*
3 *Quamvis in ea non celebrentur diuina officia.*
4 *Sacrilegium non committitur in loco non conſecrato.*
5 *Conſuetudo in aliquibus locis eſt, vt Eccleſia nondum conſecrata, non gaudeat dicta immunitate, niſi cœpta fuerint ibi diuina officia miniſtrari, vbi ibi ſacramentum conſeruetur.*
6 *Eccleſia Metropolis per quadragintà paſſus, alia verò minor per 30. paſſus gaudet dicta immunitate.*
7 *Alij autem indiſtinctè tenent de conſuetudine Eccleſias non gaudere immunitate per dictos paſſus.*
8 *Alij autem declarant dictam immunitatem procedere in Eccleſiis extra muros ciuitatis ſitis.*
6 *Alij autem tenent omnes Eccleſiam gaudere immunitate per dictos paſſus, niſi appareat de contraria conſuetudine in loco.*
10 *Paſſus autem connumerari debet à candelabro in Eccleſia poſito vel à muris Eccleſiæ.*
11 *Paſſus conſtituitur per quinque pedes.*
12 *Pes conſtituitur per quindecim digitos.*
13 *Cæmeterium comprehenditur in ſpatio dictorum paſſuum.*
14 *Horti domus Eccleſiæ, & omnia quæ poſita ſunt intra ipſos paſſus in eis connumerantur.*
15 *Cæmeterium gaudet dicta immunitate.*
16 *Cæmeterium an vltra duos paſſus gaudeat dicta immunitate.*
17 *Atrium Eccleſiæ gaudet eadem immunitate.*
18 *Septa gaudent eadem immunitate.*
19 *Septa dicuntur omnia loca, quæ ſepe aliqua vel muro aut tabulato circundata ſunt.*
20 *Palatium Epiſcopi gaudet eadem immunitate.*
21 *Dummodò, ſecundum aliquos, non ſit vltra dictos paſſus triginta, vel quadraginta.*
22 *Secundùm verò alios gaudet dicta immunitate, etiamſi fuerit vltra dictos paſſus.*
23 *Alij autem tenent, quòd ſi Palatium vltra dictos paſſus habet oratorium, vel capellam gaudeat dicta immunitate.*
14 *Domus Canonicorum, vel Clericorum quando gaudeat dicta immunitate, & ſecundùm aliquos ſi fuerint intra ſepta.*
Alij autem tenent ſi fuerint intra dictos paſſus triginta vel quadraginta.
13 *Domus laicorum ſita infra dictos paſſus, quando gaudeat dicta immunitate.*
26 *Palatia Cardinalium gaudent dicta immunitate de iure, ſicut in Vrbe per conſtitutionem ſummorum Pontificum.*
2 *Imperator poteſt concedere talem immunitatem alicui domui priuatæ.*
Declara tamen vt ibi.
28 *Hoſpitalia gaudent eadem immunitate ſi fuerint auctoritate Epiſcopi conſtructa, vel ſi in eis eſſent oratorium, vel Capella, & diuina officia celebrētur.*
29 *Oratoria gaudent eadem immunitate.*
Declara vt ibi.
30 *Oratoria priuata non gaudent dicta immunitate.*
31 *Sacriſtia gaudet eadem immunitate, ſi eſſet ſita infra triginta vel quadraginta paſſus.*
32 *Eccleſia ſita in ciuitate, vel Caſtro, capta ab hoſtibus, gaudet eadem immunitate.*
33 *Eccleſia interdicta an gaudeat immunitate.*
Declara vt ibi.
34 *Eccleſia diruta quando gaudeant dicta immunitate.*
35 *Monaſterium fratrum gaudet eadem immunitate.*
36 *Sacerdos portans Sanctiſſimam Euchariſtiam gaudet eadem immunitate.*
37 *Declara tamen procedere, vt ibi.*
38 *Carceratus, fractis carceribus, confugiens ad Eccleſiam, gaudet eadem immunitate.*
39 *Carceratus aufugiens à carceribus de voluntate cuſtodis ſub iuramento de redeundo ad carceres confugiens ad Eccleſiam gaudet dicta immunitate.*
40 *Eximens ſe a manibus Curiæ, & confugiens ad Eccleſiam gaudet dicta immunitate.*
41 *Condemnatus, qui ducitur ad ſupplicium, eximens ſe a manibus Curiæ confugiens ad Eccleſiam gaudet dicta immunitate.*
42 *Idem erit ſi amplecteretur ſacerdotem portantem Sanctiſſimam Euchariſtiam.*
43 *Fugiens Birroariis erit tutus in Eccleſia.*
44 *Dummodò tamen pro delicto ſibi impicto poſſit gaudere dicta immunitate.*
45 *Captus à Birroariis ſi ducatur per Eccleſiam, ita captus non erit tutus in ea.*
46 *Contrariam opinionem tenent nonnulli Doctores.*
47 *Exiſtens in cœmeterio, ſi per pallium fuerit ab eo extractus violenter, eſt Eccleſiæ reſtituendus.*
48 *Habens pedem, vel manum in loco ſacro, licet tota pars corporis ſit extra locum ſacrum, gaudet dicta immunitate.*
49 *Extractus per vim ſi deinde relaxetur non poterit iterum capi.*
50 *Debitores pro debito ciuili ſi confugiens ad Eccleſiam non poſſunt ab ea extrahi.*
51 *Clerici non poſſunt extrahi ab Eccleſia, etiam per iudices Eccleſiaſticos.*
52 *Alij autem contrariam opinionem tenent.*
53 *Declara, & diſtingue vt ibi.*
54 *Confugiens ad Eccleſiam in quocunque delicto graui in ea erit tutus.*
55 *Debitor ſuſpectus de fuga, confugiens ad Eccleſiam, eſt in ea tutus.*
56 *Excommunicatus confugiens ad Eccleſiam gaudet eadem immunitate.*
57 *Banniti capitaliter, ſunt tuti in Eccleſia.*
Declara tamen, vt ibi.
58 *Confugiens ad ſtatuas Principis, dicitur etiam tutus, ſed de conſuetudine non ſeruatur.*
59 *Fur ſimplex an gaudere debeat dicta immunitate Eccleſiæ?*
60 *Et quid ſi in Eccleſia res furatas aſportet.*
61 *Exiſtens in Eccleſia, & mandans committi homicidium extra Eccleſiam, an gaudeat d. immunitate Eccleſiæ?*
62 *Peculatus crimen committens an gaudeat dicta immunitate.*

63. *Scholares*

63 Scholares an in ſcholis capi poſſint.
64 Milites an in caſtris capi poſſint.
65 Immunitate Eccleſiæ gaudet confugiens ad loca exiſtentia intra 30. vel 40. paſſus.
66 Immunitas Eccleſiæ eſt conceſſa loco, & non perſonæ, & ideo competit tam Clericis, quam laicis, & tam maſculis, quam fœminis, terrigenis, & forenſibus.
67 Raptores Virginum an gaudeant dicta immunitate Eccleſiæ?
68 Adulter an gaudeat eadem immunitate Eccleſiæ.
69 Homicida, an gaudeat eadem immunitate.
70 Homicida ob homicidium commiſſum in Clericum non gaudet dicta immunitate.
71 Vulnerans Clericum non gaudet dicta immunitate.
72 Confugiens ad Eccleſiam, an ſit tutus etiam in bonis vt in eis moleſtari non poſſit?
73 Captus affirmans fuiſſe captum in loco ſacro, ſi Birroarij contradicunt, quibus magis credendum ſit.

1 QVoniam ex dicta Bulla Gregoriana reuocantur omnes facultates à ſede Apoſtolica conceſſæ extrahendi ab Eccleſiis, Monaſteriis, Sacellis, Domibus, Regularibus, & Sæcularibus, locisvè ſacris, aut Religioſis, ideò firmandum eſt omnibus prædictis locis immunitatem eſſe conceſſam, vt etiam conſiderat Ambroſ. *in tract. de immunit Eccleſ. c.10.n.1.*

2 Primò amplia, vt etiam Eccleſia auctoritate Epiſcopi conſtructa nondum conſecrata gaudeat eadem immunitate Io. de Turrecrem. *in c. ſi quis in atrio n.3.q.4.* & adducit *cap. ad hac*, vbi etiam firmat idem tenere
3 ibi Innoc. & Hoſtienſ. *de relig. Dom.* Iul. Clar. *q.1. nu.4.* vbi in fine teſtatur, quòd ita conſuetudo obſeruat: quamvis in ea non celebrarentur diuina officia; Ambroſ. *d.c.10.n.2.* Card. Tuſch. *tom.4.concl.59.n.1.in fine*, vbi de communi, vt Eccleſia nondum conſecrata gaudeat dicta immunitate Eccleſiæ, & latius *ſub n.24* & ibi etiam de communi in lit. I, teſtatur.

4 Sed huic ampliationi videtur obſtare, quia ſacrilegium nunquam committitur in loco non conſecrato, & ſic licet ipſa Eccleſia non poſſit propter auctoritatem Epiſcopi ad vſus humanos ampliùs conuerti, vt habetur *in dict. cap. ad hac*, non tamen ſequitur, quòd habeatur pro conſecrata, & gaudeant immunitate Eccleſiæ, qua gaudet locus conſecratus, vt poſt alios refert Dec. *in tract. crimin. l.6. tom.2. c.24. n. 29.* Qui volens iſtas opiniones contrarias ad concordiam reducere, videtur firmare, quòd ſi in dicta Eccleſia conſtructa auctoritate Epiſcopi diuina officia miniſtrari cœperint, tunc confugiens ad eam tuta ſit, ſecus ſi non fuerint incœpta dicta diuina officia celebrari, & idem repetit *in cap.25.n.8. eod. lib.6.* Qui Decian. *in eodem c.24.n.24. in fine*, tandem concludit dictam Eccleſiam non conſecratam, auctoritate tamen Epiſcopi conſtructam, gaudere dicta immunitate, licèt non fuerint adhuc in ea celebrata diuina officia, & teſtatur hanc eſſe communem opinionem per Couar. *var. reſol. lib.1.*
5 *c.20. n 4.* & illam ſeruari † de conſuetudine per Remig. *de immun. Eccleſ. fol.15.* quem refert Iul. Clar. *q.30. n.4. in fine*, & eandem opinionem tenuit Farinac. poſt alios, quos allegat *in q.28.n. 24. & ſeqq.* qui etiam teſtatur de frequentiori ſententia, & quod in aliquibus locis ita ſeruatur, & ponit quod in aliquibus aliis requiratur, quòd fuerint cœpta miniſtrari diuina officia, vel vt diu, & ſemper conſeruetur ſanctiſſima Euchariſtia, eandem opinionem tenet Card. Tuſch. *to.3. concluſione 4. num.8.*

6 Secundò amplia in capto, vel confugiente ad confinea Eccleſiæ, qui huiuſmodi immunitate gaudere debet, adhibita tamen diſtinctione, quòd in Metropoli, vel matrice Eccleſia dicta immunitas ſit per quadraginta paſſus, in alia verò minori Eccleſia ſit per triginta paſſus, Text. *in c. ſicut antiquitus 17.q.4.* Iul. Clar. *q. 30.n.2.* vbi refert Senatum ita obſeruaſſe. Mant. in ſimili caſu conſuluit *in conſ.60.n.41.* Baiar. *ad Iul. Cla. in q.30.n.9.* vbi tamen adducit Gig. declarantem quando procedat d. conſ. Mant. Farin. *in q.28. n.12.* Dec. *in tract. crim. lib.6. cap.24. num.26. & c 25.n.9.* Ambroſ. *in tract. de immun. Eccleſ. cap.10.n.4.* Card. Tuſch. *tom.3. concl.9. num.1. & concl.10. num.4. & 5.* vbi poſt alios, quos allegat, firmat, quod captura facta in dicto loco infra 30. vel 40. paſſus ſit nulla, & quòd etiam parte non opponente iudex debeat ſupplere, & captum relaxare, & *d. concl.10.n.17.* vbi plus ſubdit, vt ſufficiat ſola atteſtatio exequutoria de captura facta in Eccleſia *tom.4. concl.59.n.3. lit. I*, & quòd iſta immunitas habeat locum etiam in dictis paſſibus, & quòd contraria conſuetudo non valeat, latè idem Card. Tuſch. *concl.59.n. 22. & ſeq.* & ibi reſpondet contrariis, & quòd conſuetudo contraria poſſit tantùm ſuſtineri quoad domos laicorum intra dd. paſſus fabricatas, ſed ſemper remaneat ſalua quoad loca libera prout ſunt vineæ, plateolæ, & diſcoperti.

Alij autem indiſtinctè tenent, vt Eccleſia dicta immunitate non gaudeat per dictos paſſus, vt teſtantur 7
Doctores adducti per Iul. Clar *in d quæſt.30.n.34.* Ign. *in l.1. in princ. num.58. ff. ad Sabellian* Couar. *var. reſolut. lib.2. cap.20. num.5. verſ. hoc tamen receptum eſt*, Vincent. de Franch. *deciſ 402. num.9 part 2.* Boſſ. *tit. de capt. num.30. in fin.* vbi teſtatur ita fuiſſe per Senatum in facti contingentia obſeruatum, Ioan. de Viſch. *de immunit. Eccleſ. num.12 & ſeqq.* qui credit eſſe neceſſarium primò confugere ad Eccleſiam poſtea poſſe ſtare infrà 30. vel 40. paſſus. Sed eius opinio reprobatur per Reming. *de immunit. Eccleſ. in 6. ampliat. n 4. & ſeqq.* & poſt alios, quos allegat ita contra Io. de Viſch. ſequitur Cardin. Tuſc. *dicta concl.59. num.27. in lit. I.*

Alij autem declarant conſuetudinem præſatam procedere in Eccleſiis conſtructis extra muros ciuitatis, vt firmant Cou. & Boſſ. in locis ſuprà adductis, & Ambr. *in d.c.10.n.4.* Sed non in Capell. Vincen. de Franc. *deciſ.402.n.9.*

Alij autem tenent à concluſione firmata in iſta ampliatione non eſſe recedendum, niſi in loco appareret de contraria conſuetudine legitimè probanda per teſtes, vel per atteſtationes doctorum in eodem loco verſatorum, vt firmat Farinac. *in d. quæſt.28.n.12. circa finem*, & idem refert, & ſequitur Ambr. *in d.c.10. ſub num. 4.*

Paſſus autem connumerari debent à candelabro in Eccleſia poſito Oldrad. *conſ. 55.* quem refert Dec. *in d.c.25. n.9.* Sed his noſtris temporibus non videtur conſtitui in Eccleſiis iſtud candelabrum à quo talis imputatio incipere poſſit ideò erit fienda à muris ipſius Eccleſiæ, aliàs Eccleſia non haberet iſtos paſſus ſaluos, & integros, ſi tota ipſa Eccleſia computaretur, vt benè tradit Ambr. *in c.10. num.4. verſ. qui paſſus*, & etiam ſi paſſus excedant cœmeterium, non quia ſint loca ſacra, ſed quia ſunt ad honorem Dei, & Eccleſiæ deputata, Cardin. Tuſch. *tom.4. concluſ.59. num.3. & num.23.*

Paſſus autem conſtituitur per quinque pedes, gloſ. 11
in c. ſicut 17.q.4. & gl. *in l.3. ff. de verb. ſign.* Dec. *in d.c.25. n.9. in fin.* 12

Pes autem conſtituitur ſpacio quindecim digitorum *in c. ſi quis antiq.17.q.4.* Alex. *conſ.145.n.16. lib.7.* Card. Tuſc. *tom.3. concl.9.n.2.*

Et in ſpacio dd. paſſuum comprehenditur etiam cœ 13
meterium; vt firmat Dec. *in d. lib.6. c.27.n.29. in fin. per text. in c. ſi quis inſignitus 17. quæſt.4. & in quæſt.25.n.9.* firmat iſtum caſum fuiſſe deciſum ab Oldrad. *in dicto conſ.55.*

Ac

14 At etiam comprehenduntur Horti, Domus, Eccleſiæ & omnia, quæ poſita ſunt intra ipſos paſſus, vt per Decian. vbi ſuprà, & ibi firmat eandem opinionem tenere Archid. *in c. 1. n. 1. verſ. loco exempto, de priuil. in 6.* & ſequitur Alexan. *conſ. 145. n. 13. verſ. eſt verum, vol. 7.* & etiam comprehenditur furnus loci pij annexus Eccleſiæ, vel ſeminario, Prax. Neapolit. *c. 18. n. 10. in fine.*

15 Tertio amplia, vt non ſolum Eccleſia & loca ſacra in bulla Gregoriana expreſſa gaudeant hac immunitate, ne ab eis confugientes extrahantur, ſed etiam ipſum cœmeterium, ob reuerentiam Eccleſiæ, vt citatis multis firmat Farinac. *in dict. quæſt. 28. n. 14.* vbi *in addit.* teſtatur ita fuiſſe expreſsè ſancitum ipſa bulla, & poſt eum ſequitur latè Decian. *c. 24. n. 28. c. 25. n. 10. in tract. crim. tom. 2. lib. 6.* & Ambroſ. *de immunit. Eccleſiæ cap. 10. num. 5.*

16 Sed in propoſito dubitari contigit ſi vltra cœmeterium dentur etiam duo paſſus, & Paul. de Caſtrenſ. 358. *n. 2. vol. 2.* tenet partem affirmatiuam, ſed Decian. *in d. c. 24. n. 36. & c. 25. n. 11.* contrariam opinionem tuetur, vbi concordantes allegat, & etiam hanc ſuam opinionem bonis rationibus comprobat, vbi tamen ſubdit, quòd ſi Eccleſia etiam illos duos paſſus vltra cœmeterium occupauerit, & fuerit in poſſeſſione illorum etiam, quod à principio illos non habuiſſet, putat debere gaudere dicta immunitate, ſicut cœmeterium, imò ſi Eccleſia reperiretur habere maius ſpatium quàm ſint illi 30. vel 40. paſſus etiam immunitas vlterius extenditur, & ob id Monaſterium, cum dormitorio comprehenditur, etiam ſi fuerint vltra dictum ſpatium, Cardinalis Tuſchus *tom. 3. concluſ. 9. n. 3. & ſeqq.* vbi tenet quòd aliqui doctores ſentiunt, & dicunt quòd dicti paſſus attendantur in Eccleſiis extra ciuitatem, & caſtra ſolummodò.

17 Quartò amplia ad atrium Eccleſiæ, vt etiam ſine difficultate gaudeat dicta immunitate, *c. ſi quis in atrio 17. q. 4.* Farin. *d. q. 28. n. 14.* Decian. *dicto cap. 24. n. 31. & c. 25. n. 12.* Ioan. Franch Leon. *in th. for. Eccleſ. c. 13. n. 3.* Ambroſ. *de immunit. Eccleſ. cap. 10. n. 5.* Card. Tuſch. *d. tom. 3. concluſ. 4. n. 7.*

18 Quintò amplia ad confugientem intra ſepta Eccleſiæ, quia immunitate gaudere debeat. Et ſepta dicuntur omnia loca, quæ ſepè aliqua vel aliquo muro, aut
19 tabulato circumdata ſunt vel tanquam quodam vallo munita. Clement. 1. §. *præfata quoque, de ſtat. Monach. cap. 2. in fin. de conſ. c. immunitates, & cap. Frater 17. qu. 4.* Decian. *dict. cap. 25. n. 13.* Cardin. Tuſch. *tom. 3. concluſ. 9. n. 3.*

20 Sextò amplia, vt etiam Palatium Epiſcopi gaudeat eadē immunitate à quo extrahi delinquentes non poſſunt *c. id conſtituimus, 17. q. 4.* Barbat. *conſ. 33. n. 7. lib. 4.* vbi de communi Farinac. *q. 28.* Iul. Clar. *q. 30. n. 3.* vbi Baiard. *num. 10.* Decian. *d. c. 25. num. 14. in princ. Prax. Arch. Neapolit. cap. 18. n. 10.* vbi de comm. & quòd ita fuit reſolutum in dicta curia Archiepiſ. Card. Tuſch. *tom. 1. concluſ. 9. n. 11.* vbi de communi & dicit procedere ſiue ſit connexum, vel non, Eccleſiæ Ambroſ. *d. c. 10. num. 7.* vbi de communi, quando palatium adhæret Eccleſiæ, & ſit infra 40. paſſus Iul. Clar. *d. quæſt. 30. n. 6.* & refert Card. Tuſch. *tom. 3. concluſ. 9. num. 19. in fin. & concl. 10. n. 7.*

21 Si verò diſtet ab Eccleſia vltra 40. paſſus, ſecundùm aliquos non gaudet dicta immunitate. Oldrad. *conſil. 33.* quem ſequitur Couar. *var. reſol. lib. 2. c. 20. ſub n. 6.* Corrad. *in pract. tit. de c. ſub n. 6.* & de frequentiori opinione, & ſeruata in practica teſtatur Iul. Clar. *q. 30. n. 1. in fin.* & ibi Baiard & Doct. relati per Abb. *in cap. Eccleſiæ, n. 9. tit. de immunit. Eccl.*

22 Contrariam verò opinionem, vt palatium Epiſcopi gaudeat eadem immunitate, etiam ſi diſtaret ab Eccleſia vltra quadraginta paſſus, tenent gloſ. *in cap. id conſtituimus 17. q. 4.* Abb. *in d. c. Eccleſia n. 9.* & eſt communiter recepta, vt teſtatur Remig. *in tract. de immunit. Eccleſ. ampliat. 15.* Farinac. *q. 28. n. 28.* vbi etiam de communi, & reſpondet Couar. atteſtanti de contraria conſuetudine, vt eius atteſtatio reſtringatur ad conſuetudinem Hiſpaniarum, vbi erat verſatus, quæ opinio fundatur in rationibus adductis per Abb. *in d. c. Eccleſia, n. 9.* & relatis per Decian. *in d. c. 25. n. 14. verſ. aliqui tamen,* eandem opinionem ſequitur, Villagut. *in tract. de extenſ. legat. titul. de extenſ. immunit. Eccleſ. n. 87.* Io. Franc. Leon. *Theſ. for. Eccleſ. c. 13. n. 14.* Card. Tuſch. *tom. 3. concl. 10. n. 8. litera I. & tom. 4. in liter. I. concl. 59. num. 14.* vbi de communi Ambroſ. *dicto cap. 10. num. 7.* Baiard. *ad Iul. Clar. qu. 30. num. 10.* vbi ſubdit, vidiſſe aliquando capi reos in palatio Epiſcoporum, ſed credit hoc veniſſe de eorum licentia, nempe de licentia Epiſcoporum.

Decianus autem *in d. c. 25. n. 14. verſ. putarem autem* credit practicam opinionem in puncto iuris eſſe veriorem, vt non gaudeat dicta immunitate, quando palatium diſtat vltra dictos quadraginta paſſus per rationes per eum allegatas, ac etiam reſpondet omnibus rationibus per Abb. deductis, & teſtatur quòd in practica ipſa obſeruaret, & inuenit ita conſuluiſſe And. Sicul. *in conſ. 33. col. 3. verſ.* reſtat videre, in quam opinionem videtur tranſire, Farinac. *in add. in q. 28. n. 38.* 23

Si verò in dicto Palatio Epiſcopi vltra quadraginta paſſus adeſſet oratorium, vel capella gauderet eadem immunitate, vt teſtatur idem Decian. *d. c. 25. n. 14. in fin.* & Ambroſ. *d. c. 10. n. 7. in fin.* admonet Epiſcopos vt conſtruant in Palatiis Oratoriū, vel Capellam, & Miſſam, per ſe, vel per alios celebrent, vt hanc immunitatem ſine controuerſia habeant.

Septimò amplia, vt etiam eadem immunitate gaudeant domus Canonicorum, vel Clericorum, cum diſtinctione ſuprà adducta, ſi fuerint intra ſepta, atriū, vel porticum, vel intra dictos 40. paſſus, aliàs ſecus Oldrad. *conſ. 55.* Andr. Sicul. *d. conſ. 33. vol. 2.* Mant. *conſ. 60. n. 11. & ſeqq. vol. 1.* & quod ita in practica obſeruatur, vt poſt Rebuff. refert, & ſequitur Dec. *in d. c. 25. n. 15.* Villagut. *d. tit. de extenſ. immunit. Eccl. n. 86.* Ambroſ. *in d. c. 10. n. 8.* vbi ſubdit quia iſta immunitas datur locis, & non perſonis. 24

Aliæ verò domus ædificatæ infra dictos 30. & 40. paſſus habitatæ à laicis non gaudent eadem immunitate ſecundùm Ang. *de clauſ. in ſumm. in verb. immunitas, §. 21.* Contrariam opinionem tenuit Mant. *conſ. 211. per totum, p. 1.* Iul. Clar. *q. 30. n. 2.* & eandem opinionem latè tuetur, Decian. *in d. c. 25. n. 16.* vbi ſubdit, magis procedere; quando dicti laici inſeruirent Eccleſiæ, vt quia campanas pulſarent, vel mundas tenerent Eccleſias, vel ſi domus eſſent Eccleſiæ, vt in caſu, Iul. Clar. *in d. c. 30. n. 1.* ſed Card. Tuſch. *tom. 4. concl. 59. n. 22. lit. I.* dicit quòd poſſet ſuſtineri conſuetudo, vt Eccleſia non gaudeat dicta immunitate ſi fuerit ædificata penes domus laicorum. 25

Octauò amplia, vt confugientes ad domos Cardinalium ſint tuti, nec poſſint ineis capi delinquentes, latè Decian. *in d. c. 25. n. 15.* poſt Iul. Clar. *in d. q. 50. ſub verſ. item adde,* & idem erit ſi ductus ad ſuppliciū aufugiat ad Cardinalem tranſeuntem, & ille Cardinalis imponat ſibi biretum ſuum rubeum, & ibi ponit, quòd ſi confugiat ad Pontificem declarando tamē latè, vt ibi per eum, & de iure nec etiam Birroarij debent intrare domus alicuius potentis ad inquirendum ibi latitantē ſine licentia iudicis. Bon. *dec. 184. n. 4.* Baiard *q. 30. n. 30. & ſeqq.* vbi tamen ſubdit, quòd in practica non ſeruatur. Quæ franchiſiæ, Cardinalium, & aliorum per Bullas Gregorij XIII. & Sixti Quinti ſunt penitus abolitæ & ſublatæ, vt teſtatur Farinac. *in d. q. 27. n. 48.* & Baiard. *in d. q. 30. n. 33.* Et Tiberius Imperator, ne daretur occaſio delinquendi; aboleuit in toto imperio Romano iſtas immunitates Aſylorum, vt di- 26

cit Vulpell. *reſponſ.* 120. *n.* 11. & Baiard. *q.* 30. *n.* 32. Caualc. *de Brach. reg. p.* 2. *n.* 42. & ego, vt aliàs retuli, vidi pluries in vrbe obſeruari, capere delinquentes in domibus Cardinalium, & ferè ſtatim eos laqueo ſuſpendi, Cardin. Tuſch. *tom.* 3. *concluſ.* 9. *n.* 12. dicit poſſe procedere dictam immunitatem de domibus Cardinalium extra Curiam.

27 Nonò amplia, vt Imperaror poſſit concedere huiuſmodi immunitatem alicui domui priuatæ vt ad eam confugientes ſint tuti, cùm ſimilia priuilegia ſint iuris poſitiui, & ſaltē hoc facere poſſit in terris imperij ex aliqua cauſa valde probabili, vt tenent Dec. *in c.* 25. *n.* 16. *in fin.* quicquid contrarium tenuerint Iſet. *in c.* 1. *in verbo & bona committentium, tit. quæ ſint Regalia vbi afficit colum.* 7. *in fin. & colum.* 8. *in princip. & colum.* 11. *n.* 135. qui reſtantur vidiſſe ſimilia priuilegia conceſſa, quæ tamen non fuerunt obſeruata. Sed Caualc. *de Brach. reg. p.* 1. *n.* 52. *& ſeqq.* dicit, quòd Princeps, & non alius iudex ſupremus poteſt tollere ipſas franchiſias, & quòd in eis non ſint tuti, qui ad eas confugiunt, poſt quàm ſe exemerint à manibus Curiæ, ſed poſſit Curia illos proſequi, & in eis, delinquentes capere, & oſtia, feneſtras, & alia impedimenta frangere, ſi aliter ingredi non valeant; ſed quòd tutius erit habere ordinem à Principe, & eius iuſſiones ſeruare. cùm ſoleant Birroariis in ſimilib. caſibus multa mala contingere, & ſæpius arma contra eos retorqueantur, vt ego poſſem multos caſus recenſere.

28 Decimò amplia ad hoſpitalia, quæ eadem immunitate gaudent, *C. ad Sacr. Sanct. Eccl.* Felin. *in c. de Quarta n.* 3. *de præſcript.* Beninten. *deciſ.* 13. *n.* 3. Pariſ. *conſ.* 50. *n.* 36. *lib.* 2. Farinac. *dict. quæſt.* 18. *n.* 36. vbi de communi Decian. *c.* 23. *n.* 32. *& c.* 25. *n.* 18. *lib.* 6. *in tract. crim.* Dummodò tamen auctoritate Epiſcopi eſſent conſtructa, vt poſt alios, quos allegat firmat, quod ita tenent omnes, Decian. *in d. c.* 25. *n.* 18. Baiard. *in d. q.* 30. *n.* 11. *& ſeqq.* vbi etiam alios allegat, & quando hoſpitale dicatur auctoritate Epiſcopi factum, vel præſumatur, ſe remittit ad Benintend. *in dicta deciſ.* 13. *n.* 4. etiam ſi in eis non celebretur, dummodo ſint conſtructa auctoritate Epiſcopi, Cardin. Tuſchul. *tom.* 3. *concluſ.* 10. *n.* 2. *lit. I. & concluſ.* 59. *n.* 24. *in lit. I*, vbi de communi, vel ſi in eis eſſent oratoria, vel capella, in qua, vel quotidie, vel diebus feſtiuis diuina officia celebrarentur, Decian. *d. c.* 25. *n.* 19. *in princ.*

29 Vndecimò amplia ad oratoria quæ habent altare lapideum ſtabile, & eſſent principaliter erecta ad celebrandum Miſſas, vel ſi habeant dotem conſtitutam, campanam publicam ſupra tectum, & ſi non omnia prædicta, ſed maiorem partem eorum habeant, & longo tempore per Epiſcopum eſſent tolerata, debent gaudere tali immunitate, quia tunc non dicuntur ſimpliciter Oratoria, ſed potius Eccleſiæ, & quia præſumitur à principio ex his auctoritatem Epiſcopi interueniſſe. Archid. *in c. nemo de conſecrat. diſtinct.* 1. Rom. *conſ.l.* 477. *n.* 13. Io. *de benefic. p.* 1. *quæſt.* 6. *n.* 26. *&* Decian. *in d. c.* 25. *n.* 19. vbi alios concordantes allegat, *lib.* 6. *tom.* 1. *in tractat. crim.* Card. Tuſch. *d. concl.* 59. *n.* 24. vbi de communi *in lit. I.*

30 Oratoria autem priuatarum domorum licet fuerint auctoritate Epiſcopi erecta, non gaudent dicta immunitate, Abb. *in cap. fin. n.* 5. *de cenſ.* vbi de communi, Remig. *de immunit. Eccleſ. fol.* 26. *n.* 10. Iul. Clar. *qu.* 30. *num.* 7 vbi de communi, & ibi reddit bonam rationem, etiam ſi in eis diuina officia celebrentur, Farinac. *quæſt.* 28. *n.* 71. vbi etiam de communi, & Decian. *d. c.* 25. *n.* 19. *in fine*, Card. Tuſch *tom.* 1. *concluſ.* 9. *num.* 15. & poſt Turrecrem. Vincent de Franch. *deciſ.* 402. *num.* 7. dicit quia talia Oratoria extra poſſunt eſſe cameræ priuatæ, & ibi allegant etiam Grilland. & Menoch. *caſ.* 289. *in* 2. *caſu.*

Decimoſecundò, amplia in confugiente ad ſacraria, quæ nos *ſacriſtias* appellamus quia erunt tuti in 31
eis, cùm Eccleſiæ adhæreant, vel ſi ſaltem eſſent intra triginta paſſus, vt teſtatur Dec. *c.* 24. *n.* 33. *lib.* 6. *in tract. cri.* ſecus erit in aliis locis in quibus ſacræ res conſeruantur cùm etiam in loco priuato recondi poſſint, *l. ſacra,* §. 1 *ff. de rerum diuiſ. l.* 1. §. *quod ait prætor, ff. ne quid in loco public.*

Sacrum autem quid ſit, quid ſanctum, & quid religioſum, & loca ſacra, quæ ſint, & in quibus differat ſacrum à ſancto, & religioſo, quomodo conſecrentur templa, & altaria, vide Dec. *in d. cap.* 24. *n.* 21. *cum pluribus ſeq.* vbi admonet *ſub num.* 23. Aduocatum, vt ſciat imputatum de violatione rei ſacræ defendere, nempe non fuiſſe illum locum, vel illam rem ritè, vel ab habente auctoritatem conſecratam.

Decimoterriù, amplia in confugiente ad Eccleſiam 32
exiſtentem intus ciuiratem captam ab hoſtibus infidelibus, quia licèt illa Eccleſia deſinat eſſe ſacra quoad exercitium miniſtrorum, non tamen deſinit eſſe ſacra quoad alia, gloſſ. final. *in cap. paſtoralis,* 7. *quæſt.* 1. & gl. *in Clem. in pleriſque in verb. Chriſtiano de elect.* & ibi Imo *n.* 8. Vital. *n.* 19. *& ſeq.* Gard. *n.* 5. *in* 2. *q.* quam opinionem ſequitur Dec. *d. c.* 24. *n.* 25.

Decimoquartò amplia in confugiente ad Eccleſiam 33
interdictam à qua extrahi non poterit, Hoſtienſ. *in ſumma tit. de immun. Eccleſ.* §. *inquantum, col.* 2. *verſ. ſed nunquid*, vbi diſputato iſtu articulo reſidet in hac opinione, Iul. Clar. *q.* 30. *n.* 5. Farinac. *d. q.* 28. *n.* 35. vbi de communi, Dec. *d. c.* 24. *n.* 26. vbi concordantes allegat, *& c.* 15. *n.* 2. vbi videbitur velle hanc opinionem declarare, vt procedat, quo ad exteros, vel peregrinos, ſecus quoad alios qui cauſam interdicto dederunt, qui de eodem populo ſunt, licèt cauſam non dederunt, ſed tamen reſidet in opinione, quòd dicta Eccleſia gaudeat dicta immunitate, quo ad omnes. & poſt Iul. Clar. dicit hanc opinionem eſſe communem, Card. Tuſch. *tom.* 4. *concl.* 9.

Decimoquintò, amplia in confugiente ad Eccle- 34
ſiam dirutam ſine auctoritate Epiſcopi, vel ſi adeſſet ſpes refectionis, quia gaudet eadem immunitate ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Remig. *in tract. de immunitat. Eccleſ. ampl.* 20. Iul. Clar. *qu.* 20. *num.* 6. Farinac. *d. q.* 28. *n.* 70. Decian. *d. cap.* 4. *num.* 17. & meliùs *c.* 24. *n.* 12. vbi tradit, quòd ita omnes firmant, Cardin. Tuſch. *tom.* 3 *concl.* 9. *n.* 10. ſecus ſi eſſet auctoritate Epiſcopi diruta ſine ſpe alterius reparationis, Ambroſ. *in tr. de immunit. Eccleſ. c.* 20. *n.* 3. & Decian. *in d. c.* 14. *n.* 17. firmat, quòd ſi parietes eſſent diruti, & Eccleſia reficiatur, deberet iterum conſecrari, ſecus ſi tectum corrueret, ſed parietes remanerent, quia tectum non linitur oleo, *cap. ligneis de conſecrat. Eccleſ. vel alt.* & in omnem caſum Eccleſià totaliter dirutà, non poterit locus eiuſdem Eccleſiæ conuerti in vſus profanos, & ſæculares, niſi de licentia Epiſcopi, qui ſemper ſolet in ea addere, *non tamen ſordidos.*

Amplia in confugiente ad monaſterium frattum, vt 35
gaudeat eadem immunitate, vt latè conſuluit, Deciā. *reſponſ.* 80. *n.* 3. *vol.* 3. quem ſequitur Baiard. *q.* 30. *n.* 1. *in fin.* & quod Monaſterium, & dormitorium Frattum annexum Eccleſiæ, etiam vltra paſſus debitos, gaudeant immunitate, Alex. *conſ.* 145. *n.* 13. *lib.* 7. Card. Tuſch. *tom.* 1. *concluſ.* 9. *n.* 4 *& concluſ.* 10. *n.* 6. vbi dicit procedere in Monaſterio, & in omni loco ſacro, & exempto. Quæ veniant appellatione Monaſterij, & loci exempti, in ſpecie poſt gloſſ. *in c.* 1. *in verb. An exempta, de priuileg. in* 6. idem Tuſch. dicit Eccleſiæ, cæmeterium, monaſterium, domus, porticus, atria, & areæ quæ ſunt iuxta Eccleſiam, & quòd appellatione Eccleſiæ veniat Monaſterium.

Decimoſeptimò, amplia ad ſacerdotem portantem 36
per viam ſanctiſſimam Euchariſtiam, qui eadem immunitate gaudere debet, Hoſtienſ. *in cap. ſanè de celebr. miſſ.*

Digitized by Google

miſſ. vbi firmat, hanc opinionem eſſe tenendam vſque ad effuſionem ſanguinis, Farinac. d. q. 28. n. 11. vbi concordantes allegat, & præcipuè Canoniſtas, & multos alios adducit Dec. cap. 29. n. 9. lib. 6. tom. 2. in tract. crim. vbi teſtatur hanc opinionem eſſe ſequendam, licet in iure expreſsè deciſa non reperiatur per illam efficaciſſimam rationem quę ſe habet, quòd ſi Eccleſia gaudeat immunitate propter ſacramentum, quod in ea conſeruatur, multò magis debeat gaudere ipſum Sacramentum, Mant. conſil. 211. n. 22. vol. 1. Io. de Viſch. in tract. de immunit. Eccleſ. n. 50. in fin. Viu. commun. opin. in verb. condemnatus, lib. 1. opin. 45. vbi alios cumulauit, qui omnes teſtantur de magis communi opinione, quicquid de ea dubitet Couar. variar. reſol. lib. 2. c. 20. n. 6. & Baiard. q. 30. n. 20. eandem magis communem opinionem tenet Ambroſ. in tractat. de immunitat. Eccleſia cap. 10. n. 9. Card. Tuſch. tom. 3. concluſ. 11. n. 33. vbi de communi, & latè Cæual. commun. contra commun. quæſt. 116.

37 Quamvis aliqui illam reſtringere velint ad hominem liberum, ſecus in carcerato, vel eximente à manibus Curiæ, vt refert Farinac. d. q. 28. n. 9 verſ. quibus in locis, & Decian. c. 25. n. 8. lib. 6. vbi etiam ſubdit, quod infimus delinquens aſſumens ſanctiſſimam Euchariſtiam non gaudebit dicta immunitate, licet non poſſit morti tradi, niſi elapſis duobus, vel trib. diebus, de qua declaratione dicam in ſequenti ampliatione, & Ambroſ. ind. s. 10. n. 9 etiam refert, quod ſuſcipiens ſanctiſſimam Euchariſtiam, ſi fuerit captus non gaudebit dicta immunitate, ſecus ſi confugiat ad ſacerdotem portantem ſanctiſſimam Euchariſtiam, latè Card. Tuſch. tom. 3. concl. 10. num. 34. & 35. idem Viu. d. opin. 45. poſt alios quos allegat dicit procedere, inducto ad ſupplicium, qui per vim acceſſit ad dictum ſacerdotem portantem ſanctiſſimam Euchariſtiam, declarando tamen ibi dummodo ad ipſum corpus Sanctiſſimam recurriſſet, & ſuſcepiſſet communionem.

38 Decimo octauò, amplia in carcerato pro criminibus, qui fractis carceribus ad Eccleſiam confugit, quia non poterit ab ea extrahi, Boër. deciſ. 110. num. 8. in fine & ſeq. Couar. d. cap. 20. lib. 2. num. 13. Idem Boër. deciſ. 349. num. 8. vbi teſtatur ita fuiſſe iudicatum, & Iul. Clar. quæſt. 30. num. 10. vbi etiam teſtatur ita fuiſſe per Senatum Mediolanenſem reſolutum, Farinac. d. qu. 28. num. 41. Decian. cap. 27. num. 28. lib. 6. in tract. criminal. vbi de veriori opinione, Ambroſ. dict. cap. 10. num. 11. ſed Ant. à Gamba in deciſ. Luſitan. 362. teſtatur fuiſſe deciſum per illam regiam audientiam quòd condemnatus ad triremes, & ab illis aufugiens non gaudeat dicta immunitate.

39 Et iſta ampliatio procedit etiam in carcerato confugiente à carceribus de licentia, & voluntate cuſtodis ſub iuramento de redeundo ad carceres, quia erat iniuſtè carceratus, vel pro delicto detentus, quòd poſſet ei pœna corporalis infligi, ſi confugiat ad Eccleſiam non poterit ab ea inuitus extrahi, Aufred. ad Capell. Tholoſ. deciſ. 423. Couar. var. reſolut. lib. 2. cap. 39. num. 13. verſic. 18. vbi alios allegat Farinac. quæſt. 28. n. 43. Decian. d. cap. 28. n. 33. vbi concordantes allegat Ambroſ. d. s. 10. n. 12. & Aufred. vbi ſupra poſuit vnam quæſtionem de illo, qui iurauit tenere Hoſtagium pro debito ſi aufugiet ad Eccleſiam, ſi teneatur redire, diſtingue vt ibi per eum.

40 Nec non procedit in eo, qui ſe exemit à manibus Curiæ, & confugit ad Eccleſiam, vt ab ea inuitus extrahi non poſſit, Boër. dict. deciſ. 110. Couar. d. s. 20. n. 13. ver. 17. Farin. q. 38 n. 44 Boſſ. tit. de sapt. num. 23. vbi etiam contrariis reſpondet, & Dec. d. c. 19. n. 24. Ambroſ. d. s. 10. n. 13. Card. Tuſch. tom. 3. concluſ. 10. n. 21. & 30 & idem erit in extracto à conſanguineis, vel ab amicis, ab Eccleſia, quia ſi poſtea eripiatur à curia de manibus illorum, erit extractus reſtituendus Eccleſiæ, Prax. Arch. Neap. c. 18. n. 6.

41 Idémque erit in condemnato ad pœnam vltimi ſupplicij qui dum ducitur ad ſupplicium, à manibus Curiæ aufugit, & in Eccleſia confugit, vt in ea ſit tutus ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Remig. de immunit. Eccleſ. Fallent. 30. & ita practicari teſtatur Chaſſan. in conſuet. Burg. ſub tit. de ... n. 121. quem refert Boër. deciſ. 10. n. 11. & ſequitur Iul. Clar. d. quæſt. 30. verſ. ſi in autem, qui etiam teſtatur ita vidiſſe iudicare Decian d. cap. 28. n. 29. qui etiam firmat, quod ipſe ita conſuluit dum fuit aſſeſſo. Parauij, Ambroſ. d. cap. 10. num. 13. verſ. ad: o quod, Card. Tuſch. tom. 3. concl. 10. n. 22. conſ. 31. ſed non erit tutus, ſi iſto caſu aufugiens à manibus Curiæ, ſe conferat in franchiſia Magnatuum Cardinalium & ſimilium, quia poterit ab eis extrahi, latè Caualc. de Brach. reg. 2. part. 2. n. 41. vbi reddit bonam rationem, & maximè vigore dd. bullarum Greg. XIII. & Sixti V.

42 Qui aufugiens dum ad ſupplicium ducitur, erit etiam tutus ſi amplexaretur in itinere ſacerdotem portantem ſanctiſſimam Euchariſtiam ſecundùm communem opinionem, atteſtatam per Gomez §. pœnales num. 50. de action. Viu. commun. opin. in verb. condemnatus ad mortem, quicquid dixerit in contrarium gloſ. in c. quæſitum 13. q. 2. & eandem communem opinionem ſequitur Iul. Clar. q. 98. verſ. ſed pone, & Farinac. d. q. 28. n. 45. vt dixit ſuprà n. 37.

43 Ac procedit in eo qui videns birroarios aufugit ad Eccleſiam, quia ſecundùm veriorem opinionem, erit tutus in ea, Couarr. d. cap. 20. n. 12. lib. 2. variar. reſolut. vbi reprobat Cyn. & Ign. contrarium tenentes, & ſequitur Remig. de immunitat. Eccleſ. fallent. 31. & teſtatur de communi, & in practica ſeruata opinione Iul. Clar. q. 30. verſ. pone ſimilia, vbi etiam ipſe teſtatur, quòd ita vidit obſeruari per Senat. Mediol. Farinac q. 28. n. 41. qui etiam teſtatur de communi opinione, & quòd in iudicando, & conſulendo, non ſit ab ea recedendum, & eandem opinionem ſequitur Dec. d. s. 28. n. 31. & firmat, quòd ita aliàs ipſe obſeruauit & vidit ab aliis obſeruari, Ambroſ. d. cap. 10. n. 14. verſ. nec non, Card. Tuſch. tom. 3. concl. 10. n. 29. vbi de magis communi, & veriori opinione.

44 Quæ tamen ampliatio 18. cum omnibus ſupradictis, procedit in eo, qui fuit captus, vel carceratus, vel fugatus à Curia pro delicto, pro quo Eccleſia habeat immunitatem ſecus pro aliis delictis exceptis, & pro quibus Eccleſia non habet immunitatem, ita declarat Farinac. d. quæſt. 29. n. 46. vbi tamen nullum doctorem pro ipſa declaratione comprobanda allegat, & dicit non vidiſſe aliquem doctorem ponentem hanc declarationem, qui non ita dixiſſet, ſi ita vidiſſet Ign. in l. 1. in princ. n. 54. verſ. & reuertamur, ff. ad Syllan. quem refert & ſequitur Decian. in d. cap. 28. in fine, ſed iſta declaratio hodie vigore bullæ Gregorianæ non ſuffragatur in caſibus etiam exceptis, cùm non poſſint iudices ſæculares ſine licentia Epiſcopi, & interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ confugientes ad Eccleſiam ab ea extrahere, vt dixi ſuprà in cap. 31.

45 Hæc d. ampliatio procedere quando captus per Curiam duceretur per Eccleſiam vel cœmeterium, per Birroarios, quia tunc captus non erit tutus in Eccleſia, Archid. in c. ſicut antiquitus 17. q. 4. quem refert Oldr. conſil. 55. n. 4. Couar. variar. reſolut. lib. 2. s. 2. n. 13. Boër. deciſ. 178. num. 13. deciſ. 110. n. 8. Ign. in l. 1. in prin. n. 5. ff ad Syllan. Gig. de crim. læſæ maieſt. tit. qualiter, & à quibus, lib. 1. quæſt. 10. num. 30. vbi teſtatur de veriori opinione, Farin. quæſt. 28. num. 69. vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi, & ad contraria reſpondet, Dec. in d. s. 28. n. 30. vbi alios cumulauit, & etiam teſtatur de veriori, & obſeruata in practica opinione per illam potiſſimam rationem cùm Eccleſia non recipiat eum liberum, ſed captum, & Eccleſia tueatur eum, qui liberè ad eam confugit. Eandem opinio-

nem ſequitur Ambroſ. *de immanitat. Eccleſiæ* c. 10. *num.* 10. vbi allegat & contrariis reſpondet, Card. Tuſch. *tom.* 3. *conclus.* 11. *n.* 28 Ant. à Gamb. *decif. Luſitan.* 141. refert fuiſſe iudicatum non gaudere immunitate Eccleſ. qui ligatis manibus, & pedibus captus dum ducebatur ad carceres in iuramento ſedens, in terram proſiliuit intra atrium Eccleſiæ.

64 Contrariam opinionem tuetur Remig. *in tract. de immunitat. Eccleſ. n.* 52. *verſ. quod ſi aliquis*, Mant. *conſ.* 60. *num.* 10. *lib.* 1. qui allegat Rom. & Iaſ. *in l. plerique de in ius vocando*. & Cig. *d. q.* 10. *num.* 30. & teſtatur vidiſſe ita ſemel obſeruari in Ciuitate Venetiarum, & nonnulli alij relati per Farinac. *dicta quæſtione vigeſima octaua, ſub num.* 69. *circa medium*, & latè Franc. Marc. *decif.* 984. ſed non erit recedendum à prima opinione vti communiter approbata.

47 Vigeſimò amplia in eo, qui exiſtit in cœmeterio exiſtente pallio extra cœmeterium, qui fuit extractus, & apprehenſus à pallio per vim, quia erit reſtituendus Eccleſiæ, Decian. *d. c.* 15. *n.* 21. vbi firmat hanc opinionem eſſe veriſſimã, & reſpondet contrariis, & ibi ſub
48 dit † quod idem erit, quando quis haberet manus, vel pedem in locũ ſacro, quia licet habeat totum corpus extra locum ſacrum, nõ poterit ab eo extrahi, & ſi fuerit extractus, erit reſtituendus Eccleſiæ, & ſufficit etiã quòd tangat portam Eccleſiæ clauſam vel locum ſacrum, vel aufugiat ad oſtium, ad ſcalas, vel ad clauſtrũ, latè Decian. *in cap.* 24. *n.* 28. *&* c. 25. *n.* 1. *&* 17. *&* c. 28. *n.* 14. Farin *quæſtione vigeſima octaua, num. decimoquarto*, vbi etiam alius allegat Ambroſ. *capitulo decimo, num.* 5. tatione mouentur, quia anima eſt in toto corpore, & tota in qualibet parte corporis, & ideò ſufficiat, quòd
63 manus, vel pes ſit in loco priuilegiato, vt per Decianum *in dicto cap.* 15. *num.* 17. & teſtatur, quòd ita vidit obſeruari, & quod etiam ipſe obſeruauit, prout ego etiam obſeruatem, Vincen. de Franch. *decif.* 402. *n.* 5. *&* 11. *p.* 2 qui loquitur de eo, qui confugit ad oſtium Eccleſiæ per doctrinam Bart. *in l. præſenti, Cod. de his, qui ad Eccleſ. confugient.*

49 Vigeſimoprimò amplia, in confugiente ad Eccleſiam, quia ſi fuerit contra formam legum, vel bullæ Gregorianæ extractus, & deinde relaxatus, à Curia ſæculari non poterit iterum capi, Dec. *tract. crim. lib.* 6. *tom.* 3. *c.* 19. *n.* 7. Rebuff. *in conſt. Reg. tom.* 2. *de immun. eccleſ. art.* 1. *gloſſ.* 3. *n.* 2. Abb. *in c. accedens n.* 2. *de procur.*

50 Vigeſimoſecundo amplia in debitoribus obligatis ad carceres pro debito, confugientibus ad Eccleſiam, qui non poſſunt ab ea extrahi, ſecundum communem opinionem atteſtatam per Oldrad. *in conſ.* 254. Aufred. *in add. ad dec. Tholoſ.* 423. *num.* 5. vbi etiam teſtatur de communi, & obſeruata in practica opinione, Farinac. *qu.* 18. *n.* 30. vbi de communi, & quòd nullam habeat difficultatem, Dec. *lib.* 6. *c.* 28. *n.* 14. vbi plures concordantes cumulauit, & ad contraria reſpondet, & ponit aliquas limitationes, latè Hieron. Hiſpan. *in tractat. com. contra com. q.* 683. refert doctores tenentes vtramque opinionem, & plus firmat quòd etiam pro vtraque opinione adeſt communis opinio. & quid ſeruetur in illo regno per regias pragmaticas, ſed quia iſta ampliatio non concernit materiam criminalem ideo remitto lectorem ad d. Dec. & ad Doctores per eum allegatos, vbi etiam ponit, & quid in campſoribus publicis decoctis confugientib. ad Eccleſiam, & ad Ambr. *in tract. de immun. eccl. c.* 13. *per totum*; Farinac. *q.* 29. *n.* 31. vbi dicit, procedere etiamſi debitum ſit publicũ, & ibi alios allegat, licet de iure Cæſareo contrarium fuerit ſancitum in *§. publicorum Auth. de mand. pr.* qui text. iuri pontificio tanquam contrarius non ſit recipiendus, nec diſſentit Boſſ. *tit. de captur. n.* 26. eandem opinionem tuetur contra ign. *in l.* 1. *in pr. n.* 56. *ff. ad Syllan.* Dec. *in c.* 28. *n.* 26. & idem Farinac. *q.* 19 *n.* 33. poſt Couar. *d. c.* 20. *n.* 13. *verſ. nec Iaſonis argumentatio*, dicit, ceſſare d. immunitatem in mercatoribus fraudulenter decoctis, ſed non per rationem allegatam per Farinac. quia vigore bullæ Pij V. ſit eis impoſita pœna mortis, quia illa non ſufficit, ſed quia committendo fraudulentam decoctionem dicuntur eſſe doloſi, fraudulẽtes, & hominum deceptores, & per induſtriam delictum committere, & ideo non gaudere dicta immunitate, vt dicam infra in lim. & quod debitores decocti, ſeu fallaces non debeant gaudere d. immun. Eccleſ. Remig. *de immun. Eccleſ. fallent.* 27. Gutierez. *lib.* 1. *pract. q.* 1. *n.* 4. poſt alios, quos allegat Hier Hiſpan. *in tract. com. contra comm. d. quæſt.* 683. *in fin.* vbi alios concordantes allegat.

Amplia, vt nec etiam clerici delinquentes ad Eccleſiam confugientes, poſſint extrahi ab Eccleſia per iudices Eccleſiaſticos, Rom. *conſil.* 127. *&* *conſil.* 234. vbi Mandoſ. Card. Zabar. *in clem.* 1. *n.* 9 *de pœn. & remiſſ. n.* 6. Iu. de Viſch. *in tractat. de immun. Eccl. in* 2. *conclus.* Couar. *var. reſol. lib.* 2. *c.* 20. *n.* 16. Farin. *quæſt.* 28. *n.* 7. latiſſimè Dec. *in tractat crim.* 6. *cap.* 25. *num.* 1. vbi de veriori opinione, & ibi adducit rationes, & reſpondet Abb. contrarium tenenti *in c. inter alian.* 13 *de immun. Eccl.* & ipſe Dec. dicit, quod in contingentia facti contra Abb. iudicaret, & de veriori opinione contra Abb. teſtatur Ambroſ. *cap.* 12. *num.* 3. *de immun. Eccleſ.* Cardin. Tuſch. *tom.* 3. *concl.* 10. *num.* 25. 51

Imò iudex Eccleſiaſticus non poterit clericum ab Eccleſia extrahere etiam cauſa diſciplinæ, nec in foro pœnitentiali, quamuis delictum eſſet publicum, Farin. *d. q.* 28. *n.* 7. *verſ. quod iudex*, Dec. *c.* 25. *n.* 1. *verſ. item neque*, vbi reſpondet ad illam rationem Abb. quod rarò vel nunquam clerici punirentur, cùm vt plurimum in locis priuilegiatis delinquant.

Qui Dec. *in d. c.* 25. *n.* 1. *in fin.* tandem videtur diſtinguere, quòd ſi clericus acceſſerit ad Eccleſiam, cœmeteriũ, vel infra ſepta, alia cauſa, quàm ex immunitate Eccleſiaſtica gauderet, & tunc credit, quod extrahi nõ poſſit, ſecus ſi ex cauſa obtinendæ immunitatis, quam Dec. declarationem refert Ambroſ. *in d. c.* 12. *n.* 4.

Alij autem tenent, quòd de conſuetudine aliter obſeruetur, Couar. *var. reſol. lib.* 2. *c.* 20. *n.* 16. Iul. Clar. *q.* 30. *verſ. ulterius quæro*, per doctrinam Abb. *in d. c. inter alia n.* 3. Farinac. *q.* 18. *n.* 7. *in fine*, vbi firmat, quòd vbi vigeret talis conſuetudo illa ſeruanda eſſet, ſed ea ceſſante, ſit ſeruandum ius commune, eandem declarationem ſequitur Dec. *in d. c.* 26. *n.* 1. *in fine.* 52

Si verò Clericus commiſerit delictum dignum degradatione, & deinde conſignari debet Curiæ ſæculari, poterit ab ea inuitus extrahi, Couar. *d. c.* 20. *n.* 16. Gig. *in tract. de crim. læſ. maieſt. tit. qual. & à quibus q.* 10. *n.* 15. *& ſeq.* vbi alios allegat, & latiſſimè hanc opinionem tuetur Farin. *q.* 28. *n.* 7. vbi in fine dicit, quòd poterit clericum iſto caſu extrahi ab eccleſia, non ſolùm à iudice Eccleſiæ, ſed etiam à ſæculari, & idem *ſub n.* 16. Quod hodie vigore bullæ Gregorianæ, etiam in caſibus permiſſis non poterit extrahi, niſi de licentia Epiſcopi, vt ſuperiùs deduxi. 53

Vigeſimoquarto amplia, vt in quocumque caſu graui, vel atroci quis ſit tutus in eccleſia, *c. inter alia de immun. Eccl.* cum aliis adductis per Couar. *var. reſol. lib.* 2. *c.* 20. *n.* 1. *circa fin.* Farin. *conſ.* 76. *n.* 16. Dec. *c.* 25. *n.* 1. *c.* 28. *n.* 1. *lib.* 6. Farin. *q.* 28. *n.* 15. vbi concordantes allegat, & teſtatur de veriori communi opinione, licet ibi referat contrarium tenentes, *& n.* 30. *in fine.* 54

Vigeſimoquintù amplia, in debitore ſuſpecto de fuga confugiente ad Eccleſiam, vt ab ea extrahi nũ poſſit, Abb. *in c. inter alia n.* 22. *ex de immun. eccl.* Ripa *in c.* 1. *n.* 28. *de* Iad Remig. *de immun. eccl. fol.* 27. *n.* 4. *& ſeq.* vbi de cõmuni, Couar. *d. c.* 20. *n.* 14. *verſ. ſed profecto*, Farin. *q.* 28. *n.* 32. vbi alios allegat, & teſtatur, quòd Iaſ. cõtrarium tenens per quatuor fundamenta *in l. vinum, ff. ſi cert. petat.* communiter reprobatur, Card. Tuſch. 3. *o.* 55

concl.

*concl.*11.*n.*30.*&* 31. vbi retulit Doct. contrarium tenentes: tandem allegat alios tenentes concluſionem, vt non poſſit extrahi, & ibi teſtatur de communi, vbi declarando iſtas opiniones, dicit, quod ratione executionis realis non detur immunitas, ſecus ratione executionis perſonalis; niſi agatur de vendicanda perſona, vt dominus contra ſeruum, promiſſa impunitate.

56 Vigeſimoſextò amplia, vt etiam excommunicati confugientes ad eccleſiam non poſſint ab ea inuiti extrahi propter honorem, & reuerentiam, quæ Eccleſiæ debetur, Couar. *d.c.*20.*n.*11. Boer. *deciſ.* 110.*n.*7. vbi de communi, & ibi concordantes allegat Iul. Clar. *q.* 30. *n.*17. etiam teſtatur de communi, licèt ibi dicat quòd in puncto iuris iſta opinio non tranſit ſine difficultate. Farin *q.*28.*n.*39. vbi etiam teſtatur de communi, & hanc eandem opinionem tanquam magis communem eſſe tenendam, firmat Dec. *c.*26.*n.*3.*lib.*6 *in tract. crim.* vbi latè, & contrariis reſpondet Io. Viſch. *de immun. eccl. n.*49. Io. Franc. Leun. *th. for. eccl. c.*13.*n.*29. Ambr. *de immun. eccl. c.*9.*n.*10. vbi alios allegat, & teſtatur de communi, & ibi relatis contrariis illis, reſpondet Lupus *de alleg. & natal. reſtit. comment. in* §. 5.*n.* 131.*in fine*, Card Tuſc. *to.*3.*concl.*10.*n.*26. vbi de communi, & non eſſe ab hac opinione recedendum, licet ſit controuerſia, & quòd licet excõmunicatus debeat expelli, tamen ſine expulſione extrahi non poſſit.

57 Vigeſimoſeptimò amplia, in capitaliter bannitis confugientibus ad Eccleſiam, vt ab ea extrahi non poſſint, vt tenet Iul. Clar. *q.*30. *verſ. ſcias autem*, vbi teſtatur, ita fuiſſe ſeruatum per Senatum Mediolani, qui iuſſit reſtitui Eccleſiæ quendam Ioannem Teſtam capitaliter condemnatum, qui ab ea extractus fuerat, & Farin. *in q.*28.*n.*47. credit hanc opinionem eſſe veram, quoniam bannitus capitaliter poteſt pro delicto gaudere d. immunitate, latè Mar. Ant. Macer. *var. reſol. lib.*3.*reſol.*15.*n.*9. vbi de communi, ſecus ſi non poſſet de iure gaudere immunitate præfata, vt ſi eſſet bannitus pro homicidio appenſato, vel per aſſaſſinium, vel per proditionem commiſſo, quia tunc eſſet ridiculum dicere, quòd bannitus gaudeat d. immun. qua gaudere non poſſet, ſi bannitus non eſſet, & Ioſeph. Lud *deciſ. Lucenſ.* 16.*n.*31.*& ſeq p.*1. refert, quòd in Marchia fuit reſolutum de ordine ſummi Pontificis quoſdam bannitos in Eccleſia exiſtentes capi, ac etiam comburi, quatenus capi aliter non potuiſſent, Dec. *in tract. crim. lib* 6.*c.*26.*n.*8. vbi latiſſimè ponit rationes, & auctoritates hanc opinionem comprobantes, licet ibi referat contrarium conſuluiſſe. Mant. *conſ.*22. *incipient. Andr. Rat.* & Baiard *in q.*30.*num.*28 ſequitur diſtinctionem factam per Farinac. *in d.q.*28.*n.*47.

Qui Dec. *in d.c.*26.*n.*8.*verſ. putarem tamen*, ponit hanc diſtinctionem: Aut bannitus vult ſtudiosè, ac dolosè, & in fraudẽ legis habitare in domibus adhærentibus eccleſiæ, vel in ipſa eccleſia, & tunc proculdubio non ſit tutus, cùm hac via indirecta bannum efficeretur eluſorium, aut tranſiuit per territorium Iudicis bannientis, quia à familia fuit inſequutus, & in eccleſiam aufugit, & tunc ſi in ſententia eſſet condemnatus, quòd ſi intra confinia captus fuiſſet incurreret pœnam ſanguinis, & tunc ſit tutus, aut verò pœna pecuniaria tantùm erat plectendus ob contrauentionem confinium, & tunc in Eccleſia non ſit tutus; Aut verò bannitus commiſit aliquod nouum delictum in territorio à quo erat bannitus, & vt pœnam dicti noui delicti euitet, confugit ad eccleſiam, & tunc etiam iſto caſu in ea ſit tutus.

58 Vigeſimooctauò amplia ad confugientem ad ſtatuas Principis, vt ſit tutus, nec ab ea euelli poſſit *l. vn. C. de his qui ad ſtat. confug.* Remig. *in tr. de immun. Eccl. ampl.* 23. ſed de conſuetudine non ſeruatur, vt teſtatur Reſtaur. *de Imperat. q.*96. Iul. Clar. *q.*30.*verſ. fi.* & Farin. *q.*28.*n.*49. prout nunquam in Curia vel alibi huiuſmodi priuilegium ſeruari vidi, nec audiui. Idem teſtatur Card. Tuſc. *tom.*3.*concluſ.*9.*n.*14.

Vigeſimonono amplia in ſimplici fure, qui con- 59
fugiendo ad eccleſiam erit tutus, & gaudet immun. eccleſ. Clar. *q.*30.*n.*12. Farin *q.*28.*n.*51.*in princip.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi, Card. Tuſch. *tom.*3.*concl.*10.*n.*23. latè Dec. *in tract. crim. to.*2.*lib.*6. *c.*28.*n.*4. Cauale *de bracn. reg p.*2.*n.*98. vbi plus firmat etiam ſi furtum fecerit in via publica, niſi tamen tria furta commiſerit, vbi mentionem facit de bulla Gre-
goriana. † Sed difficultas eſt ſi fur confugerit in Ec- 60
cleſiam cum re ablata & ſubtracta, an gaudere debeat dicta immunitate, & pro parte negatiua deducitur quòd detinendo rem furatam in Eccleſia dicitur ibi contractare, & ſucceſſiuè in ipſa Eccleſia committere furtum, & ob id non debere gaudere dicta immunitate, vt conſuluit in terminis Angelus de Caſtr. *conſ.*499.*n.*2.*vol.*2.*inter conſ. Paul. Caſtr.* vbi reprobat Couar. *var. reſolut. lib.*1.*c.*20.*n.*15. contrarium tenentem, & per aliam rationem relatam per Dec. *in d. cap.* 29.*n.*4. circa med. vbi tamen in fine refert, quòd licet dictæ rationes ſint coloratæ, tamen ipſe non recedit ab opinione firmata in ampliatione, vbi etiam teſtatur, quòd ita obſeruat communis conſuetudo, & ita fuit aliàs deciſum, teſtatur Ant à Gamb. *deciſ. Luſitan.* 171.*per tot.* & Iul. Clar. *d.q.*30.*n.*11.*in fine*, dicit quòd contraria conſuetudo allegata per Couarruu. vbi ſupra Mediolani non ſeruatur licet bonum eſſet illam ſeruare, vbi viget copia furum, prout in Gallia abundare dicit Ign. *in l.*1.§.*ſi ſibi manum, n.*127.*ff. ad Syllan.* ſed Farinac. *in d.q. ſub n.*31. refert etiam Couarr. *lib.*3. *cap.*20.*n.*13.*verſic.*16.*oportet* atteſtantem, contrarium ſeruari de conſuetudine, & fuiſſe dictam conſuetudinem introductam de conſenſu laicorum, & clericorum, & Add. *ad Angel de maleſic. in verbo quod fama publica, n.*59.*littera B* in fine teſtatur ita fuiſſe Veronæ ſeruatum in quondam Petro Perona fure, qui fuit captus in Eccleſia, & poſtea fuit ſuſpenſus, Quam opinionem Farinac. *in d. quæſt* 28.*n.*51.*in fin.* etiam ipſe tenet, vt magis procedat, ſi in loco adeſſet magna copia furum, prout in Gallia, & ſi fur plura furta commiſerit, & Anton. Gomez *in tit. de delict. cap.*10.*n.* 2. ſi verò furatus fuerit in vna Eccleſia non erit tutus, neque in illa, neque in alia. Cardin. Tuſch. *tomo* 3.*conclſ.*11.*n.*19. vbi de communi, & quòd de conſuetudine fures non gaudeant d. immunitate. Idem Farinac. *d. quæſt.*28.*n.*17.*& ſeqq.* quando eſſent fures famoſi, vt non gaudeant d. immunitate Eccleſiaſtica de conſuetudine teſtatur etiam Marc. Ant. Macer. *variar. reſol. lib.*3.*reſol.*15.*n.*4. vbi tamen in fine dicit, quòd hodie nec fures famoſi poſſint extrahi cùm non ſit caſus comprehenſus in d. Bulla.

Ego autẽ arbitror quatenus vera eſſet opinio Dec. vt fur cõfugiens ad Eccleſiam cum re ſubtracta, gaudere poſſit d. immunitate, dummodò furtum non ſit clatum, & non contendat d. rem furatam retinere vero Domino, quia per illam intentionem induceretur noua contractio rei furatæ in ipſa Eccleſia, vt tradit Bald. *in l. qui furem, in* 1 *lect. de ſtat. hom.* Boer. *deciſ.*13. *n.*48 Berraz. *conſ.*40.*n.*1.*verſ.*3.*opinio* prout dixi ſuprà *n.*16. Ideò erit dicendum iſto caſu, quòd fur non eſſet tutus in Eccleſia, tanquam committens nouum delictum in ipſa Eccleſia, etiam circumſcripta d. conſuetudine. Sed Borgn. *in repert. deciſ. in* 1.*par. in verb. index Eccleſiaſticus*, *n.*13. reprobando Couarr. concludit, quòd debeat gaudere d. immunitate, ſed ſolùm poſſint ei res furatæ auferri, omiſſa illa diſputatione, an dicatur ibi per retentionẽ contrectare, & denuò furari, quam Borg. opinionẽ ſequi debemus, cùm vigore d. bullæ, iſte non ſit caſus comprehenſus in ea. Idemque ſi rem furatam portauit ad vendendum in cœmiterio Eccleſiæ, quia præſumitur animo ſaluãdi ſe in Eccle-

Digitized by Google

ſia, ideò per præſumptam fraudem non gaudet d. immun. eccleſ. vt poſt Caſtr. *in conſ. 458. n. 2. lib. 2.* declarat Card. Tuſch. *d. tom. 3. concl. 11. n. 50.* quod hodie non erit dicendum vigore d. bullæ, vt ſuperiùs dixi.

61 Trigeſimo amplia in exiſtente in eccleſia, mandante committi humicidium extra eccleſiam, vt gaudeat hac immunit. cùm videatur habuiſſe reuerentiam ad eandem Eccleſiam, vt tenet Dec. *in tract. crimin. tom. 2. lib. 6. cap. 28. num 7.* vbi ſubdit, ſecus ſi exiſteret extra Eccleſiam, & mandauit committi delictum in eccleſia per not. per gloſ. *in Clem. paſtoralis, in verb. diſtrictus, de re iud.* Ang. & Aug. *in tract. crim. de maleſic. in verb. & Titium mandatorem, q. 7. n. 18. & ſeq. & in verb. exiſtens Florentia, in q. 1. num. 2.* Qui Decianus ibi dicit, quod Abb. & Ioann. de Viſch. ſe referunt in iſto articulo ad tradita per Bart. de cuius Deciani opinione, ego valde dubito, quando mandatum datum in Eccleſia ad delinquendum extra Eccleſiam eſſet punibile per ſe, quia tunc ceſſaret ratio allegata per eum, cùm non videretur habuiſſe reuerentiam eccleſiæ, cùm ibi deliquerit & ideò minimè d. immunitate gaudere valeat. Et generaliter, quod mandans fieri homicidium, non gaudeat immunitate eccleſiæ, habetur *in c. 1. verſ. vel defenderit, ſiue reſultauerit de homic. in 6.* & poſt Ant. Colum. *in tract. de modo procedendi in controuerſ. crim. art.* 117. Baiard. *d. q. 30. num. 19. in fin.* niſi forſan dicere velimus, quod d. text. *in d. c. 1.* non loquatur in ſimplici mandante fieri homicidium, ſed cum qualitate aſſaſſinij pecunia data, vel promiſſa.

62 Trigeſimoprimo amplia, in committente crimen peculatus, vt ſit tutus in eccleſia, vt per Dec. *in c. 28. num. 25.* qui hanc opinionem defendit à contrariis, & eandem opinionem tuetur poſt alios, quos allegat Borgn. *in repet. deciſ. p. 1. in verb. iudex eccl. n. 4.* quando crimen peculatus committatur, docui in meo tract. *de confiſcat. bonorum concl. 13.*

63 Trigeſimoſecundo amplia, ad ſcolares confugientes ad ſcholas, in quibus capi non poſſunt, maximè ad euitandum tumultum, vt per plura concludit Rebuf. *in tract. de priuileg. ſchol. c. 51.* ſequitur Iul. Clar. *q. 30. verſ. in hoc autem propoſito,* Card. Tuſch. *tom. 3. concl. 9. num. 13.* Dec. *d. c. 30. num. 11.* vbi tamen reſtringit, & declarat hanc ampliat. quando delictum non eſſet de exceptis, quia ſicut pro eis poteſt delinquens capi in eccleſia, ita poterit capi in ſcholis.

64 Trigeſimotertiò amplia, ad milites, qui non poſſunt capi in Caſtris. Dec. *in d. c. 30. num. 12.* declarando tamen vt ibi per eum, idemque dicit *ſub n. 13.* in Aduocato qui non poſſit capi in foro, vbi cauſas agit, niſi in caſibus exceptis, idemque dicit *ſub num. 14.* in Doctore legente, qui capi non poſſit in ſcholis, niſi etiam in caſibus exceptis.

65 Trigeſimoquartò amplia, vt hæc immunitas conceſſa confugientibus ad eccleſiam procedit etiam in confugientibus ad luca exiſtentia infra 30. vel 40. paſſus, & ita obſeruatur, vt teſtatur Card. Tuſch. *to. 4. concluſ. 59. n. 27.* quicquid dixerit Ioan. de Viſch. *in tract. de immun. eccl. n. 12. & ſeq.* qui credidit eſſe neceſſarium primò confugere ad eccleſiam, poſtea extare intra 30. vel 40. paſſus, qui tamen reprobatur per Remig. *in tract. de immun. eccl. ampl. 6. n. 4. & ſeq.* quia confugiens ad loca immunitatis dicitur confugere ad eccleſiam, prout etiam dicit Fel. *in c. cum pro cauſa n. 2 verſ nota quod violans, de ſent. excom.* ſed quid ſeruatur dixi ſuprà.

66 Trigeſimoquintò amplia, vt talis exemptio ſit cõceſſa eccleſiæ, & eius loco, ideò habeat locum tam in clericis, quam laicis. Rum. *conſ. 234. in princ.* vbi Add. plenè, *in verb aduertendum,* vbi ponit alia ſimilia, & ſic comprehendat maſculos, fœminas, terrigenas, & foreſes, ſequitur Card. Tuſch *to 3. concluſ. 9. n. 17.* & quòd etiam eccleſiaſtici ſint tuti confugientes ad eccleſiam Iul. Clar. *q. 31. n. 16.* plenè Rom. *conſ. 234. & conſ. 227. per tot.* vbi mandoſ. *in verb. non poterint,* & pleniùs idem Mand. ad Rom. *in d. conſ. 234. in verb. aduertẽdum.* Card. Tuſch. *to. 2. concl. 10. n. 25.* Couar. *lib. 2. var. reſol. c. 20.* Modern. Ruman. *q. 28. n. 7.* Prax. Archiep. Neap. c. 18. *n. 2.* vbi de magis communi vbi tamen allegat Abb. & alios contrarium tenentes, & tandem dicit poſſe extrahi clericos, vt puniantur à iudice eccleſiaſtico, & non à laico, item concludit, quòd per d. bullam Greg. XIV. videtur approbata opinio Abb. cùm in ea non habeatur mentio, niſi de laicis, dicam *in ſeqq. c. n. 49.*

Trigeſimoſexto amplia, in Raptoribus virginum 67 confugientibus ad eccleſiam, vt in ea ſint tuti, *cap. de raptor. 36. q. 1.* Ant. Gomez. *var. reſolut. tit. quando reus gaud. immun. eccl. ſub n. 2.* Remig. *de immun. eccl. fall. 28.* Iul. Clar. *q. 30. ſub verſ. quæro nunquid,* vbi teſtatur, ita fuiſſe in contingentia facti obſeruatum, & quòd iura ciuilia contrarium diſponentia ſint correcta per iura canonica, ſumma Angelic. *§. immunitas, n. 17. in fin.* Farin. *q. 28. n. 17. & ſeq.* vbi teſtator de communi, & magis communi opinione, & à conſuetudine approbata, & ibi reſpondet contrariis, licet in Gallia contrarium ſeruetur. Sed in Italia communem opinionem ſeruari teſtatur Pract. Papien. *in form. inquiſit. in verb. & hac eſt quadam inquiſ. n. 40.* & Boſſ. *in tit. de capt. reor. n. 21.* firmat ita ſeruari ab omnibus iudicibus Deum timentibus, tam in conſulendo, quàm in iudicando, niſi contraria conſuetudo in loco extaret, prout etiã firmat. Farinac. *in d. q. 29. n. 21. circa medium,* & ibi reſpondet quidam obiectioni factæ per Couar. *var. reſol. lib. 2. c. 20. n. 28.* qui tamen tenet communem ſupra firmatam opinionem, & vide latè Dec. *in d. c. 28. n. 20* & quòd de iure ciuili raptores virginum non gaudeant immunitate eccleſiaſtica, habemus *in Nouella de mand. Princ. §. neq.* ſed quod de iure pontificio ſit ius ciuile correctum, vt ipſa immunitate gaudeant vltra ſupra allegatos tenent Henr. Boic. *in c. eccleſia col. 3. de immun. eccleſ.* Pet. Bellug. *in ſpecul. Princ. §. ſed quia n. 12* Ang. Claueſ. *in ſumm. §. immunitas n. 17. in fin.* Sylueſtr. *in ſumm. §. immunitas, in q. 1. n. 2.* & alij relati per Lup. *in tract. de illeg. & natal. reſtit. comment. 1. §. 5. n. 132.* vbi de comm vbi tamen refert, alios contrarium tenentes, cum quibus ipſe reſidere videtur; ſed ego arbitror, non eſſe recedendum à communi opinione.

Trigeſimoſeptimò amplia in adultero, qui licet 68 per Nouellam *de mand. Princ. §. neq. autem homicid.* non ſit tutus in eccleſia, tamẽ eius diſpoſitio de conſuetud. non ſeruatur, vt teſtatur Dec. *d. lib. 6. c. 28. n. 22.*

Trigeſimooctauò amplia in homicida confugiente 69 ad eccleſiam, vt ab ea extrahi non poſſit de iure canonico, Couar. *var. reſolut. lib. 2. cap. 20. n. 7. verſ. Nona ab eiſdem,* Boet. *deciſ. 109. n. 3. verſ. & ſic vult. & num. 4.* vbi alios in puncto cumulauit Petr. à Plach. *lib. 1. c. 34. n. 15.* qui etiam alios adducit Clar. *q. 50. verſ. ſcias tamen,* vbi teſtatur ab omnibus indifferenter obſeruari, latè Dec. *lib. 6. c. 28. n. 16.* qui omnes loquuntur in ſimplici homicidio, & quòd Nouella *de mandato Princ. §. neque autem homicidis,* ſit correcta per ius canonicum, & communi teſtatur Marc. Ant. Macerat. *lib. 3. reſol. 15. num. 9.*

Quæ ampliatio procedit, ſiue homicidium fuerit commiſſum caſu, culpa, vel dolo, nulla tamen deliberatione animi præcedente, vt teſtatur Iul. Clar. *d. q. 30. n. 9. verſ. ſcias tamen,* quicquid in contrarium diſtinguendo inter homicidium caſuale, & voluntarium, tradidit Boer. *in d. deciſ. 109. n. 5. & ſeqq.* quã Iul. Clar. opin. ſequitur Farinac. *d. q. 28. n. 22.* And. Fachin. *contr. iuris lib. 9. c. 3. circa fin. verſ præterea.* Quæ opinio hodie magis erit obſeruanda cùm vigore d. bullæ Gregorij XIV. requiratur qualitas aſſaſſinij, vel proditionis, vel per induſtriam, vt homicida non poſſit gaudere d. immunitate, Mar. Ant. Macer. *d. reſ. 15. n. 9.* Sed in homicidio

cidio animo deliberato commiſſo Andr.Fach. *contr. iur.lib.6.c.93* diſputat articulum ad partes, & tuetur partem, vt non gaudeat d.immunitate eccleſiaſtica, & ad contraria reſponderet, & hoc ſit verum de iure communi, & eandem opinionem tenet Alex. *in conſ. 145.n.5.lib.7.* Alciat. *de præſumpt.reg.3.præſumpt.33. num.4* Couar.*var.reſol.lib.2. cap...n.7.* qui teſtatur de mag. com. opin. Sed contrariam opinionem longè veriorem affirmant Couar.vbi ſupr. Abb. *in cap.inter alia.n.18.de immun.eccl.*Ant.Gomez.*tit.de delict.c.10. num.3.verſ.limita 5.* Remig. *de immun. eccl.limit.13.* Ioan.Gutier. *queſt.2.num.14* Paz.*in.Prax.lib.1.q.2.n.2.*Ceuall.*in tract.com.contra com.q.684.verſ.ſed contraria,* qui etiam teſtatur de veriori opinione, quæ eſt conformis diſpoſitioni d.bullæ Gregorij XIV.

70 Sed iſta ampliatio non procedit in homicidio commiſſo in clericum, Boër *d.ciſ.109.ſub num.7.* Farinac.*q.28.n.28.* vbi reddit illam rationem, quia per homicidium in clericum committitur ſacrilegium, & ob id non gaudeat d.immunitate, Io.de Viſch.*de immun.Eccl.num.38.verſ.7.in interfectore clerici,*Dec.*d.c.27.num.11.lib.6.*

71 Et ex eadem ratione vulnerans Clericũ non poterit ſe tueri in eccleſia, vt in puncto tradit Boer. *d.deciſ.109.ſub n.7.* & Farin *q.28.verſ.& quod plus eſt*, ſed erit videnda bulla an ſit caſus in ea comprehenſus.

72 Trigeſimonono amplia, vt adeò confugiens ad eccleſiam ſit tutus in ea, vt non poſſit, nec etiã moleſtari per iudicem laicum in bonis, & iudex eccleſiaſticus poterit inhibere eidẽ judici ſæculari, vt contra illius bona non procedat. & ſi nolit obedire, poterit illum punire, vt in puncto tradit Ioã. de Viſc.*in tract.de immun.eccl.num.57.verſ.nunquid autem,* ſed Dec.*in tract. crim.lib.6.tom.2.c.36.n.10.* contrarium putat eſſe verum, cùm iudex eccleſiaſticus teneatur exhibere confugientẽ ad eccleſiam, præſtita ſatiſdatione, quod non imponetur pœna corporalis.*c.reram de immunitate eccleſia.* Quæ opinio, Dec.per d.rationem mihi non ſatisfacit, cùm dum eſt in eccleſia, & non ſimus in caſibus, in quibus licita non ſit extractio, eius ratio non adaptatur, & ideò credo, quòd etiam in bonis tutus eſſe debeat: niſi obſtet illud, quod firmat Clar. *in d.q. 30 in fine princ.* & alij ſequuntur, quos ſuperiùs retuli, vt judex ſæcularis procedat in contumaciam illius ad pœnam delicti condignam, & non curet habere in manibus reum per extractionem ab eccleſia, ſi non poſſet illum punire, ita poſt alios, quos allegat tenet Aufred. *in dec.423.n.4. in fin. & n.5.* vt immunitas eccleſiæ non debeat ius burſale partis lædere, & quòd ibi citare poſſit, ſi defendet bene quidem, ſin minus procedatur ad amiſſionem in poſſeſſionem.

73 Quadrageſimò amplia, quod ſi captus affirmet, ſe fuiſſe captum in loco, & Birroarij contrarium aſſerant, non erit eiſdem Birroariis credendum, cùm agatur de graui præiudicio, vt in puncto cumulãdo Doctorum auctoritates, hanc opinionem tuetur Dec. *lib.6 tomo 2.c 29 n.10.* Cùm verè iſti Birroarij ſub ſpe lucri non vereantur mentiri, vt conſuluit Mantica *conſ.60.n.9.& ſeq.vol.2.*& Dec. *reſponſ.4.n.63.vol. 6.* dicit, quod iſti officiales & Birroarij appellantur Ribaldi, & ſolent multa mala committere, & Burſat.*in conſ.216.n.88.vol.2.* dicit iſtos ſatellites non probare contra illum, qui ab eorum manibus aufugit, etiamſi deinde ad carceres illum duxerint.

Niſi tamen velimus dicere, quòd de quadam conſuetudine iſtis executoribus credatur, non ſolùm in concernentibus eorum officium, ſed etiam in aliis, vt ſi aſſerant fuiſſe percuſſos, vel vulneratos, vel iniuriatos in ipſa executione, prout ſeruari Franciæ, Florentiæ, & in Delphinatu, teſtatur Petr.Caball. *in q. crim.caſ.171.n.6 verſ. & quicquid.* & Baiard. *in q.30. n.24.* etiam dicit ipſum credere, quòd in practica non obtineret, vt Birroariis non credatur: & quòd non ſit ſtandum aſſertioni negatiuæ ipſius capti, cùm omnes rei ita dicerent.

Ego autem puto, quòd vbi vigeret talis conſuetudo illa eſſet obſeruanda, dummodò tamen plures Birroarij ſuper hoc deponerẽt, vel alia adminicula concurrant, cùm nimis durum diceretur, ſi ſtandum erit dicto vnius perſonæ vilis, & ſuſpectæ, prout etiam declarat idem Petrus Caball. *d.caſ.centeſimo vigeſimo ſeptimo, n.decimo, & ſeqq.* ac etiam Birroarij aliquam mercedem ex captura non perciperent, ſecus ſi pro captura mercedem haberent, quia ſolent mala multa ſine verecundia patrare, vt conſuluerunt Mant.*d.cõſ.6.n.9.*& Dec. *d.reſponſ.4.n.73.* A qua opinione non videtur diſſentire idem Petr. Caball. *d.caſ.126.n.15. verſ.& tanto magis.* Ac etiam vbi ageretur de Birroariis de maioribus, & in capite, & præcipuè ſi haberent aliquam juriſdictionem, Ioſeph.Lud.*deciſ.Lucenſ.1.n. 4.* qui loquitur in Baroncelle Lucenſe, & ſequitur Granut. *Tutor.19.n.11.Prax.Archiep.Neapol.c.49.per totum* qui etiam loquitur in curſorib. curiæ Epiſcop. cùm illi ſint clerici, & ob id ceſſet illa vtilitas.

Si illi Birroarij deponerent pro reo nempe illum cepiſſe in loco ſacro eis omninò ſtandum, erit. cùm eorum relatio dicatur de actis, & faciat notorium, vt in ſpecie reſpondit, Rom.*conſ.227.n.3.circa fin.* Dec. *in d.c.29.n.10.verſ.quod ſi Narcius,*& Granut.*d.Tutor. 19.num.10.* etiam dicit ſatellites probare ad fauorem Poteſtatis in ſindicatu.

Nec daretur aſſertioni capti dicentis fuiſſe captum extra Eccleſiam quando per teſtes probaretur contrarium, vt bene poſt alios, quos allegat tuetur Borg. *in repert.deciſ.in 1.par.verb.iudex eccleſiaſticus, n.15.& ſeq.*

CAPVT XXXVIII.

In quibus caſibus ceſſet dicta immunitas Eccleſiæ tam de iure communi, quàm vigore dictæ bullæ Gregorij decimiquarti.

SVMMARIVM.

1 *Infideles confugientes ad eccleſiam noſtram non gaudeat eius immunitate.*
2 *Contrariam opinionem nonnulli tenent.*
3 *Sed prima opinio eſt verior, & magis communis.*
4 *Limita quando confugerent ad eccleſiam, & non ſimulatè vellent Chriſtiani fieri.*
5 *Hæretici non gaudent dicta immunitate Eccleſia.*
6 *Declara tamen, vt ibi, quando pro aliis delictis, quàm pro hæreſi gaudeant dicta immunitate.*
7 *Apoſtata non gaudet d. immunitate, declara vt ibi.*
8 *Simoniaci nec etiam gaudent dicta immunitate.*
9 *Blaſphemus nec etiam gaudet dicta immunitate, declara tamen, vt ibi.*
10 *Sacrilegus nec etiam gaudet d.immunitate pro alio delicto quando ſacrilegium commiſit in eccleſia.*
11 *Contrariam opinionem nonnulli alij Doctores tenent, ſacrilegos gaudere dicta immunitate vigore dict. bulla Gregorij XIV.*
12 *Delinquens in eccleſia non gaudet d. immunitate.*
13 *Delinquens in eccleſia, ſub ſpe dicta immunitatis, illa non gaudet.*
14 *Delinquens in eccleſia ex tempore, nec etiam gaudet d.immunitate: declara tamen vt ibi.*
15 *Delinquens ſemel in eccleſia non gaudet dicta immunitate pro aliis delictis commiſſis extra eccleſiam.*
16 *Declara, & diſtinguo vt ibi.*
17 *Delinquens in vna eccleſia non eſt tutus in alia.*
18 *Eccleſiaſtici, & Regulares ab eorum Prælatis poſſunt capi in eccleſia.*

19 Delinquens prope eccleſiam, quando gaudeat dicta immunitate, d. clara, vt ibi latè.

20 Exiſtens in eccleſia, & occidens exiſtentem extra eccleſiam non gaudet dicta immunitate.

22 Exiſtens extra eccleſiam, ſi occidat exiſtentem in eccleſia, non gaudet dicta immunitate.

22 Exiſtens in eccleſia, ſi madet committi homicidium extra eccleſiam, non gaudet dicta immunitate.

23 Alij autem contrariam opinionem tuentur.

24 Autor autem conciliat iſtas contrarias opiniones.

25 Confugiens armatus ad eccleſiam, non erit tutus in ea.

26 Declara tamen vt ibi.

27 Serui confugientes ad eccleſiam non ſunt in ea tuti, ſed eorum dominis ſunt reſtituendi.

28 Declara tamen, vt ibi.

29 Serui confugientes ad Senatum Populi Romani, recipiunt liberationem, dummodo efficiantur Chriſtiani, nullo refuſo pretio dominis.

30 Interdictus acceſſus ad eccleſiam alicui, ſi ad eam confugiat, non eſt tutus.

31 Crimen laſ. maieſt. committens, non erit tutus in eccleſia.

32 Declara tamen, vt ibi.

33 Latrones publici, non ſunt tuti in Eccleſia.

34 Latro publicus quis dicatur, declara vt ibi.

35 Graſſatores viarum, non ſunt tuti in eccleſia.

36 Graſſatores, qui dicantur.

37 Agrorum depopulatores non gaudent dicta immunitate.

38 Qui dicantur depopulatores agrorum.

39 Proditores non gaudent d. immunitate.

40 Proditores, qui dicantur.

41 Aſſaſſini non gaudent d. immunitate.

42 Aſſaſſini qui dicantur, declara latiſſimè, vt ibi.

43 Occidens per inſidias, vel induſtriam, non gaudet dicta immunitate.

44 Incendiarius non gaudeat d. immunitate.

45 Peculatus crimen committens non gaudet d. immunitate.

46 Exactores tributorum non gaudent d. immunitate.

47 Falſum deponens, & periurium committens, non gaudet d. immunitate.

48 In Vrbe delinquentes, vel in ſtatu eccleſiaſtico, an ſeruatur iſta immunitas eccleſia.

49 Clerici de conſuetudine non gaudent d. immunitate.

50 Negantes ſe eſſe latronem & delinquentes, an ſint tuti in eccleſia.

51 Fractores pacis non ſunt tuti in Eccleſia.

52 Clericum occidens, non erit tutus in eccleſia.

53 Amplia ad percutientes clericos.

54 Iudex ſacularis, pendente proceſſu ſuper immunitate, ſi deuenies ad executionem contra reum, grauiter puniendus eſt.

1 MOdù videndum eſt in quibus caſibus, tam de iure, communi, quàm vigore d. bullæ Gregorij XIV. immunitas eccleſiaſtica non ſuffragetur confugientibus ad Eccleſiam, & multi numerantur caſus.

Et primus erit, vt infideles confugientes ad eccleſiam noſtram non gaudeant d. immunitate, neque in ea tuti ſint. text. *in l. 1.* & ibi gloſ. *C. de his, qui ad eccleſ. confug.* Oldrad. *conſ. 54. n. 3. verſ. quid de Iudæo,* Azon. *in ſumma C. quia ad eccl. confug. n. 1.* Matſie. *in l. ex Senatus conſulto n. 10. ff. de ſicar.* vbi de communi, Remig. *de immun. eccl. fall. 10.* vbi etiam de communi, Farin. *q. 28.* vbi concordantes allegat & teſtantur de communi, Iul. Clar. *q. 30. verſ. præterea quæro, n. 17.* Marquard. *in tract. de Iudæis p. 1. c. 8.* Decian. *in tract. crim. to. 2. lib. 6. n. 20.* vbi latè, & alios concordantes allegat, & teſtatur de veriori & communi opinione, & Ambroſ. *in tract. de immunit. Eccleſ. c. 8. n. 10. verſ. cuius tamen,* vbi teſtatur de magis communi opinione, & de veriori, & Ioan. Franc. Leon. *in Theſ. For. eccl. c. 13. n. 3.* Gard. Tuſc. *tom. 3. concl. 27.* vbi de communi.

Contrariam opinionem tenet gloſſ. *in c. inter alia, verſ. extrahendus, de immun. eccleſ.* quam communem dicit Couar. *var. reſol. lib. 2. c. 20. ſub n. 11.* & alij relati per Ambroſ. *in d. c. 8. in princ.* 2

Sed à prima opinione nullo modo eſt recedendum, cum ſit magis communis & verior, vt affirmat Iul. Clar. Farin. Marquard. & Dec. in locis ſupra adductis per rationes per dictum Decian. & per Ambroſ. in locis prædictis relatas. 3

Et quamuis Rebuff. *in conſt. de immun. eccleſ. tom. 2. art. 11. gloſ. 1. verſ. 5. excipitur,* aſſerant quod ſi Iudæi velint fieri Chriſtiani, gaudere debeant dicta immunitate, & facit pro hac opinione text. *in d. l. prima C. de his, qui ad eccl. confug.* qui videtur annuere à contrario ſenſu, quòd ſi non ſimulauerint, ſed verè vellent fieri Chriſtiani, quod debeãt eſſe tuti, vt etiam ſequuntur nonnulli Doctores relati per Dec. *in d. c. 26. n. 2. in princ.* & Baiard. *ad Iul. Clar. in q. 30. n. 23.* 4

Tamen Dec. *in d. c. 26. d. n. 2.* dicit, quòd imò lex præſumit, quòd ſimulatè id faciant, & propterea non ſint tuti in eccleſia, & quò ita Abb. *in c. inter alia n. 6. de immun. eccl.* intelligit, d. l. 1. & fuit de mente Ioan. de Viſch. *de immunit. eccl. concl. 13.* & eandem opinionem ſequitur Ambr. *d. c. 8. n. 8. in fin.*

Secundus caſus eſt, vt Hæretici, nec etiam gaudeant d. immunitate, cùm per hæreſim verè, & immediatè delinquant in eccleſia, & ob id ſint ſua tutela deſtituti, Couar. *var. reſol. lib. 2. c. 29. n. 9. in fin.* Farinac. *d. q. 28. num. 68.* Gondiſal. *in tract. de hæreticis, q. 11. n. 15.* Boër. *deciſ. 1 0. num. 6.* Dec. *lib. 6. c. 26. num. 4.* & prius dixit *in lib. 5. c. 42. n. 7.* Ambroſ. *de immun. eccl. c. 8. n. 1. & ſeq.* vbi etiam declarat, quis dicatur hæreticus in iſta materia, & expreſsè etiam fuit reſolutum, vt Hæretici non gaudeant d. immunitate per dictam Bullam Gregorianam. 5

In tantum autem Hæretici non gaudeant d. immunitate, vt poſtquam fuerint declarati Hæretici, ſi aliquod aliud delictum committant, vt adulterium, & ſimile, tanquam hoſtes eccleſiæ in ea non ſint tuti, Boër. *dict. deciſ. 210. num. 7.* Couar. *variar. reſolut. dict. cap. 20. num. 11.* Gondiſal. *dict. quæſt. 11.* Dec. *dict. cap. 26. num 4.* Farinac. *d. quæſt. 28. ſub n. 68.* Ambroſ. *d. c. 8. num. 9.*

Qui Dec. videtur diſtinctionem adhibere, quòd ſi Hæreticus, pro hæreſi non fuit punitus, poſſit extrahi, & puniri de hæreſi, & de alijs delictis poſtea patratis, ſi autem fuit punitus de hæreſi & ad gremium eccleſiæ peracta pœnitentia redierit, debeat pro aliis delictis gaudere d. immunitate, vt per Dec. *in lib. 6. c. 20. n. 6. in fin.* quam diſtinctionem ſequitur Ambroſ. *in d. c. 8. n. 9. verſ. ego credo.* 6

Tertius caſus eſt, in Apoſtatis, qui nec etiam gaudent d. immunitate Farinac. *q. 28. num. 68.* vbi alios allegat Dec. *d. c. 28. num. 4. & 15.* vbi tamen declarat hoc procedere in apoſtatãte à fide, ſecusſi à religione, capitul. 1. vbi ſcribentes *ext. de Apoſtatis,* Rebuff. *in conſtit. Reg. tom. 1. de immun. eccl. art. 1. gloſ. 1. n. 25.* quam tamen declarationem intelligit de apoſtatante à religione, à qua apoſtatauit, per rationem *cap. fin. de immunit. eccl.* 7

Quartus erit caſus, vt nec etiam ſimoniaci ſint tuti in ipſa eccleſia, cùm Hæreticis æquiparentur, *cap. eorum 16. quæſt. 1. & §. per contrariam,* vbi gloſſ. *inſtit. de hered. quæ ab inteſt.* cum multis adductis per Dec. *in lib. 5. cap. 19. in princ. verſ. ideò ſimoniaci & in lib. 6. c. 26. num. 5.* 8

Quintus caſus eſt in blaſphemo, qui nec etiam gaudet d. immun. Boër. *dec. 110. n. 1. & ſeq.* Fab. à Mont. Leon. *in pract. fol. 159. p. 4. num. 270.* quam opinionem 9

veriſſi

Digitized by Google

veriſſimam credit Farinac. q.28. n. 67. vbi in fine firmat hunc opinionem eſſe veriſſimam, Baiard. q. 30. n.15. qui etiam allegat Rebuff. in tract. de immun. eccleſ. art.1.gloſſ.1.n.24.tom.2.

Decian. autem in d.l.6. c.26. n.6. declarat hoc procedere, quando tractaretur de puniendo delicto blaſphemiæ, ſecus ſi de eo iam fuiſſet condemnatus, & pœnam ſoluiſſet, & aliud delictum commiſiſſet, puta homicidiũ purum, & in eccleſiam aufugiet, quia tunc putat non poſſe ab eccleſia extrahi, & eandem declarationem refert Ambroſ. d.c.8. n.10. in princ.

Qui Ambroſius in eodem c.8. n.10. verſ. putarem tamen, credit hoc eſſe verum in blaſphemia hæreticali, ſecus in alia blaſphemia, pro qua ex aliqua lege municipali, vel conſuetudine non imponeretur pœna mortis, ſed pœna pecuniaria, vel alia corporalis, ſeu exilij, prout ego arbitror, quòd non malè ſentiat ita declarando.

10 Sextus caſus eſt, ſi quis ſacrilegium commiſerit in eccleſia, vel cœmeterio, & tunc ſi confugiat ad eccleſiam propter aliud delictum, & ſi de ſacrilegio non fuerit punitus, non poterit gaudere d.immun.eccl. de poſteriori delicto commiſſo, Boer. decis.110.n.10. Baiar. q.30.n.12. cùm fruſtra legis auxilium imploretur ab eo, qui committit in legem, & ſic puniri debeat in eo, in quo deliquit Aufred. ad Capell. Tholoſ. deciſ. 422. Io. de Turrecremat. in cap. ſacrilegium 17. q.4. Franc. Marc. deciſ. 989. tom.1. Decian. reſponſ. 80. num. 13. volum. 3. vbi teſtatur ita fuiſſe obſeruatum in quodam ſacrilego & idem Decianus lib.6. c.26. n.7. vbi ſubdit in fine, dummodò clarè probetur ſacrilegium, ita quòd nulla tergiuerſatione euitari poſſit, vel ſi fuerit notorium, ac etiam eſſet tutus pro alio delicto, quando pro ſacrilegio fuiſſet condemnatus, & punitus, cùm per vnicum actum non dicatur amiſiſſe priuilegium eccleſiaſticum gl. in c. cùm acceſſiſſent, in verb. contrauenerit, vbi Fel. n.55. de conſtit. & Dec. in d. lib.6. c.7. quicquid dixerit in contrarium Cappel. Tholoſſ. in d. deciſ. 442.
11 prout etiam refert Iul. Clar. in q.30. n.14. in fin. Sed Ambr. de immun. eccl. c.5. n.6. tuetur ſacrilegos gaudere d. immun. eccl. cùm ex conſtitutione Gregorij decimiquarti declaratur tantummodo perpetrantes homicidia, & membrorum mutilatores eſſe excluſos d. immunitate, & extenſio fieri non debeat ad alios caſus in ea non expreſſos, quicquid Dec. d.c.28. n.5. dixerit, cùm adhuc ſua tempeſtate non eſſet edita bulla præfata, & quicquid Villagut. de immunit. eccleſ. n.69. contrarium defendere conetur.

12 Septimò ſucceſſiuè caſus erit, quando quis deliquit in eccleſ. vt non gaudeat d. immunitate eccleſiæ, cùm indignum ſit auxilium eccleſiæ præbere, qui ei iniuriam intulit. c. fi. de immun. eccleſ. Farin. q.28. n.53. vbi concordantes cumulauit, Couar. var. reſol. lib.2. c.20. ſub. n.15. latiſſimè Dec. in tract. crim. lib 6. cap.28. n.5. vbi quamplures alios cumulauit, & ibi reſpondet etiam ad contraria, Io. de Viſch. in tract. de immunitat. eccleſia, n.19 & ob id ſi quis furtum, vel ſacrilegium fecerit in eccleſia, illum eccleſia non tuetur, Farinac. d. quæſt. 28. n.57. Decian. d.c.28. n.5. verſic. vnde ſi aliquis, & in reſponſ. 7. num. 13. vol. 3. vbi teſtatur ita fuiſſe obſeruatum contra quendam ſacrilegum. Villagut. de extenſ. lit. de extenſ. immun. eccl. & hoc expreſsè etiam ſancitum fuit per dictam Bullam Gregorij XIV. contra committentes homicidia, & mutilatores membrorum ipſis eccleſiis, earumve cœmeteriis, non gaudere d. immunit. Ambroſ. de immun. eccl. c.5. n.1. & ſeqq. Card. Tuſc. to.3. concl. 11. n.10. vbi de communi, & n.19. & ſeq. etiam ſi Monachi in quorum eccleſia captus eſt delinquens haberent priuilegium particulare, vt delinquentes ibi non capiantur, quia interpretatur ſecundùm ius commune, ac procedit in quocunque delicto facto in eccleſia, etiam ſi non interueniat homicidium, vel membri mutilatio, Iul. Clar. q.30. ſub n.13. verſ. & generaliter, vbi de communi Aufred. ad Cappell. Tholoſ. q.423. n.1. qui declarat, vt procedat in aliis delictis grauibus propter identitatem rationis, ſecus verò in aliis delictis non enormibus, quod erit dicendum, eſſe verum de iure communi, ſecus vigore dictæ Bullæ, vt ſuperiùs dixi.

Octauus caſus eſt, ſi quis in eccleſia delinquat ſub ſpe immunitatis, & ex propoſito, & appenſatè, vt omnino excluſus ſit ab iſta immunitate, ne auxilium præbeatur ei, qui intra eccleſiam delinquendo illi iniuriam intulit, d. cap. fin. & cap. qui fruſtra de vſur. l. auxilium. §. in delictis, ff. de minor. Farin. in d. q. 28 n.52. 53. & 54. Iul. Clar. q.30. verſ. primum eſt, Dec. c.28. n.15. in fin. vbi teſtatur de veriori opinione, Cardin. Tuſch. tom.3. concl. 11. n.12. & n. 40. vbi poſt Henr. Boich. in c. eccleſia n.9. de immun. eccleſ. dicit præſumi delinquere ſub ſpe immunitatis, ſi propè eccleſiam delinquat, niſi probet, quòd caſu, vel alias ſine dicta ſpe ibi deliquerit, & idem erit in fure, qui res furatas portat ad vendendum in cœmeterio, quia præſumitur animo ſaluandi ſe in eccleſia, vt non gaudeat d. immunitate propter præſumptam fraudem. Caſtrenſ. conſ. 456. n.2. lib. 2. Card. Tuſc. d. concluſ. 11. n.50. & hæc omnia vera ſunt de iure communi. 13

Nonus caſus erit in eo, qui non ſub ſpe impunitatis & appẽſatè delictum commiſit, ſed ex tempore, & in pura rixa, Couar. variar. reſolut. lib.2. c.20. n.15. verſic. 22. deducitur, vbi firmat hanc opinionem eſſe veriſſimam, & poſt alios, quos allegat teſtatur ita ſeruari, Aufrd. ad Capell. Tholoſſ. q.424. n.1. in fin. & ſeruandam, Iul. Clar. q.30. verſ. item quæro in fin. vbi teſtatur, quòd indiſtinctè vidit ſeruari, quòd qui in eccleſia delinquit, indignus reputetur eius auxilio, & eandem opinionem tuetur Farinac. in q.28. n.54. & 55. quicquid dixerit Remig. in tract. de immun. eccl. 3. fallent. n.3: ex auctoritate Hoſtien. quam opinionem communem appellat. Ego autem libenter adhæreo opinioni Couarr. cùm vnuſquiſque debeat omni conatu, & caſu, & reuerentiam eccleſiæ præbere; & idem indiſtinctè tenet Iul. Clar q.30. verſ. item quæro, in fine. Sed quia Bulla Gregor. hunc caſum non ponit inter comprehenſos, ideo poteſt dici, opinionem Couarr. non eſſe veram, vt dicam infra, n.26. 14

Sed quòd vtrumque requiratur, vt delinquat in eccleſia, & animò conſequendi impunitatem, aliàs ſecus, Egid. conſ. 13. in princ. Clauaſ. in §. immunitas verſic. 8. ſed Card. Tuſch. tom.3. concluſ. 11. n.14. declarando dicit, quòd ſi quis à principio incipiat delinquere animo conſequendi impunitatem, & tunc non gaudeat dicta immunitate, ſecus ſi incipiat à delicto commiſſo, & allegat Alex. in conſ. 195. n.3. verſ. a. probatur, lib.7. & ſub n.15. dicit quòd illi, qui ſunt in eccleſia tuti, & certis horis exeunt ad delinquendum, vt debeant ab eccleſia expelli, & eandem declarationem de ſpe immunitatis ante vel poſt delictum conſiderat Dec. tom.2. lib.6. cap.28. ſub num. 5. verſ. iſta ratio ſpei immunitatis.

Decimus caſus in eo, qui ſemel deliquit in eccleſia, vt immunitatem amittat ſi ante, vel poſt aliud commiſerit delictum extra eccleſiam; prout deciſum fuit in Capell. Tholoſ. deciſ. 423. Chaſſ. in conſuet. Burgun. Rubr. 1. §.5. a. ta. Iul. Clar. q.30. n.14. verſ. ſed quid ſi aliquis, in fin. Card. Tuſch. tom 3. concluſ. 11. n.12. 15

In quo caſu Decian. lib. 6. c. 28. n.10. notabiliter diſtinguit, quòd ſi committens delictum in eccleſia, pro quo priuatus venit dicta immunitate, ſit tutus in ea pro aliis antea commiſſis, pro quibus poterat vti dicta immunitate, & ſi iudex vellet ipſum punire pro delictis præteritis tantum, & non pro commiſſo in eccleſia, & tunc in ea tutus ſit, vt ſentit etiam Io. Viſch. in tract. de immun. num. 94. Secus ſi vellet illum punire 16
pro

Digitized by Google

pro commiſſo delicto in eccleſia, quia tunc poteſt eundem pro aliis punire, cum captus pro vno delicto, pro aliis puniri poſſit, Bald. *conſ. 90. lib. 2* & ſequitur in puncto Ambroſ. *in d. c. 5. n. 10. verſ. in quo articulo.*

Si verò pro primo delicto cōmiſſo in eccleſia fuerat punitus, & tunc non poterit pro aliis non exceptis extrahi, ſi verò non fuit punitus, tunc poterit extrahi pro primo commiſſo in eccleſia, ſi iudex eſt competens, ſi non eſt competens non poterit, quia licet priora delicta aggrauauerit, quo ad pœnam, non tamen tribuunt iuriſdictionem, quam Dec. diſtinctionem ſatis æquam, & rationabilem reputat, Farin. *q. 28. n. 60. in fine*, & eandem ſequitur Ambr. *d. c. 5. n. 10. in fine.*

17 Vndecimus caſus erit, ſi quis in vna eccleſia delinquat, & in ea tutus non ſit, nec etiam tutus erit in alia eccleſia, cùm immunitas non ſit vni eccleſiæ conceſſa in ſpecie, ſed vniuerſali eccleſiæ, Couar. *var. reſolut. lib. 2. c. 20. n. 15. verſ.* 24. Io. de Viſc. *de immun. eccleſ. n. 64. verſ. etiamſi delinquens*, & hanc opinionem communem, & in practica obſeruatam, teſtatur Iul. Clar. *q. 30. n. 15. verſ. ſed quid aliquis*, & Decian. *lib. 6. c. 28.* Farinac. *quæſt. 28. n. 59.* Villagut. *de extenſ. ll. tit. de immun. eccleſ. n. 60.* Ambroſ. *de immun. eccleſ. cap. 5. n. 3.* qui etiam alios allegat, & teſtatur de communi, Card. Tuſch. *tomo tertio, concluſione vndecima, num. 11.* ſed Farinac. *d. quæſt. 28. num. 59.* dicit, *Niſi aliter conſtaret in loco de contraria conſuetudine.* vbi de hoc dubitare contigerit, ſed pro declaratione præſentis caſus vide Boer. *deciſione* 110. *num.* 10. & Baiard. *quæſt.* 30. *numero* 21.

18 Decimus ſecundus caſus eſt, vt eccleſiaſtici, & regulares reſpectu eorum ſuperioris non gaudeant d. immunit. quia per Epiſcopum, & Prælatum Religionis capi poſſunt in eccleſia, vel loco exempto eccleſiæ, vt per Abb. *in c. inter alia n. 13.* vbi latè *de immunit. eccl.* Sed in contrarium ſe habet magis communis opinio atteſtata per Card. Tuſc. *tom. 3. concl. 10. n. 25. & concl. 11. n. 27.* & ego latè dixi ſupra *in præcedenti capitulo.*

19 Decimus tertius caſus erit in delinquente propè eccleſiam ſi ſtatim confugerit, commiſſo delicto, ad eccleſiam, quia delinquendo propè dictam eccleſiam, cenſetur ſub illius fiducia deliquiſſe, & ideò perdit priuilegium, Henric. Boich. *in c. eccleſia n. 9. de immun. eccleſ.* Alciat. *de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 33. n. 21. & ſeqq.* vbi latè iſtum caſum comprobat Iul. Clar. *q. 30. n. 13. in fine*, vbi teſtatur, quòd ita vidit ſemper indiſtinctè obſeruari, Couarr. *variar. reſol. lib. 2. c. 10. n. 15. verſ. 26. attenta ratione*, Farinac *d. quæſt. 28. n. 56.* Vulpell. *reſponſ.* 130. *n. 7. & ſeqq.* Card. Tuſch. *tom. 3. concluſ. 11. n. 40.* vbi ſubdit, niſi probet, quod caſu, vel aliàs ſine affectione, vel ſpe, ibi deliquerit, & poſt Caſtrenſ. *in conſ.* 458. *n. 2. lib. 3.* dicit idem eſſe in fure, qui res vendendas portauit propè eccleſiam, & cœmeterium eccleſiæ, vt præſumatur animo ſaluandi in eccleſia, vel cœmeterio, ideò non gaudere d. immunitate, ne domus Dei fiat ſpelunca latronum, & ne immunitas inducta ad bonum finem, tribuat occaſionem delinquendi contra text. *in c. eſt iniuſta 24. q. 4.* Baiard. *q. 30. n. 20. & ſeq.*

Contrariam opinionem tenent Doct. adducti per Iul. Clar. *q. 30. ſub n. 13. verſ. Nec tamen*: vbi de communi, & totis viribus hanc contrariam opinionem defendit Dec. *in tract. crim. lib. 6. c. 28. n. 5. ante finem, verſ. in quo infero* poſt Bellam. quem allegat *in conſ.* 13. & omnibus fundamentis adductis per Alc. reſpondet, & tantùm conſentit, quòd delinquens propè eccleſiam non gaudeat illius immunitate ſi ſtudiosè, & malis artibus induxerit ſuum inimicum, & ibi illum occidit. Nec ſubſiſtunt, quæ per Farin. adducuntur, *ne domus Dei fiat ſpelunca latronum*, quia iſta conſideratio procederet in delinquente in eccleſia, & non in eo, qui ad eccleſiam confugit, quia ex iſta ratione in quocunque caſu confugientes ad eccleſiam delinquentes facerent illam ſpeluncā latronum, & totaliter deſtrueretur iſta immunitas, & ideo Decian. ſe reſtringit ad illum, qui occidit aliquem inductum malis artibus propè eccleſiam. Et iſta Deciani ſententia coadiuuatur hodie ex d. bulla Gregorij decimiquarti, in qua excipitur caſus quando homicida, & mutilator in ipſis eccleſiis earúmve Cœmeteriis committere non verentur, vt in illis non ſint tuti, vnde in aliis gaudere debent d. immunitate cùm per clauſulam, *ſublata &c.* nō fiat extenſio ad alios caſus non expreſſos, vt firmat idem Farin. *in conſ. 76. n. 14.* & cum hac opinione Dec. videtur reſidere, Ambr. *de immun. eccleſ. c. 5. n. 4.*

Et regula eſt, vt non dubio quis non præſumatur velle delinquere ſub ſpe immunitatis, Baiard. *q. 30. n. 21. in fine*, vbi alios allegat. Et quādo præſumatur delinquere ſub ſpe immunitatis, vide Alciat. *d. reg. 3. præſumpt. 33. n. 3 & ſeq.* ſed ſi quis delinquat propè eccleſiam, animo deliberato, ſub ſpe immunitatis præſumitur delinquere, poſt alios, quos allegat Baiard. *d. q. 30. n. 20.* Idem in delinquente ex propoſito, vt protinus ad eccleſiam confugiens dicatur delinquere ſub ſpe immunitatis eccleſiæ. Baiard. *d. q. 30. n. 21.*

Sed quicquid de iure dubitari poſſit ſuper iſto caſu hodie eſt ſublata omnis diſputatio, cùm Papa Clemēs VIII. in vna Panormitana decreuerit delinquentes propè eccleſiam ſub ſpe immunitatis illius non eſſe tutos, vt de tali reſolutione teſtatur Farin. *in tit. de Carcer. & Carcerat. q. 18. n. 56.* prout eandem reſolutionem refert, & ſequitur Ambroſ. *in d. c. 5. n. 4. in fin.*

20 Decimuſquartus caſus erit in eo, qui exiſtit in eccleſia, & occidit exiſtentem extra eccleſiam, vt non gaudeat immunitate, Abb. *in c. fin. n. 11. de immun. eccleſ.* Io. de Viſch. *in eodem tract. n. 62.* latè Dec. *lib. 6. c. 6. & 27. n. 6.* Villagut. *extenſ. ll. tit. de immun. eccleſ. n. 62.* Ambroſ. *in eodem tract. c. 5. num. 7.*

21 Decimuſquintus caſus eſt in eo, qui exiſtit extra eccleſiam in loco profano, & exiſtentem in eccleſia ſagitta, iaculo, aut ſclopo percuſſit, vt ex pluribus comprobat, Couarr. *variar. reſol. lib. 2. c. 20. n. 15. verſ.* 27. Farin. *q. 28. n. 61.* Dec. *d. lib. 6. c. 28. n. 6. & ſeq.* Villagut. *d. tit. … n. 50.* Ambroſ. *eod. tract. n.* 80. vbi firmat, quòd conſtitutio Gregoriana in iſtis duobus caſibus non reſiſtit in primo, ob principium delicti, ſed in ſecundo ob effectum, & exequutionem eiuſdem delicti.

22 Decimus ſextus caſus eſt in exiſtente in eccleſia ſi mandauit committi homicidium extra eccleſiam, vt non debeat gaudere d. immunitate, *c. 1. verſ. vel defenderit ſeu occultauerit, de homicid. in 6.* & poſt Ant. Columb. *in tract. de proceden. in controuerſ. crimin. artic.* 117. Baiard *in q. 30. n. 19. in fine.*

23 Sed Io. de Viſc. *de immun. eccleſ. n. 63.* & Dec. poſt multos per eum citatos *lib. 6. c. 28. n. 7.* tenent contrarium, cùm ob mandatum committendi extra eccleſiam videatur ei reuerentiam habuiſſe: quam opinionem etiam ſequitur Ambroſ. *in eodem c. 5. 9. n.* quorum opinio mihi nullomodo placet, quando mandatum datum in eccleſia ad aliquid faciendum, eſt per ſe punibile, quia tunc nullam reuerentiam habuit eccleſiæ, cùm in ea deliquerit, prout ſupra diximus de eo, qui exiſtat in eccleſia, & interficiat alium exiſtentem extra eccleſiam, & non video, quòd vnus caſus differat ab altero circa ſubſtantiam, & eſſentiam delicti.

24 Niſi tamen delictum in eccleſia, vel contemplatione commiſſum cum ſpe eccleſiæ, ſit leue, quia tunc delinquens gaudebit dicta immunitate eccleſiæ, vt minimè ab ea extrahi poſſit, Couar. *variar. reſol. lib. 2. c. 20. n. 15. verſ.* 25. ita hæc ſub intelligenda, vbi concordantes cumulauit, & teſtatur de communi, Mand. *in add. ad Rom. in conſ.* 234. *in fine*, vbi aſſerit opinionem Romani volentis, delinquentem in eccleſia gaudere priuilegio immunitatis, ſicut ſi deliquiſſet extra eccle-

ſiam,

ſiam, poſſe ſaluari in delictis leuibus, vt etiám ſequitur Farinac. *q.28.n.63.*

25 Decimus ſeptimus caſus eſt, quando quis armatus ad eccleſiá confugit, quia dicta immunitate non gaudebit; cùm vſus armorum ſit prohibitus tam laicis, quàm clericis, & tam in eccleſia, quàm extra. *l.* 1. *C. vt armor. vſus inſcio Princip. interdict. ſu lib.* 11. *c. Clerici arma de vit. & honeſt. cler.* Tiraquell. *de Nobil. c.* 20. *n* 66. & ideo dum quis armatus intrat in eccleſiam, dicitur in eccleſia committere delictum, & ob id non debet eſſe tutus in ea, ne imploranti beneficium eccleſiæ, in qua deliquit, detur, vt latè ſuperiùs dixi. Qui caſus nō recipitur in qualibet armorum delatione; cùm delictum leue dicatur, & vt mox dixi in leuibus delictis etiam in eccleſia commiſſis, quis gaudeat dicta immunitate eccleſiæ, & ideò poterit verificari in delatione archibuſetti paruæ menſuræ, pro qua vigore bullæ Pij IV. & confirmatæ à Pio Quinto eſt impoſita grauis pœna vltimi ſupplicij, non dicitur tutus in ipſa eccleſia ob graue delictum per declarationem dicti archibuſetti commiſſum, prout etiam declarat, Farin. *q.* 28.66. vbi etiam reſpondet contrariis.

26 Sed huic Farinac. opinioni obſtat hodie bulla Gregoriana, mandans tantummodo excludi a beneficio eccleſiæ, qui homicidia, membrorúmque mutilationes in eccleſia commiſerit, & delatio armorum non ſit de exceptis in ea, ideò non debet extendi ad delationem armorum prohibitorum, prout etiam in puncto dictæ bullæ conſiderat Ambr. *in d. tract. de immun. eccleſ. c.* 5. *n.* 5. *in fine*, & ob id etiam, qui vulnerauit aliquem in eccleſia ſine membrorum mutilatione non erit excluſus ab immunitate eccleſiæ prout ego habui in facto hìc in Curia, licèt hic de ſtilo non ſeruetur.

Quod autem dictum eſt de eo, qui patrato delicto confugit ad eccleſiam in caſu præmiſſo armatus, an debeat gaudere dicta immunitate, & Doctores videntur amplecti opinionem, vt non ſit tutus, quia non confidit in ipſa eccleſiæ immunitate, ſed in delatione armorum, vt tradit Rebuff. *in conſtitut. Gall. tom.* 2. *tit. de immun. eccleſ. gloſſ* 1. *num.* 28. quem ſequitur Petr. à Plach. *epiſt. delictor. lib.* 1. *c.* 8. *n.* 28. Couar. *d. lib.* 2 *c.* 10. *n.* 18. Decian. *tom.* 2. *in tract. crim. lib.* 6. *c.* 26. *n.* 10. vbi ſubdit; licet conſuetudo contrarium obſeruet, & latiùs reprobando Rebuff. contrarium tuetur *in c.* 28. *ſub num.* 5. *verſ. ex iſtu etiam*, & eandem opinionem Dec. ſequitur Ambr. *in d. c.* 5. *n.* 5. vbi etiam ad contraria reſpondet.

27 Decimus octauus caſus eſt in ſeruis confugientibus ad eccleſiam, vt illi non ſint tuti in eccleſia, ſed reſtituendi eorum dominis, præſtita ſecuritate de non ſæuiendo in eos, *c. metuentes* 14. *q.* 4. ſi verò notoria foret ſæuitia domini in ſeruum, debet venundari aliis, & pretium dari prædicto domino, *§. hoc autem tempore Inſt. an. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris*, & erit reſtituendus ſeruus etiam Domino Iudæo, *c. iud.* 18. *queſt.* 4. &
28 ſi Prælatus neget illum reſtituere, & aufugiat, tenetur vero domino pretium refundere, quo ſeruus valebat, *c. diffinimus*, vbi gl. *fin.* 17. *q.* 4 & Ioan. de Viſch. *n.* 15. *& n.* 67. Dec. *in tract. crim. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 26. *n.* 9. vbi in fine, quòd antiquitus erant etiam tuti ſerui ſi confugiebant ad ſtatuam Principis, prout hodie ſunt tuti ſi confugiant ad Senatum Populi Romani, qui recipiunt libertatem ab eodem populo Romano, inuitis dominis nullo refuſo eis pretio, dummodo ſint Chriſtiani, vel ſi eſſent infideles, ſi efficiantur Chriſtiani, qui Dec. *in d. c.* 26. *ſub n.* 9. *verſ. verum ſi dicit*, quòd ſi ſerui confugiant ad eccleſiam cum armis, reſtitui debeant veris dominis etiam ſine alia ſecuritate.

30 Decimus nonus caſus eſt in eo, cui interdictus eſt acceſſus ad eccleſiam, quia ſi ad eam confugiat, non erit tutus & ab ea poterit extrahi Felin. *in cap. à nobis n.* 5. *de exception.* Dec. *in d. c.* 26. *n.* 14. *lib.* 6.

Vigeſimus caſus eſt, in committente crimen læſæ 31
majeſtatis, pro quo confugiens ad eccleſiam poterit extrahi inuitus ad ea cùm ſit crimen exceptum, Gig. *de crim. læſæ maieſt. lib.* 3. *tit. de plurib. & diuerſ. q.* 93. *per totam*, vbi reſpondet contrariis, & teſtatur ita vidiſſe ſeruare ſuo tempore, prout fuit apud antiquos Romanos contra Craſſum Brutum obſeruatum, & latè Farinac. *q.* 28. *n.* 82. Iul. Clar. *q.* 38. *n.* 10. *in fine*, & ibi Baiard. *n.* 19. Card. Tuſch. *tom.* 6. *concl.* 11. *n.* 49. *& ſeq.* qui poſt Iul. Clar. vbi ſuprà, ait licèt de iure contrarium dici poſſet, cùm expreſſum inter caſus exceptos, neque de iure Canonico, neque Cæſareo reperiatur, & poſt Gig. vbi ſuprà firmat Ambroſ. *in tract. de immunit. eccleſ. c.* 9. *n.* 2.

Sed hodie tollitur omnis diſputatio per d. extrauagantem Gregorij decimiquarti, cùm ob crimen læſæ maieſtatis in Principem ipſius delinquentis, confugiens ad eccleſiam non ſit tutus, ſed ab ea extrahi poſſit, vt etiam in puncto conſiderat Ambroſ. *in d. cap.* 9. *per totum.* Sed contingit dubitari an committens huiuſmodi crimen contra inferiorem, vel ſuum Principem recognoſcentem ſuperiorem gaudeat dicta immunitate eccleſiæ; cùm valde dubitetur inter Doct. an propriè committatur crimen læſæ maieſtatis contra ipſos, vt eſt videre apud Dec. *in tract. crim. lib.* 7. *c.* 4. *n.* 8. Iul. Clar. *§. læſ. maieſt. n.* 3. Farin. latiſſimè *q.* 116. *§.* 1. *n.* 22. *& ſeq.* Peregr. *de iur. Fiſc. lib.* 5. *n.* 8.

Tamen omnes conueniunt, quòd reſpectu pœnæ corporalis, & publicationis bonorum, ſed non quo ad memoriam damnādum, & pœnam filiorum, nec pœnà extrauagantis, qui ſint Rebelles de conſuetudine teneatur, vt contra eos committantur, Decian. *conſ.* 410. *n.* 31. prout etiam ſeruatur ſi committatur contra Duces, Marchiones, & Barones, vt dixi *in meo tractatu de confiſc. bon. concl.* 13. *n.* 4. Ideo ſi quis perſonam ſui Principis offenderit, etiam ſuperiorem recognoſcentis poſſet extrahi ab eccleſia, prout etiam in puncto dictæ Bullæ Gregorij XIV. tenet Ambroſ. *in d. c.* 9. *n.* 5.

Sed bene vigore eiuſdem bullæ non erit locus ex- 32
tractioni, ſi quis offenderit Conſiliarium Principis, quamuis incidat in iſtud crimen, & firmat idem, Ambroſinus *d. c.* 9. *n.* 7. Idémque erit dicendum in quibus vigore extrauagantium ſummorum Pontificum infligitur pœna criminis læſæ maieſtatis, vel rebellionis contra receptantes banniros contra facientes Caualcatas, etiam contra priuatas perſonas, contra deferentes pugionem, vel ſclopum & in aliis ſimilibus cauſis, ex rationibus adductis poſt alios quos allegat Ambr. *in d. c.* 6. *n.* 6. *& ſeq.*

Vigeſimus primus caſus eſt, tam de iure Pontificio 33
per *c. inter alia de immunit. eccleſ. & cap. antiquitus* 17. *q.* 4. Villag. *de extenſ. leg. tit. de extenſ. immuni. eccleſ. q. vnica concl.* 1. *n.* 45. Iul. Clar. *q.* 38. *n.* 8. quàm vigore dictæ bullæ Gregorij XIV. vt publici latrones non gaudeant dicta immunitate, Ant. à Gamb. *deciſ. Luſitan.* 171. *in princ.* Io. Bapt. Bonif. *in tract. de furt. §. final. n.* 77. Ambroſ. *d. immunit. eccleſ. c.* 1. *n.* 1. Card. Tuſch. *tom.* 5. *concl.* 2. *num.* 1. ſed bene quidem requiritur, vt latro ſit publicus, vt amittat dictam immunitatem. Sed publicus latro dicitur, quando tria concurrunt; primum, quòd ſit ſolitus, ſecundum, cum ferro aggrediatur; tertium, quòd in viis publicis furetur; alias ſicut non poteſt de iure communi furca ſuſpendi, vt conſultus reſpondit Fulgoſ. *conſ.* 157. *per totum*, ita nō priuatur hac immunitate, Ioan. de Viſc. *de immunitate eccleſiaſtica*, *n.* 19. *&* 20. Dec. *lib.* 6. *c.* 2. Quinimo, vt dicatur publicus latro requiratur, quòd fama publica laboret contra eum, Alex. poſt Baiard. *in conſ.* 110. *n.* 6. *lib.* 4. Decian. *d. c.* 8. *n.* 2. vbi latè Farin. *q.* 20. *n.* 5. & ſequitur Ambroſinus *de immunitate eccleſiaſtica*, *c.* 2. *n.* 6. Imò Abb. *in cap. inter alia, de immunit. eccleſiaſt. num.* 5. dicit, quòd publicus latro ex eo ſolo dicitur, quòd publicè,

Digitized by Google

publicè,& palàm furetur, Card.Tuſc.*tom.* 3.*concl.* 11. *n.* 1.vel quia in ſtratis homines tranſeuntes diſrobet, abſque quod occidat, & ſequitur Oldrad. *conſ.* 154. *n.* 2. & Bart. *in l. capitalium,§ famoſos,n.1.& ſeq. ff. de pœn.*& Greg. *in Syntagmat.iur.vniuerſ.lib.* 37.*cap.6.n* 9, dicebat, quòd non dubitaret aſſerere publicos eſſe iudicandos latrones obſidentes vias & ſi non iugulent homines, ſed expoliant tantùm,& deprædantur,quos refert, & ſequitur Lud à Peg. *deciſ.* 40. *num.*6. prout etiam colligitur ex ipſa bulla Gregor. vt in puncto etiam dicit Ambroſ.*d.c.2.n 6.verſ.ſed Panor.*

34 Sed animaduertendum eſt, quòd vt quis ſit publicus latro,eſt iuris,& non facti,& ob id ſi confugiens, aſſereretur publicus latro,& non conſtaret niſi de vnico furto,vel deprædatione,ſicut non erit furca ſuſpendendus,Put.*in tract.de Synd.in verbo latro,n.2.verſ.an ſi fiat inquiſitio,* & ſequitur Decian. *lib.9.de latr.& Pirat. n.*12. ita nec erit priuandus dicta eccleſiæ immunitate Ambroſ.*d.cap.2.n* 7.& idem Decian. *lib.6.cap.*28.*ſub num.* 2. affirmat, quòd ſi quis ſemel, vel bis aliquem in via priuata ſpoliaſſet non putat ſub nomine latronis publici comprehendi ad effectum amittendi illam immunitatem.

35 Vigeſimus ſecundus caſus erit in graſſatoribus viarum, qui indigni immunitate eccleſiæ redduntur, vt apertè legitur in eadem bulla Gregoriana, Ambroſinus *in tractat.de immunit.eccleſ. c.4. n.*1. Card. Tuſch. *tom.* 3. *concluſione vndecima, numero* 1. Bonif. *de furt. d. §.fin. n.*67.

36 Graſſatores autem ſunt, qui vias obſident, vt ſpolient, & retinentes occidant;& propriè graſſator appellatur, quia viarum in Vrbe, vicorúmque obſeſſor eſt,& qui obuios iniuriæ opportunos ſpoliat,aut pulſat, aut intentata morte terrirat gl. *in l.capitalium, §. graſſatores in verbo graſſatores,ff.de pœn.* Decian.*lib.* 9.*de latro. & pirat. n.* 12. & vt graſſator viarum indignus efficiatur eccleſiaſtica immunitate, opus eſt quòd ſæpe,ac ſæpius tanti ſceleris fuerit reus,vt declarat Lud. à Peguer.*deciſ.40.per totam,*vbi pulchrè tractat iſtam materiam,& poſt longam diſputationem ita concludit, & ante eum, ita voluit Ang.*in conſ* 403.& etiam communiter Canoniſtæ, vt affirmat Igneus *in lege* 3. *§.ſubuertit,n.*107.*ff.ad Syllanian.*& Decian.*lib.6.cap.*28. *n.* 2. affimat, quod ſi quis ſemel, vel bis aliquem in via priuata ſpoliaſſet, putat, vt non priuetur iſta immunitate, quæ tollitur ob atrocitatem criminis reſultantis ex graſſatione facta in viis publicis, prout videtur annuere Oldrad. *in conſil.* 154 ſecus ſi obſederit vias non frequentatas, quia non inducitur ita atrox delictum:cùm in culpa ſit,qui per inſuetas vias vadit, arg.*l.qui Fiſcales,*vbi Bart. *C.de nauicula lib.*11. *& l.cùm propon.as C de Naut.Fenor.*Et quòd requiratur, vt vias obſideat, & illas eſſe frequentatas legitur *in l.1. C.quando liceat ſine Iudic. ſe vendic.* ac in ipſa conſtitutione Gregorij XIV. dum Papa declarando, qui ſint graſſatores dicit, qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident, vt in puncto d.bullæ declarat Ambr.*de immun.eccleſiaſt.c.3 n.5.* & priùs idem voluit Iul. Clar. *q.*.0.*n.8.verſ.quidem.*

37 Nec obſtat,quòd in aliquibus locis per bannimenta,qui ſemel graſſatus fuerit ſoleat vltimo damnari ſupplicio contra text. *in d.c.graſſatores.*Quia quod attinet ad immunitatem eccleſiaſticam jus commune ſeruandum eſt,& ſi bannimenta,vel conſuetudo extarent,vel edicta fuiſſent per principes ſæculares,vt pro prima graſſatione ſuſpendatur non poſſunt tollere priuilegia, vel libertatem eccleſiæ de jure canonico conceſſam,vt per Doct.*in cap.eccleſia ſancta Mariæ, de conſtitut.* firmat Ludou.à Peguer. *in d. deciſ.* 40. & ſequitur Ambroſinus *d.c.*30.*n.*6.

38 . Vigeſimus tertius caſus eſt, vt agrorum depopulatores non gaudeant dicta immunitate,*cap.inter alia de immunitate eccleſiaſtica*, vt etiam legitur expreſsè in eadem bulla Gregoriana,& notat in puncto Ambroſ. *de immun.eccleſiaſt.c.4.num.1.& ſeqq.*Iul.Clar.*q.*30.*per totam,*Card. Tuſch *tom.* 3 *concl.* 11.*num.*1.Bonif.*de furt. §.final.n.*67.Pollido.Rip.*in tr.de noctur.tempor.c.*25.*per totum,*Lupus *in tr.de illeg.& natal.reſtit. comment.*1.§.5. *ſub n.*132.

Depopulatores agrorum dicuntur, qui ſegetes in agris deprædantur, & fructus,& vineas vaſtant, notatur *in l.1.C. quando lic. vnic.ſi Iud.* & comprobat Oldradus *conſ.*134.*n.*2. Decian. *lib.6.capitulo* 28. *num.* 3. *concluſ.*11.*num.*1. Villagur. *de extenſ.ll. titulo de extenſ. immun. eccleſ. n.*45. & Ambroſinus *d.c* 4.*n.*4. *cùm iſti* pluribus per inſidias exitium excogitent, text. *in c.eſt iniuſta* 24.*q.4.gl.fin.cap.fin.immun. eccl.* Ac quia publicam magis perturbant quietem, & ex propoſito inſidiantur,vt poſt Io.Andr.& alios notat Ambroſ.*d.c.4. num.*5.& ob id,ibi ſubdit, *diurnus,ſicut nocturnus ex propoſito poſſet delinquere,* Decian. *in d.c.*29. *num.* 3. *in fine,* hanc nocturni qualitatem Papa *in d.conſt.* admittit,& ſucceſſiuè tam diurni, quàm nocturni depopulatores agrorum priuati ſunt hac immunitate eccleſiaſtica, prout benè declarat Ambroſinus *d.c.4. in fin.* & quòd nocturni depopulatores agrorum de iure communi non gaudeant dicta immunitate eccleſiaſtica, tuetur Decian.*in d.cap.29.num.3.per totum,*Boniſ.*de furt.§.fin. numero ſexageſimo primo,* Lup. *in d. comment.* 1.§.5.*ſub num.*131.

Vigeſimus quartus caſus eſt, vt qui proditoriè pro- 39
ximum ſuum occiderit,tali immunitate non gaudeat, vt diſponitur clarè in dicta Bulla Gregoriana,& notat Ambroſinus *d.immun. eccl.6.n.*1. & eſt etiam de iure *c.inter alia,de immun.eccleſiaſt.*& ibi Doct.Ant.Gomez. *tit.de delic.c.3.n.5.in fin.& cap.10.num.2.verſic.5.limita,* vbi refert,quòd ita de facto pluries fuit obſeruatum,& quòd iſta eſt communis opinio, & alios concordantes cumulauit, Farin. *q.*28.*num.*24. & relatis contrariis, illam tuetur & dicit in conſulendo,& iudicando non eſſe ab ea recedendum cùm ſit æquior,communior.& magis ſeruata in practica,Prax.Neap.*c.77.n.*1. & dici ſolet, quòd delictum proditorium fraternizat aſſaſſinio,vt firmat Caualch.*de brach.reg.p.1.n.*80.Boniſ.*de furt.d.§.fin.num.*67. & ſi velis habere doct.quid ſit tenendum in puncto iuris ac etiam in practica circumſcripta dicta Bulla Gregoriana, vide nouiſſimè Hieron.Hiſpan.*in tract.comm. contra commun. quæſt.*817.*per totam,*Lup *in d.commentario* 1.§.1.*ſub n.*132.& latè Petr. Caball.*in tract.de omni genere homicidij,num.*412. vbi teſtatur de communi,vt non gaudeat immunitate eccleſiaſtica.

Proditor enim dicitur,qui procul aliquid à ſe abii- 40
cit, qui fidem,& officium,quod fundamentum in fide habet,à ſe reiicit procul,vt per gloſſ.& notant omnes *in cap.clericus,qui adulationis,46.diſtin. quot modis dicatur proditor,*Marſil.*ſing.16.in fine,*latè Baiard.poſt alios quos adducit *q.68.num.*106.*& ſeq.* Ant.Gomez *tit.de delict.c.3.num.5.*Farin.*conſ.76.n.*15. Ambr.*de immun. eccl.6.n.*2. qui dicit triplicem eſſe ſpeciem proditionis,primam in Deum,ſecundam in principem,tertiam in priuatos homines,de qua intendit bulla Gregoriana in illis verbis, aut qui proditoriè proximum ſuum occiderint.

Homicidium autem proditorium dicitur,vbi nullus procedebat rancor,ſed potiùs æmulabatur amicitia.& ſic vnum gerebatur in corde,aliud in verbis,latè Ant. Gomez *d.c.3.num.5.* Ign. *in leg.ſi certus,§.ſi vnus n.*18. *ff.ad Sillanian.*Vulpel.*reſponſ.59.in princ.*Gerard.*ſing.*14. *n.*6.Cephal *conſ.57.n.13.lib.*2. Afil. *deciſ.265.& ſeqq.* vbi Viſil. *n.*70. Ambroſ. *c.6.n.*3. qui omnes tradunt plura,& diuerſa exempla,quæ omni in ſubſtantia tendunt ad probandum,proditorem illum eſſe, qui ſigna fidelitatis oſtendat, & deinde fidem frangat, & latè Decian.

Digitized by Google

Decian. lib.6.c.19. de proditoribus. num.24. tomo ſecundo. Baiard. q.68. num.107. Farin. q.76. num.15. qui concordantes cumulauit, Caualc. de brach. reg. p.1. num.80. vbi firmat, quod proditio nil aliud ſit, quam, che tirare il colpo, & naſconder la mano, & ibi ponit exempla, & in ſpecie ſi quis offendat ſocium itineris, nulla interueniente rixa, vel offendat ſedentem ad vnam menſam, vel ſi venenum ei præbeat, & ſub n.83. & ſeqq. multa alia dicit de iſtis proditoribus, & ſub num.84. poſt Plaocum libro primo capite vigeſimo primo, poſt multa fiat, quòd ſocius proditoris eadem pœna puniatur, Hier. Hiſpan. in tract. comm. contra comm. q.817. in princ. late Vincent. de Franch. deciſ.713. parte 3. & latè idem firmat Caball. in tract. de omn. genere homic. num.396. & ſeqq.

Vnde, qui inimicum ſuum poſt terga, vel per inſidias ex feneſtra, vel alio loco occiderit, non dicetur proditoriè commiſiſſe homicidium, quia inimicus bene poterat futuram vindictam prouidere, & ſibi præcauere, Barr. in l. recipiendum. §. delinquunt. ff. de pœn. & ob id non erit excluſus à dicta immunitate eccleſiaſtica, vt in terminis bullæ tenuit Farin. conſ.76. n.7. & ibi ſubſcribentes, nec diſſentit Villag. de exten. ll. tit. de extenſ. immun. eccleſ. ſub n.53. verſ. quartus modus. & Ambroſ. in tract. de immun. eccleſ. c.6. n.6. Prax. Arch. Neap. c.76. per totum vbi teſtatur ita fuiſſe reſolutum à Papa Clemente VIII & ibi ſubdit idem eſſe dicendum in vulnerante inimicum cum ſclopo proditoriè, vt debeat gaudere dicta immunitate eccleſiaſtica, quicquid aliter dixerit Caualc. de brach. reg. par.1. n.81. vt ille dicatur proditor, quando occidit inimicum tempore quo præcauere non poterat, veriſimiliter, & quòd ita practicetur, ſed quòd in iſtu caſu non dicatur proditor, ita declarauit Sacrum Concilium Neapolitanum, teſte Vincentio de Franc. d. deciſ.713. latè Petr. Cabal. in tract. de omni genere homicid. num.489. cum pluribus ſequentibus, vbi etiam ponit differentiam inter Aſſaſſinium & Pyratam.

41 Vigeſimusquintus caſus erit, vt aſſaſſini non gaudeant d. immun. eccleſ. c.1. de homicid. in 6. latè Dec. in tractat. crim. tomo ſecundo, lib.6. cap.18. num.18. verſ. iſti ergo non gaudent, vbi ſubdit, etiam ſi aſſaſſinus fuerit clericus poſſe à quoquo priuato impune occidi, & ibi concordantes allegat, & quòd aſſaſſinus non gaudeat dicta immunitate, adeſt communis opinio atteſtata per Iul. Clar. in §. aſſaſſinium, verſ. item licet, & Farinac. q.28. num.14. vbi concordantes allegat, & teſtatur de magis recepta opinione, & aperte diſponitur in dicta Bulla Gregoriana, vt ſcribit Ambroſinus de immunit. Eccleſ. cap.7. num.1. & hoc procedit in mandatario, & mandante, Couar. variar. reſol. cap.20. num 13. verſ. qui incipit, lib.2. Decian. in tract. crim. lib.9. c.30. num.12. tom.2.

42 Aſſaſſinus autem dicitur, qui pretio, vel promiſſione accepta aliquem occidit, Roland. conſ.14. num.13. volum.5 qui dicit iſto caſu nuncupari aſſaſſinium, tam mandantem, quàm mandatarium, Burſat. conſilio 220. num.112. volumine 2. Viu. commun. opin. in verbo aſſaſſini, num.1. Menoch. caſu 360. num.41. libro 2. Iul. Clar. §. Aſſaſſinium in princ. Gram. vot.9. num.1 & ſeqq. Pariſ. conſil.176. num.3. libro 4. Decian. lib.6. c.18. num.18. vbi latè, & alios allegat Farinac. conſil.5 num.1. & ſeqq. Ambroſinus d.c.7. num.7. vbi de communi, Caualc. de Brach. reg. parte prima num. ſeptuageſimo ſexto, & ſeq. dicit quod aſſaſſinium, eſt homicidium ex propoſito factum ab vno, & altero mandatum pretio ſiue pecunia vel alia re data, aut promiſſa, & quòd quatuor requirantur, vt per aſſaſſinium dicatur homicidium factum, primum mandatum, ſecundum pretium, tertium animi deliberatio, quartum, vt ſequatur mors Chriſtiani, latiſſimè Petr. Caball. in tract. de omn. genere homicid. n.471. & ſeq. & ſub n.491. etiam firmat, vt ſufficiat, quòd qualibet non fuerit data, ex traditis per Decian. in tract. crim. lib.9. cap.30. num.16. & quòd ſufficiat ſola promiſſio de aliqua re certa, & ibi latè alios allegat. Sed non dicitur Aſſaſſinus, qui ſpoliat alium pecuniis, & illum in domo, vel in via occidit, vt plerique vulgares credunt, ſed dicitur homicidium cum furto, vt declarat Boſſ. in tit. de foro compet. num.141. Et quid ſi pater mandet filio aliquem interfici, mediante pecunia, an intret pœna aſſaſſinij, vide Petr. Caball. vbi ſuprà num.495. & ſeq.

Ac etiam requiritur, vt detur mandans, & mandatarius, & ſi non detur mandans non datur aſſaſſinium, Eug. conſ.76. num.235. vbi infert, quòd ſi quis occidit aliquem ſub ſpe alicuius ſucceſſionis cùm non detur mandans, non dicitur committere aſſaſſinium, & in ſimili conſuluit Alciat. conſ.11. num.17. lib.1. Ambroſinus dicto capit. ſeptimo num.7. & ſic interueniat datio vel promiſſio præmij ex parte mandantis, Grat. conſ. 52. n.47. volum.2. Brun. conſ.6. n.41. parte 1. Farin. conſ. 10. num.2. & ſeqq. & quòd ex pollicitatione, & promiſſione inducatur aſſaſſinium, Doctor. cumulati per addentes ad Farin. conſil.6. in littera R. in princ. & ſi non conſtet de mandatariis, nec detur qualitas aſſaſſinij, poſt alios, quos allegat Marc. Antun. Macer. variar. reſol. lib.3. reſol.1. num.10.

Et ob id ſi fuerit commiſſum delictum, vt quis rem gratam alteri faceret, non erit aſſaſſinium ſine certa promiſſione latè Hond. conſ.73. n.76. & ſeqq. volum.2. vbi alios allegat, & confutat contrarium tenentes, Farin. conſ.10. num.6. vbi de communi, Ambroſ. d. cap.7. num.8. vbi alios allegat, latè Caball. in d. tract. de omni gener. homic. num.491.

Et etiam requiritur, vt interueniat conuentio inter mandantem, mandatarium, ac contractus mutuæ voluntatis, & quòd promiſſio fuerit acceptata, nec ſufficiat ſola pollicitatio, vel oblatio ſine acceptatione, Gramm. vot.11. num.18. latè Rimin. Iun. conſ.685. n. 12. & ſeqq. volum.5. Honded. conſil.93. num.66. volum.1. vbi de communi, Farinac. conſilio decimo, numero tertio. vbi etiam de communi, addentes ad Farinac. in d. conſil. decimo, num. quarto, vbi etiam de communi, & idem addentes ad Farinac. in conſ.5. in lit. R. verſ. limitatur tamen. Et promiſſio vel conuentio ſeu datio ſit talis, vt afferat commodum illi, cui fit promiſſio, Farinac. d. conſil.10. num.4.

Nec ſufficeret ſi mandans dixerit, quòd eius domus nunquam ſibi deficeret, vt conſuluit Rim. Iun. conſ. 685. n.12. & ſeq. volum.6. vbi etiam plus dicit ſub n.15. quòd non ſufficeret illa præſumptio, quod præſumatur acceptaſſe promiſſionem, veluti ſibi fauorabilem, ſed quòd expreſsè probetur, & debet probari per duos teſtes, Bald. conſ.383. in fine, lib.5. Rip. reſponſ. 62. Ambroſ. d.c.7. ſub n.9. vbi alios allegat, & plura alia ponit exempla, latè qui alios allegat Caball. in d. tract. de omni genere homic. num.491. & ſeqq.

Nec ex mutuo, ſeu commodato oritur aſſaſſinium, Farin. d. conſ.10. n.5. & ſub num.45. in fine etiam dicit, non ſufficere ſi mandatarius haberet certam ſpem conſequendi aliquid à mandante. Nec ſi aliquid promittatur, vel ſubminiſtretur pro expenſis in delicto committendo, vel pro reditu pro itinere, Eug. conſ.76. num.139 Ambroſ. d.c.7. num.96. vbi alios allegat Rim. Iun. conſ.685. num.22. lib... Hier. Gabr. conſ.170. num.5. & ſeq. lib.1.

Promiſſio etiam generalis, & incerta non inducit aſſaſſinium, ſed requiritur ſpecialis, & certa, & talis quòd ſi licitus eſſet contractus, ex eo agi poſſet, Rim. Iun. conſ.685. n.22. vol 6. Eug. conſ.76. n.138. Honded. conſ.93. num.66. verſ. aſſerentes, & num.68. verſ. nam ſi promiſſio generalis, vide de communi, vol.2. & maximè quando ageretur de aliquo, qui non eſſet ſubiectus, ita declarant Rim. Iun. & Honded. in locis ſuprà adductis,

ctis. Ambroſ. *d. cap. 7. n. 9.* Petr. Caball. *d. tr. de omn. gener. homic. n.* 494. Decian. *in tr. crim. lib. 9. c. 30. n. 17. verſ. ad excuſationem tamen.*

Et ſi committens homicidium haberet propriam inimicitiam cum interfecto, cenſeretur propria cauſa, & non mandato alterius, etiamſi de conuentione pretij conſtaret illud fuiſſe, Grat. *conſ. 52. nu. 45. & ſeq lib. 2.* Ambr. *d. c. 7. num. 10* Hond. *conſ. 87. num 4. vol. 2.*

Ac etiam repetitur, quòd interfectus ſit Chriſtianus, Iul Clar. *§. aſſaſſinium in princ. & n. 13* Rip. *reſponſ. 162. num. 3.* Decian. *lib. 6. c. 28. ſub num. 18.* Viu. *comm. opin. in verbo aſſaſſini*, vbi teſtatur de communi, & practicata opinione, Ant. Gomez. *tit. de delict. c. 3. n. 10.* Maſcard. *de probat. concl. 138. num. 13. volum. 1* Ambr. *d. c. 7. num. 12.* Addentes ad Farin. *in conſ. 10. in lit. B*, vbi alios cumulatur. Imò ſecundùm verum intellectum *d. cap. 1. de homic. in 6.* requiritur, etiam quòd Sicarij fuerint infideles, & Saraceni, prout dixerunt Doctores adducti per Marc. Anton. Maceratenſ. *dicta reſol. 2. num. 12. lib. 3.*

Et ob id defenſor ex iſta declaratione poterit iuuare clientem ſuum, quòd licet proditoriè occiderit infidelem, non propterea ſit priuandus iſta immunitate, quia ſi aſſaſſinus ea gaudere poteſt, quando interficit infidelem, multò magis proditor, cùm aſſaſſiniũ maius delictum ſit iſta proditione, vt etiam animaduertit Ambroſ. *d. cap. 7. n. 12. in fin. verſ. ſaltem vnum alteri fraterniZat.* Caualc. *de Brac. reg. p. 1. num. 8.*

Et iſta qualitas, quòd occiſus fuerit Chriſtianus, erit omnino probanda. Iul. Clar. *in d. §. aſſaſſinium in princ. ibi, hinc verum c. 1.* vbi de communi, Petr. à Plach *lib. 1. cap. 19 num. 8.* Lud. à Peguer. *deciſ. 5. ſub n. 16.* Maſcard. *de probat. concl. 138 num. 13. vol. 1.* vbi de communi, Viu. *comm. opin. in verb. aſſaſſini num. 1.*

Sed dubitari contingit an Fiſco, vel Reo incumbat onus probandi huiuſmodi qualitatem? Et reſolutiuè procedendo, Iul. Clar. *in §. aſſaſſinium, n. 2.* firmat occiſum in territorio Chriſtianorum eſſe habendum pro Chriſtiano, & quòd parum prodeſſet ſi aliter exciperetur, & quia in dubio occiſus præſumitur Chriſtianus. Maſcard. *de prob. concl. 124. n. 14. vol. 1.*

Quæ Iulij Clari opinio redditur turbida ex doctrina Ioannis Andreæ *in cap. 1. de homic. in 6.* quam refert Corneus *in conſ. 429. ſub num. 1. lib. 11.* qui teſtatur defendiſſe quendam Prælatum, quia non fuerat probatum occiſum fuiſſe Chriſtianum, & hanc objectionem latè comprobat Ambroſ. *in d. c. 7. num. 13. verſ. verum*, cum quibus concordat, Fuluius Paccian. *in tractatu de probat. cap. 14. ſub num. 7.* Qui reſpondit Claro non eſſe verum à communiter accidentibus infideles non conuerſari inter Chriſtianos, cùm videamus in multis locis Iudæos quotidie inter Chriſtianos, ac Turcas, & alios infideles etiam conuerſari inter eoſdem Chriſtianos, & ob id omnino eſſe probandam dictam qualitatem per fiſcum, vt firmat etiam ſuum Tabien. *caſ. 37. in fin. de excommunicatione.*

Pro conciliatione autem Pacian. *in d. c. 14. num. 10.* firmat, quòd ſi occiſus eſſet de fide ſanctæ Matris Eccleſiæ, erit habendus pro Chriſtiano, licèt de eius baptiſmate non conſtaret, & pœna aſſaſſinij puniendus eſſet, prout etiam ſequitur Ambr *d. c. 7. num. 13. verſ. nec pariter.*

Si verò non conſtaret interfectum fuiſſe habitum in gremio fidei Catholicæ, & eſſemus in loco vbi infideles, & Iudæi publicè conuerſantur, prout eſt in Vrbe, in ciuitate Venetiarum, & in multis aliis ciuitatibus, & tunc arbitror, quòd opinio Io. Andr. omnino ſit ſequenda, vt niſi probaretur interfectum fuiſſe fidelem, ceſſet pœna aſſaſſinij, & ob id Corneus *in conſil. 249 ſub num. 1.* admonet Aduocatos fiſci, vt talem qualitatem deductum in proceſſu probent.

Bene verum eſt, quòd ſi interfectus reperiretur circumciſus, ex hoc diceretur probatum, quòd ille erat infidelis, & ideò opus eſſet docet de baptiſmate, vt qualitas Aſſaſſinij ſubintraret, vt docet Maſcard. *de probat. concluſ. 138. ſub n. 14. lib. 1.* & ſequitur Ambroſ. *d. cap. 7. n. 15. in fine.*

Sed omittendum non eſt, quòd ſi mandatarius etiam recepta pecunia aliquem interfeciſſet, præſente tamen ipſo mandante, non intrat pœna, neque qualitas aſſaſſinij, Hieron. Gabriel. *conſ. 80. num. 11. & ſeq. lib. 1.* Couar. *var. reſol. lib. 3. cap. vlt. n. 9. & ſeqq.* Bertazz. *conſ. 141. n. 13. vol. 1.*

Et non eſt omittendum, quòd etiam Clericus committens tam graue ſcelus non gaudeat dicta immunitate, Decian. *in lib. 9. c. 28. num. 13. verſ. & vera quidem*, qui loquitur, vt occidens per induſtriam priuetur dicta immunitate, ſiue laïcus, ſiue clericus, ſiue maſculus, ſiue fœmina fuerit, & quòd Clericus à iudice ſæculari puniri poſſit fabricato tamen proceſſu, & ſequuta declaratoria ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Couarr. Capic. & Plach. in locis relatis per Ambroſ. *de immun. eccleſ. c. 17. num. 10.* per iudicem eccleſiaſticum, illum eſſe aſſaſſinium, & non aliter, & de communi opinione etiam teſtatur, Ign. de Salzedo ad Bernard. Diaz. *in pract. crim. canon. cap. 66. eis. per aſſaſſinos ſuper verbo, procedat degradatio, verſic. nobilis tamen vtilior*, Petr. à Plach. *in epitom. delict. lib. 1. cap. 19. num. 27.* Iul. Clar. *in pract. crim. q. 36. n. 31. verſ. bene verum eſt*, vbi affirmat de iure rem eſſe claram, quòd hoc ſpectet ad iudicem eccleſiaſticum, *Viu. lib. 1. commun. opin. 405. num. 2. verſ. qualitas*, Alb. *conſ. 12. num. 2.* Alex. *conſ. 166. n. 5. lib. 7.* vbi de communi Carrer. *in pract. crim. tit. de homicid. §. circa igitur tertium, ſub num. 15.* Capic. *deciſ. 112. n. 1. & 6.* Caualc. *deciſ. 10. n. 27.* Marc. Aur. Maceratenſ. *variar. reſol. lib. 3. reſol. 2. num. 9.* vbi procedere dicit, quando clericus eſſet in fortiis Curiæ Eccleſiaſticæ, & ideò cauendum eſt ab opinione Dec. *reſponſ. 82. lib. 2.* qui hoc iudicium tribuit iudici ſæcularis principis, nulla requiſita iudicis eccleſiaſtici declaratione, cùm contra veritatem, contra communem opinionem loquatur, & Ambroſ. *de immun. eccleſiaſt. c. 17. n. 9.* etiam teſtatur de communi, & concordantes allegat, & etiam admonet non eſſe curandum, quicquid Soc. & Decian. in contrarium ſenſerint in eorum conſiliis, qui ſub magna ſpe dominorum laicorum conſuluerunt, cum Soc. Piſis, & Decian. Paduæ publicè legerent.

Pro complemento autem Videndum eſt, an ſi fuerit data pecunia ad occidendum, & non ſequuta fuerit mors, ſi intret pœna aſſaſſinij, vt gaudere non valeat confugiens ad eccleſiam huiuſmodi immunitate, & an ſocij, & complices, & tam mandantes, quàm mãdatarij priuentur etiam tali priuilegio eccleſiæ.

Et circa primum dubium videtur affirmatiuè concludendum, vt etiam non ſequuta morte intret pœna aſſaſſinij. & hoc ſit ſpeciale in iſto crimine, ob eius immunitatem, vt puniatur affectus pœna ordinaria aſſaſſinij, licèt non ſequatur effectus, text. *in cap. 1. de homic. in 6.* Ang. *conſil. 14.* Iul. Clar. *§. aſſaſſinium, verſ. ſcias autem*, vbi de communi opinion. & ita fuiſſe in facti contingentia obſeruatum, & quòd iudex ſi illam obſeruaret in iudicando non erraret, latè Gramm. *vot. 9.* Maſcard. *de prob. concluſ. 138. n. 2. volum. 1.* vbi teſtatur hanc eſſe magis communem, addentes ad Farin. poſt alios, quos allegant *in conſilio quinto, in litera L. verſiculo ampliatur prædicta*, qui teſtantur de communi, & practicata opinione, latè Petr. Cabal. *in d. tractat. de omni genere homicid. n. 501. & ſeqq.* qui concordantes cumulauit, declarando tamen vt ibi per eum, Caualc. *de brach. reg. p. 1. num. 18.*

Et maximè ſi fuerit mediante pecunia ordinatum, vt committeretur homicidium, quia propter vulnera diceretur commiſſum aſſaſſinium, Farinac. *q. 28. n. 25.*

Decian.

Decian. *in tract. crim. tomo* 1. *lib.* 6. *c.* 30 *num.* 11. *& ſeqq. & num.* 41. Honded. *conſ.* 63. *n.* 71. *volum.* 2. Maſcard. *de prob. concl.* 138. *num.* 10. *& ſeqq. vol.* 1. Quæ opinio procedat, etiam ſi ſtatutum dictaret, vt qui ob pecuniam, promiſſionem, aut complacentiam alterius offendat, aut offendere tentet. licet non ſequatur mors, teneatur pœna aſſaſſinij, vt intelligi debeat, quando fuit mandatum homicidium fieri, & mandatarius illud exequi voluerit, & vulnerauit tantum morte non ſequuta, vt idem Hond. *in d. conſ.* 63. *num. ſeptuageſimo primo & ſeqq. volum.* 3.

Secus erit ſi mediante pecunia, vel promiſſione fuit mandatum vulnerari, quòd ex vulnere deinde ſequuto non oritur aſſaſſinium, vt declarat idem Dec. *in d. c.* 30. *num.* 13. *&* 14. *& num.* 41. *& reſponſ.* 80. *n.* 18. *& ſeqq. vol.* 3. Baiard. *q.* 30. *num.* 19. *& n.* 16. *verſ. ad de quod* Maſcard. *d. concl.* 131. *n.* 10. *& ſeqq.* vbi ita declarando conciliat Doctores, qui diuerſimodè in iſto articulo loquebantur, ſed iſto caſu quando mandatur' vulnerari, licet mandatarius non puniatur de aſſaſſinio, grauius tamen puniri debet. & eandem opinionem ſequitur. Ant. Gabr. *lib.* 7. *de crim. concl.* 1. *num.* 30. & latè qui alios allegat, Petr. Caball. *de homicid. num.* 499. Alciat. *conſilio vnadecimo, num. decimo ſeptimo libro primo.* Vulpell. *reſponſ.* 131. *num.* 1.

Circa verò ſecundum de ſociis, & complicibus in Aſſaſſiniis, qui ſi habuerint ſcientiam dictæ qualitatis aſſaſſinij, omnino arbitror, quòd non poſſint gaudere dicta immunitate, ſeu poſſit extrahi ab eccleſia vti extrahuntur principales delinquentes, cùm ipſi puniantur omnibus pœnis legalibus quibus puniuntur ipſi principales, latè Petr. Caball. *in tract. de omn. gener. homic. n.* 411. & latè ego dixi *in meo tract. de Pac. Treng. Verb. & can. p.* 1. *q.* 76. *ferè per totam*, præcipuè *ſub n.* 4. vbi Doctores concordantes cumulaui, & in terminis noſtris præſentis quæſtionis Card. Tuſch. *tom.* 3. *concl.* 10. *& concl.* 11. *num.* 7. ſed *ſub num.* 8. allegat contrarium tenentes.

43 Vigeſimus ſextus caſus erit, ſi quis per inſidias, vel induſtriam hominem occiderit, dicta immunitate eccleſiæ non gaudeat, vt puta præcedente tractatu, & appenſatè. Couar. *variar. reſolut. lib.* 2. *c.* 10. *num.* 7. vbi de communi, licet hanc opinionem non ſequatur Ioſeph. de Ludou. *deciſ. Lucenſ.* 16. *n.* 33. *& ſeqq.* Pract. Pap. *in form. inquiſ. in verb. hæc eſt quædam inquiſitio, n.* 31. *in fine*, vbi teſtatur ita ſeruari per totam Italiam, Iul. Clar. *q.* 30. *verſ. punctus eſt*, vbi de communi teſtatur & ita Mediolani fuiſſe obſeruatum Farinac. *q.* 28. *n.* 13. vbi etiam teſtatur de communi, latè ſequitur Decian. *lib.* 6. *c.* 27. *num.* 15. vbi in fine dicit, quòd iſta opinio æquior, verior & magis communis, & à conſuetudine recepta tenenda eſt, Card. Tuſch. *tomo* 3. *concl.* 1. *num.* 2. & ita fuit expreſsè deciſum in d. bulla Gregoriana, prout etiam animaduertit Card. Tuſc. *d. concl.* 11. *n.* 46. *& ſeq.* Iu. Bap. Bonif. *in tract. de furt.* §. *fin. n.* 67. latè Andr. Fach. *cont. ouerſ. iur. lib.* 9. *cap.* 93. *per totum*; vbi relatis contrariis, dicit hanc eſſe probabiliorem ſententiam, & ibi ea multis fundamentis comprobat, & firmat ſimplicem homicidam gaudere d. immunitate eccleſiaſtica. Et quòd homicida per delictum appenſatè, ſiue ex propoſito commiſſum, ac per inſidias non gaudeat d. immunitate eccleſiaſtica, lariſſimè ponit Caball. *in tract. de omn. gener. homic.* 11. *n.* 380 *cum plur. ſeqq.* vbi etiam ponit quando homicidium dicatur per inſidias, & ex propoſito commiſſum, vbi *ſub n.* 385. *& ſeqq.* ponit, vt in dubio animus deliberatus non præſumatur, & quòd erit remittendum arbitrio iudicis, quando dicatur commiſſum homicidium, animo deliberato, vel non. & ibi Doct. alleg. & *ſub n.* 413. firmat quod ſi principalis delinquens non commiſit delictum proditoriè, non debeat de proditione puniri ſocius criminis, licet proditoriè aſtiterit homicidio. Et ideo hodie parum eſt curandum quicquid nonnulli Doctores contrarium ſentiant, vt occidens per inſidias debeat gaudere dicta immunitate quos refert Farinac. *in d. q.* 28. *n.* 23 Card. Tuſch. *in d. concluſ.* 11. *n.* 5 *& ſeqq.* qui ponit plures declarationes in puncto iuris ad conciliandos Doctores de directo contrarium ſentientes, & ideo qui veneno aliquem occidit, tutus non erit in eccleſia, quia inſidioſè, & per induſtriam dicitur commiſiſſe homicidium, vt in terminis bene declarat Decian. *lib.* 6. *cap.* 28. *n.* 19. *tom.* 2.

Vigeſimus ſeptimus caſus eſt, vt incendiarius con- 44
fugiens ad Eccleſiam gaudere non poſſit dicta immunitate, Chaſſan. *in conſuetud. Burgund. tit. des iuſtices* §. 5. *num.* 111. vbi teſtatur ita fuiſſe iudicatum, & eandem opinionem ſequitur Decian. *d. lib.* 6. *c.* 28. *num.* 24. vbi ſubdit, & præſertim procedere, ſi ex incendio aliqui periiſſent.

Vigeſimus Octauus caſus erit, vt committens cri- 45
men peculatus, nec etiam tutus ſit in Eccleſia, Bart. *in l. cum eo. ff. ad l. Iul. pecul. verſ. corpus retinendo.* per quem text. ita tenet Roman. *in leg. dies cautionis*, §. *ait prætor ff. de damno infect.* Iaſ. *in l. plerique, ff. de in ius vocan.* arguendo de immunitate domus propriæ ad immunitatem Eccleſiæ, Ign. *in l.* 1. *in pr. n.* 45. *& ſeqq. ad Sillanian.* Quæ opinio non placet, Decian. *in d. c.* 29. *num.* 15. *lib.* 6. & ibi reſpondet ad rationem per Bart. & Rom. adductam.

Vigeſimus nonus caſus eſt in exactoribus tributo- 46
rum, qui tutè non confugiunt ad Eccleſiam, §. *publicorum*, vbi ſcribentes, Auth. *de mandato Princip.* Oldrad. *conſ.* 54. *n.* 1. Ignat. *in d. l.* 1. *n.* 55. *ff. ad Sillanian.* Decian. autem *in d. cap.* 18. *n.* 17. dicit quòd eccleſia ſeu iudex eccleſiaſticus confugientes ad eccleſiam curet, vt ſoluant, ſed non permittat violenter extrahi. & quòd iſte eſt ſenſus *in d.* §. *publicorum*: alij verò tenent, quòd non extrahantur, ſed ibi in eccleſia citentur, & ſi ſe defendant, bene quidem, ſi autem procedatur ad immiſſionem in poſſeſſionem, refert Aufred. *ad Capell. Tholoſ. q.* 423. *n.* 3. *in fine, & n.* 5.

Trigeſimus caſus eſt in deponente falſum, & com- 47
mittente periurium, vt nec etiam ſit tutus in eccleſia. Ignat. *in d. l.* 1. *in princ. n.* 20. *in fine, ff. ad Sillanian.* cùm periurus æquiparatur homicidæ voluntario, *cap. vlt.* 21. *q.* 1. Quam opinionem non ſequitur Decian. *in d. c.* 28. *num.* 22. *lib.* 6. qui reſpondet ad cap. vltimum. Sed maior inquit poteſt eſſe dubitatio ſi carceratus à iudice laico fuit relaxatus ſub iuramento de redeundo, & confugiat ad eccleſiam, & nolit redire ad carceres, Iorn. Andr. *in addit. ad Specul. ſuper tit. de iureiuran.* decidit, quòd ſi iniuſtè erat carceratus, vel non ab habente poteſtatem, non teneatur redire, ſed erit tutus in eccleſia, niſi præſtetur fideiuſſio de non imponenda pœna ſanguinis, & illum ſequitur, Abb. *in capit. inter alia, n.* 31. *de immun. eccleſiaſt.* Io. de Viſch. *in tract. de immun. eccl. num.* 70.

Trigeſimus primus caſus eſt in clericis, qui ab eccle- 48
ſia inuiti extrahuntur ab eorum iudicibus eccleſiaſticis de cõſuetudine, vt poſt alios, quos allegat, teſtatur Iul. Clar. *q.* 30. *n.* 20. *in fine*, de quo aliàs ſuperiùs dixi *in præced. c.* 71. Abb. *in c. inter alia, n.* 13. *de immunit. eccleſiaſt.* Boer. *deciſ.* 109. *n.* 3. Ang. de Clauaſ. *in ſumma, verb. immunitas, verſ.* 14. Naual. *in Manual. c.* 16. Io. Guttier. *pract. qq. in* 2. *p. lib.* 3. *q.* 3. *n.* 3. vbi de communi praxi, & quòd nunquam vidit aliter obſeruari. Idem teſtatur Cæual. *in tract. comm. contra comm. q.* 989. vbi etiam refert alios tenentes hanc opinionem licet dicat, quòd contraria opinio in puncto iuris ſit verior, & magis communis.

Trigeſimus ſecundus caſus eſt, quòd publicus delin- 49
quens, ſi neget eſſe delinquentem, vel latronem, dum eſt in eccleſia, Io. de Viſc. *in tract. de immun. eccleſiaſt. num.* 22. *verſic. quæro, circa præcedentia*, tenet quòd interim

eim extrahi poſſit, quia in notoriis ſactis ſola negatio non reddit rem dubiam. Sed ſi clarè non conſtaret illum eſſe publicum latronem, tunc diſtingue, vt per Decian. *lib. 6. cap. 29. num. 2. verſ. at inſur. ie.* Sed hodiè per dictam Bullam Gregorij XIV. eſt ſublata huiuſmodi diſputatio, cùm debet delinquens conſeruari in eccleſia, vel penes iudicem eccleſiaſticum, ſub tuta cuſtodia, donec ſequatur declaratoria Epiſcopi, vt ſuperiùs dixi.

50 Trigeſimus tertius caſus eſt in fractoribus pacis, tam publicæ, quàm priuatę, vt minimè debeant gaudere dicta immunitate eccleſiæ, cùm dicantur committere crimen læſæ maieſtatis, & à nemine receptari poſſint, de quo late dixi *in meo tract. de Pace, 86. q per totum p. 1*

51 Trigeſimus quartus caſus eſt in occidente Clericum, vt dicta immunitate gaudere non poſſit, Gig. *in tract. de crim. laeſ. maieſt. lib. 1. rubr. qualiter, & à quibus, q. 10. n. 16. circa medium*, Boer. *deciſ. 189. n. 7.* Farin. *q. 28. num. 20. & ſeq.* Io. de Viſch. *in tract. de immun. eccleſiaſt. n. 38. verſ. 7. in interfectore Clerici*, Dec. *lib. 6. tom. 2. c. 27. n. 11.*

52 Imo per ſolum vulnus illatum in Clericum, delinquens non erit tutus in eccleſia, cùm percutiens clericum, aut aliam perſonam Eccleſiaſticam ſacrilegium committat, *cap. ſi quis ſuadente, decimaſeptima, q. 4.* & ideò tanquam ſacrilegus non poteſt gaudere dicta immunitate, vt in puncto tradunt, Farinac. *d. q. 18. n. 9.* Boër. *dicta deciſ. 109. ſub n. 7.* Iodoch. *in pract. crimin. c. 106. rubr. de violatione templorum, num. 14.* Sed ad iſtus duos vltimos caſus, & ad nonnullos alios relatos poteſt replicari, non eſſe comprehenſos in dicta Bulla, & ob id illam non eſſe extendendam ad eos, vt pluries ſuperiùs dixi, & caſus expreſſos in dicta Bulla hic in fine inſerui.

53 Pro complemento autem iſtius materiæ immunitatis eccleſiaſticæ, ſciat judex ſæcularis, quòd dum diſputatur ſuper dicta immunitate, & an debeat confugiens ad eccleſiam dicta immunitate gaudere, vt ſuperſedeat in cauſa, & nihil innouet, nec deueniat ad executionem pœnæ, quia vti contemptor juriſdictionis eccleſiaſticæ, & eius immunitatis grauiter puniendus eſſet, vt firmat de jure loquendo, nulla mentione de dicta Bulla Greg. Hier. Hiſp. *in tract. comm. contra comm. q. 817. in fine.*

Caſus verò in dicta Bulla Gregorij XIV. exprimuntur in ea, per hæc formalia verba, *Si fuerint publici latrones, viarumque graſſatores, qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidiis aggrediuntur, aut depopulatores agrorum quive homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis eccleſiis, earumque cœmeteriis committere non verentur, aut qui proditores proximum ſuum occiderent, aut Aſſaſſinij, vel hæreſis, aut læſæ maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis rei, immunitas eccleſiaſtica non ſuffragetur.*

Quæ bulla emanauit anno milleſimo quingenteſimo primo, Nono Calendas Iunij in primo anno ſui Pontificatus. Datum Romæ in Monte Quirinali.

CAPVT XXXIX.

Plures reperiuntur, qui declinare poſſunt forum, & minimè puniri, niſi à certis iudicibus.

SVMMARIVM.

1 *Iudex tribus modis quis efficitur, aut ratione loci, aut cauſa aut perſona.*

2 *Iudicis incompetentia proponenda ante litem conteſtatam, licet in aliquibus caſibus etiam proponi poſſit poſt litem conteſtatam.*

3 *Exceptiones oppoſitu inſimul contra iudicem, & partem debens interpretari ut prius ſint oppoſita contra iudicem.*

4 *Papa in hoc ſæculo à nemine iudicatur.*

5 *Imperator nec etiam ab aliquo iudicatur.*

6 *Imperator nec etiam poteſt deponi à Populo Romano.*

7 *Imperator à ſolo Pontifice deponi poteſt.*

8 *Imperator quomodo accuſari debeat, & Papa quomodo ſe habere debeat circa eius depoſitionem.*

9 *Imperator ex quibus caſibus à Papa poſſit deponi, & excommunicari.*

10 *Papa poteſt deponere Imperatorem, etiam ſine auctoritate Concilij.*

11 *Reges non iudicantur niſi etiam ab ipſo Pontifice.*

12 *Duces, vel alij Principes ſi non recognoſcant ſuperiorem, iudicantur à ſolo Pontifice, ſi verò ſuperiores recognoſcant, ab illis iudicantur.*

13 *Domini duo eiuſdem Caſtri, inſolidum ſi vnus delinquat, non poteſt à condomino iudicari.*

14 *Duo Domini in eodem loco ſi vnus habens iuriſdictionem criminalem, alius ciuilem, ſi iſte ciuilis delinquat, poterit puniri per Dominum habentem iuriſdictionem criminalem.*

15 *Officialis regius delinquens in terra Baronis quando poſſit puniri per ipſum Baronem.*

16 *Delictum quando dicatur commiſſum prætextu, vel colore officij.*

17 *Cardinales non poſſunt puniri niſi à ſummo Pontifice etiam ſine Collegio Cardinalium.*

18 *Patriarchæ, & Archiepiſcopi non poſſunt puniri, niſi à ſummo Pontifice.*

19 *Epiſcopi de iure puniuntur ab Archiepiſcopo vna cum Concilio Metropolitano, ſed hodie de conſuetudine non puniuntur niſi à Papa.*

20 *Epiſcopi non citantur ab Auditore Cameræ niſi de ordine expreſſo Pontificis.*

21 *Archiepiſcopus, vel Patriarcha delinquens in iuriſdictione Epiſcopi an per eum puniri poſſint.*

22 *Clerici Regulares puniuntur ab Epiſcopo ordinario in ſua Diœceſi.*

23 *Monachi puniuntur ab eorum Abbatibus.*

24 *Monachi in tribus caſibus poſſunt puniri ab epiſcopo, & ordinario loci.*

25 *Familiares Cardinalium ſunt exempti à quacunque iuriſdictione alterius iudicis, & puniuntur per eorum Cardinales quod de conſuetudine hodie non ſeruatur.*

26 *Oblati qui tertij ordinis dicuntur à quibus puniantur, ibi latè.*

27 *Rectores Hoſpitalium, à quibus puniantur.*

28 Pœnitentes *ita nuncupati à quibus puniantur.*

29 *Scholares in publicis Gymnaſiis, à quibus puniantur.*

30 *Milites à quibus puniantur.*

31 *Iudæi à quibus puniantur.*

32 *Magiſtratus in officio exiſtentes, quando, & à quibus puniantur.*

33 *Abſentes cauſa Reipub. an durante abſentia poſſint puniri.*

34 *Priuilegiati, habentes ſuos iudices, an poſſint per alios iudices puniri.*

35 *Mortuus quando poſſit puniri in cadauere, & in bonis.*

36 *Infantes, furioſi, & minores quando puniri poſſunt.*

37 *Vniuerſitas quando criminaliter puniri poſſit.*

38 *Confugiens ad Eccleſiam an poſſit extrahi ab ea, & puniri.*

ADuocatus inquiſiti, vel carcerati ſeu proceſſati, debet diligenter perſpicere, ſi ſuppoſitus ſit inquiſitus foro illius judicis; quod cōrigit tribus modis, aut ratione loci, aut ratione cauſæ, & principaliter ea- 1

tione

Digitized by Google

tione perſonæ, vt plenè declarat Iul.Clar. *in q.35.n.8.* & latiſſimè ſuperiùs deduxi, & in ſimili materia refert ad Iul.Clar. *in d.q.35.* Peregr.Iann. *in tract.de citat.rea-lib.1.c.1.num.10.* & ſi quis vellet ſcire in quibus caſibus quis dicatur judex competens, adeat Marian. Succ. *in Rubr. de foro comp.* vbi ponit centum & nouem caſus, quos poſtea proſequitur Speculat. *in tit. de compet. iudic.§.1* vbi ponit 52. caſus, Marant. *in ſpecular.p.4.diſtinct. 11. per totam*, ponit 25. caſus. Boſſ. *tit.de foro compet.per totum*, & plenè, & pulchrè Iacob.Beluiſ.in Rubr. *de foro compet.*

2 Quæ exceptio incompetentiæ judicis regulariter eſt proponenda ante litem conteſtatam, vt dixi ſuprà *in c.8.n.16.* licèt etiam ne dum poſt litem conteſtatam: ſed etiam poſt ſententiam proponi poſſit in aliquibus caſibus, vt per Beto. *in c.1.n.6.de accuſat.& ſub num.8.* dicit quod ante omnia, adeo quærendum eſt de perſona judicis.

3 Vt ſi exceptiones in eadem ſcriptura inſimul proponantur contra perſonam judicis, & partis, attento ordine ſcripturæ præcederet exceptio recipiens partem, tamen ſecundùm ordinem intellectus diceretur priùs propoſita exceptio contra perſonam judicis, & de illa priùs cognoſcendum foret, & idem firmat Baiard *in quæſt.35.n.1.2.& 3.* Decian. *in tractat.crim.tom.1.lib.4.c.14.num.16.*

4 Et primò *ſummus Pontifex*, qui ſupra Regna, & Reges omnes eſt, à nemine in hoc ſæculo judicatur, habet Deum vltorem, cùm in terris vices Dei gerat, & ſit maior omnibus hominibus, *cap.ſi Papa 40. diſtinct. capit. propoſuit de conceſſ. preben. capit. nemo cum tribus ſequentibus nona, quæſt.11. & gloſſ.in capit. ſi quis pecunia 89. diſtinct. voluit.* quòd ſi de crimine contra Papam obiecto diſceptetur poſſit ipſe Papa excipere, *Dominus eſt, qui me iudicat*, de cuius materia, vide latiſſim poſt Doctor. quos allegat, Iul.Clar. *in dicta q.35.n.2.* & Decian. *tom.1.in tract.crim.lib.3.c.18.n.1.* cum pluribus ſequentibus, quia Papa à nemine in hoc foro ſindicatur, *cap ſi Papa 40.diſtinct.* Cæuall. *in tract.commun.contra comm.q.645.n.11.in princ.* in qua quæſtione, vna cum Iul.Clar. vbi ſuprà, dicu potiùs, ego mallem diſcere, quam docere, ideò illam remitto judicio Sanctæ Matris Eccleſiæ, & ſanctiſſimi Pauli Papæ Quinti. Sed ſi quis vellet ad longum hanc materiam videre, videat Cardin.Alban. *de poteſt Papæ, & concil.1.p.4.n.5. vſque ad num.106.& in 1.p.à n.96. vſque ad numerum 103.* Caſtrum *de iuſt. Hæreticum punit lib.1.cap.6.& libro 2.c.23.* Ioan.Driodon. *de libert.Chriſt.lib.1.cap.14.* & alios cumulatos per Cæuall. *in tractat.commun. contra d.quæſt.645.num.11.*

5 Secundus *Imperator* ſi delinquat non poterit ab aliquo judicari, vel accuſari, cùm ſit Dominus totius mundi, *l.deprecatio ff.ad l.Rhod* & ei ſubſint omnes nationes *c.volumus 11.q.1.* & totius Orbis obtineat Monarchiam, *cap.futuram 12.q.2.* & ſit ſupra omnes leges, & Deus duo magna luminaria in hoc ſæculo conſtituerit Papam & Imperatorem, *capit.ſolitæ de maior.& obed.* vt omnibus præeſſent, cùm nullum habeant ſuperiorem, vt per Bald. *in prælud feud. col 9. verſ.ſed partes de Principe.* Et quæ de Papa dicta ſunt, militant etiam in Imperatore in temporalibus, Bald *in l.reſcriptum eis num.1.C od.de precibus Imper.offeren.* Decian. *conſil.588.volum.1.* latè Decian. *in tractat.crim.tomo 1 lib.3.ca.47.n.10.* Iul.Clar. *dicta quæſt.35.n.4.* & plura ſcribit Reſtaur. *in ſuo tractat de Imperat. per totum*, & præcipuè *in q.81.*

6 Imò nec etiam *Populus Romanus* poteſt imperatorem deponere, cùm ſemel in eum omnem ſuam poteſtatem tranſtulerit, quam amplius reuocare non poteſt, vt poſt Alex. *in ſua diſputat.incip.Sigiſmundus in 3.* q.firmat Reſtaur *de Imperat.q.82.poſt n.11.* dicens, quòd hodie non toleraretur, ex quo poteſtas eligendi ſpectat Principibus Electoribus Germaniæ, & jus eum deponendi ſpectat ad Papam, Iul.Clar. *in dicta quæſt.35.n.5.* vt mox dicam.

7 Papa autem ſolus poteſt deponere Imperatorem *cap.ad Apoſtolica.* & ibi *gloſſ.1.de ſent.& re iudic.in 6.* vbi notant omnes, & *in cap.Imperator*, vbi ſcribentes *96.diſtinct.* & Card *in Clem.1.de iureiurand.in vlt.quæſt.* 8 vbi dat practicam accuſandi Imperatorem, vt debeant alij Principes coram Papa illum accuſare, & conuincere quo facto moneat Papa, vt reſipiſcat, quòd ſi nolit, excommunicatur, & ſi perſiſtat pertinaciter tunc deponatur, & quòd à Papa poſſit judicari, & deponi, latè Reſtaur. *de Imperat.d.q.81.* Hoſtienſ. *in ſumma de accuſat.n.7.verſ.regulariter igitur*, Specul. *in tit.de accuſat.n.2.verſ.ſed dic.* Rofred. *in lib.iur. Pontif.in tit.de accuſ.& perſonis quæ poſſint accuſari* Dec. *d.c.34.num.11 tom.1.lib.3.*

9 Cauſæ autem propter quas à Papa deponi vel excommunicari poſſit, ſunt hæreſis, ſacrilegium, periurium, exinanitio feudi, quod ab Eccleſia tenerent, vel ſi in ſeruitutem vellet redigere laicos, & Clericos, vel ſi libertatem Eccleſiaſticam impugnaret gloſſ & omnes ſcribentes *in dict.c.ad Apoſtolicæ de re iud.in 6.* latiſſimè Reſtaur. *in d.q.81.* vbi ponit exempla, & latè tradunt alij ſcribentes ſuprà adducti Decian. *in d.c.38.n.12.* Iul.Clar. *in d.q.35.n.4.* & ibi Baiard. *n.6.*

10 Et licet Papa *in d.c. Apoſtolicæ*, id fecerit cum auctoritate Concilij, tamen omnes concludunt, vt etiam ſine Concilij auctoritate, Imperatorem deponere poſſit, vt teſtatur Cardinal. Alexand. *in d.c.ſi Papa in vlt. verb.* Iul. Clar. *in d.q.35 n.5.verſ.quamuis*, vbi tamen ſubdit, quòd tutius, ac laudabilius erit, ſi etiam Papa adhibeat auctoritatem Concilij.

11 Tertiò *Reges* nec etiam poſſunt ab aliquo iudicari, niſi ab ipſo Pontifice, & quod dictum eſt de Imperatore, idem eſt dicendum in illis Regibus non recognoſcentibus Imperatorem in Dominum, quia æquiparantur ipſi Imperatori, latè Ant Corſert. *in tractat.de poteſt.Reg.q.44.* Epiſcopus Zamor. *in tractat de origine Principatus in 2.part.in princ.* Iul.Clar *d.q.35.n.6.* vbi refert ita fuiſſe obſeruatum in Rege Franciæ, qui depoſitus fuit per Zachariam Pontificem, vt habetur *in c.alius 15.q.6.* & his noſtris temporibus idem videmus obſeruari per Sixtum Papam Quintum contra Henricum Tertium Regem etiam Gallorum, Dec. *d.c.58.n.13.tom.1.* eſt text. *in d.c.alius 15.q.6.& in ca.ad Apoſtolicæ*, vbi *gl.1.de re iudic.in 6.* Cæual. *d.q.645.n.8.*

12 Quartò *Duces*, vel *alij Principes recognoſcentes alios in ſuperiores*, ab ipſis iudicandi ſunt: aliàs ſi non recognoſcant, à Papa, ſicut dictum eſt in ipſo Imperatore, & Regibus, quia ipſi in eorum territorio æquiparantur Imperatori, Iul.Clar. *d.q.35.n.7.* Dec. *d.c.41.n.15.* qui concordantes allegat.

13 Et ſi fuerint *duo Domini eiſdem Caſtri* ſi in ſolidum vnus eorum delinquat, non poterit per alium puniri, ita tenet Capic *deciſ.29.num.9.* poſt Bald. *in l.fin.in fin. ff.de rer.diuiſ in l.inter tutores, ff.de admin.tut.* Fed.Pau. *in l.eſt receptum ff.de iuriſd omn.iud* & Abb. *in c.prudentiam de offic.deleg.* Vinc.de Franc. *deciſ.274. num.1.cum plur.ſeqq.* vbi alios concordantes allegat, *ſub n.2.in fin.* refert quod Iacob. *in d l.receptum, num.1.* limitat hanc opinionem tribus modis, licet Rot.Rom *deciſ 3.de foro compet.in antiquis*, teneat contrarium, vt etiam refert Baiar. *ad Iul.Clar.q.35.n.8.*

14 Bene verum eſt, quòd ſi eſſent duo Domini in eodem Caſtro, & vnus haberet iuriſdictionem criminalem, & alius ciuilem, ſi iſte ciuilis delinquat, poterit puniri per habentem iuriſdictionem criminalem. Ant. Capic. *in d.deciſ.27.num.30.* & latè Vincent.de Franc. *in d. deciſ.274. part.1.* vbi per validiſſimas rationes tuetur hanc opinionem.

Si autem *officialis Regius* deliquerit in terra Baronis

I 3 extra

extra officium, punitur per ipſum Baronem, dummodò notum faciat ſuo ſuperiori Idémque erit in ſeruientibus, vel exequutoribus regiis delinquentibus extra officium in terra Baronis, ſecus ſi deliqueiint in officio, qu a ſunt remittendi ad eorum ſuperiores, Rebuff. *in leg. 2 C. raptor.* Carauit. *tit.* 49. *n.* 14. Chaſſan. *ſuper conſuet. Burgund. Rubr.* 15. §. 1. *n.* 22. Follet. *in practt. crim. in vert. audiantur excuſatores, n.* 743. Baiar. *ad Iul. Clar. in q.* 35. *num.* 10. *& ſeqq.*

16 Delictum autem dicitur *commiſſum in officio*, aut prætextu officij, vt ſi miles vendiderit arma, vel equos et neceſſarios Salicet. *in l. Magiſtratus, C. de iuriſdict. omn. iud* vel exequutor dicitur in officio delinquere, quando caperet bona Clericorum pro executione, vel aliàs excederet, aut peconiam acciperet, vt non exequeretur, vel differret donec impettarentur literæ appellationis, vt per Rebuff. *in tract. de ſentent. execut. gloſ.* 5. *conſ. n.* 1. *fol.* 381. Et delinquere propriè extra officium dicitur, quando delinquit in non pertinentibus ad officium, vt poſt Alber. *in l. Senatuſconſulto, ff. de praſid.* firmat. Baiard. *in q.* 45. *n.* 13.

17 *Cardinales* Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, non poſſunt puniri, niſi à ſummo Pontifice, & ſi velit illos punire, poteſt etiam ſine Collegio Cardinalium, ſecundùm communem opinionem, poſt Epiſcopi. Lonz. *in ſuis allegationibus pro Marchione Valez. n.* 8. atteſtatam per Iul. Clar. *in d. q.* 35. *n.* 8. Gigas *de Penſion. q.* 45. *n.* 1. Spin. *in Spec. teſtament. gloſ.* 5. *n.* 24. Sed ipſa priuatio dignitatis debet fieri in Conſiſtorio, vt factum fuit tempore Iulij II. Leonis X. & Pij Quarti cum aliquibus Cardinalib. relatis per ſtam. Pariſ. *de reſignatione Benefic. q.* 10. *n.* 28. *& q.* 11. *n.* 15. *lib.* 1. Cæual. *commun. contra commun. q.* 645. *num.* 7.

18 *Patriarcha, & Archiepiſcopi* poſſunt tantummodo puniri ab ipſo ſummo Pontifice, *c. fin.* 12. *diſtinct.* Iul. Clar. *d. q.* 35. *n.* 9. *in princ.*

19 *Epiſcopi* verò de iure puniuntur ab Archiepiſcopo cum toto conſilio Metropolitano, prout etiam fuit deciſum in Parlamento Pariſienſi vt refert Papo *lib.* 7. *tit.* 7. *Areſt.* 45. Sed quicquid ſit de iure, hodie ſolus Papa cognoſcit de delictis Epiſcoporum, & quod à ſolo Papa deponi poſſint, teſtatur de communi, Anan. *in c. excommunicamus el.* 1. §. *volumus, n.* 6. *de hareticis.* & Marian. Socc. *in cap. ſi quis Epiſcopus, n.* 6. *cum pluribus ſeqq. de accuſat.* ponit plures opiniones, & tandem concludit, quòd hodie ſolus Papa, vel Legatus ab eo poteſt abſoluere, vel condemnare Epiſcopum Quam auctoritatem Archiepiſcopi habeant tam in ſuis ſuffraganeis, quàm in eorum Vicariis, & aliis, vide Prax. Archiepiſc. Neapol *cap.* 71. *per totum,* vbi in ſpecie dicit, quòd poſſint punire vicarios Epiſcoporum quando delinquunt circa eorum officium, vt ſi per ſordes ſententias proferant, vel ſine ſcriptis excommunicent abſque trina monitione.

20 Imò *Auditor Cameræ,* qui eſt iudex ordinarius omnium, & quorumcunque exemptorum, & Epiſcoporum vigore ſuarum facultarum, non poteſt transmittere commiſſarium contra Epiſcopos ad aſſumendum informationes, niſi commiſſio fuerit manu Papæ ſignata, vt fuit nouiſſimè prouiſum per reformationem Pauli V. S. D. N.

21 Et ideò hodie non eſt curandum quicquid dicant Doct. quòd ſi Archiepiſcopus vel Patriarcha deliquerint in aliena Diœceſi poſſint puniri per Epiſcopum illius Diœceſis, dummodo Epiſcop. non fuerit illius ſuffraganeus, vt trad. Doctor. & præcipuè Abb. & Felin. *in cap. cum inferior* & præcipuè Abb. *ſub n.* 1. & Imol. *num.* 11. *de maior. & obed.* Marian. *in cap.* 1. *num.* 19. *de raptor. & in cap. poſtulaſti, num* 8. *& ſeqq. de foro compctent.* Iul. Clar. *d. q.* 35. *num.* 9. *verſ. ſed quid ſi Archiepiſc.* latè Decian. *in tract. crim. tomo* 1. *lib.* 4. *c.* 18. *n.* 21. 23. *&* 24. & Baiard. *in q.* 36. *num.* 15. *& ſeqq.* & latiſſimè de his omnibus, & de Papæ deleg. Petr. Caball. *qq. crim. caſu* 51. *per totum,* an poſſint puniri per ordinarium loci, etiam ſi delinquant in concernentibus officium, & in delegato, latè loquitur Decian. *in d. cap.* 17. *num.* 16. dummodo non delinquant in cauſa ſibi commiſſa quia tunc non poſſent ab ordinario puniri, licèt ibi referat alios contrarium tenentes.

Septimò *Clerici Regulares* puniuntur ab Epiſcopo 22 ordinario in ſua Diœceſi, Abb. *in cap. contingat, num.* 29. *de foro competent.* vbi de comm. Iul. Clar. *d. quaſt.* 35. *n.* 19. *in princ.*

Monachi autem puniuntur ab eorum Abbatibus 23 Calder. *conſ.* 20. *de regula,* vbi teſtatur, quòd ita tenent Doct. vti etiam refert Iul. Clar. *in dict. num.* 10. vbi ſubdit, quòd ita etiam ſeruatur de conſuetudine, & maximè in his, quæ concernunt obſeruantiam regulæ ipſius, quam profitentur in tribus caſibus. Et quid ſi delinquant extra clauſtrum, adeſt deciſio Sacri Concil. Trid. *c.* 3. *ſeſſ* 6. *& c.* 14. *ſeſſ.* 7. vt corrigi, & puniri 24 poſſint ab Epiſcopis, & ordinariis tanquam delegatis à Sede Apoſtolica.

Epiſcopus poteſt punire Monachos; primo, quando eſſet deponendus; ſecundò, ſi ſufficienter non puniuiſſet ſecundùm Canones; tertio, ſi Abbas fuiſſet negligens in corrigendo, vt conſului Ludou. Rom. *conſ.* 375. *per totum,* & ſequitur etiam Baiard. *in d. q.* 35. *num.* 25 18. Nau. *conſil.* 18. *num.* 6. *p.* 1. *lib.* 3. & quid ſi delinquant extra clauſtra, vide Conc. Trid. vbi ſuprà.

Octauò *familiares, & domeſtici Cardinalium* ſunt exempti à quacunque iuriſdictione alterius iudicis, & per ipſos Cardinales eorum dominos puniuntur, ac in carceribus propriis retinentur, vt de conſuetudine atteſtatur Cardinal. Zabatell. *in clem. ne Romani de elect. in* 7. quem refert. Paun. *in tract. de offic. & poteſt. c. ſede vacante* 10. *quaſt.* 2. *part. princip. n.* 39. *in fin.* & Iul. Clar. *quaſt.* 35 *num.* 9. etiam firmat, quòd ita quotidie videmus obſeruari in Vrbe Romana. Quæ conſuetudo neſcio ſi fuerit in vſu tempore ſupradictorum Doctorum, ita atteſtantium, ſed benè ſcio, quod iſtis noſtris temporibus, neque Cardinales habent proprios carceres, neque puniunt dd. eorum domeſticos, & familiares, ſed indifferenter puniuntur à iudicibus ordinariis Romanæ Curiæ. Et ſi vellent ſe tueri familiares in propriis domibus Cardinalium aduerſus Birroarios aliorum iudicum, inciderent in pœnam crimin. læſæ maieſt. propter bullas ſumm. Pontific. & præcipuè Sixti V. prohibentes in domibus Cardinalium Franchiſias retineri. Et hac noſtra tempeſtate videmus homines ſuſpendi, ex eo ſolo, quòd voluerint ſe tutos reddere in dictis domibus Cardinalium, & quia acclamarunt ſimpliciter franchiſia, & familiareſmet etiam ſuſpendi vidimus, quamuis fuerint familiares magni Principis, & Cardinalis, quia aliquo modo ſe oppoſuerunt dictis Birroariis pro captura priuatæ perſonæ ſe retrahentis in eiſdem domibus, vel Palatiis Cardinalium per illa verba Bullæ Sixti Quinti appoſita quoquo modo impediuerint executores in eorum libera executione, vel pertereſecerint, de cuius Bullæ intellectu latè dicam infr. *in defenſ. circa capturam.* Et ideò vnuſquiſque caueat à ſimilibus oppoſitionibus, & acclamationibus, & certè fuit optima prouiſio (vt experientia docet) tollere in vrbe dictas Franchiſias, & Aſylum facinoroſorum hominum, ad quam Vrbem omnes mundi nationes confluunt, quæ ſimiles ribaldos diu non recipit, neque retinet ad inſtar maris, quod immunditias extra ſuum alueum projicit.

Nonò *oblati,* qui dicuntur tertij ordinis S. Franciſci, 26 & nuncupantur Becchetti, & dicuntur habere accidentia ſine ſubjecto, & ideò nihil valet eorum habitus quæ eſt potius quædam apparentia in habitu, quàm in exiſtentia, & realitas in effectu, ideò poſſunt puniri

per

per iudices laicos, Bald. *in l. officiales, Cod. de Epiſcop. &
27 *Cleric.* Bartol. *in l. 1. ff. de pœn.* Et † de iſtis & ſimilibus
perſonis prout *de Rectoribus Hoſpitalium*, proprieta-
tem, & coniugium retinentibus, plura ſcribunt Marian.
Socc. *in cap. 1. de foro compet.* Afflict. *ſuper conſtitutione
Regn. Ÿatuimus*, la ſeconda, *in 4. q. in fin. c. l. 6.* & Doct. *in
Clemen. per literas de preben.* Capell. *Tholoſ. deciſ.* 8. licet
Socc. Iun. *in dict. c. 2. in nona declaratione*, dicat, quòd in
prædictis oblatis multum operetur conſuetudo, &
Calderin. *conſ. 7. de foro comp. in fin.* dicit, quòd tenent
priuilegia conceſſa iſtis oblatis per ſedem Apoſtoli-
cam, & debent attendi. Quid ſit depoſitum in Regno
Neapol. circa dictos Oblatos, videatur conſtitut. Ru-
berti Reg. *in c. priuilegia, tit. de oblationibus, fol.* 337. Ba-
iard. *q. 35. n. 21. & ſeqq.*

28 Decimò adſunt aliqui *Pœnitentes*, qui vellent ſe
tueri ex foro Eccleſiaſtico, circa quos datur talis di-
ſtinctio. Aut ſunt Pœnitentes, qui quandam Religio-
nem profitentur, quam appellant *publicæ Pœnitentiæ*, &
iſti dicuntur de foro Eccleſiaſtico prout cæteri Reli-
gioſi ſecundum communem opinionem atteſtatam
per Aret. *in cap. 2. col. 2. de foro compet.* quem refert Si-
mac. *de Heret. c. 46. n. 18.* Couar. *pract. q. 33. poſt n. 4. verſ.
3. intelligitur.* Aut Pœnitentes ex mandato Prælati, vel
inquiſitoris, & iſti remanent de foro ſæculari, Siman.
in loco proximè cit. *n.* 20. Iul. Clar. *d. q. 36. n. 14.*

29 Vndecimò *Scholares* etiam in publicis Gymnaſiis
habent de iure communi ſuos iudices Epiſcopum Ci-
uitatis Rectorem Gymnaſij, & lectores vniuerſitatis,
Auth. Habita. C. ne filius pro patr. Horat. *de priuil. ſchol.
c. 64. col. 2.* vbi de communi. De conſuetudine autem
circa Doctores, & Magiſtros non ſeruatur, Bart. *in d.
auth. habita n. 4* Horat. *in loco citato, c. 63. in 2. ampliat.*
ſed Epiſcopus, & Gubernator loci ſunt eorum iudices
competentes, & ita Bononiæ atteſtatur gloſſ. *in d. auth.
habita in verbo ſi litem*, ſed Iul. Clar. *in d. q. 35. n. 16.* poſt
alios quos allegat, tandem concludit, quòd ipſe vidit
ſeruari, quòd ſi ſcholaris eſt Clericus, Epiſcopus pro-
cedat, ſi eſt laicus Rector Ciuitatis puniat, & quod ita
pluries Senatus Mediolani reſcripſit, & ita ego dum
fui Peruſiæ per quinque annos idem obſeruari vidi.
Tandem erit obſeruanda conſuetudo cuiuſlibet Gym-
naſij, vt teſtatur Iul. Clar. *d. quæſt. 37. in fine*, quod erit
animaduertendum per iudices, quia in ſindicatu ſunt
ſcholares multùm prompti ad porrigendas querelas
contra officiales, vt poſt Pariſ. de Put. firmat. idem Iul.
Clar. *d. q. 35. n. 17. in fi.* & Aufr. *in add. ad Capell. Tholoſ.
deciſ.* 168. *n. 3. & ſeqq.* dicit ſcholares habere quatuor
iudices Epiſcopum, Poteſtatem, Rectorem, & Docto-
rem, & quod ſit in electione ſcholaris, ſub quo iſto-
rum velit agere, & defendere ſe, & talis optio durat
vſque ad litem conteſtatam, & quòd poſſit omiſſo
medio appellare ad Principem, ſed quod ſcholaris ſtu-
dens in propria patria non gaudeat priuilegiis d. Au-
thent. *habita*, & quòd ſcholaris clericus non poſſit con-
ueniri coram iudice vel lectore laico, ſed coram Epiſ-
cop. vel iudice clerico, & ſcholaris, ſeu alius priuilegia-
tus, vt miles, vel mercator, ſeu alius ſimilis ſi conueni-
ri debeat de negotio geſto, tanquam perſona priuile-
giata erit conueniendus coram primo iudice priuile-
giato, quamuis non ſit ampliùs priuilegiatus, Aufred.
ad Capell. Tholoſ. q. 144. in fin.

30 Duodecimò, *Milites* etiam prætendunt habere pro-
prium iudicem, ſi non de iure, de quadam Generali
conſuetudine, nempè eorum Capitaneos, de quo vide
Iul. Clar. *in d. q. 35. n. 18.* & ibi teſtatur, quid obſeruetur
in pluribus locis, ſed latè tradit Vinc. de Franch. *deciſ.*
88. *per totam*, vbi latè declarat text. *in l. magiſteria. C. de
iuriſd. omn. iud.* Cæpol. *in tract. de Imper. mil. eligend. in
cap. & ratione dignitatis, col. 1.* & Franch. *d. deciſ.* 88. *n. 2.*
diſtinguit aut delictum eſt militare, aut commune, ſi
militare, quia alienat, vel ludit arma, ſeu equos, & iſto
caſu Magiſter militum cognoſcit, ſi commune ſit, &
tunc ſi delictū ſit graue, de eo cognoſcat Præſes pro-
uinciæ, aut eſt leue, & tunc Magiſter militum, & ibi
etiam declarat d. l. *magiſteria* procedere quando mili-
tes delinquunt in actu expeditionis. Farinac. *conſ.* 4.
per totum, vbi latiſſimè.

Decimotertiò, *Iudæi* etiam prætendunt de iure com- 31
muni non poſſe moleſtari à iudice eccleſiaſtico, ſed
tantummodò à iudice laico, teſte Anan. *in Rub. de iud.
n. 9.* Iul. Clar. *d. q. 35. n. 19.* ſed in delictis eccleſiaſticis,
vel mixtis, vel in peccatis contra legem naturæ, vel in
opprobrium Chriſtianæ religionis puniuntur per ſum-
mum Pontificem, & per ſuos iudices eccleſiaſticos, vt
ad ſaturitatem ponit Marquard. *in tract. de iud. c. 19. per
totum*, & dicit procedere in omnibus infidelibus, & ibi
ponit exempla in Sodomiæ & adulterij criminalibus,
& vide quæ dixi ſupra in materia præuentionis, vbi
poſui in ſpecie, quid in crimine Blaſphemiæ, an per iu-
dicem eccleſiaſticum, vel laicum puniri poſſit.

Decimoquartò *Magiſtratus* quoque in officio exi- 32
ſtentes inquietari non poſſunt, *l. hos accuſare in princ. ff.
de accuſ.* & Doct. *in l. nec Magiſtratibus. ff. de iniur.* &
procedit tam in Magiſtratibus Populi Romani, quàm
Principis, & in aliis, qui in Prouinciam mittuntur, *d. l.
hos accuſare*, Dec. *in tract. crim. tom. 1. lib. 5. c. 38. n. 15.*

Idémque erit dicendum in iſtis *Legatis, Nunciis*, vel 33
Oratoribus, de quibus latè ſcribit Decian. *in d. c. 37. n. 16.
& ſeqq.* vbi ponit *ad d. l. hos accuſare*, vndecim limita-
tiones pulchro ordine, ſuo ſolito more, ad quem le-
ctorem remitto.

Decimoquintò, *Abſentes etiam Reip. cauſa* donec ab 34
ſunt, non debent moleſtari in patriis eorum, *d. l. hos ac-
cuſare, in fin. princ. de accuſat. l. maritus, §. 1. ff. de adult.*
Decian. *in d. tomo 1. lib. 5. cap. 58. n. 19.* vbi ſubdit abeſſe
cauſa Reip. dici, qui miſſus eſt à ſua Ciuitate, vel Pro-
uincia ob negotia publica. Sed iſtis non ſuffragabitur
abſentia, quando talis abſentia eſſet affectata, vt leges,
& pœnas euitarent, *dict. l. ſi maritus, §. 2. & l. item 11. ff.
ex quib. cauſ. mai.* Fel. *in c. fin. de teſtibus*, Marſ. *in l. 1. §. cum
quis, colum. 2. 3. ff. de q.* Decian. *d. cap. 38. n. 30.* vbi *ſup. n.*
31 dicit, quòd qui abeſt cauſa leuis momenti, vel pro-
pter officium parui valoris præſumitur affectare abeſſe
ex traditis per Rom. *ſing.* 517.

Decimoſextò adſunt *Iudices*, qui habent ex priui- 35
legio iuriſdictionem priuatiuè quoad omnes alios iu-
dices, vt eorum cauſæ non poſſint cognoſci, niſi per
dictos ſuos iudices, ideò ſi alibi proceſſentur, vel in-
quietentur, vt eorum Aduocatus faciat reaſſumere il-
lorum cauſam à iudice eorum deputato, vel compe-
tenti, qui omnibus aliis præfertur, & tollitur præuen-
tio, quæ prætenderetur facta per quoſcūq; iudices alios,
Marian. Socc. *in c. propoſuiſti n. 9. de foro compet.* Gramm.
deciſ. 30. n. 12. Dec. *in tract. crimin. tom. 1. lib. 4. c. 20. n. 8.*
Baiard. *ad Iul. Clar. q. 27. n. 90. & ſeqq.* Et in Curia Ro-
mana adſunt quàm plures iudices, ita ex priuilegio ſū-
morum Pontificum habentes iuriſdictionem, vt eſt in
ſpecie Protector Neophitorum, qui hodie eſt Illuſtriſ.
D. Cardinalis Blanchettus, in quo inſeruiuit eidem D.
Cardinali per plures annos D. Guazzinus frater meus
Germanus pro Auditore, Ripa magna, in qua adeſt
vnus vir nobilis Rom. vbi omnes cauſæ ripales pertra-
ctantur, Ripa parua, vulgo nuncupata Ripetta, vbi ad
eſt ſuperior vnus Prælatus ex Reuerendiſſ. Dominis
Clericis Cameræ Apoſtolicæ, & multi alij iudices in
diuerſis negotiis, etiam adſunt, & extra Vrbem multæ
etiam Ciuitates habentes priuilegia, vt eorum cauſæ
tam ciuiles, quàm criminales in quacunque inſtantia
determinentur in locis met, & non trahantur ad Cu-
riam, prout ſunt Communitas Anconæ, ſiue vniuerſi-
tas Mercatorum eiuſdem Ciuitatis, Hebræi Leuanti-
ni, Ciuitas Ferrariæ, & alia loca, & Vniuerſitates.

Bene verum eſt, quòd in dubio iuriſdictio præſumi-

tur conceſſa cumulatiuè, & non priuatiuè, vt dixi ſuprà *in c.1.n.26.* vbi etiam dixi de nonnullis iudicibus in Ciuitate Neapolis ad certas cauſas deputatis.

35 Decimo ſeptimò, *Mortuus* autem neque in perſona, neque in bonis poteſt criminaliter inquietari, cùm Mors omnia ſoluat *l.3.C.ſi pendent.appellation. mors intercep.C.ſi reus, vel accuſat.mort.fuer. per totum.* Decian. *in tractat.crim.tom.1.lib.3.c.38.n.42.* vbi ſubdit, quòd fallit, vbi memoria defuncti poterit damnari, vt in crimine hereſis, læſæ maieſt. repetundarum, & ſimilium, de quibus dixi *in meo tract.de confiſcatione bonorum, conclaſ.18. per totam,* & de quo latè dicam *in defenſ. circa ſententiam c.27.per totum.*

36 Decimooctauò *infans, furioſus, nec minores* poſſunt moleſtari criminaliter, quia vnum innocentia conſilij excuſat, alterum calamitas, & facti infelicitas, *l. quod infans ff.de rei vend.l.infans.C.ad l.Corn.de Sicar.l.impunitas, C.de pœn.* Decian. *in d.c.38.n.43.* de quo dicam latè immò ſuo loco.

37 Decimononò, *Vniuerſitas* pariter non poteſt criminaliter moleſtari ſi homines illius loci non communicato conſilio, neque pulſata campana deliquerint. Vide pro nunc latè Mynſing. *cent.4.obſerua.78.& 79.*

38 *Confugiens ad Eccleſiam* nec etiam poteſt inquietari, & ab ea extrahi, ſed tuti ſunt in ea gloſſ. *in c.reum 18. q.4* Dec. *in d.c.38.n.45.* de cuius Eccleſiæ immunitate etiam renouata per bullam Gregorij Decimiquarti dixi ſuprà per plura capita, ex quibus eſt huic primæ defenſioni finis impoſitus, Laus Deo.

DEFENSIO II.

An factum ſit punibile.

CAPVT I.

SVMMARIVM.

1 *Delictum vbi non datur, ibi ceſſat pœna.*
2 *Actio vbi non oritur parti, fiſcus non poteſt criminaliter agere.*
3 *Ius parti acquiſitum ſi ceſſet, ceſſat etiam ius inquirendi.*

1 ADVOCATVS, ac rei, & carcerati, inquiſiti, & proceſſati in iſta ſecunda defenſione, quæ eſt totaliter excluſiua delicti, debet ſummopere inuigilare, & animaduertere, & diligenter perſpicere, an factum quod deducitur per fiſcum, vel accuſatorem, ſit de iure communi, de iure municipali, ſiue de conſuetudine punibile, quoniam ſi non ſit punibile, non erit aliquis criminaliter vexandus, & proceſſus ſuper dicto facto in iudicio non punibili de pacto erit nullus, Pariſius *conſ.171. n.77. vol.5.* Rimin. Iun. *conſ.126.n.35 lib.2.* vbi alios allegat. Sim. de Pret. *conſ.81.n.11.* latè Petr. Caball. *in q.crim. caſu 1.n.12.* vbi concurdantes cumulauit, & omnes firmant, quod vbi pœna non applicatur, ibi ceſſant delictum, accuſatio, & inquiſitio, latè Iacob. Nouel. *in tract. ad Defenſam.tit.de accuſat.à reo faciend. num.1. & ſeqq.* Imò nec etiam in contumaciam poteſt ſequi aliqua condemnatio, quando factum deductum in iudicio non eſt punibile, latè Petr. Caball. *caſ.256.n.7.cent.3. in ſuis reſol crimin.* & iſta exceptio delicti non punibilis eſt impeditiua litis ingreſſus, cùm corruat inquiſitio cum omnibus inde ſecutis, latè Bertazz. *conſil.238.n.1. & conſ.23.n.12.*

2 Ac etiam debet animaduertere ſi parti aduerſæ ex facto deducto in iudicio oriatur aliqua actio, quia ſi parti non competat actio nec etiam fiſcus poterit criminaliter agere. Rimin. Iun. *conſ.120.n.14.vol.1.* qui loquuntur in falſitate non nocibili actui, & habitu. Marſ. *in pract.crimin.§.conſtante, n.34.* vbi etiam ponit illud exemplum, Iul. Clar. *§.fin.q.50.n.1.* Honded. *conſ.109.n.52 vol.1.* Bertaz. *conſil.8.n.30.volum.1.* Baiard. *ad Iul.Clar.§.fin.q.1.n.7.q.2.n.13.q.9.num.1.* Petr. Caball. *in q.crim.caſ.1.n.14.* Iul. Sarlat. *conſ.106.num.13 tom.2. crim.in fol.*

Idémque erit, quando eſt ius acquiſitum parti, ſed ex aliqua cauſa ſuperuenienti extinguitur, quia ius illud dicitur etiam extinctum, quoad Fiſcum vt poſt Gram. firmat Baiard. *ad q.1.n.8.* quia vbi non ſuſtinetur accuſatio, nec etiam ſuſtinetur inquiſitio iudicis, Grat. *conſ.91.n.20.vol.2* Vinc. de Franc. *deciſ.958. per totum, n.4.* Farinac. *q.1.n.68.& q.10.n.4.* vbi alios allegat, ſed Card. Tuſch. *tom.7.concl 575.n.3.& 4* videtur dubitare, quid vbi accuſatio extinguitur per remiſſionem, vel per pacem, non tamen ceſſet ius inquirendi ex officio per ea quæ tradit Iul. Clar. *§.fin.q.58.in pr. & n.3.* latè dixi *in tr.de Pat.p.1.* 3

Et ſub iſta defenſione eſſent recenſendi caſus in quibus factum redditur impunibile, ex aliqua qualitate, ſed quia ſunt ferè infiniti, ideò illos omitto hic inſerere, quia exigerent vnum magnum, & diſtinctum tractatum, cùm oporteret tangere homicidium, vel aliam iniuriam illatam pro defenſione, & quando liceret occidere furem nocturnum, diurnum, vel ſit permiſſum impunè præbere auxilium illis, qui poſſunt homicidium impunè committere, & multos alios caſus innumerabiles, qui vt dixi requirerent vnum particularem tractatum, & benè voluminoſum. Ideò pro nunc tranſeo ad illos caſus, qui ex præſcriptione, vel ex alio actu iudiciali redduntur impunibiles.

CAPVT II.

Delicta quando, & quanto tempore præſcribantur

SVMMARIVM.

1 *Delictum, & pœna extinguitur per præſcriptionem.*
2 *Præſcriptio inducitur in delictis ſpatio 20.annorum.*
3 *Homicidium præſcribitur ſpatio 20.annorum.*
4 *Incendium præſcribitur ſpatio 20.annorum.*
5 *Inquirendi ius ex officio etiam extinguitur ſpatio 30. annorum.*
6 *Minor in delictis non reſtituitur ad querelandum poſt lapſum viginti annorum.*
7 *Delictum ſiue publicum, ſiue priuatum, præſcribitur ſpatio 20. annorum.*
8 *Præſcriptionis exceptio impedit litis ingreſſum.*
9 *Maximè quando incontinenti poteſt probari.*
10 *Exceptio præſcriptionis poteſt etiam probari per litem conteſtatam, & opponi, etiam poſt ſententiam.*
11 *Sententia contumacialis non exequitur ſi opponatur exceptio præſcriptionis, ſecus ſi non opponatur.*
12 *Exceptio præſcriptionis poteſt per quemlibet de populo opponi.*
13 *Exceptio præſcriptionis ſi non opponatur, tenet inquiſitio & proceſſus.*
14 *Idémque erit ſi quis fuerit citatus, & paſſus fuit condemnari in contumacia.*
15 *Contrariam opinionem, vt etſi non opponatur exceptio præſcriptionis, proceſſus non valeat, tenem ibi Doct.*
16 *Iudex procedens & condemnans aliquem poſt præſcriptionem debet ipſe decapitari.*
17 *Confeſſus nec etiam poſt præſcriptionem ſuper delicto*
18 *Statutum concedens liberam facultatem procedendi in criminibus cöſtringitur dummodo delicta non fuerint præſcripta.*
19 *Falſi crimen etiam per 20.annos præſcribitur, quod quatuor modis limitatur.*

20 Quæ

Digitized by Google

20 Quaquatuor limit. ponuntur ſub n. 20. 21. 22. & 23.
24 Præſcriptio tollit etiam infamiam, reſi tamen ex delicto.
25 Actio criminalis tanto tempore præſcribitur, quanto tempore præſcribitur actio ciuilis ex crimine deſcendens.
26 Præſcriptio poteſt induci per ſtatutum minoris ſpatio 20. annorum.
27 Quod procedit etiam in iure inquirendi ex officio.
28 Declara tamen quando ſtatutum non præfigit terminum accuſatori ad accuſandum, ſed iudici ad inquirendum, quia tunc per accuſationem poterit ſuper delicto procedere.
29 Iudex nec etiam ex officio poterit procedere contra confeſſum, poſt lapſum terminum à ſtatuto præfixum.
30 Alij autem tenent, quòd ſine inſpicienda verba ſtatuti, & ſi tollant inſtantiam, adhuc daret actio, licèt inſtantia ſit lapſa.
31 Fiſcus non reſtituitur, quando eſt lapſum tempus inquirendi præfixum à ſtatuto.
32 Statutum diſponens, vt iudex non poſſit cognoſcere de delictis commiſſis per ſex menſes ante introitum ſui officij quomodo intelligendum ſit.
33 Præſcriptio inducta à ſtatuto inducitur per tempus continuum.
34 Dies termini an computetur in termino præfixo ſtatuto in materia præſcriptionis.
35 Præſcriptio in delictis reiteratis, vel continuatis incipit ab vltimo delicto.
36 Salicetum non aliter diſtinguere.
37 Delicta futura remitti non poſſunt per ſtatutum.
38 Delicta non ſolùm manifeſta, ſed etiam occulta præſcribuntur à die commiſſi delicti, & non à die ſcientia.
39 Quæ opinio magis procedit, quando non potuiſſet venire in notitiam Curiæ per quamcunque diligentiam.
40 Contrariam opinionem, quòd incipiat præſcriptio non à die delicti, ſed à die ſcientia tenent ibi Doctores.
41 Quæ contraria opinio declaratur, prout hic per Doctores.
42 In practica autem obſeruatur, vt incipiat currere à die delicti, & non à die ſcientia.
43 Quæ practica procedit etiam in præſcriptione inducta à ſtatuto.
44 Dies commiſſi delicti an computetur in præſcriptione.
45 Fiſcus nec pars poteſt reſtitui aduerſus d. præſcriptionem.
46 Adulterium, ſtuprum, inceſtus, lenocinium, & alia delicta, quæ puniuntur per l. Iul. de adult. *præſcribuntur ſpatio quinque annorum.*
47 Adulterium ſimplex præſcribitur ſpatio quinque annorum ſecus ſi cum eo concurrat inceſtus, quia requiritur tempus 20. annorum.
48 Præſcriptio in pluribus delictis in ſimul commiſſis attenditur illa, quæ longiori tẽpore à iure præſcribitur.
49 Adulterium in muliere tollitur ſpatio 6. menſium vtilium.
50 Adulterium ſi opponatur per viam exceptionis nunquam præſcribitur.
51 Præſcriptio in adulterio, vel alio delicto reiterabili, incipit ab vltimo delicto.
52 Stuprum cum violentia nunquam præſcribitur.
53 Delicta carnis licet quinquennio præſcribantur, quoad pœnam legalem, ſecus quoad pœnam ſpiritualem & quoad tori ſeparationem.
54 Fornicatio præſcribitur trium annorum ſpatio.
55 Iniuriarum actio tollitur per annum, & crimen bonorum raptorum.
56 Quis annus eſt continuus à die illatæ iniuriæ.
57 Quod declara, & intellige prout hic.
58 Calumniæ crimen præſcribitur ſpatio trium annorum.
59 Actio de dolo præſcribitur per biennium.
60 Litigioſa res præſcribitur 20. annorum ſpatio.
61 Apoſtatatus crimen cum viuente præſcribitur ſpatio quinquennij, eo mortuo, aliqui dicunt, quod actio ſit perpetua.
62 Aperiens teſtamentum eius qui fuit occiſus à familia antequam vlciſceretur mortem defuncti ſpatio 20. annorum præſcribitur.
63 Peculatus crimen ſpatio quinque annorum.
64 Mali mores in hominibus per triennium præſcribuntur intellige verum ſi infra triennium egiſſet magnam pœnitentiam, vel ſi in dicto triennio euenerit occaſio delinquendi, & noluerit delinquere.
65 Tempus dicti biennij incipit currere non à die gratiæ, ſed à die delicti commiſſi.
66 Statutum diſponens quòd vltra quatuor menſes non poſſit procedi in delictum, & ſi ſuperueniat aliud ſtatutum, quòd diſponat, vt per biennium procedi poſſit, quomodo dicta ſtatuta intelligenda ſint.
67 Præſcriptio incepta per vnum officialem continuatur in eius ſucceſſores.
68 Delicta poſt mortem delinquentis præſcribuntur per quinquennium.
69 Confiſcatio bonorum præſcribitur ſpatio quinque annorum.
70 Præſcriptionis exceptio opponi debet, vt poſſit ſuffragari.
71 Exceptiones in delictis ſunt perpetuæ.
72 Replicationes quanto tempore præſcribantur.
73 Actiones ciuiles deſcendentes ex delicto, durant vſque ad 30. annos.
74 Partus ſuppoſitus nunquam præſcribitur.
75 Præſcriptio in foro pœnitentiali nunquam datur.
76 Præſcriptio quoad exequutionem ordinis, vel beneficij retentionem, quanto tempore iudicatur.
77 Apoſtatatus crimen in vita delinquentis per quinquennium præſcribitur, poſt mortem nunquam præſcribitur, licèt alij contrarium teneant.
78 Parricidij crimen nunquam præſcribitur.
79 Sodomia nunquam præſcribitur.
80 Concuſſionis crimen nunquam præſcribitur.
81 Crimen læſæ maieſtatis nunquam præſcribitur.
82 Hæreſis crimen nunquam præſcribitur.
83 Delicta excepta nunquam præſcribuntur.
84 Delicta futura nunquam præſcribuntur.
85 Dolus futurus nunquam remittitur.
86 Præſcriptio quoad declarationem pœnæ iam præſcriptæ nunquam currit.
87 Mixtura in delictis operatur, vt attendatur delictum quòd maiori tempore præſcribitur.
88 Condemnatus nunquam gaudet beneficio præſcriptionis.
89 Præſcriptio interrupta perpetuatur vſque ad viginti annos quod tempus incipit currere à die interruptæ præſcriptionis.
90 Interruptio inducitur in delictis per accuſationem, inquiſitionem abſque alia citatione.
91 Crimen vſurarum, ſine eius contractus non præſcribitur, vt efficiatur licitus.

INquiſitus poterit etiam ſe tueri, quòd factum con- 1
tra eum intentatum, licèt fuerit aliàs punibile, tamen fuerit per lapſum temporis præſcriptum, & ſublata eius pœna, Par. ſ. *conſ.* 169. *n.* 1. *& ſeq. vol.* 4. vbi latiſſimè Iul. Clar §. *fi. q.* 51. *n.* 1. vbi concordantes allegat, Boër. *deciſ.* 25. *ſub n.* 5. *& ſeq.* de communi Viu. *com. opin. lib.* 1. *verſ. Accuſatio*, Villalob. *com. opin. ver. delictus n.* 15. Farin. *q.* 1. *n.* 68. vbi de communi, & ibi concordantes allegat, Petr Caball *in qq. crim. caſ.* 95. *n.* 34. 35.

Et concluſio eſt, vt omnis accuſatio criminalis tol- 2
latur, & præſcribatur ſpacio 20. annorum *l. querela, C. de fal.* Iul. Clar. §. *fi. q.* 51. *n.* 3. Farinac. *q.* 10. *n.* 1. vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi, Rim. Iun. *conſ.*

Digitized by Google

conſ.196.n.11.vol.2. Dec. in tr. crim.tom.1.lib.3.c.37. n.1.vbi etiam alios cumulauit Balb.de præſcript. in 4. p.4.p.princ.q.2.n.1.Petr.Caball.in qq.crim.caſ.93.n.33. Boër.deciſ.29.n.6. vbi de communi Cardin. Tuſch. in lit. P.concluſ.569.n.11.etiam de communi Hier.Giach. ad Clar.in q.60.n.52.in verbo per decem annos. Theſaur. deciſ.76.n.3.& deciſ.208.n.2.in fine,vbi loquitur in homicidio,& Iul.Clar.d.q.51.in princ.refert,quòd quidam imputatus de homicidio ſupra annos 15.commiſſo,de quo nonquam fuerat ante querelatus,fuit dimiſſus in pace.Sequuntur Maſcard.de probat.concluſ.351.num.6. concluſ.337.n.15.& alij congeſti per Cartar.in tract.de execut.ſentent.c.fin.num.315.verſ.quamvis ea ratio. Petr. Cabal. d.caſu 239.n.13. Et idem obſeruatum fuit in quadam muliere incendiaria,provt etiam refert Petr. Caball.caſu 93.n.34.in fine,& quòd etiam in incendiariis,dicta l.querela locum habeat Theſaur.deciſ.208.n.4. in fine,provt ego de præſenti anno 1610.obtinui à Papa Paulo V.Pontifice maximo pro quodam de Meuania, qui faſſus fuit occidiſſe vigintiquatuor annis elapſis quemdam Gallum in quodam nemore, de quo nunquam fuerat querelatus per acta Angeli Lectantij,Not Gubernatoris Vrbis.Farin.conſ.80.n.28. Thob. Non. conſ.105.n.16.& ſeqq.Add.ad Theſ in deciſ.76.tradunt, vt debeant omnino liberari.Pet.Cab.caſu 1.9.n.1.vbi ſubdit & maximè curſu annorum triginta,quo tempore omnis etiam ex ſententia competens actio præſcribatur.l.ſicut.l.omnes,C.de præſcriptione triginta, vel quadraginta annorum.

3 Licet Theſaur.in deciſione ſeptuageſima tertia, num.3. referat quendam fuiſſe per Senatum condemnatum ad triremes licèt elapſi eſſent vigintiquinque anni.Sed euenit in caſu illo propter atrocitatem homicidij cum qualitate graſſationis,& in deciſione 108.n.4.etiam ipſe dicit,quòd ſuo iudicio Senatus meliùs feciſſet, ſi condemnaſſet quendam,qui confeſſus fuerat homicidium notorium poſt 25.annor in aliquam pœnam pecuniariam,& non abſoluiſſet,provt abſoluit.

4 Primò amplia,vt procedat etiam in iudice inquirẽte ex officio,vt tollatur per dictum ſpacium 20.annorum,Iul.Clar.d.q.51.n.2. vbi de communi Boſſ. tit.de accuſ.n.31. vbi etiam de communi, Ant.Gomez. tit.de delict.c.1.n.6. Farinac.d.q.10.n.3. vbi de communi & alios concordantes cumulauit, & priùs dixit in q.1.n. 68.Sim. de Pret. conſ.15.n.14.& ſeq. vbi firmat, quòd omnes exceptiones,quæ poſſunt opponi contra accuſationem,poſſunt opponi contra inquiſitionem, idem firmant Add. ad Iul.Clar. in d.q.51.in lit.B.& ibi Baiard.n.12.Decian.in d.c.37.n.2.Theſaur.deciſ.208.n.3. verſiculo,qua concluſ.Petr.Cab.d.caſ.73.n.35.qui etiam teſtatur de communi,aliàs per indirectum concederetur,quod directè per accuſationem fieri non poterit,vt per Farin.d.q.20.n.3.in fin.Baiard.q.51.n.12.Balb.in d. q.1.n.2.Card.Tuſch.in lit.P.concl.569.n.13.vbi de communi,& n.16.Clar.q.51.n.2.

5 Secundò amplia,vt in tantum delicta præſcribantur per dictum tempus 20.annorum,vt nec minor aduerſus lapſum dicti temporis reſtituatur ad querelandum l. auxilium, & ibi Doct. C.de minoribus, Ant.Gomez, tit. de delict.c.1.num 6. Nec etiam Fiſcus reſtituatur Farinac.qui alios allegat in d. quæſt.18.ſub num.1.circa medium. Baiard. quæſt.51. numer.15. de qua materia ego latè ſcripſi in meo tract. de confiſcatione, Bonor. concl.30.

6 Tertiò amplia,vt delictum d.tempore 20.annorum præſcribatur ſiue fuerit publicum,ſiue priuatum, Ant. Gomez. tit de delict.c.1.n.5. & de delicto publico latè loquitur poſt alios,quos allegat, Decian. in tract.crim. tomo 1.lib.3.c.17.n.1.vbi alios allegat.

7 Quartò amplia,vt adeò præſcribantur delicta dicto tempore,vt exceptio præſcriptionis impediat litis ingreſſum,l.fin.vbi Bar ff.pro ſuo,Guid.Pap.deciſ.116.col. pen.Cap.Tholoſ.q.67.Rim.Iun.conſ.196.num.14.vol.2. vbi ſub num.15.latè Add.ad Magon.deciſ.Lucenſ. 31.in lit.B.

Maximè dicit procedere quando exceptio præſcriptionis poteſt incontinenti liquidari,& probari,vt per 8
Balb.in l.ſi is quem,C.Ne de ſtat.defunct. Cynus in l.fin col.4.notab.10.C.de edict.Diu. Adr. tollen. & per alios cumulatos per Menoc.de adipiſc.poſſeſſ.remed.4.n.781. & ſeqq.

Sed benè verum eſt, quòd poteſt opponi quandocunque etiam poſt litem conteſtatam,Io.de Arn. commentar.156.Ferin.in cap.inter Monaſterium, col.7.de re iud.Loſred.deciſ.318.& poſt alios Baiar.d.q.51.n.6. & latè Farin.q.10.n.55.ſublimitando,firmat,quòd poteſt opponi quandocumque etiam poſt ſententiam, & ad impediendam illius executionem; vidè latè Aufred. ad Capel.Tholoſ.67.in princip. Balb.de præſcript.p.1.q.9. Add.ad Magon.deciſ.Lucenſ.31.in lit.B. 9

Idem erit in ſententia lata in contumaciam,vt impediatur eius executio per oppoſitam præſcriptionem, 10
ſecus verò ſi non opponatur,quia poterit ſententia executioni demandari, Flam.Cartar. in tr.c.Banni.c.fin. n. 3.5.verſ.quamvis ea ratio.

Et poteſt opponi etiam per quemlibet de populo. 11
vt firmat poſt Marſ.Baiard.q.51.n.8.

Sed ſi non opponeretur de præſcriptione,accuſatio, 12
vel inquiſitio valeret,& iudicium teneret,vt poſt Bart. firmat,Bald.in tr.de præſcript.in 4.p.princip.q.1. Baiard. q.51.n.7.

Idemque erit in Vocato,vel citato ſuper aliquo de- 13
licto, qua ſi vocatus non veniret, non obſtante lapſu temporis poterit in contumaciam condemnari,& ficta confeſſio operabitur effectum ſuum, quia tempus non tollit condemnationem criminalem, ſed ſolùm parit exceptionem,vt poſt Bar. tradit Boſſ. tit. de Ban.null.n. 6.Gugl.Bened. in c.Rainutius in verb. mortuo teſtatore n. 169.de teſtam.Baiard.d.q.51.n.9.Balb. de præſcript.p.1. q.7.n.1.& ſeq.Add.ad Magon.d.deciſ.Lucenſ.31.in lit. B.in princ.

Contrariam opinionem tuetur Marſ. in conſ.46.n. 14
20.& ſeqq.vt etiamſi exceptio non opponatur adhuc ſi procedatur contra delinquentem poſt præſcriptionem iudicium,& ſententia ſit nulla,inquiens cùm paria ſint ſatisfactum eſſe de crimine,& pœnam eſſe ſolutam,vel præſcriptam eſſe cognitionem criminis,& quod licet lapſus præfixi temporis non tollat naturalem obligationem,hoc eſt verum in ciuilibus,ſecus in delictis,& in criminalibus cum in eis præſcriptio ipſo iure interimat obligationem,vt etiam tenet poſt Bal.& Fel. in locis per eum relatis,Dec. in tr.crim.to.1.lib.3.c 37. n.5.& bonus iudex in criminalibus ſuppleat etiam ex Officio defectum rei, & eius defenſiones tam in homine libero,quam ſeruo l. ſi non defendantur,ff.de pœn. & ita fuit per Senatum obſeruatum,vt teſtatur Theſ. dec.198.n.4. licet poſt Bal.contrarium teneat Carret. in pract. crim. §. homicidium, n.368. & malè, vt dicit Theſ. vbi ſupr. Quæ opinio contraria magis eſt vera 15
quando reus oppoſuit actori non competere nullum ius, nullamque actionem, quia cenſetur eſſe oppoſita præſcriptio quæ eſt actionis concluſio, l.1.& 2. ff.de exception.& importat oppoſitionem præſcriptionis ad proceſſum,Aufred.d.deciſ.67.in pr.Idemque erit ſi ſtatutum vtatur his verbis actor non audiatur,quia abſque aliqua oppoſitione hæc verba audientiam denegant ipſo iure,& ob id ſi ſequatur ſententia,erit nulla ipſo iure,Crauett. conſ.191.n.1. Dec. conſ.274.n.4. vbi de communi,& magis communi teſtatur Rim.iun. conſ. 74.n.28.Add.ad Magon. deciſ.Lucenſ.31.in lit.B.

Quintò amplia,vt iudex procedens poſt lapſum d. 16
temporis, ſi condemnet poſt legitimam præſcriptionem,non ſolùm malè faciat Rol. conſ.90.n.9.& ſeq. vol.4. vbi concordantes allegat, verùm etiam debet

decapi

decapitari, Pariſ. conſ. 169. n. 6. in fin. Anch. Iun. in qq. familiar. c. 49. n. 7. & ſeq. 2 Farinac. q. 10. num. 2.

17 Sexto amplia, vt nec etiam confeſſus poſſit poſt præſcriptionem moleſtari de delicto, etiamſi delictum fuerit notorium. Bal. in c. fin. col. pen. verſ. pone, quod maleficium, de offic. deleg. vbi adducit rationem Rom. in l. 1. §. occiſorum, ff. ad Sillan. vbi etiam allegat bonam rationem, & Bal. in l. ſi cum in pr. ff. ſi quis caut. & in l. non dubium, in fi. C. de leg. dixit, quod ſi conſtat ex actis, crimē eſſe præſcriptum, iudicium erit ipſo iure nullum, vna cum ſententia inde ſequuta, latè Decian. in tract. crim. to. 1 lib. 3. c. 37. n. 5. Farin. q. 10. n. 14. vbi alios cumulauit, & ibi reſtatur de communi, & veriori opinione. Flam. Cart. in tract. capto bann. cap. fin. n. 45. verſ. quamuis: vbi ferè infinitos concordantes allegat.

Quæ ampliatio procedit etiam in confeſſione ficta reſultante ex contumacia, latè Cart. d. c. fin. n. 315. & ita ſeruauit Senatus Pedemontanus quicquid Carer. in pr. crim. §. homicidium, n. 368. contrarium reſtatur Theſaur. deciſ. 208. n. 4. licèt ibi ſubdat, quòd melius feciſſet Senatus ſuo iudicio, ſi illud homicidium notorium, & confeſſatum non reliquiſſet impunitum, ſed aliqua pœna pecuniaria delinquentem puniſſet, Io. de Amol. ſoliloq. q. 30. Marſ. Sing. 329. vbi concordantes allegat Maſc. de prob. concl. 352. n. 5. & concl. 356. n. 1. vol. 1. Rim. Iun. conſ. 126. n. 16. vol. 1. Simon. de Prer. conſ. 15. n. 11. & 16. vbi poſt Rol. dicit procedere, licèt delictum eſſet notorium: Decian idem tenet in d. c. 37. n. 5. in princip. Nec iſto caſu iudex poterit tueri iuriſdictionem ſuam, vt velit procedere ex officio, latè Petr. Cabal. in q. crim. caſu 3. n. 5. Cardin. Tuſch tomo 6. concl. 571. n. 5.

18 Septimò amplia, quando ſtatutum daret amplam, & liberam poteſtatem procedendi contra delinquentes quoſcunque, adhuc tale ſtatutum intelligi debet, vt ille officialis poſſit procedere, & punire de illis delictis, quæ præſcriptione non ſunt finita, vt voluit poſt Bal. in l. Lucius Titius, §. quæ marito, ff. de leg. 2. quem ibi ſequitur Imol. Boet. deciſ. 25. n. 6. Decian. in tract. crim. lib. 3. tom. 1. cap. 39. num. 3.

19 Octauò amplia, vt licet in d. leg. querela, C. de falſi, videatur diſponi, quòd in crimine falſi, ius inquirendi non præſcribatur propter eius atrocitatem per 20. annos, ſed per 30. annos, tamen verior opinio eſt, vt etiam d. crimen falſi præſcribatur ſpacio 20. annorum nec ſuper eo iudex deinde inquirere, Plot. conſ. 124. n. 4. tomo 1. crim. Viu. comm. opin. in verb. Accuſat. falſi, Boer. deciſ. 26. n. 5 vbi concordantes allegat, & teſtatur ita per Senatum fuiſſe obſeruatum, Anch. iun. in qq. familiar. q. 49. n. 12 & 6. in 2. p. Farin. in q. 10. n. 4. vbi alios allegat, & teſtatur de communi, & veriori opinione.

20 Quæ ampliatio limitatur per Farinac. in d. q. 10. n. 5. & ſeq. quatuor modis, & primò, vt non procedat fauore eccleſiæ contra quam crimen falſi nunquam præſcribitur, Rom. Sing. 181. Bal. in tract. de præſcript. in 4. p. 4 p. princ. 1. q. n. 8. in fi. quam limitationem tamen reſtringunt Doct. quoad pœnam ſpiritualem, ſecus, quoad pœnam temporalem, quia verius eſt tale crimen præſcribi, vt poſt Add. ad Rom. in d. Sing. 285. declarat Farinac. d. q. 10 n. 5.

21 Secundo ſi ſtatutum inducit præſcriptionem in delictis minori ſpatio temporis, quàm ſit à lege præfixū, niſi expreſsè mentionem fecerit de crim. falſi, non extendatur ad illud Farin. d. q. 10. n. 6. 7. ſed ſub n. 8. credit contrarium eſſe verius, vbi latè hanc contrariam opinionem rationibus & auctoritatibus comprobat.

Tertia eſt, ſi poſt falſitatem fabricatam lapſum ſit tempus querelandi, & inquirendi, ſi tamen auctor falſitatis illa vſus fuerit in iudicio, teneatur de vſu, & productione falſæ ſcripturæ cùm ſit ſingulare, quòd quilibet producens, & vtens falſa ſcriptura puniatur de falſo, Boſſ. tit. de Falſo, n. 109. 119. 123. 127 154 & ſeqq. Iul. Clar. in pract. crim. §. falſum verſ. vtens falſo Farina e. d. q. 10. n. 10.

Sed talis præſcriptio ſibi ſuffragabitur, ſi receſſerit ab vſu, cùm aliàs auctor, machinator, & fabricator falſitatis, teneatur Pœna falſi, licet ab vſu ſe abſtinuerit text. in l. ſi falſos codicillos, C. de falſ. Petr. Cabal. in q. crim. caſu. 144. n. 1.

Quarta eſt, vt ſi falſitas oponatur per modum exceptionis non præſcribatur ſpacio 20. annorum, cùm temporalia ad agendum, ſint tamen perpetua ad excipiendum, Balb. de præſcript. in 4. p. 4. p. princ. n. 7. & n. 8. Farinac. q. 10. vbi dicit, hoc eſſe generale in quocumque crimine, Foller. in pract. crim. in verb. Foro iudicentur, n. 22. Cæphal. conſ. 318. n. 65. lib. 3. conſil. 558. n. 57. lib. 4. Add. ad Magon. deciſ. Lucenſ. 42. in lit. C. Decian. in d. cap. 37. num. 8. 22

Nonò amplia, vt præſcriptio aliquo tempore per legem, vel per ſtatutum ſuper crimine, vt tollatur crimen, & abolitum dicatur, etiam quòd infamiam ex crimine deſcendentem per ipſam præſcriptionem. Sim. de Pret. conſ. 15. n. 13. & ſeq. 23

Decimò amplia, vt tanto tempore præſcribatur actio criminalis, quanto tempore præſcribitur actio ciuilis ex eo deſcendens, Balb. in tract. de præſcript. in 4. p. 4. p. princ. q. 2. in 3. lim. vbi alios allegat, Dec. in tract. cri. to. 1. lib. 3. c. 37. n. 17. Foller. in pract. cri. in verb. foro iudicentur, n. 21. verſ. quilatius declarat. vbi reddit bonam rationem, ſicut alij tenent, quòd licet actio, & inquiſitio ſpatio 20 annorum tamen actiones ciuiles, quæ oriuntur ex delicto, durent ſpatio 30. annorum, Clar. q. 51. n. 2. in fin. Ign. in l. in cognitione n. 185. ad Syllan. Card Tuſch. in lit. D. concl. 569. n. 31. vbi de communi, & ſubdit, & ob id executio ſententiæ poſſit peti vſque ad 30. annos. 24

Vndecimo amplia, vt etiam per ſtatuta poſſit induci, quòd delicta minori tempore præſcribantur, quàm lex communis indicat, & talia ſtatuta valeant, Ber. conſ. 167. n. 5. vol. 3. Pariſ. conſ. 169. n. 6. vol. 4. Anch. Regin. q. familiar. q. 49. n. 8. & ſeq. p. 2. Farin. q. 10. n. 25. vbi concordantes adducit, & dicit, quòd non eſſet diſputandum de validitate dicti ſtatuti, quando fuit factum ab habentibus facultatem, & fuit confirmatum à Papa. Flam. Cat. in tract. capt. Bannit. c. fi. n. 315. verſ. quamuis ea ratio. Didac. Canter. in ſuis qq. crim. tit. de q. tang. ut. Iudicem q. 6. poſt princip. n. 2. Petr. Caball. in qq. crim. caſ. 5. n. 1. vbi firmat hoc non habere dubium, & procedit etiam quoad actum ciuilem. Bar. & Doct. in l. cum qui §. in popularib. ff. de aleatorib. & poſt alios, quos allegat, Caualc. de Brach. reg. p. 4. n. 98. circa medium. 25

Quæ ampliatio eſt vera, etiam quando ſtatutum præfigit terminum ad recuſandum, vt iudex nec minus poſſit procedere, neque inquirere ex officio Marſ. in pract crim. §. conſtante, n. 83. Balb. de præſcript. in 4. p. princ. q. 2. num. 1. Farinac. quæſtione 10. num. 26. Bonacoſ. lib. 1. communi opinione in verbo ſtatutum præfigens certum terminum, vbi de magis communi atteſtatur Iul. Clar. §. fi. q. 51. n. 2. vbi refert plures teſtantes de communi, latè Didac. Canter. in d. quæſtione ſexta ſub num. 3. poſt verſic. quoad noſtram quæſtionem. Petr. Caball. in q. crim. caſu 5. n. 2. 3. vbi alios allegat, & teſtatur ita vidiſſe iudicari. 27

Secus verò ſi ſtatutum non præfigeret terminum accuſatori ad accuſandum, ſed iudici ad inquirendum, quia etiam poſt lapſum termini poterit iudex ad partis inſtantiam ſuper dicto crimine procedere, vt firmat Farin. q. 10. n. 27. vbi ſubdit, licet accuſatio, & inquiſitio de iure communi à pari procedant, non tamen iſto caſu valeat argumentum de inquiſitione ad accuſationem, cùm diuerſa vigeat ratio, quia in accuſatione accuſator propriam iniuriam, & intereſſe proſequitur, & ob id dicitur agere de damno euitando, iudex verò, vt pœnam exigat à delinquentibus dicitur agere de lucro captando, ideò non eſſe inferendum ex vno ad aliud. 28

Quæ ampliatio etiam procedit ſi poſt lapſum ter- 29

mini

Google

mini à ſtatuto præfixi, quis confiteretur delictum nec poterit iudex de eo inquirere ex officio, Marſ. in pract. crim. §. poſtquam, num. 10. verſ. alius eſt etiam caſus, Didac. Cancer. in d. q. 6. n. 4. verſ. Dubium tamen ſoro. Petr. Cabal. in d. q. 5. n. 5. dicit ita inueniſſe, Soc. in conſ. 108. in 2. dub. n. 15. & ſeq. lib. 4. qui ad plenum diſputat iſtum articulum, & concludit pro iſta parte negatiua, & ibi alios concordantes adducit, & firmat, quod valde errant, qui contrarium affirmatiuè tientur quos ibi recenſet, & quòd pro parte negatiua, ita fuit in Ciuitate Bononiæ conſultum, & obtentum & ibi reſpondet contrariis, & ab eo in iudicando, & conſulendo, non eſſe recedendum, exiſtimat Petr. Caball. in d. caſ. 5. n. 5. in fin. vbi etiam refert, quod Bonac. nouiſſimè teſtatur hanc eſſe magis communem opinionem.

30 Sed alij autem tenent, quòd ſint inſpicienda verba ſtatuti, & ſi ſtatutum tollat inſtantiam adhuc duret actio, licet inſtantia ſit lapſa, ſi verò ſit præſcriptum ius inquirendi iſtu caſu tollatur delictum, & confeſſio deinde ſuperueniens nihil operetur, vt poſt Iul. Scarlat. in conſ. 1 · 2. n. 21. tom. 1. crim. vbi teſtatur hanc opinionem veriorem refert, & ſequitur Baiard. ad Iul. Clar. q. 51. n. 14. in fin.

31 Et in tantum eſt vera opinio, vt poſt lapſum termini ſtatuto ad inquirendum præfixum, reus non poſſit amplius moleſtari vt nec fiſcus poſſit petere reſtitutionem in integrum ſub prætextu, quod nec habet proditionem delicti, vel ſcientiam, quam priùs non habuit, vt poſt Soc. in conſ. 108. volum. 4. firmat Baiard. d. q. 51. numer. 15.

32 Si verò ſtatutum diſponat, quod iudex non poſſit cognoſcere de maleficiis, commiſſis ſex menſibus ante introitum officij, debet intelligi de delictis, quæ non durant, ſed de momento perficiuntur, vt ſunt homicidia, ſecus ſi delicta durent, vt furtum falſitas, & ſimilia, quia judex poterit procedere, etiamſi delictum fuerit ſex menſibus ante introitum ſui officij commiſſum Ferrant. Garg. conſ. 124. n. 17. tom. 1. crim. latè Lazar. Feruir. in tract. de momen. tempore c. 10. n. 38. Baiard d. q. 5 num. 17.

33 Et talis præſcriptio inducta à ſtatuto perficitur per tempus continuum, Pariſ. conſ. 169. num. 10 volum 4. Triuiſ. deciſ. Venet. 59. numero 27. libro 2. Petr. Caball. in qq. crim. caſ. 6. numero 1. vbi alios allegat, & latè dicam infra in ſeqq. ampliat.

34 Sed an dies termini computetur in caſu noſtro, Didac. Canter. in d. quæſt. 6. ante numerum ſecundum tangit hanc quæſtionem, & firmat quòd dies termini non computetur in termino, licet pro ſua opinione nihil adducat; vt animaduerti Petr. Cabal. in qq. crim. caſu 6. n. 1. & ſeqq. & dicit hanc quæſtionem non interueniſſe tractam ab alio, & ibi ipſe teſtatur de magis recepta opinione à conſuetudine in Palatiis.

35 Et in delictis continuatis, ac reiteratis incipit currere præſcriptio non à primo delicto, vel ab eius principio, ſed ab vltimo delicto, ſecundum magis communem opinionem atteſtatam per Ang. de Caſtr. & Ioan. Bapt. Roſell. in conſ. crim. diuerſ. Zilecti in farnis, conſ. 94. numer. 10. verſ. & ſi dicatur tomo 1. Iul. Clar. quæſt. 51. num. 3. verſiculo hic quæro, vbi etiam de magis communi Petr. Caball. in qq. crim. caſ. 7. per totum, vbi alios allegat, & in fine teſtatur, ita vidiſſe iudicare, & quòd ita ipſe etiam non ſemel pro hac opinione votauit, vt poſt Bal. Magon. in deciſ. Lucenſ. 42. num. 15. & dec. 43. n. 18. dicit quòd in teſte falſitas inſpicitur in 2. diſpoſitione, & non in prima, quia in ſecunda præſumitur ſubornatio, Caualc. de Brac. reg. p. 4. num. 98.

36 Bene verum eſt, quòd Sal. in l. adult. ſub num. 5. C. de adult. refert opinionem gloſſ. in l. mariti. §. ſex menſium in verbo commiſſ. criminis in fin. ff. de adult. vbi ipſe Sal. ſubdit, quod adulterium committatur quoties fuerit luxuriatum, & ideo ſi delinquens de priori adulterio accuſetur ab illo incipiat currere tempus præſcriptionis ſi de medio à medio, & ſic de cæteris incipit. & quod illa videtur mens illius gl. & reſpondet ad leges allegatas in contrarium, quæ loquuntur in furto, quòd ex aſſidua contrectatione committitur, quæ Saliceti opinio, vel declaratio eſt probabilis, quando imputatio eſſet de vno præciſo actu venereo, & non conſtaret de reiteratione eiuſdem delicti, vbi tamen aliter ſe haberet accuſatio vel inquiſitio, vel appareret crimen, continuatum poſt tempus in accuſatione, vel in inquiſitione expreſſum ſecus eſſet, ſi non ab illo tempore, ſed à fine temporis eſſet connumerandum, vt firmat Petr. Caball. in d. caſ. 7. n. 2. & 3. Cùm ſit regulare, quòd in delictis reiterabilibus per plura tempora continuatis inter eaſdem perſonas initium præſcriptionis incipiat non à principio, ſed à fine, vt per Iul. Clar. in §. fin. q. 51. n. 3. verſ. ſed hic quæro, vbi de magis communi, Thom. Triuiſ. deciſ. Venet. 59. n. 19. vbi etiam de magis communi. p. 2. Caualc. de Brac. reg. p. 4. num. 98.

Quæ ſtatuta poſſunt remittere delicta præterita, ſed non futura, quia inuitarent ad delinquendum, quæ licentia delinquendi nunquam præſcribitur, vt poſt Bal. in l. 1. col. 2. in fi. Cod. de emancip. liber. firmat Farinac. in q. 10. n. 26. circa fin. Decian in tract. crim. d. lib. 4. tom. 2. c. 16. n. 16. & de futuro non remittatur text. in l. ius gentium §. aliud ff. de pac. Balb. in tract. de præſcrip. 4. p. 4. p. princ. q. 2. n. 6. in princ. 37

Duodecimo amplia, vt delicta præſcribantur nedum manifeſta, ſed etiam occulta, & tale tempus, non à die ſcientiæ habitæ per curiam, vel partem accuſatorem, ſed à die commiſſi delicti currere incipiat, Boſſ. titul. quomod. proced. per action. in delict. num. 22. & n. 34. Thob. Non. conſ. 105. n. 19. vbi de communi Iul. Clar. l. fin. q. 51. verſ. ſed quæro ſi ſtatum, vbi alios allegat, & teſtatur de magis communi. Farin. q. 10. num. 12. vbi etiam alios concordantes allegat, & teſtatur etiam de magis communi opinione, Pariſ. conſ. 269. n. 9. vol. 4. qui etiam teſtatur de magis communi, Petr. Cab. in qq. crim. caſ. 6. n. primo, vbi concordantes cumulauit, & teſtatur etiam de magis communi, Didac. Canter. in ſuis quæſt. crim. titul. de quæſt. ſang. Iudic. quæſtione ſexta poſt princip. ſub numero primo, Add. ad Farinc. conſil. 2. n. 9. in lit. B, & latiſſimè Barth. Socc. conſil. 208. in primo dubio, volum. 4. vbi reſpondet etiam contrariis Theſaur. deciſ. 208. n. 4. in fin. Cardin. Tuſch. tom. 5. concluſ. 571. n. 6. vbi de communi, & de magis communi, Hier. Hiſpan. in tract. comm. contra comm. quæſt. 679. Idem Tuſch. in litera P, concluſ. 569. numero 27. vbi de magis communi. 38

Quæ opinio magis admittitur, quando per diligentem inquiſitionem officialis, ac per inueſtigationem maleficium occultum non potuiſſet venire in notitiam Curiæ, Paul. de Caſtrenſ. conſil. 1. num. 5. & ſeqq. lib. 1. & conſ. 183. per totum lib. 2. Petr. Caball. d. caſ. 6. num. 1. in fin. Rim. Iun. concluſ. 196. num. 11. & ſeqq. volum. 2. 39

Licet multi alij Doctores illuſtres contrarium tenuerint, vt incipiat currere præſcriptio non à die delicti commiſſi, ſed à die ſcientiæ, quos refert Boer. deciſ. 26. n. 15. Soc. in d. conſ. 108. & communiter dixit Natt. in conſ. 225. num. 2. Ludouic. de inter. conſil. 60. tomo 2. crim. & Franc de Albergat. conſil. 12. eodem tomo 2. crim. vt opinio ſupra firmata, vt incipiat à die delicti commiſſi procedat quando delictum non fuit occultum, ſed ignorabatur à quo fuerat commiſſum, de qua intelligentia etiam mentionem facit poſt alios, quos allegat Baiard. in d. q. 15. n. 15. Soc. Iun. conſ. 61. tomo 2. Dec in tract. crim. tomo 1. lib. 3. c. 27. num. 23. vbi refert, quod Ang. habuit caſum Peruſiæ, & quòd fecit quendam decapitare, Decian. in d. cap. 10. num. 21. vbi etiam 40

mentionem

mentionem facit de dicta deciſ.Ang. & Farinac. *in d. q.10.n.13.* videtur etiam diſtinguere, an delictum eſſet taliter occultum, & clàm commiſſum, quod non potuerit deuenire ad notitiam Curiæ, & tunc non currat præſcriptio niſi à die ſcientiæ, ſecus ſi delictum non eſt taliter occultum, & ignoretur delinquens, & per diligentiam Curiæ potuerit innoreſcere, vt tunc à die delicti currere incipiat ipſa præſcriptio.

41 In practica autem non eſt cedendum ab opinione, quæ ſe habet, vt tempus ſit cõtinuum, & currere incipiat non à die ſcientiæ, ſed à die commiſſi delicti cum regulariter præſcriptiones currant ignorantibus, vt firmat Farinac. *d.q.10 n.12. verſ. non recedas tamen* Di-

41 dac.Ganter. *in d.q.6 ſub num.1.* Boſſ. *tit. quom. proced. per ucc. num.14.* vbi firmat hanc opinionem, eſſe veriorem, & late Petr. Caball. *in d. caſu 6.n.1.* vbi etiam teſtatur de magis communi, & alios cumulat, Card. Tuſch. *to. 6. concl. 571.n.13.*

43 Et procedit non ſolum in præſcriptione de iure cõmoni, ſed etiam in præſcriptione ſtatutaria, vt poſt alios quos allegat, ita firmat Farin. *d.q.10. n.12.* & in terminis loquitur Petr. Caball. *d.c.6. per totum*, & ita, vt dixi, obtinui per illum de Meuania tẽpore Pauli Papæ V. qui interfecerat illum Gallum in quodam nemore, & nunquam ad notitiam Curiæ deuenit dictum homicidium fuiſſe commiſſum ſed poſt 14. annos ipſemet illud Pontifici ſignificauit, & reportauit nõ moleſtari, præſtita tantum cautione ſcutorũ 100. de ſe repræſentando, An. *ad Ang. de maleſ. in verſ. inchoatu in pr.* poſt alios quos allegat, Pariſ. *conſ.169. n.10. & ſeq. vol.4.* Bald. *in tr. de præſcript. in 4. princip. q.2.n.3.*

44 An dies commiſſi delicti in præſcriptione connumeretur, dixi ſuprà *n.34.* & latè tradit Petr. Caball. *d. caſ.6.n.2. & 3.*

45 Nec poterit Fiſcus, vel pars petere reſtitutionem aduerſus d. præſcriptionem, vt per Rim. Iun. *conſ.196. n.11. vol.1.* vbi appellat hoc remedium reſtitutionis, *refugium inimicorum, & miſerorum* Add. ad Farin. *conſ.7. in lit. B.* Baiard. *in q.51.n.15.* Farinac. *d.q.10.n.1. circa med.* vbi de communi, allegat Thoh. Non. *conſ.105.n.2.* & dixi *in meo tr. de bonor. confiſc. concl.10.*

46 Decimotertiò amplia in crimine adulterij, ſtupro, inceſtu, lenocinio, & aliis delictis quæ à *l. Iul. in adulteriis ponuntur, quæ delicta non ſolùm ſicut alia præſcribuntur*, ſed etiam eorum actio, vel accuſatio minori tempore, nempe quinquennio tollantur *l. mariti, §. ſex menſium in fin.* in quinquennium, & ibi Doct. *ad Iul. Clar. §. adulterium verſ. vnum tamen* Boër. *deciſ.19.n.12.* Villalob. *comm. opin. verſ. delicta n.55.* Farinac. *q.10. n.15.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi, Foller. *in pract. crim. in verb. fori indicentur, n.19.* Sim de Petr. *conſil.15.* Decian. *in tr. crim. tom.1. lib.3.c.37. num.6.* Farin. *conſ.80.n 18.* vbi de communi Card. Tuſc. *tom.6. concl. 571.n.6. & ſeq.*

47 Primo limita, & intellige, vt adulterium ſimplex præſcribatur dicto tempore quinquen Hier. Hiſpan. *in tr. com. contra com. q.689.* & dicit currere à die delicti ibi, *num.3. l. quinquennium ff. de adulter.* Hier Ciach. *ad Iul. Clar. q.60. num.32.* Tuſch. *in lit. P. concl.4.n.2.* ſecus ſi cum eo concurrat inceſtus, quia tunc requiritur præſcriptio impoſita per dictam *l. querelam 20. annorum*, Foller. *in d. verbo fori indicentur, n.19.* vbi reddit ratio-
48 nem, Farinac. *q.19.n.18.* Card Tuſch. *dict. concl.571.n. 10.* Decian. *in d.c.37.n.22.* Vbi dicit hoc eſſe generale in omni delicto mixto, vt ſemper attendatur præſcriptio, quæ longiori tempore inducitur, & ibi etiam firmat, quòd crimen inceſtus præſcribatur ſpatio 20 an. & adducit Boër. *in d. deciſ.26. numer.12. & ſeq.* Card. Tuſch. *tom.6. concl.871.n.9. & in lit. P. concl.569.n.29. & ſeqq.*

49 Secundò limita, & intellige, vt reſpectu adulteri præſcribatur per quinquennium, ſecus reſpectu adulteræ, quia tollitur ſpatio ſex menſium vtilium, quorum duo dantur marito, vt accuſet iure mariti, & quatuor, vt ipſe, & quilibet, accuſet vti extraneus *l. mariti, §. præterea ſi ex dic. cum duob. §. ſeqq. ff. de adop. & l. adulter. C. eod.* vbi gloſ. dicit dummodo dicti ſex menſes non excedant quinquennium, quo adulter præſcribit, Decian. *in d.q.37.n.6.*

50 Tertiò limita quando adulterium opponitur per viam exceptionis per hæredes; quia tunc exceptio eſt perpetua, & nunquam præſcribitur, Bal. *in tract. de præſcript. in 4.p.4.p. princ. q.2. num.9. in fin.* Villalob. *com. opin. in lit. A. num.69. & in lit. E. num.117.* Farinac. *quæſt.10.n.17.* Decian. *in d. cap.19. num.7.* vbi alios allegat.

51 Quartò limita & intellige, vt incipiat præſcriptio in adulterio, vel alio delicto reiterato non à prima vice commiſſi delicti, ſed ab vltima, ſecundum magis communem, & veriorem opinionem atteſtatam per Farin. *in d.q.10.n.10.* poſt Caſtrenſ. *in conſ.94.n.1. vol.1.* Petr. Caball. *in q. crim. caſ.8.n.2. & ſeqq. & caſ.147.* Caualc. *in frugm.83. in fine* Clar. *q.9.n.3.* vbi de communi, Card. Tuſch *in lit. P. concl.569.n.19.*

52 Quintò limita quando cum ſtupro concurrit vis vel violentia, quia tunc nulla currit præſcriptio *d. l. mariti, §. fin. de adult.* Marſ. *in l. qui falſum, §. accuſatio, num.4. & 17. ff. de falſ.* Foller. *in d. verbo fori indicentur num.19.* Carrer. *in pract. crim. de homicid. §.8. num.7.* Boër. *deciſ.26.n.14.* vbi reprobat Barber. iun. *in ſuo viſario iuris, in titul. de adulter. col.4 circa med. verſ. & hic eſt præſtitum quinquennium.* Farinac. *quæſt.10. num.18.*

53 Sextò limita, & intellige procedere, quoad pœnam legalem, ſecus quoad ſpirituale, & ideò poſt quinquennium licèt non poſſit accuſare, poterit tamen petere tori ſeparationem, quæ ſpiritualis eſt, & nunquam præſcribitur, gloſſ. *in c. admonere in verb. pœnitentia in fin. 33.q.2.* Crauet. *de antiq. temp. p.4. num.88.* Farinac. *in d.q.10. num.20.* vbi alios doctores, hanc opinionem ſequentes allegat, & deducit, quos hîc referre ſuperfluum eſſe cenſeo.

5 Septimò limita in crimine fornicationis, quod præſcribitur minori ſpacio quinquennij, ſpacio ſcilicet trium annorum. Thom. Triuiſ. *deciſio. Venet.59. numer.10.*

55 Decimoquartò amplia in crimine iniuriarum, vt tollatur per annum, text. *in l. ſi non conuitij in fine, C. de iniur.* Aufred. *ad Capell. Tholoſ.127. num.1. & ſub n.2.* firmat d. annum currere etiam ignoranti, Foller. *in pract. crim. in verbo fori indicentur n.21.* vbi de communi, Iul. Clar. *§. iniuria, verſ. tollitur autem earum*, Farinac. *q.10. num.21.* vbi cumulauit concordantes teſtantes de communi, Decian. *in tract. crim. tom.1. lib.3.c.37.n.12.* Card. Tuſch. *tom.6. concluſ.571. num.1.* vbi dicit poſt Rom. *in conſ.144. in fin.* idem eſſe in actione vt bonorum raptorum, vt per annum præſcribatur quod pœnam, Hier. Hiſp. *in tract com. contra com. q.679.n.1.* Andr. Fach. *controuerſ. iur. lib.9.c.7.* vt actio iniuriarum anno tollatur, Caualc. *de Brach. reg. p.1. n.84.*

56 Qui annus non eſt vtilis, ſed continuus à die illatæ iniuriæ, præterquàm in iniuria illata per metum, Veron. *conſ.70 num.4. conſ.79. num.4.* Iul. Clar. *d.§. iniuria verſ. tollitur autem*, Farinac. *d.q.10.n.21. in fin.* vbi ſubdit, quod currit etiam ille annus ignoranti, per Rot. *deciſ.2. alias 240. tit. de iniur. in nouis.* Barth. Tege. *in pract. crim. p.16. num.33.* contrariam opinionem, vt ille annus non currat, niſi à die ſcientiæ, tenet Hier Hiſp. *in d.q.679.n.2.* & ibi teſtatur de communi & eandem opinionem tuetur Andr. Fach. *controuerſ. iur. lib.9. c.8.* vbi etiam alios concordantes allegat, & ad contraria reſpondet.

Et ſi verò cum reo infra annum lis cõteſtata fuerit, erit perpetua, text. gloſſ. & Doct. *in l. ſi conuitij, C. de iniur.*

iur.Balb.de præſcript.2.p.4.q.1.num.4.& q.2.per totam Caualc. de Brack.reg. pragm.78. vbi ſubdit idem eſſe ſi proponatur per modum exceptionis, vt ſit perpetua.

57 Quæ ampliatio procedit in actione iniuriarum prætoria ſecus in actione ciuili, quia duplex eſt actio iniuriarum; vna ciuilis,quæ locum habet in tribus caſibus,de quibus in leg. lex Cornelia in princip. ff. de iniur. quando quis dicit ſe pulſatum,vel verberatum, vel in domum ſuam intruitum eſſe,altera verò prætoria,quæ in aliis caſibus exceptis illis tribus,competit.Et actio prætoria anno finitur, ciuilis autem non, ſed tollitur per ſpacium 30.annorum gl.in l.ſi non conuitij,C.de iniur.Balb.de præſcript.d.4.p.2.q.6. Foller. in d. verbo fori iudicentur n.21.Farinac.q.10.num.23.vbi concordantes allegat Iul.Clar. d.§. iniuria, verſ. tollitur autem actio, & licet aliqui tenuerint,quos recenſet ibi Farinac.ſub n.24.quòd etiam actio ciuilis tollatur per annum,tamen verior,& magis communis opinio eſt,vt ſit perpetua, & præſcribatur ſicut præſcribuntur aliæ actiones ciuiles, vt poſt alios,quos allegat,ita firmat.& teſtatur ibi Farinac.d.q.20.n.24.in fine,Aufred.in d.decis. 127.n.1.& ipſa Capell.Tholoſ.q.140.

58 Benè verum eſt, quòd crimeo calumniæ non præſcribatur ſpatio minori quàm 20. annorum, vt poſt Bar.& Ang.tradit Iaſ. conſ.2.n.9. vol.2. & idem eſt in actione libelli famoſi, quæ etiam tollitur per lapſum anni,Plot.conſ.35.n.20.lib.1. vbi teſtatur quòd ita vidit iudicati,Farinac. d.q.10. n.4.in princ. Andr. Fach. controuerſ.iur.lib.8.c.9.vbi reſpondet ad contraria.

59 Decimoquintò amplia in actione de dolo,quæ tollitur per biennium & non poteſt agi,vt crimen ſtellionatus imponatur,l.fi.C.de dol.Foller.in d.verb.Fori iudicentur n.21.circa fin.vbi de communi, Farin. d.q.10.n. 22.vbi alios allegat,Deciao.in d.c.37.in fin. latè Add. ad Farin.conſ.7.n.8.in lit.B.

60 Decimoſextò amplia in re litigioſa,quæ ſpatio 20. annorum præſcribitur,Peregr. in tract. de priuil. Fiſci, lib 4.num.25.tit.9. Balb.de præſcript.2.p.3.p. princ. numer.54.

61 Decimoſeptimò amplia in crimine Apoſtatatus,cuius accuſatio præſcribitur ſpatio quinquennij viuente apoſtata,poſt mortem durat perpetuò l. Apoſtatarum, Cod.de Apoſtat.& gl. in d.leg. querelam, & hoc fauore fidei,ſed Bar.in d.l.2. dicit, quòd etiam poſt mortem non poteſt procedi,niſi quinquennio,vt refert Decian. in d.c.19.n.9.

62 Decimò amplia in eo,qui aperuit teſtamentum eius qui occiſus fuit à familia,antequam vlciſceretur mortem defuncti, quinquennio enim talis actio criminis tollitur l.in cognitione,ff.ad Syllan.gl.in d.l.querelam,Decian.d.c.37.n.10.

63 Decimonono amplia in crimine peculatus, quod præſcribitur ſpatio quinque annorum,l.peculatus 12.ff. ad l.Iul.pecul.gloſſ.in d.l.querelam.Decian. d.c.37.n.11.

64 Vigeſimò amplia in malis moribus,quia ſi quis per triennium honeſtè vixerit, eſt præſcripta omnis ſiniſtra actio,Thom.Triuiſ.decis.Venet.59.num.17.Gram. ſuper c.Regni,Rubr.de tormentis n.6. mihi fol.142. col.2. Alciat.reg.2.præſcript.7.n.3. Iul.Clar. §.fin. verſ.nul.fama ſol.in fin.Granut. Theorem.23.num.16.vbi teſtatur quòd ita tenuit Rota Romana,Maſcard. de probat concluſ.223.num.11.verſ.ſubtimita,& n.22.volum.1.& concluſ.466.num.19.& ſeq.decis. Anenion.1.numero 23.vbi latè Petr.de Surd. conſil.173. numero 105. volumine 1.

Quæ ampliatio eſt vera,quando latis magnam egiſſet pænitentiam in dicto triennio,quia ingreſſus fuerit Religionem,vt poſt Beluiſ.declarat Alciat. in d.7. præſumpt.n.3. vel ſi probetur, quòd in d.triennio pluries euenerit occaſio delinquendi, & tamen à delictis abſtinuerit poſt Beluiſ.Alciat.in d.præſumpt.7.n.3. Bertazz.conſ.474.n.23.lib.2.quas duas declarationes Granut.theor.13.n.18.non admittit,ſed reprobat Beluiſ & Alciat.& inquit,quòd ſi in dicto triennio euenerit iſta qualitas delinquendi, & abſtinuerit à delictis certius erit,quòd habeatur pro purgato. Imò,ibi,Gran. ſub n. 20.& ſeqq.diſputat,an iſte emendatus de crimine,melior reputetur, quam ille, qui nunquam deliquit, & quomodo enim probetur quòd criminoſus ſit emendatus,tradit Maſcard.de prob.concl.445.n.22.& ſeq.vol.1.

Et tempus dicti triennij incipit currere non à die 65
obtentæ gratiæ ſi quis obtinuerit gratiam pro delicto, ſed à die commiſſi delicti,vt per Roman.& Rol.in locis relatis per Granut theor.23.n.19.

Vigeſimoprimò amplia, quod ſi vigeat ſtatutum, 66
vt vltra quatuor menſes de crimine cognoſci non poſſit,ſi ſuperueniat aliud ſtatutum,per quod diſponatur,quod cognoſci poſſit per trienoium, ſi lapſum ſit tempus à primo ſtatuto conceſſum,& debet attendi tēpus dicti primi ſtatuti,vt poſt Caſtrenſ.tenet Petr.Caball.in qq.crim.caſ.156.n.7.vbi tamen ſub n.8.declarat procedere,quando ſtatutum loquitur in tem,ſecus ſi in perſonam iudicis,quia diſponat quòd poteſtas teneatur,& poſſit de tali crimine infra quatuor menſes procedere,quia tunc etiam,ſi non fuerit cœptum procedi infra quatuor menſes,iudex vigore ſecundi ſtatuti,poſt triennium procedere poſſet,& ibi reddit rationem.

Vigeſimo ſecundò amplia,vt præſcriptio incœpta 67
per vnum officialem continuetur in eius ſucceſſores,vt tuetur Rim.Iun. conſ.196.n.17.& ſeqq.vol.2.

Vigeſimotertio amplia, quòd in delictis quib. præ- 68
ſcriptio eſt vltra quinquennium,intelligitur vita durante delinquentis,ſecus poſt eius mortem,quia præſcribitur per quinquennium,vbi agitur de damnanda memoria defuncti,vel procedendo contra eiuſdem defuncti bona,tex.vbi in gl.in l.Manichæos,C.de hæret. vbi communiter DD.vt teſtatur,Anton.Gomez.tit.de delictis,t.1. num.81. Farinac. q.10.n.71. vbi alios allegat Baiard. d.q.51.n.3.

Et bonorum confiſcatio præſcribitur ſpatio quin- 69
quennij,in l.cognitione,ff.ad Syllanian. Boſſ. tit. de accuſ. n.31.latiſſimè Plot.conſ.30.de qua materia remitto lectorem ad ea, quæ ego latè ſcripſi in meo tractatu de confiſc.bonorum concl.19.per totam,vbi etiam ad plenum tetigi in concl.18.quando delicta morte extinguuntur, & quando quis habuit cauſam à Fiſco,vt ſit tutus poſt quadriennium vltra,quæ ſcripſit Farinac. in d.q.10.n. 36.cum plur.ſeq.24. Amplia, vt etiam præſcribatur ius vlterius inquirendi poſt torturam illatam,vel poſt abſolutionem ab obſeruatione iudicij ex ſuperuenientia nouorum iudiciorum ex eodem ſpatio,quo ius accuſandi,& perquirendi præſcribitur Petr.Caball.q.crim. caſ.91.num.30.& ſeqq. de qua ampliatione latè dicam infrà,in defenſ.c.7.

Primò limita,& intellige, vt exceptio præſcriptio- 70
nis opponi debeat,aliàs ea non oppoſita,teneat accuſatio & inquiſitio,vt poſt Bar.in l.1.§.accuſationem,ff. ad Turp.Balb.in tract.de præſcript.in 4.p.4 princ.q.2.n.9. in fine.Farinac.q.10.n.35.vbi poſt Boſſ.tit.quom.procedit in delict.n.23. dicit, quòd minus prodeſt reo præſcriptio,quàm inoocentia,quia in 2.caſu non poteſt procedi, nec etiam contra contumacem ſecus in primo caſu & talis exceptio eſt impeditiua litis ingreſſus,Aufred. ad Capell.Tholoſ.q.76.n.3.vbi firmat,quòd poteſt opponi ante litis conteſtationem, & antequam reus examinetur, & eius nomen connumeretur inter reos, dummodo contra proceſſum,quia dicat,Fiſcus vel accuſator non habet actiones, ſecus ſi diceret, non fouet iuſtitiam; quia diceretur oppoſita contra merita cauſæ quæ non impedit litis ingreſſum,latè Capell.Tholoſ. d.q.67.& ibi add.in princ.vbi etiam recenſet multas exceptiones,quæ impediant litis ingreſſum, & quod requiratur,vt per partem apponatur,de communi teſtatur

Digitized by Google

tur Miſing. *cent. 3. obſerua. 28.* vbi latè, & concordantes allegat, & in ſpecie Boer. *deciſ. 344. num. 1.* Sed Miſing. *d. obſeruat. 28. in fin.* addit quod iudex poſſit ex officio excipere de præſcriptione, ſed non aſtringi, & ibi teſtatur etiam quid obſeruetur in illa Camera imperiali.

71 Secundò limita in omnibus exceptionibus, vt licet actio criminalis aliquo tempore præſcribatur, tamen eorum exceptiones nunquam præſcribantur, cum regula ſit generalis, vt ea, *quæ ſunt temporalia ad agendum perpetua ſint ad excipiendum, l. pura in fin. ff. de exceptione doli*, Cæph. *conſ. 338. n. 65. lib. 2. & conſ. 158. n. 57. lib. 5.* Foller. *in verbo Foro indicentur, num. 22.* Decian. *in tract.*

72 *crim. d. cap. 37. num. 8.* vbi quærit, † & quid in replicatione, in quo ſe remittit ad gl. Ang. & Salicet. *in d. l. querelam*, Bald. *in dict. 4. par. in 2. quæſt. num. 9.* Addentes ad Magon. *d. deciſ. Lucenſ. 42. in lit. C.* Baiard. *quæſt. 51. n. 10.* & maximè procedit in crimin. falſi Balb. *d. quæſt. 3. num. 7.*

73 Tertiò limita, quòd licet actio criminalis, vel inquiſitio præſcribatur ſpatio viginti annorum, tamen omnes actiones ciuiles, quæ deſcendunt ex crimine, durant vſque ad triginta annos, Boſſ. *in tit. quomodo procedit in delict. num. 20.* Iul. Clar. *q. 51. verſic. & hæc quidem concluſio in fin.* vbi de communi, Farinac. *q. 10. num. 34.* vbi poſt Alex. *in conſ. 172. vol. 5.* dicit hoc procedere non ſolùm, quando tractatur de agendo contra eandem perſonam, & delinquentem, ſed etiam quando quis vellet ciuiliter experiri contra vnum ad priuationem bonorum in caſu, in quo prius criminaliter erat agendum contra delinquentem iuxta *l. 1. C. vbi cauſ. fiſcal.*

74 Quartò limita, in crimine partus ſuppoſiti in quo nunquam currit præſcriptio, & actio perpetua eſt, *l. qui falſam §. 1. ff. de falſ.* Foller. *in d. verbo Fori indicentur n. 18.* Farinac. *d. q. 10. n. 29.* vbi concordantes allegat, Flam. Cart. *in trac. cap. Bann. c. fin. n. 315. verſ. quamuis*, Decian. *in d. c. 37. n. 13. lib. 3. tom. 1.* Baiard. *q. 51. n. 5. & q. 60. n. 108.* idem eſt in abortu per tex. *in l. Cicero, ff. de pœn.* & per Doct. adductos per Farinac. *d. q. 10. num. 29. verſ. de abortu.*

75 Quintò limita, in foro pœnitentiali ad pœnitentiã peragendam, vt etiam, poſt centum annos de iure canonico cognoſci poſſit de crimine; & nunquam præſcribatur delictum gl. notab. *in c. admonere, q. 2.* quam Doct. ſequuntur, vt firmat Decian. *in d. c. 37. num. 19.* vbi concordantes allegat, & firmat, quòd quoad factum pœnitentiæ, & animæ diuturnitas temporis potiùs aggrauat, quàm minuat delictum, Aufred. *ad Capell. Tholoſ. q. 189. num. 1. in fin.* Balb. *in d. q. 4. p. 2. num. 4.* Farinac. *d. q. 10. n. 31.* Boer. *deciſ. 26. n. 11.* Add. ad Rom. *ſing. 105.* Card. Tuſch. *tom. 6. concl. 571. num. 15.* Pariſ. *conſ. 169. n. 6. vol. 4.* Foller. *in d. verbo Fori indicentur, n. 20.* Theſaur. *deciſ. 108. n. 1. in princ.*

76 In foro autem fori in criminibus impedientibus executionem, & etiam ordinis, vel beneficij retentionem, etiam poſt peractam pœnitentiam de quibus *in c. inquiſitio. 11. de accuſ.* talium enim accuſatio non clauditur præſcriptione legali, Abb. & Felin. *in cap. licet cauſam de prob.* & latiùs Aufred. *ad deciſ. Tholoſ. 189. in fin.* Farinac. *d. q. 10. num. 32.* & latiùs Decian. *in d. c. 37. num. 19. verſ. idem prætor*, in aliis vero criminibus currit præſcriptio legalis viginti annorum, cùm in his lex ciuilis non reperiatur per canones correcta, vt per Boer. *deciſ. 26. n. 7.* Foller. *in d. verbo fori indicentur, num. 24.* Thob. Non. *conſ. 105. n. 20. & ſeqq.* Farin. *d. q. 10. n. 32. verſ. in aliis.* Aufred. *d. deciſ. 138. n. 1. in fine, verſ. in aliis verò*, & latius Decian. *in d. cap. 33. num. 19. verſ. ſecus*, vbi quam plures concordantes cumulauit, & ſubdit ex dictis per Roman. *in ſingul. 185.* quòd ſi eccleſia vellet accuſare, vel inquirere, tempore non repelleretur.

Sextò limita in crimine apoſtatatus, in quo licet 77 viuente apoſtata currat quinquennalis præſcriptio, tamen poſt mortem eſt perpetua, *l. 2. & l. apoſtatarum, C. de apoſt.* gl. *in d. l. querelam*, Decian. *in d. c. 37. num. 9.* vbi dicit hoc contingere fauore fidei. Baiard. *ad Iul. Clar. q. 60. n. 108.* licet Bart. *in d. l. 2.* tradat quòd etiam poſt mortem tale crimen quinquennali præſcriptione claudatur, & tradunt etiam ſcribentes *in cap. 2. de præſcript. in 6.* vt refert Dec. *in d. c. 37. n. .... in fine.*

Septimò limita in crimine parricidij, quod vllo 78 tempore propter eius atrocitatem non præſcribatur, *l. fin. ff. de parricid.* gl. *in d. l. querelam*, Farin. *d. q. 10. num. 29. in prin.* Decian. *in d. cap. 37. num. 4.* Baiard. *in d. q. 60. numero 108.* Flam. Cart. *tract. capi. Bannit. c. fin. num. 315. ſub verſ. quamuis.*

Octauò limita in crimine nefando, vt vllo vnquam 79 tempore non præſcribatur, Gug. Bened. *in c. Raynutius verſ. mortuo itaque teſtatur num. 138. de teſt.* Marſ. *in l. qui falſam, §. 1. ff. de falſ.* Baiard. *q. 51. n. 1. in fine, & n. 2. verſ. & etiam.*

Nonò limita in crimine concuſſionis, cuius accu- 80 ſatio eſt perpetua, Decian. *d. c. 15.* Farin. *d. q. 10. n. 29.* Baiard. *q. 60. n. 108.* Flam. Cartar. *d. cap. final. ſub n. 315. verſ. quamuis.*

Decimò limita in crimine læſæ Maieſtatis. Gig. *in* 81 *tract. de crim. læſ. Maieſt. lib. 1. tit. qualiter in crimin. læſ. Maieſtat. proced. q. 14. & q. 29.* Farin. *d. q. 40. n. 29.* Baiard. *q. 51. n. 1. q. 60. n. 108.*

Vndecimò limita in crimine hæreſis, aſſaſſinij, falſæ 82 monetæ, ſimoniæ, abortus, parricidij ſuppoſiti partus, læſæ maieſtatis, apoſtatatus concuſſionis, in quib. nulla currit præſcriptio, ſed perpetuò rei dum viuunt, accuſari, inquiri, & puniri poſſunt, vt latè tradit, & ſingula crimina auctoritatibus comprobat, Farin. *in d. q.* 83 *10. n. 29. & ſub n. 30.* poſt Marſil. *in l. qui falſam, §. 1. n. 1. & ſeq. ff. de falſ.* extendit ad omnia alia delicta excepta, & enormia, & ſupradictis ſimilia Baiard. *in q. 60. n. 108.* vbi etiam ponit exempla, & dicit, procedere in quibuſcunque criminibus exceptis, & enormibus, idem Farin. *d. q. 10. n. 90.*

Decimoſecundò limita reſpectu delictorum futuro- 84 rum, vt nullo vnquam tempore licentia delinquendi præſcribatur, Bald. *in repet. l. 1. col. 2. circa fin. C. de emanc. liber.* Gim. infertur, vt non valeat ſtatutum, quo diſponatur, vt exceſſus non corrigantur, ſecundùm Innoc. *in cap. ad noſtram in fin. de appell.* quem ſequitur Bald. *in repet. l. de quibus col. 12. verſ. ex prædictis ff. de leg.* Balb. *in d. 4. p. q. 1. num. 5.* & facit text. *in l. iuriſgentium, §. illud ff.* 85 *de pact.* vbi dolus de præterito remitti poſſit, ſed dolus de futuro non detur occaſio delinquendi, Farin. *q. 10. num. 35. circa med.* Decian. *in d. c. 37. n. 16.* & quando dolus de præterito, & de futuro remitti poſſit, vide nouiſſimè latè Moder. Farinac. *in pragm. crim. in verbo dolus.*

Decimotertiò limita, & intellige vt operetur præ- 86 ſcriptio reſpectu pœnæ imponendæ, ſecus quoad declarationem pœnæ iam impoſitæ, *c. ſi quis*, & ibi Anch. *de præſcript. in 6.* Batt. Teg. *in d. p. 16. num. 28.* Carret. *in d. tract. de homic. num. 8.* & alios allegat. Farin. in *d. q. 10. num. 53.*

Decimoquartò limita ratione miſturæ, quòd licet 87 aliqua delicta quinquennio, alia per 20. annos præſcribantur, tamen attenditur de ictum, vel eius præſcriptio, quæ maiori tempore inducitur, & quod eſt magis perpetuum trahit ad ſe quod eſt minus perpetuum, vt poſt Baib & Salic. *in l. adulter. C. de adult.* & Ang. *in l. vim paſſam, §. præſcriptionem, ff. eod.* Dec. *in d. c. 37. n. 22.* Baiard. *d. q. 60. n. 108.*

Decimoquintò limita in condemnato, qui non po- 88 teſt ſe tueri ex præſcriptione, etiam poſt quinquaginta annos, Nell. *in tract. banni in 2. p. 2. temp. q. 64.* quem refert, & ſequitur Foller. *in d. verbo captu fori indicatis num. 7.*

n.7.Chart.*in tractatu cap.bannit.c.fin.n.313.& ſeqq.* vbi fere infinitos alios allegat,& Baiard.*q.51.n.2.* Farin. *q.10.num.28.verſ.amplia,* vbi firmat,quod quandocunque condemnatus venerit ad manus Curiæ ex duplici tatione,quas refert poſt DD.quos allegat,poterit contra eum ad exequutionem deueniri, ſi ſeotentia eſſet contumacialis,& conditionalis, vt qua diceret,ſi venerit in fortiis Curiæ debeat decapitari præſcriptio non currit,niſi poſtquam fuerit captus,latè Petr.Cab. *caſ.239.n.3.& ſeqq.cent.3.* & dicam infr. *in defenſ.36. c.15. in fin.* aliàs condemnatus ſine conditione nonquam eſt tutus per lapſum longiſſimi temporis,etiam ſi fuerit condemnatus in pœnam pecuniariam, Car. *de execut.ſen c.fin.n.315.*Caball. *d.caſ.239.n.4.& ſeqq.* quamvis viderim fieri decretum hîc in curia in quodam ſupremo tribonali quemdam homicidam condemnatum mandari non moleſtari attenta præſcriptioue 30.annorum:ſed quidem euenit ex craſſa ignorantia officialis dicti tribunalis.

89 Decimòſextò limita,vt poſt delictum commiſſum, ante completam præſcriptionem, præceſſerit accuſatio,vel querela,vel fiſco inſtante iudex ex officio inquiſitionem formaſſet, tunc dicitur interrupta præſcriptio,etiam abſque alia citatione in criminalibus, quicquid ſit in ciuilibus vt firmat, Farinac. *in d.q.10. num.28.* vbi allegat Bart. *in l. naturaliter in fine de vſucap.*Balb.*in d.4.p.q.2. num.11.* Boër.*deciſ.26.n.15* Bonacoſ.*in qq.crim.verſ.præſcriptio ſibi,pagina* 156.& ſtante dictæ præſcriptionis interruptione, tempus annorum viginti non currit à die delicti,ſed à die interruptæ præſcriptionis,quæ de nouo inchoari debet, *l.à die §.liberias de ſer.vrbi præd.* cum aliis adductis per Balb. *de præſcript.in 3.p.6.p.pr.* vbi latè de materia præſcriptionis interruptæ.

90 Sed quòd ſola accuſatio vel inquiſitio non ſufficiat abſque citatione in contrariam ſe habet magis communis opinio,teſtantur Ant.Gabr.*concl.7.n.373.tit.de citat.*Balb.*in tract.de præſcript.in 3.p.6.& vlt.part.princ. num.24.mihi fol.*555.Baiard.*d.q.61.num.5.*& citatio,vt interrumpat præſcriptionem requiritur,vt fuerit relata per nuntium in actis,& legitimè exequuta, de quibus,& de aliis circa d.citationem latè ſcribit Balb. *in tract.de præſcript.in 3.part.6.& vlt. part. princ.n.25. & ſeqq.*17.Limita in crimine vſurarum, vt non præſcribatur vt eius contractus efficiatur licitus.Balb.*conſ.3. 22.n.3.verſ.3.dubitatur.lib.1.* Tiraq. *de retract. conuent. §.1.gloſſ.2.n.31.& ſeqq.*vbi ponit alia exempla de actu reprobato,quia non præſcribitur res illicita,Alex.*conſ. 54.n.7.*vbi add.*in verb.præſcriptio lib.6.*Card.Tuſch. *in lit.P.concl.534.n.21.*

91 Et an præſcribi poſſit ſuprema poteſtas Papæ, vel Regis remitto curioſum lectorem ad Innoc.*in c.bonæ, el 2.de poteſt.Prælator.* Franc.Bereng.*in tract. de iuriſd. Epiſc.& auctoritate Romani Pontificis,Axiomat.1.pag.2.* Cou.*in reg.poſſ.2.part.poſſeſſ.1.ſ.§.2.num.*8.& latiſſimè Azeued.*in l.1.tit.75.lib.4.à num.33. vſque ad num.77.* Cæuall. *in tr.commun. contra commun. q.46. per totam.*

CAPVT III.

Diuturnitas temporis, & longa carceratio, an ſuffragentur reo in delictis.

SVMMARIVM.

1 *Diuturnitas temporis operatur, vt delictum minori pœna puniatur.*
2 *Delictum recens acriùs punitur, & antiquum minùs.*
3 *Diuturnitas temporis in propoſito inducitur per decem, vel octo annos.*
4 *Diuturnitas temporis incipit currere à die commiſſi delicti.*
5 *Iudex propter diuturnitatem temporis, etiam in grauibus delictis debet pœnam minorem imponere.*
6 *Contrariam opinionem tenent ibi Doctores.*
7 *Delictum propter diuturnitatem temporis non debet puniri pœna corporali.*
8 *Contrariam opinionem tenent ibi Doctores.*
9 *Conſuetudo diſponit, vt delicta puniantur pœna corporali,quando in eis ex aliqua cauſa receditur à pœna ordinaria.*
10 *Vbi autem non vrgeret talis conſuetudo, pœna non erit corporalis.*
11 *Tandem reſidet totum in arbitrio iudicis.*
12 *Pœna minuitur delinquenti propter diuturnitatem temporis,etiam ſi non fuerit condemnatus.*
13 *Primò limitatur* l. ſi diutino ff. de pœn. *ſi reus non fuerit honeſta fama.*
14 *Secundo limitatur in delicto momentaneo, & non in delictis reiterabilibus, quia tunc delictum acriùs punitur.*
16 *Quod declara vt ibi.*
16 *Tertiò limitatur in crimine aſſaſſinij hæreſis, & in aliis delictis exceptis.*
17 *Quartò limitatur quando reus fuit abſens, & propter eius abſentiam non potuit puniri.*
18 *Quintò longa carceratio inducit diminutionem.*
19 *Sextò qua longa carceratio prodeſt etiam reo poſt condemnationem.*
20 *Septimò, exilium iniunctum reo computatur ſi fuerit in carceribus detentus.*
21 *Octauò,contrarium aliqui Doctores tenent.*
22 *Nonò,declara vt ibi.*
23 *Decimò, carceratus condemnatus in exilium Fiſco inſtante non poterit per creditores retineri in carceribus donec ſoluerit.*

ADuocatus poterit etiam proponere in fauorem rei,quòd licèt delictum non fuerit tempore præſcriptum, & penitus ſublatum,tamen propter diuturnitatem temporis debeat minori pœna puniri,*l.ſi diutino,ff.de pœn.*Ant.Gomez.*tit.de delict.c.1.num.6.*vbi de communi,Couar.*variar.reſolut.lib.2.c.10.n.1. verſ.primum poſſe contingere.*Tiraq.*de pœn. temp. cauſ.*28.Farin. *q.10.*vbi ponit hoc pro regula,& ibi alios concordantes allegat,etiam teſtantes de communi Theſaur. *dec. 76.n.1.* vbi etiam teſtatur de communi, & ibi alios concordantes allegat,& firmat eſſe communem intellectum,*ad d.l.ſi diutino,*Bertazol.*conſ.8.n.61. conſ.314. n.19.conſ.459.n.10.conſ.516.n.7.* Fab.Turett. *conſ.62.* vbi plus firmat, vt longa carceratio tollat ac elidat iudicia,& præſumptiones laborantes contra reum, & quòd ita obtinuit in arduis cauſis,Clar.*q.60.num.32.* Card.Tuſch.*in lit.P.concl.569.n.4.* 1

Quòd ſicut recens delictum acriùs punitur, ita antiquum delictum minùs puniri debeat, Rain. Cor. *lib.1.indagat.Iur.c.19.*Iul.Clar.*q.60.n.28.*vbi de communi Caualc.*de Bruch.reg.p.4.n.99.*poſt Boſſ.*tit.de accuſ.num.8.* & Pariſ.de Put *de Sindic. in verbo pœna c.4. num.8.* 2

Diutumitas in propoſito inducitur per decem annos,Iul.Clar.*q.60.n.28.in princ.* Thob. Non. *conſ.15. num.24.*Farinac.*q.10.n.85:* vbi teſtatur de com & ibi ſubdit poſt Gram.*in conſ.39.*quòd ſaltem per ſpatium octo annorum inducatur etiam in propoſito diuturnitas temporis,idem ſequitur Baiard.*in q.60.n.106.*& Theſaur *in d.deciſ.76.*teſtatur,quòd vidit in illo Senatu practicari in pluribus caſibus quos ipſe recenſet, & loquitur in homicidio, vt propter diuturnitatem temporis aliqui non fuerint condemnati in pœnam vltimi 4

ſup

ſupplicij, ſed ad triremes,& idem firmat in homicid.
Gram. *in conſ.39.* Ror.de Cur. *in repet.c.fin.in 1.notab.*
de conſuet. Afflict. *deciſ.287.* Caualc. *d.p.5.num.99. de*
Brach.reg.

4 Et diuturnitas incipit currere non à die, quo lis
cum reo præſente conteſtetur, vel in prima citatione
reo abſente, ſed à die commiſſi delicti poſt decem,
vel octo annos, vt declarat Farinac. *dict. quæſt. 10.*
num.89. in fin. nonnulli alij tenuerint *in d.l.ſi diuino*,
prout diximus in materia præſcriptionis, quæ etiam
incipit currere non à die ſcientiæ, ſed à die delicti
commiſſi.

5 Qui concluſio adeò eſt vera, vt omnino debeat
iudex propter diuturnitatem temporis pœnam dimi-
nuere etiam in grauibus delictis, vt poſt alios quos
allegat, firmat Farin. *d.q.10.n.89. verſ.ſed credo*, vbi
ſubdit quod hoc à iure ſtatutum eſt, & ibi alios con-
cordantes allegat.

6 Iulius Clarus autem *in q.60.n.28.* firmat, quòd ipſe
non vidit hanc regulam ſeruari, niſi in leuibus, & non
in atrocioribus, & grauibus, in quibus tantum diutur-
nitas temporis prodeſſe poſſet ad obtinendam gra-
tiam, ſeu commutationem à Principe, Caualc. *d.p.4.*
num.99. Card.Tuſch. *in lit.P. concl.469.n.34.* & ean-
dem opinionem Iul.Clar. reprobato Farinac. ſequitur
Baiard. *in d. q.60. n.110. & ſeqq.* vbi etiam teſtatur,
quòd nunquam vidit in grauibus diminui pœnam in
practica ſeruari, quia ſicut enormia delicta tempore
non præſcribuntur, vt ſuprà diximus *in præcedenti cap.*
nec etiam eorum pœna diminui propter diuturnitatẽ
temporis debeat, & reſpondit ad Afflict. *in d.dec.287.*
quia magna Curia, ibi, per ritum habeat auctoritatem
componendi, & cõmutandi pœnam vltimi ſupplicij,
vt in ipſa deciſ. legitur, & *deciſ.* Gram. 39. loquitur de
homicidio in rixa commiſſo, & per prouocatum mi-
nùs quam dicit afficere alios DD. contrarium allegan-
tes, quia loquuntur indiſtincte, non de delictis graui-
7 bus. Et licet loquantur de homicidio, debet intelligi
non de doloſo, & appenſatè commiſſo, ſed de commiſ-
ſo in pura rixa, & quod ſemper eligeret opinionem
Clari tanquam tutiorem, & in omnem caſum conſu-
lit iudicibus, vt inconſulto principe, hoc non faciant,
prout ego etiam omnino teneo, quòd iudices debeant
Principem conſulere, qui deinde iuxta qualitatem
facti & perſonarum poterit ſententiam exequi face-
re, vel pœnam minuere.

8 Et in tantùm ob diuturnitatem temporis debet pœ-
nā minui, vt delinquens non puniatur pœna corpo-
rali, vel afflictiua corporis, ſed tantùm pœna pecunia-
ria vt in homicidio, loquitur Thob.Non. *in conſ.105.*
n.23. & 138. Foller. *in prac.crim.in verb. vel carceretur*
n.18. poſt Gramm. *conſ.39.num.4. & 12. deciſ.96. n.7.*
Farinac. *d.q.10.n.84. in fin.* Sed Theſaur. *in d. deciſ.76.*
num.4. refert quod Senatus in homicidiis licèt pœnam
minorauerit tamen delinquentes condemnauit ad tri-
remes & ſic in pœnam corporalem, cùm licet regula
ſit, quando pœna diminuitur ex aliqua cauſa, non de-
beat eſſe corporalis, ſed pecuniaria, carceris, vel banni,
dummodo corpus non affligatur, Rol. *conſ.51.num.40.*
vol.1. Bertaz. *conſ.27.num.6.vol.1.* vbi commun. Rim.
Iun. *conſ.245.num.17. & ſeqq. & n.29.* dicit ita pluries
fuiſſe determinatum, lariſſimè Petr.Caball. *in qq.crim.*
caſ.135.num.1. & 3. vbi alios adducit.

9 Tamen de conſuetudine Curiarum obſeruatur, vt
imponatur pœna corporalis, triremium, fuſtigationis,
vel alia pœna, iuxta qualitatem facti, & perſonarum,
vt de obſeruantia Mediolani teſtatur Iul.Clar. *q.85. ſub*
n.10. de obſeruantia Reg.Neap. Gram. *deciſ.8. in fin. & de*
obſeruantia ſtatus eccleſiaſtici, Farin. *q.16 ſub n.-3. verſ.*
ſublimeta hanc. vbi firmat pluries ita vidiſſe damnari
delinquentes ad triremes in perpetuum, & ad tempus,
latiſſimè Pet.Caball. *in d.caſ.136.n.2.* Idem Farin. *tit.*

de pœn.temporan.q.92.num.171. & latè addentes ad Fa-
rinac. *in conſ.33.in lit. X*, vbi referunt plures alios ca-
ſus, prout etiam ego plures obſeruaui, & ab aliis hic
in curia obſeruari vidi.

Sed vbi non vigeret talis conſuetudo non erit re- 10
cedendum ab illa opinione, vt pœna debeat eſſe pecu-
niaria, vt poſt Farinac. teſtatur Petr.Caball. *in dec.135.*
num.3. in fin.

Et tandem reſideat in arbitrio iudicis vario modo 11
punire, quando remittitur pœna mortis, vel in pœnam
triremium, ad tempus, vel in perpetuum, vel fuſtiga-
tionis, vel exilij, vel relegationis, vel in pœnam pecu-
niariam, vel membri mutilationem, prout iudici iuxta
facti qualitatem, & perſonam meliùs videbitur, Fa-
rin. *q.17.num.74. verſ.hoc tamen*, Petr.Caball. *d caſ.13.n.*
2. & 3. & in dubio debeat iudex ſemper inclinare in
mitiorem partem.

Et pœna minuitur delinquenti etiam ſi nunquam 12
fuerit condemnatus, Theſaur. *deciſ.76.n.4.* per Bar. *in d.*
l.ſi diuino, licet ibi dicat, quòd huic declarationi re-
pugnet text. *in d.l.ſi diuino*, vt conſiderat Ruin.Cor.
lib.1.indagat.Iur.c.19. Baiard. *q.60.n.17.*

Primò declara, & intellige, quando reus deinde 13
ſemper bene vixerit, & fuerit bonæ, & honeſtæ famæ,
aliàs ſecus, declarat Farinac. *in d.q.10.num.91.* com-
mendat ſeipſum, quòd non viderit aliquem alium Do-
ctorem afferre ſimilem declarationem, ſed eandem
ponunt Theſaur. *deciſ.76.num.5.* & adducit Tiraq. *de*
pœn.cauſ.29.num.5. & 7. ſuffocans in cupid.iuriſd.perit.c.
4.num.8. Rain.Cor. *in d.c.10.* vbi plus ſubdit, ſufficere
ſi per triennium reus benè vixerit Baiard. *q.6.n.109.*
ad Iul.Clar.

Secundò limita, & intellige in delicto momenta- 14
neo, & non reiterabili, nempè in homicidio, & ſimili-
bus, ſecus in ſucceſſiuo, & reiterabili puta in adulte-
rio, matrimonio prohibito, & ſimilibus, in quibus non
ſolùm diuturnitas temporis pœnam non minuit, imò
auget ipſam pænam, Tiraq. *de pœn.caſ.19.n.3.* Gomez.
de delict.c.1.n.8. Farin. *d.q.10.n.85.* vbi alios allegat,
Balb. *in 4.5.4 p.princ.§.2.de præſcrip.* Theſaur. *dicta de-*
ciſ.76.num.6. Andr. Fachin. *controuerſ.Iur.lib.9.c.38.* &
reiteratio ad iſtum effectum pœnæ augendæ inducitur
per duos teſtes, Gram. *deciſ.16. & 36.* Luc. de Pen. *in l.*
vnica,n.11.C.de ſuſpect.exactorib.lib.10. Caualc. *de Bra-*
ch.reg.p.4 num.100. vbi ponit multa circa iſtam mate-
riam reiterationis.

Sed Farinac. *in d.q.10.n.86. verſ.certè licet*, declaran- 15
do iſtam limitationem, dicit, quòd dum in iſtis delictis
reiterabilibus perſeuerat, & tunc non tollatur diu-
turnitate temporis, imò diutius in peccato permanens
grauiùs ſit puniendus, & quòd grauiùs puniatur reus
ob reiterationem delictorum, Clar. *q.84.* Euer. *in loco à*
vi geminationis, latè Baiard. *d.q.84.n.28. & 30.* per bi-
nas vices conſideratur reiteratio quoad augmentum
pœnæ Gram. *dec.16. & 30.* & latè Caualc. *de Brach.reg.*
p.4.n.100. Andr. Fachin. *controuerſ.Iur.lib.9.c.38 verſ.*
rectè hoc ſanè. ſecus ſi pluries deliquerit, & delictum
reiterauerit, ſed deſierit delinquere, quia ſi ab vltima
vice delicti diu ſteterit, quòd non deliquerit, diuturni-
tas ſibi ſuffragari debeat. Idem Farinac. vbi ſuprà, &
adducit contra opinionem firmatam per Paul.de Ca-
ſtr. *conſ.94.n.10.tomo 1.crim.in parua*, vt præſcriptio
inducatur in delictis reiterabilibus, quoad totalem
pœnam euadendam incipiendo ab vltima vice, ideò
multo magis procedere debeat, quoad diminutionem
pœnæ, & ita eſſe tenendum in conſulendo, & iudican-
do arbitratur, cùm iſta ſit pura veritas, prout credo,
quòd ita ſcribendo pro nunc veritatem dicat.

Tertiò limita in crimine Aſſaſſinij, Hereſia, læſæ 16
Maieſtatis, Apoſtatatus, Simoniæ, & aliis delictis ex-
preſſis in præcedenti capitulo, in quibus ſicut non ſuf-
fragatur præſcriptio, nec minùs eis ſuffragetur diutur-

nitas temporis ad diminutionem pœnæ, Farinac. *d. q.10.num.90.*

17 Quartò limita, & intellige, vt ſi delinquens poſt delictum commiſſum non fuit accuſatus, neque proceſſatus, pœna propter diuturnitatem temporis ſit minoranda, ſecus ſi fuerit proceſſatus, vel accuſatus: ſed propter eius abſentiam, & eius culpã non poterit ſibi imponi pœna, vt limitando tradit Ant. Gomez. *tit. de delict. c.1. n.8. in fin.* poſt Bart. Arch. & alios, quos alleg. A qua opinione Ant. Gom. decedit Iul. Clar. *in q.60. verſ. præterea poſt. propè finem*, & Fa: in *d. q.10. n.87. verſ. ſed in hoc*, & ſe fundat in quodam intellectu Budei *ad l. ſi diutino*, vt diſpoſitio d. l. non procedat, niſi quando reus ſit in reatu, ſed hoc contigit, ſiue præſens fuerit per litis conteſtationem, ſiue abſens poſt primum terminum contumaciæ, & ſi diuturnitas temporis ſuffragatur ad diminutionem pœnæ illi, qui ſemper ſine incommodo permanſit in patria, quanto magis debet operari illi qui diu extra patriam ſordidatus fuit, ex qua abſentia, & exilio à patria ſuccedant tot incommoda, vbi per prædicta etiam plus dicit ipſe Farinac. quòd debeat inducere diminutionem pœnæ etiam in fauorem condemnati, quam iudex facere non debet ex ſe, ſed conſulto Principe; quamuis ſententia condemnati executioni demandari debeat, non obſtante quacumque temporis præſcriptione, vt diximus ſuprà *in præcedente capitulo.*

18 Idemque dicendum eſt in longa, & diutina carceratione, vt dicatur reus carceratus tuliſſe pœnam in totum, vel partem, *l. omnes Cod. de pæn.* ſecundùm intellectum. Odofred. Cyn. Albet. & Ang. quos ſequitur Vinc de Franch. *dicta dec.317. n.4. i. 2. p.* vbi *ſub n.5.* cedat ſubdit quòd ita factum Conſilium multoties indicauit, vt carcer cedat in pœnam, vel in eius diminutionem, quia licèt carcer non ſit ad pœnam, *l. aut damnum. §. ſolent. ff. de pæn.* habet tamen in ſe pœnam, & dicitur mala manſio Titaq. *de pæn. cauſ.41. n.2.* Honded. *conſ.102. num.57. vol.1.* dicit. quòd longa carceratio eſt ſpecies torturæ, & latè Petr. Cabal. *in qq. crim. caſ.145.142. num.1. & ſeqq.* Honded. *conſil. 96. lib.1.* qui loquitur in carceratione duorum menſium. Sim. de Pret. *conſ.55. num.14.* qui loquitur in crimine blaſphemiæ.

19 Et non ſolùm prodeſt diuturna carceratio reo ante
ſententiam, vt ſuprà diximus, ſed etiam poſt condem-
nationem, quia ſi quis fuerit condemnatus in exilium
temporale, & per iudicem detineretur carceratus, tẽ-
20 pus carceris computatur in diminutionem exilij, vt ſi
in carceribus duret exilium, erit eo finito liberè excar-
cerandus, vt tenent Petr. Bal. Salycet. & Fulgoſ. per
text. *in l. omnes C. de pæn.* vt refert, & ſequitur Vinc. de
Franch. *in deciſ.317. ſub n.1. par.2.* & Petr. Caball. *in di-*
21 *cto caſu 142. num.4. & num 5.* poſt Bald. etiam dicit,
quòd ſi quis debeat ſtare in exilio per decennium, &
interim reuerſus fuerit captus, & in carceribus com-
pleuerit tempus decennij non debet vlterius moleſta-
ri, ne afflicto detur afflictio, ſed tempus carceris com-
putetur in tempore exilij, licèt poſt Bart. Ant. Gomez.
titul. de delict. c.8. ſub n.2. verſ. Item adde quod tempus,
contrarium teneat: ſed Lud. à Reg. *deciſ.41. num.2.*
non approbat dictam opinionem Bar. & dicit eſſe
contra text. *in d. l. omnes.*

22 Quod intelligitur procedere, ſi culpa & facto Iudicis detineretur in carceribus, ſecus ſi non facto Iudicis, ſed ex alia juxta cauſa puta propter debita vel intereſſe partis, quia tunc tempus carceris non minuit tempus exilij, nec procedit deciſio *dicta leg. omnes*, vt in puncto determinat Franch. *in dicta deciſion.317. ſub num.1. & 2.* latè proſequitur Petr. Caball. *in d. caſu 142. num.6. & ſequent.* vbi *ſub num.8.* poſt Franch. *in eadem deciſ. numer.2. & 3.* etiam firmat, quòd nec deduceret condemnatus tempus carceris, quo antè condemnationem ſtetiſſet carceratus, ſi non culpa judicis, ſed ex alia cauſa fuerit detentus in carceribus *q.17. num.6.*

Sed in propoſito ſciendum eſt, quòd ſi Fiſcus inſtet, 23
vt condemnatus mittatur in exilium, non poterit detineri in carceribus pro intereſſe partis, ſed tantummodo, quando Fiſcus ſileret, & tunc creditores poſſent retinere condemnatum in carceribus donec ſoluerit, vt firmat Franchus *in dicta deciſion. 417. num. 7. & ſeq. &* Baiardus *q.17. n.8.*

CAPVT IV.

Præſcriptio alicuius ſtatuti in auocandis cauſis ab Ordinariis, ob negligentiam ipſorum, quando currere incipiat.

SVMMARIVM.

1 *Tempus inductum à ſtatuto circa expeditionem cauſæ incipit currere Ordinario à die, quo habuit notitiam de delicto.*

2 *Ignoranti non currit præſcriptio, niſi in tempore longo, vel longiſſimo.*

3 *Ordinario loci non currit præſcriptio circa cognitionem delicti niſi eo tempore, quo fuerint ſibi ſubminiſtrata indicia idonea ad inquirendum.*

4 *Ordinario loci non nocet, vt ab eo auocari cauſa poſſit, niſi pars inſtiterit expeditione cauſæ.*

5 *Et requiritur trina interpellatio.*

6 *Quod intellige quando cauſa non eſſet inſtructa, ſecus ſi fuiſſet in calculo ferendo ſententiæ, quia tunc ſufficit vnica interpellatio.*

7 *Tertiò tempus præfixum à ſtatuto ad proſequendam cauſam an ſit continuum, vel vtile.*

DEfenſor carcerati poterit tueri ſuum clientem, 1
quòd cauſa non fuerit expedita infra tempus præfixum à ſtatuto, ideò non poſſe amplius de cauſa præfata cognoſcere prout eſt diſpoſitum per Concil. Trid. *ſeſſ.24. cap.20.* vbi præfixit tempus biennij Epiſcopis, & Ordinariis locorum ad expediendas cauſas coram eis vertentes, quo biennio elapſo cauſa dicitur deuoluta ad Sedem Apoſtolicam, quod tempus biennij incipit currere à die, quo Ordinarius notitiam habuit de delicto commiſſo, vt conſuluit latiſſimè Natt. *in conſ.221. per totum vol.1.* per text. *in l. ſemper §. hoc interdictum, verſ. annus, ff. quod vi, aut clam*, & verior, ac
communior opinio eſt: Vt ignoranti non currat tem- 2
pus indiſtinctè, à quocunque ſtatutum conditum fuerit, vt latiſſimè proſequitur Auguſt. *in addit. ad Aret. de malefic. in verb. inchoata, & facta, n.2.* vbi inter cætera optimè conſiderat, quòd circa quæ volunt præſcriptionem tempora currere ignorantibus, vt *in l. fin. Cod. de præſcr. long. temp. & in l. ſicut, & in l. omnes de præſcript. 30. ann.* loquuntur in aſſignatione longi, & longiſſimi temporis, & non in iſtis præſcriptionibus & minoris temporis quia iſta non currunt ignoranti, & adducit Bald. qui hoc clarè dicit *in c.1. §. porrò in verb. ex quo ſcineric qual. feud. alien. poſſeſſ.* & ſequitur Natt. *in d. conſ.225. ſub n.2. & 3.*

Quæ propoſitio eſt vera, vt Ordinario non currat 3
præſcriptio, niſi notitiam habuerit & etiamſi ſuper delicto non fuerint data niſi leuia indicia, & non idonea ad inquirendum adhuc præſcriptio non currat, quia vbi requiritur ſcientia alicuius rei, nõ ſufficit ſimplex ſcientia niſi habeatur notitia facti cum omnibus qualitatibus Spec. *in tit. de app. §. qualiter, ver. cautius etiam ſit.* Alex. *conſ.114. col.2. lib.1.* cum aliis adductis, per Fel. *in c. quod ad conſultationem col. pen. verſ.12. concluſion. de iudic.*

indic. Natt. *d. conſ.* 225. *n* 4. *& ſeqq.* vbi etiam dicit, quòd tunc nihil poteſt imputari Officiali, ſi non habuerit alia indicia ad inquirendum, cùm ſine eis procedere non potuiſſet.

4 Sed ſi non fecerit pars ſuas diligentias pro expeditione cauſæ, Iudex non diceretur in negligentia, vt ab ea auocari poſſit cauſa per lapſum biennij. Anton. Gomez *tit. de delict. cap.* 9. *n.* 9. Ioſeph. Ludouic. *deciſion. Lucenſ.* 4. *n.* 48. Vant. *in tit. de defect. iuriſd. ord. num.* 117. *verſ. item ſecus foret.*

5 Imò adeò requiritur inſtantia partis, vt iudex negligens reputari poſſit, vt non ſufficiat vnica interpellatio pro expeditione cauſæ, ſed requiratur trina interpellatio. Vant. *in d. n.* 317. *verſ. an autem ſufficiat*, Ioſeph. Ludouic. *d. deciſ.* 4. *n.* 51. Petr. de Surd. *conſ.* 173. *n.* 77. *vol.* 2. dicit quòd iudex non reputatur negligens niſi pars proteſtetur, & ſæpius inſtet.

6 Quod tamen intelligit de trina interpellatione, quando cauſa non eſſet inſtructa, vel in calculo ferendæ ſententiæ, ſecus verò quando non reſtaret aliud quàm pronunciare, quia tunc ſufficit vnica interpellatio, ita declarat poſt Pariſ. *de Sind.* Vant. *in d. tit. ex defect. iuriſd. ordin. num.* 117. *ſub verſ. an ſufficiat vnica*, & eſt communis opinio, quando ſtatutum mandat iudici, quod determinet litem intra certum tempus ſub tanta pœna, intelligatur ſi à parte fuerit requiſitus, Rip. *in l. fin. num.* 7. *& ſeq. ff. de damn. infect.* Scac. *de appell. q.* 15. *num.* 289.

7 Sed dubium eſt, an iſtud tempus debeat eſſe vtile, vel continuum. Aliqui tenent, vt Ang. per illum text. *in l. genero, ff. de his, qui not. infam.* quòd non vtile, ſed continuum ſit, quia tempora regulariter intelliguntur vtilia, & non continua, iuxta notata *in rub. ff. de diuerſ. & temp. præſcript.* & ibi Ang. reſpondet contrariis, quam opinionem plures alij ſequuntur relati per Alex. *in l. fin. C. de dolo*, vbi etiam refert Bald. & nonnullos alios, qui tenent huiuſmodi tempus eſſe continuum, & non vtile, & cum hac opinione ipſe Alex. videtur tranſire Tandem pro conciliatione iſtarum opinionum, idem Alexandr. *in d. l. fin.* videtur diſtinguere, quòd ſi ſtatutum fuerit conditum ab Epiſcopo, Comite, vel Marchione, tale ſtatutum habeat vim iuris prætorij, vt per Bart. *in l. ſtipulationem alia. ff. de verb. oblig.* & tempus præfixum à iure prætorio dicatur vtile, & non continuum, gl. *Inſtit. de perpet. & temp. act. in verb. annum*, vt etiam refert, Natt. *in d. conſ.* 225. *num.* 2.

Quod ſecus erit dicendum ex prædictis in iſto biennio præfixo Ordinariis à Sacro Concilio Tridentino & ſic à ſupremo Pontifice, vt debeat eſſe continuum, & non vtile, & ita ſemper obſeruaui, & ab aliis etiam ſemper obſeruari vidi, vt cauſæ auocentur ab Ordinariis ad Sedem Apoſtolicam, & ad Curiam deuoluantur, licet viderim obſeruare per nonnullos auocare cauſas ab ipſis Ordinariis nulla facta inſtantia, vel interpellatione pro expeditione cauſæ, licèt ego nunquam auocauerim aliquam cauſam ob lapſum dicti biennij, niſi partes coram me docuerint etiam de ipſis diligentiis, & interpellationibus modo ſuprà poſito.

CAPVT V.

Præſcriptio officialibus in ſindicatu, quando ſuffragetur.

SVMMARIVM.

1 *Aduocatus habet recurſum ad ea, quæ latè poſui ſuprà in prima Defenſione cap.* 22.

CAPVT VI.

Inſtantia cauſæ criminalis quanto tempore pereat.

SVMMARIVM.

1 *Inſtantiæ peremptio fuit inducta à lege, ne lites & vexationes fiant immortales.*
2 *Inſtantia criminalis ſpirat per biennium.*
3 *Siue procedatur per accuſationem, ſiue per inquiſitionem.*
4 *Inſtantia de iure Canonico eſt perpetua in ciuilibus, ſecus in criminalibus.*
5 *Contrarium tenent etiam in criminalibus ibi Doctores num.* 3. *& num.* 33.
6 *Quid autem ſeruetur in Curia Romana de conſuetudine, num.* 34.
7 *Inſtantia inducta per ſtatutum breuiori tempore ſuccedit loco inſtantia biennalis inducta per l. communem.*
8 *Imò non ſolùm ſuccedit loco inſtantia primi anni, ſed etiam biennij præfixi à lege.*
9 *Inſtantia inducta à lege, vel ſtatuto intelligitur de diebus continuis, & non vtilibus.*
10 *Inſtantia inducta per menſes intelligitur de menſibus* 30. *dierum pro ſingulo menſe.*
Declara tamen, vt ibi.
11 *Sententia lata per iudicem, perempta inſtantia, ſi verba ſtatuti ſunt directa ad iudicem, valet.*
12 *Idémque erit quando imponitur iudici pœna, ſi in tempore præfixo cauſam non expediuerit.*
13 *Dummodo iudex poſt terminum à ſtatuto præfixum intra legalem inſtantiam cauſam decidat.*
14 *Sententia lata à iudice quando ſtatutum præfigit terminum, vel inſtantiam, non tenet ſi fuerit lata poſt inſtantiam peremptam.*
15 *Et hoc eſt verum etiam ſi ſtatutum nihil de annullatione diſponat, ſed ſolum tempus inſtantiæ præfigat.*
16 *Inſtantia perempta in criminalibus per lapſum biennij adeo perimitur cauſa vt non requiratur alia ſententia ab obſeruatione iudicij.*
17 *Declara tamen vt ibi.*
18 *Alij autem tenēt, vt requiratur ſententia declaratoria.*
19 *Inſtantia currit non ſolùm coram iudice ordinario, ſed etiam coram iudice delegato.*
20 *Inſtantia perempta per biennium in criminalibus, pereunt etiam acta ordinaria, & probatoria.*
21 *Inſtantia perempta per biennium debet reus abſolui ab obſeruatione iudicij.*
22 *Declara tamen vt ibi.*
23 *Inſtantia perempta quando fuit agitatus proceſſus debet diffinitiuè abſolui.*
24 *Sententia lata ab obſeruatione iudicij quando ſtetit per actorem, vt cauſa non fuerit terminata, dicitur diffinitiua, & non interlocutoria.*
25 *Inſtantia incipit currere à die litis conteſtatæ.*
26 *Inſtantia vbi lis non conteſtatur incipit currere ab illo actu, qui immediatè fieri ſolet poſt litem conteſtatam.*
27 *Lis in criminalibus conteſtatur.*
28 *Inſtantia currit in criminalibus etiam ſi cauſa fuit commiſſa alicui iudici vigore cuiuſcunque arbitrij ſibi conceſſi, & num.* 63.
29 *Reſtitutio in integrum aduerſus lapſum inſtantiæ non conceditur.*
30 *Declara vt ibi.*
31 *Fideiuſſio de iudicio Siſti, & de ſe repræſentando toties, & quoties extinguitur perempta inſtantia.*
32 *Inſtantia perempta iudex poteſt declarare ſuper deſertione inſtantiæ, & actorem in expenſis condemnare.*
33 *Inſtantia perempta per mortem querelantis, vt ſit opus nouam inſtantiam inchoare.*

 34 *De*

34 *Declara vt ibi.*
35 *Inſtantia tranſit in ſucceſſorem.*
36 *Confeſſus poteſt condemnari non obſtante quod inſtantia fuerit perempta.*
37 *Idemque erit ſi fuerit deſerta inſtantia cauſæ appellationis.*
38 *Limita tamen in confeſſione ficta reſultante ex contumacia vigore ſtatuti.*
39 *Plures inquiſitò, ſi vnus fuerit carceratus, & alij abſentes, carceratus non debet abſolui ſed relaxari ſub cautione de ſe repræſentando.*
40 *Inſtantia non perimitur coram Principe, vel eius Conſiſtorio.*
41 *Inſtantia non currit in Conſilio Neapolitano, neque in Senatu Pedemontano.*
42 *Contrarium tenet Afflictus, vt in Conſilio Regio currat inſtantia.*
43 *Conciliantur iſtæ opiniones contrariæ.*
44 *Inſtantia abbreuiata per ſtatutum vel per reſcriptum Principis, ſperato tempore, dicitur perempta.*
45 *Inſtantia poteſt abbreuiare per ſtatutum, vel per reſcriptum Principis.*
46 *Inſtantia inducta per ſtatutum currit à die litis conteſtatæ, & inſtantia abbreuiata per reſcriptum incipit currere à die præſentationis reſcripti.*
47 *Inſtantia prorogata per Principem perpetuatur, dummodo obtineatur reſcriptum infra tempus inſtantiæ, licèt præſentetur reſcriptum poſt tempus.*
48 *Inſtantia in cauſis fiſcalibus vbi agitur de tributis, ſeu functionibus publicis nunquam perit.*
49 *Inſtantia ex communi conſenſu partium poteſt abbreuiari.*
50 *Contrariam opinionem tenent ibi Doctores, vt poſſit etiam prorogari.*
51 *Idémque eſt in cauſa appellationis, vt poſſit prorogari ex conſenſu partium.*
52 *Inſtantia poteſt abbreuiari per inferiorem à Principe. Declara tamen vt ibi.*
53 *Inſtantia in emergentibus ante litem conteſtatam nunquam erit.*
54 *Sententia fieri poteſt etiam lapſa inſtantia, quando fuit perempta facto aduerſarij, ſecus ſi facto iudicis, vel certè, quia tunc licèt currat, poteſt per Principem inſufflari ſpiritus vitæ illi inſtantiæ.*
55 *Quæ inſufflatio à ſolo Principe fieri poteſt.*
56 *Barones non poſſunt inſufflare ſpiritum inſtantiæ.*
57 *Inſtantia perempta quatuor modis reparari poteſt.*
58 *Inſtantia nunquam currit, quando ſuperior eſt conſulendus.*
59 *Iudex poteſt condemnare contumacem perempta inſtantia, qui non obtemperauit mandato iudicis facto durante inſtantia.*
60 *Inſtantia, quando Clericus vexatur à iudice, eſt duorum menſium quod non obſeruatur vt iudex laicus in dicto tempore poſſit punire clericum.*
61 *Inſtantia in cauſa appellationis eſt annalis, ex cauſa autem eſt biennalis.*
62 *Impedimentum quodlibet modicum operatur, vt inſtantia extendatur ad biennium.*
63 *Diligentia qualibet in Curia Romana ſufficit abſque alia interloquutoria iudicis, vt inſtantia ſit biẽnalis.*
64 *Aliæ limitationes ponuntur per Doctores.*
65 *Princeps poteſt inſufflare ſpiritum vitæ inſtantiæ peremptæ non ſolùm ſemel, ſed etiam bis.*
66 *Inſtantia perempta facto aduerſarij petens reſtitui, non tenetur ſoluere expenſas.*
76 *Citatio partis in reſtauratione inſtantiæ non requiritur.*
68 *Inſtantiæ tempus quomodo calculetur, & cognoſcatur, quòd tempora ſint lapſa.*

DEfenſor Carcerati, & Inquiſiti poteſt illum tuerei 1
ex illa defenſione, quæ reſultat ex inſtantia per-
empta vt exclamat Iul. Clar. *in q. 51. n. 8. in princ.* cùm
illa ſit inducta à lege, ne lites & vexationes fiant im-
mortales propter publicam vtilitatem, text. & ibi gl.
in l. properandum, C. de iud Carau. *rit. 258. n. 8.* Aſin. *in ſua
practica in princ. c. 3. n. 14.* Scac. *de appell. q. 15. ſub n. 341.*

Ideò inſtantia cauſæ criminalis ſpirat per biennium 2
text. *in l. fin. C. vt intra certum tempus d. l. properandum
C. de iud.* Io. de Amic. *conſ. 432. num. 1.* Salyc. *in l. qui
de crimine num. 8 C de accuſat.* Nat. *conſ. 202. numer. 2.
vol. 1.* Capic. *deciſ. 206. num. 4.* Iul. Clar. *quæſt. 51. num. 8.*
Aſin. *in d. cap. 3 num. 15.* Marant. *p. 5. in verb. inſtantia
num. 5.* vbi teſtatur idem eſſe per *rit. 219.* ſancitum in
Regno Neapol. Carauit. *rit. 158. num. 1.* Petr. de Surd.
conſ. 119. num. 1. vol. 2. vbi teſtatur de communi, & alios
allegat Card. Tuſc *tom. 4. concl. 202. n. 3.* Vinc. de Franc.
deciſ. 210. ſ. 2. vbi teſtatus ita ſeruari in Curia Neap.
Baiard. *q. 21.* Bertaz. *conſ. 275. n. 1. vol. 2.* Scac. *d. q. 15. n.
242.* vbi de communi.

Primò, amplia, vt inſtantia cauſæ criminalis termi- 3
netur biennio, ſiue procedatur per accuſationem, ſiue
per inquiſitionem, Benint. *deciſ. 76. n. 14.* Decian. *conſ.
102. num. 20. conſ. crimin. diuerſ.* Roland. *conſ. 94. n. 6. vol.
3,* Marant. *p. 5. in verb. inſtantia. num. 6.* poſt Bald. *in d. l.
puniendum in princ. col. 4.* Scacc. *de appellat. q. 15. n. 254.*
vbi alios allegat, Vincent. de Franch. *d. deciſ. 250. n. 2.*
vbi de communi, Baiard. *in q. 52. n. 19. & ſeq.* vbi poſt
Beton. *in c. venerabilis n. 79. de iud.* dicit procedere non
ſolùm inſtantia iuris communis, ſed etiam in inſtan-
tia præfixa à ſtatuto.

Secundò amplia, vt licèt de iure canonico inſtan- 4
tia cauſæ ſit perpetua *c. venerabilis, c. vlt. de iud.* vbi de
communi, Granat. *ad pract. Oct. Veſtr. lib. 8. cap. 1. in liter.
D.* vbi concurdantes allegat, & Oct. Veſtr. *lib. 8. cap. 4.
an. n. 25.* & Grauart. *lib. 2. c. 5. in lit. A.* Miſing. *obſeruat.
48. verſic. ſed perpetuò,* in criminalibus autem non eſt
correcta *d. l. final. C. vt infra certum tempus, & l. properan-
dum C. de iudic.* ſed biennio perimitur, vt declarat Iul.
Clar. *q. 51. num. 8.* vbi teſtatur de communi poſt Anan.
*in c. qualiter & quando el ſecundo. §. licet autem n. 6. de ac-
cuſat.* Eugen. *conſ. 2. n. 37.* Petr. Surd. *conſ. 199. vol. 2. n. 1.*
vbi de communi, & alios allegat, & Caualc. *de teſtib.
p. 3. num. 147. in fin.* firmat poſt alios quos allegat, quòd
cauſæ criminales omninò intra biennium ſint termi-
nandæ abſque ſpe prorogationis, diſpenſationis, reui-
ſionis, ac in integrum reſtitutionis, moræ, nec ex qua-
vis cauſa, ſiue proxima, ſiue remota vel ad inſtantiam
rei, vel actoris.

Licet poſt Feder. de Sen. *conſ. 93. num. 6. in fine,* Card. 5
Tuſc. *tom. 4 concluſ. 202. num. 4.* referat quòd inſtantia
cauſarum criminalium de iure Canonico non habeat
præfinitum tempus.

Tertiò amplia, vt inſtantia breuiori tempore indu- 6
cta per ſtatutum ſuccedat loco inſtantiæ triennalis in-
ductæ per diſpoſitionem iuris communis, Beten. *in c.
venerabilis num. 79. de iud. & in conſ. 36. num. 1. vol. 3.*
Neuizz. *concl. 42. numer. 1.* Ant. Gabr. *comm. opin. lib. 6.
tit. de reg. iur. concl. 2. num. 57.* & latè Petr. de Surd.
conſ. 139. num. 9. vol. 1. vbi alios allegat, & loquitur
in inſtantia inducta à ſtatuto per trimeſtre, vbi plus
dicit poſt Bald *in conſ. 20. vol. 1.* Vt tale trimeſtre
ſuccedat non ſolùm loco primi anni, ſed etiam biennij
præfixi à iure communi, & teſtatur hanc opinionem
Bald. eſſe veriorem, licet Iaſ. tenuerit contrarium vt d.
trimeſtre ſuccedat tantummodo in locum primi anni,
vbi Petr. de Surd. *in d. conſ. 139. n. 10.* firmat quòd ſicut
lapſo biennio de iure communi appellatio eſt deſerta,
ita etiã lapſo d. trimeſtri. Et ſcias in hac materia quòd
inſtantia poſſit abbreuiari per ſtatutum incipiat curre-
re à die litis conteſtationis, ſicut inſtantia iuris com-
munis, ſed quandò fuit per reſcriptum Principis inci- 7
piat

piat à die præſentationis reſcripti. latè qui alios allegat Miſing. *cent. 3. obſer. 46.* Ac etiam poteſt inſtantia tam in cauſa ciuili, quàm crim. abbreuiari ex conſenſu partium, vt poſt Rom. Alex. & Caſtren. in locis per eum relatis tradit idem Miſing. *centur. 3. obſeruat. 47. & in obſeruat. 48. & 49.* tradit an ex conſenſu partium poſſit prorogari.

9 Et iſta inſtantia præfixa à ſtatuto, vel à lege tot dierum intelligitur de diebus continuis, & non vtilibus, vt in terminis ſtatuti Piſtorienſis tenuit Rota Florentina 21. Martij 1563. & teſtatur Card. Tuſch. *tom. 4. concluſ. 204. num. 1.*

10 Et inſtantia à ſtatuto præfixa, ſeu inducta trium menſium vel tot menſium intelligitur de menſibus triginta dierum pro ſingulo menſe, quando menſes ſunt vtiles, ſecus quando ſunt currentes & continui, quia intelligitur de menſibus 30. vel 31. dierum, prout naturaliter ſunt conſtituti Alexand. *conſ. 114. n. 10. & ſeq. lib. 5.* vbi additio in verbo *menſis* dat concordantes Card. Tuſch. *tom. 4. concluſ. 204. n. 2. & 3.*

11 Intellige iſtam tertiam ampliationem, quando ſtatutum dirigit verba ad iudicem, quia etiam lapſa inſtantia ſententia lata per iudicem valebit Bald. *conſ. 296. in princip. lib. 3.* Paul. Caſtr. *conſ. 40. in princ.* vbi de communi, & latiùs in *conſ. 184. per totum lib. 1.* vbi etiã de communi Pariſ. *conſ. 158. n. 2. vol. 4.* vbi de communi, Card. Tuſc. *tom. 4. concl. 206. n. 1.* vbi etiam de communi, Marant. *d. ord. iud. p. 5. n. 58.* & Card. Tuſch. *concl. 143. n. 49. in lit. S,* vbi alios allegat, & teſtatur etiam de communi, vide lariſſimè Scac. *de appellat. q. 15. num. 281. cum plurib. ſeq.* vbi declarat, quando tempus præfigitur parti, cauſæ, actioni, vel iudici, & quando etiam poſſit cognoſci cui tempus ſit præfixum, & Vincent. de Franch. *deciſ. 654. n. 4.* dicit in illo regno ſeruari, quòd inſtantia pereat ſiue ſit ſtatutum tempus actioni, vel inſtantiæ.

12 Et idem erit ſi iudici pœna imponatur, ſi in tempore præfixo cauſam non expediuerit, Rom. *conſ. 427. n. 11.* vbi de communi Caſtr. *in d. conſil. 140. in princ. & in d. conſil. 184. per totum lib. 1.* Mandoſ. *ad Rom. in conſ. 415. in verb. officium*, vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi, Card. Tuſch. *d. conſ. 206. num. 2.* vbi etiam de communi Marant. *d. p. 5. n. 5.* Sed pro declaratione, vide Scacc. *de appellat. quæſt. 15. n. 289. cum pluribus ſeqq.*

13 Dummodò judex poſt præfixum tempus à ſtatuto, intra tamen tempus à iure determinatum procedat, ſecus ſi tempus legale eſſet lapſum, quia tunc cauſam ampliùs determinare non poterit, vt declarat Par. *conſ. 158. n. 5. vol. 4* Decian. *in c. de cauſis, num. 21. de offic. deleg. conſ. 550. num. 1.* Card. Tuſch. *in lit. S. concl. 143. n. 13.* vbi de commun. *& num. 50.* Scac. *de appell. q. 15. ſub num. 288.*

14 Si verò per verba ſtatuti terminus præfigatur cauſæ, vel inſtantiæ, tunc ſententia lata poſt lapſum inſtantia dicitur nulla, Bald. *in d. conſil. 296. in princip. lib. 3.* Caſtren. *d. conſ. 240. in prin. & conſ. 184. lib. 1.* vbi de communi, & loquitur in ſtatuto Floren. Marant. *in d. p. 5. n. 58. in princ.* vbi dicit quòd eſt ipſo iure nulla, latè Carauit. *rit. 148 c. 10. & 11.* Card. Tuſch. *in lit. S. concl. 143. n. 12.* Et quòd ſententia lata extra inſtantiam ſit nulla, Alex. *conſ. 82. n. 1. lib. 2.* & omnes *in l. properandum, §. il lud. C. de iud.* Tuſch. *d. concl. 143. n. 1.* & procedat etiam in inſtantia ſtatutaria, Alex. *conſ. 104. in prin. lib. 5.* vbi de communi, Tuſch *d. concl. 143. n. 2.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi, & procedat etiam in cauſa appellationis, Alex. *conſ. 114. in princ. lib. 4.* Tuſch. *d. concl. 143. n. 4* vbi reddit rationem etiam ſit ipſo iure nulla, Moſcatell. *in pract. p. 7. gloſſ. ſententiam, n. 60.* Scacc. *de Appell. q. 15. n. 288.* & quòd in criminali perempta inſtantia pereat ius accuſatoris, vt non ſi amplius accuſator audiendus etiam ſi vellet reitera re accuſationem, & offerret ſoluere expenſas, poſt Bald. & Sal. Minſin. *centur. 3. obſeru. 50.* ita expreſſè tenet, & declarat quicquid aliter dici poſſit in cauſa ciuili.

15 Et hoc procedit etiam ſi ſtatutum nihil de annullatione diſponat, ſed ſolùm tempus inſtantiæ præfigat poſt Abb. *conſ. 5. col. fin. lib. 2.* Card. Tuſch. *d. concl. 206. n. 45. & ſub n. 7.* poſt Bald. *in conſ. 296. in princ. lib. 3.* dicit idem eſſe quando meta temporis ſimul cauſæ ſeu inſtantiæ, & iudicis imponitur, & tunc ſimiliter ſententia lata poſt inſtantiam non valeat, & ibi declarat, quando verba dicantur directa iudici, vel cauſæ.

16 Et adeò perimitur inſtantia per lapſum biennij in criminalibus, vt non requiratur alia ſententia abſolutoria, vel ab obſeruatione iudicij, vt iudex non poſſit vlteriùs procedere in cauſa gl. *in l. properandum, §. ſin autem,* vbi Bart. Salicet. & Bald. illam ſequuntur, *C. de iud.* etiam ſi per iudicem ſtetiſſet, niſi fuiſſet impeditus pro multitudine cauſarum, quando tunc daretur reſtitutio, vt dicit ibi Alex. *n. 3. verſ. limita*, per rationem quam allegant Caple. *deciſ. 11. n. 16.* Affl. *in c. 1. n. 112. verſ. vlt. & n. ſeqq.* Grammat. *vot. 31. n. 11. & 12.*

17 Dum tamen non poſſit aliqua negligentia partibus imputari, aliàs ſecus vt Salic & Bald. dicunt *in d. cap. ſin autem*, vbi conſulunt litigantibus, quòd faciant multiplices proteſtationes iudici in ſcriptis inſtanter, inſtantiùs, & inſtantiſſimè, Marant. *part. 5. n. 30.* vbi dicit bonum eſſe ſemper facere proteſtationes, ne currat inſtantia, vbi ibidem Iaſ. *n. 4. verſ. Tu adde fortiùs*, vt ſic detur eis reſtitutio, & dici poſſit per iudicem ſteriſſe, vt etiam ſequitur Gramm *d. vo. 31. n. 13.* Carauit. *rit. 248. n. 10. verſ. gl. verò vbi ſubdit*, quòd iſta opinio confirmatur *per d. rit. 148.* & quod in illo Reg. pragm. quãdo ſtetit per iudicem, quia fuerit impeditus, inſtantia intelligatur reſtituta ipſo iure, vt non ſit opus petere reſtitutionem Marant. *p. 5. n. 31.* ſi Aduocatus velit habere perfectam declarationem, videat Scacc. *in tr. de appellat. q. 15. n. 304.* cum pluribus ſeqq. vbi ſeriatim ponit quando impedimentũ euenit ex facto rei actoris, vtriuſque iudicis, tertij. vel quando euenit caſu fortuito & ibi ad quemlibet caſum ponit ſuas auctoritates, & ampliationes, declarationes, & limitationes.

18 Alij autem tenent, quòd lapſu biennij inſtantia perimatur, ſed vltra lapſum temporis requiratur ſententia iudicis abſolutoria ab obſeruatione iudicij, aliàs iudex poſſit cognoſcere de cauſa, non obſtante lapſu temporis prædicti: Oldrad. quem refert Bald. *in cap. 1. in princ. num. 14. verſ. ſed aduerte ſi de inueſt. inter Dom. & vaſallos oriat. per tres rationes*: quam opin. tenuerunt etiam Petr. & Cyn. *in l. properandum, §. hoc proculdubio C. de iud.*

19 Quartò principaliter amplia, vt inſtantia currat non ſolùm coram iudice ordinario, ſed etiam coram iudice delegato, vt bene colligatur *ex d. l. properandum, verſ. ſed omnes iudices, C. de iud.* & notat Marant. *in p. 5. num. 9.* Scacc. *de appell. q. 15. n. 255.*

20 Quintò amplia, vt quicquid ſit in ciuilibus, in crim. autem lapſo biennio pereant, ne dum acta ordinatoria, verum etiam probatoria, Salicet. *in leg. vnica n. 3. C. vt intr. cert. temp.* Marant. *in q. 5. n. 48. verſ. limita tamen, & n. 51. & verſ. prædicta tamen*, Carauit. *rit. 24. n. 15. & ſeqq.* Caualc. *de teſtib. p. 3. n. 147. verſ. ſecus in cauſa criminali*, latè, qui alios allegat Vinc. de Franc. *deciſ. 653. n. 2. & ſeq. p. 4. & deciſ. ſeqq.*

21 Sextò amplia, quod lapſa inſtantia per biennium reus debet abſolui ſicut in ciuilib. ab obſeruatione iudicij *gl. in l. vn.* vbi Bald. Io. Fabr. & Salic. *C. vt intr. cert. temp.* & accuſator non admittatur ſiue actor ad vlteriùs agendum Bald. Alexand. & Salicet. *in d. l. properandum, §. final.* Marant. *in dicta par. 5. ſub n. 48. & 57.* Carauit. *dict. ritu, 248. n. 15. & ſeqq.*

22 Quod intellige eſſe verum, quando cauſa, culpa, & negligentia actoris non fuit terminata: ſecus ſi per eũ non

Digitized by Google

non ſteriſſet,ſed per iodicem, quia licet reus ſit abſoluendus ab obſeruatione vel reperiatur abſolutus per iudicem,erit admittendus ad iterum accuſandum Sal. *in l. qui de crimine n.8. verſ. in criminibus, Cod. de accuſ.& in d l.properandum.§.fin.col.*1.quem ſequitur Capic.*deciſ.*206.&Carauit.*d.rit.*249.*n.*17.*verſ.limita tamē.*

23 Septimo amplia,vt ſi in cauſa criminali fuerit conteſtata per reum,& fuerit proceſſus agitatus,& fuerint producti teſtes,non debet abſolui ab obſeruatione iudicij,prout contingit ante agitatum proceſſum,ſed etiam lapſo biennio debet reus abſolui diffinitiue à tota cauſa,non autem ſimpliciter ab obſeruatione iudicij, adeo quod non poſſit vlteriùs, nec ad inſtantiam partis nec fiſci moleſtari,vt poſt Petr.de Bellapert.*in d.l.vnica,*Io.de Amic.qui ipſum ſequitur *in conſ.*139.*n.* 9.& Gramm.*not.*3.*n.*11.Carauit.*d.rit.*248.*n.*18.vbi ſubdit, quòd illo caſu non poterit reus ſub cautione de ſtando iuri,& ſe repræſentando toties quoties fuerit requiſitus, ſed debet diffinitiuè abſolui, ac etiam factis defenſionibus debeat abſolui poſt alios,quos allegat,Bertaz.*conſ.*275.*n.*2 *volum.*2. vbi concordantes allegat Petr.de Surd.*conſil.*199.*n.*1.*volum.*2.dicit quòd perempta inſtantia perit actio,vt actor non poſſit ampliùs accuſare.

24 Octauò amplia,vt ſententia ab obſeruatione iudicij in cauſa criminali,quando ſtetit per actorem,vt cauſa non determinata fuerit infra biennium, non dicatur interloquutoria,ſed diffinitiua,vt ampliùs reus moleſtari non poſſit vt benè notat Carau.*in d.rit.*148.*n.*19.

25 Nonò amplia,vt inſtantia incipiat currere à conteſtatione litis,vnde ſi per mille annos ſtarent litigantes ad conteſtandam litem,nunquam inciperet perimi inſtantia, vt expreſsè diſponitur *in d.l.properandum,*& ibi Doct.communiter vt teſtatur Marant.*p.*5.*n.*3. Abb. *in conſ.*33 *colum.*4.*circa med. verſ. venio ad quartum, lib.*2. Card.Tuſch.*tom.*4.*concluſ.*201.

26 In cauſis autem vbi lis non conteſtatur non currit inſtantia niſi ab actu,qui fieri ſolet immediatè poſt litis conteſtationem in quo lis conteſtatur, & ab illo actu dicitur lis conteſtari, & ſucceſſiuè ab eo incipit inſtantia, vt poſt alios,quos allegat,firmat Marant.*d. p.*5.*n.*4.Card.Tuſc. *d.concl.*202.*n.*1.dummodo nec expreſsè nec tacitè conteſtetur lis, Oſaſch. *deciſ.*1.*n.*31. vel quando nulla cauſæ cognitio exigitur,latè Coſta *de ſubſid.remed.remed.*94.*n.*14.

27 Quòd autem in criminalibus lis conteſtetur, Marian.Socc *in c.qualiter, & quando, num.*222. *de accuſation.*Iul.Clar.*quæſt.*45.*num.*1.vbi de communi,& quando lis conteſtetur in criminalibus; dicam latè infra ſuo loco *in defenſ.*28.*cap.*17.

28 Decimò amplia,vt inſtantia currat etiā ſi iudici fuerit datum plenum arbitrium.Bald. *conſ.*226. *circa medium verſ.non obſtat arbitrium lib.*4 Cardin.Tuſch. *tom.* 4 *concluſ.*204.*num.*6.Nec vigore d. arbitrij poterit iudex poſt lapſum inſtantiam reſtituere actorem,ſed benè ante lapſum inſtantiæ poterit prorogare illam vigore d.arbitrij.vt poſt alios,qoos allegat,declarat Eugen.*conſ.*1.*n.*2.& loquitur in Gubernatore Vrbis. In cauſis ſummariis extraordinariis,vel executiuis,Doct. dubitant ſi detur inſtantia: tamen de magis communi opinione teſtatur Barz.*deciſ.Bononienſ.*40.*n.*3.vt videtur in ſtantia & alios allegat,Coſta *dicto remed.*94 *nu.* 44 *& ſeqq.*latè Scacc.*de appellat.q.*15.*n.*244.*& ſeqq.*

29 Vndecimò amplia,vt in tantum currat inſtantia,vt non detur reſtitutio in integrum minori, neque pio. Iocn. & vt aliter Alexan. *conſ.*3.*n.*3.*verſ.& poſito quod lib.*3.Card.Tuſch.*concl.*20.*n.*11.

30 Quod intellige,quando lapſa fuit inſtantia,ex culpa, vel negligentia actoris, vt ſuperiùs dixi, latiſſimè Petr de Surd.*conſ.*199.*per totum volum.*2.vbi concludit, quòd Princeps de poteſtate ordinaria non poſſit concedere reſtitutionem in integrum aduerſus inſtantiam lapſam,ſed tantùm de plenitudine poteſtatis, quæ eſt poteſtas,cui nemo reſiſti poteſt.Et quando concedatur reſtitutio in integrum,latiſſimè tradit Scacc.*de appell. q.*15.*n.*304.*& ſeq.*

Duodecimo amplia,vt perempta inſtantia fideiuſſio præſtita de iudicio ſiſti. & de ſe repræſentandu toties, & quoties ſit extincta Afflict. *in conſt. ſæpè contingit, n.* 4.*& ſeq.*Carauit.*rit* 44.*n.*11.& poſt illus Baiard. *in q.* 51.*n.*18. 31

Decimotertiò amplia,vt licet perēpta inſtantia omnia deinde acta ſint nulla, & iudex non poſſit ampliùs ſe in cauſa ingerere,tamen quoad declarandum inſtātiam eſſe peremptam, & ad condemnandum actorem in expenſis,adhuc durat iuriſdictio iudicis,ita declarat Io.de Amic.*cōſ.*111.*n.*1.poſt alios,quos allegat Miſing. *cēt.*2.*deciſ.*59.*in fin.*& cauſa deſerta iudex debet ſolùm pronunciare appellationē deſertam,nec expreſsè poſſunt partes prorogare iuriſdictionem,vt iudex pronūciet ſuper negotio principali,latè Miſing *cent.*1.*deciſ.* 59.vbi tamen hoc limitat, & intelligit quando ab vtraque parte eſſet appellatio deſerta,ſecus ſi appellans eā deſerat,& appellatus intra fatalia eam proſequatur,& alias limitationes ponit idem Miſing. *cent.*2.*deciſ.*60. 32

Decimoquartò amplia, vt per mortem accuſatoris, ſeu querelantis pereat inſtantia, vt ſit opus inchoare nouam inſtantiam, *l.fin. C.ſi reus vel accuſat.mort.fuer.* 33

Quod intellige verum quando iudicium fundatur in perſona accuſatoris, ſecus ſi in perſona iudicis inquirentis ex officio,& ſic in caſu in quo iudex poteſt procedere ex officio,quia etiamſi moriatur accuſator,non perimitur inſtantia,vt declarat Natt. *in conſ.*312.*in* 1. *dub.n.*1.*&* 2.*vol.*1. Ideò cùm hodie in quolibet delicto poſſit procedi ex officio, vt dicam inferiùs ſuo loco, per mortem accuſatoris non erit perempta inſtantia. 34

Decimoquintò amplia, vt inſtantia cauſæ tranſeat in ſucceſſorem in dignitate, Abb. *in cap. quia de indic. n.*11.*deciſ.num.*8.*in* 3.*caſu* Bertazzol. *conſil.*400. *n.*17. *volum.*2.

Primò limita iſtam concluſionem procedere,vt inſtantia labatur per biennium de iure ciuili, ſecus de iure canonico,tam in ciuilib.quàm in criminalibus vt firmat Marant.*de ord.iud.p.*5.*n.*14.*per c.venerabilis,& c. fin.de iud.*idem firmat vt tam in ciuilib.quàm in crim. inſtantia de iure canonico ſit perpetua, poſt Corn. *in conſ.*210.*in fin.lib.*3.& Fel. *in d.cap. venerabilis in princ.* Grauat.*in add.ad Oſt.Veſtr.in pract.lib.*3.*c.*5.*n.*6. *in lit. A.*& ibi Veſt.*num.*2.qui etiam poſt alios, quos alleg. quòd omnis inſtantia de iure canon. ſit perpetua, firmat,& alios allegat Scacc.*de appell.quæſt.*15.*n.*275. vbi etiam declarat Concil.Tridentin. *c.*20. *ſeſſion.*24. *ſuper reformation.*quæ limitatio tamen eſt vera in criminalibus quia per dd. iura, non eſt correcta dicta lex vnica *Cod.vt intra certum tempus,* vt dixi ſupra *in ampliat.*2. 35

Secundo limita de conſuetudine,quia in criminalibus ſeruatur inſtantia, ſed qoandocunque proceditur etiam biennio lapſo,vt teſtatur Boſſ.*tit.de inquir.n.*89. & Iul.Clar.*q.*51.*n.*8.*in fin.*& ibi Baiard.*n.*27.poſt Affl. *conſt. accuſatorem,num.*4.dicit quod per conſuetudinem induci poteſt,vt in criminalibus inſtantia non pereat, & poſt Ang.*in l. tranſigere num.*7.*C.de tranſact.*Ant.Gomez *tit.de delict.c.*1.*n.*37.*in fin.*etiam dicit,quòd hodie de conſuetudine iudex procedere poteſt ex officio, etiam perempta inſtantia,in Vrbe autem tam in prima inſtantia,quàm in cauſa appellationis perit inſtantia per lapſum biennij,cum ſit de iure tam coram ordinario quàm coram iudice delegato, *d.l.properandum,*ibi, *ſed omnes iudices,*& poſt Marant. Scacc.*de appellat.q.*15. *num.*255.& ego obtinui in tribunali A.C.tempore D. Ioannis Caroli Cappelli Locumtenentis criminalis, declarari in vna Vincentina prætenſæ falſitatis fidei ad fauorē Presbyteri Sebaſtiani de media lira Vincentini,

tlai, cauſæ inſtantiam eſſe peremptam per lapſum biennij, quamuis ageretur de cauſa in tertia inſtantia vertente in Curia, & ita paſſim ſemper vidi obſeruari hic in Curia Romana, & ſignatura obſeruat, & ob id Practici defenſores ante lapſam inſtantiam ſolent obtinere prorogationem inſtantiæ, non ſolùm ſemel, ſed etiam pluries, maximè, ſi aliqua cauſa impedimenti eidem ſignaturæ proponatur, niſi ſententia eſſet notorie iniuſta, vel niſi eſſet nulla, quia intra 30. annos poteſt aduerſus ſententiam procedi, vt fuit reſolutum *in Rota Romana coram Ortemberge in vna Romana Roris de Vinçis die Mercurij, quinta Martij* 1608.

36 Tertio limita, quando inquiſitus falſus fuit delictum qui poterit condemnari non obſtante peremptione inſtantiæ, tanquam confeſſio introduxerit notoriam ſiue in ciuilibus ſiue in criminalibus, Marant. *de ord. iud. p.* 5. *n.* 60. vbi concordantes allegat Roland. *conſ.* 94. *n.* 1. *&* 2. *vol.* 3. vbi plures alios cumulauit, Baiard. q. 51. *n.* 23. vbi ſubdit, quia in notoriis non requiritur ordo iudiciorum, & Gramm. *ſuper conſtit. Reg. Rub. de Deſiſtentibus ab accuſat. n.* 5. vbi *in fin.* ſubdit procedere, etiam ſi tempus inſtantiæ eſſet præfixum à ſtatuto, vel à conſuetudine, Coſta *de ſubſid. remed.* 94. *n.* 11. vbi ſubdit dummodo confeſſio non fuerit erronea, ac fuerit iudicialis. Sed Vincent. de Franc. *d. ciſ.* 653. *&* 654. tuetur contrariam opinionem, vt perempta inſtantia in cauſa criminali totum ius pereat, adeò, quod ſi ſuperueniat confeſſio, non ſit ſuper quo poſſit adhærere, & ibi reſpondet ad contraria, & præcipuè adde Baldum *in l. properandum, C. de iud.* vt procedat quando confeſſio ſuperuenit, inſtantia nondum perempta: & poſtea erit perempta, ſecus ſi emanauerit perempta inſtantia, ac etiam reſpondet ad illud, quod dicitur de confeſſione, quæ inducat notorium, vt procedat quando emanauit in iudicio valido, & ob id concluditur *in d. deciſ.* 654. etiam quod mille teſtes ſuperueniant de viſu, reus non poſſit ampliùs moleſtari, & quòd ita fuit pluries per ſacrum Conſilium reſolutum.

37 Idémque erit ſi diſerta eſſet inſtantia appellationis, & de confeſſione appareret, vt iudex poſſit reum confeſſum condemnare. Bero *in c. venerabilis, num.* 67. *circa med. de iud.* & poſt eum Baiard. *q.* 15. *num.* 23.

38 Sed hoc non erit verum in confeſſione ficta reſultante ex contumacia vigore ſtatuti, vt contumax habeatur pro confeſſo, quia inſtantia biennali elapſa non poterit confeſſus fictus moleſtari, vt latè tuetur Roland. *conſil.* 94. *per totum vol.* 3. vbi reſpondet contrariis & ſub *n.* 6. dicit hanc opinionem eſſe æquiorem, & veriorem, & ob id eſſe amplectendam, & ad Roland. *in d. conſ.* 94. in propoſito ſe refert, Baiard. *q.* 51. *n.* 23. *in fin.* latè Flamin. Carr. *in tract. capto. bannit. c. fin. n.* 315. *verſ. & ſi hæc procedit*, qui etiam allegat Rol. *in d. conſ.* 94. Sed ipſe loquitur in præſcriptione ſequuta ante confeſſionem, & vt ſicut propria confeſſio non nocet confitenti poſt præſcriptionem, nec etiam ficta confeſſio ſequuta per condemnationem in contumaciam poſt præſcriptionem, noceat.

39 Quartò limita, & intellige, quòd ſi in eodem crimine eſſent plures inquiſiti & complices, qui non eſſent in fortiis Curiæ, ſed contumaces, quia tunc poſſent de delicto noua indicia haberi, inquiſitus exiſtens in carceribus non debeat poſt peremptam inſtantiam abſolui à crimine, ſed tantummodo ab obſeruantia illius inſtantiæ præſtita cautione de ſtando iuri & de ſe repræſentando toties quoties fuerit requiſitus. Gram. *in voto* 31. *in fine*, Carauit. *rit.* 248. *n.* 8. *verſ. limita tamen* qui teſtantur, quòd ita coram Prorege fuit votatum, & exequutum.

Quinto limita, quando cognoſceretur coram Prin-
40 cipe, vel in eius Conſiſtorio, quia tunc nulla datur inſtantia. Calcan. *conſ.* 16. *n.* 9. Menoch. *q.* 8. *n.* 24. *lib.* 1. *de arbitr.* Marant. *p.* 5. *num.* 15. Baiard. *q.* 51. *num.* 22. Mi-Sing. *obſeruat. deciſ.* 48. *cent.* 3. vbi teſtatur, quòd Cameræ Imperialis ſemper ſequuta fuit hanc opinionem, Bertazzol. *conſ.* 275. *num.* 4. *volum.* 2. qui alios allegat, & loquitur in cauſa ventilata per iudices coram Pontifice, vt tempus non dicatur lapſum neque ipſa inſtantia, Scacc. qui alios allegat *de appell. quæſt.* 15. *num.* 266. vbi loquitur etiam coram omnibus, qui habent liberum arbitrium, & quando etiam cauſa eſt Principi referenda, Rebuff. *in tr. de appell. at. art.* 14. *gloſſ. vni. num.* 8. *tom.* 3. *fol.* 515. dummodo tamen habeat liberum arbitrium in procedendo, ſecus ſi tantùm haberet in ſententiando, quia curreret inſtantia, vt poſt Alex. & Marant declarat Scacc. *d. q.* 15. *n.* 271. *& ſeqq.* Pet. autem de Surd. *in conſil.* 139. *ſub n.* 10. *verſ. quinimo vol.* 1. dicit verius eſſe etiam in Conſiſtorio Principis in cauſa appellationis currere inſtantiam.

Sextò limita, in Sacro Concilio Neapolitano, vt 41 non currat inſtantia, quia poteſt dici Conſiſtorium Principis Bald. *in conſ.* 217. *col. fin. vol.* 4. vbi allegat authent. *ſed hic, C. de temp. appellat.* vt refert Marant. *p.* 5. *n.* 15. Idem quòd in Senatu Pedemontano non currat inſtantia, teſtatur Theſaur. *deciſ.* 10. *n.* 16.

Sed Affl. *in deciſ.* 183. tenet contrarium, vt etiam di- 42 ſpoſitio *l. properandum*, procedat in Sacro Conſilio Regio vt in eo pereat inſtantia, idem tenet relatiuè *in conſt. hac lege in* 3 *not.* Marant. autem *ind. p.* 5. *n.* 15. *verſ.*
Ego tamen, conatur opiniones iſtas contrarias ad fœde- 43
ra reducere, qui concludit, quòd in Sacro Regio Conſilio currat inſtantia, tamen, ex quo ſententiæ, in eo proferuntur, ſub nomine Regiæ Maieſtatis, ideò non curetur de peremptione inſtantiæ ex quo iſta eſt ſolemnitas inducta de iure poſitiuo, quæ in Conſiſtorio Principis omitti poteſt, ideò nullitas cauſata, ex defectu ſolemnitatis iuris poſitiui non inualidet ſententiam Sacri Concilij, Vinch. de Franch. *dec.* 643. *n.* 3. *& ſeq. p.* 4. Gambt. *deciſ. Luſitan.* 324. qui concludunt, quod defectus qui contingunt in cauſis apud ſuprema tribunalia non ita de facili annollant proceſſus, ac ſi eſſent apud iudices inferiores, ſed Scacc. *de appallat. q.* 15. *n.* 270. indiſtinctè tenet contra Marant. vt currat inſtantia, etiam coram magiſtratu, qui iudicat nomine Regio, & ibi alios allegat, & ex pluribus comprobat.

Septimò limita, quando inſtantia eſſet abbreuiata 44 per ſtatutum, vel per reſcriptum Principis, vt quia Princeps reſcribat alicui officiali, vt delegato, quòd cauſam expediat infra tres menſes, quia finito d. tempore, & perempta inſtantia, iudex non poteſt ſuper il-
la cauſa ampliùs procedere, Marant. poſt alios quos 45
allegat *in d. par.* 1. *n.* 17. vbi ſubdit, quòd inſtantia per ſtatutum poteſt abbreuiari, & allegat Alexandr. *in conſ.* 42. *volum.* 3. & Bald. *in l. ſi cum ipſe, ff. de exequut. tutor.* & quòd poſſit abbreuiari per reſcriptum Principis, adducit text. *in c. ſuper eo,* 12. & ibi Doct. *de appellat.* Scacc. *de appell. q.* 15. *num.* 282. vbi etiam refert in pluribus locis vigere ſimilia ſtatuta, Vant. *de null. ex defect. iuriſd. & Vnd num.* 117. *in fin.*

Sed differentiam aſſignant inter inſtantiam indu- 46 ctam per ſtatutum, & inductam per reſcriptum Principis, vt in primo caſu incipiat currere à die litis conteſtatæ, ſicut inſtantia iuris communis, & in ſecundo caſu à die præſentationis reſcripti, non autem à die datæ ipſius reſcripti.

Octauo limita, ſi fuerit prorogata per Principem, 47 quia inſtantia perpetuatur dummodo obtineatur prorogatio intra tempus inſtantiæ, licet præſentetur poſt tempus Maran. *d. p.* 5. *n.* 19. Carau. *rit.* 248. *n.* 6. *in fin.*

Nonò limita, vt non procedat in cauſis Fiſcalibus, vbi agitur de tributis, ſeu functionibus publicis, quia nunquam perit inſtantia, *d. l. properandum verſic. excepto, C. de iud.* Affl. *deciſ.* 210. Marant. *d. part.* 5. *n.* 10. vbi infert, quod in Curia Cameræ ſummariè nunquam perit inſtantia, ex quo ibi tractantur cauſæ Fiſcales, & idem

idem hîc in Curia dicere poſſumus de cauſis, quæ tractantur in Camera Apoſtolica coram Reuerendiſſim. Dominis Cameræ Apoſtolicæ Clericis Scacc. *de appellat. q. 15. n. 264.* vbi concordantes allegat, & dicit procedere ſiue fiſcus ſit actor, ſiue reus Benintend. *deciſ. 76. n. 7. in fin. & n. 8. & ſeqq.* vbi reſpondet contrariis, Vinc. de Franc. *deciſ. 250. n. 2. parte 2.*

48 Decimò limita, & intellige, quòd inſtantia ex communi conſenſu partium abbreuiari poſſit, ſed non prorogari illa inducta per ius commune, ſed illa inducta breuiori tempore per ſtatutum, & per reſcriptum Principis vſque tamen ad tempus inſtantiæ iuris communis, vt latè tradit Marant. *in d. part. 5. n. 22. 23. & 24.* & poſt alios, quos allegat latiùs ſcribit Carau. *d. rit. 148. n. 7. & ſeqq.* Coſta *de ſubſid. remed. 94. n. 10.* vbi alios allegat, quod partes ex conſenſu poſſint abbreuiare inſtantiam. D. ĉt. add. ĉti per Scacc. *de appell. q. 15. n. 298.* & Theſaur. *deciſ. 242. n. 2.* & teſtatur veriorem, ac communem opinionem eſſe, partes ex communi conſenſu prorogare inſtantiam, & quòd ita ſenatus obſeruat, & *ſub n. 5.* etiam dicit non ſolùm per annum & biennium, ſed etiam per multos annos etiam quando per ſtatutum eſſet abbreuiata inſtantia minori tempore, quo ſit inducta à iure communi, & ibi etiam teſtatur de communi.

49 Sed quòd inſtantia iuris communis non poſſit per partes prorogari firmant Doct. cumulati per Scac. *de appell. q. 15. n. 350.* vbi etiam teſtatur de communi, & procedat neque tacito conſenſu, & etiamſi fieret cum iuramento; vbi tamen *ſub. n. 332. & ſeqq.* ad iſtam vltimam opinionem ponit quamplures declarationes, & reſtrictiones, quas hic tranſcribere nolo, ne excedam meum inſtitutum circa breuitatem in tam vaſto gurgite defenſionis.

50 In cauſa autem appellationis partes poſſunt prorogare inſtantiam ex eorum conſenſu, vt latè demonſtrat, & diſputat articulum ad partes, & contrariis reſpondet, & hanc opinionem tuetur Marant. *de ordin. iudic. c. 6. tit. de appell. act. 2. n. 25. cum pluribus ſeqq.* & ibi reddit rationem.

51 Vndecimò limita, & intellige, quòd inferior à Principe poteſt committere cauſam decidendam infra
52 minorem terminum à lege præfixum, ſed iſto caſu nõ perit inſtantia quoad partes lapſo termino, ſed quoad iudicem, quia non poteſt ampliùs in cauſa ſe ingerere, ſed debent recurrere ad ſuperiorem delegantem, qui poterit ex eiſdem actis pronuntiare. Sed in termino præfixo à ſupremo Principe, eoque lapſo pereunt etiam acta, vt ampliùs ſententia ex eis ferri non poſſit vt notanter ſcribit Marant. *in d. p. 5. n. 27.*

53 Duodecimò limita, vt in emergentibus ante litem conteſtatam, prout in legitimatione perſonarum nunquam pereat inſtantia, vt poſt Corn. Bald. & Iaſ. tradit Marant *in d. p. 5. n. 29.*

54 Decimotertiò ſi verò actor eſſet impeditus facto aduerſarij, vel rei conuenti propter eius cauillationes, & ſubterfugia, ſententia poteſt ferri, etiam poſt lapſum inſtantiæ, vt poſt alios, quos allegat firmat, Marant. *in dict. p. 5. n. 30.* vbi ſubdit, quod bonum erit proteſtari, quòd non currat terminus inſtantiæ propter impedimentum rei. Si aduocatus velit ad plenum habere reſolutionem de ſimili materia impedimenti, & proteſtationis adeat nouiſſimè Scac. *de appell. q. 15. n. 289. & ſeqq.* Sed Vinc. de Franc. *deciſ. 250. p. 2.* ponit iſtam quæſtionem etiam ad plenum, & videtur concludere in fauorem rei propter dictiones poſitas *in l. fin. Cod vt infr. cert. temp.* & quod ita alias ſacrum Conſilium pronunciauit, & ibi ad contraria reſpondet.

Si verò impedimentum proueniat ex facto iudicis, vel tertij, non currit inſtantia Iaſ. *in d. l. properandum. n. 25. limit. 5. Ign. in repet. l. 4. eleganter. n. 67. & ſeqq. ff. ad Silanian.* Bertazz. *conſ. 275. n. 4. & ſeqq. lib. 2.* Sed ſi currat inſtantia, per Principem inſufflatur ſpiritus vitæ illi inſtantiæ, vt faciat reuiniſcere eam perinde, ac ſi perempta non eſſet abſque aliqua expenſarum refectione, ſtante iuſta cauſa, vel impedimento facto iudicia: ſecus quando inſufflatur ſpiritus ex aliqua cauſa colorata, tunc conceditur cum expenſarum refectione, vt latè poſt alios, quos allegat, firmat Carau. *rit. 248. n. 5. & 6.* & Marant. *in d. p. 1. n. 31. 32. & 33.* vbi dicit magis procedere in cauſa appellationis & vbi agitur de maiori præiudicio, & quod inſtantia non currat, ſi impedimentum proueniat ex facto iudicis, tam in cauſa appellationis, quam in cauſa principali, de communi teſtatur poſt alios quos allegat Hier. Cæual. Hiſpan. *in tractat. comm. contra comm. q. 318. & q. 339.*

Sed Carauit. *d. rit. 248. n. 6. in fin.* dicit quòd in illo Regno inſufflatur ſpiritus vitæ in cauſis ciuilibus, ſed non in criminalibus.

Quæ inſufflatio à ſolo Principe concedi poteſt, latè 55
Roland. *conſ. 4 n. 11. & ſeqq. vol. 2.* Gramm. *conſ. 25. n. 7. conſ. 165. col. 2. in ciuilib.* Card Tuſch. *tom. 4. concl. 215. n. 1.* Carauit. *rit. 248. n. 5.* Marant. *p. 5. n. 32* & in Regno Neapolit. ſi ſteterit per iudicem, ne cauſa expediretur vigore pragmaticæ quæ incipit *Inſtantia reſtituitur ipſo iure*, Maran. *d. p. 5. n. 31. in fine.* vbi docet, quando dicatur ſteriſſe per iudicem, & plura de huiuſmodi inſufflatione, & reſtitutione aduerſus inſtantiam. Card. Tuſch. *in d. concl. 215. per totam, tom. 4.*

Nec poteſt per Barones ſanari proceſſus nullus, ne- 56
que inſufflari ſpiritus inſtantiæ peremptæ, vt poſt alios, quos allegat, firmat Io Franc. Capobl. *in tract. de auct. Baron. prag. 8. n. 137.* Rol. *d. conſ. 4. n. 45. n. 9. vol. 4.* Quia requiritur, vt ſuperior habeat iura regalia, Affl. *ad tit. quæ ſint regal. n. 96.* Vrſill. *in deciſ. Affl. 346.* Menoch. *conſ. 380. n. 4.* Coſta *de ſubſid. remed. 94. n. 5.* & latè Moſcarel. *in pract. p. 7. gl. ſententiam. n. 67. & ſeq. de appell.* Sed in Regno Neap. inſufflatur ſpiritus inſtantiæ crim. per Præſidem. Vinc. de Franc. *deciſ. 643. n. 5. p. 4.* & ita aliàs ſcripſi hîc in Curia pro iſta parte, & obtinui, vt Barones non poſſint inſufflare ſpiritum inſtantiæ peremptæ.

Et inſtantia perempta quatuor modis reparari po- 57
teſt, vt docet Marant. *de ord. iud. d. p. 5. n. 46. & ſeqq.* Et primo modo per inſufflationẽ Principis; Secundo modo per reſtitutionẽ in integrum. Tertio per repilogationẽ actorũ: Quarto per inceptionẽ cauſæ de nouo.

Et in tribus primis modis acta facta non eſt neceſſe reficere, ſed ex eiſdem actis fertur ſententia: ſecus in quarto modo, quia tenetur actor omnia acta reficere, ac etiam expenſas, ſed etiã in iſto quarto modo in criminalib. ampliùs accuſator non audiretur ad inchoandum nouum proceſſum, etiamſi vellet expenſas reficere, ſed procedit tantũmodo in ciuilib. & ſi poſſet inſtãtia reparari per alios modos, non conceditur per Principẽ inſufflatio inſtantiæ, Coſta *d. rem. 94. n. 8. & ſeq.* & in Reg. Neap. inſtantia perpetuatur per citationem ad dicẽdũ ad triẽniũ: & quælibet citatio ad dicendũ perpetuat inſtantiã ad aliud triẽniũ à die quo eſſet elapſum, vt teſtatur Vinc de Franc. *dec. 643. n. 4. & ſeq. p. 4.*

Decimoquartò limita, quando ſuperior eſt conſu- 58
lendus quia tunc nunquam currit inſtantia, Luc. de Penn. *in l. fin. C. de naufr.* Baiard. *q. 51. n. 26.* Scac. *de appell. q. 15. n. 296.* vbi concord. alleg. & idem erit quando extaret ſtatutum, vt iudex appellationis debeat eligi de numero confidentium, & interpoſita appellatione nunquam fuerit electus, quia nunquam currit inſtantia licèt de iure communi incipiat à die interpoſitæ appellationis, latè Marſ. *ſing. 51. in d. p. 5. n. 41.* quærit quid ſit dicendum, quando iudex debet pronunciare iuxta votum ſapientis. An interim currat inſtantia, qui videtur concludere quod currat, ſed de facili reſtituatur, vel iudex pronunciare poſſit infra inſtantiam, prout continebitur in voto ſapientis.

Decimo

59 Decimoquintò limita, & intellige, vt iudex poſſit condénare, & punire contumacem perempta instantia, qui non obremperauit mandato iudicis facto durante instantia, vt poſt Andr. de Iſer. *in conſt. in pecuniariis*, & Afflict. *in conſt. accuſatore*, n. 4. Bajard. *in d. q. 51. n. 25.*

Decimoſextò limita, & intellige in caſu, in quo Clericus vexetur à iudice laico, vt cauſa debeat expediri infra duos menſes, & non extendatur ad biennium, quod contingere poteſt de iure ciuili ob impedimentum Epiſcopi, † *ſi tamen de criminalibus*, auth. *vt Cleric. apud prop. Epiſc.* Marant. *p. 5. n. 43.* Veſtr. *in pract. l. 4. c. 5. n. 2.* quod tamen eſt correctum per *c. ſi diligenti, de for. com.* propter libertatem Eccleſiaſticam, Marant. *d. p. 5. n. 44. in fin.* vt nullo modo poſſit clericus per iudicem laicum puniri, dixi *in defenſ. 1. c. 3.*

60 Decimoſeptimò limita in cauſa appellationis, quia de iure communi datur annus appellanti ad proſequendam, & finiendam cauſam appellationis, & ex cauſa datur biennium Auth. *ei qui appell. C. de temp. appell. cap. cum ſit Romana de appell.* Calder. *conſ. 10. alias 216. de appell.* Veſt. *in ſua pract. lib. 3. c. 5. num. 2.* Card. Tuſch. *tom. 4. concl. 219. num 1. concl. 217. num. 1.* vbi ſubdit, quòd ſententia lata à iudice appellationis eſt ipſo iure nulla, elapſa inſtantia.

Decimooctauò limita, quando cauſa eſſet commiſſa, vt procedatur ſine proceſſu, & ſui arbitrio, quia tunc nulla datur inſtantia, quia inſtantia reſpicit proceſſum, vt latè teciiaris opinionib. contrariis, tandem dicit hanc opinionem veriorem, Claud. Bertaz *in conſil. 94. in lit C.* vbi alios concordantes allegat, & rationib. comprobat, & magis dicit procedere vbi officio iudicis agitur execututiuè, & ſtatutum diſponeret, quòd inſtantia incipere deberet à die litis conteſtatæ, vel pro conteſtata habitæ, cùm verè non cadere poſſit in dicto ſtatuto inſtantia.

61 Et quodcumque impedimentum etiam modicum contingens in primo anno facit ſuccedere ſecundum annum, & ſic ſufficit impedimentum vnius menſis, vel vnius diei, vt poſt Florian. de ſancto Patro *in conſ. 3. circa med.* & Caſtrenſ. *conſ. 135 col. 2. l. 2.* Card. Tuſch. *d. concl. 217. num 5.* & Coſta *de ſubſid. remed. remed. 94. num. 4.* dicit ſufficere quamlibet cauſam etiam coloratam, & non verificatam.

62 Et quælibet diligentia in Curia Romana abſque interloquutoria iudicis ſufficit ad habendum alium annum, & ſic quòd in cauſa appellationis, cauſam committat, vel quòd commiſſio ſit ad bancum curſorum, vel quòd commiſſio fuerit ſignata, ſeu ſubſcripta à Regente Cancellariæ, quæ ſubſcriptio appellatur *præſentata*, Veſtr. *in d. pract. lib. 3. cap. 5. num. 2. & ſeq* & talis præſentata in 1. anno facta excuſat à deſertione, Caſſad. *deciſ. 4. de appell.* & ita paſſim procuratores in Curia obſeruant, vt faciant à Regente Cancellariæ ſubſcribere commiſſionem, quæ nuncupatur *præſentata*, latè Scacc. *de appell. quæſt. 14. n. 37.*

63 Et aliæ limitationes ponuntur per. Doct. in diuerſis locis, & præcipuè per Marant. *in d. p. 5. per totam* per Theſaur. *deciſ. 10.* vbi ponit decem limitationes, per Card. Tuſch. *tom. 4. concl. 202. cum plur. ſeqq.* & per alios Doct. & præcipuè per Iaſ. *in d. l. properandum, C. de iud.* Ign. *in l. 4. § eleganter ff. ad Silan.* & Coſta *de ſubſid. remed. remed. 64. per totum.* & per Hier. Cæuall. Hiſpan *in tract. comm. contra comm. quæſt 467.*

54 Et princeps poterit inſufflare ſpiritum vitæ inſtantiæ peremptæ non ſolùm ſemel, ſed etiam per binam vicem, text. *in l. ſi ſine, §. reſtitutus, ff. de minor.* Capic. *deciſ. 165.* vbi teſtatur ita fuiſſe in Sacro Concil. iudicatum, Grammat. *deciſ. 69. in fin.* vbi plus refert, quòd per Sacr. Concil. per tres vices fuit conceſſa reſtauratio inſtantiæ, Roland. *conſ. 4. n. 61. vol. 4.* vbi reſpondet etiam contrariis, & præcipue, *l. fin. C. ſi ſæpius in integ. reſtitut. poſtul.* vt procedat, vt ſecunda vice non concedatur reſtitutio, quando prima vice fuit denegata, & non alias Sed Coſta *de ſubſid. remed. remed. 64. n. 6.* tangit hanc difficultatem, ſed tandem concludit, quòd poſſit cócedi non ſolùm bis, ſed ter, quater quinquies, vel pluries, & ibi allegat Iaſ. *in l. beneficium, n. 31. de conſt. princ.* & Aſin. & Moſcatell. in locis per eum relatis, & alij contrarium tenentes loquuntur, quando prima vice fuit denegata, vel quando conſtat, quòd de malitia partis, vel de contemptu iudicis, vel quando iam elapſum eſſet quadriennium.

Impetrans autem reſtaurationem inſtantiæ ſi per iudicem ſteterit, vt quia fuerit mutuatus, vel ex alia cauſa, quæ Principi videatur iuſta, & tunc non tenetur refundere expenſas retardati proceſſus, ſecus vero ſi ex negligentia actoris perempta fuerit inſtantia, quia tunc tenetur ſoluere expenſas parti contrariæ, Boër. *dec. 248. n. 10.* Marant. *de ord. iudic. in verb. appellatio, n. 32. in fin. & n. 33.* & latè Rolan. *in d. conſ. 4. n. 63. & ſeqq vol. 4.* vbi etiam ſubdit, quòd ſi perempta fuerit inſtantia dolo aduerſarij, vel facto alicuius tertij aduerſarius tenetur ad expenſas, & contra tertium agi poterat, & ibi concordantes allegat, ſed Coſta *d. remed. 94. n. 7.* declarat dummodò ex proceſſu non appareret de aliqua cauſa excludente negligentiam, & pluries proteſtatus fuerit, vt per iudicem deueniretur ad expeditionem cauſæ, & in omnem caſum detur ei actio ad damna intereſſe de dolo contra aduerſarium ſi ſit ſoluendo. Sed circa iſtam refectionem expenſarum vide latiſſimè Scacc. *de appell. q. 15. n. 306. cum plurib. ſeqq.* 65

In pia reſtauratione inſtantiæ non erit neceſſaria citatio partis, vt oſtendit per plura fundamenta, Roland *in d. conſ. 4. n. 69. & ſeqq* & in terminis etiam tenet Capic. *in deciſ. 165.* Sed caueat cauſæ defenſor, vt ſciat bene formare gratiam, quia ſi adeſſet defectus circa appellationem, quia non fuiſſet interpoſita in tempore, ac etiam eſſet perempta inſtantia, vt obtineat reſtitutionem ab vtroque defectu latè Cauale. *de Brach reg. fragmen. 52. per totum.* 66

Inſtantia autem ſiue eius tempus quomodo calculari debeat, & quomodo dignoſcatur, quòd lapſa ſit inſtantia, adeſt deciſio Borgn. *in deciſ. 60. n. 20.* & meliùs declarat Cauale. *de teſtibus p. 3. n. 146. & ſeq.* & de differentia inter inſtantiam, & fatalia, ſcribit latiſſimè Scacc *de appellat. q. 15. per totam.*

CAPVT VIII.

Abſolutus, vel condemnatus à crimine, an poſſit iterum moleſtari ſuper eodem crimine.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutus, vel condemnatus de vno delicto, de eodem ampliùs inquietari non poteſt.*

2 *Exceptio abſolutionis eſt impeditiua litis ingreſſus.*

3 *Quod procedit ſiue proceſſum fuit per viam accuſationis ſiue inquiſitionis, tam de iure ciuili, quam canonico.*

4 *Item magis procedit, quando inquiſitus fuit abſolutus tanquam innocens, quia non commiſit crimen.*

5 *Abſolutus ob defectum probationum an poſſit iterum moleſtari. Diſtingue vt ibi.*

6 *Abſolutio, quia delictum non fuit probatum, dicitur diffinitiua, & impedit iterum agi, etiam ſi noua ſuperueniant indicia.*

7 *Abſolutio ab obſeruatione iudicij, vel cum clauſula* ex hactenus deductis, *vel* rebus ſic ſtantibus *vel* alio

ſimili modo, *non impedit, quin reus moleſtetur, ſi noua superueniant indicia.*

8 *Sententia ſimpliciter, vel diffinitiuè prolata impedit, vt non poſſit denuè moleſtari etiam ſuperuenientibus nouis indiciis ſi conſtet de innocentia Rei.*

9 *Sententia lata cum clauſula* rebus ſic ſtantibus *vel* ex hactenos deductis, *vel* alio ſimili modo *non tollit de communi obſeruantia, vt reus non poſſit denuò moleſtari ſi noua indicia ſuperueniant.*

10 *Qua obſeruantia eſt contra ius commune, cum non probato delicto inquiſitus debeat abſolui diffinitiuè.*

11 *Abſolutio ſimpliciter lata, an ex capite innocentia, vel quia non fuit probatum delictum, lata dicatur.*

Declara vt hîc.

12 *Abſolutus à capite innocentia non obſtante dicta obſeruantia non poterit amplius moleſtari, etiam ſi noua ſuperueniant indicia.*

13 *Innocentia rei quomodo probetur.*

14 *Totus ſi ſaltinue is, diffinitiue de iure abſolui debet, licet de conſuetudine non ſeruetur.*

15 *Tertus quamuis ſuſtinuerit poteſt retineri in carceribus per viginti, vel triginta dies, videatur, an aliqua indicia ſuperueniant.*

16 *Relaxatus ſub cautione non poteſt moleſtari pro eadem cauſa, niſi ſuperueniant noua indicia.*

17 *Carceratus an ſit abſoluendus, vel relaxandus ſub fideiuſſione, erit in arbitrio iudicis.*

18 *Indicia noua qualia eſſe debeant vt quis iterum pro eodem facto moleſtari poſſit.*

19 *Ius iterum procedendi contra reum quanto tempore praſcribatur plures opiniones.*

20 *Ius accuſandi praſcribitur ſpatio vinginti annorum.*

21 *Abſolutus ſemel iterum inquietari non poteſt, etiamſi noua qualitas proponeretur, qua alterare poſſet delictum, de quo alias fuit abſolutus.*

22 *Milites abſoluti vel condemnati in Caſtris non poſſunt aliunde moleſtari.*

23 *Condemnatus pro vno delicto, pro eodem non poteſt iterum inquietari.*

24 *Condemnatus ab vno iudice minori pœna, quam delicti qualitas requirat, amplius inquietari non poteſt.*

25 *Declara vt ibi n. 24. & 25.*

26 *Colluſio in abſolutione pro homicidio quando detegatur.*

27 *Abſolutus, etiam per viam exceptionis, non poteſt iterum moleſtari per viam accuſationis, vbi ponuntur exempla.*

28 *Quod tamen hodie in practica non ſeruatur.*

29 *Abſolutus per viam diſpenſationis, indulgentia, vel abſolutionis non poteſt iterum inquietari.*

Declara tamen vt ibi.

30 *Abſolutus per viam iuramenti purgationis, non poteſt iterum inquietari.*

Declara tamen vt ibi.

31 *Abſolutus per viam praſcriptionis, non poteſt iterum moleſtari.*

32 *Abſolutus per pactum, vel tranſactionem, vel pacem quando poſſit iterum moleſtari.*

33 *Impunitate promiſſa alicui, quia fuerit extractus ab eccleſia non poteſt de iure canonico vlterius moleſtari.*

34 *Abſolutus in priuato iudicio, puta iniuriarum ad vindictam non poterit in publico iudicio amplius accuſari.*

35 *Abſolutus ciuiliter, quia crimen non commiſit, & quia non fuit probatum, non poterit amplius inquietari.*

36 *Abſolutus in dubio cenſetur, quia non fuit probatum delictum, & non quia ſit innocens.*

37 *Abſolutus ab homicidio, non poterit amplius moleſtari ſuper qualitate grauante homicidium.*

38 *Abſolutus ab adulterio, quando poſſit moleſtari ſuper inceſtu.*

39 *Abſolutus per impoſitionem perpetui ſilentii, non poterit amplius moleſtari ad inſtantiam eiuſdem.*

40 *Abſolutus non poterit iterum moleſtari etiam ſi duraret diffamatio, quòd crimen commiſerit.*

41 *Condemnatus in pœna pecuniaria, cùm debuiſſet condemnari in pœna corporali, quando iterum moleſtari poſſit.*

42 *Abſolutus ex forma ſtatuti de vulnere, propter pacem habitam cum vulnerato per ſolutionem pœna praefixa à ſtatuto non poterit amplius accuſari de occiſo.*

43 *Condemnatus de vulnere, an poſſit grauiori pœna puniri, ſi deducatur qualitas cicatricis.*

44 *Abſolutus, vel condemnatus per prauaricationem, quando poſſit iterum moleſtari.*

45 *Prauaricator quis dicatur, quando dimittitur, & vnde habuerit originem.*

46 *Proſequens ſuam, vel ſuorum iniuriam, ſi probaret ignorantiam prima accuſationis poterit admitti ad accuſandum.*

47 *Ignorantia in propoſito, quomodo probetur.*

48 *Abſolutus, vel condemnatus in magna, tantummodo poterit denuò accuſari, ſi quis probaret ignorantiam, & ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequeretur.*

49 *Abſolutus, vel condemnatus in foro pœnitentiali, poterit iterum accuſari.*

50 *Iudaus effectus Chriſtianus, non liberatur à delicto commiſſo ante baptiſmum, & traditur hic cautela pro Iudao ad ſe liberandum ab omni delicto.*

51 *Iudai liberantur in Curia per Camerariam.*

52 *Iudai effecti Chriſtiani, non liberantur a reſtitutione malè ablatorum.*

53 *Abſolutus ab obſeruatione iudicij propter ineptitudinem accuſationis, quando poſſit iterum moleſtari.*

54 *Monachus puniens à ſuo Abbate, quando poſſit puniri ab Epiſcopo.*

55 *Abſolutus, vel condemnatus in foro Eccleſiaſtico in delictis mixti fori, quando poſſit iterum moleſtari in foro ſaculari.*

56 *Abſolutus, ſi deinde fateatur delictum, quando iterum poſſit moleſtari.*

57 *Abſolutus, vel condemnatus à iudice delicti, quando poſſit puniri iterum à iudice originis, vel domicilij.*

PRincipalis defenſio carcerati erit, ſi aliàs inquiſitus fuiſſet de eodem delicto vexatus, condemnatus, vel abſolutus, quia non poterit ampliùs inquietari, *leg. pen. §. fin. ff naut. caup. ſtabul. l. ſicut, §. eiuſdem,* vbi Bart. *ff. de accuſ. 3. de his de accuſation.* Boſſ. *titul. de ſentent. num.* 60. Iul. Clar. *quaſt. 57. num. 1.* vbi de communi, Couarr. *lib. 2. variar. reſolut. cap. 10. in princip.* latè Farinac. *quaſt. 1. num. 51. & quaſt. 4. n. 31.* vbi alios concordantes, & atteſtantes de communi Doctor. ſententia allegat, Petr. Caball. *in q. crim. caſ. 93. num. 1.* Bertaz. *conſ. 396. num. 1. & ſeqq. vol. 2.* Farinac. *conſ. 5. num. 17.* Decian. *in tract. crimin. to. 1. lib. 3. cap. 30. num. 1.* Caualc. *de Brach. reg. part. 4. num. 273.* Seacc. *de iud. lib. 1. cap. 12. num. 84.* Card. Tuſch. *lit. S. concl. 179. num. 1.* 1

Et adeò inquiſito ſuffragatur iſta exceptio abſolutionis, vt ſit impeditiua litis ingreſſus, Bart. *in l. Senatus ff. de accuſat.* Io. de Amic. *conſ. 37. n. 1.* Io. de Anan *in d. c. de his, col. 1. in fin. verſ. nota, quod iſta exceptio,* Farinac. *q. 4. n. 1. verſ. an hac exceptio;* vbi concordantes allegat, & teſtatur de cõmuni Bertaz. *conſ. 396. n. 3. vol. 2.* 2

Quæ concluſio procedit non ſolùm, quando fuit 3
proceſſum

proceſſum per viam accuſationis, ſed etiam per viam inquiſitionis, tam de iure ciuili, in quo omnes conueniunt, quàm de iure canonico, in quo nonnulli tamen contradicunt, Couar.*l.2.variar.reſolut.c.10. nu.5.verſ. 8.conſtat.* Iul. Clar. *q.57.n.7. verſ. procedunt etiam hac n.8.verſ.ſed hac quidem*, Farin.*q.4.n.3.* vbi alios allegat Petr.Caball.*d.caſ.93.n.2.* latè Dec.*in d.c.30.n 5.* vbi dicit hoc eſſe verum, tam de iure ciuili, quam Canonico, & ibi teſtatur hanc eſſe veram, & communem opinionem, quidquid aliqui contrarium tenuerunt, & *ſub n.6.* etiam dicit procedere, ſi quis fuerit abſolutus per viam denunciationis, adhuc non poſſit ampliùs moleſtari, & teſtatur hanc etiam eſſe veram, communem opinionem, Baiard.*q.37.n.11.* Nec etiam poſt abſolutionem à crimine poteſt iudex inquiſitum condemnare ad damna & intereſſe Rim.Iun.*conſ.106.n 8. to.2. diuerſ. crim.* Natt.*conſ.407.n.14. vol.4.* Caualc.*de Brach. reg. p.4.n.188 verſ.index crim.& p.6.n.154.* Surd *dec.261.* & quòd abſolutus à pœna, dicatur etiam abſolutus à damnis, idem Caualc.*p.6.n.93.& n.617.verſ. tandem.*

Eoque magis procedit iſta concluſio, quam fuit ab-
4 ſolutus tanquam innocens, eo quia non commiſit crimen, nam eo caſu proculdubio illi competit huiuſmodi exceptio rei iudicatæ, Foller.*in pract.crim.canon. c.35.num.1.& ſeq.* vbi de communi vtriuſque iuris opinione Boſſ.*tit.de ſenten n.77.* Iul.Clar.*d q.57.n.2. verſ. & hac quidem concluſio*, Farin. *queſt.4.num 23.& ſeqq.* Couar.*d.c.10.ſub n.1.verſ.4.eadem deciſ.* Petr. Caball. *d.caſ.93.num.3* Dec.*in tract.crim.l.3.tom.1. c.30.n.27. in princ* Baiard *q.57.n.1.& 7.*

Sed maior difficultas eſt, quando quis fuit abſolutus ob defectum probationum, eo quia crimen non fuit probatum in qua difficultate breuiter, ac reſolutiuè procedendo, meo ſolito more, de iure reſoluendum videtur, etiam procedere dictam propoſitionem ex quo abſolutoria, quia non probatum fuit delictum, eſt diffinitiua & tranſit in iudicatum, & impedit iterum agi contra abſolutum, etiamſi noua ſuperueniant iudicia, Boſſ.*tit.de ſentent. n.76. verſ. quæro quis eſt abſo nens*, Foller.*in pract crim. canon.35.ſub n.8. poſt verſ eſt tamen aduertendum:circa pr.& in fin.* Iul.Clar.*d.q.57 n.3.* Couar.*l.1 variar.reſol.c.1.ſub n.8.verſ.9.conſtat,& l.2. c.10.n.1.verſ.1.hac regula.* Farin. *q 4. in tertia ampliat. n.27.in princ.& ſub n. 28. poſt verſ ſed quid in dubio*, Theſaur.*de iſ 112.ſub n.13 in ſexta ampliat* Petr. Caball.*in q crim.caſ 96 n 4.& ſeq* vbi reprobato Romano, & nonnullis aliis, contrarium tenentibus, firmat hanc opinionem eſſe veriſſimam, poſt alios, quos allegat *ſub n.6.* dicit opinionem Romani, & ſequacium eſſe falſiſſimam, & poſt Rip in locis per eam relatis refert, quòd Ripa atteſtatur vidiſſe plures errare, credentes, quòd abſolutio facta propter defectum probationem actoris, poſſit retractari ex nouis iuribus, quaſi ſit ſententia abſolutoria ab obſeruatione iudicij, & *nu.15.in princ.& n.18. in fine*, & priùs *ſub n.7.* dicit, quòd in aliquibus locis ob id extat prouiſio particularis, prout Florentiæ, quòd non obſtante abſolutione ſequuta ob defectum probationum, qui poſſit iterum moleſtari, & condemnari, & in hac eadem ſententia relatis cõtrariis, videtur reſidere Bert.*in conſ 396 n.4.& 5.vol.2.* Baiard.*q.17. n.5.* qui Bertaz poſt alios, quos cumulauit, dicit, quòd Butr.*in d.c.de his*, iſtos duos caſus purificat, ſi non fuit probatum, vel conſtitit de innocentia, niſi adſit clauſula *rebus ſic ſtantibus*, & ita obſeruat ſenatus Mediol. poſt Iul.Clar. Baiard. *d q.57. n.5* Brun.à Sol.*q.17.* Canalc.*de Brach.reg par.4.n.280.* vbi plus firmat, vt diffinitiuè abſolutus non poſſit ampliùs moleſtari, nec ad inſtantiam primi accuſatoris, nec extranei, nec ab intereſſatis, nec ex officio, nec ab vno tanquam de populo, ſiue qualitas grauatoria omiſſa ſit, vel non, ſiue ſentẽtia ſit executioni demandata vel non, & Car.Tuſc.*in lit.S,concl.169.n.4.& ſeqq.*

vbi refert tenentes opinionem Romani, ac etiam tenentes contrariam opinionem. Sed ſine difficultate tranſit, vt dicatur ſententia abſolutoria, quando fuit præfixus terminus ad probandum, licèt iudex abſoluat, quia non fuit probatum, Couar.*variar.reſolut.lib.1.c.1. n.8.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi, & idem Card.Tuſc.*d.concl 169.n 7.* vbi de communi, & 10. qui etiam alios allegat, & quòd ſemel abſolutus diffinitiuè non poſſit etiam moleſtari, niſi fuerit abſolutus per præuaricationem, & volens proponere nouam accuſationem, doceat de ipſa præuaricatione, vel ſi proſequatur ſuam, vel ſuorum iniuriam, tunc admittatur, quando non habuit ſcientiam de prima querela, vt latè ponit Antonius Gomez. *cap.1. numer.26. tit. de delict.* & ſi fuerit præſens cenſetur ſciuiſſe primam accuſationem.

Quæ tamen propoſitio eſt vera, quando quis fuit 7
abſolutus ab inſtantia vel ab obſeruatione iudicij, aut ex proceſſatis tantùm, vel cum clauſula *ex hactenus deductu*, vel *rebus ſic ſtantibus*, aut *alio non edocto, vel non apparento*, vel per alia ſimilia verba idem importantia, quia talis abſolutoria tranſit in iudicatum, & videtur ſapere naturam diffinitiuè, & ſi nihil de nouo ſuperueniat non poteſt reuocari, Theſaur.*deciſ.122.n.13.* Grill. *de relaxat.carcerat.queſt.2.ſub num.1.verſ.& iſto caſu*, tamen effectu conſiderato, interloquutoria dicitur, quia ex nouis iuribus poteſt reuideri, & reparari etiam ab eodem iudice Theſaur.*in d.deciſ.122. num.13.* & Alc. quem ibi citat *in l ſi calumnietur 231.num.4. & 5.ff.de verb.ſignific.* neque inducit exceptionem rei iudicatæ, quin ex iuribus ſuperuenientibus poſſit reus iterum moleſtari, Boſſ.*tit.de ſent.n.95.* Grill. *d.q.2.n.4.* Foller. *d.cap.35 n.9.verſ.2.vero caſu*, Couarr.*lib.1.variar reſol. c.1.n.8.verſ.conſtat,& lib.2 c.10.n.1.* Farin.*d.q.4.n.23.& ſeq.* Petr.Caball.*d.caſu 93.n.8 & ſeq* Card.Tuſch.*in lit. S.concl.169.n.12.* Baiard.*q.37.n.1.* Caual.*d p.4.n.277.& ſequent.*

Præterea ſolent iudices, quando conſtat de innocen- 8
tia Rei, quòd crimen non commiſerit, ferre ſententiam abſolutoriam ſimpliciter & diffinitiue, quo caſu non poteſt deinde contra abſolutum ex eadem cauſa procedi, & ſuperuenientibus nouis indiciis. Si verò non de innocentia, ſed ſolum contra eum non eſt probatum crimen, quia non adſunt indicia ſufficientia ad torturam inferendam, vel ad aliquam pœnam extraordinariam imponendam, ſolent ferre ſententiam non diffinitiuè, neque ſimpliciter, ſed cum clauſulis, vel verbis, de quibus ſupra.

Et quandocunque poſtea ſuperueniant indicia, ſem- 9
per poterit de nouo contra reum, non obſtante dicta ſententia, procedi, Boſſ.*de ſent. num.65.72.* teſtans de obſeruantia præfata in totò Ducatu Mediolani, Couar. *lib.1.variar. reſolut.cap 1. ſub numer.8.de obſeruantia Hiſpaniarum*, & quòd hoc eſt expediens, & vtile Reipublicæ ad punienda delicta, & ad effugiendas accuſatorum præuaricationes, Iul.Clar *in q.57.num.3.* de eadem obſeruantia in dominio Mediolani, vbi Baiard. *num.5. in fin.* & quod Ign. & Rebuff. teſtantur de eadem obſeruantia in Gallia, Farinac.*q.4. num.27.in 3. ampl.de obſeruantia Vrbis*, & quòd ita obſeruari deberet, licèt dicta obſeruantia ſit contraria iuri communi, quam obſeruantiam ſummopere laudat Petr. Caball. *in queſt.crimin.caſu 93.numer.17.* & eandem practicam quandoque etiam dicit obſeruaſſe, & maximè quando procedebatur per inquiſitionem: de eadem obſeruantia mentionem facit Bertazz.*conſ.196.n.5. verſ. præterea ſolent.iudices,lib.2* & ego etiam pluries obſeruaui, ſed non indiſtinctè, vt ſolent facere iudices, qui aliquando ad omnia non animaduertunt, & de eadem obſeruantia teſtatur Andr.Fac *contron.iuris,lib.9.c.16. in princ.*

Quæ obſeruantia aduerſatur diſpoſitioni iuris com- 10

minus,ſecundùm quam diſpoſitionem non probato delicto contra reum,ſequi deberet eius abſolutio diſinitiua,gloſſ.ſing.in l.ſi fundus,§. in venditione, in verb. abſolui deber.ff.de pign.& hypoth.Boſſ.tit.de ſent.n.67. verſ.de iure,Coua.d.c.1.num.8.verſ.4 conſtat,& d.c.20. n.1.verſ.1.hac regula,Cagnol.in l.fauorabiliores,n.14.de reg.iur.Alciat.in d.l.ſi calumnietur,num.4.&.5.de verb. ſign.qui reprehendit iudices iſto modo reos abſoluentes,Farin. d.q.4. ſub num.27. verſ. contrarium, Petr. Caball.d.caſ 93.num.15.vbi alios concordantes cumulauit,& eandem obſeruantiam reprobat latè Andr.Fach d.cap.16.

11 Si verò ex tenore ſententiæ non appareat ex quo capite fuerit abſolutus,& quia non fuit probatum crimen,vel ex capite innocentiæ,ſed tantùm fuit inquiſitus ſimpliciter abſolutus,& tunc communis opinio eſt, vt ſimplex abſolutoria intelligatur lata ex ea cauſa, quæ ex actis colligitur;ideò ſi ex proceſſu,de non commiſſo crimine non appareat,ſed ſolùm conſtet crimen non eſſe probatum contra reum, ſententia interpretabitur lata ob non probatum crimen,& quia reus non repertus ſit culpabilis,neque punibilis, Flor. in l.1.in fin.n.26.ff.ſi menſ.falſ.mod.dixer. Abb. in c.examinata, n.10.verſ.plus dico,extra de iudic.Follet.in pract.canon. c.36 n.11.verſ.eſt tamen.Farina d.q.4.n.28.verſ.ſed quid in dubio,Petr.Caball.in q.crim.caſu 93.num.36 & ſeqq. vbi ſub n.39.& ſeqq.ſubdit,quòd in primo caſu tam de iure communi, quàm ex practica Curiarum crimin. ſententia abſolutoria erit diffinitiua,& impedit iterum agi, cùm reus tanquam innocens ſit abſolutus. In ſecundo verò caſu,iure communi inſpecto,idem eſt dicendum,ſed inſpecta communi obſeruantia,vel practica erit ſententia obſeruatione iudicij, & ſic non impediretur iterum agi contra reum nouis ſuperuenientibus iudiciis,& præſumitur index ita abſoluere voluiſſe,cùm communis actus etiam legalis interpretationem recipiat à conſuetudine, vt ex multis probat Farin.d. q.4 n.28.& ſequitur Petr.Caball.in d caſu 93.n.40.& quòd ſimpliciter abſolutus,dicatur abſolutus,ab obſeruatione tenet etiam,Scacc.de iudic li.1.c.93.n.2.& 9.& ob id ex nouiter deductis poſſit moleſtari,& maximè procedere dicit in crimine hæreticali.Cauale.de Brach. reg. part. quarta, numer 281. Et latè Card. Tuſch.in lit.S.concl.168 num.16. vbi refert ſupra adductam declarationem,& diſtinctionem,& teſtatur de communi.

Et ſi ex actis liquere non poſſit ex qua cauſa talis ſimplex ſententia abſolutoria lata fuerit,nempè an ob non commiſſum crimen, an ob non probatum delictum in dubio præſumetur lata ob non probatum crimen Florian.in quæſt.1.num 26.ff.ſi menſ.falſ.mod.dixer.Follet.in d.c.35.n.20 in fin.verſ item fallit,Couar. lib.1.variar reſol.c.1.ſub n.4.verſ.4.conſtat, Iul.Clar. q.57.ſub n.2.vbi de communi Farinac.d q.4. ſub n.18. verſ.quòd ſi penitus,Petr.Caball d.caſ.93.n.42.vbi ſubdit, & conſequenter ſecundum allegatam practicam, iſto caſu, ex nouis ſuperuenientibus iudiciis poterit reus abſolutus iterum moleſtari,licet de iure communi tanquam diffinitiuè abſolutus ampliùs inquietandus non eſſet,Card.Tuſch.d.concl.168. n.16. vbi de communi.

12 Sed ſi reus fuerit abſolutus vti innocens, vel dicatur in ſententia ex capite innocentiæ,& tunc non obſtante dicta practica,etiam ſi noua ſuperuenirent indicia,non poſſet moleſtari,Farinac.d.q 4.n.27.in fine,verſ. è conuerſo,licet Petr.Caball.in dict.caſ.93.n.18.inſurgat contra Farin. vt in practica nunquam viderit aliquem abſolui,vti innocentem,nec hoc ſit depoſitum de iure communi, ſed hic in Curia bene pluries fuit obtentum,inquiſitum abſolui vti innocentem,vel ex capite innocentiæ,quod contingit quando fabricato proceſſu informatiuo, fuerunt teſtes examinati ad defenſam inquiſiti, qui probarent eius totaliter innocentiam quod multis modis contingere poterit, vt inferiùs dicam ſuo loco in materia defenſionis,vel ſi ex proceſſu & per teſtes examinatos pro informatione Curiæ etiam conſtaret ipſum non deliquiſſe,& tunc ſit vti innocens abſoluendus,latè poſt alios,quos allegat Marc.Anton. Maccrat.variar.reſolut.lib.3.reſolut.36. num.21.22. & ita in ſpecie fuit diſcuſſum tempore Clementis Octaui in fauorem cuiuſdam nobilis viri Marchionis ſubditi, & feudatarij Sedis Apoſtolicæ,qui fuit abſolutus tanquam innocens,& ex dicto capite innocentiæ mentionem facit Farinac. conſ.56. n.24. Imò ſi ab initio per euidentiam facti,vel rei appareret de eius innocentia, non erit vexandus in expenſis,neque erit carcerandus nec examinandus,ſed erit dimittendus in pace,Cauale. de Brach.reg.d.p.4.n 287.lit.B.

Innocentia rei quomodo probetur, & per duos teſtes,latè Maſcard.de probat.concl.905.per totam, lib.1. & de quo tempore probari poſſit,& an ex officio etiam iudex de ea quærere debeat, vide Boſſ. tit. de confeſſ. n.70.Marſil.ſing.72.Hier.Grat.conſ.98.n.6 & ſeq vol.1. Mazol.conſ.77.n.29 & ſeq.Flam.Carta.in tract.c.ban.in præfatione,n.50.Maſcard.de prob.concl.353.& ſeq.vol.1. Farinac.conſ.35.n.2. & ibi addent. 13

Reus autem ſi fuerit tortus,& ſuſtinuerit, licèt de iure communi deberet abſolui diffinitiuè,cùm puram veritatem dixiſſe videatur,tamen ex conſuetudine abſoluitur ſolummodò cum dicta clauſula rebus ſic ſtantibus,vel ex hactenus deductis, Iul.Clar.q.64 n.38.Boſſ. tit.de ſent.n.65.& n.69.verſ ſi tamen index,& n 71.72. verſ.etſi ex iniuria,ſequitur Farin. q 4 n.26. in ſecunda ampl.poſt alios,quos allegat Flam.Cart.in pract inter. reor.lib.4.c.1.num.135.& ſeq.verſ.ſed conſuetudo, vbi poſt relatas varias opiniones firmat,quòd ita conſuetudo obtinuit,vt abſoluatur cum dictis clauſulis,& ſi noua ſuperueniant indicia,de nouo contra eum procedatur,non obſtante tali ſententia,& poſt Grilland. in d. q.2.nu.2.& ſeq verſ. & iſta eſt vera forma,verſ.2.verò caſu Petr.Caball.d.caſu 93 n.19.20.21. Card. Tuſc. in lit.S,concl.168.n.34. 14

Imò ſi talis inquiſitus tortus,fuerit retentus,deinde poſt torturam in carceribus per viginti, vel triginta dies,& nulla ſuperuenerint indicia, adhuc non abſoluatur plenariè,ſed quouſque aliquid noui emergat, vt dicit Iod.in pract.crim.c 40.n.1.& 2.Petr. Cabal. in d. caſ.93. n 22. etiam dicit, quòd ipſe ſeruauit quando tortus videbatur multum ſuſpectus,& non aliàs,vt retineatur per dictum tempus. 15

Inquiſitus autem ſi relaxetur ſub fideiuſſione de ſtando iuri,& de ſe præſentando toties,& quoties fuerit requiſitus,nulla lata ſententia,nec diffinitiua,nec ab obſeruatione iudicij non poterit,niſi ſuperueniant noua indicia ſecundùm communem,& practicatam opinionem,atteſtatam per Carrer.in pract.crim.§ circa ſeptimum,num.23.verſ.vlt.quid faciendum, latè Farinac. poſt alios,quos adducit in conſ.50.n 25.in fin.conſ.59. num 2.22.23.& 24.& latè Iul.Clar.in quæſt.92. num 2. verſ.forma autem,in fine,& in quæſt.64 ſub n.38.ex ratione aliorum,quos adducit, & licet priori loco hoc non ſeruari in Ducatu Mediolani atteſtetur,niſi Senatus,cui fiunt relationes cauſarum criminalium, id expreſſè iubeat;tamen poſteriori loco non videtur ab hac opinione recedere, & eandem practicam ſequuntur Carfar.in d.pract.interrog.reorum,lib.4.cap.1 num.134. verſ.& ſecundum aliquos,Farinac.q.4.ſub. n.26. verſ.3. fin,& ſub verſ.ego autem,iſta teſtatur ita vidiſſe obſeruari in ſtatu Eccleſiaſtico, prout verè paſſim in Curia ſeruatur, & ego ſeruaui, & prout aliquando in ſtatu Florentino ſeruauit Petr.Caball.vt ipſe firmat in dicto caſu 99. num.24.in fine,Farinac.conſ.50. num.25. circa finem,Baiardus,q.57.n.12.poſt Crau.in conſ.321 in fine, dicit,quòd relaxatus cum cautione de ſe repræſentando,non poterit ampliùs moleſtari, niſi nouis ſuperuenientibus 16

nientibus indiciis,quia talis relaxatio cum fideiuſſione habet vim abſolutionis ab obſeruatione iudicij,Card. Tuſc.*in lit.S,concl.*168.*num.*11.*in fine.*

17 Relaxatus autem inquiſitus abſque ſententia, & fideiuſſione de ſtando iuri,& de ſe repræſentando,reuocatur ad iudicium,quandocunque ſuperueniunt noua indicia. Farinac.*conſ.*5 *ſub num.*1.Boſſ.*tit.de ſententia num.*60.71.*verſ.ſententia vim*,Farinac.*p.*4.*ſub num.*26.*verſ.ego autem*,vbi ſubdit, totum ab iudicum arbitrio pendere, vt ſi iudex nihil ſperet de ſuperuenientia indiciorum, & reus inſtet abſolui,tunc eum abſoluat,ſi vero non petat abſolutionem,libere relaxat ſine aliqua fideiuſſione, & abſolutione,nec expectet, vt pro conſequendis ſportulis miſer reus detineatur quouſque ſe abſolui petat. Si vero dubitet de nouis indiciis, relaxet illum ſub fideiuſſione, ſi illam habere poteſt inquiſitus,alias ſub iuratoria cautione, maximè ſi poſt illatam torturam per viginti,vel triginta dies illum in carceribus retinuit, iuxta not.per Iod.*in d.pract. crimin. cap.*40.*tit.de negat.patientis in tortura.in princ.num.*1.*&* a Petr Caball *in d.caſu* 93.*num.*25.*&* 26 *in fine*,vbi dicit,quod ſibi multum placet, vt quando ſimpliciter relaxatur cauſa cognita a carceribus ſine ſententia ex eadem cauſa ſuperuenientibus nouis indiciis,iterum moleſtari poſſit, poſt Boſſ.*in tit.de ſentent.n.*60. Baiard. *q.*5 *num.*7.

18 Noua autem indicia ſuperuenire dicuntur, quando non ſunt de illis, quæ in proceſſu antea extabant, ſed diuerſa,quia ſuper primis iam purgatis,non poteſt fieri fundamentum,etiam ſi melius probarentur,quia non dicitur tunc ſuperuenire nouum iudicium,vt opus eſt ſed noua indicij veteris probatio, quæ non ſufficit Guid.de Suzar *in tractat de indic.& tortur. num.* 57. *verſ.ſed pone*, & ibi ponit exemplum io totto, qui dixit ibi illa nocte neminem iacuiſſe, vbi maleficium fuerat commiſſum,& poſtea fuit inuentum per teſtes, quod ibi aliquis iacuit, Beluiſ.*in pract.crim. tit. de q. numer.* 92. *verſ. ind.* Guid. Bal. de Pereg. *in tractatu de quaſt.& formen. cap.* 1. *num.*6. *verſ indic.* Brun. *de indic.p.*2.*q.*5.*num.*63. *verſ.ſet. cum hic fiat* Et noua indicia dicuntur ea,quæ differunt à præcededentibus ſpecie, vel ſubſtantia, vt puta prima indicia erant de mala fama rei, vel de inimicitia cum offenſo, ſuperuenit poſtea vnus teſtis de viſu, vel dicit,vidiſſe illum cum gladio euaginato,& noua indicia ſunt ſiue procedant ex dicto torti, ſiue aliunde.Boſſ *de tort.ſub n.* 42.Iul.Clar.*q.*64.*num* 46 Petr.Caball.*d. caſu* 99 *num.* 43 *& ſequent.* de quo dicam latius inferius ſuo loco, *defenſ.*30.*cap.*23.*num.*8.

19 Quinto autem tempore duret huiuſmodi Ius procedendi iterum contra reum poſt abſolutionem ab obſeruatione iudicij,vel poſt torturam,Doctores ſunt in variis opinionibus,quia Foller *in pract.crim.canon.c.* 35. *num.* 10. *verſ.ſed pone*, dicit quod hoc poterit infra triginta dies ſi proſequatur iudex primum iudicium iam intentatum,*l.libellorum §.fin.ff de accuſ.*ſi uero nouum iudicium Inſtetetur,fieri poterit infra tantum tempus infra quod durat ius accuſandi, & inquirendi, & non vltra,*l.accuſator.ff.de adulte.*quam deciſionem ſequitur Farinac.*q.*4.*num.*29.*verſ ſublimita hanc quintam limitationem.*

Alciatus vero *in l.ſi calumnietur* 233.*num.*4.*&* 5.*ff.de verborum ſign.* dicit quod elapſo biennio inquietari amplius non poterit,& ſic dicta clauſula,*rebus ſic ſtantibus*,vel.*ex hactenus deductis*,euaneſcat lapſo biennio cum tanto temporis ſpatio durat inſtantia cauſæ criminalis,*l.vnica.C.vt intra certum tempus*,& quod vulgare latrunculatores aliter credentes bis errant,*de Brac.regio par.*6.*num.*576.*verſ.& in propoſito.*

Theſaurus autem *deciſ.*81. *ſub n.*1.*verſ & hæc clauſula*, credit ſaltem requiri decennium, quaſi quod illud tempus videatur tacite datum à iudice,vt inter ea quis poſſit alia iura ſua perquirere, In qua re longum tempus concedendum eſt, decem annorum inter præſentes,& viginti inter abſentes Rub.*& toto titul.C.de præſcrip lon.temp.*10.*vel* 20 *ann.*cùm non ſit anguſtanda via probationis: de iſta opinione Theſaur. contra Alciat.mentionem facit Cauale.*dicta parte*,4.*n* 279. *in fine*.ſed dicit eſſe videndum eundem Theſaur.*dec* 208

Petro Cab.*in q.crim.caſ* 93.*n.*30.*& ſeq* poſt relatas ſupradictis opiniones,ipſe credit,quòd ſit verior opinio illa,vt tanto tempore poſſit inquietari per ſuperuenientiam nouorum indiciorum,quanto tempore durat ius accuſandi, vel inquirendi, quia lata ſententia ab obſeruatione iudicij, vel cum illis clauſulis, non pereunt acta ordinaria, quorum effectus erant iam conſummati per litem conteſtatam in illo iudicio factam, ſed durant adeo,quòd tempus,quod antea lapſum fuerit,non habetur in conſideratione, ſed adhuc ſupereſſe intelligatur illud totum quod à lege conceditur ad procedendum: cùm præſcriptio iam incepta, fuerit interrupta per litis conteſtationem, & talis interruptio non pereat perempta inſtantia per dictam ſententiam abſolutoriam,& ibi dicit Petr Caball.*n.*31. *circa fi.*quòd iſta eſt ratio veriſſima,& à nemine in propoſito conſiderata quam probant ſcribentes *in l. properandum,§ etſi quidem C. de iudic. & in l.ſecunda C. de fruct.& litis expenſ.*& habent pro Capie. *deciſ.* 1. *n.*8.vbi inquit,in hoc nullam habitam fuiſſe rationem opinionis Soccini,contrarium tenentis.

Ius autem accuſandi durat per annos viginti,& non 20
vltra, quia tanto tempore præſcribitur omnis accuſatio criminalis *l.querelam,C.de falſ.*Boër. *dec* 26.*n.*5.*& ſeqq.* vbi de communi Iul.Cl.*q.*51.*n.*1.Pet.Cabal.*q.cri.* 93.*num.*34.& ego latè dixi *in hac ſecun.defenſ. cap.*1. *in pr.*

21 Amplia ſupra firmatam concluſionem,vt ſemel abſolutus ampliùs inquietari non poſſit etiam ſi noua qualitas delicti proponeretur poſt abſolutionem,quæ non alteret,neque diuerſificet delictum ſecus ſi alteraret,vel diuerſificaret delictum, vt puta ſi quis fuerit imputatus de homicidio ſimpliciter,& de eo fuerit abſolutus, quia ſi deinde imputetur de homicidio cum qualitate parricidij,poterit denuò moleſtari, quia non dicitur inquiri iſto caſu ſuper eodem delicto ſed ſuper diuerſo & ideo non continetur ſub diſpoſitione capituli *de his,de accuſat.*& ita declarat poſt alios,quos allegat Foller.*In pract.canon.cap* 35.*n.*8. Anton.Gomez. *tit.de delictis cap.* 1. *num.*27. & Farinac.*q.*4.*num.*4. & præcipuè *ſub verſ.ſi verò noua*, vbi ſubdit poſt Folletum, & Antonium Gomez,quòd ſi dicta qualitas,quæ non diuerſificat delictum, etiam ſi augeret pœnam delicti. non erit ſufficiens ad inducendum, vt iterum poſſit moleſtari, ſed debet proponi ante condemnationem,vt de ea aliqua ratio haberi debeat, ſed Canale.*de Brach reg.p.*4.*num.*a 2.dicit quòd opinio Farinac. non ſeruatur in practica, vt non poſſit iterum inquiri ob qualitatem ſuperuenientem, quæ non diuerſificet delictum, ſed ego puto, quòd Cauale. in
hoc decipiatur. 22

Amplia procedere etiam in militibus delinquentibus in Caſtris.qui ſi fuerint abſoluti,vel condemnati ab eorum Tribunis,vel Colonellis,ſeu ducibus,dicuntur bene abſoluti.vel condemnati, vt ampliùs moleſtari non poſſint text.*in l officium regentis, §. officium Tribunorum ff.de re milit.*Marin Laud. *in tr.de milit. q.*37.Farinac.*q.*4.*n* 4.*verſ.Amplia quarto*,vbi alios allegat,& dicit,quòd in tantum eſt verum,vt milites delinquentes in Caſtris, ſi fuerint reperti extra Caſtra, debeant remitti ad Magiſtrum Militum,& ibi teſtatur quòd ita in facto obtinuit, & latiſſimè idem Farinac. *conſ.*4. *n.*17. *cum plur.ſeqq.* ad ſaturitatem ſcripſit in
iſto articulo,& concordantes cumulauit. 23

Amplia vt procedat non ſolùm in abſoluto, ſed

etiam in condemnato pro vno delicto,vt ampliùs moleſtari non poſſit,Marant *de ord.iud.tit.de inquiſ.n.*40. Corra,*in pract.tit.de inquiſ.n.*11.Iul.Clar.*q.*57.*in princ.* Farin *q.*4 *n.*2.vbi alios allegat,& teſtatur de Communi, Franc.Becc *conſ* 69.*n.*1.*& ſeq.lib.*1.

Amplia etiam ſi ab vno iudice fuerit reus condemnatus minori pœna,quam delicti qualitas requirebat, vt ampliùs inquietari non poſſit,Bal.*conſ.*34.*in fi.lib.*1. quem ſequitur,& à contrariis defendit Boet.*deciſ.*289. *n.*1.*& ſeq.*vbi teſtatur,ita quotidie in practica ſeruari, & eandem opinionem amplectitur Cataui. *vitu* 272. *n.*24.*verſ.etiam ſi minus* Bonif.*in tract.de fur.*§.3.*n.*35. *circa fi.*vbi ſubdit poſt alios,quos allegat maximè procedere,quando pœna iamimpoſita eſſet pœna ordinaria delicti.

24 Quam ampliationem limitatibis,quando iudex,qui, impoſuit minorem pœnam, & non condignam delicti habet iuriſdictionem ſeparatam,& diuerſam a iuriſdictione alterius iudicis,qui tunc ſi minori pœnam condẽnatum punire intendit,tunc vnus iudex non prohibetur non condignè condemnatum ab alio indice eundem reumdebita pœna punire Mara.*p.*4.*diſt.*1.*n.*13.*& p.*6.*n.*82.Becc,qui alios allegat,& communem dicit *in conſ.*69.*n.*3.*& ſeq lib.*1.Seacc.*de Iud.lib.*1.*c.*12. *n.*84. de ea ratione;quia crimen vtriuſque fori poteſt puniri ab vtroque iudice non ſolùm quando pœna impoſita fuit extraordinaria,verùm etiam ordinaria,vt poſt Aret. *conſ.*58.*n.*8.Barbat.*conſ.*75.*ſub n.*3.*lib.*3.firmat Farina. *in q.*4.*n.*2.*verſ. ſi tamen iuriſdictio*, Aduocatus autem aduerſus iſtam declarationem videat Caualch. *de Brac.reg.p.*4.*n.*281.vbi firmat, quòd ſemel punitus in pœnis afflictiuis,vt in ictibus funis,aut in fruſtra,vel in abſciſſione membri,vel in exilio , vel in banno poſtquam ſententia executa eſt , vt non poſſit ab altero iudice ampliùs puniri,ex traditis per Bald.Fel. & Put. in locis per eum relatis. Sed de iſta ampliatione vide latè infra *in defenſ.*36.*n.*21.*per totum.*

Itemque erit quando per vnum iudicem mediante
25 corruptela, vel colluſione fuit impoſita minor pœna, quia per alium iudicem puniri poterit,cùm ſententia lata per ſordes non proſit ei, ad cuius fauorem lata fuit , Farinac, *d. quaſt.*4. *numer.*2. *verſic. etſi rurſus*, Dec.*liber.*4.*cap.*16.*numer.*7.vbi allegat Bald.*conſ.*392. *vol.*4.Cou.*variar.reſolut.lib.*2.*cap.*10. Caual,*d.part.*4. *num.*272.

26 Colluſio,vel fraus præſumeretur , ſi pro homicidio iudex impoſuerit pœnam pecuniariam delinquenti, & nulla poſſit conſiderari qualitas,per quam eſſet recedendum à pœna mortis,& ordinaria delicti, vt firmat Farin.*in d.q.*4.*n.*2.*in fine*,declarando Iul.Clar.*q.*37.*verſ dictum eſt.*

27 Amplia etiam ſi fuiſſet abſolutus per viam exceptionis,vt non poſſit iterum per viam accuſationis moleſtari,argumento *l.quod in diem* §.*ſi rationem,ff.de compenſat.& notat.in c.ſuper his de accuſ.*Dec.*in tra.criminali tom.*1.*lib.*3.*cap.*30.*num.*2.vbi tamen poſt Bart.*in l.ſi cui.*§.1.*num.*5.*ff. de accuſ.* dicit hanc ampliationem procedere, quando exceptio oppoſita eſt ad eondem finem,ad quem ſolent proponi accuſationes , nempe ad puniendum,ſecus ſi ad alium finem , vt ſi oppoſitum fuiſſet crimen falſi ad repellendum ab accuſatione,quia non prohibebitur iterum per viam accuſationis inquietari , & ibi *ſub num.*3. latè ponit exemplum,quando crimen opponitur ad puniendum vt ſi vir accuſaret,vxorem de adulterio, & ipſa exciperet, quòd perſuaſione viri adulterium commiſit , vt poſſit de lenocinio puniri per viam exceptionis oppoſito,*l.*2. §.*ſi publico,ff.de adult.*& dicit idem eſſe in quacunque exceptione concernente negotium de quo agitur , vt ſi opponatur de falſitate teſtium contra aliquem deponentium,& probetur falſitas,non ſolùm repellantur illi teſtes,verùm etiam puniri poſſit,*l.nullum,C.de teſt.* ſecus ſi non opponeretur aliqua exceptio , quæ non tangeret negotium principale,de quo agitur , vt ſi ad tollendam fidem teſti opponatur contra eum de homicidio,& probetur, licet tanquam homicida repellatur ; tamen non poterit inquietari ſuper homicidio, cùm non concerneret cauſam,de qua tractabatur , vt firmat Dec.*in d.c.*30.*n.*3.

Quod tamen hodie in practica non admittetur,cùm 28 conſtito iudici de delicto ex probationibus factis per viam exceptionis, iudex poſſit ex officio inquirere & criminaliter punire,Iul.Clar.*q.*19 *num.*2.*verſ. benè verum eſt* , etſi verò agatur criminaliter per viam exceptionis ſine altercatione,procedit iudex contra delinquentes,ac ſi ageretur per viam accuſationis,Iul.Clar. *d.quaſt.*19.*n.*3.*verſ.hic infertur,& verſ.ſequentibus.* Et ideò parum eſt curandum quicquid colligitur *ex c in fine de ordin.cognit.*& ibi per ſcribentes , quòd opponens exceptionem, ſi dicat illam oppoſuiſſe ad vindictam hoc probare debeat,cum regula ſit in contrarium vt exceptio non tendat ad vindictam,quam dubitationem Decian.*in lib.*3.*tom.*1.*c.*30.*num.*4.ponit, & Farin. *q.*4.*num.*39,poſt alios,quos allegat dicit,quòd quando agitur incidenter per viam exceptionis , non imponitur regulariter,niſi pœna extraordinaria, ideò poterit iterum moleſtari , ad pœnam ordinariam imponendam,& ideò in illis caſibus pro quibus incidenter imponitur pœna ordinaria , non poterit denuò moleſtari.

Amplia,vt ſit vera concluſio,etiam ſi per viam diſ- 29 penſationis,vel indulgentiæ,vel abolitionis fuiſſet abſolutus,gl.per illum text.*in c.ex tua,in verbo irritati de fil.presbit.& in c.final.in gloſ.pen.de temp ord.& in c.*2. *in gloſſ.*1.*de ſchiſmat.*Decius *conſ.*173.*in princ.* Dec.*in d.c.*30.*n.*7.*& ſub num.*8.declarat hoc procedere in diſpenſatione facta de crimine notorio,ſecus ſi de occulto quia tunc diſpenſatio haberet vim abſolutionis à ſacerdote factæ,quæ non impedit accuſationem,vt inferiùs dicam in limitatione.

Amplia in abſoluto mediante iuramento ſibi dela- 30 to per iudicem; vel per partem in caſibus , in quibus poteſt in criminibus deferri, & de quibus per Bart. *in l.maritus in fine,de quaſt.in l.ſi cui* §.1. *num.*7.*de accuſ.* Decian.*d.c.*30 *num.*9.vbi rationem adducit,quia ſi abſolutio per ſententiam rem iudicatam inducit,vt iterum non poſſit accuſari , multò minùs abſolutus per iuramentum,cum maiorem habeat auctoritatem,quam res iudicata per text *in l.*2.*in fin.ff.de iureiuran.*vbi tamen ſubdit dummodò ſequuta fuerit ſententia abſolutoria ſecundùm iuramentum,vt per Abb.& Butr. *in cap.exterarum in fine,de purgat. Canon.* & dummodò accuſatio à qua fuit abſolutus per iuramentum tenderet ad vidictam,& pœnam criminalem,& Farinac.*q.*4. *num* 42.poſt alios quos allegat,dicit,quòd ſi in iſta denunciatione euangelica,non fuit deuentum ad pœnam ordinariam,ſed tantùm ad emendam , poterit iterum accuſari,& puniri,ſecus ſi fuerit deuentum per iudicem ad ordinarium proceſſum,& denunciatus per iuramentum plenè delicto ſatis feciſſet,non poterit iterum moleſtari.

Amplia in abſoluto per lapſum temporis,vt per 31 præſcriptionem,vel quia fuerit perempta inſtantia , vt non poſſit moleſtari , etiam ſi delictum fateretur Decian.*in d.c.*30.*num.*11.Marian.Socin.*in c.de his*, *n.*38. *de accuſat.*Baiard.*q.*18.*num.*13. & ego ſuperiùs in ſuis latè dixi.

Amplia in liberato à crimine per tranſactionem, 32 vel pactum,ſeu per pacem ſequutam, vt non poſſit denuò moleſtari,Decian.*in d.c.*30.*num.*10. vide latiſſimè Farinac.*in q.*4.*num;*31.vbi dicit , quòd licèt ab eadem parte à qua remiſſionem habuit inquietari non poſſit, poterit tamen à tertio moleſtari. Et hæc eſt differentia inter ſententiam, & tranſactionem, quia ſententia

faciat

faciat ius quoad omnes, tranſactio autem quoad tranſigentem tantùm, & ibi plures alios concordantes allegat, & teſtatur de communi, & longa ſerie ad hanc communem opinionem ponit plures declarationes, & illas iuribus, & auctoribus comprobat, & dicam infra in defenſione circa accuſationem.

33 Amplia, quando alicui fuiſſet promiſſa impunitas, qui ad Eccleſias confugiſſet, & ex eis ſub impunitate extractus fuiſſet, vt non poſſit ampliùs de iure Canonico ab aliquo iterum moleſtari, gloſſ. *in cap nu.17. q.4* communiter approbata à Doct. vt teſtatur Decian, *in d.c.30. n.12.* de qua ampliatione latè tradit Marian. Socin. *in cap. de his num.16. de accuſat.* Quæ ampliatio procedit in caſibus in quibus confugiens ad Eccleſias tutus eſſet de quibus *in c. inter alia de immunit. Eccl.* Dec. *in d.c.30. num. 12. in fine.*

34 Amplia in abſoluto in priuato iudicio, puta iniuriarum ad vindictam, quia non poterit publico iudicio accuſari, *leg. Prætor. §.1. ff. de iniur.* vbi diſponitur, quòd ſi contra homicidam fuerit actum actione iniuriarum ad vindictam, non poterit poſteà lege Cornelia de Sicariis accuſari, Dec *d. lib.3 tom.1. cap.30. n.3.* Farinac. *q.4. n.49.* vbi alios allegat, & in ſpecie. Boſſ. *tit. de ſent num. ..* Iul Clar. *q.57. verſ. & hæc quidem*, Foller. *in pract. can. c.17. nu.20.* Couar. *var. reſol. lib.2. cap.10. ſub nu. 2.* vbi *ſub num.41.* proponit quid in condemnato ob crimen ciuiliter deductum, & pro reſolutione tradit diſtinctionem, vt ſi fuerit pœna ordinaria punitus, non poſſit ampliùs moleſtari, ſecus ſi & pœna ordinaria, ſed alia leui pœna, quia poterit iterum moleſtari.

35 Amplia in abſoluto, quia ciuiliter cum eo actum fuit, & fuit abſolutus, quia crimen non commiſit, & quia probatum non fuit. *l. ſi quis cùm totum, ff. de except. rei iudicatæ* cum aliis iuribus allegatis per Dec. *in d.c.30. n.14.* vbi tamen ſubdit procedere in eo, qui egit ciuiliter, & vellet modò accuſare criminaliter, ſecus in tertio, quia poterit, per Bart. *in l.1. ff. vt bonorum rapt. & in l. qui de crimine, C. qui accuſ. non poſſ.* Farinac. *q.4. num.41.*

36 Bene verum eſt, quòd in dubio præſumitur abſolutus, quia non fuit probatum, & non quia delictum non commiſit, vel quia ſit innocens, Bart. *in l. ex duobus, q.10. ff. de duob. reis*, latè Marian. Soc. *in c. de his ſub n.17. verſ. quandoque, & octauo.* Dec. *in d.c.30. num.15.*

37 Amplia in abſoluto ab homicidio vt non poſſit moleſtari ſuper aliqua ſpecie, vel qualitate, quæ prætenderetur in homicidio, vt ſi proponeretur ſpecies parricidij, ſecus ſi fuerit abſolutus ab adulterio, quia poterit moleſtari ſuper inceſtu, cùm iſta delicta proponantur tanquam diuerſa, & non tanquam genus,
38 & ſpecies, vt declarat Decian. *in d.c.30. n.16.* vbi ſubdit, niſi fuiſſet abſolutus, quia nullam copulam carnalem cum muliere habuerit, & *ſub n.26.* dicit, quòd abſolutus ab homicidio poterit inquietari de ſacrilegio, nempe propter homicidium commiſſum in Eccleſia, contra *l. ſi quis in hoc genus, C. de Epiſc. & Cler.* prout tenet in hoc exemplo etiam Marian. Soc. *in c. de his in antep. colum. verſ.5. limitatur, de accuſ.*

39 Amplia in eo, cui fuit impoſitum perpetuum ſilentium, vt non poſſit ad inſtantiam eiuſdem ampliùs moleſtari, ſecundùm vnum intellectum probat text. *in cap. licet de accuſat.* Decian. *in d.c.30. num.24.*

40 Amplia etiam ſi poſt abſolutionem duraret diffamatio, quòd ipſe crimen commiſerit, vt abſolutus non poſſit ampliùs moleſtari, vt poſt Abb. Anan. & Lancell. in locis per eum relatis firmat, Dec. *in d.c.30. n.21.*

41 Amplia, quando fuit à iudice condemnatus pœna tantùm pecuniaria, cùm debuiſſet pœna corporali puniri, vt non poſſit iterum accuſari, vt corporaliter pu-
42 niatur, Io. Andr. *in add. ad Spec. in tit. de accuſat.* Paul. de Caſtr. *conſ.348. n.2. circa med. vol.1.* Bajard. *qu.57. num.21. in fin.* qui firmat quatenus poſſet puniri, pœnam pecuniariam ei eſſe reſtituendam, & puniendus erit pœna corporali.

Amplia quando quis fuit accuſatus de vulnere, & poſtea ſequuta fuiſſet pax cum vulnerato de vulnere, & de toto eo, quod inde ſequi potuiſſet, & ſic abſolutus ex forma ſtatuti, quòd habens pacem abſoluatur, ſoluendo tantam quantitatem, nam ſi poſtea ſequatur mors, non poterit accuſari de occiſo, Speculat. *in tit. de accuſat. §.1. num.5. verſ. ſed pone*, vbi latè Marian. Socin. *in cap. de his colum. pen. verſ. ſed pone, quòd de accuſat.* Idémque quando in accuſatione fuit facta mentio, quòd vulnus erat lethale, quia ſi ſequatur mors poſt pacem initam, vel poſt condemnationem non poterit iterum moleſtari, ſecus ſi de morte, vel lethali vulnere non eſſet facta mentio, Dec. *in d. cap.30* Bajard. *quæſt.57. num.21. & ſeqq.* de qua ampliatione ego latiſſimè dixi *in meo tractatu de pac. treug. verb. & caut. de non offendend. in 1. par.* Sed bene poterit iterum puniri, ſi deducatur qualitas cicatricis in vulnere, vt grauiori pœna puniatur, niſi accuſator in prima accuſatione doloſè cicatricem omiſerit, Bezon. *conſ.196. n.3. vol.3.* Lancell. *de atten. par. 1. c.12. limit.27. num.10.* Bajard. *dict. quæſt.57. num.21.* vbi alios concordantes allegat. 43

Primò limita ſupradictam concluſionem, vt ſemel abſolutus, vel condemnatus ampliùs ſuper eodem delicto inquiſitus moleſtari non poſſit, quando accuſator, ſeu iudex colluſerit, vel præuaricatus fuiſſet, quia tunc poterit iterum accuſari, text. *in l.3. ff. de præuaricator.* Ant. Gomez. *tit. de delict. c.1. nu.6.* vbi dicit idem eſſe, ſi colluſio interuenerit cum teſtibus, vel tabellione Iulius Clarus *in § fin. quæſt.57. verſ. vlterius quæro* Foller. *in pract. can. crim. c.35. n.4.* Couar. *var. reſolut. l.2. c.10. verſ.2. nunc demum* Farinac. qui alios allegat, & teſtatur de communi *qu.4. nu.13.* Decian. *in tract. crim. tom.1. l.3. c.30. n.22.* vel ſi fuerit abſolutus, non ſeruatis ſeruandis, quia à Superiore talis ſententia poteſt retractari, latè qui alios allegat Cauale. *de Brac. reg. p.4. n.274. verſ. item quando, & n.284.* vbi tamen declarat, quòd ſupremus magiſtratus ſemel tantùm poteſt dictam ſententiam declarare, interpretari, vel retractare, & non pluries. 44

Præuaricator quis dicatur, & quando quis incidat in iſtud crimen, & vnde habuerit originem, vide latiſſimè Menoch. *de arbitrar. caſ.323. per totum lib.2.* & Farinac. *in d.q.4. n.14. & ſeqq.* vbi reaſſumit, & repetit latè ſcripta per Menoch. & ibi etiam concordantes allegat, & quomodo probetur præuaricatio, vide Bart. *in l.1 §. præuaricationem, ff. ad Tutel.* Dec. *in dict. cap.30. num.22. in fin.* 45

Secundò limita niſi, qui vellet iterum accuſare, proſequeretur ſuam, vel ſuorum iniuriam, & allegaret ac probaret ignorantiam primæ accuſationis intentatæ contra inquiſitum, quia his duobus concurrentibus poterit denuò accuſare, licet priùs fuerit abſolutus, vel condemnatus text. *in leg. ſi cui, §.1. de accuſat. l. maritus, §. ſi ante ff. de adult.* Ant. Gomez. *tit. de delict. c.1. num.26. in fine*, Iul. Clar. *quæſt.57. verſ. ſed pone*, Farinac. *q.4. nu.20.* vbi concordantes allegat, Carauit. *rit.272. num.23. & ſeq. verſ. non obſtans infra, & verſ. dici etiam poteſt* Decian. *in d.c.30. num.23.* 46

Ignorantia autem probabitur eo ipſo, quòd non probetur ex aduerſo ſcientia, gloſſ. *in d. §.1. ſi cui de accuſat.* ac probabitur etiam iuramento proprio, & aliis coniecturis, Marian. Socin. *in d. cap. de his nu.21. verſ.2 limita*, Decian. *d.c.30. n.23. in fine*, ex illa generali concluſione, quæ ſic habet, *Cum ignorantia ſit quid conſiſtens in animo, ideò regulariter probetur per iuramentum.* Dec. *in c. propoſuiſti 82. diſtinct.* vbi Abb. *n.9.* Dec. *n.18.* Mant. *n.55. extra de conſtit.* Menoch. *de arbitr. caſu.186. num.1. l.2.* Farinac. *d.q.4. num.21.* vbi 47

ſubdit, dummodò fuerit ignorantia veriſimilis & probabilis, & ibi ponit exempla.

Item probabitur per abſentiam, Ant. Gomez. *d.c.1. num 26. in fin* Foller. *in d.c.35 num.7.* cùm ſit regulare, quòd ea abſentia præſumetur ignorantia. Farinac. *d.q.4. num.21.* vbi alios allegat, ſicut è contra ex præſentia, ſcientia regulariter præſumatur, Foller. *in d.c.35. n.7.* Iul. Clar. *d. q.57. verſ. ſed pone*, Couar. *var. reſ. lib. 2. c.10. ſub n.1.*

Ac etiam ignorantia probabitur ſi ille, qui ſi potuenit in accuſando erat minor illo tempore, quo inquiſitus fuerat abſolutus, vel condemnatus, Foller. *in d. pract. can. crim. c.15 num.7.* Farinac *d.q.4 num.51. circa finem*, vbi ſubdit, quòd in practica ad effugiendas dictas diſputationes ſuper ignorantia vel ſcientia, ſolet para offenſa citari ad ſumminiſtrandum iodicia, & illo caſu non poterit ampliùs ignorantia allegari, & quod ita in Vrbe practicatur, & de eadem practica mentionem facit Iul Clar. *dict. q.57. verſ. & hac quidem concluſio.* Boſſ. *tit. de ſent. n.81.* Sed ego quidem nunquam vidi practicari, quòd aliquis, qui accuſationem non propoſuit, neque partes in iudicio fecit, vt citetur ad dicta indicia ſub miniſtranda, prout aſſerit Farinac. Fateor bene, quòd erit buna cautela, vt citentor omnes, qui poſſent prætendere intereſſe in cauſa ad dicta indicia, vel probationes ſubminiſtrandum, aut tollendum, ne ampliùs poſſit audiri ea prætextu ignorantiæ, & quomodo probetur ignorantia; & è contra accoſatus qualiter probabit ſcientiam illius, qui vult eum accoſare, de noun videatur Marian. Socin. *in c. de his n.47. de accuſat* Baiard. *q.57. n.8.*

48 Quæ limitatio intelligitur ſolummodò in delictis magnis, & atrocibus; & vbi vigeret magna cauſa, aliàs ſemel abſolutus, vel condemnatus, non poterit ampliùs moleſtari etiam ſi ſuam, vel ſuorum iniuriam quis proſequi vellet per Teat. *in l. ſi cui §. eiſdem verſ. magna ex cauſa de accuſation.* & bene notat Iul. Clar. *in d. q.57. verſ ſed pone in fine* Farinac. *d q.4. n.21.* vbi ſubdit, & niſi præſtaret cautionem de reficiendo expenſas, & damna in euentum ſuccumbentiæ, *per Mot. prop. Pij IV ſuper reformat. Tribun. Vrb. verſ. non proſequatur fiſcus cauſam appellationis.*

Tertiò limita oon procedere in eo, qui fuit abſolu-
49 tus, vel condemnatus in foro pœnitentiali a Sacerdote, ſiue pœnitentia fuerit publica, ſiue priuata, ſiue etiam ſolemnis, poterit in foro exteriori criminaliter puniri, gloſ. *in cap. admoneva, in verbo pœnitentia 33. q.2.* & *in c. penult. in verbo quib. de pœn. dist. 1. in c. 1. de ſchiſmat. in gl. 1. in fin. in c. gaudemus, in gl. finali, de diuort.* Farinac. *q.4. num.5. & 6.* vbi de communi, & alios allegat, & contrarios reprobat, & vltra illos per eum allegatos, Maria. Soc. *in c. de his, n.9. verſ. ſi verò denunciatus fuit, de accuſ.* Decian. *tom. 1. lib. 3. c.30. n.18. in tract cri.* Caualc. *de Brach. reg p.4. n.274. in fin.* vbi tamen diſſentit, quando pœnitentia foit publica, & allegat Marſil. *ſingul.* 639. vbi latiſſimè, qui concordantes cumulauit, Menoch. *de arbit. cent. 6. caſ. 539. n.31. & ſeq.* vbi dicit procedere etiam in crimine blaſphemiæ, & etiam ſi Sacerdoa confeſſo magnam pœnitentiam impoſuiſſet, Ant Gomez. *tit. de delict. c.1. num.40.* ſequitur Iul. Clar. *q.57. num.10.*

Quartò limita in Iudæo effecto Chriſtiano, vt per Baptiſmum non liberetur à delicto commiſſo per eum ante Baptiſmum, ſecundùm communem opinioοem, atteſtatam per Doct. in vnum cumulatos per Marqoard *in tractatu de Iudais p.3. c.5. n.1.* vbi etiam addocit nonullos alios contrarium tenentes, & de veriori opinione, quòd baptiſmus non extingoat delicta, teſtatur Dec. *in d c.30. n.28 in fin.*

Quæ communis concluſio indubitanter procedit, quando Infidelis baptiſmum ſuſcepiſſet in fraudem pœnæ, & non intuitu fidei, & Dei, Marquard. *in d.c 5. num.2. & 3.* vbi quam plures alios concordantes allegat, & docet in fraudem præſumi ſuſcepiſſe baptiſmum, ſi illum ſuſceperit poſt accuſationem, aut diffamationem, aut ſi fuiſſet in crimine deprehenſus.

Erit autem conſultum Iudæo, vel infideli venienti ad fidelem, vt adeat ſummum Pontificem, vel alium ſupremum Principem, ſub cuius ditione extatet, vt gratiam ſibi faciat de criminibus priùs commiſſis, qui de facili ei gratiam faciet, vt per Dec. *in conſil.* 127. *vol.1.* & Pariſ *conſ.1. vol.4.* Marquar. *d.c.5. n 3. in fine.*

Iudæi autem poſſunt liberari ab omnibus criminibus ab Illuſtriſſim. & Reuerendiſſim D. Cardinali S.R.E. Camerario, quibus in vim ſuarum facultatum gratiam facit de omnibus eorum exceſſibus, præterquam de quibuſdam in dictis facultatibus expreſſis, & niſi fuerint de eis accuſati, vt etiam firmat Farinac. *in qu.6. num.21.* vbi admonet Aduocatos, vt ſciant Hebræos in hac parte defendere, de quo ego latè dixi *in meo tract. de confiſc. bon.*

At iſti infideles effecti Chriſtiani non eximuntur 52
ab obligatione, & reſtitutione malè ablatorum, & emendatione damni per alium paſſi, neque baptiſmus præiudicat iuri alteri quæſito ante baptiſmum, neque tollit vitia perſonalia, & perſonæ inhærentia, nec peccatum, per quod incurritur non ſatisfaciendo homini per reſtitutionem malè ablatorum, vt per Marquar. *in dict. 3. par 5. num.6.* vbi etiam concordantes allegat.

Quintò limita quando quis fuerit abſolutus ab ob- 53
ſeruatione iudicij propter ineptitudinem libelli, vel accuſationis, vel quia non erat legitimus accuſator, quia poterit ab eodem, vel ab alio accuſari infra terminos ſtatutos, *l. libellorum ff. de accuſat. c. libellorum 2. q.8. gloſſ. fin. in c.1. de accuſat* Spec. *in tit. de abolit. verſ. porro*, Dec. *d c.30. n 27.* vbi ſubdit idem eſſe ſi nomen accuſati fuiſſet abolitum ex eo, quòd accuſator mortuus fuerit, dummodò infra triginta dies, *per d. l. libellorum, §. fin.* & quòd nulliter abſolutus in criminalibus poſſit ab eodem iudice, ſeu à ſucceſſore iterum inquiri, & proceſſari, eſt text. *in l. ſi accuſatoribus*, vbi Bald. *in ſumm. vnica. n.6. & ſeqq.* Salicet *n.1. & num.12. C. de accuſat*, Farinac. *conſ.53. n.2. in fine*, & quòd reus abſolutus, quia ſolemniter oon fuerit facta inquiſitio, & non fuerint datæ copiæ parti, neque datus terminus ad faciendum defenſiones, & ex abrupto iudex deuenerit ad abſolutionem poſſit iterum inquiri, & proceſſari, Paul. de Caſtr. *conſ 348 n.1. circa med. vol. 1.* prout ſolet contingere in fine officij, quando officialis vult parti gratificari, vel implere crumenam, vt per Pariſ. de Pot. *in tract. de ſind. in verbo pœna, 6. iuxta prædicta*, quem refert, & ſequitur Ioan. Ant. de Nigr. *ſuper capit. Regn. c 40. n.6. de excep. & re iud.* & Baiard. *q.57. n.16. & ſeq.* & hinc tranſiuit in adagium, quòd tempore diſceſſus caſſentor mille proceſſus

Sextò limita in Monacho punito à ſuo Abbate non 54
pœna ordinaria delicti, quia poterit ab Epiſcopo loci puniri pœna ordinaria, Dec. *in d cap.30. num. 29.* etſi Clericus pro adulterio compoſuit cum officiali Epiſcopi, non impeditor Epiſcopus eundem punire, Paul. de Caſtr. *conſ.348. per tot. vol.1.* Baiard. *quaſt 58. nu. 8.* Concil. Trid *ſeſſ.25. cap.14.*

Septimò limita in abſoluto vel condemnato in foro 55
Eccleſiaſtico, quia io delictis mixti fori poterit iterum moleſtari, in foro ſæculari, de qua limitatione late dixit Farinac. *in q.4. num.7. & ſeqq.* vbi diſtinguendo plures caſus, illam reſoluit; & meliùs latiſ. Scacc. *de iud. l.1. c.11. n.81. cum plur. ſeqq.* & dicam latè *defenſ.36. c.11. per totum.* Sed quid è contra in condemnato, vel abſoluto a iudice ſæculari, an poſſit puniri à iudice Eccleſiaſtico, Scacc. *d.12. num. 83.* vbi de communi, & reddit bonam rationem, & Farinac. *in d. qu.4. num.12.* poſt Ant. Gomez. *tit de delict. c.1. num.40. in fin.* & Iul. Clar. *q.57. ſub verſ. ſed quæro*, dicit, quòd ſi pœna impo-

ſita

ſita à iudice ſæculari eſt minor illa, quàm pro eo crimine poterat imponere iudex Eccleſiaſticus, poſſit iterum à iudice Eccleſiaſtico moleſtari. Sed Decian. *in tract. crim. tom. 1. lib. 4. c. 10. nu. 5.* poſt alios per eum allegatos, firmat indiſtinctè, quòd iudex Eccleſiaſticus poſſit eundem punire ſecundùm diſpoſitionem iuris canonici, Scace. *d. cap. 12. n. 83.* Sed in iſta limitatione videntur Doct. tenere communiter, quòd abſolutus ab vno iudice in delictis mixti fori non impediatur, quòd alter non procedat, & puniat finito proceſſu per iudicem, qui præuenit, cùm iudex Eccleſiaſticus non teneatur ſtare proceſſui iudicis laici, & è contra, vt de communi, & veriori opinione teſtatur Caualc. *de Brach. reg. part. 4. numer. 241.* ſed de iſta limitatione vide latè *in defenſ. 36. cap. 11. per totum.*

56 Octauò limita ſi poſt abſolutionem quis fateretur delictum pro quo fuit abſolutus, & dicat iniuſtè fuiſſe abſolutum, quia poterit iterum proceſſari, & puniri, vt latè per Foller. *in pract. crimin. 1. part. 3. partis princip. in verb.* etſi confitebuntur, *numero 30. & ſeq.* Farinac. *quæſt. 4. numero 44.* vbi teſtatur de communi, & ibi reſpondet illi obiectioni, in qua omnes Doctor. ſe fundant, vt confeſſio non noceat confitenti, ſi contra eam fuerit pronunciatum, quia intelligitur de confeſſione emanata ante ſententiam, contra quam fiſcus poſt ſententiam ampliùs venire non poteſt, cùm illam priùs impugnauerit, ſecus in confeſſione emanata poſt ſententiam Boſſ. *titul. ſi aduerſ. rem Iudic. numero 28.* Caualc. *dict. part. 4. numer. 285. in fin.* vbi ſubdit maximè procedere ſi fiſcus reclamet. Sed quòd ſi quis ſponte confeſſus fuit delictum, iudex illum abſoluerit, non poſſit ampliùs vi illius confeſſionis condemnari, Boërius *deciſ. 289. num. 9.* & Ruland. *conſ. 31. num. 23. volum. 3.* Baiard. *quæſt. 57. num. 15.* vbi plus ſubdit, quòd talis confeſſio, nec etiam confitenti præiudicabit quoad iudicium ad torturam.

Quæ limitatio eſt vera, quando quis fuit diffinitiuè abſolutus, vt non præiudicet ſibi etiam propria confeſſio, ſecus ſi non fuerit abſolutus diffinitiuè, ſed ab obſeruatione iudicij, quia vigore dictæ confeſſionis extraiudicialis poterit iterum moleſtari, & torqueri, vt declarat idem Farinac. *in dict. quæſt. 4. numero 44. & ſeq.* vbi dicit, quòd ita vidit obſeruari in quodam Fauſto de Palumbaria, qui vigore confeſſionis extraiudicialis poſt abſolutionem ab obſeruatione iudicij fuit tortus, & faſſus, & furca ſuſpenſus. Et ego etiam habui in facto in quodam Thomæ Picciafoco imputato de ſfriſio in quodam exploratore, qui poſt abſolutoriam cum clauſula *ex hactenus deductis*, faſſus fuit delictum extraiudicialiter, & iterum fuit carceratus, & tortus, ſed ſuſtinuit.

57 Quid autem ſi reus fuerit abſolutus, vel condemnatus à iudice loci delictis, an poſſit puniri à iudice originis, vel domicilij, dixi ſupra *in 1. defenſ. capite 14.*

Dum tractaui materiam remiſſionis, & latè de iſta materia ſcripſit Decian. *in tract. crimin. tom. 1. l. 4. cap. 16. numero 7. ſeqq.* Viu. *opin. 420. numero 4.* Farinac. *quæſt. 7. numero 26. verſ. ſed tertia*, vbi impugnat Viu. vbi ſupra & indiſtinctè tenet, quòd abſolutus, vel condemnatus in vno loco, etiam quòd iuriſdictiones ſint diſtinctæ, & ſeparatæ, non poſſit alibi puniri, neque inquietari, & ibi teſtatur de veriori opinione ceſſante fraude, vel colluſione, ſed Baiard. *quæſt. 57. numero 27.* impugnat Farinac. & illum reſtringit ad caſum abſolutionis in loco delicti, & quòd de conſuetudine aliter obſeruetur, quàm Farinac. affirmat, teſtatur Caualc. *de Brach. reg. part. 4. num. 243.* Ego autem amplector opinionem, vt non poſſit alibi moleſtari ſiue abſolutus vel condemnatus fuerit in vno loco, quando circa abſolutionem ceſſaret omnis fraus, & circa condemnationem eſſet condigna pœna punitus, & vide quæ dixi *in dict. prima defenſ. cap. 14.*

CAPVT VIII.

Sententia abſolutoria, vel condemnatoria, lata in perſonam vnius, quando proſit, & noceat aliis complicibus.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio, vel ſolutio pœna facta per vnum ex complicibus ſuffragatur alteri.*

2 *Declara quando plures tenentur ex contractu, ſecus quando tenetur ex delicto, quia ſolutio facta ab vno, non ſuffragatur alteri.*

3 *Sententia abſolutoria, vel condemnatoria in delicto non connexo non prodeſt, neque nocet aliis, nec pœna pecuniaria, vel corporalis ab vno ſoluta liberat alios.*

4 *Quod intellige in pœna ſoluenda Fiſco, ſecus in pœna ſoluenda parti.*

5 *Sententia abſolutoria, lata in fauorem vnius, prodeſt alteri in delicto connexo.*

6 *Fama bona vnius ſuffragatur alteri in delictis indiuiduis.*

7 *Sententia abſolutoria in fauorem principalis delinquentis ſuffragatur conſultori, & auxiliatori.*

8 *Sententia lata in fauorem mandantis, ſuffragatur mandatario.*

9 *Aliqui autem reſtringunt, vt ſententia abſolutoria vnius ſuffragetur alteri in crimine adulterij ſolummodò, ſecus in aliis criminibus, quamuis connexis.*

10 *Sententia condemnatoria lata contra vnum in delictis connexis, & etiam in crimine adulterij, non nocet alteri.*

11 *Sententia condemnatoria lata contra Notarium ob falſum inſtrumentum, non nocet partibus.*

12 *Alij autem diſtinguunt, vt ſententia abſolutoria lata ſuper facto, nempè non fuiſſe commiſſum delictorum, ſuffragetur alteri, ſecus ſi ſuper re nempè illum non commiſiſſe delictum.*

13 *Alij autem declarant alio modo, vt hic.*

14 *Sententia in confiſcatione bonorum lata in conſequentiam nocet illi, qui ad illum tenetur in conſequentiam, & in condemnatione legitimæ pro delicto filij tenetur pater in conſequentiam ad illam ſoluendam etiam parte non citata.*

15 *Sententia condemnatoria lata contra innocentem per errorem non liberat culpabilem, & nocentem.*

16 *Sententia contumacialis lata contra vnum non nocet alteri.*

17 *Pax producta ab vno ex corrixantibus etiam contumaci, ad diminutionem pœnæ vigore ſtatuti conceſſa, alteri prodeſt.*

INquiſitus de aliquo crimine poterit per Aduocatum eximi à vexationibus Curiæ, allegando, quod 1 alteri, qui prætendebatur ſocius criminis, vel complex delicti, fuit abſolutus, vel fuit condemnatus, & ſoluit pœnam. Ideò illius abſolutoria, vel pœnæ ſolutio ſuffragatur alteri inquiſito, *leg. 2. ff. de duobus reis leg. 1. C. eod. tit.* Qui vera loquuntur in contractibus

leg. 1.

Digitized by Google

vbi tenētur omnes reſpectò voios intereſſe rei, vel ſõmæ deductæ in obligatione. Si Aduocatus velit multa ſcire circa quæſtionem, quando ſententia lata contra vnum præiudicet, vel non, alteri, videat Card. Tuſc. *in lit. S, concl. 3 · 4 per totam*, ad quem remitto, qui loquitur in materia ciuili.

2 Secus quando tenentur ex delicto principaliter ad pœnam, quia tunc ſolutio facta ab vno non liberat alios, qui videntur ſoluere pro ſuo proprio, & indiſtincto delicto, vt declarat Ant. Gomez *tit. de delicto cap. 1 num.* 88.

3 Ideo pro vera declaratione iſtius materiæ plures conſtitoo concluſiones. Et prima erit, quod in delictis non conneais à pluribus commiſſis vnuſquiſque principaliter, & de per ſe tenetur, & tali caſu ſententia abſolutoria, vel condemnatoria lata in perſona vnius non prodeſt neque nocet aliis, nec pœna ab vno ſoluta pecuniaria, vel corporalis liberat alios, latè Ant. Gomez. *tit. de delict. cap.* 1. *num.* 88. *in pr.* vbi iura & Doctores allegat Ang *de malefic. in verb. & ſibi caput à ſpatulis, verſ. quaero nu.* 13. Caualc. *de Brach. reg. p.* 4. *num.* 255. *per tex. in l. ſi quis ad quod §. fin. cum l. ſeq. ff. de iuriſd. omn. iud.*

4 Vbi tamen Gomez ſubdit *ſub verſic. ex quo infertur*, eſſe verum quando agitur de pœna Fiſco applicanda, ſecus ſi de re, vel intereſſe partis, quia ſolutio vnius liberaret alios, vt dicam late infra *in defenſ.* 34. *cap.* 23. *per tot.*

5 Secunda erit concluſio in delictis connexis, vt ſententia abſolutoria lata in fauorem vnius proſit alteri, *l. denunciaſſe, §, fin. de adult.* Ant Gomez. *tit. de delict. c.* 1. *n.* 88. *verſ. a contr.* Dec. *reſponſ.* 104. *n.* 56. *vol.* 3. Petr. de Surd. *conſ.* 32. *n* 58 *vol.* 2.

6 Vbi concordantes allegat, & ait, quod in indiuiduis vnus gaudet priuilegio, vel beneficio ex perſona ſocij, quo non poſſet gaudere ex propria perſona, & ideo ſi vnus eſſet malæ famæ, & alij imputati eſſent bonæ famæ, iſti, qui ſunt bonæ famæ ſuffragantur alteri imputato, qui eſt malæ famæ, Menoch. *de arb. caſ* 351. *num.* 12 *& ſeq.*

7 Vbi loquitur, quod ſententia abſolutoria principalis imputati de delicto ſuffragabitur etiam conſultori, & auxiliatori, & idem firmat *in caſ.* 352 *num.* 12. *in pr. lib.* 1.

8 Vbi loquitur, quod ſententia abſolutoria, in fauorem mandantis ſuffragatur etiam mandatario. & delicta connexa dicuntur lenocinium, adulterium cum ad eundem finem tendant, quamvis quodlibet de per ſe ſit delictum, Decian. *lib.* *c.* 3 *numer.* 3. *in tract. crim.* Caualc. *de Brach reg. p.* 4. *n.* 15.

9 Aliqui autem reſtringunt *d. l. denunciaſſe. §. final.* ad crimen adulterij propter fauorem, & decus matrimonij, ſecus in aliis delictis etiam connexis, quia ſententia abſolutoria vnius non proſit alteri, Bart. *in d. §. final.* quem ſequitur Ant. Gomez. *in d. cap.* 1. *numer.* 88. *in fin.* & exemplificat ſequendo opinionem Bart. *in crim. inceſtus, ſtupri, ſodomia, & ſimilibus, & ad leg.* 80. *Tauri num.* 72. *in fine*, poſt Alexand. *in l. ſæpè num.* 36. *ff. de iud.* firmant hanc eſſe communem opinionem, Lauren. Tenn. *in pract. caut.* 6. *num.* 194. Farinac. *quæſt* 141. *numer.* 108. *in fine.*

10 Sententia autem condemnatoria in iſtis delictis connexis lata contra vnum non parit præiudicium contra alterum, etiam in crimine adulterij, vt per *d. l. denunciaſſe § fin.* Ant. Gomez *tit de delict. c.* 1. *num.* 86. *verſ ſententia tamen, & ad leg.* 80. Taur. *num.* 72. *circa fin.* vbi de communi Add. ad Iul. Clar. *in quæſtione* 84. *in lit. B*, Farinac. *d. quæſtione* 141. *num.* 108. vbi ſubdit idem procedere in confeſſione vnius vt ea alteri non noceat.

11 Vt videmus quòd ſententia lata contra Notarium ob falſom inſtrumentum non obſtat partibus Petr. de Surd. *conſ.* 173. *num.* 81. *vol.* 2. vbi concordantes allegat.

12 Pro vera autem declaratione iſtarum duarum concluſionum diſtinguendum eſt; Aut in ſententiis pronunciatum fuit ſuper facto, nempè non fuiſſe commiſſum delictum, & tunc ſententia abſolutoria vnius ſuffragatur alteri. Aut pronunciatum fuit ſuper re, nempè illum non commiſiſſe delictum, & tunc ſententia abſolutoria vnius non prodeſt alteri, Dunus *in cap. ratihabitionem, num.* 17. *de reg. iur.* Bart. *in l. adulteram, §. ſi eo tempore num.* 2. *ff. de adulter.* Ang. *de malefic. in verb. & ſibi caput à ſpatulis num.* 13. *in fin.* latè Menoch. *de arbitr. caſ.* 351. *num.* 12. 13. *&* 14. *& ſeqq. & caſu* 352. *n.* 15. *lib.* 1. vbi alios concordantes allegat, & loquitur, An ſententia abſolutoria ad fauorem mandantis, & etiam principalis delinquentis ſuffragetur conſultori, & mandatario, Decian. *reſponſ.* 104. *num.* 36 *volum.* 3. Baiard. ad Iul. Clar. *quæſt.* 57. *num.* 2. *&* 3. Caualc. *de Brach. reg. p.* 4. *numero centeſimo quinquageſimo ſexto*, tamen ſubdit quod in practica ſeruatur, vt ſi ambo ſint præſentes ambo abſoluantur, vel condemnentur: & ſi fortè vnus in negatiua perſiſtat, & alter confiteatur, tunc negans abſoluatur, & confeſſus damnetur in eadem ſententia, ſi verò vnus ſit præſens & alter abſens, primo perficiantur proceſſus contra abſentem, & poſtea deueniantur ad expeditionem cauſæ contra præſentem, & quod iſta ſit vera, & tutior practica.

13 Ac etiam declaratur per Franc. *in cap. ratihabitionem num.* 6. *de reg. iur. in* 6. vt non ſuffragetur ſententia abſolutoria vnius alteri tanquam res inter alios acta quando iura diuerſarum perſonarum ſunt diuiſa, & ſeparata, ſecus quando omnia eſt eadem cauſa defenſionis, & ex eodem facto ſumant originem & ideò formata inquiſitione contra duos, vt contra Titium, quia occidit, & contra Sempronium, quia mandauit, & contra vtrumque eſt probatum, ſed Titius probauit, quod fecit ad ſui defenſionem, & Sempronius nihil probauit, probatio Titij non prodeſt Sempronio, vt abſoluatur, quia bona fides facientis non excuſat malitiam mandantis: ſi verò Titius probauit ſe fuiſſe abſentem à loco maleficij, tunc ſi iudex illos teſtes pro veritate vtriuſque inquiſitionis communiter contra vtrumque formatæ, examinauit, quod potuit, & tunc per illas probationes per quas abſoluitur Titius, abſoluetur Sempronius, ſed ſi iudex recepit illas probationes, ad ſpecialem defenſionem Titij, tunc Titius abſoluetur, & talis probatio non proderit Sempronio, ſed bene tunc contra Sempronium requirentur clariores probationes de ſuo mandato propter præſumptionem ſurgentem ex abſolutione Titij, provt etiam ſequitur Baiard. *dict. quæſt.* 17. *num.* 3. vbi in fine ſubdit, quod ſi ageretur per viam accuſationis, tunc diſtinctio prædicta locum non haberet, cùm acta facta inter accuſatorem, & accuſatum, quantumcumque generalia, non egrediantur ipſorum perſonam ex traditis per Bart. *in l. denunciaſſe, § qualiter, C. de adult. & in l. adulter. eo tempore, ff. eod.*

Sed an iudex teneatur admittere defenſiones, ſeu articulos pro carcerato, continentes defenſiones abſentium, & contumacium, dicam infra latè ſuo loco.

Ac etiam declaratur, vt in his quæ facto ab initio inhærent, & ab eo ſeparari non poſſunt: & in iſtis, quod per vnum fit, prodeſt etiam aliis non facientibus, ſecus autem in his, quæ poſtea ſuperuenerunt extra ipſum factum, & eo iam conſummato, in quibus quod vni conuenit, non omnibus conuenire dicitur ſed vniuſcuiuſque factum inſpicitur, & ſecundum

Digitized by Google

dum illud quiſq; iudicatur: & hoc ſiue agatur de augmento ob negationem, vel contumaciam ex ſtatutorum diſpoſitione, quia ſi cauſa propter quam ſit diminotio, vel augmentum militat in vna, & in alio ceſſat, debet ſolum habere locum in eo in quo militat, & non in eo in quo ceſſat, non ſit inconueniens quòd ex corrixantibus & ſuppoſitis eidem pœnæ vnus propter confeſſionem, vel pacem condemnetur in minus, & alter propter negationem in plus, cum iſtæ ſint qualitates, & circumſtantiæ à maleficio ſeparatæ, & poſt illud ſuperuenientes, in quibus ſingulæ perſonæ delinquentium, & ſingula earum facta conſiderantur, iuxta notabiliter tradita per Bar. *in l. libertis, §. poſthumis verſ. vlt. nota ff. de alimen. & cibar. legat. & in l. is qui opem, ſub n. 5. verſ. Item fallit, ff. de furtis*, & latiſſimè, qui alios allegat & in quolibet caſu ponit ſua exempla Petr. Caball. *in qq. crim. caſ. 56. n. 99. cum plur. ſeqq. & caſ. 75. n. 9. & ſeq.* vbi ſubdit, quòd ex prædictis conſtat non eſſe abſurdum, quòd ex eadem ſententia habentes eandem cauſam diuerſimodè puniantur, nedum quando inter eos vnus eſt contumax, ſed etiam quando omnes comparuerunt, quorum aliqui fatentur delictum, & gaudent beneficio confeſſionis, alij verò negant, & carent dicto beneficio, & quandoque inter corrixantes adſunt aliqui priuilegiati, puta milites, & quibus conceduntur priuilegia ob confeſſionem, & pacem pinguiora quàm alijs non ita priuilegiatis.

14 Tertia erit concluſio, vt delictum commiſſum ab vno principaliter, & pœna bonorum, vel confiſcatio prouenit ad alium in conſequentiam, tunc ſententia, & condemnatio principalis noceat illi, qui tenetur in conſequentiam, vt euenit in ſtatu eccleſiaſtico per Bullam Sixti IV. & conſtitutionis Marchiæ, vt pater teneatur ad legitimam pro delicto filij, & tunc ſententia contra filium præiudicat patri, etiam non citato ſecundum communem opinionem atteſtatam per Ant. Gomez. *in d. c. 1. n. 90.* vbi ponit quatuor illationes, Caualcan. *de Brach. reg. par. 4. n. 159.* & ego latè dixi *in meo tract. de confiſcation. bonorum.*

Quarta erit concluſio, quòd ſi aliquis innocens, qui verè non commiſit delictum, ſed ex ignorantia iudicis vel malitia teſtium, fuit condemnatus, poſtea fuit repertus alius delinquens, vt pœna illata illi innocenti non ſuffragetur nocenti, & culpabili, ſed erit puniendus pœna delicti, Ant. Gomez. *6. c. 1. n. 91. tit. de delict.*

15 Quinta erit concluſio, quòd ſententia contumacialis lata contra vnum, non noceat alteri, Roland. *conſ. 94. n. 22. vol. 2.* latiſſimè Farinac. *quæſt. 24. n. 72. & ſeqq.* vbi plures concordantes allegat Thob. Non. *conſ. 87. n. 14.* Bertazz. *conſ. 81. n. 19. vol. 1.* Rim. Iun. *conſ. 758. num. 16. vol. 7.* Honded. *conſ. 87. num. 195. & ſeqq. vol. 2.* vbi de communi. Sed quæ reſultent ex ipſa ſententia contumaciali contra alios, latè dicam infra *in 2. lib.*

16 Sexta erit concluſio, quòd pax ab vno ex corrixantibus producta penſit alteri, etiam contumaci ad obtinendum beneficium ſtatuti minuentis pœnam ob pacem ſequutam, Card. de Boncompagn. *in tractatu de Sind. quæſtion. 187. numer. 127.* latè Petr. Caball. *in quæſt. crim. caſ. 75. per totum* de cuius veritate vide ea, quæ ego latè ſcripſi *in meo tractatu de Pac. Treg. Verb. & Caut. part. 1. quæſt. 26. per totam.*

***

CAPVT IX.

Obtinens gratiam, vel compoſitionem, ſiue remiſſionem per nominationem alicuius Banniti interfecti, & Curiæ præſentati, quando non poſſit vlteriùs moleſtari.

SVMMARIVM.

1 *Gratiatus à Principe non poteſt ampliùs de eodem crimine inquietari.*

2 *Princeps poteſt omnem pœnam corporalem, & pecuniariam etiam poſt rem iudicatam remittere.*

3 *Gratia allegata in fauorem inquiſiti operatur, vt index ſuperſedeat, & præfigat terminum inquiſito ad docendum de dicta gratia.*

4 *Gratia regulatur à verbis eiuſdem gratiæ, vel reſtitutionis.*

5 *Gratia etiam ſi fuerit deperdita, poterit etiam probari per teſtes.*

6 *Gratia etiamſi fuerit nulla ſuffragatur gratiato, vt relaxetur, ne decipiatur ſub fide publica.*

7 *Gratia ſi fuerit impugnata tanquam ſubreptitia, vel obreptitia ad quem ſpectet gratiam iuſtificare.*

8 *Compoſitio facta ſuper delicto operatur, vt ſuper eodem crimine non poſſit ampliùs procedi ſiue proceſſum fuerit per accuſationem, ſiue per inquiſitionem, dummodo pars non contradixerit oppoſitioni.*

9 *Index non poteſt recuſare pœnam, iam compoſitam, & ſi illam recuſet, debet pœnam compoſitam deponere, & iudici intimare.*

10 *Compoſitio magis operatur quàm abſolutio ab obſeruatione iudicij.*

11 *Compoſitio operatur, vt nec etiam ſi ſuperueniant noua indicia poſſit ſuper eodem crimine procedi.*

12 *Quod intellige in compoſitione in qua pœna fuit ſoluta ſecus in compoſitione gratuita.*

13 *Liberatus ex nominatione alterius banniti non poterit ampliùs moleſtari.*

14 *Statutum concedens liberationem pro capite præſentato vnius banniti pro homicidio cum armis, non ſuffragatur pro homicidio facto veneno.*

15 *Liberatio facta per nominationem alterius banniti vigore ſtatuti reſpicit non ex qualitate pœnæ, ſed ex qualitate facti.*

16 *Liberatio pro præſentato capite vnius banniti in pœnam furcarum pro furto, an ſuffragetur pro homicidio ad liberandum à pœna capitis.*

17 *Pœna quanam maior ſit: an quæ conſiſtit in amputatione capitis, vel quæ conſiſtit in pœna furcarum, vbi referuntur plures opiniones.*

18 *Qualitas pœnæ quando inducat maius delictum.*

19 *Statutum concedens liberationem ob occiſionem banniti, non pro maiori delicto, ſed pro ſimili, pari, aut minori, aut inſpici debeat pœna, ad indicandum quod maius delictum dicatur. Declara latè vt hic.*

20 *Delictum pro quo imponitur pœna mortis, & confiſcatio bonorum eſt maius illo pro quo imponitur pœna mortis ſine confiſcatione bonorum.*

21 *Declara tamen vt ibi.*

22 *Statutum poteſt inducere, vt bannitus poſſit liberari, etiam ſi eſſet bannitus pro maiori delicto quam ille, qui occiſus fuit.*

23 *Limita in rebellibus.*

24 *Libe*

24 *Liberatio per nominationem alterius banniti non poteſt concedi niſi per Principem.*

25 *liberatio per rebannitionem, an concedatur pro criminibus exceptis.*

26 *Bannitus habens nominationem alterius banniti interfecti, ſi non habuit decretum non gaudebit beneficio dicta nominationis.*

27 *Sed an ſit puniendus, vel relaxandus obnoxius priori condemnationi.*

28 *Bannum non trahitur ad futuros deliquentes concedens impunitatem, vt occidens bannitum poſſit ſe eximere à pœna ſua condemnationis.*

1 DEfenſor Carcerati debet prætaoere, ſi ille de qoo
de per xſēti moleſtatur fuetit alias à Ptiocipe ag-
gratiatus, quia non poterit ampliùs inquietari, *l.1.&*
per totum, C.de ſent poſt l.fin.C.de generali abolit. Pariſ.
2 *conſ.1.num.59.lib.* 4. vbi firmat, quòd Prinerps poteſt
omnes pœnas pecuniarias, & corporales pee ſenten-
tiam, & condemnationem inflictas, etiamſi tranſiue-
tint in rem iudicatam, eemittere, Suarez *commun.opin.*
verſ.Princeps, num 257. Iul. Clar. *q.59.in princ.* Farinac
q.6 num.1. vbi concordantes allegat, latè Odd. *de re-*
ſtit.in integr.lib.1.quaſt 91.& ſeqq. Flamm. Cartar. *in*
tract.cap.Bannit.cap.3.nu.57.& ſeqq.& n.64.& ſeqq.
Card. Tuſch. *tom.4 concl.53.n 2.* vbi de communi The-
ſaur. *deciſ.27. num 1.* & alitee dicere, eſſee ſacrile-
gium diſputare de auctoritate ſupremi Principis, Petr.
Caball. *in qq.crim. caſ.58. numero quarto, & quinto,*
cent.1.

3 Et ideò Aduocatus producat in actis gratiam à
Principe obtentam, & ſi illam præ manibus non ha-
beat, eandem gratiam alleget etiam in actis, quia
iudex tenetur concedere terminum competentem ad
producendum allegatam gratiam, & ſi non præfixo
dicto termino ad exequutionem ſententiæ deueniret,
ſi de gratia poſtea appareret, non effugeret pœnam
ſaltem extraordinariam, vt dicit Cartar. in loco ſuprà
citato *ſub num.71.* & ſequitur Farinac. *in dict. q.6. n.1.*
in fine.

4 Cùm ius cuiuſcunque reſtituti, vel gratiati pen
deat à verbis reſtitutionis, & gratiæ, & quatenus pee
gratiam ei conceditur eatenus conſequitur, & non
vltra ſecundum communem opinionem atteſtatam
per Doct. *in l. Gallus, § & quid ſi tantum, ff.de liber.*
& poſthum. vt teſtatur Hier. Grat. *in conſil.106. n 1.*
volum.1.

5 Et ſi gratia fuerit deperdita poterit probari pee te-
ſtes, vt poſt Bart. & Abb. firmat Iaſ. *in conſ.86. num.9.*
verſic.vnde, vol.3.

Imò etiam ſi gratia fuerit nulla adhuc inſtet Ad-
6 uocatus pro excarceratione illius, cum ſit relaxandus
ſubiectus tamen pœnis, & condemnationi delicti,
quod commiſit ne decipiatur ſub fide publica, *lege*
1.C de hu.qui veniam ſtat.impetrat. Clar. *q.58.verſ.ad-*
de quod Far. *q.6.n 15.* & latiùs hanc materiam declarat
idem Farinac. *in conſ. 53. per totum*, vbi diſtin-
guit plures caſus, & ibi teſtatur, quid fuerit reſolu-
tum in illo caſu in ſacra conſulta, vbi iſte articulus
diu, & acertime fuit diſputatus, & ego late dixi *in*
meo tract.de Pac.Treug.Verb.& Caut. q.38. num.17.&
ſeqq.p.1.

Et ſi gratia impugnetur, quod fuerit obrepti-
7 tia, vel ſubreptitia, ſeu nulla ad quem ſpectet gra-
tiam iuſtificare, & quid Aduocatus inſpicere, & con-
ſiderare debeat ad ſoluendam dictam gratiam, vt car-
cerato ſuffragator, dicam infrà late ſuo loco in ſe-
cundo libro, vbi tractabo materiam gratiæ poſtquàm
poſuerint defenſiones contra ſententiam contuma-
cialem.

8 Vel ſi carceratus compoſuerit cum fiſco, & pœnam
ſolueeit, Aduocatus debet deducere, quod illa pœna
pecuniaria fiſco applicata totaliter abſoluerit deli-
ctum, vt amplius ſuper eo inquiri non poſſit, ſiue pro-
ceſſum fuerit per accuſationem, ſiue per inquiſitio-
nem, dummodo para offenſa de proceſſu inquiſitionis
notitiam habuerit, & non contra dixerit compoſitioni
Pariſ. de Put. *de Synd. in verb.compoſitio, cap. 4. & 5.*
Fab. à Mon. Leo. *in pract.arb.in 7. q. vltima, parte 5.* 9
partis principalis, num.1. & num. 11. vbi plus ſubdit,
quod ſi iudex vellet recedere à compoſitione iam fa-
cta & recuſet pœnam compoſitam recipere, non debet
audiri, ſed compoſitus debet facere depoſitum reale de
pecunia compoſita, & illud iudici intimare, & adhuc
Aduocatus animaduertat, quia faciendo carceratus erit
ab omni alia pœna liberatus, & idem tenet Farinac. *in*
q.5.num.1.

Imo ſemel compoſitus habet maius priuilegium, 10
quam abſolutus ab obſeruatione iudicij, quia nec
etiam nouis ſuperuenientibus indiciis amplius inquie- 11
tari poterit, Paul. Grill. *tit.de pœna compoſit, q.7.per to-*
tam, Farin. *q.5.num.4. verſic.amplia præfatam*, vbi etiam
ſubdit, quod loco pœnæ ſuccedat *l.Senatus, §.ſi quis, &*
§.ſequenti, ff.de iur.Fiſc.l.ſi cum §.qui iniuriam, ff.ſi quis
caut Pariſ. de Put. *in d.verſ.compoſitio, c.n.5.* Carault. *tit.*
271.num.12.

Et abſurdú ſit, ſi peccata ſemel pee compoſitionem 12
dimiſſa in vltionem iterum redeant *c.ſi illis 53.q.4.* ſe-
cus in gratuita obligatione quia tunc poterit ex nouis
ſuperuenientibus iudiciis moleſtari, vt per Farin. *in d.*
q.5.ſub num.1.verſ.amplia præfatam.

Compoſitio per quem ſuperiorem fieri poſſit, de quo
tempore, & quæ requirantur, dicam infra late ſuo loco
in Defenſ. 15.

Liberatus autem ex nomine alterius banniti, nec 13
etiam poterit amplius moleſtari ſi per ſtatutum huiuſ-
modi remiſſio concedatur Petr. Caball. *in qq.crim. caſ.*
197.per totum, & præcipue *ſub n 12.* idem erit ſi occi-
derit alium bannitum, vel præſentauerit Curiæ caput
alterius banniti, vt latè per Farinac. *in conſ.53.* & latius
hanc materiam reaſſumit Cab. *cent.3. caſu 544.per to-*
tum, vbi latiſſimè, & bene ſuo ſolito more.

Sed pro intelligentia iſtius ſtatuti concedentis libe- 14
rationē præſentanti caput alterius banniti pro pari, vel
minori delicto, non autem pro maiori, vt non habeat
locum in præſentāte bannitum pro homicidio cum ar-
mis, & velit facere ſe ipſum rebanniri, vel alium ban-
nitum pro homicidio cum veneno, cum maius ſit, ac
atrocius delictum cōmiſſum veneno, quàm gladio, *l.*
C.de maleſic.& matemat. in puncto decidit Albet. de
Roſat. *de ſtat.lib.4.q.99.* quem ſequitur Dec. *cel.1.verſi-*
culo, & pro iſta concluſione, vbi teſtatur ita aliàs fuiſſe
iudicatum, & idem latè in contingentia facti fuiſſe de-
ciſum, etiam teſtatur Petr. Caball. *in qq.crim.caſu 197.*
num.1. Farinac. *q.103.n.190.*

Item ſi bannitus pro homicidio vellet rebanniri pec 15
occiſionem, vel præſentationem alterius banniti
etiam condemnati in pœnam vitæ ex forma banni-
mentorum pro delicto minori, vt ſi eſſet condemna-
tus in pœnam vitæ pro violentia illata cum armis mu-
lieri, tentando illius pudicitiam, vel pro vulneribus
alicui priuilegiato illatis cum cicatrice perpetuo re-
manſura, vel pro exoneratione ſclopi cum aliqua of-
fenſione, prout eſt permiſſum in ſtatu eccleſiaſtico per
bannimenta generalia, aut pro aliis criminibus homi
cidio minoribus, pro quibus vigore ſtatuti eſſet impo-
ſita pœna vitæ, non erit audiendus, neque eſſet be-
ne gratiatus, cum non currat paritas cauſæ, & deli-
cti, licet concurrat paritas pœnæ, vt late tuetur Petr.
Caball. *in q.crim.caſu 197.num.1.circa fin.* & latius *ſub*
num.7. & latiſſime *caſu 245.per totum cent.3.* qui loqui-
tur in bannito pro homicidio, vt non poſſit ſe tueri
ſi præſentet caput banniti pro adulterio, inceſtu, vel
ſtupro

ſtupro, quamvis eſſet bannitus in pœna mortis.
Item nec liberabitur, qui occidet bannitum con
16 demnatum in pœnam furcarum pro furtis, vel caput
illius præſentabit ad ſe eximendum à pœna capitis pro
homicidio, cùm iſte dicatur condemnatus pro maiori
delicto, licèt ſit condemnatus in pœnam capitis tan-
tum, & occiſus, vel præſentatus in pœnam furcarum,
17 quæ maior videtur decapitatione, quia ad cognoſcen-
dum an vnum delictum ſit maius altero, non ſimplici-
ter inſpicitur pœna, ſed cauſa, & pœna ſimul, vt in
ſtatuto Lucenſi articulum iſtum diſputat ad partes, &
pro hac opinione ex pluribus concludit Socc. *in conſ.
157. per totum l. 3.* Bart. *ad l.ul. C.ar. §. homicid. n. 215.*
indiſtinctè tenet, quod occidens bannitum, pro furto
non poſſit remittere bannitum pro homicidio, etiam
commiſſo in puta rixa, & ibi teſtatur, quòd ita obſer-
uauit, & obſeruari vidit, quamvis Dec. contrarium in
eodem caſu conſuluerit *in conſil. 6. per totum*, & cum
eadem opinione transeat *in c. at ſi Cleri. 1. n. 60. & ſeqq.
extr. de iud.* vbi etiam teſtatur, quòd contra Socc. fuit
ſecundùm eius conſilium iudicatum, tamen Addentes
ad ipſum Decium in vtroque loco dicunt, quòd
Dec. malè conſuluit, & peius ſecundum eius conſilium
iudicatum fuit.

Sed Dec. opinio videtur corroborari ex doctrina
Bald. *conſ. 424. libr. 1.* qui in terminis conſulendo ean-
dem ſententiam tenet, quam etiam ſequitur Crauet.
*in tract. de antiq. temp. in 4. p. §. videamus modo de ali-
quibus limitationibus, ſub n. 18. circa mediam verſ. & ad-
uertendum*, quia Soc. & Dec. conſuluerunt, & eandem
ſequi videtur Far. *q. 18. num. 87. verſ. ſecundum Aymon.*
fundantes ſe, quòd pœna furcarum ratione ignomi-
niæ, ſit maior pœna, quia pœna decapitationis ſit in-
ſtantanea, pœna verò furcarum habeat aliquem tem-
poris tractatum, & ſic etiam naturaliter maior pœna
dicatur, & ex quantitate, & qualitate pœnæ cognoſca-
tur, quantitas & qualitas delicti, & tanto grauius de-
lictum iudicatur, quanto grauior pœna impoſita inue-
nitur, Abb. *in c. at ſi Clericus. §. de adulteriis, num. 7. de
iudic.* Hier. de Mon. *q. 16. ſub n. 14.* cum aliis adductis per
Farin. *in d. quaeſt. 18. num. 83.* & latè Petr. Caball. qui
etiam concordantes adducit *in quaeſt. crim. caſ. 197. n. 4.
& 5.*

Soc. autem *in dict. conſ. 157. n. 14. & 16. verſ. ſecun-
dùm pactum*, impugnat hanc rationem, & dicit, quòd
non eſt ſimpliciter verum, quòd pœna furcarum ſit
maior decapitatione, quia reſpectu atrocitatis non
maior, quamvis non ſit tantùm inſtantanea, quantum
decapitatio, tamen in illo Inſtanti maiorem affert do-
lorem, vt à Phyſicis audiuit, ſed tantum reſpectu ig-
nominiæ dicatur maior, & ſic ſecundum quid & ver-
ba in ſtatutis ſint intelligenda ſimpliciter, & non ſe-
cundũ quid *Et ſub n. 16. & ſeq. verſ. 3. & vlt.* plus ſub-
dit, poſito etiam, quòd maior ſi pœna furcarum, quàm
decapitationis; nõ propterea ſequitur, quòd maius de-
lictum ſit furtum, quàm homicidium, nec valet conſe-
quẽtia, ſemper imponitur maior pœna. Ergo maius eſt
delictum, & maius eſt peccatum, cùm grauius delictũ
ſit occidere matrem quàm vxorem, & tamen maior
pœna imponitur pro morte vxoris, & firmat tandem,
quòd in dubio iſta regula procedit ad cognoſcendam
qualitatem delicti ex qualitate pœnæ ſecus vbi per
alias rationes probetur quod delictum ſit maius, li-
cet minor pœna imponatur, & cum Socc. conue-
nire videtur in hoc Crauet. *in d. §. videamus modo,
num. 25. & ſeqq. verſ. ex hac declaratione, & ſub n. 18.*
& probat etiam Farinac. *in d. q. 18. num. 84.* & ſecun-
dùm hanc opinionem Socc. Petr. Caball. *in d. caſ. 197.
num. 6. & ſeq. & ſub n. 9 in fin.* firmat, quòd magis ſibi
ſemper placuit opinio Socc. contra Dec. & maximè
quia in caſu Socc. homicidum non erat ſimplex,
ſed qualificatum, quia commiſſum fuerat in per-
ſonam patrui, & erat etiam aliis circumſtantiis aggra-
uatum, vt idemmet Socc. conſiderat *in d. conſ. 157. n. 13.
verſ. poſtremo delictum*, & Petr. Caball. *in d. caſu. 197. n.
8. in fi.* teſtatur, quod pro iſta opinione contra Dec. vi-
dit determinari non eximi à banno bannitum in pœnã
capitis pro homicidio, etiam non qualificato ob occi-
ſionem, vel præſentationem alterius banniti in pœnam
furcarum pro furtis, & Farinac. *in quaeſt. 103. n. 189.* fir-
mat male fuiſſe iudicatum iuxta conſilium Decij, ſed ſi
quis fuiſſet condemnatus pro ſimplici homicidio, &
fuerit occiſus famoſus latro, vel fur, ipſe tenet, quod
admittenda erit nominatio ex rationibus per Decium
conſideratis, & quod ſi ipſi caſus contingeret, ita iudi-
caret: quidquid Baiard. *in §. homicidium, n. 215* dicat de
contraria obſeruantia. Ego autem arbitror opinionem
Far. eſſe multum conſiderandam, quia cohæret ratio-
nibus Dec. Quare in iſto particulari puto, quod dictæ
rationes non ſint ſpernendæ.

Qui Crauetta bene tamen fatetur, quod vbi cadere 18
poſſet probabile dubium, an vnum delictum ſit maius
altero, tunc cognoſcatur grauitas delicti ex qualitate
pœnæ, ſed vbi eſt notorium, vnum delictum eſſe maius
altero per rerum naturam, prout in homicidio, & furto
non ſit recurrendum ad qualitatem pœnæ maioris, vel
minoris, vt ex ea maius vel minus cenſeatur delictum
quem ſequitur Farinac. *in d. q. 18. n. 87. verſ. bene fateor,*
& refert Petr. Caball. *in d. caſ. 197. num. 9. verſ. fatetur
tamen.*

Imo in eiſdem terminis ſtatuti concedentis libera- 19
tionem ob occiſionem, vel præſentationem banniti
cum illa qualitate, quòd liberandus non ſit in banno
pro maiori delicto, ſed pro ſimili pari, aut minori ban-
no, Petr. Caball. *in d. caſ. 197. n. 9.* teſtatur vidiſſe re-
curri ad pœnam, & ad cauſam banni, & ſi delictum
liberandi ſit grauius delicto banniti, occiſi, vel præſen-
tati etiam, quòd pœna ſit eadem, puta vtramque fur-
carum, vel decapitationis liberationem non admitti,
per deciſionem Alber de Roſat. *de ſtatut. lib. 1. q. 99.*
qui firmat quòd nec etiam Decian. *in d. conſ. 65.* reſ-
pondeat nec verè reſpondere poterat, cùm ſit in ter-
minis, & multum ſtringat, & latè Add. Far. *in conſ. 53.
in lit. G,* dicunt, quòd in propoſito delictum attendi-
tur, an ſi maius vel minus reſpecto qualitatum aggra-
uantium, & exgrauantium ipſum delictum, & Farinac.
in q. 103. n. 186.

Sed verò Crauet. *in d. §. videamus modo ſub n. 20.*
conatur ſaluare Dec. opinionem, & ſententiam latam
vigore dicti conſilij, vt intentio ſtatuti fuerit, vt pro-
uincia expurgetur iſtis facinoroſis hominibus & ban-
nitis, & ob id quoquo modo præſentet bannitũ, poſſit
conſequi priuilegium liberandi ſeipſum vel alium
bannitum à banno cùm in omni caſu expurgetur Pro-
uincia homine ſceleſtato, & patibulo digno, & huiuſ-
modi beneficium concedatur ob publicam vtilitatem,
vt homines accedant ad extirpandos bannitos, & eos
occidendos, vel in manibus Curiæ dandos & ob id
eſſe extendendum, & largè interpretandum, prout etiã
Dec. deducit *in d. conſ. 65. ſub n. 3. verſ. & 1. quod tale
ſtatutum*, Quæ Crauettæ ſaluatio non poteſt ad ſtaturũ
adaptari, cùm limitatè loquatur dummodo rebanniẽ-
dus pro delicto maiori non fuerit bannitus, quàm bã-
nitus occiſus, vel præſentatus, adeo quod nullam poſſit
recipere extenſionem, prout etiã conſiderat Pet. Cab.
in d. caſ. 197. n. 8. & ſi admitteremus huiuſmodi Crau.
ſaluationem, deſtrueretur tota intentio ſtatuentium,
quæ eſt reſtricta ad caſum æqualem vel minorem.

Ac etiam ſciendum eſt in iſta materia, quod deli- 20
ctum pro quo imponitur pœna mortis, & confiſcatio
bonorũ, eſt maius illo, pro quo ſimpliciter imponitur
pœna mortis ſine cõfiſcatione bonorum, vt poſt alios
quos allegat, firmat Socc *in d. conſ. 157. n. 9. & ſeq.* &
Bal *in conſ. 426. n. 6. lib. 2.* Petr. Caball. *d. caſ. 197. n. 10.*

vbi tamen videtur ex mente eiuſdem Bal. *in d. conſ. 426, ſub n. 5. ver ſic. præterea iſta ſunt*, conſiderare illam diſtinctionem, quod ſi fuerit reus comdemnatus in
21 pœnam mortis, & confiſcationis bonorum per copulam, & duo dicantur bona, vnum in perſona, alterum in ære; & quantum ad pœnam capitis fiat remiſſio per occiſionem, vel præſentationem banniti, cum liberationes bannittorum, regulariter non extendantur ad bona publicata, & fiſco incorporata, ſeu remiſſio reſtringatur ad alias pœnas in bannis appoſitas, à quibus vbi adſit ſimilitudo, paritas vel minoritas delicti iuxta prædicta fiat liberatio, remanentibus bonis ſub condemnatione.

22 Et poteſt etiam per ſtatutum induci, vt ſit nominandus & libertandus ex banno, etiam ſi eſſet bannitus pro maiori delicto, quam ſit ille, qui occiſus fuit, Dec. *conſ. 63 num. 1. verſ. ſed tamen* Farin. *q.* 103. *n.* 181. vbi ſubdit
23 dummodo non ſit rebellis, & quod in ſimili ſtatutum conſuluit etiam Ang *in conſ.* 67.

24 Et tale ſtatutum de rebannitione banniti per occiſionem vel præſentationem alterius banniti non poteſt induci per iudicem poteſtate ordinaria, ſed per ſolum Principem, vt poſt alios quos allegat, firmat Farin. *in d. q.* 103. *n.* 193.

25 Sed an tale ſtatutum de rebannitione procedat etiã in criminibus exceptis, prout in crimine falſi, Sodomiæ, & læſæ maieſt, Foller. *in pr. 1. de exulibus, n.* 34. tenet partem negatiuam, cum tale ſtatutum, debeat intelligi, & limitari ſecundum iura communia, *l. talis ſcriptura ff. de leg.* 1. cum aliis per eum allegatis, & in crimine læſæ, maieſt. Vinc. de Franc. *dec.* 330. *p.* 2. & quid in occidente alium in eccleſia, & ſic in ſacrilegio, vide eund. Franc. *deciſ.* 204. *p.* 2. & ſi quis fuit imputatus, & condemnatus de pluribus delictis, an poſſit habere gratiam pro aliquo ex dictis delictis, Vinc. de Franc. *d. deciſ.* 330. ſed Farinac. *in q.* 103. *n.*.. dicit apud nos in practica contrarium ſeruari vt poſſit rebanniri etiam pro quocunque crimine excepto.

26 Si autem bannitus fuerit captus, qui habet nominationem, ſed adhuc non habuit decretum, licet declaretur non poſſe gaudere dicta nominatione, tamen ne decipiatur ſub fide publica, erit remittendus in priſti
27 nam libertatem per ea, quæ ponit Baiard. *ad Clar. in §. homicidium. n.* 106. Sed Farinac. *in d. q.* 13. *n.* 184. refert contrarium fuiſſe obſeruatum hic in Curia tempore Pij V. contra quendam Firmanum, qui fuit laqueo ſuſpenſus, licet obtinuerit nominationem, ac etiam decretum iudicis declarationem ſibi ſuffragari, quia rebannitio non fuerat valida, de cuius materia in termi-
28 nis rebannitionis inualidæ latè ſcripſit Farinac. *in conſ. 13. per tot.* an per ſtatutum permittens impunè occidi bannitum, poſſit quis ſe eximere, à banno, & an extendatur ad bannitos de futuro poſt dictum bannum, vide latè Baiard. *in §. homicidium, n.* 105. & Vinc. de Franc. *deciſ.* 369. *& deciſ.* 468.

DEFENSIO III.

Circa Accuſationem.

CAPVT I.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatio quid ſit, & quotuplex, remiſſiue.*
2 *Perſonæ, quæ repellantur ab accuſatione, vel admittantur ad querelandum, remiſſiue.*
Clericus quando admittatur ad accuſandum.
3 *Perſonæ, quæ præferantur in accuſatione, remiſſiue.*
4 *Accuſatores plures quis præferri debeat, remiſſiuè.*
5 *Accuſatus ſemel pendente illa accuſatione, an poſſit ab alio accuſari, remiſſiuè.*
6 *Abolitio quando impediat accuſationem, remiſſiuè.*
7 *Fiſcus an ſit audiendus, vt in cauſa procedatur nemine querelante, & quid in crimine vſurariæ prauitatis & quomodo proponere debeat ſuam inſtantiam, vt in cauſa procedatur.*

QVONIAM, vt pluries dixi meum inſtitutum eſt, 1
non inſiſtere circa declarationem terminorum, ſed ſolum percurrere, quæ poſſunt immediate decernere defenſionem reorum.

Ideo ſi Aduocatus velit ſcire, quid ſit accuſatio, quotuplex ſit, An accuſator dicatur, qui ſimpliciter libellum accuſationis produxit, an potius requiratur perſeuerantia vſque ad finem iudicij, in quibus differat accuſatio à denunciatione, & verbum *defero*, à verbo *accuſo*, & quid ſi nunciare, vel denunciare, iudicare, quæro, conqueror, inſimulari, criminari, vel crimini dare; adeat modernos, qui antiquos DD. cumularunt, & plene ſingulos terminos pro tyronibus declararunt, vt eſt videre apud Dec *in tr. crim. to. 1. lib. 3. c. 1. per totum*, Sigiſmſ. Scacc. *in tract. crim. cap.* 51. *num.* 1. *tit. de libello accuſat.* Baiard. *ad Iul. Clar. quæſt.* 12. *n.* 1 *& ſeqq §. fin.*

Et quæ perſonæ repellantur ab accuſatione, vel ad- 2
mittantur ad querelandum, illas recenſere excederet metam noſtri ordinis, eſſet potius res laborioſa, quam vtilis cum hodie ſimilea nullitates non extendantur de conſuetudine, vt inferius dicam. Tamen ſi aliquo accidenti, vel cauſa, Aduocatus eas ſcire cupiat adeat Lancell. Corrad. *in pract. crim. tit. de accuſ. num. 9. cum pluribus ſeqq.* vbi ponit ampliationes, & limitat, Iul. Clar. *quæſt.* 14. *per totam, § fin.* vbi latè Baiar. *in add. Farin. quæſt.* 12. *per totam*, & diffuſiſſimè per plura cap. Decian. *com. 1. lib. 3. cap. 1. cum pluribus c. ſeqq.* Sed ſolet conſtitui regula, quod in delictis priuatis non admittatur, niſi qui ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequatur, & in delictis publicis quilibet de populo admittatur, *l. 1. C. qui accuſar. non poſſ. §. 1. Inſtit. de public. iud.* Rom. *conſil.* 152. Gand. *tit. qui accuſar. non poſſ.* Cauale, *de Brach. reg. p. 4. n.* 283. & qui non admittantur ad accuſandum poſuit Villagut. *in pract. crim. l. 1. concl. 1. cum pluribus aliis ſeq concluſionibus.*

Clericus vero non poteſt accuſare in delicto, pro quo ingeritur pœna ſanguinis, niſi pro delicto non imponatur pœna ſanguinis, vel deponat cum illa proteſtatione circa vindictam ſanguinis, quæ proteſtatio debet eſſe expreſſa, tacita non ſufficit; vel accuſet pro intereſſe ciuili, & non ad vindictam, & pro ſuo intereſſe, & ſuorum ſeruorum, vel ancillarum. Miſing. *cent. 2. deciſ.* 51. latè de his omnibus ponit Moder. Far. *in fragm. crim. in lit. C. num.* 431. vel prouiſione ſuæ perſonæ, vel bonorum ſuæ eccleſiæ, *c. Prelatis de homic. in 5.* vel de morte ſui filij, vel fratris, vt eſt late videre per Prax. Neapolit. *in c. 35. per totum*, vbi concordantes allegat & teſtatur de communi.

Et iſta irregularitas propter exercitium iudicij ſanguinis eſt de iure poſitiuo, ideo Papa ſuper ea diſpenſat, quæ tamen debet eſſe expreſſa, & tacita per viam indulgentiæ non ſufficit Arnal. Albertin. *de agnoſcend. aſſert. Cathol. quæſt. 25. num.* 42. alij Canoniſtæ adducti per Farinac. *in d. fragm. in lit. C, n.* 415. *& ſeqq.* Et ſi Clericus ſe immiſceret in iudicio ſanguinis efficitur irregularis, ſecuta morte, vel membri mutilatione, & quid ſi mors aut membri mutilatio ſecuta non fuerit vide Marian. Socc. *in c. audientiam, num.* 141. *&* 144. *de homic. in 6.* Foler. *in pract. crim Canon. cap.* 24. Ignat. Lopez. *ad Diaz in pract. crim. Canon. cap. 99. in verbo puniendum.*

Quæ autem perſonæ præferantur in accuſatione ſu- 3
per nece defuncti, & proſequantur ſuam, vel ſuorum iniuriam

iniuriam. Farin.*q 13.per totam*, & ego latiſſimè dedoxi *in meo tr.de Pace Treng.Verb.& Caut.p.1. per plures q. & c.*& latè ponit etiam Dec.*in tr.crim.l.3.c.32.per totum tom.1.*

4 Et ſi concurrant plures accuſatores quis præferri debeat,latè dixit Dec.*in d.lib.3.c.5.per totum*,& ego retuli *in d tract. de Pac.p.1.per plures quæſt.*

5 Accuſatus ſemel,& pendente illa accuſatione,an de eodem crimine poſſit ab alio accuſari , vide latiſſimè Dec.*in d.l.3.c.32.per tot.*

6 Abolitio quando,& quouſque impediat accuſationem Dec.*d.l.3.c.25.per tot.*

7 Fiſcus in quibus caſibus poſſit agere in iudicio , vt ex officio procedatur,nouiſſimè recolligit Maur.Burg. *in ſuo tr.de mod.proced.ex abrupt.q.29.per totam*,an in crimine vſurarum nemine accuſante Fiſcus poſſit inſtare,vt procedatur,latè Car.*tit.20.*vbi tamen *in fi.*reſtatur,quod ipſe nunquam vidit proceſſum formatum ex officio ſuper vſuraria practicate. Quomodo autem proponere debeat fiſcus ſuam accuſationem,vel inſtantiam,dicam infrà *c.3.ſub n.13.verſ.Circa verò.*

CAPVT II.

Præiudicia,quæ reſultat ex accuſatione.

SVMMARIVM.

1 *Auctor admonet aduocatos, & procuratores ne inducant eorum clientulos ad accuſandum,& querelandum.*

2 *Accuſationes vt plurimum proponuntur propter odium , & rancores , & ob id inducunt peccatum.*

3 *Accuſatores habentur pro inimicis,ac lege repelluntur à teſtimonio, à muneribus publicis , & varia infortunia in hoc ſæculo pati ſolent.*

4 *Accuſatio inducit inimicitiam,& alia incommoda.*

5 *Accuſatio criminalis requirit clariores probationes, quam libellus ciuilis.*

6 *Accuſatio inducit alia præiudicia hic deſcripta,n.7. 8.& 9.*

10 *Accuſatio quando non conſequatur præmium à ſtatuto conſtitutum.*

11 *Accuſator tenetur ad expenſas in fabricando proceſſum offenſiuum.*

12 *Aduocatus poteſt interuenire in defenſione Rebellium.*

13 *Aduocatus non debet contra reum patrocinium præſtare.*

14 *Clericus poteſt in cauſa criminali pro reo aduocare, dummodo non inſtet accuſatorem condemnari in pœnam ſanguinis.*

15 *Clericus patrocinium præſtans contra reum,licet non efficiatur irregularis,vbi non imponitur pœna ſanguinis,tamen grauiter eſt puniendus.*

1 ADmoneo tamen Aduocatum , & Procuratorem quòd ſi aliquis ad eos accedat pro querela,vel accuſatione inſtituenda criminaliter contra aliquem ſuper aliquo facto , vt debeant ei ſignificare incommoda , & præiudicia , quæ reſultant ex accuſatione. Et

2 primum eſt, vt apud Deum reprehendantur , quia ſolent, vt plurimum proponi accuſationes propter odia, rancores, & vindictas,quæ peccatum generant,idemque ſi illas proponunt ob lucrum,vel quæſtum,*c.accuſatores 3.q.5.*Dec.*in tr.crim lib.1.cap.4.n.6.& ſeqq.*Secundum eſt,vt lex illos pro ſuis inimicis habeat Io.Faber.*inſtit.de public.iud.in princ.circa finem*,& licet aliquæ leges appellent hoc officium accuſationis laudabile,vt *in l.nulli,C.de Epiſc.& Cleric. Auth.de non alienan §.etiam*,tamen ſunt intelligendæ,quando quis zelo iuſtitiæ & publicæ quietis accuſaret,& non alitet,vt latè per Dec.*d.lib.3.c.4.num.6.& ſeqq.*Tertium eſt, quia repellitur à teſtimonio ferendo in iudicio , cùm eius vita, vel intentio illaudabilis,ac reprobata reperiatur, *c.ſi Epiſc.2.q.7.*Dec.*lib.2.c.3.n.1.& cap.11.n.41.* vbi 3
latè & priuatur honoribus & muneribus publicis ſuæ Ciuitatis , quia ad d.munera, & officia non eligitur. Quartum eſt,quia iſti accuſatores adeò ſunt Deo odioſi,vt diu in hoc ſæculo eos non patiatur viuere,& varijs & diuerſis infortunijs & calamitatibus a Deo percutiantur,& ſæpè ab hominibus iniurias recipiant.vt bene exaggerat Dec.*d.cap 4.n 13 & ſeqq.*& ibi refert exempla calamitatum aliquorum,& verè vt plurimum iſti ſolent,vel interfici,vel cum aliquo perpetuo ſigno in facie viuere.

Quintò, quia ex dicta accuſatione contrahitur inimicitia inter ipſum,& accuſatum,gl.*in c.licet de arbitr.* 4
Gramm.*deciſ.31.n.3.& ſeqq.*Ant.Gomez. *tit.de delict. c.12.num.12* Rim.Iun.*conſ.114 n.21.vol.2.*Tho. Triuiſ. *deciſ.61.n.4.lib.1.*& maximè ſi ex ipſa accuſatione poſſet irrogari accuſato infamia , vel pœna corporalis, Dec.*reſponſ.124.n.12.vol.2.*vbi alios allegat, & ex inimicitia infinita incommoda ſequantur, adeò, vt non poſſit frui hæreditate Dei , quam in ſuo vltimo teſtamento nobis pro dono precioſo reliquit,*Pacem meam relinquo vobis*,vt latè poſui *in meo tractatu de Pace in princ.*& quia ſequuto aliquod delicto in perſona inimici poterit ex eo inquietari , & deſumi indicium contra ipſum , vt inferiùs in materia iudiciorum latè dicam.

Quia duriùs accuſator augit cauſam ſuam criminaliter,quam ciuiliter,cùm in iudicio ciuili ſufficiant le- 5
uiores probationes ad victoriam,quàm in criminalibus, vbi luce meridiana clariores probationes requiruntur, *vulg.l.ſciant cuncti.C.de prob.*vt dicam latè infra in materia probationis delicti.

Quia contingit,quòd diu cum maxima ſua impenſa 6
agitauit cauſam criminalem,& tandem, Deo permittente,& non quòd de iure fieri poſſit,ille accuſatus admittitur ad compoſitionem , abſque quod ipſe accuſator recipiat compenſationem ſui intereſſe,cum clauſula *reſeruato iure ciuiliter parte agenti* & ob id cogitur relicto iudicio criminali incipere iudicium ciuile, & cauſam ſuam ferè in infinitum protrahere, de quo dicam infra ſuo loco *in 2 lib.*dum materiam gratiæ attingam.

Quia vt plurimum non poteſt conuinci accuſatus
de crimine, ſed tantummodo indiciatur ſuper delicto, 7
& ob id iudex,vt plurimum,vt deinde extorqueat ſportulas à carcerato,illum torquet. & ſi ſuſtineat , illum abſoluit , & ſic extinguitur omnis prætenſio accuſatoris,vt etiam dicam infrà, latè ſuo loco in materia Torturæ.

Quia deinde moto iudicio criminali non poterit 8
conuolare ad iudicium ciuile , & ſententia lata in criminali inducat exceptionem rei iudicatæ in cauſa ciuili,vt dixi ſupra *in 2. defenſ.*

Quia non probando delictum poteſt,& criminaliter
puniri,& ad expenſas condemnari,vt dicam infrà latè 9
in hac tertia defenſ.c.13.

Nec putet accuſator , quòd cauſa criminalis vnica ſententia poſſit determinari, cùm etiam in criminali, requirantur tres ſententiæ conformes , vt dicam infra ſuo loco,circa appellationem.

Aliud præiudicium reſultat accuſatori , quia ipſe
tenetur ad expenſas , quæ fiunt in accuſando , & 10
proſequendo delictum ; & in fabricando proceſſum, Capell. Tholoſan. *quæſt.* 41. Petr. Caball. *caſ.* 201. *num.* 2. *& ſeqq. cent.* 3. vbi teſtatur hoc tranſire ſine dubio.

11 Nec non ſciat accuſator, quod ſi prætendat præmium ex accuſatione, illud non conſequitur, ſi qualificatè, & ſub conditione accuſet, ſi delictum verum ſit, item quando accuſat ad proprium commodum, & non ad publicam vindictam, item quando accuſat ad propriam defenſam, vt poſt alios, quos allegat Caualcan. *de Brach.reg.p.4.n.38.in litera B, in fine.*

12 Et ſic videat accuſator quot incommoda, & præiudicia ſibi poſſint parari ob iudicium criminale, & ideo Aduocatus omnia ante oculos ſui clientis proponat, ne deinde perdat clientem, & amicum, & penes vulgum diffametur de malo conſilio ei dato prout millies in Curia audiui ſimiles accuſatores conqueri de eorum Aduocatis, & Procuratoribus.

13 Et etiam caueat Aduocatus, à patrocinio contra reum, quia eius virtus in populo vileſcit, & quilibet, I.C. bonus hoc abhorreat, vt firmat Iaſ. *in conſil.144. in fine volum.2.* vbi refert illos verſ. Peligni Poetæ. *Nullaque quæ poſſit ſcriptis tot millibus extat, Litera Naſonis ſanguinolenta legi.* Sed bene toto corde defenſionem inquiſiti aſſumat, cum dicatur ei fauere ope, fauore, & auxilio legis, Albert. *de ſtatut.lib.4.q.52.num.5.* Sforz. Odd. *conſ.27. numer.* 8. *& ſeqq.* vbi etiam tuetur, Aduocato licere tueri innocentiam etiam Rebellium læſæ maieſtatis, reprobato Bart. in loco per eum relato, quod erit contrarium illius, quod annui *in præfatione, n.20. & ſeqq circa defenſionem pro Rebellibus.*

14 Imo etiam Clericus addmittitur ad patrocinium inquiſiti, dummodo non inſtet accuſatorem condemnari in pœnam ſanguinis, Couar. *in clement. ſi furioſus, p.2. §.5. numer.5. de homic: in 7.* Ignat. Lopez *ad Diaz. in pract.crim.cap.68.nu.* 20. vbi etiam ſubdit, quod Clericus Aduocatus contra reum, ſi non ingeratur pœna ſanguinis, non efficiatur irregularis, ſed grauiter puniendus veniat.

CAPVT III.

Quæ requirantur in accuſatione.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatio requirit plura requiſita, de quibus hic.*
2 *Annus commiſſi delicti exprimi debet in accuſatione, & inquiſitione.*
3 *Etiam in crimine falſi.*
4 *Declara quando ſit exprimendus annus, & locus commiſſi delicti prout hic.*
5 *Menſis requiritur, vt exprimatur in accuſatione, & ſi fuerit falſa demonſtratio, vitiatur proceſſus.*
6 *Dies patrati delicti eſt exprimenda in accuſatione.*
7 *Contrariam opinionem tenent alij Doctores.*
8 *Alij autem diuerſimode loquuntur.*
9 *Author conatur reducere ad concordiam iſtas contrarias opiniones.*
10 *Arma deferentes contra prohibitionem, & ſine lumine deambulantes, vltra ſonum Campanæ, quomodo defendi poſſint, vbi late.*
11 *Dies expreſſa in accuſatione, ſi delictum probetur commiſſum alia die, an ſequi poſſit condemnatio.*
12 *Qualitas expreſſa in accuſatione, ſi non probetur, an ſequi poſſit condemnatio.*
13 *Sequuntur alia requiſita in ipſa accuſatione; cum pluribus num. ſeqq.*

1 PRæcipuè Aduocatus videat in accuſato habeat ſua requiſita, circa quæ Doctores diuerſimodè loquuntur cum alij pauciora, alij plura aſſignent requiſita, tamen videntur ſe reſtringere ad decem & ſeptem requiſita, in quibus etiam confusè, & intricate ſe habent, licet tam de iure, quam de conſuetudine expreſsè vel tacite omnes conueniant in ſeptem, & ſunt hæc Annus, Menſis, locus commiſſi delicti, nomen accuſatoris, accuſati, & iudicis, & ſpecies commiſſi criminis ex text. *in l.liberorum, ff. de accuſ.* per Gandin. *in tractat. malef. Rubric. qualiter fiat accuſatio, n.3* Ang. *de malef. in verbo Ad querelam Titij n.65* Boſſ. *tit. de accuſ. n.2.* Marant. *p.6.memb.4.n.16.* Iul. Clar. *q.12. verſ. præterea, & verſ. Dixi etiam,* late Sigiſm. Scacc. *lib.1. de indiciis. c.51.num.2.*

2 Et quod debet exprimi Annus commiſſi delicti, habetur *in d.l.libellorum, & in c.fi.§.libellorum.2.quæſt.* 8. quæ iura proprie loquuntur in accuſatione, vt firmat Farinac. *q.1.n.* 12. vbi alios cumulauit, & dicit etiam procedere in inquiſitione, quæ hodie ſucceſſit loco accuſationis, Iul. Clar. *quæſt.12.verſ. præterea, & q.31.n.11.* vbi de communi, & firmat ita obſeruari per totum Mundum, ſiue procedatur per viam accuſationis, ſiue per viam inquiſitionis, & reprobat Bald. contrarium tenentem, Scacc. *in dict.cap.51.num.*20.

3 Quod admittunt etiam in crimine falſi, vt exprimi debeat tempus commiſſi delicti, Boſſ. *tit. de inq.n.90.& ſeq.* ſequitur Iul. Scarla *conſ.118 n.2.to.1.crim.* & ſequitur And. Fach. *controuerſ.iur, cap.14.in fin.lib.9.* licet alij contrarium teneant vt ſunt Gaig. *conſ.125.n.1.& ſeqq. tom.1.crim.* Cæphal. *conſ.304.n.114.lib.* Menoc. *conſi.100.n.88.& 90.lib.1.* Rim. Iun. *conſ.18 n 7 vol.1.* vbi de communi contra Boſſ. teſtatur Farin. *d.q.1.n.13 in fi.* & alij relati per Fach. *d.c.14 in princ.*

4 Sed Decian. *reſponſ.119.num 25.volum.3.* dicit vt exprimi debeat annus, & locus commiſſi delicti, quando pro eo poſſet imponi pœna corporalis, alias ſecus, & *ſub num.16.& ſeqq.* etiam dicit dummodo talis exceptio Anni, & loci fuerit oppoſita, alias ſecus, & ibi concordantes allegat, & quod in leuibus criminibus annus, & menſis non debeant exprimi, nec in delictis ſucceſſiuis tenet, Rot. Rom. *diuerſ.deciſ.431.n.2.p.1.* & Scacc. *d.c.51. n.3.& ſub n.4.* dicit quod Annus erit deſumendus non à die delicti commiſſi, ſed à die Natiuit. Noſtri Saluatoris & quod ita Notarij de conſuetudine in prin. librorum crim. obſeruant, ad quorum ſtilum debeat haberi relatio.

5 Menſis etiam requiritur, vt exprimatur quo fuerit commiſſum delictum, *d.l.libellorum, ff. de accuſ. d.cap. fin §.libellorum,* Farinac. *d.quæſt.1. num.12.* vbi etiam concordantes allegat Vulpell. *reſponſ.14.n.13.* Scacc. *d.cap.51.num.21.* vbi firmat hoc non habere in iure difficultatem.

6 Et ſi fuerit falſa demonſtratio menſis proceſſus vitiaretur, cùm tempus menſis ſit de ſubſtantia forma iudicij, vt poſt Bald. firmat, Bajard *q.66.n 22.*

7 Dies autem patrati delicti etiam exprimendus in accuſatione, Boſſ. *tit. de inq n.91. in fi.* Grat *conſ.59 n.13. volum.2.* Maſeard *de probat. concluſ.28. num.5. volum.1.* Farinac. *conſ.86.num.59.& ſeqq.* latè Io. Bott. *conſ.2. num.3.& ſeqq.* Contrariam opinionem, quod expreſſio diei non ſit neceſſaria, probat text. *in d.leg. libello-*
rum, verſ. Nec autem diem, nec horum inuiiis, Ant. Go- 8
mez. tit. de delict. Qualiter formetur accuſatio, n.4. in fi. Boſſ. *tit. de inq.n 19. in fi.* Gig. *de crim. læſæ maieſt. tit.*
Qualiter in crim. læſæ maieſt. procedat *lib.1.* Farinac. 1
q.1.n.18. vbi de communi, & quod tempus exprimi debeat *d.l.libellorum,* & latè Minſing. *cent.1. obſeru.32.& 33.* dicit quod ſi fuerit tempus expreſſum indeterminatū, vt valeat proceſſus ſi deinde ex probationib. factis ſuppleatur ex tr. per Soc. *conſ.146. col.pen.l.1.& in ead.cent.2.obſeru.40.* loquitur de expreſſione diei.

9 Sed pro concordia iſtarum opinionum circa diei expreſſionem aliqui diſtinguunt, quod ſi factum certa die, loco, & hora, eſt punibile, & tunc inſeri debeat dies, ſi verò ſit omni tempore, hora, & loco punibile, & tunc non exigatur, vt dies apponatur Anton. Gomez.

mez tit.de delict.c.11.n.4. vbi de communi Iul.Clar. q.12.num.10.verſ quæ tamen opinio Gig.tit. Qualiter formet.accuſ.q.3.ſub num.1. Farinac.q.1. n.19 & Minſing. in d. obſeru. 40. dicit veriorem eſſe opinionem, non requiri expreſſionem diei etiam parte petente,& quòd eandem opinionem tenet Marsut.in ſuo Speculo iudic.4. par.6.diſt.n.44.

Alij autem tradunt, quod ſimiles ſolemnitates d.l. libellorum,non ſint neceſſaria, vt exprimantur, ſaltem de conſuetudine, & ob id ſi non fuerit expreſsè, accuſario ſuſtineatur, vt firmat Dec.reſponſ.124. n.29.& 33.vol.3. & latè ſub num.30.31.etiam firmat, quòd ſi conſtat de delicto commiſſo. Iudex non debet attendere iſtas ſolemnitates, & ſubtilitates; & præcipuè quando delictum eſt ſcandaloſum.Si verò per partem opponatur,& tunc debeat dies exprimi,vt meliùs poſſit ſe defendere, vt poſt Albert. teſtatur Anton. Gomez.d.c.11.ſub n.4.verſ. iuxta quod, & ibi teſtatur de communi,& quod ita fuit obtentum coram magnis, & peritiſſimis iudicibus, Iul. Clar. q.12. n.9. vbi alios adducit,& teſtatur de communi, & de anno 1595. ita fuit reſolutum per Papam Clem.VIII. in plena ſignatura ad fauorem Canonici Alponſi in vna Gadicen. iniurarum,me informante per acta Franciſci Belg Not. A.C Maſcard.de probat. concluſ.18. n.4. vol.1. Bertaz. conſ.367.n.3. lib.2.Farinac. q 1.num.20. vbi alios allegat, & teſtantur de communi, & magis communi, & non eſſe ab hac opinione in iudicando & conſulendo recedendum. Oct.Veſt.in pract.tit.de reſponſ. Rei ad poſitiones actoris,col.2. quem ſequitur Viu.comm.opin. 29.n.3.l.1 Bajard.q.12. n.7. vbi tamen firmat quòd ad inſtantiam partis debeat per actorem dies exprimi,ſed non per officium iudicis, Scacc. d. c.51. num.35. latè Io.Bert.conſ.2. n.3. & ſeqq.vbi alios allegat immò adducit, etiam doct.tenentes, quod dies ſit exprimenda etiam parte non opponente.

Et in tantum requiritur expreſſio diei ad Inſtantiam partis etiam ſi cauſa ageretur coram Principe vt tuetur Plot.conſ.60. n.3. & ſeq. vbi reddit rationem & reprobat Bald.& Salicet. contrarium tenentes.

Et peti debet per reum antequam reſpondeat accuſationi,vel inquiſitioni, aliàs actor poterit dicere,ſe memoriam de die non tenere, vt tradit Maſcard. de probat.concl.38. num.3.vol.1.ſed Iul.Clar. quæſt.12.ſub n.3.poſt Bertrand, firmat, quòd ſufficiat, vt petatur & exprimatur dies in termino ſibi dato ad ſuas faciendas defenſiones, vt poſſit deinde probare negatiuam, vel aliam legitimam probationem facere, & ſequitur Scacc.in d. tract. crim. cap. 51. num. 48. & ita vidi in Curia pluries obſeruari.

Alij autem,vt nec etiam ad petitionem rei accuſator teneatur diem exprimere,tenent & præcipuè Ant. Gomez.d.c.11.n.4. verſ.ſed his non obſtantibus, quam opinionem acerrimè defendit, & tuetur, ac eandem opinionem tenet Minſing.obſeruat.deciſ.40.in fine.vbi poſt alios quos allegat, teſtatur hanc opinionem veriorem,& aliam opinionem pugna non carere Vulpel. reſponſ. 14. n.5. verſ. Quicquid ſit in die. Marant. de ord.iud.p.6. membr.3.n.14. Signorol. conſ.244. num.1. Paul. Merend.conſ.88. n.1. tom.ſecundo crim.

10 Quæ opiniones contrariæ ad fœdus reduci poſſunt vt 1.opinio negatiua procedat, quando reus petit expreſſionem diei calumnioſè, vt ſi non fuerit vtilis talis expreſſio ipſi reo. vel poſſet ſe defendere abſque d. expreſſione; Secus ſi non poſſet d. ſuas defenſiones facere ſine d.diei expreſſione, vt quia vellet teſtes redarguere de falſo probando negatiuam, vel aliam ſimilem probationem faciendo,& tunc procedat opinio affirmatiua,vt declarat Farinac.d.quæſt.1 n. Scacc dict. cap.51 n.35.vbi tamen ſubdit, quod erit difficile inuenire, caſum,in quo expreſſio diei non proſit Reo ad ſe defendendum. & ideò totum erit relinquendum arbitrio iudicis,Boſſ.tit.inq.num.92.Farinac. d.q.1.num.21. Simanch.de Cath.inſtit.tit.4. num.10. deciſ. diuerſ.421. num.3.p.1. Plot.conſ.60 num.57.Scacc.d.cap.51. n.35. in fine,vbi ſubdit quidquid aliter ſenſerit, Thom.Triuiſ.deciſ.20 n.2. & ſeqq.l.2. & ita vidi pluries in contingentia facti practicari, vt totum reſidat in religione boni,& ſapientis iudicis, ac in reſolutione totius congregationis, vbi cauſa pendet, & aliquando vidi adire Signaturam Sanctiſſimi pro reſolutione; an in caſu de quo agitur dies ſit exprimenda,& per ſummos Pontifices reſcribi negatiuè,vel affirmatiuè iuxta qualitatem facti.

Vel poſſunt concordari,quòd ſi quærelans veriſimiliter recordari poſſet de die, vt quis ageretur de die valde nota,ex aliquo accidenti, quia fuit in die creationis Sancti Pontificis, vel in die aduentus alicuius Principis in Italiam vel fuit in die alicuius ſolemnitatis, vel alia veriſſimili cauſa poſſet de dicta die recordari,& tunc omnino tenetur ad inſtantiam inquiſiti diem exprimere Franch.Callon.In tr.de accuſat.& libell.c.5.n.8.Plot.conſ.60.n.13. Aut veriſimiliter non poteſt recordari,& tunc minimè ſit cogendus, Boſſ. tit.de Inq n.92.in fine Iul.Clar q.12.n.9.in fine, vbi teſtatur quòd ita practicatur, & ſi caſus contingeret ita admittere, dummodo accuſator medio iuramento hoc affirmaſſet,Sigiſm.Scacc.in d.cap.51.num.36. vbi ſubdit poſt Boſſ.vbi ſupra,quòd obliuio quādo ſit veriſimilis,&quādo nō arbitrio boni iudicis relinquatur,& Far. in q.n.1. 21.qui loquitur in accuſatione,&inquiſitione;

Ac etiam poſſunt conciliari,quòd ſi dies, vel hora erit de ſubſtantia delicti, quia vna die, vel hora delictum induceretur, vt in ambulatione nocturna, quæ 11
ſine lumine eſt prohibita poſt pulſatam Campanam in ſecunda hora noctis, vt contingit ferè in omnibus locis,& præcipuè in Patria mea,vt in delatione armorum poſt ſonum d.Campanæ, & prout ſolet contingere in Vrbe, quia delationes armorum conceduntur vſque ad certam horam noctis, vt puta vſque ad quatuor horas,& tunc erit exprimenda dies,& hora, Bar.in d.l.libellorum,n 12.de accuſ. Ang. de malef in verb. de anno preſenti,n.5.Ant.Gomez.tit.de delict.c.11.n.4 vbi latè & Farinac.d.q.1.n.19.vbi de communi, Scacc.d. c.51.n.36.in fin.

Sed in propoſito, Aduocatus ſciat defendere ſuum clientem probando, quia ille fuit captus in loco in quo non poterat ſonus Campanæ exaudiri,ſecundùm Bald.in l. fi. num.1.C.de his quibus vt indign. Bertaz. conſ.308.n 8.verſ.Quibus concinit. lib.2. Polid.Rip. in tr.de Noctur temp.c.5.n.51.vbi ſub n.15.& ſeqq.tradit illam dictionem,aut Campana pulſatur de die,& tunc ſit vera opinio Bald. & aliorum, aut de nocte ad noctem demonſtrandam, vt in principio noctis; & tunc non excuſetur, cùm ipſa non iudicet prohibitionem delationis armorum.

Vel poterit Aduocatus deducere deferentem arma fuiſſe,& eſſe ſurdum à natiuitate, quia neque ex conſuetudine antiqua potuit percipere ſtylum Ciuitatis,vt firmat idem Rip.in d.c.5.n 20. Ac etiam poterit deducere quod fuit captus in noctibus Iouis,vel veneris in paraſcene,in quib.Campana non pulſatur,& ob id deferens arma puniri non poſſit ſecundùm Polid. Rip. in d.tr.de noct.temp c.5.n.22.cum plurib.ſeqq.vbi etiam refert DD.contrariam opinionem tenentes,& tandé ſub n.8 concludit quòd ſi quæſtio eſſet circa modicum tempus,quo campana pulſari ſolet, & tunc minùs agendum erit contra deferentem arma in dd.duab.noctib.in Paraſcene, aliàs omnino puniendus ſit cuius declarationi animus meus acquieſcit.In Vrbe autem in honorem Sacratiſſ.paſſionis D.N.in illis noctib: ſolent ſuſpendi omnes licentiæ poſt ſonum primæ Campanæ, quæ in principio noctis pulſari ſolitum eſt,& ſic ferè paulò poſt occaſum ſolis:

Aduocatus etiam poterit deducere, quòd cuſtos campanæ hora ſolita illam non pulſarit, & ideo arma deferens poſt illius ſonum excuſetor cùm fuerit in iuſto errore, Bonif. Vital. *in tract. de Maleſ. tit form. libell. n. 80. verſ. ſed pone ordinatum eſt.*

Sed mihi circa declarationem iſtius opinionis Vit. non diſplicet eiuſdem Polid. Rip *opin. in d. c. 5. n. 30.* diſtinctio, vt procedat quando Campanarius errauit per tertiam horam, vel per horam noctis, & non vlteriùs, aliàs eſſet in craſſa, & ſupina ignorantia, quæ non excuſat *l. nec ſupina. ff. de iur. & fact. ignor.* Et ſi Aduocatus velit in propoſito delationis armorum ante, vel poſt ſonum Campanæ factæ, alia ſcire, & clientem ſuum defendere, adeat eundem Polid. Rip. *in d. tract. de noctur. temp. in d. cap. 5. per totum.*

Alij autem videntur tenere, quòd licet accuſator teneatur ad petitionem inquiſiti diem exprimere, non tamen ad illam probandam arctetur, vt poſt Boſſ. tradit Iul. Clar. *in qu. 12. n. 19. verſ. intellige tamen*, vbi firmat quòd omnes ita fatentur, Plot. *conſ. 61. num. 28. & ſeqq.* vbi latiſſime cùm verè talis expreſſio fieri debeat tantummodo, vt reus poſſit probare negatiuam, vel aliam legitimam probationem facere, & ob id poſt Bal. Baiard. *in d. q. 12. num. 8.* non malè ſentit, dum firmat, quod falſa diei delicti demonſtratio in accuſatione, vel inquiſitione, non vitiat proceſſum, ſecus ſi eſſet circa menſem, cùm menſis de forma exprimi debeat vt ſuperiùs dixi.

In caſu verò in quo accuſans diem exprimere non tenetur, inquiſitus volens facere probationem ad ſui defenſionem, ſi delictum, de quo agitur eſt reiterabile, vt percuſſio, ſi negauit delictum, & fuit probatum, & tunc Aduocatus pro defenſione inquiſiti faciat duos articulos, & primus erit, quòd inter querelatum, & querelantem vna tantum fuit rixa, qui interfuerunt teſtes deſcripti in querela. Secundus erit, quod ipſe querelans vulnerauit querelatum, vt docet Bart. *in l. ſi quis reus de publ. iud.* Ang. *de Maleſ. in verbo de anno praeſente numer. 2.* ſi verò falſus fuit delictum in facto reiterabili, ſatis erit quòd teſtes deponant feciſſe inquiſitum ad ſui defenſionem, vt firmat Sigiſmund. Scac. *in tractatu crim. cap. 51. num. 37.* Si vero delictum non fuit reiterabile, vt homicidium, & tunc abſque aliis articulis teſtes deponentes inquiſitum feciſſe ad defenſionem, dicuntur illam probare, cùm eorum depoſitiones non poſſint referri ad aliud delictum, vt per Ang. *in d. verbo de anno praeſenti ſub d. numer. 2.* & Scac. *in d. c. 51. n. 32.*

Sed difficultas eſt, ſi in accuſatione, vel inquiſitione
21 eſt expreſſa certa dies, vel certa hora, & alio tempore in proceſſu probatum fuit fuiſſe commiſſum delictum: & tunc aliqui tenent reum eſſe abſoluendum, vt poſt alios, quos allegat, firmat. Boſſ. *tit. de inq. num. 93.* Iul. Clar. *q. 12. num. 9 in princ.* vbi de communi, & poſt alios etiam, quos allegat Rim. iun. *conſ. 647. n. 9. vol. 6.* Qui Iul. Clar. *in d. q. 12. n. 10. verſic qua tamen*, contrariam opinionem ſequitur, & quod prima opinio nunquam ſibi placuit, & quòd in practica cum magna difficultate poſſet ſuſtineri, niſi quando delictum eſſet magis punibile vna die, quam alia, & tunc erit de ſubſtantia probatio diei, & Sigiſm. Scac. *in d. cap. 51. n. 39* vbi ad longum hanc quæſt. ponit, cuius reſolutio dicit pendere ab illa propoſitione generali, quæ ſe habet, quod ſi fuit deducta aliqua qualitas in accuſatione & ſi non fuerit probata ſi inquiſitus eſſet abſoluendus, de qua inferiùs dicam.

Alij autem volentes iſtas contrarias opiniones per diſtinctionem conciliare affirmant, aut dies fuit in querela, vel inquiſitione reo non opponente appoſita, & tunc ſi non probetur delictum fuiſſe commiſſum eadem die, non per hoc ſequi debet abſolutio, ſecus ſi fuerit expreſſa ad petitionem inquiſiti, vt voluerunt Doctores adducti per Farinac. *in qu. 1. n. 30.* qui teſtantur de communi, quam opinionem etiam ipſe ſequitur, licèt Ant. Gomez. *c. 11. num. 6. verſ. 4. etiam limita in tit. de delict.* & Iul. Clar. *in q. 10. verſic.* ſed quid ſi accuſator, indiſtinctè teneant, quòd in quocunque caſu ſequi debeat condemnatio, ego autem non auderem recedere à communi opinione ſuprè firmata, & Plot. *conſ. 60.* ponit etiam quamplures declarationes circa iſtam diei expreſſionem, & præcipuè quando probaretur factam per quinque teſtes, vt non requiratur expreſſio diei, etiam ſi vigore ſtatuti requireretur, vt eſt videre *ſub num. 1. & ſeqq. & ſub num. 10. & ſeqq.* dicit, quòd elapſo decennio non requiratur talis expreſſo diei, imò ſi expreſſa dies, & probatio ſecundùm eam etiam facta eſſet, diceretur ſuſpecta de falſo, & *ſub. num. 13.* etiam dicit, non eſſe neceſſariam diei expreſſionem, quando eſſet notabilis, & famoſa, vt dies natiuitatis D. N. & dies mortis Pontificis, vel Imperatoris, & *ſub num 14 & ſeqq.* dicit, quòd ſi probatio fieret non ſolùm per teſtes, ſed etiam per inſtrum nta tunc non requiratur expreſſio diei & *ſub num. 17. cum plurib. ſeqq.* etiam ponit, quid in teſtibus deponentibus ſine expreſſione diei.

Quod autem dicebatur de qualitate expreſſa in accuſatione, vel inquiſitione, ſi non fuerit probata, inquiſitus abſolui debeat, de qua latè poſuit Farinac. *in d. q. 1. numer. 23 & ſeqq.* & latiſſimè Sigiſmund. Scacc. *in d. c. 51. n. 29.* vbi retulit Doctores longa ſerie vtramque opinionem tenentes, ac etiam quandam ſuam diſtinctionem oppoſuerit. etiam latiſſimè Petr. Caball. *in qu. crim. caſu 56. num. 81. & ſeqq.* vbi retulit vtramque opinionem, & auctoritatibus corroborauit, imò Rim. Iun. *conſ. 550. num. 3. volum. 5.* dicit quòd in caſu, in quo debet probari qualitas deducta in accuſatione, probari debeat plenè, clarè, & ſpecificè, ad quos lectorem remitto, quia hodie parum prodeſſet reo ſimilis defenſio, cùm huiuſmodi defectus ſoleant penitus ſanari, ac tolli per clauſulas, quæ opponuntur in querela, vel inquiſitione, prout contingit in illa clauſula, *ſuper quibus omnibus, & ſingulis*, &c. & per aliam clauſulam, *non ſe aſtringens*, &c. & per aliam, *omni meliori modo*, &c de quibus omnibus poſt alios per eum relatos, tradit Farinac. *in d. q. 1. num. 31. & ſeq.* & Scacc. *in d. c. 51. numer. 39. verſ. quare petit*, & latiſſimè *ſub n. 42. & ſeq.* vbi de ſuprà dictis omnibus, & aliis ſimilibus clauſulis ſcripſit. 13

Et vigore dd. clauſularum de conſuetudine obſeruatur, vt ſequi debeat condemnatio, etiam non probata qualitate, Iul. Clar. *quæſt. 6. verſ. ſed quid pro parte*, Magon. *deciſ. Lucenſ. conſ. 43. num. 21.* Farinac. *quæſt. 1. num. 8.* & Scacc. *in d. cap. 41. num. 39. verſ. contrariam ſententiam*, Petr. Caball. *in d. caſu 56. num. 81. & ſeq.* vbi etiam ipſe ponit quandam ſuam diſtinctionem, & *caſ. 173 num. 12.* Bene verum eſt, quòd ſine dictis clauſulis conſuetudo prædicta ceſſaret, & non poſſet ſequi condemnatio, niſi probata qualitate deducta in accuſatione, vel inquiſitione, vt tenet Farin. *in d. quæſt. 1. num. 39. in fin.* & Rim Iun. *in conſ. 349. num. 5 lib. 3.*

Si autem iudex per imperitiam attenta dicta conſuetudine ob non probatam qualitatem reum abſoluiſſet, an querelans poterit contra inquiſitum nouum iudicium intentare, vidi Doctores allegatos per Boſſ. *titulo. de inqu. numer. 88.* & Pract. Papien. *in for. libel. act. Real. in gloſſ. non ſe aſtringens, num. 4. fol. 135.*

Locus autem comiſſi delicti eſt etiam exprimendus in accuſatione, *ad l. libellorum, & d. cap. fin. §. libellorum.* Plot. *conſ. 60. num. 3. & 7. & ſeq.* Farinac. *quæſt. 1. num. 12.* Iul. Clar. *quæſt. 12. ſub num. 6.* vbi ſubdit, quia ſi non opponeretur locus, & tempus, inquiſitus non poſſet probare negatiuam, neque facere alias legitimas probationes, Decian. *reſp. 18. n. 74. verſ. 5. reſpondeo, & num. 75.*

*num.*75. *& lib.*1. Farinac. *conſ.* 89. *num.* 58. Miſing. *cent* 2. *obſeruat.* 32.

Ac etiam erit exprimendus locus, & deſcribendus per couſines, & cohætentias, vt poſt Ang. firmat Iul. Clar. *q.*12.*n.*7.*verſ.eſt autem, & n.* 7. Et ſi non exprimantur iſtæ qualitates nempè annos, menſis, locus, & tempus commiſſi delicti, etiam parte non opponente accuſatio ſit nulla, & reus abſolui debeat ab obſeruatione iudicij, latè, qui alios allegat, Io. Bot. *conſ.*2. *num.* 4.

Quæ expreſſio loci eſt neceſſaria etiamſi cauſa agiteretur coram Imperatore, vt tenetur Plot. *conſ.* 60. *n.*3.*& ſeq.*& in crimine falſi etiam requiritur expreſſio loci, & temporis, Boſſ. *tit.de inq.n.*90. *& ſeqq.* Iul. Scarlarin *conſ.*118.*num.*2. *& ſeqq. tom.*1. *crim.* Bajard. *q.*12.*n.*4. licet Farinac. *q.*1. *n.*13. dicat in contrarium ſe habere communem opinionem.

Et ſi procedatur contra mandantem, erit exprimendus locus, & tempus non mandati, ſed ſequuti delicti, Boſſ. *tit.de inq.nu* 90. vbi tamen ſubdit, quòd ad effugiendum omnes difficultates erit tutius exprimere locum, & tempus mandati, & commiſſi delicti, Farinac. *quaſt.*1 *nu.*14. Io. Mat. Monticell. *in pract. crim.reg.*7. *num* 69.

Imò locus, & tempus adeo debeant exprimi etiam parte non opponente, Iul. Clar. *q.*12. *verſ. dixi exprimendum*, Farinac. *q.* , *num* 15. vbi de communi Menoc. *de recuper.poſſ. remed.*1. *nu.*473. *& conſ.*100. *num.*86. *lib.*1. Miſing. *obſeru.*32. *num.*1. *cent.*1.

Contrariam opinionem in eodem caſu conſulendo tenuerunt, Cæphal. *conſil.*304. *num.*113. *lib.*3. Decian. *reſponſ.* 18. *num.* 76. *ſeq. lib.* 1. & nonnulli alij Doctores antiquiores tenent, vt opus ſit, quòd opponatur, quos refert Miſing. *dict. obſeru.* 31. *verſ.multa tamen.*

Qui Miſing. *obſeruat* 42. pro conciliatione iſtarum opinionum, ſic diſtinguit generaliter: Aut illud, quod deficit in accuſatione eſt poſtea probatum per confeſſionem partis, & tunc reo nihil opponente tenet proceſſus, aut non eſt probatum per confeſſionem, ſed per teſtes, & tunc proceſſus corruat, ſed ſi fuerit expreſſus locus, tamen indeterminatus, poterit ex probationibus poſtea factis ſuppleri, vt poſt Soc. *in conſ.*146.*n.*13.*vol.*1. firmat Miſing *obſeru.*33. *cent.*2. & quod ex probationibus ſecutis ſuppleatur locus, Bajard. *q.*12.*n.*5. & Dec. *reſponſ.*124.*num.*28.*vol.*3.

Bene verum eſt, quòd ſi non probetur locus delicti, ſequi debeat abſolutio, Iul. Clar *quaſt.*17.*& q.*30.*n.*11. Boſſ. *tit.de inq.num.*90. Magon. *deciſ.Lucenſ.*54. *nu.*16. *& ſeq.* vbi teſtatur, quod Rota declarauit bene appellatum, & male iudicatum, quia non fuerat expreſſus locus delicti, Plot. *conſ.*52. *num.* 14. Rim. Iun. *conſ.*723. *num.*86. *volum.*6.

Imò non deſunt, qui tenent, vt exprimi debeat locus loci, Spec. *in tit.de accuſ.*§.1.*num.*1.*p.*4.*l* 4. Gand. *in tract.de maleſ.rubr.qualiter fiat accuſatio*, *n.*3. vt veritas vel falſitas comprobari valeat, vt teſtatur, Rimin. Iun. *conſ.*723.*n.*87. *vol.*6. licet nonnulli alij contrarium ſentiant Iul. Clar. *d. q.*11. *verſ. dixi exprimendum*, *& verſ.ſeq* Siman. *de Cath.inſtit.tit.*4. *num.*9. Scacc. *c.*15. *n.*5.*verſ.contraria vide com.*& refert, quòd Spec. aliàs iſtam opinionem ſequutus fuit *in tit. de teſt.* §. *iam de interrogat. ſub num.*9. *lib* 1. *part.*4.

Quæ opiniones contrariæ poſſunt duplici modo ad fœdera reduci, vt prima opinio procedat, quando locus loci aggrauaret delictum, & iudex vellet accuſatum punire pœna inflicta pro delicto commiſſo in iſto loco, & tunc requiratur, vt exprimatur locus loci, aliàs ſecus, ac etiam poteſt dici quando locus eſſet expreſſus, nimis obſcurus, & generalis, ita vt reus non poſſet perfectè ſe defendere, & tunc etiam requiratur expreſſio loci, vt bene declarat, Scac. *in d.cap.*51. *nu.*5. vbi ſubdit, quòd reſidebat in arbitrio iudicis, quando dicatur expreſſus locus loci, & defenſio reo non dicatur ſublata.

Imò adeò requirunt DD. expreſſionem loci delicti, vt ſi non fuerit expreſſus locus, accuſatio, vel inquiſitio ſit nulla etiam parte non opponente, Iul. Clar. *q.*12.*n.*6 *verſ.dixi exprimendum*, *& q.*31.*n* 9 *verſ.exiſtens*, Fari. *q.*1.*n.*15. vbi de communi Boſſ *tit.de inq.n.*98 Magon. *deciſ.Lucenſ.*54.*num.*16.*& ſeq.* vbi teſtatur quòd Rota Lucenſ. declarat bene appellatum, & male iudicatum, quia non fuerat in prima inſtantia expreſſus locus delicti, & idem expreſsè tenet Rimin. Iun *conſ.* 723.*num.*89.*vol.*7. Plot. *conſ.*60.*n.*7.*& ſeq.* Farin. *conſ.* 86. *n.* 54.

Quod erit verum, quando ageretur de cauſa criminali, vel ciuili famoſa, vt requiratur expreſſio loci, aliàs ſit nulla accuſatio, vel inquiſitio etiam parte non opponente, ſecus de alia actione ciuili, vt teſtatur Iulius Clarus, *d q.*12.*n.*7.

Sed DD. in iſta materia dicunt quod ſi agatur de aliquo delicto, quod temporis momento determinatur, vt in homicidio, & tunc expreſſio loci, & temporis requiratur, ſecus in aliis delictis habentibus tractatum ſucceſſiuum, Bar. *in d.l. libellorum num.* 10. *in fine, & num.*16.*ff.de accuſat.* Men. *conſ.*100.*num.*89. *& ſeq.lib.*1. Ang. *de maleſ.in verbo*, Hæc eſt quædam inquiſitio *n.*64. Farinac. *q.*1. *num.*17. Decian. *reſponſ.*18. *num.* 72. *& ſeqq. lib.*1. Cæphal. *conſ.* 304. *num.* 115. *libro* 3.

Nec non expreſſio loci minimè requiritur quando delictum conſiſtit, non in committendo, ſed in omittendo, Iul. Clar. *q.*12.*num.*7. *in fine*, & etiam quando locus eſſet notorius, Clar. *d.q.*12 *num.*8. vbi tandem ſubdit, quod nunquam vidit annullare proceſſus propter iſtam ſolemnitatem non expreſſionis loci, & Decian. *reſponſ.*124.*num* 33.*vol.*3. poſt Bal. teſtatur de conſuetudine ſolemnitates *d.l. libellorum* non ſeruari. Ego autem ſum opinionis, quòd ſi non petatur expreſſio loci, proceſſus teneat, ſi verò petatur, & non exprimatur, & inquiſitus non poſſet facere ſuas defenſiones, & tunc ſi non exprimatur, proceſſus non teneat per Decian. *de reſponſ.*124 *num.*35. Maſcard *de probat. concluſ.* 28. *num.*3. *volum.* 1. Bene verum eſt quòd iudex poterit ex officio ſupplere locum, & alia neceſſaria, vt ſuſtineatur iudicium, vt poſt alios quos allegat, ita firmat Bajard. *in dicta quaſtio.* 12. *numero* 6.

Circa verò alias decem requiſita, quæ ſunt iſta, ſubſcriptio, regnatio Papæ, Imperatoris, indictio, oblati libelli, concluſio, iuramentum, & alia, quæ ad plenum poſuit poſt alios, quos cumulauit Scac. *in tract. crim.cap.*51. *num.* 5. *cum pluribus ſeqq.* ad quem aduocatum remitto, ſi velit aliquis defenſiones ſuper eis elicere in fauorem Inquiſiti. Et ſciat etiam Aduocatus, quòd licet fiſcus poſſit in aliquibus caſibus inſtare, vt procedatur contra delinquentes, nemine accuſante, vel querelante, tamen ipſe fiſcus debet in ſua inſtantia apponere ea omnia, quæ tenetur apponere priuatus in ſuo libello accuſatorio iuxta *l. libellorum, ff.de accuſat.* vt bene declarat Carauita *ritu* 20. *num.*1.*&* 4. vbi etiam docet, quòd fiſcus non teneatur libellum proponere, ſed ſolùm deſignare inſtantiam, dicendo, *hæc eſt quædam inquiſitio, quæ fit mero ex officio contra N. & ſuper eo, videlicet, quòd de anno tali, & menſe* &c.

Sed circa illud requiſitum de ſubſcriptione quicquid ſit de iure, de conſuetudine non ſeruatur, vt accuſator ſe ſubſcribat ad pœnam talionis, Afflict. *ſuper conſtat.peſſimam numero* 8. *lib.* 1. Carauitta *ritu* 20. *num.* 1. Clar. *dict.quaſtione* 13. *verſ. cæterùm hodie*, Menoch *de arbr. lib.* 2. *caſu* 312. *numero tertio.* Gail. *in pract.obſer.de pact.pub. lib.*1. *cap.*6. *ſub num. tertio.*

Pegn.*in comment.ad direct.inquiſit par.3.comment.14. §.his poſitis*,vbi de comm.Scac.*d.cap.51. num.13.* qui etiam teſtatur de comm. Caball *in qq. crim caſu* 166. *numer.*2.Villagut.*in pract.crim.lib.1.capit.6. concluſ.*1. *in princ.*

Quæ conſuetudo procedit etiam in Curia Romana quidquid contrarium dubitariuè dixerit. *in l. ſi cui num.2 ff.de accuſ.*Villagut.*in pract. crim. libro 1.cap.6. concl.2.circa fi.*Idémque obſeruatur in regno Neapolitano,vt talis ſubſcriptio non fiat,non obſtante conſtitutione *præſenti lege*,*la* 2. Quia illa conſtitutio non loquitur de pœna talionis, ſed de alia pœna deſiſtentiæ,vt declarat ibi Affl.*n.*1 *in fi.*Quæ conſuetudo forſan procedit hodie etiam de iure,per *tex in § pœn.Inſt. de i.iur.vt notant*,Menoc.*de arb q.79 n.5.lib.*1.& Gail. *de pac pub.c.9.n.3 verſ.fi.*& Scac.*d c.51.n.13.* Et dicta etiam conſuetudo forſan proceſſit,vel quia ob dictam pœnam talionis nemo reperiretur,quia accuſaret,& ſic delicta remanerent impunita,Affl.*d.conſt. præſenti lege n.*1.Gail.*d.c.9.n.3.*Ant.Gom.*tit.de delict.c* 11.*n.*3.Clar. *q* 12.*n.*14.Peg *in comment.ad direct.inquiſ.comment.*14. *parte 3.§.his poſitis,in fine*,vel fuit inducta ex auiditate latrunculatorum,vel Graphiariorum,qui Cancellarias habent titulo oneroſo,vt latè per Scac.*d. c.51.n.15.in fi.& n.30.*

De iure autem non eſt dubium,quòd talis ſubſcriptio ad pœnam talionis ſit neceſſaria,Ant.Gumez *c.*11. *ſub n.*3.Duen.*reg.*27.Clar.*d.q.*12.*ſub dicto num.*15.Peg. *in dicto comment.* 4.*in principio*, Scac. *dicto c.51 n.*7. Petr.Caball.*in qq.crim.caſu* 166. *n.*1. qui omnes alios cumularunt,& teſtantur de magis communi.

Imò affirmant procedere etiam in marito accuſante vxorem de adulterio,vt ipſe teneatur etiam ſe ſubſcribere ad pœnam talionis,Clar.*dicta q. 12. verſ.ſed recenſe*,Scac.*dicto c.51.n.7.& ſeq.*vbi hoc tribus modis limitat,& quòd de iure ciuili mulier teneatur ſe ſubſcribere,quicquid dicatur de iure canonico,poſt Aret. §.*conſequens,n.3.Inſtitutione de ſuſpect.* nec teſtatur de communi Hieron.Cæuallos *tract.comm. contra comm. quæſt.*531.

Quæ ſubſcriptio ad pœnam talionis importat ſimilitudinem ſupplicij,vt accuſator eadem pœna puniatur, qua eſſet accuſatus puniendus,ſi delinquens eſſet,Affl. *in conſt.t.peſſimam,n 7.in fi.*Menoch.*caſ.*332.*in fi.l.*2.*de arb.*Scac.*dicto c.71.n.*12.Petr.Caba *dicto caſu* 196.*n.*3. qui alios cumularunt.

Quæ opinio ſeruatur in impetratione Beneficij per priuationem alterius ex aliquo crimine , vt ſignatura nunquam reſcribat , niſi cum reſcripto ad pœnam talionis.vt poſt Card Alex.teſtatur Clar *d.q.*12. *n.*17. & ſatis erit ſi talis ſubſcriptio fiat per procuratorem , & deinde ratificetur per principalem, qui ſi deinde deficiat in probatione,puniatur,vel pœna talionis,vel alia extraordinaria,Stap *de lit.Sig.Inſt.Rub.ſignatura iuſtitia ad qui l ſeruiat n.7.fol.*318. Mandoſ.*in tract.de ſign. Grat.titulo de priua. verſ. priuationis propter crimen*, Scacc.*d.c.51.n.13 in fin.*

Aduocatus autem pro defenſione accuſatoris,qui ad dictam pœnam ſubſcripſit,poteſt in fauorem illius deducere quod probauit accuſationem per vnum teſtem, quia ſufficiat ad dictam pœnam euadendum , Io. de Arn. *Problem.* 66. Marſ.*in pract. crimin.* §. *conſtante num.99 & ſing.*47.Pegn. *de comment.*14. §.*tandem accuſatori*,Scacc.*d.cap 51.n.16.verſ.quæ concluſio*, & ego obtinui in plena congregatione auditoris Cameræ liberari quendam equitem Ioſephum Paolutium de Aſſiſio , qui porrexit memoriale contra Gubernatorem illius ciuitatis,& ſe obtulit probare contenta in eo, & probauit contenta in memoriali per vnum teſtem, & quia illa obligatio ego deduxi, quòd non poterat plus operari,quam ſubſcriptio ad pœnam talionis.Idemque erit ſi doceret de publica fama,Bart.*in l.fin.de her.inſtituen.*quod dicit eſſe notandum Pegn.*in loco citato, & ſeq* Scac.*in d.cap.51.num.16,in fin.*

Sed ſi talis ſubſcriptio non petatur,proceſſus non vitiatur , cùm poſſit reus tali inſcripſioni renunciare, Fel.*in c.ſuper his,n.4.de accuſ.*Clar.*q* 12.*n.*14.Sed licet fuerit omiſſa talis ſubſcriptio , tamen accuſator deficiens in probatione , punietur dicta pœna ſimilitudinis ſupplicij , ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Abb. *in d.c. ſuper his , num.*8.& per Fel.*num.4.de accuſ.* & ob id dum Clar. *in d. quæſt.* 2. *num.*24.firmat eſſe omninò neceſſariam talem ſubſcriptionem , forſan decipitur, vt etiam animaduertit Sigiſmun. Scacc. *d.cap.51.num.*11. de quo latè dicam *in c.fin.præſentis defenſionis.*

CAPVT IV.

Delictum , vel qualitas non deducta in accuſatione , an ſi fuerit probata ſuper ea, ſequi poſſit condemnatio.

SVMMARIVM.

1 *Qualitas non deducta in accuſatione , ſuper ea non poteſt ſequi ſententia , licèt fuerit in proceſſu prolata.*

2 *Contrariam opinionem tenent hîc Doctores.*

3 *Quæ contraria opinio procedit , non ſolum quando proceditur per accuſationem , ſed etiam per inquiſitionem , & eo maximè ſi ſequeretur confeſſio rei.*

4 *Qualitas probata vel deducta nouiter in proceſſu debet publicari inquiſito.*

5 *Et poterit ſequi ſuper dicta qualitate nouiter deducta,& probata, ſententia in pœnam ordinariam, ſecundùm communem opinionem.*

6 *Accuſationes , & inquiſitiones tot ſunt , quot ſunt capita delictorum sentata , & ideò ineptiendo in vno capite non vitiat accuſationem in aliis capitibus.*

ADuocatus etiam debet diligenter videre ſi delictum probatum in proceſſu, vel aliqua qualitas 1
aggrauans delictum etiam probata in proceſſu fuerit priùs deducta in querela,quia non poterit condemnari,etiam probata qualitate,vel delicto,n.ſi priùs fuerint in ipſa querela,vel accuſatione inſtituta,Mar.latiſſimè *in pract.crim.§.quoniam,n.*52.*& ſeq.*Rim.iun.*conſ.*817. *num.*43.*volum.*7.& Doctor cumulati per Petr. Cab.*in qq.crim.caſ.*173.*n.*1.poſt Bartol.*in conſ.*117.*ſub n.*3. & Aug.*de maleſ.in ver.qui dominus index n.*4.quo dicam *in defenſ.*36.*c.*2.

Contrariam opinionem,vt poſſit ſequi condemnatio,etiam ſi delictum,vel qualitas non fuerint deducta 2
in querela , dummodo tamen fuerint probata , tenet Ant.Gomez.*tit.de delict.c.*11.*num.*8.& inter alia fundamenta illud adducit,quia in criminali non requiritur,quòd ſententia ſit conformis libello , & quòd ex probationibus omiſſa in accuſatione ſuppleri poſſint, Decian.*reſpon.*124.*num* 28.*vol.*3.vbi poſt alios , quos allegat,maximè dicit procedere per confeſſionem partis; Baiard. *quæſt.*12.*num.*5.tunc non eſt curandum de forma accuſationis,vel inquiſitionis , Petr. Caball. *in d caſu* 161.*n.*9.vbi poſt Aug.*ad Ang.de maleſ.in verbo, qui Dominus index,n.*5. & 10. vbi firmat,idem procedere , ne dum in qualitate aggrauante delictum , ſed etiam in delicto penitus ſeparato ab intentato , vt ſi ageretur de homicidio , & fateretur furtum, quia de vtroque poterit condemnari , & eandem opinionem

ſequuntur

ſequuntur Doctores cumulati ab eodem Petr.Cabal. *in d.caſu* 173.*num.*2 *& ſeqq. num.*8. *& ſub num.*11. *in fin.*teſtatur ita commoonter in practica ſeruari, & quòd ipſe millies ſeruauit, provt etiam hic in Curia ego ſeruaui,& ab aliis ſemper indiſtinctè ſeruari vidi, & Baiard.*dicta q.*66.*num.*28 *& ſeq.*Caualc. *de Brach. regio parte* 4. *num.*36.

3 Quæ opinio procedit,non ſolùm quando iudex procedit per accuſationem, ſed etiam per inquiſitionem, eóque maximè, ſi delictum probaretur per confeſſionem rei, quia non erit curandum de forma accuſationis,vt poſt alios,quos allegat,ſequitur Cab.*in dicto caſu* 173.*n.*8.*& ſeq.*& maximè dicit hoc procedere propter clauſulas ſolitas apponi in ipſa accuſatione.

4 Bene verum eſt, quòd tam nouum delictum, quam noua qualitas probata in proceſſu, & non deducta in querelà,debet reò tradi in publicatione proceſſus, & de ea copiam habere,ne ſine defenſione remaneat, & condemnetur,vt bene declarat Ant.Gomez. *in d.c.*11. *n.*8.*in princ.*& dicam *in defenſ.*35.*c.*1. *num.*6.

5 Sed difficultas eſt, ſi reus vigore dicti delicti, vel qualitatis probatæ in proceſſu,& non deductæ in accuſatione, condemnati poſſit in pœnam ordinariam delicti.Decian.autem *in reſponſ.*115. *num.*10. *volum.*1. poſt Ang. *conſ.*177.*& conſ.*215. Aug.*ad Ang.de maleſ. in verbo, Qui D Iudex, num.*18. tenet, quòd non poſſit condemnari, niſi in pœnam extraordinariam, ſiue reus faſſus fuerit delictum, ſiue fuerit conuictus per teſtes. Sed Ant.Gomez. *in d. c.* 11. *num.* 9. *verſ. imò, quod magis eſt*, & poſt Cyn.Bart.Ang.& Caſtrenſ. tenet opinionem contrariam, vt condemnari poſſit in pœnam ordinariam, & ibi teſtatur de communi, à qua dubito, quòd minimè in iudicando & conſulendo recedendum ſit.

6 Et pro complemento ſcias,quòd dicantur tot accuſationes, vel inquiſitiones, quot ſunt capita delictorum intentata, & ideo ſi ineptitudo accuſationis, vel inquiſitionis eſſet in vno,vel pluribus capitibus, ſuſtinebitur in aliis, in quibus non adeſſet ineptitudo, vt latè declarat Decian. *reſponſ.* 124. *num.* 29. *volum.*3. vbi concordantes allegat.

CAPVT V.

Qualitas delicti an poſſit addi, vel detrahi in accuſatione.

SVMMARIVM.

1 *Qualitas aggrauans delictum ante ſententiam poteſt addi in accuſatione, vel inquiſitione, & ſuper ea ſequi poteſt ſententia condemnatoria.*

2 *Accuſator, antequam examinetur reus, poteſt detrahere aliquam qualitatem ab ipſa accuſatione, vel querela.*

1 ANte ſententiam poteſt addi qualitas aggrauans, delictum in ipſa accuſatione, vel inquiſitione,vt de ea in ſententia ratio haberi poſſit, imò optimum & tutum remedium dicitur ad tollendas omnes diſputationes, vt per Batt. *in l.denunciaſſe,* §. *quid tamen, n.*5.*verſ.videamus vltra l.adiecti,ff.ad leg.Iul de adult.* Ant.Gomez.*cit.de delict.c.*1.*num.*16. *verſ. item, iuxta prædicta*, & latiùs *in capite vndecimo, ſub num.octauo verſic.item etiam quæro*, vbi de communi, Angel. *de maleſ. in verbo, qui Dominus iudex, num.*1. *&* 3. vbi Aug.Petr. Caball.*in q.crim.caſ.*173. *num.*11. vbi etiam teſtatur pluries vidiſſe ita in practica per petitos fieri, & obſeruari, provt in Curia millies, & paſſim obſeruatur,licèt etiam ſine dicta additione,ſi qualitas fuerit probata ſuper ea poſſit etiam ſequi condemnatio, vt dixi ſupra *in c.*4.& firmat Petr.Caball.*d. cap.*173. *numer.* 11. quòd ipſe infinitis vicibus ita obſeruauit, & ab aliis obſeruari vidit, provt etiam hic in Curia ego obſeruaui, & ab aliis etiam paſſim obſeruari vidi, & poteſt etiam addi in cauſa appellationis, vt ſuper ea, & toto crimine ſic qualificato inſtituatur iudicium, Lancellot. *de attent.c.*12. *limit.* 17. *num.* 10. vbi alios allegat.

Detrahere autem ab ipſa querela, vel accuſatione 2 aliquid accuſator poteſt antequam reus examinetur, vel lis conteſtetur, ſecus lite conteſtata, Sigiſmun. Scacc. *in tract.crim.c.*51. *num.*4.*& c. fin. num.*8. cùm ſit regulare, vt libellus mutari non poſſit lite conteſtata, etiam ſi accederet conſenſus rei, Andr. Gail. *in pract.obſeru.lib.*1.*obſeru.* 74 *num.*4. *&* 8. *&* 9 In quibus cauſis ciuilibus quando poſſit emandari libellus, vide Mar.Ant.Macerat. *lib.* 1. *reſolut.* 83.*per totam.*

CAPVT VI.

Pax,tranſactio,vel pactum quando impediant accuſationem.

SVMMARIVM.

1 *Pax inter offenſum,& offendentem impedit proponere querelam.*

2 *Pactum de non accuſando pro delictis futuris non valet.*

3 *Etiamſi fuerit iuramento, confirmatum.*

4 *Statutum diſponens quid pro homicidio imponatur pœna pecuniaria non valet.*

5 *Dolus de futuro licèt non poſſit remitti expreſſè, poteſt tamen tacitè.*

6 *Dolus præſumptus poteſt remitti de futuro.*

7 *Dolus de futuro poteſt remitti quando concurrit fauorem tertij.*

8 *Pactum de non accuſando pro delicto præterito tenet,declara vt ibi.*

9 *Tranſactio impedit accuſationem.*

10 *Quod procedit quoad proſequendam accuſationem iam propoſitam.*

11 *Tranſigens moto iudicio ciuili,non poteſt criminaliter reum accuſare.*

12 *Etiamſi verba tranſactionis fuerint generalia, & non fuerit facta mentio de lite criminali.*

13 *Tranſactio facta ſuper negotio principali ſuffragatur etiam ſuper acceſſoriis.*

14 *Tranſactio impedit criminale iudicium,etiamſi fuerit reſeruatum agi ſuper erroribus, & calculis,quia intelligitur ciuiliter, & non criminaliter.*

15 *Ttranſactione facta per proximiorem offenſi non poterit inſtitui accuſatio per ſequentem in gradu.*

16 *Tranſigens non poteſt deducere nullitatem tranſactionis ad officium procedendi criminaliter.*

17 *Accuſatus promittens ſoluere expenſas,vel intereſſe vel non accedere ad aliquem locum, ſi contrauentat, non poterit iterum accuſari, ſed tantum agi pro pœna pecuniaria,habita ratione dictæ contrauentionis.*

PAx autem ſequuta inter offenſum,vel offendentem 1 an impediat,vt offenſus non poſſit querelare, vel an ſaltem iudex poſſit procedere ex officio. Aduocatus adeat meum tract.*de Pac.treug.in* 1.*p.q.*. *n.*22.*& ſeqq* & ſi in caſibus in quibus de iure eſt prohibita tranſactio vel pax,ſequuta fuerit pax,vel tranſactio,an poſſit offenſus accuſare, etiam dixi *in d. q.*9. *n.*22.& latè Andr.Fach *conſ.*51.*n.*4.*lib.*2

Pactum verò de non accuſando de delictis in futurum,

tum committendis non valet, cùm dolus de futuro remitti non poſſit, *leg. ſi vnus § pacta in fi. de pact. l. pact. quæ contra C. de pact.* cum aliis allegat. per Deci. *in tract. crimin. tom. 1. lib. 3. c. 14. n. 1.* Menoc. *de arb. caſ.* 337 *n. 14.*
2 *lib. 2.* Affl. *deciſ.* 120. *num. 9.* vbi Vt ſi l. *n. 7.* Petr. Cab. *in q. crim. caſ.* 155. *n. 12.* poſt hæc ſcriptura ſuperuenit Farinac. *in fragm. crim in lit. D*, vbi latè.

3 Quod procedit etiam ſi pactum fuerit iuramento corroboratum, cùm non ſit vinculum iniquitatis, *c. inter cætera 22. q. 3. c. 5. de iure iuran.* & ſi valeret, aperiretur via iniquitatibus, Decian. *d. c. 24. n. 2. lib. 3.* Imò nec etiam ſtatutum valeret, ſi diſponeret, quòd pro homi-
4 cidiu pœna pecuniaria homicida plecteretur, niſi reſpiceret delicta præterita, ſecus ſi futura, ne detur materia delinquendi, Bart. *in l. omn. populi in 6. q. princ. ff. de iuſt. & iur.* & poſt alios, quos allegat ita declarat Decia. *d. lib. 3. c. 24. n. 4.*

5 Sed aduocatus in iſta materia deducat, quòd ſit verum, vt non poſſit remitti dolus de futuro per pactum expreſſum, ſecus per tacitum.

6 Item vt procedat in dolo vero, ſecus in præſumpto, vel in lata culpa. Item vt non procedat in pacto con-
7 cernente fauorem tertij, vt ſi quis pro delicto alterius teneatur, vt in filio pro patre, quia poterit paciſci, vt non teneatur, vt latè & bene declarat Decian. *in d. l. 3. c. 24. n. 4. & ſeq.* & ibi auctoritatibus, & iuribus iſtas limitationes comprobat.

8 Ac etiam poterit deducere, quòd pactum teneat de non accuſando pro delicto iam commiſſo, & ſuper dolo de præterito, Decian. *d. lib. 3. c. 24. n. 7.* Menoc. *d. caſ. 317. n. 14* latè And. Fach. *conſ. 51. n. 1. & ſeq. lib. 2.* Petr. Cab. *in tract. crim caſ. 115 n. 12.* vbi alios concordantes allegant, quoad intereſſe remittentis, & paciſcentis, ſeu quoad intereſſe publicum quia iudex poterit ex officio inquirere, vel Syndicus, ſiue officialis accuſare per tex. *in l. ſi vnus § pacta, in fi. ff. de pact.* Decia. *d. l. 3. c. 24. n. 8.*

9 Ac etiam poterit tueri clientem Aduocatus vt accuſatio non ſubſiſtat, quia iam accuſator tranſegit ſuper illo facto cum accuſato *l. qui cœtu, § fi. ff. ad legem Iul. de vi. publ.* vbi communiter Doct. *l. ſi maritus 15. §. ſi negauerit, ff. de adult. l. 2. C. de abolit.* Far. *q. 4. n. 31.* vbi de communi, & concordantes allegat Parſ. *con. 150. n. 67. vol. 4.* qui etiam concordantes cumulauit, Iu. Clar. *q. 58. verſ. ſed pone*, Ant. Gomez *tit. de delict. c. 3. n. 55.* Andr. Fachin. *d. conſ. 51. n. 1. & ſeqq.*

10 Quod procedit non ſolùm quoad accuſationem intendendam de futuro, ſed etiam quoad accuſationem propoſitam, vt non poſſit illam proſequi poſt tranſactionem factam, vt latè per Pariſ. *in conſ. 150. num. 6 & ſeqq. vol. 4.* qui etiam alios allegat, etſi fiat tranſactio ante iniuſtam querelam, vt vlteriùs accuſare non poſſit, Par. ibi *n. 13. & ſub n. 19.* Iu. Clar. *d. q. 58. n. 1. verſ. Hæc autem pax*, vbi tamen *ſub n. 2. verſ. Sed de conſuetudine*, ſubdit, quòd iudex poterit procedere ex officio, *& ſub n. 3. verſ. & ita practicatur*, quod intellige verum in caſibus in quibus poterat procedi ex officio, vt poſſit iudex proſequi cauſam ex officio, ſecus ſi in aliis in quibus non poſſit procedi niſi ad querelam partis, vt de communi teſtatur Baiard. *d. q. 58. n. 17.*

11 Imò etiam moto iudicio ciuili tranſigens non poterit ampliùs reum criminaliter accuſare ſuper eodem facto, Pariſ. *d. conſ. 150. n. 15. & ſeq. vol. 4.* vbi adducit *l. gl.* & Bar. *in l. qui deſiſtit, ff. ad Turp.* & Alex. *in add. ad Bar. in l. accuſat. C. qui accuſ. non poſſ.*

12 Et ſi verba tranſactionis fuerint generalia, licèt in ea non fuerit facta mentio de lite criminali, nihilominus tranſigens non poterit ſuper lite pendente, vel ſuper futura, de qua aderat timor, conuolare ad iudicium criminale, Pariſ. *d. conſ. 150. n. 7. & ſeq.* ex notatis *in l. 2. C. de tranſact. & in l. 3. C. eod. tit.* & Alex. *conſ. 42. col. antep. lib. 1.*

13 Et talis tranſactio facta ſuper negotio principali ſuffragatur etiam ſuper acceſſoriis, vt non poſſit inſtitui querela ſuper connexis, & acceſſoriis, Pariſ. *d. conſ. 150. n. 9.* vbi dicit, quòd tranſactio facta ſuper ſorte, operatur etiam ſuper pœna per ea quæ tradunt Alex. & Caſtrenſ. *in l. 2. in princ. ſi quis caut.* & plenè Felin *in c. ſuper literis col. 13. extr. de reſcript.*

Imò etiam ſi partes in tranſactione reſeruauerint agere ciuiliter ſuper calculis, vel rationibus reddendis, ſeu ſuper erroribus, non poterit ampliùs tranſigens pro dictis erroribus criminaliter agere latè Pariſ. *d. conſ. 150 n. 23. & ſeq. vol. 4.* vbi reddit illam bonam rationem, quia iam elegerint viam ciuilem, non poſſunt deinde conuolare ad criminalem *per leg. quod in hæredem, §. eligere, ff. de trib. l. nem. §. quot. ff. de reg. iu.* & not. Doct. *in l. interdum, ff de publ. Iud. & in l. 3. § hoc edicto ff. de vi bon. rapt. & in l. 2. C. quand. ciuil. act.* vbi Bart. *in oppoſ.* 14

Et ſcias, quod tranſactione facta per proximiorem offenſi quicquid de iure dici poſſet, ſequens in gradu de conſuetudine non poterit accuſare, niſi prout poſſet quilibet extraneus, Iul. Cla. *q. 58 n. 2. verſ. & licet, & ſub n. 3.* dicit quòd tertius non poterit accuſare, niſi in quibus proſequatur ſuam, vel ſuorum iniuriam, vel delictum ſit publicum. 15

Nec poterit accuſator deducere, quòd tranſegit in caſibus non permiſſis, in quibus videtur poſſe dici, quòd tranſigens poſſit accuſationem proponere & repetere, Iul. Clar. *q. 58. n. 22.* vbi latè Farin. *q. 4. n. 38.* vbi alios allegat. Quoniam communis opinio eſt, quod reſpectu accuſatoris teneat tranſactio, etiam in caſu de iure non tranſigibili, quam atteſtatur Ant. Gomez. *tit. de delict. c. 3. de homic n. 56. verſ. 2. pro iſta mea ſententia*, & poſtea de conſuetudine ſuper quocumque delicto hodie tenet tranſactio, Iul. Clar. *d. qu. 58. num. 10.* & ibi Baiard. *n. 22. in fine*, & ego alias dixi *in meo tra. de Pac. treug. p. 1. qu. 30.* 16

Imò ſi accuſatus non promiſit aliquid ratione expenſarum, & intereſſe, vel per annum non accedere ad aliquem locum, quia ſi non ſtetit promiſſis, non poterit iterum accuſari per text. *in l. quamvis, C. de tranſact.* & latè Baiard. *in quæſt. 58 ſub n. 19.* poſt alios quos allegat, vbi tandem videtur concludere, quòd ſi in pacto, vel in tranſactione deducatur alia pœna quàm pecuniaria, non teneat, cùm pœna corporalis, vel alia ſimilis oriatur ex delicto, & non ex pacto, vt ego late deduxi *in d. 1. p. de pac. quæſt. 62. per totam.* 17

Et de iſta materia ſi Aduocatus velit ſe inſtruere vlterius, adeat Doct. *in lege tranſigere, C. de tranſact.* An. Gomez. *tit. de delict. c. 1. & 3. & ſeq.* Farin. *q. 4. n. 31. cum pluribus ſeq.* & latiſſimè Decian. *in tra. crim. tomo 1. l. 3. c. 24. per totum*, cuius dicta, ne hic tranſcribere videar, ideò remitto ad illum in occorrenti caſu Aduocatum, qui bene loquitur in iſta materia.

CAPVT VII.

Exceptio nullitatis contra accuſationem.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio nullitatis contra accuſationem eſt opponenda, alias proceſſus valebit.*

2 *Exceptio de quo tempore contra accuſationem proponi debeat, declara vt ibi.*

3 *Iudex ex officio poteſt accuſatores omnino inhabiles reiicere.*

4 *Et etiam quod per ſtatutum diſponatur, vt quilibet admittatur ad accuſandum.*

5 *Exceptio illegitimæ perſonæ circa accuſationem reddit proceſſum nullum, vt non poſſit ſequi ſententia niſi in fauorem inquiſiti.*

6 *Defectus*

6 *Defectus circa voluntatem in accuſatione eſt inſatiabilis, & non poteſt etiam per principalem proponi, & vſque ad mille annos deduci poteſt.*

7 *Defectus eſt in accuſatione nu ſuppleri poſſit per iudicem ex officio, vt procedere valeat per inquiſitionem, vide hic.*

1 DEfenſor accuſati caueat, vt exceptionem oppónat contra accuſationem, aliàs proceſſus deinde fabricatus valebit, Corrad. *in pract. in tit. de accuſ. n.* 14. Alexand. *in l. pen. n.* 362. *& ſeqq. ff. de pub. ind.* Farinac. *q.* 12. *n.* 54. vbi de communi Decian. *in tract. crim. tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 36. *n.* 106. latè Vant. *de Nullit. ex defect. mand.*
2 *n.* 176. & latiùs prius dixit *num.* 1. *& ſeq.* De quo autem tempore opponi debeat Bald. *in l.* 2. *num.* 6. *C. qui accuſ. non poſſ.* diſtinguendo firmat, quod ſi exceptio proueniat de iure ciuili, opponi debeat ante litem conteſtatam; ſi verò proueniat de iure naturali, vel gentium, vt poſſit opponi etiam poſt litem conteſtatam, quem ſequitur Corrad. *in tract. crim. tit. de accuſ. num.* 14. & Farin. *q.* 12 *num.* 55. Bene verum eſt, quòd iudex non debet eſſe nimis promptus in reiiciendo procuratorem ſuperuenientem poſt litem conteſtatam nec reſpicere ita ſeuerè tales exceptiones concernentes apices, vt dicit idem Bald. *in d. l.* 2. *n.* 10. & quem ſequitur Decian. *in d. c.* 36. *n.* 15. & Vant *in tr. de null. ex defect. mandat. n.* 176.

Imò iudex ex ſuo officio, parte non opponente, poterit accuſatores omnino inhabiles ex defectu perſonarum reiicere, vt ſunt Iudæi, Hæretici & alij ſimiles, ſecus non fuerint omninò inhabiles, & poſſent tacito, vel expreſſo conſenſu partim habilitari, quia contra
4 iſtos iudex non opponit parte non reclamante, Corrad. *in ſua pract. tit. de accuſ. n.* 14. *in fin.* Moder. Rom. *q.* 12. *n.* 56. & licet per ſtatutum eſſet diſpoſitum, vt quilibet admittatur ad accuſandum, nihilominus reſtringitur ad perſonas habiles, Paul. de Caſtr *in l.* 1. *n.* 5. *ff. qui ſatiſd. cogan.* Bajard. *d. q.* 14. *n.* 3. Vant. *de null. ex defect. mand. n.* 1. *verſ. & eſt talis.*

5 Quæ exceptio illegitimæ perſonæ circa accuſationem reddit totum proceſſum nullum, & inualidum, vt non poſſit ſequi ſententia, niſi in fauorem inquiſiti, Marſ. *conſ.* 49. *n.* 9. *& ſeq.* latè Rol. *conſ.* 31. *per totum l.* 3. Farin. *conſ.* 65. *n.* 1. Decian. *in tract. crim. tom.* 7 *lib.* 3. *c.* 3. *num.* 2. vbi dicit, quod ſi legitimus non fuerit accuſator, fruſtra defatigatur accuſatus, & allegat Oldr. *conſ.* 124. *in princ.*

6 Si verò non interuenerit perſona legitima, quia eſſet falſus procurator alio modo deficeret voluntas principalis dicitur defectus inſanabilis, qui nec etiam poterit ſuppleri per ipſum principalem, vt latè per Vant. *de nullitate ex defect. mandant. num.* 60. *& ſeqq.* vbi concordantes allegat, & talis exceptio tanquam reddens iudicium, & proceſſum retro nullum, quandocumque poterit opponi, *l. licet, Cod. de procur. cap. in noſtra. in fin. eodem tit.* Bero *in c.* 1. *num.* 3. *& ſeqq. de accuſat.* Baiard. *quaſtione decima-quarta, numero ſecundo*, & etiam vſque ad mille annos, vt latè per Vant. *de nullit. ex defect. mand. n.* 58. *in fi.* vbi alios concordantes allegat.

7 Sed dubitari contingit in propoſito, ſi proceſſus poſſet ſuſtineri ſaltem ex officio iudicis, vt quia vellet iudex procedere, ex officio per inquiſitionem, prout hodie de quadam conſuetudine generali, & maximè in terris Eccleſiæ, quotidie obſeruatur, vt in quocunque delicto tam publico, quàm priuato procedatur per inquiſitionem, Decian. *in rubr. de ind. n.* 68. *& ſeqq.* Nouell. *in pract. crim. in princ. n.* 4. & ſaltem de conſuetudine remedium inquiſitionis dicatur ordinarium ſicut iudicium accuſationis, Corrad. *in pract. de inquiſ. n.* 2. Iul. Clar. *q.* 3. *verſ. ſed certè*, Ant. Gomez. *tit. de delict. c.* 1. *n.* 1. *in fin. & n.* 10. Farin *q.* 1. *n.* 8 *&* 10. vbi alios concordantes allegat, & in ſpecie, quòd iudex ſuppleat ſimiles defectus exiſtentes in querelis & ſuper eis fundet iudicium, & procedat ex officio, Clar. *q.* 1. *n.* 7. *verſ. præterea cum hodie*, vbi ait Bajard. *n.* 17. vbi concordantes adducit, & idem Clar. *q.* 10. *n.* 2. *verſ. & ſi iudex*, & clariùs dixit *in q.* 14. *n.* 1. *verſ. ſcias tamen*, vbi ad litteram firmet, quòd iudices nunquam reiiciunt quærelas ob aliquas porrectas, propter aliquem defectum exiſtentem in quærelis ſed iudices ſuper eis aſſumunt informationes, & procedunt ex officio, etiamſi accuſationes fuerint porrectæ ab illis, qui de iure accuſare non poſſint, & quod ita quotidie practicatur,

Sed huiuſmodi exceptiones poſſunt opponi in locis in quibus ſeruaretur ius commune, & in illius caſibus, in quibus iudex non poterit procedere ex officio, ſed tantùm ad quærelam, vel accuſationem partis, vt tradit idem Clar. *in d. q.* 14. *n.* 1. *in fi.*

CAPVT VIII.

An quis admittatur ad accuſandum nomine alieno, & requiratur ſpeciale mandatum.

SVMMARIVM.

1 *Accuſare quis non poteſt nomine alieno, ſed proprio nomine ad vtilitatem alterius.*

2 *Accuſare quis poteſt de iure procuratorem.*

3 *Secus eſt de conſuetudine.*

Geſtare per falſum procuratorem quando poſſint ratificari.

4 *Illuſtris perſona poteſt accuſare per procuratorem idem eſt in minoribus honeſtis.*

5 *Ius accuſandi an cedi poſſit, remiſſiuè.*

6 *Mandatum ſpeciale requiratur ad accuſandum.*

7 *Procurator ad accuſandum, videndum eſt, an fuerit per vniuerſitatem per duas partes legitimè conſtitutus.*

8 *Mandatum an fuerit extinctum ante accuſationem per mortem conſtituentis mandatum.*

9 *Iudex poteſt opponere ex officio de mandato, & quæ poſſint obiici contra illud.*

NOn modica erit defenſio pro accuſato vt non debeat audiri quærelans, quia propoſuit quærelam nomine alieno, & de iure quis amitti non poſſit, ſed tantùm ſuo proprio nomine, Iaſ. *in l. poſt dotem n.* 70 *ff. ſolut. matrim.* Carrad. *in pract. tit. de accuſ. n.* 11. 63. *verſ. Tutor. curator, procurator*, Clar. *d. q.* 14. *n.* 22. vbi de communi, & concordantes allegat, vbi ſubdit, & ob id Syndicus Vniuerſitatis non poteſt Syndicario nomine accuſare, ſed opus eſt, quòd accuſet ſuo nomine ad vtilitatem Vniuerſitatis, & idem eſt in Tutore, vel Curatore, vt debeat ad vtilitatem pupilli, Farinac *q.* 11. *n.* 51. *& ſeq.* & latiùs *in conſ.* 53. *n.* 1. *& q.* 99. *n.* 18 Menoch. *q.* 79. *n.* 2 vbi de receptiſſima opinione. 1

Imò nec etiam quis poſſit accuſare de iure per procuratorem, vt latè defendit Marian. Socc. *in c. veniens n.* 154. *cum plurib. ſeqq. de accuſat.* Ant. Gomez. *tit. de delict. c.* 12. *n.* 12. vbi de communi Gabr. *lib.* 7. *concl.* 9. *num.* 3 Scacc. *in tract crim. cap.* 101. *n.* 44. *verſ. de iure*, vbi aſſignat rationes, & latiſſimè Addentes ad Farin. *in conſ.* 55. *in lit. A*, vbi quàplures concordantes adducunt, & ibi ampliat iſtam concluſionem, ſiue pœna excedat religionem, ſiue non, quando crimen eſt publicum, & etiam ſi pœna eſſet pecuniaria, & quòd in delictis publicis, quia non admittatur ad accuſandum nomine alieno, & per procuratorem, latiſſimè Decia. *in tractat. criminal. tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 36 *num.* 1. *& ſequent.* vbi reddit rationes, & ponit ibi, ampliationes, & limitationes 2

tationes, ad quem lectorem remitto,latè etiam Farin. *queſtion.99.n.3.& ſeq.*Scacc.*quaſt.*101.*num.*44.*lib.*1.*de Ind.*

3 De conſuetudine autem quis poteſt accuſare, & proſequi accuſationem,per procuratorem,Carairit.*rit.* 108.*n.*3.*in fin.*Clar.*q.*32.*n.*3.*&* *n.*12.Andr.Gail.*de pac. publ.lib.*1.*c.*10.*poſt num.*7.Scacc *d.c.*101.*n.*44 *verſ. de conſuetudine* Farin.*q.*12.*ſub n* 53. & late Addentes ad Farin.*in d.conſ.*55.*in lit. A.verſ.ſed quid ſi de iure*, & ita paſſim hic in Curia obſeruatur, & idem eſt in Syndico,Tutore,& Curatore,Clar.*in d.q.*17.*n.*21.Farinac. *d.q.*12.*n.*53.Baiard.*in d.q.*14.*n* 44. *& ſeqq.* vbi dicit in Regno idem procedere in muliere coniugata,& quòd de iure Vniuerſitas poſſit agere pro iniuria facta vni de Vniuerſitate,& allegat Old.*conſ.*66.Foller.*in pract. crim.in verb.audiatur,n.*7.

Sed in propoſito ſcias incidenter, quòd geſta per falſum procuratorem poſſunt ratificari ante ſententiam ſecus ſi fiat ratificatio poſt ſententiam,vt eſt latè videre per Minſing *cent.*1.*obſeru.*45.vbi in fine ſubdit, quòd in auditorio Principis facta per falſum procuratorem ratificatione non conualeſcunt, ex Doctrina Bald. *in l. falſus procurator, Cod. de fure & ſeru.corrupt.*

4 Item fallit in Fiſco,in Illuſtribus perſonis,mulieribus honeſtis,& minoribus, quia omnea iſtæ perſonæ per procuratorem,Tutores,& Curatores accuſare poſſunt,circum ſcripta dicta conſuetudine, Afflict. *ſuper conſtit.Beneficium num.*2. & gloſſ. *in conſtit. generalia Iura*,Baiard.ad Iul.Clar.*q.*14. *num.*47. Decian. *d.c.*36. *n* 3.qui loquitur in perſonis Illuſtribus,& Baiard. vbi ſupra.

5 Ius autem accuſandi an cedi poſſit,latè Petr.à Plac. *in epit.delict.l.b.*1.*c.*47.*per tot.*& quòd non poſſit ceſſionarius ſine altercatione de periurio puniri tradit Affl *in conſt.eos qui ſcienter,n.*14.Decian. *d.lib.*3.*c.*36. *n.*18.*in fin.*

6 Sed bene requiritur mandatum ſpeciale ad accuſandum latè Farin.*q.*99.*n.*6.Scacc.*de Iud.lib.*1.*c.*101.*n.*43. *verſ ſi de iure*,& præſertim quando agitur de fama ac, cuſati,*l.non ſolum.§.fi.ff.de procur.*vbi gl.*in verbo nominatim*,& Bart.*n.*1.& Caſtr.*n.*3.Virg.Bocacc. *in tract. de citat.n.*76.Bero *conſ.*151.*n.*19,*lib.*1.late Pereg.Iann. *in tr.de citat.real.lib.*3.*c.*21.*n.*91.117.132.vbi loquitur ad redarguendum teſtes de falſo, & ibi recenſet 85.caſus in quibus requiritur mandatum ſpeciale, Affl.*in conſt.Reg.generalia iura*,Baiar.*in d.q.*14.*n.*45.qui etiam loquitur in Syndico,vt debeat habere ſpeciale mandatum,& non ſufficiat vniuerſale, vbi tamen ſubdunt, quòd ſi dubitetur de mandato,debet admitti,cum cautione de rato,& quòd requiratur ſpeciale mandatum ad accuſandum,Io.de Amic.*conſ.*132.*n.*5. Rom. *conſ.*16. *per tot.*Caball.*in conſtit. Marchiæ lib.*6.*c.*12. *in verb. procuratorum num.*4.*verſic.*40.Addentes ad Farin.*in d. conſ.*55.*lit. A.verſ.ſed quid ſi*,Imò adeò requiritur mandatum ſpeciale ad obiiciendum crimina, & accuſandum,vt ipſum mandatum debeat habere omnes ſolemnitates,& requiſita,quæ debent apponi in accuſatione, aliàs mandatum eſſet ineffìcax, ſecundùm Rom. *in d. conſ.*60*per totum*,vbi in ſpecie,quando promiſit conſtituens procuratorem ratum habere geſta per ipſum procuratorem legitimè facta,vel in ipſo mandato non appoſuit tempus commiſſi delicti, vt mandatum non dicatur legitimum per rationes per eum ibi allegatas, & quod conſ. Rom. ſequuntur doctores adducti, ibi, per Mand.*in add.*& Baiard.*q* 14.*n.*47 *in fi.* Nec ſufficit clauſula generalis in fine mandati poſita videlicet,*Nec non agendum,& faciendum omnia alia,& ſingula, quæ mandatum ſpeciale exigerent,& quæ ipſe conſtituens facere poſſet ſi præſens eſſet*, late poſt alios quos allegat. Bocacc.*in d.tract de citat.n.*77.*& ſub n.*76 *in fin.* etiam firmat,quòd accuſatus,abſens cum procuratione generali,ſi condemnetur ſententia erit nulla.Sed Viu.*com. opin.*605.*n* 3.dicit ſufficere mandatum generale ad obiiciendum crimina, & ad proponendas querelas, etiam nulla facta mentione,vel ſpecificatione criminis,reiecta opinione Romani tãquam falſiſſima,contra quam ipſe bis iudicauit,tu autẽ non recedas à prima opinione,vt requiratur mandatum ſpeciale ad querelandum ſuper tali crimine,per latè tradita per Soc.*in c.veniens, n.*267.*& ſeq. de accuſat.* vbi ad literam firmat, quòd requiratur ſpecialiſſimum mandatum,& ibi hanc opinionem & Doctoribus & rationibus exornat,& comprobat,licet de conſuetudine non ſeruetur,vt in mandato omnia exprimantur,quæ exprimi debeant in ipſa accuſatione.

Ac erit videndum ſi fuerit legitimè conſtitutus procurator, vt ſi Syndicus Vniuerſitatis fuerit per duas 7
partes Vniuerſitatis deputatus,& ſi interuenerit maior pars in conſtitutione, & ſi in mandato ſint expreſſa nomina conſtituentium de qua latiſſimè vide Vant. *de nullit.ex defect. mand.n.*151. vbi ad plenum tractat iſtam materiam, & ponit ſolemnitates requiſitas in conſtitutione mandati,& late Scacc.*de iud.lib.*1.*c.*101. *num.*37. *& ſeqq.& ſub num.*46 *& ſeq.*etiam latè docet de quo tempore opponi poſſit de iſta exceptione mandati.

Ac etiam videndum erit ſi mandatum fuerit extinctum,vel expiratum per mortem mandantis, vel alio 8
modo reuocatum, de quo etiam ad ſatietatem tradit Vant.*de Null.ex defect.mand n.*155. *& ſeqq.*vbi etiam docet quomodo ſit procuratori intimanda reuocatio, latè Scacc.*de iud.l.*1.*c.*101.*n.*43.

Et opponi poteſt de mandato etiam per iudicem ex officio,ſecundùm magis communem opinionem at- 9
teſtatam per Scacc.*de iud.lib.*1.*c.*101.*n.*33.*& n.ſeq.*docet quomodo conſtare poſſit de mandato,& requiratur,quòd mandatum fuerit acceptatum, vel expreſſè, vel tacitè,& quomodo dicatur tacitè acceptatum, & quæ conſiderare debeat Aduocatus contra dictum mandatum ad illud infringendum, latè videat ibi per Scacc.*n.*37.*& ſeq.*

CAPVT IX.

Accuſationis priuilegia, & effectus qui ſint.

SVMMARIVM.

1 *Delictum commiſſum in eccleſia operatur, vt à Rectoribus eccleſiæ cognoſci valeat.*

2 *Accuſator poteſt eligere iudicem quem vult, quando de eodem delicto plures iudices cognoſcere poſſunt.*

3 *Accuſator poteſt conueniri coram eodem iudice, coram quo ipſe alium accuſauit.*

4 *Epiſcopus vel clericus pro quibus in ſæculari curia accuſare poſſit.*

ACcuſationis priuilegium dat cauſam competentiæ iudicis,vt ſi eccleſia fuerit ſpoliata,& ſacri- 1
legium commiſſum,illius Rectores poſſunt reum etiam laicum conuenire coram iudice eccleſiaſtico,*c.cùm ſit generale,de foro compet.*Decian.*tomo.*1. *lib.*4.*c.*4.*n.* 5. vbi ſubdit huiuſmodi priuilegium poſſe etiam à conſuetudine dari,& refert, quòd Speculator *in tit.de compet.Iudic.add.§.*1. dicit ſe audiuiſſe quòd Aretij ſuper qualibet cauſa clericus trahit laicum coram iudice eccleſiaſtico,Oſaſc.*decif.*31.*n.*6.Bene verum eſt,quod. ſi reus fuerit etiam priuilegiatus,vt non poſſit conueniri niſi in tali foro.Reus præfertur omnibus,cæteris paribus,

paribus,concurrent bus,vt poſt Ioan.Andr. & alios *in cap.1.de priuileg.in* 6.firmat Decian.*in d. lib.* 4.*c.*42. & ſi mulier vidua iam nupta tempore viduitatis querelam expoſuerit coram vno iudice, ſi non iurauerit perhorreſcere iudicem ordinarium,ſi deinde nupta vellet iurare,an ſuffragatur ei ad iſtum effectum,ne cauſa remittatur ad dictum iudicem ordinarium, ponit hanc quæſtionem,Vinc.de Franc.*dec.*257.*p.*2.vbi etiam ponit,quid ſi tempore viduitatis perhorreſcientiæ iuramentum etiam præſtiterit,an ſi deinde nupſerit,accuſatio valeat,& operetur ne cauſa remittatur ſe refert ad Foller.qui videtur concludere, quod ſufficiat,fuiſſe viduam tempore expoſitæ querelæ, vt priuilegio accuſationis potiri poſſit.

2 Si vero plures iudices poſſint cognoſcere de delicto,electio erit accuſatoris, licet alias in alternatiuis electio ſit debitoris vt late per Decian *in d.lib.*4 *c.* 5. *num.*1. & 2.poſt Iaſ.*in l.*3.§.1.*n.*5 *ff.de eo,quod cert.loco* poſt Guid.de Suza.Alber. & Caſtr.vbi ponit Decian. *in d.c.*5.*num.*3,*& ſeq.*tres limitationes.Prima eſt,quando plures iudices cumulatiue eſſent dati in fauorem rei,vt *in auth habita C.ne filius pro patre*,& gloſſ.*in verbo opinione*.Secunda,quando reus præueniſſet, vocando actorem coram vno ex dictis iudicibus, petendo ſilentium ſibi imponi *iuxta leg.diffamari,C. de ingen. & manumiſſ.* Tertia in vagabundo,qui dicitur habere electionem vbi conueniri debeat. Et ſi clericus, & laicus inſimul commiſerint delictum, accuſatio porrecta coram iudice Eccleſiaſtico operatur, vt ipſe cognoſcat cauſam laicorum,quamvis alias illam cognoſcere non poſſit, licet hoc male ſeruetur de conſuetudine,vt dixi latè *in* 1.*defenſ.in materia præuentionis* late Maſtril.*deciſ* 138.

3 Et accuſator poterit conueniri coram eodem iudice,coram quo accuſauit,*l.cum Papinianus,C.de ſent.& inter omn.iud.c.*1.*&* 2. *de mutua petit.c. cuius in agendo* 3 *q.*8. & hoc præcipue inductum eſt,ne continentia cauſæ diuidatur,*l.nulli,C.de iud.*Decian.*d.lib.*4 *tom.* 1. *c.*7.& de illa quæſtione,ſeu materia late ſcripſi,& dixi in diuerſis locis præſentis tractatus. Superfluum ideo cenſeo hic illa tranſcribere,vbi etiam poſui ſi clericus per viam reconuentionis poſſit conueniri,& accuſari coram iudice laico,& præcipuè tetigi *in* 1.*defenſ.in materia præuentionis.*

4 Et Clerici poſſunt accuſare pro defenſione propria perſonæ,& bonorum coram iudice laico *c.prælatis de homic.in*6.nec non pro ſeruis,& ancillis, cum veniant appellatione bonorum,vt poſt Franc.*in d.c.prælatis*,declarat Prax.Arch.Neap.*c.*35.*num.*4. præmiſſa tamen ſolita proteſtatione circa pœnam ſanguinis, vt legitur *in d.cap.prælatis* Sed talis facultas accuſandi, etiam cum dicta proteſtatione, an ſit concedenda clerico agenti in iudicio ſæculari contra interfectorem fratris & filij,dict.Prax Archiep.Neap.*d.c.*35.vbi etiam generaliter firmat quod dicta proteſtatio non ſuffragatur agenti cauſas alienas,nec teſti,nec aduocato,nec iudici,de quo late per Couar.*in Clem.ſi furioſ* 2.*p.*§.5 *de homicid in* 6.& Doctores concludunt, clericum poſſe accuſare de morte fratris,& filij. cum iniuria ei etiam dicatur illata, & ſic dicatur agi de cauſa propria,ſemper cum dicta proteſtatione, Nauar.*conſ.*3.*de iniur. & damn.dato*,Couart.*d.*§.5.*num* 4. Ac etiam poteſt cum dicta proteſtatione denunciare aliquod delictum in Reip.perniciem,vel ad euitandum periculum criminis contra prioratum,Nauarr.*in c.inter verba* 11.*q.*3.*Corol.*57.Couar.vbi ſupr. Ac etiam poteſt cum dicta proteſtatione ſi reum in flagranti crimine reperiat, capiat, & iudici tradat,declarando tamen,vt per d.Prax.Arch. Neap.*d c.*35 *n.*7.*& ſeq.*Sed caueat Aduocatus,vt exploſet a clerico ſi accuſando cum dicta proteſtatione habuerit animum,quod reus moriatur,quia ſecuta morte vel mutilatione alicuius membri, conſulat ei,vt procuret abſolutionem ab irregularitate incurſa ſecundum veriorem opinionem per Nauar.*in manu c* 27. *n.* 226. Quia non obſtat,quod irregularitas ſola voluntate non contrahatur,quia in propoſito cum voluntate concurrit accuſatio exterior, & proteſtatio eſſe fallax, & mendax,nec eſt talis qualem ius canonicum requirit ad euitãdum talem irregularitatem,& ſequitur Lopez ad Diaz.*in pract.c.*99.& dict.Prax.Arch.*d.c.*35. *n.* 9. Et de iſta accuſationis materia cum proteſtatione poſt hæc ſcripta,latè ponit Farin.*frag.crim.in lit.C.*

CAPVT X.

Accuſatus quando admittatur ad reaccuſandum ſuum accuſatorem.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatus an poſſit ſuum accuſatorem reaccuſare eſt articulus difficilis,& intricatus*

2 *Accuſatus,regula eſt,vt non poſſit de aliquo crimine ſuum accuſatorem reaccuſare.*

3 *Reus non relatione criminis, ſed innocentia purgari debet.*

4 *Accuſatus non poteſt ſuum accuſatorem accuſare ſolum de æquitate canonica, quidquid de iure ciuili dubitari poſſit.*

5 *Accuſatus in pari crimine non poteſt ſuum accuſatorem accuſare,ideo quod tendunt delicta ad eundem finem ibi ponitur exemplum.*

6 *Idem procedit quando delicta ſunt diuerſa ſpecie:ſed propter connexitatem tendunt ad eundem finem,& ibi ponuntur exempla.*

7 *Ac magis procedit ſi ageretur criminaliter coram iudice delegato.*

8 *Item procedit poſtquam nomen accuſati fuit receptũ inter reos.*

9 *Secus ſi nomen accuſati non eſſet receptum inter reos.*

10 *Criminoſus nondum accuſatus de iure canonico repellitur,& quid de iure ciuili.*

11 *Accuſatus,quando poſſit ſuum accuſatorẽ reaccuſare poſtquã nomen rei receptum eſt inter reos remiſſiue.*

12 *Accuſatus poſt conſenſum in cauſa non admittitur ad reaccuſandum ſuum accuſatorem,*

13 *Accuſatus poſt ſententiam quando admittatur ad reaccuſandum ſuum accuſatorem,diſtingue,& declara vt ibi.*

14 *Accuſatus quando poſſit ciuiliter conuenire ſuum accuſatorem.*

15 *Reus conuentus ciuiliter. quando poſſit reconuenire actorem criminaliter.*

16 *Accuſatus ciuiliter, quando poſſit ſuum accuſatorem reaccuſare.*

17 *Accuſatus non poteſt ſuum accuſatorem reaccuſare niſi conſtituat ſe in carceribus.*

18 *Accuſatus ſi calumnioſè reaccuſat ſuum accuſatorem,ſi iudici videbitur reaccuſatus debet præſtare cautionem de ſe conſtituendo in carceribus finitã cauſa primi accuſat.*

Iſte articulus eſt valde difficilis,intricatus,& confuſus,ac multum imperfectè à Doctoribus traditus,vt exclamat Marian.Socc.*in c.ex literis num.*64.*circa medium de mutu.petit.*& Maran.*p.*4.*in* 6.*diſtinct.principali,num* 47.*mihi fol.*160.quem articulum tractant Doct. *in d.c.ex literis*,& præcipue Abb.Ant Butr.& latiſſimè Marian. Socc. & ibi cæteri ſcribentes, Marant. vbi ſupra.Decian.*in tract.crim.tom.*1 *lib.*3.*c.*33.*per totum.* Rim.Iun.*conſ.*114.*per tot.vol.*2. Et tractatur à Docto- 1

ribus in diuerſis locis, & præcipuè à Sol.*in l.fin. in 4. oppoſ.C.de ord.iud.*Paul.de Caſt.*in l.qui prior,n.3 ff.de iud.*Crau.*conſ.*28.n.2 Giet.Giach.de Clar.*q.1 in lit. A, verſ.item ſi vtraque*,& eſt materia *l.1.C.de his,qui accuſ.non poſſ.& l.ii,qui reo,ff.de publ.iud & l.cum ration. C.de accuſ.& l.qui de crimine,C.eod.tit.* Ang *in l.qui prior,n.2.de ind.*

Ego autem pro illius dilucidatione diſtinctè,& breui diſcuſſione, quàm fieri poterit procedam,& attingam illas defenſiones magis exercerato,& inquiſito vtiles.
2 Et aduocatus habet regulam generalem pro ſe vt accuſatus de aliquo crimine non poſſit accuſare ſuum accuſatorem,*l.neganda,C.qui accuſ.nõ poſſ.*Ang.*de maleſ.in verbo,& ad querelam Titij,num.*19.Nouell.*in tr. ad defenſ.c.2.num.*23.Marian.Socc.*in c.ex literis,n.64. in princ de mut.pet.*Dec *in tract.crim.to.*1.*l* 3.*c.*33.*verſ. quod accuſatus.*vbi ponit hoc pro regula,licet Mar.vbi ſuprà faciat regulam in contrarium.

3 Ratio eſt poſita per Iuriſconſult.in *l. ſi qui reus,de publ.indic.*quia reus non relatione criminis,ſed innocentia purgatur,nec quis debet alium in culpate priuſquàm ſe lauet.Nouell *in d.tract.ad defenſ.c.*2. *num.*23. Marian.Socc.*in d.c.ex literis,n.*64. *in princ.* vbi alios allegat.

4 Quæ regula licèt de iure ciuili reuocetur in dubium, tamen de quadam æquitate canonica,tanquam inimicus accuſatus non poſſit ſuum accuſatorem reaccuſare cùm præſumetur moueri zelo,Mar.Socc.*in d.c.ex lit.n.*65.*verſ.tu aduerte,& n.*67.*extr.de mutu.petit* Iul. Clar.*in q.*14.*n.*9 *in fin.* Qui marian. Socc. *in d.n.*67. tradit duas declarationes, io propoſito, vnam *in pr.*& alteram *in verſ.aduerte tamen*,Baiard.ad Iul.Clar *q.*14. *num* 30.

5 Ac etiam procedit in paribus delictis, vt quando coniux coniugem accuſat de adulterio,quia repellitur ab accuſatione,ſi ipſe adulterium commiſiſſe conuincatur, *c.pen. & c.fin. de adult.* hæc enim paria ſunt delicta,& tendunt ad eundem finem, nempe ad violandam fidem matrimonij communis inter eos, & ideo nil dolo ſus doloſo,nil Catilina Cethego, *l.ſi filiam,C.de liberal.cauſ.*Marſ.*ſing.*234 Din. *in cap. pari cauſ.de reg.iur.*Decio *in tract.crimin tom.*1.*lib.*3.*c.* 33 *n.*1.*in fin.*vbi ponit etiam aliud exemplum.

6 Idemque erit quando delicta ſunt diuerſa ſpecie,ſed adeo ſunt connexa, vt tendant ad eundem finem, vt tunc accuſatus non dimittatur ad accuſatorem reaccuſandum,vt proſequ tur Decian *in d.l.*3.*c.*33.*n.*3.*tom.*1. *& ſeq.* & ibi ponit plura exempla,& in ſpecie ſi maritus accuſet vxorem de adulterio,non poterit vxor accuſare virum de lenocinio.Neque ſi pax facta ſit inter duos ſub pœna contra frangentem pacem,ſi vterque pacem ipſam frangat,non poterit alterum accuſare,cùm licèt ſint duo facta,tamen tendunt ad eundem finem, vt per Bal.*in l.cum mulier col.*2.*verſ.*6.*opponitur ff.ſol. matr.*vbi Bald.*in* 8.*oppoſit.*dicit,quod ſi clam ædificaſti,& cum violentia,ſi ego clam,& violenter deſtruo, neuter alterum accuſare poterit,*l.ſi alius §.eſt alia,& l. ſi tut.§. ſi ad ianuam ff.quod vi aut clam*,Dec.*in d.c.*33. *n.*4.*in fin.*

7 Eoque magis procedit ſi ageretur criminaliter coram aliquo delegato, qui coram eo non habebit locum conuentio de alia cauſa criminali,vt latè declarat Marant,*p.*4. *diſtinct.*6.*n.*51. vbi reddit bonas rationes, vbi tamen hoc limitat,quando iudex delegatus fuiſſet impetratus per ipſum primum accuſantem ,quia coram eodem poterit etiam criminaliter reconueniri per rationem per reum ibi allegatam.

8 Quæ concluſio, vel regula ſuprà firmata maximè procedit,quando nomen rei accuſati eſt receptum inter reos,vt accuſatus ſuum accuſatorem accuſare non poſſit *per l ſi quis reus,ff.de pub.iud.*quia vt ſuperius diximus non relatione criminis,ſed innocentia accuſatus debet ſe expurgare,vt pro regula tradit Marian.Socc.*in d.c. lit.n.*69. & ita priùs voluit Bald.*in l.cum mulier in* 11. *oppoſit.ff.ſolut.matr.*Dec.*in tr.crim.tom.*1.*l.*3.*c.*33.*n.*14. qui allegat text.*in l.maritus.§.præſcriptiones ff.de adult.* Iul.Clar.*q.*14.*n.*2.*verſ.poteſt autem*, vbi de communi, Farin *q* 12.*n.*13,vbi de communi,& ſolùm allegat Iul. Clar.vbi ſuprà,qui Fari.ibi admittit,vt accuſatus poſſit recuſare ſuum accuſatorem de minori,& de maiori crimine ſi ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequatur quando nomen primi accuſati non eſt adhuc receptum inter reos.

Quando autem dicatur nomen rei receptum inter 9
reos,dicam latè infrà *in defenſ.*2.*c.*17.

Si autem nomen rei non fuerit receptum inter reos, tunc ſine difficultate accuſatus de maiori, ſiue ſuam, aut ſuorum,ſiue etiam extranei iniuriam proſequatur, accuſatorem ſuum,vel alium recuſare poteſt, vt latè proſequitur Marian Socc.*in cap.*1. *n.*67.*in fi.de mutua petit.*Iul.Clar.*in d.q.*14.*ſub ver.tertius eſt caſus*,Farin. *q.*15 *n* 23.Marant.latè *in* 4.*p.*9.*diſtinct.n.*48.vbi de veriori opinione,Galgaoett *in gloſſ.ad ſtatutum Vrbis l.*1. *cap.*27. *n.*20. Qui Marian.vbi ſuprà dicit eſſe animaduertendum,vt hoc procedat,dummodo alia cauſa impeditiua non ſubeſſet,quàm ipſa recuſatio,ſecus ſi ex alia cauſa legitima accuſator repelleretur, quia tunc nec admitteretur etiam antequam nomen receptum eſſet inter reos de minori autem,ſiue de pari,niſi ſuam, aut ſuorum iniuriam proſequatur,Bald.*in l.*1. *num.*11. *C. qui accuſ.non poſſ.* & per totam Italiam ita ſeruari, teſtatur Gand. vt refert Caualc.*de Brac.reg.p.*4.*n.*476. *in lit.B.*

Criminoſus autem nondum accuſatus,ſeu diffamatus de iure ciuili ab accuſando non repellitur, licet 10
aliter ſit in foro eccleſiaſtico vt ſuprà diximus,nedum criminoſus, ſed etiam conſtitutus in peccato mortali ab accuſando,Bero. *in c.*1.*n.*45.*de accuſ.*vbi de communi, ſed Iul.Clar.*ind.q.*15.*verſ.dixi quoque,& verſ.quinimò*, dicit, quòd ſi peccatores non admitterentur ad accuſandum,nullus poſſet accuſare, Farin. *in dict.queſt.*22. *num.*22.

Ad illum autem, quod ſupradictum fuit,vt recon- 11
uentio in criminalibus non admittatur poſtquam nomen eſt receptum inter reos,Doctores *in d.c.ex literis* de mutua petit.& præcipuè Marian,Socc.*n.*70.*cũ plur. ſeqq.*ponit longa ſerie,decem limitationes,quas hic receniere eſſet nimis laborioſum,& ideo remitto lectorem ad eum, & erit etiam videndus Ang. *de maleſ.in verb.& ad querelam Titij n.*63.& ibi Ang.*in ad. Marant.in d.*4.*diſtinct.n.*47 *cum plur.ſeqq.*vbi etiam refert quid in illo Regno,Dec.*in d c.*43.*per totum.*De eodem crimine è tertio indubitanter poteſt pendente iudicio accuſari,ſi delictum ſit publicum,vt teſtatur Caualc. *de Brach,reg.p.*4.*n.*379.*in lit.C.in fin.*

Si fuerit concluſum in cauſa tunc accuſatus non ad- 12
mittitur ad reaccuſandum etiam ad finem,vt in cauſa ſuperſedeat,vt bene delarat poſt Bar.Sal.& Ang.Marian.Socc.*in d.c.ex literis n.*80.vbi ſubdit, *Niſi tamen delictum eſſet commiſſum poſt concluſionem in cauſa*; ac etiam ibi reſtringit, ac delarat omnes caſus in quibus permittitur procedi poſt nomen receptum inter reos dummodo non fuerit concluſum in cauſa.Quando autem concludantur in cauſa criminali dicam inferiùs ſuo loco.

Quando autem reus fuerit condemnatus an admit- 13
tatur ad reaccuſandum poſt ſententiam,& tunc Doct. conſiderant quinque caſus. Et primùm ſi accuſatus fuerit abſolutus.Secundò,ſi per condemnationem non amiſit famam aut Ciuitatem,vel libertatem. Tertiò ſi amiſit ſolam famam,& non ciuitatem, & libertatem. Quartò quando amiſit Ciuitatem, vel libertatem. Quintò quando fuit damnatus ad mortem, vt latè & 14
pulchro ordine declarat Marian.Socc. *in d.c.ex literis num.*81.

n.81.cum pluribus seqq. Et in primo capite quando fuit abſolutus concedit tam de iure Ciuili, quam Canonico, vt admittatur ad accuſandum Caualc. *de Brac. reg. p. 4. n. 6. in lit C.* dummodo tamen de iure Canonico ſuam iniuriam proſequatur, Iul Clar. *in q. 14. verſ. quartus eſt caſus*, Farinac. *quaeſt. 12. n. 25.* Et idem Marian. Socc. *in d. n. 61. in fin.* dicit idem procedere in ſecondo caſu quando fuit condemnatus, ſed nõ amiſit, neque Ciuitatem, neque libertatem, neque famam, Iul. Clar. *d. q. 14. verſ quintus caſus*, vbi ampliat procedere etiam in criminibus exceptis, Farin. *d. q. 11. num. 24.*

In tertio vero caſu quando amiſit per condemnationem ſolam famam ſed non ciuitatem, aut libertatem & tunc Marian Socc. *in d. c. ex literis, n. 82.* firmat, vt poſſit reaccuſare ſuum accuſatorem, & non alium extraneum.

Super quarto vero caſu quando per condemnationem amiſit ciuitatem, vel libertatem, & tunc idem Marian. firmat, vt non poſſit neque ſuum accuſatorem, neque extraneum accuſare, ſed bene poſſit accuſationes iam tum inchoatas proſequi, & ibi teſtatur de communi.

In quinto vero caſu poſtquam fuit condemnatus ad mortem, & tunc ſine altercatione non admittatur ad accuſandum, neque ſuum accuſatorem, neque extraneum, *l. ſi forte, ff. de pen. l. cum reis, & l. ſi vendicari, C. eod. tit.* Marian. Socc. *in d. cap. ex literis, n. 84.* vbi ſubdit ſi vero vellet inchoatas accuſationes proſequi, maius erit dubium, quod longa ſerie, & ad partes illud diſputat.

14 Si vero accuſatus criminaliter vellet accuſatorem ſuum ciuiliter reconuenire, non erit audiendus, cum cauſa criminalis tanquam maior, faciat ſilere ciuilem, *l. fin. C. de ord. cognit* Marian. Socc. *in d. c. ex literis, n. 85. de mutua petit.* vbi firmat hanc propoſitionem procedere ſiue reconuentio fiat coram eodem iudice, ſiue coram alio, vtrique parti competente, & idem tenet Marant. *in d. 4 p. diſtin. 6. num. 17.* vbi etiam ſubdit hoc procedere in illo Regno *per Rit. fin.* Bart. *in l. edita ſub num. 16. C de edend.* Plot. *conſ. 73. n. 5. tom. 1. crim. diuer.* vbi firmat quod non poſſit reconuenire nec coram eodem Iudice, nec coram diuerſo, nec in petitorio, nec in poſſeſſorio, nec pro quacunque cauſa ſiue annexa, ſiue ſeparata, & ibi teſtatur de communi Modern. Rom. *q. 100 num. 71.* vbi concord alleg. & ibi ſubdit, quod hæc opinio non placet, Baiard. *in q. 2. n. 16.* vbi tamen ipſe Farin. ait, quod ipſe nunquam vidi accuſatum repelli à iudicio ciuili intentando contra accuſatorem, neque per aliquem iudicem Inhiberi quando cauſa ciuilis eſt ſeparata à criminali cuius opinionem non ſequor, niſi cauſa ciuilis intentanda, eſſet ardua, per quam poſſit accuſator diſtrahi à proſequutione cauſæ criminalis per ea, quæ tradit Rom *in l. edita n. 135. C. de edend.*

Et è contra accuſatus non poterit ciuiliter conueniri ab accuſatore, ne ſic conuentus à ſe defendendo retrahatur, Bart. *in l. edita, num. 16.* & poſt alios quos allegat de communi, teſtatur Modet. Rom. *in d. q. 100. num. 73.*

15 Si vero reus conuentus fuerit ciuiliter, & velit reconuenire actorem criminaliter, & iſto caſu ſi reconuentio fiat coram iudice competenti ipſius actoris, admittatur, ſecus ſi coram iudice incompetenti, vt latè proſequitur Marant. Socc. *in d. c. ex literis, n. 86.* & Marant *in d. 4. p. diſtinct. 6. n. 57. in fin n. 58.* vbi firmat, quod ita obſeruatur in illo Regno, ſed vt non ſuperſedeatur ſuper cauſa ciuili prius intenta, etiam ſi ageretur de crimine læſæ maieſtatis.

16 Si vero Reus fuerit de crimine ciuiliter conuentus & tunc poterit etiam de alio crimine actorem ciuiliter reconuenire, Marian. Soc. *in d. c. ex literis, n. 88.* Marant. *in diſt. 4. parte. diſtinct. 6. num. 59.* vbi tamen ſubdit dummodo reconuentio fiat coram iudice competente ipſius actoris, cum per prius iudicium intentatum non dicatur prorogata iuriſdictio in iudicem alias incompetentem.

Et pro complemento iſtius quæſtionis non eſt omittenda ſententia Iul. Clar. *in d. 14 ſub n. 12.* vt quidquid ſit de iure, conſuedine autem illius Ducatus Mediolani ſeruetur, vt accuſatus contra ſuum accuſatorem, niſi ſe conſtituat in carceribus non admittatur cùm aliàs eſſet deſtruere totam practicam criminalem, quia per indirectum reus admitteretur ad faciendum ſuas defenſiones, & hoc dicit obſeruari, etiamſi ſecunda accuſatio fiat de grauiori delicto. 17

Si verò eſſet conſtitutus in carceribus ſemper admittatur quætela contra quætelam ſiue de maiori, ſiue minori crimine agatur, dummodo crimina ad inuicem ſe contingant, & patiantur: ſecus ſi inuicem non ſe contingant, quia tuc ſeruaretur ius cõmune, vt nõ admittatur, niſi reaccuſare vellet de maiori crimine, & ſuam iniuriam proſequeretur, vbi ponit exemplum, quando crimina ſe inuicem non contingant, ſi accuſatus de vulnere, vellet reaccuſare teſtes deponentes ſuper dicto vulnere, de falſitate, quia iſta cauſa falſitatis contra teſtes admittitur, & facit ſilere cauſam principalem criminalem contra primum accuſatum, Paul. de Caſtr. *in l. qui prior ſub num. ff. de iud.* Anch. *conſ. 64. n. 1.* Affl *dec. 229 num. 4.* vbi Viſil. *n. 2.* Barbat. *conſil. 43 n. 10. lib. 1.*

Et adeo leges abhorrent falſitates teſtium, & aliarum probationum vt ſit ſententia detegatur lata prætextu falſorum teſtiũ vel ex falſis probationibus, præbeant quatuor remedia ad ſententiam irritandam, & alia ad falſitatem euitandam, & quæ ponit Coſt. *de ſubſid. remed. 120. n. 32.*

Quod tamen declaretur, primò dummodò proponatur accuſatio falſitas contra teſtes coram eodem iudice, ſecus ſi coram alio, ne contingentia cauſarum diuidatur, & ne reus in vno tribunali accuſatus faciat ſuas defenſiones in alio, Auth. *& conſequenter*, vbi Bar. *num. 3. C. de ſent.* Iun *in c. 1. n. 4.* Butt. *n. 11.* & Mar. Socc. *n. 8. de mutua pet.* Modet. Rom. *q. 100. n. 70.* Et 2. declaratur, vt licet de iure ſit opinio vera, tamen de conſuetodine non ſeruetur, vt procedatur eodem tempore ſuper vtraque cauſa, & informationes aſſumantur, & prununcietur, Ang *in l. qui prior, n. 1* Anan *in c. n. 1. de calumn.* Clar. *q. 14. ſub n. 11. verſ. tertius eſt caſus*, Far. *d. q. 110. n. 91.* & ibi reſpondet Barb. contrarium tenenti. 18

Bene verum eſt quod ſi iudex videat quod accuſatus ſuum accuſatorem reaccuſat, vt illum diuertat à ſua accuſatione, iudex debet recipere cautionem à reaccuſato de ſe conſtituendo quotieſcumque ipſi iudici videbitur, & proſequi debet cauſam contra primum accuſatum, firmat Iul. Clar. *in d. q. 4. n. 12 verſ. bene verum* & ita vidi etiam pluries hic in Curia obſeruari, quamvis etiam aliquando vidi aliter, vt dicam de facto per procuratores fiſcales niti velle obſeruari contrarium forſan, quia fiſcus poteſt inſtare, vt ſuper reaccuſatione ex officio iudicis procedatur, & informationes aſſumantur, niſi conſtet ſecundam accuſationem eſſe in inſtitutam per calumniam, vt accuſator diuertatur à ſua prima accuſatione, vt tradit Coſta de *ſubſid remed. remed. 120. n. 31.*

Et ideo puto quòd arbitrio iudicis multum ſit tribuendum in hoc, diſcernere ſi verè ſecunda accuſatio poſſit impedire primum accuſatum à proſequutione ſuæ accuſationis, & ſi per calumniam inſtituitur dicta ſecunda accuſatio, & ideò ſemper tutius erit recipere cautionem à ſecundo querelato, & proſequatur iudex cauſam contra primum accuſatorem inſtitutam.

Digitized by Google

CAPVT XI.

An, qui ſemel receſſit ab accuſatione, poſſit iterum accuſare.

SVMMARIVM.

1 *Accuſator deſiſtens ab accuſatione non debet iterum audiri.*

2 *Deſiſtere ab accuſatione quibus modis dicatur.*

3 *Accuſatus deſiſtens ab accuſatione per priuatam abolitionem, non debet iterum audiri.*

4 *Item procedit in eo, qui deſiſtit cum pacto præcedente, vt conſequi debeat aliquid à reo, quia etiam quod reus obſeruet promiſſionem, non debet iterum audiri.*

5 *Item ſi proteſtatus fuit velle iterum accuſare, non debet iterum audiri.*

6 *Item ſi interrogatus eſſet, ſi vellet accuſare, & negauerit velle, non debet iterum audiri.*

7 *Item procedit in delictis mixti fori, quia ſi quis accuſauit aliquem coram vno iudice, non poterit coram altero accuſare.*

8 *Primo, limita quando accuſator dolo aduerſarij fuiſſet ductus ad reuocandum querelam.*

9 *Item limita, vt iudex poſſit proſequi cauſam ex officio.*

10 *Item limita in publica abolitione, vt poſſit iterum accuſare infra triginta dies.*

11 *Sollicitatio, vel inſtigatio, quando operetur, vt quis dicatur facere partem in iudicio.*

12 *Item limita in purgatione canonica, contra quam admittatur denuo accuſatio.*

QVoniam hic in Curia plures contingere vidi, quod offenſus recuſauit querelam proponere, & propoſitam reuocare, & deinde velle admitti ad ite-
1 rum querelandũ. Ideo Aduocatus carcerati ſciat, quod ipſe habet intentionem fundatam ſuper regula, quæ eſt quod *qui ſemel accuſauit, & deſiſtit, non poſſit iterum ad accuſationem redire, l. qui deſiſtit ff. ad Turpil. l. 2. §. 1. ff. de adult. l. accuſationẽ C. qui accuſ. nõ poſſ* text. *in l. Senatuſconſulto, § idem in accuſatione, verſ nam cum, ff. ad Turpil.* Et etiam vulgare dictũ, *quod remittentibus actiones ſuas non eſt dandus regreſſus, l. quæritur, §. ſi venditor ff. de ædil. edict. d. caſu 7. q. 1. c. ſi illius 23. quæſt 4.* Dec. *in tract. crim. tom. 1. lib 3. c. 29. n. 1.* & plene Bald *in accuſatorem, C. de his, qui accuſ. non poſſ.* Baiard. ad Iul. Clar. *quæſt. 10. n. 1. in pract. crim.* Follet. *in pract. crim. in verb. audiantur exceptiones. num. 29. & ſeqq.* Caualc. *in frag. frag. 84. verſ.* At ille vbi in fine poſt Sforz. Odd. *de reſtit. in integr. q. 85. per tot.* dicit non procedere in minore, & quod deſiſtens à querela non poſſit amplius audiri, idem Caualc. *de Brach. reg. p. 5. num. 28.* vbi tamen poſt Bart. videtur diſtinguere, quod ſi agatur de crimine, ſuper quo non poſſit tranſigi, & tunc amplius non audiatur, ſecus in aliis.

2 Deſtitiſſe autem dicitur, qui in totum animum agendi depoſuit, *l. deſtitiſſe, ff ad Turpill.* item, qui infra præfinitum tempus à Præſide accuſandum non accuſauit, item qui cum aduerſario de compoſitione eius criminis, quod intendebat loquutus eſt, *l. ab accuſatione princ. & §. deſtitiſſe, ff. ad Turpill.* item qui affectum, & animum accuſandi depoſuit Decian. *in dicto cap. 29. n. 1. in fine,* Si vero quis interrogatus dicit Titium ſibi iniuriam minime feciſſe, poterit ſuam confeſſionem retractare, & de iniuria eundem Titium accuſare. vt poſt Luc. de Pen. *in l. 1. C. de deſertoribus libr. 11.* tenet Baiard. ad Iul. Clar *in dicta quæſt. 10. numer. 2.* & 5. Caualc. *dict. p. 5, num. 48.* vbi inter alia in propoſito dicit, quod querelans non quærens expeditionem, dicitur deſiſtere.

Quæ concluſio ſupra firmata procedit, vt procedat 3
etiam in priuata abolitione, quia non poterit ab eodem proponi querela, *l. mulier, §. fin. ff. ad Turpell.* idem eſſe in Præuaricatore, vt poſtquam eſt conuictus de præuaricatione, non poſſit amplius accuſare, *l. accuſator, ff. de præuar. l. qui iudicio, ff. de accuſ.* Decian. *in d. c. 29. n. 3. tom. 1 lib. 3.* vbi reddit rationem.

Ac etiam procedit, quando quis deſiſtit pacto præ- 4
cedente, vt reus ei aliquid dare debeat, quia etiam, quod non obſeruet promiſſionem, nec poterit accuſare, tex. *in lege quamuis, C. ad Turpill.* Decian. *in d. cap. 26. n. 4.* Idemque erit quando deſtitit, & proteſtatus fuit, ſe 5
poſtea velle accuſare, quia nec etiam admitteretur amplius ad accuſandum, vt notat Bart. per illum text. *in l. miles §. Socer. ff. de adult.*

Ac ſi interrogatus eſſet, ſi vellet accuſare, & negaue- 6
rit velle accuſare, quia non poterit amplius accuſare, *text. in l. maritus, 14 §. ſi negauerint, ff. de adulter.* Dec. *in dicto capite 29. numer. 6.* qui tamen *ſub num. 7.* dicit *dict. §. ſi negauerint* reſtringi ad caſum ſpecialem matrimonij, vt obuietur turpitudini, ſecus in aliis caſibus, vt re integra etiam facta dicta interrogatione per iudicem, poſſit accuſare.

Idemque erit in delictis mixti fori, vt ſi quis accuſa- 7
uit aliquem coram vno iudice, vbi accuſatus fuerit abſolutus, non poterit ab eodẽ coram alio iudice iterum accuſari, vt declarat Imol. *in capite cum dilectus de purgat. cantion.* Alciat. *c. 1. n. 87. de offic. ord.* Dec. *in d. c. 29. num. 8.*

Primo limita, quando accuſator fuiſſet dolo per ad- 8
uerſarium ductus ad reuocandam querelam, vel fuerit errore ductus, quia poterit iterum accuſare, ſi non ex ſimplicitate deſtitiſſet, vel iuſto impedimento detentus fuiſſet, quia non fuiſſet proſequutus, *l. fin. Cod. ad Turpill.* Decian. *d. capit. 29. num. 1. & 17. in fin.* Si vero per colluſionem deſtiterit ipſe accuſator non poteſt accuſare, nec proſequi accuſationem, ſed bene quilibet tertius, late Caualch *in frag. fragm. 99.* & colluſio quomodo probetur, Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 26.* Maſcard. *concluſ. 322.* Caualc. *d. fragm. 99.* vbi late, & dicit, quod ſi procurator fuerit remotus, vel reuocatus ante accordium cum parte non poteſt de præuaricatione accuſari, & in dubio etiam colluſio non præſumatur. Farinac. *q. 4. n. 19.* vbi alios allegat.

Secundo limita, & intellige, quod iudex poſt porre- 9
ctam querelam ſi pars deſtitiſſet, poterit proſequi cauſam ex officio ſuo, text. *in l. conſtante matrimon in fine ff. de adult.* Afflict. *in conſt. legum aſperitate, n. 12.* Gram. *deciſ. 31. n. 3 & ſeqq.* & Baiard. poſt iſtos *in quæſt. 10. n. 5.* vbi etiam ſubdit poſt Carauit. quod hoc erit verum in quacunque parte iudicij, etiam in cauſa apellationis, vel ſi tunc fuerit accuſator.

Si vero facta eſſet generalis, & publica abolitio cri- 10
minis ex aliqua cauſa poterit poſtea repetere eandem accuſationem infra triginta dies, & erit in eodem ſtatu in quo erat ante abolitionem, *l. ſi quis repetere. l. an priuatim § triginta dies, ff. ad Turbil. l. 1. C. de generali abolit.* Dec. *in d. c. 29. n. 10.*

Sed per ſolam ſollicitationem, vel inſtigationẽ non 11
intelligitur, quis facere partem in iudicio, ſed oportet declarare, & ideo ſolet peti, vt mandetur inſtiganti. vt declaret, ſi intendat facere partes in iudicio, ad quod iudex tenetur facere declarare, vt poſt Follet. *in pract. crimin. in verbo, audiantur exceptiones. n. 2.* Baiard. *q. 10. n. 6.* & ita paſſim hic in Curia obſeruatur. Caualc. *de Brach. reg. p. 5. n. 48 circa finem.*

Tertio limita quando quis ſe expurgauit à delicto
per iuramentum, quia accuſator denuo admitti poteſt 12

ad

ad accuſandum de periurio, cum iuramentum purgationis ſit iudiciale, contra quod admittitur probatio, vt firmat Minſing. *cent. 2. obſeru. 82. ex notatis in l. admonendi §. de iureiur.* & per Hoſtienſ. *de purgat. canonic. verſiculo an purgatus in fine.*

ſententiam condemnatoriam, & Bart. & ibi tenet, quòd ſic. Sed Specul. & alij relati per duas apoſtillas tenent contrarium vt poſt ſententiam, non poſſit Dec. *in d. c. 29. n. 16.* idem tenet ante ſententiam, ſed de alio tempore nihil poſſit: vide ſupra *in c. 5.*

CAPVT XII.

Denuncians maleficium, vnde iudex incepit inquirere contra aliquos, an poſſit ipſe denuncians alios accuſare.

SVMMARIVM.

1 *Denuncians maleficium quando poſſit alios accuſare ſi iudex incepit inquirere contra aliquos.*
Declara latè vt ibi.
2 *Accuſans aliquem de homicidio, ſi in accuſatione omiſit apponere qualitatem proditionis vel appenſamenti, quando poſſit dictam qualitatem addere in accuſatione.*

ISta quæſtio fuit diſputata per Alber. quem refert Spec. *in tit. de inquiſ. §. pen. verſ. vlt. quæritur, ſub n. 8.* & ſequitur Gand. *in tract. de Malefic. Rub. vtrùm ille contra quem fuit per inquiſ. proceſſ. poſſ. de nouo accuſa. circa fi.* & omnes concludunt quòd ſi à principio quandò denunciauit, nominauit eos, quos nunc vult accuſare, & contra eoſdem fuit facta inquiſitio, & iſto caſu, cùm elegerit viam denunciationis, & inquiſitionis, non poteſt illam variare: ſi verò denuncians nullos nominauit, ſed tantùm denunciauit delictum fuiſſe commiſſum, & tunc poſſit nominatim aliquos accuſare, Decian. *in tract. crim. lib. 2. tom. 1. cap. 19. num. 11. & ſeq.* dicit, licet credat hanc diſtinctionem eſſe veram, tamen ibi tradit aliam diſtinctionem, quæ eſt iſta.

Aut quis denunciauit delictum de debito ſui officij, & tunc non obſtante dicta denunciatione poterit proſequendo ſuam, vel ſuorum iniuriam accuſare, aut nulla neceſſitate cogente id fecit. & tunc ſit vera opinio, Spec. & Gand, per rationes adductas per Dec. *in d. c. 29. n. 12. & ſeqq.*

Si verò iſte qui tenebatur denunciare ratione officij fuerit præuentus ab accuſatore, adhuc ipſe tenebatur denunciare, & maximè ſi videat accuſationem fuiſſe malè formatam, vel ſuſpicetur de colluſione, & ſi non denunciauerit ſtante dicta accuſatione facta per alios, ſi reus fuit abſolutus, puniretur denuncians in pœnam ſtatuti, ſi verò reus fuerit condemnatus euitaret pœnam, cùm in criminalibus ad pœnam euitandam, non interſit à quo diſpoſitio adimpleatur, Dec. *in d. c. 29. n. 14. & 15.* vbi firmat, quòd ita tenent omnes *in l. cum ſeruus ff. de verb. obligationibus.*

Si verò iſte officialis, quia ratione officij tenebatur denunciare, denunciauerit dum fuerat priuatus, & poſtea denuò factus iterum officialis non tenetur iterum denunciare. bene verum eſt, quòd ſi in prima denunciatione in aliquo defeciſſet, & foret in culpa, ſi deinde effectus officialis, iterum non denunciaſſet puniretur Ang. *de malef.* vbi Ang. *in verb. Ne non ad denunciationem, n. 14.* & Dec. *in d. c. 29 n. 15 in fine.*

2 Bene verũ eſt, quòd ſi quia primò accuſauit de homicidio, ſed in accuſatione omiſit qualitatem appenſamenti, vel proditionis, vel veneni, vel poteſt iterum accuſare, vel primæ accuſationi dictas qualitates aggrauantes addere, Bart. *in l. Senatus. n. 4. de accuſ.* Sed dubitatur ſi poſſit vſque ad ſententiam, ac etiam poſt

CAPVT XIII.

Accuſator quando liberetur à pœna calumniæ, & ab expenſis, ſi non probet accuſationem.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatores de iure ad pœnam Talionis ſe inſcribebant.*
2 *Quæ pœna Talionis de conſuetudine eſt ſublata.*
3 *Accuſatores de conſuetudine ob calumniam, arbitrio iudicis puniuntur, etiam pœna mortis.*
4 *Accuſatores poſſunt etiam puniri de falſo, ſi falſos teſtes induxerint, etiam vſque ad pœnam mortis.*
5 *Imò duplici pœna nempe in amputationem linguæ, & poſtea in pœnam mortis.*
6 *Accuſantes memoriam defuncti, & compellentes teſtes ad falſum deponendum, poſſunt etiam puniri.*
7 *Calumnioſam accuſationem, quando quis dicatur proponere.*
8 *Accuſatores calumnioſi ſemper debent condemnari ad damna, & expenſas ad fauorem rei abſoluti.*
9 *Fiſcus indebitè aliquem vexans condemnatur in expenſas & in alias pœnas.*
10 *Iudex indebitè aliquem vexans poteſt puniri pœna extraordinaria, & ad expenſas.*
11 *Iudex ex inquiſitione contra accuſatorem calumnioſam procedere poteſt.*
12 *Accuſator pœna falſi pro calumnia puniri non poteſt.*
13 *Niſi produxerit falſos teſtes, vel falſa inſtrumenta, vel niſi fuerit interpellatus, an vellet vti dicta accuſatione.*
14 *Accuſator excuſatur à pœna calumniæ, & Talionis, quando habet teſtem pro ſe.*
15 *Etiamſi deponeret de confeſſione extraiudiciali delinquentis.*
16 *Niſi tamen iſte teſtis fat uus.*
17 *Accuſator excuſatur à calumnia, quando ſemiplenè probauit accuſationem.*
18 *Et excuſatur etiam iſto caſu ab expenſis.*
19 *Niſi accuſator eſſet ſolitus calumniari, quia ſemiplena probatio ipſum non excuſat.*
20 *Vel niſi eſſemus in caſu, & in quo non defertur iuramentum in ſupplementum.*
Declara tamen vt ibi.
21 *Accuſator ſi fuit deceptus à teſtibus excuſatur.*
22 *Accuſator excuſatur ſi audiuit à perſonis fide dignis.*
23 *Item, quando dicit audiuiſſe ſimpliciter, vel quòd publicè dicebatur.*
24 *Fide digni qui dicantur in propoſito.*
25 *Item ſi audiuit à teſtibus, qui deinde ob eorum exceptiones fuerunt repulſati.*
26 *Declara tamen, vt ibi.*
27 *Item ſi accuſatus eſſet infamiâ notatus.*
28 *Declara tamen vt ibi.*
29 *Item in delictis atrocibus excuſatur.*
30 *Declara tamen vt ibi.*
31 *Item excuſator propter fragilitatem ſexus.*

N 3 32 Item

32 *Item excuſatur, ſi ex neceſſitate officij accuſet.*
33 *Declara tamen vt ibi.*
34 *Item excuſatur, ſi calore iracundiæ accuſet.*
35 *Item excuſatur, ſi habuit occiſi inculpationem.*
36 *Item ſi deſiſtat ab accuſatione antequam reus citetur.*
37 *Item ſi fuerit compulſus ad accuſandum.*
38 *Item quando reus abſoluitur per canonicam accuſationem.*
39 *Item ſi reus fuerit tortus.*
40 *Item ſi accuſator habuerit indicia ſufficientia ad inquirendum.*
41 *Item ſi habuerit aliquod indicium.*
42 *Item ſi non fuerit in vera, ſed in præſumpta calumnia.*
43 *Calumnia quando dicatur vera, & quando præſumpta.*
44 *Item excuſatur ſi aliquo errore, ſiue vero, ſiue præſumpto accuſauit.*
45 *Item quando habuit iuſtam cauſam accuſandi.*
46 *Cauſa accuſandi, vt excuſet à calumnia, ſufficit ſemiplenè probetur ſecundùm magis communem opinionem.*
47 *Cauſa etiam coniecturis probari poterit.*
4 *Item poterit etiam probari per iuramentum, concurrentibus aliquibus coniecturis.*
49 *Item propter indicia, & coniecturas excuſatur accuſator, etiam ſi ſtatutum diſponat, accuſatorem teneri de calumnia, ſi accuſationem non probauit.*
50 *Accuſator non cenſetur calumnioſus in dubio, & ita ſeruatur in praxi.*
51 *Accuſator etiam calumnioſus non poteſt puniri de calumnia, niſi præfigatur ei terminus ad ſe defendendum ſuper calumnia.*
52 *Item debet condemnari in eadem ſententia abſolutoria, & prius inquiſitus debet abſolui, & poteſt accuſator condemnari pro calumnia.*
53 *Item accuſator, ſi accuſauit ex iniuſta cauſa, ſecundùm communem opinionem.*
54 *Alij autem contrariam tenent.*
55 *Autor autem ad concordiam reducit iſtas contrarias opiniones.*
56 *Accuſator ex iuſta cauſa accuſandi excuſatur etiam ab expenſis, vbi late.*
57 *Iuſta cauſa quando dicatur.*
58 *Iuſta cauſa excuſat ab expenſis etiam ſi ſtatutum diſponat, vt victus victori in expenſas condemnetur.*
59 *Iudex per totam diem, quo tulit ſententiam, poteſt ſupplere condemnationem expenſarum, ſi illam in ſententia commiſit.*
60 *Expenſarum appellatione an veniant damna, & intereſſe.*
61 *Iuſta cauſa excuſat, vt accuſator non poſſit puniri pœna iniuriarum ſecundùm communem opinionem.*
62 *Contrariam autem opinionem tuetur Author.*

1 QVoniam de iure ad pœnam Talionis accuſatore ſe inſcribebant ſeu ad ſimilitudinem ſupplicij, ſi in accuſatione deficiebant, & ob id ita de iure puniebantur, *l. ſi cui ff. de accuſat. lege qui crimen, C. qui accuſar. non poſſ. c. cùm dilectus, in verb. calumniandi, circa med. de calumniatoribus*, Aug. *de malef. in verb. & ad querelam Titij, n. 5 verſ. 2. requiritur*, & ibi Aug. *in add.* latè Iul. Clar. *§. fin. quæſt. 12. n. 15. verſ. dixi quoque*, Farinac. *q. 16. n. 12.* Petr. Caball. *in q. crim. caſ. 167. n. 1.* latiſſimè Sigiſm. Scacc. *in tract. crimin. c. 51. n. 7. cum plurib. ſeq.* Menoch. *de arb. caſ. 332. in fi lib. 2.* Lauten. Tenu. *caut. 1. n. 3. & ſeqq.*

2 Quæ ſubſcriptio ad pœnam talionis de conſuetudine fuit ſublata, Iul. Clar. *d. q. 12. n. 17.* & latiùs, *quæ. 18. n. 3.* cum aliis cumulatis per Scacc. *d. c. 51. n. 14.* Farinac. *q. 16. n. 3.* Petr. Caball. *in d. caſ. 167. n. 2.* prout etiam ſuperiùs dixi *in c. 3.*

Et quia licèt de conſuetudine non imponatur accuſatoribus d. pœna Talionis, tamen arbitrio iudicis extraordinariè puniatur, *c. ſuper his de accuſ. l. & in priuatis, ff. ad Turpillian.* Couar. *lib. 2. var. reſolut. c. 6. ſub n. 1.* Boſſ. *tit. de accuſat. ſub num. 17. & ſub tit. de præuaricato, ſub num.* 8. Clar. *quæſt. 81. ſub n. 3.* Menoch. *de arb. lib. 1. q. 79. n. 5. & lib. 2. caſ. 322. n. 3.* Farina. *q. 16. ſub n. 5.* Maſcard. *de probat. lib. 1. concl. 24. n. 2.* Petr. Cab. *d. caſ. 167. n. 2.* Scacc. *d. c. 15. n. 18. & ſub n. 16.* dicit quòd Franch. Pegn. *in commen. ad direct. inq. p. 3. comm. 14. §. ſed quid ſi re vera.* teſtatur quod idem ſeruatur in illo ſupremo Tribunali Sanctæ Inquiſitionis, Laurent. Teno. *caut. 1. n. 11. & ſeqq.* vbi latiſſimè & firmat, quòd iſta pœna extraordinaria dupliciter imponitur, vno modo ad publicam vindictam, alio modo ad expenſas, & damna erga accuſatum, quæ propriè non dicitur pœna, ſed propriè intereſſe rei familiaris, *& caut. 15. n. 1.* Baia. *q. 62. num. 19.*

Imò iſti accuſatores calumnioſi grauiter puniantur, quandoque etiam pœna mortis, Bal. *in l. ei ſi legibus, n. 3. verſ. 2. intellectus C. ſi contra ius vel vtilit. pub.* vbi teſtator iſta vidiſſe quendam de facto decapitari, Boſſ. *tit. de falſo, n. 171. ver. quod valui comemorare*, vbi etiam refert alium caſum, Clar. *q. 81. verſ. ſcias tamen*, vbi refert quandam mulierem euaſiſſe pœnam mortis, quia erat prægnans, & quòd alius propter falſam notificationem fuit per triennium ad triremes condemnatus, Farinac. *d. q. 16. n. 5.* qui etiam concludit modò eſſe pecuniariam, modò corporalem, iuxta facti, & perſonarum qualitatem, Maſcard. *d. conc. 24. n. 18.* Scacc. *d. caſ. 15. n. 18.* vbi etiam firmat poſſe extendi vſque ad mortem, & latiſſimè Petr. Caball *d. caſ. 167 n. 3. cùm plurib. ſeq.* vbi refert alios caſus, deciſ. Auenion. *quæſtion. 8. num. 2.* vbi etiam refert ita fuiſſe quendam, voto omnium, ſtrangulatum, Laurent. Tenn. *caut. 1. n. 11.* Caualc. *de Brach. reg. p. 5. n. 102.* vbi de communi, vt poſſint puniri pœna capitali, & poſt Dulcet. *de ſyndic. num. 22. & ſequent.* vt poſſit puniri pœna confiſcationis bonorum in damnis, expenſis, & intereſſe. 3

4 Quod magis erit dicendum, ſi vna cum falſa accuſatione fuerint inducti, & examinati falſi teſtes, quia non ſolùm accuſator poterit puniri pœna calumniæ, ſed etiam de falſo, quæ maior pœna dicitur, Bald. *in l. quicunque, ſub n. 31. verſ. deinde nota, Cod. de ſer. fug.* Boſſ. *tit. de accuſa. ſub n. 17.* Auguſt. ad Angel. *de malef. in verb. & ad querelam Titij, n. 92.* Capel. Tholoſ. *quæſt. 7. n. 2.* quo caſu ratione mixturæ falſitatis, poterit etiam facilius vſque ad mortem puniri, vt poſt Gig. firmat Farinac. *in d. quæſt. 16. ſub num. 7. circa finem*, vbi teſtatur ita in contingentia facti fuiſſe ſeruatum, eo addito, quòd ille fuerat ſolitus accuſationes calumnioſas proponere, & ſequitur Petr. Caball. *in d. caſ. 167. n. 10. & ſeq.*

5 In tantum, vt poſſit etiam duplici pœna puniri, nempè primò in amputationem linguæ, & deinde pœnam mortis, Bald. *in l. data opera, ſub n. 49. C. qui accuſ. poſſ.* Franc. Marc. *deciſ. 738. parte 1.* vbi concordantes allegat, Laurent. Tenn. *caut. 1. n. 9.* Baiard. *qu. 72. num. 33. quæſt. 81. num. 7.* Qui Marc. vbi ſuprà ſubdit, quòd procedit in delictis capitalibus, ſecus in non capitalibus, vel aliàs non grauibus, quia mitiùs accuſatores ſunt puniendi, vel in pœnam fuſtigationis, vel berlinæ, ſeu catenæ infamis, vel exilij, vel relegationis ad tempus, vel ictuum funis, vel in pœnam pecuniariam tantùm, iuxta perſonarum, & factorum qualitatem, prout idem met ſequitur Pet. Cab. *d. ca. 167. n. 12. & 18.*

Et etiam inſtingator, ſi accuſatorem non propoſuit, poterit condemnari in pœnam calumniæ, & in expenſas, Iaſon. *conſ. 2. n. 9. volum. 1.* Grat. *conſ. 97. n. 1. & ſeqq. volum. 1.*

vol.1.late Farinac.d.q.6.n.1.in add.vt puniantur pœna ſtellionatus,& in expenſas.

6 Idemque erit dicendum in accuſante memoriam defuncti, ac in compellente teſtem ad falſum deponendum,vt poſſit puniri pœna Talionis, etiam ſi talis compulſio fiat per iudicem,vt poſt Baiard.quæſt.81.num.2.& 3.

7 Et quibus modis quis dicatur calumnioſam accuſationem proponere, late docet Maſcard.de probat.concluſ.253.vol.1.per tot.,& prius dixit in concl.24.& concluſ.25.Iul.Clar.quæſt.62.per totam,& ibi latè Baiard.in add.Boſſ.in tit de accuſat,& in tit.de præuaricat.Farin.in d.q.16.ſub variis,numeris Menoch.de arb.caſ.521.per totum.libr.2.Villagut.in pract..crimin.lib.1.c. in princip.latè Petr.Caball.cent.3. caſ.205.n.2. qui loquitur quando defecerit accuſator in probatione,& idem firmat ex expreſſo Benintend.deciſ.Bonon.46.n 1.

8 Et vltra pœnam fiſcalem debent etiam condemnari ſemper ad refectionem expenſarum,& damnorum, ad fauorem rei abſoluti,Boſſ.tit.de accuſ.n.19.29.27.& 28.& tit.de præuaricat num.8.10.& 11.Clar.qu 52.num.4.Farinac.quæſt.16.num.8.verſ.tenetur inſuper.Menoch.de arb.caſu 321.num.34.Caball.d.caſ.166.n. 14. A qua condemnatione expenſarum non excuſantur, etiam quod poſſint excuſari à pœna calumniæ,cum ſufficiat temeritas, & quod non interfuerit iuſta cauſa accuſandi,vt conſuluit Paul.de Mõ Pich.conſ.29.n.12.verſ.nec obſtat vltimus,latè Petr.Caball.caſ.105 cen.1.

Et iſta pœna calumniæ poterit etiam puniri Fiſcus, ſi aliquem indebite vexaret,vt condemnetur in expenſas de ſuo proprio ſoluendas, ac viſus eſſet comburendus,l.vniuerſi,C.vbi cauſæ Fiſcalis,Gram.de.iſ.60.n.21 Farin.q.16.n.20.Ioſeph Lud.dec Lucenſ.n.34. & ſeq.vbi maximè contra iſtos procuratores Fiſcales exclamat,Baiard.q 62.n.16.

9 Ac etiam iudex poterit condemnari ad expenſas, quando indebitè proceſſit ad inquiſitionem contra aliquem Grat,conſil.79.numer.12.volum.2.& ſi erit in vera calumnia,poterit etiam puniri pœna extraordinaria,vt poſt Boſſ. firmat Baiard. quæſt.62.num.29.latiſſimè Farinac.quæſt.16.n.25.& in Regno Neapol. iudex non condemnans accuſatorem calumnioſum punitur pœna infamiæ, & duarum librarum auri puriſſimi vt per Afflict.in conſt.pœnu calumnia,num.8.Baiar.q.62.num.21.

10 Et iudex poterit etiam ex officio contra accuſatorem calumnioſum procedere,vt poſt alios, quos allegat firmat Baiard.q.62.n.18. & pœna expenſarum, & damnorum tranſit contra hæredes calumniatoris, etiam lite non conteſtata cum ipſo calumniatore,Bertaz.conſ.361.per totum.& Baiar.q 62.n.15.& poteſt iurari in litem contra non iuſtificante accuſationem,Menoc.caſ.311. & poſt eum Cau.de teſtibus p.3.n.63.verſic,& etiam poterit,& ſatis eſt,quod Iudex pronunciet accuſationem calumnioſam. non imponendo aliter pœnam, cum in talibus ſufficiat pronunciare ſuper facto,vt declarat Benint.dec.Bon.46.n.2.in fine,& n.3.cum deinde reſultet pœna ex diſpoſitione Iuris.

11 Ideò erit videndum ex quibus cauſis poſſit Aduocatus ſuum clientem ab omni pœna eximere,quod contingere poterit pluribus modis;& primo,vt licet poſſit de iure pœna calumniæ puniri calumniator, non poteſt tamen puniri de falſo,quæ maior pœna reputatur Gand.in tit.de falſ.n.23.vbi teſtatur,quod ita Bononiæ vna cum quatuor aliia ita conſuluit Boſſ.in tit.de accuſat.n.14.Menoc.caſ 321.n.5.qui teſtatur de veriori opinione,Baiar.d.q.62.n.32.latiſsimé Laurent.Tenn.caut.1.n.6.& ſeq

12 Niſi tamen falſus accuſator vlterius deliquerit, producendo teſtes falſos vel alia inſtrumenta falſa,Cabal.d.caſ.166.n.10.Baiard.d.q.62.n.32.in fi.& q.81.76.in fi. Laurent.Tenn.caut.1.n.9.& 10.qui alios concordantes allegant.Vel niſi accuſator fuerit interpellatus,vel interrogatus,ſi intẽdat velle vti querela pro bona,& vera,alias intendat illam redarguere de falſo, quia ſi reſpondeat velle vti ſi deinde querela detegatur falſa,de falſo querelans punitetur,Iul.Clar. quæſt.62.num.7. in fin.vbi ſubdit , quod iſte modus interrogandi eſt approbatus à iure.& de conſuetudine ſeruatur, Boſſ. tit.de falſ.n.155.Clar.§.falſũ,verſ.rens dicto,& verſ vtẽs falſo,Burſat.conſ.189.num 9.lib.2.Sed Add.ad Iul.Clar.in q.18.lit.A. videntur diſtinguere an accuſator ſit in facto proprio,vel alieno;ſi in alieno, & tunc requiratur interrogatio,ſi in facto proprio ſatis ſit fundata intentio inquiſiti ex ipſa querela , vt actor puniatur, ſed Marc.Ant.Maccrat variar.reſolut lib.2.reſolut.6. n.21.poſt Gabr.lib.-.con.l.7.num.8.& Surd.deciſ.203.num.1.deciſ.212.num.2 dicit, etiam ſi dixiſſet nolle vti teſte, tamen ſit puniendus,& ſub num.22.poſt Vit.deciſ.71.num.3.Borgn.deciſ.39.n.5.& ſeq.part.3.dicit quod ſimilia interrogatoria fieri ſoleant in cauſis ciuilibus,ſecus in criminalibus , & ſub eodem n. 22 tandem dicit quod talis interrogatio requiratur ad effugiendam pœnam falſi,ſi non fuerit adhibita,ſecus quoad condemnationem expenſarum ex traditis per Farinac.q.16. n. 44.& 70.

Secundo modo , quando accuſator haberet vnum teſtem pro accuſatione,quia tunc excuſabitur à pœna calumniæ, etiam ſi ſe inſcripſerit ad pœnam talionis, Marſil.in pract.crim.§ Conſtãte,n.97 & ſingul.47.Pegn.de comment 14.§.eundem accuſatori,Scacc.d.c.51 ſub n.16. Maſcard.de probat.concluſ.24.n.11 vol.1.Farinac.q.16.numer.51.61.& ſeqq.& in conſ.87.n 9.verſ.ſic etiam Honded.conſil 66.numer.30. vol.1.Bertazzol conſ.212.num.5 in fine,& n.10.in fine,Beninten. deciſ.Bononien.46.num.1. 13

Quæ limitatio eſt vera,etiam ſi iſte teſtis deponeret de confeſſione extraiudiciali idelinquentis ,vt accuſator,vel inſtigator excuſetur á pœna calumniæ,vt conſuluit Iaſ.conſ.2.n.6.vo.1.Dummodo tamen iſte vnicus teſtis non eſſet infamis , vel fatuus; vt declarat idem Iaſ.d.conſ.2.n.7.& ſequent. 14

Et iſto caſu accuſatori probanti per vnum teſtem,ſit deferendum iuramentum in ſupplementum. vt inquiſitus poſſit puniri,vide latè Maſcard.d.concluſ 24.n.11. vbi tamen videtur affirmare communem opinionem eſſe pro parte negatiua. 15

Tertio modo,quando accuſator ſemiplene ſuam accuſationem probauit, vt à pœna calumniæ excuſetur Fel in c.2.in 3.notab.de calumniat.Marſ.ſing.47. Iaſ. in l.ait prætor,n.29.ff.de iur.iurand.vbi de communi,& in conſil.2.n.11.in fin.volum.1.Menoch.de arb.caſ.231.n.7.lib.2.Farinac.q.16 n.41.Laurent.Tenn.caut.1.n.17.verſic.quintum remedium,Maſcard.de probat concl.253.n.11.vol.1.late Honded.conſ.66.n.30.lib.1.Benint eod.deciſ.Bonon.46.ſub n.1. 16

Et adeo eſt verum , vt accuſator excuſetur etiam à pœna,& condemnatione expenſarum , vt late tuetur Farin.d.q.16.n.55.vbi reddit bonas rationes,& ad contraria reſpondet, cum cuius opinione modo libenter pertranſeo,quia ſi ex ſemiplena probatione accuſatus poterit torqueri , & ſequi deinde condemnatio,ſi faſſus fuerit delictum ; quomodo ergo non debet ab expenſis liberari , ſi habuerit iuſtam cauſam querelandi & iuſta cauſa ſine altercatione ab omni præſumpta calumnia, & condemnatione expenſarum excuſet, vt inferius dicam, 17

Niſi forſan accuſator eſſet ſolitus calumniari, quia ſemiplena probatio per eum deducta per regulam, ſemel malus erit eliſa,Menoc.d.caſ.321.n.17.Maſcard. de prob.concluſ.253.n.18.& ſeq.vol.1.Farin.d q.16.n.4-.& maxime quando tanquam calumnioſus,alias condemnatus fuiſſet Caualc.de Brach reg.part.,n.101.vel niſi aliquid probauerit accuſatus,ex quo fuerit eliſa illa 18

ſemiplena probatio accuſatoris, Felin. in c.2.in.3.notab. extra de calnm. Menoch. d.caſ.131.n.18. Benint. deciſ. 46. propè finem, Maſcard. dict. conclnſ.253.n.20. dummodo illa probatio accuſati eſſet nota accuſatori tempore inſtitutæ querelæ, quia poterat ſcire poſſe accuſatum elidere ſuam ſemiplenam probationem, aliàs ſecus, vt declarat Maſcard. conclnſ.253.n.20. & priùs in concl.24. num.9. & & Farinac. d.q.16.n.48. & Hond. conſ.36.n.33. verſ. dummodo, vol.1.

19 Vel niſi forſan eſſemus in caſu, in quo non defertur iuramentum in ſupplementum in defectum probationum, cùm actor debeat præcauere illam ſemiplenam probationem non prodeſſe, & ideò ſecundùm aliquos non excuſabitur a calumnia, quos recenſet Menoch. d.caſ.321.n.7. & ſeq. Maſcar. d.concl 251.n.13. & ſeqq. qui tamen hoc dicunt procedere reſpectu expenſarum, & non pœnæ calumniæ, quia excuſabitur, vt per Menoc. ibi n.9. & per Maſcard. ibi n.15.16. & idem erit in Syndicatu contra officiales, vt ſemiplena probatio non excuſet à pœna calumniæ, Modern. Rom. q.16 n.42 & ſeq. Caual de Brac reg.p.5.n.11. & n.105. & ſeq. latè etiam dicit, quòd clauſulæ appoſitæ in querela, non ſe adſtringens, vel ſuper quibus omnibus & ſingulis annexis, & connexis, petit ſibi ius & iuſtitiam miniſtrari, vel de clauſula omni meliori modo, licèt poſſent inter priuatum, & priuantem excuſare à pœna calumniæ, non excuſabunt inter priuatum, & iudicem.

20 Quarto modo quando accuſator fuit deceptus à teſtibus, qui promiſerunt ferre teſtimonium contra delinquentem, vel ſe iactabant extra iudicium deponere contra accuſatum, quia ſi poſtea examinati illud non dixerint, vel contrarium dixerint, nihilominus actor excuſabitur, Iul. Clar. q.62.num.8. vbi de communi, Menoch. caſ.172.num.9. & caſu 321. & num.19. lib.2. Maſcard. de prob. concl.253 num.21. vol 1. Farinac. quæſt.19.num.49. Laurent. Tenn. caut.1.num.17. verſ.2. eſt caſus Claud. Bertazz. in add. ad patrem conſ.212. in lit. B, in fin.

21 Quinto modo, ſi accuſator probauit à perſonis fide dignis audiuiſſe accuſatum commiſiſſe delictum, quia excuſabitur à pœna calumniæ, Iul. Clar quæſt.62.nu.8. in prin. Menoc. d caſ.131.n.20. An Gab. concluſ.8.n 40. tit. de crim. Maſcard. de probat. d concl.253 n 22 Farin. quæſt.16. num.50. vbi de communi, Laurent. Tenn. caut.1.num.17. verſic. tertium eſt, Claud. Bertazz. conſ. 212. in add. ad patrem in lit B, in fin. quia fuit inducta in eo bona fides, & iuſta credulitas, Ant. Gab. lib.7. tit. de crim. concl 8. Ioſeph. Ludouic. concluſ.15. ver. pen. & fin. vbi plus ſubdit, vt talis credulitas excuſet, etiam ſi non fuerit probabilis, & ageretur de crimine læſæ maieſt. Imò ſatis eſt iuſtificare, quod audiuerit ſimpliciter, vel quid ſimile, iuxta communem opinionem, de qua per Iul. Clar. in d. quæſt.64. ver. ſed pone, vt refert, & ſequitur Honded conſ.66.num 32. vol.1. vel quòd publicè diceretur, Maſcard. d. concluſ.24 num.11. in fin. vbi alios concordantes allegat, vbi tamen hæſitat dubius, ſi ſola probatio per famam excuſet à pœna talionis, & ſe refert ad Brixienſ in ſuis quæſt. vener. quæſt.83. qui ponit rationes, & fundamenta pro vtraque parte, & vberiùs ponit Felin. in cap.2.nu.2. verſ. quod autem de calumniat. qui latè hanc quæſtionem examinat, Laurent. Tenn. caut.1.num.17. verſ. ſciendum eſt, vbi firmat, quòd rumor, & fama excuſet à pœna calumniæ, & ibi concordantes cumulauit, & teſtatur de communi, vt qui docuit per famam, excuſetur etiam à pœna præſumptæ calumniæ: Idemque ſi probauerit iactantiam, vel propalationem eiuſdem delinquentis, Caualc. de Brach. reg. parte quarta, n.38. vbi ſubdit etiam ſi querelatus abſoluatur.

23 Et fide dignus in propoſito dicitur amicus, & conſanguineus, poſt Bart. in l. Athletas, §. calumniator n.3. ff. de his qui notant infam. & in l.ſi. ſub n.7. ff. de hæred. inſtit. Menoc. de arb. d. caſ.321. ſub n.20. Laurent. Tenn. caut.1.n.17. verſ. quantum eſt, vbi firmat, quòd excuſatur ſi ſciuit ab amicis, & conſanguineis.

24 Imo ſufficit etiam ſi audiuerit à teſtibus qui deinde ob eorum exceptiones fuerint repulſati, vt accuſator excuſetur à pœna calumniæ. Spec. in tit. de calumniat. in fine, num.7. Socc. Sen. conſ.118.n.9. lib.1. Bald. in l.1. numer.9. vbi Rom. n.20 Cod. de Aduocat. diuerſ iud. Farinac. quæſt.16.n.59 Maſcard. de probat. concluſ.24. n.9. vol.1. Honded. conſ.96.n.33. vol.1. Menoch. d caſ. 321.n.3. lib.2. Laur. Tenn. caut.1.n.17. verſic. Tertius eſt caſus.

25 Dummodo contra iſtum, qui vſus eſt dd. teſtibus, non laboret aliqua ſuſpicio, quòd ſciuerit illos teſtes pati exceptiones, & poſſe reprobari, vt poſt Alex. in l. properandum, §. ſin autem alterata n.15. C. de iud. declarat Maſc. d. concluſ.24.n.9 Hond. d. conſ.96.n.33. verſic. dummodo.

26 Sexto modo excuſabitur, ſi accuſatus eſſet de delicto, infamia notatus, Clar. q.62 verſ. ſed pone, & qu.72. n.8. verſic. dicit, Farinac. q.16 n.61. qui alios cumulauit Maſcar concl.24.n.12. & concl.253.n.23. vol 1. Menoc. caſ.521 n 29. lib.2. & in conſ.145 n 24. lib.2 Hond. conſ. 96.n.31. vol 1 Farinac. conſ.71.n 9. verſ. quod enim, Laurent. Tenn. caut.1.n.17 verſ ſecundum eſt, Benint. deciſ. Bonon.46 ſub n.1.

27 Quod tamen Doct. declarant procedere in perſonis, quibus licet ex ſola ſuſpicione accuſare, ſecus in aliis, quibus non eſt permiſſum ex dicta ſola ſupicione denunciare delictum, quia non excuſat a calumnia, vt per Maſcard. poſt alios quos allegat in concluſ.233.n.39. & ſub n.40 dicit procedere in præſumpta calumnia, ſecus in vera, & euidenti, à qua non excuſat nec fama, nec alia probatio.

28 Septimò, excuſabitur in delictis atrocibus, & grauibus, quia propter atrocitatem delicti, licèt non probauerit accuſationem, tamen poterit puniri in pœnam calumniæ, latè Menoch d. caſu 321. n.16. qui loquitur in crimine falſæ monetæ, Clarus q.61. verſ dixi ſuprà, vbi ponit exemplum in crimine hæreſis, & læſæ maieſtatis. Maſcard concl.213.n.24. qui loquitur in publicis graſſatoribus, Farina quæſt.16 num.57. Baiar. in quæ.61. n.30.

29 Quod Doct. admittunt in accuſatore, qui deducit delicta grauia fuiſſe ſecretè commiſſa, ſecus ſi accuſatei committentes delicta publica, quia tunc non probando delictum teneretur de calumnia, Socc. Sen. conſ. 118. colum penu. verſ. nec etiam obſtat, lib.1. Farin. q.19, n.57. Menoch. d. caſ.321.n.28. Maſcar. d. concl 253.n 4. & ſub n.16. etiam declarat, vt excuſetur à pœna calumniæ, ſed non à pœna iniuriarum.

30 Octauò deducitur, vt propter fragilitatem ſexus, quis excuſetur à pœna calumniæ, Menoch d. caſ.321. n.32. Farin q.16.n.52. Maſcard. d. concl.253.n 16. & ſeq. Qui omnes reprobant: Alex. in conſ.11. num.4. lib.1. qui contrarium aſſeruit, ſed Maſcard. & Farinac vbi ſupra videntur declarare opinionem Alex poſſe procedere, vel in publice meretrice, vel quando mulier eſſet in vera, & non præſumpta calumnia.

31 Nono modo excuſabitur ille, qui ex neceſſitate officij accuſauit, Men. d. caſ.321 n. 21. & ſeqq. vbi etiam declarat, quòd in propoſito dicatur vera, vel euidens calumnia, quando nullum datur indicium, Clar. d. quæ. 62. verſ. dixi 5. Farina. dicta quæſt.16.n.52. & ſeq. Maſc. dicta concluſ.23.n.16. vbi alios allegat, & concluſ.25. numer.9. & concluſ.253. num. 34. & ſeq. & ponunt exemplum in Syndicis, & Maſſariis villarum, in procuratore Fiſcali, in Iudice, qui contra facinoroſos inquireretur, in hærede occiſi, in Antianis, in Parochianis, in Tutore, in Barbitonſoribus, qui in Curia tenentur etiam denunciare nomina delinquentium, & ſolummodo, à quibus nominatum vulneraſſe audiuerint.

32 Quo tamen admittunt Doctores, vt ſimiles perſonæ

næ excuſentur à præſumpta calumnia, ſecus ab euidenti, & doloſa, à qua nemo excuſatur, Capel Tholoſſ. *q.6. n.2 & ſeq.* Menoch. *d. caſu* 311. *n.23. in fine*, Maſcard. *d. concluſ.* 24. *n.16. & ſeq.* & Farina. *d. queſt.* 16. *num.* 55 qui etiam loquitur quando Syndicus, vel barbitonſor ad inſtantiam alicuius in relatione agrauat, vel diminuit qualitatem delicti, vt ſi referret vulnus non eſſet lethale, cùm eſſet lethale, vel è contra, quia teneretur pœna, falſi, Angel. *de maleſic. in verbo, nec non ad denunciationem, n.25. verſ. quaro Syndicus.*

Decimò, excuſabitur ſi quis calore iracundiæ, vel immenſo dolore motus fuerit ad accuſandum, Iul. Clar. *dicta quaſt.* 61. *n.6. in fin.* qui loquitur in matre accuſante aliquem de morte filij, M. noch. *dicto caſu* 321, *n.24. & ſeq.* Farinac. *dicta q.16.* qui poſt. Aſin. *in pract. iud.* §. 32. *capite* 32. *numero primo*, loquitur in omnibus, qui honoris cauſa ſuam, ſibi ſuorùmve iniuriam illatam proſequuntur. Dummodò tamen non fuerit in euidenti calumnia, Aretin. *conſ.* 80. *n.5. in fin.* Boſſ. *in titulo de denunciation. num.* 15. Menoch *d. caſu* 321. *num.* 25. & Farin. *dicta quaſt.* 16. *num* 56. & Maſcard. *de probat. concluſione* 25. *n.8.* vbi ſubdit, quòd præſumptio calumniæ generalis tollatur per ſpecialem præſumptionem amoris.

34 Vndecimo modo, excuſabitur ſi accuſator habuit occiſi inculpationem, Clar. *q.21 ſub verſ. aſſertio vulnerati, & c.62 ſub. verſ. ſed pone*, vbi teſtatur ita fuiſſe deciſum, Menoch. *d. caſ.* 321. *n.30.* Farinac. *d. q.16. n.60.* Maſcard *d. pro. concluſ.* 24 *n.23.*

35 Duodecimò quis excuſabitur, ſi poſt propoſitam querelam deſiſtat ab ea, antequam reus citetur, quia non poterit puniri pœna calumniæ, Iaſ. *conſ.* 31. *num.4. verſ. 2. facit, vol.1.*

36 Decimotertiò excuſabitur accuſator ſi fuerit inſtigatus, & impulſus ad accuſandum, quia non probando accuſationem, adhuc puniri non poterit, vt poſt alios, quos allegat, firmat Maſcard. *concl.* 24. *n.* 14.

37 Decimoquartò etiam excuſabitur ſi reus abſoluatur, quia fuit ſibi delatum iuramentum iudiciale, vel voluntarium, quia accuſator non probans, poteſt ſe purgare, ſecus ſi ei deferatur iuramentum neceſſarium, iuxta ſententiam Butr. *in c. fin. de iureiurand.* Iaſ. *in l. ait prætor. la* 1. *n.14. ff eod tit.* Maſcard. *d concl* 24. *n.16.*

38 Decimoquintò etiam excuſabitur, ſi propter indicia exiſtentia contra inquiſitum fuerit tortus, quia accuſator etiam, quod ſuccubuerit euitabit pœnam calumniæ; cùm dicatur habuiſſe iuſtam cauſam accuſandi, Iaſ. *conſ.1. n.11. vol.1.* vbi dicit, quòd hoc patet ad ſenſum, Crau. *conſ.* 178. *n.10* Caualc. *de Brach. reg. parte* 3. *n.280. circa fin.* Clar. *dicta q* 62. *verſ. ſed pone*, loquitur quando indicia fuerint euidentia, Farinac. *dict. qu.16. ſub n.62.* qui reprobat Rimin. iun. *conſ.* 303. *ſub n.5.8. & 9. volum.3.* qui poſt alios, quos allegat, tenet inquiſitum tortum, & deinde abſolutum, adhuc poſſe contra accuſatorem agere ad damna & intereſſe, & quòd dicitur indicia excuſare à calumnia, procedat in eo, qui ratione officij iuuatur, ſecus in accuſatore. Sed verè, quicquid Rim. Iun. & Alciat. & Boſſ. per eum, alleg. in propoſito dicant, tamen magis communis opinio eſt, vt iſte tortus, & abſolutus minimè agere poſſit contra accuſatorem, & de magis communi teſtatur Farin. *d. q.16. n.62.* provt ego nunquam in Curia vidi aliter obſeruati, licet aliquando per auctoritatem d. Rim. fuerit per aliquos inquiſitos, & tortos aliter tentatum. Niſi tamen accuſator fuerit in vera, & euidenti calumnia, quia bene ſciebat illum non commiſiſſe delictum, ſed tamen inſtituit querelam, & paſſus fuit iudicem aſſumere informationes, & grauare inquiſitum ad torturam vide *in Defenſ.* 31. *c.40. n.17.*

39 Decimoſextò, excuſabitur etiam à præſumpta calumnia, ſi accuſator habuerit indicia ſufficientia ad inquirendum Boſſ. *in tit. de accuſator. n.19. in fin.* provt euenit, ſi haberet inculpationem occiſi, famam, & ſimilia, vt ſupra diximus, & tenet Farinac. *in d qu.16 ſub n.62.* Iaſ. *d. conſ.2. n.9 vol.1.* Farinac. *conſ.87. ſub n.3. verſ. vbi amplius.*

40 Decimoſeptimò, excuſabitur ſi accuſator habuerit aliquod indicium, licet non fuerit ſufficiens ad inquirendum, vt per Iaſ. *in d. conſ.2. n.9* Boſſ. *in tit. de accuſat. n.2. in fine.*

41 Decimooctauò excuſabitur hodie à calumnia, etiam ſi nullum indicium habuerit, ſed deſtiterit ab accuſatione, & ſic fuerit non in vera, & euidenti, doloſa vel aperta calumnia, ſed in præſumpta, Clarus *d. q.61. ſub num.4. verſ pro reſolutione iſtius articuli*, & ibi Baiardus *n.19. & 31.* Maſcard. *de probatione, concluſione* 25. *n.5. & ſeq. & concluſ.* 253. *n.33. in fine vol.1.* vbi firmat, quòd non ſit par ratio calumniæ veræ, & præſumptæ, latè Farinac. *q.16. n.74.* & latè Rim. Iun. *conſ.* 303. *n.10. vol.3.* Et latiùs Petr. Caball. *conſ.* 205. *n.3. & ſeq.* vbi alios allegat.

42 Calumnia autem vera tunc dicitur, quando quis ſciens, aut ſcire debens aliquem eſſe innocentem, & nihilominus contra eum proponit accuſationem Præſumpta autem eſt quando accuſator non probat, vel ab accuſatione deſiſtit, Clar. *d. q* 62. *ſub n.4* Rim. iun. *d. conſ.* 303. *n.10.* & Farinac. *d. q* 16. *n.74*

43 Decimononò excuſabitur, ſi quis errore ſiue vero, ſiue præſumpto motus fuerit ad accuſandum, Ruyn. *conſ.* 145. *n.16. vol.5.* Farinac. *conſ* 87. *num.9. verſ. & non ſolum.*

44 Vigeſimò excuſabitur, quando accuſator habuiſſet iuſtam cauſam accuſandi, quia ſicut in ciuilibus excuſatur actor, qui iuſtam cauſam litigandi habuit, vt non condemnetur in expenſas, ita in criminalibus excuſatur à præſumpta calumnia, Text *in l.1.* §. *ſed non vtique, ff ad Turpill.* Corrad. *in pract. tit. de ſenten. diffinit. n.6. verſ. limitatur* 1. Cou. 178. *n.10.* Benintend. *deciſ.* 46. vbi de comm. & latè Farinac. *d. q.16. n* 33. *& ſeq.* & eſt regulare vt iſta cauſa excuſet à dolo, & pœna, Clar. *q.60. nu.28. in fin* Bertazz. *conſ.* 216. *num.15. vol.2.* Honded. *conſ.91. n.17. vol.2.* Polid. Rip. *in tract de noct. temp. c.5. n.36.*

45 Et licèt Doctores affirment accuſatorem debere probare non ſolum cauſam, Corn. *conſ.* 280. *n.6. verſ. ita etiam, lib.4.* Decian. *conſ.* 35. *n* 11. Roland. *conſ.* 57. *num.13. lib.1.* Ant. Gabr. *lib.7. concluſione* 8. *num* 63. Iol. Clar *quaſt.6 . verſ ſed hîc quarò*, Menoch. *de recuperand. poſſ. rem. d.5. num.60.* Honded. *conſ* 35. *num.55. vol.1.* ſed etiam, quod propter illam motus fuerit ad accuſandum & crediderit non delinquere, alias dolus præſumatur, nec allegata cauſa illum excuſabit. Gomez. § *ex maleſ. n.31. inſtit. de action.* Alexan. *conſ.* 103. *num.4 verſic. & dato quod, lib.1.* Crau. *conſ.* 254. *n.4. verſic. & ſi dicatur*, Tiraquel. *de pen. cauſ.* 43. *n.9.* Anton. Gabr. *lib. ſeptimo concluſione* 8. *n* 66. Bertazz. *conſ.* 175. *numero* 15. *libro* 1. Honded. *conſ.* 35 *numero* 56. *& ſeqq. & conſilio* 105. *numero* 33. *&* 37. *libro primo*. Tamen magis communis opinio eſt, vt iſta cauſa ſem plenè probata ſufficiat, & non requiratur plena probatio, Alexand. *conſilio* 115. *numero* 15. *libro quarto* Crauet *conſilio* 254. *num.5. conſil.* 286 *numer.20.* Gabr. *dicta concluſione* 8 *num.64* Hercolan. *de prob reg. n.7.* Bertazol. *concluſione* 11. *num.21. conſ* 38. *n.6.* Honded. *conſ.* 105. *n.26. lib.1.*

46 Et propterea cauſa præfata coniecturis probari poterit, dummodo vehementes fuerint, Matth. *in ſuis reg. crim. verſ.7. vt qualibet iniuſta, mihi fol.* 346. *inter com. opin. n.1* Claud. Bertrand *reg. crimin.* 81. *n.2.* provt etiam quòd motus fuerit ex illa cauſa, ſeu credulitate vehementiùs coniecturis probari poterit, Boſſ. *tit. de decret. ind. ſub n.19.* Tiraq. *de pen. cauſ.* 43. *n.9.* Bettaz. *conſ.* 417. *n.32.* Honded. *conſ* 105 *n.33. &* 37. Brun. à Sole *in ſuo compend. iuru credulitas, & cauſa fol.56. col.2.* Et inter

alias

Digitized by Google

alias coniectoras ſoſſiciens videtur, quando quis ante accuſationem expreſsè coram teſtib. declarauit ſe ſic agere ex aliqna cauſa, Ant. Gabr *d. concluſ.* 8. per Crauet, in loco per eum allegato.

47 Imò probari poterit etiam per iuramentum, concurrentibus quibuſdam coniecturis. Honded. *d. conſ.* 105. *n.* 36. *& ſeqq.* & videtur eſſe de mente Ant. Gabr. quicquid aliquid dixerint ſolo iuramento relari per dict. Ant. Gabriel. ibi.

48 Vigeſimoprimo modo poterit Aduocatus defendere accuſatorem ſi diſponeretur per ſtatutum, quem teneri de calumnia, ſi accuſationem non probauit, vel ſi falſam produxit accuſationem, vt adhuc ſi laborent ſupradicta indicia, coniecturæ, vel præſumptiones, accuſator à pœna calumniæ eximatur, vt poſt Bart. *in l. fin. ff. de hared instituend.* firmat Laurent. Tenn. *caut.* 1. *n* 17. *verſ. hac igitur nota*, vbi etiam ſubdit ſupradictas accuſationes clienti poſſe deſeruire, ne fortè ob calumniæ præſumptionem pro ipſa calumnia teneatur pœna, quando iuris ſcripti diſpoſitio vigeret, vt eo ipſo, quod in probando, quis defuit, calumniari præſumatur, & abſque aliis indiciis poſſit de calumnia puniri Baiard. *queſtione* 62. *num.* 35. Et vt ibi puniri poſſit de falſa accuſatione oportet priùs probare dolum accuſatoris, vt poſt Bald. *in lege etſi legibus*, vbi Iaſ. *numer.* 2. *Cod. ſi contra ius*, Maſcard. *de probat. concluſ.* 25. *n.* 18. *volumine primo.*

49 Vigeſimoſecundo modo defenditur à pœna accuſator, quia licet concluſio ſit, vt non probata accuſatione, accuſator cenſeatur calumnioſus, etiamſi accuſationem iuramento firmauerit, Clar. *d. quæ* 62. *verſic. dixi ſuprà, & verſ. ſed quid*, Menoch. *caſ.* 321. *n.* 5. *& ſeq.* Suar. *comm. opin. n.* 32. & latè Maſc. *d. con.* 25. *n.* 1. *& ſeq.* præterquam in crimine adulterij, & quando immineret damnũ inſigne, & maximè circa patrimonium, vt conſuluit Man. *in conſ.* 43. *n.* 16. *vol.* 1. Nihilominus in praxi receptum eſt, vt non puniatur pœna calumniæ, vt latiſſimè concordantes cumulando firmat Maſcard. *de concl.* 2 *n.* 5. & ibi atteſtatur de communi, & Cabal. *d. caſu.* 205. *n* 5.

Vigeſimotertio modo poterit Aduocatus clientem
50 ſuum defendere à pœna calumniæ, quamvis non habuerit aliqua indicia, vel excuſationem, vt ſi fuerit condemnatus à iudice in pœnam calumniæ, abſque quòd fuerit accuſatori præfixus terminus ad ſe defendendum vel dicendum cauſam, quare non deberet in pœnam calumniæ condemnari, quia ſi ſententia aliàs ſequatur non dato dicto termino, erit nulla, vt docet Fab. à Mont. Leon. *p.* 4. *n* 237. *mihi fol.* 153. Clar. *dicta q.* 51. *n.* 9. vbi etiam firmat, quòd iudex aliter faciens, tenebitur in Syndicatu, & quòd debeat dari terminus ad faciendum ſuas defenſiones, poſt Bart. *in l. Athletas § calumniator ff. de calumniat.* & Aſtl *in conſtit. pœnam calumnia, n.* 4 tenet Baiard. *q.* 62. *n.* 18. Villagut. *in pract. crim. lib.* 2. *c. vnic. concl.* 1. *in princip.* & late *concl.* 2. vbi reddit rationes.

Et quòd in eadem ſententia abſolutoria debeat ſe-
51 qui condemnatio contra accuſatorem, & quòd priùs debeat poni abſolutoria, & deinde ſequi condemnatio, quod eſt notandum, quia millies in Curia vidi errare procuratores, & iudices, & ideo practici procuratores, quando citant ad ſententiam accuſatores, ſolent in eadem citatione apponere, & ad dicendum cauſam, quare in pœnam calumniæ condemnari non debeat, licet Iaſ. *in conſ.* 2 *n.* 4. *vol.* 1. dicat, quòd iudex poterit ex ſuo officio nobili infra viginti annos agere contra accuſa-
52 torem de calumnia.

Vigeſimoquarto modo excuſabitur etiam ſi accuſator ex iniuſta cauſa motus fuerit ad accuſandum, cùm ſit trita regula, quòd quælibet cauſa, beſtialis, temeraria, & iniuſta excuſet à dolo, & pœna *l. igitur § generaliter ff. de liber. cauſ.* Tiraq. *de pœn. cauſ.* 4. *n.* 1. *& ſeqq.* Gabriel. *lib.* 7. *concluſione* 8. *num.* 1. *& ſeq.* Clar. *quæſt.* 62. *verſic. & generaliter n.* 18. Hond. *conſ.* 96. *n.* 21. *& conſil.* 88. *n.* 39. *& conſ.* 91. *num.* 14. *vol.* 2. Petr. de Surd. *conſ.* 132. *n.* 54. *vol.* 1.

Alij autem tenent, vt iniuſta cauſa non excuſet à 53
pœna calumniæ, quia concluſio ſuprà firmata procedit in extraiudicialibus, & non in iudicialibus, Bald. *in l. qui non probaſſe, num.* 3. *de calumniat.* Socc. *conſ.* 117. *ſub num.* 3. *lib.* 1. Menoch. *caſ.* 321. *num.* 6. Tiraq. *de pœn. cauſ.* 42. *num.* 11. Farinac. *quæſt.* 16. *num.* 65 vbi de communi, & *in quæſt.* 90. *num.* 69. *&* 70. vbi etiam de communi

Contrariam autem opinionem tuetur, Ant. Gabriel, 54
lib. 7. *concluſ.* 8. *poſt n.* 72. poſt Abb. *in c. cum dilecti, n.* 7. *verſ. oppono de electìon.* nec diſſentit Petr. de Surd. *deciſ. Mant.* 89. *n.* 21. *& ſeqq. & n.* 32. qui videtur tenere contra Soccin. in loco citato, nempè cauſam iniuſtam etiam in crimine iniuriarum, & etiam in iudicio illatarum excuſare, prout etiam refert Moder. Rom. *in d. qu.* 97. *n.* 71. qui relinquit iſtas opiniones contrarias, abſque conciliatione.

Ego autem arbitror illas poſſe ad fœdera reduci, vt 55
ſi accuſator poſſit ab initio etiam ex iniuſtis, & temerariis cauſis ſe mouere ad accuſandum, cùm non ita arctè teneatur probationes legitimas præ manibus habere, prout ſuprà in diſcurſu iſtius *cap. vidimus in accuſatore*, qui habuit famam, rumorem, teſtes repulſatos, & teſtes iactantes pro ſua intentione probanda, & iſto caſu à dicta pœna calumniæ eximitur, ſed ſi deinde in progreſſu cauſæ viderit, & cognouerit cauſas prædictas & iniuſtas, & temerarias, & non receſſerit ab accuſatione, & tunc verè non excuſetur à pœna calumniæ ſi in ea perſeuerauerit, quia tunc diceretur eſſe in dolo. *Na. in addit. ad Alexand in conſ.* 9. *n* 6. *lib.* 1. Addentes ad Magon. *in deciſ. Luceuſ.* 49. *n.* 37. *in lit. C*, cum verè non poſſit aſſignari differentia, cur magis cauſa iniuſta excuſet in extraiudicialibus, quàm in iudicialibus, vt per Menoch *de recuperand. poſſeſſ. rem.* 5. *n.* 64. Et ita credo omnino eſſe tenendum, & ſi iudex eſſem ita verè obſeruarem in contingentia.

Vigeſimoquinto modo poteſt Aduocatus non ſolùm eximere ſuum clientem à condemnatione calumniæ, ſed etiam expenſarum, ſi deducat, quòd accuſator habuerit iuſtam cauſam accuſandi, cùm regula ſit trita, quòd tam in cauſa ciuili, quàm criminali iuſta cauſa excuſet ab expenſis, vt latè tuetur, & defendit Farinac. *in quæſt.* 16. *num.* 70. *&* 71. vbi reſpondent contrariis, & teſtatur, quòd ita quotidie communiter practicatur, Menoch. *de arb caſ.* 77. *n.* 1. *lib.* 2. Petr. de Surd *conſ.* 142. *num* 6. *vol.* 1. Cauall. *q. crim caſ.* 166 *num.* 15. vbi etiam firmat, quòd ita in practica ſæpius vidit ſeruari, quicquid Clar *in d. q.* 62. *n.* 4. in contrarium dixerit, & ita etiam de facto conſultus à iudice reſpondit Paul. de Mont. Pich. *in conſ.* 29. *num.* 12 *verſ. nec obſtat vltimum*, latè Mat. Anton. Macerat. *variar. reſolut. lib.* 3. *reſolut.* 6. *n.* 11. Honded *conſ.* 112. *n.* 39. *lib* 1. Si verò cauſa eſſet magna, & pluſquam iuſta, eo magis excuſabitur accuſator ab expenſis, Menoch. *dicto caſu* 322. *numer.* 9. *& n.* 34. *lib.* 2. poſt. Boſſ. Maſcard. *de probat concluſ.* 254. *numer.* 15. *& ſeq.* Riminal. Iun. *dict. conſil.* 303. *numer.* 8. *volum.* 3. & poſt Bertazzol. *conſil* 212. per totum Caball. *caſ.* 205. *num.* 9. *cent.* 3. dicit ſine dubio procedere, quando accuſator tot indicia ſubminiſtrauit, quæ contra reum ad torturam ſatis fuerint. & Baiard. *quæſt.* 62. *num* 14. dicit quod in Statu Eccleſiaſtico obſeruatur, quòd accuſator non condemnetur in expenſis, niſi appareat de vera calumnia, prout ego in Curia nunquam vidi, nec audiui aliter practicari, vt accuſator in expenſis condemnetur, qui aliquem colorem, vel cauſam habuit querelandi, & niſi fuerit in vera calumnia. Et ſi aliquis curioſus velit videre Doctores contrarium tenentes, adeat Doctores cumulatos per Farin. *in d. q.* 16. *num.* 70,

num.70.per Clar.in d quæſt.62.numero quarto,per Laurent.Tenn.cautel.1.num.17 circa fin.per Petr. Caball. in d.caſ.166.numer.14 per Baiard.in quæſt.62.num.22.& per Petr.de Surd.in d.conſ.142.numero primo, verſic. ſine cauſa vol.1. & idem Cabal. cent.quarta,caſ.205. per totum.

Et omnes Doctores in locis prædictis præſupponunt non habentem iuſtam cauſam accuſandi,poſſe in expenſis condemnari.quod verum erit etiam in denunciatore,& inſtigatore,qui non fuerint in proceſſu nominati, licèt per inquiſitionem proceſſum fuerit, vt poſt Ant.de Sol.in Com.ad Conſtitut.Saband. in verbo vt nemo inuit, accuſ. numero ſecundo.& tertio,fol.170. Baiard in d quæſt.62.num.37.Hier Grat.conſ 67.num.1. & ſeq.vol.1.

Et procedit ſiue ſententia ſit diffinitiua,ſiue interloquutoria,vt poſt alios,quos adducit, firmat Petr.de Surd d.conſ.142 n.1.verſ ſine ſententia.

56 Iuſta autem cauſa erit ſi accuſator habuerit vnum indicium,vnicum teſtem,ſemiplenam probationem ſi inquiſitus fuerit tortus, & aliæ ſimiles poſitæ per Iaſ. in conſ.2.per totum volumine 1.& relatæ etiam ſuperiùs in præſenti capite,& quæ ſit iuſta cauſa etiam remittatur arbitrio iudicis, Bald. in lege 1.C.de Aduoc. diuerſ.iudic.Farinac.q.16.n 13. Mar.Ant.Mac. var.reſol. lib.3.reſolut.6.num.11.vbi etiam firmat,quòd præſumptiones excluſiuæ calumniæ præferantur aliis contrariis, ex traditis per Honded. conſ.113. num.42. vol.1. & tandem accuſator excuſetur ab expenſis de vniuerſali conſuetudine ſi quid vltra querelam Curiæ aliquid ſubminiſtrauerit,prout firmat idem Macerat.dicta reſolutione 7. num.13.

57 Et licet per Statutum diſponatur,quòd victus victori in expenſis condemnetur, & vltra ius commune aliquid operetur,dicatur, iuſtam cauſam,non excuſari ab expenſis,Marſil.ſingul.207.& in pract crim.§ opportunè n.43.& in conſ.44 num.27.Gabriel.concl.1. tit. de expenſ.lib.2.Corſ ſing.in verbo pœna,vbi de communi cum aliis cumulatis per Fariuac.quæſt 16. num.72.Nihilominus verior opinio eſt,vt etiam iuſta cauſa excuſet ab expenſis non obſtante dicto Statut.Coua.pr q.c.27. verſ. ſed in ſpecie, vbi teſtatur de veriori opinione Roland.in tract.de lucro dot.q 26 num.17.Aſin. in ſua pract.iudic.§.32.cap 2.in 3 limit.num 8. vbi teſtatur de magis recepta opinione ſecundùm quam Farinac in d. quæſt.16.num.73 teſtatur ita vidiſſe pluries iudicari per Aſſettamentum licèt exter ſtatutum in foro Capitolino, vt victus victori in expenſis condemnetur,& ego nunquam vidi in dicto Tribunali aliter practicari;Imò Conſtitutio Regni vt victus victori in expenſis condemnetur non eſt in obſeruantia, vt teſtatur Carauit. rit.279. præterquam contra calumniatores officialium, Caualc.de Brac.reg.par.4.num.302.

58 Sed in caſu in quo iudex tenetur accuſatorem in expenſis condemnare vigore alicuius Statuti,vel conſuetudis,ſi omiſerit dictam condemnationem expenſarum in ſententia abſulutoria,poterit d.ſuam ſententiam reuocare,"& in expenſis condemnare, vt poſt Felyn. in capite inter monaſterium in fin. de re iudic. firmat Baiardus quæſt.60 num.5. & ſub num.12. etiam dicit quòd per totam illam diem in qua iudex protulit ſententiam,dicitur durare officium Iudicis, quantum ad expenſas,& ideo ſi pars petat, vt iudex ſuppleat condemnationem expenſarum in ſententia,iudex tenebitur ſupplere.& ſub num.14 poſt Afflict. etiam firmat, quòd in condemnatione expenſarum,veniunt expenſæ quas fecerint pro habenda ſententia in forma probanti.Sed ſi vigore Statuti Iudex debeat victum victori in expenſis condemnare ipſo iure condemnatus intelligatur in expenſis, prout Genuæ viget, quamvis in ſententia lata nihil de expenſis dictum fuerit contra text.in l.1.& l.terminato.vbi Doct.C.de fruct.lib.& litis expenſ.vbi ſecuta abſolutoria,vel condemnatoria ſi de expenſis nihil dictum fuerit reus intelligatur abſolutus,vt latè proſequitur Caualch.de Brac reg.p.4.n.302. in lit A.

Et an appellatione expenſarum veniant damna, & intereſſe Aduocatus videat Theſaur deciſ 67.per totam vbi etiam docet,quæ expenſæ veniant extrinſecè, vel intrinſecè in hac materia. 59

Sed pro complemento iſtius materiæ ſciat Aduocatus totaliter defendere clientem ſuum ab omni pœna-quia non deſunt,qui confugiunt quòd licet accuſator non poſſit condemnari ex iuſta cauſa in pœnam calumniæ,tamen poſſit puniri in pœnam iniuriarum,& ſic abſolutus intentet contra accuſatorem actionem iniuriarum per Alexand.in conſ.11.num.4.vol.1. quam cautelam ponit Boſſ.in tit.de accuſ.20.& in tit.de præuaricat.num.8.Socc.Sen. conſ.118 n.12.vol.1.Menoch. caſ.321 num.33.lib.1.Maſca.de prob.concl.254.num.17. vol 1.Bertaz conſ.390.ferè per totum, & precipuè ſub nume r.14.& ſeq.volum.2.vbi conſuluit, quòd ob non probatum delictum deductum in iudicio fuerit illata iniuria, vt donatio reuocari poſſit, & latiſſimè Laur. Tenn.reg.15.per totam, vbi acerrimè hanc opinionem tuetur,& reſpondet etiam ad contraria, & in ſpecie dicit pro confirmatione opinionis, Socc.Sen contra Cæpoll. in cap.570. in tertio dubio, quod diuerſa ſit cauſa calumniantium,& iniuriantium, cum ſeparatorum ſeparata ſit cauſa,& ideò excuſationes, quæ in cauſa calumniæ introductæ ſunt, in cauſa iniuriarum non ſint commiſcendæ,& quòd licet ex cauſis iuſtis, quis motus fuerit ad accuſandum,& ob id,excuſetur à pœna calumniæ tamen non concludit, quòd ille non habuerit animum iniuriandi,& ob id actione iniuriarum conueniri,ac puniri poſſit, vt latè proſequitur Laurent.Tenn.in d.reg.15.in fi. vbi tamen firmat; quòd iſta opinio non tranſit ſine magna difficultate; cùm ſit magna auctoritas Doctorum contrariam opinionem tenentium. 60

Quoniam licet rationes, & auctoritates adductæ pro iſta prima opinione videantur probabiles, & vrgentes; vt firmat Laurent.Tenn.in d cautel.15.num.3. verſ.Circa: nihilominus communis opinio eſt,vt iuſta cauſa excuſet etiam à pœna iniuriarum, vt meliùs ac diffuſiùs reaſſumendo iſtum articulum, firmat idem Boſſ.in tit.de iniur.n.4.& priùs idem voluit Cæpoll.in dicto conſ.70.in 3.dub.Quoniam iniuria ſine animo iniuriandi non committitur, l.quod Reipublica, ff. de iniur.l.ſi non conuitij,C.eod.tit. & ſola culpa non ſufficiat, Crauet. conſil.13. numero ſecundo, Cæpoll.d. conſil.70 numer.11.& dolus ceſſet in eo,qui habuit aliquam iuſtam cauſam, vt in puncto noſtro probat text.in l.item apud Labeonem, §.ſi quis aſtrologus, ff. de iureiurand.Couar variar.reſol.libro primo, cap.11. num.6. Imò non tantùm iuſta,ſed etiam iniuſta excuſat à pœna iniuriarum,Oldrad.conſ.53.num.3.Miſing. conſ.19.num.2. & cum hac opinione pertranſit etiam Modern.Rom.in d.quæſt.16.num.17.& ſeqq. Et Andr. Fachin.conſ.164 per totum,lib.2.vbi ad Alexandrum,& ad alios latè reſpondet,& ego nunquam audiui,neque vidi,nec practicaui,neque per alios practicari vidi, vt accuſator conueniatur,neque puniatur ex iſta cautela; actione vel pœna iniuriarum, ſed tantùm pœna calumniæ in caſibus in quibus de iure,vel conſuetudine irrogari poſſit. 61

DEFEN

DEFENSIO IV.

Circa Corpus delicti.

CAPVT I.

Conſtare debet de delicto antequam procedatur ad aliquem actum per iudicem contra imputatum.

SVMMARIVM.

1 *Conſtare debet in primis de corpore delicti, antequam iudex criminalis deuenire poſſit ad aliquem actum contra imputatum de delicto.*

2 *Quod procedit etiamſi ſtatuto diſponeretur, vt pro delicto pœna imponatur.*

3 *Et etiamſi fuerit data iudici facultas procedendi nulla ſeruata ſolemnitate.*

4 *Et etiam ſi ſtatuto fuerit prouiſum, vt ſit ſtandum iuramento damnum paſſi quoad emendationem damni, quia intelligitur, dummodo conſtet de corpore delicti.*

5 *Et ſi iudex procedat non conſtito de corpore delicti, omnia inde ſecuta ſunt nulla.*

6 *Nec poteſt deueniri ad capturam, & maximè in Clericis.*

7 *Inquiſitus ſuſpectus de fuga, etiam non conſtito de corpore delicti poterit adſtringi ſub cautione de ſe præſentando.*

8 *Licet de cōſuetudine poſſit etiā detrudi in carceribus,*

9 *De contraria conſuetudine adeſt magis communis opinio.*

10 *Author autem in iſtis contrariis opinionibus tradit bonam diſtinctionem.*

11 *Accuſator, vel denunciator poteſt adſtringi ad præſtandum cautionem de reficiendis expenſis, ſi delictum, quod proponit contra aliquē non ſit verum.*

12 *Indicia leuiora ſufficiunt ſuper corpore delicti ad capturam, quàm requiruntur ad condemnandum.*

13 *Inquiſitio ſpecialis non poteſt formari contra aliquem, non conſtito de corpore delicti.*

14 *Examinari quis non poteſt, non conſtito de corpore delicti.*

15 *Tortura inferri non poteſt ſuper delicto, non conſtito de eius corpore.*

16 *Tortura non poteſt inferri non conſtito de circunſtantiis, & qualitatibus delicti.*

17 *Nec iudex vigore cuiuſcunque arbitrij poteſt deuenire ad torturam, non conſtito de corpore delicti.*

18 *Nec poteſt deueniri ad condemnationem, non conſtito de corpore delicti, imò ſententia erit ipſo iure nulla.*

19 *Nec contra abſentem poteſt deueniri ad ſententiam, etiam præſuppoſita conſtitutione, quòd contumax habeatur pro confeſſo.*

20 *Confiſcatio bonorum non poteſt inferri, vbi non conſtat de corpore delicti.*

21 *Nec ſufficeret ſi conſtaret de corpore delicti poſt ſententiam.*

22 *Conſtito de corpore delicti iudex, ſi non procedat in cauſa, puniri poterit.*

1 INTER alias defenſiones potiſſima illa eſt, quæ reſultat in fauorem inquiſiti, vel carcerati, quòd non conſtet de delicto, neque de eius corpore, prout omninò in primis requiritur vulg. *l. 1. §. item illud, ff. ad Syllan.* Iul. Clar. *quæſtio quarta, numero primo,* vbi teſtatur de communi, & practicata opinione Roland. *conſ.* 51 *numer.* 10. *vol.* 1. Burſat. *conſil.* 166. *num.* 27. *& conſ.* 201. *numer.* 30. *vol.* 2. Ant. Gabr. *concl.* 27. *per tot. titul. de crim.* Honded. *conſil.* 107. *num.* 6. *vol.* 1. vbi teſtatur, quòd eſt concluſio iuris indubitata, vt non poſſit deueniri ad aliquem actum, niſi priùs conſtet de corpore delicti, & idem firmat *in conſ.* 91. *n.* 10. *vol.* 1. vbi, concordantes allegat & teſtatur de communi, latè Pet. Cabal. *cent.* 3. *caſ.* 255. *n.* 3. poſt alios, quos allegat, dicit procedere etiamſi per teſtes de delicto eſſet conuictus, latè Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. q.* 22. *n.* 3. *& ſeqq. & n.* 16. *& ſeq.* dicit procedere etiam in caſibus in quibus poteſt procedi ex abrupto, Caual. *de Brach. reg. p.* 1. *n.* 188. vbi de communi obſeruantia, & practicata opinione, latè Fab. Turret. *conſ.* 5. *n.* 6. 2

Et in tantum eſt vera iſta concluſio, vt procedat in qualibet diſpoſitione, ſtatuto, vel conſtitutione imponente pœnam, vt intelligatur, dummodò conſtet de 3
corpore delicti: latè Plot. *conſ.* 30. *n.* 2. † & etiam ſi fuerit data facultas alicui procedendi, nulla ſeruata ſolemnitate, vt vigore dicti arbitrij non poſſit contra aliquem procedere, niſi ſibi conſtiterit de delicto, vt poſt alios quos allegat, firmat Burſat. *conſ.* 201. *n.* 90. 4
vol. 2. † & etiam ſi ſtatutum prouideat, quòd ſit ſtandum iuramento damnum paſſi, vt vniuerſitas teneatur emendare damnum, vt intelligatur, dummodo de damno conſtet Burſat. *d. conſ.* 201. *n.* 62. vbi de communi, quia ſunt ligatæ manus iudici ad procedendum in cauſa, donec non conſtat de delicto, vel eius corpore vt per Farin. *conſ.* 23. *n.* 2. Scacc. *in tract. crim. q.* 83. *ſub n.* 6. Franc. Perſonal *in tra. de Synd. & tortur. q.* 17. *n.* 27. vbi latè Franc. Bernard. Mediolanen. *in ſcol. ad Ambr. de mod. form. proceſ. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 14. *in fin.* 5

Adeò quòd non conſtito de delicto, vel eius corpore, omne quod de ſuper ædificatur, dicatur nullum, Ruin. *conſ.* 80. *n.* 3. *lib.* 4. Honded. *conſ.* 107. *n.* 8. *vol.* 1. *& conſ.* 90. *n.* 10. *in fi. vol.* 2. poſt alios quos allegat Maur. 6
Burg. *d. q.* 22. *n.* 6.

Imò non conſtito de delicto, iudex non poteſt deuenire ad capturam, Ant. Gomez. *tit. de delict. c.* 3. *n.* 1. Farinac. *q.* 2. *nu.* 2. vbi de communi, Boſſ. *de delict. n.* 34. Burſa. *conſ.* 166. *n.* 2. *vol.* 2. Honded. *conſ.* 107. *n.* 7. *verſ. & ſi de corpore, vol.* 1. *conſ.* 88. *n.* 9. *& conſ.* 91. *num.* 10. *vol.* 2. Peregr. Iann. *in tract. de captura reali, lib.* 1. *c.* 2. *n.* 42. vbi de communi, & in Regno Neapolit. iudex deueniens ad capturam non conſtito de delicto punitur vigore pragm. Gram. *deciſ.* 60. *col.* 2. *n.* 19. quæ pragmatica non ſeruatur per iudices, niſi quando eis placet, vt atteſtantur Cataud. *tit.* 39. *ſub num.* 10. Baiard. *q.* 28. *n.* 16. Maur. Burg. *d. q.* 22. *n.* 8.

Quod maximè procedit in Clerico, Iul. Clar. *q.* 28. *ſub verſ. quare nunquid,* Farinac. *p.* 2. *n.* 2. qui poſt Coru. teſtatur de communi. 7

Bene verum eſt, quòd ſi inquiſitus, vel imputatus de crimine eſſet ſuſpectus de fuga, poterit adſtringi ſub fideiuſſione de ſe præſentando, Iul. Clar. *q.* 4. *n.* 3. vbi dicit ita aliquando vidiſſe obſeruari per Senatum, contra 8
quoſdam imputatos de homicidio, Blanc. *in tract. de ind. n.* 8. Farinac. *q.* 27. *n.* 126. Baiard. *q.* 4. *n.* 3. † Licet viderim pluries in Curia obſeruari imputatos de graui delicto detrudi in carceribus, & de eadem conſuetudine teſtantur Ant. Scap. *in tract. de iur. non ſcript. lib.* 5. *c.* 43. *num.* 3. Flam. Cart. *in Prax. Interrog. reor. lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 3. *in fin.* Iul. Clar. *quæſt.* 28. *num.* .. qui omnes ſe fundant in authoritate Caſtren. *in concilio* 329 *num.* 1. *lib.* 2. qui voluit, quòd etiamſi nulla præcedant indicia ſuper corpore delicti, & iudex aliquam informationem non aſſumpſerit, poſſit in grauibus delictis deuenire ad capturam, habita relatione de delicto, etiam per ſecretum exploratorem, vt per Anton. Scap. & alios ſuprà adductos, & Clar. *q.* 4. *n.* 4. refert, quòd Senatus iuſſit capi, & procedi cum magna ſeueritate contra duos Nobiles in Ciuitate Papiæ, licèt vix de delicto appareret. † Sed contra

contra opinionem Caſtrenſ.& aliorum,quod iudex ex conſuetudine totius Italiæ non deueniat ad capturam contra imputatum, niſi prius aſſumat informationes ſuper delicto , adeſt verior, & magis communis opinio, quam atteſtatur Eugen. *in conſilio 49. numero 14. & ſeq.*

Ego autem vidi practicari per bonos iudices,vt non 10 in omni delicto,& contra quancuque perſonam habita relatione,vel accuſatione de delicto, abſque informationibus deberet nere capturam , ſed inſpecta grauitata criminis,& qualitate perſonæ,ſi fuerit diues , vel pauper,vel poſſideat bona ſtabilia in loco,vel ſit perſonæ bonæ famæ,vel iuuenis,rixoſus,vel ſcandaloſus,& veriſimiliter etiam committere potuerit delictum , & ſi delictum ſit occultum vel difficilis probationis,& in ſumma totum reſideat in arbitrio circumſpecti iudicis vt animaduertit Clar *In quæſt.17.verſiculo ſcias etiam*, Farinac *q.28 n.11.& ſeqq.*Baiard.ad Clarum *quæſt.21* 11 *n.99.circa med.*† Sed bene poterit iudex quando imputatus de graui delicto eſſet ſuſpectus de fuga habita denunciatione,vel accuſatione,per aliquem adſtringere ipſum accuſatorem,vel denuciatorem ad præſtandam cautionem de reficiendis expenſis , ſi delictum non fuerit verum,prout vidi aliquando ſeruati,& teſtatur Boſſ.*tit.de c.n.3 in fine*,& Menoch *de arb.caſ.324. num.6.lib.2.*refert fuiſſe illum denunciatorem capite multatum,qui apprehendere fecit quendam tanquam bannitum,cum non eſſet & iuxta opinionem Boſſ vidi etiam pluries obſeruari hic in Curia,prout aliquando ego etiam obſeruaui.

12 Sed ad iſtum effectum capturandi imputatum de delicto ſufficiunt leuiora indicia ſuper corpore delicti quam requirantur ad condemnandum, Clar *in q.4. num.1.verſ.aliter,& in quæſt.55.num.10.& in quæſt.64. verſ.debet etiam,& in q.65.circa princ.*& Eugen.*in conſ 94.num.25.*dicit, quod etiam ſufficeret ſi conſtaret de delicto per vnum indicium tantum & traditur regula *Quod ad inquirendum ſufficiat querela,ad torturam ſufficiant teſtes,ad condemnandum debeat conſtare de corpore delicti ſi fieri poteſt*,Caualc *de Brach.reg.p. 1. num. 193.& poſt* Gand. dicit , quod per teſtes, vel per indicia , vel per euidentiam facti ſufficiat conſtare de delicto.

13 Nec poteſt deueniri contra imputatum,non conſtito de delicto ad ſpecialem inquiſitionem. Rol. *conſil. 51.num.11.vol.1.*Decian.*reſponſ.96.ſub n.19.verſ cum igitur,vol.3.*Hond.*conſ.107.num 7. volum. 1.* Imo nec etiam poterit imputatus citari non conſtito de delicto Decian.*d.reſponſ.66 numero 11.verſ.cum igitur, vol.3.* Ant.Gab.*concluſ.17.n.4.lib.7.* Maur.Burg. *dicta quæſt. 22.num.8.& ſeq* vbi ſubdit dummodo hoc opponatur per reum : alias poſſet deueniri ob ſpecialem inquiſi- 14 tionem poſt Farinac *q.1.num.49.verſ limita*, † Minuſque poterit imputatus examinari,non conſulto de delicto Doct.cumulati per Mod.Rom.*in q.2.n.31. circa med.verſiculo vbi quod*,& per Honded.*in caſu 107.n. 9.vol.1.& in conſilio 88.numer.7.& in conſil. 91.num. 30.volum.2.*Scacc.*d.q.83.num 6.verſ.& faciunt*, idem Moder.Rom.*in conſilio 23.numer.2.*vbi firmat poſt alios,quos allegat,quod ſi imputatus fateretur delictum talis confeſſio ſibi non præiudicaret cum non ſit dominus membrorum ſuorum,Ant.Gabr.*concluſ.17. n.2. libro 7*,vbi alios cumulauit,Scacc.*d.q.82.num.6.*vbi dicit,quod inquiſitio corrueret,niſi conſtito de corpore 15 delicti. † Eoque minus iudex poterit deuenire ad torturam contra imputatum,non conſtito dē corpore delicti,Clarus *quæſt.4.in princip.*Ant.Gabr.*concl.17.nu.1. libro 7.*Honded.*conſil. 107.numer.7.verſiculo, & ſi de corpore,volum.1.*Baiard.ad Clarum *in q.95.n. 15.in fine*,latiſſime Burſat,*conſ 401.n.30.& ſeq.vol.2.*vbi alios cumulauit,& teſtatur de communi, maximè per illam rationem , quia tortura infertur non ad inueniendum delinquentem,Moſc.*in pract.de cognoſc.& prob.crim in proœm.n.56.* Caualc.*de Brach.reg p.3.n 10.*vbi docet, quod debeat conſtare,vel per euidentiam facti,vel per teſtes,de viſu, vel per famam, quando aliter conſtare non poteſt,& Sim. de Pret.*in conſ.50.n.2.*dicit quod nō ſolum debet conſtare de delicto ad effectum torquendi,ſed etiam de illius qualitatibus , & circunſtantiis. 16 † Ob id reprobatur illorum opinio,vt in praxi aliter ſeruetur nempe ſtatim,quod quis dicit ſibi fuiſſe factū furtum,etiam,quod de furto non conſtet,ſuſpecti torqueantur,vt exclamat contra illorū opinionem Burſ. *in d.conſ 201.n.34.*& Clarus *in q.64.n.3.*qui reprehendit Senatum Mediolani,qui aliter obſeruauit,licet opinionem Senatus teneant Franch.Bernard.Mediolan. 17 *ad Schol.Trāq.Ambroſ de mod.form.proc.c.1 n.3.*†Imo ſub prætextu cuiuſcunque arbitrij iudex non poteſt deuenire ad torturam non conſtito de corpore delicti,vt poſt alios,quos allegat, ita firmat Burſatus *in dicto conſil.201.num.89.*dequo latius dicam *in capite 1.huius 4.* 18 *defenſionis num.13.& ſequent.*† Nec etiam poterit iudex deuenire ad condemnationem,non conſtito de delicto.Dec.*reſponſ.96.n.19.& 22.vol.3.* vbi poſt alios, quos allegat,dicit,quod ſi feratur ſententia , erit ipſo iure nulla,Farin *conſ.23.n.2.*

19 Nec contra abſentem,etiam præſuppoſita conſtitutione. quod contumax habeatur pro confeſſo poterit deueniri ad ſententiam,Plot.*conſ.30.n.2.*latè Dec.*d.reſponſione 96.n. 16.verſiculo item plus dico*,Maur Burg. *dicta quæſtione 22.numero 12.* vbi ſubdit,etiam ſi reus fateretur delictum,Caual.*de Brachio regio parte prima num.188.*

20 Nec minus non conſtito de delicto poterit iudex deuenire ad confiſcationem bonorum,late Plot *d.conſilio 20.num.2.& ſub n.3.& ſeq.*dicit,quod nec crederet Imperatori,Regi, vel alteri ſuperiori aſſerenti aliquem eſſe ſibi rebellem,etiamſi motu proprio hoc aſſeret, ad effectum confiſcandi bona , ſi non conſtaret aliunde de rebellione,& plus ſubdit,etiam ſi ſtatutum diſponeret,quod credendum eſſet Principi.prout ego latè dixi *in tractatu de confiſcatione bonorum*.

21 Nec minus ſufficeret ſi conſtaret de corpore delicti poſt ſententiam,cum ſententia ex nouis probationibus non conualeſcat,late Boer.*deciſ.256* Baiard.*q.66. n. 9. in Add.ad Clar.*

22 Sed bene caueat iudex, quod poſtquam conſtiterit ſibi de delicto, vt procedat in cauſa,& aſſumat informationes, alias ſi neglexerit vel voluerit dictas informationes aſſumere, puniri poterit,Bald. *in l.mancipia numer. 1.C.de ſer.fu.* vbi refert ita alias vidiſſe puniri quendam iudicem,vt poſt Amod.conciuem meum Iul Clar.*quæſt.4.numer.1.in fine*,& Baiard. *in quæſt. 16. n. 7.& ſeqq.*poſt alios quos allegat,& firmat quod conſtito de corpore delicti iudices debēt eſſe prompti ad procedendum, & puniendum , nec debent multum ponderare iuris ſolemnitates, ne delicta impunita remaneant,ſicut è contra,quod non conſtito de corpore delicti, reus debeat abſolui,Burſatt. *conſilio 11. num. 28.volum.2.*& ſufficiat conſtare de corpore delicti, vt ſequi poſſit condemnatio,vel per teſtes,vel per indicia legitima,vel per euidentiam facti.Franch.Bernard. Mediolan.*in Schol.ad Ambroſ de mod.forma proceſſ. c. 1.verſ.Nec non per remiſſionem num.3.*Et non conſtito plenè de delicto,interim reus erit relaxandus ſub fideiuſſione de ſe præſentando ad omne mandatum Curiæ Ball.*de quæſt.pract quæſt 4.num.43.& de ind.q.2.num 3.* Maur. Burg.*de mod.proced,ex abrupto q.23.nu.285.*vbi alios allegat.Et quod debeat conſtare de corpore delicti,vel per teſtes de viſu , vel per famam.vel per euidentiam facti,ſi aliter conſtare non poteſt,poſt Gand. & Boſſ.tradit Caualc.*de Brach.reg.p.3 n.10.*& etiam alios quos ſupra adduxi.

CAPVT II.

Quomodo conſtare debeat de corpore delicti.

SVMMARIVM.

1 *Author delicti, vt puniatur, debet conſtare, quòd doloſè delictum patrauerit.*
2 *Dolus in delictis à natura prohibitis præſumitur.*
3 *Iudex in caſu mortui in puteo reperti vel veneno extincti debet adhibere iudicium peritorum, vt aſſumat informationes pro habenda facti veritate.*
4 *Corpus delicti in ſimilibus caſibus per indicia, ac præſumptiones probatur.*
5 *Inimicitia exceptione repelluntur periti ſuper huiuſmodi delictis de eorum iudicio deponentes.*
6 *Corpus delicti non verificatum a non peritis, neque ab vno tantum perito, quando in loco plures adſint.*
7 *De delicti identitate conſtare debet.*
8 *Item de eius qualitatibus, & circumſtantiis, & quibus.*
6 *Cadauer ſepultum iudex debet exhumari facere.*
10 *Si cadauer temporis diuturnitate corruptum fuerit, adeò vt vulnera, & eorum qualitates inſpici non poſſint, examinandi ſunt teſtes, qui vulnera, ac eorum qualitates viderunt.*
11 *Cadauer debet cognoſci per teſtes, qui ipſum dum viuebant, cognouerint.*
12 *Cadauer alicuius in loco non noti, ſat eſt vt recognoſcatur per teſtes etiam eius nomen, cognomen, ac patriam ignorantes.*
13 *Proceſſus contra delinquentem, conſtito de corpore delicti, valet, licet delinquentis nomen ignoretur.*
15 *Inquiſitio contra delinquentem non valet, niſi conſtet de eius ſignis, nec ſententia poteſt exequutioni demandari.*
15 *Corpus delictorum facti tranſeuntis, in quibus veſtigia non remanent, probari debet per aliquas coniecturas, & indicia.*
16 *Corpus delicti difficilis probationis probatur per præſumptiones, & coniecturas.*
17 *Corpus delictorum, in quibus veſtigia remanent debet probari, vel per ocularem inſpectionem, vel per teſtes.*
18 *Hæreſis crimen, etiam non conſtito de delicto, puniri poteſt.*
19 *Idem in crimine lamiarum.*
20 *Corpus delicti pro cuius perfecta cognitione peritia hominum requiritur, per peritos eſt probandum.*
21 *Sententia condemnatoria Principis penitus ſeparati facit, quòd iudex procedere valeat in cauſa, etiam non conſtito de corpore delicti.*

1 SCiat etiam Aduocatus ſuum defendere clientem, quia non ſufficit, vt conſtet hominem fuiſſe occiſum, vel aliquod aliud illicitum fuiſſe commiſſum, quia vt poſſit author puniri, debet conſtare, quòd doloſè, & ſceleſtè patratum fuerit delictum, *dict. l. 1. § item illud, verſ. ſcelere interemptum, ff. ad Syllan* Foll. *in pra crim. in verb. c. informationem n. 1. & ſeqq.* vbi latè, Bru. à Sol. *in ſuo vnico conſ. n. 24.* Modern. Rom. *q. 2. n. 1 & 4.* latiſſimè Rim. Iun. *conſ. 718 num. 1 & ſeqq. vol. 7.* & Hond. *conſ. 88. n. 21. vol. 1.* latiſſimè Boſſ. *tit. de delict. num. 1. & ſeqq* latè Scac. *in tract. crim. q. 83. n. 6.* & ibi ponit multa exempla, quando factum poſſit ſuccedere ſine crimine, ad quem lectorem remitto, & nouiſſimè ponit alios caſus Franc. Bernar. Mediol *ad Schol. ad Ambr. de mod. form. proceſſ. lib. 1. c. 1. n. 14.* & teſtatur quod in dubio præſumitur, quòd naturali morbo deceſſerit, & *ſuper intellectu dict. § item illud*, plura ſcribit Moſc. *in pract. de prob. delict. in proœm. n. 57. & ſeqq.* Caualc. *de Brach. reg. p. 1. n. 192.* Sed *in fragm. fragm. 20.* dicit, quòd in dubio eſt præſumendum, quòd ab alio fuerit ſuffocatus ad euitandam confiſcationem bonorum, & ibi alios allegat.

Qui dolus in delictis à natura prohibitis abſque alia extrinſeca probatione præſumitur, vt per Doctores relatos per Modern. Rom. *in d. q. 2. n. 1.* in dubio autem, vt ſi quis mortuus reperiatur in puteo, vt in caſu Dec. *conſ. 438.* & in ſimili caſu ſcribit Franc. Bernard. *dict. c. 1. n. 14* vbi etiam poſt alios, quos allegat, dicit cùm natura abhorreat, quòd quis proprias carnes odio habeat, ideò imputatus de tali delicto, vel alio ſimili debet per clariores, & fortiores probationes defenſiones ſua facere, & in illo veneno interempto, vt in caſu Gramm. *in vot. 31.* iudex debet aſſumere informationes, non quidem tanquam de maleficio, ſed vt veritas facti habeatur, adhibendo iudicium medicorum, vel peritorum, vbi opus fuerit, & vbi conſtabit non interueniſſe dolum, ſilebit proceſſus criminalis, aliàs ad vlteriora procedet, latiſſimè Iul. Clar. *q. 4. num. 4.* & ibi Baiard. *n. 9.* Modern. Senog. *in paruo Tract. de mod. formand. proceſſ. lib. 1. num. 14. & ſeqq.* Vulpell. *reſp. 1. num. 21.* qui loquitur in eo, qui in fonte repertus fuit ſuffocatus, Boſſ. *tit. de delict. num. 3.* loquitur in illis, qui Mediolani in Caſtro Portæ Iouis fuerunt fulgure interempti, Scacc. *in d. q. 83. num. 5. & 8.* latè Peregr. Iann. *in tract. de citat. real. l. 1. c. 2. n. 50.* & de illo qui fuit hic Romæ repertus mortuus in carceribus, ponit Franc. Bernard. Mediol. *in Schol. ad Ambr. d. c. 1. n. 14.* & latè Moſc. *in pract. de prob. delict. in proœm. n. 76. & ſeq.* 2 3

Sed in iſtis, & ſimilibus caſibus per coniecturas, & præſumptiones, ac per indicia probabitur corpus delicti, Boſſ. *tit. de delict. n. 10.* Follet. *in d. verb. capiat informationem, n. 24. & in verb. quod ſuffocauit vxorem, n. 16. & n. 59* latiſſimè Modern. Rom. *q. 2. n. 29.* vbi ponit aliquas coniecturas ac præſumptiones, an delictum ſcelere fuit commiſſum, Iul. Clar. *q. 4. n. 4.* vbi Baiard. *n. 9. in fin.* latiſſimè Scacc. *in tract. crim. c. 83. per totum l. 1. de Iud.* 4

Et animaduertat Aduocatus, quòd licet teſtes periti, vt medicus, chirurgus, obſtetrices, & ſimiles, ſufficiant, vt deponant de eorum iudicio, & credulitate, & non præcisè, Iul. Clar. *§. homicidium verſ. ſcias autem, & in q. 4. n. 3.* Mille. *in prax. crim. ſub rub. renuntiat. formul. n. 4 mihi fol. 18.* Moſcat. *in pract. de prob. delict in proœm. n. 77. & ſeq.* vbi reprobat Foller. qui volebat, quòd teſtes, vel periti dicerent delictum fuiſſe commiſſum ſæuitia, vel animo delinquendi, niſi tamen fieri debeat relatio in caſu, & ſuper quo fundari poteſt veritas, & tunc requiritur iuramentum veritatis, & non ſufficeret iuramentum credulitatis, Felyn. *in cap. propoſuiſti n. 7.* Caſſan. vbi ſuprà *ſub c. 4 n. 2.* Gail. *in pract. obſeru. lib. 1. obſeru. 111. n. 19.* Scac. *d. q. 83. n. 13. verſ. dixi etiam*, ſed & latè dicam infrà *c. 12. in hac 4 defenſ.* Sed poterit excipere, quòd illi fuerint odioſi, maleuoli, & inimici, quæ exceptio inimicitiæ nunquam cenſetur excluſa, Gramm. *conſ. 45. num. 11. conſ. 58. n. 101.* Ant. Gomez *tit. de delict. c. 12. n. 21.* Baiard. *q. 29. n. 117.* vbi alios adducit, † & etiam quòd illi non ſint periti, & ideò non poſſint ſuper dicto crimine recipi, quia quando adhibentur teſtes non periti, dicitur conſtare de corpore facti, & non de corpore delicti, Scacc. *d. quæſt. 83. n. 1*, vel quia in loco aderant plures periti, & non fuit niſi vnus ſolus adhibitus, & ob id non verificari corpus delicti Maſcard. *de prob. concl. 674. n. 10. & ſeq. vol. 2* vbi latiſſimè, & quid ſi in loco non adeſſet niſi vnus peritus, Maſc. ibi *n. 23 & ſeq.* vbi latè *in hac 4. defenſ. c. 11.* 5

Et non ſolùm conſtare debet de delicto, ſed de identitate rei, ſuper qua aſſeritur fuiſſe commiſſum delictum, Abb. *in c. cum Ioannes n. 16. in fi. de fid. inſtrum.* Dec. *conſ.* 101. *col.* 2. *verſ. bene facit.* Crauett. *conſ.* 244. *n.* 2. Maſcard. *de prob. concl.* 497. *n.* 5. *& ſeqq.* vbi ſubdit, quòd licet aliàs identitas rei præſumatur, tamen non procedit quando ex identitate præſumeretur delictum, quia tunc identitas eſt probanda & non præſumitur.

8 Imò non ſolùm conſtare debet de delicto, ſed etiã de eius qualitatibus, & circunſtantiis, Ign. *in d. l.* 1. *§. item illud num.* 10. Ang. *de malefic. in verb. item fama n.* 108. Sim. de Pret. *conſ.* 50. *n.* 4. Boſſ. *tit. de delict. n.* 24. Clar. *q.* 4. *n.* 3. Modern. Roman. *q.* 2. *n.* 4. vbi refert quòd ita totus mundus obſeruat, quòd Notarius deſcribat quod percuſſiones, quot vulnera, punctim, vel cæſim, & in qua parte corporis habeat, & an ſint mortalia, nec ne, & cum quo armorum genere illata fuerint vt iudex præcipere poſſit quis teneatur de occiſo, & quis de ſimplici vulnere, ſi delictum fuerit commiſſum in plura rixa, ac ſi teſtes ſuper crimine examinati veritatem deponant, cum ſæpè contingat eos plura deponere, quàm ea, quæ ex corporis inſpectione apparent & ſic quanta ſides poſſit ipſis teſtibus adhiberi, & poterit ſuper qualitate vulnerum examinare Medicos, & Chirurgos, vt cognoſcant, an vulnera fuerint mortalia, nec ne etiam quo genere armorum illata, Blan. *in pract. in princ. n.* 6. vbi teſtatur, quòd iſta eſt communis practica, Nouell. *in practica crim. fol.* 79. *n.* 1. latè Iodoch. *in pract. crim. c.* 7. *tit. de inſpectio occiſi n.* 1. *& ſeqq.* Hond. *conſ.* 107. *n.* 10. *vol.* 1. latiſſimè Scacc. *in d. q.* 83. *n.* 12. *& ſeq.* Peregr. Iannin. *in tract. de captur. reali lib.* 1. *c.* 2. *num.* 43. *& ſeq.* latè Cauale. *de Brach. reg. p.* 1. *n.* 185. & latiùs *n.* 190. *& ſeq.*

9 Et ſi cadauer fuerit ſepultum, iudex debet illud effodi facere, Marant. *in tit. de inquiſit. n.* 18. Clar. *q.* 55. *verſ. quomodo autem*, Modern. Roman. *q.* 2. *n.* 5. Bajard. *in q.* 4. *ſub num.* 4. vbi poſt Paril. *de Sin. ic. in verb. confeſſio n.* 6. refert vidiſſe in pluribus locis, & præſertim in Vrbe fieri ſimiles exhumationes, & latè qui alios allegat, Bajard. *q.* 4. *num.* 4. Cauale. *de Brach reg. p.* 1. *n.* 185. *in princ.* & latiùs *num.* 190. *&* 196. omnino videndus, vbi magiſtraliter loquitur, & quod ſi deſcribendus locus vbi reperitur, & quomodo cadauer ſe-
10 pultum maneat, & latè Iodoch. vbi ſuprà. & ſi cadauer propter tempus eſſet labefactatum, & oculari inſpectione vulnera, & eorum qualitates inſpici non poſſent, iudex examinet teſtes, qui dicta vulnera, & eorum qualitates viderunt, ad quod Aduocatus debet diligenter animaduertere, quia poterit clientem ſuum magno liberare periculo, probando, quòd in rixa non habuerit apta ad illa vulnera inferenda, latiſſimè Scacc. *in d. q.* 83. *n.* 12. *& ſeq.* qui alios cumulauit, Iannin. *d. tract. de capt. real. cap.* 2. *n.* 4. latè Cauale. *d. p.* 1. *n.* 191. Idemque erit ſi Epiſcopus nollet licentiam impartiri pro exhumando corpore, vt examinentur teſtes ſuper morte illius, vt per Scacc. *in d. qu.* 83. *num.* 11. *circa med.* vbi ſubdit, quòd debeãt examinari plures teſtes, quam duo, Follet. *in pract. crim. in verb. capiat informationem, num.* 16. *in fin.* & Epiſcopus tenetur impartiri licentiam exhumãdi cadauer, & ſi recuſet poſſet appellari ad Metropolitanum: Prax. Arch. Neapol. *c.* 45. *n.* 10. vbi ſubdit quod Epiſcopus poteſt dictam licentiam impartiri ſine periculo irregularitatis, & ſi iudex laicus ſine licentia Epiſcopi dictum cadauer in eccleſia exhumaret, debeat excommunicari. & conſequenter in eccleſia iudex laicus non poterit facere recognitionem cadaueris interfecti, cũ ibi teſtes non poſſint recipi, nec examinari, licet poſſit teſtibus iuramentum deferri, vt dicam *in defenſ.* 20. *c.* 9. *num.* 39.

11 Et communis practica eſt, quod debeant examinari teſtes, qui cognouerint illud cadauer dum vixit, Roland. *conſ.* 51. *n.* 10. 15. *& ſeqq. vol.* 1. Clar. *d. q.* 4. *num.* 2. Modern. Roman. *d. q.* 2. *ſub num.* 4. Maſcard. *de probat. conc.* 674. *num.* 20. 21. *vol.* 2. de qua practica omnes Criminaliſtæ mentionem faciunt & appellant viſum, & receptum, Follet. *in verb. capiat informationem, num.* 4. Scacc. *in d. q.* 83. *n.* 18. latiſſimè Peregr. Iannin. *in tract. de citat. real. lib.* 1. *c.* 2. *n.* 44. *& ſeq.* vbi ſubdit, quod dicti teſtes examinarentur ſeorſum vnus àb altero, & nõ publicè & inſimul, vbi ſubdit, niſi conſuetudo eſſet in contrarium, & tyrones videre poſſunt Tranquill. Ambroſ. *de mod. forman. proceſſ. lib.* 1. *c.* 1. Hondéd. *conſ.* 107. *n.* 10. *vol.* 1. vbi plus ſubdit, quod non ſufficeret querela partis, vel denunciatio officialis ſuper dicto crimine, Blanch. *in l. fin. num.* 18. *ff. de quæſt.* Plot. *in leg. ſi quando num. ff. vnde vi*, Bajard. *q.* 4. *num.* 5. ſed debet fieri dicta viſitatio, & redigi in ſcriptis, vt de ea appareat in proceſſu, late Roman. *conſ.* 51. *num.* 15. *vol.* 1.

Bene verum eſt, quod interfectus non erat in loco 12
notus, non requiritur, vt teſtes examinentur ſuper eius nomine, cognomine, & patria, ſed ſatis eſt, vt conſtet de eius cadauere, licet nomen ignoretur, I. Clar. *d. q.* 4. *ſub n.* 3. vbi poſt Bald. dicit, quod quidam fuit ſuſpenſus pro homicidio licet nomen occiſi fuiſſet ignotum Boſſ. *tit. de delict. num.* 33. Flam. Cart. *in tract. capt. banni. cap.* 2. *num.* 5. Cauale. *de Brach. reg. p.* 1. *n.* 197. vbi ſubdit, quod ſolet poni cadauer in locis publicis ad effectum vt recognoſcatur, & ita paſſim obſeruatur hic in Curia, & idem eſt in crimine furti, vt poſſit procedi contra furem, licet ignoretur nomen illius, cui fuit res ſubtracta, Ant. Gabr. *lib.* 7. *concl.* 17. *n.* 6. Mod. Roman. *d. q.* 2. *n.* 25. Scacc. *in q.* 83. *num.* 13. *in fin.* & latiſſimè *q.* 97. *n.* 172. *& ſeq.* & Bonif. *in tract. de furt.* §. 1. *nu.* 9. dicit poſſe procedi, ſiue ignorent nomen rei, ſiue offenſi, & etiamſi dicerent eſſe factum furtũ contra voluntatem domini, licet dominus aliquis non ſit nominatus.

Provt e contra valet proceſſus contra delinquentẽ 13
conſtito de corpore delicti, licet nomen delinquentis ignoretur Anton. Gab. *d. concl.* 17. *num.* 6. Sed † debent
examinari teſtes ſuper ſignis ipſius delinquentis ignoti, de quibus ſignis debet conſtare in proceſſu per teſtes, alias inquiſitio non valeret, nec ſententia poſſet exequi, niſi ipſe delictum confiteretur, Nat. *con.* 442. *vol.* 2. Moder. Rom. *q.* 3. *n.* 10. *verſ. ſublimitande*, Bajard. *quæſt.* 4. *num.* 9. latiſſimè Scacc. *in tr. crim. q.* 97. *n.* 170. *& ſeqq.* Caual. *de Brac. reg. p.* 1. *n.* 198. de quo late dicã in materia executionis ſententiæ contumacialis *in* 2. *l.* 14

Et licet in delictis, in quibus non ſolent remanere 15
veſtigia, & ſunt facti tranſeuntis non requiratur probatio per inſpectionem, cum vere oculo corporeo inſpici non poſſit, vt in ſimplici inſultu, in percuſſiõne manu vacua, ſimilibus delictis, Aduocatus animaduertat ne decipiatur á Iul. Clar. *in q.* 55. *verſ. quomodo autẽ* ſe fundante a doctrina Boſſ. *in tit. de delict. n.* 15. qui videtur concludere, quod per ſolam, iſto caſu, querelam partis dicatur conſtare de corpore delicti, vt ſi ſequatur confeſſio delinquentis, ſequi poſſit condemnatio: quoniam nullo modo eius opinio eſt recipienda, cum debeat probari corpus delicti per aliquas coniecturas & indicia, vt bene animaduertit Modern. Rom. *in q.* 2. *n.* 3. & ſequitur Bajard. *in q.* 55. *n.* 22. provt ſere ex indiciis & cõiecturis probatur in iſtis delictis facti tranſeuntis & de quibus nulla poſſunt remanere veſtigia, corpus delicti ad late trad. per Maſcard. *de prob. lib.* 1. *concl.* 830. *n.* 7. qui alios concordantes allegat, & traditur in propoſito magiſtralis practica, quod in delictis facti permanentis ſufficiat, vt conſtet de corpore delicti, ſiue per teſtes ſiue per indicia legitima, ſiue per euidentiã facti in aliis facti tranſeuntis ſufficiat ſola accuſatio ad effectum inquirendi, vt eſt late videre per Scacc. *de iud. lib.* 1. *c.* 71. *n.* 2. & ſequitur nouiſſimè Franc. Bern. Ard. *in Scol. ad Ambroſ. de mod. for. proceſſ. lib.* 1. *c.* 1. Cauale. *de Brach. reg. p.* 1. *n.* 180. Moſcatell. *de cognit. & prob. crim. in proœm. n.* 39.

16 Prout in omnibus delictis occultis,& difficilis probationis corpus illorum probatur per coniecturas, & præſumptiones,Boſſ.*in tit.de delict.*Modern.Rom.*q.2.n.12.*vbi de communi,Iul Clar.*q.66.in prin.*Ant.Gabr.*concl.17.n.14.lib.7.*dummodo tamen iſtæ præſumptiones,& indicia ſint valida,& à iure approbata,Follet *in pract.crim.in verb.capiat informationem,n.78.verſ.fallit tamen*,& Mod.Rom.*in d.q 2.n 12.in princ.*†in alijs

17 verò criminibus,in quibus poſt factum remanent veſtigia, tunc ad probandum corpus delicti indicia, & coniecturæ,non ſufficiunt, ſed de eo conſtare debet per occularem inſpectionem,vel per teſtes, Blanc. *in pract.in princ.n.3.*Clar.*q 4. verſ. quando vero*,Brun. à Sol.*in ſuo vnico conſ.n.*200.Modern. Rom *d. q.2 n.6.* vbi latè.Et ita declarat Franch.Becc. *in conſ.70. n.11. & ſeqq.* vbi ex authoritate Gand & Boſſ. videbatur concludere generaliter in probatione corporalis delicti ſufficere indicia,& coniecturas, latè Plot *conſ 50. n 22.lib.1.*Burſatt. *conſ.166.n.1.volum.2* & latè Maſcar. *de prob.concl.497 n.3 & ſeq.lib.1.*

In crimine autem hæreſis, cùm ſola voluntate hu-

18 iuſmodi crimen committatur,poterit damnari, etiam quòd non conſtet aliter de delicto,Gondiſalu *in tract. de hæres ſub n 75.*Clar.*q.4.verſ.ſciās tamen,& quæ.55. verſ.quomodo autem*,late Arnald. Albe. *de agnoſcend. aſſert.Cath.& re,& q.25.n.1.& ſeqq.in 1.dub.*Maſcard. *de probat.concl.859 n 1.& ſeqq.lib.2.*

Idemq.erit in crimine lamiarum,quæ eo ipſo quòd

19 dicunt ſe proceſſiſſe ad ludos poſſunt abſque alio condemnari,Franc à Ponzi *in tract.de Lamiis.num 70.& ſeqq.*Arnal.Albe.*de hæret.in d.quæſt 25.in 1 dub.n.1.& ſeqq* vbi ſubdit,idem eſſe ſi alia fateantur, quæ hæreſim ſaperent,ſecus ſi fateantur infantes vnum,vel plures ſuis maleficiis,vel malis artibus occidiſſe:quia eis non erit ſtandum niſi conſtet illos infantes fuiſſe occiſos aliter,quàm ex earum confeſſione,Modern.Rom. *d q.2 n.26.*

20 In delictis autem,in quibus pro eorum perfecta cognitione requiritur peritia hominum, vt in pecunia adulterina,annona corrupta,veneficio,& ſimilibus requiruntur periti in arte,nec ſufficiunt teſtes non periti,etiam ſi reus fateretur delictum, ſciat Aduocatus clientem ſuum defendere,probando teſtes ſuper dicto corpore delicti examinatos non fuiſſe in illo delicto expertos,vel peritos,& ideò non poſſe ſequi condemnationem,licèt reus faſſus fuerit delictum, Alexand. *conſ.155.n.3.& ſeq vol 1.*Cat *conſ 99.n.8.& ſeqq.tom. 1.crimin* Burſat.*conſ.166.n.5 & ſeq.volum.2.*& ſaltem duo requiruntur,Maſcard.*de probat.concluſ.673.n.21. & ſeqq.vol.2.*

Sententia autem condemnatoria alterius Principis

21 penitus ſeparati operatur, vt Iudex poſſit procedere in cauſa, & quòd aliter de corpore delicti non conſtet, Clar.*quæſt.54.numer.6* Baiard.*quæſt.55. num.17.* & ego latè dixi ſupra *in 1.defenſ.* Cauale. *de Bruch.reg. p.1. n.19* vbi ita teſtatur de conſuetudine ſeruari contra bannitos.

Et ſcias etiam quòd ſola recognitio facta per Notarium de corpore delicti non ſufficiat,ſed requiritur,vt ſuper ea examinentur ſaltem duo teſtes,vt poſt Follet. *in pract.crim in verb.caueat informationes, n 4.* Iod *in pract.c.75.n.1.& 3.*& alios,quos allegat,ita in puncto tradit Scacc *in Tractat.crim.cap 83 num.14.* quod eſt notandum,quia ſæpe in facto contingit,& ego pluries ita obtinui.

CAPVT XI.

Corpus delicti an ſuppleatur per confeſſionem delinquentis.

SVMMARIVM.

1 *Corpus delicti non ſuppletur confeſſionem rei.*
2 *Iudex, non verificans confeſſionem rei,damnat animam,& corpus.*
3 *De corpore delicti non conſtito,reus eſt abſoluendus, etiamſi delictum fuerit confeſſus facta tamen diligentia,& comperto delictum non fuiſſe.*
4 *Sententia condemnatoria eſt nulla, non conſtito de corpore delicti.*
5 *Confeſſi delicta,que non verificantur,relaxantur ſub cautione de ſe repræſentando,& ita practicatur.*
6 *Iudex debet mittere Notarium ad locum delicti,vt delictum verificetur.*
7 *Fatens ſe eſſe publicum latronem vel etiam hæreticum,niſi exprimat quod latrocinium commiſerit, & in quo fidei articulo diſſentiat,puniri non poteſt.*
8 *Diffamatus de pluribus criminibus, plura crimina confitens,etiam ſi omnia non verificentur,& leuiora tantùm verificentur,poteſt morte damnari.*
9 *Corpus delicti conſtare debet,vel per teſtes, vel per indicium,vel per euidentiam facti,vt delictum poſſit præſumi contra aliquem.*
10 *Pœna ordinaria affici non poteſt confitens aliquem occidiſſe,& proieciſſe in mare,niſi aliæ concurrant probationes.*
11 *Secus concurrentibus aliis adminiculis.*
12 *Confeſſio ficta,ex contumacia reſultans, non conſtito de corpore delicti,non nocet.*
13 *Torqueri quis non poteſt,non conſtito de corpore delicti nec contra eum ſequi ſententia condemnatoria.*
14 *Iudex vigore cuiuſcunque facultatis,& arbitrij venire non poteſt ad torturam,non conſtito de corpore delicti.*
15 *Etiamſi delinquens aliàs legitimè indiciatus eſſet de delicto.*
16 *Tortura non iuſtificatur ſuperueniente poſt modum corporis delicti probatione.*
17 *Captura non iuſtificatur per ſuperuenientes probationes.*
18 *Iudex torquens aliquem non iudiciatum, venit puniendus.*
19 *Per torturam indebitè illatam, etiamſi tortus ſuſtinuerit,non impeditur proſequutio proceſſus ſuper delicto.*
20 *Contrariam opinionem tenet Murſili.*
21 *Auctor tenet per torturam indebitè illatam, non impediri proceſſum ad vlteriora, ſed torturam huiuſmodi computari debere poſt detectum corpus delicti,& ita obtinuit à ſacra conſulta.*

PRo Aduocato in iſto articulo eſt regula ſatis trita, 1
vt non ſuppleatur corpus delicti per confeſſionem, cùm quis non ſit dominus membrorum ſuorum.*l liber homo,ff ad l.Aqu.& l.non tantùm,ff.de pœn.*late Gram. *conſ.60.per totum*,Ang.*de malef.in verb. & veſtem cæleſtem n 25.*Iul.Clar.*d.q.4.n.1.verſ.& hæc adeo*. Boſſ. *tit de delict.n.15.*vbi dicit hoc nullam habere difficultatem,Modern.Rom.*q.2.n.5.*vbi de communi,& alios allegat Burſa.*conſ 166.n.3.vol.2.*Decia.*reſponſ.96.n.19. & 22.*Maſcar.*de probation.concl.354.n 3.vol 1.* Baiard. *q.55.n.15.*Flam.Cart *in pract.interrog.reo.l.2.c.2.n.12.* latè Petr.Cabal.*in pract crim.caſ.180.n.1.& per totum caſum*,latè Boniſ.*in tract.de furt.§.1.n.1.*idem Petr Caball.*cen 2.caſ 255.n.1.& ſeq.*vbi alios cumulauit,Mau. Burg.*de mod.proc.ex abrup.q.22.n.12.* Macer. *variar. reſol.l.3.reſol.44 n.4.*Fab.Turr.*conſ.9.n.13.*vbi de communi.

Imò iudex non verificans confeſſionem rei,damnat animam,& corpus,Ang *de Mal.in ver.veſtem cæleſtem n.25.*Gram.*conſ.16.n.5.*Burſ.*conſ.201.n.30.vol.2.* & priùs dixi *in conſ.166.n.3.eodem voto.* 2

In

3 In tantum confeſſio non afferret præiudicium confitenti delictum, niſi verificetur corpus delicti, vt debeat confitens abſolui, Iul. Clar. *q. 55. n. 10. in fin.* qui tamen loquitur, quando Iudex fecit diligentias de verificando corpore delicti, & inuenit non eſſe commiſ-
4 ſum, & non conſtito de corpore delicti, ſi ſequatur ſententia condemnatoria erit ipſo iure nulla, vt firmat Dec. *reſponſ. 95. n. 22. lib. 3.*

5 Imò factis dictis diligentiis, ſi non verificetur confeſſio, debet inquiſitus abſolui tanquam innocens, latè Burſatt. *in conſ. 201 num. 32. volum. 2.* vbi de communi, & ibi refert ita pluries fuiſſe obſeruatum, & reprobat Ang. qui contrarium videbatur tenere, Gramm. *conſ. 36. n. 10.* & ego etiam feci pluries, & in facto obtinui liberari iſtos inquiſitos, & confeſſos delicta quæ non fuerunt verificata, vel forſan erit iſte confeſſus delictum, quod non fuit verificatum, neque fuerunt verificatæ qualitates aſſignatæ, relaxandus ſub cautione de ſe repræſentando, prout firmat Modern. Rom. *in dict. q. 2. n. 15. verſ. & nemini*, quod verum erit, quando poſſet dubitari de delicto, ſed quando poſt diligentias factas per Curiam, conſtat inquiſitum non deliquiſſe, tunc debet omnino abſolui, etiam ex capite innocentiæ, iuxta doctrinam Burſat. *in d. conſ. 201. n. 33.* vbi teſtatur de communi.

6 Et ideò debet omnino iudex inuigilare, aut accedere, vel mittere Notarium ad locum delicti ad verificandum ipſum delictum, & eius qualitates, Marſ. *ſing. 319. col. 4. circa med.* Gram. *conſ. 57. n. 20.* Burſat. *d. conſ. 201. n. 30.* Boſſ. *tit. de delict. n. 13 circa med.* Iul. Clar. *q. 4. n. 6.* & latiùs *q. 55. n. 10.* & alibi paſſim tradunt omnes practici criminaliſtæ.

7 Hinc Doctores inferunt, quòd ſi quis fateretur ſe eſſe publicum latronem, aut viarum graſſatorem, ſibi præiudicium non faceret, cùm oporteat conſtare aliunde ſimilibus criminibus, & non ſufficiat ſola confeſſio, ſed quòd fateatur factum, nempe dicat feci tale, & tale furtum, vel tale latrocinium, vel talem aggreſſionem, vel ſi quis diceret, ſe eſſe hæreticum, non poterit per hoc puniri, ſed oporteat, quòd dicat, quod credat, & in quo articulo fidei diſſentiat, vt latè per Crauet. *conſ. 160. n. 1. & conſ. 261. n. 4.* Carrer. *in pract. crim. §. homicidium vlt. n. 40.* Cæphal. *conſ. 23. n. 11.* Adden. ea ad Clar. *in q. 55 in lit. D*, vbi Baiard. *num. 20. & ſeq.* qui omnes allegant Ang *in conſ. 403* & latiſſime Petr. Caball *in qu. crimin. caſ. 150. n. 5. & ſeq.* vbi idem dicit de eo, qui fatetur perſæpe blaſphemaſſe, vt non poſſit puniri, niſi aliter deponat de blaſphemia, prout ego feci liberare quendam de Spoleto, contra quem plures teſtes dicebant, adeò blaſphemaſſe, quòd dubitabant vt iudicio Dei domus dirueretur, cùm non deponerent de aliqua ſpecie blaſphemiæ, & idem erit in eo, qui fatetur dediſſe aliqui venenum, & ex eo mortuum eſſe illum, vt non poſſit puniri, niſi alia concurrant, vt eſt videre latiſſimè per Petr. Caball. *in tract. de omn. generi homicid. n. 615. & ſeq.* vbi alios allegat.

Et prædicta ſunt vera, tam in confeſſione ſpontanea, vt verificari debeant. Gram. *conſ. 16. n. 4. & ſeq* latiſſimè Modern. Rom. *in q 2. n. 7. verſic. dicat, quòd ſpontanea*, quàm in confeſſione facta in tormentis, Anton. Gabr. *concl. 17. num. 2. lib. 7. de crim.* Menoch *de arb. caſ. 269. n. 3. lib. 2.* & etiamſi ageretur de vnico delicto, adhuc illud verificari debeat, Modern. Rom. *d. quæ. 2.*
8 *n. 7. verſ. vbi ampliat.* † Et ſi ageretur de pluribus criminibus, Grammmat. *in deciſ. 48.* voluit ſufficere verificari duo crimina, quamvis fuerint leuiora, Bonifac. *de furt. §. eſt, num. 80. in fine.* quod tamen ego admitto, quando ageretur contra diffamatos vel mariolos vulgo dictos *tagliaborſe*, & concurrerent plures lamentationes, & querelæ de furtis ſibi factis; & tunc poſſit confitens plura furta condemnari ad mortem, & ſi omnia non fuerint verificata, neque maiora, ſed leuiora tantùm, quia in iſtis diffamatis ſufficit non ſolùm probatio, verificatioque delictorum, ſed etiam ſola fama, cum eorum confeſſione, vt Doct. loquuntur de Aſſaſſinis, & malandrinis, qui propè littus maris verſantur, & confitentur homines ignotos occidiſſe, & in mare proieciſſe, vt poſſint ex hac confeſſione damnati, & ſi non conſtet aliter de delicto. Ant. Gabr. *d. concl. 17 n. 12. lib 7.* Follet. *in pract. crim. in verb. & ſi non confitebuntur, n. 34.* Marſ *in rub. de probat. n. 103.* Modern. Rom. *quæſt. 2 n. 11.* Chaſſan. *ſuper conſuet. Burg. in rub. 1. §. 5. n. 40.* vbi refert quòd dum ipſe erat Aſſeſſor Capitanei Mediolani quidam Maſſerius confeſſus fuit occidiſſe dominum ſuum, cuius cadauer proiecit in lacum Cumarum, quod fuit piſcatum, & non inuentum, ſed fuit repertus ſanguis in illo loco, in quo confitebatur eum interfeciſſe, qui locus diſtabat à lacu per iactum lapilli, & facto verbo in Senatu fuit condemnatus ad mortem, Idem de ſanguine firmat Iul. Clar. *quæſt. 51. verſ. quomodo autem*, & quòd non requiratur, vt conſtet de nomine interfecti, & idem tenet Natt. *in conſ 442.* & latè proſequitur Baiard. *quæſt. 55. n. 13.* vbi poſt Gand. *in tit. de præſumpt. verſ. aliud etiam notâ* 9
dignum, † conſtituit regulam in hac materia, quòd ad hoc vt debeat, & poſſit præſumi contra aliquem, quòd delictum commiſerit, debet iudici conſtare delictum fuiſſe commiſſum, quomodocunque vel per teſtes, vel per iudicium, vel per euidentiam facti. 10

Sed Aduocatus ſciat clientem ſuum bene tueri, & aduerſus ſupradictas Doctorum allegationes, replicare, quòd licet iſti malandrini fuerint in mala fama, & laboret contra eos conſuetudo verſandi propè littus maris, & licèt fateantur ocidiſſe aliquem ignotum, & proieciſſe in mare, adhuc non poſſint condemnari in pœnam ordinariam, niſi alia indicia, vel probationes vel adminicula concurrant, vt expreſsè voluit Boſſ. *in tit. de delict. num. 15. verſ. & hæc opinio etiam eſt vera*; Brun à Sol. *in ſuo conſ. vnico, n. 50.* qui ſe fundat in Doctrina Aug. *in l. certum, ff. de confeſ. in l. 1. Cod. eod.* & ſequitur Mod. Rom. *in d quæſt. 2. num. 11. verſ. certum hæc*; prout ego omnino ſequor, vt niſi concurrat aliud indicium, vel adminiculum non poſſit ſequi condemna- 11
tio in pœnam ordinariam, † ſecus concurrerent alia adminicula, prout in caſu Caſſa. quia fuit repertus ſanguis propè lacum, vel ſi reperirentur valiſiæ, veſtimenta, equi, vel aliæ ſimiles res mercatoris interfecti penes dictos latrones. Sed poſt hæc ſcripta eruditiſſimus D. Petr. Caball. mihi tranſmiſit ſuam tertiam Centuriam, vbi in *q. 156 per totam*, diſtinguit, aut confeſſio eſt de certo homine interfecto, & tunc iuſtificetur etiam ad pœnam ordinariam, aut de homine ignoto, & tunc requirantur adminicula, vt conſtet de aliquo homine mortuo, cuius opinionem *in 1 caſu*, niſi alia concurrant, non ſequor, & ibi etiam dicit, quòd ſi fateatur occidiſſe bannitum, & illum proieciſſe in mare, debeat ſuſpendi, niſi doceat de banno per rationem per eum ibi allegatam, ad quem caſum in propoſito lector habeat recurſum, ſed caueat, quia nimis rigoroſus eſt, dum vult, quòd in confeſſione certo homine ſufficiat ſola confeſſio, cùm verè non ſufficiat, quamvis confitens eſſet malæ famæ; vt nouiſſimè tenet Maurit. Burg *de mod proc. ex abrupt. q. 22, n. 14.*

Et procedit etiam in confeſſione facta reſultante ex 12
contumacia, vt non poſſit ſequi condemnatio, niſi cõſtet de delicto, ad latè tradita per Moder. Rom. *in q. 2. n. 7. ver. amplia hanc quintam*, vbi alios allegat, & teſtatur de cõmuni, & latè Dec. *reſp. 96. n. 16. vol. 3.* vbi plus ſubdit, etiam præſuppoſitis bullis Pontificũ, quæ habẽt contumacem pro confeſſo, vt adhuc conſtare debeat de corpore delicti. Plot. *con. 30. n. 1 l. 5.* latè poſt hæc ſcripta v. di Petr. Cab. *in d. 3. cent. caſ. 156. per totum* vbi in fine declarat, dummodo cõſtet ex proceſſu de innocẽtia inquiſiti, ſecus ſi res eſſet dubia, quia debet ſequi con-

dẽmnatio. Sed nõ recedas ab opinione Decia,& aliorũ.

13 Nec poterit deueniri ad torturam non conſtito de corpore delicti, Modern. Rom. *q.98.n.2.* vbi alios allegat,& teſtatur de communi, Gramm. *conſ.60. num. 9.* Baiard. *q.55.n.15.* cum ſi fateretur delictum, non poſſet ſequi ſententia condemnatoria, non conſtito de corpore delicti,& tortura fruſtratoriè non ſit inferenda, per ea quæ tradunt Boſſ. *in tit. de indit. & conſider. ante torturam n.153.* Brun. *de ind. q.4.n.10. & ſeq. in 2. p.* Follet. *in pract. crim. mihi fol.20.n.2. verſ. item eſt aduertendum*, & Burſ. *conſ.216.n.113. vol.2.* Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. q.22. num.11.* Quia pluries venit, quòd poſt illatam torturam, non conſtito de corpore delicti, fuerunt reperti viui, qui mortui dicebantur, vt plures caſus in contingentia facti refert nouiſſimè. Franc. Bernard. *in Saxol. ad Ambr. de mod. form. proceſ. c. 1. ſub verſ. Necnon per remiſſionem.* Imò ſi oſtendat illum viuere non debet examinari neque grauari in aliis expenſis, ſed ſtatim eſt dimittendus in pace, Caualc. *de Brach. reg. p.4.n.286. in lit. B.*

14 Imò non poterit iudex deuenire ad torturam, non conſtito de corpore delicti ſub prætextu cuiuſcunque facultatis, vel arbitrij ſibi conceſſi à lege, vel ſtatuto, ſeu à Principe, Bald. *in l. ſi quando, C. vnde vi*, Brun. *de ind. in 4. p. 2. p. n.11.* Cartal *de Sind n.56.* Franc. Caſſon. *de torm. c. 2.* Oſaſch. *dec.79.n.44. & ſeqq* latè Burſ. *conſ 301. n 89 & ſeqq. vol. 2.*

15 Etiam ſi inquiſitus eſſet alias indiciatus de delicto legitimè, adhuc non poterit torqueri, niſi conſtet de illius corpore. Ang. *de malef. in verb. quòd fama publica, n.118.* & ibi Ang. *in addit. in fi.* Boſſ. *tit. de ind. num. 14.* Modern. Rom. *in q.38.n.2.* Franc. Perſon. *in tract. de indic. & tor. n.11.* vbi cõcordãtes cumulauit, Maur. Burg. *d. q.22. n 11.* Intrig. *ſing. 180. n.1. l. 2.* Ball. *de quæſt. q.9. n.1.*

16 Nec tortura iuſtificabitur, ſi ſuperuenerit deinde corpus delicti, cùm fuerit illata ordine iuris peruerſo, & non ſeruato, gl. *in l.1. C. de qq. & in l.1. in princ. ff. eod.* Marſ. *in l pen. n. 11 ff. eod.* vbi pro hoc adducit Cyn. *in l. ius iur. C. de teſt.* quòd ſi teſtes primò deponant, & poſtea iurent, non valeat eorum depoſitio, quia de natura, & ordine iudiciorum eſt, vt primò teſtes iurent, & poſtea deponant *l. ſi quando, cum auth. ſi ſeruilis, C. eo.*
17 & Rom. *in conſ 241. col. 2. verſ. igitur eſt dicendum, quòd captura non iuſtificetur per ſuperuenientem legitimam probationem*, & multa alia ſimilia adducit Boër. *dec. 259 n.1 & 2* cùm ſit ſatis regula trita, quòd tortura legitimis non præcedentibus indiciis illata, non iuſtificetur deinde, ſi legitima indicia ſuperueniant, Clar. *quæſt. 64. num. 9 verſ. & ideo*, vbi de communi, & ibi Baiar. *n.30.* Burſ. *conſ 116. n.33. in fine, & conſ. 201. num. 22. & ſeq. vol. 2. & corruet confeſſio inde ſequuta, proceſſus, ſententia, & omnia alia acta:* Marſ. *in Pract. crim. §. quoniam n. 43. & ſeq.* Baiard. *in q.64. n.3. in fin.* Rim. Iun. *conſ. 88. n.58. vol. 1.* & Boër. *in dec. 259. n. 1. 4. 7. & 9.* vbi firmat, quòd nec etiam iudex excuſabitur, ſi aliquem tormentis ſubiiceret, antequam conſtaret de corpore delicti, ſi deinde ſuperuenerit dictum corpus delicti. Ex qua pœna veniat puniendus iudex, qui ſine indiciis, & indebitè aliquem torturæ ſubjicit, pro quo vide Menoch. *de arb. caſu 340.* de quo iuxtà ſuo loco dicam latè.

19 Bene verum eſt, quòd ſi tortura fuerit indebitè, & iniuſtè illata, de facto, & in caſu non permiſſo, & inquiſitus negauerit, non impeditur proceſſus faciendus ſuper delicto, ſed ſolùm actus torturæ viciatur, vt poſt Bald. *in l. milites, & in l.1 C. de qq.* Brun. *de iudic. q.6. 2.*
20 *p. poſt n.28. verſ. vult nota*, & Carrer. *in pract. criminal. in l. obſeruarem, n.199.* & firmat Baiard. *in q.64. n.3.* vbi tamen ſubdit, quod Marſ. *in pract crim. in §. quoniam,*
21 *n.43. & ſeq.* videtur tenere contrarium, dicens, quòd per torturam indebitè illatam, omnia quæ ſequuntur redduntur nulla.

Alij verò tenent, quòd non impediatur proceſſus ad 22
vlteriora, ſed ſolùm tortura operetur, quòd ſi alia grauiora indicia non ſuperueniant poſt detectum corpus delicti, inquiſitus non poſſit torqueri, ne tortura priùs illata ſit fruſtratoria, vt videmus, quòd ſi vnus iudex intulit torturam, & deinde eum remittat ad alium iudicem, prior tortura debet computari, vt firmat idem Marſ. *in pract. crim. §. occurrit, num 4.* & Carrer. *in d. l. obſeruare num. 199.* Baiard. *d. q.64. n.4.* latè Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. q. 100. n.160 & ſeqq.* vbi ſubdit, ſicut tortura incepta, & non perfecta debet computari per ſucceſſorem, niſi prima tortura fuiſſet illata ex cauſa denegatæ reſponſionis, vel niſi fuerit illata pro delatione armorum ad pœnam, quia ſi fuerit reus imputatus de vulnere illato ſecuta morte, poterit à ſucceſſore torqueri ſuper homicidio, cùm fuerit data ob diuerſam cauſam, vbi tamen ibi Burg. *num. 163. in fin.* dicit, quod ſemper iudex in ſecunda tortura debet habere aliquam conſiderationem de prima tortura, & ego aliàs in ſacra Conſulta obtinui *in vna Aſculana*, quia duo, qui dicebantur ſuſpecti de conuerſatione cum bannitis, fuerunt capti, & ſtatim torti per Capitaneum militum more belli in ipſa Campanea, & cùm ſuſtinuerint, & cauſa eorum deinde fuerit de ordine eiſdem ſacræ Conſultæ Gubernatori dictæ Ciuitatis Aſculi commiſſa, vellet eos torquere ſuper prætenſa conuerſatione cum bannitis, ſuper qua erant indiciati, fuit reſolutum, cùm iam fuerint ſemel torti per dictum Capitaneum militum, ipſam torturam fruſtratoriam eſſe non debere, neque poſſe per alium iudicem repeti, non ſuperuenientibus aliis indiciis, de quo dicam latè *in defen. 31.*

CAPVT IV.

Corpus delicti an iuſtificetur per famam.

SVMMARIVM.

1 *Materia criminalis requirit probationes luce meridiana clariores.*

2 *Aliqui tenent corpus delicti probari per famam, quando delictum fuiſſet commiſſum in nemore, vel prope littus maris & cadauer proiectum in mare.*

3 *Sed intelligitur, concurrente confeſſione imputati, & exiſtente fama de aliqua perſona certa interfecta, ſecus de incerta.*

4 *Interfectus ſi fuiſſet cognitus, debet conſtare aliter, quàm per famam de corpore delicti, etiamſi concurrat confeſſio delinquentis, vt pœna capitis irrogari poſſit.*

5 *Aſſaſſinus fatens occidiſſe hominem ignotum, & proieciſſe in mare, probato etiam ipſum eſſe aſſaſſinum, non eſt pœna ordinaria puniendus, niſi probetur ipſum eſſe ſolitum verſari prope mare, & ſimilia patrare.*

6 *Fama mala debet legitimè probari.*

7 *Probatio non malæ famæ inquiſiti per validiores probationes elidit malam famam per fiſcum deductam, etiamſi teſtes deponentes de non mala fama eſſent numero pauciores.*

8 *Fama ſuper corpore delicti ſufficit ad inquirendum, non autem ad torquendum.*

9 *Corpus delicti probatur per famam, ſi teſtes deponant ſic cõmuniter à populo exiſtimari, & cenſeri.*

Licet materia criminalis requirat probationes luce 1
meridiana clariores, *vulg. l. ſciant cuncti, C. de prob.* cum aliis vulgar. & probatio, quæ deſumitur ex fama verè,

vere non dicatur probatio, neque ſpecies probationis neque faciat aliquam probationem plenam, neque ſemiplenam, ſed tantum alias probationes factas coadiuuet, Paul.de Caſtr.*conſ.199.n.2.l.2.* Bald.*conſ.447.n.12.lib.5.* Clar.*§.fi.q.21.poſt prin vbi fama enim in colm.* Crau.*conſ.41.n.6* Pet.Caball *in q.crim.caſ.200.n.122.ſeq.* cum dicatur fragilis probatio, Rim.Iun. *conſ.124.num.59.vol.5.* Honded.*conſ.102.numer.68 verſ.eſt enim fama,vol.1.* & ſuccedat loco accuſatoris, & non ſit magis credendum famæ, quam maleuolo accuſatori, vt poſt alios firmat Farin.*conſ.78.n.36.in fin.* & quantum ſit leue indicium reſultans ex fama, late tradit Dec. *reſponſ.88.n.8.in fin.vol.2.*

2 Nihilominus aliqui videntur tenere, probari poſſe corpus delicti per famam, quando ageretur de homicidio, vel delicto commiſſo in nemore, vel prope littus maris, & cadauer deinde fuerit proiectum in mare, vt tradunt Marſ.*in pract.crim §.princip.n.5,* Foll.*in pract.in verb.capiat informat.n.15.& in verb & ſi confitebuntur,n.34.* Roland.*conſ 51.n.13.vol.1.* Gab.*concl.17.n.11.lib.7.de crim.* Becc.*conſil.70.numer.11.verſ.ſed.ſi per famam.*

3. Sed animaduertat ad hoc Aduocatus, quod ſupradicti Doctores loquuntur, quando cum fama concurreret confeſſio delinquentis, quia fateretur occidiſſe hominem, deinde illum proieciſſe in mare, & adeſt fama de aliqua perſona certa interfecta, ſecus de incerta, Blanc *in pract.in princ.numer. 2. & ſeq. & numer.5.& in leg.fin.num.18. ff.de quæſt.* quem ſequitur Fol.*in dict.verb.capias informationem,numer.30.* & quando etiam perſona interfecta eſſet ignota, ſecus ſi eſſet cognita, de cuius vita facile liquere poſſet, quia deberet conſtare aliter, quam per Famam, & ideo hoc caſu non ſufficeret ſola fama, & confeſſio delinquentis ad pœnam mortis irrogandam, ſed requireretur etiam aliqua alia præſumptio, coniectura, vel adminiculum, vel mala vita imputati de homicidio, quod eſſet aſſaſſinus, vel malandrinus, & quod eſſet ſolitus in dicto loco ſuſpecto conuerſari, vt per Iul.Clar.& Chaſſan. in locis ſuprà adductis *in præcedenti capit.3* & per Modern.Rom.*in q.2.numer.9 & ſeq.* & latius *num. 27.* Et quod in vtroque requirantur alia indicia vltra famam, bene deſumitur per ea, quæ dixi in capitulo præcedenti.

4 Et etiam animaduertat Aduocatus, quod ſi diceretur ex parte fiſci agi de homicidio commiſſo per malandrinos, vel aſſaſſinos, qui faſſi fuerunt occidiſſe hominem ignotum, & proieciſſe illum in mare, vel in lacum, adhuc non ſufficeret probare ipſos eſſe malandrinos, & aſſaſſinos, quoad pœnam ordinariam, niſi etiam probaretur ipſos eſſe ſolitos verſari propè d.lacum, vel mare, & ibi ſimilia facere, vt bene poſt alios, quos alleg.animaduertit Modern.Rom.*in d.q.2 n. 11.* Licet Moſcatell.*in ſua pract.de cognit ſeu probat.delict.in proœm.numer.52.& ſeq.* dicat ſufficere probare eſſe graſſatores per campaneam, vt poniri poſſint vigore Proclamatis illius regni etiam non conſtito de homicidiis ab eis commiſſis, cum ſoleant cadauera occultare, illaque intus mare, vel flumen projicere, ſed hoc poterit dici contingere vigore d.banniti eiuſdem regni, & non quod de iure ſubſiſtere poſſit, vel propter malam qualitatem & quantitatem delinquentium in illo regno.

5 Ac poterit defenſor pro totali exculpatione inquiſiti deducere, famam non eſſe legitime probatam; & non habere ſua requiſita, prout in caſu iſto requiritur vt tradit Brun.à Sol.*in ſuo vnico conſ.crim.numer. 50.* Modern.Rom.*d.q.2.num.9.in fin.& numer.27 in fin,* & quomodo legitimè fama probetur, dicam inferius ſuo loco.

6 Ac etiam Aduocatus, pro defenſione inquiſiti, poterit probare contrariam famam per validiores probationes, per quas elidetur contraria fama fiſci, Foller. *in verſ.capiat.informationem,n.16.* Farin.*d.q.2. n.27.in fin* Natt.*conſ.162.num.10.volum.2* Crauet. *conſ.8.num 8.* Gabr.*tit.de teſtib.concl.4.n.2*, Bertazzol. *conſ.283.n.25.vol.2* latè Maſcard. *de prob.concl.213 num.1.& concl.214.& concl.ſeqq.vol.1.* Imò procederet etiam ſi teſtes deponentes de non mala fama eſſent numero pauciores illis, qui deponerent de mala fama, Decian. *reſponſ 104.num.20.volum.5.* Honded.*conſ.51.num.38.volum.2.*

Imò iſta fama ſuper corpore delicti, abſque alio adminiculo, & ſine confeſſione inquiſiti non ſufficit, niſi ad inquirendum ſuper delicto, & non ad torquendum, Foller.*in pract.crim.in verb item quod ſuffocauit,n.16;& num.20.* Modero.Roman,*quæſt.2.num.29.ſul verſ.& vnu,* 7

Doctores, qui tenent corpus delicti probari per famam firmant ſatis probari ſi teſtes deponant communiter à populo ſic exiſtimari, & cenſeri, vt tradit poſt Affl.*in conſt.tit.de his,qui fideiuſ.lib.2.rub.10.num.31* Maſc.*de probat.concl.497.n.19.vol.1.* 8

CAPVT V.

Venenum alicui propinatum eſſe, quomodo probetur

SVMMARIVM.

1 *Veneni crimen dicitur delictum occultum, & difficilis probationis, & ad illud probandum ſufficiunt coniecturæ, & præſumptiones.*

2 *In iſto crimine conſtare debet de illius corpore, & hominem fuiſſe interemptum ex veneno dato, & propinato.*

3 *Crimen veneni probatur per Medicos, & peritos.*

4 *Periti in iſto crimine non probant corpus delicti, niſi deponant de veneno propinato, ſecus ſi ſimpliciter dicerent illum eſſe mortuum ex veneno.*

5 *Medici & periti quo veneno ſucceſſerit mors, non poſſunt deponere, niſi aliquo alio extrinſecus ſigno apparente, & hic ponitur exemplum.*

6 *Et maximè quando Curia ſe reſtrinxit ad aliquam ſpeciem veneni, ex qua reſultare deberent ſigna vt in ſolimato, quia niſi dentur ſigna ſolimatis teſtes non probarent.*

7 *Medici & periti non tenentur deponere de veritate, ſed de eorum iudicio & credulitate:*

8 *Medici, & periti, licet aſſererent eſſe peritos, eis non crederetur, ſed oportet, quòd per alios teſtes probetur illos eſſe peritos.*

9 *Teſtes deponentes vidiſſe corpus antequàm ſepeliretur eſſe veneno interemptum debent eſſe periti, & ſi non eſſent periti diceretur deponere ſuper corpore delicti.*

10 *Periti teſtes debent deponere de ſignis indicantibus venenum, alias non probant.*

11 *Aduocatis dantur plura remedia in iſto crimine ad defendendum clientem.*

12 *Signa veneni propinati conueniunt ſignis veneni in corpore geniti.*

14 *Vomitus poteſt cauſari ex veneno, & ex alia etiam materia citra crimen veneni.*

15 *Spuma ex ore fluentes poſſunt cauſari ex acuto morbo, ex peſtifera febre & citra crimen veneni.*

16 *Menſtruorum ex retentione in muliere poteſt cauſari venenum.*

17 *Periti ſi deponant de aliquibus ſignis in corpore repertis, non cauſatis ex veneno propinato excluderent præſumptiones delicti.*

18 *Confeſſio de morte ex veneno, ſi ex peritorum relatione ſignis veneni propinati conſtaret, non afficeret confitentem.*

19 *Confeſſio iſto caſu ſecundum aliquos excuſat à pœna ordinaria, non autem à pœna extraordinaria, author enim tradit aliam opinionem, & diſtinctionem in propoſito.*

20 *Veneni crimen, cum ſit occultum, operatur vt index facilior ad torquendum, & condemnandum ſit.*

21 *Indicia, quæ ſufficiant ad torturam pro veneno tentato contra vxorem remiſſiue.*

22 *Quæ ſint probanda, & articulanda in iſto crimine veneni.*

23 *Exceptiones pro defenſione rei ad excludendas proſiſci, quæ ſiat remiſſiue.*

24 *Crimen veneni, ob eius atrocitatem, habet plura ſpecialia.*

25 *Conatus an in iſto crimine ſufficiat ad pœnam mortis irrogandam.*

26 *Veneni genera quot ſint.*

27 *Vendens, & teneas venenum quando puniri poſſit pœna mortis præſuppoſita conſtitutione, quod dicta pœna mortis puniri valeat.*

1 NOn eſt dubium, quod in iſto crimine procedi poſſit per coniecturas, & præſumptiones cum dicatur delictum occultum, & difficilis probationis, Afflict. *in conſtit. Mala nexia n.3.* Grammat, *vot. 3. num. 3.* Alex. *conſ. 24. volum. 2.* Barbat. *conſ. 23. vol. 2.* Baiard. *q. 68. n. 128. & ſeq.* Follet. *in pract. crim. in verb. item quod ſororem venenauit, n. 3.* Honded. *conſ. 138. num. 112. vol. 2.* late Modern. Rom. *q. 122. n. 53.* late Moſcat. *in pr. Rubr. de homic. ſimplici n. 12. & ſeq.* vbi docet ſi per ſigna extrinſeca haberi non poſſit corpus delicti, debeat corpus aperiri, ac ſcindi.

2 Tamen etiam in iſto crimine conſtare decet, quod ille, qui mortuus dicitur, veneno interemptus fuerit, & de illius corpore omnino conſtare debeat, Decian. *in tract. crim. tom. 2. lib. 9. c. 25. num. 4. in prin.* late Honded. *conſ. 8. n. 9 & ſeq. vol. 2.* vbi alios concordantes allegat & plus ſubdit probari debere ex veneno dato deceſſiſſe, & Boſſ. *in tit. de delict. n. 4. & ſeq* & late Petr. Caball. *in q. crim. caſ. 180. n. 3. & ſeq.* Dec. *in d. c. 14. num. 4.* late Scacc. *in Tract. crim c. 83. n. 3. verſ. Item ſi in aliquo, & n. 16. lib. 1. de ind.*

3 Et licet omnes concurrant, quod ex atteſtatione Medicorum, & peritorum probetur, quem eſſe mortuũ ex veneno, vt patet ex coniectis in puncto per Boſſ. *tit. de delict n. 4. & ſeq.* Catter. *in pract crim. §. 24 indicium in fi n. 3.* Affl. *l. 3. Conſt. Regn. rubr. 41 in Conſt. mala noxia, ſub n. 3.* Foll. *in pract. crim. in verb. capiat informationem ſub n. 16.* & late *in verb. item quod ſororem venenauit, & in verb. & ſi conſitebuatur, ſub n. 86* Clar. *in q. 4. ſub n. 5.* Ant. Gomez. *tit. de homic. ſub n. 8.* Moder. Rom. *q. 2. n. 3 & ſeqq.* Dec. *d. lib. 9 ſub n. 4. verſ. illud tamen certum eſt,* Petr. Caball. *in q. crim d caſ. 280. n. 3.* Hond. *d. conſ. 88. n. 12. & ſeqq. vol. 2.* Peregr. Ianin. *in tract. de citat. reali lib. 1. c. 2. n. 52.* Moſcat. *in d. Rubr. de homic. ſimplici n. 12. & ſeq.* vbi etiam latè docet, quomodo debeat conſtare de veneno, & ibi ponit quatuor ſubſtantialia quomodo poſſit doceri de ipſo corpore delicti, in iſto crimine veneni.

Nihilominus non probarent corpus delicti, ſi d. pe-
4 riti ſimpliciter deponant de veneno propinato, cum potuerit decedere ex veneno propinato, in corpore, vt poſt Boſſ. *in tit. delict. n. 5.* Gram. *vot. 30. num. 29. verſ. item ſuffragari,* Clar. *d q. 4. verſ. hac autem,* Moder. Rom *q. 2. n. 34.* Hond. *d. conſ. 88. n. 18. vol. 1* vbi late Petr. Caball. *d. c. 180. n. 8.* Moder. Rom. *conſ. 29. n. 30.* Imo etiam ſi dicerent ſe vidiſſe dare alicui venenum, & quod poſtea ſecuta fuit illius mors, nihilominus non probarent illum eſſe mortuum ex veneno, cum non potuerint ſcire ſi illud eſſet, vel non eſſet venenum ad mortem, late Petr. Caball *in tract. de omn. gener. homic. num 627.* vbi ſubdit, quod iudex vltra d. depoſitionem teſtium adhibeat peritos ſuper d. veneno ſi ex eo potuerit ſequi, vel non ſequi mors. 5

Nec ipſi medici, vel periti firmarè poſſunt ex quo veneno defunctus obierit, nempè an ex dato, vel ex ingenito, niſi aliquo alio ſigno extrinſecus apparente vt ſi poſt aſſumptum cibum, in quo datum venenum dicebatur, immediate quis incidiſſe in maximam ſui ſtatus mutationem, quia tunc poſſent iudicare venenũ fuiſſe introductum, & non per ſe ortum, ex quo venenũ in corpore natum non tam repente operatur, ſicuti venenum datum, & ex quo cib. ille ſumptus ex ſe t. l. accidens producere non potuiſſet, vt pulchrè docet Boſſ. *tit. de delict. n. 6.* Foll. *in d. verb. item quod ſororem venenauit, n. 4. & 13.* Mod. Rom. *q. 2. n. 34. verſ. & ideo medic.* Petr. Caball. *d. caſ. 180. n. 8. in fin.* Peregr. Ianin. *in tract. de cit. reali lib. 1. cap. 2. num. 51.* & latè Petr. Caball. *in tr. de omn. gener. homic. n. 621. vbi firmat, quod vltra atteſtationem medicorum requiratur alia probatio per ſigna tendentia ad venenum datum* Moſcatel. *in pract. rubr. de Homicid. ſimplici n. 21.*

Et maximè quando Curia ſe reſtrinxerit ex proceſ- 6
ſu ad aliquam ſpeciem veneni ex qua reſultare debeſent ſigna vt in ſolimato, quia tunc niſi etiam deponant de ſignis, ipſi medici non probarent corpus delicti, vt firmat Modern. Roman. *conſ. 29. n. 30. in fin.*

Bene verum eſt, quòd iſti Medici, & periti non te- 7
nentur præciſè deponere alium eſſe mortuum ex veneno, ſed tantum ex eorum iudicio, & credulitate Foll *de verb. capiat informationem num. 16.* Modern. Rom. *q. 2. n. 31. in fin.* ſed debent deponere cum iuramento, & quatenus opus ſit diuidere, & aperire cadauer. Ant. Gomez. *tit. de delict. tit. de homicid. num. 8.* Plac. *Epit. delict. cap. 20. num. 11* Iul. Clar *q. 4. verſ fin.* Modern. Rom. *d. q. 2. n. 32.* Marſ. *in l. 1. §. præterea, n. 27. ff. Siccar.* Moſcatel. *in pract. de mod. probat. Rubr. de homicid ſimplici, n. 13.* vbi dubitat de iſta practica apeeitionis cadaueris, cùm regulariter venenum per ſigna extrinſeca demonſtretur, & *ſub num. 21.* docet, quòd periti, vel teſtes non debeant interrogari ſi ille talis ſit mortuus ex aliquo peſtifero morbo, ſed tantùm de ſignis, ſi illa tendant ad venenum, vel ex malo veneno peruenire ſoleant, & ibi teſtatur, quòd ita habuit in factis.

Nec ſufficeret ſi dixerint eſſe peritos, ſed debent 8
conſtare per alios teſtes ipſos eſſe peritos, vt poſt alios quos allagat, firmat Rimin. iun. *conſ. 571 n. 32. vol. 5.* ad quod Aduocatus bene animaduertat, quia poſſunt ex illo capite proceſſus annullari.

Ac etiam licet dicatur, quòd poſſit probari per te- 9
ſtes, qui viderunt corpus antequam ſepeliretur, Follet. *in verb. capias informationem, n. 24. in fi.* Modern. Rom *d. q. 2. num. 33.* quæ deponant de ſignis veneni, Maſc. *in d. rubr. de homic. ſimplici, n 15* vbi ſubdit, quòd ſi teſtes de viſu haberi non potuerint, vt ſufficiat probare
in genere per teſtes de fama illum eſſe mortuum ex 10
veneno. Tamen iſti teſtes debent eſſe periti in arte, & non idiotæ, Foll. *in verbo item quod ſororem venenauit, n. 14.* Hond. *d. conſ. 88. n. 13.* quia tunc teſtes dicerentur deponere ſuper corpore facti, & non ſuper corpore delicti, Scacc. *d q. 83. n. 16. in fi.* & Fab à Mont. Leon. *in pra. in 4 p. n. 707.* dicit, quòd vix periti, ac cum difficultate poſſunt de veneno deponere, & cognoſcere. Ac etiam debet deponere de ſignis iodicantib. venenum, & non deponere, vel dicere illum eſſe mortuum, vel non eſſe mortuum veneno, quia hoc pertinet ad medicos, & peritos, Foll *in d. verb. item quod ſororē venenauit, n. 14.* Modern. Rom. *d. 2. n. 33 in fin* & debent

medio

medio iuramento deponere , latiſſime Pecian.*de pro-
ba. lib.1.c.47.n.26.* vbi infinitos cumulauit. Et quod
requiratur vltra depoſitionem teſtiũ depoſitio Medi-
corum nec non alia ſigna,& qualitatea,& circumſtan-
tiæ tendentes ad venenum, vt dicatur probatum cor-
pus delicti,tradit Petr.Caball.*in tract de omn. gener.
homic.n.267.*vbi ſubdit, quod quando conſtat , quod
potus muti ex veneno genitu,vel exhibito,vt præſu-
ſumatur exhibitum, dummodo tamen aliqua ſigna in.
continenti poſt cibum & potum ſuperuenerint , quæ
ſtatus maximam mutationem induxerint,Moſcatel. *d.
Rub.de homic ſimplici n.21.*

11 Et quamvis a Doctorib.multa aſſignentur ſigna,per
quæ poſſit probari venenum fuiſſe propinatum,& ali-
cui datum,& nonnulla refert Modern Rom.*in q.122.
n.64.& ſeq.*alia etiam ponit Petr.Caball. *de omn.ge-
ner.homicid.n.626.& ſeq* Moſcatel.*de cognit & probat.
tract rubr. de homic.ſimplici n. 15.* Tamen Aduocatus
habet etiam multa remedia pro defenſ.clientis.

12 Et primum remedium generale eſt, quod omnia ſi-
gna veneni propinati conueniant etiam ſignis veneni
in corpore ex humorum malitia geniti,& ſic excipere
valeat.quod ex illis ſignis non probetur corpus veneni
dati,vel propinari,vt late Medicorum auctoritatib.diſ-
currendo omnium venenorum genera,tradit Foller.*in
pract.crim in verb.capias informationes n.6.& 27.*Mo-
dern.Rom.*q.2 n.34.in princ.*& late Hond.*conſ.88.c.16.
& ſeq.vol.2.*Boſſ.*tit.de delict.n.5.& ſeq.*Scac. *d.q. 83.
n.3 verſ. Hoc tamen ſignum,*Petr.Cabal.*in q.crim.caſ.*
180.*numer.*8.Moſcat.*in pract.rubr.de homicid.ſimplic.
num.28. & ſub nu.27.* dicit quod ſi periti dicant vene-
num aſſumptum non eſſe malum venenum,nec ſuffi-
ciens ad occidendum,& tunc etiam,ſi ille fateatur de-
diſſe malum venenum & quod mors ſucceſſit ex dicto
veneno, talis confeſſio tanquam erronea non ſibi no-
ceret,vbi monet poſt Alex.Aduocatos accuſatoris, vt
faciant conſtare de qualitate mali veneni, ſi obtinere
voluerint,alias ſuccumbent.

13 Secundum eſt,quod licet ex vomitu poſſit deſumi
indicium veneni propinati , tamen poteſt excipi,quod
vomitus poteſt cauſari ex materia colerica,vel ex alia
cauſa,Par.de Put.*de Synd.in verb.tortura,verſ.mãdauit
Rex.n.11.*Foll.*in verb.quod ſororem venenauit,n.16.*Dec
*in tract.crim.c.24.n.4 verſ.indicia autẽ,p.2.lib.9.*Moder.
Rom.*q.2.num.34.in fin.*Hond.*conſ.*88.*n 17.vol.2.*Fab à
Mõt.Leon.*in d.4.p.n.*708.dicit,quod colerici ſæpiſſimè
ſolent vomere,& ob id excluditur indicium veneni.

14 Tertium eſt,quod licet ex liuorib.in corpore, poſ-
ſit etiam deſumi indicium veneni, tamen poteſt etiam
excuſari quod ex febre peſtifera , & maligna cauſari
poſſint,Follet.vbi ſupra.*n.13.prope finẽ,*Moder.Rom.
*d.quæſt.2.num.34.in fin.*Hooded.*conſ*88.*num.17.in fin.*
Quartum eſt, quod licet ex ſpumis ore fluentibus
15 etiam deſumatur ſignũ veneni.nihilominus poteſt ex-
cipere, potuiſſe cauſari ex peſtifera febre , vel acuto
morbo citra veneni cauſã,vt poſt Föller.vbi ſuprà fir-
mat Moder.Rom.*d.q.2 n.34. in fi.*vel ob aeris corru-
ptionem fuiſſe genitum,vt in facti contingẽtia decla-
rant Grama.*vot.31.n.21.*& ſequitur Scac.*in tract.crim.
c.83.n.3.ver. Item ſi in aliquo,*& late Hond.*conſ.88.n.
18.verſ.minuſque, vol.2.*qui etiam loquitur de morbo
peſtifero,quo anno 1591.tota Italia tẽpore æſtiuo fuit
agitata & Petr.Cabal.*in tr.de omn.gener.homic.n.612.*
ponit pro exculpatione imputati de veneni traditione,
quando ipſe etiam de eodem cibo , vel potu biberit,
vel comederit , & quod iudex debeat ex officio tam
ante quam poſtea in iſto crimine quærere de innocen-
tia inquiſiti,etiam ex atteſtatione medicorum & peri-
torum.Niſi ille bibens , vel comedens rem,quæ præ-
tendebatur venenata, eſſet ſolitus talia comedere &
bibere,vt poſſumus ponere exempla in iſtis hiſtrio-
nib.ſeu cirlatanis.

Et in muliere facilius excludi poteſt præſumptio 16
veneni , cum cauſari poſſit venenum ex retentione
menſtruorum,vt docent medici,ad quos in hoc Boſſ.
*in tit.de delict.n 5.*ſe remittit, provt idem facit Scacc.
in d.q. 83.verſ num humorum.

Et etiam principalis defenſio erit pro cliente,ſi peri- 17
ti,vel teſtes depoſuerint ſigna reperta in corpore po-
tuiſſe cauſari ex aliquo morbo,vel accidenti citra ve-
neni propinationem,& illum obiiſſe ex alio morbo,vt
in caſu Hond.*in d.conſ.88.n.18. verſ.minuſque,*cum ſit
regula ſatis trita *quod præſũptio excluſiua delicti præfe-
ratur aliis præſũptionibus delicti incluſiuis,*Oldr.*cõſ.53.
n.3.*Soc.ſen.*conſ.*118.*n.6.& ſeq.lib.*1.Ant. Gabr.*tit. de
conſt. concluſ.4.numer.*21.Hond.*d.conſ*88.*numer.*20.&
quia etiam vnumquodque indicium quod pro inno-
centia rei adducitur, tollat omnia alia indicia delicti,
Alexand.*conſ.*180.*num.*1.*libr.*2.Roland.*conſil.7.n.* 38.
*& ſeq.lib.*1.Rimin.Iun.*conſ.*704.*num.*32.*lib.*4.Honded.
*d.conſ.88.num.*19.

Poſtremo poterit Aduocatus defendere à pœna, li-
cet quis fateretur dediſſe venenum,& illum ex veneno 18
eſſe mortuum,nam adhuc ſi non conſtet ex peritorum
relatione de ſignis veneni propinati,non poterit con-
fitens condemnari , neque puniri , vt late per Mod.
Rom. *in d. q. 2. n. 35.* vbi dicit , quod inquiſitus
debet interrogari de qualitate,& quantitate potionis
datæ,& habita reſponſione ſit recurrendum ad iudi-
cium medicorum qui ſi dicant potionem præfatam
non fuiſſe aptam ad occidendum,huiuſmodi confeſſio
non erit attendenda,& hanc eandem opinionem iuri-
bus & authoritatibus exornat,& ſequitur Pet.Cabal.*in
q.crim caſu* 180.*per totum,*& late etiam Hond.*d.conſ.*
88.*n.*14.*volum.*2.

Et licet d.Modern.Rom. iſto caſu firmet poſſe in-
quiſitum excuſari à pœna ordinaria delicti, nihilomi- 19
nus , quia ita fatetur,dicit poſſe aliqua pœna puniri.
Ego autem credo,quod ſi medici,& periti atteſtentur
illam potionem non fuiſſe aptam ad mortem,neque ad
mortem ordinatam,vt quia inquiſitus per imperitiam
dederit potum totaliter inefficacem ad malum, quod
nulla pœna puniri poſſit , quia in delictis ad pœnam
irrogandam attenditur veritas,& non opinio,Cæpoll.
*conſil.*107. *num 6.in principio,* vbi multa iura adducit,
Crauett.*conſilio.2.numer.8.in principio* , & maxime in
pœnalibus.quia attenditur veritas,& opinio,provt reo
fauorabilius eſt ad euitandam pœnam,Alber.*in l. non
ſolum,§.Proculus.num. 3.ff.de iniur.*Menoch.*de arbitr.
quæſtione 90.numer.2.& 25. libro primo.* Franch. Becc.
conſilio 60.numero 15. Adentes per Farinac. *conſilio
65.in litera R,in fine,*vbi etiam dicit,quod hæc opinio
eſt vera etiam ſi inquiſitus fateretur ſe deliquiſſe, &
pœnam mereri , adhuc talis confeſſio ei non no-
ceret.

Sed opinio contraria eſt vera, quando potio eſſet
ordinata ad malum,ſed tanta non fuiſſet,& adeo effi-
cax,vt mortem inferre potuiſſet,nam tunc dans huiuſ-
modi potionem pœna extraordinaria puniri poteſt,vt
poſt alios volun,Petr Caball.*d.caſu* 180.*numer.quar-
to.*Gram,*conſil.*36.*num.*37. & d.Modern.Rom.*q.* 172.
*num.*21.

Bene verum eſt quod cum huiuſmodi delictum ſit
atrociſſimum,& occultum,iudex debet eſſe promptior 20
ad torquendum, Afflict.*in conſtit. mala noxia, numer.
tertio* late d.Moder.Rom.*quæſtione* 122.*num.*57.*& ſeq.*
vbi alios cumulauit,& præſumptiones, ac coniecturæ 21
non ſolum ſufficiant ad torquendum,verum etiam ad
condemnandum. Alexand. *conſilio* 24.*volum.* 2. Bar-
bat.*conſilio* 23.*col.*8 *volum.*2.Gram.*vot.*3.*n.*3.Baiard *q.*
68 *numer.* 28. ſed nunquam ad pœnam mortis, late
Moder.Rom.*d.quæſt.*122. *numer.*55. vbi alios cumula-
uit,†,& quænam ſint probanda,& articulanda in iſto
crimine,poſt Fuller.*in pract.crim.in verb.item quia ſo-
rorem* 22

rorem venenauit, num.4. & 16. latè ponit Fab. à Monte Leone *in ſua pract. arbitr. 4. part. rubr. capitula in crimine veneni, n.695. vſque ad numerum 703.*

23 †vbi *ſub Rubr. ſeqq. exceptiones*, in crimine veneni, ponit exceptiones, quæ proponi poſſunt contra dicta fundamenta fiſci pro defenſione inquiſiti, ad quem aduocatus recurſum habeat.

24 Et ob atrocitatem iſtius criminis à Doctoribus dantur plura ſpecialia, ſic recenſet a Fab. de Monte Leone, *in dicta quarta parte Rubr. ſpecialia criminis veneni. n. 679.* Et primum eſt, vt proditores delinquentes appellentur, ac infames efficiantur, & eorum filios eadem infamia afficiant.

Secundum eſt, vt puniatur affectus ſine effectu pœna ordinaria.

Tertium, vt in eo liceat iura tranſgredi, & poterit Aduocatis denegari audientia.

Quartum, vt ſufficiant debiliora indicia ad torturam, & coniecturæ ſufficiant ad condemnandum, & poſſit procedi in eo ex proceſſu informatiuo ad tormenta, & ſi procedatur ex officio, teſtes inhabiles recipiantur.

Quintum, vt in generali indulto huiuſmodi crimen non veniat.

Sextum, vt non admittatur in eo compoſitio, neque aliquo iuris beneficio delinquentes gaudere poſſint, Quæ ſpecialia à Fab. de Monte Leone ibi authoritatibus & rationibus comprobantur.

25 Et an ex ſolo conatu in iſto crimine procedi poſſit ad pœnam mortis pro nunc traditur regula negatiua, vt eſt videre per Gramm. *conſ. 36. n. 12. dec. 2 n. 33.* latè Men. *de arbitr. caſu 360. n 46.* Marc. Ant. Macerat. *lib. 3. reſolut. 47. num. 20.* vbi alios allegat, & de communi teſtatur, & ab ea in iudicando non eſſe recedendum affirmat, à qua tamen receditur ſecundùm qualitatem & dignitatem perſonarum, Fab à Monte Leo. *in d. 4 p. n. 677. in fine*, quem ſequuntur, addentes ad Bert. *in conſ. 57. in lit. D*, & Baiar. *in quæſt. 68 n. 130.* vbi ſubdit: & ideo ob conatum in iſto crimine contra Principem, erit infligenda pœna mortis, & ibi etiam refert alios caſos,

26 quos ponam, Deo dante, *in 3. lib* †& quot ſint genera veneni, vide Fab à Monte Leone *in d. p. 4. n. 717. & ſeq.* vbi alios concordantes allegat, & de hoc vide latiſſime Modet. Rom. *in quæſt. 121. n. 14. & ſeqq.* An ex conatu, & quando poſſit irrogari pœna mortis in iſto crimine veneni.

27 Et licèt diſponatur in aliquibus locis, vt in regno Neapolitano *Conſt. Quicunque toxicum*, in ſtatu Eccleſiaſtico per Conſtitutionem Marchiæ, *lib. 4 c. 68.* quod tenens, & vendens venenum puniatur pœna mortis, tamen intelliguntur dicta ſtatuta, ſi mors, ſequatur ex d. veneno, Caret. *in § homicidij el primo, n. 97. in pra. crim.* & poſt Afflict. *in d. conſt.* & Foller. Fab. à Monte Leone *in d. 4. parte, n. 716.* Baiar. *q. 68 n. 132.* ſi verò non ſequatur mors, puniatur pœna arbitraria, vt poſt Culk. Bon. *inter conſ. crim. diuerſ. tom. 1 conſ. 41.* Men. *caſ. 359.* & ſi ignoranter vendiderit venenum malum, etiam ſecuta morte punietur pœna arbitraria pro homicidio culpoſo, & non doloſo. Baiar. *d. q. 68. n 131. & 133.* nec punietur d. pœna mortis, quando vendidiſſet perſonis probis, & non ſuſpectis, Fab. à Monte Leone *d. 4. p n. 816.* Ioan. Arnol. *Dialog. 44* Baiar. *d. q. 68. n. 131. in fin.* & vide latiſſimè, Mod. Rom. *in q. 121. n. 52. & ſeq.*

CAPVT VI.

In crimine ſtupri quomodo conſtare debet de corpore delicti.

SVMMARIVM.

1 *Stuprum in muliere probari debet per mulieres, & obſtetrices.*
2 *Obſtetrices debent eſſe honeſtæ prouidæ, & prudentes matronæ.*
3 *Obſtetrices debent inſpicere partes pudendas, ac etiam tangere, & medio iuramento deinde referre, in relatione dicere, quia viderunt, inſpexerunt loca, in quibus deprehenditur virginitas, nec aliam rationem tenentur addere.*
4 *Obſtetrices ſæpe in ſimili materia decipiuntur.*
5 *Obſtetrices poſſunt cogi per Curiam ad deponendum & inſpiciendum.*
6 *Obſtetrices eſſe debent duæ vel tres.*
7 *Homines periti poſſunt etiam eligi ad inſpiciendas pudendas partes puellæ, & quando caſus eſſet dubius, & ſic in ſubſidium.*
8 *Obſtetrices deponentes de virginitate, & non defloratione præferuntur aliis deponentibus de corruptione.*
9 *Niſi concurrant aliæ veriſimiles præſumptiones aduerſus puellam.*
10 *Quæ præſumptiones debent eſſe graues, & vehementes.*
11 *Defloratio in puella poteſt contingere ex alia cauſa quàm per copulam carnalem.*
12 *Stuprum in puero debet etiam probari per chirurgos, & medicos.*
13 *Anus pueri poteſt deprauari ex alia cauſa, quàm per coitum carnalem.*
14 *Mulieri atteſtanti fuiſſe defloratam non creditur eo magis ſi ipſa porrexit querelam, vel ſi alias in ſimili fuit detecta falſa, vel ſi depoſuerit ſine tortura.*
15 *Stuprum in puella vagante per hoſpitia, & in aliis perſonis vilibus, non eſt puniuile, ſaltem pœna ordinaria.*
16 *Mulieri atteſtanti de partu agnoſcendo, an credatur.*
17 *Puero non creditur aſſerenti fuiſſe ab aliquo ſtupratum, & etiam ſi eſſent plures, eu non crederetur.*

1 STupri crimen in muliere probari debet per mulieres, & obſtetrices, quæ inſpicere debent partes pudendas mulieris, vt dignoſcatur an ſit deflorata. Abb. *in c. propoſuiſti num. 3 extra de prob.* Alb *in lege 1. § ex reſtiento, n. 8 ff. de ventr. inſpicien.* Clar. *q. 4. n. 3, in fin.* vbi teſtatur, quòd ita quotidie in practica ſeruatur, Foller. *in pract. crim. in verbo, capiat informationem, n. 13.* vbi docet, vt mulier prætenſa ſtuprata tradatur matronis, obſtetricibus, vel aliis expertis, & inſpiciant partes pudendas ipſius mulieris, & delato eis iuramẽto priùs de veritate dicenda, & facta inſpectione, referant in actis, ſi fuerit mulier carnaliter cognita, vel ſi reperiatur virgo, Iul. Clar. *q. 4. n. 3 in fine*, Maſc. *de prob. concl. 1410. num. 16. volum. 3.* Baiardus *dict. q. 4 num. 7. circa finem*, Peregr. Ianin *in tract. de citat. reali, libro . cap. 2. num. 64.* & per quas probationes, & per quæ indicia & per quos actus, & præſumptiones, & quomodo probetur crimen ſtupri in virgine, Doctores in multis locis apponunt, quos Doctores in vnum cumulaut Add. ad Fr inac. *in conſil. . 5. in lit. A, per vnam integram, & plenam columnam*, & magis in ſpecie poſuit idem Modern. Roman, *in tit. de delict. carn. quæſt. 147. n. 130. & ſeqq.* Marc. Anton. Macerat *var. reſol lib. 3 reſol. 7. per totam.*

2 Et iſtæ obſtetrices debent eſſe honeſtæ, prouidæ, ac prudentes matronæ, vt habetur *in c. cauſam, & in c. propoſuiſti extra de prob.* Paci. *de prob. l. 2. c. 2. n. 16.* Modet. Roman. *de delict. carn q. 147. n. 43.*

Officium

3 Officium autem iſtarum obſtetricum eſt, vt non ſolum inſpiciant, ſed etiam tangant ventrem, & pudenda mulieris, cum iſta materia percipiatur non ſolum oculis, ſed etiam tactu, vt habetur *in c.cauſam, in verbo ſæpe manus fallit extra de prob.* Pacian. *de probatio. libro ſecundo, capit.2.num decimo ſeptimo*, vbi addit, *in litera D*, Modern. Roman. *dicta quæſt.147.numer.*144. Qui etiam volunt, quod iſtæ obſtetrices referant puellam eſſe, vel non eſſe virginem, quia viderunt, & inſpexerunt eam in locis, vbi deprehenditur virginitas nec eſt neceſſe, vt magis in ſpecie reddant cauſam ſcientiæ, vt etiam firmat Abb. *in dict. cap. propoſuiſti, numero ſecundo, de probat.* Imo ex ſolo viſu niſi tactus intercedat non diceretur recte deponere ſuper defloratione, vel virginitate, vt firmat Aretin. *in conſil.142.in 4.dub num. vigeſimo verſicul. item ſi probatio ſufficiens* Pacian. *dict. capit. ſecundo n. decimo nono*, ad quod Aduocatus bene animaduertat, quia poteſt multos proceſſus ſubuertere, & clientes à diſcrimine pœnæ liberare.

Licet aliqui tenuerint, quod genitalia virginis non
4 ſint inſpicienda ad coniiciendum de ſtupro, cum oculis, & manus obſtetricum ſæpè fallantur, vt firmat Tiraquel. *in Tractat de l. connub. in lege quinta, num.22.* & French. Match. *deciſ.*678. *in* 2.*p.* Menoc. *de præſumption libro ſexto, præſumption* 80. *numer. vndecimo & ſeq* poſt alios quos allegat Modern. Roman. *titul. de delict. carn. quæſt.147.numer.147.* & Baiard ad Iul. Clar. *quæſt.4.numero.*7. vbi refert, quod dum erat Spoleti Gubernator quædam puella fuit tradita duabus obſtetricibus ex prouiſo vocatis, quæ ea inſpecta cum iuramento retulerunt eam eſſe virginem, & non fuiſſe defloratam ſed poſtea fuit ipſa reperta prægnans, & cum procederetur contra dictas obſtetrices ſuper falſa relatione, ſe excuſabant dicendo huiuſmodi iudicium eſſe fallax, & Bertaz. *conſil.452 numero* 20. *volum.2.* reprobat dictum cuiuſdam obſtetricis, quæ prætendebat, prout deponebat quandam fuiſſe virginem, & hoc ex partu cognouiſſe, ex quo non poteſt deſumi virginitas, ſed ſolum an ſit primus, vel alius partus, prout etiam ſequitur Baiard *d.q.4.num.3.in fine.*

6 Et iſtæ obſtetrices cogi poſſunt per Curiam ad viſitandum, & deponendum ſuper dicta defloratione, & virginitate. & poſt Ioan. de Plat *in l. patrimonium, Cod. de numer. patrimon. libro primo.* Baiard. *quæſt. quarta, numer. octauo.* † ſufficiunt duæ, vel tres obſtetri-
6 ces, gloſſ. *in cap. nec aliqua 27. quæſtione prima. in verb. obſtetricum*, Pacian. *in Tractat. de probat. libro primo, c. 2. num.30. & ſeqq.*

Si vero caſus eſſet dubius an eſſet, vel non eſſet de-
7 florata puella, & altior peritia requireretur, quam illa quæ eſt in obſtetricibus poterit etiam inſpici per peritum virum, qui inſpiciat illius pudenda, & referat Aretin. *in conſ.142.n.15.* & Decian *in cap. propoſuiſti, num.3. extra de probat.* & Pacian. *de probat. libro ſecundo, cap.2. num.32. & ſeq* & ibi refert vnum caſum notabilem, Cardin. Tuſch. *in lit. P, concl.*286. *n.*69. *& ſeq.*

8 Sed Aduocatus, ſi velit defendere clientem ſuum à ſtupro, inducat alias obſtetrices, pro defenſione, quæ ſi deponant referant etiam medio iuramento illam vidiſſe, & inſpexiſſe, repetiſſe eſſe virginem, & non defloratam, magis crederetur iſtis duabus de virginitate, quàm aliis duabus de defloratione, cum illæ habeant præſumptionem naturæ, & iuris communis, vt quælibet mulier præſumatur virgo, & ideò eis erit credendum, cum cenſeantur deponere rem veriſimiliorem ac naturæ magis aptam, argum. *text. in c. præterea, in fine extra de teſtib. l. ob carnem. § ſi teſtes, ff. eodem*, Curt. iun. *in tract. de teſtib. concl.*19. *&* 32. Modet.
9 Roman. *in tit. de delict. carn. q.147 num.*142. Pacian. *de probat. lib.2. cap.2. num.*12. vbi ſubdit niſi tamen aliæ veriſimiles præſumptiones aduerſus puellam concurrerent, quia tunc magis crederetur obſtetricibus de corruptione, vel defloratione, quàm aliis de virginitate deponentibus.

Sed Aduocatus ſciat in hoc bene replicare, quòd non omnis præſumptio ſufficeret ſed illa, quæ eſſet grauis, & vehemens propter præſumptionem iuris, & naturæ, quam habet puella, contra quam non admittitur, niſi præſumptio grauis, & vehemens, Gramm. *conſ.*62.*n.*1. *& ſeq.* Cæpol. *conſ.*13.*n.*18. *& ſeqq.* Petr. Caball. *in q. crim. cent.3 caſu* 231.*n.*1. 10

Nec etiam debet omittere, quod licet puella defloratata appareat tamen poteſt contingere, ex alia cauſa, quàm per copulam carnalem, ſeu per coitum, vel ingreſſum priapi, ſed vel quia ipſa puella digitis propriis ſe deflorauit ex nimio ardore libidinis, vt contingit in quadam egena puella ingredi volente Monaſterium ex eleemoſynis deſtinati, quia inſpecta per obſtetrices, prout moris eſt illius Monaſterij, fuit reperta eſſe deflorata ex immiſſione digiti in naturam, prout ipſæ obſtetrices retulerunt; ac etiam poterit eſſe deflorata ex alio inſtrumento vitreo vel alio ſimili, prout ſolet contingere, & fieri inter ipſas puellas, qui actus eſt valde punibilis, & vitium ſodomiticum appellatur, vt per D. Aug *in ſermone de Sodomit. & Gomorr.* vbi firmat tale vitium ſodomiticum habuiſſe originem à fœminis & refert Bona *in q. crim. in 1.p. in verb. ſodomia, mihi fol.*181. & Hier. Hiſp. *in tr. comm. contra com. q.247. circa finem.* 11

Ac etiã mihi contigit in facto hic in Curia, in quodam iuuene imputato de defloratione cuiuſdam pauperculæ puellæ, quæ ob dotem conſequendam imputabat quendam iuuenem habitantem in Tranſtiberi ab illo fuiſſe defloratã. prout ſolent ipſæ puellæ pauperes millies facere, vt exclamat Ioan. Turr. *in conſ.*161.*n.*16. *r.s. crim.* & mox latiùs inferiùs dicam, quia deinde benè inſpecta per obſtetrices fuit repertũ, quòd vas virginale fuit ei deuaſtatum, quia volens aſcendere ſuper quandam ſcalã ligneam, ſubtus eius pedes vnus gradilis ligneus fractus fuit, & vna pars illius gradilis miſſa fuit intus naturam dictæ puellæ, cui fregit virginales partes, & re detecta ille iuuenis fuit libere relaxatus.

Item conſtare debet de corpore ſtupri in pueſo per Chirurgos, & Medicos vt benè format Follet *in pract. crim. in c. capiat informationem, n.*13. Plot. *cõſ* 152.*n.*22. Clar. *q.4.n.3. in fi.* Moder. Rom *q.2.n.*24. Maſcard. *de probat. concl.*819.*n.*5. *vol.*2. Scacc. *in tr. crim. q.*83.*n.*3. *verſ. item ſi in anno* vbi admonet. 12

Aduocatum, vt defendere valeat clientem, vt bene anus pueri inſpiciatur, & ſi ex aliqua inflammatione, ſeu apoſtemate, vel aliquo alio accidenti fuerit anus deprauatus, ad quod bene Chirurgi, & periti animaduertere debent, & ſi agatur de fractura ani debet deduci ad defenſam modicitas, vel paruitas membri inquiſiti imputati de dicta fractura, adeò quòd dignoſci poſſit non eſſe veriſimile ipſum potuiſſe ſtuprare, & fracturam facere, vt latè in terminis conſiderauit Thom. Trimſ. *deciſ.*13 *n.*4. *& ſeqq. n.*11. *&* 26. *licet* in caſu cuiuſdam Manutij Præceptoris imputati de Sodomia cum fractura, quem caſum etiã refert Scac. *in d q.83.n.3. in d. verſ. item ſi ano* Et ego bene ſcio, quòd quidem etiam hìc in Curia de iſto vitio proteſſatus ſe tueri volebat ex iſta defenſione parui priapi; ſed Plot. *in conſ.*50.*n.*22 poſt Boſſ. declarat, quòd ad effectum torquendi ſufficiat, vt adſint indicia ſuper iſto crimine, abſque quòd conſtet aliter de ipſo delicto, & ſi fiſcus velit aliquas præſumptiones, & coniecturas contra imputatum de ſtupro in maſculo, videat Modern. Roman. *in q.146.n.66. & ſeqq.* cùm ob eius difficultatem circa probationes ſufficiant indicia & præſumptiones, Chic. *conſ.*110. Monticell. *reg. crim. num.*11. *&* 26. Maſcard. *de probat. concluſ.*1312. *num.*1. 13

Et

Google

Et Aduocatus ſi velit aliquas præſumptiones, & coniecturas elidere in iſto crimine, adeat Dec. *reſp.83. per totum l.5.*

Et animaduertat Aduocatus, quòd non diceretur conſtare de corpore deflorationis per depoſitionem puellæ, quia mulieri dicenti, ſe fuiſſe carnaliter cognitam, non ſolùm non creditur quoad veram probationem, Boër. *dec.299.n.6.* Pariſ. *conſ.54.n 50.vol.4.* Tutt. *conſ.44. num.15. vol.2.* ſed nec etiam ad inidicium ad torturam, Maſ. *conſ.201.n.33.& ſeqq.* Gratian. *conſ.57. num.28.vol.1.* Pariſ. *conſ.163. vol.4.* & Burſ. *conſ.69.n. 19.vol.1.* Honded. *conſ.100.n.11.& ſeqq vol.1.* Marc. Anton. Macerat. *var. reſolut. lib.3. reſol. num.1. & ſeqq* Horat. Lut. *conſ 161 n.10.tom.1.crim.* vbi firmat, quòd ſi ſtaretur aſſertioni mulieris, beatæ eſſent iſtæ mulierculæ pauperes, quia ex earum atteſtatione, aut ducerent virum, quem vellent, aut dotem conſequerentur, Rimin. Iun. *conſ.571.num.20.vol.5.* Bert. *conſ.3. num.4.vol.1.*

15 Quod magis procederet, ſi dicta puella deflorata querelam poſt exiſſet, quia nihil ei crederetur, Gram. *conſ.45.num.1.& 2.* Horat Lut *dicto conſ.161 num.10.* Hond. *conſ.100.n.7.& ſub num.19.* dicit magis procedere ſi aliàs fuerit detecta falſa in ſimili querela contra alios, & ſi diſtulit proponere querelam, vt in caſu Farin. *conſ.*·0 *num.21* & ſi depoſuerit ſine tortura, vt nullum faciat indicium, vt poſt alius firmat Farin. *in conſ.38 n.10.*

Nec erit omittendum pro defenſione imputati de ſtupro, quòd illa puella ſtuprata erat famula, vel aliàs vilis conditionis exiſtens in hoſpitiis, vel aliis ſimilibus locis abiectis, quia in ea ceſſat pœna ſtupri, text. *in l.quæ adulterium, verſ ſid.C.de adulter.* vbi gloſ. & communiter Doct. vt de communi teſtatur Ant. Gom. *ad l.80.Tauri, num.45.circa medium,* Paleott. *in tract. de Not. & Spur. cap.42 n.5.* Farin. *q.147. n.82. & ſeqq.* Petr. Cab *caſu 200. num.93.* Lupos *in tract. de illeg. & de natal.comment.1.§ 1.n.110.verſ. Vnde contraria opinio,* & Angel. *in l.ſi qua illuſtris n.3.& ſeqq.Cod. ad orſica,* dicit procedere etiam in aliis ancillis vilis conditionis etiam non vagantibus per hoſpitia; quodque Peruſiæ in facti contingentia plures florenos ſuper lucratus fuit, Socc. ſen. *conſ.*·48. *num.3. & num.4.* vbi tantùm ſe fundat in vilitate virginis, idem ſequitur Alban. *conſ.... num.2 lib.1.* Gozzadin. *conſ.21. num.5. verſ.præterea non poteſt,* qui loquitur in ancilla honeſte viuente, & late Crauet. *conſ.166. lib.1.* vbi dicit, quòd cum virgine humilis, aut vilis conditionis ſtuprum punibile non committatur, Doct. adducti per Lup. *in d comment.1.§.5.ſub num.109. verſ. pœnam autem,* Doct. adducti per addentes ad Modern. Rom. *in conſ.33.in lit K,* qui tamen addentes, ibi in fine tenent puniri poſſe iſto caſu non pœna ordinaria, ſed alia extraordioaria, quam opinionem ego omninò amplector, probata tamen defloratione in ſpecie contra aliquem Imò Lop. *in d.comment.1.§.5. n.110. in fine, tenet.* quòd data honeſtate, quamvis puella fuerit humilis, adhuc ſtuprator puniatur pœna ſtupri, ne detur occaſio paſſim libidinem exercendi, quod eſſet contra bonos mores, niſi aliter io loco extaret ſtatutum, vt ſtuprum in muliere vili, mitiori pœna puniatur, prout viget tale ſtatutum in ciuitate Florentiæ, prout eſt etiam Patauij vt dominus cognoſcens ancillas proprias voluntariè nulla pœna puniatur, Menoch. *de arbitr. caſ.193.num.5* vbi etiam tenet, quòd ſtuprans ſclauam extraordinariè puniatur. Si vis autem plures diſtinctiones videre tu Aduocatus, vel defenſor in iſto articulo, vide eundem Modern. Rom. *in conſ.90. per totum,* vbi etiam declarat ſi mulier in propoſito dicatur vilis reſpectu natiuitatis, vel reſpectu inhoneſtatis, vbi videtur concludere, quòd dicatur reſpectu inhoneſtatis.

An verò credatur mulieri quoad partum agnoſcendum nempe filium, quem peperit, eſſe Titij, vel Sempronij, vide Roſell. *conſil. 12. num.4. vol.1.* Plot. *de in lit.iur. §.34. per totum,* Par. *conſ. 160. ferè per tot. volum.4.* 16

Nec minùs probat corpus delicti puer ſi aſſereret ſe fuiſſe ab aliqoo ſtupratum, nec aliquam fidem facit contra ſtuprantem, Gramm. *conſ 65.n.2.verſ.nec obſtat,* Par. *conſ.163. n.8.vol.4.* latè Moder. Rom. *q.43.n.89. & ſeqq. & in conſilio 80.n.20,* Hond. *conſ.98.n.15.vol. 1.* vbi teſtatur, quòd in hoc omnes conueniunt, vt per aſſertionem ſtuprati non probetur corpus delicti, etiam ſi aſſereret fuiſſe per vim ſtupratum, Modern. Roman. *dict. q 43. num.92. & ſeqq.* Hond. *conſil.100. num.5.in fine, vol.1.* ac etiam ſi eſſent plures ſtuprati, eis non crederetur, Gramm. *conſ.65. n.2. in fine,* Modern. Rom. *d.q.43.n.93.in fin.* licet Petr. Cabal. *in q.crim.caſ. 84.n.50.* in hoc contrarium teneat cuius opinio forſan procedere poſſet, vt grauent imputatum de vitio peſſimo, conſtito de corpore delicti aliunde, & non quòd ipſi probent corpus delicti iuxta opinionem communem atteſtatam per Hond. *in d.conſil.98 n.15.verſ.ſed quicquid.* 17

CAPVT VII.

In crimine furti, quomodo debeat conſtare de corpore delicti.

SVMMARIVM.

1 *Conſtare debet de corpore delicti in crimine furti.*

4 *Furtum dicitur delictum difficilis probationis, & ob id poteſt probari per coniecturas, & præſumptiones.*

3 *Furata res debet probari, quòd aderat in loco tempore commiſſi delicti, vel ſecundùm alios, quòd interdum fuit in dicto loco.*

4 *Pro reſolutione autem diſtinguuntur plures termini, & primò vt ſufficiant indicia & coniecturæ in iſto crimine furti ad inquirendum, ad ſumendum informationes, capiendum & torquendum.*

5 *Secus quoad condemnandum, quia furtum debet verificari per legitimas probationes.*

6 *Quæ concluſio magis procedit, quando agitur non contra furem delinquentem, ſed contra tortum, vt ciuiliter teneatur pro furto.*

7 *Ac etiam ſufficiunt coniecturæ, & præſumptiones quando cætera probationes deficiunt.*

8 *Probationum ſeptem ſpecies referuntur à Doctoribus.*

9 *Teſtes inhabiles ad probandum corpus delicti in iſto crimine furti ſufficiunt.*

10 *Declara dummodo iſti teſtes non patiantur plures exceptiones.*

11 *Item dummodo non ſint inimici.*

13 *Coniecturæ, & præſumptiones in iſta materia furti ad manifeſtandum delinquentem plures a Doctoribus connumerantur.*

IN furto etiam procedi non poterit contra aliquem, niſi priùs conſtet de furto commiſſo, gl. *in §. fin. in verb.fortuitò Inſt.quib.mod.contr.obl.* Bald *in conſ.476. n.5.vol.1.* Par. *conſ.153.n 8.lib.4.* & plures alij relati per Maſc. *de prob concl.829 n.1 l 2.* Modern. Rom. *q 2.n* M... *caſ.269.n.2.l.2* & latè Bon. *in tr. de fur*... vbi concordantes cumulauit Peregr. ... *re eli lib.1.c.2.n.57.* vbi etiam dicit q... rela de furto iudex debet mittere N... denti ad inſpiciendum oſtij. 1

ram,& ibi ponit formā dictæ viſitationis vt fiat præſentibus talibus teſtibus,qui ſeparatim cumūntamento referant, & deponant de eadem fractura, Et quòd in furto requiratur,vt conſtet de corpore delicti latè,qui alios allegat Mar. Ant. Macerat *libr. 3. reſol. 10. num. 1. & ſub n. 2.* ponit etiam,quòd requiratur, vt in accuſatione apponatur,quòd bona ſubtracta ſpectabant ad accuſatorem iure dominij, vel quaſi Marſ.*conſ.* 26.*n.* 11. Socc.ſen.*conſilio* 8.*num.* 4.*volum.* 1. Natt.*conſil.* 307.*n.* 8. Ac etiam, quòd fur bona ſubtracta de loco ad locum aſportauerit,Iaſ.*in l.* 3. *§ ſi rem, num.* 1. *& ſequent. ff. de acq poſſeſſ.* Ioan. de Anic *conſ.* 60.*n.* 5. & animo furandi, Caual.*deciſ.* 16.*n.* 5. Marc. Ant. Macer. *lib.* 3. *reſol.* 20 *n.* 2. *in fine.*

2 Sed quia furtum dicitur difficilis probationis, cùm clam fiat, *§ furtum, Inſtit. de oblig. quæ ex delict. naſc.* Crauet.*conſ.* 178.*n.* 7. Gramm.*conſil.* 1.*num.* 10. Iul. Clar. *§. fin. quæſt.* 66. Menoch. *de arbitr. caſu* 115.*n.* 14. *lib.* 2. Marſil. *in pract. crim. § principium. numero* 12. Bonifac. *in tract. de furt. §.* 1.*nu.* 13. vbi alios concordantes cumulauit Franch. Becc. *conſilio* 70. *numero* 11. *in fin, & numero* 13 *lib.* 1. Moder. Roman. *quæſt.* 2. *numero* 4 *verſ. ideo*, vbi de communi. Hinc volunt Doct. poſſe probari per indicia,& coniecturas,vt cumulauit infinitos Bonifac. *d. §* 2. *num.* 19. & latè Ripa. *in trac. de nocturn. tempor. cap.* 21. *numero.* 1. *& ſeqq* qui loquitur in furto commiſſo cum fractura oſtij, feneſtræ vel Apothecæ, Honded.*conſ.* 90.*n.* 2 *,volum.* 2 vbi de communi, Grat. *conſ.* 94.*n.* 11. *volum.* 2. licet aliqui teneant debere probari plenè & non per coniecturas,& indicia, Crauet. *conſ* 244. *in princ.* ſi criminaliter agatur, ſed ſufficiant Indicia, & coniecturæ quando ciuiliter agitur, Boſſ.*tit. de delict. n.* 17. *& ſeqq.* quem ſequitur Maſcar. *de prob. concluſ.* 30.*n.* 7. *in fin l.* 1.

3 Et ob id eſt probandum,quòd tempore furti commiſſi pecunia,vel res ipſa fuerit in loco in quo furtum factum fuit. Marſ.*conſ.* 8.*n* 4. Rolan *conſilio* 51.*num.* 8. *vol.* 1. Gramm.*conſilio* 14.*num.* 2 Foller *in pract. crim. in verbo capiat informationem, n.* 12 Maſcar. *de prob. concluſ.* 829. *numero* 4. *lib.* 2. Bonifac *de furt. §.* 2 *num.* 10 ante eum plures cumulauit, Modern. Roman. *dict. q.* 2. *num* 14. *verſ. & propterea*, vel ſecundùm aliquos ſufficeret, ſi probetur rem furatam interdum fuiſſe in loco commiſſi furti,quia præſumitur etiam fuiſſe tempore commiſſi furti per illam regulam,quòd *qui ſemel poſſedit adhuc etiam de præſenti poſſidere præſumatur. l. ſiue poſſideris*, vbi gloſſ. *in verbo conſtitui*, vbi Doct. *C. de prob.* Modern. Rom. *d. quæſt.* 2. *num* 14. *in fine*, Maſcar. *d. concluſ.* 829.*n.* 5 Boniſ. *de furt. d. §.* 2. *num.* 11. *& ſeqq.* vbi alios allegat,& Foller. *in pract in d. verbo capiat informationem, n.* 17. dicit ſi probetur tempore commiſſi furti,vel paulò antè rem ibi extitiſſe, & idem voluit Brun. à Sole *in ſuo conſ. vnico crim n.* 3. & Marſ. *in pract. crim. § conſtat n.* 6. *cum plur. ſeqq.* dicit ſufficere querelam hominis bonæ famæ,qui ſtatim, quòd vidit furtum fuiſſe ſibi factum conqueſtus fuit cum ſociis, & amicis, Moder. Rom *d. q.* 2 *n.* 15. *& ſeqq.* Maſcar. *de probat. concluſ.* 830. 831. 832. 833. Peregr. Iann. *in tract. de citat. reali, lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 60. *de furt. §.* 2. *n* 6. idem Moder. Farin. *in tractat. de furt. q.* 176. *p.* 1. *num* 4. qui tractatus ſuperuenit poſtquam contenta in iſta quæſtione deſcripta ſunt.

Tu autem reſolutiuè procedendo dicas, quoad in-
4 quirendum,aſſumendùmque informationes ſuper furto,de quo quis imputatur,& illis deſumptis, ſi extent legitima indicia ad capiendum,& torquendum coniecturæ & præſumptiones,ac indicia [illegible] inueſtigatione delicti, vel furti ſuffi[illegible] eſſerit querela partis furatæ iuncta [illegible] clamatione incontinenti facta fr[illegible]æ,fuga famuli,& alia de quibus i[illegible]ue cùm furtum ſit difficilis prob[illegible] ſi ex eis

ſequatur vel ſpontanea, vel coacta confeſſio per tormenta ad condemnandum non ſufficeret, ſed deberet rectè interogari de qualitatibus furti & index ad verificationem furti deuenire debeat, vt ſi furtum conſiſtat in pecunia,ſeu aliis rebus,reus exprimat,quid de dicta pecunia,& rebus fecerit,& ſi per iudicem eius confeſſio verificabitur poſſit ſequi condemnatio, mittendo Notarium ad loca confeſſata pro verificatione furti, aliàs furto non verificato, ſi aliter iudex condemnet damnat corpus,& animam ſuam, vt bene docet Ang. *de maleſic. in verbo & veſtem caleſtem, n.* 15. & ibi Ang. *in addit. ampliat ſi reus eſſet malæ famæ*, Marſil.*conſ.* 8. *numer.* 2. *conſ.* 14.*num.* 19. *in l.* 1. *in princ. numer.* 32. *ff. de quæſt.* Boſſ. *tit. de delict. num.* 15. Roland. *conſ.* 51.*num.* 14. *vol.* 1. Moder. Rom. *quæſt.* 2. *num.* 6. Iul. Clar. *quæſt* 55. *verſ. quoniam autem*, Iacob Menoch. *de arb. caſu* 269. Ant. Gabr. *concluſ* 17.*num.* 2. *lib.* 7 *de crim.* & latè Bonifac. *in tract de furt. §.* 2. *num.* 15. vbi firmat, quòd vbi agitur de vita hominis requirantur probationes luce meridiana clariores *vulg. l. fi. C. de prob* ſed ſimilia indicia ſufficiant,ſolummodo ad inquirendum, capiendum, & torquendum, † & non ad condemnandum 5
furem,qui non poſſit condemnari,niſi legitimis probationibus conuinceretur; idemque eſſe affirmat ſi per legem, vel ſtatutum requirerentur probationes apertiſſimæ,& allegat Maſcard *de prob. lib.* 1 *quæſt.* 10. *numer.* 76. & Hund. *conſ.* 90. *numer.* 30. *volum* 2. dicit, quòd procedit tam in furto commiſſo cum fractura, quam ſine fractura,& ſola differentia eſt in furto commiſſo cum fractura, vt non poſſit procedi contra aliquem,niſi conſtet de fractura,ſed in cōmiſſo ſine fractura ſtatim porrecta querela procedatur contra delinquentem, Peregr. Iannin. *in tract de citat. real libr.* 1. *cap.* 2 *num.* 60. *in fin.* ſi verò ageretur contra iſtos mariolos vulgo nuncupatos, *tagliaborſe*, qui fatentur infinita furto marſupia inciſiſſe,ſufficit,quòd verificentur duo,vel tria furta,quamuis leuia,vt poſſint furca ſuſpendi,dummodo ſi in eodem loco in quo fatentur dicti marioli furta feciſſe,adſit querela aliorum,qui ſibi furatas fuiſſe pecunias conquerantur, iuxta *deciſ.* Gram 48. ſecundùm quam fuit in vrbe quidam mariolus ſuſpenſus,vt refert Modern. Rom. *quæſt.* 2. *num.* 15. *in fin.*

Ac etiam iſta concluſio magis procedit quando 6
agitur non contra furem delinquentem, ſed contra tertium,vt pro fure ciuiliter teneatur,quòd non ſufficiant coniecturæ, & præſumptiones,ſed debeat conſtare de furto plenè per veras probationes, vt declarat Patiſ.*conſil.* 158. *numer.* 29. *volumine quarto* & latè Honded. *conſilio* 90. *numero* 29. *verſic. & hæc declaratio, volumine* 1. & an iudex poſſit mittere ſatellites ad domum rei,penes quem dicitur eſſe res furata, tradit Clar. *in quæ.* 27. *num.* 1. & ego dicam infrà *in Defenſ.* 18. *capit* 1.

Ac etiam ſcias, quòd tunc ſufficiant coniecturæ, & indicia ad probationem quando cæteræ probationes deficiunt, quarum quidem probationum ſeptem 8
ſpecies tradunt à Maſcar. *de probat quæſtione* 4. *volum.* 1 nempè per teſtes per inſtrumentum,ſeu per aliam legitimam ſcripturam, per confeſſionem, per euidentiam facti, per iuramentum; per iuſtam præſumptionem,& per famam, vbi idem Maſcard. plura adducit, & in materia noſtra furti refert, & ſequitur Bonifac. *in tractat. de furt §.* 2. *numero* 20. vbi ſubdit,quòd ſi ea natura negotij veriſimiliter aliæ probationes haberi poſſent, allegat,& firmat, quòd coniecturæ debeant eſſe probabiles,& concludentes per congeſtos à Sim. de Pret. *de coniect. vlt volunt libro* 1. *dub.* 1. *ſolut. num.* 11.

Et cùm in iſta materia furti ſufficiant coniecturæ, & præſumptiones ad inquirendum, capiendum, & 9
torquendum, vt ſuperiùs dictum fuit, tanto magis

ſufficiunt teſtes inhabiles, vt ſunt domeſtici, familiares ſocij criminis, & alij ſimiles, vt voluit Bartol. *in l. ſi quando, numero quarto, & ſeqq. C. vnde vi*, Pariſ. *conſil. 75. numer 25. conſ. 74. numer. 12. volum. 5.* Maſcard. *de probat libro 2. concl. 8, 1. numero 5. & ſeqq.* cum aliis adductis per Boniſac. *in Tract. de furt. §. 2. num. 22.* vbi ſubdit, quòd licet ſtatuto cautum eſſet, vt in cauſis aſcendentibus ad certam ſummam non poſſit fieri probatio per teſtes, nihilominus in crimine furti eſſet admittenda probatio per teſtes, & ibi concordantes allegat.

10 Dummodò tamen dicti teſtes non patiantur plures defectus, & exceptiones, cum dicantur penitos inhabiles, Anton. Gabr. *conclus. 16. numer. 12. libr. 7. de crimin.* Menochius *de arbitr. caſu 98. numer. 15. & caſu 99. numer. 7. libro ſecundo* Riminal. Iun. *conſil. 723. numero 82 libr. 6.* Burſat. *conſil. 92. numero 20. volum. 1. & conſil. 410 numero nono verſ. caterum, volum. 4.* firmat, quòd ſi per ſtatutum diſponatur teſtem inhabilem admitti ad deponendum, intelligatur dummodò teſtis inhabilis non patiatur plures defectus, ne ſequantur plura ſpecialia, vt per Rim. iun. *conſ. 704. numer. 69. & ſeqq volum. 6. & in conſilio 723. numer. 81.* ponit plura exempla de teſtibus patientibus plures defectus, & quòd non admittantur ad vllam protſus probationem, & coniecturam faciendam, etiam ſi eſſemus in caſu vbi à ſtatuto, vel à lege in ſubſidium admitterentur, de communi teſtatur Burſat. *conſilio 216. numer. 44. volum. 2.* Petr. de Surd. *conſ. 155. numer. 72. & ſeqq volum. 1.* Et Doctores loquuntur in duobus defectibus, vt per Menoc. *de arb. d. caſu 99. numero 7.* Ioann. Tut. *in conſil. 81. num. 65 tom. 1. crimin.* Burſat. *conſ. 135. num. 2. vol 2.* vbi de communi, Emmanuel Suarez *recep. ſent. in verbo teſtis, num. 216.* vbi de communi.

11 Neque eſſent inimici, quia teſtis inimicus nunquam cenſetur à lege diſpenſatus ad deponendum, Grammatic. *conſilio 45. numero 11. conſilio 58. numero 10 verſiculo item, & ſextò*, Anton. Gomez *titulo de delict. capit. 12 numero 24. verſic. tamen nunquam, & numero 21. in fine*, Baiard. *quaſtione 24. numero 117.*

12 Sed quia à Doctoribus multæ dantur coniecturæ, & præſumptiones in iſta materia furti, quæ potiùs tendunt ad probandum, & manifeſtandum delinquentem, quàm ad probandum corpus delicti: ideò pro nunc ſum contentus remittere lectorem ad Modern. Roman. *in quaſtione 2. numero. 16. & ſeq.* vbi recollegit ſeptem coniecturas, & ad Boniſac. *de furt. §. 1. numero 32. & ſequentibus*; vbi ferè infinitas coniecturas cumulauit, & Aduocatus adeat etiam Hond. *in conſ. 90. ferè per tot. volumine 1.* vbi habebit multas bonas defenſiones pro defenſione inquiſiti in iſto crimine contra coniecturas conſideratas pro parte fiſci, & ipſe Bonif. *in d. §. 5. de furt.* poſtquam retulit ipſas coniecturas grauantes inquiſitum, etiam poſuit defenſiones contra quamlibet coniecturam, vt Aduocatus poterit longa ſerie apud eum in caſu occurrenti benè, ac diligenter percipere. Et etiam quæ nouiſſimè dicit Modern. Farinac *in tra. de fur. q. 176. p. 1. 2. & 3.* qui tractatus ſuperuenerit in lucem poſtquam præſentem meum tractatum perfeci, & ſub typis habebam.

CAPVT VIII.

In armorum delatione, quomodo conſtare debeat de corpore delicti.

SVMMARIVM.

1 *Armorum delatio eſt omni iure prohibita.*

2 *Archibuſetti, & pugionis delatio per Bullas Pij Quarti, & Pij Quinti eſt prohibita.*

3 *Paruitas armorum debet concludenter probari per teſtes, & non ſufficeret ſi dicerent teſtes per dictionem* circa *vel* vidiſſe deferre archibuſettum prohibitum, tormentum breue, vel tormenticulum breue.

4 *Archibuſetti retentio, vt ſit punibilis debet probari, quòd fuerit archibuſettum vtile, & aptum ad nocendum.*

5 *Arma venenata debent probari per teſtes fuiſſe veneno affecta.*

6 *Arma prohibita impunè poſſunt deferri in perſecutionem bannitorum.*

QVoniam delatio armorum omni iure eſt prohibita, *l. 1 ff. de vi public. & in Rubr. & in l. 1. C. vt armorum vſus l. 11 & Auth. de arm. § penult. & in c. 1. § ſi Ruſticus de pac tamen.* & per Conſtitutiones, & Statuta locorum, vt latè recollegit Modern. Rom. *in q. 108. n. 3. & in ſpecie per Bullam Pij IV. ac Pij V. eſt interdicta delatio* pugionis, ac cultri breuioris menſuræ, ac archibuſetti etiam breuioris menſuræ. Ideò vt ſit locus pœnæ delationis parui archibuſetti, neceſſe eſt vt pro parte fiſci concludenter, & plenè probetur paruitas menſuræ, Maurg. Burg. in loco proximè deducendo, & quod Archibuſettum ſit minus duorum palmorum de Canna, & pugio ſit minor vnius palmi, per illam regulam in iure tritam, *quod qualitas pœnam inducens pro parte fiſci, vel accuſatoris, ſit probanda*, vt in terminis ſcripſit Bertazz. *conſ. 461. n. 10 lib. 1.* vbi dixit, quòd teſtes ſuper dicta parua deponentes per verbum circa, minimè probant, Burſatt *conſ. 331. n. 28. & n. 48. & ſeqq. lib. 3.* firmat, quòd ſi teſtes dicant vidiſſe aliquẽ deferre tormentum breue, vel tormenticulum breue, & prohibitum, non probarent corpus delicti, Moder. Rom. *quæſt. 108. n. 53. & ſeqq.* & in terminis ſclopetti, Maur. Burg. *in tra. de modo proced ex abrupt. cent. 1. q. 25. n. 255 & ſeq.* Ball. *in tra. de lite diſpen. caſu 6. n. 1. & ſeq.* qui firmant, vt locus ſit diſpoſitioni pœnali debeant probari omnes qualitates ad vſum ſclopetti, & quia teſtes ita deponentes, iudicarent, quòd eis non permittitur, vt inferius dicam. Et ego alias dixi *in meo tract. de confiſcatione bonorum & concl. 15. ampl. 88. n. 15. & ſeq.* Et *in pract. ſi aliquis deprehendatur cum archibuſetto, vel pugione, vel cultro*, ſolet deſcribi, ac deſignari in proceſſo longitudo dicti inſtrumenti, ſed quãdo proceditur per inquiſitionem contra deferentes arma prohibita, tunc teſtes debent concludenter ſuper paruitate inſtrumenti deponere, & in quibus caſibus poſſit procedi per inquiſitionem in delatione armorum, late dixit Moder. Rom. *d. q. 108. per totum.* Maur. Burg. *d. q. 25. n. 557.* dicit quòd etiam in illo Regno Siciliæ proceditur per inquiſitionem in iſta materia Sclopetti, & ego in *d. concl. 13. ampl. 88. per totum de confiſc. bon.* latè dixi.

Ac etiam conſtare debet concludenter dictum archibuſettum eſſe vtile ad nocendũ, quia ſi fuiſſet inutile, quamvis retentio ſit punibilis in Statu Eccleſiaſtico per dictas Bullas Pij Quarti, & Quinti, nihilominus non puniretur. Bolognett. *conſ 25. n. 15. & ſeq.* Bert *conſ. 74. per totum*, & ibi add. *in lit. C.* Mod. Rom. *in d. q. 108. n. 86.* Iaſ. *in conſ. 46. ſub n. 4. vol. 3.* Maur, Burg. *d. q. 23. n. 25.*, & ego latè dixi *in d. ampl 88. n. 18.* & ibi etiam retuli alias ita in practica obtinuiſſe ad fauorem cuiuſdam Simonis Gaſparini Copiſtæ, & ob id, quod male Baiar, *in q. 83. n. 97.* dubitauit de iſta opinione. 4

Debet etiam conſtare per ocularem inſpectionem Curiæ de qualitate armorum prohibitorum etiam ſi teſtes deponerent vidiſſe talem deferre ſclopetũ prohibitum paruæ menſuræ minoris vnius palmi, quamvis poſſet agi per inquiſitionem, vt reiecta opinione

ſul.

Digitized by Google

Iul.Clar.*q.82.Statutò 6.verſ. quid ſi Statutum*, toetur per efficaciſſimas rationes Moſcarell. *de cognit. delictorum Rubr. de probib. armorum aſportat. n. 5. cum pluribus ſeqq.* quod eſt notandum in Statu Eccleſiaſtico, cum vigore Bullarum Pij IV. & Pij V. & bannimentorum poſſit procedi per inquiſitionem contra deferentes ſclopeta parua, & ita aliàs in vna Aſcolana fuit reſolutum, vt non eſſet moleſtandus quidam imputatus de delatione ſclopeti, de cuius corpore non conſtabat per oculatem inſpectionem, ſed tantùm per teſtes diceutes illum deruliſſe ſclopetum paruum, & prohibitum.

5 Et quoniam etiam aliquando maiori pœna puniuntur, qui deferunt, & vulnerant cum armis venenatis, vt per Petr. à Plac. *Epitom. delict. lib. 1. c. 8. num. 11.* Menoch. *de arbitr. caſu 394. num 47. & ſeqq.* Decian. *in tract. crim lib. 8. cap 3. nu. 29.* Claud. Bertaxz. ad Partem *in conſ. 57. lit. B.* Ideo de iſta qualitate veneni, vt pœna præfata circa delationem armorum interet, deberet per peritos probari eo modo, quo deduxi ſuprà *in cap.* –.

6 Sed ſciat Aduocatus in materia delationis armorum prohibitorum, vt illa deferens ad effectum occidendi bannitum, qui vigore Statuti poterat impunè offendi, non incidat in aliquam pœnam, quia non conſideratur ipſa Armorum delatio, ſed cauſa ipſa delationis, & quia quando eſt aliquid permiſſum fieri, dicitur etiam permiſſum illud, quo ad illud faciliùs perueniri poterit, latè Menoch. *de Arbitr. caſu 575. cent. 6 lib. 1.* vbi ſubdit niſi inter delationem armorum, & perſecutionem, ac occiſionem banniti interceſſiſſet magnum interuallum, quod arbitrio Iudicis iudicabitur.

CAPVT IX.

In crimine falſi, quomodo conſtare debeat de corpore delicti.

SVMMARIVM.

1 *Falſi crimen dicitur difficilis probationis.*

2 *Ideo probari poteſt per coniecturas, & præſumptiones.*

3 *Quando hoc ſit verum, declara vt hîc latè per Authorem.*

4 *Moneta cuſa, vel falſa, debet per teſtes concludenter probari.*

5 *Stampa, & alia inſtrumenta apta ad cudendam monetam, & diminuendam, quod indicium faciant contra retinentes.*

6 *Bona fama tollit indicium, quod reſultet ex inuentione penes aliquem dictorum inſtrumentorum.*

7 *Teſtes duo deponentes de directo contra inſtrumentum non conuincunt de falſo, neque inſtrumentum, neque Notarium.*

8 *Teſtes plures deponentes contra inſtrumentum ſimpliciter non interfuiſſe eius confectioni, non dicuntur ſingulares, licet vnus non det alterum in conteſtem.*

9 *Inſtrumentum quando per coniecturas, & præſumptiones poſſit tam ciuiliter, quàm criminaliter redargui de falſo.*

1 QVia crimen falſi connumeratur inter delicta difficilis probations Iul. Clar. *quæſt. 64. numer. 6. in*
2 *fine.* vbi Adden. *in littera* N, Petr. de Surd. *conſ. 132. n. 9. vol. 1.* latè Modern. Rom. *conſil. 11. num. 1.* † ideo pariter de illius corpore ſufficiat conſtare per indicia, & coniecturas, Ant. Gabr. *concl. 17. n. 13. & ſeq. tit. de crim. l. 7.* Modern. Rom. *quæſt. 2. n. 21.* Doct. adducti. per Rimin. *conſ. 183. n. 6. lib. 2.* Peregr. Iannin *in tract. e cleat. reali lib. 1 cap 2. n 61.* vbi ſubdit, quòd iudex videre debet, an falſitas cedat commodo alicuius, & contra illum relaxet mandatum de capiendo, & facit regula generalia poſita ſupra *in hac 4. Defenſie. 1.* licet Ruin. *in conſ. 80. col. pen. n. 6. verſ quia ad iſtud reſpondetur, lib 4.* dicat in crimine falſi non habere locum regulam deſumptam ex *l. 1. §. item illud, ff. ad Syllan.* & poſt Natt. *in conſ. 278. n. 94.* Petr. de Surd. *conſ 132. n. 74. verſ. reſponderi etiam poteſt, vol. 1.* nihilominus Modern. Rom. *in quæſt. 2 n. 21. in fi.* teſtatur communem eſſe opinionem, vt crimen falſi connumeretur inter delicta difficilis probationis, & quòd in iſto crimine ſufficiat conſtare de corpore delicti per coniecturas, & quòd etiam in iſto crimine conſtare debeat de corpore delicti, Boer. *deciſ. 164. n. 8.* Ant. Gabr. *concl. 17. n. 13. verſ. contrarium tamen l. 7.* Brun. à Sol. *in ſuo vnico conſ. crim. n. 54.* vbi de communi, & plures coniecturas refert, Anton. Theſ. *in ſuis qq. l. 1. q 47.* & Moder. Rom. *in tra. de falſit.*

Ego autem admoneo Aduocatum, quòd in propoſito conſideret, quòd iſtud crimen falſi ſit difficilis probationis reſpectu delinquentium, cùm vt plurimum ſoleat committi ſecretè, & non reſpectu ipſius corporis delicti, cùm ex ipſa falſitate remaneant veſtigia, & factum ſit apparens, & permanens, vt ſi fuerit abraſum inſtrumentum, vel laceratum, vt in caſu Farinac. *conſ. 23. per totum*, vel cancellatum, vel ſi fuerit ei aliquid additum, vel diminutum, poterit oculo corporeo bene percipi, & ſic habeat vitium viſibile, apparens, & patens, vt latè inferiùs dicam, vel ſi aliqua alia res vel merces fuerit alterata, vel deprauata, poterit etiam ex ipſa re, vel merce conſtare de ipſa deprauatione, ſaltem per peritos, item ſi aliqua menſura non fuerit iuſta, ſed etiam deprauata, vel diminuta, ſeu alterata, poterit per Inſpectionem, vel per menſuram ad aliam menſuram iuſtam fieri experientia, vel comparatio, & ſic in iſtis ſimilibus falſitatibus conſiſtentibus in aliquo facto extrinſeco, apparenti, & viſibili debeat de dicta falſitate conſtare, non per coniecturas, & præſumptiones, ſed verè per teſtes, vel per oculatem inſpectionem & relationem medio iuramento per peritos faciendam, & in actis redigendam per ipſum Notarium, vt ſuperiùs diximus latè in delictis facti permanentis, & provt tradunt Doct. in terminis in crimine falſæ, vel diminutæ, ſeu alteratæ monetæ, † vt de ea plenè conſtare debeat per teſtes, vel per peritos deponentes de ipſa falſa cuſione, vel diminutione, ſeu alteratione eiuſdem monetæ vel de qualitate materiæ, an aurum, vel argentum, quibus moneta cuſa reperitur, ſint iuſtæ ligæ, vel iuſti ponderis, aliàs ſi confiteretur reus confeciſſe dictam falſam monetam, & non appateat euidenter de ipſa falſitate, non poſſet condemnari, Cæphal. *conſ. 230. n. 11. volumin. 1.* quem refert Brun. à Sol. *in ſuo vnico conſil. crim. n. 176.* & ſequitur Modern. Roman. *in quæ. 2. n. 22.* Burſat. *conſ. 166. n. 4. verſ. reſpondetur enim, & n. ſeqq.* & in terminis etiam per inſpectionem oculorum conſtare debeat de corpore delicti in iſto crimine falſæ monetæ Honded. *conſ. 92. n. 11. volum. 2.* Et quid ſi inuenta fuit moneta adulterina penes aliquem, an dicatur conuictus vide latè Marſ. *in l. qui falſam, n. 10. & ſeq ff. de falſ.* Dec. *l. 7. c. 26. n. 5. & c. 27. n. a* vbi firmat negatiuè, ſed erit conſideranda qualitas perſonæ, & quantitas pecuniæ, & aliæ circumſtantiæ & in ſpecie ſi voluerit ipſam monetam adulterinam abſcondere, vel proiicere, provt ipſe in facto habuit, Marſ. vbi ſuprà *n. 106.* dicit, quod ille penes quem pauca moneta reperitur, non præſumitur in dolo, cùm illa potuerit habere ſine delicto, provt nunc habeo in facto, Petr. Caball. *caſu 199 num. 12. & ſeqq. cent. 2.* vbi etiam dicit, quòd quantitas parua diceretur reſpectu valoris, & non numeri pecuniarum,

3 (margin, beside "Ego autem admoneo") · 4 (margin, beside "ſeu alteratæ monetæ")

& late vide Muſcatell. *in pract. de probat. delict. titul. de falſa monet. numer. 2. & ſeqq.* vbi loquitur magiſtraliter.

5 Si verò fuerint repertæ in domo alicuius ſtampæ, & alia inſtrumenta apta ad monetam cudendam, quod indicium faciant contra dominum domus, & illa retinentes, vide Decian. *reſponſ. 93. num. 89. & ſeq. volum. 2.* Maſcard. *de probat. concluſione* 1069. *numer. 9. volum. 2.* Honded. *conſil. 92. vol. 2.* Cæphal. *conſil. 345.*
6 *numer. 31. & ſeqq. volum. 3.* vbi tamen ſubdit † quòd huiuſmodi indicium tollatur per bonam famam domini domus, vel dicta inſtrumenta retinentis, & quas excuſationes, & defenſiones adducere poſſit, & quomodo ſe tueri quis imputatus de falſa moneta, latè Dec. *in tract. crimin. tomo 2. lib. 7. cap. 27. per totum*, vbi in ſpecie declarat, quòd non ſufficiat quælibet, & vulgaris bona fama, ſed ſit notabilis, & vehemens, etiam maximè ſi neſciant rationem reddere, quomodo ad eius manus dicta inſtrumenta peruenerint, & *ſub numer.* 8. poſt alios, quos allegat, teſtatur facere indicium ad torturam, & quando poſſit reus condemnari de falſa moneta abſque eius confeſſione, ſi fuerint repertæ ſtampæ, moneta falſa cuſa penes aliquem, vide Moſcatell. *de probat. delict. Rub. de falſ. monet. numer. 47. & ſeqq.* vbi reprobat ſeu potiùs declarat deciſion. Vinc de Franc. *deciſ. 401. & ſub num.* 18. docet, vt non ſufficiat, quòd teſtes de viſu dicant vidiſſe talem expendere, vel habere monetam falſam, niſi etiam fiat per peritos recognitio ſuper d. moneta adulterina, vulgariter dicendo *con la proua*, & latè tradit Maur. Burg. *in tract. de mod. proced. ex abrupto q. 24. nu. 152. & n. 136. & ſeqq.* & ſequitur, quando fuerunt inuentæ monetæ, raſæ, & diminutæ, vel fuerunt inuentæ forficulæ, vel aliud genus inſtrumentorum, quo moneta tondi, aut minui ſolet, & ſi fuerint inuenta inſtrumenta apta ad cuſionem, quam probationem faciant, ibi etiam latè declarat.

Si autem ageretur de falſitate, quæ non poſſet apertè oculo corporeo percipi, vt ſi reperiretur inſtrumentum confectum inter aliquos, & diceretur illud eſſe falſum, vel ſimulatum, tunc eſſent examinandi teſtes deſcripti in ipſo inſtrumento, tam ſi fuerint neceſſarij, quàm ſupranomerarij, ac etiam alij teſtes, qui celebrationi dicti inſtrumenti interuenerunt, & ſecundùm eorum depoſitiones iudex ſe habeat circa validitatem, vel falſitatem dicti inſtrumenti, vel teſtamenti, iuxta materiam, *l. 1. §. ſi quis negat. ff. quemad. teſtam. aperian. & in cap. cùm Ioannes, de inſtrum.* vbi latè Doct.

Si verò duo teſtes deponerent, inſtrumentum eſſe
7 falſum, etiamſi eſſent neceſſarij, non conuincerent Notarium, neque inſtrumentum de falſo, ſed ſolummodo iudex poterit deuenire ad torturam, tam contra Notarium, quàm contra teſtes, ſi dicti teſtes inſtrumento de directo contradicerent, Bald. *conſ. 311. ſub n. 3. verſ. non obſtat 2. ratio lib. 5.* Sal. *in l. exercendis in 3. q. n. 4. verſ. ſic dicemus, C. de fide inſtrumentorum*, cum adductis per Menoc. *de arbit. caſu* 105. *n. 9. verſ. primus caſus eſt, l. 2.* & latiſſimè eandem opinionem tuetur Pet. Cabal. *in qu. crim. caſ.* 183. *per totum*, quam aliorum auctoritatibus exornat, ſed poſt Salicet. in loco proximè citato, firmat *ſub n.* 4. quòd ſi adeſſent contra inſtrumentum tres, vel plures teſtes idonei conuincerent Notarium, & inſtrumentum de falſo.

8 Nec in propoſito ſuffragaretur inſtrumento, vel Notario, ſi diceretur iſtos teſtes non eſſe conteſtes quia deponant ſimpliciter non interfuiſſe inſtrumento, & vnuſquiſque de ſe ſolo deponat, & vnus neſciat de altero, & ſic ſint ſingulares, quia cùm concordent in dicto, quòd inſtrumentum ſit falſum, & ſint conteſtes in eadem intereſſentia, bene dicuntur probare falſitatem, vt per Felin. *in cap. cùm Ioannes, n. 49. verſ. ſed, quod iſti non dicantur, de fide inſtrum.* Gramm. *conſ. 56. n. 17. verſ. non obſtat*, vbi de communi Menoc. *d. caſ. 105. n. 11. verſ. nec hoc loco*, & Petr. Cabal. *dict. caſ. 183. numer. 6. & 7.*

Si verò etiam falſitas non poſſet haberi per teſtes 9
quia eſſent mortui, vel abſentes, & tunc Doctores in hac materia tradunt aliquos gradus falſitatis, quia aliquando datur inſtrumentum falſum, aliquando ſuſpectum de falſo, vt diſtinguit text. *in l. 1. §. ſi quis neget*, vbi latè gl. & Bart. & cæteri ſcribentes, *ff. quemadm. teſtam. aperian. & in c. ex litteris, de fide inſtrum. & in cap. vlt. de crim. falſ.* & latè Maſc. *de probat. concl. 740. numero primo & ſeqq. volum. 2.* vbi concordantes cumulauit, & ſubdit, quòd illud dicitur falſum, quod concludenter probatur falſum, ſuſpectum verò de falſo, quando non ſit concludens probatio falſitatis, ſed emergit ex quibuſdam ſuſpicionibus veriſimilibus, & datur alius gradus differentiæ inter ſuſpicionem extrinſecam, & inuiſibilem, & in primo caſu Doctores volunt talem ſuſpicionem haberi pro falſitate; in ſecundo caſu de ſuſpicione intrinſeca, & vitio inuiſibili, & tunc Doct. reddi ſuſpectum non propria ſuſpicione iuris, ſed hominis, & tunc ſit in arbitrio iudicis adhibere, & non adhibere inſtrumento fidem, vt latè per Maſcard. *in d. concl. 750. n. 4. & ſeq.* vbi concordantes allegat.

Et vbi adeſt vitium viſibile, & patens in inſtrumento, tunc corruit, & in ciuilibus habetur pro veritate, vt inſtrumentum vacillet, & non probet, Natt. *conſil. 633. n. 1. vſque ad num. 8. vol. 3.* latè Rimin. Iun. *conſil. 554. n. 63. & ſeqq. vol. 5.* Addentes ad Bertazz. *conſ. 411. in lit. A. volum. 1.* Maſcard. *de probat. concluſione 742. n. 43. & concluſione 744. n. 4. vol. 1.* Menoch. *de præſumpt. lib. 1. quæſt. 99. per totam*, vbi latiſſimè, Pet. de Surd. *conſil. 138. n. 61. volum. 2.* vbi *ſub n. 73.* firmat, quòd vnum tantùm vitium viſibile, non ſolùm reddat inſtrumentum ſuſpectum de falſo, Natt. *conſil 633. num. 5. & ſeqq. volum. 3.* ſed etiam producens poſſit puniri pœna ordinaria, Natt. *d. conſil. 633. n. 6.* Adden ad Bertazzol. *in conſ. 411. in lit. A, in fin.* Petr. de Sur. *d. conſilio 173. num. 3. volumine 2.*

Vitium autẽ viſibile dicitur inſtrumentum habere, quando habet abraſuram, vel non continet conſuetam formam, vel ſolemnitatem, vel Notarius eſſet ſolitus falſa inſtrumenta conficere, Boſſ. *tit. de falſ. n. 6. & ſeqq.* vel ſi teſtes negarent interfuiſſe inſtrumento, Boſſ. *d. tit. de falſ. n. 13. verſ. ex prædictis*, Sforz. Odd. *conſ. 78. n. 37. vol. 1.* vbi docet, quòd vitium viſibile ſit abraſio, interlineatio, cancellatio totalis, additio alia manu, vel atramento facta, & ſimiles vituperationes, latè Petr. de Surd. *conſ. 173. num. 75. & ſeqq. & conſ. 175. n. 7. & 71. volum. 2.* Rimin. iun. *conſil. 159. num. 15. & ſeq. volum. 1.* qui omnes alios concordantes allegant, plures verò præſumptiones falſitatis, & ſuſpicionis ſeparatim ponit Menoch. *de arbitr. caſu* 105. & 187. *numer. 34. & ſeqq.* & latiſſimè Maſcard. *de probat. concluſione 740. numer. 8. cum pluribus ſeqq. volum. 1.* & Caualcan. *de Brach. reg. parte 4. num 32. & ſeq.* ponit octo coniecturas, & præſumptiones, vide Bald. *in conſ. 402. volum. 5.* Crauet. *conſilio* 534. Garg. *conſil 126. numer. 11. tomo 1. crimin. diuer.* Iacob Mandel. *conſilio* 99. Bertazz. *conſilio 91. numero* 35. Add. ad Clarr. *in § falſum n. 313. & ſeqq.* & in crimine ſubornationis non ſufficeret aſſertio ſocij criminis, niſi etiam aliunde conſtaret de corpore ſubornationis Fab. Turret. *conſilio 9. numero* 8. *per l. fin. C. de accuſ. c. ſicut de teſtibus, cap. 1. de teſtibus in 6.*

Sed verſa vice bonæ præſumptiones excludunt delictum, pœnam, & falſitatem, ac præſumptiones, & coadiuuant inſtrumentum, latè Burſat. *conſ. 144. n. 6. vol. 2.* Cæpoll. *in tractat. de ſimulat. contract. n.* 86. Muder. Roman. *conſ. 11. n. 36. & ſeqq.* adducit 52. præſumptiones coadiuuantes

coadiuuantes inſtrumentum, & vide Claud. Vacc. inter conſt. Mediol. *in excaſation. crim. falſ. mihi fol. 273. & ſeqq.* & ego habeo præ manibus in meis reportatis vltra centum præſumptiones recollectas excludentes omnem ſuſpicionem falſi, quas *in l. 3.* in ſua materia, Deo fauente, apponam.

CAPVT X.

Quando probetur, quem fuiſſe mortuum ex vulnere ſibi illato, vel ex mala cura.

SVMMARIVM.

1 *Vulnerans tenetur de occiſo, quando conſtat vulneratum clarè deceſſiſſe ex vulnere.*

2 *Vulnus quando eſt lethale dicitur vulneratus deceſſiſſe ex vulnere, quandocumque & ex internallo moriatur.*

3 *Vulneratus dicitur deceſſiſſe ex vulnere lethali, etiamſi Medicus non fuerit adhibitus, vel fuerit adhibitus imperitus, & etiam quod non probetur aliqua culpa vulnerati.*

4 *Quod magis procedit, quando vulnus erat totaliter mortale.*

5 *Alij autem tenent, quòd ſi quis ſimpliciter vulnerans non teneatur de occiſo, niſi probetur culpa Medici vel vulnerati.*

6 *Quæ opiniones contrariæ hic per Authorem conciliantur.*

7 *Vulnus quando non erat mortale, non præſumitur vulneratum obiiſſe ex vulnere, ſed ex mala cura Medici, vel ex malo regimine.*

8 *Quæ opinio etiam procedit ſi infra breue tempus, vel paucos dies obierit.*

9 *Item procedit ſi ſuperuenerit febris, vt non dicatur mortuus ex vulnere non lethali, ſed ex febri ſuperueniente.*

10 *Item procedit etiamſi probetur culpa, vel negligentia in curando vulneratum.*

11 *Vulnus non dicitur mortale, quando in actu non conſtat, quod tempore illati vulneris vel infra paucos dies nullum accidens vel ſignum mortale apparuit.*

12 *Vulnus an eſſet mortale, vel non mortale, & ſic quando agitur de caſu dubio, vel non erat omnino mortale, vel certum ad mortem, & nunc conſtito de aliqua mala cura, vel malo regimine non dicitur obiiſſe ex vulnere.*

13 *Imò quando vulnus non erat certum ad mortem, multi tenent, quod vulneratus nõ deceſſerit ex vulnere.*

14 *Sed iſto caſu tutius erit probare culpam, vel malum regimen.*

15 *Vulnus, quando non conſtat, an eſſet mortale, nec ne, tunc doctores ſunt in varijs opinionibus, & tamen erit recurrendum ad iudicium peritorum.*

16 *Vulnus non requiritur lethale, quoad incurrendam irregularitatem.*

17 *Niſi vulnus fuiſſet adeo leue, quòd medico medicamento vulneratus potuiſſet euadere periculum vitæ.*

18 *Si vulnus mortale ſit illatum, & ſuperuenit alter, qui ſic vulneratum interficiat, quis eorum teneatur de occiſo.*

19 *Malum regimen vulnerati vel mala cura, ſeu innordinata vita quomodo cognoſcantur.*

1 Doctores in iſta quæſtione videntur conſtituere tres caſus; Primus eſt, quando conſtat vulnus fuiſſe mortale, & vulneratum obiiſſe ex dicto vulnere, & tunc omnino vulnerans teneatur de occiſo, cùm in claris non ſit opus coniecturis, *titulo de homic. n. 115.* Clar. §. *homicidium, n. 33.* vbi de communi, Mod. Rom. *quæſt. 127. n. 10.* Rimin. iun. *conſ. 79. n. 3. & ſeq. vol. 7.* vbi firmat, quòd ſtandum ſit certitudini.

Imò quando conſtat etiam vulnus fuiſſe mortale, ſi vulneratus moriatur, dicitur deceſſiſſe ex vulnere quandocunque moriatur etiam ex interuallo, Salic. *in leg. 1. n. 3. C. de emendat. ſeruor.* Afflict. *in conſt. terminum vitæ ſub n. 16.* Boer. *deciſ. 322.* poſt numerum 11. Plach. *Epitom. delict. lib. 1. cap. 2. n. 13. & c. 17. n. 23.* vbi ſubdit etiam ſi moriatur infra annum, & *n. 25.* Moder. Rom. *q. 127. n. 11.* Andr. Gail. *obſeru. 101. n. 9. lib. 2.* Rimin. Iun. *conſ. 121. n. 2. lib. 2.* Iacob. Ayter *in tract. de homicid. p. 2. n. 50.* Rim. Ion. *conſ. 799. n. 3 & ſeq. volumine* 12. 2

Et procedit quando vulnus erat mortale, vt dicatur deceſſiſſe ex vulnere, etiamſi non fuerit adhibitus medicus, vel ſi fuerit adhibitus, erat imperitus, vel quòd non probetur aliqua culpa Medici, vel malum regimen, & inordinata vita vulnerati, Ang. *de mal. in verb. ex interuallo, n. 12. in fi.* & ibi Aug. *in add. n. 14 verſ. vide omnino.* Gram. *conſ. 46. n. 11.* Bonif. Vital. *in rub. de inſultu, n. 16.* Iul. Clar. §. *homicidium, ſub n. 33.* Mode. Rom. *d. q. 127. n. 12* And. Gail. *obſeru. 101. n. 10. & ſeqq. lib. 2.* Rim. Iun. *conſ. 121. n. 2. l. 2.* Baiar ad Iul. Clar. *d. §. homic. n. 157.* † Et magis procedit quando conſtat, quòd vulnus fuit omninò mortale, Modern. Rom. *d. q. 127. n. 17.* vbi alios concordantes allegat. 3 4

Alij autem tenent ſimpliciter, quòd vulnerans non teneatur de occiſo, quando conſtat vulneratum obiiſſe ex culpa Medicorum, Felin. *in c. Presbyterum, n. 1. verſ. idem Bald. extra de homicid.* Marſil. *in pract. crim. §. & quia, n. 14. & ſeq. & in conſ. 7. n. 28. 46. in fi.* [illegible] *num. 48.* Modern. Roman. *d. q. 127. n. 23.* vbi de communi, Iul. Clar. §. *homicidium n. 33. verſ. aut apparet de negligentia* Menoch. *de arbitr. caſu 275. n.* [illegible] *2. & n. 18.* Maſcard. *de probat. concluſ. 1073. n. 14* Iacob. Ayter. *in tract. de homicid. p. 1. n. 67.* 5

Quæ opiniones poſſunt conciliari, quòd non omnis negligentia in curando vulnus, & in regendo vulneratum ſufficiat, vt dicatur mortuus ex culpa, negligentia, ſeu ex malo regimine, & non ex vulnere, ſed debet eſſe magna, & prædominans qualitati vulneris, Marian. Socc. *in c. presbyterum, num 9. circa fi. extra de homicid.* vbi notabiliter dixit, quod ſi mala qualitas vulneris prædominatur culpæ, dicitur mortuus ex vulnere, ſecus ſi non prædominatur qualitati vulneris, Bal. *in c. 1. ſub n. 9. quibus mod. feud. amittit.* Boet. *deciſ. 362. n. 20. circa med.* Modern. Rom. *d. quæſt. 127. num. 25.* & ſic quòd vulnus fuerit omnino mortale, quia tunc negligentia, in curando vulneratum, excuſaret à pœna homicidij; ſecus ſi non fuiſſet omninò mortale, ſed periculoſum vulnus, quia tunc mala cura, & negligentia in curando vulneratum non excuſaret à pœna homicidij text. *in l. ſi ita vulneratus, §. 1. ff. ad l. Aquil.* Rim. Iun. *conſil 121. numer. 15.* Farinac. *conſil 100. n. 6. & 31.* vbi dicit hanc diſtinctionem veriſſimam, & communem. 6

Secundus caſus eſt, quando conſtat quòd vulnus non erat mortale, & tunc non præſumitur deceſſiſſe ex vulnere, ſed de culpa medicorum, vel mala cura, malo regimine, vel inordinata vita vulnerati, Boer. *deciſ. 323. numer. 4. & num 7.* de communi & *numer. 20.* Boſſ. *tit. de homicid. num 115.* Iul. Clar. §. *homicidium, ſub nu. 33.* Modern Rom. *d. q. 127 n. 133.* vbi de magis communi, & ibi concordantes allegat, & ibi reſpondit ad Gand. *in tit. de homic. n. 30. per totum.* Menoc. *de arb. caſu 274. n. 2. in fin. l. 2.* Rim. Iun. *conſ. 121. num 3. & ſeq. lib 2.* qui concordantes cumulauit, & latiùs *in conſ. 799. n. 6. 7. & 8. vol. 7.* 7

Quæ magis communis opinio procedit etiam quod infra breue tempus, & paucos dies vulneratus deceſſe- 3

rit vt ſi volnus non fuerit mortale, non præſumatur deceſſiſſe ex vulnere, Sal. in l.1.n.3 verſ. aut conſtat de contrario, C. de emendat. ſeruor. Dec. conſ.415.n.7. Corr. in Pract. crim. Rubr. de vulnerantibus, n.16. verſ. ſecundum caſum. Rim. Iun. d. conſ.121.n.5. in fi. lib.2. Modern. Rom. d.q.127.n.15

9 Imò ſi ex vulnere mortali ſuperuenerit febris & vulneratus deceſſerit, non teneretur vulneratus de occiſo, Carrer. in pract. crim. §. circa n.322. Petr. Cabal. in qq. crim. caſu 248.n.41. cent.3 Gram. conſ.2.n.8. & ſeq. quia præſumitur potiùs mortuus ex illa febri; quam ex vulnere ſuperueniente febri vulnus cōfunditur, vt late tradit & ſequitur Andr. Fach. conſ.82.n.85.l.3. & ibi ſub n.79. reſpondet etiam ad motiuum, quod fieri poteſt in propoſito, vt exitu probetur factum, vt non procedat quando factum fuit alteratum, vel immutatum ex noua cauſa ſuperueniente. Sed Petr. Cab. in tract. de omni gen. homicid. n.336. videtur aliter diſtinguere, quòd ſi conſtat, quod febris ſuperuenerit ex volnere, & vulneratus deceſſerit, teneatur ex vulnere, ſecus ſi ſuperuenerit ex alia cauſa.

10 Item procedit ſi conſtet de aliqua culpa, vel negligentia adbibita in curando vulneratum, aut de illius malo regimine, non adhibendo Medicum, vel adhibendo imperitum, vt non dicatur obiiſſe ex vulnere quando non erat mortale, text. in l. qui occidit. §. ſi ff. ad l. Aquil. vbi Doct. & præcipuè Florian. in 2. notab. Boer. dec.323.n.17.20. Mode. Rom. d.q.127.n.16 vbi de communi, & concordantes allegat Andr. Gail. obſeru.111. n.22 in fin. verſ. ſecus ſi lethale non fuerit lib.2. Andr. Fach. conſ.83.n.74. verſ. hac namque, n.77.l.3.

11 Et vulnus non dicitur mortale quando in actis non conſtat quod tempore illati vuleris, vel infra paucos dies nullum accidens vel ſignum mortale apparuit, Cæpol. conſ.92.n.7. Aſin. conſ.107. num.2. circa fi. tom.2. crim. cùm accidentia conferant ad cognoſcendum quicquid ſit, Andr. Fach. conſ.72.n.74 lib.3. vbi firmat, quod eſt in iure concluſio ſatis trita.

12 Tertius caſus eſt, quando non conſtat ſi vulnus eſſet mortale, vel non, ſed agitur de caſu dubio, vel ſi eſſet mortale, non conſtat, quòd eſſet omninò mortale, & certum ad mortem, cùm poſſet ſe habere ad vitam, & ad mortem, & tunc conſtito de culpa, mala cura, ſeu malo regimine, vel quòd non fuit adhibitus Medicus peritus, non præſumitur, quòd deceſſerit ex vulnere, Signor. conſ.16. ſub n.2. & 6. & vbi dicit, quòd ita tee obtinuit iudicari, Ang. de malef. in verb. ex internallo n.12. vbi Ang n.14. Gram voto 24. num.1. Moder. Rom. d.q.127. n.10. vbi alios cumulauit Iul. Clar. §. homicidium 33. verſ. quandoque etiam vbi de communi. And. Gail. obſeru.111.n.21. in fi. & n.22. vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi, latè Rim. Iun. conſ.799. n.41. & ſeqq. vol.7. vbi concordantes adducit, Horat. Carp ſuper nouis conſt. Mediol. c. homicida, n.108.

13 Imò iſto caſu etiam non conſtito de aliqua negligentia, vel culpa in curando vulneratum, ſi vulnus non fuerit omnino mortale, neque certum ad mortem, vt vulneratus non dicatur obiiſſe ex vulnere, Cæpoll. d. conſ.61.n.18. & ſeqq. Andr. Gail. obſer.111 n.22. lib.2. vbi de communi Rim. Iun conſ.121.n.6. & ſeq. l.2. vbi latiſſimè confutatis contrariis hanc opinionem tuetur Andr. Fach. d. conſ.82.n.73. verſ. inſuper dicit, quod ſi vulnus fuerit periculoſum, vulnerans non teneatur de occiſo, ſi vulneratus decedat, cùm requiratur, quod fuerit vulnus omnino mortale, vt vulnerans teneatur de occiſo, & poſt alios, quos allegat, ita etiam tenet Farin. conſ.100.n.4. & poſt Boer. deciſ.323.n.2. & ſeq. exemplificat in vulnere in capite, in pectore, in gula, in cerebro, & in inteſtinis, & ego cum hac opinione pertranſeo, quicquid de ea idem Moder. Rom. in d.q.127.
14 n.9. dubitauerit. † Sed tutius erit, quòd ex parte vulnerantis probetur, quòd non fuit adhibita diligentia, vt latè tradit poſt alios, quos allegat Rim. Iun. conſ.799. n.17. vol.7. licet ibi ſub n.18 & ſeq. tueatur quòd etiam non probata culpa cenſeatur deceſſiſſe ex mala cura, vel ex alia cauſa, quàm ex vulnere.

Si verò eſſemus in caſu magis dubio, vt quia non 15
conſtaret, quia vulnus eſſet mortale, necne, & tunc contrarias opiniones Doctor. referunt. Et prima eſt, quòd non præſumatur mortale, nec quod vulneratus obierit ex vulnere, ſi non conſtet de aliqua mala cura, negligentia, aut inordinata vitæ vulnerati, quos retulit Moder. Rom. in d.q.127.n.21. Altera eſt quod dicatur obiiſſe ex vulnere, ex euentu ſecuto, Horat. Carp. ſuper. non conſt. Mediol. c. Homicida, n.106. quam ſequuntur Doctores cumulati per. Moder. Rom. in d.q.217. n.21. vbi teſtatur de communi, qui ſub n.23. pro reſolutione dicit, quòd eſſet caſus decidendus à Medicis, & peritis; & vbi eorum opinio erit, pro illa parte erit iudicandum, Peregr. Iannin. in tract. de cit. real. lib.2.c.2.n.54. & Farin. ibi ſequitur, quòd vix poſſit dari caſus dubius, & qui non poſſit decidi ab ipſis peritis. Si verò detur caſus dubius, credo, quòd erit iudicandum in fauorem vulnerantis, vt non dicatur obiiſſe ex vulnere, vt bene defendit hanc opinionem, & illam à contrariis tuetur Rim. Iun. in conſ.122.n.12. & ſeq. l.2. Iac. Ayriet. in tract. de hom. p.2.n.72. vbi teſtatur ab hac opinione non eſſe recedendum, reprobato Boerio contradicente in deciſ. 323.n.4. & idem Rim. Iun conſ.799.n.11. vol.7. & Andr. Fach. conſ.82.n.66.l.3. Sed ſi conſtaret de aliqua mala cura licèt vulnus eſſet mortale, tamen vulnerans non teneretur de occiſo ratione dictæ mixturæ, Rim. Iun. conſ.28 .n.5. lib.2. And. Fach. conſ.38.n.7.l.2. Carpan. d. c. Homicida, n.106. in fi.

Bene verum eſt, quòd ad effectum incurrendi irre- 16
gularitatem non refert, quòd vulnus fuerit lethale, vel quòd ſit mortuus vulneratus ex vulnere, vel ex mala cura, ſed ſufficit, quòd Clericus vulnerando dederit operam rei illicitæ, vel morti, Marſ. conſ.7. ſub num.59. Gram voto 24.n.10. Moder. Rom. q.127. num.26. vbi de Communi Plac. Ep. Delict. l.5 c.12.n.12. verſ. ex his, vbi de veriori, & communiori opinione, Rim. Iun. d. conſ. 121.n.27.l.2. Gram. conſ.2 n.12. And. Fach. conſ.82.n.74
l.3. Niſi † tamen vulnus illatum à Clerico eſſet adeo 17
leue, quod modico, vel nullo medicamento poſſet vulneratus euadere, quia tunc ſi culpa Medici, vel ex mala cura obierit, non incideret in irregularitatem, vt per Plach. in loco proximè citato.

Si verò vnus mortiferè aliquem vulnerauit, & alius 18
ſuperueniat, & illum occidat, primus tenetur de vulnere, & alter de occiſo, l. item Mela. §. Celſus, & l. huic. ſcriptura, §. ſi ſeruus ff. ad l. Aquil. Bonif. Vital. in tract. de malef. in rub. de Inſultu n.43. Marſ. in pract. crim. §. & quia n.26. & l.5. in princ. ff. de Sicar. n.87. & ſeq. Carer. in pract. §.4. quare ferè, per totum mihi folio 209 & ſeq. Petr. Cab. in q. crim. caſu 158.n.20. Farinac. conſ.100.n.4. poſt alios quos allegat, declarat hoc procedere quando primum vulnus non erat omninò mortale, & tunc ſecundus, qui necauit vulneratum teneatur de occiſo, ſecus ſi erat omninò lethale, & Pet. Cab in tra. de omni genere hom. numer.169. dicit hoc eſſe notandum pro ſtatutis

Et quomodo cognoſcatur malum regimen vulnera- 19
ti, eius mala cura, & vita inordinata, latiſſimè Modern. Rom in d.q.127.n.87. vſque ad n.101. vbi ponit nouem cauſas, vel modos. Et primus eſt, quando non fuit adhibitus Medicus, Secūdus, quando fuit adhibitus Medicus imperitus, & ſufficit ſolùm probare imperitiam Medici, neque requiritur probare particularem culpam eiuſdem Medici in curando. Tertius, quando infirmus, vel vulneratus noluit præceptis Medici obedire. Quartus, quando concubuit cum vxore, vel alia muliere. Quintus, quando ſibi nociua comedit. Sextus, quando vinum purum biberit. Septimus, quando in curando

cu ando vulneratum fuerunt adhibitæ incantationes. Octauus quando vulneratus, parui pendendo vulnus de lecto ſurrexerit, & de die ad ſolem, de nocte ad ſerenum, vel ad ventum ambulauerit, Soc.Sen.*conſ.*178. *col.fin.l.*2.Andr. Fachin.*conſ.*38 *n.*6.*l* 9. Nonus, quando vulneratus moriens aſſerit decedere non ex mala cura, ſed ex vulnere concurrentibus aliquibus coniecturis pro aſſertione dicti vulnerati, aliàs ſibi non crederetur, Signor.*conſ.*163.*ſub n.*1.*& ſub n.*3.*& ſeq.* vbi valde damnat practicam Iudicum, Mediolani extorquentium dictam confeſſionem à vulnerato, & illam practicam appellat *pluſquam diabolicam*, & quod pluries contradictam practicam obtinuit, Socc. Iun. *conſ.*178.*col pen.verſ.& dicit inſignis Doct, vol.*2. Qui Moder.Rom.*in d.q.*127.*n.*87.*& ſeq* quamlibet cauſam vel modú auctoritatibus exornat, & corroborat, & volui ad eum remittere lectorem, ne ſua ſcripta hic tranſplantarem, cùm diffuſiſſimè omnes caſus in iſta materia contingentes ferè attigerit, & declarauerit.

Et pro complemento in iſta quæſtione Aduocatus, & fiſcus a ie nt Menoc.*de arb.l* 2 *caſu* 275.*per tot.* vbi ponit quinque coniecturas pro fiſ o, ex quib. vulneratus dicatur mortuus ex vulnere. Et prima eſt quando vulneratus obiit intra modicum tempus, & modicum refert aliquos tenere infra triduum, alios infra quinque dies, alios infra 8. alios infra 40. alios arbitrio Iudicis relinquunt. Secunda eſt, ſi perſeuerauerit in vomitu ex febri. Tertia eſt magnitudo, & profunditas vulneris, Quarta eſt armorum qualitas. Quinta eſt dolor continuus: & poſtea ponit ad fauorem inquiſiti alias quinque coniecturas, Et prima eſt, ſi obiit poſt longum tempus. Secunda quando ceſſarunt accidentia vulneris. Tertia, quando interuenit negligentia, vel culpa Medicorum. Quarta, quando Medici iudicarunt vulnus non eſſe lethale, neque ex eo eſſe mortuum vulneratum. Quinta, ex qualitate loci illati vulneris, ac omnes ſupra dictas coniecturas ſuis Doctorum auctoritatibus exornat, & in fine concludit, quòd in dubio Iudex debeat iudicare, non eſſe mortuum ex vulnere, ex traditis per Bald *in conſ.*3 8.*in fin.l.*1.Dec.*conſ.*4 5. *n* .Gram *conſ.* .*n.*8.& ibi Menoc.*n* 1 .*in fin* non eſſe recedendum ab hac opinione, dat. firmat, quicquid alij tenuerint in contrarium.

CAPVT XI.

Vulnera quæ dicantur mortalia, vel non mortalia.

SVMMARIVM.

1 *Vulnera quæ ſint mortalia, vel non mortalia, à Doctoribus in diuerſis locis traditur.*

2 *Vulnus mortale dicitur, quando ſecundùm regulas artis medicinæ vulnus eſt lethale, & vulneratus non poteſt euadere niſi cum magna difficultate.*

3 *Non mortale dicitur, quando ſecundùm regulas medicinæ non poteſt afferre mortem, vel ſine difficultate mederi poteſt.*

4 *Vulnus dicitur ſciſſura in cute, vel ſeparatio in corpore, ſeu mutilatio. Et quid ſi fuit facta tumefactio.*

5 *Vulnera alia dicuntur omnino mortalia, & certa ad mortem, & alia non omnino mortalia, neque certa ad mortem.*

6 *Vulnera mortalia & certa ad mortem dicuntur quãdo ſtatim vulneratus moritur: neque requirunt conſilium Medicorum: & omnino non mortalia ſunt illa, ex quibus non ſtatim oritur mors, & quandoque etiam mors non ſequitur.*

7 *Mortalia vulnera reſpectu loci quæ dicantur, ponuntur hic multa exempla.*

8 *Negatiua, quòd non ſit ſecuta mors ex vulnere lethali difficilis dicitur: tamen ſi fuerint ſecuta ſigna bona, & inferentia ad ſanitatem, diceretur probata negatiua.*

9 *Vulnus datur etiam, vt non ſit mortale, & tamen ſit periculoſum, & aliqualiter mortale.*

10 *Vulnera in digito, in manu, in brachio, & in facie non dicuntur mortalia.*

11 *Membra quot ſint in corpore hominis, & quæ veniant appellatione membri.*

1 SEd quia multum intereſt ſcire, pro defenſione vulnerantis, quæ vulnera ſint vel non ſint mortalia, Doctores in diuerſis locis multos caſus recenſuerunt, vt eſt videre apud Gram.*conſ.*2.Iodoc. *in pract. crim. Rub.de Innaſoribus c.*77.*n.*21.Boſſ.*tit.de homic. n.*116. Ang.*de malef. in verbo & ex interuallo n.* 34. Moder. Rom.latiſſimè *q.*127.*n.*27.*cùm plur. ſeqq.* Boër. *deciſ.* 323.*per totam*, Maſc.*de prob.concl.*1073. *per totã vol.*3.

2 Tamen vt aduocatus præ manibus habeat aliquos caſus ſpeciales, in primis conſtituenda eſt regula, vt *vulnus mortale* ſit, quod vulneratus ſecundùm regulas artis medicinæ non poteſt euadere, niſi cum magna difficultate, Bal *in c.*1.*n.*3.*quib.mod feud.amitt.* Gramm. *d.conſ.*2.*n* 4.& *voto* 24.*n.*7.Boër *dec.*323. *n.*3. Moder. Rom.*q* 12 .*n.*1. vbi alios adducit, Bertaz.*conſ.*85.*n.*28. *l.*2.Baiar *in §.homicidium n* 131. And.Fach.*conſ.*92.*numer.*76.*l.*3. vbi alios cumulauit Bert.*conſ* 5.*n* 2 , *vol.* 2.& quòd dicebatur communiter mortale, Horat.Carpa.*ſuper non.conſtit.Mediol.c Homicidia, nu* 1 .& priùs *ſub n.*93.*& ſub n* 64. dixit quòd maiora vulnera ſuſtinet fœmina, quàm maſculus, ex traditis per gl, Aug.ad Ang.*de malef.* Cati.& Cuman.in locis per eum rel. us, ſicut minùs timere torturam quam maſculi, Caualc.*de Brach.reg.par.*3. *num.*133.

3 Et *non mortale* dicitur, quod bene curari ſecundùm regulas medicinæ, & mortem minimè afferre poterat, Cott *conſ.* 83.*num* 4.*in fin.l.*3 vel quod de facili etiam mederi poteſt, & ſine difficultate vulneratus mortem euadit, Cæpol.*conſ.*28.*n.*10.*& conſ.*61.*n.*15.16. *&* ſub *n.*17. dicit, quod *non mortale* vulnus eſt, quando vulnerati conſueuerunt pro maiori parte obſeruantes præcepta medicorum euadere, & ſub *n.*19. quòd vulnus *non mortale* dicitur quando ſecundùm regulas medicinæ vulneratus etiam non factis magnis prouiſionib. debeat omninò euadere, Bert.*d.conſ.*85. *nu.*28. Baiard.*in § homicidium n.*135.Moder.Rom.*q.*12 .*n.* : & ſic ſemper eſt recurrendum in iſta materia ad iudicium Medicorum, & peritorum, Menoch *caſu* 275. *in prin l.*2 And.Fach.*conſ*38.*n.*4.*l* 2. vbi poſt Maſcar. *de prob.concl.*1169.*n.*40.*vol.*3. dicit maximè eſſe ſtandum iudicio Chirurgorum, & poſt Marſ.*conſ.*7.*n.*20. etiam dicit quòd vbi adeſſet iudicium medicorum pro vulnere non lethali, res eſt expedita, vt non ſit vlterius dubitandum.

4 Et *vulnus* dicitur ſciſſura in cute, vel ſeparatio in corpore, ſeu mutilatio, Baiar.*q* 84.*n* 8 *& ſub n.*19.*& ſeq.* dicit, quod ſi fiat tumefactio propter percuſſionem, dicitur illatum vulnus, ſi eius cauſa ſit facta ſciſſura, ſeu ſeparatio intrinſecè, licet ab extra non appareat, & ibi infert ad plura, & Dec.*reſp* 4 *n* 2. *vol.*3. ponit differentiam inter vulnerare, & percutere & vide latè Moſcatel. *in pract. de cognit. & probat. delict. rub. de vulnerib.n.*1.*& ſeq.*& Caualc.*de Brach.reg.p* 4. *n.* 51: vbi dicit, quòd appellatione vulneris venit ſciſſura in cute habens opus medelâ. & quòd modica ſciſſura, ſeu ſgrafignatura non venit appellatione vulneris, & quod [illegible]ſculum in ſe non habet delictum, ſi tamen fuerit illatum cum pugno, vel vnguibus, & ibi etiam ponit quid in tumore, & diſtinguit, an debeat aperiri ferro, vel emplaſtro, vt in primo caſu dicatur vulnus, ſecus in ſecundo, & ibi infert ad plura, & quòd leue vulnus non ſit in conſideratione, neque pœnam mereatur, latè tradit Men *de arb centur.*6.*caſ.*552. vbi infert ad plura, & quæ dicatur leuis percuſſio, ſiue leue

vulnus relinquatur arbitrio Iudicis, Didac. Conar. *in c. Alma mater.p.1.§.9.n.2.de ſent. excommun in 6.*

5 Alij autem dixerunt, quòd vulnera mortalia, alia ſint omnino mortalia, & certa ad mortem, alia verò ſunt non omninò mortalia, nec ad mortem certa, Boer *deciſ.32.n.3 in fin* & *n.*10.Petr à Plach.*Epit.delict.lib.1.cap.* 3 *ſub n* 4. vbi de communi.

6 *Mortalia* autem, & *certa ad mortem* illa dicuntur, quæ non requirunt curam, & conſilium Medicorum, quia ſtatim vulneratus moritur, vt ſunt vulnera, quæ cerebrum tangunt: vulnera autem *non omnino mortalia, nec certa ad mortem* ſunt illa, ex quibus non ſtatim oritur mors, & quandoque etiam mors non ſequitur Bal.*conſ.*137.*n* 5.*l.*2 Corn *conſ* 283.*n.*4 *in fin.l.*3,

7 Boer.*dec.* 25.*n* 10.Rom.Iun *conſ.*121 *num.*6. *l.*2.† qui exemplificat in vulnere, in capite, in gula, & in pectore illato, & Gram.*conſ.*2 *n.*2.*circa fin.* loquens de vulnere in capite, vt ſit mortale ratione cerebri, quod eſt membrum diuinum, & *n.*3.dicit, quòd ex percuſſione in capite quis tardò liberatur, vbi etiam firmat, quod ſi Medici deponatque ex vulnere obiiſſe, vt illa dictio, *ex* denotet cauſam immediatam reſpectu vulneris, & poſt Hypp.*in ſuis Aphoriſmis l.*6.*n* 18 Blanc. *in pract. crim.in* 1.*p.Defenſ n* 109.Pet.à Plach.*Epit. delict.lib.*1. *c* 13 *n.*..qui alios allegat And. Fach.*in conſ.* 72.*n.* 1. *l.*3.etiam exemplificat in gula, pectore, cerebro, inteſtinis, veſica, ventriculo, iecore, corde aut ſepto, & etiam idem And.Fach.ibi *n.*72.poſt Hypp.*l.*2. *Pranotiarum,fol* 459. *verſ.moriuntur* illi, qui cerebrum, ſpinalem medullam, hepar, ſeptum tranſuerſum, cor, veſicam, inteſtina, pulmonem, venam craſſam, vel arteriam habent offenſam, vel laceratam tantùm, qui verò in alis partibus vulnerati exiſtunt, minimè moriuntur, & per iſtam diſtinctionem Hyppoc. Doctoris ita inſignis debent omnia dubia reſolui. Ac etiam vulnus dicitur mortale quando fuit illatum cum gladio acuto, vel cum alio inſtrumento, ex quo non conſueuit inferri plaga leuis, Horat. Carpan.*ſuper nov. conſt. Mediol.* .*Homicida, num.*110. vbi alios allegat.

8 Et licèt dici ſoleat, quòd dato vulnere in loco periculoſo difficile ſit probare hanc negatiuam, vt poſt Bal firmat Gram.*d. conſ.*2 *n.*4. tamen *ſub n.* 7. etiam firmat circa finem, quòd ſi emanauerint ſigna bona, & indifferentia ad ſanitatem, ſatis dicetur probata negatiua, & apparere vulnus non fuiſſe mortale, & ex quibus præſumatur, quem deceſſiſſe ex vulnere, vel ex mala cura, vel negligentia vel mixta, quinque coniecturas ponit Menoc. *caſu* 75.*n.*1. *& ſeq.l.*2. *de Arb.* lex ponit, quod vulnus non eſſet mortale, Boët. *deciſ.* 323 *n.*17. *& ſeq.*Horat. Carpan. vbi ſupra *n.*180.

9 Ac etiam datur vulnus, quod non eſt omninò mortale, ſed aliqualiter mortale, vel periculoſum, Cæpoll, *conſ.* 1.*n* 12 *& n.*17.*& ſeq.*Gram.*d.conſ.*2. *n.*3, *in fin.* vbi facit differentiam inter *vulnus periculoſum, & mortale*, quia poteſt ſtare, quod vulnus à principio ſit periculoſum, & tamen non ſit mortale, Modern. Roman. *d q.*127 *n* 17 *& ſeq.* & ob id periti referentes vulnus fuiſſe, vel eſſe periculoſum ſeu malum non probant vulnus fuiſſe de neceſſitate mortale, latè Moſcatel. *de cogni. & prob.delict. rub.de vulneribus, n.*50.

10 Et licèt ex ſuprà firmata opinione Hippocratis poſſit diſcerni, quæ vulnera in parte corporis illata poſſint dici mortalia, vel non mortalia, tamen pro maiori defenſione inquiſiti referam alios caſus magis ſpecificos, qui non ſunt mortales. Et in ſpecie vulnus in digitis non dicitur mortale, Cæpull. *conſ* [illegible] *col.*3. *ſub verſ.item ſunt duo*, Dec.*conſ.*415.*ſub n.*3. *& per tot. conſ* And. Fach.*d.conſ.*82.*n.*69.71. *vol.*3. licet in Vrbe in Eccleſia Sanctæ Mariæ de populo, aliter legatur, quia vnus fuit interemptus ex morſu vnius felis in digito. & ob id inſcribitur ibi Nouum genus mortis

Nec vulnus in manibus dicitur mortale. Cæpoll.*d. conſ.*28.*col.*5.*verſ.Item ſunt*, Dec.*d.conſ* 415.And. Fac. *d.conſ.*82 *num.*69.71.72. vbi in fine Conſilij teſtatur, quòd omnes illi inquiſiti de vulneribus illatis in digitis & manibus, fuerunt à pœna homicidij abſoluti, & ſolùm condemnati in pœnam exilij, & in pœnam pecuniariam.

Nec etiam vulnus in brachio dicitur lethale, Corn, *conſ.*283 *l* 5.Cæpoll.*conſ.*61.*n.*16 Bal.*conſ.*136.*n.*4.*l.*2. And.Fach.*conſ.*82 *num.*72. *lib.* 3. *nec in nat. c.a.* Marſ. *conſ* 7.*n.*52. Blanc *in tract.crim.in* 1.*p. Defenſ.nu.*136. And Fach *d.conſ.*82.*num.*71.*vol.*3. licèt hoc non placuit Menoch.*caſ* 275.*num*....

Nec vulnus in facie dicitur lethale quamvis magnum fuerit, quum videamus quotidie plures viuere cum maxima cicatrice in facie, & ad ſenectutem peruenire. Buſſ.*tit de inquiſit. n.*111. Gramm. *conſ.*29. *n.*19.Et facies dicitur a fronte ad barbam, & ab vna auricula ad alteram, Ang.*in l.ſi quis in metallum, C. de pœn*, Ang.*de malef.in verb.in facie*, Galganett. *in add. ad Statut.Vrbis l.*2.*c.*64.*verſ.faciem.* Cicatrix dicitur, quæ vultum exſiccat, vel deturpat, & poſt ſanatum vulnus remanet, & eſt duplex, deformans, & non deformans & in quo cicatrix differat à ſigno vituperali, & an ſit cicatrix remanſura, committitur peritis, & ſtabitur eorum dicto, & debent deponere de credulitate, vt pro ſingulis Galganett. vbi ſuprà adducit auctoritates. Et appellatione membrorum veniunt propriè illa, quibus diuerſo, ac proprio officio corpus mouetur, Bal.*in l.publicorum, n.*113.*ff.de pub.*Iud. Clar.*q.*69. vbi Baiat. latè Petr. Cab.*cent.*3.*caſ.*2.6.per totum. Et eſt differentia, an membrum dicatur debilitatum, mutilatum, vel 11
deturpatum, latè Caſſan.*in conſuet. Burg Rubr.*1 §.*n* 3. *& ſeqq.*vbi ponit, an lingua, naſus, labia, dentes mamillæ ſint mẽbrum, & digitus in artifice, ac barba. vide doct. adductos per Galganett.*in d c.*64.*l.*2. *ad Statut.Vrb.*dicam late infra *in defenſ.*13.*c.*6. & quibus pœnis debeat puniri, qui aliquem in facie vulnerat, vide latè Cauale.*de Brac.reg.p.*4. *n.*152 & Farin, *quæſt.* 18. *num* 96. *& ſeqq.*

CAPVT XII.

Quibus peritis, & Medicis in iſta materia ſtandum ſit circa vulnera, & corpus delicti

SVMMARIVM.

1 *Peritis & Medicis ſtandum eſt an vulnus eſſet, vel non eſſet mortale, & an vulneratus obierit ex vulnere, vel ex mala cura.*

2 *Medico, qui curauit vulneratum an ſit ſtandum, quòd vulneratus obierit ex vulnere.*

3 *Peritis etiam creditur in iſta materia, quamvis non ſint Doctores, et ſi eſſent barbitonſores.*

4 *Peritis, & Chirurgis magis creditur Doctoribus, quam non doctoratis.*

5 *Medico, vel Chirurgo quando magis ſit credendum.*

6 *Seniores magis periti in arte præſumuntur, ac qui maiora ſtipendia à publico percipiunt.*

7 *Peritis reddentibus meliorem rationem magis creditur, quam aliis.*

8 *Medicis magis creditur, tribus, quàm duobus.*

9 *Periti debent inſpicere cadauer, & illud exhumarè facere ad cognoſcendum ſi vulnera fuerint, vel non fuerint mortalia.*

10 *Medici vel periti poſſunt diſcernere vulnera an fuerint lethalia, vel non lethalia ex genere armorum, quo fuit illatum vulnus.*

11 *Fœmina, & ſerui periti, cùm etiam ipſi poſſint eſſe Medici admittuntur.*

12 *Peritis magis ſtatur, quam teſtibus deponentibus de qualitate*

qualitate vulneris etiam ſi eſſent numero pauciores.

13 *Peritis an ſit ſtandum ſine iuramento, vel cum iuramento.*

14 *Periti debent deponere de credulitate, vel coram iudicio, vel de veritate.*

15 *Periti duo requiruntur, & vnus non ſufficit.*

16 *Quid autem ſi in loco non adeſſet niſi vnus peritus.*

17 *Peritus in loco in dubio, non præſumitur vnicus, præſertim ſi locus ſit inſignis, vt ciuitas.*

18 *Perito vnico ſtandum non eſt, etiam ſi in loco non adeſſent plures periti ſecundùm Abbatem, & ſequaces.*

19 *Sed contra Abbatem tenent alij Doctores, vt vnus peritus ſufficiat quando in loco alij non adſunt, nec ſit mittendum ad loca vicina pro altis Medicis, etiamſi agatur de vita hominis.*

20 *Author hic conciliat iſtas contrarias opiniones.*

21 *Perito vnico de conſuetudine ſtandum eſt.*
Declara tamen vt ibi.

22 *Peritus vel imperitus in propoſito quis dicatur.*

23 *Peritis Iudæis, & infidelibus non creditur in iſta materia.*

24 *Peritis deponentibus contra notorium non creditur.*

25 *Vulnus notoriè lethale, quando dicatur.*

26 *Peritis, vel Medicis, qui non curarunt infirmum an ſtandum ſit, deponentibus ſuper qualitate vulneris. Aliqui tenent partem negatiuam, alij autem affirmatiuam, & Author conciliat iſtas contrarias opiniones.*

27 *Medicis, vel peritis, quibus magis credendum ſit an deponentibus de mortalitate, vel non mortalitate.*

28 *Periti, vel Medici quomodo a iudice, vel à partibus intelligendi; & an requiratur in eorum electione, vel relatione citatio.*

1 EST regula ſatis trita, vt relationi peritorum ſtandum ſit, an vulnus eſſet mortale, vel non, vel an vulneratus obierit ex vulnere, vel ex alia cauſa, Rim. Iun. *conſ.* 121. *n.* 4. *l.* 2. Moder. Rom *q* 12 *n* 101. *& ſeq.* vbi alios cumulauit, Maſc. *de prob. concl.* 1034. *n* 5. *& ſeq. vol.* 3. Ful Pacian. *de prob. l.* 1. *c.* 47. *n.* Iacob. Ayrer. *in tract de homic. p.* 2. *n.* 37. vbi firmat, quòd ita ſeruatus in practica, *n.* 69. Bertaz. *in conſ.* 83. *n.* 28. *vol.* 1 Pet. Cab *in q. crim. cen* 3. *caſ.* 248. *n.* 37. vbi alios allegat, Baiar. *in* § *homic. n.* 155. latè Moſcatell. *in pract. de cognit. & prob. delict. rubr. de Vulneribus lethalibus num.* 159.
2 Card. Tuſc. *in littera P, concluſione* 276. *n.* 3. †ſed Corn. *conſ.* 194. *n.* 1. *in fine l.* 2. videtur tenere non eſſe ſtandum Medico, qui curauit vulneratum, dicenti obiiſſe ex vulnere, & non ex mala cura, cùm videatur deponere ad ſui exculpationem, & ibi reſpondit Bologn. *in conſ.* 5. *n.* 20. Sed Moſcatell vbi ſuprà *n.* 34. *& ſeq.* dicit veriorem & tutiorem practicam eſſe, vt vltra atteſtationes Medicorum habeatur etiam atteſtatio aliorum teſtium non peritorum, qui deponant etiam an vulnus eſſet mortale, vel quo genere armorum eſſet illatum, & comprobent Medicorum atteſtationes per famam, Horat. Carp in. *ſuper nou. conſtit. Mediol c. homicida, n.* 111. *& n.* 164. *& ſeq.* dicit eſſe ſtandum arbitrio iudicis, qui debet adhibere diligentiam ſuper atteſtatione dd. peritorum, & quòd ſit in arbitrio iudicis, qui conſiderabit omnia, an ex vulnere, vel ex mala cura deceſſerit, poſt Marſil. *in pract.* § *& quia n* 16. *& conſ.* 7. *n.* 27. teſtatur quòd ita teneant omnes, Card. Toſch. *in littera P, concl.* 286. *n.* 6. cùm Medici per corruptelam, vel per amicitiam in fauorem inquiſiti ſoleant committere fraudes, Clar. §. *homicidium, n.* 43. *verſ. ſed certè apud nos.*

3 Et adeo creditur peritis, & Medicis etiamſi non ſint Doctores, vt ſunt barbitonſores. Boër. *deciſ.* 321. *n.* 20. Iul. Clar. § *homic. n.* 34. vbi firmat, quòd ita ſeruatur in pract. Modern. Roman. *d q.* 127 *n.* 105. vbi concordantes cumulauit, & teſtatur de communi, Bert. *conſ.* 85. *n.* 26. *in fi.* loquitur in Tonſore, & ibi Add *in lit. N.* vbi loquuntur in Empyticn. And. Gal *obſer.* 111. *n.* 12. *l.* 2. Bert. *conſ.* 85. *n.* 26 *in fin. lib.* 1. & ibi Claud. *in lit. N,* vbi etiam quid de Empyticis, Maſc. *de prob. concluſ.* 1034. *n.* 11. *vol.* 3. Fulu. Pacian. *d. lib.* 1. *c.* 4 *n.* 131. *& ſeq.* Moſc. vbi ſuprà *n.* 36. Card. Tuſc. *in lit. P, concl.* 286. *num.* 65.

Bene verum eſt quòd peritis, & Chirurgis Doctori- 4
bus ſemper magis erit credendum, quàm non docto-
ratis, barbitonſoribus, ſeu Chirurgis, Fulu. Pacian. *in d.*
l. 1. *c.* 47. *n.* 146. *&* 159. Moder. Rom *d. q.* 127. *n.* 107. † 5
Ac etiam ſi duo eſſent famoſi Medici, quorum alter
Phyſicam tantùm profiteretur, alter verò tantùm
Chirurgiam exerceret, & quæſtio verſaretur tantùm
circa vulnus, magis erit credendum Chirurgo, quam
Phyſico & è contra, Pacian. *d. l.* 1. *c.* 47. *n.* 16. † Ac 6
etiam magis periti præſumuntur, qui ſeniores ſunt
in illa arte, vel qui maiora ſtipendia à publico perci-
piunt, Pacian. vbi ſuprà, *n.* 163. & magis creditur ſenio-
ribus, Cæpoll. *conſ.* 63 *col.* . *in fin. verſ. & in quantum,*
Carrer. *in pract. crim.* §. *circa n.* 343. And. Fach. *conſ.* 82.
num. 67. *volum.* 3.

Ac etiam magis creditur illis, qui reddunt melio- 7
res, ac naturales rationes, Bal *in cap.* 1. *col.* 5. *quib. mod*
Feud. amitt. And. Fach *in d. conſ.* 82. *num.* 6.

Et etiam magis creditur tribus Medicis, quam duo- 8
bus, vt poſt Cæpoll. & Carr. in locis proximè citatis,
firmat idem And. Fach. *d. conſ.* 82. *n.* 67. Petr. Caball.
in qq. crim. caſu 248. *num* 41. *cent.* 3.

Poteritque probari per Medicos peritos, an vulne- 9
ra fuerint lethalia, vel non lethalia, inſpecto cada-
uere occiſi, & ad hunc effectum poterit exhumari
Cadauer. Corn. *conſ.* 194. *n.* 16. *l.* 2. Cæpoll. *conſ.* 61. *nu-*
mer. 21. Blanc. *in pract. crim. in* 1 *p. defenſ* §. *iis ſic præ-*
miſſis, num. 73. *& ſeq.* Modern. Roman. *d. q.* 127. *&* 109.
Baiard *in* §. *homicidium, num.* 145.

Immò poſſunt etiam dicti periti deponere ſuper 10
mortalitate, vel non mortalitate vulneris ex genere
armorum, vel inſtrumenti, quo fuit illatum vulnus, ſi
enſe, pugione, vel alio armorum genere, an punctim,
vel cæſim, aut quid ſimile. Spec. *tit. de prob.* §. *fin. rub.*
Probationum ſpecies, n. 27. vbi ponit caſum in quodam
ſcholari vulnerato, Bolog. *conſ.* 5. *n* 15. *in fin.* Blanc. *in*
pract. in 1. *p. defenſ.* §. *iis ſic præmiſſis, num.* 82. Modern.
Roman. *d. q.* 127. *num.* 115.

Ac etiam fœminæ, & ſerui periti poſſunt recipi, 11
cùm etiam ipſi poſſint eſſe Medici, Boër. *dec.* 321. *n.* 20.
Carrer. *in prac. crim. in* 3. *tr. de homic. & aſſaſ.* § *ij igitur*
excuſantur, n. 19. Petr. à Plan. *Epit. delict. l.* 2. *c.* 13 *n.* 9.

Ac etiam magis creditur ipſis Medicis, & peritis, 12
quàm aliis teſtibus contrarium deponentibus quando agitur de re ſpectante ad peritiam, etiam quòd Medici, & periti eſſent pauciores, quàm teſtes, & Marian. Socc. *in cap. presbyterum n.* 11. *extr. de homic. Spec. tit. de prob.* §. *fin. rubr. Probationum ſpecies quot ſint, n.* 27. *& tit. de homic.* §. 1. *n.* 5. Gand. *tit. de homic. n.* 24. vbi firmat quòd ſit magis credendum duobus, vel tribus Medicis, vel Chirurgis, quàm decem, aut viginti teſtibus non Medicis, cùm per teſtes non peritos non probetur, an vulnus eſſet mortale, vel non Modern. Rom. *d. q.* 127. *n.* 8. *& ſeq.* vbi alios allegat, latè Moſcatell. *in pract. de cognit. & prob. delict. rubr. de vulneribus lethalibus, n.* 16. *& ſeq.* vbi tenet, quòd teſtes non periti non admittantur etiamſi allegarent rationem mortalitatis, & ad contraria reſpondet, & ſolùm teſtes non periti in hoc caſu admittantur ad probandam famam, Horat. Carpan. *ſuper nou. conſtit. Mediol. c. homicidia, n.* 111. & quòd imperitis ſtandum non ſit poſt Anch. *conſ.* 330. *n.* 9. Socc. *conſ.* 92. *num.* 10. *lib.* 4. Card. Tuſch. *in littera P, concl.* 286. *n.* 59.

Et

13 Et aſſettioni illorum peritorum ſtatur, etiam ſine iuramento, quando aſſumuntur pro informatione iudicis, ſecùs verò ſi adhibeantur à partibus, quia tenentur deponere medio iuramento, ac etiam ſi adhibeantur in conſultores non tenentur iurare, ſecus ſi in teſtes, vel ſi eſſemus in perito electo à populo ad certum officium peritiæ, quia ſi iurauit in ingreſſu ſui officij non tenetur ampliùs iurare, latè Fulu. Pacian. *de probatione l.1.cap.47.n.20.& ſequentib.* Moder. Rom. *d.q.*127. *num.*118. vbi de communi, & concordantes allegat, & quòd indiſtinctè periti teneantur iurare, Angelus *in proœm.ff.n.*1. arguit pro, & contra. & tandem pro hac parte concludit, vt indiſtinctè periti teneantur iurare, & ſi deponant ſine iuramento nihil probent, Andr. Fach. *conſ.*82 *l.*3. vbi de communi poſt alios quos allegat Moſcatell. *in pract. de cognit. & probat. delict. rubri. a de vulneribus lethalibus, n.*12. *&* 14. ſed quando hoc ſit verum, vide Fulu. Pacian. *de probatione lib.*1. *cap.*4:.*n.*20. *& ſeqq.* vbi ponit regulam, vt peritorum iudicium valeat ſine iuramento, & deinde illam limitat pluribus modis, & *ſub n.*32. ponit formam dicti iuramenti, & latiſſimè idem Fulu. Pacian. *de prob.l.*1. *cap.*47. *num.*21. *& ſeqq.*

14 Qui periti ſatis eſt vt deponnant de credulitate, vel de eorum iudicio, Maſcard. *de probat. concl.*1034. *n.*37. *verſiculo ſic tamen, lib.*2. Moſcatell. *in pract. de probatione delict. in proœm. n.*76. *& ſequentibus*, vbi reprobat Foller. qui volebat teſtes, vel peritos deponere debere fuiſſe illatum vulnus, vel commiſſum delictum ſeuitia credulitate, vel animo committendi delictum Fulu. Pacian *de probatione l.*2.*c.*47. *n.*17. vbi per vnam columnam plenam concordantes cumulauit, dummodò tamen peritia verſetur circa illas res, quæ certò ſciri non poſſunt, quia non conſtat certis, & indubitatis doctrinis diſciplinæ, vel ſi deponant de eis, de quibus non poteſt haberi infallibilis notitia veritatis, ſed opinatè, ſecus ſi poſſet haberi certa, & determinata notitia, quia tenerētur deponere per iuramentum veritatis, latè Fulu. Pacian. *in d.l.*1. *cap.*47. *numer.*18. *& ſeqq.* vbi concordantes allegat, Modern. Rom. *d.q.*127. *n.*118. *& ſeqq.* Sigiſmun. Scacc. *in tract. crim. c.*83. *num.* 13. Sed mihi multom placet opinio Bald. *in conſ.*328. *per totum, l.*2. vt Primò, ſtetur argumentis naturæ, quando vulneratus paulò poſt moritur, ſecundò argumentis experientiæ, quando vulnus erat in inteſtinis, & locis mortiferis. Tertiò, ſtetur peritis in arte per rationes per eum allegatas, quam Bald. opinionem ſequitur Card. Tuſch. *in littera P, concluſ.*286. *num.*28. *in fin.* cùm debeant deponere per ſenſum corporis, Tuſch. ibi *num.*61.

15 Sed bene requiritur, quòd duo periti deponant de qualitate vulneris, & vnus non ſufficit, Marſ. *in lege ſi. n.*60. *ff. de Sicar.* Anton. Gomez. *tract. de delict. titul. de homic. n.*28. vbi de communi Iul. Clar. §. *homicidium, n.*:4. vbi etiam de communi, Moder. *q.*127. *num.*151. qui alios cumulauit, & teſtatur etiam de communi. Andr. Gail. *obſeru.*211 *n.*3 *lib.*2. Maſc. *de prob. concluſione* 1034. *n.*21. vbi etiam de communi, Fulu. Pacian. *de prob. lib.*1.*c.*47. *n.*35. vbi etiam alios cumulauit, & loquitur in quocunque perito Pet. Cab *in ſeqq. crim. caſu* 248. *n.*39. *cent.*3. vbi de communi, Moſcatell *de cognit. delict. rubr. de vulnerib. lethalibus, n* 33. vbi de communi, *& n* 34. dicit, quòd ſi in loco adeſſent plures periti, vel Medici, duo ſint adhibendi, & vnus non ſufficit, & quòd in hoc Iudex diligentiam adhibeat in eligendos Medicos præclariores, Card. Tuſch. *in litt. P, concl.*286. *num.*71. *& ſeqq.*

16 Sed videbitur reuocari in dubium quando in loco non adeſſet, niſi vnus peritus, quia tunc ille ſufficiat ad iudicandum, & referendum, an vulnus fuerit mortale, necne, vel vulneratus deceſſerit ex vulnere, vel ex alia cauſa, Marſ. *in l. fin. n.*56. *& n.*60. *& ſeq. ff. de Sicar. & in pract crim.* §. *& quia, n.*16. Boër. *deciſ.*325. *n.*1. Iul. Clar. §. *homicidium, n.*34. Item intellige, Ant. Gomez. *tit. de delict. de homic. n.*28. vbi de communi, Moder. Rom. *d. q.*127. *n.*153. vbi alios cumolauit, & plures teſtantur de communi Maſcar. *de prob. concluſione* 1034. *n.*24. *vol.*2. vbi de communi, And. Gail. *obſeruat.*111. *n.*4. *l.*2. Fulu. Pacian. *de probatione l.*1.*c.*47. *n.*35. Peregr. Ianin. *in tract. de citat. reali, l.*1.*c.*2.*n.*54. *in princip.* Moſcatell. vbi ſuprà, *n.*34. Card. Tuſch. *in litt. P, concl.*286. *n.*73. vbi de communi, vbi *ſub n.*78. poſt Alex. *in conſ.*174. *in fin. l.*2. firmat, quòd iſte teſtis vnicus debeat eſſe idonior, vel ex magis idoneis.

17 Sed in dubio non præſomitur, quòd in loco adſit vnus ſolus peritus, præſertim ſi locus ſit inſignis, puta Ciuitas, niſi probetur, Alex. *in addit. ad Bart. in proœm. ff. n.*9. *in littera I, in verbo habeo tacere*, Cæpol. *conſ.*61. *n.*5. Carr. *in pract. crim. in* 3. *tract. de homic.* §. *ij igitur excuſantur, n.*4. Moder. Rom. *d.q.*127. *num.*154.

18 Contrariam opinionem, quòd vnus ſolus non ſufficiat, etiam ſi plures in loco non reperiantur, ſed neceſſarium ſit ex locis vicinis alium conducere, quando agitur de graui præiudicio, Abb. *in c. propoſuiſti, n.*5. *verſ. ego potiùs extra. de prob.* qui propriè loquitur, quando agitur de vita hominis, Maſc. *de prob. concluſione* 1034. *n.*15. & alij relati per Pacian. *in d.l.*1.*c.*47. *n.*26. Socc. *regul.*16. *Fallent.*11. Card Tuſch. *in litt. P, concluſ.*286. *num.*79.

19 Sed contra Abbatem & eius ſequaces, vt ſufficiat vnus peritus, quando in loco alij non adſunt, etiamſi agatur de cauſa criminali, & de vita hominis, & non requiratur, vt mittatur ad loca vicina pro aliis Medicis, poſt alios, quos allegat, tenet Fulu Pacian. *de prob. d.l.*1. *cap* 47. *num.*36. *in fin.* vbi teſtatur de communi contra Abbat. & ibi coocordantes allegat, Maſcard. *de prob. d. concl.*1034. *n* 26. & alij eandem opinionem ſequuntur, quos refert Modern. Rom. *d. q.*127. *n.*156. & firmat, quod ita à Doctoribus magis communiter tenetur contra Abbatem, & de communi etiam contra Abb. teſtatur Moſcatel. vbi ſuprà *n.*34. *verſ. Nam communiter contra* Abb. & quòd de conſuetudine vnus Medicus peritus ſufficiat ſuper volnere lethali, vel non mortali & an vulneratus deceſſerit ex vulnere, vel ex febri, poſt Clar. *in* §. *homicid. n.*43. teſtatur Card. Tuſch. *in litt. P, concl.*286. *num.*77.

20 Poſſunt autem dictæ contrariæ opiniones reduci ad concordiam, quòd ſi agatur de loco, à quo alia loca ſunt multum remota, non ſit neceſſarium ad illum locum mittere, etiamſi ageretur de re ardua, & magni præiudicij, Boët. *deciſ.*324 *n.*24. Steph. Lambertengh. *de contract. cor. gl.*1. *n.*206. Moder. Rom. *d.q.*127. *n.*158. Maſcar. *de prob. d. concl.*1034. *n.*25. *in fin.* Adden. ad Pacian. *d. lib.*1.*c.*47. *num.*36. *in litt. N.*

Item ſi peritus eligatur à Iudice, vel à partibus ex conſenſu, & tunc vni ſoli credatur, ſecus ſi ab vna tantùm parte eligatur, quia tunc vnus non ſufficit, ſed erit mittendum ad loca vicina pro alio perito, Fulu. Pacian. *de prob. lib.*1. *cap.*47. *num.*42. *& ſeq.* vbi concordantes allegat, & ſequitur Moder. Rom. *d.q.*127. *n.*157. *&* 161. qui Pacian. ibi *nu.* 43. dicit procedere, etiamſi partes tacitè conſenſerint, veluti quando Iudex eligeret vnum, cuius dicto diceret ſe crediturum partibus præſentibus electioni, & non appellantibus inſtra debitum tempus.

Vel ſi mittatur per Iudicem peritus ad inſpiciendum vulneratum ſeu cadauer ad inſtantiam partium contendentium, puta quis eorum mortaliter vulnerauit, vel etiam quando eſt contentio inter Fiſcum, & vulnerantem ſuper mortalitate vulneris, & tunc requirantur duo periti, & ſi in loco non adſit niſi vnus, mittatur ad loca vicina pro alio perito, ſecus ſi adhuc contentio aliqua non fuerit inter partes, vel Fiſcum, ſed Iudex à principio illati vulneris miſit Medicum

cum

cum Notario ad viſitandum vulneratum, vel cadauer, & ad faciendum viſum, & repertum, quia tunc vnus ſolus Medicus ſufficit, nec eſt mittendum ad alia loca vicina pro alio Medico ſecundùm Blanc. *in Pract. in 1.p. Defenſ. §. iis ſic præmiſſis*, *n.*88. Moder. Roman. *d. q.*127. *n.* 160. vbi in fine dicit quòd non eſt mala diſtinctio quam veram puto, quando non controuerteretur, deinde à partibus inquiſiti ſuper qualitate vulneris ſi potuerit illum decedere ex dicto vulnere, vel ex alia cauſa, quia tunc omnino teneo, quòd deberent eſſe duo Medici, cùm agatur de vita hominis per ea quæ ſupra dixi.

Si autem peritus fuiſſet à publico deputatus, & ſalariatus, tunc ſufficit vnus ſolus, latè Pacian. *d. lib.*1. *cap.*47.*n.*39. *& ſeq.* & alios concordantes etiam poſt Pacian. adducit Moder. Rom. *d.q.*127.*n.*161. Moſcatel. vbi ſupra *num.* 24.

Quando autem eſſet Medicus, qui fuit adhibitus ad curam vulnerati, & tractaretur ſi vulnus eſſet mortale, vel non, vel ſi vulneratus obierit ex vulnere, vel ex alia cauſa, ille ſolus ſufficeret, Bal. *n.*147.*n.*2. *&* 4. *l.*2. Gram. *conſ.*49.*n.*11. *& ſeq.* Aret. *conſ.*58.*n.*45.*tom.*2. *crim. in paruis*, Card. Tuſch. *in litt. P*, *concl.* 28. *n.*56. Moder. Rom. *d. q.*127. *n.* 165. licèt videatur poſſe dici eſſe ſuſpectus, cùm dicatur deponere ad ſui exculpationem, ne dicatur vulneratum deceſſiſſe propter eius imperitiam, per ea, quæ tradit Cornell. *conſ.*191. *ſub n* 1. *in fin. l.*2 & And. Fach *conſ.* 83 *n.*66. *& ſeq. l.*3. quibus tamen benè reſpondit Bologn. *conſ.*5. *num.*20.

Si cum aſſertione vnius Medici concurrerent alia adminicula, Doct. admittunt ei eſſe credendum, Bald. *conſ.*137.*n.*5. *lib.*2. vbi loquitur, quando concurreret longitudo vitæ, aut mala cura infirmi, aut quid ſimile, qui dicit quòd iſto caſu abſque dubio ſtaretur vnico Medico, Anch. *conſ.* 283 *n* 3. & vbi loquitur quando concurrit, quia vulneratus reconualuit & obiit infra breue tempus, Maſcard. *de prob. concl.* 1034 *nu.*31. Moder. Rom. *d.q.*127. *n* 166. 168. *& ſeq.* Pacian. *de probat. lib.*1. *c.*2. *num.* 26. qui tradunt magis procedere quando ageretur de abſolutione rei.

Ac etiam ſi ſtatuto diſponeretur vnico Medico ſtandum eſſe, ei ſtaretur, & talis diſpoſitio municipalis præualebit diſpoſitioni iuris communis. Aug. ad Ang. *de maleſ. in verb. vna alia percuſſione*, *n.*3. Petr. à Plach. *Epit. Delict. l.*1. *capitulo decimo tertio, numero decimo*, cum aliis adductis per Moder. Rom. in. *q.*127. *n.* 167. Si verò à lege, vel ſtatuto certus numerus præfigeretur, ſeu taxaretur, vt deponere debeat, tunc vnus non ſufficeret, ſed eſſent alij vocandi à locis vicinis ad ſupplementum legis vel ſtatuti, Fulu. Pacian. *de prob. l.*1.*c.*47.*num.*47. vbi concordantes allegat & ibi ſubdit, & ob id cùm ex legis diſpoſitione requirantur ſeptem Doctores ad minus in doctorando ſcholare, ideo ſi non erunt ſeptem in Ciuitate, oportebit mittere ad loca vicina pro ſupplendo numero.

21 De conſuetudine autem quicquid ſit de iure, vnus Medicus ſufficiet ſecundùm Iulium Clarum *in §. homicidium*, *n.*34. vbi. & hoc loquendò de iure, & ante eum Caſſon *in tract. de ind. & tortur. & atrocit. præmedit. c.*2. *ſub n* 2. Moder. Rom *in dict. q.*127.*n.*170. dicit, quod ita ſeruatur hic in Curia Romana. quando peritus eligitur à iudice, vel ex eius officio, ſi verò partes diſcordant, vnaquæque pars eligit ſuum. vel concordant in vno, vbi ſubdit, & cum hac diſtinctione poſſunt procedere latè dicta per Eugen. *conſ.*64. *numer.*43. *& ſequentib.* qui videtur omnino improbare Iulium Clarum, & quòd loquatur contra omnia iura requirentia in quolibet actu duos teſtes, & Eugen. declarat, quod ſi agatur ad effectum, vt conſtet de corpore delicti, vt per iudicem in cauſa procedi poſſit, ſufficiat vnus Medicus, ſecus quoad alium effectum quando adeſt controuerſia inter ipſas partes, quia tunc duo requiruntur. Sed de eadem conſuetudine, vt ſtandum ſit vnico Medico, teſtatur Sigiſmun. Scacc. *in tract. crimin. cap.* 83. *n* 13 Sed tutius erit ſemper habere duos peritos Caualc. *de Brach reg. p.*3. *n.*163. & quando ſtandum erit vnico perito debet eſſe idonior, vel ex magis idoneis, poſt Alex. *in conſ.*174 *in fin. lib.*2. Card. Tuſch. *in litt. P. concl.* 286. *n* 8.

Peritus autem, vel imperitus Medicus, quis dicatur, Maſc. *de prob. concl.* 1034 *n.*24. *l.*2. vbi dicit quòd Medicus nouellus dicitur imperitus, Ful. Pacian. *de prob. l.*1.*c.*47.*n* 28. dixit poſt alios quos allegat, illum reputari artificem peritum, qui diu ſe bene geſſit in arte ſua, & *n.*130. qui ter ſe benè habuit in ſuo exercitio, nec credatur alicui dicenti ſe peritum eſſe, niſi concurrat ſaltem depoſitio vnius conteſtis, Aret. *in c. propoſuiſti*, *n.*16. *extra de prob.* Pacian. *d. l.*1.*c.*47. *n.*151. *& ſeqq.* & caueant iudices quia Medici & periti ſolent iudicia fallacia reddere iuxta vota petentium ſub ſpe nummi, quia inter homines auaros connumerantur, Maſc. *de prob. in verb. Auaritia. concl.* 50.*n.*1. *l.*1. & ſi repetiantur, ac detegantur in eorum relationibus falſi, debent puniri, vt ex. I unat nouiſſimè Franc. Bernard. Mediol. *in ſchol. ad Ambroſ. de nod. form. proceſſ. in forma l.*1.*c.*1 *n.*15. *&* 18. vbi teſtatur, quòd ob id quidam Chirurgus fuit tribus ictibus funis publicè punitus, & quòd ipſe habet alium præ manibus in defenſione, ſed qualis futurus ſit euentus ignorat, & ſi nolint periti deponere, poſſunt cogi à iudice. Caualcan. *de Brachio regio parte ſecunda num.* 164. 22

Primò limita, vt Medicis Iudæis, & infidelibus ſuper mortalitate vulneris deponentibus, non credatur, Plach *epit. delict. lib.* 1. *c.* 13. *num.* 12. *verſ. tertio intelligo*, Moder. Rom. *q.*127. *n.*202. 23

Secundò limita in notoriis, quando conſtat notoriè, quòd vulnus eſt, vel non mortale, in quibus non requiritur iudicium Medicorum, neque attenditur, 24 Carrer. *in pract. crim. in* 3. *tract. de homic. & aſſaſ.* §. 18. *igitur excuſantur*, *n.* 181. Petr. à Plach *epit. delict. lib.* 1. *c.*3.*n.*8 *in fin* † vbi ſubdit tunc eſſe vulnus notorium 25 lethale, quãdo fuit in corpore, vel in alia corporis parte periculoſa illatum, & Moder. Rom. *d.q.*127.*n* 124.

Tertiò limita, quando Medici non viderunt neque 26 curarunt infirmum, vel vulneratum, neque illum viſitarunt, vt non poſſint deponere ſuper qualitate vulneris, vel eius mortalitate, Corn. *conſ.*183. *num* 4 *verſi. ex quibus videtur, lib.*3 quia poteſt eſſe, quòd à principio non fuerit mortale, ſed curabile, & poſtea deuenerit mortale, & incurabile, Aret. *conſ.* 58. *num.* 46. *tom.* 2. *crimin. in paruis.* Sed contrarium voluerunt idem Corn. *in conſ.*164. *n.*16. *lib.* 2. Cæpol. *conſ.*61. *n.*5. 7. *&* 8. vbi dicunt ſufficere Medicos eſſe certificatos de qualitate vulneris, de parte corporis vulnerata, & de inſtromento, quo fuit vulnus illatum; & Blanc *in tract. crim. in* 1.*p. Defenſ. §. iis ſic præmiſſis*, *n.*83. *in fin.* Carol. Alban. *conſ.*12. *num* 10. Maſcard. *de prob l.*2. *concl.* 1014. *num.*46. Petr. Cab. *in q. crimin. caſu* 248. *num.* 38. *cent.* 3.

Bene verum eſt, quòd Medici curantes infirmum ſolent, vt plurimum, aſſerere vulnera eſſe mortalia, ac periculoſa, vt videantur magna, & quandoque miracula feciſſe ad inſtar Æſculapij, quem mortuos ad vitam arte medicinæ reuocaſſe teſtantur, vt refert And. Fach. *conſ.*83.*n.*73. *ſub verſ. nec refert*, *l.*3. Sed vera reſolutio eſt, quòd Medicis magis ſit credendum illis, qui verè interfuerunt, & vulnus inſpexerunt, quàm illis qui curæ non interfuerunt, neque ſic aſſiduè vulneratum curarunt, Bologn. *conſ.*5.*n.*19. Ant. Aret. *in dict. conſ.*38.*n.*46. *tom* 2. *crim. in paruis*, licèt etiam in hoc contrarium voluerit Cæpol. *conſ.* 64.*n.*17 *iuncto*, *n.*21. 23. *&* 24 *in fin.* & Fach. *in d. conſ.* 38.*n.*66. *& ſeq.* etiam dicit eſſe magis credendum aliis qui verè non interfuerunt ob rationem ab eo allegatam, nempe quando

ipſi

Digitized by Google

ipſi Medici curarunt infirmum contra regulas medicinæ, quia tunc dicerentur deponere ad eorum excuſationem, & ibi ponit exemplum, quando Medici nimiam ſanguinis euacuationem commiſerunt, quia ſi dicunt eſſe imputum ex vulnere, eis non crederetur.

27 Ac etiam ſolet dubitari quibus Medicis magis ſit credendum, an deponentibus pro mortalitate, vel non mortalitate. Et pro vera reſolutione eſt dicendum quod ſi vulnus fuerit illatum in capite, vel in alia parte corporis periculoſa, vel vulnus fuerit magnum, ut ſit magis credendum deponentibus vulnus eſſe lethale, & vulneratum mortuum ex vulnere, Boër. *dec.* 323. *n.* 10 *in fin & n.* 24 Cæpoll. *conſ.* 61. *n.* 3 Dec. *conſ.* 415. *n.* 3. *& ſeq.* Maſc. *de prob. concl.* 1114 *n.* & poſt iſtos Peregr. Iannin. *in tract. de cir. reali l.* 1. *c.* . *n.* 54 *verſ. & ſi fuerint.* And. Fach *conſ.* 82 *n.* 70. *l.* 3. vbi reddit rationem, & ſatis ſit quod dicant vulnera non fuiſſe lethalia, vt vulneratus non dicatur mortuus ex vulnere, ſed ex mala cura, vel regimine. Affl. *ſuper Conſtit. Regn. l.* 3. *rubrica* 32 *n.* 7 Decian. *conſ.* 15 *n.* 7. Andreas Fach. *conſ.* 82. *n.* 63. *lib.* 3. vbi loquitur eo magis procedere, quando redderent bonas rationes per quas induceretur noua occaſio mortis, vt in nimia ſanguinis euacuatione, & poſt Signorol *in conſ.* 115 *in fine*, Card. Tuſch *in littera P, concluſ.* 286 *num.* 4. firmat. quod ...io tantum credendum ſit Medicis, vel peritis, quòd vulnus non fuerit mortale, & vulneratus fuerit mortuus ex alio, vt confeſſio rei contraria reuocetur tanquam erronea.

Licet alij ſimpliciter teneant, quòd data paritate, vel æqualitate Medicorum magis ſit credendum atteſtantibus vulnus non fuiſſe mortale, latiſſimè Petr. à Plac. *epit. delict. l.* 1. *c.* 12. *ſub n.* 10. *verſ. ſequitur etiam dubium & verſ. ſeq.* vbi teſtatur hanc opinionem tanquam veriorem eſſe tenendam poſt multos ab eo relatos contra opinionem Boër. *dec.* 323. *ſub n.* 24. *verſ. & quando in mortuo*, vbi ſubdit quòd contraria allegata, adeo ſunt frigida, vt non egeant confutatione, & hanc eandem opinionem ſequitur Carr *in practica crim.* § *circa n.* 333. *circa fin verſ. aliqui vero*, vbi pro hac opinione citat Bal. Auch Socc Fel. Rom. & Marian. licet ſubdat, non procedere in magno vulnere, & hanc opinionem tuetur. And Fach. *in d. conſ.* 82. *n* 68. vt magis ſit ſtandum atteſtantibus pro non mortalitate, & idem voluit poſt alios, quos allegat *in conſ.* 38. *n.* 1. Sed vide diſtinctionem quam facit Maſc. *de prob. concl.* 1134. *n.* 45. *& ſeq. vol.* 2. Baiard *in* §. *homicidium, n.* 152. *& ſeqq.* Horat Carpan. *ſuper nou. conſtit. Mediol. c Homicida, n.* 166. dicit quòd tutius erit eſſe iudicio iudicis, & eius arbitrio ſtandum, conſiderata qualitate, loco vulneris, relatione Medicorum, maximè illa, quæ ſit tempore quo denunciant vulnera ratione eorum officij, ac conſiderata longitudine temporis, quo ſuperuixit poſt illatum vulnus, & aliis circumſtantiis, & qualitatibus, an ex dicto vulnere, vel ex alia cauſa deceſſerit, & *ſub n.* 177. in ſpecie debet conſiderari ſi incontinenti deceſſerit, vel ſi poſt illatum vulnus continuò de malo in peius proceſſiſſet, tunc ex vulnere dicatur deceſſiſſe, ſecus ſi fuerit viſus poſt illatum vulnus, poſt triduum ire cum baculo, vel ſi probatum fuit quòd poſtea recuperauit ſanitatem, & quòd in dubio poſt publicatum proceſſum poteſt iudex ex officio examinare teſtes ſuper veritate, & ſi deponant vulnus potuiſſe fieri manualiter, vel cadendo, debet præſumi eueniſſe, cadendo ad excluſionem delicti, Menoc. *de præſump. l.* 5. *præſumpt.* 2. *n.* 1. Mar. Ant. Macer. *l.* 1. *reſol.* 36. *n.* 13 *& ſeq.* Et quòd ſit in arbitrio iudicis iudicare an vulneratus mortuus ſit ex vulnere, vel ex alia cauſa, ita tenent omnes, vt teſtatur Maſc. *in pract.* §. *& quia, n.* 16. *conſ.* 7. *n.* 27. & Card. Tuſc. *in lit. P, concluſ.* 526. *num.* 6.

Et alias declarationes ad iſtum articulum quibus Medicis magis ſit credendum, ponit latè Moder. Rom. *in q.* 127. *n.* 141. *cum plur. ſeq.* † vbi etiam ponit quomodo à iudice, vel à partibus ſunt dicti periti eligendi, & an requiratur citatio in eorum electione, vel relatione; & latè etiam ponit iſtam materiam peritorum nouiſſimè Card. Tuſc. *in lit. P, concl.* 289. *per totam*, vbi declarat quando ſententia peritorum tranſeat in iudicatum, & in qua parte iudicij poſſint recipi, & quando eligi debeat tertius peritus, & cuius qualitatis eſſe debeat, & an dicta qualitas ſit probanda, & vſque ad quam vicem talis electio peritorum fieri poſſit, vt tollatur infinitas. 28

CAPVT XIII.

De corpore delicti in aſſaſſinio quomodo dicatur conſtare.

SVMMARIVM.

1 *De aſſaſſinij corpore quomodo conſtare debeat, vt ſi pecunia pro homicidio committendo fuerit data.*
2 *Mandans, & mandatarius probari debent, vt detur corpus aſſaſſinij.*
3 *Aſſaſſinij crimen non datur, ſi mandans interfuerit homicidio.*
4 *Aſſaſſinium probatur, etiam ſi interuenerit promiſſio pecuniæ, etiam ſi fuerit facta ſine aliqua ſcriptura.*
5 *Aſſaſſinium non inducitur ſi committatur homicidium pro complacentia alicuius.*
6 *Aſſaſſinium non inducitur per ſimplicem pollicitationem, ſed requiritur mutua promiſſio, & obligatio.*
7 *Aſſaſſinium, vt inducatur, requiritur, vt promiſſio fuerit acceptata.*
8 *Ac etiam requiritur, vt promiſſio ſit certa.*
9 *Aſſaſſinium in non ſubiecto, vt inducatur, requiritur datio vel promiſſio, ſecus in filio, vel alio ſubiecto, in quibus non cadit aſſaſſinium.*
10 *Promiſſio facta pro expenſis, damnis, & intereſſe pro homicidio committendo non inducit aſſaſſinium.*
11 *Aſſaſſinium an probetur per indicia, & coniecturas.*
12 *Indicia, & coniectura debent eſſe indubitata ad effectum condemnandi.*

IN iſto crimine aſſaſſinij dicitur conſtare de illius corpore, quando probatur, quòd aliquis accepta pecunia ab aliquo mediante mandato alterum occidit, *c. pro humani de homic. in* 6. qui text. licet videatur loqui de mandante, tamen communiter receptum eſt, vt habeat etiam locum in mandatario, Anton. Gomez. *tit de delict. cap.* 3. *num.* 10. vbi de communi, Petr. à Plach. *Epit. delict. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 11. *& ſeqq.* vbi recepta ſententia Ant. Gab. *lib.* 7. *concluſ.* 1. *num* 1. *&* 32. Decian. *in tract. crim lib.* 6. *cap.* 28. *n.* 18. cum aliis congeſtis per Moder. Rom. *quæſtione* 123. *num.* 1. & aſſaſſinium dicitur homicidium ex propoſito factum ab vno, & ab altero mandatum pretio ſiue pecunia, vel alia re data vel promiſſa, Caualc. *de Brach. reg parte* 1. *num.* 66. 1

Et oportet, vt probetur mandans, & mandatarius, alias non diceretur conſtare de corpore aſſaſſinij, latè Eugen. *conſil.* 76. *num* 135. vbi ſubdit, quòd ſi quis occidit aliquem ſub ſpe ſucceſſionis, non erit aſſaſſinium, prout ſi quis occidat aliquem in ſtrata publica, & illum derobet, non erit aſſaſſinium, ſed homicidium cum furto, Boſſ. *titulo de foro comp. numer.* 142. Caualc. *d. parte* 1. *num.* 78.

Ac etiam debet probari abſentia mandantis, quia ſi fuerit commiſſum homicidium eo præſente etiam pecunia interueniente, non daretur aſſaſſinium, vt poſt alios, quos allegat, firmat Bertaz. *conſ.* 143. *n.* 13. *vol.* 1.

Hier.

Hier Gabr. conſ. 170. in 1. dub. vol. 1. Andr. Fach. conſil. 83. num. 10. lib. 3.

4 Et diceretur etiam conſtare de aſſaſſinio, ſi probaretur promiſſio pecuniæ, Sal in l. non ideo minus numer. 36. C de accuſat. Carter. in praxi crim. titulo de homic. §. circa tertium pr. vbi de commun, Flam. Par. ſ. de conſ. q. 32. n. 49. vbi etiam de communi Ant. Gabr. l. 7. de crim. concl. 1. n. 1. & ſeq. vbi de comm. idem Paril. de conſid. q. 66. n. 24. etiamſi promiſſio fuerit facta ſine ſcriptura, vel alia cautela, Gram. voto 9. n. 2. Iodoc. in pract. crim. c. 83. Rubr. de aſſaſſ. n. 2. Maſcar. de prob. concl. 118. n. 1. ampliat. l. 2. Ant. Gabr. concl. 1. n. 3. l. 137. cum aliis allegatis per Moder. Rom. q. 123. n. 36. & ſeq. & ita etiam diſponitur hîc in Curia per bannimenta edita de anno 1591. cap. 36.

5 Si verò non ſub ſpe præmij, ſed vt alicuius complacentia quis aliquem interficiat, licet aliqui voluerint quòd dicatur committi crimen aſſaſſinij, & probata complacentia dicatur conſtare de aſſaſſinio, Dec. in tract. crim. lib. 9. c. 30. num. 16. Viu opin. 74. ſub n. 1. Addentes ad Iul. Clar. in §. aſſaſſinium in littera N. cum aliis adductis per Modern. Roman quæſt. 23 n. 38. tamen veritas eſt, quòd etiam ſi probaretur dicta complacentia, non diceretur probatum corpus aſſaſſinij. Hier. Gabr conſ. 170. n. 15. & ſeq. lib. 1. vbi latè, & ibi reddit bonas rationes, & concordantes adducit Viu opin. 14. ſub num. 1. verſ. tertio, quod aſſaſſiny, latè Hond. conſ. 93. num. 97. & ſeq. volum. 2. vbi relatis contrariis hanc opinionem tuetur Modern. Roman. conſ. 10. num 6. vbi de communi.

6 Nec ſi probaretur ſimplex pollicitatio, diceretur conſtare de corpore aſſaſſinij, niſi probetur tractatus, Gram. voto 11. n. 19 Rim. Iun. conſ 685. num. 12. & ſeq. vol. 6 Hond. conſ. 93. n. 66. vol. 2 vbi de communi latiſſimè Moder. Rom. conſ. 10. n. 4. vbi de communi, & ibi refert, quod Doctores volunt, vt interueniat contractus mutuæ voluntatis, vt ſi contractus fuiſſet licitus potuiſſet cogi ad ſoluendum.

7 Ac etiam requiritur, vt promiſſio fuerit acceptata, Doct. cumulauit per Add. ad Moder. Rom. in conſ. 5. in lit. k. verſ. limitatur tamen, & latiſſimè ipſe Moder. Rom. conſ. 10. n. 4. & ibi teſtatur de communi, nec in hoc ſufficeret dicere, quòd præſumatur acceptaſſe oblationem, vti ſibi fauorabilem, ſed requiritur, vt dicta acceptatio expreſsè probetur, vt latè etiam declarat Rim. Iun conſ. 685. num. 14. & ſeqq. vol. 6.

8 Ac etiam debet probari promiſſio certa: nec ſufficeret ſi fuiſſet generalis Rim. Iun. conſ. 685. n 22. vol. 2. latè Eugen. conſ. 76. n. 148. lib. 1. & Honded. conſ. 193. n. 66. verſ. aſſerentes, & n. 88. verſ. nam ſi promiſſio generalis, vbi de communi, & alios adducit, vol. 1. ſed pro iſto articulo vide Doct. adductos per addentes ad Mod. Rom in conſ. 1 in littera k verſ. limitatur. 2.

9 Tamen Doct. videntur diſtinguere, quòd in non ſubiecto præfata omnia requirantur, ſed in filio, vel alio ſubiecto non requiratur datio, vel promiſſio, vt latè declarat Rom. Iun d. conſ. 685. n. 22. vol. 6. vbi concordantes allegat Hond. conſ. 93. num. 68. verſ. ſolum quidem vol. 2. qui etiam concordantes cumulauit, ſed bene dicunt, quòd deinde in ſubiecto non cadat qualitas aſſaſſinij, latè Maſcard. de probat. concl. 138. n. 15. volum. 1.

10 Nec minus ſi probaretur, quòd fuerit aliquid promiſſum pro expenſis in delicto committendo, vel ſi delictum committeret, faceret ipſum à Curia liberari vel ſoluet quicquid opus erit pro liberatione obtinenda, vel ſi aliquid ſibi fuit largitum pro reditu ad locum vnde venerat ad delictum committendum, diceretur probatum aſſaſſinium, Eugen. conſ. 86. n. 139. vbi alios concordantes allegat; nec ſi aliquid ſibi fuerit commodatum, vel mutuo datum, Moder. Roman. conſ. 10. n. 5. & multa alia ſi fuerint probata in iſto crimine adhuc non diceretur conſtare de aſſaſſinio, quæ cumulauit Moder. Rom. in q. 123. n. 19. cum multis ſeq.

Et tandem videntur concludere Doctores quod in iſto crimine aſſaſſinij ad illud probandum ſufficiant præſumptiones, coniecturæ, ac argumenta, vt aperte agitur in cap. pro humani de homic. in 6. vbi omnes Doct. Gram. vot. 18. n. 6. Carrer. in pract. crim. in 1. tract. de homic. & aſſaſ. §. circa igitur, n. 29. in fine, Maſcar. de prob. concl. 137. n. 1. vol. 1. vbi concordantes allegat, Moder. Rom. q. 86. n. 41. & q. 112. n. 46. vbi de communi, Decian. in tract. crim. par. 2. lib. 9. cap. 30. tit. de mand. puer interced. 11

Et iſta indicia, ac probabilia argumenta in iſto crimine ad effectum condemnandi in pœnam ordinariam interpretantur, vt ſint indicia indubitata, ſecundùm veriorem, & communem opinionem atteſtatam per Moder. Rom. in d. q. 86. n. 42. & nu. 48. vbi licèt referat alios contrarium tenentes, vt non requirantur indicia indubitata, & quòd dicta probabilia argumenta non interpretentur in indiciis indubitatis, tamen ipſe reſidet cum opinione ſuprà firmata, cui ego etiam toto pectore aſſentio, & Carr. vbi ſup. etiam dicit, quòd dicta opinio, vt ſufficiant probabilia argumenta, procedat coram iudice Eccleſiaſtico, ſecus coram iudice ſæculari, ad effectum puniendi, & quòd contrarium obſeruare aliis non concurrentibus periculoſum eſſet, & idem poſt alios, quos allegat, ſequitur Modern. Rom. d. q. 113. num. 47. 12

Quæ dicantur indicia indubitata, dicam infrà ſuo loco.

CAPVT XIV.

De tractatu quomodo conſtare debeat.

SVMMARIVM.

1 *Tractatus de corpore conſtare debet, & non ſufficit ſola confeſſio inquiſiti.*

2 *Tractatus, vt inducatur, oportet vt probetur diſcuſſio, & examinatio rei.*

3 *Tractatus eſt probandus per allegantem, & per fiſcum.*

4 *Tractatus tam quoad torturam, quàm quoad condemnationem probatur per indicia, & coniecturas.*

5 *Quod Doctores admittunt, ſi agatur de probatione ipſius tractatus, ſecus ſi agatur de probatione indiciorum ad ipſum tractatum probandum.*

6 *Indicia debent eſſe indubitata ad probandum tractatum.*

7 *Tractatus probari debet ſaltem in genere, vt dicatur conſtare de corpore.*

8 *Tractatus non grauat aliquem, niſi probetur, quòd ille habuerit notitiam de delicto committendo, & potuiſſet prohibere, & non prohibuit.*

9 *Tractatus poteſt probari per teſtes inhabiles, & per ſocios, & complices.*

10 *Tractatus non probatur per teſtes deponentes de colloquio, ſed per teſtes deponentes de concluſione.*

11 *Tractatus probatur per indicia, per quæ probatur animus appenſatus.*

12 *Tractatus probatur ſi plures in vno loco conueniant, & ſecreto loquantur, & deinde ſequatur delictum.*

13 *Tractatus probatur ſi aliquis quendam aggrediatur, & nullis dictis verbis eundem percutiat.*

14 *Tractatus probatur ſi fuerit dictum,* quá quá, ſoldati, arme, arme, che adeſſo è il tempo.

15 *Item probatur ex ſola aſſociatione cum armis, etiam non euaginatis.*
16 *Item ex receptatione deliquentis ante delictum commiſſum.*
57 *Item ſi ante commiſſum delictum, quis accommodauerit equum, arma, vel alia inſtrumenta delinquenti.*
18 *Quod limita tribus modis.*
19 *Item inducitur tractatus, ex aſſociatione, & receptatione poſt delictum.*
10 *Quod duobus modis limitatur.*
21 *Ex inimicitia præſumitur tractatus*
Declara tamen vt ibi.
22 *Tractatus excluditur ſi fuerit delictum commiſſum in pura rixa.*
23 *Tractatus præſumitur ex mendaciis, & variationibus, dummodo non emanauerint à minoribus viginti quinque annis.*
24 *Plures imputati de tractatu, quomodo ſint torquendi à iudice in caput alterius.*

1 IN iſto crimine etiam non ſufficit, vt conſtet de eo per confeſſionem rei Hier. Grat. *conſ.91.n.4. vol.2.* ſed debet conſtare aliunde, cùm dicatur tractatus quædam indago, & colloquium inter aliquos de aliquo peragendo, Marian. Socc. *conſ.3.n.25. & 35. vol.3.* Sed quia eſt difficilis probationis & ob id admittuntur probationes ad illum probandum, quæ aliàs non admitterentur, *l. non omnes, §. à Barbaris de re milit.* Merend. *conſ.88. nu.9. tom.2. crim.* Menoch. *de arb. caſu 116. n.55. l.2.* Crauett. *conſ.210. n.25.* & ſufficiunt coniecturæ, Rim. Iun. *conſ.704. num.26. vol.6.* Decian. *reſponſ.88. n.l.33. Hond. conſ.87. n.1. vol.2.* latè Maſcar. *de prob. concl.1393. n.4. & ſeqq. l.2.* Bettazz. *conſ.150. num.8. & ſeq. volum.1.*

2 Et vt inducatur tractatus oportet, vt probetur diſcuſſio, & examinatio rei, de qua agitur, Blanc. *in l. fin. n.225. ff. de quæſt.* vbi latè, & alios allegat Maſcard. *de*
3 *prob. concl.1366. n.3.* & per allegantem tractatum, & per fiſcum eſt probandus text. *in lege 2. §. homines, ff. de vi bon. rapt.* Patiſ. *conſ.151. n.35. volum.4.* Bettazz. *conſ.150. n.8. vol.1.* Maſcard. *d. concl.1366. n.1* & tractatus dicitur quando duo, vel plures inſimul conueniunt de committendo aliquo delicto, & in eandem opinionem deueniunt, Caualc. *de Brach. reg. in fragmentis fragm.108. verſ. tractatus tunc dicitur.*

4 Et licet in tractatu ſufficiant ad illum probandum indicia, & coniecturæ, tam quoad torquendum, quàm quoad condemnandum, Bal. *in l. quecunque, numer.25. C. de ſeru. fugit.* Alex. *conſ.24. n.6. & n.42. vol.2.* Iul. Clar. *q.20. verſ. ſcias tamen, in fine,* vbi teſtatur apud eum ita ſeruari, Menoc. *de arb. caſu 116. n.5. l.2.* Modet. Rom. *conſ.55. n. 54.* & ibi addentes *in littera F.*

5 Quod tamen Doctores admittunt, quando agitur ad probandum ipſum tractatum, ſecus ſi agatur de probatione indiciorum, ad ipſum tractatum probandum, vt de inimicitiis, literis ſcriptis, & ſimilibus, quæ à communiter accidentibus poſſunt eſſe nota pluribus, & tunc non admittantur teſtes inhabiles, vt declarat Eugen. *conſ.76. num.114. lib.1.*

6 Item intellige, vt ſufficiant coniecturæ ad probandum tractatum, & indicia, quando coniecturæ & indicia ſunt indubitata; ſecus in aliis indiciis.

Item intellige quoad pœnam extraordinariam, & non ordinariam, Boct. *deciſ.164. num. 4.* Marſcard. *de pro. lib.2. concl.822. n.14.* Clar. *q.20. verſ. ſcias tamen in fine,* Addentes ad Modet. Rom. *in conſ.51. n.21.* & ibi concordantes allegant.

7 Ac etiam Aduocatus ſciat defendere clientem ſuum, vt non poſſit procedi ſuper tractatu, niſi ſaltem conſtet in genere de ipſo tractato, Eugen. *conſ. 76. n.26. lib.1.* Hond. *conſ.87. n.97. verſ. ſed dico, vol. 1.*

Nec poterit procedi de tractatu contra aliquem, niſi probetur quòd ille habuerit notitiam de delicto committendo, & potuiſſet prohibere, & non prohibuit, Sim. de Pret. *conſ.15. n.38.* Eugen. *d. conſ.76. n.25. lib.1.* 8

Et quia ſuprà diximus poſſe probari tractatum per teſtes inhabiles, ideò probabitur per ſocios, & complices eiuſdem criminis, Boër. *in tract. de ſeditio. q.7. n.4.* Dec. *reſponſ.24. num.1. vol.2.* Vulpell. *reſponſ.96. n.7.* Magon. *deciſ. Lucenſ.30. n.26.* Maſcard. *de probat. concluſ.1392. n.7. & ſeqq. vol.2.* Caualc. *d. fragm.107. in fine,* vbi ſubdit poſſe probari etiam per epiſtolam. 9

Sed aduertat Aduocatus, quòd teſtes deponentes de tractatu, niſi deponant de eius concluſione, non probant corpus tractatus, quia multa tractantur, quæ tamen non perficiuntur, Alex. *conſ.13. num.17.* vbi latè Adden. *& conſ.18. n.2. & 6. vol.1.* Burſatt. *conſ.135. num.42. in fine vol.1.* Rimin Iun. *conſ.299. num.24. in fine volum.2* Bettazz. *conſ.251. num.27. conſ.21 n.4. & conſ.253. num.7. volum.2.* Flam. Pariſ. *in tract. de confid. q.40. n.13.* And. Fach. *in conſ.28. n.18. vol.1.* vbi ſubdit, quia tota vis in concluſione conſiſtit: quod intellige, & declara quando teſtes deponunt non de concluſione tractatus, ſed de colloquio habito, quod etiam dicitur tractatus; ſecus ſi deponant de concluſione, quia ſi aliquibus ſignis confirmetur tractatus, præſumitur poſitus in exequutione, latè Claud. Bettaz. *conſ.150. in littera A,* poſt alios, quos allegat, & infert, quòd ſi fuit tractatum inter Titium, & Meuium de occidendo Seium per ipſum Titium, & poſtea Titius ipſum Seium interfecit, præſumitur exequutus tractatus, licèt teſtes neſciant dicere de finali ordinatione, & ibi ſubdit, quòd magis procederet, quando incontinenti, vel ex modico interuallo deuentum fuit ad actum, de quo tractatum fuit, allegat Bald. Caſtrenſ. Iaſ. & alios. 10

Indicia autem tractatus plura ſunt, & ea quæ oſtendunt animum deliberatum ad delictum committendum eadem probant tractatum, Blanc. *in l. fin. n.231. ff. de quæſt.* Maſcard. *de prob. concl. 1392. num.9.* vbi concordantes allegat. 11

Si verò plures in vno loco conueniant, & ſecretè loquantur, & deinde ex illo loco prodeuntes maleficium commiſerint, tractatus probatur, Blanc. *in l. fin. num.232. de quæſt.* Vulpell. *reſponſ. 115. in principio,* Maſcard. *de probat. conc. 1392. num.12.* 12

Ac etiam ſi nullis dictis verbis aliquem aggrediantur, inter eos præſumitur præceſſiſſe tractatum ad ipſum aggrediendum, Anch. *conſ.216.* Blanc. *dicta l. fin. num.234.* Maſcard. *d. concl.1392. num.11.* 13

Item præſumitur tractatus ſi fuerit dictum, *Quà, quà ſoldati, arme, arme, che adeſſo è il tempo,* Nat. *conſ.666. num.12. in fin. volumine 4.* 14

Ac etiam præſumitur tractatus ex ſola aſſiſtentia cum armis, etiam non euaginatis, ſi committens maleficium audacior efficiatur, & aggreſſus timidior ex illa aſſiſtentia. Et eo magis procedit, ſi poſt delictum aſſocient dictum delinquentem, Blanc. *in d. l. fin. numer.236.* Vulpell. *reſponſ.115.* Claud. Bertazz. ad Patrem *in conſ.150. litt. A,* Maſc. *d. concl.1392. num.12. & ſeq. vol. 1.* & quòd ex aſſociatione delinquentis præſumatur tractatus, Modet. Roman. *conſ.55. num.52.* 15

Et ex receptatione delinquentis ante commiſſum delictum, præſumitur tractatus inter receptantem, & receptatum ſuper delicto deinde commiſſo, ſi probetur, quòd receptans ſciuerit animum receptati, vt poſt Maſc. declarat Honded. *conſ.93. nu.55.* etiam ſi receptans per prius non habuiſſet amicitiam cum receptato, Blanc. *in d. l. finali, n.202.* vel ſi receptatio non fuerit facta ex alia cauſa, quia receptatio, vt inducat indicium participationis, debet eſſe talis, vt veriſimiliter interpretari non poſſit, vt poſt Blanc. declarat Hond. *d. conſ.93. n.56 & ſeq. vol.2.* qui loquitur in eo, qui 16

recepta

receptauit in domo ſua ſecretè quendam contumacem, ne à Curia caperetur, vt non poſſit trahi indicium ad delictum per eum commiſſum, & *in conſ.*87. *n.*160.*vol.*2.poſt alios, quos allegat, dicit tunc vniri indicium ex receptatiune, vel aſſociatione, ſeu ex auxilio, quando in continenti ſequatur delictum aliàs ſecus. Maſcard. *de probat. concl.*1392.*num.*18. *vol.*2. idem Hond.*conſ.*87.*num.*60. *vol.*2.

17 Ac etiam inducitur indicium tractatus, ſi ante commiſſum delictum quis arma, equum, vel inſtrumenta delinquenti accommodauit, Blanch. *dicta l. fin. n.*171. cum aliis adductis per Maſcard. *de probat. dicta concluſ.*1392.*num.*16. Baiard.*q.*90. *n.*54.*in fine.*

18 Primò limita, quando delinquens dixerit non fuiſſe ſibi equum, arma, vel alia inſtrumenta, accommodata ad delictum committendum, ſed ex alia iuſta cauſa, vt in caſu Hond.*d.conſ.*87.*n.*60. *in fin.vol.*2.

Secundò limita, generaliter, vt ſupra diximus, vt talis accommodatio poſſit interpretari ſolùm in illam partem delicti, vt per Maſcard. & Hond. in locis ſupra adductis.

Tertio limita, & intellige, dummodò probetur ex parte Fiſci, quòd accommodans arma, vel equum, ſciuerit illum eſſe delictum commiſſurum, alias ſecus. Bald.*in l.quicunque in* 6.*notab.lib.*4. Maſcard. *d. concluſ.*1392.*n.*16. Hond *conſ.*9.*n* 60. *vol* 2.

19 Ex receptatione autem delinquentis etiam inducitur tractatus ad delictum iam commiſſum ſi receptetur poſt delictum commiſſum Rim.Iun.*conſ.*88. *n.*32. *vol.*1. qui alios adducit Blanch.*in Tract. de Indic. numer.*101.*& ſeq.* Franc.Caſon.*in Tract.de malefic. tit.*5. *n.*2.*& ſeqq.* Danhud.*in pract.crim.de recept.delinq.* latè Maſcard.*de probat.vol.*3. *concl.*1258. *in princ. & concluſ.*1393 *n.*15.*vol.*2.& ex aſſociatione poſt delictum, vt commodiùs delinquens aufugere potuiſſet, inducitur tractatus, Maſc. *d. concl.*1363.*num.*14. de quo dicam late *in defenſ.*34. *cap.*11.

20 Primò hoc intellige, & declara dummodò ex parte Fiſci probetur ſcientia in receptante illum eſſe commiſſurum delictum, & talis ſcientia probari debet, cùm ignorantia præſumatur, Boſſ. *tit. de rapin. n.*17.Maſcard.*d.concl.*1258.*n.*3. cum aliis adductis per Hond.*d conſil.*83.*num.*55.

Secundò intellige, ſi adeſſet inimicitia inter receptantem, & offenſum, vt poſt Monticell.*in reg.*5. *numer.*13.declarat Hond.*d.conſ.*93.*n.*53. & quòd veriſimiliter non poſſit ex alia cauſa ſuſtineri, quia non eſſet affinis & amicus receptantis, Maſc.*d. concl.*1303. *n.*18.Hond *d.conſ.*93. *n.*60. *vol.*2. Rim. Iun. *conſ.*88. *num.*32. *vol.*5.Baiard.*quaſt.*60. *num.*54.

21 Ex inimicitia enim præſumitur delictum fuiſſe commiſſum præcedente tractatu & appenſamento, ac conſultatione inimicorum, Paul.Merend. *conſ.* 90. *num.*11.*tom.*3.*criminal.* Blanc.*de indic.num.*89. *& ſeq.* Maſcard. *de probat. concluſ.*98 *num.*4. *vol.*1. Burlat. *conſ.*144. *num.* 1. *vol.*2. Dec.*reſponſ.*104.*num.*1. *vol.*3. Rim. Iun.*conſ.* 675.*num.*6. *vol.*6. Pet. de Sord.*conſ.*40. *numer.*1.*& ſeqq. vol.*1.

Nec inimicus excuſaretur ſi deduceret delictum fuiſſe commiſſum in rixa, & ſic deficere animum deliberatum, & tractatum, cùm ſemper, qui intendit occidere rixam affectet, Boſſ.*tit. de homic. n.*56. vbi admonet Iudices quòd ſint cauti in conſiderando naturam verborum prouocantis, & ponit exemplum in eo, qui viſo inimico incœpit acclamare *ammazza, ammazza*, idem firmat Petr. de Surd. *conſ.*40. *num.* 6. *volum.*1.

Quæ concluſio declaratur, vt procedat, quando fuit habitum colloquium cum perſonis ignotis, vt quia occiſor fuit auditus tractare domi ſecretè cum aliquibus, & teſtes illos non cognouerunt, neque eorum vocem notam habuerunt, & ſimilia, & tunc præſumitur factus tractatus cum inimicis, vt benè declarat Eugen. *conſ.*76. *num.*38.

Ac etiam intellige, ſi vnà cum inimicitia concurrant, alia indicia, & præſumptiones, vel adminicula, & tunc præſumatur tractatus factus cum inimicis do committendo delicto; ſecus ſi eſſet ſola inimicitia, quia ex ea non poterunt inquietari inimici reſpectu delicti per alterum commiſſi, ſed ſolùm præſumeretur animus deliberatus de ipſo delinquente inimico, vt benè declarat Eugen.*in conſ.*76 *n.*41.*& ſeq.* vbi ſubdit, quòd eſſet nimis durum, imò inhumanum, ſi ex ſola inimicitia præſumeretur tractatus cum delinquente contra alios inimicos, idem tenet Sim. de Piet. *conſil.*15.*num* 17.

Si verò etiam clarè conſtaret delictum fuiſſe commiſſum in pura rixa, tunc nec minùs attenderetur inimicitia reſpectu aliorum, vt etiam declarat Petr. de Surd. *in conſ.*40 *num.*18. *vol.*1. 22

Ex mendaciis etiam, & variationibus orris ex ore inquiſiti deſumitur tractatus, vt voluit Moder. Rom. *conſ.*15 *n* 3 dūmodo tamē variationes ſint circa ſubſtantialia ipſius tractatus, vt declarat Hond. *conſil.*93. *n.*63.*vol.*2 vbi ſubdit, quòd etiam mendacia & variationes non ſufficerent, ſi emanauerint à minore vigintiquinque annis, & allegat Marſ. *conſ.* 105. *ſub numer.*55. *& ſeq.* & Horat. Lut. *conſ.*161. *numer.*40. *tom.*1.*criminal.* 23

Et ſcias quòd ſi plures ſint imputati de tractatu: dum ad eorum quæſtionem per torturam deuenitur, debet iudex in actis expreſſe ſcribi facere, quòd ad ipſam quæſtionem deuenit vt habeatur veritas, an N. interfuerit, & interuenerit in colloquio, & tractatu, vel non, & ad alium finem: alias ſi ſimpliciter torqueretur, præſumeretur deueniſſe ſuper facto ipſius torti, & non alterius, vt docet Paiſ.de Pu.*in tract.de ſynd. fol.*216 *ſub verſ.ſed aduertat,n.*14.& ſequitur Decian. *reſponſ.* 15. *num.* 6. *volum.* 3. & vbi, & in quo loco poſſit puniri tractatus, vide latè Caualc. *de Brach. reg.part.*4. *num.*196. *& in fragm.*108. 24

DEFENSIO V.

Circa Capturam.

CAPVT I.

Captura per quos, & quibus committi, & in quibus locis fieri poſſit in criminalibus.

SVMMARIVM.

1 *Index ordinarius poteſt decernere capturam contra ſibi ſubditos.*

2 *Index habens merum, & mixtum imperium, poteſt decernere capturam.*

3 *Iudex competens quomodo dignoſcatur.*

4 *Captura dicitur iniuſta quando fuit relaxata per Rectores alicuius Vniuerſitatis, per Conſules Mercatorum, & per alios qui habent ſimplicem iuriſdictionem.*

5 *Captura facta de mandato iudicis, qui non habet merum Imperium, dicitur nulla.*

6 *Niſi dubitetur de fuga capiendi.*

7 *Captura dicitur iniuſta, quando fuit facta de ordine alicuius qui non habet iuriſdictionem, neque ordinariam, neque delegatam.*

8 *Captura dicitur nulla, quando fuit commiſſa à iudice incompetenti.*

9 *Niſi Iudex incompetens caperet ad effectum remittendi ad Iudicem ſuum, quia tunc captura ſuſtinetur.*

10 *Captura non debet committi perſonis priuatis.*

11 *Alÿ autem tenent, vt committi poſſit ſatellitibus, & partibus offenſis. Declara tamen vt ibi.*

12 *Captura poteſt committi incolis, & ciuibus, & illi tenentur obedire.*

13 *Contrariam opinionem tenent alÿ Doctores.*

14 *Repertus in flagranti crimine poteſt capi ſine mandato iudicis, & per quemlibet de populo.*

15 *Repertus in flagranti crimine clericus poteſt capi per laicos ad effectum remittendi ad iudicem ſuum.*

16 *Priuatus quilibet poteſt delinquentem capere.*

17 *Priuatus poteſt requirere alios priuatos in capiendo delinquentem.*

18 *Birroarÿ non poſſunt habere præmium conſtitutum à ſtatuto in capiendis delinquentibus.*

19 *Licet poſſit induci per ſtatutum, vt præmium concedatur etiam birroariis.*

20 *Captura poteſt fieri de filio ad iuſſum patris.*

21 *Licentia de capiendo per vnum iudicem perpetuatur in eius ſucceſſore.*

22 *Captura qualibet die etiam feriata in honorem Dei, in criminalibus fieri poteſt.*

23 *Captura etiam in propria domo fieri poteſt in criminalibus fracto oſtio.*

24 *Iudex poteſt delinquentes retinere in quocumque loco ſuæ iuriſdictionis, donec mittat pro eo familiam.*

25 *Iudex poteſt prohibere nequis loquatur cum carcerato.*

26 *Captura non poteſt fieri in Eccleſia.*

27 *Captura an fieri poſſit in alieno territorio. Declara vt ibi.*

28 *Captura poteſt decerni contra illum, cui per curiam fuit datus terminus ad reſpondendum inquiſitioni, ſed ad euitandam capturam cautela eſt, vt interim præſtet cautionem de comparendo infra certum tempus.*

1 IN iſta quæſtione eſt concluſio, vt quilibet iudex ordinarius reos ſuæ iuriſdictioni ſubiectos capere facere poſſit, Bar. *in l.* 2. *n.* 1. *ff. cui iuriſ. & in l. Imperium, n.* 8. vbi Alex *in q.* Caſtrenſ. *n.* 3. Iaſ. *n.* 3. Iaſ. *n* 1. 13. *&* 15 *ff. de iuriſd. omn. iud.* Ioan. Bapt. Caccialup. *tract. debit. ſuſpect. q.* 4. *n.* 1. Pereg. Ian. *in tract. de citat.*
2 *real. l.* 1. *c.* 2. *n.* 1. † Et generaliter in criminalibus quilibet iudex habens merum, & mixtum Imperium in aliquo loco, de delicto poteſt cognoſcere inter ſubditos, & contra eos ad capturam deuenire, text. *in l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud.* Boſſ. *tit. de for. compet. n.* 1. *& ſeqq.* ac etiam forenſes delinquentes in eius territorio, cum ibi dicantur contrahere committendo delictum, & de illius foro efficiantur, Caualc. *de Brac. reg. p.* 2. *n.* 1. *& ſeqq.* qui dicit, quòd eſt meri Imperij ſi fiat ad pœnam, ſi verò fiat ad cuſtodiam eſt etiam meri Imperij, ſed parui, & quod competit omnibus iudicibus, habentibus iuriſdictionem continuam; ſecus in quibuſdam iudicibus pedaneis & in aliis, de quibus per eundem Caualc. *p* 2. *n.* 1. Pereg. Ian. *d. l.* 1. *num.* 9. *& ſub n.* 3. dicit quòd iudex competens eſt, qui iuriſdictionem habeat ſuper litigantibus, per gloſ. 2. ſuper verbo *competentis extra, vt lit. pend. & ſub n.* 4. dicit etiam †
3 quòd ad cognoſcendum quis ſit iudex competens, vel incompetens, quinque ſunt conſideranda, perſona, cauſa, res, tempus, & locus, Boſſ. *tit. de for. compet. n.* 1. *& ſeqq.* qui allegat Aret. *in §. ſi quis in aliquo, inſtit. de action.* ſed debeat allegare, §. *item ſi in iudicio, n.* 8. *eod.* tit. vbi doctè loquitur in iſtis quinque requiſitis, & ſi vis abundè ſcire quis ſit iudex competens, vide Marian. Soccin. *in rubr. de for. compet.* vbi ponit centum, & nouem caſus, & vide etiam alios Doctores adductos per Pereg. Ian. *in d. tract. de citat. real. l.* 1. *c.* 1. *n.* 19. Et quicquid ſit de iure, de conſuetudine poteſt decerni captura etiam diebus in honorem Dei feriatis, & paſchalibus, & dominicis, latè Petr. Caball. *in tract. crim. caſ* 227. *n.* 11. *& ſeq.* vbi ſubdit procedere in grauibus delictis, ſecus in leuibus, niſi fugæ periculum immineret, Caualc. *de Brach. reg. p.* 2 *num.* 13.

Si fuerit facta captura de ordine iudicis non ha- 4
bentis merum Imperium, & non exiſtentis in maiori Magiſtratu, vt ſunt Rectores alicuius vniuerſitatis, Conſules Mercatorum, & alÿ ſimiles, qui non habent niſi ſimplicem iuriſdictionem, diceretur iniuſta, Marſ. *in pract. crim. §. attingam, n.* 87. *in tract. bann. in verb. capti, n.* 51. Boër. *deciſ.* 215. *ſub n.* 34. Moder. Rom *q.* 27. *n.* 6. Pereg. Iann *in tract. de citat. real. l.* 1. *n.* 16. Caualc. *dicta p.* 2. *n.* 43. *in fin.* ſed And. Fachin. *in conſ.* 98. *n* 47. *vol.* 1. dicit quando captura fit non ad puniendum, ſed ad cuſtodiendum, tunc non requiritur vt iudex committens capturam habeat merum Imperium, ſed ſufficit vt habeat iuriſdictionem, & latè Caualcan. *de Brach. reg. p.* 2. *n.* 1. *& ſeqq.* & ob id procuratori fiſcali per modum prouiſionis poteſt concedere capturam, quamvis non habeat iuriſdictionem, latè Caualch. *de Brach reg. p.* 5. *n.* 325. *& ſeqq.* vbi *ſub num.* 345. ponit caſus prouiſionales & *ſub num.* 327. *& ſeq.* dicit etiam non procedere in procuratore Cæſaris, & ſummi Pontificis, ac *ſub n.* 241. *& ſeqq.* nec procedere dicit in illis fiſcalibus qui habent ex conceſſione Principis iuriſdictionem, quibus eſt conceſſa facultas capturandi, prout Florentiæ, & Mediolani.

Et ob id captura facta de mandato iudicis delega- 5
ti, qui non habet merum Imperium; dicitur nulla ex defectu iuriſdictionis, Marſil. *in pract. dicto §. attingam, n* 78 *& in d. tract. Bannit. in verbo capti, num.* 51. Boër. *deciſ.* 215. *num.* 34. Villalob. *commun. opin. in litt. D, n.* 27. cum aliis cumulatis per Farinac. *qu.* 27.
num. 7. vbi de communi, † qui tamen ſubdit, niſi ti- 6
meatur de fuga, fallit in Delegato Principis, qui poteſt decernere capturam, ſicut ipſemet Ordinarius, Bart *in l.* 2. *num.* 1. *& ſeq.* Alexand. *num.* 9. Caſtrenſ. *numer.* 5. *ff. de iuriſd. omn. iud.* Peregr. Iann. *in tract. de citat. reali. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 415. & Doctores allegati per Farinac. loquuntur in delegato ab inferiore à Principe, vt non poſſit decernere capturam, & quatenus decernat, dicitur nulla, vt firmat Peregr. Ianin. *in d. c.* 1. *nu.* 419. *& ſeq. l.* 1. *de citat. real.* vbi ſubdit poſt alios, quos allegat, quia capturæ conceſſio non poteſt delegari, & ibi teſtatur de communi, Marſil. *in tract. crim. in fine, §. attingam, n.* 78. vbi etiam concordantes allegat, & etiam diceretur iniuſta, ſi fuerit facta per ipſummet iudicem, qui non poteſt propriis manibus delinquentem capere, vt latè tuetur Caualcan. *de Brac. reg par.* 2. *n.* 45. *& ſeqq.* quod eſt notandum, quia ſæpè in facto contingit, & Aduocatus poteſt iuuare illum, qui fecerit ſe eximere à manibus Poteſtatis, ne incideret in pœnam Bullæ Sixti. V. cùm ad illam incurrendam requiratur, quòd captura fuerit iuſta ab initio, vt inferiùs dicam.

Multo magis captura dicitur iniuſta, ſi fuerit facta 7
ab aliqua perſona priuata, nullam prorſus habente iuriſdictionem, nec ordinariam, nec delegatam, quia diceretur committere priuatum carcerem, & puniretur, *l. neminem. C. de exhib. reis*, de qua materia priuati carceris ſcripſit Moder. Rom. *in d. q.* 27. *n.* 9. *cum plurib. ſeqq.* ſed latiùs, & meliùs Decian. *in tract. crimin. tom.* 2 *lib.* 7. *c.* 0. *per totum*, & ego dicam. *in cap* 6.

Et regula generalis eſt, quòd captura dicatur nulla, 8
quando fuit facta, vel commiſſa à iudice incompetenti, Boër. *dec.* 215. *n.* 24 Roland *conſ.* 65. *n.* 6. *volumine* 3. vbi de communi, cum aliis adductis per Moder. Rom. *quæſt.* 27.

*quaſt.*27. *num.*4. Caualch.*de Brach.reg.part.*4.*n.*319.
& ſeq.
9 Niti iudex incompetens caperet,non vt is cauſam
cognoſcat , ſed captum remittat ad Iudicem ſuum,
quia tunc captura ſuſtinetur,Bart.*in l. Magiſtratibus,
in* 1.*quaſt.* & ibi communiter Doct. *ff. de iuriſdictione
omnium iud.* vbi firmat,quòd Magiſtratus mnnicipales
poſſunt capere delinquentes corpotali pœna dignos,
& ad maiorem remittere Iudicem , per text. *in* §.*au-
diuerit,authen.de deſeſor.Ciuit.col.*3.qui textus licet lo-
quatur in defenſoribus Ciuitatis, tamen intelligi de-
bet in omnibus iudicibus,Boër. *deciſ*215.*n.*34.*circa
med* cum aliis adductis per Moder. Roman. *quaſt.*27.
*n.*15. vbi de communi, Caualch.*de Brach.reg. par.*2.
*num.*6 *in princip.*Vio. *commun.opin.deciſ.*341.*num.*14.
tenet, quod ad omnem capturam committendam
omnis, iudex ſit competens in ſuſpicione fugæ Baiar.
*q.*18.*n.*1.*& ſequent.* Peregr. Iannin. *in tract. de citat.
reul. lib.*1.*c.*1. *n.*15. vbi de communi, latè Caualch.
*de Brach.reg.part.*4. *n.*329. *& ſeqq.* quod eſt notan-
dum hic in Curia pro Iudicibus Curiæ de Sabellis,&
Turris Nouæ , qui capiant delinquentes pro graui
delicto, debent illos ad Gubernatorem Vrbis remit-
tere, & minimè relaxare, quia ſi aliter facerent , non
euaderent punitionem.
10 Et licèt aliqui dixerint poſſe per iudicem committi
capturam perſonis priuatis , & partibus , dummodo
fiat ſine armis, & captura non habeat cauſæ cognitio
nem annexam, quam communem appellant,vt teſta-
tur Hier.Cagnol.*in l.non eſt ſingularis, n.*6. *de reg.iur.
& relat.*etiam per Iul.Clar.*q.*28.*n.*8.& Foller.*in pract.
crim in* 1.*p.*2.*p. in verb. Notarius capiat informatio-
nem,n.*14. vbi ſubdit, qood ita communiter fieri ſolet
per Iudices,tamen Iul Clar. ibi poſt Pariſ de Put.dat
conſilium Iudicibus,vt à ſimilibus commiſſionibus ſe
abſtineant,ne detur occaſio ſcandalorum, quæ de fa-
cili euenire poſſunt, & iudicio meo eſt valde bonum
conſilium,& ſummopere à Iudicibus amplectendum,
ne deinde teneatur de exceſſibus factis , per ipſos in
ſyndicatu,prout etiam animaduertit,Foller. *in d.verbo
Notarius capiat informationem* , & melius Caualc. *de
Brach. reg. part.* 2. *num.* 24. & ibi refert quid mali
contigerit Mantuæ ob capturam conceſſam priuatis
perſonis.
11 Aliqui alij tenent,vt poſſit committi ſatellitibus,&
aliquibus partibus offenſis, Mandell. *conſ.*47. & Iul.
Clar.*q.*28.*n.*54.*&* 57. & ſi partes occiderent capien-
dum,non tenerentur de occiſo,Mandell. *d. conſil.*47.
Baiard,*q* 28.*n.*29 Iul. Clar. ibi dicit,quòd iſto caſu for-
tè poſſet tolerari , vbi tamen ſubdit, quòd nec etiam
hoc fiat per iudices , niſi ex vrgenti neceſſitate , &
dummodò non apponant partes manum , ad captu-
ram,ob ſcandala,quæ poſſent oriri,& ne iudex tenea-
tur etiam de eorum exceſſibus, vt poſt Pariſ. de Put.
*in tract.de Syndicat.*tradit etiam Foller *in verb.Nota-
rius capiat informationem in d.*1.*p.*2.*p. num.*.. Ego au-
tem teneo , vt iudex debeat à ſimilibus capturis ſe
omnino abſtinere, niſi tamen in delicto graui , & vbi
non adeſſet copia birroariorum , qui ſufficerent ad
capturam,vt benè etiam dicit Foller.*in d.verb. Nota-
rius,n.*11.*in fine*, & præcauere etiam debet , ne com-
mittatur contra perſonam potentem , ne auxilio ſuo-
rum conſanguineorum , & affinium poſſint deinde
partes ad arma deuenire,videntes capere affinem , vel
conſanguineum per ipſas partes.Nec debent birroarij
euntes per comitatum pro inquirendis malefactori-
bus cogere ſubditos, & ruſticos, vt ſibi præſtent ali-
menta,vel accommodent equos, Baiard. *q.*28. *nu.*30.
quod malè obſeruatur per iſtos birroarios cupientes
pauperes ruſticos excoriare.
12 Alij autem tradunt,vt poſſit committi captura de-
linquentis incolis, vel ciuibus,& illi teneantur iudici
obedire, & delinquentes capere, Foller. *in dict. verbo
Notarius capiat informationem n.* 10. *qui ſub n.*11. *in
fin* poſt ſtern.dicit,quòd iſti ciues tenentur capere ma-
lefactorem , ſi poſſunt , abſque tamen periculo ſuæ
vitæ,& quòd etiam iſto caſu iudex tenebitur de ex-
ceſſibus eorum in Syndicatu,& vigore Bullæ Sixti V.
editæ contra bannitos & facinoroſos homines , an
priuatæ perſonæ teneantur capere delinquentes , &
birroariis auxilium præbere , latè declarat d. Bulla,
Fab. Turret. *conſ.*95. *per totum.*
Contrariam autem opinionem , vt ipſæ perſonæ 13
priuatæ non teneantur capere,neque cuſtodire male-
factorem,benè tuetur Petr.de Surd.*conſ.*83.*n.*3.*& ſeq.
l.*1.& quòd in ſtatu Eccleſiaſtico, nec etiam vigore d.
Bullæ Sixti.V. *in ordine* 6. poſſint iudices cogere pri-
uatas perſonas ad cuſtodiam reorum, vel ad capturam,
in terminis eiuſdem Bullæ conſulendo dixit Sforz.
Odd *conſ.*53. *per totum* , prout ego alias dixit *in meo
tract.de confiſc.bonorum concl.*13. *ampliatione* 84.*n.*2.
vbi dixi eſſe notandum in ſtatu Eccleſiaſtico , quia
ſæpè Officiales vigore dictæ Bullæ vexant ſubditos
anhelantes ab eis pecuniã indebitè extorquere, licèt
in Vrbe Vigore Bannimentorum Sanct. Georg. Gu-
bernatoris teneatur quilibet homicidam in flagranti
capere,ac etiam occidere, ſed vigore dictæ Bullæ po-
terit ſpontè , quilibet priuatus armatus currere ad
capturam delinquentis.
Et ſi delinquens fuerit repertus in flagranti crimi- 14
ne,poterit capi per quemlibet de populo , abſque
commiſſione, & ordine iudicis, vt deinde ad iudicem
deducatur,Marian.Soccin.*in tract de cit.art.*4. *num.*8.
verſ.quilibet etiam,Ant.Gomez.*tit.de delict.n.*9 *cap.*9.
verſ.imò adhuc,Boſ.*tit de capt.n.*11.Baiard. *q.*28. *n.*28.
*& q.*29. *n.*18 & hoc procedit ſiue agatur de delicto
publico. ſiue priuato,Ant.Gomez.*d.c.*9 *n.*3. *ante verſ.
item adde* , vbi firmat, quòd etiam pars poteſt capere
delinquentem in flagranti repertum. Rom. *conſil* 55.
n. 7.Marc.Ant.Maceratenſ.*variar.reſolut.l.*3. *reſol.*43.
*num.*6.Scacc.*in tract.crim.l.*1.*cap* 78. *num.*5. Caualch.
*de Brach reg part.*1.*num.*6. vbi ſubdit etiamſi delin-
quens eſſet clericus. Et iſto caſu ſi priuatus fa-
ciat aliquam impenſam , illam recuperare poteſt à
Fiſco. Clar. *quaſt.* 10. *verſ. vnum. tamen*, vbi Baiard.
num. 10.
Imò etiam Clericus repertus in flagranti poterit 15
capi à laico & priuato , vt deinde remittatur ad iudi-
cem ſuum,Iul.Clar.*q.*28.*n.*6.*cap. placuit* 3.*q* 2. Scacc.
*in d.c.*78.*n.*5.*verſ.*Amplia, vbi alia allegat, & teſtatur
de communi,vbi ſubdit, quòd Curia laica poterit au-
ferre arma clerico illa ferenti contra prohibitionem,
& non teneretur ſibi illa reſtituere, poſt Iuliũ Clar.*q.*36.
verſ.vlterius,Ant.Scapp.*de iure non ſcript l.*1. *c.*5.*n.*1.
& ſeqq quod non eſt verum,vt dicam *in defenſ.*21. *c.*9.
Marian.*in Tract.de citat.art.*4.*n.*8.*verſ.& præ illa no-
tabis*,qui loquitur quando deprehenditur à marito in
adulterio cum propria vxore , vt poſſit capi ab ipſo
marito , quid autem in aliis delictis an poſſit capi per
iudicem laicum clericus,maximè quando eſt ſuſpectus
de fuga,vt remittatur ad Iudicem Eccleſiaſticum, vide
Moder.Rom.*q.*8. *n.*116. vbi ponit quinque caſus , in
quibus clericus per laicum carcerari poteſt,vide etiam
Bertazzol.*conſ.*78.vbi latè quando captura Clerici fa-
cta per laicum ſit iuſta , & ego dixi *in* 1. *defenſion.
cap.*2.
Et quilibet priuatus poteſt non ſolùm reum in fla- 16
granti repertum capere,ſed etiamſi non reperiatur in
flagranti crimine,Iul.Clar. *q.*19. *n.*7. vbi firmat quod
hoc omnes fatentur,poſt Gram *ſuper Conſtit. Reg.fol.*
54.*n.*6. & idem firmat, poſt Iacob. de S.Georg.*in l. ſi
longius* § *ſi filiusfamilias,ff.de iudic.*Baiard.*d.q* 29.*n.*28.
in quibus caſib.hoc ſit verum vide gloſ.*in l. fin. C. de
exhibend.reis*, Ant.Gomez *tit.de delict.cap.*9. *n.*3.*verſ.*

item adde, vbi ſubdit dummodo præſentent captum iu-
dici infra 20. horas, Caualcan. *d.p.2.n.6.& p.4.n.336.&*
ſeq. & alios caſus etiam refert Peregr. Iannin. *in tract.*
*de citat. real. libr.1.cap.2.n.*111. Marc. Ant. Macerat. *va-*
riar. reſolut. libro 3. reſol.43.n.7.
17 Imo quilibet priuatus poteſt requirere alios priua-
tos, vt capiant malefactorem & cuſtodiant, donec iu-
dici conſignare poſſint, Giamm. *in d. Conſt. Regn. fol.*36.
in Conſt. ad officium n. 4. vbi allegat tex *in §. ſi quis vero*
auth. vt liceat matri & auia, Baiard. *d.q.29.n* 18. *in fin* &
dicti priuari recuperant expenſas factas in ipſa captu-
ra à Fiſco, Iul. Clar. *d.q.29.n.7.* ac etiam ipſi birroarij
dictas expenſas recuperare debent, Pariſ. de Put. *in tr.*
de ſyndicat. in verb. ſalarium, § officialis n. 7. Io Ant. de
Nigr. *in cap.7. frequens n.*106 Baiard. *d.q.29. n.* 11. latè
Caualc. *d.p.4.n.334.& ſeq.*

Quod intellige verum, quando agitur de delicto,
pro quo imponitur pœna corporalis, & tunc poſſit de-
linquens capi per quemlibet de populo, vt declarat
Marian. Soccin. *tract. de citat. art.4. num.8. verſ. quod ta-*
men limitant, vel ſi ageretur de delicto publico Caualc.
*d.p.*4.338 *& ſub n.* 340. ſubdit, quod priuatus nec ali-
qua pæna teneretur, licet captus deinde abſolueretur
Sed bene verum eſt, quod ſi captura facta à priuato
non eſſet iuſtificata, teneretur pæna priuati carceris.
18 Sed ipſi birroarij non debent habere præmium con-
ſtitutum à Statuto in capiendis delinquentibus. Iul.
Clar. *q.* 29. *n.* 8. refert ita fuiſſe in contingentia facti
obſeruatum, & Baiard. ibi *n.*19. dicit procedere etiam in
priuatis conuocatis à Curia in eorum fauorem, vt nec
ipſi poſſint conſequi dictum præmium, & allegat Par.
19 de Put. *in tract. de Sindicat. §. familiaris*, ſed † quando
addeſſent multitudo, & copia bannitorum, ſolet dari
præmium ipſis officialibus, & birroariis capientibus
bannitos, & malefactores, prout fuit factum tempore
Sixti V. vt teſtatur Baiard. *d.q.29.n.21.& ſeqq.* ac etiam
tempore Pauli V. de quo mentionem feci *in meo tr. de*
*Pac Treng. par.*1.
20 Captura etiam fieri poteſt de filio ad iuſſum patris
quando eſſet ipſe pater *perſona honeſta & diſcreta*, alias
non Aſcan. Clem *in tr. de patr. poteſt effect.7.n.*18. Ba-
iard. *q.28.n.*18 prout etiam pacem facere poteſt pro fi-
lio quando ipſe pater eſſet perſona honeſta, alias non,
vt dixi *in d. meo tract. de pac. par.*1.
21 Et licentia de capiendo conceſſa per vnum iudicem
perpetuatur in eius ſucceſſorem, Bal. *in l.1.n.3. ff. de po-*
ſtul. & ſimiliter durat poſt mortem iudicis mandantis,
Viu. *opin.*555.*n.4 vol.2.* & Baiard. *q* 28.*n.19.& ſeqq.* Ca-
nalch. *de Brach. reg. p.2.n.15. circa finem*, quod poterit
deſeruire hic in Curia etiam in cauſis ciuilibus, & mã-
datis relaxatis ab A.C. vt non expirent, neque renoua-
ri debeant per mutationem perſonæ A.C. ſed Roland.
conſ.28.n.17. vol.3. ponit diſtinctionem, quod aut man-
datum fuit relaxatum vigore ſententiæ diffinitiuæ, &
tunc prædicta ſint vera; aut vigore interlocutoriæ, &
tunc per mutationem perſonæ expiret etiam manda-
tum.
22 Et qualibet die etiam feriata in honorem Dei, po-
teſt in criminalibus cõmitti captura contra delinquen-
tem, Poller. *in pr. crim. in verb. Notarius capiat. de per*
ſona n.5. & ita paſſim obſeruatur, & maxime in graui-
bus delictis, Iul. Clar. *q* 64. *verſ. quæro an tortura, & q.*
97. *verſ. quæro etiam* Scacc. *c.46.n.*24. vbi ſubdit quod de
iure contrarium eſſet reſpondendum, & de conſuetu-
dine in leuibus vrbanius eſſet procedendum; Caualc.
de Brach. reg. p.1.n.21. vt in grauibus committatur cap-
tura, & quando periculum eſt in mora, ſed cautela erit
ad effugiendam capturam, vt præſtet cautionem de ſi-
ſtendo in iudicio ad omne mandatum Curiæ Boſſ. *tit.*
de carcerat. fideinſ. comit. & Coſta *de Subſidiar. remed.*
*remed.*115. *num.*4.
23 Ac in propria domo delinquentis, ſi oſtium fuerit
clauſum, poſſunt Satellites frangere oſtium domus pro
malefactore capiendo, ſecundum gl. *in l. plerique ff. d.*
in ius vocan. Foll. *in d. verbo Notarius capiat de perſo-*
na n.4. & quotidie ita executores faciunt, & multa alia
mala committuntur ob eorum ſulitam audaciam, late
Caualcan. *de Brach. reg par.2. num.*34. vbi tamen ſub-
dit, ſi quis indebite capiatur in domo, debeat relaxari
gratis, & reponi in libertate, adeo quod eius perſecutio
ſit difficilis, ac etiam poſſunt capere delinquentem in
domo aliena, etiam inuito domino domus, & illam per-
quirere, vt per Foller. *in d. verbo Notarius capiat de per-*
ſona, n.9. Marian. Soccin. *in tractat. de citat. art.17.n.16.*
† Et poteſt etiam iudex committere, vt delinquens de-
tineatur inquocumque loco ſuæ iuriſdictionis, donec 24
mittat pro eo familiam Baiar. *q.46.n* 3. vbi concordan-
tes allegat, † ac etiam poteſt captum cuſtodiri facere in
arctis carceribus, & prohibere ne aliquis cum eo allo- 25
quatur, vt poſt Anton. Gomez firmat. Iul. Clar. *q.* 46. *n.*
1. *circa fin.* vbi firmat ita practicari per iudices peritõs
de quo inferius dicam.

Sed captura non poteſt fieri in Eccleſia, Scacc. *in*
tractat. crim. cap.42.n. 13. vbi de communi Caualcan. 26
de Brach. reg. part.2.n.26. & dixi *in* 1. *defenſ.* † nec in
alieno territorio poteſt delinquens capi, & captus, eſt 27
dimittendus, Buſſ. *tit. de captur. num.*19. Anton. Gomez
tit. de delict. cap.9.n 4 Foller. *in pract. crim. mihi fol.*31.
*num.*4. Scacc. *in d.q.42. num.*12. vbi ſubdit quod per of-
ficiales Papæ male ſeruatur & maxime in territoriis
Baronum, Caualc. *de Brach. reg. part.*12. *numero* 40. ne
detur occaſio deueniendi ad arma inter dominos iu-
riſdictionum, vbi ſubdit, quod tamen ſententia lata
contra iſtum captum in aliena iuriſdictione valet, niſi
familia inceperit ſequi delinquentem in ſuo territorio
quia ſi deinde aufugiat in alienum territorium, pote-
rit per eandem familiam capi, Pariſ. de Put. in loco re-
lato per Iul. Clar *q.29. in fine*, vbi teſtatur, quod ita
fuit in contingentia facti iudicatum in illo, qui deli-
querat Peruſij, & fuit inſecutus á familia, vſque ad
ciuitatem Florentiæ, & ibi captus. Contrariam opini-
onem tenent Doct. relati per Iul. Clar. *in dicta quæſt.*29.
verſ. ſi. vbi firmat hanc eſſe communem opinionem &
quod ita ipſe ſeruaret, vt captus debeat dimitti, & re-
laxari, Boſſ. *tit de captura, num.*34. Anton. Gomez. *tit.*
de delict. cap.9. num.5. vbi in fine dicit, hanc opinionem
eſſe veriorem, & quod ita practicatur. Latè Scac. *in*
*d.c.41. num.*12. vbi alios allegat, & teſtatur de com-
muni, & in Regno ſit diſpoſitum vt poſſit vſque ad
quindecim milliaria in alienum territorium, inſequi,
latè Caualc. *de Brach. reg. p.1. num.*41. vbi firmat, quod
captus debeat ſtatim relaxari, niſi ſint inter principes
laudabiles conuentiones, vel fuiſſet captus à iudice
exiſtente ſub eodem Principe.

In caſibus autem, in quibus delinquens poteſt capi
ſi telo ſe defendat, vel alio modo ſe occultet, vel ſub- 28
trahat, poteſt illum occidere officialis, de quo dicam
in materia reſiſtentiæ *in hac 5. defenſ.*

Et reus animaduertat, quod licet ſibi fuerit datus
terminus ad reſpondendum inquiſitioni ſibi tranſmiſ- 29
ſæ, vel quod infra dictum terminum compareat, non
credat, quod contra ipſum non poſſit decerni captura
& capi, vt late per Boſſ. *tit. de capt. reor. n.*10. Iul. Clar.
*q.*31. *num.*24. vbi dat cautelam ad euitandam interim
capturam, vt præſtent cautionem inquiſiti de compa-
rendo infra certum tempus, vel terminum, & euita-
bunt capturam, Quæ cautela puto, quòd non ſit tuta,
& maximè in cauſa graui, & atroci, quia poteſt iudex
dimittere viam ordinariam per citationem aduerſus
fideiuſſores, & deuenire ad viam extraordinariam
capturæ delinquentis, & ob id dicitur deinde, quod
non teneantur fideiuſſores illum præſentare, ſi deinde
captus aufugiat, etiamſi adeſſet in fideiuſſione clauſu-
la, *toties quoties*, vt latè per Petr. Cab. *in q. crim. caſ.*47.
per

per tot. vbi concordantes cumulauit;& recitatis contrariis illos confutat, & teſtatur hanc opinionem eſſe veriorem, & ego ordine Sanctiſſimi Domini Noſtri Pauli V.aliàs *in vna Tuſculana* ita obtinui,vt per carcerationem rei fideiuſſores dicantur liberati.

Birroatij autem, ſi intenti ad rapinam,vel ad marſupium,permittant reum aufugere,debent puniri tanquam fures,& qui aufugit non poteſt puniri pro delatione armorum,quæ tunc deferebat,Caualc.*de Brach. reg p.*a.*n.*123.& ibi etiam dicit,quid ſit faciendum de rapina,& inter quos ſit diſtribuenda.

CAPVT II.

Iudex quomodo puniatur propter indebitam capturam.

SVMMARIVM.

1 *Iudex tenetur actione iniuriarum,quando facit aliquem indebite carcerare.*
Declara prout ſub n.6.
2 *Iniuria illata per debitam carcerationem æſtimabitur per iuramentum carcerati.*
3 *Iudex per indebitam carcerationem,tenetur ad damna & intereſſe carcerati.*
4 *Iudex tenetur etiam ob indebitam detentionem alicuius.*
5 *Epiſcopus indebitè carcerans clericum incidit in excommunicationem.*
7 *Carceratus indebitè,ſi præſtet cautionem de ſe præſentando, vel iudicio ſiſtendo, ac iudicatum ſoluendo,cenſetur approbaſſe indebitam carcerationem.*
8 *Captura iniuſta non iuſtificatur per indicia ſuperuenientia, quod tamen de conſuetudine non ſeruatur.*
9 *Captus pro vno debito quando poſſit arreſtari pro aliis debitis,remiſſiuè*
10 *Carceratus pro delicto non poteſt arreſtari pro cauſa ciuili.*

1 IVdices caueant ne indebitè aliquem carcerare faciant, qui tenerentur in ſyndicatu actione iniuriarum, Iodoc. *in ſua praxi crim c.*15.*de citat n.*8. Marſ. *in pract.crim.*§.*conſtante*, *n.*4 Rol.*conſ.*17.*n.*1.*conſ.*65. *n.*16 *vol.*3.Neuiz.*conſ.*52.*n.*8.eſt text.*in l. Magiſtratib. ff.de iniur.*Peregr.Iannin.*in tract.de citat.real.lib.*1.*c.*2. *n.*15.Baiard *q.*28.*n.*5 Petr.Caball.*in q.crim caſu*86.*n.*1. vbi alio allegat, Scacc. *in tract.crim.c.*94.*n.*1. *verſ. Et caue Domine iudex*, Canalc.*de brach.reg.p.*2.*n.*11. *& p.*4.*n.*145.vbi ſubdit ob infamiam,quæ irrogatur capto ex ipſa captura.

2 Et iniuria iuramento carcerati æſtimabitur, dicentis ſe voluiſſe potiùs amiſiſſe ſcuta centum de ſuo proprio, quàm carcerationis iniuriam paſſum fuiſſe, & pati,Monticel.*in pract.crim.reg.*1a.*num.*10. Laur.Chicron.*com.opin.cent.*4.*concl.*20.*ante fin.verſ.quare ſi iudex.*Fede Schen.*in ſuo Viridario concl.*88.vbi de communi,vbi teſtatur ita aliàs fuiſſe iudicatum,Pereg.Iann. *in tr.de cit.real.l.*1.*c.*2.*n.*16.qui etiam teſtatur de communi.

3 Ac vltra æſtimationem tenere etiam ad damna, & intereſſe carcerati,Par.de Put. *in tract.de Synd.in verbo carcer,& carceratus c.*1.*An poteſtas,n.*7.Marſ.*in pra.crim* §.*conſtante,n.*4.Aſin.*in ſua praxi*,§.32 *n.*39.*gl. in l.*1.§.*fi.in verb.retentus.ff.ſi quis caut.*quæ eſt communiter approbata,vt teſtatur Pereg.Ian.*in d l.*1.*c.*2.*n.*18. Baiard.*q.*28.*n.*5..Petr.Cab. *in quæſt.crim.caſ.*86.*num.*1. cùm in actione iniuriarum veniant etiam damna & intereſſe,Ant Gom. *lib.*3.*tit.de iniur.n.*9.*text.in l.Item apud Labeonem* §.*ſi quis ſeruo ff.de iniur.*Caualc.*d.p.*2. *n.*11.*de Brac.reg.*

Iudex tenetur etiam ob indebitam retentionem, 4
quando retineret non ritè, & de facto captum, cum nulla interpoſita mora ſtatim,& ſine ſolutione expenſarum illum relaxare debeat, Marſ.*in prac.crim.*§.*attingam,n.*12.Fol.*in prac.in ver.carceretur, n* 14. Iodoc. *in pract.crim.tit. de carcer.c.*16.*n.*12. Mod.Rom. *c.*47. *n.*146. Peregr Iann. *in tract.de citat.real.lib.*1.*cap.*2.*n.*23.Sigism.Scacc.*in tract.crim cap.*42.*num.*4. vbi ſubdit, quòd vidit ſeruari per Sacram Conſultam ita reſcribendo officialibus. Imò † Epiſcopus indebitè, ac 5
temerè carcerans clericum incidit in excommunicationem,Iul.Clar. *q.*28 *n.*5. *verſ. ita dicit*, vb. Baiard. *num.*6.& ibi alios allegat,Prax. Arch.Neap.*c.*29 *num.*3.vbi etiam firmat, quòd clericus non debeat capi, niſi adſint indicia ad torquendum,& ibi multa dicit in fauorem Clericorum circa capturam, & *ſub num.*8. ponit in quibus caſibus poſſit capi per Curiam laicalem.

Primò intellige. & declara, vt præfata procedant, 6
quando conſtat iudicem feciſſe capere animo illum iniuriandi,& de facto ſine iuſta atque legitima cauſa, & exequutoribus mandaret aliquem extrahi de domo per capillos, vel cum laqueo ad collum, & ſimilia pro exequutione iuſtitiæ,vt per Pariſ.de Put. *in tract. de Synd. in verbo captur. cap* 2. *Quia plerumque n.*5. Farin. *quæſt.*17. *num.*135.*cum plur.ſeq.* vbi latè, ſecus ſi non conſtaret mandaſſe aliquem capi indebitè animo iniuriandi,cùm in iudice non præſumatur animus, iniuriandi, non teneretur iudex actione iniuriarum, ſed alia pœna arbitrio ſyndicatorum,pro facti, & perſonarum qualitate,Par.de Put.*in d verb.captur. cap.*2. *Quia plerumque,n.*5 Peregr. Iann. *in d. tract.de citat. real.lib.*1 *c.*2. *num* 16. *verſ.& hoc,& num.*17. & Petr. Caball *in quæſt crim. caſ.*86. *num.*2.*& ſeqq.* vbi dicit, quòd ſi non adſit in iudice aliqua ſuſpicio fraudis,vel vindictæ, debet relaxari ſine impenſa, abſque quòd iudex in aliquo teneatur, vbi etiam refert, quòd Azo reſpondebat Imperatori: Ita lege cauetur, vt iudex puniatur, ſed in practica non habetur, & in dubio carceratio præſumitur iuſta, Marc. Ant. Maceratenſ. *var.reſol.lib.*1. *reſolut.*102. *num.*10. vbi ſubdit, quòd iuſtificatur ex indiciis, & ſuſpicionibus, & ibi poſt Nauarr.*conſil.*9.*n.*9.*lib* 3.*de cler.non reſid.* dicit, quòd captura præſumitur iuſta, quoad iudicem, ſecus quoad carceratum; ac etiam iuſtificatur ex diutina carceratione, vt dicam infrà, *num.*8.Andr.Fach.*controuerſ.iur.lib.*9 *cap.*57.tuetur,quòd ſi conſtet iudicem aliquem carceraſſe animo iniuriandi,teneatur actione iniuriarum, ſi verò non conſtet de tali animo ex ſola iniuſta carceratione in dubio non teneatur aliqua pœna.

Secundò limita,quando indebitè carceratus præſta- 7
ret cautionem de ſe repræſentando, vel de iudicio ſiſtendo,& iudicatum ſoluendo,quia tunc videtur tacitè approbaſſe capturam nullam, nec poterit ab eo ampliùs conueniri:quod Doctores tradunt pro cautela iudicibus ad euitandam pœnam iniuſtæ capturæ, Herculan.*in tract.de caut. de non offendend. c.*50.*n.*66. Corrad.*in pract. tit. de captura,n.*17. *in fin.* Marſ. *in tract.bann.in verbo capti,num.*9.Amod.inſtio. conciuis meos *in tract.de ſyndic.ſub n* 258.Monticell. *in prax. crim.reg.*10 *n.*21.*& ſeqq.*Modern.Rom,*q.*5.*n.*17.*in fin.* vbi poſt Caron. exclamat contra officiales excoriantes ſubditos,& Cœlum,& Terram,& *q.*27.*n.*150. Peregr. Iann.*in tr.de citat.real.*1.*c.*2.*n.*20.

Tertiò limita, quando poſt capturam iniuſtam ſu- 8
peruenerit iuſta cauſa capiendi, & retinendi carceratum,quia tunc ſubintrat illa vulgatis, ac trita regula, *malè captus,benè retentus*,Marſ.*in tract.bannitorum, in*

verbo capti, num.20. Cortad. in prax. tit. de exec ſentent. n.9. cum aliis adductis per Modern. Rom. q.27. n.151. & per Peregr. Iann. in tract. de cit. real lib.1. cap.2. n.24. & ita ſeruatur de conſuetudine, quicqoid diei poſſit de iure, vt teſtatur Baiard. q.21. num.29. vbi ſubdit, quòd fatuus diceretur iudex ſi relaxaret carceratum pro cauſa criminali, quando ſ. peruenerunt indieia, Cauale. de Brach. reg. par.2. n.38. Rimin. iun conſ.125. num 14. vol.2. vbi tamen non vigeret talis conſuetudo, de iure iniuſte captus in primis relaxandus eſt, vel pronunciandum eſt ſuper nullitate capturæ, Rim. iun. d. conſ.125. num.6 & conſ. 135. num.6. volum.2. & ſub num.8. vt debeat relaxari ſine aliqua fideiuſſione, & debeat habere omnes impenſas per eum factas, Iul. Clar. q.15. verſ. vnum tamen, & iudex tenetur parti ad intereſſe, & ad expenſas, vt poſt Bald. Baiard. q.28. n.4. & poſt alios, quos allegat Pet. Cauall. in q. crim. caſ. 86. n.3. latè Seaec. in tract. crim. cap.94. n.1. verſ. neque tuetur hanc opinionem, vt debeat omnino relaxari, & reſpoodet ad ſupradictam regulam de male capto, ſed bene retento, latè Cauale. de Brach. reg. par.2. num.34. vt debeat relaxari, ſine impenſa, & eius captura deinde ſit difficilis, ne iterum capi poſſit, vbi ſubdit, licet contrariom de conſoetudine, & maximè in iudice brachij regij ſernetur, ſub n.25. dicit, quòd ex longa carceratione iuſtificetur captura, ſeu mandatum, de capiendo, & quòd ita ſeruatur.

9 De captura in materia ciuili, & an captus indebitè pro vno debito in ciuilibus, poſſit pro alio ſimili debito arreſtari, & de aliis concernentibus dictam materiam eiuſdem, vide Mod. Rom. in d. q.27. fere per totam, ſed latiſſimè Per. Iano in d. tr. de cit. real. l.1. c.2. fere per tot. vbi ſeriatim etiam referunt, quot modis dicatur nulla, & indebita captura, ad quos lectorem remitto, quia excedit terminos criminalitatis, quibus tantùm in præſenti tractatu inhærere intendo.

Bene verum eſt, quòd detentus pro delicto, non poteſt pro debito ciuili in carceribus recommendari. Nouell. regul.15. in 2. fallent. Broo. de ceſſ. bonor. q.11.4. q. princ. n.33.35. & ſeq. latè Ioſeph. Lud. deciſ. Peruſ.36. par.2. num 9. vbi dicit hoc eſſe verum, tam de iure, quàm de conſuetudine in toto ſtatu Eccleſiaſtico, licet Boſſ. in tit. de captur. num.91. contrarium aſſerat, ſed Modern. Rom. in q.27. n.155. dicit non eſſe à prima opinione aliquo modo recedendum, quam veriorem, & receptiorem appellat, ſecundùm quam ego ſemper vidi in Curia obſeruari, & de eadem obſeruantia teſtatur Petr. Caball. in quaſt. crim conſ.146. n.10. verſ licet alij, & in Curia per nouam reformationem Pauli V. non poteſt capi per horam, poſtquam fuit relaxatus ex cauſa ciuili, & de iure adeò debet reponi in libertate vt eius captura ſit difficilis, Caualcan. de Brac. reg. p.2. n.27. latè ipſe Farinac. Modern. Roman. quaſt.29. num.11. poſt Par. de Put. & alios, quos allegat, quod eſt notandum, quia ſæpe contingit in facto, vt ſatellites velint carceratum relaxatum ferè in limine carceris ad carceres eundem reducere, quòd minimè permiſſum eſt.

CAPVT III.

Quæ requirantur ad capturam committendam.

SVMMARIVM.

1 *Captura tam in ciuili, quàm in criminali cauſa, vt iuſta dicatur, quæ requirantur.*
2 *Captura, vt iuſta dicatur in cauſa criminali, requiritur iuriſdictio in concedente capturam.*
3 *Captura, vt dicatur iuſta, non debet relaxari contra perſonas priuilegiatas.*
4 *Perſonæ priuilegiatæ quæ ſint.*
5 *Clerici non poſſunt carcerari à laico, niſi reperti fuerint in flagranti crimine, vel fuerint ſuſpecti de fuga.*
6 *Doctores non carcerantur pro leuibus delictis.*
7 *Minores, impuberes, ac alij ſimiles non carcerantur pro leuibus criminibus.*
8 *Mulieres non carcerantur etiam pro grauiſſimo crimine, ſed includuntur in Monaſterio, vel traduntur honeſtis mulieribus.*
9 *Contrarium ſeruatur de conſuetudine in delictis grauibus.*
10 *Quæ conſuetudo non procedit indiſtinctè, ſed iudex arbitrio ſuo habita conſideratione ad cauſam, ad indicia, & ad qualitatem mulieris, poterit illam detinere in domo, in Monaſterio, vel in prætorio ſub honeſta cuſtodia, & ſub fideiuſſione.*
11 *Mulieres ignobiles, & non ſpectatæ conditionis ſolent detrudi in carceribus ſeparata à viris, etiamſi eſſent meretrices.*
12 *Mulieres inhoneſtæ an poſſint carcerari, etiam pro pecuniario delicto.*
13 *Epiſcopi, & alij viri illuſtres de iure non carcerantur, quid autem ſeruetur de conſuetudine, vide ibi*
14 *Captura non conceditur, niſi in caſu, pro quo veniret imponenda pœna corporis afflictiua.*
Declara, vt ibi.
15 *Captura non decernitur, niſi præcedant legitima indicia.*
16 *Quod procedit etiam in crimine læſæ maieſtatis.*
17 *De quibus indiciis conſtare debet in actis per depoſitionem teſtium.*
18 *Captura conceditur, abſque indiciis contra repertum in flagranti.*
19 *Captura conceditur, vbi imponitur pœna corporalis, ſi qualis qualis præcedat informatio.*
20 *Qualis qualis informatio, quæ dicatur in propoſito.*
21 *Captus ſine quali quali informatione debet ſtatim dimitti ſine impenſa.*
22 *Aſſertio vulnerati iacentis in lecto ſufficit ad capturam.*
23 *Aſſertio iniuriati ſufficit ad capturam, ſecundùm Caſtrenſ. ſed contra eum adeſt magis communis opinio, Caſtrenſ. ſuſtinebitur quando querelam præſtat cautionem de verificando ſtatim querelam.*
24 *Captura contra vagabundum, præcedenti quali quali informatione, relaxatur.*
25 *Vagabundus quis dicatur.*
26 *Captura non relaxatur niſi conſtito de corpore delicti.*
27 *Captura non relaxatur niſi de commiſſione iudicis.*
28 *Niſi reperiatur delinquens in flagranti, quia à quolibet priuato capi poteſt, dummodo pro delicto poſſit irrogari pœna corporalis.*

CAptura, vt iuſtè dicatur facta tam in ciuilibus, 1
quàm in criminalibus requiruntur multa, & omiſſis requiſitis in cauſa ciuili, quæ ſi curioſus lector videre velit, adeat Mod. Rom. in q.27. Scacc. in tr. crim. c.46. & latiſſimè Pere. Iann. in tr. de cit. real. l.1. c.2. per tot. & ideò me reſtringam ſolummodo ad materiam criminalem. Et regula eſt, quòd. *Omnis perſona poteſt carcerari, quæ de iure expreſſè non reperiatur prohibita*, vt firmat Mod. Rom. q.27. n.41. ex doctrin. Bart. in l. ſi. ff ad l. Iul pecul. Cau. d. par.3. n.124. & ſeq. vbi reddit rationẽ: tamen ibi ſubdit, quòd ſemper tutius erit facere verbum cum Principe, vel eius Locum tenente generali, quando captura erit decernenda & Pere. Iann. in d. l.1. c.2. ſub n.101 dicit tria concurrere debere, Primum, vt delictum ſit tale, quòd ingeratur pœna corporalis. Secundum, quòd perſona non ſit priuilegiata. Tertium quòd

quòd procedant indicia ſufficientia ad capturam,& latiùs requiſita ſeriatim ponit Caualc.*de Brach.reg.p.2.n.1.& ſeq.*

2 Primum enim requiſitum eſt,vt iudex,qui committit capturam,habeat facultatem carcerandi, aliàs captura eſſet inualida,& nulla,Peregr. Iann.*in d.tract.de cit.real l.1.c.1.n.1* de quo requiſito latè dixi ſuprà c.2. & traditur generalis regula, vt captura dicatur iuſta ſi concurrant cauſa,iuriſdictio,ordo, & forma carcerationis Boer *deciſ.215 n.33.*Baiat.*q 46.num.*1.Caual. *de Brac.reg.par.2 n.5.*

3 Secundum requiſitum eſt, vt perſona carceranda non ſit priuilegiata,vt tradit Iul.Clar *q.28 n 2. in fi.*& Marſil.*in l.quaeſt.n.68.& ſequent ff.de q.*Lancellot.Corrad.*de offic.Praetor.rub de carcerat.n.7.& 15.*Pereg.Ian.*in tract.de citat.real,lib.1.c.2.n.1.* etiam tradunt quòd iudex in decernenda captura debet conſiderare honorem,ſaeculares dignitatem,innocentiam,& qualitatem criminis, quia aliter proceditur contra nobiles, & diuites, quàm procedatur contra pauperes, & viles perſonas,& aliter in delictis grauibus, vel leuibus, & aliter in delictis occultis,& cuncta diligenter conſiderare debet,an ſit tradendus ſatellitibus, vel committendus fideiuſſoribus,Iul.Clar.*q 28.n.2.ver.& quia.*

4 Perſonae priuilegiatae multae ſunt, & inter alias †

5 Clerici non ſunt carcerandi a Laico niſi fuerint reperti in flagranti crimine,vel niſi fuerint delinquentes ſuſpecti de fuga,Scacc.*in tract.crim.quae.42.n.13.*vbi latè & *in quaeſt.46.numer.25.*de qua alias ſuperiùs latè dixi, Caual.*de Brach.reg.p.2.num 16 & ſequent.* dicit quomodo ſit decernenda captura per iudicem,ne ſequantur ſcandala,iuxta qualitatem perſonarum,& ad cautelam debeat approbare,vt captura ſequatur ſine ſcandalo.

6 Doctores pro leuibus delictis non carcerantur, ſed tantummodò pro grauib.Iul.Clar.*q.28.verſ.Item quaero* vbi alios allegat, teſtaturque de facti contingentia, quem refert,& ſequitur Moder.Rom *q.27.n.87.*Scac.*in tract.crim.c.46.n.27.*vbi ſubdit idem ſeruandum eſſe in minoribus,impuberibus,aliiſque ſimilibus, contra quos,vel ratione aetatis.vel alicuius dignitatis, ſeu re-

7 uerentiae, debet cum maiori temperamento procedi.

8 Mulieres etiam non poſſunt,neque detineri, neque carcerari,*c.mulieres de iud in 6.*Iul.Clar.*quaeſt.28.verſ.quaero igitur,*vbi de communi., quod Doct. admittunt etiam in crimine atrociſſimo, ſed vel includuntur in Monaſterio, vel traduntur honeſtis mulieribus cuſtodiendae,vt latè proſequitur Modern Rom. *q.27.nu.52.*

9 & ibi concordantes cumulauit, † De conſuetudine autem in crimine grauiſſimo mulier etiam honeſta carceratur in publico carcere ſeparato tamen à conuerſatione virorum,vt teſtatur Marian.*in tract.de cit.art.5.q.17.verſ.16.fallit.*Iul.Clar.*q.28.verſ.quaero igitur* Moder.Rom.*q 27.n.52.in fine,*Menoc.*de arbit. qu.88.n.21.*Scacc.*in tract.crimin.q.46.n.25.*vel relaxantur,ſeu detinentur praeſtito fideiuſſore de iudicio ſiſti,ſi illum habeant,ſin minus ſub iuratoria cautione, Pet.Cabal.*in qq.crim.caſ.228 n.13.centur.3.*licet *in caſu 74. n.4.* dixerit ex generali conſuetudine Curiarum non obſeruari,cùm etiam pro leui crimine detineantur in carceribus.

10 Quae conſuetudo carcerandi mulieres in publico carcere,in grauiſſimo crimine,indiſtinctè non eſt vera, ſed Iudex inſpectâ qualitate perſonae,delicti, & indiciorum,poterit mulierem in domo,vel in monaſterio, vel in alio loco honeſto,in Praetorio ſub honeſta cuſtodia,& ſub fideiuſſione eius arbitrio detinere,vt per Iul.Clar *q.28.verſ.quaero igitur,n.3.* Menoch.*d.qua.88,n 21.*Gramm.*deciſ 13.n.12.* vbi apud eum in Regno diuerſimodè eſſe obſeruatum teſtatur, Moder. Rom. etiam *in queſt.27.num.54* refert,quòd in Curia diuerſis modis fuit obſeruatum,& alios caſus refert Scacc.*in ſtract.cr.q.46.n.25.*vbi ſubdit,quod ipſe domum pro carcere non aſſignaret,niſi quando conſtare inciperet de innocentia, vel poſt longam carcerationem, ſi non ſuperuenerint indicia, ego autem à principio cauſae non eſſem ita promptus in carceratione honeſtae mulieris,niſi ageretur de delicto grauiſſimo, & adeſſent grauia indicia contra ipſam,vel eſſet diffamata in loco de delicto patrato,& ob id ego obtinui quandam honeſtam mulierem imputatam de participatione homicidij cuiuſdam Hiſpani detineri in domo propria ſub fideiuſſione,donec fuerit tortus quidam de dicto homicidio carceratus,& in eo particeps,& cum ille ſuſtinuerit dicta honeſta mulier non fuit amplius moleſtata,Petr.Caball *caſu 228,n.25.& ſeq.*dicit quod vbi delictum non eſt atrox,vel graue, & non ſit multum grauata, poteſt mulier relaxari ſub iuratoria cautione vel ſub praecepto paenali in faciem arbitrio Iudicis;& quod ita Clar.ſeruari Mediolani Farin.ſeruari in Vrbe,& ipſe etiam ſaepe ſeruaui, ſub cautione cum fideiuſſore,& non cum iuratoria,teſtatur.

Mulieres autem ignobiles, & non ſpectatae conditionis ſolent indiſtinctè detrudi in carceribus ſeparatis 11
à carceribus virorum, etiam carceratae eſſent meretrices,Gramm.*deciſ.33.n.11.*Iul.Clar *q.28.verſ. quaero igitur,*Modern.Rom *d.q.27. numer 52.verſ.limitando* Franc.Pegna *Direct Inquiſit.part.3.comm.10* §.*rurſus id obſeruandum,*Scacc.*d.cap.46.n 25.*vbi ſubdit,ſi delictum eſſet leue,non eſſe mulieres carcerandas, neque capiendas,quamuis earum praeſentia eſſet neceſſaria,& ibi concordantes allegat,& teſtatur de communi,licet *ſub n.26.* ſubdat non procedere in muliere inhoneſta, vel meretrice,cum ipſa carceretur etiam pro debito ciuili,& pecuniario.Et † ſi fuerit mulier inhoneſta. pro 12
delicto leui, & pecuniario contrariae fuerunt opiniones an poſſit, vel non poſſit carcerari,quas opiniones refert ibi Scacc.*in dict.cap.46. ſub numer. 26.* tandem pro concordia diſtinguit, aut maritus eſt particeps turpitudinis,tunc poſſit mulier carcerari,aut eſt ignorans & tunc non poſſit carcerari,& vide Menoch.*d.q.88.n.14.& ſeq.*& Moder.Rom.*d.q.*[illegible].58,

Epiſcopi,& alij viri Illuſtres non carcerantur,vt tradunt Doctores in puncto allegato per Moder.Rom *in* 13
*d.q.27.n.77. & ſeq.*de conſuetudine autem hîc in Vrbe non ſeruatur,quia tam in ciuili carcerantur ob obligationem Cameralem,cuius vigore renunciant cuicunque priuilegio,vt conſiderat Moder.Rom.*in d.q.27.n.81.*& firmat Scacc.*d.q.41.num.18.* quam in criminali cauſa etiam carcerantur,quando agitur de delictis vel exceſſibus grauibus, & ego vidi plures Epiſcopos detineri in Arce Sancti Angeli, ac in carceribus Turris Nonae, & multos alios detineri, vel in domo,vel in aliquo Monaſterio iuxta qualitatem cauſae,& indiciorum, & totum tandem dependet à voluntate Summi Pontificis,in quorum perſonis nihil fit à Iudicibus,niſi de expreſſo ordine, vel mandato dicti Pontificis. Ee ſupremis iudicibus, & magiſtratibus nulla perſona quamuis priuilegiata eſt exempta à carceratione, niſi eis videbitur, Caualchan.*de Brachio reg, parte ſecunda,num.125.*

Tertium requiſitum eſt vt delictum,pro quo decernenda eſt captura,ſit tale,pro quo irrogatur poena corporis afflictiua, alias reus non eſſet carcerandus, Iul.Clar,*d.q.28,n.1.*quem ſequitur Bonac *comm.opin. par 1.verſ.captura ad hoc vt committatur,*ſed Moder.Rom inſurgit contra Iul.Clar.*in d.q.27.n 33.* & ibi Baiard.*num.10* poſt Boſſ.*ti.de carcer.fid.relax.numer.2.* & exclamat in practica contrarium ſeruari,vt etiam in delicto, pro quo tantùm poena pecuniaria infligenda venit,reus poſſit capi,& detineri in carceribus,ſed deinde completo proceſſu relaxari ſub fideiuſſionibus &

dicta

dicta captura iſto caſu non concedatur præcedentibus leuibus indiciis ſaltem ad inquirendum, Peregr.Iann. in d.tract.de citat.real.lib.1.cap.2 nu.97.quæ exclamatio d. Modern.Roman. non erit admittenda indiſtinctè, prout ipſe dicit,ſed cum temperamento,vt ſi ageretur de cauſa pecuniaria graui,& ſi poſſet agitari proceſſus contra inquiſitum ſine captura,& carceribus, ſi perſona inquiſita eſſet diues , vel honeſta,ac in aliqua dignitate conſtituta,& vt plurimùm in iſtis cauſis ſolet procedi non per capturam ſed per citationem,vel monitorium , vt benè etiam animaduertit Pere. Iannin. in d.tract. de citat.real.lib.1. cap.2. numero.97. & ipſe inquiſitus ſi compareat ſaltem ſolet ſtatim examinari, & deinde relaxari ſub cautione , vel per ſeipſum facta obligatione de ſe repræſentando,& quatenus non poſſet vnico examine perfici proceſſus,tunc ſolet detineri in aliquo loco honeſto , vel Camera in Pretorio , vel dimitti,vt habeat domum pro carcere,iniuncto ei præcepto de non alloquendo cum aliquo , ne inſtruatur, quid dicere debeat in ſuis examinib. & ita vidi millies in Curia obſeruari a diſcretis Iudicibus, ac etiam ego ſemper obſeruaui, & eſt bona, & laudabilis practica, quia , ſi in iſtis cauſis poteſt audiri inquiſitus per procuratorem , vt ſuo loco dicam , debet etiam audiri extra carceres,& ſine ſtrepitu capturæ, & Sigiſm.Scacc. de Iu lic.lib.1.cap.42 ſub.num.15.vbi alios allegat, tuetur opinionem Iulij Clar.quam etiam communem appellat , vt in pœnis pecuniariis reus non debeat carcerari.

15 Tertium requiſitum eſt, vt præcedant legitima indicia contra imputatum de delicto, aliàs captura dicitur iniuſta Marſil.§.conſtante n.1.in pract.crim.Iul.Clar. q.18 num 1.in fin.Modern.Roman.q 27.num.112.vbi de communi.Honded.conſ.108 nu.23 & ſeq.volum.1.conſ. 94 num.7.vol.2. Petr. de Surd.conſ.182.numero.2.vol.2. Peregr. Iannin. in tract. de citat.real.libro primo,c.2.n. 81.& ſeq.vbi de communi , Seraph. de priuileg.Iuram. priuileg.183.num 95.Andr.Fachin. controuerſiar.lib.9. cap.55.vbi teſtatur de veriſſima opinione,& c.ſequent. refert aliquos tenere,ſufficere ſolam ſuſpicionem,alios ſufficere leuia indicia,alios diffamationem, alios qualem qualem informationem,alios eſſe in arbitrio iudicis & hanc vltimam opinionem ipſe amplectitur per text.in lege prima,ff de cuſtod.& exhib.reorum,& eo magis procedit iſta vltima opinio in Iudice habente facultatem procedendi Brachio regio, de quo vide Caualc. de Brach.reg.parte 2.n.8.& ſequent.

16 Quod procedit etiam in criminibus atrociſſimis, & puta in crimine læſæ Mageſtatis vt præcedere debeant legitima indicia,Marſ.in Pract.d.§.conſtante nu.1 Corrad. in practic.tit.de captur.num.2 , Monticell.in pract. reg.12.num.26. Modern. Roman. dict. q.27.num.124. Honded.conſ.94.nu.8.vol.2.Peregr.Iannin.de citat.real lib.1.c 2.n.92.in fine.

17 De quibus indiciis conſtare debet in actis per depoſitiones teſtium examinatorum ſuper imputatione.Iul Clar.d.q.19.verſ.ſcias autem,circa med.Marſ.in d.§.conſtante , num.11.vbi teſtatur de comuni , & ibi ponit practicam examinandi dictos teſtes , & recipiendi d. indicia.Moder.Roman. d.q.27.nu.113. Peregr. Iannin. d.lib.1.cap.2,numero.93.vbi de communi & ſub.numero 97 dicit idem eſſe obſeruandum in delicto , pro quo veniret ſolummodo imponenda pœna pecuniaria , vt præcedere debeant indicia,quæ ſufficiant ad inquiſitionem,imò maiora indicia requirantur in delicto pro quo imponitur pœna pecuniaria, Scacc in tract.crim.c. 42.n.7. & ibi reſpondet Doctoribus dicentibus,poſſe deueniri ad capturam ſine indiciis,& ſub.num 6.etiam dicit quòd dicta indicia debent recipi in proceſſu , vel in Vacchetta ſeu Baſtardello per Notariũ,& iſta opinio eſt communis,æquior, ac in practica magis ſeruanda, vt non committatur captura, niſi præcedant legitima indicia, & de eis conſtet in actis , quicquid nonnulli alij relati per Modern.Roman. in d.q.27.nu.115.dixerint , & Euge conſ.64.n.14.& ſeqq.dicit veriorem , & magis communem eſſe opinionem,vt ex conſuetudine totius Italiæ ſoleant examinari teſtes ſuper delicto antequam relaxetur captura contra imputatum.Sed bene verum eſt quòd non requiratur,vt ſit formata inquiſitio , Scacc. d.cap.41.n.16. Neque teſtes examinentur reo citato,Farinac.q.72.nu.134. Hunded.conſ.105.nu. 21.vol.1.Petr.de Surd.conſ.328.n.3.vol.1.

Primò limita in reperto in flagranti crimine.qui abſque indiciis in actis redactis poteſt capi,& carceribus mancipari,Lancell.in Prax.tit.de captura nu 3.Peregr. Iannin.in tract.de citat.real.lib.1.cap.2.nu.94. vbi ſubdit,niſi delictum eſſet leue,quia nec in flagranti crimine repertus debet capi, vt per Iodoch.in pract.crim.n. 3.rubr.de cit.real. Blanc. in tractat.crim in princ.n 22. Caualc.de Brac.reg.par.2.n.6.vbi plus ſubdit etiam ſi delinquens fuiſſet clericus , poſſet capi per laicos, vt ſuprà dixi ad effectum remittendi. 18

Secundò limita quando delictum eſt graue,& ex eo poteſt imponi pœna corporalis quia tunc præcedente quali quali informatione poteſt deueniri ad capturam,licèt alia indicia non præcedant. Iul.Clar. q.28. verſ.ſcias autem,Lancel.Corrad.tit.de captur.n.3.Boſſ. tit.de captur.n.5.Follet.in pract.crim 1.par.1. in verb. Notarius capiat informationem,n.1,in fin. Eugen. conſ. 69 n.11.Marc.Anton.Maccrat.lib.3.reſol.36.n.2. Imò Marſ. ſing.93. firmat capturam in criminalibus poſſe concedi etiam ſine indiciis, & quòd ita in facto liberauit quendam officialem à moleſtationibus ſibi illatis per quendam nòbilem Sed Modern.Rom. in d.q. 27.n.131 dicit quòd tria debent concurrere, vt captura decernatur nullis præcedentibus indiciis Primùm quod delictum ſit graue,& enorme , ſecundùm quòd imputatus ſit ſuſpectus de fuga, & ob id Eugen. conſ. 64.n 20.conſuluit in caſu ſuo malè vnum fuiſſe captũ quia publicè per plateas deãbulabat. Tertiò,quòd iudex ſit ſecurus,vt poſt capturã teſtes veniant ad ſubiiciendum ſe examini,& idem ſequitur Peregr. Iannin. in tr.de citat.real lib 1 c.2.n.96.& in grauibus delictis captura committitur etiam diebus feriatis in honorem Dei,Caualc. de Brach.reg.p.2.n 21. 19

Si verò delictum fuerit leue, tunc de indiciis conſtare debet in actis, & ita diſcretus iudex omninò facere debeat vt poſt alios teſtatur Peregr.Iann. d. c.2. n.97.lib.1.Scacc.d.c.42 n.7. vbi dicit quod in leuibus maiora indicia requirantur.

Qualis qualis informatio in propoſito dicitur,quæ oritur ex depoſitione teſtium infamium,impuberum, & inhabilium,vt docet Par.de Put.in tr.de Syndic. in verbo tortus,c.1.n.47. Ac etiam ſimplex dictum ſocij criminis,vel aſſertio alicuius ſine iuramento , & ſine aliqua forma iudicij,& teſtes inhabiles faciunt quale quale indicium,vt tradunt Ant Gomez.tit.de delict.c. 12.in prin.Nouell.in pract.crim.in princ.n.45. mihi fol. 20 Baiard.q.21.n.99.& in q.28.n.13.in fine. dicit procedere etiam ſi teſtes eſſent penitus inhabiles.† & ſi fuerit captus,non præcedente dicta quali quali informatione,debet ſine impenſa dimitti,Boſſ.tit.de captura n.4.Grat.conſ.74.n.11.vol.2.Scac. in tr.crim.c.42. n.4. vbi dicit ita vidiſſe ſeruari per ſacram Conſultam, Honded.conſ.94.n.9.vol.2.vbi dicit,quod iniuſtè captus debet ſtatim dimitti, & eo magis ſi Curia procurauit aſſumere informationes ſuper imputatione,& nihil inuenit,licet Marſil.ſing.93.dicit,quòd fecit liberare quendam officialẽ in ſyndicatu,quia fecerat carcerare quendam ſine indiciis.& Paris.conſ.147. n.1.& ſeq.vol.4.etiam dicit,quod iudex poteſt ſtatim porrecta querela reũ carcerare,donec ſatiſdederit.Sed Caual.de Brach.reg.p.2.n.38. & ſeq.dicit quòd ſi incontinenti iudicia non ſuperuenerint,ſi ſtatim non relaxat, 20 21

iudex

Iudex teneatur in ſyndicatu de illo exceſſu, licet non per hoc retardetur proceſſus defectu capturæ, minuſq; annulletur ſi indicia ſuperueniant, & ibi dicit, quid ſeruetur in iudice procedente ex Regio Brachio.

22 Tertio limita, quando quis fuerit lethaliter vulneratus iacens in lecto, quia licet vigore ſtatuti imponeretur pœna pecuniaria, tamen ex eius ſola depoſitione poterit relaxari captura contra delinquentem, deinde aſſumuntur indicia, Lancell. *tit. de carcer. n.* 11 Moder. Rom *q.* 27 *n.* 129. & Peregr. Iann. *in tract. de citat. reali, lib.* 1. *c.* 2. *n* 98. Scac. *in tract. crim. cap.* 42. *n.* 5. *verſ. limita* 2. vbi de communi, & alios allegat, & magis dicit procedere, vt ad querelam vulnerati procedi poſſit ad capturam, quando vulneratus obiit cum illa depoſitione, & ibi etiam teſtatur de communi.

23 Quarto limita, ſecundum Caſtrenſ. *conſ.* 328. *n.* 1. *vol* 2. vt ad ſolam querelam iniuriati relaxetur mandatum de capiendo, & Farin. *d. q.* 27. *n.* 120 contra quam opinionem Caſtrenſ. adeſt, magis communis opinio ac verior, & a conſuetudine approbata, Scacc. *in d. c.* 42. *n.* 3. quia aliquando fit iudici impoſtura per offendentes, qui querebant offenſos, & faciunt illos carcerare, & ob id ſuccedit, quod in vulgo dicatur cum deriſione: *Il ladro corre dietro al boi*, vel, *Chi ha hauere va prigione*, vt bene dicit Cauale. *d. p.* 2. *n.* 10 *de Brach. reg.* vt etiam teſtatur Eng. *cōſ.* 14. *n* 14. *& ſeq.* vel ſaltem ſuſtineri poſſet, quando per querelam fieret obligatio de reficiendis expenſis, damnis, & intereſſe, ſi incontinenti poſt capturam non ſubminiſtret indicia, & reus ſit malæ vocis, & non multæ conditionis & dignitatis, & ageretur de graui delicto, vt delinquens non eſſet dimittendus ſub fidei iſſorib. & tunc concurrente ſuſpicione fugæ, iudex ad ſolam querelantis accuſationem poterit decernere capturam, Boſſ. *tit. de captura, n.* 3. *in fi.* Mod. Rom. *q.* 27. *n.* 121. *& ſeqq* late Scac *in d. c.* 42. *n* 5. *& n.* 8. *in fine* vbi etiam ponit, an ſola ſuſpicio ſufficiat, & quomodo probetur dicta ſuſpicio. Sed in iudice habente brachiū regium conceditur captura, etiā non data querela, nec examinatis teſtibus & etiamſi periculum non ſit in mora, dummodo audiuerit fuiſſe commiſſum delictum, & ſit veriſimile, & notus ſit propter bonum publicum, Cauale. *de Brach. reg part.* 2. *n.* 8 vbi tamen admonet talem iudicem quid tacere debeat. Peregr. Iannin. *in tr. de citat. real. lib* 1. *c.* 4. vbi ſubdit, vt etiam requiratur, quod accuſator non ſit ſuſpectus; quia non minus debet accuſator carere ſuſpicione quam teſtis, ſecundum Boſſ. *tit. de Accuſat. n.* 39 & quod ad ſolam querelam accuſatoris, qui fuerit honeſtæ conditionis, & dignitatis decernatur captura, Scac. *d. c.* 42. *n.* 5.

Si vero accuſatus non fuerit ſuſpectus de fuga, nec eſſet vilis, nec ageretur de delicto graui, & accuſator non promitteret reficere damna, intereſſe, & expenſas tunc iudex non debet eſſe facilis ad relaxandum capturam, ſed debet ſummariè inueſtigare de expoſitis in querela, cum ſoleant aliquando cauilloſi, & inimici affectare capturam contra eorum maleuolos, vt eis per capturam ignominia inferatur Peregr. Iannin. *in d. lib.* 1 *cap.* 2. *n.* 199. *verſ. ſi vero*, & ſi deregantur calumnioſi debent etiam aliis pœnis puniri, vt ſuperius dixi *in defenſ.* 4. Et captus ſine legitima informatione debet ſtatim relaxari ſine vlla impenſa, Scacc. *in d. cap.* 42. *n.* 4. vbi alios allegat, & teſtatur hic in Vrbe Romæ vidiſſe ſeruari per Sacram Conſultam. Sed ſi ſuperuenerint noua indicia, quidquid de iure dici poſſis, in practica fatuus iudex eſt ſi captum relaxaret.

24 Quinto limita, quando agitur contra vagabundum fugitiuum, & ſuſpectum de fuga, quia præcedente qualiquali informatione, & ſuſpicione poteſt capi, & carcerari & deinde aſſumantur informationes, & ita quotidie iudices maleficiorum in practica obſeruant, Salicet *in l. ea quadam, n.* 77. *C. de accuſat. & in l.* 2. *n.* 4 *C. de exhib. reis*. Ant. Gom. *tit. de delict. cap.* 6. *n.* 1. Peregr. Ianin. *in tract. de citat. real. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 100. vbi ſubdit quia per fugæ ſuſpicionem multa conceduntur, quæ alias non concederentur, Bald. *in tract. de carcer. c.* 1. *n.* 9. Serap. *de priuil. iuram. priuileg.* 132. *n.* 94. late poſt alios, quos allegat Peregr. Iannin. *in d. lib.* 1. *c.* 2. *n.* 100. *verſ. ratio eſt.* vbi ſubdit, quod ſuſpectus de fuga à quolibet priuato, abſque iudicis mandato poteſt capi, & ad carceres duci, Maran. *p* 6. 1. *memb. iudic.* 9. *Rub. de cit. n.* 61. *& ſeq.* niſi delictum ſit leue vt ſuperius dixi.

Vagabundus autem quis dicatur alias ſupra dixi in Defenſion.... cap...., & late ponit Iannin. *in tract. de cit. real. libr.* 1. *c.* 2. *n.* 128. 25

Quartum requiſitum eſt, vt conſtet de corpore delicti antequam decernatur captura contra imputatum de delicto. Ant. Gomez. *tit. de delict. c.* 9. *num.* 1. Ang. *de malefic. in verb. iudex committit.* Caio. *num* 4. Soc. Iun. *in tract. de citat art.* 2. *pr. q.* 24. Boſſ. *tit. de delict. in fi & tit. de captura num.* 3. Burſatt. *conſ.* 166. *num.* 2. *vol.* . Scacc. *in tract. crim. c.* 42. *num.* 6. vbi alios allegat & teſtatur de communi, & ibi ſubdit, quod clericum capiens non conſtito de corpore delicti incidat in excommunicationem, & ibi teſtatur de communi & quomodo tam capiens, quam mandans capi clericum incidat in excommunicationem, vide Mar. Ant. Macer *Var. reſol. l.* 3. *reſol.* 18. Peregr. Iann, *in tract. de citat. real. lib.* 1. *c.* 2. *n.* 42 vbi communi, & ibi ſubdit poſt Modern. Rom. *in q.* 2. *n.* 4. vt debeat etiam conſtare de qualitatibus & circumſtantiis delicti de quo requiſito dixi latè ſuprà *in defenſ.* 4. Cauale. *de Brach reg. p.* 2. *n.* 7. & latiùs *n* 21. dicit non procedere in iudice brachium regium habente ſi delictum ſit graue, & audiuerit veriſimiliter fuiſſe delictum commiſſum. 26

Quintum requiſitum eſt, vt præcedat ſpecialis cōmiſſio iudicis in captura criminali Iul. Clar. *q.* 28. *verſ. dictam eſt*, & eſt tex. *in l. neminem, C. de exhib. reis* Boſſ. *tit. de captur. n* 93. reo oſtendenda in actis Capturæ 27
Cauale *d. p.* 2. *n.* 14 Granut. *Theorem.* 19 † Limita tamē quando repetitur delinquēs in flagranti crimine, quia ſatellites poſſunt ſine ſpeciali cōmiſſione iudicis capere delinquentem. Et idē eſt in qualibet perſona priuata dūmodo delictū ſit tale, pro quo poſſet pœna corporalis irrogari, vt ſuperiùs dixi, & latè Caual *de Brach reg. p.* 2. *n.* 15. vbi refert alios caſus in quib. permittitur captura ſine mandato iudicis, & quod licentia capiēdi tranſeat in ſucceſſorem etiam poſt mortem iudicis, & quòd ex lōga carceratione dicatur iuſtificata captura, & ita ſeruari de conſuetudine ex traditis per Vantic. *de nullit. ex defect. citat. n.* 54. ſed *ſub n.* 45 tenetur, vt ipſe iudex non poſſit propriis manibus delinquentem capere. 28

CAPVT IV.

Captura iniuſta quid operetur in ipſo principali capto, vel capiendo.

SVMMARIVM.

1 *Reſiſtere Curiæ in actu capturæ, nemo poteſt, & reſiſtentia variis pœnis punitur.*

2 *Reſiſtentia facta per ſolam fugam antequam à Birroariis capiatur, nulla pœna punitur tam de iure, quam de conſuetudine.*

3 *Reſiſtentia facta poſtquam quis eſt captus, ſi fiat cum propugnatione armorum ſine offenſa birroariorum ſe eximens, pœna arbitraria punitur.*

4 *Reſiſtentia facta cum armis, & offenſione birroariorum poterit etiam puniri vſque ad mortem.*

5 *Si verò non vulnerauerit, ſed enſem denudauerit vel birroarij gulam manu conſtrinxerit, punitur aliqua*

aliqua pœna extraordinaria arbitrio iudicis.

6 Reſiſtentia facta occaſione cauſæ ciuilis non punitur provt reſiſtentia facta pro cauſa criminali, ſed alia mitiori.

7 Reſiſtentia facta per iniuſtè captum notoriè nulla pœna punitur.

8 Captura iniuſta notoriè dicitur quando ſecuta fuit ſine mandato iudicis, & aliis modis hic per Authorem deſcriptis.

9 Reſiſtentia facta ſi non fuerit notoriè iniuſta qua pœna ſit punienda, diſtingue vt hic.

10 Reſiſtentia facta in caſu in quo non poteſt reparari executio, permiſſa eſt. Declara tamen vt hic per authorem.

11 Captus iniuſtè detentus poteſt impunè à carceribus aufugere.

12 Contrariam opinionem tenent Doctores hic relati per Authorem.

13 Et puniatur etiamſi poſt fugam adiuerit ſuperiorẽ. Declara tamen vt hic per authorem.

14 Captus iniuſtè detentus ſi potuit aufugere, & non fugit, capite punitur.

15 Et poteſt cuſtodes carcerum, & alios impedientes interficere ſine incurſu peccati mortalis

16 Et ſi fuerit detentus ſub fideiuſſione, ſi fugiat, fideiuſſio non rumpitur.

17 Et ſi fuerit relaxatus ſub fideiuſſione, non tenentur promiſſionem ſeruare ipſi fideiuſſores.

18 Capiens iniuſtè poteſt ab eodem capiente relaxari ſine mandato iudicis.

19 Captus indebitè non poteſt haberi pro confeſſo, & conuicto per fugam.

20 Appellatio admittitur à carceratione, & pendente appellatione erit carcerandus de iure, ſecus de conſuetudine.

21 Appellatio quandocunque poteſt interponi per carceratum etiam vltra 30. annos niſi fuerit pronunciatum ſuper captura, quia tunc debet appellare infra 10. dies.

22 Bulla Sixti V in ordine 6. contra Bannitos, & homicidas an locum habeat in ſe ipſum eximente, & aliqui tenent opinionem affirmatiuam.

23 Contrariam opinionem Author tuetur.

24 Quæ opinio contraria magis procedit, ſi fuerit captura facta pro cauſa ciuili, reprobata opinione Farinacij.

25 Item procedit etiam pro cauſa criminali ſi captura fuerit iniuſta.

26 Iniuſtè captus poterit etiam conuocare alios ad ſe eximendũ à Birroariis ſine incurſu pœnæ d. Bull.

27 Aufugientes à triremibus quomodo ſint puniendi, latè ponit Auctor hic.

1 Concluſio eſt ſatis trita in iſta quæſtione, vt nemini liceat reſiſtere volẽti procedere ad capturã. Socc. reg. 441. Duenn. reg. 192. Pariſ. conſ. 147. n. 3. vol. 4 & alij quos refert, & ſequitur Moder. Rom. q. 32. n. 86. Sigiſmun. Scacc in tr. crim. c. 46. n. 28 in pr. Cauale. de Brach. reg. p. 2. n. 63. & ſeq ponit latè quando liceat reſiſtere, & non reſiſtere, & quãdo birroarij poſſent capiendum vulnerare, & occidere, & quod moderamen adhibere debeat, & hæc concluſio in tantum eſt vera; vt reſiſtens ſit variis pœnis puniendus, iuxta qualitatẽ reſiſtentiæ, etiam pœna mortis naturalis per ea quæ tradit Boër dec. 107. n. 5. quem refert, & ſequitur idem Moder. Rom. d. q. 32. n. 27 in fi. Et ita ſæpè ſeruatũ fuiſſe Romæ, teſtatur Vulpel. reſpon. 137. n. 17. Scac. d. c. 46 n. 28. latiſſimè Petr. Caball. in q. crim. caſ. 8. n. 28. & ſeq. vbi refert DD. tenentes eſſe puniendum pœna mortis, ſed loquitur in iam capto, vel in carcere detento. Sed alij tenent mitiori pœnã eſſe puniendum, quos refert Moder. Rom. q. 30. n. 4. & ſeq. in tertia opin. à qua in iudicando, & conſulendo non eſſe recedendũ affirmat, & diſtinctè, ſiue ſit condemnatus, ſiue non. Bene verum eſt, quod ſi non fuerit condemnatus, ob fugam habeatur pro confeſſo, ſed quod non puniatur vti fractor carceris, nec habeatur pro confeſſo, niſi quando fractis oſtiis carceris, vt compedibus in quibus detinebatur, vt latè per Moder. Rom. in d. q. 30. n. 53. & 54. verſ ſed certe, quam opinionem ſequitur, Petr. Cabal in qq. crim. caſ. 8. n. 31. 32. 33. quorum opinio mihi etiam non diſplicet. Et quod dicitur de effractore carceris, idem erit in frangente oſtium, vel cameram aſſignatam pro carcere, vel in frangente vincula ſeu compedes, quamvis non eſſet clauſus in carcere, Menoch. de arb. caſ. 301 n. 6. Moder. Rom. d. q. 30. n. 82 Petr. Cabal. d. caſ. 8. n. 33

2 Tamen pro vera reſolutione eſt diſtinguendum, aut reſiſtentia conſiſtit in ſola fuga, antequam fuerit à Satellitibus captus, & tunc nulla pœna puniatur tam de iure, quam de conſuetudine, cum illa non habeat proprium nomen reſiſtentiæ, ſi fiat ſine armis, & propugnatione, 3 aut aufugit poſtquam fuerat captus, & tũc puniatur, ac ſi à carceribus aufugiſſet. Aug. ad Ang. de malef. in verb quod fama publica ſub n. 16. Iul. Clar. q. 29. n. 5. quos ſequitur Moder. Rom. qq. 32 n. 3. & 26. & poſt iſtos Petr. Caball. in q. crim. caſ. 8. n 1. vbi alios allegat; ſi verò conſiſtat in propugnatione tertiùs puniatur arbitrio Iudicis Scacc. in tr. crim. c. 46. n. 29. & ſi aufugerit, & ſe exemerit ſimpliciter, tunc puniatur mitiùs, quam ſi ex carcere aufugiſſet, vt firmat idem Petr. Caball. in d. caſ. 8. n. 1. circa fin. quæ opinio Caball. eſt intelligenda poſtquam fuerit in manibus, ac in poſſe Curiæ, ſecus ſi adhuc non fuerit in poſſe Curiæ, quia tam de iure quam de conſuetudine nulla pœna puniretur, vt per Scacc. in d. c. 46. n. 29. circa prin. cuius opinioni omnino inhæreo, & ego hic in Curia non vidi, nec audiui aliter practicari, niſi ſecundùm opinionem Scacciæ, ſed illa fuga faciet indicium contra ipſum ſuper delicto. Cauale de Brach. reg. p. 2. n. 84. quod deinde tollitur ſi ſponte cõpareat, idem Cauale. ib. n. 85.

4 Si verò ſe exemerit, vel reſiſtentiam fecerit cum armis & violentia, ac birroarios vulnerauerit, poterit puniri etiam vſque ad mortem naturalem, vt recenſet Vulpell. reſponſ. 137. n. 17. de illo qui grauiter vulnerauerat birroarium ipſum inſequentẽ, eum fuiſſe mane ſequenti in loco delicti ſuſpenſum, ſed verè illa pœna fuit illi miſerrimo inflicta vigore Bannimentorum Gubernatoris Vrbis, vt benè ad hoc animaduertit. Scac. in d. c. 42 n. 18 licet iudex iſto caſu poſſit etiã de iure extendere arbitrium ſuum, vſque ad mortem naturalem incluſiuè, vt expreſsè ſentit Moder. Rom. q. 32. n 28. & ſequitur Scac in d. c. 46. n. 28. & latiſſimè Petr. Caball. in qq. crim. caſ. 8. n. 38. Quæ tamen pœna vltimi ſupplicij fuit à Senatu Burdegalenſi moderata, & reducta ad fuſtigationis pœnam per duas vices, vt refert Boër decif. 107. n. 5. verſ. vnde in caſu noſtro, & etiam refert Petr. Caball. in d. caſ. 8. n. 38. verſ. qui tamẽ, quæ opinio Boër. mihi non diſplicet, vt puniatur citra mortem acriùs, & ſeueriùs pro qualitate vulnerum, & reſiſtentiæ etiam ad triremes in perpetuum, vel ad tempus, provt etiam tenet Cauale. de Brach. reg. p. 2. n. 85. vbi docet quòd ſi non permãſerit in fortiis curiæ erit formanda inquiſitio contra eum de tali violentia & quòd ſeueriùs ſit condemnandus in contumaciam.

Et quod dictum eſt de pœna vltimi ſupplicij, eſt intelligendum, quando quis reſiſtit, & ſe eximit cum violentia & offenſione birroariorum, & cum armis poſtquam fuit in manibus curiæ, ſecus verò ſi adhuc non fuerit in poſſe curiæ, quia mitiùs puniretur, vt poſt alios, quos allegat, & præcipuè poſt Iodoch. in pract crim. c. 15. n. 29. & 30. tenet, & ſequitur, ac expreſsè declarat Petr. Caball. in d. caſ 8. n. 38. in fine per rationes per eum bene allegatas.

5 Si verò non vulnerauerit, ſed ſolùm denudauerit enſem,

enſem,tunc poterit puniri pœna pecuniaria,& in defe-ctum illius pœna corporali,prout in contingentia facti conſuluit Pat.*conſ.147.n.3.in fi.& n.17.vol.4.*& eadem pœna etiam punitus fuit quidam,qui enſem euaginauerat,teſtatur Boſſ.*tit.de captur.n.18.& 20.*quem etiam allegat Iul.Clar.*q.29* ſub verſ.quæro etiam,& ſequitur Scacc.*in d.c.46.n.28.verſ.ſi verò.*Sforz. Odd. *conſ.72.n.32.& 33.*

Si verò violentiam ſine armis intulerit,vt puta,quia birroarij gulam vel manum conſtrinxerit,ſeu quid ſimile fecerit,puniretur aliqua pœna,vel pecuniaria vel corporali,iuxta qualitatem violentiæ,vel impetus, vt tradit Iodoch.*in prac.crim.c.15.ſub n.15.*Scacc. *d.c.46.n.28.in fi.in tra.crim.*Caual.*de Brach.reg.d.par.2 n.83.& ſeq.*vbi *ſub n.87.*firmat, vt ſi fuerit a birroariis in captura,ac inductione malè tractatus, tamquam prouocatus,ſi aufugiat nulla pœna puniatur,& maximè,ſi ei immineat periculum magnæ pœnæ ob magnam perſecutionem, qui tamen loquitur de iſto vltimo caſu quando eſſet indebitè captus.

6 Si vero cauſa fuerit ciuilis, ſiue debitum ſit publicum, vel priuatum, de ſtricto iure aufugiens eadem pœna puniendus erit,vt per Boſſ.*tit. de effract. carcer. n.1.verſ.& procedit hæc pœna,*poſt Cumenſ.*in conſ.106.n.2.in fi.& n.3.*ea ratione,vt non attendatur cauſa,ſed conſideretur violatio loci publici,& carceris, & contemptus ſuperioris, & eius miniſtrorum, vt etiam videtur ſentire Modern.Roman.*q.30.n.81.verſ.ampliа 2.* tamen nunquam de facto hæc opinio fuit obſeruata, ſed mitior pœna fuit inflicta, & ad ſummum pœna exilij temporalis,vel pœna pecuniaria,vel pœna ictuum funis,prout iudici conuenire videbitur inſpecta qualitate perſonæ,vt teſtatur Petr.Caball.*in qua.crim.caſ.8.n.34.& ſeq.*quam opinionem omnino amplector,quia nec etiam ego audiui,nec vidi in Curia ſeruari opinionem rigoroſam iuris,ſed tantùm opinionem atteſtatam per Petr.Caball.vbi ſupra.

7 Alia verò traditur diſtinctio in ipſo capiendo reſiſtente Curiæ,quòd ſi captura ſit notoriè iniuſta,tunc poſſit impunè reſiſti per ea,quæ tradunt Socc.*in reg. 442.*Fallen.2 Marant.*in ſuis Diſputation.diſpu.1.n.36.* Milleus *in pract.crim fol.mihi 64 n.22.*Moder.Roman. *q.32.n.100.107.118.& 121 in fin.*Scac.*tract.crim.c.46. n.30.*Sforz.Odd.*conſ.72.n.33.verſ.3.dico*, latè Peregr. Iann.*in tract.de citat.real.lib.1.c.1.n.580.& ſeq.* Ratio eſt in promptu,quia iudex, vel ſatellites exequutores notoriè iniuſtè exequentes non dicuntur facere vti iudices,& Miniſtri Dei,& iuſtitiæ,ſed vti priuati,& tanquam miniſtri Diaboli,*c.1.inſtrum.23.q.2.& notat gl. in c.1.de re iud.in 6.*& ob id de facto poteſt reſiſti *text. in l.contra,C.de execut.& exact.l.12.*Peregr.Iannin.*in d. lib.1.c.1.n.187.& ſeq.*Corſet. *in ſing. in verb officialis.* Marant.*diſput.1.n.28.*Maſcard.*de prob concl.189.n.26.* Scacc.*in tract.crim.lib.1.c.46.n.31.*Et quia etiam in iſtis actis extraiudicialibus non appellatur,ideò admittitur reſiſtentia.Claud.Seyſell.*in leg.vt vim,n.30.ff. de iuſt. & iur.*

8 Captura autem dicitur notoriè iniuſta,quando ſatellites vellent quempiam capere ſine mandato iudicis, quod tenentur oſtendere in ſcriptis,*l.neminem, C de exhib.reis,l.prohibitum,*vbi Bar.*n.1.*& Luc.de Penn.*n.5. C.de iur.fiſc.lib.10.Iaſ.in l.cum proponas,n.7.C. de pact.* Boer *dec.170.n.2.*Iul.Clar.*q.28. verſic. dictum eſt, & q.29.in prin.*Moder.Rom.*q.32.n.32.*Scacc. *in tra.crim. c.46.n.31.*& mandatum,vt captura iuſta dicatur,debet concedi à iudice habente facultatem capiendi,Caualc. *de Brach.reg.p.1.num 41 in fin. & num.44.* dicit quòd non tenentur birroarij oſtendere mandatum niſi poſt capturam, ne capiendus inſtruatur ad fugam, *& num.224.*

Item diceretur iniuſta quando vellent facere executionem in maiori ſumma, quam expreſſa in mandato Barr.*in l.contra,C.de exact.& execut.l.12.*Marant.*in d. diſput.1.n.28.*vbi alios allegat,Mod.Rom.*q.32. n 101.* Scac.*in tract.crim.c.46 ſub n.31.*Peregr. Iann. *in d l.1. c.1.n.592.*

Item ſi quis vellet expellere aliquem de ſua poſſeſſione,quia vnicuique licet non dimittere poſſeſſionem ſuam ſine legitima cauſæ cognitione,& poteſt contradicere non obſtante, quòd Papa in litteris poſuerit clauſulam contradictores &c.Roman.*conſ 382.in prin.* Felin *in c.cauſam,quæ,n.18 de reſcript.*latè Peregr Ian. *in d.l.1.c.1.n.594.* vbi ſubdit, quòd liceat conuocare amicos,& affines,& expellentem percutere,dummodo fiat in continenti & etiam reſiſtere eum armis,Grammat.*vot.36.n.7.*Neuizz.*conſ 52.n.11.*qui concurdantes allegat Sforz Odd.*conſ.72.n.355.*

Item ſi vellent procedere,vel exequi contra perſonam omninò exemptam à iuriſdictione iudicis decernentis capturam,vt puta contra clericum de mandato iudicis laici per ea,quæ tradunt Bald.Fel n.& alij,quos allegat Duen.*reg.281* Petr. à Plac *Epit.delict l.1.c.38. n.7* & faciunt congeſta per Mode Rom. *in q.32.n.72. c.117.*Scac *d.c.46.n.31.verſ.Item quando.*

Item poterit etiam dici notoriè iniuſta executio reſpectu loci,& temporis, vt ſi ſatellites vellent capere delinquentem in Eccleſia,vel debitorem in die feriata, in honorem Dei,& quòd non eſſet ſuſpectus de fuga vt latè proſequitur Scac.*in d.c.46.n.31.verſ.ſed nunquid.* Theſau. *deciſ.95.n.1.* qui tamen ſubdit, niſi daretur conſuetudo,vt die feriata poſſit fieri executio qui tunc non diceretur iniuſta,& Scac.vbi ſupra intelligit etiam de diebus non feriatis, ſed à populo ob Dei reuerentiam obſeruatis, & loquitur in diebus Hebdomadæ Sanctæ.

Item poterit dici captura iniuſta, quando ſatellites vellent eum capere vigore alicuius condemnationis, qui nunquam fuit citatus,vt in caſu Sforz.Odd.*conſ. 72.n 33 & ſeqq* & ibi concordantes allegat.

Item diceretur iniuſta, ſi mandatum emanauerit à iudice non habente iuriſdictionem carcerandi,& concedendi capturam,quia poterit birroariis impunè reſiſti,Abb.*de reſcript c.ſi quando n.3.*latè Peregr. Iannin. *in tract.de citat.real.lib.1.c.1.n 680.& ſeq & n. 99.*Caual.*de brach.reg.par.1.num.41. in fin.* vbi ponit multos alios caſus in quibus captura dicatur iniuſta,& quæ requirantur,vt dicatur iuſta,& *parte 2.num.45.* latè tuetur, quòd dicatur captura iniuſta, quando fieret per ipſummet Iudicem manibus propriis,& ibi reddit bonam rationem,quod eſt benè notandum,quia ſæpe poteſt Aduocatus ſuper hoc honorem & vtilitatem conſequi.

Si verò captura non fuerit notoriè iniuſta,tunc eſt 9
diſtinguendum, aut conſtat apertè de iuſtitia capturæ, tunc non licet ei reſiſtere, & reſiſtens punietur pœnis,de quibus dixi ſupra in pr.Aut.ſumus in dubio, & tunc quia eſt præſumendum pro iudice iuxta regulam, de qua *in l.Herennius.§.1.ff.de euict.*latè Vant.*in tra. de nullit.Rub.à quo,& quib.mod.ſub.n.7.verſ. vſo proceſſu. & n.10.*Ideò minus licitum erit iſto caſu reſiſtere,Din. *in reg.quod.quis,lib.6.de reg.iur.*Mod.Rom.*q.32.n.118.* Pereg.Iann.*in dicto lib.1.capite 1.n.604.& ſeqq.*Scacc. *in tract.crim.dicto capitulo 46. n.30.* vbi ſubdit, non obſtat dicere cognitionem capturæ an ſit iuſta,vel iniuſta,non pertinere, ad Birroarios per ea, quæ tradit, Iul.Clar.*quæſt.29.in prin.*quia hoc procedit quando iniuſtitia eſt dubia, ſecus ſi clara eſſet & ita procedit dictum Amodei conciuis mei *in tract.de ſindicat.nu.100.* & ſic conciliantur opiniones Amodei, & Iul. Clar.vt bene conſiderat Scacc.*in d.capitulo quadrageſimoſexto, n.30.in fine,*& prius conſiderauit Claud.Seyſel,*in leg. vt vim n.32.& ſeq.ff.de iuſt.& iur.*Caual. *de Brac.reg. p.1.n.226.*

Ac poterit dari alia diſtinctio, quòd ſi captura, vel 10

executio induceret præiodicium irreparabile,& tunc poteſt de facto impune reſiſti,& in hoc nullus eſt,qui diſſentiat,Fel.*in c.ſi quando in tertio*,Fallent.*de reſcrip.* Claud Seyſel.*in d l.vt vim,n.31.in primo lect.*Caual.*de Brach.reg p.2.n.48 & ſeq.*& licet Bald.*in l.vt vim.n.21 ff.de inſt & iur.* fuerit contrariæ ſententiæ,quia dicit, quod primo debeat appellari,& poſtea reſiſti,quia eius opinio eſt potius ad cautelam quam ſit neceſſaria appellatio, vt firmat Peregr.lannun.*in d.tr.de ciuit. reul. lib.1.cap.1.num* 600,vbi ſubdit quod ſi executio eſſet reparabilis per appellationem, & tunc diſtinguit, aut ſententia eſt lata contra legem,& eſt euidenter iniuſta vel aliter ipſoiure nulla, aut eſt iniuſta contra ios litigatoris,ex qua iniuſtitia nulla poteſt oriri nullitas,ſed valet,vt in primo caſu poſſit reſiſti,in ſecundo autem caſu ſi tranſiuit iudicatum, non poſſit ei reſiſti. Sed Sfors.Odd.*in conſ. 72. n. 37.*loquens de captura facta in cauſa criminali dicit illam afferre preiudicium irreparabile,poſt Syluan.*in conſ.17.n.2.l.1.* & idem firmat poſt Alex.*in l 4.§.condemnatum, col.penul.ff.de re iud.* Claud.Seyſel.*in d.l.vt vim.n.34.ver.*Aliquid etiam:late Caualc.*de Brach.reg.p.2.n.13.* vbi dicit,quod captura affert præiudicium irreparabile , ſiue quoad honorem, ſiue ad perſonæ ſaluté , ſiue quoad ſcandala:latè Prax. Archiep.Neapolit.*cap.19.n.2.* vbi ſubdit ob infamiam quæ ex ea reſultat,& maxime in clerico,quæ non poteſt reparari per futuram excarcerationem. Veſtr. *in prac.lib.8.cap.3.num.*18.

11 Alij autem tenent,quod iniuſte captus,& in carceribus detruſus Iuris ordine non ſeruato poſſit impune aufugere,Iul.Clar.*q.21.n.16.*vbi de communi , & ibi Addentes *in lit.Q,verſ.declaratur tamen*,qui alios allegant.Rim.Iun.*conſ.125.n.1.conſ.135. n.9.vol.2.*Mod. *conſ.94.n.10.vol.2.*Moder.Roman. *q.30.n.120. verſ.limita primo*,Menoch. *de arb.caſu 301.n.14.& ſequent.* Bert.*conſ.35.n.32.& ſequent. lib. 2.* Petr.de Surd.*conſ.* 182.*n.6.volum.*1.Matth.Brun.*conſ.61.n.9.*& Doct. adducti per Petr.Caball.*in quaſt.crim.caſu 43 n.1.*& alij deducti per Andr.Fachin.*controuerſ.iur.lib 1.c.31.*Curia prine Menoc *de Arb.caſ.303.n.14.& ſeq l.2.*Ea ratione mouentur Doctores , cum carcer dicatur mala manſio,& habeat in ſe cruciatum corporis.Natt.*conſ.* 319.Magon.*deciſ.Lucenſ.fin.n.13.*& perſonalem offenſionem contineat.Magon.*d.deciſ.fin.n.14* imo dicatur ſpecies torturæ Marſcard.*de probat concl.266.n.6 vol.1* & licet non detur ad pœnam,tamen in ſe pœnã dicitur habere,Petr.Cabal.*in q.crim.caſu 142.n.3.*& multa alia incõmoda affert carcer,vt latè per Vinc.de Franc. *dec.317,n.4.& ſeqq.p.1.*Caual *de Brach.reg.par.2.n.93.*

12 Contrariam opinionem tuetur Petr.Caball. *in d.q. cri.d caſ.42.n.2.& ſeq.*dicens,quòd cum caſus iſte occurreret inter quoſdã Iudices fuit magna controuerſia inter eos circa illius deciſioné,& ipſe fuit in voto, quòd iſte aufugiens à carceribus etiam iniuſtè captus, poſſit puniri pro fuga attenta à dictis carceribus quia eſſet mali exempli permittere,quòd carceratus poſſit vti via facti, cùm per viam iuſtitiæ poſſit ſuæ indemnitati prouidere remedio appellationis recurſus aut quærelæ,& quòd ſit hoc permitteretur impunè omnes carcerati aufugerent , & validitatem carcerationis in diſputationem ponerent & ſæpe obtinerent, quòd nõ ſine maximo contemptu,& dedecore iuſtitiæ,& Iudicia,ſequeretur,& quòd ita inuenit teneri Boër.*dec.215 ſub n.30 verſ.contra procedens opinio*,& teſtatur aliam opinionem non ſeruari de Stylo Franciæ,cũ qua ſententia poſtmodum;inquit quod inuenit tranſire Mod. Rom.*in d.q.30.& ſeq.*qui etiam allegat *d. deciſ.* Boër.

13 Imò in tantùm Petr.Caball. *in d. caſ.42. n.3.* tuetur Iſtam ſuam opinionem,quam dicit procedere etiamſi aufugiens à carceribus adiret ſuperioré, vt non excuſeur ex ſolo capite iniuſtæ capturæ , ſed ſi ex nimia iudicis ſæuitia, vel ex mala culpa cuſtodum ſtatim ſe conferret ad ſuperiorem,excuſaretur per *tex. in l.non omnes,& in princ.vbi gloſſ in verb.fortis,& § qui in deſertione,ff.de re milit.& tex.in l.milites agrũ,§.deſertorem,C.eod.tit.*& ibi etiam alia iura adducit,vbi tamen ſubdit,quòd ratione dictæ iniuſtæ capturæ mitiùs puniri debeat,& tantùm aliquali pœna,at ob id in caſu ſuo illæ qui aufugit à carcerib.ob indebitam capturã, & ob leuitatem cauſæ,ob quam detinebatur, & quia bis fuerat tortus,& ſtatim ſe præſentauit ſuperiorem, fuit in voto , vt puniretur tantum in duobus ictibus funis,& quod eius opinio à iudicib.illis fuit approbata,& etiamſi à carcerib.aufugerit fractis carceribus ſine cõſpiratione,vt puniatur ſi credere velimus,Andr. Fachin *controuerſ.iur.l 9.c.72.per text.in l.1 ff de effractorib.*vbi Vlpian.punit fractores carcerũ nulla habita mentione de conſpiratione,& reſpondet *ad legem eos, ff de cuſtod. & exhib.reorum* , & eandem opinionem tuetur Boër.*deciſ.215.n.22.circa finem.*

Ego autem non auderem in contingentia facti ita de facili recedere à prima opinione,quòd iniuſtè captus poſſit impunè aufugere,& adire ſuperiorem, cum iſta opinio ſit magis communiter à Doctorib. approbata vt ſuperius deduxi,quia etiam iudex detinens aliquem iniuſtè,& indebitè in carceribus,dicatur procedere non vt iudex,ſed vti priuatus , vt etiam ſuperius deduxi,& ob id non detur aliquis contemptus iudicis neque iuſtitiæ,& ad rationem Petr. Cabal. vt omnes carcerati aufugerent, & validitatem carcerationis in diſputationem ponerent,facilè reſpondetur,quia ſi captura,nõ eſſet iniuſta,determinaretur per iudicẽ & nõ licuiſſe aufugere , & ſucceſſiuè pro fuga puniri poſſe, ſed vt verum fatear;ego admitterem opinionem.Petr. Caball. in caſu dubio , & quando poſſet dubitari an captura eſſet,vel non eſſet iuſta,& tunc aufugiens debeat puniri,cum pro iudice præſumatur,ſecus ſi notoriè conſtaret de iniuſtitia capturæ, vt ſuprà latè poſt Scac.& alios retuli,quando non adiuerit ſuperiorem, quia tunc videtur contẽnere iudicem,& iuſtitiã, ſecus ſi adiuiſſet ſuperiorem,vt per Io.de Amic.*conſ.6.n.21. in ſi* Giamm.*conſ.41.n.*18 Baiard.*q.21. n.78 & n.102.* Honded.*conſ.94.n.11.& ſeq vo.2.*vel poſſumus adhærere opinioni Men.*caſ.301.n.13.& ſeq.*vt iuſtè captus aufugiat à carceribus,& deinde redeat,quamvis ſpõte, vt cõprimatur eius audacia arbitrio iudicis puniatur, ſecus ſi fuerit iniuſtè captus vt nulla pœna puniatur, & ſi cum iniuſtitia capturæ concurreret etiam probabilis timor mortis,eo magis aufugiens à carcerib.non puniretur,vt benè declarat Andr.Fach.*contr.l.9.c.71.in fin.*Ac etiã magis procedit ſi aufugiat à palatio Prætoris, vel ab alio loco pro carcere aſſignato etiã fractis forib.Prætorij,vt non incidat in pœnã fracti carceris, vt de communiori ſententia teſtatur Andr.Fach.*d.l.9. c.67.*vbi etiam alios allegat,& contrariis reſpondet.

Imò non deſunt,qui tenent,quòd iniuſtè,& indebitè captus ſi potuerit aufugere,& non aufugit, debeat 15
capite puniri quod refert Rim.iu.*conſ.135.n.4.vo.1.*& quòd poſſit aufugere ruptis carceribus,Maſc.*de prob. concl.265.n.16.*vbi concordantes cumulauit , & teſtatur de communi,*vol.1.*Matt.Brun.*conſ.61.n.9. verſ. ergo etiam*,Iul.Clar.*q.21.n.16.ſub verſ.ſed quando*, vbi de communi,& ibi addentes *in litt.Q verſ.declaratur tamen.*†Imò vt poſſit etiam impunè cuſtodes carcerum,& alios impedientes eius fugam vulnerare,& occidere,Marſil.*in tit.de q.in princ.n.28.mihi fol.4.* Petr. de Sord.*conſ.182.n.7.vol.1.*Addentes ad Iul. Clar. *in q.21.in litt.T.*Rim.ion.*conſ.133.n.5.vol.2.*vbi alios allegat;quod tamen procedit quãdo aliter indebitè carceratus euadere non potuiſſet,Marſil. *d.n.18.* Petr.de Surd.*d.conſ.82.n.7.*Imò etiã tenent,quòd poſſit impunè detentus aufugere , ſine incurſu peccati mortalis. Rim.iun.*conſ.135.n.24.vol.1.*etiamſi cuſtodib. ob dictam fugam detrimentum contingat Maſcar.*de probat. concl.265.*

by Google

*concl.*165 *n.*27.*vol.*1.Nec ſi fuerit detentus ſub fideiuſſione de tuto, & ſecuro carcere ſi aufugiat, fideiuſſio rupta dicatur. Farin *q.*30.*n.*11.Adden.ad Iul.Clar.*q.*21. *in litt.T*,Honded.*conſil.*64.*n* 14.*& ſeqq.vol* 2.vbi concordantes allegat,& dicit procedere etiam ſi fideiuſſio fuerit iurata,licet Baiard.*in q* 21.*n.*97.*& ſeqq.*dicat opinionem Farin in practica non poſſe ſuſtineri,& allegat Rimin Iun.tenentem eandem opinionem,quam ipſe ibi Baiard.*n.*99 *verſ.*nec repugnat,affirmet,quòd principalis ad aliquam pœnam non teneatur, ſed tantum fideiuſſores,ſed Fachin.*controuerſ.Iur.lib.*9. *cap.*68. dicit, quòd ſi principalis aufugiendo nullam pœnam incurrit,quando eſt iniuſtè detentus ſecundùm comm. opinionem,nec fideiuſſor in pœnam incurrere debeat, ne ſit durior eius cauſa,quàm ſit obligatio, vel cauſa principalis.

17 Imò iniuſtè detentus ſi relaxetur cum fideiuſſione de redeundo ad carceres,& non redeat,non incidit,nec in conuentionalem,nec in aliam pœnam. Marſ.*ſin.*177. *& in trac.de qu.in princ.n.*17 *in fin.mihi fol.*4.Rim.Iun. *conſ*135.*n.*2.*vol.*2.Per de Sur *conſ.*182.*n.*8 *vol.*2.Immò non redeundo,nec etiam mortaliter peccat.Nauar, *in ſuo Manuali c.*12.*n.*8 *tom.*1.Baiard *q* 21.*n.*100. latiſſimè hanc opinionem tuetur Seraph. *de priuil. iuram. priuil* 132.*n* 2.vbi etiam ad contraria reſpondet,& plus dicit,quòd ſi rediret, peccaret grauiter. Quæ opinio procedit etiam ſi fuerit iurata.Iul.Clar.*q.*21. *n* 16.*ſub verſ.neq.tenetur*,vbi de communi Marſi *d.ſin.*277.Rim. Iun.*d.conſ.*135 *n.*2.Petr.de Surd. *d.conſ.*182 *n.*8.*vol.*2. latè Seraph *d.priu.*32.*n.*2.Qui Rim.*ſub d n.*2.poſt alios quos allegat, dicit etiam,quòd ſi aufugerit, & deinde fideiuſſores illum repræſentarent, vt non teneantur illum repræſentare,quamvis tenerentur ſi fuiſſet iniuſtè captus.

18 Et Baiulus,vel executor iniuſtè captum poteſt impunè dimittere,vt poſt Pariſ.de Put.firmat Baiar.*q* 28. *n.*17.Imò ſi aufugerit à carceribus iniuſtè captus, cuſtos carcerum in aliquo non tenebitur, vt poſt alios, quos allegat,firmat Petr.de Surd. *conſ.*185. *n.*9. *vol.*2. nec eximens iniuſtè carceratum aliqua pœna tenetur, Iaſ.*conſ* 20.*col.*1. *verſ.circa ſecundum vol.*3. Surd.*conſ.* 185.*n.*9 & Iaſ.*in d conſ.*50 *col.*5.*ver.præterea dictus*,firmat,quòd ille,qui detinetur in carcere malè,poteſt impunè aufugere,cùm aliàs regula ſit, quòd ille debeat relaxari mandato Iudicis,qui illum carcerare fecit Bru. *conſ* 129 *per tot.par.*1.vbi in fine teſtatur ita fuiſſe iudicatum.Ac iniuſtè captus poteſt obtinere,vt in primis pronuncietur ſuper nullitate capturæ,nec poteſt retineri,etiamſi noua ſuperueniant indicia, vt dixi ſupra.

19 Nec ſi diſponatur,vt aufugiens fractis carcerib.habeatur pro confeſſo,& conuicto iuxta *l.ad commentarienſem C.de cuſtod.reor.*latè Viu. *comm. opin.*119.*p.*1. vbi alios cumulauit,procedit ſi captus, qui fregit carceres,erat indebitè captus,& Iuris ordine non ſeruato,Hond.*conſ.*64.*n* 13.*vol.*2.vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi,& latè conſuluit Petr.de Sur. *conſ.*182.*per totum vol.*2.Idemque erit ſi ſtatutum diſponat aufugientem carceratum puniri pœna delicti, etiamſi detineretur pro crimine læſæ Maieſtatis vt poſt alios firmat Hond.*d.conſ.*94.*n* 11.latè Caualc.*de Brac. reg.p.*5.*n.*93.

Et à carceratione datur appellatio,& pendente ap-
20 pellatione non erit carcerandus Iul.Clar.*q.*46.*n.*5. vbi dicit hoc procedere de iure, ſecus de conſuetudine †
21 Sed bene iniuſtè detentus poteſt quandocumque appellare etiam poſt decem dies à tempore mandati de carcerando vel à tempore capturæ, etiam quòd eſſent elapſi triginta anni, cùm grauamen ſit continuum, & ſucceſſiuum.Franciſc. *in c.ſuper eo num.*4 *de appellatione* Ant.Gomez. *titul. de delict. cap.*10.*n.*10.Baiard.*quæſt.*46.*n.*1 Caualc. *de Brach.reg. par.*2.*n.*313.vbi ſubdit vt poſſit appellari etiam dic ſententiata in honorem Dei, niſi vltra carcerationem Index pronunciaſſet fuiſſe capturam iuſtam,quia tunc requiritur appellatio infra decem dies à die ſententiæ.Lancell.*de attent p* 2.*c.*12.*n.*131.*& ſeq.*Baiard.*d.q* 46. *n.*5. *in fin* & pendente appellatione à decreto ſuper iniuſta captura,debet detineri in carcerib. Lancell *d.cap.*15. *Ampliat.*4 *n.*21.Baiar.*d.q.*46.*n.*9.*in fin.*Caualc. *d.par.*2. *n.*312 *in fi*

Modo pro complemento iſtius quæſt.reſtat videre an Bulla Sixti V.in ordine 6.contra Bannitos,& homicidas procedat in illo,qui ſe ipſum exemit à Curia, & an eadem Bulla procedat in ſe eximente pro cauſa ciuili.

Iſtam quæſtionem an Bulla præfata locum habeat 22
in ſe eximente aliàs tetigi in meo *Tract.de co.fiſc bonor concl.*13.*ampl.*84.*n* 1.*& ſeqq* & modò latius eamdem quæſtionem reaſſumo, & pro parte affirmatiua, quòd comprehendat ſe eximentem, tenuerunt Boſſ. *tit.de captura n.*17.*& ſeqq.* vbi teſtatur ita fuiſſe iudicatum.Iul.Cla.*q.*29.*n.*5.Menoc.*caſ.*583.*n.*6.Petr.Cab. *in quæſt.crim.caſ* 8 *n.*1.vbi videtur tantummodo facere differentiam in ſimpliciter aufugiendo, vt minùs puniatur,ſecus in fugiendo cum magna vi,vel violentia, ſequitur *Caual.d.Bra h.reg p.*2.*n.*83.*& ſeq.*& in terminis dictæ Bullæ.ita in puncto tradit Mod,Rom.*in q.*32. *n.*22.*&* 23.prout etiam refert Scacc.*in tract.crim c.*46. *n.*23.*verſ.Dubitatur*,& Sforz.Odd. *in conſ.*72. *n.*12. *& ſeq.* etiam in terminis dictæ Bullæ,& bannimentorum, cum hac opinione videtur tranſire, quando ſe eximens fuiſſet iuſtè captus.

Quorum opinioni nullo modo aſſentio, & contra- 23
riam opinionem omninò arbitror eſſe veram per ea, quæ tradit Franc Caſtrae.*in tra.de Societ.offic.c.*35.*n.*4. *& ſeqq.*vbi reprehendit Boſſ.& Iul. Clar. contrarium tenentes;& latè Menoch.*d.caſ.*583.*n.*6.*in fin.* vbi refert duos caſus,in quibus Senatus liberauit ipſos eximentes ab omni pœna, & in terminis d. Bullæ hanc opinionem latè tuetur Sigiſm.Scacc.*in d.c.*46.*n.*19.*ver. ego verò huic ſententiæ adhæreo*, vbi per efficaciſſimas rationes hanc opinionem tuetur,& ad Iul.Clar.& Boſſ reſpondit,& ibi refert etiam alias in contingentia facti fuiſſe in Curia executum in quodam Nanino, ſeu Ioanne Caſſtani,qui imputatus de homicidio fractis carceribus Turris Nonæ aufugit,qui deinde captus, licèt poſt fugam ſecutam aliqua alia maleficia commiſerit, fuit ſolummodò ad triremes condemnatus. Sed ego vidi etiam hic in Curia duos fratres de foſſato Caſtro Petuſſij imputatos de diuerſis criminibus grauibus,quia,fractis carceribus Turris Nonæ aufugerunt, ſed denuo capti fuerunt ante portam dicti carceris Turris Nonæ ſuſpenſi,ſed hoc euenit,quia illi duo fratres multa grauia facinora faſſi fuerunt:& hodie videmus illam mulierem de Interamna imputatam de homicidio,in proprio marito, quæ etiam fractis carceribus Turris Nonæ aufugit,& deinde capta non fuit per ſolam fugam cum fractura punita pœna vltimi ſupplicij,& inter alias validiſſimas rationes quæ per Doctor.in terminis dictæ Bullæ aſſignantur.quas refert Scac.*d.c.*46.*n.*29.ſed illa potiſſima eſt,quia in criminibus arduis vnicuique licet redimere ſanguinem proprium,& ſe per modum defenſionis à punitione iuſtitiæ ſubtrahere,*leg.*1.*ff.de bon. eor.qui ſibi mort.gloſ in l.tranſigere.in verb.prohibitum. ff.de tranſact.* & eſt commune dictum vbi teſtator ibi Curt.Iun.*n.*4.Ant.de Padill.*n.* 2. Mant.*n.*18. Iul. Clar. *q.*56.*verſ.ſucceſſiuè videamus*, vbi de communi etiam per fas,& nefas,vt plenè teſtatur Viu.*commun opinion.* 120.*verſ.& præmiſſa omnia*,mihi *fol.*70.& in terminis dictæ Bullæ,Scac.*d.c.*46.*n.*59.*verſ.ratio prædicta diuerſitatis,& ſub verſ.non obſtans circa finem*, vbi, vt dixi hanc opinionem tuetur,& à contrariis defendit,cui toto pectore adhæreo, quia Bulla præfata recipit interpretationẽ à iure cõmuni,cùm non faciat mentionem

de ſe eximente, & de iure communi ſeipſum eximens non incidat in pœnã vltimi ſupplicij, ſed alia mitiori pœna arbitrio iudicis puniatur, vt poſt alios, quos allegat, ita tenet Petr. Cab *in q crim. caſu* 8. *n.* 19 *& ſeq.* vbi teſtatur, tam in iudicando, quam in conſulendo, ab hac opinione non eſſe recedendum Caualc. *de Brac. reg. p.* 2. *n.* 63. *& ſeq* tenet, vt puniatur arbitrio iudicis iuxta men urã offenſæ, & ſub *n.* 6 eo magis dicit procedere quando captus iniuſte, ac in carceribus detentus timeret potentiam aduerſarij, vel eſſet in manibus iudicis crudelis, vel male tractetur à cuſtodibus.

24 Quod autem illa Bulla locum non habeat in ſe eximente, quando fuerit captus pro cauſa ciuili, vel per executioné eiuſdem à Birroariis ſe per vim abſtulit etiá breuiter deducitur, quia de iure communi captus pro cauſa ciuili non punitur pœna mortis, ſed alia mitiori, ſi ſe eximat à manibus birroariorum, vel aufugiat è carceribus, late Petr. Caball. *d. caſ.* 8 *num.* 34. *& ſeqq.* vbi ita vidit ſeruari de facto, quemdam condemnari in pœnã exilij vel ictuum funis, vel in pœnam pecuniariam; imo abſurdum eſſet hoc dicere, vt in terminis dictæ Bullæ dicit Scacc. *in d. c.* 46. *& ſub num.* 29. *verſiculo & niſi ita* ergo nec eſt dicendum vigere dictam bullam, cum illa recipiat interpretationem à iure communi, & cum hac mea opinione tranſit in puncto d. Bullæ. Sforz. Odd. *conſ.* 53. *per totum*, & Briard. *q* 29. *n.* 6. & ego alias eamdem tenui *in meo tractatu de confiſcatione bonorum concl.* 13. *ampliat.* 84 *n.* 3 & reprobaui Far. contrarium tenentem *in quæſt.* 12. *n.* 14. & ita millies in Curia, & in aliis locis ſtatus Eccleſiaſtici in contingentia facti fuit executum, & reſolutum, & in Sacro Conſilio canonizatum.

25 Idemque erit, quando fieret reſiſtentia priuatis perſonis capientibus aliquem repertum in flagranti crimine, vt reſiſtentia non ſit punibilis per rationes allegatas per Scacc. *in c.* 78. *n* 7. *lib.* 1 *in pract. crim.*

Si vero captura fuerit iniuſta etiam in criminalibus eò magis captus ſe ipſum eximens à manibus Curiæ non incurrit pœnam rigoroſam illius extrauagantis Sixti Quinti, cum illa recipiat interpretationem à iure communi, & de iure communi, ſine difficultate poſſit Curiæ reſiſti, & alia reſiſtentia non mereatur nomẽ reſiſtentiæ, vt dicit Scacc *in tract. crim. c.* 46. *n.* 29. & verba in pœnalibus, & maxime in capitalibus debent propriè, & ſtrictè intelligi, late Bertazzol. *conſ* 72. *n.* 3. *& ſeq volum.* 1. Rim iun. *conſ.* 761. *n.* 23. *vol.* 7. late Burſ. *conſ.* 413. *n.* 12. *vol.* 4. Sim. de Pret. *conſ.* 22. *n.* 4.

Et quod liceat iniuſte capto Curiæ reſiſtere, & ſe eximere à manibus Curiæ, & à carceribus in puncto tradunt *Bart. in l. vis eius, in pr. C. de prob.* Soc *in l.* 1. *n.* 13. *ff. ne eius, qui in ius*, Marſil *in pr. crim. §. diligenter, ſub n.* 50. *& ſeq. & in §. attingam, n.* 3 Boſſ. *tit de carcerat. fideiuſ. commit. n.* 48. *verſic. & vbi eſſet iniuſte detentus. & in tit de fractur carcer. n.* 2 *verſ. addo etiam.* Rim iun. *conſ.* 82. *n.* 1. *& ſeq. to.* 1. *crim.* Iul. Clar. *q* 21. *n.* 26. *& ſeq.* vbi de communi. Bertazzol. *conſil.* 35. *n.* 32. *& ſequent. l.* 1. Mod. Rom *q.* 30. *n.* 120. *verſ. limita primo*, vbi comprobat hoc exemplo Diui Petri Apoſt Menoch. *de arb. l.* 2. *caſ.* 301. *n.* 14. *& ſequent.* Petr. Cabal. *in q. crim. caſu* 41. *n.* 1. Quæ opinio maximè procederet, quando birroarij caperent aliquem ſine mandato iudicis. Caualc. *de Brach. reg. part.* 1 *n.* 224 *in fi.* vbi ſubdit eo magis ſi procederent tanquam priuati vel extraiudicialiter in ludis vel aliis ſimilibus locis interuenerit aliqua contentio, quia licet eis reſiſti facto, & verbis pro defenſione honoris, vel captura eſſet iuris ordine non ſeruato facta, quia tunc diceretur notoriè iniuſta, & ſucceſſiue captus poterit ſe impunè à familia eximere, vt late ſuperius dixi, vt licet aufugiens à carceribus habeatur pro confeſſo, & conuicto, tamen non procedit in eo, qui ſit iniuſte captus Caualc. *d. part ſecunda, num.* 93.

Et tantum iniuſte & indebite, ac notoriè captus poterit ſine incurſu dictæ Bullæ Curiæ reſiſtere, & ſe ab ea eximere, vt poſſit conuocare amicos, affines, extraneos ad auxilium, quæ vt pluries dixi, debet recipere interpretationem à iure communi & de iure communi iniuſtè capto liceat d. amicos, & conſanguineos ad ſe eximendum conuocare, cum tunc iudex non dicatur facere vti miniſter Dei, & iuſtitiæ, ſed vti priuatus, latè poſt Bart. Bald. Alex. & alios, quos allegat Claud. Seyſel. *in l. vt vim, nu.* 34. *ff. de iuſt. & iur.* & latè Caualcan. *de Brach. reg. part.* 2. *n.* 21. vbi firmat, quod nec auxiliatores aliqua pœna puniuntur in terminis ſtatuti imponentis pœnam frangenti carcerem, vt pœna dicti ſtatuti non habeat locum, quando fuerit iuris ordine non ſeruato, vel iniuſtè captus, eſt communis opinio quam poſt alios quos allegat, teſtatur Honded. *conſ.* 94. *n.* 13 *lib.* 2. & latè conſuluit Petr. de Surd. *conſ.* 182. *per totum, vol.* 2. vbi etiam concordantes cumulauit.

Qui autem aufugerit à triremibus, ſolet dubitari qua pœna mortis, ſi fractis vinculis, vel catenis aufugiat, Text. *in Capitalium. §. in exulibus ff. de pœn* vbi expreſsè deciditur, quòd deportatus in inſulam capite, puniatur ſi euaſerit, & idem eſt in damnato in metallum, *l. vltimam ſupplicium. ff de pœn. & in l. relegati, ff. eodem tit.* Cuman. *in tract. de ſyndic. c.* 24. *tit. de ſentent. n.* 53. *in fine*, & Vincent. de Franc. *dec.* 140. *n.* 8. *vſque ad finem dictæ deciſionis, part.* 1. tenet, quòd condemnatus ad triremes in perpetuum, ſi ab eis aufugiat, debeat pœna vltimi ſupplicij puniri, & quod ita in contingentia facti fuit executum per Concilium Neapolitanum licet tres Conſiliarij in dictam ſententiam non conſenſerint. Contrariam opinionem tuetur, vt dicti aufugientes à triremibus, qui fuerunt condemnati ad dictas triremes perpetuas non debeant puniri pœna vltimi ſupplicij, ſed debeant redire ad dictas triremes, prout erant prius. Alexan. Tunian. *in repert. l non puto, ff. de iur. fiſc. in part. c.* 3. *n.* 62. *& ſeq. vſque ad n.* 76. vbi ad plenum diſputat totum articulum ad partes & in hac contraria opinione reſidet, & omnibus motiuis factis per Vinc. de Franc. reſpondet, & contra eandem Vincent. Franc etiam tutis viribus reſidet Petr. Cabal. *in q. crimin. caſu* 8. *n.* 41 *cum plur. ſeq.* vbi etiam ad obiectiones Vinc. de Franc. benè reſpondet, quorum opinioni ego etiam omnino adhæreo, prout Concil. Neap. eandem etiam ſecutum fuit, vt teſtatur Capoblanc. *in tr.* 4. *de Baron. pragm.* 7. *n.* 25. vbi refert quod ille articulus valde ibi fuit agitatus iunctis omnibus aulis, & fuit votatum, reum non eſſe pœna mortis puniendum, ſed quòd ſolùm rediret ad triremes, & poſt hæc ſcripta ſuperuenit Farin. *in fr. am. crim. in lit. B. n.* 94. qui eandem opinionem ſequitur, & in iudicando ab ea non eſſe recedendum affirmat. Imò Petr. Caualc. *d. caſu* 8 *n.* 50. adeo tuetur hanc opinionem, vt illa procedat, etiam ſi iudex comminatus fuiſſet pœnam vltimi ſupplicij in euentum fugæ, vel contrauentionis, & quicquid ſeruari ſoleat in regno Neapolitano circa appoſitiotionem dictæ pœnæ, in Tuſcia non ſolet apponi, prout hîc in Curia, nec etiam apponi ſolet, nec illam vnquam ego appoſui. Si verò cum fuga interuenerit conſpiratio contra ſuperiores, & miniſtros, & ad infideles vellent triremes conducere, vel ſimpliciter offendiſſet dictos miniſtros, & officiales, & tunc poſſent principales delinquentes pœna vltimi ſupplicij puniri, vt poſt Iodoc. & alios firmat, Petr. Caball. *in d. caſu* 8. *n.* 55. *& ſeqq.* vbi reſtatur ita fuiſſe alias in Tuſcia executum, prout vidi etiam hic in Curia exequi contra nonnullos condemnatos ad triremes, qui interfecerunt cuſtodem antequam ad triremes eſſent conducti Capoblanc. *in tract. de Baro pragm* 7. *n.* 12. dicit quòd finito tempore condemnationis condemnatus poteſt ſine licentia diſcedere à triremibus.

CAPVT

CAPVT V.

Captura quid operetur in tertio eximente captum à manibus Curiæ.& Auxiliatoribus, & Fautoribus.

SVMMARIVM.

1 *Tertij eximentes carceratum durius puniuntur, quam qui ſeipſum eximit.*

2 *Tertius notificans alicui capturam, ſi ille aufugiat, ille tertius teneretur ad illud, ad quod principalis debitor erat obligatus.*

3 *Eximens ſe à carceribus, vel manibus Curiæ punitur pœna extraordinaria: tertius autem eximens captum, pœna criminis læſæ maieſtatis.*

4 *Captus iniuſtè poteſt ſe eximere impunè à manibus Curiæ, tertius autem eximens captum iniuſtè, punitur.*

5 *Periurium in principali habet Deum vltorem, tertius autem punitur de periurio.*

6 *Tertius eximens carceratum à manu familiæ, vel à carceribus, ſolet diſtingui, aut exemit confeſſum, aut conuictum, & de proximo condemnandum vel condemnatum, punitur pœna criminis læſæ maieſtatis.*

7 *Quod admittunt aliqui Doctores ſi exemptus à manib. Curiæ eſſet conuictus, vel confeſſus, ſeu condemnatus pro crimine læſæ maieſtatis: alias ſecus.*

8 *Alij autem tradunt alias diſtinctiones de quibus ſub n. 9.10.& 11.*

12 *Eximens captum pro cauſa ciuili, dum ad carceres duceretur, ſecundùm aliquos, punitur pœna capitis.*

13 *Contrariam opinionem tenent alij, vt tantum puniatur pœna arbitraria.*

14 *Bulla Sixti V. in ordine ſexta contra bannitos, & condemnatos non habet locum in eximente captum pro cauſa ciuili.*

15 *Eadem Bulla debet reſtringi ad impedimentum præſtitum occaſione perſecutionis Bannitorum, & non procedit in quolibet crimine.*

16 *Eximens debitorem à manibus Curiæ tenentur, ac ſi pro eo fideiuſſiſſent.*

17 *Et ſi plures eſſent omnes tenerentur in ſolidum, & non admitterentur ſi vellent probare illum non fuiſſe debitorem.*

18 *Auxiliatores, fautores & conſultores ad eximendum captum è manibus Curiæ, vel à carceribus puniuntur ſicut principales eximentes.*

19 *Eximentes retentum in Palio, Camera, vel alio loco pro carcere aſſignato puniuntur, ſicut eximentes à manibus Curiæ, vel à carceribus.*

20 *Vxor malitiis, & calliditatibus eximens maritum à carceribus nulla pœna punitur.*

21 *Filius eximens patrem à carceribus, & è contra nulla pœna puniuntur.*

21 *Eximens iniuſtè captum, nulla pœna punitur, etiam vigore Bullæ Sixti Quinti.*

23 *Quod intellige, quando captura eſſet notoriè iniuſta.*

23 *Pro captura notoriè iniuſta reſiſtentia Curiæ fieri debet gradatim & primò per remedium appellationis, quando damnum poſſet reparari per appellationem.*

25. *Captura dicitur damnum irreparabile.*

26 *Exemptione facta à manibus Curiæ in multitudine gentium, principales ſoli puniuntur, alij autem ſecus.*

27 *Eximentes animalia à manibus Curiæ criminaliter non puniuntur.*

28 *Eximens captum auctoritate priuata non punitur.*

29 *Eximens captum incidit in crimen læſæ Maieſtatis, quando illum eximit animo offendendi Principem, & pro quocumque crimine fuerit quis retentus, ſecus ſi exemerit miſericordia ductus, vel ex ſanguinis coniunctione.*

DVriùs agitur contra tertios eximentes carceratos, & eorum fautores, & conſultores, quàm contra illum qui ſeipſum exemit, vt videmus, quòd qui ſe liberat à ſatellitibus antequam capiatur nulla pœna punitur, vt dixi ſupra in præcedenti capitulo. 1

Sed ſi aufugerit occaſione alicuius tertij, ille non euadet impunitus, vt poſt Bald. Alex. Io. de Ann. tenet Marſ. *in ſing* 13-. *& rubr. de fideiuſſ. n.* 16. & poſt eum Moder. Rom. *q.* 32. *n.* 15. qui volunt eum teneri ad ſolutionem illius in quo capienduserat obligatus, & tamen capiendus propter fugam non teneretur ad aliquid plus, ſed ſolùm ad primum debitum, prout ſequitur Sigiſmund. Scacc. *in tr. crim. c.* 46. *n.* 29. *ſub verſ. ego verò*. Cau. *de Brach. reg. p.* 2. *n.* 103. 2

Item ſi captus aufugiat è carceribus, vel è manibus Curiæ nunquam ex iſta ſola fuga poterit puniri veluti reus criminis læſæ maieſtatis, ſed tantùm alia pœna arbitraria, vt *in præcedenti cap* dixi. 3

Tertius verò eripiens carceratum poteſt, quibuſdam requiſitis concurrentibus tanquam criminis læſæ maieſtatis reus puniri per ea, quæ tradit Mod. Rom. *q.* 30. *n* 22 *in fi. & n.* 34 *& n.* 101. Scac. *d. c.* 46. *n.* 29. *verſ. item ſi captus.*

Item licet videamus, quòd iniuſtè captus poſſit ſe eximere impunè à manib. Curiæ, vt ſuperiùs dixi, tamen opem ferens ad fugiendum punitur Marſ. *in prac. crim. §. attingam, n* 38. *&* Menoc. *de arb. caſ.* 301 *n.* 16. Baiard. *q* 21. *n* 9 . ſed vide infra *n.* 22. 4

Item videmus, quòd reus principalis ſi periurus ſit nulla pœna punitur in hoc foro exteriori; ſed ſolum Deum habet ad vltorem. Boſſ. *tit. de capt. reor. n.* 19. *in fin. & tit. de exam. reor. n.* 10 Iul. Clar *q.* 45 *n.* 10. vbi de communi Bert. *conſ.* 124 *n.* 1 *& ſeq. vol.* 1. vbi Addentes *in lit. A, in fin.* qui teſtatur de communi, & quòd ita, Romæ ſeruatur, licet in ipſa Curia ſoleant periuri acerrimè puniri, & latius *in co ſ.* 123. *n.* 1 *& ſeq. vol.* 2. Vulpell. *reſp* 130. *n.* 10. *& ſeq.* Hier. Hiſp. *in tr. comm. q* 301. *num.* 4. 5

Tertius verò de periurio punitur, Scacc. *c.* 46. *ſub n.* 56. *verſ. item ſi reus*, Imò in tantum eſt verum, vt principalis ex uſerut, ſeu mitiùs puniatur pro facto ad ſui defenſionem, vt etiam leuiùs conſanguinei, quam extranei puniantur, vnde receptans bannitum conſanguineum mitiùs punitur, *l. fi. ff. de receptat.* Dec. *reſp.* 88. *n.* 25. *vol.* 2 Herc. *de caut. c.* 8. *n* 2. *& ſeq.* Petr. Cab. *in q. crim. caſ.* 83. *n.* 13. Baiard. *q.* 90 *n.* 15. Ratio diuerſitatis eſt in promptu, quia vnicuique licet ſanguinem ſuum redimere, *l.* 1. *ff. de bon. eor. qui mort. gl. in l. tranſigere, in verb. prohibitum. C. de tranſact.* vbi Curt. Iun. *num.* 4. Mant. *n.* 10. Purpur. *n.* 17 Iul. Clar. *q.* 57. *verſ. ſucceſſiuè. videamus*, Scacc. *d. c.* 46. *n.* 29. *verſ. Quinimo*, vbi omnes teſtatur de communi, *& in fi. d. n.* 29. generaliter concludit, quòd reſiſtentia facta à tertio alterius gratiâ arbitrio iudicis punitur ſecundùm ius commune, & pœna vltimi ſupplicij ſecundùm Bullam Sixti V.

Quibus pœnis puniatur eximens carceratum à manibus familiæ, vel à carceribus, ſi eſt tertius de iure communi ſolet illa diſtinctio adhiberi, quòd ſi eximat conuictum, vel confeſſum, & de proximo cōdēnādum vel cōdemnatum, & puniatur pœna, l. Iul. maieſt. & ſic pœna mortis, *l* 4 *in fi. verſ. item qui confeſſum, ff. ad Iul. maieſt.* vbi Bart. *n.* 3. Boſſ. *tit. de capt. n.* 16. *& ti. de crim. læſæ maieſt. n.* 61. Iul. Clar. *q.* 68. *n.* 10. vbi ita pluties ob- 6

ſeruasum fuiſſe dieit in ſtatu Mediolani, Ant. Gomez. *tit.de crim.leſ.maieſt.n.*7.Modern.Rom. *q* 30.*n.*101.*&* *q.*32 *n.*3 *& ſeq.cateros referens*,& latè Petr. Cab.*in q. crim. caſu* 8. *n.*1. vbi etiam concordantes cumulauit, & æquiparat totaliter caſum exemptionis à carcetibus, Baiard *q.*68.*n.*40.*& ſeq.*Dec. *in tr.crim.tom.*2.*l.*7.*c.*15. *n.*7.Menoch.*de arbitr.cent.*6.*caſ.*583.*lib.*2 *n.*1 vbi concordantescumulanit.Sed Caualc.conſtituitaliquam differentiam intra vnum caſum,& alium, vt dicam infra *num.* 11.

7 Quod Doctores admittunt ſi carceratus exemptus erat confeſſus,vel conuictus,vel condemnatus pro crimine capitali,& tunc eximens seneatur pœna leg.Iul. Maieſt. aliàs ſecus,Moder.Rom.qui alios cumulauit *in d.q.*30.*n.*102.*& q.*32.*num.*4 Cland.Bert.*in Add.ad Patrem,caſ.*35.& Petr. Caball.*in d.caſ.*8.*n.*3. Men.*d.caſu* 583.*num.*1.

8 Alij autem dicunt, quòd requiratus, vt exemptus fuerit detentus pro crimine læſæ maieſtatis,vt eximens pœna leg.Iul.maieſtat.puniti valeat,& hanc communem firmat Ant.Gom.*tit.de delict.c.*3.*n.*7.& alij, quos allegat,Modern.Rom.*q.*30.*n.*103 *& q.*32.*n.*4.*& ſeq.*licet ipſe ibi indiſtinctè teneat, quòd in vtroque caſu eximens incidat in dictum crimen læſæ maieſtasis, quamvis affirmet opininnem Ant.Gom.eſſe communem,& Petr.*in q.crim.d.caſ.*8.*n.*4.etiam tener,quòd ſufficiat,vt delictum ſit capitale, & quod ipſe vidi pluſquam ſemel pœna mortis condemnari,qui animo de liberatu armatâ manu carcciatos à manibus curiæ à carceribus exemit pro maleficiis granibus,nulla habita diſtinctione,an eſſent condemnati,confeſſi,vel conuicti,vbi ſubdit non eſſe rigoroſam ſententiam,ſed conuenire cum reſolutione ſenatus Mediolani, qui cum magna æquitate iudicare ſolet,vt per Iul.Clar.*q.*68.*n.*10.nec etiam diſſentit ab hac opinione idem Modern. Rom.*d q.*32.*n.*5.*verſ.& licèt ad finem*.Sed.Andr.Fach. *contr.iur.lib.*9.*c* 69.tuetur,quòd eximens tanta puniatur pœna,quanta afficiendus erat,qui erat detentus in carceribus,& ad contraria reſpondet,& dicit hanc ſuam opinionem veriorem eſſe.

9 Alij verò tenant, quòd ſi quis eximat non conuictum,nec confeſſum,nec condemnatum, ſed ſimpliciter carceratum,vel captum teneatur eadem pœna,quâ teneretur ipſe exeptus, vel liberatus pro delicto pro quo erat detentus,vel captus puniendus erat,ſi liberatus non fuiſſes,Iodoc.*in pract.crim.c.*15.*tit.de cit.real. n.*30.*verſ.quiſquis*,Men *de arbitra caſu* 301.*n.*16.Mod. Rom.*q* 32.*n.*63,*verſ.alij demum*,vbi alios ferè infinitos cumulauit,Hiet.Magon.*dec. Florent.*90 *n.*3. Petr.Cab. *in q.crim.caſ.*8.*n.*6.Caual.*de Brach.reg.p* 2.*n.*99. Andr. Fach.*d.c.*69.vbi de veriori opinione,& vt dixi ad contraria reſpondit.

10 Alij autem tenent, vt teneatur pœna leg.Iul. de vi publica quatenus eximat captum armis, de vi priuata ſi eximat ſine armis,præterquam in eximentem captum pro arte magica,quia tenetur pœna capitis.Mod.Rom. *q.*32 *ſub verſ* 62.Petr.Cab *caſ.*8.*n.*9.

11 Alij autem tenent,quòd pœna arbitraria Iudicis puniatur,iuxta facti,& perſonarum, & reſiſtentiæ qualitatem.Bart *in l.*1.§.*ſi is videtur,n.*6.& ibi Cagnol.*n.*17. *in fin.*§.*ſi quis ius dicent, non obtemp.*Boſſ. *tit.de captur. n.*16 *in fin.& n.*17.Modern.Rom. *q.*80.*n.*93.*& ſeq.*vbi firmat,hanc eſſe veriorem opinionem, & idem firmat *in q.*32 *ſub n.*64.*verſ.ſed quidquid*,& pro hac opinione faciat,ſi benè perpendatur,Iodoch *in pract.crim.tit de cit real.c.*15.*ſub n.*30.& meliùs Ang.de Ang.*de malefic.in verb.quòdfama publica, n.*57 *verſ. & tene menti*, vbi ad litteram firmat, quòd in criminalibus eximens captum in plus quam exemptus teneatur,& Petr.Cab. *in q. crim. d.caſ.*8.*ſub num.*11.firmat ſecundum hanc opinionem ſæpiſſimè vidiſſe obſeruari,& quandoque tales eximentes pœna vltimi ſupplicij puniri,quandoque pœna triremium ad tempus, vel in perpetuum, quandoque pœna exilij temporalis, aut etiam pœna pecuniaria cum duobus ictibus funis, iuxta qualitatem reſiſtentiæ, exemptionis, & perſonarum, Caualc. latè *de Brach.reg. p.*2.*n.*106.*& ſeq.*vbi facit differentiam inter eximentem à manibus familiæ,vel à carceribus vt primo caſu pœna arbitraria puniatur, in ſecundo verò pœna criminis læſæ maieſtatis,ſiue fueſit confeſſus,vel conuictus vel condemnatus,ſiue non, ſed non in primo capite,vel ſecundo quo ad filios,ſed tantùm quòd ipſe eximens puniatur pœna vltimi ſupplicij, ſed *ſub n.*110. ſubdit niſi exemerit non animo offendendi Principem,ſed amore ſanguinis,vel amicitia,ſiue miſericordia ductus,prout ita in dubio præſumendum ſit,& maximè in filiis,& vxore,& in omnem caſum eximit à pœna criminis læſæ maieſtatis,quando non eſſet ſubditus,etſi ſuperior,vel Princeps illius loci recognoſceret alium ſuperiorem ſed in ſtatu Eccleſiaſtico iſti eximentes per dictam Bullam Sixti V. pœna vltimi ſupplicij afficiuntur.

12 Non deſunt etiam qui tenent, quòd etiam eximentes captum pro cauſa ciuili ex manibus familiæ dum ad carceres ducebatur,pœna vltimi ſupplicij affici debeant, vt poſt Carau.teſtatur Iul.Clar.*in q.*68.*num.*10. *v.eximens*,vbi refert quòd ita fuit contra quatuor nobiles exequutum, qui ſtatim capti, ſtatim fuerunt ſuſpenſi.

13 Quod tamen à Doctoribus non recipitur ſed ſolùm puniuntur criminaliter,vel pecunialiter pro motu iudicis,iuxta facti,& perſonarum qualitatem,Alex. *conſ.*35.*n.*4.*in fine,& n.*5.*lib.*2.& Boſſ.*tit de captur.n.*15. *in fin.& in tit.de carcerat.n.*17. & alij,quos refert,& ſequitur Modern.Rom.*in q.*30.*ſub n.*112.*& in q.*32.*ſub n.*5.& latè Vinc.de Franc.*deciſ.*44 *n.*1 *p.*3.refert quod eximens carceratum pro debito ciuili à manibus Curiæ committat crimen.leg.Iul.*de vi priuata* & ſub *n.*2. infert,quòd puniatus pœna relegationis,& ſub *n.*3. & quòd in facti contingentia fuit condemnatus delinquens ad triremes per biennium, cùm eſſet plebeius, & ad intereſſe partis.Men.*de arb.caſ.*583.*n.*2. *cent.*6. teſtatur de receptiori ſententia,& quòd teneatur creditori ſoluere,quod exemptus à manibus curiæ debebat, nec non ad damna, & intereſſe paſſa per ipſum creditorem,vbi Men.*n.*3.ſubdit procedere etiam quando captus,non eſſet debitor pro tanta ſumma,pro qua fuit captus ſed pro minori ſumma, vt locus ſit prædictis pœnis,& Baiar.*in q.*68.*n.*33.dicit illam ſententiam Proregis Neapolis fuiſſe iniuſtam,& latè Petr.Cab.*in q.cr.d.caſ.*8.*n.*26.*& ſeq.*vbi alios allegat,& dicit Proregem ita mandaſſe ex aliqua alia cauſa particulari,& non quòd de iure fieri potuiſſet.

14 Et ob id cùm Bulla Sixti V.recipiat interpretationem à iure communi eſt firmandum non habere locum contra tertios eximentes captum pro debito ciuili vltra quod tam ex Rubrica, quàm ex prooemio eiuſdem Bullæ bene colligitur,quòd illa rigoroſa pœna habeat tantummodo locum in eximentibus captũ pro cauſa criminali,ideò tanquã extrauagans pœnalis, & exorbitans à iure communi debet reſtringi ad caſũ ciuilis capturæ,etiamſi eſſet vera illorummopinio,quòd potiùs ſit attendenda ipſa violentia,quàm cauſa capturæ,cùm extenſio non fiat in pœnalibus,& correctoriis etiam ex identitate, vel maioritate rationis.Tob. Non.*conſ.*162 *n.*4.*& ſeqq.*Rim.iun.*conſ.*425 *n.*6.*& ſeq. vol.*4.*& conſ.*549.*n.*1.*vol.*5.Eug.*conſ.*45.*n.*4.vbi de cõmuni,Burſ.*conſ.*402.*n.*5.*vol.*4.vbi etiam de communi, Hond.*conſ.*99.*n.*9.*vol.*1.& Par.latè *in conſ.*27.*n.*8.*circa fi.& conſ.* 81. *n.*14.*& ſeq.*vbi ſubdit etiamſi ratio eſſet expreſſa in Bulla,& ibi ponit exemplum in Bulla Sixti V.imponente pœnam confiſcationis in legitima filij, vt non extendatur ad filios adoptiuos,licet expreſſa ſit ratio in ea,quæ poſſet etiã cõuenire dictis filiis adoptiuis,

&

& pro iſta mea opinione faciunt , quæ *in terminis d.*
Bula Sixti V poſui in præced.c.n.24.& ſeqq.
15 Et forſan non erit inconueniens quòd dicta Bulla
Sixti V. reſtringi debeat ad impedientes birroarios in
eorum captura , non in qualibet captura pro cauſa
criminali facta,ſed tantùm in impedimento dato bir-
roariis in perſecutione bannitorum peragrantium per
ſtatum eccleſiaſticum,vt ſimilem interpretationem ad
dict. Bullam,ad euitandam confiſcationem bonorum
inflictam per eam tradit Sfora.Odd. *in conſ.53.* fere
per tot.
16 Sed bene iſti eximentes debitorem è manibus cu-
riæ tenentur,ac ſi pro eo fideiuſſiſſent, Plot. *de in lit.*
*iuran.§.25.n.6.*Magon.*deciſ.Lucenſ.90.n.3.*Franc. *deciſ.*
414.n.3 p.3 cum aliis multis per Petr. Caball. *caſ.8.*
*n.22.& ſeqq.*vbi etiam poſt alios, quos allegat, firmat,
quòd non per hoc eſſet liberatus principalis debitor
17 exemptus à manibus Curiæ,† & quòd ſi plures eſſent
omnes tenerentur in ſolidum , nec admitterentur ſi
vellent probare exemptum non fuiſſe debitorem. Si
verò aliquis priuatus animo conſignandi iudici captum
eximat à manibus Curiæ,ſi deinde faciat iuſtitiæ dict.
conſignationem,an iſte tertius eximens debeat puniri,
& inueni Caualc.*de Brach. reg.fragm.49. in princ.* qui
tenet,vt nulla pœna ſit puniendus,ſed Menoch.*de ar-*
*bitr.iud.cent.6.caſ.583.n.4.l.2.*poſt Faout Alex.& alios
tenet , vt puniatur erga fiſcum ob læſam maieſtatem
Principis , & damna partis ſi interim aliqua paſſa fue-
rit. Si verò aliquis monuit debitorem , quòd caueret,
quia birroarij ipſum capere volebant,erga fiſcum nulla
pœna puniretur,ſed ſolùm erga partem, vt poſt Boer.
q.21. Stracc.*de Mercat.tit.de Doctor.in 2 particul.vl-*
tima partis principalis §.circa propoſitam,n.11.& Pha-
nuc.*de in lit.iuran.in 1.p.§.cognitis n.12.* tenet Menoc.
dicto caſu 583.n.5.
18 Et quòd ſuprà dictum eſt de principalibus eximen-
tibus,procedat etiam in fautore inſignatore , auxilia-
tore,vel conſultore,aut alias fugam cauſante , qui &
ipſe eodem modo tenetur, prout eximens, Claud.Bat-
tand,*reg.142.n.8.& ſeqq. & n.15. in fi.* loquens de eo,
qui inſtrumenta ferrea ad euadendum,& frangendum
carceres, tradiderat carcerato.Bertazz.*conſ 31.n.16.&*
*ſeq.*vbi etiam loquitur de ſubminiſtrante inſtrumenta
carcerato , apta ad rumpendum carcerem. Menoch.
caſ.301.n.21.& poſt alios,quos allegat,Petr. Cabal. *in*
*q.crim.caſ.8.n 18.*Baiard,*q.68.n.43.*qui loquitur in eo,
qui certiorauit bannitos,quia miniſtri Iuſtitiæ,venie-
bant ad illos capiendum, vbi tamen ſubdit,quòd Ant.
Gomex tenet vt pœna tantum extraordinaria puniri
poſſit
19 Ac etiam quòd dictum de eximente à carceribus
procedat in eximente retentum in palatio,domo , ca-
mera,vel alio loco in carcerem à iudice aſſignato,ac in
eximente arreſtatum, id eſt eum , cui factum eſt præ-
ceptum ne exeat de domo,Ciuitate,vel alio loco, quia
& is carceratus dicitur,vt deciſum fuit per Rotam Lu-
cenſem,teſte Hieronymo Magon. *deciſione Lucen.90.*
n.5.& ſequentibus. Adden.ad Magon.*in d.deciſ.90.in li-*
*tera B.*qui alios adducunt , Maſcard. *de probationibus*
conclnſ.26.n.8.& ſequentibus vol.1.& idem eſſet ſi deti-
neretur ſub fida cuſtodia iuſſu iudicis.Decianus *in tra.*
crimin.tom.2.l.7.c.11.n.13.
20 Primò limita,& intellige,vt mulier eximens mari-
tum etiam capitaliter condemnatum à manibus Curiæ
non puniatur, vt diu in contingentia facti fuit diſpu-
tatum, & ita reſolutum per Senatum Mediolani teſta-
tur Clar.*q.19 n.5 in fi.*& poſt Ant.Gom.Baiard.*in q.68.*
n.44. idem eſſe dicit , quando vxor maritum ſuum à
carceribus exemerit mutatis veſtibus,vel alia calliditate
remanendo in carcere,loco mariti,vt excuſetur à pœna
ordinaria,Moder.Rom.*q.32.n.79.* Caualc.*de Brac.reg.*
*p.2.n.151.& ſeq.*qui loquitur etiam in filiis,nec Bulla
comprehenderet ipſam vxorem eximentem maritum è
manibus Curiæ,cùm iſte ſit caſus ſpecialis in iure , &
ob id indigebat ſpeciali mentione,& derogatione cùm
recipiat interpretatiuoem à iure communi, vt pluries
dixi.
Et idem eſſe in filio eximente patrem ſenem, & in- 21
firmum à carceribus,Iaſ.*conſilio 20. verſiculo circa ſe-*
cundum vol.3.n.1.& è contra in patre eximente filium
non incidunt in crimen læſæ Maieſtatis , ſed minori
pœna puniuntur,tradunt omnes *in lege 2.C.de his qui*
latr.occult. vt teſtatur Decianus *in tract.crimin.tom.2.*
*lib.7. cap.11.num.9.*Caualcan.*dicta pagina 2. n.111.&*
ſequentibus.
Secundò limita in eximente captum à manibus Cu- 22
riæ,qui fuerat iniuſtè captus,vt nulla pœna puniri poſ-
ſit,*lege quoties n.7.in fine Codice de exact. tribut. l.10.*
Modern Rom.*quæſt.32.n.33* Burſ.*conſ.65.num.8.vol.1.*
Marſ.*in tit.de quæſt.in principio n.27.*Sforz.Oddo.*conſ.*
*72.n.3 verſic.tertiò dico,*qui loquitur in terminis dictæ
Bullæ Sixti V.& bannimentorum,Sigiſmundus Scacc.
*in tract.criminali,c.46.n.30.verſ.& concl.*Iaſon.*conſ.20.*
n.1.verſic.circa 2.vol.3 qui loquitur in iniuſtè capto in
cauſa ciuili,vt eximens non puniatur , ſed And. Fach.
controuer iur.l 9.c.70.diſtinguit plures caſus, quam di-
ſtinctionem ibi ad longum ponit.
Quam limitationem intellige veram quando captu- 23
ra eſſet notoriè iniuſta,alias ſecus, vt poſt alios , quos
allegat ita declarat Baiard.*in d.quæſt.29.n.12.&* Scacc.
*in d.c 46.n.30.*vbi latè,& Dec.*in trac.crim.tom 2.lib.7.*
*cap.11.num.15. in fin.*dicit procedere quando captura
eſſet notoriè,& euidentiſſimè iniuſta,neque poſſet ha-
beri recurſus ad Principem, & ſi damnum foret irre-
parabile , vt eximentes excuſarentur & puniri mitiùs
debeant,& maximè ſi tentaſſet alias vias,quas tentare
poterant,vt ille iniuſtè detentus relaxaretur, ſiue non
puniretur,& Claud. Seyſel. *dicta lege vt vim num.34.*
*ff.de iuſtitia & iure.*dicit,quòd tertij vt amici, & con-
ſanguinei,niſi quod intereſſe habeant,non poſſint exi-
mere captum iniuſtè à manibus , niſi fuerint ab ipſo
capto vocati in auxilium,ſed *in 2.lect.n 61.*tenet indi-
ſtinctè , abſque alia acclamatione quòd poſſint illum
defendere per rationem allegatam,& rectè dicit,& ma-
ximè quando damnum eſt irreparabile in perſonam,
idem eſſe dicit,quando eſt damnum notorium in bonis
irreparabile.
Et præſuppoſita iniuſtitia capturæ , reſiſtentia fieri 24
debet gradatim incipiendo à leuiori,ac vrbaniori,nem-
pe ab appellatione,quæ eſt remedium oppreſſorum,&
ſi tale remedium ſufficiat , non erit deueniendum ad
aliam reſiſtentiam facti,quando grauamen poſſet repa-
rari per remedium appellationis,ſecus ſi non poſſet re-
parari per appellationem,quia iudex grauando extra-
iudicialiter,poteſt ei reſiſti,omiſſo remedio appellatio-
nis,vt latè poſt alios, quos allegat ita declarat Scacc.
*in trac.crim.in d.capite 46 n.33.*Claud. Seyſel. *in l.vt*
*vim n.30.ff.de inſt.& iur.in 1.lect.*Caualc. *de Brac. reg.*
*pag.2.n.95.*ſed Sforz.Odd.*in conſ.72.n.37.*†dixit quòd 25
captura eſt damnum irreparabile,ſed etiam ego in *c.4.*
*num.10.*dixi fuiſſe potiùs introductum pro cautela, vt
priùs ſit appellandum, quàm ſit neceſſaria appellatio,
& quod captura dicatur damnum irreparabile , latè
Caualc.*de Brach.reg.pag.2.numer.13.*& etiam dixi *ſup.*
c.4 n.10.
Tertiò limita quando in multitudine gentium quis 26
fuerit exemptus à manibus Curiæ , quia principales
eximentes ſolummodo,& non alij puniuntur.Burſat.
*conſ.65.num.9.vol.1.*vbi refert,quòd quidam nobiles
licet verbis,cachinnis,moto rumore, ac aliis actibus
impedimentum dederint , nihilominus fuerint abſo-
luti.
Quartò limita in eximente animalia quæ faciliùs 27
pereunt,quia non puniretur,vt poſt Bart.& Angel te-

net Iaſon *in conſ.20.n.1.verſ.circa primum vol.3.& ſub verſ.ad idem*, firmat idem eſſe in eximente ronzinum, ſeu equum ſuum de manu ducentis; vt non teneatur criminaliter,& maximè ſi depoſitum de ſumma debita feciſſet, Idem Iaſ.*d.conſ.20.d verſ.circa primum* Nota quia ſæpe accidit.

28 Quintò limita, & intellige quando detineretur in carceribus iuſſu iudicis, ſecus ſi auctoritate priuata Lucen.de Penn.*in l.quoties n.1.C.de exact. trib. lib.*10. Decia.*in tra.crim.tom.2.l.7.c.11.n.14.*firmat quòd hoc putat pro indubitabili.

29 Sextò limita, & intellige vt eximentes carceratos incidant in crimen læſæ maieſtatis,requiritur,vt illum eximant animo lædendi, vel offendendi maieſtatem Principis, & tunc non ſolùm ſi fuerit captus pro crimine læſæ maieſtatis, ſed pro quocunque crimine etiam leui,ſecus ſi miſericordia ductus, vel ex ſanguinis coniunctione eximeret,Decian.*in tract.crim.tom.2. l.7.c.11 n.6.& latiùs n.12.*Caual *de Brac.reg.p.2.n.97.* vbi dicit,quia tunc pœna erit arbitraria.

Si autem Aduocatus velit habere alias limitationes, videat Marian.Socc.*in tractat.citation in 34.art.principali* vbi ponit quatuordecim excuſationes, & Iaſon *in § penult.inſtit.de actione n.*106 ponit tres limitationes.

CAPVT VI.

Captus vel exiſtens in fortijs Curiæ an poſſit impunè offendi vel occidi.

SVMMARIVM.

1 *Interficiens captum in manibus Curiæ exiſtentem punitur pœna criminis læſæ maieſtatis.*
2 *Venenans captum ob honorem familiæ, ne ſuſpendatur, pœna mortis punitur.*
3 *Interficere quis non poteſt Bannitum carceratum, etiam ſtante Statuto quod Bannitus poſſit impunè offendi.*
4 *Idemque eſt ſi interficeretur, qui ducitur ad ſupplicium.*
5 *Idemque eſt ſi interficeretur ab vno de familia Curiæ.*
6 *Idemque eſt ſi occideretur inimicus captus ab hoſtibus.*
7 *Idemque eſt ſi interficeretur citatus à iudice, & iam exiſteret ſub oculis eiuſdem iudicis, & alias ſecus.*
8 *Idemque eſt ſi interficeretur ille, cui datus eſt ſaluus conductus ad comparendum.*
9 *Captus à priuatis ſi fuerit bannitus poterit impunè offendi.*
10 *Contrariam opinionem tenent alij.*
11 *Quæ contrariæ opiniones ibi conciliantur.*
12 *Birroarij poſſunt captum offendere, & occidere, ſi ipſe reſiſtit Capturæ.*
13 *Idem procederet ſi fuerit captus à priuatis deſtinatis ad capturam.*
14 *Idem procederet ſi interficeretur ab illis, qui à Curia vocati fuere in auxilium capturæ.*
15 *Birroarij, ſecundùm aliquos, in offendendo captos reſiſtentes non tenentur adhibere moderamen inculpatæ tutelæ.*
16 *Contrariam opinionem tenent alij.*
17 *Iſtæ opiniones contrariæ conciliantur per Authorem ſub n 18.19 & ſeq.*
23 *Birroarij dimittentes captum qua pœna puniantur.*

VEra eſt in iſta quæſtione reſolutio, vt interficiens captum exiſtentem in manibus Curiæ incidat in crimen læſæ maieſtatis, Burſatt. *conſ.*216. *volumine* 2. Baiard.*queſtione* 68.*num.*42.& pro hac reſolutione ab omnibus adducitur,*tex.in lege fin.C.de cuſtod.reor. & in lege fin.C.de maleſ.*Petr. Caball. *in quæſt. criminali caſu* 94.*num.*4.*cent.*2.Decian.*lib.7.cap.*11.*n.*10.Farina. *quæſt* 103.*n.*302. vbi alios allegat,& teſtatur de communi. 1

Quæ concluſio procedit etiam in venenante carceratum ob honorem familiæ ne ſuſpendatur, vt pœna mortis puniatur,*Baldus in lege libertas ſub n.5. verſic. & ideò conſanguineo, ff. de ſtat. homini* quem refert Felinus *in capite cum iuramento in fine, extra de homicid.* Marſ.*ſing.*150.*circa medium, & in practica criminali §.aggredior, ſub num.*24.& alij,quos allegat, & ſequitur Petr. Caball. *in quæſtione criminali caſu* 94. *numero primo* Ioan de Aro.*Epithom.*50 vbi firmat eſſe dignum memoria, quia ſæpe in facto contingere ſolet,& in Problem.24.& Corrad.*in practica criminali rubrica de homicid.n.*17. *& in* 7. & rurſus *ſub num.*20. *limit.*52 reprobat Iacobum de Bellon.qui tenuit maiore pœna eſſe afficiendum, ipſe Corrad. poſtea *in titul.de venefic.& maleſic.ſub numer.*13. *limit.*1. relata vtraque opinione nihil firmat, ſed relinquit cogitandum.Burſatt.*conſ* 216.*n* 9.*vol.*2.dicit quòd conſanguineum carceratum interficiens veneno ad iſtum effectum pro honore familiæ debeat puniri pœna leg. Pompo.de Parricidijs.& Baiard.*q.*60.*n.*43.*& ſub n.*39. poſt alios, quos allegat,firmat etiam puniri eximentem,vel auferentem literas à manu ſeruientis,vel lacerantem literas iudiciales 2

Vnde infertur,quòd licèt concedatur per Statutum Bannitum poſſe impunè occidi, prout eſt in Ciuitate Caſtelli Patria mea,*lib.*·.*cap.*107 & in toto Statu Eccleſiaſtico per Bullas Pij IV.& Pij V,nihilominus non poterit priuatus carceratum, nec captum à Curia, & ſub illius cura exiſtentem interficere & eo ipſo quòd Bannitus eſt in poſſe Curiæ,ceſſat dicta licentia interficiendi Gand.*in tractatu maleſ.tit.de bann.pro maleſic. num.*19. Nell.*in tract. bann. in* 2.*parte* 3. *temp. quæſt.* 18. vbi teſtatur de communi obſeruantia, Farinac. *quæſtione* 103.*num.*153.*& num.* 66.Iul.Clar.*§.homicidium n.*65.cum alijs cumulatis per Petr.Cabal.*in quæſt. crim.caſu* 94.*n.*43.vbi etiam de communi, Decian.*in tract.crim.tomo* 2.*lib.*8.*cap.*19.*num* 25.& ego alias dixi in meo *tractatu de Pac. Treug. parte* 1. *quæſtione* 61. *num.*22. Petr. Cabal. *dicto caſu* 97. *num.*7. teſtatur ita fuiſſe aliàs in Ciuitate Aretij obſeruatum,vbi fuerunt ipſo votante, laqueo ſuſpenſi plures, qui nonnullos bannitos eorum inimicos captos interfecerunt, dum Curia illos ad Ciuitatem ducebat.Farinaccius *quæ.*103. *num.*303.Caualc *de Brach.reg.p.*3.*n.*116.vbi ſubdit niſi periculum eſſet, quòd aufugiat, & ob id Aduocatus probet dictum periculum,quia occidens non puniretur. Nell.de Bannit *in* 2.*parte* 2 *tempor quæſt.*28. *circa medium & quæſtione* 12.*circa finem*, Boer. *deciſione* 170. *num.*7.Burſat.*conſil.*216.*num.*6.*vol.*2.Farinac.*quæſt.*103. *num* 256. 3

Idemque erit ſi quis interficeret bannitum, vel delinquentem dum ad ſupplicium ducitur,vt pœna mortis puniatur Marſilius *in lege* 1. *in principio numer.*12. *verſiculo amplia etiam ff de ſicariis in practica criminali §.aggredior numer.*41. Ioan. de Arno. *Problemate* 24. Petrus Caball. *d. caſu* 94.*numer.*8.vbi concordantes allegat, & ego alias dixi *in dicto tractatu de Pac.Treug part.*1.*quæſtione* 61.*ſub num.*22.Baiard.*in §.homicidium,n.*264.Farinac.*quæſt.*103.*n.*364.vbi alios allegat. 4

Idemque erit ſi ab vno de familia,non autem à priuato occideretur, talis occidens deberet puniri pœna mortis,etiã quòd haberet probabile dubium,quod ſi- 5

bi

bi etiperetur per viam, niſi hoc haberet à iudice in
mandatis, Angelus Aretinus *in tractatu de maleſic. in*
verbo quod fama publica, ſub num. 54. verſiculo verum
quia, cum alijs adductis per Petrum Caballinum *in d.*
caſ. 94. n. 4. licet in hoc contrarium teneant Farinace.
& Cauale. *in locis ſupra adductis, ſub num. 3. in fine.*
6 Idem erit in occidente in bello licito inimicum
ſuum, aut transfugam poſtquam fuerit captus, pœna
mortis puniatur, licet alias illum non captum licitè
potuiſſet occidere, Marſ. *in ſing. 150. in fine, & practi-*
ca criminali §. aggredior. num. 25. & in l. 1. in princ. ſub
n. 4. de Sicar. Aret. *in §. illud quæſitum num. 1 inſtit. de*
rer. diuiſ. Nell. *in d. quæſt. 28. circa med.* Petr. Cab. *dict.*
caſ. 94. num. 1. vbi alios allegat.
7 Ac etiam procedit in citato a Prætore, ſeu à iudi-
ce, quòd coram d. iudice ſe præſentet, & erat ſub eius
oculis, quia ſi occidatur, occidens pœna mortis pu-
niri debeat, Baldus *in lege libertas in lect. n. 6. verſ. ſed*
quid ſi non eſt captus, ff. de ſtat. homin. vbi firmat quòd
iudicauit Offredus Florentiæ; ſecus ſi non peruenerit
8 ad Prætorem, quia poterit impunè interfici, niſi † fue-
rit ei data ſecuritas, & de ea occidenti conſtet, vt do-
cet ibi Baldus per pulchras rationes, & inſtruit pro-
pterea bannitos, vt caueant ne compareant ſine ſecu-
ritate: quod dictum ſequitur Alex. *in addit. ad Bar. in*
lege 3. §. transfugas, ff. de ſicar. & refert, & ſequitur Petr.
Cabal. *d. caſ. 94. n. 11. & ſequentibus.* Et ideò Aduoca-
tus doceat priùs obtineri ſaluum conductum pro ban-
nito conſtituendo, prout vidi pluries in Vrbe conce-
di, & quidem nō eſt mala practica, ſed ego puto, quòd
debeat dari cautio per dictum bannitum, quòd in
termino ſibi aſſignato, compareat, & ſe conſtituat, ne
bannitus ſub ficto colore ſe præſentandi tutus à Cu-
ria, & ab inimicis aliquod flagitium committat.
9 Si verò fuerit bannitus captus a priuatis poterit vi-
gore ſtatuti vel Bullæ impunè occidi Baldus *in dicta*
leg. libertas in lect. ſub n. 5. verſiculo tene quod ſi eſt ca-
ptus ff. de ſtat. hom. quem ſequitur Alex. ad Bart. *in add.*
in leg. 3. §. transfugas in verbo in moribus familia in fi-
ne Mod. Rom. *in dicta q. 103. n. 254.* licèt Petr. Cabal.
in dicto caſu 94. n. 13. & ſequentibus, adducat, *leg. final.*
10 *Codice de maleſ. & mathem.* in contrarium. † Sed ſal-
uando opinionem Bald. reſpondit ad legem finalem:
vt procedat quando priuatus erat in acto ducendi
captum ad iudicem, & occidenti hoc conſtabat, aliàs
11 procedat opinio Bal. vel quòd dictum Bald procedat
in eo qui impunè occidi poterat puta in bannito, &
in dict. leg. finali in delinquente, qui non poterat occidi
impunè, quæ reſponſio ſibi magis placet, quàm prima
quæ videtur colligi ex dictis per Florianum *in lege ſi*
ſeruus, n. 1. in lect. ff. ad legem Aquiliam. Qui Petr. Ca-
bal. ſubdit, quòd non audet quicquam affirmare con-
tra auctoritatem Bald. ab Alex. comprobatam, & ideo
hoc relinquit cogitandum, eóque magis cum Ang. *de*
maleſic. in verbo quod fama publica ſub n. 58 ſe remit-
tat ad Bal. in citato, vel poterit intelligi, quando cap-
tura eſſet commiſſa à iudice priuatis perſonis, vt ſi
tunc occidatur à priuato, incidat in pœnā mortis, cùm
tunc illæ priuatæ perſonæ habeantur pro familia Cu-
riæ, quia tunc, vt videmus, ſi dictæ priuatæ perſonæ
offendantur, quibus fuit commiſſa captura, habentur,
ac ſi offenſi eſſent Birroarij, vt & mox inferiùs dicam.
Secus ſi perſonæ priuatæ abſque mandato iudicis
bannitum cepiſſent, vt videtur ſentire Farinaccius *di-*
cta quæſt. 103. n. 154. in fine, & n. 155 vbi etiam reſpon-
dit Bullæ Sixti V. contra bannitos, vt illa non loqua-
tur, quòd priuati capientes bannitum, dicantur bir-
roarij, ſed quòd ſolùm teneantur præſtare auxilium
Curiæ, & quòd poſſint banna per Prætores fieri, vt
particulares perſonæ teneantur bannitos perſequi, &
occidere, Farin. *q. 103. n. 15. & ſequentib.* ac prætorum
ſtatuere, vbi concordantes cumulauit, & adduxit eſſe
in ſtatu Eccleſiaſtico per bullam Sixti V. & per pragm.
in Regno, quæ reſtringi debent ad perſonas habiles, &
non ad inhabiles, prout ſunt doctores, infirmi, ſenes,
& minores 18. annis.
Birroarij autem poſſunt capere, delinquentem il- 12
lumque offendere; vulnerare, ac etiam occidere, ſi is
ſe defendat, & reſiſtat, nec ſe capi permittat. *text. in l.*
ſi ſeruus C. de his qui ad Eccleſ. confug. Amod. Iuſt. *in*
tract. de ſyndic. n. 100. & ſeq. vbi refert, quod ita habuit
in facto in ciuitate Lucana, & quod ita pluries fuit
conſultum, & iudicatum, Modet. Rom. *q. 32. n. 39.* Boër.
dec. 1-0. n 6. & ſeqq. Iudoch. *in pract. crim. c. 15. tit. de*
citatio realis, n. 28 latiſſimè Petr. Caball. *in q. crim. ca-*
ſu 132. num. 1. vbi infinitos alios cumulauit, & firmat
hanc eſſe veriorem opinionem & tenendam propter
auctoritatem Amod. conciuis mei, qui in exercendis
Magiſtratibus longe alios ſuperauit Quando autem &
quomodo liceat birroarijs capiendum offendere, vel
occidere, Aduocatus adeat Cauallcanum *de Brach. reg.*
p. 2. n. 44. cum pluribus ſequentibus, vbi ponit 14. con-
cluſiones benè digeſtas, & latè etiam Marcabr. ab
Anguil *conſ. 53 per totum*, & Menochius *de arbitrariis*
l. 2. centuria 6 caſu 587. diſtinguit tres caſus. Et primus
eſt quando delinquens, qui grauiter deliquit, armis ita
validè ſe defendit, vt nullo modo poſſit capi, niſi vel
vulneretur, vel occidatur, & iſto caſu nulla pœna pu-
niuntur, vel ſubdit procedere, etiamſi non ſe defendat,
ſed aufugiat & apprehendi nolebat. Ac procedit etiā
quoad eos, qui in auxilium Satellitum conuocati fue-
runt, vt etiam ipſi poſſint delinquentem occidere. Se-
cundus caſus eſt, quando ſciebant ſatellites quòd iniu-
ſtè illum apprehendere poterant, & tunc non poſſint
illum offendere. Tertius caſus quando capiendus non
reſiſtebat, ſed iam in terram ceciderat, & tunc punia-
tur pœna extraordinaria.
Et procedit etiam in illis priuatis, quibus conceſ- 13
ſa eſt facultas aliquem capiendi, quia data reſiſtentia
poſſunt illi priuati deputati ad capturam reſiſtentem
offendere, vulnerare, & etiam impunè occidere. Sali-
cetus *in leg. finali, n 3. verſiculo nota tamen de exhiben-*
dis reis. Iaſ. *in lege iuſte ſub n 20. ff. de acquirenda poſſeſ-*
ſione. Bald. *in lege ſi vt allegans in fine ſub n. 3. Cod. de*
ſicarijs, quem ibi Salicetus in fine, & poſt alios, quos
allegat Petr. Caball. *in quæſt. crim. caſu 132. num. 2.*
Ac etiam procedit in eis, qui vocantur à familia 14
Curiæ in auxilium, quando commodè executores
Curiæ non poſſunt facere capturam, quia illi poſſunt
reſiſtentem, & ſe defendentem offendere, vulnerare,
ac etiam occidere, latè Pariſ. de Put. *in tractatu de*
Syndic. in verbo familiaris, ſeu familia, poteſtatis c. 1.
num. 1. & ſequentibus & quaſi per totum, Petr. Caball.
dict. caſu 132. num. 3.
Sed difficultas eſt, an iſti birroarij adhibere debeant 15
moderamen inculpatæ tutelæ, ac pro exceſſu punian-
tur, & non deſunt, qui tenent birroarios non arctari
ad dictum moderamen, vt tenuit Amod. conciuis meus
in tractat. de ſyndicat. in verbo item in eo, num. 100. &
ſequent. quem ſequitur Boſſ. *in titul. de captura nu. 12.*
& ſeq. & Gram. *deciſ. 41. n. 1. quos* refert Modet. Rom.
quæſt. 32. num. 40. verſ. amplia primò, & Maſcambru.
conſ. 53. n. 29 & ſeq. vbi latè quos refert Petr. Cabal.
in q. crim. caſu 132. n. 3. verſ. & hoc adeò.
Contrariam autem ſententiam tenet Imol. *in leg. ex* 16
conſenſu §. fin. ſub n. 39. ff. de appell. quod omnino tenēa-
tur vti moderamine inculpatæ tutelæ, & eandem opi-
nionem tuetur And. Facb. *controuer. iur. lib. 9. c. 73.* vbi
etiam alios allegat, & in ſpecie Boër. *deciſ. 170. in fin.*
Iodoch. *in pract. crim. tit. de latit. c. 15 n 28.* & ob id ſi
familia potuit fugientem capere ſine offenſione, non
debet familia offendere cum armis, & ſi fiat reſiſtentia
pugnis, pariter pugnis Curia debet reſiſtentiam repel-
lere, Gram. *dec. 41. in fine* teſtatur fuiſſe condemnatum
quendam

quendam birroarium ad remigandum per quinquennium, quia vulnerauit aliquem fugientem proſtratum in terra, ſed Clarus *quæſt.29. ſub num.* 1. etiam refert, quòd duo alij birroarij fuerunt abſoluti, qui vulnerarunt quendam, dum illum inſequebantur, & pro hac deciſione contra conciuem meum, latiſſimè alios in terminis adducit, Petrus Caball. *in dicto caſ.*131.*n* 4. & Modern. Roman. *in quæſt.*32. *num.* 44. *& ſequentibus verſiculo contrarium credo*, quòd non liceat birruariis vulnerare, vel occidere fugientem & minimè telu ſe defendentem, cùm non dicatur propriè reſiſtere, qui ſimpliciter aufugit, aliàs multum adderetur audaciæ & temeritati illorum arrogantium, & ribaldorum, vbi multa alia ad hoc adducit, quam opinionem in iudicando ſemper ſequeretur Petrus Caball. vt ipſe teſtatur *in dicto caſu* 132. *num.* 5. & huic ſententiæ ſe ſubſcribit, latè Sigiſmundus Scacc. *in tractat. crimin. cap.* 46. *num.* 32. *verſicul. & ego*, vbi firmat, quòd reſiſtentia non dicitur, niſi manualis actus interueniat, & in fuga non reperiatur dictus manualis actus, & ego etiam toto pectore huic opinioni adhæreo, & parcat mihi pro nunc Amodeus conciuis meus ſi illum non ſequor, quia amicus Plato, amicus Socrates, ſed magis eſt amica veritas: eandem opinionem ſequitur Fach. *dict. cap.*73.

17 Sed eius opinio ſuſtinebitur, quando capiendus erat talis, qui aliàs impunè à quocunque priuato poſſet offendi, vt poſt Florin. Ang. *de maleficiis* & alios tenet, & proſequitur Moder. Roman. *in quæſtione* 32. *num* 45. & eandem opinionem ſequitur Petr. Caball. *in quæſtione crimin. caſu* 142. *num.* 5. *verſicul. niſi vt Fachin. dicto capite* 74. & Scacc. *in dicto capite* 46. *num.* 31. *verſic. fallit tamen, & in capite* 93. *num.* 2. vbi ad literam firmat, quòd licèt telo non reſiſtat, tunc poterit nihilominus impunè occidi, & Caualc. *de Brach regio pagina* 1. *num.*113. dicit, quod in grauibus ſi adſit mandatum iudicis, & capiendus facta reſiſtat, vt poſſet impunè offendi, occidi, ſed quod vtile erit executoribus, ſi vocent teſtes, vt omnia notent, & deinde referant iudici, qui etiam ex officio teneantur aſſumere informationes, vt ſciat qualiter caſus ſucceſſerit.

18 Vel niſi iudex familiæ mandaſſet, vt duceret capiendum, aut viuum, aut mortuum, Bald. *in auth. ſub num.* 37. *verſicul. ſed quæritur, Cod. ne vxor pro marito*, Iudoch. *in pract. crimin. cap.*14. *de citatione reali, n.*28. *verſ verumenim* & poſt iſtos, & Anguill. *de maleſic.* tenet Petr. Caball. *in dicto caſu* 132. *n.*5. *in fin.* Fach. *dicto cap.*74 *in fine*, ſed an iudex & quando poſſit dare talem licentiam capiendi delinquentem viuum, aut mortuum, vide Scacc. *in dict. c.*46. *num* 33. *in fine*.

Vel poſſet conciliari opinio Amod. cum opinione, Iul. Clar. vt procedat opinio Amodei quando captura eſſet dubia, & tunc nulli liceat capiendo ſe defendere, vel reſiſtere, & ſi ſe defendat, vel reſiſtat poſſit impunè à ſatellitibus vulnerari, & occidi, opinio autem Iul. Clar. procedat, quando captura eſt notoriè iniuſta, quia tunc licet capiendo reſiſtere, & ſe defendere, & birroarij non poſſunt aduerſus dictam reſiſtentiam aliquid facere, vt tradit, Scacc. *in d.c.*46. *num.*33. & prout etiam ſuperiùs dixi, & ſequitur Caualc. *de Brach. regio pag.*1. *num.*126. vel opinio Imolæ poteſt intelligi, vt birroarij adhibeant moderamen, quando commodè, & ſine offenſa poterat capi, ſecus ſi non poſſet capi commodè, & ſine læſione, quia poterit impunè occidi, vt declarat Marcobrun. ab Anguil. *conſ.*52. *num.*31. *& ſeqq.*

19 Et ſi Aduocatus velit in hac materia habere veram reſolutionem, & declarationem, videat Sigiſmundum Scacciam *in dict. cap.* 46. *n.* 32. per totum vbi firmat propoſitionem, quòd iſti birroarij debent moderatè ſe habere iuxta qualitatem reſiſtentiæ, vt non poſſint argui de exceſſu, & ſi fiat ſine armis, & conſiſtat in ſola fuga, licèt Amodeus, & ſequaces, concedant eis, vt poſſint aufugientem vulnerare, occidere, tamen eorum opinio eſt communiter reiecta, vt ſuperiùs deduxi cum limitationib. ſupra adductis, ſi verò conſiſtat reſiſtentia in propugnatione manuum, vel capiendus ſit adeò robuſtus quòd plus valeret eius pugnus, quàm armorum percuſſio, & tunc birroariis liceat illum offendere, quando aliter illum capere non poſſunt, vt in puncto tradit Imol. *in dict. leg. ex contractu ſub numer.*39. Marcab. ab Anguil. *conſ.*52. *n.*26 *& ſequentibus*, & ſequitur Petrus Caball *in d. caſ.*132 *n.*4 *verſic. niſi eſſet homo*, & Scaccia *in d.c.*46. *n.*32. *verſ ſi verò*, vbi ſubdit, quòd ſi non fuerit ita robuſtus non liceat birroariis illum inſtrumentu lethali offendere, ſed ſolùm eiuſdem generis, & cum moderamine inculpatæ tutelæ, vt latè proſequitur poſt Imol. Moder. Rom *in quæſt.*32 *n.*42 *verſ. contrarium tenuit*, vbi firmat hanc opinionem eſſe veriorem, & ideò reſiſtens manu vacua non poſſit aliquo modo vulnerari, vel armis offendi, vt in puncto firmat Scacc. *in tractatu criminali cap.*46 *n* 32. *in fine*, & Petr. Caball. *in d. caſ.*131. *n.*4. *circa medium*, vbi ſubdit, quòd ſi excedant modum in repellendo reſiſtentiam, birroarij debeant puniri pro quantitate & qualitate exceſſus, & latè Caualc. *d. pagina* 2. *n.*64. quinque requiſita in birroariis, vt dicantur adhibuiſſe moderamen, ponit, ad quem remitto Aduocatum.

20 Si verò reſiſtentia fiat cum armis, & tunc diſtinguitur, quòd ſi ſatellites poſſunt deuenire ad capturam ſine imminenti periculo offenſionis, & iſto caſu punirentur pœna extraordinaria, ſi capiendum offendant. Si verò non poſſunt deuenire ad dictam capturam quin offendatur, poſſunt ſatellites capiendum vulnerare, offendere, vt etiam occidere impunè, vt latè proſequitur poſt alios, quos allegat, Scacc. *in tractat. crim. cap.*46. *in princ.*

21 Sed nonnulli Doctores conantur præbere aliam diſtinctionem, aut captura eſt iuſta, & tunc liceat ſatellitibus reſiſtentem impunè offendere, aut eſt iniuſta, & tunc liceat capiendo birroariis reſiſtere, & ob id ſatellites non poſſent eum impunè offendere, Amod. conciuis meus *in tract. de ſyndic. ſub n.* 100. *& ſequent.* vbi teſtatur ita pluries fuiſſe iudicatum. Gram. *deciſ.*41. *num* 2. Moder. Roman. *quæſt.* 46. *verſ. limita primò*, & plures alij adducti per Petr. Caball. *in dict. caſu* 132. *num.*6.

22 Contra quam diſtinctionem inſurgit Iul. Clar. *in quæſt.* 29. *ſub num.* 1. cùm ad eos non pertineat cognoſcere an captura ſit iuſta, vel iniuſta, ſed tantùm commiſſionem exequi teneantur, & ita fuiſſe in contingentia facti iudicatum, vt refert Catald. *de ſyndic. quæſt.* 120. *ſub n.* 66. & eandem opinionem, Clar. ſequitur Moder. Rom. *in quæſt.*32. *num.*47. quam etiam refert Petr. Caball. *in dict. caſu* 132. *num.*7. vbi etiam concordantes allegat.

Qui Petr. Caball. *in dict. caſ.*132. *num.*8. dicit quòd Moder. Rom. vbi ſuprà ſe reſtringit quando ipſa iniuſtitia capturæ oritur ex culpa birroariorum, quia fortè capiant aliquem ſine mandato in caſibus non permiſſis, vel excedant modum in exequendo; quæ reſtrictio, inquit ibi Petr. Cab. licèt de iure admitti poſſet, tamen periculoſa eſt, nec in ea capiendi ſe confidant, quia licet officialis iniuſtè procedat, ſi tamen procedat vti iudex, vel officialis, & non vti priuatus, nunquam impunè poteſt ei reſiſti, niſi vellet aliquod præiudicium irreparabile inferre, & quia etiam reſiſtentia contra iudicem, vel officialem, ob iuſtam executionem, permittitur tantùm in ſubſidium, quando reſiſtentiæ per appellationem, recurſum, aut aliter prouideri non poſſet; & ob id non eſt de facto reſiſtendum,

dum, ſed ad ſuperiores occurrendum; niſi factum ſit irreparabile, vt la è proſequitur poſt alios, quos allegat, Petr. Caball. *in q. crim. d. caſu* 132. *n.*8. cum pluribus ſeqq. Scacc. *in d. c.*46. *n.*33. vbi etiam latè & concordantes allegat, & ante iſtos Moder. Rom. *in q.*32. *ſub n.*91. *verſ. contrarium quod*, & Boet. *deciſ.* 170. *n.*2. etiam dicit, ſi quis prætendat grauari ab executoribus, debeat eis ciuiliter ſe opponere, & ad Superiores recurrere, non armis reſiſtere, ſi more priuatorum, ſed in figura iudicij procedant in exequendo, niſi fuerit factum irreparabile, vt dicit Sforza Odd. *in dict. conſ. ſuprà allegata*, latè Caualc. *de Brach. reg. p.*1. *n.*13. *&* 48. & alij, quos in iſta defenſione deduxi. Caueant igitur tam birroarij exequentes, quàm hi contra quos Birruarij exequuntur, vt quantum poſſunt ſe abſtineant à vulneribus, & occiſionibus, ne ſequatur aliquod ſcandalum, vel tumultus in populo, prout ſecutum fuiſſe Peruſij contra poteſtatem; eiuſque familiam teſtatur Amod. conciuis meus *in tr. de ſynd. ſub n.*101. quem refert, Grat. *conſ.*41. *n.*4. Iul. Clar. *qu.*29. *in princ.* Moder. Rom. *qu.*32. *nu.*27. vbi refert alium tumultum in Vrbe ſecutum, tempore Greg. XIII. ob inſolentiam vnius Barotcelli, qui deinde fuit capite punitus, quia birroarij interfecerunt quoſdam nobiles Romanos, & ego poſſem alia exempla etiam in Vrbe deinde ſucceſſa recenſere, & eandem diligentiam eſſe adhibendam tradunt Petr. Cab. *in q. crim. d. caſu* 152. *n.*14. & Scacc. *in tract. crim. ca.*46. *num* 32. *verſ. verùm conſule*, & Baiard. *q.*56. *n.*12. refert quòd quidam birroarius, qui poſuit laqueum ad collum cuidam nobili Iuueni capto pro delatione armorum fuit ſuſpenſus, quia ille iuuenis fuit à dicto laqueo ſuffocatus. Et ſcias quòd ſi executio commiſſa fuit à iudice ciuili executoribus, & tunc ad eum pertineat delinquentes punire, ſi verò fuerit commiſſa executoribus iudicij criminalis, & tunc pertineat ad iudicem criminalem, latè Petr. Cab. *caſ.*117. *cent. ſecunda.*

23 Si verò birroarij permittant captum à manibus eorum euadere, ſi erat captus pro cauſa capitali, vt debeant eadem pœna capitali puniri, ſi verò pro cauſa ciuili alia pœna puniuntur, vt poſt Iodoch. *in pract. crim. cap.*15. *de citat. reali, num.*12. tradit Menoch. *de arbitr. centur.*6. *cap.*583. *num.*7. *lib.*2.

CAPVT VII.

Carcer priuatus quando committatur, & quando eius pœna euadi poſſit.

SVMMARIVM.

1. *Carceris priuati pœna eſt vltimi ſupplicij.*
2. *Carcer priuatus non inducitur per momentaneam detentionem, ſed requiritur, quòd fuerit detentus vltra viginti horas.*
3. *Declara quando captura ab initio fuit iuſta, ſecus ſi iniuſta, quia ſi eſt iniuſta, etiam per momentum committitur priuatus carcer.*
4. *Delinquentes aliqui poſſunt capi à quolibet priuato ſine iudicis auctoritate, qui hîc deſcribuntur.*
5. *Capere non ſolùm licet quibuſdam, ſed etiam retinere incluſum correctionis gratiâ, & hîc ponuntur exempla.*
6. *Bannitus qui poteſt impunè offendi, poteſt retineri impunè etiam vltra viginti horas.*
7. *Bannitus poteſt impunè verberari, vulnerari, torqueri, ac bona ei poſſunt auferri.*
8. *Dummodò non detineatur in territorio iudicis bannientis.*
9. *Mulierem inhoneſtam retinens libidinis cauſa non committit priuatum carcerem, ſecus ſi fuerit honeſta.*
10. *Carcer priuatus tunc committitur quando carcer eſt tutus, & ex eo detentus non poteſt de facili aufugere.*
11. *Carcer priuatus non committitur quando quis aliquem detinet in domo, non cauſa iuriſdictionis vſurpandæ, ſed alia cauſa, & ſine dolo.*
12. *Maritus per zelotypiam retinens vxorem incluſam, non committit priuatum carcerem.*
13. *Clericum repertum in adulterio cum vxore, filia, ſorore, vel ſimilibus poteſt quis retinere per viginti horas abſque incurſu excommunicationis.*
14. *Clericum aliàs retinens etiam non ligatum, ſed tantum parietibus incluſum incidit in canonem ſi quis ſuadente diabolo.*
15. *Detinens aliquem vltra viginti horas ſi priùs Curia denunciauit capturam, non committit priuatum carcerem.*
16. *Redimens captum ab hoſtibus, ſi illum detineat vltra viginti horas ipſo volente non incidit in pœnam priuati carceris.*
17. *Redimens captiuum, & illum retinens tanquam famulum, pro eius ſeruitio non incidit in pœnam priuati carceris, ſed elapſo quinquennio ipſe redemptus efficitur liber.*
18. *Creditor retinens debitorem præcedente pacto iuramento firmato, donec ſibi ſoluerit, non committit priuatum carcerem.*
19. *Iudex incompetens retinens non ſubditum ad effectum remittendi ad iudicem ſuum non incidit in pœnam priuati carceris.*
20. *Carcer priuatus de conſuetudine non punitur pœna mortis ſed alia arbitraria pœna.*
21. *Aufugiens à carceribus priuatis, non incidit in aliquam pœnam, etiam ſi frangat dictos carceres.*

POEna priuati carceris eſt capitis, & vltimi ſupplicij, & committens priuatũ carcerẽ reus criminis læſæ maieſt. reputatur, *l.*1. *C. de priuat. carceribus*, Plot. *conſ.*77. *n.*9. vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi, Menoch. *cent.*6. *caſu* 577. *lib.*2. *de arbitr.* quia carcer eſt meri imperij & propterea qui priuatum carcerem exercet, merum imperium ſibi vſurpare dicitur, Gig. de crim. læſæ maieſt. *tit. qual. & à quibus committit. quæſt.*22. per totam Decian. *in tract. crim. tom.*2. *lib.*7. *c.*10. *n.*7. nec non tenetur ad omnia damna, & intereſſe, ſi detentus erat debitor carcerantis amittit debitum, Moder. Rom. *d. q.*27. *num.*19. variis modis committitur, vt eſt videre per Moder. Rom. *q.*27. *n.*11. *& ſeqq.* vbi ſex modos ponit, & Carauitt. *in ritu* 56. *&* Baiard. *quæſt.*68. ponit alios caſus, Decian. *in tract. crim. tom.*1. *l.*7. *c.*10. *n.*1. *& ſub n.*18. *& ſeqq.* dicit committi non ſolùm quando detinetur in carcere, ſed etiam ſub cuſtodia, ac etiam in vinculis, & *ſub n.*24. reddit rationem, quare priuatus carceres ſit prohibitus, quia nullus poteſt habere ius carcerandi, niſi ille, cui à lege eſt conceſſum, cùm ſit de gradibus meri Imperij. Baiard. *q.*68. *n.*87. ad quos lectorem remitto. Sed videamus, quæ poſſunt deduci in fauorem inquiſiti ad excuſandum illum à pœna dicti priuati carceris. Et ſcias, quòd carcer priuatus primò erat permiſſus, ſed fuit deinde prohibitus occaſione cuiuſdam Iuuenis formoſi detenti in carcere priuato, Caualc. *de Brach. reg. par.*2. *n.*6. *in fin.* 1

Et prima erit declaratio, vt momentanea detentio non inducat priuatum carcerem, ſed requiratur, quòd fuerit detentus vltra 20. horas, latè Marſ. *in conſ.*136. *n.*4. *per tex. in l. cap.*5. *ff. ad l. Iul. de adult.* Ant. Gomez. *tit. de delict. c.*9. *n.*3. Iul. Clar. *q.*68. *verſ. priuatum carcerem*, Moder. Rom. *q.*27. *n.*21. vbi alios allegat, & 2

teſtatur

teſtatur de communi, Bertazz. *conſ.* 426. *n.* 5. *vol.* 2. Dec. *in tract. crim tom.* 2. *l.* 7. *c.* 10. *n.* 2. Baiard. *q.* 67. *n.* 93. *& ſeqq.* vbi firmat, quòd ex modica detentione non datur pœna priuati carceris, latè Marc. Ant. Mìcetar. *variar. reſolat. l.* 3. *reſolat.* 63 vbi ſubdit maximè procedere, ſi talis detentio fuerit facta in Eccleſia, in qua non accommodatur qualitas carceris.

3 Sed pro vera declaratione iſtius quæſtionis diſtinguendum eſt, aut captura ab initio eſt licita, & iuſta, & tunc requiratur ad iſtam pœnam priuati carceris incurrendum, vt detineatur per ſpacium 20. horarum, iuxta terminos, *d. l. capite* 5. Iul. Clar. *d. q. ſexageſima-octaua, n.* 33. Carauitt. *ritu* 56. *n.* 2. Modet. Roman. *d. q.* 27. *ſub n.* 22. Dec. *in tract. crim. tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 10. *n* 2. *verſ. aut captura*; aut verò captura ab initio eſt illicita, quia nullo iure permittebatur, & tunc ſtatim, quòd quis alium capit, & iudici non denunciat, incidit in crimen læſæ maieſtat. Boſſ. *titulo de carcer. numero* 26 Moder. Rom. *d. q.* 17. *ſub n.* 22. Iul. Clar. *qu.* 68. *q.* 3 [illegible] Baiard. *n.* 93. *& ſeqq.* vbi alios adducit.

Aut autem iſto caſu quando captura eſt illicita ab initio, [illegible]: aut detentus fuit incluſus in aliquem locum, vnde egredi non poteſt aut non, 1. caſu [illegible] incluſus, momentanea incluſio ſufficit, vt dicatur conſummatum delictum, Carauitta *ritu* 56. *n.* 2. Dec. *in tract. crim tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 2. *ſub n.* 2. aut non fuit incluſus, & tunc debet tanto tempore detineri, quòd detentus poſſit dici priuatus propria libertate, quod remittitur arbitrio iudicantis, vt poſt Ang. de Peruſ. *in l* 1. *C. de priuat. carceribus tradit* Ioan. Ant. de Nigr *ſuper Conſt. Reg. cap.* 21. *n.* 8. *mihi fol.* 71. & refert etiam Dec. *in lib.* 7. *cap.* 10 *num.* 2.

Qui Decian *in d. l.* 7. *c.* 10. *ſub n.* 1. pro veritate in iſta materia an momentanea incluſio inducat priuati carceris delictum, dicit quòd ſi fiat eo animo, vt incluſus longo tempore detineatur, vel donec conſequatur, quod cupit, ipſa momentanea incluſio inducat conſummationem delicti per tex. *in leg.* 1. *C. de priuat. carcer.* per generalitatem illius legis, vel ſi quis haberet facultatem capiendi, ſi tamen includat non animo præſentandi iudici, ſed detinendi vltra 20. horas, & pariter momentanea incluſio inducat delicti perfectionem etiam per generalitatem, dicta lege prima, & dicit etiam eſſe de mente Bartol. Sal. & Fulgoſ. *in d. l.* 1. *& Bart. in d. l. capite quinto ff. de adult.* quæ declaratio Decian. verè non mihi diſplicet.

Sed licèt circumſcripta declaratione Decian. ex modica detentione non incurratur in crimen priuati carceris, tamen ob violentiam detento illatam daretur alia pœna, *l. de vi publ. vel priuat.* vt poſt Angel. de Peruſ. tradit. Io. Anton. de Nigr *ſuper conſt. Reg. cap.* 21. *n.* 9. *mihi fol.* 71. & vigore ſtatuti Vrbis in quam pœnam incurratur habemus *in lib.* 2. *cap.* 56.

4 Secundò limita in quibuſdam delinquentibus in quibus vnicuique etiam priuato, abſque vlla iudicis auctoritate licitum eſt capere delinquentes, velut in violatoribus monetarum, in latronibus, & viarum graſſatoribus, incendiariis, in fœminarum raptoribus, [illegible] ſtipendiariis, qui ſuorum duces effugiunt, [illegible] & vinearum inciſoribus, in fure, [illegible] fugiente, atque in veneficis, & incantatoribus in reo in flagranti crimine reperto, *gl. in l fin. C. de exhib. reis*, Ant. Gomez *tit. de delict. cap.* 9. *n.* 3. *in fin* Iodoch. *in pract. crim. tit de citat. real. cap.* 15. *n* 2. Moder. Rom. *q* 27. *n.* 23. Dec. *in tr. crim. tom.* 2. *l.* 7. *c.* 10. *num.* 3. ſed iſtæ perſonæ non poſſunt in caſibus prædictis retinere delinquentes vltra 20. horas, Iodoc. *d c.* 15. *n.* 5 Ant Gomez. *titul. de delict. d. c.* 9. *n.* 3. *in fine*, Moder. Rom. *d. q.* 27. *nu* 24. vbi de communi, Boet. cum aliis per eum allegatis *decis* 275. *num.* 4. *verſ. quidam alij ſunt*, Decian. *d. lib.* 7. *cap.* 10. *n.* 3. *in fine.*

5 Tertiò limita in quibuſdam perſonis quibus non ſolùm licet capere, ſed etiam detinere clauſos correctionis gratiâ vt Dominus ſeruum ſuum, pater proprium filium, vxorem maritus in adulterio repertam quoad correctionem, & non quoad pœnam, Abbas monachum correctionis gratia poteſt in carceribus detinere, conſanguinei etiam detinent clauſos furioſos, vt latè proſequitur Modern. Roman *in dict. q.* 27. *num.* 25. *& latius* Decian. *d. lib.* 7. *cap.* 10. *n.* 4. *cum plur. ſeqq.* & iſtæ perſonæ, cum habeant ius non ſolùm capiendi, ſed etiam detinendi, poſſunt ſupradictos vltra 20. horas detinere, ſine incurſu priuati carceris, vt bene declarat Boët. *deciſ.* 275 *n* 4. *verſ. quid de vxore*, & ibi reſpondet contrariis, Modet. Roman. *in dict. q.* 27. *n.* 57. & ibi teſtatur de communi, Decian. *d. l.* 7. *c.* 10. *n.* 4. *& ſub n.* 8. dicit procedere in creditore, qui permiſſu legis debitorem ſuum cepit, vt poſſit illum incluſum vltra horas viginti retinere, ſi rogatus fuit ab ipſo debitore, vt illum retineat, ne ſi ducatur ad carceres ab aliis creditoribus arreſtetur, & firmat ibi, quòd fuit deciſio Albet. *in leg.* 1. *C. de priuat. carcer.* & quòd ita in facto fuit obtentum, & Moder. Rom. *in d. quaſt.* 27. *num.* 30. alios allegat, & adducit eandem deciſionem Alber. & quòd ita etiam fuit reſolutum in Vrbe Romæ, Carauitt. *ritu* 56. *n* 4. & ibi Add. *in littera A. Baiard quaſtione* 68. *num.* 88. *&* 97.

Quartò limita in bannito, qui poteſt vigore alicuius Conſtitutionis impunè offendi, poterit detineri 6 vltra 20. horas ſine incurſu priuati carceris Baldus & Salicetus *in lege vnica, Cod. de priuato carcere*, Blanc. *in pract. criminali, in fine operis cant.* 9 vbi ponit pro cautela, vt quis excuſetur à pœna priuati carceris, dicat quòd credebat eum eſſe bannitum, & ſtabitur eius iuramento, Io. de Arn *cant.* 29. Bertazz. *conſ* 526. *n.* 1. *in fine*, *vol.* 2. Modernus Romanus *in d. quaſt.* 27. *num.* 33. *& q.* 103 *num.* 24 Decian *in dict. lib.* 7. *c.* 10. *num.* 7. *in princip.* Baiard. *quaſt.* 68. *num.* 96.

Immò Bald. ibi tenet, vt poſſit non ſolùm detineri 7 in priuato carcere, ſed etiam impunè verberari, vulnerari, bona auferri ab eo, ac etiam torqueri, quem ſequitur Maſcard. *de probat concl.* 162. *n.* 3. *l.* 1. quod minimè admittit. Claud. Bertazz. *ad conſ. Patris* 426. *in litt. B, vol.* 2 Moder. Rom. *in dict. q* 27. *num.* 14. *in fine*, *& q.* 301. *n* 19. *&* 25. Sed Decian. *d. l.* 7. *cap.* 10 *num* 7. *in fin.* circa torturam, & alia incommoda inferenda bannito admittit opinionem Baldi & tantùm illam 8 reſtringit, quando detineretur in priuato carcere in territorio, à quo Princeps illum banniuit, & ob id voluit non viuere in ſuo territorio, & per hoc maieſtas illius Principis offenditur, & Farinac. *dict. q.* 103. *n.* 23. vt poſſit bannitus à priuato occidi, & ſuſpendi, Baiard. § *homicidium n.* 222. qui dicunt, quòd iſto caſu non dicuntur vſurpare iuriſdictionem, ſed facere tamquam miniſtri iuſtitiæ, ſed circa bona auferenda bannitis traditur diſtinctio, ſi auferantur bannito viuente, ſit permiſſum: ſecus eo mortuo, & fiat derobatio ex interuallo, & non incontinenti, latè poſt alios, quos allegat, Farinacc. *d. quaſt.* 103. *n.* 20. *& ſeqq.*

Quinto limita in retinente mulierem, ſeu meretri- 9 cem clauſam libidinis cauſa, vt non incidat in crimen priuati carceris, Bartol. *in leg. verum. ff. de furt.* Neuiz. *in Sylua nup. l.* 4. *num.* 47. *in* 4. *limit.* vbi concordantes allegat, Modet. Roman. *quaſt.* 27. *nu.* 35. Decian. *l.* 7. *cap.* 10. *n.* 51. Carauitt. *rit.* 56. *num.* 5. Doctores adducti per Petr. Cab. *in qu. crim. caſ.* 179. *n.* 4. vbi refert quod nec etiam in crimine iniuriarum teneri poſſit, Baiard. *quaſt.* 68. *num.* 99.

Bene verum eſt, quòd ſi non fuerit meretrix, ſi detineatur vltra 20. horas committatur huiuſmodi crimen priuati carceris Bart. *in dict. leg. verum*, & Gig. *de crim. læſa maieſtat. l.* 1. *tit. qualit. & à quib. q.* 35. *nu.* 11. *&* 12. & refert etiam Modern. Roman. *in d. quaſt.* 27. *num.* 31. *circa med.* & Decian. *dict. lib.* 2. *cap.* 50. *n.* 11.

qui

Google

qui tamen non admittit iſtam diſtinctionem, ſed indiſtinctè tenet, quòd ſi meretrix iniuſtè det neatur, committatur crimen priuati carceris, cùm ſit caſus, in quo à principio non permittatur detentio, & ideò etiam per momentaneam detentionem, quis incidat in dictum crimen, & Petr.Caball. in *qq. crim. caſu* 179. *num.* 7. tenet, vt poſſit puniri; ſi non pœna priuati carceris, alia tamen ordinaria arbitrio iudicis.

10 Sextò limita, & intellige quando carcer eſt tutus, & talis, quòd ex eo detentus non poteſt aufugere, ſecus ſi de facili exire potuiſſet, Ang. *in leg. ſi quis grauis, §. ſubuenitur, n.* 3. *ff. ad Syllan.* Marſ. *conſ.* 135. *num.* 19. Modern. Roman. *quæſt.* 27. *num.* 32. Bertazz. *conſ.* 426. *num.* 5. *volum.* 2. vbi plus ſubdit, vt procedat, ſi etiam cum difficultate poterat aufugere, ſed Decian *in dict. lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 13. declarat quando carceratus non ſimpliciter de facili ſed multum de facili poterat aufugere, quia his verbis vtitur Baiard. *quæſt.* 68. *num.* 92. qui loquitur quando de facili poterat aufugere.

11 Septimò limita in retinente in propria domo aliquem, non cauſa iuriſdictionis vſurpandæ, ſed ſine dolo, & ex alia cauſa vt conſuluit Bertazz. *in conſ.* 116. *volum.* 2. in eo, qui cepit quandam forenſem perſonam credens eam eſſe exploratorem inimicorum, & in hoc ſtabitur eius iuramento, dummodo tamen non detineatur vltra 20. horas, vt declarat ibi Bertaz, & ſequitur ibid. Claud. *in add in litt. A, verſ.* 3. *quandoque*, ſequitur Muder. Rom. *in dict. q.* 27. *nu.* 35. *in fine.* & quòd ad incurrendum dictam pœnam priuati carceris requiratur dolus, Rol. *conſ.* 12. *n.* 9. *vol.* 2. & latè Marſ. Ant. Macer. *var. reſolut. l.* 3. *reſolut.* 43. *n.* 3. vbi dicit, quòd quando retentio non fuit ad affectum carcerationis, ſed ad alium effectum tunc ceſſet dicta pœna priuati carceris, & quælibet cauſa in iſta materia excuſet à dolo & pœna.

12 Octauò limita in marito zelotypia percito, vt poſſit retinere inclusam vxorem, vt poſt Iodoch. firmat Baiard. *in quæſt.* 68. *num.* 104.

13 Nonò limita in retinente clericum repertum in adulterio cum vxore, filia, ſorore, vel ſimilibus, vt poſſit retinere per horas 20. abſque metu excommunicationis, Baiard. *in dict. quæſt.* 68. *num.* 104.

14 Cùm alias clericum detinens non ligatum, parietibus tamen incluſum, pœnam excommunicationis incurrat, ac incidat in Canon. *ſi quis ſuadente diabolo* 17. *quæſt.* 4. ſicut ſi manus violentas in eum iniiceret, latè Decian. *in tract. crim. tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 10. *n.* 22.

15 Decimò limita in eo, qui ſtatim ſecuta captura, illam curiæ denunciauit, quia licet detineat captum vltra 20. horas, tamen excuſatur ab iſta pœna priuati carceris, Iul. Clar. *in quæſt.* 68. *in verſ. nemini ego*, vbi teſtatur ita fuiſſe deciſum, Marc. Ant. Macerat. *var. reſolut. lib.* 3. *reſol.* 43. *num.* 7. vt ſi fiat detentio ad effectum conſignandi curiæ, non incurritur in hoc crimen, cùm quilibet priuatus poſſit propria auctoritate delinquentem capere, vbi *ſub num.* 6. concordantes allegat.

16 Vndecimò limita in eo, qui aliquem captum ab hoſtibus ſuis pecuniis redemit, & capto volente, illum detineat in carcere, donec ſoluat pretium, non tenetur pœna priuati carceris, Ang. *in leg. nemo, in* 4. *colum. verſ. ſed hoc, C. de exact. trib. l.* 10. vbi teſtatur ſe vidiſſe hoc in facto obſeruari, ſequitur Marſ. *conſ.* 135. *num.* 14. *in fine*, vbi infert, quòd quis poſſit furem detinere donec ſibi ſatisfaciat de reb. furatis, quam opinionem, Marſil. Decian. *in tract. crim. tom.* 3. *lib.* 7. *c.* 10. *ſub n.* 12. non admittit, ſed tantùm quando cum fure conueniſſet, ne ipſum ad iudicem deducat, neque contra eum accuſationem inſtituat, ſed ipſum loco pignoris detineat donec ſoluat, cùm iſto caſu non afficiat furem iniuriâ, ſed maximo quidem beneficio,

& ibi reſpondit ad illud, quod Marſ. *in dict. conſ.* 134. *num* 19. dicit vt tale pactum non valeat, cùm nemo ſit dominus membrorum ſuorum *per leg. liber homo, ff. ad legem Aquil.* vt procedat, quando quis ſe alicui offenſioni corporali ſubmittit, ſecus vbi membrum non auferetur, neque debilitatur, quia inter laicos tale pactum ſuſtinetur.

Duodecimò limita in eo, qui redemit captiuum, & illum volentem detinet non in carcere, ſed liberum tanquam famulum, vt ſibi inſeruiat, quia poteſt illum detinere in ſeruitio vſque ad quinquennium, quo elapſo recuperat integram libertatem, *lege fin. Codice de captura & de poſtlim. reuerſ.* Innoc. *in cap.* 1. *num.* 11. *de pign.* Decianus *dicto lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 12. *verſ. attamen. Imola.* 17

Decimotertiò limita in debitore, qui per pactum iuramento firmatum, promiſit ſtare in aliquo loco, donec ſoluerit, vt tale pactum valeat gl. *in lege ſi. u. latio, §. ſiue autem ff. de non oper. nunc.* vbi vult; quòd ſcholaris poſſit detinere ſcriptorem in compedibus, donec librum iuxta pacta conſcribat, & ſequitur Innocent. in cap. ex reſcripto de iur. iuran. contrarium tamen tenet Bartolus poſt Din. *in leg. alia cauſa, §. eleganter ff. ſolut. matrim.* & eandem opinionem ſequitur Decianus *in dicto libro ſeptimo ſub num.* 15. & ad Innocent reſpondet. 18

Decimoquartò limita quando iudex incompetens ſibi non ſubditum detinet ad effectum illum remittendi ad iudicem incompetentem, cùm iudex ſic habeat ſaltem habitu iuriſdictionem, licet non actu, & in eum poſſit prorogari iuriſdictio, vt latè tractu. Dec. *d. libro* 7. *cap.* 10. *num.* 16. Mar. Ant Macerat. *variar. reſol. lib.* 1. *reſol.* 43. *num.* 1. 19

Decimoquintò limita, vt de conſuetudine pro priuato carcere non imponatur pœna vltimi ſupplicij, ſed alia pœna mitior arbitrio iudicis, Clar. *dicto capite* 58. *num.* 33. *in fin.* vbi refert quemdam dominum, qui famulum ſuum diu in priuato carcere retinuit fuiſſe tantùm pœnâ pecuniariâ punitum, Iodoch *in pract. crim. capite* 15. *tit. de citat. real. num.* 5. Claud. Bertazz. *ad Patrem conſ.* 426. *in litt. C. vol.* 2. Moder. Rom. *quæſt* 27. *num.* 35. vbi de communi, & quod in iudicando ab hac opinione non ſit recedendum, cùm etiam de iure iſta opinio verior ſit, Baiard. *d. quæſt.* 68, *num.* 105. Et idem erit ſi in aliquo loco adeſſet conſuetudo vtendi dicto carcere priuato, Auch. *in cap. cum venerabilis, de conſuet.* ſequitur, Alex. *conſ.* 23. *num.* 13. *lib.* 6. Decian. *d. lib.* 7. *cap.* 10 *num.* 14. & iſtud ius vtendi d. carcere priuato, an poſſit alteri cedi, vide Baiard. *quæſt.* 68. *num* 85. 20

Et iſte detentus in priuato carcere, ſi fractis carceribus aufugiat, nullam pœnam incurrit. Paul. Grillan. *in tract. de relaxat. Carcer. ſub tit. de fug. Carcer. qu.* 1. *num.* 16. *in* 6. *limit.* Decian. *d. l.* 7. *cap.* 10. *num.* 24. & *ſub num.* 25. poſt alios, quos allegat, etiam firmat, quòd licèt captura ſeu carcer regulariter infamiam afferat, tamen ex retentione in priuato carcere, nulla reſultat infamia. 21

CAPVT VIII.

Captura facta in flagranti crimine quando dicatur, & qui effectus ex ea reſultet.

SVMMARIVM.

1 *Captura dicitur in flagranti crimine, quando capitur quis in actu maleficij, & ducitur ad iudicem.*

2 *Item quando apprehenditur poſt commiſſum deli-*

S *ctum*

Etum in ambulatione, ſiue in latitatione, dummodo non peruenerit ad locum deſtinatum.

3 *Apprehenſio in flagranti, & inuentio ſunt termini ſynonymi cùm inuentus non dicatur, niſi etiam apprehendatur.*

4 *Apprehenſio in flagranti debet referri in actis Curiæ per apprehenſorem, ſiue committatur per arbitrarios, ſiue per priuatos.*

5 *An apprehenſores debeant examinari, vel ſufficiat eorum relatio ſine ſolemni examine, diſtinguitur, ſiue agatur de aſſumenda informatione, ſiue de torquendo, vel condemnando.*

6 *Captus in flagranti crimine debet præſentari iudici infra 20. horas.*

1 CAptura dicitur facta in flagranti crimine quando quis capitur in ipſo actu maleficij, & deinde ducitur ad iudicem, vti ad Prætorium, Afflict. *in conſt. Humanitate, n.27. l.2.* Foll. *in pract. crim. in verbo item, quod fuit captus in flagranti n. 9.* Iul. Clar. *in quæſt. 8. n. 2. in princ.* Sigiſmund. Scacc. *in tract. crim. l.1. c.78. num.4.* Caualc. *de Brach. reg. p. 1. num. 215.* & iſto caſu ſatellites poſſunt capere delinquentes, & ducere ad iudicem, abſque mandato iudicis cùm ratione officij iſto caſu dicantur ſemper habere mandatum ſufficiens ad latè tradita per Granut. *Theorem 19. nu. 1. & ſeq.*

2 Ac etiam in flagranti crimine captus, vel inuentus quis dicatur, quando ipſe delinquens apprehenditur poſt commiſſum maleficium, ſiue capiatur in ambulatione, ſiue in latitatione, dummodò non peruenerit ad locum deſtinatum Foller. vbi ſupra Ant. de Nig. *ſuper conſt. Reg. cap. 42. num. 20.* Ioſeph. Cuman. *ſuper ritu Siciliæ c. 50. num. 141.* Moder. Rom. *qu. 21. n 159.* Sigiſmundi Scacc. *in d. cap. 70. n. 4. verſ. declara,* Baiard. *q. 8. nu. 3.* Peregr. Iannin. *in tract. de ratat. vend. l. 2. c. 1. num. 79.* & ideò defenſio erit per Aduocatum proponenda ad effugiendum, vt non procedatur ex abrupto contra delinquentem, quòd non fuit repertus in flagranti, licèt habuerit penes ſe rem furatam, cùm iam deuenerit ad locum deſtinatum, & aliquas res abſcondit, & quòd alias res vel pecunias deferebat ad effectum vendendi, vel aliquid emendi, vt docet Foller. *in dict. verbo item, quod fuit captus in flagranti, n. 11* & latè ac meliùs Caualc. *de Brach. regio part. 1. n. 217.* vbi etiam dicit non eſſe captum in flagranti, quando birroarij deſiſterent delinquentem proſequi, quia adiuerunt Prætorem, vel ad alios actus extraneos deſierunt ante capturam.

3 Et iſti termini, nempe apprehenſio rei in flagranti, & inuentio in iſta materia ſunt ſynonymi, adeò quòd inuentus non dicatur, niſi apprehendatur, Bart. & cæteri Doctor. *in l. ſi Burſatorem C. de fideiuſ. & mandat.* Cumia. *dict. cap. 14. num. 42.* & ob id ſtatutum puniens inuentum cum armis, non procedit niſi etiam apprehendatur, Doctor. *in dict. leg. ſi Burſatorem,* Marſ. *in pract. crim. §. pro complemento num. 42.* vbi de communi, Modet. Roman. *in quæſt. 108. numer. 132. & ſeqq.* vbi latiſſimè Decian. *in tract. crim. lib. 8. c. 4. num. 5.* Menoch. *de arbitr. caſu 394. nu. 84.* Scacc *dict. cap. 78. num. 2.*

Et de huiuſmodi apprehenſione birroarij, vel officiales debent facere relationem in actis Curiæ, & ſi fiat per amicos, conſanguineos, vel alias perſonas priuatas idem eſt, ſed cum maiori temperamento iudex ſe habeat ſuper informatione, & relatione data, & formam d. relationis ponit Foller. *in dicto verbo item quod fuit captus in flagranti num. 12.* vbi declarat quomodo iudex ſe habere debeat, quando captus negat, & quando fatetur delictum, & quid facere debeat iudex in vtroque caſu, ad quem ſe refert, Sigiſmund. Scacc. *in d. cap. 78. num. 9. & ſub numer. 16. verſ. ex his,* vbi ad longum ponit practicam, quæ eſt eadem, quam poſuit Foller. vbi ſupra, Baiard. *d. q. 8. n. 1.* † Et ſolet dubitari in propoſito an ſufficiat relatio penes acta de iſta apprehenſione, vel requiritur, vt illi capientes examinentur, Sigiſmund. Scacc. *in d. lib.... c. 78. n. 14.* dicit, aut quærimus ad effectum examinandi reum; aut ad effectum torquendi, vel condemnandi. In primo caſu ad effectum examinandi ſufficiat eorum relatio in actis, cùm ad inquirendum non requiratur ſolemne examen teſtium: in ſecundo vero caſu requiratur ſolemne examen illorum, qui apprehenderent, & teſtes, ſi interfuerunt, vt confrontentur vel repetantur ad faciem rei, vel eo citato ad videndum iurare teſtes, & repetti, & facta confrontatione, ſeu repetitione videatur ſi perſeueret in negatione, & an ſit conuictus, vel ſit torquendus denegatis ſibi defenſionibus, Bald. *in leg. vt vim nu. 2. ff. de Iuſt. & iur.* Gramm *deciſ. 36. n. 50. 53.* Clar. *qu. 8. verſ. ſed numquid,* Scacc. *c. 78. n. 17.* & quòd debeat conſtare de qualitate notorietatis, Muſcatel. *in pract. Rub. de homic. ſimplici num. 41. & ſeq.* 4

Et illi capti in flagranti crimine debent per capientes præſentari coram iudice per ſpatium 20. horarum, *leg. capite quinto ff. ad l.* Iul. de adult. ſub pœna priuati carceris Moder. *in tract. de proceſ. execut. p. 1. cap 1. n. 98* Iodoch. *in pract. crim. c. 15. num. 5.* Scacc. *in d. q. 78. n. 6,* Caualc. *de Brach. reg. p. 2. num. 9.*

·CAPVT·IX.

Captura in flagranti crimine quid operetur.

SVMMARIVM.

1 *Captura in flagranti operatur, vt poſſit procedi contra captum iuris ordine non ſeruato.*

2 *Item operatur, vt poſſit deueniri ex abrupto, & iuris ordine non ſeruato ad executionem pœnæ.*

3 *Sed Aduocatus, quid facere poſſit in iſto caſu in fauorem carcerati, traditur hic per Authorem.*

4 *Item ſine mandato iudicis conceditur captura contra delinquentem in flagranti.*

5 *Item clericus poteſt capi in flagranti à iudice laice, & à priuata perſona.*

6 *Item poteſt deueniri ad torturam, abſque aliis indiciis, & ſola inciuilis apprehenſio ſufficit ad torturam, ſecundum vnam opinionem, & contrariam alij tenent.*

7 *Author conciliando iſtas contrarias opiniones tradit longam diſtinctionem.*

8 *Docetque etiam quomodo Aduocatus ſe habere debeat contra iſtam inciuilem ductionem ad ſaluandum captum à tortura, & condemnatione, opponendo contra birroarios, & alios perſonas priuatas.*

9 *Item quando immineat periculum ſcandali in populo, poteſt accelerari expeditio cauſæ, dummodo tamen innocens non puniatur.*

10 *Periculum imminens in populo probabitur per aſſertionem officialis concurrentibus aliis præſumptionibus.*

11 *Exequutio differtur, ne ſequatur tumultus in populo, ſed non liberatur delinquens.*

12 *Item poteſt deueniri ad exequutionem pœnæ ſine ſententia, ſecundùm vnam opinionem.*

13 *Contrariam autem alij tenent.*

14 *Pro conciliatione dicitur, vt ſaltem fieri debeat decretum.*

15 *Appellatio ab iſto decreto quoad effectum ſuſpenſiuum non admittitur.*

16 *Niſi pœna eſſet acerba, & neceſſitas.*

17 *Item contra delinquentem coram iudice ſedente*

pro

pro Tribunali procedit ur ex abrupto, & nullo iuris ordine ſeruato.

18 *Intellige cum illo, qui deliquit in actu iuſtitiæ, & in præſentia eorum.*

19 *Imo nec etiam iudex poterit in caſu reum torquere, ſed tantummodo aſſumere informationem.*

20 *Iudex ſciens aliquem non eſſe culpabilem de crimine ſibi impoſito, & ſi in proceſſu conſtet per probationes illum eſſe delinquentem, vel eſſe grauatum ad torturam debet procurare, vt cauſa per Principem alteri iudici committatur & ſe abſtinere à tortura, & condemnatione.*

21 *Iudex contra delinquentem in actu iuſtitiæ ipſo iudice pro Tribunali ſedente, poterit procedere ſine citatione, dummodo ſciat iudex nullum defenſionem ei competere, ſecus ſi hoc non ſciret, quia deberet illi dare terminum ad ſe defendendum.*

1 MVlti effectus reſultant ex captura facta in flagranti crimine. Et primus eſt, vt procedatur iuris ordine non ſeruato, & ex abrupto, & apud Doctores æquiparatur quem eſſe repertum in notorio, & in flagranti crimine. Gram. *deciſ.* 36. *n.* 35. & 46. & 80. Foller. *in practica crim. in Verb. item quod repertus in flagranti, n.* 3. Maſcard. *de probat. concl.* 1101. *n.* 15. *l.* 2. Modet. Rom. *q.* 23. *n.* 133. Baiard. *q.* 1. *n.* 9. & ob id Foller. vbi ſupra, *n.* 8. dicit, quod citatio non requiratur ad ſententiam, idem voluit Gramm. *d. deciſ.* 36. *n.* 71. & *ſeqq.* & ſequitur Baiard. *d. q.* 8. *n.* 9. *in fine*; & ibi etiam tradunt, vt non detur copia repertorum, ſiue indiciorum, & Iul. Clar. *in dict. quæſt.* 8. *in principio*, dixit poſſe procedi ſine querela, & accuſatione, Caualcan. *de Brach. reg. parte* 1. *num.* 229.

2 Secundus effectus eſt, vt non ſolùm in grauibus, & capitalibus criminibus, ſed etiam in leuibus deueniatur ad pœnæ executionem ex abrupto, & iuris ordine non ſeruato, Iul. Clar. *quæſt.* 8. *verſ. ſcias tamen*, vbi ponit exemplum in his qui reperti ſunt furari vuas, vt per officiales abſque aliqua interlocutoria, aut diffinitiua ſententia, ducantur cum vuis ad collum per ciuitatem, ac idem videmus in repertis cum armis, qui incontinenti ad carceres ducuntur, vbi ibi pœnis plectuntur, aut ad ſoluendum pœnam iuxta formam bannimentorum, abſque alio proceſſu cognitur, vt tradit Hier. Cagnol. *in leg. vnica in principio, num.* 98. *ff. ſi quis iuſdic. non obtemper.* vt illos ponere *ad catenam, vel berlinam*, Ang. *in leg. ea quidem n.* 1. *in fin. C. de accuſ.* Moder. Rom. *q.* 21. *num.* 136. Scacc. *in tract. crim. l.* 1. *c.* 78. *num.* 19. vbi dicit, quòd hoc ſi in grauibus conceditur delictis, multò magis eſt dicendum in iſtis leuibus, & Baiard. *q.* 8. *n.* 13. & *ſeqq.* idem dicit eſſe in fure deprehenſo in flagranti, qui poterit fuſtigari ſine prolatione ſententiæ diffinitiuæ, Caualc. *de Brach. reg. part.* 1. *num.* 116. vbi dat iudicibus cautelam vt faciant prius conſtare in actis de relatione birroariorum, & eiſdem birroariis vbi faciant apparere penes acta, quòd de ordine iudicis pœna ſoluta mandata fuit executioni.

3 Sed defenſor non ignoret, quòd tunc procederent præfata in leuibus delictis, quando, vel haberet concomitantiam euidentiæ rei, vt in exempla ſuprà relatis, in quibus vna cum apprehenſione fuerint inuentæ vuæ, ſeu arma, vel res furatæ, vel haberet concomitantem confeſſionem eiuſdem apprehenſi; alias ſi ſolùm daretur apprehenſio, & dicta illorum, qui apprehenderunt, ſine aliis teſtibus apprehenſus erit audiendus in ſuis defenſionibus, & non ita ex abrupto ducendus ad executionem pœnæ, maxime ſi aliquam adduceret excuſationem, vel defenſionem, vel eſſet perſona alicuius conſiderationis, iuxta qualitatem caſus contingentis, vt bene declarat Scacc. *in tr. crim. lib.* 1. *c.* 78. *n.* 19. *verſ. ſed intelligas*, vbi ſubdit, quòd ita iudex procedendo non errabit, & idem firmat Caualc. *d. par.* 1. *num.* 211.

Tertius effectus eſt quòd licet de iure nemo capi poſſit ſine iudicis mandato, l. nemine, vbi communiter Doct. C. *de exhib. reis*, reus tamen repertus in flagranti crimine capi, & carcerari poterit ſine aliquo mandato, vt ad iudicem ducatur Iul. Clar. *q.* 28. *verſ. dictum eſt in fin.* vbi exemplificat in inuentis facere rixam, deferentibus arma, & aliquid portantibus contra formam bannimentorum, & ſequitur Granut. *Theor.* 19. *n.* 1. & 2. Moder. Rom. *d. q.* 21. *n.* 157. & *ſeqq.* vbi de communi, quòd cuilibet de populo, & priuatæ perſonæ licet deprehenſum in flagranti capere, & ad iudicem ducere, Foller. *in d. verbo item quod fuit captus in flagranti, n.* 5. Ant. Gomez. *tit. de delict.* c. 9. *n.* 3. vbi dicit procedere tam in debito publico, quam priuato, vt ſequitur Moder. Rom. *d. q.* 21. *n.* 41. Scacc. *in d. cap.* 78. *n.* 10. *verſ. videamus.* Caualc. *de Brach. reg. p.* 2. *nu.* 228. & an ſinè culpa priuati, & potuerint delinquentes in flagranti repertos capere, & non ceperint, vide Doctores allegatos per Baiard. *in quæſt.* 8. *nu.* 5.

4

5 Quartus effectus reſultat, quod licèt clericus non poſſit capi, nec carcerari à iudice laico, vel alio priuato; Doctores communiter *in c. cum non ab homine, de iudic. in c. ſi vero de ſent. excomm.* poterit tamen capi à iudice laico, vt ad ſuum iudicem Eccleſiaſticum ducatur, ſi fuerit repertus in flagranti crimine, Abb. *in d. c. cum non ab homine, n.* 15. Mar. *in conſ.* 126. *n.* 23. & *ſeq.* Foller. *in d. verb. item quod fuit captus in flagranti, n.* 6. Ant. Gom. *tit. de delict. c.* 9. *num.* 3. Moder. Rom. *q.* 21. *n.* 141. vbi de communi, Sigism. Scacc. *in d. l.* 1. *cap.* 78. *num.* 5. *verſ. amplia iſtam.*

Item poterit iſto caſu clericus capi à priuato laico, licèt non eſſet Curiæ famulus Bart. *in l. ſi quis n.* 2. *vbi Addent. in lit. A, de furt.* Abb. *in d. c. cum non ab homine, n.* 11. & 17. Fel. *in c. ſi vero ſub num.* 2. *de ſent. excomm.* cum aliis adductis per Scacc. *in d. c.* 78. *nu.* 5. *verſ. ſed etiam à priuato*, vbi de communi, & practica opinione, & etiam ſubdit, quòd clericus inuentus cum armis contra prohibitionem Principis laici, poterit capi per famulum dicti iudicis laici, & armis ſpoliari, quæ nec minimè reſtituere tenetur dummodo tamen clericus præſentetur ſuo iudici Eccleſiaſtico. Sed quòd arma, clerico ſint reſtituenda per birroarios iudicis laici vt aliàs pluries dixi.

6 Quintus effectus eſt, vt contra reum in flagranti repertum poſſit deueniri ad torturam abſque indiciis ſecundum communem opinionem allegatam, atque atteſtatam per Alber. *in l. defenſores, n.* 1. *C. de defenſ. ciuit. q.* 8. *verſ. ſcias tamen* Clar. *in prac. crim. tit. de indiciis* §. *verſ. ſimili iudicium ae fugat, n.* 2. Mod. Rom. *q.* 21. *n.* 147. Scac. *in d. c.* 78. *n.* 2. vbi etiam de communi, & ibi reprehendit Farin. qui tenuit, quòd ex ſola illa in flagranti apprehenſione indiſcreta, & inciuili, non poſſit captus torqueri, denegatis ei defenſionibus, niſi concurrant vltra apprehenſionem alia indicia, & non poſſit torqueri, vbi aliàs non eſſet torquendus, ſed ſolùm torqueatur denegatis defenſionibus, quãdo alias torquendus eſſet, ſed ipſe Scac. *ibi n.* 12. *verſ. eſt ſubitò*, concludit, vt ſola apprehenſio indiſcreta, & inciuilis ſufficiat ad torquendum, & ibi dicit eſſe verum ſiue apprehendatur à birroariis, ſiue à priuato, & ſiue ſint plures birroarij, ſiue ſit vnus priuatus, imò in vno ſolo priuato maior vigeat veriſimilitudo, quòd illum apprehẽderit in flagranti quam ſi eſſet deprehenſus à pluribus, cùm vni facilius reſiſtere potuiſſet, niſi perterritus conſcientia manifeſta ſceleris fuiſſet, & hæc veriſimilitudo magis vigeat in perſona priuata, quàm in vno birroario, cui de iure reſiſti non poteſt, & Ang. *in terminum.* § *qui furem, n.* 8. *de furt.* dicit, quòd illa inciuilis dictio excuſat iudicem in ſyndicatu à tortura illata, quamuis tortus deinde reperiatur innocens, vbi tamẽ ſubdit, quòd iudex debet inferre torturam ſecundum cauſæ qualitatem,

& conditionem perſonæ, & vti homo diſcretus, & non vti perverſus, aliàs puniretur, & Angel. ſequitur Clar. *in d. q. 8 ſub verſ. ſtius tamen.*

7 Pro vera tamen declaratione iſtius effectus, quicquid ſit duo Doct. inter ipſos certent, dicendum eſſe puto, quòd ſi apprehenſus ſit plenè conuictus, ſeu confeſſus, tunc non ſit torquendus ſuper delicto principali. Maranť. *in ſuo ſpec. p. 6. act. 14. vix* [illegible] *& ſeq.* vbi plus dicit, quòd ſi iudex illum torqueret, mortaliter peccaret, quia ſi ſuſtineret, præiudicium faceret fiſco, ſaltem quoad pœnam ordinariam, *text. in c. afferte de præſumpt.* Gram *dec. 8. n. 7. & ſeq.* & Rim. Iun. *conſ. 84. n. 17. & n. 99. vo. 1. crim.* Sim. de Pret. latè *in conſ.* [illegible] *n. 37. & ſeq.* Ant. Gamb. *in deciſ.* [illegible] 180. vnde venit reprobata illa practica, quam tradit Affl. *in conſt. n. 27. & ſeqq.* dum firmat faciendam eſſe confrontationem cum reo, & eo negante eſſe torquendum. Sed ſi tantummodo torquendus ad ſciendum complices citra præiudicium confeſſatorum, & conuictorum, vt admonet Boſſ. *tit. de ſent. n. 70.* Clar. *q. 6*[illegible]*. verſ. veritas eſt.* Flam. Cartar. *in tr. de execut. ſent. c. 2. n. 59. & 66. & ſeq.* & in noſtris terminis, Mod. Rom. *in q. 21. &* Scacc *in tract. crim. l. 1. d. c. 78. ſub num. 13. circa medium*, qui tamen videntur ſe reſtringere, quando præceſſerint indicia ſuper complicibus, aliàs ſecus, de quorū opinione valdè dubito, cùm de generali conſuetudine totius Italiæ confeſſus vnum delictum poſſit interrogari, & torqueri de aliis, quoāſi non extant indicia, vt atteſtatur Boſſ. *de Ind. n. 137.* Guid. de Suzar. *in tit. de tortura, n. 56.* Gram. *dec. 48. n. 1. & ſeq. dec. 34. n. 34.* vbi teſtatur de conſuetudine magnæ Curiæ Vicariæ, Muder. Rom. *q. 37. n. 163.* Clar. *q. 66. n. 44.* Balard. *d. q. 64. n. 147.* vbi de communi, de quo latè dicam inferiùs ſuo locò.

Sed bene fateor, & admoneo iudices, vt iſto caſu moderatè adhibeant torturam pro habendis complicib. Scacc. in terminis noſtris, *in d. q. 78. n. 14. verſ. ex trant. &* Mod. Rom. *q. 21. num. 149. verſ.* 2. dummodo tortura, & hoc eſt firmiſſimum, vt teſtatur Clar. *in q. 64. n. 8. in fine, &* poſt Cartar. Mod. Rom. *in d. q. 37. n.* [illegible]*3. & ſeqq.* vbi declarat iſtud moderamen eſſe per mediam horam, prout ego ſemper ita obſeruaui, & ab aliis Iudicibus Deum timentibus, obſeruari vidi.

Si verò non eſt conuictus, neque confeſſus indiſtinctè erit torquendus ob illam ductionem inciuilem, etiam denegatis defenſionibus, quæ ſola inciuilis ductio facit de iure indicium ad torturam: quod contingere poterit quando apprehenſores, niſi teſtarentur de apprehenſione in ipſo actu maleficij, ſed in actu præparatorio ad delictum, vt puta ſuper fuga cum clamoribus, & ſicut euenire ſolet his, qui diſigunt ſe vt furentur, & deteguntur antequam furtum cōmittant, vt poſt alios, quos allegant, tradunt, & exemplificant Mod. Rom. *in d. q. 21. n. 155. verſ. bene verum eſt, n. 152. & n. 155. & ſeqq.* Scacc. *in d. c. 78. n. 13. in fine.*

8 Sed Aduocatus poterit iſto caſu videre, ſi deprehenſus in ſuis examinibus audacter reſponderit, vt videatur verè eſſe innocens, quia eo caſu non erit grauandus ad torturam, vt admonet Boſſ. *tit. de reſponſ. à reo faciend. n. 9.* prout per oppoſitum repertus in flagranti, ſum examinatur obmuteſcit & timet, vt eſt latè videre per Afflict. *in conſt. humanitate n. 30. lib. 1. &* Scacc. *in d. c. 78. num. 12.* vbi etiam latè.

Ac etiam aduocatus, vel defenſor debet ſtatim ſequuta illi inciuili ductione in actis proteſtari, quòd non deueniatur contra illum ad torturam, vel ad aliū actum præiudicialem, quia ſi ipſe deprehenſus examinaretur diceret excuſationes, & excuſpationes aduerſus dictam inciuilem ductionem, per quas non erit ei deneganda defenſio, quod procedit etiam in confeſſo, vt non deueniatur ad executionem, niſi dato termino, ad ſe defendendum, cùm aduerſus confeſſionem poſſint etiam multæ excuſationes excludentes pœnam deduci vt poſt multa tradit Foll. *in pr. tr. crim. in verb. item quod fuit captus in flagranti,* vbi dicit, quòd ita eſt intelligendum, Bald. *in l. verum n. 2. ff. de inſt. & iur.* & ita etiam expreſsè tenet Boſſ. *in titul. de denū*[illegible]*iat. n. 10.* Mod. Rom. *q. 21. n. 144.* Scacc. *in d. c. 78. n. 15.* poſt alios quos allegat, dicit omnino eſſe torquendum denegatis defenſionibus, niſi aliquam exceptionem releuantem deducat, quam etiam deducere poteſt, non ſolùm in primò examine ſed etiam in confrontatione facta cum teſtibus, & in ſpecie loquitur de exceptione inimicitiæ opponenda contra teſtes. Et quòd in practica dentur defenſiones reperto in flagranti teſtatur Camil. *de Cur. reg. p. 1. num. 219. & ſeqq.* etiam ſi fuerit confeſſus, & ibi reddit bonas rationes.

Ac etiam defenſor deducat, quòd ipſe apprehenſus non ſit neque conuictus, quia teſtes contra ipſum plenam probationem non faciunt, neque indicium propter exceptiones, quas patiuntur, & ideò ei non ſit denegandus terminus ad ſe defendendum, ad opponendum, ad reprobandum teſtes, & continget quando apprehenſus negat delictum, vt docet Foll. *in d. verb. item quod fuit repertus in flagranti n. 12. propè fi.* Clar. *q. 8. verſ. numquid.* Modet. Rom. *in d. q. 21. num.* 43 vbi animaduertit quòd Clar. ibi dum dicit, quòd ſi reus vltra inciuilem ductionem, vel apprehenſionem in flagranti, ſit conuictus, poſſint ſibi denegari defenſiones, vt procedat quando eſſet etiam confeſſus, & non ſimpliciter conuictus, & quòd tutius, & verius erit, & maximè in capitalibus defenſiones concedere, quas quilibet bonus iudex concedat, quia ita faciendo non errabit.

Ac etiam deducat pro illius defenſione, quòd non conſtat de aliquo corpore delicti, & ob id contra eum non poſſit deueniri neque ad condemnationem, neque ad torturam, & maximè ſi agatur de delicto facti permanentis, vt in puncto dicit Scacc *in dict. c. 78. n. 16. verſ. bene verum eſt,* vbi admonet, quòd ita ſeruandum ſit. & ante eum Foll. *in d. verb. item quod fuit captus in flagranti n. 9.* Mod. Rom. *q.* [illegible] *& ſeq.* de quo ego latè dixi in defenſione de corpore delicti.

Ac etiam deducat, quòd ipſe negauit delictum ſibi impictum, & ideo teſtes contra ipſum examinati, ipſo non citato, non probent. Ideò negato delicto per reum, confrontentur teſtes cum ipſo apprehenſo, cùm tunc requiratur ſolenne examen, vel debeat citari ad videndum recipi iuramentum teſtium, & mandari repeti, vt latè poſt alios, quos allegat, firmat Scacc. *in d. c. 78. n. 16. verſ. ſi vero neget,* Foll *in d. verb. item quod fuit captus in flagranti n. 12. verſ. ſi autem neget.* Modet. Rom. *q. 21. n. 148. in fine,* & Sigiſm. Scac. *in d. c. 78. n. 17.* conciliando opiniones, quæ in propoſito videbantur contrariæ, dicit, quòd ſi reus non fuerit confeſſus, ſed tantummodo prætendatur conuictus, vt omnino ſit ei dandus terminos ad ſe defendendum, ſi verò prætendatur conuictus, & confeſſus, tunc forſan procedat opinio contraria, vt poſſit procedi ad executionem pœnæ etiam non præfixo ei termino; ſed tamen, vt ſupradixi, tutius faciet iudex, ſi dictum terminum ſtatuat in vtroque caſu.

Ac etiam deducat, quòd aſſertio Birroariorum ipſum apprehenſum non conuincat, cùm regulariter birroariis credatur, tanquam vilibus perſonis & quia ſolent multa committere, Iul. Clar. *q. 7. n. 3. in fin* Dec. *reſponſ. 4. n. 63. vol 3.* vbi appellat ipſos ribaldos Burſatt *conſ. 216. n. 87. vol. 2. & conſ. 387. n. 1. vol. 4.* Granut. *Theorem. 19. n. 4.* Maſcard. *de probat. concl. 189. n. 1. & ſeqq vol. 1.* latiſſimè Petr. Caballin. *in quæſt. crim. caſu 116. per totum.* Quod Doctores admittunt etiamſi dicant inueniſſe reum in flagranti crimine Iul. Clar. *q. 8. n. 2.* Burſ. *d. conſ. 387. n. 6.* Granut. *Theorem. 20. n. 5. in fin.* ſed quia iſta opinio paritur aliquam difficultatem, quando deponunt contra reum in flagranti, & maximè ſi fuerint

electi

electi ad denunciandum,capiendum,& inueniendum malefactores,ſeu contrauenientes,nempè ad inueniendum, & capiendum portantes arma, vel lumina prohibita,vt probant plenè Bait *in l.diuus n.*8. vbi Apoſtilla in verbo inueniſſe,*ff.de cuſtod.reor.*vbi alios allegat Burſ.*dict.conſ.*387.*n.*1.Andr.de Iſern.& Carrer.*in locis relatis per* Gran *Theor.*19.*n.*5.*verſ.contrariam.*& latiſſimè Pett.Cab. *in d.caſ.*126.*n.*3. vbi alios allegat.

Id o tu dicas,quòd ſi agatur de apprehenſione in leui delicto, & tunc ſi fuerint duo, vel plures plenè conuincant,ſi alios non patiantur defectus vltra infamiam reſpectu perſonæ.In grauibus autem in quibus imponitur pœna corporalis, niſi alii teſtes concurrãt, non plenè conuincant, ſed tantùm grauent reum ad torturam,Boſſ.*tit.de denunc.n.*10.Mod.Rom.*d.q.*21.*n.*217.Vinc de Franc.*dec.*379.*p.*2.vbi loquitur in capto cum archibuſerto paruo, & ibi teſtatur,quòd ita fuit per ſacrum Concilium deciſum, ſequitur Baiard. *q.*8. *n.*2.*in fine* Petr.Cab.*in d.caſ.*126.*n.*3.*& ſeqq.*vbi concordantes allegat,vt ſolùm grauet reum ad torturam Claud.Bert.*ad Patrem conſ.*219.*in littera A,verſ.ſed quæſtio eſt*, vbi cæteros,refert Baiard. *q.*8 *n.*2. *& n.*8. & hæc opinio vera erit ſine difficultate,quando eſſent duo tantùm birroarij , nec daretur aliud adminiculum, nec alia veriſimilitudo, quòd ille fuerit reus in caſu,de quo agebatur,& prætenderetur magna pœna,vt firmat Petr.Cab.*d.caſ.*126.*n.*12. *verſ.& ita non ſemel*,licèt prius referat,quòd ſi eſſent tres, vel quatuor, aut plures birroarij , & factum eſſet veriſimile, vel concurrerent alia adminicula,& ageretur de delicto difficilis probationis,vt ſufficerent ad condemnandum,& quòd ita aliquando fuit de facto obſeruatum. Quodtamen ego intelligo in delicto leui,vbi non ageretur de pœna capitali,vel alia corporali,vt ſuperiùs dixi , ſed tantùm quoad pœnam extraordinariam, & non ordinariam, cum clarùm ſit in criminalibus numerum teſtium non ſupplere defectum, & probatio, quæ reſultat ex præſumptionibus,& coniecturis ſimul iunctis non ſufficiat ad pœnam extraordinariam , vt latè inferiùs ſuo loco dicam.

Eoque minùs probarent d.birroarij,quando in ipſa captura aſſererent ſe fuiſſe vulneratos,vel iniuriatos,ac ex captura mercedem conſequerentur,latiſſimè Petr. Cab.*in caſ.*127.*n.*15.*verſ.& tanto magis.*

Niſi tamen per ſtatuta aliter fuerit prouiſum,provt eſt Florentiæ,quia ſtatuit dicto birroariorum cum iuramento,vt per Statutum *rub.* 189.*l.*4. quia tunc onus erit ipſis capitis probare negatiuam , ſi nollent condemnari,Plot.*in tr.de lit.iur.*§.49.*n.*22.*verſ.limit.*Alex. *conſ.*119.*n.*9.*l.*4.Petr.Cab.*d.caſ.*126.*n.*11.*in fin.& caſ.* 127.*num.*7.

Sed aduerſus d.Statutum Aduocatus poteſt iuuare ſuum clientẽ,& deducere,quòd iſti birroarij vltra defectum infamiæ,etiam patiãtur alios defectus,nempè quòd poſſũt ſperare cõmodum capturæ, quia ratione vtilitatis de fide illius diminuitur, Alc.*de præſ.*14.*n.*7. vel quia etiam fuerunt aliàs imputati de falſa relatione,& per regulam ſemel malus ſemper præſumitur malus,vel quia alios defectus patiũtur,quia ob dictos plures defectus non videntur diſpenſati à ſtatuto,latè Burſ.*conſ.*135.*n.*1.*&* 28.*& conſ.*216.*n.*54.*vol.*2. Laur. Chercou.*com.opin.cent.*4.*concl.*4. Maſc.*de prob.concl.* 87.*n.*41.*vol.*2.Baiar.*q.*28.*n.*128.*verſ. & hoc procedit.*

Si verò aprehenſores non eſſent birroarij,ſed aliæ perſonæ priuatæ , & tunc ſi fuerint duo, vel plures apprehenſores plenè conuincant,ſi verè vnus ſufficiat ad torturam inferendam,vt in puncto tradit Scacc.*in d.c.*78.*n.*23.*verſ.diceitur plenè*:tu autem dicas,niſi illi duo paterentur plures defectus,& exceptiones,per ea, quæ ſuperiùs diximus.

Sextus effectus eſt,vt contra repertum in flagranti crimine ſi immineret periculum in populo,quia fuit repertus in aliquo delicto graui,& fugatus cũ magnis clamoribus populi . poſſit deueniri ad executionem pœnæ denegatis defenſionibus,dũmodo conſtet plenè delinquentem,quia ad euitandum ſcandalũ in popolo,iudex poteſt deuenire ad expeditionem cauſæ,& pœnam infligere citiùs quàm alias faceret,ſed nõ poteſt ob clamores,& vanas voces populi innocentem condemnare,& punire,Sal.*in l.Decurionum in fin. de pœn.*Caiald.*de ſynd.q.*12.Tiraq.*de pœn.cauſ.*46.*num.*2. Mod.Rom *q.*21.*n.*146. Imò quando eſt periculum in mora,poteſt iudex exequi,& poſtea proceſſum ſcribere.Boër.*dec.*259.*n.*5.quem ſequitur Lanc de attent. *ampl.*4 *n.*16.*fol.*215.etiam pendente dilatione ad faciendum defenſiones, non eſt differenda executio,ſi aliter tumultus ſedari non poteſt.Rom.*Sing.*57.Baiar. *q.*8.*n.*11.*& ſub n.*12.poſt C. tei *in pract.crim.*§.*homicidium,l.vlt.n.*2.quod poteſt accelerare executionem, etiam durante termino defenſionis,ſi timeat , quòd amici,vel conſanguinei faciant tumultum & auferant condemnatum ſi differatur executio.

10 Et de periculo propter moram erit officiali aſſerenti credendum,ſi concurrant aliæ præſumptiones, & veriſimilitudines cum ipſa aſſertione, Anch. *conſ.* 277.*n.*12 quem ſequitur Maſc.*de prob.concl.*1257.*n.*14. & Baiar. *q.*8.*n.*11.*in fin.*

11 Ac etiam tumultus populi facit differre executionem non tamen liberare ſicut faciat accelerare executionem,non tamen innocentem condemnare,*l. Decurionum,C.de pœn.* Cater.*vbi ſupra,n.*79.Baiar.*d.q.*8. *n.*12.*in fin.*

12 Septimus effectus eſt quòd licèt quoad executionem pœnæ requiratur ſententia, *l.*1.*C. de execut.rei iud.*Petr.Cab.*caſu* 123.*n.*1.*in q.crim.*Baiard.*q.*93.*n.*8. tamen contra repertum in flagranti poteſt deueniri ad executionem pœnæ,abſque alia ſententia *gl. in l.* 13 *ictus fuſtium ff de his,qui not.infam.* quæ eſt communiter approbata Boſſ.*tit.de denunc.n.*10.Gram.*dec.*15. *num.*43.Iulius Clarius,*quæſt.*8. *verſic. quæ*, vbi tamen ſubdit,quòd apud eum collaterales nunquam faciunt executionem contra aliquem,niſi præcedat ſententia. Sed Vulp.*reſp.*137.*n.*7.teſtatur in Vrbe fuiſſe ad executionem deuentum,contra quemdam ſine ſententia, provt etiam refert Scac.*tr.crim.l.*1.*c.*46.*n.*28.*& c.*78. *ſub n.*16.

14 Sed licèt non requiratur ſententia,tamen requiritur aliquod decretum iudicis,vt dicit Mod Rom.*q.*21. *n.*153.& ſequitur Scac.*in d.c.*78.*ſub n.*16.

Sed ab illo decreto non datur appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum, licèt detur appellatio quoad effectum deuolutiuum, vt tradit Mod. Rom. *q.*21.*n.*154. Boër.*dec.*153.*n.*5.quem ſequitur Baiar.*q.*71.*n.*11. vbi 15 ſubdit quod iudex non debet admittere appellationem, ſed ſuperiori deinde ſcribere cauſam,quare non detulerit appellationi, † niſi forſan pœna imponenda eſſet 16 nimis acerba & exceſſiua,vt poſt Foller.*in pract.crim. in verb.item,quod eſt notorium,n.*24.*circa fi.*Mod.Rom. *q.*21.*n.*160.*in fin.*

17 Octauus effectus eſt,quòd delinquens coram iudice ſedẽte pro tribunali,poſſit puniri ſine ſolemnitate, ſine proceſſu,& probatione,*gl.in c.Deus omnipotens* §. *quando autem*, 2.*q.*1. quæ eſt communiter approbata Capt.*in tr de not.in* 4.*memb.n.*27.*&* 55.*memb.*6 *n.*1.*& ſeq.*Maſc.*de prob.concl.*103.*n.*16.19.*& ſeq.l.*2. Moder. Rom.*q.*21 *n.*158.vbi de communi,& concordantes allegat,& ibi tradunt hoc eſſe verũ,etiam ſi delinquens non fuerit iuriſdictionis illius iudicis,ſed Mod.Rom.*in d.q.*21.*n.*959 *dicit* quòd tutius erit ſi iudex ſtatim examinet reum.& ſi confiteatur delictum,illum condemnet ſine alia probatione,& ſolemnitate,ſi neget examinet teſtes,& cum illo eos confrontet,qui deponant vidiſſe illum committere tale factum coram iudice ſedenta pro tribunali,multis aſtantibus iuxta terminos,

*l.quoties,C.de dignit.l.*12.Foll.poſt Par.de Put.*in verb. item quod eſt notorius delinquens n.*27.Cau. *de Brac. reg.p.*1.*n.*204.vbi firmat,quòd tutius erit aſſumere informationes ne iudex teneatur in ſyndicatu. Et idem erit ſi fiat delictum coram iudice non ſedeote pro tribunali ſed aliquem actumiuſtitiæ faciente,& quòd delinquenti ſit aſſignaodus aliquis breuis terminus.

18 Quod tamenintellige,quaodo iudex viditillum delinquere dum ſedebat pro tribunali,vel in actum Iuſtitiæ,& cum præſenita aliorum, alias ipſe iudex deberet iudicare,ſecundùm acta,& probata, Cou *var. reſ.l.*2.*c.*1 *ſub n.*9 Iul.Clar.*q* 6.*verſ ſed pone,q.*66. *ſciat autem* Mod.Rom.*q.*21.*n.*163.latè Scacc.*l.*1.*in tr crim. caſ.*80.vbi *n.*1.de communi,& alios allegat, & ob id poſt Bald.dicit. quòd ſi quis oſtendat inſtrumentum, tanquam amico,noo reſultat probatio, nec pro, noc contra.

Sed an iudex iſto caſu poſſit deuenire ad torturam
19 contra reum,vera eſt opinio,quòd non,teſte Iul.Clar.
*q.*8.*verſ ſed pone,*& ſequitur,Scacc. *in d.c.*80.*n.*2.vbi
ſubdit,quòd tantum faciat indicium ad aſſumendum
informationem,abſque alia querela, vel accuſatione,
ſed in leuibus, & in his,in quibus agitur de modico
præiudicio tertij,potert deuenire ad executioné,quia
lex in iſtis multum confidit de iudice.Iul.Clar.*d.q.*8.
*verſ.ſed pone,*Scac.*d c* 80 *n.*2.*in princ.& in fi.*etiamdi
cit ex traditis per Affl.*dec.*28.*n* 5.quòd iudex poſſit ſe
mouere ad iudicandum ex cóſeſſione ſibi in voce facta,quod ego in quadam cauſa ardua bene obſeruaui.

Si verò ex probationibus deinde factis non cóſtet illum eſſe delinquentem tunc iudex non debet illum condemnare,neque torquere,ſed abſoluere, cùm debeat ſecundum allegata,& probata iudicare, & oon ſecundùm conſcientiam,vt ſupra dixi.Si vero ex proceſſu cuoſtet aliquem eſſe culpabilem, & iudex verè ſcit cum noo deliquiſſe,licèt non deſint,qui teneant poſſe iudicem etiam bona conſcientia illum condénare,vel torquere,iuxta merita proceſſus,quos refert
Mod.Rom.*q.*21 *n.*164.vbi etiam teſtatur de commu-
20 ni,†tamen tutius erit ſi abſtineat à iudicando in tali
cauſa,& inſtet penes ſuperiorem,vt cauſa altera delegetur & ego quidem potius officium dimitteré,quàm ipſum innocentem torquerem , vel condemnarem.

In cauſa autem quando quis deliquit coram iudice pro Tribunali ſedente coram aliis,iudex poterit procedere ad ſententiam ſine citatione,ſi appareat,quòd nulla defeoſioſibi competere poſſit, ſecus ſi hoc certum iudici non eſſet,quia tunc erit ei dandus terminus ad faciendum ſuas defenſiones,Boſſ.*ti.de deaane. n.*8.*&* 10.Mod.Rom.*in d q.*21.*n.*160.vbi poſt Foll.*in ver item,quod eſtnotorium,n.*27.*circa fi.*dicit,quod licet iſto caſu non detur appellatio,daretur tamen ſi pœna imponenda eſſet nimis acerba vel exceſſiua,quod mihi multum placet.

DEFENSIO VI.

Circa Priuilegia Carceratorum.

CAPVT I.

Multa aſſignantur priuilegia, quæ Carceratis competunt.

SVMMARIVM.

1 *Carceratus pauper ab inſtigatore in carceribus eſt alendus,niſi habeat vnde ſe alere,& ſi inſtigator fuerit pauper à fiſco alendus erit.*

2 *Carceratus diues,ſi eius bona fuerint confiſcata,eſt alendus ex dictis bonis confiſcatis,& ſunt ſubminiſtranda expenſa pro ſcripturis,Aduocatis, & procuratoribus etiam in crimine læſa maieſtatis,& poſtquam fuerit condemnatus vſque ad executionem ſententia.*

3 *Carceratus.ſi denegenturalimenta,poteſt agère actione iniuriarum.*

4 *Carceratus pauper nõ teneatur ad expenſas carcerũ.*

5 *Carceratus non poteſt retineri ſecundum Iacob. de Aren.pro alimentis , & cibariis ſibi præſtitis à Commentarienſi , licet alij contrariam teneant.*

6 *Accuſatori,vel inſtigatori quando ſint alimenta,& ſumptus litis ſubminiſtranda.*

7 *Carceratus gaudet omnibus priuilegiis,& beneficiis, quoadpœnameuadendam,quibus non carcerati potiuntur.*

8 *Carceratus condemnatus pro delicto ſi creditores inſtent ipſum detineri,donec fuerit eis ſatisfactum, eſt detinendus & Fiſcus non obtinebit ſententiã.*

9 *Obligatio facta in carceribus per carceratam eſt ipſo iure nulla, etiamſi fuerit iuramento vallata,licèt requiratur abſolutio à iuramento.*

10 *Confeſſio facta in cauſa ciuili ad fauorem carceratis non tenet,ſecus facta in cauſa criminali.*

11 *Obligatio facta per illam , qui detinebatur per aliquem in loco ſibi pro carcere aſſignato,non valet.*

12 *Obligatio fideiuſſoris non valet facta pro carcerato, & quid ſi fideiuſſor ſoluerit,an ſolutum repetere poſſit à carcerato.*

13 *Obligatio facta ſub metu futuræ carcerationis non valet.*

14 *Obligatio carcerati an valeat, vel non valeat, ſolet fieri diſtinctio , ſi carceratio fuerit iuſta, vel iniuſta,vt in primo caſu valeat, in ſecundo non.*

15 *Limita,& intellige,quando obligatio carcerati valeat in nouem modis poſitis per Authorem.*

16 *Carcerati ſingulis diebus Dominicis debent viſitari à iudice,ſub pœna viginti librarum auri,& quòd obſeruetur in malsis prouinciis,& locis.*

17 *Carceratus in vno loco tenetur comparere in alio loco, nec carcerato currit dilatio.*

18 *Imo nec etiam tenetur comparere per procuratorem.*

19 *Carceratus condemnatus in alio loco conſtito de carceratione admittitur ad nouas defenſiones,ſiue iuſtè,ſiue iniuſte fuerit carceratus.*

20 *Limita quando carceratio fuerit affectata , & quando carceratio dicatur affectata.*

21 *Limita quando eſſet detentus, ſub fideiuſſione à iudice inferiori , quia citatus à ſuperiori tenetur comparere.*

22 *Limita vt teneatur per procuratorem impedimentum carcerationis allegare,& petere terminum ad illud probandum.*

23 *Carceratus poteſt quandocunque infra triginta annos appellare à carceratione.*

24 *Niſi iudex pronunciaſſet carcerationem fuiſſe iuſtam, quia tunc appellari debet infra decem dies à die lata ſententia,ſed pendente appellatione carceratus, erit detinendus in carceribus.*

25 *Carceratus liberatus à carceribus ante ſententiam ſi pars appellet debet remanere extra carceres, ſecus ſi tempore appellationis eſſet in carceribus, vbi Author tradit cautelam vt ante ſententiam Aduocatus obtineat à iudice ſuum principalem excarcerari.*

26 *Carceratus quamvis fuerit bannitus,& vigore cuiuſuis ſtatuti poſſet impunè offendi , in carceribus offendi non poterit.*

27 *Carceratus diu detentus in carceribus,aut debet abſolui aut leuiori pœna puniri.*

28 *Prohibitio ne quis alloquatur carceratum non comprehendit*

prebendis allocutionem factam ad bonum finem etiam ad inſtructionem cauſæ.

29 *Tranſmittẽs bulletinũ pro inſtructione cauſæ ad carceratos an poſſit puniri, & oriatur indicium contra eum de participatione ſuper delicto.*

30 *Carceratus indebite poteſt etiam fractis carceribus aufugere & interficere cuſtodem, & erit tutus in conſcientia.*

31 *Carceratus nobilis, & perſona honeſta debet relaxari fideiuſſoribus, etiam ſi ageretur de pœna corporis afflictiua, & negaſſet imputationem ſibi datam.*

32 *Si vero non fuerit talis, agitur de pœna corporis afflictiua debet detineri in carceribus, ſi de pœna pecuniaria debet committi fideiuſſoribus ſi illos habeat alias eſt detinendus in carceribus.*

33 *Clericus eſt relaxandus ſub fideiuſſoribus, ſi non agatur de pœna corporis afflictiua.*

34 *Fideiuſſio praſtanda per carceratos debet eſſe de ſe repræſentando, vel de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, & ſi non habeat carceratus fideiuſſores, & offerat pignora, eſt relaxandus ſub pignoribus, alias iudex tenoretur in ſyndicatu.*

35 *Quando iudex recuſet aliquem ſub fideiuſſoribus relaxare, cautela eſt pro Aduocato, vt offerat dictas fideiuſſiones, vt deinde iudex teneatur in Sindicatu.*

36 *Carceratus ſub pœnis arbitrarijs quando ſit relaxandus ſub fideiuſſoribus.*

37 *Statutum diſponens, quod carceratus ſit relaxandus ſub fideiuſſoribus tenet etiam in cauſis, pro quibus corporales pœnæ ſunt irrogandæ.*

38 *Carcerati, in Feſtis Paſchatis & Natiuitatis Domini Noſtri ſunt relaxandi a carceribus modo, & forma vt hic per Authorem*

39 *Carceratus, qui poteſt mitti in exiliam, vel relegari poteſt relaxari ſub cautione.*

40 *Carceratus exiſtens in termino abſolutionis eſt relaxandus ante ſententiã cum cautione, & non ſine. Declara tamen vt hic.*

41 *Si vero iudex eſſet in dubio de innocentia rei poterit illum minus grauare, & relaxare ſub fideiuſſoribus completo proceſſu.*

42 *Carceratus relaxatus pendente proceſſu ſub fideiuſſionibus in calculo ferenda ſententia quando ſit reducendus ad carceres etiam præſuppoſitis Bull. Sũmorum Pontificum vt imputatus de delicto, pro quo imponitur pœna corporis afflictiua non ſit audiendus.*

43 *Iudex non eſt ligatus, vt non poſſit relaxare carceratum, quando punitur pœna corporis afflictiua.*

44 *Carceratus poteſt committi fideiuſſoribus, vt illum recipiant tanquam cuſtodes, & non commentarienſes etiam in caſu vbi ageretur de pœna corporis afflictiua.*

45 *Carceratus graui morbo laborans eſt relaxandus à carceribus ſub fideiuſſionibus, & quid ſi in carceribus ubi ſit infirmaria & locus commodus ad infirmitatem.*

46 *Carceratus relaxatus ſub cuſtodia occaſione infirmitatis debet cuſtodi adhibito ſumptib. ſuis ſatiſfacere ſi vero ſit pauper, erit cuſtos adhibẽdus expenſis inſtigatoris, & ſi nõ adeſſet inſtigator expẽſis Fiſci.*

47 *Fideiuſſores, qui ſe obligant pro carcerato debent eſſe idonei.*

48 *Carcerati in quibus caſibus non ſint relaxandi ſub fideiuſſione, hic Author loquitur remiſſiue.*

49 *Carceratus pro crimine falſi quando non ſit relaxandus ſub fideiuſſoribus.*

50 *Carceratus in pœnam exilij condemnatus ſi detineatur in carceribus, quando tempus carceris computetur in exiliam.*

51 *Carceratus habet priuilegia carceris, ſiue detineatur in carceribus publicis ſiue in aliquo loco ſibi pro carcere aſſignato, vt in Prætorio, in Camera, in propria domo & in tota ciuitate.*

52 *Carcer inducitur arbitrio iudicis ex eius declaratione, vel deſtinatione.*

53 *Carceratus dicitur ſatiſfeciſſe conſtitutioni dictanti, ne quis audiatur extra carceres, quã do fuerit per iudicem ei aliquis locus aſſignatus pro carcere quod eſt notandum hic in Curia per Bullas Summorum Pontificum, & in ſpecie Pij IV. & Pij V. & hic Author declarat dictas Bullas*

54 *Carcer non datur ad pœnam, ſed ad cuſtodiam.*

55 *Carceratus non debet detineri in carcere ſubterraneo, obſcuro, & tetro.*

56 *Carceratus non debet detineri in compedibus, & vinculis, & manicis ferreis, niſi ex aliquo graui cauſa aliter viſum fuerit iudici, vel niſi fuiſſet confeſſus, vel conuictus, aut condemnatus pro delicto graui.*

57 *Carcer datus ad pœnam poteſt eſſe ſubterraneus, obſcurus, & tetrus, etiamſi infra paucos dies ibi carceratus moriatur, quando expreſſo per ſententiam fuerit talis carcer aſſignatus, alias ſecus.*

58 *Carceratus cognoſcens meretricem carceratam ſine aliqua pœna non punitur, & quid ſi cognoſcat vxorem cuſtodis.*

59 *Clericus carceratus debet conſequi diſtributiones quotidianas.*

60 *Carceratus ſi abſoluatur per decretum Congregationis ſuper Epiſcopos cum ſit Clericus, conſequitur diſtributiones quotidianas.*

61 *Et interim carceratus huiuſmodi debet proteſtari, vt dictæ diſtributiones conſeruentur, & aliis ſeruientibus in Eccleſia non applicentur.*

62 *Carceratio ſpontanea inducit præſumptionẽ innocẽtiæ.*

63 *Carceratus relaxatus ſub fideiuſſoribus non poteſt reduci ad carceres, niſi ſuperueniant noua indicia, ſed declarat, vt ſub n 66.*

64 *Carceratus relaxatus ſub fideiuſſoribus dicitur habere vim abſolutionis.*

65 *De iure tamen, vt hic per auctorem.*

66 *Carceratus iniuſtè in foro fori impunè aufugit, imò ſi non aufugiat debet puniri, & relaxatus cum iuramento non tenetur ad carceres redire, etiamſi non timeat periculum mortis.*

67 *Et quando non poteſt aliter euadere periculum mortis poteſt cuſtodes interficere impunè: dummodo duo concurrant.*

68 *Carceratus condemnatus in pœnam pecuniariam, ſi appellauit à ſententia, & offerat fideiuſſores de ſe præſentando, & de ſoluendo condemnationem in euentum ſuccumbentiæ eſt relaxandus.*

69 *Carceratus condemnatus in pœnam pecuniariam, ſi non fuerit confeſſus vigore Bulla Pij V. eſt relaxandus præſtita cautione in forma depoſiti quatenus pauper, vel facto actuali depoſito quatenus diues.*

70 *Carcerati ſi aufugiant ad Eccleſiam ſi actu carceribus ſunt tuti in ea.*

71 *Carcerati ſi fateantur delictum in carceribus, ſecundùm aliquos eorum confeſſio dicitur facta metu tormentorum.*

72 *Contrarium tenent alij Doct.*

73 *Auctor conatur hîc iſtas contrarias opiniones ad concordiam reducere.*

74 *Carcerati poſſunt inſtrui ab Aduocato, & procuratore ad negandum delictum in foro fori, ſecus in foro poli.*

75 *Carcerati poſſunt in foro fori inſtruere alios carceratos ad negandum delictum.*

76 *Probibitio ne quis alloquatur carceratos, neque illos inſtruat non comprehendit alios carceratos.*

by Google

77 *Carcerati quando poſſint vti orationib ne fateantur delictum in foro fori.*

78 *Carceratus ſibi linguam abſcindens ne fateatur delictum quando habeatur pro confeſſo.*

79 *Carceratus afugiens fractis carceribus in multis caſibus non punitur pœnam fracti carceris,neque habetur pro confeſſo.*

80 *Carcerati omnes ſi aufugerint à carceribus excepto vno, quia ille ob impedimentum infirmitatis, non potuit aufugere,neque clamauit,ſi dicat medio iuramento id non feciſſe, quia dubitauit offendi ab illis carceratis,alio non docto per fiſcũ non punietur pœna fracti carceris neque haberetur pro confeſſo,& quod indicium reſultet contra ipſum.*

81 *Carceratio ſola non inducit,vt quis dicatur criminoſus.*

82 *Carceratus aufugiens à carceribus præſumatur aufugiſſe ob malam curam cuſtodis.*

83 *Carceratus mortuus in carceribus,præſumitur mortuus ob malam curam cuſtodis.*

84 *Carceratus pro cauſa criminali non poteſt atteſtari pro cauſa ciuili.*

Declara latè,vt hic per Authorem.

85 *Carceratus non tenetur ad intereſſe partis , ſed ad intereſſe fiſci.*

86 *Carceratus damnatus ad mortem,an poſſit aufugere à carceribus ſine peccato.*

1 POSTQVAM aliquis fuerit captus, & detrutus in carceribus multa poſſunt ad eius fauorem deduci , & multa habet priuilegia. Et primum quod ſi ipſe carceratus ſit pauper , vt inſtigator , vel accuſator,debeat ei ſumptus,& expenſas ſubminiſtrare , vt poſſit ſe defendere , Boer. *dec.* 325. quem refert , & ſequitur Baiard. *in addit.ad Clar. in q* 46. *n.* 12. ſed ſi habeat vnde ſe alere , ſuis ſumptibus ali debeat,late Petr.de Surd.*in tract.de alim.tit.* 1.*q.*72.alias ibi ſubdit,quod alendus ſit à curia.Baiard *d.q.*46.*n.*15. Caual.*de Brac.reg p.*2.*n.*184.vbi de communi & *ſub n.* 299.dicit,quod in ſubſidium pium erit,ſi iudex de ſuo proprio pauperibus carceratis ſuccurrat,& quod maritus poſſit iure actionis ac officio iudicis cogi ad præſtanda alimenta vxori accuſatæ de adulterio Guid.Pap. *deciſ.*439.*n.*4.Cephal.*conſ.*127.*n.*6. com aliis adductis per Hier.Cæual.Hiſpan.*in tract.com.contra com.q.*734. *n.*21.*& ſeqq.*& quod omnibus vexatis debeantur alimenta,& ſumptus litis,late nouiſſime Aluar. Valaſ. *in Conſul.Regni Luſitan.conſul.* 1.*per totã*,& quãdo vxor accuſatur de adulterio,quod ei debeant alimenta , ac expenſæ,& ſumptus litis,vide latiſſime Io. Bott. *conſ.* 24.*n.*11.*& ſeq.*Et quid ſi ageret pro recuperationa dotis, vel pro donatione propter nuptias , vide latiſſimè Lop.*de illeg.& de natal.liber.comment.*2.§.3.*n.*10.

2 Et ſi non fuerit pauper,ſed omnia eius bona fuerint publicata,& incorporata,debeant ſibi ſobminiſtrari ex dictis bonis alimenta,& omnia alia,vt poſſit ſe defendere inparandis ſcripturis,procuratoribus,& Aduocatis,Picus *in l.ſi poſt contractũ n.*98.*ff.de bon.*Carpan.*ſuper nou.conſt.Mediolan.§.omnium,n.*696.*& ſeq.*vbi teſtatur ita quotidie fieri per Senatum,& procedat etiam in crimine læſæ maieſtatis,Surd.*de alim.tit.*1.*q.*71.*n.*3. *& q.*129.*tit.*1.*n.*7.vbi declarat procedere in iſto crimine ante ſententiam,ſecus poſt ſententiam,ac ſi pendeat lis cum Fiſco ſuper omnibus bonis alicuius,prout ego retuli in meo *tract.de confiſc.bonor.limit.*62.*n.*1.*& ſeq. concl.*11.ac etiam poſtquam fuarit condemnatus,debet ali de ſuis bonis,etiã confiſcatis,donec Curia exequa-
3 tur ſententiã,Surd.*d.ti.*1.*q.*71.*n.*1.† & ſi ei denegentur alimenta poterit carceratus agere actione Iniuriarũ,*l. ſi inſtum.ff.de reind.*& idẽ Surd.*de alim.tit.*7.*q* 37.*n.*6. latè Caualc.*de Brac reg p.*2.*n.*191:*& ſeqq.*& ſi fuerit, pauper adhuc debeat alimẽtari de publico deficiẽtib. eleemoſynis, & pro d.alimentis præſtandis poſſit etiã per communitatem imponi collecta , cum tale onus alendi carceratos ſpectet ad communitates ſecundum communem opinionem atteſtatam per Caualc.in l.c.

Ac etiam ſi pauper fuerit carceratus non tenetur ad expenſas cuſtodiæ Benint.*in tr.d.paup.q* 7. *in ſecunda ſpecial.ind.n* 6.Surd.*d.tit.*1.*q* 72.*n.*2.

Si vero expenſas,& alimenta cuſtos carcerũ erogauit carcerato non poterit illum retinere,ne relaxetur ſecundum Iacob.de Aren.vt refert Guid.Pap.*in q.*448. *n.*1.& ſequitur *deciſ. Auenionen.* 112 *n.*5.*verſ dubitatũ etiam fuit*,qui tamen ipſe Guid.Pap.ibi contrariã opinionem tenet quã ſeruari de conſuetudine dicit Surd. *de alim.tit.*1.*q.*71.*n.*5. vbi ſubdit,quod etiam corpus humanũ poteſt retineri pro cibariis præſtitis,& Petr. Caball.*in q.crim.caſ.*121.*n.*6.etiam dicit,quòd opinio Iacob.de Are.non eſt vera,neq; de conſuetudine ſeruatur de ead.conſuetudine teſtatur Caual *de Brac.reg. p.*2 *n.*324. vbi ſubdit poſt alios quos allegat , vt ſine dubio non poſſit retineri pro mercede procuratoris,& Aduocati.Sed ego in publica viſitatione Carcerũ hic in Curiæ pluries audiui dicere eſſe obſeruandam Iac. de Aret.opinionem, & vtplurimũ obſeruatur maximè quando impenſæ eſſent magnæ,quia vigore Bullæ Pij IV.cuſtodes carcerum non debent vltra certam ſummam carceratis alimenta dare,quando exiſtunt ad largam,& quia etiam in magna ſumma malè cogitant Reuerendiſ.DD.Viſitatores contra d.Commantarienſes,& ideo carceratus relaxant, reſeruata Cuſtodibus actione ciuiliter agendi pro d.expenſis recuperandis. 4

Sed ſolet dubitari an accuſatori debeantur per reũ 5 expenſæ,& ſumptus litis, Spec.*tit. de inquiſ.* §.*vlt in princ.*dicit eſſe ſpeciale in Monacho accuſante Abbatem dandas eſſe ei expenſas,& gl in c.ex parte de accuſ.Surd.*de alim.tit.*4 *q* 23.*n.*37 *& ſeqq.*vbi tamẽ firmat,quòd dicta alimenta debent eſſe moderata. Hieron.Cæual.Hiſp.*in tr.com.contra com.q.*734. *num.*18. Lup.*in tr.de illeg.& de natalib.reſtib.lib coment.*2.§.3. *ſub n.*71.qui ibi latiſſimè ponit iſtam materiam expẽſarum,& ſumptuum litis,quibus ſubminiſtratis.à quibus & quomodo debeãt taxari,& arbitrari à Iudice,& an finita lite dent reſtitui & teneatur ille cui ſubminiſtrantur præſtare cautionem de illis reſtituendis in euentum ſuccumbentiæ ad quem Aduocatus recurſum habeat in ſupradicta materia expenſarum , & ſumptuum litis,quia latè diſtinctè,ac doctè loquitur. 8

Secundum eſt priuilegium , vt carcerati gaudeant omnibus priuilegiis,& beneficiis,quoad pœnam euadendum quibus poſſunt gaudere illi , qui non ſunt carcerati Bart.*in l.Domitianus n.*3.*ff.ad Turpell.* Io.de Riuas Florent.*conſ.*27.*tom.*2.*crim.diuerſ. in parua impreſſ.*& Petr.Caball.*in q.crim.caſ.*57.*n.*1.*& ſeq.*vbi infert ad ſtatutum diſponens , quod ſi bannitus ſoluat certam pœnam infra certum tempus liberetur, comprehendat etiam carceratos ſoluentes dictam pœnam vbi infert quod ita obſeruatur, & comprehendit etiã fideiuſſores datus pro dicta pœna ſoluenda infra dictum præfixum tempus.

Tertium priuilegium eſt, quòd ſi fuerit carceratus condemnatus pro delicto,& creditores inſtent ipſum detineri in carceribus donec ais ſatisfecerit,fiſcus non poterit obtinere , vt executioni ſententia demandetur,de quo vide Petr.Cabal.*in q.crim.caſu* 146. *per tot.* Caualc.*de Brac.reg.p* 2.*n.*342.*in fine.*

Quartum priuilegium eſt,vt omnis obligatio facta à carcerato non valeat,neq; teneat,ſed omninò ſit ipſo 9 iure nulla *l.qui in carcerem ff.quod met.cauſ.*Nat.*conſ.* 451.*n.*25.Rol.*conſ.*2.*n.*82.*& ſeq.vol.*1.*& conſ.*57.*n.*46. *& ſeqq.vol.*3.latè qui alios cumulauit.Mod.Rom.*q.*35 *n.*1.*& ſeq* & ſub *n.*5.poſt eos per eũ cumulatos teſtatur de cõmuni,vt nec etiã valeat illa cautela in faciendo ponere carceratos extra carceres, & quòd in ipſo

Inſtru

Inſtrumento fuerit dictum, quod in libertate conſtitutis ſe obligauit, & quod non vi, aut metu, ſed ſponte ſe obligauit, late Aufred. *ad Capel. Tholoſ. queſt.* 400. nec etiamſi fuerit iuramento vallata dicta obligatio in carceribus facta valeret, quia obligatio dicitur ipſo iure nulla, ideo iuramentum illam non conualidat, neque corroborat. Card. *conſ.* 127. Roland. *conſ.* 1. *n.* 73. *& ſeqq. l.* 1. *conſ.* 37. *n.* 55. *& ſeq. vol.* 2. Nat. *conſ.* 451. *n.* 25. *& ſeq. vol.* 2. Mode. Rom. *d. q.* 35. *n.* 7. *& ſeq.* vbi *ſub n.* 12. firmat quòd tamen neceſſaria erit abſolutio à dicto iuramento, Simone *in tra. de decr. l.* 3. *tit.* 8. *n.* 174. vbi de communi, & practicata opinione teſtatur Bocc. *in Conſtit. March. gl.* 2. *n.* 19.

10 Nec confeſſio facta in cauſa ciuili ad fauorem carcerantis valet, ſecus in cauſa criminali, quæ ex ſolo carcere non poteſt dici nulla, vt diſtinguendo tradit. Clan Battard. *reg. crimin.* 55. vbi teſtatur de magis communi, & ita conciliat opiniones contrarias exiſtentes in iſta materia, prout etiam refert, & ſequitur Mod. Rom. *d. q.* 35. *n.* 18. vbi *ſub n.* 19. ſubdit, quod nec etiam valeret ſolutio per carceratum ad fauorem carcerantis facta,

12 Et tale priuilegium carceratis conceditur, vt non obligentur, non ſolùm quando ſunt in publicis carceribus, ſed nec etiam ſi ſint ſub fideiuſſione, & obligatione de habendo aliquem locum pro carcere, prout aliàs fuit deciſum, teſte Guid. Pap. *dec.* 153. refert, & ſequitur Menoc. *de arb. caſ.* 301. *n.* 10. *l.* 2. & multò magis procedit, in illo, qui fuit incluſus in priuato carcere, vt latè poſt alios, quos allegat Mod. Rom. *d. q.* 35. *n.* 26. *&*

12 *ſeqq.* & prius *n.* 10. *cum pluribus ſeqq.* † Nec obligatio fideiuſſoris pro carcerato valet Affl. *decif.* 140. *in fin.* Mod. Rom. *d. q.* 35. *& n.* 29. *& ſeq.* vbi querit. quid ſi ſoluerit, an poſſit fideiuſſor ſolutum repetere à principa-

13 li, † Idemque erit in obligatione extorta ſub timore futuræ carcerationis, quia quis comminetur velle illũ facere in carceres detrudi. Boſſ. *tit. de carcer priu.* *n.* 22. Rol. *conſ.* 2. *n.* 7. *& ſeq. vol.* Ouaſch. *decif.* 177. *n.* 2. Maſc. *de prob lib.* 2. *concl.* 1051. *n.* 26. Mode. Rom. *d. q.* 35. *n.* 27. vbi in fine, dicit, quòd hoc credit non habere difficultatem,

14 Primò limitatur; vt procedat in carcerato iniuſtè, ſecus ſi fuerit iuſte carceratus, quia omnis eius obligatio in primo caſu non tenet, in ſecundo autem caſu valet, Mod. Rom *q.* 35. *n.* 28. *& ſeq.* vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi Marc. Ant. Macer. *var. reſol l.* 2. *reſol.* 60. *caſu* 33. *verſ. cæterum, & ſub n.* 36. dicit illam diſtinctionem procedere, quando carceratus promittit ad fauorem illius, qui fecit eum carcerare ſecus ſi promittat ad fauorem officialis, Boſſ. *tit. de carcer. n.* 12. *& ſeq.* qui diſputando iſtum articulum pro hac parte ita concludit, & Canal. *de Brac. reg. p.* 2. *num.* 110.

15 Secundò limita, & intellige in obligatione facta cum eo qui illum fecit carcerare, ſecus ſi cum tertio. Maſc. *de prob. concl.* 1051. *n.* 32 Mod. Rom. *d. q.* 35. *n.* 21. *& ſeq.* vbi alios concordantes allegat, & teſtatur de communi, vbi tamen ponit duas ſublimitationes ad iſtam limitationem, & prima quando ille tertius fuiſſet particeps carcerationis, ſecunda quando carceratus ſe obligaret cum illo tertio ad inſtantiam carcerantis. Nec carceratus poteſt inſtituere hæredem cuſtodes, vel alios officiales. Boſſ. *t. de car. n.* 23. Cauald. *brac. reg p.* 2. *nu.* 150.

Tertiò limita, & intellige, quando obligatio eſt in præiudicium carcerati, ſecus ſi ad eius commodum, vel vtilitatem, Fab. de Mont. *in tract. de empt. & vend. q.* 21. *n.* 30. Marſil. *in § aſſiduas. n.* 23. *in pract. crim. in tra. bann in verb carcerati n.* 16. Maſc. *de prob. concl.* 1051. *n.* 32. *l.* 2. Mod. Rom. *d. q.* 35. vbi alios allegat; & teſtatur de communi & latè Decian. *reſponſ.* 102. *n.* 1. *vol.* 3. vbi etiam concordantes allegat.

Quartò limita quando obligatio fieret pro liberatione carcerati, vel captiui, latiſſimè Modern. Rom. *d. q.* 35. *n.* 36. Hier. Grat. *conſ.* 67. *n.* 13. *vol.* 1. vbi firmat, quòd contrarium dicere eſſet abſurdum, & contra communem obſeruantiam, & ita etiam late declarat Decian. *reſponſ.* 102. *n.* 6. *verſ. dico clarius, vol.* 3.

Quinto limita quando carceratus ratificauit extra carceres obligationem factam in carceribus, Natt. *conſ.* 451. *n.* 19. *vol.* 2. poſt Blanc. *in rubr. extra quod met. cauſ.* Maſcar. *de prob. concl.* 1051. *n.* 34. *&* 36. *l.* 2 Oſas. *dec.* 177. *n.* 8. *& ſeq.* Ioſeph. Lud. *dec. Luc.* 18. *num* 1. *&* 2. vbi de communi Mod. Rom. *d. q.* 35. *n.* 8. *& ſeq* vbi declarat dũmodo tempore ratificationis eſſet timor, vel metus,

Sextò limita in obligatione facta inter ipſos carceratos, & captiuos late Dec. *d. reſp.* 102. *n.* 1. *verſ. & eo magis, & n.* 4. *&* 5. Baiar. *q.* 46. *n.* 47. vbi dicit & quòd poſſunt ad inuicem fideiubere. Petr. Cab *in q. crim. caſ.* 22. *n.* 1 *& ſub n.* 4. dicit maximè procedere in clericis priuib. detentis in carcere extra eorum domicilium. Baiar. *d. q.* 46. *num* 42.

Septimò limita in teſtamento, quod facere poteſt per *text. in l. qui à latronibus ff. de teſtam.* Mod. Rom. *d. q.* 35. *n.* 41. *& ſeqq.* vbi ponit duas ſublimitationes

Octauo limita quando quis nulla præcedente pactione, vel conuentione liberauit captiuum, quia poteſt omnia damna, & expenſas repetere ab eo poſt obtentam libertatem, Decian. *d. reſp.* 102. *n.* 2. *ver. imò etiam vol.* 3. Nono limita de conſuetudine, quia valent contractus facti in carcere ab ipſis carceratis, & ita in practica ſeruatur, vt poſt Alber teſtatur Iul. Clar *q.* 46. *n.* 6. *in fi.* Moder. Rom. *q.* 35. *n.* 44. Decian. *reſp.* 102. *n.* 3. *vol.* 3. qui Farinac. dicit procedere talem conſuetudinem quando carceratio fuerit iuſta, ſecus ſi iniuſta, quam declarationem etiam ſequitur Baiard. *in d. q.* 46 *n.* 40 Mat. Ant. Maccrat. *var. reſol. l.* 2. *reſol.* 60. *caſ.* 33. in fine vbi ſubdit, quòd talis conſuetudo eſt adeò notoria, vt non indigeat aliqua probatione;

Quartum Priuilegium eſt, vt carcerati debeant viſitari à iudice ſingulis diebus Dominicis & de eis notitiam habere, ac eiſdem prouidere de neceſſariis ſub pœna iudicibus viginti librarum auri *l. iudices, C. de Episcop. audien.* Franc. Lucan. *de fiſc. p.* 2. *n.* 48. Caſſan. *ſuper cõſu Burgu. rubr.* 2. *de confiſc* §. 1. *n.* 30. *verſ.* 58. vbi ſubdit veritatem iſtud hodie obſeruaretur. Clar. *q.* 46. *n.* 4. & teſtatur quòd obſeruetur in Ciuitate Mediolani, vt poſt Ant. Gom *tit. de del. c.* 9. *n.* 7 *in fi.* quid obſeruetur in Hiſpania, & Baiar. ibi *n.* 15. quid obſeruetur in Regno Neapolis vigore pragmaticæ Caroli V. incipien. pro tam pauperum, & hic in Vrbe, maxima quidem adhibetur diligentia circa curam carceratorum per viſitationem publicam, quæ fit qualibet die Iouis, & per viſitationem ſecretam de carceratis in carceribus ſecretis, quæ etiam fit qualibet hebdomade per Gubernatorem Vrbis, & per nonnullos alios deputatos. 16

Quintum Priuilegium eſt, vt carceratus in vno loco, non poſſit citari ad comparendum in alio loco, vt de communi obſeruantia teſtatur Iul. Clar. *in q.* 34. *n.* 6. & hanc affirmat eſſe tutiorem, & benigniorem opinionem, Moder. Rom. *conſ.* 17. *n.* 12. nec carcerato currit dilatio Baiar. *q.* 94. *n.* 9. & in cauſa appellationis de conſuetudine ſeruatur; vt retineatur in carcere iudicis à quo, donec cauſa determinetur, niſi eſſet deonò examinandus, vel aliter vt teſtatur Caual. *de Brac. reg. p.* 2. *n.* 310. de quo dicam latè *in vlt. Defenſ. q.* 23. 17

Et adeò hoc verum eſt, vt nec etiam teneatur comparere per procuratorem, neque opponere exceptionem carcerationis, vt teſtatur Iul. Clar. *in d. q.* 34. *nu.* 6. 18
ver. quinimo, † vbi refert, quòd Senat. conſtito de ipſa carceratione, admittere ipſum condemnatum ad nouas defenſiones ſolet, imò Farin. *in conſ.* 89. *n.* 2. *in fin.* poſt alios, quos allegat, firmat, vt ſententia lata contra carceratum ſit ipſo iure nulla, & in *conſ.* 17. *n.* 13. dicit procedere, ſiue iuſte fuerit, ſiue iniuſte carceratus. 19

Primo limita niſi eſſet carceratio in alieno loco affectata, quia ipſa carceratum non excuſaret. Iu. Clar. *d. queſt.* 34. 20

q.14.n.6. poſt alios Farin. *conſ.17.n.28.* vbi *in fi.* Carauit. *ris.269.n.14.* dicit affectatã in carcerationem ex communi obſeruantia præſumi, ſi ſequatur poſt citati- nem emanatam à iudice, licet Iu. Clar. *in d. q.35. ſub n.16.* dicat in Ducatu Mediolani non ita indiſtinctè ſeruari, ſed iudicis arbitriò remitti, & ſi fiat carceratio penes iudicem inferiorem dicatur etiam affectata.

21 Quartò limita, quando quis detinetur per iudicem inferiorem ſub fideiuſſione, quia tunc exceptio carcerationis, non excuſat, quia ſi accedat ad ſuperiorem ille prouidebit ne moleſtetur, poſt Carauit. *ritu 169.n.16.* teſtatur Bar. *in q.34.n.35.*

22 Tertiò limita, & intellige, vt debeat allegare impedimentum carcerationis per excuſatorem, & petere terminum ad illud probandum, & debet illud probare ſecũdum cõmunem opinionem atteſtatam per Far. *in d. cõſ.17.n.13.28. & 29.* & vid. eundẽ *in q.11.n.50. & ſeq.*

23 Sextum Priuilegium eſt, vt carceratus poſſit appellare etiam poſt decem dies à tempore capturæ, & etiam quod eſſent elapſi 30. *anni.* Fran. *ſup. c. n.4. de ap.* quia grauamen eſt continuum, & ſucceſſiuum, Ant. Gom. *tit. de delict. c.10.n.10.* Serap. *de priuil. iuram. priuil.132 n.9.* dicit, quòd excipi poteſt quandocunque de iniuſtitia capturæ, Marc. Ant. Macer. *var. reſol. l.3. reſol.29.n.20.*

24 Cutal. *de Brac. reg. p.2.n.318.* Baiat. *d.q.46. n.5.* † Niſi iudex pronunciaſſet carcerationem eſſe iuſtam, quia tũc debet appellare infra decem dies a die latæ ſententiæ. Lan *de arten. p.1.c.12.n.131. & ſeq.* ſed interim pendente appellatione detinetur in carceribus, Lan. *d.c.12. amp.2.n.1.* Baiat. *q.46.n.6.*

25 Septimum priuilegium eſt, quòd ſi carceratus liberetur à carceribus ante ſententiã, ſi poſtea appellet, remaneat in libertate, ſecus ſi tempore ſententiæ, & appellationis reperiatur in carceribus, quia remanere debet carceratus, Rom. Sing 496 Accuſatus Baiat. *q.46.n.40.* Ideo defenſor carcerati, procuret ante ſententiam illũ habilitari a carceribus, ne per appellationem retineatur in carceribus, licẽt pluries viderim per illud ſupremũ Tribunal viſitationis carcerum in curia abſolutũ relaxare ſub cautione non obſtante appellatione interpoſita per inſtigatorem, habita relatione de meritis cauſæ à iudice, qui tulit ſententiã, & ob id Boſſ. *tit. de ſer. n.61.* dixit, quòd ſi appareat de innocẽtia rei, & quòd ſit abſoluendus, debet priùs relaxari, & poſtmodum abſolui.

26 Nonum priuilegium eſt, vt ſit carceratus tutus in carceribus, & non poſſit ab aliquo offendi, quamvis eſſet bannitus, & vigore alicuius conſtitutionis poſſit impunè offendi; quia dictum ſtatutum non habet locum in carceratis, latè Burſ. *conſ.216.n.1. & ſeq. lib.2* vbi idem dicit eſſe in occidente illum qui ducitur per birroarios ad iudicem ob vindictam priuatam, vel ne fortè facinoroſos complices propalet. *tex. in l. ſi C. de maleſ. & mathem.* & Burſ. vbi concordantes allegat, & latiſſimè Farin. *q.103.n.152. & 166.* niſi quis occideret bannitum captum à priuato, quia non punitur, Farin. *ibi n.150.* & affines occidentes carceratos, ne pœna vltimi ſupplicij puniantur, ad euitandã infamiam quomodo, & quanto puniantur, latè ponit Cab. *caſ.94 per totum cen.3.* But. *conſ.216.n.10. lib.2.* Menoc. *caſ.285. n.3. & ſeq.* vbi refert pulchrum caſum Venetiis eueniſſe de illo conſanguineo qui obtinuit poſſe alloqui, vel ſaltem deoſculari carceratum laqueo ſuſpendendum: cum itaque alloqutus eſſet, & deoſcularetur illum ſingetetur illi abſtulit pillolam peſſimi veneni, quam maleficus ore excepit, prudenter intelligens quod eſſet ante eum ſuſpenſus, ita dentibus fractam demiſit, & ſubſequente die vitam finiuit.

27 Decimũ priuilegium eſt, vt ſi diu fuerit quis detentus in carceribus, ob dictam longam carcerationem, vel in totum relaxetur, vel minùs puniatur pro delicto, pro quo erat carceratus, vt latè dixi ſupra *in Defenſ.2.*

28 Vndecimum priuilegium eſt, quòd licèt extaret prohibitio, quòd quis cum carceratis loqui non poſſit, nihilominus non compræhendit loquentes ad bonum finem, vt ſi qui hortatus fuiſſet carceratum vt eſſet bono animo, nec terreretur ob detentionem, & iudex coactus fuerit pro ſua diſtrictione iuſte eo modo procedere, quamvis prohibitio eſſet concepta quod aliquo modo directè, vel indirectè captiuum alloquatur, Corneo. *conſ.3* fere per totum, item *conſ 419 n.26. vol.4.* Baiard. *q.46.n.9.* idem Bertaz. *conſ.57.n.1. vol.1.* Menoc. *de arb. caſ.244.n.9.l.2.* Verùm ſi fiſcalis, & to n. 8. † ſi quis 29 alloquatur carceratos, vel ad eos tranſmittat bulletinos pro inſtructione cauſæ licet ille carceratus ad quem tranſmittuntur bulletini, culpabilis eſſet, nihilominus tranſmittens dictos bulletinos de iure non puniretur, niſi aliter per ſpecialem legem cautum eſſet, vt latè tradit Mod. Rom. *q.31.n.106. & ſeq.* quam prohibitionem, dicit non adeſſe in curia, niſi contra cuſtodes, & ibi ſubdit, quòd ex tali alloquutione, vel tranſmiſſione bulletini, vel epiſtolæ ſuper meritis cauſæ, videntur illos alloquentes torqueri tãquam veriſimiliter informatos, & vti teſtes, ac grauati principales ſuper delicto. Et talis allocutio & inſtructio de iure non eſt prohibita, & maximè in aliis carceratis inſtruentibus carceratos & ſcribentibus literas pro aliis carceratis. Lud. *conſ.203. per totum.*

Decimum ſecundum priuilegium eſt, quòd iniuſtè, & indebitè carceratus poſſit tutè etiam fractis carceri- 30 bus aufugere, & ſit tutus in conſcientia, imò poſſit etiam impunè interficere cuſtodem, Menoc. *de arb. caſu 30.n.15.* vt latè dixi ſupra *in defenſ.5.c.4.*

Decimum tertium priuilegium eſt quòd ſi carceratus fuerit nobilis & magnæ extimationis, relaxari de- 31 beat fideiuſſoribus, etiam ſi pœna eſſet corporis afflictiua imponenda, & quamvis negaſſet imputationes ſibi datas ſub pœna ſcutorum mille de ſe præſentando toties quoties, & de parendo iudicato perpenſa criminis qualitate, dignitate, nobilitate, & diuitiis carcerati, Griland. *de relax. carc. rub. de fideiuſſ. n.8.* quem refert, & ſequitur Corrad. *in pract. crim. l.1.c.9.§.3. ſub rub. de carcer. n.14.* Iodoc. *in pra. crim. c.20.n.11. fol.48.* vbi latè Baia. *q.46.n.64.* Mod. Rom. *q.33.n.60.* vbi tamen ſubdit, hoc eſſe intelligendum dummodò non ageretur de aliquo graui delicto, & non eſſet de eo grauatus, & etiam dicit, caueant iudices, ne ſibi contingat, quod euenit cuidam commiſſario, qui habilitauit quendam nobilem imputatum de mandato ad homicidium, qui deinde fugam arripuit.

Si verò carceratus nõ fuerit talis tũc ſit diſtinctio, 32 aut detinetur pro crimine, pro quo infligatur pœna corporis afflictiua, & tũc non relaxatur fideiuſſoribus, latiſſimè Far. *d.q.33.n.48. & ſeq.* vbi reddit rationem, & ibi latè concordantes allegat, & teſtatur de communi, aut pro eo non infligitur pœna corporis afflictiua, & tunc non debet detineri in carceribus, ſed eſt dimittẽdus ſub cautione. Ant. Gom. *de del. c.9.n.8.* Iu. Clar. *q.46. n.7.* vbi teſtatur de communi, & ſubdit, dummodo offerantur fideiuſſores, alias, ſi non haberet fideiuſſores, deberat in carceribus detineri, & quòd ita ſeruatur Burſ. *tit. de car. fid. com. n.1. & ſeq.* Mod. Rom. *q.33. n.2.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi, & late Men. *de arb. caſ.301.n.3.* qui pariter teſtatur de communi.

Quod magis procedit in clerico, qui ſi offerat fide- 33 iuſſorem de ſtando iuri, & ſe præſentando in cauſa pro qua non venit imponenda pœna corporalis debeat relaxari. Fely *in c. legebatur n.1. ext. de maio. & ob.* Foll. *in pr. cr. in verbo & in carceribus c.11.n.6* Modes. Rom. *q.12.n.2.* vbi firmat, hoc nõ habere difficultatem. Praz. Arc. Neap. *c.29.n.5. & ſeq.* vbi tandem dicit reſi. ere in arbitrio iudicis iuxta qualitatem cauſæ & perſonæ.

Et talis cautio ſecundùm veriorem opinionem ſufficit, vt ſit de ſe repræſentando, & de ſtando iuri, & iudicatũ ſoluendo. Bal. *in l. nullum n.3. C. de cuſt. reor.* quem

ſequitur

Digitized by Google

ſequitur Paul. Grill. de relax. carcer. tit. de fideiuſſ. reor. n. 7. Iul. Clar. q. 46. n. 7. Mod. Rom. d. q. 33. n. 3. vbi de cõmuni, & alios allegat, vbi ſubdit, quòd ſolet dimitti reus, quando cauſa eſt pecuniaria ſub cautione de iudicatũ ſoluendo, vel quãdo eſt in caſu abſolutionis de ſe præſentãdo. Si verò carceratus non habeat fideiuſſores, & offerat pignora, iudex tenetur ſub pignoribus illũ dimittere, alias in ſyndicatu poterit agi contra ipſum actione iniuriarum, Bart. in l. ſi verò. §. qui pro rei qualitate. ff. qui ſatiſd. cog. Corr. in pract. tit. de carcer. n. 13. †
35 prout tenebitur in omni alio caſu, in quo debet relaxari fideiuſſoribus, ſi illum recuſet relaxare, ſed Aduocatus vel defenſor faciat in actis cõſtare de dicta oblatione fideiuſſoris idonei, Iul. Clar. d. q. 46. n. 7. Affl. ſuper a. d. Conſt. regni rubr. 10. n. 3. Bon. com. opin. p. 1. verſ. carceratum, & latè Mod. Rõ. d. q. 33. n. 6. 7. & 8. & ſi non habeat fideiuſſores, neque pignora, relaxatur ſub iuratoria cautione, maximè ſi carcerata fuerit fœmina, niſi fuerit carceratus facinoroſus, poſt alios Can. de Brac. reg. pag. 2. n. 180. vbi etiam dicit, quòd licet, in criminalib. non habeat locum iuratoria cautio, tamen fallit in fœmina, ſed de conſuetudine in omnibus ſi arbitrarium iudicis, vel licet fideiuſſor non poſſit ſub pœna corporali ſe obligare, tamen iudex poteſt reum relaxare ſub præceptis pœnalibus corporalibus de redeundo ad carceres, Cau. dec. pag. 2. n. 189.

36 Si verò pœna ſit arbitraria pro delicto, pro quo detinetur Menoc. de Arb. caſ. 303. n. 36 vbi reprehendit Gram conſ. 55. & ſequitur Bald. in l. 1. col. fi. C. de exhib. reu, diſtinguit: ſi ex conſuetudine pro illo delicto imponitur pœna corporalis, non relaxatur, ſi pecuniaria, relaxatur & vbi non conſtat de aliqua conſuetudine, ſit arbitrarium iudicis, quam diſtinctionem Men. refert, & ſequitur Baiar. in q. 46. n. 22. in fin vbi etiam refert quid ſeruetur in Regno Neapolis. Mod. Rom. c. 33. n. 53. Men. vbi ſuprà infert, quòd iudex iſto caſu relaxans carceratum, videatur declarare animum ſuum, quòd nollet pro illa cauſa imponere pœnam corporalem, & ideò, cauſæ defenſor, ſi habeat iudicem propitium, non curet clientem ſuum habilitari, ne ex illa habilitatione poſſit deinde dari pro ſuſpecto.

37 Si verò extaret ſtatutum, quòd puniendus pœna corporali fideiuſſoribus ſit relaxandus, erit validum, Veron. conſ. 40. Cab. ad conſt. Marc. l. 4. in t. fideiuſſorib. n. 27. an valeret ſimilis conſuetudo, vbi imponitur pœna capitis vide Rocch. de Curt ſuper c. fin. de conſuetud. & Aug. ad Ang. de malef. in verbo pro quibus Antonius in princ. vt refert Baiar. d. q. 46. n. 25. & ſeqq. Mod. Rom. q. 33. n. 74. & ſeq. vbi concordantes alios allegat. Nec obſtat in propoſito quod dicitur, vt nemo poſſit ſe pro altero obligare in cauſa criminali ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Men. de arb. caſ. 303. n. 55. & ante eum Couar. var. reſolut. lib. 2. c. 8. num. 8. in fi. quia intelligitur quoad ipſam pœnam corporalem, & non quoad pœnam pecuniariam pro ipſa pœna criminali. Modern. Rom. d. q. 33. n. 74. in fine.

38 Decimum quartum priuilegium eſt, quòd carcerati relaxentur in Feſtis Paſchatis, & Natalis Domini noſtri, per tex. in l. nemo. C. de epiſc. aud. vbi etiã excipiunt debita, quorum rei non ſunt relaxandi, Iul. Clar. q. 46. n. 9. Men. de arb. caſ. 303. n. 38. & quid de crimine falſi, & quid in eo, qui ob eandem cauſam ſemel fuit excarceratus, vide Men. arbitr. caſ. 303 in fine, Iul. Clar. q. 46. n. 9 vbi refert, quòd Mediolani ad iſtum effectum deputantur in illis diebus quatuor Senatores, & hic in Curia adeſt ſolita Congregatio ſuper Viſitatione Carcerum. Et verè ſi reus non ſit conuictus, vel confeſſus, neque delictum ſit enorme, ſolent carcerati in dictis feſtis relaxari, vt de conſuetudine Mediolani teſtatur Boſſ. tit. de carcer. fideiuſſor comm. n. 27 Iul. Clar. d. q. 46. n. 9. in fin. prout etiam hic in Vrbe obſeruatur, & ita d. l. nemo intelligitur de conſuetudine, vt non habilitentur carcerati ad latiores carceres, ſed extra carceres ponantur, quicquid aliter ibi Doctores dubitauerint, prout Boſſ. vbi ſupra firmat, & ſequitur Mod. Rom. d. q. 33. n. 77. Et cautio ſolet eſſe aliquando ſimpliciter de ſe repræſentando, aliquando, quando cauſa eſt durior, de redeundo ad carceres poſt feſta, etiam irrequiſiti: & iſta verba (poſt feſta) interpretantur, vt reus ſe repræſentet, non vltimâ die feſti, ſed alia die ſequenti. Et talis excarceratio, ſeu relaxatio fieri poteſt etiam nondum publicato proceſſu, vt po. Franc. Marc. dec. 176. firmat Baiard. q. 46. n. 38. & de iſta excarceratione loquitur etiam Men. de arb. caſ. 302. n. 38. ac etiam relaxari debent carcerati ob aliquam lætitiam publicam, Men. de arbitr. caſ. 302. n. 15. lib. . & de eadem excarceratione in prædictis temporibus Cau. de Brac. reg. p. 2. n. 166. & ſeq. vbi ſubdit quòd iudex habens brachium regium poteſt quocunque tempore carceratos relaxare.

Si verò ageretur de pœna exilij etiã fideiuſſoribus carceratus erit relaxandus, vt per Iodoc. in pract. crim. c. 9. de relaxat. carcer. n. 4. verſ. ibidem u. & faciunt quæ latè ſcribunt Ant. Gom. tit. de delict. c. 1. n. 13. Pat. conſ. 354. n. 23. vol. 2. Iul. Clar. q. 32. n. 5. vbi firmat eſſe cõmunem opinionem à cõſuetudine receptã, vt in delicto, pro quo agitur de relegatione in certo loco ſiue de relegatione à certo loco, & ſic de exilio, inquiſitus poſſit audiri per procuratorem, quo caſu admittitur fideiuſſor pro eo, quia verè ceſſat illa ratio prohibitiua, ne quis admittatur ad fideiuſſores, ne deinde ſi ſequatur ſcientia corporalis reddatur fruſtratoria ſi reus aufugiat, prout latè poſt alios quos allegat firmat Mod. Rom. q. 33. n. 49. & quia nemo poteſt ſe ad pœnam corporalẽ obligare, per l. liber homo ff. ad l. Aquil. tamen in pœnam exilij, amiſſionis beneficij, ſeu gratiæ, ac confeſſi criminis bene poteſt ſe obligare, vt per Iodoch. in pract. crim. c. 20. n. 4. & 6. tex. in d. l. liber homo intelligitur de pœna corporali, per quam quis pateretur pœnam capitis, vel alicuius membri abſciſſionem, vt declarat ibi Iodoch. & ideo male ſentit Mod. Rom. in d. q. 33. n. 50. vt condemnandus in pœnam exilij non ſit relaxandus fideiuſſoribus. 39

Si carceratus eſſet in caſu innocentiæ, & abſolutionis etiam non expectata ſententia erit fideiuſſoribus relaxandus, tex. in l. nullus C. de exhib. reu. Rom. ſing. 496. Boſſ. de carce. fideiuſſ. comm. n. 15 & n. 22. Iul. Clar. q. 46. n. 10. & Men. de arb. caſ. 303. n. 34. Mag. dec. Luce. 42. n. 12. & ſeq & Mod. Rom. q. 33. n. 65. vbi de communi, Bert. conſ. 307. n. 8. l. 2. licet Carauit. in rit. 40. dicat quòd in regno non potuit obtinere liberationem ſub fideiuſſoribus etiam quòd conſtaret de innocentia rei, quem refert Baiard. in d. q. 46. n. 39. Canalc. de Brach. reg. p. 2. n. 157. & ſeqq. vbi docet vnam cautelam ad habendos complices in cauſa ardua, vt ſi habeat aliquem complicẽ carceratum, leuiter interroget, & fingat longius ire, & deinde illum ſub cautione relaxabit, quia ille poſtea denunciabit aliis correis, quod curia nihil habet in proceſſu ſuper illo delicto graui, & ſic poſteà facile habebit alios complices quia iam fugam arripuerint, ſed quòd iſta practica erit adhibenda cum grano ſalis, & non à iuuene officiali. 40

Bene verum eſt, quòd debet relaxari, cum fideiuſſoribus, & non ſine, vt per Cla. in q. 46. n. 10. vbi teſtatur ita ſeruari, poſt Boſſ. tit. de ſent. n. 61. licèt Alex. Sriat. conſ. 119. n. 2. tom. 2. crim. dicat iudicem poſſe relaxare carceratum ſine fideiuſſoribus, quando conſtat ex proceſſu eum non eſſe culpabilem: ſi verò adhuc non habeat indicia, ſed ſperet illa habere, non erit carceratus dimittendus, etiam cum fideiuſſoribus, Clar. d. q. 46. n. 10. circa fi. poſt Caran. ſuper tit. 40. circa princ. & tit. 41. n. 5.

Si verò eſſemus in dubio de innocentia carcerati 41
iudex

Digitized by Google

q.34.n.6.poſt alios Farin.conſ.17 n.18.vbi in fi. Carauit. tit.269.n.16. dicit affectatam carcerationem ex communi obſeruantia præſumi,ſi ſequatur poſt citationem emanatam à iudice, licet Iu.Clar.in d.q.35.ſub n.16.dicat in Ducatu Mediolani non ita indiſtinctè ſeruari, ſed iudicis arbitrio remitti,& ſi fiat carceratio penes iudicem inferiorem dicatur etiam affectata.

21 Secundò limita, quando quis detinetur per iudicem inferiorem ſub fideiuſſione,quia tunc exceptio carcerationis,non excuſat,quia ſi accedat ad ſuperiorem ille prouidebit ne moleſtetur,poſt Carauit.tit.169.n.16. teſtatur Fa in.in q.34.n.35.

22 Tertiò limita,& intellige,vt debeat allegare impedimentum carcerationis per excuſatorem,& petere terminum ad illud probandum,& debet illud probare ſecundum communem opinionem atteſtatam per Far in d. conſ.17 n.13.28.& 29 & vid. eundem in q.81.n 5n.& ſeq.

23 Sextum Priuilegium eſt,vt carceratus poſſit appellare etiam poſt decem dies à tempore capturæ,& etiam quod eſſent elapſi 30.anni.Fran ſup.tit.n.4 de ap.quia grauamen eſt continuum,& ſucceſſiuum, Ant.Gom.tit de delict.c.10.n.10. Scrap.de priuil iuram.priuil.132 n.9. dicit, quòd excipi poteſt quandocunque de iniuſtitia capturæ,Marc.Ant.Macer.var. reſol. l.3.reſol 19.n.20.

24 Caual.de Brac.reg p.2.n.318.Baiar. d.q.46. n.5. † Niſi iudex pronunciaſſet carcerationem eſſe iuſtam, quia tũc debet appellare infra decem dies a die latæ ſententiæ.Lan de accen.p.1.c.12.n.131.& ſeq.ſed interim pendente appellatione detinetur in carceribus.Lan.d.c.12. amp.4.n. 1.Baiar.q.46.n.6.

25 Septimum priuilegium eſt, quòd ſi carceratus liberetur à carceribus ante ſententiã,ſi poſt appellet,remaneat in libertate,ſecus ſi tempore ſententiæ,& appellationis reperiatur in carceribus, quia remanere debet carceratus,Rom.Sing 496 Accuſatus Baiar.q.46.n.40. Ideo defenſor carcerati,procuret ante ſententiam illũ habilitari à carceribus,ne per appellationem retineatur in carceribus,licet pluries viderim per illud ſupremũ Tribunal viſitationis carcerum in curia abſolutũ relaxare ſub cautione non obſtante appellatione interpoſita per inſtigatorem,habita relatione de meritis cauſæ à iudice,qui tulit ſententiã,& ob id Boſſ.tit.de ſet.n.61. dixit,quòd ſi appareat de innocẽtia rei,& quòd ſit abſoluendus,debet prius relaxari, & poſtmodum abſolui.

26 Nonum priuilegium eſt, vt ſit carceratus tutus in carceribus,& non poſſit ab aliquo offendi,quamvis eſſet bannitus, & vigore alicuius conſtitutionis poſſit impunè offendi; quia dictum ſtatutum non habet locum in carceratis,latè Burſ.conſ.216.n.1.& ſeq.lib.2 vbi idem dicit eſſe in occidente illum qui ducitur per birroarios ad iudicem ob vindictam priuatam,vel ne fortè facinoroſos complices propalet.tex.in l.ſi C.de maleſ.& mathem.& Burſ.vbi concordantes allegat, & latiſſimè Farin.q.103.n.151. & 166. niſi quia occideret bannitum captum à priuato,quia non punitur, Farin. d.l.n.150.& aſſiſes occidentes carceratos, ne pœna vltimi ſupplicij puniantur, ad euitandã infamiam quomodo,& quando puniantur,latè ponit Cab caſ.94.per totum cent.1.Bur.conſ 216.n.10.col.2.& Menoc caſ.285. n.3.& ſeq.vbi refert pulchrum caſum Venetiis euenisſe de illo conſanguineo qui obtinuit poſſe alloqui,vel ſaltem deoſculari carceratum laqueo ſuſpendendum; cum itaque allocutus eſſet,& deoſculatus illum fingeret,oſculi obtulit pillolam peſſimi veneni, quam maleficus ore excepit, prudenter intelligens quid eſſet ante quam ſumeret,ita dentibus fractam demiſit, & ſubſequente die vitam finiuit.

27 Decimũ priuilegium eſt,vt ſi diu fuerit quis detentus in carceribus, ob dictam longam carcerationem, vel in totum relaxetur,vel minùs puniatur pro delicto, pro quo erat carceratus, vt latè dixi ſupra in Defenſ.2.

28 Vndecimum priuilegium eſt,quòd licèt extaret prohibitio,quòd quis cum carceratis loqui non poſſit,nihilominus non comprehenditur loquentes ad bonum malum finem,vt ſi quis hortatus fuiſſet carceratum vt eſſet bono animo,nec terreretur ob detentionem,& iudex coactus fuerit poſt ſententiam dictum modo procedere, quamuis prohibitio eſſet concepta quod aliquo modo directè,vel indirectè captiuum alloquatur, Craueт.conſ.3 fere per totum,Bart.in cenſ 419. n.26. vol.2. Baiard.q.46.n.9.idem Burſat.conſ.57.n 16.vol. Menoc. de arb.caſ.244.n 9.l.2. Verũ eſt nec t.o.d. 8. quod qui 29 alloquatur carceratos,vel ad eos tranſmittat bulletinos pro inſtructione cauſæ licet ille carceratus ad quem tranſmittuntur bulletini,culpabilis eſſet, nihilominus tranſmittens dictos bulletinos de iure non puniretur, niſi aliter per ſpecialem legem cautum eſſet, vt latè tradit Mod.Rom.q.31.n.106.& ſeq.quam prohibitionem, dicit non adeſſe in curia, nec contra cuſtodes, & ibi ſubdit, quòd ex tali alloquutione, vel tranſmiſſione bulletini,vel epiſtolæ ſuper meritis cauſæ, videt illos alloquentes torqueri tanquam veriſimiliter informatos, & vti teſtes,ac grauati principales ſuper delicto. Et talis allocutio & inſtructio de iure non eſt prohibita, & maximè in aliis carceratis inſinuentibus carceratos & ſcribentibus literas pro aliis carceratis. Lad.conſ.203. per totum.

Decimum ſecundum priuilegium eſt, quòd iniuſtè, & indebitè carceratus poſſit tute etiam fractis carceribus aufugere,& ſit tutus in conſcientia,imò poſſit etiam impunè interficere cuſtodem,Menoc. de arb. caſu 30.n.15.vt latè dixi ſupra in defenſ.3.& 4. 30

Decimum tertium priuilegium eſt quòd ſi carceratus fuerit nobilis & magnæ exiſtimationis,relaxari debeat fideiuſſoribus, etiam ſi pœna eſſet corporis afflictiua imponenda,& quamvis negaſſet imputationes ſibi datas ſub pœna ſcutorum mille de ſe præſentando toties quoties,& de parendo iudicato perpenſa criminis qualitate,dignitate,nobilitate;& diui ſua carcerati. Griland.de relax.carc.rub de fideiuſſ.n.8. quem refert, & ſequitur Corrad.in pract.crim.l.1.c.9.§.3.ſub rub. de carcer.n.14.Iodoc.in pra.crim.c.20.n.12.fol.48.vbi latè Baia q.46.n.64.Mod.Rom.q.33.n.60.vbi tamen ſubdit, hoc eſſe intelligendum dummodò non ageretur de aliquo graui delicto,& non eſſet de eo grauatus, & etiam dicit,caueant iudices,ne ſibi contingat, quod euenit cuidam commiſſario, qui habilitauit quendam nobilem imputatum de mandato ad homicidium,qui deinde fugam arripuit. 31

Si verò carceratus nõ fuerit talis tũc fit diſtinctio, 32 aut detinetur pro crimine, pro quo irrogatur pœna corporis afflictiua,& tũc non relaxatur fideiuſſoribus, latiſſimè Far.d.q.33.n.48.& ſeq.vbi reddit rationem,& ibi latè concordantes allegat,& teſtatur de communi, aut pro eo non infligitur pœna corporis afflictiua, & tunc non debet detineri in carceribus, ſed eſt dimittendus ſub cautione, Ant.Gom.de del.c.9.n.8.Iu.Clar q.46. n 7.vbi teſtatur de communi,& ſubdit, dummodo offerantur fideiuſſores,alias,ſi non haberet fideiuſſores, deberet in carceribus detineri, & quòd ita ſeruatur Boſſ tit.de car.fid.com.n.1. & ſeq. Mod.Rom.q.33. n.1. vbi alios allegat,& teſtatur de communi, & late Men. de arb.caſ 301.n.3. qui pariter teſtatur de communi.

Quod magis procedit in clerico,qui ſi offerat fideiuſſorem de ſtando iuri,& de præſentando in cauſa pro qua non venit imponenda pœna corporalis debeat relaxari.Fely in c.legebatur n.2.ext.de maio.& ob Foll. in pr.cr.in verbo & in carceribus c.21.n.6 Moder.Rom. q.41.n.2.vbi firmat,hoc non habere difficultatem.Prax, Arc.Neap.c.29.n.5. & ſeq. vbi tandem dicit reſt. ere in arbitrio iudicis iuxta qualitatem cauſæ & perſonæ. 33

Et talis cautio ſecundùm veriorem opinionem ſufficit,vt ſit de ſe repræſentando,& de ſtando iuri,& iudicatũ ſoluendo.Bal.in l.nullum n.3.C.de cuſt.reor.quem

ſequitur

ſequitur Paul. Grill. *de relax. carcerat. tit. de fideiuſſ. reor.*
n. 7. Iul. Clar. *q.* 46. *n.* 7. Mod. Rom. *d. q.* 33. *n.* 3. vbi de cõ-
muni, & alios allegat, vbi ſubdit, quòd ſolet dimitti reus,
quando cauſa eſt pecuniaria ſub cautione de iudicatũ
ſoluendo, vel quãdo eſt in caſu abſolutionis de ſe præ-
ſentãdo. Si verò carceratus non habeat fideiuſſores, &
offerat pignora, iudex tenetur ſub pignoribus illũ di-
mittere, alias in ſyndicatu poterit agi contra ipſum
actione iniuriarum, Bart. *in l. ſi verò. §. qui pro rei quali-*
35 *tate. ff. qui ſatiſd. cog.* Corr. *in pract. tit. de carcer. n.* 13. †
prout tenebitur in omni alio caſu, in quo debet rela-
xari fideiuſſoribus, ſi illum recuſet relaxare, ſed Aduo-
catus vel defenſor faciat in actis cõſtare de dicta obla-
tione fideiuſſoris idonei, Iul. Clar. *d. q.* 46. *n.* 7. Affl. *ſuper*
a. d. Conſt. regni rubr. 10. *n.* 3. Bon. *com. opin. p.* 1. *verſ. car-*
ceratus, & latè Mod. Rõ. *d. q.* 33. *n.* 6. *&* 8. & ſi non ha-
beat fideiuſſores, neque pignora, relaxatur ſub iuratoria
cautione, maximè ſi carcerata fuerit fœmina, niſi fue-
rit carceratus facinoroſus, poſt alios Cau. *de Brac. reg.*
pag. 2. *n.* 180. vbi etiam dicit, quòd licet, in criminalib.
non habeat locum iuratoria cautio, tamen fallit in
fœmina, ſed de conſuetudine in omnibus ſit arbitrarium
iudicis, vel licet fideiuſſor non poſſit ſub pœna corpo-
rali ſe obligare, tamen iudex poteſt reum relaxare ſub
præceptis pœnalibus corporalibus de redeundo ad
carceres, Cau. *dec. pag.* 2. *n.* 189.

36 Si verò pœna ſit arbitraria pro delicto, pro quo de-
tinetur Menoc. *de Arb. caſ.* 303. *n.* 36 vbi reprehendit
Gram *conſ.* 55. & ſequitur Bald. *in l.* 1. *col. fi. C. de exhib.*
reu, diſtinguit: ſi ex conſuetudine pro illo delicto im-
ponitur pœna corporalis, non relaxatur, ſi pecuniaria,
relaxatur & vbi non conſtat de aliqua conſuetudine,
ſit arbitrarium iudicis, quam diſtinctionem Men. re-
fert, & ſequitur Baiat. *in q.* 46. *n.* 22. *in fin* vbi etiam re-
fert quid ſeruetur in Regno Neapolis. Mod. Rom. *c.* 33.
n. 53. Men. vbi ſuprà infert, quòd iudex iſto caſu rela-
xans carceratum, videatur declarare animum ſuum,
quòd nollet pro illa cauſa imponere pœnam corpo-
ralem, & ideò, cauſæ defenſor, ſi habeat iudicem pro-
pitium, non curet clientem ſuum habilitari, ne ex illa
habilitatione poſſit deinde dari pro ſuſpecto.

37 Si verò extaret ſtatutum, quòd puniendus pœna
corporali fideiuſſoribus ſit relaxandus, erit validum,
Veron. *conſ.* 40. Cab. *ad conſt.* Marc. *l.* 4. *in t. fideiuſſorib.*
n. 27. an valeret ſimilis conſuetudo, vbi imponitur
pœna capitis vide Rocch. de Curt *ſuper c. fin. de con-*
ſuetud. & Aug. ad Ang. *de malef. in verbo pro quibus*
Antonius in princ. vt refert Baiat *d. q.* 46. *n.* 25. *& ſeqq.*
Mod. Rom. *q.* 33. *n.* 74. *& ſeq.* vbi concordantes alios al-
legat. Nec obſtat in propoſito quod dicitur, vt nemo
poſſit ſe pro altero obligare in cauſa criminali ſe-
cundùm communem opinionem atteſtatam per Men.
de arb. caſ. 303. *n.* 55. & ante eum Couar. *var. reſolut.*
lib. 2. *c.* 8. *num.* 8. *in fi.* quia intelligitur quoad ipſam pœ-
nam corporalem, & non quoad pœnam pecuniariam
pro ipſa pœna criminali. Modern. Rom. *d. q.* 33. *n.* 74 *in*
fine.

38 Decimum quartum priuilegium eſt, quòd carcerati
relaxentur in Feſtis Paſchatis, & Natalis Domini no-
ſtri, per *tex. in l. nemo. C. de epiſc. aud.* vbi etiã excipiunt
delicta, quorum rei non ſunt relaxandi. Iul. Clar. *p.* 46.
n. 9. Men. *de arb. caſ.* 303. *n.* 38. & quid de crimine falſi,
& quid in eo, qui ob eandem cauſam ſemel fuit ex-
carceratus, vide Men. *arbitr. caſ.* 103 *in fine*, Iul. Clar. *q.*
46. *n* 9 vbi refert, quòd Mediolani ad iſtum effectum
deputantur in illis diebus quatuor Senatores, & hîc
in Curia adeſt ſolita Congregatio ſuper Viſitatione
Carcerum. Et verè ſi reus non ſit conuictus, vel con-
feſſus, neque delictum ſit ènorme, ſolent carcerati in
dictis feſtis relaxari, vt de conſuetudine Mediolani te-
ſtatur Boſſ. *tit. de carcer. fideiuſſor comm. n.* 27 Iul. Clar.
d. q. 46. *n.* 9. *in fin.* prout etiam hîc in Vrbe obſeruatur,
& ita d. l. nemo intelligitur de conſuetudine, vt non
habilitetur carcerati ad latiores carceres, ſed extra car-
ceres ponantur, quicquid aliter ibi Doctores dubita-
uerint, prout Boſſ. vbi ſuprà firmat. & ſequitur Mod.
Rom. *d. q.* 33. *n* 77. Et cautio ſolet eſſe aliquando ſim-
pliciter de ſe repræſentando, aliquando, quando cauſa
eſt durior, de redeundo ad carceres poſt feſta, etiam
irrequiſiti: & iſta verba (poſt feſta) interpretantur, vt
reus ſe repræſentet, non vltimâ die feſti, ſed alia die
ſequenti. Et talis excarceratio, ſeu relaxatio fieri po-
teſt etiam nondum publicato proceſſu, vt po. Franc.
Marc. *dec.* 176. firmat Baiard. *q.* 46. *n* 38. & de iſta ex-
carceratione loquitur etiam Men. *de arb. caſ.* 302. *n.* 38.
ac etiam relaxari debent carcerati ob aliquam læti-
tiam publicam. Men. *de arbitr. caſ.* 302. *n.* 15. *lib.* . &
de eadem excarceratione in prædictis temporibus
Cau. *de Brac. reg. p.* 2 *n.* 166. *& ſeq.* vbi ſubdit quòd iu-
dex habens brachium regium poteſt quocunque
tempore carceratos relaxare.

Si verò ageretur de pœna exilij etiã fideiuſſoribus 39
carceratus erit relaxandus, vt per Iodoc. *in pract. crim.*
c. 9. *de relaxat. carcer. n.* 4. *verſ. atidem* & faciunt quæ
latè ſcribunt Ant. Gom *tit. de delict. c.* 1. *n.* 13. Par. *conſ.*
154. *n.* 23. *vol.* 1. Iul. Clar. *q.* 32 *n.* 5. vbi firmat eſſe cõ-
munem opinionem à cõſuetudine receptã, vt in deli-
cto, pro quo agitur de relegatione in certo loco ſiue
de relegatione à certo loco, & ſic de exilio, inquiſitus
poſſit audiri per procuratorem, quo caſu admittitur fi-
deiuſſor pro eo, quia verè ceſſat illa ratio prohibitiua,
ne quis admittatur ad fideiuſſores, ne deinde ſi ſequa-
tur ſcientia corporalis reddatur fruſtratoria ſi reus
aufugiat, prout latè poſt alios quos allegat firmat
Mod. Rom. *q.* 33. *n.* 49. & quia nemo poteſt ſe ad pœ-
nam corporalẽ obligare, per *l. liber homo. ff. ad l. Aquil.*
tamen in pœnam exilij, amiſſionis beneficij, ſeu gra-
tiæ, ac confeſſi criminis bene poteſt ſe obligare, vt per
Iodoch. *in pract. crim. c.* 20. *n.* 4. *&* 6. *tex. in d. l. liber homo*
intelligitur de pœna corporali, per quam quis patere-
tur pœnam capitis, vel alicuius membri abſciſſionem,
vt declarat ibi Ioduch. & ideo male ſentit Mod. Rom.
in d. q. 33. *n* 50. vt condemnandus in pœnam exilij non
ſit relaxandus fideiuſſoribus.

Si carceratus eſſet in caſu innocentiæ, & abſolutio 40
ois etiam non expectata ſententia erit fideiuſſoribus
relaxandus, *text in l. nullus C. de exhib. reu.* Rom. *ſing.*
491. Boſſ. *de carce. fideiuſſ. comm. n.* 15 *& n.* 21. Iul. Clar.
q. 46. *n.* 10. & Men. *de arb. caſ.* 303. *n* 34. Mag *dec. Luce.*
42. *n.* 12. *& ſeq* & Mod. Rom. *q.* 33. *n.* 65. vbi de com-
muni, Bert. *conſ.* 307. *n.* 1. *l.* 2. licet Carauit. *in rit.* 40. di-
cat quòd in regno non potuit obtinere liberationem
ſub fideiuſſoribus etiam quòd conſtaret de innocen-
tia rei, quem refert Baiard. *in d. q.* 46. *n.* 39. Cauale. *de*
Brach. reg. p 2. *n.* 157. *& ſeqq.* vbi docet vnam cautelam
ad habendos complices in cauſa ardua, vt ſi habeat ali-
quem complicẽ carceratum, leuiter interroget, & fin-
gat longius ire, & deinde illum ſub cautione relaxabit,
quia ille poſtea denunciabit aliis correis, quod curia
nihil habet in proceſſu ſuper illo delicto graui, & ſic
poſteà facile habebit alios complices quia iam fugam
arripuerint, ſed quòd iſta practica erit adhibenda cum
grano ſalis, & non à iouene officiali.

Bene verum eſt, quòd debet relaxari, cum fideiuſ-
ſoribus, & non ſine, vt per Cla. *in q.* 46. *n.* 10. vbi teſtatur
ita ſeruari, poſt Boſſ. *tit. de ſent n.* 61. licèt Alex. Stiat.
conſ. 119. *n.* 2. *tom.* 2. *crim.* dicat iudicem poſſe relaxare
carceratum ſine fideiuſſoribus, quando conſtat ex pro-
ceſſu eum non eſſe culpabilem: ſi verò adhuc non
habeat indicia, ſed ſperet illa habere, non erit carce-
ratus dimittendus, etiam cum fideiuſſoribus, Clar. *d. q.*
46. *n.* 10. *circa fi.* poſt Caran. *ſuper tit.* 40. *circa princ. &*
tit. 41. *n.* 5.

Si verò eſſemus in dubio de innocentia carcerati 41
iudex

Digitized by Google

iudex poterit minus grauare carceratum, & illum relaxare ſub fideiuſſoribus. Paul. Grillan *de relaxatio. carcer tit. de fideiuſſ. reor. q 2. n. 2. in fin.* Clar. *d. q. 46. n. 11* quod tamẽ intellige completo, & perfecto proceſſu, cũ alias nõ poſſit dici conſtare de innocẽtia carcerati, vel quod ea ſit dubia, Mingon. *dec. Lucen. 41. n. 13.* eandem declarationem amplectitur Suar. *in tr. de fid. iuſſ in caſu cri. n. 25. in fine* Franch. March. *decis. 799. per totam parte 1.* & cum hac declaratione tranſit, Mod. Rom *q. 33. n. 70 vbi* declarat Bertaz. *conſ. 367 in princ.* dum vtitur verbis non finito proceſſu, hoc eſt non expectata ſententia, & declarat etiam Clarum *in d. q. 46. n. 10. circa fin.* dum vtitur illis verbis, pendente proceſſu, vt ſatis dicatur proceſſus pendere quando iam illo formato iudex non pronunciauit. Ego vero arbitror quod iſte Fatin. modo decipiatur, quia potò hoc reſidere in arbitrio iudicis, qui bene potuit informationes extraiudiciales percipere, etiam non completo proceſſu, an fuerit inquiſitus culpabilis, vel innocens.

42 Sed dum Clar *in d. q. 46 n. 10. in fin.* refert, quod in calculo ferendæ ſententiæ reus ſit reducẽdus ad carceres, ne facta relatione in Senatu, ſententia corporalis quæ ſequi poſſet, redderetur fruſtratoria, quem ſequitur Modern. Rõ. *in d. q. 33. n 68.* vbi in fi. etiam teſtatur ita apud nos in Curia ſeruari, non bene per Clar. & Moder Rom. applicatur caſui declaratio, quia ſuperius præſupponitur carceratum fuiſſe relaxatum, quis conſtabat de eius innocentia, & ideò non poteſt ſequi ſententia corporalis. ſed tantummodo ſententia abſolutotia, & ſic non video, quare ſit grauandus iſte innocens vt redeat ad carceres, cum ſit ſtatim relaxandus, quod etiam bene eſt notandum in ſtatu eccleſiaſtico, quia pluries audiui fieri ſimilem inſtantiam per procuratores fiſcales, vt tempore ferendæ ſententiæ inquiſitus reduceretur ad carceres vigore Bullarum ſummorum Pontificum, & præcipue Pij IV. & Pij V. quorum vigore diſpoſitum eſt aliquem non poſſe audiri extra carceres vbi ingeritur pœna capitalis vel corporis afflictiua quia Bullæ præfatæ non applicantur ad caſum iſtum, cum jam eis ſit ſatisfactum. cum fuerit ſemel inquiſitus carceratus & nullum verbum dicant, quod debeat eſſe carceratus tempore ſententiæ inferendæ, ideo recipere debent interpretationem à iure communi, vt millies dixi, & ſucceſſiue ſi inquitus ſit in aperto ſtatu obſolutionis, & innocentiæ, vt abſoluatur ſine alia noua carceratione. prout ego pluries & pluries obſeruaui, & procuratorem fiſcalem latrare ad lunam permiſi: ſi vero eſſet imponenda pœna corporalis, tunc ſit reuocandus ad carceres, ne ſententia deinde ſi ſequatur reddatur eluſoria.

43 Et vbi etiam ageretur de pœna corporali, non per hoc iudex erit ligatus quin poſſit carceratum ſub fideiuſſoribus relaxare, cum tota iſta materia reſideat in arbitrio iudicis, Caſtr. *conſ 328. lib. 2.* per totam, vbi etiam loquitur ſtante ſtatuto, quod quis debeat perſonaliter detineri, Iodoc. *in pract. crim. c. 20. n. 9. & 11.* Caſſ. *de iud. & tortur. c. 9. Rub de capt. n. 12.* Grillan. *de relaxat. carcer. rubr. de fideiuſſ. reor. q. 1. n 9.* Menoc. *caſ. 303. n. 2. lib. 2. de arb.* & ob id non poterit redargui iudex, cum præſumatur moueri ex iuſta cauſa, & propterea iudex debet in actis, & in decreto relaxationis apponere dictam cauſam, ne in ſyndicatu redarguatur vt conſuluit Caſtr. *in d. conſ. 328. in fin.* & ſequitur Mod. Rom. *in d. q. 33. n. 33. & ſeqq.*

44 Si vero fideiuſſores acciperent carceratum tanquam cuſtodes, & commentarienſes iuxta doctrinam Salyc. *in l. ad commentarienſem num. 2. C. de cuſtod. reor* tunc poſſet carceratus illis ſic dimitti. quia tunc etiam ſi imputatus eſſet carceratus pro delicto corporali, nihilominus tenerentur fideiuſſores ad eamdem pœnam ſi illum non cuſtodirent, vt tradit Menoc. *in d. caſ 33. n. 37.* vbi firmat hanc eſſe notabilem cautelam quando iudex vult amico carcerato fauere ſecundum quam Suar. *in d tract. de fideiuſſ. n. 28.* teſtatur ſe vidiſſe illam de facto ſeruari, licet Mod. Rom. *in d q. 33. n. 76.* referat illam practicam ſeruari non vidiſſe, ſed ſi ipſe non vidit, viderunt alij.

At ſi carceratus graui morbo laboraret, ne in carceribus moriatur, habita fide medici ſuper hoc; debet liberari ſub fideiuſſorib. de redeundo ad carceres poſtquam reconualuerit, licèt ageretur de delicto graui Foll. *in pract. cri. in verb. vel carceratur n. 16. in fi* licèt, *ſub n. 28.* aliter ſentiat tam de iure communi, quam vigore pragmaticarum Regni quando in carcerib. adeſt infirmaria, vel aliqua alia camera, in qua commodè recurari poſſet, prout in eodem Regno per Carolum V. in Pragm. incip. Pro cura pauperũ, &c. fuit prouiſum, quòd de publico ſalarientur duo medici, vnus Phyſicus & alter Chirurgus, qui vacare habeant circa curam carceratorum Baiard. *q. 46. n. 13.* prout idem hic in curia recte prouiſum fuit. Et quid facere debeat iudex quando infirmus petit liberari ob infirmitatẽ vide Paris. de Put. *de ſynd. in verbo tortura, verſ. officialis poſuit ad cordam n. 3.* vt etiam refert Baiard. *q. 46. n. 9* & latiùs Caualc. *de Brach. reg. p 2. n. 160. & ſeqq.* vbi etiam firmat quòd pater pro filio, vel alij non poſſunt carcerari pro relaxatione delinquentis per illam regulam, cùm nemò ſit dominus mẽbrorum ſuorum niſi inter principes quia poſſunt recipi, & dari mutuem obſides, & *ſub n. 552. & ſeq.* dicit quod ſemper tutius erit habere relationem duorum medicorum, & pro exoneratione officij iudicis de relatione medicorum ante excarcerationem conſtare debeat, & debeant eligi, qui ſint confidentes iudici & fiſco, tu adde, & carcerato, & ego in curia vidi plures relaxari ſub fideiuſſoribus cum dicta cautione de redeundo, recuperata ſanitate, vel ad omne mandatum iudicis, etiam quòd in vrbe in carceribus adſint infirmariæ, & ageretur de pœna capitali. 45

Si autem carceratus non habeat fideiuſſores, debet per iudicem cuſtodia adhiberi ſumptib. ipſius infirmi, cum fiat pro eius ſalute *arg. l. 4. C. de fin. regund.* vt poſt Par. de Put. Baiar. *d. q. 46. n. 10.* & ſi non poſſet ſoluere dictas expenſas, ob eius paupertatem, accuſator, & inſtigator teneretur ad dictas expenſas, Boer. *deciſ. 325* Baiard. *d. q. 46. n. 12.* & ſi non adeſſet inſtigator, vel etiam ipſe eſſet pauper, tunc fiſcus ex publico ære teneretur ad d. expenſas cum tam inſtigator, quam fiſcus teneantur ad ſumptus, & expẽſas, ac alimenta pro carcerato querelato, & accuſato, vt dixi ſupra. 46

Et intellige ſemper quod fideiuſſores ſub quibus carceratus dimitteretur, debeant eſſe idonei, de quo dicam in *ſeqq. c.* 47

Sed ſi procurator Fiſcalis, & inſtigator velint habere in quibus caſibus carcerati nõ ſint committendi fideiuſſorib. videant Menoc. *de arbitr. caſ 303. per totum lib. 2.* Mod. Rom. *in d. q. 33. n. 2. & ſeq.* & latius Baiard. *in d. q. 46. n. 27. & ſeqq.* vbi inter alios caſus ponunt, quando reus à principio voluit carcerari, quia poſtea nõ debet audiri ſi vellet dare fideiuſſores, itẽ ſi reus eſſet iudicatus ad torturam, & idem erit in teſte torquendo. Caualc. *de Brach. reg. part. 2. n. 170* vbi ponit etiam quã plures alios caſus, item ſi ſponte confiteretur delictum, item ſi aliàs pro eodem delicto aufugiſſet, item in capto in flagranti crimine, item quando in defectũ pœnæ pecuniariæ infligeretur pœna corporalis, itẽ in crimine falſi, item in conuicto, item in confeſſo, qui vellet confeſſionem ſuam dicere erroneã, item quando cauſa eſt in calculo ferendæ ſententiæ, itẽ quando non inuenerit fideiuſſores, & nõ audiretur ſi ipſe dare vellet in alio loco, quàm carcerationis non ſuppoſito eidem principi, ſecus in ſuppoſito eidem Domino, & ſi delictum non eſſet graue, poſſet etiam relaxari ſub iuratoria cautione, vel ſi non eſſet multum grauatus, vt per Clar. *d. q. 46. verſ. ſed quid agendum*, quam practicã 48

aſſtimat

affirmat eſſe laudabilem, & in Vrbe paſſim ſeruati à iudicibus & præcipuè à viſitatoribus carcerum, teſtatur Modernus Romanus *in dict. q. 23. num 47.* Item quando quis aliàs aufugit, non debet ampliùs fideiuſſoribus committi, Menoch. *de præſumpt. 32. lib. 5. num. 9. part. 3.*

Et quod ſupra dictum eſt in crimine falſi non relaxari carceratum, intellige quandò pro dicta falſitate imponeretur pœna corporalis, ſecus ſi aliqua pœna pecuniaria, vt voluit Bertazzol. *in conſ. 12. n. 2. lib. 1.* & ſequitur Mod. Rom. *in d. q. 33. n. 12. verſ. dico igitur, & n. 33.* quam declarationem omnino amplector, vt in terminis ſequitur etiam Foll. *in pract. crim. in verb. examinati liberentur n. 19. verſ. tu autem adde.*

50 Decimum-quintum priuilegium eſt ſi quis fuerit condemnatus in exilium, & retineatur in carceribus vt tempus carcerationis computetur in tempus exilij; & incipiat currere à die ſententiæ, Salic. *in l. omnes, C. de pœn. & poſt* Franc. *decis. 317 p. 2.* Baiard. *q. 71. nu. 6.* Ludou. à Peguer. *decis. 41 n.* ... reprobat Bart. contrarium tenentem *in l. aut damnum §. quiſquis de pœn.* inquiens doctrinam Bart. eſſe contra *tex. in d. l. omnes,* ſed cum hac opinione tranſit Ant. Gomez. *tit. de delict. c. 8. n. 7. verſ. item adde quod tempus,* Capoblanc. *in tract. de Auctorit. Baron. pragm. 7. nu. 27.* ſed Petr. Caball. *in qq. crim. caſ. 142. n. 4. & ſequent.* declarat dictum, Bart. & Ant. Gomez. procedere in carcerato, ante condemnationem, vt tempus carceris non computetur in exilio, ſecus in carcerato poſt ſententiam, & ibi concordantes allegat, quæ tamen declaratio erit vera, quando reus detineretur poſt ſententiam facto, vel culpa iudicis, & tunc tempus carceris computetur in tempus exilij, ſecus, ſi facto, vel culpa ipſius carcerati, puta propter debita, vel intereſſe partis, quia tunc tempus carceris non minuit tempus exilij, vt in puncto poſt Franc. *d. decis. 317 n. 1. & 2.* declarat idem, Petr. Caball. *d. caſ. 142. n. 6.* & Baiard. *qu. 71. n. 6.* etiam dicit, niſi ex cauſa iuſta fuerit detentus. Si verò fuerit ad confinium, & ibi moriatur non poteſt eius cadauer ſine licentia principis reconduci ad locum prohibitum, ſecus aſt in eius oſſibus, & poſtquam amplius non habet formam corporis, vel cadaueris, latè Petr. Caball. *cent. 3. in qu. crim. caſ. 265.* per totum.

51 Decimum ſextum carcerato priuilegium habet, vt dicatur facta, ſiue ſecuta fuerit in publicis, & deſtinatis carceribus, ſiue per iudicem fuerit carcerato aliquis locus pro carcere aſſignatus, cum carcer dicatur omnis locus, à quo quis non poteſt ad libitum ſuum exire, Petr. Caball. *in qq. crim. caſ. 8. n. 24.* Grat. *conſ. 3. n. 89. l. 1.* Magon. *decis. Lucenſ. 60. n. 87.* & ſola iudicis deſtinatione inducatur carcer, Paul. Grilland. *de relaxat. carcerat. cap. de fug. n. 16.* Viui *comm. opin. in verb. fugiens,* latè Magon. *d. decis. Luc. 90. n. 6. & ſeq.* & ob id Palatium Prætoris, camera, domus propria rei, vel Ciuitas aſſignatæ pro carcere per iudicem, faciunt carcerem publicum, latè Magon. *d. decis. Lucenſ. 90. n. 5. verſ. contraria tamen,* vbi addent. *in litt. B,* qui alios allegant. Maſcard. *de prob. concl. 265. n. 10. vol. 1. & ſub n. 30.* loquitur de illo, qui detinetur ſub fideiuſſione in aliqua Ciuitate, vbi refert Capic. *in decis. 152.* contrarium tenere, niſi detentus haberet etiam cuſtodiam, & quòd iſte locus aſſignatus à iudice dicatur carcer publicus, vide latiſſimè Moder. Rom. *in q. 30. num. 46. cum plur. ſeqq.* vbi *ſub n. 49.* teſtatur de veriori, & ma-

52 gis communi opinione, † licet alij dixerint, quòd ille locus à iudice aſſignatus non dicatur propriè carcer, nec quis in carcere incluſus dicatur.

53 Et in tantum ille locus aſſignatus per iudicem dicitur carcer, vt ſi alicui aſſignetur aliquis locus pro carcere, dicatur ſatisfactum Statuto dictanti, ne quis extra carcerem audiatur, & propriè veniat ſub dicto Statuto, ſecundùm opinionem atteſtatam per Magon. *d. decis. Lucenſ. 90. n. 5. verſ. contraria tamen* poſt Curt. Sen. *in l. admonendi n. 165. ff. de iureiurand.* & Menoch. *de arb. l. 2. caſ. 301. n. 7.* Viui. *commun. opin. in verb. fugiens,* Becc. *conſ. 44. n. 36.* Grammat. magis *in terminis dec. 33. in fin.* & poſt Boſſ. *tit. de carcerat. fideiuſſ. commit. n. 3. & 4.* teſtat Bertaz. *conſ. 15. n. 6. in princ. vol. 1.* licet Iaſ. poſt relata per eum *in l. admonendi n. 173. ff. de iur.* vbi inter alios allegat, Alber. contrarium teneat, qui teſtatur ſic in facto fuiſſe obtentum: ſed Menoch. vbi ſupra, reiecta dicta opinione Iaſ. contrarium tenet.

Quod maximè vtile eſt in ſtatu Eccleſiaſtico, cum per Bullas ſummorum Pontificum, & in ſpecie Pij IV. & Pij V. diſpoſitum ſit, quod vbi imponitur pœna corporis afflictiua, quis non poſſit audiri, niſi ſe conſtituat in carceribus, quia ſatis diceretur ſatisfactum dictis Bullis, ſi inquiſito aliquis locus, domus, vel camera fuerit ſibi pro carcere aſſignata, quod tamen cum difficultate obtineretur in grauibus criminibus, non quia non ſit vera ſupradicta communis opinio, ſed ne reus inſtruatur in fabricatione proceſſus, & quia etiam contingit in progreſſu cauſæ reum torquere pro præciſa reſponſione, vel in aliquibus caſibus pro veritate habenda, denegatis defenſionibus, & quia etiam reus magis tenetur ſi detineatur in pluribus carceribus ſub cuſtodia birroariorū, & quia forſan fugam arriperet, poſtquam deiegeret, fuiſſe, vel conuictum, vel grauatū ad tormenta, & hic in Curia Bullæ præfatæ, ac in toto ſtatu Eccleſiaſtico, ita practicantur: Sed bene verum eſt, quòd in leuibus delictis, vbi intelligeretur pœna exilij, relegationis, vel alia leuis afflictiua corporis, non erit inconueniens obſeruare ſupradictam communem opinionem, prout vidi pluries per bonos iudices obſeruari, & ego obſeruaui, & ſi ille locus aſſignatus à Iudice haberet etiam cuſtodiam birroariorum, arbitror, quòd omnino eſſet ſatisfactum etiam dictis Bullis, iuxta doctrinam Ant. Cap. *in decis. 153.* relatam per Maſc. *concl. 266. nu. 36. vol. 1.* Si vero à d. loco recedat, & intra breue tempus redeat, non dicitur rupta fideiuſſio, ſed punitur pro contemptu iudicis, ſed non erit integra pœna exigenda. Farinac *q. 30. n. 77.* Prax. *Arch. Neapol. c. 29. n. 9.* dicit in illa Curia nullam pœnam exigi, ſed reponitur habilitatus ſub claue, vel eſſet expectandus exitus cauſæ iuxta deciſionem Grammat. 95. licèt loquatur in aliis terminis, Caualc. *de Brach. reg. part. 2. num. 240.* vide latè Caball. *caſ. 212. cent 3. per totum.*

Decimum ſeptimum priuilegium eſt, vt carcer non detur ad pœnam, ſed ad cuſtodiam, *l. aut damnum, §. ſolent, ff. de pœn.* Ant. Gomez *tit. de delict. c. 9. n. 6. verſiculo, quia carcer.* Boſſ. *tit. de carcer. n. 2.* Menoch. *de arbitr. caſ. 305. num. 4. lib. 2.* 54

Et ob id non debet carceratus detineri in carcere obſcuro, tetro & ſubterraneo, latè Boſſ. *in d. titulo de carcerat. num. 5.* Gomez. *d. cap. 9. ſub num. 6.* Menoch. *d. caſ. 305. num. 2. & ſequent.* & caueant omnes iudices ne faciant, quod fecit Foller. prout ipſe teſtatur in ſua *practica crim. canon.... cap. 12. in verb. & in carceribus mancipatis, num. 32.* qui refert, dum eſſet Vice Marchio Teſtæ Vaſti, quod confecit foueam quamdam humi depreſſam per duodecim pedes, vt illi populi viuerent ſub iugo iuſtitiæ, cui infortunium contigit forſan ex cauſa præfata, iudicio Dei, vt vitam amitteret per manus violentas. 55

Imò nec etiam carcerati debent detineri in compedibus, vinculis, ſeu manicis ferreis, ſed ſolum intus cuſtodiam liberi, & abſoluti, cùm tunc dicantur pati tormenta, vt latiſſimè eſt videre poſt alios, quos allegat per Moder. Roman. *in qu. 27. n. 98. & ſequent.* vbi tamen declarat, niſi aliter viſum fuerit Iudici, inſpecta qualitate cauſæ, & perſonæ detentæ, & quia fuerit vel confeſſus, vel condemnatus, vel valde grauatus, cum ſola atrocitas delicti non operetur vt detineatur in 56

compedibus & vinculis,& huiuſmodi ferramenta debent eſſe talia,quæ carcerato cruciatum, ſeu dolorem non afferant *l. prima C. de cuſtod. reor.* Boër. *deciſ.* 216. *n.* 3. Iodoch. *in pract. crimin. c.* 17. *tit. de carcerat. n.* 6. Ant. Gomez. *tit. de delict. capit. nono, ſub n.* 6. *verſic. item* adde quod Caualc. *de Brac. reg. p.* 2. *n.* 132. *& ſeqq.* latè ponit quomodo reus ſit cuſtodiendus in carceribus.

57 Sed ſi carcer fuerit datus ad pœnam, tunc poteſt eſſe obſcurus, tetrus, & ſubterraneus, li et in eo carceratos infra paucos dies vitam cum morte commutare poſſet, ſi qualitas delicti expoſtulet, hinc videmus in Curia Romana delinquentes condemnati ad Arcem Oſtiæ, vbi ob malam aëris temperiem citò moriuntur, ac etiam ad Arcem Ciuitatis Vetulæ, vbi etiã non diu ſuperuiuunt, prout etiam de tali pœna in carcere obſcuro, tetro, & fœtido dicit Moder. Roman. *quæſt.* 27. *num.* 204. dummodo tamen ad talem carcerem fiat per iudicem condemnatio in ipſa ſententia, quia ſi ſimpliciter qui ad carceres condemnaretur, non eſſet detinendus in malo carcere, ſed in carceribus ordinariis, ſub tuta cuſtodia, & maximè ſi carceris pœna eſſet temporalis per textum in d. lege prima, *Cod. de cuſtod. reorum.*

58 Decimum-octauum priuilegium eſt, quòd quamvis ſi cuſtos carceris cognoſcat meretricem carceratam puniatur, etiamſi illam ſine vi cognoſcat, vt per Menoch. poſt alios, quos allegat *caſ.* 292. *l.* 2. & de miniſtris & iudicibus cognoſcentibus mulieres carceratas, vel coram eis litigantes, latè tradit nouiſſimè Petr. Cabill. *cent.* 3. *caſ.* 283. *per totum in qq. crim.* vbi concludit in muliere honeſta officialem eſſe puniendum pœna arbitraria, in muliere malæ famæ non data violentia eſſe leuiter puniendum, Caualc. *de Brac. reg. par.* 2. *n.* 15. *& ſequent.* vbi etiam dicit, quid in iudice, vel alio officiali, & vide Menoch. *caſ.* 292. *n.* 5. *& ſequent.* vbi dicit eſſe puniendos pœna arbitraria, cùm à iure non ſit aliqua pœna determinata; tamen carceratus nulla pœna puniretur, prout ſeruatum fuit per Curiam Burdegalenſem, vt teſtatur Boër. *deciſ.* 317. *n.* 10. & ſequitur Clar. *in §. fornicat. n.* 19. *in fine*, vbi teſtatur de communi, licet ratione violati carceris aliqua pœna puniendus eſſet. Mod. Rom. *in q.* 31. *n.* 123. in fine affirmet. Sed quid ſi cognoſcat ancillam, vel vxorem cuſtodis, Menoch. *de arbitrar. caſ.* 292. *n.* 5. *& ſequent.* Caualc. *de Brach. reg. par.* 2. *n.* 154. dicunt eſſe puniendum etiam pœna arbitraria ob rationem ibi à Menoch. aſſignatam.

59 Decimum-nonum priuilegium eſt, vt Clerico iniuſtè carcerato diſtributiones quotidianæ debeantur. Couar. *variar. reſol. l.* 3. *c.* 13. Prob. *in cap. vnico n.* 22. *de cleric. non reſident. in d.* Nauarr. *conſ.* 9. *num.* 3 *& ſequent. de Cleric. non reſiden.* Monet. *de diſtribution. quotid. n.* 1 *q.* 5. *n.* 80. Theſaur. *de for. Eccleſ. par.* 2. *cap.* 23. *n.* 25. Marc. Ant. Macer. *variar. reſolut. l.* 1. *reſolut.* 102. *num.* 19. vbi *ſub num.* 22. *& ſequent.* ſubdit ſecus ſi fuiſſet iuſtè captus, & in Congregatione ſuper interpretatione Sacr. Concilij Trident. adeſt decretum ge-
60 nerale † vt ſi quis abſoluatur à crimine ſibi impicto, conſequi debeat diſtributiones quotidianas, & ideò non erit curandum, quicquid dicat Henric. Boich *in cap. cum omnes num.* 19. *de conſtit.* & alij, quos refert Mar. Ant. Macer. *d. reſol.* 102. *num.* 21. tunc debeantur diſtributiones quotidianæ impedito, vel abſenti pro Eccleſia quando concurrat conſuetudo illius Eccle-
61 ſiæ illi dandi † Quæ diſtributiones conceduntur abſenti etiam quando iam fuerunt diſtributæ inter ſeruientes, vt latè poſt alios quos allegat, firmat Mar. Ant. Macer. *d. reſolut.* 102. *n.* 24. *& ſequent.* & ibi refert deciſionem Rotæ Romanæ in vna Salamantina die Iunij 1594. coram Corduba, per quam fuit reſolutum, quod diſtributiones quotidianæ tenendæ eſſent in ſuſpenſo, quia iam ille Canonicus fuerat abſolutus, & inſuper dictus Canonicus fecit ſuas proteſtationes, ne diſtribui deberent per Canonicos ſeruientes.

Vigeſimum priuilegium eſt, vt carceratio ſpontanea inducat præſumptionem ad excluſionem delicti, 62
Marſ. *in § diligenter n.* 208. *in pract. crim.* Crau. *conſ.* 75. *n.* 19. Corn. *conſ.* 198. *num.* 23. *vol.* 4. Burſat. *conſ.* 144. *num.* 8. *volum.* 2. vbi de communi, de quo dicam infra ſuo loco.

Vigeſimum-primum priuilegium eſt, vt carceratus, 63
relaxatus ſub fideiuſſione de ſe repræſentando non poſſit ad carceres reduci, niſi ſuperueniant noua indicia Boſſ. *de plurib. violent. n.* 214. *de ſentent. n.* 6 Iul. Clar. *quæſt.* 46. *verſiculo pariter*, Brun. à Sol. *quæſt.* 17. *num.* 10. Tob. Non. *conſ.* 103 *num.* 3. Gabr. *conſ.* 181. *numer.* 25. Marc. Anton. Macerat. *var. reſolut. lib.* 3. *reſolut.* 29. *num.* 17. & ego latè dixi de iſta concluſion. ſupra *in Defenſ.* 2.

Vigeſimum ſecundum priuilegium eſt, vt carcera- 64
tus ſi relaxetur, talis habilitatio habeat vim Abſolutionis, Alexand. *conſ.* 180 *num.* 9. *lib.* 2. Boſſ. *titul. de ſentent. num* 60. & *in titul. de plur. viol. num.* 114. latè Moder. Roman *quæſt.* 4. *num.* 25. *in fine*, *& conſ.* 59. *num.* 1. *conſ.* 69. *num.* 5. *in fin.* Baiard. *quæſt.* 69. *numer.* 5. *in fin.* & hoc procedit etiamſi fuerit relaxatus ſub fideiuſſione, prout ſupracitati Doctores loquuntur, adeò quòd fideiuſſores principalem repræſentare nequeant, niſi ſuperueniant noua indicia, Mod. Rom. *dict. conſil.* 59 *num.* 2. vbi hoc ponit pro firmata concluſione.

Sed aliqui dicunt non habere vim abſolutionis 65
quando relaxatur poſt ſententiam, vt declarat Marc. Ant. Macerat. *variar. reſolut. l.* 1. *reſolut.* 102. *num.* 2. vbi etiam poſt Boſſ. *tit. de ſentent. num.* 60. *& ſeq.* dicit non procedere quando talis habilitatio fit ſine cauſæ cognitione, quia tunc potius cenſenda eſt gratia, quàm abſolutio Alij autem tradunt, vt reſideat in arbitrio iudicis etiam non ſuperuenientibus, nouis indiciis reuocare ad carceres habilitatum ex eadem cauſa, vt teſtatur Moder. Rom. *qu.* 4. *n.* 25. *& in q.* 34.
n. 78. † vbi tradit cautelam requirendi reum ad carce- 66
res ex antiqua cauſa. Sed Aduocatus non credat modo d. Moder. Rom. ſuper hoc; vt eſt videre per ipſummet Moder. Roman. *in conſ.* 59. *num.* 29. vbi firmat, quòd vt poſſit reuocari ad carceres habilitatus, oportet, vt concurrat iuſta cauſa. Et cauſæ erunt, prima quando iudex dubitat de condemnatione corporali, ſecunda quando proceſſus non fuit perfectus, tertia quando iudex ſperat alia noua indicia de proximo habere; ſecus ſi reus eſſet in ſtatu abſolutionis, quia non deberet reduci ad carceres, quòd cautela ab eo tradita in locis ſupra adductis in caſu non permiſſo eſt inuenta ad illaqueandum animas Iudicum.

Vigeſimum tertium priuilegium eſt, ſi quis fuerit 67
iniuſtè carceratus, poſſit impunè fracto carcere aufugere etiam in foro fori, Immò non ſolùm peccat ſi non aufugiat, ſed etiam puniatur, vt latè proſequitur alios concordantes allegando Moder. Rom. *in qu.* 30. *n.* 121. *cum plur. ſequent.* & ſi fuerit relaxatus cum iuramento de redeundo ad carceres, non tenetur redire, nec incurrit pœnam periurij; cùm non teneatur iſto caſu ſeruare iuramentum, Moder. Rom. *q.* 30. *numer.* 124. de quo latè dixi ſupra in præcedenti Defenſ. quæ opinio eſt vera non ſolùm quando timetur periculum mortis per regreſſum ad carceres, in quo omnes concordant, vt per Moder. Rom. *in d. q.* 38. *n.* 126. verùm etiam in quacumque notoriè iniuſta carceratione, vt latè poſt alios, quos allegat Seraph. *de Priuil. iuram. priuil.* 232. *num.* 9. *verſ. ſed quid dicendum*, vbi loquitur in cauſa ciuili.

Et quando carceratus non poteſt aliter euadere pe- 68
riculum, quàm per fugam à carceribus, tunc poteſt cuſtodes impunè vulnerare, & occidere *l. nihil intereſt.*

ff.

ff. de captiu. & poſtlim. reuerſ. Marſ. in pract. crim. §. attingam n. 40. & ſequent. & in Tract. bannit. in verb. carceratus n. 21. & ſequent. Boër. deciſ. 215 n. 31. Menoch. de arb. caſ. 301. n. 5. Mod. Rom. q. 3. num. 129. vbi de communi, Maſcard. de probat. concluſ. 469. numer. 27. l. 2. concluſ. 280. n. 17. Claud. Bertaz. ad Patrem conſ. 31 lit. E. lib. 1. qui Moder. Rom. ibi n. 130. adducit contrarium tenentes & pro conciliatione ſub n. 131. & ſeqq. tradit quòd ad hoc vt impunè poſſit carceratus cuſtodes occidere ad euadendam iniuſtam condemnationem vel eius executionem, duo requiruntur, primum quòd notoriè conſtet ex actis illum indebitè, & iniuſtè fuiſſe carceratũ, vel condemnatum, ſecundum quòd carceratus ſit in euidenti periculo mortis, & condemnationis, & quòd aliter illud euadere non poterat, quàm frangendo carceres, & occidendo cuſtodes: ſecus ſi potuiſſet innocentiã ſuam per teſtes, vel per alias ſuas defenſiones demõſtrare, & ſic per viam Iuris, quia non poterat cõuolare ad viam facti, & tunc ſaltem pœna extraordinaria punitetur.

Nec mihi diſplicet alia declaratio, quæ traditur, vt tunc poſſit impunè carceratus carceres frangere, & alia ſupra relata facere, quando iniuſtitia carceris reſpicit non ſeruatum Iuris ordinem, ſecus ſi innocentiam carcerati, quia poteſt eſſe quòd quis ſit innocens, & tamen iuſtè ſit carceratus, vt conſiderat Boſſuetus titulo de effractis carceribus ſub nu. 2. & Couarruuias variarum reſolutionum lib. 1 cap. 2. num. 13. verſiculo ego ſanè, & ob id etiam innocens tenetur pœna fracti carceris, vt apertè legitur in l. eos, ff. de cuſtod. reor. Moder. Rom. quæſt 30. num. 134.

69 Vigeſimum quartum priuilegium eſt quòd reus condemnatus in pœnam pecuniariam, licèt offerat fideiuſſorem, & pignora non liberatur, ſed omninò tenetur ſoluere condemnationem leg. 4. § ait Prætor, ff. de re iudicata, Petrus à Plach. epitome delictorum l. 1. cap. 1. n 18. deciſion. Auenionen 112. n. 5. Boſſuetus titulo de ſententiis n. 111. Iulius Clarus quæſt. 75. num. 1. Moder. Rom. q. 33. n. 9. vbi ſub nu. 10. dicit potiſſimum procedere in debitore Fiſci, quia ſi debitum eſt liquidum nunquam relaxatur, niſi ſoluat Petr. Caball. conſ. 221. n. 1. & ſequent cent. 3. Tamen ſi appellauit à d. ſententia, ſi offerat fideiuſſores de ſe repræſentando ac de ſoluendo condemnationem in euento ſuccumbentiæ, eſt omninò relaxandus, vt latè declarat, & defendit Lancell. de attent. c. 12. ampl. 4. lim. 25. num. 3. & ſequitur Moder Rom. d. q. 30. n. 20. & ſeqq. à qua non eſſe recedendum in conſulendo, & iudicando tanquam iuri conſona, & æquitati valde proxima affirmat, & maximè procedit in Stato Eccleſiaſtico per

70 Bullam Py V. Conſtitut. 180. n. 2. par. 1. quandò reus non eſt confeſſus, vt recipiatur cautio idonea quatenus pauper, & quatenus diues, facto actuali depoſito, arbitrio tamen iudicis, ſi verò fuerit confeſſus quacumque appellatione non obſtante iudex ſententiam ſuam exequatur, vt etiam ſequitur Moder. Rom. dict. q. 30. num. 23.

71 Vigeſimum quintum priuilegium eſt, vt effractores carcerum confugientes ad Eccleſiam gaudeant immunitate Eccleſiaſtica, Caſſan. §. 1. rub 1. nu. 116. Dec. in tract. crim. l. 1. c. 28. num. 28. de qua ampliatione latè dixi ſupra in Defenſione prima, vbi etiam dixi, an quando ducuntur per Eccleſiam, etiam in ea ſint tuti Dec. d. cap. 28. n. 30. & ſi fractis carceribus fuerint ad Principem, & ſuperiorem, non puniantur pœna fracti carceris poſt alios, quos allegat Menoch. in addit. de Arbit. l. 2. caſ. 301. n. 6. & ſeqq vbi etiam dicit non puniri mulierem aufugientem à carceribus illis fractis cauſa euitandæ libidinis, vel ſi aufugit cauſa ignis, vel aquæ, & ibi ponit etiam alios caſos.

72 Vigeſimum ſextum priuilegium eſt carceratis datum, vt non valeat eorum confeſſio facta in carceribus, cùm dicatur extorta metu carcerum, & non ſponte facta, & ideò ſicut confeſſio facta in tortura ſine indiciis dicitur facta metu tormentorum, & confitenti non præiudicat, ita pariter nec præiudicat facta in carcere, cùm carcer ſit ſpecies tormentorum, Roland. conſ. 17. n. 22. in fine, vol. 3. vbi dicit non eſſe recedendum ab hac opinione in conſulendo. Bertazzol. conſ. 8. n. 51. vbi alios allegat, Maſc. de prob. concl. 351. n. 17. & ſeqq. vol. 1. Burſatt. conſ. 101. n. 15. vol. 2. Grammat. conſ. 37. n. 19 conſ. 60. num. 6. vbi latè Honded. conſ. 93. n 27. volum 2. & eſt originalis doctrina, Anchar. conſ. 34. n. 4. Addentes ad Modernum Roman. conſ. 16. in littera G, vbi alios infinitos Doctores cumularunt, & Amodena concivis meus in ſuo ſolemni tractat. de ſyndicat. num. 180. verſiculo item ſi dicatur, loquitur etiam de confeſſione, ſeu depoſitione teſtium.

Contrariam opinionem tuetur Iulius Clarus in quæſt 65. n. 1. & ibi reddit bonam rationem, & firmat cum Ancharano non tranſire communem opinionem. Doctores adducti per Addentes ad Moder. Roman. in quæſt. 45. n. 17. Ferrandus Gorg. conſ. 226. num. 9. tom. 1. criminalium in folio teſtatur, quod ita ſeruatur in practica. Flam. Cath. in practica interrogatoria reorum lib. 2. cap. 1. num. 61 Maſcardus de probationibus concluſ. 367. num. 7. & ſequentibus & Moder. Roman. in quæſt. 81. num. 13. & 34. 73

Pro concordia autem aliqui diſtinguunt, quòd ſi reus detineatur in carceribus, in quibus denegatur ei cibus, & fame, & frigore grauiter afficeretur, tunc confeſſio dicatur facta metu tormentorum, vt poſt Brun. & alios tradit Baiard. d. q. 64. n. 97. Franc. Becc. conſ. 10 n. 13. & n. 14. dicit quòd opinio ſimpliciter intellecta, quando quis detinetur in carceribus, eſt abſurda, ſi dicatur confeſſio deinde emanata metu tormentorum extorta, ſed ſit intelligenda quando famem, ſitim & frigus in carcere patitur carceratus. 74

Alij autem diſtinguunt inter cauſam ciuilem, & criminalem, vt in ciuili cauſa non præiudicet confeſſio ipſi carcerato confitenti, ſecus in criminalibus, Claud. Bertrand. regul. crim. 55. quam magis communem appellat, Moder. Roman. in quæſt. 15. num. 18. & illam etiam refert Baiard. in d. q. 64. num. 67. in fine.

Alij verò diſtinguunt, quòd ſi eſſet detentus in carcere à iudice ſolito metum & violentiã inferre, & non præceſſerint legitima indicia, tunc confeſſio deinde emanata non reputetur ſpontanea, ſed extorta metu tormentorum ad trad. per Bar. in l. de pupillo §. ſi quis, n. 14 & ſeq. ff de nou. oper. nunt Boſſ. tit. de confeſſ. n. 74. & ſequentib. Honded. conſ. 108. n. 30. vol. 2. & vno ex iſtis duobus deficiente confeſſio non diceretur extorta metu tormentorũ, neque metu carceris, ſecundùm veriorem, & magis practicatam opinionem atteſtatam per Add. ad Mod. Rom. conſ. 16. in littera C. in fine.

Vigeſimumſeptimum priuilegium eſt, vt Aduocatus, vel defenſor cauſæ poſſit inſtruere carceratum ad negandum delictum, nec luat pœnam in foro fori, ſecus in foro poli, quia non licet. Diu. Thom. ſecunda ſecunda, q. 69. art. primo & ſecundo, Abb. in cap. 1. de teſt. cogend. Boſſ. tit. de reſponſ. à reo faciend. n. 18. Couarr. variar. reſolut c. 2. lib Peregr. conſ. 2. n. 153. l. 2. Nauarr. in Manuali c. 25. n. 35. Laderch. Imolen. conſ. 203. n. 4. vbi ſubdit, quòd in foro fori nemo eſt, qui dubitet; immo ſecundùm iura antiqua defenſores reorum debebant interuenire quæſtioni, & examini, text. in leg ſi poſtulauerit §. quæſt ff. ad legem Iul. de adult. Sed non poteſt inſtruere principalem ad falſas probationes, aut iuramentum falſum, Peregr. d. conſ. 2. nu. 154. in fine. Sed debet conſulere principalem ad reſtituendum malè ablata, aliàs tenetur Aduocatus in foro conſcientiæ Peregr. vbi ſupra qui alios allegat. 75

Et multo magis licet aliis carceratis inſtruere alte- 76

rum carceratum ne fateatur veritatem, vt pœnam non luat, prout latè tuetur Ladere. Imol. *in d. conſ.* 103. per totum, eiſdemque carceratis licet nomine eiuſdem rei literas, vel bulettinus extra carceres mittere pro ſeruitio alterius carcerati. Ladere. Imolenſ. *in d. conſil.* 103 *n.* 104. *in fin.* † neque inhibitiones emanatæ, ne quis poſſit alloqui carceratos, neque illos inſtruere, comprehendunt alios carceratos; idem Ladere. Imol. *d. conſ.* 103. *in fine* vbi teſtatur ita in facto obtinuiſſe.

78 Vigeſimum octauum priuilegium eſt, quod carcerati poſſunt vti orationibus, ex quibus os non aperiatur, neque fateantur delictum, dummodò ex eis ſortilegium non reſultet, quia licet ſint prohibitæ in foro poli, & quoad peccatum tamen in iſto foro exteriori non merentur pœnam, vt poſt Grilland. *de ſort. l.* 2. *q.* 1. *n.* 4. refert & tenet Ladere. Imolenſ. *conſ.* 103. *n.* 6. licet Sim. de Pret. *in conſ.* 15. *n.* 8. *& ſeqq.* totum contrarium tueatur, & refert, quòd quidã Natalis fuit tranſmiſſus ad triremes ob d. remedia adhibita, qui verè loquitur quandò dicta remedia annexum haberet ſortilegium.

79 Sed benè verùm eſt, quòd ſi quis linguam abſcindat ne delictum fateatur pro confeſſo habetur, quando fuit deprehenſus in flagranti crimine, Bonifat. Vital. *in tract. malef. ſitu. de inquiſ. n.* 49. quem generaliùs ſequitur Carrer. *in pr. cr. in materia tortura.* §. *tertium indicium n.* 43. vt procedat etiam in carcerato, qui timore tormentorum ne per illa confiteatur ſibi linguam abſcindit quam Carrar. opinionem ſequitur Petr. Caball. *in q. crim. caſ.* 103. *per totum cent.* 3. & præcipuè ſub *n* 3.

80 Vigeſimumnonum priuilegium eſt, vt licet quis aut fugiat fractis carceribus, tamen in multis caſibus non puniatur pœna fracti carceris, neque habetur pro confeſſo, quos latiſſimè recenſet poſt alios per eum cumulatos, Mod. Rom. *q.* 30. ferè per totam, vbi declarat ad ſatietatem *l. eos C. de cuſt. reor. & l.* 1. *ff. de effract. carc.* & ſecundùm multos, vt pœna capitis inflicta carcerum effractoribus imponatur, duo copulatiuè requiruntur, nempe conſpiratio & fractura, & ſecundùm aliquos etiam, vt non ſit pœna mortis, ſed relegationis imponenda. And. Fach. *contr. iur. l* 9. *c.* 64. & quòd habeantur pro confeſſis, dummodo tamen de eorum innocentia non appareat, quia tunc ſolùm puniuntur ſine altercatione pœna arbitraria, vt latè interpretandu *d. l. eos, ff. de cuſtod. reor.* tradit Lader. Imol. *conſ.* 101. per totum, & ſi non euaſerint, ſed tantùm fregerint carceres non habeantur pro confeſſis, neque pœna capitis, ſed alia arbitraria puniantur, *Prax. Archiep. Neap. c.* 43. vbi dicit fuiſſe in illa curia tres laicos condemnatos ad remigandũ per decenniũ, And. Fach. *contr. iur. l.* 9. *c.* 66. *vt non placet*, Ladat. Imol. *dict. conſ.* 101. *num.* 2. vbi firmat hanc opinionem tanquam æquiorem eſſe tenendam, vbi *ſub n.* 1. *v. aduertendum*, reprobat, Boër. *dec.* 215. contrariũ tenentẽ, vt loquatur ſine lege, & ratione, immò quòd leges per eũ allegatæ contrarium probent, & firmat, quod *d. l. eos*, ſecundùm communẽ intelligitur, quòd procedat, quando carceratus fregit, & aufugit. And. Fach. *contr. iur. l.* 9. *c.* 65. qui tamen in fine multos doctores cumulauit tenentes, vt non inducatur confeſſio criminis per fugam etiam fractis carceribus præcedente conſpiratione, & ad *tex. in l. eos ff. de cuſt. exhib. reorum* reſpõdit, & Men. *in add. l.* 2. *caſ.* 301. *n.* 11. & ſi redierit non poſſit puniri vti fractor carcerum, Menoch. *de arb. caſ.* 301. *n.* 12. *lib.* 2.

Et idem in eo qui aufugit à loco ſibi aſſignato pro carcere ſub fideiuſſione, vt habeatur pro confeſſo Marſ. in §. *diligenter n.* 14 *& ſeqq.* & *in pract. crim.* Bertazz. *conſ.* 50. *in. ſ. l.* 1. vbi Claud. *in lit. A.* & alij adducti per Borgn. *dec.* 14. *n.* 10 *& ſeq.* Maſc. *de probat. volum.* 1. *concl.* 266 *n.* 8. *& ſeqq* Petr. Caball. *in qq. crim. caſ.* 112. *n.* 1. vbi per totum caſum firmat poſt alios, quos allegat, quod ſi citò redierit, vel paulò poſt, & antè condemnationem, fideiuſſor non teneatur ad pœnam, ſequitur Caualc. *de Brac. reg. p.* 2 *n.* 240. vbi dicit maximè procedere quando rediit non requiſitus, & antequam capiatur, vel ſi diſceſſit ex cauſa publica, & Farinace. *qu.* 39. *n.* 70. dicit bis in Vrbe euenisse caſum, & vna vice compoſuiſſe, & alia vice fuiſſe fideiuſſorem abſolutum, idem ſequitur Baiard. *in qu.* 21. *n.* 195. & Petr. Caball. *in d. caſ.* 212. idem in contingentia facti dixit & reduxit pœnam conuentionalem ad m. dietatem & quòd contraria opinio eſt nimis rigoroſa, licet vigore iuramenti poſſet dici, quòd moræ purgatio per regreſſum admitti non poſſit, quam tenent Vulpell. *reſponſ.* 139. *per totum*, Claud. Bertazzol. *ad patrem in conſ.* 80. *in lit. A. l.* 1. & Mod. Rom. *in d. q.* 30. *n.* 73. *& ſequent.* dicit hanc eſſe veriorem in puncto iuris opinionem, & ſequitur And. Fach. *controuer. iur. l.* 9 *c.* 57. *in fin.* vt aufugiens à loco ſibi pro carcere aſſignato non poſſit eadem pœna, quia punitur ille, qui aufugit à carceribus quamvis fregerit fores Prætorij, vel domus, & dicit hanc opinionem eſſe communiorem, & quomodo ſit procedendum contra iſtos aufugientes loco eis pro carcere aſſignato, latè ponit Moſcatell. *in pract. fideiuſſ. modo* 10. *per totum*, vbi etiam docet qualiter ſit procedendum contra eorum fideiuſſores.

Trigeſimum priuilegium eſt, quòd ſi omnes carcerati aufugerint a carceribus vno excepto, qui propter corporis imbecillitatem non potuit haſtam conſcendere, & ex perfracto pariete aufugere, & ſi non clamauit, neque cuſtodes carceris vocauit, & ſi aſſerat medio iuramento, quòd ſi id feciſſet acerrimè fuiſſet verberatus, aliò per fiſcum non docto, non poterit pœna fracti carceris puniri, neque haberi pro confeſſo Menoch. *de arb. caſ.* 301. *n.* 21. *& ſeqq. lib* 2. Burſatt. *conſ.* 346. *n.* 21. *vol.* 4. Mod. Rom. *q.* 30. *n.* 101. quod magis etiam eſt dicendum, ſi non fuerit ægrotus, & facillimè potuiſſet etiam cum aliis aufugere, & non aufugerit, ſed an poſſit iſte carceratus torqueri, quia auxilium, & operam præſtiterit aliis carceribus fractoribus, dicam infra in materia indiciorum ad Torturam. 81

Trigeſimum primum priuilegium eſt, vt ſola carceratio non ſufficiat ad hoc, vt quis dicatur criminoſus, ſed benè requiritur, vt ſit de crimine conuictus, vel condemnatus *l. teſtamento centurio, ff. de manum. teſtam.* Plac. *in pract. inquiſit. Verb carcer. n.* 1. *in fin.* & ſi ſequatur abſolutio de crimine, pro quo fuerat carceratus eo magis dicitur ſublata omnis macula, vel labes reſultans ex carceratione Bal. *conſ.* 79. *n.* 2. *in fin. l.* 2. Sed debet ſe abſtinere, à celebratione miſſarum ſi fuerit imputatus de ſimonia, vel de alio graui delicto concurrente infamia, & debet petere licentiam celebrandi ab Epiſcopo, *Prax. Neap. cap.* 29. *num.* 10. 82

Trigeſimum ſecundum priuilegium eſt, quod carceratus aufugiens à carceribus præſumatur aufugiſſe ex mala cura cuſtodis: vel commentarienſis, & ideò probandus erit caſus fugæ per cuſtodem, Ale. *in tract. de præſumpt. reg.* 3. *præſump.* 15. *nu.* 3. Menoch. *de præſumpt.* 61. *n.* 31. *& ſeq.* Maſc. *de prob. concl.* 266. *nu.* 10. vbi alios allegat *vol.* 1. 83

Trigeſimum tertium priuilegium eſt, vt mortuus in carcerib. præſumatur mortuus ex mala cuſtodia cuſtodis, vel Præfecti carceris, niſi aliud probetur, latè Maſc. *de prob. concl.* 266. *per totam, vol.* 1. vbi infert ad plura, & ibi ponit aliquas ampliationes, declarationes, latè vide Caualc. *de Brach. reg. p.* 2. *n.* 135. *& ſeq.* & præcipuè erit hoc vtile hæredib. ſcire, ne fiſcus prætendat confiſcationem bonorum mortui, vel interfecti in carcerib. in caſibus, in quibus de iure datur confiſcatio in bonis interfecti, de quo dixi in meo *tract. de confiſcat. bonor. concl.* 13. *amplint.* 84

Trigeſimum quartum eſt, quod carceratus pro cauſa criminali non poſſit recommendari pro cauſa ciuili Brun. *de ceſſ. bonorum q.* 114. *q. princ. num.* 33. 35. 36. Ioſeph. Ludou. *dec. Peruſ.* 70. *per totam, p.* 2. & teſtatur 85

etiam

Digitized by Google

etiam procedere,tam de iure,quàm de cõſuetudine,& illam vidiſſe in ſtatu eccleſiaſtico ſeruari,quicquid aliqui dixerint in contrarium, Modern.Rom. *quæſt.27. n.155.*Borgn. *dec.14.in primo dubio lib.5.*vbi de communi,*Prax. Archiepiſcopalis Neapolitana cap.28.n 7.* vbi de communi,& idem firmat in iniuſtè capto, vt non poſſit recommendari,neque pro alio delicto, & teſtatur de magis communi,& licet in Vrbe non ſeruetur quoad delictum,& ibi Addent.*ſub n.14.* dicit, quòd epiſcopus poteſt mandare iudici ſæculari,vt arreſtet carceratum in ſuis carceribus pro cauſa pendente coram ipſo epiſcopo etiam ſi de iure municipali arreſtum fieri non deberet,ex traditis per Bald. *conſ. 91.in fin.lib.5.*& per Card.Tuſch.*in verb.iudex,concl. 442.*& quòd de conſuetudine carceratus pro vno delicto poſſit pro alio retineri,teſtatur Caualc.*de Brac. reg.part.2.n.177.*ſed vbi non vigeret talis conſuetudo non poterit arreſtari,ideò Aduocatus excipiat de non conſuetudine,Petr.Caball.*in quæſt.crim. caſ.146.n 10. verſ.licet aly.& in caſu 296.n.18.cum pluribus ſequentibus centuria* 3. vbi ſub *num.* 29. teſtatur procedere etiam, in retento in palatio,in domo,in caſtro,vel in ciuitate ſub fideiuſſione de non diſcedendo , & ita Mediolani fuiſſe deciſum ; quod eſt notandum, quia ſæpe in facto contingere poteſt,& *ſub num.35.* refert quòd Ioſephus Ludouic.*dicta deciſ.Peruſina 70.n.11. & 12.*aliquando finita cauſa criminali ore tenus iubebat cuſtodi carcerum, vt non dimitteret carceratum pro cauſa ciuili ad effectum,vt ſe cum ſuis creditoribus concordaret, prout pluries ſibi contigit concordari ſed renuentibus ipſis creditoribus ad concordiam deuenire , carceratum liberabat. & à carceribus dimittebat,ſequitur Cabal. *dicto caſ.299.n.35.*Et modò per nouam reformationem Pauli V.ſummi Pontificis fuit ſancitum,vt per horam non poſſet carcerari pro debito, quia de iure relaxatus , quia indebitè captus non poteſt denuò capi ſtatim quòd dimittitur à carceribus:ſed debet expectari , quòd eius captura , vel perſecutio fuerit difficilis , vt poſt Pariſ de Puteo & alios firmat Mod.Rom.*q 29.n.11.* quod eſt notandum, quia ſæpe contingit in facto.

Bene verum eſt,quòd recommendari poteſt carceratus ex cauſa debiti fiſcalis pro debito priuato , & è contra Bal.*conſ 90.num 4.lib.5* cum aliis adductis per Petr.Cabal.*in dicto caſ.299.n.31.& ſeq.* ſed carceratus pro vno crimine non poteſt recommendari pro alio, quando impediretur executio ſententiæ primi delicti, ſecus ſi non impediretur , & executiones ſe compatiantur,vt ſi primo fiat executio in manu deinde in capite poſt Bart.Marſ.*in §.attingam,n.33. in pract.crim.* ſed idem Bart.*in leg.2.§ qui exhibendi, ff.de cuſtod.& exhib.reor.n.4.* tradit aliam diſtinctionem, quam latè refert Petr.Cab.*in dicto caſ.299.n.2.& ſeq.*ad quem lectorem remitto.

86 Trigeſimum quintum eſt priuilegium quòd pœna conuentionalis adiecta in ciuilibus negociis exigi non poteſt etiam quòd à iudice eſſet approbata,ſed ſolum ad intereſſe fiſci tenentur,latiſſime Petr.Cabal.*in q. crim.caſ.266 n.5.cent.3.*

87 Carceratus & damnatus ad mortem an poſſit aufugere à carceribus ſine peccato mortali,vide Hier.Hiſp. *in tract comm.contra comm q.575.*vbi adducit doctores pro vtraque opinione.Pereg.*in conſ.1. num.154. lib.2.* poſt Theologos tenet , quòd peccet mortaliter. Et an aduocatus , vel procurator poſſit cogi ad patrocinium præſtandum pro carceratis,dixi ſupra in Præfatione.

* * *

CAPVT II.

Fideiuſſor qualis eſſe debeat & ſi non fuerit idoneus an Iudex , vel notarius teneantur.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor non idoneus habetur,ac ſi non fideiuſſiſſet.*
2 *Iudex recipiens fideiuſſorem non idoneum, tenetur de ſuo in Syndicatu.*
3 *Fideiuſſio facta vbi non adeſt principalis obligatus non tenet,niſi fuerit facta,vti principalis,& non fuerit renunciatum beneficio de duobus reis.*
4 *Si verò approbator,vel laudator nõ fuerit idoneus,an Iudex teneatur de ſuo,Author hic tenet quod nõ.*
6 *Iudex ad tollendas diſputationes quando carceratus dederit fideiuſſores non idoneos,faciat denuò principalem carcerare ; ſed primi fideiuſſores non per hoc liberantur,ſi principalis praſtet alios fideiuſſores.*
7 *Iudex faciet ſolummodo decretum ſuper relaxatione fideiuſſorum,quia,ſi deinde notarius recipiat fideiuſſorem non idoneum non tenebitur.*
8 *Notarius an ipſe quoque teneatur quando fideiuſſor receptus non eſt idoneus,poteſt pluribus vti cautelis,quas Author hic ponit.*

QVoniam ſupra vidimus in præcedenti capitulo, quòd ex multis priuilegiis carceratis conceſſis ipſi poſſint relaxari a carceribus ſub fideiuſſoribus,iudex caueat , vt idoneus fideiuſſor recipiatur, cùm in effectu paria ſint non præſtare fideiuſſorem , vel non idoneum præſtare.Follei.*in fragm.rub.de fideiuſ.n.29. in fin in pract.crim.*Bonac.*comm.opin.p 1.verſ.fideiuſ. relaxatur fol.70.*Mod Rom.*q.37.n.79.*Cau. *de Brach. reg.p.2.n.194.* 1

Si fuerit receptus fideiuſſor non idoneus , Iudex tenetur de ſuo,& in ſindicatu conuenitur pro intereſſe partis,& Reipublicæ,*l.1.§.ſi Magiſtratus ff.de magiſt. conuen.*Boſſ.*tit.de carcer.fideiuſ.comm.n.70.& ſeq.*vbi etiam,dicit,quòd debeat animaduertere iudex ad formam fideiuſſionis,vt bene concipiatur,Iul.Clar.*q.46. verſ.cæterum debet iudex* Ioſeph.Lud.*deciſ.Lucenſ.35. n.13.p.1.*Amod.Iuſtin.conciuis meus *in tract. de ſind. n.210.verſ.poſtremo aduerte tu index,*Mod Rom.*q.33. n.13.& ſeq.*Marſ.*in rubr:de fideiuſ.q.47.n.400.in princ.* Petr.Cab.*in qq.crim caſ.73.n.1.& ſeq.* † caueat etiam iudex,vt principalis etiam ſe obliget,aliàs obligatio fideiuſſoris non teneret,Baiard. *q 46.n.73.* Caualc. *de Brac.reg.p.3.n.190.*vbi ſubdit quòd licet pro carcerato peti poſſit relaxatio die feriato non tamen poteſt cautio præſtari,quod hic in curia nunquam vidi obſeruari , niſi tamen ipſi fideiuſſores obligarentur vt principales , & in ſolidum , vel cum obligatione camerali , vel renunciauerint beneficio de duob. reis , quia tenet obligatio fideiuſſoris ſicut principalis , vt ego alias dixi in meo *tract.de caut.non offend.p.2.q.26. n.3.*Hier.Hiſp.*com.contr.com.q.382.n.5.*Mant.*de tacit. conu.l.16.tit.6.n.12.tom.2.* 2 3

Sed iudex ad euitandũ huiuſmodi periculũ cautelã adhibeat,vt recipiat laudatorẽ fidejuſſionis, quia tunc iudex liberatur ab iſto periculo,& eius loco ſubintrat laudator,vt in terminis docet ille inſignis Doct.Amo. Iuſt.meus conciuis,*in d.tract.de ſind.n.210.verſ.& ideo cautela eſt.*Ang.*de maleſic in verb.Pro quib.*Ant.*n.13.* vbi firmat hanc eſſe pro iudice bonam cautelam, & ſeruari per totã Italiã,& ſequitur Boſſ.*tit.de carc.fideiuſſ.n.70.verſ.& ideò cautela eſt,*Iul.Clar.*q...cæterũ debet.*Mod.Rom.*q.33.n.85.*Marſ.*in d.rubr.de fideiuſſ.n. 416.*vbi dicit,quòd cõmuniter in ciuitatibus ſũt depu- 4

tail iſti approbatores fideiuſſorum, Petr. Cab. *in q. crim. caſ. 73. n. 4. & ſeq.* vbi refert, quid circa hoc ſeruetur Mediolani, Florétiæ, & in aliquibus aliis locis, vel proher cómuni opinione, quod ille fideiuſſor reputabatur diues, vt poſt Cab. vbi ſupra docet Caual. *d. par. 2 n. 197.*

5 Sed modo poſſet dubitari, quid ſi approbator, vel laudator nec etiam fuerit idoneus, an ipſe iudex etiam teneatur de ſuo in ſyndicatu, & forſan poſſet dici ipſũ teneri cum ſimplex laudator, & commendator fideiuſſoris, nec etiam teneatur in aliquo pro eo, *per l. eleganter, § fi. ff. de dol.* & dixit Par. de Put. *in tr. de ſynd. in verb. fideiuſſ. officialium c. 3. n. 7. in fin.* prout etiam refert Pet. Cab *in d. cnſ. 73. n. 6.* vbi ſubdit, niſi fraudulenter ſe habuerit. Tamen credo verius eſſe, quòd iudex factis diligentiis, & adhibitis ſolitis cautelis, quia habuiſſet informationem de idonitate fideiuſſoria, laudatoris, & in ſcriptis illam redegerit, in nihilo teneatur, vt per Par. de Put. *in d. c. 3. n 2 in fi. verb. quod eſt verum arg. tex. in § ex his, inſt. de auth. tut.* cum aliis per eum alleg. Ceph. *conſ. 437. per tot. lib. 2.* qui bene explicat iſtam materiã & Mod Rom. *d. q. 33. n. 87.* dicit hoc non habere difficultatem, quod magis procederet, ſi fecerit approbare dictos fideiuſſores per Nuncios, & alios in locis deſtinatis ad iſtum effectum.

6 Sed ad tollendam omnem diſputationem, poterit iudex iterum inquiſitum capi facere, & illũ in carceribus retinere donec alium idoneum det fideiuſſorem, vt in puncto tradit. Bal, *in l. 1. n. 1. verſ. 2. cnſuff. ſi quis in i. ius vocat non iue.* quo fideiuſſore præſtito, nihilominus primi fideiuſſores remanent obligati quam deciſionem Bald. ſequitur Marſ *in rubr. de fideiuſſ. q. 4. n. 85. verſ. & in materia,* Aug. ad Aug. *de malef. in verb. quod fama publica preced. n. 67. verſ. & tenementi* quod dixit Bald. Mod. Rom. *d. q. 33 n. 82.* Pet. Cab. *in q. crim. caſ. 73. n. 8. & ſeq* vbi alios allegat.

7 Ac etiam conſultum erit iudici, vt faciat ſimpliciter decretum carceratum eſſe relaxandum ſub fideiuſſione de ſe repræſentando ſub pœna ſcutorum mille, & in alio ſe non intromittat, quia tunc Notarius, ſi recipiat fideiuſſorem non idoneum ipſe tenebitur, & nõ iudex, Amod. conc. meus *in tr. de Synd. n. 210. verſ. poſtremo aduerte.* Ioſeph. Ludou *deciſ. Lucenſ. 33. n. 1. & ſeq. p. 1.* vbi teſtatur, quod ita practicatur per totum Orbem, & ita Mediolani etiam ſeruari teſtatur, Clar. *q 46. ſub verſ. caterũ debet iudex,* Mod. Rom. *q. 33. n. 88* & ita mihi in facto contigit dum fui Locũtenens Criminalis A C. in cauſa cuiuſdam nobilis Bononienſis, quam relaxari feci ſub pœna ſcutorum quinque milliũ de non diſcedendo ab Vrbe faciando ſolummodò decretum, vt relaxaretur ſub d. cautione, & cum receſſit, Fiſcus egit contra D. Octauium Cellium Notarium, qui receperat fideiuſſorem, quem Fiſcus non reputabat fideiuſſorem idoneum, & ſciat quòd ſententia quæ fertur ſuper idoneitate fideiuſſoris dicitur interlocutoria, Caualc. *d. p. 2. n. 197. poſt Felin.*

8 Notarius autem poterit etiam ſe tueri ex cautela ſupra tradita, vt recipiat laudatorem, & approbatorem, Amod. conciuis meus *in tr. de ſyndic. n. 310. verſ.* & ideo cautela eſt Ioſeph. Ludou *deciſ. Lucenſ. 33. n. 8. & ſeq.* vbi teſtatur ita ſeruari in Prouincia Marchiæ, & Peruſiæ, tam in ciuilibus quam in criminalibus cauſis; Item excuſaretur, ſi reciperet fideiuſſorem de mandato iudicis. Item quando principalis eſſet ſoluendo, & multum diues, quia paupertas fideiuſſoris ſuppletur per diuitias principalis Marſ *in rub. de fideiuſſ. n. 269. & ſeq.* Lud. *de deciſ. Lucenſ. 33. n. 14.* Mod. Rom. *d. q. 33. n. 91.* vbi dicit hoc non habere difficultatem, cùm Notarius tantummodo teneatur in ſubſidium. Item ſi Notarius recepiſſet fideiuſſorem de conſenſu Fiſci, vel partis Lud. *d. deciſ. Lucen. 33 n. 16.* Item quando fideiuſſor erat idoneus, tempore exactionis efficiatur non ſoluendo. Notarius non tenetur, Par. de Put. *de Synd. in verb. fideiuſſor. officialium c. 9. n. 2. verſ. ſi tamen,* vbi dicit, quòd hodie fideiuſſor non ſoluendo præſumitur etiam tertio non fuiſſe ſoluendo, Moder. Rom. *in d. q. 33. n. 91. & ſeq.*

CAPVT III.

Fideiuſſor, quis dicatur idoneus.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor idoneus dicitur qui habet in bonis quantum cauſa vel pœna importet.*

2 *Item ſi habet bona immobilia dicitur idoneus, ſecus ſi mobilia, quæ de facili aſportare poſſent.*

3 *Carcerati plures de eodem crimine poſſunt ad inuicem fideiubere, niſi tamen eſſent forenſes.*

4 *Clerici plures carcerati priuilegium habent, vt poſſint ad inuicem fideiubere, licet ſint forenſes.*

5 *Fideiuſſio eſt præſtanda in loco iudicij, & non eſt committenda alteri loco, & in partibus, & quid ſeruetur aliquando in Curia.*

Fideiuſſor idoneus dicitur, qui tantum habet in bonis quantum importat cauſa, ſeu pœna pro qua promittitur *gl. in l. fideiuſſor in iudicio, ff. qui ſatiſ. cog.* Par. de Put. *in tract. de Synd. in verb. fideiuſſor. officialium, c. 3. n. 6.* Mod. Rom. *q. 33. n. 79. verſ.* & in propoſito Borgn. *de tut & carcer. n. 192.* Canaic. *de Brach. reg. p. 21. n. 192.* & quis dicitur idoneus fideiuſſor, latè Menoc, *caſ. 242.* Carpan. *de ſtat. c. 4. n. 17. & ſeq. part. 1.* 1

Item ſi talia bona fideiuſſor poſſideat in rebus immobilibus, illum idoneum reddant, ſecundum communem opinionem atteſtatã per Mandoſ. *in addit. à Rom. conſ. 67. in litt. B.* Marſ. *in rubr. de fideiuſſ. n. 289.* vbi *ſub n. 268. & ſeqq.* poſt alios infinitos, quos allegat, item ſi poſſideret bona mobilia, dummodo d. bona mobilia de facili aſportari non poſſent, vt ſi fideiuſſor haberet magnam Apothecam, vel multa nomina debitorum. Clar. *q. 46. n. 12* Mod. Rom. *q. 33. n. 81.* & quales eſſe debent iſti fideiuſſores, vide DD. adductos per Baiard. *in q. 46. n. 42.* Menoch. Carpan, in locis ſupra adductis, & eſt regula quòd ille dicatur idoneus, qui communi opinione reputatur diues poſt Caball. *cnſu 73.* Caualc. *d. p. 2. n. 197. & ſub n. 193.* dicit non eſſe idoneum fideiuſſorem, qui habet franchiſias, ſatellites, vel brauos feroces, vel arcem, vbi ſe tueri poſſet, & quod in criminalibus diues non ſit exemptus à præſtatione fideiuſſionis, nec perſona Illuſtris maximè coram ſupremo magiſtratu, ſed *ſub n. 172.* dicit quòd nobiles poſſent relaxari ſub magna iuratoria cautione ſcutorum milla, vel vltra iuxta qualitatem cauſæ, & perſonarum, & quod exiſtens in tutiſſimo loco ſi ibi adſit ſuperior, cuius mandato facile fieri poſſit executio, dicatur idoneus poſt alios, quos allegat Scac. *de appell. q. 17. lib. 6. & memb. 7. ſub. n. 7.* ſi verò quis non habet bona in territorio, vel propè territorium non dicitur idoneus fideiuſſor. Scac. *de appell. q. 15 n. 138. & ſeq.* 2

Item poſſent carcerati plures pro eodem crimine ad inuicem fideiubere & promittere de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, vel repræſentando, quæ fideiuſſio vicaria dicitur Moſcatel. *in prx fideiuſſ. par. 1. mod. 20. n. 3.* & ita communiter hodie obſeruatur in tribunalibus, tam in cauſis ciuilibus, quam criminalibus, quando agitur de pœna pecuniaria tantùm vt latè poſt Ang. Amod. Aret Marſ. & alios, quos allegat teſtatur Petr. Cab. *in q. crim. caſ. 71. per totum, & ſub n. 3.* ſubdit niſi iſti carcerati eſſent in loco carceris forenſes, quia non dicerentur idonei fideiuſſores, nec eſſet conſultum curiæ niſi carcerati eſſent clerici, quia tunc ſpeciali priuilegio ad inuicem in fideiuſſores admitterentur, etiam ſi clerici eſſent forenſes. 3 4

Si

5 Si autem iſti carcerati forenſes laici vellent præſtare cautionem in eorum propriis patriis, & reproducere deinde inſtrumentum coram iudice carceris, non audirentur, quia fideiuſſor eſt recipiendus in loco iudicij, neque alteri loco eſt committenda receptio fideiuſſoris, Affl. *ſuper 2 p. conſt Reg. rubr.* 10. *n.* 6. Clar. *q.* 46. *verſ. pone quod*, Mod. Rom. *q.* 33. *n.* 51 Cau. *de Bra. reg. p.* 2. *n.* 194 licet in curia recipiantur aliquando fideiuſſores de partibus in loco ſubiecto Pontifici, prout etiam retuli in meo *tra. de caut. p.* 2. *q* §2. *n.* 10. & Herc. *in tract. de caut. de non offend. c.* 50. *n.* 92. dicit procedere, tam in cauſa criminali, quàm in ciuili vt non committatur, receptio fideiuſſionis alteri, ſed in loco iudicij præſtanda ſit, Cau. *d. p.* 3. *n.* 195. dicit quòd in iudice ſupremo erit in arbitrio ſuo, & maximè quando fideiuſſio datur in eadem ditione.

CAPVT IV.

Fideiuſſor de repræſentando reum quando ab eius obligatione liberetur.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſiones de repræſentando quomodo hodie concipiantur.*
2 *Fideiuſſor liberatur quãdo officialis efficitur rebellis.*
3 *Item liberatur quando principalis capitaliter bannitur cum publicatione bonorum.*
4 *Sed quid ſi fuerit ſimpliciter condemnatus ſine publicatione bonorum.*
5 *Fideiuſſor, ſi deinde efficiatur clericus, non tenetur præſentare principalem, neque in curia ſæculari, neque eccleſiaſtica.*
6 *Sed quid ſi principalis ipſe efficiatur clericus, an fideiuſſor liberetur, Author tenet quod nõ ſit liberatus.*
7 *Item fideiuſſor liberatur, ſi principalis fuerit ſimpliciter relegatus.*
8 *Item etiam liberatur fideiuſſor quandò principalis accuſatus de crimine capitalis, etiamſi principalis poſtea fugam arripiat, aut latitet.*
9 *Item ſi fuerit tranſmiſſus Commiſſarius contra principalem, qui bona adnotauit, & informationes aſſumpſit.*
10 *Fideiuſſor non tenetur reum bannitum præſentare, licet ei offeratur ſaluus conductus, niſi fideiuſſor procurauerit illum banniri.*
11 *Cautela datur iudicibus, vt antequam aliquid agant contra principalem imputatum de nouo delicto, citent fideiuſſores ad illum præſentandum.*
12 *Contra quam cautelam alij Doctores inſurgunt.*
13 *Fideiuſſores tenentur ſemper præſentare reum pro eadem cauſa pro qua fideiuſſerunt, etiamſi fuerit principalis condemnatus.*
14 *Fideiuſſor etiam liberatur, quando carceratus principalis reperitur in alio loco*
15 *Item liberatur quando conſtat reum iterum deliquiſſe, etiamſi non ſequatur contra eum condemnatio.*
16 *Licet contra iſtam opinionem alq Doctores inſurgãt.*
17 *Conciliantur iſtæ opiniones per Authorem hic.*
18 *Imò ſecundùm aliquos quando principalis eſt notorius delinquens fideiuſſor liberatur etiam non factis diligentiis de illum repræſentando.*
19 *Fideiuſſio præſtita de repræſentando oretenus non obligat fideiuſſorem, cùm requiratur ſcriptura*
20 *Fideiuſſor non tenetur repræſentare reum coram alio iudice, vel Tribunali.*
21 *Fideiuſſor non tenetur, quando non fuit interpellatus ad præſentandum reum in tempore præfixo in ipſa obligatione.*
22 *Niſi in obligatione adeſſet clauſula etiã irrequiſitus.*
23 *Fideiuſſor liberatur, quando bona principalis fuerint per fiſcum incorporata.*
24 *Incorporata bona ad iſtum effectum quando dicãtur.*
25 *Item liberatur quando bona principalis non fuerint diſcuſſa.*
26 *Item liberatur, quando principalis fuit captus poſt præſtitam fideiuſſionem, etiamſi à carceribus aufugerit, vel fuerit à iudice relaxatus.*
27 *Intellige tamen quando fuiſſet carceratus ex eadem cauſa, ſecus ſi ex alia cauſa.*
28 *In dubio autem cenſetur carceratus ex eadem cauſa.*
29 *item intellige quando fuiſſet captus ab eodem iudice.*
30 *Niſi tunc fideiuſſores proteſtati fuiſſent dictum carceratum haberi pro præſentato.*
31 *Dummodò ſequatur decretũ iudicis ſuper ceſſatione.*
32 *Verbalis proteſtatio non ſufficit quando in promiſſione adeſt clauſula* toties quoties.
33 *Fideiuſſor pro vna cauſa non tenetur præſentare reum pro alia.*
34 *Fideiuſſio ſimpliciter præſtita cum clauſula* toties quoties, *reſtringitur ad illam cauſam tantum, pro qua fuit data.*
35 *Item liberatur quando promiſit repræſentare reum infra octo dies, & infra dd. octo dies non fuit requiſitus.*
36 *Fideiuſſor non tenetur repræſentare reum, niſi superueniant noua indicia.*
37 *Item liberatur fideiuſſor, quando cauſa, pro qua fideiuſſit, fuit ſopita, niſi in ſtipulatione adeſſet clauſula* toties quoties.
38 *Fideiuſſor an liberatur, ſi deinde ſequatur ſententia, diſtinguitur prout hic per Authorem.*
39 *Fideiuſſor non tenetur quando nemo pœnam pro camera ſtipulatus fuiſſet, etiamſi in promiſſione adeſſet iuramentum. Contrarium in ſtatu eccleſiaſtico per Bullas ſummorum Pontificum obſeruatur.*
40 *Item liberatur quando reus carceratus fateretur delictum.*
41 *Item liberatur, quando habuit domum pro carcere, de qua diſcedere non valeat, ſine licentia, quia ſi diſceſſerit, fideiuſſor non tenetur amplius, etiam præſuppoſita clauſula* toties quoties.
42 *Fideiuſſio prima an tollatur per ſecũdã fideiuſſionẽ.*
43 *Fideiuſſor non tenetur, quando promiſit præſentare reum ſub pœna corporali.*
44 *Fideiuſſor liberatur per mortem rei, & quid ſi moriatur fideiuſſor, an eius hæredes teneantur.*
45 *Item liberatur inſtantia cauſa peremptâ.*
46 *Item liberatur quando Princeps, vel ſuperior mortem principali comminaretur.*
47 *Item liberatur fideiuſſor quando efficitur clericus.*
48 *Fideiuſſor non tenetur, quando legitimè citatus non fuerit ad præſentandum reum.*
49 *Fideiuſſor an liberetur per binam præſentationem.*
50 *Abſolutus non poteſt vigore Bullæ Pÿ IV. adſtringi ad præſtandam cautionem.*
51 *Fideiuſſores non debent ex abrupto, & ſtatim adſtringi ad præſentandum reum, ſed eſt eis dandus terminus, de quo latè hic per Auctorem.*
52 *Qui terminus eſt dandus iuxta qualitatem abſentiæ, cauſæ, & perſonarum.*
53 *Iudex, oblatis fideiuſſoribus, ſi deneget terminum, proceſſus erit ipſo iure nullus.*
54 *Milliaria 20. regulariter ſunt concedenda pro qualibet die, & quid in militibus armis onuſtis, & totum relinquitur arbitrio iudicis.*
55 *Quodlibet milliare conſtat ex mille paſſibus.*
56 *Paſſus ex quinque pedibus, & pes ex ſexdecim digitis.*

SI vellem omnes caſus recenſere, ex quibus fideiuſſor liberatur ab eius obligatione de repræſentando 1 carceratum,

Digitized by Google

carceratum, oportetet magnum compilare tractatum,
& ideo,meo ſolito more, me teſtringam ad caſus magis contingibiles,& quotidianos,neceſſarios,& vtiles.
Et fideiuſſiones de repræſentando quomodo hodie
concipiantur,traditur à Mod.Rom.*in q.34 n.24.*vt recipiantur de repreſentando teum intra carcera, vel
coram iudice,& ab eo repræſentatum non eſſe diſceſſurum ſine licentia,vel de parendo mandatis eiuſdem
iudicis,& Baiar.ad Iul.Clar.*in q.46.n.7.* & latè Moſc.
*in pract.fideiuſſ.mod.*8.*per tot. p.*1. Caualc. *de Brach.
reg.p.2.n.178.cum plur.ſeqq.*vbi latiſſimè Caball. *conſ.*
18.*per totum.* & latius Io.Ant.Lanarius *conſ.7.per tot.*
& ibi tradunt quando fiat nouatio ad fauorem fideiuſſoris,& ego latè dixi in tractat.de Pac. Treog. *d.2.*
2 §.3.*q* 28.*per totum.*
Et primus caſus erit,quando deinde carceratus efficiatur rebellis,quia habetur tunc pro mortuo,& morte ciuili finitur fideiuſſio,Doct *in l.ſi deceſſerit ff.qui ſatiſd.cogan.*Afflict.*lib.*2.Conſt.Reg.*in Conſt Humanitate ſub n.*7.latiſſimè Hercul.*de caut. de non offend. c.*23.
*n.*15.*& ſeq* Foller.*in fragm.tit.de fideiuſſ n.*253 *verſ.ſed
pone in pract.crim.*Petr.Caball.*in qu.crim caſ.*190.*n.*1.
3 *& ſub n.ſeq.*poſt alios quos allegat,† idē procedere dicit in bannito capitaliter cum publicatione bonorum
quia fideiuſſor poſſet ſe tueri aduerſus fiſcum, vt ipſe
teneretur ſolutum reſtituere,& indemnem eum conſeruare,vt inferius dicam in præſenti *cap.*4.
4 Sed dubium eſt quando eſſet bannitus ſimpliciter
ſine publicatione bonorum,& in alio crimine, quam
in crimine rebellionis,Albet.*in tr.de Statut. l.4.q.*64.
credit opinionem veram de iure eſſe, vt fideiuſſor teneatur illum repræſentare, cùm condemnatus teneatur comparere,& contumaciam purgare,vel ſecuritatem petere ex intentione Bartol.*in lege ſi vero ſub n.*2.
qui ſatiſdare cogantur.
Sed idē Bart.*in l.capitis n.2.in fin.& n.3 ff.de fideiuſſ.*contrarium tenuit.quia damnatus in vna cauſa,nō
tenetur in alia ſiſtere *l ſed & ſi quis §. illud ſciendum
in verbo damnato,ff.ſi quis caut.* quam vltimam Bart.
opinionem tenuit idem Albet.*in d.q.*64.inquiens eam
vidiſſe communiter obſeruari,cùm per coriam factum
ſit reum banniendum quominus fideiuſſor poſſit eum
præſentare Alex.*in d.l.ſi verò in fin.ff.qui ſatiſd.cogan*
inquiēs,quòd in hoc loquutus eſt melius *in d.l.capitis*
Marſ.*in rubr.de fideiuſſ.§.12.ſub n.132 verſ.faciat etiā,
& latius q.19.n.171.& ſeq.*Moſcatel.*in Pract fideiuſſ.in
1.p mod.19.n* 16.Petr.Cebal.*in q.crim,caſ.190.n.3.*qui
firmat,quod ſecundùm hanc opinionem eſt tenēdum
in contingentia facti, cùm per mutationem ſtatus ſuperuenientem alteretur obligatio fideiuſſoris Caualc.
*de Brac.reg.p.2.n.*203.loquitur in condemnato capita-
5 liter in contumaciam,& ob id†ſi poſt præſtitam fideiuſſionem efficeretur fideiuſſor Clericus, vel Religioſus non teneretur amplius reum principalem præſentare,nec coram ſæculari iudice conueniri poterit, vt
copioſè oſtendit Marſ *in d.q.*12. *n* 132. *cum plur.ſeq.*
Eugen.*in conſ* 2.*n* 28.Moſcatel.*in d.19.mod.n.17. verſ.
ſimiliter principalis,*Petr.Caball. *in d.caſ.*190.*n.*4. vbi
etiā dicit,quod ita alias in contingentia facti reſpondit,& hanc eandem opinionem ſequuntur Iul. Clar.
*q.*46 *n.*22.vbi de communi, Euge.*in conſ 67.n.1.conſ.*
68. *n* 10.vbi etiam de communi Hier. Gabr.*conſ.*181.
6 *n.*2 *l.*2 Flam.Cart.*in tr.c.*1. *n.*469.Mod.Rom.*conſ.*59.
*n.*8 *& in q.*34.*n* 66. *& ſeqq.* † Sed quid ſi principalis
fuerit effectus Clericus,an fideiuſſor dicatur liberatus,
ſi citetur ad eum repræſentandum coram iudice laico.
Hanc quæſtionem ego tetigi *In tract. de caut. de non
offenden.parte* 2 *q.*21 *n* 1.§.3. & tenui quod fideiuſſor
non ſit liberatus, quia exceptio, quæ competit
principali,non competit fideiuſſori & ibi auctoritates
adduxi.
Imò ſimpliciter relegatus,& ſic non capitaliter condemnatus adhuc non ſit repræſentandus à fideiuſſore,
cù relegatus non poſſit ſtare in loco iudicij *l.ſed & ſi
quis,*& ibi gl.& omnes ſcribentes.*ff ſi quis caut.*vt teſtatur Petr.Caball.*in d.caſ* 196.*n.*5. Hinc dicit Alber.
*in d.l.*4 *q.*65.quòd ſi ſtatuto caueatur, quòd Communitas teneatur præſentare malefactorem ſub certa pœna eo bannito, poteſt allegare, amplius non teneri illum repræſentare, & ita Bergomi, vbi erat tale ſtatutum ſæpe obtinuerit,vbi docet quod ad excludendam
talem defenſionem,additum fuit in ſtatuto vt Communitas incidat in pœnam, niſi præſentet infra quinque dies:& ob id iudices permittebant illos labi, &
poſtea procedebant ad bannum contra delinquentem
& idem putat.ſi à Statuto non eſſet dies adiecta, ſed
à iudice præfigeretur,Farin. *conſ.*59.*n.*31.*In fine*, qui
loquitur in exilio.Eugen.*conſ.*2.*n.*35 *& ſeqq.*loquitur
in exilio,vel alia morte ciuili.
Imò eſt verum, etiam in eo,qui eſſet accuſatus de 8
crimine capitali,& fugam arripuit,& latitat,quia talis
mutatio Status ſuperueniens alterat obligationem, vt
fideiuſſor non teneatur illum repræſentare, vt poſt
Marſil & Moſcatel.firmat Pet. Cab *d caſ.*190. *n.*3.*in
fi.& n.*4.*in p.*Eugen.*conſ.*2.*n.*14.*& ſeq. conſ.*67.*n.*1. *& ſeq.conſ.*68.*n.*10 *& ſeqq. n.*42. *& ſeq* vbi poſt alios.
quos allegat firmat hanc ſententiam eſſe veriorem,&
humaniorem,& æquiorem,quam ſequitur Mod.Rom
*in conſ.59.n.8.& ſub n.31.& ſeq.*dicit procedere,etiam
ſi reus non eſſet imputatus de crimine capitali.Eugen.
*in d.conſ.*2 *n.*40.
Loquitur etiamſi fuerit tranſmiſſus commiſſarius 9
contra delinquentē ad aſſumendum indicia, & informationes fideiuſſor ſit liberatus,& quod nec excuſaretur ſi iudex diceret, quod Notarius de mandato ſuo
bona non adnotaſſet, nec informationes aſſumpſiſſet
cùm cenſeatur notarium de mandato iudicis omnia
feciſſe,& multo magis quando fuiſſet publicatum edictum contra reum detinentem,& non reuelantem, vt
fideiuſſores dicantur liberati etiamſi promiſiſſent cum
clauſula toties, & quoties, prout obtinui in ſacra
Conſulta ad fauorem Iſaiæ de Fabriano.
Sed quid ſi adeſſet in promiſſione clauſola pro omni,& quacunque cauſa,idem ſit dicendum, vt in terminis firmant Horat.Lut.*conſ.*163.*n.*23.*& ſeqq.*& ibi
alij,qui ſe ſubſcripſerunt *d.conſ.tom.*1.*crim in fol.* Io.
Bott.*conſ.*38.*n.*7.Baiard.*q* 46.*n.*66.Idemque dicendum
erit ſi fuerit poſitus reus in banno antequam fideiuſſores eſſent requiſiti ad illum repræſentandum Horat.Lut.& alij qui dic.conſ.ſe ſubſcripſerunt in conſ.
ſupra allegato Farinac.*q* 34. *n.*47. *&* 57. Moſcatel. *in
pract.fideiuſ.mod.*19.*n.*15.
Nec etiam fideiuſſor tenetur reum bannitum præſentare ſi iudex ei offerret fidantiam,vel ſaluum conductum. Tob. Non.*conſ.*165.*n.*2.*tom.*1.*crim.* & Butr. 10
*conſ.*167.*n.*16.*eod.to* Baiard.*q.*46.*n.*100. niſi fideiuſſor
procurauit illum banniri ſecundum Bart.*in l. ſi verò
in princ. ff. qui ſatiſd. cogn.* Baiard. *q* 46. *n.* 99. vbi
ſubdit, quod Fulgoſ. ſubtili ratione contrarium
tenet.
Sed ad euitandas ſupradictas concluſiones, iudices 11
practici ſolent prius citare fideiuſſores ad repræſentandū reum antequā aliquid faciant contra delinquentem,iuxta cautelam traditam ab Albert.*in lib.4.q.64.
de Statut.*relatam per Marſ.*in rubr. de fideiuſ. n.*143.
*n.*55.Modet.Rom.*q.*37.*n.*78. Iul. Clar. *q.*46. *n.*22. vbi
Baiard.*n* 102 Herculan *de caut.de non offendend.c.*23.
*n.*16.Rainal.Roduph.præceptor meus recolendæ memoriæ *conſ.*164.*n.*4.*tom.*1.*crim.*Petr.Cab.*caſ.*190.*n.*2.
*in fin.*Caualc.*de Brach.reg.pag.*2.*n.*216.
Contra quam cautelam Albet. inſurgit Gand. *in 12
tractat. de malefic. tit. de malt. q.*33. *verſ.pone quæſtionem de facto*, & affirmat quod iudices ea vtentes
peſſimè faciunt,prout refert Per.Cab.*d.caſ.*190.*n* 2.*in
fin.*

fin. Mod. Rom. latè *in conſ. 59. n. 30.* vbi declarat ſuam opinionem poſitam *in d. q. 34. n. 78.* Baiar. *q. 46. n. 102.*

13 Niſi tamen eſſet vocatus, citatus, vel condemnatus reus pro eodem delicto pro quo præſtiti cautionem, quia fideiuſſores tenerentur ipſum præſentare, nec ſe tueri poſſent ex iſta exceptione, vt per Alber. *in d. q. 64. n. 2. verſ. prædicta vera ſunt,* & ante eum Gand. *in tit. de mult. q. n. 33. in fin.* & ſequitur Petr. Cab. *in q. crim. caſ. 190. n. 8.* vbi ſubdit, quòd vbi agitur de pœna pecuniaria, poteſt fideiuſſor ſe opponere, & ſe defenſioni rei offerre, & ſic non ſoluere, niſi pœnam in quam pro delicto condemnabitur principalis, euitando pœnam fideiuſſionis de repræſentando.

14 Secundus caſus eſt, quando principalis delinquens detineretur carceratus alibi, aut aliter eſſet ſub cuſtodia poſitus quia fideiuſſor non teneretur ad illum alibi repræſentandum, donec impedimentum non ceſſat, cùm proueniat facto iudicis, quod alteri nocere non debet, *l. 2. §. fin. l. ſed, & ſi quis §. illud, verſ. planè ſi vinculis, ff. ſi quis caut.* Moſc. *in pract. fideiuſ. p. mod. 19. numer. 15.* Petr. Cab. *d. caſ. 190. n. 7. in quæſt. crim.* vbi teſtatur vidiſſe practicari, vt fieret decretum per iudicem eſſe expectandum exitum nouæ cauſæ, & interim fideiuſſorem non eſſe moleſtandum, vel ſcribi per iudicem primi delicti iudici nouæ cauſæ, vt illum retineat, & ſibi expedita cauſa remittat, quando iudices ſub eodem Principe exiſtunt. At ſi fideiuſſit, quod quis non diſcedet de aliquo loco, vel camera, & reus ad arctiores carceres reconducatur, fideiuſſor dicitur liberatus, Gram. *conſ. 67.* Marc. Ant. Macer. *var. reſol. l. 3. reſolut. 30. per totam,* quia ſemper dicitur facta nouatio, quando alteratur obligatio reſpectu rei, vel temporis, ac loci ſine conſenſu fideiuſſoris, Bart. *in l. Valerianus, ff. de prætor. ſtipulat.* Alex. *in l. vbicumque ff. q. de fideiuſſ.* Pariſ. *conſ. 107. n. 28. vol. 3.* Macer. *d. reſol. 30. n. 5.*

15 Tertius modus eſt, quando notoriè conſtat reum iterum deliquiſſe, quia etiam ante illius condemnationem fideiuſſores dicuntur liberari. Marſ. *in rubr. de fideiuſſ. n. 151.* laudat Hier. Gabr. *conſ. 181. n. 21. l. 1.* latè Eugen. *conſ. 67. n. 8. & ſeqq. & conſ. ſeq. n. 25.* vbi teſtatur de veriori, æquiori, & humaniori ſententia, & Moder. Rom. *in conſ. 53. n. 35. & ſeq.* etiam firmat hanc opinionem eſſe æquiorem, benigniorem, & humaniorem, & declarat quod aliàs dixit *in q. 34. num. 59. & ſeqq.* quia poſtquam ipſe *in d. q. 34.* ſcripſit, ſuperuenit auctoritas Eugen. & Houded. ex quibus eſt effecta illa opinio magis communis, Bertaz. *conſ. 432. vol. 1.* quem refert, & ſequitur Rim. iun. *conſ. 738. n. 43. & ſeq. vol. 7.* Baiar. *q. 46. n. 65.* & Eugen. *conſ. 2. n. 38. & ſeq.* loquitur etiam in illo qui notoriè fuerit delinquens, & vigore Bullarum poſſet impunè offendi, & latius dixit *in d. conſ. 67. n. 3. & ſeq. & in conſ. 68. n. 10. & ſeq.* Nec teneretur fideiuſſor illum repræſentare etiam oblato principali delinquenti ſaluo conducto. Baiard. *q. 46. n. 100.* poſt Bert. *in conſ. 167. num. 16. tom. 1. crim. fol...* Tob. Non *conſ. 165. num. 2. eodem tom. 1. in fol.*

16 Licèt contra iſtam opinionem detur *text. in leg. ſed ſi quis §. illud, ff. ſi caut.* vbi diſponitur, quod ante condemnationem fideiuſſores non excuſentur, vt dixit Farinac. *in d. q. 34. n. 59.* & quod ita vidit practicari, & teſtatur de magis communi, cum qua tranſit etiam Ant.

17 Scap. *in tr. de Iur. non ſcript. l. 5. c. 72. n. 2.* Sed † Eugen. *in d. conſ. 68. n. 67. n. 41. & ſeq.* declarat, vt procedat iſta opinio §. illud, quando agitur de præſentando reum coram alio Tribunali diuerſæ iuriſdictionis, ſecus ſi in eodem Tribunali, vbi puniri poſſet, & ſequuta condemnatione capitali, fideiuſſor fit liberatus ipſo iure, latè Marc. Ant. Macerat. *var. reſolut. l. 3. reſolut. 29. n. 4. cum plur. ſeqq.* vbi alios concordantes cumulat; Niſi fideiuſſor promiſerit præſentare reum, ex quacumque noua cauſa ſuperuenienti. Mod. Rom. *q. 34. n. 53.* Turret. *conſ. 63. n. 17. vol. 2.* Mar. Ant. Macer. *d. reſol. 29. n. 10. in fin.* & de iſto vide latiſſimè Moder. Rom. *in d. q. 34. n. 30. cum plur. ſeq.* Et quid ſi fuerit proceſſatus, condemnatus, vel bannitus ab alio iudice, vide latiſſimè Farinac. *in d. q. 34. n. 76. & ſeq.* & quòd ſufficiat ſola accuſatio de alio delicto, vt fideiuſſor dicatur liberatus à pœna, Marſ. in Rubr. *de fideiuſſ. q. 19. n. 171.* Horat. Lut. *conſ. 163. n. 15. to. 1. crim. diuerſ.* Tob. Non *conſ. 103. n. 3.* Ceph. *conſ. 187. l. 2.* And. Fach. *contrdevelopments. iur. l. 9. c. 75.* videtur titubare de iſta opinione.

Imò non factis diligentiis de repræſentando reum, quando committit iterum delictum, fideiuſſor non tenetur ad pœnam, vt poſt Oraſch. *deciſ. 175. num. 2.* & alios, quos allegat, tuetur Mod. Rom. *conſ. 59. n. 38. & ſeq. & ſub n. 51.* teſtatur de æquiori, veriori, & magis communi ſententia. 18

Quartus modus eſt quando principalis delinquens poſt cautionem præſtitam fuerit à iudice vel Curia certioratus de captura contra eum facienda, & fuit perſuaſus, vt fugam arriperet, quia tunc fideiuſſor, ſi principalis aufugiat, non tenetur ad pœnam conuentionalem, Cæpoll. *conſ. 25. num. 2.* & ferè per totum, Anchar. *conſ. 341. n....* in fine, & poſt eum Boſſ. *tit. de carcer. fideiuſſor. committ. n. 62.* qui tradunt vt ille, qui faciat eum aufugere, teneatur, vt refert etiam Baiard. *q. 46. n. 105.* licet allegat Foll. *in pract. crim. in fragm. de fideiuſſ. n. 255.* vbi tamen, ſuper hoc relinquit cogitandum, Qui Boſſ. tamen vbi ſuprà videtur reſtringere hanc opinionem, quando iudex certiorauit reum, vti iudex, ſecus ſi vti priuata perſona, & ideò iuſtè Sacra Conſulta liberauit fideiuſſores in cauſa illa, in qua iudex appoſuit edictum contra detinentes, & non reuelantes reum Curiæ, quia illa affixio fit à iudice, vt iudice. Idemque erit ſi reus principalis fuerit poſitus in banno antequam fideiuſſores eſſent requiſiti ad illum repræſentandum etiam ſi promiſiſſet cum clauſula toties, & quoties, & pro omni, & quacunque cauſa, vt in puncto tradunt Horat. Lut. *conſ. 163. n. 21. to. 1. crim. in fol.* Io. Bott. *conſ. 38. per totum,* & ſequitur Baiard *q. 18. n. 66.* vbi etiam ſuprà dixi *num. 9.*

Quintus modus eſt, vt fideiuſſor promittat iudici oretenus, & in voce præſentare reum, quia fideiuſſor non tenetur, cùm talis fideiuſſio de repræſentando aliquem, requirat ſcripturam ad ſui ſubſtantiam, vt per 19 Herculan. *in tract. de caut. de non offend. c. 40. n. 49.* Benè verum eſt, quod, ſi quis vellet euitare carcerationem, debeat offerre dictam cautionem legitimo modo in ſcriptis, etiam præſuppoſita Conſtitutione, vt quis audiatur extra carceres ſub cautione Herculan. *in d. c. 50. n. 51.* vel dicta fideiuſſio oretenus præſtita ſpiret per lapſum duorum menſium, vt poſt Afflict. *in Conſtit. ſi vaſſallus fol. 282.* tradit Baiard. *q. 93. n. 3.*

Sextus modus eſt, quando fideiuſſor citatur in alio 20 Tribunali, quam in eo, in quo fuit præſtita fideiuſſio, quia non tenetur alibi reum præſentare. Rol. *conſ. 58. n. 11. & ſeqq. vol. 1.* Horat. Lut. *conſ. 163. per tot.* & tres alij inſignes Doct. qui *d. conſ.* ſe ſubſcripſerunt *tom. 1. crim. in fol.* Rom. *conſ. 210. in fin.* Marſ. *in Rub. de fideiuſſ. q. 13. n. 135.* Rim. iun. *conſ. 738. numer. 34. vol. 7.* Baiard. *quæſt. 46. num. 103.* vide latè Modet. Rom. *q. 34. n. 171. & ſeqq.* vbi tradit quandam diſtinctionem, ad quam ſe remittit etiam Marc. Ant. Macer. *var reſolut. l. 3. reſolut. 29. n. 1. & ſeqq.* Et ad euitandam huiuſmodi difficultatem vidi quandoque hic in Curia vti remedio (ad extorquendam pœnam conuentionalem à fideiuſſore,) vt fideiuſſor citetur ad reum præſentandũ coram ſe, licèt noua cauſa contra principalem intẽtata, penderet coram alio, vt deinde reus ad eundem iudicem cauſæ remittatur, contra quod ego pluries exclamaui, & inſtiti per iudicem intrari, quòd ipſe vellet reum repræſentari in ſuo Tribunali & non remitti ad aliud Tribunal, iuxta opinionẽ Foller. *in pract. crim. in fragm. tit. de fideiuſſ. n. 251.* & niſi emanauerit ſpecialis cõmiſſio

à Summo Pontifice procedendi ad vlteriora contra fi-
deiuſſores plures obtinui eum vlterius non moleſtari,
cùm verè debeant ſuperuenire noua indicia quæ ſuffi-
ciant ad torturam, Moſcatel. *in pract. fideiuſſor. mod.* 1.
n. 16. *in fi.* vbi etiam tenet, quòd coràm alio tribunali
fideiuſſor non teneatur illum repræſentare niſi in fide-
iuſſione fuerit dictum, & promiſſum illum repræſen-
tare toties, & quoties fuerit requiſitus ab alio iudice
alterius tribunalis, & ibi tradit formam quomodo fide-
iuſſores debeant coram alio tribunali citari. Et quid ſi
fuerit citatus coram ſucceſſore, vide Farin. *q.* 34. *n.* 172.
173. *& ſeqq* vbi tradit bonam diſtinctionem, & vide
Marc. Ant. Maced. *l.* 3 *reſolut.* 29 *n.* 1. *& ſeq.*

21 Septimus modus eſt, vt pœna non committatur con-
tra fideiuſſorem, quando fideiuſſor non fuit interpella-
tus ad reum præſentandum in tempore præfixo in ipſa
obligatione, cùm tempus non incipiat currere, niſi à
die requiſitionis emanatæ per iudicem Marſil. *in rubr.*
de fideiuſſ q. 8. *n.* 144. Boſſ. *tit. de carcer. fideiuſ commiſſ.*
n 61 Roland. *conſ.* 56. *n.* 14 *vol.* 1. qui omnes alios alle-
gat, Baiard. *q.* 46. *n.* 52. *& ſeqq.* vbi etiam concordantes
allegat & ibi reſpondet ad illam regulam, quæ habet, vt
dies interpellet pro homine, vt procedat in extraiudi-
cialibus non in iudicialibus, ac etiam poſt Bertazzol.
reſpondet ad Oſaſch. *deciſ.* 49. licet contrariam opi-
nionem totis viribus tueatur, Ant. Gom. *tit. de delict. c.* 9
n. 9. & Oſaſch. *in d. deciſ.* 49. eandem opinionem tuetur
And. Fachin *controuer. iur. lib.* 9. *c.* 77. vbi ad contraria
reſpondet. Ideò cauti iudices ad tollendas iſtas contra-
rietates circa illum articulum ſolent facere apponere
illam clauſulam (etiam irrequiſitus) vt docet Baiard.
22 *d. quæſt.* 46 *num.* 13. *circa med. & ſub num.* 54 dicit, quòd
ſi fuerit promiſſum præſentare reum infra octo dies
beneplacitum iudicis, an elapſis dictis octo diebus, te-
neatur ampliùs illum repræſentare, vbi poſt Herculan.
in tractatu de caut. de non offend. capit. 25. *numer.* 26.
videtur concludere, quòd iſtud tempus fuerit appoſi-
tum in dubio finiendæ obligationis, & ſic quòd fide-
iuſſor ſit liberatus: imò nec pœna committatur niſi
fuerit citatus principalis, vel fideiuſſor ad dicendam
cauſam, quare non ſit accuſanda pœna, vt latè & benè
tuetur Moſcat. *de fideiuſ. p.* 1. *mod.* 8. per totum, etiamſi
fuerit facta promiſſio cum illa clauſula etiam irrequiſi-
tus, & quod dies non interpellet pro homine illo caſu
poſt Farin. *q.* 33. *n.* 105. *& ſeq.* Caual. *de Brach. reg. p.* 2.
num. 184

23 Octauus modus eſt, quando bona principalis eſſent
confiſcata, & fiſco incorporata, quia tunc fideiuſſor di-
citur liberatus, cum fiſcus teneatur cedere iura contra
principalem, & ob id ad tollendum circuitum per reſti-
tutionem, & cùm actiones dicantur confuſæ, fideiuſſor
non poteſt vlterius moleſtari, Marſ. *in rubr. de fideiuſſ.*
n. 346. Rapha. de Rayn *conſ.* 36. *n.* 12 *& ſeq. tom.* 1. *crim.*
Eugen. *conſ.* 2. *n.* 30. *& ſeq.* vbi concordantes allegat, Pet.
Cabal. *caſ.* 140. *n.* 2. *in quæſt. crim.* qui loquitur in ban-
nito publicatione bonorum, vt fideiuſſor non teneatur
illum repræſentare; & idem voluit *in caſ.* 234. *n.* 11. 14.
& 18 *& n.* 31. Baiard. *qu.* 93 *num.* 1. Caual. *de Brach. reg.*
parte. 2. *n.* 206, vbi ſubdit, niſi fiſcus bona repudiauerit.
Et ſi fideiuſſor ſoluerit pœnam ante condemnatio-
nem, & confiſcationem bonorum, ſi deinde bona prin-
cipalis publicentur, etiam ipſo iure fiſcus tenetur ſolu-
tum reſtituere, poſt Becc. *conſ.* 87. Baiard. *dicta quæ.* 95.
n. 1. & fideiuſſores in fructibus bonorum confiſcato-
rum reſtitutioni ſubiectorum, maiora, ac potiora iura
habent, quam fiſcus, vt poſt alios tradit Baiard. *q.* 78.
num. 3.

24 Et ad iſtum effectum bona dicuntur incorporata
per deſcriptionem, vel per ſolam adnotationem, Eug.
conſ. 2. *n.* 26. *& ſeq.* vbi alios allegat.

25 Nonus modus eſt, quando bona principalis non fue-
runt diſcuſſa, quia tunc fideiuſſor non tenetur ad pœ-
nam ob non repræſentationem principalis. *Auth. præ-*
ſenti C. de fideiuſ Eug. *conſ.* 2. *n.* 29. qui loquitur in illis
fideiuſſoribus, qui promiſerunt repræſentari toties,
& quoties Ill. D. Ferrantem Vitellium ſub pœna ſcu-
torum decem millium, & allegat Gomeſ. *conſ.* 36. inter
conſ. Ziletti Diuerſ. Petr. Caball. *in qq. crim. caſ.* 250.
n. 34. *cent.* 3. vide Marc. Antun. Macer. *var. reſol. lib.* 2.
reſol. n. 5. *& ſeq.* 26

Decimus modus eſt, quando principalis fuit captus
poſt præſtitam fideiuſſionē, quia etiam quod promiſ-
ſio caueret cum clauſula toties, & quoties, ſi poſtea
principalis aufugiat fideiuſſor ampliùs conueniri non
poteſt per *tex. in l.* 1. *&* 2 *ff. de cuſtod. reor.* Affl. *dec.* 230.
vbi teſtatur quòd ita de facto in regno ſeruatum fuit.
Foller. *in pract. crim. in fragm. tit. de fideiuſ. n.* 157. Mod.
Rom. *q.* 34. *n.* 95. vbi de veriori opinione, latè Lud. de
Peguer. *dec.* 47. per totam, vbi etiam, teſtatur quòd ita
practicari ſemper vidit Moſcatell. *in pract. fideiuſ.* 2.
mod. n. 21. *&* 22. vbi acriter reprehēdit Viſil, contrariū
tenentem in *d. dec.* 130. Petr. Caball. *in q. crim. caſ.* 47.
n. 3. *&* tenendam, Andr. Fach. *contr. iur. l.* 9 *c.* 76. Baiard.
q. 46. *n.* 104. *in princ.* Rim. ion. *conſ.* 135. *n.* 2. *vol.* 2. idem
Moſcatel. *d. mod.* 8 *n.* 3. *& ſeq.* dicit quod ſi fuerit prin-
cipalis præſentatus iudici, & ipſe iudex dixerit ſatelli-
tibus *portate queſto carcerato*, ſi deinde aufugiat fide-
iuſſor ſit liberatus, idem que dicit eſſe, ſi actus præſen-
tationis non fuit ſcriptus, fideiuſſor ſit liberatus, dum-
modo præſentatio facta iudici probetur per teſtes vbi
etiam ponit quid promiſit reum præſentare in carce-
ribus, & præſentatus fuit iudici qui mandauit, vt inue-
nirentur ſatellites ad effectum illum carcerandi, ſi in te-
rim aufugiat an fideiuſſor ſit liberatus, diſtingue vt ibi
per eum, licet Caualc. *de Brach. reg. p.* 2. *n.* 18. dicat re-
quiri inter locutoriam iudicis ſuper conſignatione, vt
liberetur fideiuſſor.

Idēq; erit quando eſſet captus principalis per curiā, 27
& deinde ab eadē curia relaxatus fuiſſet, quia fideiuſ-
ſor amplius non tenebitur ex eiſdē rationib. quib. DD.
tenēt quādo reus aufugit, vt benè explicat. & tenet. Pet.
Cab. *d. caſ.* 47 *n.* 6. poſt Lod. à Pegu. *in allegata dec.* 47.
Quod tamē intellige, quādo principalis fuiſſet captus
ex eadē cauſa pro qua fuerit præſtita fideiuſſio, ſecus
ſi fuiſſet captus ex alia cauſa, quia ſi principalis fuerit
relaxatus, vel aufugerit fideiuſſor nō diceretur libera-
tus, Foll. *in pra. in fragm. de fideiuſ n.* 157. Affl. *d. dec.*
130. Lud. à Peguer. *in d. dec.* 47. *&* Moſcatel. vbi ſup. Pet.
Cab *d. caſ.* 47. *n.* 4. Baiard. *q.* 46. *n.* 104. *verſ. ſecus ſit*, Ant.
Gom. *tit. de delict. c.* 9. *n.* 9. *verſ. dubium tamen*, Tob.
Non *conſ.* 113. *n.* 11. *& ſeq* qui loquitur quando reus non
fuit carceratus, & domum pro carcere reus habuit, idē
firmat Rim. iun. *conſ.* 718. *n.* 34. *& ſeq. vol.* 7. Hond. *conſ.*
112. *numer.* 32. *& ſeq. vol.* 1. Caualc. *de Brach. reg. p.* 2.
n. 198. 28

Et in dubio cenſetur principalis requiſitus pro ea-
dem cauſa, niſi aliter probetur, latiſſimè Rim. iun. *cōſ.*
738. *n.* 56. *& ſeq. vol.* 7. vbi alios concordātes allegat, &
alias Foller. in fragm. vbi ſupra dicit, quòd iudici non
erit credendum ſi diceret illum velle, ex diuerſa cauſa
niſi hoc tædio iuramento aſſerere, prout omnino iura-
re teneretur, & firmat, & quod ita conſuluit, Alber.
Brun. *conſ.* 87. quod ita ſæpè practicari vidit, & eandem
practicam, Foller. refert Muſcatell. *in d. pract. fideiuſſ. in*
2. *mod. n.* 16. *verſ. ego vidi aliquos iudices*, vbi tamen
dicit quod ſibi multum dura videtur iſta deciſio, vt
iudicis auctoritas ſubmittatur partis deſiderio, & iu-
ramento, & quod fortè in tribunalibus ſuperioribus
hoc eſſet ridiculoſum, quod idem refert Petr. Cab. *d.*
caſ. 47. *n.* 7. qui etiam firmat, quòd neque ipſe require-
ret fideiuſſorem ad reum præſtandum, niſi ex diuer-
ſa cauſa, & niſi ſuperueniſſent noua indicia. Farinac.
conſ. 59. *n.* 2. 29

Item intellige quando fuiſſet captus ab eodem iudi-
ce,

ce, coram quo fuit præſtita fideiuſſio ſceus ſi ab alio, quia tunc fideiuſſor non diceretur lib. ratus, latè Far. q 46. n. 104. verſ. quod tamen, vbi ſubdit quod aduocatus, qui daret conſilium capto, vt aufugeret, ad effectum vt fideiuſſor liberetur, eſſet puniendus.

30 Item intellige, niſi fideiuſſores comparuiſſent, & proteſtati fuiſſent, quòd volebant illum haberi pro præſentato per ipſos, & amplius nolebant teneri, nec obligati eſſe, quia licet fuiſſet carceratus reus etiam ex alia cauſa dicerentur liberati fideiuſſores, Affl. d. deciſ. 130. n. 5. Foller. in fragm. tit. de fideiuſſ. n. 257. in fin. Mod. Rom. q. 34. n. 99. & ſeq. Thob. Non. conſ. 103. n. 10. Ant. Gomez tit. de delict. c. 9. in fin. vbi dat conſilium Aduocato, vt fiat dicta proteſtatio. Qui Baiard. dicta q. 46. n. 114. verſ. quod tamen, dicit proteſtatio non ſuffragaretur, ſi captura facta fuiſſet per alium iudicem quàm per illum, qui recepit cautionem. Lud. à Peg. d. dec 47. Cab. dict. caſ 47. n. 5. Baiar. d. q. 46. n. 104 quod procedit ſi fuerit data fideiuſſio de ſe repræſentando, non obſtante quacunque cauſa etiam de nouo ſuperueniente, vt conſuluit Bott. conſ. 38. Cau. de Brach. reg part. 2. n. 198. in fin.

31 Sed iſto caſu non ſufficeret ſola proteſtatio facta per fideiuſſores, ſed requireretur etiam decretum iudicis, vt dicti fideiuſſores ſint liberati, & eorum fideiuſſiones pro caſſis habeantur, de quo vide latiſſimè Mod. Rom. in dicta q. 34. n. 92. cum plur. ſequent.

32 † Et maximè verbalis proteſtatio non ſufficeret, quando in promiſſione adeſſet clauſula toties, & quoties vt poſt Ang latè declarat Tob. Non. dic. conſ. 103. n. 9. & ſeq. ſed Caualc. d. par. 2. n. 199. & ſeq. ponit plures declarationes, per quas fideiuſſor dicatur iſto caſu liberatus, ad quem Aduocatus recurrat.

33 Vndecimus modus datur, quando fideiuſſor promiſit præſentare reum pro vna cauſa expreſſa in ſtipulatione, quia ex alia cauſa non tenetur illum repræſentare, Rol. conſ. 58. n. 10. vol. 1. Gerard. Mazol. conſ. 61. in prin. Rim. Iun. conſ. 738. n. 41. vol. 7. Idemque erit ſi in decreto iudicis adeſſet quod pro illa cauſa tantum præſtaretur, quia ſi deinde cautio fuerit præſtita, reſtringitur ad illam cauſam tantum, pro qua decretum fuit, vt declarat Eug. conſ. 2. n. 46.

34 Et quando fideiuſſio eſſet præſtita ſimpliciter, adhuc intelligitur ſemper, vt ſit reſtricta ad illam cauſam tantum, pro qua fuit præſtita & non ad aliam, Rom. conſ. 210. in pr. Tob. Non. conſ. 103. n. 1. Modern. Rom. conſ. 62. n. 1. etiam ſi eſſet concepta obligatio cũ clauſula toties, & quoties, vt poſt alios firmat Hond. d. conſ. 111. n. 16. & ſeq. vol. 1. Mod. Rom. conſ. 59. n. 3. & ſi fuerit poſt clauſulam toties, & quoties appoſita clauſula adhuc (& cæt.) non extenditur ad aliam cauſam ſed ad illam tantum cauſam, vt declarat Eug. d. conſ. 2. n. 47. & in Regno Neap. ſi fuerit præſtita fideiuſſio in forma, intelligitur cum clauſula toties & quoties, Moſc. in tr. fideiuſſ. mod. 1. n. 11. & ſeq. & ſi fuerit præſtita ſimpliciter ſine dict. clauſula per vnicam præſentationem dicitur fideiuſſor liberatus Cau. de brac. reg p. 2. n. 182. & ſubdit quòd pluralitas in iſta materia eſt contenta duabus vicibus, & n. 201. dicit quòd ſi fuiſſet repræſentatus, & poſtea culpa cuſtodis, vel iudicis aufugerit, fideiuſſor dicitur liberatus, & ibi teſtatur de

35 communi, & quòd ita Senat. Mediolani obſeruauit.

Duodecimus modus eſt, quod quis promiſit repræſentare reum infra octo dies quia, ſi non fuerit requiſitus infra dictos 8. dies, ad illum repræſentandum amplius non tenebitur. Hercul. de caut. de non offen. c. 23. n. 26. & ſeqq.

36 Decimus-tertius modus eſt, vt fideiuſſor non teneatur reum repræſentare pro eadem cauſa, niſi ſuperuenerint noua indicia. Foll. in fragm. tit. de fideiuſ. n. 251. Tob. Non. conſ. 103. num. 5. Boſſ. tit. de carcerat. fideiuſſ. comm. n. 19. Mod. Rom. q. 34. n. 64. vbi latiſſime de iſta materia, Vrſill. ad Afflict. dec. 130. n. 10. Marc. Ant. Macerat. var. reſolut. 19. n. 18. de quo pluries ſupra dixi, & declaraui quando, & quomodo hoc procedat, & indicia noua debent eſſe ſufficientia ad torturam, Moſc. tel. in pract. fideiuſ. mod. 1. n. 16. in fin. & ſub n. 28. & ſeq. dicit quòd intelligi debent de vnica vice tantum, quòd ſuperuenerint indicia, licèt obligatio ſit concepta per verba pluralia intelligatur nouis ſuperuenientibus indiciis, & ſub. n. 15. limitat quando eſſet relaxatus cauſa cognita, & non factis defenſionibus, quia fideiuſſores tenentur reum repræſentare etiam ſi noua indicia non ſuperueniant.

37 Decimus quartus modus eſt, quando cauſa pro qua fuit præſtita fideiuſſio, fuit ſopita per ſententiam, quia finito negocio fideiuſſor liberatur. Iaſ. Alex. & alij in l. 2. §. in fideiuſſorem ff qui ſatiſd. cog. Tob. Non. conſ. 103. n. 4. Iul. Clar. q 46. n. 10. vbi teſtatur de communi etiamſi in fideiuſſione adeſſet clauſula toties & quoties. Tob. Non. d. conſ. 103. n. 4. in Hond. conſ. 111. n. 61. l. 1. vbi alios concordantes allegat.

Contrarium autem, quando in ſtipulatione adeſſet clauſula toties & quoties tenent Viu. opin. 198. relatus per Baiard. q. 56. n. 9. in fine, Vrſil. in deciſ. 130. nu. 1. in fine, vbi alios allegat, & n. 2. poſt Crem. in ſing. 11. dicit niſi adeſſet verbum (quandocumque.

38 Cautela erit ad euitandum conflictum iſtarum opinionum, vt in ipſa cautione apponatur expreſsè, vt ſit illum repræſentare obligatus poſt ſententiam, quam cautelam ponit Iul. Clar. in q. 46. n. 10. & ibi Baiard. n. 47. & ſi fideiuſſores præſentarent Reum poſt ſententiam, an ſint liberati. Vrſil. in deciſ. 130. n. 4. in fi.

Alij autem diſtinguunt, aut ſententia eſt condemnatoria & aliquid occaſione eiuſdem criminis reſtat faciendum, & tunc fideiuſſor teneatur illum repræſentare etiam poſt ſententiam, & ſi fuit dicta ſententia confirmata per iudicem appellationis, & tunc diſtinguitur, aut principalis appellauit, & cauſam non fuit proſequutus, & fideiuſſor teneatur, quia oriatur actio ex prima ſententia, non ex ſecunda: aut actor appellauit, quia ſperabat maiorem condemnationem, & appellationem non fuit proſequutus, & per deſertionem cauſæ prima ſententia confirmatur, & tunc etiam fideiuſſor teneatur cùm executio fiat ex prima ſententia; Aut Reus appellauit, & proſequutus fuit appellationem, & ſententia fuit confirmata, & tunc fideiuſſor dicitur liberatus per mutationem iudicij, & inſtantiæ, & quia executio fieret ex ſecunda ſententia: Aut actor appellauit à modica condemnatione, & fuit confirmata ſententia ex eiſdem rationibus ſupra adductis, fideiuſſor dicitur liberatus. Aut iudex appellationis ſecundæ ſententiæ aliquid addidit, vel detraxit, & tunc etiam dicitur fideiuſſor liberatus, vt latiſſimè eſt videre apud Pett. Caball. in q. crim. caſ. 109. per totum, qui tamen loquitur in fideiuſſore de iudicatum ſoluendo Aut verò eſt abſolutoria, & tunc fideiuſſor ſit liberatus, latiſſimè Honded. conſ. 111. n. 35. & ſeq. l. 7. Baiard. q. 49. n. 97. & quandò poſt ſententiam fideiuſſor ſit liberatus, Aduocatus videat Mod. Rom in q. 34. n. 103. vbi latiſſimè.

39 Quintus decimus modus erit, quando nemo pœnam pro Camera ſtipulatus fuiſſet, quia fideiuſſor ad illam perſoluendum compelli non poteſt. Bart. in l. 1. in prin. n. 12. & ſeqq. ff de iur. Fiſc. cum aliis allegatis, per Tob. Non. in conſ. 103. n. 6. vbi ſub n. 7. dicit hoc procedere, etiamſi in obligatione interuenirer iuramentum, ſed in Statu Eccleſiaſtico per Bullam Pij V. intelligitur ſtipulata in fauorem Cameræ Apoſtolicæ, vt per Mod. Rom q. 102. n. 91. & per Add. ad Mag. dec. Luc. fi. in lit. B, circa finem, & vide ea quæ latè poſui in meo tract. de pac. p. 1. q. 87. per totam.

Decimusſextus modus erit, quando reus præſentatus à fideiuſſore fuit confeſſus delictum, quia ſi deinde dimittatur à carceribus; fideiuſſores non tenentur amplius

Digitized by Google

plius illum repræſentare, Tob. Non. *cōſ.* 103. *in fin.* latiſſimè Eng *conſ* 67. *n.* 6. *conſ* 68. *n.* 16. *& ſeq.* & latiſſime Hond. *conſ.* 111. *n.* 23. *& ſeq. l.* 1. Quod procedit etiamſi fuiſſet reus carceratus ſub ſaluo conductu, vel fidantia vt fideiuſſores, dicantur liberari ab eorum obligatione, ſi reus faſtus fuerit delictum, vt làtè tradit Eugen. *d. conſ.* 67. *n.* 9. *verſ. Nec obſtat, conſ.* 68. *n.* 29. *& ſeq.*

Decimus ſeptimus modus eſt, quod ſi quis promiſit
41 aliquem præſentare toties & quoties in caſu licentiæ à domo pro carcere ſibi aſſignata, quia ſi receſſerit ſine licentia, non tenetur amplius illum repræſentare, vt latè conſuluit Rim. Iun. *conſ.* 738. *per totum vol.* 7. licet contrariū tenet Caual. *de Brac. reg. p.* 2. *n.* 201 *in fi.* ſiue diſceſſerit cum licentia iudicis, ſiue cuſtodis, vel aliter & allegat Bertaz. *conſil.* 80. *n.* 12. Duen. *reg.* 390. *in verb. fuga.*

42 Decimus octauus modus erit ſi fuerit præſtita ſecunda fideiuſſio; quia per eam cenſetur ſublata prima Baiar. *in q.* 47. *n.* 68. *& ſeq.* ſuper quo remitto lectorem ad ea quæ late poſui in meo *tract. de pac. & treg. p.* 2. *§.* 3. *q.* 28. *n.* 14. cum pluribus ſeq. & vide etiam nouiſſimè Card. Mant. *de tacit. & amb. conu. l.* 47. *t.* 3. vbi tractat materiam nouationis ad ſaturitatem, & latè Moſcatel. *de fideiuſſ p* 1. *mod.* 8. *n.* 20. *& ſeq.* & latè etiam Io. Ant. Lanarius *conſ.* 7. *per tot.*

Decimus-oonus modus eſt, quòd promittat fideiuſ-
43 ſor repræſentare reum non ſub pœna pecuniaria, ſed ſub pœna capitali vel alia corporali, ad quam ſe obligare non poteſt *l. liber. hom. ff ad l. Aquil.* Corn. *conſ.* 283. *n.* 9. *in fin. lib.* 3. Vulpell *reſponſ.* 2. *n.* 7. *& ſeqq.* Rim. iun. *conſ.* 150. *n.* 30 *lib* 2. Honded. *conſ.* 89 *n.* 39. *vol* 2. Cauale. *de Brach. reg. p.* 2. *n.* 189. vbi alios allegat.

Vigeſimus modus eſt, vt per mortē rei fideiuſſor di-
44 catur liberatus, *l. ſi deceſſerit & l ſi verò ff qui ſatiſ. cog.* Hor. Lur. *con.* 163. per totum, & alij, qui dict. conſ. ibi ſe ſuſcripſerunt *to.* 1. *crim.* Rol. *conſ.* 58. *n.* 6. *vol.* 1. Marſ *in rubr. de fideiuſ. q.* 20. *n.* 155. *& ſeq* Mod. Rom. *q.* 34. *n.* 34. *& ſeqq.* vbi ponit quaſdam limitationes & idem ſi moriatur fideiuſſor, Boſſ. *tit. de carcerat. fideinſſ. cōmit. n* 64. Rol. *conſ* 58 *n.* 1. *lib.* 1. Ant. Aret. *in §. fideiuſſor. inſtit. de fideiuſſ.* vbi tradit eſſe perpetuo notandū. Baiard. *q.* 46. *n.* 91. vbi concordantes adducit, & ibi Hier. Giacear. *in ad. ad Clar. in d. q.* 46. *n.* 17. *in l.* F, licet alij teneāt quod trāſeat ad hæredes cū obligationes, & pœnæ cōuentionales tranſeant ad hæredes Rol. *conſ.* 58. *n.* 2. *&* 5. *vol.* 1. Becc. *in conſ.* 9. *n.* 14. vbi de communi Baiar. *q.* 8. *n* 7 ſi verò in obligatione adeſſet obligatio cameralis, vel expreſsè obligauerit hæredes ſine difficultate tranſiret ad hæredes ipſa obligatio, vide latiſſimè Moder. Rom. *q.* 34 *n.* 12 *cum plur. ſeq.*

Vigeſimus primus modus eſt, quando inſtantia cau-
45 ſæ eſſet perempta, quia fideiuſſor dicitor liberatus. Eug. *conſ.* 2. *n.* 18. *& ſeq.* vbi loquitur in fideiuſſione iudicio ſiſti, & de repræſentando, & latè Baiar. *in d. q.* 46. *n.* 96. poſt alios quos allegat, & loquitur in fideiuſſione de ſe præſentando cum clauſula toties, & quoties, licèt *ſub n.* 95. dicatur Gab. *conſ.* 181 *n.* 2. *vol.* 1. & Viui. *opin.* 298. contrarium tenere, & hanc opinionem veriorem firmat, Eug. *in d. conſ.* 2 *n.* 24. qoando fideiuſſio eſt concepta per verbum qoandocunque Moſcatell. *in pra. fideiuſ. mod.* 1. *n.* 17. vbi firmat, quod perēpta inſtantia fideiuſſor ſit liberatus etiam ſi adeſſet clauſula toties, & quoties, ſed an per ſententiam abſolutoriam fideiuſſor ſit liberatus, Cauale *de brac. reg. p.* 2. *n.* 186.

Vigeſimus ſecūdus modus eſt ſi ſuperior reo repræ-
6 ſentando mortem cōminaretur, & ob id reus aufugeret, fideiuſſor liberatur, Per. Calefact. *conſ.* 87. *n.* 47. *to.* 2. *crim.* Bertazz. *conſ.* 435. *n.* 3. *vol.* 2. vbi dicit, quod nec etiam fideiuſſor teneretur illum repræſentare, etiam oblata ſecuritate, vel fidantia, & idem tenet Baiard. *in q.* 46 *num* 66. *in fin. & num.* 100. *& ſub num.* 67. dicit procedere, etiam ſi fideiuſſor promiſerit præſentare non obſtante quacunque cauſa de nouo ſuperuenienti, & allegat Bort. *de conſ.* 28. *n.* 8.

Vigeſimus tertius modus eſt, vt ſi principalis reus 48
fuerit factus clericus, fideiuſſor non teneatur illum repræſentare, Boſ. *tit. de carcer. fideiuſ. commi. n.* 42. & poſt Card. & Bald. firmat, Baiard. *in q.* 46. *n.* 105. Mod. Rom. *quaſt* 34. *num.* 38.

Vigeſimus quartus modus eſt, quando reus non 49
fuiſſet legitimè citatus ad ſe repræſentando, quia fideiuſſor non fuit legitimè citatus, vt latè eſt videre per Eug. *conſ.* 2. *n.* 1 *cum plurib. ſeq.*

Vigeſimus quintus modus erit, quando fuerit bis per fideiuſſorem reus præſentatus, quia dicitur liberatus, de quo tamen vide Mod. Rom. latiſſimè *in q.* 34. *n.* 164. *& ſeq.* vbi teſtatur etiam teneri in perpetuum illum repræſentare, quando adeſt clauſula toties quoties, idem tuetur And. Fach *contr. iur. lib* 9 *cap.* 78. quid ſi fuerit ſimpliciter concepta obligatio, & quid ſi adeſſet ad mandatum Domini & quid ſi promiſit ſemel, & ruſus, vel ſemel, & iterum, quid ſi promiſit repræſentare pluties atque pluties, & de his omnibus, & ſimilibus promiſſionibus, vide eundem Mod. Rom. *in d. q.* 34. ſed Moſcat. *in pract. fideiuſ. mod.* 1. *n.* 21 *& ſeqq.* dicit extra deciſionem Afflict. 150. vt talis fideiuſſio expiret per vnicam repræſentationē, & Vinc. de Franc. *dec.* 130. *&* 171. *in fin* & iſtam opinionem ipſe tuetur ab Vrſil. contrarium tenente, & ad contraria reſpondet, & *ſub n.* 27. tenet, quòd per vnicam ſolutionem dicantur etiam fideiuſſores liberati per rationem ibi per eum allegatam, licet Cau. *de brach. reg. p.* 2. *n* 242. ex traditis per Marſ. in locis per eum allegatis videatur tenere, quòd per binam exactionem extinguatur,

† Et ſcias etiam defenſor cauſæ, quod vigore Bullæ 50
Pij IV. ſuper reformatione Tribunalium Vrbis, abſolutus non poteſt adſtringi ad inſtantiam Fiſci ad præſtandam cautionem de ſe repræſentando & ego aliàs obtinui reuocari in Tribunali A.C. quandam ſententiam, in qua quidam fuit abſolutus à crimine, ſed tamen condemnatus ad præſtandam cautionem de ſe repræſentando, toties, & quoties.

Sed aduocatus propoſito ſciat quòd non ex abrup- 51
to, & ſtatim fideiuſſores ſunt adſtringendi ad præſentandum Reum, ſed habent tempus à lege præfixum ſecundùm aliquos *in l. ſancimus, C. de fideiuſſ.* ex qua conceditur tempus ſex menſium, vbi omnes Doctores: quæ lex procedit, non ſolum in ciuilibus, ſed etiam in criminalib. Boſſ. *tit. de carcer. fideiuſ. comm. n.* 66. *verſ. & procedit etiam* Hercul. *in tract. de caut. de non offend. c.* 23. *n.* 23. *verſ.* 4. quia ſex menſes, Mod. Rom, *q.* 34. *n.* 145. *in fine,* vbi reprehendit Menoc. *caſ.* 40. *n.* 2. *& ſeq. lib.* 2. dum videtur velle reſtringere d. l. ſancimus ad principalem debitorem, & non ad fideiuſſores: ſed pro declaratione illius legis firmat, quòd tunc dentur ſex menſes ad reum præſentandum, quando promiſit infra ſex menſes illum præſentare, & ſic infertur, quòd detur tantum tempus ad præſentandum, quantum in fideiuſſione eſt expreſſum, vt apertè legitor *in dict. l. ſancimus aliud tamen ei indulgere ſancimus*, ſecundùm quem intellectum fuit reſolutum, & iudicatum per Senatum Pedemontanum teſte Oſaſch. *deciſ.* 47. *num.* 13. reprobatis Bari. & Rip. qui voluerunt indiſtinctè dari ſemeſtre, ad quod Aduocatus bene animaduertat, quia poteſt ſibi afferre magnum honorem in contingentia facti.

Si verò ſimpliciter promiſerit aliquem repræſentare, nullo adjecto tempore, & tunc Aduocatus faciat vt fideiuſſor petat in termino citationis ſibi factæ ad repræſentandum dari ſibi terminum competentem, & alleget abſentiam principalis, & tunc non ſeruatur terminus d. l. ſancimus, ſed arbitrio iudicis præfigitur terminus, iuxta diſtantiam loci, vbi commorari dicitur, ſeu alterius impedimenti, vt latè proſequitur Men. *de arbitr.*

Digitized by Google

*arb.caſ.40.l.2.*vbi ſub *n.13. & ſeq.*quòd ab huiuſmodi termini præfixione non datur appellatio, ſed bene datur recurſus ad principem, Beiard.*in q.46.n.309.* & dicit præfigi terminum arbitrio iudicis.

Et eo magis, fideiuſſio cantet cum clauſula toties, & quoties, non præfigitur terminus d.l.ſancimus, ac idem ſi fideiuſſiu cantet ad omnem voluntatem, & mandatum iudicis: ſed bene datur terminus, vel dilatio ad perquirendum, & certiorandum reum, vt ſuperius dixit, & ita paſſim hic in curia obſeruatur, prout etiam teſtatur Mod.Rom. *in d.qu.34 num.149.*

52 Sed quia diximus præfigi terminum arbitrio iudicis, iuxta qualitatem loci, & perſonarum, ſi neſciatur quo in loco commoretur principalis, ideò ex coniecturis præſumi poterit eius longa vel parua abſentia, & ideò ſi is mercator ſit, & ſolitus peregrè proficiſci, ac probetur mulctas pecunias ſecum attuliſſe, vel quid ſimile feciſſe, ex quo coniici poſſit illum, & animo receſſiſſe, vt dici abeſſe poſſit, ac quando vltimi fines Prouinciæ locus ſit, a quo receſſit, & ibi inhabitaret, tunc præſumitur eſſe extra territorium, vel prouinciam, & ob id tempus ſtatuendum eſt arbitrio iudicis, inſpecta perſonæ, & locorum qualitate, vt extra prouinciam perquiri poſſit, vt latè oſtendit Menoch. *de arbitr.dict. caſ.40.num.15. lib.2.*

53 Et Aduocatus procuret fidem facere per teſtes, vel per alios modos de abſentie ſui principalis, quia ſi iudex non ſtatuiſſet terminum ad perquirendum, & certiorandum, ſed illum denegaret, eſſet proceſſus ipſo iure nullus, Clar. *q.34. num.1. verſ.probabilis verò,* vbi Baiard. poſt alios, quos allegat, *n 4.* & vbi teſtatur de communi, Coſta *in tract de ſubdid.Remedius q 79.n.6.* vbi dicit, quod ſi excuſator ſe obtulit probare cauſam impedimenti, & iudex procedat ad vlteriora, proceſſus vel erit nullus, vel reus veniu reſtituendus, & talis terminus dari, etiam ſi non probetur cauſe abſentiæ, Clar. *d.q 34.n.2.* refert quod Albet. teſtatur ita vidiſſe obſeruari, & ibi Baiard. *n.5.* declarat Ruin. qui videbatur tenere contrerium, imò datur terminus per iudicem ad certiorandum, & perquirendum reum, licèt non probetur abſentia, & ita practicatur, vt teſtatur Baiard.*d.q.34.n.7.* de qua, latè dicam inferius ſuo loco.

54 Et ſcias quòd regulariter pro ſingulo die ſunt concedenda citato viginti milliaria, & vltra arbitrio iudicis quod regulabitur ea qualitate locorum, & perſonarum, militibus autem qui in expeditionibus armis onuſti incedere habent, decem milliaria ſingulis diebus præfiguntur, & hoc quando iter facere debent per terram; in nauigationibus autem, ob ventorum varietatem, & incertitudinem, præfigi tempus non poteſt, vt Alciat.*in l.3.de verb.ſignif.* Menoch. latè *caſ.2.n.6. cum plur.ſeqq.lib.2.de Arb.*Sed ſub *num.16.* etiam in nauigationibus, communi vſu perpenſo, ſtatui poſſe dici ex quo impedimenta, & maris tempeſtas, & ſimilia ceſſent: & in omni termino in itinere faciendo detrahuntur dies Domioici, vt latè proſequitur Menoch.*in d.caſ.2. n.17.& ſeq.* qui tandem videtur ſe reſtringere ad Clericos, ſed quoad laicos, quòd ſubdantur dies Natalis Noſtri Redemptoris, Paſcatis, & Pentecoſtes ſolummodò.

55 Et ſcias etiam, quòd quodlibet milliare conſtat ex mille paſſibus, & paſſus ex quinque pedibus, & pes ex ſeadecim digitis, vt poſt Alciat *in leg. mille paſſus, ff.de verb ſign.*tradit Menoch.*in dict. caſ.2. in princip. lib.2. de Arb.*

Sed an fideiuſſor poſſit admitti ad purgandam moram, ſi vellet præſentare condemnationem, remitto lectorem ad ea, quæ dixi in meo *tract.de pac.& treug. p.2.§.3.q.96. per totam,* & Caualc.*de brach.reg.par.2. num. 241.* qui loquitur poſtquam fuit condemnatus fideiuſſor, & non principalis.

CAPVT V.

Impenſæ in capiendo; in perquirendo, & in fabricando proceſſum, à quibus ſolui debeant.

SVMMARIVM.

1 *Expenſa facta in accuſando, & proceſſu fabricando debent ſolui per offenſum, vel eius heredes.*

2 *Quid ſeruetur in Curia Romana.*

3 *Expenſa in perquirendo, & capiendo delinquentem, & in erectione furcarum, ac pro ſuſpenſione debent ſolui per Dominum loci commiſſi maleficij.*

4 *Capientes bannitum debent conſequi expenſas factas à fiſco.*

5 *Expenſa facta ab officiali in capiendo malefactorem debent reſtitui per fiſcum.*

6 *Alij autem tenent quòd delinquentes teneantur ad dictas expenſas, & fiſcus poſſit illas ab eis repetere.*

7 *Quod intellige quando officialis fecit expenſas propter fraudem, & dolum delinquentis, & eſſet officialis competens, ſecus ſi incompetens, nec per fraudem criminoſi facta fuerint, quia tunc criminoſus non tenetur ad dictas expenſas.*

8 *Expenſa pro erectione furcarum, pro ſalario carnificis, & ſimilium ſpectant ad fiſcum, niſi extaret conſuetudo in contrarium.*

9 *Carcer debet fabricari ſumptibus communitatis, cuſtodia autem carceratorum adhiberi debet ſumptibus Regis.*

SEd quia in capiendo delinquentes & illos perqui- 1
rendo, ac in fabricatione proceſſus mulctæ impen-
ſæ fiunt, ideò pro complemento præſentis 6. Defenſ.
eſt videndũ à quibus tales impenſæ perſolui debeant.

Quo verò ad expenſas factas in accuſando, & pro- 2
ceſſum fabricando, hæredes occiſi, qui necem defun-
cti iudicialiter vindicare tenentur, ſunt adſtricti ad il-
las irrogandas, vt in puncto decidit Capell. Tholoſ.
45.*deciſ. in princ.* & hoc nullum dubium videtur, vt
teſtatur Pett.Cabal.*in quæſt.crim. cent.3. caſ.1. n.1.&*
2.Caualc.*de brach.reg.p.4.n.221.*qui loquitur etiam in
expenſis factis pro caualcatis, † Quod malè ſeruatur 3
hic in Curia Romana; quia licet accuſatores, & inſti-
gatores in tranſmiſſione commiſſarij pro capiendis
indiciis ad partes, ſubminiſtrent expenſas, nihilominus
deinde illas recuperant ab inquiſitis quatenus indicia-
ti deinde veniant de criminibus, pro quibus tranſmit-
titur commiſſarius, de cuius materia, & tranſmiſſione
commiſſarij dicam latè infrà *in Defenſ.31.*

Aliæ autem impenſæ in perquirendo, & in capien- 4
do delinquentes, & in furce erigenda, vt ſuſpendantur,
videntur ſpectare ad Dominum, cuius eſt iuriſdictio
loci commiſſi maleficij, vt punctualiter concludit d.
Capel.Tholoſ.*in d.deciſ.41.in fin.*Chaſſan. *ſuper con-
ſuetud.Burg.tit. de confiſ. in verb. & appartient. verſ.
aduerte etiam fol.310.*vbi expreſsè dicit, quod Domi-
nus habens iuriſdictionem tenetur de ſuo facere im-
penſes, quæ faciunt in perſecutione bannitorum, niſi
ſint expenſæ, quæ fiunt in accuſando, Bal. *in cap.1.ſub
n.3.in tit.hic finitur lex Federici in vſib.feudor.* & † ſi 5
quis capit bannitum, & expendit in captura fiſcus te-
netur illi expenſas reſtituere per text. *in leg. mulier in
opus ſalinarum ff de captiu. & poſt limin. reuerſ.* quam
legem dicit Bald. ad hoc eſſe notandam, & ibi eum
ſequitur Afflict.*in 5.notab. n.5. verſ. ſed quæro,* idem
voluit Aug.de Peruſ.*in Auth.de collat.§. iubemus el 3.*

in fin verſ.ſed de vno poſſet dubitari vbi tradit † quod officialis faciens ſumptus pro capiendo malefactorem, illos recuperat à communi, ſeu fiſco, & Iul. Clar. *in § fin q. 20. n. 7.* etiam dicit quòd ſi perſona priuata faciat impenſas in capiendo delinquentem, & illum Curiæ tradiderit poterit illas recuperare à fiſco.

Alij verò tenent, quòd ipſe criminoſus teneatur ad dictas impenſas, & ſi fiſcus aliquid irrogauit in perquirendo, & alia contra eum faciendo, id ab eo repetere poſſit *l. Circenſium C. de Decur. l. 10* vbi iudex Ciuitatis facit officiales ſuos fugientes ad Curiam reuocari expenſis ipſius fugientis Cappel. Tholoſ. *d. deciſ. 41. in fin.* vbi ad literam, quòd iudex faciens expenſas ad requirendum criminoſum, ab eo illas reperit, & Bart *in d. l. Circenſium* formaliter dicit, quòd poteſtas poteſt expendere de ære communi pro perſequendo, & capiendo officiales communitatis fugientes, ipſis tamen captis, omnes expenſæ per ipſos debent efici & reſtitui. Idem voluit Ang. de Peruſ. *in l. lex cornelia §. ſi quis liberum n. 5. ff. de iniur.* & cum hac opinione pertranſit, Petr. Cabal. *in 3. cent. in ſuis quæſt. crim. caſ. 201. per tot* & præcipuè *ſub n. 20.* quod concludit, fiſcus igitur, aut ipſe facit, aut facienti reſtituere tenetur impenſas irrogatas in perquirendo, & capiendo malefactorem, & in exequenda contra eum ſententia, quas deinde ab ipſo delinquente recuperat, Cauale. *d. p. 4. n. 32.* Et dicit idem eſſe in expenſis factis pro caualcatis, vt teneatur accuſator, vel fiſcus, & prius dicit quid de expenſis, quæ fiunt in confortatorio, & aliis religioſis, declara vt ibi per eum.

7 Quod tamen intellige, quando dictas impenſas facit iudex competens ipſius malefactoris propter illius fraudem, dolum, ſiue contumaciam, quia forte ſubterfugit vel in immunitate Eccleſiæ ſe poſuit, vel inſidiãdo fecit ſumptus, ſecus ſi non eſſet iudex competens, vt ſi iudex laicus inſequeretur notoriè clericum delinquentem, vel ſi eſſet iudex competens, & requireret reum ignorantem, ſeu ſcientem, & in fraude, vel contumacia non repertum, puta infirmum grauiter, criminoſos non teneretur ad dictas impenſas, cùm in neutro caſu poſſit talis inquiſitio aliquid imputari, cùm primo caſu iudex ſit in culpa immiſcendo ſe rei ad ipſum non pertinenti, in ſecundo quia non videntur expenſæ neceſſariæ, nec vtiles, ſed potiùs voluntariæ, vt videtur tenere Henri. Bohic. *in c. ad aures, § ſuper conſ. 6. verſ. nota de Simon.* & ſequitur Petr. Cab. *in d. caſ. 2. n. 4 & ſeq. cent. 3.*

8 Ac etiam intellige quod expenſæ pro executione iuſtitiæ, puta furcarum, carnificis, & ſimilium pertineant ad fiſcum, Iul. Clar. §. *fin. q. 99. nu. 5.* niſi extaret conſuetudo in contrarium vt ipſa ciuitas, vel communitas loci ad illas teneatur, prout viget in multis locis, quia tunc ab ipſa conſuetudine non erit recedendum, vt firmat Iul. Clar. vbi ſupra poſt Capell. Tholoſ. *in dict. deciſ. 41.* & ſequitur Petr. Caball. *in d. caſ. 201. n. 141. cent. 3.* Cauall. *d. p. 4. n. 321. circa fin.*

Fabricatio Domus ad vſum carceris pertinet ad communitates locorum, cuſtodia autem carceratorum pertinet ad Regem, ſeu Dominum locorum, quorum eſt iuriſdictio, Iul. Clar. *q. 46. n. 3.* vbi dicit hoc eſſe de iure, & conſuetodine receptum, licet ibi ſubdat quod in multis locis viderit contrarium obſeruari.

CAPVT VI.

An in expenſis irrogatis per fiſcum contra delinquentem, fiſcus ſit aliis creditoribus præferendus.

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus eſt praferendus aliis creditoribus in expenſis factis contra delinquentem ſecundum vnam opinionem.*

2 *Niſi creditores proteſtati fuiſſent, antequam expenſa fuiſſent irrogata per regem.*

3 *Alij autem tenent, quod fiſcus circa dictas expenſas, non ſit priuilegiatus, neque aliis creditoribus praferatur.*

IN iſta quæſt. Afflict. *in cap. 1. §. ſed & bona committentium n. 19 tit. qua ſunt regalia*, tenet, quòd fiſcus ſit aliis creditoribus in dictis expenſis omninò præferendus, & etiam ibi refert quòd D. Antonius de Baldaſſinis Regius Conſiliarius ſibi dixerat, quòd ita fuit iudicatum per conſilium Regis Caſtellæ, cuius opinionem rationibus, & fundamentis comprobat, & ſequitur Peregr. *de iur. fiſc. lib. 5. tit. 1. nu. 193. & ſeq.* & ibi etiam ad rationes pro contraria parte adductas reſpondet, prout ego retuli in meo *tract. de confiſc. bonor. concl. 33. num. 16.* 1

Quam opinionem veram ibi Afflict. putat eſſe, niſi creditores proteſtati fuiſſent antequam impenſa facta eſſet per Regem, quia in tali expenſa non intendebant contribuere, vt refert Petr. Caball. *in quæſt. crim. cent. 3. caſ. 201 num 25.* 2

Contrariam autem, quòd fiſcus circa dictas expenſas non ſit priuilegiatus, & quòd alij creditores ſint ei præferendi, tenuit Gig. *in tract. crim. leſ. maieſt. in vlt. par. tit. de plur. & var. quæſt q. 12* vbi refert dictam decis. Afflict. *de Pereg.* & amplectitur deciſ. Auenion. 121. *n. 4. & ſeq* Baiard. *in q. 78. n. 169. & ſeq.* & eandem opinionem ego ſequutus fui in dicto meo *tract. de confiſc. bon. concl. 23. num. 16. in fin.* cum qua opinione etiam tranſit Iacob. de Aiello *in tract. de Adoa* & Tileuio *in princ. & n. 41.* & eandem opinionem veriorem, & melioribus rationibus fulcitam dicit Petr. Caball. *in qq. crim. Cent. 3. caſ. 201. n. 31.* Qui Petr. Caball, ibi refert, quòd caſus iſte aliàs in Ciuitate Florentiæ fuiſſet plene diſcuſſus, & tandem in fine dicti caſus videtur concludere, quòd fiſcus in expenſis recuperandis ex bonis confiſcatis delinquentis non præferatur creditoribus ex contractu, ſed bene ipſi creditores ei anteponantur, & *ſub n. 47.* adducit multos Doctores, & in ſpecie Couar. *var. reſol. l. 1. c. 19. n. 8.* Becc. 78. *nu. 31.* Becc. *conſ. 57. n. 7.* Peregr. *de iur. fiſc. l. 4. tit. fin. n. 15.* & eandem opinionem tenet Cauale. *de Brach. reg. par. 4. n. 421. verſ. an expreſſè.* Et ex his ad laudem S. Tnn. ſit impoſitus finis huic 6. Defenſioni.

DEFENSIO VII.

Circa Pracepta, & mulctam.

CAPVT. I.

Præceptis, & mulcta quando iudex vti poſſit contra delinquentes.

SVMMARIVM.

1 *Pracepta pœnalia ad informandum Curiam ſunt de iure reprobata, licèt in aliquibus ſeruentur.*

2 *Pracepta praſata debent emanare cum cauſa, alias non tenent.*

3 *Cauſa autem an ſufficiat generalis, puta pro homicidio, an generaliſſima puta ad informandum Curiam, an debeat exprimi cauſa particularis puta pro homicidio commiſſo in perſonam Titij.*

4 *Pracepta pœnalia non poſſunt fieri, niſi a iudicibus habentibus iuriſdictionem, & merum Imperium.*

5 *Pracepta pœnalia non poſſunt fieri ſub pœna confiſcationis bonorum, niſi in quibuſdam caſibus.*

6 *Appellatio admittitur à mulcta iniuſtè irrogata.*

7 Mulcta

7 *Mulcta impoſita maior quàm poſſit imponi, an ſit nulla, & ſi pœna non fuit expreſſa, qua infligi poſſit per iudicem.*
8 *Citatus ex aliqua iuſta cauſa, vel etiam colorata, excuſatur à mulcta, & ibi ponuntur exempla.*
9 *Mulcta vt irrogari legitimè poſſit, qui actus requirantur.*
10 *Mulcta pœna vt totaliter euitetur, Aduocatus deducat aliquam iuſtam, ſeu iniuſtam cauſam ad fauorem contumacis.*

1 QVoniam, vt plurimum contigit, quòd rei non capiantur, ideò iudices ſolent deuenire ad alia media contra dictos delinquentes,& vt plurimum, in Statu Eccleſiaſtico deueniunt ad præcepta pœnalia comminatione pœnæ ad informandum Curiam,quæ practica de iure omninò reprobata eſt, cùm præceptum non debeat eſſe initium inquiſitionis,cùm mulcta imponi non poſſit,ſi formanda ſit inquiſitio,Rol. *conſ.47.n.44. vol.2.* Binn. *conſ.87. n.46.* Bertazz. *conſil.354 vol.2* Baiard.*q.11 n.14.& ſeq.*& Iul Clar.*in d. q.31.n 6.*dicit in Ducatu Mediolani non poſſe procedere iudices ad dicta præcepta ſine licentia Senatus, & ita fuiſſe prouiſum *in tit de accuſat.§.omnibus*,Mod. Rom.*q.18.n.54.* Scac.*in tract.crim. l.1.c.58. num.5.in fin.*latè Cau.*de Brach. reg. p.2. n.298.* vbi reddit bonas plures rationes, vbi etiam firmat, quòd in patria ſua ſeruatur idem,quòd ſeruatur in ſtatu Eccleſiaſtico.
2 Sed talia præcepta debent emanare cum cauſa,quia, ſi fiant ſine cauſa non ſuſtinentur, *l. fin. & ibi Doct.*
3 *C.de proc.l.filiusfamilias,ff.de leg.1.* Sed † dubium eſt an ſufficiat cauſa generalis, puta pro homicidio, an generaliſſima,puta ad informandam Curiam, vel pro nullis concernentibus intereſſe Curiæ,& Fiſci,an verò debeat exprimi cauſa ſpecialis,puta pro homicidio commiſſo in perſonam Titij,Mod.Rom. *d q.18. n 55.* ex traditis per Alex. Rol. & Boſſ. firmat concl. eſſe quòd poſt formatam inquiſitionem, ſeu accuſationem poteſt moneri ad comparendum pro nonnullis concernentibus intereſſe Cameræ, vel Fiſci, etiam ſub pœna confeſſi,& conuicti criminis aliter non expreſſa ſpecie criminis: ante verò accuſationem, ſeu inquiſitionem non poteſt citari,& moneri, niſi ſub pœna pecuniaria, & ita paſſim obſeruatur, vide Baiard, *q.32.n.16.& ſeqq* latè Scac.*in tr.crim. l.1.c.38. n.4.& ſeq.n.11. & ſeq.* tradit etiam quando iſte modus procedendi per præcepta ſit fiſco vtilis vel damnoſus Cauale.*de Brach reg p.1. n.299. & ſeqq.* etiam refert ſub quibus pœnis fieri poſſunt dd. præcepta, & *ſub n.304.* ponit cauſas legitimas propter quas ſupremus iudex poſſit deuenire ad dicta præcepta.
4 Nec ſimilia præcepta fieri poſſunt, niſi à Iudicibus habentibus iuriſdictionem, & merum Imperium *leg. aliud eſt fraus § inter mulctam ff.de verb.ſign.* Menoc. *de arbit. q.79. n.9. & ſeqq.* vbi alios allegat, Moder. Rom *d.q.18 n.46.*vbi de communi,& ibi infert, quòd non poſſit imponi per procuratorem Fiſcalem *l.2. & 3.C.de mod mulct* Bened.Plot *conſ.3. n.2.& ſeq tom.2. crim.*vbi dicit idem eſſe in deputatis ab Vniuerſitate, & Villis,idem in Arbitris, niſi à partibus fuerit conceſſa facultas mulctandi, idem in delegato ab inferiore à Principe,ſecus in delegato à Principe,& ibi Moder Rom,*ſub n 47.& ſeq* concordantes allegat,& quod non poſſit fieri niſi à ſupremo iudice,Caual.*de brac. reg.p.2. num* 301,vbi etiam alias adducit.
5 Nec poteſt fieri præceptum ſub pœna confiſcationis bonorum,Iul.Clar.*q.32.n 6.*Horat. Carpan. *ſuper Nouis Conſtit. Mediol. in c.omnium.n.38.* Burſ. *conſil. 225.n.3. vol.2* Doct. adducti per Scacc.*in tract. crim. l.1.c.99. n.4.& 5.* Baiard.*quaſt.31. n.22.* Caualc.*d.p.2. n.302* niſi eſſemus in enormiſſimis delictis, vt poſt Burſat.*in d.conſ.225.n.21* Horat Carpan.*in d.c.omnium n.39.*Scacc.*d.c.99. num.50.* vel niſi eſſemus ſub iudice ſupremam auctoritatem habente, qui poteſt citare teſtem etiam ſub pœna confiſcationis honorum, vbi aliter veritas haberi non poſſet,vt poſt Bald *in c.2. de teſtib.cogen.* Addent Horat,Carpan.*d.c.omnium n.30 in lit.B*,& Caualc.*de brach. reg.d.p.2. n.307.* docet quomodo teſtes recuſantes comparere poſſint mulctari,& quòd poſt talem admonitionem teſtis ſit ſuſpectus de ſubornatione,& ob id poſſit contra eum formari inquiſitio de pecunia accepta, & in contumaciam condemnari iuxta pœnam *leg.Corn.de falſ.*

Et quando indebitè, nulliter & iniuſtè mulcta infligitur poteſt ab ea appellari,*l.& in mulctis,C.de appellat l.ſi quis pœna,ff.de verb.ſign.*Bened.Plot *in conſil.3.n.22. tom.2 crim.*Boſſ.*tit.de mulcta, n.2. & ſeqq.* Moder Rom *quaſt 218.num 18.* 6

Et ſi fuerit impoſita mulcta maior, quàm poſſit imponi,an ſit nulla, vide latè Scacc.*in d.c.99. num 8.& ſub n.7.*declarat,ſi mulcta non fuerit expreſſa in præcepto, quæ imponi poſſit à iudice. 7

A mulcta autem excuſabitur citatus, ſi ex aliqua iuſta cauſa, vel colorata comparere non potuit, Plot. *d. conſ.3.n.6.& 18.*Menoc.*de arb. caſ.153. n.2.& ſeq.l.2.* cum aliis cumulatis,per Mod.Rom.*in d.q.18 nu.42. & ſeq.*vbi ſubdit, idemque erit,ſi fuerit citatus ad locum non tutum Menoch *d.caſ 153. n.6 & ſeq* ponit inter caſus loci non tuti, metum iudicis minantis,inimicorum, belli, peſtis, ac tempeſtatis maritimæ, & Plot.*d.conſ.3. n 29* ampliat, vt ſufficiat timor qualisqualis tempeſtatis,parui incurſus hoſtium,& quælibet parua cauſa ſeu paruum impedimentum, de quibus etiam per Foller *in pract.crim.can. e.10 verb non comparentes contumaces, n.5.* & ideò defenſor ſciat bene allegare aliquas cauſas ex ſupradictis,& ad tollendam omnem cauillationem procuratoris fiſcalis,offerat illas ſe velle probare,& de eis aliquam fidem oſtendere. 8

Ac etiam Aduocatus animaduertat ad modum,quem adhibuit iudex in procedendo ad mulctam,quia vt benè inflicta dicatur, requiritur monitorium cum termini præfixione ad ſe defendendum,& deinde debet citari ad allegandum & dicendum cauſam,quare propter incurſam contumaciam, & non comparitionem mulctari non debeat, & poſtremò debet citari peremptoriè ad ſententiam, & videndum ſe condemnari in comminatam mulctam, alias hac citatione omiſſa, condemnatio erit nulla & iniqua,& debet ſtatui nouus terminus,vltra illum præfixum in monitorio,etiã quòd in monitorio fuerit dictum quod reo non comparente,vel non obediente, deuenietur contra eum ad mulctam, eo amplius non citato, neque vocato, latè Bened.Plot.*dict.conſ.3.n.16.& ſeq.* Bonac. *comm. opin.par.1.pag.116 alter.colum.1. verſ. fin. cum aliis cumulatis* per Moder.Rom.*q.18. num.44.in fin.* ponit formam mulctandi, & quòd debeat præfigi terminus antequam deueniatur ad mulctam,tradit etiam Baiard. *q.31.num.24.* latè Scacc.*in tract.crim. lib.1. c.99.nu.9.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi, ad quod Defenſor,vt dixi,animaduertat, quia ſæpe vidi in Curia mulctarum condemnationes, & maxime in partibus factas annullari. 9

Et deinde pro totali liberatione poteſt Aduocatus deducere vltra ſuperius adducta,*n.8.* quod non comparuit citatus, ſi non ob incompetentiam Iudicis, ſaltem ob aliquam cauſam coloratam, quamvis iniuſtam, vt per *gloſ. magnam, in fin.leg.vnica §.hoc iudicium,ff ſi quis ius dicen.non obtemper.* quam Doctores communiter ſequuntur,& illos refert,& teſtatur Hier. Hiſpan. *in tract. crim. contra comm q.149. per totam*, & illam à contrariis defendit, & ibi ponit exempla, & præcipuè ſi quis ob obliuionem, & quia non credebat iudicem ſic feſtinaturum,non iuit ad Iudicium; & ſic excuſetur à pœna contumaciæ. 10

Digitized by Google

CAPVT II.

Mulcta quid contra reum mulctatū operetur.

SVMMARIVM.

1 *Mulcta inflicta contra non comparentem ſolet ſuſtinere inquiſitionem, qua alias non ſuſtineretur, quia dicuntur legitima indicia praceſſiſſe ſecundam practicam Clar.*

2 *Author enim hic totaliter reprobat huiuſmodi Iul. Clar. & ſequacium practicam.*

3 *Mulcta inflicta probata paupertate, ſi mulctatus cōpareat, in totum remitti poteſt, vel ſaltem diminui.*

4 *Mulcta ſemel remiſſa propter paupertatem, non poteſt amplius exigi, licèt mulctatus peruenerit ad pinguiorem fortunam.*

5 *Alij autem tenent probata paupertate, vt mulctatus admittatur ad compoſitionem, qua compoſitio non ſit minor quarta parte totius ſumma, ſed tandem remittitur arbitrio iudicis, & ſolet fieri ad rationem duorum, vel trium pro centenario.*

6 *Mulcta inflicta ad fauorē partis non poteſt remitti per iudicem, ſicut alia damna, expenſa, & intereſſe.*

7 *Mulcta non poteſt irrogari à procuratore fiſcali, à deputatis à Ciuitate ſuper Annona, à Comite Palatino, & ab aliis non habentibus iuriſdictionem.*

1 MVlcta inflicta contra non comparentem ſecundum Iul Clar. *in q.20.n.3.* ſolet coadiuuare, & corroborare intentionem fiſci, vt ſuſtineatur inquiſitio tranſmittenda contra reum, & ob id ſi non habent indicia ſufficientia ad inquiſitionem formandam, relaxet capturā, vel mittat præceptum cum mulctæ comminatione, quia dicta mulcta ſequuta probabit fugam dicti inquiſiti, ex qua deinde iuſtificabitur inquiſitio, quam Iul. Clar. *Practicam, & cautelam referunt*, & ſequitur Moder. Rom. *q.1.n.45.* Sigiſm. Scacc. *in tract. crim. lib.1.c.84.n.7. ſub verſ. ſufficit etiam.*

2 Sed defenſor caueat, quòd Iul. Clar. ibi præſupponit, quod alia adſint indicia & iuncta fuga, deinde probata per dicta præcepta, oriatur Indicium ad tranſmittendum inquiſitionem, & ideo ſi adeſſet ſola querela, vel accuſatio non ſuffragetur fiſco talis practica, & cautela Iul. Clar. vt animaduertit etiam Scac. *in d. c.84.n.7. verſ. ſufficit enim*, & ego pluries vidi in proceſſibus de partibus tranſmiſſis ad Vrbem, iudices vſos fuiſſe huiuſmodi practica, & cautela ad ſuſtinendam inquiſitionem in quibus aderat ſola querela, vel accuſatio, qui deinde fuerunt declarati iniuſti, & ſententiæ inde ſecutæ contumaciales fuerunt reuocatæ.

Ac etiam habita de notitia, captura commiſſa contra reum, vel de præceptis tranſmiſſis ad informandam Curiam ad tollendum indicium fugæ, ne iudex poſſit tranſmittere deinde inquiſitionem ſuper delicto impicto, poterit procurator, vel alius excuſator pro abſente comparere, & allegare abſentiam inquiſiti ex aliqua iuſta, vel rationabili cauſa, & ob id poſtea erit ſublatum indicium fugæ, Tob. Non. *conſ.99. num.12.* Pariſ. *conſ.163.n.19.vol.4.* Ioan. de Amic. *conſ.7. n.18. & in conſ.37.n.10.* Baiard *q.2.n.71.* qui loquitur quando quis diſceſſit cauſa viſitandi aliquem amicum, vel propter partialitates, vel propter alias cauſas ſimiles, vltra quod dicta practica mihi non videtur bona, nec rationabilis, cùm in dubio ſemper præſumatur diſceſſus in bonam partem, & non occaſionem delicti, Rip. *reſponſ. 61.n.1.* Tob. Non. *conſ.99.n.12.* Rim Iun. *conſil.638.n.8.& ſeq.vol.6.* Baiard. *q.21. n.71.* eoque magis eſt dicendum, cum talia præcepta, vel captura committantur poſt porrectam querelam, vel accuſationem, ideò cenſeatur accuſatus latitare non occaſione delicti, ſed cauſa euitandæ vexationis, Rip. *d. reſponſ. 161.n.3.* Rim. Iun *conſ.554.n.67.vol.5.* vbi dicit iure, vel iniuria cauendū ab ingreſſu carcerum eſſe, cùm in ipſo ingreſſu portæ carcerum claues paratas habent, ſed egreſſus poſtea difficilis redditur, & Dec. *in reſpon.93. n.115.vol.3.* refert quod Alcibiades dicebat, quod ipſe nec etiam de propria matre confideret, nec forſan ignara pro calculo albo, nigrum in Vrnā poneret, & ideo etiā innocentes carceres fugere debent, & quòd innocens ſtultus erit, qui ſi poterat aufugere quærebat in carceribus abſolui, & Peguer *dec.17.n.32.* etiam dicit, quòd ſi quis ex ſola ſuſpicione, quòd cōtra eum formetur inquiſitio aufugiat, indiciū non oriatur, idem voluit Marſ. *in Pract. tit.5. diligenter n.42, & in ſing.497.*

Sed ſi poſt inflictam mulctam mulctatus compareat, 3
poterit per iudicem mulcta remitti, mulctati paupertate probata. Mand. Rom. *q.18.n.50.* vbi latè, & alios allegat Petr. Cab *qq. crim. caſ.77.n.9 & ſeqq.* vbi etiam concordantes allegat, & expreſsè tenet, quòd iudex probata dicta paupertate, vel mulctam in totum remittere, vel diminuere tenetur, Baiard. *q.35 n.32. & q.95. n.18.* prout ego pluries in facto obtinui, vbi Baiard. *in d.q.95.n 20.* poſt Boër. dicit † quòd mulcta ſemel re- 4
miſſa propter paupertatem non poterit amplius exigi, etiamſi, ille cui ſic remiſſa fuit, ad pinguiorem peruenerit fortunam, Martin. Laud. *de fiſco q.87.* & ego dixi *in tract. de confiſcat. bonor. concl.13. ampl.20.n.4*

Alij autem tenent, quòd probata paupertate, iudex 5
admittat mulctatum ad compoſitionem, quæ non ſit minor quarta parte totius mulctæ, Iul. Clar. *q.95. n.8. verſ. hac autem omnia.* Petr. Caball. *d. caſ.77.n.9. in fin.* ſed Baiard. *in d.q. 95. n. 58.* dicit quòd ipſe obſeruari non vidit, vt compoſitio non minor quarta parte totius ſummæ, ſed bene quòd fiat compoſitio arbitrio iudicis, & ſæpè ſoleat fieri ad rationem duorum, vel trium pro centenario, & aliquando in totum, facta obedientia, etiam ſine paupertatis probatione, prout ego etiam pluries hic in Curia obtinui, & in ſpecie tempore quo Ill. Cardinalis Taberna erat Gubernator Vrbis pro quodam Chriſtophoro Aurifice; † Sed iu- 6
dex non poterit remittere mulctam inflictam ad fauorem partis, vt poſt alios, quos allegat, ita firmat Petr. Caball. *in d. caſ.77. n.31. & ſeq.* vbi addit bonam rationem, & Baiard. *q.95.n.19. & 21.* vbi firmat quod iudex non poſſit, neque mulctam parti applicatam, neque damna, & intereſſe per eandem partem paſſa ex cauſa dictæ contumaciæ committere.

Sed Defenſor caueat, quòd non omnis Magiſtratus 7
poteſt comminari, & infligere mulctam, ſed tantum ij, qui iuriſdictionem habent, Plot. *conſ.3. n.2.* vbi etiam ſubdit, & ob id, procurator fiſcalis deputati in ciuitate ſuper Annona, & comites Palatini, & qui non habent iuriſdictionem, dictam mulctam infligere non poſſunt. Moder. Rom. *q.18 num.48.*

Nec poterit per iudicem comminari in contumaciā 8
confiſcatio bonorum, Iul. Clar. *q.32. num 6. verſ. tamen poteſt*, & Doct. adducti ibi per Baiard. *n.26. & ſeq.* de quo latè dixi in meo *tr. de confiſc. bonor. cōcl.13. ampl. 20.n.1. & ſeq.* & ſuperius in præcedenti cap. vbi etiam dixi quando habeat locū *l. eos C. de modo mulctarum.*

DEFENSIO VIII.

Circa annotationem, & confiſcationem bonorum.

CAPVT I.

De bonorum annotatione, & confiſcatione.

SVMMARIVM.

1 *Annotatio bonorum non fit niſi in caſibus, in quibus infligitur*

Digitized by Google

inſligitur cõfiſcatio bonorũ,& nõ particularis pœna.

2 *Annotatio bonorum non fit, niſi poſt contumaciam, vel ſaltem antequam aſſumantur indicia.*

3 *Confiſcatio bonorum eſt ſublata in omnibus caſibus præterquam in crimine hæreſis & læſæ maieſtatis per Auth. bona damnatorum, C. de bon. præſcrip.*

4 *Confiſcatio bonorum per dictam Auth. bona damnatorum non ſolum eſt ſublata in caſibus, in quibus in conſequentiam imponebatur, ſed etiam in caſibus, in quibus erat expreſsè inflicta.*

5 *Aut. bona damnatorum non correxit confiſcationem, vel pœnam particularem, vel aliquam quotam, puta dimidiam, tertiam, vel aliam partem bonorum à iure inflictam.*

6 *Confiſcatio bonorum præſcribitur ſpatio quinquennij à die condemnationis.*

7 *Præſcriptio per l. bene à Zenone quando procedat.*

8 *Confiſcatio bonorum etiam quoad legitimam Trebellianicam, fideicommiſſa, & ſimilia quomodo euitari poſſit remiſſiuè.*

QVIA de iſta Defenſione latè dixi in meo tracta-
1 tu de confiſcatione bonorum quem (ſi Deo pla-
cuerit) in ſecunda editione magis per extenſum pro-
trahebam, & huiuſmodi confiſcationis materiam maiori
cum extenſione tractabo: Ideò remitto lectorem ad ip-
ſum tractatum, & hic ſolum referam, quod annotatio
bonorum non fit, niſi in caſibus, in quibus pro delicto
poteſt infligi vniuerſalis bonorum confiſcatio, & non
alia pœna particularis, vt retuli *in d. tract. de confiſc. bo-
norum concl. 4. n. 7.* & ibi Doctores in puncto adduxi, &
præcipuè Flam. Cat. *de exec. ſent. capt.* Bann. *c. 1. n. 19.*
Scac. *de iudic. l. 1. c. 97. n. 16.* vbi teſtatur de communi.
Nec fieri debet niſi poſt contumaciã licèt hodie non
ſeruetur, cùm fiat antequam ſequatur contumacia, imò
2 antequam tranſmittatur citatio, vt tradit Scac. *in tra.
crim. l. 2. n. 16.* vbi tamẽ cõcludit, quod nõ fiat, niſi ſint
ſaltem aſſumpta indicia, latè Pereg. *de iur. fiſc. tit. 1. l. 5.*
3 *n. 197.* & ego dixi *in d. tra. de confiſc. concl. 4. n. 11.* Sed per
nouam conſtitutionem Pauli V. inuentarium poteſt
fieri in omni crimine, pro quo venit imponenda pœna
capitalis, vel confiſcationis bonorum, vel alia notabilis
pœna, vt legitur *in rubr. de iudic. crim. vrbis.*

Et quòd hodie ſit ſublata dicta confiſcatio bonorum
in omnibus caſibus per dictam Auth. bona damnato-
rum præterquam in illis duobus caſibus videlicet, hæ-
4 reſis, & læſæ maieſtatis in ea expreſſis, & omnia iura
antiqua ſint correcta, teſtatur Iul. Clar. *q. 78. n. 1.* Mod.
Rom. *q. 25. in princ.* Bertaz. *conſ. 82. & ſeq. n. 18. vol. 1.*
Pereg. *de iur. fiſc. lib. 5. tit. 1. n. 4.* Petr. Cabal. *in qq. crim.
caſ. 257. n. 58.* † Et non ſolum per dictam Auth. bona
damnatorum ſunt ſublata, & correcta iura antiqua, vbi
confiſcatio bonorum in conſequentiam imponebatur
5 verum etiam vbi expreſsè à iure, vltra dictos duos ca-
ſus fuerat expreſſa, Tob. Non. *conſ. 104. n. 7. & ſeq.* Mod
Rom. *q. 25. n. 9. & ſeq.* vbi de communi Pereg. *d. li... tit.
1. n. 6.* Hood. *conſ. 95. per tot. & ſub n. 51. vol. 1.* teſtatur
ita ſeruari communiter per totum orbem.

Sed tamen per d. Auth. bona damnatorum non ſunt
correcta iura, quæ imponunt, non vniuerſalem bono-
rum confiſcationem, ſed alias pœnas particulares, vel
6 aliquam quotam, puta dimidiam tertiã, vel aliam quo-
tam bonorum, Boſſ. *tit. de bon. pub. n. 79.* Boer. *dec. 264.
n. 15.* Peregr. *de iur. fiſc. l. 5. tit. 1. ſub n. 11. verſ.* amplia
autem, & latiſſimè Petr. Caball. *in qq. crim. cent. 3. caſ.
238.* per totum, vbi alios concordantes allegat.

Et talis confiſcatio præſcribitur per quinquennium
à die condemnationis ſine publicatione, vt illam am-
plius fiſcus prætendere non poſſit. Idem erit quando
7 agitur contra defunctum in caſibus, pro quibus eius
memoria damnari poſſit, vt Fiſcus amplius confiſca-
tionem prætendere non valeat elapſo quinquennio à

die obitus delinquentis, vt latè dixi *in d. tra. de confiſ.
bon. concl. 15. per totam.*

De præſcriptione autem *per l. bene à Zenone & l. 2.
C. de quadrien. præſcrips. pro nunc,* vide nouiſſimè Hier. 8
Hiſpan. *in tract. com. contra comm. q. 722.* per totum, vbi
alios concordantes allegat, & ibi declarat quando d. l.
bene à Zenone procedat, & de ea latius dicam *in 2.
impreſſione dict. tractat. de confiſc.*

Quibus modis & cautelis euitari poſſit confiſcatio
bonorum, Aduocatus adeat dictum meum *tra. de confiſ.
bon. concl. 21. per totam,* vbi poſui cautelas ad euitan-
dam confiſcationem totius patrimonij, Trebellianicæ,
legitimæ, bonorum emphyteuticorum, & feudalium, ac
Maioratus.

DEFENSIO IX.

Circa Inquiſitionem.

CAPVT I.

Inquiſitio quando ſit tranſmittenda, & quomodo.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio non poteſt tranſmitti, niſi præcedentibus legitimis indicijs.*

2 *Sententia contumacialis lata non præcedentibus legitimis indicijs vigore Bullæ Pij V. non ſubſiſtit.*

3 *Indicia præcedere debent inquiſitionem, ſiue procedatur per viam inquiſitionis ex diſpoſitione iuris, ſiue alicuius ſtatuti.*

4 *Iudex in monitorio, vel inquiſitione aſſerens reum fuiſſe diffamatum non ſuſtinet inquiſitionem, niſi præcedant legitima indicia.*

5 *Inquiſitio ſine legitimis indicijs non poteſt tranſmitti vigore cuiuſcumque arbitrij.*

6 *Quod procedit etiam in crimine læſæ maieſtatis.*

7 *Iudex procedens ſine indicijs ad inquiſitionem tenetur in ſindicatu ad damna, & intereſſe partis.*

8 *Princeps non poteſt mandare, vt inquiſitio tranſmittatur, ſine legitimis indicijs.*

9. *Limita, & declara, vt hic per Authorem.*

10 *Inquiſitio ſine legitimis etiam indicijs ſuſtinetur, ſi per partem non opponatur.*

11 *Inquiſitio nõ poteſt admitti niſi præcedẽte diffamatione.*

12 *Siue procedatur per inquiſitionem, ſiue per accuſationem.*

13 *Iudex vigore arbitrij contra non diffamatum non poteſt procedere.*

14 *Quod tamen de conſuetudine totius mundi non obſeruatur ſecundum Iul. Clar. & alios; ſed indicia loco diffamationis ſuccedunt.*

15 *Contrarium autem poteſt ſuſtineri contra Iul. Clar. & ſequaces.*

16 *Princeps retenta opinione iuris communis non poteſt mandare vt procedatur ad inquiſitionem, non præcedente diffamatione.*

17 *Diffamatio quomodo probari debeat.*

18 *Inquiſitio tranſmitti non poteſt, niſi conſtito de corpore delicti.*

19 *Inquiſitio non poteſt tranſmitti, niſi ſeruetur forma ſtatuti loci.*

20 *Inquiſitio nõ trãſmittitur, niſi cũ tenore totius delicti.*

21 *Contrarium ſeruatur de conſuetudine in aliquibus locis.*

SED quia conſtito de corpore delicti poſt accuſationem, vel querelam, vel poſtquam iudex incepit aſſumere informationes ſuper delicto, ac

poſt decretam capturam, vel poſt præcepta ad informandam Curiam emanata, & poſt annotationem factam de bonis confiſcandis, ſi reus non compareat, vel non fuerit captus, per Curiam deuenitur ad formandam inquiſitionem, & illius tranſmiſſionem ſuper de-
1 licto, de quo Reus imputatur, & in Curia appellatur monitorium. Ideò modò ſolùm videamus quæ defenſiones poſſint reſultare ad fauorem inquiſiti ex ipſa inquiſitione, vel monitorio. Sed quia ea, quæ longa ſerie fuerunt deducta ſupra in defenſione contra accuſationem, ſuffragantur inquiſito etiam in iſta defenſione contra inquiſitionem, & monitorium, ideo referam tantummodo, quæ non fuerunt deducta in dicta defenſione, contra Accuſationem, & magis huic præſenti Defenſioni conueniunt: ſed latius dicam de materia inquiſitionis *in l. 2.* vbi propriè erit eius ſedes.

2 Et principalis defenſio erit, quòd fuerit formata inquiſitio, & tranſmiſſum monitorium, non legitimis præcedentibus indicijs contra Reum, & ideò illam eſſe nullam. Clar. *q. 5. verſ. ſcias tamen, & q. 7.* ne ſit in arbitrio iudicis quoſcunque vexare, & homines viuos ſuffocare, & *in q 20. num. 3* teſtatur de communi, Plot. *conſ. 52. n. 17.* vbi firmat, quòd illa indicia debent redigi in actis. Grat. *conſ 50. num. 10. & ſeqq. vol. 2.* Boſſ. *titul. de inquiſit. num. 21.* latè Mod. Rom. *quæſt. 1. num. 4.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi, & quod eſt trita concluſio, & latè Magon. *decif. Lucenſ. 22. num. 2. & ſeqq.* Rim. iun. *conſil. 683. numer. 48. volum. 6.* Cauol. *in practica de teſtibus parte 2. numer. 108.* latè Maſcab. ab Anguill. *conſ. 50. numer. 7. & ſeqq.* Turret. *conſ. 66. numer. 1.* Scacc. *in tract. crim. lib. 1. cap 84. num. 3. & 37.* & latè *in cap. 97. num. 198.* quod eſt diſpoſitum etiam per Bullam Pij V. † vt non poſſit ſententia contumacialis ſuſtineri, niſi præceſſerint legitima indicia, ſaltem ad inquirendum Andreas Fach. *controuerſia iur. lib. 9. capit. 40.* vbi etiam mentionem facit de dicta Bulla Pij V. de quo, Deo fauente, dicam latè in ſecundo libro.

3 Et hoc eſt verum, ſiue procedatur per viam inquiſitionis, ex diſpoſitione iuris communis, ſiue municipalis. Clar. *q. 5. verſ. ſcias tamen, & q. 6.* Mag. *dict. decif. 22. num. 4.*

4 Nec ſufficeret, iudex in ipſo monitorio, vel citatione, ſeu inquiſitione, reum de inquiſitis fuiſſe diffamatum dicat, quia eius aſſertioni non ſtaretur. Plot. *conſ. 52. n. 17. l. 1.* Iul. Clar. *q. 31. n. 2.* Menoch. *de arbit. q. 76. n. 8. & ſeq. lib 1.* Magon. *d. decif. Lucenſ. 22. n. 2. & n. 5.* vbi maxime dicit procedere in rebus non modici præiudicij, & quod dicta indicia debeant eſſe redacta in proceſſu, ſeu in baſtardellis.

5 Immò nec vigore cuiuſcunque arbitrij, poterit tranſmittere monitorium, niſi præcedentibus legitimis indicijs. Marſ. *conſ. 25. num. 5.* Grat. *conſil. 97. num. 8. lib. 1.* Rol. *conſ. 3. num. 12. lib. 1.* Magon. *d. dec. Lucenſ. 22. numer. 8.* & ibi addentes *in litter. B,* Moder. Rom. *q. 1. n. 43.*

6 Et hoc procedit etiam in crimine læſæ Maieſtatis, vt præcedere debeant legitima indicia ipſam inquiſitionem Angel. *de malef. in verb. che hai tradita la tua Patria, in princ.* Roland. *conſ. 57. n. 10. & 12. lib. 4.* Dec. *reſponſ. 18. n. 52. & ſeqq. volum. 1.* Modern. Roman *q. 1. n. 44.* vbi tamen ſubdit, quòd in iſtis, & alijs ſimilibus cauſis occultis, leuiora indicia ſufficiant quàm in non occultis.

7 Item iudex procedens ad inquiſitionem ſine legitimis indicijs, in Syndicatu poteſt conueniri ad damna & intereſſe partis. Rol. *conſ. 94 n. 13. l. 4. & conſ. 17. n. 9. l. 3.* Farin *q. 1. n. 44.* Magon. *decif. Lucenſ. 22. n. 15. & ibi.* Add. *in litt. B. in fi.*

8 Nec princeps poteſt mandare vt tranſmittatur inquiſitio, non præcedentibus legitimis indicijs Plot. *conſil. 60. num. 2. in fine. & numer. 4. lib. 1.* Boſſ. *titulo de inquiſit. num. 23.* Magon. *d. decif. Lucenſ. 22. nu. 6.* vbi addentes in littera B. licet Bald. *in l. vltim. num. 1. C. ad l. Iul. Maieſt.* quem refert Angel. *de maleſi. verſicul. quod fama publica num. 1.* contrarium teneat Moder. Rom. *quæſt. 1. num. 41. poſt.* Boſſ. *tit. de inquiſit. num. 23.* Cauale. *in pract. de teſtibus p. 2. num. 109.* Fab. Turret. *conſilio 66. num. 2.*

Aduocatus autem in hoc caueat, quòd ſi Princeps mandat Motu proprio, & ex certa ſua ſcientia, vel quia in commiſſione dixit ſibi conſtare de crimine, tunc ſit vera opinio Bald. quia conſcientia Principis ſupplet omnem defectum, Iul. Clar. *q 64. n. 13.* Plot. *d. conſ. 60. n. 6.* Magon *d. decif. Lucenſ. 22. num. 7.* ſecus ſi ad inſtantiam partis, quia tunc non præſumitur in eo ſcientia. Aug. ad Ang. *de malef. vbi ſupra,* dicens, quod opinio Bal. relata ſimpliciter fecit errare multos ignorantes, & ſæpe multos peritos Aduocatos, vt latè etiam dixit poſt alios, quos allegat Scacc. *in tract. crim. lib. 1. c. 84. n. 20.* Moder. Rom. *d. q. 1. num. 42.* vbi ſubdit, quod ſicut Princeps poteſt hoc facere, ita & eius delegatus. & eandem declarationem notabiliter ponit Marſ. *in ſing. 34.* 9

Sed Aduocatus aduertat, quod opponatur contra inquiſitionem, & proceſſum, quod inquiſitio formata fuerit ſine legitimis indicijs, alias valeret, vt poſt Alex. *conſil. 310. n. 2. volum. 7.* Rim. *conſ 80. num 5. vol. 4* Becc. *conſilio 70. in fin* Baiard. *q 64. n. 3.* Mod. Rom. *q. 1. n. 45. in fin.* vbi alios allegat, & ſequuta dicta proteſtatione ſi reus confiteretur delictum quamvis poſt inquiſitionem ante confeſſionem talis confeſſio ſibi noceret. Rol. *n. 3. conſ. 55. l. 3.* Mon. *reg. 18. n. 3.* Fab. Tur. *conſ. 69. num. 3.* 10

Secunda defenſio eſt, quod non præceſſerit diffamatio, & ob id iudex non ſcribere inquiſitionem, nec illam formare potuit, ſecundum receptam opinionem atteſtatam per Rol. *conſilio 24. num. 9. & conſ. 37. nu. 2. & 7. vol. 1.* Iul. Clar. *q. 6, in princ. & q. 30. n. 10.* Marſil. *ſing. 14* Rim. Ion. *conſ. 647. n. 2. & ſeqq. vol. 6. conſ. 817. num. 12. vol. 2.* Decian *reſponſ. 18 n. 38. vel. 1.* late Scacc. *in d. cap. 84. numero 11.* vbi ſubdit, & ob id ſemper apponitur in ipſa citatione, vel monitorio, ſeu inquiſitione illa clauſula, *fama publica præcedente,* latè etiam, qui concordantes allegat Alex. Trentacinq. *conſ. 116. numero 6. parte 2* qui etiam firmat quod d. clauſula, *& fama publica præcedente.* non iuſtificaret inquiſitionem, niſi aliter conſtaret per teſtes de ipſa diffamatione Marſil. *in pract. §. conſtante numer. 16. conſilio 37. numero 15. conſilio 104. numero 13. & conſilio 122. numero 20.* 11

Quæ opinio eſt vera, ſiue procedatur per accuſationem, ſiue per inquiſitionem, Iul. Clar. vbi ſupra; Rim. iun. *d. conſ. 647. num. 4. & d. conſil. 817. n. 26. & ſequent.* latè Scacc. *d. c. 84. n. 15.* vbi de communi, & alios refert, Immo ſi ſuperuenerint indicia, vel diffamatio, non iuſtificabitur inquiſitio, vel proceſſus, vt poſt Bal. Specul. Ruin. Marian. Carret. & alios Marcabrun. ad Anguiſſ. *conſ. 50. n. vndecimo & ſeq.* Alexandr. Trentacinq. *in d. conſ. 16. n. 6. verſ. nec eſt,* vbi reprobata opinione Ang. teſtatur de communi & prius dixit in tantum eſt verum, vt teſtes ſi probarent delictum & non diffamationem, non nocerent inquiſito ex traditis per Marſ. *conſ. 25. n. 6. conſ 48. n. 10. conſ. 13 n. 15.* Soc. Iun. *conſ. 37. in princ. vol. 2. & conſ. 117. n. 6.* Gram. *conſ. 38. n. 22. conſ. 42. num. 18.* 12

Nec vigore Arbitrij, iudex poterit procedere contra aliquem non diffamatum. Socc. Iun. *conſ. 37. n. 2. in fin. vol. 4.* Menoch *de arb. q. 77. n. 2.* Scac. *d. c 84. num. 11.* vbi etiam ſubdit procedere, quamvis ſtatutum ſimpliciter diſponeret, vt iudex teneatur procedere, alias puniatur, quia tale ſtatutum recipit interpretationem: dummodo præcedat diffamatio, Mod. Rom. *q. 9. n. 9.* vbi alios allegat. 13

Quod

Digitized by Google

14 Quod tamen de conſuetudine totius mundi nõ ſeruatur, ſed ſufficiunt, vt procedant indicia, quæ loco diffamationis ſuccedunt, Iul. Clar. *q.6.n.1 quæſt.30.n.* 10. Mod. Rom. *q.9.n.*20. Flam. Cart. *in tract. interrog. reor. lib.3.c.2.ſub n.*13. Burſ. *conſ.*387 *num.*2. *volum.*4. Rim. iun. *caſu* 647. *n.* 5. *vol.*9. imo quod fortiora ſint indicia, quam diffamatio, Doct. adducti per Scacc. *in d.c.* 84 *n.*21. *in princip.* & late *n.*35. Maſcabr. ab Anguill. *conſ.* 50. *n.* 1.

Si autem Aduocatus defendere velit opinionem iuris
15 communis, poterit replicare, quod Iul. Clar. atteſtatio circa dictam conſuetudinem, ſit reſtringenda ad ſtatutum Mediolani, vbi erat verſatus, vt dixit Roland. *dicto conſ.*57. *num.*26. *vol.*4. Addent. ad Magon. *deciſ. Lucenſ.*22. *in litteram C*, & contra dictam conſuetudinem, vt non ſufficiant alia indicia, ſed requiratur ipſa diffamatio, ad longum tenetur Scacc. *in d. cap.*85. *n.* 21. & ibi reſpondet ad contraria.

16 Et tenenda opinione iuris communis Princeps non poterit committere iudici, vt procedat ad inquiſitionem, non præcedente diffamatione. Felyn. *in cap.*1. *n.* 3. *de reſcript.* Addentes ad Magon. *in d. deciſ.*22 *in litt.* C. vbi alios allegant, Scacc. *d.c.*84. *n.* 21. *quod declara, vt dixi ſupra, n.*8.

17 Quomodo autem probari debeat talis diffamatio, & quæ requirantur, vt iudex poſſit tranſmittere dictam inquiſitionem, vigore dictæ diffamationis Aduocatus adeat Scacc. *in dicto capitulo* 84. fere per totum, vbi latiſſime.

18 Tertia defenſio erit, vt conſtare debeat de corpore delicti Iul. Clar. *q.4.n.*1. Mod Rom. *q.*2. *num.*1. vbi alios infinitos cumulauit, Rim. iun. *conſ.*683. *num.*14. *vol.*6. Fab. Turret. *conſ.*57. *n.*8. qui concordantes allegant, & teſtatur ita pluries obtinuiſſe contra imperitos iudices modernos, Decian. *reſponſ.* 69. *num.*19. *vol.*3. vbi ſubdit procedere etiamſi extaret ſtatutum, vt contumax habeatur pro confeſſio Farinac. *conſ.*86. *n.*55. vbi ſubdit, quod ſententia contumacialis non ſupplebit defectum corporis delicti; de quo dixi in defenſion. circa corpus delicti, & in defenſione circa accuſationem.

19 Quarta defenſio eſt, vt ſeruetur forma ſtatuti loci, qui ea non ſeruata circa modum procedendi, & citandi, corruit inquiſitio. Plot. *conſ.*52. *num.*11. *lib.*1. Soc. iun. *conſ.* 37. *n.*5. *vol.*2. vbi docet quando ſtatutum formam dare dicatur. Farinac. *conſ.*36. *num.*56. & latiſſime Marcabr. ab Anguil. *conſ.* 50. *num.*1. *cum pluribus ſeqq.*

20 Quinta defenſio eſt quod reus fuerit ſimpliciter citatus ad reſpondendum inquiſitioni. & non fuit ei tranſmiſſus totus tenor inquiſitionis, prout de conſuetudine omnino requiritur. Iul. Clar. *q.* 51. *n.*7. Flam Cattar. *de execut ſent. c. n.*387. *& ſeqq.* Plot. *conſ.*71. *n.*26. *& ſeqq. tom.*2. *crim.* Mod. Rom. *q.*11. *n.*40. Villagut. *in pract. lib.*1. *c.*4. *concl.*6. *in fin.* Scacc. *in d. tract. crim. lib.*1. *c.*19 *n.*7.

21 Licet in aliquib. locis ſeruetur ius commune, prout Perusij teſtatur ſeruari Cattar. *in d. c.*1. *n.* 388. & in Prouincia Romandiolæ, ac Bononiæ Farin. *d. q.*11. *n.*49. *verſ.* bene verum eſt, latè Scac. *in d.c.*19. *n.*7. vbi teſtatur de aliis locis vltra, ſupra dicta loca Caualc. *de Brac. reg. p.*2. *n.*199. *& p.*4. *n* 36. dicit ita ſeruari in Ducatu magni ducis Hetruriæ, & ego dum fui Locumtenens Criminalis A.C. de anno 1606. ita obſeruaui contra quendam Chriſtophorum de Ariminio condemnatum in contumaciam in pœnam furcarum, contra quem non fuerat tranſmiſſus tenor inquiſitionis in Curia generali Romandiolæ, & quia in illa Prouincia ſeruetur ius commune; ideo feci in Curia hic illum ſuſpendere, iuxta ſententiam contra eum latam in illa prouincia.

Sexta defenſio, vt offenſus requiratur à iudice ſi velit accuſationem inſtituere, & tunc ſi erit in mora accuſandi iudex procedat ad inquiſitionem, vel ſi dixerit nolle accuſare aliàs cum *gloſſ. pen. in* §. *presbyter.*2. *q.*4. quem ſequuntur Marſ. *conſ.*25. *n.*7. *conſ.* 46. *n* 9. *conſ.*48. *n.*11. *&* 52. Verون. *cant.*27. & alij relati per Alex. Trentacinque *conſ.*16. *n.*7. quæ opinio in Curia non ſeruatur.

CAPVT II.

Quæ indicia ſufficiant ad inquiſitionem.

SVMMARIVM.

1 *Indicia quæ dicantur legitima ad inquiſitionem formandam, & tranſmittendam.*
2 *Indicia ad tranſmittendam inquiſitionem, ſecundum vnam opinionem, debent eſſe talia, quæ ſufficiunt ad torturam.*
3 *Contrarium opinionem, vt leuiora ſufficiant indicia, alij tenent.*
4 *Indicia quæ ſufficiant, ponuntur hic exempla.*
5 *Inquiſitio non poteſt formari, & tranſmitti ex depoſitione ſocij criminis.*
6 *Et ſi talis depoſitio in tormentis facta fuerit ſecundum Ant. hic reprobato Scacc. contrarium tenento.*
7 *Bannitus vigore Bullæ Pij V. eſt omnino inhabilis ad teſtificandum.*
8 *Inquiſitio an poſſit formari, & tranſmitti ex ſola diffamatione.*

IAm ſupra in præcedenti capitulo vidimus, quod inquiſitio, neque formari, neque tranſmitti poſ- 1
ſit, niſi præcedant legitima indicia, vt omnes indubitanter affirmant, vt teſtatur Flam. Carter. *in tr. de execut. ſent cap. fin. num* 59. † Quæ autem dicantur indicia legitima ad ipſam inquiſitionem formandam, & tranſmittendam, Doctores vario modo loquuntur, vt refert Modern. Roman. *in quæſt.*1. *n.*45. vbi enunciat quinque opiniones, & Andr. Fach. *contron. iur. lib.*9. *c.*15 *in prin.* refert etiam quinque opiniones Fab. Turret. *conſ.*9. *n.*11. vbi alios allegat & teſtatur de communi, vbi ſubdit quod ſi iudex faceret, teneretur ad intereſſe, ſi formaret inquiſitionem ſine legitimis indiciis. Ego autem omiſſa ſuperfluitate, & reſolutiue procedendo, firmo quod ſufficiat omne legitimum indicium, quod dicitur illud, quod a iure eſt approbatum lege legitima, *ff. de pact.* Flamm. Cattar. *d. cap. fin. n.*69. Mod. Rom *q.*12. *ſub num.*17. *verſic. aduerte primo.* Scac *in tr. crim. lib.*1. *cap.*48. *n* 8. *vbi in fin. dicit*, indicium à iure approbatum dicitur in noſtro propoſito, etiam illud, quod vti tale à Doctoribus communiter reputatur: & quæ indicia ſufficiant ad generalem inquiſitionem, recenſet Menoch. *de præſumpt. lib.*1. *q.*88. *n.*12. *& ſeqq. parte* 1.

Sed per Doctores dubitatur, an requirantur indicia 2
quæ ſufficiant ad torturam, & partem affirmatiuam, in puncto tenet Natt. *conſ.*594. *n.*14. *lib.*3. quam opinionem, vti veriorem, & communem ſequuntur Becc. *conſ.*11. *n.*7. Addit ad Pract. Papienſ. *in form. inquiſit. in gloſſ.*1. *in verb. contumax* Fr. Michael Salon. *in Com. ad D. Thom.*2.2. *q.*69 *art.*2. *contron* 1. *gloſſa* 2. *in princ. inquiens.* Reum non teneri ad reſpondendum, niſi iudex habeat ſemiplenam probationem, quæ penes criminaliſtas ſine dubio facit indicium ad torturam, latè Andr. Fach *in d.c.*35. vbi concordantes alleg. Greg. de Valentia *in* 3 *tom. diſp.*6. *q.*13. *puncto* 4. *vbi præclare*, & latè loquitur.

Contrariam opinionem, quòd leuiora indicia ſufficiant, quàm illa, quæ ſufficiant ad torturam, tenent Doctores, & præcipue Menoc. *de præſumpt. lib. 1. quæſt. 88. num. 2. & ſeqq.* Decian. *reſponſ. 18. num. 57. vol. 1.* Mod. Roman *dict. quæſt. 1. num. 47. vbi teſtatur*, quòd in hoc nemo diſcrepat, cùm maturis præiudicij ſit torquere, quam citare. Flam. Cartar. *d. c. fin. num. 138.* & hanc opinionem vti certiorem ſequitur Scacc. *in d. c. 84. num. 6. verſ. contrariam ſententiam*, quam ego etiam ſequor.

Et Doctores exemplificant in depoſitione vnius teſtis integri, item in oculatione, denunciatione publici Officialis, tam in querela vulnerati, & conſtituti in articulo mortis, item in fuga cum aliquibus aliis indiciis, vt exemplificat Scacc. *in dict. c. 84 n. 7.* & Modern. Rom. *in q. 1. n. 46. dicit*, quod licet in arbitrio iudicis reſideat, quæ præſumptiones, coniecturæ & indicia ſufficiant ad formandam inquiſitionem, tamen, non poterit arbitrari, vt ex ſola inculpatione offenſi, ex ſola querela, vel ex ſola depoſitione ſocij criminis formetur & tranſmittatur inquiſitio, nec ex fama, nec ex dicto inimicorum, nec ex imperfectis probationibus, vt deinde exequi poſſit ſententia. Sed Men. *de præſumpt. l. 1. q. 88 n. 21. p. 1 recenſet*, & ponit ſex indicia ſufficientia ad formandam, & tranſmittendam ſpecialem inquiſitionem, ex quibus quilibet iudex poterit dignoſcere ſi alia indicia ſimilia præcederent, vt ex eis poſſit tranſmittere inquiſitionem, vel iam tranſmiſſam ſuſtinere, & ſi Aduocatus ad ſaturitatem cupiat ſcire veram doctrinam in iſto articulo, videat Marcab. ad Ang. *in conſ. 50. n. 14. cum plurib. ſeqq.* Andr. Fach. *contr. lib. 9. c. 15.*

5 Quod autem ſocij criminis dictum non ſufficiat ad formandam inquiſitionem contra nominatum ab eo Plot *conſ. 47. n. 3. conſ. 52. n. 20.* vbi de communi latiſſime qui alios allegat, Flam. Cart. *dict. c. fin. num. 74. & ſeqq.* vbi reſpondit ad Boſſ. *tit. de inquiſition. n. 44.* contrariam tenentem, & ibi teſtatur de communi, & de recepta ſententia, vt etiam ſubdit, quod licet in ſtatu eccleſiaſtico aliter aliquando ſeruetur, vt ex depoſitione ſocij criminis formetur inquiſitio, & citetur reus ad reſpondendum dictæ inquiſitioni, nihilominus non erit ſententia exequenda, cùm non dicatur ſatisfactum Motui proprio Pij V. cùm non oriatur ex d. depoſitione ſocij criminis legitimum indicium ad inquirendum, prout requiritur vigore d. Motus proprij, prout in terminis etiam cuiuſdam decreti Mediolani ſimilis dicto motui proprio conſuluit Plot. *conſ. 72. n. 17. & ſeq & n. 27. & ſeqq. tomo 2. crim. & alij*, quos refert Flam. Cartar. *in dict. cap. fin. n. 75.* Et quòd requiratur, vt vnus teſtis ſit omni exceptione maior ad tranſmittendam inquiſitionem de communi teſtatur Caualc. *in prac. de teſtib. p. 2. n. 114.* licet nouiſſimè Per. *in ſuo conſ. dec. 2. n. 5. lib. 2.* firmet communem opinionem eſſe, vt ſufficiat nominatio ſocij criminis ad tranſmittendam inquiſitionem. Sed tu non recedas ab opinion. Cart. vt deinde ſententia contumacialis non ſit exequenda.

6 Sed contingit in propoſito dubitari, an ſi ſocij criminis aſſertio confirmata fuerit in tortura, ſufficiat ad formandam, & tranſmittendam inquiſitionem. Et inuenio, quòd Scac. *in tr. crim. l. 1. dict. c. 84. n. 7. verſ. ſufficit etiam, 10. verſ. & ſocij criminis firmat*, quòd ſufficiat per ea, quæ dicit *in q. 81. num. 6*, quod hodie in practica obſeruatur, vt delinquentes qui faſſi ſunt delictum, torqueantur in caput abſentium, & nominatorum ad illos afficiendos; Quæ opinio mihi quidem non placet, quia ad corroborandam depoſitionem ſocij criminis, & vt faciat aliquod indicium contra nominatum, non ſufficit ſola tortura, ſed quod ſi nus in crimine excepto, ſuper quo de conſociis interrogari poteſt Boſſ. *tit. de ind. n. 144.* Gram. *dec. 28. n. 10.* Clar. *q. 21. verſ. dictam ſocij criminis.* Lud. à Peguer. *dec. 5. n. 12.* & ita loquitur Flam. Cart. *dict. c. fin n. 71.* Secus verò dicendum eſt in aliis criminibus, quibus iura reſiſtunt, vt de ſociis interrogari non poſſit, quia tortura ei illata non diſpenſat; vt de conſociis interrogetur, ſed ſolùm præbet aliquod robur in caſibus, in quibus iure permittente de conſociis interrogari poteſt, & in criminibus non exceptis requirantur alia indicia vel adminicula cum depoſitione ſocij criminis latè poſt alios quos allegat, hoc firmat Andr. Fach. *contr. l. 9. c. 88.* 7

Eoque magis eſt dicendum, ſi iſte nominans eſſet bannitus, cùm vigore Bullæ Pij V. omnino reijciatur à teſtificando; ideo inquiſitio contra nominatum formari non poterit, vt de ſimili conſtitutione Mediolani poſt Boſſ. tradit Plo. *conſ. 52. n. 18. & conſ. 47. n. 2. & ſeq.* ponit alios caſus, ſuper quibus inquiſitio formari non poteſt, & præcipue ſi teſtis examinatus eſſet varius.

Ac etiam contigit dubitari, an ex ſola diffamatione poſſit formari & tranſmitti inquiſitio. Scac. *in c. 84 n. 30.* defendit opinionem affirmatiuam, & in ſpecie adducit Iul. Clar. *q. 6. verſ.* ſucceſſiuè quæro in fine dum tradit iudicem poſſe interrogare reum diffamatum, ſi fuerit præſens, ſin minus eum citare, late tuetur hanc opinionem Andr. Fach. *contr. iur. lib. 9. cap. 15. vbi tamen declarat*, dummodo non fuerit oppoſitum contra inquiſitionem, quia valeret etiamſi non præceſſerit diffamatio. Tu autem declara, dummodo fuerit diffamatio legitimè probata, & ortum habuerit à perſonis fide dignis & non à maleuolis, ac de ea in actis conſtet, vt latiſſimè poſt alios infinitos quos allegat, firmat idem Sigiſ. *d. lib. 1.* Scac. *c. 84 n. 25. & ſeq.* vbi infert etiam alia requiſita, quæ habere debeat ipſa diffamatio, ad quem lectorem remitto, quia latè, ac doctè loquitur, & Villagut. *in pract. crim. l. 10. c. 1. concl. 6. pænis decem modos*, quibus deueniri poſſit ad ſpecialem inquiſitionem, qui aperiant viam, iudici ad inquirendum, quos hic recenſere, eſſet illos tranſlatare, & excedere per ordinem iſtius tractatus, in quo ſolum incumbo breuitati, cùm alias eſſet fere opus tam voluminoſum, vt non ſufficerent volumina confecta ab Illuſtriſſimo D. Card. Tuſc.

DEFENSIO X.

Circa Citationem.

CAPVT I.

Citatio in criminalibus an requiratur.

SVMMARIVM.

1 *Citatio, ſeu monitorium contra Reum non poteſt tranſmitti, niſi præcedat aliqualis ſummaria informatio.*

2 *Citatio legitima non tranſmiſſa operatur, vt omnia quæ ſequuntur, ſint ipſo iure nulla.*

3 *Citatio etiam requiritur, & ſi delictum fuerit notorium.*

4 *Citatio adeò requiritur, vt Princeps de poteſtate ordinaria ſine eo procedere non poſſit.*

5 *Quod intelligitur de prima citatione, quæ dicitur de iure naturali, ſecus de aliis, quæ ſunt de iure ciuili, & de iure poſitiuo.*

6 *Princeps in aliquibus caſibus poteſt procedere ſine citatione, quos caſus recenſet Autor hic.*

7 *Iudex neque ordinarius, neque delegatus poteſt aliquem citare ad perſonaliter comparendum.*

8 *Quod declara eſſe verum in iudiciis inferioribus, ſecus in altis.*

9 *Indices*

9 *Iudices inferiores poſſunt citare ad perſonaliter comparendum in caſibus in quibus non poteſt interuenire procurator quando tractatur de veritate habenda ab ipſo principali.*

10 *Citatio adeo requiritur in criminalibus, vt non ſufficiat vnica citatio, ſed requirantur plures.*

11 *Citatio in criminalibus requiritur peremptoria, & maximè vbi ex ſtatuto contumax haberi poteſt pro confeſſo.*

12 *De conſuetudine tamen ſufficit vnica citatio peremptoria, quæ contineat eundem terminum, quæ continerent omnes tres citationes.*

13 *Quid autem obſeruetur in Romana Curia ponitur hic per Authorem.*

14 *Vnica citatio peremptoria an pro omnibus tribus ſufficiat: declaratur an adſit ſtatutum, quod contumax habeatur pro confeſſo, necne.*

15 *Citatio peremptoria requiritur contra abſentem, qui ſi compareat in 1. vel in 2. citatione alia omittuntur peremptoria citationes.*

16 *Termino peremptorio elapſo, an Reus ſtatim debeat condemnari, & quid ſeruetur in practica.*

17 *Reus citatus an ſit declarandus contumax antequam feratur ſententia, & an ſit ponendus in banno, & quid obſeruetur in ſtatu Eccleſiaſtico.*

1 MAXIMA defenſio reſultat ad fauorem inquiſiti ex citatione, quæ non poteſt committi niſi
præcedat aliqua ſummaria informatio de delicto commiſſo, & ob id ſecundùm hodiernam practicam, vel
præcedere debet diffamatio, vel accuſatio cum alio
adminiculo, latè Scacc. *in tract. crimin. lib. 1. cap. 49.*
n. 1. & ſub n. 2. ſubdit requiri omnia quæ requiruntur
in citationibus in cauſis ciuilibus; † & Aduocatus
habet concluſionem pro ſe, vt reo non citato, vel
2 non legitimè citato proceſſus, & omnia, quæ ſequuntur
ſint ipſo iure nulla Iul. Clar. *q. 31. num. 1.* vbi
de communi, Plot. *conſ. 52. n.* ... vbi concordantes allegat,
Brun *conſ. 89. num. 1. p. 1* Sforz. Odd. *conſ. 72. nu. 1.*
& ſeq. vol. 3. vbi etiam alios allegat, præſuppoſito
ſtatuto, quod contumax habeatur pro confeſſo,
& conuicto, latè Mod. Rom. *conſ. 14. num. 3.* vbi
etiam concordantes cumulauit, & latè Maur. Burg. Siculus
in tract. de mod. proc. ex abrupt. cent. 1. q. 49. per
totam, vbi concordantes allegat latiſſimè Petr. Caball.
in qq. crim. cent. 3. caſ. 2. n. 269. ferè per totum. Sed in
præſenti defenſione ego intendo tantummodo aliqua
referre magis contingibilia in materia criminali, cùm
ad plenum ſuper citatione ſcripſerint Marian. Soc. *in*
ſuo tract. de libell. ſeu cit. Vant. *null. in rubr. de null. ex*
defect. citat. per totum. Fulu. Pacian. *in tract. de prob. lib.*
2. c. 48. & Nouiſſimè Peregr. Iannin. *in ſuo tract. de citat. real.*
& Anton. Gab. *in ſuis concl. 2. lib. 2. tit. de citatione.*

Et in tantum in Criminalibus requiritur citatio, vt
3 fieri debeat etiamſi delictum fuerit notorium. Iul.
Clar. *q. 8. n. 3.* vbi de magis communi. & *in q. 31. n. 1. in*
fine Brun. *con. 89. n. 1 part. 1.* Sforz. Odd. *conſ. 72 num. 8.*
vbi etiam concordantes cumulauit. Sed ſemper videas
Aduocatus in primis an citatio emanauerit à iudice
habente auctoritatem, aliàs erit nulla Pacian. *de*
probat. lib. 2. cap. 48. n. 43. & ſeqq. latè Gabriel. *d. concl.*
1. num. 2.

4 Primò amplia vt procedat non ſolum in ipſo iudice
quocunque, ſed etiam in Principe met, qui de
poteſtate ordinaria in criminibus non poteſt procedere
contra aliquem ſine citatione, Iul. Clar. *qu. 31.*
num. 1. verſ. & hoc, vbi de magis communi, Anton.
Gabr. *concluſ. 1. num. 8. titul. de citat. lib. 1.* Brun. *in con-*
ſil. 89. num. 2. part. 2. & ſub num. 4. loquitur in Papa,
Imperatore, & in magna Curia Vicariæ Neapolis,
& poſt alios, quos allegat Baiard. *q. 31. n. 9.* cùm ſit citatio
de iure naturæ quæ non poteſt tolli, neque à
Principe, neque à Statuto. Vant. *de null. ex. defect. citat.*
n. 6. & 9. vbi dicit, quod citatio eſt de iure naturæ,
non de per ſe, ſed propter defenſionem. Iaſon. *conſ.*
86. n. 14. vol. 3. immo ſi procedat contra ſibi ſubditum
adhuc requiritur, vt ſubditus iſte citetur, ſecundum
communem opinionem relatam per Iul. Clar *qu. 30.*
n. 2 & pro iſta ampliatione vide Hier. Hiſpan. *in tract.*
commun. contra comm. q. 175. vbi alios concordantes
allegat, & latè loquitur.

Hoc tamen eſt intelligendum in prima citatione, 5
vt illa ſit de iure naturali, aliæ vero ſint de iure &
quæ fiunt poſt litem conteſtatam ſint de iure poſitiuo.
Doct. *in c. ex parte 1. 2. de offic. deleg. late*, & bene
Affl. *dec. 183. n. 6. & ſeqq.* vbi ſubdit, & ob id ſententia
ſine citatione lata in Conſiſtorio Principis poteſt ſubſiſtere,
cùm illa dicatur de iure poſitiuo, & Princeps
poſſit tollere ea, quæ ſunt de iure poſitiuo Baiard. *q.*
31. n. 9. & quod primam citationem tanquam de iure
naturali Princeps tollere non poſſit, ſed alias tanquam
de iure ciuili tollere poſſit, cùm ipſe ſit ſopra
ius ciuile, à quo citationes originem ducunt, ita
poſt alios, quos in puncto allegat, tradit Hier. Hiſp. *in* 6
d. q. 75. n. 12. & ſeqq.

Sed benè poteſt Princeps procedere ſine citatione
in aliquibus caſibus, de quibus per Ant. Gabr. *concl. 1.*
n. 31. tit. de citat. Vaſq. *contrau. iur. c. 31. n. 8.* Soc. *conſ.*
364. Crauet. *conſ. 5.* Couarr. Pract. *q. 23. c. 2. verſ. item*
conſtat, Viu *opin. 710 num 5.* vbi in ſpecie dicit quòd
de abſoluta poteſtate poteſt procedere etiam parte
non citata, & ferre ſententiam, quando conſtat voluiſſe
alicui præiudicare. Ac in ſpecie quando Papa
procedit contra committentem crimen læſæ maieſtatis,
retinendo terras Eccleſiæ, vel Imperij violenter
Gig. *de crim læſ. maieſtat. q. 6. num. 7.* Ac etiam poteſt
ex proceſſu informatiuo, & ſecretè facto contra
committentem crimen læſ. maieſt. per legatum Papæ
fieri realis executio contra ipſum, & Caſtr. feudalia,
ipſo non citato, occupare, Anchar. *conſ. 277.* per totum,
Baiard. *q. 31 num. 10. & ſeqq.* & latè vide Maur.
Burg. *in ſuo ſolemni tr. de modo procedendi ex abrupto.* 7

Secundo Amplia, vt nullus iudex, ſiue ordinarius,
ſiue delegatus poſſit aliquem citare ad perſonaliter
comparendum, cùm à lege vnicuique ſit ſancitum,
vt poſſit ad iudicium per legitimum procuratorem
comparere, *l. fin. C. de procur.* & ob id non poteſt tolli
huiuſmodi beneficium ſine cauſa *c. 1. de Iudic. in 6.*
vbi Ioan Menoch. *n. 3. verſ. eſt ratio*, & ibi Archidiac.
num. 2. Fulu. Pacian. *in tract. de prob. lib. 2. c. 48.*
n. 9. & ſeqq. vbi ſubdit, quòd licet ſit iurandum de calumnia,
tamen poterit tranſmitti procurator cum ſpeciali
mandato ad iurandum. Idemque affirmat verum
eſſe in iuramento veritatis, vt conſtituat procuratorem
ad ſpecialiter reſpondendum interrogationibus
per iudicem faciendis Salyc. *in l. Reos n. 10. verſ. quaro*
vltimo C. de accuſat. Bart *in l. qui bona, § ſi alieno n. 15.*
verſ. ſi vero, ff. de damno infect. Socin. *in articulo vigeſimo,
quaſtion 15. num. 31. verſiculo quarto, fallit,*
de citat. Fulu. Pacian. *in dicto capite quadrageſimo octauo, num. 14.*

Quæ ampliatio declaratur, vt procedat in iudi- 8
cibus inferioribus, qui non poſſunt regulariter aliquem
citare ad perſonaliter comparendum, ſecus
in principe ſupremo Gloſſ. *in capite primo, in verbo*
ſpeciale de iudic. in 6. vbi Franch. *numero tertio, verſiculo & conclude* Marian. Soc. *in articulo vigeſimo,*
numero vigeſimo octauo, quaſtione decima quinta, de
citation. Fulu. Pacian. *dicto libro ſecundo, capite 84.*
num. 5.

Et iudices inferiores poſſunt etiam citare ad perſo- 9
naliter comparendum in caſibus, in quibus non poteſt
interuenire procurator, & quando tractatur de verita-
te

te reſpondendo interrogatoriis, vt iudex videat quo vultu, colore, & qua trepidatione deponat Reus. Marian. Socc. *in d. tract. de citat. art. 20. q. 19. num. 25 & ſeq.* Iul. Clar. *q. 32. n. 11. verſ. & in omnium caſum,* vbi Baiar. *n. 10. in fi. num. 11.* vbi teſtatur, quod ita practicatur Ant. Scapp. *de iur. non ſcript. lib. 3. c. 42* & Baiard. *quæſt. 32. num. 16.* dicunt ita ſeruari per totam Italiam, etiam ſi ageretur de pœna pecuniaria. & ſe fundant in doctrina Bart. *in l. ſeruum quoque §. publice n. 6. ff. de procur.* reprobat Iacob Buttrig. qui volebat poſſe dari remedium, vt conſtitueretur procurator præciſe ad ita reſpondendum, latè Addentes ad modernum Romanum *in conſ. 85. in litt. F, in princip.* vbi firmat, quia hodie interrogationes per iudices fiunt diuerſæ, & ideo non poteſt formari mandatum ad ſic reſpondendum interrogationibus, cum illas nemo poſſit adiuuare quam opinionem ibi addentes multorum auctoritatibus exornati, & maximè quando adeſſent contra citandum indicia ad torquendum Fului. Pacian. *de probat. lib. 1. cap. 41. n. 16* & in iſtis monitoriis comminari pœna condigna delicto, debet non exceſſiua, & pœna inſolita, quia alias vitiantur etiam in delictis atrocioribus, & grauiſſimis, latè poſt alios, quos allegat Scacc. *in tract. crim. cap. 58. num. 22. 23.* ac poteſt in eis comminari pœna confiſcationis bonorum, ac alia pœna particularis pecuniaria. & pœna mortis, & alia pœna triremium, exilij & ſimilium. Scacc. *d. c. 58. n. 19. & dixi in tract. de confeſſ. bon. concl. 12. n. 27.* vbi probaui quod talis practica tranſmittendi monitoria cum d. pœnis eſt proficua fiſco, quia ſi pro delicto non meretur pœnam confiſcationis, ſuſtinebitur pœna pecuniaria particularis expreſſa, cum illam conſequi non poſſet ſub generali pœna confiſcationis bonorũ, quando delictum non meretur confiſcationem, per Scacc. vbi ſupra & Carpan. *ſuper nouis conſtit. Mediol. cap. omnium n. 172.*

10 Tertiò amplia, vt adeo requiratur citatio in criminalibus vt non ſufficiat vnica citatio, ſed requirantur plures citationes *l. abſentem, ibi ſi ſæpius admoniti. ff. de pœn.* Iul. Clar. *q. 31. n. 31. verſ. Tu vero.*

11 Quartò amplia, vt etiam requiratur peremptorium in criminalibus maximè præſuppoſita conſtitutione, quod contumax habeatur pro confeſſo, cum agatur de magno præiudicio, Scac. *in tract. crim. lib. 1. cap. 91. n. 25. in fin. & c. 92. n. 3.* & ad inducendam confeſſionem præfatam non ſufficit vnica peremptoria citatio ſed tres requiruntur citationes. Bald. *in l. receptitia n. 11. C. de non num. pecun.* Catal. de Sindic. *q. 141. in fin. num. 11.* Affl. *in conſt. pœna eorum num. 65. in fin. lib. 1.* Marſ. *in pract. crim. in §. poſtquam n. 66* Fuller. *in pract. crim. in verb. & ſi confitebuntur 4. p. 3. parte principali n. 16.* Flam. Cartar. *in tract. de execut. ſentent. capt. bannit. fin. n. 186.* Scacc. *de c. 91. n. 34.* vbi alios concordantes allegat, *& in cap. 97. num. 21.* dicit quòd ita intelligi debeat conſtitutio Marchiæ *lib. 4. cap. 10.* ac Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ 120. licèt nullum verbum faciant de peremptorio, tamen recipere debeant interpretationem paſſiuam à Iure communi, vt in propriis terminis declarat Carauitta dicto Ritu 120. *num. primo.*

12 De conſuetudine autem ſufficit vna citatio peremptoria, quæ contineat eundem terminum quem continere deberent ſimul iunctæ omnes iſtæ tres Vital. *in tract. de malefic. Rubr. de citat. ſub n. 1.* Afflict. Flam. Cartar. & Foller. *vbi ſupra* Iul. Clar. *q. 31. verſ. quæro modo* Scac. *d. c. 91. n. 34. verſ.* ſed quid dicendum, vbi tamen ſub verſ. verum Curia, videtur oſtendere quod etiam Affl. Vital. & alij mox allegati requirunt plures citationes, dum ipſi dicunt, reum non poſſe condemnari niſi ſit peremptoriè citatus, & ſæpe citatus, nempè ad reſpondendum, ad allegandum, ad ſe defendendum, & ad ſententiam, ſecundum ſtylum loci vt loquuntur Afflict. *in Conſtitut. pœna eorum num. 66.* Iul. Clar. *in d. verſ. quæro modo*, Cartar. *dict. cap. 5. num. 417.*

In Curia autem Romana, & in multis aliis locis ſeruatur, vt fiant plures citationes, & præcipuè in Tribunali Gubernatoris, quia primò citatur reus ad perſonaliter comparendum, & ſe defendendum infra triduum & triduo elapſo, citatur denuò per quatuor vices ſingulis diſtinctis diebus vna pro alia ſcilicet, prima pro prima, ſecunda pro ſecunda, tertia pro tertia, & quarta pro quarta, & ex ſuperabundanti ad dicendum cauſam, quare non debeat condemnari, vt tradit Modet. Rom. *in q. 11 num. 44* Scacc. *in d. tract. crim. lib. 1. c. 99. num. 11. & prius c. 92. num. 3.* vbi ſubdit, quod eadem Practica ſeruatur in ſupremo Tribunali A.C. vbi reproducitur monitorium legitimè executum, de cuius relatione conſtat à tergo Monaſterij, & elapſo termino in eo præfixo, iuxta diſtantiam loci, citatur reus per contradictas ad dicendum contra literas monitoriales, & citatorias ad partes decretas, executas, ac reproductas iuraque producta, & reſ citata, videndumque iurare teſtes ſuper illorum recognitione, quatenus opus ſit, nec non dicendum ſe dictis litteris paruiſſe primò pro prima dilatione. & ſubinde præmiſſis aliis tribus citationibus, ſecundò ſcilicet pro ſecunda, tertio pro tertia, quarto pro quarta, & ſuperabundanti, & deinde citatur ad ſententiam & eadem practica citandi quatuor vicibus ſeruatur in Gallia, vt teſtatur Ioan. Fabr. *leg. cunctos populos Cod. de ſumm. Trinit.* Bened. *deciſione 63. numero octauo, & alij* quos refert Clar. *quæſt. 44. verſiculo licet autem*, ſeruatur etiam in Flandria, & in aliis pluribus locis, vt teſtatur Iodoch. *in pract. crim. c. 28. num. 7.* ſed Fuluius Pacian. *in tract. de probat. lib. 1. cap. 48. num. 62.* dicit citationem quadruplicem eſſe debere, & ibi illa declarat, & in quibus requirantur pluries citationes vel vna ſufficiat. 13

Sed dubitatur an dictum peremptorium in Criminalibus poſſit expediri vnica citatione peremptoria pro omnibus, vel requirantur tres ad minus, iuxta relatas practicas, & tunc dicitur, aut extat conſtitutio, vt contumax habeatur pro confeſſo, & tunc vna citatio pro omnibus non ſufficit ſed requiruntur tres citationes, per Scac. *in c. 91 n. 34. ant. & c. 92. n. 4* non adeſt talis conſtitutio, & tunc ſufficit vna citatio peremptoria pro omnibus, ſecundum communem opinionem atteſtatam per Fel. *in cap. conſuluit num. 15. de offic. & poteſt. Iud. deleg.* Boſſ. *tit. de ſentent. n. 4.* & alij quos refert Iul. Clar. *q. 21. verſ. quæro modo nunquid*, & ita expreſſe declarat Scacc. *in tract. crim. cap. 99. num. 11. libro 1.* 14

Et ſcias quod ſi reus non ſit in fortiis Curiæ, ſemper etiam ab initio ſit citandus peremptoriè, & ſi compareat in termino primæ citationis, omittuntur reliquæ duæ ſi compareat in termino ſecundæ citationis, omittitur tertia citatio ſeu non expectatur lapſus totius termini, ſi fuiſſet vnica peremptoria citatione pro omnibus citatus, ſi vero reus fuerit carceratus, nunquam eſt citandus peremptoriè, ſed ſolum ad ſententiam, vt latè docet Scacc. *in tract. crim. lib. 1. c. 92. n. 5.* cum in criminalibus poſſit extraordinariè procedi. Ant. Columb. *in controuer. crim. art. 2* & eſt etiam diſpoſitum per conſtit. Marchiæ *lib. 4 cap. 1.* vbi ſtatuitur vt in criminalibus poſſit procedi ſummariè, & de plano prout iudici videbitur. Idem fuit diſpoſitum per Ritum *n. 289.* in Regno Neapolitano. Idem ſtatutum fuit Florentiæ, & per Aſin. *in ſua practica §. 4 c. 1. num. 1.* licet Carauita ſuper illo ritu 286. dicat illum ritum fuiſſe localem ſolum in magna Curia & ibi etiam non ſeruari, & idem firmat Ant. de Nigr. *ſuper cap. Regni cap. frequens, & ineffrenata ſub num. 62. in fine*, licet Princeps poſſit hoc ſtatuere, quia habet 15

bet liberum arbitrium ſuper ſanguine mali hominis Scacc *dict.q.51.n.30.l.1.in tract.1.crim.* Etideo Aduocatus ſemper videat dictas citationes, ſi bene fuerint expeditæ, quia ſæpe contingit, quòd iſti termini per Notarios cauſæ non ſeruentur, ſed aliquando confundantur vel citationes ſunt factæ non elapſo termino primæ citationis, & ego verè nunquam protuli ſententias, dum fui Locumtenens criminalis A.C. in pœnam vltimi ſupplicij, & pœnæ corporalis contra abſentes, niſi oculari inſpectione viderim dictas citationes expeditas per contradictas eſſe legitimè factas & executas. Sed quia in diuerſis locis prouinciis, & Regnis diuerſimodè ſeruatur, & in aliquibus locis vna citatio pro tribus ſufficit, vt teſtatur Mileſ *in pract. fol. 8. n. 76.* vt refert Iul Clar. *in q.44. n.12.* vbi etiam refert quid ſeruetur in illo Ducatu, & quid in Regno Franciæ, & quid in Regno Neapolitano, & Sca. *dict. c. 51. n. 31.* etiam exclamat de tot, & tanta varietate, & modo procedendi, ideo debemus vna cum Clar. *dict. q 44.* dicere quòd ſeruatur ille ſtylus, vel modus procedendi, qui ſeruatur in locis vbi proceditur, & ita faciendo iudex vere non errabit.

16 Sed numquid, lapſo termino peremptoriè ſtatuto ad comparendum, reus ſtatim debeat condemnari, Iulius Clarus *q.44. n.13.* reſpondet, quòd de iure poteſt dici, quòd ſic, licet ex generali conſuetudine æquitate expectetur triduum, poſtquam eſt accuſata contumacia, & deinde ſequenti die fit condemnatio, de qua atteſtantur Afflict. *parte conſtitut. Regn. Rubr. 12 n. 6. verſ. quid autem,* & Catanit. *ſub ritu 198. circa finem,* vbi ſubdit, quòd ita practicatur. Sed Iul. Clar. vbi ſupra dicit, quòd in illo Ducatu hoc non ſeruatur, cum ſtatim accuſata contumacia, & plerumque in ipſo termino peremptorio fiunt condemnationes, niſi aliter ex quadam æquitate iudici viſum fuerit.

17 Sed venit modò diſcutiendum, an reus ſit declarandus contumax, antequam contra eum proſequeretur ſententia, & an ſit ponendus in banno, & quid obſeruetur præcipuè in Vrbe circa bannum, & an requiratur citatio ad ſententiam. Sed quia iſtæ difficultates potius recipiunt totam cauſam ſententiæ contumacialis, de qua late ſum dicturus in lib. 2 dum ad plenum ponam defenſiones, quæ poſſunt deduci contra ſententiam contumacialem, ideò pro nunc ſum contentus remittere lectorem ad Moder. Romam. *in q. 11. num. 41. cum plur. ſeq.* ſed latius, & melius ad Sigiſm. Scac. *in tr. crim. l. 1. c. 97. n. 21. cum plur. ſeqq. de indiciis.*

CAPVT II.

Citatio quomodo ſit formanda, & quid continere debeat.

SVMMARIVM.

1 *Citatio requirit tria, commiſſionem iudicis, executionem citationis, & relationem nuncij.*

2 *Et quòd requiratur commiſſio iudicis, alias non præſumatur, tenent ibi Doctores.*

3 *Contrariam opinionem, quòd commiſſio iudicis præſumatur de conſuetudine, alij tenent ibi.*

4 *Citatio requirit nomen iudicis coram quo ſit citatio.*

5 *Citatio requirit nomen accuſatoris*

6 *Citatio requirit expreſſionem cauſæ per quam reus citatur.*

7 *Citatio facta domi numquid præſumatur facta domi ſolitæ habitationis, declara & diſtingue, vt hic per Autherem.*

8 *Citatio emanata à iudice delegato debet habere tenorem delegationis.*

9 *Citatio debet habere termini præfixionem.*

10 *Citatio, vt valeat, debet habere ſex requiſita.*

11 *Citatio, cum termini præfixione, ſi terminus non ſit congruus ſed breuis, tamquam temeraria, & impoſſibilis non nocet citato.*

12 *Citatio debet continere terminum, infra quem reus comparere debeat.*

13 *Citatio, vt afficiat, debet illius copia citato dari.*

14 *Citatio, hodie per totam Italiam quomodo formari debeat, adeſt conſuetudo.*

15 *Citatio domi intimata an afficiat citatum.*

16 *Et licèt in aliquibus locis citatio domi executa afficiat, tamen intelligitur concurrentibus requiſitis poſitis hic per autorem.*

17 *Citatio domi facta, vt afficiat, requiritur, vt prius facta fuerit diligentia de perſonaliter citando.*

18 *Citatione perſonaliter ſemel facta, non requiruntur amplius dictæ diligentiæ.*

19 *Citatio commiſſa per iudicem ſimpliciter, aut alternatiuè domi, vel perſonaliter, erit regulanda ſecundum formam iuris.*

20 *Secus erit in nuncio referente ſe citaſſe domi, quia non præſumitur, quòd prius ſeruauerit ordinem iuris nempè fecerit diligentias de inueniendo reum perſonaliter.*

21 *Citatio facta pro vno die, vel loco, ſi feratur ſententia alia die, vel in alio loco non valet.*

22 *Citatio, quæ habet formam præſcriptam à iudice ſi illa non fuerit ſeruata, erit nulla.*

23 *Citatio debet exequi domi, in qua citandus tempore citationis habitat & non domi ſolitæ habitationis.*

24 *Cautela pro procuratore, quando ſuus principalis non fuerit legitimè citatus vt compareat, non ſimpliciter, ſed cum proteſtatione nullitatis citationis, & omnium actorum.*

25 *Conſtitutio Marchiæ diſponit, vt poſtquam reus eſt citatus ad reſpondendum inquiſitioni, ponatur in banno, & idem eſt diſpoſitum in multis aliis locis.*

26 *Citatio facta, actore, vel reo non comparente, circumducitur.*

27 *Citatio verbo producta ſi pars illam fateatur multos effectus inducit ad fauorem citationis.*

28 *Reus degens in alieno territorio, ibi per literas ſubſidiales de iure citari debet, ſecus de conſuetudine, quia nullus iudex citat reum in alieno territorio, per litteras ſubſidiales, ſed citatur per edictum.*

29 *Procedi per edictum non poteſt niſi per iudices maiores ordinarios, & delegatos à Principe, & non per alios iudices pedaneos, & delegatos ab inferiore.*

30 *Citatio de iure requiritur fieri domi ſolitæ habitationis citandi cum dimiſſione copiæ, & quid ſeruetur de conſuetudine.*

31 *Vagabundus citatur per edictum.*

32 *Citatio, quicquid ſit de iure, de conſuetudine requirit ſcripturam, & quid ſeruetur in Curia, & in aliquibus aliis locis.*

33 *Contumax hodie de conſuetudine condemnatur in pœnam mortis, & excommunicationis.*

Regula eſt, quòd in omni citatione tria requirantur, iudicis commiſſio, executio citationis, & relatio nuncij, aliàs citatio erit nulla, vt poſt Bald. *in leg. vlt. Cod. de feriis,* Felin. *in cap. gratum colum. 1. de offic. deleg. & in c. 1. de iud.* & latius Iaſ. *in §. quadrupli inſt. de action* Grauat. ad Veſtr *in pra. lib. 4. c. 4. n. 23. in prin.* & Doct. adducti per Scacc. *in tract. crim. lib. 1. cap. 29. num. 2.* dicunt, quòd, ea omnia, quæ requiruntur in ciuilibus citationibus requirantur quod in criminalibus 1

bus,,& procedatur ad inſtar ciuilium in modo citandi, & quomodo & in quibus caſibus requiratur citatio,vide latiſſimè Aſin.*in pract.§ 8.per totum,* & Pacian *in tract.de probat.libro 2.cap.*48 Et tandem ibi firmat eſſe ſtandum ſtatuto, vel conſuetudini, an ſit credendum nuncio de commiſſione ſibi data à iudice,vel non.

Et quòd in criminalibus requiratur, vt fiat citatio
2 de commiſſione iudicis. & de ipſa commiſſione conſtare debet & talis commiſſio non præſumatur, Rol. *conſil.90.num.32.vol.1. & prius conſ.47. num 66.lib 2.* Granat.*dict li .4.cap.4.n.23.*vbi de communi *verſ.nec ipſa citatio* Doctor adducti per Fulu.Pacian.*de probat. libro 2 cap 48 num.69* Scac.*in tract.crim.libr .cap 39. numer.3.*vbi de communi, & latius prius dixit *in 32. n.7.*Vant.*de nullit.ex defect.cit n.40.*

3 Vbi tamen ſubdit eſſe magis commonem opinionem vt nunc o referenti citaſſe de commiſſione iudicis credatur,Pacian. vbi ſupra dicit, niſi aliter per ſtatutum,vel per conſuetudinem fuerit inductum vt credatur nuncio aſſerenti citaſſe de commiſſione iudicis, latè Scac.*d.c 32.n.8.& c.38.n.5.& ſub d.c.32 n.8.*ponit quandam diſtinctionem. & quid obſeruetur in multis locis,Granat.*d.l 4.c.4.n.2 .verſ.quanquam dicit*, quòd de conſuetudine in quibuſdam locis nunciis publicis credatur,quamvis non conſtet de commiſſione iudicis Et quomodo conſtare debeat de commiſſione, & ſi nuncius referat citaſſe ſimpliciter, & nihil dicat de commiſſione iudicis,erit ſtandum Curiæ, & conſuetudini loci.vbi adeſt iudicium vt poſt Vant.in locu ſupra adducto, tradit Baiard.*q.44 n.68.in fine.& n.69.in princ.*& quòd nuncius præſumatur citaſſe de ordine, & commiſſione iudicis eſt magis communis opinio, quam atteſtantur Doctor. adducti per Hieron.Cæual. Hiſpan *in tract.comm.contra comm.q 38.n.2.& ſeqq.*Et in pluribus locis contrarium ſeruatur vt conſtare debeat de iudicis commiſſione, quia citationes à iudice ſubſcribuntur,teſtatur Seac *in d.c.39 ſub n.5.* provt in Campania in audientia Ducis de Columnis,& in Curia tranſmittuntur,provt in ſpecie ſeruatur in tribunali A.C.& ego ſemper ſeruaui,ſecus ſi fiant hic in Curia, & in regno,quia reproducuntur in actis,& ſic dicitur conſtare de iudicis commiſſione,*& latius dict.cap.52. num.*8.ſed ſi tranſmittitur citatio vel monitorium ad perſonaliter comparendum contra Epiſcopos, debet procedere commiſſio ſummi Pontificis,manu eiuſdem Papæ ſignata per nouam reformationem Pauli V.ſub rub. de A.C & eius tribunali. Sed ipſi Epiſcopi non poſſunt citari, neque moneri ad perſonaliter comparendum,niſi ex cauſis ex quibus venirent priuandi, vel deponendi, vt fuit ſancitum per Sacrum Concilium Trident,*ſeſſ 13.c.6.*

Item requiritur nomen iuriſdictionale iudicis,Ma-
4 rant.*in ſuo ſpecul.parte 6.membr 1.n 6* Vant.*de null.c.2. ex defect.citat n.*49.latè Gail.*obſeru.48.n 6.& ſeq.lib.1.* Scac *in tract crim.l.1.c.32.n.10,*vbi firmat hoc requiſitum eſſe neceſſarium ob quatuor rationes,quas ibi ſeriatim ponit.Et in Curia in capite citationis apponitur nomen iuriſdictionale iudicis,vt puta Gubernator A.C. Vicario,vel Senator & poſtea ſequitur citatio,in qua exprimi debet etiam nomen rei citandi, Bart. *in l.demonſtratio falſa n.12.ff.de condit.& demonſtrat* Soc. *in tract.citat.art. 0 n.14.* Vant.*de nullit. ex defect. citat. n.31* Gal *obſeru.49.l.1.*Scac.*d.c.32.n.11.*vbi ſubdit requiri expreſſionem rei citandi,ob duas rationes, quas ibi recenſet.Quæ rationes ob quas requiritur expreſſio horum nominum in ciuilibus, militant etiam in criminalibus,& quæ ſit lati poſuit Scac. *in tract.crim. l 1.c.32 num.10 & c.39 n.9.*dicit non eſſe hoc verum, quando ignoretur nomen rei citandi,quia ſufficit, vt demonſtretur per effigiem,barbam,ſtaturam,veſtes,& cæterum,& per alia ſigna.Item quando citaretur ali-

qua Ciuitas,vel vniuerſitas quia ſufficiat, vt citentur Priores,Conſules,Abbas Prior Eccleſiæ,vel Diaconus & latè idem Scac.*c.32.n 11.*

Et iudex,quando ſe ſubſcribit in ipſa citatione,debet apponere nomen proprium,ac eius cognomen,& officium ſeu iuriſdictionem,& ita ſeruatur hic in Curia, provt ego ſubſcribebam Sebaſtianus Guazzinus Locumtenens,& ita etiam ſeruatur in toto ſtatu Eccleſiaſtico,vt teſtatur Scacc.*in d.c.39.n.5.*vbi dicit, quod in Regno iudices ſolum apponunt cognomen familiæ,vt puta Affl.Crauet.ſeu de Nigris.

Item requiritur nomen accuſatoris & eo deficiente,& apponenda inſtantia Fiſci.Vital.*in tract.de malef. in form relat. appart,vel nunciis n.22.*cùm hodie ſuccedat loco accuſatoris.Clar *q 2 verſ.ſed certè*, & hic in Curia ſolet dici,inſtante fiſco,& adhærente abſque alia expreſſione nominis accuſatoris,quia fiſcus ſemper dicitur inſtare.Clar *q.10.verſ p* vbi Baiar.*n.10* poſt alios quos allegat, etiam quoque ſemper dicitur præſens, Cap.Thol.*q.129.*& ideo poſſet forſan ſuſtineri citatio contra reum etiam ſi non adeſſet inſtantia fiſci,provt videmus, quòd fiſco etiam abſente, rei confeſſio ſibi prodeſt Baiard.*vbi n.11.*& Scac.*in dict.c.39.n.6.in fine*, etiam dicit,quòd in quibuſdam locis patrius, vbi non adeſt fiſcus,ſuſtinetur citatio quamvis fiſcus non inſtaret Et non ſolùm requiritur nomen actoris.ſed etiam expreſſio quod ad inſtantiam ipſius emanauit citatio, cùm citatio ſine inſtantia partis non valeat,cùm iudex non impartiatur officium ſuum pro commodo priuato niſi petatur Cap.c.*deciſ.10 n.45* Gail *l.1. obſeru.50. n.3.& ſeqq.*Scac.*d.tract.crim.c.32.num.12.*vbi de communi. 5

Et ideo ad hæc omnia, Aduocatus bene aduertat, quia ſi citatio non habeat nomen iudicis, ac nomen rei & actoris,vel ſi in illis fuit erratum, & aliter non conſtet de corpore eorum,actus corruit.Rot *deciſ.16. alias 133.de reſcript.in nouiſ.*& ibi Addit.Steph. de litt. Grat. *rubr.de form.impetrand.c. dignitas numer 4. fol.99.*Scacc *d. c 32. num.13.* & poſſet plures proceſſus ſubuertere, & clientem ſuum à magno periculo liberare.

Ac etiam in citatione requiritur, vt exprimatur 6
cauſa,ob quam reos citatur,vt citatus plenè inſtructus poſſit habere liberam facultatem contradicendi ſi voluerit,Clar.*q 31.verſ.quæro nunc*,Vant.*de null ex defect. citat n.10 & ſeqq.*latè Scacc.*l.1.c.31 n.14.*vbi de communi.Gail.*in Pract.obſeru.51 in princ.l.1. & c.39.n.7.* vbi etiam tradit an requiratur ſpecifica expreſſio, an generica ſufficiat.

Et licet de iure municipali Vrbis Romæ *l.1.c 51.*requiratur,vt nuncius referat ſe citaſſe coram N.N teſtibus,vel ſit affigenda citatio in oſtio domus rei ſaltem vno teſte præſente, & idem in regno ſeruari teſtatur Foller *in pract.crim.in verbo fiat relatio Nuncy nu.2* imò ſi nuncius dicat domi citaſſe,volt quòd referat ſe recepiſſe iuramentum ab aliquo de familia citati, de notificando ei citationem,in practica autem neutrum ſeruatur,vt teſtatur Scac.*d.c.48.n.12.* & prius dixit *in c.32.n.23.*

Poſtquam autem facta fuit citatio domi, nunquid 7
præſumatur facta domi ſolitæ habitationis, Scacc.*in d.c.48.n.10.diſtinguit*, an iudex expreſſit in commiſſione & monitorio, vt citaret domi ſolitæ habitationis,ſi eum perſonaliter citare non potuerit,aut citaret domi ſine illa expreſſione ſolitæ habitationis,& in primo præſumatur executa citatio domi ſolitæ habitationis quia eſt fauendum validitati actus *leg.vbi ita donatur ff.de donat.cauſ.mort.*Aſin.*in pract.§.9.c.6 nu.2. in fine*,& ſi non ita præſumeretur,relatio non teneret, contra doctrinam Bart. *in l.4 §. Prætor ait numera 6. ff.de damn. infect.* & aliis qui firmant relationem eſſe validam,provt ſunt.Alex.*in conſil.2.ſub n.3 lib.3.* Aſin.

in

in pract.§.9.c.7.ſ.& ſeqq. Scacc. *in d.cap.78.n.7.verſic. ſi vero ſumus*, rationem teddit, cum iſto caſu nuncius ſe referat per iſtam relationem generalem ad factum, quòd cùm ſi certum ab eoque potuerit per ipſi ſequitur quòd ſola relatio dicatur certa, & non obſcura, *& ſub n. 10. verſic. neque obſtat, & verſ. Huic ſecunda*, reſpondet quibuſdam obiectionibus, & eandem rationem adducit, Aſin. *in d.§.9.c.6.n.4.*

Si verò ſumus in ſecundo caſu quando iudex iuſſit citari domi ſine expreſſione ſolitæ habitationis, quia tunc non poteſt eſſe plus in relato, quàm in referente, ob id relatio refertur ad ea quæ ſolum modo cantant licet commiſſio iudicis teneat, quia cenſetur commiſiſſe iuxta ordinem iuris, vel legis ordinate, videlicet quòd fiant primò diligentiæ, & poſtmodum fiat citatio domi ſolitæ habitationis, vt firmat idem Scacc. *d.c.48.n.10.verſ ſi vero ſumus*, & eandem rationem adducit Aſin *d §.9 c.6.n.5.*

Sed contra iſtam Scac. diſtinctionem circa primum caſum obſtat deciſio Rotæ Romanæ, in vna Romana Secretarius die 12. Februarij 592. coram Seraphino, vbi Domini cenſuerunt, quòd ſi non conſtaret de diligentiis de citando principalem perſonaliter, iuxta formam traditam à iudice in monitorio, citatio ſit nulla, & ſententia etiam inde ſecuta ſit inualida, executioni demandari non poſſit, quamvis monitorium emanauerit à Gubernatore Vrbis, qui vigore ſuarum facultatum poteſt reum ſimpliciter domi citari facere quando iudex præſcripſit ei formam, vt prius debeant adhiberi dictæ diligentiæ, & poſtea citatio domi fiat, cùm cenſeatur tantùm facta ad id, quod eſt expreſſum, & non ad omnia contenta in citatione, vel monitorio per ea quæ tradunt Decian. *conſ 407.n.1.* Pariſ. *conſ. 103.n.11.& ſeqq.lib.1* Roin. *conſ.127.n.5.lib.2.* & quia etiam videtur potius habita relatio ad materias contentas in monitorio, quàm ad eius executionem, iuxta notata per Bart. *in lege talis ſcriptura n.3.* & ibi Iaſ. *n.3.& ſeqq.* eoque magis Rota ibi tenuit citationem fuiſſe inualidam, quia debebat etiam ille reus ad valuas Eccleſiæ citari per formam traditam ab eodem iudice in ipſo monitorio, vel citatione, & de anno 1611. Menſe Decembris, ita in tribunali Gubernatoris Vrbis per D. Hieronymum felicem Locumtenentem Crimin. fuit pronunciatum in fauorem cuiuſdam N. capitaliter condemnati, contra quem fuit etiam promiſſa talia capienti, prout fuit ſoluta per Cameram Apoſtolicam, & nihilominus dicta ſententia fuit declarata nulla, quia baiulus retulit citaſſe domi, & in monitorio fuerat dictum vt citaretur domi ſolitæ habitationis, ac etiam ad valuas Eccleſiæ maioris loci, quæ fuit pulchra declaratio, & notatu digna, & poſtea inueni Vincent. de Franc. *deciſ.560.n.8.p.4.* qui tenet quòd ſi iudex eligat viam citationis, quam vigore conſtitutionis, vel legis ſeruare neque eligere debebat ſibi imputetur ſi viam nullã electam non ſeruauerit, & ob id ſententiam forjudicationis, non eſſe neque poſſe exequi.

Ego autem affirmo articulum eſſe valde dubium, & puto Rotam Romanam fouere meliora iura, quam faciat Scacc. Quia concluſio eſt certa, quod ſi iudex præſcribat ſibi formam in citatione, illa ſit ſeruanda, & ſi ſeruata non fuerit, citatio ſit inualida, & omnia, quæ ſequuntur ſint nulla per ea quæ deduxi infra *n.* 22. Nec obſtat ratio Scac. vt cenſeatur citaſſe domi ſolitæ habitationis, vt actus ſuſtineatur, & pro validitate actus omninò ſit præſumendum & cenſeatur nunciũ feciſſe ſecundum ordinem ſibi datum à iudice in monitorio, cum dictus ordo fuerit ſibi bene notus, quia in propoſito concurrerent plura ſpecialia, & præſumptiones. Prima, quod ſit præſumendum, quod Nuncius bene ſciuerit talem ordinem, abſque alia probatione facta ſuper diligentiis. Secunda, quod cenſeatur, & præſumatur feciſſe dictas diligentias, etiam ſine alia extrinſeca probatione. Tertia quod etiam præſumatur non ſolùm domi ſolitæ habitationis, ſed etiam Eccleſiæ, & ibi copias monitorij affixiſſe: & tamen iura non admittunt tot ſpecialia, indiuidua, & præſumptiones, Menoch. *de præſumpt. parte 1. libro tertio præſumpt.312. numer.81. & ſequent* Rimin. iun. *conſil. 30.numer. 69. & ſequent. volumin 1.* Honded. *conſilio octuageſimo ſeptimo, numer. 156. volum.2.*

Nec obſtat allegatæ rationes per Scacc. quia illis non obſtantibus quas etiam ipſe Aſin. adduxit, teſtatur hanc opinionem eſſe veriorem, niſi denunciaſſet feciſſe prout in mandatis, quia tunc diceretur executam fuiſſe citationem, iuxta formam in monitorio præſcriptam, & ac ſi retuliſſet expreſsè illum inuenire non potuiſſe, & ideo ad domum eundem citaſſe, & ibi Bart. Angel. Florian. & alios allegat. 8

Et ſi fuerit facta citatio per iudicem delegatum, debet inſeri copia ſui reſcripti, ſeu delegationis. Bart. *in Auth qui ſemel n.12.C.quomodo & quando iud.* Alberic. *in leg. vnic. n.10. ff. ſi quis ius dicen. non obtemper.* Hier. Hiſpan. *in tr. comm. q.881.* vbi reiecta opinione, Felin. *in c.1.n.4.de libell. oblat* dicit iſtam opinionem veriorem, & in practica tenendum eſt de modo procedendi coram delegato, vide latè Scacc. *in d cap. 32. n.14.& ſeqq.* & latius Maur. Burg *in tr. de modo proced. ex abrupt. q.90.n.12.15 & 16* vbi alios allegat.

Ac etiam citatio, vt arctet citatum, debet habere termini præfixionem ad comparendum alias tanquam incerta, & obſcura non officeret Bart. *in l.liber. homo § 1.ff.de verb.oblig.* Bald. *in l conſentaneum verſ.& nota primò, C.quomodo. & quando iud.* Carauit. *Ritu 123. n. 9.* vbi dicit quod cautius erit ſemper in citatione terminum apponere & hanc quæſtionem latè diſputat Vant. *de null. ex defect citat. n.67.* Baiar *q 3 .n. 6.* Sed latiſſime Scacc. *in tract. crim. lib.1. c.32. n.17.* vbi ponit Doct pro vtraque parte, & tandem tenet citationem valere ſine termini præfixione, ſed quòd ad tollendas difficultates bona eſt cautela quod apponatur. Qui Bald. *in l. perfunctorios col.1. verſ.2. quod vbi C. de Annal. except.* ſibi contrarium dicit quòd tacitè intelligitur è lege datus terminus, quando in citatione non eſt præfixus, & hanc opinionem ſequitur Boer. *deciſ.235.* vbi latè diſputat iſtum articulum, & hanc opinionem magis communem dicit Carauita in dicto rito 123. *n.9.* & Vant. *de nullit. ex defect. citat. n.71. verſ. contrarium*, vbi alios concordantes allegat, & teſtatur de communi, vbi tamen ſubdit quicquid ſit de iure, tutius erit terminum apponere, & quod ita in Curia Romana ſeruatur, & de crebriori ſententia quòd valeat citatio, teſtatur Grauat. in add. ad Veſtr. in Pract. *lib.4. cap.2.n.11.* Scacc. *d. cap.12.n.17. verſ quid dicendum*, vbi *ſub n.* 8. declarat qualis terminus ſit aſſignandus, & firmat, quòd ſi non agatur de termino peremptorio, poſſit aſſignari vna vel plures dies arbitrio iudicis, & vbi viuet hoc ſtatutum, illud ſeruetur: ſi verò agatur de illis tribus citationibus, quæ faciunt peremptorium, nempe de illa vnica citatione, quæ fit pro omnibus, ſe remittit ad ea, quæ longa ſerie dixit *in cap.92.n.32.* 9

Sed benè verum eſt, quòd dies termini non computatur in termino, vt poſt Foller. & Affl. firmat Scac. *d.c.32 n.19.*

Et ſi concludunt Doctores, quòd citatio debeat habere ſex requiſita, primum commiſſionem iudicis 10
ſecundum nomen ipſius iudicis, tertium nomen actoris, quartum nomen rei, quintum cauſam ob quam in iudicio vocatur, ſextum terminum infra quem citatus comparere debeat Marant. *de ord. iud part.6. membro 1. num.51.& ſeq.* Vant. *de null ex defect. citat. n.31. & n.48.& ſeq* Gail. *lib.1. obſeru.48. num ſeq.* Scacc. *in tr. crim. lib.1.c.32.n.6.*

11 Si verò datus fuerit terminus adeò breuis, vt infra quem citatus comparere nequeat, ipſa citatio non arctat citatum ad comparendum in tempore habili, tanquam citatio temeraria, & impoſſibilis, vt per Vant. *d. tit. de null. ex defect. citat. n. 67. vbi concordantes allegat*, Octau Veſtr. in Prax. *lib. 4. c. 2. n. 5.* vbi Grauatt. *in add. litt. B*, qui alios allegant.

12 Ac etiam debet continere diem infrà quem citatus comparere valeat. Boër. *deciſ. 176. & 285.* Iaſ. *in leg. liber homo §. 10. num. 7. vbi de communi ff. de verb. oblig.* Marſil. *in l. de vnoquoque num. 168. ff. de ind.* Vant. *dict. titul. de null. ex defect. citat. nu. 65.* Hier. Hiſpan. *in tract. commun. contra commun. q. 109.* vbi in fine poſt relatos alios contrarium tenentes, & teſtantes etiam de communi, dicit primam opinionem eſſe tenendam tanquam veriorem, & quotidie in vtroque foro practicatam, & ſi dies, pro qua cadit citatio ſit feriata, debet intelligi pro alia die feriata, quia tunc citatio diceretur nulla latè Carauit *rit. 80. numer. 1. & 2 & per d. ritum* idem eſt diſpoſitum, & ideo ad omnem cautelam ſolet citari pro prima die, vel pro die 3. 4 & 5. vel ſimili, & ſi dicta dies fuerit feriata, pro alia die ſequenti non feriata, vt poſt alios, quos allegat, tradit Scacc. *in tract. crim. lib. 1. cap. 39. n. 9.* vbi concordantes allegat. Sed Carauit. *in dict. ritu* 80. ponit quatuor limitationes, vt etiam die feriata in honorem Dei poſſit procedi, *ſub n. 3. & ſequent.*

13 Et vt etiam ipſa citatio arctet citatum ad comparendum, nuncius debet illa ei dare, & copiam dimittere. Veſtr. *in pract. lib. 4. c. 4.* & prius *in c. 1. n. 1.* vbi teſtatur ita ſeruari in curia quem refert, & ſequitur Foller. *in pract. crim. canon. fol. 35. n 2. quos ſequitur*, Iul. Clar. *q 31. n. 17.* Villagut. *in tract. crim. lib. 1. c. 4. concluſ. 7. circa finem*, Quod tamen intellige, ſi citatio reo non fuerit lecta, & copia ab eo petatur, alias non vt declarat Veſtr. *in d. lib. 4. cap. 1. num. 3.* & latiùs Crauat. ad Veſt. *in lib. 3. c. 6. n. 12. & ſeqq.* vbi ſubdit, quod debeat dimitti copia expenſis petentis, vbi latè Aſin. *in pract. §. 9. c. 1. n 1 & ſeq.*

14 Hodie autem circa modum, & formam citandi ſatis prouiſum fuit in tota Italia per ſtatuta locorum, & ideo quidquid ſit de iure diſpoſitum, parum eſt curandum, cùm ſit attendenda forma è ſtatuto tradita. Bald. *in leg. 2 in fin. n. 11. verſ. ſed nunquid C. quomodo & quando in tex.* Pacian. *de prob. lib. 2. c. 48. n. 41.* Iul. Clar. *q. 31. n. 15.* Mod. Roman. *conſ. 14. n. 1.* quia de iure communi fuerat traditus ordo citandi, vt primo fieret diligentia de citando reum perſonaliter, ſi non reperiatur, citetur procurator, & ſi illum non habeat, ipſe principalis ſit citandus ad domum ſolitæ habitationis *capit. cauſam extra de dol. & contum.* vbi gl. *in verb. ad damnum*, & Abb. *n. 3.* latiſſimè Pacian. *in d. c. 48. n. 24. cum plur. ſeqq.* latè Eugen. *conſ. 2. n. 11.* vbi alios allegat,
15 teſtantes de communi.

Vt quòd in criminalibus, citatio domi intimata non afficiat Marant. *de ord. iud. pag. 62. art n. 277.* Rol. *conſ. 47. n. 18 l. 1.* Eugen. *conſ. 2. n. 1. & ſeq.* vbi plus teſtatur, quòd licèt multi huic opinioni contradicant, tamen in criminalibus, vbi agitur de magno præiudicio ſine dubio eſt vera, & ibi concordantes allegat, & loquitur quando quis citatur ſub pœna confeſſatorum criminum, & decem millium ſcutorum. Modern. Roman. *quaſt. 11. num. 41.* Scacc. *in tract. crim. lib. 1. c. 45. n. 2. ver. contrarium vbi alios allegat.* & teſtatur de communi.

16 Et licet in aliquibus locis de conſuetudine citatio afficiat, ſi domi fuerit intimata, vt per conſt. March. *l. 4. c. 10.* Flam. Catt. *de execut. ſent. c. fin. 181. & ſeq.* Miſing. *cent. 2. deciſio. 60.* vbi teſtatur ita obſeruari in Camera Imperiali, & ibi ſubdit, quid ſi fuerit facta in perſonam vxoris delinquentis viri Moder. Roman. *conſ. 14 n. 2.* qui teſtatur de generali, & practicata opinione Iul. Clar. *q. 32 n. 16. in fin.* vbi Baiard. *n. 46.* idem Mod. Rom. *q. 11. n 41.* vbi alios allegat, & teſtatur, quod de conſuetudine hodie indiſtinctè tenet citatio facta domi, etiam nulla facta diligentia de inueniendo reum perſonaliter qui etiam teſtatur, quòd debeat dimitti copia citationis, & domi ſolitæ habitationis, & debeant affigi copiæ citationis ad valuas Eccleſiæ maioris, & quod ita ſeruetur hic in Curia, quia in ipſis monitoriis traditur iſta forma, vt fiat domi ſolitæ habitationis, ac etiam dimittantur copiæ affixæ in porta Eccleſiæ maioris loci, tamen eorum opinio procedit concurrentibus ſex requiſitis ordinate congeſtis, per Titaq. *de retract. conſang §. 9. gl. n. 8. & ſeq.* & inter alia ſunt, vt familiares amici, & vicini ſciant dictam citationem, vt ſi vellent eum defendere, vel certiorare, poſſint Titaq. *vbi ſupra n. 25.* vbi etiam alios allegat, Eugen. *conſ. 2. n. 4. & ſeqq.* & ibi etiam concordantes allegat, Pacian. *d. c. 48 n. 12. & ſeq.* qui etiam cæteros allegat, vbi dicit quod non ſufficeret, ſi fieret ad ſtationem, domum, hoſpicium, vel cameram locandam, vbi quis per breue tempus commorantur, vel in illo loco pro aliquo tempore ratione alicuius officij. vel mercaturæ commoraretur, *& ſub n. 15 & 18.* ponit exempla, *& ſub n. 16. & 17.* poſt alius, quos allegat, ſubdit, niſi officium eſſet perpetuum, vel ad vitam, & debet talis citatio exequi domi ſolitæ habitationis; ſecus ſi fiat in alia domo vbi non habitat, quia non arctaret citatum Catt *de execut. ſent. cap. fin. n. 181.* Modern. Rom. *q. 11. n. 41.* in Ciuitate Neapoli, citatio foriudicandi fieri debet domi ſolitæ habitationis. Vinc. de Franc. *deciſ. 514 n. 11. p. 3.* ſed elapſo anno, & perſeuerante reo in contumacia an reus debeat citari ad foriudicandum, latè Vinc. de Franc. *deciſ 515. per tot. p. 3.* & ibi diſputat an annus incipiat in die annotationis bonorum, vel die quo fuit declaratus concludit incipere à die contumaciæ, & ita per conſilium fuiſſe reſolutum, & de forma d. citationis ad foriudicandum, latè idem Vinc. de Franc *dec. 519. n. 3.* Et ideo ſciat aduocatus oſtendere dictam citationem non fuiſſe executam domi ſolitæ habitationis, & domus ſolitæ habitationis, quæ dicatur vide latè Vinc. de Franc. *deciſ 516. n. 6. & ſeq. p. 3.*

Nec Fiſco ſuffragatur dicere citando imputandum 17
eſſe, quia ſe abſentauit, & dimiſit procuratorem per *gl. in cap. ex conſenſu §. fin. de appell* quia hoc procedit in citatione facta ad domum ſolitæ habitationis tempore d. citationis, ſecus in citatione facta ad domum originis, alibi tunc per citatum contracta habitatione, vt poſt Bald. declarat Eugen. *d conſ. 2 n. 9.*

Et retenta dicta communi opinione, vt citatio domi 18
non afficiat, ſed requiratur diligentia, vt tradunt Doct. adducti per Scacc. *in d c. 45. n. 1. verſ. contrariam ſententiam, vbi ſub n. 4. & ſeq.* ponit ad iſtam communem opinionem quatuor limitationes, prima eſt, vt procedat in prima citatione, & non in aliis, ſecunda, vt non procedat de conſuetudine, Villagut. *in pract. crim. lib. 1. c. 4. concl. 7.* tertia vt non procedat vigore Pragmaticæ Regni, Conſtitutionis Marchiæ, & Statutorum Vrbis, quarta, quando citaretur clericus ob non reſidentiam, quia ſufficit, vt fiat citatio in Eccleſia, in qua clericus reſidere tenetur.

Bene verum eſt, quòd ſi quis ſemel fuit in iudicio 19
retenta opinione iuris communis, non erit amplius citandus perſonaliter, ſed domi Bart. *in leg. 4. §. Prætor ait n. 3. ff. de dam. infect.* Abb. *in c. cum cauſam n. 6. extra de dol & contum.* Mar. Soc. *in tr. de cit. ar. 17. n. 24. verſ. ſed circa hoc*, Pacian. *d c. 48. n. 38. lib. 2. de prob.*

Si verò iudex ſimpliciter mandauit aliquem citari, 20
aut iuſſit alternatiue illum citari perſonaliter, vel ad domum, erit intelligendum mandaſſe illum citari iuxta formam iuris communis, de qua ſupra, vt citetur

perſona

Digitized by Google

perſonaliter, vel ad domum habitationis, Benint. *deciſ. Bonon.* 57. *n.*3. vbi de communi Bart. *in l.*4.§. *Prætor ait n.*13.*& ſeq. de dam. infect.* Pacian. *d. c.*48. *n.*42. *dicit*, quòd ſi hoc diſponeretur alternatiuè per ſtatutum, non erit alternatiua ordinis, ſed voluntatis, & ſic ſufficiat vnum ex duobus adimplere, nullâ factâ diſtinctione, an perſona reperiatur, vel non reperiatur, vbi alios allegat, & tandem ſe remittit, ad plenè tradita per Mar. Soc. *in art.* 13.*n.*32. *de cit.*

20 Secùs erit in Nuncio referente, ſe citaſſe ad domum, quia non præſumitur ſeruaſſe ordinem iuris, vt per Bart. *vbi ſupra, quem ſequitur* Abb *in cap. cum cauſam n.*7.*& ſeq. extra de dol. & contum.* Mar. Soc. *in d. art.*13. *q.*3.*n* 4 *verſ. nec etiam ſufficit*, Pacian. *d. c.*48. *num.*40. Octau. Veſtr. *in pract. l.*4.*c.*3.*n.*6. vbi Grauat. *in add. in litt. G*, prout ſi citatio fuerit alternatiuè concepta reſpectu loci, vt Reus citetur in vno, vel alio loco, citatio erit nulla; Natt. *conſ.*18. *num.*2. *volum* 1.

21 Citatio autem facta pro certo die, & loco, ſi ſententia feratur in alia die, vel in alio loco erit nulla, Vant. *de null. ex defect. cit. n.*73. ſecus ſi fuerit concepta alternatiuè pro tali, vel tali die, quia citatio tenet, ſecus ſi fuerit concepta alternatiuè corā tali, vel tali, quia non valet, vt declarat Auſt. ad Capell. Thol. *q.*401 *n.*1.*& ſeq.*

Sicut erit nulla, ſi Iudex in citatione ſibi aliquam formam præſcripſit, & illa ſeruata non fuit Vant. *d. de null. ex defect. cit. n.*71. *& ſeq.* vbi concordantes allegat Vinc. de Franc. *dec.*658. *n.*4. *p.*4. & idem firmat poſt alios, quos allagat Mod. Rom. *in conſ.*89. *n.*3. vbi dicit procedere etiam in ſententia contumaciali, & ob id ſubdit, quòd ſi Iudex in monitorio, vel citatione dixerit, quòd fiat diligentia de inueniendo reum perſonaliter, & ſi non fuerit inuentus, citetur domi, vel in Eccleſia vel in loco certo, vt conſtare debeat per fidem de adhibita diligentia de perſonaliter citando, aliàs ſententia erit nulla: ad quod defenſor cauſæ ſi bene aduertat poterit plures proceſſus, & ſententias annullare. Et quòd ſi aliter exequatur citatio, quam modó, & forma in citatione, præſcripta, citatio ſit nulla eſt communis opinio, quam atteſtatur poſt alios, quos allegat Scacc. *in tract. crim. l.*1.*c.*45. *num.*1. & ita etiam tenuerunt Domini de Rotæ in vna Romana ſecretariatus 12. Februar. 1602. coram Seraphino prout ſuperius retuli, *num.*7. & Franc. *d. deciſ.*658. *n.*4.

22 Reus autem erit citandus domi, in qua habitat tempore citationis, & non domi ſolitæ habitationis, quam ante tenebat Phot. *conſ.*60. *num.*1. Iul. Clar. *in quæſt.*31. *verſ. intelligo de domo*, & ſi in domo habitationis nullus habitet, quomodo in Regno Neapolitano ſit facienda citatio ad domum, Afflict. *in conſt. cit. lit.* & Foller. *in pract. crim. in verb. vel eos citari faciat, num.*29. & quid obſeruetur in curia Romana, vide Mod. Rom. *quæſt.*11. *num.*38. *& ſeq.*

23 Sed procurator, vel patronus cauſæ ſit cautus, vt ſi citatio non fuerit legitimè facta, non compareat, neque proceſſum continuet, quia tunc citatio conualidaretur, & per comparitionem ſcientia induceretur, ac præſumeretur, & ſic citatio ſubſiſteret. Veſtr. *in prac. l.*4.*c.*3.*n.*8. vbi concordantes allegat, latè Vinc. de Franch. *deciſ.*514.*n.*4.*& ſeq. p.*3. vbi tamen declarat procedere quando ipſe citatus compareret, ſecus ſi agnati ipſius comparerent, quia per eorum comparitionem non conualidabitur citatio nulliter facta, ſed ipſe principalis compareat, proteſtetur de nullitate citationum, & actorum; quia ſi ſimpliciter compareat, & proceſſus continuetur, citatio conualidatur, Ruin. *conſ.*61.*n.*38.*vol.*5. Tiraq *de retract. tit.*1.§.9.*gl.*2. *num.*19. Claud. Bertaz. ad Parrem *in conſ.*559. *in fin.* Baiard. *q.*31.*n.*1. *& ſeq.* Immò ſi citatus compareat, & opponat de nullitate citationis, adhuc conualidatur ipſa citatio nulla, & illegitima. latè Muſing. *cent.*3. *obſeru.*90. *in princ.* Citationis autem notitia quomodo

inducatur, & præſumatur; vide Maſcard. *de prob. concluſ.*292. *per totam vol.*1.

Vigore autem conſtitutionis Marchiæ, *l.*4. *cap.*10. 25 poſtquàm Reus eſt citatus ad reſpondendum Inquiſitioni, ponitur deinde in banno, cum quia concordant ſtatuta Mediolani, neque diſcordant cum conſtitutione Regni niſi in aliquibus, vt eſt videre per Sigiſm. Scac. *in tr. cri l.*1.*c.*97.*n* 23. *in fin.* & vbi ſtatuta diſponunt circa modum citandi contra ius commune, non ligant non ſobiectos illis ſtatutis, Rot. *diuerſ. dec.*982. *lib.*2. Scacc. *lib.*1 *c.*32. *num.*21.

Citatiò facta, & neutro comparente neque actore, 26 neque reo circumducuntur, & habetur, ac ſi facta non eſſet. Octau. Veſtr. *in pract. l.*4 *c.*4. *num.*1. vbi Grauat. *n.*14. qui omnes concludunt, quòd ſi dicta citatio fuerit facta per edictum ad ſubſequentes actus procedatur, erit nulla quoad primum actum, & non quoad alios, Vant. *de null. ex defect. citat. n.*211 & conferunt ad hæc illa quæ ſcribit Afflict. *deciſ.*166. *num.*4.

Citatione autem verbo producta, ſi pars illam fateatur, ad fauorem citationis multi effectus inducuntur, quos ſeriatim ponit Octau. Veſtr. *in d. l* 4. *num.*6. *c.*4 licèt verbalis citatio poſſit fieri ſine ſcriptis, Aſin. *in pract.*§.9.*c* 7. *n.*1. tamen quando domi fit debet fieri in ſcriptis in aliqua parua ſchedula aſſignanda in manibus domeſticorum, vel affigenda in oſtio domus. Vant. *de null. ex defect. citat. num* 88. Aſin. *in pract.*§ 9. *c.*6. *requiſito* 4. Scacc *lib.*1. *cap.*32. *num.*23. vbi ſubdit quid ſit ſeruandum vigore ſtatuti Vrbis *lib.* 1. *cap* 5. licèt dicta ſtatuti diſpoſitio non ſeruetur. 27

Degens in alieno territorio pro delicto commiſſo 28 debet ibi citari per literas ſubſidiales directas iudici illius loci, de qua citatione loquuntur Plut. *conſ.*51. *n.*3 *l.*1. Marian. Socc. *in tract. de cit. art.*17. vbi latè, & plures caſus diſtinguit Aret. *conſ.*57. Eugen. *conſil.* 2. *n.*14. vbi de communi, latè Sforz. Odd. *conſ.*71.*n.*19. *& ſeq.* qui admittitur etiamſi malitioſè reus ſe abſentauit, Clar. dicit, quòd ab iſta practica nullo modo ſit recedendum, *in q* 3. *n.*19. vbi teſtatur de communi, & docet quid ſit faciendum, quando reus degit in loco, qui ſit ſub eodem Principe, & licèt iſto caſu plures per Doctores requirantur modi, tamen ille communis eſt, vt vrbanè, requiratur iudex illius territorij, vt reum citet, & ſi deneget, tunc poterit ibi citari Reus, quia dicitur in ipſum iudicem prorogata iuriſdictio, vt poſt alios, quos allegat teſtatur Eugen. *in d. conſ.*2. *n.*14. vbi tamen ſubdit hoc non procedere in Pontifice, qui poteſt ſine alia requiſitione reum vbique citare, & de ſimili citatione facienda extra Curiam, latè ſcribit Octau. Veſtr. *lib.*4. *cap.*2. *& cap.*3.

De conſuetudine autem nullus iudex citat reum in 29 alieno territorio, vt teſtatur Clar. *q.*21.*n.*18. *in fin* Dec. *reſponſ.*18. *num.*94. *lib.*1. vbi teſtatur de generali conſuetudine totius Italiæ, vt citetur abſens per edictum, latè Sforz. Odd. *in conſ.*72. *num* 23. reprobat Decian. & Clar. in Curia autem non citantur ſubditi degentes in alieno territorio per litteras ſubſidiales, ſed bene per edictum, de quo latè ſcribit Modet. Rom. *in q.*11. *n.*41. *& ſeq.* & ſi vis ſcire de iſto articulo, quando ſubditus delinquens poſſit citari extra territorium ius dicenti; vide Felin. *in cap. fin. num.*12. *de for. comp.* vbi ponit regulam cum decem limitationibus, & plura ſcribit Marſ. *ſing.*203. *&* 238. latè etiam Cæual. *in trac. com. cent. com. q.*59. *per totam.* vbi etiam ponit aliam quæſtionem, an Epiſcopus poſſit excommunicare ſubditum exiſtentem extra territorium, & etiam ponit aliam conſimilem quæſtionem, an liget non ſubditum exiſtentem intra territorium Iudicis proferentis excommunicationem, & latè de iſtis duabus vltimis quæſtionibus ſcribit Spinol. in Spec. teſtamentorum *gloſſ.*15. *num.*51. & Nauarr. *in manuali c.*27. *n.*271.

Et ſi aliquis nō ſubditus Sedis Apoſtolicæ delinquat

in ſtatu Eccleſiaſtico, vbi non habeat, neque habitationem, neque domiciliũ, debet citari ad locum commiſſi delicti, & ad loca magis vicina in confinibus ſtatus Eccleſiaſtici, provt ego obſeruaui contra quoſdam forenſes, qui interfecerunt, & derobari fuerunt hoſpitem, & eius vxorem, ac bona in hoſpitio nuncupato *ſalto del Cieco* propè Ciuitatem Spoleti, cum duo delinquentes fuerint hic in Curia capti, qui de plano faſſi fuerunt delictum, & alios complices nominauerunt. Ego autem poſt dignã pœnam iſtis duobus datam, exequi monitorium feci in dicto hoſpitio, & ſic in loco commiſſi delicti, & in confinibus ſtatus Eccleſiaſtici patriæ aliorum delinquentiũ contiguis, & illos cõdemnaui in contumaciã in pœna furcarũ.

Scias etiam, quòd procedere edictum competit ſolummodo iudicibus maioribus, ac ordinariis, & delegatis à Principe, & non aliis iudicibus pedaneis, & delegatis ab inferiore, vt latè Fulu. Pacian. proſequitur *in tract. de prob. l. 2. c. 48. num. 48. cum plur. ſeq.* imò ſub *n. 58.* tradit, quòd de iure canonico non poteſt fieri citatio per edictum niſi de ſpeciali commiſſione Papæ, & ibi etiam dicit quid iudices laici debeant facere, quando citant per edictum, ſcilicet, quòd debeant ſeruare formam iuris Canonici tanquam magnam æquitatem habentem: Et de iſta materia citationis Aduocatus videat latiſſimè, ac diffuſiſſimè Sigiſm. Scacc. *in tract. criminal. lib. 1. c. 34. cum plur. ſeqq. c. & Ant. Gabr. lib. 2. tit. de cit.*

30 Citatio in criminalibus exequi debet domi ſolitæ habitationis, & non alibi. Cart. *de execut. ſent. c. ſin. n. 181.* Mod. Rom. *q. 11. n. 41.* vbi in fine dicit, quòd in Curia ſeruatur, quòd monitoria in partibus exequantur domi ſolitæ habitationis cum dimiſſione copiæ, ac illius affixione ad valuas Eccleſiæ, maioris loci, & poteſt exequi in loco in quo quis elegit domicilium, quæ electio prodeſt propter fauorem minuendarum litiũ, Caualc. de Brach. *reg. p. 5. n. 268.* vbi ſubdit, quòd debeat eligi in loco, in quo quis ſine obſtaculo citari valeat, & in omnibus cauſis tam ſummariis, quàm plenariis, & tam ciuilibus quàm criminalibus, & tam per actorem, quàm per reum, & in quacumque parte iudicij, & in quacumque inſtantia fieri poteſt, vt eſt latè videre per Caualc. *d. p. 5. n. 268.* vbi cõcordantes allegat.

31 Vagabundus autem citatur per edictum ad loca ſolita, Iul. Clar. *q. 31. verſ. ſed quid ſi reus,* Decian. *reſponſ. 18. n. 85. l. 1.* Mod. Rom. *q. 12. n. 42.* & concordat vrbis ſtatutum *l. 2. c. 2. in nouis.* Si verò reus non fuerit vagabundus, ſed aliunde habeat domicilium, vide latiſſimè Mod. Rom. *in q. 11. n. 43.* vbi etiam teſtatur, quid obſeruetur in Curia. Et de iſtis citationibus, quæ fiunt per edictum, per proclama, & per campanam in criminalibus latè ſcripſit Scacc. *in tract. crim. lib. 1. c. 34. 36. & 41.* & quæ ſit per litteras, plene dixi *in cap. 40. per tot.*

32 Et talis citatio, quicquid dici poſſit de iure; requirit ſcripturam de conſuetudine, vt in ſimili dicit Marant. *de ord. ind. p. 6. memb. 1. n. 75.* Scacc. *c. 32. n. 11.* vbi expreſſe firmat, quòd ita ſeruatur in practica, & quod fatuus eſſet iudex, qui recederet ab ea, & proceſſus aliter fabricatus eſſet nullus, neque teneret, & ita paſſim hic in Curia ſeruatur. Vbi verò non viget talis conſuetudo, ſi baiulus referret oretenus citaſſe talem pro tali die coram Poteſtate pro tali cauſa, credo quòd omnino ſubſiſteret iuxta diſpoſitionem iuris cõmunis, cùm vigore illius non requiratur Scriptura, Aſin. *in ſua prac. § 6. cap. 7. n. 1.* Scac. *c. 32. c. 13. & c. 39. n. 11.* & paſſim ita ſeruatur in quibuſdam locis, & terris paruis, vt non fiat citatio in ſcriptis, ſed oretenus, & in ſcriptis, per notarium redigatur relatio modo ſuprà dicto. Sed quòd nõ ſit in vſu talis citatio verbalis penes criminaliſtas, niſi in leuib. teſtetur Scac. *d. c. 39. tit. 13.*

Et quicquid dici poſſet de iure, hodie de generali conſuetudine ferè totius mundi factis citationibus, & accuſata contumacia contra reum citatum condemnaretur in pœnam mortis, Iul. Clar. *q. 44. verſ. licèt autem,* & latè qui alios allegat Villagut. *in pract. crim. l. 1. c. 4. con. l. 8. per tot.* & ita dicit etiam ſeruari in foro Eccleſiaſtico, vt citatus contumax excommunicetur, de quo dicam latè *in 2. lib.* vbi attingam defenſiones contra ſententiam contumacialem.

CAPVT III.

De relatione nuncij, vel citationis.

SVMMARIVM.

1 *Relatio citationis dicitur de ſubſtantiali iudicij.*

2 *Relatio citationis de iure facienda eſt iudici, de conſuetudine autem ſufficit, quòd fiat notario.*

3 *Relatio eſt facienda per nuncios ante ſententiam, & ſi deinde fiat relatio, ſententia non conualidatur.*

4 *Relatio de iure non requiritur, vt fiat in ſcriptis, & quid ſeruetur in Curia, ac in Regno.*

5 *Relatio citationis non poteſt fieri, niſi per nuncium, aliàs citatio eſſet nulla, & quid ſeruetur in Citationibus in Curia emanatis, & tranſmiſſis in partes.*

6 *Relatio non poteſt fieri niſi per nuncium, qui citationem fecit, & non per alium nuncium.*

7 *Relatio citationis per literas facta, vel per edictum, quomodo per nuncium fieri debeat.*

8 *Citatio in die feriata fieri non poteſt, ſecus ſeruatur in Curia de conſuetudine,*

9 *Relatio fieri non poteſt in feriatis diebus.*

10 *Nuncius non referens feciſſe citationem, vel actum ſibi commiſſum tenetur parti ad intereſſe,*

11 *Citatio facta domi, vel Eccleſiæ, ſeu porta Palatij per affixionem, ſi breui temporis ſpatio ibi affixa permanſerit, nan afficis citatum.*

12 *Citatus, ſi comparuerit, an poſſit recedere ſine licentia iudicis.*

13 *Citatio, ſi non appareat, an domi, vel perſonaliter, facta fuerit, debet interpretari, vt ſit facta domi, vt minor contumacia includatur.*

14 *Nuncius, ſi velit declarari an perſonaliter vel domi fecerit citationem, poteſt admitti, dummodo declaratio non fiat tempore ſuſpecto.*

Firma eſt concluſio relationem nuncij, vel citationis eſſe de forma ſubſtantiali iudicij, Gramm. *conſil. 52. num. 15.* Aſin. in ſua Pract. *§. 9. c. 1. n. 1.* Gayl. *in pract. obſeruat. lib. 1. obſeru. 54. num. 7.* 1

Et relatio eſt iudici facienda Gram. *d. conſ. 52. n. 19.* Aſin. *in d. §. 9. c. 12. n. 1.* De conſuetudine autem ſufficit vt fiat notario cauſæ, iudice abſente, Bart. *in l. ſi finita, §. Iulianus ff. de damn. infect.* vbi Imol. teſtatur hanc opinionem eſſe à conſuetudine receptam, Marant. *de ord. p. 6. memb. 1. n. 57.* Aſin. *in d. §. 9. c. 12. n. 2.* Scacc. *in trac. crim. c. 48. n. 18.* & ita paſſim hic in curia ſeruatur. 2

Quæ relatio eſt per nuncium facienda, antequam fiat decretum per iudicem, quia ſi deinde poſt ſententiam fieret relatio, ſententia non conualidabitur, Felin. *in c. quoniam contra n. 20. de prob.* Rol. *conſ. 47. n. 70. vol. 2.* Veſt. *in pract. l. 4. c. 4. n. 5.* vbi Grauat. *n. 24. in fin.* & Baiard. *q. 44. n. 67. & ſeq.* Scacc. *d. cap. 48. n. 1.* vbi de communi, & dicit procedere, etiam ſi conſtitutio haberet citatum pro confeſſo, & ibi etiam dicit an ſufficiat, quòd iudici conſtet alio modo, quàm ex actis, quòd citatio fuiſſet executa.

Sed talis relatio de iure communi non requiritur, quòd fiat per nuncium in ſcriptis, vt dixi in præcedenti c. & teſtatur etiam Scacc. *in d. c. 48. n. 13.* vbi firmat

ita

Digitized by Google

ita ſeruari in pluribus locis ſtatus Eccleſiaſtici, in vrbe autem curſores ſe ſubſcribunt citationibus per eos executis, & talis ſubſcriptio ſufficit.

5 Et licet in vrbe per ſtatutum, *lib.* 1. *c.* 51. & in Regno Neap. debet fieri relatio per nuncium, citaſſe, vel dimiſiſſe copiam citationis oſtio domus; vel in manibus conſanguineorum, ſeu familiarium citati, vt per Fol. *in pract. crim. in verb. fiat relatio nuncij num.* 2. tamen in practica non ſeruatur, vt teſtatur Scac. *in d. c.* 48. *num.* 12.

6 Bene verum eſt, quòd iſte qui citat, vel relationem facit debeat eſſe nuncius, vel baiulus, alias ſi per alios fiat citatio, vel relatio erit nulla Plot. *conſ.* 81. *n.* 1. *lib.* 1. niſi citatio emanauerit è Curia Romana, quia in partibus poteſt exequi per quamcunque perſonam, etiam per ipſum principalem, Veſtr. in Prax. *lib.* 4. *cap.* 3. *n.* 7. vbi ſubdit dummodo legitimè conſtet de ipſa executione, & ob id debet in actu citationis adhibere teſtes & referre citaſſe reum coram talibus teſtibus, latè Scacc. *in tr. crim. lib.* 1 *c.* 30. *ſub n.* 25. *verſ.* 2. *diffinierunt & cap.* 32 *n* 23. *circa fin.*

7 Nec citationis relatio poteſt fieri per alium nuncium, qui citationem non facit, licèt nuncius publicus per alium nuncium citationis articulum explicare poſſit, quando in eadem curia plures nuncij publici ſunt.

Circa relationem citationis factæ per litteras debet nuncius in ſcriptis referre, quod fuerit citationem executus coram N. N. teſtibus, vt latè per Scacc. *in d. lib. c.* 45. *n.* 8. *circa fin. & cap.* 68. *n.* 13. & quid ſeruetur in regno Neapolitano, latè tradit Vinc. de Franc. *deciſione* 560. *par.* 4. vbi etiam docet quòd licet vigore vſus illius regni non requireretur, quod fieret coram duobus teſtibus intimatio citationis, nihilominus ſi nuncius, vel iudex elegerit dictam viam, & executio ſuæ intimationis fuerit facta nulliter, ſententia deinde lata non valeat, nec contra inquiſitum executioni demandari poſſit, & quòd ſibi erit imputandum, quòd viam elegerit, & illius formam non ſeruauerit. Circa relationem executionis per edictum, ſecundùm ſtylum Romanæ Curiæ, fit executio in partibus per tabelliones qui coram duobus teſtibus citant, & copiam petitam relinquunt, & deinde eorum propria manu cum publico ſigno referunt iudici modum citationis, qua citatione reproducta, recognitis manu, & ſigno notarij, proceditur ad vlteriora, Scacc. *in d c.* 48. *n.* 15. & *c.* 89. *in fine lib.* 1. *tract. crim.* & non requiritur, vt nuncius referat, quòd tempore executæ citationis, ibi adfuerit populi multitudo Rot. *deciſ. quinta alias* 79. *n.* 13. & 16. *de reſcript. in nouis*, neque etiam requiritur, quod debeat referre ſe legiſſe, qui ſatis eſt, quòd dicat ſe publicaſſe cum idem importet Rota *d. n.* 16. & *deciſ.* 32. *alias* 217 *num.* 14 *in add. eod. tit. in nouis*, Scac. *d. c.* 48. *n.* 17. & *ſeqq.*

8 Sed citatio non poteſt fieri die feriata, Grat *conſ* 78. *num.* 15. *vol.* 2. vbi tamen dicit eſſe ſpeciale in Curia Romana, vt de conſuetudine fiat etiam die feriata citatio.

Non poteſt fieri relatio die feriata, Sal. *in l. fin. C.*
9 *de ferijs*, & poſt alios, quos allegat Gratus ad Veſtr. *in pract. lib* 4 *c.* 4. *n.* 24 Franch. *in c. cum parati, n.* 47. *de appell.* Baiard *q.* 31. *n.* 61.

10 Nuncius autem, qui non refert citationem, vel actum ſibi commiſſum, tenetur parti ad intereſſe, Bald *in l. ſi menſor ff ſi menſ. falſ. mod. dixerit* quem ſequitur Foll. *in pract. crim. in verb. relatio nuncij in fin.* Baiard. *q.* 31. *num.* 58.

Si autem citatio fuerit domi, vel eccleſiæ ſeu por-
11 tæ Palatij affixa, ſed breui tempore lacerata, abraſa, ſeu alio modo ablata non afficit citatum, vt declarari poſſit contumax, vt late poſt alios, quos allegat tradit Aſin. *in ſua pract.* §. 8. *c.* 1. *per tot*, vbi valde exclamat contra Aduocatos, qui conſilium præbent citato, vt procuret dictam cedulam affixam amoueri facere, & quod Aduocatus, & lacerans, seu amouẽs debeát pœna extraordinaria puniri, & condẽnari ad intereſſe partis. 12

An iſte citatus poſſit recedere, ſi comparuerit, illicentiatus à iudice, vide Marian. Socc. *de citatione art.* 31. *num.* 13.

Sciat etiam Aduocatus defendere citatum, vt ſi nõ 13 appareat, an domi, vel perſonaliter fuerit facta citatio, vt includatur minor contumacia, & maius delictum excludatur ſit præſumendum citationem domi factam eſſe. Alex. *conſ.* 1. *n.* 7. *lib.* .. Maranc *de ord iud. p.* 6. *memb.* 2. *ſub n.* 117. Aſin. *in pract. iud.* § 9. *c.* 7. *n.* 5. Scacc. *in tr. crim. lib.* 1. *c.* 48. *n* 8. Benint. *deciſ Bonon.* 57. *n.* 3. & ideo procurator poterit appellare infra decem dies à die habitæ notitiæ; in tribunali autem A. C. quando cur- 14 ſor retulit ſimpliciter feci, intelligitur perſonaliter.

Si vero Curſor vellet declarare, an perſonaliter, vel domi citauerit, erit admittendus, niſi declaratio fiat adeò tarde, ut poſſit præſumi ſuſpecta, vel niſi alia obliuionis ſuſpicio veriſimilis ſubſiſteret, quæ omnia ſagacis iudicis arbitrio remittuntur, vt bene tradit Scac. *d. c.* 48. *n.* 9.

CAPVT V.

Citationis relatio an ſpecialis, vel generalis requiratur.

SVMMARIVM,

1 *Relatio per nuncium poteſt fieri in genere, & in ſpecie.*
2 *Relatio in genere facta ſecundum vnam opinionem non valet.*
3 *Contrariam opinionem tenent alij.*
4 *Relatio facta prout in mandatis, refertur ad ordinem iudiciarium commiſſum in citatione.*
5 *Alij autem faciunt differentiam inter relationem factam per edictum, & non per edictum.*
6 *Author hic conciliat huiuſmodi contrarias opiniones.*
7 *Nuncio creditur citaſſe de ordine iudicis.*

Relatio per nuncium duplici modo fieri poteſt 1 videlicet in genere, & in ſpecie, vt latè dicit Aſin. *in pract.* §. 9. *c.* 7. *n.* 1. & *ſeq.* Scac. *in tr. crim. lib.* 1. *c.* 48. *n.* 6. vbi exemplificat quod in genere dicitur quando retulit feciſſe prout habuit in mandatis, in ſpecie vero, quando modum exprimit, quo fecit cita- 2 tionem; † & circa primum modum dubitatur, an talis generalis relatio valeat, & vna fuit opinio, quòd non valeat, qui dicitur obſcura, & incerta, vt per Alex. *conſ.* 201. *num.* 23. *lib.* 2. Veſtr. *in pract. lib.* 4. *cap.* 3. *numer.* 9. vbi allegat Ægid. *concl.* 200. *de re iud.*

Contrariam ſententiam, quod valeat, tenuerunt 3 Bal. *in l. properandũ,* §. & *ſi quidem n.* 23. *C. de iud.* Rot. *dec.* 1. *alias* 48. *in add. tit. de dol. & contum. in nou.* Vant. *de null. ex defect. citat. n.* 97. quia certum non ſolùm dicitur id, quod de per ſe eſt certum, verũ etiam illud, quod eſt certum per relationem ad aliud, Vant. *tit. de nullit. ex defect. citat. n.* 137. Iul. Clar. *q.* 31. *n.* 51. & *ſeqq.* vbi de communi, Scac. *d. c.* 48. *n.* 7. *v. contrariam*, & latè Aſin. *in ſua pra.* § 9. *c.* 6. *n.* 1. Et latius *in c.* 7. *d* §. 9 *n.* 5. & *ſeqq.* vbi concordantes allegat Baiar. *q.* 21. *n.* 58. vbi teſtatur de communi: † & ideo omnes ibi concludunt, 4 quòd ſi per iudicem, vel ſtatutum detur ordo citandi primò perſonaliter ſi illum habere potuerit, & demũ domi ſolitæ habitationis, vel cum affixione copiæ citationis ad domum, vel ad alium locum, ſi in relatio-

ne dicat nuncius, feci, prout in mandatis, virtualiter comprehendere omnia feciſſe, quæ per legem, vel Statutum, ſeu iudice ei iniunctum fuerat, Vinc. de Franc. *deciſ. 322 n. 4. & ſeq. p. 2.* Bene verum eſt, quòd ſi ageretur, vt reus citatus grauaretur, quando nuncius refert feciſſe prout in mandatis debet intelligi, vt citationem fecerit domi, & non perſonaliter, vt includatur minor contumacia, & minus delictum, vt latè
5 explicat Benin. *dec. Bon. 57. n. 3.* & dixi *in prac. c. 3. n. 13*

Alij autem faciebant differentiam inter citationem vel relationem factam per edictum; & non per edictum, vt per Vant. *tit. de null. ex defec. tit. n. 130. & ſeq.* qui tenet vnam opinionem, & per Grauat. ad Veſt. *in pract. lib. 4. c. 5. n. 15. in fin.* qui aliam tenet opinionem: tamen concordantur ex infra poſita diſtinctione.

Aut iudex commiſit executionem citationis alter-
6 natiuè, nempè vel perſonaliter, vel domi; aut ordinariè nempè quod citet perſonaliter, & vbi perſonam non inueniat, citet domi, & in primo caſu Doct. firmant relationem generalem non valere, eum illa alternatiua non ſit certa, niſi per relationem ad diſpoſitionem iuris, quæ reſoluit alternatiuam in copulatiuam ſubſidialem, id eſt, vt citetur perſonaliter, ſi reperiatur, ſin minus domi, quæ iuris diſpoſitio videtur certa iudici, ideò eius commiſſio ad eam refertur, Bar. *in d. l. 4. §. Prator ait, n. 13 ff. de dam. infect.* quem ſequuntur Alex. *conſ. 2. n. 3. lib. 5.* Aſin. *d. §. 9. c. 7. n. 7.* ſed diſpoſitio iuris eſt certa, ergo, & commiſſio iudicis ad eam relata tenet: ſecus in relatione nuncij, qui cũ ignoret iuris diſpoſitionem, non poſſumus dicere, quod eius relatio referatur ad eam, vnde remanet incerta, & obſcura, Alex. *d. conſ. 2. n. 3. & ſeq.* Marant. *de ord. iud. p. 6. memb 1. n. 127* Aſin. *in d. § 9. c. 6. n. 3. verſ. ſed. Aut.* Scacc. *d. c. 48. n. 7. verſ. alij vero*, vbi etiam reſpondet cuidam obiectioni, latè Vinc. de Franc. *dec. 321. n. 5.* vbi latè, & alios allegat, & refert, quod ſi non detur certa forma, quomodo citare debeat, ſed tantum dicitur quod ſeruet forma iuris, vel ſtatutorum, & tunc non valeat relatio ſi dicat citaſſe modo & forma ſibi commiſſis, vt detur certa forma à iudice, vt quis dicat, vt citet perſonaliter, ſi perſona reperiri contigerit, alias domi ſolitæ habitationis & tunc facta relatione citaſſe modo, & forma ſibi commiſſis, valeat citatio, quia quando relatio ſe refert ad ius, non cadat in ſenſum nuncij, & ideo relatio non valet locus quando ſe refert ad factum ſibi commiſſum.

7 In ſecundo vero caſu, quando eſt commiſſa ordinatè, tunc dicitur generalis relatio, cùm iſto caſu relatio nuncij ſe referat ad factum, quod, cum ſit certum, & ab eo potuerit bene percipi, ideò relatio valet, & ita loquuntur Aſin. *in d. §. 9. c. 7. n. 6. & ſeq.* & alij, quos refert, & ſequitur Scac *in d. c. 48. n. 7. in fin.* vbi à prædicta diſtinctione non eſſe recedendum affirmat, cùm ſit communis.

Nuncius verò præſumitur, quòd citauerit de ordine iudicis ſecundùm magis communem opinionem atteſtatam per Doctores relatos per Hier. Hiſp. *tract. com. contra com. q. 380. n. 2. & ſeq.*

CAPVT V.

Nuncio quando ſit credendum.

SVMMARIVM.

1 *Nuncio quando ſit credendum, remiſſiue.*

2 *Nuncio, vel curſori, vbi agitur de graui præiudicio certo & in criminalibus non creditur.*

3 *Nuncio, vel neganti fuiſſe citatum, cui magis credatur eſt iudicis arbitrium.*

4 *Probatio contra relationem nuncij ſemper admittitur.*

5 *Nuncio, vel notario, cui prætenditur facta relatio, cui magis credatur.*

6 *Nuncio in his, quæ concernunt eius officium, plenè creditur, ſecus in alijs non concernentibus eius officium.*

7 *Nuncio referenti fuiſſe verberatum, vel iniuria affectum à citato non creditur.*

8 *Nuncio referenti ſe impeditum fuiſſe in actu citationis creditur.*

9 *Nuncio referenti citatum dixiſſe nolle comparere an credatur.*

10 *Nũcio referẽti citaſſe de ordine iudicis an credatur.*

11 *Nuncio in non concernentibus officium in minimis ſolum creditur.*

12 *Nuncio in quibus creditur ſemper præſupponitur, vt deponat cum iuramento.*

13 *Nuncio non creditur, ſi eius relatio repugnet actis.*

ISta quæſtio ad plenum eſt diſcuſſa per moderatos 1
nempe per Aſin. *in ſua Pract. §. 9. c. 1. per totum*, vbi diſtinguit plures caſus per Menoch. *de arb. caſu 112. etiam per totum*, vbi diſtinguit plures caſus Pacian. *de prob. lib. 6. c. 48. num. 6. & ſeq.* ego autem referam tantummodo caſus ſpectantes ad criminalitatem.

Ideo Aduocatus ſciat, quod quidquid dicant Doct. 2
in ciuilibus, quod ſit credendum nuncio iurato, licet citatus aſſereret contrarium medio iuramento, Spec. *tit. de cit. §. ſequitur, verſ. ſed numquid credatur ſoli nuncio*, vbi alios allegat Aſin. *in d. §. 9. c. 2. num. 9.* tamen in criminalibus, vbi agitur de magno præiudicio ei non creditur. Aſin. *in d. §. 9. c. 2. n. 9.* vbi concordantes cumulauit, & latius *in c. 10 per tot.* Gram. *vot. 21. n. 7.* Alciat. *de præſump. reg. 3. præſump. 14. in fi.* Menoc. *de arb. caſu 113. n. 9. in fi.* vbi poſt Rotam Rom. *dec. 15. in fine, de dol & contum. in nou.* expreſsè firmat, quod in cauſa criminali, nec etiam curſori Papæ credatur, ſicut alijs non creditur; quod eſt notandum hic in Curia, quia ſæpe in facto euenit.

Item tradunt in omni alio caſu eſſe arbitrarium, 3
quibus magis ſit credendum, an nuncio iurato, vel neganti fuiſſe citatum, inſpecta qualitate cauſæ, perſonarum, & ſecundum coniecturas, vel præſumptiones veriſimiles, & ſi nuncius ſit vilis perſona, & pars ipſa in dignitate conſtituta, vel laudabilis, vide latè Aſin. *in pract. §. 9. c. 2. n. 13. & 14.* vbi alios cumulauit, & latè etiam Menoch. *de arb d. caſ. n. 7. & ſeq.* Baiard. *q. 31. n. 63.* qui omnes alios allegant, Pacian. *de prob. lib. 2. c. 38. n. 67.* vbi ſubdit, niſi aliter à lege, vel à conſuetudine cautum fuerit, vbi tamen ibi Addent. *in lit. E*, dicunt quòd etiam iſto caſu admittatur iuramentum partis in contrarium, & Cæual. *in tr. com. contra comm. q. 381.* refert in iſta quæſtion. tres opiniones, vt prima ſit quod magis credatur nuncio, quàm parti, & teſtatur de communi opinione, ſecunda quòd magis credatur parti, quàm nuncio, & hanc dicit eſſe magis communem opinionem, tertia eſt quòd ſit arbitrarium iudici cui magis credere velit, & ibi etiam refert, quid ſeruetur in illo regno de iure regio.

Et in omnẽ caſum ſemper admittitur probatio con- 4
tra relationem Nuncij. Franc. *in c. cum parti n. 38. de appell.* Baiard. *q. 31. n. 64* latè Aſin. *in pract. §. 9. c. 21. per totum*, vbi infinitos ferè concordantes cumulauit, & dicit eſſe veram opinionem, tam ſi quis velit probare contra totam relationem, quàm contra aliqua contenta in relatione, & quòd admittatur probatio contra relationem nuncij latè poſt alios Maſcard. *de probat. concl. 189. n. 8.* & Adden. ad Pacian. vbi ſupra.

Si verò nuncius retulit notario, & notarius fecit 5
publicum inſtrumentum de his quæ ſibi retulit nuncius qui poſtea dicat ſe aliter retuliſſe, quàm ſit ſcriptum, magis creditur notario, quàm nuncio, niſi notarius eſſet ſuſpectus, & niſi de pœna falſi ageretur, Ale.

conſ. 70.

*conſ.70.col 2.conſ.74.col.pen.vol.1.*Fel,*in c. ad audientiam,col.2.& in c.cum cauſam in fin.de teſtibus*,& poſt illos,& alios,quos allegat Baiard.*q.31.n.57.*

6 Et alia traditur diſtinctio,vt in illis,quæ concernunt eius officium, & ſunt ei demandata a iudice ſi fuerit nuncius publicus,& iuratus ei credatur latè qui cæteros cumulauit,Aſin *in pract § 9.c.3.n.3.& ſeqq.*ſed in aliis non credatur,vt poſt alios,quos allegat,ita firmat Menoch.*de arb caſ.112.n.2.lib.2.*

7 Hinc infertur,quòd ſi nuncius referat à citato verberatum fuiſſe,vel alia iniuria affectum , ei non credatur,Ant.Gab.*l.2.tit.de cit.concl.5.& n.3.*& latiſſimè firmat Aſin.*in d.pract.§.9.c.2.n.5.*vbi alios fere infinitos cumulauit,& dicit ſufficere ſolum ad inquirẽdum, vbi teſtatur, quòd aliter ex conſuetudine Franciæ, & Delphinatus obſeruatur,ſed quomodo ſit intelligenda dicta conſuetudo,vide Cab.*caſ.127.n.10.& ſeq.* Tit. *de retract.conſang.gl.9.n.14.*Alciat. *de præſumpt.reg.2. præſum.14.n.3.* vbi tamen ſubdit in hoc verſari iudicium iudicis , qui inſpecta nuncij, & citati perſona, videat an veriſimile ſit nuncium ab illo citato verberatum fuiſſe Menoc.*d.caſ.112.n.13.*latiſſimè Petr.Cab. *d.caſ.128.n.1.& ſeq.cent.2.*licet loquatur non in nuncio,ſed in ſatellitibus aſſerentibus fuiſſe impeditos in exceptione,vbi inter alias declarationes ponit vt nunquam ſit credendum vni birroario. & quando deponerent fuiſſe percoſſos , vel iniuriatos ab illis contra quos exequi non debebant,& etiam non credatur quando ex captura poſſent conſequi lucrum,vel præmium.

8 Infertur etiam non credi nuncio referenti ſe impeditum fuiſſe , ne ſibi mandata exequeretur , vt poſt Alc.*in d.præſumpt.14 n.4 verſ.ſed pone iudex*, Men.*d. caſ.112.n.15.*quia ipſi dicunt,quòd iſta impedimenta non ſunt eorum officio connexa.Cab.*d.caſ.*127.

9 Ac etiam infertur quòd nuncio referenti citatũ non eſſe venturum , aut alia ſimilia verba dixiſſe non eſt credendum,cum ad eius officium ſpectare non videatur.Bart.*in l.Diuus in 1.lect.col* 1.vbi etiam Ang.*col.2.* Canoniſtæ *in c.cum parati extra de appell.*latè Gab. *d.concl.4.n.1.vbi de com. Mile.repert.in verb.Nuncius ſi refert*,& alij relati per Aſin.*in ſua pract §.6.c.3.n 6. in prin.*vbi tamen ſubdit,quod iſto caſu ſit credendũ nuncio,cum talis reſponſio facta à citato ſit de connexis & appendicibus citationis,& ibi hanc opinionem tenentes refert,vbi tamen concludit, vt nuncio in his tantum, quæ eius officio commiſſa ſunt,ſeu ad eius officium pertinent, credatur, ſed tantum operetur iſta relatio nũcij,vt non teneatur dicta verba probare per exactas probationes,& Men.*de arb.lib.2.caſ. 112.n.6.& ſeq.*etiam refert,Doct.pro vtraque opinione,& tandem firmat dicta verba,nolle venire,vel non eſſe venturum , non eſſe propriè connexa citationi, cùm ipſa citatio ſtare poſſit ſine hac reſponſione , & quia multoties citati iracundia moti ita reſpondent,& deinde ad iudicium accedunt,cùm nec vera ſit illa ratio,quam tradunt aliqui Doctores , vt talis reſponſio veniat in conſequentiam citationis , & tandem huic nuncio credendum non eſſe ad plenum præiudicium concludit, ſed totum relinquit in arbitrio iudicis, vt ipſe conſideret qualitatem perſonæ citatæ, ac leuitatem, vel grauitatem negotij, & ob id aliquando credat nuncio,aliquando non & idem firmat Baiar.*d. q. 31.n.63.*& Plot.*conſ 47.n.4.l.1.*dicit, quòd magis creditur perſonæ conſtitutæ in dignitate,quàm nuncio, & loquitur in Doctore. latè Maſc.*de prob.concl.189. n.5.& ſeqq.vol.1.* vbi refert etiam Doct.tenentes pro vtraque opinione,& tandem videtur concludere,quòd ſi cum dicto nuncij non concurrant aliæ præſumptiones,ei non credatur,ſecus ſi concurrat aliqua alia præſumptio,vt quia citatus non comparuerit in termino Gabr.*d.concl.4.n.2.*vel ſi eius dictum eſſet corroboratum aſſertione, vel dicto alterius teſtis fide digni, & *ſub n.11.*etiam ſe remittit ad arbitrium iudicis,& Per. Cab.*in q.crim.cent.2.caſ.12 .n.4.*

10 Hinc etiam infertur,quod nuncio aſſerenti de mandato iudicis citaſſe non credatur , niſi aliter diutina conſuetudine obſeruatum eſſet,latè poſt cæteros per eum congeſtos.Aſin.*in d.prac.§.9.c.3.c.*de quo etiam dixi ſupra *in c.2.*

11 In aliis autem, quæ ad officium nuncij non pertinent,credendum non eſt,niſi de aliquo minimo præiudicio agatur,vt poſt Innoc.*in c.1 extra de fid. inſtr.* & Bald Panor,& omnes recentiores *in c.poſt ceſſionem extra de prob.*& poſt alios,quos allegat ita firmat Aſin. *in ſua Prac.§.9 c 4.n.1.*

12 Et in quibus creditur nuncio contra teſtes ſemper intelligitur ſi præſtito iuramento ante eius relationem deponat Maſc.*de prob.concl.189.n.9.* vbi poſt Io. de Am.*ſing.20.*dicit quòd ſatis ſit, ſi in aſſumptione ſui officij ſemel iurauerit ſuper omnibus legaliter faciendis,& adminiſtrandis.

13 Ac etiam intelligitur, ſi nunc ius conueniat cum actis ſcriptis per Notarium , ſecus ſi repugnet , vt Notarius, ſcripſerit nuncium retuliſſe ſe citaſſe Titium ad domum,& poſtea nuncius dicat ſe citaſſe perſonaliter,vt poſt alios,quos allegat tradit Maſc. *in d. concl.189. n.10.* vbi confusè loquitur de relatione nuncij,& birroariorum, & ibi ponit alias declarationes,& limitationes.

CAPVT VI.

Nuncio dicenti feciſſe falſam relationem, an credatur , & qua pœna puniatur.

SVMMARIVM.

1 *Nuncio dicenti falſam feciſſe relationem non credatur,prout idem eſt in teſte,Notario, & Iudice.*

2 *Nuncius dicens feciſſe falſam relationem quando probationem faciat:idem in Notario,& teſte remiſſiuè.*

3 *Nuncius referens per falſitatem citaſſe , cùm non citauerit, ſi fuerit aliàs per dictam falſam relationem condemnatus ſententia ſuſtinebitur.*

4 *Nuncius faciens falſam relationem qua pœna puniatur,*

5 *Aſſerentes occidiſſe bannitos,quos verè non occiderant,ſed ab aliis fuerant occiſi,qua pœna puniri debeant.*

6 *Aſſerentes occidiſſe bannitos,quos vere ipſi non occiderunt , ſed alij ſi alicui coram nominationem vendant dictorum bannitorum interfectorum , an tali nominatione tutus ſit emptor.*

1 IN hac materia Aduocatus ſciat, quòd regula eſt,vt non ſit credendum aſſerenti ſe falſũ dixiſſe in præiudicium tertij,vt per Bart.*in l ſi quis in graui § ſi quis moriens,ff.ad Syllan.*Rol.*conſ.16.n.7.l.1.* Maſc *de prob. conſ.744.n.1.vol* 1.qui loquuntur in Notario aſſerente feciſſe falſum inſtrumentum,quia confeſſio vnius non nocet alteri.Petr.de Surd.*conſ.173.n.80.vol.2.*& idem affirmant in iudice aſſerente tuliſſe ſententiam falſam per ſordes,ac in teſte aſſerente tuliſſe falſum teſtimonium per Doct.adductos per Maſc.*in d.concl.744.n.1.* & in terminis , quòd nuncio aſſerenti feciſſe falſam relationem,non ſit credendum, tradunt Bart.*in l. Librarius,ff.de reg.iur.*Bal.*conſ.252.vol.4.* qui tamen videntur affirmare,& præcipuè Bal.quod iudex ſtudeat per teſtes,vel alio modo veritatẽ habere,& ſi habere non poſſet vllo modo,tali inſtrumento fidẽ adhiberet & tandem videtur concludere,quod iſtud ſit arbitrio iudicis remittẽdũ. Sed Lud Bol *in cõſ.52.col.2.*præciſè firmat,ſi nuncius referat in ſcriptis nõ eſſe ei credendum,

dum, ſi poſtea contrarium dicat, & Baiar. *in q.31.n.51.*

2 Et ſi quis vellet in materia relationis Notarij dicentis falſum ſcripſiſſe videre, quam probationem faciat talis depoſitio, & quando ſit, vel non ſit attendenda adeat Petr. de Suid *in conſ.173.n.81.& ſeq.l.2.* vbi ponit ſex declarationes; & in materia teſtis dicentis falſum depoſuiſſe, videat Modet. Rom. *conſ.79 n.15.*

3 Si verò Notarius, Teſtis, vel nuncius non fecerint falſum inſtrumentum, depoſitionem, neque falſam relationem, ſed pretio à parte corrupti ita depoſuerint, ſi condemnentur ex eorum confeſſione, ſententia ſubſiſtet, eis enim imputandum eſt, quòd ſic falſo fuerint confeſſi, vt poſt gl. firmat Bald. *in l.1.n.4.verſ.quaro ſi pecunia.C.de pœn.iud.qui male iud.* & Petr. Cab. *in q. crim. cent.2. caſ.151. n.43.* vbi teſtatur, quòd ita fuit executum contra quendam Notarium, cui fuit amputata manus iuxta ſententiam contra eum latam pro falſa inſtrumenti confectione, licèt inſtrumentum non eſſet falſum, ſed verum.

4 Nuncius autem, ſi verè fecerit falſam relationem, Foll. in Pract. crim. in verb. fiat relatio nuncij *n.15.* dicit, quòd debet priuari officio, & pœna corporali puniri, & Baia. *q.31.n.54.& ſeq.* teſtatur quòd plures nuncios falſum referentes fecit ponere ad berlinam, ſeu ad catenam cum priuatione officij, & exilio, Alin. *in pra.l.ind.§.9.c.13.* dicit, quòd de iure communi ſint puniendi pœna *l.Cornel.de falſ.* ſi propter pecuniam falſam relationem fecerint, ſi verò alia de cauſa, tunc ad intereſſe partem per poſſeſſionem teneatur.

5 Qui autem referunt per falſitatem occidiſſe bannitos, qui verè ab alijs occiſi fuerunt, ſi ex iſta falſa atteſtatione taleam, vel præmium conſecuti fuerint debent condemnari ad reſtitutionem taleæ, ac ad triremes, vel in perpetuum, vel ad tempus, & non pœnam mortis, niſi quando vigore dictæ falſæ atteſtationis ipſi obtinuiſſent cancellari à banno capitali quo erant condemnati, cùm tunc reincidant in eorum pœnam, & ita teſtatur contingentia facti pluries fuiſſe obſeruatum, Petr. Cab. *in q.crim caſ.151.n.9.& ſeqq.*

6 Si verò vigore dictæ falſæ atteſtationis quis vendiderit condemnationem, vt ex illa aliquis rebanniretur, & emptor fuerit cancellatus ex eius condemnationibus & nullam fraudis participationem habuerit Petr. Cab. *in d.caſ.151.n.8.& ſeq.* refert, quòd fuit in voto, vt iſte rebannitus non ſit puniendus ſed dimittendus in pace obnoxius prioribus eius condemnationibus. Et ex his ſit impoſitus finis huic X. Defenſ. hac die 16. Nou. 1611.

DEFENSIO XI.

Circa cautionem de non offendendo.

CAPVT I.

SVMMARIVM.

1 *Cautio de non offendendo præſtari debet inter partes, ſecuta aliqua rixa, vel inimicitia.*
2 *Cautio ne detur poteſt euitari, probando non adeſſe timorem futuræ offenſionis, quamuis ab altera parte data fuerit.*
3 *Cautio poteſt euitari, ſi pars, quæ illam petit, prius non cauit.*
4 *Cautio euitari poterit probata paupertate, & tunc iuratoria cautio admittitur.*
5 *Cautio poteſt euitari per conſanguineos attinentes, ſi eſſent inimici.*
6 *Cautio poteſt euitari per conſanguineos, & attinentes, quando principales delinquentes cautionem dederunt.*
7 *Ad cautionem petendam requiritur ſpeciale mandatum.*
8 *Cautionem petere non poteſt excommunicatus, vel bannitus.*
9 *Cautio poteſt euitari quando à parte offenſa petatur.*
10 *Cautionem dare coactus abſque cauſa, poterit petere illam ab alijs.*
11 *Cautionem præſtare coactus per carcerationem, ſi illam non habeat, debet relaxari ſub verbo alicuius Potentis.*
12 *Præceptum poteſt fieri partibus ad præſtandam cautionem & interim habetur pro præſtita.*
13 *Fideiuſſores in cautione de non offendendo quomodo liberati dicantur.*
14 *Epiſcopus poteſt cogere laicos ad cautionem de non offendendo, & pœnam ſuæ cameræ applicare.*

QVONIAM ſecuto homicidio, vel alia inimicitia, ſeu rixa, Curia ſolet moleſtare partes, & conſanguineos, affines, & attinentes ad cautionē præſtandam de vlterius ſe non offendendo, tam ad inſtantiam partium, quàm ex officio, vt latè dixi *in meo trac. de Pac. Treug. verb. dato, & caut. de non offend. p.2.§ 3.* ad quem Aduocatum, & lectorem in hac materia remitto, & attingam ſolummodò quomodo partes poſſint ſe tueri, ne adſtringi valeant ad dictam cautionem. 1

2 Et primò poſſunt deducere, quòd ex parte vnius non adeſt timor, vel cauſa ad præſtandam dictam cautionem, Herculan *de caut c.47.n.30.* vbi ſubdit, quod probabit cauſam excluſionis dandi iſtam cautionem per duos modos; ex quibus reſultat negatiua futuri timoris, quòd ipſe ſit bonæ famæ, & conditionis, & non ſolitus delinquere, neque per alios offendere facere, & quòd licet per aliam partem fuerit præſtita, tamen nulla cauſa, vel ſuſpicio ex eius parte ſubeſt, & ideo non teneri Herculan *de caut. c 6. num.6. in fine,* Nicol. Moron. *in tract. de fid.& pac.q.170. n.1.* vbi teſtatur, quòd tenentes contrarium decipiuntur, & ego dixi *in tract. de caut.p.1.§.3. q.18 num.2.*

3 Ac etiam poterit ſe tueri, quòd altera pars, quæ petit cautionem non cauit prius, prout ipſa tenetur Cæph. *conſ.690.n.5.& ſeqq. dec. Tholoſ.489.* vbi add. Cardin. Tuſc. *to.1.in verbo cautio. concl.169.n.1.* Hercul. *de cautio.6.n.1.& ſeq.* vbi teſtatur de communi obſeruantia, & ego dixi *in d.tract. de caut.§.3.q.5.* vbi tamen declaraui procedere, quando ex altera parte ſubeſt timor offenſionis, aliàs poteſt vna pars tantùm adſtringi, altera non, & latè tradit nouiſſimè Petr. Caball. *in quæſt. crim. cent 3. caſ.219. num.37. & ſeq.*

4 Ac etiā poterit deduci, quòd ipſe eſt pauper, & non poteſt inuenire cautionē, vel ſaltem in tanta quantitate in qua pars aduerſa cauit; ideò vel quòd ſit dimittendus ad iuratoriā cautionem, vel ad minorem ſummam, prout poteſt omninò iudex facere, ſi ita iudici viſū fuerit, vel quod eſt in loco forēſis, vel habet priuilegium non cauendi ob eius notabilitatem, de quibus omnibus dixi *in d.tr de caut.§ 3. n.5.& ſeq.q.18.*

5 Ac etiam conſanguinei, vel attinentes, poſſunt ſe tueri, quòd ſunt inimici partis offenſæ, vel offendētis, & ideò pro eorum inimicis, conſanguineis, vel affinibus non tenentur cauere, cùm bona fides non patiatur, vt quis promittere teneatur de facto inimicorum ſuorum. Hercul. *de caut.c.8.n.2.& ſeqq.* Laderch Imol. *conſ.208. ſub n.3.* & ego dixi *in d.tract. de caut. §.1.q.10.n.18.* & quia etiam adſunt alij proximiores conſanguinei & attinentes, & ideò illos eſſe adſtringendos, cùm iſta materia odioſa reguletur per materiam fauorabilem ſucceſſionis, & ſic caueant illi, ad quos poteſt ſpectare cōmodum ſucceſſionis, Hercul. *de caut.c.49. num.7.*

n.7.& ſeq.& ego latè dixi *in d.tract.de caut.§.3.q.59.* *per totam.*

6 Ac etiam poſſunt ſe tueri dicti affines,& attinentes, quòd ipſi non tenentur cauere,cùm principaliſmer dederit cautionem, & nulla ſuſpicio in ipſius attinentibus vigeat Herculan.*de caut.c.6.n.10.& ſeq.*& ego dixi *in d.§ 3.de caut.q.18.n.7.*

7 Ac etiam poterit ſe tueri,quòd ille,qoi petit cautionem nomine alterius, non haber ſpeciale mandatum à ſuo principali,provt omninò requiritur,Alex.*conſ.78. col.1,in fin.vol 5* Baiard *q.47.n.9.* & ego dixi *in d.§.3. de caut.q.5.& q.18.n.9.*

8 Ac etiam quòd petens cautionem non poſſit audiri, quia ſit excommunicatus,vel bannitus,& poſſit opponere tales exceptiones impedientes officium iudicis, iuxta materiam,*l.prima.§ & pa.ui.ff.quod vi,aut clam,* Hercul.*de caut.c.6.n.12.*ego dixi *in d.q.18 n.10.*

9 Ac etiam poterit ſe tu.ri allegando quòd ipſa para off'nſa fuit,& quòd alters pats ex delicto ſuo actionem conſeqoi non debeat.Hercul.*de caut.c 6 n.14.* vbi tamen firmat, opinioncm contratiam eſſe communem. quam etiam ſuſtinet idem Hercul.*in c.16.ſub num.15.* confutatis contrariis, provt ego latè hanc opinionem totis viribus amplector in *d.tract.de caut. p.2.§.3.q.5. & q.18.n.11.& ſeqq.*

10 Sed ſi quis fuit coactus ad cautionem præſtandam ſine cauſa,vel aliqua ſuſpicione ſubſiſtente,poterit petere dictam cautionem aboleri,& caſſari,imo tali caſu non poterit prætendi fractura cautionis,Hercu.*de caut. c.49.n.14.*vbi ſubdit,quòd ſi fideiuſſor non oppoſuerit dictam exceptionem,non poterit agere contra principale pro ſua indemnitate,provt ego latè dixi *in d.2 p.§. 3.q 18.n.14 de caut.*vbi etiam dixi,quòd tutius erit appellare, vel recurſum petere ad ſuperiorem pro dicta cautione abolenda antequam eueniat caſus nouæ offenſionis.Si verò quis fuerit coactus per carcerationem præſtare dictam cautionem in caſu licito non poterit deindè petere caſſari d.cautionem Hercul.*d.caut.c.49. n.16.*vbi alios allegat.

11 Si verò quis cogeretur per iudicem ad dandam cautionem per carcerationem,& ipſe non haberet fideiuſſores,ne diu in carcerib.detineatur,& ibi marceſcat,& ſi iudex vellet dictum pauperem in exilium mittere non eſſet conſultum quieti,quia forſan maiora ſcandala orirentur:ideò hodie ex conſuetudine in multis partibus Italiæ eſt introductum , vt aliquis Princeps Marchio,Dux inſignis miles vel alia perſona nobilis ſumat verbum.& fidem,quòd carceratus non offendet neque offendere faciet alterum,de quo latè dixi *in d.tract.de Pac.Treug.& verbo in p.2.§.1.per tot.*vbi etiam oſtendi,quòd data contrauentione,iſte Dux,vel Marchio,ſeu perſona nobilis non poterit contrauenientem punire, neq;caſtigare,ſed ſolum penes Curiam ſubminiſtrabit teſtes,indicia , & alia neceſſaria pro punitione delinquentis.Quid autem, ſi iſte Princeps obierit , an verbum ſit extinctum vt amplius non teneatur pœna fracti verbi,ſi ſequatur offenſio,latè dixi *in d.meo.trac.de Pac.& c.2.p.§.1.q.9.per totam.*

12 Sed quia plerumque iudices,vel illi qui curam ciuitatis habent,provt euenit in patria mea,ne alia maiora ſcandala naſcantur,ſequuta aliqua rixa,vel offenſione per præcepta prouident.vt præſtentur dictæ cautiones de non offendendo,cū clauſula,quod interim habeantur pro præſtitis , & contrauenientes dicantur ſecundùm aliquos in dictam pœnam in præcepto terminatam incidere,vt firmant Hercul.*de caut.c.5.num.1.5.& ſeqq.cap.6. num.1. cap.42. num.24. in fine.* Vulpell.*in tract.de promiſſ.q.81.n.3.in fi.*Andr. Gayl. *de Pac.pub. lib.1.c.2.n.16.*& ego dixi *in d.tract.de caut.p.2.§.3.q.3. n.21.*& poſtea idem latè firmat Petr.Cab. *q.cr.cent.3. caſu 219.per totum* , vbi teſtatur ita fuiſſe in contingentia facti pronunciatum , & deinde ſententiam in cauſa appellationis confirmatam,imò vlterius firmat, quòd dicta contrauentio præcepti ad pœnam incurrendam poterit coniecturis,& præſumptionibus probari;tamen Aduocatus poterit aduerſus dicta præcepta opponere ; quòd per iudicem fieri non poteſt , vt contrauenicns teneatur ad dictam pœnam,cùm hoc induci non poſſit niſi ex conuentione ipſarum partium, & contractus ſint facti,*l.conſ.§ fi.ff. de curat. furioſ.*& impoſſibile ſit,quòd iudices poſſint inducere per præcepta quòd factum futurum,& nunquam factum cenſeatur factum,Paul.de Caſt.*conſ.423 n.4.verſ.præterea, vol.1.*& in puncto tradit Mar.Ant.Macer.*var.reſol.l.4. reſolut.31.n.3.verſi.& dum Fiſcus,& n.5.& ſeqq.*provt etiam ego retuli in d.meo tractatu *de cau.§.3.q.3 n.23. par.2.* vbi tamen dixi quòd ſi pœna non poſſit exigi ratione contractus , poterit tamen exigi ratione contemptus iudicis.

Si Aduocatus vellet ſcire in quibus caſibus fideiuſſores ſint liberati a dicta cautione præſtita de non offendendo,adeat dictum meum tractatum *de Pac.treug verb.& caut.p.2.§.3.q.2[x].per totam* , vbi poſui viginti duos caſus,& conferat, quæ latè nouiſſime ſcribit C. Mant.*in tract.de citat.& ambig.conuent. tomo 2.lib 16. tit.11.n.5.& ſeqq.& lib 17.tit.3.& tit.4.*Larat.*conſ.7.* Caualc.*de Brac reg.p.2.n.265.* vbi ponit 18.caſus , & *n.178.& ſeqq.* 13

Epiſcopus in delictis mixti fori in quibus poteſt agere contra laicos;vt ſi deliquerint in eccleſia , quia ibi rixati fuerint,ſicut poteſt illos pœnis ſpiritualibus & temporalibus punire,latè Petr. Caball. *caſ.194.per tot.*& præcipuè *n.11.*& Prax Arch.Neap.*c.17. n.3.* vbi de veriori opinione , ita etiam poteſt eoſdem laicos aſtringere ad cautionem de non offendendo ſub pœnis pecuniariis,& temporalibus,cùm iſte ſit emergens à cauſa principali.& iudex habens cognitionem ſuper negotio principali , poſſit etiam cognoſcere ſuper emergentibus dependentibus annexis,& connexis,Dec *conſ.44.n.6.*Caualc *de Brac. reg.p.4. n.143.* & poterit pœna cameræ ſuæ applicare , cùm de conſuetudine Epiſcopus habeat fiſcum,& cameram , vt latè dixi in tract de confiſcatione bonorum,*concl.23.amp 24. n.1.* vbi de communi Nec Bulla Pij IV.de pœnis conuentionalibus applicādis Cameræ Apoſtolicæ obſtat, quia illa non loquitur in illis Baronibus,& aliis habentibus cameram propriam,& quando eſt applicata eorum cameræ:ſed quando ſumus in dubio,& tunc intelligatur d.Cameræ Apoſtolicæ , vt declarat Thob. Non.*conſ.* 1 to.n 9.& latè Add.ad Mag.*deciſ.fin.in vlt. additione* & ita aliàs dixi in fauorem Curiæ Epiſcopalis Anconitanæ Illuſtriſſimi D.mei Caroli Cardinalis de Comitibus penes ſacram conſultam. 14

DEFENSIO XII.

Circa excuſationes pro abſente.

CAPVT I.

SVMMARIVM.

1 *Procurator in quibus caſibus pro abſente interuenire poſſit,remiſſiuè.*
2 *Mandatum procura ſpeciale in quibus caſibus requiratur,remiſſiuè.*
3 *Abſentia excuſat citatum à comparendo.*
4 *Abſentia allegata ſine aliqua cauſa expreſſione,vel ſine aliqua probatione,debet dari terminus ad perquirendum, & certiorandum abſentem.*

5 *Abſentia*

Digitized by Google

5 *Abſentia magis ſuſpendit iudicium, ſi allegentur etiam cauſa abſentiæ.*
6 *Abſentiæ cauſa allegentur per quemlibet de populo ſine mandato.*
7 *Declara tamen, vt hic per Authorem.*
8 *Procurator habens mandatum ad defendendum, & proſequendum cauſam in forma, admittitur ad allegandum abſentiam, & impedimentum.*
9 *Procurator allegans abſentiam, non tenetur ſatiſdare.*
10 *Abſentia, vel aliud impedimentum poteſt allegari per eum, qui nec etiam poſſit eſſe procurator.*
11 *Abſentia allegata, iudex dare debet competentem terminum ad perquirendum, maximè ſi talis terminus petatur.*
12 *Cautela vt Aduocatus deducat fidem ſuper abſentia, vt ſuperſedeatur in procedendo, & terminus remittitur arbitrio iudicis.*
13 *Abſentia quomodo probetur.*
14 *Abſentia allegata, ſi iudex denegauit dare terminum, ad probandam iuſtam cauſam abſentiæ proceſſus annullabitur.*
15 *Abſentiam iuſta cauſa probant.*
16 *Abſentia affectata, & procurata non ſuffragatur abſentib.*
17 *Abſentia affectata quando dicatur.*
18 *Cautela, quæ datur delinquenti, vt procuret carcerari in alio loco, ne comparere teneatur, dicitur mala cautela.*
19 *Abſentiæ cauſas allegans non admittitur ſine iuramento calumniæ.*
20 *Abſentia allegata, & probata operatur, vt proceſſus deinde fabricatus ſit nullus.*
21 *Secus ſi non fuit oppoſitum de dicta abſentia.*
22 *Infirmitas eſt iuſta cauſa non comparendi.*
23 *Infirmitas debet allegari, & probari & quomodo*
24 *Infirmitas operatur, quod etiamſi allegata non fuerit, ſi de ea iudex notitiam habuit. ſententia lata contra infirmum ſit nulla.*
25 *Infirmitas leuis non probat iuſtam cauſam reſcindendi ſententiam, vel aduerſus illam reſtitutionem petendi.*
26 *Infirmitas ſuorum conſanguineorum excuſat à comparendo.*
27 *Declara tamen vt hic per Authorem.*
28 *Infirmitas allegata, ſi non reperiatur infirmus, non ſuffragatur.*
29 *Carceratio excuſat citatum à comparendo.*
Vniuerſitas delinquendo admittitur, & auditur in quocumque crimine per procuratorem.
30 *Inſidiarum timor, & locus non tutus excuſat à comparendo.*
31 *Quæ exceptio loci non tuti ſuffragatur etiam reſpectu Aduocati procuratoris, & teſtium.*
32 *Exceptio loci non tuti operatur, vt nec etiam quis teneatur comparere per procuratorem.*
33 *Exceptio loci non tuti, vt ſuffragetur, quid agendum ſit per Aduocatum.*
34 *Locus non tutus notoriè quando dicatur.*
35 *Locus non tutus, ſi de eo iudex notitiam habeat, operatur, vt ſententia ſequuta, condemnatus reſtituatur in integrum*
36 *Exceptio loci non tuti operatur, vt nec etiam teneatur citatus comparere ſub fidantia.*
37 *Locus non tutus, vt dicatur, quæ conſideranda ſint.*
38 *Loci non tuti exceptio ſi apponatur, & exprimantur cauſæ, excuſat à contumacia, aliàs ſecus.*
39 *Locus non tutus poteſt allegari per quamcunque perſonam, etiam non data cautione.*
40 *Locus non tutus quomodo probetur.*
41 *Exceptio loci non tuti debet allegari non tutum ... ram iudice, qui citauit ad locum ... & probari ce-*
42 *Exceptio loci non tuti poteſt allegari, etiam per litem conteſtatam.*
43 *Locus non tutus poteſt contingere pluribus modis.*
44 *Bannitus in vno loco non tenetur ibi comparere.*
Declara tamen hic per Authorem.
45 *Aeris mala temperies operatur, vt quis non teneatur comparere in loco in quo fuit citatus.*
46 *Captus à Piratis, vel Turcis excuſatur à non comparendo*
47 *Citatus à iudice incompetenti non tenetur comparere.*
48 *Exceptio incompetentiæ iudicis poteſt opponi, non obſtante quocumque ſtatuto prohibente aliquam exceptionem opponi.*
49 *Innocentiæ exceptio operatur, vt citatus non teneatur.*
50 *Exceptio declinatoria fori debet opponi ante litem conteſtatam.*
51 *Exceptio nullitatis ſententiæ poteſt apponi per procuratorem.*
52 *Impedimenta, quæ ſufficiant, ne citatus teneatur comparere remiſſiuè.*
53 *Procurator in caſibus, in quibus de iure dimitti non poteſt, ſi fuerit admiſſus, parte non apponente, an proceſſus valeat.*
54 *Procurator excluſus in cauſis criminalibus per ſtatutum, à relegatione ſupra non excluditur excuſator ſecundum magis communem opinionem.*
55 *Iudex in cauſis, in quibus admittitur procurator, ſi dicat velle reum tanquam magis informatum audire, quo vultu qua trepidatione deponat, quando ſit audiendus.*
56 *Procurator, vel defenſor comparens pro abſente, quando admittatur ſine ſatiſdatione.*
57 *Procurator, & principalis debent citari ad ſententiam ad tollendas contrarietates, quando abſens fuit admiſſus per procuratorem.*
58 *Saluus conductus in quib. caſibus, & à quib. concedatur.*

QVæ perſonæ, & in quibus caſibus, & criminibus poſſint pro inquiſito citato comparere. non 1
poſſum hic omnes recenſere, niſi vellem transplantare iam ſcripta per Doct. in hac materia, cùm ad plenum illam tractauerint, & in ſpecie Legiſtæ *in l. 1. § ad crimen ff. de pub. iud* & inter alios diffusè ſub Alex. & Canoniſtæ *in c. veniens extra de accuſ.* & in ſpecie diffusè etiam Maria Soc & vltra illos Io. Mar. Mont. *in pract. crim. reg.* 13. per totam, & latè Menoc. *de arb q* 80. *per totam l. 1.* latiſſimè Mod. Rom *in q. 90. n. 1. vſque ad n.* 275. Ant. Gab. *concl. 9. per totam l. 7. de crim.* vbi latè, & nouiſſimè Fulu. Pacian. *de prob. l. 2. c. 46. per tot & c. 47.*
etiam per totum, † & in quibus caſibus requiratur ſpecialæ mandatum, vide Pereg. Iann *in tract. de citat. real. l. 3. c. 21 n. 87. cum plur. ſeq.* latè Villag. *in pract. crim. l. 1. c. 7. per totum*, ſed ſolum referam cauſas, quas procurator poſſit allegare. 2

Prima eſt, illa quæ deducitur ex abſentia inquiſiti, & citati, quæ probet iuſtam cauſam non comparendi, 3
Follet. *in Pract. crim. canon in c 10. n. 51:* Clar. *q 14 in prin.* Flam. Cart *in tra de exec. ſent. c. ſi n. 213. & n. 266.* Mod. Rom. *in q. 11. n. 52.* & latius *in q. 79. n. 2-6* vbi per duas columnas alios concordantes cumulauit, vbi omnes firmant eſſe verum, etiam in cauſa capitali, & etiam quòd ſimus in caſu, in quo abſens poteſt damnari, & latiſſimè Ant. Canat. *in tra. de excuſat par. 1. n. 1. 2. & 8.* vbi ponit formulam verborum quibus vti debet proponens abſentiam, & eius cauſas, Gabr. *concl. 9. n. 60. l. 7.* Menoc. *q 80. n. 48. & ſeq. & n 98.* Villalo. *in comm. opin. in verb abſens n. 10. verſ. bene nota.* Vulpell. *reſpon. 57. n. 2.* Coſta *in tra. de ſubſid. remed. q. 79. n. 6.* Mar. Ant. Macer. *var reſolut. l. 3. reſolut. 3 n. 1.*

Et

Et in practica ſeruatur quòd allegata abſentia ſine aliqua expreſſione cauſæ,ac ſine alia probatione, ſed ſimpliciter allegata per quamcunque perſonam, detur terminus per iudicem ad certiorandum, & perquirendum citatum,vt teſtatur Baiard.ad Clar.*q.34.n.5.verſ. ſine aliqua expreſſione*,& *n.8.verſ ſed ſeruatur* & Mod. Rom *in q.99.ſub n.293.&* 299.verſ.imò ſecundum, & ita ego vidi ſemper in Curia ſeruari,ac ego etiam obſeruaui, eoque magis delato iuramento alleganti abſentiam.Ant de Canat *in tract.de excuſat.par.1.q.14.n.16.*Mar.Ant.Macerat.*d.reſolut 3.n.5.*

5 Si verò allegetur etiam cauſa abſentiæ, eo magis ſuſpendatur proceſſus ad vlteriora,Ant.de Canar.*in d. tract.de excuſat.p.1.n.2.&*.8. vbi ponit formam illius qui allegat cauſas abſentiæ. Nouel. *in tract.ad Defenſam in princ.n.9.&* 10.Blanch.*in Pract. crim §.vtrum quia n.45.*Franc.Marcb,*deciſ.*226.*n.*1.Iodoch.*in Pract. crim.c.24.Rubr.de procur.n.3.*

6 Et ad allegandũ cauſas abſentiæ quilibet comparens ſine mandato admittitur,Menoch.*de arb.q.*80.*n.52.l.1.* vbi de receptiſſima opinione,Clar.*in q.34.n.4.* Franc. Marc.*d.deciſ.*126.*n.*1.Mod.Rom.*q.11.n.51. in fin.*& *in q.99.n.*234.*&* 178.vbi de communi, & concordantes cumulauit,Coſt.*d q.79.n.2.& ſeq.* Mar. Ant. Macer.*d. reſol.3.n.1.*vbi ſubdit præſertim procedere quando citatus eſſet minor.

7 Sed aliqui hoc procedere dicunt in allegante cauſas abſentiæ neceſſarias,& quæ ſunt facti,vt eſt in longa abſentia,ſecus in cauſis abſentiæ probabilibus,prout ſunt cauſæ ſuſpecti itineris,loci non tuti,vel peſtiferi,inſidiæ inimicorum vel potentia aduerſarij,& ſimiles,quia non admittitur procurator ſine mandato,cùm illis citatus renunciare poſſit,& multo minus admittitur,quando allegat cauſas abſentiæ non facti,ſed iuris, & voluntarias,vt ſi diceretur quòd citatus non tenetur venire ex eo,quòd non eſt competens iudex ex aliquo reſpectu,& cauſa.Marian. Socc. *in d.c. veniens n.*158. *cum plur.ſeqq.extra de accuſat.*Ant.de Canar. *in tract. de excuſator.parte 1.n.2.3. & 5 parte 2.n* 10.vbi ponit duo exempla quando quis dicatur allegare cauſas iuris, Clar.*q.31.n.17.q.34. n.3.* vbi admittit diſtinctionem circa cauſas neceſſarias,& voluntarias,Menoch.*d.q.80. n.49 & ſeqq.*vbi de communi,Moder Rom.qui cæteros allegat *in d.q.99.n.*280.& pro hac declaratione in ſtatu Eccleſiaſtico habemus conſtitutiones Marchiæ *l.4. cap.*10.

Sed circa cauſas abſentiæ probabiles ſuſpecti itineris,loci non tuti,quòd quilibet admittatur ſine mandato,dicit Bald.*in l.pen.§.ad crimen.n.25.de publ.iud.*ea ratione quod reus non comparens non velit ſe committere loco non tuto,& capitalibus inimicitiis,& non propter meram voluntatem non compareat,quæ opinio ex ratione prædicta vera, ac æquior reputatur, vt Marian.Soc.*in d.c.veniens n.*162.*cum plur.ſeqq.* Clar. *d.q.33.n.3.*Card.Alexandr.*in c.ſi quando a.q.6.num,*11. vbi firmat,quòd hæc opinio tanquam magis æqua ſibi ſemper placuit,Coſt.*d.q.79 n 4.&.*5. vbi dicit procedere concurrentibus quatuor requiſitis de quibus per eum.

Et quod dicitur de cauſis iuris,& voluntariis, quæ reſpiciunt iudicis incompetentiam, vel alias, vt non admittatur aliquis ſine mandato,non procedit quando cauſæ eſſent notoriæ, quia tunc iudex,etiam nemine inſtante,illas admittere debet Marian.Socc. *in d.c.veniens n.*172.*& ſeq.*Ant. de Canar.*in tract.de excuſat. n.4.in princ.& n.5.& ſeqq* Idemque erit quando comparens vellet ſatiſdare, quia admitteretur ad allegandas cauſas iuris probabiles, & voluntarias etiam ſine mandato,cùm tunc dicatur habere mandatum à iure, Ant.de Butr.*in cap. veniens extra de accuſation. n.*17. Aretin.*n.*48.Ant.de Canar.*in d.tract de excuſ.par.*1 *n.*2. *&* 3.& Moder.Rom.*d.q.99.n.*282.*& ſeq.*

Quia habet plenum mandatum ad defendendum, ſeu proſequendum cauſam in forma poteſt allegare 8
abſentiam,vel aliud impedimentum,etiam quòd in ſpecie non conſtet de tali facultate in ipſo mandato.Iul. Clar.*q.32.n.6.in fin.*vbi dicit,quòd ita tenent communiter Doctor.Anton.Gabr.*concluſ.9.n.*37. vbi concordantes allegat Marian.Socc.*in dict.c.veniens num.*177. Ant.de Butr.*num.*17.vbi de communi,Veron.*conſ.*46. *num.*8.

9 Et iſte procurator,ſeu excuſator,qui allegat abſentiam,vel alias cauſas impedimenti, non tenetur ſatiſdare de iudicio ſiſti,& iudicatum ſoluendo,ſeu de præſentando abſentem coram iudice cauſæ,finita abſentia.Alb.*in leg. ſeruum quoque §.publicè n 12. verſ.ſed nunquid ff.de procur.* vbi relatis contrariis, reſidet in hac opinione, & teſtatur de communi, & quòd ita communiter ſeruatur in iudiciis.Aret.ibi *n.*2.Caſtr *n.*19.Rub.Alex.*in l penult.§.ad crim.ff.de publ.iud.n.*113. vbi de communi,& *n.*197.Iul.Clar.*q.34.n.4.*Gand. *in tit. verum procurator. num.*4. qui arguit pro, & contra, idem poſtea reſoluit,Ant. de Canar.*in d.tractat. de excuſat.par.1.q.30.num.*12. Modern Rom. *d q.* 99. *num.*286. vbi etiam de communi, Coſt. *dict.quæſt.79. num.4.*

10 Et ad allegandum abſentiam,vel aliud impedimentum quis admittitur, licèt non poſſit eſſe procurator, Rubr.Alex.*in dicto §.ad crimen num.*112.*&* 197.Aug. *num.*3.Imol *num.*24. Canari *in d. tractat. de excuſat. p.1.num.2.& ſeqq.*Ant.Gabr *concl.9.num.39.lib.*7. vbi ſubdit niſi alleget cauſas abſentiæ voluntarias, & in iure conſtituentes, vt iudicis incompetentiam, quia tunc requiritur habilitas perſonæ,Mod. Roman.*dict. q.99. n.* 286. vbi alios allegat,& ſubdit, quòd magis ſine mandato admittitur,non ſolùm tutor, ſed quilibet pro minori ad allegandum cauſam abſentiæ, vel alia impedimenta, ſecus ſi compareat ad eius defenſionem.

Si verò per ſtatutum diſponeretur in loco, quòd comparens pro abſente admittatur, eo magis debet quilibet audiri.Menoch.*de arb.q.*80. *n.*51. vbi tamen hoc declarat,quoad cauſas abſentiæ neceſſarias,& non voluntarias,& de cauſis iuſtis,& legitimis,& non iuſtis,& reguletur tale ſtatutum à iure communi.

Si verò per ſtatutum diſponeretur verſa vice,quòd elapſo banni termino non recipiatur aliqua defenſio, non dicitur tollere defenſionem reſultantem ex cauſa abſentiæ.Rub.Alex.*in d.§.ad crimen,n.*198.*& ſeq.*Menoch.*de arbit.q.*90.*n.*53.vbi *ſub n.55.& 56.in fin.*videtur trahere tale ſtatutum ad cauſas abſentiæ,tam neceſſarias,quam probabiles,Baiar.*q.34.n.*8.Mod. Rom. *dict. quæſt 99. n.*289. vbi ſubdit quàmvis poſt Ruyn. teneat contrarium Io. Marc. Monticel. 13. *num.16.de crim.*

11 Et ſtante allegatione cauſæ abſentiæ, iudex debet dare terminum competentem ad perquirendum, certiorandum,& præſentandum abſentem, præſertim ſi talis terminus petatur, & dicto termino non dato, ſi procederet ad vlteriora,proceſſus erit nullus ipſo iure, aut ſaltem ope exceptionis, ſeu ſi reſtitutionis venit reſcindendus,Bart.*in lege ſeruum quoque §.publicè n.7. de procur.*vbi Fulgoſ.*n.5.*Marian.Socc.*in dict. cap.veniens extra de accuſat.n.*170.*&* 178. Anton. Canar.*in dicto tract.de excuſat.parte 2.n.*21. Iulius Clarus *q.34. in principio*,vbi Baiard.*n.4.& ſeq.*vbi alios allegat cum aliis allegatis per Mod. Rom. *q.11. ſub n.50. & ſeqq.* & latius *in quæſt.99.num.*192. *& ſeq.* vbi etiam quam plures alios allegat, Coſta *in tra.de ſubſid.remed.q.79. num.6.*

12 Sed Aduocatus caueat,vt producat fidem de abſentia.Ant.de Canar.*in dict.tract. de excuſator.par.2.num. 54.quæſt.32.*Iulius Clarus *quæſt.14.nu.*1.poſt medium, & *num.2. & ſequent.* vbi poſt Alber. dicit ſufficere

quamvis

quamvis leuem probationem per iuramentum, & of
12 ferat defenſor ſe velle probare cauſas allegatas abſentiæ, & petat terminum ad probandum, ſi velit annullare proceſſum, Cart. de execut. ſentent. cap. fin. n. 163. verſ. & ſi forte index, vbi mentionem facit da Bulla P j IV. Modern. Roman. quæſt. 11. num. 52. circa finem, & latiùs in quæſt. 99. num. 299. Et terminus remittitur arbitrio iudicis, & longior debet dari terminos, ſi conſter abſentem eſſe extra prouinciam, quàm ſi in prouincia eſſet, & quando ignoretur, non præſumitur exiuiſſe de prouincia, Menoc. caſ. 40. num. 7. & ſeq. lib. 1. Baiar. quæſt. 34. num. 16. Et competens terminus dicitur ad rationem xx. milliarium pro ſingulo die, & vltra arbitriu iudicis ſecundùm qualitatem perſonarum, & locorum, & in nauigationibus datur ſecundùm ſolitum illius nauigationis, Men. de arbitr. caſ. 40. num. 7. & ſeq. Mod. Rom. in dict. q. 99. num. 283. circa fin.

13 Et abſentia probatur per famam, item per diſcuſſionem, ſeu diligentiam faciendam per nuncium, item poteſt, & debet index ſe informare de abſentia ſummariè, & parte non citata Anton. Canat. qui hæc omnia ponit in tract. de excuſat. part. 2. num. 12. quæſt. 20. idem tradit Franc. Mareb. deciſ. 626. num. 3. Menoc. quæſt 80. num. 51. in fin. de arb. lib. 1. Maſe. de probat. concl. 8. num. 5. 6. & 12. lib. 1. & concl. 682. num. 28. Veſtr. in pract. lib. 6. cap. 2. ſub num. 1. vbi quòd ita practicatur Faſin. quæſt. 72. num. 114. quòd cauſæ defenſor bene aonotare debet ad excuſandum abſentem citatum à contumacia, vt ſufficiat de ea ducere per teſtes examinatos fiſco & accuſatore non citatis. Et an plenè per inſtrumenta, vel per teſtes, vel ſemiplenè, & per coniecturas abſentia, vel impedimentum probari debeat Anton. Canat. in dict. tract. de excuſat. part. 2. num. 16. quæſt. 24. docet, ſed tandem videtur concludere totum eſſe delinquendum arbitrio iudicis, qui conſiderata qualitate perſonæ, & impedimenti, & aliis adminiculis quandoque exigit plenam probationam, & quandoque minorem. Idem firmat Modern. Rom. dict. quæſt. 99. num. 299. verſ. probatur abſentia: bene verum eſt, quod, quando excuſatio lædit alium, quia impeditur condemnatio, vel abſolutio facienda, tunc plenè debet probari, vt poſt Bart. de Capic. tradit Baiard. quæſt. 34. num. 18. Si verò excuſator dixerit ſe diligenter perquiſiuiſſe, & non potuiſſe inuenire, petat prorogari, ſiue de nouo dari alium terminum, iudex poteſt procedere contra citatum tanquam contra contumacem, vt poſt Ant. Canar. in tract. de excuſat. q. 15. & Foller. in pract. crim. in verb. audiantur excuſatores, n. 14. Baiard. dict. quæſt. 34. num. 14.

14 Sed Aduocatus aduertat, quòd, vt poſſit annullare proceſſum fabricatum per iudicem poſt allegatam abſentiam, vel poſſit obtinere reſtitutionem in integrum, debet deducere iuſtas cauſas abſentiæ, vel iuſtum impedimentum, quia ſi eſſent iniuſta impedits, vel iniuſtæ eſſent abſentiæ cauſæ, inquiſitio non ſuffragaretur, Marian. Socc. in dict. cap. veniens num. 137. & 139 extra de accuſat. Anton. Canat. in dict. tract. de excuſator. part. 2. num. 7. latè Maſcard. de probat. concl. 8. num. 7. & ſeq. lib. 1. Blanc. in pract. crimin. §. verum quia num. 35. Menoc. de arb. quæſt. 80. n. 52. Modern. Roman. quæſt. 99 num. 195. vbi alios allegat, & in quæſt. 11 num. 50. ac etiam debet dictas cauſas probare, cùm iudex non teneatur admittere ſolam abſentiæ allegationem, latè Modern. Roman. in dict. quæſt. 99. num. 299. vbi concordantes allegat, vt ſuperius dixi.

15 Iuſtæ cauſæ abſentiæ iudicis arbitrio remittuntur ſecundùm Menoc. de arb. caſ. 153. num. 4. & ſeq. n. 2. vbi multas cauſas ponit, & in ſpecie vim hoſtium, locum peſtilentiæ, impetum fluminis, mortem patris, præceptum ſuperioris, abſentiam cauſa Reipublicæ, infirmitatem, carcerationem, locum non tutum & alia impedimenta recollecta per Mod. Rom. q. 10. n. 151. & ſeq. & ponit ſupradictas, & alias cauſas impedimenti, & abſentiæ. Ant. Canat. in d. excuſator. p. 2. n. 7. & ſub n. 8. dicit ſi impedimentum contingens ex culpa citati dicatur iuſtum, vel iniuſtum, & ſub num. 13. dicit, quòd ſola allegatio abſentiæ non probat iuſtum impedimentum: & ideò Aduocatus deducat, ipſum citatum eſſe vltra mare, vel in longinquis partibus, ſecus ſi probetur ſolummodo abſentia, quia ibi dicit, quòd non erit attendenda, & ſequitur Maſc. de prob. concl. 8. n. 7. Menoc. d. q. 7. n. 52. Mod. Rom. d. q. 99. n. 295 circa fin.

Caueat etiam Aduocatus, quòd dicta abſentia non ſit procurata, & affectata per fraudem, quia eius allegatio non ſuffragatur. Alber. in l. ſeruum quoque, §. publicè n. 9. de procur. Iul. Clar. q. 34 n. 2. Ant. Canat. in d. tract de excuſat. par. 2. num. 8. Mod. Rom. in q. 11. n. 52. verſ. ſed ſi appareat de fraude, & latiùs in q. 99. n. 296. vbi concordantes allegat. 16

Cauſæ abſentiæ affectata dicuntur, quando quis poſt citationem affectat ſe capi, & carcerari à Magiſtratu loci, vbi commoratur, vel ſi abſentauit poſtquam fuit perſonaliter citatus, Car. rit. 266. n. 7. Baiar. q. 14. n. 13. vel poſtquam ſemel fuit in iudicio, Baiard. q. 34. n. 15. poſt alios, quos allegat, vel ſi delictum eſt de recenti commiſſum, & appareat quòd citatus viſus fuit in loco delicti eodem die quo delictum commiſſum fuit, vel die præcedenti, aut ſequenti, etiam ſi abeſſe cauſa reipublicæ; quia fuerit officialis in aliquo loco, ad quem acceſſit poſt delictum commiſſum, & præcipuè poſt inchoatam inquiſitioné, vt de his omnibus traditis poſt alios, quos allegat Baiar. latè q. 34. n. 9 & ſeq. Mod. Rom. in q. 99 n. 296. vbi ſubdit, quod licèt viſus fuerit in die commiſſi delicti in loco, vbi delictum perpetratum fuit, ſi delictum de recenti non fuerit commiſſum, eſt ei dandus terminus, quia potuit poſt aliquot dies inde recedere poſt Caran. rit. 166. num. 7. Franc. deciſ. 327. num 5. part. 3. Baiard. quæſt. 34. num 12. & idem Vinc. de Franc. dec. 326. per totam. 17

Et ob id cautela poſita poſt Marſ. à Men. in q. 80. n. 51. l. 1. vt delinquens poſt delictum commiſſum recedat à loco commiſſi delicti, & procuret carcerari pro debito ciuili in alio loco, & deinde tranſmittat procuratorem, qui alleget d. carcerationem, non erit bona, minuſque erit bona altera poſita per Rubr. Alex. in d. §. ad crimen n. 213 in leg. penult. ff. de publ. iud. ex trad. per Bart. vt ſtatim commiſſo delicto diſcedat, & vadat ad partes longinquas, & mittat aliquem ad allegandum abſentiam, & Io. Mar. Mont. in reg. 13. n. 49. ponit plures alias ſimiles cautelas. 18

Qui verò allegat cauſas abſentiæ non admittitur ſine iuramento calumniæ, Rubr. Alex. in d. §. ad crimen, n. 217. vbi alios allegat Grill. in ſua ſumma crim. rubr. 10. de procur. n. 2. verſ. abſentia prætextu Modern. Rom. dict. quæſt. 99. num. 198. Mar. Ant. Mac. dict. reſ. 3. num. 5. lib 3. 19

Sed pro complemento iſtius exceptionis eſt notandum, quòd erit commune cum omnibus infra di- 20
cendis exceptionib. & defenſionib. vt proceſſus fabricatus deinde ſit nullus, quando fuit allegata abſentia
ſeu eius cauſa, vel aliud impedimentum, † ſecus nemine opponente, vel eo non exiſtente notorio, quia 21
ſemper index poterit prætendere ignorantiam, & ob id proceſſus, & ſententia valebunt, cùm ſit ſatis communis regula, vt proteſtatio neceſſaria ſit, vt impedito ſaluum ius ſit, Soc. iun. conſ. 104. n. 26. lib. 3. de communi Aufr. ad Cap. Thol. q. 195. n. 3. vbi firmat regulam, vt priuilegiatus debeat allegare ſuum priuilegium, ſi fuerit citatus, Men. conſ. 100. n. 118. l. 1. Par. conſ. 3. n. 15.

&

& num. 27.Suarez.*commun.opin.verſic.impeditus, n.*14. Cartot. *de execut.ſent. cap. fin.n.*266. *& ſeq.* vbi plus tradit, vt allegetur impedimentum, & fiat oblatio ad illud probandum, ſed Modern. Roman. *q.*11. *n.*59. *verſi.quibus tamen*, dicit, quòd etiam non allegato dicto impedimento, ſi reus deuenerit in fortiis Curiæ conſtito de impedimento, ſi erit ſuperſedendum in executione ſententiæ, & iudex reum reſtituere debet, conſulto tamen Principe, vbi alios adducit ex ſolidiſſimis rationibus, & Doctorum auctoritatibus, vt firmat *ſub n.*60.*in fin.* & admonet iudicem ad prædictorum obſeruationem, & Aduocatum ad ita inſiſtendum, quia inquiſitum, & veritatem omnino hoc modo defendet, & in hoc ipſe Mod.Rom.non decipitur, & modò puram veritatem in ſcriptis dicit, & Aufred. *in d. deciſ.* 185.*n.*4. plus firmat, vt ſi ex forma citationis appareat de priuilegio citati, non requiratur, quod priuilegium allegetur, nec citatus tenetur comparere.

22 Secunda eſt, quæ reſultat ex infirmitate citati, & inquiſit *l.quæſitum, ff. de reiud.* Vant. *de nullit.ex defect.iuriſd.n.*161 *text.in c. ſi ægrotares,* 5. *q.*3. *cap. ſi Epiſcopus,* 18. Iul.Clar.*q.*34.*n* 4.vbi alios allegat Foller.*in pract. crim. in verb. admittantur excuſatores, n.*28.vbi etiam alios allegat, & *ſub n.*29. tenet, quòd poſſit allegari per quemcunque excuſatorem, abſque mandato, Grat. *conſil.*98.*n.*2 *vol.*1. vbi de communi, Mod. Rom. *in q.*11. *n.*3. etiam ſi fuerit inquiſitus de pœna, vel delicto capitali, Iul.Clar. Foller. Modern. Roman. vbi ſupra, Coſta, *dict.q.*79.*n.*4. Iodoch. *in pract.crimin.cap.*25.*per totum*, vbi ponit alias cauſas, & excuſationes.

23 Sed bene verum eſt quòd infirmitas debet allegari, & probari per fidem teſtium, vel per atteſtationem medicorum, Iul.Clar. *q* 34. *n.*3. Grat. *in conſ.*98 *n.* 3. *vol.*1.Imò in aliquibus locis, prout in Regno Neapolitano, ſimul cum atteſtatione Medicorum, vel teſtium, debet præſentari inſtrumentum publicum, quod continere debet ipſam atteſtationem, aliàs excuſatio non admitteretur, vt poſt Gramm.teſtatur Iul.Clar.*d q* 34. *n.*4. *circa finem.* & licèt requirantur duo medici, tamen de conſuetudine in aliquibus locis ſufficit atteſtatio vnius, Iul.Clar. *d.q.* 4.*n.*4. vbi ſubdit maximè ſi in loco infirmitatis non adeſſet, niſi vnus medicus, & quomodo probetur infirmitas docet Maſcard. *de probat. concl.* 96. *volum.*2. & quid facere debeat iudex, quando allegatur infirmitas, vide Foll. *in tract. crim.in verb. audiantur excuſatores, n.*27.3 *& ſeqq.*& Sforz. Odd. *in tractat. de reſtitut.in integr.q* 11.*art.*8. *n.*41. dicit eſſe etiam credendum Infirmo cum eius iuramento, concurrente aliquo ſigno exteriori, vt puta, ſi concurrat pallor vultus, ſeu debilitatio corpo-
24 ris. † Et ſi de infirmitate iudex notitiam habeat, & procedat ad ſententiam erit ipſo iure nulla, vt per Farin. *conſil* 89. *n.*2.*in fin.* vbi allegat Pariſ. *conſ.*102. *n.*1.*&* 3.*lib.*4 Afflict.*deciſ.*29.*n.*3.Marſil.*in pract.crim.* §.*ſequitur, n.*36 Miſing *obſeru.*57.*n* 4. & quòd, ſi de infirmitate iudici conſtaret, ſententia eſſet ipſo iure nulla, Baiard. *q.*34. *n.*24. vbi ſubdit, aliàs ſi iudici non conſtaret, teneret ſententia, ſed datur condemnato reſtitutio in integrum, & latiſſimè Sforz. Odd. *in tract.de reſtit.in integr.q.*11 *art.*6.*n* 12.*cum plur. ſeq.* vbi *ſub n.*64. dicit etiam ſi admittere potuit procuratorem, & non admiſit.

25 Sed aduertat Aduocatus, vt non confidat in leui morbo, vel Febri, quæ non præbet iuſtam cauſam reſtitutionis in integrum, cùm ad reſcindendum actum, ac ad illum inualidandũ requiratur grauis infirmitas, ideò non ſufficeret febris quartana, vel tertiana, Sforz. Odd.*in tract.de reſt.in integrum q.*11.*n* 31.*& ſeq.*titer. vbi concordantes allegat, & teſtatur de cõmuni, tamen idem Odd.*in ſeqq.art.*8.dicit eſſe remittendũ arbitrio iudicis qualis fuerit febris, vel morbus grauis, vel non grauis, ſeu leuis. Sed dubium eſt, à quo iudex debet ſe informare de tali morbo, & variæ fuerunt inter Doct. opiniones, quas refert Sforz. Odd.*art* 8 *n.*38 *& ſeqq.*

Imò non ſolùm infirmitas proprij corporis citati, ſed etiam infirmitas ſuorum conſanguineorum excuſat à comparendo, Foller.*in pract.canon. c.*10. *in verb. non comparentes, n.*51.& eſt gloſſ. *in capite communis filius* 23. *diſtinction.in verbo ſuorum*, quam totus mundus obſeruat, quam ſequuntur Doctor. adducti per Sforz. Odd. *d. q.*11. *artic.*6. *n* 27. Baiard. *q.*24.*n.*12. *in princ.* 26

Sed Rebuff *in comment.conſt.Franciæ in tract.de excuſat.n,*31.*vol.*3 dicit quòd generaliter de ſuis non eſt verũ, ſed tantùm de patre, & matre, filio, viro, ac vxore, vbi ſubdit, quòd hodie vix excuſaretur ob grauem valetudinem, aut mortem patris, matris, aut vxoris, & Carauitt.*rit.n* 269.*n.*24.*in fine* dicit, quod, ne dũ vt ait Rebuff.vix excuſaretur, imò moueretur riſus omnium in tribunali aſtantium, ſi ex parte citati allegaretur infirmitas prædictorum.cùm practica Regni non vtatur talibus excuſationibus, imò ob fraudes quæ quotidie fiunt in excuſandis citatis, cum magna difficultate admitteretur excuſatio propriæ infirmitatis, vt equitur Baiard.*in q.*14.*n.*21. prout verè hìc in Curia Romana ſimiles fides venientes ex illo Regno, non curantur, & ego dum fui Locumtenẽs criminalis A C.nunquam, aut rarò admiſi huiuſmodi atteſtationes, quamvis à Medicis, & Peritis emanauerint, niſi tamen eſſent coadiuuatæ relatione Epiſcopi Loci. Sed Baiard. *in dict q.*34. *n.*22. *in fin.* credit, quòd attenta qualitate cauſæ non malè facerent iudices, ſi aliquam breuem dilationem citatis darent ob grauiſſimam infirmitatem parentum, filiorum, aut vxoris, quando ex dicta dilatione præiudicium fiſco non inferretur, & ſi non concederetur, ſæuitia potius diceretur, quàm iuſtitia. 27

Bene verum eſt, quòd ſi allegetur infirmitas, & infirmus non reperiatur, iudex non tenetur admittere dictam excuſationem, cùm eo caſu præſumatur allegatio infirmitatis calumnioſa, vt poſt Foller.*in pract. crimin. in verbo audiantur excuſatores n.*37. *& ſequ.* Baiard. *q.*44 *n* 22. 28

Tertia cauſa erit carceratio facta de citato in altero loco, quæ excuſat citatum ad comparendum, de qua cauſa vide lariſſimè Mod.Rom. *in q.*34. *n.*59 Coſta *d.q.*79.*num.*4.ego latè dixi ſupra *in Defenſ....cap....* & etiamſi fuerit citata vniuerſitas alicuius loci ob delictum commiſſum, quia pro vniuerſitate admittitur procurator etiam in crimine capitali, latè Miſing. *centur.*4 *obſeruat.*76. vbi tamen ſubdit, quòd in iſto procuratore requiratur ſpeciale mandatum, ſed quòd non requiratur vt in ipſo mandato nominentur omnes perſonæ particulares, quæ delinquerunt, vbi reddit bonam rationem per Doctores per eum ibi cumulatos. 29

Quarta cauſa eſt timor inſidiarum, & locus non tutus, in quo quis citatur ad comparendum, cùm in talibus locis comparere non teneatur *cap.accedens* 4. *vt lit.non conteſtat cap.ex parte*, vbi Franch. *de appell.* Felyn.*in cap.cum R.Canonicos de offic.delegati*, vbi ampliat hanc propoſitionem ſex modis, Vant.*de nullit. ex defect.iuriſdict.n.*165.vbi ponit plura exempla loci non tuti. Mod.Rom. *q.*11.*n.*55. vbi alios allegat Menoch. *conſ.*100.*n.*183. *lib.*1. Maſcard. *de probat.concl.* 1104.*n.*11.Iul.Clar.*q.*34.*n.*1.*verſ.allegatur etiam Fulu.* Pacian. *in tract.de probat.lib* 2.*c.*47.*n.*1. & *ſub n.*66. exemplificat ſi Gibellinus citaretur ad locum, in quo Guelphi regnarent. Coſta *d.q.*79.*n* 4. 30

Et in tantum talis exceptio ſuffragatur, vt oporteat quòd locus ſit tutus, non ſolùm ipſi citato, ſed etiam procuratoribus, aduocatis, & teſtibus, ne priuetur citatus facultate à lege ſibi conceſſa conſtituẽdi procuratorem, quod maximum incommodum reputatur, latè Fulu. Pacian. *in dicto tract. de probat.lib.*2.*c.*46. *n.*2. 31

ſequitur, & *ſub n.*68. quando non eſſet tutus ratione publicæ inimicitiæ, quia patria citati habet æmulationem cum patria citantis.

32 Et in tantum etiam eſt verum, vt nec etiam teneatur comparere per procuratorem, vt poſt Angel. *in l.* 5. *§ quod diximus, ff. ſi quis caut* Baiard. *q.* 34. *n.* 25. *in princip.* Ferret. *conſ.* 31. *num* 22. vbi teſtatur de communi, Modern. Rom. *q.* 11. *ſub n.* 55. *circa princ.* & Cæphal. *conſ.* 304. *n.* 8. *lib.* 3. dicit, quòd nec etiam tenetur mittere excuſatorem, Fulu. Pacian. *in d. c.* 46. *n.* 28. vbi declarat quando agitur de cauſa graui, & ardua, ſecus ſi de leui, & non ſolùm ad totam cauſam iſto caſu procuratorem mittere non tenetur, ſed nec etiam ad vnum articulum, niſi citans eſſet Papa, vel alius ſupremus Princeps, quia tunc etiam in cauſis arduis erit mittendus procurator.

33 Sed Aduocatus caueat ne in hoc decipiatur, quia non ſufficit vt locus non ſit tutus, quia debet eſſe notoriè non tutus, vt tunc citatus non teneatur comparere, neque illum allegare, nec probare, imò citatio tali caſu eſt ipſo iure nulla, Baiard. *q.* 34. *n.* 2. latè Fulu. Pacian. *in d. c.* 46. *n.* 84. *& ſeq.* vbi latè, & docet, an iſto caſu ſit mittendus excuſator ad allegandam notorietatem loci non tuti; ſecus ſi non eſſet notoriè non tutus, quia tunc debet de tali exceptione opponi per procuratorem, ac etiam plenè probari, vt tradunt Dec. *conſ.* 460. *n.* 26. Herculan. *in tract. de proband. neg. n.* 26. Maſcard. *de probat. concluſ. n.* 7. *lib.* 1. *& concl.* 18. & ita declarat Modern. Roman. *in q.* 11. *n.* 55. *verſic. quæ quidem*, vbi dicit quòd ita debent intelligi tota allegata, per Ferret. *in dicto conſil.* 31. *n.* 22. An autem poſſit probari iuramento citati locus non tutus, diſputat ad partes iſtum articulum, & firmat quid tenendum Fulu. Pacian. *in dicto cap.* 4. *num* 97. *cum pluribus ſequentib.* ad quem aduocatus recurſus habeat vbi plenè.

34 Et ſi Aduocatus ſcire cupiat, quando locus dicatur non tutus notoriè adeat Decian. *reſp.* 18. *n.* 140. *vol.* 1. vbi latè, & concordantes allegat.

35 Ac etiam deducere Aduocatus poteſt, quòd iudex qui commiſit citationem, ſciebat locum non eſſe tutum pro citato, & ob id omnia per ipſum iudicem contra eum geſta ſint ipſo iure nulla, ſecus ſi ignorabat impedimentum, quia tunc proceſſus valeret, ſed citatus reſtitueretur in integrum, Afflict. *deciſ.* 49. *n.* 4. & refert, & ſequitur Baiard *q.* 39. *n.* 26.

36 Ac etiam Aduocatus deducat, quòd citatus non poteſt in loco reſidere, neque comparere propter ſuam vel ſuorum inimicitiam, idemque necetiam ſtata teneatur literis ſalui conductus per iudicem oblatis, ſecus eſſet, ſi ob guerram non haberet tutum acceſſum, & Duces belli offerrent ſaluum conductum, quia tunc allegans militum metum non excuſaretur, vt declarat Afflict. *dec.* 189. *n.* 18. *& ſeq.* qui allegat deciſ. Rotæ Romanæ 12 *in nou. tit. de dol. & contum.* Baiard. *q.* 34. *n.* 26. Vant. *de nullit. rubr.* vnde, & à quibus mod. *n.* 165. vbi alios allegat Boſſ. *tit. de citat n.* 17. vbi de communi, quem refert Iul. Clar. *q.* 34. *n.* 5. vbi de communi, & dicit maximè procedere, ſi inimicitia eſſet cum Rectoribus, vel Dominis loci, Ferret. *conſ.* 31. *n.* 22. vbi de communi, Maſc. *de probl. concl.* 19. *n.* 9. *& ſeqq. vol.* 1. vbi de communi, & ibi declarat dictam communem opinionem duobus modis, & Franc. *in*

37 *c. ex parte tua n.* 15. *& ſeq de appell.* dicit, † quòd tria ſunt conſideranda ad hoc, vt locus non dicatur tutus, & de hoc vide latiſſimè Menoch. *conſ* 100. *lib.* 1. Cæph. *conſ.* 304. *n.* 104. *lib.* 3. Decian. *reſp.* 18. *n.* 106. *&* 109. *& ſeq. lib* 1. qui omnes in hac materia in eodem caſu conſuluerunt, ibi declarant ad plenum iſtam materiam, Fulu. Pac. *in tract. de prob. lib.* 2. *c.* 46. *n.* 23. *& ſeqq.* vbi tradit aliam declarationem.

38 Sed ad tollendas omnes difficultates, Aduocatus poteſt inducere clientem ſuum citatum ad locum non tutum, vt mittat aliquem procuratorem vel excuſatorem cum mandato, vel ſine ad locum comparitionis, & alleget ſuum principalem illic non habere tutum acceſſum, & exprimat cauſas, quæ locum reddant non tutum, aliàs ſi generaliter de non tuto loco opponeretur, citatus à contumacia non excuſaretur, & inſuper inſtet ſibi dari terminum ad probandum, quòd locus non ſit tutus; ita expreſsè notat additio, ad Pac. *in dict. c.* 46. *in lit. N*, reiecta opinione Menoch. *in conſ.* 200. *n.* 102. *vol.* 1. inter locum non tutum generaliter, & locum non tutum particulariter, Ruin. *conſ.* 118. *n.* 9. *lib.* 5. & quomodo probetur locus non tutus vide Maſcard *de prob. concl.* 17. *cum tribus ſeqq. vol.* 1. Vant. *de nullit. ex defect. iuriſd. n.* 156. Foller. *in pract. crim. can. in verb. non comparentes contumaces*, & Menoch. *de arbitr. caſ.* 153. *n.* 6. *lib* 2. & Franc. *in c. ex*
parte tua n. 15. *& ſeqq de appell* etiam dicit † quòd po- 39
teſt allegari locus non tutus per quemcunque abſque alio mandato, & ſatiſdatione etiam ſi ex propria culpa citati, latè poſt alios, quos allegat Pac. *dict. c.* 46. *n.* 60. & ſequitur Baiard *q.* 34. *n.* 29. *& ſeq.*

Quomodo autem probetur locus non tutus acceſ- 40
ſu, vide latiſſimè Maſcard. *de probat. concluſ.* 17. *cum tribus ſeq. concl. lib.* 1. & Pacian. *de probat. in d. c.* 46. *n.* 63. *& ſeq. lib.* 2.

Et talis exceptio loci non tuti debet probari, & 41
allegari coram iudice, qui ad locum non tutum citauit, ſi aliquo modo poteſt tutè ibi comparere, alias ſi tutè comparere non poſſet, tunc coram honeſtis perſonis poteſt appellare, inſerendo cauſam, quare non comparet, Fulu. Pac. *d. c.* 46. *n.* 4. & ſi iudex illam non admiſerit, debet procurator, vel reus appellare, & & deinde locum non tutum coram iudice appellationis probare, idem Pacian. *in dict. cap.* 46. *n.* 21. Idemque eſſe dicit, quando iudex eſt adeo ſuſpectus, & periculoſus notoriè, vt non debeat probari coram ipſo, ſed coram iudice appellationis, vel coram honeſtis viris, ex ſententia, Bald. *in leg* 2. *n.* 7. *verſ. ſed aduerſatis, Cod. de Epiſcop. audiend.*

Ac in quacunque iudicij parte etiam poſt litem 42
conteſtatam, hæc exceptio loci non tuti opponi poteſt, non obſtante, quòd ſit dilatoria, & quòd quis comparuerit, & prima, & ſecunda vice illam non oppoſuerit, cùm ſit grauamen reiterabile, & habeat cauſam continuam, & ideò poteſt opponi quandocunque, vt latè poſt alios, quos allegat, firmat Fulu. Pac. *d. c.* 49. *n.* 6. *& ſeq.*

Locus autem non tutus pluribus modis contingere 43
poteſt, vt per Vant. *de nullit. ex defect iuriſd.* & vnde ac à quibus *n.* 156. Fullet. *in pract. crim. in verb non comparentes contumaces*, Menoch. *de arbitr. caſ.* 153. *n* 6. *& ſeqq.* Maſcard. *de probat. concluſ.* 16. *cum tribus ſequentib. libr.* 1. latiſſimè Fulu. Pacian. *in tract. de probat. lib.* 2. *c.* 46. *per totum*, & præcipuè, ſi in loco, vbi citatur reus, immineant inſidiæ inimicorum, ac etiam adſint amici inimicorum ſuorum, vt iſto caſu non teneatur comparere, etiamſi ei offeratur ſaluus conductus, latiſſimè Mod. Rom. *in d q.* 21. *n* 57.

Quinta cauſa eſt, vt bannitus in vno loco pro 44
vno delicto non teneatur in eodem loco comparere pro alio delicto, Vant. vbi ſupra *num.* 165. Boſſ. *tit. de citat. num.* 15. vbi firmat, quòd aliter dicere impium eſſet, Viu. *commun. opinion.* 31. *opin.* Soarez *commun. opin. in verb. banniti num.* 8. Mod. Rom. *quæſt* 15. *num.* 58. Pacian. *de prob. lib.* 2. *cap.* 46. *n.* 12. *& ſeq.*

Quod intellige verum eſſe in bannito, qui ex forma 45
ſtatutorum poteſt impunè offendi, vel ſi fuerit bannitus cùm bonorum confiſcatione, vt non poſſit conueniri in Ciuitate, in qua bona ſunt confiſcata, nec poteſt conueniri in loco, in quo exilij tempore moratus

tur quaſi ibi ſit in fuga, vt latiſſimè tradit poſt alios, quos allegat Fulu.Pacian. *d.c.46. n.12.* quod quidem *n.13.& ſequent.& ſub n.18.*dicit ſecus eſſe,ſi non poſſet impunè offendi,cùm retineat iura ſuæ Ciuitatis,& relegato comparetur, qui in ſua Ciuitate conuenitur *leg.cins, qui §. fin. in fin.* & ibi gl. *in ff. ad municip.* Alber. *in l.2.n.3.C.de iuriſd.omn iud.* & idem Pacian. *in dict.c.46. n.16.* dicit, niſi iudicium fuiſſet inchoatum cum bannito ante bannum, quia ibi poterit citari, vt iudicium cœptum finiatur, & iſti banniti qui poſſunt impunè offendi, vel ſunt banniti cum publicatione bonorum, non poſſunt conſtituere procuratorem ad excipiendum de banno Specul. *de procurat. §.ratione quoque n.1.* Addit. ad Pacian. *in dict.cap.46. in lit. C.* conſuluit Cæph. *conſ.304.n.201. lib.3.* vbi concordantes cumulauit.

Et niſi etiam iudex, vel Princeps offerret bannito ſaluum conductum ad tollendam ſuſpicionem banni, quia tunc perſonaliter comparere tenetur, Boſſ. *tit.de citat.n.35.tit.bann.nullis.n.9.*Clar. *q.16. verſ.ſed nunquid, q.32.verſ.tu ſcis,& q.34.in princ.*Pacian. *d.lib.2. c.46 n.23.* quia ſaluus conductus debet inſeri in citatione facienda reo ad valuas Curiæ, vt ab omnibus legi poſſit, Roland. *conſ.68. n.8. vol.2.* & ita vidi in Curia pluries obſeruari, prout teſtatur etiam obſeruaſſe Farin. *in q.11. n.58. circa fin.* ad quod defenſor cauſæ animaduertere debet, an bannitus ita citatus fuerit, vt poſſit illum iuuare in ſecunda condemnatione. Et quod ſaluus conductus debeat per iudicem offerri, conſuluit Ater. *conſ.16.ſub n.4.*& ſequitur Pacian. *dict. c.46. n.69.* vbi etiam docet quando dictus ſaluus conductus debeat per iudicem offerri, vel peti per citatum: & in quibus caſibus, & à quibus concedatur ſaluus conductus dicam *infra n.58.*

45 Sexta cauſa eſt,vt propter malam aëris temperiem, citatus non teneatur comparere,Bartol.*in leg.recuſare § ſi quis in fin.ff.ad Trebell.*Baiard.*q.24.n 31.* vbi dicit quòd illi de prouincia Aprutij a menſe Iulij,vſque ad menſem Septembris non teneantur comparere in magna Curia Vicariæ, Scagliol. *in tit.163. n 27.* Idemque obſeruatur in ſupremo Tribunali A.C.hic in Curia,vt omnes Regnicolæ clerici in dicto tempore non compareant,licet fuerint citati,& ſemper ſolet eis talis dilatio concedi niſi cauſa fuiſſet ardua, vt ſi ageretur de homicidio,& ſimilibus grauib.criminibus pro. vt ego ſemper etiam obſeruaui, Pacian.*de prob.libr.2. cap.46.n.74. & ſeq.* dicit, quem excuſari ob aëris intemperiem,& quod ex iſta cauſa Gregorius XII.ſe excuſauit, quia non acceſſit ad Concilium Piſanum, timuit enim cœli illius regionis inſalubritatem,Iodoch. *in pract.crim c.25.n.17.*& quòd ob malum & corruptū aërem quis excuſatur à contumacia,Socc.*in cap.veniens n.171. de accuſ. in tract. de citat. artic.18. q 5. colum.3.* Alexand. *in l. recuſare §. ſi quis in alio n.16. ad Trebell.* & alij relati per Pac. *in d. c.46. n.25. & ſub n.76. & ſeq.* declarat quomodo, & quando hoc intelligatur, & ſufficiat probare per aſſertionem medicorum aërem eſſe corruptum, morbumque eſſe contagioſum: ſed ceſſante dicto morbo,vel contagio ceſſat huiuſmodi exceptio, vt poſt Hoſtienſ.& Tiraq. Baiard. *in quaſt.34 n.33.*

46 Septima cauſa eſt,ſi fuerit captus citatus à piratis, vel Turcis, ſeu infidelibus, vel à bannitis in itinere, quia talis captura præbet iuſtum impedimentum comparendi in loco citato,& probata cauſa talis impedimenti daretur citato reſtitutio in integrum, vt poſt Innocent. Bald. & Felin.*in cap.1.de teſtib.*Baiard. *q.94. n.69.*

47 Octaua cauſa eſt, ſi citetur à iudice non competenti, vt poſſit obiici declinatoria fori, ratione cauſæ, & ratione loci. Iul. Clar. *quaſt.35.num.1.& ſeqq.*
48 vbi ponit multa exempla; † Quæ exceptio incompetentiæ iudicis poteſt opponi, non obſtantibus ſtatutis prohibentibus aliquam exceptionem obiici. Bald. *in l.reus Cod. de accuſat.* Gram. *conſ.2.n.39.& ſeqq.* latè Pacian. *de probat. lib.2. cap.46. num.30.* vbi loquitur in illis, qui habent priuilegium perpetuum, vt ſunt Illuſtriores, & illi qui ſunt impediti officio perpetuo,*& ſub num.31. & ſeq.* declarat quando hoc procedat, *& ſub num.34* loquitur de illis, qui ſunt impediti priuilegio temporali; vt ſunt illi, qui ducunt vxorem, aut exequias mortui faciunt, cum ſic impediti, nec comparere, nec mittere procuratorem teneantur, *& ſub num.35.* loquitur de illis qui ſunt impediti aliquo impedimento dignitatis,vel alterius priuilegij, vel agitur de aliquo impedimento breui tempore duratiuo, vbi latiſſimè declarat quando, & quibus in caſibus ſupradicta priuilegia ſuffragentur, vt citatus comparere non teneatur, Baiard. *quaſt.32. num.4. & 5. quaſt.33. num.7.* poſt Vincent. de Franch. *in deciſ.252 par.2.* Prout idem eſt in ex- 49
ceptione innocentiæ, vt poſſit citatus implorare officium Iudicis, vt ex eius officio innocentiæ defenſionem ſuſcipiat Iaſon, *conſ.144. num.2. in fin. volum 4.* Marſil. *ſing.72.* Roland. *conſ.47. per totum, volum.3.* & ob id debet teſtes nominatos ex officio examinari, Flam.Carthar. *de execut ſentent.* capto Bann *in præfat.n.28 & ſeq.* latè Modern. Roman.*conſ.35 n.2.*vbi addentes in litt. B Maſcard. *de probat. concl.... vol.2.* Mazol. *conſ.77. n 24. & ſeq.* & ſi fuerit citatus clericus a Iudice laico poteſt tertius comparere cum bullis, & illas exhibere, & opponere fori declinatoriam ne procedatur contra ipſum clericum, quia ſi Bullæ fuerint repertæ validæ, curia ſæcularis debet ſilere in procedendo, latè Vinc. de Franc. *dec.319 per totam,* vbi teſtatur ita fuiſſe per Concil.Neapolitanum ſeruatum, non obſtante ritu illius Regni diſponente,quòd clericus per ſe comparere teneatur ad fori exceptionem declinatoriam opponendam.

Et exceptio declinatoria fori,vel alia dilatoria debet opponi ante litem conteſtatam, de qua vide latiſſime Decian. *reſponſ.124.n 13.& ſeqq.vol.3.* vbi declarat etiam, quæ dicantur exceptiones dilatoriæ, latè Fulu. Pacian. *de probat.lib.1.cap.45.n....* 50

Nona cauſa eſt exceptio nullitatis ſententiæ,de qua latè in 2. libro dicam, dum tangam materiam contumaciæ Sed interim latiſſimè vide Iul. Clar. *quaſt.32. num.20.* Foller. *in pract. crim. in verb. audiantur excuſatores, n.3.* Rubr. Alex. *in l. penult. §. ad crimen. n.93 ff.de publ.iudic.* Marian. Soccin. *in cap. veniens extra.de accuſatien.n.288.*Anton.Gabr.*concluſ.9 n. 5. & ſeq.libro 7.* Hieron. Magon. *deciſ.Lucenſ.21.n 17.* vbi alios allegat Theſaur.*deciſ.265.n.10.& ſeq* Carth. *in d.tract.capto bann. cap.fin. n.12.* & latiſſimè Modern.Roman. *in conſ.86.n.69.& ſequen.*vbi facit quinque concluſiones pro declaratione iſtius articuli, & latè Add. ad eumdem Modern.Roman.*in conſil.75. in litt.L*, & vbi agitur de pœna pecuniaria etiam quòd delictum ſit publicum ſine dubio debet admitti procurator pro abſente, vt bene tuetur, Andreas Fach, *controuerſiar.iur.l.1. c.25.* vbi ad contraria reſpondet, etiamſi eſſet comminata pœna exilij in citatione, vel monitorio, latè Iul. Clar. *q.32.n.5.* & ibi idem dicit in pœna relegationis & concordantes allegat,& teſtatur de communi, & Fach. *d.lib.1.c.26.* 53

Et ſi Aduocatus velit ſcire alia impedimenta, quæ ſufficiant,nec citatus teneatur comparere, videat latiſſimè Fulu.Pacian.*de probat.lib.2.c.47. per totum*, vbi ad plenum tractat,quid citatus facere debeat quando habet impedimentum, aut debeat illud allegare, & probare,ac proteſtari, & alia ſimilia facere, ac etiam aliæ excuſationes ponuntur per Rebuff. *ſuper conſt.in tract de excuſator.volum.3.*vbi poſt Carr.hanc materiā latiſſime tractauit, & poſuit alias excuſationes non 52

numeratas arbitrio iudicis illas relinquendo, Villag. *in pract. crimen. libro primo cap. 7. concluſion. 12. & 13.*

53 Sed ſolùm pro complemento in iſta materia dicam, quòd in caſibus, quibus de iure in criminalibus non debet admitti procurator, ſi fuerit admiſſus parte non opponente, aliqui volunt, vt adhuc proceſſus fabricatus non valeat, ſed ſit nullus ipſo iure, Anton. Gomez *tit. de delict. cap. 1. n. 16.* Iul. Clar. *q. 31. n. 24.* Menoch. *controuer. vſu frequentium, c. 1. n. 5. lib. 1.* vbi latè, & adducit aliqua fundamenta, latè Modern. Roman. *in q. 99. n. 242. & ſeq.* vbi refert Doct. tenentes iſtam opinionem, & in ſtatu Eccleſiaſtico hanc opinionem eſſe ſeruatam per conſtitutiones Marchiæ, *lib. 4. c. 45.* & per Pium Quartum *conſt. 68. part. 1. fol. 742.* & hanc opinionem communem dicit Hier. Hiſpan. *in tract. commun. contra commun. q. 237. n. 2. & 3.* & Modern. Rom. *vbi ſuprà* ponit non ſolùm quid in fiſco, ſed etiam quid in accuſatore non opponente.

Contrariam opinionem, quòd proceſſus valeat, parte non opponente, *tradit gloſſ. in leg. quamuis, C. de edict.* quam commendat, Iaſ. *in leg. patre furioſo n. 30. ff. de his, qui ſunt ſui, & in leg. certi conditio. §. 1. n. 13. ff. ſi cert. petat.* quam opinionem approbant omnes Canoniſtæ, ſecundum Bald. *in lege ſeruum, §. publici, n. 6. ff. de procurator.* & Modern. Roman. *in d. q. 99. n. 242. & ſeqq.* vbi concordantes allegat, & Hier. Hiſpan *in tract. com. contra comm. q. 237. n. 4.* vbi alios allegat in puncto, & teſtatur hanc opinionem eſſe communiorem.

Quæ tamen exceptio nonnulli voluerunt, vt deberet opponi ante litem conteſtatam, ſicut opponuntur aliæ exceptiones dilatoriæ, quæ tamen opinio in iure vera non eſt, cùm poſſit opponi etiam poſt litem conteſtatam, vt firmat Hier. Hiſpan. *in dict. tract. com. contra comm. in q. 237. n. 5. circa finem.*

54 Imò licèt etiam dicatur, quòd non debeat audiri procurator in cauſis criminalibus à relegatione ſupra, Marian. Socc. *in cap. veniens, colum. 2. de accuſat.* vbi de communi, Boër *deciſion. 285. n. 4.* Iul. Clar. *q. 32.* Menoch. latè *in q. 80. n. 2. libr. 1.* Modern. Roman. *q. 99. numero..* Nec quando vigore ſtatuti poteſt procedi contra abſentem, ſecundum communem atteſtatam per Alexand. *in conſil. 116. num. 18. lib. 2.* & latius dixit Hier. Hiſpan. *in dict. tract. comm. contra commun. q. 227. & in q. 289.* tamen magis communis opinio eſt, vt admittatur defenſor, cùm expediat Reipublicæ abſentes à quibuſcunque defendi, & ſi non admittatur non valeat proceſſus, ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Gramm. *vot. 37.* Roland. *conſil. 47. num. 18. volum. 1.* vbi etiam de communi, quam opinionem defendit Azened. *in lege tertia titulo decimo, libro octauo recept. numero quinquageſimoprimo,* vbi optimè exclamat contra Iudices non admittentes defenſorem, dicens eſſe terribiles, Idiotas; & executores terribiles iuſtitiæ, & peruerſores iuſtitiæ, & humani ſanguinis inimicos, & ita eſſe tenendum, & practicandum in omnibus tribunalibus Iudicum; hanc eandem opinionem tuetur, & totis viribus defendit Hieronymus Hiſpanus *in dicto tractatu commun. contra commun. quaſtione trecenteſima trigeſima ſeptima, numero ſexto & ſequent.* vbi concordantes allegat, & ita ſemel in facto obtinuiſſe, dicit *in quaſtione ducenteſima octuageſima nona.*

55 Ac etiam eſt poſtremò occurrendum malitiis quorumdam iudicum, qui totaliter etiam in cauſis, in quibus de iure admittitur procurator, intendunt tollere, vt procurator non audiatur, ſub prætextu, quòd iudex velit principalem vti magis informatum audire, vt videat quo vultu, colore, fronte, ac qua trepidatione deponat, Iulius Clar, *quaſtione trigeſima ſecunda, numero vndecimo verſiculo, & in omnem caſum,* vbi Baiardus *numero vndecimo* qui teſtatur ita in practica obſeruari per totam Italiam, prout etiam exclamat Antonius Scap. *in tractatu de iure non ſcripto libro tertio capite quadrageſimo primo,* & reprobat Ioannes Butrigar, qui dicebat poſſe dari remedium ad conſtituendum procuratorem, ad ſic præcisè reſpondendum, cùm per reſponſionem procuratoris poſſit ita veritas percipi, ſicut per reſponſionem ipſius principaliſmet, & Add. ad Modern. Roman. *in conſilio octuageſimo ſexto in littera F,* vbi ſubdit; eoque magis, cùm hodie interrogationes, quæ fiunt à iudice, ſint diuerſæ, & ideo non poſſit formari mandatum ad ſic reſpondendum interrogationibus iudicis, cùm nemo illas diuinare poſſit, & hanc opinionem multorum auctoritatibus dicta additio exornat, & dicit maximè procedere, quando adeſſent indicia grauia contra abſentem, & monitorium fuerit relaxatum ad perſonaliter comparendum. Villagut. *in practica criminali, libro primo capite ſeptimo concluſione vndecima.* Quoniam ſi iſtorum opinio vera eſſet, totaliter deſtrueretur illa firmiſſima opinio, vt in omnibus cauſis à relegatione infra admittatur procurator, quam ſequuntur Doctores, vt firmant Menoch. *de arb. quaſtion. octogeſima numero octogeſimo ſexto & ſequent. & numero nonageſimo nono, libro primo* Iul. Clar. *quaſtione trigeſima ſecunda, numero quinto* Anton. Gom. *titulo de delict. capite primo, numero duodecimo* Antonius Gabr. *concluſione tertia, libro ſeptimo* Modern. Ruman. *quaſtione nonageſima nona, numero ſexageſimo ſeptimo,* vbi infinitos concordantes cumulauit. Theſau.. *deciſ. 167 n. 7.*

Nec obſtat, quod iudex vellet ipſum principaliter ex rationibus ſupra adductis, quia in cauſis pecuniariis, & in aliis leuibus criminibus non ita per acerrimam indagationem proceditur, ſed iura ſunt contenta, vt audiatur procurator cum mandato procuræ ad ſis inquiſitioni contra ipſum formatæ reſpondendum, iuxta doctrinam Iacob. Butrigar. Nec obſtat quòd fuerit citatus ad perſonaliter comparendum, quia iſta forma per iudicem adhibita non debet alterare ſupradictam opinionem, vt audiatur per procuratorem, & ita in Tribunali A.C. paſſim obſeruatur licèt fuerit reus citatus ad perſonaliter comparendum, & fuerit in pœnam pecuniariam, vel aliam leuem condemnatus in contumaciam, ſemper admittatur procurator cum ſatiſdatione de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, ac facta declaratione in actis ante ſententiam de habendo teſtes pro ritè & rectè examinatis cum ſpeciali mandato ad ſic declarandum.

Solet etiam dubitari, an procurator, vel defenſor inquiſiti comparens pro eo abſente teneatur ſatiſdare, qua difficultate diſtinguuntur tres caſus. Et primus eſt in comparente tanquam procuratore ad plenam deciſionem, & defenſionem rei in caſibus à iure permiſſis. Secundus eſt in comparente tanquam defenſore, & Inſtructore innocentiæ. Tertius eſt in comparente, & allegante cauſas abſentiæ. In primo autem caſu omnes conueniunt, quod iſte procurator teneatur ſatiſdare per Doctrinam Alber. *in lege ſeruum quoque §. publicè n. 12. verſ. ſed numquid. ff. de procurat.* In ſecundo autem caſu vna fuit opinio, quòd admittatur ſine ſatiſdatione. Anton. de Butr. *in c. veniens n. 17. extra de accuſat.* Bened. de Plomb. *in l. penult. §. ad crimen n. 18. in fine ff. de public. iud.* Altera fuit quod teneatur ſatiſdare de iudicio ſiſti, & iudicatum ſolui. Franc. Marc. *deciſ. 626. n. 6. p. 5.* Iul. Clar. *q. 3. n. 4.* Rot. *deciſ. 35. in nouis, alias 420. tit. de procurat.* vbi etiã dicit, quid ſi defenſor non habeat facultatẽ ſatiſdandi, propter eius paupertatem. In tertio caſu omnes admittunt, quòd minimè teneatur ſatiſdare, vt de cõmuni teſtatur Alber. *in d. l. ſeruum §. publicè n. 12.* Rubr. Alex. 113. qui etiam teſtatur de communi, Ang. *num. 2. & 6.* Caſtrenſ. *num. 10.* 56

Iul.

Iul.Clar. *q.33. n.4.* & cæteri cumulati per addentes ad Mod.Rom.*in conſ.86 in lit.C.*

Et quando eſt admiſſus procurator pro abſente ad tollendas omnes difficultates, & opiniones contrarias debent citari ad ſententiam, procurator,& principalis vt vterque condemnetur Iul.Clar.*q.32.n.24.* vbi teſtatur quod ita aliàs reſolutum fuit.

Et quoniam ſupra *ſub n. 44.* diximus, bannitum comparere non debere,niſi fuerit ſibi oblatus ſaluus conductus;ideo videamus in quibus caſibus concedi deberet,& à quibus concedi poſſit, vt ea quæ dicit Farinac.*in q 29 per tot.*& Magalot.*in ſuo tr.* de Saluo cond.& ſecurit.& ſi offendatur habens ſaluum conductum quomodo puniatur, latè tradit Menoch. *de arb.caſ.336.per tot.lib.2.*

58 Ideò ſi aliquis fuerit accuſatus de aliquo crimine, tunc ei conceditur ſaluus conductus, vt poſſit tutè ſe defendere ſuper noua imputatione,Menoch. *de arb. caſu* 337.*num.2.* Iul.Clar. *quæſt. 32. verſ. ſcias,* vbi teſtatur quòd ita practicatur, Decian.*reſponſ. 99. in 1.dub.volumin.3.* dicit, quòd eſt indubitata concluſio, vt concedi debeat ſi captura rei ſit impoſſibilis, vel difficilis, *& ſub numer.4.verſic.& eſt ratio;* reddit rationem, quare bannito ſit ſaluus conductus concedendus Farinac.*conſ.59.n.5.* Caualc. de Brach. *reg p.2.n.309.*

Ac etiam debet concedi bannito, vt cum alio bannito carcerato confrontetur. Menoch. *caſ.* 337. *n.2.*at etiam vt alios transfugas detegat,ac conſpiratores contra Principem, Menoch.*d.caſ.*357. *n.2,* vbi concordantes.

Atque etiam conceditur teſti bannito, vt veniat tutè ad ſe examinandudum,vt poſt alios,quos allegat firmat Baiat.*q.3*.*n.*36 eoque magis,ſi ille teſtis non examinaretur,innocentia inquiſiti opprimeretur.Menoc.*d caſ.3 7.n.2.in princ.*

Et conceditur bannito ſaluus conductus, non ſolum quando delicta ſunt penitus ſeparata,vt per Dec. *reſp.96 n.8. verſ. quia dico,& n. 9. verſ. quanto ergo, vol.3.*ſed etiamſi non eſſent penitus diuerſa,& ſeparata vt ſi imputaretur de homicidio appenſato, quia ſi fateatur homicidium poterit obtinere ſaluum conductum ſuper appenſato, latè Decian.*d.reſponſ.96.n.5.& ſub n.* 10. vbi docet quando delicta dicantur diuerſa, ſeparata,vt inſpiciatur inquiſitio, quia ſi in ea fuerint expreſſa, & poſita ſeparata,dicuntur ſeparata,& non confunduntur,tot enim ſunt delicta,quot ſunt inquiſitiones.

Et ſi fuerit per bannitum petitus ſaluus conductus, non poteſt ei denegari,Clar.*q.32.n.12 in fi.*dummodo petatur ad ſe expurgandum ab aliquo delicto, & non ad agendum contra tertium, vt per Baiard. ibi *n* 18. Et quòd de conſuetudine concedi debeat, Boſſ. *de citat num.39 tit.de remed.ex ſol.clemen.Princ. num.58. & 60.*Decian.*reſponſ.96.n.6. &* 8.dicit quòd conſuetudo in propoſito inducatur per duas conceſſiones, *volum.3.*

Et caueat Aduocatus,in obtinendo ſaluum conductum,vt exprimat omnes qualitates concernentes qualitatem criminis, Bettazz.*conſ.*104. *n.2.* Baiard. *q.52, n.37.*& latè docet Caualc.*de brach.reg.p 2.n.318.in fi. & n... & ſeqq.*vbi ponit cautelam, quid ſit exprimendum in dicto saluo conductu,& quòd tantum valeat, quantum ſonat,cùm ſit ſtricti iuris, & in ſpecie,quod exprimi debeat,qua de cauſa per quantum tempus, & vbi,& quod abundare in cautela non noceat. Et ego condemnaui quendam ad carceres Ciuitatis Vetulæ per decennium;quia omnes qualitates,& circumſtantias non expreſſerat in ſaluo cōductu licet procurator Fiſcalis inſtaret,vt illum punirem pœna vltimi ſupplicij,quod minimè facere volui,quia per inſtantiam nō poterat dicta pœna puniri, prout Sūmus Pontifex ſuper opinione mea requiſiuit votum cuiuſdam viri prudentis in dignitate conſtituti, & magni criminaliſtæ, & Princeps debeat omnino ſaluum conductum, & fidem datam obſeruare, Magalot, *in tractat de ſaluo cond. deciſ.*19 Burſ. *conſ.*1-7 *n.27.lib.2 conſ 45.n.15. lib.4.* Bertazzol. *conſ.*359. *lib 2.* latè Andr. Fachin, *contrœner.iur.lib 9.c.59.*vbi *in fin,* teſtatur de communiori ſententia, & ad contraria reſpondet.

Habens autem ſaluum conductum,ſi deinde committat aliquod delictum graue, amittit eius priuilegium, ſecus ſi leue, Clar. *in d.q.31.n.15.*Caualcan.*de brach.reg.p.2.n.322.*latè Vinc.de Franch *deciſ.258 per totam p.2.deciſion.717.p.4.* Et ſi fatetur delictum, pro quo illud obtinuit,non ſeruabitur ei ſaluuſconductus, nec etiam in aliis, pro quibus habuit ſaluumconductum, Eug n. *conſ.63.n.10.conſ.68.n.30.* vbi concordantes allegat. Vinc. de Franc. *d.deciſ 258. n.52.* vbi concordantes etiam allegat *par.2.*Et ſi promiſerit extraiudicialiter dicere veritatem, & poſtea eam in iudicio negauerit, non erit ei obſeruandus ſaluus conductus, Caualc, *de brach. reg. p.2. n.321.*

Bene verum eſt, quòd ſecuritas data pro maioribus delictis comprehendit etiam minora crimina non expreſſa, Boſſ. *tit. de remed. ex ſol. clement. Princip.* ex doctr. Bald. *in conſ 4 3.n.3.lib.5.* Farinac. *conſ.93. n.8. in fin.* Et nihil refert, ſi ſecuritas fuerit conceſſa per literas, patentes, ſeu per epiſtolam, vel aliter.Pet. de Surd. *conſ.381 n.4 vol.2.*

Et ſaluus conductus conceſſus in eundo intelligitur etiam conceſſus in redeundo,vt poſt alios Caualc. *de brac.reg.frag.58.* & Baiard. *in q.32.n.3.* vbi ſubdit, quòd ad tollendam dubitationem communiter apponitur illa clauſula, *accedendi, ſtandi, & recedendi.* Et ſi non habeat tempus inſertum, quòd durare debeat, etiam ſi bannitus redeat ad locum extra dominium concedentis, non expirat, vt poſt alios Baiard. *dict. q 32.n.31.*vbi docet,& tam ſi intelligitur pro vna vice, vel pro pluribus, *& ſub n 21.* dicit, quòd extenditur ad res, & perſonas, *& ſub n.32.* dicit, quod, ſi fuerit conceſſa ſecuritas pro ſe,& ſociis, comprehendat ſocios Hebræos. Et an expiret per mortem concedentis,vel finito officio,vide Grat *conſ.92.n.28. vol. 2.*Baiard.*d.q.32 .n.14 & ſub n.38.*etiam dicit,vt etiam comprehendatur facultas mittendi nuncium. Nec non aſſecuratus intelligitur, vt nullam vim patiatur, nec cum armis, nec ſine armis nec cum auctoritate iudiciali, nec extraiudiciali, vt poſt alios, quos allegat, teſtatur Vinc. de Franch. *deciſ.673.n.1.p.4.& in fine,* ibi refert,& ubi in ſactum Conſil. declarauit, pendente aſſecuratione, non potuiſſe citari ad videndum ſe iudicari, & ipſam ſententiam fuiſſe nullam, & idem voluit *in deciſ.674,*

Sed ſolus Princeps concedit ſaluum conductum, Clar. *d.q 32.verſ ſed hic quæro,* Decian. *in d.reſp.96. n.1. volum.3.* Surd. *conſ.* 281. *n.3. vol.* 2. Petr. Cab. *caſ.50 ſub n.1.*Caualc.*de Brach.reg.p.2.n.314. & ſeq.* vbi firmat, quia dicatur *gratia*, vel *priuilegium*, ac etiam poteſt concedi per perſonam repræſentantem ipſum Principem, Clar. *dic. qu.32.verſ.ſed hic quæro,* qui loquitur in ſenatu Mediolani,Decian.*d.reſponſ.96. n.21. verſ. attamen,* Caualc. *de brach. reg.p.2.n.315.* firmat ad tempus poſſe concedi per iudicem brachij regij; in perpetuum verò à ſolo Principe. Ac etiam poteſt concedi per Gubernatorem, vel Locumtenentem repræſentantes vices Principis,Surd.*conſ.281.n.1. & ſeq.vol.1.* vbi ſubdit magis procedere, ſi Princeps pro tali delicto erat ſolitus illum concedere: Et maximè etiam, ſi concedatur cum cauſæ cognitione, Decian. *dict.reſp 96. n.1. verſiculo qua & ſi concedatur ad tempus,* Doct.adducti per Petr.Caball. *in dicto caſu 50.n.12.* & ſi non ad longum tempus, Decian. *dicta reſp.96.n.1.verſ. & præſertim.*

Iudex etiam, ſecundùm iuris diſpoſitionem, poteſt ſaluum conductum concedere, Clar. d. quaſt. 32. nu. 13. Menoch. quaſt 81. lib. 1. & caſ. 237. num. 2. & maximè ſi non in perpetuum, ſed ad tempus, & ſi fuerit bannitus ab eodem iudice, Baiard. d. quaſt. 32. num. 16. & ſeq. Et in ſtatu Eccleſiaſtico per conſtit. Marchiæ lib. 4. cap. 29. iudicib. eſt conceſſa facultas concedendi ſecuritatem bannitis, & inquiſitis de aliis delictis, vt refert Baiard. dic. q. 32. num. 24. Sed quid, ſi non fuerit condemnatus, neque citatus, vide Boſſ. titul. de remed. ex ſola clementia princip. num. 60. Sed de conſuetudine in multis locis non ſolet concedi niſi à Principe, vel eius Senatu, vt de conſuetudine Mediolani teſtantur, Boſſ. tit. de captur. n. 33. Clar. q. 32. ſub verſ. ſed hic quare: & maximè ſi petens ſaluum conductum condemnatus eſſet, Boſſ. tit. de remed. ex ſol. clem. princip. num. 78. Decian. d. reſponſ. 96. num. 2. & ſeq. qui videntur firmare, quòd à ſolo Principe in iſto caſu concedatur; ſi verò non fuerit condemnatus, poſſit concedi etiam à Senatu, & quòd niſi ex cauſa à ſolo Principe tantùm concedatur, Petr. Cabal. dic. caſ. 50. num. 2. & 4. Caual. de brach. reg. part. 2. num. 510. Et inferior à Principe ex cauſa poteſt concedente ſecuritatem, vel ab alio inferiore ab ipſo eſſet bannitus: ſecus ſi à ſuperiore, vel de ordine ſuperioris, vt poſt alios, quos allegat, declarat, Petr. Caball. dict. caſ. 50. n. 3. & ſeq. vide latiſſimè Andr. Fachin. controu. iur. lib. 9. cap. 61.

Bene verum eſt, quòd ſi fuerit conceſſus ſaluus conductus ab inferiore à Principe, ne ille decipiatur ſub fide publica, debet in priſtinam libertatem reponi Doct. adduct. per Baiard. in quaſt. 32. num. 33. latè Caual. de Brach. reg. part. 2. n. 356. & ſeq. vbi omninò firmat, quòd debeat reponi in priſtinam libertatem, licèt fuerit ei conceſſus à iudice, non habente facultatem concedendi, & omninò ſit ſeruandus, quia licet expediat punire malefactores, tamen id nón eſt faciendum via iniqua, & iniuſta Decian. in tract. crim. lib. 2. cap. 19. tom. 1. Cauale. d. p. 2. n. 319. & ſeqq. Menoch. q. 81. n. 12. caſ. 336. n. 27. 33. Farinac. q. 29. n. 95. Andr. Fachin. controuerſ. iur. lib. 9. c. 63. Vinc. de Franc. deciſ. 288. n. 8. in fin. part. 2. Niſi eſſet conceſſus ob crimen læſæ maieſtatis, vt latè poſt alios, quos allegat, firmat Petr. Caball. ſub dict. caſ. 50. per tot. & præcipuè ſub numero ſexto.

Sed caueat Aduocatus, quòd ſi fuerit conceſſus ſaluus conductus per quindecim dies, & fuit delinquenti, ſeu inquiſito tranſmiſſus per quinque dies poſt illius datam, tempus illorum quinque dierum computetur in termino dictorum quindecim dierum, cùm incipiat currere à die datæ, non autem à die habitæ ſcientiæ: tempus enim ſalui conductus eſt continuum, & currit de momento ad momentum, text. in l. 3. §. minorem. ff. de minor. 25. ann. Barbat. conſ. 50. n. 2. verſic. & ſi dicatur, l. 2. Tiraq. in tract. de retract. lignag. §. 1. gl. 11. n. 21: Et eſt regulare, quòd omne tempus datum à iudice, vel à Principe, dicatur continuum, & latiſſimè Petr. Caba. caſ. 249. per tot. vbi maximè dicit, procedere ſi ſaluus conductus fuiſſet conceptus cum illis verbis, per quindecim dies proximè futuros: quia illa dictio (proximè) deſignat extremitatem primi temporis, & ibi hanc opinionem auctoritatibus exornat: & ideò erit concipiendus ſaluus conductus, vt tempus incipiat currere à die ſcientiæ ne forſan reus, ignarus iſtius deciſionis, ponat ſe ſpontè in fortiis Curiæ, & ſe ſubiiciat ſupplicio & pœnæ.

Ac etiam ſaluus conductus bannito conceſſus pro pace ineunda, non reſtringitur ad vnam vicem tantùm; poſt Dec. conſ. 562. firmat Cauale. de brach. reg. p. 2. num. 358.

Sed caueat bannitus, quòd ſi ei fuit datus terminus ad ſe defendendum per menſem, in dicto menſe poterit capi, Caualc. d. p. 2. n. 318. vbi ſubdit; prout erit, ſi fuerit ei præfixus terminus ad reſpondendum Inquiſitioni, & quod ita quotidie ſub iſto termino rei ducuntur ad carceres: cùm Curia non ſit tuta, quòd ipſe comparere debeat: & iſta ratione poterit idem dici, ſi fuiſſet ei datus ſaluus conductus ad ſe conſtituendum, vt poſſi[t] capi in dicto termino, cùm non ſit tuta Curia, vt illi de[-] beat comparere; ſed ille ſaluus conductus operabit[ur] quòd captura non aggrauet reum in merita cau[ſæ] quod equidem non eſt obſeruandum.

Si verò quis fuerit condemnatus in exilium ad t[em]pus, & dictum exilium frangat, debet ſibi reite[rari] tempus exilij, l. aut damnum, §. quiſquis, ff. de pœn. [...] Peguer. deciſ. 41. num. 9. vbi teſtatur ita fuiſſe reſolu[tum] per Senatum. Idemque erit quando quis erat conde[m]natus in relegationem, & adhuc permanebat ſub cu[ſto]dia, & ipſe euaſit ne mitteretur ad locum ad qu[em] erat damnatus, vt duplicetur ei relegatio, l. relegati, ff. [de] pœn. Ioann. Anton. Lanarius, conſil. 38. numer. 7. ver[ſ.] Quinimo.

Sed in propoſitio contingit dubitari, quia conde[m]nato in relegationem vel exilium, debet concedi dil[a]tio ad componendas res ſuas, & mœſtos pœnates nempè rem familiarem, l. 2. C. de exhibend. reu, latè de intelligentia illius tex. ſcribit Io. Ant. Lanarius conſ. 38. num. 3 & ſeqq. vbi ex text. voluit iudicem poſſe dare dilationem viginti dierum. Imò ex text. in l. ab hoſtibus, §. fine. ff. ex quib. cauſ. maior. deſumitur, vt ſit concedendus menſis ad componendum ſarcinulas, latè Vinc. de Franc. deciſ. 487. num. 5. & ſeq. vbi etiam refert quid ſeruetur in illa Curia, & ibi etiam ponit, vt concedatur dictus menſis etiamſi non fuerit petitus, quia à lege ei conceditur, quod eſt notandum, quia in practica poteſt Aduocato afferre honorem. Et in d. dilatione an damnatus poſſit ire per Ciuitatem. Lanarius latè in d. conſil. 38. per totum, tenet quòd ſit ei permiſſum, cùm non poſſit familiares res vt plurimum componere, niſi eundo per Ciuitatem, ſed ſi fuerit dilatio data non ad componendum res & pœnates, ſed ad accedendum ad inſulam vel ad locum relegationis, an poſſit damnatus in d. dilatione ire per ciuitatem, vel ad nuptias, ſi ad eas accedat, vt ei duplicetur tempus relegationis. Idem Lanarius concludit, quòd nulla lege reperiatur deciſum, vt iſto caſu duplicetur relegatio, ſed iſta duplicatio ſolùm fiat, quando damnatus relegationi, vel exilio non obtemperat, vel exceſſit fines relegationis, per tex in l. relegati, ff. de pœn. l. capitalium, §. in exulibus, eod. titul. & l. qui cum vno non in inſulam, ff. de re milit. vt eſt latè videre per dictum Io. Ant. Lanar. in d. conſ. 38. num. 5. 6. & 7. & ibi etiam docet quomodo in caſu ſuo probari poſſet dilatio conceſſa accedendi ad relegationem, & vide Vinc. de Franc. in d. deciſ. 467. per totam.

Nec non auditur Procurator, quando agitur de pœna excommunicationis, Zabarell. in cap. veniens, nu. 9. de accuſat. Farinac. quaſt 99. num. 208. Mar. Ant. Macer. d. reſol 3. num. 2. lib. 3. vbi ſub num. 6. declarat, dummodo non infligeretur etiam pœna corporalis pro eodem delicto.

Ac etiam pater pro filio admittitur, quando agitur de intereſſe ipſius patris, Theſaur. deciſ. 265. numer. 7. & 16. Magon. deciſ. Lucenſ. 94. numer. 3. Farinac. quaſt. 99. num. 114. & ſeq. ſed quando pater admittitur pro filio, debet præſtare fideiuſſionem de illum repræſentando in euentum condemnationis, Farinac. d. que. 99. numer. 64. Matt. Ant. Macer. d. reſol. 3. num. 7. vbi de communi.

DEFENSIO

Digitized by Google

DEFENSIO XIII.

Circa tranſmiſſionem Commiſſarij.

CAPVT I.

Commiſſarius quando tranſmitti debeat pro aſſumendis informationibus ſuper delicto,& de eius auctoritate.

SVMMARIVM.

1 *Delictum vbi committitur, ibi meliùs veritas haberi poterit.*

2 *Commiſſarius debet tranſmitti ad locum delicti pro ſumendis informationibus.*

3 *Commiſſarij facultates dependent ab eius commiſſione.*

4 *Commiſſarius expediri debet ſumptibus accuſatoris, inſtigatoris, vel fiſci.*

5 *Commiſſarius debet ſuperioribus loci, vbi aſſumere debet informationes, oſtendere eius commiſſionem.*

6 *Commiſſarius deſtinatus ad examinandum teſtes non poteſt eos repetere.*

7 *Commiſſarius deſtinatus ad recipiendum teſtes ſuper negotio principali, non poteſt recipere teſtes ad repulſam.*

8 *Commiſſarius non poteſt examinare teſtes Clericos, niſi habeat licentiam à ſuperioribus.*

9 *Licentia examinandi Clericos debet in actis conſtare aliter quam per aſſertionem Notarij.*

10 *Commiſſarius habita licentia examinandi Clericos, non poteſt illos compellere, ſed ſunt compellendi à ſuo iudice.*

11 *Clerici, ſi de facto fuerunt examinati ſine licentia ſuperiorum, eorum depoſitiones valent, & in quibus caſibus deponendo in cauſa criminali non incidant in pœnam irregularitatis.*

12 *Commiſſarius an poſſit in partibus declarare, extare legitima indicia, vt poſſit conſequi ſalaria, & viatica.*

13 *Appellatio admittitur à decreto ſoluendi viatica.*

14 *Indicia quæ requiruntur, vt commiſſarius poſſit habere viatica ab inquiſito.*

15 *Commiſſarius deſtinatus ad faciendum proceſſum informationum, non poteſt deſumere defenſiones pro inquiſitis.*

1 QVIA vbi eſt commiſſum delictum, ibi meliùs veritas indagari poteſt, Gand. *in tract. de*
2 *malefic. per inquiſit. num. 2. & ſeq.* † & ob id, commiſſo delicto, debet iudex accedere ad locum dicti commiſſi delicti, vel Notarium tranſmittere pro aſſumendis indiciis, & informationibus ſuper eo argum. text. *in l. 1. C. vbi de crim. agi oportet, l. vnica, C. vt omnes iudices tum ciuil. quàm crim.* vel aliquem Doctorem tranſmittere, prout facit magna Curia Vic. & teſtatur Carauit. *rit. 156. n. 7. A. C.* vt etiam teſtatur Scacc. *in tract. crim. l. 1. c. 58. n. 17. de iudic.* & Miſing. *cent. 3. obſer. 40. cap. 86. num. 1. & ſeq.* vbi admonet iudices, & Notarios, quomodo ibi ſe habere debeant, & quid præ oculis etiam tenere valeant: quod vtinam hodie obſeruaretur, & ſeruarentur præcepta longa ſerie per eum relata, & tradita à bonis Autoribus, & iſti Commiſſarij poſſunt dari ſuſpecti. Miſing. *cent. 3. obſeruat. 29.* & ſolet in iſta quæſtione dubitari, ſi commiſſa cauſa alicui, cenſeatur eidem commiſſa cognitio, & executio dictæ cauſæ, latè ponit Miſing. *cent. 4. obſeru. 93. per totam.*

3 Et facultates iſtorum commiſſariorum dependet à literis, cum quibus tranſmittuntur, per quas ſolet concedi facultas examinandi omnes, & quoſcunque teſtes, & eos compellendi, & mulctandi, ac torquendi pro habenda veritate, aliàs ſine dicta facultate teſtes non poſſent cogi ad deponendum, ſi ſe ſubtrahant, Veſtr. *in pract. l. 6. cap. fin. num.* 10. Moder. Rom. *q. 77. num.* 171. & veniunt ſignatæ manu A. C. Gubernatoris, vel Vicarij, in quorum Tribunalibus cauſa pendet, vel eſt introducta. Bene verum eſt, quòd non ſolent extra Curiam tranſmitti iſti Commiſſarij, niſi facto verbo cum Sanctiſſimo, in Tribunali A. C. non expediuntur ſimiles literæ, neque Commiſſarij contra Epiſcopos, niſi habita expreſſa commiſſione à Sanctiſſimo, & de tali ordine A. C. fiat in ipſis literis mentio: & hoc eſt ſancitum in facultatibus conceſſis eidem A. C. Imò vigore reformationis Pauli V. debet commiſſio ſignari manu ipſius Papæ.

4 Expediuntur autem ipſi Commiſſarij ſumptibus inſtigatoris, vel accuſatoris, vbi adeſſet, aliàs ſumptibus Fiſci, cum clauſula, *animo repetendi ab inquiſitis, dummodo fuerint indiciati, vel indicientur*, quæ repetitio de iure minimè fieri deberet, cùm expenſæ in accuſando, & proceſſum fabricando debeant erogari ab accuſatore, vel inſtigatore; latè poſt alios, quos allegat Petr. Caball. *in quæſt. crim. cent. 3. caſ.* 210. Tholoſ. *deciſ.* 41. Si verò ſit examinandus principalis, quis debeat ſoluere expenſas Commiſſarij, vide Carauit. *rit.* 153. *per totum*, & latè Vincent. de Franc. *deciſ.* 132. *n. 5. p. 2.* tenet quòd talis impenſa fieri debeat ſumptibus ipſius principalis examinandi, niſi ratione infirmitatis, dignitatis vel ſexus non teneatur comparere in iudicio, quia tunc fieret ſumptibus petentis, & illæ impenſæ, quæ fiunt ab actuariis pro expeditione literarum commiſſionalium & pro exemplo materiæ, vel articulorum, ſuper quibus teſtes, vel principalis examinandus eſt, debent fieri expenſis petentis, vt declarat Franc. *in d. deciſ. 231. n. 7.* & quòd ita ſeruatur in illa Curia Neapolis, & quid ſi in itinere moriatur equus Commiſſarij, vel cappa ſpolietur, vel eius familia infirmetur, vide Specul. *tit. de ſalariis. §. 1. n. 1. & ſeq.*

5 Et iſte Commiſſarius deſtinatus, debet ſuam commiſſionem ſuperioribus loci, vbi aſſumere debet informationes, oſtendere, ac regiſtrari facere, vt dicti Superiores loci cognoſcant eius poteſtatem, & auctoritatem, Oſaſch. *deciſ. 65. nu. 20.* Menoch. *de præſumpt. l. 2. præſumpt. 15 n. 8.* Maur. Burg. *in tract. de mod. procedend. ex abrupt. cent. 1. c. 82. n. 35.* cùm aliàs de commiſſione ſibi conceſſa à Superiore non credatur, Menoch. *q. 76. num. 8. l. 1. de Arb.* Maſcard. *de probat. concluſ. 948. n. 4.* Menoch. *de arbitr. l. 1. q. 76. n. 8 & de præſumpt. l. 2. præſumpt. 15. n. 2.* Farinac. *q. 97. n. 52 & 54.* Laurent. *de indic. ſuſpect. c. 12. n. 25.* Bertazz. *conſ. 47. n. 7.* Miſing. *cent. 3. deciſ. 1.* vbi tradit, quòd etiam reo petenti originale commiſſionis teneatur exhibere, Caualc. *in tract. de brach. reg. p. 1. n. 105.* Maur. Burg. *in d. tract. q. 88. n. 3. & ſeq.* vbi firmat procedere etiam ſi talis aſſertio, dum agitur de præiudicio tertij, fieret per Officialem in dignitate conſtitutum, vel ſi diceret habuiſſe facultatem à Principe viuæ vocis oraculo, vbi tamen ponit duas limitationes: Prima eſt quando Princeps delegans eſſet in loco, à quo facilè poſſit haberi veritas, Farinac. *q. 97. n. 62* Dec. *in tr. crim. l. 4. c. 25. n. 58.* & Altera eſt, quando eſſet notorium, talem habere dictam iuriſdictionem delegatam, Muta *in c. Regni Reg. Alfonſ. 19. num. 1. & ſeqq.* cùm notorium non egeat probatione ſed ſola aſſertione, Eugen. *conſil. 4. n. 59. & ſeqq.* Menoc. *de præſumpt. l. 1. præſumpt. 67. n. 5.*

9 Et Commiſſarius, ita deſtinatus ad examinandum teſtes, eos repetere non poterit ſine noua commiſſione,

ne, niſi tamen neceſſariæ interrogationes fuerint omiſſæ, vel quòd primò teſtes confusè depoſuerint, Ant. de Butr. *in cap. licèt in fine, de offic. deleg.* Afflict. *in conſt. Regn. in pecuniariæ, num. 3.* & poſt iſtos, Baiard. *q. 16. num. 12.* Nec deſtinatus ad compulſandum teſtamentum, poteſt examinare teſtes ſuper illius tenore. Farinac. *conſ. 80. n. 45.* nec poteſt atteſtationes reſtium publicare, Marant. *de ord. iud. p. 6. Act. 11. n. 6.* Nec Notarius, cui commiſſum eſt teſtium examen, poteſt cognoſcere an articuli vel teſtes ſint admittendi, necne, Octau. Veſtr. *in pract. lib. 6. c. 7. n. 13.*

7 Nec etiam Commiſſarius, deſtinatus ad recipiendum teſtes ſuper negotio principali, poterit recipere teſtes ad repulſam, cùm non ſit de appendicibus primæ commiſſionis, Specular. *in tit. de teſte, §. qualiter, verſic. ſed quaro,* Iaſ. *in l. 2. ff. de iuriſd. omn. iud.* Anch. *in cap. præſertim. §. teſtes de teſtibus, lib. 6.* & poſt iſtos, Baiard. *in d. q. 16. num. 12.* vbi tamen ſubdit, quòd iudex, ſi velit, poteſt committere receptionem teſtium in cauſa repulſæ, illi, cui fuit commiſſa repetitio teſtium in cauſa principali, per text. & ibi not. *in cap. licèt ex. tit. de teſtibus,* & per Afflict. *in conſt. Animalia n. 2.* qui dicit, quòd nunquam in Regno Neapol. committitur audientia teſtium in cauſa repulſæ, ſi cauſa ſit ardua.

8 Nec iſti Commiſſarij poſſunt examinare teſtes clericos poſt informationem Curiæ ſuper delicto, niſi habita licentia ab eorum ſuperioribus, Arch. *in cap. quanquam, 11. quaſt. 1.* vide latè Prax. Arch. Neap. *cap. 36.* vbi ponit in quibus caſibus debeant clerici coram iudice laico examinari in cauſa criminali, & in quibus non; & ego alias, dum fui Locumtenens Criminalis A. C. in cauſa mihi commiſſa à Sacra Conſulta, fuerat neceſſarium pro veritate indaganda, in quadam cauſa graui examinare hic in Curia quoſdam fratres Sancti Franciſci de Obſeruantia, & ipſa Sacra Conſulta, dum ab ea petebam licentiam impartiri pro illis examinandis, cùm ab ea eſſet mihi commiſſa cauſa, miſit me ad Summum Pontificem à quo oretenus dictam licentiam habui, quod eſt permittendum hîc in Curia in faciem ſummi Pontificis, vt officiali credatur de ordine ſibi dato, Doct. ſupra adducti *n. 5.* licet de damno irreparabili agatur, vt poſt alios, quos allegat, tradit Petr. Caball. *in q. crim. caſ. 169. n. 1. & ſeqq. cent. 3.* & in officialibus ſolitis habere acceſſum ad eundem Pontificem in negotiorum expeditione, conſuluit Pariſ. *conſ. 122. n. 21. vol. 4.* prout ego continuò habebam: Sed in aliis erit credendum de tali ordine, niſi de eo appareret in ſcriptis, Iaſ. *conſ. 46. n. 1. vol. 1. verſ. nec dicatur, vol. 3.* Rom. *conſ. 19. n. 6. in fine,* & extra Curiam licentia impartitur ab Epiſcopo, vel alio Superiore, *cap. ſuper prudentia, § poteſt,* in fine, & ibi gloſ. *in verb. poteſt 19. q. 2.* Campeg. *de teſtib. reg. 91. n. 1.* Fallent. Carauit. *rit. 141. ſub n. 1.* Emanoël Soarez *recept. ſent. in verb. teſtis n. 117.* vbi de communi, Maſcard. *de probat. concluſ. 1358. n. 3. & 61. lib. 3.* & alij adducti per Moder. Rom. *q. 61. n. 83.* Prax. Arch. Neap. *d. c. 36. n. 4.* vbi ponit formam concedendi d. licentiam; quæ talis eſt, *Conceditur licentia tali clerico depouendi in Curia ſaculari in tali cauſa, dummodo non deponat ſuper articulis continentibus criminalitatem, infamiam, negatiuam, aut repulſam.* Et aliquando Vicarij volunt videre articulos originales, & in eorum calce deſignare licentiam ſuper quibus articulis deponere debeat, & quòd iſto modo tutius erit facere, cùm magis conſulat iudici Eccleſiaſtico quàm laico videre ſuper quibus clericis debeat deponere. Et contra reum talis licentia non. eſt concedenda, vt poſt Goffred. Innocent. & Io. Andr. firmat Ignat. Lopez ad Diaz *in practic. canon. cap. 98. n. 15.*

Et de tali licentia aliter apparere debet in actis, etiam quam per aſſertionem Notarij, dicentis, *Talis Frater, vel Clericus, & teſtis citatus, iuratus, & de licentia Superioris examinatus,* vt poſt Io. de Amic. *conſ. 77. n. 18.* tradit Curt. *in tract. de teſtib. concl. 49. in fin.* Carau. *rit. 144. num. 9. & ſeq.* Cauale. *de teſtib. par. 3. n. 54.* Mod. Rom. *q. 61. num. 87.* vbi ſubdit quòd Syluan. *conſ. 16. n. 7. verſ. plus dico, & n. 8.* contrarium, ibi conſulendo, tenuit; ſed, malè, iudicio meo, cùm facta non præſumantur, niſi de eis realiter conſtet per iura vulgaria.

Et aduertat Commiſſarius, quòd etiam, obtenta dicta licentia, non cogat Clericum ad examinandum, ſed veniat moleſtandus, & cogendus à ſuo Eccleſiaſtico ſuperiore, Boſſ. *tit. de oppoſit. contra teſtes n. 91.* Moder. Rom. *q. 61. n. 67.* vbi teſtatur quòd ita vidit practicari, & obſeruari, & iuramentum in eiuſdus debeat recipi per iudicem Eccleſiaſticum, & poſtea examinari per iudicem laicum, Cauale *de teſtib. par. 3. nu. 54. & ſub n. 63.* vt ſit cogendus à Iudice Eccleſiaſtico, & ſi falſum deponat coram iudice laico, puniri debeat à iudice Eccleſiaſtico, vbi teſtatur de magis communi opinione, & concordantes allegat. 10

Sed hoc verum eſt, quòd ſi iſti Clerici examinati eſſent ſine Licentia ſui Superioris, in caſibus, in quibus cogi non poterant, & ſi ſponte depoſuerunt, eorum depoſitiones valent, & tenent, Abb. *in c. cum nuncius n. 3. in fin. verſ. ſed numquid valeant, & n. 4.* Fel. *n. 3. extra de teſt.* & ibi Aret. *n. 11.* vbi de communi, & ita communiter ſeruari teſtatur in practica Syluan. *conſ. 16. n. 6. in fin. & n. 8. in fin.* cum aliis allegatis per Moder. Rom. *q. 61. n. 84.* vbi ponit aliquos declarationes Prax. Arch. Neap. *d. c. 36. n. 4. in fin.* vbi poſt Aret. & Felin. limitat in Regulari, cùm non habeat velle nec nolle, & eſt regula, quod tam in cauſa ciuili, quàm criminali non poſſit clericus cogi deponere coram iudice laico, niſi in defectum probationis, Præpoſ. *in c. teſtimonium 11. q. 1.* ſed in probanda negatiua ob timorem falſitatis, niſi ſit correcta, non admittitur neque ad repulſam, quando agitur de infamia teſtium, nec ſuper delicto in genere, vt puta ſuper recognitione hominis, ſed tantùm ad defenſam, niſi veniret imponenda pœna talionis, in crimine vbi agitur, vel ad pœnam carceration is & ſimilis, tempore peſtis, vel quando examinaretur idem Superior, vel Prælatus, qui aliis concedit examinandi licentiam, vel ſi clericus infimul cum ſuo Superiore examinaretur, vt poſt alios declarat Prax. Arch. Neap. *in d. c. 36 per tot.* Caual. *de teſt. p. 3. nu. 54 in fin.* Quid ſi deponat in cauſa pro qua non ingeritur pœna ſanguinis, vel ſi deponat ad fauorem rei, licèt ex aliquo accidenti accuſatori imponatur pœna ſanguinis, Ignat. Lopez ad Diaz. *pract. cum c. 98. n. 12.* vel ſi deponat de licentia ſui Superioris Eccleſiaſtici de conſuetudine non incidit in pœnam irregularitatis, licet imponatur pœna ſanguinis, Franc. Mar. *dec. 777. n. 4.* & ſuper dictis caſibus ſcribit Mod. Farin. *in fragm. crim. in lit. C. num. 403. & ſeqq.* 11

Sed contingit diſputari an ipſe Commiſſarius partibus debeat ipſemet declarare, extare indicia contra inquiſitum ad effectum, vt ab eo poſſit extorquere ſolutiones ſui viatici, & hoc etiam pendere ſolet à facultate ſibi cõceſſa, vt ſi dicat arbitrio ſuo declarari; in hoc etiam ceſſat difficultas, cùm etiam in arbitrariis admittatur appellatio, vel ſaltem recurſus ad latè trad. per Menoch. *d. arb. q. 70. per totam, l. 1.* ſed ſi non detetur ei talis facultas, ſed ſimpliciter diceretur, animo repetendi ab indiciato vel indiciatis, ſeu indiciandis dato & non conceſſo, quòd tales impenſæ ſpectarent ad inquiſitum, circumſcripta diſpoſitione iuris communis, tunc credo, quòd talis declaratio ſpectet non ad ipſum commiſſarium, ſed ad A. C. vel Gubernatorem, cùm commiſſio ſit ſtricti iuris & ſtrictè intelligenda, vt lædatur minùs, quàm fieri poſſit auctoritas ſuperioris delegantis, & quod expreſsè conceſſum non reperitur, cenſetur prohibitum, Vant. *de null. ex defect. iuriſd.* 12

Digitized by Google

iuriſd.deleg. n.1. & ſeq.& conceſſa facultate cognoſcendi cauſam non dicitur conceſſa facultas pronunciandi,vt poſt alios, quos allegat, reprobatis contrariis,de crebriori ſententia,teſtatur Menoc. *q.17.n.23. l.1.de arb* latè Mod.Rom.*conſ.*89.*n.*1. vbi in terminis dicit,quòd data facultate inquirendi, procedendi, teſtes examinandi, requirendi, citandi, inhibendi & ad rigoroſum examen procedendi, non intelligitur data facultas articulum determinandi, & decidendi & poſtea tales Commiſſarij dicuntur quaſi ſuſpecti , cùm dicantur pronunciare in cauſa propria ad eorum fauorem,cùm faciliùs poſſint extorquere ſalaria,& viatica ab inquiſitis, à fiſco, à Curia, & à Commiſſario præteritis , occaſione delictorum eis impictorum, quàm ab inſtigatore , & iudex in cauſa propria quis eſſe non debeat,doctor, *in l. iuriſdictioni.ff. de iuriſd. omn.iud.*Vant.*tit.ex defect. iuriſd. ord. n.*93. vbi concordantes allegat.

Et ſi contingeret fieri talis declaratio per ipſos commiſſarios , non eſt dubium quòd admitti debeat appellatio,cùm poſſent grauare inquiſitum, quia non adſint legitima indicia ad dicta viatica deſumenda, cùm omnis grauatus poſſit appellare , vt mox inferiùs dicam.

Et ſi fiat,hîc in Curia,talis declaratio per A.C.Gubernatorem , vel per alios ſuperiores debet admitti etiam appellatio per rationem ſuprà adductam:& ego ſemel in facto habui in cauſa Domini Comitis Ludouici de Marſciano in plena ſignatura , quia Ill. Baro D.Mateus Antonius Mareſcotus repetebat viatica per eum ſoluta cuidam Commiſſario ad eius inſtantiam tranſmiſſa contra eundem Comit.Ludouicum, & replicabatur per aliquos Dominos de eadem ſignatura, quòd dici ſoleat in Curia , quòd de viaticis non habeatur quæſtio,cùm illa debeantur pro alimentis,quæ non recipiant dilationem, & ob publicam vtilitatem cuius intereſt , vt delicta inueniantur , & non remaneant impunita per iura vulgaria.Ego autem replicabam,quòd forſan procedere poſſet tale adagium,quãdo ipſemet Commiſſarius peteret dicta viatica ab accuſatore vel inſtigatore,vel ſaltem ſuperiori conſtaret apertè inquiſitum eſſe legitimè indiciatum,ſecus verò quãdo repetũtur ab inſtigatore iam ab eo ſoluta,quòd de iure tenebatur illa ſoluere, vel quando etiam conſtaret ipſi ſignaturæ,quòd verè inquiſitus eſſet legitimè indiciatus,aliàs poſſit, & debeat admitti appellatio, cùm potuerit Superior grauare inquiſitum , quia non adeſſent legitima indicia, & ob id ab iſto grauamine eſſet admittenda appellatio,cùm ſit regula trita, quòd omnis grauatus poſſit appellare,*c.3.2.q.9.cap.vt debitus,de appell.*Ruginell.*de appell.*§.2.*c.*1. *ampliat.* 12 *n.*118.Scac.*de appell. q.5.n.*1.& quamvis diceretur caſus dubius,cùm in dubio ſit admittenda appellatio, vt minùs partibus præiudicialis,vt per gloſ.& omnes *in c.vt debitus de appell.*Dec.*conſ.*439. *n.*1. *conſ.*524. *n.*2.Dec.*reſp.*45.*in fin.*latè Rimin.Iun.*conſ.*486. *in fin. & conſ.*795.*n.*46. & tandem Signatura reſoluit in d. cauſa cùm non ageretur de viaticis ſoluendis Commiſſario , ſed de eis repetẽdis ab inſtigatore , cauſam appellationis eſſe committendam,prout fuit commiſſa referente cauſam R.P.D.Bilio, nunc Epiſcopo Papiæ, qua appellatione admiſſa , D. Marcus Antonius Mareſcotus nihil aliud in cauſà fecit , & vterque eorum,modò in alio ſæculo requieſcit in pace.Et iterum Signatura *in vna Amerina de menſe Nouembris*,1611. admiſit appellationem ad fauorem quorundam de Cerichellis,contra quos inſtigator inſtabat pro repetitione viaticorum Commiſſario ſolutorum ſub prætextu, quòd ipſi rei eſſent legitimè indiciati ſuper falſitate contra eoſdem intentata.Et iterum S.D.N.Paulus V.admiſit appellationem ad fauorem equitis Neuij Canali Reatini contra eius inſtigatores,qui inſtabant reſtitui viatica ſoluta Commiſſario contra eum tranſmiſſa. Et idem erit dicendum quando Commiſſarius prætenderet viatica,& ſalaria finita commiſſione ab ipſo inquiſito vt admittatur appellatio tanquam illa debita de præterito per ea quæ tradit Sur.*de alim. tit.8.priu.60. n.*15. vbi alios allegat.

14 Quæ indicia requirantur , vt poſſit Commiſſarius viatica , ſeu ſalaria habere ab inquiſitis per illa verba appoſita in literis;*ab indiciatis, ſeu indiciandis*? Et licet aliquando fuerit dubitatum in prima Signatura, debere indicia eſſe ad torquendum : tamen veritas eſt, vt ſufficiant indicia ad tranſmittendum inquiſitionem, vel monitorium, contra inquiſitos , cùm tunc poſſit dici,eos eſſe legitimè indiciatos,quando deinde ſequi debeat ſententia contra inquiſitos contumaciales , & ſic informationes per commiſſarium aſſumptæ ſortiantur verum effectum proceſſus fabricati , Flam. Carrar.*in tract.de execut. ſent.c. fin. num.*67.68,94.*&* 101.Moder.Rom.*q.*11. *nu.*16. *verſ.aduerte , ſecundò,* Bertaz.*conſ.*463.*n.*6. *verſ præterea quatenus , lib.* 2.

15 Sed in Regno Siciliæ , vigore conſtitutionis illius Regni , Commiſſarius non exigit ſuas mercedes, vel ſalaria, ſeu viatica, niſi ſaltem ſemiplenè intentionem Fiſci probauerit,vt legitur *in c. Rex Ferdinandus, numer.*122 Intrigl.*ſing.*168. *l.*1. vbi docet quomodo inducatur dicta ſemiplena probatio. Maur.*d q* 90.*n.*22.

16 Sed incidenter ſciat Commiſſarius,cùm fuerit deſtinatus ad proceſſum informatiuum faciendum,quòd non poterit ibi dare copiam proceſſus,neque accipere defenſiones rei inquiſiti,vt poſt alios,quos allegat, firmat Maur Burg.*in d.tract.de mod.proced ex abrupt. q.*10.*num.*8. *& ſeq.*,cùm non ſit de appendicibus ſuæ commiſſionis,Baiard *q.*26. *n.*12. Et ego dum fui Locumtenens crim. A. C. valde reprehendi quendam Commiſſarium,qui aliter ſeruauit,vt diù in ipſa commiſſione morari potuiſſet,niſi fuiſſet ei data facultas condemnandi , quia poterit etiam illos abſoluere , vt dicam infrà *cap.*12. *in fin.*

CAPVT II.

An Commiſſarius poſſit cognoſcere de obreptione vel ſubreptione contra eius facultates faciente , & quæ inducant inualiditatem , vel ſubreptionem , & de aliis concernentibus iuriſdictionem ipſius Commiſſarij.

SVMMARIVM.

1 *Commiſſarius poteſt cognoſcere de exceptione appoſita contra ſuas facultates ſuper obreptione , vel ſubreptione.*

2 *Et interim debet ſuperſedere in exercitio ſuæ Commiſſionis.*

3 *Commiſſio dicitur inualida , quando non fuit ſeruatus ſtylus in conceſſione dictæ commiſſionis.*

4 *Commiſſio , quæ requiſita habere debeat , vt dicatur valida,& an poßit dari de ſubreptione cõtra eam.*

5 *Commiſſarius,ſi nulliter proceſſerit, an poſſit iterum validè procedere, & reuocare proceſſum inualidũ.*

6 *Commiſſarius,præfixo ei tempore ad aſſumendum informationes, non poterit , dicto termino elapſo , in cauſa amplius ſe ingerere,neque informationes aſſumere, ſed tanquam vſurpator iuriſdictionis puniri poterit.*

7 *Tempus ſolet cõputari à die datarum literarũ huiuſmodi cõmiſſionis,& ſi non eſſet dies expreſſa, tẽpus erit computandum , à die præſentatæ commiſſionis.*

8 *Tempus non præfixum in commiſſione ad aſſumendum informationes quantum durare dicatur.*

9 *Tempus*

Digitized by Google

9 *Tempus quatnor menſium prefixum in commiſſione, non intelligitur pro tertia parte anni, ſed debent accipi menſes ſecundum curſum Kalendarij.*

10 *Locus deſtinatus in commiſſione operatur, vt non poſſit commiſſarius extra illum recipere informationes, & ſi aliter faceret, poſſit ei impune reſiſti.*

11 *Sed declara, vt hic per Authorem.*

12 *Commiſſarius exercens iuriſdictionem ante literas preſentatas facit proceſſum nullum, etiamſi data commiſſio praceſſiſſet proceſſum.*

13 *Quod procedit etiamſi Commiſſarius habuiſſet notitiam poteſtatis ſibi conceſſa vigore dicta commiſſionis.*

14 *Commiſſio praſentari debet parte citata, licèt de conſuetudine non ſeruetur.*

15 *Exceptio opponi debet contra proceſſum fabricatum per commiſſarium ante literas praſentatas, aliàs proceſſus valebit.*

16 *Commiſſarius debet inſerere in citatione, & proceſſu copiam ſua delegationis, & an teneatur tranſmittere originales literas, vel earum copias.*

17 *Commiſſarius poteſt ſibi Notarium, vel Actuarium idoneum eligere, ac etiam Porteriũ, & Nuncium.*

18 *Commiſſarius, completo proceſſu, debet illum tranſmittere ſigillatum ad ſuum Superiorem.*

1 SI coram eo, cui eſt conceſſa facultas procedendi,
& aſſumendi informationes contra delinquentem
opponatur, de inualiditate, vel ſubreptione literarum,
& ob id dicatur carere iuriſdictione, ipſemet Com-
miſſarius poterit de iſto articulo cognoſcere, & illum
determinare Petr. de Surd. *conſ.* 156. *n.* 6. *vol.* 2. Rauden.
conſ. 21. *num.* 115. *volum.* 1. Craſſ. *in tract. de except.*
except. 18. *n.* 9. Card. Tuſch. *concl.* 414. *n.* 1. *& ſeq. in lit.*
I, & concl. 549. *n.* 3. *eadem lit. I*, Maur. Burg. *in tractat.*
de mod proc. ex abrupto in cent. 1. *q.* 98. *n.* 2. vbi ſubdit,
2 † quòd talem cognitionem ſummariè facere poteſt,
& ſi cognoſcat aliquid deuiare à tramite iuris, vel
quòd in literis deficiat aliquod requiſitum ſolitum de
conſuetudine apponi, debet reſcribere Principi, & in-
terim ſuperſedere in executione, & exercitio ſuæ de-
legationis, donec veniat reſponſio, cum pendente
conſultatione cum Principe, officium iudicis cõquieſ-
cat, Vant. *de null. ex defect. iuriſd. ord. num.* 143. *&* 145.
Lancellot. *de atten.* 2. *part. c.* 8. *n.* 6. *& ſeqq.* Mill. *dec.* 2.
n. 12. *l.* 1. & per conſequens interim iudex dicitur pe-
nitus incompetens, Maur. Burg. *d. cent.* 1. *quaſt.* 98. *nu-*
mer. 5. *& ſeqq.* & ne partes appellent à declaratione
ſuper prædicta exceptione, Prax. Archiep. Neapol.
cap. 70. *nu.* 9. docet, vt oppoſitis non obſtantibus pro-
cedat ad vlteriora, nec requiratur alia expreſſa de-
claratoria.

3 Commiſſio autem, ſiue eius literæ quomodo poſſint
redargui de inualiditate, vel ſubreptione? Et breuiter
tangendo materiam ſpecialem præſentis quæſtionis,
cùm ſi vellem materiam ſubreptionis ingredi, opor-
teret compilare magnum tractatum; & ſic commiſſio
inualida præſumeretur ſi emanaſſet contra ſtylum ſo-
litum Curiæ Theſaur. *q.* 4. *n.* 1. Rebuſ. *in tr. de conſuet.*
ar. 2. *gloſ.* 13. *n.* 31. *& ſeq. & in præfat. tract. de reſcrip.*
n. 174. *in fin.* Gloſ. 1. *in c. ſuper literis n.* 809. *de reſcript.*
cùm ſtylus, ſicut lex obſeruandus ſit. Maur. Burg. *in*
trac. de mod proced. ex abrupto cent. 1. *q.* 99. *n.* 2. *& ſeqq.*

4 De ſtylo autem in Curia ſolet deſcribi nomen Su-
perioris Tribunalis, vbi cauſa pendet, vt modò poſſu-
mus ponere exemplum in Tribunali A C. vt præpo-
natur eius nomen, Ioannes Dominicus Spinola Pro-
thonotarius Apoſtolicus, & Sanctiſſim. D. N. Papæ, &
Cameræ Apoſtolicæ Generalis Auditor; prout in Re-
gno vtriuſque Siciliæ apponitur nomen Inuictiſſimi
Regis Philippi, vt legitur *in Pragmat.* 4. *tit.* 15. *tom.* 1.
Io. Franc. de Leon, *Prax. Offic. c.* 5. *n.* 4. Maur. Burg. *dict.*
q. 99. *n.* 5. Ac etiam ſolet apponi nomen Principis, in
cuius territorium, vel iuriſdictionem tranſmittuntur
huiuſmodi literæ; & ſi fuerit Dominus talis iuriſdi-
ctionis Imperator, Rex, vel alius ſupremus Princeps,
diriguntur eis dictæ literæ per modum hortationis:
vt in reuerentiam tanti Principis Hiſpaniarum Regis,
Auditor Cameræ in principio literarum ponit talem
inſcriptionem: *Inuictiſſimo, ac Potentiſſimo Hiſpania-*
rum Regi, Hortamur, &c.

Ac etiam fit ſalutatio perſonæ, cui literæ dirigun-
tur commendando eius legalitatem, ſufficientiam, ac
fidelitatem, vt ſi dirigantur Mario Aucturiæ I. V. D. Pi-
ſano, ſiue ſummæ integritatis Do. Io. Mariæ Contelo-
rio de Terra Ceſis *Confiſi de tua fidelitate, & ſuffi-*
cientia: quæ ſalutatio ſolet inducere actus dilectionis,
& largitatis. Rebuff. *in d. præfat. n.* 67. Fab. à Mont. Leo.
in Pract. Arb. 1. *fol.* 90. *n.* 5. Ac etiam præponitur peti-
tio facta per procuratorem Fiſcalem, vel per inſtiga-
torem, nec non exprimuntur caſus, ſeu delicta, in qui-
bus conceditur poteſtas: Aliquando etiam ſolet ta-
xari tempus, infra quod ſe expedire debeat; ac etiam
debet apponi dies datarum literarum cum expreſſio-
ne Indictionis, & Anni, ac cum ſubſcriptione eiuſdem
A. C. propria manu ſcribendo nomen, cognomen, &
dignitatem, & cum viſione Locumtenentis Crimina-
lis, & quòd ſint munitæ ſigillo eiuſdem A. C. vt de his
omnib. latè ponit Maur. Burg. *in d. tract. de mod. proc.*
ex abrupt. cent. 1. *q.* 90. *per totam*, & ibi latiùs ponit re-
quiſita, quæ inſeri debent in literis conceſſis ſuper
modo procedendi manu Regia, & ex abrupto.

Si verò ipſe Commiſſarius nulliter proceſſerit, an 5
poſſit iterum validè procedere vel reuocare proceſ-
ſum inualidum; & denuo proceſſum validum fabri-
care, & breuiter, ac reſolutiue dicitur poſſe, quia ſimi-
les informationes per Commiſſarium deſumuntur
ante litis conteſtationem, & antequam examinetur
reus, & ob id quæcunque prouiſio in proceſſu facta
dicitur interlocutoria, Cardin. Tuſch. *concl.* 112. *nu.* 9.
in lit. S, & ſucceſſiuè poteſt ab eodem iudice reuocari,
idem Card. Tuſch. *concluſ.* 113. *num.* 6. *& concluſ.* 115.
num. 1. *lit. S*, Maur. Burg. *dict. cent.* 1. *qu* 99. *n.* 19. *& ſeq.*
Et per totam dictam quæſtionem diſputat articulum,
quòd ſi iudex pronunciauerit in cauſa nulliter, an
poſſit reiteratò procedere, ad quem pro iſto articulo
lectorem remitto, quia ibi doctores cumulauit, &
abundè nouiſſimè Scacc. *in tract. de appell. quaſt.* 19.
remed. 1. *concl.* 6. *num* 1. *& ſeq.*

Si verò fuerit præfixum aliquod tempus Commiſſa- 6
rio ad aſſumendum indicia, elapſo dicto termino, vel
tempore, ſpirat eius iuriſdictio, cùm per aſſignationem
temporis cenſeantur ligatæ manus Commiſſario ad
procedendum vlteriùs, latè Petr. Cab. *in reſol. crimin.*
caſ. 156. *n.* 8. Rim. Iun. *conſ.* 33. *n.* 18. Aldobr. *in § penult.*
n. 4. *Inſt. quib. mod. tut. fin.* ea potiſſima ratione, quia
permiſſa ad tempus cenſentur denegata poſt tem-
pus, Card. Tuſc. *concl.* 296. *n.* 5. *in litera P*, Ciott. *conſ.*
71. *num.* 44. Rol. *conſ.* 94. *n.* 11. *& ſeq. vol.* 3. Bertaz. *conſ.*
216. *n.* 20. *vol.* 1. & ſi vltra d. tempus ad vlteriora pro-
ceſſerit, proceſſus dicitur ipſo iure nullus, ſiue verba
commiſſionis ſint perſonæ Commiſſarij, ſiue cauſæ,
vel partibus directa, Vant. *de null. ex defect. iuriſd. de-*
leg. num. 91. *&* 100. Aſin. *in pract. in princ. cap.* 3. *n.* 4. *&*
ſeq. §. 3. *cap.* 36. *num.* 4 *&* 15. Bertazz. *conſ. crim.* 97. *n.* 2.
vol. 1. imò punietur etiam pœna vſurpatæ iuriſdictio-
nis, Maur. Burg. *in d. tract. de mod. proced. ex abrupt.*
cent. 1. *quaſt.* 76. *num.* 4. *cum plur ſeq.*

Quod tempus ſolet computari à die datarum litera- 7
rum, igitur ab ipſa die excluſiuè incipit currere ob li-
teram, & dictionem, *à*, quæ excluſionem & ſeparatio-
nem denotat. Aſin. *in pract. §.* 17. *cap.* 6. *num.* 2. Strac. *de*
aſſecur. gl. 12. *num.* 2. Cuman. *in c. Ritus* 40. *n.* 268. Card.
Tuſch. *concl.* 1. *n.* 11. *& ſeq. in lit. A.* Maur. Burg *in dict.*
quaſt. 86.

quaſt.86.n.11.& ſeq.vbi ſubdit, quòd ſi in literis non eſſet expreſſa dies, tempus erit computandum à die præſentationis literarum, vel commiſſionis, ex traditis per Fab.à Mont.Leon.in ſua pract.fol.495. n.12.

8 Si verò io commiſſione oon eſſet præfixum aliquod tempus, durat eius iuriſdictio toto tempore ſui officij,ſi habeat aliquod officium annexum, quia priuilegium conceſſum contemplatione officij, durat quouſque officium deſinat,Menoch.conſ.912.num.32. Maur.Burg in d.q.76.n.14.15. Si verò noo haberet talis commiſſio officium anoexum,durabit ad beneplacitum Superioris, vel donec perfectè aſſumpſerit informationes, & ita paſſim ſeruatus hîc in Curia.

9 Et ſcias quòd ſi commiſſio haberet præfixionem termioi per quatuor menſes,non intelligitur pro tertia parte anni,vt per Card.Tuſch.concl.197.n.7.lit.M, ſed menſis accipitur ſecundum curſum Kalendarij, & quòd deficit de illo meoſe, in quo ſunt datæ literæ, accipiatur de ſequenti menſe, & ſic ſucceſſiuè, iuxta doctrinam Lambert.in tract.de iur.par.in 34.art.prima quaſt.princ.1.p.2.lib.fol.703. vnde, ſi literæ dantur die 7.Iuoij, tempus quatuor menſium durat per totum ſeptimum diem menſis Octobris tantùm, & oon vltra,prout ſequitur etiam Maur.Burg. in d.q.76. n.17. in tract.de mod.proced.ex abrupto cent.3.

10 Ac etiam,ſi in commiſſione fuerit deſtioatus certus locus iudici delegato,vbi examinare debeat, extra illum locum oullam habet poteſtatem examinandi, cùm iuriſdictio dicatur ſpecialis, & extraordinaria & ob id non eſt extendibilis,ſed potiùs reſtringibilis infra limites loci deſtinati, Menoch.de arb.qu.99 lit.I, Dec.in tr crim.in princ.Suſd.deciſ. Mantu.197. nu.5. Card.Tuſc.concl.425.n.1 in lit.I,& concl.505. n.4. lit. S,Petr.Cab.caſ 162.n.3. in reſol. crimin.cent 2.Maur, Borg.in d.tract.de mod.proced.ex abrupt. q 80.num.3. vbi infert poſt Fab. à Mont. Leo, qoòd tali delegato exercenti eius poteſtatem extra locum ei commiſſum poteſt impunè reſiſti,cùm extra illum locum dicatur procedere tanquam perſona priuata, & nec habitu, nec actu iuriſdictionem habere dicatur, Petr. à Syria in q.for.24 n 12. & per conſequens proceſſus dicitur nollus ex defectu iuriſdictionis, tanquam factus contra formam ſuæ delegationis,Bece.conſ.21.n.29. Vant. de nullit.ex defectu iuriſd.deleg.n.91.Grauat. ad Veſtr. in Pract.l.3.c.9.n.19. Magon. deciſ.Lucenſ.30. num.3. Honded.conſ.24.n.57.vol.2. in x.me parte opponente,Marant.de ord.indic.par.4. diſtinct.2. num.8 Maur. Burg.q.62.n.20.& ſeq.& q.70. n.3.& ſeq. in ſupradi-

11 cto Tractatu,vbi ſubdit,† niſi locus, ſeu territorium fuerit auctum in nouas contratas, quia in dictis contratis auctis poterit exercere ſuam iuriſdictionem, Tuſc.concl.535. n.2.in lit. A,cùm territorium auctum, ſeu prorogatum, dicatur idem territorium; & idem erit io locis connexis,cùm coonexorum,& adhærentium idem ſit iudicium,Card.Tuſch.in concl.549. n.1. in lit.I,Maur.Burg in d.q.8 vbi ſubdit, quòd dicitur territorium,vniuerſitas agrorum infra fines cuiuſcumque Ciuitatis, ex quo magiſtratus intra ipſos tantùm fines eius habet terrendi, & ſubmouendi, Natt. conſ. 339 n 1. Chaſſan.in conſuet.Burgund. Des iuſtices §.1. verſ.non territoriis, n.1. & ſeq. & quòd in territorio dicitur commitri delictum, etiam ſi quis exiſtens extra territorium proiiciat contra exiſtentem in territorio, eumque percutiat,Tuſch.concl.543.num.15.

12 Et ſi procedant ante præſentatas literas commiſſionis,proceſſus ab eo factus eſt nullus, Coſta in tr. de retrotract.caſ.7.cap 9. num.17. & ſeq.etiam ſi data commiſſione,præceſſiſſet proceſſum, Decian.in tract. crim.l.4.cap.25. n.27.& 39.Iotrigl.ſing.89. num.24.& ſeq.l.3.Scacc.in tract.de iud. lib.1.cap.84. num.23. vbi alios allegat,Maur.Burg.in 5 tract. de modo proceden. ex abrupto,quaſt.77. n.4.& ſeqq.quia poſt datam literarum dicatur habere iuriſdictionem habitu, & non actu,cum actu requiratur iuriſdictio, vel eius exercitium à die præſentationis, vel executionis; & illam tunc poteſt exercere,& non priùs, Dec.dict. cap 25. num.49. latè vbi alios allegat,Claud. Bertazz. ad patr. conſ.366.in lit.B,in princ.lib 2 Tuſch concl.435. n.1. in lit.I,vbi infert quòd ſi ante ipſarum literarum, vel commiſſionis præſentationem procedat, poteſt ſibi impunè reſiſti.

Et adeò eſt vera iſta opinio, vt procedat, etiamſi 13 ipſe iudex delegatus habuiſſet notitiam poteſtatis ſibi conceſſæ vigore ipſarum literarum,vel commiſſionis,Lancel.de atten.par.2. c.4 n.248. Claud.Bertazz. ad patr.conſ.366.in lit.B, vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi cùm non ex cauſa ignorantiæ, nequit exercere iuriſdictionem,ſed ob non præſentatas literas,proceſſus redditur nullus, Marant. de ord. iud.p.4.diſt.16. n.8.Maſcard.de prob. concl.145.nu.17. Scacc.cap.64. n.23.verſ.ante præſentationem,& latiſſimè hanc opinionem à contrariis tuetur Claud. Bertazzol.in d.conſ.366.in lit.B, Iotrigl.ſing.80 num.14.& ſeq. vbi ſubdit, vt non conualidetur proceſſus iam factus, etiam ſi ſuperueniat præſentatio literarum, cùm proceſſus ante factus dicatur factus à perſona priuata † quæ præſentatio literarum fieri debet parte 14 citata,ſecundùm Regn.in tract.de appell.fol.190. n.5. Card Tuſch.concl.43 . n.3.in lit.I.ſed nos non ſeruamus,quia commiſſarij, qui tranſmittuntur ad partes, nullo modo in præſentatione dictarum literarum citans partes, prout nec io Regno Siciliæ ſeruatur, vt teſtatur Maur.Burg.in d qu.90.num.9.

Sed deſcoſos ſciat, quòd ſi ſuperueniat commiſſio, 15 vel præſentatio literarum ad annullandum proceſſum iam fabricatum per delegatum, vt excipiat, & opponat de nullitate proceſſus, aliàs proceſſus valebit, vt admonet Guid.Papa deciſ.286. & Maur Burg.in dict. q.90.num.9. Scacc.d.cap.64.num.23. in fin.

Ac, vt pluries dixi, ipſe delegatus in principio pro- 16 ceſſus, & in citatione debet inſerere tenorem commiſſionis, & literarum, aliàs proceſſus non valeret, neque citatus comparere tenetur, Decian. in tract. crimin.lib.4. cap.25. numer.12. Menoch.de præſumpt. lib.2. præſumpt.15. num.2. in fin. Bertazzol conſ.401. num.11.& ſeq. Petr.Iannin.in tract.de citat.real.lib.1. cap.1. num. 628. Sed quicquid de iure dici poſſit, vt tranſmittatur originale ipſius commiſſionis, tamen de conſuetudine non ſeruatur penes nos, neque in Regno Siciliæ, prout etiam de iure verior eſt opinio, vt non requiratur inſertio originalis commiſſionis, vt de veriori in puncto iuris teſtatur Maur. Burg. in d. q.90.num 13. & ſeq.& ſub num. 16. magis dicit procedere, quando eſſet cauſa delegata alicui poſito in dignitate, & qui eſſet probatæ vitæ.Menoc.conſ.100. num.77. Raud.conſ.17. num.91.par.1. lib. 1. Miſiog. cent.2. deciſ.1. vbi firmat, quòd non teneatur tranſmittere originale conceſſionis, ſed bene reo petenti originale teneatus edere, & ita aliàs fuiſſe in illa Camera Imperiali reſolutum.

Qui Commiſſarios,ſi ſibi non fuerit deputatus No- 17 tarius, vel Actuarius, poterit ipſe aliquem idoneum eligere in Actuarium,vel Notarium, Marc. deciſ.137. n.2.p.1.Grat.deciſ.143. n.5. Maur. Burg. in d. tract. de mod.proced.ex abrupt.q.90.n.18. vbi ſubdit. idem eſſe dicendum de electione eius portetij, cùm militet eadem ratio; Ac etiam ſi non fuerit ſibi deſtinatum Tribunal,neque illod habeat, poterit ille eligere in quacunque domo,vbi ius eſſet redditurus; ac etiam poterit eligere quemcumque locum ad ſententiam proferendam,Porpurat.conſ.48.num.7. Cumia. in tract. de Syndic.c.3. n.3. Menoch. quaſt.64. n.3. lib.1. de Arb. Decian. d. c.25. n.14. cùm delegata iuriſdictione cenſeantur omnia eſſe delegata, cum quibus iuriſdictio exerceri

exerceri poſſit, Hereul. *de attent. c.11.n 9.* Mandoſ. *de inhib. quaeſt.* 18 *num* 4. Menoch. *qu.74. num.* 34 *&* 38. *de arb.* Card. Tuſch *concl.4 7. num.11. & concl.* 437. *n.6 & ſeq in lit. I,* Maor Burg. *in d quaeſt.90. num* 20. *& ſeq* Scacc. *de iud. lib.2.c.9. n.764.* latè Petr. Cabal. *in quaeſt. crim. caſ.*261. *num.*1 *& ſeq.*

18 Completo autem proceſſu ſibi commiſſo, per Commiſſarium fabricato, debet illum ſigillatum ad Superiorem tranſmittere, Ioſeph. Ludou. *deciſ. Peruſin.73. n.2.* ne dicta teſtium, aliáque acta vitientur, vt per Modern. Rom. *q.77. n.143. & ſeq.* vbi ſubdit, quòd pars, quæ vidit, vel aperuit dictas informationes, non poterit ampliùs opponere de falſitate, vel inhabilitate contra dictos teſtes, & provt per literas ſuperioris ſibi mandatum fuit, aliàs incidit in pœnam in eis comminatam, Maur. Burg *in d.q 90. num.*24. & ibi etiam tradit, quid obſeruare debeant officiales in illo Regno, quibus diriguntur literæ poteſtatiuè procedendi ex proceſſu informatiuo ad torturam contra delinquentes, & caueant etiam iſti commiſſarij, & iudices delegati, ne vltra facultates eis conceſſas procedant, quia poſſent puniri, vt latè per Burg. *in d tract. de mod. proc. ex ab upt. qu. 6. per totam*, & ſi delinquat iſte commiſſarius, per quem poſſit puniri, dixi ſuprà *in prima Defenſione.*

CAPVT III.

Commiſſio data pluribus, an intelligatur data cumulatiuè, vel priuatiuè. & ſi fuerit data procedendi cum voto alicuius, quomodo ſit intelligenda.

SVMMARIVM.

1 *Delegata cauſa pluribus iudicibus vel commiſſariis, intelligitur commiſſa cumulatiuè, & propterea ſi vnus ſine alio procedat, proceſſus erit nullus.*

2 *Cauſa commiſſa duobus Officialibus ordinariis, ambo efficiuntur delegati.*

3 *Cauſa commiſſa cum clauſula,* ambobus, vel alteri eorum, *dicitur conceſſa vnicuique inſolidum.*

4 *Cauſa commiſſa cum clauſula*, ſi ambo non valebunt, alter exequatur, *ſi vnus nequit procedere, proceſſus adhuc valebit.*

5 *Cauſæ delegata Capitulo, Officio, Vniuerſitati, vel pluribus, vt vniuerſis, tunc omnes ſimul procedere debent in cauſa.*

6 *Cauſa commiſſa cum voto alicuius, tenetur iudex omnino votum illius ſequi, & maximè ſi conſultor ille eſſet electus ab eodem ſuperiore, & debet omnia actu in dicto proceſſu facere* cum voto talis conſultoris.

7 *Commiſſarius electus qui non ſit iuris peritus, licèt non fuerit dictum, quòd procedat cum voto conſultoris, tamen præſumitur ſibi data facultas, vt exerceat iuriſdictionem cum voto alicuius Iuriſconſulti.*

8 *Officialis, iuris ignarus, non poteſt reum torquere, ſine conſilio alicuius conſultoris.*

9 *Officialis, ſi aliquid faciat iniuſtè cum voto conſultoris, accuſatur.*

10 *Conſultor caueat ne ſe intromittat in iure proprio Commiſſarij, quia nullitèr procederet, & vſurpator iuriſdictionis diceretur.*

11 *Commiſſarius procedere habens cum voto duorum, vel plurium conſultorum, ſi dicti conſultores ſint diſpares in electione in numero, & in procedendo, ac condemnado, quod votum Commiſſarius ſequi debeat.*

Delegata cauſa pluribus, cenſetur cumulatiuè commiſſa, & non priuatiuè, adeò quòd ſi vnus ſine alio procedat, proceſſus erit notoriè nullus, Menoch. *de præſumpt. lib.2. præſumpt.* 18. *n.*34. *&* 38. vbi alios allegat Bero. *conſ.*21. *num.*26. *&* 42. *lib.*1. Mod. Roman *conſ.*11. *num* 4. latè Pariſ. *de confident. qu.*79. *num.*41. Tuſch. *concluſ.*419. *num.*2. *in lit. I,* Peregrin. Iannin. *in tract. de citat. real. lib.1. cap.1. num.*557. Io. Anton. Lanar. *conſ.66. num* 1. vbi ſubdit niſi acquiratur per præſcriptionem. quia tunc priuatiuè, per conceſſionem autem cumulatiuè, Rimin. Iun. *conſ.*715. *num* 1. *vol.*6. vbi alios allegat, & teſtatur de communi & latiùs idem *in § 1. nu.466. Inſtit. de act.* quæ concluſio plures patitur limitationes, quas recenſet Felin. *in cap. paſtoralis. de offic. ord.* & aliquas ponit idem Rimin. iun. *in d. conſ* 715 *num.* 1. *& ſeq.* 1

Et ſi cauſa committatur duobus officialibus ordinariis, ambo efficiuntur delegati, & vnus ſine alio procedere non poterit, Pandulph. *in tractat. quibus mod. ord offic. delegat. num.* 15. ob alteratam eorum iuriſdictionem, iuxta latè tradita per Maur. Burg. *in tractat. de mod. proc. ex abrupto quæſt. 70 per totam, & quæſt* 84 *num.*2. 2

Si verò facultas eſſet conceſſa cum clauſula, *ambobus: vel alteri eorum,* tunc dicitur conceſſa in ſolidum vnicuique Delegatorum, Capt. *in ſuis concluſ. reg.25 & ſeq.* Menoch. *de præſumpt. l 2. præſumpt* 18. *num.* 5. *&* 35. & Vant. *ex defect iuriſd. ord num* 175. *& ſeq.* qui infert, vt ſit caſus præoccupationis, ita quòd qui primos fuit à partibus aditus, ſolus de cauſa cognocat, & iudicet, idem tenet Menoch. *de præſump.* 18. *num.* 17. niſi qui occupauit iuriſdictionem aliqua iuſta cauſa fuerit impeditus, quia poteſt alter cauſam cognoſcere, *cap. cùm plures, de offic. delegat. in* 6. Prax. Arch. Neap. *cap.* 70. *num.*28. vbi poſt Rotam Rom. ponit cauſas impedimenti, & inter alias, ſi fuerit abſens, ſi lentè procedat, vel ſi ſit occupatus aliis negotiis, ac etiam ſi primos iudex conſentiat, & concurrat expreſſus conſenſus partium, & ſi fuerit etiam commiſſio facta cum clauſula, *vel alteri eorum inſolidum,* intelligatur, vt vnus procedere valeat ſi alij condelegati haberi non poſſint, habita priùs eorum diſcuſſione. Maur Burg. *in tract. de mod. proced. ex abrupt. q.84. num.6. & ſeq.* ſi verò fuerit commiſſa cauſa ſine clauſula, *quòd ſi non omnes*, & vnus tantùm pronunciauerit, ſententia erit nulla, vt de communi teſtatur Curt. Iun. *in l.2. §.1. num* 18. *ff de ind* & de veriori, & tenenda in conſulendo, & iudicando firmat Cæuall. *in tract. comm. contra comm. quæſt.61. in fine.* 3

Ac ſi fuerit commiſſa cum clauſula, *quòd ſi ambo non valebunt, alter exequatur*, tunc ſi vnus nequit, & alteri non conſtet de impedimento condelegati, ſi vnus eorum procedat, valebit proceſſus, Menoch. *de arb. lib.1. quæſt.75. num.*17. vbi aſſignat duas rationes, quas refert Maur. Burg *in d. qu.84. num.9. & ſeq.* & ſi Aduocatus velit contra iſtam opinionem inſurgere, videat Peregr. Iann. *in tractat. de cit. real. lib.1. cap.1. num.*679. 4

Si verò verba delegationis eſſent directa Officio, *Capitulo Vniuerſitati, vel pluribus perſonis, vt vniuerſis,* cùm tunc omnes ſimul repræſentent vnum corpus, illorum officium cenſetur indiuiduum, & ob id vnus ſine altero procedere non poteſt, cùm vni ſoli, neque iuriſdictio, neque exercitium iuriſdictionis conueniat, Follet. *in addit. ad Maram. de ord. iud. diſt.5. n.*33. Vant. *de null. ex defect. iuriſd. ord. n.*175. *& ſeq. & n.*182. Pariſ. *de ſynd q.*12. Peregr. Iannin. *de cit real. l.1. c.1. n.*682. Maur. Burg. *d. q.84 n.9 & ſeqq.* Sed Aduocatus, ſi velit inſurgere contra ſupradictos, videat Card. Tuſc. *in concl.*419 *n.11. in lit. I,* Sed quòd iuriſdictio pluribus conceſſa non cenſeatur conceſſa priuatiuè: ſed cumulatiuè, de magis communi teſtatur Iaſ. *in l. quod ſi rerum* 5

rum §. ſi quis, n.8.verſ.pro iſta parte delegata, Fel. *in c.paſtoralis, n.2. de offic. ord.* Gram. *vot 28. n.4. & 6.* Decian.*reſp.118.n.21.& ſeq.lib.3.* latiſſime Surd *reſp. 56.n.19* qui omnes concludunt, ſiue iuriſdictio ſit conceſſa generaliter, ſiue etiam ſpecialiter de aliqua particulari cauſa, Modern.Rom.*conſ.51.n.3.* qui etiam teſtatur de magis communi.

6 Si verò fuerit commiſſa cauſa cum voto alicuius, commiſſarius tenetur omninò ſtare illius voto, Card. Tuſch *concluſ.490.n.1 in lit.I*, & maximè ſi talis iudex, vel Aſſeſſor ſit creatus ab eodem Principe, quia tunc ille dicitur neceſſarius Iudex, vel aſſeſſor, Vant. *de nullit. ex defect. iuriſd ord n.152. verſ.ſi autem*, Aſin. *in Pract Iud.§.15.c.10. limit.3* Cagnol. *in l. conſilium n.11. de reg.iur* Bilb. *in tract. de quæſt.q.10.n.39. in fin.* Maur.Burg. *in d.tract. de mod. proced. ex abrupt. q.8 n 3.& ſeq.*

Et debet iſte commiſſarius omnia acta proceſſus facere cum voto & conſilio illius, aliàs dicitur proceſſus nullus ex defectu formæ traditæ, & non ſeruatæ, Vant.loco citato *n.152.* Aſin.*d.c.11.§.5.* Maſcard. *de probat.concl.9.num.8.vol.1.* Maur Burg. *d.quæſt.81. num.7.* vbi ſubdit hoc procedere, etiam ſi Commiſſarius eſſet Iuriſconſultus, & peritus; nam adhuc tenetur ſeruare formam dictæ commiſſionis, & capere conſilium ab eius conſultore, Parid.*in tract.de ſyndic. q.28.* vbi teſtatur, ita fuiſſe ſeruatum Cathaniæ, prout ſequitur Burg *in dict. q.81. n.8.* & ita hîc obſeruatur in Curia Capitolina, quando datur conſultor Capitaneo Appellationis, qui ſemper eſt iuriſperitus, & iuris conſultus, vt ipſe Capitaneus teneatur in omnibus ſequi conſilium conſultoris, quamvis conſultor (vt pluries vidi) non ſit ita peritus, prout eſt dictus Capitaneus Appellationis.

7 Si verò fuerit electus commiſſarius, qui non eſſet iuriſperitus neque fuerit dictum; *quòd procedat cum voto Conſultoris* tunc præſumitur ſibi data facultas, vt iuriſdictionem exerceat cum conſilio optimi Iuriſconſulti, aliàs eſſet contra ius Diuinum. Fab à Mont. Leon *in pract.arb.pag.523.n.44* Ioan.Anton.de Nigr.

8 *in conſt.Regn Neap.147 n.16.* vbi tenet, quòd officialis iuris ignarus non poſſit reum torquere, niſi cum conſilio Aſſeſſoris, Maur.Burg *in dict. tract. de mod. proced. ex abrupt q.81.n.5.*

9 Et commiſſarius, quando ſecutus fuit votum alicuius periti, excuſatur, ſi aliquid faciat, quod ſit iniuſtum, Aſin. *in pract. §.25. c.10 limit.4. n.1. & ſeqq.* Alex. *conſ.65. n.4. volum.1.* & ibi Addent. Modern. Rom. *q.211 n 470. & 473.* Parid. *in Tract. de ſyndic. q.19.* Maur. Burg. *d.q.81.n.9.& ſeq.*

10 Et aduertant iſti conſultores, ne ſe intromittant in iure proprio Commiſſarij, neque vti conſultores dictam facultatem alij committant, quia vltra quod nulliter faciunt, dicunt etiam vſurpatores dictæ poteſtatis, Card.Tuſch. *concl.771. n.1. & ſeq. in lit. C.* Maur.Burg.*d.q.81.n 15.*

11 Si verò debet procedere cum voto duorum iudicum, vel cõſultorum, ſi ſint diſpares in voto, commiſſarius poterit ſequi votum illius, cuius vult, Alex. *in leg. duo, n.15.ff.de re iud.* Aſin.*in Pract. iud. §.25. c.10.limit.14.n 4.* ſed potiùs debet adhærere voto antiquioris, quàm iunioris, ex traditis per Theſaur.*deciſ. 1.n.8. & ſeqq.* & potiùs voto fauorabili reo, quàm odioſo, ex Caualc. *in tract.de Brach. reg. p.4. n.287.* Petr.Caball.*in qq.crim.caſ.119.n.5.& 8.* Maur.Burg *in q.94.n.3.& ſeq. ſub n.5.* dicit, quòd dum non fiat electio, cuius voto velit adhærere, proceſſus remanet indeciſus, per Capic. *deciſ.75. circa fin.* Si verò in iudicando ſint diſpares, & in electione ſint pares, quia fuerũt electi quatuor, & in iudicãdo ſint diſpares, quia duo adſunt pro qualibet parte, tunc commiſſarius poteſt eligere votum quorum vult, vel alium Conſultorem addere, Vant. *de null.ex defect.iuriſd.Ord.n.186.* Petr. Caball. *caſ.119.n.12.* Si verò ſint diſpares etiam in ſententiando, tunc debet ſequi votum maioris partis, Petr.Caball. *d.caſu 119.n.5.& n.30.* Vant. *d.n.186.* Maur.Burg.*d.q.94.n.2.& n 6.& ſeqq.*

Poſtremò ſciat Iudex, quod ſi conſtat ex mente 12
concedentis iuriſdictionem eſſe conceſſam priuatè, tunc dicitur conceſſa priuatiuè, & non cumulatiuè, Rom.*conſ.393.*& ibi Mand.*in add.*& Ferret *conſ.142. n.15.* vbi de communi, & Rim.iun. *conſ.715.n.3.lib.6.* & ibi ponit exemplum quando dicatur de mente concedentis conſtare fuiſſe priuatiuè conceſſam.

Item ſi plures habeant iuriſdictionem ordinariam, & vniuerſalem, & alteri fiat conceſſio ſpecialis quoad certum genus cauſarum fauore perſonarum, & ſi fauor ſit quòd generalis poteſtas intelligatur adempta, & tunc illi generalem habentes non ſe intromittunt, vt ſi Papa Viſitatorem particularem deputet, ille ſolus viſitabit monachos, & non alius, ne à pluribus vexentur monachi poſt alios, quos allegat, Rimin.Iun. *d conſ.711.n.9.& ſeq.lib.9.*

Et eſt finaliter notandum, quòd iuriſdictio alicui delegata cenſeatur cumulatiuè, & non priuatiuè quoad iuriſdictionem ordinarij loci, Decian.*conſ.3.n.3. conſil.542.n.7.* Roland.*conſ.48.n.25.vol.2.*& poſt alios, quos allegat, teſtatur de magis communi Fiam. Pariſ. *in tract.de confidenti q.79.n.41.& ſeq.* vbi plus firmat etiamſi eſſet conceſſa per dictionem taxatiuam: vbi infert, quòd ciuitati, quæ poteſt cognoſcere de damnis datis poſt deputationem alterius officialis in ſpecie factam non derogetur, & etiam ex ſpeciali deputatione vnius Viſitatoris, quibus d. religioſis facta, non prohibeatur quoque Epiſcopus viſitare, Barbat. *c.2.n.37.de offic. deleg.*

CAPVT IV.

Cauſa alteri delegata per Superiorem, an præſumatur priuatiuè, vel cumulatiuè conceſſa quoad ipſum Principem concedentem.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa commiſſa per Principem alicui, an dicatur priuatiuè, vel cumulatiuè, quoad ipſum Principem, commiſſa.*

2 *Princeps non dicitur iniuriam facere ſuo delegato, ſi velit etiam cognoſcere de eadem cauſa*

3 *Princeps incipiens cognoſcere de cauſa alteri delegata facit ceſſare iuriſdictionem eius delegati.*

4 *Commiſſarius deſtinatus in partibus in aliqua cauſa, cenſetur deſtinatus priuatiuè quoad alios officiales, exiſtentes in eodem loco.*

5 *Princeps accedens ad locum ad quem fuerat deſtinatus Commiſſarius, tanquam lumen maius facit ceſſare iuriſdictionem.*

IN iſta quæſtione meo ſolito more procedendo re- 1
ſolutiuè dico, quod conceſſa alicui per Principem poteſtate procedendi, dicatur conceſſa cumulatiuè cum ipſo Principe, vel Superiore concedente, & non priuatiuè, Rim.Iun.*conſ 539.n.7.* quia concedens non præſumitur velle poteſtate conceſſa penitus ſe abdicare, ſed maiorem poteſtatem penes ſe retinere illâ, quam delegauit, cùm Principis loquentis, ſeu diſponentis perſona nunquam includatur in generali ſermone, ſed ſemper intelligatur excepta, ne ſibi legem videatur imponere, Gram. *conſ.2. & deb.30.n.4.* Rim.

Digitized by Google

ran. *conſ.*715.*n.*1. Miſing. *obſeru.*99.*n.*1.*cent* 6.*& ſeq.* vbi de communi, etiam ſubdit, quòd ſemper ei ſalua maneat ſuperioritas, recognitin , ac fides , Caſtal. *de Imper.*330.*col.* 1. *circa med.* Ioſeph. Ludou. *concl.* 20. *verſ. ſi igitur*, Surd.*conſ.*152.*n.* 7.*vol.*2. Pern.*in tract. de Princip.n.*15.Menoch.*de præſump.lib.*2.*præſumpt.* 18. *n.*1. *& ſeq.* cum aliis adductis per Maur. Burg. *in d. tract. de mod.proced.*vbi ſubdit, quia dicta facultas ſibi competit de plenitudine poteſtatis abſolutæ , & per conſequens non præſumitur illam à ſe abdicare, quia in alium eſt intranſibilis , quamvis ſit communicabilis tantùm, Prax. Arch. Neap. *c* 70. *n.* 22. vbi dicit idem procedere in Epiſcopo , qui poteſt in vnaquaque proceſſus parte cauſam delegata alteri à ſe auocare , & quòd poſſit etiam ſententiam interlocutiam delegati reuocare, niſi Epiſcopus deinde efficiatur excommunicatus, quia non poteſt poſtea cauſam auocare , & eſt regula generalis , vt iudex inferior præſente maiori magiſtratu ius non dicat, Cauale. *de Brach.reg.p.*1.*n.*154.*&* 240.

2 Nec ipſe Princeps dicitur iniuriam facere eius delegato , ſi velit etiam ipſe procedere contra delinquentes , cùm ſua iuriſdictione vtatur , Roland.*conſ.* 80.*n.*11. *volum.*2. Burſat. *conſil.*126. *n.*20. *volum.*2. Giam. *deciſ.*30. *n.*4. cùm non præſumatur Princeps in eius præiudicium alteri poteſtatem dare : & inter ipſum Principem , & eius delegatum non eſt locus præuentioni , & auocationi cauſæ delegatæ , Maur. Burg.*dict.q.*78.*n.*8.*& ſeq.*vbi concordantes cumulauit.

3 Ideò , eo ipſo, quòd delegans incipiat cognoſcere de cauſa pendente coram eius delegato, ſpirat iuriſdictio delegati, Afflict. *lib.*3. *feud. tit. quæ ſint Regal. verſ.poteſtas n* 16. *& ſeq.* Menoch. *de arb.lib.*1. *q.*67. *n.*3. Grauat. ad Veſtr. *lib* 3.*c.*9.*n.*18. Decian. *in tract. crim. lib.*4. *c.*25. *n.*9. & cæteros allegat , & ſequitur Maur. Burg. *dict q.*78 *n.*11. *& ſeq.* vbi *ſub num.*15. dicit procedere etiam quoad partes , vt cenſeatur facta inbibitio contra ipſum delegantem per auocationem dictæ cauſæ , quemadmodum quando cauſa eſt introducta coram ipſo Principe ; vt nullus inferior ab eo poſſit in ea ſe intromittere , Afflict.*libr.*1. *feud. de militia.* Vaſall. qui *contum. num.* 94. Couar. *pract. quæſt. c.*9. *n.*5. Maſtrill. *deciſ.*19. *num.*9. cum aliis adductis per Maur. Burg.*dict.q.*78.*n.*15. *& ſeqq.* & ita per ſupradicta reſpondi cuidam Illuſtriſſ.D.meo patrono Colendiſſimo in caſu mihi commiſſo quid de iure ſentirem.

4 Sed bene verum eſt,quòd reſpectu aliorum officialium per facultatem vni conceſſam,vel alteri delegatam cenſetur auocata totaliter ab aliis officialibus,& ei conceſſa priuatiuè quoad omnes alios officiales, Menoch. *de præſumpt. lib.*2. *præſump.*18. *n.*19. Rim. Iun. *conſ.*389 *n* 76.Tuſch.*concl.*556 *n.*24. *in lit. I* , & latè Maur.Burg.*dec.*78.*n.*17 *& ſeqq.*

5 Et ſi ſuperior, qui delegauit accedat ad locum,vbi commoratur delegatus, facit ſilere iuriſdictionem in ipſo delegato,cùm luminare maius occupet luminare minus ad latè congeſta per Affl. *in conſt.Regn.Honorem n* 1.*& ſeqq.* Tuſch. *concl.*458. *in lit. L* , Muta, *in c. Regn. Alphonſ.*12. *n.*2. vbi docet, quòd ſi magna Curia reperitur in loco ſyndicatus ; nullus officialis poteſt ſyndicare officiales ibi exiſtentes , niſi ipſa magna Curia, Caualc. *de Brach.reg.p.*1.*n.*240 *& ſeq.* vbi limitat, *niſi de licentia Proregis*, Maur.Burg.*q.*83.*n.*6. *& ſeq.* vbi remouet contraria.

CAPVT V.

Pluribus conceſſa facultas procedendi in cauſa, an vno deficiente, remaneat in aliis.

SVMMARIVM.

1 *Commiſſio facta pluribus ſub nomine proprio ,vno ex eis deficiente , alij condelegati nequeunt poteſtatem.*

2 *Retinere † ſecum ſi fiat delegatio ſub nomine appellatiuo.*

3 *Delegatio quando dicatur fieri ſub nomine proprio, & quando ſub nomine appellatiuo.*

4 *Cauſa commiſſa pluribus, quod deciditur per maiorem partem, illud ſubſiſtere debet.*

5 *Si vnus autem nolit procedere, vel iudicare , & à loco receſſit, quando cæteri collegæ poſſint in cauſa procedere.*

PRo reſolutione iſtius articuli eſt dicendum ; Aut 1
commiſſio eſt facta pluribus ſub nomine proprio,
& tunc, vno ex eis deficiente, alij condelegati pote-
ſtatem nequeunt retinere, Iacob. Nigr. *in rubr. ff. de*
*offic. eius n.*21. quem ſequitur Menoch. *in conſ.* 992.
*n.*3.4. *&* 11. Decian.*in tract. crim.lib.*4.*c.*25.*n.*20. Aut 2
fit ſub nomine appellatiuo,& tunc vno deficiente non
extinguitur delegatio, ſed remanet penes ſuperſtites,
donec alius ſubrogetur loco deficientis.Menoch. *d.n.*
3. poſt Abb.Felyn.Barbat. & Bero. Ratio diuerſitatis
eſt , quia tunc non conſideratur qualitas perſonarum
delegatatum, ſed ſolùm officium,vel locus, cui facta
eſt delegatio , ſecundùm Menoch. *d.n.*4. licet in de-
legato realiter poſſit fieri prorogatio de loco ad lo-
cum, cùm iuriſdictio delegati non cohæreat , neque
terminetur territorio, ſicut iuriſdictio Ordinarij,Ma-
rant. *de ord.iud.p.*6.*de ſent.n.*77. Maur.Burg. *in tract.*
*de mod.proced.ex abrupt.q.*79.*n.*3.*& ſeqq.*

Delegatio autem nomine proprio fit,quando expri- 3
muntur perſonæ delegatorum ;nomine autem appel-
latiuo,quando commiſſio dirigitur perſonis exiſtenti-
bus vel extituris in aliquo officio,vel loco,ſecundùm
Menoch. *d.num.*4.*& ſeqq.*Maur.Burgund. *d.q.*79.*n.*8.
& ſeqq.

Et quod fit per maiorem partem delegatorum ra- 4
tum erit, cùm plures delegati non dicantur habere
poteſtatem inſolidum, ſed tantùm pro parte, Decian.
*d c.*25.*n.*53.Vant *de nullit.ex defect.iuriſd.ordin.n.*176.
Maur.Burgund.*d.q.*79.*n* 10 *& ſeq.* † vbi ſubdit, quòd 5
ſi vnus noluerit iudicare, & à loco receſſerit, an cæ-
teri Collegæ poſſint validè iudicare , & procedere,
Menoc.*conſ.*992. ſeptem diſtinguit caſus,Tuſch.*concl.*
419.vbi latè *in lit. I*,& ſi plures exiſtant in pari voto,
& alij iudices addantur in ſuperiorē an debeant votare
ex his, quæ in proceſſu apparebant tempore,quo pri-
mi iudices votauerint, vel etiam ex his,quæ de nouo
ſuperuenerunt,vide Vinc.de Franc.*deciſ.*513 *per totā*,
*c.*3. vbi concludit fuiſſe reſolutum , quod votare de-
berent ſuper illis tantum,quæ erant in proceſſu tem-
pore quo primi iudices votauerint. & ibi etiam teſta-
tur quòd ita ſemper in illo conſilio fuit obſeruatum.

CAPVT. VI.

Commiſſario an credatur ſine præſentatin oe literarum , vel commiſſionis.

SVMMARIVM.

1 *Commiſſario aſſerenti habere facultatem aſſumendi informationes non creditur ,ſed debet aliter de eius facultate docere.*

2 *Commiſſarius debet diligenter cuſtodire literas ſuæ Commiſſionis , tanquam pupillam oculi ſui , nec*

poterit

poterit facultatem ſuam per exemplu probare, ſed tenetur oſtendere literas originales.

Delegatus an teneatur in prima citatione inſerere copiam ſuæ delegationis, vt alias res.

3 *Et procedit etiamſi talis aſſertio fieret per officialem in dignitate conſtitutum. quia in grauibus, vbi agitur de praiudi. io tertij, non creditur.*

4 *Limita quando in loco, vel de facili haberi Princeps, quia tunc creditur.*

5 *Limita quoque quando eſſet notorium in locò Commiſſarium habere talem facultatem, vel commiſſionem, & limita in alijs caſibus hic per Authorē.*

1 IN iſta quæſtione breuiter dicitur, vt Commiſſario non credatur; quia iuriſdictio eſt quid facti, & facta non præſumuntur, & eſt quædam qualitas, quæ à natura non ineſt, ideò eſt probanda, vt dixi ſupra *in Def.* 1. & tenet Menoc. *de præſump. lib.* 2. *præſump.* 14. *n.* 7. *& ſeqq* Idcircò eſt probanda aliter quàm per aſſertionem illius, cùm ipſe loco perſonæ priuatæ habeatur Menoch. *de arb. lib.* 1. *q.* 76. *& præſumpt.* 15. *n.* 2 *lib.* 2. Mod. Rom. *q.* 97. *n.* 52. 54. *& in frag. crim. in lit. D, n.* 90. Laurent. *in tract. de ind. ſuſpect. cap.* 15 *n* 215. Maſc. *de prob. concl.* 948. *n.* 4. Miſing. *obſeru.* 1. *cent.* 3. vbi reddit rationem, & meliùs Caualc. *in truc. de Brach. reg. par.* 1. *n.* 103. Bert. *conſ.* 347. *n.* 7. *vol.* 3. & Claud. *in conſ. ad partem,* 366. *in lit B.* Maur. Burg. *in tract. de modo proc. ex abrupt. q.* 86. *n.* 3. *& ſeq.* Card. Tuſc. *concl.* 154. *n.* 2. *in lit. D,* Hier. Hiſp *in tr. comm contra comm. q.* 376. de magis communi opinione, vt Notario non credatur de commiſſione ſibi data à iudice quoad examen teſtium, vel ad alium actum faciendum.

2 Ideò Commiſſarius debet diligenter cuſtodire ſuas literas, vel commiſſionem, ſicut pupillam oculorum, vt admonet Card. Tuſc. *d concl.* 154. *n.* 4. *concl* 435. *n.* 1. *& concl.* 553. *in lit. I,* & illas præſentare Officialibus, & Syndicis, ſeu Prioribus, vel Antianis loci, vt ipſi recognoſcant an licitè delegatus eius commiſſionem exequi poſſit, Cachet. *conſ.* 65. *n.* 20. Men. *de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 15. *num.* 8. Maur Burg. *quæſt.* 81 *num* 35. nec ſufficeret ſi vellet probare ſuam iuriſdictionem per exempla; ſed debet oſtendere originale, Tuſch. *d. concl.* 154 *n* 3. & huc procedit, etiamſi aſſereret habere hanc poteſtatem à Principe viuæ vocis oraculo Caualc *dict. part.* 1 *num.* 167. Maur. Burg. *dict. quæſt.* 88. *num* 9.

3 Imò procederet etiamſi talis aſſertio fieret per Officialem in dignitate conſtitutum. quia in grauibus in præiudicium tertij non creditur, ſecūdùm magis communem opinionem per Mod. Rom. *q.* 97. *ampliat.* 2. *&* 3. remoto autem præiudicio, officiali in maxima dignitate conſtituto creditur, ſecundùm magis communem opinionem atteſtatam per Farin. vbi ſuprà, Vant. Rubr. *fin. n.* 43. Laurent. *in dict. tr. de ind ſuſpect. cap.* 17. *in fin.* Maur. Burg. *dict. q.* 88. *n.* 10. *& ſeq.* & ob id dixi *in* 1. *defenſ. c.* 1. *n.* 18. quòd delegatus tenetur in prima citatione inſerere tenorem delegationis, de quo nouiſſimè latè ponit Farin *in fragm. crim. lit. D, n.* 91. *& ſeq.* Sed ſi citatus compareret conualidaretur citatio emanata ſine tenore d. delegationis Vant. *de null. ex defect. cit. n.* 47.

4 Primò limita quando Princeps eſſet in loco, & ab eo facilè poſſet cognoſci, vel haberi veritas, quia tunc creditur aſſerenti habere allegatam facultatem ab ipſo Principe cùm non eſſet præſumendum, quod ſciens facilè poſſet de mendacio redargui, velit mendacium dicere, Dec. *in tract crim. l.* 4. *cap.* 25. *num.* 58. Modern. Rom. *q.* 97. *n.* 61. *& ſeq.* Card. Tuſc. *concl.* 154. *n.* 25. *in lit. D.* & pœna vſurpatæ iuriſdictionis puniri, vt latè per Maur Burg *in tract. de modo proced ex abrupt. q.* 86. *per totum,* & latè Petr. Caball. *in quæſt. crim. caſ.* 26. *num.* 2. *& ſeq. cent.* 1. & Pariſ. *conſ.* 151. *n.* 21. *vol.* 4. dicit etiam eſſe credendum officiali ſolito habere aures ſummi Pontificis.

Secundò limita quando eſſet notorium talem aſſerentem habere commiſſionem procedendi à Principe, quia tunc non oportet litteras poteſtatis exhibere, Murr. *in c. Regn. Regis Aphonſ.* 16. *n.* 1. *& ſeq.* cùm notorium non egeat probatione, Eugen. *conſ.* 4. *n.* 59 *& ſeq.* Menoc. *de præſumpt.* 67. *n.* 5. Maur. Burg. *d. quæſt.* 88. *num* 16. *& ſeqq.* 5

Tertiò limita, & intellige quando citatio non fit in longinquis partibus, ſed in Diœceſi ſeu prouincia delegati citantis, ſecus ſi in longinquis partibus, quia tunc requiritur, vt inſeratur tenor delegationis in citatione, Far. *in dict. fragm. crimin. lit. D. n.* 93. vbi concordantes allegat.

Quartò limita, in perſona Illuſtriſſima, Vant. *rub. qualiter ſententia nulla defendi poſſint, n.* 41. Menoch. *conſ.* 100. *n.* 7. *& ſeqq. lib.* 1. vide de magis communi Dec. *conſ.* 18. *n.* 158. *lib.* 1. qui inferunt etiam ad Cardinalem, Far. *q.* 63. *n.* 55. *& ſeq. & in dd. fragm. lit. D, num.* 94.

Quintò limita, quando ſi inſeratur tenor delegationis nullum effectum operaretur, vel quando de ſtylo talis copia delegationis in ipſa citatione inſeri non ſolet Menoc *dict. conſ.* 100. Dec. *d. reſponſ.* 18. *n.* 158. *& ſequentib.* Farin *in dd. fragm. crim. in lit. D, num.* 95. *& ſeq.*

CAPVT VII.

Commiſſarius delinquens per quem poſſit puniri.

SVMMARIVM.

1 *Commiſſarius delinquens in loco commiſſionis, etiamſi fuerit delegatus à Principe, puniri poterit per iudicem loci.*

2 *Quod intellige, finita delegatione, ſecus ea durante.*

DE iſta quæſtione dixi *in* 1. *defenſ. latè cap.* 10. *n.* 5. *& ſeq.* ideò modò pauca referam deciſiuè, quòd licèt delegatus à Principe dicatur maior quocunque delegato in cauſa ſibi delegata, Men. *de præſumpt. l.* 2. *præſumpt.* 17. *n.* 4. *& ſeq.* Dec. *in tr. crim. lib.* 4. *c.* 25. *n.* 30. Laur. *de ind. ſuſp. c.* 4. *n.* 33. Petr. Cab. *in q. crim. caſ.* 53 *n.* 1. Per. Iann. *de cit. real. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 416. 418. Maur Burg. *de mod. proced. ex abrupt. q.* 75. *n.* 10. *& quæſt.* 97. *num.* 1. nihilominus iudex ordinarius poterit punire ipſum commiſſarium, ſi ipſe ordinarius in criminalibus habeat plenam poteſtatem, & facultatem, & ita remotis contrariis tuetur Cab. *in d. caſ.* 53. quia delinquendo videtur tacitè ſe ſubmiſiſſe iuriſdictioni illius, quia reatus criminis excludit omnem honorem, Laur. *in d. tract. de ind. ſuſp. c.* 4. *n.* 31. 33. Tuſch. *concl* 436. *num.* 4. *in fin. lit. I,* Caball. *d. caſ.* 53. Maur. Burg. *d. q* 97. *n.* 5. *& ſeq.* vbi etiam reſpondet ad contraria, & Prax. Arch. Neap. *c.* 316. dicit, quòd ſi delegatus Papæ delinquat in non parendo mandatis Papæ, quia non obſeruat commiſſionem, & tunc à ſolo Papa puniatur ſi delinquat per ſe agendo, & tunc poſſit puniri per ordinarium loci, quia tunc non conuenitur vti delegatus, ſed vti criminoſus. 1

Quod tamen intellige, finita delegatione, ſecus ea durante, quia dum durat erit ſuperſedendum in punitione, Dec. *d l* 4. *c.* 25. *n.* 55. Burg. *d. q.* 97. *q.* 7. Prax. Arch. Neap. *d. c.* 32. *n.* 6. 2

CAPVT VIII.

Commiſſarius quando poſſit destinari, vt procedat ex abrupto.

SVMMARIVM.

1 *Commiſſarius quando poſſit deſtinari, vt procedat in cauſa criminali ſummariè manu Regia, & ex abrupto, & in quibus deſtinari poſſit, & quid facere poſſit vigore dictæ facultatis.*

AN Commiſſarius poſſit deſtinari, vt procedat
1 ſummariè, velo leuato, ac tela iudiciaria non ſeruata, & vt dicitur ex abrupto in criminalibus, tam quoad modum procedendi per proceſſum informatiuum quàm quoad tormenta inferenda, denegatis defenſionibus, & quoad condemnationem, & per quos Superiores talis commiſſio concedi poſſit & quibus in caſibus concedi ſoleat ad manus meas peruenit elegantiſſimus Tractatus eruditiſſimi viri D. Mauri Borgi Siculi inſcriptus, *De modo procedendi ex abrupto*, vbi concloſiuè procedendo, ac recto ordine, & bona methodo confecit dictum Tractatum, omiſſis ſuperfluis allegationibus Doctorum in caſibus, in quibus neceſſaria non eſt multitodo allegationum, & breuiter, ac ſuccinte dictam materiam ad perfectionem reduxit, & ideo remitto lectorem ad dictum tractatum *de modo procedendi ex abrupto*, quia ſi vellem in iſta materia manus apponere certè non poſſem, niſi ſua doctiſſima ſcripta hic tranſplantare, & pleniùs etiam ſcripſit de iſta facultate procedendi ex abrupto, & manu regia, Caualc. *in ſuo amplo tractatu de Brach. Regio.* Qui modus procedendi ſeruatur hîc in Curia Romana, in tribunali Gubernatoris Vrbis, & in magna Curia Vicariæ Ciuitatis Neapolis, de cuius materia latè dicam *in defenſione circa proceſſum informatiuum.*

CAPVT IX.

Commiſſio an expiret morte concedentis commiſſionem, & ipſius Commiſſarij deſtinantis.

SVMMARIVM.

1 *Commiſſio an expiret morte delegantis, vel per eius mutationem à Magiſtratu.*
2 *Cauſa expirata per mortem delegantis, vel per eius receſſum, ſiue mutationem non redit ad iudicem ordinarium, ſed deuoluitur ad delegatum.*
3 *Imò procedit, etiamſi cauſa coram ordinario cognoſceretur, vt ipſa etiam redeat ad delegantem.*
4 *Delegatio finitur per mortem delinquentis.*
5 *Cauſa an per mortem delegantis, vel per eius receſſum ab officio expiret, declara vt hîc per Authorem.*
6 *Res non integra dicitur quando emanauit citatio, licèt per nuncium non fuerit producta neque executa, ac etiamſi Commiſſarius iam elegerit Notarium, vel aliquem nuncium pro commodo cauſæ.*
7 *Delegatio quando ſpiret morte iudicis delegati.*

IN iſta quæſtione videtur poſſe concludi vt per
1 mortem delegantis, vel per mutationem illius in officio vel Magiſtratu, quem gerebat, ſit extincta delegatio, vel commiſſio, vt dicit Maſtrill. *deciſ.6.num.12.* in Prorege Neapolis, vt ſpiret delegatio per eius mortem, vel receſſum à Regno, & per illius mutationem, & cum etiam dicta iuriſdictio videatur conceſſa ad illius beneplacitum, quod morte concedentis finitur, Sebaſt. Med. *in tract. mors omnia ſoluit p.2. concluſ.16.* Catoc. *in tract. de loc. & conduct. titul. de beneplacit. quæſt.12.* Maſcard. *de prob. concluſ.188. num.25.* Mand. *de inhib. qu.76. n.2.* Bertazz. *conſil.21. num.2.* Menoch. *de arbitr. quæſt. 69. numero ſecundo, lib.1.* Surd. *dec. 256. num.70.*

Ac etiam ceſſat per mortem delegati, Card. Tuſch 2
concl.555. n.1. in lit. I, & ſua iuriſdictio non redit ad Iudicem Ordinarium loci, ſed ad Principem delegantem; Martin. Laud. *de princip. q.148.* Decian. *in tr. crim. lib.4. c.25. n.50. & 61.* Tuſc *concl.76 n.4. & ſeq. in lit. M.* Hond. *conſ.27. n.13. vol.2.* & cæteri allegati per Maur. Burg. *in tr. de mod. proced. ex abrupt. q.82. n.6.* † imò ſi penderet cauſa coram Ordinario per viam delegationis, adhuc redit ad Principem: Imò ſi pendente proceſſu dictam cauſam Ordinario remitteret, ipſe iudex Ordinarius in illa cauſa efficitur delegatus, quia ſemel cauſa effecta delegabilis ſemper remanet delegabilis, Caualcan. *in tr. de brach. reg p.1. n.250 & n.252.* Burg. *d. q.82. n.7. & ſeqq.* An tranſeat delegatio in ſucceſſorem, vide Farin. *q.77. n.165.* ſi verò fuerit commiſſa cauſa Vicario Epiſcopi, mortuo Vicario ſecundùm communem opinionem non tranſit in ſucceſſorem, latè Prax. Arch. Neapol. *c.70. n.1.* vbi ſubdit, niſi extet conſuetudo tribunalis in contrarium, prout viget Neapoli, & ob id ibidem ſubdit, quod mandatum de capiendo relaxatum per d. Vicarium primum delegatum, tranſit in ſucceſſorem.

Ac etiam finitur delegatio per mortem delinquen- 3
tis, quia delictum vnà cùm pœna extinguitur Modern. Rom. *q.10. n.36.* Burg. *q.83. n.7.* de quo dixi *in meo tr. de confiſc. bonor. concl.18.*

Sed Doctores in primo capite per mortem dele-
gantis diſtinguunt, aut Princeps, vel ſuperior obiit, aut 4
fuit remotus à Magiſtratu re integra, & tunc iuriſdictio delegata, vel commiſſio, morte ac mutatione illius expirat, & finitur etiamſi ipſe delegatus mortem, vel receſſum ſeu mutationem ſuperioris ignoraret, Marant. *de ord. iud. p.4. diſt.5. n.6.* Sebaſt. Med. *in tract. mors omnia ſoluit, p.2. concluſ.31. num.83.* Vant. *de null. ex defect. iuriſ. deleg. n.103.* Decian. *in tract. crim. lib.4. c.29. n.20.* Capr. *concl.37. n.7.* Leon. *in Prax. Arch. c.17. num.53.* Peregr. Iannin. *in tract. de cit. real. lib.1. c.1. n.659. & ſeqq.* Marc. *deciſ.780. n.2. p.1.* Maur. Burg. *d. q.87. num 9.*

Niſi delegatio eſſet facta ſub nomine officij, vel di- 5
gnitatis, quia tunc non ſpirat, Marc. *d. deciſ.780. n.2.* Iannin. *in d. cap.1. lib.1. n.665.* & Maur. Burg. *d. q.87. n.9.* quod eſt notandum in tribunali Auditoris Cameræ hîc in Vrbe; quia ſæpe Auditores Cameræ pro tempore promouentur ad apicem Cardinalatus. Prout nec minùs ſpirat, quando iuriſdictio ordinaria eſt conceſſa ad beneplacitum Principis per mortem ipſius Principis, *§. ſuper hoc Auth. de quæſto.* Vant. *de null. ex defect. deleg. n.104* Menoch. *q. n.8. de arb.* Maſcard. *de prob. concl.188. n.1.* Bertazz. ad partem *conſ.22. in lit. B. lib.1.*

Aut verò re non integra Princeps vel Superior obiit 6
vel receſſit, & tunc iuriſdictio delegata non ſpirat, Lauden. *de Princip. q.598.* Zeno *in pract. Epiſcop. verſ. delegatus qu.1. & q.15. p.1.* Leon. in loco ſupra citato Peregr. Iannin. *d. lib.1. numer.660.* Laurent. *in tractat. de ſuſpect. iud. capite ſexto numer.41.* Burg. *d. q.87. n.10.*

Res autem non *integra dicitur*, quando emanauit citatio ſecundum communem opinionem atteſtatam per Carer. *deciſ.59. num.12. & ſeq.* Grat. *deciſion 108. num.11.*

*num.*11.Maur.Burg.*d.q.*87.*num.*11.vbi ſubdit,quòd ſufficeret ad itium effectum ſola commiſſio citationis,licèt non fuerit executa,neque reproducta per nuncium, ex traditis per Caroc.*in d.deciſ.*79. *num* 14 *& ſeq.* Ac etiam res non diceretur integra, ſi Commiſſarius iam elegerat nuntium aut actuarium,vel nuntium in cauſa, Laurent.*in d.tract de ſuſpect iud.c.6.n* 41.Maur. Burg. *d.q.*87.*n.*11.

7 Et è contra quæritur, ſi ſpiret morte ipſius iudicis delegati,& dicitur,quòd ſi delegatio fuit facta ſub nomine dignitatis prouenientis à ſeipſo,& nunc ad ſucceſſorem tranſit; ſecus ſi non proueniat à ſeipſo,vt in Vicario Epiſcopi,Batt.*in l fin ff.de iuriſdict. omn. iudic.* quem communiter tract. ſequuntur, vt teſtatur Dec. *in cap.quoniam,num.*19.*de offic.deleg.*Pancirol.*conſ.*127. *lib.*1.& de magis com.Gigaſ.*conſ.*86.& Borgn.dicens, ita fuiſſe iudicatum *in deciſ.*40. *ſub num.*22. & Fab. Turret.*conſ.*56.*num.*4.qui alios allegat,& teſtatur etiam de communi & magis communi & de communi teſtatur etiam Prax Arch.Neap. *cap.*70. *num* 1. vbi tamen limitat,quando extaret conſuetudo in contrarium,vel Papa habuerit reſpectum ad tribunal Epiſcopi.& quòd Rota Romana ſolet obſeruare opinionem contra communem, cùm illam habeat pro rigoroſa, & tenendo opinionem communem dicitur iuriſdictionem ſpirare per mortem delegantis non ope exceptionis, ſed ipſo iure ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Doctor. aductos per Cæuali. *in tractatu communi contra comm. quæſtio.*424. qui etiam ipſe teſtatur de receptiſſime opinione,& ab ea non eſſe recedendum in iudicando,& conſulendo, & ibi ponit effectus reſultantes,an ipſo iure,vel ope exceptionis ſpiret dicta iuriſdictio.

CAPVT. X.

Commiſſarius, & eius Notarius an poſſint recuſari tanquam ſuſpecti.

SVMMARIVM.

1 *Commiſſarius debet eligi, vt ſit vir probus, & bona conditionis,& non ſuſpectus.*

2 *Commiſſarius,& Notarius deſtinati ad aſſumendum informationes,poſſunt allegari ſuſpecti.declara tame vt hic.*

1 ADuocatus circa electionem Commiſſarij,& eius Notarij valde inuigilet, cùm in probationibus conſiſtat tota vis cauſæ criminalis,& ideò curet,vt eligatur aliquis vir probus, & honeſtæ conditionis, & non ſuſpectus,cùm iudicia grauia non debeant agitari coram iudicibus ſuſpectis,*l.apertiſſimi, C. de iud.*&

2 quatenus deputetur aliquis,qui ſit ſuſpectus, † illum non acceptari procuret, neque patiatur, vt diſcedat, quia tunc niſi ſuperueniat noua cauſa ſuſpicionis non poteſt recuſari,vt docet Carauit.*rit.* 157. *num.*13. *& ſeq.*& ibi ſubdit,quòd poterit dari magis ſuſpectus ſi Commiſſarius eligatur Notarius, cùm examinator faciillimè tanquam ſuſpectus recuſetur, *in c. quoniam contra, num.*6. *verſ. Item Notarius, de prob.*Ioan.de Amic.*conſ.*9.*num.*9.*verſ.accedat*, per gloſſ.ſing. *in authent.de trien.& ſemiſſ.§.quod ſæpè*, Carauit. *d.rit.*157. *numer.*15. Ego autem puto aliter eſſe diſtinguendum, quòd ſimplex Commiſſarius deſtinatus ad proceſſum informatiuum aſſumendum vti examinator,ſi non fuerit ab initio acceptatus, quia ſuperior illum tranſmiſit parte non audita,poſſit dari ſuſpectus,quamvis acceſſerit ad locum examinis, & vlteriùs affirmo, quòd ſolum iuramentum ſufficiat ad illum remouendum abſque alia cauſa,Cagnol.*in l.Liberarius, num.*7.*ff. de reg.iur.* latè Modet.Rom.*quæ.*78.*num.*123.*& ſeqq.*vbi alios allegat,vt Commiſſarius, ac etiam Actuarius deputatus Commiſſarius poſſit allegari ſuſpectus, ſi fuerit nominatus ab vna parte tantum,ſecus ſi de conſenſu vtriuſque partis quia non poteſt dari ſuſpectus, niſi ſuperueniat noua cauſa,& ſi poſt datam ſuſpicionem ad examen deueniat,examen erit nullum, Andr. Gayl.*obſeru.*96.*num.*1.*lib.*1.vbi etiam tradit, quid facere debeat iudex,quando allegatur ſuſpectus. Olaſc. *conſ.*65.*num.*6.benè verum eſt,quòd re integra poterit reuocare conſenſum;vt poſt alios, quos allegat, firmat Baiard. *quæſt.*26. *numer.*11. Imò Commiſſarius deputatus etiam Cum Brachio regio poteſt recuſari tanquam ſuſpectus. Caualc.*de brach. reg.p.*3. *num.*312.*& ſeqq.*& dicit poſſe in vnaquaque parte Iudicis tanquam ſuſpectus.

CAPVT XI.

Commiſſarius deſtinatus ad recipiendum examen ſuper proceſſu informatiuo, an poſſit alteri dictum examen delegare

SVMMARIVM.

1 *Commiſſarius deſtinatus à Principe ad aſſumendum informationes,poterit talem facultatem alteri committere etiam ſi eſſet conceſſa cum clauſula*(per ſe cognoſcat.)

2 *Contraria opinio verior eſt,vt non poſſit Commiſſarius dictam facultatem aſſumendi informationes alteri delegare.*

3 *Quod magis procedit,ſi conſtaret Commiſſarij induſtriam fuiſſe electam per verba*, confiſi de tua ſcientia,induſtria,legalitate,aut ſimilia.

4 *Et in dubio cenſetur electa induſtria perſona,& fieri debet omnis interpretatio, vt dicatur electa induſtria perſona.*

VIdeberur poſſe concludi in iſta quæſtione, quòd ſi fuerit deſtinatus Comiſſarius de ordine Principis,ipſe poſſit poteſtatem aſſumendi informationem alteri delegare,Decian.*in tract.crim.lib.*4 *cap.*25.*num.*4. 1
Menoch.*de præſumpt.lib.*2.*præſumpt.*21. *num.*..Vant. *de nullit.ex defect.iuriſd.deleg. num* 26. Peregr.Iannin. *in tract.de citat.real.lib.*1.*cap.*1.*num.*424.Magon *deciſ. Lucen.*90.*num.*1.quæ opinio tanto magis procedere videtur conſuetudine ferente,Cur.de Stat *ſect.*1.*num.*23. Ac etiam procedit ſi delegatio eſſet concepta cum clauſula(*per ſe cognoſcat*) ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Aſin.*in pract.iud.*§.25.*num.*18 Hier Hiſpan.*in tract.comm. contra com.quæſt.*387. vbi alios allegat,& teſtetur de magis communi, vt delegatus principis in cauſis crimin. poſſit alteri ſubdelegare, ſed latiùs *in quæſt.*770.vbi infinitos alios allegat,& teſtatur de veriori,& receptiori opinione,& magis procedit ſi partes conſentirent expreſsè,vel tacitè,Miſing. *cent.*3.*obſeru.*41.*verſ.fallit.*

Tamen in contrarium tutior ac firmior opinio videtur extare,quia in cauſis criminalibus, in quibus cenſetur electa induſtria perſonæ ipſius delegati, non poteſt ipſe delegatus alteri ſubdelegare,Menoch. *de præſumpt.lib.*2.*præſumpt.*21.*num.*3.*& ſeq.& de Arb.q* 68. *num.*15 Farinac.*quæſt.*77.*num* 150.*ſeq* Aſin. *in prac.iudic.*§.7 *cap.*9.*limit.*6.*num.*10.Card Tuſc. *concl.*105.*n.*2. *& concl.*106.*num.*1.*in lit.I.*Prob.*de Iur.Regal quæſt.*38. *num.*3.Port.*in Schol. ad Ambroſ. in trac.de mod.formand.* 2

Digitized by Google

mand. proceſſ. informat. lib.4.cap 9. num 5. Minſing. *centur.1. obſeruat. 41.* Mant.Burg.*in tractat. de mod. proceden ex abrupto quæſt. 68. numer. 15. cent.1.* latè Farinac. *queſt.77 num.150. & ſequent.* vbi dicit hoc procedere etiam in Delegato à Pontifice, & *numer.152.* propriè loquitus in cauſis crimin.*& in conſil.83.num 8.* vbi de veriori, & ſeruata opinione,vide Hier. Hiſp. *in d. q.387.* vbi refert doct.pro vtraque opinione.

3 Eoque magis eſt dicendum, cùm dicta commiſſio ſoleat expediri per verba perſonalitatem reſpicientia nempè reſpecto ad qualitatem, & induſtriam ſuæ perſonæ vel per verba confiſi de ſua ſcientia, probitate, & legalitate, vel per alia ſimilia verba etiam geminata: ideo nullo modo poteſt concedi ſubdelegatio, Alex.*conſil.45. num 9. vel.6.* Campeg. *de teſtib. regul.430.*Menoch. *de preſumpt. dicta præſumpt. 11. num. 6.* Mod.Rom. *conſil.83.num. 8.* Caualc. *de brach.reg. part.1. num. 269.* cùm tunc dicatur electa induſtria perſonæ, Rim.iun *conſil. 306. num. 12. & ſeq.*Decian.*in tr.de crim. lib 4.c.25.n.38.*Card.Tuſch. *concl.105 n.17.& concl.... & ſeq.nu 5.*Gram. *in c.Regn. Neapolitan.ſi cum ſceleratus,n.1.& ſeq.*licet alij dixerint contrarium niſi Papa dixerit, *decidas ſic aut ſic,* vt per Prax.Archiep Neap.*c.70.num.5.* vbi de veriori opinione.

4 Et etiam in dubio cenſetur electa induſtria perſonæ, Fab.à Mont.Leon.*in pract.Arbitr.fol.507. n.27.* Mat.Ant.Macerat.*var.reſolut.lib.1. reſolut.16. num.5. & reſolut.89. num.5.* Mod.Rom. *quæſt.77. num.150.* ac etiam in dubio eſt facienda interpretatio, vt dicatur electa Induſtria perſonæ Card.Tuſch.*concl.106. in fine*, Rodulphin. *in tractat.quib: mod. ordin. effic. delegat n.54.* Maur. Burg. *in tract.de mod.proced. ex abrupt. queſt.68.num.16.& ſeqq.* vbi *ſub num.18.* dicit, procedere etiam partibus conſentientibus; Ad quod Aduocatus in Curia Romana maximè aduertenda debet, quando delegatur ſimile examen in partibus, cùm ſit ſolitum committi Epiſcopis loci extra Statum Eccleſiaſticum, in Statu verò Eccleſiaſtico committi Prælatis, vel Gubernatoribus loci qui ſolent dictum examen alteri delegare,& non per ſe ipſos recipere. Sed pro concordia aliqui diſtinguunt, quòd Delegatus Principis poſſit fabricationem proceſſus alteri delegare, ſecus deciſionem cauſæ,vt eſt videre per Hieron.Cæual.*in tract comm. contra com. quæſt.770.ſub num.5.& ſeqq.* Sed Mat. Ant. Macerat. *lib.5.reſolut.89. num.4.*meliùs indicio meo diſtinguit, aut fuit dicto delegato commiſſum ſolum examen, & tunc non poſſit illud alteri delegare, aut cognitio totius cauſæ, & tunc poſſit receptionem examinis ſubdelegare.

Sed ſi Aduocatus velit alia ſcire in iſta quæſtione delegationis, & ſubdelegationis cauſæ criminal. adeat mod.Rom.*in q.77.num.153.& ſeqq.* & latiùs nouiſſimè *in frag crim.in lit.D, num.55. cum plur.ſeqq.* ponit aliquas limitationes, declarationes, & intelligentias ad iſtum articulum, quas nolui hîc tranſplantare, & Veſtr.*in pract.lib.6 c.fin.n.10.*dicit quòd de ſtilo Sacri Palatij in litteris commiſſionalibus ſolet apponi forma recipiendi teſtes per ſe vel per Notarium, quæ eſt ſeruanda, ſi illata fuerit à iudice ordinario, ſecus ſi à delegato etiam à Principe, Seuerol. *in tract. de remiſſ.cap.52.n.1.* Si verò fuerit delegatus ab inferiore à Principe non poterit alteri ſubdelegare, & maximè ſi commiſſio cauſæ requirat cognitionem ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Hier. Hiſpan.*in tract. com. contra comm. q. 544.* vbi etiam concordantes allegat, nec delegatus Principis poteſt ſubdelegato committere, vt alium ſubdelegatum deputet,ne res in infinitum trahatur, Vant. *de nullit.ex defect. iuriſdict. deleg. num.26.* vbi alios allegat, & teſtator de communi etiam ſi vices ſuas in totum dic. delegato conceſſerit, vt poſſit alteri dictam cauſam ſubdelegare, latè qui alios allegat, Caualcan. *de brach.reg.p.1. numer. 233.*vbi ſubdit, quod talis delegatus non poteſt ratificare proceſſum factum à dicto delegato propter defectum inſanabilem iuriſdictionis, Vant.*de Nullit.ex defect.iuriſ.ict.num.140.* cùm in iuriſdictione non habeat locum ratihabitio, *c.cum cauſam, de appell.* & ſolus Princeps poſſit ratificare ſententiam nulliter latam ex defectu iuriſdictionis gl.*in q.2.c.2.de offic deleg.* Vant. *tit. Qualiter ſent.n.7.&* 25.vbi dicit, verum eſſe quando ſciuit dictam nullitatem, & *in tit.de nullis ex defect. iuriſd. n. 26.& ſeq.*Caualc.*de brach.reg p.5.n.274.*

CAPVT XII.

Commiſſarij vel iudices delegati, an poſſint deputare Notarios, nuncios, executores, & illos punire, & priuare, & alios ſubrogare, ac teſtibus, vel reis torturam inferre.

SVMMARIVM.

1 *Iudices delegati in cauſis ſibi delegatis,poſſunt eligere Notarios,nuncios,executores,& locum ad ferendam ſententiam.*

2 *Nuncij, & executores huiuſmodi debent iurare de fideliter exercendo ſuum officium,vt eorum relatione fidem faciant.*

3 *Delegatus à Principe vel ad Vniuerſitatem cauſarum,poteſt nuncios,& executores aſſumere,& eos in eorũ officio delinquentes remouere ab officio,& pecuniariter punire,ſecus verò in alijs delegatis.*

4 *Iudices delegati à Principe non poſſunt remouere executores, & nuncios ab alijs deputatos, etiam quòd eſſent priuandi officio,pro delicto commiſſo in cauſa ſibi delegata, ſed tantùm punire vſque ad tres aureos.*

5 *Nuncij, & executores huiuſmodi in eorum officio delinquentes poſſunt à ſuis iudicibus velo leuato,ac nullo formato proceſſu,priuari,& puniri.*

6 *Delicta coram iudice commiſſa puniuntur ordine iudiciario non ſeruato.*

7 *Iudex de delicto ſemper debet capere informationes, illas in ſcriptis redigere.*

8 *Iudex poteſt delinquentem coram ſe,tela iudiciaria non ſeruata,punire,quando delinquens nullo pacto ſe excuſare valeret.*

9 *Commiſſarij quando teſtes,reos torquere poſſint.*

10 *Commiſſarius qui poteſt condemnare, poteſt etiam abſoluere.*

11 *Cauſæ criminales meri imperij,& mixti, quando, & à quo delegari poſſint.*

12 *Delegatus à Principe,& ab inferiori, an poſſit ſententiam exequi.*

13 *Epiſcopus habens iuriſdictionem temporalem debet committere cauſam criminalem laicis, & tum in prima inſtantia,quàm in cauſa appellationis.*

IVdices delegati in cauſis ſibi commiſſis à Principe, & ab alijs ſuperioribus poſſunt eligere Notarios, 1
ſeu Cancellarios,vt dixi ſupra *in hac defenſ. c.2. n.27.* vbi etiam dixi,quod poſſunt eligere Potterium, ac locum,& tribunal ad ferendam ſententiam, cùm delegata iuriſdictione, omnia cenſeantur delegata, ſine quibus iuriſdictio exerceri nequeat:Nec non poſſunt etiam Nuncios, & executores eligere,qui partes citent, & alia in dictis cauſis neceſſaria exequantur, text.

Digitized by Google

text, *in lege 2. C. de ſponſal.* & ibi notant gloſ. *in verbo*
ſuppono in 1. opin. Batt. *in fin.* Fulgoſ. *etiam in fin.* &
poſt alios quos allegat Cab. *in q. crimin. caſ. 162. n. 1.*
cent. 3.

2 Qui Noncij, & executores ante omnia iurare de-
bent de bene, & legaliter officium ſuum exercendo,
& dictum iuramentum operatur, vt eorum relationi-
bus ſtetur, abſque quòd poſtea in ſingulis iurent, per
ea, quæ leguntur, & notantur *in c. cum pariter extra*
de appell. & in auth. in iſto, C. de iur. calnum. vbi Salic.
num. 1. qui dicit hoc procedere in delegato etiam ad
vnam tantùm cauſam, *per c. cum pariter extra de ap-*
pell. & ſicut poſſunt eos eligere, ita etiam malè ſe ge-
rentes in officio remouere, & punire, ac alios in eorum
locum ſubrogare valent, *l. 2.* & ibi not. Cin. *n. 1.* Bald.
n. 2. Batt. *in fin* Albet. *in 1. & 2. notab.* Fulg. *in pr. in 1.*
2. & 3. notab. Sal. *n. 1.* Caſtr. *n. 3. C. de ſport.* Cab. *d. caſ.*
261. n. 3.

3 Quod maximè eſt verum in delegato Principis,
vel ad vniuerſitatem cauſarum, qui ſine dubio poteſt
aſſumere nuncios, vel executores, quos velit, & eos re-
mouere, & pecuniariter punire, ſecus eſt in aliis dele-
gatis ab aliis, vel non ad vniuerſitatem cauſarum, qui
non poſſunt Nuncios, vel executores eligere nec aſ-
ſumere alios, quam deputatos in Curia ordinarij, &
ſi eſſent dati ſibi ab ipſo delegante, non poſſent ip-
ſos mutare ſine illius licentia, ſecundum Guglielm.
de Cun. relatum per Caſtr *in l. 2. in fin. n. 3.* & ſequitur
Cab. *in d. caſ. 261. n. 4.*

4 Sed ſi delegatus Principis, vel ad vnam cauſam tan-
tùm criminalem, nuncios, vel executores non depu-
tauit, ſed citationes, executiones & alia neceſſaria fie-
ri fecit per nuncios & executores Curiæ iudicis or-
dinarij loci, vbi cauſa cognoſcitur, non poteſt eos re-
mouere ab officio per alios ei dato, etiam quòd eſſent
priuandi pro delictis commiſſis in cauſa ſibi delegata,
Salyc *in d. l. 2. n. 2. verſ. ſed an nuncius*, & latè hanc opi-
nionem tuetur pluribus Doctorum auctoritatibus,
Petr. Cab. *d. caſ. 261. n. 5. & ſeqq.* vbi *ſub n. 5.* poſt Cyn.
in d. lege 2. num. 1. firmat etiam, quod iudices delegati
poſſint mulctare nuncios, & executores, ſed non in
tantum, quantum faciunt iudices ordinarij, & Albet.
de Roſ. *in eadem leg. 2. in fin.* & ibi omnes ſcriben-
tes tradunt, quòd poſſint dicti iudices delegati illos
punire vſque ad tres aureos, & ad ſuos iudices refe-
rant eorum malitiam, qui pœnis corporalibus eoſ-
dem puniant, vt de communi teſtatur Caball *in d. ca-*
ſu 261. n. 5 in fin. & n. 6. & laici offendentes nuncios
curiæ Epiſcopalis poſſunt puniri per ipſam Curiam
Epiſcopalem, Franc. *dec. 147.* Prax. Arch. Neap. *c. 11.*
poſt Alb. & Boer. quos allegat, quia ratione offenſæ
iuriſdictionis, qui aliàs non erat iudex, efficitur iudex,
l. nullum, C. de teſtibus, Paul. Caſtr. *in l. additos, C. de*
Epiſc. audient. qui loquitur in ſpecie, quando offendi-
tur familia iudicis exequens ſuum officium, & ob id
iudex Eccleſiaſticus poterit punire offendentes bir-
roarios iudicis laici, qui in aliquo inſeruirent d. iudi-
ci Eccleſiaſtico Et an teſtes, Aduocatus, vel ſcriptor
peccantes in teſtimonio vel in aduocatione, vel in
conficiendis ſcripturis, poſſint à dicto iudice coram
quo deliquerunt puniri, vide latè Vinc. de Franc. *dec.*
679. part. 4. vbi etiam oſtendit quam iuriſdictionem
habeant in ciuitate Neapolit. Conſules artis lanæ in-
carcerare delinquentes.

Imò leuato velo, ſine proceſſu, & forma iudicij ſer-
5 uata per ſuos iudices iſti nuncij, & exequutores puni-
ri debent. Bal. *in l. 2. in fin. n. 7. verſ. quæro hic*; vbi quæ-
rit an in remotione iſtorum nunciorum, & executo-
rum requiratur aliquis proceſſus; & dicit, quòd non,
quia delinquunt coram iudicibus, & aures iudicum
offendunt vbi leuato velo poſſunt ab officio, remoue-
ri, & puniri; idem voluit Alex. *in addit. ad Bart. in l.*
Diuus, ff. de ſicar. in fin. Apoſtill. *in verbo puto verum*,
vt dicit ex Batt. *in l. 2. n. 7. & ſeqq. C. vt lit. pend.* quòd
vbi coram iudice quis producit inſtrumentum, quod
producenti ſit pœnale, ſtatim abſque proceſſu poterit
puniri. Eandem opinionem probat Ignat. Lopez. *ad*
Diaz. in pract. crim. canon. c. 93. in verb. falſi teſtimony
rei in fin. Addentes *in lit. C. in fin.* † Et quod in deli-
ctis commiſſis coram iudice, ob irreuerentiam, tan 6
quam in notariis procedatur ſummariè, ſine proceſſu,
& omiſſo omni ordine iudiciario, eſt videndus Par. de
Put. *in tract. de ſynd. in verbo notorium, c. 1. per totum*,
vbi in propoſito plura affert exempla Gom. *tit. de*
delict. c. 1. n. 48. verſ. item adde, & latè Luc. de Pen. *in*
l. quoties col. 4. in verb. ſeueritatem, verſ. eſt etiam hoc
caſ. C. de dign. lib. 12. Petr. Cab. *in quæſt. crim. caſ. 261.*
n. 6. & ſeqq. Ex quibus idem Petr. Cab. *in eodem ca-*
ſu 261. num. 6. & ſeqq. inſert ad vnum caſum, qui ſibi
in contingentia facti euenit, dum fuit Commiſſarius
Status Abbatiæ Florentilli iam annis triginta duo-
bus elapſis, de cuius ſtatu pro Excellentiſſimo D. Al-
berico Cibo Principe Maſſæ, & eiuſdem Status Flo-
rentilli comite, ego per multos annos habui ſuperin-
tendentiam quarumcunque appellationum, grauami-
num, & recurſuum, vt poſſit delinquens, coram iudi-
ce pro tribunali ſedente puniri, motu proprio, nullo
querelante, vel inſtante, & nulla prorſus ſeruata for-
ma iudiciorum, in probatione delicti recipienda, vel
in ſententia ferenda, & nulla facta citatione, vel
data defenſione, etiamſi iſte delinquens non fuerit
ſuppoſitus ſuæ iuriſdictioni, & *ſub num. 13.* etiam fir-
mat, quòd ſi condemnatus vellet appellare, non eſſet
audiendus, Oldr. *conſil. 28. in 3. dub. per totum, num.*
3. Rom. *conſ. 324. num. 1. in fine, & num. ſequent.*
Gom. *tit. de del. c. 1. n. 42. & 47.* alij ibi per eum relati.

Sed Ant. Gom. *d. tit. 1. ſub n. 48. verſ. item adde*, con- 7
ſuluit iudici, quòd ſemper de delicto recipiat infor-
mationes, ne aliquid ſibi poſſit imputari, maximè cùm
talis probatio breui tempore fieri poſſit, & idem te-
net latè Pariſ. de Put. *in d. c. 1. n. 6. & 14.* & Boſſ. *tit.*
quomodo proced. in crimin. num. 1. 2. 3. 5. 7. & 15 &
de delicto præfato commiſſo coram iudice pro tribu-
nali ſedente, ſunt redigendæ in ſcriptis informatio-
nes, ne iudex incidat in linguas mendaces, & ne
damnum, aut dedecus patiatur in ſyndicatu, ſi ob
mortem, vel aliud impedimentum vel odium non
poſſet iuſtificare delictum, à quibus non diſſentit. Iul.
Clar. *quæſt. 9. num. 5* Carrer. *in pract. crim. §. 2. erit caſus*
num. 12. & ſeq. vbi firmat, quòd ita facere tutius erit.
† Quod ego admitterem, vt iudex, remota omni tela 8
iudiciaria, & abſque defenſione poſſit delinquentem
coram eo punire, quando prorſus nulla cauſa, nec
etiam colorata, poſſet delinquens ſe excuſare, nec nul-
lam defenſionem habere, vt poſt alios, quos allegat,
idem videtur etiam ſentire. Petr. Caball. *in dicto ca-*
ſu 261. num. 12. verſ. vltra quod ideo, cùm difficile ſit
deducere in actis nullam defenſionem competere
poſſe delinquenti, vt dicit Farinac. *quæſt. 39. num 106.*
verſic. hoc opus, hic labor eſt. Ideo conſulo iudici-
bus, vt non deueniant ad actum & pœnas irretra-
ctabiles, quia ſibi multa mala contingere poſſent, Et
idem volui Caualc. *de Brach. reg. p. 1. n. 204.* vt tutius
ſit ſemper aſſumere informationes, ac delinquen-
ti breuem terminum aſſignare ad faciendas ſuas
defenſiones.

Pro complemento autem iſtius Defenſionis circa
tranſmiſſionem commiſſarij, & circa proceſſum fa- 9
bricandum per eundem commiſſarium, & circa eius
facultates, quæritur, an iſti commiſſarij etiam delegati
à Principe habeant facultatem inferendi torturam te-
ſtibus, & reis. Et reſolutiuè procedendo, dicitur, quòd
hoc dependet à facultatibus ſibi conceſſis, & ob id, ſi
in commiſſione fuerit eis data ampla poteſtas, & præ-

 ſertim

ſertim eom clauſula illa, *cum dependentibus, emergentibus, annexu, & connexu*, ac cum alia clauſula *Dantes, & concedentes vi es, & voces noſtras*. & tunc poſſint teſtes, & reos torquere: ſecus, ſi deficerent ſimiles clauſulæ, vel aliæ idem importantes, quia per delegatom non poterit deueniri ad aliquam ſpeciem torturæ, Cau. *de Brac. reg part. 1. n. 272*. vbi loquitur in ſubdelegato qui poſſit teſtibus torturam inferre, & Maur. Burg. *in tract. de mod proc. dead ex abrupto quaſt. 100. num. 24 & ſeqq. centur. 1*. vbi ſubdit, *dummodo concurrant ſupradictæ clauſulæ*, aliàs ſecus: Et ideò ad tollendas omnes difficultates quando hìc in Curia, & præcipuè in Tribunali A. C. expediuntur iſti commiſſarij ad conficiendum proceſſum informatiuum, ſibi tribuatur facultas in ſpecie torquendi teſtes pro habenda reſponſione negatiuà, vel affirmatiua, vel pro præciſa reſponſione, vel etiam pro habenda veritate de delicto, de quo quæritur, & ſibi commiſſo

10 Et ſciat commiſſarius quòd ſibi fuerit data facultas condemnandi delinquentes, poterit etiam eos, ſi innocentes reperiat, abſoluere, cùm abſoluere, & condemnare, conuertibilia ſint, & quamvis videantur inter ſe contraria reſpectu finis non tamen ſunt contraria reſpectu iuriſdictionis, cùm à pari procedant, condemnare & abſoluere, Men. *quaſt. 41. n 2. & ſeqq. lib. 1.* Cauàlc. *de Brach. reg. part. 1. num. 10.* Card. Tuſc. *in litera A, concluſ. 40. num. 1.* Maur Burg. *de modo procedend. ex abrupt quaſt 23. num. 192.* & late vide nouiſſimè Moder. Rom. Farin. *in fragm. crim. in litera A, numer. 6. & ſeqq* vbi ponit tres concluſiones. Et Prima eſt, quòd qui abſoluere poteſt, poſſit etiam condemnare. Secunda eſt, quòd qui poteſt condemnare poſſit etiam abſoluere. Tertia eſt, quòd qui condemnare non poteſt, nec etiam poſſit abſoluere, & ſi quis vellet plura habere circa delegationem cauſæ factam à Papa, latè videat Pian. Archiep. Neapol. *cap. 70. per totum*, & latiùs ibi *in Annotationibus*.

Et an qui condemnare, vel abſoluere non poteſt, poſſit declarare, & pronunciare aliquem eſſe abſoluendum, vel condemnandum, latè ponit Farin. *in dd. fragm crim. in lit. A. num. 12 & ſeq.*

Sed ſi alicui fuiſſet data facultas condemnandi, & abſoluendi, ſi illi deinde auferatur facultas condemnandi an cenſeatur etiam ei ablata facultas abſoluendi, Menoc. *de Arbitr queſt. 43. n. 16 & ſeq.* arguit pro & contra, & pro ſolutione ponit, & diſtinguit tres caſus.

11 Cauſæ criminales meri, & mixti Imperij quando, & a quo delegari poſſint, & an delegatæ cenſeantur ſub generali cauſarum cognitione, vltra ea, quæ dixi in prima defenſione, *in c. 1.* vide nouiſſimè latè Modet. Farin. *in fragm. crim. in lit. D, num. 65. & ſeqq.* vbi etiam tractat quando delegatus poſſit eas ſubdelegare.

12 Reſtat videre ſi Commiſſarius, vel delegatus ad talem cauſam poſſit ſuam ſententiam exequi, vide latiſſimè qui tractat iſtum articulum, Cæuall. *in tract. comm. contra comm. queſt. 632. per totam*, vbi diſtinguit inter Delegatum à Principe, & Delegatum ab inferiore à Principe, & in primo caſu refert Doctores tenentes vtramque opinionem, & teſtantes pro vtraque parte de communi. Sed videntur tandem doct. tenere partem affirmatiuam, vt delegatos, à Principe poſſit dictam ſuam ſententiam exequi. In Delegato verò ab in inferiori, primò videtur diſtinguere inter ſententiam interlocutoriam, & diffinitiuam, vt interlocutoriam poſſit exequi, diffinitiuam non. Sed quòd poſſit etiam exequi ſententiam diffinitiuam ibi adducit aliquos doctores etiam teſtantes de comm. *ſub n. 9.* ſed quòd non poſſit adducit alios *ſub n. 6.* & tandem *ſub num. 10 & ſeq* tradit plures diſtinctiones, & opiniones, ad quem lectorem remitto.

Et ſi Epiſcopus habeat iuriſdictionem temporalem, non poteſt per ſe ipſum cauſam cognoſcere, ſed debet illam alicui laico committere, qui ſi deinde delinquentem condemnet in pœnam ſanguinis Epiſcopus non efficitur irregularis, Arnal. Albert. *de Agnoſ. aſſert. cath. q. 25 n. 36. & ſeq* Cou. *in Clem. ſi furioſus, part. 2. §. 5. n. 8. de homic.* Ignat Lop. ad Diaz. *in pract. crim. canon. c. 43. in verbo iudicanti*, & appellationem deinde etiam alteri laico committit, t. gl. & *in c. clericis, in verbo aut. iudicant.* in fine, extra *Ne clerici, vel Monac.* & ibi Hoſtienſ. *ſub n. 3.* Butr. n. 6. Henrich Boich. *num. 3.* 13

DEFENSIO XIV.

Circa examen Teſtium.

CAPVT I.

Teſtes pro informatione Curiæ per quos recipiantur, & quomodo recipiantur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes pro informatione Curiæ ſecretè, & ſine citatione partis recipiuntur de generali conſuetudine.*

2 *Teſtes pro informatione Curiæ debent recipi per ipſosmet iudices, nec committi Notario.*

3 *Niſi multitudo negotiorum, vel alia legitima cauſa ſuaderet.*

4 *Fiſcus poteſt aſſiſtere examini, ſed non interrogare.*

TESTES pro tali proceſſu fabricando, & reperiendo delinquentes de conſuetudine recipiuntur ſecrete, & ſine partis citatione, quicquid de iure aliter dici poſſet, vt plures referantur quos refert Iul. Clar. *q. 21. n. 3.* vbi latè, & *q 45. n. 14.* & eſt generalis conſuetudo, & practica omnium Curiarum, vt dicit Blanch. *in pract. crim. n. 34. & ſeqq* Hond. *conſ. 101. n. 21. lib. 1.* & hoc inductum eſt, ne rei ad fugam inſtituantur, ſi citentur, & ne teſtes etiam ſubornati non deponant veritatem, Perr. Cab *caſ. 100. n. 36. verſ. tamen, cùm de generali, cent. 2 & caſ. 269. n. 4. cent. 3.* vbi latè & ita ſeruatur in toto ſtatu Eccleſiaſtico, vt teſtatur Flam. Cartar *de execut. ſent. cap. fin num. 175.* & paſſim hìc in Curia, & aliter facere hodie eſſet errare. Imò poſſunt omnes teſtes examinandi ſeparatim retineri, donec omnes fuerint examinati, ne ſubornentur, & ne alter alterum inſtruat; & ne ſecreta Curiæ pandantur, nec ſunt cuſtodiendi in locis contiguis, quia vox ſubmiſſa de vno carcere ad alium facilè mittatur, Cauale. *de Brac. reg. part 1. n. 118.* vbi ſubdit, quòd ſi recuſent dicere veritatem, poſſunt vltra 15. dies retineri, *lege eos, C. de fal.* Pac. *de prob. cap. 47. n. 56. l. 2.* Sed Iudex habens brachium regium poteſt etiam vltra dictum tempus eos retinere, Caualcan. *d. part. 2. n. 129.* Sed iudices caueant ne abutantur hoc modo procedendi contra teſtes, prout ſolent aliqui imperiti facere. 1

Qui teſtes debent recipi, & examinari per ipſummet iudicem, vt ſcire poſſit quo vultu qua trepidatione, quo colore deponant iuxta text. *in l. 3. verſ. tu magis ſcire potes ff. de teſtibus.* Alber. *de malef. in tract. de* 2.

teſtibus

teſtibus cap.7.num.52. Anton. Scapp. *de iure non ſcript. libro tertio, cap 51. num.15.* & in cauſis arduis criminalibus non debet committi teſtium examinatio Notariis, ſed debent ipſi iudices præſentes eſſe. Couarr. *variar. reſolut. libro ſecundo, cap.13. num.10.* & Baiar. *in quæſt. 26. numer.13* vbi admonet iudices, quòd hoc omnino faciant, ſi velint eſſe tuti in eorum conſcientia, quia ipſe bene ſcit, quid faciant Notarij in præiudicium iuſtitiæ, & quòd ita pluries expertos fuit, & refert, quòd Carauit. *in vltim. rit.* dixit tenere conſequentiam, *Eſt actuarius, ergo latro*, vtinam quòd Carauit. mentiretur, ſed Iul. Clar. *quæſt 26. in princ.* dicit, quòd de ſtilo illius Prouinciæ, teſtes pro informatione Curiæ examinaotur per Notarios, abſque iudicis commiſſione, & Carauitt. *ritu 157. numero primo & ſecundo*, exclamat, quòd iudices debeant per ſe ipſos teſtes examinare, & minimè committere Notariis, cùm tota vis cauſæ criminalis conſiſtat in probationibus, & in omnem eaſum non debeat committi niſi honeſtis viris. Et de iſta materia, quando ſit, vel non ſit committendum examen Notarijs cauſæ, latiſſimè
3 Modern. Roman. *quæſt.77. cap.3. numer.175.* † Et ſi negotiorum, & rerum multitudo non patiatur, examinentur per Notarium practicum, ac bonæ, & timoratæ conſcientiæ, & minimè recipiantur per Fiſcalem, vel eius ſubſtitutos, qui non poſſunt deferre iuramenta, & nullam iuriſdictionem habent, vt dixi ſuprà *in defenſio. prima, cap.6. num.2.* & tradit Mau. Bur. *in tra. de mod proc. ex abrupto, cen.1. quæſt 19. n.4.* ob id ad hoc procurator cauſæ animaduertat, & maximè hîc in Curia, vbi vigore Bullæ Pij IV. procuratores fiſcales non poſſunt interrogare, vt dixi *in 1. defenſ. cap.6.* ſed poterit aſſiſtere examini fiſcali aliquis ſubſtitutus, Carauitt. *ritu 157. numero primo*, & recordetur, quòd ipſe debeat eſſe procurator veritatis, vti procurator Cæſaris, & non calumniæ, & iniquitatis, Mod. Senogall. *in tract. proceſſ. informat. libro 1. cap.2. num.7.*

CAPVT II.

Teſtes an poſſint audiri per iudicem oretenus, abſque eo quòd redigantur in ſcriptis eorum depoſitiones.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes poſſunt per iudicem oretenus audiri, ne contingat fierit impoſtura.*

2 *Teſtes ſuſpecti de ſubornatione debent diligenter examinari, ac etiam in verbis capi.*

3 *Teſtis dictum, cui fuit delatum iuramentum de veritate dicenda, debet per iudicem in actis redigi.*

4 *Iudex debet dicta teſtium redigi facere in ſcriptis, tam pro fiſco, quàm contra fiſcum, & qui aliter faciunt damnant animam ſuam.*

5 *Iudices, qui non faciunt ſcribere omnia dicta teſtium, poſſunt etiam de falſo puniri.*

6 *Teſtes debent ſeparatim vnus ab alio examinari, & recipi, & hoc eſt inductum de iure Diuino, & naturali.*

7 *Teſtes in confrontatione debent etiam ſeparatim vnus alteri confrontari.*

SEd quia plerumque nominantur teſtes in querela,
1 ac etiam, contracta pace cum offenſo, agentes ſubminiſtrant teſtes, qui affectant defenſionem rei, & ideò per eorum atteſtationem deſtruunt intentionem fiſci, & faciunt impoſturas in damnum Reipublicæ, vt exclamat Iul. Clar. *in quæſt.14. in princ. verſ. propterea fortè*, & ideo dicit ibi, futurè bonum eſſet quòd iudex, vel Notarius, qui recipiunt teſtes ſuper delicto, priùs oretenus à teſtibus intelligant breuiter ſeriem facti, & antequam eorum dicta in ſcriptis redigantur, & vbi cognoſcunt non dicere veritatem, poſſint eos diligenter interrogare, cum quibus alloquuti fuiſſent antequam deponerent, à quibus fuiſſent vocati & inſtructi, & ſimilia, † & etiam cogendo eos ad fideiubendum vbi eſſent ſuſpecti de ſubornatione, & maximè 2
ſi ſuperueniant iſti teſtes poſt fundatam fiſci intentionem, & quòd poſſit cauillare dicta teſtium, & ſtudere eos in verbis capere, interrogando illos ſuper circumſtantiis, an eſſet tempus clarum, vel nebuloſum, quibus veſtibus erat indutus ille, de quo deponunt, quid haberet in capite, & ſimilia, & de tali diligentia ferè cauilloſa, tradunt Foll. *in pract. crim. in princ. numer.30.* Ant. Scapp. *in tractatu de iure non ſcript. libro quinto, cap.81. num.7.* Vrſil. ad Affl. *deciſ.113.* Alex. *conſil.91. numero ſexto libro ſexto conſil.14. numero ſexto libro* Scacc. *in tractatu criminali libro primo, cap.86. n.15. in fin.*

Aduerſus iſtam practicam Aduocatus animaduertat, 3
vt ſi teſti fuerit delatum iuramentum per iudicem, vel Notarium de veritate dicenda, licèt audiuerit oretenus teſtem, tenetur omnino eius depoſitionem in ſcriptis redigere, & ita ferè in terminis noſtris tenuit Rota Auenion. *deciſ.116. in fine*, vbi teſtatur, quòd viſum fuit Dominis de Rota non poſſe compelli producentem ad examinandum teſtes productos, niſi iuraſſent. Sed per nouam reformationem S.D.N. Pauli V *ſub Rub. de crim. verſ. Nec vllo pacto*; nouiſſimè fuit diſpoſitum, non poſſe extraiudicialiter interrogari an fuerit, vel non fuerit delatum iuramentum, vel Notarius examen teſtium in ſcriptis redigeret, niſi adſit ſuſpicio vehemens ſubornationis.

Ac etiam caueant iudices, vt ſcribere faciant ea om- 4
nia, quæ deponuntur per ipſos teſtes, tam contra reum, quàm contra fiſcum, & qui ſcribere faciunt ſolummodo, quæ percutiunt reum, & non fiſcum, parum Deum timent, & diabolicè faciunt, cùm teneantur inueſtigare veritatem, tam pro fiſco, quàm contra fiſcum, vt exclamat idem Clar. *in d. quæſt.2. in princ. verſ. non autem probo.* Ant. Scap. *in tractatu de iur. non ſcript. libro quinto, cap.81. num.8. & in regno Neapol. per Regiam Pragmat.6. titul. de actuar. ſcrib* prouiſum fuit, quòd dicta teſtium pro & contra inquiſitos integra recipiantur, latè Baiard. *quæſtio 23. num.1.* vbi ſubdit, *licet malè obſeruetur*, Grauat. ad Veſtr. *lib 6. cap.2. num.44.* Mod. Rom. *quæſt.74. num.16.* vbi latè, & alios concordantes allegat, Io. Ant. de Nigr. *ſuper conſt. Regn. cap.27. num 37.*

Et dum quærunt illo modo veritatem occultare tanquam ſtudioſi veritatis occultatores, non erunt immu- 5
nes à crimine falſi, Bald. *in tract. de teſtibus 2. p. num.24.* Iaſ. *in l. præſcriptionem num.7. C. contra ius vel vtil. publ.* Marc. Ant. Macer. *var. reſolut. l.3. reſolut.36 num.8.* & Modern. Senogal. *in ſuo tract. proceſſ. inform. lib.1. c.2. num.8. & ſeq.* valde etiam exclamat contra Iudices, & Notarios, qui ita in eorum animarum perniciem faciunt, & ob id non mihi multum placet, quod in puncto dicit Scacc. *in tract. crim. c.86. num.9 lib.1.* quòd ſi iudex intendat totam depoſitionem teſtis omittere, & poſſit eum oretenus audire, aut curet partem aliquam ſcribi, & partem omitti, & ipſum teſtem non debeat audire oretenus, cùm iudex teneatur inquirere veritatem ſuper prætenſo crimine, & maximè ſi adeſſet ſtatutum in loco, prout adeſt hîc in Vrbe *lib.2. cap.9.* vt teneatur inquirere de innocentia rei, prout nec minùs placet Moder. Rom. *in q.74. ſub. n.16.* vbi ſubdit, quod hoc tantùm fieri poſſit, quando recolligeretur, quòd teſtis

Digitized by Google

teſtis eſſet ſubornatus ad falſum deponendum iuxta doctrinam Iul.Clai. *in d.q.23.in princ.*

Ac etiam ſi talis diligentia in fauorem fiſci, ne fiant impoſturæ, à Doctoribus, permittitur, multo magis erit adhibenda in fauorem ioquiſiti per iudices, & Notarios, quando vident, quòd teſtes odio, ſeu inimicitia, præmio, vel pretio affectant illaqueare inquiſitum, cùm cauſa rei ſit magis fauorabilis, quàm cauſa fiſci, Marſil *ſingul.90.*Boſſ.*tit.de fauor.defenſ.n.2.* cùm fiſcus tractet delucro captando cum alterius iactura, & inquiſitus de damno euitando, Iaſ. *conſ.46. num.5. ſub verſ. poſtremo volum.3.* Et iuramento circa dicta teſtium eſt diligentiſſima indagatio facienda *l.teſtium l.in teſtib.ff. de teſtib.* cùm ex eis capturæ committantur, tormenta inferantur, ſententiæque condemnatoriæ vitam quandoque, & bona adimentes pronuncientur, vt in terminis etiam tradit Scacc. *in tractat. crim.lib.1.cap.86. num.9. in fine.*

6 Ac etiam animaduertat Aduocatus, ſi teſtes fuerint eodem contextu examinati à Iudice, & Notario, quia de iure omnmò eſt prohibitum, ob inſtructionem, & ſubornationem, quæ reſultare, poſſit, ſed debent ſeparatim examinari, quia de iure diuino, & naturali, ita examinari, & recipi debere inductum eſt, vt teſtatur Bart. *in tract. ad reprimendum, in verb. figur. num.15.* & tenet gl. *in d.l ſi quando, C. de teſt* & ita fuit per Danielem obſeruatum, vt legitur in eius libro *c.13.* & refert, & ſequitur Baiard. *in q.23. n.2.*Gl. *in cap.cum cauſam in verb procuratores de teſtibus, & in cap.venerabilis verſ. ſigillatim de teſtibus*, Boſſ. *in tit.de oppoſ.contra teſtes n.* 88. & lariſſimè alios concordantes cumolauit, reprobata opinione Paul. de Caſtr. *in l.minimè in fine, ff.de leg.* tenet & ſequitur, & de communi teſtatur Mod.Rom. *in conſ.5. num 59.& ſeq.& in tract.de teſtibus, q.80.n.94. & ſeqq.* vbi tamen ad hanc communem opinionem ponit tres declarationes. Et iſta communis opiolo eſt, vt examen dictorum teſtium inſimul examinatorum, & non ſeparatim receptum, ſit nullum, Peregr.Iannin. *in tract. de citat.real.l.1.c.2. n.45.* vbi ponit duas limitationes: Prima eſt, quando conſuetudo eſſet in contrarium: Secunda, quando recipiuntur ad perpetuam rei memoriam, de ſuper tamen maturiùs fore cogitandum
7 cenſet † & idem ſeruandum eſt in confrontatione facienda cum reo, vt non fiant plures teſtes vnico actu confrontati, ſed ſeparatim. Flam.Cartar. *in prax.interrog.reor.cap.1.num.69.*Scac. *in tractat. criminal.lib.1. cap. 46. num. 60.*

CAPVT III.

Teſtes an debeant deponere cum iuramento vel ſine.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes, deponentes ſine iuramento, non probant.*

2 *Teſtes debent deponere tactis corporaliter ſcripturis.*

3 *Socij criminis debent etiam deponere cum iuramento.*

4 *Iuramentum debet deferri ante examen: quia ſi defertur poſt examen, illud non conualidat.*

5 *Teſtes in confrontatione ſatis eſt, quòd iurent in præſentia ipſius confrontati.*

6 *Iuramentum, ſi non conſtet an priùs, vel poſteriùs fuerit delatum, eſt præſumendum pro validitate examinis, vt ante examen fuerit delatum.*

7 *Teſtis ſi deponat ſine iuramento, & iterum idem deponat, ſi breuiter primum dictum, an ſpecificè referat, illud conualidatur.*

8 *Teſtis ſine iuramento non probat, etiamſi fuerit Cardinalis.*

9 *Iuramentum non poteſt remitti, nec per Papam, nec per Imperatorem, vt credatur teſti ſine iuramento.*

10 *Limita in quibuſdam caſibus relatis hîc per Authorem.*

11 *Iudæi, in quibus admittuntur in teſtes, debent iurare, ſed non ad ſancta Dei Euangelia, ſed per Deum, per legem Moyſis, vel per alios modos hîc relatos.*

12 *Iuramentum non poteſt remitti in criminalibus, nec etiam ex conſenſu partium.*

13 *Teſtes examinati ſine iuramento faciunt aliqualem, præſumptionem.*

TEſtes deponentes ſine iuramento non probant, 1
& eorum dictum eſt nullum, *c. hortamur.3.q.14. c.item iuriſiurandi 4.q.3.* Doct. *in l.iuriſiurandi, Cod.de teſtibus*, Marſil. *ſing.114. ſingul.434. ſingul.410.& 606.* Iul.Clar. *q.21. n.12 & q.53.n 5.* Viu. *opin. 96. num 8. vol.1.*Baiard. *§. falſum, n.58.* vbi ſubdit etiam ſi teſtis eſſet Religioſus Epiſcopus & Cardinalis, Viu. *opinio. 931.num.4.vol.3.* Villagut. *in pract.crim l.8 tit.de teſtibus c.7.concl.*8. Miſing. *cent.3. obſeru.80.& cent.4. deciſ 77.*Blanc. *de indic. n.384.* Buriatt. *conſil.66.n.11.& conſ.192.n.18.vol.2.*Rim.iun *conſ.554. nu.18. & ſeqq. vol.5.* vbi latè, Dec *reſponſ.93.n.29. vol.2* † ſed debent 2
deponere cum iuramento, tactis corporaliter Scripturis, Ant.Scapp. *de iur.non ſcript.l.3. c.51.* De iſta quæſtione latiſſimè tradit Moder. Rom *q.74.per totum & ſub n.45.* poſt alios, allegat, etiam dicit præcipuum eſſe in criminalibus, vt teſtes ſine iuramēto non probent, & *ſub n.64* etiam dicit, non probare, etiam quòd plores eſſent, ibi omnes concordantes allegat, cùm etiam dicantur ſponte deponere, Petr.Cabal *cent.3. caſ.287. n.38.* Sed. Baiard. *in §.falſum, nu.61.* dicit in 4 caſibus teſtes ſine iuramento admitti, quos ibi recenſet.

Et hoc eſt verum etiam in eo, qui ſe facit ſocium 3
criminis, vt debeat deponere cum iuramento, aliàs eius dictum non afficiat nominatum, Marſ. *in pract.in §.diligenter, n.62.* vbi teſtatur, quòd ex iſto capite liberauit quendam à pœna mortis, & acquiſiuit maximum honorem, ſequitur Ant.Gomez. *tit.de delict.c.12.n.18. circa fin.*Iul.Clar. *qu.21.n.12.*Ludou.à Peguer. *deciſ.5. n.28. circa finem, & 14.*Maſcard. *de probat. concl.817. num.47.l.2.* Petr.Caball. *in quæſt crim.caſ.185. num.5. cent. 2.* qui plures alios concordantes allegat, & ego etiam plures proceſſus, & teſtium depoſitiones annullare feci: ad quod Aduocatus in principio examinis præcauere debet, dum proceſſum præ manibus habet, licèt Maſcard. *in d. concl.8.7. num.49. & ſeq.* adducat Doct. contrarium tenentes.

Et tale iuramentum debet deferri teſtibus ante exa- 4
men per ipſum iudicem Caual. *de Brach.reg.p 3.n 55.* vbi ſubdit, quòd in criminalibus poteſt deferri etiam in diebus feriatis in honorem Dei, latè quòd debeat deferri per ipſum iudicem, Oct.Veſtr. *in pract. lib.6. cap.2. nu.11.* cùm Notarius non poſſit teſti iuramentum deferre ſine iudice, vel eius mandato, in tantum, vt ſola iudicis præſentia non ſufficiat, Veſtr. vbi ſupra, vbi reddit rationem, vbi tamen ſubdit, quod hodie de conſuetudine iudex poteſt iuramentum teſtium Notario committere etiam parte non citata, quia, ſi poſt factum examen iurarent, non probarent, cùm de forma inductum ſit, vt iuramentum præcedat, vt timore iuramenti teſtes dicant veritatem, Crot *in tract de teſtibus, n.231.*Mod.Rom. *in tract.de teſtib.q.74.num.31.* vbi plures concordantes cumulauit, etiam teſtantes de communi, licèt *ſub n. 31.* referat aliquos contrarium tenentes, Miſing. *cent.3.obſeru.80.* latè Dec. *reſponſ.93. num.29.& ſeqq.vol.2.*Marſ. *in pract.crim.§.1. num.4 & conſ.12.*

conſ.12.nu.17. vbi plures concordantes etiam adducit, † Sed in confrontatione ſocij criminis cum alio ab eo nominato ſatis eſt, quod iuret in præſentia eiuſdem nominati, Boër. deciſ.119.ſub n.4. Iul. Clar. qu 21. n.10. Peguer. deciſ.5. num 35. MarC in §. diligenter, ſub n.66. Petr. Caball. in quæſt. crim caſu 185. nu.4. cent. 1. & caſ.269. num.14 cent.3.

6 Si verò non appareat, an priùs, vel poſteriùs fuerit delatum iuramentum, in dubio eſt præſumendum pro validitate examinis, vt præceſſerit, Crot. de d. tract. de teſtibus, n 231. poſt Cyn. & Bald. in l. cum in teſtamento, §. hac verba, ff. de hæred. inſtituen. Maſcard. de probat. concl.1362. n. 11. l.3. Et licèt aliqui velint, quòd ſi non fuerit iudicatum in principio examinis, ſed deinde in continenti, poſt examen perfectum depoſitio valeat, quos refert Canale. de teſtibus p.3. ſub n.56. & Crot. ibi n.231. in princ. tamen ibi Monead. in add. in lit. C, poſt Felin. teſtatur communem opinionem extare in contrarium, vt omnino iuramentum præcedere debeat depoſitionem, & de veriori, ac communiori opinione teſtatur Bellamet. in c. de teſtibus, n.14. & ſequ. extra de teſtibus, Moder. Rom in d.q.74. nu 41. qui retulit Doctores, pro vtraque opinione tenentes, reiecta etiam illa diſtinctione, ſi teſtis iurauerit incontinenti ex ſe, vel ad inſtantiam iudicis ſeu examinatoris, atque teſtatur de veriori, & communiori opinione, vt omnino præcedere debeat examen, licèt verè diſtinctio præfata non ſit ſpernenda. Quia requiritur iuramentum in principio examinis, vt illius timore teſtis veritatem dicere debeat, qui timor in toto examine conſiderari poteſt, quando incontinenti ex ſe iurauit. ſecus quando fuit requiſitus à iudice, vt non præſumatur, quod habuerit talem timorem, cùm neſciret an ad hoc requirendus eſſet, vt bene iudicio meo per hanc rationem firmat Miſinger. centur.4. obſeruation.77. in fine.

7 Benè verum eſt, quòd ſi ſequuto iuramento, teſtis iterum idem dictum referat, & breuiter, ac ſpecificè primum dictum recenſeat, erit conualidatum eius dictum, prout Doctores hoc tradunt pro cautela, & teſtantur Ioan. Andr. in cap. de teſtibus num.2. extra de teſtibus, & ibi Anch. n.3. Anan. num 4. verſ. cautius eſt, & de communi teſtatur Moder. Rom. qu.74 num.44. latè Baiard. quæſt.45. n.45. declarando tamen, vt ibi per eundem Canale. d.p.3. num.56.

8 Et in tantum eſt verum, vt teſti ſine iuramento non credatur, etiamſi fuerit Cardinalis, vt poſt Abbat. & Crot firmat Burſat. conſ.166. n.29. conſ 192. num.28. vol.1. Dec. reſponſ.93 num.29. vol.2. Maſcard. de probat. concl.5. n.78. verſic. nec Cardinalis, & concl. 270. nu.4. lib.1. vbi idem dicit eſſe, poſt alios, quos allegat, etiam in quacunque perſona cuiuſcunque auctoritatis, & dignitatis ſit, Crot. de teſtibus n.227 Veſtr. in pract. l.1. cap 2. num.6. in fin. vbi Grauat. in add. n.50. Andr. Gayl. obſeru.101. num. 10. in fin. verſ. prodicta, vera ſunt, l.1. Moder. Rom. in quæſt.74. n.68. & ſeqq. Baiard. §. falſum, num.58. Caualcan. de teſtib. part. 3. num. 47.

9 Et iuramentum neque etiam à Papa, vel Imperatore remitti poteſt, nec fieri, vt credatur teſti ſine iuramento, Crot. de teſtibus num.229. vbi Monead. lit. B, ſubdit, Etiamſi teſtis eſſet magno fidei, & Religionis Grauat. ad Veſtr. l.6 cap. 2. n 39. latè Seyſell. in l. vt vim. in 2. lect. n.5. ff. de iuſt. & iur. Maſcard. de prob. concl.5. num.81. lib.1. & concl.1362. num 4 l.3. vbi alios allegat, Moder. Rom. qu 74. n.59. qui etiam cæteros allegat, Burſatt. conſ.192. num.29. lib.2. Canale. de teſt. p.3. n. 44. vbi concordantes allegat, & teſtatur de com-
10 muni, Andr. Gayl. obſeru.101. n.12. & ſeq. lib.1. † vbi tamen declarat non procedere in teſtibus integritate vitæ conſpicuis, illuſtribus, & nobilibus, quibus dicit poſſe per Principem remitti iuramentum, Idemque eſt in iudice habente liberum arbitrium procedendi, tam in ciuilibus quàm in criminalibus, omiſſa iuris ſolemnitate, ſummariè, de plano, & ſine ſtrepitu, & figura iudicij, quia talibus teſtibus ſine iuramento poterit fidem adhibere, Crot. de teſtibus, nu.227. & ſeqq. Viu. comm. opin.931. num.16. Moder, Rom. dict. qu.74. num. 61. vbi de communi, & concordantes allegat, & ibi etiam refert contrarium tenentes, qui tamen teſtatur hanc opinionem eſſe magis communiter receptam, quam etiam ſequuntur Menoch. de arb. q 26. num.1. & ſeq l.1. Maſcard. de prob. concl.1362. n 5. & ſeqq. lib 2. Canale. de teſtibus, p.3. num.45.

Et quamvis Iudæi non debeant recipi contra Chriſtianos, tamen ſi examinentur in caſibus, in quibus admittuntur, debent etiam ipſi iurare non ad Sancta Dei Euangelia, nec per Ieſum Chriſtum, ſed per Deum, per legem Moyſis, per Patrem omnipotentem, & per alios, quos refert Marquat. in tract. de iud. part.2. c.5. num.10. 11

Et licèt dici ſoleat. quòd ex partium conſenſu poſſit remitti iuramentum, tamen non procedit in criminalibus, Ægid. de reprob. teſtibus n. 11. in fin. Campeg. de teſtibus reg.167. Maſcard. de prob. concl.5. num.107. & ſeq l.1. vbi dicit. Et maximè vbi agitur de pœna capitali, Moder. Rom. d. quæſt.74. num.85. latè proſequitur Canale. dict. part.3. num.47. vbi contrariis etiam reſpondet. 12

Scias tamen, quòd teſtes recepti ſine iuramento faciunt aliqualem præſumptionem, quæ ſufficit ad informandam conſcientiam Iudicis, Ripa in leg. admonendi, n.167. de iureiur. Grauat. ad Veſtr. lib.6. cap.2. num.40. Decian. reſponſ.28. num. 10. lib.3. Maſcard. de probat quæſt.5. num.34. concl.270. num.6. lib 1. & concl.1362. num. 18. vbi alios refert, & talis præſumptio operatur. Quod ſi teſtes eſſent pares pro vtraque parte, illa, quæ haberet, vltra illos pares, alium teſtem ſine iuramento, reportabit ſententiam fauorabilem, Crot. de teſtibus, 235. qui tamen videtur dubitare de veritate iſtius concluſionis, Maſcard. dict. concl.1362 n.10. in fine, lib.5. de probat. Menoch. q.26. num.5. lib.1. Moder. Rom. quæſt.77. num.109. & ſeqq. vbi poſt alios, quos allegat, etiam firmat, quòd iuramentum in teſtibus non dicitur de forma, aut de ſolemnitate ſubſtantiali ipſius teſtimonij, & teſtis deponens falſum ſine iuramento, punitur tantùm pœna extraordinaria, Bertazz. conſ.8. nu.66. & ſeq. vbi impugnat Burſatt. conſ 99. num. 50. & dicit hanc eſſe communiorem opinionem, & ſequitur Baiard. in §. falſum, num.61. in fine. 13

CAPVT IV.

Iuramentum an requiratur in repetitione teſtium.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis pluries deponendo, ſemper iurare debet.*
2 *Si verò in repetitione iurauerit, erit expurgatum primum dictum factum ſine iuramento.*
3 *Teſtis inductus ad declarandum dictum ſuum, non tenetur iurare.*
4 *Teſtis, qui primò iurauit dicere veritatem ſuper tota cauſa, non tenetur ampliùs iurare, ſi iterum examinetur.*

SI teſtis pluries examinetur, ac repetatur, opus eſt, 1
vt iterato iuret, cap. fraternitatis, in fin. vbi Doct. & præcipuè Bald. num. 1. Butr. num. 4. Marc. Socc. num.6.

num.6. Patiſ. *n.5.de teſtam.* Æmil. *in tract.de teſtibus, in verbo teſtu ambiguè deponens, num.12.fol.152* Mod. Rom. *quaſt.74. num.47.* & idem procedit ſi confrontetur cum reo, qui debet iurare iterum in præſentia ipſius rei, de quo dicam latè infrà in materia confrontationis teſtium, & quòd toties debeat, iurare, quoties repetitur teſtis, Caualc. *de teſtib. quaſt.3.ſub num.56.verſ. vlterius.*

2 Bene verum eſt, quòd ſi in primo exmine non iurauerit, ſed in repetitione erit expurgatum vitium primi examinis, cùm attendatur ſecundum examen factum ſolemniter parte citata, & non primum pro informatione Curiæ.

3 Quod tamen limitatur, quando teſtis iterum inducitur ad declarandum dictum ſuum, quia tunc non tenetur iurare, Bald. *in Auth.hoc Sacramentum, nu.1. C.de iureiur.propter calumn.& in l.fin. num 6. in fin. C.de teſtibus,* Viu.*opin.931.n.19.* And.Gayl.*obſeru 191. num.16. lib.1.* Baiard. *in §. falſum, num. 61.* vbi ponit quatuor caſus, in quibus non requiratur iuramentum, & Hector. Æmil. *in tractat. de teſtib. in rubr. teſtis ambiguè deponens, num.10. & ſeq.fol.192.* Sed Aduocatus caueat, an ipſe teſtis in ipſa declaratione aliquid addat, vel minuat, quia tunc requiritur iuramentum, Campeg.*de teſtib. reg.117.in fall.3.*& Mod. Rom.*in quaſt.74. num.50. verſ. vbi tamen ſecus.*

4 Ac etiam, ſi primò iurauerit dicere veritatem ſuper tota cauſa, ſi iterum examinetur, non tenetur ampliùs iurare, Butr.*in cap.fraternitatis, num.4.* Imol. *num.4.* Aretin. *num.6.* Felin. *numer.2.* de quo tamen dubitant Doctores relati per Moder.Rom. *d.quaſt.74. num.52.* & ibi ponit reſolutionem.

CAPVT V.

Iuramentum in teſtibus an præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum eſt ſolemnitas extrinſeca, ideo non præſumitur.*

2 *Notarius in actis ſcribens,* teſtis iuratus, *&c. niſi addat,* corporaliter tactis ſcripturis, *non præſumitur ſolemniter examinaſſe, ſecundùm aliquos.*

3 *Contrariam opinionem tenent alij.*

4 *Concordantur iſta contraria opiniones.*

1 IN iſta quæſtione concluſio eſt, vt iuramentum non præſumatur, cùm ſit ſolemnitas extrinſeca, Campeg.*in tractat. de teſtibus reg. 267. in fine,* Grauat. ad Veſt.*l.6. cap. 2. num.40.* Burſatt. *conſil.192. num.35. lib.2.* Maſcard.*de probat. lib.2. quæſtion.5. num. 82. & numer.113.*

2 Imò ſi Notarius in actis ſcripſerit, *teſtis iuratus,* &c. niſi etiam dixerit, *corporaliter tactis ſcripturis*, non præſumitur iuramentum ſolemniter præſtitum, Campeg.*de teſt.reg.170.Fallent.4.* Maſcard. *de probat.dict. 95.n.113.* quam opinionem Rota Rom. ſequitur, vt per Caputaq.*deciſ.123. aliàs 5.n.1.p.1. & deciſ.346. aliàs 4.p.1.*vbi teſtatur, quòd licet Notarius ſcripſerit, *tactis ſcripturis, &c.* fuit examen annullatum, ac etiam quando dixit, *talis teſtis iuratus tactis,* &c. & *in dec.285. aliàs 22.p.3.*dicit, quòd Notarius debet de iuramento, & de tactu ſcripturarum facere mentionem diſpoſitiuè, non autem enunciatiuè.

Contrariam opinionem, quòd ſufficiat ſi Notarius dicat teſtem iuraſſe, abſque eo, quòd dicatur, *corporaliter tactis ſcripturis,* Alc. *reg.3. præſumpt.13. num.4.* Grauat.ad Veſt. *l.6.cap.2. num.40.* vbi de communi, Burſ. *conſ.25. num. 14. lib.1.* vbi etiam de communi, Cæſ.de Graſſ. *deciſ. 82 aliàs 13. num.6.7.& 15.* vbi dicit, quòd ſi Notarius dicat, *iurauit,* &c. intelligitur tactis ſcripturis, Theſaur.*deciſ.46. num 18. verſ. alia ratione*, & cæteri Doct.quos allegat, Moder. Rom. *quaſt. 74. num. 74.* vbi etiam teſtatur de communi, Caoale. *in tract. de teſt. part.3. n. 53. verſ. An autem.*

Et pro concordia poſſumus dicere, quòd ſi agatur de examine in antiquis facto, tunc, etiam ſi de iuramento non appareat in actis, præſumatur, & dicta teſtium faciant ſemiplenam probationem, ſi verò enuncietur per illa verba, *iuratus teſtis*, &c. faciant plenam probationem, Rip. *in l admonendi, num.200. de teſtibus,* Crot.*de teſt.n 239. verſ. fallit tamen, n 240. & ſeq* Viu.*opin.931. n.23.* vbi teſtatur, quòd ita Doctor.communiter tenent, Maſc.*q.5. n.83. l.1.de prob.* Moder.Rom. qui cæteros refert. *in q. 74. num.76.* 3

Ac etiamſi fuerit examinatus à iudice tempore debito, quo potuit legitimè iurare, ſi Notarius dixerit: *Teſtis iuratus*, &c. tunc præſumatur pro validitate iuramenti, ſecus ſi fuerit examinatus die feriata, tunc non præſumatur pro ſolemnitate iuramenti, vt declaret Bald.*in l.iuſiurandum, num.2.* Sal. *num.4.* Io.Sicar. *num.8. ff de iureiur.* Fel.*in cap.cuis, num 6, verſ. ſi vero conſtat extra eod.* & Theſaur. *in deciſ.47. num 18.* teſtatur, quòd ſi fuerit dictum per Notarium *iuratum fuiſſe, præſente iudice, & parte*, tunc Sacræ Scripturæ præſumantur tactæ, licèt expreſſum hoc non fuerit, & quòd ita in contingentia facti communi voto in illo Senatu fuit reſolutum, & hoc euenire poterit propter præſentiam iudicis, & Notarij, & propter partis taciturnitatem, vel quia etiam ex conſuetudine ſcripturæ tanguntur, ideò propter talem conſuetudinem præſumatur pro validitate iuramenti, latè conſuluit Imol.*in conſ.86. rubr.de iureiur.* pro eo, qui ex forma Statuti tactis Euangelis iurare debebat, & Grat. *conſ.47. num.4. & ſeq. lib.1.* conſuluit in terminis ſtatuti ſimpliciter iuramentum requirentis: Bene verum eſt, quòd, ſi Notarius non fecerit mentionem de præſentia patris, vel iudicis, eorum præſentia non præſumatur, vt poſt Abb.dicit Theſaur. *in d.deciſ.47. num.18.verſ. non præſumi.* Moder. Rom. qui alios allegat, *in d.quaſt.74. num.79. & ſeq.*etiamſi Notarius dixerit, *Teſtis iuratus*, &c.

CAPVT VI.

De forma præſtandi iuramentum.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum à Chriſtiano laico debet præſtari corporaliter per tactum Euangelij, & aliarum ſcripturarum ſacrarum.*

2 *De conſuetudine autem ſufficit, vt teſtes iurent per tactum cuiuſcunque ſcripturæ.*

3 *Vbi autem non viget talis conſuetudo, erit iurandum ad Sancta Dei Euangelia.*

4 *Conſuetudo iſto caſu qualis eſſe debeat.*

5 *Iuramentum debet præſtari per tactum ſcripturarum mediantibus manibus: Et ideo qui non habet manus non poteſt in iudicio teſtimonium perhibere.*

6 *Iuramentum non poteſt præſtari per interpoſitam perſonam.*

7 *Iuramentum, an requirat aliquam formalitatem verborum.*

8 *Tactus ſcripturarum in iuramento non requiritur fieri per Clericos, ſed ipſi de conſuetudine iurant tacto pectore.*

9 *Hebræi non iurant ſuper aliqua ſcriptura, ſed tantùm tacto calamo.*

Forma

Google

1 FOrma juramenti eſt, vt præſtetur per teſtem corporaliter ad Sancta Dei Euangelia tactis ſcripturis, *cap. hortamur 3. quæſt. 9.* ibi *tactis Sacroſanctis Euangeliis*, Bart. *in 2. lect. l. iuſiurandum num. 3. verſ. quaro qualiter* & ibi Addentes *in lit. C, Cod. de teſt.* Spec. *in tit. de teſtibus, §. ſequitur, n. 4. verſ. & tactis Euangeliis*, Lanfranc. *de teſt. num. 6.* & ibi Addent. *in lit. A*, Campeg. *de teſtib. reg. 170. 2. fallen.* Maſcard *de probat. lib. 1. quæſt. 5. numer. 74. & concl. 1358. n. 42. lib. 4.* Marcheſ. conciuis meus, *in tract. de commiſſ. p. 1. commiſſ. 1.* dicit, *quia iurare ſuper Euangelius terrore magis afficit iurantem.* Et quòd requiratur tactus ſcripturarum de magis communi teſtatur *deciſ. 47. num. 1.* & quòd in arduis cauſis requiratur tactus Euangeliorum, idem Theſ. *d. deciſ. 47. numer. 5* vbi *in fin.* dicit, quòd licet Doctores loquantur de tactu Euangeliorũ in numero plurali, ſufficit tamen tactus vnius Euangelij, & hanc opinionem magis veram eſſe, vt requiratur tactus Euangelij, ibi affirmat, quando requireretur iſta ſolemnitas à ſtatuto, quia non ſufficeret, quòd teſtes jurarent ſuper imaginibus Sanctorum, vel Crucis, vel ſuper Veteri Teſtamento & quòd non ſolo verbo teſtes jurare debeant, ſed requiratur tactus ſcripturarum, tenent Doctor. relati per Mod. Rom. *in quæſt. 74. num. 20.* & quòd de conſuetudine requiratur tactus ſcripturarum, teſtatur Seraph. *de priuil. iurament. priuil. 22. numer* 104. & veriori opinione, & in practica tenenda poſt alios, quos allegat, teſtatur Couar. *in cap. quamvis pactum 1. p. §. 1. in princ. de pactis, lib. 6. num. 1.*

2 Sed de eadem conſuetudine ſufficit jurare per tactum cuiuſcunque ſcripturæ, vt teſtatur de conſuetudine apud Italos, gloſſ. *in clem. Porro, de hæret.* quam ſequuntur Doct. communiter, vt teſtatur Imol. *in c. tuis n. 4. verſ. communiter tamen.* Abb. *n. 7.* Aret. *num. 14. verſ. ſi tamen de conſuet. de teſt.* Schenca *in tract. de teſt. num. 4.* vbi teſtatur de conſuetudine Camer. Imperialis, Tuſch. *deciſ. 47. n. 6.* Viu. *opin. 432. n. 1.* vbi relatis aliis teſtatur de communi ſtylo, latè ſcribit Marcheſ. conciuis meus, *in ſuo tract. de commiſſ. p. 1. commiſſ. n. 12. & n. 14.* qui etiam teſtatur de tali conſuetudine. Et non ſolùm per tactum ſcripturarum, ſed etiam per tactum alterius ſacræ rei, Crucis, Reliquiarum, Altaris, & ſimilium, vt latè tuetur, relatis contrariis, Aret. *in cap. tuis n. 12. & ſeq. de teſt.* Corrad. *in pract. de rub. de teſt. num. 10. in fin.* Mod. Rom. *q. 74. num. 34.* qui etiam relatis contrariis, ita firmat, Theſ. *d. deciſ. 77. n. 18.* vbi mentionem facit de juramento ſuper Altare S. Antonij, & quod antiquitus etiam in arduis iurabatur ſuper aris, Caualc. *de teſt. p. 3. num. 52.* teſtatur etiam de tali generali conſuetudine à qua non ſit recedendum, Cæuall. *in tract. com. contra com. quæſt. 410. in fin.* vbi teſtatur ita ſeruari apud Hiſpanos.

3 Vbi tamen non viget talis conſuetudo, erit iurandum ad ſancta Dei Euangelia, juxta diſpoſitionem iuris communis, Abb. *in d. c. tuis n. 7 verſ. vbi conſuetudo nihil diſponeret*, & ibi Felin. *num. 5.* & Abb. *in c. fraternitatis n. 13* & Fel. *n. 12. extra de teſt.*

4 Et in omnem caſum ſcias, quòd conſuetudo eſt ſtrictè intelligenda, Fel. *in d. c. fraternitatis, n. 12.* & quod non ſufficiat quælibet conſuetudo, ſed debet eſſe ſpecifica, expreſſa, & ſeruata ſuper non tactu Euangeliorum, vt etiam refert Mod. Rom. *in qu. 74. ſub n. 21.* & ſi inſtetur per partem, vt juretur per tactum Euangelij non obſtante d. conſuetudine, pars teneretur jurare ad d. ſancta Dei Euangelia, vt declarat Theſ. *d. dec. 47. n. 5. verſ. niſi expreſſè pars contrarium poſtulet.*

5 Et ſciat Aduocatus, quòd cùm iſto caſu requiratur tactus ſcripturarum, neceſſe eſt, vt manu ſcripturæ tangantur, nec tangi poſſunt ore, pede, vel cubitu, vt poſt Felin. firmat, Theſ. *d. deciſ. 47. n. 16.* & ob id, qui non habet manus non poteſt teſtimonium in judicio perhibere, vt poſt alios, quos allegat, firmat Modern. Rom. *in d. quæſt. 74. num. 20. verſ. vbi præterea quod non habens manus.*

6 Nec poteſt jurari per interpoſitam perſonã per tactum ſcripturarum, & ſic nec per procuratorem, But. *in cap. licet ex quadam, num. 3.* Imol. *num. 6.* Anch. *n. 4. extra de teſt.* Barbat. *in 1. propoſuiſti, num. 5. & in cap. in præſentia num. 61. de probat.* Theſ. *dict. deciſ. 74. num. 16.* Baiard. *q. 26. n. 1.* nec poteſt conſtituere procuratorem teſtis ad deponendum pro ipſo Monticel. *in Repertor. teſt. in rubr. deponere an poſſit teſtis per ſcripturam, vel per procuratorem, fol. 158.* vbi plus firmat, quòd nec poſſit conſtituere procuratorem cum ſpeciali mandato ad deponendum pro ipſo, Modern. Rom *quæſt. 74. num. 28.* vbi tamen refert, quòd, licèt teſtis per procuratorem deponere non poſſit, poterit tamen iurare per procuratorem, ſpeciali mandato ad hoc conſtitutum, Viu. *opin. 429. num. 9.* & quod ita aliàs Rota Romana tenuit, & ſequuntur alij per eum relati, & quod debent iſti teſtes jurare in judicio, & non alibi, Doct. adducti per Mod. Rom. *in d. q. 74. n. 29.*

7 Sed dubium eſt an requiratur in tali juramento aliqua formalitas verborum: hunc articulum poſt alios, quos allegat, diſputat Seraph. *de priuileg. iurament. priuileg. 22. num. 104. & ſeq.* vbi relatis contrariis, tandem *n. 116.* firmat eſſe communem opinionem, vt iuramentum non requirat aliquam verborum formalitatem, cum mente tacitè, & ſine verbis iurari poſſit, quatenus requirantur verba erunt ad faciliorem probationem iuramenti, & non ad illius eſſentiam, vbi etiam diſputat, an Notarius, ſi opponat verba illa, *iurarunt tactis*; &c. cenſeatur illa appoſuiſſe de ordine partium, adeò quòd Notarius non poſſit puniri de falſo, & tandem *ſub n. 117.* concludit, quòd ſi Notarius rogatur à partibus, vt apponat clauſulas ſolitas, intelligitur ipſas partes naturaliter iurare, & velle, quòd iuramentum apponatur in ſcripturis, & ex quo ita fieri conſueuit, & ibi ad contraria reſpondet, & ſi quis diceret, *Promitto per iuramentum*, vel *cum iuramento*, ſi non tangeret ſcripturam, non dicitur iurare, Natat. *conſ. 3. de iuretur. n. 1. p. 1 lib. 2.* & etiam Cæuall. *in tr. com. contra com. q.* 409. etiam latè diſputat iſtum articulum an requirantur verba pro formalitate iuramenti, vbi refert tres opiniones, ſed communem eſſe dicit, vt non requirantur verba prout etiam de com. teſtantur Alc. *in rub. de inretur. n. 21.* Tiraq. *poſt ll. connubiales, gl. 1. 5. n. 19.* Couar. *in c. quamvis pactum in princ. in 1. p. n. 4. de pact. in 6.*

8 Quod ſupra dictum eſt de tactu ſcripturarum, limita in Cardinalibus, Epiſcopis, & Sacerdotibus, qui ſi in teſtes recipiantur, non tenentur tangere Euangelia, neque alias ſcripturas, ſed præpoſitis eis Euangeliis, vel illis inſpectis, tam de iure, quàm de conſuetudine iurant tacto pectore. Cap. *de teſt. reg. 167. in 1. & 8. fall.* Veſtr. *in pract. lib. ... cap. 2. num. 7.* vbi Grattat. *num. 42.* Aud. Gayl. *obſeru. 201. num. 2. lib. 1.* Viu. *opin. 131. num. 14* Theſ. *dec. 47. n. 11. & ſeq.* vbi loquitur in omnibus clericis, & ob id firmat, quòd dicitur, *tacto pectore*, more Religioſorum, Scacc. *in tract. crim. lib. 1. c. 86. n. 5. in fin.* vbi ponit rationem, cur Religioſi iurent tacto pectore, & March. conciuis meus, *in tract. de commiſſ. p. 1. commiſſ. 1. n. 13.* & de Epiſcopis, & aliis clericis, quod iurent tacto pectore, Bart. Vgol *in tract. de auct. & poteſt. Epiſcop. c. 1. §. 2. n. 4. verſ. 5.* vbi tamen ſubdit, niſi aliter ſpecialiter cautum eſſet, vt ſcripturam tangerent, per tradita à Cou. *in cap. quamvis, de pact. p. 1. § 1. n. 3.* Caualc. *de teſt. p. 3. n. 53.* & de iure in arduis, Epiſcopi, & alij Sacerdotes debent iurare tactis Sacris ſcripturis, latè Capel. Thol. *q. 161.* & ibi latius Auſt. *in add.* Et verè hic in Curia Clerici ſimpliciter iurant tacto pectore, quamvis eis non exhibeantur Sacra Euangelia, vel aliæ Sacræ Scripturæ, & ita etiam Equites Sancti Ioannis nuncupati & Equites Hieroſolymitani iurant tacto pectore.

9 Hebræi etiam tanquam infideles non iurant ſuper Euangeliis & alia Scriptura Sacra, Marquard. *de iud. p. 2. c. 5. n. 10 in fine*, nec ſuper aliqua Scriptura, ſed tantum tacto calamo. & qualiter Saracenus iurare debeat, vide Doctor. adductos per Marquard. *in d. c. 5. n. 10. in fin.* Caualc. *de teſt. p. 2. num. 52.* qui dicit iurauit etiam ſuper literis Hebraïcis, & ibi ponit quomodo iurent, Indi, & quod Milites Nobiles iurant ſuper pomo enſis, & Amaſij qoomodo etiam iurent.

CAPVT VII.

Teſtes an poſſint deponere per ſcripturam, vel per procuratorem.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes non poſſunt deponere per ſcripturam, nec per nuncium.*

2 *Teſtes non poſſunt deponere per ſcripturam, etiamſi fuerint abſentes.*

3 *Limita in muto, & ſurdo, vel eo, qui habet linguam inciſam qui poſſunt deponere per ſcripturam, & ſi neſciant ſcribere, mediantibus interpretibus.*

4 *Teſtes neſcientes loqui materna lingua, debent examinari mediantibus interpretibus.*

5 *Deputatio interpretum debet fieri præſente ipſo examinando, & eis eſt deferendum iuramentum.*

6 *Limita quando factum eſt valde implicitum, & confuſum, quod poteſt explicari per ſcripturas.*

7 *Limita ſi opponatur per partem.*

8 *Limita ſi extaret conſuetudo in contrarium.*

9 *Limita in perſonis nobilibus, & integræ opinionis.*

10 *Limita ſi iudicialiter viſum fuerit.*

11 *Limita in probanda ætate alicuius, quia ſtatur ſcripturæ.*

12 *Limita in deponente de peritia alicuius artis, ac de fama alicuius extraiudicialiter.*

13 *Depoſitio facta per ſcripturam, quando probationem faciat, & quam.*

1 QVoniam Iudex debet videre quo vultu, vel quo colore & qua trepidatione teſtis deponat, ideò ipſe teſtis non poteſt deponere per ſcripturam, nempè dare teſtimonium ſuum iudici, vel in actis in ſcriptis, Felin. *in c. de teſt. n. 7. extra de teſtibus*, vbi ponit hoc pro regula cum quinque fallentiis, latè alios concordantes cumulando, tradit Monticell. *in ſuo repert. teſt. rubr. deponere an poſſint teſtes per ſcripturam. vel per procuratorem, fol. 157.* Hier. Magon. *dec. 39. n. 22.* Laurent. *deciſ. Auenionen. 91. num. 5. verſ. ſicut non valet.* Modern. Rom. *quæſt. 80. num. 27.* vbi infinitos alios cumulauit, etiam teſtantes de communi, licèt *ſub num. 28.* referat etiam alios contrarium tenentes, ſed tandem in fine dicit primam opinionem eſſe veriorem, & magis cummunem, Baiard *q. 26. n. 1.* vbi de communi, & alios allegat, latè Dec. *reſp. 51. num. 4. & ſeq. vol. 2.* vbi reddit duas bonas rationes, neque per nuncium poteſt deponere, Afflict *ſuper Conſt. Regn. lib. 1. de fide & Auth. inſtr. rubr. 79. num. 9.* Laud. Marot. *reſponſ. 66. num. 42.* vbi de communi, vbi ſubdit, quòd ſi ſuam depoſitionem in ſcriptis dedit, & denuò examinetur non poteſt ſe referre ad dictam ſcripturam, ſed debet per extenſum deponere abſque relatione ad dictam primam depoſitionem inualidam, nec per procuratorem poteſt & cum ſpeciali mandato, ſed tantùm poteſt præſtari iuramentum per procuratorem, Viu. *opin. 426. n. 9. vol. 1.* Baiard. *§. falſum, n. 60.* & quòd iuramentum præſtari poſſit per procuratorem eſt communis opinio, quam atteſtatur Caualc. *de teſt. p. 4. ſub n. 55.* licèt illa ſibi non placeat per rationem per eum adductam.

Quoniam teſtibus, & non teſtimoniis creditur, Alber. de Roſ. *rubr. de teſt. 116. leg. teſtium num. 21.* Arch. *in cap. teſtes quæſt. 9. num. 6.* Tindar. *in tract. de teſt. num. 3.* Crauet. *conſ. 6. num. 22.* Monticell. *in Reper. de teſt. rubr. teſtis an poſſit deponere per ſcripturam, mihi fol. 157. col. 2.*

Quæ concluſio non ſolùm procedit in teſtibus præ- 2
ſentibus in loco iudicij, ſed etiam in abſentibus qui literas, vel ſcripturas tranſmittendas iudici ſuam depoſitionem componunt, *c. à nobis, extra qui matr. accuſ. poſſ.* Alber. *de maleſi. in tract. de teſt. c. 7. n. 73. in fin.* Crot. *de teſt. n. 373.* vbi de communi. Modern. Rom. *q. 80. n. 30. & ſeq.* vbi de communi, & teſtatur hoc magis procedere in criminalibus vbi poſt Dec. *reſp. 51. n. 1. & ſeq. lib. 2.* ſe refert ad illas cartulas, vel fides factas ab aliquo ſuper aliquo facto, vel delicto, quia tales fides non faciant aliquam fidem, cùm pariantur quatuor defectus, Primum citationis, Secundum iuramenti, Tertium præſentiæ, & Quartum, quòd non viua voce deponunt, Caualc. *de teſt. p. 5. n. 160.* & etiam infertur ad literas Epiſcoporum, quæ nec etiam probant, & ibi alleg. gl. *in c. teſtes, in verbo ſcriptura tertia, q. 9.* & ibi Arch. *n. 5.* vbi addit. *in lit. A*, Præpoſit. *n. 8.* & Bell. *n. 3. & ſeq.* Quibus literis, & atteſtationibus Epiſcoporum tantummodo fides daretur, quando ageretur de aliquo facto extraiudiciali ſpectante ad officium Epiſcopi, vel quando ageretur de excommunicatione, Bellam, Archid. Præp. in locis ſuprà adductis, ſicut quis non poteſt peccata ſua fateri per epiſtolam, Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. c. 7. §. 2. n. 9. & ſeq.*

Primò limita dictam concluſionem in muto, & ſur- 3
do à natiuitate, vel ex accidenti, vel in habente linguam inciſam, vt loqui non valeat, neque audire, quia poterit teſtimonium ſuum per ſcripturam ferre gloſſ. *in cap. teſtes in verb. quæ nouerunt verſ. ſi vero aliquis 3. quæſt. 9.* Afflict. *in d. rub. 79. verſ. fallit, in muto*, Laor. Ten. *cent. 282. per tot.* vbi latè Cæuall. *in tractat. comm. contra com. quæſt. 409. num. 2.* Crot. *de teſt. num. 373. verſ. fallit*, Emanuel Soarez *in ſuo Theſaur. recept. ſent. lit. E, n. 113.* vbi de communi, Maſcard. *de prob. lib. 3. concl. 1358. n. 26.* Modern. Rom. *in q. 61. n. 52. & ſeq.* Mod. Senogal. *de mod forman. proceſſ. lib. 1. cap. 9. num. e. & ſeqq.* & ſi neſciat ſcribere, debet, mediantibus interpretibus, per nutos, & ſigna examinati, ſi Notarius illa per ſe declarare neſciuerit Ignat. *in l. 3. §. dignoſcitur, num. 26. ff. ad Syllan.* Laurent. Tenn. *d. cantel. 282. num. 2.* Cartar. *in tractat. de execut. ſentent. cap. 2. n. 50.* & Ignat. vbi ſuprà *num. 61. verſic. tota igitur vis, & n. 63.* vbi poſt alios dicit, quòd Notarius debet illa ſigna, & nutos in actis deſcribere, & deinde ſuper illis adnotare, interpretationem teſtium, qui admittuntur iſto caſu, etiamſi eſſent domeſtici, & attinentes, Modern. Roman. *quæſt. 71. num. 51.* ſed Modern. Senogall. *in tract. de modo forman. proceſſ. informan. lib. 6. cap. 3. num. 5. & ſeqq.* firmat quòd conſanguinei, & alij attinentes, debeant recipi in ſubſidium, & ibi tradit magis explicatam formam, quam tyrones benè videre poſſunt, cùm ille liberculus tranſeat per eorum manus, Baiard. *q. 24. n. 1. in princ. in q. 26. n. 4.*

Et interpretes adhibendi erunt etiam quando teſtis 4
eſſet extraneus & neſciret Latino, vulgari, aut alio ſermone loqui, quem iudex, & Notarius percipere valeant, vt poſt Farinac. *quæſt. 61. n. 52.* tradit Modern. Senogall. *in tractat. de mod. form. proceſſ. lib. 1. c. 6.* & Ign. *in §. ignoſcitur, n. 29. 35. 37. & ſeq. 54. & ſeq. & n. 61.* vbi tradit, quòd poterit cogi, & ſurdus, & mutus, & extraneus, ſi ſciat ſcribere, ad reſpondendum in ſcriptis, & ibi etiam tradit formam, ſub qua Notarius debeat recipere depoſitionem ſupradictorum per ſcripturam, Cart. *de execut. ſent. cap. 2. n. 43. & ſeq.* vbi etiam firmat, quòd ſi negent reſpondere, poſſunt compelli etiam per torturam ad reſpondendum per ſcripturam, ſi

ſciens

ſciant ſcribere, & iudex debet in primis capere infurmationem, quod iſti ſcribere ſciant.

5 Et talis deputatio debet fieri præſente ipſo examinando. Ac debet ipſis interpretibus dari iuramentum de fideliter interpretando, & vnus ſufficeret, ſi plures haberi non poſſent, qui in fine examinis debent ſe ſubſcribere, Flam. Cart. *in tract. de execut ſent. in d. c. 2. n. 55. & ſeq.* Mod. Senogall. *d. lib. 7. n. 11. & ſeqq.* vbi ponit pro tyronibus formam Conſtituti, & *ſub n. 3.* firmat, quòd ſi Notarius intelligat linguam illius extranei, ac nutus, & ſigna illius muti, vel ſurdi, poterit per ſe illa interpretari.

6 Secundò limita, quando factum eſſet valdè implicitum, & inuolutum, quia tunc poſſunt teſtes tradere illorum depoſitionem, dummodò priùs iudici illam perlegerint, Crot. *de teſt. n. 373.* Couar. *var. reſol. lib. 2. cap. 13. n. 9.* Arnald. Albert. *de agnoſcen. aſſert. Cathol. & hæret. quæſt. 34. n. 54.* Modern. Rom. *q. 80. n. 36. & ſeq. iuncto num. 43.*

7 Tertiò limita, ſi pars non opponat, quia tunc tale teſtimonium in ſcriptis promulgatum valebit, Alber. de Maler. *in tract. de teſt. cap. 7. n. 71.* Decian. *reſponſ. 51. n. 96. & ſeq.* vbi ampliat, etiam quòd pars reſeruauerit ſibi ius opponendi, dummodò in ſpecie non oppoſuerit. Sed defenſor videat, Aret. *in c. de teſtib. n. 20. extra de teſt.* qui dubitat de hac limitatione.

8 Quartò limita, ſi extaret conſuetudo in contrarium quia tunc talis depoſitio per ſcripturam valebit, vt extat Venetiis, vt teſtatur Alex. Stiat. *in pract. iud. c. 6. n. 76. in 2. Fallent.*

9 Quintò limita in perſonis non vilibus, neque idiotis, ſed in iis, qui ſint nobiles, integræ opinionis, & omni exceptione maiores, qui poſſunt per ſcripturam deponere, vt declarat Dec. *reſponſ. 51. n. 101. lib. 2.* & exemplificat in Canonicis, Aduocatis, Procuratoribus & Notariis. Quæ declaratio Dec. non placet Mod. Rom. *in d. q. 80. n. 51.* cum Doct. indiſtinctè tenent, teſtes non recipi ad deponendum per ſcripturam, & quia nunquam vidit tales perſonas ita deponentes. Sed ego quidem non poſſum ita atteſtari, quia modò habeo præ manibus proceſſum in cauſa cuiuſdam Præfecti Domus vnius Card. imputati de mala adminiſtratione contra quem adeſt depoſitio vnius Abbatis Palatini, facta per ſcripturam, contra cuius depoſitionem adducam atteſtationem dicti Modern. Rom. pro defenſione iſtius carcerati.

10 Sextò limita quando iudici ita videbitur, Præpoſ. *in c. teſtes, verſ. tamen iudici videbitur 3. q. 9.* vt refert Mod. Rom. *in d. q. 80. n. 53.* Intellige tamen, dummodò concurrat in conſignatione ſcripturæ iuramentum, ſine quo teſtimonium non valet, vt ſuperiùs latè deduxi.

11 Septimò limita in probanda ætate alicuius, quia magis creditur ſcripturæ parentum, quàm eorum viuæ voci, Marſ. *in l. de minore, §. plurimum, num. 9. ff. de qq.* Viu. *opin. 949. num. 7.* reprobato Imol. in loco per eum citato, & hodie latè habetur per Concil. Trid. *ſeſſ. 24. c. 1. tit. de reform. matr.* vbi diſponitur, quòd per fidem, ſeu per librum Parochi plenè probetur ætas alicuius, vt refert latiſſimè Maſcard. *de prob. concl. 674. per totam, n. 18. vol. 2.* Et Aduocatus caueat, quòd opinio Marſil. & Viu. intelligatur de illa ſcriptura facta à patre tempore natiuitatis filij, & non de ſcriptura concepta tempore teſtimonij ferendi, prout videtur declarare Mod. Rom. *in d. quæſt. 80. n. 47.* & ætas quomodo & qualiter probari poſſit, idem Mod. Rom. latè tradit *in fragment. crimin. in lit. A. n. 137. cum plur. ſeqq.* & in ſpecie an probetur ex libris publicis ex libro parentum, vel plebani, ſeu parochi ſi ex aſpectu, ſi per ipſos parentes, conſanguineos, vicinos, vel per alios teſtes, quomodo deponere debeant.

12 Octauò limita in deponentibus de peritia alicuius

artic. Dec. *d. conſil. 51. n. 100. lib. 2.* Alex. Stiat. *in pract. iud. cap. 16. n. 77.* vbi de communi, & practicata opinione. Ac in probanda fama alicuius extraiudicialiter † & in omnem caſum talis depoſitio per ſcriptu- 13
ram, facit præſumptionem an ſufficiat talis præſumptio ad condemnationem, ad faciendum indicium, vel coadjuuandas alias probationes, vide Doctor. adductos per Mod. Rom. *in d. q. 80. n. 54.*

CAPVT VIII.

Teſtis ſine iuramento falſum deponens quomodo puniatur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis, ſine iuramento falſum deponens, punitur pœna falſi.*

2 *Teſtis deponens veritatem, quam ignorabat, punitur pœna falſi.*

3 *Teſtis deponens verum mediante pecunia, punitur pœna falſi.*

4 *Contrariam opinionem teneat alij, vt in caſibus ſupradictis teſtis non puniatur pœna falſi, ſed alia extraordinaria.*

5 *Teſtis, qui citatus comparuit, & iurauit, & deinde ſe abſentauit, vt non deponeret puniatur pœna extraordinaria.*

TEſtis quamuis abſque iuramento deponat, ſi fal- 1
ſum dicat, pœna falſi puniri poterit, ac ſi iuraſſet, Bart. *in leg. ſi quis legaſſet, n. 3. & ſeq. ff. de falſ.* ea ratione motus, quòd licèt dictum iſtius teſtis ſit inualidum, habet tamen debitam formam, & eſt verè teſtimonium, & offendit aures iudicis, nec eſt iuramentum de forma, vel ſubſtantia teſtimonij, vt poſſit remitti à partibus, in quorum fauorem eſt introductum, & Bart. ſequitur Alexand. *in l. Argentarij, §. cum autem, n. 6. ff. de eden.* vbi de magis communi, Clar. *in §. falſum, ſub num. 16.* Boſſ. *tit. de falſ. ſub num. 163. verſ. quæro quando teſtis,* Petr. Caball. *in quæſt. crimin. caſu 69. per tot.* & prius
caſu 38. num. 2. † dicit. quòd etiam ſi teſtis deponat ve- 2
rum, quod tamen ipſe ignorabat, debeat etiam pœna falſi puniri, ac etiam ſi taceat veritatem, licèt non dicatur falſum teſtimonium dicere, tamen pœna falſi
puniri debet, Modern Rom. *quæſt. 67. n. 132.* † *& n. 243.* 3
idem eſſe, inquit, in teſte, qui pecuniam accepit, vt verum deponeret, vt poſſit puniri de falſo, licèt falſum non depoſuerit.

Sed cauſæ defenſor animaduertat, quòd in ſupradi- 4
ctis caſibus inſtruat iudicem, vt non poſſit irrogare pœnam falſi ordinariam, ſed aliam tantùm arbitrariam, vt de primo caſu in deponente falſum ſine iuramento, tradunt Plot. *de in lit. iurand. n. 717.* Ioſeph. Ludou. *deciſ. Lucenſ. 15. n. 75.* Intrigl. *ſing. 150. lib. 1.* & ibi Conuer. *in Annot.* & in dicto, & aliis caſibus ſupra adductis benè declarat Maur. Burg. *in tract. de mod. proced. ex abrupt. q. 21. n. 157. & n. 163. cent. 1.* & de communi opinione teſtatur Caualc. *de teſt. p. 3. n. 56. verſ. tandem,* vbi tamen limita hanc communem opinionem quando talis depoſitio facta ſine iuramento eſſet nocibilis, vt tunc puniatur pœna ordinaria falſi, per rationes per eum ibi allegatas.

Si verò teſtis citatus comparuit, & iurauit & poſtea ſe abſentauit, ne deponeret, punitur pœna falſi, ſi verò non compareat punitur pœna extraordinaria, vt poſt Bald. *in l. Presbyteri, n. 12. in fin. C. de Epiſc. Cler.* & Ang. *in l. argentarius, §. cum autem, ff. de eden.* tradit Baiard.

in quaſt.26.num.15.& ſeqq Boſſ.*tit.de falſ.num.163*.vbi
alios refert,& ponit etiam exemplum in eo,qui ſemel
ſe examini ſubiecit,& poſtea ſe ſubtraxit à repetitio-
ne, Mcd.Rom.*q.78.n.135*. Ego autem puto, quòd li-
cèt ex ſupradictis poniri poſſit pœna falſi,qui iurauit,
& poſtea ſe abſentauit,non ſit tamen puniendus ordi-
naria,ſed alia mitiori pœna.

CAPVT IX.

Teſtes an poſſint recipi in criminalibus die feriato.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes an poſſint in die feriato in honorem Dei, iurare, & recipi.*
2 *Teſtes debent iurare in die non feriata,& poſſunt poſtea recipi in die feriata.*
3 *Limita in criminalibus, quia indiſtinctè recipiuntur,& examinantur teſtes in die etiam feriata.*

1 QVicquid ſuper iſta quæſtione dici poſſit in mate-
ria ciuili, vt non probent teſtes,ſi recipiantur in
die feriata,maximè in honorem Dei,ob iuramentum,
quod die feriata deferri non poteſt,licèt poſſet recipi,
& examinari die feriato,ſi die non feriato iurauerint,
& de aliis,quæ ſolent dici in dicta materia ciuili,Ad-
uocatus pro d.cauſa ciuili adeat Doct. adductos per
2 Mod.Rom.*in d.q.80.n.55.& ſeq.*† vbi inter alia dicit,
quòd poteſt iurare teſtis die non feriata,& poſtea exa-
minari die feriata, cùm auctoritas,& fides teſtimonij
dependeat à iuramento tanquam à radice, ſicut mors
procedit à vulnere,& ideò tempus retrotrahitur,Ang.
in leg.damni §.Sabini ff.de damn.infect.vbi quod ita pra-
cticatur in Curia Romana,& in toto Orbe, Campeg.
in tract.de teſt.reg.170. in 7.fall. vbi de communi, Vin.
opin.992.n... vbi quòd ita ſeruatur in magna Curia,
Menoch.*de arb.lib.1.q.30.n.15*.Granat.ad Veſtr. *lib.6.
c.2.n.40*.Maſc.*de prob.lib.1.concl.1.n.92*.Petr.Cab.*in q.
crim*. At in feriis introductis in honorem hominum
poſſunt etiam in die feriato examinari, & iurare teſtes,
& quando eſt periculum in mora, & quando procedi-
tur,iuris ordine non ſeruato,& latè exornat Mod.Rō.
3 *in d.q.80.n.57.& ſeq.*†In criminalibus autē indiſtinctè
teſtes recipiuntur, & examinantur,ac eis iuramentum
defertur, maximè in cauſis grauibus in quacunque die
feriata etiam in die Dominico, ac etiam torquentur,
Petr.Cab.*in q.crim.d.caſu 227.n.16.& 23.cent.3*.Cauale
de teſt.p.3.n.56. vbi etiam teſtatur, quòd ipſe ita ob-
ſeruauit.

CAPVT X.

Teſtes qui non poſſint compelli accedere ad iudicem.

SVMMARIVM.

1 *Perſonæ egregiæ non ſunt adſtringendæ ad accedendum ad iudicem.*
2 *Limita in criminalibus.*
3 *Perſonæ egregiæ,ſi velint,poſſunt renunciare earum priuilegio.*
4 *Perſonæ egregiæ quæ dicantur in propoſito.*
5 *Mulier prægnans,etiam non ex proprio marito, non poteſt cogi accedere ad iudicem, niſi fuerit robuſta, & onera portet.*
6 *Perſonæ priuilegiatæ ſunt examinandæ per iudicem, vel notarium in earundem domibus.*
7 *Curia,quæ habet multa negotia ſolet deſtinare Commiſſarium pro examinandis teſtibus.*

QVamvis per text.*in l.ad egregias,ff.de iureiur*.ſit di- 1
ſpoſitum, egregias perſonas non eſſe arctandas
accedere ad iudicem, neq; ad Curiam,pro ipſis exami-
nandis,† nihilominus Doct.omnes concludunt dict. l. 2
non procedere in criminalibus ſed tantummodo in ci-
uilibus, Iaſ. *in l.ad perſonas n.7.* & Canoniſtæ *in c.ſi qui
teſtium extra de teſt*.vbi in ſpecie Hoſt.*n.1*.Heoric.Boic.
n.5.Abbat.*n.1.in vlt.notabil*.Aret.*n.2*.Camp. *de teſt.reg.
379*.Grauat.ad Veſtr.*lib.6.c.fin.n.11*.Iul.Clar.*q.26.n.1.*
Carau.*rit.142.n.1.& rit.157.n.7*.Viu. *opin.928.num.9.*
Mod.Rom. *q.78.n.235*. vbi concordantes cumulauit,
& teſtatur de communi & quod ita practicatur,Baiar.
q.26.n.5.& ſeq. & qui ſint qui in ciuilibus cauſis non
poſſint cogi accedere ad iudicem recenſet, & Bocc. *de
remiſſ.lib.c.2.n.24.& ſeq.*

Quæ communis declaratio limitatur,& intelligitur
quando dictæ perſonæ vellent ſe tueri ex illa qualitate
ſola,quòd ſint egregiæ, ſecus autem ſi eſſent infirmæ,
vel ſenes, valetudinariæ, vel impeditæ ex aliqua iuſta
cauſa,quia tunc,ſtante iuſto impedimento, iudex tene-
tur remittere notarium,vel ipſe accedere ad eas,& non
compellere,vt accedant ad ipſum, vt expreſsè decla-
raot Viu. *opinion.928.n.9*. Seuer. *in tr.de lit.remiſſ.c.5.
n.3*.Iur.Clar.*d.q.27.n.2*.qui allegat.Carau. *in rit.156.
n.2*.& Mod.Rom.*q.78.n.236*.

Si verò iudex ſit tantæ auctoritatis, vt ipſum non
deceat ire domum teſtis,& teſtes ſint adeò impediti,&
grauati,vt nec etiam ipſi poſſint accedere ad iudicem,
tunc iudex poterit mittere notarium ad eorum domus,
licet cauſa eſſet criminalis,Abb.*in c.ſi qui teſtium, n.1.*
Fel.*n.2*.Aret.*num.2.extra de teſt*.Aug.de Ang.*de maleſ.
in verbo qui iudex ſtatuat terminum, num.33. verſ. item
falli*,Mod.Rom.*d.q.78.n.237*.Veſtr.*in pract.lib.6.c.fin.
n.1*.& ibi Grauat.*n.17*.Seuer.*in tr.de remiſſ.c.4.num.3.*
vbi etiam benè exemplificat huiuſmodi declaratio-
nem.

Bene verum eſt,quòd illæ perſonæ egregiæ, & im- 3
peditæ ſi vellent earum priuilegio renunciare poſſent,
ac renunciatio non nocebit eis in perpetuum in omni-
bus cauſis,vt per Mod.Rom.*d.q.74.n.241.& ſeq.* quia
eis non conceditur priuilegium ratione perſonæ, ſed
dignitatis,Pet.Cab.*cent.3.caſu 225.n.21.& ſeq.in q.cr.*

Egregiæ autem perſonæ in propoſito dicuntur Car- 4
dinales,Epiſcopi,Sacerdotes, Diaconi, Doctores, tam
iuris ciuilis,quam canonici,Licentiati, dummodo of-
ficium procuratoris non exerceant, milites mulieres
nobiles,vt latè de his omnibus ſcribunt Doct.adducti
per Mod.Rom. *in d.q.74.ferè per tot.* & aliæ etiam di-
cuntur perſonæ egregiæ per Dec. *in c.ſedes n.7.de reſcr.*
vbi teſtatur de communi,& vide Doct. allegatos per
Baiar.*q.26.n.9*. Boccac. *de remiſſorial.c.2.n.29. & ſeq.*
latè vide Menoc.*caſu 70.per totum lib.2.*

Mulier verò prægnans,quamvis fuerit vilis,& non 5
prægnans ex proprio viro, non poteſt compelli acce-
dere ad iudicem, ſed erit examinanda in eius propria
domo, Bart. *in l.2.§.ſi verò,ff.ſi quis cent.* Foll. *in pract.
crim.in verb.capiat informationem n.31. in fin*.Bertach. *in
verb.mulier prægnans*,Franc.Marc.*dec.182.p.2.* Capell.
Thol.*q.3.n.3*.Baiard.*q.64.n.15*.vbi ſubdit,niſi mulier
prægnans eſſet robuſta,valens,& onera portet. Præg-
nantia autem quomodo probetur,latè docet Maſcard.
de prob.concl.1208.vol.2.& poterit iudex adhibere pe-
ritos,& obſtetrices,quibus ſatis erit,ſi deponant de eorum
credulitate.Caſſan.*in tr.de termem.c.10.n.6*.Bertach.*in
verb.fæmina,n.1* vbi dicit,quòd creditur, ſi fuerit præ-
gnans per tres menſes,Baiard.*d.q.64.n.78*.

Et in examine iſtarum perſonarum egregiarum,& 6
haben

habentium priuilegium, vt non poſſint cogi accedere ad iudicem, ſed debeat Iudex, vel accedere ad earum domos, vel mittere notarium, erit pars citanda, Bald. *in c. ſi qui teſtium n. 9.* Abb. *num. 2.* Fel. *n. 5. extr. de teſt.* Mod. Rom. *d. q. 74. n. 244.* vbi teſtatur, quòd ita practicatur apud nos, cùm citetur aduerſarius ad videndum iurare teſtes in eorum, vel notarij domibus; & vbi repetiti fuerint, intellige iſtam practicam procedere in repetitione teſtium, ſecus in primo examine, quod deſumitur ſecretò, & parte non citata, vt latè dixi ſuprà *in hac defenſ. in princ.*

Sed dictæ perſonæ priuilegiatæ poſſunt renunciare earum priuilegio, & accedere ad iudicem, vt examinentur, Roman. *l. ad perſonas*, vbi Iaſ. *n. 1. ff. de iureiur.* & ita videmus paſſim hic Curia obſeruari, Prælatos, perſonas nobiles, & alios in dignitate conſtitutos accedere ad domum iudicis, vel notarij ad ſubiiciendum ſe examini, ſed non quod poſſint perpetuò renunciare tali beneficio, vide Doct. adductos per Mod. Rom. *in d. q. 78. n. 141. & ſeq.* cùm non concedatur perſonæ, ſed dignitati, Petr. Caball. *in q. crim. caſu 225. n. 22. cent. 3.* poſt Cyn. prout etiam ſuperiùs dixi *n. 3.*

Sed Catau. *rit. 156. n. 7. in fine*, dicit, quòd in magna Curia Vacariæ, vbi ſunt plura negotia, ne probationes anguſtentur, ſolet obſeruari vt deſtinetur vnus Doctor cum aliquo ſcriba, & dicto Doctori fit commiſſio pro examinandis teſtibus, ne dum infirmis, & aliis impeditis, ac priuilegiatis, ſed etiam ſanis, & qui poſſent accedere ad Curiam, & ita etiam in Curia, & præcipuè in Tribunali A. C. obſeruatur, vt etiam teſtatur Scac. *in c. 58. n. 17. lib. 1. de iudic.*

Si verò pars aduerſa vellet oſtendere, quòd teſtes examinati, non eſſent valetudinarij, neque ſenes, pro quibus fuit conceſſa Commiſſarius, non debet audiri, quia cùm ſemel fuerit approbata fides Commiſſarij tranſmiſſa ad iſtum effectum, ideò ſtandum eſt eius fidei, & relationi, Catau. *in d. rit. 156. n. 6.* vbi ſubdit, & ob id ſolent iſti Commiſſarij in proceſſu deducere per fidem Medicorum, quod illi teſtes erant infirmi, & non poterant accedere ad iudicem ſine periculo eorum vitæ ad tollendas omnes acclamationes quando Commiſſarius tranſmittitur ob impedimentum teſtium.

CAPVT XI.

Teſtes qui non poſſint cogi ad teſtificandum in cauſa criminali.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis officium eſt publicum, & neceſſarium, ideò vnuſquiſque poteſt cogi ad teſtificandum in cauſa criminali, ne delicta remaneant impunita, tam in iudice ordinario, quàm delegato.*

2 *Quod magis procedit in delictis occultis, quæ ſine periculo diſſimulare non poſſunt, vt in hæreſi, & ſimilibus.*

3 *Teſtes non poſſunt compelli ad teſtificandum, quando ex depoſitione poſſet aliquod detrimentum teſtibus ſuccedere, niſi aliter veritas haberi non poſſet.*

4 *Confeſſarij non poſſunt cogi ad teſtificandum ea, quæ in actu confeſſionis, vti Deus, ſciuerint.*

5 *Nec poſſunt per ſummum Pontificem cogi ad præfata teſtificandum.*

6 *Confeſſarij, ſi reuelent ſibi dicta actu confeſſionis, debent puniri.*

7 *Sacerdoti ſi aliquid fuit dictum non in actu Sacramenti Confeſſionis, ſed extraiudicialiter ſuper ſigillo confeſſionis ſi immineat periculum animæ, poteſt ipſe illud reuelare.*

8 *Confeſſarij ſi videant, quòd pœnitens eſt obſeruatus ad committendum delictum, poſſunt reuelare delictum committendum, vt euitetur periculum, ſed non reuelare delinquentem.*

9 *Perſonæ, quæ non poſſunt cogi ad teſtificandum ſunt filius contra patrem, vitricus contra priuignum, frater contra fratres, ſobrini contra ſobrinos, & nati ex cis, Patruus, Amita, Auunculus, & alij, de quibus hic per Authorem.*

10 *Filius contra patrem non tenetur teſtificari, etiam de conſenſu patris.*

11 *Aduocatus, & Procurator non poſſunt compelli ad reuelandum ſecreta cauſæ ſuæ clientis, licet aliqui voluerint diſtinguere, aut ſciant tanquam Aduocati, & Procuratores aut tanquam teſtes, ſed datur cautela ipſis, vt in vtroque caſu non teneantur teſtificari.*

12 *Mulieres prægnantes tenentur teſtificari, nec eſt verum adagium illud, quod tranſit inter mulieres, vt ipſæ prægnantes non teneantur teſtimonium ferre.*

13 *Perſona priuilegiata, quando aliter veritas haberi non poteſt, cogantur ad teſtificandum.*

14 *Teſtes poſſunt cogi ad teſtificandum mulcta indicta, captis pignoribus, aut per torturam, aut per exilium, aut per excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum, ac depoſitionem à iudice Eccleſiaſtico.*

15 *Teſtes an poſſint cogi ad teſtificandum, eſt attendenda conſuetudo loci.*

16 *Iudices ſe abſtinere debent quantum fieri poteſt ad cogendum priuilegiatos ad dicendum teſtimonium, niſi veritas aliter haberi non poſſet, & ageretur de delicto atroci.*

17 *Perſonæ priuilegiatæ deponentes contra alios priuilegiatos dicuntur magis dicere veritatem.*

18 *Teſtes priuilegiati, ſi ſponte deponant, fidem non faciunt, niſi in actis redigatur eos voluntariè depoſuiſſe, quia præſumuntur coacti.*

19 *Teſtes dicuntur coacti deponere, ſi allegauerint eorum priuilegium, aliàs ſecus.*

10 *Veritas quando aliter haberi non poſſet, incumbit onus probandi fiſco, & alleganti, ſecundùm aliquos autem ſufficit iuramentum, quod nulla poſſet aſſignari coniectura in contrarium.*

21 *Sed iſto caſu requiritur quòd actu; & habita veritas aliter haberi non poſſet, licet acta non interfuiſſent alij idonei teſtes: & reprobatur Iul. Clar.*

22 *Principales offenſi poſſunt cogi, & compelli ad manifeſtandum offendentes, & delinquentes.*

23 *Teſtes, qui iurarunt in cauſa teſtimonium non ferre, nihilominus poſſunt compelli ad teſtificandum.*

24 *Sed bene verum eſt, quod eorum depoſitio propter primum iuramentum debilitatur,*

25 *Clerici in ſacris conſtituti non poſſunt, vbi de cauſa ſanguinis agitur, compelli ad teſtificandum.*

26 *Quod procedit, etiamſi veritas aliter haberi non poſſet.*

QVoniam officium teſtis eſt publicum, & neceſſarium, gloſſ. *in rubr. extra de teſtibus cogend.* & intereſt Reipublicæ maleficia puniri, & prouinciam malis hominibus expurgari, & ideò receptum eſt, vt in criminalibus teſtes cogantur ad ferendum teſtimonium, Hoſtienſ. *in princ. rubr. de teſt. cog. §. in quibus caſibus*, vbi de communi, *& in c. delictorum n. 3. de teſt. cog.* vbi latè Alber. de Malet. *in tract. de teſtibus, c. 6. num. 37.* Ang. de Peruſ. *de teſtibus, num. 23.* vbi de veriori opinione, Foll. *in pract. crim. can. c. 8. n. 11. 16. 17. & ſeq. 26. & 32.* Clar. *quæſt. 24. in fine.* Moder. Rom. *quæſt. 78. n. 116.* vbi alios concordantes allegat, & teſtatur de communi; licèt *ſub n. 115.* retulerit contrarium tenentes, Mod. Senogal. *de mod. format. proceſſ. informat. lib. 1. c. 3. n. 1. & ſeqq.* vt omninò hodie in criminalibus teſtes compelli poſſint ad teſtificandū, & ita paſſim ſeruatur in Curia Romana, tam coram iudice ordinario, quàm coram de- 1

lcgato,quicquid aliter ſentiant Doctotes adducti per
Meder. Rom. *d.quaſt.78.n.120.* & coram Iudice Ec-
cleſiaſtico,tam in ciuili,quàm criminali cauſa,ſiue cle-
rici,ſiue laici poſſunr cogi per cenſuras ad dicendum
teſtimonium coram eo,vt de veriori,& vſu recepta o-
pinione poſt alios,quos allegat teſtarur Ptax. Archiep.
Neapol. *c.10.n.1.& ſeq.* vbi ſubdit quòd iudex laicus
tenetur teſtes laicos examinandos per iudicem eccle-
ſiaſticum compellere, & ſi requiſitus à iudice eccleſia-
ſtico de brachio ſæculari,& tecuſet illud præſtare,poſ-
ſit per eccleſiaſticum excommunicati, dict. Prax. Ar-
chiep. *d.cap.10.num.2.*

2 Quod magis procedit in delictis occultis, quæ ſine
periculo diſſimulari non poſſunt,provt eſt hæreſis,di-
lapidatio,blaſphemia,& ſimilia,quia tunc teſtes ſunt
cogendi, etiam quod crimen ſit occultum, Innoc. *in
c.1.n.5* Hoſt. *n.10.* Bellarm. *n.8.de teſt.cog.*& cæteri ad-
ducti per Mod.Rom. *in d.q.78.n.122.* cùm aliter regula
ſit,vt teſtes in criminalibus in occultatis non poſſint
compelli ad teſtificandum, Doct.adducti pet eundem
Mod Rom. *in d.q.78.n.123.*

3 Si verò ex teſtimonio,vel eorum depoſitione poſſet
periculum euenire , quia contrahere poſſent inimici-
tiam cum aliquo potenti, non ſunt cogendi teſtes ad
ferendum teſtimonium, Menoch. *de arbitr. caſu 487.
n.3.& ſeq.* vbi reddit rationem,ſi enim æquitati conue-
nit, ne quia cogatur ferre teſtimonium in perniciem
attinentium, multo æquius eſt,ne quis ferat teſtimo-
nium in perniciem ſui ipſius,cùm vnuſquiſque ſapiens
cupiat euitare inimicitiam,& ordinata charitas inci-
piat à ſe ipſo,vt latè proſequitur Mod.Rom. *in d.q.78.
n.123.* vbi tamen *ſub n.124.* firmat , non procedere,
quando aliter veritas haberi non poſſet,& ibi concor-
dantes cumulauit,latè Villag. *in pract.crim.lib.8.de teſt.
c.2.concl.3.verſ. An ſi teſti.concl.3.*

4 Sacerdotes autem non poſſunt cogi ad reuelandum
ea,quæ ipſi in Sacramento confeſſionis per pœniten-
tes expoſita ſont, Petr.Moncad *in add.ad Cror.in tract.
d.sect.q.5.n.198.in lit. A*, Ant. Gayl. *obſeru.100.n.8.
& ſeq.* vbi latè Sot. *in tract.de ration.tegen.vel tegen.ſecret.
membr.3.quaſt.4.vſque ad 7.concl.* Nauat. *in Manual.c.
18.num.251.& ſeq.& c.ſacerdos.num.1.& ſeq.& n.116.
vſque ad num.163. de pœnitent.diſtinct.6.* Moder.Rom.
in q.51.num.93. Maſcard. *de probat. concl.377.n.2. vo-
lum.1.* Coſta *de ſubſid.remed.remed.14.num 4 verſ. exci-
piuntur,* Lap *alleg.94.* Bertaz. *conſ.452.n.8.& ſeqq. vol.
2.* ſed tantùm poteſt releuare cum licentia in ſcriptis
habita à pœnitente, *c.omnes vtriuſque ſexus de pœnitent.*
& poſt alios quos allegat, Caualc. *de teſtib.p.3.n.59.*
5 *in fin.*† nec etiam per ſummum Pontificem poteſt ſa-
cerdos cogi ad reuelandam confeſſionem,Aug.de An-
gel. *che hai tradita la mia patria,num.18.* Boër. *in q.12.
num.2.* Baiard. *quaſt.87.num.4.in fin* & ſicut non poteſt
reuelare peccatorem,minùs poteſt reuelare peccatum
Dionyſ.de Franc. *conſ.47.n.6.tom.1.crim.in fol....* vbi
6 etiam tradit,quia pœna puniretur , ſi reuelaret, † niſi
vellet reuelare peccatum ſine peccatore pro conſilio
accipiendo circa dictum peccatum,quia poterit,Dio-
nyſ. *d.conſ.47.num.6.* vide latè Moder.Roman. *in d.q.
51.n.93.& ſeqq.*

7 Si verò Sacerdoti fuerit dictum ab aliquo peccatũ,
ſuum vt teneat illud ſecretum ſub ſigillo confeſſionis,
ſed non in actu confeſſionis , ſi pro ſalute animæ di-
ctum peccatum reuelet,non incidit in pœnam.Carau.
rit.3.n.5. vbi concordantes allegat,ac etiam poterit de
conſenſu confitentis delictum reuelare,Carauit. *d.rit.
3.n.11.verſ.ſicut in ſimili,* latè Maſc. *de prob. concl.337.
n.9.& ſeqq.* vbi de communi.Coſta *d.remed.14.n.4.* di-
xit, *vix creditur etiã ſi dicat ſe reuelare de licentia confiten-
tis,cum requiratur licentia in ſcriptis,* vt ſuprà dixi ſuper
quo remitto in omnibus iudicio Theologorum & de-
8 terminationi S.Matris Eccleſiæ.† Si verò etiam Sacer-
dos videat,quod pœnitens vult committere homici-
dium,nec poteſt illius tentationi reſiſtere,nc ſequatur
delictum , poteſt annuere delictum , ſed non tamen
propalare,& nominare perſonam, *c. hoc videtur 30. di-
ſtin.* Gig. *de cri.laſ.Maieſt.tit.quis autem poſſit q.18.* vbi
dicit eſſe communem opinionem Canoniſtatum,vide
de hoc Menoc. *de præſumpt.q.89.n.17.lib.1.* Ant.Gabr.
concl.vls.n.20.de crim. Baiard. *quaſt.87.n.4.* latè Moder.
Rom. *quaſt.51.num.26.cum plur.ſeq.*& ſi laico dicatur
aliquod delictum in confeſſione in actu neceſſitatis,
& fiat ei confeſſio ſicut Sacerdoti, non poteſt pecca-
tum reuelare,ſi reuelet etiam tanquam teſtis punire-
tur,Aufred. *deciſ.Thol.241.n.3.in fine.*

Nec Priuignus contra Vitricum,nec Vitricus contra 9
Priuignum,nec frater,nec ſobrinus,nec ſobrina,&nati
ex eis. Nec Patruus,Amita,Auunculus, & Matertera,
Gener aduerſus Socerum,& è contra,vxor,contra vi-
rum,& è contra;liberti,contra patronos,& eorum li-
beros,& è contra;agnati, affines, & collaterales, vnus
contra alterum ad teſtificandum cogi poſſunt,vt de his
omnibus tradit Foll. *in pract.crim.in verbo capiat infor-
mationem,num.29.* Ant.Gomez *tit.de delict.c.12.n.24.
circa med.* Mod. Rom.latè *in quaſt.78.n.82. cum plurib.
ſeq.* & vſque ad quartum gradum in cauſa criminali
attinentes non compelluntur, Anton. Gomez *d.c.12.
n.24.verſ.quod eſt verum,* Maſcard. *de probat.concluſ.74.
in fin.vol.1.*& quod filius non cogatur contra patrem,
Dec. *reſponſ.48.n.17.vol.3.* nec frater contra fratrem,
Iul.Clar. *quaſt.14.n.20.* Sim.de Pret. *conſ.191. num.5.
in fin* Petr.Caball. *in quaſt.crim.caſ.289.num.11.cent.3.*
Capell.Tholoſ. *quaſt.3.num.1. & ſeqq.* † Imò etiam fi- 10
lius contra patrem non recipitur etiam de conſenſu
ipſius patris,Dec. *d.reſponſ.48.num.16.* Imò nec contra
propriam patriam quia cogi poteſt ad ferendum teſti-
monium,Decian. *dict.reſponſ.48. numero duodecimo &
ſequentib.vol.3.*

Nec etiam Procurator,& Aduocatus poſſunt com- 11
pelli ad reuelandum ſecreta cauſæ ſui clientis, Neuiz.
Silu. nupt.lib.4.num.47. Bertaz. *conſ.232. num.31.vol.2.*
Decian. *reſp.93.n.121.vol.2.* Petr.de Surd. *conſ.328.n.
17.vol.1.*& licèt aliqui voluerint diſtinguere,ſi Aduo-
catus requiratur deponere ea , quæ ſcit tanquam Ad-
uocatus , non teneatur, ſecus ſi ſciat tanquam teſtis,
ſed ad tollendam huiuſmodi declarationem Piccinar-
dus Senator Mediolanenſis dixit in propoſito, *vt dicat
ſe vti Aduocatum teſtimonium ferre non debere, & vti pri-
uatum nihil ſcire* , provt refert Petr. Caball. *in q.crim.
cent.2.caſu 159.num.2.& ſeq.* Coſta *de ſubſid. remed.re-
med.14.ſub n.4.verſ.Nec Aduocatus.*

Solet etiam inter mulieres tranſire in adagiũ,quod 12
mulier prægnans non teneatur dicere teſtimonium,
cùm non poſſit iurare,Foll. *in pract.crim.in verbo capiat
informationem, n.40.* Capell.Tholoſ. *quaſt.3.n.2.& ſeqq.*
Baiar. *in quaſt.64.n.75.* vbi latè,& *quaſt.97.n.5.* Sed ve-
ritas eſt,quòd huiuſmodi adagium non ſit verũ,quoad
teſtimonium dicendum,& iurandum ſed ſolùm,vt non
poſſit compelli iter facere pro teſtimonio ferendo, ſi
adeſſet periculum partus, Mod.Rom. *quaſt.78.n.96.&
ſeq.* Ant. Gomez *c.13,n.37.in fin.* Marſ. *in tit.de quaſt.in
princ.n.20.in fin.* Capell.Thol. *d.q.3.n.3.* latiſſimè Petr.
Caball. *in tr.crim.cent.1.caſu 79.per tot.* provt aliàs dixi
in 2.defenſ.c.4.n.6.

Primò limita,& intellige quando veritas aliter ha- 13
beri non poſſet, quia tunc in criminalibus etiã perſo-
næ priuilegiatæ poſſunt compelli ad teſtificandum,
Doct. *in c.2. de teſt.* & præcipuè Innoc. *n.1.* Hoſt. *n.3.*
Imol. *n.2.* Anch. *n.4.in fin.*& Abb. *n.6.* Ang. de Peruſ. *in
tract. de teſt.n.23.* Foll. *in pract.crim.canon.c.8.n.11.14.&
15.* Socc. *reg.417.Fallent.1.* Mod.Rom. *quaſt.78. n.124.*
vbi alios concordantes allegat ne veritas occultetur,
Iul.Clar. *quaſt.14.n.20.in fine.* Moder.Senogall *in tract.
de mod.form.proceſſ.inform.lib.1.c.3.n.5.& ſeqq.* Baiar.
quaſt.

q.24.n.137. & ſeq. Marſil. in pract.crim.§. diligenter, num.81.Decian.reſponſ.48.num.21.vol.3. Farinac.conſ. 29.n.8.Ant. Gomez. tit.de delict cap.12.num.24.in fine, vbi firmat,hoc contingere,ne occultetur veritas,& pereat probatio;Villagut. in practic.criminal. libro octauo, titul.de teſtibus,cap.2.concluſ.2. vbi ſubdit,quòd recuſans deponere in cauſa ciuili cenſetur corruptus, ſecus in cauſa criminali.

14 Et quando teſtes in caſibus permiſſis poſſunt compelli,compelluntur multa inducta, captis pignoribus, aut per exilij comminationem, aut per carcerationem,aut per torturam,Cauale. de teſt.p.3.n.47. aut in ſubſidium à iudice Eccleſiaſtico per excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum & depoſitionem Ang.de Peruſ.in d.tract.de teſt.n.15.& ſeq. Corrad. de offic.Prætor.fol.213.Mod.Senogall.in tract.de mod.form.
15 proceſſ.inform.lib.1.c.3.n.7.vbi tamen ſubdit, † quod quoad iſtam compulſionem teſtium attendi debeat conſuetudo,vel ſtylus loci,& quòd in caſibus in quibus iſti priuilegiati poſſunt compelli ad teſtificandum pro habenda veritate,poſſint torqueri, tradit Amod. Conciuis meus,in tract.de Syndic.in gl.in eo,quod poteſt, in fin. quem ſequuntur Doct. relati per Foll. in pract. crim. in verb. capiat informationem, numer. 41. Marth. conſ.39.num.5. vol.2. & ſub num. 1. poſt Bald.dixit, quòd poſſint etiam compelli ſub pœna confiſcationis bonorum.

16 Bene verum eſt,quòd iudices quantum fieri poteſt, debent ſe abſtinere à cogendo priuilegiatos ad teſtimonium reddendum,& niſi concurrat,quòd delictum ſit atrox,& aliter veritas haberi non poſſit, conſulto tamen etiam Principe,vt bene admonet Clar. q.24.n. 20.in fin.& Mod. Senogall. in d.tract.de mod.form.proceſſ.inform.lib.1.c.3. n.6. & quòd in delictis atrocibus perſonæ priuilegiatæ poſſint compelli ad teſtificandum,Dec. reſponſ.93.n.118.verſ.& maximè vol.2. vbi concordantes allegat. Sed in caſibus non permiſſis ſi fuerint examinati non faciunt indicium ad torturam, Aufred.ad Capell.Tholoſ. dec.238.n.2.in fin.

17 Et ſi pater,filius,frater,& alij conſanguinei in caſibus permiſſis deponant contra filium,patrem,matrem, fratres,vel alios conſanguineos, præſumuntur dicere veritatem,& magis ipſis,quàm aliis creditur,Decian. conſ.342.n.1.Baiard.quæſt.42.n.138. Farinac.conſ.39.n. 8.in fine,vbi alios allegat.

18 Sed teſtes, qui ad teſtimonium dicendum non compelluntur, ſi ſponte deponant,fidem non faciunt, niſi in ſcriptis redigatur eos voluntariè depoſuiſſe,quia præſumeretur, quòd inuiti depoſuiſſent,vt poſt Bartold.in auth.presbyteros n.3.C.de Epiſcop.& Cleric. Nel. de teſtibus verſ.qualiter n.96. Brun.in tract.de indic.q.1. p.1.n.14.Laurent.Tenn cant.269. firmat Baiar.q.24.n. 239.ad quod defenſor debet animaduertere.

19 Ac etiam dicerentur inuiti deponere, quando fuiſſent citati compulſi per iudicem ad deponendum, ſi allegauerint eorum priuilegium, Albet, de Roſ. in l. Iulia de teſt. quem ſequitur Foll.in d.verb.capiat. informationem, n.29.in fin. ſecus ſi non allegarent dictum priuilegium,quia etiam quod aliàs fuiſſent citati,eiſque factum mandatum non dicerentur inuitè deponere,Baiar.q.24.num.235. Petr.Cabal.in quæſt.crimin.caſu 247.n.8.cent.3.vbi alios allegat.

20 Quod autem,ſi veritas aliter haberi non poſſit,incumbat onus probandi Fiſco,& allegan ti. Ant.Gom.& Abb.in locis relatis per Foller. in verb.capiat informationem,num 29. & quod veritas, & debet articulari, & probari,Gram.conſ.59 n.23. Rim iun. conſ.183.n.21. vol.2 Marſ.ſing.73 Eug.conſ.76.n.115. Decian.reſp.93. n.65.vol.2.& ſecundùm aliquos ſufficeret iuramentum partis, quando nulla interueniet in contrarium conjectura Nauar.in Manual.c.25.rubr.de peccat.teſtium, n. 46.& ſequitur Baiard.q.24.n.337.in fin.

Sed Aduocatus ſciat in hoc replicare, quòd non ſufficiat,quod veritas actu haberi non potuiſſet, quia tempore delicti alij non interfuiſſent,ſed etiam quòd habitu interuenire non potuerint,vt multos, quos allegat,firmat Marſ.in l.infans,num.3.ff.de ſicar. Foller. in d.verb.capiat informationem,n.65. & late ita declarat Decian.reſp.48.n.21.vol.3.& ſub n.22.firmat, quòd debeat conſtare, & probari,quòd aliæ probationes deficiant, aliàs priuilegiati nunquam poſſunt compelli, nec alij ſuprà adducti.

Nec Aduocatus faciat ſe decipere à Iul.Clar. in q. 21
24.verſ.ſciendum eſt, vt ſatis ſit, quòd actu alij teſtes non interuenerint, licet habitu interuenire potuerint, quia in terminis Clarus reprobatur à Rim.iunior. conſ.360.n.92.vol.6 & à Moder Rom.in conſ 39.n.3.& denuò idem Rim. iun. damnat eundem Iul.Clar. in conſ.723.n.85.vol.6 & Hier.Giach in quodam conſ.Syndic.quod inſeritur in fin.pract.Iul.Clar.

Secundò limita, in ipſis principalibus offenſis, vel 22
vulneratis re uſantibus velle propalare delinquentes, vt cogi poſſint ad dictos delinquentes manifeſtandum,Ant.Gom.tit.de delict.cap.12.n.24. Foll.in pract. crim.cau.c.8. in teſtibus diligenter examinatis, n.28. ampliat procedere, ſiue procedatur ad inſtantiam partis, ſiue ex officio iudicis tam de iure ciuili quàm de iure canonico,& ibi teſtatur ita ſeruari de ſtilo,& conſuetudine Roman. Cur.licet alij Doctor.per eum ibi adducti faciant differentiam, an iudex procedat ex officio,ſiue ad inſtantiam partis ac etiam poſſint cogi per torturam, vt tenuit Senatus Pedem. vt teſtatur Add. ad Theſ.dec.42.in fin.

Tertiò limita in eo,qui iurauit nolle in cauſa ferre 23
teſtimonium,quia adhuc poteſt compelli ad teſtificandum,& tale iuramentum ſeruare non tenetur, tex. in c.peruenit 4.de teſt.cogen. Imol.n.2 & 3.Anc.num.1. Zabatell.in ſummario,tex.c.venerabilis,eodem tit. vbi Ioan. Andr.num.2.Andr.Gail.obſeru.100.n.3.lib.1. Modern. Rom.q.78.num.140.vbi de communi,& alios allegat, Capell.Tholoſ. q.241. vbi Aufred. in add. qui etiam dicit, quòd ſi quis promittat amico ſuo non reuelare delictum ab eo commiſſum, ſi reuelet peccet mortaliter, & crimen proditionis committat, niſi quando veritas tenderet in præiudicium aliorum, & quando obedientia cogit ad reuelandum, Boccac. de delict.remiſſor.c.2.num.12.& 17. Maſcac.de probat.lib.1.concl.5. n.47.& ſeqq. & quicquid dicant Doctores, an requiratur in iſto caſu abſolutio à iuramento, quos pro vtraque opinione refert Modern.Rom.in d.quæſt.78.n. 150.& ſeqq.tamen omnes concurrunt,vt ſit magis tuta opinio, quòd obtineatur abſolutio. Idem firmat Cauale.de teſtib.p.3.n.56.verſ.ſed poſtquam.

Sed aduocatus ſciat,quòd, propter primum iura- 24
mentum,eius ſecunda depoſitio debilitatur adeo, vt non ſit ſufficiens ad plenam probationem ſed tantum ad ſemiplenam, & ad iuramenti delationem,Hoſtienſ. in ſumm. Rubr.de teſt.cogen.§.& quare,verſ.quid ſi vnus teſtis. Spec. in tit.de teſtibus,§.de teſtium compulſione, num. 6.Albet.de Malet.de teſtibus,c.7.num.46. Moder.Rom. d.quæſt.78.n.152.qui in eadem quæſt.78.c.3. ponit multas alias limitationes,ad quem lectorem remitto,cùm ibi habeat illas ad longum enucleatas.

Ac etiam ſciat Aduocatus,quòd in omnibus caſibus 25
in quibus teſtes cogi poſſunt ad ferendum teſtimoniũ non procedat quoad Clericos in ſacris conſtitutos, & vbi de cauſa ſanguinis agitur,quia in illis compelli non poſſunt, ſiue agatur per iudicem Eccleſiaſticum, ſiue per iudicem ſæcularem,Bellam. in rubr.de teſt.cog. n.3.in fi.& c.11.Foll.in prac.cri.can.c.8.in verb teſt.diligenter examinatis,n. 12.13 & 14. Alb.de Malet.de teſt. capite 8. numero 28.cum aliis adductis per Mod. Rom. dicta quæſtio.78. numero 199.& priùs dixit in q.61.n.91, vbi concordantes cumulauit, Prax. Arch.

Neap.*c.* 36.*n.* 2.*in fine.* ibi ponit, in quibus caſibus deponere poſſint coram iudice laico, & quod ſemper requiratur licentia Epiſcopi, & ibi ponit formam licentiæ concedendæ clericis examinandis per iudicem laicum. Tamen intelligitur, vt clerici non poſſint cogi deponere in cauſa criminali vbi ingeritur pœna ſanguinis pro actore; ſecus in fauorem rei, ita declarat Villagut. *in prac. crim. lib.* 8. *tit. de teſt. c.* 2. *concl.* 4. & teſtes contra Epiſcopum non poſſunt recipi ſine licentia Papæ ſecundùm Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 5. vbi traditur certa forma, March. Ant. Macerat. *lib.* 3. *reſol.* 36. *num.* 8. *in fin.*

26 Quod procedit etiamſi aliter veritas haberi non poſſet, adhuc clerici non poſſent compelli ad teſtificandum, Bald. *in rubr. de teſt. cogen. n.* 3. *in fine*, Alber. de Malet. *in tract. de teſtib. n.* 37. *verſ. eſt notandum*, & etiam procedit, quando Epiſcopus haberet iuriſdictionem temporalem, vt non poſſint clerici compelli ad teſtificandum, Henric. Boic. *in cap. delictorum*, *num.* 7. Bellam. *num.* 18. Butr. *num.* 5. Foller. *in pract. crim. can. cap.* 8. *in verb. teſtibus diligenter examinatis, n.* 25. Ac etiam procedit in laicis aſpirantibus ad clericatum, vt non poſſint compelli ferre teſtimonium, Doct. *in d. cap. delictorum*, & in ſpecie, Bellam. *n.* 18. 21. *&* 26. *verſ. ſed quid de laico*, Butt. *num.* 3. Anch. *num.* 2. niſi tamen aliter veritas haberi non poſſet, quia laicus aſpirans ad clericatum, compelleretur ferre teſtimonium, Modet. Rom *d. q.* 78. *num.* 202. vbi concordantes cumulauit, vt dicam infrà *defenſ.* 21. *cap.* 9.

Nec minùs poſſunt cogi teſtes ad deponendum ſuper obiectionibus traditis contra teſtes, *c. delictorum de teſt. cogen.* Capell. Thol. *q.* 413. vbi Aufred. *in add.* declarat procedere quando ex ipſa obiectione non reſultaret aliqua pœna, vel punitio, puta repelli à promotione, & tunc poſſint compelli, vel niſi reſultaret magnum præiudicium ipſi reo, quia ageretur de cauſa magna, vt de cauſa ſtatus, & ſimili, quia tunc etiam poſſent compelli ad probandum exceptiones, & obiectiones oppoſitas contra teſtes.

CAPVT XII.

Teſtis accipiens aliquid pro teſtimonio dicendo, vel non dicendo, & etiam dans pecuniam quando puniatur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis etiam pro veritate deponenda nihil poteſt accipere.*

2 *Teſtis aliquid accipiens pro veritate dicenda punitur pœna falſi.*

3 *Contrariam opinionem tenent Doct. hîc.*

4 *Pœna teſtis accipientis pecuniam pro veritate deponenda, arbitrio iudicis inducitur.*

5 *Teſtis accipiens pecuniam, ne teſtimonium ferat, pœna extraordinaria punitur, etiamſi pecunia ſibi ſponte data fuiſſet.*

6 *Quod procedit etiamſi teſtis pretium poſt teſtimonium recepiſſet dummodò promiſſio, vel conuentio præceſſerit.*

7 *Teſtis, cui aliquid datum, vel promiſſum fuit pro teſtimonio perhibendo, non probat ad fauorem dantis, vel promittentis.*

8 *Dantes pecuniam teſtibus, vt veritatem dicant, non puniuntur, licet inducant ſuſpicionem ſubornationis, & hîc datur cautela ad tollendam iſtam ſuſpicionem.*

9 *Teſtis ſi nolit deponere, niſi pecunia ſibi detur, licet ei iſto caſu pecuniam dare.*

10 *Teſtis in propoſito poteſt pecuniam recipere pro merced., & expenſis.*

11 *Teſtis aliquid recipiens pro opere amiſſo, & damno ſibi contingenti, ſine iudicis ſcito, ita dicitur corruptus.*

12 *Contrariam opinionem tenent alij, & tandem remittitur arbitrio iudicis.*

13 *Teſtis pecunia corruptus plenè probat contra corrumpentem, dummodo aliunde conſtet de corruptela.*

14 *Pecunia data teſti, vt teſtimonium perhibeat, non facit indicium ad delictum principale contra dantem: quod magis verum eſt, ſi per conſanguineos illius, pro quo ferendum teſtimonium eſſet, pecunia daretur.*

Concluſio eſt, quòd teſtis aliquid accipere non valeat etiam pro veritate deponenda, vt ſentiunt 1
omnes *in c. qualiter* 17. *de accuſ. c. nolite timere* 11. *q.* 3. *& c. intimauit de teſtibus*, & ideo venale teſtimonium non eſſe verum teſtimonium, *c. non ſanè* 14. *q.* 15. Cou. *in c. peccatum*, 2. *p.* §. 3. *num.* 3. *de reg. iur. in* 6. D. Thom. & Caiet. *in* 2. 2. *quaſt.* 70. *art.* 1. Menoch. *de arb. caſu* 310. *n.* 1. *& ſeq. lib.* 2. Marſ. *in l.* 1. *a.* 5. *de falſ.* Gram. *conſ.* 3. *n.* 2. Claud. Bertaa. *ad patrem in conſ.* 157. *in lit. B. in princ. dec. Tholoſ.* 285. vbi firmat, quòd eo ipſo quòd quis accipit pecuniam, vt teſtimonium dicat committat falſum & ibi Aufred. *in add.* poſt alios quos allegat dicit, quòd ſolo pretio recepto, & teſtimonio ſecuto teſtis videtur corruptus.

Sed difficultas eſt, an pœna falſi puniatur, quando 2
aliquid accepit pro veritate dicenda, Menoch. *d. caſu* 310. *num.* 5. alios, quos allegat dicit communem opinionem eſſe, vt puniatur pœna falſi: idem firmant Anton. Gomez. *ad l.* 80. *Tauri*, *num.* 10. *ſub verſ. ſi verò dixit*, vbi de communi, Montic. *in pract. crim. reg.* 15. *num.* 49. Vant. *de nullis. ex defect. proceſſ. num.* 138. Claud. Bertaz. *in d. conſil.* 157. *in lit. B. in princ.* Aufred. *d. deciſ.* 285. *num.* 3.

Sed iſta communis opinio dubia redditur, vt ad- 3
monet Dec. *cap.* 1. *n.* 2. *de teſtib.* cùm falſum tunc dicatur quando rei veritas immutatur, ſed qui pecuniam accipit, non immutat veritatem, ergo pœna falſi plecti non debet, & ibi ad contraria reſpondet, & ideò non teneatur hîc teſtis pœna falſi, ſed alia, quam non declarat, ſed Menoch. *in d. caſ.* 310. poſt Cou. † firmat 4
pœnam eſſe iudicis arbitrio indicendam, cùm iſto caſu de iure certa pœna inducta non ſit, & ibi infert ad Statuta, ſed non videretur ſubornatus iſto caſu, quando datur pecunia teſti ad dicendam veritatem, & eius teſtimonium valeret, vt poſt Spec. firmat Ant. Theſ. *q.* 15. *n.* 5. licèt vbi ſubdat, quòd teſtis iſto caſu peccet, & quòd puniatur tantum pœna extraordinaria, Caualc. *de teſt. p.* 3. *n.* 65. *circa medium*, vbi ſubdit, quòd ſtatutum puniens vtentem falſo teſte, procedat etiam in dante pecuniam teſti, vt veritatem dicat.

Et iſte teſtis pœna extraordinaria etiam puniretur, 5
quando pecuniam accepit ne teſtimonium diceret, tanquam occultator veritatis, cùm à iure etiam certa pœna iſto etiam caſu non ſit definita, Felin. *in c. accepimus, n.* 12. *in fi. de fid. inſtrum.* Dec. *in l.* 1. *n.* 3. *de teſt.* latè Menoch. *in d. caſu* 310. *n.* 11. *& ſeqq.* & etiam puniretur, ſi pecunia ſibi ſponte data fuiſſet, vt poſt Alex. & Marſ. tradit Montic. *in pract. crim. reg.* 15. *n.* 49. *in fine.*

Imò iſte teſtis puniretur, ſi pretium ante teſtimo- 6
nium non accepit, ſed poſtea, dummodò præceſſerit promiſſio, vel conuentio, Marſ. *in l.* 1. *n.* 7. *de falſ.* Menoc. *d. caſu* 310. *n.* 11. *in fin.* Montic. *in d. reg.* 15. *n.* 150.

Et iſte teſtis, qui aliquid accepit, vel ſibi promiſſum 7
fuit, tanquam ſuſpectus repellitur, & non probat pro eo, à quo fuit datum, vel promiſſum, Marſ. *in l.* 1. *n.* 13. *de falſ.* Rom. *ſing.* 326. Bertaa. *conſ.* 311. *n.* 12. Rim. iun. *conſ.* 723. *n.* 46. 50. *& ſeq. vol.* 6. vbi etiam plus dicit, vt nec indiciũ faciat ad inquirendũ, & ibi teſtatur de cõmuni, & Bertaa. *in conſ.* 451. *n.* 3. qui etiam teſtatur de

communi Caualc. *de teſtib.p.3.ſub n.63.verſ.* ſed quid qui allegar gloſ. *in c. licet de prob.* licet Ant.Theſaur. contrarium teneat *in d.quæſt.15.n.5.*

8 Sed Aduocatus ſciat in hac quæſtione, quòd qui pecuniam dat teſti ad dicendam veritatem, non dicitur corrumpere teſtem, & licèt ſit mali exempli, & reſpectu accipientis infligatur pœna, tamen reſpectu ipſius dantis nulla pœna applicatur, Caſt. *in l.2.§.ſed hic quoque, ff.de cond.ob turp.cauſ.* Boſſ. *tit.de oppoſ.contra teſt.n.146.& ſeq.* Dec. *conſ.189.n.15.in fin.* Petr.de Surd. *conſ.132.n.51.vol.1.* quod ego habui in facto in perſona euiuſdàm eminentis interpretis legum. Imò Adoocatus pro maiori cautela conſulat ſuo clienti, vt pecuniam teſti pro dicenda veritate publicè det, vel coram teſtibus, cùm tunc ceſſet omnis ſuſpicio, Arch. *in cap.qui rectè 11.quæſt.3.* ſubdit hanc non eſſe corruptelam, ſed cautelam, ſequitur Bald. *in c.fin.n.11.de appell.* Dec. *in dict.conſ.*189.*n.*14. Boſſ. loco citato *n.*147. Aufred. *in deciſ.Tholoſ.*183.*n.*4. Surd. *d.conſ.*132.*n.*52. Monticell. *d.reg.* 15.*n.*51. Maſcard. *de prob.concl.*312.*n.*14.*vol.*1. Sed ſi falſum teſtis deponet præbens pecuniam debet ex magna præſumptione contra eum reſultante, puniri aliqua pœna, Ant.Theſ. *q.*15.*n.*5.

9 Et ſi teſtis nollet deponere, niſi pecunia ſibi tradatur, licèt iſto caſu ei pecuniam dare, cùm teſtis recuſans dicere teſtimonium cenſeatur corruptus ab àduerſario: ideò contraria corruptione poterit induci ad teſtificandum, cùm permiſſum ſit fraudem repellere, Rim.iun *conſ.723.n.47.& ſeq.lib.6.* Dec. *d.conſ.189.n.12.* Rip. *in l.1.num.37.ff.ſi cert.pet.* Claud.Bertaz. *in d.conſ.157.in lit. B.in fin.* qui omnes præſuppoount, vt teſtis verum deponat, & ſi palàm, vel coram teſtibus pecunia ei daretur, vt verum deponeret, vt poſt Bald. & Dec. firmat Monticell. *in d.reg.15.n.12.*

10 Ac etiam poterit deduci quòd teſtis pecuniam acceperit loco mercedis, & expenſarum, quia iuſtiſſimè pecuniam recipere potuit, *c.ſtatutum, §.pro ferendo teſtimonio, de reſcript.in 6.* Crot. *in tract.de teſt.q.15.* Dec. *in d.conſ.189.num.12.* Couar. *in c.peccatum p.2.§.3.n.3.de reg.iur.in 6.* Menoc. *d.caſ.310.n.10.* vbi ſubdit, quòd iudex conſideret conditionem perſonæ, ac ſummam pecuniæ datæ, ſi veriſimile ſit illam loco mercedis, laborum, & expenſarum datam fuiſſe, Claud. Bertaz. *in d.conſ.157.in lit.B.verſ.teſtis tamen,* & Bocc. *de remiſſ.c.2.n.23* dicit, quòd poterit taxare nobili ſolito equum tenere qualibet die ſcutum vnum, non retinenti equum Iulios quinque & plus aut minus arbitrio iudicis, cùm debeat habere, quod expendit, & vlterius illud, quod poteſt lucrari, & quòd poſſit habere expenſas viarici, Ant.Theſ. *q.51.in fine.*

11 Sed in propoſito contingit dubitari, an teſtis, ſi aliquid recipiat pro opere amiſſo, & pro damno ſibi contingenti, dicatur corruptus, & incidat in pœnam. Aliqui dicunt, quòd ſi ſolutio fiat ſine ſcientia iudicis, tunc dicatur corruptus, cùm deponat contra iuris prohibitionem, vt firmant Hoſtienſ. Butr. & Fel. *in c.1.de teſt.* vt refert Claud.Bertaz. *in d.conſ.159.in lit.B.verſ.ſed licet,* vbi † tamen ſubdit contrarium tenere Bald. & Felin. *in d.c.1.* & Alber.Maler. *in tract.de teſtib.c.16.*

12 *col.2.* & in cæteris damnis tradit etiam Ant.Theſ. *d.deciſ.15.in fin.* & Petr.Moncell. *in add.ad Crot.de teſt.quæſt.10.num.441.* vbi etiam pro concordia iſtarum opinionum dicit, quòd ipſe deſideraret arbitrium boni iudicis.

Quæritur etiam in propoſito, an teſtis pecunia corruptus poſſit inducere plenam fidem contra corrumpentem, Bald. *in c.1.num.7.ſi de inveſt. inter Domin.& vaſſall* tenet quod ſic, vide Ant.Theſſ. *quæſt.15.num.4.* ſed Rim iun. *conſ.723. num.75.& ſeqq.vol.6.* declarat, dummodo aliunde conſtaret corruptela, de quo tamen latiſſimè dicam, *in 3.lib.*

Sed Aduocatus non ignoret, quòd ex pecunia data teſti ad dicendum teſtimonium, non deſumatur iudicium ad delictum principale contra dantem, cùm ſiue iure, ſiue iniuria contra aliquem procedatur, ſemper licitum ſit redimere ſanguinem ſuum, ſi credere velimus Petr.de Surd. *in d.conſ.132.n.51.verſ.non omitto.* Quod tamen ſine altercatione verum eſſet data pecunia teſti, vt non noceat inquiſito ignoranti traditionem iſtius pecuniæ, *l.non debet alteri, de regul.iur.* Surd. *d.conſ.133.num.52.in fin.* licèt Sim.de Pret. *conſ.105.n.20.& ſeq.* dicat non licere fraude ſanguinem ſuum redimere, & ob id pœnam non aufugere, Baiard. *q.45.n.7.* Equidem opinionem Surd. amplector, dummodo non ſequatur aliqua ſubornatio, vel falſitas.

DEFENSIO XV.

Circa Remiſſoriam.

CAPVT I.

Remiſſoria, pro examinandis teſtibus in criminalibus, quando concedatur.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria in criminalibus non conceditur Fiſco, & adhærenti.*

2 *Remiſſoria non conceditur in criminalibus, etiamſi extaret conſuetudo in contrarium.*

3 *Remiſſoria eo magis denegatur, quando teſtes non carent ſuſpicione, & petitur conerdi in loco ſuſpecto.*

4 *Remiſſoria non conceditur nec etiam pro repetendis teſtibus in fauorem fiſci & adhærentium.*

5 *Remiſſoria conceditur pro teſtibus examinandis extra Prouinciam, vel iuriſdictionem etiam, quòd adſit timor ſubornationis, ſecus in Prouincia.*

6 *Remiſſoria non conceditur, niſi ex magna cauſa, & à iudicibus maioribus.*

7 *Remiſſoria conceditur, ſi debeant examinari teſtes in dignitate conſtituti, teſtes ſenes, & valetudinarij, ac aliàs impediti, & ob non tutum acceſſum.*

8 *Appellatio admittitur à denegata remiſſoria, ſecus ſi appelletur à decreto conceſſa remiſſoriæ.*

9 *Remiſſoriam re integra partes poſſunt reuocare.*

10 *Princeps poteſt concedere remiſſoriam indiſtinctè in cauſis criminalibus.*

11 *Remiſſoria ad defenſam conceditur, etiamſi adeſſet timor ſubornationis, tam in Prouincia, quàm extra.*

12 *Sed ad tollendam omnem calumniam, ſolet dari iuramentum calumniæ, ac ſolent ſpecificari nomina teſtium examinandorum in Curia.*

13 *Articuli, ſeu materia debent dari, & produci coram iudice delegante.*

14 *Remiſſoria poteſt obtineri ad effugiendas expenſas commiſſarij.*

15 *Iudices tam ordinarij, quam delegati concedunt remiſſoriam.*

16 *Remiſſoria vt concedi poſſit, multa requiruntur, quæ hic per Authorem exprimuntur.*

17 *Teſtes iurati in termino præfixo in remiſſoria, poſſunt examinari etiam extra terminum.*

18 *Delegatus, cui committitur remiſſoria, an poſſit illam recuſare.*

19 *Delegatus an poſſit recipere inſtrumenta, & alias probationes extra articulos, cui fuit commiſſa remiſſoria.*

20 *Remiſſoria, poſtquam fuit per iudicem decreta, efficitur communis cum parte aduerſa.*

In

1 IN iſta quæſtione, circa ea quæ concernunt criminalitatem, Aduocatus habet regulam pro ſe, vt in criminalibus concedatur remiſſoria, vt apertè legitur *in Authent. apud eloquentiſſimum. C. de fide inſtrument.* vbi, Bald. *in ſumm. C. vnic. n.* 1. Sal. *in ſumm.* Viu. *opin.* 928. *n.* 1. Clar. *quæſt.* 62. *verſic. ſed quæro*, vbi de communi Ant. Gabr. *concl.* 25. *num.* 1. *& ſeqq. lib.* 7. *de crimin.* Seuerol. *in tract. de remiſſ. cap.* 4. *num.* 1. Virg. Boccac. *de lit. remiſſ. cap.* 2. *num.* 5. *cap.* 3. *num.* 19. *& ſeqq.* & Modern. Roman. *quæſt.* 77. *cap.* 2. *num.* 71. vbi de communi, *&* 72. vbi de veriori, & magis communi teſtatur, vide Doctor. adductos per Baiar. *q.* 26. *n.* 8. *& ſeqq.* Sim. de Pret. *conſ.* 14. *n.* 1. *& ſeq.* Ant. Gayl. *obſeru.* 96. *n.* 10. *lib.* 1. Carauit. *rit.* 157. *num.* 3. *& ſeq.* vbi reddit rationem, Marc. Ant. Macer. *var. reſolut. lib.* 3. *reſolut.* 25. *n.* 1. Caualc. *dec.* 90. *n.* 40. *p.* 5. nos habemus Bullam Pij IV. *Conſt.* 74. *p.* 1. *fol.* 755. *verſ. item non concedat*, Hier. Giach. ad Iul. Clar. *q.* 29. *in lit. D*, Card. Tuſc. *in lit. A. concl.* 154. *n.* 1. & iſta communis opinio eſt vera, tam ſi petatur ad inſtantiam Fiſci, quam ad inſtantiam inſtigatoris, quicquid voluerit in contrarium Carau. *rit.* 157. *n.* 11. *& ſeqq.* vt ſi petatur ad inſtantiam Fiſci, cùm in eo ceſſet timor ſubornationis, concedi valeat, vt opinio Carau. reſtringatur iuxta terminos iuris communis, quando teſtes ſunt in aliena iuriſdictione, ne delicta remaneant impunita, & non in alio caſu, quando ſunt teſtes de iuriſdictione, qui poſſunt cogi accedere ad Curiam, ita declarat Moder. Rom. *d. quæſt.* 77. *n.* 110. cuius opinionem ſequor, niſi aliter de conſuetudine in loco obſeruaretur, prout in Curia, & præcipuè in Tribunali A. C. in quo ſemper pro aſſumendis indiciis dantur literæ remiſſoriales, & quòd ſit ſeruanda conſuetudo loci, teſtatur Card. Tuſc. *d. concl.* 154. *n.* 15. Sed caueant iudices, ne illas dirigant ad iudices peritos per inſtigatores, & ſi videant etiam, quòd petantur à perſonis ſuſpectis, faciant, vt iſti inſtigatores præſtent cautionem de reportando indicia, vel examina intra aliquod ſpatium temporis, iuxta diſtantiam loci, & qualitatem negotij, prout ego pluries obſeruaui, & ab aliis obſeruari vidi, ſoleant iſti inſtigatores accipere dictas literas, & deinde in partibus concutere inquiſitos, & ab eis extorquere pecunias, & ideò ſagax iudex ad hoc bene animaduertat, & ego nunquam commiſi literas pro capiendis indiciis, niſi Epiſcopis vel eorum Vicariis, & non aliis in quauis dignitate conſtitutis ad euitandas impoſturas, & falſitates: & ita etiam obſeruatur à practicis, & bonis iudicibus vſque in præſentem diem, vt dicam infrà *n.* 16. *verſ. ac regulariter.*

2 Et in tantum aliqui audent affirmare, vt in criminalibus non concedatur remiſſoria, quod admittunt etiamſi allegaretur conſuetudo in contrarium, vt poſt gloſſ. & Felin. tenet Seuerol. *in tractat. de commiſſ. cap.* 4. *num.* 2. Oſaſch. *conſil.* 64. *num.* 21. vbi concordantes allegat vel ſi peteretur non probando delicto principali, ſed ad probanda adminicula, adhuc non concedatur, vt tenet Modern Rom. *d. q.* 77. *num.* 112. rejecta opinione Viu. *opin.* 928. *n.* 5. *& ſeqq.* prout verè in Curia d. opin. Viu. non recipitur.

3 Et eo magis denegatur remiſſoria, quando teſtes eſſent ſuſpecti, Capic. *deciſ.* 90. *num.* 5. Gramm. *conſil.* 41. *num.* 12. Mar. Ant. Macerat. *d. reſolut.* 25. *n.* 1. *verſic. tum quia teſtes*, & quando concederetur remiſſoria in loco ſuſpecto, Gramm. *d. conſil.* 41. *n.* 18.

4 Et minùs pro repetendis teſtibus contra reum conceditur Remiſſoria, Mil. *in pract. crim. in verbo reuocatus*, *num.* 4. *fol.* 82. & licet Carauitt. *ritu* 257. *num.* 22. dicat, aliter ſeruari de conſuetudine, quando proceditur ad inſtantiam Fiſci, cùm tunc ceſſet ſuſpicio ſubornationis in Fiſco, tamen duobus concurrentibus eius opinio admittitur, quòd veritas aliter habere non poſſit, & quòd vigeat magna cauſa, vt declarat Clar. *in q.* 45. *verſ. cæterùm paulò poſt prin.* & in Tribunali A. C. non dantur literæ remiſſoriales pro repetendis teſtibus, niſi ſint teſtes, qui ad Vrbem venire cogi non poſſint, vt laici, & ſi commorarentur extra Statutum Eccleſiaſticum vt teſtatur Modern. Rom. *in dict. q.* 77. *n.* 75. qui in eodem Tribunali officium Criminale ante me geſſit. Et certè tempore meo non concedebantur dictæ literæ remiſſoriales, niſi ex vrgenti cauſa, vel adeſſet multitudo teſtium, vel etiam adeſſent teſtes valetudinarij, ſenes, mulieres honeſtæ, & aliæ ſimiles perſonæ, quæ non poſſent cogi accedere ad Vrbem, ideoque vidi interdum per practicos defenſores ad impediendam remiſſoriam declarari mulieres honeſtas, ſenes, valetudinarios, & illos, qui minùs percutiunt factum, pro ritè, & rectè examinatis, ſaluis exceptionibus contra dicta, & perſonas, vt reducantur teſtes ad paruum numerum & ob id cogantur accedere ad Curiam, quæ non eſt mala practica, & ex ea multa commoda ab inquiſitis reportare vidi.

Si verò ageretur de teſtibus degentibus extra Prouinciam, & in juriſdictione alteriùs, adeò quòd teſtes non poſſent compelli ad accedendum, ne delicta remaneant impunita, & quia neceſſitas, facit probabile, quod aliàs non eſſet, conceditur remiſſoria, Bald. *in d. auth. apud eloquentiſſimum, n.* 1. *&* 2. vbi teſtatur ita ſeruati de conſuetudine, tam in capitalibus, quàm in pecuniariis cauſis, & de eadem conſuetudine teſtatur Auguſt. ad Ang. *in verb. qui iudex ſtatuit terminum num.* 34. *& ſeqq.* Carauit. *ritu* 157. *num.* 7. Gabr. *concluſ.* 25. *lib.* 7. *n.* 4. Clar. *quæſt.* 4. *verſ. ſed quæro quid agendum*, Menoch. *de recuper. poſſeſſ. remed. n.* 362. vbi de crebriori, & veriori opinione, Seuerol. *in tract. de remiſſ. cap.* 4. *n.* 8. vbi teſtatur ita aliàs in Vrbe contra Archiepiſcopum Maphitanum, fuiſſe obſeruatum, Boccac. *de lit. remiſſ. cap.* 2. *num.* 9. Andr. Gayl. *obſeruat.* 96. *num.* 10. *& n.* 21. Sim. de Pret. *conſ.* 14. *num.* 1. *& ſeqq.* vbi de magis communi, Modern. Ruman. *q.* 78. *n.* 92. vbi concordantes allegat, & quòd debeat fieri commiſſio examinis, ac committi alteri judici quando teſtes non poſſunt auocari, & non ſit arbitrium judicis, poſt alios quos allegat Benintend. *deciſ. Bonon.* 74. *n.* 4. teſtatur de communi, & poſt Veſtr. docet, vt petens remiſſoriam debeat dare aliquod lumen judici, vt tollatur ne calumniosè petatur, & ſufficit, quòd detur per aliam probationem etiã informiter factam, Marc. Anton. Macerat. *var. reſolut. lib.* 3. *reſolut.* 25. *n.* 7. vbi firmat talem conſuetudinem eſſe ſeruandam, cùm ſit juris dubij interpretatiua, & quòd ita etiam deſumitur ex Conſt. Marchiæ *lib.* 3. *c.* 20. latiſſimè Laderch. Imol. *conſ.* 202. *n.* 1. *& ſeqq.* vbi totis viribus hanc opinionem tuetur, & teſtatur de magis communi, & poſt Fulgoſ. etiam tradit, vt æquius ſit, quòd teſtes in aliena juriſdictione poſſint falsò teſtari de innocentia alicujus, vt nocens abſoluatur, quàm vt innocens damnetur, & idem Modern. Roman. *in d. q.* 27. *n.* 93. refert Doctores contrarium tenentes, & conatur tradere aliquas diſtinctiones, ſed tandem dicit ſupradictam opinionem eſſe magis receptam, ac veriorem, & in practica apud nos ſeruatam, & ibi ad contraria reſpondet, & præcipuè ad dictam Bullã Pij IV. vt illa loquatur generaliter, vt A. C. non concedat remiſſoriam, vt recipiat interpretationem paſſiuam à jure cõmuni, quando agitur de teſtibus degentibus in Prouincia, vel juriſdictione, ſecus in aliis, quæ interpretatio deſumitur etiam ex alia Bulla ejuſdẽ Pij IV. ſuper reformatione omnium Tribunalium Vrbis *Conſtit.* 85. *fol.* 779. *part.* 1. vbi expreſsè cauetur, quòd nec Fiſco, nec Inſtigatori concedenda ſit remiſſoria, niſi in caſibus, in quibus aliàs de jure concedi debeat, & de jure quando teſtes ſunt ſub diuerſo Principe non cõceditur remiſſoria, ſecus quando ſub eodẽ vt cumulauit doct. Card. Tuſc. *in d. concl.* 154. *n.* 11. *& ſeqq. in lit. R.* vbi *ſub n.* 13. limitat niſi locus valdè diſtaret, quia tunc etiã 5

ſub

ſub eodem Principe conceditur remiſſoria ex traditis per Caſtrenſ. & Felyn. in locis per eum allegatis.

6 Benè verum eſt, quòd nullus judex inferior tales literas concedit in Ducatu Mediolani ſed tantùm juſſu Senatus, qui hoc non permittit, niſi rarò, & ex magna cauſa, nec diſſentit Oſaſch. *conſil. 54. n. 21. lib. 1.* & ſequitur Modern. Rom. *d. q. 77. num. 99.*

7 Si verò deberent examinari teſtes in dignitate conſtituti, erit concedenda remiſſoria, Alber. *in d. Authent. apud eloquentiſſimum numero 2.* Boſſ. *tit. de oppoſit. contra teſtes, numero 26.* Bertazzol. *conſil. 136. num. 2.* Idemque erit, ſi deberent examinari ſenes valetudinarij, aut aliàs impediti venire ad locum examinis. Alber. *d. n. 2.* Bertazzol. *conſil. 136. num. 2. verſic. & tanto magis lib. 2.* Modern. Roman. *d. quæſt. 77. num. 100. & ſeq.* Idemque erit, ſi petatur remiſſoria ob non tutum acceſſum ad locum, vbi cauſa criminalis intentatur, Aret. *in dict. Authent. apud eloquentiſſimum, verſic. ſed quid ſi*, vbi loquitur in non audentibus venire propter repræſalias, & ibi Alber. *numero 2. verſ. item ſi iuſto metu venire non auderent.* An remiſſoria concedatur in crimine confidentiæ latè, & diſtinctè ponit Flam. Pariſ. *in tr. de confident. quæſt. 79 per totum*, vbi *ſub numero 16.* concludit concedi remiſſoriam, & ita vidit obſeruari in Tribunali d. confidentiæ, & maximè quando teſtes eſſent examinandi in remotiſſimis regionibus, & quando veritas aliter haberi non poſſet, ſed admonet Iudicem, vt ſit circumſpectus ſi per calumniam peteretur, & quod proponitur probandum, non releuaret.

8 Et à denegata remiſſoria pars poterit appellare, Benintend. *dec. 74. n. 1. circa med* Seuerol. *de remiſſ. cap. 18. n. 3. in fin. & cap 22. n. 3.* Moder. Rom. *d. q. 77. n. 4.* Marc. Anton. Macerat. *lib. 3. reſol. 25. n. 14.* Sed ſi appelletur à decreto conceſſæ remiſſoriæ, in ciuilibus non admittetur appellatio, ſecundùm vſum Romanæ Curiæ, In criminalibus verò fuiſſe quandoq; appellationes receptas poſt Seueroll. teſtatur Mod. Rom. *in q. 77. n. 4. in fin.*

9 Si verò partes conſenſerint remiſſoriæ re integra, poterit altera earum reuocare cõſenſum, vt poſt alios, quos allegat, firmat Baiard, *in q. 26. n. 11.*

10 Pontifex autem, vel alius Princeps ſæcularis poſſunt indiſtinctè in cauſis criminalibus remiſſoriam concedere. Alber. *in d. Auth. apud eloquentiſſimum, ſub n. 1.* Clar. *q. 26. n. 4.* Gabr. *concluſ. 25. n. 5. lib. 7.* Seueroll. *de remiſ. c. 4. n. 10. & ſequent.* Veſtr. *in Pract. lib. 6. cap. final. numero primo*, Carauit. *ritu 157. n. 8.* Moder, Rom. *d. n. 12.* Card. Tuſch. *in d. concluſ. 154. n. 29. q. 77.*

11 Ad defenſam autem, ſi quis vellet probare negatiuam, non fuiſſe in loco commiſſi delicti, remiſſoria non denegatur, Salycet. *in d. Authent. apud eloquentiſſimum, num. 3.* Foller. *in pract. crim. in verbo & facta litis conteſtatione n. 7.* Gabr. *lib. 7. concluſ. 25. n. 8.* Bertazzol. *conſil. 136. num. 2. lib. 1.* Sim. de Pret. *conſil. 14. num. 9. & ſeqq.* vbi dicit procedere, etiamſi adeſſet timor ſubornationis, & quòd ita aliàs fuit judicatum. Modern. Rom. *in d. q. 77. n. 104.* latè Marc. Anton. Macer. *var. reſolut. reſol. 15. per totam*, & latiſſimè Laderch. Imol. *conſ. 202 per totum*, vbi etiam firmat, eſſe verum, etiamſi vigeret ſuſpicio, ac timor ſubornationis, & in fin. dicti conſil. teſtatur ita aliàs obſeruatum vidiſſe, Soccin. Iun. *conſil. 60. n. 7. volum. 2.* Brun. *conſ. 64. num. 40. par. 1.* Card. Tuſch. *d. concluſ. 154. num. 4.* vide *in d. defenſ. 18. c. 10.* & ego aliàs pluries obtinui extra Prouinciam, & præcipuè ad fauorem Archipresbyteri Terræ ſoliti Hydruntinæ Diœceſis in Tribunali A. C. ac etiam in prouincia aliquando obtinui, & præcipuè in vna Fulginatenſ. ad fauorem Vicentij Geroſi per acta Vgolini Notarij de ann. 1596. & Card. *in d. concl. 154. n. 24.* poſt alios, quos allegat, videtur firmare, quòd ſit arbitrariũ judicis concedere, vel denegare remiſſoriam tam in ciuilibus, quàm in criminalibus quando teſtes poſſunt euocari; ſecus ſi non poſſunt euocari, quia tunc omninò tenetur concedere remiſſoriam, ac etiam ſi teſtes fuiſſent examinari in partibus ad inſtantiam fiſci, & deberet repeti ad inſtantiam rei, omninò debeat concedi remiſſoria. Card. Tuſch. *d. concl. 154. n. 5.*

12 Sed ad tollendam omnem calumniam, ſolet præſtari iuramentum quod petatur dicta remiſſoria, non animo calumniæ, juxta tradita per Veſtr. *in pract. lib. 3. cap. fin. n. 5.* & Marc. Anton. Macerat. *var. reſolut. lib. 3. reſolut. 25. n. 14. verſi.. t. fuiſſe*, ſed ſolent in Curia nomina teſtium ſpecificari, vt de eis habeatur cognitio, & cognoſci poſſit an adſit timor falſitatis ex qualitate perſonarum dictorum teſtium examinandorum, vt ſi eſſent perſonæ viles, & ſuſpectæ Boc. *de lit. remiſ. cap. 4. num. 12. in fin. mihi fol. 42.* & ſciat Aduocatus replicare aduerſus fiſcum allegantem timorem, vel ſuſpicionem ſubornationis, quòd non omnis præſumptio, vel ſuſpicio calumniæ impediat remiſſoriam, ſed illa tantùm, quæ eſſet vehemens, & magna, Mar. Ant. Macer. *in dict. reſol. 25. n. 15.* ex traditis per Abb. *in cap. licet cauſam de probation.* Anch. & Ioan. de Anan. *in capit. ſuper eo de cr. falſ.* Iaſ. *in l. 4. §. condemnatum ff. de re iudic.*

13 Et articuli ſeu materiæ, ſuper quibus debent examinari teſtes ſunt producendæ coram iudice remittente, vel delegante, ad hoc vt poſſit videre, an ſint releuantes, & admittendæ, quod non poſſet facere iudex, niſi eſſet informatus, Virg. Boc. *de lit. remiſſ. c. 5. n. 1. & ſeq.* ex traditis per Io. Paul. *dec. 2.* & Peregr. *dec. 221. lib. 1.* vbi dicit hanc opinionem eſſe limitandam in duobus caſibus, Primò, quando articuli continerent liquidationem fructuum; ſecundò in articulis reprobatoriis, Modern. Rom. *q. 77. n. 142.* & iudex non poteſt dicere petenti remiſſoriam exhibeat teſtis ſenes examinandos, niſi adſit conſuetudo, vel niſi appareat, quòd fraudulenter taceat nomina, & cognomina teſtium, vt poſt Spec. declarat. *dec. Bonon.* Benintend. *74. n. 3.*

14 Et defenſor cauſæ ita deducendo poterit etiam euitare magnas expenſas, quæ fiunt per tranſmiſſionem Commiſſarij, vel Notarij quia Curia inclinat magis ad dictam tranſmiſſionem, quàm ad conceſſionem literarum remiſſorialium, quia tunc reputatur ac ſi ipſemet iudex teſtes examinaret, provt videtur ſentire Zabarel. *in c. ſi quis teſtium col. 1. verſic. hoc non videtur procedere, & extra de teſtib.* Gramm. *conſ. 41. n. 19.* vbi reſtatur ita fuiſſe ſeruatum, & loquitur in repetitione teſtium, Carauit. *ritu 156. n. 7. in fin.* vbi teſtatur ita ſeruari in magna Curia Vicariæ, Alex. Stiat. *in pract. ind. c. 6. n. 14.* vbi teſtatur ita in pract. obtinuiſſe, Lancell. *de atten. p. 3. c. 26. n. 137.* vbi teſtatur etiam ita fuiſſe ſeruatum in tribunali A. C. in vna Peruſin. Bertazz. *conſ. 136. in fin. lib. 1.* vbi teſtatur apud eum ſeruari, etiã ſi teſtes eſſent ſub iuriſdictione illius Principis, ita paſſim in tribunali A C. ſeruatur, provt etiam de tali obſeruantia teſtatur Modern. Rom. *d. q. 77. n. 114.*

15 Ac omnes iudices, tam ordinarij, quàm delegati, etiam ab inferiore à Principe concedunt remiſſoriam Seuer. *de remiſ. c. 21. per tot.* Modern. Roman. *dicta quæſtione 77. num. 49.*

16 Multa requiruntur in conceſſione remiſſoriæ, vt eſt videre apud Spec. *tit. de teſt. §. qualiter autem.* Rub. *commiſſio receptionis teſtium n. 16. & n. 23.* vbi ponit formulam remiſſoriæ, & declarat ſingula verba ipſius formulæ. Luc. Per. *in pract. c. 6. n. 10.* Seuerol. *de remiſ. c. 21. per tot.* Boc. *de lit. remiſ. q. 8. per totam*. & primò requiritur citatio *l. iudices in princ. C. de fid. inſtr.* & formam citationis ponit Luc. *per. in pract. d. Caputol. c. 6. n. 4.* & Seuerol. *in tract. de remiſ. c. 21. n. 2. & ſeqq.* debet fieri talis citatio coram iudice concedente remiſſoriam, & citatio debet eſſe ſpecialis ad videndum concedi remiſſoriã, nec ſufficit ſi in citatione pars citaretur ad dicendum contra articulos, videndumque illos ad probandũ admitti, tam in Curia, quàm extra, niſi etiam citaretur ad videndum concedi literas remiſſoriales, vt de ſtilo

Curiæ

Curiæ teſtatur Seuer. *in tract. de remiſ. c. 21. n. 2. & ſeq.* & Boc. *in tract. cap. 9. n.* 8. ac etiam in d. citatione debet dici ad concordandum de iudice, & loco, vbi teſtes examinari debeant, ac de loco loci, Alex. Stiat. *in pract. cap. 6. ſub n.* 4. Veſtr. *in pract. lib.* 5 *c.* 10. *num.* 1. Seuerol. *de remiſ. c.* 20. *n.* 3. *& ſeq. & c.* 18. *per totum*, ac etiam pars citati debet ad videndum claudi literas, & ad dandum interrogatoria, ſi quæ dari vult, claudenda in eiſdem literis vnà cum articulis ex aduerſo productis, aliàs videndum d. literas claudi, & tradi ſine illis latori & eidem iuramentum deferri, d. illis fideliter portandis & præſtandis, & alia dici, & fieri neceſſaria, & requiſita. Alex. Stiat. *in d. c.* 6. Veſtr. *d. c.* 10. *n.* 1. Seuerol. *c.* 19 *n.* 3. Andr. Gayl. *obſeru.* 96. *n.* 5. dicit quòd citatio ad dandum interrogatoria fit coram iudice commiſſario, & ego vidi pluries, quòd licet hic in Curia fiat talis citatio coram iudice delegante ad danda. interrogatoria, tamen hìc non dantur, quando timetur, vt interrogatoria propalentur parti, ſed producantur in partibus coram dicto Commiſſario, ſine alia citatione.

Imò requiritur etiã citatio coram iudice delegante ad conſtituendum procuratorem in partibus in loco examinis acceptantem, & repetibilem, & qui citati poſſit, aliàs procedi per affixionem Eccleſiæ, Luc. Per. *in d. pract. fori Capitol. c.* 6. *n.* 7. Veſtr. *lib.* 6 *c. fin. n.* 7. & ibi Grauat. *n.* 18. *in fine*, Seuerol. *c.* 31. *per totum* vide de pluribus citationibus faciendis coram iudice Boccac. *de lit. remiſſor. cap.* 6. *num.* 17. Andr. Gayl. *obſeruat.* 97. *num.* 5.

Et poſtquam fuerint examina teſtium remiſſa à iudice delegato ad iudicem delegantem, citatur pars ad videndum aperiri dicta examina teſtium, & videndum illa in actis produci, & alia fieri, de quibus per Alex. Stiat. *in ſua pract. c.* 6. *n.* 20. *& ſeqq.* vbi ponit quid agendum ſit poſt factam dictam citationem, latè Mod. Rom. *q.* 77. *n.* 116. *cum plurib. ſeq.*

Ac etiam requiritur in conceſſione remiſſoriæ, vt præcedat cauſæ cognitio, quòd iuſtè petatur, Alexan. Stiat. *d. c.* 6. *n.* 2. Veſtr. *d. c. fin. n.* 1. *lib.* 6. Seuerol. *de liter. remiſſor. c.* 5. *n.* 52. Becc. *de remiſſor. c.* 2. *n.* 1. *& n.* 3.

Et conceditur remiſſoria expenſis petentis, & producentis teſtes, Grauat. ad Veſtr. *in pract. lib.* 6. *c. fin. n.* 13. Seuerol. *de remiſſor. c.* 29. *n.* 1. *& ſeq. & num.* 4. Modern. Rom. *q.* 77. *n.* 125.

Ac regulariter remiſſoria non poteſt committi non habenti iuriſdictionem, vel non exiſtenti in dignitate Alex. Stiat *d. c.* 6. *n.* 2. *c.* 16. *n.... c.* 2. vbi de magis communi, Luc. Pet. *d. c.* 6. *n.* 5. Seuerol *de lit. remiſſ. c.* 20. *n.* 8. *& ſeq.* de veriori, & magis recepta opinione teſtatur Oſaſc. *dec.* 64. *n.* 21. quod declara, & intellige, vt per Modern. Roman. *q.* 77. *n.* 127. *& ſeqq.* vbi alios allegat, & teſtatur de magis communi, vt non committatur niſi habentibus merum Imperium ac mixtum, vel alicui in dignitate eccleſiaſtica conſtituto, Seuerol. *in tr. de remiſ. caſ.* 20. *n.* 8. *& ſeq.* qui etiam de recepta opinione, & ideò ego nunquam conceſſi remiſſoriam, neque illam commiſi niſi ordinariis locorum.

Et regulariter in conceſſione remiſſoriæ ſolet præfigi terminus ad inchoandum, & perficiendum examen, Alex. Stiat. *d. c.* 9. *n.* 6. Bocc. *de lit. remiſſ. c.* 1. *n.* 1. Et talis terminus currit à die præſentationis literarum remiſſorialium. & ad præſentandum dictas literas debet dari alius terminus iudici remittenti Stiat. *dict. c.* 6. *n.* 6. Bocc. *de lit. remiſſ. c.* 7. *n.* 10. qui voluit, quòd terminus currat à die conſignatæ remiſſoriæ portiori, & aliàs, prout iudex ſtatuit: ſed ſi nulla data fuerit dilatio, intelligitur data illa, quæ eſt de iure *per l.* 1. *de dilatio.* Sed ille terminus præfixus in remiſſoria ſolet prorogari ſemel, vel pluries probando, & reprobando inſtantiam arbitrio iudicis, Modern. Roman. *q.* 47. *n.* 137. *& ſeq.*

17 Si verò in termino præfixo in remiſſoria teſtes iurauerint, poſſunt examinari per iudicem delegatum etiã poſt dilationem, & terminum lapſum, Veſtr. *in pract. lib.* 6. *cap. fin. n.* 8. vbi teſtatur: quòd ita ſeruatur, Bocc. *de liter. remiſ. c.* 7. *n.* 13. & ſi iurauerint die iuridica, poſſunt examinari die feriato in honorem Dei. Petr. Cabal. *in q. crim. caſ.* 127. *n.* 22. *cent.* 3.

An verò ille, cui dicta remiſſoria dirigitur teneatur de neceſſitate tale onus ſuſcipere, ſi ſit ſub iuriſdictione iudicis delegantis non poteſt recuſare, ſi verò non ſubſit, non tenetur acceptare, quia tunc iudex non iubet, ſed hortatur Mod. Rom. *q.* 77. *n.* 116. 18

Et an ille, cui diriguntur literæ remiſſoriales, poſſit etiam recipere inſtrumentum, & alia iura, & probationes extra articulos, ac etiam cogere ad reſpondendum articulis, & confeſſiones recipere, vide Modern. Rom. *d. q.* 77. *n.* 167. *& ſeqq.* Bene verum eſt, quòd quando probatio eſt facienda per inſtrumentum, vel ſcripturas, remiſſoria non conceditur, cùm facilè tranſmitti poſſunt Dec. *in c.* 1. *n.* 74. *de appell.* Baiard. *q.* 26. *n.* 10. 19

Remiſſoria autem per vnam partem petita, poſt factum decretum ſuper ea concedenda, dicitur facta vtriuſque parti communis, & ſic poteſt pars quæ petiit remiſſoriam renunciare quoad ſuum commodum, ſed non poteſt præiudicare parti aduerſæ, vt poſt Franch. tradit Seuerol. *in tr. de remiſſ. c.* 22. *n.* 4. Mod. Rom. *q.* 77. *n.* 122. ſed Baiard. *q.* 26. *n....* dicit quòd ſi pars conſenſerit decreto, re integra, poteſt renunciare ex traditis per Ferret. *in conſ.* 367. *n.* 4. *vol.* 2. *& per not. in l. error. C. de iur. & fact. ignor. & in c. fin. de confeſſ.* 20

DEFENSIO XVI.

Circa ſubtractionem probationum.

CAPVT I.

Qua pœna puniatur ſubtrahens probationes Curiæ.

SVMMARIVM.

1 *Subtrahens teſtes & probationes Curiæ, punitur pœna extraordinaria.*
2 *Quod etiam procedit in ſubtrahente probationes, tam in cauſa criminali, quàm ciuili.*
3 *Subtrahens examina teſtium, vt nulli propalentur, pœna falſi punitur.*
4 *Subtrahens probationes, & teſtes punitur ratione contemptus iudicis, moto tamen iudicio, ſecus ſi iudicium non eſſet motum.*
5 *Subtrahens probationes in cauſa aſſaſſinij punitur eadem pœna, qua punitur delinquens.*
6 *Subtrahens probationes in cauſa ciuili, an amittat cauſam, diſtingue vt hic per Authorem.*
7 *Subtrahens teſtes in cauſa criminali, an ex iſta præſumptione poſſit puniri.*
8 *Subtrahens probationes, vel impediens teſtes, ne examinentur, tenetur parti ad intereſſe.*

QVONIAM ſæpè cõtigit, quòd teſtes, ac aliæ probationes Curiæ occultentur, & ſubtrahantur, ideò videamus qua pœna iſti ſubtrahentes puniantur Et concluſio eſt vt pro motu iudicis pœna extraordinaria plectantur, Henric. Boich. *in c. peruenit, el* 1. *n.* 3. *in fine*, Bellam. *n.* 4. Bald. *n.* 1. Felyn. *n.* 3. *de teſtibus cogend.* Boſſ. *tit. de falſ. n.* 164. Boër. *deciſ.* 292. *num.* 1. *& n.* 9. vbi dicit, quòd quamvis aliqui dixerint ſubtrahentem pœna falſi puniri, verius tamen eſt extra ordinem eſſe puniendum, Modern. Roman. *q.* 78. *num.* 138. 1

Menoch.

Menoc. *caſu* 311. *n.* 7. *& ſeqq. lib.* 2. *de arbitr.* Petr. Cabal.
2 *in q. crim. caſ.* 43. *per tot.* † vbi dicit procedere in ſubtrahente probationes, & teſtes, tam in cauſa ciuili, quàm
3. criminali, † Idemque eſt in ſubripiente examen teſtium, qui jam depoſuerunt, ſi occultauerit non vni, vel duobus perſonis ſed omnibus, vt occultans tamen puniatur de falſo, Mod. Rom. *q.* 67. *n.* 251. *verſic. vbi quod idem*, Fatin. *conſ.* 101. *n.* 30. *& ſeqq. & q.* 78. *n.* 138. ſed laté Petr. Caball. *caſ.* 373. *per totum*, vbi alios allegat & tradit bonas rationes, vt non puniatur tanquam auxiliator etiam ſi fuerint teſtes ſubtracti, ne probarent in cauſa homicidij, ne teneatur pœna falſi, ſed alia extraordinaria, & ſi ſubtractio fiat pro conſeruatione ſui honoris, ne detegatur delictum, non punitur, Natt. *conſilio* 499. *n.* 9. prout contigit hic in Curia in quadam muliere, quæ occultauit quendam interfectum in eius domo, ne detegeretur, quòd ille rem carnalem cùm ipſa habuiſſet.

4 Aduocatus autem animaduertat, quòd prædicta opinio eſt vera, quando quis ſubtraheret teſtes, & probationes, moto judicio, & lite pendente; & tunc puniatur pœna extraordinaria tanquam contemptor Prætoris, quia per ipſam ſubtractionem videtur contemnere judicem, vt tradunt Bald. *in d. c. peruenis, n.* 2. & Abb. *n.* 4. & Petr. Caball. *in dict. caſu* 43. ideò ſi fieret ſubtractio ante motum judicium, non erit inconueniens affirmare, quòd nulla pœna puniri valeat, cùm non poſſit conſiderari judicis contemptus.

5 Teſtis autem ſubtrahens ſe à teſtificando, ſi laborãt indicia, quòd pretio ſe occultauerit, pœna falſi punitur, aliàs pœna extraordinaria, vide latè Mod. Rom. *q.* 67. *n.* 251. *& q.* 78. *n.* 134. vbi ponit plures declarationes, & maximè dicit procedere ſi adhuc non aſſumpſit officium teſtificandi, quia non jurauit, ſecus ſi juraſſet, quia pœna falſi puniretur, prout mihi contigit de an. 1608. in quodam Luca Veneto, qui in actu examinis poſt delatum iuramentum fugam arripuit, nec voluit deponere contra imputatum de homicidio.

6 Si verò talis ſubtractio teſtium, & probationum fieret in crimine aſſaſſinij, tanquam defenſor tanti ſceleris ſubtrahens puniretur pœna mortis, text. *in c.* 1. *in fin. de homicid. in* 6. gloſſ. *in clement.* 1. *in verbo defenſabitur, verſ. circa quartam*, & ibi Zibarell. *n.* 17. & Imol. *n.* 17. *de pœn.* ſed quòd non puniatur vti auxiliator, tradit Petr. Caball. *d. caſ.* 263. *n.* 3. vbi alios allegat, quod eſt notandum, quia contingit caſus in Curia in quodam Prælato, qui fuit imputatus de ſubtractione vnius teſtis, ne deponeret contra quaſdam nobiles mulieres Romanas imputatas de homicidio per aſſaſſinium in marito, & patre, qui licèt fuiſſet condemnatus in pœnam vltimi ſupplicij per contumaciam, & deinde deuenerit in fortiis Curiæ, non per hoc fuit ſententia contra ipſum executa, ſed relegatus ad inſulam, & ſic fuit ſententia moderata.

7 Dubitatur etiam, an ſubtrahens probationes in cauſa ciuili, pro tali ſubtractione, amittat cauſam. Et Doctor. in iſto articulo videntur concludere, quòd ſi plenè conſtet in actis quòd ſubtrahens teſtes habeat juſtam cauſam, & tunc non amittat cauſam, ſi verò eſſemus in dubio, & tunc præſumatur quòd ſubtrahens injuſtam foueat cauſam, & propterea illam amittat ex traditis per Henric. Boich. *in d. cap. peruenis el* 1. *&* 3. quam diſtinctionem æquam ſequitur etiam Boer. *deciſion.* 292. *n.* 9. *verſicul. ſed ſi cum vitio*, vide Menoch. *caſu* 311. *n.* 8. *in fine*. & per tot. caſum ponit quid in ſubtrahente jura, tabulas, & alia ſimilia. Bene verum eſt, quòd ſi in actis non conſtaret de juſtitia cauſæ poſſit nihilominus de illa docere, & ſic ipſa ſubtractio deuoluat onus probandi bonum jus in ipſum ſubtrahentem, & ſi illud non doceat, perdat cauſam, vt videtur eſſe de mente Boſſ. *in tit. de falſ. n.* 164. *verſ. & concl. eſt* vbi dicit ſubtrahentem reſtem non amittere, vbi aliàs oſtendit ſe bonum jus tenere & ſequitur Mod. Rom. *in q.* 78. *n.* 143. *& in q.* 53. *n.* 64. *limitat.* 3. tradit quòd affectans inimicitiam cum teſtibus, vt eis tollatur fides, cùm per indirectum quærat ſubtrahere probationes ſuo aduerſario, amittat cauſam & quando aliquid dicatur affectatum, remittit arbitrio judicis, ibi *num.* 65. *verſ. An eſſet*, & ſequitur Portus *in conſ.* 11. *contra Impoſtores in fin.*

Et eodem modo dicendum eſt in ſubtrahente teſtes 8
in cauſa criminali, vt ex hac præſumptione ſubtrahens puniri non poſſit ſi de illius innocentia conſtaret, ſecus ſi de d. innocentia non appareret, quia tunc ex ipſa ſubtractione reſultat præſumptio delicti, & poterit de ipſo delicto puniri, Henric. Boich. *in d. c. peruenis el* 1. *num.* 1. *&* 3. *de teſtibus cogend.* quam vti æquam, ſequitur Boer. *dicta deciſion.* 252. *verſic. ſed ſi cum vitio*, & Moder. Rom. *in dicto q.* 78. *n.* 148. dummodo tamen clarè conſtet de ipſa ſubtractione, & occultatione, Henric. Boich. *dict. cap. peruenis n.* 2. vbi Bellam. *num.* 2. Boer. *d. dec.* 192. *n.* 9. Boſſ. *tit. de falſ. n.* 164. *verſ. & loquitur*, Mod. Rom. *d. qu.* 78. *n.* 145. *& ſeqq.*

Ac etiam iſte ſubtrahens, vel impediens teſtem, ne 9
examinetur, & deponat, tenetur parti læſæ ad intereſſe, actione de dolo, Bartol. *in lege ſi falſus, n.* 2. *ff. de dolo* Mod. Rom. *in q.* 17. *n.* 25. *& q.* 67. *n.* 251. Petr. Caball. *in qu. crim. cent.* 3. *caſu* 263. *n.* 7. Idemque ſi ſubtrahat probationes, vel ſcripturas, vt teneatur ad damna, & intereſſe, idem Franc. *conſ.* 41. *n.* 2. & ibi Tiber. Ceraſ. *n.* 13. *in fine*, qui alios allegat probata occultatione, vt ipſe occultans habeatur pro conuicto, & poſſit condemnari niſi probet caſum, vel ſuam innocentiam, idem Farin. *q.* 78. *n.* 148. *& in conſil.* 42. *n.* 3. & ipſa occultatio ſine dubio grauet occultantem ad torturam Natt. *conſil.* 419. *n.* 7. *in fin.* Farin. *d. q.* 78. *n.* 246. Sed Aduocatus deducat, quòd ipſa occultatio debeat plenè probari, vt poſſit afficere occultantem, Farin. *d. q.* 78. *n.* 143. *& conſil.* 41. *ſub n.* 1. *verſ. ſed procedere.* Et contra ſubtrahentem probationes an poſſit jurari in litem, vide latè Farin. *conſil.* 43. *per totum*. & ibi Add. *in lit. A.*

DEFFENSIO XVII.

Ne ſumantur arma de domo rei.

CAPVT I.

Probationes non ſunt ſumendæ de domo rei.

SVMMARIVM.

1 *Perquiſitio in domo alicuius pro inueniendis rebus furatis, & aliis rebus prohibitis non eſt concedenda fiſco ſecundùm vnam opinionem.*
2 *Contrariam opinionem, tanquam communem tenent alij.*
3 *Diſtingue, & intellige iſtas contrarias opiniones ſecundum Authorem hic concordatas.*
4 *Perquiſitio nunquam eſt concedenda, vt fiat per ipſas partes intereſſe habentes niſi cum interuentu executorum iuſtitiæ.*
5 *Bona, vel res vitioſæ reperta per birroarios in domo alicuius, debent per Notarium diligenter deſcribi.*
6 *Perquiſitio conceditur, non ſolum in Territorio iudicis, ſed etiam extra illius Territorium.*

2 Contrariam autem opinionem, quòd talis inuentio rei furatæ penes aliquem non inducat indicium ad torturam lariſſimè tuetur tradendo multa exempla Dec. reſponſ. 93. num. 85. vol. 2. & Rim. Iun. conſil. 705. num. 3. volum. 2. vbi firmat, quòd reſultet, tantummodo leuis conjectura, & ibi reddit rationem; & quòd ſolummodo leuis conjectura reſultet, tradunt etiam Decian. d. reſp. 63. num. 87. & Bonif. in tract. de furt. §. eſt num. 68. Menoch. de præſumpt. 29. num. 2. Maſcard. dict. concluſ. 833. num. 2. Ant. Gomez. tit. de delict. c. 12. numero 13.

3 Pro vera autem declaratione iſtarum opinionum, eſt primò dicendum, quòd, ſi iſte, penes quem res furata reperitur, doceat à quo habuerit, tollatur indicium, & ſuſpicio furti, Bart. in l. fin. n. 5. ff. de q. Anton. Gomez. c. 13. n. 12. circa finem, Marſ. in §. diligenter num. 91. Boſſ. tit. de indic. n. 55. verſic. cæterum ſi oſtendat, Blanc. de indic. n. 416. Boſſ. tit. de indic. n. 55. vbi ampliat etiam, quòd quis ſit malæ famæ, Farinac. de furt. q. 177. n. 12. Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſumption. 29. num. 1. vbi ſubdit, vel ſi dicat non cognouiſſe illum, à quo habuerit. Aug. ad Ang. de malefic. in verbo, & veſtem caleſtem, num. 19. & ſeq. Boer. q. 165. n. 4. Bonifat. in tract. de furt. §. eſt, n. 64. in fin.

Quod admittitur etiam ſi adhuc non conſtet, quòd ille, penes quem res furata inuenitur, ſit probatæ vitæ, & famæ, vel non, vt latè Menoch. d. præſumpt. 29. num. 2. vbi alios allegant, vt faciat ſolummodo leuem præſumptionem, vel conjecturam, & inter alios adducit Alc. de præſumpt. regul. 3. præſumpt. 29. num. 1. Decian. reſp. 93. num. 87. libro 2. Bonifat. de furt. §. 2. numero 68. Card. Tuſch. in lit. F, concluſ. 560. numero 4. Modern. Farinac. de furt. q. 177. n. 10. ſed ſi alia adminicula concurrant, quando non doceat à quo habuerit, poterit torqueri, Fulgoſ. in l. in ciuilem, n. 2. & 3. C. de furt. nec diſſentit Maſcard. de prob. concl. 833. n. 9. & Bonif. de furt. §. 2. n. 165. in fin.

4 Item declara, & intellige, quòd ſi res furtiua reperiatur apud virum probum, & bonæ conditionis, & famæ, nullum indicium, vel ſuſpicio contra eum oriatur, Gloſſa in lege in ciuilem, Cod. de furt. Marſ. ſing. 392. & in Pract. §. diligenter n. 96. Nouell. in tract. ad defenſa n. 149. Crau. conſilio 95. n. 12. Grammat. conſilio 38. n. 15. Dec. d. reſpon. 93. n. 81. lib. 2. Menoch. d. præſumpt. 29. n. 4. lib. 5. latè Bonifat. in tract. de furt. §. eſt, n. 64. vbi alios cumulauit, reddit rationem, quòd quantum grauatur ipſius rei furtiuæ retentione, tantum ſubleuatur ſua bona exiſtimatione, & ibi ſubdit, quòd ſatis eſt, vt dicat, & juret ſe non cognouiſſe illum, à quo rem furtiuam emit, & potiùs rerum furtiuarum ignorantia præſumatur in homine bonæ famæ, quàm dolus Bonifat. d. §. eſt, n. 95. vbi concordantes allegat.

5 Imò etiamſi non doceret iſte vir bonæ famæ, à quo habuerit rem furtiuam, adhuc non poterit torqueri, Afred. ad Cappel. Tholoſ. q. 151. n. 3. vbi de communi Maſcard. de probat. concl. 633. n. 8. Farin. de furt. q. 117. n. 4. Ant. Gomez. titulo de delict. c. 13. n. 12. vbi de communi, Marſil. ſing. 392. Plot. de in lite iurand. §. 54. n. 68.

6 † niſi fuerit Caſtaldus, vel officialis domini rei furatæ, quia tunc quamvis eſſet vir probus, nec alia concurrerent indicia, præſumitur dominu ſuu illa bona ſubtraxiſſe, Farin. de furt. q. 77. n. 5. in fine, Bonifat. dicto §. eſt, n. 66. & ibi etiam ſubdit, quòd, ſi contra virum bonæ famæ alia indicia concurrerent, arbitrio judicis relinquatur an poſſit, vel non poſſit torqueri. Et Marſil. in d. ſingul. 392. hortatur Aduocatum, vt ſtatim recurrat ad probandam bonam famam illius, penes quem reperitur res furata, vel alia res ſuſpecta, quia, ea probata, ille non poterit torqueri, & quòd ita ipſe liberauit quendam, penes quem fuerant repertæ monetæ falſæ & ſtāpæ, & latè Dec. reſp. 93. n. 81. vol. 2. vbi concordantes allegat, Pet. Caball. caſu 199. n. 14. centur. ſecunda.

7 Sed caueat iſte vir probus, vt interrogatus de dicta re furtiua penes eum reperta, dicat, non cognouiſſe venditorem ſecus ſi diceret non recordari de venditore, quis fuerit & maximè ſi factum eſſet recens, quia bona fama non tolleret hæc duo indicia, nempè quòd res fuerit reperta penes ipſum, & quòd inueriſimilia deponat, dicendo non recordari, ita declarat Boſſ. in titulo de indic. n. 55. verſ. aut dicit.

8 Si verò ille, penes quem res furtiua reperitur, ſit malæ conditionis, & famæ, erit locus torturæ, Ang. de Malefic. in verbo, & veſtem caleſtem, n. 28. vbi Marſ. ſing. 392. Roland. conſ. 45. n. 39. libro 1. Menoch. dicto libro 5. præſumpt. 19. num. 6. qui reprobat Dec. dicto reſponſione 93. numero 85. libro 2. contrarium tenentem, & verius aſſerentem, loquens quòd ſuo judicio exempla poſita per Dec. non conueniant caſui noſtro, Card. Tuſch. concluſ. 560. num. 3. in litera F. vbi de communi vt iſte poſſeſſor rei furatæ ſi ſit malæ famæ poſſit torqueri, Aufred ad Capell. Tholoſan. quæſtio 151. num. 3. in fine, vbi ſubdit, quòd poterit ſolùm torqueri, ſed non condemnari, ſed quòd poſſit ſolùm torqueri, & non condemnari, latè poſt alios, quos congeſſit Modern. Farinac. in tractat. de furt. quæſtione 177. numero 5. & numero 14.

9 Sed iſte vir malæ famæ euitabit torturam, quando docebit, à quo habuerit rem penes ipſum repertam, ſi verò non doceat à quo habuerit, tunc poſſet torqueri, Bonif. de furt in d. §. eſt, n. 62. vbi multos concordantes cumulauit, & ibi ſubdit, hoc eo magis procedere, quādo iſte eſſet ſolitus emere res furatas, Card. Tuſch. d. concluſ. 560. n. 4. Aufred. dicta q. 151. n. 3. in principio. Sed ſcias, quod non ſufficiat ſola nominatio auctoris, ſed etiam requiratur, quòd probet auctorem, Maſcard. de probat. dicta concluſ. 833. n. 13. vbi reddunt illam rationem, quia aliàs facilè fures, & latrones occultarentur, ſi non requireretur etiam probatio.

10 Si verò non doceat à quo habuerit, quamvis fuerit malæ famæ, non tamen poterit condemnari, Alberic. in dicta leg. in ciuilem, in n. 3. Cod. de furt. Auguſt. ad Ang. in verb. & veſtem caleſtem, Menoch. de præſumpt. 29. numero 7. & ſeqq. vbi poſt alios, quos allegat, ſubdit, niſi aliæ conjecturæ concurrerent, vt ſi talem rem in loco ſecretè retinuerit, vel ſi fuerit ſolitus emere res furtiuas, vel receptare furta, Aufred. in d. quæſt. 151. num. 4. vbi ſubdit, quòd ſi non eſſet ſolitus emere res furatas, debeant attendi aliæ circunſtantiæ, vt ſi emerit paruo pretio, & clam, & tunc præſumatur contra eum, ſecus ſi palam, & juſto pretio. & quòd ſi non doceat à quo habuerit, & alia indicia concurrant, poſſit torqueri, dixi ſuprà, num. 13. in fine.

11 Item declara, & intellige, ſi poſſeſſor talis rei eſſet mercator, vel fœnerator, quia ſiue iſte fuerit bonæ, ſiue malæ famæ, & non daret auctorem à quo emerit, non grauetur ad torturam, quia ratione officij, vel exercitij excuſatur, Marſ. in Pract. §. diligenter n. 90. & ſeqq. Clar. q. 21. in fine, Boſſ. de indic ſub n. 95. verſ. & emptor veſtium, qui ponit exemplum Stazzarolis, nos autem poſſumus ponere exemplum in Ragatteriis, Roland. conſ. 47. n. 41. vol. 1. etiamſi dicant non recordari perſonas venditorum, cùm ſint ſoliti emere ab ignotis, Blanch de indic. n. 417. Bonifat. de furt. §. eſt, n. 60. in fine, latè poſt alios, per eum cumulatos, Farin. in tractat. de furt. q. 177. n. 8. & ſeq. vbi ſubdit, poſt Bonif. niſi iſti Stazzaroli, vel Ragatteri res emptas, & furto ſubtractas non palàm retinerent, ſed ſecretè, vel in abſcondito, quia tunc reſultaret contra eos indicium ad torturam ex traditis per Roland. conſ. 45. n. 55. lib. 1.

12 Hinc eſt quod ferè per totam Italiam extant priuilegia, quæ concedunt facultatem Iudeis mutuandi ſub vſuris pecuniam, etiam ſuper rebus furtiuis, vt non teneantur reſtituere res, niſi pretio refuſo cum vſuris, Bonif. in d. §. eſt, n. 61. de quo dicam infra c. 41.

13 Sed bene verum eſt, vt poſſit fieri fundamentum ſuper re furata, inuentio penes aliquem debet legitimè probari per duos teſtes, id eſt, dictam rem furatam penes illum fuiſſe inuentam, nec ſufficeret vnus teſtis, vt latè ſcripſit Dec. *in reſponſione 93. n. 13. & ſequentib. volumin. ſecundo*, qui loquitur in caſu ſuo, quamvis ille teſtis fuerit tortus ad tollendam variationem, vel aliam maculam, Baiard. *in §. furtum, num.* 18. ſe refert ad Dec. in loco citato.

14 Et ſi quis emat rem furatam, vel pignori accipiat ſcienter, de iure actione furti tenetur, ſecus ſi ignoranter, quia tantùm teneretur rem reſtituere non reſtituto pretio. *Capel. Tholoſ.* 151. & ibi Aufred. *num.* 13. *& ſeqq.*

CAPVT III.

Poſſeſſor rei furatæ an teneatur indicare furem.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſor rei furatæ non poteſt cogi ad indicandum furem, diſtingue tamen vt hic.*

2 *Videns aliquem furari, an teneatur illum propulſare, ne conſummetur delictum.*

3 *Poſſeſſor rei furtiuæ ad inſtantiam iudicis tenetur indicare furem, ſecus ad inſtantiam partis.*

4 *Indicans furem, dum illum birroarij inſequuntur, ſi per birroarios fur occidatur, an efficiatur irregularis.*

5 *Furem indicans debet planè illum conuincere de furto.*

6 *Indicare quis non tenetur furem, quando rem furtiuam iam reſtituit, vel ſi illam reſtituere non poſſit.*

7 *Tortura, pro minima re furata penes aliquem reperta non debet inferri.*

8 *Reus non tenetur edere iura fiſco ad fundandam eius intentionem.*

9 *Literæ remiſſoriales pro inueniendis rebus furatis quando concedantur remiſſiuè.*

1 IMperator *in l. in ciuilem, C. de furt.* dicit indicare furem rem ciuilem eſſe, & ſic Bart. Ang. Raphael, ibi dicunt ex vrbanitate teneri. Ideò quis cogi non poteſt ad iudicandum furem, & apertiùs dixit tex. *in l. qui vas, & qui furem, ff. de furt.* Moder. Roman. *q.* 51. *n.* 12. & ita explicitè tenet etiam Io. Bapt. Bonifat. *in tract. de furt. n. 66. §. eſt*: ſed Dec. *reſp. 93. n. 121. vol. 2.* diſtinguit, inquiens, aut loquimur, ſi teneatur iudicare furtum, & tunc teneatur, dummodo hoc facere poſſit ſine periculo vitæ; aut teneatur indicare furem, & tunc, aut ſcit vti priuatus, & tunc ſi illud ſciat ſub ſigillo ſecreti, vt euenit in Aduocato, & Procuratore, minùs teneatur, idem erit in amico, penes quem fuit ſub ſigillo ſecreti res furata abſcondita, vt non teneatur reuelare nec ipſam rem furatam.

2 Hinc dixit Nauarr. *in conſ. 10. in fin. lib.* 3. quòd ille, qui vidit aliquem furantem, quem verbo, vel facto potuit impedire, & non impediuit, non ob id teneatur, niſi ratione officij adſtringeretur ad ipſam rem cuſtodiendam, Blanch. *in tract. de indic. n. 33. & ſequentib.* cùm de iure ciuili nemo teneatur obuiare delicto, latè Modern. Roman. *q.* 51. *n.* 4. de qua materia latiſſimè tradit Bonifat *in d. §. eſt, num.* 72. vbi tradunt etiam quid de iure Canonico, & quid in foro conſcientiæ, vide Modern. Roman. *in dict. quæſt.* 51. *n.* 22.

3 Quæ omnia intellige, vt poſſeſſor rei furatæ, non teneatur indicare furem ad inſtantiam partis, ſecus ſi iudex agat, vel eius officio implorato, vel per inquiſitionem generalem, tunc enim poteſt cogi quicunque ad furem indicandũ, Bart. *in l. in ciuilem, C. de furt.* Abb. *in cap. qui cum fure, n. 5. de furt.* Corrad. *in practic. indic. lib. 1. c. 9. §. 3. de furibus, n. 12. verſ. quæ in re.* Neuiz. *in Silu. Nupt. lib. 3. in verbo regula eſt, num.* 50. vbi de communi, & ratio eſt illa vniuerſalis, quia Reipublicæ intereſt inuenire ſceleſtos & illos punire, & prouinciam malis hominibus expurgare, Mod. Rom. *d. q. 51. n.* 12. & latè Bonifat. *de furt. d. §. eſt n. 70. & ſeq.*

4 Si autem quis furem indicaret, dum miniſtri illum inſequuntur, & occidant eum ipſi miniſtri ſi ſciat eum quæri ad mortem, efficitur irregularis, ſecus ſi ignorauerit, vel ſuſpicari non potuerit illum ad mortem quæri Nicol. Polu. *de irregular. n.* 15. Bonif. *de furt. §. eſt, n.* 74.

5 Qui autem furem indicare tenetur, debet illum plenè conuincere, & probare ſe ab eo rem furtiuam habuiſſe, text. & ibi gl. *in l. indicaſſe reum, de verbor. ſignif.* Alex. *conſ. 265. n. 4. & ſeq. lib.* 6. Maſcard. *de prob. lib. 2. concl. 733. n. 12. & ſeqq.* & ratio eſt, quia res debent intelligi cum effectu, nec iuris remedia debent eſſe eluſoria, Farinac. *q. 177. n.* 13. vbi reddit aliam rationem, Bonif. *de furt. d. §. eſt, n.* 75. vbi ſubdit, ſecus eſſe ſi agatur, non de fure indicando, ſed de furto propalando, cùm ex taciturnitate delicti inſurgat indicium contra tacentem, qui debebat reuelare furtum, per latè tradita per Marſil. *in pract. crim. §. expedita n.* 93.

6 Nec quis tenetur manifeſtare furem, qui rem furtiuam iam reſtituit, vel illam reſtituere non poteſt, Nauar. *conſ. 75. n. 30. lib.* 3. Bonif. *de furt. d. §. eſt, n.* 73.

7 Et ſciat etiam Aduocatus, quod pro minima re reperta penes aliquem, boni & practici Iudices non debent inferre torturam, ne maior ſit pœna pro inueſtigando delicto, quam pro puniendo, Ioſeph. Ludouic. *concluſ. 38. n.* 106. nec pro minimo furto quis incidit in peccatum mortale, quamuis fuerit furtum repetitum vide latè Fernand. Rebell. *in tract. de oblig. iuſtit. lib. 3. quæſt. 15. per totum*, vbi diſtinguit plures caſus, licet in crimine furti faciliùs iudices deuenire poſſint ad torturam, vt per Ludouic. vbi ſuprà, & Bonifat. *in dicto §. eſt, n.* 77. vbi in fine dicit, eſſe totum relinquendum arbitrio iudicis, & iudicem deuenire non debere ad torturam, niſi conſtet plenè de furto.

8 An reus teneatur edere fiſco iura, inſtrumenta, & probationes ad fundandam illius intentionem, veniret hìc diſcutiendum; ſed quia de hoc latè dixi *in meo tract. de confiſc. bonor. in concluſ.* 26. & nouiſſimè poſt hæc ſcripta latè tradit Modern. Farin. *in fragm. crim. in lit. F. n. 159. cum plurib. ſeqq.* ideò remitto lectorem ad dictam concluſionem. 9 † De materia autem literarum compulſorialium per quem concedi poſſunt, & contra quos, & an requiratur citatio partis, vide Coſta *in tract. de ſubſid. remed. q.* 28. per totum, vbi plenè, ac diſtinctè, cuius ſcripta inutile reputaui hìc transplantare.

CAPVT IV.

An iſte poſſeſſor rei furtiuæ teneatur rem reſtituere non refuſo ſibi pretio.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſor rei furatæ tenetur illam reſtituere ſine pretio.*

2 *Quod magis procedit ſi emptor modico pretio illam non emerit.*

3 *Extenditur, etiamſi emerit cum proteſtatione, ſi illam emerit pro vero domino.*

4 *Etiamſi talis emptio cum proteſtatione fuerit facta in nundinis.*

5 *Contrariam opinionem, vt proteſtatio huiuſmodi operetur*

retur, quòd poſſeſſor non teneatur rem furtiuam reſtituere ſine pretio, tenent alij Doctores.

6 *Author nititur iſtas opiniones contrarias ad concordiam reducere.*

7 *Res furtiua per emptorem vendita alteri, à primo emptore non amittitur ſine pretio, niſi quando ex ipſa venditione ipſe primus emptor fuerit factus locupletior.*

8 *Mala fides in iſta materia emptionis rei furtiua debet probari per aduerſarium.*

9 *Mala fides indicijs, & coniecturis in iſta materia probatur, & hic ponuntur aliquæ coniectura.*

10 *Iuramentum emptori deferendum eſt ad totaliter excludendum delictum, vt bona fide rem furtiuam emerit.*

11 *Emptores rei furtiua ſcienter puniuntur, tanquam ſubminiſtrantes commoditatem furibus.*

12 *Idemque eſt, ſi à principio ignoranter emerit, & ſcientia deinde ſuperuenerit.*

13 *Idem procedit ſi emptor procuraſſet habere ceſſionem.*

14 *Emens equum furto ſubtractum à transeunte, amittit pretium.*

15 *Equus quomodo probetur, quòd fuerit furto ſubtractus.*

16 *Dominus equi an poſſit propria auctoritate equum furatum auferre.*

17 *Eccleſia bona furata aduocantur à detinente, non reſtituto pretio.*

18 *Emens rem furtiuam à filiofamilias tenetur patri illam reſtituere ſine pretio.*

19 *Ludens cum filiofamilias, vel ſeruo, ſi eis pecuniam in ludo vicerit, tenetur illam patri, vel domino reſtituere.*

20 *Niſi talis ludens probauerit aliàs patrem, vel dominum ſciuiſſe filium vel ſeruum eſſe ſolitos furari, & nullam prouiſionem adhibuiſſe.*

21 *Dominus dicens rem furatam eſſe ſuam, teneretur probare ad ſe dictam rem ſpectare, & ſufficeret quod haberet literas teſtimoniales ſui ordinarij.*

22 *Emptor rei furtiua cum bona fide ſi alteri illam reuendiderit, non tenetur pretium reſtituere.*

23 *Redimens rem ab hoſtibus vel latrunculis exteris non tenetur illam reſtituere ſine pretio, & maximè ſi proteſtatus fuerit velle illam recuperare pro domino.*

14 *Secus ſi recuperauerit à latrunculis non extera gentis, & quid in Zingaris.*

25 *Pretium rei furtiua conuerſum in vtilitatem domini, tenetur ipſe dominus reſtituere emptori.*

26 *Dominus furtiua rei reſtituens pretium poſſeſſori ipſius rei, ampliùs illud recuperare non poteſt.*

27 *Poſſeſſor rei furtiua, ſi extet conſuetudo, vel ſtatutum in eius fauorem, non tenetur reſtituere ipſam rem ſine pretio.*

28 *Niſi ſcienter emerit rem furatam, quia tunc non obſtante ſtatuto vel conſuetudine, pretium amitteret.*

29 *Ac fallit, quando quis emerit rem furtiuam alicuius Clerici, quia poſſeſſor omnia tenetur reſtituere ſine pretio, non obſtante ſtatuto, & conſuetudine.*

30 *Idem eſt inductum in fauorem ſcholarium.*

1 VIdentur Doctores tenere in hac quæſtione, quod poſſeſſor rei furtiuæ teneatur dictam rem reſtituere domino etiam ſine pretij reſtitutione, cùm potuerit iſte emptor percunctari conditionem emptoris *l. qui cum alio, ff. de reg. iur.* & ita tradunt omnes *in l. incivilem, Cod. de furt.* Alciat. de *præſumpt. regul. 3. præſumpt. 29. n. 1.* Menoch. *de præſump. lib. 5. part. 2. præſump. 20. n. 9 & ſeq.* Maſcard. *de probat. concl. 831. n. 28.* Petr. Gregor. *Syntagm. iur. lib. 37. cap. 1.* Rubr. *de furt. n. 34.* Caball. *caſ. 292. n. 1. & 5.* Sed poſt hæc ſcripta ſuperuenit Modern. Farinac. *quæſt. 1-7. par. 3. n. 29. cum pluribus ſeq.* vbi etiam ad plenum ſuper hac quæſt. ſcribit in materia tract. de furtis.

Quæ concluſio multo magis procedit quando emptor modico pretio rem emerit, quia illa pretij tenuitas arguit emptorem eſſe participem criminis, Sal. *in d. l. incivilem, C. de furt.* quem ſequitur Pet. Peckius *in leg. 3. in fin. ff. de inced. ruin. & naufrag.* quos refert, & ſequitur Menoc. *d. præſumpt. 29. n. 12.* Sed Io. Bapt. Bonif. *in tract.* alios quos allegat, dicit, quòd ſi emptor emit modico pretio, recuperat expenſas, & pretium, cùm gesſerit vtile negotium domini, ſecus ſi emit magno pretio, vel quanti res valet, & tunc non dicitur feciſſe rem vtilem domini; & ideo emptor non recuperat nec pretium, nec expenſas. 2

Extenditur etiam talis concluſio, quando emptor emerit rem furtiuam, cum proteſtatione, quòd intendit illam emere, quando eſſet vitioſa, vel furtiua, pro vero domino, quòd adhuc emptor teneatur dictam rem reſtituere domino, nullo accepto pretio, ita tradunt Alc. *d. præſump. 29. n. 9. verſ. ſed iſta opinio,* Nat. *conſ. 436. lib. 2.* Iul. Clar. *in §. furtum, verſ. ſed hic incidenter, num. 27.* Menoch. *de præſumpt. part. 2. lib. 5. præſumpt. 29. num. 13. & ſeq.* vbi ſubdit, quòd ſicut emptor fuit diligens in adhibenda hac proteſtatione, ita diligens eſſe debuit in percontandi qualitate, & conditione venditoris, & *ſub num. 5.* dicit, quòd non obſtat auctoritas Hoſtienſ. Cæpoll. & aliorum tenentium ſimilem proteſtationem iuuare emptorem, quia eorum opinio nec lege nec ratione ſuſtinetur, eandem opinionem tenent Manuel. *conſ. 83. per totum,* Benintend. *deciſ. 34.* Ioſeph. Ludou. *deciſ. Peruſ. 42. part. 1.* Couar. *in c. peccatum, part. 3. §. 1. n. 5.* Mozz. *in Tract. de empt. & vendit. num. 31. & ſeqq.* Baiard. *in d. §. furtum n. 104.* Granut. *Theor. 14. n. 1. & ſeq.* Bonif. *in tract. de furt. § 3. n. 92.* latè Petr. Caball. *in qq. crim. cent. 3. caſ. 292. n. 5. & ſeq.* vbi reſpondet ad contraria. 3

Imò talis opinio procedit, etiamſi facta fuerit in foro, vel nundinis, Benintend. *dict. deciſ. 34.* Granut. *d. Theor. 24. n. 3.* vbi ſubdit in Regno Neapolitano fuiſſe etiam ita per ſpecialem pragmaticam ſancitum, latiſſimè Menoch. *de præſumption. lib. 5. parte 2. præſumptione 29. num. 22.* 4

Contrariam opinionem tenuit, vt non teneatur rem furtiuam reſtituere, niſi pretio ſibi refuſo, Hoſt. *in ſumma de pœniten. & remiſſ. § quid de prædamus, verſ. quid ſi emit rem deperditam* & latè Cæpoll. *cautt. 10* & Iaſ. *in l. ſi pretium in fine, Cod. de procurator.* Sed Hoſtienſi & Cæpolæ reſpondet Petr. Caball *d. caſ. 292. n. 13. & ſeq.* & ibi pro ſua opinione concordantes allegat. 5

Aduocatus adeat Menoch. *in d. præſumpt. 29. n. 16. & ſeqq.* vbi iudicio meo, ponit bonam diſtinctionem, inquiens aut ſumus in ſola proteſtatione emptoris, nulla alia coniectura bonæ fidei concurrente, & tunc ſit vera opinio Alciati. & aliorum, aut cum proteſtatione concurrit aliqua coniectura bonæ fidei emptoris, & tunc procedat opinio Hoſt. quamuis ipſe ſentiat hanc bonam fidem cauſari ex proteſtatione publice facta, & ſi concurrat publica & ſolennis proteſtatio ſit vera, Hoſt. tradit Caball. *d. caſ. 291. n. 13. & ſeq.* & ibi dicit, quòd non ſufficeret ſi fieret coram teſtibus, & per ſcripturam, quia non diceretur publicè, ſed palàm, quod non ſufficeret, ſed oporteat illas emere per ſcribas, vel per proclamata. 6

Imò concurrente d. bona fide, emptor excuſatur, etiamſi res deinde pereat, imò eo caſu recuperat impenſam quam in ea fecit, Hoſt. *in d. ſumm. de pœnit. & remiſſ. §. quid de furt. verſ. ſed in iſto caſu,* & Natt. *in d. conſ. 436.* Menoch. *d. præſumpt. 29. n. 17.* & Iul. Clar *in d. §. furtum n. 17. in fin.* dicit, quòd ſi emptor rem acquiſiuit bona fide, ipſam reſtituit, ſi extat, ſi verò bona fide conſumpta eſt, tenetur ſolum, quatenus eſt factus locupletior, & firmat hanc eſſe omniũ Theologorũ 7

concluſionem, poſt Couarr. in d.c.peccatum, part.2. §. 12. vbi intelligit de eo, qui vltra pretium in emptione rei ſuperlucratus eſt, conſiderata quantitate pretij irrogati in emptione rei furatæ, & ob id ſi res fuerit per emptorem alteri vendita, vel amiſſa, vel res ipſa extincta, & mortua eſſet, teneatur ad æſtimationem, etiamſi pertranſiſſet per mille manus, quatenus tamen locupletior eſſet factus ex dicta re empta, vt declarat etiam Menoch. de præſumpt.p.2.præſump.29.n.18. & 19.lib.5. licet huiuſmodi declaratio Theologorum non placeat Ant. Scapp. de iur.non ſcript. lib.3.c.44.n.13.cum plurib.ſeq.

8 Et ſciat etiam Aduocatus, qui aſſerit bona emiſſe, non tenetur bonam fidem probare, cùm præſumatur, ſed aduerſarius tenetur probare mala fide illa emptorem emiſſe, Aufred. in ſuo Tract.de libell.in 1.p.in rub. de act.publ.num.6. Io.Bapt.Bonifat.in tract.de furt.§.eſt, n.81. Sed quia bona fides non ſolum præſumitur, ſed probatur coniecturis, l.3.§.ſi ſeruus, ff.de acquir.poſſeſſ. Alban.conſil.28.num.3. Roland.conſil.3.num.94.vol.1. Afflict. deciſ.369.n.8. Bonifat. d. § eſt, num. 81. vbi
9 alios allegat, † ideò Aduocatus ſciat proponere illas coniecturas, quæ poſſunt inducere bonam fidem, & excludere dolum, vel malam fidem, vt ſi clàm aut verò palàm emerit, quia ea, quæ palam fiunt, excludunt malam fidem, & quæ fiunt clàm, habent indicium complicitatis, Paul.de Caſtr.in l.ciuilem, num.1.2.Cod. de furt. Cæpol.conſ.crim.26.num.12. Maſcard.de probat. concluſ.831.n.16.& latè poſt alios, quos allegat Ioan. Bapt.Bonifat.§.eſt num.83.& ſeq.

Clam autem facere dicitur ille, qui celat rem aduerſario, neque ei denunciat, vel poſt motam litem id facit, vt ſe à negotio eximat, duriorémque actionem aduerſario conſtituat, ac etiam quod ſit parte non citata, clàm fieri dicitur, aut non legitimè citata, vel fraudulenter citata, vel quod fiat, vt non poſſit peruenire ad notitiam eius, cuius intereſt, vt latè auctoritatibus quodlibet exemplum ſuprapoſitum exornat, & alia exempla adducit Io. Bapt.Bonifat. in d.§.eſt n.86. cum plurib.ſeq.

Et clàm aliquid factum probatum dicitur contra eum, qui clàm fecit, Crau. conſ.129.n.11. per l.fin.ff.de rit.nupt. & per alia iura adducta per Ioan.Bapt.Bonif. de furt.d.§.eſt, n.85.

Et quæ dicuntur de emptore, habent etiam locum in eo, qui pro pignore rem furtiuam receperit, Aufred. ad Capell.Tholoſ.q.151.1.1.Aug.de Muleſ.in verb.& veſtem cœleſtem, verſ.quid ſi quis emerit ſcienter, Roland. conſ.45.n.2.vol.1.Bonif.de furt.d.§.eſt n 99.& ſeq. vbi dicit idem eſſe in eo, qui in depoſitum talem rem reciperet, vel ad eam cuſtodiendam, & quocunque modo illam penes ſe haberet, Baiard.§.furtum.n.114.vbi latè & n 116 dicit procedere etiam in re in ſolutum data, quicquid aliter ſenſerit Por.conſil.206.

Quòd autem emptor rem furtiuam emerit ſcienter, deducitur etiam indiciis, & coniecturis, nempè per emptionem clandeſtinam, per modicitatem pretij ex qualitate ipſorum bonorum, vt ſi bona empta ſibi non conueniebant, nec ipſe illis egebat, vt ſi caupo emeret libros, veſtes ſericas, & emptor ſolitus eſſet emere res furtiuas, vt de his omnibus latè ſcribit Bonifat. de furt.d.§.eſt n.102 & ſeq. vbi Doct.ſuper quolibet exemplum cumulauit.

10 Aduocatus autem ad excludendum, quòd emptor mala fide emerit, poterit inſtare, vt deferatur iuramentum emptori, quòd emerit bona fide, & ignoranter, iuxta tradita per Maſcard.de prob.concl.227.Bonifat.de furt.d.§.eſt n.104.in fin. ac etiam poterit probare quod emptor per tres annos laudabiliter vixerit, & ideò præſumitur emendatus, & tollitur illa præſumptio, quod eſſet ſolitus res furatas emere, text. in Auth. Democ.§.hinc autem Maſcard. de prob.concl.100.n.38. & ſeq. Bonifat. d.§. eſt, num. 104. verſ. quæ regula.

Caueant emptores rerum furtiuarum, quia ſi deduceretur, quod ſcienter rem furtiuam emerint, nō erunt 11
immunes à pœna, tanquam eo modo ſubminiſtrantes commoditatem furibus, & incitamentum ad furandum, Caſtr.in d l.in ciuilem, n.2. Alc. de præſump.reg.3. præſump.19.n.2. Rolan.conſil.45.n.25.vol.1. Bonif.in d. §.eſt, n.102. & puniantur pœna extraordinaria, Marſ. conſ.12.34.& conſ.53. Viſit.ad Affl. deciſ.369.n.5. vbi dicit, habuiſſe in facto, vt quidam in magna Curia Vicariæ fuerit condemnatus ad triremes per quinquennium, licèt vigore conſtitutionis illius regni pœna mortis puniri deberet, Baiard.in §.furtum, n.117.

Imò procedit etiam, quando emptor ab initio tem- 12
pore emptionis emiſſet bona fide, & deinde ſuperueniat mala fides & ſcientia, quia tunc tenetur reſtituere rem ſine pretio, Hoſtienſ. in ſumm.de pœnit.& remiſſ. §.qui de præda ementib.verſ.ſi verò omnes, Menoch.d.præſump.29.n.26.lib.5.par.2.

Ac etiam procedit ſi emptor facta reſtitutione rei 13
vero domino, curaret ab eo ſibi cedi actiones, nam adhuc ipſi emptori conſultum eſſet, vt recuperet pretium à venditore illo, niſi emptor ille curaſſet ſibi promitti de euictione à venditore, vt poſt Hoſt.Menoch. de præſump.lib.5.par.2.præſump.29.n.21.

Emens etiam equum furto ſubtractum à tranſeun- 14
te, pretium amittit, Affl.ſuper conſtit.Regn.lib.3.rubr.39.
Port.conſ.60. Baiard.§.furtum, n.107. & † de modo pro- 15
bandi equum furto ſubtractum fuiſſe, & maximè quando duo contendunt equum eſſe ſuum, docet Maſcard.de prob.in concluſ.634.vol.3.

Dominus equi ſubtracti furto, poterit propria au- 16
ctoritate eum habere, ſi fur cum dicto equo ſit in fuga, vel ſi adſit ſuſpicio fugæ, vel furtum ſit factum incontinenti, & non teneatur præſentare equum Iudici, Aug.in l.qui vas.n.6.de furt. Alex.conſ.64.per totum, vol.3. Bonacoſ.in tract.equorum, q.25. Baiard.in §.furtum, n.208.& ſeq. vbi ſubdit, tutius eſſe, ſi deinde omnia iudici notificauerit, ac etiam ex Bald.in l.ex argento.ff.de condit.furt. tradit, quòd dominus equi recuperat equum à fure, abſque refectione expenſarum, ſed dominus rei furtiuæ non poteſt propria auctoritate rem ipſam auferre, niſi in caſu, in quo iuris remedio recuperare non poſſet, Iaſ.in l.1.n.8.C.de ſeruum. Marſil.ſing.177. Pontan.in tract.de ſpol.lib..n.124. Baiard.in d.§.furt.n.127.

Eccleſiæ bona furto ſubtracta auocantur à detinen- 17
te, non reſtituto pretio, ſecundùm communem opinionem atteſtatam perBurſat. conſ.43.n.31.vol.1. & relatam per Baiard.§.furtum, n.127.

Emens rem ſubtractā à filiofamilias tenetur actio- 18
ne furti patri, Aret. §.ipſum, n.2. Inſtit.de obligat. quæ ex
delict.naſcunt. † Idemque erit in vincente in ludo ſcien- 19
ter pecuniam ſeruo, vel filiofamilias quæ erat domini, vel patris, Rolan. conſ.45.n.4.lib.1. & latè vide Viu. opin.468.n.19. vbi tradit, quando ludens cum filiisfamilias, ſeruis, Monachis, furioſis, & aliis non habentibus adminiſtrationem liberam rerum in ludo appoſitarum, vincit, committant furtum, & ludens præſumatur ſciuiſſe pecuniam eſſe ſeruis, vel filiisfamilias furto ſubtractā, Alc.de præſump.reg.3.præſumpt.25.n.6. vbi ſubdit, talem luſorem non poſſe puniri pœna corporali, cùm dicatur ſolummodo in culpa: & ſi poſſit adaptari, ignorātia, poterit ſolūmodo conueniri ciuiliter, & ſequitur Baiard.in d.§.furt n.121.& ſeqq.

Aduocatus autem ad totaliter defendendum dictū 20
luſorem ab omni pœna, poterit probare, quòd pater, vel dominus ſciuerit filium, vel ſeruum furari in domo, & nullam prouiſionem fecerit, & ob id vincens, ſeu retinens rem furto ſubtractam à filiofamilias nō teneatur de furto, vt latè conſuluit Rim.Iun.conſ.106 conſ.crimin.diuerſor. in parua impreſſ.lib.2. & ſequitur Baiard.in d.§.furtum n.120.

Ac

21 Ac etiam poterit deducere, quòd ille, qui ſe facit dominum, nó probauit rem furtu ſibi fuiſſe ſubtractam, prout requiritur. Baid, *conſ.42.vol.1.* Baiard. *§.furtum num.105.* vbi ſubdit, quòd de huiuſmodi probatiune, ſufficit quòd habeat literas teſtimoniales ſui Ordinarij iudicis, ac etiam poteſt deducere, quòd equus, qui prætenditur furto ſubtractus, non fuit recognitus à teſtibus, neque fuit facta recognitio formiter, & inter plures equos, ſed ad oculum, quia fuit exhibitus ille ſolus equus teſtibus, & ideò non valet, vt dixi ſuprà *in Defenſ. IV. circa corpus delicti.*

22 Primò limita, & intellige, quòd emptor rei furtiuæ bona fide, ſi deinde rem ipſam alteri reuendiderit, non tenetur reſtituere pretium domino rei furtiuæ, quod percepit ab emptore, vt poſt Ang. *conſil.36.conſ. crim.diuerſi tomo 2.in magna impreſſ.* Baiard. *§. furtum, num.128.*

23 Secundo limita in emptore, qui redimit rem ab hoſtibus, vel latruncul is exteris *l.mulier in opus, ff.de capt. & poſtlim.reuerſ.* Lup. *in Rub.de donat.inter vir.& vxor. §.65.n.57.* Alciat. *d.præſump.29.verſ.2.* declarat, quam ſequuntur Theologi, vt teſtantur Claud. *in Summ.in verb.reſtitutio il primo, num.5.* Couar. & alij relati per Menoch. *de præſumpt.p.2.lib.3. præſumpt.29. n.26.* vbi latè tuetur hanc opinionem, & ad contraria reſpondet, & *ſub num.28.* firmat recuperatorem iſtorum bonorum, debere conſequi á domino impenſam, & damnum à ſe paſſum. Eoque magis eſt iſta opinio vera, ſi proteſtatus fuerit velle recuperare pro verò domino, vt etiam in foro conſcientiæ teneatur dominus reſtituere pretium, vt de magis communi teſtatur Couar.

24 *in c.peccatum p.3.§.5.de regul.iur.* & ſequitur Baiard. *§. furtum n.120.* vbi tamen ſubdit, dummodo vtiliter egerit pro domino, vt quia emit paruo pretio, & ſi publicè proteſtatus fuiſſet, vt latè Summ. Syluestr. *in verb.reſtitutio 3.n.7.verſ. quartum ſi verò emit.* Bonifat. *in tract. de furt. §. contrectatio, num 96.* Petr. Caball. *in qq.crim.caſu 292.num.20.* vbi alios concordantes allegat, & ibi contra Sim. de Pret. *in tract. de interpret. vlt. volunt.lib.3.dub.1.ſolut. 3.num.4.* tenet, idem eſſe quando quis emit rem à Turcis, vel Pyratis in actu proximo illam abducendi ad Turcas, vel infideles, & idem ſi quis emerit à pyratis, vel Turcis, vel fœderè propè littora maris facto cum Chriſtianis vulgariter nuncupato *la bandiera di riſcatto*, & ibi reſpondet ad rationes Sim. de Pret. Idemque erit quando emit à latrunculis, vt recuperet pretium, Cæpoll. *caut.20.* vbi Addentes, licèt Granut. *Theorem.14.num.4.* hanc cautelam Cæpollæ reprobat, & illam declarat procedere in latrunculis exteræ gentis, hoc eſt, in hoſtibus: & eandem opinionem ſequitur Strac. *de mercat.tit.de Nau. num.18.* & Bertaz. *conſ.43.num.5.* conſuluit, ad quid teneatur emens equum furtiuum à Zingaris.

25 Tertiò declara, quando pretium rei furtiuæ eſſet euerſum in vtilitatem domini ipſius rei, quia debet dominus emptori dictum pretium reddere. Alciat. *de præſump.reg.3.præſump.29.verſ.3.* declaratur Menoc. *de præſump lib 5.præſump.79 n.19.*

26 Quartò declaratur, quando dominus rei reſtituiſſet pretium emptori bonæ fidei, quia non poterit ampliùs illud repetere, Alc. *d.præſump.39.* Menoch. *d.præſumpt. 29.n. 31.& ſeq.* vbi infert, quòd ſi ſeruus pignorauit Iudæo veſtes domini, & dominus ſoluat dicto Iudæo pretium numeratum ſeruo, illud ampliùs recuperare non poſſit. Moz *in tract.de emptio.& vend. num.32.* Baiard. *dicto §.furtum, n.113.*

27 Quintò declaratur procedere, quando ex conſuetudine, ſtatuto, vel priuilegio aliter permiſſum fuit, vt contingit in Iudæis fœneratoribus, quia non tenentur reſtituere res furtiuas pignoratas, niſi eis refuſo pretio Marſil. *ſingul.13.* Alciat. *d.præſump.29.verſ.5* declaratur Cremenſ. *ſing.81.* Petr. Rebuff. *in tr.de priu. Schol. priu. 115.* Menoch. *de præſump.29. n.35.* Balard. *§.furtum n. 112.& n.114.circa pr.* ſed Capel. Tholoſ. *q.151.* reſoluit non tenere conſuetudinem Tholoſæ, vt emptor rei furatæ in loco publico non teneatur illam domino reſtituere, niſi reſtituatur pretium emptori.

Quæ priuilegia non habent locum, quando Iudæi ſcirent rem eſſe alienam, quia committunt furtum, & tenentur reſtituere pignus domino, ſine pretio, & ſi dominus iſto caſu pretium ſoluiſſet illud recuperabit, tanquam indebitè ſolutum, Marſ. *d.ſing.13.* vbi latè, & teſtatur ita practicaſſe, Alciat. *de præſumpt.num.7.* Cremenſ. *d.ſing.81.* latè Dec. *in tract.crim.lib.5. c.12.n.19.* Marquard. *de Iude.p.1.c.11. n.18.* Baiard. *in §. furtum n.114.verſ.vbi tamen, & n.115.* Menoch. *de præſumpt.29. n.36.* & ob id in Curia Hebræi recipientes, vel ementes res furtiuas cum inſignibus, vel armis veri domini teneantur dictas res reſtituere abſque recuperent pretium, cùm tunc ob dicta inſignia, vel arma præſumantur eſſe in dolo, & participes criminis, vel furti. 28

Nec minus dicta priuilegia habent locum contra Clericos Marſil. *ſing.11.* Abb. *in cap. quòd Clericus n.9. de foro compet.* Marquard *in d.c.11.num.18.* Menoch. *de præſumpt.29.n.33.* ac contra forenſes, quia Statuta non potuerunt obligare eos, qui non erant ſuppoſiti iuriſdictioni ſtatuentium, latè Marſ. *d.ſing.13. verſ.limita ſecandò,* vbi concordantes allegat. 29

Et minùs habent locum dicta priuilegia contra Scholares, quorum famuli ſi libros, & veſtes vendant, vel pignori dent Iudæis, ipſi Iudæi tenentur reſtituere nullo recepto pretio in Cremenſ. *ſing.81.* Rebuff. *in tr. de priuil. Scholar. d.priuil.115.* Marquard. *d.c.11.in fin.* Quæ declaratio etiam procedit, ſi Statutum haberet Scholares pro ciuibus, quia intelligitur, vt pro ciuibus habeantur quoad ſibi vtilia, Rebuff. *dicto tract. priuil. 126.* Horat. Luc. *in tract. de priuileg. Scholar. priuil.9.* Menoch. *d.præſumpt. 29. num.38. & ſeq.* Laus Deo. 30

DEFENSIO XVIII.

Circa monitoria de reuelando.

CAPVT I.

SVMMARIVM.

1 *Edicta, ſeu monitoria ad reuelandum delicta, & delinquentes poſſunt proponi tam per iudicem Eccleſiaſticum, quam ſæcularem.*

2 *Et poſſunt edi, vt quis teneatur reuelare, non ſolùm rem furatam, ſed etiam furem.*

3 *Et etiam poſſunt ſub pœna excommunicationis dictas literas monitoriales promulgare.*

4 *Monitoria prædicta valent, ob publicam vtilitatem, ne delicta remaneant impunita.*

5 *Teſtes, qui non reuelarunt vigore dictarum literarum monitorialium, poſſunt ad defenſam inquiſiti deponere, ſine incurſu alicuius pœna.*

6 *Monitoria præfata edita à Præſidibus locorum ſub pœna confiſcationis bonorum, & mortis, non valent, neque afficiunt non reuelantes.*

7 *Monitoria huiuſmodi non afficiunt ſcientes vel notitiam habentes de delinquente poſt eorum publicationem.*

8 *Monitoria prædicta non conceduntur, niſi in ſubſidium, deficientibus alijs remedijs pro habenda veritate.*

9 *Sciens delictum à delinquente ſub ſigillo ſecreti*

non tenetur reuelare, neque incidit in pœnam dicti Edicti.

10 *Reuelare quis tenetur in foro conſcientiæ, ac etiam delictis quandocumque obuiare.*

11 *Quod intellige de futuro delicto, vt euitetur ſcandalum, ſecus quoad delictum commiſſum.*

12 *Reuelare delictum, eique obuiare licet quis in foro conſcientiæ teneatur, tamen, ſi deficeret, non tenetur ad damna, & intereſſe paſſa ob delictum ſecutum.*

13 *Niſi ſit talis qui de iure reuelare teneretur, vt famulus, & ſimiles.*

14 *Monitoria, ſeu Edicta huiuſmodi non ligant principalem delinquentem ad ſe ipſum reuelandum, nec Confeſſarium.*

15 *Aduocatus, & procurator non tenetur pœna dicti edicti, ſi ipſi non reuelant.*

16 *Monitorium prædictum non ligat non reuelantes rem furtiuam, vel furem quando res furtiua fuit reſtituta, vel fur illam reſtituere nequit.*

17 *Retinens rem, ſeu bona cum voluntate defuncti, non tenetur illam reuelare.*

1 IN hac quæſtione Doctores conſtituunt regulam, quod tam iudex laicus, quam Eccleſiaſticus poſſit ad inſtantiam partis proponere Edictum, vt quicunque ſciuerit apud quam perſonam, & in quo loco reperiatur res, quæ dicitur furto ſubtracta, debeat eam Curiæ reuelare, vt pro regula infallibili & ab omnibus approbata, tradit Foll. *in pract. crim. canon. fol.* 119. *n.* 27. & ſequitur Clar. *q.* 27. *n.* 3. latiſſimè Bart. Vgol. *in tr. de offic. & auctor. Epiſcopi. p.* 2. §. 1. *c.* 45. vbi etiam dicit, ſi Epiſcopi incidant in irregularitatem ſi vigore d. monitorij ſe-
2 quatur mors. † Imò quòd etiam quis teneatur reuelare, non ſolùm rem futaram, ſed etiam furem, & ita in Romana Curia, & alibi ſeruari teſtatur Clar. *d. q.* 27. *n.* 4. *& ſeq.* Neuiz *in Syl. nupt. lib.* 3. *num.* 28. *& ſeq.* ponit quinque ampliationes & ſeptem limitationes ad hanc regulam, Ioſeph. Ludou. *deciſ. Lucenſ.* 15. *num.* 27. latè Vgol. in loco proximè citato §. 5. vbi etiam plures li-
3 mitationes ponit, *& c.* 45. *per totum* † Et Epiſcopi ſolent excommunicate non indicantes fures, vel non propalantes furta, *c. qui cum fures de furt.* Bonifat. *de furt.* §. *oſt. n.* 72. vbi alios concordantes allegat, latè Coſt. *de ſubſid. remed. remed.* 14. *num.* 1. *per totum*, vbi latè & alios allegat. Vgol. *in d.* 1. *part. De monitor. cum pœn. excommunicationis*, vbi latiſſimè *d. c.* 45. & etiam latiſſimè Ptax. Arch. Neap. *c.* 1. *per totum*, & quod talia monitoria in cauſa ciuili ſub pœna excommunicationis non comprehendant principales litigantes, nec Aduocatos, neque procuratores dixi etiam *in* 1. *defenſ. cap.* 3. *num.* 9. *& ſeq.*

4 Et talia Edicta, ſeu bannimenta valent ob publicam vtilitatem, ne delicta remaneant impunita, Neuizz. *in Syl. nupt. lib.* 3. *in verb. monitio, num.* 3. *& ſeq.* & iſta eſt communis practica, quæ in Vrbe obſeruatur, ſiue ad inſtantiam partis, ſiue ex officio procedatur, Iul. Clar. *q.* 21. *verſ. aliquando etiam*, Vrſin. à Sol. *in ſua vnica Conſil. crim. n.* 123. *& ſeqq.* Rim. Iun. *conſ.* 327. *n.* 6. *& per totum conſ. volum.* 3. Moder. Rom. *q.* 51. *n.* 19. vbi de communi, & alios allegat, ſed ſub pœna excommunicationis non conceduntur niſi in magnis cauſis, latè Vgol. vbi ſuprà, §. 3. *per totum*, *d. c.* 45. vbi reddit rationem.

5 Licet Baiard. *in q.* 27. *num.* 8. *& ſeq.* poſt Foll. *in comment. ad Conſtit. Sabaud. in verb. vt nemo inuitus accuſare, n.* 6. *& ſeq. fol* 171. teneat talia edicta non valere, neque impedire deinde teſtes, ne examinentur ad defenſionem rei, ſine incurſu alicuius pœnæ, & Farinac. *conſ.* 58. *n.* 9. dicit, non tenere talia edicta emiſſa à Præſidibus locorum.

Eoque magis dicta Edicta emanata à Præſulibus locorum non valere, quando in eis inflicta eſſet contra non reuelantes pœna confiſcationis bonorum, & mortis, conſuluerunt, Rimin. Iun. *conſ.* 327. *num.* 6. *& per totum conſ. vol* 3. Bertaz *conſ.* 107. *& conſ.* 343. vbi etiam 6
firmant talia † edicta, vel bannimenta non cõprehendere illos, qui habent notitiam de delinquentibus poſt eorum publicationem, vt refert etiam Modern. Rom. *q.* 51. *n.* 20. ſed Baiard. *in d. q.* 27. *n.* 6. dicit, quòd valdè dubitat de conſultationibus, Rim. Iun. & Bertaz. quando edictum emanauit ab habente authoritatem, 7
† Sed ſcias quòd talia monitoria, ſeu literæ monitoriales tantummodò conceduntur in ſubſidium, maximè ſi concedantur per epiſcopos, vel ordinarios loci in pœna excommunicationis, Rip. *in tract. de peſte tit. de priuil. ad curand. peſt. n.* 122. *& ſeq.* Nauar. *de pœn. conſ.* 2. *num.* 6. *lib.* 2. *de Cenſ. conſ.* 3. *num.* 3. *lib.* 3. Franc. Leon. *Theſaur. for. Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 38. Marc. Anton. *reſolut. vlt. cap.* 36. *&* 75. *lib.* 1. Coſt. *in tract. de fact. Scien. & ignor. diſt.* 15. *cent.* 2. *tom.* 1. *& in tract. de ſubſidiar. remed. remed.* 14. *n.* 1. vbi etiam ponit quinque requiſita, vt dictæ literæ monitoriales concedi poſſint, ad quem lectorem remitto, vbi longa, & bona ſerie illa explicat, & latiùs Vgolin. *in tract. de offic. & poteſtat. Epiſcop. part.* 2. *rubric. de monitoriis*, §. 3. *cap.* 45. 8

Si verò quis ſciuerit ab ipſo malefactore delictum ſub ſecreto, non tenetur reuelare, & non reuelando, non incideret in pœnam, Socc. *conſ.* 102. *num.* 3. *vol.* 4. vbi latè Iul. Clar. *q.* 27. *n.* 3. *in fin.* Rim. Iun. *d. conſ.* 327. *num.* 23. *lib.* 3. Bertaz. *conſ.* 107. *n.* 13. *& conſ.* 343. *n.* 6. *lib.* 2. & facit generalis regula, vt nemo teneatur reuelare delictum, ſi tendat in præiudicium alicuius, vt firmat poſt alios, quos allegat Modern. Roman. *q.* 51. *num.* 21. vbi tamen ſubdit, quòd in practica quis non obtineret, & allegat Capell. Tholoſ. & Aret. in locis relatis per Menoch. *de Arb. conſ.* 355. *num.* 3. *verſ. his accedit lib.* 2. 9

In foro autem conſcientiæ, quis tenetur reuelare delictum & illi etiam quandocunque obuiare, ſi poſſet, *c. delicto de ſent. excomm. in* 6. *& c. qui poteſt* 23. *q.* 3. *& c.* 1. *diſtinc.* 83. Anton. Gomez. *tit. de delict. c. de homic. n.* 4. *in fine*, vbi de communi, Viu. *com. opin. in verb. defendere, num.* 2. *& ſeqq.* Menoch. *de arb. caſ.* 355. *n.* 2. *& n.* 4. *lib.* 2. Moder. Rom. *q.* 51. *num.* 23. vbi de communi, & alios allegat. 10

Quod intelligitur, quoad delictum committendum, vt euitetur futurum, ſecus quoad delictum iam commiſſum, Dec. *in c. nouiter, n.* 22. *de iudic.* Alber. *de ſtatut. p.* 2. *q.* 175. Menoch. *d. caſ.* 355. *n.* 2. *in fine*, † Ac etiam licèt teneatur reuelare delictum in foro conſcientiæ, non reuelando, neque obuiando non tenetur ad damna, & intereſſe paſſa ob delictum ſequutum, ſecundum communem opinionem Theologorum, de qua teſtatur, Io. Mod. *de teſt. q.* 9. & poſt Couar. Iul. Clar. *q.* 78. *verſ. dictũ eſt in fine.* † niſi ſit talis, qui de iure reuelare teneatur, famulus, & ſimiles, Scot. *lib.* 4. *de inſt. & iure q.* 7. *art.* 3. quem ſequitur Menoc. *d. caſ.* 355. *n.* 5. Mod. Rom. *q.* 51. *n.* 14. *& ſeq.* 11 12 13

Et minùs edictum obligat ad pœnam ipſum delinquentem; ſi non reuelet ſeipſum, Rebuff. *ſuper conſt. tom.* 2. *in tract. de famil. Salariat. gloſſ.* 10. *num.* 10. Affl. *in conſtit. ſi damna clandeſtina, n.* 70. *& n.* 50. vbi loquitur etiam de ſocio criminis Baiard. *q.* 27. *n.* 7. *& n.* 10. nec etiam confeſſarius ſciens, vt miniſter Dei tenetur reuelare, cùm vix ei credatur, etiam quòd dicat ſe reuelare de licentia confitentis, Lap. *alleg.* 95. Bertaz. *conſ.* 462. *n.* 8. *& ſeq. vol.* 2. Coſta *d. remed.* 14. *n.* 4. *verſ. excipiuntur*, vbi etiam refert alios, qui non tenentur reuelare, etiamſi dictæ literæ monitoriales emanauerint ſub pœna excommunicationis, Vgol. *in d. tr. de offic & poteſt epiſcopi p.* 2. Ruht. *de monitor.* §. 4. vbi ſubdit procedere etiam ſi in monitorio diſponeretur, vt reus ſe parefa- 14

cere

eceret vt tanquam iniuſto non eſſet parendũ, *d.c.145. & c.49.§.3.& §...c.5.* ponit illos, qui non ligantur reuelare etiam præſuppoſita pœna comminata in monitorio, ad quem lectorem remitto vbi excipit ſeptem genera perſonarum, & latiſſimè vide Prax. Archiep. Neapol. *c.1.& 2.* & Caualc. *de Brach. reg. in fragmentis, frag.* 119.

15 Nec Aduocatus, vel procurator tenetur reuelare delinquentem etiamſi edictum emanauerit ſub pœna excommunicationis, Decian. *reſponſ. 93.n.121.vol.2.* Franc. Marc. *deciſione* 813. *parte* 2. Goſta *dicto remed. 14.num.4. verſic. nec Aduocatus*, & quæ aliæ perſonæ non teneantur reuelare, vide latiſſimè Farinac. *qu.51. n.112.cum plur.ſeq.* vbi plenè de materia iſta.

16 Et minùs metu pœnæ, vel excommunicationis quis tenetur manifeſtare rem furtiuam, vel furem, quando iam fur rem furtiuam reſtituit, vel reſtituere nõ poſſit. Nauarr. *conſ.75.n.30.lib* 4. Bonifat. *de furt.§.eſt n.73.*

17 Minúſque retinens bona cum voluntate defuncti tenetur reuelare, Baiard. *in q.27.num.4.in fine*, latiſſimè Vgolin. *in d.§.4.* vbi poſt alios, quos allegat, dicit talia monitoria ſolùm ligare iniuſtè detinentes, & non illos, qui aliquo titulo, vel cauſa iuſta rem retinent. & ibi ponit multa exempla, & multa alia ſcribit de iſta materia Monitorij *d.cap.45.& 46.*

CAPVT II.

Talea, ſeu præmium conceſſum à ſtatuto reuelantibus, vel capientibus malefactores quibus concedatur.

SVMMARIVM.

1 *Præmium, vel talea ſolet concedi reuelantibus, vt delicta faciliùs detegantur.*

2 *Præmium non conceditur denuncianti delinquentem, niſi etiam ipſe denuncians probauerit delictum.*

3 *Præmium non conceditur inuenienti bannitum, niſi etiam illum capiat.*

4 *Præmium conceſſum à Statuto capienti bannitum, traditur etiam ei, qui cepit bannitum ante emanatum bannum, ſed illum præſentauit poſt editum bannum.*

5 *Præmium pluries conceditur illi, qui pluries cepit eundem delinquentem.*

6 *Capiens bannitum non modo conſequitur præmium, vel taleam, ſed etiam recuperat expenſas factas in dictum bannitum capiendo.*

7 *Capiens bannitum vigore edicti emanati à non habente authoritatem, licèt conſequatur præmium, recuperat tamen expenſas.*

8 *Socius criminis in crimine læſæ Maieſtatis, vigore dicti Edicti, reuelans delictum, & delinquentem, conſequitur taleam.*

9 *Primò limita, & intellige, quòd, vt præmium ab Edicto conceſſum quis conſequi poſſit, debet concedi per iudicem auctoritatem habentem.*

10 *Secundò limita in officialibus, & Miniſtris iuſtitiæ, qui non conſequuntur præmium niſi aliàs fuerit expreſſum in Edicto.*

11 *Tertiò limita, vt ſocij criminis non gaudent priuilegio dicti Edicti, neque præmium conſequantur.*

12 *Principales delinquentes non gaudent priuilegio dicti Edicti.*

13 *Socij criminis quando eis conceditur impunitas, vel præmium, debent reuelare, ante eorum carcerationem.*

14 *Si duo capiant malefactorem, præmium primo capienti debetur.*

15 *Mandans occidi bannitum, non conſequitur præmium ſi verba edicti ſint deducta in perſonam occidentis.*

16 *Occidens bannitum, quem eſſe bannitum ignorabat, non conſequitur præmium, nec ſi cum fortuito caſu interficiat.*

17 *Contrariam opinionem teneat alij Doctores hîc.*

18 *Præmium conceditur capienti delinquentem, vel occidenti, etiam quòd capiens, vel occidens ignoraret adeſſe tale Statutum præmium concedens.*

19 *Præmium ſi non ſit in Statuto expreſſum à quo ſolui debeat, in dubio cenſetur ſolui debere de pecunijs delinquentis, & ſi non ſufficiant, de bonis Fiſci.*

20 *Occidens Clericum bannitum, an conſequatur præmium.*

21 *Muliere bannita occiſa, an occidens gaudeat beneficio Statuti circa præmium, & impunitatem.*

AD magis expurgandam à facinoroſis hominibus Prouinciam, ſolet per Superiores concedi præmium reuelantibus maleficium, & delinquentes, Petr. Cabal. *in qq.crim.caſ.279.n.1.cent.3.* quæ prouiſiones † intelliguntur, ſi vltra denunciationem reuelantes probent delictum, quia intelligi debeant cum effectu, Bald. *in l.ex varia. C.de delator. l.10.* Iul. Clar. *q.26.n.6.* 1 2
† Prout, etiamſi Statutum dictaret, quòd detur præmium inuenienti bannitum, intelligitur de eo, qui bannitum cepit, Alber. Angel. & Doct. *in l.1. §.fin.ff. quod quiſque iuris*, Baiard. *q.27. num.17.* latiſſimè Hier. Hiſp. *in tr.com.contra com.q.651.* vbi concordantes cumulauit, & teſtatur de veriori practicata opinione vbi infert ad plura. 3

Ac etiam, ſi Statutum concedat præmium capienti bannitum, & illum Curiæ præſentanti, habet locum in eo, qui cepit ante dictum Statutum, & poſtea præſentauit, vt de communi teſtatur Ruin. *conſ.49.vol.3.* Roland *in tract.de lucr.dot.q.93.* Decian. *reſponſ.2.num.104.vol.2.* & fuit poſt iſtos traditum per Baiard. *in q.39.n.23.* 4

Item ſi quis eundem delinquentem pluries ceperit, quia fortè primò fuit captus, & poſtea aufugit à carceribus plura præmia habere debet, Cuman. *conſ.14. n....* Brun. *in tract.de Statut.conſtit.& decret.1.1 verb. præmium vol.3.* Baiard. *q.29.n.26.* 5

Ac etiam capiens bannitum, & Curiæ tradens, non ſolùm conſequitur præmium à Statuto conceſſum, ſed etiam recuperat expenſas factas in capiendo delinquentem ſecundùm Nell. *in tr. Bannit.2. p.temp.q.29.* Adden. ad Modern. Rom. *in conſ.53.in lit.E*, qui tamen in fine referunt, quod Petr. *ſing.14.n.13.* pluribus fundamentis contrarium teneat, ac etiam ad contraria reſpondeat, idem Farinac. *q.103.n.174.* Petr. Caball. *d.caſ.273.n.6.& ſeqq.* vbi refert quandam diſtinctionem, ſed tandem videtur concludere vnà cum d. Pet. *ſing.14.n.13.* & cum Farinac. *in d.q.103.n.175.* vt non recuperet expenſas, etiam quòd præmium excedant dictæ expenſæ. 6

Benè verum eſt, quod ſi fuerit conſtitutum præmium à Poteſtate non habente talem auctoritatem, licèt capiens malefactorem non poſſit non conſequi dictum præmium, recuperat tamen expenſas factas in capiendo, ne remaneat ſub fide Poteſtatis in aliquo damno, Bart. *in l.1.in pr.n.o.ff.de iaſt.& tur.* & Moder. Rom. *in d.conſ.43.n.9.* Iul. Clar. *q.29.n.7.* Petr. Cabal. *d.caſ.279.n.9.cent.3.* 7

In crimine læſæ Maieſtatis particeps criminis reuelans delictum, præmium conſequitur, *in tr.de crim.laſ. Maieſt.lib.2.q.16.n.2.& ſeq.tit. qui accuſ. poſſ. in crim. laſ. Maieſt.* Baiard. *q.27.n.12.* Et quid in venenante bannitum an gaudeat beneficio Statuti. & quid, in vxore venenante maritum bannitum, nouiſſimè tractat iſtas duas quæſtiones. Pet. Caball. *cent.3.caſ.278.per totum* 8

vbi

Digitized by Google

vbi in vxore tenet partem negatiuam, ac etiam in auxiliantibus ipſam vxorem, in aliis autem tenet partem affirmatiuam, & ibi concordantes allegant, & Vinc. de Franc. *deciſ. 276. p. 2.* idem firmat, & latè tuetur, vt nec vxor, nec filius poſſint mandare occidi maritum, vel patrem.

9 Primò limita, & intellige, vt quis poſſit conſequi præmiũ à Statuto, vel à bannimentis conceſſum, vt debeat promitti, & concedi à iudice habente auctoritatem concedendi, quod fieri poteſt per poteſtatem, de communi teſtatur Alber. *in 4. p. Statut. q. 48.* quem refert Aug. de Ang. *de maleſic. in verbo fama publica n. 75.* & Clar. *in q. 29. n. 6.* vbi ſubdit hoc poſſe fieri per iudicem ordinarium in aliquo caſu particulari atroci, & non per edictum generale contra quoſcunque malefactores, quia hoc eſſet condere leges, quod non permittitur, niſi ſupremis Magiſtratibus, ſed tantùm, vt dixi iſto caſu capiens recuperabit expenſas factas pro captura, Farinac. *conſ. 53. n. 9.* Sed an poſſit dictum præmium ſolui capienti ſine auctoritate ſuperioris, vide Boſſ. *tit. de ſent. num. 40. & ſeq.* vbi videtur negatiuè, niſi tamen conſiſteret in modica impenſa, & quod dictam portionem capiat de manu Fiſci.

10 Secundò limita, quòd huiuſmodi præmium non debeatur officialibus capientibus malefactorem, qui ex eorum debito hoc facere tenentur. Bald. *in leg. ex varia num. 1. C. de delat. lib. 10.* Clar. *quæſt. 29. numer. 8.* Baiard. *in quæſt. 27. numer. 14.* Boſ. *tit. de captur. num. 76.* Peguer. *deciſ. 67. per tot.* Farinac. *quæſt. 103. numero 356.* Petr. Caball. *in qq. crimin. cnſ. 279. numer. 1. & ſeqq. cent. 3.* vbi alios allegat. Et ſimiliter homines Terrarum conuocati in auxilium Curiæ in perſecutionem malefactorum non debent habere præmium, vt poſt Pariſ. *in tract. de Syndic. §. familiaris quæſt. 29. numer. 19.* Petr. Gabal. *cnſ. 279. numer. 5.* Farinac. *d. quæſt. 103. numer. 358.* ſed ſolùm recuperat expenſas factas in capiendo malefactorem, Pariſ. *in dict. tract. in verb. ſalarium. §. ſi officiales, num. 7.* Ioan. Ant. de Nigr. *in c. 7. §. frequens, num. 106.* Baiard. *d. quæſt. 29. num. 20.* vbi ſubdit, quòd quando viget in prouincia magna copia bannitorum, ſolent Principes concedere præmium etiam ipſis officialibus, prout fecit Sixtus V. in primo ſui Pontificatus anno; etiam fecit Paulus V. & obſeruatur in magno Ducatu Hetruriæ propter publicam vtilitatem, vt latè teſtatur Petr. Cabal. *in dict. c. ſ. 279. num. 11. & ſeqq.*

11 Tertiò limita in complicibus, & participibus criminis, vt non gaudeant priuilegio dicti edicti, nec præmium conſequantur, late Clar. *in quæſt. 27. num. 5.* vbi de communi, & dicit ita fuiſſe executum contra quendam famulum ſocium criminis, qui fuit ſuſpenſus, cùm reuelauerit ſub ſpe præmij, homicidium factum in nocte Veneris Sancti in perſona vnius Hebræi, & filiorum, Brun. *in tract. de ſtatut. conſtitut. & decret. in verb. præmium n. vol. 3.* Foller. *in pract. crimin. in verb. & ſi conſueuerunt, num. 112.* poſt Marſ. *in ſing. 177. Malitiis hominum,* Baiard. *quæſt. 27. num. 10. & qu. 29. num. 24.* niſi in eodem edicto fuiſſet etiam conceſſum præmium, & impunitas ipſius ſocij, Petr. Caball.
12 *in quæſt. crim. caſ. 29 num. 1* † & multo minùs conſequitur præmium vigore edicti ipſe principalis delinquens, qui ſe ipſum reuelat, vt poſt Bart. *in l. 1. §. ſi tibi, ff. de condit. ob turp. cauſ.* Bald. *in l. 3. C. eod.* Afflict. *in conſtit. ſi damna clandeſtina, num. 70.* Baiard. *quæſt. 171*
13 *num. 10.* † Sed quando conceditur impunitas, vel præmium complicibus, intelligitur ſi reuelent antequam carcerentur, Ioſeph. Ludouic. *deciſ. Lucenſ. 15. n. 73.* & de iure permittitur, vt vni ex complicibus concedatur impunitas, vt alios complices propalet, quia in occultis melius eſt vni parcere, vt cæteri complices puniantur, quàm ignorare delinquentes, Caualc. *de brach. reg. p. 3. n. 251.*

Quartò limita, & intellige, quòd ſi duo capiant malefactorem, & præmium debeatur primo capienti, vide Bart. & Brun. in locis relatis per Baiard. *in q. 29. num. 25.* 14

Quintò limita, & intellige, quòd ſi per ſtatutum diſponatur per verba directa in perſonam occidentis, mandans occidi delinquentem, non conſequitur præmium, vt tenet Mod. Rom. *q. 108. n. 28.* 15

Sextò limita, vt occidens bannitum, vel delinquentem ignoranter, vel odio proprio, non conſequatur præmium à ſtatuto conceſſum, Bart. *in l. genero, ff. de his, qui not. infamia,* Angel. *in l. inter omnes, num. 2. de furt.* vbi quòd ita vidit ſeruari in Ciuitate Peruſij, Afflict. *ſuper conſtit. Regn. p. 2. rubr. 3. num. 53.* vbi de communi, Foller. *in pragm. Regn. de exulibus, num. 19.* Clar. *in §. homicidium, num. 58.* vbi Baiard. *num. 209. & num. 212.* vbi etiam loquitur de occidente bannitum caſu fortuito & allegat Stephan. de Feder. *in tract. de interpretat. part. 1. num. 45.* Baiard. vbi ſuprà, *numer. 260.* Doct. adducti per Petr. Cabal. *cent. 3. caſ. 274. num. 3. & ſeqq. in q. crim.* 16

Contrarium autem in puncto iuris verius dixerunt Angel. *de maleſ. in verb. fama publica numer. 74.* & Bald. Rom. & Alex. quos referendo ſequitur Carau. *ſuper pragm. 1 de exulibus, num. 141. & ſeq.* & loquitur in capiente ſeu occidente ignoranter, & caſualiter, vt conſequatur præmium, & remiſſionem ſuorum delictorum, & hanc opinionem veriorem dicit, & ad contraria reſpondet & eam apud nos ſeruari affirmat Moder. Rom. *q. 103. n. 34.* vbi firmat hoc eſſe inductum ob publicam vtilitatem pro faciliori delinquentium extirpatione, & ideò conceditur etiam præmium occidenti bannitum pro ſua defenſione, & latè Baiard. *in §. homicidium, numer. 10.* vbi teſtatur ita vidiſſe, vt detur præmium in quibuſcumque caſibus latè Petr. Caball. *cnſ. 274. n. 16. & ſeqq.* vbi alios allegat, vbi firmat, ſiue occidat proprio odio, ſiue ſe defendendo conſequatur præmium, & allegat Vulpell. *reſponſ. 39. n. 9.* teſtantem de communi opinione, vbi etiam dicit vidiſſe dare præmia procuranti inimico dari bannum delinquenti, licèt ipſe teneat contrarium ibi in occidente bannitum per ignorantiam neſciens illum eſſe bannitum, ſecus ſi ignorauerit bannitum, quia adhuc tenet, vt præmium ſibi debeatur. 17

Imò capiens, vel occidens bannitum, etiamſi ignoret adeſſe tale ſtatutum debet conſequi præmium, Nell. *in tract. de bannit. 2. p. 2. temp. q. 24.* Menoch. *de arb. lib. 2. cnſ. 18. n. 44. & 50.* Baiard. *§. homicidium, n. 180.* Moder. Rom. *q. 103. n. 35.* 18

Et ſi in ſtatuto non eſſet expreſſum, cuius pecuniis præmium ſit ſoluendum, in dubio intelligitur de pecuniis offenſi, & ſi eius bona non ſufficiant de bonis fiſci. Angel. *de maleſ. in verb. quòd fama publ. numer. 72. & ſeqq.* & poſt Rom. *in conſil. 409.* Baiard. *quæſt. 27. num. 13.* 19

Occidens clericum bannitum, an conſequatur præmium, vel impunitatem à ſtatuto conceſſam, vide Marſ. *conſ. 12. numer. 14.* Baiard. *in d. §. homicidium, numero 211.* latiſſimè Farinac. *quæſt. 103. numero* 20
30. & ſeqq. vbi alios allegat. † Et quid in occidente 21
mulierem bannitam, an occidens conſequatur impunitatem, & præmium à ſtatuto conceſſum, latè poſt alios, quos allegat, nouiſſimè tractat Petr. Caball. *in q. crim. cent. 3. caſu 276. per tot.* vbi concludit de iure in partem negatiuam, licèt aliter obſeruari viderit teſtetur.

DEFENSIO XIX.

Circa Torturam teſtium.

CAPVT I.

Teſtes quando non poſſint torqueri pro habenda veritate contra delinquentes.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes non poſſunt torqueri niſi priùs conſtet de corpore delicti.*
2 *Teſtes, qui non poſſunt compelli ad teſtificandum, nec etiam poſſunt torqueri.*
3 *Teſtes qui patiuntur defectus non debent torqueri ne fruſtra tortura inferatur.*
4 *Quod intellige quando iudex vellet fundare intentionem ſuper illo teſte tantùm.*
5 *Teſtes non torquentur, niſi præcedant aliqua indicia contra reum.*
6 *Teſtes non torquentur, niſi præcedant aliqua indicia contra ipſos teſtes.*
7 *Depoſitio teſtium emanata ſine indiciis non afficit, neque teſtem, neque principalem nec ſuſtinebitur tortura, ſi deinde indicia ſuperuenerint.*
8 *Indicia, quæ requiruntur, vt teſtis torqueri poſſit.*
9 *Teſtes non poſſunt torqueri antequam reus examinetur.*
10 *Doctores tanquam teſtes, & aliæ perſonæ in dignitate conſtitutæ, etiamſi eſſent varij non poſſunt torqueri.*
11 *Teſtes allegantes aliquam rationabilem cauſam circa ignorantiam facti non torquentur.*
12 *Teſtes ſi ſint plures, non debent omnes torqueri, ſed duo, vel tres tantùm.*
13 *Teſtis ſemel tortus ampliùs non torquetur, neque repetitur tortura, niſi variauerit, & noua indicia ſuperuenerint.*
14 *Teſtis torquetur, quando veritas aliunde haberi non poteſt, aliàs ſecus.*
15 *Teſtes minores xiiij. annis non poſſunt torqueri, ſed tantùm ferula cædi; quod fallit in crimine læſæ maieſtatis.*
16 *Sacerdotes tanquam teſtes non poſſunt torqueri, etiamſi vacillent ſecundùm vnam opinionem, contrariam autem tenent alij Doct. ſed non poſſunt torqueri niſi à iudice Eccleſiaſtico, etiam quòd cauſa vertatur coram iudice ſæculari, & eo magis poſſunt torqueri ſacerdotes, ſi eſſent aliàs infames.*
17 *Teſtes varij in cauſa ciuili quando poſſint torqueri.*
18 *Teſtis recuſans reſpondere quomodo cogi poſſit.*

CVM, vt plurimum judices, ſub prætextu, quod teſtes recuſent propalare delinquentes, & delicta, deueniant ad torturam contra teſtes, ideo videamus, quæ judices conſiderare debeant, ne teſtes indebitè torqueantur, & multa ſunt conſideranda, & cætera.

1 Primò, quod conſtet de corpore delicti, antequam teſtes torqueantur pro habenda veritate in alios, Foller. *in pract. crimin. in verb. capiat informationem, num. 24 verſicul. eſt etiam notandum*, Brun. *de indic. q. 4. 2. p. n. 11. circa finem*, quia ſi non poteſt torqueri principalis delinquens, non conſtito de corpore delicti, vt dixi ſuprà ſuo loco, multo minùs debet torqueri teſtis, Boſſ. *tit. de tortur. teſt. num. 43.* Modern. Rom. *quæſt. 76. n. 70.* Maur. Burgenſ. *de mod. proced. ex abrupt. quæſtion. 100. num. 130.*

Secundò, quòd teſtes torqueri non poſſint in alios, 2
quando ex aliquo priuilegio non poſſunt compelli inuiti ad ferendum teſtimonium, text. *in l. 1. ſeruus bona fid. ff. de quæſt.* Foller. *in dicto verbo capiat informatio. n. 24.* Brun. *de indic. q. 4. p. 2. n. 9.* Modern. Roman. *quæſt. 79. num. 28.*

Tertiò, quando teſtis tales pateretur exceptiones, vt 3
ex eis infringeretur eius depoſitio, non debet torqueri, ne fruſtra ſubiiciatur tormentis, Foller. *in d. verb. capiat informationem, num. 24. verſ. item eſt aduertendum*, Brun. *in d. q. 4. n. 10. & ſeq.* vbi latè Boſſ. *tit. de indic. & conſiderat. ante tortur. num. 133.* vbi ſubdit, quòd multi ſunt, qui inaduertenter ſeruant contrarium, Burſat. *conſ. 226. n. 113. vol. 2.* Addent ad *Clar. in q. 25. in lit. A*, Modern Rom. *q. 79. n. 52.* vbi de communi; Et ob id quetelans ſi exculparet accuſatum, non debet torqueri, cùm per torturam eius aſſertio vires non acquirat, Tuſc. *in lit. T. concl. 353. n. 4.*

Quod intelligitur, quando iudex vellet fundare in- 4
tentionem ſolùm in dicto teſte patiente exceptiones, vt non torqueatur, ſecus ſi haberet alia indicia, quia tunc poterit dictum teſtem non integrum, pro dictis indiciis corroborandis & adminiculandis, torquere, Foll. *in d. verbo capiat informationem, n. 24. verſ. ſed hoc puto*, & ſequitur Modern Rom. *d. q. 79. n. 52.*

Quartò limita, & intellige, dummodo indicia, ſeu 5
aliqua ſigna laborent ſuper delicto contra reum principalem, Brun *de indic. p. 2. q. 4. num. 13. in princ.* Baiard. *in q. 25. n. 39.* vbi cæteros adducit, & aliter tortus non facit contra reum indicium, latè Brun *conſ. 61. num. 3. p. 1.* Baiard. *q. 25. num. 39.* Berrazz. *conſ. 549. n. 3. vol. 2.* Modern. Rom. *conſ. 22. num.* . vbi videtur tenere, quòd indicia contra reum debeant eſſe ſufficientia ad ipſum reum torquendum, vt teſtes poſſint torqueri in caput ipſius rei, & *in q. 79. n. 71.* dicit quòd in hoc iudices Eccleſiaſtici, qui ſolent aliter ſeruare, non bene faciunt, & dicit procedere in inquiſitione ſpeciali, ſecus in generali, quando conſtat delictum eſſe commiſſum, ſed ignoratur delinquens.

Quintò limita, & intellige, dummodo etiam præ- 6
cedant indicia contra teſtem, vt præſumptiuè cenſeatur informatus, & nolit dicere veritatem, quia aliter tortus non noceret principali, vel nominato, Decian. *conſ. 151. n. 19. vol. 4.* Baiard. *q. 25. n. 32.* Farinac. *conſ. 22. n. 23. & q. 89. num. 73.* Berrazz. *conſ. 154. n. 6.* Burſatt. *conſ. 216. n. 111. vol. 2.*

Quia confeſſio ſine indiciis, vel alio modo illicito 7
emanata non afficit neque ipſum confitentem, neque nominatum, Gram. *conſ. 11. n. 28. & ſeq vol. 6. num. 15. & ſeq.* Pariſ. *d. conſ. 151. num. 17. vol. 4.* Ant. Gum. *tit. de delict. c. 13. n. 25.* Burſatt. *conſ. 216. n. 116. vol. 2.* Baiard. *q. 25. n. 32. & 35. in fin. & ſub n. 37.* etiam dicit, quòd non ſuſtinetur tortura illata teſti ſine indiciis, ſi iudex diceret illam intuliſſe de conſcientia Principis, niſi de ea in actis appareat & *ſub n. 36.* poſt Ruyn. etiam firmat, quod tortura non iuſtificabitur, etiamſi indicia poſtea ſuperuenerint.

Bene verum eſt, quòd in teſtibus non requirantur 8
indicia ita ſtricta, quæ in reis requiruntur; Baiardus *in dicta q. 25. n. 9.* vbi cæteros allegat, & quæ indicia requirantur ad torquendos teſtes, arbitrio iudicis relinquitur, Claud. Berraz. ad patrem *in conſil. 153. in prima addit. in fine*. Mod. Rom. *quæſt. 79. n. 75.* vbi dicit, quòd indicia contra teſtes erunt variationes, vacillationes, & veriſimilitudo, quòd fuerit informatus, & ſi neget facto interueniſſe, & de hoc conuincatur de mendacio, & *ſub num. 74.* dicit eſſe verum quando torquetur pro habenda veritate, quia tunc debent præcedere indicia, ſecus ſi torqueatur ad tollendam maculam, vel infamiam, quia torqueri poteſt ſine aliis indiciis, &

ſufficit

ſufficit vnus teſtis qui ſit dignior, ac major altero ad
conuincendum teſtem ad torturam, Caualcan. *de
teſtibus, parte 4. numero* 166. vbi ſubdit, poſt Boſſ. *tit. de
indic. num.* 37. ſecus ſi eſſent in numero & conditione
pares.

9 Sextò limita, & intellige, quòd teſtes non debent
torqueri, antequam reus depoſuerit, & ſic ante litem
conteſtatam, quia, ſi fateretur, non eſſet opus aliqua
tortura contra teſtes, Baiard. *in qu.* 25. *n.* 1. *& n.* 9.

10 Septimò limita, quòd quando Doctores examinan-
tur vti teſtes, non poſſunt torqueri, Marſil. *in lege ex
libero numer.* 4. *ff. de quaſt.* Cephal. *conſil.* 164. *n.* 8. *vol.* 4.
Baiardus *quaſt.* 25. *n.* 18. Et idem eſt in omnibus aliis
in dignitate conſtitutis, vt non poſſint torqueri exa-
minari tanquam teſtes, etiamſi eſſent varij, vt de com-
muni poſt Boſſ. teſtatur Iul. Clarus *p.* 15. *n.* 5. qui po-
nit caſus exceptos, latè Mod. Rom. *q.* 79. *n.* 54. vbi con-
cordantes allegat, & *n.* 62. vbi teſtatur de communi &
præcipuè ſi eſſent poſiti in Magiſtratu, Baiard. *q.* 25. *n.*
19. qui loquitur in Doctoribus, & in clericis quatenus
torquendi eſſent, debent torqueri à judice eccleſiaſti-
co, Villag. *in pract. crim. lib.* 8. *tit. de teſtibus, c.* 7. *concl.* 3.
vbi etiam firmat, quod non poſſint torqueri tanquam
varij, niſi in criminibus exceptis.

11 Octauò intellige, ſi teſtes allegantes aliquam ratio-
nabilem cauſam, negent ſcire delictum, ita vt ex illa
cauſæ allegatione reddatur turbida intentio iudicis,
quod teſtes ſciant, vel non ſciant factum, quin non
torqueantur, Foller. *in dicto verbo capiat informationem,
num.* 19. *circa finem*, Boſſ. *de public. proceſſ. n.* 29. *in fine,
& n.* 31. Mod. Roman. *qu.* 79. *n.* 19. Sed aliqui tenent, vt
teſtis non ſolùm teneatur cauſam allegare, ſed etiam
illam probare, Modern. Rom. *in dicta quaſt.* 66. *n.* 24. &
alij per eum adducti.

12 Nonò limita, & intellige, quòd non omnes exami-
nati ad informationem Curiæ torqueri debeant, ſed
tantùm duo, vel tres, vt poſt Bart. & Brun. firmat Fol-
ler. *in pract. crim. in verbo capiat informationem n.* 24. *verſ.
Item eſt aduertendum*, Ang. *de maleficio, in verbo, fama pu-
blica num.* 49. Brun. *de indic. q.* 4. *p.* 2. *num.* 8. Clar. *q.* 25.
verſiculo penult. Burſat. *conſ.* 226. *n.* 112. *vol.* 2. Farinac.
conſ. 83. *numer.* 1. vbi dicit fuiſſe originalem doctri-
nam Bald. *in l. data opera, num.* 26. *Cod. de iis, qui accuſ. non
poſſ.* Maur. Burgun. *de mod. proced. ex abrupt. q.* 100. *n.* 135.
vbi teſtatur ita ſeruari à bonis iudicibus, Franc. Per-
ſonal. *de ind. & tortur. n.* 40 Card. Tuſch. *in litt. T. concl.*
333. *n.* 8. Caualc. *de brach. reg. p.* 3. *n.* 17. vbi plus firmat,
quòd multitudo teſtium ſit refrænanda in tortura
teſtium, Villagut. *in pract. crim. lib.* 8. *tit. de teſt. c.* 7. *con-
cluſ.* 6. ſed Clar. *in d. q.* 25. *in verſ. quia aliquando multo
plures torquentur*, & maximè quando omnes ſunt ſuſ-
pecti vbi tandem concludit, eſſe totum remittendum
arbitrio iudicis, Mod. Rom. *q.* 79. *n.* 77. Perſonal. vbi
ſuprà *n.* 40. vbi ſubdit, quòd ſi omnes eſſent malæ fa-
mæ, omnes debeant torqueri, ſi vnus eſſet malæ famæ
ille ſolus eſſet torquendus.

13 Decimò limita, & intellige: quòd teſtis ſemel tortus
ampliùs non torquetur, Farinac. *conſ.* 83. *n.* 5. vbi alios
allegat & Ang. poſt Cyn. *in l. fin. C. de q.* dicit, quòd iu-
dices repetentes torturam, non habent nec Deum nec
legem præ oculis Gram. *conſ.* 2 . *n.* 18. *& ſeq. vol* 6. *n.* 9.
& ſeq. Burſatt. *conſ.* 216. *n.* 115. *volum.* 2. Franc. Perſo-
nal. *in tr. de indic. & tor. n.* 42. & tortura non repetitur,
niſi teſtis variauerit, vel niſi noua, & grauiora primis
interuenirent indicia, vel non omnia priora purgaſſet,
Campeg. *de teſt. reg.* 440. Suar. *recept. ſent. verb. torturam
n.* 281. & de communi, Baiard. *d. q.* 35. *n.* 33 Ant. Go-
mez *tit. de delict. c.* 13. *n.* 26. Burſatt. *d. conſ.* 216. *n.* 115.
volum. 2. Mod. Rom. *q.* 79. *n* 81. vbi alios allegat, nec vl-
tra tertiam vicem teſtis poteſt torqueri, Caualc. *de te-
ſtibus, p.* 4. *n.* 156. in Curia ſeruatur, quòd ſi teſtes tor-
queantur ad tollendam maculam, vel ad faciem rei,
non ad plus torqueantur per ſpatium vnius *Credo*, niſi
forſan eſſet teſtis taliter ſuſpectus, & infamis, vt iudex
arbitratus fuerit eum eſſe vlteriùs detinendum, prout
ego pluries obſeruaui, non obſtantibus exclamationi-
bus, & proteſtationibus factis per procuratorem fiſca-
lem, vt teſtes non eſſent torquendi per tam notabile
ſpatium, ne forſan deponerent contra intentionē fiſci.

Vndecimò limita, vt teſtes tantummodò torquean- 14
tur, quando aliundè veritas haberi non poſſet, Bertazz.
conſ. 153. *n.* 8. *lib.* 1. Mod. Rom. *q.* 79. *n.* 76. & latè *in conſ.*
44. *num.* 4. Maur. *d. q.* 110. *num.* 135 *in fin. de mod. proc. ex
abrupto.*

Duodecimò limita in minoribus quatuordecim 15
annis, qui non poſſunt torqueri, ſed tantùm ferula, vel
habena cædi, Marſ. *in lege ex libro, §. ex minore n.* 2. Brun.
de indic. p. 2. *q.* 4. *n.* 16. *& ſeq* Cyrill. *in ſumma crim. Ru-
bria* 29. *tit. de q.* 53 *n.* 2. Mod. Rom. *q.* 79. *n.* 50. *& ſub n.*
51. dicit minores tanquam teſtes poſſe in crimine læ-
ſæ maieſtatis torqueri.

Tertiodecimò limita in Sacerdotibus, qui pro teſti- 16
monio non poſſunt torqueri, etiam quòd vacillent,
Bart. *in l. ex libro, num.* 1. & Marſil. *num.* 2. *de quaſt.* &
alij relati per Mod. Rom. *in quaſt.* 79. *n.* 54. & *ſub n.* 55.
dicit extare communem opinionem de iure Canoni-
co, Clericos, etiam presbyteros poſſe torqueri, & ſi
vacillent, dummodò tamen contra eos præcedant
magna indicia; & de communi opinione teſtatur Abb.
in cap. cùm in contemplatione num. 6. *de reg. iur.* Boſſ. *tit. de
tortura teſt. num.* 5. *& ſeq.* Foller. *in pract. crim. canon.
fol.* 127. *num.* 47. Clar. *quaſt.* 25. *num.* 4. Baiard. *q.* 161.
num. 8.

Sed iſti Sacerdotes torqueri debent à ſuo iudice ec-
cleſiaſtico, & non à iudice laico, etiam quòd coram eo
vacillent, & ita fuiſſe aliàs deciſum poſt Capic. *dec.*
142. teſtatur Clar. *q.* 25 *n.* 4. *in fin.* Mod. Rom. *q.* 66. *n.*
103. *& in q.* 79. *n.* 58. Card. Tuſch. *in lit. T. concluſ.* 333.
num. 6.

Et ſi tales Sacerdotes eſſent ex aliquo accidenti in-
fames, & aliàs inhabiles, retenta etiam opinione illo-
rum, qui voluerunt, Sacerdotes non poſſe torqueri,
torquerentur ad tollendam omnem maculam, & ex-
purgandam infamiam, Bald. *in leg. presbyteri, n.* 1. *q.* 5.
& 6. Zabarell. *in cap. cum in contemplatione, n.* 8. *de reg.
iur.* Mod. Rom. *d. q.* 79. *n.* 59 & laici ad tollendam ma-
culam, vt afficiant clericum debent torqueri per iudi-
cem eccleſiaſticum Prax. Arch. *c.* 10. *n.* 5. quod eſt no-
tandum.

Quartodecimò limita in teſtibus variis, & contra- 17
riis & in cauſa ciuili, vt non torqueantur, Cyrill. *in
ſumma crim. rub.* 29. *tit. de q.* §. 3. *n.* 4. Marcheſ. *ſing.* 188.
Ant. Gomez, *tit. de d lict. cap.* 13. *n.* 29. *iaſi e*, vbi de
communi, & facit palpabilis ratio, quòd ſi in ea prin-
cipales non poſſunt torqueri, multò minùs teſtes tor-
queri debent, & hoc procedit, non ſolùm in teſtibus
nobilibus, ſed etiam in vilibus, ſecundùm veriorem
opinionem atteſtatam per Mod. Rom. *in q.* 79. *n.* 34.
63. 63. & nec etiam torquentur ad purgandam macu-
lam, vel inhabilitatem ſed ſolùm obiicitur contra eos,
quòd non probent; In Curia autem depoſitiones de-
ſumptæ in cauſa ciuili continentes contrarietates ſo-
lent per viam querelæ reproduci coram iudice crimi-
nali, & contra teſtes procedi ad pœnam pro periurio
& falſitate, vel contrarietate, & quando adeſſet falſi-
tas, vel contrarietas circa ſubſtantiam negotij, & non
in re modica, cùm omnis facienda ſit interpretatio, vt
dictum teſtis ſaluetur, & euitetur pœna falſi, Rim. Iun.
conſ. 24. *n.* 26. *& ſeq. vol.* 3. & priùs *ſub n.* 5. dixit, quòd ſi-
cut in pluribus teſtibus fit interpretatio, vt reducan-
tur ad concordiam, ita etiam eſt facienda in vno teſte
tantùm, Burſat. *conſ.* 400. *n.* 13. *in princ. vol.* 4.

Quintodecimò limita, quando teſtis recuſaret reſ- 18
pōdere, vel iurare, quia poteſt, & publicè, ac in ſecretis

tot

torqueri, latè Caualc. *de brach.reg.p.3.num.62.& ſeqq.* vbi alios allegat, & ponit optimam practicam, niſi interrogaretur de rebus tangentibus turpitudinem ſuã, quia illis non tenetur reſpondere, ſed exceptiones turpitudinis ſunt probandæ apertè, Caualcan. *in pract. de teſtibus p.1.num.3.& p.5.ſub n.175.in lit.C.& in tract. de brach.reg.p.3.n.714* vbi etiam dicit, idem eſſe quando juris ordine non ſeruato interrogaretur.

CAPVT II.

Teſtes, qui reuelauerunt, & variarunt quando torqueri poſſunt.

SVMMARIVM.

1 *Vacillatio, contrarietas, & variatio ſunt termini ſynonymi.*

2 *Teſtes ex variatione, contrarietate, & vacillatione poſſunt torqueri.*

3 *Teſtes aliquam rationabilem cauſam adducentes, à primo dicto recedere poſſunt.*

4 *Teſtes dicentes vno modo in iudicio, & alio modo extra iudicium poſſunt torqueri.*

5 *Teſtis non poteſt torqueri ex variatione, niſi conſtet in actis quòd veriſimiliter facto interfuerit.*

6 *Teſtes non torquentur pro variatione, niſi fuerint varij circa factum principale, vel illius ſubſtantiales circonſtantias.*

7 *Teſtes non poſſunt torqueri pro modica variatione in facto principali, niſi agatur de formalitate verborum.*

8 *Ruſtici ex variatione, tanquam teſtes poſſunt torqueri.*

9 *Variatio, & vacillatio quando dicatur circa factum principale, & circa illius circumſtantias, vel circa remotu.*

10 *Teſtis, quando co ſtat de varietate vnius depoſitionis etiam quòd fuerit varius, non poteſt torqueri.*

11 *Cautela pro teſtibus, vt ſaluentur ex variatione, & tortura.*

12 *Teſtis non poteſt torqueri, niſi conſtet in actis de variatione, & vacillatione, quæ adnotari debent per Notarium iuxta formam poſitam hic per Authorem.*

13 *Variatio, vel vacillatio debet præcedere torturam, & non ſequi.*

14 *Forma autem decreti circa torturam teſti vario inferendam qualis ſit, remiſſiuè.*

15 *Teſtes recedentes à primo dicto, ſi potuerint loqui cum parte, non debent torqueri ad videndum in quo dicto perſiſtant, ſeu vt dicant à quo fuerint ſubornati.*

SEd quia Criminaliſtæ quotidie vtuntur in foro, quod teſtes varij, vacillantes, & qui negant interfuiſſe facto, vel, ſi fuerint præſentes, non vidiſſe, vel quia ſunt veriſimiliter informati, vel quia ſponte acceſſerunt ad deponendum, tam inquiſitioni ſpeciali, quàm generali, Bartol. *in lege qui ſine, num.4.ff.de quæſt.* Baiardus *qu.5.num.7.* debeant torqueri, vt eſt videre latè per Farinac. *qu.39.limitat.7.qu.79 & conſ.22.* Ball. *de indic quæſt.4.n.21.25.* Card. Tuſch. *concluſ.333.in lit.T.* Gemenſ. *in pract. Archiepiſc. Neapolitanæ c.10.num.3.& ſeqq.* Maur. Burg. *de modo procedendi ex abrupto, quæſt.* 100, *num.111.& ſeq.* latè Add. ad Peguer. *deciſ.16.n.8. in princ.* vbi firmat poſſe in duobus tantùm caſibus torqueri, ſi negent interfuiſſe facto, & ſi dicant interfuiſſe recuſent dicere veritatem, vel in ea dicenda vacillent, ideò in ſpecie videamus, quomodo iſti teſtes ſaluari poſſint à tortura.

1 Et in hoc Doctores conueniunt, quòd vacillatio, variatio, & contrarietas, ſint termini, qui confunduntur. Boſſ. *tit.de tortur.teſt.num.19.& ſeq.21.in fin.* dicit, quòd ita practicatur, & ita etiam generaliter loquũtur, Cyrill. *in ſumma crimin.rubr.19.titulo de quæſt §.3. n.2.* Bertraz. *conſ.153.n.1.lib.1.* Mod.Rom. *qu.66.n.98. & qu.79.num.10.* Teſtes autem an in continenti, vel ex interuallo quando poſſint ſe corrigere, latiſſimè Farin. *qu.66.num.22.& ſeqq.* vbi ponit ſuas ampliationes, & limitationes, ad quem lectorem remitto, Caualc. *de teſtib.p.4.n.155.*

2 Ac licèt etiam Doctores conueniant, quòd ex variatione, vel vacillatione, ſeu contrarietate teſtes poſſint torqueri, Tind. *de teſtib.p.2.cap.12.num.3.* Boſſ. *tit. de tortur.teſt.n.2.& ſeqq.* Ant.Gom. *tit.de delict.c.13.n.19.* Mod.Rom. *qu.79.n.6.& prius qu.66.n.98.& ſeqq.* vbi ponit quinque ampliationes, & quatuor limitationes, & *in conſ.44.num.2.& ſeq.* Burſat. *conſ.216.n.108.vol.2.* Iul.Clar. *qu.25.num.3.* Bertazzol. *conſil.154.n.1.lib.1.* Maur.Burg. *d.qu.100.n.125* Add. ad Peguer. *in d.deciſ. 16.n.8.verſ.alterum,* vbi reddit rationem. Imò quando teſtis eſt inter duo juramenta, torquetur ad videndum in quo dicto perſiſtat; abſque quòd pars citetur, & ſtabitur dicto facto, & confirmato in tortura, ita poſt Boſſ. *tit.de oppoſ. contra teſt.num.1.* teſtatur ſeruari de conſuetudine, Caualc. *de teſt.p.2.ſub num.77.verſ. nec citatur pars,* & *p.4.num.149.* 3 † Tamen quando teſtis in ſecundo dicto allegat veriſimilem cauſam, vel rationabilem quare à primo dicto recedat, non poteſt torqueri, ad latè dicta per me ſuprà *in præcedenti cap. en 8.limitat.* & tradit in ſpecie Bertazz. *d.conſ.153.n.5. & 7.libro 1.* vbi alios allegat.

4 Si verò teſtis dicat vnum extra judicium, & aliud in judicio, poteſt torqueri, Follet. *in dicto verbo. captat informationem, n.23.in fin.* Clar. *qu.21.n.6 in fine,* vbi de communi, Bertaz. *conſ.2.n.10.vol.1.* Ant.Gab. *concl.30. num.7.lib.7.de crimin.* Cardin. Tuſch. *in litera T.concluſ. 333.num.7.* vbi de communi & *ſub num.12.* dicit, quòd teſtis varius poteſt torqueri, etiam per Delegatum Principis.

5 Item ſciat judex, quòd, vt ex variatione, vacillatione, vel contrarietate, teſtis torqueatur, debet in actis conſtare, quòd interfuerit facto, aliàs enim torqueri non poterit per text. *in l.vnius, §. in ea cauſa in fine ff.de quæſt.* Albert. *in rubr.ff. de quæſt.num.7. & in l. ex libero, num.1 ff.eod.* Cyn. *in l.fin.num 5.C.eod.* Hond. *in tract.de queſtion.& tortur.num.8.* Buſſ. *tit.de tort.teſt.num.13.* vbi de communi, Claud. Berraz. ad Patrem, *conſ.163.n.1. in lit. A.* Mod.Rom. *d.qu 86.n.103.& qu.79.num.12.* ad quod etiam Aduocatus diligentiam adhibeat, quia poterit annullare multas depoſitiones teſtium extortas per torturam; licèt Theſaur. *in deciſ.42.num.3.verſic. verum,* dicat ſufficere variationem quamvis non concurrat, quòd teſtis fuerit veriſimiliter informatus, & quòd Senatus Pedemontanus ita reſoluit. Sed non recedas à prima opinione.

6 Atque etiam judex caueat, ne teſtibus torturam inferat, niſi fuerint varij circa factũ principale, vel illius circũſtantias ſubſtantiales, ſecus ſi circa alias demonſtrationes, & circumſtantias non ſubſtantiales, ita declarant Cyrill. *in ſumma crim. Rubr.29.titul.de quæſt. §.3.num.1.* Boſſ. *tit.de tortur.teſt.n.27.* Burſat. *conſ.216. numer.510.* vbi de communi, Mod.Rom *qu 79.num.14.* quia per variationes illas in non ſubſtantialibus depoſitio teſtis non infringitur, & ſimiles variationes non attenduntur Burſat. *conſ 400.num.11.vol.4.* latè qui alios cumulauit, Petr.Gabal *in quæſt.crim.caſ.14.n.5.* Iul.Clar. *q.53.num.3.* Maſcard. *de prob.concl.743.n.11. verſ.ſecus autem;* 7 † Ac etiamſi variatio in modico conſiſteret, non attenditur, Burſati. *dict.conſ.400.num.11. volum.4.* Alex. *conſ.24.num.43.volum.2.* Grammat. *dec.43.n.6.conſ.40.n.15.conſil.20.n.7.conſ.47.num.9.*

Franc. Curt. *in tract. de teſtibus concl.6. num.*19. Rim. Iun.*conſ.*286.*n* 15.*volum.*3.Baiard. *q.*25.*n.*16. vbi *ſub num.*17. poſt Alban. *in conſ.*56.*n* 29. dicit,niſi ageretur de formalitate verborum quia tunc quælibet varietas noceret,vt teſtes varij dicerentur, & eorum depoſitiones inſtigerentur, Decian. *reſponſio.*4.*num.*44. *volum.*3.

8 Ruſtici etiã ex capite variationis torqueri poſſunt, ſecundùm veriorem opinionem atteſtatam per Rip. *in tract de remed. pract ſernar. contra peſt. numer.*234 & relatam per Baiard. *quæſt.*25.*numer.*18. vbi tamen dicunt, quòd prudens,& circumſpectus judex conſiderare debeat naturam ipſius teſtis, & qualitatem facti, idem tradit Menoch. *de arbitrar. conſil.*194.*n.*57.*libro* 1. Sed Ruſticus an propter variam depoſitionem puniri poſſit,vide Magon. *deciſ. Lucenſ.*42. Burſatt. *conſ.*404.*n.*47. *& ſeq. vol.*4 Rim.Iun. *conſ.*683.*n.*5.*vol.*6. Doct.adducti per Add.ad Mag. *deciſ. Luc. in lit. E*, latè Rip. *in tract. de priuil. contra peſtem, num.*249. Menoch. *de Arb. caſ.*194. Maſcard. *de prob. concl.*745.*num.*13.*vol.*1.

9 Varietas,vel vacillatio in facto principali,vel circa eius circumſtantias ſubſtantiales dicitur,quando eſſet circa tempus,& locum,ſecus, ſi circa pronomen, cognomen,& patriam,vt Mod.Rom.exemplificat *in d. q.* 79.*numer.*14.vel ſi negauerit affinitatem, vel conſanguinitatem,Innoc. *in cap. fraternitatis,numer.*1. *de haret.* Magon. *deciſ. Lucenſ.*50.*n.*14. Laderch.Imol. *conſ.*188. *n.*1.vbi de communi, & vide latè Rim. Iun. *conſ.*113. *n.*18.*& conſ.*286.*num.*8.*& ſeq.* vbi latè Claud. Bertaz. *conſ.*90.*in lit. A*, *vol.*1.

Nec etiam Sacerdotes, & alij in dignitate poſiti, etiamſi fuerint varij poſſent torqueri, vt dixi *in præcedenti cap. in* 7.*limit.*

10 Ac etiam non torquebitur teſtis, quando de veritate ſuæ depoſitionis aliunde apparebit,vt dixi *in præced. c. num.*14.

11 Sed cautelá erit pro teſtibus ad ſe ſaluandum,ne debeant torqueri propter variationem, vt in principio examinis proteſtentur,quòd ſi variauerint ab his,quæ primo loco dixerint, quòd poterit contingere per errorem, & ideò ſemper ſe referant ad illud, quod prius depoſuerint,Gram. *conſ.*13.*n.*10.Foller. *in pract. crim. in verb. capiat informationem, num.*40. vbi etiam dicit, quòd iudex tenetur admittere talem proteſtationem, & poſt Mat.& Boet.Menoch. *de Arbit. caſ.*109.*num.*13. Sed an ſi teſtis ad effugiendam variationem inſtet ſibi legi primam depoſitionem,judex teneatur illam legere,Menoch. *d. caſ.* 109. *num.*12. tradit quòd judex videat,an rationabiliter hoc à teſte petatur,puta ſi ageretur de facto perplexo, vel antiquo;ſecus ſi calũnioſè hoc petat,quia de eo eſſet plenè inſtructus,& ob id in hoc valde arbitrium judicis attendendum erit, qui ſemper debet inclinare, vt euitetur falſitas,ſeu variatio,vel detur occaſio perjurandi & ſic,vt teſti legatur ejus depoſitio prior,& idem in principali tradit,Scacc. *lib.*1.*cap.*86.*n.*48.*de iudic.*& in teſte,quod legatur ejus depoſitio,Caualc. *de teſt. p.*4.*num* 172.

12 Et ſciat judex,quòd debet facere apparere per Notarium in actis de tali variatione, & vacillatione in teſte præſente, vel abſente, & ſub qua forma Notarius ſcribere debeat variationem, an ſicut ſibi explicat judex,vel qualiter,videndi ſunt Doct. *in c. quoniam contra de prob* & præcipuè Patiſ. *in repet. n.* 157. *& ſeq.* Baiard. *q.*15.*num.*13.Io Ant. de Nigr. *ſuper c. Regni,c.*147.*n.*9. vbi docet quomodo Iudex & Notarius ſe habere circa hoc debeant.

13 Ac etiam faciat iudex vt variatio præcedat torturam, & non ſubſequatur torturam, vt poſt Ruyn. *in conſ.*7.*in princ. vol.*5.Baiard. *q.*25.*n.* 10. & quòd iudex non poterit ſe iuuare,ſi affirmaret illum torturæ ſubiecisse de mandato Principis, niſi de tali mandato in actis appareret,poſt Ruyn. *d. conſ.*7.*in prin.* Baiard. *d. q.* 25.*n.*36.*& ſeq.*

Forma autem decreti circa torturam inferendam contra teſtem varium, & vacillantem,vel quia aliud extra iudicium depoſuit quam fecit in iudicio,ponitur à Modern. *in tract. de mod form. proceſſ. inform. lib.*1.*c.*4. *num.*6. 14

Ac etiam iſti teſtes, qui recedunt à primo dicto, ſi potuerint loqui cum parte,cùm cenſeantur ſubornati, 15
torquentur pro habendo à quo fuerint ſubornati, vt dicit Mod. *in dict. cap.*4.*num.*8.vbi ponit etiam formam decreti, & non debent torqueri ad videndum in quo dicto perſiſtant,quia ob timorem ſubornationis omnino ſtandum eſt primo dicto,ſecundùm veriorem,& receptiorem ſententiam, à qua in conſulendo & judicando recedendum non eſt, vt latè tuetur Hier. Hiſp. *in tract. com. contra com. q.*88. quia cùm ex primo dicto ſit parti jus acquiſitum, non ei auferri ſine ejus culpa, vel facto poteſt,Alc. *de præſumpt. reg.*1.*præſumpt.*29.*n.*7. vbi de communi,Tenn. *caut.*264.*n.*21.& eo magis eſt verum quando eſſet teſtis famulus, familiaris, & amicus,per ea quæ latè dicam infrà *in hac defenſ. c.*16.*n.*5. & Caualc. *de Bruch. reg. p.*3.*n.*209. vt primum dictum per teſtem non poſſit reuocari, & data ſuſpicione ſubornationis,vt ſi teſtis potuerit loqui cum parte, ſtetur primæ depoſitioni,tuetur Andr. Fachin. *in controu. iur. lib.*9.*c.*84 *in fine*, vbi ſubdit aliàs in arbitrio iudicis ſtare, an magis primæ vel ſecundæ depoſitioni fidem habere velit,& contrarium facere eſt errare,prout vidi de facto hic in Curia per quendam iudicem parum eruditum fieri, & ob id deſtrui totum proceſſum in cauſa homicidij.

CAPVT III.

An teſtis negans interfuiſſe facto,vel delicto torqueatur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis negans interfuiſſe delicto torquetur.*
2 *Teſtis conuincitur de mendacio per vnum teſtem tantùm dummodo teſtis conuincens ſit dignior, ſecus ſi ambo eſſent in pari qualitate & dignitate.*
3 *Teſtis,qui dicit facto non interfuiſſe, ſi conuincatur de confeſſione extraiudiciali,torquetur.*
4 *Quod intellige, quando per alios teſtes haberi non poſſet veritas, cùm tortura ſit remedium ſubſidiarium.*

QVi autem negat interfuiſſe facto,vel delicto,poteſt torqueri tanquam teſtis, Mod. Roman. 1
*quæſt.*79. *num.*20. vbi ferè alios infinitos cumulauit, Ant.Gomez *tit. de delict. c.*13.*n.*24. Brun *de ind. q.*4.*p.*2. *num.*13.*& ſeq.* Burſat. *conſ.*216. *num.*108. vbi de communi,*volum.*2.Iul. Clar. *q.*25.*n*.... & ibi Baiard. *n.*27. Theſ. *deciſ.*42.*n.*1.Baiard. *q.*64.*n.*20. vbi ponit exemplum.

Et iſto caſu conuincitur de mendacio teſtis per 2
vnum teſtem tantùm, dummodo ſit omni exceptione maior,ſeu maior ipſo teſte,qui facto interuenerit,Boſſ. *tit. de tortur. teſt. num.*10. Brun. *de indic. d. q.*4.2.*parte, num.*5. Foller. *in pract. crim. in verbo capiat informationem, n.*38. Modern. Rom. *quæſt.*79.*num.*21. Burſat. *conſ.* 217.*num.*109.*volum.*2.vbi alios allegat,Baiard. *d. q.*25. *num.*30 vbi etiam alios adducit Prax. Arch. Neap *c.*10. *num.*4. Caualc. *de teſt. p.*4.*num.*1.*n.*166. Maſtril. *deciſ.* 92.*n.*6.vbi declarat,dummodo agatur de iudicio proximo,ſecus ſi de remoto, quia tunc requirũtur duo teſtes & ibi alios allegat, & in ſpecie Cumia. *de ſyndicat. c.*6. *num.*4.qui teſtatur quòd ita ſeruauit, & Maſtril. vbi ſuprà,quòd ita ſemel iudicauit.Ideò ſi teſtes eſſent in-

digni

dignitate pares, nemo eorum torquetetur, & vtrumque dictum non valet, Bertazz. *conſ.*210.*num.*3. *& in conſ.*60.*num.*7.*in fi.* Burſ. *dict.conſ.*216.*num.*108.*in fin.*
3 *& ſeq.* † Et caueat etiam iſte teſtis, qui negat facto interfuiſſe, ne conuincatur de confeſſione extraiudiciali facta ab eo circa dictum interuentum, quia poterit pro habenda veritate torqueri, Modern.Rom. *in dict. quaſt.*79.*num.*21.

4 Quod intellige verum, quando non adeſſent alij teſtes, qui facto interfuerunt, & deponerent, ac propalarent factum & delinquentes, vt teſtis qui negat interfuiſſe, ſi conuincatur de mendacio, poſſit torqueri, cùm torturæ remedium dicatur inuentum in ſubſidium, & in defectum aliarum probationum, & quando aliter veritas haberi non poſſit. Bart. *in leg. diuus per illum tex. ff. d. q.* Grammat. *vot.*2.*n.*29. Boer *deciſ.*163.*n.*1. Boſſ. *tit. de ind. n.*29. Menoch. *d. arb. q.*84.*num.*2.*lib.*1. Vulpel. *reſp.*4.*n.*12. Iul. Clar. *q.*64.*n.*5. Coſta *in tr. de ſubſid. remed. remed.*26.*n.*1. & Marſ. *in tr. de q. in princ. num.*12. dicit, quòd ille, qui petit deueniri ad torturam, debet iurare, quòd non habeat alias probationes, licèt dicat non vidiſſe ſeruari in practica, Coſt. *d. remed.*26.*n.*2.*in fine.*

CAPVT IV.

An teſtis, qui facto interfuit, & negat aliquid vidiſſe, torqueatur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis, qui fatetur interueniſſe facto ſi neget nihil vidiſſe, poteſt torqueri, ſine alia variatione, vel vacillatione.*

2 *Teſtis, qui dicit non recordari de facto, de recenti, in quo interfuit, poteſt torqueri.*

3 *Aſſiſtentia ſola in facto ſecundùm aliquos non ſufficit, vt teſtis torqueatur, ſed requiritur etiam vacillatio, vel variatio.*

4 *Teſtis, qui facto interfuit, ſi alleget aliquam probabilem cauſam, per quam poſſit excuſari, non torquetur.*

5 *Principalis offenſus, ſi neget non cognoviſſe delinquentes, poteſt torqueri pro illis manifeſtandis.*

1 TEſtis, qui fatetur facto interueniſſe, ſed dicit nihil vidiſſe, & nollet propalare delinquentes, nec factum recenſere, poterit torqueri pro habenda facti veritate, vt delinquentes manifeſtentur; *l. vnic.* §. *teſtes,* & ibi gloſ. *in verb. cum facto, ff de quaſt.* cùm præſumatur ſcire veritatem, & ipſam velle occultare. Brun. *de Ind. p.*2.*quaſt.*4.*n.*13.*in fin.* Foller. *in pract. crim. in verbo capiat informationem, n.*35.*&* 38. Oſaſc. *deciſ.*42.*num.*3. vbi quòd ſola aſſiſtentia facit teſtem torquere, & quòd in Senatu fuit reſolutũ, Clar. *q.*35.*verſ. torquetur etiam,* Mod. Rom. *q.*79.*n.*17. Cæpol. *conſ.*69. Baiard. *n.*17.*q.*25.*n.*29. Add. ad Peguer. *dec.*16.*num.*8. Claud. Bertaz. ad Patrem *conſ.*153.*n.*1.*in lit. A,* vbi dicit, quòd iudex iſto caſu poteſt pluries, atque pluries teſtes examinare, ac in verbis capere, & decipere, & ſi viles fuerint, illos torquere pro habenda veritate, & iſto caſu poteſt torqueri ſine alia variatione, vel vacillatione, ſed propter ſolam aſſiſtentiam in loco, vel facto, Bertaza *dict. conſ.*153.*n.*11. Theſaur. *dec.*42.*n.*3. vbi teſtatur ita fuiſſe reſolutum in contingentia facti, Scacc. *in tract. crim. lib.*1.*c.*86.*n.*14.*verſic. contrarium.* † Idemque dicit pro-
2 cedere, quando teſtis dicit non recordari de facto de recenti, in quo interuenit.

3 Sed Aduocatus contra iſtam concluſionem inſurgere poteſt, quia ſuprà *in c.*2. iam firmaui, quod ſola variatio, vel vacillatio, non ſufficiat, ſine præſentia, vel interesſentia in facto, ita pari modo erit dicendum, quòd ſola aſſiſtentia, vel præſentia non ſufficiat, ſed etiam requiratur vnà cum aſſiſtentia dicta variatio ſeu vacillatio, prout etiam videtur tenere Modern. Rom. *q.*79.*num.*18.*in fin.*

Ac etiam poterit videre, ſi teſtis adduxerit aliquam rationabilem cauſam ſeu ignorantiam, quòd licet facto interuenerit, tamen videre non potuit, quid in eo geſtum fuerit; quia tunc non poterit torqueri, cùm, vt 4
poſſit torqueri, iudices debeant eſſe certi, ex qualitate facti, illum fuiſſe præſentem, & veriſimiliter vidiſſe factum, ſed calumnioſè illud occultant, aliàs debent ſe abſtinere à tortura, Foller. *in pract. crim. in verbo capiat informationem, n.*35.*in fine, & n.*38.*in prin.* Boſſ. *de tortur. teſt. num.*42. quod euenire potuit, ſi factum ſucceſſerit in multitudine gentium, vt in foro, in nundinis, in choreis, vel quia vnico inſtanti fuit commiſſum delictum, & teſtis erat intentus ad alia, vel cum aliquibus loquebatur, vel fuit commiſſum extra eius conſpectum & à tergo, & multa alia conſiderari poſſunt, iuxta qualitatem facti, loci, & temporis, & ob id ſi probetur, quòd teſtis fuerit præſens, ſi dicat tamen nihil ſcire, non erit torquendus, niſi Curia, vltra præſentiam, conuincat ipſum teſtem, quòd veriſimiliter potuerit percipere, ſcire, & videre quid factum fuerit, cùm non teneat conſequentia, quis fuit præſens tali actu, ergo vidit, & intellexit, cùm potuerit eſſe, quòd vnus eſſet ſeparatus ab alio, ita quòd non intellexerit, Abb. *in c. peruenit, col.*2.*n.*2.*de teſt. cogend.* Marſil. *ſing.*408. Alex. *conſ.*180.*n.*1.*volum.*3. Viu. *opin.*899.*n.*2. Baiard. *q.*25.*n.*34. & latè Maſtril. *deciſ.*92.*ferè per totam* & præcipuè *ſub n.*5.

Si verò principalis offenſus, vel iniuriatus recuſet 5
manifeſtare iniuriantem, vel offendentem, poterit per torturam ad talem delinquentem manifeſtandum compelli, prout in contingentia facti fuit per Senatum Pedemontanum reſolutum, vt teſtatur Addit ad Theſ. *deciſ.*42. in vna Vercellen. Card. Tuſch. *in littera T. concluſ.*333.*in fine.* Quod erit intelligendum, quando iudices de delinquente ſint certi, vt in caſu dictæ deciſionis, ſecus ſi delictum fuiſſet commiſſum de nocte, vel in nundinis, in multitudine gentium, & in ſimilibus caſibus, in quibus poſſet veriſimilis ignorantia adaptari: & quòd principalis poſſit cogi ad reuelandum delinquentes, tradunt Doctores adducti per Mod. Rom. *in q.*39.*n.*197.

CAPVT V.

Teſtis veriſimiliter informatus an poſſit torqueri?

SVMMARIVM.

1 *Teſtis veriſimiliter informatus, ſi recuſet dicere veritatem, poteſt torqueri.*

2 *Sed debet leniter torqueri, ſi fuerit vilis, at ſi fuerit nobilis, non torquetur.*

3 *Teſtis, qui torquetur ad ſciendum, ſi aliquis interuenerit in tractatu, vel colloquio, debet torqueri cum expreſſa proteſtatione pro habenda veritate an N. interuenerit in tractatu.*

PEr Doctores concluditur, quòd teſtis, qui dicitur 1
veriſimiliter informatus, ſi recuſet dicere veritatẽ, poſſit torqueri, Foller. *in pract. crim. in verbo capiat informationem, num.*25. Cyrill. *in Summ. crim. rubr.*19.*tit. de quaſt.* §.3.*num.*2. Boſſ. *tit. de tortur. teſt. num.*2. Franc.

Perſonal.*l.de indic.& tortur. num.*101. Claud.Bertaz. ad Patrem *conſil.166.in lit. A.verſ. vel ſit informatus de veritate.* Moder.Roman. *quæſt.79.num* 16. & Foller. *in d.verbo capiat informationem,n.22.& ſeq.*ponit exemplum, ſi delictum fuiſſet commiſſum ante domum, apothecam, vel ſtationem ipſius teſtis, vel ſi fuerit in loco commiſſi delicti, dicitur veriſimiliter informatus, Moder. *in tractat. de mod. forman. proceſſ. informat. libro primo,c.4.n.*10,& ibi ponit alia exempla.

2 Sed debet iudex iſto caſu teſtem leuiter torquere, Franc.Perſon.*in tr.de indic.& tortur.n.*101. *verſ. ſed leuiter*, ac etiam iudex conſideret, ſi teſtis fuerit vilis perſona, poſt Grammat. *conſ.*40. *num.*21.*vol.*30.*n.*2. Baiard.*quæſt.*25.*n* 27.Mod Rom.*d.q.*79. *ſub num.*16.*in fin.*Mod.Senogall.*d.tract. de modo forman. proceſſ.informat.lib.*1.*cap* 4.*n.*16.17.& 18. vbi etiam ponit decretum inferendæ torturæ iſto caſu, & de dicta veriſimilitudine debet in actis conſtare per ea, quæ dixi *in c.2. num.*5. & in terminis tradit, Mod. *in d.lib.2. cap.4. ſub num.*15.

3 Et iudex, quando infert teſtibus torturam ad ſciendum ſi aliquis interuenerit in tractatu, vel colloquio, debet illos torquere cum expreſſa proteſtatione, quòd eos torquet pro habenda veritate, an talis interuenerit in tractatu, aliàs enim ſi eſſent ſimpliciter torti, cenſerentur torti ſuper eorum facto, vt puto, ſi ipſi interuenerint nec ne, & non in caput alterius, vt docet Decian. *reſponſ.*115.*n.*3.*vol.*6.

CAPVT VI.

Teſtes qui dicantur ſponte accedere ad teſtificandum, & quando torqueantur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes in tribus caſibus torquentur, quando vacillant, quando conuincuntur de mendacio, & quando ſponte accedunt ad deponendum.*

2 *Teſtis, ſponte accedens ad deponendum, dicitur ſuſpectus*

3 *Teſtis deponens ſine interrogatione iudicis dicitur ſuſpectus.*

4 Sponte *dicitur teſtis deponere, quando nulla citatione præcedente acceſſit ad deponendum, item quando fuiſſet citatus, & non oppoſuerit priuilegium, vel exceptionem, quòd non poterat compelli ad teſtificandum, nec iſte diceretur coactè depoſuiſſe, ſi medio iuramento depoſuiſſet.*

5 *Teſtis ſpontè deponere dicitur, quando aliquid deponit, quoad ab aliis veriſimiliter ſciri non poterat & quando deponeret abſque aliqua interrogatione iudicis.*

1 COncludunt Doctores, quòd ſpecialiter in tribus caſibus teſtes torquentur pro habenda veritate, Primò, quando vacillant. Secundò, quando conuincuntur de mendacio. Tertiò, quando ſponte accedunt ad deponendum, Tob.Non. *conſ.*99.*n.*11.Burſatr. *conſ.*216.*n.*108.*vol.*1. vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi. Add. ad Iul. Clar. *q.*25 *in lit.E.* Cæpoll. *conſ* 60 *n.*7.Ruin.*conſ.*147.*n.*5.*vol.*5.Pariſ.*conſ.*151.*n.*57.*vol.*4.Baiard.*q.*25.*n.*21.& *n.*33.

2 Ratio eſt, quia ſponte deponens dicitur ſuſpectus, Marſil.*ſing.*140.Gram *conſ.*21.*n.*6.Decian.*reſponſ.*97.*n.*25.*vol.*2.& *reſponſ.*4.*n.*19.& *reſp.*96.*n.*37. *vol.*3. Boſſ. *de tortur.teſt.n.*9 Rim.Iun.*conſ.*524.*n.*21.*vol.*5.Maſcard. *de prob.concl.*837.*n.*53. & *ſeq.vol.*2. Sim.de Pret. *conſ.*15.*n.*43.Petr.de Surd *conſ.*133.*n.*3.*vol.*1.Petr.Caball. *in q crim.caſ.*247.*n.*9.*cent.*3.

3 Quod idem erit in deponente ſine interrogatione iudicis, vt dicatur ſuſpectus, Rim. Iun. *conſ.*723.*n* 43. *lib.*3. Decian. *reſponſ.*65. *n.*4. & *reſp* 96.*num.*36.*vol.*3. Gram.*conſil.*11.*n.*5.Marſ *ſing.*140,Foll.*conſil.*183.*n.*3. *tom.*1.*crim.*

4 Sponte autem dicitur teſtis deponere, quando Curiæ ſe præſentauit, nulla præcedente citatione, vel requiſitione ſibi facta, latè Dec.*reſp.*48.*n.*26.& *ſeq.vol.*3. Imò diceretur etiã ſponte depoſuiſſe, ſi fuerit citatus, & non ſe oppoſuerit, neque exceptionem ſuam allegauerit, quia non poterat cõpelli ad teſtificandum, vel neque expectauit contra ſe induci pœnas, latè Decia. *d.reſponſ.*48.*n.*16. *cum plur.ſeqq.* vbi concordantes allegat, & præcipuè Caſtr.*in l.2.in princ. de iud.* Bald. *in l.parentes, ſub num.*2. *C.de teſtib.* Petr.Caball. *in q.criminal.caſ.*247.*n.*8. *cent.*3. Decian. *conſ.*48.*num.*2. *in fin.* & *num.*3.vbi ſubdit, quòd nec etiam diceretur coactus depoſuiſſe per iuramentum ſibi delatum, quia debeat prius recuſare, & opponere, ne ſibi iuramentum deferatur: Imò Petr.de Surd.*conſil.*132.*num.*38.*vol.*1. dicit quod ſponte diceretur teſtis depoſuiſſe, quamuis Notarius aſſereret in depoſitione. Teſtis iuratus, monitus, & † Ac etiam diceretur ſponte depoſuiſſe, quando 5
aliquid dixiſſet, quod ab aliis veriſimiliter ſciri non poterat, vt in caſu Decian.*reſp.*93.*n.*125.*verſ.nec dicatur,vol.*1.ac etiam ſpontè diceretur depoſuiſſe quando ſine aliqua iudicis interrogatione ſuper aliquo particulari depoſuit Dec. *reſponſ.*96.*n.*37.*vol.*3. Rim.iun. *conſ.*723.*n.*43.*vol.*6.

CAPVT VII.

Teſtes, dicentes non recordari, quando torqueri poſſint?

SVMMARIVM.

1 *Teſtis dicens non recordari de eo, de quo veriſimiliter recordari poteſt, torquetur, & maximè ſi recordetur de aliis, de quibus minus, vel ſaltem æquè meminiſſe deberet.*

2 *Quod procedit etiam non ſolùm ſi dicat non recordari de facto principali, ſed etiam de aliis circumſtantiis & hic ponitur exemplum.*

3 *Niſi dicat non recordari de qualitatibus, & circumſtantiis accidentalibus, quia tunc teſtis non poteſt torqueri.*

4 *Et ſi dicat non recordari de eo, de quo veriſimiliter recordari non poterat, & hic ponuntur exempla.*

5 *Obliuio in teſte inducitur per biennium, ac etiam per lapſum vnius anni, menſis, vel diei.*

6 *Obliuio eo magis inducitur in actu momentaneo, non habente tractum ſucceſſiuum.*

7 *Teſtis poteſt torqueri, quando non vult reſpondere affirmatiuè, vel negatiuè.*

8 *Teſtis ſemel examinatus, an in ſecundo examine poſſit ſe referre ad primum, vel teneatur per extenſum deponere.*

1 TEſtes interrogati, ſi dicant ſe non recordari de eo, de quo veriſimiliter recordari debent, tanquam ſuſpecti poſſunt torqueri, Crauet.*conſ.*9.*num.*9. Oſaſc. *conſ.*64.*n* 41. & præſertim ſi recordarentur de aliis, de quibus minùs, vel ſaltem æquè meminiſſe deberent, Boſſ. *titul. de oppoſ.contra teſt. num.*95.*in fin.* Corrad.*tit. de teſtibus, rubr.de non recordantibus, numer.*55. qui loquitur in teſte, qui dicit ſe non recordari de his, quæ

eodem

eodem contextu geſta ſunt. Crauett. *d.conſil.7.num.9.* Oſaſc.*d conſ.64.n.4.* Maſcard. *de prob.lib.3.concl.1112.* *num.27.* Scacc.*in tract.crim.lib.16.cap.86.n.14. verſ.ſed*
2 *teſtis.* † Et dicit hoc procedere, etiamſi non interrogetur de delicto, vel facto principali, ſed de circumſtantiis, vt ſi diceret non recordari vbi fuerit illo die, quo fuit commiſſum delictum, Maurg.Burg.*de modo procedend. ex abrupt. quæſt.* 100. *n.*136. vbi alios allegat niſi tamen teſtis fuerit ſtolidus ſiue immemor, vel niſi interrogetur de circumſtantiis penitus remotis, & ibi Scacc. latè reſpondet ad contraria.

3 Quod tamen declaratur, quando teſtis dicit ſe non recordari de facto principali, vel qualitatibus, & circumſtantiis ſubſtantialibus, ſecus de qualitatibus, & circumſtantiis accidentalibus, quia nunc non poteſt torqueri, latè Maſcard *de prob.concl* 1122. *n.31.& ſeq.* vbi concordantes allegat, Moder.Rom. *quæſt.79.n.45.* vbi videtur hoc remittere arbitrio iudicis, quod mihi non placet, ſed exiſtimo, quòd omninò ſit tenenda ſupradicta diſtinctio.

4 Ac etiam limita, ſi teſtis dicat ſe non recordari de eo, de quo veriſimiliter recordari non poterat, vt ſi tempus eſſet antiquum, Boſſ. *in tit.de reſponſ.à reo faciend.n.5.* vbi etiam dicit, quòd facilis eſt obliuio, quæ poteſt etiam induci per annum, & menſem, Gramm. *conſ.41.num.5.* & regulariter in teſtibus obliuio inducitur per quinquennium, quandoque per triennium, & aliquando minori tempore. Mod.Rom. *q.79.n.44.* & quòd per biennium tradit Gramm. *conſ.23.num.3. verſ.præſertim cum à prima depoſitione,* Rim.Iun. *conſil.113.n.12.vol.2.* vbi dicit, maximè procedere in muliere, & Gramm. *in conſ.47. num.3.* dicit in teſte induci obliuionem curſu trium annorum, latè Cæph.*conſ.77. num.28.* Alex.Sciar.*conſ.117.n.36.tomo 1.crim.diuerſ.* & Rim.Iun. *d.conſ.113.n.11.* dicit induci obliuionem in
5 teſte per longum tempus. Et in iſta materia † longum tempus dicitur per biennium, Magon.*deciſ.Lucenſ.43. num.6.* vel per triennium, vel per ſeptennium. Mod. Rom.*conſ.88.ſub num.6.& in conſ.44.num.5.verſ. Imò,* dicit obliuionem induci ex lapſu vnius anni, menſis, vel diei.

6 Eoque magis obliuio cadit in actu momentaneo, qui non habet tractum ſucceſſiuum, vt poſt Menoch. Magon. *deciſ. Lucenſ.43. num.17.* & quoniam agitur de præciſa, in qua facile cadit obliuio, vt poſt Bald. firmat Boſſ *in tit.de reſponſ.reo faciend num.5.in fine,* ſecus quoad menſem, & annum, quorum non eſt facilis obliuio, & quoniam etiam ageretur, vt teſtis deponeret de aliqua re non geſta, quia nunquam in ea conſiderari reminiſcentia poteſt, Rim.iun.*conſil.113.n.11. libr.2.* qui dicit, quòd ita omnes Doctor. loquuntur, prout refert, & ſequitur additio ad Magon. *deciſ. Lucenſ.41. in litera B, in fine,* cùm ſuper non ente non cadat ſenſus reminiſcentiæ, & ex facto etiam inuoluto præſumitur obliuio, Menoch. *de arbitrar.caſu* 308. *numero fin.*

7 Idémque erit dicendum, quando teſtis recuſat dare reſponſionem negatiuam, vel affirmatiuam, & aliquid reſpondere, quia poterit torqueri, Iul.Clar. *quæſtione 45.num.3.* & ibi Baiard.*quæſtione quinta, de indic. parte 2. quæſt.5. numero 4.* Menoch. *de præſumpt. libro primo, quæſtione 89. numero 142.* Anton. Gomez. *tit.de delict.cap.12.numero 15.* Flam.Carrar.*in prax.interrogat. reor.libro tertio, capite 3. num.17.* qui licèt loquantur in eo principali, tamen idem erit dicendum in teſte, prout in teſte loquitur Scacc. *d. q.86. num.14. verſ. moueor ſecundò,*

8 Sed poterit teſtis ſe referre ad primum examen, ſi iudex ſemel examinatum vellet iterum examinare, vel poterit petere, quòd ſibi legatur dictum primum examen, vel proteſtari, quòd ſi aliquid dicat, quod non ſit conforme cum primo examine, eueniat per errorem, & latè de his omnibus dicit Flam. Carrar. *in prax interrogat.reor. lib.3.cap.1.num.83.& ſeqq.* vbi declarat, quando hoc teſti permittatur, & quid facere poſſit aduerſus illum teſtem procurator Fiſcalis, de quo dicam latè infrà *in Defenſione circa repetitionem teſtium.*

CAPVT VIII.

Vicini quando poſſint torqueri.

SVMMARIVM.

1 *Vicini præſumuntur ſcire facta alterius vicini, & ob id poſſunt torqueri.*
2 *Sed hoc non procedit in vicino bonæ famæ.*
3 *Neque in facto momentaneo.*
4 *Iſta præſumptio tollitur per contrarias coniecturas.*
5 *Vicinus dicitur ille, qui à vicino exaudiri poteſt.*

CVm vicini præſumptionem habeant contra ſe, 1
quod ſcient factum delictum in ſua contrada, ideo, ſi recuſent dicere veritatem, poſſunt torqueri, Brun. *de ind.p.2.q.4. n.14.* Marſil.*in pract.crim.§.diligenter.n.97* Foll. *in pract. cri.in verb.capiat informationem, n.53.* Mod.Rom. *q.79.n.40.* Modern.Senogall *de modo formand.proceſſ.inform.lib.1.c.14.n.12* Ioan.Bapt. Bonifac.*in tract.de furt.§.eſt, n.40* vbi alios infinitos allegat Angel.*de maleſic.in verbo fama publica, n.49.* vbi Aug.*in add.*

Primo limita, & intellige hoc non procedere in vi- 2
cino bonæ famæ, Foller. *in d.verbo capiat informationem, n.19.* Boſſ.*de ind.n.51.* Aug. ad Ang. *in d.verb fama publica, n.54.in fine.* Marſil. *in §.diligenter, n.97.* Bonifac. *in tract.de furt, §.eſt, n.40.ſub verſ.ſed quid,* vbi concordantes allegat.

Secundò limita, & intellige, vt procedat in facto 3
habente tractatum ſucceſſiuum, ſecus ſi momentaneũ. Natt.*conſ.635.n.10.volum.3.* Decian. *reſponſ.93. num.103.volum.2.* Anton.Gab.*concluſ.6. numer.15. & ſeqq. tit.de præſumpt.* Honded.*conſilio 96.numer.37. & conſil. 97.num.26.volum.2.* Vel intellige in his, quæ à communiter accidentibus ſunt nota vicinis, ſecus in aliis, ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Sim.de Pret. *in conſilio 81. numero 26. & ſequentibus,* Decian. *dict. reſponſione 93. numero 100. & ſequentibus volum.2.*

Ac etiam tollitur iſta præſumptio reſultans ex lo- 4
co vicino per contrarias coniecturas, Decian.*d.reſp.93. n.103.in fin.* vbi poſt Pariſ. *conſ.47.n.43. & ſeqq.lib.1.* dicit in ſpecie, quòd ignorantia ex coniecturis præſumatur, latè Hond. *conſ.97.n....vol.2.* ad quod iudex benè animaduertere debet, ſi agatur de facto, vel de delicto, quòd poſſit ex coniecturis induci, vicinum veriſimiliter de eo non potuiſſe habere notitiam.

Vicinus autem dicitur ille, qui à vicino exaudiri po- 5
teſt, *l.1.§.hoc autem ad Syllan.* Signoroll. *conſil.32. n.1.* Tiraquell.*de retract.conſanguin.§.1.gloſſa 9 n.21.* plura de hoc ſcribit Menoch. *de arbitr.lib.2.caſu* 212. & vicinus ille eſt, qui eſt ex eodem vicinio, ſiue ex eadem vicinia, Io.Bapt.Bonifac.*in d.§.eſt, n.40 circa finem, & ſub verſ.ex quib.deprehenditur,* dixit, malum vicinum eſſe magnum malum, bonum autem eſſe rem optimam, cùm ſit quædam ſpecies coniunctionis inter vicinos, & ideò ſciat iudex, quòd non omnes vicini eſſent torquendi, ſed tantùm illi, qui veriſimiliter poſſunt habere notitiam de delicto, quod contingere poteſt in his, qui ſunt magis vicini.

CAPVT IX.

Domeſtici, & familiares quando tanquam teſtes poſſint torqueri.

SVMMARIVM.

1 *Domeſtici, & familiares pro delicto in domo patrato poſſunt torqueri.*

2 *Dominus domus pro delicto in domo commiſſo poteſt torqueri.*

3 *Et magis procedit, quando dominus, vel familiares ſtatim Curia delictum non denunciauerint, vel tardè denunciauerint.*

4 *Sed quid ſi non ſint malæ famæ, nonnulli Doctores affirmatiuam, nonnulli verò negatiuam opinionem tenent, & Author hic conatur iſtas contrarias opiniones conciliare.*

5 *Dominus, & familiares, ſi tempore delicti fuerint extra domum, non debeat torqueri, nec tanquam principales, nec tanquam teſtes.*

9 *Dominus, & domeſtici ob delictum commiſſum in domo, licet poſſint torqueri, non poſſunt tamen condemnari.*

1 DElicto, vel furto commiſſo in domo alicuius poſſunt domeſtici, & familiares torqueri ad habendam veritatem ſuper dicto furto, & delicto, quia præſumitur, quòd ipſi illud commiſerint, aut ſaltem ſciant delinquentes, Foll. *in pract. crim. in verbo capiat informationem, num. 36. & ſeq.* Boſſ. *tit. de tortur. teſt. num. 11.* Blanch. *de indic. in l. fin. num. 299. & numero 411. ff. de quæſt.* Mod. Rom. *quæſt. 52. num. 98. & ſeqq. & quæſt. 79. num. 39.* Ioan. Bapt. Bonifac. *in tract. de furt. §. eſt, numero* 40. vbi infinitos alios cumulauit,

2 † Qui omnes concludunt, quòd ſi reperiatur aliquis mortuus in domo, omnes de domo poſſunt torqueri, Nouell. *in practic. crimin. in princip. numero* 102. *& numero* 108. & ita fuiſſe ſeruatum apud eum teſtatur Foller. vbi ſuprà *num.* 37. Et idem eſt in domino domos, vt pro commiſſo homicidio in eius domo poſſit torqueri, Guid. de Suzar. *in tract. de indic. & tortur. num.* 39. Blanch. *in d. l. fin. numero* 299. Foller. *in verbo, item quod ſuffocauit vxorem, numero 9. & 10. & in d. verbo capiat informationem, num. 36. & ſeqq.* Menoch. *de arbitr. caſu 394. num. 55. lib. 2.* Mod. Rom. *d. q. 52. num. 98.* vbi de commooi, Perſonal. *de indic. n. 35. & ſeq.* vbi dicie quid in hoſpite, vel eius familiaribus pro furto facto in hoſpitio.

3 Quod magis procedit quando dominus domus, & iſti familiares, & domeſtici, reperto aliquo occiſo in domo, ſtatim Curiæ non denunciarunt, cùm illa taciturnitas ex ſe ſola faciat indicium ad torturam, Blanc. *de indic. in d. l. fin. num.* 385. Nouell. *in pract. in rubr. de mod. & form. citan. reos, num. 24.* Menoch. *de præſump. lib. 1. quæſt. 89. num. 9. &* 107. Marſil. *in pract. crim. §. expedita in fine,* vbi loquitur ſolùm in non denunciante, ſed etiam in tardo denunciante, & permittente, quòd cadauer marceſcat, & incipiat malè olere, vbi refert duo exempla ex Hiſtoriis deſumpta.

4 Sed inter Doctores ſolet dubitari in propoſito, an iſti domini domus, & familiares, & domeſtici, vt torqueri poſſint, requiratur, quòd ſint ſoliti ſimilia delicta patrare, ac ſint malæ famæ, & exiſtimationis, & Natt *conſil. 362. num. 3. iuncto n. 6. lib. 2.* quem refert, & ſequitur Franch. Perſonal. *in tract. de indic. n. 35.* tenent quod abſque alio adminiculo poſſint torqueri. Sed Natt. ibi bene dicit, quòd ſi adſint, qui ſint malæ famæ, illi prius torqueantur, ſi verò hi ſuſtineant, torqueantur etiam alij, qui non eſſent malæ famæ.

Sed Iudex, ac Aduocatus animaduertant, ne decipiantur ab iſtis, Natt. Franc. Perſonal. quia in contrarium tenent Doctor. Blanc. *de indic. in 4 p. Defenſ. n. 13.* Io. Marc. Monticell. *in pract. crim. reg. 9. n. 2.* Boſſ. *tit. de indic. ante tortur. num.* 59 Ludou. Bologn. ad Guid. Suzar. *in tract. de ind. n.* 39. Nouell. *in pract. ad defenſam in rubr. an indicia pro reo num. 35. n. 39.* Ang. *de maleſic. in verbo, quod fama n.* 51. Add. ad Rom. *in l. 1. §. hoc autem, & in §. quis in Villa ff. ad Syllan.* qui omnes alios concordantes allegat, ex quibus videtur colligi, quòd iſta ſit communis opinio.

Sed pro reſolutione, non mihi diſplicet pro nunc opinio, ac diſtinctio facta à Mod. Rom. *in quæſt. 52. num. 107. & ſeqq.* vt ſi dominus domus torqueri prætendatur, tanquam principalis, non poſſit torqueri niſi alia indicia concurrant, vel ſit ſolitus ſimilia facere: ſi verò tanquam teſtis, & veriſimiliter informatus, tunc iudex ex ſuo arbitrio, & religione conſideret, ſi dictum homicidium potuerit committi ab alio, quàm à domino domus, vel domeſticis, & tunc non poſſint torqueri tanquam teſtes, niſi concurrat mala eorum fama: ſi verò conſideret ex aliqua circumſtantia, quòd non potuit committi, niſi à domino domus, vel à familiaribus, & domeſticis, tunc ipſi poſſint torqueri, & ibi refert caſum, *num.* 111. latè conſiderandum à iudicibus, quòd fuerit tortus quidam dominus domus ob vulnera illata in quendam mercatorem, & ob furtum commiſſum, & cùm faſſus fuerit dicta vulnera intuliſſe, ac furtum commiſiſſe, fuit vltimo ſupplicio punitus, & illinc ad plures annos, cùm deueniſſet in fortiis Curiæ quidam famoſiſſimus latro nuncupatus *il Pretino di Lucca,* detectum fuit, iſtum latronem, dicta vulnera intuliſſe, ac præfatum furtum feciſſe, non autem hæc ab illo commiſſa fuiſſe, qui talia faſſus vltimo ſupplicio punitus fuit. Et ideò caueant iudices ne torqueant dominos domus, familiares, ac domeſticos, niſi fuerint malæ famæ, ac alia contra eos militent indicia, & ego poſſem plura exempla afferre, & præcipuè de furto facto in domo R. P. D. Iuſti, cuius occaſione fuerunt omnes ſui domeſtici carcerati, & aliqui ipſorum torti, & tandem fuit detectum furtum factum fuiſſe ab aliis, quàm ab ipſis domeſticis, provt etiam menſibus elapſis vidimus ferè omnes familiares R. P. D. Oricellarij fuiſſe carceratos, & contra eos deuentum fuiſſe ad rigoroſum examen, & tamen fuit detectum, quòd furtum factum fuit ab aliis extra domum, & præcipuè à quodam ſuo ſtafferio iam ab eo licentiato, qui de nocte ingreſſi fuerunt dictam domum, & furtum commiſerunt, provt quidam eorum faſſi fuerunt, & pœna condigna etiam puniti fuerunt, & alij in contumaciam fuerunt condemnati, iuxta qualitatem delicti, provt etiam admonet Io. Bapt. Bonif. *in tract. de fur. §. eſt, n. 40. in fin.* quòd ſimiles perſonas habentes practicam domus ſolent ædes conſcendere, & ad loca clauſa ſuis inſtrumentis aditum facere, & multa furta committere.

Si verò conſtet, quòd dominus domus, ac familia- 5
res tempore patrati delicti erant extra domum, tunc non poſſent torqueri, nec tanquam principales, nec tanquam teſtes, cùm, data abſentia, dicatur probata negatiua in excluſionem delicti, Brun. *de ind. p. 2. q. 4. n. 41. circa med.* Fuiler. *in pract. in verbo capiat informationem num. 36. verſ. niſi probetur,* & ſequitur Moder. Rom. *d. q. 52. n.* 118.

Sed caueant iudices, quòd, licèt dominus domus, 6
& alij domeſtici poſſint torqueri, non poſſunt tamen condemnari, vt omnes conueniunt in hoc, vt teſtatur Angel. *de maleſic. in verbo, quod fama publica, numero* 53. Bolognet. *in add. ad Suzar. in tract. de ind. & tortur. n.* 39.

Blanch.

Blanch. *in l. fin. de q. n. 299.* Foll. *in verbo, quod ſuffocauit vxorem, n. 10. in pract. crim.*

CAPVT X.

Teſtes inhabiles, vel patientes defectus, quando torqueantur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes inhabiles in cauſa criminali non admittuntur ſine tortura.*
2 *Quod eſt verum ſiue tortura inferatur pro ſupplendo defectu alterius, ſiue alio quocumque caſu.*
3 *Niſi agatur pro inſtructione iudicis ad aſſumendum informationes, quia tunc teſtes etiam inhabiles non torquentur.*
4 *Teſtes inhabiles non debent fruſtra torqueri, quando non adeſſent alia indicia, & probationes.*
5 *Socius criminis non admittitur contra alios ſocios, ſine tortura, etiamſi eſſent plures.*
6 *Et hoc verum eſt etiam in crimine læſæ maieſtatis.*
7 *Tortura in teſtibus, vt afficiat nominatos, requirit, vt fuerit legitimè illata, & quando dicatur legitimè illata, ſed ipſa tortura debet eſſe moderata.*
8 *Tortura in crimine Sodomiæ non infertur puero ſtuprato, ſi dicat per vim ſubagitatum fuiſſe.*
9 *Tortura mulieri ſtupratæ non infertur.*
10 *Teſtes inhabiles ratione delicti ab eis commiſſi, quia criminoſi, ſocij criminis, & infames, & ſimiles torquentur, ſecus ſi defectus proueniat ex alia cauſa vt quia ſint mulieres, birroarij, viles, & ſimiles, quia non torquentur.*
11 *Viles ſecundùm aliquos torquentur: ſed verior eſt contraria opinio, & Author hîc conatur iſtas contrarias opiniones ad concordiam reducere.*

1 IN iſta quæſtione Doctores videntur concludere, quòd teſtes inhabiles in cauſa criminali contra aliquem non admittantur ſine tortura, Marſil. *conſ.* 109. *num.* 15. Boſſ. *tit. de tortur. teſt. num.* 3. Iul. Clar. *quæſtione* 25. *in princip.* Marſil. *in pract. crimin. §. diligenter, numero* 88. Roland. *conſil.* 98. *num.* 53. *volum.* 1. Burſatt. *conſil.* 201. *num.* 58. *volum.* 2. Gramm. *conſil.* 70. *num.* 1. Maſcard. *de probat. concl.* 895. *lib.* 1. Gramm. *ſuper Conſtitut. Regni lib.* 1. *rubr. de Paterenorum recept. num.* 2. Rim. Iun. *conſ.* 532. *num.* 6. *& volum.* 6. & priùs *in conſil.* 560. *n.* 4. *vol.* 4.

2 Quod Doctores admittunt, ſiue agatur de tortura alicui inferenda, ſiue de ſupplendo defectu alterius, vt in omni caſu debeant teſtes inhabiles torqueri, Boſſ. *tit. de tortur. teſt. n.* 3. vbi de communi, Maſcard. *de probat. conclu*ſ. 463. *num.* 28. *& ſeqq. volum.* 7. vbi reddit rationem, Petr. de Surd. *conſ.* 132. *n.* 69. *volum.* 1. vbi dicit hoc eſſe generale, ſiue agatur de tortura, ſiue de condemnatione, ſiue etiam de inquirendo, Hond. *conſ.* 100. *n.* 16. *vol.* 1.

3 Licèt quoad inſtructionem iudicis, & inquiſitionem alij teneant, vt iſti teſtes inhabiles admittantur ſine tortura, Cyrill. *in Summ. Crim. lib.* 29. *tit. de quæſt.* §. 3. *num.* 2. Sed vide Farinac. *quæſt.* 56. *num.* 61. *& ſeq.* & ſi fuerint infames infamia facti, vel iuris, quòd non admittantur ſine tortura, tradunt Doctores cumulati per d. Modern. Roman. *quæſt.* 79. *num* 24. *& ſeq. & ſub numer.* 36. vbi dicit procedere multo magis in condemnatis de publico crimine, *& ſub numer.* 32. dicit, procedere in quolibet teſte à iure reprobato, & *ſub num.* 36. idem dicit procedere in teſte deportato, & in quolibet caſu ex ſupradictis auctoritates adducit: imò procedit etiam in clericis infamibus, Gramm. *ſuper conſtit. Regni Rubr de Pateren. recept. num.* 2. *colum.* 2. *mihi fol.* 4. & eſt verum, etiamſi iſti teſtes non eſſent viles perſonæ, Boſſ. *tit. de tortur. teſt. numer.* 3. Clar. *q.* 25. *in fine.*

4 Sed benè aduertendum eſt, quòd iſti teſtes criminoſi, ac inhabiles fruſtra non torqueantur, nempè ſi non adeſſent alia adminicula, vel indicia, ſeu probationes contra reum, Boſſ. *tit. de ind. num.* 154. vbi ſubdit, quòd licèt exceptio reſeruetur poſt examen, tamen, ſi teſtis ſit examinandus cum tormentis, talis exceptio diſputabitur ante torturam, & ibi etiam dicit, quòd multi inaduertenter contrarium ſeruant, & quidem malè.

5 Et in ſpecie, vt ſocius criminis vti teſtis non admittatur contra alios, abſque tortura, tenent Iul. Clar. *q.* 25. *verſ. ſcias etiam,* Grat. *conſ.* 57. *n.* 29. *vol.* 2. Rol. *conſ.* 51. *n.* 29. *& ſeqq. conſ.* 73. *numer* 22. *volum.* 1. Maſcard. *de probat. concluſ.* 817. *num.* 38. *volum.* 2. Sim de Pret. *conſ.* 191. *num.* 7. Ludou. à Peguet. *deciſ.* 5. *n.* 36. Honded. *conſ.* 100. *numer.* 16. *volum.* 1. Petr. Caball. *in quæſt. crim. caſu* 29. *n.* 19. vbi teſtatur, quòd ita de iure, & de conſuetudine ſeruatur, *& in caſu* 84. *numer.* 11. *& caſu* 185. *n.* 5. vbi tamen refert, quòd in quibuſdam Curiis non ſeruatur, vt iſte ſocius criminis torqueatur: ſed vbi non adeſt talis conſuetudo ſocij criminis debent torqueri etiamſi plures ſint, vt poſt alios, quos allegat, dicit, Baiard. *q.* 21. *n* 45. Villagut. *in pract. crim. lib.* 8. *tit. de teſtib. c.* 8. *concl.* 2.

6 Quod Doctores admittunt, etiam ſi agatur de crimine læſæ maieſtatis, Io. Ant de Arn. *ſoliloq.* 60. Io. de Amic. *conſ.* 27. *n.* 3. Eugen. *conſ.* 45. Farin. *conſ.* 79. *n.* 9. vbi alios allegat.

7 Et vt iſta tortura afficiat nominatum, requiritur, vt fuerit legitimè illata, Burſatt. *conſil.* 201. *num.* 139. *volum.* 2. vbi alios allegat, & vbi eſt certus iudex, quòd teſtis ſciat principalem delinquentem, Farinac. *conſ.* 10. *n.* 20. & vt tortura dicatur legitimè illata, & afficiat nominatum, requiritur, vt teſtis in faciem nominati torqueatur, Boër. *deciſ.* 519. *num.* 4. Iul. Clar. *quæſt.* 21. *verſ. quæro numquid, in fine.* Vulpell. *conſil.* 30. *num.* 7. *& conſ.* 83. *num.* 8. & ponit formam, Flam. Cartar. *in prax. interrog. reor. c.* 2. *n.* 14. Modern. Senog. *in tract. de modo forman. proceſſ. inform. lib.* 4. *cap.* 4. vel ſatis eſt, quòd iſte ſocius criminis deponat ſtatim dimiſſa tortura, Blanch. *de indic. numer.* 380. Baiard. *quæſtion.* 21. *num.* 52. Petr Caball *in qq. crim. caſu* 185. *in fine,* Maur. Burg. *in tract. de modo procedendi ex abrupt. cent.* 1. *quæſt.* 100. *numer.* 81. vbi alios allegat, & Farinac. *conſ.* 79. *n.* 9. *in fine,* dicit, quòd non ſufficit illa tortura, in qua ſocius criminis eſt confeſſus, ſed requiritur ſpecialis pro confirmatione depoſitionis. Benè verum eſt, quòd tortura debet eſſe moderata, & leuis quando infertur pro habendis complicibus, Farinac. *conſil.* 10. *num.* 21. *conſ.* 55. *n.* 13. vbi dicit, quòd ſi fuerit immoderata non nocet confitenti, neque tertio nominato. Moderata autem in propoſito dicitur ſi fuerit illata per ſpatium mediæ horæ ad ſummum, Intrigl. *ſing.* 180. *n.* 17. *lib* 2. Cartar. *de execut. ſentent. cap.* 2. *n.* 68. Maur. Burg. vbi ſuprà *q.* 42. *n.* 27. vt dixi pluries, & formam decreti circa torturam inferendam ad tollendam infamiam, vel maculam, ponit Mod. Senogal. *in tr. de modo formand. proceſſ. inform. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 5.

In crimine autem Sodomiæ, ſi puer dicat ſe fuiſſe à Titio ſtupratum per vim, non requiritur tortura, Plot. *conſil.* 50. *num.* 24. *in fine, lib.* 1. cùm iſto caſu non dicatur infamis Farinac. *conſ.* 25. *num.* 52. Sed Honded. *conſ.* 100. *n.* 5. *& ſeqq. vol.* 1. dicit, quòd non debet ille, qui aſſerit fuiſſe ſodomitatum per vim torqueri, vt afficere poſſit nominatum, aut alio caſu, quando non aſſereret fuiſſe ſubagitatum per vim, debeat torqueri. cùm iſto caſu dicatur ſocius criminis, & infamis, *lege fœdiſſimam, lege cum vir, C. de adulter.* Farinac. *conſ.* 80. *n.* 22. Honded. *conſil.* 100. *numer.* 16. *volum.* 1. & poſt alios,

quos allegat Petr. Caball. in quaeſt. crimin. caſu 84. n. 11. vbi ſubdit, niſi puer fuiſſet ſubductus, aut deceptos à ſtuprante, & citra animum, & conſenſum peccandi paſſus fuit ſtuprari, dummodo tamen probetur metus, cùm aliàs non præſumantur, Prax. Arch. Neapol. cap. 68. num. 2. in fin. poſt Plot. conſ. 132. & Farin. in q. 54.

9 Idem eſt dicendum in puella dicente ab aliquo ſtupratam fuiſſe, vt non debeat confirmare dictum ſuum in tortura ad afficiendum nominatum ſtupratorem, ſecundùm aliquos, ſed Mod. Rom. conſil. 38. numer. 1. Marſil. in pract. crim. §. diligenter num. 61. Blanc. de indic. n. 38. Boët. deciſ. 319. n. 4. Iul. Clar. quaeſt. 21. verſ. quaero nunquid d. quaeſt. 45. verſ. caeterum ſi reus, Vulpell. reſponſ. 30. num 7. & reſponſ. 83. n. 8. tenent contrarium, vt debeat torqueri, idem ſeruari teſtatur Prax. Archie. Neapol. c. 68. in fine.

10 Sed pro vera declaratione ſciat iudex, quòd ſi teſtes eſſent inhabiles ratione delicti ab eis commiſſi, quia criminoſi, ſocij criminis, infames, & ſimiles, tunc torqueantur, ſecus ſi ex alia cauſa non prouenieote ab eorum criminibus, quia eſſent pauperes, viles, exercerent vile officium, vt birroarij, tabernarij, mulieres, & alij ſimiles: & tunc non torqueantur, Boſſ. tit. d. indic. numer. 151. circa fin. Plot. conſ. 50. num. 24. verſ. ſed vbi, lib. 1. Maſcard. de probat. concluſ. 463. numer. 30. 39. volum. 1. Moder. Rom. conſ. 38. num. 12. latè Granut. Theſor. 10. num. 15. vbi etiam concordantes adducit. Et an teſtis infamis infamia facti admittatur in crimin. vide latè Hieron. Hiſpan. in tract. comm. contra comm. q. 296. per totum.

11 Et licèt aliqui voluerint, quòd viles perſonæ, & ignobiles, non admittantur ſine tortura, Iol. Clar. quaeſt. 25. verſ. ſed quaero, vbi teſtatur extare communem opinionem pro vtraque ſententia, Decian. reſponſ. 4. n. 36. vol. 3. Doct. cumulati per Mod. Rom. in q. 79. n. 33. tamen verior eſt opinio, vt non torqueantur, de qua teſtatur ibi Moder. Rom. d. q. 79. n. 35 & ab ea in indicando non eſſe recedendum, & de communi vltra eum teſtatur Rol. conſ. 24. n. 64. & ſeq. vol. 1.

Pro concordia autem poſſumos dicere iuxta opinionem Iul. Clar. in d. q. 25. verſ. ſed quaero, quòd reſideat in arbitrio iudicis, iuxta facti, & perſonarum qualitatem torquere, & non torquere teſtem vilem ignobilem, & pauperem, ac alium defectum patientem, aliter quàm ex eius delicto. Villagut. in pract. crimin. lib. 8. tit. de teſt. cap. 7. concluſ. 5. & puto, quòd iſta ſit bona declaratio, licèt rarò hîc in Curia obſeruetur, cùm attendatur magis communis opinio ſuprà firmata, vt tales teſtes non torqueantur, qui non ſunt infames occaſion criminis.

Vel poteſt meliùs deduci, vt ſi cum vtilitate, paupertate, vel alia ſimili cauſa concurrat aliqua variatio, vacillatio, vel contrarietas in eorum dicto, & tunc poſſint torqueri, vt bene declarat Dec. reſponſ. 4. n. 36. vol. 3. vel ſi ſpontè accederent ad teſtificandum, vel in aliquo mendacio reperiantur Bar. in l. ex libero col. 1. verſ. quidam ſunt, ff. de q. vbi Marſ. n. 3. 4. 8. Barbat. in tract. de teſt. p. 2. n. 18. Boſſ. tit. de tort. teſt. n. 2. & 8. cum aliis adductis per Mod. Rom. d. q. 79. n. 34.

CAPVT XI.

Teſtes, quomodo ſint interrogandi.

SVMMARIVM.

1 *Iudex debet admonere teſtes, vt caueant à periurio, & puram veritatem dicant, & quid etiam in principio examinis facere debeat, & quomodo examen concludere.*

2 *Teſtis quomodo ſit interrogandus, vt euitetur ſuggeſtio.*

3 *Suggeſtio committitur, quando in ſpecie interrogatur de aliqua perſona, & hîc ponitur modus interrogandi.*

4 *Teſtis non poteſt in ſpecie interrogari de modo, & circumſtantiis delicti, ſed in genere, videlicet, quo armorum genere, quomodo quando, & in qua parte corporis Titius vulnerauerit Caium.*

5 *Iudex non poteſt interrogare teſtem an ſciat, vel credat.*

6 *Teſtis non poteſt deponere,* ita eſt, ſi bene recordor.

QVoniam ex teſtium depoſitionibus, capturę committuntur, & inferuntur tormenta, & ſententiæ condemnatoriæ vitam, & bona adimentes pronunciantur, ideo cautus eſſe iudex debet, ne in illo tremendiſſimo Dei iudicio condemnetur, & ob id circa dicta teſtium fieri debet legalis, & diligens indagatio, lege teſtium. l. in teſtib. ff. de teſt. & valdè admonet Mod. Senogall. in tract. de modo form. proceſſ. inform. lib. 1. c. 2. num. 23. & antequam dicta teſtium in ſcriptis redigantur, bonum erit, vt iudex admoneat ipſos teſtes, vt verum dicant, prætermiſſis prece, odio, vel amore, & ſolum Deum præ oculis habeant, Foll. in pract. crim. in verbo capias informationem, n. 33. verſ. debet etiam, Nell. in tract. de teſt. num. 102. prout ego pluries in practica, & maximè in cauſis arduis obſeruaui, non attentis clamoribus Procuratoris fiſcalis, & quicquid dicant medio iuramento tactis corporaliter ſcripturis deponere iudex faciat, l. iuſiurand. C. de teſt. Ant. Scap. in tract. de iur. non ſacrific. lib. 3. cap. 51. & de dicta præſtatione, erit in principio examinis mentio facienda in proceſſu, & etiam fieri debet mentio de nomine, cognomine, parentibus, patria, exercitio, ſeu profeſſione ipſorum teſtium, Foll. in d. verbo capias informationem numer. 33. in fine, ac de nomine, & facultate Iudicis examinantis, & Notarij ſcribentis, de aſſiſtentia Fiſcalis, die, menſe, anno, & loco, in quo teſtes examinantur, declarando, an pro informatione Curiæ; an ad perpetuam rei memoriam, vel ad defenſam, & tradit formulam Modern. Senogall. in d. libro 1. cap. 2. n. 40. & ſeqq. & latiùs Scacc. in tract. crim. libro 1. c. 86. n. 13. & quando interrogatur de ſociis, & complicibus quomodo ſit teſtis interrogandus, docet Beluiſ. in tract. crim. tit. de quaeſt. n. 50. & latiùs Cattar. in tract. de interrog. Reor. lib. 2. c. 1. n. 7. 1

Et iudex debet concludere examen teſtis, ac illum licentiare, iniuncto ſibi iuramento ſilentij, ſi iudici videbitur vel data cautione de ſe repræſentando pro confrontatione, vel repetitione faciendis, & vt manu propria ſe ſubſcribat per hæc verba: *Io Titio ho detto per la verità quanto di ſopra*, & , ſi neſciat ſcribere, accepto calamo manu propria ſignum Crucis faciat, vt dicit d. Mod. Senogall. de modo form. proceſſ. inform. libro 1. c. 2. num. 40. & ſeqq. & ita paſſim à practicis iudicibus obſeruatur, ad quæ iudices animaduertere debent, ne in his errent, quæ ſunt prima elementa iudicis criminalis.

Si verò teſtis ſit interrogandus pro habenda veritate contra delinquentes, non eſt in ſpecie interrogandus, ſed generaliter, aliàs potiùs diceretur ſuggeſtio, quàm interrogatio, per text. apertum in lege 1. §. quaeſtionem, ff de quaeſt. vbi gloſ. in verbo ſuggerentis, & Alber. num. 1. & ſeq. Aug. ad Ang. in verbo, quod fama publicam, num. 118. vbi propterea dicit, quòd teſtis non debet in ſpecie interrogari, an Caius occiderit Seium, ſed in genere, quis fuit ille, qui Seium occidit, Ant. Gom. de delict. de tortur. reor. n. 13. in fine, Franc. Perſonal. in trac. de indic. & tortur. reor. n. 43. Mod. Rom. q. 79. n. 78. Scacc. in tract. crim. lib. 1. c. 86. n. 7. verſ. & ad hunc caſum. 2

ſum. Et idem dicit procedere quando teſtis eſſet carceratus, vt non ſit ſpecificè interrogandus, cùm per carcerem dicatur valdè turbatus, & ideò reſponſio, quæ ſequeretur ad talem interrogationem ſpecialem, diceretur nulla, vt latè docet Scacc. *in d. cap.* 85. *n.* 7 *verſ. & maxime, & verſic, ſed qui manet, & verſic extenſionem*, idem dicit eſſe, ſi teſtis examinaretur ad locum tormentorum, & forſan à latrunculatore, qui eſſet rigidus, & haberet terribilem aſpectum, & ſequitur Mod. Rom. *to. d. q.* 79. *n.* 78. *in fine*.

3 Et licèt aliqui voluerint, quòd huiuſmodi generalis interrogatio fiat, quando neſcitur auctor delicti, ſecus ſi eſſent ſpecialia indicia contra aliquem, quia tunc de illo teſtis in ſpecie interrogetur, Bart. *in l.* 1. §. *qui quæſtionem, n.* 1. *ff. de quæſt.* Brun. *de indic. parte* 2. *q.* 5. *n.* 56. Caſſan. *in tract. de torment. cap.* 15. *ſub n.* 1. Perſonal. *de indic. n.* 43. tamen Scacc. *in d. cap.* 86. *n.* 7. *in fine*, admonet, quòd cautius erit ſi ſemper in genere teſtis interrogetur, & maximè, quando eſſet in dubio, an eſſet aperta via ad inquirendum generaliter, vel ſpecialiter, cùm in dubiis cautior via eligenda ſit, cuius opinio mihi multum placet.

4 Et in omnem caſum, data ſpeciali inquiſitione contra aliquem, teſtis non poteſt in ſpecie interrogari de modo, & circumſtantiis delicti: nempe, nonne Titius percuſſit, vel hoc, vel illo alio modo, quia hæc erit ſuggeſtio, ſed tantùm poteſt interrogare generaliter, quo genere armorum, quando, quomodo, & in qua parte corporis percuſſerat, Brun. *de indic. d. q.* 5. *num.* 56. Gaſſon. *in dicto capite* 15. *in fine*, Cyrill. *in Summ. Crim. rubrica* 29. *titulo de quæſt.* §. 3. *num.* 5. latè Cutt. *in pract. interrogat. reorum lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 67. *& ſequent.* vbi alios allegat, & ibi ſubdit à tali ſuggeſtione cauendum, non ſolum quando quis interrogatur contra ſocios, & complices.

5 Minùs iudex poterit, poſtquam teſtem interrogauit, ac examinauit, illum interrogare, *an ſciat, vel credat*, quia hæc interrogatio diceretur captioſa, Boſſ. *in titulo de exam. reor. in fine*, vbi cæteros allegat Scacc. *in d. cap.* 86. *n.* 10.

6 Et minùs iudex debet admittere reſponſionem teſtis per hæc verba, *ita eſt, ſi bene recordor*, cùm iuramentum ei delatum ſit de veritate dicenda in ſuo examine, Spec. *pag.* 6. *art.* 9. *numero* 25. niſi veriſimiliter recordari non poſſet; aliàs erit cogendus etiam per torturam, Scacc. *dicto cap.* 86. *num.* 12. *libro* 1. de quo ego dixi ſupra c.....

C A P V T XII.

Suggeſtio in teſtibus quotuplex ſit, & quomodo cognoſcatur.

S V M M A R I V M.

1 *Suggeſtio duplex eſt in teſte, vna* aperta, *altera* palliata, *& vtriuſque ſuggeſtionis ponitur hic definitio.*

2 *Suggeſtio non permittitur, nec etiam ſub prætextu procedendi ex abrupto, & manu regia.*

3 *Suggeſtio fit etiam, quando in carceribus reus ponitur vnà cum teſtibus, qui poſſint ad inuicem loqui.*

4 *Iudex non poteſt interrogare reum per illa verba, & ad aliam interrogationem reſpondit, vel, opportunè interrogatus reſpondit, niſi quando teſtis non declaraſſet perfectè ſuam antecedentem reſponſionem, ſeu ſi eius reſponſio eſſet defectuoſa.*

SVggeſtio in teſtibus duplex eſt, vna *aperta*, & altera *palliata*. Aperta dicitur quando de ea apertè patet ex interrogatione, nempe, quia fuit teſtis interrogatus, an Caius occiderit pugione Sempronium tali die, & in tali loco, iuxta text. *in d. l.* 1. §. *qui quæſtionem, ff. de quæſt.* Scacc. *in d. tract. Crim. lib.* 1. *c.* 86. *n.* 8. *in princ.* Aug. ad Angel. *in verbo quod fama publica, n.* 18. Mod. Rom. *in q.* 76. *n.* 78. *verſ. vbi propterea*, Perſonal. *in tract. de indic. & tortur. num.* 43. 1

Palliata autem fit per oppoſitum, quando de ea ex iudicis interrogatione non apparet, & hæc duobus modis fieri dicitur. Primo quando nullo modo apparet, de qua re teſtis fuerit interrogatus, quia ſcriptum ſit, ad opportunas domini interrogationes, vel ad aliam interrogationem, qui modus interrogandi dicitur *leno ſuggeſtionis*, latè Cartar. *de execut. ſent. capt. bann. c.* 2. *n.* 76. *& ſeq.* Mod. Senogall. *de mod. form. proceſſ. inform. lib.* 2. *c.* 6. *n.* 24. Secundo modo fit, quando extenſo interrogatorio peruenit Iudex in reſponſione, indicando viam reſpondendi teſti: quod genus ſuggeſtionis eſt valde periculoſum, à quibus interrogandi modis eſt abſtinendum; & Aduocatus in hoc oculatus eſſe debet pro defenſione inquiſiti, cùm huiuſmodi examen ſuggeſtiuum ſit prohibitum, tam quando iudex interrogat reum in eius proprium, quàm in caput alterius, Cartar. *in pract. interrog. reor. libro* 2. *c.* 1. *n.* 54. *&* 69. *& in tract. de execut ſent. c.* 2. *n.* 83. *& ſeq.* Modern. Senogall. *de mod. form. proceſſ. inform. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 18. *& ſeq. & in lib.* 4. *c.* 2. *n.* 8. *& ſeq.* Mod. Rom. *q.* 43. *num.* 130. Intrigl. *ſing.* 177. *n.* 20. *lib.* 2. Maurg. Burg. *in tr. de mod. proced. ex abrupto cent.* 1. *q.* 100. *num.* 83. & priùs *ſub nu.* 82. admonet Iudices, † vt non interrogent per ſuggeſtionem ſuper inquiſitione delicti, fieri forſan vigore modo procedendi ex abrupto, cùm modus ille remoueat tantùm ſolemnia ordinis iudiciarij inter quæ non includitur ſuggeſtio ex traditis per Burſatt *conſ.* 201. *num.* 123. *vol.* 4 Catt. *in d. Prac. interrog. reor. lib.* 4. *c.* 1. *n.* 95. quod deſeruire poteſt contra officiales Gubernatoris Vrbis. 2

Ac etiam ſuggeſtio fit per judicem extra examen, quando ponit plures teſtes, vel teſtem cùm reo in eodem carcere, & vnus ſuggerit alteri qualitates, & circumſtantias facti vel delicti, vt in caſu Modern. Rom. *conſ.* 83. *num.* 6. ac etiam fit per interpoſitam perſonam de mandato judicis, ſi ponatur aliquis in ſecretis, & ſupponat, ac ſuggerat carcerato factum cum ſuis qualitatibus, qui ſi poſtea tortus, & dolore oppreſſus fateatur delictum, talis confeſſio ſibi noceret, latè addentes ad Farinac. *in d. conſ.* 83. *in littera A.* 3

Vno autem tantùm caſu poteſt judex interrogare, vel vti illis verbis in teſte, *& ad aliam interrogationem*, &c. quando ſcilicet teſtis non declaraſſet perfectè ſuam reſponſionem præcedenti interrogatione factam, vel quovis alio modo eius reſponſio eſſet manca, vt poſt Flam Cartar. *in d. pract. interrog. reor. libro* 3. *cap.* 3. *n.* 21. *in fin.* Scacc. *d. cap* 86. *num.* 8. *verſ. vno tamen caſu*, Modern. Senogall *in d. lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 25. *de mod. forman. proceſſ. inform.* Addentes ad Farinac. *conſ.* 83. *in lit. B, verſ. vbi in propoſito.* 4

C A P V T XIII.

Tortura in teſtibus qualis eſſe debeat.

S V M M A R I V M.

1 *Tortura in teſtibus debet eſſe moderata, & maximè quando infertur ad tollendam maculam, vel ad conualidandum delictum.*

2 *Niſi teſtis eſſet aliàs ſuſpectus, quia poſſet vltra ſpatium vnius credo torqueri.*

3 *Tortura*

3 *Tortura in ſocio criminis in caput aliorum debet eſſe etiam moderata.*

4 *Teſtis, quando eſt varius, vel vacillans, torquetur ſine aliis defenſionibus.*

5 *Clericus qui vacillat coram iudice ſæculari, non poteſt ab eo torqueri, ſed erit torquendus ab Eccleſiaſtico iudice.*

6 *Teſtis ſæpius varius, ſæpius quoque torqueri poteſt vſque ad tertiam vicem.*

7 *Tortura in teſtibus non eſt repetenda, niſi grauia indicia adſint contra ipſos, vel niſi noua ſuperueniant indicia.*

8 *Socius criminis debet torqueri in faciem nominati per eum.*

9 *Teſtes plures an omnes ſint torquendi, vel aliqui tantum.*

10 *Socius criminis ſi nominat aliquem in tortura, an ſit repetenda tortura.*

11 *Teſtis debet repeti, vel confrontari cum ſocio criminis, cum eiſdem qualitatibus, cum quibus fuit examinatus.*

1 OMnes Doctores exclamant, quòd tortura in teſtibus non debeat eſſe nimis aſpera, nec nimis leuis, ſed moderata. Innoc. *in cap. cum in contemplatione, verſ. pro crimine, de reg. iur.* Bald. *in leg. fin. num. 1. Cod. de quæſt.* Boſſ. *in titulo de mandat. ad homicid. numero 31. & ſeq.* Cyrill. *in Summ. crim. rubr. 26. tit. de quæſt. §. 3. num. 5.* & Burſatt. *conſ. 216. num. 111. & 115. vol. 2.* Mod. Rom. *conſ. 83. num. 5. & in quæſt. 79. n. 81.* Villagut. *in pract. crim. lib. 7. tit. de tortur. c. 3. concl. 1.*

Maximè quando tortura teſti infertur ad conualidandum eius dictum, vel ad tollendam maculam, vel ad faciem rei contra quem deponit, debet teſtis leuiter torqueri, Boſſ. *tit. de mand. ad homicid. numero 31. & ſeq.* Modern. Rom. *qu. 79. num. 82.* vbi firmat, quòd apud nos iſto caſu teſtes leuiter torqueantur ad plus per
2 ſpatium vnius Credo, † niſi forſan teſtis eſſet totaliter infamis, & ſuſpectus, vt judex illum vlteriùs detinere arbitratus fuerit, Maur. Burg. *in tract. de modo proced. ex abrupto quæſt. 160. num. 127. & ſeq.* vbi teſtatur, quòd ita ſeruatur in illo Regno Siciliæ, vt poſſit torqueri per quartam partem horæ, & aliquando per mediam partem horæ, inſpecta qualitate facti, & perſonarum Fatin. *conſ. 83. n. 5.* ſi verò torqueatur pro habenda veritate delicti tanquam veriſimiliter informatus, tunc torqueatur per quartam partem vnius horæ & quandoque etiam per mediam horam, iuxta facti, & perſonarum qualitatem & Clar. *in quæſtione 25. verſ. torquentur etiam teſtes, in fine,* dicit, quòd, an grauis, vel leuis tortura teſti ſit inferenda, arbitrio judicis remittatur, dummodo tamen non ſit ita grauis in teſtibus, ſicut in reis, Modern. *de modo forman. proceſſ. informan. lib. 1. cap. 4. num. 1. & 3.*

3 Si verò torqueatur ſocius criminis, ad propalandũ complices, & participes criminis, & in caput alienum, leuiter, vel moderatè torqueri etiam debet. Cartar. *de execut. ſent. cap. 2. num. 68.* Modern. Senogall. *in tract. de modo form. proceſſ. informan. lib. 6. cap. 4. num. 5.* Boſſ. *tit. de mand. ad homicid. num. 31.* Iulius Clarus *quæſt. 64. verſ. veritas eſt,* Modern. Roman. *conſ. 10. numero 21. & conſil. 55. numero 13.* & ad plus ſolet torqueri per ſpatium vnius mediæ horæ, vt pluries ſuperiùs dixi, & etiam nouiſſimè Maur. Burg. *de modo proced. ex abrupto quæſt. 42 numero 17.* vbi alios allegat, vbi ſubdit, quòd ſi fuerit exceſſiua, dicitur purgare indicia negotij principalis.

Sed Rimin. Iun. *in conſ. 360. num. 74. & ſeqq.* exclamat, quòd, quando teſtis torquetur ad conualidandum eius dictum, & ad tollendam maculam, ac inhabilitatem, debeat detineri in tortora per aliquod notabile temporis ſpatium & non ſufficiat, quòd detineatur per ſpatium vnius Aue Maria, vel Pater noſter, quia iſta non dicitur moderata tortura, ſed leuis, quæ non ſufficit, Burſatt. *conſ. 216. num. 111. & 115.* & ita etiam exclamat Io. Ant. de Nigr. *ſuper c. Regn. c. frequens, n. 51.* vbi ſubdit, quòd ſi fuiſſet leuiter tortus teſtis, non diceretur tortus, nec reo noceret, & ego pluries allegaui dict. conſilium Rimin Iun. & in ſpecie in fauorem Epiſcopi Adrien. apud Clementem Octauum contra torturam illatam quibuſdam teſtibus per dictum ſpatium vnius Pater noſter, & equidem, vt verum fatear, licet hodie in Curia talem tortoram adhibeant judices, prout ego quoque aliquando obſeruaui, mihi videtur eſſe quædam tortura palliata, & dum eam inferebam, in corde meo cogitabam eſſe inuentam à meris latrunculatoribus ad illaqueandos pauperes carceratos, & inquiſitos, & non quòd de jure poſſit ita inferri, vt dicam infrà *in cap. 18. num. 5.* ideò vbi talis conſuetudo non vigeret, iudex ab ea ſe abſtineat: ſed teſtem ſufficienter torqueat iuxta qualitatem criminis, & indiciorum.

Quando verò torquetur teſtis, qui fuerit varius, contrarius, vel vacillauerit, ad videndum in quo dicto perſiſtat, proceditur denegatis defenſionibus, & omiſſa diſputatione cum procuratoribus, & Aduocatis, vt Baldus *in l. Preſbyteri, n. 2. Cod. de Epiſcop. & Cler.* Clar. *q. 25. verſ. item teſtis varius,* Boſſ. *tit. de tortur. teſt. num. 4. 12. 19. 21. & ſeq.* vbi teſtatur, quòd ita practicatur, Ant. Gomez. *de delict. tit. de tortur. reor. n. 29.* & torquetur non ſolùm laicus, ſed etiam Clericus, Boſſ. *tit. de tortur. reor. num. 4.* Foll. *in pract. Canon.* in loco allegato per Clar. *in quæſt. 25. verſ. ſed nunquid,* vbi ſubdit, † quòd tamen non debeat torqueri Clericus à judice ſæculari, etiam quòd coram eo vacillauerit, ſeu variauerit, ſed à iudice Eccleſiaſtico, & quòd ita fuit aliàs reſolutum per Conſ. Regni Siciliæ, Capic. *deciſ. 142.* Modet. Rom. *qu. 66. n. 98. cum plurib. ſeqq.* 4 5

Et ſi teſtis ſæpius ſit varius, ſæpius etiam torquetur, & ſi teſtis tortus, ob variationem, firmet vnum dictum, & repetitur, vel in ratificatione recedat ab illo dicto firmato in tortura, poterit ſine dubio iterum torqueri; vt contigit illi Notario, de quo poſt gl. Bart. Aret. & alios tradit Boſſ. *in tit. de tortur. teſt. n. 21.* Cæpoll. *conſ. 60. n. 19.* Marſil. *in pract. §. quoniam n. 17. & in l. repertis, n. 16. de quæſt.* ſed non debet in infinitum torqueri, ſed vſque ad tertiam vicem, Modern. Rom. *q. 66. n. 105.* de quo dicam latè in tortura repetenda principalis, & cui dicto magis ſtandum ſit, an primo, medio, vel vltimo, latè tradit idem Modern. Rom. *qu. 66. num. 172. & ſeq.* 6

Nec tortura in teſtibus eſt repetenda, niſi laborent grauia indicia contra ipſum, vel alia indicia ſuperueniant, Burſat. *conſ. 216. n. 115. vol. 2.* vbi de magis communi opinione, & alios allegat Baiard. *q. 25. num. 33.* Maur. Burg. *de modo proced. ex abrupto, quæſt. 100. n. 57.* vbi alios allegat. 7

Quando autem teſtis torquetur in caput alienum, quia ſe faceret ſocium criminis, erit torquendus ad faciem nominati per eum, ſecundùm opinionem practicatam, & atteſtatam per Boer. *deciſ. 319. n. 4.* Vulpell. *reſponſ. 30. n. 9. reſponſ. 83. n. 8.* & formulam ponit Cartar. *in pract. interrog. reor. cap. 2. num. 14.* de quo dixi ſuperiùs *in cap. 10. n. 7.* 8

Si verò ſint plures teſtes, an omnes ſint torquendi, vel aliqui ſolummodo, relinquitur arbitrio judicis, ſecundùm qualitatem factorum, & perſonarum, Clar. *qu. 25. verſic. torqueantur etiam,* dicit an grauiùs, vel leuiùs ſint torquendi arbitrio judicis remittatur, & ſequitur Modern. *in tract. de mod. form. proceſſ. inform. lib. 1. c. 4. n. 17. & ſeq.* Baiard. *qu. 25. n. 6.* & ego aliàs ſuperius dixi. 9

Sed dubium eſt, quòd ſi ſocius nominauerit aliquem in tortura an ſufficiat illum repetere cum iura- 10

mento,

mento, vel eum ad faciem nominati etiam præuio iuramento inducere abſque alia reiteratione torturæ;
11 † ſed ſi ſocium ſponte ſine tormentis nominauerit, tunc erit torquendus ad purgandam infamiam, vt tradit Baiard. *in q.45.n.58.in fine*, vbi tamen nihil firmat, & inquit, *me remitto*; ſed veritas eſt, quod erit facienda repetitio cum eiſdem qualitatibus, cum quibus factum fuit primum examen, cum omnibus ſuis qualitatibus: & ideò debet iterum torqueri in faciem nominati, Clar. *dict. quæſt.45. verſ. cæterum*: quod dicit eſſe notandum, quia ad hoc aliqui iudices non aduertunt, Farinac. *conſ.55.n.4.* latè Petr. Caball. *q.crim.caſu 33. num.11.* vbi firmat, quòd ſpecialiter torqueatur denuò, & idem eſt in confrontatione, vt ſit torquendus ad faciem rei, Clar. *dict. q.45. verſ. cæterum*, Honded. *conſ.101. n.30. vol.1.* Farinac. *d. conſ.54 n.4. in fine*, vbi firmat procedere, etiamſi eſſet tortus teſtis in primo examine.

CAPVT XIV.

Ratificatio in teſtibus an requiratur poſt illatam torturam.

SVMMARIVM.

1 *Ratificatio in teſtibus an requiratur poſt torturam, ſunt opiniones contrariæ.*
2 *Author autem conatur dictas opiniones contrarias conciliare.*
3 *Ratificatio requiritur in eo, qui fuit tortus, & in ſe & in alios.*

1 IN hac quæſtione duæ fuerunt opiniones. Et prima, vt omninò requiratur, quòd teſtes perſeuerent in confeſſione poſt illatam torturam, & illam ratificent, gloſ. *in leg. fin. in verbo præſtando, Cod. de quæſt.* vbi Cyn. *num.6.* Salyc. *numer.4.* Boſſ. *in tit. de confeſſ. per tortur. num.7.* Simanc. *de cath. inſtit. tit.65. rubr. de teſtam.73.* vbi, reprobatis contrariis, hanc opinionem vti veriorem, & probabiliorem tuetur, Anton. Gomez. *tit. de delict. cap.13. num.29. in fin.* vbi de communi, & reddit rationem, Bertazz. *conſil.153. num.2. in fin.* Modern. Roman. *quæſt.79. numer.83.* vbi *in fin.* teſtatur de veriori, & tutiori opinione Baiard. *quæſt.25. num.4. in princ.*

Quòd autem etiam in teſte torto requiratur ſpontanea ratificatio, tradit Bald. *in leg. fin. C. de quæſt.* Tindar. *de teſt. p.1. cap.34 n.4. & ſeq. & p.2. c.7. n.4.* Aug. ad Ang. *in verb. quod fama num.117.* Cyrill. *in Summ. crim. num.29. tit. de quæſt. §.3. num.5.* Bertazz. *conſ.150. n.2. in fin. & num.3.*

Contrariam opinionem, vt non requiratur ratificatio, tenent Bald. *in fin. num.2. C. de quæſt.* Aug. ad Ang. *de malef. in verb. Quod fama publica, n.117.* cùm teſtis non poſſit dictum ſuum reuocare, Petr. Caball. *in qq. crim. caſu 33. n.1.* vbi alios allegat, & dicit quod eſt notabilis deciſio, ſed paucis nota, licet ab omnibus communiter practicata.

2 Ego autem in hac Doctorum varietate, ac contrarietate eſſe diſtinguendum cenſeo: aut agitur de tortura, quæ infertur ad conualidandum dictum vel ad tollendam maculam, vel ad videndum, in quo dicto perſiſtat, cùm iſta tortura ſaltem de conſuetudine inferatur per breue ſpatium temporis vt puta vnius Credo, vnius Pater noſter, vel vnius Aue Maria, Maur. Burg. *de modo proced. ex abrupt. q.100. n.177. & ſeqq.* & tunc non requiratur alia ratificatio, cùm per ipſam torturam dicatur ſublatus defectus, vt bene exprimitur in ipſo decreto torturæ, & ſic iudex habeat examen perfectam & maximè quando ſit in confrontatione rei, & ita paſſim hic in Curia obſeruatur, & ita bene declarat Petr. Caball. *in q. crim. cent.1. caſ.3. n.6. & ſeq.* vbi firmat, quòd ita vidit obſeruari, vt ſufficiat prima confeſſio, cum eius confirmatione in tormentis ad purgandum defectum infamiæ abſque eo quòd vlterius interrogetur, niſi vellet iudex eum ponere ad faciem nominatorum, & cum illis eum confrontare ſi negent, prout ſibi facere licet. Iul. Clar. *q.45. ſub n.14.* Aut verò ſumus in tortura illata, quia negauit ſcire delinquentes, vel interfuiſſe facto, vel non eſſe informatum, & fuerit illata per notabile ſpatium temporis, ego amplector omnino opinionem affirmatiuam, vt requiratur ratificatio, prout requiritur in ipſo reo confeſſo, & ego in contingentia facti ita obſeruaui, & puto hanc opinionem eſſe tutiorem, cùm verè iſta confeſſio fuerit extorta per cruciatum corporis, & ideò poſſet dubitari an verè teſtis depoſuerit, prout in ipſo reo, & ob id requiratur ratificatio, ſecus in illa tortura leui, & vt ita dicam ferè per iocum illata per ſpatium vnius Aue Maria, cùm verè tanquam leuis tortura, non poſſit dici tortura, vt latè ſuo loco inferiùs dicam, & ob id ratificatio non requiratur.

Si verò fuerit tortus tanquam ſocius criminis in ſe & in alios principalis teſtis reſpectiuè, tunc omnino requiratur ratificatio vt afficiat nominatum, tam ad torturam, quàm ad ſpecialem inquiſitionem, Marſil. *in leg. repertis, num.31. ff. de qq. & in pract. crim. §. diligenter n.154.* in quibus firmat, quod confeſſio ſocij crim. facta in tormentis non faciat aliquod indicium contra nominatum, niſi veſtiatur cum ratificatione, & perſeuerantia, Scacc. *in tr. crim. lib.1. c.81. n.9.* vbi dicit ſine ratificatione facere ſolummodo indicium ad generalem inquiſitionem. Sed Petr. Caball *d. caſ.33. n.10. & ſeq.* dicit, quod reſpectu nominati non ſufficiat ratificatio extra torturam, vt illum afficiat, imò nec ſufficiat illa prima nominatio facta in tormentis, & ſi ille ratificet extra tormenta, ſed eſt opus, quod ſpecialiter torqueatur denuò ad tollendam maculam, & confirmet dictum ſuum in tortura, vt facere poſſit indicium contra nominatum, & ita tortus, non requiratur alia ratificatio, ſed ſufficiat nominatio facta in tortura, nec videtur quòd aliter reſpectu nominati ſequatur alia ratificatio extra tormenta, & ita dicit eſſe intelligendum, Marſil. *in dict. leg. repertis*, per Scacc. allegatum, ſed vbi ſuprà Cab. fatetur, quòd ſi iudex vellet habere ratificationem extra tormenta, vt etiam magis afficeret nominatum non malefaceret, nec hoc improbaret, licèt hoc non videtur in practica ſeruari, prout hic in Curia aliter quidem non obſeruetur, vt reus tortus in faciem nominati, extra tormenta ſuam depoſitionem ratificet, ſed Burg. *q.100. n.130.* tenet quòd requiratur ratificatio. 3

CAPVT XV.

Teſtibus an copia indiciorum ſit danda antequam torqueantur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtibus an copia indiciorum ſit danda, antequam torqueantur, ſunt opiniones pro vtraque parte.*
2 *Author hic conatur iſtas contrarias opiniones ad concordiam reducere.*
3 *Fauor defenſionis debet præualere timori ſubornationis.*
4 *Socio criminis eſt danda copia indiciorum antequam torqueatur.*
5 *Reus, & ſocius criminis, ſi examinetur tanquam teſtis non per hoc eſt ſibi deneganda copia indiciorum.*

6 Teſtes

6 *Teſtis,qui diceretur vilis, infamis, criminoſus, ſeruus, & ſimilis non poteſt torqueri, niſi data copia indiciorum.*

1 IN iſta quæſtione Doctores valdè etiam certant inter ipſos,vt eſt videre apud Modern. Roman. *in q.39.n. 116. cum plur.ſeq.* vbi poſuit per extenſum allegationes eruditiſſimi viri olim Franciſci Gultelli Bononienſis, qui per efficaciſſimas rationes tuetur, vt non ſit teſti torquendo deneganda defenſio, & *ſub n.129.* refert tres inſignes, & notabiles caſus, in quibus fuit data copia indiciorum,antequam teſtes torquerentur, Et verſa vice,idem Modern.Rom. *in d.q.39.ſub n.130. & ſeq.* ponit aliam informationem Honuphrij Camaiani Aduocati fiſci quod omninò ſit deneganda defenſio reo torquendo, & *ſub n.140. in fine*, teſtatur ita fuiſſe obſeruatum in vna Toletana prætenſæ falſitatis,in qua fuerunt iudices Gubernator Vrbis, Locumtenens criminalis A.C.Locumtenens eiuſdem Gubernatoris, qui Farinac. ibi *ſub n.147.* teſtatur magis in practica eſſe ſeruatam opinionem, vt denegata defenſione,& copia indiciorum, teſtis ſit torquendus, & ita videtur ſentire Boſſ.*tit.de ind.& conſiderant.tortur.n 81.* ex doctrina Bart. *in l.vnicus §.index, ff.de quæſt.* vbi teſtatur,quòd ita in practica ſeruatur, & adeò eſt communis opinio, vt nemo illi contradicat, & ſequitur Iul.Clar.*q.25.verſ.ſolet dubitari,*& allegat Ant. de Canar.*tit.de quæſtione.in 2.membr.n.52.*& de eadem conſuetudine teſtatur Iuſeph. Lud. *concl.38.verſ.ſecundus caſus,& verſ.primus caſus,* vbi dicit eſſe verum, quando torquetur pro habenda præciſa reſponſione,nec eſſe ſeruandam formam,*leg.cuſtodiat ff.de public.iudit.*Ang. *de malefic.in verbo,quod fama publica num.49.*Boſſ. *tit.de tortur.teſt.n.8.10.& 29.*vbi de communi, Claud. Bertazz.ad Patrem *conſ.153.in 1.*Add.Baiard. *q.25. n.6.* qui tandem poſt alios quos allegat; dicit eſſe totum remittendum arbitrio iudicis,Scacc.*in tr.de iud.c.100. n.16.* vbi de communi theorica, vſu, & praxi recepta *lib.1.*

2 Tamen, vt iudices ſciant quid in propoſito ſeruandum ſit,ne offendant iuſtitiam, neque lædant pauperes carceratos, iſtas opiniones contrarias ad fœdera facillimè reducendas eſſe arbitror, vt, quando ageretur de variatione, vel vacillatione reſultante ex proprio ore ipſiuſmet teſtis, quæ apertè ex ipſo proceſſu colligeretur, tunc contra ipſum deueniri poſſit ad torturam,non data copia indiciorum,neque diſcuſſa cauſa cum Aduocatis,& Procuratoribus; ſecus verò, ſi de teſtis mendacio aliunde conſtare diceretur, nempè ſi ipſe negaret interfuiſſe rixæ, vel facto, vel alicui delicto,& prætendatur per Curiam illum conuinci per teſtes,ac etiam ſi diceret fuiſſe in tali loco,vbi commiſſum fuit tale factum,vel delictum,ſed tamen ex qualitate rei geſtæ,vel loci,non potuerit videre,nec cognoſcere delinquentes, & Curia prætendat illum conuincere per alius teſtes, vel per loci inſpectionem,ſi teſtis iſto caſu petat defenſionem, non video quomodo ſit ei deneganda copia indiciorum, cùm in ſpecie ex ſola aſſiſtentia,vel præſentia facto, non poſſit torqueri,Baiard.*q.25.n.34.*& cum hac declaratione tranſeunt Foller. *in pract. crim. in verb. capiat informationem.n.38.verſic. item eſt aduertendum*, & magis in terminis Franc.Perſon.*in tr.de ind.num.33.& ſeq.* vbi reprobat Boſſ. contrarium tenentem *in tit. de tort. teſt. num.39.* & eandem diſtinctionem ſequitur Modern. Rom.*q.39.num.148.* quam refert Add. ad Peguer. *in dec.16.num.8.verſ.declarat hoc dictam,*& vide Scacc. *in tract.de ind.lib.1.c.100.num.16.verſ.ſi ſigillat.* ſed Add. ad Peguer. *in dict.deciſ.26.n.8. verſ.ſecus verò*, firmat, ac tuetur, quòd de conſuetudine illius regni non torqueantur teſtes niſi fuerint ſocij criminis,& in criminibus exceptis,& Prax.Arch.Neapol.*c.68.n.11.in fine,* dicit ob variationem,contrarietatem, vel ob mendacium,aut quando torquetur teſtis ad validandum dictum contra ſocios criminis ſibi non detur copia indiciorum. Sed quia pauperes carcerati,vt plurimum, neſciunt defenſiones petere: ideò procurator ſtatim poſt carcerationem debet in actis facere ſuam proteſtationem, vt non deueniatur contra illum ad torturam,nec in caput ipſius,nec alterius, niſi data copia indiciorum.

Et aduertat iudex, ne decipiatur in denegando defenſiones teſti in caſibus prædictis,ſub prætextu futuri timoris ſubornationis, vt dicit Boſſ. in loco proximè citato, & Villag. *in pract.lib.8.tit.de teſt. c.7.concl.7.* quoniam in propoſito conſideratur, etiam fauor defenſionis, qui omnino præualere debet timori ſubornationis,cùm tutius ſit nocentem abſoluere,quàm condemnare, & ob id non attenditur timor ſubornationis,vbi agitur de fauore defenſionis, Felin. *in cap.cum clamor n.5.verſ.& ſcias eo caſu, quo agitur de defenſa, de teſt* Ant.Gom.*tit.de delict.c.13.num.33. verſ.ſecundo poterit,*vbi de communi Pert.de Surd.*conſ.118.num.4.& ſeqq. vol.1.* Theſ. *deciſ.262.n.4.* ſed ſolùm dicto teſti traditur copia teſtium in caſibus,in quibus de iure poteſt torqueri,qui percutiunt ipſum teſtem, & non totum proceſſum,Scacc,*dict.cap.100.num.16. verſ. Datis ſolùm.* 3

Ac etiam ſi aliquis teſtis eſſet quoad alios, & principalis quoad ſe, vt ſi prætenderetur ſocius criminis, & cum aliis deliquiſſe,iſto caſu omninò ei debet dari terminus,ac etiam copia proceſſus ad faciendum ſuas defenſiones,& non erit torquendus denegata copia indiciorum,Foller.*in dict.verbo capiat informationem.num. 37.*Flam. Cartar.*in tract.de execut.ſent.num.16.& ſeqq.* Baiard.latè *quæſt.20.num.150.*Modern.Roman.*in q.39. num.150.verſ.ſublimita quartò*, vbi teſtatur hanc opinionem eſſe veriſſimam, & à bonis iudicibus practicatam, quicquid in contrarium ſentire videatur Ludou.*concl.38. verſ.ſecundus caſus*, & latiſſimè Burſatt. *conſ.124.per totum,vol.1.& conſ.235.per totum volum.2.* vbi concludit teſtem habentem intereſſe in cauſa ob variationem, & mendacium non poſſe torqueri, Baiard.*q.25.num.38.*ſed Scacc. *in dict.c.100.ſub num.16. verſ.ſi eſt teſtis,*tradit bonam diſtinctionem,vt ſi debeat torqueri ad ſciendum complices delicti iam confeſſari,poſſit denegatis defenſionibus,cùm iſto caſu inferatur in caput alterius,ſi verò ſit reus torquendus ad aggrauandum delictum,vel ad ſciendam aliquam qualitatem aggrauantem, & tunc ſit teſtis audiendus in ſuis defenſionibus, quod ita in contingentia facti ipſe iudicauit, & eo magis procedat quando reus non poſſet torqueri in caput aliorum, quin etiam redundaret in caput ſuum, & ibi ponit exemplum, vt omnino ei ſit danda copia proceſſus,vel teſtium,antequam torqueatur. 4

Et caueant iudices,ne examinent delinquentes, vti teſtes ad effectum, vt poſſint illos torquere denegatis defenſionibus,prout vidi aliquando obſeruari per paucos iudices,quia ex malitia iudicis non poteſt inferri damnum iuſtitiæ, & ſubditis, cùm modus examinandi adhibitus per iudicem non faciat quem teſtem ſimpliciter reputari,qui verè ſit reus, ad latè tradita per Mod. Rom.*in q.34.n.5.& ſeq.*Scacc.*d.c.100.n.16.in fin.lib.1. de ind.* 5

Si verò iudex vellet teſtem torquere, quia eſſet vilis criminoſus,ſeruus,ſeu aliàs infamis, tunc ſine dubio erit priùs diſcutiendum cum Aduocatis,& procuratoribus de huiuſmodi conditionibus,& qualitatibus, an reſultet talis nota,vel infamia,vt poſſit tormentis ſubiici, per text. *in leg.1. §.ſi quis dicatur,& in l.ſi quis ne quæſtio.ff.de q.*Boſſ.*in tit.de tortur.teſt. num.18.40. & in tit.de mand.ab homic. numer.50.* Franc. Perſonal. *in tract. de ind.& tortur. numer.32.* vbi poſt Doctores ſupra 6

pra adductos hanc opinionem tuetur, licèt Clar. *in q. 25. verſ. ſoles dubitari, in fine*, dicat ſe nunquam vidiſſe in practica hanc ſublimitationem ſeruari, & Modern. Roman. *in q. 39. n. 150.* etiam firmat, quòd nec etiam ipſe viderit eandem opinionem fuiſſe in practica ſeruatam, non quia opinio non ſit vera in iure, ſed quia nunquam iudices torquent teſtes ſeruos, viles, infames, & criminoſos, niſi conſtaret de tali qualitate ex eorum propria confeſſione, vel notoriè, ſed in propoſito iudices ſciant, quòd teſtis non tenetur propalare ſimiles defectus, & turpitudinem ſuam detegere vt dicam infra in materia repetitionis teſtium, & dum dicit, *niſi conſtet notorii de dicta qualitate*, caueat etiam iudex vt de iſta qualitate notorietatis, apparere debeat ſibi in actis; vt poſſit teſtis, denegatis defenſionibus, torqueri, cùm ſemper ad iſtum effectum torquendi, requiratur, vt conſtet iudici per acta de qualitatibus, & circumſtantiis, ex quibus moueatur ad torturam inferendam, vt dixi ſuprà, & Scacc. d. c. 100. *ſub num. 16. verſ. ſi notoria, lib. 1. de iudiciis.* vt tunc poſſit teſtis torqueri, denegatis defenſionibus; cùm tunc videatur petita calumnioſè copia indiciorum.

CAPVT XVI.

Quibus teſtium depoſitionibus ſtandum ſit, an factis in tortura, vel extra.

SVMMARIVM.

1 *Primum dictum attenditur in depoſitionibus contrariis.*

2 *Primum dictum non attenditur, quando ſecundum fuit factum in tortura.*

3 *Quod procedit, ſiue ſecundum dictum in tortura fiat in continenti, ſiue ex interuallo.*

4 *Contrariam opinionem, vt primum dictum ſine tortura attendatur, tradunt hic Doct.*

5 *Alij autem tradunt quandam diſtinctionem poſitam hic per Authorem.*

6 *Secundum dictum attenditur etiamſi emanauit metu tormentorum.*

7 *Secundum dictum attenditur, quando in eo adhibita fuit grauior tortura, quàm fuerit adhibita in primo dicto.*

8 *Dictum vltimum factum in tortura ſemper eſt attendendum, quamvis etiam priora dicta emanauerint in tortura.*

9 *Secundum dictum in tortura attenditur, tam ſi primum dictum emanauerit in tortura, quàm extra.*

10 *Dictum primum attenditur, & non ſecundum in tortura factum quando primum eſt magis verſimile.*

11 *Dictum magis veriſimile quando dicatur, eſt iudicis arbitrarium.*

12 *Primum dictum ſine tortura attenditur quoad alios quando reus interrogatur de ſe, & de aliis.*

13 *Contrariam opinionem tenent hic Doct.*

14 *Author autem conatur has contrarias opiniones concordare.*

15 *Periurij vitium in criminalibus per torturam non purgatur, ſed ſolùm in ciuilibus.*

16 *Dictum factum in tortura in Criminalibus attenditur, ſed non grauat nominatum ſine aliis adminiculis ad torturam.*

17 *Dictum factum in articulo mortis magis attenditur, quàm factum in tortura.*

18 *Teſtis [illegible] dicens defectum variationis, & alias exceptiones, magis probat in primo dicto, ſine tortura, quàm in ſecundo cum tortura.*

19 *Dictum factum in tortura, ſi ex eo periurium committatur, non attenditur: quod declara vt hic per Authorem.*

20 *Dictum factum in tortura attenditur, quando tortura fuit illata propter exceptiones vilitatis, infamiæ, & ſimilium.*

21 *Tortura non tollit defectum inimicitiæ.*

22 *Dictum ſolemne, vt ſi pars fuerit citata, factum ſine tortura, magis attenditur, quàm aliud minus ſolemne.*

23 *Primum dictum ſine tortura pluries geminatum attenditur & non ſecundum factum in tortura.*

24 *Teſtis non debet torqueri, quando aliunde habetur veritas vnius depoſitionis.*

Licèt regula ſit, vt in depoſitionibus contrariis attendatur primum dictum, cùm ſecundum cenſeatur emanatum per ſubornationem, Innoc. *in cap. propterea n. 2. de teſtib. cogen.* Becc. *conſ. 86. num. 14.* Clar. *quæſt. 53. verſ. prædicta etiam*, vbi de communi, Decian. *reſponſ. 93. num. 46. vol. 2* etiam de communi, Petr. de Surd. *conſ. 132. n. 13. vol. 1.* Andr. Fach. *controuerſ. iur. libro 9. cap. 74. in princ.* qui teſtatur de communioni ſententia, Sforz. Odd. *conſ. 76. num. 11. vol. 1.* † tamen non 1 2
procedit quando ſecundum dictum emanauit in tortura, quia illud attenditur, & non primum ſine tortura Bart. *in l. eos n. 2. & 4. ff. de falſ.* vbi Marſ. *n. 8.* Menoch. *de Arg. caſ. 108. n. 14. lib. 2.* Clar. *qu. 53. verſ. quartus caſus*, Moder. Rom. *q. 66. n. 166. & ſeq.* vbi de recepta, & magis com. opin. teſtatur, Gabr. *concl. 26. n. 1. lib. 7.* Rim. Jun. *conſ. 145. num. 19 vol. 2.* Hier. Gabr. *conſ. 169 num. 74. & ſeqq. vol. 1.* Hond. *conſ. 102 num. 34. vol. 1.* Caualc. *de teſtib. p. 4. num. 148.* Alex. Trentacinq. *conſ. 20. n. 18. in fin. lib. 2.*

Quod procedit, ſiue in continenti, ſiue etiam ex interuallo ſecundum dictum in tortura emanauit, Rom. *conſ. 105. ſub n. 3.* Modern. Roman. *conſil. 79. num. 11. in fin. & quæſt. 66. n. 166.* Ant. Gabr. *concl. 26. num. 2. lib. 7. de crimin.* 3

Contrariam opinionem, vt ſtandum ſit primo dicto extra torturam emanato, cùm non detur ratio diuerſitatis in contrarium, tenet Crauett. *conſ. 6. n. 48.* & poſt alios, quos allegat, Burſat. *conſ. 201. n. 67.* vbi de communi, & eandem opinionem tuetur *in conſil. 226. num. 103. vol. 2.* ac Brun. *conſ. 62. n. 17. & ſeq.* latè Cephal. *conſil. 132. n. 14. & conſ. ſeqq. ferè per totum, lib. 2.* & quòd ſit attendendum tandem illud dictum, quod magis adhæret veritati, pro qua inuenienda judex debet plurimùm elaborare, latè Laurent. de Pinu. *conſ. 169. n. 2. & ſeqq.* vbi ſubdit, *ſiue fuerit primum, ſiue ſecundum*, & ibi concordantes allegat. 4

Alij autem diſtinguunt, vt ſi ſecundum dictum emanauerit in tortura ante publicationem proceſſus, & antequam teſtis loquatur cum parte, tunc attendatur ſecundum dictum factum in tortura, ſecus ſi teſtis loquutus fuerit cum parte, quia attendi debet primum dictum ſine tortura, & non ſecundum dictum in tortura, vt poſt Ang. tenet Ant. Gabr. *in concl. 26. lib. 7.* Boſſ. *tit. de oppoſ. contr. teſt. n. 1. in fine.* & latè conſuluit Cæphal. *in dictis conſil. 132. & conſ. 133. lib. 2.* vbi lariſſimè, & ad contraria reſpondet Baiard. *q. 53. n. 33.* & Mod. Rom. *in q. 66. n. 171.* vbi ait, quòd Ang. forſan verius dicit, *& conſ. 39. n. 8.* Caualc. *de teſtib. p. 4. n. 154. lit. V.* Andr. Fachin. *controuerſ. iur. lib. 9. cap. 84.* Ego autem admoneo judicem, vt in propoſito conſideret qualitatem teſtis, & torturæ, vt ſi teſtis fuerit famulus, amicus, ſubditus, vel vaſſallus, & ſimilis, & tunc cenſeatur ſubornatus, & attendatur primum dictum, tanquam magis veriſimile, ac etiam ſi fuerit leuiter tortus ad videndum in quo dicto perſiſtat, quod de jure minimè fieri poterat, quando loquutus fuerit cum parte, ſed debebat torqueri ad ſciendum à quo fuerit ſubor- 5

naruſ,vt ſuperiùs dixi cap.2.in fin.cùm non ſit in arbitrio teſtis, jus quæſitum parti, ea inuit. ſibi auferre, cùm in judiciis celebretur quaſi contractus,l.3.§.idem ſcribit,ff.de pecul. & quemadmodum in contractibus altera parte renuente,non eſt locus pœnitentiæ,leg.ſicut ab initio,ff.de action.l.ab emptione,ff.de pact.ita nec liceat teſti pœnitere, cùm per dictum judiciale quaſi contraxiſſe videatur,latè Hier.Hiſpan.in tract.comm.contra comm. quæſt.803.per tot. vbi Alciat. & alios concordantes allegat, & quòd dictum factum extra torturam non poſſit reuocari per teſtem, Caualc. de Brach. reg.p.3.numero 209. ſed benè fateor, quòd per ſecundum dictum factum in tortura primum dictum debilitetur.

6 Ac etiam tenendo primam opinionem magis communem Doctores dicunt procedere,quando ſecundum dictum etiam emanauit metu tormentorum, Hieron. Gabr.conſil.169.num.74.vol.2. Contrarium autem tenet Decian in reſponſ.63.n.49.vol.2.vbi expreſsè firmat, quòd non debeat attendi ſecundum dictum, quando teſtis fuit eleuatus tantùm in tortura,ſed primum dictum ſit attendendum.

7 Ac etiam procedit, ſi vtrumque dictum fuerit factum in tortura, ſed in ſecundo dicto fuerit grauior tortura adhibita quia erit attendendum ſecundum,& non primum dictum vt declarat Decian.d.reſponſ.63. n.47.vol.1. poſt alios quos ad hoc allegat, & Caualc. de teſtib.p.4.num.135.in fin.dicit, quòd teſtis qui in tertia depoſitione eſt varius à primo dicto, etiam facto in tortura, neutri ſtandum ſit, ſed ſit tertia vice torquendus, & erit attendenda depoſitio, quam faciet in iſta tertia tortura,vt vlteriùs torqueri non poſſit tanquam teſtis.

8 Et ſic,ſi fuerit pluries tortus,ſemper attenditur vltimum dictum factum in tortura.Cæpol.conſ.60.num. 19.& ſeq. Marſ.in l.repeti.n.16.ff.de quæſt.in prac.crim. § quoniam, n.7.Vulpell.reſpon.104.n.10. Sed quia firmabant aliqui, quod neutri dicto ſtandum eſſet, ideò Modern.Rom.qu.66.n.174.pro concordia videtur per Decian.reſponſ.62.n.46.in fin.volum.2. diſtinguere, vt ſtetur vltimæ torturæ,ſi grauior prima fuerit,aliàs ſecus,quia leuis tortura non operatur, vt attendatur dictum factum in ipſa tortura, Laurent. de Pinu. conſ. 169.n.9.& dicam,in cap.18.num.5.

9 Imò attenditur ſecundum dictum in tortura, non ſolùm ſi ambo dicta ſint judicialia,verùm etiam multo magis, ſi primum dictum fuerit extraiudiciale, quamvis juratum,Cæpoll.dict.conſ.60.num.16.& ſeqq. Anton.Gabr.concl.317.lib.7. de crim. Si verò primum dictum extrajudiciale fuit ſine iuramento,tunc etiam & multo magis attendatur ſecundum dictum in tortura etiamſi primum dictum extrajudiciale eſſet magis veriſimile,vt poſt Tindar. in tract.de teſt.lib.2.p.1. c.5 n.1.firmat Mod.Rom.q.66.n.175.& ſeq.

10 Primò limita,& intellige,vt non attendatur ſecundum dictum factum in tortura, quando primum ſine tortura magis veriſimile eſſet,Cæpoll.d.conſ.60.n.19. & ſeq.Roland.conſ.40.n.14. lib.1. Decian. reſponſ.93.n. 42.volum.1. vbi dicit multo magis procedere quando appareret de falſitate ſecundi dicti in tortura, Mod. Rom.q.66.num.178.vbi teſtatur de communi, & vltra alios per eum adductos tenet Menoch.de Arb.caſ. 108. num.2.Burſat.conſ.201.num.68.& conſ.216.n.118.vol.2. Ant.Gabr.concl.26.num.3.lib 7.Petr.de Surd. conſ. 173. num.92.vol.2. Canalc. de teſtib.p.4. num.150. in fin.& num.151. reddit rationem quia tortura eſt inſtrumentum pro eruenda veritate,& non pro mendacio ſuſtinendo contra veritatem,Honded. conſ.93.num.24.vol.
11 2. † vbi ponit exempla, quando dicatur magis veriſimile,& quòd ſit in arbitrio judicis declarare, quæ veriſimilia dicantur,Baiard.q.53.n.31.33. Farinac. conſ. 88.num.15.dicit,quòd non poteſt dari certa regula,niſi quòd attendatur dictum magis veriſimile & adminiculatum, & dicatur magis veriſimilis depoſitio, quando eſt conformis,& conſona juri communi, Corſett.ſing.7.in verbo teſtis, Pariſ.conſ.67.n.113.vol.3. Baiard.q.53.ſub n.33. & de teſtibus deponentibus veriſimilia,vel inueriſimilia tradunt Tiraq.in l.ſi vnquam,C. de reuoc.donat.Menoch de arb.caſu 83.lib.2 Et ideò mala eſt illa cautela tradita per Cæpol.in conſ.60.num.18. per quam voluit, vt ſi quis vult complacere amico ſuo, perſuadeat teſtibus, vt dicant contraria primo dicto,quia poſtea judex illos repetendo aliquo timore in tormentis afficiet, & ſtabitur ſecundo dicto ex interuallo facto,nam niſi teſtes in ſecunda depoſitione veriſimilia dicant,non erit bona, nec vera ſuprad,icta cautela, nec teſtes poſſunt repeti ſine cauſa, & ſi repetantur ſine cauſa nihil probent,Burſatt. conſ.216. num.106.vol.2.vbi alios allegat.

12 Secundò limita,& intellige, quando teſtis interrogatur de ſe,& de aliis,quia quoad alios attenditur primum dictum ſine tortura,& non ſecundum factum in tortura,Crauett.conſ.6.num.45.Cæphal.conſ.233.n.50. & ſeq. Menoch. d.caſu 208.n.15. Couar. variar. reſol. cap.13.num.6.Alc. de præſumpt.reg.2.præſumpt.29.n.13. Modern.Rom.qu.69.n.181. vbi alios allegat,& teſtatur de magis communi,& vltra adductos per eum tenent Ant.Gabr. d.concl.26. num.4. Burſatt. conſ.201. n.66.vol.2. vbi de communi, & latè conſ.216. n.105. vol.2. & de communi Matth.Brun. conſ.26.n.3.& 19. p.1.Sim.de Pret. conſ.178.n.26.verſ.præterea.Honded. conſ.93.n.23.vol.2. idem Farinac. conſ.20.n.5.conſ.39. n.7.Fab.Turret. conſ.9.n.18.vbi etiam alios allegat,& teſtatur de comm & in conſ.12.n.70.etiam plures alios allegat, & iterum teſtatur de communi, idémque eſt quando agitur de præiudicio, Fel. in c.cum in ſua,n.4. verſ.& ſi diceretur,de teſtib.Crau.conſ.6.n.16.Cæph.conſ. 234.n.3.lib.2.Fab.Turret.d.conſ.12.n.71.

13 Sed contra iſtam magis verum opinionem inſurgunt multi Doct.vt attendi debeat ſecundum dictum in tortura,quamvis torqueatur in ſe, & in alios, quos Doctores refert,licèt eos non ſequatur, Alc.d.præſump. 29.n.11.& 14.Marſil.in l.1.§.quæſtioni,n.1.verſ. vellem tamen de quæſtion. vbi dicit, quòd neſcit cognoſcere rationem diuerſitatis, cur confeſſio cum tormentis ſit validior in eo,qui torquetur ſimpliciter tanquam principalis quoad ſe, & teſtis quoad alios & contra illam magis communem opinionem etiam ſentit Vulpell. reſp.102.n.12.& reſp.103.n.9.& ſeq.& reſp.104. n.1.2. 6.& ſeq.

14 Sed ad conciliandum iſtas contrarias opiniones, Anton.Gab.concl.26.n.5. poſt Tind.diſtinguit,quòd ſi teſtis deponat de facto proprio: ideò ſi quis de ſe ipſo,& de facto ſuo fateatur,tunc non erit attendendum ſecundum dictum factum in tortura,ſed primum,cùm reuocatio quamvis in tortura in facto proprio præſumatur facta ad ſui exonerationem; ſi verò vtrumque cum tortura depoſuit neutri credatur,vt declarat Caualc.de Brach.reg.p.3.n.304.

15 Vel poſſumus dicere, & forſan meliùs, quòd tunc iſto caſu attendatur ſecundum dictum factum in tortura, quando aliquas haberet pro ſe coniecturas, præſumptiones,& adminicula,prout fuit in caſu Vulpell. reſp.104. n.3. aliàs ſecus, vt etiam declarat Moder. Rom.q.66.n.183.

Tertiò limita,& intellige,vt procedat in ciuilibus, cùm in eis expurgetur vitium periurij,ſecus in criminalibus,In quibus non expurgatur dictum vitium periurij,Crau.conſ.6.n.16. Decian. conſ.189.n.11. vbi de communi.Gabr. lib.7.concl 26.n.10. vbi tamen dubitat de iſta limitatione,Burſ conſ.201.num.67.verſ.vltra quod,vol.2.Fab.Turret,conſ.9.n.24. vbi alios cumulauit,& conſ.12.n.71.Hier.Giach.ad Iul. Clar. q.53.n.... in lit.H.† Sed veritas eſt,quòd etiam in criminalibus

atten

Digitized by Google

attendatur ſecundum dictum in tortura, ſed benè verum eſt, quòd ſine aliis adminiculis non grauaret nominatum ad torturam, ſed ſolùm ad inquirendum, Iul. Clar. *q.53. verſ. quartus eſt caſus, poſt med.* ibi; *In hoc tamen Ducatu*, & ibi: *Bene verum eſt*, & ita etiam tenet Modern. Rom. *d.q.66.n.186.* vbi poſt Iul. Clar. teſtatur de communi.

17 Quartò limita, quando teſtis eſſet in articulo mortis: quia ſtatur aſſertioni factæ minùs ſolemni, & abſquè tortura, & ſic ſecundum dictum factum in tortura non tollit primum dictum iam factum in ipſo articulo mortis, latè Crau. *conſ.6.n.51. & ſeqq. & ſub n.56.* dicit, quòd mortis periculum non minus debet operari, quàm faciat ipſa tortura, & quo magis teſtis eſt morbo grauatus, eo magis ei fides adhibetur, & augetur. Anton. Gabr. *concl.26.n.11. lib.7. de crimin.*

18 Quintò limita, & intellige, quòd ſi teſtis patiatur vitium non ſolùm variationis, ſed etiam alias exceptiones, alióſque defectus, tunc attendatur primum dictum ſine tortura, & non ſecundum dictum cum tortura, Crau. *conſ.6.n.54.* Ant. Gab. *d. concl.26.n.12.* Mod. Rom. *q.66.n.188.* Eugen. *conſ.27.n.56.* vel neutri credatur, Crauett. *conſ.6.n.15.* Io. Bott. *conſ.2.n.63.* Burſ. *conſ.35.n.35. lib.1.* Turret. *conſ.12.n.74.*

19 Sextò limita, & intellige, vt vitium periurij expurgetur per torturam in ciuilibus, ſecus in criminalibus, vbi non expurgatur infamia periurij per torturam & ob id, ſi ex ſecunda depoſitione teſtis periurus efficiatur, non attenditur ſecundum dictum, ſed primum factum ſine tortura, Crauett. *conſ.9.n.47. & ſeq.* poſt Bart. & Dec. Ant. Gabr. *d. concl.26.n.10. lib.7.* Menoch. *de Arbitr. caſu 108.n.6. lib.2.* Oſaſc. *deciſ.65.n.32 & ſeq.* Burſ. *conſ.201.n.67. verſ. vltra quòd vol.2.* Matth. Brun. *conſ.62.n.12. & ſeqq. & n.18.* Hond. *conſ.93.n.33. vol.2.* & priùs *in conſ.100.n.38. vol.1.* latè Rimin. iun. *conſil.704.n.30. & ſeq. vol.6.* Eugen. *conſ.27.n.54.* vbi alios allegat, & idem Hond. *conſ.102.n.36. vol.1.* And. ad Iul. Clar. *q.53. in lit. H,* Grat. *in Diſcept. Forenſibus c.192.n.15. & ſeqq.* Fab. Turret. *conſ.9.n.20.* vbi alios allegat, & teſtatur de comm. ex illa ratione, quia iuramentum ſit indiuiduum, Becc. *conſ.45.n.10. lib.1.* & quòd fides teſtimonij diuidi non poſſit, Caualc. *de teſt. p.3.n.70.* & quòd periurium non expurgetur per torturam. Idem Turret. *conſ.12.n.72.* vbi de communi, & alios etiam concordantes allegat. Sed Mod. Rom. *in q.56.n.190.* dicit, iudicio ſuo non poſſe talem limitationem adaptari, cùm ſemper vitium periurij præſupponatur ex diuerſis, & contrariis depoſitionibus, & ob id per iſtam limitationem, aut deſtruitur regula ſuprapoſita, aut intelligi debet, quando primum dictum fuit extraiudiciale, & ſine iuramento. Et nihilominus Doctores communiter præſupponunt dictum eſſe iudiciale, & cum iuramento, & ideò ſuper iſta limitatione eſſe cogitandum. Poterit tamen ſaluari iſta limitatio ex quadam conſuetudine, quæ eſt, quòd vitium periurij in criminalibus expurgetur ſaltem, vt teſti credatur, & faciat indicium, ad torturam contra nominatum, ſecundùm Clar. *q.21. verſ. ſcias tamen*, & de eadem conſuetudine teſtatur idem Farin. *conſ.10.n.10. verſ. de conſuetudine tamen*, licèt verè non totaliter ei credatur, quoad indicium ad torturam, ſed debilitetur ſecundum dictum factum in tortura per primum dictum in iudicio cum iuramento, vt non poſſit grauare nominatum ad torturam, vt poſt Bald & Crau. in terminis declarat Thob. Non. *conſ.99.n.6.* Roland. *conſ.98.n.20. & 53. in fine*, & idem Mod. Rom. *in conſ.59.n.8. in princ.* dixi poſt alios, quos allegat, vt non credatur neque primo, neque ſecundo dicto in tortura facto Caualc. *de teſt. p.4.n.155. in fin.*

20 Si verò teſtis pateretur defectum infamiæ, vtilitatis & ſimilium, & non defectum variationis, & tunc attendatur dictum factum in tortura, & non primum, quod nihil valet. Aret. *in c. per tuas, num.35. extra de teſt.* Alciat. *de præſumpt. reg.2. præſumpt.29. num.12. & ſeqq.* Iul. Clar *q.53. verſ. tertius eſt caſus*, Mod Rom. *quæſt.66. num.179.* Vulpell. *reſponſ.104. num.9.* vbi tradunt, ſecus eſſe in alio homine libero, quia ſi indebitè torqueatur, attenditur primum dictum ſine tortura, Turret. *conſ.9.n.23.*

21 Septimo limita, quando teſtis pateretur vitium inimicitiæ, quia per torturam iſte defectus non tollitur, nec purgatur talis exceptio inimicitiæ, Crauet. *conſ.6.n.53. & ſeqq.* Ant. Gabr. *d. concl.26.n.12.* Burſ. *conſ.201.n.69. vol.2. & conſ.216.n.204. & 217. eodem vol.2.* vt latiùs dicam infrà *in c.18.n.8.*

22 Octauò limita, & intellige, vt ſi ſecundum dictum factum in tortura non eſſet ſolemne, parte citata, & cum iuramento, ſine dubio non tolleret primum dictum ſolemne, & cum iuramento. Ant. Gabr. *d. concl.26.n.6.* & ſic requiritur, vt tortura fuerit legitimè illata, & tunc attendatur depoſitio facta in tortura, aliàs ſecus, Boſſ. *tit. de oppoſ. contra teſt. n.1. circa med.* Menoc. *de arb. caſu 104. n.14. in fin.* Mod Rom. *q.66.n.177.* & quod requiratur citatio partis, vt dictum factum in tortura magis attendatur, Laurent. de Pinu. *conſ.169.n.10. & ſeq.* Marcabr. ab Anguil. *conſ.50.n.153.*

23 Nonò limita, quando primum dictum ſine tortura eſſet pluries geminatum, & confirmatum, quia illud attenditur, & non ſecundùm dictum in tortura, Decian. *conſ.175.n.8.* Rol. *conſ.73.n.33. lib.1.* Menoch. *caſu 108.n.1.* Hond. *conſ.102.n.38. in princ. vol.1.* Eugen. *conſ.27.n.55.* etſi cantaret in fauorem rei inquiſiti, quia ſemper attenditur primum dictum, vt conſiderat Burſ. *conſil.106. num.102. vol.2.* Caualc. *de teſt. part.4. num.154.*

24 Poſtremò ſciat iudex, quòd ſi aliunde conſtet de veritate vnius depoſitionis, teſtis non debet torqueri ad videndum in quo dicto perſiſtat, cùm tunc in eo non vigeat aliquis timor ſubornationis, latè Farin. *conſ.44.n.3. & ſeqq.* vbi alios allegat, Maur. Burg. *de modo proced. ex abrupt. q.100.n.135. in fin.* Berraz. *conſ.153.n.8. lib.1.* ad quod pauci iudices animaduertunt hac noſtra tempeſtate malo fato carceratorum.

CAPVT XVII.

Teſtis quando in foro conſcientiæ poſſit celare veritatem, & quando teneatur ad damna & intereſſe.

SVMMARIVM

1 *Teſtis cui fuit aliquid promiſſum, vt taceret veritatem, ſi ipſe tacere non promiſerit, & deinde examinatus depoſuit veritatem, nec teneretur pecuniam acceptam reſtituere.*

2 *Teſtis, qui promiſit nihil reuelare in damnum dantis pecuniam, ſi deinde examinatus veritatem dicat, tenetur pecuniam reſtituere.*

3 *Teſtis qui promiſit non reuelare, & non depoſuit veritatem, non tenetur acceptam pecuniam reſtituere, ſed tenetur ad damna, & intereſſe, quæ euenerit parti damnificatæ.*

4 *Reddens ſecurum furem, ſi fur aliàs furatus non fuiſſet, & non reſtitueret furtum, tenetur ipſe reſtituere bona furata.*

5 *Teſtis an poſſit in foro conſcientiæ pro conſeruatione vitæ alicuius delinquentis veritatem celare.*

6 *Aliqui diſtinguunt inter celare, & occultare veritatem, vt in primo caſu ſi fiat ſine dolo, permittatur, in ſecundo autem caſu minimè permittatur.*

7 *Iuramentum refertur ad intentionem dantis iuramentum, non autem ad intentionem iurantis.*
8 *Teſtis quando valeat mendacium dicere pro ſaluanda vita alicuius in cauſa capitali.*

1 IN hac quæſtione breuiter dico, quòd ſi quis promi-
ſerit, dederit pecuniam teſti, vt taceret, ſi ipſe nihil
promiſerit & deinde examinatus depoſuit veritatem,
2 non tenetur acceptum reſtituere; † Si verò teſtis pro-
miſit nihil reuelare, vel dicere in damnum dantis pe-
cuniam, ſi poſtea deponat veritatem, tenetur danti pe-
cuniam reddere, & contractum reſcindere antequam
3 adimpleatur † ſi verò ſeruauerit promiſſionem, quia
non depoſuit veritatem, non tenetur pretium reſtitue-
re, cùm contractum adimpleuerit, ſed tenetur ad reſti-
tuendum damnum, quod euenit parti damnificatæ per
eius depoſitionem, vt explicat nouiſſimè Fernand. Re-
bell. *in tract. de oblig. Iuſtitia lib. 2. q. 14. n. 64.* & poteſt
iurari in litẽ contra teſtem, qui dolo falſum depoſuit,
vel ſi dolo deponere recuſauit, & pars damnum rece-
pit, Plot. *in l. ſi quando, num. 114. & ſeq. & num. 715. ff. de iureiur.* Caualc. *de teſt p. 3. num. 63. verſ. & poterit iurari.*

4 Si verò quis ſecurum redderet per muneta furem,
qui ſine dicta aſſicuratione non eſſet furatus, ſi fur non
reſtituat furtum, tenetur ipſe aſſicurans ad damni, &
furti reſtitutionem, & multò magis, ſi eundem furem
animaſſet, Fernand. Rebel. *d. lib. 2. q. 14. n. 64. in fine.*

5 Solet etiam dubitari, an in cauſa capitali criminali
licear teſtibus celare, ac occultare veritatem pro con-
6 ſeruanda vita delinquentis, ſiue homicidæ, & † Docto-
res videntur diſtinguere inter veritatem celare, & men-
dacium dicere, quia multi Sancti celarunt veritatem,
& tamen non fuerunt mentiti, vt Abraham qui vxo-
rem ſuam celauit, dicendo eſſe ſororem ſuam, ne oc-
cideretur, & de multis aliis Sanctis refert D. Thomas
in 2. 2. in quæſt. 110. art. 4. & Seraphicus Diuus Franciſ-
cus interrogatus, ſi vidiſſet malefactorem tranſeun-
tem, quem verè viderat, annuens per clamydem, ſeu
maniconem ſuum, dixit, iſthac non tranſiuit, & tamen
non peccauit occultando veritatem, Afflict. *ſuper conſt. Regn. lib. 1. rub. ſub verbo inquiſitionibus, num. 7.*
7 *mihi fol.* 108. † vbi ſubdit hoc procedere quando ſine
dolo quis aſſereret, ſi verò cum dolo, & medio iura-
mento ad interrogationem alicuius ita reſponderet,
peccaret, cùm iuramentum debeat interpretari ſe-
cundùm mentem dantis iuramentum, & non ſecun-
dùm mentem, vel intentionem iurantis, & allegat
D. Thomam 2. 2. *quæſt. 20. art. ..* quod eſt notandum,
quia audiui multos teſtes falſum deponentes in iudi-
cio, quia putabant eſſe tutos, quia aſſerebant, quòd
quando iurarunt in iudicio, ipſi iurarunt dicere, provt
depoſuerunt, & non provt interrogare volebat eos
iudex; Benè verum eſt, quòd pro innocentia rei dete-
genda quilibet tenetur ſub vinculo charitatis etiam
non requiſitus deponere veritatem, Villagut. *in pract. crimin. lib. 9. tit. de teſt. cap. 3.* vbi latè, ſed vt condem-
netur reus tenetur ſponte deponere, etiamſi accuſato-
ri immineret periculum, vt firmat idem Villagut. *in concluſ. ſeq.* quod eſt notandum, quia ſæpè in practica
contingit, quòd teſtes recuſant ſe examinare ad defen-
ſam inquiſiti, provt vidi cum mea admiratione contin-
gere in perſonis, quæ charitatem præ ore ſemper habe-
bant.

8 In cauſa autem, quando teſtis dicit mendacium pro
ſaluanda vita alicui in cauſa capitali, videntur etiam
Doctores diſtinguere inter viros perfectos, & ſanctos,
& alios non ita perfectos, & ſanctos, vt perfectis &
ſanctis non liceat celare veritatem, ſed aliis minus per-
fectis liceat pro tuenda vita rei capitalis, per text. &
gl. *in c. ne quis arbitretur, 22. q. 2.* Aſtenſ. *in ſum. in lib. 1. tit. 26. art. 5. circa finem,* quando nulli noceat, vt in viris
perfectis ſit peccatum mortale, in aliis non ita perfe-
ctis ſit peccatum veniale, & Spec. *in tit. de teſte, §. qualiter autem, verſic. & nota etiam,* dicit, quòd in criminali-
bus non eſt peccatum celare veritatem: ſed Diuus
Thom. 2. 2. *in q. 110. art. 4.* reprobat ſupradictam diſtin-
ctionem, inquiens, quòd nullum peccatum, quod laicis
eſt veniale, viris perfectis eſt mortale, niſi propter
ſcandalum; idem firmat Ant. Arch. Florent. *in 4. p. ſuæ ſummæ, tit. 11. c. 13. §. quartum,* & Abb. *in c. ſuper eo de vſur.*
ex illo tex. dicit quòd non debeat quis mentiri, vt libe-
ret quem à morte dicens etiam, quòd quis non debet
committere peccatum veniale, vt alius euitet mortale,
cùm verè celare veritatem ſit peccatum, 11. *q. 3.* quiſ-
quis metu de crimine falſi *c. 1.* & ſi nolit deponere ve-
ritatem, poſſit cogi *c. peruenit el 2. de teſtib. cogen.* prove
hæc omnia refert Affl. *ſuper Conſt. Regn. d. lib. 1. Rubr. 21. in verb. inquiſitionibus, n. 6. & ſeq.* & pleniùs de hoc ſcri-
bit Hoſtienſ. *in ſumm. de pœn. & remiſſ. §. quæ interrogationes, verſ. dixiſti vnquam mendacium:* ad cuius ſcripta om-
nino me remitto, & ad ea, quæ per Sanctam Matrem
Eccleſiam determinantur.

CAPVT XVIII.

Tortura in teſtibus quid operetur.

SVMMARIVM.

1 *Tortura operatur, vt reus perſiſtent in negatiua cenſeatur dixiſſe puram veritatem, & hoc procedit etiam in tortura teſtibus illata.*
2 *Tortura operatur, vt teſtes inhabiles efficiantur habiles.*
3 *Tortura operatur, vt vnus teſtis tortus, ſecundùm aliquos plenè probet, quando deponit de facto proprio: contrarium autem tenent alij Doctores.*
4 *Tortura dicitur ſpecies probationis, licèt fallax probatio.*
5 *Tortura auget fidem teſtibus, quando fuit illata eo modo, quo poſſit cruciatum corporis inferre, & non per ſpatium vnius Pater noſter, ſiue vnius Miſerere.*
6 *Tortura tunc auget fidem teſtibus, quando fuit illata, legitimis præcedentibus indiciis.*
7 *Tortura expurgat vitium variationis, & non plures defectus.*
8 *Tortura non expurgat vitium inimicitiæ.*
9 *Tortura non expurgat vitium periurij.*
10 *Tortura illata in ſe, & in alios, quoad tertios dicitur debilior confeſſio in tormentis facta quàm alia facta ſine tormentis.*
11 *Tortura in teſtibus non purgat defectum citationis.*
12 *Tortura Notario illata ſuper falſitate inſtrumenti, ſi Notarius ſuſtineat non corroborat inſtrumentum, imò operatur, vt ipſum inſtrumentum in cauſa ciuili non probet.*
13 *Tortura non eſt inferenda teſti, qui aliàs nihil probaret, niſi in quibuſdam criminibus.*
14 *Tortura non ſupplet defectum numeri teſtium.*

IVdex circa torturam teſtibus inferendam debet mul- 1
tum inuigilare, quia eſt regula ſatis trita, vt tortura
operetur, quòd ſi tortus perſiſtat in aliqua depoſitione,
cenſeatur puram veritatem dixiſſe, iuxta vulgarem do-
ctrinam Alber. *in rubr. de quæſt. num. 9. & in l. Edictum, num. 2. C. eodem,* quam opinionem omnes obſeruant in
Italia, & vltra dicunt, vt eſt videre per Doctores ad-
ductos per Mod. Rom. *in conſ. 25. n. 45.* Iul. Clar. *q. 64. n. 34.* Magon. *deciſ. Lucenſ. 89. n. 12.* Decian. *reſp. 93. num. 132. vol. 2.* Rim. iun. *conſ. 24. n. 1. tom. 2. crim. diuerſ.* Quæ
opinio Alber. & ſequacium præcipuè vera eſt in teſte
torto,

torto, vt declarat Sim.de Pret.*conſ.*104.*n.*41.*& ſeq.*& Dec.*in d.reſp.*93.*n.*117. dicit,quod tortura illata principali, ſuffragetur etiam aliis imputatis de auxilio, ope,vel fauore præſtito.

2 Ac etiam operatur tortura in teſtibus, vt qui aliàs erant inhabiles,efficiantur habiles,& idonei,cùm tortura expurget defectus.& exceptiones teſtium, Alex. *conſ.*1 .*n.*5 *vol.*1. Marſ. *in pract.crim.§. diligenter.n.*62. & Iul.Clar.*q.*25.*n.*1.vbi de communi,Dec.*d.reſp.*193. *num.*3.*vol.*2.Hond.*conſ.*102.*n.*26 *vol.*1. Farin.*conſ.*29. *n.*10.qui omnes alios allegant, Villag. *in pract. crim. lib.*8.*tit.de teſtib.c.*7.*concluſ.*1.

3 Imò aliqui volunt; quòd vnus teſtis tortus plenè probet,quando deponit de facto proprio, quos refert Dec. *in d.reſponſ.*93.*n*...*vol.*2. Qui tamen *ſub num.*60. contrarium tuetur,vt minimè probet plenè teſtis tortus,quamvis deponat de facto propriu, & ibi ſubdit, quòd iura,& Doctores qui in contrarium adducuntur, vtuntur numero plurali,& ſic,quòd requirantur plures teſtes torti ad plenam probationem, cùm tortura ſolùm tollat defectum infamiæ, & non ſuppleat defectum numeri.

4 Ac etiam tortura dicitur ſpecies probationis, adeò quod vbi fuit illata tortura teſtibus, ibi dicatur facta probatio ad incluſionem, vel excluſionem delicti, Crau.*conſ.*35.*n.*20.*volum.*2. Decian. *in tract.crim lib.*5. *c.*36.*num.*1. vbi ſubdit, licèt dicatur fallax probatio. Boſſ.*tit.de confeſſ.n.*56.Farin.*conſ.*6.*n.*18.*conſ.*60. *n.*26. Maur.Borg.*in tr.de mod.proced ex abrupt. cent.*1. *q* 10.. *n.*53.*& ſeq.*

5 Primò,limita,& intellige,vt tortura augeat fidem teſtibus, eſſe verum,quando fuit illata eo modo,quo poſſit cruciatum corpori inferre, & non quando ferè infertur per iocum,vt per ſpatium vnius Pater noſter, ſiue vnius Miſerere,vt benè declarat Rim.Iun. *conſil.* 360.*n.*74.*& ſeq.volum.*4. Brun. *conſ.*61.*n.*6. *& ſeq.p.*2. Decian.*reſponſ.*93.*num.*46.*volum.*2.Baiard. *q.*21.*n.*53. *& ſeq.& q.*14.*n.*96. & meliùs Laurent. de Pinu. *conſ.* 169.*n.*9.

6 Secundò limita.& intellige,quando fuit illata teſti legitimè,& præcedentibus indiciis,vt dixi ſuprà.

7 Tertiò limita,& intellige, vt expurget in teſte vitium variationis, & non alios plures defectus, & ſic vnum defectum,& non plures,Crauet.*conſ.*6.*num.*34. *& ſeq.*Burſ.*conſ.*192.*lib.*2.Rol.*conſ.*3.*n.*48.*& ſeq. lib.*3. latè Rim.iun.*conſ.*113.*n.*33.*conſ.*120.*num.*29.*vol.*2.*& conſ.*360.*num.*82.*vol.*4.Honded.*conſ.*100.*n.*37.*vol.*1.*& conſ.*93.*n.*52.*volum.*2.Farinac.*conſ.*11.*n.*12.*& conſ.*22. *ſub num.*16.*& conſ.*79.*n.*10.Quod Doctores admittunt etiam in crimine læſæ Maieſtatis, & in caſu difficilis probationis, & vbi aliter veritas haberi non poſſet, Farin.*d. conſ.*10.*n.*12, Burſat. *conſ.*128.*n* 7. *verſ.etiam quod*, *vol.*4. licèt Baiard. cuius fuerit in add. ad Iul. Clar.*q.*24.*n.*128.*in fine* atteſtari,quòd de conſuetodine non obſeruetur,quæ atteſtatio Baiardi debet forſan verificari penes iſtos latrunculatores iuris ignaros,& parum Deum timentes,ac ad inanem gloriam anhelantes in populo ſuper ſanguine pauperum carceratorum, quibus omnia ſunt plena,& quod non expurget plures defectus,Fab.Turret.*conſ.*9.*n.*35.*conſ.*15.*n.*75.*conſ* 24. *num* 30. & ſufficiunt duo defectus, vt teſtes dicantur penitus inhabiles Menoc.*caſu* 99.*n.*7.Burſat.*conſ.*145. *n.*1.*vol.*1.vbi de com.Eman.Suarez. *recep.ſent.in verb. teſtis,n.*216.vbi etiam de communi,& etiam vbi aliter veritas haberi non poſſet,vt habeantur pro non examinatis,Turret.*d conſ.*9.*n.*33.vbi alios allegat.

8 Quartò limita in teſte odioſo, & inimico, in quo tortura non expurgat defectum, ac exceptionem inimicitiæ,Gram.*conſ.*9 *num.*11.*conſ.*38.*n.*11. *& ſeq.* vbi loquitur in inimico ob verba minatoria Rol *conſ.*24. *n.*38.*vol.*1.*& conſ.*37.*n* 13.*vol.*3.vbi loquitur in inimico iurato,Boſſ.*tit.de Inquiſit.n.*52.Rim.Iun.*conſ.*524.*n.* 30.*& ſeq.vol.*5. Bertaz.*conſ.*351.*n.*14. *vol.*2. Baiard. *q.*14.*n.*18.Imo nec etiam facit indicium ad inquirendum.Rim.Iun. *in d.conſ.*524.*n.*30. *& ſeq.* quod magis procedit in mulieribus, quæ faciliores ſunt ad vindictam,Burſ.*conſ.*134.*n.*36.*vol.*2.Maſcard.*concl.*85.*n.*12. *de prob.vol*....

Quintò limita, vt in criminalibus tortura non ex 9
purget vitium periurij, vt dixi *in præcedenti c.* licèt Mod.Rom.*conſ.*10.*n.*10. dicat contrarium ſeruari de conſuetudine.

Sextò limita.& intellige, vt ſi quis tanquam ſocius 10
criminis torqueatur in ſe,& in alios,& ſi fateatur delictum,confeſſio facta in tormentis,quoad alios debilior ſit,quàm illa quæ fuit facta extra tormenta,Brun. *conſ.*62.*n.*1.*p.*1.Dec.*conſ.*175.*n.*8.Gram.*voto* 34.*n.*11. *conſ.*36.*in fi.*Foll.*in pract.crim.*3.*ſ.*3.*princ.*. *in verſ.& ſi confitebuntur,n.*90.Baiard *q.*65 *n.*2.*in fin.*vbi poſt Bart. *in l.*1.*§.q.de q.*diſtinguit tres caſus.Primus eſt quando quis in ſe tantum interrogatur, & tunc validior ſit cõfeſſio ſpõtanea,quàm facta in tormentis,Secundus eſt, quando quis de alio interrogetur, & tunc ſit validior, quæ ſit cũ tormentis.Tertius eſt quando quis torquetur in ſe,& in alium.& tunc ſit validior confeſſio,quæ ſit in tortura.Et ſcias in hac materia,quòd ſocius criminis licèt fuerit de delicto aggratiatus,tamẽ poterit torqueri ad eruendam veritatem contra ſocios,cùm gratia non amplectatur torturam in caput aliorum B.rtaz. *conſ.* 341.556.559.Hond.*conſ.*10..*vol.*1.Coſta *de ſubſid.remed remed.*26.*n.*9.de quo tamẽ vide *in d.ſent.*31.*c.*6.*per totũ.*

Septimò limita,vt tortura teſtibus illata non tollat 11
defectum citationis; Bron. *conſ.*61.*n.*2.*& n.* 9. & poſt Fel.& alios,Baiard.*in q.*11.*n.*4.cùm tortura teſti ſit inferenda in præſentia rei,vel ipſo citato,vt afficere poſſit eundem reum.Boër.*dec.*319.*n.*4.Vulpel. *reſponſ.*76. *in fin.*Baiard.*q.*25.*n.*10. ad quod defenſor cauſæ benè aduertat,licèt Cauale.*de teſt.p.*3.*ſub.n.*77.*in fin.& p.*4. *n.*149.dicat torturam non requirere citationem partis,qui poteſt intelligi,quando torquetur teſtis prima vice pro habenda veritate,ſecus erit dicendum ſi confrontetur cum reo,quia debet torqueri in faciem ipſius rei,vel repeti in tortura parte citata.

Octauò limita, vt tortura Notario illata ſuper fal- 12
ſitate inſtrumenti,ſi ſubſtinuerit,non operetur,vt maior fides inſtrumento adhibeatur,imò ex ea tollatur de fide, & non probet, vt latè conſuluit Ludou Maroz. *conſ.*17.*n.*3.*& ſeq.lib.*1. ad quod Aduocatus valde inuigilet,defendendo Notarium à tortura,ne fides poſtea inſtrumento tollatur in cauſa ciuili, provt ego multum inſudaui ad eruendum quendam Notarium è manibus iudicis,ne torqueretur pro habenda veritate ſuper falſitate cuiuſdam inſtrumenti,ne poſtea dictum inſtrumentum in vna ciuili cauſa Bononienſi ſubuerteretur,licèt opinio Marozi non recipiatur totaliter, vt dicit Ant Theſ.*in qq.foren.q.*47.*n.*.9.

Nonò limita, vt teſti, inhabilis,qui aliàs non face- 13
ret indicium non debeat torqueri,Burſat. *conſ.*217.*n.* 11.*vol.*2.Bertaz *conſ.*549.*n.*5.Card.Tuſc. *in lit.T.concl.* 333 *n.*14.*in fin.*Baiard.*q.*25.*n.*11. *& ſub n.*12. etiam firmat,quòd ſi teſtis eſſet falſus non deberet,nec etiam contra falſarium torqueri,cùm nihil operetur, niſi in crimine læſæ maieſtatis,falſæ monetæ, vel in falſitate ſigilli Principis, & in iſtis etiam debent concurrere aliquæ aliæ coniecturæ, vel præſumptiones,vt torqueri poſſit,& aliquid tortura operetur, de quo dixi aliàs ſuperiùs.

Decimò limita, vt tortura non ſuppleat defectum 14
numeri teſtium vt ſi vigore legis, vel alicuius conſtitutionis ad aliquem conuincendum duo teſtes requirantur, vnus non ſufficiat,quamvis eius dictum in tortura forſan eſſet confirmatum, cùm tortura ſuppleat defectum infamiæ,& non numeri. Decian. *reſponſ.*93. *num.*6.*volum.*2.

DEFENSIO XX.

Circa reorum examina.

CAPVT. I.

Inquiſito an ſit deferendum iuramentum de veritate dicenda.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum de veritate dicenda non eſt per iudicem reo deferendum.*

2 *Contraria opinio de iure, & de conſuetudine ſeruatur.*

3 *Reus negans delictum peccat mortaliter, & Aduocatus conſulens negari delictum etiam peccat mortaliter, & poteſt puniri.*

1 AN iudex in cauſa criminali deferre debeat iuramentum de veritate dicenda inquiſito Marſil. *in l. penult. n. 72. ff. de quaſt.* aſſerit non eſſe inquiſito præfatum iuramentum deferendum, & idem firmat *in Pract. §. poſtquam num. 4.* quam opinionem communem dicit, Sal. *in principalis, §. quod obſeruari ſub n. 21. C. de iureiur. propt. calum.* Decian. *in tract. crim. lib. 2. c. 21. n. 23.* qui adducit *c. tam literis de teſt.* vbi gloſ. & hoc de iure eſt omnino verum, Anton. Scapp. *de iur. non ſcript. lib. 5. c. 65. n. 7.* Scacc. *lib. 1. cap. 86. n. 27. de crim.* & priùs *in cap. 12. ſub n. 8.* dicit cautum lege non reperiri, vt ſi reo deferendum d. iuramentum, cùm non cogatur propriam turpitudinem detegere, vide latè Villagot. *in pract. crim. lib. 1. c. 5. concl. 2. & ſeq.*

2 Contrariam opinionem, vt tale iuramentum de veritate dicenda deferendum ſit inquiſito, originaliter tenet Bar. *in l. Marcellus, ff. de act. rer. amot.* quam communem fatetur Marſ. *in d. l. penult. n. 72.* quamuis practicandum non eſſe, firmet Diaz. *in Pract. Crim. c. 126.* Clar. *qu. 45.* Gomez. *tit. de delict. c. 12. n. 15.* Couar. *var. reſolut. lib. 1. cap. 2. n. 2.* Cordica *in ſuo quaeſtionario lib. 1. qu. 43. dub. 3.* Sot. *de ratio. tegen. ſecret. 2. membr. q. 7. & lib. 5. q. 6. art. 2. de iuſt. & iur.* Nauarr. *in tract. de reſtit. lib. 2. c. 4. n. 138.* vbi de communi, Hier. Hiſp. *in tract. comm. contra comm. q. 301. n. 1. & 2.* qui alios allegat, & teſtatur de communi, Scacc. *in d. c. 12. n. 9.* vbi dicit hoc eſſe introductum à practica, qui habet annexam occaſionem periurij, prout etiam animaduertit Iul. Clar. *q. 45. verſ. ſed quaro nunquid rationes autem,* & fundamenta quis videre poterit apud Salfez *in add. ad Diaz. in loco citato in lit. A, col. 4.* vt refert Hier. Hiſp. *in d. q. 301. n. 3.* & quòd ita ſeruetur de conſuetudine per totam Italiam, teſtantur Scap. vbi ſuprà, Cartar. *in Pract. interrog. reor. lib. 3. c. 3. n. 15.* Scacc. *d. c. 86. n. 27.* & de eadem conſuetudine teſtatur Anton. Gomez. *de delict. c. 12. n.*

3 *15.* vbi ſubdit, † & ob id reus negans veritatem, peccat mortaliter, licet incurrat in pœnam mortis, Villagut. *in pract. crim. lib. 1. c. 5. concl. 4. in princ.* & quòd Aduocatus, etiam incurrat in peccatum mortale, ſi conſulat reo negare veritatem, latè Peregr. *conſ. 2. nu. 254. & ſeq. lib. 2.* vbi adducit Theologos, & Canoniſtas imò ſubdit, quòd teneatur conſulere clientem reſtituere, quod indebitè tenet, & Battand. *in pract. crim. reg. 12. n. 17.* dicit, quòd Aduocatus, & Procurator poſſunt puniri, ſi inſtruant reum ad ita dicendum. Et de forma præſtandi iuramentum dixi ſuprà *in defenſ. 14. cap. 6.* Et ſi recuſet dare, Spec. *in tit. de iuram. cal. §. ſuper. reſt, verſ. quoniam per l. ſi confeſſus, ff. de cuſt. reor.* dicit quòd debeat haberi pro confeſſo. Sed Baiard. *q. 45. n. 5.* dicit, quod illa lex hoc non diſponit, & ideò quòd ſit cogendus ad deponendum etiam per torturam, Caualc. *de Brach. reg. p. 5. n. 69.* vbi ſubdit eſſe ſanum remedium maximè quoad teſtes, & *ſub n. 62.* dicit, quòd ſi recuſet reſpondere, poterit etiam torqueri tam publicè, quàm in ſecretis carceribus quando ſumus circa ſubſtantialia negotij, ſecus ſi circa alias circumſtantias: licèt dicat in practica aliter obſeruari in vtroque caſu, ſed quod in leuibus leuiter, in grauibus grauiter torqueatur.

CAPVT II.

Iuramentum calumniæ, an in criminalibus ſit deferendum, tam reo, quàm actori.

SVMMARIVM

1 *Iuramentum calumnia in criminalibus deferendum eſt tam reo, quàm actori, licet alij contrarium tenuerint.*

2 *Author conatur iſtas contrarias opiniones concordare.*

3 *Limita in quibuſdam criminibus hic per Authorem expreſſis, nempe in criminibus exceptis, vt non iuretur de calumnia.*

4 *Fiſci procurator non tenetur iurare de calumnia.*

QVod in criminalibus iurari debeat de calumnia, 1
tam à reo, quàm ab actore, tenet Socc. *in cap. literas num. 3.* vbi firmat hoc pro regula *de iureiur.* Clarua *quaſt. 18. num. 4. circa finem,* vbi de communi, & *in qq. 62. n. 7. & in d. quaſt. 18. num. 3.* teſtatur ita ſeruari per totam Italiam, ac in Hiſpania, & etiam de generali conſuetudine, vbi tamen firmat non ſeruari in ſtatu Mediolani, & etiam ſimpliciter teſtatur poſt Follet. quòd nunquam viderit obſeruari, & ibi etiam Baiard. *num. 2,* teſtatur de non obſeruantia, & quòd debeat accuſator iurare de calumnia tempore quo porrigit accuſationem, Bart. *in l. 1. n. 6. C. de iur. calum.* Aug. de Ang. *in verb. & ad querelam, num. 4.* Mantua. *in l. tranſigere, n. 23. C. de tranſact.* Galganet. *in gl. ad ſtatut. Vrb. lib. 2. c. 2. verſ. teneatur ſuam accuſationem.*

Quæ contrariæ opiniones poſſunt reduci faciliter 2
ad concordiam, vt ſecunda opinio negatiua procedat, quando à parte non petitur, & prima opinio quando pars inſtat pro delatione dicti iuramenti; vt omninò ſit iurandum, Clar. *d. q. 18. n. 3. in fine.* Socc. *in d. c. literas num. 7.* latè Ant. del Re *in tract. de iuram. calum. c. 19. n. 13. cum plur. ſeqq.* vbi *ſub num. 25.* poſt quam confutauit aliqua contraria teſtatur de communi obſeruantia, & de communi etiam teſtatur Burſatt. *conſ. 106. num. 15.* vbi etiam alios allegat, & dicit quòd ſi omittatur, quando fuit petitum, proceſſus erit nullus ſecus ſi non fuerit petitum quia tacitè poteſt remitti, & ita in facto obſeruatum fuit in cauſa Gulielmi Breue in Tribunali A. C. tempore Farinacij Locumtenentis Criminalis, quia iurauit de calumnia in productione articulorum ad defenſam, cùm fuerit per actorem inſtatum, quòd ipſe Gulielmus iuraret, & talis opinio procedit etiam in cauſis mixtis, Socc. *in d. cap. literas, n. 6. verſic. 6. procedit,* Spec. *in tit. de iuram. calum. §. 2. n. 1.* Ant. del Re *in d. c. 19. n. 29.*

Sed limita in criminibus læſæ maieſtatis diuinæ & 3
humanæ, ſimoniæ, ſodomiæ, falſitatis, aſſaſſinij, aliiſque criminibus exceptis, in quibus ob eorum immunitatem receditur à regulis iuris communis, & ob id etiam

Digitized by Google

etiamſi in his fuerit petitum, & omiſſum iuramentum, non vitiaretur proceſſus, ſecus io aliis, provt eſt
videre per Anton. del Rè *in tract. de iuram. calum. c. 19. num. 19. & 18.*

4 Ac etiam fallit io procuratore fiſcali, qui non tenetur iurare de calumnia, Franc. Luca. *in tract. de fiſc. & eius priuileg. caſu* 79. Miſing. *cent. 1. obſeru.* 74. vbi reſtatur ita in illa Camera Imperiali obſeruatum fuiſſe.

CAPVT III.

Inquiſitus an poſſit puniri de periurio.

SVMMARIVM.

1 *Reus principalis non punitur de periurio, ſed ſolùm, Deum habet vltorem.*
2 *Iuramentum calumnia non punitur in hoc ſaculo.*
3 *Contrariam opinionem, vt iuramentum calumniæ puniatur, tenent alij Doctores.*
4 *Reus quomodo poſſit excuſari à pœna calumnia, remiſſiuè.*
5 *Negans poſitiones, nec etiam punitur.*
6 *Reus committens periurium in reſpondendo inquiſitioni, non punitur.*
7 *Reus examinatus tanquam principalis in ſe, & teſtis in alios, non punitur de periurio.*
8 *Periurium in hoc ſaculo non punitur in eo, qui aliquo modo intereſſe habere poteſt in depoſitione.*
9 *Periurium non punitur in foro contentioſo, ſecus in foro Poli.*
10 *Periurium grauat inquiſitum mendacem ad torturam.*
11 *Mulcta poteſt per iudicem inferri, & exequi contra principales, ſi detegat in eis periurium.*
12 *Periurus pluries, ex ipſa geminatione punitur pœna extraordinaria.*
13 *Periurus in iudicio in praiudicium tertij, punitur, ſecundùm magis communem opinionem.*
14 *Periurus non punitur, vbi infligitur pœna corporis afflictiua, vel vbi ingeritur infamia nota, ſecus in aliis pœnis pecuniariis.*
15 *Periurus in contractibus, & extraiudicialibus habet ſolum Deum vltorem, niſi eſſent in praiudicium tertij.*

1 IMperator *in l. 2. in princ. C. de rebus credit. & iureiur.*
ſanciuit ſolùm eſſe peierantem apud Deum puniendum, & habere ſolum Deum vltorem, Bar. *in tit. de exam. reor. num.* 10. Iul. Clar. *quaſt. 45. n. 12.* vbi teſtatur quòd in hoc nemo contradicit, quod ita ſeruatur in practica, Granut. *Theorem. 3. num. 1. & 2.* vbi de magis communi, latè Bertaz. *conſil. 124. n. 1. & ſeq. vol. 1.* vbi Add. *in lit. A, in fine* teſtatur etiam de communi, & quòd ita Romæ, vbi ſolent periuri acerrimè punire, ſeruatur & latiùs *in conſ. 32. n. 1. & ſeq. vol. 1.* Vulpell. *reſp. 102. & num. 12. reſp. 103. num. 10. & ſeq.* Hier. Hiſpan. *comm. contra comm. qu. 103. num. 7.* vbi etiam alios concordantes allegat, latè Granut. *Theorem. 3. num. 3. verſ. tamen quicquid,* vbi de communi, & practicata opinione Romæ, Mediolani, & in Regno Hiſpaniarum, & ibi concordantes cumulauit, vbi *ſub numero* 5. poſt Fanuc. *in tract. de in lit. iurand* 5. *membr. numero* 3. *in fine,* dicit procedere etiamſi notoriè per conſtituti confeſſionem, vel aliàs de periurio conſtaret confutato, Carauitta *in ritu 76. numero 7. & ſeq.* contrarium tenente.

2 Idem eſt in iorante de calomnia ſecundùm Bald. *in l. de tutela, C. de in integrum reſtit.* qui exclamat pro conſultoribus, & Doctoribus diuerſimodè conſulentibus, Rip. *in c. 2. num. 5. de reſcript.* Bero. *q. 134. n. 1. & 9.* Boer. *deciſ.* 305. *n. 8. verſ. quid dicendum,* vbi de communi, Hier. Hiſpan. *in d. qu. 301. n. 5.* vbi etiam de communi, Decian. *in tract. crim. tomo 2. lib. 6. c. 11. in lit. D. in verbo, reſpondere de iureiur.*

Cootrariam opiuionem, vt periurium in iuramento calumniæ puniri debeat, tenet Marant. *de ord. iud. rub. de iuram. art. 9. num. 23.* Cagn. *in l. ſi quis maior. n. 91. C. de tranſact. cuius in tract. de mentiente n. 120. & num. 130.* Menoch. *de arb. caſu 319 n. 10 & ſeqq. lib. 2.* & hanc opinionem ſequitur Ant. del Rè *in tract. de iuram. calumn. cap. 23. num. 10. & 13.* vbi ſubdit, quòd opinio contraria nullo iure ſuffulta reperiatur, & quod licèt ſit iuramento de credulitate, tamen præiudicet, ac ſi fuiſſet de veritate, ſed ibi *ſub num.* 14. etiam firmat, quòd iudices non debent admodum procliues eſſe ad recipiendum querelas, & ad inquirendum de ſimilibus periuriis, & calumniis, niſi cum querela partis concurrant alia vrgentia indicia ad inquirendum, & proceſſandum, quia litigantes videntes eorum cauſam ciuiliter periclitari recurrant ad lenocinium criminalitatis, vt hoc modo terreant aduerſarios, & ſic per indirectum obtineant, quod directè habere nequeunt, &
ibi docet, quæ probationes ſufficiant, & *ſub n. 24.* etiam
tradit qua pœna puniri poſſit, † Et quomodo valeat 4
Aduocatus clientem ſuum excuſare à calumnia, videat
eundem Ant. del Rè *in d. c. 23. n. 19.* & ego latè dixi ſuprà *in defenſ. circa accuſationem.*

Idémque Doct. dicunt eſſe in reſpondente poſitionibus, vt ſi illas quis neget, non puniatur, vt poſt Marant. Hier. Hiſp. *d. tract. com. contra com. q. 301. n. 7.* vbi dicit etiam quid ſeruetur de iure illius Regni. 5

Ac etiam in ſpecie idem dicunt Doctores in reſpondente inquiſitioni, vt minimè de periurio puniatur, Gran. *Theorem. 3. num. 3. verſ. tamen quicquid,* vbi de communi & de practicata in Vrbe opioione, & *ſub n.* 6
5. dicit procedere, † etiamſi notoriè per probationes, 7
vel per confeſſionem rei de periurio conſtaret. Ac idem eſt in eo, qui examinatur tanquam principalis in ſe, & teſtis in alios, Farinac. *conſ. 66. n. 127. & ſeqq.* vbi de receptiſſima opinione, & ſeruata in practica, & *conſ. 80. n. 48.* & ibi Add. *in lit. C. verſ. quare firmat,* Carr. *de interrog. reis, lib. 3. c. 3. n. 16.* Bertazz. *conſ. 1. 24. n. 1 & ſeq. vol. 1.* Baiard. *q. 45. n. 8.*

Idémque eſt in eo, qui fuit periurus, qoia ſi faſſus fuiſſet, in vituperium, aut infamiam ipſius confitentis redundaſſet, vt poſt Neuiz. Farin. *d. conſ. 66. n. 130. in fi. & ſeq.* vbi firmat generaliter, quòd teſtis non dicatur periurus vbi ex aliqua cauſa tractatur de eius intereſſe, commodo, vel incommodo, & *ſub n.* 129. poſt Vulpel. & Claud. Bertaz. idem eſſe dicit in teſte, qui aliquid negauit, quia timuit poſſe puniri. 8

Primò limita, & intellige, vt in foro contentioſo non puniatur, ſecus in foro Poli, Clar. *quaſt. 45. n. 10.* Granut. *Theor. 3. n. 4 verſ. quod tamen dictum.* 9

Secundò limita, & intellige, vt grauet ipſum mendacem ad torturam, Clar. *d. q. 45. n. 10. in fine,* Granut. *d. Theor. 3. num. 6.* Mod. Rom. *conſ. 80. n. 48.* de qua limitatione dicam infrà in materia indiciorum ad torturam. Idémque eſt quando quis examinatur vti principalis in ſe, & teſtis in alios, vt non puniatur, ſed quoad alios torqueri poſſit. Granut. *Theorem. 3. n. 11.* Baiard. *in q. 45. n. 8.* vbi alios allegat Farinac. *d. conſ. 80. num. 128.* 10

Tertiò intellige, quòd iudices poſſunt mulctam pecuniariam periuris comminari, & deinde detecto periurio ad mulctæ executionem deuenire, vt poſt Bald. & alios firmat Granut. *d. Theor. 3. n. 11 in fine,* ſubdit, quòd talis comminatio non vbique ſeruatur, & præſertim per iudices laicos, Baiard *q. 45. n. 9* vbi alios allegat, & dicit, no procedat, quando pœna ſanguinis irrogatur, 11

Digitized by Google

ſogatur,latè Addent.ad Mod.Rom.*in d.conſ.80.lit.C.* *verſ.& per prædicta*, & quod poſſit comminari dicta pœna,& exigi ſi falſum dicat,poſt Bart.Marant.*de ordin.iud.ſ.6 in verb.depoſitio,n.*18.

12 Quartò limita,quando principalis fuit pluries periurus, nedum in primo proceſſu, verùm etiam in ſecundo, quia ex geminatione poterit puniri pœna extraordinaria,ſecundùm Granut. *Theor.3.n.13.& ſeqq.* Quod minimè puto eſſe verum, cum permittatur peierare, per illam regulam quod vnicuique liceat ſuam turpitudinem celare.& ſanguinem proprium redimere,quæ ratio viget in quacunque geminatione,& ideo in foro contentioſo nec etiam pœna extraordinaria puniatur, Mod.Rom.*conſ.60.n.127.in fin.* vbi teſtatur ita communiter practicari, & Addentes ad eom *in d. conſil.20.in lit.C*,vbi de magis communi.

13 Quintò limita in periurio iudiciali tendente in præiudicium tertij, vel alterius, quia punitur ſecundùm magis communem opinionem relatam per Granut.*d.Theor.3 n.15.*vbi latiſſimè,& ponit exempla.

14 Sextò limita, & intellige eſſe verum, quando crimen eſt tale,ex quo imponeretur pœna ſanguinis, ſecus ſi pœna pecuniaria,Baiard.*q.45.n.6.*qui alios allegat Addit.ad Farin.*in conſ.80.in lit.C*, *verſ.verum prædicta*, vbi ingeritur pœna infamiæ, vt ſit impunibile periurium,Doctor.adducti per dict.Additionat.ad Farin.*in dicto conſil.81.in lit.C,in fine.*

15 Periurium etiam in contractibus,& extraiudicialibus non punitur criminaliter,ſed habet ſolum Deum vltorem.Natt *conſil.598.n.14.lib.3.* Guid.Pap.*deciſio.578.n.4.*Granut.*dicto Theoremat. tertio, num.22.verſic. in extraiudicialibus*,latiſſimè Surd.*conſil.424.per totum. vol.3.*qui omnes concludunt,niſi eſſet in præiudicium tertij,quia etiam criminaliter puniretur, & Granut. *in dicto n.22.* infert ad Bullam Gregorij Decimiterij ſuper iure congruo *conſtitution.8.in fine* punientem ſimulatè contrahentes in præiudicium vicinorum, & aliorum,cum iuramento extra iudicium,de quibus in d.bulla,& ita paſſim hìc in Curia obſeruatur.

CAPVT IV.

Examen rei, vel inquiſiti, quare appelletur *conſtitutum.*

SVMMARIVM.

1 *Examen rei appellatur* conſtitutum,*& quare.*
2 *Examen rei,licèt incipiat*, examinatus & conſtitutus,*non habet maius robur,cùm non attendatur modus iudicis,ſed effectus,& hìc Author exclamat contra iudices aliter facientes,& credentes.*

1 REi examen vulgò appellatus *conſtitutum*,vt firmat Iul.Clar.*q.45.verſ.ſcias autem*,quia ſicut viſitatio & recognitio cadaueris appellatur viſum, & repertum,vt ſuperiùs ſuo loco dixi,quia relatio Notarij eo modo incipiat,ita quoque examen rei appellatur *conſtitutum*,quia rei examen incipit, *conſtitutus perſonaliter* N.&c.vt bene aduertit Flamm.Cartar.*in pract.interrogat.reorum cap.1.num.6.*Scacc.*in tract.crimin.lib.1.c.96. n.26.*Modern.Senogall.*in tract.de modo forman.proceſſ. informat.lib.2.c.2.n.3.& ſeqq.*

2 Et ob id,licèt iudex incipiat in examine rei *examinatus*, & non *conſtitutus*, non per hoc eius depoſitio maius robur haberet,nec magis probaret,cùm modus iudicis non ſit attendendus,ſed effectus,Bertazz.*conſ.124.num.4 lib.1.*vbi alios allegat;ideò Aduocatus aduertat,quia aliquando iudices ignari putantes, quòd incipiendo examen rei, non per *conſtitutum*, ſed per *examen*, magis afficiat complices, talem modum ſeruant,ſed minimè de iure verum eſt,Gram.*deciſion.28. num.23.in fine*,latè Maſcard.*de probation.concluſ.1315. n.8.lib.3.*vbi dicit:quia re vera, licet fuerit reus examinatus tanquam teſtis,tamen ſocius criminis eſt,cui fides non adhibetur, Oſaſch. *conſ.64.num.4.* Modern. Rom.*quæſt.43.num.5.*& ibi ad nonnulla contraria reſpondet,& idem voluit *in conſ.84.n.10.*

CAPVT V.

Reus quomodo ſtare debeat, dum examinatur.

SVMMARIVM.

1 *Reus dum examinatur à iudice, non debet detineri ferreis manicis ligatus,ſed ſolutus,niſi qualitas perſonæ & delicti aliter ſuaderet.*
2 *Rei qualitas eſt conſideranda,an ſit nobilis, vel ignobilis,grauis perſona,vel idiota, vt ſedere, vel non ſedere debeat coram Iudice.*
3 *Nobiles, officiales,& alij in dignitate conſtituti, dum examinantur,ſedere debent.*

DVm reus examinatur non debet detineri ferreis manicis ligatus,ſed ſolutus, Affl.*in conſtit.humanitate nobis num.50.lib.1.*Foller.*in pract.crimin.in verb. fiat conteſtatio litis,num.1.& 3.* Anton.de Nig.*ſuper cap. Regn.143.num.16.* de conſuetudine autem examinari poterit ligatus,ſi qualitas delicti, & perſonæ ita ſuadeat, cum iudices præoculis habere debeant cauſam relatam à Farinac.Caſſon.*in controuerſ.crimin.art.195.* de eo,qui fuerat rogatus ab accuſato, vt aurem porrigeret,qui habeat quædam in ſecreto ei dicenda,à quo remanſit iugulatus,prout etiam refert Scacc. *in tract. crimin.lib.1.cap.86.num.66.* Ac etiam debet examinari in loco, vel camera, à qua per feneſtras reus ſe proiicere non valeat; nam hic in Curia vidimus præteritis annis in foro Capitolino quendam ſe proiicere ex feneſtra cameræ,in qua examinabatur,cùm non eſſet dicta feneſtra ferrea crate munita. 1

Ac etiam eſt conſideranda qualitas rei, an nobilis vel ignobilis ſit perſona,quia nobilis,& grauis perſona eſt cum decenti honore examinanda,Flam.Cart.*in pract.interrog.reor.lib.2.c.3.in princ.*Ac etiam ſedere debet in aliquo humiliori loco, vt in cauſis fidei admonet Pegn.*ad direct.Inquiſit.part.3.comment.18.§.non erit indecorum*,Scacc.*in dict.cap.86.num.19.in princip.*& deſumitur ex text. *in l.3. vbi Senator. vel Clariſſim.* vbi Bald.*n.2.* dicit deſumi argumentum,quòd Epiſcopi accuſati ſedere debeant ſed aliquantulum inferiùs, non autem ſuperiùs cum cognitoribus cauſæ:idem ibi ſimpliciter dicit Salicet.*circa princ.* † quòd Barones, Comites,Marchiones, Principes, Duces, Conſiliarij Regij,ac magni Officiales,& alij nobiles,ſedere debeant tam in ciuilibus, quàm in criminalibus cauſis coram iudicibus aliquantulum inferiùs, licèt aliàs altiori loco,ſi proceſſati non eſſent, ſedere debuiſſent, tenet Vincent.de Franc.*deciſ.138.num.5.p.1.*Petr.Caball.*qq. crim.cent.1.caſ.54.per tot.*qui dicit quòd iſta eſt quæſtio non tacta à Doctoribus,quod ipſe viderit,licèt *ſub nu.* 2.dixerit eſſe adhibendam diſtinctionem inter Iudices Vrbis Romæ,vel Conſtantinopolis,& iudices Prouinciarum,vt coram primis, tanquam magnis iudicibus rei ſtare debeant,non autem ſedere, ſed coram aliis debeant ſedere. Sed hic in Curia indiſtinctè perſonæ nobiles, & in dignitate conſtitutæ coram quibuſ- 2 3

cunque

cunque iudicibos, quamuis magnis, vt puta, coram Gubernarore,& Auditore Cameræ examinati,ſemper ſedenr in aliqua parte loci inferioris, & ego etiam idem ſemper obſeruaui, & ab aliis diſcretis iudicibus obſeruari vidi.

CAPVT VI.

Iudices in actu examinis reorum quid obſeruare debeant.

SVMMARIVM.

1 *Iudices quid obſeruare debeant, dum reos examinant.*

2 *Reus extra Curiam examinandus cuius expenſis examinari debeat.*

1 IVdices autem prudentes,diſcreti, ac Deum timentes debent reſpicere,an reus ſit timidus, vel audax, & fortis,an timidè,vel audacter loquatur, & qualem præ ſe ferat vultum,& qualem habeat effigiem, quia repetiunror quidam natura verecundi, qui modeſtia potiùs mitigantur, quam pugna vincantur, Carrar. *in Prax.interrog.reor.lib.2.c.3 in fin.*ſic videmus, quod illi qui ſe præbent vultu terribili non ſemper benefaciunt,& ob id timidus debet terreri,iracundus concitari,ambitioſus inflammati, & verecundus modeſtis, & blandis verbis potiùs,quàm toruo vultu capi,Cart. *d.c.3.n.6.*Pegn.*ad direct. inquiſit.p.3. comment.23.§. his cautelis.* Ac etiam debet reſpicere, an reus ſit literatus,vel idiota,quia literati diligentiùs ſunt examinandi,ac debet conſiderate qualitatem criminis,cùm non omnium morborum ſit eadem medicina,ac etiam debet omnia indicia, quæ cootra reum exiſtunt, cuſtodire,vt eſt videre latiùs per Flamm. Cartar. *in d. c.3. per tas.*per Pegn.in loco ſopra citato, per Scaec. *in d. cap.8.num.19.& ſeq.*& per Modern.Senogall. *de mod. form.proceſſ.inform.lib.2.c.2.c.4.5.* & vbi etiam docet, quòd in principio conſtituti debet exprimi tempus,& locus examinantis,nomen, & officium iudicis examinantis,& Notarij ſcribentis, & fiſcalis,ſiue eius ſubſtituti aſſiſtentis,nomen,cognomen,ætas,pater,& patria ipſius conſtituti, ac eſt facienda mentio de iurameoti delatione, ac de eiuſdem præſtatione per reum facta; & ibi tradit formulam conſtituti, & quod ſit interrogandus reus de nomine,cognomine, & ſimilibus, docet etiam Scacc.*in dicta cap.86.numero 29.* vbi reddit

2 bonas rationes. Si verò contingat,quòd † reus debeat examinari extra Coriam, cuius expenſis examinandus ſit, vide Carauit.*rit.153.*& Capell.Tholoſſ.*quæſtio 160.*vbi latè Aufred.*in addit.* qui loquuntur, quando reus ratione nobilitatis non poteſt cogi accedere ad judicem ſed erit mittendus Notarius ad eius domum, vt expenſis priuilegiati tranſmittatur Notarius. Sed ſciat judex quòd de jure procurator fiſcalis non poteſt interuenire examinationi teſtium examinandorum contra fiſcum, vt poſt Afflict. *in conſtit. Regn. in Rub. incip. quæſt. col.2. verſ. An in examinationibus teſt. cart.141.in 1.lib.conſtit.* Benintend.*deciſ.Banan.60.* ſed in Curia non ſeruatur. Imò, quando teſtes examinantur ad defenſam contra fiſcum præcipuum eſt, vt fiſcus interueniat.

CAPVT VII.

Quæ præcedere debeant,antequam quis inter reos connumeretur.

SVMMARIVM.

1 *Reus, vt plurimum fatetur delictum ex modo interrogandi.*

2 *Interrogandi modus potius ex practica,quàm ex theorica diſcitur.*

3 *Inquiſitus non poteſt connumerari inter reos, niſi prius conſtet de corpore delicti.*

4 *Inquiſitus non poteſt inter reos connumerari, niſi contra eum præcedant indicia.*

5 *Indicia quæ ſufficiant ad tranſmittendam inquiſitionem, & ad connumerationem inter reos.*

6 *Inquiſitio tranſmittenda reo aperatur, vt ex ea poſſint ſequi condemnationes & illarum executiones.*

7 *Reus,non præcedentibus legitimis indiciis, non tenetur reſpondere,nec ſe ipſum detegere.*

8 *Socius criminis, an teneatur alios ſocias & complices propalare.*

9 *Inquiſitus dicitur connumerari inter reos eo ipſo, quòd examinatur ſuper delicto ex ſubſequenti reſponſione affirmatiua,vel negatiua.*

QVoniam ex modo interrogandi, vt plurimum extorquentur confeſſiooes ab ipſis inquiſitis, & carceratis,vt conſiderant Flam.Cartar.*in pract.interrog. reor.lib.1.c.3.* Scacc. *in tract. crim. lib.1.c.66. n.13.& ſeq.*& latiùs *n.67.* Modern. *de mod.form.proceſſ.inform. lib.2.cap.2.num.1.& ſeqq.*vbi latè ponit bonam practicam interrogandi,† quæ potiùs ex ipſa experientia,& diutina practica, quàm ex theorica deſumi & diſci poteſt; Ideò videamus quæ modò præcedere debeant antequam reus examinetur,& conſtituatur inter reos, & an reus debeat examinari intus,vel extra carceres, & Aduocatus videat ea, quæ dixi circa defenſionem capturæ. 1 2

Et ſine difficultate debet præcedere corpus delicti & conſtare de eius corpore, tam ſi agatur de delicto facti permanentis, quàm de delicto facti tranſeuntis, diuerſimodè tamen,prout latè poſui *in defenſ.circa corpus delicti,*quia dicuntur ligatæ iudicis manus, vt non poſſit interrogare reum antequam conſtet de corpore delicti,Marſ. *conſ.12. n.34. conſ.14.n.15.conſ.18. n.4.* Cart.*in pract.interrog.reor.lib.1.c.2.n.2.* 3

Et debent præcedere indicia, aliàs reus non poteſt examinari, neque connumerari inter reos, Marian. Socc.*conſ.130. n.34.in fin.* Buſſ. *tit.de examin. reor.n.6. & ſeqq.*Sarmient. *Select. interpret.lib.3.cap.13.ſub n.4.* vbi plus dicit,quòd iudex interrogans reum ſine indiciis peccat mortaliter,& latè per nouem fuodamenta, idem comprobat Nauarr. *in Rubr.de indic.§.13.principale, n.1.& ſeqq.*vbi etiam reſpondet contrariis Flam. Cartar.*in pract.interrog.reor.lib.1.cap.2.n.2.5. & 6.* vbi dicit,quia non debent ſumi arma de domo rei per interrogationem,non præcedentibus legitimis indiciis, quæ ſi præcedant, & deinde reus interrogetur,non dicuntur deſumi arma de domo rei, ſed eſt coadiuuare fiſci probationem,Scacc.*in tract.crim.lib.1.cap 58.n.8. & ſeqq.& cap.84.num.9.* Moder.Rom. *q.81.n.15.* latè Caualc.*de Brach.reg.p.3.n.62.& ſeqq.*vbi ſubdit,quòd legitimis præcedentibus indiciis omninò tenetur interrogatoriis etiam criminoſis reſpondere,etiamſi tractaretur de pericolo mortis,& ibi reſpondet ad illud, quod dici ſolet,vt nemo teneatur turpitudinem ſuam detegere, & ſi neget reſpondere, poterit torqueri, 4

tam

tam publicè, quam ſecretè, & ibi ponit optimam practicam, quam iudex adhibere debeat, & ego aliquando in practica vſus fui.

5 Et illa indicia, quæ ſufficiunt ad tranſmittendam ſpecialem inquiſitionem, ſeu monitorium, illa ſufficiunt ad connumerandum reum inter reos, quia ſi eſt abſens, citatur cum inſerto tenore inquiſitionis, vt ſuo loco ſuperiùs dixi, ſi verò eſt præſens reus examinatur, & connumeratur inter reos, vt bene docet Scacc. *in d.c.84.n.9.in princ. & ſub verſ.& caueas*, dicit quòd potiùs grauiora indicia debent eſſe, quàm debiliora, his, quæ requiruntur ad tranſmittendam inquiſitionem & grauiora requiruntur indicia ad inquiſitionem formandam & tranſmittendam, quàm ad aſſumendum informationes, vt latè eſt videre per Mod.Rom. *in q.1. n.48.* latè Meooch *de præſumpt.lib.1.p.98.n.1.7.& ſeqq.* Et caueant iudices, ne decipiantur, quia alia ſuor indicia ad inquitendum, nempè ad aſſumendum informationes, alia ſunt ad tranſmittendam inquiſitionem ad quam requiruntur grauiuta indicia, cùm de grauio-
6 ri præiudicio agatur, † quia ex ipſa inquiſitione naſcuntur ſententiæ condemnatoriæ, & illarum executiones etiam in pœnas capitales, & alias corporalea Flam.Cart. *in tract.de execut.ſent.c.fin. n.67.68.94. & 103.* Modern.Rom. *quæſtio 11.num.16.verſicul.aduerte ſecundo.* Bertazz. *conſ.462. num.6. verſic. præterea quatenus libro 2.*

7 Non præcedentibus autem legitimis indiciis, reus non tenetur ſe ipſum detegere, neque reſpondere, vt dicit Diuus Thom. *2.2.c.69. art.22.* Flamm.Carth. *in*
8 *tract.interrog.reor.lib.1.cap.2.n.8.* † Et qoid in ſocio criminis, an teneatur propalare alios ſocios, & ſi manifeſtet, an peccet, cùm videatur obligatus ſecretum amici, vel tertij celare, & an in dubio præſumatur pro iudice, vt ipſum interroger in caſù licito, vide latiſſimè, Lud.à Peguer. *deciſ.5.per tot.* vbi Diuum Thomam, & alios allegat, & certum eſt, quòd ſi reus interrogetur contra ſe ipſum, non præcedente diffamatione, vel indiciis, non teneatur fateri delictum occultum à ſe commiſſum, & erit tutus in foro conſcientiæ etiamſi generale iuramentum ſumpſiſſet de veritate dicenda ſuper interrogatis, Pacian. *de prob.lib.1.c.7.n.5.& ſeq.* vbi alios allegat, ſed ſubdit, quòd non erit reo licitum negare aperte veritatem, quia hoc modo mentiretur, quod quod permittitur, ſed non obſtante iuramento tali caſu de veritate dicenda poterit licitè non reſpondere interrogationi, aut appellare, aut proteſtari, & adducit Tabien. *in verb.accuſat.§.11.& ſeq.n.15.& ſeq.* Couat. *c.1.n.2.lib.1.var.reſolut.* & idem Pacian. ibi dicit, quoad animam hanc opinionem eſſe tutiorem, & ſi non reſpondeat, non poſſit haberi pro confeſſo, vide latè Caualc. *de Brach.reg.p.3.n.62.& ſeqq.* vbi concordantes allegat, & in ſpecie Nauarr. *de iudic.in dub.num.52.& ſeq.* qui hoc dicit eſſe verum ex jore diuino, naturali, ſcripto, canonico, & ciuili, Sot. *lib.5.de ſubſt.& ſucc. qu.6. n.1.& ſeq.* qui reprobat Doctores aliter in practica ſeruantes, latè Villagut. *in pract. crim. lib.1.c.5. concl.3.* Ad quod Aduocatus animaduertere debet, quia ſi fuerit interrogatos de delicto, & faſſus fuerit illud, conf.ſſio non afficeret confitentem ſaltem ad pœnam ordinariam, vt infrà ſuo loco dicam. Et Aduocatus etiam ſciat cognoſcere, quòd ſi fuerit forſan tortus in progreſſu examinis pro præciſa reſponſione, & illius forſan vigore judex extorſerit etiam confeſſionem, vt nec etiam iſta confeſſio extorta per indebitam torturam nocere poſſit ſuo clienti, vt dicam inferiùs & erit etiam vtile pro reo, vt non poſſit cogi per torturam ad præciſè reſpondendum, vt etiam inferiùs dicam.

9 Reus autem dicitur recipi inter reos, non eo ipſo, quòd examinatur, vel conſtituitur, ſed quando ioterrogatur ſuper delicto, & tunc cum eo lis conteſtatur, vt declarat Iul.Clar. *q.14.n.13.* vbi alios allegat, & teſtatur de magis communi, Marſ. *in tract.de qu.in princ. n.15.* vbi etiam concordantes allegat, vbi etiam ſubdit, eum connumerari inter reos, quando oppoſitis exceptionibus contra accuſationem, judex pronunciauit eſſe ind.accuſatione procedendum, & Petr.Cabal. *cent.3.caſu 269.num.1.in princ.in quæſt.crim.* dicit, quòd conſtitutum rei eſt loco litis conteſtationis, & vide Bart. *in leg. is qui reus, num.10. ff. de public. iudic.* quem communiter Doct. ſequuntur vt teſtatur Alex. *in l.cùm mulier, num.6. ff.ſolut.matrim.* Hieron. *in add.ad Angel.de Maleſic. in verbo & ad querelam Titij, num.61.* vbi de vera communi, & practicata opinione teſtatur Caual. *de Brach.reg.p.3.n.25.verſ. nam nomen rei*, & debet interrogari ſuper delicto qnamvis fuerit conuictus, cùm aliter ſequeretur abſurdum, vt condemnaretur abſque quòd lis cum eo conteſtaretur, latè Caualc. *d.p.3.n.25. verſ.Nam nomen*, & reprobat Baiard *in qu.64.num.24.* qui allegat Cæph. *in conſil.32.n.19.& ſeq.* qui contrarium voluit, vt reus non poſſit interrogari ſuper delicto, quando eſt conuictus, quia Cephal. allegatus per Baiard. loquitur quòd oon poſſit torqueri, quod multum differt. Sed Caualc. ibi videtur velle, vt interrogetur cum proteſtatione circa præiudicium conuictorum, ne per negatiooem claram fiſci intentio reddatur dubia, per ea, quæ tradit Cœphal. *conſil.39.n.19.* quæ cautela, & modus interrogandi cum d.proteſtatione hîc in Curia non viget, neque obſeruatur, ſi obſeruaretur non erit mala cautela.

CAPVT VIII.

Captus qui aſſerit ſe eſſe Clericum, an poſſit per judicem ſæcularem examinari, & cogi ad reſpondendum.

SVMMARIVM.

1 *Clericus à iudice captus ſæculari non tenetur reſpondere interrogatoriis ipſius iudicis.*

2 *Clericatus quæſtio per iudicem Eccleſiaſticum determinanda eſt, & interim iudex laicus ſuperſedere debet in cauſa.*

3 *Iudex laicus poterit extraiudicialiter oretenus benignè clericum interrogare, ſi habeat beneficia, & literas clericatus non ad effectum perquirendi veritatem ſuper delicto, ſed vt ei conſtet de clericatu.*

4 *Clerico erit per iudicem præfigendus terminus ad docendum de clericatu.*

VT aliàs dixi *in defenſ.1. circa defectum iuriſdictionis*, clerici ſunt omninò exempti à juriſdictione 1
judicis laici, ideò eſt omninò concludendum ipſos non eſſe examinandos per judicem ſæcularem, Anton.de Butr. *conſ.80.* vbi concludit, quòd judex ſæcularis non poteſt ſe intromittere de clerico inquirendo de delicto, nec ad finem, vt pœniteat, neque cognoſcat veritatem delicti, ad quem ſpectet cognoſcere, cum teſtibus, & aliis modis inquirere poſſit abſque eo quòd tangatur perſona clerici, imò nec de mandato judicis eccleſiaſtici, qui, vt inferior à Papa, cauſam criminalem clerici judici laico committere non poteſt, neque eius præambulam, vt ab illo perſona clerici tangatur ad finem criminis indagandi, vt ibi per eum, & ob id nec etiam poterit cogi clericus per judicem laicum ad reſpondendum, tanquam injuſtè interrogatus, Flam.Carr. *in Pract.interrog.reor.lib.1.cap.2.numero 12. circa fin.*

Si

2 Si verò dubitaretur, ac eſſet controuerſia, an reus ſit clericus, & an clericale priuilegium amiſerit, & ob id à quo iudice puniri debeat, talis controuerſia decidi debet per iudicem Eccleſiaſticum, text. *in c. ſi iudex, de ſent. excomm.* Boſſ. *tit. de for. compet. numer.* 151. & 155. Couar. *pract. q. c.* 31. *cap.* 33. vbi de communi, Clar. *q.* 36. *verſ. dixi clericum*, vbi de magis communi, Petr. Caball. *in q. crimin. caſu* 60. *num.* 11. vbi alios allegat, & prout latiùs dixi *in dict. defenſ.* 1. & dum iudex eccleſiaſticus cognoſcit de tali controuerſia, iudex ſæcularis ſuperſedere debet in examine, nec interim perſona ipſius rei erit tangenda, Carr. *dict. lib.* 1. *c.* 2. *n.* 12. *verſ. ſi verò dubitaretur*, Bald. *in leg. ſi qua per calumniam, num.* 4. *Cod. de epiſcop. & cler.* Afflict. *ſuper conſt. Regn. lib.* 1. *rubr.* 3. *ſuper conſt. Apoſtatantes, n.* 11. Decian. *in tr. crimin. lib.* 4. *c.* 6. *num.* 110. & alij relati per Caball. *in dict. caſ.* 60. *n.* 11. & ſi deliquit in habitu laicali, & deinde reaſſumat habitum clericalem, an iudex laicus teneatur illum remittere ad iudicem eccleſiaſticum, vide latè Capell. Tholoſ. *deciſ.* 144. & 165. vbi etiam ponit ſi fiat clericus lite pendente in cauſa criminali, vt finiatur proceſſus coram iudice laico, ſed ſententia executioni demandetur per iudicem eccleſiaſticum.

3 Sed iudex laicus poterit benignè oretenus clericum interrogare, quando non incederet in habitu, & tonſura, an habeat beneficia, & literas ſui Clericatus, etiam ex officio omnem diligentiam adhibere, vt poſſit de dicto clericatu conſtare, vt benè explicat Petr. Caball. *in q. crimin. dicto caſu* 60. *n.* 12. & 13. vbi alios concordan-
4 tes allegat, & ibi etiam dicit, † quòd clerico, allegan ti clericatum, iudex debet præfigere terminum ad illum probandum.

CAPVT IX.

Qui ſint Clerici, qui gaudeant immunitate fori Eccleſiaſtici, nec interrogari, nec puniri poſſint à iudice Laico.

SVMMARIVM.

1 *Clericus in cauſa criminali eſt penitus exemptus à iuriſdictione ſæculari de iure diuino.*

2 *Iudex laicus in clericis dicitur penitus Iudex incompetens.*

3 *Geſta per iudicem Laicum contra Clericum ſunt omnino ipſo iure nulla.*

4 *Iudices Laici, & omnes alij, qui ſe intromittunt in cauſa criminali Clericorum, ſunt per Bullam in Cœna Domini excommunicati.*

5 *Clericis etiam ſuum priuilegium non allegantibus, Iudices ſæculares, nec etiam poſſunt in eorum criminalibus cauſis ſe ingerere.*

6 *Clericus ſtatim, nulla mora interpoſita ad Eccleſiaſticum Iudicem remitti debet.*

7 *Clerici non ligantur à ſtatuto laicorum.*

8 *Statutum diſponens, quod laici affines, & attinentes Clerici teneantur pro Clerico iuriſdictionem laicalem declinante aliquam pœnam ſoluere non tenet.*

9 *Principes ſæculares an poſſint compellere Clericos, ſiue eorum colonos tempore careſtiæ ad videndum frumenta, & alias fruges pro publica vtilitate.*

10 *Clerici quatenus ad aliquid faciendum, vel non faciendum ob publicam vtilitatem cogi poſſint, non poſſunt compelli per Iudicem Laicum, ſed ſunt compellendi per iudicem eccleſiaſticum, nec poſſunt puniri pœna comminata à iudice ſæculari, ſed alia extraordinaria.*

11 *Clericis arma deferentibus contra prohibitionem edicti iudicis laici, aliqui tenent, quod arma auferri poſſint, alij verò contrariam opinionem tenentur.*

12 *Principes ſæculares non poſſunt mandare, vt procedatur contra clericos per proceſſum ex abrupto.*

13 *Papa verò mandare poteſt, vt procedatur per proceſſum ex abrupto contra clericos.*

14 *Iudex laicus non poteſt criminaliter procedere contra perſonas religioſas profitentes aliquam Regulam à ſummo Pontifice approbatam.*

15 *Clerici non poſſunt, neque medio iuramento, neque per tolerantiam Epiſcopi conſentire, vt per iudicem laicum contra eos procedatur, imò per talem conſenſum punirentur.*

16 *Equites Sancti Iacobi non poſſunt per indices laicos moleſtari criminaliter.*

17 *Equites Hieroſolymitani non poſſunt crimiaaliter per laicos Iudices moleſtari.*

18 *Fratres tertij ordinis, quando poſſint moleſtari per iudicem criminalem.*

19 *Fratres Ieſuati nec etiam poſſunt per iudicem criminalem laicum moleſtari.*

20 *Eremitæ, qui non poſſint per Iudicem criminalem moleſtari.*

21 *Conuerſi non poſſunt criminaliter conueniri coram Iudice ſæculari.*

22 *Monachi nouitij, ante profeſſionem, non poſſunt per Iudicem ſæcularem puniri, limita tamen prout hic.*

23 *Familia Epiſcopi non poteſt per iudicem Laicum puniri.*

24 *Notarius Curiæ Epiſcopalis, & alij inſeruientes, gaudent priuilegio fori Eccleſiaſtici.*

25 *Clericus beneficiatus, vel in ſacris ordinibus conſtitutus & verſans in via ad recipiendos maiores ordines, non poteſt per iudicem criminalem puniri.*

26 *Clerici habentes primam tonſuram, & quatuor ordines minores non puniuntur per Iudicem ſæcularem.*

27 *Penſionem habens non poteſt à Iudice ſæculari puniri.*

28 *Captus allegans ſe eſſe clericum, vt gaudeat priuilegio fori eccleſiaſtici, ſi non ſit clericus punitur pœna falſi.*

29 *Iudex Eccleſiaſticus non tenetur, neque poteſt ſtare proceſſui fabricato per iudicem laicum, & coram ipſo reproducto.*

30 *Epiſcopi an poſſint ſtare proceſſui fabricato per Curiam ſæcularem ſuper qualitate aſſaſſinij, & ſimilibus incluſis in Bulla Gregorij XIV. ad effectum remittendi ad ipſam Curiam ſæcularem delinquentes, declaratur hic per Authorem dicta Bulla Gregoriana.*

31 *Clerici in minoribus ordinibus conſtituti, vt gaudeant priuilegio fori Eccleſiaſtici, tria ſunt inſpicienda, poſita hic per Authorem.*

32 *Clericus beneficiatus debet incedere in habitu, & tonſura, ac ordinibus inſignitus eſſe debet, vt gaudeat foro Eccleſiaſtico.*

33 *Clericus beneficiatus non incedens in habitu, & tonſura an puniri poſſit à Iudice Laico.*

34 *Beneficij titulus non ſufficit, niſi etiam interueniat illius poſſeſſio, vt clericus gaudere valeat priuilegio fori Eccleſiaſtici.*

35 *Clericus primæ tonſuræ, vel in minoribus, vt gaudere valeat foro Eccleſiaſtico debet incedere in habitu, & tonſura, & alicui Eccleſiæ, vel Religioſo loco inſeruire.*

36 *Clericus in via ad maiores ordines ſuſcipiendos quando gaudeat beneficio fori Eccleſiaſtici.*

37 *Clerici dimittentes in ſupradictis tribus caſibus, & habitum, & tonſuram, an perdant priuilegium fori Eccleſiaſtici, etiam trina monitione, vel degradatione non præcedente.*

38 Cle

38 *Clericus in ſacris conſtitutus incedens vt laicus, & ſe immiſcens enormitatibus, quando amittat priuilegium fori Eccleſiaſtici.*

39 *Teſtis an poſſit per iudicem laicum examinari in eccleſia vel iurare.*

1 LIcèt nonnulla de iſta quæſtione dixerim in prima defenſ. ex defectu juriſctionis, non inutile duxi illam hìc reaſſumese, & eandem clariùs declarare. Sed priùs erit videndum ſi immunitas, vel priuilegium, quod habent clerici, ne coram jodice laico conuenire poſſint, ſit introductum de jure diuino, vel potiùs ex priuilegio Romanorũ Pontificum, ſuper quo quilibet poteſt videre Hier. Cæual. *in tractat. commun. contra commun. quæſt.* 60. *per totam*; vbi ſecollegit Doctores pro vtraque opinione. Sed interim eſt concluſio, vt Clerici in cauſis præcipuè criminalibus ſint penitus immunes, & exempti de jure diuino à juriſdictione ſœculari, etiam ſi fuerint coram ſupremis, & majoribus magiſtraribus ſæcularibus accuſari, Decian. *in tractat. crim. tit. Clericl, & ord. in princ.* Peregr. *conſ.* 91. *num.* 49. Marc. Ant. Macetat. *variar. reſolut. lib.* 3. *reſolut.* 3. *n.* 11. Scacc. *de ind. cap.* 11. *numer.* 44. Flam. Cartar. *in pract. interrog. reor. lib.* 1. *cap.* 1. *numer.* 12. vbi latè Leon. *in pract. Archiep. cap.* 38. *n.* 158. *& ſeqq.* vbi de veriori ſententia, vt ſit de jure Diuino, Ambroſ. *de immunit. Eccleſ. cap.* 6. *num.* 4. *cap.* 17. *num.* 1. *& ſeq.* Modern. Rom. *quæſt.* 8. *n.* 1. *& ſeqq.* Intrigl. *ſingul.* 82. *n.* 3. *libro* 1. *& in caſ. conſcient.* 8. *n.* 104. Maur. Burg. Sicul. *in tract. de modo procedendi ex abrupto qu.* 65. *num.* 3. *& ſeqq.* Petr. Caball. Procurator Fiſcalis Magn. Ducis Hetruriæ *in quæſt. crimin. caſu* 225. *numer.* 5. vbi infinitos alios allegat, tam antiquos quàm modernos, *centur.* 3. latiſſimè Card. Tuſch. *in liter. L. concl.* 342. per totam, vbi ponit multas quæſtiones in hac materia Et latè Vincent. de Franch. *deciſ.* 691. *p.* 4. *n.* 3. *& ſqq.* vbi etiam dicit procedere in crimine falſæ monetæ, læſ. maieſt. ſed quod Princeps ſæcularis poſſit ſolummodo inſtare, vt puniatur clericus per ſuum judicem Eccleſiaſticum, ac à ſuo domino expellatur, & poſſit prohibere, ne Clericus Notarius conficiens inſtrumenta falſa, adhibeatur fides eius inſtrumentis irritando omnia acta per reum in futurum facienda, & non puniſe ipſum Clericum Notarium, latè Maſtril. *deciſ.* 159. *per totam*, & Vinc. *d. deciſ.* 991. *n.* 3. *ſeqq.* etiam reprobator. Couar. *pract. qq. q.* 31. tenet non poſſe induci per conſuetudinem Clericos in aliquibus caſibus poſſe puniri per iudicem laicum, cùm ſint exempti Clerici à iuriſdictione ſæculari de iure diuino & humano, tam in temporalibus quam in ſpiritualibus, latè Azor. *inſt. Moral. lib.* 2. *cap.* 22. *verſ. ſed dubitari poſſet, & c.* 17. *q.* 2. Scacc. *de ind. lib.* 1. *c.* 51. *n.* 7. & præſertim in criminalibus, Azor. *in dict. verſ. ſed dubitari*, & legitur in Bulla Cœnæ Domini, *n.* 19. Marc. Ant. Macerat. *var. reſolut. lib.* 3. *reſol.* 2. *n.* 51. Alex Trentacinq. *conſ.* 12. *n.* 7. *vol.* 1. vbi ſubdit, & ob id Papa non poteſt ſtatuere generaliter contra hoc priuilegium, nec conſuetudo contraria valeat, & ibi Doctor. allegat.

2 Et in tantum eſt verum, vt iudex laicus dicatur, & ſit prorſus incompetens contra perſonas Eccleſiaſticas, Vant. *de nullit. tit. fin. n.* 58. Anton del Rè, *in tr. Iuramen. calum. c.* 55. *n.* 327. Heb. *in conſuetud. Bratan. tit.* 1.
3 *n.* 34. Caualc. *in tr. de Brach. reg. p.* 1. *n.* 90. latè Petr. Caball. *in qq. crim. caſ.* 255. *n.* 31. vbi poſt alios, quos alle-
4 gat, dicit, † quòd omnia geſta per iudicem laicum contra Clericum ſunt ipſo iure nulla, Maur. Burg. *d. q.* 65. *n.* 6. Flamin. Cart. *in pract. interrog. reor. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 12. poſt Viui. *comm. opin.* 405. † admonet ſæculares iudices, vt caueant tanquam ab igne, ne ſe ingerant aliquo modo in cauſis criminalibus Clericorum, & aliarum Eccleſiaſticarum perſonarum, vigore Bullæ in Cœna Domini, per quam omnes Magiſtratus, Senatores, Præſidentes, Auditores, & omnes alij iudices quocunque nomine appellentur, ac Cancellarij Vicecancellarij, Notarij, & omnes alij quoquomodo in dictis cauſis ſe intromittant, excommunicantur, & ideò nullo modo poſſunt examinari Clerici à iudice laico, niſi adſit Romani Pontificis licentia, quam impartire poteſt, vt clericus poſſit non ſolùm examinari per iudicem laicum, ſed etiam puniri, *Cod. non qua, num.* 3. Azor. *inſtit. Moral. lib.* 5. *cap.* 12. *verſ. primo quia*, Farin. *quæſt.* 8. *num.* 4. Mat. Ant. Macer. *variar. reſol. libro tertio, reſolut.* 1. *n.* 13. *& in aliis caſibus à iure permiſſis*, vt latè per Cartar. *in d. lib.* 1. *c.* 12. *n.* 12. vbi in ſpecie firmat non poſſe Clericum per iudicem laicum interrogari, Nauarr. *conſ.* 33. *n.* 1. *p.* 2. *lib.* 5. *tit. de ſent. excomm.* & de dicta Bulla in Cœna Domini, contra miniſtros, & officiales laicos, latiſſimè ſcribit Bart. Vgolin. *in tr. de cenſur. Roman. Pont.* reſeruat. qui Cart. vbi ſuprà reprobat Mill. & Foller. qui volebant iudicem ſæcularem poſſe cogere Clericum ad reſpondendum, etiamſi eſſet Sacerdos, cùm fieri poſſit, quòd in aliquibus caſibus iure clericali priuetur, & vnus eorum ita deciſum Pariſiis fuiſſe, & alter ita vidiſſe ſeruari pluries in magna Curia, & in aliis Tribunalibus teſtantur, & Scacc. *capite octuageſimo ſexto n.* 5. *lib.* 1. eoſdem Mill. & Foller. reprobat Decian. autem *reſponſion.* 82. *libro* 2. mentionem facit de quadam conſtitutione Pauli Tertij, per quam conceditur licentia Iudicibus ſæcularibus (aſſiſtente tamen iudice Eccleſiaſtico) cognoſcendi crimina atrocia clericorum vt etiam refert Andr. Fachin. *controuerſ. iur. lib.* 9. *capitulo* 29. *in fin.* qui tamen dicit d. conſtitutionem non vidiſſe: ſed ſi adeſſet, ſine dubio erit obſeruanda, & ego habeo nunc præ manibus vnam cauſam de partibus Hiſpaniarum, in qua quidam clericus prætendit habere ſententiam iudicis ſæcularis cum aſſiſtentia iudicis laici eccleſiaſtici, & ſic non poſſe denuo moleſtari coram A.C. hic in Curia vbi eſt monitus ad perſonaliter comparendum ſuper nonnullis grauibus exceſſibus cùm prætendant in illo Regno habere ſimilem Conſtitutionem Pontificis.

Imò, etiamſi perſonæ Eccleſiaſticæ non opponeſent de eorum foro, & priuilegio, adhuc iudices ſæcu- 5
lares debent ſe abſtinere, nec ſe intromittere in cauſis criminalibus contra Clericos, & omnes proceſſus facti contra eos per dictos ſæculares iudices erunt ipſo iure nulli, & conſtito de Clericatu, de facto debent reuocari, prout de facto fuerunt compilati, Ambroſ. *in tr. de immun. Eccleſiaſt. c.* 17. *n.* 17. *& ſeq.* Maur. Burg. *de mod. proc. ex abrupt. q.* 65. *n.* 8. *& ſeqq.* vbi plura dicit,
† quòd ſtatim abſque mora debeant remitti ad eorum 6
iudices eccleſiaſticos, prout ſancitum fuit in illo Regno *per c. Regni Reg. Ferdinandi* 37. *& in c.* 125. & per Carol. V. *c.* 48. Caualc. *de Brach. Reg. p. ſecunda. n.* 130. dicit, quòd Canoniſtæ tenent, quòd quam primum debeant remitti ad Iudicem Eccleſiaſticum, latiſſimè, qui allegat Petr. Caball. *in q crimin. centur.* 3. *caſu* 224. *per totum*, vbi infinitos alios cumulauit, idem Petr. Caball. *cent.* 3. *caſ.* 225. *n.* 1. *& ſeqq. & n.* 31. vbi poſt alios, quos allegat, dicit procedere, etiamſi clericus fuerit citatus, & condemnatus in contumaciam, & *ſub n.* 40. *& ſeq.* ſi conſentiat in laicalem iuriſdictionem pœna extraordinaria puniatur, affirmat, & dicam infrà *n.* 15. *in fine.* Imò, nec Epiſcopo conſentiente clericus poteſt ſe ſubmittere iudici laico, gl. *in c. ſignificaſti, de for. compet.* nec poteſt Epiſcopus cauſam clerici laico committere, Abb. *in d. c. ſignificaſti*, quem communiter Doctores ſequuntur, vt poſt Dec. teſtatur Alex. *iuxta ſing. conſ.* 12. *n.* 7. *lib.* 2. Faſin. *q.* 38. *n.* 4. *in fin.* licèt per Papam aliter fieri poſſit, latè idem Farin. *dict. c.* 38. *n.* 4. *& n.* 20. *& ſeqq.*

Nec etiam Clerici ligantur à ſtatuto laicorum, Re- 7
buff. *in proœm. conſt. Regni Franciæ n.* 55. *vſque ad n.* 62.

Ball.

Ball. *in leg. prælud. ad pragm. Regni, num.* 38. Maſcard. *de ſtatutis, concl.* 1. *num.* 1. Maur. Burg. *in tract. de modo proced. ex abrupto q.* 65. *num.* 10. *& ſeqq.* vbi latè, & vide Petrum Caball. *in qu. crimin. centur.* 3 *caſu* 225. *num.* 36 *& ſeqq.* Card. Tuſch. *litera S, concl.* 342. *n.* 88. *& ſeq.* vbi ferè infinitos cumulauit, & ibi reſpondet ad omnia contraria, & vide latiſſimè de iſta materia nouiſſimè Alderan. Maſcard. *de ſtatut. d. concl.* 1. *ferè per totam* Prax. Arch. Neap. *cap.* 65. *per totum* vbi reſpondet contrariis.

8 Imò, nec tenet ſtatutum, quòd pro clerico declinante iuriſdictionem laicalem conſanguinei teneantur ſoluere certam pœnam, latiſſimè Petr. Caball. *dict. caſ.* 225. *num.* 38. *cum plur. ſeq.* Card. Tuſch. *in litera L, concl.* 342. *num* 30. quod bene notent Principes, & alij iudices, & magiſtratus ſæculares, qui de facto contrarium obſeruant.

9 Sed an Principes ſeculares poſſint compellere tempore careſtiæ, vt clerici vendant frumenta, & alia pro publica vtilitate, vide latiſſimè Petr. Caball *in qq. crim. caſ.* 6. *per totum*, vel ad aliquid faciendum, vel non faciendum, tempore peſtis, vel aëris corrupti, vide etiam d. Petr. Caball. *caſ.* 12. *cent.* 1. vbi etiam loquitur de colonis perſonæ Eccleſiaſticæ, & latiſſimè Alexand. Maſcard. *de ſtatut. concl.* 1. *per totam*, vbi ad plenum ponit plures quæſtiones, & reſolutiones in quibus caſibus iudex ſæcularis non poteſt ſe ingerere in cauſis clericorum, eorum bonorum ac colonorum, quæ hic referre, eſſet tranſplantare, eaque recto ordine ibi ad plenum poſuit, & ideò lector curioſus, & accuratus recurrat ad dict. Alderan. Maſcard. *in dict.* 1. *concl.* & latiſſimè etiam ſcribit Menoch. *de arb. cent.* 6. *l.* 2. *caſ.* 562. *per totum*, vbi pulchrè, & diſtinctè declarat totam iſtam materiam, quando ſerui, & coloni clericorum gaudeant immunitate & famuli, quando gaudeant immunitate dominorum, & militum, ac priuilegiatorum, & quid, ſi clerici vendant vltra taxam factam an peccant mortaliter, vide latè Vgol. *de offic. & auct. Epiſcop. par.* 2. *quæſt.* 2. *ſect.* 2.

10 Et in omnem caſum non poſſunt cogi perſonæ Eccleſiaſticæ ad aliquid faciendum, vel non faciendum tempore careſtiæ, vel peſtis per iudices laicos, ſed per eorum iudices Eccleſiaſticos, nec poſſunt puniri pœna comminata à iudice laico, ſed alia arbitraria, latè Petr. Caball. *in d caſ.* 9 *n.* 13. *& ſeqq.* vbi etiam

11 dicit, † quòd licet miniſtri laci poſſint capere clericos deferentes arma contra prohibitionem banni iudicis ſæcularis, non poſſint tamen ab eiſdem iudicibus puniri, ſed ſint remittendi ad iudices Eccleſiaſticos, & quòd tantùm poſſint d. miniſtri laici clericis portantibus arma, illa auferre, ſine incurſu excommunicationis, & inter alios allegat Couarr. *pract. qu. c.* 33. *ſub n.* 7. *& var. reſol. lib.* ... *c.* 20. *n.* 28. Clar *q.* 39. *ſub nu.* 26. Vulpell. *in tract. de libertat. Eccleſ. p.* 2. *n* 27. *& ſeqq.* ſed contra Couar. & alios eum ſequentes Aduocatus ſciat replicare, quòd contraria opinio ſit magis communis, vt per Menoch. *de arbitr. caſ.* 142. *num.* 31. *l.* 1. & latè Bart. Vgulin. *in tract. de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 1. *cap.* 13. §. 12. *num.* 3. vbi allegat etiam pro hac ſua opinione Diaz. *in pract. crimin. canon. cap.* 55. Card. Tuſch. *concluſ.* 453. *num.* 25. *in lit. I*, & vbi ſuprà, Vgolin. reddit bonas rationes, vt nullo modo officiales laici poſſint clericis arma auferre, Praa. Archiepiſcop. Neapol. *cap.* 75. *nu.* 6. qui etiam reprobat opinionem Couarr..

12 Nec etiam Statutum Principis ſæcularis circa modum procedendi contra delinquentes manu Regia, & ex abrupto, extenditur ad perſonas Eccleſiaſticas, vt videmos in Regno Neapolitano ſimilem modum procedendi eſſe introductum per Proreges illius Regni, vt latè dicit Maur. Burg. *in d. tract. de mod. proced. ex abrupt. qu.* 2. *n.* 6. & ob id non comprehendere dictas perſonas Eccleſiaſticas, vt latè proſequitur idem Maur. Burg. *in quæſt.* 65. *numer.* 11. *& ſeq.* † licet 13 Summus Pontifex poſſit mandare procedi ex abrupto, vt idem Burg. firmat *in quæſt.* 17. *n.* 1. Farinac. *conſil.* 103. *num.* 8. vbi ſubdit, quòd poſſit Summus Pontifex defenſiones denegare, aliqua iuſta cauſa ſubſiſtente, vt ſi delictum eſſet notorium, vel timeatur de populi tumultu, vel adeſſet alia ſimilis cauſa, ſed in ſtatu Eccleſiaſtico non obſeruatur, nec eſt in vſu iſte modus procedendi manu regia, ex abrupto, ſed ſolùm aliquando conceditur Gubernatori Vrbis per Summ. Pontific. facultas procedendi ex abrupto, denegatis defenſionibus, Farinac. *quæſt.* 37. *num.* 73. *& ſeqq. & in conſil.* 103. *num.* 7. *& ſeq & deciſ.* 3. vbi Add Ball. *in tract. de quæſt. qu.* 10. *num.* 23. Maur. Burg. *quæſt.* 56. *num.* 4. *de mod. proced. ex abrupt.* cuius facultas fuit moderata per Paulum Tertium, & confirmata per Pium Quartum, vt eſt latè videre per Farinac. *dict. conſil.* 103 *per totum*: de qua moderatione latè dixi pluries.

Neque poteſt procedi coram iudice laico criminaliter contra perſonas Eccleſiaſticas ſeu religioſas profitentes aliquam Regulam à ſummo Pontifice approbatam, cùm iſta debeant gaudere fori Eccleſiaſtici priuilegio, Vaſq. *l.* 3. *controuerſ. cap.* 105. *num.* 51. Moder. Rom. *quæſt.* 8. *ampliat.* 20. Decian. *in tractat. crim. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 29. Maur. Burg. *in tract. de modo procedendi ex abrupto quæſt.* 65. *num.* 56. 14

Et nec iuramentum clerici, nec tolerantia Epiſcopi poſſunt operari validitatem proceſſus fabricati per iudicem ſæcularem contra perſonas Eccleſiaſticas, imò clericus conſentiens in iudicem laicum poteſt puniri vti tranſgreſſor Canonis, Bald. *in lege prima, ſub n.* 3. *Cod. de indiſt. vidu. tollenda*, Foller *in practica crim. quæſt.* 8. *ſub n.* 10. Marc. Ant. Genuenſ. *in Prax. Archiep. Neapol. capite ſeptimo, n.* 8. vbi teſtatur, quòd ita in Curia fuit obſeruatum, latè Petr. Caball. *in qu. crimin. centuria* 3. *caſu* 225. *numer.* 3. *& ſeqq & ſub num.* 10. dicit aliquos clericos ob iſtam cauſam in exilium miſſos fuiſſe, & etiam aliis pœnis fuiſſe punitos, & allegat dictam Praa. Archiep. Neapolit. *c.* 7. *ad fin. n.* 9. cùm tali priuilegio, nec tacitè, nec expreſsè clerici poſſint renunciare, Clar. *quæſt.* 16. *n.* 4. Vincent. de Franch. *deciſ* 400. *n.* 6. latè Petr. Caball. *dicto caſ.* 225. *num.* 42. *& ſequentibus*; Imò, nec etiam eorum iudice laico clericus poteſt reconueniri, Caball. *caſu* 224. *num.* 32. *& ſequentibus*, vbi latè. Nec Clerici debene ſe ingerere in ſeruitiis Principum ſæcularium, nec eorum magiſtratus gerere, latè Vgol. *in tractatu de auctoritate Epiſcop. parte prima, folio ſeptuageſimo-quarto.* 15

Primò infertur, quòd Equites S. Iacobi quia dicuntur viri Religioſi, gaudent foro Eccleſiaſtico in criminalibus, Couar. *de Sponſal. parte* 4. *cap.* 3. Vaſq. *controuerſ. cap.* 105. *num.* 45. *& ſeq.* Nauar. *in Manual. confeſ. de reddit. monit.* 55. 57. *& in conſil.* 11. *libro* 3. *parte* 2. Caſtell. Villalob. *in ſuis impreſſis allegation. teſtatur*, quòd in Regno Aragoniæ, Milites hos ex forma Bullarum Summorum Pontificum, & ſtabilimentorum eorum Religionis fuiſſe remiſſos, quia vouent illa tria Religionis vota, Maur. Burg. *in tractat. de modo procedendi ex abrupto, quæſtion.* 65. *num.* 57. Menoch. *Arbitr. in addit cap.* 58. *num.* 16. *& ſeq. lib.* 2. Alderan. Maſcard. *de ſtatut. concluſ.* 1. *n.* 123. *& ſeq.* vbi de communi. 16

Secundò infertur, quod Equites Hieroſolymitani Religionis Sancti Ioannis Baptiſtæ, nec etiam poſſunt in criminalibus conueniri coram iudicibus ſæcularibus, ſed gaudeant priuilegio fori Eccleſiaſtici, cùm ſint Deo dicati, Decian. *in tractat. crimin. titulo Clerici, & ordin. num.* 36. Caualch. *de Brach. reg. parte* 1 *nu.* 83. Marcheſan. concinis meus, *de commiſſioni-* 17

bus parte 2.c.4.n.71.Maſcard *d.concl.*1. *n.*123.*& ſeqq.* vbi alios allegat, & teſtatur de veriori opinione, Stephan.Qoarant.*de ſumm.Bullar.verſ.ſuorum*,Petr. Caball.*in quaſt.crim.cent.*1.*caſ.*64. *n.*2.*& cent.*3.*caſ.*225. *n.*12. vbi tenet, quòd ne dicto foro poſſint renunciare, Maur. Burg. *in tract. de modo proced. ex abrupt. q.*65. *num.*58.Declara tamen dummodo fecerint probationes, & aſſumpſerint habitum, ſecus ſi adhuc habitum non aſſumpſerint, vt dixi *in prima defenſ.* ex traditis per Petr.Caball.*in dict. caſ.*64. quem ſequitor Maur.Burg.*in d.qu.*65.*num.* 64. Vincent.de Franc.*deciſ.*449.*per totam,part.*3. vbi firmat ; quia in materia clericatus non ſufficiat deputatio ad eum etiam cum ineeſſu, & habitu, & tonſura, & ibi etiam dicit quid in voto plenè probato, & non per iuramentum, an ex eo dicatur à iuriſdictione ſæculari exemptus.

18 Tertiò infertur,vt nec Fratres tertij ordinis alicuius approbatæ Religionis, qui promiſerunt obſeruare illa tria vota,paupertatis,caſtitatis,& obedientiæ poſſint coram iudice laico conueniri, ſed gaudeant foro Eccleſiaſtico,Bologn.*conſ.*22. *n.*13.*& ſeqq.& num.*30. *& ſeqq.* vbi ampliat procedere, etiamſi vnum votum tantùm ex iſtis tribus fecerint, Fab.à.Mont. Leon. *in Prax.Arb.fol.*98. Secus ſi nullum ex dictis votis promiſerint obſeruare,quia non gaudeteot priuilegio fori Eccleſiaſtici.Eugen. *conſ.*26. *num.*15. Intrigi.*deciſ.*30. *n.*4. Cardin. Tuſch. *concluſ.*470. *num.* 3. *ſub litera F.* Maur. Burg. *dicta quaſt.* 65 *num.* 66. *& ſequent.* latè Bartol.Vgolin.*in tract.de offic. & poteſt. Epiſcop.*§.11. *num.* 2. vbi excepit iſtos à Sacramento pœnitentiæ, & dicit quid in Sacramento Euchariſtiæ, & in aliis Sacramentis, Cauale. *de Brach. regio, parte prima, num.*88. Alderan. Maſcard. *de Statut. concluſione prima,num.*120. loquitur in oblatis, qui ſe, & bona ſua alicui religioni offerunt, dummodò mutauerint habitum differentem ab habitu ſæculari, ſecus ſi habitum ſæcolarem retinuerint.*deciſ.*8.*Tholoſ.*vbi Aufred. & poſt alios Alderan.Maſcard.*dict.concluſ.*1. *nu.* 122. *de ſtatut.*

19 Quartò infertur, quòd nec Fratres Ieſuati poſſint cognoſci per Iudices laicos, quia dicuntur Religioſi, & priuilegio fori gaudent, Decian. *in tractat. crimin. lib.*4 *cap.*9.*num.*30. Moder. Roman.*qu.*2. *ampliat.*20. Vaſq.*in* 3.*libro controuerſ.cap.*105. *nu.*53. Maur.Burg. *dict.quaſt.*65. *num* 65.

20 Quintò infertur ad Eremitas, qoia etiam ipſi gaudent priuilegio fori Eccleſiæ, cùm dicantur perſonæ Eccleſiaſticæ,Vaſq. *l* 3. *controuerſ.*105. *n.*53. Cardin. Tuſch.*concluſ.*90. *in lit.N*,licet non ſiot Sacerdotes, neque in ordinibus ſacris conſtituti,dummodò viuant ſub Epiſcopi,vel Superioris obedientia,de quo tamen vide Farinac.*quaſt.*8. *ampliat.* 20. Decian. *dict. cap.*9. *n.* 32. *lib.* 4 Et an iſti Eremitæ ſubſint poteſtati Epiſcopi, vide Barthol.Vgol.*in tract. de offic. & poteſtat. Epiſc.*§.12. *per totum.*

21 Sextò infertur,vt conuerſi,qui ſe dedicarunt Eccleſiæ ſeruitio, præſertim aliquam profeſſionem facientes caſtitatis,obedientiæ, vel paupertatis,cùm dicantur Eccleſiaſticæ perſonæ,conueniri non poſſint coram iudice ſæculari, & gaudeant beneficio fori Eccleſiaſtici,Decian.*in dict.cap.*9. *n.*28. Farinac. *quaſt.*8. *ampliat.*20 Vaſq.*cap.*105.*num.*51. Maur.Burg.*d.q.*65. *num.* 74. *& ſeq* Idem aſt in oblatis alicui Eccleſiæ, Alderan.Maſcard.*de ſtatut. concluſ.*2. *num.*121.daclara tamen, vt ibi per cum, *num.*122.

22 Septimò infertur,vt nec Monachi Nouitij, ſi deliquerint ante profeſſionem, poſſint puniri per iudices laicos, ſed ab eorum Superiore Iudice Eccleſiaſtico, Moder.Roman.*dict.quaſt.*8.*ampliat.*20. Maur. Burg.*d. quaſt* 65.*n.*76. & poſt Decian.*in tract.crim. l.*4. *cap.*9. *n.*24. Alderan.Maſcard.*de ſtatut.concluſ.*1.*num.*119.& alij Monachi non poſſint puniri,niſi ab eorum Superiore, & non ab Epiſcopo,vt dixi *in* 1.*defenſ.*Quod tamen limita, quando diſcedunt à Monaſterio ſine licentia ſui Superioris, vt poſſint ab Epiſcopo. Idem ſi ob aliam cauſam extra Monaſterium vitam degant, & delinquant, Concil. Trident.*ſeſſ.*6.*de reformat c.*3. Prax.Archiep.Neapol.*cap.*57.*num*2.vbi teſtatur fuiſſe ita reſolutum in Vrbe per Sacram Congregationem : Ac etiam ſi degant intra clauſtra, ſed extra ea delinquant, & populo ſcandalum præbeant, poſſint puniri per Epiſcopum, ; Ac etiam ſi Regulares ad ſtudia mittantur, ſi in Conuentibus non habitent contra eos delinquentes procedere poſſint Ordinarij, vel ſaltem de licentia eorum Superioris facient, latè Barth.Vgol *in tract.de offic. & poteſt. Epiſc* §.8. *per tot.mihi fol.*180. *& ſub* §.9.idem dicit eſſe in Regularibus, quorum Religio eſſet extincta, vt puniantur per Epiſcopos.

23 Octauò infertur, vt familia Epiſcopi gaudeat dict. immunitate Eccleſiaſtica, & non poſſit puniri per iudicem laicum, licèt in familia adſit laicus, Leo *in Pract. Archiep.c.*11. *n.*19. *& ſeq.* & omnes familiares Epiſcopi, & præcipuè commenſales, latè Marc. Ant. Macerat.*var.reſolut.l.*1.*reſolut.*75. *per totum*, & quod omnes ſerui, & famuli Epiſcopi gaudeant d immunitate, poſt alios, quos allegat Menoch. *tent.*6.*de Arb. caſ.*561. *num.*13.vbi ſubdit,quia multa conceduntur Epiſcopis, quæ aliis non ſunt permiſſa ex traditis per Aufred. *in tract.de poteſt. ſacul. in Eccleſiaſticos reg.*2. *n.*36.licèt Niger.*in extrauag.vnic. num* 90. *in fin.*poſt Albet.& Socin.Sen,dicat, non procedere in famulis, 24
qui dietim inſeruiunt; † Ac in dicta familia Epiſcopi continetur etiam Notarius Curiæ Epiſcopalis, Grat. *deciſ.*233.qui teſtatur de commoni,Mod.Rom. *d.q.*8. *amplia.*20.Theſaur.*deciſ.*12.*n.*6. Viu. *deciſ.*116.M.Ant. Macer.*var.reſol. l.*3. *reſol.*14. *n.*2. qoi affirmat, quod Curia Epiſcopalis poteſt eius officialem laicum in ſuo officio delinquentem punire, & ibi declarat, quando officialis in eius officio delinquere dicatur;Sed Prax. Archiep.Neapol.*c.*9. *nu.*4. firmat procedere, etiamſi extra officium, delinquat,& ibi teſtatur ita fuiſſe per Magnam Curiam Vicariæ Regni Neapolis obſeruatum,& ſequitur Maur. Burg *d. q.*65. *n.* 77. *& ſeq.* latè idem Mar.Ant.*d.reſol.*75. *n.*9.*& ſeq.* vbi dicit procedere etiam in ſubſtitutis inſeruientibus Epiſcupo in Cancellaria, tàm de iure, quàm de conſuetudine immemorabili,& vide Maſcard.*de ſtatut. concl.*1. *n.*135. *& ſeqq.* cùm ipſi ſubſtituti dicantur inſeruire Epiſcopo,vt poſt Gomez.& alios firmat Macer.*d.reſolut.*75. *nu.*9. ex qua ratione poteſt etiam dici quòd Notarius Vicarij foranei debeat gaudere d. immunitate, cùm Epiſcopus,& Siccus Cancellarius Epiſcopi ſine miniſterio Vicarij foranei non poſſit ſuum officiũ explere; & an appellatione *Officialium* propriè veniant Actuarij,latè ponit Vinc.de Franc.*decſ.*407.*per totam.par.*2. vbi infert ad deciſionem plurium quæſtionum.

25 Nonò infertur, quòd indiſtinctè tres Clericorum ſpecies gaudeant beneficio fori Eccleſiaſtici, nempè Clericus beneficiatus, conſtitutus in ſacris ordinibus, & verſans in via ad maiores ordines ſuſcipiendos, vt infert ex Sacro Concilio Trid.Scacc.*in tract. crimin. l.*1.*c.*11.*n.*28.*verſ.& hac conſuetudo*,& ſequitur Maur. Burg.*in d.q.*65. *n.*34. *& ſeq.* vbi ſubdit, quòd licentia ad alios maiores ordines ſuſcipiendos non eſt in ſcriptis obtinenda, ſed ſufficiat,vt probetur, quòd fuerit data oretenus,vt probat Marc. Ant. Macerat. *variar. reſol.lib.*3.*reſol.*48. *num.*16. vbi etiam teſtatur ita ſtatutum fuiſſe per Sacram Congregationem, & ſequitur Maur.Burg.*dict.q.*65; *num.*36.

26 Decimò infertur etiam ad Clericos habentes minores ordines.& ſolùm primam tonſuram,vt dixi *in prima defenſ* & latiſſimè ponit Alderan. Maſcard. *de ſtatut.concluſ.*1. *n.*105. vbi concordantes cumulauit, & teſtatur

teſtatur de magis communi, vbi tenet, & bene tuetur, vt iſta opinio procedat tam incriminalibus quàm in ciuilibus reprobatis, Couar. & Farinac. contrarium tenentibus, vt eſt latè per eum ibi videre.

27 Vndecimò, infertur ad illum, qui aliquam penſionem habet ſuper aliquo beneficio Eccleſiaſtico, vt gaudeat priuilegio fori Eccleſiaſtici, ſiue recipiat ſimplicem, & non in titulum, ſiue penſionem titularam, vt puta aliquam partem alicuius beneficij, etiam quòd fuerit prim. tonſura tantùm, vt relatis, ac conſutatis contrariis tenet, & tuetur Petr. Caball. *cent. 3. in quaſt. crim. caſ. 224. n 20. & ſeqq.* eóque magis dicit procedere, cùm vigore Bullæ Pij V. penſionario iniungatur onus recitandi ſingulis diebus officium glorioſiſſimæ Virginis Mariæ, propter quod penſio onus ſpirituale annexum habet, & quia etiam hodie ex Conſtitutione Sixti V. penſionarij tenentur incedere in habitu, & tonſura clericali per Bullam publicatam die 18. Ianuarij 158. incip. cum ſacroſancta, de qua etiam mentionem facit Vgolin. *in tract. de offic. & poteſt Epiſc. p. 1. c. 13. §. 2. n. 6.* & ob id gaudere debent fori Eccleſiaſtici beneficio, prout fuit reſolutum per Sacram Congregationem, vt teſtatur Ant. Bennus. *in Pract. Cur. Archiepiſc. Neap. §. 7. n. 7.* & ſequitur Petr. Caball. *d. caſ. 224. n. 24. & ſeqq.*

28 Sed caueat carceratus, ne alleget ſe eſſe clericum, ad effectum ſe eximendi à iuriſdictione iudicis ſæcularis, quia ſi verè non fuerit Clericus, & actus Clericales fecerit, pœna falſi puniretur, Bald. *in leg. qui ſub n. 9. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Diaz. *in pract. crim. canon. c. 10. in verb. cùm laici eſſent ſine ordinibus, nu. 2.* Petr. Caball. *in cent. 2. caſ. 1-6 num. 3 in q. crim.*

29 Sed ſi eſſet Clericus, eſſet omninò à laicali iuriſdictione exemptus, & ſi iudex laicus contra clericum informationes aſſumpſerit, vel proceſſum fabricauerit, iudex Eccleſiaſticus dicto proceſſui ſtare non debet tanquam fabricato à iudice incompetenti, Valaſ. *deciſ. 65. n. 5.* Mod Rom. *conſ. 76. n. 1. & quaſt 7. nu. 43.* Clar. *quaſt. 36. in fin.* & ibi Baiard. vbi ampliat, vt neque iudex Eccleſiaſticus ex illo proceſſu iudicis ſæcularis poſſit inquiſitionem formare, ſed teneatur nouum inchoare, & perficere proceſſum ex R. y. per eum allegato *in conſ. 7. n. 4. vol. 5.* idem firmat Ambroſ. *in tract. de immunit Eccleſ. c. 1. . num 2.* & poſt Carrar. Mod Rom. *d. quaſt. 7. num. 43.* Et propterea illi teſtes recepti, & examinati coram iudice laico nullam inducant fidem probatoriam coram Eccleſiaſtico iudice, Maur. Burg. *in tract. de mod proced. ex abrupto, cent. 1. quaſt. 65. num 52. & ſeq.*

30 Quæ omnia valdè conferunt ad dubij reſolutionem facti ſuper Bulla Gregorij XIV. circa immunitatem Eccleſiaſticam, vt conſtare debeat coram iudice Eccleſiaſtico per probationes, & per eum deſumptas ſuper qualitate aſſaſſinij, & ſimilium, ad effectum, vt delinquens confugiens ad Eccleſiam non poſſit gaudere immunitate Eccleſiaſtica, ſed tradendus ſit Curiæ ſæculari, vt, ſi procedatur proceſſus etiam cum ſententia contra delinquentem ſuper dicta qualitate fabricatus per iudicem ſæcularem, iudex Eccleſiaſticus non poſſit ſtare dicto proceſſui, & ſententia ad iſtum effectum remittendi, & conſignandi delinquentem ipſi Curiæ ſæculari, ſed teneatur ipſe iudex Eccleſiaſticus nouas deſumere probationes, cùm illa proceſſus iudicia laici nullam fidem probatoriam faciat, & hæc valdè ſtringunt pro deciſione iſtius dubij. Sed quia aliquando delictum eſt antiquum, vel fuit commiſſum in longinquis partibus, & adeò eſt occultum, vt forſan denuò probari non poſſit coram iudice Eccleſiaſtico, & ne tam grauia crimina impunita remaneant, epiſcopi ſolent benè percunctari proceſſum, informationes, teſtium depoſitiones, ſententiam, & alias circumſtantias, & qualitates reſultantes ex proceſſu fabricato per iudicem laicum, & coram dicto iudice Eccleſiaſtico reproducto, ac habitis informationibus extraiudicialibus, de qualitate proditionis, aſſaſſinij, & ſimilium, & omnia ſcribere Illuſt. D. Cardin. ſacræ Congregationis ſuper Epiſc. & ab eis obtinere aliquando, vt delinquens tradatur Curiæ ſæculari. Et licèt ex illis verbis *iudi. ie tuo. &c.* in Bulla appoſitis, poſſet dici Epiſcopus potuiſſe r lem delinquentem remittere, & fidem adhibere proceſſui Curiæ ſæcularis, & aliis informationibus extraiudicialibus, tamen omninò arbitror, quòd Epiſcopi nihil ex ſe facere debeant, ſed benè ad ſacram Congregationem conſulere, & ab ea reſolutionem reportare, quia ille proceſſus factus coram iudice laico, & reproducto coram iudice Eccleſiaſtico ſufficiat ad inſtructionem iudicis Eccleſiaſtici, & ex eo poſſit examini ſubijcere clericum, vt latè tuetur Prax. Archiep. Neap. *cap. 6. per tot.* vbi reſpondet ad contraria, & videtur aſſerere ita vigere conſuetudinem in illa Curia Archiep. *& ſub nu. 4. in fin.* teſtatur de veriori opione, vt ſufficiat ad inſtructionem iudicis.

Sed circa clericos in minoribus ordinibus conſtitutos, vt gaudere valeant fori Eccleſiaſtici priuilegio, tria inſpicienda ſunt iuxta Concil. Trident. *ſeſſ. 23. c. 6.* cuius diſpoſitio attendenda eſt, vt ſit locus priuilegio fori Eccleſiaſtici, tanquam ius nouiſſimum, Marc. Ant. Macer. *variar. reſolut cent. 1. q. 65. n. 14. & ſeq.* Menoc. *conſ. 912 n 15. 22. & 2 .* Carr. *in prax interrog. reor. l. 1.* Vulpel. *reſponſ. 11. in fin.* Anch. *q. 49. n. 12. l. 3.* Baiard. *in q. 36 n. 27. & ſeq.* ibi etiam Hier. Giach. *in lit. G,* Mod. Rom *q. 8. n. 5 in fin.* Nauar. *conſ. 25. de priuil. lib. 2.* Viut. *dec. 12. n. 18.* & latè Maſtrill *dec. 113.* vltra ea, quæ dixi *in def. uſ.* & late Alderan. Maſcard. *de ſtatut concl. 1. n 106. & ſeqq.* Sed de iure etiam clerici primæ tonſuræ ſunt exempti à laicali iuriſdictione. Doct. *in c. 2. de foro compet.* Abb. *in c cum non ab homine, de iud* & alij relati per Alex. Trentacinq. *conſ. 12. n. 11. vol 2.* Vbi teſtatur de communi, & ibi ſubdit, quòd ob id proceſſus factus à iudice laico contra clericum eſt ipſo iure nullus, etiam ſi non fuerit oppoſitum, & non appellatum a ſententia, qui in puncto Doctores adducit. 31

Primum eſt, quòd ſi fuerit beneficiatus, debeat eſſe tonſuratus, vel minoribus ordinibus inſignitus, Ioan. Franc. à Ponte, *caſ. 24. n. 22. 26. 30. & in fine,* Baiard. *in quaſtione trigeſima ſexta, numero vigeſimo ſeptimo,* Ant. del. Rè. *in tract. de iurament. calumn. cap. 15. n. 329. & ſeqq.* Ambroſ. *de immunit Eccl. ſ. c. 1-n. 13* vbi firmat, quòd Concilium requirat delationem habitus, & tonſuræ clericalis, ac beneficium Eccleſiaſticum, Menoch. *conſ. 9. 2. numero trigeſimo primo, & ſeqq. de praſum: 1. l. 6. praſump. 76. n. 38.* Maur. Burg. *d. q. 65. nu. 17. & ſeqq.* idemque erit dicendum, ſi iſte clericus in minoribus ordinibus conſtitutus haberet penſionem, per ea, quæ latè ſcribit nouiſſimè Petr. Caball. *dict. caſ. 224. per tot.* & ſuperiùs dixi, Tonſura incepit à Petro Apoſtolo, qui in ſignum coronæ ſpineæ raſuram capite tulit, vt refert poſt alios, quos allegat Fulu. Pacian. *de prob. lib. 2. cap. 34. num. 35.* 32

Sed quid, ſi iſte clericus primæ tonſuræ beneficiatus non perſeueret incedere in habitu, & tonſura, an poſſit puniri à iudice ſæculari. vide Iul. Clar. *qu. 36. verſ. hac autem in fine. & in verſ. regulariter,* dicit, quod, in patria ſua non poteſt puniri à iudice laico, quem generaliter ſequitur Farinac. *q. 8. n. 45. & n. 70.* cùm de iure communi clericus primæ tonſuræ gaudeat priuilegio tam fori, quàm canonis, poſt alios. Marc. Ant. Macer. *variar. reſolut. l. 3. reſolut. 2. num. 3.* Alex. Trentacinq *conſil. 12. num. 11. volum. 2.* vbi concordantes allegat, licet non loquantur in terminis ſacri Concilij Tridentini, ſed eorum opinio etiam in terminis eiuſdem Concilij in conſideratione haberi debet, prout ducet Leon. *in pract. Archiepiſc. cap. 38. n. 158.* qui 33

idem eſſe ait, ſi ſit in ſacris conſtitutus, idem Marco Antonio Macerat. *variar. reſolut. lib. 3. reſolution. 48. num. 22.* Maſcard. *de ſtatut. concl. 1. num.* 06. & in ciuilibus idem ſeruari teſtatur, Valaſc. *deciſ. 65. num. 1.* & ſequitur Maur. Burg. *in dict. tract. de modo proced. ex abrupt. quaeſt. 65. num. 21. & ſeq.*

34 Bene verum eſt, quòd non ſufficeret titulus beneficij Eccleſiaſtici, niſi etiam habuerit poſſeſſionem illios, vt dixi aliàs *in prima defenſ.* & modò idem firmo ex tradit. poſt Fario. *in q. 8. n. 45.* per Alderand. Maſcar. *d. concl. 1. n. 106. verſ. Dummodo clericus, de ſtatut.* Maſtrill. *deciſ. 113. n. 5.* vbi limitat, niſi fuiſſet impeditus ab intruſo contra quem litem agit, quia ſibi haberet beneficium, & non poſſeſſionem, adhuc deberet vti dicto beneficio fori, vt aliàs ſacra Congr. ſuper epiſcopis declarauit teſte Genueníſ. *in pract. Arch. Neap. c. 7. n. 6.* Maſtrill. *d. deciſ. 113. n. 6.* Maur. *d. q. 65. n. 19. & ſequent.* & ibi etiam ſubdit, quòd requiratur delatio tonſuræ, & habitus clericalis tempore commiſſi criminis ex traditis per Farinac. *in d. q. 8. nu. 66* & Viu. *deciſ. 512. n. 14* 18. ſi verò poſtea habitum reaſſumpſerit, etiam gaudebit dicto priuilegio fori, Marc. Anton. Macerat. *dicta reſolut. 48. n. 8.* vbi teſtatur ita alias fuiſſe per ſacram Congregationem reſolutum. Sed in propoſito ſciat Aduocatus, quòd ſi exhibeatur Bulla beneficij in qua nunciatur, illum eſſe clericum, non diceretur probatus clericatus, Butt. *in cap. poſt ſeſſionem, de probation.* Abb. *in c. dudum, n. 7. extr. de præſump.* & alij adducti per Alex. Trentacinq. *conſ. 12. num. 18. vol. 2.* ſed ſciat replicare, quod ſi per decennium poſſideret beneficium, diceretur probatus clericatus. Dec. *conſ. 409. n. 10.* Iaſon. *in lege ſciendum, n. 17. de verb. obligat.* & alij adducti per Alex. Trentac. *d. conſ. 22. n. 18. verſ. reſpondetur.*

35 Secundum eſt, quòd ſi clericus primæ tonſuræ, vel in minoribus ordinibus conſtitutus non fuerit beneficiatus, vt gaudere valeat dicto priuilegio, debeat incedere in habitu & tonſura, ac inſeruire Eccleſiæ ſibi ab Epiſcopo aſſignatæ, & omnia iſta copulatiuè concurrere debeant. Ambroſ. *in tract. de immunit. Eccleſ. c. 17. n. 13. & c. 18. n. 24.* Viui. *d. deciſ. 512. n. 18.* Maſcard. *de probat. concl.* 302. *n.* 14. Mod. Rom. *quaeſt. 8. num. 44.* Baiard. *q. 36. n. 30.* Menoch. *d. conſ. 912. num. 15. 21. 31.* Nauar. *conſ. 17. n. 2. & 6. de priu. l. 2.* Caualc. *de Brach. reg. part. 1. n.* 86. latè Maſtril. *deciſ.* 113. *n. 1. & ſeq.* vbi plus firmat, quòd vigore dicti Concilij Tridentini *ſeſſion. 23. c. 6.* requiratur perſeuerantia, & continuatio circa dictum habitum, & ſeruitium per illud verbum inſeruiat, & non ſufficiat, quòd bis, vel ter inſeruiſſet, & quòd dicta qualitas clericatus probetur tempore quo clericus vult vti, & frui beneficio Eccleſiæ, vel fori, cùm iſtud verbum in concilio appoſitum, *inſeruiat*, ſit temporis præſentis, & ibi etiam *ſub n. 14.* teſtatur, quòd alias ſacra Congregatio ita reſoluit, vt requiratur ſeruitium continuatum, vt gaudere valeat dicti fori priuilegio, niſi probaretur legitimum impedimentum: & talis cognitio an gaudere debeat beneficio fori, ſpectat ſine dubio ad ipſum iudicem Eccleſiaſticum, latiſſimè Maſtril. *in d. deciſ.* 113. licèt iudex laicus poſſit etiam per probationes cognoſcere ad effectum remittendi clericum ad iudicem ſuum, latè Maſtril. *d. dec* 113. *n.* 20. latè dixi in 1. defenſ. Burg. *in d. q 65. n. 16. & ſeqq.* ſed parum eſt curandum, quicquid ibi Burgund. dicat. quod in regno ſit ſancitum, vt dicti clerici gaudere poſſint dicto foro Eccleſiaſtico, requiratur, vt diebus Dominicis, & feſtiuis horis congruis cum ſuperpelliceo diuinis intereſſe debeant, vt per Bali. *in pract. 1. tit. 10 tom. 1. fol. 207. & ſeq.* quia ad hoc reſiſtunt, ea, quæ benè explicat Marc. Ant. Marcerat. *d. reſol. 48. n. 14.* cùm etiam tritum ſit, non poſſe clericos à ſtatuto, vel pragmatica iudicis laici ligati, vt latè ſuperiùs dixi, & in terminis dictæ pragmaticæ, latè dicit Alexand. Trentac. *conſ. 12. n. 75. vol. 2.*

Tertium eſt, vt iſte clericus ſit ſaltem in via ad maiores ordines ſuſcipiendos, vt ſi inſeruiret alicui ſeminario clericorum, aut in aliqua ſchola, vel vniuerſitate, in aliquo Hoſpitali, Monaſterio, vel pio loco, vel doceat Grammaticam aut muſicam, de licentia tamen Epiſcopi, vt legitur in dicto Concil. Trident. *d. ſeſſ. 23. c. 6* Caualc. *de Brach. reg. p. 1. n. 94.* Maur. Burg *in tr. de modo proced. & ex abrupt. q. 65. n. 23.* & de eadē diſpoſitione ſacri Concilij Trident. mentionē faciunt, Carrar. *in pract. interrog. reor. l. 2. c. 2.* & Per. Caball. *in q crim. caſ. 224. n. 4.* Sed Alde. Maſcard. *de ſtatut. concl 1. n.* 120. declarat dummodò ſit iſte aſtrictus, & deputatus ſeruitio Eccleſiæ vt adueniente ætate promoueatur ad ordines, ſecus ſi ſolum intereſſet celebrationi diuinorum, quia licèt incederet in habitu, & tonſura, non gauderet dicto priuilegio fori Eccleſiaſtici, & exemplificat in ſeminariſtis, cuius reſtrictio totaliter vulnerat diſpoſitionem ſacri Concilij Tridentini, pro cuius reſolutione me remitto ad ſacram Congregationem ſuper interpretatione dicti ſacri Concilij Trident. 36

Sed caueant clerici in minoribus conſtituti, vt in 37 ſupradictis caſibus non dimittant habitum clericalem, neque tonſuram, quia tunc ipſo iure amitterent beneficium fori Eccleſiaſtici etiam ſine trina monitione, & etiam degradatione nulla præcedente per eorum ſuperiorem facienda, cùm per dimiſſionem habitus cenſeantur renunciaſſe beneficio clericali, Ambroſ. *in tract. de immunit. Eccleſ. c. 17. n. 13.* Menoc. *d. conſ. 912. n. 34. & de præſumpt. l. 6. præſumpt. 76 n. 36.* Farin. *q. 8. n. 54. 56.* Pereg. *conſ. 91 n. 54* Scacc. *de iudic. cauſ. crim. l. 1. canon. 11 n. 78. & ſeqq.* Viui. *dec. 512. n. 16. & ſeqq.* Maur. Burg. *in d. qu. 65. num. 37. & ſeqq.* licèt aliter diceretur ſecundum ius commune, cùm per illud requiratur trina monitio, hanc opinionem tenet, Andr. Fach. *in controu. iur. l. 9. c. 28* etiām in clericis non conſtitutis in ſacris ordinibus, cui tamen in hoc fuit per Concilium Tridentinum derogatum, Marc. Ant. Mace. *d. reſolut. 47. n. 7.* vbi teſtatur ita pluries fuiſſe per ſacram Congregationem reſolutum, vbi tamen ſubdit, hoc non procedere, ſi probaretur clericum captum ſine habitu, & tonſura fuiſſe ſolitum illa deferre, quia gaudebit dicto fori priuilegio, & quòd ita aliàs declarauit eadem Congregatio, de anno 1586. in quodam clerico capto cum armis, ſine habitu & tonſura, & quòd vigore Concilij Trid. quicquid de iure dici poſſit non requiritur trina monitio, latè tuetur Alder, Maſcard. *de ſtatut. concl. 1. num.* 106. & quòd requiratur copulatiuè habitus, & tonſura vigore dicti Concil. Trident. dummodò tamen ex aliqua iuſta cauſa habitum non detulerit, quia fuerit pauper, vel propter infirmitatem, vel ob aliquam aliam neceſſitatem, ſed requiratur multa perſeuerantia, & tanta, vt contrarius animus in ea diſcernatur, vt voluerit dimittere habitum, & tonſuram, Dec. *in tract. crim. l. 4. c. 9. n. 109.* Et quid autem in clerico coniugato, vide Maſcard. *in d. concl. 1. n. 113. & ſeqq.* vbi latè, & vide Cauall. *in tract. comm. contra comm. qu. 593.* vel ſi fuerit clericus beneficiatus, licèt non deferret habitum, non per hoc amitteret priuilegium fori, *per cap. 6. ſeſſ. 23.* Concilij Trident. vbi text. loquitur alternatiuè, vt clericus gaudeat beneficio fori, aut habeat beneficium Eccleſiaſticum, aut deferat habitum clericalem, & tonſuram, inſeruiendo de mandato epiſcopi alicui Eccleſiæ, & ita expreſsè declarat Cæuall. *comm. contra comm. q. 563. n. 2. & ſeqq.* & ſi incederit in habitu clericali, & veſtes ſint ſecundùm habitum clericorum, ſpectat hæc cognitio ad ipſum iudicem Eccleſiaſticum, Cæuall. *d. qu. 593. nu. 1. & ſeqq.* & dixi ego latè *in prima defenſ. c. 3.*

Et quid in clerico in ſacris conſtituto, incedente vti laico, an amittat fori beneficium, ſi ſe enormitati- 38
bus

bus immiſceat, data perſeoerantie, en requiretur trina
monitio. Petr. Caball. *in q. crim. cent.* 1. *caſ.* 60. *nn.* 160.
n. 16. teſtatur de veriſſima opinione pro parte affirma-
tiua, niſi tamen retineat habitum, & tonſurem, quie
non amitteret fori priuilegium, quamvis enormitati-
bue ſe immiſceret, Ambroſ. *de immunitat. Eccleſ. c.* 17.
n. 14. nec in iſto caſu agitur proptiè de amiſſione ip-
ſius priuilegij, ſed de impedimento circa eius vſum,
quendo clericus tonſutetus non incedit io habitu, &
tonſura, neque alicui Eccleſiæ inſeruit, latè Menoch.
in d. conſ. 9. 2. *n.* 13. *& ſeqq.* Marc. Ant. Macer. *in dict.
reſol.* 48. *nu.* 7. vbi fateur ita fuiſſe reſolutum per ſa-
cram Congregationem, dummodo epiſcopi declara-
toria ſequatur circa foti amiſſionem, cùm poſſit epiſ-
copus cum eo diſpenſare, vt beneficium retineat, Zeto.
in pract. epiſc. p. 2. *verſ. clericus. in fin. verſ. homicida,*
eùm ſit regulatc, vt declaratoria requiretur, quamvis
pœna ipſo iure, vel ipſo facto imponetur, Menocb.
conſ. 99. *n.* 168. Silu. *conſ.* 100. *n.* 11. *& ſeqq.* Mil. *dec.* 17.
n. 59. *l.* 2. Maſtrill. *de indult. c.* 2. *n.* 14. vbi teſtatur, quòd
ita omnie iura mundi obſeruant, vt requiratur decla-
ratoria, facti Maur. Burg. *in tract. de modo proced. ex
abrupto, d. q.* 65. *n.* 42. *& ſeqq.* Sed Ioan. de Stuao. *inc. de
apoſtat.* refert quòd de iure cõmuoi, vt clericus in mi-
noribus ordinibus cõſtitutus fori priuilegio priuetur,
quinque requiruntur, & primum, quòd non incedat in
habitu, & roosura: ſecondum, quòd enormibus ſe in-
gerat, tertiũ, quòd io illis frequẽtauerit, quartum, quòd
fuerit monitus; quintum, quòd poſt monitionem fue-
rit incorrigibilis, & Ant. de Butr. *in d. c.* 1. dicit quatuor
requiri, vt clericus in minoribus ordinibus conſtitu-
tus amittat priuilegium fori, primum, quòd non ince-
dat in habitu, & tonſura; ſecundum quòd ingerat ſe
enormitatibua; tertium, quòd in illie deprehendatur,
vt latè refert Alex. Trentacinq. *conſ.* 11. *nn.* 16. *vol.* 2,
vbi addit, quintum quòd fuerit ter monitus.

39 Pro complemeoto ſciat iudex laicus, quòd non po-
teſt examinare teſtes in Eccleſia ſine licentia ſuperio-
ris Eccleſieſtici, Card. *Clem.* 1. *c.* 1. *de prahen.* quia do-
mus Dei, domos orationis eſt, Ioan. Euang. *c.* 8. Caual.
in pract de teſt. p. 3. *n.* 37. vbi ſubdit, licet iurameotum
in Eccleſia præſtari poſſit, cùm ſit iuris Diuini.

CAPVT X.

Reus an pluries ſuper eodem facto, & in eodem de pluribus etiam interrogari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Reum in eodem interrogatorio de pluribus index interrogare poteſt.*

2 *Reus poteſt etiam de eodem facto pluries intrrogari, & etiam poteſt conclnſum in cauſa.*

3 *Reus pluries interrogatus, an poſſit ſe referre ad iam per eum dicta.*

4 *Reus plnries interrogatus an poſſit inſtare ſibi legi primam depoſitionem.*

5 *Reus dum ſibi legitur prima depoſitio, an poſſit antequam reſpondeat, dicere hac verba,* dico, quod, ſi conſtabit me aliter iam dixiſſe, modo hanc reſponſionem ad primam refero, cùm meliùs tunc recordari potuiſſem.

1 NOn eſt dubium, quòd reus in eodem intertoga-
torio de pluribus iotetrogari poſſit, ſed tamen
meliue eſt, quòd interrogetur ſucceſſiuè de ſiogulis,
Cartar. *de execut. ſent. c.* 2. *ſub n.* 16. & clariùs Pegn. *ad
direct. inquiſit.* 3. *p. comm.* 22. §. *inquiſitores,* Simanc. *de
Cathol. inſtit. tit.* 44. *ſub n.* 14. vbi tamen dicit, quòd reos,
ſi de pluribus vno interrogatorio fuerit à iudice in-
tertogatus, vnà cum Plautino reſpondeat; *Multa ſi-
mul cogitans, neſcio quid expediam potiſſimum, &c.* &
ſequitur Scacc. *in tract. de iudic. lib.* 1. *c.* 68. *num.* 28.

Et licet etiam de iore dici poſſit, vt reus ſemel ten- 2
tùm interrogati poſſit, ſecundùm communem opinio-
nem atteſtatam per Marian. Socc. *in c. qualiter, n.* 217. *in
fin. q.* 75. *de accuſ.* quem refert Clar. *q.* 45. *verſ. ſcias ta-
men,* contrarium tamen docet Foller. *in pract. crim. in
verb. & ſi comparent, n.* 4. & ita de conſuetudine ob-
ſeruatur, vt pluries examinetur & interrogetur arbi-
trio iudicis, vt teſtantur Marian. & Clar. vbi ſuprà, &
ſequitur Certar. *l.* 1. *c.* 2. *n.* 13. & Scacc. *in d. c.* 86. *n.* 64.
vbi etiam teſtatur, quòd in practice hoc nullam pa-
titur difficultatem, prout verè hîc in Curia paſſim ob-
ſeruatur Imò poteſt reum iudex interrogare etiam poſt
cooclusum in cauſa, vt poſt Alex. *in conſ.* 77. *n.* 9. *lib.* 1.
firmat idem Cartar. *l.* 1. *c.* 2. *n.* 14. *in fin. prax. interrog.
reor.* Sed iudices debent cauere, ne ſuperfluè reum
pluries interrogent, niſi quando vellent eum capere
in ſermone, vel verbis, & veritas aliuode haberi non
poſſet, ne vexetur io longe carceratione, ac in vo-
luminoſo proceſſu.

Sed an poſſit ſe referre reus ad ea, quæ iem dixit in 3
primo examine, Scacc. *in d. c* 86. *n.* 47. *in princ.* dicit,
vnà cum Bart. *in leg. eos, n.* 6 *ff de falſ.* quòd hoc reſi-
deat io arbitrio iudicis, admittere, & non admittere
talem reſponſionem relatiuam, vbi etiam concordan-
tes allegat, & teſtatur de communi, & practicata opi-
nione, poſtquam retulit Doctor. contrarium tenentes;
idem Scecc. vbi ſuprà eſt originalis doctrina Bald. *in l.
eos, n* 6. *C. de falſ.* Menoch. *caſ* 109 Caualc. *de Brach.
reg num.* 5. *in princ.* Sed ſciat iudex quòd ſi reſpoo-
ſio rei ſequetot indefinita in crimininalibus de-
beat intelligi ſecundùm præcedentem interrogatio-
nem, ſecundùm communem opinionem etteſtatem
per Iaſ. *in l. ſi cui,* §. *fin. n.* 10 *& ſeq. ff. de le.* 1. & rela-
tam per Baiard. *d. quaeſt.* 55. *num.* 44.

Si verò reos inſtet, ſibi legi primam depoſitionem, 4
iudex omninò tenetur illam ei legere, Bart. *in d. l. eos,
n.* 6. *& ſeq.* vbi Marſ. *n.* 6. Fel. *in cap. cum in tua n.* 1. *de
teſtib.* Boſſ. *de reſponſ. q. reo faciend. n.* 3 *& de tortur. teſt.
n.* 34. *& de oppoſit contra teſt. n.* 8 Foll. *in pract. crim. in
verb. capiat. informationes, n.* 51. Boët. *deciſ.* 106. *n.* 9. &
maximè ſi rationabiliter petatur, vt poſt Menoch. *dict.
caſ.* 109 firmat Caualc. *de Brach. reg. d. p.* 3. *n.* 3. *in prin.*

Licèt aliqui dixerint eſſe poſitum in arbitrio iudi-
cis, & præſertim in reo, qui eſt ſemper magie ſuſpectus,
quàm teſtis, vt tredunt Meooch. *de arb. caſ.* 109. *n.* 12.
Cartar. *in prax. interrog. reor. l.* 3 *c.* 2. *n.* 86 & Scacc *in
d. c.* 86. *n.* 47. *ſub verſ. ad primam,* vbi ſubdit, maximè
poſſe dici ſi interrogetur de recenti, & ab eo bene ali-
quo corporis ſenſu percepta, & præſertim ſenſu vi-
ſus, vt non ſit reo priot depoſitio legenda, ſecus ſi
ageretur de formalitate aliquotom verbotum, & non
de recenti auditorum. Caualc. vbi ſuprà.

Et ſi reus, dum ſibi lcgitor, vel denegatum fuit legi 5
primam depoſitionem antequam reſpondeat præmit-
tat proteſtationem per hæc verba, *Dico, vt nunc mihi
videtur, quod ſi conſtabit me iam aliter dixiſſe, mea hac
reſponſio ad primam referatur, cùm tunc meliùs recor-
darer,* Doctores videntur concludere talem proteſte-
tionem eſſe admittendam, vt per Felyn. *in d. c. cùm in
tua, n.* 1. Boſſ. *in tit. de tortur. teſt. n.* 34. *& de oppoſ. contra
teſt. n.* 8. Geyl. *in pract. obſern. l.* 1. *obſeruat.* 104. Cauale.
de Brach. reg. p. 3. *n.* 5. *in fin.* Sed Scacc. *in d. cap.* 86. *n.* 48.
verſ. ad ſecundam, ceoſet eſſe remittendum arbitrio
iudicis admittere, vel non admittere huiuſmodi pro-
teſtationem, & firmat in hanc ſententiam tenuiſſe
Menocb. *in d. caſ.* 109. *in fin.* quem ſequitur Cartar. *in
d. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 8. Tu antem iudex fac, vt omnino

admittas dictam proteſtationem, & eam redigi facias in ſcriptis per Notarium, de qua illam deinde conſiderationem habebis, quæ de iure erit habenda, conſiderando, an agatur de facto recenti, & aliàs ſuperius adducta conſiderabis.

CAPVT XI.

Reus an poſſit interrogari de his, quæ potiùs in iure, quàm in facto, vel in peritorum iudicio conſiſtunt.

SVMMARIVM.

1 *Reus non tenetur reſpondere interrogatorio, quod ius concernat.*
2 *Reus non tenetur dicere, an ſit, vel non ſit culpabilis, ſed an fecerit vel non fecerit tale factum.*
3 *Reus non debet interrogari ſuper his, quæ ſpectant ad iudicium peritorum.*

1 REus non tenetur reſpondere interrogationi, quæ
ius concernat, & ſi reſpondeat, iudex non debet
dictæ reſponſioni acquieſcere, *l. ornamentorum*, & ibi
Bartold *de aur. & arg. leg.* Alex. *conſ.* 115. *n.* 1. *& ſeqq.*
lib. 3. Boſſ. *tit. de reſp. à reo faciend. n.* 17. Flam. Cart.
2 *in tract. interrog. reor. l.* 2. *cap.* 2. *num.* 19. † vbi firmant,
quòd reus non debet dicere, an ſit, vel non ſit culpabilis,
ſed tantùm ſuper ſerie facti reſpondere, an fecerit
talem rem, Scacc. *in tract. de iud. ciuil. & crim.*
lib. 1. *c.* 86. *n.* 34. & ſi fatetur eſſe homicidam, graſſatorem,
& ſimilem, talis confeſſio ſibi non noceret, vt
latè dixi ſuprà *in Defenſ. circa corpus delicti.*
3 Et minùs eſt interrogandus ſuper his, quæ ſpectant
ad peritiam, vel iudicium peritorum, Franc. Caſſon.
in tract. de ind. & tort. c. 4. *ſub n.* 3. vbi firmat reum non
eſſe adſtringendum ad dicendum, an vulnus per eum
in aliquem illatum fuerit lethale, nec ne, quia talis
interrogatio dicitur diabolica, cùm tendat ad tollendas
rei defenſiones, latè Signor. quem allegat Iul. Clar.
quæſt. 45. *verſ. debet autem*, Foll. *in pract. crim. in verb.*
item ſororem, n. 36. Thom. Triuiſ. *deciſ.* 5. *num.* 2. *lib.* 2.
Scacc. *d. cap.* 86. *num.* 34.

CAPVT XII.

Iudex an poſſit vti interrogatoriis dubiis, obſcuris, & ſophiſticis, ac cautelis, fictionibus, & fallaciis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex an poſſit vti interrogationibus dubiis, obſcuris, & ſophiſticis.*
2 *Reus poteſt antequam reſpondeat inſtare, vt iudex ſibi declaret interrogationes dubias.*
3 *Cautelæ deceptoriæ in examine ſolent in hoc ſæculo iudicibus honorem afferre, ſed in alio æternam damnationem.*
4 *Interrogationes fictitiæ, & fallaces duplices dicuntur, vna ad bonum finem, altera ad malum, & illa ad malum ſunt omnino prohibita.*
5 *Mala non ſunt facienda, vt eueniant bona, imò nec bonum eſt faciendum, ſi ex eo ſequitur malum.*
6 *Interrogationes inhoneſtæ, & reprobatæ quæ ſint, & hic ponuntur exempla.*
7 *Interrogationes honeſtæ quæ ſint, remiſſiuè.*

LIcèt aliqui admittant, quòd iudex pro eruenda 1
veritate poſſit vti interrogationibus dubiis, ob-
ſcuris, & ſophiſticis, & ſimulatè agere, de quo *per ca-*
pit. afferre, extra de præſumpt. Boſſ. *tit. de conceſſis per*
torturam n. 10. *& tit. de reor. nu.* 15. *&* 18. Couarr. *va-*
riar. reſolut. l. 1. *c.* 2. *num.* 16. Ant. Gomez. *tit. de delict.*
c. 13. *n.* 4. Farinac. *conſ.* 83. *n.* 7. † Tamen reus antequam 2
reſpondeat erit ſibi conſultum, vt inſtet penes iudi-
cem, vt ſibi declaret meliùs interrogatorium, ſicut
Iudex poteſt etiam cogere ipſum reum ad meliùs, &
clarius reſpondendum, vt poſt *Direct. inquiſit part.* 3.
n. 88. admonet Pegn. *Comment.* 22. §. *primus eſt, cum ſe-*
quent. ſed magis apertè *in* §. *quod ſi quando*, & Cartar.
in prax. interrog. reor. l. 2. *c.* 1. *ſub n.* 14. & his poterit
vti iudex in reis doctis, vel verſutis, ſecus in aliis, &
ruſticis, cum quibus non poteſt dictis interrogationi-
bus ſophiſticis, & obſcuris, vti, Cartar. vbi ſuprà, qui
dicit ita eſſe diſpoſitum per Bullam Pauli Tertij & ſe-
quitur Scacc. *de iud. lib.* 1. *c.* 86. *n.* 32. Imò Cartar. *in d.*
lib. 2. *c.* 1 *ſub n.* 18. dicit, † quod fuit originale dictum 3
Cyn. vt refert Caſtr. *in l. ſi per errorem, n.* 5. *in fin. ff. de*
iuriſdict. omn. iud. & in l. edita, n 9. *C. de eden.* & Scacc.
in d. c. 86. *num.* 35. *circa pr.* Addent. ad Moder. Rom.
in conſ. 83. *in lit. C*, Sed Cart. vbi ſuprà refert, quòd li-
cet cautelæ deceptoriæ ſoleant inter vulgares afferre
honorem iudicibus in hoc ſæculo, in alio tamen
ædificant ſibi gehennam.
Circa verò alias cautelas, fictiones & fallacias eſt 4
diſtinguendum, vt per Franc. Pegn. *ad Direct. Inquiſit.*
p. 3. *comment.* 43. §. *ſed. duo ſunt*, qui dicit eſſe duo ge-
nera cautelarum; vnum, quod tendit ad malum finem;
alterum, quod tendit ad bonum, & ſic iudex vti non
debet illo, quod ad malum tendit, cùm illud ſit ſemper
prohibitum, vt declarat Scacc. *in d. c.* 86. *n.* 75. *verſ. ſi*
loquimur: Iudici autem permittitur illud, quod ten-
dit ad bonum; dummodò cautela, vel fictio ſit ho-
neſta, vt habemus de iudicio Salomonis *per cap. of-*
ferte nobis, de præſumpt. Secus ſi fuerit inhoneſta, quia
erit prohibita, † cùm non ſint facienda mala, vt inde 5
eueniant bona, *cap. neque, num.* 14. *quæſt.* 5. & ibi gloſ.
Nauarr. *in Manual. confeſſ. c.* 18. *ſub num.* 8. Cartar. *in*
d. pract. interrog. reor. lib. 2. *c.* 1. *num.* 77. & latè add ad
Farin. *in conſ.* 83. *lit. D*, vbi concludunt, quòd iudex
poteſt vti cautelis laudabilibus, & ad bonum finem,
ſecus cautelis deceptoriis, & ad malum finem, & ibi
Farin. *d. conſ.* 83. *n.* 7. *in fin.* poſt alios, quos allegat, di-
cit, quòd iudex non poteſt vti mendaciis, neque fal-
ſitatibus idem Farin. latiùs reaſſumpſit *in quæſt.* 81.
n. 304. 311. 312. *&* 313. vbi refert eoſdem Doctores
relatos per Scacc. in loco ſuprà allegato, & idem
Farin. *in quæſt.* 83. *n.* 88. *& ſeqq.* Imò faciendum non
eſt bonum, ſi ex eo ſequi poteſt malum, Abb. *in*
cap. ab omni n. 2. *de vit. & honeſt. cler.* Crau. *conſ.* 6. *n.* 89.
Scacc. *in d. l.* 1. *de iudic. ciuil. & crim. lib.* 1. *c.* 12. *n.* 48.
& cap. 86. *n* 35. *verſ. Si verò loquimur.*
Vt autem iudices bene ſciant, quæ ſint cautelæ in- 6
honeſtæ & ad malum finem, ac reprobatæ, vt illas cui-
tare poſſint pro ſalute ſuarum animarum, & ne pau-
peres carceratos indebitè vexent, ac Aduocatus ſciat
defendere clientem, ſubuertere proceſſum, nonnullas
cautelas hîc recenſere volui, ex quibus deinde iudices
poſſint etiam alias ſimiles percipere, & euitare.

Principalis illa eſt cautela, per quam timor mortis reo infertur, cuius exemplum habemus in illo Beato Ioanne Capeſtrano, qui dum fuit in Regno Neapolitano Procurator Fiſcalis obtinuit quendam condemnari in amputationem capitis, finxeratque ad eandem pœnam eſſe condemnatum ipſius filium, & abſciſſo capite patri, filium tantus timor inuaſit, vt, quamvis fuerit innocens, illico deceſſerit, quod finxerat Capeſtranus ad eruendam veritatem à filio; vbi quod ſtatim officio renunciauit & ingreſſus fuit Religionem

S. Franciſci,

Digitized by Google

S. Franciſci, vbi vitam ſanctiſſima duxit, vt poſt Pariſ. de Put. refert Boſſ. *in tit. de exam. reor. n.* 4. Scacc. *in d. c.* 86. *n.* 3. *ſub verſ.* 1. *ob nimium timorem*, & Add. ad Farin. *in conſ.* 83. *in lit. D*, Cartar. *in pract. interrog. reor. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 52 Farin. *d. q.* 81. *n.* 312.

Secundum adducitur exemplum de illo iudice detinente quendam grauibus indiciis ſatis grauatum, inculpantem nonnullos graues viros, & magnum ſcandalum eſſet in populo ortum contra eos, qui iudex illum ad mortem fictè condemnauit, & iuſſit adduci ad patibulum, vbi illum interrogauit, an verum eſſet in iudicio animæ ſuæ, quòd illi, quos ipſe inculpauerat, delictum commiſiſſent, qui fictionem ignorans, factis interrogationibus in iudicio animæ, timore mortis obiit, vt poſt Pariſ. de Put. refert Cart. *in prax. interrogat. reor. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 51. & Scacc. *in d. c.* 86. *n.* 3. *circa finem.* vbi etiam refert ex traditis per Ariſt. contigiſſe aliquos mori, qui ſolum viderant homines laqueo ſuffocari.

Tertium poteſt remitti arbitrio iudicis, qui dicantur cautelæ deceptoriæ, iniuſtæ, & reprobatæ a lege, vt poſt Scacc. firmat Add. ad Far *in d. conſ.* 83. *in lit. D, in fi.*

Quartum eſt, quòd iudex ſe abſtinere debet eruere confeſſionem à reo ſuper delicto: ſub ſpe impunitatis: de quo latiùs inferius dicam *in c.* 24.

Quintum eſt, quòd iudex dicit reo, vt dicat veritatem, quia ipſe bene ſcit totum factum, & de eo eſt bene informatus, neque poteſt accipere proceſſum & eũ voluere in præſentia rei fingendo velle legere depoſitiones teſtium de ipſo delicto deponentium, neque aliàs facere, per quæ credat reus, quòd iudex vere ſit informatus, quia iſto modo iudex diceret mendacium, quod nullo modo eſt permiſſum, & ob id peccaret mortaliter, ſed ſolùm poteſt annuere, quod ſit informatus: ſed non dicere, quod omnia ſcit, & eſt de delicto informatus, quando hoc non eſt verum, vt hæc omnia ponit Cart. *in pra. inter. reor. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 77. *& ſeq.* & ſequitur Farin. *d. q.* 81. *n.* 309. Baiar. *q.* 55. *n.* 10. vbi etiam iudices damnat, ſi iudex conuiuet reum, & poſt cœnam deueniat ad colloquia pro habenda confeſſione delicti, & Fab Turret. *conſ.* 9 *n.* 5. ponit illud exemplum in eo, qui dicitur adductus ad faciem alicuius à quo ob id fuit extorta confeſſio, & non erat verum, quod fuerit adductus.

Sextum eſt, quod iudices debent ſe abſtinere in mittendo, & introducendo exploratores homines viles, & infames intus carceres cum carceratis, vt cum his bibant, comedant, tractent, & loquantur ad effectum, vt extorqueant confeſſionem à reis, cùm, vt plurimum iſti exploratores, & perſonæ infames ſolent cum mille mendaciis, fallaciiſque perſuadere carceratis, non vt veritatem dicant ſed vt fateantur delictum, de quo imputantur, & eis, vt plurimum promittunt gratiam, vel impunitatem, nomine iudicis, & maria, & montes, vt deinde ita reos ad confitendum inducendo, poſſint conſequi magnum præmium à fiſco, vel camera. Et ideò iſti Ribaldi ratione quæſtus ſolent multa mala committere, & cùm per ſimiles modos ſit omnino prohibitum Iudici confeſſionem à carceratis extorquere, multo magis erit deteſtandum in iſtis exploratoribus, qui de iudicis mandato, vltra modum ſibi commiſſum, perſæpè præfata operantur, qui aliquando à carceratis pœnam recipiunt, cùm de nocte, luminibus extinctis, pugnis, & verberibus percutiantur, & malè tractentur, vt bene firmat Add. ad Farin. *in d. conſ.* 83 *in lit. A, verſ. dicant tamen*, & latè idem Farin. *q.* 82. *n.* 93. Et ſic non obſtat, quod nonnolli voluerint iudicem poſſe introducere intus carceres aliquem, qui inducet reum, ad fatendam veritatem, vt per Eimer. *Direct. inquiſit. part.* 3. *n.* 200. *ſub. rubr. cautele inquiſitorum, fol.* 465. *n.* 106. *in* 8. *caut.* vbi Pegn. *in addit. in lit. C, & in lit.* G, *comment.* 23. quia eorum opinio eſt intelligenda in crimine hæreſis, ac etiam cum temperamento, vt illi ſic introcluſi & intromiſſi ſiue ſint ſocij criminis, ſiue alij, non dicant mendacia, quæ minimè dicenda ſunt pro quacunque veritate habenda, vt bene explicat idem Franc. Pegn. *in d. add in litt. I*, & ſequitur additio ad Mod. Roman. *in d. conſ.* 83. *in lit. A, ſub verſ. verum contra præmiſſa*, & ſolum poſſent admitti dicti exploratores intus carceres vnà cũ reo, & aliis carceratis, ad obſeruandum & referendum quicquid per ipſos Inquiſitos, & carceratos dicitur, & agitur, & iſto modo ego etiam aliquando vſus ſui, & experientia docuit, quod multa ſecreta delicta iſto medio in lucem prodiderunt, & hunc modum etiam approbat Farin. *d. q.* 81. *n.* 309.

Si autem iudex ſcire velit quibus cautelis licitis, ho- 7
neſtis, ac à iure probatis vti poſſit, videat Cartar. *in d. prax. interrog. reor. lib.* 2. *c.* 2. *n.* 46. *& ſeqq.* & latiùs Scac. *in d. c.* 86. *n.* 47 Farinac. *q.* 81. *n.* 304. *& ſeqq.* Dec. *in tract. crim. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 5. Sed quando iudex vtitur ſimilibus cautelis licitis, debet facere, vt per Notarium redigantur in ſcriptis, vt appareat, quòd honeſtis modis iudex procurauit habere veritatem non per ſimulationes, & fictiones. aliàs, ſi de eis in actis non conſtaret, præſumeretur, quòd tanquam inanis gloriæ cupidus vſus fuiſſet ſimulationibus, & fallaciis reprobatis, vt bene pro nunc declarat, Farin. *d. q.* 83. *n.* 314. vbi ſubdit, quòd iſto caſu reus confitens delictum, non poſſit ſaltem pœna ordinaria puniri.

CAPVT XIII.

Iudex non poteſt per ſuggeſtionem extorquere confeſſionem à carcerato, & quando dicatur per ſuggeſtionem id fieri.

SVMMARIVM.

1 *Suggeſtio in examine rei omnino eſt prohibita.*
2 *Suggeſtio eſt prohibita, tam quando ſit per iudicem, quàm ſi aliunde proueniat de mandato iudicis.*
3 *Suggeſtio in tortura eſt magis prohibita.*
4 *Suggeſtio quando dicatur facta.*
5 *Reus quando poſſit in ſpecie de delicto interrogari, ac etiam ſuper complicibus.*
6 *Indicia requiruntur ſpecialia, vt reus poſſit interrogari in ſpecie de delicto, reprobata contraria opinione.*
7 *Reus non poteſt interrogari in ſpecie in tortura.*
8 *Suggeſtio dicitur fieri, quando reus in tortura interrogatur ſuper circumſtantiis, & qualitatibus.*
9 *Socius criminis non poteſt interrogari in ſpecie de certa perſona contra ſocios, niſi adſint indicia ſpecialia.*
10 *Suggeſtio dicitur fieri, ſi ponantur reus, & teſtes ante examen in eodem carcere.*
11 *Suggeſtio reddit proceſſum ipſo iure nullum, etiam vbi procedi poteſt manu Regia, & ex abrupte.* 1

SVggeſtiones non ſolùm ſunt improbatæ, quando iudex reo, aut teſti torturam infert, Salicet. *in l. fin. n.* 9. *& ſeqq. in fin. C. de accuſ.* Boſſ. *tit. de ind. & conſider. ante tortur. n.* 148. Clar. *q.* 21. *verſ. retente igitur in fin.* Blanc. *de indic. n* 382. Peguer. *deciſ.* 5. *n.* 21. *& ſeq.* verum etiam generaliter in quocunque examine ſine tortura faciendo, Boſſ. *tit. de examin. reor. ſub num.* 12. cum aliis per Cartar. *in d. prax. interrog. reor. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 54. *& ſeqq* Mod. Rom. *in conſ.* 83. *n.* 16 *in fine*, & idem voluit poſt alios, quos allegat *in conſ.* 22. *n.* 20. *in fine, & q.* 83. *n.* 84. *& ſeq.* latè qui alios allegat Fab. Turret. *conſ.* 66. *n.* 4. qui refert, quòd debeat inqui-

 ſitus,

ſiius, vel carceratus interrogatus in ſpecie ſuper delicto quando non præcedebant indicia, abſolui: imò relaxari abſque impenſa, Rol. *conſ.*40 *n.*12. *lib.*2. & quòd ipſe Turret. aliàs ita obtinuit a legato Peruſiæ, & quod in multorum præſentia Legatus dixit iudici priùs ad diſcendum ſeſe habeat, quam ad iuſtitiam adminiſtrandam: vtinam alij ſuperiores hodie hoc dicerent, & obſeruarent.

2 Quod Doctores admittunt, non ſolùm quando fit à iudice immediate, ſed etiam ſi fiat per Notarium, vel per aliam perſonam de mandato iudicis, latè per addentes *in d.conſ.*83.*in lit.A*, & Farin. & idem *in q.*83. *n.*84. *& ſeq.*

3 Eóque magis eſt vera, vt depoſitio facta per ſuggeſtionem non valeat, quando reus, vel teſtis interrogatur in tortura, & cruciatu corporis afficitur, Boſſ. *tit.de exam.reor.n.*13.*in fine*, Cartar. *in d.prax.interrog.reor.c.*1.*n.*62.*lib.*2.

4 Suggeſtio autem diceretur facta à iudice ipſi reo, quando interrogaret reum in ſpecie, vt puta, ac vulnerauerit Titium, an fecerit talem falſitatem, vel aliud ſimile, vel ſi teſti aliquem nominet, quia iſto caſu reus, vel teſtis incitaretur ad fatendum delictum, vel nominandum aliquem, potiùs per ſuggeſtionem, quàm per inquiſitionem *l.*1.§ *qui quæſtionem.ff.de quæſt.* qui text. licèt loquatur in teſte, tamen ad reum etiam extenditur, Ang. *de maleſ. in verb. fama publica,n.*118. Boſſ. *tit. de exam.reor. n.*12. Salic.*in l fin.col.pen.verſ. quanto nunc de mode, C.de accuſ.* Ruy.*conſ.*7.*n.*14.*verſ. nec etiam frater, vol.*5. Blanc.*de indic. n.*381. Nauarr. *in Manuali, c.*18. *De octauo præcepto, n.*18. Peguer. *deciſ.*5.*n.*20.*verſ.tamen*, Iul. Clar. *q.*45.*verſ.debet autem*, Pegn.*in annot.ad Direct.inquiſit.*3.*parte Schol.*19. *verſ. id verò in primis*, latè Cartar. *in prax.interrog. reor.lib.*2.*c.*1.*n.*54. *& ſeqq.* vbi alios allegat, & dicit, quòd debet interrogari, quis tale delictum fecerit, Ant.Gomez.*tit.de delict.c.*15. *n.*23.*in fin.*& Grammat. *vot.*34 *n.*13.*d.*§.qui dicit quæſtionem procedere etiam in ſeruo, Fab. Turt. *conſ.*9. *n.*3. & ſuggeſtio palliata dicitur quando iudex vtitur illis interrogandi modis, & ad opportunas domini interrogationes, vel opportunè interrogatus reſpondit, & non poteſt apparere de qua re fuerit interrogatus, Cartar. *de interrog.reis, lib.*2.*c.*1.*n.*54.65. Farin. *q.*83. *n.*91. Sed debet interrogari ſi cum aliquo habuit rixam, vel ſi cum Caio & ſi illum vulnerauit. vel dicat ſi aliquod maleficium commiſit, Gaſp.Cabal. *in conſtit.March. lib.*4. *c.*1. *in lit.* G, *n.*1. *gloſſ.*1.

5 Alij autem diſtinguunt, quod ſi præceſſerint indicia ad interrogandum, tunc reus, & teſtis poſſint in ſpecie de delicto interrogari, ſecus ſi non præceſſerint dicta indicia, Boſſ.*tit.de exam.reor.n.*12.Brun.*de Indic. p.*2.*q.*3.*n.*25.Foller. *in pract.crim.in verb. fui in domo, ſub n.*1. Blanc.vbi ſuprà, Menoch. *de arb. lib.*2. *caſu* 474.*n.*53.Peguer.*deciſ.*5.*n.*21.*in fine*, Cartar. *in pract. interrog.reor.lib.*2.*c.*1. *n.*64. Baiard. *q.*21.*n.*27. *in fine*, Scacc. *in d.c.*86.*n.*38. vbi dicit hoc eſſe verum in reo poſito in tortura, vt poſſit in ſpecie interrogari, quando præcedunt ſpecialia indicia, & ſuper complicibus, & ſociis, ſi indicia contra eos præcedant, ſed Caball. *in d.lib.*4.*c.*1.*in lit.G*, *n.*2. dicit credere eſſe arbitrium iudicis, & quòd debeat eſſe iudex ſubtilis inueſtigator, & quomodo reus debeat interrogari contra conſocios, vt euitetur ſuggeſtio, docet Iacob de Beluiſ. *in pract.crim.tit.de quæſt.n.*50.*verſ.ſextus eſt*, & latius Cartar.*d.lib.*2 *c.*1.*n.*70.

6 Indicia autem ad effugiendam ſuggeſtionem, ſi agatur de interrogando reum in ſpecie de delicto, requiruntur aliquantulum vrgentiora, quàm ad interrogandum in genere, adeò vt ex illis iudex certò ſciat illum commiſiſſe delictum, Boſſ. *tit.de exam.reor.n.*12.Cartar.*de interrog.reis, lib.*2.*c.*2.*n.*64. Scacc.*in d.c.*86.*n.*39. quod ſuo iudicio, in propoſito, pro certo ſcire eſt, quando præcedat pluſquam ſemiplena probatio, & ſequitur Farin.*q.*83.*n.*97.

Et caueat iudex ne decipiatur à Franc.Caſſon. relato per Iul.Clar.*in q.*45.*verſ.debet autem*, qui voluit de conſuetudine poſſe reum interrogari in ſpecie, etiamſi non præcedant indicia, quia in contrarium ſe habet communis practica, vt patet ex formulis interrogandorum reorum, quas tradunt Eym.*Direct.Inquiſit.p.*3. *n.*74. vbi Pegn. *Comment.*18.§. *communionibus, cum ſeqq.*Simanch.*de Cathol.Inſtit.tit.*44 *n.*14.*& ſeqq.*Cartar.*lib.*3.*c.*3.*n.*22.*& ſeqq in pract.interrog.reor.*Scacc.*d. n.*86. *n.*39. vbi reddit bonam rationem iſtius practicæ interrogandi in genere per circuitum, & *ſub n.*40. firmat, quòd prorſus tam de iure, quam de conſuetudine, ſi non præcedant indicia, ſemper reus debet interrogari in genere, ad euitandam ſuggeſtionem, & quòd, interrogando in ſpecie, potiùs diceretur ſuggerere, quàm inquirere, & ibi alios concordantes cumulat, & ſine difficultate non debet interrogari de ſpecialibus qualitatibus delicti, ſed ſolùm an commiſerit, vel non commiſerit tale delictum, Farin. *q.*83.*n.*98. *in fi.*

7 Quæ concluſio de non interrogando reum in ſpecie magis procedit, quando interrogatur in tortura, quia ſi ſuggeſtio eſt euitanda in plano, multo magis euitari debet in carcerato, & in exiſtente in tortura, Cartar.*in tract interr.reos.lib.*4.*c.*1.*ſub n.*94.*& in tract. de execut.ſent.c.*2.*n.*83.*& ſeqq.* Scacc. *d.c.*86. *n.*40 *in fine*, quia, ſi ſuggeſtio habet dependentiam à metu tormentorum, ex quo reus ad euitanda tormenta præſumitur fateri, quæ ſibi ſuggeruntur, ergo quanto magis dicendũ eſt in ipſa tortura, & ſic iudex habeat ex iſtis, quod aliud eſt præcedere indicia ad interrogandum reum in genere, de quibus Scacc.*c.*84.*n.*9. *lib.*1. aliud verò præcedere ad interrogandum in ſpecie, quæ debent eſſe vrgentiora, ſequitur Farin. *q.*83.*n.*97.

8 Ac etiam diceretur ſuggeſtio, quando iudex interrogaret reum ſuper circumſtantiis, vel qualitatibus delicti, ſiue interroget eum in genere, ſiue in ſpecie, vt puta, ſi illum interrogaret, an percuſſerit Titium in brachio enſe, tali die, & hora, an ſurripuerit pecunias ex marſupio rubro, vel viridi, an ex capſa, vel alio loco certo, Bologn. ad Guid. de Suzar.*in tract.de tortur.n.*25. latè Flam.Cartar. *in pract.interrog.reor.lib.*2.*c.*1.*n.*67. *& ſeq.* Farinac.*d.q.*83 *n.*88. & ibi tradit alia exempla. Add.ad Farin.*in conſ.*83.*in lit.B*, vbi docet poſt alios, quos allegat, quòd debeat interrogari, an à tali tempore citra fecerit rixam, cum quo, in quo loco, quomodo, de quo tempore, an illata fuerint vulnera, in qua parte corporis, in quo loco, & de quo tempore, & latiſſimè tradit rectam formam interrogandi, Scac.*in d. c.*86.*n.*7. vbi concordantes allegat, Mod.Rom. *q.*43. *n.*192.*& ſeq.* & latiùs *q.*83.*n.*88.

9 Et ſocius etiam criminis debet interrogari in genere, & non in ſpecie de certa perſona, niſi adeſſet ſpecialis præſumptio, quòd certa perſona interuenerit, aliter enim eſſet potiùs ſuggerere, quàm interrogare, Saly.*in n.*9.*& ſeq.C.de accuſ.*Menoch.*de arbitr. caſ.*474. *n.*53.*lib.*2.Clar.*q.*21.*verſ.reteuta igitur in fine*, Cartar. *de execut.ſent.c.*2.*n.*83. *& in prax.interrog.reor. lib.*2. *c.*1.*n.*69.*& ſeqq.*vbi docet formam interrogationis ſuper ſociis, & complicibus, vt non dicatur ſuggeſtiua, latè Pegn.*dec.*5.*ſub n.*21. *&* 22. latè Mod. Rom. qui alios allegat *q.*43.*n.*132. vbi etiam teſtatur de communi, Scacc.*d.c.*86.*n.*7.& ſic, vt ſocius criminis non interrogetur in ſpecie de certa perſona, ſed in genere, an alij interuenerint, & fuerint ſocij etiam in caſibus, in quib. de conſociis interrogari poſſit, & quòd ſuggeſtio committatur, an prohibeatur quando iudex interrogat reum, non ſolùm in ipſius caput ſed etiam in caput alterius, vt poſt alios, quos allegat, firmat Maur.Burg. *in tract.de mod.proced.ex abrupt.cent.*1.*q.*100.*n.*3. Et

ſi

ſi interrogetur de ſociis, & complicibus in tortura, debet interrogari cum proteſtatione, quòd ipſum iudex non intendit de delicto principali interrogare, ſed ſolùm de complicibus, latè poſt alios, quos allegat Maur.Burg.*d.q.*100.*n.*58.*& ſeq.* vbi etiam ſubdit, quòd ſi reſpondeat, non commiſiſſe delictum, non ſit recipienda in actis eius reſponſio, Cartar.*de execut ſent* a. *n.*76.*& ſeq* Baiard *in q* 64 *n* 26. cùm ſit tantùm interrogandus de complicibus, Intrigl.*ſing.*180.*n.*5.*& ſeq. lib.*2.Cartar.*d.c.*2.*n.*58.*&* 67 Farinac. *q.*40. *n.*28. Viu. *opin.* 11.*part* 2.

Quod tamen limitatur, quando adſunt indicia particularia contra aliquam certam perſonam, quia tunc de ea particulariter etiam interrogari poteſt; quæ indicia debent eſſe manifeſta, ita vt verè dicatur conſtare illum eſſe delinquentem, & vt ſuperiùs dixi, & tradit etiam Modern.Roman *in d.q.*43 *n.*112. *in fine*, *&* 133. vbi firmat ita vidiſſe ſeruari à iuſtis & bonæ conſcientiæ iudicibus, & latiùs reaſſumit *in q.*83.*n.*97. Ac etiam limitatur, quando iam reus fateretur deliquiſſe cum ſociis, ſed non exprimit eorum nomina, quia tunc poteſt interrogari, ac moneri, vt dictos ſocios exprimat, & ita ſeruatur, vt firmat idem Modern. Roman.*in d.q.*43.*n.*923.*in fine*, reprobans Peguer *in d.deciſ.*5.*n.*7. vbi voluit poſſe tantummodo iſto caſu cogi ad expreſſionem ſociorum in criminibus exceptis, & non in aliis. Sed opinio Peguer. poſſet ſeruari, vbi aliter de contraria practica non conſtaret. Et in omnem caſum ſciat iudex, quòd non poteſt ſuggerere reo perſonam particularem Caruli, vel Franciſci, ſed cogere reum ad expreſſionem ſociorum in genere, nempè, qui fuerint eius ſocij.

10 Vitio etiam ſuggeſtionis proceſſus laboraret, ſi iudex poneret reum, & teſtes in eodem carcere, qui poſſent ad iudicem loqui, & factum, ac eius circumſtantias, & qualitates ad inuicem ſuggerere, & recenſere vt in caſu, in quo conſuluit Modern.Roman.*dict.conſ.* 83.*n.*6. & ibi Addit. *in lit. A*, qui loquuntur etiam in exploratore poſito intus carceres cum reo. Et ſi iudex, ac Aduocatus velint habere alia exempla, quæ ſint interrogatiua, ſuggeſtiua, & captioſa, adeant Cartar *in d.prax.interrog reor.ferè per tot.* Scac. *in d. c.*86. *cum multis num.ſeqq* Modern.Senogal.*in pract.de mod form. proceſſ.inform.lib.*2.*ferè per tot.* Burſatt *in conſ.*201.*n.*81. *vol.*2. Baiard.*q.*21.*n.*28. Addit.ad Mod. Roman. *in d. conſ.*83, qui etiam omnes docent, quomodo iudices poſſint deuenire ad ſpecialem interrogationem, Gaſp. Caballiu *in conſt. Merch.lib.*4.*c.*1 *in verb.comparuerit n.* 1.*& ſeqq.* vbi etiam ampliùs dixit, quòd iudicis arbitrio remittatur, quæ dicantur interrogatoria ſuggeſtiua, & quæ non, Cartar. *in dict.Prax.interrog. reor. lib.*2.*c.*1. *n.*54. *& n.*65. vbi propterea infert, quòd ad euitandam ſuggeſtionem iudex non debet legere reo depoſitiones teſtium: quod tamen hodie parum obſeruatur, & malè, *& n.*67.*& ſeq.* Addit ad Farinac.*in dict. conſ.*83.*in lit.B, circa med* Bill.*in tractat.de quæſt q.*12.

11 Ad quod Aduocatus ſummopere inuigilare debet, cùm ex vitio ſuggeſtionis proceſſus ſubuertatur, & ipſo iure nullus dicatur, provt in facti contingentia iudicauit Senatus Mediolanenſis, Iul. Clar. *in q.*21. *verſ.retenta igitur,* Modern.Roman.*q.*43.*ſub n.*132.*& q.*83.*n.*84. latè Scacc *de iud.lib.*1.*c.*86. *n* 7. *&* 40. & latè Maur.Burg. *in tract. de modo proced. ex abrupto q.*100.*n.*83 *& ſeqq.* vbi omnes concludunt, quòd ſi per ſuggeſtionem ſequatur confeſſio, non afficiat confitentem, nec etiam proceſſus ſuſtinebitur, ſi procederetur manu Regia, velo leuato, & ex abrupto, quando pateret vitium ſuggeſtionis, cùm non remoueantur in eo, niſi ſolemnia iudicij, inter quæ non includitur ſuggeſtio, Burſatt.*conſ.*201 *n.*123.*vol.*4. Cartar.*in prax. interrog reor.lib.*4.*c.*1 *n.*59. Maur.Burg.*in d.q.*100.*n.*82. de quo latè dicam *in defenſ.circa confeſſionem.*

CAPVT XIV.

Notarius quid facere debeat in examine teſtium, & reorum.

SVMMARIVM.

1 *Notarius debet omninò annotare, & ſcribere quæ fiunt, & dicuntur per teſtes, reos, & iudicem.*

2 *Trepidationes, pallores, & alia ſigna debent per Notarium aſſignari, de mandato iudicis, & ſi illa viderit, dicat* provt ego vidi, *ſi autem non viderit, dicat* de mandato iudicis.

3 *Iudicis exceſſus in examine probatur per coniecturas, & ſigna & plenè per vnum teſtem.*

NOtarius autem debet omnia diligenter adnotare, 1
& ſcribere, quæ dicuntur, & fiunt per teſtem, reũ, atque per iudicem, & in actis redigere, Foller.*in pract. crim.in verb.capiat.informationes, ſub n.*54. & *in verb. & ſi comparent.n* 4. Simanc.*de inſt.Cathol.tit.*41 *n* 15. *in fin.* Cartar *in prac.interrog.reor.lib.*3.*c.*2 *n.*90. Franc. Perſonal. *in tract.de ind & Tort. n* 181. *circa fin.* vbi ſubdit, vt conſtare poſſit an aliquis iudicis exceſſus interuenerit, Burſ.*conſ.*201,*n.*86.*vol* 2. latè Canalc. *de teſt.p.*5.*n.*1.*&* 129.*& ſub n.*221. dicit, quod ſi Notarius non ſcribat dicta teſtium ad vnguem teneatur parti. Et nos in Statu Eccleſiaſtico habemus Bullam Pauli III. editam in fauorem pauperum: Et in Regno Neapolitano adeſt pragmatica, de qua fit mentio, vbi ſupra. † Nec non in ſpecie annotare debet pallorem 2
rei, illiuſque trepidationem, vel alia ſigna, ipſo reo præſente, & intelligente, & omnia annotare debet de mandato iudicis, dummodo tamen ipſe Notarius præfata viderit, ac perpenderit, & iudici credere non tenetur, & verba reorum ſunt ſcribenda, provt materno ſermone ab eis feruntur: vt eſt videre latiſſimè per Cart.*in prax.interrog. Reor. lib* 3.*c* 1.*n.*81.*& c.*2.*n.*76.*& ſeqq.* & de forma iſtius annotationis tyrones videant Modern.Senog.*de mod.forman.proceſſ.informat. lib.*4. *c.*8. *n.*4.*c.*10.*n.*3.*c.*14.*n.*1 *& ſeqq.* & ibi etiam ambo docent, quid ſit obſeruandum in quolibet tormento vigiliæ, ignis, taxillorum, & aliorum tormentorum, & ſemper Notarius debet addere, & aſſerere, quòd præfata ipſe vidit, Foll *in pract.crim.in verb.& ſi comparet.num.*5. Claud.Battand. *in pract.crim.reg.*12.*num.*18. Scacc. *in tractat.de iud.lib.*1.*c.*86.*n.*48.*verſ. verum aduerto,* vbi alios allegat & ſi ipſe Notarius non vidit, debet ſcribere ſolùm, quod iudex ita ſibi dixit, & iuſſit, ſecundùm Bald.*in leg.nullum,C.de teſt.* quem ſequitur Fel.*in c.quoniam contra* 49.*diſt.in fine.de probat.* Boſſ.*tit.de oppoſ. contra teſtes, n.*145. latè Caualc.*d.p.*5.*n.*129. latè Cart. *lib* 3.*c.*2.*n.*80.*de interrogat reis,* vbi ſubdit, quòd efficacior erit ſcriptura, ſi ipſe Notarius etiam vidiſſet & perpendiſſet & ideò debeat addere, *& idem mihi videtur.* Scacc.*d.c.*86 † *n.*48.*in fin* Et ipſe Notarius debet 3
acta ſcribere, & non iudex, quia acta ſcripta per iudicem ſunt nulla, Capoblan. *in tract. de auctor. Baron. pragm.*8.*n.*175.*in fin.* vbi concordantes allegat.

Sed difficultas eſt, quomodo Aduocatus poſſit defendere clientem, aduerſus Notarij omiſſionem, & iudicis exceſſus in examine teſtium, & reorum commiſſos Pro reſolutione autem firmanda eſt concluſio, vt ea omnia, quæ in actu examinis committuntur, dicantur difficilis probationis, cùm vbi actu, & ferè habitu teſtes interuenire non poſſint, niſi perſona iudicis, Notarij, rei, & aliquando procuratoris Fiſcalis, vel alicuius ſubſtituti Fiſcalis, Marſil.*conſ.*5.*n.*21. *& ſeqq. & conſ.*44.*n.*9.*circa prin.* Menoch.*de arb.caſ.*116.*n.*19. Burſat.*cõſ.*201.*n.*5.*& ſeq.vol.*2. vbi concordantes allegat,

gat, & ibi ſubdit, quod iudices Terrarum ſolent examinare reos, ac etiam ponere ad torturam nocturno tempore, & ita ſæpius in foro obſeruari vidi teſtatur Polid.Rip.*in tract.de noctur.temp.c.91.n.10.*

Et ideò Doctores admittunt præfata omnia poſſe probari per præſumptiones,& coniecturas,Alex.*conſ.98.col.pen.vol.3.*Mar.*in pract.crim.§.expeditu,num.*16. Boſſ. *in tit.de confeſſ.n.*75. Paul.Merend.*conſ* 91.*n.*46. *& ſeq.tom.2.diuerſ.crim.in fol.*Burſat *conſ.*211.*n.*1.*vol.*2.vbi ſubdit, quòd eo magis præfata concludenter probata dici debeant per vnum teſtem. Ideò ille infidelis & prauus officialis,in Curia erat,& fuerat legitimè, & plenè conuictus per aſſertionem Notarij & iudicis, de graui exceſſu commiſſo in actu examinis circa præuaricationem ſui officij.

CAPVT. XV.

Reus an in foro conſcientiæ teneatur fateri delictum.

SVMMARIVM.

1 *Reus in foro conſcientia tenetur fateri delictum, quando legitimè interrogatur,ſecus ſi non legitimè interrogetur.*

2 *Damnatus ad mortem, an poſſit aufugere à carceribus, abſque incurſu peccati mortalis.*

1 IN hac quæſtione Diuus Thomas 2.2.*q.*69.*art.*1.reſoluit quòd reus ex debito iuſtitiæ teneatur iudici veritatem fateri ſi interrogetur ſecundùm formam iuris,& ſi non confiteatur, peccet mortaliter,& eſt text. *in c.2.de maior.& obed.* vbi diſponitur, quòd tenetur obedire iudici præcipienti ſibi,quòd fateatur, Nauar. *in Manual.c.*8.*ſub* 8.*præcep.n.*57.Ludou.à Peguer.*dec.*5.*n.*24 Quomodo autem iſta quæſtio intelligatur ſecundum formam iuris,nempè ſi præceſſerint legitima indicia ad illum examinandum, & quod reus poſſit celare veritatem ſine peccato,quando interrogetur, ſi non præceſſerit infamia,tenent Caiet.Adrian.Nauarr. & Supelmeda,quos refert,& ſequitur Cuuar. *var reſol.lib.*1.*c.*1.*n* 2.Sot.*lib.*5.*de iuſt.& iur. q.*6. *art.*2. *col. penult.*qui teſtatur,ſe nullum vidiſſe tenere contrariū. Hier.Hiſp *in tract. comm. contra comm. q.*603. vbi de communi, & quod in iudicando,& conſulendo ab ea non ſit recedendum, & vide latè Scac.*in d.c.*86.*n.*51. vbi dat cautelam carcerato,vt opponat,quod non poteſt interrogari,nec examinari, quia non præcedunt indicia,& ibi etiam tradit, quid ſi reus petat oſtendi indicia, an iudex teneatur,& facta dicta proteſtatione Iudex in ſyndicatu teneatur ad omnia damna,& intereſſe paſſa,& expenſas,& quòd reus debeat appellare, & proteſtari,quod non teneatur reſpondere,latè Fulu. Pac.*de prob.lib.*1.*c.*7.*n.*6.& latiùs Add. *in lit. A*, vbi tradunt quandam diſtinctionem de homine perfecto, vel imperfecto,vt perfectus teneatur fateri veritatem, & imperfectus poſſit negare,& primus negans veritatem incidat in peccatum mortale, ſecundus autem in peccatum veniale, & ibi allegant Canoniſtas hanc diſtinctionem ſequentes & fuit originalis doctrina Afflicti vt dixi ſuprà *c.*13.Et quomodo ſcire poſſit reus, quod indicia præceſſerint legitima, & an in hoc caſu præſumendum ſit pro iudice,quòd illum legitimè examinauerit,remitto Lectorem ad D.Thom.in loco proximè citato,vbi pulchrè totam iſtam materiam declarat Caiet. *in comm.*& an teneatur etiam in foro conſcientiæ reus propalare ſocios ſunt videndi D.Thomas *in d q.*69.*art.*1.*&* *q.*70.*art.*1.*&* 2.Nauar.*in Manual. c.*18. *de* 8.*præcept.n.*57.*& ſeqq.* & latè Peguer. *& in d. dec.*5.*n.*25.*& ſeqq.*ſicut è conuerſo iudex interrogans reum, præter iuris ordinem,etiam peccat, iniuſtè dat cauſam notabili infamiæ proximi,dum extra poteſtatem ſuam inquirit, contra *l fin.ff.de iuriſd.omn.iud. & c.*2.*de conſtit.lib.*6. Idemque eſt, ſi iudex omittat reum ipſum interrogare in caſu permiſſo,quia præiudicaret notabiliter Reipublicæ, cuius intereſt delicta puniri, *l.ita vulneratus ff.ad l.Aqu.c.vt famæ, de ſent. excom.* Peguer.*d.dec.*5.*n.*23.

Sed an damnatus ad mortem poſſit etiam aufugere ſine peccato mortali,Hier.Hiſp.*in d.tract.comm.contra comm.q.*575 *in princ.* refert Doct. tenentes non poſſe aufugere ſine peccato mortali,Peguer.*conſ.*2 *n.*153.*in fin.vol.*2.Claud.Seyſel.*in l.vt vim.n.*46 *in* 3.*lect. ff. de Iuſt & iur.* vbi dicit procedere,quando Statutum permitteret illum poſſe impunè offendi, ſecus ſi ſolùm remitteret pœnam, ſed vide ibi per eum. Sed poſtea idem Hier.Hiſp.allegat alios contrarium tenentes, & teſtantes de communi,& in ſpecie Couar.*var.reſol.lib.*1.*c.*2.*n.*20 *verſ.in* 2.*q.* Menoch.*de arbitr.caſ.*501 .*n.*14. Gutier.*lib* 2.*Canon.c.*24.*n.*45 .Maſcard.*de probat.concl.*820.*n.*17.*lib.*2.Sot.*lib.*5.*de iuſt.& iur.q.*6.*art.*4. 2

CAPVT XVI.

Reus quando poſſit pro præciſa reſponſione torqueri.

SVMMARIVM.

1 *Reus recuſans reſpondere,vel nolens præciſè reſpondere, poteſt torqueri, etiam ſuper circumſtantiis.*

2 *Dubia autem verba qua dicantur in propoſito.*

3 *Reus non poteſt reſpondere per verbum* credo, *nec iudex poteſt illum interrogare,* an credat.

4 *Reus petens dilationem affirmatiuè,vel negatiuè ad reſpondendum non eſt audiendus.*

5 *Reus referens ſe ad prima examina, an poſſit cogi ad illa per extenſum denuò deponendum.*

6 *Iudex antequam ponat reum ad torturam, vt reſpondeat vel præciſè affirmet,debet in actis facere adnotare taciturnitatē,vel inobedientiā ipſius rei.*

7 *Reus non poteſt cogi ad præciſè reſpondendum,niſi præcedant legitima indicia ad interrogandum, & quæ ſint legitima indicia.*

8 *Reus non poteſt cogi ad præciſè reſpondendum, niſi conſtet de corpore delicti.*

9 *Item non poteſt cogi, niſi in caſibus, pro quibus poſſit infligi tortura.*

10 *Item non poteſt cogi, niſi ſuper circumſtantiis tendentibus ad delictum, ſecus ſuper aliis remotis, reprobato Farinac.*

11 *Item non poteſt cogi, quando veriſimiliter non potuit recordari de quo interrogatur.*

12 *Item non poteſt torqueri, ſi reſpondeat titubando, vel timendo.*

SI reus conſtitutus coram Iudice in actu examinis 1 recuſet reſpondere, poteſt torqueri non ad eruendam veritatem,ſed ad habendam præciſam reſponſionem affirmatiuam,vel negatiuam, Blanc. *de indic. n.*275.Foll.*in pract.crim.in verbo,& ſi confitebuntur,n.*4. vbi teſtatur ita ter practicaſſe,Clar.*q.*45.*n.*6.Modern. Rom.*q.*37.*n.*136.Nouell *in pract.crimin.mihi fol.*32.*n.*106.Volpell.*reſp.*34.*n.*7. Menoch. *de præſumpt. lib.*1. *q.*89.*n.*141.Baiard.*in q.*45.*n.*4.*& ſeq.*Scac. *in tract. de iud.lib.*1.*c.*86.*n.*46.*in princ.*Menoch.*de præſumpt.lib.*1. *q.*89.*n.*124. Idemque erit quando recuſaret iurare, Baiard. *q.*45.*n.*5.*in fin.*

Quod Doctores admittunt, etiamſi reus recuſet reſpondere ſuper circumſtantiis,& qualitatibus delicti, de quibus veriſimiliter debet recordari,Clar.*quæſt.*45. *verſic.*

verſic.ſed pone. Cattar *in Pract.interreg.reor. lib.1.c.2. n.17.* Scacc. *de c.86.n.46.verſ.& hac concluſio*, & maximè ſi dictæ qualitates aggrauarent delictum, Farinac. *q.39. n.12. in fine, & n.47. & ſeqq* Inrigl.*ſingul.159. n.26. lib.2.* Caualc. *de Brach.reg. part.3. n.62.* Baiard. *in §. homicidium, n.60.* vbi loquitur quando reus recuſat reſpondere ſuper qualitate animi appenſati in homicidio per eum commiſſo, Maur.Burg. *de mod.proced.ex abrupto q.100.n.142.*

Imò reus poteſt torqueri, non modo, quando totaliter negat reſpondere, ſed etiam, quando præciſè reſpondere non vult, ſed per verba dubia, Boſſ.*in titulo de reſponſ.à reo facienda, n.4.* Clar.*q.45.n.6.* Mod.Rom. *q.37.n.118.* vbi de communi, & recepta, ac in Vrbe practicata opinione, Menoch. *d.q.89.n.102.* Vulpell. *reſponſ.34.n.7.* Ioſeph Ludou.*concl.38.verſ.primus caſus*, vbi de communi, & practicata opinione, Alex. Trentacinque *conſ.38 n.6.part.1.*

2 Verba autem dubia in propoſito, & non præciſa reſponſiones dicuntur, ſi reus reſpondeat per verbum, *non recordor*, Clar.*d.q.45.n.6.* Modern.Roman *d.q.37. n.177.* vel ſi reſpondeat per verbum, credo, Cattar. *in Prax.interrogat.reor.lib.3.c.3.n.17.verſ.& cum reus*, & d.Mod. *d. n.177.in fine.* Maur.Burg.*de modo proced.ex abrupt. q.100. n.136.* vbi loquitur ſi reſpondeat per verbum *non recordor*, vle *neſcio*, & ſimile in re ſubſtantiali, Alex.Trentacinq. *d.conſ.38 n.6.* Sed tenetur reſpondere per verbum veritatis *ſcio.* vel *non ſcio hoc, feci*, vel *non feci hoc.* Bart.*in l.genere n.2.circa med. ff. de his qui notan.infam.* & poſt Affl Baiard. *quæſt.6. num.14.*

3 Et minus iudex debeat admittere reſponſionem per verbum, *credo*, Angel.*de maleſic.in verbo comparuerint dicti inquiſiti, n 1.* Cattar.*in Prax.interrog.reor. lib.3.c.3.n.17.verſ.& cùm reus*, vbi alios cumulauit. Nec iudex debet interrogare reum, *an credat*, &c. vt docet Scacc.*d.c.86.n.33.*

4 Si verò reus petat dilationem ad reſpondendum affirmatiuè, vel negatiuè, non erit ei concedenda, Clar. *q.45.n.7.* Farinac.*q.37.n.179.* qui ambo alios allegant, & quidam, licet ſuper hoc bene ſcripſerit, tamen aliquando contrarium male voluit obſeruare, niſi legalitas, & fidelitas iudicis erga Principem ei non reſiſteret, Maur. Burg.*d.q.100.n.141* vbi alios allegat, latè Cattar.*de interrog.reis, lib.3.c.2.n.11.* vbi reddit bonam rationem. Anton.Scap.*de iur.non ſcript.lib.3.c.66.* Ant. Columb.*de proced.in controuerſ.crim. art.176. & ſeq.* vbi etiam reddit rationem.

5 Si verò reus in ſecundo, vel vlteriori conſtituto ſe referat ad primum examen, ſi contra ipſum præcedant indicia ſuper delicto, poterit torqueri pro præciſa reſponſione Baiard. *quæſt.45. n.4* vbi loquitur quando reus dicit *iam dixi*; & iudex ſi inſtet pro reſponſione quid dixerit, & ille replicet eſſe ſcriptum quid dixit, & ſi aliud reſponſum nolit dare, ſi præcedat indicia, licet ſint leuia, poterit torqueri, vt reſpondeat & replicet præciſè latè Cattar *in Prax.interrogation.reor. lib.3.c.2. n.83.& ſeqq.* vbi declarat, quando præfata procedant, Scacc *in d.c.86.num.47.* Mod. Senogall. *in tract.de mod.formand.proceſſ.inform.lib.2.c.7.n.13.* dicit, quòd ſi reus ſe referat ad omnia iam dicta, erit in arbitrio iudicis illum cogere vel non cogere, dummodo per fiſcalem talis inſtantia fiat, aliàs non poſſit, nec debeat cogere eum, ſed Vulpell.*reſp.14. num.8.* tenet quòd non poſſit iſto caſu torqueri, cùm eius reſponſio per relationem ad aliud examen dicat certa, & pro cautale datur à Bart.*in l.eos ff de falſ. & à Canon in c. cum in tua, de teſt.ad effugiendam variation.* Baiard. *quæſt.45. num 45.* Caualcan. *de Brach. reg. part.3. num.5.* vt proteſtetur, quòd ſi in ſecundo examine aliquid dicat, quod ſit primo contrarium, vt ſe remittat ad primum, & ex nunc ſe corrigat, cùm non habeat memoriam de iam depoſitis.

6 Imo etiamſi proceſſus publicatus fuiſſet, & in cauſa concluſum, adhoc reus iudici reſpondere tenetur Alex.*conſ.77.n.9 lib.1.* Bart *in Pract interrog.reor.lib.1. cap.2.n.14.in fine*, de quo vide latiſſimè Hieron.Hiſp. *in tractat. commun. contra commun. q.821.per totam*, vbi infinitos alios allegat pro vtraque parte, quando iudex poſſit reum, vel partem interrogare poſt concluſum in cauſa.

7 Sed iudex priuſquam cogat reum ad reſpondendum, debet per notarium rei inobedientiam, vel taciturnitatem adnotari facere apud acta, latè Scacc. qui alios allegat *in d.c.86.n.47.verſ. verùm aduerte*, vbi ponit formam huiuſmodi annotationis, Catt *in pract. interrog.reor.lib.1.c.2.n.2.* Maur.Burg. *dicta quæſt.140. num.136.*

8 Et iudex, antequam deueniat ad huiuſmodi remedium compellendi reum ad reſpondendum, vel ad præciſè reſpondendum, debet habere ante oculos, vt præcedant indicia ſufficientia ad illum interrogandum, Clar. *q.45. n.6. in fine*, Cattar. *in pract.interrog.reor. lib.1. cap.1. n.8. & lib.3. c.2.n.13.& ſeqq.* quia, non præcedentibus indiciis, non poteſt, neque inquiri, neque interrogari, vti reus, late Scacc.*lib 1.de indic.c.84. n.9 & 37. & c.86 n.16.* & ſic requiritur, quòd præcedat diffamatio, vel loco diffamationis, alia præcedant indicia Ant. de Padill. *in leg. transfigere, n.5.Cod. de tranſact.* Menoch. *de præſumpt.lib.1. q.98. n.42.* Modern.Roman. *quæſt.37. num.182 & ſeqq.* etiamſi generale iuramentum ſumpſiſſet de veritate dicenda, ſed non debet negare veritatem quia hoc modo mentiretur, quod non permittitur, ſed bene iſto caſu non obſtante iuramento de veritate dicenda poterit licitè non reſpondere, aut appellare, aut proteſtari, quòd ipſe non tenetur reſpondere, Pacian. *de probat. lib.1. cap.7. num.5.* & dixi ſuprà *cap.7. num.8.* Alex. Trentacinque *conſ.38. num. 7. verſiculo & procedit etiam, part.1.* Et quæ ſint indicia ſufficientia dixi ſuprà.

9 Secundò, debet conſtare priùs de corpore delicti, de quo tractatur, antequam deueniatur ad torturam pro præciſa reſponſione, vel pro habenda reſponſione negatiua, vel affirmatiua, Foller.*in verbo, & ſi confitebuntur, num 4. in Pract.crim.* Modern. Roman. *q.37. n.84.& in conſil.23. ſub n 6.in fine*, vbi concordantes adducit.

Tertiò conſideret iudex, quòd non in omni caſu recuſans reſpondere, vel præciſè reſpondere, poteſt torqueri, ſed tantùm in iis, in quibus pro ipſo delicto poſſet etiam torqueri pro eruenda veritate, & non in aliis Claud.Battand. *in pract.crim.reg 12. n.8.* Ludou. *concl.38. verſ.infertur 98. iuncto verſ. ſeqq.* Modern. Roman. *d. q.37. n.191.* Capic. *deciſ.145. n 1. & 4.* Foller. *in practic. crim. in verbo, ſi comparent ante centum, n.3.in fin.* Simanc. *de cathol.inſtit.n.9.* Gaſpar. Caballin. *ad Conſtitut. March. lib.4. cap.25.num.80.* Cattar. *in pract.interrog.reor, cap.2. n.4. lib.3.* Scacc. *in d.c.86 n.49.* latè Alex. Trentacinque *conſ.58.n.10. part.1.* Sed erit iudici conſultum in iſtis caſibus leuibus, vt facta monitione de reſpondendo, vel præciſè reſpondendo, cum comminatione pœnæ, vel mulctæ pecuniariæ, iuxta text. *in leg.de ætate, §. ſeq. ff. de interrog. act.* cum aliis adductis per Foller. *in pract. crim.in verb.& ſi compareant ante centum, n.3.* dictam comminationem exequatur, vel reum habeat pro confeſſo, facta monitione ſub pœna confeſſatorum criminum, vt per Claud.Battand.*dict.reg.12. n.18.* de quo tamen dicam *in ſeq.c.*

10 Quartò conſideret, ſi recuſet reſpondere, vel præciſè reſpondere ſuper ipſo delicto, vel qualitatibus, ſeu circumſtantiis tendentibus ad delictum, ſecus ſi ſuper remotis à delicto, quia ſuper eis non poterit torqueri,

Foller.

Foller.*in pract.crim.in ver*3.*& ſi confitebuntur*,*num*.4. *verſ quam.quidem concluſionem*, Additio ad Matheſ. *ſing*.5 5.*verſ.qua concluſio*,Vulpell.*reſp*.34. *n*.7. ex doctrina Bald. *in l. accuſationem* , *n*.11. *Cod. de accuſat.* & Doctores adducti per Farinac. *conſ*.23. *num*.6. & Scacc. *in d. cap*.86. *num*.46. *verſic.dixi ſuper circumſtantiic* , & hanc opinionem tuetur Alex. Trentacinque *conſ* 38. *num*.7.*part*.1. & ita ego de anno 1599. menſe Octobr. obtinui ab illo integerrimo D. Petro Cartulano tunc iudice deputato ab A.C. vt non torquerentur quidam de Marſiano Caſtro Peruſij in vna prætenſæ falſitatis , licèt præcisè non reſponderint ſuper quibuſdam circumſtantis non inferentibus ad delictum , & ita etiam practicari dicit Modern. Roman. *in d. quaſt*.37. *num*.182. *hic in Vrbe*. Qui tamen Modern. Roman. tenet , quòd ſi nolit reſpondere aliquo modo, tunc poſſit torqueri etiam in facto non concernente factum principale, neque illius qualitates ſubſtantiales , cùm tunc videatur contemnere iudicem,& ratione huius contemptus poſſit torqueri, Foller.vbi ſuprà *num*.4.*verſic.& ratio huius deciſionis*, Add. ad Matheſ. *d.ſingul*.55. & Iul Clar. *dicta q*.45. *verſic.ſed pone*.

Quæ tamen declaratio Farin.non erit vera,quando ex aliqua iuſta cauſa reus eſſet pertinax in non reſpondendo, quia allegauit ſuſpectum iudicem, & nihilominus ipſe iudex, non obſtante allegata ſuſpicione, curabat eum interrogare, quia tunc , ſi reus nolit reſpondere, non poterit torqueri, vt conſuluit Bertazz. *conſ*.8 *num*.39.*vol*.1. vbi allegat Bart. & Blanc. & ait, quòd ille Iudex qui aliter fecit,malè fecit,Corrad. *de offic. Prætor.fol*.81.*num*.9. Ball. *de indic. num*.10. *q*.4. Intrigl. *ſing*.179. *in fin. lib*.2. Maur. Burg. *d. q*.109. *num*.137. & Modern.Senogall. *in tract. de mod.form. proceſſ.infor.lib*.2.*c*.7 *n*.20.*& ſeq.* damnat Iudices,qui inſiſtunt pro reſponſione, & cauſam ipſam non recuſant , licet contrarium à bonis , doctis , & Deum timentibus iudicibus obſeruetur. Idemque erit quando eſſet oppreſſus reus aliqua febri , vel repentino morbo , vel aliquo iuſto impedimento detentus , quia iſto caſu poteſt dicere , *nolo reſpondere* , & iuriſdictio Iudicis tunc debet conquieſcere, Bertaz *d. conſ*.8.*n*.39. *lib*.1 Idem Mod.Rom. *d.q*.37.*n*.188.*& ſeqq.* Cauale. *de Brach. reg. part*.3. *n*.62. *& ſeq.* vbi etiam dicit ſi non extarent legitima indicia, Maur. Burg. *d. q*.100. *n*.137. *in fine*. Idemque erit, ſi reus eſſet clericus,qui conſtitutus coram Iudice laico poterit dicere, *nolo reſpondere* , quia ſum exemptus à veſtra iuriſdictione, etiamſi conſtitutus eſſet ad effectum ſciendi an eſſet clericus , & non ad effectum eruendi veritatem ſuper delicto , de quo dixi ſuprà. Idemque erit ſi reus eſſet 25. ann. vt tuetur Alex. Trentacinque *conſil*.38. *n*.8. *part*. 1.

11 Quintò conſideret, an reus veriſimiliter non poſſit recordari de quo interrogatur , quia tunc admittitur reſponſio per verbum, *non recordor* , Iul. Clar. *q*.45. *verſ.ſed pone*.Boſſ. *tit.de reſponſ.à reo facienda*, *n*.4.*& ſeq.* Mod.Rom. *d.q*.37. *n*.185. Ioſeph. Ludou. *concl.* 38.*verſ. primus caſus*, Menoch. *conſil*.248. *n*.41.*vol*.3. latè Alexand. Trentacinque , *conſil*.38. *num*.7. *verſ. ſed ſolùm quando*, *part* 1. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1112. *num* 26. *& ſequent. lib*.1. vbi per totam concluſionem, an , & ex quibus obliuio præſumatur in teſtibus , & principalibus bene docet. Sed Menoch. *de præſumpt. lib*.1. *quaſt*. 89. *num*.142. poſt alios , quos allegat , dicit quòd ſi veriſimiliter poſſit recordari , & aliquod aliud indicium concurrat , poteſt torqueri ad reſpondendum per verbum veritatis.

12 Sextò,coſideret,& intelligat iudex,poſſe reum torqueri , quando totaliter negat reſpondere , vel non vult præcisè reſpondere , ſecus verò , ſi reſpondens inquiſitioni titubaret , vel timeret reſpondere ; quia non poterit torqueri. Burſ. *conſ*.166.*num*.29. *vol*.2.

CAPVT. XVII.

Iudex quibus remediis poſſit cogere reum nolentem reſpondere , vel non reſpondentem præcisè.

SVMMARIVM.

1 *Reus ad precisè reſpondendum , vel ad habendam reſponſionem in pœnis corporalibus poteſt cogi per torturam.*

2 *Qua tortura non poteſt inferri , niſi præcedant indicia.*

3 *Reus negans reſpondere , poteſt etiam publicè torqueri.*

4 *Tortura,qua infertur pro præciſa reſponſione,debet eſſe moderata,& vſque ad quartam partem vnius horæ, habita tamen conſideratione qualitatis delicti, & perſonarum.*

5 *Iudex volens torquere reum pro præciſa reſponſione debet proteſtari, illum non torquere ad eruendam veritatem, nec illum interrogare ſuper delicto.& hic per Authorem damnantur iudices contrarium ſeruantes.*

6 *Reus negans reſpondere , vel præcisè reſpondere, poteſt haberi pro confeſſo,ſecundùm aliquos,Author autem contrariam opinionem tenet.*

7 *Iudex melius facit , quando reus non vult præcisè reſpondere , ſi talem renitentiam inter indicia ſuper delicto connumeret.*

8 *Reus in leuibus cauſis nolens præcisè reſpondere, poteſt cogi, captis pignoribus, vel multa indicta, ſecuta priùs trina monitione.*

9 *Reus de iure non poteſt examinari , niſi publicato proceſſu,ſecus autem de conſuetudine.*

10 *Defenſor cauſa ſtatim capto reo proteſtari debet, non deueniri contra ipſum ad torturam , nec in caput ipſius rei. nec alterius , neo pro quacunque præciſa reſponſione, niſi priùs data copia proceſſus.*

11 *Reus an poſſit cogi ad dicendam veritatem ſub pœna iudiciaria.*

IN iſta quæſtione Doctores diſtinguunt inter caſus 1 graues , pro quibus imponitur pœna corporalis, & caſus leues,pro quibus pœna corporalis non irrogatur ſed alia pecuniaria, vel non corporalis, vt facit Scacc. *in tract.de indic lib*.1.*c* 86. *n*.49. *in princ.* Maur. Burg. *de modo proced. ex abrup. q*.100. *n*.36. Et in 1. caſu, quando imponitur pœna corporalis pro præciſa reſponſione, vel pro habenda reſponſione,vt reus poſſit torqueri Bald. *in l.accuſationem*,*n*.11. *verſ. ſuper hoc meliùs*,*C.qui accuſar.non poſſ.*Marant *part*.6.*membr*.2. *n*.19.*& act*.14.*n*.9.Ant. Gomez. *tit.de delict.c*.12. *n*.5. *verſ*.7.*facit*, Menoch. *de præſumpt. lib*.1. *quaſt*.89. *n*. 132. Cart.*in prax.interrog.reor.lib*.1.*c*.2.*n*.4. *& lib*.3. *c*.3.*n* 47. & alij adducti *in præcedenti cap. in princip.* Maur.Burg.*dict.q*.100.*n*.136. *in fine*, vbi etiam quam 2 plures concordantes allegat.Sed iſto caſu non requiruntur indicia ſufficientia ad torturam, cùm non inferatur ad eruendam veritatem , latè Cart. *in dict.c*.2. *n*.4. vbi alios allegat, Scacc. *dict. cap*.86. *ſub n* 49. & Ambroſ. *in ſuo paruo tractat.de proceſſ. inform. lib*.2. *c*.7.*n*.13. ponit formam decreti, Iul. Clar. *q*.45. *verſ. ſed pone*.

Sed bene verum eſt,quòd nolens reſponſionem da- 3 re,

re,nec affirmatiuam, nec negatiuam , poterit etiam publicè torqueri,prout Senatus Mediolani incōtingentia facti iuſſit,quendam tribus ictibus funis affici publice,& fuit afflictus,vt teſtatur Iul.Clar.*d.q.45.verſ.ſed pone*,& refert Scacc. *dict. c.86. n.49. verſ. & quod ita* Canalc.*ad Brach.reg.p.3.num.62.*

4 Sed quando tortura infertur pro præciſa reſponſione , debet eſſe moderata, Vulpell.*reſponſ.34.num.*10.Farinac.*quæſt.37.n.* 87.vbi dicit,quod non debet inferri , niſi per quartam partem vnius horæ, ſi ita qualitas iudici ſuadeat *& conſ.*83 *num.*5.Maur.Burg.*d.quæſt.*100.*num.*127.*& ſeq.*vbi etiam dicit torqueri per quartam partem horæ quandoque per mediam horā,inſpecta qualitate facti,& perſonarum & quod ita ſeruatur in illo Regno,ac etiam ſine compedibus Cart.*lib.*3.*c.*2.*num.*1.prout ego autem arbitror quod iudex poſſit plus,& minus reum torquere,ſecundum quod plus,& minus veriſimiliter recordari poteſt de quo interrogatur,quando reſpondet per verbum(*non recordor.*) Ac idem fit, quando interrogatur ſuper delicto vel ſuper qualitatibus magis inferentibus ad delictum,prout ego dixi *in præcedenti c.*& mitius quando interogatur ſuper aliis qualitatibus non ita tendentibus ad delictum;& non erit torquendus donec confiteatur,ſed erit ponendus in carceribus,& ſi alia indicia non ſuperueniant,vlterius ſuper illo non erit interrogādus,ſi vero ſuperueniant noua indicia,erit repetenda tortura. Nonell. *in pract.crimin.mihi fol.*32. *numer.*106.vbi ſubdit, quod indicia , quæ ſuperueniant , debent eſſe grauiora primis , diuerſæque ſpeciei.

5 Sed caueat iudex,qui vult torquere reum pro præciſa reſponſione habenda , vt proteſtetur expreſsè, quod torqueat illum,non ad eruendam veritatem,ſed reſponſionem,ſeu præciſam reſponſionem habendam citra præiudicium eorum de quibus eſſet confeſſus & conuictus.Scacc.*dict.cap.*89.*n.*49.*verſ. & aduertat.* Ac etiam caueat iudex, dum vult interrogare reum pro præciſa reſpōſione ne illum interroget ſuper delicto , prout ſolent facere peſſimi iudices , qui capta etiam leui occaſione torquendi ſuper præciſa reſponſione,deinde licet præciſè reſpondeat,tamē pergunt in tortura , & interrogant reum ad eruendam veritatem,ac ſi ei dediſſent defenſiones,& legitima indicia præceſſiſſent,& vbi reus fatetur delictum,faciunt ſcribere , non coactè,ſed ſponte faſſum fuiſſe isti vero in alio ſæculo ſaltem præmium tantæ iniquitatis reportabunt : contra quos exclamat Scacc. *dict.c.*86.*n.*49.*verſ.& aduertat iudex.*

6 Aliqui autem dixerunt,recuſantes reſpondere,vel non præciſè reſpondere tanquā confeſſos poſſe dānari,quos refert Cart. *in pract.interrog.reor.lib.*3.*c.*2.*n.*7.*&* 8.Thom.Triuiſ.*dec.*38 *n.*1.*lib.*1.Caſſon.*in prac. crim.tit.de tortur.c.*3.*n* 2.& alij,quos cumulauit Scac. *in d.c.*86.*n.*49.*verſ.ſi vero ſumus*, & præcipuè ſe fundant d.Doctores,quia contumax habetur pro confeſſo,arg.tex.*in leg.de ætate §.qui tacuit,ff.de interrog.act.* & confirmatur etiam ex ſententia Bruti,qui quoſdam reos,qui interrogati non reſponderunt, ſtatim condemnauit,eandem opinionem ſequitur Mod.Rom.*in q.*37.*n.*191.*in fin.* ſi præceſſerit monitio de habendo illum pro confeſſo.Quam opinionem non ſequitur Scacc.*in dict.c.*86.*n.*49. *in fin.*ſed totaliter illam impugnat,cum de iure communi contumax non poſſit reputari pro confeſſo,vt poſſit condemnari,ſed ſolū contumacia inducat indicium,ſed ad condemnandum requiratur plena probatio,& ob id in criminalibus ſeruanda non ſit ſententia Bruti,vt bene tenet etiam Flam.Cart.*in pract.interrog.reor.lib.*3.*cap.*2.*n.*8.*& ſeq.* qui Soc. vbi ſupra dicit,quod tacens haberetur pro confeſſo,vtique non eſſet torquendus, ſed condemnandus. Nec minus,ibi ſubdit , dicas,quod in locis, vbi vigore Conſtitutionis,vel conſuetudinis,contumax habetur pro confeſſo , prout in Statu Eccleſiaſtico,& in Ducatu Mediolani poſſit condemnari,qui etiam ibi rei torquentur,& non condemnantur, & poſtea d. Conſtitutiones in Statu Eccleſiaſtico loquuntur de contumacia formata in non comparendo præcedentibus legitimis indiciis , & non de iſta taciturnitate conſiſtente coram iudice,vt plurimum ſine aliquo indicio præcedenti, & ego ideo amplector Scacc. opinionem , & poſt hæc ſcripta inueni hanc opinionē tenere poſt alios,quos allegat Maur. Burg.*dict.q.*100.*n.*138.& firmat,quod ſi non reſpondeant in tortura non ſit habendus pro confeſſo.

Sed melius,& magis iuridice erit,quod iſto caſu 7 iudex moneat reum ad præciſè reſpondendum,alias connumerabit iſtam reſponſionem dubiam, & non præciſam inter indicia contra eundem reum ſuper delicto,vel negotio principali, prout ego fere ſemper ita obſeruaui , & mihi videtur melior practica, quia per torturam,iudiciō meo,iſto caſu nouerit plenè conſultum iuſtitiæ,cum debeat eſſe leuis,& moderata , & ob id pauci,aut nulli præbeant præciſam reſponſionem & proceſſus per torturam deinde vulneretur cum tortura ſemper operetur aliquem effectum in vtilitatem torti vt late dicam infrà *in Def.circ. torturam rei*, & non habeatur pro confeſſo ſi ſuſti- 8 neat taciturnitatem in tortura,vt ſuprà dixi.

In aliis autem cauſis leuibus & in quibus pœna corporalis infligi non poteſt,non erit adhibenda tortura,vt ſuperius dix.:ſed multa indicia ,ac captis pignoribus reus erit cogendus ad reſponſionem affirmatiuè,vel negatiuè , &ad præciſè reſpondendum Mill.*in pract.crim.fol.*88.*num.quarto,& ſeqq.*Foller.*in pract.crim.in verbo,& ſi comparuerat,num.*3. Cartar. *in pract.interrog.reor.lib.*3.*cap.*2.*num.*2. qui etiam ita in ſpecie diſtinguit,volens tamen,quod per tres vices moneatur reus,& ſequitur Scacc. *in d.c.*86.*num.*49.*verſ.ſi vero ſumus*,Maur.Burg.*dict.q.*109.*num.*136. & quæ indicia requiruntur contra reum, vt poſſit deuenire ad dictam mulctam ſe remittit ad ea quæ tradunt Cartar.*lib.*4.*c.*2.*n.*12.*& ſeqq.de interrog.reis*,Far. *q.*37.*n.*180.*& ſeqq.*Intrigl.*ſing.*180.*num.*22.*& ſeq.lib.*2.Ambr.*de proceſſ.inform.lib.*2.*c,*7.*n.*9.*& ſeqq.* 9

Et quidquid de iure dici poſſit,vt copia inquiſitionis vel proceſſus ſit danda reo,antequā examinetur vt tradunt Doctores adducti per Cartar.*in d.c.*2.*n.*22.tamen de conſuetudine non ſeruatur,& iudex, qui aliter faceret in practica, male faceret vt teſtatur ibi Cart *d.c.*2.*n.*22.*in fi.*vbi concordantes allegat:ſed vbi adeſſet conſuetudo in contrarium, erit ſeruanda diſpoſitio iuris communis,vt dentur defenſiones ante reſpontionem,vel examen rei. 10

Sed cauſæ criminalis Defenſor ſtatim, reo capto debet in actis facere proteſtationem , vt ipſe captus non torqueatur,nec in caput ipſius, nec in caput alterius,nec pro quacunque præciſa reſponſione habenda, vel pro habenda reſponſione negatiua vel affirmatiua,cum de iure aliter compelli non poſſet ex cauſis ſuis loco,& tempore proponendis,niſi prius data copia proceſſus,& indiciorum alias,&c. 11

Reus etiam poteſt cogi ad dicendam veritatem ſub alia certa pœna,& ſi conuincatur de mendacio tenetur ſoluere illam pœnam,Bald.*in leg.*1.*§.ius alimentorum,ff.vbi pup.educ.deb.*& Oſaſc.*deciſ.*66.teſtatur ita fuiſſe per Senatum iudicatum,vbi tamen habetur, an hoc procedat,vbi pœna ſanguinis ingeritur.Baiar,*q.*45.*n.*9.

CAPVT XVIII.

Lis incriminalibus an cum reo conteſtetur,& quando , vt & de eius effectibus.

SVMMARIVM.

1 *Lis inter præſentes in cauſa criminali conteſtatur, ſecuta interrogatione ſuper delicto,& ſecuta reſponſione per reum.*

2 *Quod intellige ſecundum aliquos , quando fit litis conteſtatio,præcedente accuſatione,vel inquiſitione , ſecus ex proceſſu informatiuo,cùm nulla tunc inducatur litis conteſtatio : quam opinionem Author hîc declarat.*

3 *Litis conſtatio,quando inducatur,ſi procedatur contra abſentem.*

4 *Litis conteſtatio hodie in criminalibus quomodo fiat.*

5 *Poſitiones in criminalibus reo non fiunt per actorem,niſi Bononiæ.*

6 *Litis conteſtatio quos effectus producat, remiſſiuè.*

1 ET quia examen rei tandem perficitur per litis conteſtationem,ideo ſciat iudex,quòd inter præſentes tunc cum reo lis conteſtatur,quando examinatur ſuper delicto, ſi fecerit vel non fecerit delictum, de quo agitur per ſuam reſponſionem negatiuam,vel affirmatiuam,Scac.*in tract.de iud.lib.*1.*c.*86.*n.*54.*verſ. ſed vt oſtendi.*Idemque eſt ſi reſpondeat inquiſitioni contra eum formatæ,Iul.Clar.*q.*14.*n.*13.*& quæſt.* 45.*n.*2.*verſ.aut verò.*vbi Baiard.*n.*57.poſt Marſ.*in pract. crim.§.diligenter n.*62.*& ſeq.*Ant.Gom.*tit.de del c.*12.*n.*18.*circa medium*, & ita ſeruatur in Stato Eccleſiaſtico,vt teſtatur Sigiſmund. Scacc. *in d.tract. de iud. lib.*1.*c.*103.*n* 9.*in fin.*& in Regno Neapolitano,quòd non fiat litis conteſtatio, vide latè Foll *in pract.crim. in verbo fiat conteſtatio litis*,& *ſub n.*6.dicit,quòd litis conteſtatio inducatur etiam,quando reſpondet in aliquo capitulo , quòd mentitor,qui hoc dicere voluerit,& allegat Bald.*in leg.Doct.in l.turpia,ff.de leg* 1.& Mod.Rom.*in q.*10.*n.*55.*verſ.ſi verò reus dicit*,quòd in criminalibus lis conteſtatur per interrogationem iudicis ſuper delicto , etiam quòd pars aduerſa non ſit præſens,& ſiue procedatur ad inſtantiam partis, ſiue officio,& quòd ita ſeruatur in practica,& ibi alios allegat,idemque ſeruari in Practica,teſtatur Petr. Pella *in tract.de Tortur.q.*3.*n.*13. Petr.Cab.*in qq.crim.cent.* 3.*caſ.*269.*n.*11.dicit,conſtitutum rei eſſe loco conteſtationis litis, & quod lis dicatur conteſtari quando nomen rei eſt receptum inter reos,Caual.*de teſtibus, part.*5.*n.*205.

2 Quod tamen intelligitur,quando rei reſponſio affirmatiua, vel negatiua fiat præcedente accuſatione, vel inquiſitione,ſecus ſi ſolùm fiat ſuper proceſſu informatiuo,quia tunc nulla inducitur litis conteſtatio ex rei negatione,ſiue ex confeſſione,præſertim qualificata ſuper proceſſu informatiuo emanata,nulla præcedente accuſatione vel inquiſitione,vt declarat Modern Roman,*quæſt.*10. *num.*55.*in fin.* & allegat Vulpell. *reſpon* 1.*num.*1.*in fin.& ſeqq.*qui Vulp. ibi alios allegat.At ego,vt verum fatear,non video, quomodò poſſit dari caſus,quòd emanauerit confeſſio, ſiue negatio re , abſque accuſatione,vel inquiſitione,& maximè cùm in omnibus ferè Curiis,& præcipuè in Statu Eccleſiaſt. ſoleat obſeruari, quòd ſine alia ſolemnitate,& in primis informationibus formetur inquiſitio , & incipiatur iudicium criminale per ipſam inquiſitionem,vt latè tradit etiam Sigiſm.Scac.*in tr. de iud.lege* 1.*c.*86.*n.*16.vbi adducit Carau,*tit.*10 *in fin* & quòd iſta ſuccedat loco querelæ,abſque aliis priùs informationibus aſſumptis.Et etiam in quocunque iudicio,& maximè hodie de iure canonico procedatur per inquiſitionem,adeò quòd inquiſitio ſuccedit loco accuſationis,& dicitur remedium ordinarium , ſicut eſt ipſa accuſatio,vel querela,vt late dixi ſuprà ſuo loco,& verè hîc in Curia Rom.cõteſtatio litis cum ipſo reo , abſque illa ſolemni inquiſitione,quia vt plurimum, deuenitur ad capturam per proceſſum informatiuum,& ſuper eo examinatur reus,& cum ipſo lis conteſtatur , & eſt in.ore omnium etiam Notario vt fiat conteſtatio litis ex ipſo proceſſu informatiuo ſecuta iudicis interrogatione , ac etiam ſecuta reſponſione negatiua,vel affirmatiua ſuper delicto:Sed opinio Vulp.& Far.erit vera in caſibus,in quibus,vel de iure communi,vel de iure municipali non poſſet procedi ſine accuſatione,vel ſolemni inquiſitione.

Si verò procedatur contra abſentem,tunc in Statu Eccleſiaſtico , vigore Bullarum Summorum Pontificum,& Statutorum fere totius Italiæ,reus habetur pro confeſſo,& proceditur ad condemnationem, abſque alia litis conteſtatione,Far.*q* 10.*n.*55.*verſ.verius tamen eſt* Scace.*d.c.*10 *n.*9.*in fin.* 3

Et ob id in criminalibus hodie non requiritur alia litis conteſtatio de conſuetudine,niſi modo,& forma ſupradictis,Mod.Rom. *d q.*10.*n.*55. poſtquàm retulit opiniones quorundam,& ratio eſt in promptu , quia hodie in criminalibus, ſiue procedatur ad inſtantiam partis,ſiue ex officio,ſummariè dicitur proced ad latè tradita per Scac.*in c.*51.*n.*30.*lib.*1.& ob id non requiri litis conteſtationem,idem Scace.*in dict. cap.*86.*n.*9.*verſ.ſi de conſuetudine.* 4

Sed ſciat iudex,quòd in criminalibus non fiant poſitiones reo,quibus ipſe teneatur reſpondere,ſed proceditur officio iudicis per modum interrogationum, ſecũdùm communem practicam atteſtatam per Baiar. *q.*45. *n.*3. præterquam in ciuitate Bononiæ, vbi etiam in criminalibus fiunt reo poſitiones,vt audiui à practicis Bononienſibus , quo videtur ſuperfluum, cùm quis non teneatur reſpondere poſitioni criminoſæ,vt poſt Iaſ.& Bald.teſtatur Baiar.*q.*45.*n.*3. 5

Effectus autem, qui reſultent ex conteſtatione litis ponit Mod.Rom.*in d.q.*10 *n.*50.*cum plur.ſeq* Scac. *in d.quæſt.*104.*per tot.*& latiſſimè Foll.*in Prac. crim. in verbo.litis conteſtatio fiat* Et etiam ſcias, quòd aliqui firmant , quòd aliter ſit quem eſſe reum,vel eſſe receptum inter reos,vt primo caſu quis fiat reus per citationem,ſecundo caſu per contumaciam, Cau. *de teſtib.p.*5.*n.*202.licet ipſe non admittat talem ſubtilitatem,vide latè Franciſc. Milaneoſ.*in dec.Regni Siciliæ,dec.*20.*per totam lib.*1. 6

CAPVT XIX.

Confrontatio rei cum teſtibus quando fieri debeat.

SVMMARIVM.

1 *Confrontatio rei cum teſtibus de iure non eſt neceſſaria.*

2 *Confrontatio,licèt ſit periculoſa,tamen validior eſt ad conuincendum reum.*

3 *Confrontatio non fit cum vaſſallis , famulis domeſticis , & aliis ſimilibus , qui reo reuerentiam debent.*

4 *Confrontatio fieri ſolet , quando teſtes deponunt de viſu , & de veritate de directo contra reum.*

5 *Teſtes*

5 *Teſtes confrontantur ad inuicem, quando ſunt contrarij.*

6 *Confrontatio non fit in omni contrarietate, ſed tantùm in illa, quæ eſt in negocio principali, vel in eius circumſtantiis ſubſtantialibus.*

7 *Confrontatio, quando teſtis dicit* non cognoſcere de viſu reum, ſed per ſigna, *dicitur neceſſaria & debet fieri per viam recognitionis.*

8 *Teſtes poſſunt cogi, vt confrontentur cum reo.*

9 *Teſtes ſi non poſſint confrontari, quia ſint mortui, vel abſentes, ſunt legenda reo eorum examina.*

10 *Confrontatio eſt in electione iudicis, ſi velit, vt fiat, vel potiùs teſtes repetantur.*

11 *Reus non poteſt cogere iudices ad teſtes confrontandos cum ipſo.*

12 *Confrontatio, vt plurimum, fieri ſolet, antequam reus ponatur ad largam.*

13 *Confrontatio an fieri debeat ante, vel poſt litem conteſtatam.*

14 *Iudices in confrontatione ſolent vti cautela, vt interrogent reum, an cognoſcat talem, & talem, & habeat illos pro viridicis, & inter iſtos ſolent nominare teſtem confrontandam.*

15 *Reus non debet ſupradictos nominatos approbare.*

1 SEd quia plerumque contingit pro complemento
examinis rei, vt deueniatur ad confrontationem:
ideò videamus, quando confrontatio fieri debeat. Et
ſciat iudex quòd confrontatio de iure non eſt neceſ-
ſaria, nec de ſubſtantia proceſſus, ideò ſi fuerit omiſſa
non vitiat proceſſum licèt in practica obſeruetur, vt
fiat, cùm ex ipſa confrontatione veritas meliùs eluce-
ſcat, vt teſtatur Iul. Clar. *q. 45. n. 14. verſ. ego certe*, Mo-
dern. Senogall. *de mod. form. proceſ. informat. lib. 2. c. 9.
n. 20. & ſeqq.* Flamin. Cartar. *in Pract. interrog. reor.
lib. 3. c. 1. n. 89.* Scacc. *in tract. de iud. lib. 1. cap 86.
n. 153. verſ. tamen non eſt de ſubſtantia*, vbi tamen
conſulit omni iudici, ne eam omittat, cùm ſit valde
vtilis, & efficax ad conuincendum reum, & allegat
Pegn. *directi. inquiſit. part. 3. comment. 23. §. alias ex-
plicare*, quia per eam acriùs reus vrgetur, Farinac. *q. 72.*
2 *n. 139.* † Et etiam ſciat iudex, quòd omnis confronta-
3 tio ſolet eſſe periculoſa, † ideò non deueniat ad cõfron-
tationem, ſi teſtes confrontandi ſint vaſſalli, vel famu-
li, vel filius, in caſu de iure permiſſo contra patrem,
vel alij ſimiles confrontandi eſſent contra eos, qui-
bus debent reuerentiam, vel quorum potentiam ti-
ment, quoniam ſæpe accidit, quòd coram eis, ob reue-
rentiam, ob metum vel timorem rei, in eorum dicto
teſtes non perſiſtant, & illud pallient, vel in totum
deſtruant, vel ſaltem illud debilitent, latè Caualc. *in
practic. de teſtibus part. 5. n. 109. & ſeq. & de Brach. reg.
part. 3. n. 9.* & ideò tutius erit à confrontatione, maxi-
mè in caſibus prædictis, ſe abſtinere, vt bene admo-
net iudices Flamin. Cartar. *in Prax. interrogat. reor.
lib. 3. c. 2. n. 96.* Et ego ita vidi obſeruari per ſolertes
iudices, ac etiam ſæpius obſeruaui, & de eadem obſer-
uantia teſtatur etiam Modern. Senogall. *in tract. de
modo formand. proceſſ. inform. lib. 2. cap. 9. num. 17.
& ſeqq.* latè Scacc. *d. cap. 86. num. 53. verſ. quia*
4 *tamen.*

Et ſolet fieri, quando teſtis deponit de viſu, vel de
veritate de directo contra reum, Iul. Clar. *q. 45. ſub n.
14.* vbi teſtatur, quod ita Senatus Mediolan. reſcripſit
Prætori Cremonæ, Modern. Senegal *in d. c. 5 n. 14. 26.*
vbi voluit, quòd directo aduerſetur reo, vbi dicit ha-
bere quoddam votum Nicolai Maroni manuſcriptum
in quadam cauſa Bononienſi, cùm aliàs dicantur ter-
mini ſeparati, quorum alter alterum non ſequitur,
nec priuatiuè, nec poſitiuè, & allegat etiam eundem
Nicol. Moto. *in tract. de fid. treug. & pac. q. 118. n. 13.*
& quando contradicunt teſtes de directo reo, quòd
debeat fieri confrontatio, Scacc. *d. cap. 89. num 53.
verſ ſi de conſuetudine*, vbi tamen ſubdit, quòd etiamſi
iſto caſu omittatur, non vitiatur proceſſus, & ſi te-
ſtes non contradicant de directo, confrontatio non
ſit neceſſaria. Scacc. *dicto cap. 86. num. 53. in fine.*
Caualcan. *de teſtibus, part. 5. num. 214.* vbi tamen
ſubdit, quòd plurimum ſit neceſſaria, & plurimum il-
lam laudat. 5

Et etiam, quando teſtes eſſent inuicem contrarij,
inter eos fieri debet confrontatio, vt obſeruauit Se-
natus Mediolani, & reſcripſit Capitaneo Vicemer-
cati, vt teſtatur Iul. Clar. *dict. quaſt. 41. num. 14.
verſic. vel etiam quando*, Moderu. Senogall. *d. c. 9.
num. 21.* Caualcan. *in pract. de teſtibus, part. 5. n. 267.* 6
vbi latè. † Sed non in omni contrarietate, ſed tan-
tùm in illa, quæ eſſet in negotio principali, vel in
circumſtantiis ſubſtantialibus & tendentibus ad de-
lictum, & de directo teſtes contradicerent ipſi reo,
quia in alia contrarietate confrontatio non eſt ne-
ceſſaria, neque ſolet fieri, Scacc. *dict. cap. 86.
num. 53. in fin.* licèt Modern. Roman. *quaſt. 71. ſub
num. 140. & ſeqq.* dicat fieri in quacunque contra-
rietate, etiam non tangente immediatè delictum,
prout in fama, & ſimili. Ego autem teneo, quòd
fieri non debeat niſi in negotio principali, vel in ali-
qua qualitate ſubſtantiali, vel quod forſan iudex ex
ea ſperat inducere reum ad delictum fatendum, vel
credat poſſe eruere aliquid ſubſtantiale circa delictum.

Si verò teſtes dicant cognoſcere reum de viſu, ſed 7
non de nomine, tunc confrontatio cum reo ad illum
recognoſcendum, non ſolùm eſt vtilis, ſed neceſſaria,
& omninò fieri debet, vel ſi reum deſcribant per ſi-
gna, ſed erit facienda, non in forma confrontationis,
ſed cognitionis. Mill. *in pract. crim. in gloſſ. commiſſus
n. 5. in lit. B*, Foller. *in pract. crim. in verbo, capias in-
formationes, n. 46. & in verbo, ſi comparint, ante n. 1.*
Marſil. *in pract. in princ. n. 18.* & ita eſt intelligendus
Clar. *in q. 45. n. 14.* Cartar. *in Pract. interrogat. reor.
lib. 3. cap. 1. n 89.* vt per Scacc. *in dict. cap. 86. n. 54.
verſ. ſi de viſu tantùm, & n. 67. verſ. tunc Dominus,
& ſeq.* vbi ponit decretum confrontationis, ac ad-
monet, vt iudex priùs faciat reum deſcribere per ſta-
turam, ætatem, habitum, & per alias circumſtantias
etiam minimas, & ſi in actu confrontationis teſtes
reum non recognoſcant, & ipſi eſſent ſuſpecti, iudex
debet teſtes variis interrogationibus diligenter inter-
rogare. Sequitur iſtam pract. Caualcan. *de teſtibus
part. 5. n. 207. in fin.*

Et ſciant etiam Iudices, vt teſtes cogi poſſint, vt 8
confrontetur cum reo, Cart. *in d. cap. 1. num. 93.
lib. 3.* Baiard. *quaſt. 45. num. 62.* Scacc. *in dict. cap. 80.
num 58. lib. 1. de iud.* vbi ſubdit, quòd teſtes ſicut
poſſunt cogi ad teſtificandum, ergo etiam ad con-
frontandum.

Et vbi in cauſis ſupradictis, vel quia teſtes eſſent 9
abſentes, vel mortui, fieri non poſſet confrontatio,
debent reo legi depoſitiones ipſorum teſtium, vt reus
inducatur ad fatendum delictum, vt docet formam,
ac practicam, & decretum ponit Scacc. *in d. c. 88. n. 53.
in fin. & n. 63. verſ. ex tunc Dominus*, Caualcan. *de
teſtibus, p. 5. n. 112. in princip.*

Scias autem, quòd erit in electione Fiſci, vel iudicis, 10
an velit teſtes repetere, vel cum reo confrontare, vt
teſtatur Moder. Rom. *q. 72. num. 139. & priùs* idem dixit
in q. 66 n. 31. & verè hic in Curia paſſim ita obſerua-
tur. Et an ſi reus petat ſibi teſtes confrontari, ſit au-
diendus, & obtinere poſſit, d. Moder. Roman. *dicta
q. 72. n. 142. & ſeq.* videtur concludere poſſe obtinere,
cùm in iudiciis ſit ſeruanda æqualitas, & quòd fiſco
liceat etiam reo, *l. non debet, ff. de reg. iur.* vbi poſtea
ſubdit, † quòd in practica Aduocati nunquam hoc
in Curia obtinere potuerunt, & ratio eſt in promptu,

quia iura ac Doctores admonent, vt Iudices non veniant ad dictam confrontationem in aliquibus caſibus, vt ſuperiùs dixi. Ideò non erit inconueniens, vt reus in hoc non audiatur, quia eſſet contrarius.

12 Et iſta confrontatio, vt plurimùm, per Iudices fieri ſolet, antequam reus ponatur ad largam, ne teſtes alloquantur cum reo, nec reus poſſit alloqui cum Aduocato, vel Procuratore, & ab eo poſſit inſtrui, quæ eſt mala practica, quia ex ea videntur tolli defenſiones eidem reo, cùm deinde Fiſcus, ſecuta confrontatione, prætendat, quòd teſtes ſuper interrogatoriis repeti non poſſint, vt dicam infra *in c.21.* Et etiam reſultat aliud inconueniens, quia diu in ſecretis carceribus reus detinetur, ob difficultatem quæ reſultat ex teſtibus confrontandis; vt annuit Flam. Catt. *in prac. interrog. reor. lib.3.c.3.n.63. verſ. Nec ergo reus.*

13 Et talis confrontatio quo tempore fieri debeat, an ante, vel poſt litem conteſtatam, latè docet Scacc. *in d.c.86.n.54.* qui videtur concludere, quòd non poſſit fieri, niſi poſt litem conteſtatam, & poſtquam reus eſt interrogatus ſuper delicto: cùm fiat confrontatio ad ipſum reum inducendum ad fatendum delictum.

14 Ac etiam Iudices ſolent vti cautela in confrontatione, interrogare prius eum, an cognoſcat talem, talem, & talem, & inter iſtos nominet teſtem confrontandum, an habeat iſtos pro veris, & veridicis, & an ſint ſibi amici; quia ſi deinde reſpondeat eos habere pro amicis, & viris probis in actu confrontationis, faciliùs reus ſe inducet ad fatendum quam cautelam ponit Follet. *in practic. criminal. in verbo, & ſi comparem* ante, quem refert, & ſequitur Scacc. *dict. capite*

15 *octuageſimo ſexto, num....* † & tunc reus debet vti reſponſione, quòd non approbat prædictos teſtes nominatos pro talibus, ſed illos habeat pro talibus, quales ſunt.

CAPVT XX.

Quæ requirantur in confrontatione.

SVMMARIVM.

1 *Confrontatio non poteſt fieri ad oculum, ſed eſt facienda inter plures.*

2 *Numerus qualis eſſe debeat teſtium, qui ponuntur cum reo, à Doctoribus non definitur, ſed exemplificant in numero plurali, ideò ſufficeret numerus duorum, vel trium.*

3 *Teſtis in confrontatione tangens, vel recognoſcens alium, quàm reum, probat innocentiam rei.*

4 *Teſtes plures confrontandi cum reo, non ſunt omnes inſimul confrontandi, ſed ſinguli, & ſeparatim.*

5 *Teſtes in confrontatione debent iurare ad præſentiam rei, & antequam deponant.*

6 *Iuramentum ſi non apparet fuiſſe delatum in confrontatione non præſumitur.*

7 *Confirmatio requirit ad eius eſſentiam, vt in ea fiant ea omnia, quæ facta fuerunt in primo examine, & ſic requiritur in ipſa confrontatione iuramentum, & tortura.*

8 *Teſtis in confrontatione debet referre primam depoſitionem, ſaltem in ſubſtantia, antequam legatur eius depoſitio.*

9 *Iudex confrontando teſtes cum reo non debet operari, vt teſtes referant qualitates & circumſtantias delicti, ne deinde dum reus torquetur, ſit inſtructus de dictis qualitatibus, & fateatur per ſuggeſtionem.*

10 *Teſtis, dum dicitur à Iudice, an illa, quæ depoſuit aliàs contra reum, ſint vera, & pro veris approbet ſi confrontatur in faciem rei, an poſſit petere, vt actum ſuum primum examen legatur.*

ADuocatus debet inuigilare, ſi confrontatio facta per teſtes cum reo, ſit legitimè facta, adeò quod poſſit dictam confrontationem ſubuertere, ad cuius validitatem multa requiruntur, &c. 1

Primum requiſitum eſt, vt non fiat huiuſmodi recognitio ad oculum, nempè reum ſolum eſſe teſti exhibendum, quia iſta eſt à iure improbata, & habet ſpeciem ſuggeſtionis, vt tradit Scacc. *d.c.86.n.81.* vbi alios allegat: ſed reus eſt exhibendus teſti vnà cum tribus, vel quatuor reo ſimilibus, quantum eo tempore fieri poteſt, facie, ſtatura, & veſtibus, Clar. *q.45.n.14. in fi.* Bonacoſ. *com. opin. lib.5. Teſtes falſi fol.178.* Caualc. *de teſtib. p.5. n.207. in fi.* cùm confrontatio ſit odioſa, & ſpecies ſuggeſtionis, vt per Burſatt. *in conſilio* 201. & poſt eum teſtatur Modern. Senog. *de mod. form. proceſſ. inform lib.2 c.9.n.28.* vbi firmat, quod ita obſeruant boni practici hìc in Curia, & formam ponit Catt. *in Pract. interreg. Reor. lib.3.c.3.n.28 & ſeq.* Mod. *in d. lib.2. c.9. n.30. & ſeq.* & meliùs, & latiùs Scacc. *in d.c.86.n.59.& 67.* circa finem, † vbi etiam 2
dicit, quòd à Doctoribus non eſt præfixus numerus circa alios, qui poni debeant cum ipſo reo in actu confrontationis, ſed dicit, quo maior erit numerus, eo remotior erit ſuſpicio fraudis, ſed quòd de ſtylo adhibeatur numerus duorum vel trium, vnà cum reo, qui debet apponi inter iſtos, non cum compedibus, ſeu manicis ferreis, ſed diſſolutus, ne detur occaſio recognitionis per ſuggeſtionem, & *ſub n.61. in fin.* etiam dicit, quòd ſi reus inſtet fieri confrontationem cum alio, quàm cum ipſo reo, ex qua iudex videbit teſtes eſſe falſos, non eſſet audiendus, propter occaſionem falſitatis, & impoſturæ fiendæ; & *ſub n.67. circa fin.* dicit, quòd iſti apponendi cum reo non debent eſſe noti teſtibus, & ibi etiam ponit formam interrogandi teſtes ad effugiendam ſuggeſtionem. † Et ſi teſtis in 3
ipſa confrontatione tangat alium quàm reum, vel dicat illum eſſe, qui commiſit tale delictum, & non ſit ipſe reus, tunc non diceretur facta recognitione, neque ipſe teſtis afficeret dictum reum, imò potius eundem exculparet, quia apparet ipſum conſtitutum non fuiſſe illum, qui imputabatur de dicto delicto; ſed benè iudex debet ipſum teſtem variis interrogationibus interrogare, vt videat ſi fuerit ſubornatus.

Secundum requiſitum eſt, quòd ſi debeant plures teſtes cum reo confrontari, non debeant omnes inſimul, ſed ſeparatim, & ſinguli confrontari, vt docet 4
Catt. *in pract. interrog. reor. lib.2.c.4.n.28. in princ.* & ratio eſt in promptu, quia teſtes debent ſecretò deponere, adeò quòd vnus neſciat depoſitionem alterius, Hond. *conſ.101.n.30. vol.1.* latè Caualc. *de teſtib. p.5. n.207. in fin. & n.208.* Moder. *in d. lib.2. c.9. n.15.* & poſt Pegn. Scacc. *in d. cap. 86. num.60.* vbi ſubdit, quòd talis confrontatio, & recognitio debeat fieri ſeparatim, etiam in ſociis criminis, quicquid aliter ſenſerit Pegn. in loco per eum citato. Eandem opinionem in ſociis criminis poſt alios, quos allegat, tenet Maur. Burg. *de modo proced. ex abrupt. q.100. n.141. in fin.*

Tertium requiſitum eſt, vt in ipſa confrontatione teſtes debeant iurare ad præſentiam partis, facta mutua inter reos recognitione, Catt. *in Prax. interrog. reor. lib.3.c.3.n.28.* vbi tradit formam Boër. *deciſ.319. n.4.* Vulpell. *reſponſ.76.n.14.* Modern. Senogall. *in d. pract. de mod form. proceſſ. inform. lib.1.c.9.n.12.* Farinac. *quæſt.72. num.128.* qui ſolùm adducit Burſatt. *in conſil. 201. num.107.* latè Caualc. *de teſtib. part.5.n 207. circa med.* & tenet etiam Baiard. *in quæſt.45.n.46.* latè ſubdit, quòd ſi iuramentum fuerit delatum à fiſco, non 5

valeret

valeret confrontatio, idem tenet Burſatt. *conſ.* 192. *n.* 35. *vol.* 2. Petr. Caball *in qq. crim. cent.* 2. *caſ.* 185. *n.* 4 *verſ. & in practica, & cent.* 2. *caſ.* 269. *n.* 14. & adeò requiritur iuramentum in confrontatione, vt teſtes debeant iurare antequam deponant, & ſi poſt depoſitionem iurarent, depoſitio non valeret, Boët *deciſ.* 2 9. *num* 2. Baiard. *d. q.* 45. *n.* 46. *& n.* 64. vbi allegat Burſatt. *in conſ.* 1 9 2 *n.* 35. *vol.* 2. Honded. *conſil.* 101 *n.* 30. *vol.* 1. licè Baiard. *d. q.* 44. *n.* 46. dicat, quòd ſi ſponte iuret, in continenti poſt depoſitionem valeat, ſecus ſi ad inſtantiam iudicis, quia in ſponte iurati antè ceſſaret verecundiæ timor, propter quem ad inſtantiam iudicis præſumitur teſtem ſuam depoſitionem facere.

6 Ac etiam ſi non appareret in confrontatione per acta fuiſſe delatum iuramentum, confrontatio non ſuſtineretur, quia non præſumeretur fuiſſe delatum, neque præſtitum, Bertaz. *conſ.* 351. *n.* 30. *vol.* 2. Baiard. *d. q.* 45. *n.* 49 & poſt Bertaz. *conſ.* 70. *n.* 30. *tom.* 2. *crim. diuerſ.* Burſat. *conſ.* 192. *n.* 35. *vol.* 2.

7 Quartum requiſitum eſt, vt in ipſa confrontatione ea omnia ſeruari debeant, quæ requiruntur in primo examine, ac ſi nunquam fuiſſent examinati, & ſic fieri debeat, cum omnibus ſuis qualitatibus, quæ requiruntur in primo examine, Clar. *q.* 45. *verſ. ceterum.* Hond. *d. conſ.* 101. *n.* 30. *vol.* 1. Farinac *conſ.* 55. *num.* 4. *in fin.* & ob id teſtes debent iurare, torqueri, ac alia fieri, quæ in primo examine facta fuerunt: quòd magis eſt dicendum in ſocio criminis, vt torqueri debeat in præſentia rei nominati, & ſuam depoſitionem confirmare, & ratificare debeat in tortura, Boſſ *de indic. & conſider. tortur. n.* 151. Mod. *de mod. form. proceſſ. inform lib.* 2. *c.* 9. *n.* 11 Petr. Caball *d. caſ.* 85. *n.* 4 & formam torquendi teſtes in confrontatione ponit Scacc. *d. c.* 86. *ſub n.* 67. *& ſub. n.* 56. etiam dicit, quod teſtis ſocius criminis, vel aliàs infamis debet torqueri in faciem rei, nec attenditur prima tortura ſibi illata, reo abſente, vel non citato, & ob id licet Boſſ. *tit. de oppoſ. contra teſtes n.* 3. Caualc. *de teſtib. p.* 4. *n.* 149. dicat, quòd ſi torqueatur teſtis ad videndum in quo dicto perſiſtat, non requiratur citatio partis, non per hoc debet omitti repetitio, vel confrontatio in faciem rei cum eadem qualitate torturæ; cùm prima tortura reo non citato inferatur pro inſtructione proceſſus informatiui, & illa non attendatur, quæ ad probationem contra reum per doct. ſupra adductos, & quod non requiratur citatio patris, tenet etiam Villagut. *in pract. crim. lib.* 8. *c.* 1. *concl.* 14.

8 Quintum requiſitum eſt, vt teſtis referat, vel recenſeat ſaltem in ſubſtantia ea, quæ in primo examine depoſuerat ad faciem ipſius rei, vel ſibi exhibeatur, & legatur eius examen ad claram etiam ipſius rei intelligentiam, quæ repetitio, vel relatio; ſeu lectio fieri debet vnicuique teſti, ſeparatim tamen ab aliis teſtibus, Foller. *in pract. crim in verb. & demum repetantur teſtes, n.* 4. Carr. *d. lib.* 3 *c.* 3. *n.* 28. latè Modern Rom. *q.* 80. *n* 91. *& ſequ.* vbi alios allegat, & reddit rationes, & deinde dicta depoſitione lecta interrogetur teſtis, ſi præfata ipſe depoſuerit, & pro veritate dixerit, & modò ratificet, & approbet in faciem rei præſentis, vt ponit Carrat. *d. lib.* 3. *c.* 3 *n.* 28. & Mod. *ſing. in d. lib.* 2. *c.* 9. *per tot.* Et admoneo iudices, vt priùs faciant quod teſtis referat ſaltem in ſubſtantia ſuam primam depoſitionem antequam illa ſibi legatur, vt euitetur omnis occaſio ſuggeſtionis, cùm, vt ſuperiùs dixi, ipſamet confrontatio ex ſui natura contineat ſuggeſtionem, ideò multo magis erit, quando priùs legeretur eidem teſti eius depoſitio, & ita ego ſemper etiam in quavis cauſa ardua obſeruaui & ab omnibus aliis iudicibus Deum timentibus obſeruari vidi, licèt aliquando ab iſtis tyronibus, & ſubſtitutis aliter ſeruari, & male viderim. Si verò reus inſtet, quòd teſti non legatur eius depoſitio, quia eam referendo apparebit falſus, erit dicendum quòd Iudex non poſſit mandare Notario, vt ſibi legatur, & ſi aliter faciat, reus poterit à decreto appellare quia quando teſtis eſt ſuſpectus de falſo, poteſt ad inſtantiam fiſci per exterſum reſpondere, ac variis interrogationibus interrogari, ac inuolui, Gram. *dec.* 14. *n.* 41. Carrar. *de reis interrog. lib.* 3. *c.* 2. *n.* 86. *& ſeq.* multo magis debet fieri ad inſtantiam inquiſiti, vt latè dicit Scacc. *de Iudic. lib.* 1. *c.* 86. *n* 55. vbi tamen ſubdit hoc totum reſidere in arbitrio Iudicis.

Sextum requiſitum eſt, vt ſi Iudex velit reum torquere ſuper delicto in actu confrontationis teſtium, non debeat operari, vt teſtes ſe extendant circa qualitates, & circumſtantias delicti, ne ipſe reus inſtruatur ſuper dictis qualitatibus, & circumſtantiis, & poſtea in tortura fateatur delictum, quaſi per ſuggeſtionem dictorum teſtium, cum eo confrontatorum, ſed fieri debeat, quantum poſſibile ſit, vt ſit nuda, pura vel ſicca, vt poſt Mat. Soc. *in c. qualiter, & quando, n* 950. *de accuſ.* tradit Mod. Roman. *di*[illegible] 72. *n.* 139. *verſ. verùm quando.* Sed non video, quomodo iſta conſideratio Farin. ſubſiſtere poſſit, vt fiat confrontatio ſicca, ne reus inſtruatur de qualitatibus, & circumſtantiis, cùm vltra illud, quod refert in ſubſtantia per teſtes, etiam legantur per extenſum eidem reo examina eorundem teſtium, niſi velimus intelligere, quando ſolùm fieret confrontatio non in toto examine teſtis, ſed in aliqua parte examinis, in qua adeſſet contrarietas. & tunc non legatur, niſi illa particula contrarietatis, & non totum examen. 9

An autem teſtis in confrontatione dum dicitur à Iudice, an ea, quæ aliàs depoſuit contra ipſum reum intendat hîc ad eius faciem ratificare, & confirmare, & an vera ſint, & pro veris habeat, poſſit petere, vt dictum ſuum examen ſibi priùs legatur, Scacc. mouit hanc quæſt. *in d. c.* 86. *n.* 55. & videt eſſe in arbitrio Iudicis, ibi, *affirmat*, de quo ego dicam in materia de teſtium repetitione. 10

In Regno Neapolitano in ipſa ratificatione adhibentur teſtes, & reus ſe ſubſcribit; ſi ſcribere verè neſciat, facit ſignum Crucis. Sed in ſtatu Eccleſiaſtico ſimpliciter fit coram Iudice, nec reus ſe ſubſcribit, vt teſtatur Baiard. *q.* 64. *n.* 146. ſed in Curia ſemper reus ſe ſubſcribit in fine cuiuſlibet conſtituti, vel facit ſignum Crucis, ſi neſciat ſcribere. 11

CAPVT. XXI.

Confrontatio quos effectus producat.

SVMMARIVM.

1 *Confrontatio tollit defectum citationis, & plus confrontatio operatur, quam ſi reus fuiſſet citatus.*

2 *Confrontatio tollit, vt reus non poſſit ampliùs teſtes confrontatos repetere.*

3 *Contrarium de iure verius eſt.*

4 *Quid ſeruetur in Curia.*

5 *Confrontatio tollit teſtium repetitionem, quando ex ipſa confrontatione reſultaret idem effectus, qui reſultaret ex teſtium repetitione, & ſic quando reus teſtes plenè, ac ſufficienter interrogauit.*

6 *Reus in actu confrontationis poteſt teſtes interrogare, dando interrogatoria in ſcriptis.*

7 *Confrontatio cum teſtibus operatur, vt dicatur proceſſus publicatus.*

8 *Confrontatio non eſt neceſſaria, quando reus vult habere teſtes pro ritè, & rectè examinatis.*

9 *Teſtis examinatus pro informatione Curiæ, ſi dicat non cognoſcere delinquentem de nomine, ſed per ſigna deſcribat, debet fieri recognitio illius inter*

plures, & ſi reus poſtea neget eſſe illum à teſte deſignatum poterit fieri confrontatio, omiſſa recognitione.

1 EX ipſa confrontatione hic eff-ctus teſultat, vt dicatur receptum examen ipſo reo citato, & dicantur teſtes legitimi recepti, quamvis reus non fuerit citatus ad videndum iurate, & mandati reccpti teſtes, vt poſt Affl teſtatur Iul. Clar. *q. 45. n. 14. in princ.* vbi firmat, qood ita practicatur, vbi Baiard. *n. 63.* Petr. de Surd. *conſ. 328. n. 4. vol.* Farinac. *conſ. 38. n. 14.* latè Petr. Caball. *in q. crim. caſ. 269. n. 15. & ſeq. cent. 3.* vbi alios allegat, Scacc. *in tract. de Iud. lib. 1. c. 86. n. 53. verſ. ſed etiam.* & latiùs *ſub n. 54.* Imò ipſa recognitio, vel confrontatio cum reo plus operatur, quam ſi teſtes parte citata fuiſſent examinati, vt poſt Affl. tradit Moder. Rom. *q. 72. n. 139.* & Baiard. *d. q. 45. n. 34.* vbi etiam alios allegat, & in ipſa confrontatione non requiritur, vt pars citetur, Farinac. *q. 66. n. 31. in princ.*

2 Ac etiam reſultat effectus, vt ſecuta confrontatione cum ipſo reo teſtes ampliùs per ipſum reum repeti non poſſint, Affl. *ſuper Conſt. Regn. lib. 2. rub. 10. n. 25. verſ. ita intellige*, vbi firmat, quòd ita practicatur, *& in lib. 1. rubr. 27. n. 36. in fi. & ſeq.* ſequitur Iul. Clar. *d. q. 45. verſ. ſed in propoſito*, Moder. Rom. *in d. q. 72. n. 244. verſ. ſublimita ſecundò*, vbi dicit, quòd difficillimè obtinerent à iudicibus repetitio teſtium ſuper interrogatoriis, & Petr. Caball. *in quaſt. crim. caſ. 269. n. 18. cent. 3.* teſtatur, quod ita ſemper ipſe obſeruauit, & ab aliis etiam ſeruari vidit: & hîc in Curia Romana fuit introductum, vt propter confrontationem non detur teſtium repetitio tempore Clementis Octaui, in caſu Marian. Coſtæ Banchetorti, cui in Tribunali A. C. fuit denegata dicta repetitio, cùm priùs ſemper fuerit contrarium obſeruatum & hoc benè ſcio, quia etam Aduocatus d. Mariani, & quamvis ſatis exclamauerim apud dictum Pontificem, dicendo de iure non poſſe, nec de conſuetudine denegari, ipſe ſummus Pontifex vno verbo mihi reſpondit, *quod tunc qualitas cauſa ita requirebat.*

3 Contrarium autem de iure verius eſt, vt ipſa confrontatio non tollat repetitionem teſtium ſuper interrogatoriis eiuſdem rei, latè oſtendit Hond. *in conſ. 101. n. 25. & ſeqn. vol. 1.* vbi concordantes adducit, *& ſub n. 29* declarat contrariam opinionem, Affl. & Iul. Clar. & Doct. cumulati per Petr. Caball *in d. q. 269. n. 18. cent. 3.* Mod. Rom. *d q. 72. n. 146.* vbi tradit bonas rationes. Sed nonquid talis opinio procedat etiam in ſocio criminis confrontato cum alio ſocio criminis, vt debeat repeti ſuper interrogatoriis, de quo dubio aliàs in ſacra Conſulta fuit diu diſcuſſum, cùm vnus ex Dominus teneret partem negatiuam ex quibuſdam ſubtiliſſimis argumentis, tandem, quia confrontatio facta in partibus patiebatur quoſdam defectus, fuit reſolutum, quod concederetur dicta repetitio & difficultas in ſacro conſ. orta fuit, quia non fuit repertum, quòd iſte articulus eſſet in puncto à nemine, neque deciſus, neque tactus, ſed ſolùm, quòd in Curia fuerit aliàs conceſſa: ſed replicabatur non eſſe exemplis iudicandum per iura vulgaria.

4 In Curia autem deinde inoleuit communis practica, vt, ſi in ipſa confrontatione reus fuerit ſagax, & ſufficienter teſtes interrogauerit, & idē reſultet effectus, qui reſultaret ex ipſa repetitione ſuper interrogatoriis, vt ampliùs non concedatur teſtium repetitio, ſecus autem, ſi ex dicta confrontatione non reſultaret idem effectus, quia reus non interrogauit ad ſufficientiam: & pro hac communi practica adducitur, Honded. *in d. conſ. 101. n. 29.* Mod Rom. *d. q. 72. n. 145. verſ. contrarium*, Burſatt. *conſ. 311. n. 4. & ſeq. lib. 1.* Mod. Senogall. *in tract. de mod. form. proceſſ. inform. lib. 2. c. 9. n. 35. & ſeq.* vbi refert, quòd ita pluries fuerit obſeruatum, prout etiam ita aliàs ego ſæpe obſeruaui, & in omnibus Tribunalibus Vrbis vidi ſæpè etiam ab aliis iudicibus doctis, & Deum timentibus obſeruari, ac ita conſulo eſſe obſeruandum indiſtinctè, non habita conſideratione ſupradictæ diſtinctionis, Prax. Arch ep. Neapolit. *c. 28. n. 13.* vbi excipit duos caſus: Primum quando ius repetendi ſuper interrogatoriis non reſeruauit in actu confrontationis; & quando delictum eſſet notorium, & ageretur de graui delicto, & ibi teſtatur quid obſeruetur in illa Curia, cùm nunquam ex ipſa confrontatione poſſit totaliter reſultare idem effectus defenſionis, qui reſultare poteſt ex interrogatoriis confectis ab Aduocato, & procuratore; & quia etiam, vt plurimum reus altercatur cum ipſis teſtibus in confrontatione, & ob id non poteſt remanere in perfecto ſenſu interrogandi, & quia etiam iſti latrunculatores ſolent adhibere curam, ne reus perfectè teſtes interroget in perniciem animæ eorum. 5

Et dubium non eſt, quod, ſi reus velit teſtes interrogare in confrontatione, ſibi permittatur, cùm ſola confrontatio operetur, vt tollatur defectus citationis & non quod non poſſit teſtes interrogare, Bart. *in Auth. qui ſemel n. 36. de prob.* Clar. *q. 45. verſ. ſed in propoſito*, late Hond. *conſ. 101. n 26. lib. 1.* Ambroſ. *in tract. de mod. form. proceſſ inform. lib 2. c. 6. n. 32. & ſeq.* Prax. Arch. Neapol. *in d c. 28 n. 13. in fi.* & ob id non video, ex qua ratione aliquando iudices ſe reddāt difficiles, & nolint quòd ipſi rei interrogent teſtes cum interrogatoriis ab eiſdem in ſcriptis factis. Et ego recordor, quòd cùm eſſem Aduocatus Epiſcopi Andrienſis, ita fuit obſeruatum, quod in ipſa confrontatione teſtes fuerint examinati cum interrogatoris datis in ſcriptis ab eodem Epiſcopo, quæ ego confeceram; Imò ſi Iudex recuſaret confrontationem facere cum dictis interrogatoriis in ſcriptis datis, debet concedi repetitio teſtium, cùm clarè appareat iudicem noluiſſe illos ſufficienter interrogari, & talis repetitio erit concedenda non obſtante confrontatione, cum diſtinctione ſupra adducta, & etiamſi confrontatio facta fuiſſet, poſtquam proceſſus reo fuerit publicatus, vt per Ambroſ *in d. lib. 2. c. 9. n. 37.* 6

Nec non per ipſam confrontationem cum ipſo reo inducitur publicatio proceſſus, vt poſt Bart. firmat Baiard. *in q. 49. n. 9* Quod tu intellige in ea parte, in qua ſequitur confrontatio, & non in toto proceſſu, in quo confrontatio non fieret, & an poſſit fieri ante litis conteſtationem, vel poſt Scacc. *in c. 86. n. 67. circa fin.* dicit, quòd recognitio perſonæ, ac confrontatio poſſet fieri ante litis conteſtationem, cùm tendat ad legitimationem perſonæ, quicquid aliter videatur dicere Simanch. qui loquitur de confrontatione, & recognitione inſimul, & poſtea etiam confrontatio de conſuetudine poſſit fieri ante litis conteſtationem. 7

Et talis confrontatio non eſt neceſſaria, quando teſtis vellet declarare teſtes pro ritè, & rectè examinatis, ſaluo iure contra eorum perſonas, & dicta, Petr. Caball. *caſ. 269. n. 2. cent. 3.* Nec conceditur confrontatio, quando reus fuit condemnatus in contumaciam, & reſtitutus ad nouas defenſiones, idem Petr. Caball. *conſ. 269. n. 22. dicta Cent 3.* 8

Pro complemento autem in iſta materia confrontationis, ſciat iudex, quòd ſi teſtis examinetur pro informatione Curiæ ſuper aliquo delicto, & dicat, non cognoſcere delinquentem de nomine, ſed ſolùm de viſu, illumque per ſigna, & veſtes deſcribat, quæ deſcriptio conueniat alicui, debet fieri recognitio illius, non ad conuincendum eum de mendacio, ſed ad ipſum recognoſcendum etiam inter plures pro homine ita deſcripto, & ipſo legitimè recognito, licentiatis cum recognitio adductis, Iudex interrogabit eum tanquam reum, & ſi depoſita per teſtem negauerit, teſtis erit cum eo confrontandus, omiſſa recognitione, cùm iam fuerit recognitus, vt benè declarat Scacc. *in dict. cap.* 9

*cap.*86.*n.*62.vbi etiam ponit formam decreti iſtius recognitionis.

CAPVT XXII.

De exhibitione armorum, ſcripturarum, & ſimilium à reo facienda, & de forma exhibitionis.

SVMMARIVM.

1 *Reo exhiberi debent arma qualibet, ſcriptura, & alia ſimilia, qua in domo, vel penes ipſum fuerunt reperta.*
2 *Reus negans ſcire ſcribere, erit conuincendus de mendacio per teſtes.*
3 *Reus poteſt interrogari, ac illa ſcriptura ſit ſua manu ſcripta, ac etiam cogi ad ſcribendum.*
4 *Reus negans ſcribere, debet torqueri donec ſcribat, qua practica reprobatur per Authorem.*
5 *Reus dicens ſcire ſcribere debet ſcribere in actis, & hic Author ponit formam.*

1 ET quia etiam contingit, quod ad conuincendum reum, vel pro recognoſcendo corpore delicti veniunt exhibendæ epiſtolæ ſcriptæ per reum, aliæ ſcripturæ, vel alia ſimilia, quæ fuerunt in domo rei reperta, debet Iudex adhibere formam in exhibitione dictarum ſcripturarũ, ac reum interrogare ſecundum formam poſitam per Moder. Senogall, *in tr. de mod. forman. proceſſ. inform. lib.* 1 *cap.* 10. *num.* 1. *& ſeq.* † & ſi
2 reus negauerit ſe ſcire ſcribere tunc erit conuincendus de mendacio per teſtes, qui dicant ipſum vidiſſe ſcribere, vel vt melius fieri poterit. & tunc, cum fuerit legitime conuictus, non leue indicium reſultabit contra eum, Clar. *quaſt.* 21. *verſ. mendacium*, deueniendo etiam ad torturam contra illum, † & quod poſſit interrogari, an illa epiſtola, vel ſcriptura ſit manu ſua ſcripta, ac etiam cogi ad ſcribendum, tradunt Doct. *in l. admonendi, ff. de iureiur.* & Viu. *comm. opin. part.* 1. *opin.*
3 45. *circa prin.* Gram. *deciſ.* 34. *n.* 16. † & tandiu eſt torquendus donec ſcribat, Cartar. *de execut ſent. cap.* 2. *num.* 44. *& ſeq.* Modern. Senogall *in d. libr.* 1. *cap.* 10. *n.* 10. *& cap.* 3. *libr.* 3. *n.* 3. Sed mihi hæc practica nullo modo placet, neq; arbitror eſſe recipiendam, vt tamdiu torqueatur, donec ſcribat, quia poteſt contingere quod ſuſtineat per horam, & tamen clarum eſt, quod vltra horam non poſſit reus torqueri, & vnum indicium etiam tollatur per vnicam torturam, vt inferius ſuo loco dicam. Ideo melius erit, vt non torqueatur ad faciendum illum ſcribere, ſed conuincatur, quod ipſe ſciat ſcribere, & cumuletur tale mendacium cum aliis probationibus, coniecturis, & præſumptionibus, & deinde in meritis cauſæ habeatur conſideratio de tali mendacio, iuxta qualitatem facti, quia ſi ipſe ſuſtineret, purgatum eſſet indicium reſultans ex teſtibus qui dixerint ſcire reum ſcribere, & reum abſoluere oportet, & Curia iſto modo non reportaret complementum iuſtitiæ ac delictum inueniendum.

Si vero dicat ſe ſcire ſcribere, tunc iudex faciat ip-
4 ſum reum in ipſo conſtituto ſcribere verba per iudicem dictanda, non totaliter, prout ſunt ſcripta in epiſtola, vel ſcripta penes ipſum reperta, ſed alio modo dummodo ſcribat ſyllabas conuenientes dictis epiſtolis, vel ſcripturis vt ex identitate ſyllabarum, vel dictionum, deinde poſſit fieri per peritos comparatio vel recognitio, & ita obſeruatur ab omnibus criminaliſtis, vt teſtatur Moder. Senogal. *in d. l.* 2. *c.* 10. *n.* 6. vbi
5 ponit etiam formam decreti, & quod in criminalibus reus poſſit cogi ad ſcribendum, vt poſſit fieri comparatio literarum, Bald. *in l. comparationes, n.* 10. *C. de fid. inſtrum.* Franc. *deciſ.* 935. *in pr. p.* 2. Menoch. *caſ.* 114. *n.* 12. *& ſeq.* Maſc. *de prob. concl.* 330. *n.* 23. Moder. Far. *in Pragm. crim. in lit. C. n.* 449. *&* 452.

CAPVT XXIII.

Recognitio epiſtolæ, vel alterius ſcripturæ penes reum repertæ, quomodo facienda ſit per iudicem.

SVMMARIVM.

1 *Recognitio epiſtola vel alterius ſcriptura fit tribus modis faciendo reum ſcribere, per comparationem alterius ſcriptura, & per teſtes.*
2 *Comparatio ſcriptura ad ſcripturam non facit plenam probationem.*
3 *Nec indicium ad torturam.*
4 *Comparatio fieri debet ad aliquam ſcripturam, qua certo fuerit ſcripta ab ipſo reo.*
5 *Recognitio per teſtes fit duobus modis, vno, quando dicunt habere notam manum, quia viderunt ſcribere alio modo, quando dicunt fuiſſe praſentes quando reus ſcripſit.*
6 *Recognitio facta per teſtes dicentes habere notam manum, non inducit plenam probationem.*
7 *Quid autem, ſi cum iſta recognitione concurrant alia adminicula.*
8 *Comparatio vt afficiat, debet fieri coram iudice, & debent eligi periti de conſenſu partium, vel citata parte.*
9 *Recognitio facta per teſtes dicentes vidiſſe reum ſcribere, plene probat ſecundum vnam opinionem, alij autem tenent vt debeat etiam concurrere ipſa comparatio ad alias ſcripturas. Author autem ponit hic conciliationem iſtarum opinionum.*

RECognitio autem dictæ epiſtolæ, repertæ penes 1
reum, & per eundem reum negatæ diuerſis modis fieri poteſt, & 1. faciendo reum ſcribere, 2. per comparationem alterius ſcripturæ, 3. per teſtes. Et circa primum, & ſecundum modos per comparationem, ſciat Aduocatus, quod dum agitur criminaliter ad conuincendum reum de falſo vel ad pœnam irrogandam quæ imponi poſſit ex dicta ſcriptura, non
erit ſufficiens ad reum condemnandum, † cum talis 2
comparatio plenam probationem non faciat, Ruin. *conſ.* 61. *n.* 4. *vol.* 4. Gram. *dec.* 34. *n.* 16. Viu. *com. opin. p.* 1. *opin.* 44. Rim. Iun. *conſ.* 196. *n.* 3. *vol.* 1. vbi alios allegat, cum ſit fallax iſta probatio per comparationem, ob facilitatem falſificandi manum, vbi etiam alios cumulauit, & teſtatur, quod ita experientia docet, prout etiam idem teſtatur Farin. *conſ.* 56. *n.* 10. Maſc. *de prob. concl.* 740. *n.* 14. *vol.* 1. & prius idem voluit *in concl.* 331. *n.* 25. vbi etiam alios allegat.

An vero faciat indicium ad torturam iſta compa- 3
ratio contra imputatum de tali ſcriptura. Purpur. *in d. l. admonendi, col.* 38. *ff. de iureiur.* tenuit, vt faciat indicium ad torturam, quam ſequuntur Gramm. *dec.* 34. *n.* 6 *circa finem*, Franc. Marc. *deciſ.* 935. *p.* 2 qui loquitur in famoſo libello, Crauet *de antiquit temp.* 1. *par. in verb. quaritur, n.* 71. & Doct. *in l. fin. ff. de quaſt.* Viu. *com. opin. p.* 1. *opin.* 44. *verſ. Purpuratus vero*, Maſcard. *de prob. concluſ.* 740. *n.* 12. *in fin.* Petr. Caball. *in qq. crim. caſ.* 151. *n.* 13. *cent.* 3. volens quod ex iſta comparatione reſultet ſemiplena probatio, *ſub num* 6. *&* 17. In contrarium autem eſt veritas, vt ſola comparatio non faciat

ciat indicium ad torturam, & deſumitur ex eodemmet Purput ibi, qui præſupponit qualitatem perſonarum, nempe perſonam eſſe vilem, ſuſpectam, vel alias exceptiones pati, vt etiam videtur concludere Viui. *op in.44. verſ ſecundum perſona num qualitatem.* Maſc. *d concl.740. num.34. verſ. ſecundum qualitatem perſonarum,* Marc. *in aill deciſ.935.* dicit tamen in fine eſſe cugitanduoi, cum cõparatio literarum ſit fallax, propter mutationem temporis, ætatis, & atramenti, provt etiam ſequitur Baiard *d.q.68. num.69.* & poſt Franc. Curt. Maſcard *d. concl.331. num 27. volum.1.* tenet omnino non iuducere indicium ad torturam, ea ratione quia dicta comparatione eſt indicium indirectum nõ taogens directo delictum; Ideo non ſufficit ad torturam: & quantum ſit fallax indicium reſultans ex cõparatione, & quantum facillimè poſſit manus vlterius imitari nos docet Rim. iun. *in conſ.2,6. nu.14. & ſeq.* & Farinac. *conſ.70 num.14.* vbi alios allegat, & firmat quòd niſi alia concũrraot cum dicta comparatione oon poſſit elici indicium ad torturam, ex ipſa comparatione; eandem opinionem ſequitur Coſta *in tr. de ſubſid remed. remed. . n.11.* & nouiſſime poſt alios quos allegat, idem Modern. Farinac. *fragm. crim. in lit C, n 447. & ſeq.*

Et ſciat iudex, vt eo minus probaret, neque grauaret reum ipſa comparatio, quando fieret per aliã ſcripturam, quæ non conſtaret legitimè, quod fuiſſet ſcripta à dicto imputato, Cor. *conſ 38. vol 2.* quẽ Doctores communiter ſequuntur, & teſtatur Rim. Iun. *conſ. 213. num.29 & ſeqq* & prius *in conſ.49. num.50. & in conſ.236. n.30.* Afflict. *deciſ.81. n.4. & ſeq.* Magon. *deciſ. Lucenſ.17. n.5.* Petr. Caball *in quæſt. crim. caſ. 201. n.12. cent.3.* vbi alios allegat, & ob id ſcriptura ad quã fieri debet comparatio debet eſſe certa, & indubitata Salicet. *in l. comparationes, ſub num.12. C. de fid. inſtrument.* vbi reddit rationem, Menoch. *caſu 114. num. 29.* vbi plus firmat, quod de certitudine ſcripturæ cõſtare debet iudici cauſæ, non peritis, Thom. Triuiſ. *deciſ.52. num.20. in fin.* Farinac *in fragm. crimin. lit. C. num 456. & ſub num. 457. cum pluribus ſeq.* dicit poſt alios quos allegat, quæ ſiot ſcripturæ certæ indobitatæ, & approbatæ ad quas ponit fieri dicta comparatiò.

Tertio vero modo, quando fit per teſtes, duobus
5 etiam modis fieri poteſt, vnò ſcilicet, quando teſtes dicunt habere notam manum; alio quaodo dicũt illũ vidiſſe ſcribere. † Et primo modo, quaodo teſtes di-
6 cunt habere notam manum, quia videruot pluries illum ſcribere, non faciunt plenam probationẽ, vt ſequi poſſit condemnatio, Ruin. *conſil.131. in fin. vol 2.* Affl. *deciſ.181. in fine,* latè Rim. Iun. *conſ.49. num.50. & ſeq. vol.1.* & larius *in conſ.236. n.19. & ſeqq. vol.2.* vbi refert aliàs quendam fuiſſe in diſcrimine vitæ conſtitutum ob ſimilem probationem, qoia aliter confixerat manum vnius, & teſtes deponebant contra eũ dicentes illius manum notam habere, & detecta veritate, ille, qui confixerat manum, fuit laqueo ſuſpenſus, alter vero fuit liberatus, prout idem euenit hic in Curia in principio Poorificatus Sixi V. in perſona Vincentij Butij, & tẽpore Clementis Octaui, in perſona Epiſc. Sagonenſis de Inſula Corſieæ, qui ambo etiam fuerunt abſoluti, imo in caſu Rim. Iun. *in dicto conſ.236. n.38. & ſeq* agebatur de litera munita ſigillo eiuſdem imputati. Sed quod ſolum iſta probatio facta per iſtos teſtes dicentes habere notam manum faciat indicium ad torturam, tradit Petr. Caball. *in q crim. caſ.251. n.13.*

7 Quid autem, ſi cum dictis teſtibus diceotibus habere notam manum, concurrant alia adminicula, ſufficiant ad condemnandum, vide latiſſimè Granut *d. Theor.15. n 15. & ſeq.* & *ſub n.31.* tradit quod vnum vel plura adminicula requirantur.

Comparatio literarum, vt afficiat, debet fieri corã 8
iudice debent eligi periti de conſenſu partium, vel ſaltem parte citata ad videndum iurare, & recipi teſtes alias relatio eſſet nulla, Doctor. adducti à Far. *conſ.70. n.15. & ſeqq. & ſub n.17.* dicit, quod talis probatio per comparationem fieri debet in defectum aliarum probationum.

Alio vero modo, quando teſtes dicunt fuiſſe præ- 9
ſentes tempore, quo ille imputatus ſcripſit dictas literas, tuoc aliqui volunt, quod inducant plenam probationem, vt tenet poſt alios, quos allegat, Rim. iun. *conſ 213. n.19. & ſeq. & n.23. & ſeq. vol.2.* Far. *conſ. 70. n.16. & ſeq.* latè Granut. *d. Theorem.15. n.1.* qui Rim. *in d. conſ.213. n.13.* refert Iaſonem affirmare hanc partem eſſe communiorem.

Contrariam opinionẽ, vt non ſufficiat, quod teſtes dicant fuiſſe præſentes, quando iſte reus ſcripſit dictã epiſtolam, vel libellum famoſum, ſed etiam requiratur comparatio literarum, tenuit Bart. *in l. nuda, ff. de donat & in Authent. & contractus, C. de fid. inſtrum* Caccial. *in l. admonendi n.45 ff. de iureiur.* Aret. *conſ.64. col.4.* vbi concludit, quod iſta eſt pura veritas, Ripa *d. l admonendi, n.105.* qui teſtatur opinionem Bart. eſſe communiter receptam, & Rim. iun. *in d. conſ.213. n.27. & ſeqq.* firmat hanc opinionem Bar. maiori numero Doctorum comprobati cùm per comparationem veritas probationis deprehendatur, *l. comparationes, C. de Inſtrum.* Petr. *conſ.4. n.56.*

Qui Rimin. iun. *in eodem conſil.213. numer.32.* ſubdit quod ad tollendam omnem difficultatem recurri poteſt ad Corn *in conſ 58. vol.2.* qui dicit, quod ſi teſtes deponant ſolùm fuiſſe præſentes ſcribi, & vidiſſe illud ſcribi, tuoc procedat opinio Bart. & ſequacium, vt dicti teſtes non plene probent: aut verò deponant etiam de tenore, & contentis in ipſo ſcripto, & tunc procedat altera opinio, quam diſtinctionem ſequitur Decian. *in d. cap.2. n.2. & 7. de fide inſtrumentor.* Caccialupp *in d. leg admonendi n.45.* & ibi Curt. ſen. *n. 87. circa fin.* & cum hac diſtinctione ibi Rim. iun. etiam concurrit.

CAPVT XXIV.

Iudex an poſſit extorquere in examine rei confeſſionem ſub ſpe impunitatis.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio extorta à reo ſub ſpe impunitatis non afficit confitentem.*

2 *Depoſitio facta per teſtes ſub ſpe impunitatis non afficit illum contra quem deponunt.*

3 *Impunitas non poteſt concedi reo, vt complices reuelet.*

4 *Confeſſio extorta à reo per iudicem, vt ipſe reus debeat fateri delictum, quia non datur alius modus euadendi pœnam, non valet.*

5 *Confeſſio extorta per iudicem non nocet, quando conſtat quod ille non deliquit.*

6 *Confeſſio extorta per iudicem ſub illis verbis,* vt dicat veritatem, quia nihil mali ſibi eueniet, & liberabitur, *non valet.*

7 *Confeſſio extorta ſub ſpe impunitatatis, ſi fuerit ratificata, nocet, ſecus ſi fuerit reuocata.*

8 *Contra iſtam declarationem dantur hic per Autherem alia quatuor declarationes.*

9 *Confeſſio extorta à reo,* vt fateatur veritatem, quia fiet ſibi pluſquam petit, & apud Principem quicquid poterit iudex impetrabit, & procurabit gratiam,

Digitized by Google

tiam, vel indulgentiam, aut per alia ſimilia verba tenet.

10 *Confeſſio extorta ſub ſpe impunitatis, operatur, vt reus cogatur per torturam illam ratifi.are.*

11 *Tortura iſto caſu eſt moderate inferenda.*

12 *Confeſſio exorta ſub ſpe impunitatis ſufficit ad pœnam extraordinariam, ſi non fuerit reuocata. ſecus verò ſi fuiſſet expreſſè confirmata, quia ſufficit ad pœnam ordinariam.*

13 *Condemnatus pro aliquo delicto, quod ipſe reus faſſus fuit commiſiſſe propter impunitatem etiamſi illud non commiſerit, debet ſententia contra ipſum exequi.*

5 ADuocatus debet præcipue inuigilare, ſi iudex examinando reum promiſerit ſibi impunitatem, ſi fateretur delictum, quia habet concluſionem pro ſe, vt talis confeſſio non afficiat confitentem, cùm præſumatur dolo extorta, Marſ. *ſing.* 319 Boſſ. *tit. de exam. reor. n.* 17. Iul. Clar. *q.* 55. *n.* 6. & ſequentib. vbi latè Baisrd. *num.* 10. Modern. Rom. *quæſt.* 81 *n.* 276. qui alios concordantes cumulauit, & teſtatur de communi, Flamm. Cartar. *in prac. interrog. reorum lib.* 2. *c.* 1. *n.* 30. *& ſeqq.* Decian. *in tract. crim in lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 6. vbi alios etiam adducit, Addit. ad Farin. *conſ* 53 *in lit. L, verſ. nec à prædictis*, vbi etiam alios ferè infinitos concordantes cumulauit, & valdè inuehit contra iſtos iudicès, quos appellat *cupidos inanis gloriæ, & paupe-res*, & ibi etiam teſtatur de magis communi, latà Scacc. *in tract. de ind. lib.* 1. *c.* 86. *n.* 35. vbi per multa fundamenta ſequitur hanc opinionem, & in fine, ibi, taſtatur quòd dato millies quòd iudex apud vulgares, & latrunculatores laudabiliter, impunitatis promiſione, reum induceret ad confiten lum delictum, & deinde duceret ad ſupplicium, tamen apud grauos viros non tranſiret ſine improbitatis nota, & Mod. Roman *quæſt.* 81. *n.* 280. dicit hanc eſſe tanquam magis communem in iudicando, & conſulendo requeidam, poſtquam retulit alios Doctores ſequentes, & tenentes eandem opinionem, & etiam contrariam opinionem tenentes, & eandem opinionem ſequitur P. Pela. *in quodam paruo tract. de tortura quæſt.* 11 *n.* 3. Caualc *de Brach. reg. p.* 3. *n.* 149. licèt ibi referat quòd Iec contrarium tenet in iudice ordinario, etiamſi promiſſio facta fuerit medio iuramento, ſed ipſe dicit *ſub n.* 152. quòd talis promiſſio fieri debeat ſub quodam inuolucro verborum, quæ vim perſuadendi habent, & non obligandi. & eandem partem negatiuam ſequitur Villag. *in pract. crim. l.* 7. *tit. de confeſſ. c.* 1. *concl.* 11. *per tot.*

Idemque erit dicendum in teſtibus inductis ad de-
2 ponendum ſub ſpe impunitatis, vt eorum depoſitio non afficiat illum, contra quem deponunt, Boſſ. *tit. de exam. reor. n.* 15. Ac etiam erit in eo, qui multis querelis implicitus fuit examinatus contra alios, & ſtatim fuit dimiſſus, vt non afficiat eos, contra quo depoſuit, Burſ. *conſ.* 192. *n.* 4. *in fin. col* 2. Sim. de Pret. *conſ.* 15. *num.* 43.

3 Et in tantum eſt verum, vt non poſſit promitti impunitas reo, vt fateatur delictum pro habendis complicibus & aliis delinquentibus & omninò ſit medium prohibitum ad extorquendas confeſſiones, vt etiam ſupremus Princeps debeat à ſimili promiſſione cauere, quia carcerati nihil aliud attendunt, ac procurant, quàm ſe ipſos ſaluos reddere, & quoad alios malæ iudicis voluntati conſentire etiam per mendacia, & falſitates, vt exclamat Addit, ad Farinac. *in d conſ.* 83. *in lit. L, in pr.* vbi alios cumulauit.

Idemque erit, quando iudex promiſit impunitatem
4 agendo, & dicendo doloſè vt fateatur ipſe reus, aliàs non eſſe modum euadendi, tunc dicitur confeſſio dolo extorta, & ob id non ſufficit ad condemnandum, Boſſ. *tit. de confeſſ. per tortur. num.* 16. *& in tit. de examin. reor. ſub num.* 17. *& ſeq.* ſequitur Clar. *quæſt.* 55. *verſ. circa ſecundum*, Par. de Put. *in tract. de ſyndic. in verbo tortus, c.* 7. *in prin. num* 1. *& ſeqq.* vbi pluſibus probat non valere confeſſionem, quam iudex à reo extorquet perſuaſionibus ei dicendo, *vt fateatur propter honorem Curiæ, & certis reſpectibus, quòd de pœna non timeat.*

Et multo magis confeſſio non tenet, quando con- 5
ſtat confitentem non deliquiſſe, quia delictum non fuit patratum, vel ab alio fuit commiſſum, Mogall *in tract. de Salu. cond. p.* 2. *n.* 24. *verſ.* 2. *caſu n* 15. *verſ.* 3. *aſu*, vbi dicit idem eſſe, quando dubitatur an ſit vera, quia illius circumſtantiæ & iudicia non verificantur, prout refert, & ſequitur Cartar. *in pract. interrog. reor. l.* 1. *c.* 2. *n.* 28. *& ſeqq. & n.* 38 *verſ. alia vero opinio, & num.* 44.

Idemque erit, quando iudex dicit reo vt veritatem 6
narret, quia nihil mali ſibi eueniet, atque etiam promittit, quòd liberabitur, quia etiam iſto caſu ex confeſſione ſecuta non poterit ſequi condemnatio vt expreſsè voluit Suar. *in addit. ad Ant. Gomez. tit. de delict. c.* 1 2. *n* 6. *in lit. C*, reprobato Boſſ. relato per Clar. *in quæſt.* 51. *verſ. circa ſecundum*, & cum hac opinione contra Boſſ. tranſit etiam Mod. Rom. *q.* 81 *n.* 206. cum qua opinione ego etiam libenter pertranſeo. quia ad infringendam confeſſionem attenditur promiſſio impunitatis, ex qua deinde veriſimiliter oritur erronea confeſſio, vt reus liberetur à carceribus, & è manibus latrunculatorum. & non attenditur, quod inſtiteſit illum dicere veritatem, & cum hac opinione etiam reſidet poſt Imol. Grat. *conſ.* 52. *n.* 14. *verſ.* a. *dico, vol.* 2.

Primò limita, & intellige, vt confeſſio emanata ſub 7
ſpe impunitatis, non afficiat confitentem quando fuit per confitentem reuocata, ſecus, ſi in ea perſeuerauerit, vel illam ratificauerit, quia primo caſu non ſufficiet ad condemnandum, ſecus in ſecundo caſu, Menoch. *de Arb. caſ* 367. *n.* 2. *& ſeq. lib.* 2. Cartar. *in Prac. interrog. reor. lib.* 2 *c.* 1. *n.* 29. *& n.* 38. Franc. Perſon. *in tract. de indic. & tortur n.* 70. vbi de veriori opinone, Andr Fach. *contr. iur. lib.* 9 *cap.* 61. Muder. Rom. *q.* 81. *n.* 287. vbi alios concordantes cumulauit, Caualc. *de Brach. reg. p.* 3. *n.* 152. & quando fuit reuocata, ſi non adeſſet niſi querela partis, vel alia leuia adminicula faceret ſolum indicium ad torturam moderatã Boſſ. *tit. de confeſſ. per tortur n.* 23. & Menoch. *caſ.* 170. *n.* 4. dicit eſſe in arbitrio iudicis reum torquere, Caualc. *de Brach. reg. p.* 3. *n.* 153.

Sed ad hanc primam limitationem Doctores aſſ- 8
runt quatuor ſublimitationes, Prima eſt, vt non procedat, in ratificatione tacita, ſed in expreſſa, quia in tacita ſequi poterit tantummodo pœna extraordinaria, Menoch. *de arb. caſ.* 677. *n.* 4. *lib.* 2. Couarr. *var. reſolut. lib.* 1. *c.* 2. *ſub n.* 1. Petr. à Plac, *epitom, delict. c.* 37 *num.* 8.

Secunda eſt, quando in ratificatione certus eſt reus quod promiſſa impunitas ſibi non concedetur, Dec. *in tract. crim lib.* 2. *c.* 15. *n.* 7. *in fi* ſecus vero, ſi non eſſet certus. quia eadem fallacia diceretur inductus ad ratificandum, Couar. *var. reſolut. lib.* 1. *c.* 2. *ſub num.* 16 Bertazzol. *conſ.* 95. *n.* 8. *&* 12. *lib.* 1. Magalot. *de ſalu. conduct. p.* 2. *n.* 21.

Tertia eſt, quando confeſſio emanauit ſine tortura ſub ſpe impunitatis, & tunc ratificata noceat, ſecus ſi emanauerit cum tortura, quia tunc ratificatio nihil operabitur, cùm ratificatio eſſet neceſſaria, quamvis confeſſio non emanaſſet ſub ſpe impunitatis, & ideò ipſa ratificatio non poteſt ſupplere tot defectus, vt per Gig. *de crim. laſ. maieſt. lib.* 2. *tit. quomodo, & per quos q.* 1. *n.* 11. Mod. Rom. *d. q* 81. *n.* 290.

Quarta eſt confeſſio emanata, nullis præcedenti-

bus indiciis, etiamſi fuerit ratificata, non nocet confitenti, quandointeruenit ſpes impunitatis, vt poſt Boſſ. & Imol. firmat Mod. Rom. *d. q.81. n.291.* & ibi reddit bonam rationem, ſecus, verò, ſi præceſſiſſent indicia, vt tunc poſſit ſequi condemnatio, etiam in pœnam ordinariam. Monticel. *in pract. crim. reg. 18. n. 8.* Boſſ. *tit. de confeſ. per tortu. n. 15. & 17.* Couar. *var. reſ. l. 1. c. 2. n. 16.* Clar. *q. 55. verſ. circa ſecundum,* Dec. *in tra. crim. lib. 2. c. 15. n. 7 in fin.* Sed contra iſtam opinionem inſurgit Modern. Rom. *in d. q. 81. n. 293.* vt nullo modo etiam iſto caſu poſſit ſequi pœna, niſi fuerit dicta confeſſio confirmata per confitentem, & ita tenet etiam Men. *de arbit. caſ. 367. n. 9. lib. 2.* & contra Couar. ſentit etiam Franc. Pegn. *ad Direct. Inquiſit. part. 3 Comment. 23. verſ. nos in hoc crimine.*

Sed Magalott. *in tract. de ſaluo conduct. p. 1. a. 11. verſ. verumtamen, & n. ſeq.* videtur ſuſtinere opinionem, vt ſequi poſſit pœna ordinaria, quando confeſſio emanata ſub ſpe impunitatis coadiuuetur ab indiciis indubitatis; quia, ſi reus fuerit pertinax in negando delictum, latè poſſit induci ad confitendum ſub ſpe impunitatis, & ſequitur Carrar. *in pract. interrog. reor. lib. 2. cap 1. n. 31. & ſeqq. & n. 43. & ſeq.* quorum opinio non placet Mod. Rom *in d. q. 81. n. 295.* vt etiam iſto caſu non poſſit ſequi pœna ordinaria, ſed tantùm extraordinaria, niſi tamen conſtaret de veritate confeſſionis plene per teſtes, & eandem opinionem tenet Caualc *de Brach. reg. p. 3. n. 153. in fin.* quam ego etiam amplector.

9 Secundò limita, quando iudex diceret reo; *fatearis veritatem, quia fiet tibi pluſquam petis, vel poſtea faciam pro te apud Principem quicquid potero, & procurabo gratiam miſericordiam, vel indulgentiam,* aut per ſimilia verba, Nicol. Eymeric. *in direct. Inquiſit. part. 3. n. 109. in fin.* vbi Pegn. *Comment. 23. fol. 469. col. 2. verſ. iam in hac promiſſione,* Farin. *d. q 81. n. 298.* Ego autem ſolebam reis dicere in conteſtatione litis, *quod fateantur veritatẽ, quia debebant ſpectare in bona, & recta mente Pontificis,* vel *quod debebant ſe ponere in clementia eiuſdem Principis,* vel per ſimilia verba, quæ per Notarium in actis in corpore interrogationum apponere faciebam; quid autem ſeruetur in illo tremendo, pio tamen, tribunali Sanctæ inquiſitionis, me remitto ad tradita per Doct. proximè citatos.

10 Tertio limita, vt ex confeſſione extorta per promiſſionem impunitatis poſſit reus cogi ad ratificandam confeſſionem pro tortura, Clar. *q. 55. n. 6.* vbi refert, quod quædam mulier blandis verbis inducta ad fatendum delictum, nolens illud ratificare, fuit torta, & quia ſuſtinuit, fuit etiam abſoluta, Boſſ. *tit. de confeſſ. per tortur. n. 21. & ſeqq.* quorum opinio eſt vera etiamſi emanauerit nullis præcedentibus indiciis; quam opinionem ſequitur Modern. Rom. *dict. quæſt. 81. num. 30.* ſed ex mente eiuſdem Boſſ. Bert. *conſ. 95. n. 16. vol. 1.* contrarium voluerit, vt ſi emanauerit, nullis præcedentibus indiciis, nec etiam ex ea poſſit ſequi tortura, cuius opinio mihi multum placet, quia ſuperiùs vidimus, quòd confeſſio ſemper circumſcribitur, ſed attenditur, an plena probatio præceſſerit, vel indicia indubitata, vt in primo caſu ſufficiat ad condemnandum ad pœnam ordinariam ratione plenæ probationis, in ſecundo caſo ſequi poſſit pœna extraordinaria, ratione dictorum indiciorum indubitatorum: ideò ſi emanauerit confeſſio penitus ſine indiciis, non poſſit inferri tortura, cùm ad illam inferendam requirantur indicia, quæ inferiùs ſuo loco dicam.

Et quando tortura inferri debet, non debet ita
11 acriter inferri, ſed debet eſſe moderata, & eo magis debet eſſe leuis, quando infertur, quia nulla præceſſerunt indicia, ſi quis vellet adhærere opinioni Boſſ. & Farin. nec debet eſſe, prout fuit illa, de qua mentionem facit Boſſ. *tit. de confeſſ. per tortur. num. 13.* in quodam Notario, qui fuit vna vice crudeliſſimè tortus.

Quartò limita, vt ſufficiat, ſi non ad pœnam ordi- 12
nariam, ſaltem ad pœnam extraordinariam, Menuch. *de Arb. caſ. 367. num. 4. & ſeqq. & de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 3. num. 29.* Baiard. ad Clar. *q. 55. num. 9. & 11.* & ibi Hier. Giach. *in lit. A,* Quod tamen intelligitur, quando non fuit expreſsè, neque reuocata, neque ratificata, Baiard. vbi ſupra, Farin. *d. q. 81. num. 302.* Secus ſi fuiſſet expreſsè reuocata, quia nulla pœna poſſet applicari, Io. de Arno *Solilo. 41.* vbi dicit, quod iſto caſu non poteſt nec in ære, nec in perſona puniri, ſequitur Bert *conſ. 95. num. 5. vol. 1.* eandem opinionem Andr. Fach. *contr. iur l. 1. c. 91.* ſecus ſi fuiſſet confirmata, quia deberet ſequi pœna ordinaria, Farin. *d. q. 82. n. 301. verſ. ſecus ſi fuiſſet.*

Scias tamen in propoſito, quòd ſi quis fuiſſet impu- 13
tatus de aliquo delicto, & condemnatus de eo, ſi illud fateretur propter impunitatem ſibi promiſſam, cùm verè illud non commiſerit, adhuc debet puniri pœna dictæ ſententiæ, vt per Bald. *in l. 1. num. 6. Cod. de pœn. indic. qui malè indic.* ſequitur Ant. Columb. *in tract. de mod. proced. in contr. crim. art. 104. in fin.* Far. *quæſt 81. num. 299.* de quo ego aliàs latè dixi ſuprà *in Defenſ.*

CAPVT XXV.

Impunitas promiſſa reo an ſit ſibi ſeruanda.

SVMMARIVM.

1 *Impunitas promiſſa à Principe, vel de eius ordine, reo eſt ſeruanda, nec poteſt condemnari.*

2 *Impunitas promiſſa à iudice, ſine licentia Principis, an debeat per iudicem ſeruari: ſunt opiniones hinc inde.*

3 *Author autem ponit hic conciliationem iſtarum contrariarum opinionum.*

IMpunitas autem promiſſa à Principe, vel à iudice 1
de ordine Principis, non eſt dubium, quòd omnino reo ſit ſeruanda, & ex confeſſione deinde ſecuta reus non poſſit, nec debeat damnari vt pluribus probat, ac à contrariis defendit, Boſſ. *tit. de confeſſ per tortur. n. 9. & ſeq* ſequitur Iul. Clar *quæſt. 55. verſ. circa ſecundam* vbi teſtatur, quòd ita apud eum quotidie obſeruatur, & Mod. Rom. *q. 81. n. 281.* Pella *in paruo tract. de Tortura, q. 11. n. 6.* teſtatur quòd ita obſeruauit Illuſtriſſimus D. Auerſus de Anguillara, & ibi teſtatur etiam de communi opinione, latè Caualc. *de Brach. reg. p. 3. num. 150.* Villagut. *in pract. crim. lib. 7. tit. de malefic. cap. 1. concl. 12.*

Si verò fuerit à iudice, ſine licentia Principis pro- 2
miſſa dicta impunitas, Doctores inter ipſos valde certant, circa determinationem illius articuli, an teneatur promiſſionem ſeruare, & pro parte negatiua Chaſſaon. *in addit.* ad Dec. *in leg. ea eſt natura, de reg. iur. in lit. B,* vbi de communi, Alc. *in leg. ea eſt natura, n. 7. de verb. ſignif.* vbi refert, quòd ita Alexander Pontifex Quartus fecit cum quodam Epiſcopo imputato de ſimonia, Gram *dec 3 per totam,* & alij Doct. allegati per Mod. Rom. *quæſt 81. num. 278. & ſeqq.* vbi concordantes allegat, Remig. *de immun. eccl. Fall. 26.* Couar. *var. reſol. lib. 1. cap. 2. num. 16.* Nauar. *in Manuali c. 25. num. 21.* Plac. *epitom delict. lib. 1. cap. 27. n. 2. & ſeq.* & alij relati per Hier. Hiſpan. *in tractat. comm. contra comm.*

Digitized by Google

*comm.quaeſt.*292. *num.* 1. Afflict. *in conſtit. Regn.rubr. de praſtan. iuram. à magn. inſtitiar. cap.* 1. *numer.*7. vbi ponit exemplum in quodam Regente magnæ Curiæ Vicariæ, qui extorquebat à reis confeſſiones ſub ſpe impunitatis, & in corde ſuo intelligebat conditionem, ſi Principi placebit, & ſi de iure hoc facere poterat, quilibet diſcretus ſcire poteſt: Doctor. adducti per Dez. *in tractat. crimin. lib.*2.*cap.*15. *numer.* 6. *in princip.* Caualcan.*de Brach. reg. part.* 3. *num.*149. *in fin.*

Sed contrariam opinionem ſequuntur Cagnol. *in l.ea eſt natura, numer.* 23. Aleiat. *de præſumpt.reg.*3. *præſumption.* 27. *num.* 4. Simanch. *de Cathol. inſtit. titul.* 13. *num.*12. Royas de Hæret. *in parte concl.*25. *num.* 264. Azeued. *in lib.*3. *titul.*2. *num.*13. 15. *lib.* 1. *Recompliat.* vbi reſoluit, quòd iudex peccat mortaliter, ſi non ſeruet fidem promiſſam delinquenti, Hiet. Hiſpan. *in dict. quaeſt.*292. *num.* 2. vbi teſtatur, quòd iſta opinio ſeruatur de conſtitutione, & quòd ita ſemel ſecundùm eam vidit practicari, Farinac. *dict. quaeſt.* 81. *num.* 177. vbi alios allegat per vnam integram columnam, teſtantes de communi, & *ſub numer.* 280. teſtatur vidiſſe iſtam opinionem apud nos à bonis iudicibus magis ſeruatam, & magis receptam eſſe, & non eſſe in conſulendo, & iudicando ab ea recedendum, & quòd iudices aliter facientes, nec in foro conſcientiæ, nec in foro contentioſo ſunt tuti, Hier. Giacc.ad Iul. Clār. *quaeſt.* 45. *in lit. B*, & Add. ad Farinac. *conſ.* 52. *in lit. L*, Decian. *in tract. crimin.lib.*2.*cap.*15 *num.*6.*verſ. contrarium*, vbi alios

3 allegat, & dicit, quòd in foro conſciêntiæ tenentur ſeruare. † Mihi autem multum placet ſententia Iul. Clar. *in quaeſt.* 55. *num.* 8. vt, ſi promittens poterat dictam gratiam, vel indulgentiam facere, tunc omninò ſeruanda ſit, aut poterat, & tunc ſit imputandum reo confitenti, quòd credidit tali promiſſioni, vbi tamen melius ſubdit, quòd ipſe nunqoam condemnaret reum in pœnam ordinariam delicti, niſi eſſet reus aliis indiciis grauatus, vel forſan iudex vidiſſet reum delinquere, vt tradit Decian.*in d.cap.*15. *num.*7.*in fin* & ſequitur Villagut.*in pract. crim. lib.*7. *tit.de confeſſ.cap.*1. *concl.*12. Sed ad tollendas ſupradictas, & omnes difficultates, erit conſultum iudicibus & reis, vt iudices caueant à tali promiſſione impunitatis, vt ſint tuti in foro poli, ac in foro exteriori, & rei ne credant iudicibus huiuſmodi impunitatem promittentibus. Ego autem, vt verum fatear, nunquam incidi in tale diſcrimen, ſed ſemper in actu examinis, & in quacunque cauſa, quamvis graui, nunquam applicaui animum meum ad huiuſmodi remedium extorquendi confeſſionem, prout illud improbat Coſt. *in tract.de ſubſid.remed.remed.* 20. *num.*8. Sed poteſt fieri ſub inuolucro verborum, cum deinde non naſcatur obligatio obſeruandi, quia dicunt habere vim perſuadendi tantùm, Caualc.*de Brach.reg.p.*3.*n.*151. *verſ de re vera.*

Et ob id talis impunitas, tanquam à lege reprobata, non erit concedenda in omni caſu, ſed in quibuſdam atrocibus & in damnum Principis, & Reipublicæ commiſſis, & non omnibus delinquentibus ne delictum remaneat impunitum, ſed aliquibus tantùm, vt vni, vel duobus ad ſummum, & non principali delinquenti, pro quo faciunt, quæ dixi ſuprà de præmio, vel talea promiſſa reuelantibus delinquentes. Et ſi fuerit promiſſa vni, vt alios reuelet fures in ſolitis furati propter delicti frequentiam non erit ſeruandum, ſed fraus cum fraude compenſatur, Caualc. *de Brach reg.par.*3. *n.*154. Quod ego admitto quando conſtaret de furtis commiſſis, & laborarent indicia contra iſtum furem confitentem dicta furta alias non.

DEFENSIO XXI.

Circa torturam ex proceſſu informatiuo.

CAPVT I.

Tortura quando, & in quibus caſibus poſſit inferri ex proceſſu informatiuo.

SVMMARIVM.

1 *Tortura non poteſt inferri ex proceſſu informatiuo, & denegatu defenſionibus.*

2 *Tortura quando ex aliquo priuilegio iuris inferri poteſt ex proceſſu informatiuo, prout eſt in multis locis, non debet inferri vltra ordinem datum à lege inferendi in alus caſibus, & nouum tormentorum genus inueniri & immediatè torqueri, nec alia fieri poſita hic per Authorem.*

3 *Priuilegia conceſſa alicui Curiæ inferendi torturam ex proceſſu informatiuo, debent reſtringi, vt minùs lædant ius commune, quàm fieri poſſit.*

4 *Tortura, quæ infertur ad ſciendum complices, & fautores non infertur vltra mediam horam.*

5 *Tortura illata reo in caput ipſius non debet inferri vltra horam.*

6 *Priuilegia conceſſa tribunalibus inferendi torturam ex proceſſu informatiuo reſtringuntur ad latrones inſignes, derobatores viarum, & terrarum, incendiarios, violentos, raptores, & ad alios committentes ſimilia grauia crimina, & contra quos habet infamia.*

7 *Priuilegia torquendi ex proceſſu informatiuo ſemper præſupponunt, vt præcedere debeant legitima indicia, quatenus proceſſus eſſet legitimus, & factus reo citato.*

8 *Priuilegia torquendi ex proceſſu informatiuo tolluntur, quando poteſt reus docere, & deducere aliquam rationabilem cauſam ad effugiendum delictum.*

9 *Tortura non poteſt repeti, quando infertur ex proceſſu informatiuo ex aliquo priuilegio Curiæ.*

10 *Tortura quando inferri poteſt ex aliquo priuilegio Curiæ, ſi repetatur per iudicem, poteſt inſtari pro copiis, & eſt ſuperſedendum in continuatione torturæ.*

11 *Diſpoſitio qualibet verificatur in primo actu.*

12 *Tortura, quando infertur ex priuilegio Curiæ, poteſt inferri vſque ad tertiam vicem, & non vltra.*

IN hac quæſtione Aduocatus habet regulam pro ſe, vt ex proceſſu informatiuo non poſſit deueniri ad tormenta, ſed ſit publicandus proceſſus reo, ac ei præfigendus terminus ad faciendum ſuas defenſiones, & indicia contra eum exiſtentia, ſint diſputanda cum Aduocatis, & Procuratoribus vt tradunt Boſſ. *titul de mand. ad homicid. numer.* 30. vbi teſtatur, quòd totus mundus ita obſeruat, Afflict. *deciſ.* 391. *num.* 3. Clar.*qu.*49. *num.*1. Rim.iun. *conſ.*299. *num.*15. *volum.*3. Decian. *reſponſ.*93. *num.*13. *vol.*1. Sim.de Pret. *conſ.*36. *nu.*6. de quo vide latè Farinac.*in qu.* 39. *per totam*, vbi ponit 1

indicia, cùm præcipuè Summi Pontificis intentio non fuerit, quòd quis torqueretur ſine indiciis, vt in terminis declarat Baiard. *q.64 n.90.* & latius Moder. Rom *q.37 n.72.* quia dicta Bulla Leonis X. non præbet facultatem torquendi ſine indiciis: & ob id officiales d. Gubernatoris Vrbis malè in hoc faciunt, & boni officiales eiuſdem Tribunalis, nunquam vtuntur dicta aſſerta facultate, ſed ſequuntur diſpoſitionem iuris communis, & alie ius Bullæ d. Pauli III. *conſt. 58. p.1. Bullar.* cùm nec etiam Princeps poſſit mandare, vt reus torqueatur ſine indiciis, vt reſpondit Cardinalis Columna Proregi Neapolis, Gramm. *vot.32 n.2.* & in Conſtit. *Regn. tit. de Pugn. ſublat. n.*10. & pariter reſpondit Aſſl Regi Federico, vt refert Clar. *qu.64 num.13.* Burlatt. *conſ.*201 *n.4. vol.2* latè Rim. iun. *conſ.* 8*n.n.*21. *vol.*1. Farin. *q.37.* vbi concordantes allegat, & teſtatur ita Sixtum V. reſcripſiſſe in dicta cauſa ſubreptionis annuli, vt ſuperiùs dixi. Idem Gramm. *conſ.64 n.6.* Baiard. *q.4*... *num.54 in fin.* Scacc. *de iud. lib.*1. *cap.97. num.*88. *verſ. & quod prius eſt.*

8 Sed Aduocatus in propoſito, ſi velit, quòd ex dicto proceſſu informatiuo tortura non inferatur, etiam præſuppoſita dicta conſuetudine, Conſtitutione, vel Bulla Summi Pontificis, inſiſtet pro copiis proceſſus, & dicat quia habet in promptu docere reum non commiſiſſe delictum, vel feciſſe ex aliqua cauſa iuſta, vel rationabili, vel deducat aliud, per quod poſſit ceſſare tortura: quia tunc reo non erit deneganda defenſio, Gram. *vot.3. n.2*... *& ſeqq. vot.30. n.23. & ſeq.* Oſaſc. *deciſ.79. n.19. in fin.* Claud. Bertazz. *conſ.*130. *in addit. ad pa*... *in 5. amotias* Farin. *q.8*... *n.31. verſ. vbi ex præmiſſis*, & Aduocatus Neapolitanus deducat carceratum in Magna Curia Vicariæ eſſe Neapolitanum, ob id ceſſare dict. præeminentiam, Afflict. *deciſ.361. n.*1. Io. Ant. de Nigr. *in cap. ſi cum ſceleratus, n.*8. Scacc. *de iud. lib.*1. *cap.97. num.*88. *circa finem*, Vincent. de Franc. *deciſ.*316. *n.5. p.2.* qui dicit procedere etiam in habitantibus in caſalibus dictæ Ciuitatis.

9 Eo minùs vigore dictæ præeminentiæ poterit reus pluries torqueri, ſed vna vice tantùm, Gram. *conſ.65. n.*12. Burſa. *t.d. conſ.*201 *n.*138. *vol.*2. Cattar. *in pract. interrog. reor. l.4. c.*1. *n.*200. *& ſeqq.* vbi concordantes allegat, & hanc opinionem rationibus comprobat, Farinac. *in q.39. n.31. in fin.* vbi ſe refert ad Cattar. vbi ſuprà, Baiard. *q.64. n.15*1. Scac. *de iud. l.1. c.97. n.*88.

Sed contrariam opinionem, vt etiamſi procedatur ex proceſſu informatiuo tortura repeti poſſit, dummodò non excedat tres vices, tenet Sim. de Pret. *conſil.*104. *n.4. cum pluribus ſequent.* poſt Paul. de Caſtr. *in conſ.*299. *col. final.* quem ſequitur latè Cattar. *in dict. lib.4. cap.*1. *n.*107. quod inquiunt procedere etiam in iudice habente liberum arbitrium procedendi, cùm iudex dicatur inferre moderatè torturam, ac redargui non poſſit, ſi tres vices non excedat.

Sed bene verum eſt, quòd erit conſultum reo, ſi Aduocatus, antequam tortura repetatur, inſtet pro copia iudiciorum, quia iudex tenebitur copias petitas decernere, & non continuare torturam ex proceſſu informatiuo, vt videtur ſentire Cart. *in c.1. l.4. n.*106. & refert Farin. *in q.59 n.*162. licet *ſub n.*164. reſtringat, hoc procedere, quandò prima tortura fuit illata legitimè, non autem vigore priuilegij, quia tunc, ſicut priuilegium viget in prima vice, ita etiam viget in repetitione eiuſdem torturæ. Quod ego non admitto, cùm debeat intelligi tale priuilegium, vt minùs corrigat, & lædat ius commune, quàm fieri poſſit, vt ſuperiùs dixi, & quia etiam debet reſtringi ad vnam vicem tan-
11 tùm, † cùm quælibet diſpoſitio verificatur in primo
actu, Surd. *de aliment. tit.4. q.*26. *n.*54. *& tit.8. priu.*21.
12 *n.*1. vbi alios allegat. Sed † concedo, quòd quando procedit ex aliquo proceſſu, manu Regia, & ex abrupto poſſit inferri tortura vſque ad tres vices ſeparatim, ſed non vltra, aliàs confeſſio vltra tres vices emanata, dicatur nulla vt tradit Io. Ant *in c. Regn. Neap. c.*272. *n.*10. *in fine*, qui loquitur in terminis magnæ Curiæ, Peregr. *conſ.2. n.*120. & 146. *vol.2.* Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. q.42 n.*10. *& ſeqq.* vbi concordantes allegat, etiam dicit, & ampliat, etiamſi quæcunque vehementiſſima indicia concurrerent ac etiamſi in facultatibus eſſet cõceſſum poſſe torqueri ſemel, bis, & ter, ac quãtum erit neceſſarium, adhuc debeant reſtringi verba præfata per tres vices, Ball. *d. q.16. n.7. & ſeq.* reprobato Cauale. *de Brach. reg. p.3. n.*16. cuius Ball. opinionem omninò puto eſſe amplectendam, & ſequendam.

DEFENSIO XXII.

Circa publicationem proceſſus offenſiui.

CAPVT I.

Publicatio proceſſus an requiratur in criminalibus.

SVMMARIVM.

1 *Publicatio proceſſus eſt duplex, vna pronunciatiua, & altera inſinuatiua, quæ hic declaratur.*

2 *Publicatio proceſſus non ſolet fieri, niſi citetur inſtigator, vel accuſator ad ſubminiſtrandum indicia.*

3 *Dilationes accuſatori dantur duæ in quibuſlibet cauſis criminalibus.*

4 *Dilationes in criminalibus ſolent eſſe arbitrariæ, & pauciores accuſatori quàm reo.*

5 *Dilatio non eſt danda accuſatori, niſi præſtet cautionem de reficiendo expenſas.*

6 *Teſtes nominati in querela ſi non examinentur, reus eſt abſoluendus.*

7 *Publicatio proceſſus offenſiui in criminalibus eſt de ſubſtantia, & ſi omittatur, proceſſus erit ipſo iure nullus.*

8 *Publicatio proceſſus non fit in caſibus, in quibus ſunt nominati plures rei, & aliqui ſunt abſentes, prius quam ipſi abſentes condemnentur.*

9 *Publicatio proceſſus non fit, niſi eo completo ſuper omnibus delictis intentatis contra reum.*

10 *Publicatio proceſſus offenſiui fieri debet, etiamſi teſtes fuerint confrontati cum reo.*

PRu declaratione iſtius quæſtionis eſt præmittendum, quod dicit, Bald. *in conſil* 152. *numer.* 1. vt publicatio proceſſus ſit duplex, vna pronunciatiua, altera inſinuatiua. Pronunciatiua autem eſt illa, quando iudex dicit, *publicamus*: Inſinuatiua verò eſt, quando dicta teſtium ſunt partibus inſinuata, & lecta. Et maxima eſt differentia inter vnam, & alteram proceſſus publicationem, quia in prima pronunciatiua non impeditur noua teſtium productio, & repetitio eorumdem teſtium, ſecus eſt in altera inſinuatiua, vbi Bald poſt Bartol. ibi dicit, quòd iſta eſt veritas in hac materia, & de iſtis terminis publicationis, nempè quid ſit, & quotuplex ſit, vide Mod. Rom. *in q.75 n.2. & ſeqq.* vbi etiam refert, quæ requirantur ad formam, & validitatem publicationis, & à quo iudice fieri poſſit, an ab eodem, vel ab alio, & ad cuius inſtantiam, & quando in ea requiratur partis præſentia, latiſſimè etiam Aduocatus videre poteſt apud Cauale. *de teſtib. p.4. num.*121. *cum plur. ſeq.* 1

Sed antequam reo publicetur proceſſus, ſolet citari 2
inſtigator, vel accuſator ad ſubminiſtrandum alia, & quæcunque indicia, & probationes, ſiue ad proban-

dum

dum quicquid vult; & poteſt, etiam per omne genus probationis, Iul. Clar. *q.48 n.1.* Follet. *in pract. crim. in verb. fiat publicatio, n.3.* & ſi ipſe inſtet ſibi dari terminum ad probandū, iudex debet ſuperſedere in publicatione proceſſus, latè Ioſeph. Ludou. *deciſ. Lucenſ.4. n.4.* vbi iura allegat, Baiard. *q.49. n.7.* & ſolet etiā oſtendi proceſſus abſque alia publicatione, vt poſſit coadiuuare intentionē fiſci, & indicia ſubminiſtrare, ſed notarius non poteſt ei originalem proceſſum dare, ſecundum communē opinionem atteſtatam per Ioan. de
3 Amic. *conſ. 106. n.7.* & per Baiard. *q.49. n.6.* † Et de iure accuſatori duæ dantur dilationes, *l. fin. ff. de fer.* qui tex. licet loquatur in cauſis capitalibus tantùm nihilominus procedit etiam in quibuſcumque cauſis criminalibus, vt per gloſ. magnam Ibi, cuius opinionē communem, dicit Bald. in fine, & atteſtatur ſcribētes illam de conſuetudine ſeruari, & in ſpecie Angel. *in 1.* Caſtr. *n.3.* Alex. *n.22.* Iaſ. *n.50.* & tres reo, Iaſ. *in d. l. fin.* Marant. *de ord. iudic. p.6. act.3.* Cauale. *de teſtib. p.5. n.36.* & ibi etiam dicit quòd reo longior dilatio datur, quàm actori, nec in hoc, iudex debet redargui cùm faciat lege permittente, & priùs *ſub n.*20. dixit, quòd non numerus productionum teſtium, ſed numerus teſtium examinandorū repellit producentem, & Iul. Clar. *d. q.48. n.1. & 2.* vbi tamen ſubdit, quòd in illa Prouincia dilationes ſunt arbitrariæ, iuxta doctrinam Innocen. *in c. ad petitionem, n.4 de accuſat.* quam communem dicunt
4 Canoniſtæ, vt teſtatur Alex. *in l.2. n.8. ff. de indic.* † Et quòd licet reis ſoleant plures, quàm tres dilationes concedi, tamen non ita de facili conceduntur actori, & inſtigatori, provt hîc in Curia etiam obſeruatur, quamvis tēpore S.D.N. Pauli V. pro expeditione cauſarum in capitalibus, & aliis corporis afflictiuis tribus dilationibus, & in pecuniariis vnica tamen dilatione cauſas expediri ordinatum fuerit, dummodo à reis petitæ fuerint, licèt talis ordo in multis cauſis non ſeruetur, maximè quando qualitas cauſæ aliter exigeret.

5 Et quia inſtigatores, vt plurimum quærunt reos in carceribus defatigare, & ideò petunt plures dilationes, ob id non erit inconueniens, vt obſeruetur, quod ponit Iul. Clar. *in d. q.48. n.2. circa fin.* vt comminetur aliqua pœna inſtigatori ad fauorem Cameræ, ſi ipſe non probet illud, ad quod probandum petit dilationem, vel vt inſtigatori præſtet cautionem de reficiendo expenſas per reum faciendas, ſi non probet, quæ practica multum Iulio Claro placet, & illa multoties ego vſus fui contra iſtos perfidos, & duros inſtigatores, ſolùm anhelantes ad ſanguinem, & deſtructionem perſonæ, & bonorum pauperum carceratorum.

6 Et iſta citatio verè fieri debet, quia ſi teſtes nominati in querela per inſtigatorem non fuerint examinati, reus abſolui deberet, idem ſi fuerint iſti teſtes contumaces ad comparendum, Afflict. *in conſtitutio. In pecuniariis decimitertij Notab.* Foller. *pract. crim. in verb. capiat informationem, num.71.*

7 Ac etiam, licèt publicatio proceſſus in ciuilibus non ſit de ſubſtantia iudicij, tamen in criminalibus publicatio proceſſus offenſiui eſt adeò de ſubſtantia, vt ſi omittatur, proceſſus ipſo iure vitiaretur, Iul. Clar. *q.48. in princ. & in q.61. n.5.* quia talis publicatio fit, vt partes poſſint videre, an benè & malè, & quid, & qualiter depoſuerint teſtes, vt exinde valeant contra eorum dicta, & perſonas opponere, Pract. Papien. *in forma publicat. teſtium, in princ. n.1.* Ioſeph. Ludou. *deciſ. Lucenſ.4 n.1.* Sed de iſta materia vide latè Menoc. *q.33 l.1. de arb.* & latius Mod. Rom. *q.75 num.1. & ſeq.* vbi docetur, an requiratur, quod petatur, & ſi denegetur, an requiratur appellatio, & ſi teſtes non publicati probent, tam coram primo iudice, quàm coram iudice appellationis, & quid ſi non fuerint publicati de conſenſu partium, & multa alia tradunt circa iſtam materiam, quæ potiùs ſpectant ad ciuilem materiam, quàm ad criminalem, ideò remitto lectorem ad eos & latiùs tradit de iſta publicatione proceſſus an ſit de ſubſtantia, & peti debeat, Cauale *de teſtibus, p.4. n.120. & ſeq.* & aliqua dicam in defenſ. circa ſententiam *c.2.* Bene verum eſt, quòd ſi fuit petita dicta publicatio proceſſus, & denegata à iudice, vt à denegata iuſtitia quandocunque poteſt appellari ante ſententiam, Cauale. *d. p.4. ſub n.122. de teſt. & de Brach. reg. p.4. n.230.* poſt alios, quos allegat, dicit, quod publicatio proceſſus offenſiui non eſt neceſſaria, ſed tantùm oblatio copiæ in criminalibus ſit neceſſaria. Et iſta eſt mera veritas, quia iudex ſolùm tenetur offerre copias, vt dicam *in Defenſ.25. c.1.* & non cogere reum ad illas accipiendas, & publicatio ſi fuerit omiſſa, etſi fuerit petita, & denegata, etſi non fuerit appellatum, an proceſſus ſit nullus, vide latè Aufred. ad Capell. Tholoſ.

Et ſolent iudices, ſi plures eſſent imputati de eodem crimine, & aliqui ſe conſtituant in carceribus, & alij ſint abſentes, proceſſum non publicare, niſi priùs fuerint abſentes condemnati, Ant. Gomez. *tit. de delict. c.1. ſub n.28. verſ. vnum tamen eſt,* Angel. *de maleſi. in verb. aduertas tamen, n.2.* vbi Auguſt *in princip.* Petr. Cabll. *in qq. crim. caſ.75. n.11.* vbi teſtatur, quòd ita pluries practicauit, & ita paſſim hîc in Curia practicatur, & Iul. Clar. *qu.49. num.7.* Ant. Scapp. *in tr. de iure non ſcript. l.5. c.114. n.14 & ſeq.* Baiard. *d. q.49. num.31.* vbi teſtatur, quòd ita paſſim practicatur apud bonos, & practicos iudices, Cauale. *de Brach. reg. p.4. num.157.* vbi dicit quòd iſta eſt vera, & tutior practica. 8

Ac etiam ſi eſſet reus imputatus de pluribus delictis, & ſuper quibuſdam non eſſent plenè aſſumptæ informationes, neque eſſet proceſſus completus, non tenetur iudex dare proceſſus copiam, neque illum publicare ſuper aliis delictis, de quibus fuit proceſſus completus, ne continentia cauſarum diuidatur, vt per Ioſeph. Ludou. *deciſ. Lucenſ.4. n.4. & ſeq.* vbi licèt ipſe loquatur in cauſis annexi, vel connexis, tamen verum erit in aliis pluribus delictis penitus ſeparatis, cùm omnia vnico proceſſu, & ſententia debeant expediri, vt inferiùs ſuo loco dicam, & ita paſſim hîc in Curia obſeruatur. 9

Et quamvis per confrontationem factam de teſtibus cum reo dicatur proceſſus publicatus, ſeu dicantur publicata dicta teſtium, Bartol. *in extrauagan. ad reprimendum, in verb. & figuram,* Baiard. *in d. q.48. n.8.* nihilominus deberet fieri ſolemnis publicatio proceſſus per traditionem copiæ eiuſdem proceſſus, vt poſſit oſtendi Aduocatis, & procuratoribus, & ſub dicto proceſſu diſputari, Marſil. *in pract. crim. §. poſtquam n.5.* Foller. *in pract. crim. in verb. & facta litis conteſtatione, n.10.* Cortad. *in pract. tit. de negatiu. crim. num.6.* Ambroſ. *de mod. form. proceſſ. l.3. cap.1. num.2.* & ob id non diceretur ſatisfactum publicationi proceſſus per dictam confrontationem in criminalibus, licèt contrarium voluerit Canale. *de teſtib. part.4. ſub num.123. verſ. Idem ſcias reus quod.* 10

CAPVT II.

Proceſſus appellatione quæ veniant.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus appellatione continentur, & proceſſus partium, & proceſſus iudicij.*
2 *Proceſſus appellatione an veniat ſententia diffinitiua.*
3 *Proceſſu annullato, an dicatur annullata ſententia.*
4 *Commiſſiones, delegationes, & ſubdelegationes, & reſcripta an dicantur de proceſſu.*

5 *Teſtes*

5 *Teſtes examinati ſine commiſſione iudicis,an ſint de proceſſu.*
6 *Proceſſus,large ſumpto vocabulo,continet ea omnia, qua in continuatione cauſa deducta ſunt,& ventilantur.*
7 *Commiſſio,& reſcriptum,poſtquam in actis praſentantur,efficiuntur communia vtrique parti.*

1 PRoceſſus appellatione in generali verbo tutũ cõnnectur,nempe proceſſus partium,& proceſſus iudicis vt bene declarat plotus,*conſ.30.ſub n. 36. verſ. quia reſpondetur lib.1.*

2 Sed an appellatione proceſſus veniat ſententia definitiua,Hoſtienſ.quem refert,& ſequitur Bald.*in capitulo conſuluit.n.14 verſ.quaro,quid continetur nomine proceſſus extra de officio dele.* videtur concludere,quod ſententia non cõtineatur ſub verbo generali proceſſus,cum poſt concluſum in cauſa,non ſit procedere, ſed proceſſiſſe,ſequitur Plot.*in d.conſ.330.ſub n. 36. & ſeq.* vbi etiam ſubdit , apertè dignoſci,ſecundum communem vſum loquendi proceſſum,& ſententiam diuerſo vocabulo,& nomine:ergo vti diuerſa cenſeri debent,*leg.ſi idem,C.de codicill.*& communis vſus loquendi attendendus ſit,*leg.librorum.§ quod tamen,*vbi Doctor *ff de legat.3.leg.cum de lanionis,§.aſinam,ff. de fund.inſtruct.* Scacc.*de appell.quaſt.16 limit.1 num.67. in prin.*vbi tamen ſubdit,quod quando verbum *proceſſus* profertur à lege,tunc appellatione proceſſus veniat etiam ſententia *per leg.actorum verba ff.de re iud.* & per Caſtrenſ.*in leg.qui procuratorem.n.7.ff. de procurator.*

3 Et licet irritato proceſſu, dicatur etiam annullata ſententia,& è contra,Bald.*in cap. cum I & A,col. 1. verſic.irritantes proceſſum,de re iudic.*Felin.*in c.quoniã contra fiſcum,col.7.circa finem,verſ.per quem di u,extra de probation* Bald.*conſil.375.vol.2.& conſ.46.vol 5.* Signor.*conſ.153.hoc eſt verum,*conſideratione habita de ratione, ob quam annullatur proceſſus vt eadem ratione cẽſeatur annullatum omne ſequutum ex proceſſu,& ſic bannum,condemnatio,ac ſententia , & non quod vnum contineatur appellatione alterius, vt declarat idem Signor.*in conſ.134.*& melius Plotus *in dicto conſ.30.n.36.& 40.*& ob id ibi ſubdit in multis caſibus,videmus, quod ſententia valet,non conſtito de proceſſu, puta in antiquis & facit iudicium ſententia ſine proceſſu,vt poſſit procedi contra delinquentem coram alio iudice, vel in alio tribunali non conſtito corpore delicti, vt dixi *in prima defenſione.*

4 Nec etiam commiſſiones,delegationes & reſcripta dicuntur acta iudicij , neque de proceſſu,cum fiant ſine cognitione,poſt Innocent.Iaſon.*in conſ.31.n.1. in fi.vol.1.& ſub n.2. & ſeq.* etiam dicit non eſſe de proceſſu citationem, libelli oblationẽ & omnia alia,quæ fiunt ante litem conteſtatam,ſed quãdo reſcripta, & commiſſiones ſint de proceſſu,vide latiſſime Scac *in tr.de iud.l.1.c 64.n.25.*vbi plures tradit diſtinctiones.

Ac etiam teſtes examinati ſine commiſſione iudicis
5 nihil probant,neque ſunt de proceſſu,quia illa dicũtur teſtimonialia,quibus non creditur,vt poſt alios, quos allegat.ita firmat Farin.*conſ.60.n.16.* eo magis dicit procedere quando talia teſtimonialia non haberent ſigna,nec ſubſcriptionem Notarij.

Sed in propoſito ſcias, quod large ſumpto voca-
9 bulo ea omnia,quæ in cauſa deducta fuerũt in proceſſu poſſint dici de proceſſu,& ipſe proceſſus iſto modo large ſũptus poteſt incipere à quolibet actu,quãdo deſumitur pro toto illo ordine,ſecũdum quẽ cõtrouerſia cauſæ ventilatur, ſeu ſi deſumatur pro tota illa congerie actorum,quæ ventilantur,& producuntur in iudicio ſcribẽda à Notario,vt deſumit Gaſpar. Caball.*ad conſtitutio. March. lib. 6. cap.24. num. 1.* Scacc. *dicto cap.64. n. 25. ſub verſ quid dicendum.*

Et ſcias propoſito etiam , quod reſcriptum , ſeu commiſſio cauſæ poſtquam eſt præſentata, efficitur communis vtrique parti,*l.1.§.edend.ff.de edend.*Crot. *in cap.ipſo iure,n.2 de reſcript.in 6.*Stapill. *de litter Inſtit. rubric. de gratia Apoſtolica ante literarum confectionem n 9* imo efficitur communis etiam litis conſorti illius,qui illam impetrauit,Scacc.*dicto capit.64. num.26.*

DEFENSIO XXIII.

Circa ponendum reum ad largam.

CAPVT. I.

Reus an ſit ponendus ad largam.

SVMMARIVM.

1 *Reus poni debet ad largam completo proceſſu offenſiuo,cum termino ad faciendum ſuas defenſiones.*
2 *Reus ſtatim captus ſtatim debet examinari, & non retineri in carceribus ſecretis vltra tres dies.*
3 *Reus quanto citius fieri poteſt , debet poni ad largam.*
4 *Reus debet poni ad largam,vt poſſit loqui cum procuratoribus,& Aduocatis.*
5 *Contrarium aliquando ſeruatur in aliquibus cauſis deſcriptis hic per Authorem,in quibus debet dari commoditas reo loquendi cum Aduocatis,& Procuratoribus,cum interuentu alicuius iudicis,Notarij vel ſubſtituti fiſcalis.*

COMPLETO proceſſu informatiuo,reus ſolet poni ad largam ac iudex ei decerni copias cum termino trium dierum ad faciendum ſuas defenſiones , habitis tamen teſtibus pro rite , & rectè receptis,ac legitime examinatis,ſaluis exceptionibus, & repetitione,&c.ac ſine præiudicio vlterioris proceſſus,& examinis omni meliori modo,vt tradit Flam. Cartar.*in prax.interogat.reor lib.4.cap.2. num. 47.* & Ambroſ *in tr.de mod formand.proceſſ.informat.libr.3. cap.1. num.19.*Iul Clar.*quaſt. 49.in princip.* qui dicit quod iudex debet decernere copias cum termino defenſionis,Rimin iun.*conſ.88.num.59 & ſeqq. libr. 1. conſ. .90.lib.3.*Modern.Rom.*quaſt.38 num. 3.*Roland. *conſil.12.num.53.& ſeq.volum.3* Menoch.*de arb.quaſt. 77.lib.1:* 1

Sed ſciat iudex quod de iure reus ſtatim captus,ſtatim debet examinari,text.*in leg.1.C.de cuſtod.& exhibea.reor.*id eſt,celeriter,vt ibi ſentiunt Doctor.& nos in ſtatu eccleſiaſtico habemus ſanctam prouiſionem Pauli Tertij in fauorem omnium pauperum carceratorum,ne iudices captum pro quavis cauſa & crimine in ſecretis carceribus vltra triduum,antequã examinetur,retineant, ſed examinent. Idem decreuit Pius IV *ſuper reformat.Tribunal.Vrb.*vbi mandat in omnibus obſeruari dictum motum proprium quoad expeditionem carceratorum,&in alio eius motu proprio ſuper reformatione Tribunalis.A.C idẽ Pius IV præcepit Auditori Cameræ,vt curet, ne rei vltra triduũ retineantur in ſecretis carceribus antequam examinentur, niſi tamen natura cauſæ aliud ſuadeat,& Simanch.*in prax.Hereſ.tit.27.de interrogat.num.1.*dicit quod poſtquam rei fuerint in carceribus cõiecti,poſt biduũ vel triduũ examinandi ſint ab inquiſitoribus 2

vt

vt etiam refert Cartar. *in d.prax.interrog.lib.4 c. 2. numer.46.* Et vtinam dictæ ſanctæ prouiſiones obſeruarentur in alijs Tribunalibus prout bene obſeruantur in illo æquiſſimo Tribunali Sãctæ Inquiſitionis.

3 Ideo reus quanto citius ponendus eſt ad largam, nẽpe in publicis carceribus vel alibi in carcere, iuxta perſonæ.& cauſæ naturam.& qualitatem arbitrio iudicis, vt poſſit ſuas facere defenſiones per text. *in leg. vnius,§.cogniturum,verſic.palam facere cuſtodias,ff. de q.*& ita obſeruatur,& obſeruari debet ab omnibus iudicibus prout admonet Marſill. *in pr.crim.§ poſtquam n.5.* Follet. *in pract.crim.in verbo,& facta litis conteſtatione.num.* 10 Flam.Cart. *in d.lib.4.c.2.n.47.* Ambroſ. *in d.pract.de mod.forman proc.informan.lib.3.cap. 1. n.* 20.quod reus ſit ponendus ad largam diſponitur per dictam Bullam Pauli III.confirmatam à Pio I V. & idem eſſe diſpoſitum in Regno Neapol ac in Ducatu Mediolani teſtatur Baiar. *in quaſt 49.n.2.& ſeq.& ſub num.5.* etiam poſt Menoch. *in conſ.51.n.36.colnm.2.*& Cartar. *in pract.interrog.reor.lib.3.cap.3 numer* 47 dicit,quod,licet dicti motus proprij loquantur de iudicibus Almæ Vrbis Romæ ,tamen ſeruari debeant
4 in toto ſtatu eccleſiaſtico.†Quod autem reus debeat poni ad largam,vt valeat loqui cum Procuratoribus & Aduocatis,& parare ſuas defenſiones,& quod libera debeat eſſe locutio, vt liberæ ſint defenſiones, ne Aduocati,& Procuratores timore alicuius officialis aſſiſtentis locutioni factæ cum reo, non audeant dicere ea omnia, quæ faciunt ad defenſionem rei, vt puta pro repulſandis teſtibus vel aliquid contra accuſatorem , & ſimilia, cùm ille aſſiſtens apponatur tanquam explorator Curiæ,vel fiſci,& ſi fiſcus, vel Curia poteſt aſſumere informationes, & examinare reum,ſine interuentu Aduocati,& Procuratoris ipſius rei ita etiam reus debet poni ad largam , vt alloqui poſſit ſine interuentu fiſci,vel eius exploratoris, cum in iudicijs ſit ſeruanda æqualitas inter reum,& fiſcũ *leg.fin.Cod.de fruct.& lit.expenſ.* Benin *deciſ.77.n.13.* Magon. *deciſ.Lucenſ 50.n.3.&* 8.imo ſemper eſſe debet fauorabilior cauſa rei, *lege fauorabiliores,ff.de reg.iur.* vel ſaltem non deterioris conditionis *leg.non debet ff.eodem tit.* Magon *dict deciſ.40.n.3.*& latè in noſtris terminis per ſupradicta fundamenta,Baiar. *in q.49.n. 2.cum plur.ſeq.*

Nec iudex debet ſe mouere per ea , quæ ſcribit, Scac. *in add.ad Gran.conſ.35.* vbi laudat iudices,qui aliquo officiali aſſiſtente, admittunt defenſores , rei ad alloquendum,ne reus inſtruatur,& occaſio occultandi veritatem,per text. *leg.cuſtodias. ff.de public.iud.* quia iſte text.nihil facit ad eius propoſitum,imo fũdat intentionem rei,cum ibi diſponatur,quod quando examinabantur rei debebant aſſiſtere cauſarum patroni:quod erat inductum ad ipſorum reorum fauorem,& ideo non debet induci ad eorum odia,licet hodie diſpoſitio illius legis in fauorem reorum non ſeruetur.Clar, *q.45.verſ.quæro etiam.*

Nec minus decipi debet iudex per Ioſeph.Ludou. *concl.58.verſ.infertur 99.* dum voluit,quod ex communi obſeruantia non ſoleant rei poni ad largam in cauſis arduis , niſi poſtquam ratificauerint delictum vel eſſent in ſtatu abſolutionis,& quod eorũ Aduocati,& Procuratores volentes alloqui reos,admittantur cũ præſentia Notarij cauſæ, vel Iudicis.ſeu Fiſcalis:quoniam ipſe decipitur, cum aliter obſeruetur in practica,& etiam vigore bullarum Summorum Pontificum,& aliarum conſtitutionum in Regno Neapolitano,vel in Ducatu Mediolani,vt ſuperius dix:Imo ipſemet Ioſeph.ibi teſtatur,quod contrarium ſeruauit & practicauit, ac practicari vidit, prout contra dict. Ioſep.exclamat Baiar. *in q.49 n.4.* Et vere iudices non recedant à ſupradicta communi practica,quia aliter ſeruare,eſſet anguſtare defenſiones,quæ minime ſunt anguſtandæ,ſed bene ampliandæ,& poſt hæc ſcripta ſuperuenit noua reformatio Sanctiſſimi Domini noſtri Pauli V. *ſub Rub.de iud.crim.* per quam diſponitur concedi facultatem carceratis alloquendi cum aduocatis , & procuratoribus etiam ſemotis arbitris niſi qualitas cauſæ aliter ſuadeat.

Bene verum eſt quando aliquando,ſtante mala qua- 5
litate perſonarum,& grauitate cauſæ,reus poteſt detineri in ſecretis carceribus,vel alibi in carcere,ita vt neminem alloqui poſſit , ſed lumen tamen videat ad primum ſolis ortum, *l.1.C.de cuſt.reor.* vbi docet quales eſſe debeant dicti carceres ſecreti,ac etiam eſt diſpoſitum per dictam Bullam Paul.III. *verſ.dictique iudices,*& per Pium IV.etiam in allegata Bulla,& referunt Cartar. *in pr.interrog.reor.lib.4.c.2.n.47.verſ. interdum tamen,* Baiard. *q.49.n.5.* Ambr. *in tr.de,mod.forman.proc.inform.lib.3.c.1.n.21.& ſeq.* Farin. *q. 39.n.13.& ſeq.* Peregr. *conſ.2.n.149.vol.2.* etiam hoc admittit,& quod loco copiæ decernantur originalia exhibenda Aduocatis,ſed bene damnat illam formam , ſi videre proponat reo indicia, & vellet deinde incontinenti cum ſuis defenſionibus reum audire.

Sed caueant iudices,quod non in omnibus caſibus hoc faciant,ſed tantummod in publicis latronibus,ſicariis,aſſaſſinis,ſimilibus diffamatis,qui poſſunt nominare plures complices,& ita declaraui verba illa apposita in dicta Bulla Pij IV. *niſi tamen qualitas cauſa aliud neceſſario ſuadeat,* Baiar. *in d.q.49.n.3.in fine* , & quod ita ſolet tantummodo fieri per bonos.& iuſtos iudices,& idem reaſſumit Farin. *in d.q.39.n.14.& ſub n.112.* vbi ampliat etiam procedere in cauſis tractantibus de re Principis,& vbi adeſt timor ſubornationis,& quod in aliis cauſis vidit ſemper reos ad largam poſitos,cum libera poteſtate alloquendi quos volũt, & ita facere ſemper tutius erit,& melius.

Sed in iſtis etiam caſibus reus,quamvis detineatur in ſecretis carceribus habere debet commoditatem liberè alloquendi ſemel,& pluries eorum Aduocatos & Procuratores in præſẽtia iudicis,Fiſcalis,& Notarij,Ioſeph.Ludou. *concl.38.verſ nihilominus ex communi.* vbi teſtatur de communi obſeruantia ac etiam ſemotis arbitris,niſi tamen qualitas cauſæ aliud neceſſario ſuadeat,prout decreuit Pius IV.in allegata Bulla,Farin. *q.39.n.13.* Baiar. *d.q.49.n.5.* Ambroſ. *d. lib.3. c.22.* Cartar. *d.lib.4.cap.2.n.47.in fine,* qui dicit , quod licet dicta Bull. Pij Quarti loquatur de iudicibus Almæ Vrbis,idem tamen ſeruari debeat in toto ſtatu Eccleſiaſtico.Laus Deo.

Tomi Primi Finis.

SEBASTIANI

GVAZZINI

DE CIVITATE CASTELLI I. C.

Et in Romana Curia Aduocati,

TRACTATVS AD DEFENSAM

INQVISITORVM, CARCERATORVM, Reorum,& Condemnatorum ſuper quocumque crimine.

LIBER PRIMVS, & TOMVS SECVNDVS.

OPVS NOVVM SVMMO STVDIO DIGESTVM, OMNIBVS MAGISTRATIBVS, & Iudicibus,tam ſæcularibus,quàm Eccleſiaſticis ad euitandas nullitates,& iniuſtitias Aduocatis, Procuratoribus, cauſarum criminalium Defenſoribus, atque excuſatoribus ad Reos tuendos,etiam in vnaquaque proceſſus parte maximè vtile, & neceſſarium.

In quo plura Statuta, Decreta, Bannimenta, Bullæ Summorum Pontificum,& præſertim GREGORII XIV. ſuper Immunitate Eccleſiaſtica,Conſtitutiones,Pragmaticæ,Ritus, & Conſuetudines diuerſorum locorum, & Prouinciarum declarantur, ac referuntur quamplurimi caſus in contingentia facti, in grauiſſimis criminibus,etiam per ſupremos Magiſtratus deciſi.

Cum INDICE Rerum & Verborum locupletiſſimo.

LVGDVNI,
Apud GERMANVM NANTY, & CLAVDIVM LANGLOYS.

M. DC. LXXII.
CVM SVPERIORVM PERMISSV.

SEBASTIANI
GVAZZINI
TRACTATVS
AD DEFENSAM
INQVISITORVM, CARCERATORVM,
Reorum, & Condemnatorum ſuper quocumque crimine in fortiis Curiæ exiſtentium.

LIBER PRIMVS, & TOMVS SECVNDVS.

DEFENSIO XXIV.

Circa traditionem Proceſſus.

CAPVT I.

Copia Proceſſus Reo eſt decernenda, & tradenda.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus copia omninò decernenda eſt per iudicem, & reo tradenda, tam de iure communi, quàm vigore Bullarum Pontificum.*

2 *Iudex in propoſito nihil aliud tenetur facere, quàm decernere copiam proceſſus, & reus ſuis ſumptibus illam recipere.*

3 *Copia proceſſus denegatur per iudicem quando proceſſus non fuerit completus, & iudex debet ſe offerre, iuſtitiam adminiſtrare, & ſuis loco, & tempore copiam decernere.*

4 *Copia proceſſus reo eſt danda, etiamſi procedatur per viam inquiſitionis.*

5 *Copia proceſſus reo eſt danda, etiamſi Princeps reſcripſiſſet eſſe procedendum contra reum ex proceſſu informatiuo, ac etiamſi iudex haberet liberum arbitrium in procedendo, vel ſi fuerit ei data facultas procedendi ad torturam ſine indiciis.*

6 *Copia proceſſus an ſit danda, quando proceditur in cauſa ex abrupto, & manu regia.*

7 *Copia proceſſus offenſiuus eſt danda reo, quamuis ſagaci, Doctori, iuriſperito.*

8 *Copia proceſſus eſt danda in curia Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum.*

9 *Copia proceſſus eſt danda tertio comparenti pro ſuo intereſſe.*

10 *Copia proceſſus eſt danda etiam accuſatori, vel inſtigatori.*

11 *Inſtigatori ante publicationem proceſſus datur facultas videndi proceſſum ad effectum inſtruendi iudicem, & ſubminiſtrandi indicia.*

12 *Notarius non poteſt alicui ante decretum iudicis publicare proceſſum ſub pœna falſi.*

NOn eſt dubium, quòd ad effectum, vt reus ſe defendere poſſit, oporteat, quòd copia proceſſus ſibi decernatur per Iudicem, ac etiam tradatur, vt de communi opinione teſtatur Rip. *in l.1.num.8.C.de eden.* quem poſt Villalob. *com.opin. in lit. I, n.22.* refert Clar. *q.49. verſ.1.* Cart. *in prax.interrog.reor.lib.4.cap.2.num.48.* Ambroſ. *de mod.form.proceſſ.lib.3.c.1.num* 16. Farin. *q.39.num.2.* vbi alios concordantes cumulauit, Vulpel. *reſp.21.n.2.* vbi dicit, quod ita ſeruauit, ac ſeruari vidit in Piceno, & idem firmat *in reſp.74.n.8.* Cart. *d.lib.4.c.2.n.39.* Amodeus conciuis meus, & inſignis officialis *in tract. de ſynd.ſub num.223.* Rim.iun. *conſ.88.num.59 ſeq.lib.1.* vbi de communi, Dec. *reſp.8.num.102.& reſp.93.n.131.vol.2.* Bertazz. *conſ.130.num.1.* vbi Claud. *in lit.B,* qui teſtatur de recepta opinione, Farin. *d.q.39.num.31.* vbi concordantes allegat, & teſtatur de magis recepta, & communi opinione latè Scac. *in tract. de iud. lib.1.cap.100.num.4.& ſeq.* vbi de communi, & alios concordantes allegat Pereg. *conſ.2.num.144.volum.2.* vbi concordantes cumulauit, latè Franc. Perſon. *in tract.de iud.num.20.* Card.Tuſc. *in lit.I, concl. 99. per totam,* latè Caualc. *de Brac.reg.p.1.num.175.* & in Vrbe habemus Bullam Pij Quarti, *conſt.74.ſuper reform. tribunal. A.C.* & habemus aliam Bullam de omnibus Iudicibus Romæ Pauli III. *conſ.58.ſub verſ.captum verò,* quæ fuit confirmata à Pio IV. *conſtit.85. verſ. & quod expeditionem carceratorum,* quæ Bullæ omnes ſunt in prima parte Bullarij, & in tantum eſt danda copia proceſſus inquiſito, vt procedatur etiam in atrociſſimis, etiam ſi reus ſit malæ famæ, & ſubſit ma-

mor ſubornationis teſtium , vt latè de his omnibus
alius concordantes allegando tradit nouiſſimè Pe-
regr. *in d.conſ.2.n.145.146.& 147.vol.2.*
2 Bene verum eſt,quod iudex aliud facere non debet,
niſi copiam proceſſus decernere,Caualc.*de Brach.reg.*
p.4.num.1:0. & ſi reus illam velit , debet ſumptibus
ipſius illa Notario ſibi tradi facere, Clar. *q.49.n.4.in*
fine, Cart.*de interrog.reor.lib.3.c.3.n.53.* Ambroſ.*in d.*
lib.3.c.1.num.27.
3 Sed illam denegare poteſt iudex,donec effectuali-
ter completa fuerit informatio,cùm prius ſit fundan-
da intentio Curiæ antequam reus audiatur in ſuis ex-
ceptionibus ; & defenſionibus, Foll. *in pract.crim.in*
*verb.recipian.nr defenſiones,n.12.*Baiard.*q.49.n.7.*Cart.
in pract. interrog.reor.lib.3.c.3.n.56. cum plur.ſeq. vbi
firmat, quod non ſit danda copia proceſſus per iudi-
cem,niſi prius fuerit completus,atque legitimatus vt
deinde teſtes pro informatione Curiæ repetantur,vel
cum reo confrontentur, ſequitur Ambr.*in d.li.3.c.1.*
*n.13.*Sed quia aliquando contingit, quod Fiſcus vult
dare alios teſtes, vel inſtat, vt proceſſus legitimetur,
priuſquam copia detur,poſtquam reus fuit diligenter
examinatus , interim ponitur ad largam, ſine aliqua
aſſignatione termini defenſionis ne in ſecretis carce-
ribus marceſcat , donec teſtes compareant. vel repe-
tantur.vel confrontentur, provt ego , luries ſeruaui,
& teſtatur etiam alias vidiſſe per alios ſeruari. Carr.*d.*
lib.4.c.2.n.68. & maximè in tribunali A.C. & latè *ſub*
*n.58.& ſeqq.*vbi docet,quòd iudex faciat decretum,vt
ſuis loco & tempore copiam decernat,vel ſimiliter ſe
offerat ius , & iuſtitiam miniſtrare , quando inſtatur
pro copiis ante completum proceſſum informatiuum.
4 Quæ copia proceſſus , & indiciorum eſt danda,
etiamſi procedatur per viam inquiſitionis , *text. in c.*
qualiter & quando el 2.de it . de accuſ. & de communi
teſtatur Cæpoll.*conſ.63.circa finem,conſ.75.verſ.5.pro-*
batur & de communi etiam Clar *q.49.n.2.* Carthat.*d.*
*lib.4.c.2.n.50.*Bertaz *conſ.130.n.2.vol.1* vbi poſtquam
retulit contrarium tenentes,tandem refert adhæren-
tes huic opinioni affirmatiuè, & ibi etiam teſtatur de
magis commun.Baiard.*q.49.n.26.* Et etiam in crimine
notorio eſt Gomez.*tit.de delict.c.1.n.43* Maximè ſi ex
parte rei proponatur aliqua exceptio,vel defenſio,ſe-
cus ſi fateretur reus nullam excuſationem habere vt
poſt Boſſ. Iul. Clar. *q.9. verſ. ſi quæro etiam*, vbi ait,
quòd ita totus mundus obſeruat. Idémque eſt danda
copia indiciorum reo conuicto. Caualc. *de brach.reg.*
par.3. n.25. nam pro conteſtatione , vbi refert, quòd
Florentiæ ſolet tantùm dari copia quærelæ, & inqui-
ſitionis , nun autem dictorum teſtium ad offenſam,
niſi factis defenſionibus,quod non laudat ipſe,neque
vituperat,ego autem ſine dubio non laudo.
5 Ac etiam iudex tenetur dare copias proceſſus,& in-
diciorum reo,etiamſi Princeps reſcripſiſſet contra in-
quiſitum procedendum eſſe ex proceſſu informatiuo.
Gramm.*conſ.64.*Rol.*conſ.12.vol.2.*Parīſ.*conſ.2.n.156.*
vol. 4. & etiamſi vigore Statuti iudex haberet libe-
rum arbitrium,vt conſuluit Ruy.147.*num.7.volum.7.*
Menoch. *de arb.q.78.in fin.*Baiard.*q.49.n.16.& ſeq.* vel
ſi fuerit data facultas torquendi ſine indiciis , non
poterit torqueri niſi arbitrio boni viri, & moderatè,
Brun.*de Ind q.7.n.7.in fin.*Sim.de Pret.*conſ.201.n.15.*
Claud.Bertazzol,*conſ.130.in lit. A.verſ.4.amplia,* &
latiſſimè,vide Far.*q.39.n.13.cum plur.& ſeqq.* & vide
Rim.Iun. *conſ. 89.n.61. & ſeq.* qui videtur velle , vt
commiſſio Principis habere debeat clauſulas deroga-
torias , & iudex valeat , denegata copia indiciorum,
reum torquere, vigore cõmiſſionis ſibi datæ à Prin-
cipe,vel vigore Statuti,cùm aliàs vigore arbitrij indi-
ci dati nullo modo poſſit deuenire ad torturam, niſi
data copia iodiciorum,latè Perſonal.*in tract.de Indic.*
*& tortur.n.20.*vbi alios allegat,vbi etiam firmat,quòd
Princeps non poteſt mandare,vt reus torqueatur niſi
data copia indiciorum , etiam in crimine læſæ maie-
ſtatis , & ibi teſtatur de communi , & concordantes
allegat.
Si autem fuerit data facultas procedendi manu 6
Regia & ex abrupto, an ſit danda copia indiciorum,
eruditiſſimus Maur.Burg.*in ſuo tract.de mod.proced.ex*
*abrupto in q.2.in fin.*pollicitus fuit velle plenè tracta-
re iſtam materiam *in 2.damur.q.1.* quam ferè ſub im-
preſſione habet,ideò me remitto ad ea, quæ ipſe citò
eſt dicturus,ſed Baiard.*in d.q.49.n.17.in fin.*dicit qood
non vidit obſeruari , quòd in iſtis caſibus detur co-
pia indiciorum , cùm per talem facultatem tollatur
illa ſolennitas indicij ordinarij, & *ſub n.24.*dicit ob-
ſeruari in magna Curia , & coram Gubernatore Vr-
bis. Sed interim Aduocatus & iudex , ſi velint vnam
declarationem in hac quæſtione videre,adeant Caual.
de brac.reg.p.3.n.4.in pr.& Claud.Bertaz.*ad Patr.conſ.*
*130.in lit.A,verſ.5.*idem eſt dicendum,vt tria concur-
rere debeant , vt non ſit danda copia indiciorum , 1.
quòd ſimus in atrocibus & occultis , 2. quòd Prin-
ceps,vel ſupra Curia inquirat,3.quòd torquendus ſit
malæ conditionis,& famæ.vbi poſt Dec.*reſponſ.94.n.*
*231.vol.2.*magis dicit procedere, vt detur copia indi-
ciorum in iſto caſu, quando reus eſſet bonæ famæ, &
petita fuerit copia indiciorum ad reum defendendum:
& ideò erit conſultum Aduocato,vt inſtet pro copiis,
petat terminum ad defendendum , & alleget bonam
famam inquiſiti.
Idem eſt danda copia indiciorum,etiamſi reus fue- 7
rit Doctor,cùm in re propria, Doctores minus quàm
cæteri ſciant,Boſſ.*de ind.& conſid.ante tortur.n.80. in*
*fin.*Rim.Iun.*conſ.290.n.10* Bertaz.ad Patrem *in d.conſ.*
*130.lit.A,verſ.3.Ampl.*Baiard.*q.49.n.19.*Farina.*quæſt.*
*39.n.76.& 99.*Cart.*in prax.in.errog.reor.lib.4.c.2.n.22.*
Itè maximè procedit in Epiſcopis & aliis Prælatis 8
maioribus,in quibus maius imminet ſcandalum,ſi de-
negetur ab eis copia proceſſus, Marſ. *in pract.crim.§.*
*Nunc videndum,n.4.cum plur.ſeq.*Sim.de Pret.*conſ.202.*
*n.15.*Claud.Bertazz.*conſ.130.in lit.A.verſ.2.Ampl.*
Item danda erit copia indiciorum tertio compa- 9
renti,pro ſuo intereſſe,vt conſuluit Bertaz *d.conſ.130.*
vbi *in fine* teſtatur , quòd conſilium iuſtitiæ Ferrariæ
reſoluit illi tertio eſſe concedendam facultatem vi-
dendi proceſſum, copias indiciorum, licèt formaliter
non fuerit ei tradita copia,ad quod conſilium in pro-
poſito ſe remittit. Baiard. *q.49.n.11. & n.30.*qui alle-
gat Caſtrenſ.*conſ.321.in fin.vol.2.*vbi voluit eſſe 3.au-
diendum,dictante ſtatuto,quemlibet de populo poſſe
venire ad defenſam abſentis, & ſi ſententia ſequatur,
erit nulla,ſed ſi tertius eſſet reus. vel delinquens non
haberet copiam proceſſus,niſi ſe cõſtitueret in carce-
ribus Caual.*de teſt.p.4.n.123. verſ.ſed in criminalib.*
Item dari debet copia proceſſus etiam accuſatori, 10
vel inſtigatori,ſi illam petat,quando tamen publica-
tur proceſſus reo & non ante, Boſſ. *tit.de indic. n.81.*
Iul.Clar. *quæſt.49. n.10.*vbi *in fine* , dicit quandoque
examina reorum accuſatoribus per iudices oſtendi,vt
bene,vel meliùs ſciant fiſci partes tueri,qui tamen di-
cit, non eſſe hoc permittendum, niſi ex magna cauſa
& in atrocioribus, Caualcan.*de teſtib.p.5.n.226.* dicit
ita ſeruari de conſuetudine quorundam locorum , &
præcipuè Ianuæ:impreſſis tamen nominibus teſtium,
ad quod iudices iſtius Ciuitatis benè animaduertant,
quia forſan à pluribus contrarium ſeruatur, ac etiam
notent iudices ex doctrina Iul.Clar. *in d.q.49.n.10.in*
fine, Farinac.*quæſt.75.n.8.& ſeq.*† qui loquitur de fa- 11
cultate videndi examina reorum, ad effectum tuendi
iura fiſci, & non loquitur de examinibus teſtium. ne
detur ipſis inſtigatoribus ſanguinolentis facultas
ſubornandi alios teſtes , & faciendi imposturas in
damnum reorum,quod vidi pluries contingere,& ego
ius

ius dicendo ſummopere oculatus fui,licèt in fabricatione proceſſus iſti notarij præbent omnem commoditatem inſtigatori inſcio iudice,videndi totum proceſſum,mediante pecunia,vel corruptela, ac etiam libenter faciant,vt inſtigatores præbeant alias probationes cuiuſcunque conditionis ſibi;vt efficiatur magnus,& voluminoſus proceſſus;tamen Notarius nemini pandere debet ſecreta,& merita cauſæ ante publicationem proceſſus ſub pœna falſi,& punitur pœna extraordinaria, & idem eſt in iudice, vt poſt alios quos allegat,firmat Caualc.*de teſt.p.5.n.221. ſeq.*nec ipſe teſtis poteſt propalare ſuam atteſtationem. Dec. *in tract. crim.tom.3.lib.7.c.15 n.15.*Caual.*d.p.5.n.226. de teſt.* licet ille,cui oſtenſa,ac propalata fuerunt,nulla pœna puniatur,Ang *conſ.20.lib.*1.Baiard.§.*falſum, n.*221. ad Iul. Clar. niſi ipſe aperuiſſet atteſtationes, quia puniretur pœna arbitraria ; nec poſſet illas impugnare,Caual.*d.p.5.num.225.*

CAPVT II.

Reo non petenti an ſit danda copia indiciorum.

SVMMARIVM.

1 *Copiam proceſſus non tenetur iudex decernere,neque tradere,niſi petenti;ſecundùm vnam opinionem.*

2 *Copia proceſſus , ſi fuerit per eum petita,eſt danda, etiamſi fuerit in eculeo allegatus,& eleuatus.*

3 *Contrariam opinionem,vt copia indiciorum ſit danda reo,etiamſi non fuerit petita,tenent Doctores magis communiter.*

4 *Alij autem pro conciliatione iſtarum opinionum recurrunt ad illam diſtinctionem,an reus ſit perſona ruſtica,idiota;ſiue ſagax,& aſtuta.*

5 *Author tuetur omnino dandam eſſe copiam indiciorum reo,etiamſi non fuerit petita.*

6 *Aduocatus autem ad tollendas omnes cauillationes,& diſputationes,ſemper petat copiam indiciorum.*

7 *Copia proceſſus eſt dãda mulieribus,pupillis,pauperibus,& aliis miſerabilibus perſonis,etiamſi non petatur,quamuis exiret ſtatutum, quod diſponeret,vt copia proceſſus ſit danda,dũmodò petatur.*

8 *Iudex non ſolùm debet reo dare copiam proceſſus,ſed etiam illi prouidere de Aduocato & procuratore.*

9 *Tortura illata per iudicem,quando non fuit petita copia proceſſus non grauaret iudicem in ſyndicatu.*

10 *Copia proceſſus pauperibus dari debet gratis, tam de iure communi , quàm vigore Bullarum Summorum pontificum.*

1 IN iſta quæſtione Aduocatus caueat , vt petat copiam totius proceſſus cùm alias iudex non teneatur ante torturam illam tradere,niſi petatur , ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Boſſ. *in tit.de indic.n.79.* vbi etiam ſubdit,quod ita practicatur, ſequitur Clar. *qu.49.n.4. verſ.tu verò dic.*vbi de comuni,Cart.*in pract.interrogat.reor.lib.3.c.2.n.51.& lib.4.c.1.n.193.*Scapp.*de iur.non ſcript.5 c.97.num.14.* Vulp.*reſp.74.num.7. & ſeqq.de receptori ſententia , & Romæ canonizata.*Amod.Iuſt.coocius meus de ſyndicat.*n.*223.Farinac.*q.39.n.90.*Perſonal.*de indic. & tortur.n.20.& 28.*Maſcard.*de prob.concluſ.*1040.*n.*8.Sim. de Præt.*conſ.36. num.6.* Burſatt.*reſponſ.*101. *num.72. volum.2.*vbi de communi,quia iudex non impartitur officium ſuum,niſi petenti, *l. 4.§. hoc autem de damn. infect.c.innotuit,de elect.* & vbi id emanauerit,confeſſio rei non poterit dici nolla, cùm ſit communis opinio,vt copia proceſſus ſit petenda , & iudex non teneatur ex officio,officiũ ſuum impartiri, niſi petatur.

Et iſto caſu,quando petitur copia proceſſus,iudex illam tenetur dare , etiamſi reus fuerit in eculeo alligatus,& eleuatus, Vulpell.*reſponſ.74.num.7.& ſeq.& conſ.74.n.8.*Cartar.*in pract.interrog.reor.lib.4.c.2.n.22.* Farinac.*q.39.n.2.verſ.etiam quod* Baiard. *q.49.num.24.* quamuis nullam ſpecialem cauſam defenſionis allegat Perſonal.vbi ſuprà *n.28. verſ. At ego,* vbi alios allegat,& ſi illam denegaret,amittitur appellatio,Scac.*de iud.lib.1.c.100.n.9.* 2

Contrariam opinionem,quòd imò copia proceſſus, & indiciorum ſit danda,etiamſi non petatur, tradunt Marſ.*in Pract.§.nunc videndum ſub n.6.* latè *in l.vnius, §.cogniturum n.57.de q.*Nouell.*in tract. ad defenſ.rubr. an indicia pro reo danda ſint,n.3.& ſeqq.*Et iudices præ oculis habeant,quod bene admonet Marſ.ibi,vt ſicut diligentes , ac ſolliciti ſunt in quærendo ea,quæ pro fiſco contra reum,& ex officio etiam faciunt, multò magis ratio ſuadet,vt faciant in fauorem rei, *l.abſentem de pœn.l.ſemper de reg.iur.*Claud.Bertaz.*conſ.*130. *in lit.A,verſ.16.ampl.vol.1.deciſ.Auen.*15.Farin.*conſ.* 30.*n.* 106. & latè *in q.39.n.91.* Quia ſi aliter diceretur,ſequeretur , quòd reus poſſet ſuis defenſionibus renunciare tacitè quod minimè facere poteſt,poſt Pariſ.de Put.tradit Nouell.*in tract.ad defenſam rub.an indicia pro reo danda.n. 26. & ſeq.* Mar.*in pract.crim.§. nunc videndum,n.6.& in l.vnius §.cogniturum,57.ff.de q.*reddit aliam bonam rationem Cart. *in pract. crimin 2.tract.de indic.& tortur.§.circa 5.n.7.* vbi dicit, *quòd ita practicatur in Regno,*Andr.Gayl.*de pac.publ.l.2.c.7. n.8.deciſ.Auen.15.n.8.in fin.& n.18.*latè Bar.*n.49.n.9. & ſeqq.* 3

Et licèt in propoſito pro conciliatione iſtarum opinionum ſoleat adduci illa diſtinctio,an reus fuerit perſona ruſtica,vel idiota ſiue ſagax, ac aſtuta , vt in primo caſu detur copia etiam non petenti , Caual. *de teſt.par.4.n.*123 dicit omnibus miſerabilibus perſonis etiam non petentibus æquom eſſe dandam copiam proceſſus,ſecus in alio caſu,vt per Mar. *in d.§. Nunc videndum,n.13.& ſeq.*quem ſequitur Cartar.vbi *ſuprà n.11.*Mont.*in pract.crim. reg.14.n.4.* Vulpell. *reſp.34. n.6.* Foller. *in verb.detur copia cap n.1. in fin* Burſatt. *conſ.201.n.72.l.2.*Claud.Bertaz *d.conſ.130.in lit. A,in 1.ampl.lib.2* † Tamen ego omnino teneo,quòd reiecta iſta diſtinctione copia cuicumque perſonæ danda ſit licèt non petatur ex officio ipſius iudicis,cùm ipſe teneatur ex ſuo officio quærere de innocentia inquiſiti.Marſ.*d.§.nunc videndum n.7.& in d.§.cognitum, n.* 57.Nouell.*in tract.ad defenſ.rubr.an. indicia pro reo n.* 17.Ant.Gomez. *tit.de delict.c.13.n.33.* Cartar.*de execut.ſent.in præfat.n.27.* Mar.*deciſ.60.n.4.p.1.*Far.*q.39. n.97.& ſeq.*vbi teſtatur de magis communi,æqua , & iuridica,& ratio eſt in promptu : quia ſi iudex eſt ſollicitus in perquirendo informationes contra reum pro fiſco,cur non debeat eſſe ſollicitus in concedendo defenſionem reo, cuius cauſa eſt magis fauorabilis,vt dicit Marſil.vbi ſuprà , & quia etiam homines ſagaces,aſtuti,& doctores,ac alij iuris periti magis indigeant auxilio in eorum rebos , & cauſis criminalibus,quàm alij,cùm minus ſciant,& magis errent , vt in noſtris terminis conſiderat Boſſ. *de ind. & conſid. ante tort.80.in fin.* Rol.*conſ.12. n.62.in fin.l.3.* Claud. Bertaz.*d.conſ.130.in lit. A,*Mod.Rom.*d.q.39. n.96.& n.99* Baiard.*q.49.n.11.& ſeq.*Et nos in ſtatu Eccleſiaſtico habemus Bullam Pauli Tertij confirmata à Pio Quarto,per quam omnino eſt danda copia indiciorũ, etiamſi non petatur , & licèt videantur loqui dictæ Bullæ,quando copia petitur,vt dicit Cart.*in pract.interrog.reor.lib.3.c.3.n.52.*tamen veritas eſt,quòd indiſtinctè obſeruetur,vt copia præfata detur,etiamſi non fuerit petita,vt declarat. Mod.Rom.*d.q.39. num.* 99. vbi teſtatur in practica eſſe hanc opinionem magis obſeruatam , & eandem declarationem ad dictas 4

Bullas tradit Baiard. *in q.49.n.22.& ſeqq.* in vrbe habemus ſtatutu n, vt omninò copia indiciotum tradi debeat, *lib 2.c.10.* & quomodo poteſt iudex deuenire ad torturam tuta conſcientia, quæ ſolùm datut in ſubſidium, niſi audito reo in ſuis defenſionibus, vt benè conſiderat Ambroſ. *de mod.ferm.proc. l.3.c.2.n.*
6 *5.& 6.* Bertaxx. *conſ.130.n.2.* teſtatur de magis communi & practicata opinione. † Igitur cauſæ defenſor petat dictam copiam indiciotum ad effugiendam omnem, & quamcunque cauilloſam diſputationem fiſci, ſed poſt hæc ſcripta ſuperuenit noua reformatio S. D.N Pauli V. *ſub rub.de indic. crim.* vt etiam non petentibus copia proceſſus tradatur, vt poſſit in dicta Inquiſitus contenta purgare.

7 Imò, ſi carceratus, vel inquiſitus eſſet mulier, pupillus, pauper, & alia perſona miſerabilis, licèt extaret ſtatutum, vt copia proceſſus detur, ſi petatur, adhuc iſtis perſonis omninò danda erit, etiamſi non petatur, Matul. *conſ.56.n.14.* Monticell. *reg.14.n.15.* Burſatt. *conſ.201.n.73.vol.2.* & poſt iſtos Farinac. *q.39.n.93.*& Sim.de Præt. *conſ.202.n.15.* Vulpel. *reſp.34.n.7.* Baiard. *d.q.49.n.9.* Quis autem dicatur pauper remittitur arbitrio iudicis, Menoch. *de Arb. caſ.65. lib.2.* Scacc. *de indic. d.cap.100. n.8.in fin.* Caualc. *de teſtib. par.4.num 123.*

8 Ac etiam iudex, non ſolùm debet dare copiam proceſſus, ac defenſionem inquiſito, ſed etiam illi prouidere de procuratoribus, & aduocatis, vt per Blanc. *in l.fin.n.31.verſ.propterea ſuperflua & inanis ff. de quæſt.* Moder.Rom. *q.39.n.95.* vbi non adeſſet procurator pauperum, ac etiam aduocatus. ſed hic in Curia Romana vterque adeſt, prout in multis etiam locis adeſt ſimilis prouiſio, de quibus mentionem facit, Lupus *in tract.de illeg.& de natal.reſt.lib.comment.3.§.3.n.76.* vbi de ſimili materia multa ſcribit, & in ſpecie, quòd aduocatus nolens patrocinari pro egenis peccet mortaliter & quòd Reipublic. bene inſtitutæ conueniat vt pauperibus litigantibus dentur aduocati, & procuratores expenſis publicis.

9 Benè verum eſt, quòd ſi iudex deuenerit ad torturam non data copia indiciorum, quando non fuit petita, poſſet excuſari, ne teneatur in ſyndicatu, vt conſuluit Alex. *in conſ.65.n.9. & ſeq. vol.1.* & alij relati per Farin. *d.q.39.n.91.circa fin.* Baiard. *d.q.49.n.15.*

10 Imò pauperibus copia gratis dari debet, tam de iure communi, quàm vigore Bullarum Pauli III. & Pij IV. vt tradit Cartar. *de interrog.reor.lib.3.c.3.n.55.* per quas diſponitur, vt copiæ indiciorum, ſeu eorum originalia tradantor aduocato, vel procuratori pauperum videnda gratis, ſine aliqua impenſa, cùm aliàs Notarius non poſſit tradere originalia proceſſus ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Ioan. de Amic. *conſ.106.n.7.* Baiard. *q.39.n.6.*

CAPVT III.

Reo quæ ſint edenda.

SVMMARIVM.

1 *Reo dari debent ea omnia acta, & indicia, quæ poſſunt etiam in minimo ipſum grauare.*
2 *Reo ſunt edenda ſupplicationes, preces Principi porrecta, necnon memorabilia, & alia quæ fuerunt deducta in proceſſu contra ipſum.*
3 *Reo ſunt edenda etiam conſtituta teſtium ſubornatorum, cùm ex eis poſſit reus aliquam defenſionem deſumere, & falſitates detegere.*
4 *Allegationum iuris copia eſt etiam reo tradenda, ſaluom de conſuetudine.*
5 *Interrogatoriorum copia non eſt tradenda.*
6 *Reo ſunt tradenda omnia percutienda nocentiam, vel innocentiam abſentium, quando percutiunt reum carceratum, & ei tollatur facultas ſe tuendi.*
7 *Nomina teſtium examinatorum non ſunt reo ſpecificanda. ſecundùm vnam opinionem.*
8 *Contraria autem opinio verior eſt, vt etiam nomina teſtium ſint reo ſpecificanda, præterquam in crimine hæreſis, & in quibuſdam alijs criminibus exceptis.*
9 *Nomina teſtium examinandorum ad defenſam rei, ſi aduerſarius eſſet potens, & timeretur ne illos ſubornaret, non erunt notificanda fiſco, & adhærenti.*
10 *Aduocatus, quando omnia contenta in proceſſu contra reum non decernuntur in traditione copiæ, debet proteſtari, vt de illis omiſſis nulla habeatur confide atio.*
11 *Copia proceſſus eſt danda, poſtquam reus declarauit teſtes pro ritè, & rectè examinatis, vbi viget talis conſuetudo.*
12 *Notarius non tenetur dare copiam proceſſus, niſi ſibi fuerint tradita arrha, & deinde totum pretium niſi reus fuerit pauper.*
13 *Appellatio admittitur à denegata copia proceſſus, non ſolùm quando expreſſè denegatur, ſed etiam quando iudex tacerit, appellari poteſt à dicta taciturnitate.*
14 *Notarius, poſtquam fuit decreta copia proceſſus, poteſt compelli ad illam tradendam.*
15 *Copia proceſſus denegata, omnia facta dicuntur nulla*

IN hac quæſtione Aduocatus habet intentionem fundatam, vt ſuo principali edi debeant omnia 1
acta, & indicia & ea omnia, quæ ad reum pertinent, etiamſi in minimo poſſint ei nocere, Cæpoll. *conſ.41.n.15.* Gabr. *concl.9.n.47.lib.7.* Bertaz. *conſ.130.n.1.& 3.* Scacc. *in tract.de indic.lib.1.c.100.n.4.& 6.* vbi alios & duplici ratione Doctores mouentur, & prima eſt, quia non concedendo omnia acta reo, auferret ei iudex defenſiones, quas minimè auferre poteſt, Abb. *in cap. ſi quis contra n.48.de for.compet.* Cattat. *de execut.ſent. cap.1.n.116.* Secunda eſt, quia omnis actus iudiciarius efficitur communis vtrique parti, Fulgoſ. *in l.ſi legatum,n 1 ff.de edend.* Decian. *in teg.2.ſub n.16.C.eod.* Marant. *in Specul.par.6.art.10.n.53.* Aſin. *in pract.§.22 c.8.n.3.* Scacc. *d.cap.100.n.6.in fine*, & ob id mihi non placet opin. Caualc. *de teſtibus,p.4.n.121.* vt iudex non teneatur dare copiam proceſſus nec inſtium, quando fiſcus eis vti non velit contra reum, & caueat quilibet iudex ab iſta opinione Caualc. & in propoſito ſciat Aduocatus quòd iura, inſtromenta, & aliæ ſcripturæ non probent, niſi producantur parte citata, vel præſente, & detur copia parti cum termino ad opponendum, vt latè exclamat Marſ. *ſing.81.* ex doctrina Bartol. & aliorum in locis per eum adductis.

Imò ex iſtis rationibus ſunt edenda reo etiam narrata, & ſupplicata Principi, ſi fuerint producta, Papienſ. *in tract.in form.pet.cop.inſtr.in prima gloſ.* Scacc. *in d.c.100.n.15.* ac etiam erit edenda reo copia libelli accuſatoris inquiſitionis, vt ſit omninò tradenda, cùm ſtet loco libelli, & copia libelli accuſatoris etiam tradenda ſit; & idem erit in copia monitorij, vbi formatur, prout in Curia, imò illius copia tranſmittitur etiam non petita, dixi ſuprà *in defenſione circa citationem.* † Ac etiam erit edenda copia Conſtitutorum teſtium ſubornatorum, cùm multa poſſint eſſe in dictis conſtitutis, quæ tendant ad defenſionem reorum & forſan detegerent falſitatem teſtium, vt benè tradit Baiardus *q 4.n.45.& ſeq.* reprobato, Vulpell. *in reſp.102.* ſi quis deſiderat conciliationem inter iſtos duos Doctores, videat Caluac. *de teſtib.p.4.n.123.verſ. ſed ſui euſdem opinionis.*

2 and 3 (right margin, beside "Imò ex iſtis…" and "Ac etiam erit edenda copia Conſtitutorum")

Nec

4 Nec non datur copia allegationum juris, ſi in actis producantur, licèt de jure ſit ita opin controuerſa, vt eſt videre apud Iaſ.. *n l. edenda nu.6. ff. de edend.* Marant. *in ſ..o Specul.p.6. act.10.num.58.* Aſin. *in pract.§. 24. num. 7.* Guid.Pap. *deciſ.* 443. Baiard. *quæſt. 49.nu. 37.* Sed Io.de Anic. *in conſilio.103.numer.3.* reſpondit etiam de jure copias allegationem juris eſſe tradendam, de conſuetudine autem indiſtinctè datur. & teſtatur Scacc. *in d. cap. 100. num. 14.* & ita paſſim obſeruatur in Curia, ſed ita iſtæ informationes non dantur in actis, ſed in chlamide judicis, qui deinde breui manu præbet illas aduocato rei.

5 Copia autem interrogatoriorum minimè datur, propter timorem ſubornationis, *gloſſ. in cap.2.verb.interrogatoria de teſt.in cap.per tuas num. 3. de teſt.* Bald. *in l. data opera 36. verſ. nota tamen. C.qui accuſ.* Decian *in l. ſi apud quem num. 29. C.de edend.* Marant. *d. act. 10. n. 57. & act. num. 17.* ita vidit ſemper obſeruari tam in ſtatu Eccleſiaſtico, quam in Regn. Scacc. ita teſtatur *in d.cap. 100. n.15. in d.cap. per tuas nu.2. de teſtib.* dicit, ſi quòd judex vellet dare copiam interrogatoriorum parti, poſſet appellare. Mod.Rom. *qu. 73. n. 19.* & ibi concordantes allegat, & ſubdit, *niſi pars conſentiret. vt traderetur copia,* quia tunc judex hoc facere poſſet licet ipſa pars per d.conſenſum fatua reputaretur, qui doct. loquuntur antequam teſtes ſuper interrogatoriis examinentur. Cauale. *de teſt. p.4. ſub n.123.verſ. ſicuti non datur,* vbi etiã quod non detur copia quarundã inſtructionum judici datarum ad eum informandum, nec nominum teſtium ante aperturam.

6 Depoſitiones autem ac alia percutientia nocentiam vel innocentiam abſentium minimè edenda ſunt, ſed eorum nomina, & alia, quæ pertinent ad eos, ſupprimi & deleri debent, dummodò ſummo non tollatur carcerato facultas defenſionis. Clar. *q.49.verſ.ſed pone.* Fol. *in pract. crim. in verb.detur copia.capit.n.12.* Quod dicit eſſe valde notandũ Farin. *q.59.n.157.* Cartar. *de interrog.reor.lib.3.c.2.num.73.* Ambroſ. *de mod. form.proceſſ.inform.lib.3.c.1.n.59.& ſeq.* Baiard. *q.49.n. 31.* vide Prax. Arch.Neap. *c.28.ſub n 11.*

7 Nomina autem teſtium examinatorum, aliqui tenent, vt non ſint edenda, neque notificanda & maximè quando vigeret ſuſpicio, & periculum ſubornationis, propter potentiam inquiſiti, Pariſ. *conſ.2.n.170. lib.4.* qui teſtatur, quod ita firmant omnes ſcribentes. Simanch. *de hæreſ.c.62.n.6.* Scap. *de iur.non ſcript.c. 41.n.6.* Cart. *de interrogat.reor.lib.3.c.3.n.98.* vbi ſubdit, quòd licet ſupradicti Doctores loquantur in crimine hæreſis, tamen idem erit obſeruandum in aliis cauſis ob potentiam reorum, vt per Clar. *d.q.49.verſ. habètque locum,* & ideo inſolemt practica, *quod dentur nomina teſtium confuſa. & ſeparata à dictis teſtium, ob potentiam reorum, ne poſſint ſcire quid ab vnoquoque eorum dictum fuerit,* Blanc. *in pract.crim.f.38.n. 80.* & ita obſeruauit Senatus Mediolanenſis in cauſa homidicij, in qua propter potentiam aduerſariorum, judices non edebant nomina teſtiũ, niſi pro vt ſibi videbantur, vt teſtatur Clar. *in d.q.9.verſ.habètque locũ.* & refert Cart. *in d.lib.3.c.3.n.101.* Mod.Rom. *q 39.n.86.* Scacc *in d.c. 100.n.12.verſ.limita hanc concluſionem.* Thob. Triuiſ. *dec.44.n.2.& ſeq.* dicens ita fuiſſe deciſum coram Nuncio Veneto, ſed loquitur in ciuilibus, non in Crim.

8 Contrariam autem opinionem, vt ſint reo nomina teſtium examinatorum edenda *iuxta teſt.in c.qualiter. & quãdo el 2.§.debent igitur extra de teſt.* tenẽt Fel. poſt Bald. *in c.per tuas n.3. in fin.de teſt.* Veſtr. *in p.lib.6.c.2. n.18.* quam opinionem ibi Veſt. dicit magis rationabilem, vt reus poſſit facere interrogatoria, cùm munus interrogantis, non tantum ex qualitate probandorum, quãtum ex qualitate teſtium perficiatur & pondus depoſitionis magis conſiſtat in qualitate teſtis, quàm dicti, & ob id teſtibus, & non teſtimoniis judicandum ſit, Crauet. *conſ.9. n.10.* & Veſtr. vbi ſuprà dicit, non antea incipere dilationem ad dandum interrogatoria, quàm ſit edita nomina teſtium, & ſequitur Scac *in d.c.100.n.12.v.contrariam ſententiam.* Clar. *q. 49.verſ.* habètque locum, vbi tradit quod nunquam aliàs vidit per Senatum obſeruari, vt non edantur nomina teſtium, niſi in caſu ſupradicto & Scapp. *in d.c. 41.n.3.* etiam dicit, quod nunquam aliter ſeruari vidit, provt etiam teſtatur Mod.Rom. *d.quæſt.39.n.87.* non obſtante quavis potentia inquiſiti, latè hanc opinionem tuetur Franc.Perſonal. *in tractat.de inn.& tortur. n.19.* & dicit contrariam conſuetudinem non valere tanquam corruptelam Prax Arch. Neap. *c.28. n.1.v. ſunt concedenda,* Cauale. *de teſtib.p. 5.n.10.dicit de iure Canon.debeant dari, licet ſecus ſit de iure ciuili, vel quod ſit ſtandum conſuetudini loci.* Cart. *d.lib.3.c.2.n.101.* vbi etiam refert, quòd Paulus III. *in Bulla in fauorem omnium pauperum, ſtatuit, quod tradatur reo copia inditiorum cum expreſſione nominum teſtium, vt inquiſitus ſe defendere poſſit, præterquam in crimine hæreſis, & aliis criminibus de iure exceptis,* iuxta tamen iuris diſpoſitionem, ſequitur Modern Roman. *q.39.n.85.* vbi de communi Andr.Gayl. *de pace publ.lib.2.c.7.n.6.ſeq.* & poſt hæc ſcripta ſuperuenit reformatio S.D.N. Pauli V. *ſub rubr.de iudic.crimin.* per quam diſponitur, vt nomina teſtium exprimantur.

9 Bene verum fateor, quòd ſi teſtes examinari debeant ad defenſam, & immineat periculum ſubornationis, vel impedimenti ob potentiam, vel calliditatem aduerſarij, non erit facienda editio de nominibus teſtium examinandorum, vt benè tuetur Hond. *conſ.191.n.43.ſeq.vol.1.* vbi allegat Bald. *in l.fin.C.de eden* Alex. *in l.1.§.editiones.num.20.& ſeq.ff de ord.iud. part.6.actu 10. Rubric.de Alter.edit.n.90* Campeg. *de teſtibus, reg.300.in princ.* Qui Hond. vbi ſuprà firmat edi debere, poſtquam teſtes fuerint examinati, & hoc intelligit, quando datur inſtigator, vel Fiſco adhærens, & in omnem caſum, ſi edi debeant Fiſco, non tamen debent propalari querelanti, ſtante timore ſubornationis, vel impedimenti, cuius opinionem omninò toto pectore amplector, provt ſequitur etiam Modern.Roman. *in conſ. 65. n.11.* Nec obſtat; quòd in iudicio criminali ſit ſeruanda æqualitas inter partes, & ideò, ſicut Fiſcus tenetur edere nomina teſtium; ita reus, quia reſpondetur quòd ſit ſeruanda æqualitas in pari caſu, poſtquam teſtes fuerint examinati, ſicut euenit in Fiſco inſtigatore, qui edunt nomina teſtium, poſtquam fuerunt examinati, & poſtea non eſt inconueniens, vt reus aliquam prærogatiuam in hoc habeat, cum fauorabilior ſit ſemper materia defenſionis, per ea quæ millies ſuperius dixi.

10 Et cautela erit pro deffenſore quando iudex non concedit integram copiam totius proceſſus & actorum, vt proteſtetur, quod de petitis, & non exhibitis copia nulla habeatur ratio, vt tradit Follet. *in pract. crimin.in verb.detur copia capitulorum.n.2.* & ſequitur Scacc *in d.c.100.n.11.verſ.& quia poſſet.*

11 Copia autem proceſſus dari debet, poſtquam proceſſus eſt completus, & poſtquam reus declarauit teſtes pro ritè & rectè examinatis, vbi viget conſuetudo ita declarãdi, & poſtquam copia proceſſus fuit decreta à judice, & 12 † poſtquam fuit tradita arrha, & ante conſignationem, Notario ſatisfiat de competenti mercede, vt de communi teſtatur Marant. *in Specu.par.9.act.10. n.59.* Scacc. *in d.c 100.n.8.* Caluac *de teſtib.par.4.n.114.* vbi ſubdit, quod ſi pluries pars copiam proceſſus voluerit, pluries debeat Notario ſoluere mercedem, niſi fuerit pauper, quia tunc erit gratis tradenda copia, vt ſuperius dixi, ſed Florentiæ non datur copia teſtiũ niſi factis defenſionibus, ſed tantùm prius copia quærelæ, & inquiſitionis, vt teſtatur Caualch. *de brach.reg.*

p.3.n.15. circa finem, qui dicit, quòd hoc non laudat, neque vituperat, ſed ego certè quidem non laudo.

13 Aduocatus autem, ſi iudex deneget copiam proceſſus, quando de iure eſt concedenda, debet appellare cum dicatur inferre grauamen, Matant. *l. alt.* 10. *n.* 55. Anton. de Nigr. *ſuper cap. Regni cap.* 142. *num.* 8. Modern. Roman. *quaſt* 39. *n.* 72. Scact. *d. c.* 100. *n.* 9. vbi ſubdit, *vt poſſit appellare, non ſolùm, quando negat, ſed etiam quando tacet, vt tradit* Neuiz. *conſ.* 97. *n.* 17. *ſeq.* & formam appellationis ponit Luc. Pet. *in pract. cap.* 6. *lib.* 2. *n.* 8. *& ſeq.* & debeat fieri coram iudice & non ſufficit proteſtatio facta coram notario, & iudici notificata. Farinac. *q.* 75. *n.* 7. vbi alios allegat, & quandocumque ante ſententiam poteſt appellari. Caualc. *de teſtib.*
14 *par.* 4. *ſub num.* 212. † & ſimiliter, ſi Notarius renoat tradere copiam decreti, poterit compelli, vt per Bald. *in l. præcipimus n.* 1. *C. de appell.* & Decian. *in l.* 2. *n.* 14. *C. de eden.* Scac. *d. c.* 190. *n.* 9. *in fin.* Et denegatis defenſionibus omnia inde ſecuta ſunt prorſus nulla, *clem. paſtoralis, de ſent. & re iudic.* Amod. conciuis meus, *de ſynd. n.* 223. Vulpel. *reſponſ.* 22. *n.* 7. *deciſ. Auenion.* 15. *per totam*, quæ loquitur in confeſſione *vt ſit nulla* etiamſi conſtaret de corpore delicti, vel eſſet indiciis adminiculata, Farin. *q.* 39. *num.* 84. vbi de communi, vbi etiam alios allegat, latè etiam Ladereh. Imol. *conſil.* 184. *n.* 6. *& ſeq. & ſub num.* 13. ſine difficultate dicit procedere, quando copia proceſſus fuit petita, vt ſi deinde ſequatur, ſententia ſit nulla, & ibi alios allegat.

CAPVT IV.

Pendente termino, vel dilatione ad faciendum defenſiones, iudex nihil innouare poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Termino, vel dilatione pendente data reo ad ſe defendendum, iudex interim nihil innouare poteſt.*

2 *Proceſſus fabricatus dilatione pendente, an ſit nullus ipſo iure, vel ope exceptionis veniat annullandus.*

3 *Dilatione pendente, ſi iudex in conceſſione dilationis reſeruauit ſibi facultatem procedendi poterit ad vlteriora deuenire, non obſtante dicta dilatione.*

4 *Iudex dilatione pendente poteſt illam reuocare, & ad vlteriora procedere, & quando hoc ſibi liceat facere, vide hic per Authorem.*

5 *Idem poteſt procedere ad vlteriora, quando pars, cui fuit data dilatio, inſtat pro expeditione cauſæ.*

6 *Item poteſt iudex pendente dilatione ad vlteriora procedere, quando illam conceſſit ſuper actu nullo.*

7 *Item ſi adeſſet ſuſpicio tumultus in populo ob dilationem datam.*

8 *Dilatione vna pendente, an iudex poſſit dare aliam dilationem incipiendam, finita prima dilatione.*

9 *Dies termini in propoſito an computetur in termino.*

10 *Dilationes omnes vni parti data ſunt inter ipſas partes communes.*

1 Cauſæ defenſor in iſta quæſtione habet intentionem fundatam per *text. in l. vnica, §. cognituram, ff. de quaſt.* vt iudex ſuperſedere debeat pendente termino ad ſe defendendum reo dato in procedendo ad vlteriora, & ibi notat, Marſil. *n.* 123. Burſat. *conſ.* 201. *n.* 75. *lib.* 2. & eſt magis verum in dilatione conceſſa, vt ea pendente nihil ſit innouandum, Franc. *in cap. ſignificante, num.* 4. *de appell.* Pariſ. *conſ.* 106. *num.* 14. *lib.* 4. Lancell. *de attent. c.* 7. *num.* 1. *& ſeqq.* Modern. Roman. *quaſt.* 39. *num.* 7. *& ſeq.* Canalcan. *de Brach. reg. par.* 3. *num* 4. *verſ.* ſed ad vnum vbi dicit procedere etiam in iudice habente brachium regium, latè Grat. *conſ.* 77. *n.* 5. *& ſeq. part.* 2. qui reddunt bonam rationem, cùm facta pendente dilatione, dicantur facta ab eo, qui carebat officio, ſeu exercitio iuriſdictionis quia in dicto tempore officium iudicis conquieſcit, Veſtr. *in pract. lib.* 7. *cap.* 1 *num.* 16. *per text. in l. fine pars, Cod. de dilat.* Baiard *d. q.* 48. *num.* 4. Anton. Gabr. *lib.* 2. *de dilat. concluſ.* 1. *n.* 1. vbi ponit ad iſtam propoſitionem ampliationes, & limitationes, & dilatio data, abſenti non currit, niſi a die quo fuit intimata, & illa dies intimationis non computatur in dilatione, Marant. *in ſpecul. pars.* 6. *act.* 3. *n.* 14. vbi alios allegat.

Sed contingit dubitari, an proceſſus ſit nullus ipſo 2
iure, vel veniat annullandus ope exceptionis, quia fuit factus dilatione pendente, & Ant. Gabr. *in d. concluſ.* 1. *n.* 3. dicit eſſe ipſo iure nullum, & allegat *gloſſ. in l.* 1. *in verb. nollus, ff. de ferus*, Boër. *ſing. in verb. dilatio, il primo*, & Iaſon. Bald. & Franc. *in locis per eum allegatis*, latè Grat. *d. conſil.* 77. *n* 6. *& ſeqq.* & plus dicit, quòd ſit nullus ipſo iure, etiam parte non opponente, nec poſſit de conſenſu partium ratificari, cum conſenſus partium non poſſit operari, vt fingatur iudicem non habentem iuriſdictionem, neque eius exercitium retrohabuiſſe, *leg. obſeruare, ſi a ff. de offic. proconſ. & lege* Bald. *in leg. penult. col. fin. C. de arbitrar.* quod pro notabili ſequitur Iaſ. *in l.* 2. *in fin ff. de re iudicat.* Anton. Gabr. *d. concluſ.* 1. *n.* 3.

Primò limita, quando iudex in dilatione conceſſa 3
reſeruauit ſibi poteſtatem ad vlteriora procedendi, quia tunc poterit, non obſtante dilatione, ad vlteriora procedere. Lancell. *de attem. c.* 7. *n.* 18. *& ſeqq.* cùm poſſit dilationem legalem abbreuiare, & prorogare iuxta perſonæ, & negocij qualitatem. Menoch. *caſ.* 52. *de Arb.* Caualc. *de teſtib. par.* 5 *n.* 29. *ſeq.* vbi tamen ſubdit, quod iudex teneatur exprimere cauſam, quare recedat à dilatione legali, vel ſtatutaria. Et hic in Curia Tribunali Gubernatoris fuit introducta practica, quod in delictis notoriis, & vbi certum eſt, quòd non poteſt adaptari defenſio, iudices concedant terminum trium dierum ad faciendum ſuas defenſiones, cum clauſula *plus & minus arbitrio iudicis*, quo caſu pendente dilatione, tutè ad vlteriora procedunt, vt dicit Modern. Rom. *q.* 39. *n.* 11. *ſeq.* & vlterius prononciant loco copiæ eſſe tradenda originalia Procuratatori & Aduocato, Peregr. *conſ.* 2. *n.* 149. *vol.* 2. ſed hac practica Iudices non debent vti, niſi in delicto graui, & atrocis & in flagranti crimine, & vti apertè conſtaret nullam defenſionem reo competere, ſecus ſi aliquod dubium conſiderari poſſet ſuper quo opus, & labor eſt, vt ſumat idem Modern. Rom. *q.* 56. *ſub n.* 106.

Secundò limita, quando iudex expreſsè dilationem 4
reuocauit, quia tunc poterit deuenire iudex ad vlteriora. Franc. *de appell. c. ſignificante n.* 16. Grat. *conſ.* 77. *n.* 17. *& conſ.* 78. *per totum, p.* 2. Mod. Rom. *d. q.* 39. *n.* 10. vbi ſubdit, quòd numquam debet dilationem reo cōceſſam reuocare, nec poteſt niſi ageretur de euitando ſcandalo in populo, & eſſemus in delicto notorio: Canalc. *de Brach. reg. p.* 3. *n.* 4. *verſ. ſed ad vnum, firm.* quod nec iodex habens brachiū regium poteſt dictum terminum, vel dilationem reuocare, quod eſt notandum hic in Curia per Gubernatorem. & eius officiales, & Grat. *d. conſ.* 77. *n.* 18. dicit, quòd iſto caſu iudex nō debet ex abropto ad vlteriora procedere, ſed erit citandus reus ad videndō reuocari dilationē, & vnico contextu, vel citatione citare ad videndū procedi ad vlteriora, ſiue ad ſententiam, Ant. Gabr. *d. concl* 1. *n.* 10. *dicit*, quod ſi fuerit dilatio de conſenſo partiū, non poterit illā reuocare, abſque conſenſo ambarum partium, & ſequitur Baiard. *q.* 48. *n.* 1. vbi tamē prius dixi, quod ſi reus acceptaſſet dictā dilationē, vt iudex nō poſſet amplius

plius

plius illam reuocare,nec abbreuiare & dicit hanc eſſe
communem opin.poſt Bad.*deciſ.*338.

5 Tertiò limita,quando pars ipſa cui fuit data dilatio,
inſtetit pro expeditione cauſæ. Grat. *dict.conſil.77.n.*
21.*vol.*2. vbi etiam reſpondet ad illud,quod dicitur,
quod dilatio ſit communis vtrique parti, ſicut è contra,
quando judex breuiorem dilationem concedit, vt
pars proteſtetur, quòd poſſit de jure petere liam di-
lationem, cui eſt danda ſine alia cauſæ cognitione,
cùm non dicatur noua dilatio,ſed potius reintegratio.
& ſuppletio primæ, vt poſt Im. Bald. & alios tradit
Marant.*de ord.iud.p.6.act.3.n.317.mihi fol.*435.

6 Quartò limita quando eſſet data dilatio ad aliquid
faciendum, quod nullum eſſet,quia poteſt iudex ſu-
per actu valido procedere, non obſtante dicta dilat-
oine.Grat.*d.conſ.77.n.20.verſ.præterea dico.*

7 Quintò limita, quanto ob dilationem datam tu-
multus in populo oriretur, quia tunc judex ad illud
ſedandum, vel ei occurrendum, poterit deuenire ad
executionem, vel ad vlteriora procedere, quamvis
penderet dilatio,vel terminus ad faciendam defenſio-
nem.Marſ.*in pract.cri.§. vlterius.n.*30. Far.*q.21.n.*145.
qu 37.*n.*9. & alias dixi,quòd judex debet de iſto peri-
culo tumultus conſtare facere in actis, ne deinde in
ſyndicato aliquid mali ſibi contingat.

8 Et ſcias,quod pendente vna dilatione, poteſt dari
alia,quæ incipiat finita prima dilatione.Doct.adducti
per Ant. Gab.*d.concl.*1.*n.*23. declarátque procedere,
quando,ſecundus actus eſt omnino diuerſus à primo,
ſecus ſi dependeat primo.

9 Et in propoſito an dies termini computetur in ter-
mino,vide latè Duen.*reg.*196.*& reg.*197.& Tiraq. *de*
*retrac.lign.§.*1.*gloſ.*11.*n.*19.*&* 42. vbi ponit ad iſtum
articulum multas declarationes & latè Caualcan. *de*
teſtibus parte 4.*n.*192.*& ſeqq.*Vant. *de nullit.ex defect.*
*proceſſ.n.*59.*& tit.ex defectu iuriſd.nu.*60.vbi ponit re-
gulam. vt dies termini non computetur in termino
& præcipuè ſi ſtatutum,vel decretum dicat,quòd in-
cipiat currere à die tali,quia illa dictio, *A*.ſtat exclu-
ſiuè ſecus quãdo diceret *proba hic decem dies,vel vſque*
ad talem diem,vel ſi expreſsè dictaret,quod dies ter-
mini computaretur in termino,vt eſt latè videre per
Cauale. *dict.p.*4. *num.*194. *& ſeqq.*vbi concordantes
allegat.

11 Sciáſque etiam, quòd omnes termini & dilationes
vni parti datæ ſint inter ipſas partes communes etiam
quod eis re integra renunciaſſent Canale.*de teſtib.p.*
5.*n.*35.vbi alios allegat,& etiamſi terminus datus eſ-
ſet in noti jure ſpeciale reſtitutionis in integrum, vt
poſt Carauit.*tit.*90.*& ſeqq.*tradit. Baiard.*qu.*48.*n.*8.*&*
latè poſt alios quos allegat Maran. *de ord.iudic.p.*6.*in*
*verb. De dilatione nu.*18. vbi ſubdit.*quod eſt continua.*
cum in ea currant etiam dies feriati,niſi tota dilatio ab-
ſorbeatur à feriis,& ibi ponit exemplum.

CAPVT V.

Reo eſt dandus terminus ad ſe defendendum.

SVMMARIVM.

1 *Reo eſt dandus terminus ad faciendum ſuas defenſio-*
nes, iuxta qualitatem perſonæ,& diſtantiam loci.

2 *Iudex,quando decernit copiam proceſſus, debet etiam*
ſtatuere terminum reo ad ſe defendendum.

3 *Terminus non vnus ſolus, ſed plures ſunt concedendi*
reo ad ſe defendendum.

4 *Termini ferè dicuntur arbitrarij in materia criminali,*
& ſic plures concedi poſſunt,ſed facilius conceduntur
tur reo,quàm inſtigatori.

5 *Aduocatus quando vult habere plures terminos,ac di-*
lationes pro reo debet deducere,quod reus eſt carce-
ratus,& ſucceſſiuè ceſſat calumniæ ſuſpitio, & quod
in primis dilationibus fecit diligentias,& fuit im-
peditus, & ſimilia.

6 *Terminus debet concedi reo ad faciendas defenſiones*
vel ſaltem pati, quod illas faciat, quamvis extra-
rei ſtatutum. vt in primo termino reus omnia pro-
ducat.

7 *Defenſio facta ſine termino in fauorem rei,& pro in-*
nocentia, tenet.

REo eſt dandus terminus ad faciendum ſuas de- 1
fenſiones,alias judex tenetur de dolo in ſyndica-
tu.Marſill.*in pract.crim §.nunc videndum.nu.*19. Plot.
*de in lit.iur.§.*30.*n.*9.Rol. *conſ.*12. *nu.*44. *&* 58.*lib.*3.
Farin.*conſil.*64.*n.*9.Peregr.*conſ.*2.*n.*44.*vol.*2. vbi alios
allegat Franc. Perſonal. *de indic.& tortura nu.*20. 26.
Card.Tuſc.*in lit.T. concl.*326.*num.*15.& ſolet in ipſo
decreto apponi terminus trium dierum de ſtylo, &
conſuetudine.Cartar.*de interrog.reor. lib.*3. *c.*3.*nu.*74.
vbi ſubdit, vt juxta qualitatem perſonarum; & di-
ſtantiam loci detur terminus duorum,trium aut plu-
rium dierum arbitrio judicis, Ambroſ *de proceſſ. in-*
*form.lib.*3.*n.*23.*& de communi obſeruantia in Regno.&*
terminus duorum dierum Marant.*Specul.p.*6.*act.*14.*nu.*
15.Cumia.*de ſyndic.c.*21.*n.*29 dicit, *quod in Regno ter-*
minus non reperitur taxatus,ſed poſſit dari terminus octo
dierum virtute literarum diſpenſatiuarum, & quod ſit
*dandus terminus vltra indiciorum copias.*Clar.*q.*48.*n.*1.
*in fin.*vbi dicit. quod ſecundùm communem practi- 2
cam eodem contextu ſolent judices publicare pro-
ceſſum offenſiuum, & ejus copiam parti decernere,
vnà cum termino ad faciendum ſuaa defenſiones,
Ant.Gomez.*c.*13.*ſub n.* 33. *tit.de delict.*Moder.Rom.
*q.*39.*num.*3. Foller.*in pract.crim.in verbo. & ſuccinta lite*
*conteſt.n.*1.vbi firmat quòd judex de neceſſitate tene-
tur dare terminum ad ſe defendeodum, & *in verb. ſi*
*confitebuntur n.*51.Nouel.*in tract.ad defenſam.c.*4.*n.*5.
& ita per totum mundum practicari teſtatur Corrad.
*in pract.rubr.de proced.ante diffin.num.*3. *vt ſ. ſtatuere*
e im debet:quæ opinio,vt videmus, eſt communiter à
Doctoribus recepta,provt etiam eſt vſu & coofuetu-
dine approbata, & bene etiám deſumitur ex dicta
Bulla Pii IV.*verſ.pendente termino*,de qua mentionem
feci in præcedenti capite.

Et ſine altercatione,non vna dilatio,nec vnus ter-
minus dari debet,ſed tres reo concedendi ſunt. Iaſ.*in* 3
*l.properandum.n.*16.*C de iud.text.in l. fin de Fer.* Car-
tar.*d.lib.*3.*cap.*2.*n.*76 qui dicit, quod, licet *d l. fin.*lo-
quatur de cauſis capitalibus, tamen procedit in qui-
buſcunque cauſis criminalibus,& Clar.*in dict.qu.*48.
*verſ. quæro.*Cauale.*de teſt.p.*6.*n.*36.

Fi cùm probationes, ac dilationes in cauſis cri- 4
minalibus ſint arbitrariæ,ſecundùm Inn.*in c.ad pe ti-*
*tionem,n.*4.*de* accuſ quem Doct.communiter ſequun-
tur,vt teſtatur Alex.*in l.*2.*nu.*8.*de re iud.* Clar.*d.q.*45.
verſ.quæro. Ideo ſolent jodices plures de facili conce-
dere dilationes reis,quam accuſatori.Cauale.*de teſtib.*
*p.*5.*n.*54. præſertim quando ſunt in carceribus, cùm
tunc ceſſet præſumptio calumniæ, quod rei velint
cauſam in longum protrahere, Clar.*in d.verſ.e. quæro.*
Cartar.*d.lib.*3.*c.*2.*nu.*76.Fatin.*d.qu.*39.*nu.*4 *& ſeq.*vbi
poſt alios,quos allegat,dicit, quod ſit danda quarta
dilatio, juxta *gloſ. magnam verſ.ſed in criminali cauſa*
d.l.fin.de feriis,eoque maximè,quando petitur ad aliũ
effectum, quàm ad eum, ad quem datæ fuerunt aliæ
tres dilationes,Brunor.à Sole *in conſ.crim. n.* 169. *&*
*ſeq.*Benintend.*dec.*45.*n.*1.*& ſeq.*vbi latè Dec. *reſ.*18.
*n.*197.*lib.*1. imò in omni caſu erit danda dicta quarta
dilatio, cùm ſit mora modici præjudicij, quamuis
reus nocens ſit Farin.*in d.q.*39. *nu.*6. *in fi.*Card.Tuſc.

Digitized by Google

in lit. T, concluſ. 326. vbi teſtatur poſt Iulij Clarij *vbi ſupra*, ita ſeruari de conſuetudine. Sed ſi reus fuerit in carceribus, tunc omnino danda ſit dicta quarta dilatio, cùm ceſſet tunc præſumptio calumniæ ex Clar. *in d. q. 58. verſ. quæro.* Imò tunc etiam aliæ dilationes vltra quartam, dandæ ſint, maximè ſi reus in primis dilationib. fuerit impeditus conducere teſte, & alia ſibi neceſſaria facere, per ea, quæ tradit Benintend.
5 *in dict. deciſ. 45. n. 3. & ſeq.* † ad quod Aduocatus ſummopere animaduertere debet in deducendo dicta impedimenta, ac diligentias factas per ipſum carceratum, & quòd ceſſet omnis præſumptio calumniæ, cùm detineatur in carceribus, & etiam in crimine adulterij ſunt dandæ dilationes de conſuetudine, quicquid dici poſſit de jure in contrarium, Iulius Clarus *q. 48. n. 3.*

6 Imò, ſi adeſſet conſtitutio quòd in primo termino omnia producantur prout eſt in Regno Neapolitano per Conſt. quæ incipit. *lite legitimè conteſtata* de æquitate permittitur, quod Reus ſine aliqua dilatione examinet ad pinguius probandum, & ſe defendendum, ex quo ſumus in criminalibus. Capic. *dec. 8. in fi.* Carauit. 69. latiſſimè Foller. *in pract. crim. in verb. & facta litis conteſtatione, n. 9.* Baiard. *q. 48. n. 3.* & ſi vnico peremptorio detur terminus reo ad faciendum ſuas defenſiones in d. termino ei licebit, vel quatuor productiones facere, vt poſt Capel. Tholoſ. 126. & ibi Aufred. Caualc. *de teſtib. p. 5. nu. 10.*

7 Ac etiam valeret defenſio, ſi facta fuiſſet ſine termino ſecundùm Bart. *in l. vnica, §. cognitorum, nume. 2. ff. de qu. & in l. certum, ff. ad adult.* quia dicit Bald *in l. 1. C. qui accuſ. non poſſ.* quod in criminalibus dilationes neceſſariæ, non requiritur, quod dentur Baiard. *quæſt. 48. num. 6. & ſeq.* cum fauore innocétiæ etiam poſt concluſum in cauſa, poſt ſententiam, & poſt rem judicatam admittátur probationes, & judex illas recipere teneatur ex officio, vt latè dicam inferius.

CAPVT VI.

Reo an ſit danda copia proceſſus, antequam declaret teſtes pro ritè & rectè examinatis.

SVMMARIVM.

1 *Copia proceſſus non eſt danda reo, niſi prius declaret, teſtes pro ritè, & rectè examinatos, & niſi facta repetitione teſtium.*

2 *Declaratio de habendo teſtes pro ritè, & rectè examinatis, operatur, ac ſi eſſent teſtes examinati parte citata.*

3 *Declaratio de habendo teſtes pro ritè, & rectè examinatis eſt inducta ad tollendas omnes fraudes, ne antequam repetantur teſtes diſcedant, vel diſcedere cogantur à loco iudicij, vel inducantur ne reperi poſſint.*

4 *Citationis defectus tollitur per dictam declarationem de habendis teſtibus pro ritè & rectè examinatis.*

5 *Reus ſi nolit declarationem prædictam facere, debet iudex legitimare proceſſum ſuum, cùm reus non poſſit cogi ad huiuſmodi declarationem faciendam.*

6 *Decretum iudicis cum clauſula, dummodo reus habeat teſtes pro ritè, & rectè examinatis, non valet, cùm tollat defenſiones, ſaltem vbi viget conſuetudo, vt talis declaratio non fiat, vt in vrbe.*

7 *Declaratio de habendo teſtes pro ritè, & rectè examinatos debet fieri per principalem met, vel per habentem ſpeciale mandatum.*

8 *Declaratio de habendo teſtes pro ritè, & rectè examinatis non inducitur ſi facto decreto per iudicem cum dicta clauſula, reus accipiat copiam proceſſus, non facta alia expreſſa declaratione.*

9 *Imo etiam ſi reus ſe obtulerit habere teſtes pro ritè, & rectè examinatis, & inſtiterit pro copia proceſſus, niſi deinde faciat aliam expreſſam declarationem, talis prima oblatio nihil facit.*

10 *Reus etiam facta expreſſa declaratione de habendo teſtes pro ritè, & rectè examinatis, adhuc poteſt illam reuocare, antequam habeat copiam proceſſus.*

11 *Declaratio de habendo teſtes pro ritè, & rectè examinatis in multis locis in practica non ſeruatur.*

12 *Declarandi practica, de habendo teſtes pro ritè, & rectè examinatis, vbi non viget fiſcus ſolet extra ... ritum, an velit haberi teſtes pro ritè, & ... aliàs videndum mandare repeti, & ad dandam interrogatoria, aliàs videndum repeti, ſine ...*

13 *Declaratio de habendo teſtes, &c. an ſit facienda per reum antequam habuerit copiam proceſſus, ... Author tenet, quod minimè tenetur illam facere, niſi habita copia.*

14 *Declaratio de habendo teſtes, &c. an ſit neceſſaria, vbi reus faſſus fuit delictum.*

SAliçetus *in l. fin. in fin. C. de qu.* tradit theoricam in practica obſeruandam, vt judex prius examinet 1
teſtes pro informatione curiæ, & ſi agatur de pœna corporali, mandatum relaxet, & deinde diligenter reum examinet, & ſi neget delictum, iterum reo citato eoſdem teſtes examinet, & ne reus diutius in ſecretis carceribus retineatur, donec proceſſus legitimetur, ſoleat decernere copiam proceſſus cum clauſula *habitis teſtibus pro ritè, & rectè examinatis*, qui reus, vel deinde ejus legitimus procurator apud acta declaret teſtes pro ritè, & rectè examinatis, & tunc conceditur reu copia proceſſus, Cartar. *de interrog. reor. lib. 3. cap. 3. numer. 56. cum plur. ſeq.* Ambroſ. *de forman. proceſſ. inform. libr. 3. cap. 1. numer. 30.* & Scacc. *de iud. lib. 1. cap. 100. ſub num. 11. verſ. ſi loquimur* Adden. ad Hier. Magon. *deciſ. Lucenſ. 50. numer. 2. in lit. B.* & ita in ſtatu Eccleſiaſtico practicatur, vt teſtatur Cartar. *dict. lib. 3. c. 3. n. 61.* Farin. *qu. 72. nu. 144.* prout etiam ſeruatur in Regno Neapolitano, vt teſtatur Capic. *deciſ. 74.* & Foller. *in pract. crim. in verb. & ſi eorſi ... tur nu. 51.* † & hoc caſu perinde eſt, ac ſi teſtes parte 2
citata reperiti eſſent ex communi omnium praxi, vt dicit Vulpel. *reſponſ. 68. numero 7.* & Purpur. *conſilio 238. in fin. lib. 2.* cum de jure atteſtationes teſtium non legitimè examinatorum de communi partium conſenſu comprobari poſſint, *l. fin.* vbi Bald. & Iaſ. *n. 16. Cod. de teſt.* Purpur. *d. conſ. 238. numer. 62. in fin.* Cartar. *d. lib. 3. cap. 3. numer. 62.*

Et hoc inductum eſt ad tollendas omnes fraudes, 3
ne antequam teſtes repetantur. illi à loco diſcedant, vel diſcedere cogantur, aut inducantur, ne deinde repeti poſſint, & jura fiſci deſtruantur Foller. *in practic. crimin. in verb. detur copia capitulorum numer. 5.* Ambroſ. *de mod. formand. proceſſ. lib. 3. cap. 1. numer. 29.* & ego concurro cum Caualc. *in pract. de teſtibus p. 5. numer. 212. circa finem*, vt ſufficiat declarare teſtes pro repetitis abſque aliis duobus verbis *pro ritè, & rectè*, quia illud verbum *pro repetitis*, debet intelligi cum effectu, & in potentiori ſignificatu, *l. 1. §. 1. ff. Quod quiſque iur.*

Et talis declaratio operatur, vt examen teſtium ex 4
defectu citationis non infringatur. Foller. vbi *ſup. nu. 1. & 5.* Vulpel. *reſponſ. 29. n. 21. & reſponſ. 32. n. 1. & reſp. 68. n. 7.* Cartar. *d. lib. 3. c. 2. n. 56. 62. & 67.* vbi reddit rationem, Modern. Rom. *q. 72. n. 149.* Baiard. *q. 48. n. 31.* vbi teſtatur, quod ita ſeruatur in omnibus ferè curiis Italiæ,

Italiæ,ſed habetur,ac ſi proceſſus eſſet fabricatus parte citata Vulp.*reſponſ.68.n.7.*Foller.*in pract. crimin.in verb.detur copia capitulorum.n.5.*

5 Et ſi rei noluerint talem declarationem facere, iudex debet legitimare proceſſum, & ſic, vel teſtes repetere reo citato, vel confrontare, & minimè antea copiam proceſſus tradere. Cartat.*d.lib.3.c.3.n.*63.Ambroſ.*d.lib.3.c.1. n.* 40. licet reus ad huiuſmodi declarationem faciendam cogi non poſſit. Vulpell.*conſ.*32.
6 *n.*6.Burſ.*conſ.*311.*n.2.lib.*1.† Et ob id decretum iudicis, cum dicta clauſula, *dummodo habeat reus teſtes pro rite,& rectè examinatos*, non valet, cùm tollat ei defenſiones Cartar.*d.c.3.n.67.& ſeq.* qui prius *ſub n.*60. contrarium aſſeruit, ſed Modern. Rom *q.72.n.157.& ſeq.*dicit poſſe procedere, vt eugatur reus, vbi viget ſtylus decernendi copias, cùm dicta clauſula *habitis teſtibus*,&c. ſecus vbi non viget,*vt in vrbe*, ſed quid ſi nolit dictam declarationem facere quomodo compelli poſſit,dicam *infr.in ſeq.defenſ.c.1.n.*1.

7 Ac etiam ſciat iudex,quòd in propoſito requiritur, vt talis declaratio,vel fiat per principalem met, vel per procuratorem ſpeciale mandatum ad hunc actum habentem Cartat.*in d.lib.3.c.3.n.61.& ſeq.*Ambroſ.*dec. lib.3.c.1.n.*33 Farin.*q.72.n.*155. *in fin.* & ita paſſim hîc in curia obſeruatur ad quod locum tenens criminalis A.C.debet animaduertere,vt adſit ſpeciale mandatum quando admittit aliquem per procuratorem, cùm ſemper in decreto apponatur dicta clauſula *habitis teſtibus*,&c.

8 Imò præſuppoſito decreto circa traditionem copiæ cum dicta clauſula *habitis teſtibus*, &c. licèt reus, vel eius procurator acceperit copias proceſſus,ſi expreſsè non declarauit teſtes pro ritè,& rectè examinatis, conſenſus, qui reſultare videbatur ex receptione copiæ proceſſus cum dicta clauſula,*non ſufficit*,neque reo præiudicat,cùm requiratur expreſſa declaratio. Vulp. *reſponſ.12.n.18.reſp.32.n.1.&* 6.Catta.*d.c.3.n.*83.Mod. Rom.*q.72.n.*155.Ambroſ.*d.lib.3.c.3.n.* 33. *& ſeq.* vbi teſtatur ita vidiſſe obtineri in facto.Baiard.*q.45.n.*26. Pet.Caball.*in quæſt.crim.cent.3.caſu* 260. *n.*21. *in fine*, Hond.*conſ.*101.*n.*3. *vol.* 1. & ego paſſim hîc in curia ferè millies obtinui,& de præſenti in vna Lunen.Sarzanen. ad fauorem Presbyteri Dominici Pertiozani de Serzanello feci annullare ſententiam, quæ per nouem annos contra eum promulgata fuit ad fauorem fiſci,quia non declarauit teſtes expreſsè pro ritè & rectè examinatis;quamvis adeſſet decretum *habitis teſtibus pro ritè, & rectè repetitis*, & copias proceſſus habuerit.

9 Et in tantum eſt verum, vt ſi reos inſtituiſſet pro copiis cum oblatione de habendo teſtes pro ritè, & rectè examinatis, non tamen pro talibus dicerentur habiti, niſi expreſsè pro talibus habuerit, Gabr. *conſil.78.n.17.& ſeqq.lib.*1.cùm aliud ſit habere illos pro ritè,&c.aliud verò ſe offerre habere, Hond.*conſ.*101. *n.33.verſ.nec ſatis eſſet,vol.*1. Moder. Rom.*d.quæſt.*72. *num.*155.Ambr.*d.lib.3.c.1.n.*37.Petr Caball.*d.caſ.*260. *num.*21.

10 Imò quod plus eſt,etiamſi expreſsè declarauit reus velle habere teſtes pro ritè,&c.ſi nondum ſibi tradita fuerit copia indiciorum, poterit dictum conſenſum reuocare.Gabr.*d.conſ.178.n.17.& ſeq.*Hond.*conſ.*101. *n.*33 Farin.*d.q.72.n.*116.Ambr.*d.lib.3.c.1.n.*36. Claud. Bertaz.ad partem *in conſ.62.in lit.B,in fin.lib.*1.Baiard. *q.45.n.*72.vbi reddit rationem.Nec eſt curandum quid dicat Caualcan.*in pract.de teſtib.p.5.num.112.circa fin.* quod ſi reus tunc recuſet d.declarationem habere ratam, vt debeat allegare cauſam d.pœnitentiæ, quia omnes ſupradicti doctores abſque allegatione cauſæ admittunt,vt poſſit pœnitere.

11 Bene verum eſt, quòd in aliquibus locis talis practica declarandi teſtes pro ritè, & rectè examinatis non ſeruatur, prout in Regia Prouinciali Audientia, vt teſtatur Foller.*in pract.crim.in verbo detur copia capitulorum,n.5.*Cartat.*d.lib.3.c.3.n.62.verſ.quæ quidem.*

Nec minus hîc in curia Romana ſeruatur,cùm indiſtinctè dent copia indiciorum ſine dicta declaratione,quia teſtes fiſci,& curiæ,vt plurimum,ſunt foren- 12 ſes, & de longinquis partibus, & tempore repetitionis, non poſſent haberi, & irreparabile præiudicium reo declaranti inferretur, vt bene tradit Cartar. *in d. lib.3.c.3.n.*67.Farin.*in d.q.72.n.*150.vbi teſtatur,quod iudices nunquam potuerunt inducere talem practicam,ob clamores aduocatorum.

Et ideò vbi viget practica declarandi teſtes pro ri- 13 tè,&c.fiſcus ſolet citare reum ad declarandum,an velit habere teſtes pro curiæ informatione examinatos pro ritè,& rectè examinatis, aliàs videndum mandari repeti, & ad dandum interrogatoria, quatenus dare intendat,aliàs videndum repeti ſine,vt tradit Ambroſ. *in d.lib.3.c.1.n.47. & ſeq.* † vbi ſubdit arbitrio iudicis relinquendum eſſe, an velit tradere copias proceſſus ante dictam declarationem,an verò poſtea,quod ſæpè in curia contingit caſus ob mutationem dictorum officialium parum,vt dixi,in curia verſatorum,qui ſemper intendunt decernere copias proceſſus, cum dicta clauſula *habitis teſtibus*. *&c.* Et certè non video,quomodo reus poſſit declarare teſtes examinatos pro informatione curiæ,*pro ritè & rectè,&c.*niſi prius viderit eorum depoſitiones,oſtenderit Aduocato,vel Procuratori: cùm aliter facere,ſit defenſiones reo auferre, quæ etiam potiùs ex officio procurandæ ſunt; quàm aliquo modo diminuendæ, vel tollendæ, Corrad.*in pract.tit.de negat.crim. n.* 6. & ideò arbitror, & omnino teneo, quòd iudices priùs debeant omnino tradere copias proceſſus, vt rei poſſint deliberare circa declarationem faciendam.

Pro complemento autem ſciat iudex,quòd vbi reus 24 faſſus fuiſſet delictum, non eſt neceſſaria illa clauſula *habitis teſtibus, &c.* vt apponatur in decreto, cùm ex confeſſione iam ſecura condemnatio ſequi debeat Clar *q.64.verſic.ſin autem,& q.65. in princ.* Cartat. *de interrog.lib.4.c.2.n.29.*Ambr.*d.lib.3.cap.1.n.59. & ſeq.* Sed Baiard.*in q.45.n.42.*iudicio meo,melius ſentit, vt etiamſi reus confeſſus fuerit, iudex apponere debeat dictam clauſulam: quia, ſi ex aliquo capite confeſſio rei annullaretur; teſtes non repetiti non probarent; quod fiſco damnoſum eſſet, cuius intereſt plures habere rationes, & fundamenta.

CAPVT VII.

Iudex an poſſit poſt decretas copias indiciorum vlterius contra reum teſtes examinare.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula* ſine præiudicio vlterioris proceſſus *ſolet apponi per iudices in publicatione proceſſus.*

2 *Clauſula iſta*, ſine præiudicio vlterioris proceſſus,*ſuperfluè ponitur,quando agitur ex officio iudicis, cùm ſicut ſemper ad vlteriora procedere poſſit de iure.ſi verò agatur ad inſtantiam partis; eſt etiam ſuperflua.cùm teſtes poſt dicta teſtificata ampliùs examinari non poſſint.*

3 *Teſtes, poſt dicta teſtificata,quando proceditur officio iudicis, poſſunt recipi,non obſtante publicatione proceſſus.ſecundùm communem opinionem.*

4 *Si verò procedatur ad inſtantiam partis, vel accuſatoris, eſt magna controuerſia inter Doctores, & communior*

communior eſt opinio, vt non poſſint recipi, niſi totaliter ceſſare poſſet timor ſubornationis.

5 *Et Doctores aliqui tenent hanc communem opinionem, quam teſtes recipi, debeant ſuper eiſdem indicijs, & capitulis, ſecus ſi ſuper nouis, & diuerſis.*

6 *Alij autem diſtinguunt, aut inſtigator fuit ab initio, aut ſuperuenit poſt inquiſitionem.*

7 *Alij autem tradunt, quod, quando inſtigator eſſet negligens vel ſuſpectus, tunc poſſint alij recipi.*

8 *Teſtes producti ante publicationem proceſſus, ſi iudex illos non examinauit, poterunt de nouo examinari etiam poſt didicita teſtificata.*

9 *Teſtes poſt didicita teſtificata poſſunt recipi ad inſtantiam partis ad declarandum eorum dicta.*

10 *Articuli quando dicantur noui, vel antiqui, & quando directè, aut indirectè contrarij, & quando dicantur didicita teſtificata, remiſſiuè.*

1 SOlent iudices in decreto apponere illam clauſulam *ſine praiudicio vlterioris proceſſus* vt teſtantur Cartar. *de interrog. reis lib. 3. c. 3. in fin. & lib. 4. c. 2. num. 30.* Scac. *de iud. lib. 1. c. 100. n. 11. in fin.* Ambr. *de proceſſ. inform. lib. 3. c. 1. n. 54.*

2 Quæ tamen clauſula ſuperflua eſt; quia aut agitatur cauſa ad inſtantiam fiſci, ſolummodò ex mero iudicis officio, & tunc poſſunt teſtes denuò examinari, ac de nouo produci etiam poſt didicita; cùm ceſſet in iudice timor ſubornationis, latè Nat. *conſ. 359. vol 2. conſ. 565. per totum vol. 3.* Ant. Gabr *concl. 21. n. 99. tit. de teſtibus.* Iul. Clar. *q. 61. verſ. ſed quaro,* vbi de communi etiam quod procurator fiſcalis in ipſa inquiſitione interueniat, etiamſi fuiſſet aliquis deputatus à ſuperiore tanquam fiſcali in ipſa cauſa, per eundem Natt. *d. conſ. 365. n. 4. & ſeq.* Si verò procedatur inſtante accuſatore, & tunc etiam fit ſuperflua dicta proteſtatio, quia poſt didicita teſtificata, teſtes examinari, & produci non poſſunt, vt pleoè per Nat. Ant. Gabr *in locis ſupra adductis,* & ita etiam firmat Cartar. *de interrog. reis lib. 4. c. 2. n. 30. & ſeq.* ſed Ambroſ. *in d. lib. 3. cap. 1. n. 55.* dicit eſſe dictam proteſtationem apponendam; quia per eam animus iudicis percipitur perpenſus ad alias probationes admittendas, per ea, quæ in ſimili dicit Iul. Clar. *q. 93.* & quòd illam ſemper vidit apponi à clariſſimis cauſarum criminalium practicis, & ita etiam paſſim hîc in Curia apponitur ab omnibus iudicibus, & ego etiam illam ſemper appoſui, quamvis rei non poſſint poſtea ad d. declarationem faciendam adſtringi hîc in curia, vt ſuprà dixi, & alibi, vt dicam *in ſeq. defenſ. c. 1.*

3 In hac materia pro vtilitate rei, & commodo Aduocati & pro inſtructione iudicis conſtituo regulam, quod ſi procedatur officio iudicis, etiam adherente procuratore fiſcali, recipi poſſint teſtes poſt didicita teſtificata, vt per Doct. *in cap. cùm clamor extra de teſt.* vbi cæteri Doct. & præcipuè Anchar. *n. 5.* Ann. *num. 2.* Abb. *n. 3.* Aret. *n. 5.* vbi de communi, Felyn. *n. 4.* Natt. *d. conſ. 365 n. 4. & ſeqq. vol. 1.* vbi propriè loquitur, quando in cauſa interuenit procurator fiſcalis. Modern. Rom. *q. 75. n. 413.* vbi de communi Theſaur. *deciſ. 62. num. 2.* Surd *conſ. 118. n. 3.* Hond. *conſ. 101. n. 42. & 47. vol. 1.* vbi dicit, quod in fiſco ceſſat timor ſubornationis, quando non adeſt inſtigator.

4 Quando autem proceditur ad inſtantiam partis, vel accuſatoris, tunc eſt opinio controuerſa inter Doctores, an recipi poſſint teſtes poſt didicita teſtificata; vt eſt videre penes Farinac. *in d. q. 75. n. 414. & ſeq.* vbi refert Doct. pro vtraque opinione, & tandem *ſub n. 418.* concludit quòd verior, & communior opinio eſt, vt minimè recipi poſſint, & vltra Doctores per eum ibi adductos, eandem opinionem ſequuntur, Vrſill. *dec. 216. n. 4. verſ. ad offenſam in add. ad Afflict.* Boſſ. *tit. de public. proceſſ. num. 5.* Petr. de Surd. *conſ. 266. n. 20. circa med. vol. 2.* Theſaur. *dec. 262. n. 5.* Dec. *reſp. 59. n. 11. vol. 2.* Hond. *d. conſ. 101. n. 47. & ſeq. vol. 1.* Sed Farin. *d. n. 418. & n. 424.* dicit poſſe forſan admitti teſtes poſt didicita teſtificata, etiam de accuſatore vel inſtigatore, vltra procuratorem fiſcalem, quando iudici conſtaret, quòd nullus adeſſet timor ſubornationis, vel magna, & iuſta cauſa vigeret examinandi, ſed quomodo hoc diſcerni poſſet per iudicem, hoc opus & labor eſt; ideò tutius erit ſemper inhærere ſupradictæ veriori, & communiori opinioni. Et quid ſi minor fuerit, qui Fiſco adhæreat, an reſtituatur, vt poſſit deducere nouas probationes, vide latè Caualcan. *de teſt. p. 4. n. 186.* qui tuetur partem negatiuam.

Sed hoc intellige, quando teſtes examinarentur ſuper eiſdem indiciis & capitulis, ſecus ſi ſuper diuerſis, 5
& nouis indiciis, & capitulis. Salyc. *in l. fin. n. 14. & ſeq. C. de quaſt.* Marſ. *in l. 1. §. ſi quis vltro n. 1. dib. 3.* vbi reddit bonam rationem Gargiat. *conſ. 126. num. 94. tom. 1. crim.* Vulpel. *reſp. 108. n. 1.* vbi dicit, quòd ſuperuenientibus nouis indiciis, recipiantur poſt publicationem, & etiam poſt rei relaxationem. Iul. Clar. *q. 61. verſ. ſed hac quidem in fin.* vbi teſtatur, quòd ita ſemper vidit obſeruari. Andr. Gayl. *de pac. publ. num. 10. c. 16.* Mod. Rom. *q. 75. n. 425.*

Ac etiam Mod. Rom. *in d. q. 74. num. 527.* videtur re- 6
ſtringere ſupradictam communem opinionem, quando inſtigator ſuperuenerit, poſtquam iudex incepit inquirere, & tunc, non obſtante dicto inſtigatore, etiam poſt didicita teſtificata, poſſent recipi teſtes ad probandum, quæ intelligentia nullo modo mihi placet, quia Doctores quando firmant, non eſſe recipiendos nouos teſtes poſt didicita teſtificata, ſolummodò conſiderant timorem, & ſuſpicionem ſubornationis, quæ conſideratio, iudicio meo, bene quadrat in iſto inſtigatore, vt fiſco adhærente, ſiue à principio interuenerit, ſiue poſtquam iudex incepit inquirere.

Sed melior erit intelligentia, vel reſtrictio data per 7
eundem Farin. *q. 75. n. 248.* quando inſtigator eſſet negligens, vel ſuſpectus de colluſione & tunc iudex poſſit nouos teſtes examinare, quia tunc verè ceſſet ille timor in ipſo inſtigatore, qui conſideratur à Doctoribus, & ob id ſolummodò iudex dicitur procedere ex mero ſuo officio ſine accuſatore, vel inſtigatore, & ſucceſſiuè intrat concluſio ſupra firmata, vt teſtes recipi valeant.

Si verò teſtes fuerint producti ante publicatio- 8
nem, & iudex omiſit illos examinare, tunc non obſtante publicatione proceſſus debent examinari, vt bene poſt alios, quos allegat firmat Petr. de Surd. *conſ. 173. n. 10. vol. 1.* Sed latè vide Modet. Rom. *q. 75. n. 158. & ſeq.* Idemque erit quando iudex omiſit illos examinare ſuper materiis datis, ac omiſit illos interrogare ſuper interrogatoriis etiam datis, Miſing. *obſer. 32. n. 2.* vel ſi teſtes eſſent nulliter examinati, quia tunc poſſunt etiam ſuper eiſdem examinari, & repeti, Theſ. *deciſ. 28. n. 1.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi vſu omnium curiarum, & *ſub n. 2.* etiam firmat, quòd non ſolum poſſent teſtes examinati, repeti, ſed etiam alij teſtes non examinari, & quod ita ille Senatus in facto ſeruauit, & maximè etiam ſi nullitas prouenisſet ex facto iudicis, Theſaur *d. dec. 28. n. 1.* poſt Guid. Papa, & alias limitationes ponit Caualc. *de teſtibus. p. 4. n. 189. ſeqq.*

Ad declarationem verò ſuorum dictorum iidem 9
teſtes ſuper eiſdem etiam poſt publicationem poſſunt recipi ad inſtantiam partis, Iul Clar. *q. 61. n. 4.* vbi teſtatur ita ſeruari de conſuetudine, ſed quod ipſe non faceret ad inſtantiam partis, niſi ex iuſta cauſa, & quando aliter veritas ſciri non poſſet, & ibi Baiard. poſt Bero. dicit, quòd pro inueniendis falſitatibus poſſent etiam recipi noui teſtes. Farinac. *q. 66. n. 313. & ſeq.* Plot. *conſ. 60. n. 15. in fin. tit. 1.* dicit, ſi vnà cum teſti-

bus produceretur inſtrumentum, vel aliqua ſcriptura; etiam teſtes poſt didicita teſtificata admitterentur.

Articuli autem, quando dicantur noui, vel antiqui, & quando directè, aut indirectè contrarij. Aduocatus videat Modern.Roman.*q.75.n.59. & ſeq.* quando autem dicantur didicita teſtificata, etiam videat eundem Modern.Roman.ibi *ſub n.34. & ſeq.* & latius, & melius Cauallc.*de teſtib.p.4.n.*188. vbi declarat, quando dicatur nouum capitulum; & quando teſtes poſſint produci ſuper eiſdem, vel directò contrariis, & quando in prima inſtantia, & quando in ſecunda; vbi ponit multos caſus, in quibus publicatio proceſſus non obeſt productioni nouorum teſtium, & ex quibus dicantur didicita teſtificata.

CAPVT VIII.

Reus, quando ſibi copia proceſſus decernitur, debet proteſtari cum clauſula, *ſaluis exceptionibus*, tam contra dicta, quàm contra perſonas teſtium, & ſaluo iure repetendi, & præter mortuos, & abſentes.

SVMMARIVM.

1 *Index, quando decernit copiam proceſſus, adiicit in decreto,* ſaluis exceptionibus, ac repetitione, & præter mortuos, & abſentes.

2 *Clauſula* ſaluis exceptionibus, *&c. operatur, vt reus poſſit opponere contra perſonas, & dicta teſtium; alias ſine ea oppoſitione diceretur, & perſonas, & dicta approbaſſe.*

3 *Clauſula* ſaluis exceptionibus, *&c. quando reus citatur ad videndum iurare teſtes, debet opponi per procuratores.*

4 *Clauſula*, ſaluo iure repetendum *debet opponi per procuratorem, aliàs cenſeretur renuntiatum repetitioni teſtium ſuper interrogatoriis, quando declaratum fuit, haberi teſtes pro ritè, & rectè examinatis.*

5 *Teſtes pro informatione curia examinati, debent repeti ſuper interrogatoriis, ſi non ad effectum conualidandi depoſitiones, ſaltem ne defenſio rei pereat.*

6 *Interrogatoria dantur per reum aduerſus teſtes repetendos pro illius defenſione.*

7 *Clauſula*, ſaluo iure repetendi, *ſecundùm aliquos non deberet admitti per fiſcum, cùm per interrogatoria, inuoluantur proceſſus.*

8 *Interrogatoria de ſtilo omnium Curiarum, ex parte rei non dantur. Contrarium autem tenent hic Doctores.*

9 *Clauſula*, præter mortuos, & abſentes *non debet recipi per fiſcum. Contrarium autem verius eſt, & hic latè ponitur per Authorem; quando procedat vel non procedat huiuſmodi proteſtatio.*

10 *Fiſcus an teneatur, non ſolum indicare teſtes repetendos, ſed etiam reconducere ad curiam in loco iudicij, quando reus habuit teſtes pro ritè, & rectè examinatos.*

1 SOlent etiam iudices, quando decernunt reo copias proceſſus, adiicere in decreto *ſaluis exceptionibus, & receptione, ac præter mortuos, & abſentes*, & ſi iudex præfatas clauſulas non apponat, debet rei defenſor, quando accipiat copias, cum dicto decreto *habitis teſtibus*, &c. excipere cum clauſulis præfatis; *ſaluis exceptionibus, & repetitione, ac præter mortuos, & abſentes*, vt latè docet Cattar.*de interrog. reis, lib.3.c.3.n.64. circa finem, & n.64. cum plur. ſeq.* Ambr.*de proceſ. infor. li.3.c.1.d.19. & ſeq.* & latè Baiard.*in quaſt.49.n.34.* latè Petr.Cab.*in q.crim.caſu 269.n.20.cent.3.* Et ideo videamus modo de effectu ſupradictarum clauſularum.

Et circa primam clauſulam *ſaluis exceptionibus*, tam contra perſonas, quàm dicta teſtium operatur, vt deinde reus poſſit contra ipſos teſtes opponere, & eorum dicta impugnare quòd aliàs forſan facere non potuiſſet, cùm per dictam declarationem, *habitis teſtib.* &c. diceretur & perſonas, & dicta teſtium approbaſſe. 2

Salyc.*in leg.ſi quis teſtibus.C.de teſt.* & poſt eum Foller. *in pract.crim.in verb.concedatur repulſa n.18.* Maran.in Spec.*p.6.in act.13.n.2.* vbi docet, quòd † cauti procuratores vtuntur quotidie in practica, quando eorum principales citantur ad videndum iurare teſtes, vt proteſtentur contra perſonas teſtium, & dicenda per eos, latè Cattar.*d.lib.2.c.3.n.70.& ſeq.* Amb.*d.li.3.c.1.n.32.* Baiar.*q.49.n.34.* Petr. Cabal. *dict.caſu 269.n.20.* Farin. *q.72.n.154.* vbi indiſtinctè tenet, quòd reus poſſit excipere contra teſtes, & eorum dicta, etiamſi copias proceſſus receperit ſine dicta reſeruatione, *ſaluis exceptionibus*, vbi tamen ſubdit; & præſertim, ſi apponeretur clauſula præfata, *ſaluis exceptionibus*. 3

Idemque dicunt Doctores in locis ſuprà adductis de clauſula, *ſaluo iure repetendi ſuper interrogatoriis*, aliàs non admitteretur ampliùs teſtium repetitio, cùm repetitioni renunciaſſe diceretur, latè Petr. Cabal. *d. caſu 269.n.20.verſ.ſi tamen*; Quod ego non reputo verum, quia recipiendo copias ſimpliciter, non videtur renunciatum eſſe exceptionibus opponendis contra perſonas, & dicta teſtium nec repetitioni ſuper interrogatoriis. † Imò, ſi declarauit habere teſtes pro ritè, & rectè examinatis, ſine clauſula *ſaluo iure repetendi*, adhuc teſtes deberent repeti ſuper interrogatoriis rei, ſi non ad effectum conualidandæ primæ depoſitionis ſaltem ne defenſio rei pereat, Simanch. de Cathol.*inſtit.tit.64.n.23. de teſtibus* quem ita declarat, & intelligit reprehenſione facta per Gabriel.*in conſ.178. n.18.lib.2.* cùm per interrogatoria detegatur falſitas in teſtibus, vt dixit Marant.in Specul. *p.6.membr.7.n.18.* † Et quia ſuper dictis teſtium forſan reus per interrogatoria, poſſit ſuam intentionem fundare, Burſat. *conſ.312.n.4.lib.3.& ſub n.7.* teſtatur de communi obſeruantia, vt teſtes debeant repeti ſuper interrogatoriis Hond.*d.conſ.101.num.38.* vbi reſpondet Foller. & Clar. atteſtationibus de contraria conſuetudine, imò ſi teſtis ſe nolle reſpondere dicat, habetur pro non examinato. Burſat.*conſ.357.num 11.vol.4.* & ſi non fuerit examinatus ſuper interrogatoriis de rigore, examen nullum conſtituitur, vel ſaltem ſuper eis repetitur, latè Burſat.*dict.conſ.357.nu.10. & 12.* Sed Petr. Caball. *caſu 269.n.20.cent.3.* dicit, quod ſine dicta clauſula, vel reſeruatione omnino ceſſaret teſtium repetitio. 4 5 6

Sed licet Baiard.*in q.49.num.35.verſ.alia reſeruatio*, dicat non eſſe huiuſmodi reſeruationem, & proteſtationem repetendi teſtes ſuper interrogatoriis admittendam, cùm ex repetitione teſtium ſoleant proceſſus inuolui, & deſtrui, & magna oriatur occaſio ſubornandi, & falſitates committendi per doctrinam Clar. *in q.38. verſ.quartus eſt caſus in fin.* † Et licet de iure permittatur inquiſitio facere interrogatoria teſtibus contra ipſum examinatis, † hodie tamen de ſtilo omnium curiarum non dantur interrogatoria, cum inquiſitus habeat repulſam. Foll.*in verb.recipiantur defenſiones n.32.* quem ſequitur Clar.*q.23. verſ. item quæro*, & D. adducti per Hood.*in d.conſ.101.n.4 vol.1.* Sed Petr. Caball.*in d.caſu 269.n. 19.* teſtatur huiuſmodi ſtilum non vigere in omnibus curiis. Imò Follerius met fatetur per ſtilum eſſe aliquarum curiarum, quòd etiam per inquiſitum dentur interrogatoria; & ita ſeruari vidiſſe tempore ſuo in quadam Baronia, & Hooded. *in dict. conſilio 101. num. 37.* refert ſupradicta verba 7 8 9

Foller. & hîc in curia paſſim obſeruatur, quòd teſtes repetantur ſuper interrogatoriis inquiſiti: ideò vbi nō viget illa conſuetudo generalis nō repetendi atteſtata per Clar. & Foll. ſi reus accipiat copias proceſſus ſine dicta reſeruatione, *ſaluo iure repetendi*, deberent repeti ſuper ipſis interrogatoriis rei, & cum iſta opinione tranſit latè Baiard *in d. q. 49. n. 38. & ſeqq.* per regulam illam, *vt reus non poſſit expreſſè ſuis defenſionibus renunciare, & teſtium repetitio detur pro defenſione reorum*, & latè ſequitur etiam Farinac. *qu. 71. n. 151.* vbi magis dicit procedere, quando ſibi reus reſeruaſſet facultatem repetendi teſtes ſuper interrogatoriis, vbi tamen *ſub n. 152. in fi. refert*, quòd hic in curia in quodam ſupremo Tribunali, licèt deduxerit ea, quæ latè dicuntur in hac materia per Simanc. & Honded. *in locis ſupra adductis*, nihilominus non potuit obtinere repetitionem, quia reum ſimpliciter declaratum *pro ritè, & rectè examinatis*, ſine illa clauſula *ſaluo iure repetendi*. Ideò cautus cauſæ defenſor ſemper apponat dictā clauſulam, ad effugiendum omnes iſtas diſputationes, quia Doctores volunt reſtringere iſtam opinionē, quādo quis declarauit, re integra & antedatas copias, & tunc poſſit habere ius repetendi ſuper interrogatoriis; ſecus ſi illam ſimpliciter fecerit poſt datas copias, ſine illa reſeruatione, *ſaluo iure repetendi*.

20 Circa verò aliam reſeruationem, *præter mortuos, & abſentes*, Baiard. dicit, *in d. q. 49. n. 35.* quòd fiſcus poteſt inſtare, vt dicta proteſtatio, vel reſeruatio reiiciatur, vt per per Foller. *in verb. & ſi confitebuntur, n. 51* cùm ſit nimis damnoſum, quòd teſtes abſentes non habeantur pro repetitis, quia ſi eſſent præſentes, poſſent induci ad diſcedendum, vt nun habeantur pro repetitis, & ſint abſentes, vt non redeant, nec reperi poſſint, & ob id ſemper militet ſuſpicio fraudis, & ideò huiuſmodi proteſtatio, tanquam fiſco præiudicialis non ſit admittenda, & quod ita ſeruatur in magna Curia Vicariæ quæ eſt maius Tribunal totius Italiæ, & ſubintrat illud prouerbiū, *à boue maiore diſcit arare minor*, & quod nunquam vidit in Statu Eccleſiaſtico aliter practicari, ſed omnino reiici dictas proteſtationes, & quòd debeat reus accipere copias proceſſus cum illa ſola proteſtatione, *ſaluis exceptionibus opponendis contra perſonas teſtium & eorum dicta*, cùm hoc à lege concedatur. Clar. *in q. 23. verſ. item quæro*, & Foller. vbi ſuprà dicit, quòd in teſtibus abſentibus, qui ſint abfuturi longa abſentia, non audet affirmare, quòd non admittatur talis reſeruatio, & proteſtatio, & quod eſt etiàm maius dubium quoad abſentes, quàm quoad mortuos, qui amplius repeti non poſſunt Qui Baiard. *in eadem q. 49. n. 35. & ſeq.* concludit huiuſmodi proteſtationem circa abſentes minimè eſſe admittendam, & ideo voluit *in q. 45. n. 41. verſ. item adde*; ſed firmat, quod interim reus ſit relaxandus ſub fideiuſſione de ſe præſentando toties, quoties, ne in carceribus marceſcat, donec proceſſus conualidetur, & iſto modo fiſco, & reo ſuccurratur: ſed prædicta non procedant in Regno Neapolitano, vbi expeditio cauſæ criminalis nullatenus retardari poteſt, prætextu teſtium Curiæ non repetitorum, vt per Gram. *dec. 28. num. 6.*

Quæ opinio Baiard. mihi quidem videtur rigoroſa, & abſurda, admiſſa propoſitione, *vt teſtes ſint repetendi ſuper interrogatoriis rei*, quia, ſi teſtes ſint abſentes, quomodo poterit reus vti huiuſmodi beneficio repetitionis. & ſic videtur poſſe renunciare ipſe reus ſuis defenſionibus, quod minimè facere poteſt, vt pluries dixi & latius dicam, vel ſaltem grauaretur maxima impenſa quòd teſtes abſentes ad illos reconducendum ad Curiam, & ſic duplici onere erit grauatus, vno, vt habeat teſtes pro ritè. & rectè examinatis, altero, vt grauetur magna impenſa ad ipſos teſtes reconducendos: quod minimè eſt firmandum, cùm fauor defenſionis ſit adeò magnus, vt oporteat, quòd defenſio auxilium à iudice recipiat, non autem damnum, ac etiam non ſit ipſa defenſio ita anguſtanda, ſed bene amplianda, vt pluries dixi, & ita in Statu Eccleſiaſt. paſſim ſeruatur, quicquid dicat Baiard. in contrarium, vt etiam teſtatur Farin. *qu. 12. n. 153.* Et Baiard. dum dicit Tribunal. Magnæ Curiæ Vicariæ eſſe maius Tribunal. totius Italiæ, & ab eo omnia alia Tribunalia diſcere debere, puto, quòd voluerit intelligere eſſe maius numero delinquentium, quia circa iuriſdictionem & cauſarum qualitates Tribunal hic in Curia Auditoris Cameræ ſine altercatione erit maius, cùm extendatur eius iuriſdictio vſque ad extremas mundi partes, & per totum Orbem, vbi viget Religio Chriſtiana, quia in eo puniuntur omnes Epiſcopi, Archiepiſcopi, Patriarchæ & alij etiam Principes ſæculares, prout ego ſum bene informatus, cùm officium Locumtenentis generalis illius Tribunalis exercuerim, & quòd aliæ Curiæ propter maioritatem debeant imitari Curiam Romanam, Mar. Ant. Marcer. *var. reſol. lib. 4. reſol. 41. n. 3.* poſt alios, quos allegat, & Capell. Tholoſ. *q. 115.* dicit, quòd ſtilus Romanæ Curiæ poſſit allegari in deciſionibus cauſarum quando non reperitur ius in contrarium.

In locis autem, prout in Vrbe, ſi aliquando contingat, quòd teſtes declarentur per reum pro ritè, & rectè examinatis, ſine difficultate ceſſare debet rigoroſa opinio Baiard. cùm hic teſtes ſint, vt plurimum, forenſes, & de longinquis Regionibus, adeò, quòd, vel non poſſint haberi, vel maximo temporis interuallo habeantur, & ideò, ſi reus declararet teſtes ſimpliciter pro ritè, & rectè examinatis, ſine illa reſeruatione præter abſentes, ſequeretur, quòd illos non poſſet repetere ſuper eius interrogatoriis, & ex illis teſtibus ſequi poſſet condemnatio: vel, ſi è longinquis Regionibus euocarentur teſtes ad ſe repetendum marceſceret reus in carcere, & carcer pro pœna quodammodo ſibi ſuccederet, vt bene conſiderat Carrar. *in practic. de interrog. reor. lib. 3. c. 3. n. 67.* Et ob id in Curia paſſim recipitur huiuſmodi declaratio, vel proteſtatio facienda per reos, præter mortuos, & abſentes, cùm quoad mortuos etiam ceſſaret repetitio ſuper dictis interrogatoriis, & conualidaretur illa vox mortua, quæ à lege non habetur pro legitima. Natt. *conſil. 349. num. 20. & ſeq. lib. 1.* Hond. *conſ. 101. num. 13.* & latè qui alios allegat Petr. Caball. *caſ. 269 num. 8. cent. 3* & ante eum Moder Rom. *in quaſt. 22. num. 133. verſ. contra hanc limitationem.*

Sed benè aliquando vidi hic in Curia reuocare in dubium, quòd, ſecuta declaratio per reum, de habendo teſtes pro ritè, & rectè examinatis, & ſaluo iure repetendi, ſine dicta clauſula *præter abſentes*, Fiſcus dicebat, *Volo reo indicare teſtes, vbi commorantur*, & ideò reus poterit reconducere ad libitum ſuum ipſos teſtes, & ſuis expenſis, prout omnino repetitio expenſis petentis fieri debere, firmant Doct. adducti per Hond. *in d. conſilio 101. num. 18. volum. 1.* De quo latè dicam in materia repetitionis, quamvis reus non teneatur ad illas expenſas factas per Fiſcum in prima, conductione, ſi vellet illos producere pro ſe, vt poſt Bald firmat Iaſ. *conſ. 2. n. 12. vol. 1.* Ideò ipſe reus teneatur ſuis ſumptibus dictos teſtes reconducere ad Curiam, & ſatis ſit quod reo fiſcus indicet, vbi ipſi teſtes commorentur.

Ex aduerſo autem contra Fiſcum dicebatur, Fiſcum teneri, non ſolum indicare teſtes, ſed eoſdem teſtes reconducere ad Curiam in loco iudicij, cùm ipſe reus non poſſit illos compellere ad iterum accedendum ad Vrbem, & iſto modo indirectè tolleretur facultas reo repetendi teſtes, & vti non poſſet iſto beneficio, ac defenſione reſultante ex ipſa repetitione, & ob id temporè Cardinalis Tabernæ tunc Gubernatoris

Vrbis

Vrbis fuit reſolutum, Fiſcum teneri reconducere teſtes ad Vrbem,& reum expenſas ſubminiſtrare,& fuit Fiſco aſſignatus terminus ad quoſdam teſtes reconducendos,qui verè non potuit omnes reconducere,& de non reconductis, ſiue de eorum depoſitionibus non fuit habita conſideratio in meritis cauſæ, vel debet reo concedi remiſſoria,vt illos teſtes abſentes res petere faciat ſuper ſuis interrogatoriis, ne defenſio ex repetitione reſultans reo pareat, vbi ipſi teſtes commorantur.

C A P V T IX.

Teſtes examinati pro informatione Curiæ quid probent in locis, vbi non declarantur teſtes pro ritè, & rectè examinatis.*

S V M M A R I V M.

1 *Teſtes examinati parte non citata,non probant.*
2 *Quod procedit etiam quando iudex procedit per viam accuſationis.*
3 *Reus debet citari ad videndum iurare teſtes,& ſi talis citatio omittatur,teſtes nihil probant.*
4 *Item debet citari ad videndum iurare, & recipi teſtes.*
5 *Teſtes parte citata,examinati nihil probant, etiamſi teſtes eſſent mille.*
6 *Teſtes examinati,parte non citata,nec etiam faciunt aliquod indicium.*
7 *Etiam vbi proceditur ex coniecturis,& præſumptionibus & etiam in crimine læſæ maieſtatis, & in quocumque alio crimine excepto.*
8 *Item magis procedit, vt non faciat indicium ad torturam.*
9 *Teſtes quando ſunt torquendi pro validitate dicti, debet pars citari, vel deferri iuramentum ſ ea præſente.*
10 *Teſtes examinati, parte non citata,non ſufficiunt ad torturam vigore cuiuſuis arbitrij, & etiamſi eſſent remiſſæ omnes ſolemnitates in procedendo.*
11 *Nec minus ſufficiunt ad condemnandum.*
12 *Nec ſi pars dederit interrogatoria, nec ſi procederetur coram magnis Magiſtratibus.*
13 *Tortura illata eſt teſtibus, pro informatione Curiæ examinatis,adeò eſt illicita,vt ſi emanauerit confeſſio non valeat.*
14 *Repetitio teſtium non conceditur condemnatio in contumaciam.*
15 *Repetitio teſtium poteſt tolli per conſuetudinem.*
16 *Teſtes mortui quid probent.*
17 *Teſtes examinati pro informatione Curiæ an probent in crimine aſſaſſinij.*
18 *Item in crimine naufragij.*
19 *Item an in declaratione depoſitionis.*
20 *Item an in crimine notorio.*
21 *Item an in probanda abſentia rei.*
22 *Item an vbi imponitur pœna in ipſo iure.*
23 *Item an in probanda fama.*
24 *Item an in captura decernenda, & quid in crimine hæreſis.*
25 *Præſens non eſt citandus.*
26 *Reus poteſt examinari,abſque quod teſtes fuerint examinati,parte citata.*
27 *Item in crimine Sodomiæ; ſed contrarium tenent alij.*
28 *Item quando nulla competat defenſio reo.*
29 *Citatio partis non requiritur quando teſtis torquetur in quo dicto perſiſtat.*

Eſt maxima defenſio in fauorem inquiſiti illa,quæ reſultat ex eo,quod teſtes contra ipſum examinati per curiam fuerint recepti, ipſo non citato, quià contra ipſum non probant Marſ. *ſing.*14. & 30. Caputaq.*dec.*207.*n.*8.& *ſeq.par.*1.Iul.Clar.*q.*21.*verſ.item quæro,q.*45.*num.*13.& *q.*50.*num.*3. Farinac. *quæſt.* 722. *num.*87.vbi de communi Bertazzol. *conſil.*27.*num.*23. & *conſil.*81.*n.*10.Vulpell.*reſponſ.*29.*num.*1. Decian.*reſponſ.*91.*n.*13.*lib.*3. Sim.de Præt.*conſil.*15.*n.*18.*conſ.*36. *n.*1.Gabr.*conſ.*78.*n.*32.*lib.*1. Honded.*conſil.*101.*n.*5.& *ſeq.vol.*1.Petr.Caball.*in quæſt.crim.caſ.*269.*n.*1.*cent.*3. vbi concordantes cumulauit, & quod non probent etiam in fauorem Fiſci de communi teſtatur Burſatt. *conſil.*192.*n.*34.*vol.*2.Maſcard.*de probat.concl.*683.*n.*1. *vol.*1.vbi etiam de communi;Petr. de Surd.*conſil.* 323. *num.*3,*vol.*1.Baiard.*q.*45.*n.*55.Franc. Perſon.*de Ind.& Tortur. num.* 19. *verſ. & hac,* vbi reprobat contrariam conſuetudinem. 1

Quæ concluſio magis procedit in iudice procedente per viam accuſationis,& ad partis inſtantiam,quia citari debet accuſatus in receptione teſtium *glo.in ca. in verb.admonendus de teſtib.*Alberic.*de teſt.cap.*7.*n.*38. vbi firmat hoc eſſe clarum in iure Farinac.*d.q.*71.*n.*88. Idemque eſt quando iudex procedit per inquiſitionem,quando reus eſt præſens, quia licet ſoleant recipi ſine citatione partis,tamen ſi non repetantur, nihil probant, ſi verò reus fuerit abſens, & efficiatur contumax, tunc optimè probant, tam in generali, quàm in ſpeciali inquiſitione, Iul. Clar.*q.*11.*verſ.item quæro in fin.* & iſtam materiam ſic diſtinctam, relatis hinc inde contrariis comprobat Maſcard. *de probat. concl.*496.*n.*11.*ſeq.lib.*1.& *concl.*682.*n.*14.poſt Clar.& Burſatt.quos allegat. & latè ſequitur Farinac.*d.q.*72. *num.*103.& *ſeq.*vbi etiam relatis hinc contrariis in hac opinione reſidet & Scacc.*in tract.de ind.lib.*1.*c.*98.*n.*7. Nec Aduocatus patiatur decipi in hoc à Clar.*in dict. q.*11.*verſ.Item quæro,*ibi.*ſed certè quicquid ſit de iure.*& à Cartar.*in tract.de execut.ſint.c.fi.n.*175.qui videntur ſentire de conſuetudine iſtos teſtes examinatos parte non citata probare,tam in generali, quàm in ſpeciali inquiſitione,quia Burſat.*in conſ.*201.*n.*45.& *ſeq.lib.*2. dicit non eſſe credendum iſtis doctoribus de allegata conſuetudine, & in hac opinione reſidet Farin. *dict. q.*72.*n.*108. 2

Imò accuſatus debet citari ad videndum iurare teſtes,&,ſi talis citatio fuerit omiſſa, nihil probant, *l.ſi quando,*& ibi Doct.*C.de teſtib.*Ant.Gabr.*concl.*1.*tit.de citat.n.*105.Rim.iun.*conſil.*213.*num.*94.*lib.*1. Honded. *conſil.*201.*n.*9.*vol.*1.Burſat.*conſ.*201.*num.*107. *volumine* 2.Iul.Clar.*quæſt.*65.*n.*13.Petr.de Surd. *conſilio* 328. *num.*2.*vol.*1. Maſcard. *de probat.concluſ.*683.*num*...*volum.*1. 3

Ac etiam debet citari, non ſolum ad videndum iurare,ſed recipi teſtes,aliàs non probant. Gram.*vol.*30. *num.*7.Marſ.*in pract.crimin.*§.*nunc videndum, num.*29. Roland.*conſ.*12.*num.*6.*lib.*1. Gabr.*conſ.*178. *numero* 7. *libr.*1. Anton.Gabr.*concl.*1.*n.*241.& 243.vbi de communi *titul.de citat.*Honded.*d.conſ.*101.*num.*11.Bertaz. *conſil.num.*26.*conſil.*84.*num.*2. Decian.*reſponſ.*93.*n.*33. *volum.*2.Petr. de Surd. *conſil.*328.*num.*2.*volum.*1. Imò Honded.*d.conſil.*301.*n.*23.dicit quod reus debet citari ad videndum iurare, & induci teſtes, ac recipi eorum examinationem. 4

Et adcò eſt vera iſta opinio; vt teſtes examinati, parte non citata, non probent, etiamſi eſſent mille, Gram.*dec.*11.*n.*7.*circa fin.*Roland. *conſil.* 12. *num.* 36. & *ſeq.Burſat.conſil.*201.*num.*44.*vol.*1. Dec.*reſponſ.*93. *n.*33.*vol.*2.Honded.*d.conſ.*101.*n.* 16. Baiard. *quæſt.*45. *n.*14.& 56. Farin. *conſil.* 55.*n.*2. quia numerus teſtium non ſupplet defectus,Viui.*opin.*931.*n.*27.*vol.*3.Baiard. *d.q.*45.*n.*41. 5

Nec minus faciant aliquod iudicium *cap.* 1. *verſic.* 6

B 2 *nullim*

nullius momenti, Gomez. *tit. de delict. cap.* 12. *n.* 20. *in fi.* Gabr. *concluſ.* 1. *n.* 241. *&* 243. *lib.* 2. *titulo. de cuat.* vbi de magis communi Viu. *opin.* 931. *n.* 7. Bertaz. *conſ.* 1. *n.* 26 *conſ.* 341. *n.* 30. Brunor à Sol. *in ſuo vnico conſilio n.* 202 Honded. *conſ.* 101. *num.* 95. *& ſeq. lib.* 2. nec etiam modicum iudicium facere dicit, vt teſtatur de communi, & ibi reſpondet contrariis. Farinac. *in d. quaſt. n.* 89. vbi alios allegat, & teſtatur de magis communi, Caputaq. *deciſ.* 207. *num.* 8. *& ſeq. p.* 2. quod nihil probent Burſatt. *conſ.* 192. *num.* 34. *vol.* 2. vbi de communi, & quod nec etiam faciant aliquod argumentum, vel præſumptionem de obſeruata opinione in Rota, & de magis communi teſtatur Farin. *conſil.* 79. *n.* 12. ſed habeantur, ac ſi non eſſent examinati Io. de Amic. *conſil.* 73. *n.* 16. *ſeq.* Rimin. iun. *conſ.* 213. *n.* 95. *ſeq. lib.* 2. vbi reprobat Ruyn. Gram. contrarium tenentes, & Farinac. poſtquam retulit Doct. contrarium tenentes *ſub n.* 93. concludit huiuſmodi opinionem, quod penitus nihil probent in criminalibus, eſſe veriorem, & communiorem: quæ opinio verè in Curia bene obſeruatur, vt habeantur ibi teſtes, ac ſi non fuiſſent examinati, & ſic nullum etiam adminiculum faciant, quoad alias probationes coadiuuandas.

7 Et Doctores admittunt hanc opinionem eſſe veram in caſibus, vbi proceditur ex coniecturis, & præſumptionibus. Burſatt. *conſ.* 201. *num.* 11. *vol.* 12. Hund. *conſil.* 101. *nu.* 9. *vol.* 1. quam opinionem vti veriorem ſequitur Rota, vt dicit Creſcent. *tit. de teſtibus. dec. alias* 264 Farinac. *quaſt.* 72. *n.* 137. *& ſeq.* vbi teſtatur de veriori opinione, licèt ipſe referat contrarium tenentes. Et etiamſi ageretur de crimine læſæ maieſtatis, vt eſt videre per Riminald. iun. *in dicto conſil.* 213. *num.* 97. *& ſeq. vol.* 2. Farinac. *quaſt.* 72. *num.* 120. *& ſeq.* vbi alios allegat Honded *conſil.* 101. *num.* 14. *volum.* 1. Caball. *caſ.* 264 *n.* 8. *in fin.* Et etiam vbi agitur ſummarie, & ſola facti veritate inſpecta, vel ſine figura iudicij Burſat. *conſil.* 154 *n.* 8. *verſic. quod habes vol.* 2. latiſſimè Baiard. *q.* 45. *n.* 34. & Maſcard. *de probat. concluſ.* 683. *n.* 9. *vol.* 1. vel ſi fuerit data facultas procedendi, prout iudici videbitur, & ſecundùm ſuam conſcientiam, adhuc requiratur, vt teſtes examinentur parte citata, Simon. de Pret *conſil.* 202. *n.* 7. & Baiard. *q.* 45. *n.* 25. Petr. de Surd. *conſil.* 318. *num.* 3. *vol.* 2. vbi dicit, quod nec etiam in oculis probent teſtes ſine citatione, nec vigore cuiuſuis præeminentiæ cuiuſuis Curiæ, & Vicariæ, & Gubernatoris Vrbis poſſit deueniri ad torturam ex proceſſu informatiuo, niſi vbi expreſsè diſponitur Conſtitutione, vt declarat Baiard. *q.* 45. *n.* 36. vbi etiam dicit, quod, ſi data fuiſſet poteſtas procedendi manu Regia, adhuc requiratur, vt pars citetur; imò *ſub n.* 37. plus ſubdit vt requiratur citatio partis, etiamſi Princeps mandaret iudici, vt ſe inſtitueret de delicto, & etiamſi eſſet data facultas procedendi omiſſis omnibus ſolemnitatibus cum clauſula *ſupplentes omnes defectus*, quia hæc clauſula dicitur operari circa defectus iuris poſitiui, & non iuris naturalis, Abbas *in cl. n.* 5. *verſic. ſupplentes de tranſact.* Borgn. *dec* 45. *n.* 401. *par.* 2. Caualc. *de teſtibus par.* 5. *num.* 200 vbi tamen hoc limitat in Iudice habente brachium regium, & in dominio Veneto in Capelletis, qui habent maiorem auctoritatem.

8 Et eo magis, vt iſti teſtes examinati, parte non citata, non faciant iudicium ad torturam tenent Aret. *conſilio* 163. *n.* 1. Gram. *dec.* 11. *n.* 8. *conſil.* 35. *n.* 3. *vol.* 30. *n.* 8. Roland. *conſil.* 12. *n.* 37. *lib.* 3. Mod. Rom. *q.* 72. *n.* 94. vbi alios allegat, & teſtatur de communi, Honded. *d. conſil.* 101. *num.* 26. Clar. *quaſt.* 11. *verſ. item quæro, & quaſt.* 45. *verſ. ceterum*, vbi teſtatur, quod iudices valdè errarent, ſi torquerent reos non facta teſtium repetitione. Sim. de Pret. *conſil.* 36. *n.* 1. vbi dicit, quod iudex teneretur in ſyndicatu, Rim iun. *conſil.* 647. *num.* 49. *volumine* 6. & nos in Statu Eccleſiaſtico habemus Bullam Pauli III. *Conſtit.* 58. *verſ. captum vero* in prima parte Bullarij, confirmatam à Pio IV. *Conſtit.* 85. quæ reſtringunt & corrigunt Bullam Leonis X. vt eſt latè videre per Farinac. *conſil.* 103. *per totum.* ad quod conſilium Aduocatus ſemper recurſum habeat, quia ipſe in iſta materia pro nunc rectè loquitur: & magiſtraliter ſe habet, & poſt Boër. Baiard. *q.* 45. *n.* 15. dicit, quod ſi quis tortus fuerit ex teſtibus examinatis, parte non citata, ſi deinde fuerint legitimè examinati, non conualidabitur confeſſio extorta ex primis teſtibus examinatis, parte non citata, quæ opinio magis communis eſt vera, vt nec etiam homo vilis, & malæ famæ poſſit torqueri ex proceſſu informatiuo, vt firmat reprobatis contrariis Farinac. *in dicta quaſt.* 72. *num.* 96. licèt Doct. adducti per Maſcard. *de probation. in concluſ.* 683. *n.* 3. *& ſeq. vol.* 1. teneant, quod reus ex iſtis teſtibus, parte non citata, examinatis poſſit torqueri, & reſpondent *ad cap.* 2. *verſ. nullius momenti de teſtib.* ſed nullo modo eſt recedendum à ſupradicta communi opinione, quæ in practica obſeruatur, vt teſtatur Alexand. Trentacinq. *conſil.* 47. *n.* 1. *vol.* 1. vbi ſubdit & maximè reo comparente.

9 Imò, quod, ſi teſtes deberent torqueri pro validitate ſuarum depoſitionum, debeat pars citari, de cuius intereſſe agitur, vel ſi fuerit præſens, debeat eis, ea præſente, deferri iuramentum, voluerunt Boër. *deciſ.* 319. *n.* 4. Vulpell. *reſp.* 76. *in fi.* Baiard. *q.* 5. *n.* 10. quos refert, & ſequitur Modern. Roman. *in qu.* 72. *num.* 97. Baiard. *d. q.* 45. *n.* 38. idem Farin. *conſil.* 55. *n.* 4. Sed debent denuò torqueri in faciem Rei, vel citari, quando ſocius criminis torquetur in caput, alterius. pro habendis complicibus, fautoribus, & auxiliatoribus etiam in criminibus exceptis, Boër. *dec.* 319. *n.* 4. Clar. *q.* 31. *verſ. quæro nunquid in fine*, Vulpell. *reſp.* 30. *n.* 7. *& reſponſ.* 83. *n.* 8. Farin. *conſ.* 79. *n.* 13. *in fine.* Quod poterit Aduocato deſeruire ad irritandum dictum ſocij criminis, qui fuit tortus ad afficiendum complices abſentes, ſecundùm quorundam practicam, quam vidi aliquando obſeruari, ſed meo iudicio non eſt bona, nec iuridica, cùm per illam abſens, ſine citatione, non grauetur, ſed remaneat fruſtratoria, niſi ſequatur ſententia contumacialis per quam proceſſus legitimatur, vt dicam *infr. n.* 14.

10 Nec vigore cuiuſcunque arbitrij iudices poſſunt ex teſtibus examinatis parte non citata, deuenire ad torturam, latiſſimè Burſat. *in conſil.* 201. *n.* 97. *cum pluribus ſeqq.* de quo latè dixi ſuprà *in defenſ.* 22. *cap.* 1. Niſi iudex haberet brachium regium, vel eſſemus in dominio Veneto in Capelletis, vt per Caualc. *de teſtib. par.* 5. *n.* 100. vbi etiam dicit quod nec Burſat. ab hac opinione *in d. conſ.* 201. diſſentit, nec etiam in caſu, in quo per Principem eſſet remiſſa omnis ſolemnitas, ſecundum communem opinionem atteſtatam per Bertazzol. *conſ.* 359. *n.* 32. *vol.* 2. Boſſ. *de oppoſ. contra teſt. n.* 34. Baiard. *q.* 45. *n.* 7. 25. Hond. *conſ.* 105. *n.* 8. *& ſeq. vol.* 1. Maſcard. *de probat. concl.* 684. *n.* 9. *vol.* 1. vbi alios allegat: idemque eſt, ſi fuerit commiſſa cauſa, ſola facti veritate inſpecta Hond. *conſ.* 101. *n.* 10. *vol.* 1. vel ſi teſtes deberent extraordinarie examinari, Hond. *d. conſ.* 101. *n.* 7. vt dixi ſuprà *n.* 7. Nec Princeps ſupremus mandat reum torqueri ex proceſſu informatiuo, niſi magna cauſa ſubſiſtente, vel niſi eſſet reus repertus flagranti crimine, vel quid ſimile, vt eſt latè videre per Farinac. *in d. conſ.* 103. *n.* 6. qui loquitur in Pontifice.

11 Eoque minus iſti teſtes examinati, parte non citata ſufficiunt ad condemnandum, Iul. Clar. *d. q.* 11. *verſ. item quæro.* vbi de communi, & *in q.* 45. *verſ. ceterum.* Hond. *numer.* ... *dicto conſil.* 101. *n.* 23. vbi concordantes allegat. *vol.* 1.

12 Nec etiam illi teſtes examinati parte non citata probarent licèt pars dederit ſua interrogatoria, & ſuper eis fuerint teſtes examinati, Achil. *de teſtib. par.* 1. *deciſ.* 103.

*deciſ.*103.Bertazz.*conſ.*359.*n.*22.*& ſeq.vol.*1.vbi alios allegat, & ita in facto fuit obſeruatum in Tribunali A. C. in quadam cauſa Aſculana prætenſæ falſitatis, licèt Baiard.*in q.*45.*n.*40. *verſ. item adde*, referat alios contrarium tenentes.

Minùſque datur fides teſtibus receptis abſque iudicis commiſſione, quia talia, vulgò nuncupantur inſtrumenta teſtimonial.teſtium. *§.i em Diuus verſ.teſtibus,& non teſtimoniis, de teſt.* latè Farinac. *conſil.* 80. *num.*1.

Nec minus creditur teſtibus examinatis; ſine citatione coram magnis,& ſupremis ſuperioribus,Gram. *deciſ.*103.*n.*433. Baiard. *quæſt.*44.*n.*55. qui loquuntur de teſtibus examinatis coram Principe, etiam ſi ipſi teſtes eſſent omni exceptione maiores, Marſ. *ſingul.*242.*conſ.*74.*n.* 41. Sed contrarium in hoc videtur tenere Viu.*com.opin.in verb.teſtes non poſſunt examinari n.*6.& alij adducti per Baiard.*q.*45.*num.*28.vbi ſubdit poſt Viu.*opinione* 41.*n.*3. Socc.*in regul.*409.*verſic. teſtium depoſitiones*, quòd idem eſſet, ſi partes dixerint velle ſtare eorum dictis.

13 Imò in iudice deputato ad recipiendum examen adhuc vt teſtes probare poſſunt debet pars citari, Maſcard.*de probat.concl.*583.*n.*11.*vol.*1.& talis citatio debet fieri, etiamſi inquiſiti eſſent carcerati. Marſ. *in conſil.*12.*n.*5.*& in l.*1.*n.*4.*ff.de quæſt.* Baiard. *q.*45.*n.*35. *circa finem.* ac etiam procedit in ſocio criminis, qui nihil probat etiam in exceptis,niſi vltra torturam depoſuerit, citato ipſo nominato, vel fuerit tortus ad eius faciem, Farinac.*conſ.*79.*n.*13.*in fine*,vbi alios allegat,& ſuperius dixi *n.*9.

Et in tantum eſt verum, quòd ſi reus torqueatur, & fateatur delictum ex proceſſu informatiuo, illius confeſſio erit nulla,Corn.*conſ.*68. *vol.*1. Ruin *in conſil.*145.*vol.*4.Vulpell.*reſponſ.*95.*in princip.*Nec ſufficeret illa generalis monitio ad omnes & ſingulos actus, & videndum examinari teſtes in reſponſione ad inquiſitionem,quando pars non eſt contumax,Vulpell. *d.reſponſ.*95.*n.*3.Baiard.*q.*35.*n.*14.*&* 55. vbi alios allegat,& *n.*15 dicit,quod torturæ non conualidabitur,ſi deinde teſtes examinarentur,parte citata,& *ſub n.* 55. quod iudex tenebitur in ſyndicatu, ſi torqueat reum ex proceſſu informatiuo.

14 Primò limita, quando reus fuerit condemnatus in contumaciam, quia, ſecuta dicta ſententia contumaciali ſi reus compareat,vel fuerit captus,teſtes examinati contra ipſum probant, quamvis ipſe reus in eorum receptione non fuerit citatus Iul. Clar.*q.*11.*verſ. item quæro*,Cartar.*de execut.cap.fi.n.*175. Farinac.*q.*11. *n.*103.*& q.*72.*n.*100.latè Petr. Cabal. *in quæſt. crimin. caſ.*110.*n.*39.*& n.*32.*centur.*2. *& caſ.* 269.*n* 22.*cent.*3. qui teſtantur ita ſeruari de conſuetudine. Caualch.*de teſtib.par.*5.*num.*200.*verſ. Quid ſi reus*,vbi etiam dicit, quod requiratur ſententia, nec ſufficeret, ſi tantùm eſſet poſitus in Banno.

Licèt de iure aliud ſit dicendum,vt omnino deberent repeti,Doct.adducti per Petr.Cabal.*in d.caſ.*110. *n.*36.Farin.*conſ.*22.*n.*25. *in fin.* dicit, quòd opinio Iulij Clari non tranſit ſine difficultate, vel quòd ſit ſublata ſaltem eius opinio,quando fuit remiſſa reo contumacia.& Scacc.*in tract.de iud. lib.*1. *cap.*98.*ſub n.* 7. impugnat opinionem Iul.Clar. & dicit rationem adductam per eum non eſſe veram, vt vigore contumaciæ teſtes habeantur pro legitimè examinatis, ſed ſolummodo quia vigore Conſtitutionis. Reus contumax habetur pro confeſſo; & ideo non requiritur alia probatio per teſtes, ſed ſaltem non procedit, ſi non ſecuta fuerit ſententia,ſed ſolum bannum,Caualcan. vbi ſuprà, ſed an repeti poſſint per reum ſuper eius interrogatoriis ſuis ſumptibus dicam in ſecundo libro, vbi tractabitur materia ſententiæ contumacialis.

Secundò limita, vt per conſuetudinem induci poſſit, vt ſtetur proceſſui informatiuo, Blanc. *de indit. n.*22.& latè poſt alios, quos allegat Hond.*d.conſ.*101. *n.*19.*& ſeq.*& Petr.Cabal.*d.caſ.*269.*n.*9. *& ſeq.cent.*3. Baiard.*quæſt.*45.*n.*24.Gramm.*dec.*34.*n.* 37. Sed iſta limitatio reuocatur in dubium, vt ipſa non ſit ſeruanda,maximè vbi de vita hominis agitur, Marſ. *conſil.*8. *n.*26.*& ſeqq.* Burſat.*conſ.*101.*n.*49. *vol.* 1. vbi teſtatur ita fuiſſe reſolutum per Conſilium Neapolitanum, & *in conſil.*201.*n.*45. *& ſeqq. volum.* 2. vbi reſpondet ad Blanch.Fran.Perſ.*in tract. de indic.& Tortur.n.*19.*verſ.* Et hac. 15

Tertiò limita in teſtibus mortuis examinatis parte 16
non citata, vt probent, cùm mors habeat vim iuramenti. Lambet.*in tract.de contract.cor gloſſ.*11.*num.*20. Modern.Roman.*quæſt.*72.*n.*129.vbi de communi.Anton.Gomez.*titul.de delict.cap.*1.*num.*27.Burſatt.*conſ.*7. *num.*10. *vol.* 1. vbi dicit, quod probant,ac ſi fuiſſent examinati parte citata.

Et etiam contra tertios non citatos, teſtes mortui faciant ſemiplenam probationem,Bart.*in l.admonendi n.*45. *& num* 98. *& ſeqq.in prima lectu.ff. de iureiuran.* Crauet.*de antiqu.temp.par.*1.*verſ. ampliatur nunc n.*11. Rot.*diuerſ.par.*1.*deciſ.*134.*n.*1.Viu.*opin.*931.*n.*5.& refert Farinac.*q.*72.*n.*134.

Contrariam opinionem,quòd teſtes mortui examinati ſine partis citatione,ſolùm faciant quamdam leuem præſumptionem,vel ſuſpicionem,maximè in criminalibus,Nat.*conſ.*395.*num.*31. Honded. *conſil.* 101. *n.*22.*vol.*1.& poſt illos, Farinac *q.*72. *num.* 133. quam etiam ſequuntur Gramm.*dec.*11.*n.*13.Burſat.*conſ.*322. *n.*10.*lib.*3.vbi de communi, Bertazz. *conſ.*70.*num.*30. *tom.*2.*crim. diuerſ.* Oſcaſc. *deciſ.*79.*n.*18.Petr. Caball. *in quæſt.crim.caſ.*269.*n.*8.*cent.*3.vbi concordantes cumulauit.

Aliqui autem tradunt,quòd ſi teſtes fuerint examinati in figura iudicij, tunc ſi moriantur, ſemiplenam probationem faciant, vt ſi eſſent recepti per iudicem in proceſſu informatiuo, ſecus ſi non in figura iudicij vt coram arbitro, vel arbitratore, Natt. *conſ.*394. *num.*24.*volum.*2. & conferunt, quæ ſcribit Marſ. *ſingul.*156.*colum.*2.*in fin. & ſing.*436. Sed Alex. Trentacinque *in conſil.*47.*num.*2.*volum.*1. melius declarat vt ſi fuerint recepti coram arbitrio citata parte, ipſi mortui probent coram iudice ordinario, ſecus ſi fuiſſent recepti coram arbitratore qui procedit ſine figura iudicij, parte non citata, & idem dicit quando eſſent recepti pro informatione Curiæ, & ſic non ad probationem,ſed ad inſtructionem iudicis, & Baiard. *q.*45.*n.*23.dicit, quod,ſi reus fuerit citatus,& inquiſitus ante mortem teſtium,& comparere noluerit,tunc habeantur pro repetitis in odium contumaciæ, ſecus verò ſi ex negligentia iudicis citatus non fuiſſet, niſi poſt mortem teſtium, & comparuit, & tunc non habeantur pro repetitis: Sed ego arbitror non eſſe recedendum ab illa opinione, vt ſolum faciant aliqualem probationem in criminalibus, provt de veriori teſtatur Add.ad Farin.*in conſ.*55.*in lit. D*,vbi dicit ita practicari,& ſi agatur contra contumacem, ſufficiant teſtes mortui ad procedendum, &, condemnandum, Caualch.*de teſt.p.*5.*num.*212. vbi ſubdit quòd tamen tales teſtes mortui poſſint repulſari, cùm repulſa fiat cum parte,& non cum teſtib.

Quartò limita in crimine læſæ maieſtatis Doct. 17
adducti per Farin.*q.*72. *n.*120. ſed contrarium eſt verius,vt dixi ſuprà *n.*7.

Quintò limita in crimine aſſaſſinij, in quo plenè probant Ant.Gabr.*concl.*1.*d.cuar.n.*21.Hond.*conſ.*101. *n.*13.*vol.*1.Farin.*q.*72.*n.*132.vbi alios allegat. Maſcat. *de probat.concl.*136.*n.*2. *& ſeq. vol.*1. Petr. Plac. Epit. *delict.c.*19.*n.*17.Baiard.*q.*45.*n.*19.Contrariam opinionem veriorem dicit Farin.*d.q.*72.*n.*123.Viu.*opin.* 631.

n.7.ſeq. Bertazz. *conſ.* 359. *n.* 21. *in fine* , *&* *conſ.* 553. *n.* 5. *lib.* 2. Petr. Cabal. *d. caſ.* 269. *n.* 1. *in fin.* Burſatt. *conſ.* 201. *n.* 108. *& ſeqq. vol.* 1. Hond. *conſ.* 101. *n.* 17. *vol.* 1. Rimin. Iun *conſ.* 213. *n.* 97 *lib.* 2. Idémque verius Doct. dicunt eſſe in dirobatoribus ſtratarum, violentis raptoribus, ac committentibus atrociſſima crimina, & in quibuſcumque criminibus enormibus, vt requiratur, quòd teſtes recipiantur parte citata, vt dè veriori teſtatur Far. *d. q.* 72 *n.* 126.

18 Sextò limita in cauſa ſuffragij, vel periculi in partibus longinquis, quia in ea valet examinatio teſtium ſine partis citatione Marſ. *ſing.* 24. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concl.* 273. Stracc. *de mercatur. tit. de naut. p.* 2. *n.* 7. dummodo talis probatio infra annum fuerit reproducta coram iudice competente, vt declarat Ant. Gomez. *in tit. de delict. c.* 12. *n.* 21. *verſ. ex quibus infertur*, vbi dicit eſſe notandum pro mercatoribus, & nauigantibus, & quod ita conſuluit, & alias in facto habuit Baiard. *q.* 45. *num.* 31. latè Ant. Gab. *titul. de citat. concl.* 1. *n.* 352. Caualc. *de teſt. b. p.* 4. *n.* 77.

19 Septimò limita in declaratione depoſitionis vel alicuius dicti teſtis, vt non requiratur citatio, vt poſt Kim firmat Boſſ. *in tit. de oppoſ. contra teſt. n.* 35. Baiard. *q.* 45. *n.* 30. Caualc. *d. part* 4. *ſub n.* 77. vbi ampliat etiam quando vellet ex officio iudex repetare dictum teſtis.

20 Octauò limita in teſtib. examinatis ſuper aliquo facto, vel delicto notorio, vt non ſit neceſſaria citatio partis Rom. *ſing.* 369. *Nouell. reg.* 215. *in prima fallen.* Crot. *de teſt. n.* 253. Maſcard. *de probat. concl.* 682. *n.* 15. vbi alios allegat, Farin. *q.* 72. *n.* 109. vbi etiam allegat Doct. *in c.* 2. *extra de teſtib.* & duobus modis hanc limitationem declarat, & primo, vt procedat in notario facti permanentis, & non tranſeuntis, & ſecundo ſe refert ad ea quæ latè dixit *in q.* 21. *num.* 66. *& ſeq.* licèt Dec. *in d. c.* 2 *n.* 44. indiſtinctè teneat in caſu iſtius limitationis non requiri citationem, quamvis in notario requireretur.

21 Nonò limita in probanda abſentia rei inquiſiti, vt non requiratur citatio partis. Arent. *in cap. ult. ſecundo n.* 12. Felyn. *num.* 13. *in fin. extra de teſtib.* Marſil. *in lege vnoquoque n.* 89. *de re iudic.* Veſtr. *in practic. lib.* 6. *c.* 2. *ſub n.* 2 vbi quod ita practicatur Farinac. *q.* 72. *n.* 114. Maſcard. *d. concl.* 682. *n.* 28. ad quod bene aduertat cauſæ criminalis defenſor, vt ſciat excuſare abſentem citatum à contumacia propter abſentiam, cùm ſufficiat de illa docere per teſtes examinatos, parte non citata Caualc. *d. p.* 4. *ſub n.* 77.

22 Decimò limita in pœna, vbi imponitur ipſo iure in qua non requiritur Citatio, Cæphal. *conſ.* 223. *n.* 2. *pro ſeqq. lib.* 2. qui verè non loquitur in criminalibus, ſed in emphyteuſi in materia ciuili caducitatis, & ideò etiam iſto caſu erit inhærendum opinioni ſuperius adductæ, vt requiratur citatio, provt etiam de opinione Cæphali dubitet Farin. *d. q.* 72. *n.* 128.

23 Vndecimò limita, quando teſtes examinantur ſuper fama ad hoc, vt iudex poſſit deuenire ad inquiſitionem, in iſtis teſtib. non requiritur citatio partis, Crot. *de teſt. n.* 253. Campeg. *de teſtib. reg.* 164. Fallent. 9. Veſtr. *in pract. lib.* 6. *c.* 2. *rub. de teſtib. & eorum induct. n.* 2. *in fin.* Maſcard. *de probat. concluſ.* 682. *n.* 15. *& ſeq.* Farin. *q.* 72. *n.* 113. qui volunt iſto caſu poſſint etiam recipi teſtes ſine iuramento.

24 Duodecimò limita, quoad capturam, quia teſtes examinantur ſine citatione, de quo late dixi *in defenſ. circa capturam.*

Et quid in crimine hæreſis, vide Doct. cumulatos per d. Modern. Roman. *in d. q.* 72. *num.* 115. *ſeq.* Petr. da Surd. *conſ.* 328. *n.* 3. *vol.* 1. idem Farinac. *in conſ.* 55. *n.* 2. *& in conſ.* 79. *n.* 13. Caual. *de teſtib. p.* 4. *ſub n.* 77.

25 Decimotertiò limita, quando pars eſſet præſens, vt non ſit citanda, latè Maſcar. *de prob. concl.* 683. *n.* 35. *vol.* 1. Caualc. *de teſtib. par.* 2. *circa prin. & n.* 77. vbi dicit procedere inter partem, & partem coram iudice exiſtente.

Decimoquartò limita, quoad reum examinandum, 26
quia ſufficiunt teſtes examinati pro informatione Curiæ abſque partis citatione, Alber. de Malet. *de teſt. c.* 9. *n.* 38. *& ſeqq.* Cartar. *de execut. ſenten. c. fi. n.* 175. vbi poſt Clar. teſtatur, ita communiter ſeruari, & quòd ita ſeruatur in Statu Eccleſiaſtico, teſtatur idem Cartar, *in pract. interrog. reor. lib.* 3. *c.* 3. *num.* 61. Bertazz. *conſ.* 553. *n* 4. *lib.* 1. Decian. *reſponſ.* 92. *n.* 33. *lib.* 2. Hond. *conſil.* 101. *n.* 21. vbi de generali conſuetudine, quam dicit vigere etiam in Ciuitate Peruſij, provt etiam viget hîc in Curia Romana, Caual. *de teſtib. p.* 3. *n.* 77. *vbi de comm.* & quod ita obſeruetur, etiam ſi proceſſus eſſet factus per iudicem laicum contra clericum, vt ex illo poſſit clericus examinari coram iudice Eccleſiaſtico. Prax. Archiep. Neapol. *cap.* 6. *per totum.* Nec in propoſitu quadrat, quòd dicit Modern. Roman. *in q.* 72. *n.* 136. vt ſit verum, quando proceditur contra abſentem, & tunc in contumaciam illius rei teſtes probent, etiam reo non citato ſecus ſi fuerit præſens, vt requiratur, quod teſtes repetantur, parte citata, & ibi alios allegat, quia iſta diſtinctio non adaptatur reſpectu examinis rei, quia indiſtinctè ex proceſſu informatiuo reus examinatur ſuper delicto, ſed reſpectu torturæ, vel condemnationis, ad quas non poteſt deueniri, niſi legitimato proceſſu, aut teſtes confrontentur cum reo, aut illos habeat reus pro ritè, & rectè examinatis aut repetantur ipſo reo citato, vt ſuperius ſuis locis latè dixi.

Decimoquintò limita in crimine Sodomiæ, ex pro- 27
ceſſu informatiuo, & denegatis defenſionibus, aliqui affirmant iudicem poſſe procedere ad torturam, Boſſ. *tit. de ſtupr. de teſtib. n.* 5. Menoch. *de arb. caſ.* 186. *n.* 13. Monticell. *in pract. crim. reg.* 14. *n.* 29. Ludou. de Alfer. *conſ.* 143. *n.* 3. *lib.* 1. *conſ. crim. diuerſ.* & omnes ſe fundant in doctrina Bal. *in auth. ſed nouo iure*, & Barb. *conſ.* 64. *col.* 2. *lib.* 1. Sed Modern. Roman. *in q.* 39. *n.* 111. contrarium tuetur, ſiue agatur, quòd fuerit indiciatus ad torturam, ſiue quòd fuerit confeſſus, vel conuictus, cùm in quocumque caſu poſſit excipere contra teſtes, & indicia, & de confeſſione erroris docere, ſed ſolùm Doct. Bal. & ſequacium ſit reſtringenda ad ſodomitam inſignem, notorium, vel valdè diffamatum, & valdè miratur d. Farinac. quòd ita audacter Doct. cum Bald auſi fuerint contrarium affirmare, cùm Bal. non loquatur *in d. Auth. ſed nouo iure n.* 11. *C. de ſeru. fug. de ſodomia.* ſed de inſigni fure & latrone, & Far. n. ſequitur Peregr. *conſ.* 2 *n.* 145. *vol.* 2.

Decimoſextò limita, quando iudices ſunt certi, 28
quòd nulla defenſio competat inquiſito, vt deueniant ad torturam denegatis defenſionibus, provt de iure omnino facere poſſunt quando ſunt certi, quòd nulla defenſio reo competere poteſt, Gramm. *deciſ.* 36. *n.* 69. *& ſeq.* Menoch. *de arb. q.* 17. *num.* 15. *lib.* 1. latè Seraph. *de priuil. iuram. priuil.* 132. *n.* 4. vbi concordantes cumulauit Decian. *reſponſ.* 18. *num.* 6 *volum.* 1. cum tunc reus cenſeatur per calumniam, defenſionem, vel copiam indiciorum ad protrahendum in longum condemnationem petere, Felin. *in clementin. Paſtoralis*, §. *quia verò n.* 15. *in fin. extra de poteſt. Ind. deleg.* Gramm. *deciſ.* 36. *num.* 69. Alex. *conſ.* 65. *n.* 5. *volum.* 1. vbi plus dicit quod ſufficit de calumnia præſumptiuè apparere, Boſſ. *tit. de indic. n.* 80. & alios refert Cartar. *in pract. interrog. reor. lib.* 4. *c.* 1. *n.* 185. Caualc. *de teſt. p.* 4. *ſub num.* 77.

Decimoſeptimò limita in reperto in flagranti crimine cui denegatur copia proceſſus, & torquetur denegatis defenſionibus Bald. *in l. vt vim n.* 2. *ff. de Iuſt. & Iure*, quæ opinio Bald. quotidie practicatur, provt fuit practicata contra illos viros nobiles repertos cum ſcalis ad feneſtram cuiuſdam nobilis mulieris,

teſtatur

teſtatur Gramm. *deciſ.*36. eùm in iſto crimine in flagranti non ſoleat ordo iudiciarius ſeruari, Bald. *conſil.*3 1.*n.*8.*vol.*1.Cæphal.*conſ.*49. *n.* 17. Franc. Bonett. *conſ.*143.*n.*6.*tom.crim.diuerſor.*& quando reus dieatut deprehenſus in flagranti crimine dixi ſuprà *in defenſ.* 6.*c.*8.Quod intellige verum, quando reus nullam excuſationem ſuper crimine iſto habere poſſet, ſecus ſi aliqua excuſatio ſibi competete poſſit latè qui alios allegat Franc.Perſonal.*de indic.& tor.nra n.*31.ideò procurator ſtatim capto reo aliquid in actis alleget & deducat per quod poſſit oſtendi aliquam excuſationem inquiſito, vel capto in flagranti poſſe competere, vt euitetur, ne reus ſtatim denegatis defenſionibus torqueatur.

Ideò videamus quando hoc ſit iudici permiſſu, quia iſta declaratio potiùs vera reputari poteſt, quatenus conſideretur in abſtracto, tanquam in genere ſumpta, vt puta, vbi certum eſt nullam defenſionem reo competere, & tunc poſſit iudex, denegatis defenſionibus, in cauſa procedere, ſed quatenus ad actum practicum illam reducere velimus, hoc opus, hic labor eſt: & ob id poteſt verificari ſolummodò in caſibus à iure expreſſis, nempe in delicto notorio: in flagranti, in blaſphemia & in quibuſdam aliis caſibus à iure, & à Doctoribus expreſſis, aliàs iudex ſi in aliis non expreſſis vellet denegare defenſiones, & deinde dicere, *denegaui defenſiones*, quia reus per calumniam copiam petebat, vel quia ſciebat ei nullam competere defenſionem, nullo modo poteſt, nec ei permiſſum eſt, vt bene in hoc declarat Modern.Roman. *q.* 39. *n.*106. à qua declaratione puto non eſſe modo aliquo recedendum & quòd pro nunc bene ſentiat, provt ego omnino ſentio, & illo caſu quando iudex denegat copias proceſſus, debet interloqui, calumniæ cauſa peti defenſionem, vt poſt Bald. firmat Laderch.Imol. *conſ.*184.*n.*9. *verſ.& ideo ſatis eſſe puto*, ſed ne detur occaſio appellandi iudices abſque alia interlocutoria, deueniunt ad torturam, & ad alia rigoroſa examina, quia ſolet iudex, quando inſtatur pro copia proceſſus interloqui ſuis loco, & tempore ius, & iuſtitiam ſe offert adminiſtraturum.

Decimooctauò, limitatur, ſecundùm aliquos, vt in atrocibus criminibus inquiſitis denegetur defenſio, poſſit procedi contra inquiſitum ex proceſſu informatiuo & teſtibus non repetitis, vt voluerunt Doct. relati per Caualc.*de teſt.par.*5.*n.*200.& præcipuè Capic.*deciſ.*155.Foller.*in verbo, Domum repetantur.* Diaz. *in pract.can.c.*41.*n.*20.Gramm.*conſ.*40.*n.*7.Qui Caualc. vbi ſuprà videtur ſe reſtringere in iudice brachij regij, & in Capelletis de dominio Veneto, qui poſſunt deuenire ad torturam contra facinoroſos homines, & ſi confiteatur delinquentes, non ſit opus alia repetitione, ſi verò negent, tunc teſtes repetantur parte citata, & quòd minimè etiam dicti iudices poſſint deuenire ad condemnationem, & quod ita quotidie practicatur.

Tamen caueat iudex ne decipiatur quia veritas eſt, vt etiam in atrociſſimis detur copia indiciorum reo, antequam torqueatur, cum termino competenti ad faciendum ſuas defenſiones, vt in crimine hæreſis, quod eſt atrociſſimum, tradit Bal. *in conſ.*95.*vol.*1.quem ſequuntur Boſſ.*tit.de indic.ante n.*78.*& tit.de hæres.n.*9. Pariſ.*conſ.*2.*num.*155.*lib.*4.Franc.Perſon.*de indic.n.*22. Vulpell.*reſponſ.*21.*n.*3. & in crimine læſæ maieſtatis Bar.*in extrauag.ad reprimendum in verb.& figura n.*15. Gig.*tit.qualiter in crimin.proced.q.*19 *n.*3.Vulpel.*d.reſponſ.*21 .*num.*3.Oſaſc.*dec.*79.*n.*12.Franc.Perſonal.*de indic.n.*22.& in crimine aſſaſſinij *dec. Auenion.*15. & in crimine veneni, & in parricidij Gram.*vot.*30.*n.*2.& in criminæ Sodomiæ Farin.*q.*30.*n.*111.& in atrociſſimis occultis, Perſon.*de indic. n.* 23. & generaliter in omnibus atrocioribus, & enormiſſimis, Marſ. *in* §. *diligenter num.*157.*&* 177. Grammat.*vot.*54.*in fin.* Et de communi, reiecta contraria opinione quorundam *in ſuo conſil.deciſino*, Peregr.*conſil.*2.*num.* 144. *lib.* 2. vbi ſubdit procedere, etiamſi reus argueretur malæ opinionis. & famæ, & adeſſet timor ſubornationis. Burſatt.*conſil.*201.*num.*113.*volum.*1.& de veriori Caualc. *de teſtib.p.*5.*num.*200. Nec in ſupradictis caſibus iudices inferiores à Principe poſſunt proponere reo indicia, cumque in continenti cum ſuis defenſionibus audire quia nimium læderetur rei defenſio, ſed ſolùm ſupremo Principi hoc permittitur, vt conſultiuè reſpondet poſt alios quos allegat Peregr. *in d. conſil.* 2. *n.*149.*& ſeq.vol.*2.

15 Poſtremò dicitur, quòd non requiratur citatio partis, quando teſtis examinatur in tormentis ad videndum in quo dicto perſiſtat, quia prius fuit inter duo iuramenta, ait poſt Boſſ.*in tit.de oppoſ. contra teſt. n.*1. firmat.Canalc.*de teſt.p.*4.*n.*149. & idem voluit *in* 3.*p.* *n.*77.*verſ. & non citatur*, vbi teſtatur, quòd ita ſeruatur de conſuetudine, & quòd deinde ſtetur dicto confirmato in tortura.

CAPVT X.

An, & quando Aduocatis, & procuratoribus poſſit interdici, ne præſtent patrocinium pro reo.

SVMMARIVM.

1 *Aduocati in aliquibus criminibus, provt in crimine læſæ maieſtatis, in crimine hæreſis, & in latronibus, graſſatoribus, & furibus inſignibus non poſſunt patrocinium præſtare.*

2 *Quod eſt verum, poſtquam conſtiterit illos eſſe rebelles hæreticos, graſſatores, vel inſignes latrones.*

3 *Aduocatus non poteſt inſtruere reum ad tacendam veritatem, nec ad falſas probationes, aut ad iuramentum falſum, licèt poſſit per ſubterfugia, aut aliter deludere aduerſarium, & Aduocatum partis aduerſæ.*

4 *Aduocatus, vbi agitur de delicto ad memoriam damnandam, poteſt interuenire ad reum defendendum.*

5 *Licet non poſſit in actu examinis, & tortura intereſſe.*

6 *Aduocati officium; & quid facere debet Aduocatus, & à quibus abſtinere debeat.*

QVamvis dici ſoleat Aduocatorum patrocinium reis in aliquibus criminibus denegari poſſe, veluti in crimine læſæ maieſt. *l. quiſquis,* §. *denique Cod. ad l. Iul. Maieſt.* Bar. *in extrauag. ad reprimenda in gl. ſine ſtrepitu.* Gig *tit. qualiter in crim. læſ. maieſt. proced. quæſt.* 4. & in crimine hæreſis, *c. fin. de hæret. in* 6. & in latronibus, graſſatoribus, & furibus inſignibus, *l. per omnes, C. de defenſ. Ciuit.* Aret. *in verb. & veſtem cœleſtem n.*12. Marſil. *in l.* 1. *num.* 20. *ff. de quæſtione & in* §. *diligenter num.* 164. *in pract. crim.* Roland. *conſil.* 12. *num.* 62. *lib.* 3. 1

2 Tamen iudex ſciat hoc eſſe verum, poſtquam conſtiterit reum eſſe rebellem, conſpiratorem in Principem, hæreticum, aut aſſaſſinum, vel latronem inſignem; ſed antequam conſtet eum eſſe talem, Aduocatum intercedere poſſe ad illum tuendum, & allegandum circa indicia obiecta affirmant Marſ. *ſingul.* 15. Rol. *d. conſ.* 12. *ſub n.*79. *lib.* 3. & in crimine hæreſis ſic quotidie dicit Clar. *in* §. *hæreſis n.*17. & his non relatis etiã declarat Farin. *q.* 309. *n.*109. vbi intelligit Tex.

in d.l.per omnes,in his,quos per viam notorij conſtat eſſe inſignes latrones,& facinoroſos homines, vt his non ſolùm denegetur patrocinium , verùm etiam denegentur defenſiones, & meliùs ſic declarauit *in conſ. deciſiuo*,Peregr.*conſ.2.n.151.vol.2.*vbi concludit,quod nec grauitas delicti, nec mala fama inquiſiti ſufficiat, vt reo denegentur defenſiones & patrocinia Aduocatorum,niſi iſta mala hominis qualitas tranſierit in notorium , aut deprehenſus ipſe fuerit in flagranti. Et Pat. de Put.de Sind.*in verb.tortus,c.10. Quidam latro famoſus.n.4.& ſeqq.*& Boſſ.*in tit.de inquiſ.num.29.* dixerunt, quod, ad hoc, vt quis dicatur famoſus latro, non ſufficiat , quòd per teſtes ſit probatum eum eſſe talem, niſi in ſpecie conſtet de eius criminibus , & latrociniis.

3 Nec obſtat , quòd aliqui voluerunt , prædictis in omni caſu eſſe patrocinium denegandum,ne conſilio Aduocatorum inſtruantur rei ad negandum delictum; Quoniam primo dicitur non eſſe præſupponendum Aduocatum velle delinquere in ufficio ſuo *l.1.Cod.de offic.ciuil. iud.* cùm verè aduocatus non poſſit ex officio ſuo inſtruere reos ad tacendam veritatem , nec poſſit inſtruere ad falſas probationes , aut ad iuramentum falſum, licèt poſſit per ſubterfugia , aut aliter deludere aduerſarium, & eius Aduocatum , Gloſ. *in cap.1. de confeſſ. in 6.* Boſſ. *de reſponſ. à reo faciend. num.18.*Pereg.*d.conſ.2.num.153. & ſeq.*vbi alios allegat,& præcipuè D.Thom.*in 2.2.q.66.art. 1. & art. 2.* Secundò , quia agitur de fauore defenſionis reorum, ideò non attenditur timor ſubornationis. Boſſ.*tit. de indic.n.75.*Roland.*conſ.12.num.58.lib.3.* Rim. Iun.*conſil.290. n.19.* Farinac. *quæſt.39.n.70.*Peregr. *d.conſil.2. num.46.*

4 Vbi agitur poſt mortem rei ad damnandum eius memoriam , etiam in criminibus exceptis Aduocatus intercedere poteſt.Gig.*in tit.quomod. & qualit. qu. 28. num.2.* poſt Præpoſit.*in cap.quando col.3.2.quæſtion.9.* Decian. *in tract. crim. libr.7.c.43.n.10.*Peregr.*d.conſ.2. num.155.*

5 Benè verum eſt quòd Aduocatus non poteſt interuenire in actu examinis & torturæ, Ang.& Imol. *in l. cuſtodias,de public.iud.*Franc. Marc.*deciſ.*18 Clar.*q.65. num.34.*Peregr.*d.conſ.1.n. 152.* Nec etiam procurator Fiſcalis de iure poteſt interuenire examini & torturæ reorum Baiard.*q.64.num.102.* Cauale. *Brach. reg.p.3. num. 164.* Maur. Burg.*de mod.proced.ex abrup.qu.100. n. 153. & ſeq.*Petr.Pella,de *tortura*,*q.8.* licèt aliter de
6 conſuetudine ſeruetur.

Hæreticus non poteſt eſſe aduocatus *c.excommunicationes in primo de hæret.c.nec infidelis, ca.nemo de pœnis.diſtinct.1.* Nec excommunicatus,*cap.decernimus, de ſen. excom.in 6* Nec monachi,& reliqui regulares,niſi iubeatur ab eorum Prælatis,& niſi propter vtilitatem eorum monaſterij , clerici beneficiati vel non beneficiati in ordinibus ſacris conſtituti coram iudici ſæculari in negociis ſæcularibus,nec poſſunt eſſe aduocati,niſi in propriis cauſis, & coniunctarum perſonarum , & ſuarum Eccleſiarum,ac miſerabilium perſonarum,ſecus coram iudice Eccleſiaſtico etiam in cauſis profanis , & quid ſi non habeant ex redditibus vnde viuere, & in cauſis criminalibus. vbi imponitur pœna ſanguinis pro actore non poſſunt patrocinari, ſed pro reo ſic; præmiſſa proteſtatione, quòd tantùm pro reo intendunt patrocinari , ſiue fuerint in ſacris, ſiue in minoribus ordinibus & in caſibus permiſſis poſſunt accipere ſalarium,vt latè de his omnibus tradit Villagut.*in pract.crimin.lib.9. cap. 2. concluſ. 1. & ſeq.* & à quibus ſe abſtinere debeat Aduocatus , latè docet idem Villagut. *in dict. capit.2. lib.9.concluſ.1.& ſeqq.*

DEFENSIO XXV.

Circa repetitionem teſtium ex parte fiſci.

CAPVT I.

Fiſcus tenetur repetere teſtes prò informatione curiæ examinatos , & quomodo talis repetitio fieri debeat.

SVMMARIVM.

1 *Reus etiam præſuppoſita conſuetudine declarandi teſtes pro ritè ,& rectè examinatos , non poteſt cogi ad faciendum dictam Declarationem , prout in contingentia facti euenit in caſu , de quo hic per Authorem.*

2 *Fiſcus tenetur repetere teſtes pro informatione curiæ examinatos.*

3 *Repetitio teſtium requirit citationem ad videndum repeti dictos teſtes.*

4 *Repetitio facta reo non citato. eſt nulla; nec ſufficeret illa generalis monitio ad omnes,& ſingulos actus, & videndum examinari teſtes.*

5 *Citatio ad videndum repeti teſtes quomodo firmanda ſit.*

6 *Repetitio fieri debet parte citata, etiam vbi proceditur ſola facti veritate inſpecta , & vbi agitur ex argumentis , & præſumptionibus , & vbi eſt commiſſa cauſa,omni iuris ſolemnitate omiſſa.*

7 *Copia interrogatorum rei non datur fiſco , nec adhærenti.*

8 *Repetitio eſt facienda cum omnibus qualitatibus,quæ requiruntur in primo examine , ac ſi teſtes nunquam fuiſſent examinati.*

9 *Tortura in repetitione non eſt inferenda in caput nominatorum, ſi prima depoſitio facta in tormentis per reum fuerit ab eo ratificata extra tormenta.*

10 *Repetitio teſtium fieri debet per fiſcum , poſtquam reus habuit copiam proceſſus.*

11 *Repetitio teſtium fieri debet priùs ſuper interrogatoriis rei & poſtea ſuper primo examine à teſtibus facto.*

12 *Et ſi aliter fiat talis repetitio,non valeret,ſed denuò eſſet facienda ſuper dictis interrogatoriis.*

13 *Item debent repeti ſuper interrogatoriis, etiamſi iudex decreuit copias cum illa clauſula,*habitis teſtibus pro ritè,& rectè examinatis.

14 *Teſtes in repetitione debent affirmare eſſe vera , quæ in primo examine dixerunt,quia ſi dicant non recordari,eorum depoſitio corruit.*

15 *Depoſitio teſtium eſt legenda vnicuique teſti ſeparatim ab aliis teſtibus , & in ſecreto, & hic ponitur forma iſtius repetitionis.*

16 *Repetitio fieri debet per iudicem , niſi fuerit legitimè impeditus,& non per fiſcalem.*

17 *Repetitio teſtium non poteſt fieri poſt concluſum in cauſa,vel poſt pronunciatum in ea.*

18 *Repetitio teſtium ad inſtantiam fiſci , & adhærentis an poſſit fieri poſt publicatas atteſtationes.*

19 *Teſtis in repetitione non debet ſimpliciter ſe referre ad primum eius examen,ſed debet denuò deponere*

per

per extenſum,ſecundùm vnam opinionem,contrariam autem opinionem tenent alij Doctores.

20 *Declarationes ad iſtas contrarias opiniones ponuntur hic per authorem.*

21 *Teſti datur in actu repetitionis datur terminus ad ſe recordandum de eo,quod prius depoſuit.*

22 *Teſti datur cautela in repetitione,vt dicat, quod ſi ipſe modo aliter deponat quàm depoſuit in primo examine ex tunc corrigit ſecundùm dictum,& ſe reducit ad primum.*

23 *Teſtis non comparens ad repetendum præſumitur falſus,& arguit innocentiam inquiſiti.*

24 *Falſitatis præſumptio in vno præſumitur etiam in alijs pro exculpatione delicti.*

25 *Repetitio teſtium ad ſauorem rei non conceditur in multis caſibus, & primo quando reus declarauit teſtes pro ritè.& rectè examinatos.*

26 *Item quando teſtes fuerunt confrontati.*

27 *Item quando reus fuit condemnatus in contumaciam.*

28 *Item quando teſtes eſſent mortui.*

29 *Item quando reus eſt confeſſus, declara tamen vt hic per Authorem.*

30 *Teſtes ad defenſam repeti poſſunt poſt publicationem proceſſus,tam ex officio iudicis, quam ad inſtantiam partis.*

1 QVoniam vbi non viget conſuetudo, quod reus declaret teſtes pro informatione curiæ examinatos, pro ritè, & rectè examinatis. ac etiam vbi viget talis conſuetudo, ſi reus nollet facere talem declarationem; non poterit compelli ad illam faciendam ſed inſtare poteſt, vt repetantur coram eo, vt euenit in illa cauſa graui Illuſtriſſimi D.Comitis Hieronymi de Pepulis coram iudicibus delegatis à ſummo Pontifice,& ob id, vt proceſſus poſſit afficere ipſum reum,fiſcus tenetur ipſos teſtes repeti facere,latè Burſat.*conſil.*201.*n.*48.*vol.*2. vbi teſtatur de practicata opinione, quæ etiam ſit conformis iuri communi, Sigiſm. Scac.*lib.*1.*de iud.cap.*86.*num.*67. Caualc.*de Brach.reg.p.*3.*n.*4.*in princ.*vbi teſtatur,quod ita practicatur,vt examinato reo, ſi neget delictum, fiat repetitio teſtium,& ob id bene recenſet Claud.Bertaz.ad patrem *in conſ.*91.*in lit. D.verſ. ſed quid ſi reus*, quod ille D. Comes Hieronymus numquam voluit in hoc maximum præiudicium conſentire, declarando teſtes pro ritè, & rectè examinatis, licet de facto aliter in multis locis obſeruetur,Marſil.*in l.de vnoquoque n.*81. *& n.*102.*ff.de re iud.*Corrad in prætor.*li.*1.*§.de proced. ante de fin.n.*1.Foller.*in pract.in verb.detur copia capit. n.*5.Claud.Bertazz. vbi ſupra. Circa quod aduocatus inquiſiti multum inuigilare debet, ne fiat talis declaratio ſi per eam præiudicium irreparabile reo inferretur, non obſtante allegata conſuetudine, cum non poſſit inueniri legitimus modus cogendi reum ad illam faciendam.

2 Sed quoniam multa requiruntur, vt ipſa legitimè facta dicatur,& ideò de ſingulis videamus.

3 Primum requiſitum eſt,quod fiſcus, & adhærens citare faciant reum ad dictam repetitionem. & forma citationis eſt talis,hic in curia ad declarandum,an velit habere teſtes pro ritè,& rectè examinatis,aliàs videndum mandare repeti,& ad dandum interrogatoria quatenus dare intendat, aliàs videndum repeti, ſine; & ita paſſim hic in curia obſeruatur, provt etiam teſtatur Ambr. *de modo formand.proceſſ.inform.lib.*3.*c.*1. *n.*47. *& ſeqq.* & quod requiratur citatio partis, tenet etiam Farinac.*q.*66.*n.*310.*in princ.*& poſt Brun.Corn. *conſ.*68 *vol.*2.Ruyn.*conſ.*68.*vol.*2.Ruyn.*conſ* 46.*vol.*4.

4 Vulpell.*reſp.*95.*in princ.*Baiard.*q.*45.*num.*24. vbi plus ſubdit, quod ſi talis citatio omitteretur, non ſufficeret illa generalis monitio ad omnes,& ſingulos actus, & videndum examinari teſtes in reſponſione ad inquiſitionem,quando pars non eſt contumax,vbi alios allegat,& in ſpecie Vulp.*in d.conſ.*93.*n.*33.Prax.Archiep. Neapol.*c.*19.*n.*11.Caual.*de teſtib.n.*200.

Sic circa formam dictæ citationis contingat dubitari, quòd illa ſit defectuoſa, cum reus non citetur ad 5
videndum iurare,induci & repeti,provt dixi *in præcedente defenſ.c.fin.*cùm omnino requiratur,quòd interueniat citatio ad videndum iurare,& induci, & adeò ſit de eſſentia, vt ſi omittatur, teſtium examinatio ſit nulla,vt dixi in prædicto loco,& ideò puto,quod tutius erit,quòd citetur reus ad videndum iurare teſtes, & induci & repeti.& ad dandum interrogatoria,vt in terminis tradit Honded. *conſil.*1.*num.*23.*volum.*1. niſi velimus dicere, quod ita in curia obſeruetur, provt verè ego numquam aliter obſeruari vidi, ſed circumſcripta dicta obſeruantia; non video quomodo poſſet ſuſtineri dicta forma citationis, ſed ſtylus poſſit eſſe in alieno loco,vt quis torqueatur etiam non facta repetitione cum citatione partis. Bologn. *in add. ad Guid.de Suzar. in tract.de torm. in verſ. pro concluſione Domini Auctoris.*& Grammat.*dec.*34.*n.*137.*in fine*,Baiard. *q.*45.*num.*24.

Imò teſtes ſunt repetendi parte citata, etiam quod 6
procederetur ſola facti veritate inſpecta, vel eſſemus in caſibus in quibus proceditur argumentis, & præſumptionibus,Oſaſc.*dec.*79.*nu.*19. & etiam vbi cauſa omittitur, omni iuris ſolemnitate omiſſa, & latè poſt alios quos allegat Baiar.*q.*45.*n.*34. *& ſeq.* & latè Caual *de teſtibus, parte* 5.*n.* 206. vt dixi *in præcedenti def. capite* 9.

Copia autem interrogatoriorum factorum per 7
reum contra teſtes repetendos, non datur fiſco, nec adhærenti,Caual.*de teſtibus, parte* 3. *num.* 185. & dixi ſupra.

Secundum requiſitum eſt, quòd repetitio fiat cum 8
omnibus illis qualitatibus, quæ requiruntur, vbi iſti teſtes repetendi numquam fuiſſent examinati, provt ego latè dixi ſupra *in defenſ.*21.*in materia confrontationis* idem dicendum in repetitione,Iul.Clar.*q.*45.*n.*13. Honded.*conſil.*101.*num.*30.*volum.*1. Ambroſ.*in lib.*3. *cap.*1.*n.*16.vbi infert,quod ſi eſſent teſtes,quorum dictis non eſſet habenda ratio vel fides,niſi cum tortura, quia eſſet ſocius criminis, non ſufficeret, quòd priùs fuiſſet examinatus in tormentis,& quod denuò iuraret, ad opus eſſet quod poſt iuramentum poneretur in tormentis, & perſeueraret in illo dicto, quia prima tortura,& quicquid fuit factum ante litis conteſtationem non habetur in conſideratione, quoad præiudicium rei,Iul.Clar.*q.*45.*verſ.cæterum*,ibi, & aduerte Farinac.*conſ.*55.*n.*4. Et in repetitione debet interuenire iuramentum, aliàs repetitio non valeret; Clar.*d.qu.*45.*n.*13.Burſat.*conſ.*192.*n.*35.*vol.*2. *& conſil.*105.*n.*107.*& ſeqq.*vbi de communi,& reddit rationem eodem *vol.*2.Hond.*conſ.*101.*n.*24.*&* 59.*circa fin. vol.*vbi de communi Bertazz.*conſ.*37.*n.*30.*tom.*2 *crimin.* latè Caualc.de *teſtib. p.*5.*n.*200.*verſ. ſed numquid*, vt requiratur repetitio cum iuramento, & tortura,& parte citata,vt quia, vt ipſe *ſub n.* 207. inquit repetitio dicitur noua examinatio, & in tantum, vt ſi non appareat de iuramento delato, non præſumatur illud interueniſſe,Burſat *d.conſil.*192.*n.*35. & repetitio fieri debet poſt litem conteſtatam; nempe poſt interrogationem,& reſponſionem rei,*capitulo qualiter,& quando extra de accuſat.el.*2.Mil.*in pract.fol.*118.*n.*24.Baiar. *q.*45.*n.*44.

Sed caueat Iudex, quod tortura in repetione non 9
eſt inferenda in caput nominatorum, ipſa prima depoſitio facta in tormentis per reum, fuerit ab illo reo, & ſocio criminis ratificata extra tormenta, Burſat. *conſilio* 201. *numero* 58, *volumine* 2. Ambroſ. *dict.libro* 3.*cap.*1.*numero* 18.Quæ quidem tortura leuis eſſe debet,& moderata;Boſſ.*titul.de mand.homic.n.*33.

provt

provt ego latè dixi in materia confrontationis *in defenſ.* 21.

10 Tertium requiſitum eſt, quòd fiat talis repetitio poſtquam fuerit reus receptus inter reos, Caualc. *de teſtib.p.5.n.*202. vbi firmat, quod ita practicatur, & etiam poſt publicatas atteſtationes, & poſtquam reus habuit copias proceſſus, cum verè, ac congruè poſſit conficere interrogatoria, quæ verè non potuiſſet plenè facere, niſi vidiſſet teſtificata, & ita tenuit alias ſacra conſulta, provt teſtatur Farin.*q.*66.*n.*110. *& ſeqq.* vbi etiam plus dicit ita aliàs ipſum fuiſſe in voto, quod fuit ſubſcriptum ab omnibus iudicibus Tribunalium vrbis licèt aliàs de iure dici poſſet quod repetitio teſtium fieri debeat ante publicatas atteſtationes, Maran.*de ord.iud.par.6.rubr.de inqu.n.8.in fin.* Foller.*in pract.crimin.in verb.detur copia capitulorum,n.*1. Clar.*quaeſt.*49.*verſ.ſi.im ſcias*, Bonac.*commu.opin.par.*1. *verſ.indiciorum copia*, Burſat.*conſil.*311.*num.*7. nec diſſentit Honded.*conſil.*101.*num.*2. *volum.* 1. Quæ concluſio procedit de iure ciuili, contrarium autem ſeruetur de iure canonico in vrbe, & in terris Eccleſiæ, provt declarat idem Maran. vbi *ſupra num.*10. ſequitur Flam Cartar.*de interrog.reor lib.*3.*cap.*3.*num.*60.*& num.*67.*& num.*69. ita paſſim ſeruatur hic in Curia, vt benè in propoſito dicit Farinac.*in dict.quaeſt.*66.*n.*310. *& ſeqq.* ex illa ratione, quia, non viſis atteſtationibus, certè non poſſent propriè, ac commodè fieri interrogatoria, ſuper quibus teſtes debent omnino repeti, & mox dicam: Ideò ex aſſerta diſpoſitione iuris ciuilis reo tollitur iſta defenſio, vt bene & ad plenum, quod non poſſint formari interrogatoria Prax. Archiepiſc. Neap.*cap.* 28.*n.*11.*in fin.*

11 Quartum requiſitum eſt, vt teſtes repetantur ſuper interrogatoriis ipſius rei, & poſtea ſuper examine à teſtibus facto Ambroſ.*dict.lib.*3.*cap. tulo* 2.*num.*1. & ita ego ſemper obſeruari vidi à bonis, & timoratis iudicibus, & ego ſemper ita obſeruaui, & ibi Ambroſ. Tyronibus ponit formam, & quod debeant repeti ſuper interrogatoriis datis à reo, alias non probarent, Burſat.*conſil.*20.*num.*65. *& lib.*1. latiùs *in conſil.* 311. *n* 4. *& ſeq. libro* 3. vbi teſtatur, quod ita vidit ſeruari, & *conſil.*201.*num.*145.*lib.*2. Honded. *conſil.* 101.*num.*28. *volum.*1. vbi teſtatur quod ita ſeruatur in Curia Peruſina, quod pluries ita in facto obtinuit, & ibi teſtatur etiam de communi Burſatt.*in dict.conſil.*201.*num.*145. teſtatur de magis communi opinione Petr.Caball. *in quaeſt.crim.caſu* 269.*num.* 19. *cent.* 3. vbi ſubdit magis procedere, ſi copia proceſſus decerneretur, præuia proteſtatione rei, vt poſſit repetere teſtes ſuper interrogatoriis, ad quod defenſor inquiſiti bene aduertat, quando inſtat pro copiis, licèt Iul. Clar. *in quaeſt.*23. *num.*3. & Foller in loco relato per Cabal.*in dict.n.*19. contrarium teneant atteſtantes de conſuetudine, quod teſtes ſuper interrogatoriis rei non repetantur, cùm eorum loco reo concedatur teſtium repulſa, provt etiam refert Baiard.*dict.quaeſtione* 45.*num.*45.*in fine.* Sed Aduocatus habeat præ oculis, quod dicit Caual. *de teſtibus par.*5.*numero* 212. quod tutius ſit defendere reum per capitula, vel articulos, & per alias probationes, quàm per interrogatoria, cum aliquando per ea magis grauetur reus, & ob id ſubdit, quod iſta ars conficiendi interrogatoria non quadrat iuuenibus, & inexpertis Aduocatis, & Procuratoribus.

12 Et in tantum eſt vera huiuſmodi magis communis opinio, quod debeant repeti ſuper interrogatoriis rei, vt ſi aliter depoſuerint, non probarent, vt de communi teſtatur pro Burſ.Maſcard.*de probat.concl.*685.*n.*4. *vol.*1. ſed non erit examen nullum, ſed pars, ſiue reus poterit inſtare, vt teſtes ſuper interrogatoriis etiam repetantur poſt publicationem examinis. Mynſ.*obſer. cent.*1.*obſer.* 32. vbi ſubdit idem eſſe, ſi fuerit omiſſum interrogare teſtes ſuper aliquo articulo, ſed Fiſcus caueat, quod interrogatoria, quæ habent vim articulorum, quaſi per indirectum fierent defenſiones, non recipiantur, ſed reſecentur, ſed tantùm admittat interrogatoria, quæ concernunt declarationem dictorum teſtium, & alias circumſtantias, vt latè per Caual. *d.p.*5.*n.*212. *de teſt.* & etiam ſi teſtis nolit reſpondere ſuper interrogatoriis redditur ſuſpectus, nec creditur in eo ſuper quo depoſuit. Dec.*in l.* ... *apud num.* 43. *C. de eden.* & poſt Spec. & Alex.Caualc.*de Barth.reg.p.*3. *num.*71.

Ac etiam deberent repeti ſuper interrogatoriis, 13 etiamſi iudex decreuit copiam cum illa clauſula *habitis teſtib. pro ritè, & rectè examinatis*, de cuius materia latè dixi *ſuprà in Defenſ.*25. & ſi interrogatoriæ iudex non admiſit, vel ſuper eis interrogauit, admittitur appellatio. Cabal.*conſ.*50.*num.*2. vbi ſubdit etiam vbi ex officio tantùm procederet, & ibi ponit, quòd iudex poſſit reuocare decretum admiſſ. interrogato.

Quintum requiſitum eſt, quòd teſtes debeant affir- 14 mare eſſe vera quæ in primo examine dixerunt, quia ſi dixerint, non recordari eſſe vera depoſita in primo examine, eorum dictum corruit, Foller. *in tract. crim. in verb. & demum repetantur num.*7. Hond.*conſil.* 101. *num.*32.*verſ.praeterea vol.*1. Baiard. *quaeſt.* 45. *num.* 18. vbi etiam dicit, † quòd talis depoſitio eſt legenda 15 vnicuique teſti ſeparatim ab aliis teſtibus in ſecreto, ne vnius depoſitio per aliam fabricetur, & formam ponit Hond. *in conſil.*101. *num.* 30. quæ talis eſt *die tali coram N. Locumtenente Criminali AC. talis cum iuramento interrogatus, & examinatus ſuper informatione, & tota cauſa dicit, alias quid fuit examinatus, ad quam praecedentem depoſitionem ſe refert; & lecta ei dicta facta depoſitione die*, &c. quæ incipit, &c. & finit, &c. de verbo ad verbum, dixit, quòd verba ſunt omnia, quæ in ipſa continentur, quæ omnia, de verbo ad verbum ratificat, & emologat.

Sextum eſt requiſitum vt teſtes repetantur per iu- 16 dicem niſi fuerit legitimè impeditus, Baiard. *quaeſt.*15. *num.*13. *in p.* & in omnem caſum non poteſt fieri per procuratorem Fiſcalem, cùm non habeat facultatem deferendi iuramentum, & teſtes ita per fiſcalem repetiti habeantur, ac ſi non eſſent repetiti, vt poſt Crauet. & Marſil. firmat in terminis Burſ.*in conſ.*192.*n.*35. *lib.* 2. vbi ſubdit etiam ſi primæ atteſtationes eſſent receptæ per iudicem, ad quod Aduocatus hic in Curia aduertat, quia ſæpè poterit ſubuertere plures proceſſus.

Septimum requiſitum eſt, vt non fuerit concluſum 17 in cauſa, vel pronunciatum, quia fiſco non competit amplius repetitio teſtium poſt pronunciatum, vel ſententiatum in cauſa. Capic.*deciſ.*35.*in fin.* Gram.*dec.*28. *num.*6. Follet.*in pract.crim. in* 3.*p. prin. num.* 46. *& in verb.demum recipiantur teſtes, num.*12. Hond.*conſ.*101. *num.*24.*vol.*1. Baiard.*d.*45.*num.*21. Add.ad Magon.*dec. Lucenſ.* 74. *in lit. B*, & ita aliàs fuit obſeruatum per Marcum Aurelium de Domo Locumtenentem Criminalem Gubernatoris Vrbis in Senatum prætenſæ falſitatis contra Fiſcum, & Nerum Ricaſolum ad fauorem Philippi de Squarſialupis, ſed poſt hæc ſcripta inueni Moſcar.*in tract.de cog.ſeu prob.delict.rub.de imm. n.*36.*cum pluribus ſeqq.* vbi tradit in iſto articulo longam diſtinctionem, & tandem *ſub num.*44.*in fine* videtur concludere contra Gram. *in allegata dec.* 28. & Vinc.de Franc.*dec.*668.*p.*4. qui loquitur, an poſſint repeti in cauſa appellationis, tu autem non recedas à d. opinione Gram. cùm illam Doctores ſequantur, & poterit dici, quòd ſit communis, & ſecundùm illum vidi pluries in Curia practicari.

Octauum requiſitum etiam eſt, vt non ſint publi- 18 catæ atteſtationis, quia licèt in criminalibus ad inſtantiam iudicis, & ex eius officio, atque ad inſtantiam

rei

rei poſſint repeti teſtes, etiam didicitis teſtificatis, tamen ad inſtantiam accuſatoris repeti non poſſunt: & ſic, quando proceditur ex officio & ad querelam partis inſimul, non admittitur teſtium repetitio *gloſſ. in cap. cum clamor extra de teſtibus.* vbi cæteri Doct. & præcipuè Innoc. *num.* 1. Hoſt. *num.* 1. *& num.* 4. *& ſeqq.* Bald. *num.* 2. *& ſeq.* Aret. *num.* 5. Abb. *num.* 3. Fel. *num.* 4. *& ſeq.* Anton. Gabr. *de teſtibus concluſ.* 21. *num.* 95. *& ſeq.* Andr. Gail. *de pac. publ. lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 7. 9. *&* 18. Mod. Rom. *quæſt.* 66. *num.* 306. Quod tamen intellige, quando prima vice fuiſſent formiter examinati, ſecus ſi nulliter, & reo non citato; quia tunc indiſtinctè etiam publicatis atteſtationibus vtrique parti admittitur teſtium repetitio. Farinac. *dict. quæſt.* 66. *num.* 310. Vincent. de Franc. *deciſ.* 728. *num.* 8. *& ſeq.* & ego latè ſuperiùs dixi.

19 Nonum requiſitum eſt, quòd teſtis in repetitione non debeat ſe deferre ad primum examen ſimpliciter, ſed debeat denuò deponere per extenſum, quia referens ſe ad primum examen ſimpliciter receptum parte non citata, dicitur ſe referre ad examen nullum ex defectu citationis, ideò repetitio non valeret, Bald. *in l. fin. in fin. de teſtib.* Socin. Sen. *conſil.* 40. *num.* 2. *lib.* 3. Oſaſc. *dec.* 129. *num.* 7. *& ſeqq.* Mazzol. *conſ.* 77. *num.* 36. Burſ. *conſ.* 20. *num.* 64. *lib.* 1. Corn. *conſil.* 65. *colum. fin. verſ. item teſtis, lib.* 1. Alber. *de teſtibus cap.* 7. *num.* 69. *& ſeq.* Maſc. *de prob. concluſ.* 1368. *n.* 5. *lib.* 1. *deciſ. Auen.* 71. *num.* 5. *in fin.* Hond. *conſil.* 101. *num.* 31. *& ſeq. volum.* 1. vbi alios allegat, & Mod Rom. *quæſt.* 66. *num.* 42 qui pro hac opinione Bald. alios concordantes allegat, & præcipuè hoc eſt verum ſi prius depoſuerit per ſcripturam. Lud. Marot. *reſponſ.* 69. *n.* 42. Caual. *de teſtibus parte quinta, n.* 207.

Contrariam opinionem, vt Iudex teneatur teſti legere primam depoſitionem, tuetur Bart. *in lege eos, num.* 6. *in fine,* vbi Marſ. *num.* 5. *ff. de falſ.* Crot. *de teſt. num.* 375. vbi de communi Boſſ. *tit. de tortur. teſt. n.* 34. *& tit. de oppoſit. contra perſon. teſt. num.* 8. Tind. *de teſt. par.* 3. *cap.* 1. *num.* 1. *& num.* 2. *de teſtibus dicto capite* 7. *num.* 68. Andr. Gail. *obſer.* 104. *num.* 5. *lib.* 1. Farinac. *quæſt.* 66. *num.* 56. *& ſeq & ſub numero* 43. teſtatur de magis communi, & maximè procedi quando teſtis in primo examine ſe ſubſcripſit, Boër. *deciſ.* 108. *num.* 4.

20 Et licèt in hac materia dentur plures declarationes, vt eſt videre per Doctores relatos per Farinac. *in dict. quæſt.* 66. *num.* 3. *cum pluribus ſeq.* tamen illa eſt vera opinio, vt in ciuilibus poſſit ſe referre ad primum examen nullum ſecus in criminalibus, vt bene conſulendo tradit Corn. *conſil.* 56. *colum final. verſ. item teſtis libro* 1. Crauet. *conſilio* 115. *num.* 8. Brun à Sole *in ſuo vnico conſilia crim. num.* 58. vbi alios allegat, Monticell. *in practica crim. in ſuo Repert. teſt.* Rubr. *Teſtes in criminalibus quando recipiantur fol:* 257. *colum.* 2. *verſ. & melius* nouiſſimè declarat Tom. Triuiſ. *deciſ.* 46. *per totam,* & præcipuè *ſub num.* 5. 6. vbi teſtatur, quòd ita pluries fuit deciſum, & ratio eſt, quia teſtis tenetur reſpondere interrogatoriis, & teſtis nolens in repetitione de nouo deponere, niſi lecta eius prima depoſitione dicitur ſuſpectus de falſo, vt per *deciſ. Auenion. num.* 5. *verſic. cæterum,* vt apertè loquamur. Caualcan. *de teſtibus parte* 5. *num.* 207. *in fin.* & quando examen habet ſuſpicionem falſitatis, tunc non poteſt teſtis ad illam ſe referre. Diaz. *reg.* 749. *in* 2. *limit.* Menoch. *conſilio* 109. *num.* 10. & Corrad. *in pract. titul. de teſt.* Rubr. *de dubio dict. numero* 39. vbi concordantes allegat.

21 Eoque magis procedit, vt dixi, quando etiam ipſe teſtis eſſet ex aliqua circumſtantia ſuſpectus de falſo, quia non poteſt ſe referre ad primum examen, nec etiam petere illud ſibi legi, & exhiberi, Fal. *in cap. cum iura num. primo, de teſtib.* Tindar. *de teſtib. par.* 3. *cap.* 11. *n.* 2. Crot. *de teſtib. n.* 375. Marſ. *in l. eos, num.* 4. *ff. de falſ.* Menoch. *de arbit. caſ.* 109. *num.* 11. Farinac. *quæſt.* 66. *n.* 55. vbi de recepta opinione; & in practica ſæpius obſeruata.

Ac etiam magis procedit quando Iudex teſtem repetit ad declarationem primi dicti dubij, vt non admittatur depoſitio relatiua ad primum examen, nec ei ſit legendum, Tindar. *de teſtibus par.* 3. *cap.* 10. *num.* 2. *verſic. ſua Bal. opinio,* & Moder. Roman. *dict. quæſt.* 66. *num.* 51.

Idemque erit, quando fuit teſtis primo loco examinatus in iudicio ſummario, vel coram arbitro, quia in repetitione non poteſt ſe referre ad primum examen, Menoch. *dict. caſu* 109. *num.* 7. *& ſeqq.* Oſaſch. *dec.* 128. *num.* 12 *& ſeq. & num.* 17. *in fin.* Andr. Gaill. *obſer.* 108. *num.* 4. *lib.* 1. *deciſ. Auenion.* 91. *ſub num.* 4. *& ſeq.* Diaz. *reg.* 749. *in prima limit.* Idemque erit, quando ſe referret ad primum dictum extraiudiciale, vel ad teſtimonialia facta metu excommunicationis, vel ſi primum dictum non fuerit iuratum, Neuizan. *in Sylua nupt. libro* 3. *num* 61. Baiard. *quæſt.* 45. *num.* 45. vel parte non citata factum, cùm non poſſit ſe referre ad illud Menoch. *dict. cap.* 109. *num.* 4. *& ſeq.* qui concordantes allegant, & Farinac. *in quæſt.* 66. *num.* 48. decipitur, dum firmat, quod apud nos contrarium ſeruatur, cùm non ſolùm permittatur teſtibus, vt ſe referant ad primum examen receptum pro informatione Curiæ; verùm etiam illud eis legatur de verbo ad verbum, prout iacet, & etiam antequam interrogentur ſuper interrogatoriis ex parte rei datis, quia veritas eſt, quod boni iudices, & Deum timentes, & qui non ſitiunt ſanguinem, nec quærũt crumenã Principis indubitè, implere primo examinant teſtes ſuper interrogatoriis rei, & deinde faciũt vt referant ipſi teſtes eorũ depoſitiones priori loco factas ſaltem in ſubſtantia, & deinde eis legi faciunt totam eorum depoſitionem, & ita ego ſemper, & indiſtinctè obſeruaui in quacumque cauſa, quamvis grauiſſima, prout etiam dixi ſupra in defenſione confrontationis, & ita hortor iudices ad obſeruandum, cùm lex permittat teſtes examinari ſuper interrogatoriis rei, vt veritas eruatur, & omnis ſiniſtra ſuſpicio falſi tollatur, cùm totaliter talis repetitio ſuper interrogatoriis fiat pro defenſione eiuſdem inquiſiti, quæ non debet adumbrari ex modo repræſentandi teſtibus primum examen.

Fateor bene, quòd ſi teſtis petat terminum in actu repetitionis ad ſe recordandum de eo, quod prius depoſuit, quod iudex debeat illum ipſi dare, & ſtatuere, cùm dicta teſtium ſint coadiuuanda, & non cauillanda, vt in terminis tenet Bal. quem refert, & ſequitur Alber. *de teſt. cap.* 7. *num.* 69. *& ſeq.* Farinac. *d. q.* 68. *n.* 42. *verſ. debet iudex.* 22

Ac etiam fateor, quod ſi ex aliqua qualitate, vel circumſtantia iudici videatur, vt patiatur, quòd poſſit teſtis ſe referre ad primum examen, ac mandet ſibi legi, vel exhiberi dictam primam depoſitionem, Bar. *in d. l. eos num.* 6. & ibi Marſil. *num.* 4 *ff. de falſ.* Tindar. *de teſtibus par.* 3. *cap.* 10. *ſub num.* 1. *& num.* 5. Alber. *de teſtibus cap.* 7. *num.* 68. 98. Crot. *de teſt. num.* 375. vbi de communi Menoch. *de arb. caſ.* 109. *num.* 3. *&* 12. Mod. Rom. *quæſt.* 66. *n.* 49. Maſcard. *de prob. concluſ.* 1368. *n.* 5. *lib.* 3. Dec. *reſp.* 66. *n.* 4. *lib.* 1. Hond. *conſ.* 101. *n.* 31. *verſ. & ſaltem lib.* 1. *dec. Auenion.* 61. *num.* 6. Caualc. *de teſt. p.* 5. *n.* 27. *in fin.*

Sed erit conſultum teſti, vt in repetitione proteſtetur, & dicat, & quod ipſe deponit, prout ſibi videtur modo, ſed ſi appareret aliter dixiſſe in alia depoſitione, ex tunc corrigit ſecundum dictum, & ſe reducit ad primum, cùm illo tempore meliùs recordetur ſecundùm Bart. *in dict. leg. eos* Boër. *deciſ.* 108. *num.* 9. Baiard. *q.* 45. *n.* 45. *in fin.* doct. adducti per Caualc. *de teſt. p.* 5. *ſub n.* 207. *verſ. cautela, & n.* 208. *& p.* 4. *n.* 172. 23

Si

Digitized by Google

23 Si verò teſtis examinatus, & citatus ad repetendum, & deponendum, quod dixit in primo examine non compareat,& fugam arripiat,vel ſe occultet eius prima depoſito falſa præſumitur, Angel. *de Maleſic in verb. compa cm dicti inquiſiti, n. 7.* vbi dicit, quod poſſit formari inquiſitio ſuper ſubornatione, & maxima præſumptio innocentiæ inquiſiti, ſeu accuſati reſultat, vt poſt Bott. *conſ. 1. n. 76. & ſeq.* teſtatur. Baiard *d. q.*
24 *45. n. 40.* ꝉ Ad quod aduocatus aduertat, quia huiuſmodi falſitatis præſumptio in vno teſte inducit etiam præſumptionem in aliis, qui deinde repeterentur. *dec. Auenion. 33. n. 1. ſeq. deciſ. 53. num. 4.* prout euenit,& è contra, quod ſi teſtes inhabiles reperiantur veri in pluribus cenſeantur veri in omnibus. Dec. *reſp. 48. nu. 34. vol. 3.*

25 Primò limitat ſupra firmatam concluſionem, vt fiſcus habeat intentionem fundatam ſuper proceſſu informatiuo, quando reus declarauit teſtes pro tiſè, & rectè examinatis, Burſar, *conſ. 38 n ſ n. vol. 4.* Vulpel. *reſp. 68. n. 7.* Baiard. *q. 11. n. 5 & 45. n. 25.* de qua limitatione dixi *ſupra in præcedenti deſenſ.*

25 Secundò limita, quando teſtes fuerunt cum reo confrontati. Iul. Clar. *qu. 43. in propoſi. ic.* Bonac *com. opin. lib. 1. verſ. ſi iudex.* Burſat. *conſ. 387. in fin. vol. 1.* & latè dixi ſupra *in defenſ. 21. cap. 18.*

26 Tertiò limita, quando reus eſſet condemnatus in contumaciam, quia teſtes non repetuntur, etſi reus fuerit per Principem reſtitutus ad nouas defenſiones, Clar. *q. 11. n. 3. qu. 45. n. 13.* Farin. *q. 11. n. 105.* Cattar. *de exec. ſent. c. ſi. n. 175.* Maſcard. *de probat. con luſ. 497 nu. 13. vol. 1.* Petr. Caball. *in caſ. 110. n. 36. & ſeq. in q. crim. cent. 2.* De qua limitatione, etiam dixi *ſupr. in deſenſ. 24. c. 9. n. 14.* vbi declarauit quomodo iſta limitatio intelligatur.

27 Quartò limita, & intellige, quando teſtes eſſent mortui quia probant abſque alia repetitione, de qua dixi *ſupra in deſenſ. 23. c. 9. n. 16.*

28 Quintò limita, quando reus eſt confeſſus quia non requiritur, quod teſtes repetantur. Catt. *de inerito. rius, lib. 4. c. 2. n. 29.* declarando, vt dixi *ſupra in Defenſ. 9. cap. 16.*

29 Sextò limita, quando agitur de declaratione depoſitionis teſtiũ, quia tunc non requiritur citatio. Ruin. *conſ. 482.* quem allegat, & ſequitur Boſſ. *in tit. de oppoſ. contra teſt. n. 35.* & Baiard. *in q. 45. n. 30.* & quod ad declarationem dicti in criminalibus repeti poſſint teſtes, Clar. *q. 61. verſ. quæro nunquid*, vbi firmat, quod ex officio iudex hoc facere poteſt, ad inſtantiam autem partis de iure fieri non debet, licèt de conſuetudine hoc iudex facere poſſit, vt teſtantur Spec & Alex. in locis per eum adductis, vbi etiam ipſe Clar. inquit, quod ad iſtantiã partis hoc ipſe non faceret, niſi eſſet iuſta cauſa, & quando aliter veritas haberi non poſſet, ſed etiam vt addant tanquam melius recordari. Aret. *in d. c. cum clamor ſub n. 5* Sed in hoc Io. And. ibi *ſub n. 4.* dixit. quod iſti teſtes non poſſunt repeti, nec ad mutandum, neque ad addendum, ſed tantum ad declarandum prout idem voluit Clar. *d. q. 61. verſ. quæro nunquid ibi, lice, non*, vt addat. Moder. *q. 66. n. 313. & ſeqq.*

30 Ad defenſam autem, etiam poſt publicationem tam officio iudicis, quàm ad inſtantiam partis recipi poſſunt Fel. *in c. cum clamo, n. 5.* vbi concordantes allegat, Auan. *n. 3. extra de teſt.* Mod. Rom. *d. q. 66. n. 316.* qui ibi *p. 8. per totam*, multa alia dicit circa repetitionem teſtium, quæ magis concernunt materiam ciuilem, quàm criminalem, & ideò curioſus lector apud eum videre poterit, & latius poſt eum, Caual. *in pract. de teſt. q. 5. num. 2000. & ſeq.*

CAPVT II.

Fiſcus vbi, & cuius expenſis repetitionem facere debeat.

SVMMARIVM.

1 *Teſtium repetitio debet per ipſum iudicem repeti, qui ferre debet ſententiam.*

2 *Quod magis procedit, quando extaret conſuetudo, quod teſtes ſoleant accedere ad iudicem in aliis cauſis.*

3 *Teſtium repetitio, quando neceſſitas cauſæ ſuadeat, poteſt alteri committi per remiſſoriam, vel per tranſmiſſionem commiſſarij, & ita paſſim ſeruatur in curia.*

4 *Teſtium repetitio pro conualidando proceſſu informatiuo fieri debet expenſis accuſatoris, & fiſci.*

5 *Teſtes inductus ab vna parte poteſt repeti ab altera, etiam parte inducente inuita, & poteſt reus examinare teſtes fiſci pro ſua defenſione.*

1 NOn eſt dubium, quod Fiſcus debeat facere re- 1
petitionem coram iudice cauſæ, vt iudex videre poſſit quo voltu & pallore, ac qua trepidatione teſtis deponat ſuper interrogatoriis rei, cum totaliter talis repetitio fiat ad fauorem eiuſdem rei, & dicatur eius magna defenſio, cum ex ea ſequi debeat reſolutio totius cauſæ: Ideò multum iudex ſuper ea inuigilare debet, nec illam alteri committere valet, & detecta teſtium falſitate, & ad tormenta, & ad alia media neceſſaria peruenire poteſt. *§. quoniam ſcimus* Auth. *de teſtib. verſ. at omnib.* Vnde ſumitur Authen. *apud eloquentiſſimum. C. de fide inſtrum. cap. 1. de teſtibus cogen. in fine.* Virg. Boec. *in tract. de remiſſorial. cap. 2. n. 5.*

Eoque magis debent teſtes cogi, vt repetantur coram iudice cauſæ, quando extaret conſuetudo, quod 2
teſtes ſoleant accedere ad curiam in aliis cauſis, quia tunc eſſent etiam in aliis vocandi, & repetendi in Curia, *l. 3. §. fin. de teſt.* Felin. *in dicto capite de teſt.* Virg. Bocaee. *dicto capite 2. num. 7.*

Sed quia contingit aliquando, quod teſtes, quia ſunt in dignitate conſtituti, ſenes, valetudinarij, vel 3
aliquo alio legitimo impedimento detenti ad curiam accedere non poſſunt: Ideò operæpretium eſt ad aliud remedium deuenire, vel ad remiſſoriam concedendam, vel ad tranſmittendum commiſſarium. Circa remiſſoriam. iam vidimus, quod tam de iure, quàm vigore conſtitutionis Pontificum in ſtatu Eccleſiaſtico, nec fiſco, nec inſtigatori conceditur remiſſoria, vt dixi *in defenſ. 16. capite primo*, niſi accedat conſenſus eiuſdem rei, ideo deuenitur ad tranſmiſſionem commiſſarij qui facillimè poterit omnia conſiderare in ipſa repetitione, & diligenter percũctari quæ conſiderarentur per ipſum iudicem cauſæ, & omnia eidem iudici deinde referre, vltra ea, quæ diligenter in actis adnotare debet. Sed benè verum eſt, quod etiam hic in curia ſeruatur, quod aliquando traſmittatur commiſſarius, & aliquando concedatur remiſſoria, iuxta grauitatem criminis & iuxta numerum teſtium, & iuxta alias circunſtantias, & quod tales cauſæ, loci, & perſonarum, prout diuerſos caſus refert Ambroſ. *de mod. proced. in proceſſ. inform. lib. 3. cap. 2. n. 15.* & ego poſſem plures alios caſus referre, ſed benè etiam verum eſt, quod facilius, & vt plurimum commiſſarius. Et cui talis commiſſio fieri debeat, & quæ requirantur in deſtinatione dicti commiſſarij, iam late dixi *in Defenſione 14.*

Circa tranſmiſſionem commiſſarij, reſtat ſolum vi- 4
dere cuius expenſis, & ſumptibus commiſſarius

tranſ

transmittatur. Et ſi adſit accuſator, vel inſtigator de illo Romanæ Curiæ ille expenſas facit, quatenus dictas impenſas ſuſtinere valeat, vt teſtatur Ambroſ. *d. lib. 3. c. 2. n.* 9. aliàs ipſe fiſcus dictam impenſam facit, cum ſit ille, qui inſtat conualidati proceſſum informatiuum, & omnes impenſæ in accuſatione, & fabricatione proceſſus ſunt irrogandæ per accuſatores, & inſtigatores, & fiſcum, vt dixi ſupra *in Defenſ. 7. cap. 5.* Sed magis in terminis Put. *deciſ. 427. lib.* 1. Decian. *reſponſ. 51. num. 122. lib.* 1. Gabr. *conſ.* 118. *num. 69. & ſeqq. lib.* 2. Hond. *conſ.* 101. *num. 27. lib.* 1. & ita paſſim hic in Curia obſeruatur, vt non dato inſtigatore fiſcus ſumptibus Cameræ teſtes repetat, non obſtante, quod repetitio aliquam dilationem recipiat, ob interrogatoria data à reo quicquid aliter ſentiat Ambroſ. *de proceſſ. informat. lib. 3. cap.* 2. *num.* 8. *ſeqq.* Et ita in ſpecie tempore Ioannis Iacobi Pauici, procuratoris fiſcalis vltra caſus relatos per ipſum Ambroſ. fuit obſeruatum in vna Rauěnaten. intenta contra Præpoſitum illius ciuitatis, cùm fiſcus ſubminiſtrauerit omnes expenſas in traſmiſſione commiſſarij, pro repetendis teſtibus, non obſtantibus quampluribus interrogatoriis, quæ ego confeci ad fauorem dicti præpoſiti contra teſtes per fiſcum repetendos, & in contingentia facti ſemper ita erit obſeruandum, prout hucvſque obſeruatum fuit hic in Curia Romana.

3 Scias etiam in iſta materia repetitionis, quod teſtis inductus ab vna parte, poſſit repeti ab altera, etiam parte inducente inuita. Capyc. *deciſ.* 39. *per tot. deciſ. Anen.* 118. *n.* 4. Aret. *conſ.* 140. *verſ. ad quæſitum autem.* vbi latè, & magis in terminis Caualc. *de teſtib. par.* 5. *num. 200. verſ. Rurſus*, vbi ſubdit, *remota tamen probabili ſuſpicione ſubornationis*, & quod teſtes inducti pro fiſco poſſint etiam examinari ad defenſam rei licèt non eſſent omni exceptione maiores, quia forſan eſſent teſtes fiſci pater, mater, filij fratres, & alij affines, vel conſanguinei in caſibus in quibus de iure admitti poſſent, ſed quòd iudex iudicabit poſtea quanta fides eis ſit adhibenda, & ibi etiam dicit, quid in ſocio criminis, & tandem concludit, quod ſit remittendum religioni iudicis; & quia ſi admittantur contra reum, cur non debeant etiam recipi ad eius fauorem, & dummodò tamen non recipiantur iſti teſtes fiſci de directo ad probandum contra illud, quod prius depoſuerunt pro fiſco, & quod in cauſa reconuentionis teſtes pro actore poſſint etiam recipi pro reo etiam ſi cauſa fuerit annexa, poſt Bart & Felyn. idem Cauale. *de teſtib. d. p. 5. num. 200. in fin.* Et quod ſocius criminis poſſit induci ad fauorem alterius conſocij tradetor, quia ſocius criminis aliquam probationem facit ad fauorem illius ſaltem debilitando probationes fiſci, vt poſt alios, quos allegat, firmat Farin. *conſil. 66. numero* 15. & ſi fiſcus vellet ipſum examinare, non poterit impediri per reum; ita eſt dicendum, vt poſſit examinari ad fauorem rei, vt ſeruetur inter fiſcum; & reum æqualitas, *l. fin. C. de fruct. & lite expenſ.* & ita in terminis tenet Caualc. *d. p. 5. ſub num.* 200. & iudex in meritis cauſis poſtea arbitrabitur quanta fides ei veniat adhibenda, vt ſupra dixi.

DEFENSIO XXVI.

Circa relaxationem carcerati.

CAPVT I.

Carceratus per quos relaxari poſſit à carceribus.

SVMMARIVM.

1 *Carceratus non poteſt habilitari à carceribus niſi à iudice qui illum carcerare fecit, etiam dictante ſtatuto, captus relaxari debeat,* & *numero* 3.

2 *Carceratus relaxatus ab alio iudice; ſi fiat iterum carcerari à primo iudice, iſta captura non dicitur noua ſed continuata cum prima.*

4 *Cuſtos carcerum relaxans carceratum cum mandato alterius iudicis tenetur; ac ſi carceratus aufugiſſet.*

5 *Cuſtos carcerum iſto caſu relaxans carceratum pro cauſa criminali, vel pro cauſa ciuili, qua pœna puniatur.*

6 *Captus miniſtè antequam detrudatur in carceres poteſt per ipſum capientem ſine mandato iudicis relaxari, & quid ſi fuerit detruſus in carceres, ſed nondum deſcriptus in libro carceratorum.*

QVoniam completò proceſſu informatiuo, & 1
completo examine rei, aliquando contingit, vel
ex qualitate cauſæ, vel ex conditione carcerati,
reum eſſe relaxandum à carceribus. Ideò modo videamus pro defenſione rei, vel inquiſiti, de ipſa habilitatione; & primò quis poſſit carceratum relaxare.

Et concluſio eſt, vt carceratus, vel arreſtatus non
poſſit ab alio à carceribus habilitari; quàm ab ipſo
iudice, qui inquiſitum ipſum carcerauit, vel arreſtauit,
vt latè conſuluit, & concordantes allegat Matt. Brun.
conſilio 129. per totum, p. 1. vbi *in fine* teſtatur ita fuiſ-
ſe iudicatum, & *ſub n.* 2. etiam firmat, vt cuſtodes car-
cerum non relaxent carceratum, niſi prius habeant
mandatum, vel bulletam iudicis, qui illud carcerare
fecit. & *ſub n.* 4. etiam firmat, quod ſi dictaret ſtatu-
tum, captum eſſe relaxandum, vt intelligi debeat ſe-
cundùm iuris communis diſpoſitionem, nempe per
illum iudicem, qui illum carcerare curauit, & *ſub n.* 5. 2
etiam dicit; † quod ſi captus fuerit relaxatus per
alium, quam per iudicem captutæ, ſi denuò à primò
iudice committatur captura, non dicatur noua captura, ſed eadem continuata cum prima.
Et quod non poſſit carceratus relaxari, niſi cum 3
ordine ſeu mandato iudicis in ſcriptis, vel cum bulletino, & non ab alio, quàm à iudice, qui illum carcerare fecit, eſt regula ſatis trita per *l. nihil tam natur. de reg. iur.* cum eius ſit ſaluare, cuius eſt deſtruere, & eius ſit relaxare, cuius eſt carcerare. Iodoch. *in pract. c.* 13. *rubr. de relax. carcer. n.* 2. Brun. *de ceſſio. bon.* 11. *q. 4. q. prin. ſub n.* 39. Rim. iun. *conſ.* 82. *n. 25. & ſeq. lib.* 2. vbi teſtatur ita in facto obtinuiſſe. Bec. *conſ.* 44. *num.* 34. *lib.* 1. & de communi, & practicata opinione teſtatur Mod Rom. *quæſt.* 31. *n.* 91.
Et cuſtos carceris relaxans carceratum, ſine iudicis 4
mandato in ſcriptis punitur, ac ſi idem carceratus aufugiſſet Marſ. *in pract. §. attingam, num.* 18. & §. *opportune n.* 19. & *in tract. de bannis. in verb. carcerati nu.* 33. Ang. *de maleſic. in verb. quod fama publica ſub nu.* 90. &
ibi Ang. *in addit.* † & qua pœna iſte cuſtos poniatur 5
in caſu dicto, ſi erat detentus pro cauſa criminali,
C vel

23 Si verò teſtis examinatus, & citatus ad repetendum, & deponendum, quod dixit in primo examine non compareat, & fugam atripiat, vel ſe occultet eius prima depoſitio falſa præſumitur, Angel. *de Maleſic. in verb. compa. uit dicti inquiſiti, n. 7.* vbi dicit, quod poſſit formari inquiſitio ſuper ſubornatione, & maxima præſumptio innocentiæ inquiſiti, ſeu accuſati reſultat, vt poſt Bott. *conſ. 1. n. 6. & ſeq.* teſtatur. Baiard *d. q.*
24 *45. n. 40.* † Ad quod aduocatus aduertat, quia huiuſmodi falſitatis præſumptio in vno teſte inducit etiam præſumptionem in alijs, qui deinde repeterentur. *dec. Auenion. 33. n. 1. ſeq. deciſ. 53. num. 4.* prout euenit, & è contra, quod ſi teſtes inhabiles reperiantur veri in pluribus cenſeantur veri in omnibus. Dec. *reſp. 48. nu. 34. vol. 3.*

25 Primò limitat ſupra firmatam concluſionem, vt fiſcus habeat intentionem fundatam ſuper proceſſu informatiuo, quando reus declarauit teſtes pro ritè, & rectè examinatis, Burſat. *conſ. 38 n. fin. vol. 4.* Vulpel. *reſp. 68. n. 7.* Baiard. *q. 11. n. 5 & 45. n. 25.* de qua limitatione dixi *ſupra in præcedenti defenſ.*

25 Secundò limita, quando teſtes fuerunt cum reo confrontatj. Iul. Clar. *qu. 43. in propoſ. u.* Bonac *com. opin. lib. 1. verſ. ſi index.* Burſat. *conſ. 387. in fin. vol. 1.* & latè dixi ſupra *in defenſ. 21. cap. 18.*

26 Tertiò limita, quando reus eſſet condemnatus in contumaciam, quia teſtes non repetuntur, etſi reus fuerit per Principem reſtitutus ad nouas defenſiones, Clar. *q. 11. n. 3. qu. 45. n. 13.* Farin. *q. 11. n. 105.* Cartar. *de exec. ſent. c. ſi. n. 175.* Maſcard. *de probat. con. luſ. 497 nu. 13. vol. 1.* Petr. Caball. *in caſ. 110. n. 36. & ſeq. in q. crim. cent. 2.* De qua limitatione, etiam dixi *ſupr. in defenſ. 24. c. 9. n. 14.* vbi declarauit quomodo iſta limitatio intelligatur.

27 Quartò limita, & intellige, quando teſtes eſſent mortui quia probant abſque alia repetitione, de qua dixi *ſupra in defenſ. 23. c. 9. n. 16.*

28 Quintò limita, quando reus eſt confeſſus quia non requiritur, quod teſtes repetantur. Cart. *de interrogat. reis, lib. 4. c. 2. n. 29.* declarando, vt dixi *ſupra in Defenſ. 9. cap. 16.*

29 Sextò limita, quando agitur de declaratione depoſitionis teſtiū, quia tunc non requiritur citatio. Ruin. *conſ. 482.* quem allegat, & ſequitur Buſſ. *in tit. de oppoſ. contra teſt. n. 35.* & Baiard. *in q. 45. n. 30.* & quod ad declarationem dicti in criminalibus repeti poſſint teſtes, Clar. *q. 61. verſ. quæro nunquid,* vbi firmat, quod ex officio iudex hoc facere poteſt, ad inſtantiam autem partis de iure fieri non debet, licèt de conſuetudine hoc iudex facere poſſit, vt teſtantur Spec. & Alex. in locis per eum adductis, vbi etiam ipſe Clar. inquit, quod ad inſtantiā partis hoc ipſe non faceret, niſi eſſet iuſta cauſa, & quando aliter veritas haberi non poſſet, ſed etiam vt addant tanquam melius recordati. Aret. *in d. c. cum clamor ſub n. 5* Sed in hoc Io. And. ibi *ſub n. 4.* dixit quod iſti teſtes non poſſunt repeti, nec ad mutandum, neque ad addendum, ſed tantum ad declarandum prout idem voluit Clar. *d. q. 61. verſ. quæro nunquid ibi; licet, non,* vt addat Modee. *q. 66. n. 313. & ſeqq.*

30 Ad defenſam autem, etiam poſt publicationem tam officio iudicis, quam ad inſtantiam partis recipi poſſunt Fel. *in c. cum clamor, n. 5.* vbi concordantes allegat, Anan. *n. 3. extra de teſt.* Mod. Rom. *d. q. 66. n. 316.* qui ibi *p. 8. per totam,* multa alia dicit circa repetitionem teſtium, quæ magis concernunt materiam ciuilem, quàm criminalem, & ideò curioſus lector apud eum videre poterit, & latius poſt eum, Caual. *in pract. de teſt. p. 5. num. 2000. & ſeq.*

CAPVT II.

Fiſcus vbi, & cuius expenſis repetitionem facere debeat,

SVMMARIVM.

1 *Teſtium repetitio debet per ipſam iudicem repeti, qui ferre debet ſententiam.*

2 *Quod magis procedit, quando extaret conſuetudo, quod teſtes ſoleant accedere ad iudicem in alijs cauſis.*

3 *Teſtium repetitio, quando neceſſitas cauſa ſuadeat, poteſt alteri committi per remiſſoriam, vel per tranſmiſſionem commiſſarij, & ita paſſim ſeruatur in curia.*

4 *Teſtium repetitio pro conualidando proceſſu informatiuo fieri debet expenſis accuſatoris, & fiſci.*

5 *Teſtis inductus ab vna parte poteſt repeti ab altera, etiam parte inducente inuita, & poteſt reus examinare teſtes fiſci pro ſua defenſione.*

1 NOn eſt dubium, quod Fiſcus debeat facere repetitionem coram iudice cauſæ, vt iudex videre poſſit quo vultu & pallore, ac qua trepidatione teſtis deponat ſuper interrogatorijs rei, cùm totaliter talis repetitio fiat ad fauorem eiuſdem rei, & dicatur eius magna defenſio, cum ex ea ſequi debeat reſolutio totius cauſæ: Ideò multum iudex ſuper ea inuigilare debet, nec illam alteri committere valet, & detecta teſtium falſitate, & ad tormenta, & ad alia media neceſſaria peruenire poteſt. *§. quoniam ſcimus* Auth. *de teſtib. verſ. ex his omnib.* Vnde ſumitur Authen. *apud eloquentiſſimum. C. de fide inſtrum. cap. 1. de teſtibus cogen. in fine.* Virg. Bocc. *in tract. de remiſſorial. cap. 2. n. 5.* 1

Eoque magis debent teſtes cogi, vt repetiantur coram iudice cauſæ, quando extaret conſuetudo, quod teſtes ſoleant accedere ad curiam in alijs cauſis, quia tunc eſſent etiam in alijs vocandi, & repetendi in Curia, *l. 3. § fin. de teſt.* Felin. *in dicto capite de teſt.* Virg. Bocace. *dicto capite 2. num. 7.* 2

Sed quia contingit aliquando, quod teſtes, quia ſunt in dignitate conſtituti, ſenes, valetudinarij, vel aliquo alio legitimo impedimento detenti ad curiam accedere non poſſunt: Ideò opertet etiam eſt ad aliud remedium deuenire, vel ad remiſſoriam concedendam, vel ad tranſmittendum commiſſarium. Circa remiſſoriam. iam vidimus, quod tam de iure, quàm vigore conſtitutionis Pontificum in ſtatu Eccleſiaſtico, nec fiſco, nec inſtigatori conceditur remiſſoria, vt dixi *in defenſ. 16. capite primo,* niſi accedat conſenſus eiuſdem rei, ideo deuenitur ad tranſmiſſionem commiſſarij qui facillimè poterit omnia conſiderare in ipſa repetitione, & diligenter percunctari quæ conſiderarentur per ipſum iudicem cauſæ, & omnia eidem iudici deinde referre, vltra ea, quæ diligenter in actis adnotare debet. Sed benè verum eſt, quod etiam hic in curia ſeruatur, quod aliquando tranſmittatur commiſſarius, & aliquando concedatur remiſſoria, iuxta grauitatem criminis & iuxta numerum teſtium, & iuxta alias circunſtantias, & quod tales cauſæ, loci, & perſonarum, prout diuerſos caſus refert Ambroſ. *de mod. proced. in proceſſ. inform. lib. 3. cap. 2. n. 15.* & ego poſſem plures alios caſus referre, ſed benè etiam verum eſt, quod facilius, & vt plurimum commiſſarius. Et cui talis commiſſio fieri debeat, & quæ requirantur in deſtinatione dicti commiſſarij, iam late dixi *in Defenſione 14.* 3

Circa tranſmiſſionem commiſſarij, reſtat ſolum videre cuius expenſis, & ſumptibus commiſſarius 4

tranſ

tranſmittatur. Et ſi adſit accuſator, vel inſtigator de illo Romanæ Curiæ ille expenſas facit, quatenus dictas impenſas ſuſtinere valeat, vt teſtatur Ambroſ. *d. lib. 3. c. 2. n.* 9. aliàs ipſe fiſcus dictam impenſam facit, cum ſit ille, qui inſtat conualidati proceſſum informatiuum, & omnes impenſæ in accuſatione, & fabricatione proceſſus ſunt irrogandæ per accuſatores, & inſtigatores, & fiſcum, vt dixi ſupra *in Defenſ. 7. cap. 5.* Sed magis in terminis Put. *deciſ. 427. lib. 1.* Decian. *reſponſ. 51. num. 122. lib. 1.* Gabr. *conſ. 118. num. 69. & ſeqq. lib. 2.* Hond. *conſ. 101. num. 27. lib. 1.* & ita paſſim hic in Curia obſeruatur, vt non dato inſtigatore fiſcus ſumptibus Cameræ teſtes repetat, non obſtante, quod repetitio aliquam dilationem recipiat, ob interrogatoria data à reo quicquid aliter ſentiat Ambroſ. *de proceſſ. informat. lib. 3. cap. 2. num. 8. ſeqq.* Et ita in ſpecie tempore Ioanois Iacobi Panici, procuratoris fiſcalis vltra caſus relatos per ipſum Ambroſ. fuit obſeruatum in vna Rauenaten. intenta contra Præpoſitum illius ciuitatis, cùm fiſcus ſubminiſtrauerit omnes expenſas in traſmiſſione commiſſarij, pro repetendis teſtibus, non obſtantibus quamplurimis interrogatoriis, quæ ego confeci ad fauorem dicti præpoſiti contra teſtes per fiſcum repetendos, & in contingentia facti ſemper ita erit obſeruandum, prout hucvſque obſeruatum fuit hic in Curia Romana.

3 Scias etiam in iſta materia repetitionis, quod teſtis inductus ab vna parte, poſſit repeti ab altera, etiam parte inducente inuita. Capyc. *deciſ. 39. per tot. deciſ. Auen. 118. n. 4.* Aret. *conſ. 140. verſ. ad quæſitum autem.* vbi latè, & magis in terminis Cauale. *de teſtib. par. 5. num. 200. verſ. Korſus*, vbi ſubdit, *remota tamen probabili ſuſpicione ſubornationis*, & quod teſtes inducti pro fiſco poſſint etiam examinari ad defenſam rei licèt non eſſent omni exceptione maiores, quia forſan eſſent teſtes fiſci pater, mater, filij, fratres, & alij affines, vel conſanguinei in caſibus in quibus de iure admitti poſſent, ſed quòd iudex iudicabit poſtea quanta fides eis ſit adhibenda, & ibi etiam dicit, quid in ſocio criminis, & tandem concludit, quod ſit remittendum religioni iudicis, & quia ſi admittantur contra reum, cur non debeant etiam recipi ad eius fauorem, & dummodò tamen non recipiantur iſti teſtes fiſci de directo ad probandum contra illud, quod prius depoſuerunt pro fiſco, & quod in cauſa reconuentionis teſtes pro actore poſſint etiam recipi pro reo etiam ſi cauſa fuerit annexa, poſt Bart & Felyn. idem Cauale. *de teſtib. d. p. 5. num. 200. in fin.* Et quod ſocius criminis poſſit induci ad fauorem alterius conſocij ſuadetur, quia ſocius criminis aliquam probationem facit ad fauorem illius ſaltem debilitando probationes fiſci, vt poſt alios, quos allegat, firmat Farin. *conſil. 66. numero* 15. & ſi fiſcus vellet ipſum examinare, non poterit impediri per reum; ita eſt dicendum, vt poſſit examinari ad fauorem rei; vt ſeruetur inter fiſcum, & reum æqualitas, *l. fin. C. de fruct. & lite expenſ.* & ita in terminis tenet Cauale. *d. p. 5. ſub num.* 200. & iudex in meritis cauſis poſtea arbitrabitur quanta fides ei veniat adhibenda, vt ſupra dixi.

DEFENSIO XXVI.

Circa relaxationem carcerati.

CAPVT I.

Carceratus per quos relaxari poſſit à carceribus.

SVMMARIVM.

1 *Carceratus non poteſt habilitari à carceribus niſi à iudice qui illum carcerare fecit, etiam dictante ſtatuto, captus relaxari debeat,* & numero 3.

2 *Carceratus relaxatus ab alio iudice, ſi fiat iterum carcerari à primo iudice, iſta captura non dicitur noua ſed continuata cum prima.*

4 *Cuſtos carcerum relaxans carceratum cum mandato alterius iudicis tenetur, ac ſi carceratus aufugiſſet.*

5 *Cuſtos carcerum iſto caſu relaxans carceratum pro cauſa criminali, vel pro cauſa ciuili, qua pœna puniatur.*

6 *Captus iniuſtè antequam detrudatur in carceres poteſt per ipſum capientem ſine mandato iudicis relaxari, & quid ſi fuerit detruſus in carceres, ſed nondum deſcriptus in libro carceratorum.*

QVoniam completo proceſſu informatiuo, & completo examine rei, aliquando contingit, vel ex qualitate cauſæ, vel ex conditione carcerati, reum eſſe relaxandum à carceribus. Ideò modo videamus pro defenſione rei, vel inquiſiti, de ipſa habilitatione, & primò quis poſſit carceratum relaxare. 1

Et concluſio eſt, vt carceratus, vel arreſtatùs non poſſit ab alio à carceribus habilitari; quàm ab ipſo iudice, qui inquiſitum ipſum carcerauit, vel arreſtauit, vt latè conſuluit, & concordantes allegat Matt. Brun. *conſilio 129. per totum, p. 1.* vbi *in fine* teſtatur ita fuiſſe iudicatum, & *ſub n. 2.* etiam firmat, vt cuſtodes carcerum non relaxent carceratum, niſi prius habeant mandatum, vel bulletam iudicis, qui illud carcerare fecit & *ſub n. 4.* etiam firmat, quod ſi dictaret ſtatutum, captum eſſe relaxandum, vt intelligi debeat ſecundùm iuris communis diſpoſitionem, nempe per illum iudicem, qui illum carcerare curauit, & *ſub n. 5.* 2
etiam dicit; † quod ſi captus fuerit relaxatus per alium, quam per iudicem capturæ, ſi denuò à primò iudice committatur captura, non dicatur noua captura, ſed eadem continuata cum prima.

Et quod non poſſit carceratus relaxari, niſi cum 3
ordine ſeu mandato iudicis in ſcriptis, vel cum bulletino, & non ab alio, quàm à iudice, qui illum carcerare fecit, eſt regula ſatis trita per *l. nihil tam natur. de reg. iur.* cum eius ſit ſaluare, cuius eſt deſtruere, & eius ſit relaxare, cuius eſt carcerare. Iodoch. *in pract. c. 13. rubr. de relax. carcer. n. 2.* Brun. *de ceſſio. bon. 11. q. 4. q. prin. ſub n. 39.* Rim. inn. *conſ. 82. n. 25. & ſeq. lib. 2.* vbi teſtatur ita in facto obtinuiſſe. Bec. *conſ. 44. num. 34. lib. 1.* & de communi, & practicata opinione teſtatur Mod Rom. *quæſt. 31. n. 91.*

Et cuſtos carceris relaxans carceratum, ſine iudicis 4
mandato in ſcriptis punitur, ac ſi idem carceratus aufugiſſet Marſ. *in pract. § attingam, num. 18. & §. opportune n. 19. & in tract. de bannis. in verb. carcerati nu. 33.* & Ang. *de maleſic. in verb. quod fama publica ſub nu. 90.* & ibi Aug. *in addit.* † & qua pœna iſte cuſtos puniatur 5
in caſu dicto, ſi erat detentus pro cauſa criminali,

vel ſi fuiſſet detentus pro debito ciuili, vide Farinac. *in d.quaſt.*11.*num.*92.& in ſpecie Becc.*in dict.conſ.*44.*num.* 34. videtur concludere eſſe puniendum eadem pœna qua puniri debebat ipſe carceratus, ſi reus eſſet criminis, pro quo detinebatur, vt declarat etiam poſt alios,quos allegat idem Farin.*in d.q.*31.*n.*5.*&* 6 *&* 92 *in fin.*

Si verò relaxatus erat detentus pro debito ciuili, & tunc cuſtos carceris teneatur parti ciuiliter ad ſolutionem debiti,ad intereſſe, & alia pœna extraordinaria Iodòch.*in pract.c.*19.*de relax.carcer.n.* 4. Farin. *d.q.*31.*n.*80.*& ſub n.*92.93.*& ſeq.*etiam tradit ſi debitor poſſit relaxari à cuſtode carceris ex ſolo conſenſu creditoris ſi debitor adhuc non fuerit deſcriptus in libro carceratorum.

6 Si verò pro cauſa criminali aliquis indebitè captus fuerit antequàm ducatur ad carceres, poteſt per birroarium relaxari ſine mandato,iudicis,*l. ſi quis vxori, §.ſi fugitiuum.ff de fur.*Paris de Put.*in tract. de ſynd. in verb.captum c.*8.*officiales deſtinati. n.* 4. *infra.* & prout ego dixi in defenſione circa capturam, ſecus verò ſi illum duxerit ad carcerem, quia tunc requiritur mandatum iudicis,niſi fuerit ſimpliciter carceratus,& adhuc non deſcriptus in libro carceratorum,quia ſi deinde birroarius, qui illum cepit, dicat cuſtodi carceris, quod illum relaxet, poteſt ipſe cuſtos illum relaxare, etiam ſine mandato iudicis in ſcriptis, vt tenet Moder.Rom.*in d.q.*31.*n.*94.*verſ. bene verum eſt*, quod ego non ita ſimpliciter admitto, quia ſi eſſet ille dimiſſus in carceres à birroario, notorius delinquens, vel bannitus,& cuſtos carceris habuerit ſcientiam de banno illius non erit à cuſtode carcerum relaxandus, niſi cum bolletino in ſcriptis alicuius iudicis, vel ſuperioris cùm iam eidem cuſtodi carcerum pro carcerato fuerit aſſignatus,& ſi non eſſet carceratus, illum carcerare debuiſſet.

CAPVT II.

Carceratus quando debeat à carceribus habilitari.

SVMMARIVM.

1 *Carceratus completo proceſſu, ſi appareat de eius innocentia, debet habilitari à carceribus, etiam ſine fideiuſſione.*

2 *Carceratus in caſu dubio debet etiam completo proceſſu habilitari à carceribus.*

3 *Carceratus, vbi agitur de pœna pecuniaria, debet completo examine habilitari à carceribus.*

4 *Clerici, completo proceſſu debent habilitari à carceribus.*

5 *Carceratus etiam vbi agitur de pœna corporali, remittitur arbitrio iudicis, quando ſit relaxandus à carceribus*

6 *Iudex, quando relaxat carceratum à carceribus, & recedit à regulis iuris communis, ſemper debet facere vt appareat de cauſa per quam ipſe ſe mouet ad illum relaxandum, licet in dubio præſumatur iuſta cauſa.*

7 *Iudex non habilitans carceratum à carceribus in caſibus de iure permiſſis,tenetur actione iniuriarum in ſyndicatu.*

8 *Defenſor rei iſto caſu debet offerre in actis idoneos fideiuſſores vt iudex teneatur in ſyndicatu.*

9 *Carceratus, quando debeat habilitari à carceribus, tam in cauſa pecuniaria,quàm in cauſa corporali, remiſſiuè.*

10 *Carceratus, quando ex qualitate cauſæ diu eſſet retinendus in carceribus,ob repetitionem teſtium propter defenſiones faciendas in partibus longinquis, tunc iam debet habilitari à carceribus,& maximè ſi eſſet perſona nobilis, magnæ exiſtimationis,vel Eccleſiaſtica.*

11 *Carceratus non habens fideiuſſorem poteſt offerre pignora.*

12 *Carceratus in aliquibus caſibus non debet habilitari à carceribus,ſed diligenter cuſtodiri,quos hic Author recenſet.*

13 *Carceratus quando de iure,vel conſuetudine eſſet habilitandus,& fideiuſſores,& pignora non haberet, quomodo relaxari debeat.*

14 *Carcerati quando ad iudicem pro relaxatione poſſint fideiubere.*

De iſta quæſtione latè dixi ſupra *in defenſione circa priuilegia carceratorum*, ideò tunc ſolum repeto,quod ſi ex proceſſu informatiuo, vel repetitiuo conſtaret de innocentia rei, ſine dubio erit relaxandus,etiam non factis aliis defenſionibus,neque expectata ſententia, & quamvis ageretur de delicto, pro quo veniret pœna corporalis infligenda, *l.nullus verſ. donec reperiret,c.de exhib.reis.*Marſ.*in §.attingam, n.* 16. *in ſua practica*, vbi teſtatur impluries habuiſſe in facto,& obtinuiſſe in practica,& *in tract.in verb. carceratis,n.*34.*& ſing.*381.Grilan.*de relaxat. carcer.rubr.de fideiuſſ.reor.q.*1.*n.*4.*&* 8.Menoch.*de arb.caſu* 303.*n.*34. Suarez.*in tract.de fideiuſſ.in cauſ.crim. n.*25. *in fin.* Iul. Clar.*q.*46.*verſ pariter etiam* Magon.*deciſ. Lucenſ.* 42. *n.*12.*& ſeq.*Bertaz.*conſ.*367.*n.*1.*lib.*2.Baiard.*dict.q.*46. *n.*39.vbi tamen refert,quod Carau.in regno hoc non potuit obtinere,licèt conſtaret de innocentia rei,quæ obſeruantia Regni, cum ſit contra ius,non eſt extendenda ad alia loca. 1

Imò iſto caſu poterit reus relaxari etiam ſine fideiuſſione. Alex. Sttat.*conſ.*119.*num.*2.*tom.*1.*crim.de verſ.* Boër. Caſſan. Carau. & Gram. *in locis relatis* per Iul. Clar.*q.*46.*verſ.pariter etiam*,qui tamen non approbant iſtam opinionem,ſed benè quòd relaxetur ſub fideiuſſoribus & ita ſeruari teſtatur,& teſtantem refert Poſſi eit.*de ſentent.n.*61. ſi verò fuerit completus proceſſus ex parte fiſci, & conſtet ipſum inquiſitum eſſe innocentem,& non culpabilem;non videor,cur non poſſit relaxari etiamſi fideiuſſoribus,cum debeat omnino abſolui.

Ac etiam in caſo dubio debet reus relaxari ſub cautione cùm in dubio ſemper inquiſitus præſumatur non culpabilis Gril.*de relax.carcer.q.*2.*n.* Clar.*qu.*46. *verſ.in dubio autem*, vbi ſubdit hoc eſſe inductum, vt iudex minus quam fieri poſſit grauet ſubditos, quicquid per iudices indiſcretos parum eruditos,& vanam gloriam ſeueritatis anhelantes aliter ſeruetur.Sed hoc puto eſſe intelligendum, completo proceſſu, vt ante ſententiam relaxari poſſit,quia nō completo proceſſu non poteſt dici,quòd induci conſtet de innocentia rei,vel quod res reddatur dubia circa eius imputationem.Magon.*dec. Lucenſ.*42.*n.*13. & ita declarat Farin. *q.*33.*n.*70. Suarez. *de fideiuſſ.in cauſ.crim.n.*25. Franc. Marc.*dec.*799.*per tot.p.*1.Baiard.*q.*46.*n.*41. 2 4

Ac vbi ageretur de pœna pecuniaria, publicato proceſſu,ſine dubio reus debet ſub fideiuſſoribus relaxari,*l.Diuus in prin.ff.de cuſt.reor.* Ang. *de malef. in verb.quod fama publica num:*66.Grilan.*de relax.carcer. tit.de fideiuſſ.num.*1.*&* 7. Iodoch. *in pract.crimin.c.*19. *rubr. de relax. carcer. num.* 5. *& rubr.de fideiuſſ.in materia crimin.num.*1. vbi reddit bonam rationem, quia pœna non minus ſatisfieri poteſt fiſco per fideiuſſionem,quàm per ipſum principalem. Couar. *var.reſol.lib.*1.*cap.*8.Bertaz.*conſilio* 12.*n.*1.*conſ.ſeq.n.*1.*vol.*1. Suar.*in tract.de fideiuſſ.in cauſ.crim.num.*1.Ant. Gom. 3

iii.

*tit.de delict.c.9.n.8.*Menoc.*de arb.caſu* 303.*n.*3.vbi de commum Clar.*q.*46.*verſ. in hac tamen materia.*

4 Quod præcipuè eſt in clericis. Foll. *in prac. can.in verbo, & in carcer.mancip.c.*12.Fel.*in c.legabatur,n.*1. *extra de maior.& obed.*Moder.Rom.*in q.*33.*n.*2.

5 Ac etiam vbi agitur de pœna corporali,iudicis arbitrio remittitur,an velit carceratum ſub fideiuſſoribus relaxare,Caſtrenſ.*in conſ.*329.*per totum lib.*2.Fran Caſſon.*in prac.de indicat.& tort.c.*9. *rubr.de captur.& carcer.n.*12.Corrad.*in pract.tit.de carcer.n.*15.Menoc. *d.caſu* 303.*n.*2.Suar.*in tract.de fideiuſ.in cauſa crim.n.* 26.& cautela erit pro iudice, vt exprimat cauſam in actis,per quam inducitur ad carceratum relaxandum, ne in ſyndicatu redarguatur.Cattar. *d.conſ.*328.*in fin.*
6 cùm ſit regula † generalis,quod quando iudex recedit à regulis iuris communis ex aliqua cauſa, debet ſemper facere,vt de illa cauſa appareat in actis,aliàs tenetur,latè Moder.Rom.*in q.*17.*n.*62.*& ſeqq.& q.*33. *n.*72.benè verum eſt,quòd in dubio ſemper præſumitur,vt moueatur ex iuſta cauſa,Suarez.*in tract.de fideiuſſ.in cauſ.crim.n.*26.*verſ.*4.*aduert.*

7 Ac etiam iudex aduertat,quòd in caſibus,in quibus iure tenetur reum fideiuſſoribus committere, ſi recuſet,dicitur inferre grauamen, & poterit à dicta denegatione appellari, & in ſyndicatu teneretur actione iniuriarum,*leg.ſi vero condemnato* § 1.*ff.qui ſatiſd.cogn.* & ibi communiter Doct.vt teſtatur Ant. Gomez *in tit.de delict.c.*9.*n.*8.*verſ.& in tantum* Suar. *in d.tract. de fideiuſ.n.*1.Grillan.*de relax.carcer.tit.de fideiuſſ.n.*2. Iodoch.*in pract.crim.in c.*20.*n.*2.Sed Iul.Clar.*in q.*46. *verſ.plerumque*,declarando iſtam materiam, dicit eſſe
8 animaduertendum, † vt defenſor rei faciat ponere in actis huiuſmodi inſtantiam relaxationis cum oblatione idonei fideiuſſoris alias iudex,licèt non relaxet dictum reum,non teneretur in ſyndicatu,prout in facti contingentia fuiſſe iudicatum teſtatur Afflict.*ſuper.* 2.*par.conſtit. Regni,rubr.*10.*n.*3

9 Reliqua autem in iſta materia, vltra ea quæ dixi *ſup. in defen.*7. quilibet videre poterit ad ſaturitatem, quando quis,tam in pœna pecuniaria, quàm corporaliter relaxari poſſit,pendente proceſſu, & quando & quomodo ad carceres ſit reuocandus, Menoch. *d. caſu* 303. *per tot.*Suar.*in alleg.tract.de fideiuſ.* Moder. Rom.*qu.*33.*per totam*,& Muſcat.latiſſimè *in ſua pract. de fideiuſſ.*Baiard.*q.*46.*per tot.*

10 Sed benè verum eſt, quod in practica apud nos ſeruatur & maximè in tribunali A.C vbi cauſæ graues agitantur de diuerſis partibus remotis, & longinquis,& publicato proceſſu offenſiuo, oportet teſtes repetere, & conualidare reo citato, cum non vigeat conſuetudo, vt reus declaret teſtes pro ritè & rectè examinatis, ſeu receptis, & poſtmodum ſecuta repetitione in partibus reus denuò velit commiſſarium pro defenſione facienda etiam in partibus vnà cum repulſa teſtium, & ob id,antequam deueniatur ad diſcuſſionem cauſæ ſuper meritis,labantur nedum menſes, ſed etiam anni, ideò ſolent rei à carceribus habilitare cum fideiuſſione de habendo aliquam domum pro carcere, vel totam ciuitatem, ac etiam de repræſentando, iuxta qualitatem perſonæ & cauſæ, vt carcerati minus quàm fieri poſſit grauentur in expenſis. & maximè quando carceratus eſſet perſona nobilis, ac magnæ exiſtimationis, vt ſi Archiepiſcopus,Epiſcopus Dux,Marchio,Comes,vel aliæ perſonæ nobiles, & Eccleſiaſticæ, prout de iure omninò etiam permittitur, Saly.*in l.ſi quis reum, n.*9.*ff.de cuſt. reor.*Girl.*de relax.carc,rub.de fideiu.reor.q.*1.*n.*8.vbi loquitur de quodam viro nobili,& magnæ exiſtimationis,& diuitiis copioſiſſimo, Syluest.Aldobr.*conſ.criminal.diuerſ.tom.*1.*conſ.*71.*num.*9. Suar.*in loco citato per* Clar.*q.*46.*ſub verſ.in dubio autem*, Farin. *qu.*33.*n.*60. Bettazz.*conſ.*12.*num.*5.*in fine, & num.ſeq.* & quis dicatur perſona illuſtris, bonæ exiſtimationis,ac nobilis remittitur arbitrio iudicis, Menoch. *de arbitr.caſu* 68.*n.*2.Baiard.*q.*46.*n.*51.& ita paſſim hic in curia obſeruatur facto tamen verbo cum ſanctiſſimo, & de eius expreſſa licentia,vel mandato,& non aliter. Imo aliquando ſimiles perſonæ relaxantur etiam ſub eorum obligatione, & cautione iuratoria ſub illa ſumma, & quantitate viſa iudici, iuxta criminis qualitatem,dignitatem,nobilitatem,& diuitias inquiſiti prout de iure Doctores fieri poſſint, affirmant Grilan. *in d. rubr.de fideiuſſ.reor.n.*8.Corrad.*in pract.crim.lib.*1. *c.*9.§.3.*ſub rubr.de carceratione.* Iod.*in pract.crimin.d. c.*20.*n.*11.vbi latè Baiard.*q.*46.*n.*24. & quod reus ante repetitionem teſtium debeat relaxari ſub cautione, ne in carceribus marceſcat,tradit Baiard.*q.*49.*n.*39.*in f.*vbi ſubdit,quod iſto modo erit cõſultũ fiſco & reo.

Et ſi non habeat fideiuſſionem, & offerat pignus, 11
erit relaxandus ſub pignore, latè Farin. *q.* 33.*n.*6.vbi etiam tenet quod iudex non recipiens pignus teneatur in ſyndicatu.Sed Caſſan.*in conſuet. Burgun.tit.des iuſtices,rub.*1.§.5.*num.*171.dicit,quod reus non admittitur ad dandum pignus, vbi interuenire debet fideiuſſio.Baiard.*q.*46.*q.*43.

Benè verum eſt,quod adſunt aliqui caſus particu- 12
lares, in quibus iudex non debet reum relaxare fideiuſſoribus,& primò ſi aliàs aufugerit à carceribus, vt non debeat relaxari, ſed ſit diligenter cuſtodiendus, *l.*1.*ff.de cuſt.reo.* Marſ.*in l.maritus,ff. de qu.circa finem.* Angel.*de maleſic.in verb.pro quib.* Aret.*in princip.* Baiard.*q.*46.*num.*31.Menoch.*de arbitr.caſu* 303.*num.*9.*& ſeq.* vbi ſubdit, quod non per hoc erit ſublatum arbitrium iudici illum relaxandi, ſi voluerit, & faciendi,prout ſibi viſum fuerit, Modern. Roman.*quaſt.*33. *num.*35.

Secundò, ſi debet torqueri, vt manifeſtet ſocios, vel quid aliud,vbi de ſociis interrogari poteſt. Parıſ. de Put.*de ſynd.§. carcer. & carceratum, verſ. quaro.ſi eſt factum delictum.*Baiard.*q.*46.*n.*32.Menoch.*de arbit.caſu* 303.*n.*25.*& ſeq.lib.*2.qui loquitur in quolibet teſte torquendo pro habenda veritate ab ipſo, vt non relaxetur ante torturam ei inflictam, licet principaliter de delicto non inquiratur.

Tertiò, quando reus eſſet indiciatus ad torturam, quia non debet relaxari, ſub fideiuſſoribus, ſed erit detinendus in carceribus,etiam quòd agatur de pœna pecuniaria.Suarez.*in tract.de fideiuſſ.in cauſ.crim.n.*18. Menoch.*d.caſu* 303.*n.*25.Grilan.*de relax. carcer. rubr. de fideiuſ.reor.q.*2.*n.*2.Modern. Rom.*q.*33.*n.*39. quam tamen limitationem intelligo, quando eſſet completus proceſſus offenſiuus,& defenſionis,& nil aliud reſtaret, quàm ſuper indiciis diſputare, & tunc non ſit relaxandus,donec non fuerit tortus;ſecus autem ſi eſſet completus proceſſus offenſiuus tantummodo, & ex eo appareret inquiſitum eſſe grauatum ad torturam,quia tunc cùm debeat fieri repetitio,ac etiam defenſio rei,per quam poſſint indicia fiſci elidi,non videor cur non debeat relaxari à carceribus ſub fideiuſſione prout dixi ſupra.

Quartò, aliqui volunt quod in crimine falſi non ſit reus relaxandus à carceribus,ſed omninò teneatur dicere cauſam in carceribus,Marſ. *in pract.in* §. *attingam,n.*7.*in fin.& in rubr.de fideiuſſ.n.* 232. Menoch. *de arbitr.caſu*, 303.*n.*12.Hiero. Magon.*deciſ. Lucenſ.*42. *num.*12 Baiard.*q.*46.*memb.*35.vbi poſt alios,quos allegat,plus ſubdit, etiamſi pro dicta falſitate puniri deberet pœna pecuniaria, imò ſi fuiſſet relaxatus parte non citata ad carceres erit reuocandus, per latè tradita per Decian. *conſil.* 143. *per tot.* quem ſequitur Garg.*conſil.tom.*1.*crim.diuerſ.* Sed quando pro crimine falſi eſſet pecuniaria pœna irroganda, vt reus etiam poſſit ſub fideiuſſoribus relaxari,conſuluit latè

Bertazz.*conſ.12.n.2.lib.*1.latè ſequitur Modern.Rom. *in q.53.n.31.& ſeq.*vbi ad contraria reſpondet.

Quinto in capto in flagranti crimine, vt non ſit relaxandus fideiuſſoribus licèt pœna delicti eſſet pecuniaria.Mari *in §.nunc igitur,n.3.in pract.crim.* Gram.*conſil.35.n.8.*quos ſequitur Carauit.*num.41.in fin.* Baiard.*q.20.n.33.*

13 Pro complemento autem ſcias, quod reus veniret habilitandus de iure,vel de conſuetudine, & non haberet,neque fideiuſſores, neque pignus,deberet relaxari ſub iuratoria cautione.Iul.Clar.*quæſt.46. verſ.ſed quid agendum.* quæ tamen propoſitio habet multas limitationes,quas ponit Bart.*in l.1.ff qui ſatiſd.cog.*& præcipue quando reus eſſet malæ conditionis, & famæ, & malos,ac corruptos mores haberet. Baiard.*q.46.n.49.* Sed circunſcriptis dictis malis moribus,Marian. Soc. *in c.qualiter & quando num.130.de accuſ.* conſuluit iudices, quod faciant examinare teſtes, qui cognoſcant conditionem rei, vel inquiſiti, qui ſit talis, qui non poſſit reperire veriſimiliter fideiuſſores,& eorum depoſitiones faciant in ſcriptis redigere, & Iul. Clar. *in d.quæſt.46.in verſ.ſed quomodo.* dicit, quod in practica obſeruatur, vt retento reo in carceribus per aliquot dies arbitrio iudicis, poſtea fiſci procurator ſe informet de qualitate rei & an doloſe differat,malaque intentione,& inuenta impoſſibilitate, tunc relaxabitur ſub iuratoria cautione,& ita in effectu ſeruatur,vt teſtatur Ant.Scap.*in tract.de iure non ſcript.lib.5.cap.74. n.5.*Baiard *q.uæſt.46. n.50.* & hic etiam in vrbe paſſim obſeruatur, & maxime per ſupremum Tribunal viſitationis carcerum.

14 Et carcerati poſſunt ad inuicem fideiubere. Bart. *in leg.Romanus,ff.de tut.cur.at.* & quotidie ita ſeruatur,vt teſtatur Carau. *rit.100.in fine,* quando ſunt facultatibus idonei,& ita fideiuſſio, quæ datur adinuicem, dicitur Vicaria Carau.*rit.163.n.1.*Baiard.*qu.46.num.47.* vbi refert,quod Iod.*in pract.crimin.cap.*10.*num.*15.tenent. quod licebit in paruis delictis ciuiliter inrentatis,& quod tales carcerati,ſi eſſent idonei,poſſint adinuicem fideiubere, & quod talis fideiuſſio vicaria vocetur.Muſcat.*in pract. fideiuſ.p.1.mod.* 10.*num.3.*& ita hodie communiter obſeruatur, & licet aliqui voluerunt procedere ſolummodo in ciuilibus, tamen eſt verum, vt procedat etiam in criminalibus, vt poſt alios,quos allegat tradit Petr.Cabal.*in q.crim.caſ.72. per totam cent.1.*Imò *ſub num.3. & ſeq.* dicit in clericis procedere,vt poſſint adinuicem fideiubere pro liberatione à carceribus, etiamſi non eſſent idonei in loco carceris,quia eſſent forenſes.

DEFENSIO XXVII.

Circa reſeruationem defenſionis.

CAPVT I.

Reus an poſſit ſuis defenſionibus renunciare.

SVMMARIVM.

1 *Defenſionibus ſuis quis renunciare non poteſt.*
2 *Cautela datur iudicibus, vt ſemper aſſignent terminum reo ad faciendum ſuas defenſiones, & patiatur terminum labi.*
3 *Quod procedit etiam in enormibus & quibuſcunque criminibus, etiam ſi renunciatio fuerit iuramento vallata.*
4 *Et etiam poterit renunciationem reuocare ſi reus defenſionibus renunciauerit.*
5 *Appellationi nec etiam quis renunciare poteſt, ſi quando agitur de morte naturali, & ciuili,vel de membri mutilatione.*
6 *Item nec poteſt renunciari defenſionibus diminuentibus delictum.*
7 *Item nec tenet renunciatio, quando reus dixerit pro certo habere ſibi nullam defenſionem competere.*
8 *Contrariam opinionem iſto caſu tenent aliqui Doctores.ſed poterit iſto caſu renunciatio reuocari.*
9 *Item procedere,quando notoriè conſtaret, quod nulla ſibi competat defenſio.*
10 *Reus poteſt ſuis defenſionibus renunciare, quando fuit repertus in flagranti. Item procedit in famoſo latrone.Item in aſſaſſinio.Item in delictis,pro quibus non imponitur pœna corporalis,vel infamia. Item in defenſionibus introductis de iure municipali, vel de apicibus iuris.*
Item in confeſſo.Item quando renunciatur defenſionibus vt citius abſoluatur.

IN hac quæſtione Aduocatus ſciat quod regula eſt, 1
vt reus non poſſit ſuis defenſionibus renunciare. *l.*
non tantum, vbi gloſſ.*in verbo acquieſcit.ff.de appel. l.*
*in l.pactum in verb.cum liceat,ff.de pact.*Natt.*conſ.359.*
num.3.vol.2. Roland.*conſil.12.num.14. lib. 3.* Anton.
Gomez.*tit.de delict.cap.13.num.33.*vbi multos alle-
gat & teſtatur de communi, † vbi præbet optimum 2
conſilium iudicibus in practica,quod ſemper reo aſſi-
gnent terminum ad faciendum ſuas defenſiones,& li-
cèt inquiſitus renunciet termino probatorio, iudex
non admittat talem renunciationem,ſed patiatur ter-
minum labi, vt defenſionem ſuam facere poſſit. Iul.
Clar.*quæſt.49.num.19.*vbi de communi Afſl. *dec. 391.*
ſub num. 9. vbi Vrſill. *num. 2.* Menoch.*quæſt.7.num.9.*
*lib.1.*Farin.*q.39.num.51.*vbi de communi,& alios alle-
gat Thom.Triuſ.*dec.1.n.7 lib.1.& ſeq.lib.1.*vbi reddit
rationes Dec. *in tract. crimin. lib. 2.num. 12.* vbi dicit,
quod nemo poteſt ſe ſponte ſubiicere torturæ. La-
derch.Imol.*conſ.* [illegible] *verſ.ſed tu* [illegible] Baiard.
q.40.n.38.
Et licèt aliqui contrarium tenuerint, & maximè in 3
enormibus. quos refert Farin.*q.39.n.53.& ſeq.* tamen
à prima opinione nullo modo eſt recedendum,quæ ſi-
ne dubio eſt magis communis, & locum habet gene-
raliter in enormibus, etiamſi renunciatio fuerit iura-
mento vallata, vt poſt Mar. Foller. & Duen. teſtatur
idem Farin.*d.q.39.n.54.* Laderch.*d.conſ.184.ſub n.9.d.*
*verſ.idem ſæpe,*Ant.Gomez.*tit.de delict.c.1.n.69.*Baiar.
q.49.n.60.
Et ſi fuerit renunciatum defenſionibus in crimina- 4
libus, reus poterit dictam renunciationem reuocare.
Doct.*in l.2.cap.quæ appellat.non recip.* Angel. *in l. non*
tantum,ff. de appell. Marc. *dec.60.num.8.par.2.*Baiard.
*q.40.n.62.*Cauale.de Brach.*reg.p.1.n.182.in fi.*Farinac.
q.39.n.57.
Idemque eſt,vt reus non poſſit in criminalibus,re- 5
nunciare appellationi. Marc. *d. dec.60. n.7 p.2.* Boër.
dec.267.ſub num.16. vbi tenent, quod quando tracta-
tur de morte ciuili, vel naturali, vel membri mutila-
tione,non poſſit per condemnatum, vel condemnan-
dum, expreſsè appellationi ſuæ, vel per quemlibet
alium interpoſitæ,vel interponendæ renunciari.Baiar.
d.q.49.n.57.† Neque poſſit renunciare defenſionibus 6
diminuentibus delictum.Laderch. Imol. *conſ.148.n.9.*
in fin.
Imò, etiamſi reus renunciaret ſuis defenſionibus, 7
edicta cauſa, quia certo ſcit carere omni defenſionis
ſpe,& ideò renunciauit cuilibet termino ſibi ſtatuen-
do, tam ex forma iuris communis, quàm ſtatuto-
rum,quam formam tradit Mar.Socin. *in c.qualiter &*
quando n. 1055. de accuſ. quam formam etiam refert
Baiar.

Baiar. *q.49.n.61.* adhuc talis renonciatio non nocet, neque valet, & quod ſi iudices talem renunciationem extorſerint, & admittant, ſuper eos, & eorum filios conuertetur, vt poſt Angel. de Peruſ. tradit Ang. *de maleſic. in verb. qui index dictis inquiſitis, n.14.* Marſ. *in pract. §. examinandu, nu.11.* Anton. Gom. *de delict. c.13. ſub nu.36.* Clar. *q.49. verſ. quæro nunc.* Menoc. *de arbitr. qu.7. numer.10.* Bonac. *comm. opin. crimin. par.1. verſic. defenſionibus autem, fol.84. col.1.* Modern Rom. *qu.39. num.56.* dicit hanc opinionem eſſe veriorem Caualc. de Brach. *reg. p. numer.178.* dicit, quod iudices peſſimè faciant, quando perſuadent, vt reus ſuis defenſionibus renunciet.

8 Contrariam opinionem, vt per ſimilem renunciationem reus ſuis defenſionibus renunciare poſſit, tenet Marian. Socin. *in loco citato,* Bald. *in l. raptores, n.4. C. de epiſc. & cler.* Ang. *de maleſic. in loco citato n.5. &* 8. vbi teſtatur ſe ſemper practicaſſe dictum Bald. Angel. *in l. ſed & ſi quis leg. quæſitum ff. ſi quis caut.* vbi dicit, quod hac practica hodie vtuntur aſſeſſores, Iul. Clar. *d. verſ. quæro nunc, poſt med.* Bonac. *comm. opin. crim. pag.1. verſ. defenſioni perſonæ* Baiar. *d. q.49. n.61. in fin.* & Felyn. *in cupiſe cum veniſſent, de teſtibus* dicit, quod renunciatio defenſionis valet in nouem caſibus, quos ibi recenſet, & Caualc. *d. p.1. n.180.* dicit ſuſtineri in notorio delinquente, & quando eſt certus iudex, quod reus nullam habeat defenſionem, etſi reus dicat nullam habere defenſionem, & maximè ſi reus eſt vir facinoroſus, vel ſi imminieret periculum ſcandali, & maxime etiam, quando iudex haberet brachium regium & liberum arbitrium.

Quæ prima opinio procedit ſine difficultate, quando reus poſt renunciationem factam illam reuocat; pœnitet renunciaſſe, quia nemo contra dicit, vt reus tunc poſſit ſe defendere. Marſ. *in pract. §. examinandu. n.31.* Foller. *in pract. crim. in verb. facta litis conteſtatione, n.8. in fin.* Franc. Marc. *dec.60. n.8. p.2.* Farin. *q.39. num.57.* Baiard. *quæſt.49. n.62.* Laderch. Imol. *conſ.184. ſub. num.8.*

9 Ac etiam debet intelligi non quando ſimpliciter renunciat defenſioni, aſſerens etiam nullam habere, nec ſperare defenſionem, ſed quando notoriè conſtet, quod re vera nulla ſibi competat defenſio. Paris de Put. *de ſyndic. in verb. condemnatio; cap.4. numer.6.* Angel. *de malef. in verb. qui index dictus inquiſitus, nu.6. &* 8. Marſ. *in §. examinanda, numero 14. in pract. crimin.* Foller. *in pract. in verb. facta litis conteſtatione, num.8. & in verb. & confitebuntur, numero 57.* Modern. Rom. *quæſt.39. numero 58.* Rub Alexand. *in tractat. de poteſt. procurat. in cauſ. crimin. ad l. ſeruum quoque, §. publice, numero octauo; de public. iudic.* Caualc. *d. part.1. num.180.*

10 Primò limita ſupra firmatam concluſionem, vt nemo poſſit defenſionibus ſuis renuociare, quando reus fuit repertus in flagranti crimine, Angel. *de maleſ. in d. verb. qui index dictus inquiſitus, n.11.* Marſ. *in d. §. examinando, n.13. & 14. & in l. vnius, §. cogniturum, n.91. ff. de q.* Foller. *in pract. crim. in verb. & ſi confitebuntur, n.57.* Farin. *d. q.39. num.61.* Tho. Triuiſ. *dec.1. n.14. lib.2.* cum etiam deprehenſo in flagranti, & confeſſo ſit dandus terminus. Laderch. Imol. *conſ.184. numer. 8. verſ. & idcirco.*

Secundò limita in famoſo latrone. Foller. *in d. verbo & ſi confitebuntur, numero 57.* Corrad. *in pract. tit. de proced. ante diffinit. num.5.* & de communi teſtatur poſt alios, quos allegat Moder. Rom. *d. quæſt.39. num. 73.* Baiard. *qu.49. num.59.* latè Caualc. *de brach. reg. p.1. n.179.*

Tertiò limita in aſſaſſino, Marſ. *in d. §. examinanda, n.21. & ſeq. & in d. §. cogniturum, n.95. & ſeq.* vbi *ſupra n.5.* vbi alios allegat Ant. Gabr. *concl.1. n.26. lib.7. de crim.* Modern. Rom. *d. q.39. n.64.* vbi de communi, & alios allegat, vbi bene declarat iſtas ſecundam & tertiam limitationem procedere, quando conſtet reum eſſe aſſaſſinum, vel publicum latronem, & renunciaret defenſionibus cum forma, de qua ſupra; ſecus verò ſi de dictis qualitatibus non conſtaret, ſed tantùm reus de eis eſſet imputatus quia tunc ſpecialia aſſaſſinij & publici latrocinij non conſiderantur.

Quartò limita in delictis, pro quibus non irrogatur pœna capitalis, vel corporalis, ſeu infamia quia in iis admittitur renunciatio, & valet. Marſ. *in d. §. examinanda, n.15.* Foller. *in d. verb. & ſi confitebuntur n.57.* Corrad. vbi ſupra *n.5.* Ant. Gomez. *tit. de delict. c.13. ſub nu.33.* vbi dicit, quod ita ſemper vidit practicari in cauſis pauperum, ſequitur Modern. Rom. *d. qu.39. n.65. & ſeq.*

Quintò limita, & intellige, vt reus non poſſit renunciare defenſionibus introductis de iure naturali, vel gentium, ſecus aliis introductis à iure municipali, vel quia ſint de apicibus iuris, quia illis bene poteſt renunciare, vt declarant Doct. cumulati per Farin. *d. qu.9. numero 67.* Thom Triuiſ. *deciſ.1. numero 24. in fine lib.2.* Nec minus defenſionibus de præſenti, niſi conſtet nullam competere defenſionem, ſecus verò ſi ſimus in dubio, renunciatio teneat. Caualc. *de Brach. reg. p.1. nu.182.*

Sexto limita in confeſſo, qui poteſt renuociare defenſionibus. Marſ. *in d. §. examinandu num.1. 12. & 17. & ſeq. & in d. §. cogniturum, num.91. 92.* Foller. *in ver. & ſi confitebuntur, num.57.* Cæſ. Vrſil. ad Affl. *deciſ.391. num.2.* Iul. Clar. *q.49. numero.6. verſ. quæro nunc,* Farin. *d. q.39. numer.62.* vbi de communi, quod verum intelligo, quando etiam conſtaret, quod nulla defenſio competeret aduerſus confeſſionem, quæ defenſiones multæ ſunt, vt ſuo loco dicam aliàs, ſi non appareret notoriè, & clarè nullam defenſionem competere, non erit attendenda dicta renunciatio etiam in confeſſo per ea, quæ dixi in tertia limit.

Steptimò limita, quando reus renunciat defenſionibus, vt citius, aut celerius abſoluatur, quia tunc tenet renunciatio Bart. *in l. cuſtodias ff. de publ. iud.* Laderch. Imo. *conſ.184. num.8.*

DEFENSIO XXVIII.

Circa Articulos.

CAPVT I.

Articuli quomodo, & qualiter formandi ſint.

SVMMARIVM.

1 *Articuli debent confici ad fauorem reorum per procuratores, & aduocatos peritos.*
2 *Articuli quid ſint, & quomodo formari debeant.*
3 *Articulum non dicitur fateri.*
4 *Articulorum forma variatur ſecundùm varietatem delictorum, & eorum circumſtantias, & qualitates.*
5 *Articuli quomodo ſint concipiendi in fauorem rei in crimine homicidij.*
6 *Cauſa in delictis dicitur baſis, & fundamentum totius criminis.*
7 *Cauſa quælibet non ſufficit ad inducendam præſumptionem delicti, ſed debet eſſe grauis, & releuans, iuxta qualitatem criminis.*
8 *Inimicitia grauis & maior inſpicitur ad præſumendum homicidium contra plures inimicos.*
9 *Inimicus, qui elegit viam ordinariam iuſtitia non*

grauatur, ſecuto homicidio in perſona alterius inimici.

10 *Inimicus, qui confeſſus fuit peccata ſua ſacerdoti, non grauatur per homicidium ſequutum in perſonam ſui inimici.*

11 *Fideiuſſio præſtita inter duos inimicos operatur vt non deſumatur indicium ſuper homicidio ſecuto.*

12 *Abſentia probetur per præſentiam in alio loco.*

13 *Negatiua coarctata loco & tempore, quomodo probari debeat.*

14 *Negatiua probatur per familiares & domeſticos, ac per fides extraiudiciales.*

15 *Negatiua coarctata loco & tempore probat innocentiam inquiſiti, & debet abſolui, etiamſi fateretur delictum.*

16 *Pax extinguit indicium inimicitiæ.*

17 *Quod magis procedit, quando poſt reconciliationem adinuicem conuerſati fuerint.*

18 *Bona fama rei extinguit malam famam fiſci.*

19 *Bona fama rei in ſpecie, tollit malam famam fiſci in genere.*

20 *Emendatus, qui vixit laudabiliter per triennium non præſumitur amplius delinquere.*

21 *Nec eſt neceſſe probare, vt in dicto triennio venerit occaſio delinquendi, & ſe abſtinuerit à delicto.*

22 *Defenſio neceſſaria probatur eo ipſo quod quis irruit aduerſus eum armatus animo offendendi.*

23 *Defenſio neceſſaria an ſit probanda, quod inſultatus eſſet conſtitutus in diſcrimine vitæ, vel ſufficiat ſimpliciter articulare, quod fecerit ad neceſſariam defenſionem.*

24 *Articuli in diuerſis aliis criminibus, quando conciſè debeant, remiſſiuè.*

1 SPeculator in titulo *de teſtibus* 6. *§. colum penult. verſic. & hoc ſufficiat* docet, quod Aduocatus ſtudioſus ob negociorum varietatem articulos verſabit, & minuet, & addet, prout negocio viderit expedire, & ibi Ioan. Andr. *in add. in princip.* firmat, quod ars articulandi inter cauſidicos ſummum teneat gradum in Curia Romana, & caueant eam ſequentes, quantumcunque ſint magni Iuriſtæ, de ſuo capite in principio hanc artem aſſumant, ſed antiquis Aduocatis aſſiſtant, vel ſecum habeant procuratores expertos. Rebuff. *in l. triplici n.* 142. *ff de verb. ſign. Chart.* 717. prout refert, & ſequitur Virg. Bocc. *in tract. delict. remiſſ. c.* 5. *num.* 4. & Io. Ant. de Nigr. *ſuper cap. Regni c.* 146. *n.* 38. etiam dicit, quod diſcretus Aduocatus debeat conſiderare indicia exiſtentia contra reum, & illa elidere, & purgare per contrarias probationes, & præſumptiones, & *ſub num.* 63. ponit multa exempla, quæ Aduocatus deducere debeat in Articulis, ad quem Lectorem remitto.

Et articulus dicitur pars intentionis Rei, quam
2 Reus probare intendit Succin. *in tract. de teſt. num.* 8. & Specul. *in tit. de poſitio. colum.* 5. *verſ. poſitio.* dicit, quod articulus eſt breuis oratio, quam quis per teſtes, vel per inſtrumenta, vel aliunde probare intendit *clem. ſæpè de verb. ſign.* Virg. Boccac. *dict. cap.* 5. *num.* 6. & hic incidenter ſciat, quod reo in crimin. non fiant poſitiones, cùm nemo teneatur reſpondere poſitionibus criminoſis, ſed tantum officio iudicis per eius interrogationem, Bald. *in l. accuſatorem, num.* 7. *verſ. ſuper hoc melius, Cod. de his, qui accuſ. non poſſ.* Baiard. *quæſt.* 45. *num.* 3.

Forma autem articuli eſt hæc, vt N. carceratus, & inquiſitus probare vult, & intendit, qualiter ipſe fuit de anno 1612. menſe Ianuarij, die Lunæ 25. in ciuitate Tipherni, publicè ibi conuerſando, negociando, deambulando, & comedendo, ac ludendo, & alia faciendo, prout teſtes, qui talia viderunt, & ſciunt, & audiuerunt, pro veritate dicent, & deponent palàm, &c. Qui modum articulandi à iure communi deſumptus eſt, quia ille, qui articulat, nihil aſſerit, ſed dicit, quod vult vel intendit probare per teſtes, & prout teſtes dicent Io. Andr. *in cap. fin. in prin. de iureiur. lib.* 6. vbi Dominic. *num.* 2. Anchar. *num.* 4. Franc. *col.* 1. *verſ. ſecundo nota* Curt. *in tract. poſitio, n.* 6. qui dicit, quod adijcitur illa clauſula, & plus, & minus prout teſtes dicere voluerint ad fauorem articulantis, prout ſequitur Bocc. *d. c.* 5. *num.* 7.

Hinc eſt quod articulans non fatetur licet ponens 3
fateri dicatur Ioann. Andr. Dominic. Fran. *in d. cap. fin. de iureiur. lib.* 6. Curt. *in tract. poſitio. num.* 6. Marant. *de ord. iud. p.* 6. *verſ. poſitio, num.* 7. *fol.* 539. vbi allegat Abb. *in c. cum venerabilis in fi. de exceptio.* Ioan. Andr. *in cap. fin. de iureiur. lib.* 6. Alex. *in conſ.* 70. *colum. penult. verſ. præterea vol.* 1. & alios.

Et licèt in ciuilibus formentur inſimul poſitiones, & articuli, tamen in criminalibus non fiunt poſitiones, cum nemo poſitioni criminoſæ teneatur reſpondere, Neuiz. *conſ.* 6 *n.* 56. Oſaſc. *deciſ.* 66. *num.* 1. & 11. & idem eſt diſpoſitum per ſtatutum vrb. *lib.* 2. *cap.* 12. ſed articuli ſolummodo, & iſte modus articulandi, remittendo ſe pro veritate ad id quod deponere debeant teſtes, eſt valde proficuus ad excuſationem articulantis, quando Reus deponit falſum ſuper articulis, Bald. *in l. fin. Cod. ſi ex falſ. inſtrum.* Bocc. *d. c.* 5. *n.* 7. *in fin.* & in quibus differant poſitiones ab articulis. Marant. *de poſitionibus, num.* 1. Sed Gail. *obſeru.* 79. *lib.* 1. illas non admittit.

Et verè, vt ſuprà dixit Specul. ob varietatem imputationum, & criminum deductorum in proceſſu, non 4
poteſt dari certa regula circa modum articulandi, ſed cauſæ defenſor debet diligenter inſpicere titulum criminis, eius qualitates, & circumſtantias, & alia reſultantia ex proceſſu, & ob id contra illa formare articulos, ex quibus poſſit reus ſe expurgare ab indiciis contra eum ex proceſſu reſultantibus, vt in terminis docet Iaſ. *conſ.* 175. *per to. vol.* 1. & lattiſſimè Io. Ant. de Nigr. *ſuper cap. Regni, cap.* 146. *num.* 63. *cum plurib. ſeq.* vbi ſubdit, quod ponere omnia exempla requireret
vnum plenum tractatum † Et pono exemplum in homicidiu commiſſo in perſonam alicuius, de quo carceratus imputatur, vt ponat in articulis, quòd ille interfectus, dum vixit, fuit amicus, beneuolus, conſanguineus, affinis d. carcerati, & quòd inſimul conuerſationem habebant, & aliquando ludebant, bibebant, & comedebant, & quod erant habiti, & tenti pro amicis, & beneuolis, cùm clarum ſit in iure, quòd homicidia, & alia delicta grauia non committantur ab aliquo niſi ex cauſa, & quæſit conformis delicto, † & 5
in criminibus ſemper attendatur cauſa, & illa ſit baſis, & fundamentum criminis. Franc. Caſſon. *in tract. crim. in tit. de indic. præmedit. ante delict. cap.* 1. *& ſeqq.* Crauet. *conſ.* 6. *num.* 22. Rimin. iun. *conſ.* 550. *num.* 17. *& ſeq. vol.* 5. Decian. *reſponſ.* 4. *num.* 30. *volum.* 3. vbi poſt D. Aug. dicit quod nemo eſt tam proteruus, vt amore delicti tantùm, & ſine cauſa delinquat, & Crau. *in dict. conſ.* 6. *num.* 20. etiam dicit, quòd non ſit veriſimile, vt quis ſine cauſa voluerit committere delictum, & ſe, ac bona ſua periculo amiſſionis, atque confiſcationis exponere: & ideò vbi ceſſat cauſa delinquendi, ceſſat etiam præſumptio delicti. Farinac. *conſ.* 50. *ſub num* 34. *verſ. ergo non eſt, & conſil.* 62. *n.* 6. *in fine.* 6

Et in tantum eſt verum, vt requiratur cauſa, vt ſubintret præſumptio delicti contra inquiſitum, vt non 7
ſufficiat leuis, vel parua ſed debet eſſe conformis grauitati criminis, Blanch. *in l. fin. n.* 130. *de quæſt.* Bertazol. *conſ. l.* 191. *n.* 16. *vol.* 1. Sim. de Pret. *conſil.* 15. *n.* 38. *circa med.* Decian. *reſponſ.* 4. *num.* 52. *vol.* 3. & in ſumma in hac materia magis attenditur cauſa, quàm factum ipſum,

ipſum,vt poſt Creuett.in conſ.75.n.15.tradit Bertazz, conſ.11.n.22.vol.1.

8 Ac etiam erit deducendum in articulis, quod ille interfectus,dum vixit,erat rixoſus, ſcandaloſus,habebat lites graues,& inimicitias cum pluribus perſonis, quia tunc, licèt carceratus habuiſſet aliquam litem, vel inimicitiam cum ipſo interfecto, nihilominus magis grauarentur alij habentes maiorem cauſam inimicitiæ,& indicium contra carceratum eliderecur. Ant. Galeax.conſil.100.n.28.tom.1.crim. Burſatt. conſ. 146. num. 17.& conſil.216. num.69.& ſeq.volum. Theſaur. deciſ.24.ſub num.7. Baiard.q.21.ſub n.116. & latè poſt alios, quos allegat Farin.quæſt.49.n.114.& conſ.62.ſub num.5.

9 Ac etiam deduci poterit, quòd inquiſitus contra inimicum interfectum eligit viam iuris, & Iuſtitiæ, inſtituendo querelam ad illum puniendum de iniuria, vel offenſione ſibi factis: quia tunc ſuper homicidio ſequuto non reſultat præſumptio contra carceratum. Alciat.conſ.468.n.3.iun.Alban.conſ.46.num.7. Burſatt. conſil.216.num.73.& prius dixit in conſil.146.num.19. volum.2.

10 Ac etiam erit deducendum, quòd poſt iniuriam ſibi illatam, carceratus confeſſus fuerit peccata ſua ſacerdoti,ac Sanctiſſimam Euchariſtiam ſumpſerit,quia præſumitur deinde remiſiſſe iniuriam in perpetuum, & ſucceſſiuè ceſſat indicium homicidij contra ipſum, latè Eugen. conſil. 27. num. 29. & ſeq. Modern. Rom. qu. 49.num.113.Rim.iun.conſ.88.num.16.& ſeqq.lib.1. Baiard. q. 21. num.116.in fine,Hond.conſil.86.num.66. volum.2.

11 Ac etiam erit deducendum,quod inter carceratum, & interfectum fuerant datæ fideiuſſiones de non offendendo,& ob id elidi indicium ſuſpicionis, Galeaz. d.conſ.110.n.27.Modern.Rom.quæſt.49.n.21. Rim.iun. d.conſil.88.n.13.Eug.d.conſ.27.n.22.& ego latè dixi in meo tract.de pace.

12 Et poterit etiam deduci, quod tempore commiſſi delicti ipſe inquiſitus erat abſens à dicto loco delicti, & aderat in alio loco,illum ſpecificando: quia probata præſentia in vno loco neceſſario, dicitur probata abſentia alterius loci diſtantis, Ioan. Amic. conſil.82. n.1.Menoch.de arb.caſ.64.num.13.& ſeq.lib.2.& coarctari poterit negatiua ad locum, & tempus, nempe, quod ille carceratus non fuit in loco homicidij tempore homicidij,quia erat in alio loco certo, & ab eo nō poterat diſcedere,quin ipſi teſtes vidiſſent,vel ſciuiſſent,vel non poterat adeſſe in loco delicti tempore homicidij.quin dicti teſtes ſenſiſſent, & vidiſſent, latè in puncto tradit Foll. in pract. crim. in verb. recipiantur defenſiones num.31. vbi alios allegat Iul.Clar.
13 quæſt. 52. num.2. † & iſto modo perfectè dicitur probata negatiua Doct.in cap.cum Eccleſia Sutrina, & præcipuè Rip.num.88.de cauſ.poſſeſſ.& propr.Burſatt. conſil.135.num.44.vol.2.Bertaz.conſ.251.num.44.& 99. vol.2.Iaſ.conſ.153.num.5. vol.2. Rim.iun.conſ.59.n.63. vol. 1. conſ. 554. num.96.volum.5. & conſ.730.num.2. volum. 6. Decian. reſponſ.4.num.24.reſponſ.88.num.24. reſponſ.96.n.31.& reſp.104.n.37. vol. 3. Hond.conſ.69. n.34.vol.4.

Et melius poterit probari abſentia à loco delicti,ſi probetur, quòd ille carceratus fuerit tempore delicti commiſſi in alio loco cùm Titio,& Caio, probando quòd fuerit continuo ſine aliquo interuallo temporis cum ipſis teſtibus Io. de Amic. conſ.79.num.1.qui dicit,quòd ita tenent communiter Canoniſtæ in cap.ex tenore extra de teſtibus & legiſta in leg. actor. Cod. de prob.& in l.optimam,Cod.de contrah. & committen. ſtipul.Rim.iun.conſil.644.n.2.vol.6.Bertaz.conſ.251.n.99. in vol.2.

Imò aliqui volunt, quòd dicatur coarctata negatiua,quando teſtes dicunt ſimpliciter, quòd ille carceratus fuit illa die in tali loco, quia licèt non dicant, tota die,tamen præſumptiuè dicatur probatum de tota die, ſecundum gloſ. in d.l.optimam in verb. ipſo die verſ.quod præſumitur, quam Doct. dicunt peregrinam, & menti tenendam,vt firmat Io.de Amic. conſ.52.n.6. & conſ.82.n.2.

Et non deſunt, qui dicunt, quod probetur etiam negatiua in fauorem defenſionis,quando teſtes dicunt non commiſiſſe tale delictum,abſque illa arcta ratione,vt in puncto tradit Thob. Non.conſ.101.num.3.& Burſatt.conſ.216.num.66.vol. poſt alios, quos allegat, dicit,quòd ſi teſtes dicant non fuiſſe,neque vidiſſe talem imputatum de homicidio in loco homicidij, quia ſi adfuiſſet, vidiſſent, dicatur probata negatiua, & de ſimili modo probandi negatiuam tradit Rimin.iun. in conſil.145.num.2.vol.2.conſ.372.n.16. vol.4. latè Pariſ. conſ.62.n.3.vol.6. Etiamſi deponerent ſuper negatiua in fauorem rei per verba de credulitate, Rimin. iun. conſ.360.num.41.volum.4.Sed ſi quis velit ad ſatietatem habere hanc materiam negatiuæ, videat nouiſſimè Fulu. Patian. in tract. de probat. lib. 1.cap. 37. per totum.

Et probatur negatiua loco, & tempore coarctata 14
per familiares,& domeſticos Paul. Grilan.de relaxat. carcerat.in 3.q.princ. tit. de abſolut.n.2.mihi fol.310. & Dec.reſp.96.n.31.vol.3.refert in caſu ſuo fuiſſe probatam negatiuam per fidem quorundam nobilium abſque citatione fiſci,& partis.

Et probata negatiua coarctata loco, & tempore, 15
inquiſitus liberari debet,etiamſi contra eum adeſſent indicia ad torturam. Brun.de indic.p.1.q.3.n.6. & q. 5. per tot.& præcipuè ſub num.4.latè Honded.conſil.202. num.15.& 17.vbi in fin dicit, quod huiuſmodi probatio dicitur plena probatio ad docendum de innocentia.Alex.conſ.24.num.17.lib.1. Bertaz. conſ.93.ſub.n.6. lib.1.Fab.Turret.conſ.66.num.22.Imò Gram.in conſ.56. numero 3. & ſeqq. poſt Alexand.dicit iſto caſu ſequi debere abſolutionem, etiamſi inquiſitus fateretur delictum.

Poterit, etiam defenſor deducere in articulis, ea 16
probare,quod inter inquiſitum,& interfectum ſequuta fuit pax,vel reconciliatio, quia ex ea tollitur indicium inimicitiæ Decian. reſp.88.num.12.volum.3.Eug. conſ. 27. num.21 Honded.conſil.87.num.101.volum.2. qui loquitur in qualibet reconciliatione ſequuta per conuerſationem, abſolutionem obtentam à Sacerdote,& per quamcumque aliam, Bertaz [illegible] conſil. 157. num.20.vol.2.& ego dixi in tract.de Pac[illegible] 1.1.quæſt.6. num.2.

Et vt tollatur illa difficultas de amico reconciliato 17
de recenti,ac etiam, quod poſt mille reconciliationes non ſit confidendum de amico, vt per Clar. in qu.24. n.6.de quo ego latè dixi in d.q.9.n.3.ſeq. Defenſor debet articulare,& probare, quod poſt dictam reconciliationem interuenerint inter ipſos actus amicabiles, quia viſi fuerunt inſimul conuerſari comedendo, bibendo,ridendo, & alia ſimilia faciendo ſolita fieri inter amicos, quia tunc ceſſat opinio Clar. cùm dicatur extinctus omnis affectus inimicitiæ, vt declarat Rim. iun.in conſ.88.n.13.vol.1.& ego dixi in d.1.par. de Pac. quæſt.9.n.8.

Sed quia ferè in omni proceſſu Fiſcus ſolet conuolare ad malam famam inquiſiti, probando ipſum eſſe 18
ſolitum delinquere: ideò defenſor, quatenus dicta qualitas ſit in proceſſu per Fiſcum probata, debet articulare, & probare bonam famam, quia tunc iſta probatio confundet probationem Fiſci, Marſ. in l.de minore §.plurimum num.97.ff.de quæſt. conſil. 49. n.10. Crauet.conſil.8.num.7. Maſcard. de probat. concl. 234. num.4.ſeqq.volum.1.Rimin.iun.conſ.174.num.23.vol.2. conſil. 360.num.1.vol.3.Petr.de Surd.conſil.173.n.107. vol.2.Honded.conſ.97.num.39.vol.1. quia deponentes

ſuper bona fama dicuntur deponere ſuper non delicto, ideò præferuntur, vt tradunt Surd. & Honded. *vbi ſup à* de qua materia latè tradam infra ſuo loco.

19 Ac etiam deducere bonam famam in ſpecie, quia illa eo magis præfertur malæ famæ probatæ per Fiſcum in genere, Mati. *vbi §. plurimum num.* 100. *dict. conſil. 44. num.* 20. Butiatt. *conſil.153.num.7.volum.2.* Riminald.iun.*conſ.360. num. 31.volum.* 3. qui omnes alios allegat. Imò non deſunt, qui tenent, quòd *mala fama elidi in ſpecie oliatur per famam bonam in generali eiuſdem, vt refert*, vt ita ſunt Doct adducti per Baiar. *quæſt. 60. num.* 87. Imò etiamſi teſtes deponentes de bona fama inquiſiti eſſent pauciores, adhuc magis eis crederetur, Honded.*conſil.97. num.38.volumine 2.* Petr.de Surd.*conſ.173.n.107 vol.2.*Baiar.*dict.quæſt.60. num.*86.

20. Nec non articulare, & probare, quod in eodem delicto, vel in eadem ſpecie delicti ipſe inquiſitus honeſtè, ac laudabiliter vixit & ſe abſtinuit a criminibus per triennium, per quam probationem erit ſublatum indicium ex illa regula, quòd eſſet ſolitus delinquere, vt in puncto tradunt Alc.*de præſumpt.reg.2.præſumptione 7.num.3.* Iul. Clar. *quæſtione 21.verſ. fama ij ſi*. Maſcard.*de probation.concluſ. 212.num. 12.& num. volum 1.& concluſ.173.num.103.volum.2.* Deciſ.Aunio.*1 num.3* Granut. Theorem. 23.*n.*16.vbi de communi, Petr.de Surd.*conſil.173.num.* 105.*vol.*2. Maraor. *in Special. par. 6.alt. 13.numero 3,verſ.c.& quod per triennium.*

21 Nec erit neceſſe probare, quòd in dicto triennio euenerit ſibi occaſio delinquendi, & ſe abſtinuerit, quia ſatis eſt probare, quod in dicto triennio honeſtè ac laudabiliter vixerit; Si verò probaretur etiam, quod in dicto triennio euenerit caſus delinquendi, & ſe abſtinuerit, certius erit, quod ipſe haberi debeat pro emendato, & purgato, vt tradit Granut.*dict.Theorem.23.num.* 18 *& ſub num.* 19. poſt Rom.& Colan. dicit, quòd incipiat dictum triennium currere à die commiſſi delicti. Imm ò etiam non deſunt, qui affirmant, quòd emendatus de crimine melior reputetur, quam ille qui nunquam deliquit, vt latè diſputat illum articulum Granut. *Theorem. 23. num.* 20.*ſeqq.*& quomodo probetur, quod criminoſus fuerit emendatus, latè docet Maſcard.*de probat.concluſ.466.num.12. ſeq.vol.1.*

22. Niſi etiam velit conuolare ad probandam neceſſariam defenſionem, nempe homicidium fuiſſe commiſſum ad neceſſariam defenſionem, quia tunc debet articulare, & probare quod aduerſarius incœperit irruere aduerſus inquiſitum cum armis animo offendendi, & niſi illum ſtatim offendiſſet, vel percuſſiſſet, fuiſſet ab eodem percuſſus, vulneratus, vel occiſus, quia non debebat expectare percuti ab eo. Grat. *conſil.47.n.13.vol.2.*Io.de Amic.*concl.116.n.1.*qui aſſerit, quod ita tenent omnes Clar. §. *homicidium verſ. ſed quæro.* Iaſ.*conſ.133.n.2.vol.1.*Hond.*conſ.99.n* 13.*& 25. vol.1.*Mazol.*conſil.11.ſub n.64.*Sim.de Pret.*conſ.189. n.7.*Maſcard.*de probat.concluſ.490.num.12.vol.1.*Petr. Cabal.*in quæſt.crim. caſ.88. num.5.* vbi latè, & alios allegat.

Et ob id Aduocatus poterit articulare, quod inquiſitus tunc erat conſtitutus in periculo vitæ, quia niſi illum offendiſſet, vel interfeciſſet, veriſimiliter non poterat euadere, quia non offenderetur ab illo, vt docet Ang.*l.is, qui aggreſſorem, C.de ſicar.*Ant. Gomez. *tit.de delict.c.3.n.22.*Gram.*deciſ. 5.num. 17.ſeqq.conſil.29.num.12.13. 19.* Thom.de ſaluet. *conſilio 29.n.6. tomo 2.crim.*Marſ.*in pract.§. quoniam num.* 66. Riminiun.*conſil.* 360.*num.* 66. *vol.*4. Magon.*dec. Lucen.*57. *num.*4.Petr. Cabal.*dict.caſ.* 88.*num.* 4.vbi dicit, quod iſto caſu ſtatim dicitur conſtitutus in periculo vitæ, nec debet expectare, quod percutiatur, ſed potuit incipere, & præuenire, & maximè quando aduerſarius eſſet armatus ſclopo per rationem per eum ibi allegatam.

Licèt alij voluerint, quod ſufficiat articulare, & probare ſimpliciter aduerſarium voluiſſe irruere contra eum armatum animo offendendi, nec ſe reſtringere, quod fuiſſet aliter conſtitutus in dicto diſcrimine vitæ. Iul.Clar.§.*homicidium verſ.ſed quoquo modo*, vbi de communi, & practicata opinione, Bero. *conſ.* 149. *num. 2.lib.3.*Maſcard.*de probat.concl.1126.num.9.ſeq.* Honded.*conſ.99.num.13.in fin.& num.25.verſ ſatis eſt*, qui omnes teſtantur de communi, Mazol. *conſil. 71. num.12.ſeq.* vbi dicit, quod ſufficiat, quod probabiliter dubitare potuerit de offenſione, & *conſil.77.n.17. ſeqq.* Ac eſſe humaniorem, melioremque ſententiam, ac in practica amplectandam opinionem, vt non requiratur, quod articuletur feciſſe ad neceſſariam defenſionem, ſed ſufficit, quod ſimpliciter articuletur, & probetur, quod fecerit ad defenſionem; vt de communi teſtatur Maſcard. *de prob. concl.* 490. *num.* 16. *lib.*1.Mazol.*conſil.71.n.16.*& in *conſil.11.num.35.*dicit etiam, quod non teneatur aufugere cùm ex fuga reſultaret dedecus, vel verecundia, & quia eſſet in periculo vitæ, habendo inimicum ad ſpatulas, & ibi teſtatur de communi, de quo latius & melius dicam infra *ſuo loco in 3.libro.* 23

24 Si cauſæ defenſor velit habere formam articulorum in pluribus criminibus, videat Foller. *in pract. crim.in verb.de forma capitulorum in plurib.delictis mihi fol.365.cum plu.ſeqq.& latiſſimè* Io. Ant. de Nigr.*in d.c.146.n.6.& ſeqq.*

CAPVT I.

Clauſulæ, quæ ſolent apponi per defenſores in articulis, & earum effectus.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula, quæ ſolent apponi per Aduocato in articulis datis pro defenſione rei.*

2 *Clauſula non ſe aſtringens appoſita in articulis eſt ſuperflua.*

3 *Reus aſſumens in ſe onus probandi, licet non probauerit, tamen non dicitur ſuccumbere.*

4 *Clauſula, reſeruato iure, appoſita in articulis eſt ſuperflua.*

5 *Reus poteſt docere de innocentia in quolibet parte iudicij, & quandocumque etiam poſt concluſum in cauſa.*

6 *Iudex denegans defenſionem in quacumque parte iudicij, punitur.*

7 *Iudex tenetur inquirere de innocentia rei, etiam poſt ſententiam, & detecta innocentia eum abſoluere, etiamſi faſſus fuerit delictum, & etiamſi noluerit abſolui, conſulto tamen Principe.*

8 *Teſtes recipi poſſunt ad inſtantiam iudicis ex officio ad fauorem rei poſt dicicta teſtificata, tam ſuper nouis articulis, quàm ſuper eiſdem, & directè contrariis.*

9 *Iudex debet quærere teſtes ad defenſam rei ex officio, licèt de conſuetudine non teneatur.*

10 *Teſtes ſuper nouis indiciis, & capitulis poſt dicicta teſtificata, tam ad offenſam, quàm ad defenſam, recipi poſſint.*

11 *Articuli ſuper eiſdem, vel directè contrarij ad defenſam, poſt publicatas primas defenſiones, recipi poſſunt, ſecundùm veram opinionem. Contrariam tenent alij. Author autem conciliat*

iſtas

iſtas contrarias opiniones.
12 *Probatoriae poſt didicita teſtificata quando admit-*
tantur, remiſſiuè.
13 *Teſtes quando poſſint examinari in cauſa appellatio-*
nis ſuper eiſdem capitulis, vel directè con-
trariis.
14 *Articuli noui, antiqui, dependentes, directè contrarij,*
qui dicantur:
15 *Articuli, poſitiones, & capitula quid ſint, & qualiter*
inter ſe differant.

1 ADuocatus autem in corpore ipſorum articulo-
rum ſolet apponere iſtas clauſulas. *Non ſe aſtrin-*
gens, &c. reſeruato iure, &c. proteſtans, &c. omni meliori
modo, &c. & de ſingulis videamus: Et circa primam
clauſulam, *non ſe aſtringens*, &c. interpretatur non ſe
2 adſtringens ad ſuperfluam probationem. † Et quæ
3 clauſula videtur ſuperflua, † quia, licet reus aſſumat in
ſe onus probandi, & nihil, vel non plenè probauerit,
nihilominus non dicitur ſuccumbere: & debent ab-
ſolui, ſi actor & Fiſcus non probauerint delictum.
Marſ. *in rubr. de probat. num.* 458. Decian. *conſil.* 517. *n.* 5.
Caſſan. 58. *num.* 10. Lud. *dec. Lucen.* 11. *num.* 13. Burſatt.
conſil. 367. *num.* 7. *volum.* 4. Oſaſc. *deciſ.* 144. *num.* 16. latè
Maſcard. *de probat. concluſ.* 36. *num.* 37. *volum.* 1. vbi di-
cit, quod procedit in actore, non in reo, illud, quod
dicitur, quod ſi quis adſtrixerit ſe ad aliquid proban-
dum, & non probauerit, ſuccumbere debeat, & idem
firmat Gerard. Mazol. *conſ.* 47. *n.* 1. *verſ. procedit etiam.*
Quod magis procedit, quando reus vſus fuerit dictis
clauſulis, *circa onus, non ſe adſtringens, & plus & minus*
ſaluo iure, &c. ex quibus declaratur noluiſſe recedere
à diſpoſitione iuris communis, vt benè declarat poſt
alios, quos allegat Oſaſc. *in d. dec.* 144. *n.* 17. ſed benè
operatur; vt poſſit deinde repellere teſtes, quos reus
induxit Canalc. *de teſtib. p.* 4. *n.* 215.
4 Circa aliam clauſulam, *reſeruato iure melius proban-*
5 *di*, etiam videtur ſuperflua, † quia reus poteſt in ter-
mino probatorio ſibi aſſignato docere de innocen-
tia ſua, latè Ant. Gom. *tit. de delict. cap.* 13. *num.* 53. *in*
princ. vbi alios allegat, & plus dicit, etiamſi in dicto
termino renunciauerit defenſionibus, & etiam poſt
terminum & poſt concluſum in cauſa *l. vnius §. cog-*
nitorum verſ. quamuis, vbi Bat. *num.* 1 *ff. de quaeſt.* Gratt.
vol. 7. *num.* 3. Boſſ. *tit. de fauor. defenſ. num.* 5. *in fin.* Go-
mez. *d. cap.* 15. *num.* 33. vbi de communi Farinac. *qu.* 39.
num. 80. *& ſeq.* & Rip. *reſp.* 161. *num.* 1. dicit, quod nul-
la temporis præſcriptione reus poteſt ſubmoueri ad
non probandam ſuam defenſionem, & innocentiam,
& quod in qualibet parte iudicij & non ſolum in
termino probatorio, ſed etiam poſt concluſum in cau-
ſa, adeò vt timor ſubornationis non attendatur per
publicationem teſtium, & etiamſi nullus terminus
fuerit ei aſſignatus Doct. adducti per Farinac. *d. q.* 39.
num. 82. vel ſi renunciauerit termino probatorio ad-
huc admittatur. Ant. Gomez. *tit. de delict. d. capit.* 12.
num. 33. *verſ.* 3. *poterit*, vbi alios infinitos allegat, &
teſtatur de Communi Thom. Triuiſ. *deciſ.* 1. *per tot.*
lib. 2. Imò quoad iſtum effectum probandi non con-
cluditur in cauſa criminali, & quatenus de facto fue-
rit concluſum, reus poteſt ſuas defenſiones facere
Triuiſ. *d. deciſ.* 1. *num.* 17. *& ſeqq.* vbi alios concordan-
tes allegat, & quod quandocumque ad defenſam reci-
piantur teſtes etiam poſt publicationem latà Franc.
Perſon. *de indic. & tortur. quaeſt.* 11. *num.* 28. vbi alios al-
6 legat, & plus dicit, † quod ſi iudex hoc derogaret, pu-
niretur, & quod ita pluries in multis cauſis obtinuit,
Boccac. *de liter. remiſſ. cap.* 13. *n.* 20. latè Marant. *de ord.*
iudic. par. 6. *act.* 3. *num.* 3. vbi dicit, quod iudex non
peccat, ſi concedat dilationem reo quandocumque
ante ſententiam ad probandam innocentiam; latè
Mar. Anton. Marc. *var. reſol. lib.* 2. *reſolut.* 25. *num.* 16.
quos alios allegat, vbi ſubdit, & maximè agitur de vi-
ta hominis, vt admittatur probatio quandocumque
antè ſententiam. Et in iſtis caſibus probatur innocen-
tia quolibet modo, via legitima, & ordinaria Ant.
Gomez *d. c.* 13. *n.* 33. Cartari *de execut. ſent. c.* 1. *n.* 29. *&*
ſeq. Farin. *d. q.* 39. *n.* 83.
Et etiam poſt ſententiam debet reus ſaltem ex offi- 7
cio iudicis admitti ad probandum ſuam innocentiam
l. 1. *§. ſi quis vltro ff. de quaeſt.* Marſ. *in pract. §. occurrunt*
num. 3. Iacob de Beluiſ. *in practic. iud. rubr. de q. num.* 48.
Anton. Gomez. *titul. de delict. d. c.* 13. *num.* 33. Marſ. *in*
Pract. §. fin. num. 3. Corrad. *in prac. tit. de mod. proced.*
ante ſent. numero 4. Quod tamen Doct. intelligunt,
quando probatio poſt ſententiam recipitur officio iu-
dicis, vel ſi ad inſtantiam partis, ſi probetur per nega-
tiuam, vel per euidentiam rei, vel facti, vt declarat
Anton Gomez. *dict. cap.* 13. *num.* 33. Modern. Roman.
dict. quaeſtione 39. *numero* 83. Thom. Triuiſ. *deciſ.* 1.
num. 11. *lib.* 2. vbi etiam concordantes allegat, & fir-
mat, quod etiam poſt ſententiam contra reum latam,
poſſit ſuas defenſiones facere, ac probare ſuam in-
nocentiam.
Et detecta innocentia rei, ipſe reus debet abſolui,
etiamſi faſſus fuerit delictum, Boſſ. *tit. de confeſſ. n.* 70.
Marſil. *ſing.* 72. Flam. Cart. *de execut. ſent. in præfat. n.* 50.
Maſcard. *de probat. concl.* 905. *volum.* 2. Mazol. *conſ.* 77.
num. 24. *& ſeqq.* Grat. *conſil.* 98. *num.* 6. *& ſeq. volum.* 1.
latè Farin. *conſ.* 35. *num.* 2. & ibi Add. *in lit. B.* Imò te-
netur illum iudex abſoluere etiam nolentem ſe defen-
dere, vel allegare errorem, Boſ. *dict. titul. de confeſſ.*
num. 71. Sed iſto caſu poſt ſententiam, decreta inno-
centia rei, iudex debet ante abſolutionem conſulere
Principem, latè Anton. Gomez. *dict. cap.* 13. *num.* 33. *in*
fin. & numero 36. qui propriè loquitur poſt ſenten-
tiam, & rem iudicatam, ſed quod, vigore legis illius
regni, poterit reum abſoluere etiam non conſulto
Principe.
Et quando teſtes ad inſtantiam iudicis ex officio 8
ad fauorem rei recipiuntur, poſſunt recipi, tam ſuper
nouis articulis, quàm ſuper eiſdem, & directè contra-
riis, Natt. *conſil.* 359. *volum.* 2. *conſ.* 565. *volum.* 3. Iul.
Clar. *quaeſt.* 61. *num.* 2. Surd. *conſil.* 118. *num.* 1. *volum.* 1.
Theſaur. *deciſ.* 362. *num.* 3. Iul. Clar. *quaeſt.* 61. *verſ. ſed*
hac quidem, vbi dicit, quòd non ſolum poſt iudex, ſed
etiam tenetur, Modern. Rom. *quaeſt.* 75. *num.* 415. vbi
de communi, Andr. Gal. *de pac. publ. lib.* 2. *ca.* 18. *num.* 7.
& ſeq. Surd. *conſ.* 118. *num.* 1. *lib.* 1. Franc. Perſon. *in*
tract. de ind. & tortur. q. 11. *n.* 28. Canalc. *de teſtib. par.* 4.
n. 288. *& ſeqq.* vbi ponit nonnullos caſus in quibus
recipi poſſint.
Sed videntur Doct. affirmare iudicem poſſe, ac de- 10
bere defenſionem rei inueſtigare, ac teſtes ad defen-
ſam recipere, procedere de iure: ſecus de conſuetudi-
ne, quando reus eſt præſens, ſed inquiſito præſenti
debere prouidere de idoneo procuratore, & pro ab-
ſente ſolum examinare teſtes pro informatione Cu-
riæ, & indagare veritatem omni conatu: etiam pro
ipſo inquiſito, aliàs in vtroque caſu, ſi iudex induce-
ret, & reciperet teſtes pro defenſione, fatuus reputare-
tur & ita conſuetudo obſeruat, teſtes Iul. Clar. *quaeſt.* 6
verſic. 1. *ſed hæc quidem.* cum quo concurrat Bertazz.
in add. ad conſilium 539. *in lit. A, verſ. ad offenſam au-*
tem in fine, ſequitur Modern. Rom. *quaeſt.* 75. *num.* 423.
licèt Surd. *d. conſil.* 118. *num.* 1. *verſic. ſolus* Clarus *li-*
bro 1. inſurgat contra Clarum ſuper hoc, & forſan non
malè.
Quando autem teſtes inducuntur ſuper nouis indi- 11
ciis. & capitulis, ſine difficultate poſſunt poſt didicita
teſtificata recipi & examinari, tam ad defenſam quàm
ad offenſam. Salyc. *in leg. fin. num.* 14. *ſeq. ff. de quaeſtione*
Ang. de Malefic. *in verb. comparuerunt d. Titi inquiſiti*
num. 16. & *in verb. Iudex ſtatuit num.* 25. *in fine*, Marſ. *in*
l. 1.

l. 1 § *ſi quis vltro num.* 7. *ff. de quaſt.* Natt. *conſ.* 565. *n.* 1. Ferrant. Gerg. *to ſ.* 126. *num.* 94. *tom.* 1. *crim. diuerſ.* Iul. Clar. *quaſt.* 61. *verſ. ſed hac quidem.* Andr. Gail. *de pac. publ. lic. cap.* 18. *numero* 10. *lib.* 1. Modern. Rom. *quaſt.* 75. *num.* 425.

11 Si verò ſuper eiſdem, vel directè, contrariis reus vellet dare nouos articulus, ac nouos teſtes, ac eoſdem inducere, Doctores etiam videntur concludere, eſſe admittendos Natt. *conſil.* 359. *num.* 1. *& ſeq. vol.* 2. vbi adducit duas rationes. Et prima eſt, quia reus non poteſt ſuis defenſionibus renunciare. Altera, quia licet recipiantur teſtes ad defenſam poſt didicita teſtificata, ſubſit timor ſubornationis & per conſequens nocens abſoluatur, tamen, ſi non recipiantur, etiam ille timor ſubſit, vt innocens condemnetur, & ſanctius ſit *nocentem abſoluere, quàm innocentem condemnare l. abſentem, de pœn.* Fen. Fel. *in cap. cum clamor num.* 5. *de teſtibus,* vbi etiam firmat quod non debeat attendi timor ſubornationis Modern. Rom. *q.* 75. *num.* 420. vbi alios allegat, & teſtatur de communi. Petr. de Surd. *conſil.* 118. *num.* 4. *& ſeq. vol.* 1. vbi allegat etiam ſupra dictam rationem, & alios ferè infinitos allegat Theſaur. *deciſ.* 162. *num.* 3. vbi reddit aliam bonam rationem, Farin. *q.* 75. *n.* 12. vbi etiam alios allegat, & teſtatur de communi practica, & obſeruata opinione, Dec. *reſponſ.* 59. *num.* 11. *vol.* 3. vbi teſtatur quod ita ſeruantur de conſuetudine, Franc. Perſ. *in tract. de indic. & tortur. quaſt.* 11. *n.* 28. vbi alios allegat, & teſtatur ita in multis cauſis obtinuiſſe, & iudex, ſi denegaret recipere teſtes ad defenſam, puniretur, Virg. Bocac. *de lit. remiſſ. cap.* 5. *num.* 20.

Contrariam opinionem tenent Doct. relati per Matt. *in d. conſ.* 359. *n.* 4. *& ſeq.* vbi teſtatur, quod cum alias accidiſſet iſte caſus, noluit pro eo ſcribere, quòd poſſint recipi teſtes ad inſtantiam rei ſuper eiſdem capitulis. Anton. Gab. *concl.* 21. *num.* 96. *tit. de teſt.* Boſſ. *tit. de public. proceſſ. num.* 3. vbi de communi, Farin. *dict. q.* 75. *n.* 421. vbi de communi Claud. Beriazzol. ad patrem *conſ.* 519. *ſub lit. A, verſ. qua tamen vol.* 2. latè Petr. de Surd *dicto conſ.* 118. *num.* 17. *& ſeqq. vol.* 1. vbi tradit quatuor reſponſiones ad *d. l. vnius §. cognitiorum,* Vulpell. *reſponſ.* 136. *ſub n.* 25.

Pro concordia autem traditur illa diſtinctio, vt ſi agitur de delicto, pro quo pœna pecuniaria infligatur & tunc poſt didicita teſtificata amplius teſtes non recipiantur, ſecus ſi agatur de pœna corporali, Surd. *d. conſ.* 118. *n.* 10. *& ſeq.* Theſaur. *dict. dec.* 162. *n.* 3. *& ſeq.* Farin. *d. q.* 75. *num.* 422. Baiard. *quaſt.* 61. *num.* 6. ita hic in Curia fuit obſeruatum ad fauorem Valerij Armenzarij Baronelli Vrbis imputati de mandato ad homicidium. Ac etiam poterit reus poſt didicita teſtificata non ſolum vnica vice, & actu, ſed etiam pluribus vicibus, & actibus plures teſtes nominare, & procedere, vt, poſt alios, quos allegat, reſpondit Farinac. *conſ.* 73. *num.* 32. *& ſeq.* in dubio autem erit pronunciandum pro noua admiſſione articulorum, cum ſit minus præiudiciale partibus, Iaſ. *in l.* 1. *num.* 18. *ff. ſi quis caut. & in auth. ad hac n.* 5. *Cod. de iudic.* Cabal. *conſ.* 45. *n.* 7.

12 Si autem quis vellet videre plura circa iſtam materiam probationis poſt didicita teſtificata adeat Doct. *in c. Fraternitatis de teſtib.* & præcipuè Marian. Socin. Menoch. *de arb. q.* 34. *per totam lib.* 1. Gram. *ſuper Conſtit. Regn. lib.* 2. *tit. in quib. cauſ. aud. enr. teſt. committat. num.* 10. *mihi fol.* 68. Petr. de Surd. *conſ.* 176. *per tot. vol.* 2 Baiard. *q.* 61. Modern Rom *q.* 75. *cap.* 14. *per totum num.* 407. *cum plurib. & ſeqq.* Andr. Gail. *de Pac. publ. libro* 1. *cap.* 18. *num.* 2. *cum plurib. & ſeq.* Franc Perſon. *in tract. de indic. & tortur. quaſt.* 31. *per tot.* Ant. Gabriel. *concl.* 21. *de teſtib.* vbi ponit regulam negatiuam cum decem Ampliat. & cum 70. limitationibus & latè etiam hanc materiam reaſſumit ponendo ſuas ampliationes, & limitationes Caualc. *de teſtib. p.* 4 *n.* 184. *cum plurib. ſeqq.*

Et teſtes quando poſt publicationem factam in prima inſtantia poſſint examinari in cauſa appellationis vide Franc Perſonal. *de indic. & tortor. q.* 11. *num.* 2. vbi firmat regulam vt ſuper eiſdem capitibus, vel directè contrariis in cauſa appellationis non poſſint examinari, & hoc dicit procedere, tam de iure Canonico, quàm de iure ciuili, cum in ea maior ſuſpicio ſubornationis cadat, quam in prima inſtantia, vbi tamen ponit plures limitationes ad regulam iſtam, & quid poſt lapſum terminum etiam re integra, Maſcar. *de probat. concl.* 133. *per tot.* & quid poſt publicatas atteſtationes. Maſcard. *de probat. concl.* 134 *per tot. vol.* 1. Modern. Roman. *quaſt.* 95. *capit.* 7. *& per tot. num.* 300. *cum plurib. ſeq.* Caual. *de teſtib. p.* 4. *num.* 90. vbi ponit aliquas limitationes, Petr. Caball. *conſ* 45. *num.* 1. *& ſeq.* Et didiciſſe teſtificata quando quis dicatur, vide eundem Mod. Rom. *d. q.* 75. *cap.* 3. *n.* 34. *& ſeqq.* latè Caualc. *de teſtib. p.* 4. *n.* 181. *& ſeq.* vbi in ſpecie dicit tunc eſſe didicita teſtificata, quando teſtes fuerunt publicati, & pars habuit de eis copiam a iudice decretam in ſcriptis, & commodè videre, intelligere eorum dicta docetur, & quod publicatio ſufficiat, quod fuerit facta ad inſtantiam vnius partis tantum, vel ſi didicerit teſtificata aliunde quàm a ſuo iudice, & ſi pars habuerit dicta teſtium, præſumatur ea legiſſe; ſecus verò ſi perfunctoriè, vel caſu fortuito teſtificata legerit ex traditis per Bald. *in cap. conſtitutus el* 2. *circa fin. de teſtib.* per Gemin. *in c. cum perſona in fin.* vbi gloſ. *de priuil. in* 6. *num.* 6. & per alios adductos per Corr. *in memorial. in verb legere aliquid.*

14 Articuli noui, antiqui, dependentes; directè contrarij, & indirectè contrarij, qui dicantur Modern. Rom. *quaſt.* 75. *c.* 2. *num.* 19. *& ſeqq.* remiſit Doctores ſuper vnoquoque termino ſcribentes, & exempla ponentes; ad quos Doctores ibi per eum cumulatos in contingentia facti quilibet habere poteſt recurſum, latè Caual. *de teſtib. par.* 4. *n.* 183. *& ſeq.* & poſt Corn. *conſil.* 27. *ſub num.* 3. *lib.* 2. Petr. Cabal. *conſ.* 45. *num.* 3. dicit quod ex additione loci, vel temporis aut alterius circumſtantiæ, vel qualitatis facti in primis articulis deductæ, non idem, ſed diuerſus dicatur articulus, & ſi fuerint inducti teſtes, ſed nulliter examinati, non obſtabit publicatio proceſſus, vt poſſint a ij examinari, Alex. *conſ.* 84. *num.* 8. *lib.* 4. Corn. *dict. conſ.* 27. *num.* 13. Gabriel. *concl.* 21. *num.* 120 *tit. de teſt,* Cabal. *d. conſil.* 45. *num.* 3. *& ſub num.* 4. dicit ſi reus fuerit minor debeat ei concedi reſtitutio in integrum, etiam ſi cum eo adeſſet alius correus maior, & quod in dubio ſemper ſit pronunciandum pro noua admiſſione articulorum, cùm hoc ſit minus præiudiciale partibus, & ibi concordantes allegat: & in ſumma omnes conueniunt, quod nouus articulus, & penitus diuerſus à veteri, ſi quis primo capitulauit vnum, ſecundo capitulauit alterum, Albet. de Malet. *in tract. de teſtib. cap.* 7. *n.* 121. *part.* 1. Menoch. *caſ.* 95 *num.* 16. Caualc. *de teſtib. par.* 4. Batt. Roc. *in pract. ciuil. lib.* 4. *de publica teſt.* & quæ capitula dicantur connexa, vide Menoch. *q.* 73. *& caſ.* 93. *de Arbitr.*

15 Articuli, poſitiones, & capitula, quid ſint, & qualiter inter ſe differant, vide Marant. *de ordin. iudic. in* 6. *par. verſ. poſition.* 1. 2. *&* 3. *fol.* 438.

CAPVT

CAPVT III.

Articuli, quando per Iudicem admittantur quibus cautelis admittantur,& qui dicantur articuli impertinentes,& qui admitti debeant.

SVMMARIVM.

1 *Articuli admittuntur cum clauſula* ſaluo iure impertinentium,& non admittendorum.

2 *Articuli impertinentes non debent admitti, nec etiam cum dicta clauſula.*

3 *Articuli impertinentes qui dicantur.*

4 *Articuli dubij an ſint impertinentes,vel non admitti debeant cum dicta clauſula* citra præiudicium impertinentium,& non admittendorum.

5 *Articuli impertinentes admiſſi, & non probati, habentur pro non admiſſi vigore dicta clauſula.*

6 *Terminus datus ad probandum non currit dum diſputatur de admiſſione articulorum, & dies termini quando computetur in termino.*

1 IVdex, quando admittit articulos, illos admittit cum clauſula *ſaluo iure impertinentium, & non admittendorum*, Dec.*conſ.*517.*n.*3.*in fin.* Rip.*in l.*1.*n.*30.*ff.ſi cert. petat.* Alciat.*de præſumpt.reg.*2.*præſumpt.*31.*n.*1. Mynſing.*cent.*2.*deciſ.*90. Franc. Perſon. *de indic. & tortur. q.*11.*num.*16. Bocac.*in tract. de lit. remiſſor. cap.*5.*n.*12. & 30. *in fin.* vbi dicit procedere; parte opponente, quæ clauſula reſeruatiua iurium operatur, quòd ſi non fuiſſent admittendi, habeantur pro non factis. Maran.*de ordin.iud.p.*6.*in verb.depoſitione n.* 25. Franc. Perſon.*d.q.*11.*n.*16.*in fin.* Scac. *de iud. lib.*1.*c.*102.*n.*4. vbi ſubdit quid in examine teſtium quando eſſet lapſus terminus, vel proceſſus eſſet publicatus, & apponitur per partem, vt iudex mandet examinari, & poni ad partes, vel haberi eam rationem, quæ de iure erit habenda.

2 Sed quando articuli ſunt apparentes, & clarè impertinentes, non debent admitti, nec etiam cum dicta clauſula. Pariſ. *conſ.* 97. *num.*133.& *num.*136.*libro* 1. *conſil.*67.*num.*39.& *ſeq.lib.*4. Gramm. *deciſ.* 45.*num.*6. Crauett.*conſil.*23.*num.*4. latè Maſcard. *de probat. concluſ.*132.*num.*2. vbi alios allegat Franc. Perſonal.*dict. q.*11.*n.*27. vbi firmat, quod ipſe prius voluit diſcurrere, an eſſent pertinentes, vel ne, antequam ad vlteriora procederet; ne ſumptibus ſuperfluis partes vexarentur, iuxta notata per Dec.*conſ.*162.*num.*1. Et quod impertinentes non debeant admitti. Rot.Rom.*dec.*22. *de teſtib.in nou.* Bocc.*dict.c.*5.*num.*12.*in fin.* etiam cum quavis clauſula non ſunt admittendi, Alex. *conſ.*166. *n.*5.*volum.*1. Natt.*conſ.*20.*num.*4. Neuiz.*conſ.*6.*num.*11. ne partes ſuperfluis, & fruſtratoriis impenſis grauentur Dec.*in c.cum dilect.num.* 4. *de except.* Neuiz. *dict. conſ.*7.*n.*16. Crauett.*conſ.*23.*n.*4. cum aliis adductis per Io.Bott.*conſil.*21.*num.*1.& *ſeq.* Mynſing.*cent.*2.*obſeru.*
3 90.*in fin.* Articuli autem impertinentes dicuntur, qui nec directè; nec per indirectum quoquomodo cauſæ adminiculantur, ſecus ſi incidenter faciant, & probabilia ſint, & aliquod adminiculum conferant, Iaſ.*in l. ſi duo patroni* §. Idem Iulianus *num.*13.& *ſeq.ff.de iureiur.* Afflict.*deciſ.*7.*num.*2. Dec.*conſ.*162. *num.* 2. Franc. Perſon.*in tract.de indic.& tortur.quæſt.*11.*n.*13. Pacian. *de prob.c.*5.*n.*21.*lib.*1. loquitur quando faciant aliquod adminiculum, & plura exempla ponit Io.Bott.*conſ.*31. *n.*3.& *ſeqq.*

4 Si verò eſſemus in dubio, an articuli fuerint impertinentes, vel non impertinentes, deberet admitti cum dicta clauſula; *ſaluo iure impertinentium, & non admittendorum.* Decian.*conſ.*162.*num.*1.*in fin.* Alciat.*de præſumpt.reg.*2.*præſumpt.*21.*numero* 1. quia eſt fauendum probationibus. Pacian. *in dict. cap.* 5. *numero* 21. *lib.*1. Et qui dicantur articuli pertinentes, vide Doct. adductos per Maſcard.*de probat.concluſ.*130.*num.*7.& *concl.*142.*num.*4. vbi dicit; ſecus ſi eſſent omninò impertinentes, & vide Io.Bott.*in d.conſ.*31.*n.*3. *cum plurib.& ſeq.*

Si verò fuerint admiſſi dicti articuli impertinentes, 5
ac deſuper eſſent examinati teſtes, dicta clauſula, *ſaluo iure impertinentium, & non admittendorum*, operatur, vt habeantur pro non admiſſis, & reiiciuntur etiam depoſitiones teſtium receptæ ſuper illis, vt Doct. communiter tenent *in cap. cum contingat de offic. delegat.* vt teſtatur Marant. *de ord. iud. par.*6.*act.*4.*numero* 23. mihi *fol.* 441. latè Maſcard. *de probation. conſilio* 132. *numero* 6. *volumine* 1. vbi alios allegat, & teſtatur de communi.

Et ſciat Aduocatus, quod terminus datus ad pro- 6
bandum, non currit dum diſputatur ſuper admiſſione articulorum. Caualc.*de teſtib.p.*4. *n.* 196. & ibi etiam recenſet alios caſus, ſed quod erit facienda proteſtatio, ad quod Defenſor animaduertat, & quod dato termino ad probandum non computetur dies termini in ipſo termino *ſub n.*191.& *ſeqq.* vbi ſubdit ſecus ſi fuerit datus ad probandum, & probatum habendum, prout ſolet dari in curia & tamen comm.opin.eſt, vt dies termini non computetur in termino, quam atteſtatur Vant.*de null.ex defect.iur. n.* 60. & quando dies termini computetur in termino, latè Duen.*regul.*107. Tiraquell.*gloſ.*12.*de vtroque retrolegnag.* Caualc.*par.*4. *n.*195.& *ſeq.*

CAPVT IV.

Articuli concernentes defenſionem abſentium an ſint admittendi.

SVMMARIVM.

1 *Articuli, & defenſiones non debent recipi in fauorem abſentium, & contumacium.*

2 *Articuli, & defenſiones admitti debent pro carceratis, licet concernant defenſiones abſentium, & contumacium.*

3 *Cautela erit iſto caſu; vt iudex admittat articulos concernentes defenſiones, declarando, vt defenſiones ipſis contumacibus prodeſſe nequeant.*

LIcèt, tam de iure communi ſecundùm aliquos 1
quàm vigore Conſtitutionum Summorum Pontificum, abſentes non debeant audiri in eorum defenſionibus, niſi ſe perſonaliter conſtituant in cauſis capitalibus, vel aliis corporis afflictiuis Decian. *in cap. cum M.n.*12.& ibi Rip.*num.*54. *de conſtit.* Ant. Gabr. *concluſ.*9.*num.*87. *lib.* 7. *de crim.* Iod. *in pract. crimin.*
*cap.*24. *colum.* 2. *verſ. in conſortibus.* † Tamen de iure 2
contrarium verius eſt, ſocij criminis carcerati poſſint formare articulum, ac etiam probare ad effectum ſe ipſos defendendi, & non ad effectum defendendi abſentem per Defenſiones, quæ ſint communes inter ipſos ſocios carceratos; & abſentes, gloſ. *in cap. ſi quando in verb. per exploratores in fin.*2.*q.*6. Aret.*in cap. veniens num.*79. *de accuſat.* Specul. *in tit. de procurat.* §.1.*num.*10. Albet.*in l.ſeruum quoque* §.*publice num.* 6. *de procurat.& in l.pen.*§.*ad crimen.num.*1.*in fin.de publ. iud.* Rub. Alex.*in d.* §. *ad crim. num.* 106. vbi dicit ab hac opinione in iudicando non eſſe recedendum, Nouell.*in tract.ad defenſ.* Fallent. 20. Bat. de Valmar. *conſ.*69.

conſ.69.n.46.tom. 1.*crimin.diuerſ.*Iul. Scarlat.*conſ.*114. *num.* 11. *eod. vol.* vbi teſtatur, ita aliàs Ferrariæ fuiſſe iudicatum Farin.*conſ.*73. *n.* 5. vbi etiam reſpondet ad contraria,& ita in fine Conſilij affirmat,quod fuit reſolutum: & idem voluit *in conſ.*16.*n.*26.latiſſimè Hier. Magon.*decíſ.Lucenſ.*14.*per totam* vbi loquitur in filiis qui vigore Statuti illius Ciuitatis, ob delictum patris poſſint impunè offendi,vt ipſi filij ſint admittendi ad producendum articulos, & probandum, quod eorum pater non commiſerit delictum, de quo imputatur, licèt pater fuerit contumax, vbi etiam alios concordantes allegat Bertazz.*conſil.*184.*nu.*1. *& ſeqq.* vbi teſtatur, quod ita alias etiam ipſe iudicauit, vbi Cland *in* 1. *Addit. in lit. A* vbi teſtatur etiam quod ita ab aliis ſæpè fuit iudicatum, *& conſil.* 287. *num.*1. *& ſeqq. volum.* 2. Et ego etiam ita in vna Anconitana Fraudulentæ decoctionis admiſit articulos pro Iuda Hebræo, & aliis carceratis, quamvis probare voluerint non fuiſſe fraudulenter decoctos,& adeſſent pro fraudulenta decoctione alij duo in contumaciam condemnati ad triremes, & iſtos articulos. & probationes admiſi facto prius ſuper iſto articulo cum Paulo V. Summo Pontifice verbo; Quæ opinio magis procedit in delictis connexis ſeu correlatiuis,Farin.*d. conſ.*73.*n.*7.vbi alios allegat,& loquitur in mandante, & mandatario.

3 Sed pro cautela tradunt Doct. vt iudex, quando admittit articulos concernentes etiam defenſiones abſentium, & contumacium declaret in ipſo decreto admiſſionis articulorum, vt defenſiones contumacibus prodeſſe nequeant,vt ait Iul Scarlat. *in dict. conſil.*114.*n.*8.*&* 29.ſequitur Mod.Rom.*d.conſ.*73.*num.*8. *circa fin.*licèt Add.ad Magon.*in d.dec.*94.*in lit. A.* dicat hoc poſſe procedere, ſi probetur, ac articuletur aliquid quod ſit ſeparatum à crimine;ſecus ſi proponeretur aliquid, quod faceret defenſionem abſentis, quia etiam quod in illo iudicio non iuuaret delinquentem, detegeretur tamen eius defenſio, & ſic ex illis probationibus ſaltem repetitis iuuamen ſentiret, ſed tu non recedas à prima opinione vti communi & practicata, vt fiat per iudicem ſimilis proteſtatio, & declaratio.

CAPVT V.

Reus an poſſit nominare, & inducere alios teſtes poſt primam nominationem, & an teneatur Fiſco, & adhærenti illorum nomina ſpecificare.

SVMMARIVM.

1 *Reus poteſt nominare, & examinare plures teſtes poſtquam fuerint alij teſtes nominati.*

2 *Teſtium nomina reus an tenetur edere.*

1 QVod reo liceat ſuper aliis articulis datis,& ſuper eiſdem nominare ac ſpecificare, vltra iam examinatos,alios teſtes, & illos examinare ante dicta teſtificata,non eſt dubium.per *tex.in c.conſtituere el* 2. *in fi.extra de teſtib.*vbi Bellam.*n.*4.*& ſeq.* Bal. *in auth. vt qui ſemel,ſub n.*5.& ibi Salycet.*n.*8.*C.de probat.*And. Gail.*obſer.*105.*n.*2.*ſeq.*vbi teſtatur ita apud eum in illa Camera ſeruari Alex.Stat.*in pract.*1.*dec.*18.*n.*63. vbi etiam teſtatur ita ſeruari *in pract.Sur.dec.*153.*n.*1. *in fi.& n.*2.& quod in prima inſtantia poſſint fieri poſt primam productionem teſtium, plures aliæ teſtium productiones,*tex.in* §.*quoniam.vero multi.* & ibi Ang. *n.*18.*de teſt.*Butr.*in cap.fraternitatis ſub num.*14.*eod.tit.* Modern.Rom.*conſ.*72.*n.*10.*&* 12 *& ſeq.*vbi teſtatur ita fuiſſe reſolutum in contingentia facti.

Licèt ſit opinio controuerſa,an Fiſco,& adhærenti reus nomina teſtium examinandorum edere teneatur vt dixi *in defenſ.*24.*c.*3.*n.*9.vbi comprobaui,quòd ſi immineat periculum ſubornationis ob timorem, & potentiam accuſatoris. non poſſit reus eidem accuſatori, ſed ſolùm Fiſco ad dicta nomina edenda cogi: Tamen tranſit ſine difficultate,quod ſi Fiſcus, vel accuſator non petat editionem dictorum teſtium, non tenetur reus illos ſpecificare.Fulu. Pacian. *in tract. de probat.lib.*1.*cap.*63.*num.*141.Farinac.*d.conſil.*73.*nu.*11. vbi etiam dicit hic in Curia vigere ſtylum, vt non edantur dicta nomina teſtium niſi petantur, de quo ſtilo poterit iudex in Camera etiam parte non citata, ſe informare.

CAPVT VI.

Fiſcus, & accuſator an citari debeant in productione articulorum, & in examine ad defenſam, & an poſſint dare interrogatoria, & teſtes teneantur reſpondere interrogatoriis detegentibus eorum turpitudinem.

SVMMARIVM.

1 *Citatio ad dicendum contra articulos datos ad fauorem rei,an requiratur, vt fiat contra fiſcum,& inſtigatorem, & hic ponitur forma dicta citationis.*

2 *Articuli quando dicantur pertinentes,remiſſiuè.*

3 *Fiſcus an poſſit dare interrogatoria contra teſtes examinandos ad fauorem rei diſtinguè vt hic.*

4 *Interrogatoria cauilloſa data per inſtigatorem debent reſecari.*

5 *Interrogatio in continentia turpitudinem teſtium,dicuntur impertinentia, nec teſtes illis reſpondere tenentur.*

6 *Clauſula appoſita in citatione ad iurandum,tam ſuper articulis, quam ſuper tota cauſa, quid operetur.*

7 *Teſtes debent citari ad ſubiiciendum ſe examini, & an ſufficiat citatio ad domum.*

ARticuli admiſſi in termino ad dicendum contra 1
articulos, etiam quod fiſcus,& pars non fuerint citati ad videndum illos admitti, non per hoc dicuntur ipſos grauare.Rot.*dec.*8.*de teſtib.in non. & dec.*10. *de except. in antiq.* quia admiſſio articulorum non eſt de ſubſtantia ordinis iudiciarij, nec vitiat proceſſum; dummodo articuli ſint pertinentes.Rot.*dec.*12.*de probat.in nou.& d.decíſ.*10.*de except.in antiq. & dec.*11.*de teſtib.pariter in antiqu.*Vig.Boccac. *in tract. de lit. remiſſ.cap* 5.*num.*19.Et iudex recipiendo teſtes cenſetur tacitè admittere articulos, ideo non eſt neceſſaria interlocutoria ſuper admiſſione articulorum dummodo articuli ſint pertinentes, & paria ſint aliquid fieri facto,vel verbis,latè Maſcard. *de probat.concl.*120.*nu.*2. *& ſeqq.vol.*1.vbi alios allegat.Sed de ſtylo Curiæ Romanæ in criminalibus ſolent fiſcus, & pars citari in hac forma,*Citetur N. S. D. N. & Camera Apoſtolica procurator fiſcalis, & N.* ei adhærens ad dicendum contra articulos facto datos, quorum copia fiſco tranſmittitur,videndumque illos admitti,& committi ad receptionẽ iuramenti teſtiũ in forma, & poſtquam commiſſum fuerit ad videndum teſtes iurare in eorũ, vel Notarij domibus,vel vbi reperti fuerint,tam ſuper dictis articulis, quã tota cauſa, & fiſcus ad intereſſendum,quatenus intereſſe velit,& pars ad dandum interrogatoria, ſi quæ dare velit, aliàs videndum recipi, admitti,

admitti, iurare, & examinari ſiue ad primam diem. Et intimetur eiſ eis qualiter nomina, & cognomina teſtium ſunt in calce articulorum vel in aliis ſpecificata, & quod ſingulis diebus & horis teſtes examinabuntur vſque ad prefectum examen inſtante N. principali, ſiue eius procuratore N. Notarius. Cum verè pars citari debeat ad videndum recipi iurare, & examinari teſtes, quia ſemper pars, quæ lædi poteſt in quolibet actu citari debet, *l. non ita Diuus, De adopt. c. tem. paſtoralis. de re iudic. capit. Eccleſia Sancta Maria in fine de conſt. c. 1. de cauſ. & poſſeſ. & propriet. cum aliis allegat.* per Ant. Gabr. *tit. de citat. concl. 1. in princ.* Caual. *de teſtib. par. 5. n. 11.* Cùm citatio ad videndum iurare teſtes omitti non poſſit, & ſi fuerit omiſſa, teſtes nihil probent, & latè Hond. *conſ. 101. nu. 5. & ſeq. volum. 1.* & quod ſi non emanauerit talis citatio ad dicendum contra articulos, illos videndum admitti, & dandum interrogatoria, examen ſit nullum, poſt alios, quos allegat Boccac. *de itr. remiſſor. capit. 8. num. 25.* Maſcard. *concluſio 130. num. 4. de probat. volumine 1.* Quia, licèt non ſit neceſſaria citatio in admiſſione articulorum, tamen eſt neceſſaria in productione, latè Maſcard. *in dict. concluſ. 131. num. 5.* qui ita declarat poſt alios quos allegat, & latius *in concluſio. 131.* vbi de veriori opinione, vbi tamen ponit ad iſtam communem, & veriorem opinionem duas limitationes, & declarationes. Et dicitur (*quorum copia fiſco tranſmittitur*) quia ita diſponitur per Bullam Pij Quarti ſuper reformatione Tribunal. Vrb. vt fiſco omnium iurium copia tranſmittatur, & dicitur (*iurare in eorum, & Notarij domibus, vel vbi reperti fuerint.*) cum iuramentum vbique recipi poſſit, vt dixi *in defenſio. 14.*

2 Articuli autem quando dicantur pertinentes ad cauſam vide Doct. adductos per Maſcard. *d. conſ. 130. num. 7.*

3 Et citatur fiſcus ad intereſſendum, cùm ipſe, quicquid de iure dici poſſit, quod examini teſtium contra ipſum intereſſe non poſſint, tamen de conſuetudine aliter ſeruatur, & etiam quod fiſcus non poſſit dare interrogatoria contra teſtes ad defenſam, cùm ei non detur, neque concedatur repulſa teſtium, Foller. *in verb. recipiantur defenſiones reorum num. 32.* de conſuetudine tamen non dat interrogatoria contra teſtes examinandos ad defenſam rei, prout bene teſtatur Iul. Clar. *quæſtione 13. num. 3. in fin.* & ita paſſim hic in curia obſeruatur; quia poteſt ipſe examini aſſiſtere & petere, vt iudex ex officio interroget ipſos teſtes Carauit. *rit. 258. num. 3.* Si vero inſtigator adeſſet, Iul. Clar. ibi etiam dicit, quod non dat interrogatoria formata in forma iudicij, ſed priuatim in aliqua cædula ad inſtructionem iudicis, vel fiſcalis, quod ſibi non diſplicet. In curia autem, & maximè in Tribunali A. C. inſtigator, vel fiſco adhærens dat formaliter interrogatoria contra teſtes examinandos ad defenſam, & ita paſſim obſeruatur.

4 Sed iudex debet cauere, ne interrogatoria ſint cauilloſa, ſuperflua, & captioſa, & ſi talia ſint, iudex debet illa reſecare ex ſuo officio, ſed conſulto Aduocatum, vel defenſorem, vt ipſe proteſtetur, quod interrogatoria data, vel danda per inſtigatorem reſecentur, quatenus ſint talia, & inter alia interrogatoria, quæ pertinerent infamiam, vel turpitudinem te-

5 ſtium, † cùm illis teſtes etiam reſpondere non debeant, neque teneantur. Alex. *in lege 2. numero 2. Digeſtis de iuriſd. omn. iud.* Boccac. *de itr. remiſſor. capit. 8. numero 30.* Decian. *reſponſ. 48. numero 34. in fine vol. 2.* Baiard. *quæſt. 53. num. 12.* vbi dicit procedere etiamſi crimen eſſet notorium per Felin. *in cap. cum cauſam colum. 11. de teſt.* & Neuiz. *in Sylu. nupt. in verb. monitione n. 34. l. 3.*

6 Illa autem clauſula appoſita in citatione, tam ſuper dictis articulis, quam ſuper tota cauſa, ſolet operari in damnum rei, quia ſi teſtes deponerent falſum ſuper circunſtantiis, vel aliis qualitatibus extrinſecis, vel temoris eorum depoſitio corrueret, & ſine dicta clauſula forſan ſuſtineretur ſuper negocio principali, Crau. *conſil. 99. numero octauo.* Bertazzol. *conſ. 296. n. 6.* Baiardus *in §. falſum, verſ. ſed quid ſi teſtis, & quæſt. 53. num. 21.*

Teſtes etiam debent citari ad ſubiiciendum ſe examini, ne videantur ſponte deponere Farinac. *quæſt. 72. numero primo* vbi an ſufficiat ad domum quoad teſtes, & videtur quod non, *num. 3. & in quæſtione 76. numero 141.* nec ſufficiat citare teſtes ſi pars non erit citata, & *dict. quæſtione 72. num. 21.* Caualcan. *de teſtib. par. 5. num. 12.* 7

CAPVT VII.

Repulſa contra teſtes fiſci an concedatur Reo, & è contra.

SVMMARIVM.

1 *Repulſa fiſci non conceditur.*
2 *Repulſa inſtigatori conceditur.*
3 *Repulſa reo contra teſtes fiſci conceditur, cùm ſit ſpecies defenſionis.*
4 *Repulſa in curia Romana parum eſt in practica.*
5 *Repulſa in primis particulis an concedi debeat.*
6 *Repulſa conceditur contra teſtes fiſci, etiamſi teſtes fuerint repulſati in primis articulis, quando reus non renuntiauit repulſæ.*
7 *Repulſa an concedatur reo, quando ipſe in termino ad videndum iurare teſtes alios repulſat, vel ſi fuerint teſtes cum eo confrontati, ſi non proteſtatus fuerit contra ipſos teſtes.*
8 *Repulſa repulſæ quando concedatur.*

Fiſco non conceditur repulſa contra teſtes examinatos ad defenſionem rei, Pariſ. de Put. *in tract. de Syndicat. in verb. inquiſitio c. 2. n. 1. in fine, mihi fol. 201.* Carauit. *rit. 258. n. 3.* vbi ſubdit, quod repulſa fiſco non denegatur ob beneficium reorum; ſed quia in receptione examinis fiſcus facit ſua interrogatoria, quæ habent maiorem vim, quam habet repulſa, idem ſequitur Clar. *in q. 23. n. 3. verſ. ratio autem*, vbi firmat hoc eſſe omnibus notiſſimum. Foller. *in pract. crim. in verb. concedatur repulſa n. 2. in fi. verſ. tamen non datur* Scagliol. *rit. 276. n. 3.* 1

Si verò cum fiſco adeſſet inſtigator, tunc ei, & fiſco daretur terminus ad repulſandum teſtes rei, Paris. de Put. *in d. c. 2. n. 1.* Clar. *d. q. 23. n. 3. verſ. qua tamen ratio.* Foll *in pract. crim.* vbi *ſupra*, Scagliol. vbi *ſupra*, Hond. *conſ. 101. n. 4.* & Foll. *in pract. crim. in verb. concedatur repulſa n. 2.* 2

Reo autem quod detur repulſa contra teſtes per fiſcum examinatos, non eſt dubitandum, vt firmat Clar. *q. 53. n. 1.* & hoc traditur pro regula, vt firmat Maran. *in Specul. par. 6. act. 13. num. 16. in fin. mihi f. 494.* cum ſit ſpecies defenſionis, Carau. *rit. 144. n. 8* Foll. *in pract. crim. in verb. concedatur repulſa n. 1. & 2.* Hond. *conſ. 100. num. 36. vol. 1.* Menoch. *de arb. q. 32. n. 1.* Scacc. *de iud. lib. 1. capit. 97. num. 91. verſ. ex quo eſt ſpecies defenſionis.* 3

Sed in Curia Romana iſta materia repulſæ parum 4
practicatur: quia in primis articulis factis pro † de- 5
fenſione inquiſiti ad faciendum ſuas defenſiones ponuntur etiam obiectiones, & exceptiones contra teſtes, licet Maran. *in actione 13. numero 8. folio 493.* dicat, quòd in illo Regno non conceditur repulſa in

primis articulis, & dicerentur articuli impertinentes, niſi vellet reus in eiſdem primis articulis repulſare teſtes *ex cop.inmi i.ia*, Carau. *rit.182. numero 2. &* 3. vbi ſubdit, *dummodo renunciet futura repulſa*, Follet.*in practic. crimin. in verbo, concedatur repulſa numero* 8.

6 Licet in criminalibus,& vbi reus habet teſtes pro ritè,& rectè examinatis,poſſit etiam in eodem termino defenſionum, & in primis articulis repulſare teſtes,vt teſtatur Scagliol. *rit.73.n.7.* vbi ſubdit, quod reus, ſi non renunciet futuræ repulſæ, poterit etiam habere nouam repulſam contra teſtes per fiſcum contra ipſum reum examinatos, & quod ita per Sacrum Concilium in contingentia facti fuit iudicatum.

7 Ac etiam, licet Follet. *in pract.crim. in verb. concedatur repulſa*, *n.* 13. dicat quod repulſa non concedatur, quando reus fuit citatus ad videndum iurare teſtes, vel fuerint teſtes cum reo confrontati, & non proteſtatus fuerit contra ipſos teſtes, tamen veritas eſt, quod indiſtinctè concedi debent,vt tenet Bajard. *q.49. n.40. &* 43. vbi dicit, & bene, quod ipſe nunquam vidit reos in termino dictæ citationis, neque in actu confrontationis facere ſimiles proteſtationes, & quod illa proteſtatio non ſit neceſſaria, ſed ad bene eſſe. Imò idem Follet. *vbi ſup à n.13.*dicit,quod quocumque tempore petatur, concedatur non obſtante ritu illius Regni, *& ſub n.* 24. dicit. quod licet reus non obiecerit contra teſtes, tamen poteſt eos repellere. Sed Marant. *in ſpec. p.6 act.13.n.2.* ponit vnam declarationem ad huiuſmodi proteſtationem, *verſ.hoc tamen intellige.*

8 Sed etiam ſcias,quòd ne repulſa detur in infinitum non conceditur repulſa repulſæ, Marant.*in Specul.d. act.13.numero 1.circa fin.*Foll.*in d.verb.concedatur repulſa numero* 21. & Burſat. *conſil.358. num.21. vol.1.* poſt alios,quos allegat dicit,quod ſolum bis conceditur reprobare reprobatorios reprobatoriorum, & ibi concordantes allegat.

CAPVT VIII.

Repulſa in quibus caſibus concedatur, & quomodo ſit probanda exceptio.

SVMMARIVM.

1 *Repulſa reo contra perſonas teſtium fiſci conceditur.*

2 *Repulſa contra teſtes debet eſſe ſpecialis, ſuper tali inimicitia capitali,vel ſuper tali delicto,vel crimine,& non ſufficit generalis.*

3 *Allegans teſtes falſum depoſuiſſe, ac fuiſſe ſubornatus an teneatur probare vtramque qualitatem.*

4 *Repulſa conceditur etiam contra teſtes mortuos.*

5 *Inhabilitas teſtium quando attendi debeat, an tempore iuramenti,depoſitionis,,vel vtroque tempore. Diſtingue vt his per Authorem.*

6 *Reprobatio reiecta à conſtitutione, non erit neceſſaria reprobatio, quæ reſultet ex confrontatione teſtium.*

7 *Repulſa non concedatur contra teſtes per aliquam productos.*

8 *Item non conceditur contra ſcripturas productas.*

9 *Item in crimine læſæ maieſtatis,& blaſphemiæ. Item in crimine aſſaſſinatorum. Item in cauſis ſummariis. Item in teſtib. non repulſatis in prima inſtantia,declarando vt hic.Item ſi petatur per calumniam. Item quando cauſa ſolam apparentem probationem requirit.*

10 *Crimina obiecta contra teſtes, ſi non probentur, quando actione iniuriarum excipiens,puniri debeat.*

Repulſa contra perſonas teſtium conceditur Ma- 1
raut.*p.6. Act.n.13.n.12.*Foll.*in pract.crim. in verb.*
concedatur repulſa,n.20.† vbi docet, quod non ſuffi- 2
ciat,vt repulſentur generaliter,quod ſunt inimici,fures,falſarij,& ſimiles, ſed requiritur, vt probetur in ſpecie inimicitia,vel quod fecerit tale furtum, vel delictum.Follet.vbi *ſupra n.11.in fin.*Cauale. *de teſt.p.4. n.221.* vbi ſubdit, quod ſint obiecta concludenter probanda de loco,tempore,& circumſtantiis,& quod ita omnes conueniunt,& latè, qui alios allegat,& teſtatur de comm. & recepta in praxi opinione Hier. Hiſp.*in tract.com.contra comm.quaeſt.162.*vide latiſſimè Maccabr.ab Anguil.*co ſ.45.per totum.* Carau. *rit.72. num.*8. vbi tamen ſubdit,quod in illo Regno tantum attenditur repulſa circa inimicitiam, & parum curatur de aliis caſibus Baiard.*d.q.53.n.*8.& Gramm.*deciſ. 34 n.49.*dicit, quod in repulſa debet affirmari, quod teſtes communiter, & generaliter tenentur, & reputantur, prout in exceptionibus reprobatoriis continetur,ſed quod ita ſunt tenti, & reputati, per *text. in l.1.Cod.de teſtib.*quem ibi Bart. reputat notabilem, ſed communis opinio eſt; vt ſufficiat probare teſtes eſſe infames, vel pati alias exceptiones ex tali cauſa, vel ex tali crimine, abſque eo quod dicatur,quod pro talibus reputabuntur, vt teſtatur Iul. Clar. *qu.53. num.* 3.

Qui verò allegat teſtem falſum depoſuiſſe, quia 3
ſubornatus fuit,tenetur probare, vtrumque Iaſon *in l.ſi.poſt diuiſionem.,C.de iur & fact. ignor.l. Diuus de re iud.*Plot.*in l.ſi quando.nu.522.Cod.vnde vi,*& alij adducti per Hier.Hiſp.*in tract.comm.contra com.qu.178. in princ.* vbi de communi. Contrarium autem quod ſufficiat probare ſolam falſitatem,tenuerunt gl.Bart. Bald.Caſtrenſ. *in l. ſi ex falſ.C. de tranſact.* Alex. *in l. Diuus Adrianus.n.11.de re Iud.*Baiard.*quaeſt.53.n.7.*ſed pro hac quæſtione eſt videndus Maſc.*de probat.concl.* 688.vbi latè examinat iſtam quæſtionem,& ibi ponit nonnullas limitationes, & declarationes ad eam, & quod ſufficiat probare vnum de vtriori, & practicata opinione Hier.Hiſp. *in d. quaeſt.178. in fin.* vbi ſubdit,quia ſufficit,vt turpitudo teſtis ex quolibet vitio colligatur.

Et conceditur repulſa contra teſtes etiam mor- 4
tuos,cùm repulſa non fiat cum teſtib.ſed cum parte, & non fiat ad effectum puniendi ſed ad finem rei teſtificatæ,Crau.*rit.73 in fine.* Baiard.*q.53.n.*10.

Circa verò inhabilitatem teſtium, an attendi de- 5
beat tempus iuramenti, vel depoſitionis, vel potius debeat inſpici vtrumque tempus, latè Maſc. *de prob. concl.26.n.5.vol.1.& concl.*1356.*num.9.vol.*3.ſed aliqui tenent, quod attendatur tempus iuramenti, & non depoſitionis. Alex.*conſ.78.n.10.vol.1.* Rol. *conſ.41.n. 43.vol.1.*quos ſequitur Baiar *q.34.ſub n.*81.Per.de.Sur. *conſ.173.n.103. vol.2.* Alij autem tenent,quòd attendatur vltima qualitas.Ruyn.*conſ.188.n.15.vol.1.*Baiar. *d.q.24.n.44.&* 81.*in.fi.* Alij verò tenent,quod attendatur vtrumq; tempus, & iuramenti & depoſitionis, vt eſt videre per Maſc.*in locis ſuprà citatis.*Alij autem diſtinguunt,vt in concernentib.ſolemnitatem teſtium producendorum, tempus iuramenti attendatur in concernentibus verò fidem, an fides ſit ei adhibenda, vtrumque tempus attendatur. Alber. de Roſ. *in tractatu de teſtibus, paragrapho conſequenter, numero* 31. *in* 1. *part.* Baiardus *dict. quaeſtione* 24. *numero* 18. Sed Modern. Roman. *in quaeſtione* 62. *limit.12. num.266. & ſequent.* ponit pro declaratione iſtius quæſtionis ſex concluſiones, & *ſub numero* 308. dicit, quòd excipiens contra teſtes debeat in ſpecie inhabilitatem probare extare, vel tempore

Digitized by Google

iuramenti, vel tempore depoſitionis, aliàs probatio non releuat, & ibi allegat Doctores adductos pro Maſc. *in d. concl. 26 ſub n. 5. verſ. hoc te velim admonitũ.*

6 Et ſciat etiam Aduocatus in propoſito, quod licet à lege, vel Conſtitutione prohiberetur teſtium reprobatio, tamen non erit prohibita reprobatio, quæ reſultat ex contrarietate, vel veritate ipſorum teſtium Rim. iun. *conſ. 66. n. 7. vol. 1.* vbi concordantes allegat.

7 Primò limita contra teſtes, quos quis produxit, vt ei non concedatur repulſa. Maran. *de ord. iud. p. 6. act. 13. num. 10.* vbi etiam dicet, quod ex ſola productione teſtis dicitur approbatus. late Foller. *in pract. crim. in verb. conceditur repulſa n. 34.* vbi tamen declarat niſi cauſa tempore productionis eſſet incognita, vel exceptio ſuperuenerit poſt productionem.

8 Secundò limita, vt contra ſcripturas non concedatur repulſa, ſed detur facultas querelandi vtentem ſcriptura falſa. Marant. *d. act. 13. n. 10.* Foller. *dict. verb. concedatur repulſa, n. 11.* vide Capic. *dec.* 68. vbi refert quid fuit obſeruatum per S. C. Scaglio *nu. 276. n. 54.* & quid in ſcripturis productis poſt publicationem Affl. *dec. 115.*

9 Tertiò limita in crimine læſæ maieſtatis, & blaſphemiæ. Marant. *d. act. 13 n. 17. & ſeq.* Foller. vbi *ſup. n. 4. & ſeq.* vbi concordantes allegat.

Quartò limita in crimine attentatorum. Marant. *d. act. 13. n. 14* Lancel. *de attent. p. 3. c. 26. n. 115.* Menoc. *de arb. q. 32. n. 4. l. 1.* Crau. ad Veſtr. *in prax. lib. 5. c. fin. n. 34.* Canalc. *de teſtib. p. 4. n. 202.*

Quintò limita in cauſis ſummariis. vt latè per Modern. Rom. *ſ. 62. lim. 9. n. 192. & ſeq.* Menoc. *de arb. q. 32. n. 1. lib. 1.* Sed diſtingue, vt ibi per Menoc. *n. 6.* quod in iudiciis ordinariis concedatur repulſa, dicit eſſe regulare, licèt hoc videatur relinquere in arbitrio iudicis, ſed loquitur in ciuilibus.

Sextò limita in teſtibus non repulſatis in prima inſtantia, vt non poſſint repulſari in aliis inſtantiis. Crauat. ad Veſtr. *in pract. lib. 5. cap. fin. n. 32.* Baiar. *q. 53. n. 5.* Niſi producantur noui teſtes in cauſa appellationis, vel niſi in prima inſtantia fuiſſet obiectum de falſitate, & probata non fuerit falſitas quia poterit probari in cauſa appellationis, vel niſi repulſa fuerit petita in prima inſtantia ad obiiciendum, contra teſtes aliter, quàm per falſitatem, & in prima inſtantia non fuerit conceſſa, quia in cauſa appellationis deberet concedi. Afflict *dec. 266.* Scaglion. *num 276. in fine*, vt de his omnibus tradit Baiard. *in d. q. 53. n. 5. & 6.* & ibi Doct. allegat, vbi etiam ſubdit poſt Guid. Pap. quod de conſuetudine curiæ parlamenti obiecta data contra teſtes in prima inſtantia non probata, poſſent probari in cauſa appellationis.

Septimò limita, quando petatur per calumniam vel malitiam ad differendam expeditionem cauſæ, vt tunc non concedatur. Menoch *d. q. 32. n. 3. lib* 2. & Affl. *dec. 351. n. 7.* teſtatur ita alias fuiſſe reſolutum in contingentia facti.

Octauò limita, quando cauſa, vel iudicium ſolam illam apparentem probationem requirit, vt *in l. fin. C. edict. Diu. Adr. toll.* & tunc repulſa non conceditur Zuccar. ibi, *n. 392.* Menoc. *d. q. 32. n. 12. lib. 1.*

10 Si verò quis opponat crimina contra teſtes, & obiecta non probauerit, tenebitur actione iniuriarum, quando fuit admiſſus ad probandum. ſecus ſi non fuerit admiſſus ad probandum, vel ſi oppoſuerit cum illa proteſtatione, non animo iniuriandi. Maran. *de ord. iud. p. 6. act. 13. num. 15.* Canalc. *de teſt. par. 4. n. 216. in lit. M.* Baiard. *q. 35. n. 15. & ſeq.* vbi etiam refert qua pœna puniatur in regno, ſed bene illi teſtes repulſati excoſarent à calumnia accuſatorem, qui induxit ipſos teſtes ad probandum delictum. Honded. *conſilio 96. num. 33. volum. 1.* vbi tamen poſt alios, quos adducit declarat, niſi laboraret aliqua ſuſpicio contra inducentem, quod ſcienter vſus fuerit talibus teſtibus patientibus iſta crimina, & obiecta, niſi repulſa eſſet notoria, infamatoria. Caualc. *dict. par. 4. num. 219. verſic. Niſi repulſa*, & ibi ſubdit, quòd filius, vel ſeruus teneretur actione iniuriarum, ſi propoſuit exceptionem contra partem, vel patronum, non obtenta venia.

CAPVT IX.

Repulſa cuius ſit qualitatis, & qui teſtes admittantur, & quàm probationem faciant.

SVMMARIVM.

1 *Reprobatio teſtium dicitur odioſa, ex quo infertur ad plura.*

2 *Teſtes reprobatorij etiam per leuiſſimam exceptionem repelluntur.*

3 *Teſtes repulſati, licèt non ſufficiant ad condemnandum, ſufficiunt tamen ad torquendum, quod magis procedit, ſi contra teſtes repulſatos remaneret fama legitimè probata.*

4 *Teſtes reprobatorij an poſſint etiam deponere ſuper defenſione circa merita cauſæ, vltra reprobationem teſtium.*

5 *Impugnatis teſtibus quis vti poteſt ad declarationem falſitatis, & variationis.*

6 *Mandatum ſpeciale requiritur ad obiicienda crimina contra teſtes, & quomodo debeat eſſe.*

TEſtium reprobatio dicitur odioſa Maran. *de ord. iud. p. 6. act. 13. n. 7.* Foller. *in pract. crim. in verb. concedatur repulſa, num. 10.* Siluan. *conſil. 19. num. 1.* Et adeo dicitur odioſa, vt teſtes debeant induci, iurare, & examinare in eodem termino reprobatorio. Foller. vbi *ſup. à n. 12.* vbi ſubdit, *niſi allegetur cauſa iuſti impedimenti*, & ibi præbet exemplum cauſæ iuſti impedimenti, Mar. *d. act. 13. n. 7.* & currit terminus de momento ad momentum, latè Fol. vbi *ſup. n. 12. & 17.* vbi tamen declara quando repulſantur teſtes ob crimina, & exceptiones contra perſonas, ſecus ſi contra dicta. Et Syluan. *in dict. conſil. 19. num.* dicit, quod nunquam conceditur reſtitutio aduerſus lapſum terminum in materia repulſæ, & terminus ad repulſandum, ſi non ſit à ſtatuto præfixus de iure eſt dimidium eius quod datum eſt actori ad probandum. Caualc. *de teſtib. p. 5. num. 238.* 1

In materia repulſæ teſtes reprobatorij repelluntur, non ſolùm propter vrgentem exceptionem, ſed etiam per leuiſſimam exceptionem, vel defectum. Gramm. *conſilio 12. num. 31. conſ. 32. num. 10.* vbi poſt alios, quos allegat, dicit affines, conſanguineos, & ſimiles non eſſe idoneos ad repulſam, cùm modicus defectus vitiet teſtes reprobatorios. Pet. de Surd. *conſil. 132. n. 44. volum. 1.* & poſt alios quos allegat Modern. Roman. *conſil. 44. num. 8.* dicit quod teſtes reprobatorij debent eſſe inculpabiles in ſuperlatiuo gradu, & ſine vlla prorſus macula, & ſuſpicione. Gram. *deciſ. 18. num. 7.* dicit teſtes repulſos nullam probationem facere. Rim. iun. *conſil. 361. num. 45. volum. 4.* dicit non facere indicium ad torturam. 2

Licèt alij teneant contrarium, vt licèt teſtes repulſati non ſufficiant ad condemnandum, ſufficiant tamen ad torquendum. Gramm. *conſ. 33. n. 14* poſt alios quos allegat, & idem voluit prius *in conſ. 1. n. 5.* poſt lun. *in c. præſentium de teſt. & dec. 11. n. 9. & deciſ. 24. n. 51.* Pau. Merend. *conſ. 90. n. 42. tom. 2. crim.* 3

Quod magis admittunt Doct. quando cum teſtibus

D 2 repulſati

rep ulſati remaneret probata fama per alios teſtes non reprobatos. Gram. *d. conſil. 33. n. 15. d. conſ. 1. n. 5. dec. 11. n. 11. & eiſ. 34 n. 54* vbi latè Foller. *in d. ve b. concedatur repulſa, n. 13.* Imò Gramm. *d. conſ. 1. n. 5. & dec. 134. 54.* plus voluit, vt remanente fama publica legitimè probati, ſi teſtes repulſati deponerent de viſu ſufficiant ad condemnandum, non tamen in pœnam ordinariam corporalem, cum tunc requirantur teſtes omni exceptione maiores, vt inferius ſuo loco latè dicam.

4 Teſtes reprobatorij, an poſſint deponere, non ſolùm contra teſtes, & eorum dicta, ſed etiam ſuper alia defenſione concernente merita cauſæ, eſt videndum late Burſ. *conſilio 357 per totum vol. 4.*

5 Ac etiam licet dici ſoleat, quod quis non poſſit vti teſtibus impugnatis, latiſſimè Ant. Gabr. *concl. 1. per tot. de regul. iur. lib. 6.* latè Pet. de Surd. *conſ. 318. num. 11. vol. 3.* Tamen ad declarationem falſitatis, vel varietatis quis poterit etiam vti teſte impugnato. Crau. *conſ. 9. n. 16.* Rom. *conſ. 179. n. 11.* & Add. *in li. H,* qui ibi alios allegat.

6 Et poſtremò ſciat aduocatus in iſta materia repulſæ, vt ad obiicienda crimina contra teſtes requiratur ſpeciale mandatum, ſed an requiratur, quod in ipſo mandato ſpecialiter exprimantur locus, & tempus criminis obiecti, latè ponit hanc quæſtionem in terminis, Cæuall. *in tract. crim. contra com. 3. 162* & videtur concludere magis communem opinionem eſſe pro parte affirmatiua, & illam eſſe tenendam conſulendo, & iudicando.

CAPVT X.

Remiſſoria an concedatur reo pro examinandis teſtibus ad eius defenſionem, & repulſam.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria in fauorem rei pro recipiendis defenſionibus & ad detegendum innocentiam conceditur.*
2 *Remiſſoria calumnioſè per reum petita, quando concedi non debeat.*
3 *Remiſſoria denegata per iudicem reus grauatur, & à denegatione poteſt appellare.*
4 *Remiſſoria concedi debet in quacumque parte iudicij.*
5 *Remiſſoria conceditur etiam pro repulſandis teſtibus.*
6 *Nomina teſtium, quando conceditur remiſſoria, debent hic in Curia per reum ſpecificari.*

1 QVod autem in fauorem rei concedi debeat remiſſoria ad recipiendum defenſiones, & quod *auth. apud eloquentiſſimum C. de fid. inſt um.* non procedat, & quando agitur ad defenſam, & ad detegendam innocentiam. Salic. *in d. auth. apud eloquentiſſimum. n. 3. in fi.* qui loquitur, quando teſtes ſunt in aliena Prouincia, nec poſſunt cogi venire ad locum iudicij Ant. Gabr. *concl. 25. num. 8. lib. 7.* Socin. inn *conſ. 60. num. 7. & numero 8. in fi. lib. 2.* Brun. *conſ. 115. numero 72. lib. 2.* Bertazz. *conſ. 136. numero 1. lib. 1.* Sim. de Pret. *conſilio 14. numero. 9. & ſeq.* vbi ampliat etiam, quod adſit timor ſubornationis, & ibi teſtatur ita fuiſſe in ſuo Auditorio Ducali iudicatum Mod. Rom. *quæſtio. 77. numero 104.* Matth. Brun. *conſil. 64. numero 40. p. 2.* latiſſimè Ladeteh. Imol. *conſil. 202. per tot.* vbi in fine teſtatur quòd ita alias iudicatum fuit, & omnes loquuntur in teſtibus examinatis extra Prouinciam, & quando compelli non poſſunt accedere ad locum iudicij, latiſſimè Marc. Ant. Marcer. *var. reſol. li. 3. reſol. 25. per tot.* vbi firmat huc procedere, tam de iure, quam de conſuetudine, & ibi reſpondet ad contraria. Flam. Pariſ. *in tract. conſid. quæſt. 78. num. 22.* quia etiam alios concordantes allegat.

Et licèt dici ſoleat in propoſito, quòd ſi calumnioſè petita fuerit per reum remiſſoria, poterit per iudicem denegari. Rip. *in l. 4. §. hoc iudicium, num. 52. ff. de damn. infect.* Grat. *conſil. 136. in fine volum. 2.* Marc. Anton. Macer. *d. reſol. 25. num. 2.* tamen ſub *num. 15.* reſpondet, quòd non omnis ſuſpicio calumniæ, ſeu malitiæ debet repellere reum, ſed quando illa eſſet vehemens, & magna & allegat Abb. *in cap. licet cauſam de probat.* Anch. Io. Anan & Iaſ. *in locis per eum relatis,* ſed ad tollendas omnes ſuſpiciones calumniæ, firmat quod peti debeat. præſtito iuramento, quod non animo calumniæ, iuxta Theoricam Oct. Veſtr. *lib. 6. c. fi. nu. 4.* 2

Imò, ſi iudex illam denegaret, reus poterit appellare. Decian *in c. ad hæc col. 3. de appell.* Felin. *in c. exceptionem de except.* Modern. Rom. *qu. 77. nu. 4.* Macerat. *d. reſol 25. num. 14.* 3

Et debet in quacunque parte iudicij concedi, cùm teſtes ad defenſam vſque ad ſententiam admittantur, Marſ. *in pract. §. ſequens conſil. 49. conſil. 60.* Cæpol. *conſ. 41. & conſ. 61.* Capic. *dec. 8.* omnes allegati per Marc. Ant. *d. reſol. 25. numero 16.* vbi ſubdit, & maximè vbi agitur de vita hominis *per not.* per Bal. *in l. 1. col. pen. Cod. de accuſat.* per Aret. & Alexand. & Theſaur. *in locis per eum ibi relatis.* 4

Ac etiam poteſt remiſſoria concedi pro reprobandis teſtibus, vt poſt alios quos allegat, firmat Baiar. *q. 16. num. 12.* Et ego paſſim vidi concedi literas remiſſoriales ad defenſam, & præcipuè ego obtinui ad fauorem Archipresbyteri Terræ ſoliti Hydruntinæ Dieceſ. & obtinui in vna Fulginaten. ad ciuitatem Fulginei pro Vicentino Geroſo, bene verum eſt, quod iudices facilius concedunt commiſſarium, quàm literas remiſſoriales. Farinac. *qu. 77. nu. 114.* & ego dixi defenſione circa remiſſoriam. 5

Bene verum eſt, quòd aliquando vidi inſtare per fiſcum & per illi adhærentes, vt in curia exprimantur nomina teſtium examinandorum, prout etiam refert Bocac. *de liter remiſſor. c. 4. nu. 12.* Sed quia non poſſunt omnes teſtes conſiderari, qui ſint examinandi in partibus, ne rei defenſio pereat, ſolent aliqui in curia ſpecificari, & alij in partibus commiſſario, vel iudice delegato. 6

CAPVT XI.

Teſtes an per extenſum examinari debeant, & quid, ſi dicant articulum eſſe verum.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes an poſſint examinari ſuper articulis ſimpliciter dicere articulum verum, vel per extenſum deponere, declara vt hic per Authorem.*
2 *Teſtis ſi dicat ſuper articulis* iſta eſt veritas, *prout alij teſtes depoſuerunt, an ſit admittendus, declara vt hic per Authorem.*

DOctores certant inter ipſos, an valeat depoſitio teſtis dicentis contenta in articulo eſſe vera, prout Mod. Rom. *in q. 80. n. 100. 101.* refert Doctores tenentes vtramque opinionem, ſed vtrâque Doctores conciliant eiſdem contrarias opiniones, cum diſtinctione, quod ſi teſtis reddat ſufficientem rationem 1

veritatis

veritatis contentorum in articulo (*cùm ratio ſit anima totius dicti, & depoſitionis*) valeat depoſitio, ſecus ſi non reddat, vt bene colligitur ex traditis per Bar. *in l. lauro. nu. 7. ff. de ſupellect. leg.* Soc. *conſ. 56. nu. 15. lib. 4.* Marc. *deciſ. 900. num. 6. p. 1.* Hect. Æmil. *in tract. de teſt.* Rub. *teſtis articulum verum nu. 3. & ſeq. f. 222.* Mod. Rom. *d. quaſt. 80. numero* 102.

2 Solet etiam inter Doct. maximè dubitari; ſi teſtis dicat eſſe veritatem, prout alter teſtis dixit, prout retulit Doct. tenentes vtramque opinionem idem Modern. Rom. *in d. q. 80. n. 103. & ſeq.* Tamen Doct. videntur concurrere, vt valeat talis depoſitio teſtis, niſi aliter à lege, conſtitutione, ſtatuto vel conſuetudine diſponatur, vt teſtatur Franc. Marc. *in d. dec. 900. nu. 2. & ſeq. p. 1.* & ibi reſpondet contrariis, quæ conſuetudo fuit in Curia Romana, reprobata per Vrbanum Quartum, & Clementem Quartum, vt teſtatur Hoſt. *in c. nihil obſtat, n. 2. & ſeq. de verb. ſign.* & refert Mod. Rom. in *d. q. 80. nu. 103. & ſeq.* qui ambo concludunt; quod in Curia non admittatur talis notariorum pigritia, & teſtimonium ſic receptum non valeat, cùm verè teſtes, qui dicunt ſcire depoſitionem aliorum teſtium; reddantur ſuſpecti, imò nihil probent Burſ. *conſ. 201. numero 144. volum. 2.* Surd. *conſ. 328 n. 8 verſ. & ſicut teſtis volum. 1.* quod procedit, tam in ciuilibus quàm in criminalibus Crauet. *conſ. 6* quem refert, & ſequitur Burſ. *conſil. 201. nummero* 144. & aliàs latè ſupra dixit, quod teſtium dicta debeant eſſe ſecreta.

CAPVT XII.

Teſtium exceptiones quando ſint diſcutiendæ, an in principio, vel ſint reſeruandæ in fine litis.

SVMMARIVM.

1 *Exceptiones oppoſitæ contra teſtes an impediant illorum examen, vel potius ſint reſeruandæ in fine litis.*

2 *Exceptio, quæ requirit altiorem indaginem, eſt reſeruanda in fine litis.*

3 *Exceptio, quæ habet præſumptionem iuris contra ſe, vel obiicitur contra inimicum non capitalem, reſeruatur in fine litis.*

4 *Exceptio oppoſita inimicitiæ capitalis impedit examen, dummodo excipiens ſe offerat velle illam probare incontinenti; & quomodo intelligatur, incontinenti.*

5 *Exceptione per reum oppoſita ſi per iudicem non admittatur reus debet appellare.*

6 *Excipiens contra teſtes, & offerens ſe probaturum, ſimpliciter, intelligitur incontinenti, ſed ad cautelam Aduocatus debet adiicere illud verbum* incontinenti.

7 *Probatio exceptionis an fieri debeat coram iudice à quo, vel coram iudice ad quem.*

8 *Exceptio oppoſita contra teſtes ſi afferret præiudicium irreparabile, impedit examen, prout in teſte torquendo.*

9 *Exceptio impedit examen, quando agitur de periculo animæ, vt in exceptione excommunicationis.*

10 *Exceptio impedit examen quando delictum eſt publicum, & notorium: dummodo excipiens offerat ſe incontinenti illam probare.*

11 *Teſtes reprobatorij infirmi, ſenes, & abfuturi operantur, vt eorum exceptio impediat examen.*

12 *Exceptiones ſi vigore alicuius conſtitutionis reſeruari debet in fine litis, de quibus exceptionibus dicta conſtitutio intelligi debeat.*

1 REgula eſt in hac quæſtione, vt exceptiones teſtium reſeruentur in fine litis, & non impediant eorum examinis receptionem Bald. *in Authent. ſi teſtis, numer. 2.* vbi reſpondet contrariis. Salyc. *numer. 2. Cod. de teſtib.* Albet. *de teſtib. cap. 3. numer.* 55. Mod. Roman. *quaſtionib. 62. numero 350. & ſequentib.* vbi alios allegat & teſtatur de communi, & de veriori opinione, & dicit, quòd ſtatim quod obiicitur contra teſtes, iudex exceptionem admittit ſi legitima ſit, ſi vero dubia admittit cum clauſula, *ſi*, & in quantum, non per hoc teſtium examen ſuſpendat. Menoch. *de arbit. caſ. 239. numero 9. lib. 2.* Maſcar. *de probat. concluſ. 994. numero* 1. vbi tamen refert plures opiniones. Baiard *quaſtio. 53. numero* 2. vbi dicit hoc eſſe regulare, vt reſeruentur ad tempus publicationis. Caualc. *de teſtibus. p. 4. numero.* 208. teſtatur de more omnium practicantium & *ſub numero* 211. dicit, quòd interlocutoria iudicia procedi ad vlteriora ſaluis exceptionibus operatur, vt teſtes patientes exceptiones, quamvis examinari non probent, & proceſſus nullus retrotrahatur.

Quæ communis opinio procedit etiamſi exceptio quæ opponitur, repelleret teſtem ab initio, quæ tamen requireret altiorem indaginem circa illius probationem, vt reſeruetur in fine litis, Baiard. *d. quaſt. 53. numer. 4.* vbi ſubdit, quæ exceptio requirat altiorem indaginem remittitur arbitrio iudicis & allegat Menoch. *de arb. caſ. 20. num 3. libr. 2.* vide latè Caualc. *de teſtib, p. 4. num. 210. &* 213. 2

Ac etiam procedit, quando inhabilitas opoſita habet contra ſe iuris præſumptionem. Modern. Rom. *quaſtio. 61. numer.* 353. vbi alios allegat, & ponit exemplum: Idemque erit, ſi opponatur exceptio inimicitiæ non capitalis, cùm illa non repellat in totum teſtem, & ob id non impedit examen Auth. *ſi dicatur, §. ſi vero.* & ibi Cyn. *num. 2.* Bald. *num. 1.* Caſtr. *num. 2. Cod. de teſt.* Menoch. *de arb. caſu 239. numer.* 8. de quo dicam infra in *lim. 1.* Si verò malitioſè opponatur exceptio contra teſtes, eo minus impedit exceptionem examinis. Abb. *in c. ex parte, numero 8. extra de teſtib.* Socin. *reg.* 129. Fall. 2. Cortad. *in practic. §. 2. titul. de teſtib. rubr. perſonas teſtium aggredior, numer. 9. folio.* 77. etiamſi vellet iurare, eam non opponere malitioſè & animo differendi executionem pœnæ, & ſpreta quacunque appellatione, ad vlteriora in examine procedere debet. Gramm. *conſilio 48. numero 15. & ſequentib.* Formam verò excipiendi, ne teſtes inhabiles recipiantur, ponit Ang. *de malef. in verb. de teſtibus, qui repellant, numero* 69. 3

Primò limita, quando contra teſtes opponeretur de capitali inimicitia, quia debet recipi probatio ante examen, & non differtur in fine litis Auth. *ſi teſtis, §. ſi verò. Cod. de teſtib.* vbi Bar. *numero* 10. Cyn. *num. 2.* Bal. *numero. 1.* Caſtr. *numero. 2.* Gramm. *deciſ. 84. num. 2. & ſequent.* vbi de communi Viui *comm. opin. in verb. teſtium. in lit. T*, Menoch. *de arb. caſ. 239. numero 8. lib. 2.* Modern Rom. *quaſt. 61. nu.* 357. vbi de communi Maſcar. *de prob. concl. 694. numero* 6. vbi dicit, quod licet Imperator *in d. §. ſi verè*, loquatur de inimicitia capitali reſpectu litis criminalis, habet tamen locum in qualibet inimicitia capitali. Baiard. *q. 53. nu. 2. verſ. fallit etiam.* Dummodo tamen inimicitia ſit grauis, & capitalis. Ang. *de malef. in verb. de teſtibus*, qui repellant *num.* 69. Albet. de Malet. *de teſtibus c. 3. ſub num.* 52. Gram. *deciſ. 86. numero 1. & ſeq.* vbi de communi Socc. *reg. 125. in 1. fallent.* & Doct. *in authent. ſi teſtis, verſ. ſi verò dicatur, C. de teſtibus*, præcipuè Bar. *n. 3.* Cyn *n. 2.* Bal. *num. 1* Caſtr. *n. 2.* Modern. Roman. *q. 62. n.* 357. Baiard. *q. 53. num. 2. verſ. fallit etiam.* Caualc. *de teſtibus parte 4. nu. 204. & ſeq.* vbi de communi, & procedere affirmat in crimine læſæ maieſtatis, & ſimilibus delictis. 4

At etiam, quomodo excipiens de dicta inimicitia capitali ſe offerat i lam ptubare velle incontinenti. Fel. *in c.ex pa te,col.fin.extra de teſtib.* Gram. *deciſ.86.n.2.in fin.* & prius dixit *in deciſ.34.n.10.&* 48. vbi refert, quod ita fuit deciſum, ſecus ſi requireret altiorem indaginem, quia expectatetur tempus repulſæ. Gram. *d.dec.86.n.3.verſ.ſi autem requireret.* Viu. *com.opin.in materia teſtium lit. T, verb.contra teſtes exceptio. verſ.imo plus d co,* Mod Rom. *in q.62. n.35.verſ. ſed hoc & nu.158.* poſt alios quos allegat, firmat, quod in omni exceptione oppoſita contra teſtes, ſi incontinenti offeratur illam velle probare, illa impediat receptionem examinis, nec ſit in fine litis reſeruanda. Plot. *conſ.78. n.14.lib.* Maſc. *de prob.concl.694.n.4.vol.1.* Baiard. *q.53. n.2.verſ.fall.etiam.* vbi Plot. & Maſc. & inferunt, quid ſi ſtatutum tollat exceptionem, debet reſtringi, niſi pars vellet eam incontinenti probare, & ibi concordantes allegant, Licet Innoc. relatus in add. ad Io. And *in c.ex parte,n.13.lit.G.verb.excipitur,verſ.quando probatio extra de teſt.dicat,* quod reſideat in arbitrio iudicis etiam exceptionem incontinenti probari in fine litis reſeruare Menoch. *de arb.caſ.239.nu.9.* Maſcar. *de probat. concluſ.694.n.2. verſ. ceterũ melius.* qui omnes allegat, quos etiam retulit Modern. Rom. *in d. q.62.n.364.* vbi firmat eſſe æquam, ac communem opinionem, & hoc iudex faciet ex ſuo arbitrio, regulando ſe à circumſtantiis & qualitatibus cauſæ & exceptionis, quæ ponuntur per Io. Andr. *in d. c.ex. parte,n.16.* Abb. *n.8.* But. *n.15.* Et caueat cauſæ defenſor quod ſi poſt interpoſitam appellationem iudex procedat vlteriora in examine, videtur tacitè exceptiones oppoſitas reiicere, vt dicit Iaſ. *conſ.2.num.8.circa med.vol.1.* Ideo ſemper appellet à quolibet actu, & procuret inhibitionem à ſuperiore obtinere.

6 Sed quia reſeruare, & non reſeruare exceptionem in fine litis, poteſt partibus præiudicium afferri, ideo debet pars appellare, in cuius præiudicium exceptio non admittitur. Abb. *d.c.ex parte,n.8.& ſeq.* Alber. *de Malet.de teſtib.c.3.n.54.* poſt Specul. quem ibi allegat Mod. Rom. *d.q.62.n.366.* Baiard. *q.53.n.1.verſ. & quod appellatio.*

Sed bene verum eſt, quòd ſufficit ſimpliciter verbo ſe offerre probaturum, quia intelligitur incontinenti. Imol. *in d.c.ex parte,col.6.in fi verſ. ſed iſte intellectus, & col.7.in princ.verſ.alius fuit intellectus.* Sed ad cautelam cauſæ defenſor adiiciat etiam (*incontinenti*) vt tradunt Doct. relati per Moder. Roman. *d.q.62.n.338. verſ. licet ad cautelam.* Nec requiritur, quod offerens teſtes ſecum ducat ſed ſufficit, quod ſimpliciter ſe offerat incontinenti probaturum, vt poſt Dec. *in c.interpoſita,col.3.n.11.verſ. poſtremo de appellat.* Baiard. *q.53.n.2.circa finem,* vbi etiam dicit, quod quando dicatur fieri probatio incontinenti, remittatur arbitrio iudicis ſecundum Menoch. *de arbit.caſ.9.n.5.lib.2.*

7 Probatio autem exceptionis contra teſtes fieri debet coram iudice à quo, quoad effectum deuolutionis: ſed, vt deinde appellati iuſtificetur in præiudiciũ partis aduerſæ, veritas propoſitæ exceptionis probari debeat coram iudice, ad quem, vt bene explicat Dec. *in d.c.interpoſita,n.10.de appell.*

8 Si verò ageretur de præiudicio irreparabili, exceptio oppoſita contra teſtem debet omnino examen impediri, vt ſi deberet examinari teſtis cum tortura, quia propter exceptiones, quas patitur, nihil probaret, erit ſuperſedendum in examine, donec cognoſcatur de exceptionib. Socc. *regul.129.Fallen.6.* Corrad. *pract.§.2.tit.de teſt.rubr.perſonas teſtium aggrediendo,n.9.in fi.* Modern. Rom. *q.62.nu.360.* dummodo tamen exceptio in promptu habeatur, vt declarat Gramm. *conſ.65 n.6.& ſeq.*

9 Idemque eſt, ſi ageretur de periculo animæ, quia poneretur exceptio excommunicationis contra teſtem Alber. de Malet. *de teſt.c.3.num.51.* & Soc. *de reg.129. Fal.4.* Maſc. *de prob.lib.2.concl.694. memb.3.* qui alios cumulauit, quos retulit Moder. Rom. *in d.quæſt.62.num.361.* & alios retulit Baiard. *in quæſt.53.num.2. verſ.hoc tamen fallit.*

Ac etiam admittunt Doctores, quando delictum, 10
quod opponitur contra teſtes ſit publicum & manifeſtum. Alber. de Maler. *d.c.3.n.51.* & Gram. *deciſ.86.n.3.* Benintend. *deciſ.7.verſ. vel id,quod opponitur.* Menoc. *caſu 239.num.12.lib.1.de arb.* Maſc. *d.concl.694.ſub num.2.& numero 7.* Baiard. *in d.quæſt.43. numer.2.verſ. item fallit.*

Et hoc caſu non requiritur, quod excipiens ſe offerat illam incontinenti probare, ſed ſufficit, quod dictum crimen publicum allegetur, vt poſt alios declarat Maſcar. *d.concluſione 694.num.7. verſic. nec requiritur,* & Baiardus *dicta quæſt.53. numero 2.verſ. nec requiritur.*

Si verò teſtes reprobatorij eſſent infirmi, ſenes, & 11
abfuturi, & in fina litis reperiri non poſſent, exceptio non erit reſeruanda in fina litis, Socc. *dicta regula 129.in 5.Fallen.* Menoch. *in d.caſu 234.num.14.* Maſc. *dicta concluſione 694.num.2. verſ. Gulielmus vero.* qui omnes concordantes allegant, & ideo cauſæ defenſor alleget ſupra dictas cauſas, ſi velit, vt iudex ſuperſedeat in examine.

Si verò extaret conſtitutio, quod omnes exceptio- 12
nes reſeruari debeant in fine litis, de qua conſtitutione latè loquitur Plot. *in conſ.78. num 5.cum plur.ſeq.* intelligitur de exceptionibus in facto & non in iure exiſtentibus, & ibi infert ad plura, & etiam intelligitur, quando exceptiones ſunt dubiæ, ſecus ſi fuerint claræ, & liquidæ, vt ibi per eum, *num.8. & 16* Item ſi vnus ex collitigantibus non ſeruauit formam dictæ conſtitutionis, quia non poterit ſe tueri ex ipſa conſtitutione, vt exceptiones reſeruentur in fine litis, vt declarat idem ibi, *n.11.& ſub n.13.* etiam dicit, quod ſi talis conſtitutio emanaret ab Imperatore, vel ab alio iudice ſæculari, non comprehenderet exceptiones fori eccleſiaſtici quod teſtis eſſet excommunicatus hæreticus, vel vſurarius.

Exceptio falſitatis oppoſita contra teſtes examina- 13
tos & principalem in cauſa ciuili, an impediat procedi ad vlteriora in cauſa ipſa ciuili, Capic. *deciſ.25.n.1.* Gram *deciſ.60.nu.22.* Afflict. *dec.229.* Iul. Clar. *quæſt.1. num. 4.* latè Decian. *in tract. crim.lib.…cap.35.* per totum de quo aliàs latè ſuprà dixi, &, ſi ſententia prætendatur lata ex falſis teſtibus, an poſſit opponi de falſitate aduerſus eam antequam reſtitutio in integrum aduerſus rem iudicatam fuerit obtenta, latè ponit hanc quæſtionem Hier. Hiſp. *in tract.com. contra com.quæſtione 840. per totam,* vt ponit effectum iſtius quæſtionis.

CAPVT XIII.

Teſtes falſos, & articulos falſos inducens, & faciens, qua pœna puniatur.

SVMMARIVM.

1 *Articulos falſos conficiens, & ſuper eis falſos teſtes inducens licet ab eorum vſu ſe abſtineat, punitur pœna falſi.*

2 *Aduocatus pro defenſione inquiſiti, qui deducere debeat, habetur hic per authorem.*

3 *Falſos articulos, & teſtes, qui fecit, & produxit, ſi receſſit ab eorum vſu e nulla præcedente indicia*

iudicis interrogatione, vel partis, an euitat pœnam.

4 *Statutum puniens producentem falſos articulos, vel teſtes, habet etiam locum, ſi producat vnum articulum, vel vnum teſtem.*

5 *Statutum puniens producentem falſum inſtrumentum, non comprehendit producentem falſos teſtes.*

6 *Cautela traditur Aduocato ad euitandam pœnam, etiam quod inquiſitus fecerit falſos articulos, & produxerit falſos teſtes.*

7 *Scienter autem quando dicatur quis produxiſſe falſos articulos, & induxiſſe falſos teſtes.*

8 *Ignorantia quomodo probetur in iſta materia & quid facere debeat Aduocatus vt excludatur omnis pœna.*

9 *Si verò eſſet dubium an ſcienter, vel ignoranter quis vſus fuerit falſis articulis, & induxerit falſos teſtes, quid agendum ſit.*

10 *Pœna vna applicatur contra facientem falſos articulos, & inducentem falſos teſtes, & vtentem falſis articulis, & probationibus, licet plura delicta videantur.*

11 *Producens teſtes, qui falſum depoſuerunt, vel ſcripturam falſam ignoranter, non punitur, diſtingue tamen vt hic per Authorem.*

12 *Ingo·antia in propoſito præſumitur, & eſt probanda ſcientia per fiſcum, quod magis procedit, quando producens habuit illam ſcripturam ab aliis.*

13 *Teſtis non dicens falſum ſuper negotio principali, ſed ſuper incidentibus, ſi illum producens declarauit nolle vti illius depoſitione non punitur.*

14 *Depoſitio teſtis falſa circà reſpicientia negotium principale, vel circumſtantias illius, non probat, ſecus ſi reſpiciat non tangentia negotium principale, niſi tamen iurauerit veritatem dicere, tam ſuper articulis, quàm tota cauſa.*

15 *Falſitas ſuper capitulis connexis, vel ſuper diuerſis, operatur, vt depoſitio corruat in vtroque caſu, ſecundum vnam opinionem, alij autem contrarium tenent.*

16 *Falſitas commiſſa ſuper vna cauſa de iure canonico reddit falſam etiam aliam depoſitionem factam in alia cauſa.*

17 *Scriptura, vel inſtrumentum, ſiue teſtes falſi in vno, dicuntur falſi in omnibus.*

18 *Teſtes inhabiles veri in aliquibus cenſentur veri in omnibus.*

19 *Teſtis falſum deponens coram vno iudice poteſt puniri etiam ab aliis iudice.*

1 SI quis falſum articulum producat, & ſuper eo falſos teſtes inducat, licet quis ſe abſtineat ab vſu falſorum teſtium, tamen punitur pœna falſi, vt auctor falſitatis, *text. in l. ſi falſos codicillos, C. de falſ.* vbi gloſſ. *& cæteri ſcribentes,* Felin. *in cap. præſentium, n. 11. de teſtibus,* Foller. *in pract. crim. verſ.* Item quod commiſit falſitatem, *n. 22. & 41.* Capic. *decis. 67. ſub num. 6.* Baſſ. *tit. de falſ. n. 159.* Iul. Clar. *§. falſum, n. 5.* vbi refert illum Patrem iuſſu Senatus fuiſſe poſitum ad catenam infamem, qui falſum teſtem produxit pro filio ſuo etiam grauiter vulnerato Moder. Rom. *in q. 159. n. 32. & 34.* Menoch. *de arbitr. caſu 315. n. 1. 14. & 30.* Rimin. iun. *conſ. 345. n. 13. 15. & 19.* Bertaz. *conſ. 25. n. 3 lib.* Petr. Cabal. *in quæſt. crim. caſu 144. n. 1.* Bajard. *in d. §. falſum, n. 136. & ſeq.*

Quam opinionem Doctores admittunt etiam quando auctor falſitatis, nempe ille, qui produxit falſum articulum, & induxit falſos teſtes, illis vſus non fuit, ſed pœnituit, ac ab eorum vſu ſe abſtinuit Petr. Cabal. *d. caſu 144. n. 1. & ſeq.* vbi etiam poſt Bald dicit, vt procedat, etiamſi nemini damnum ex non vſu afferret, quia ſatis eſt, quod potuerit afferre, & eandem opinionem, quod non ſit locus pœnitentiæ in auctore falſitatis, quoad pœnam falſi fugiendam, tenent Capic. *decis. 67. n. 6.* Ferrant. Garg. *conſil. 123. n. 2. tom. 1. crim. diuerſ.* Bajard. *d. §. falſum, n. 72. & 136. & ſeq.* & alij relati per Modern. Rom. *in d. q. 159. n. 35.* vbi tamen *ſub n. 36.* refert, quod plures Doctores contrariam opinionem tenuerunt, vt ob deſiſtentiam ab vſu falſorum teſtium, quis excuſetur à pœna, & fuit originalis doctrina Bart. *in l. Diuus Pius, n. 2. ff. de falſ.* Felin. *in cap. præſentium, n. 11 & n. 13. extra de teſtibus,* Anchar. *in cap. ad falſariorum, n. 7. in fine, de crimin. falſ.* Cæpol. *caut. 52. n. 1.* Corrad. *rubr. de falſ. n. 19.* vbi ampliat etiam, quod falſitas teſtium eſſet euidens, & patens Monticell. *reg. crim. 15. num. 97.*

2 Pro defenſione rei in iſta quæſtione Aduocatus deducat, quod licet articulus ſit falſus, & teſtes inducti falſum dixerint, tamen ſuus principalis non procurauit, neque ſollicitauit teſtes ad falſum deponendum, & ob id ignorabat, an illi teſtes eſſent falſum dicturi, prout in articulis: quia ſi iſto caſu deſiſtat ab vſu, euitabit pœnam falſi, ſecus verò, ſi inquiſitus falſum articulum fecit, induxit falſos teſtes, & procurauit eos falſum dicturos, quia ob non vſum, & ob deſiſtentiam non euitabit pœnam falſi, Rim. iun. *conſ. 345. n. 15.* Capic. *d. decis. decis. 69. num. 6.* Alex. Stiat. *in pract. iud. c. 22. n. 11.* & alij relati per Modern. Rom. *in d. q. 159. n. 37. & ſeq.*

3 Imò, ſi nulla præcedente interrogatione reus, qui falſos articulos, & teſtes fecit, & induxit, ſua ſponte receſſit ab vſu, nec perſeuerauit in vſu vſque ad finem cauſæ, adhuc euitet pœnam falſi, poſt Aret. declarat Capic. *d. decis. 67. n. 7. 8. & 9.* Alex. Stiat. *in pract. iud. c. 22. n. 16. 17.* Petr. Cabal. *in quæſt. crimin. caſu 144. n. 11.* allegat ſcripta per Foller. in loco per eum relato in contratinm, ſed tamen concludit, quod difficile eſſet diſcedere à ſententia Aret. cum videatur communis, ſi verò facit articulum verum, & teſtis falſum dixit, non nocet articulanti, latè Rimin. iun. *conſ. 344. n. 29. & ſeq. vol. 3.* & ante publicationem ſine dubio non datur pœna in producente, Natt. *conſ. 31. n. 3. & ſeq. lib. 1.* Capic. *decis. 62. num. 5.* Bertaz. *conſ. 411. n. 22. vol. 2.* Rim. iun. *conſ. 706. n. 16. & ſeq. vol. 6.* ſed publicata atteſtatione, debet declarare nolle illa vti, vt dicam *ſub n. 7.*

4 Et pœna ſtatuti contra producentem falſos teſtes in numero plurali, habet etiam locum in producente vnicum teſtem tantum, Vital. *in rub. de falſ. n. 18.* Iaſ. *in l. Gallus, §. quid ſi is in 2. lect. n. 2. ff. de lib. & poſthum.* vbi de communi, quos refert, & ſequitur Clar. *in §. falſum, n. 5. verſ. producens falſos teſtes, nec diſſentit,* Modern. Rom. *d. q. 159. n. 40.*

5 Bene verum eſt, quod pœna ſtatuti punientis producentem falſum inſtrumentum, non procedit in producente falſos teſtes, cum iſto caſu appellatione inſtrumentorum non veniant teſtes, Curt. *conſ. 151. n. 75. lib. 2.* Bajard. *§. falſum, n 96.* Vulpel. *reſponſ. 129. num. 16. & num. 26. in fine,* Modern. Rom. *d. q. 159. num. 46.*

6 Sed Aduocatus habeat recurſum ad illam Theoricam, vt inquiſitus veniat excuſandus, quia non ſcienter, ſed ignoranter falſum capitulum, ac falſos teſtes induxit, & ob id excuſetur à pœna falſi Rimin. iun. *conſ. 34. num. 40. & ſeq.* Alex. Stiat. *in d. c. 22. ſub num. 11.* Menoch. *de arbitr. caſu 316. num. 6. lib. 2.* Modern. Rom. *d. q. 159. n. 41.* latè Petr. Cabal. *d. caſu 144. n. 6. verſ. & hoc, & n. 7.* vbi reddit bonam rationem.

7 Scienter autem dicitur feciſſe falſum articulum, ac

induxiſſe falſos teſtes, quando agitur de facto proprio, de recenti, vel ſit eius naturæ, vt non poſſit cogitari ignorantia, vel ſi poſt publicationem atteſtationum fuit per iudicem interrogatus, an velit vti dictis atteſtationibus, & articulis, reſpondeat, quod ſit vel ſine interrogatione etiam detexit falſitatem, & ab ea non ſe abſtinuit, & tunc pœna falſi punitur Boſſ. *tit. de falſ. n.* 154. Menoch. *de arbitr. l. caſu* 315. *n.* 9. Claud. Bertaz. *conſ.* 1 8. *in lit. A, verſ. ſecundo idem procedit lib.* .. Rimin iun. *conſ.* 245. *n.* 14 *lib.* .. Sed bene etiam in facto proprio admittitur quis ad probandum ignorantiam falſitatis, ſi eam probare voluerit, licet iuris præſumptio ſit in contrarium, Menoch. *d. caſu* 315. *n.* 19. *in fine, & n.* 20. Bajard. *d.* §. *falſum. n.* 125. *& ſeq.* Modern. Rom, d. *q.* 159. *n.* 43.

8 Et iſto caſu ſufficit, vt per aliam præſumptionem iuris probetur ignorantia circa productionem articulorum, & teſtium, Felin. *in cap. præſentium, num.* 15. *verſ. & iſtud procedit, & verſ. ſeq.* & ignorantia probabitur, ſi articuli reſpiciant factum alienum, vel etiam proprium, ſed non de recenti, aut aliud, in quo ignorantia, vel obliuio præſumitur, ſed caueat Aduocatus, vt iſto caſu ad pœnam euitandam faciat, vt inquiſitus declarat nolle vti, quia a falſo excuſabitur, Felin. *in d. cap. præſentium,* 11. Boſſ. *tit. de falſ. n.* 154. Menoch. *d. arbitr. caſu* 315. *n.* 7. *& n.* 10. *& ſeq. & n.* 30. vbi reſpondet Ruin. contrarium tenenti, & *in conſ.* 86. *n.* 6. *lib.* 4. & eundem Ruin. reprobant Rimin. iun. *in conſ.* 345. *n.* 5, *& ſeqq.* Bajard. §. *falſum, num.* 79. Petr. Cabal. *d. conſ.* 144. *n.* 7.

9 Si verò dubium ſit, an ſcienter, vel ignoranter produxerit falſos teſtes, & falſos articulos, in facto, in quo potuit cadere error producentis, & tunc in propoſito, Boſſ. *d. tit. de falſ. n.* 154. dicit in tribus caſibus puniri de falſo, primo ſi interrogatus non dicat, ſe nolle vti, ſecundo ſi non alleget errorem; tertio ſi perſeueret vtendo vſque ad ſententiam. Et ob id procuret Aduocatus, vt deſiſtat ab vſu, alleget errorem, & interrogatus reſpondeat, nolle vti, vt poſſit pœnam euitare, Alex. Sciat. *in pract. iud. d. c.* 23. *memb.* 11. Rimin. iun. *conſ.* 345. *n.* 43. *&* 47. *lib* 3. & latè Petr. Cabal. *d. caſu* 134. *n.* 8. *& ſeq.* Modern. Rom. *d. q.* 156. *n.* 45.

10 Sed ſciat etiam Aduocatus, quod licet reus fecerit falſos articulos, & induxerit falſos teſtes, ac atteſtationibus vſus fuiſſet, quamvis videantur eſſe plura delicta, vnica tantum pœna puniri debet, vt bene, & latè declarat Petr. Cabal. *in quæſt. crimin. caſu* 145. *per totam*, vbi tamen dicit, quod acrius puniretur pro reiteratione falſitatum. Quod nota, quia ſæpè contingit in facto, & ego in facto habui in quadam cauſa Spoletana de Coruinis, quorum vnus fuit imputatus confeciſſe falſam epiſtolam, illam in actis A. C. produxiſſe, & ad illam recognoſcendam falſos teſtes induxiſſe, ac eadem epiſtola ſic producta, & recognita vſum fuiſſe, & ego autem allegaui dictum caſum Petr. Cabal. ad illum euadendum a maiori pœna triremium, ob multiplicitatem falſitatum, vigore banni inflicta ptovt obtinui.

11 Qui autem produxit teſtes, qui falſum depoſuerunt vel produxit ſcripturam falſam ignoranter, non punitur. Menoch. *de arbitr. caſu* 316. *num.* 6. Honded. *conſ.* 109. *n.* 67. *lib.* 2. qui alios allegant. Sed Doctores videntur diſtinguere inter inſtrumenta, & teſtes, vt in inſtrumentis teneatur, cum potuiſſet deliberatè producere inſtrumenta; ſecus in teſtibus, quia neſciebat quid eſſent dicturi niſi poſtea fuerit certioratus de falſitate teſtium, Gand. *tit. de falſ. num.* 11. *&* 24. Vital. *rubr. de falſ. num.* 15. Modern. Roman. *q.* 159. *n.* 49.

12 Et ignorantia in dubio præſumitur, & fiſcus debet probare ſcientiam, Olaſc. *conſ.* 66. *n.* 9. Bertaz. *conſ.* 33. *n.* 2. Honded *conſ.* 109. *n.* 68. *& ſeqq. lib.* 1. quod magis procedit ſi probet illam ſcripturam ab aliis habuiſſe: Vital. *d. rubr. de falſ. n.* 2. Barbat. *conſ.* 52. *n.* 9. *lib.* 3. Bertaz. *conſ.* 33. *n.* 22. *lib.* 1. Honded. *conſ.* 109. *n.* 65. *lib.* 1. Modern. Rom. *q.* 159. *n.* 17. *&* 53. vbi poſt alios, quos allegat, dicit; ſecus ſi non doceat à quo habuerit, & licet aliqui voluerint, quod ſcientia præſumatur, & non ignorantia, tamen etiam pro concordia tradunt, vt ignorantia, iſto caſu per iuramentum producentis probetur, Cyn. *in l. maiorem, n.* 3. Salicet. *n.* 2. *C. de falſ.* Modern. Rom. *d. q* 159. *n.* 50. *cum plur. ſequent.* vbi etiam ſubdit, quod in ruſtico, vel in facto alieno, vt ſi proueniat ex iuſta cauſa, præſumatur ignorantia; ſecus ſi falſitas eſſet notoria quia tunc producens puniretur, etiam ſine aliqua præcedente interrogatione. Felin *in cap. præſentium, n.* 13. *extra de teſtibus,* Corrad. *in pract. rubr. de falſ. num.* 19. Bajard. §. *falſum, n.* 110. vbi reprobat Follerium contrarium tenentem *in loco per eum relato.*

13 Si verò teſtis falſum dixit, non ſuper eo, ſuper quo principaliter fuit inductus, ſed ſuper aliquibus incidentibus, & producens declarauit ſe nolle vti depoſitione illius teſtis in illa parte, non tenetur, neque punitur, Bart. *in l. ſi falſum, n.* 1. *verſ. ſecus ſi ſuper aliquibus incidentibus, C. de falſ.* Mod. Rom. *d. q.* 159 *n.* 47. Et idem poteſt dici, quando falſitas eſſet ſuper interrogatoriis, de quo vide Rimin. iun. *conſ.* 344. *n.* 30. *& ſeq. vol.* 3. vbi alios allegat.

14 Et ſi falſitas eſt commiſſa ſuper circumſtantiis reſpicientibus negotium, de quo agitur depoſitio illius teſtis non probat, Iul. Clar. *q.* 53. *n.* 6. latè poſt alios quos allegat Maſcard. *de probat. concl.* 743. *num.* 11. *in princ. lib.* 1. Secus verò, ſi eſſet ſuper circumſtantiis nullo modo tangentibus negotium principale, latè Iul. Clar. *d. q.* 53. *n.* 7. vbi de communi, & Maſcard. *d. concl.* 743. *n.* 12. *verſ. ſecus autem.* niſi tamen teſtis iurauerit reſpondere ſuper tota cauſa, vel ſuper omnibus, de quibus fuiſſet interrogatus pro veritate: quia etiamſi eſſet commiſſa falſitas ſuper circumſtantiis, & non neceſſariis, nec facientibus ad cauſam, tota eius depoſitio redderetur nulla, Maſcard. *d. concl.* 743. *n.* 22. Bajard. *q.* 53. *n.* 21. qui omnes alios allegat, & vide Rimin. iun. *conſ.* 344. *n.* 41. *& ſeqq. vol.* 3. Quamvis teſtis ſimpliciter iurans, teneatur ſuper tota cauſa iurare, vt per Anton. Gabr. *concluſione quarta, num.* 14. *lib.* 7.

15 Quando verò falſitas eſſet ſuper capitulis connexis ſiue ſuper diuerſis, depoſitio teſtis in vtroque caſu corruit, ſecundum communem opinionem atteſtatam per Iul. Clar. *q.* 53. *verſ. ſed quæro in fin.* latè, qui alios concordantes allegat Maſcard. *d. concl.* 743. *n.* 21 *& ſeqq.* Honded. *conſ.* 87. *n.* 130. *vol.* 2. qui etiam allegat. Sed Viu. *commun. opin. q* 35. *n.* 4. dicit opinionem in contrarium etiam eſſe communem, quam etiam firmat, Boër. *deciſ.* 253. *num.* 6. vt refert, & ſequitur Bajard. *q.* 53. *memb.* 20. Quæ ſecunda communis opinio procedit ſine difficultate, quando falſitas in vno articulo eſſet non in committendo, ſed in omittendo, quia tunc falſitas non infringit dicta teſtium, Tiraq. *de pæn. tempor. cauſ.* 44. *n.* 41. quem ſequitur Viu. *d. commun. opin. q.* 35. *n.* 1. & Bajard. *d. q.* 53. *n.* 19. ſed quæ requirantur, vt teſtis falſum deponens puniatur, poſt Foller. Aduocatus videat Canalcan. *in pract. de teſtibus, p.* 5. *n.* 219. vbi ponit 17. requiſita, quæ ſi non concurrant, potius dicatur repugnantia, quam falſitas in teſte, & primum eſt, quod ſit de falſitate accuſatus, 2. quod in iudicio falſum depoſuerit, 3. quod ex proceſſu de falſitate appareat, 4. quod ſit examinatus coram iudice, & non coram Notario, 5. quod depoſuerit per verbum affirmatiuum, 6. quod ſcienter falſum depoſuerit, 7. quod doloſè falſitatem dixerit, 8. quod ſit ſagax & non ignarus, 9.

ignarus, 9. quod falſitas noceat, vel ſit apta nocere, 10. Quod falſum depoſuerit ſuper capitulis ad inſtantiam partis productis. 11. quod ſit ſuper ſubſtantialibus, & non accidentalibus, 12. quod falſitas reſultet ex ipſomet dicto, 13. quod teſtis ſit citatus cum inſertione eius falſæ depoſitionis, 14. quod nemo compareat pro eo, 15. quod teſtis fateatur eius depoſitionem iudicialem ſecus ſi diceret aliter dixiſſe, quam ſcriptum reperiatur, 16. quod eius depoſitio non ſit reprobata contrariis depoſitionibus, 17. quod eius contumacia ritè, & rectè proceſſerit.

16 Sed attenta diſpoſitione iuris canonici, commiſſa falſitate in vna cauſa, redditur falſa depoſitio facta in alia, ſecundum Maſcard. *in d. concl.* 743. *n.* 9. *verſ. ſexto amplius*, vbi concordantes allegat; Petr. de Surd. *conſ.* 328. *n.* 11. *vol.* 1.

17 Idemque eſt in proceſſu, ſcriptura, vel inſtrumento, quia ſi reperiatur falſus vnus teſtis, vel duo ſeu tres: ac inſtrumentum ſit in vna parte falſum, cenſetur falſum in omnibus, latè *deciſ.* Auen. 33. *n.* 1. & 2. vbi adducit illud adagium. qui in vno errauit factus eſt omnium reus, & carmen Virgilij, & crimine ab vno diſce omnes. Et idem in libro vt falſus, in vno capite, vel partita, reputetur falſus in omnibus, & quoad alia Flor. *conſ.* 88. *n.* 8. *lit.* 1. *de communi*, latiſſimè, Menoch. *de præſumpt. p.* 2. *lib.* 5. *præſumpt.* 21. Sed pro declaratione vide omnino Foller. *in pract. crim. in verb.* Item quod commiſit falſitate, *n.* 68. & latiſſimè Maſcard. *de probat. concl.* 741. *per totum, vol.* 2. vbi ponit ad iſtam propoſitionem ampliationes, & limitationes, & vide latè Baiard. *q.* 52. *n.* 19. 20. & 21. vbi declarat quando falſitas commiſſa in vno articulo dicatur commiſſa in omnibus, ſed Andr. Fachin. *in controu. iur. lib.* 9. *c.* 79. poſtquam retulit plures opiniones, tuetur quod inſtrumentum falſum in vna parte non præſumatur falſum in aliis; niſi adeſſet falſitas in vna parte, quæ per ſe totam fidem inſtrumento adimat, vt ſi ſcriptum ſit actum fuiſſe in vno loco; & eſſet actum in alio, quia tunc totum diceretur falſum: aliàs ſecus.

18 Sicut eſt, & è contra; quod ſi teſtes inhabiles reperiantur veri in pluribus, debent cenſeri veri in omnibus, Dec. *reſponſ.* 48. *num.* 33. *verſ. Item*, & 3. *lib.* 3. prout idem eſt in libro priuato, cui non creditur pro ſcribente, ſed ſi aliquæ partitæ probabuntur veræ, etiam reliquis credendum erit. Crauet. *conſil.* 158. *num.* 6. Angel. *in* §. *actionum, quæſt.* 13. *Inſtitution. de action.* & *in* §. *final. verſiculo quarò an credatur Inſtitution. de Atilian. tutorum*, vbi teſtatur ita fuiſſe iudicatum, & poſt alios quos adducit, Decian. *in dict. reſponſ.* 48. *numero* 34. Et de magis communi etiam poſt alios, quos allegat, teſtatur Apoſtill. ad Modern. Rom. *in conſil.* 13. *in littera A.*

19 Et teſtis falſum deponens coram vno iudice poteſt puniri, non ſolum ab illo iudice, ſed etiam ab alio, Boſſ. *tit. de falſ. num.* 117. Roland. *conſil.* 11. *num.* 12. *vol.* 2. vbi reſpondet contrariis, Farinac. *quæſt.* 67. *num.* 3. latè Canale. *in practica de teſtibus, part.* 3. *num.* 90. & *fragm.* 8. & ibi etiam firmat, quod poſſit puniri à iudice committente examen per litteras ſubſidiales, & teſtatur de veriori poſt Farinac. *d. quæſt.* 67. *num.* 33.

CAPUT XIV.

Interrogatoria facienda producenti falſum articulum, vel teſtes, ſeu ſcripturam falſam, an illis vti velit pro bonis & legalibus.

SUMMARIUM.

1 *Interrogatio facienda per iudicem contra producentem falſum articulum, falſos teſtes, ſeu falſum ſcripturam, quomodo ſit concipienda, vt interrogatus reſpondere debeat.*

2 *Interrogatio contra producentem falſum ſcripturam, vel teſtem non poteſt fieri ex officio iudicis, ſed tantum ad inſtantiam partis.*

3 *Interrogatio ſuper falſa ſcriptura non poteſt fieri, niſi ſcriptura fuerit producta in actis.*

4 *Interrogatio non eſt facienda tertio, quando interrogatus ipſe fecit falſam ſcripturam.*

5 *Interrogatio, ac etiam reſponſio eſt facienda per principalem met, vel cum mandato ſpecialiſſimo ad ita reſpondendum, vel interrogandum.*

6 *Interrogatio an velit ſcripturam, vel articulos pro bonis habere, debet eſſe cum proteſtatione; quia intendit illa, vel illos redarguere de falſo ſuper tali parte, & reſponſio debet eſſe pura, & ſimplex, & non conditionalis, vel proteſtatiua, dummodo pars inſtet pro iſta præciſa reſponſione affirmatiua, vel negatiua, alias reſponſio conditionalis, vel proteſtatiua admitteretur.*

6 *Semel renuncians teſtibus, vel ſcripturis, non poteſt amplius vti iiſdem teſtibus, vel ſcripturis.*

7 *Producens ſcripturam, vel articulum ſuper facto alieno, poteſt reſpondere, non præciſè, ſed conditionaliter niſi de facili certiorari potuiſſet.*

8 *Reſponſio facta* nolle vti, *extinguit pœnam.*

10 *Reſpondere recuſans interrogationi, an velit vti teſtibus, & ſcripturis, habetur pro negante, dummodo accenſeatur contumacia, etiam, quando deſuper fiat iudicis interlocutoria.*

11 *Interrogatio prædicta poteſt fieri in quacumque parte iudicij.*

ADduocatus, vt valeat inſtruere ſuum clientem 1
in iſta materia interrogationis ſciat, quod ſi fiſcus, vel pars interroget aliquem ad declarandum, an velit vti ſcriptura, vel teſtibus exhibitis in iudicio, ille non teneatur reſpondere niſi in ipſa interrogatione adiiciatur cauſa, nempe, quia intendit inſtrumentum productum, vel ſcripturam, ſeu teſtes examinatos, redarguere de falſo, vt poſt alios, quos allegat, firmat Alex. Sciat. *in pract. iud. c.* 12. *n.* 18. Baiard. *in* §. *falſum, n.* 132. Modern. Rom. *q.* 159. & *ſeq.* & *n.* 77. imo requiritur etiam, vt ſpecifice dicat, in qua parte intendat redarguere de falſo, alias non compellitur reſpondere, Ant. Gabr. *lib.* 7. *concl. n.* 9. Et habetur deciſio relata per Modern. Rom. *in prima deciſione inter eius conſ.* Sed Baiard. *in* §. *falſum, n.* 131. videtur diſtinguere inter inſtrumentum, & teſtes, vt quoad teſtes, debeat exprimere in qua parte eos velit redarguere de falſo, ſecus in inſtrumento, vt ſufficiat interrogare in genere quod illud intendit de falſo redarguere.

Et ſcias, quod, licet talis interrogatio fieri poſſit à 2
iudice,

iudice, parte inſtante, illam tamen facere non poteſt ex officio, vt conſuluit Rimin. ſen. *conſil. 569. per tot. lib. 3.* quem ſequitur Modern Rom. *in dict. quaſt.* 159. *num.* 79. Imo iudex quando in examinibus interrogat reum, an velit habere teſtes inductos, vel ſcripturam productam pro bonis, & legalibus faciat, vt priùs præcedat inſtantia partis, vel fiſci ſuper tali interrogatione facienda.

3 Et requiritur, vt reus cogi poſſit ad præcisè reſpondendum, vt inſtrumentum, vel ſcriptura fuerit in iudicio producta, vel de ea in iudicio fuerit facta mentio Cæphal. *conſilio* 83. *numero* 10. *ſequenti volumine* 1.

4 Nec quis tenetur reſpondere interrogatorio circa falſam ſcripturam quam interrogans fecit cum facto, & vitio ſuo id acciderit. Crau. *conſil.* 927. *num.* 7. *& ſeqq.* quem ſequitur Rim. ſen. *conſilio* 778. *numero* 33. *volum.* 7.

5 Et in reſpondendo huiuſmodi interrogatorio, aut reſponſio eſt facienda per principalem, aut per procuratorem habentem ſpecialiſſimum mandatum ad ſic, vel ita reſpondendum, Menoch. *caſ.* 315 *num.* 25. *lib.* 2. Sicut ipſa interrogatio eſt facienda à principali, Baiard. *d. §. falſum num.* 13 Modern Rom. *d. q.* 159. *num.* 23.

6 Reſponſio autem interrogatorio legitimè facto, an velit teſtes productos, vel articulos ſeu ſcripturam pro bonis, & legalibus, debet eſſe pura, libera, præciſa, affirmatiua vel negatiua, non autem ſub conditione, quatenus teſtes ſint veri, vel verum depoſuerint, vel quatenus de iure teneatur, vel, ſi reperiantur falſi, nolit eis vti Bar. *in l. Dinus la* 2. *num.* 2. *ff. de falſ.* Lap. Cæpol. & Ang. *in locis relatis* per Natt. *conſil.* 625. *num.* 1. Ant. Gab. *concl.* 7. *num.* 1. *& ſeq. lib.* 7. Burſatt. *conſil.* 188. *num.* 10. *volum.* 2. vbi de veriori opinione, & alios adducit, qui opinionem Bart. ſequuntur. Addit. ad deciſion. poſitam per Modern. Roman. *poſt ſua conſilia in deciſ.* 10.

Quæ opinio Bart. in pract. obſeruatur, vt per Natt. *d. conſ.* 655. *num.* 4. dummodo pars inſtet pro præciſa reſponſione affirmatiua, vel negatiua, & iudex debet ei dare terminum ad præcisè reſpondendum. Deciſio. Auenion. 50. *num.* 3. vbi alios allegat, & teſtatur, quod ita fuit reſolutum, ſecus ſi pars nihil replicet ad reſponſionem factam ſub conditione, vel cum proteſtatione, vt poſt alios, quos allegat, ita declarat Natt. *in dict. conſ.* 655. *num.* 2. *& ſeq.* Burſat. *in conſ.* 188. *n.* 19. *& ſeqq. vol.* 2.

7 Et qui ſemel renunciauit vſui teſtium, vel inſtrumenti, quod de falſo redarguebatur, amplius eo vti non poteſt, nec in alio iudicio, *l. 3. Cod. de fide inſtrum.* Anton. Gomez. *ad l.* 83. Taur. *num.* 7. *in fine.* Vitalin. *in tit. de falſ. num.* 17. *in fine,* Crauet. *conſil.* 234. *nu.* 30. 35. Angel. *de maleſ. in verbo falſario num.* 42 Affl. *in conſtitut. Qui falſo inſtrumento r. n.* 3. *in fine,* Anch. *conſ.* 173. *num.* 2. Alex Stiat. *in practica iud. cap.* 21. *num.* 7. *&* 10. Imò iſtu aſu inſtrumentum redditur ſuſpectum de falſo Boſſ *tit. de falſ. num.* 161. Nemz. *conſ.* 8. *num.* 65. Alban. *conſ.* 585. *num.* 3. vbi plus ſubdit, quod ex hac reſponſione oritur vera confeſſio, & probatio falſitatis, de quo tamen, an, & quando ex iſta reſponſione, nolle vti reſultet ſuſpicio falſi, vel falſitatis, vide Doctores cumulatus per Modern. Rom. *in quaſt.* 159. *n.* 69. *cum pluribus ſeq.*

8 Si verò ageretur de facto alieno, quoad producentem, poteſt reſpondere cum dicta proteſtatione, vel ſub conditione, nec cogi ad præciſe reſpondendum Natt. *dict. conſ.* 635. *num.* 4. vbi latè diſputat iſtum articulum de facto alieno, an admittatur proteſtatio, vel reſponſio conditionalis. Arer. in capite præſertim extra de teſtibus niſi de facili certiorari potuiſſet; Natt. *conſ.* 365. *num.* 1. vel niſi fuiſſet ei datus terminus ad reſpondendum, quia tenetur in omni caſu præcisè reſpondere, Iul. Clar. *§. falſum verſ. falſo inſtrumento* & ſequitur Burſat. *conſ.* 188. *num.* 2. *lib.* 2. dummodò in termino veriſimiliter potuiſſet ſe informare, aliàs ſecus, vt poſt Arer. *in d. cap. præſertim,* declarat Natt. *d. conſ.* 365. *num.* 5. Ant. Gabr. *concluſ.* 7. *lib.* 2. Et in habentibus factum ſucceſſiuum, etiam non admittitur reſponſio conditionalis, neque proteſtatio, cum in eis de facili poſſit certiorari, ſecus in momentaneis, Natt. *d. conſ.* 635 *n.* 10.

Et iſte reſpondens nolle vti excuſatur à pœna, & vſu falſi inſtrumenti, vel falſorum teſtium. Butr. *in l. ſi falſos verſ. ideò cautela eſt, C. de falſ.* vbi Bar. *n.* 1. Burſatt. *conſ.* 322. *n.* 12. ſecus ſi dixerit velle vti; quia, licèt non fabricauerit talem falſam ſcripturam, punietur pro vſu: quia præſumitur, quod ſcienter illam produxerit, Abb. *in d. c. præſentium num.* 10. *de teſtibus, extra,* Vitalin. *tit. de falſ. num.* 15. Alex. Stiat. *in pract. indic. cap.* 22. *num.* 5. Menoch. *de arbitr. caſ.* 315. *num.* 8. vbi dicit, quod iſto caſu pœna erit arbitraria. Franc. Marc. *deciſ.* 737. *num.* 1. Sed Gabr. *lib.* 7. *num.* 10. poſt Salic. *in l. ſi falſos, C. de falſ. tenet,* quod nec etiam iſto caſu puniri debeat, niſi verè ſciuerit inſtrumentum eſſe falſum, aut noluerit ſe informare de falſitate, cùm potuerit & ſequitur Modern. Roman. *dict. quaſtione* 159. *num.* 63. 9

Non reſpondens, aut non præcisè reſpondens interrogatoriu, an velit habere teſtes prædictos pro bonis, vel an intendat vti illis, habetur pro negante ſi contumacia illius accuſetur, & de ſuper fiat declaratio per iudicem prout requiritur, quod habeatur pro negante & quod nulla fides adhibenda ſit illis teſtibus, vel inſtrumento, vt firmat poſt Rol. Soc. Cæpol. & alios Baiar. *in § falſum.* 141. *& ſeq.* vbi etiam dicit, an non reſpondens poſſit moram purgare ante, vel poſt iudicis declarationem, & ſequitur Modern Rom. *dict. quaſt.* 156. *num.* 64. & ſi nolit reſpondere, poſſit cogi ſub pœna confeſſi, & conuicti Caual. *de Brach. reg. p.* 6. *num.* 218. 10

Et iſta interrogatio poteſt fieri in quacumque parte iudicij, etiam poſt rem iudicatam, & ita ſeruatur in praxi, vt poſt alios, quos allegat, firmat Baiard. *d. §. falſum n.* 153. Burſatt. *conſ.* 158. *n.* 11. *vol.* 2. vbi concordantes allegat. 11

Pro complemento ſciat iudex, quod ſecuta reſponſione negatiua, vel affirmatiua formetur contra ipſam partem inquiſitio ab eodem iudice, coram quo depoſuit, & ipſo examinato, & completo proceſſu dentur reo defenſiones Caualc. *de Brach. reg. p.* 6. *n.* 118. *verſ. ſed obuer,* ſi iudex fuerit capax iuriſdictionis aliàs cognoſcitur cauſa falſitatis per iudicem criminalem, & interim iudex ciuilis ſuper ſedit, ſecus, ſi tantum ageretur contra teſtes, vt latè ibi per Caualc. ſic vt ſuperſederi debeat eſſe inſtituendum iudicium & contra teſtes, & contra principalem inducentem eos.

CAPVT XV.

Teſtibus, an Notario quando magis credatur, ſi teſtes dicant non dixiſſe, prout ſcriptum reperitur.

SVMMARIVM.

1 *Teſti contra notarium, & Notario contra teſtem non creditur in criminalibus, quando agitur ad pœnam.*

2 *Teſtes plures ſi dixerint non depoſuiſſe, prout ſcriptum reperitur,*

reperitur, facerent indicium ad inquirendum contra Notarium, non autem ad torquendum.

3 *Teſtis, & Notarius ſi ad inuicem contrarianeur, & agatur de tortura inferenda, teſtis torquetur, licet hoc in practica non ſeruetur.*

4 *Teſtis ſi neget dixiſſe ea quæ Notarius ſcripſit, magis creditur ſcripturæ, & Notario quàm teſti.*

5 *Quod magis procedit ſi notarius quando examinauit, habebat ſcriptorem, qui ſcribebat examen.*

6 *Et multo magis procedit, ſi teſtis ſuo examini ſe ſubſcripſerit.*

7 *Si teſtis fuerit iudice interueniente examinatus magis creditur ſcripturæ, & Notario, quàm teſti.*

8 *Iudex arbitrio ſuo habita conſideratione qualitatis perſonarum teſtis, & Notarij, alteri eorum, & cui ſibi viſum fuerit, magis credere poteſt.*

9 *Teſtibus pluribus Notario contradicentibus, inſpecta illorum, qualitate, ſi fuerint idonei teſtes præualent Notario ſuſpecto, & magis eis quàm Notario creditur ſecus verò, ſi ipſi non eſſent idonei, Notarius verò bonæ conditionis eſſet, & famæ, quia tunc Notario magis crederetur.*

10 *Scribens in ſpatio albo exiſtente in ſcriptura producta an puniatur remiſſiuè.*

1 QVicquid in ciuilibus dubitari poſſit, in criminalibus autem, quando agitur ad pœnam, non creditur, neque Notario contra teſtem, nec teſti contra Notarium, Natt. *conſ.342.n.1.lib.3.* Capie. *dec.93.n.1.* Boſſ. *tit. de falſ. n.10.&* 58. Hier. de Mont. *q.12. num.3.* Craſſ. *com. opin. lib.2.c.17.q.22.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi Iul. Clar. *§. falſum num. 11.* vbi de comm *& q.63. n.17.* Menoch. *de præſumpt. lib.2. præſumpt.99.n.15. verſ. ſecus in crimin.* Maſcar. *de probat. concl.1094.n.9.* vbi de comm. Fulu. Pacian. *de prob. lib.2. c.48.n.57.* qui omnes concordantes allegant, prout facit Mod Rom. *q.159.n.204.*

2 Et ſi fuerint plures teſtes, qui dicerent non dixiſſe, prout ſcriptum reperitur, non poteſt Notarius torqueri, ſed ſolum eorum depoſitio faceret indicium ad inquirendum, Rol. *conſ.39 ſub n.17.&* 33. *& ſeq. lib.1.* Natt. *conſ.392. per totum. lib.2.* vbi alios allegat, *& ſub n.7. & ſeq.* dicit idem procedere, quando plures teſtes aſſererent non fuiſſe examinatos, licet contrarium teneat Capie. *dec. 93. in fin.* vt notarius poſſit torqueri ex depoſitione plurium teſtium.

3 Si verò agatur de inferenda tortura. Boſſ. *tit. de falſ. n.56. & n.17.* tenent, vt teſtis de iure poſſit torqueri, quando Notarius, & teſtis ad inuicem contrariantur, cùm Notarius vices duorum teſtium ſuſtineat, licèt, propter impetitiam iudicum in practica non obſeruetur, & ſequitur Maſcard *de prob. concl.194.n.12.li.2.* nec apud nos ſeruari teſtatur, Mod. Rom. *q.159.n.209.* Prove verè numquam audiui iſto caſu teſtem torqueri, quod in iudicialibus vnus teſtis non faciat indicium ad torturam contra Notarium, Natt. *conſ.392. n.7. & ſeq. vol.2.* vbi reddit rationem.

4 Quod verò ad probationem, ſi teſtis neget depoſuiſſe, prout Notarius ſcripſit, magis creditur ſcripturæ, & Notario, quàm teſti. *tot. de falſ. n.16.* Couar. *var. reſolut. lib.2.c.13.n.10.* Alciat. *de præſumpt. reg. 3. præſumpt.13.n.1.* Iul. Clar. *§ falſum n. 11. & ſeq.53. n. 17.* Menoch. *de præſump. lib.1. præſump.79. n.14.* Maſcard. de probat. *concl.1094 n.7. & ſeqq. lib. 2.* vbi de comm. Pacian. *de probat. lib.2.c.48.n.56.* qui omnes alios concordantes cumularunt. Quod ſine difficultate procedit in actibus iudicialibus. Natt. *d. conſ.392.n.7. & ſeqq.* cum in extraiudicialibus ſecus ſit, vt videmus, quod vnus teſtis inſtrumentarius facit vacillare inſtrumentum, vt non faciat fidem, nec probationem in cauſa ciuili. Pariſ. *conſilio 152. num. 8. volum. 4.* Menoch. *de arb. caſ.105. num. 13. & ſeqq. lib.2.* Honded. *conſil.99. num.2. volum. 2.* Villagut. *in pract. crimin. lib.8. cap.1. concl.17.*

5 Et vt magis, quoad probationem, credatur Notario, quàm teſti, procedit, quando Notarius examinaret, & haberet ſcriptorem, qui ſcriberet examen, Alciat. *de præſump. reg.3. præſump.13. num.10.* Menoch. *de præſump. lib.2. præſump.79.n.16.* Baiard *§. falſum n.57.* Maſc. *de prob. concl.1084. num.20. lib.3.* vbi dicit etiam procedere in cauſa criminali, & ſequitur Mod. Rom. *quæſt.59.n.191.*

6 Et multo magis procedit, ſi teſtis ſe examini ſuo ſcripſerit, Crauett. *conſil. crim.47. n. 2. & ſeqq.* vbi declaret, dummodo in ſubſcriptione teſti legatur ſuum examen, vt poſſit errorem corrigere, ſi petatur, aliàs ſecus prout apud nos ſeruatur, vt teſtatur Mod. Rom. *dict. quæſt.159. num.192.* Iul. Clar. *d. § falſum num.11. in fin.* & ſequitur Villagut *in d. concluſ.17.* vbi dicit idem eſſe quando teſtis neſciret ſcribere ſi feciſſet ſignum crucis.

7 Si verò fuerit examinatus, cum interuentu iudicis, tranſit ſine difficultate, vt magis credatur Notario, vel eius ſcripturæ quàm teſti. Iul. Clar. *q.53.n.17.* Hier. de Mont. *q.12.n 4.* Couar. *var. reſol. lib.2. cap.13.n.11.* Curt. *de teſtibus, concl.42.n.88.* Crauet. *conſ.13. n.2.* Modern. Rom. *d. q.159.n.189.* Maſcard. *de probat. concluſ.1094. n.11. vol.2.* qui omnes concordantes allegant Villagut. *in d. concl.13.*

8 Et quod diximus quoad probationem, quod magis ſit credendum Notario, quàm teſti, procedit, niſi iudici aliter viſum fuerit ex qualitate perſonarum: quia Notarius eſſet perſona ſuſpecta, & non bonæ famæ, teſtis autem perſona fide digna. Iacob de Aret. *in l.5. §. ſi quis neget n.2. verſ. niſi alias Tabellio, ff. quemadmod. teſtam. aperian.* vbi Alber. *n.3. &* 4. Butr. *in c. ad audientiam n.17.* Imol. *n.3.* Abb. *n.7.* Felin. *n. 6. extra de præſcript.* Tiraquell. *de pæn. cauſ.51. nu.129.* Curt. *de teſtib. concl.40.n.85.* Maſcard. *de probat. concl.1094. num.13. & ſeq. lib.2.* Baiard. *q.53. num.35.* Modern. Rom. *quæſt.559. num 133.*

9 Si verò fuerint plures teſtes, qui notario contradicerent, an quoad probationem, ſit magis credendum teſtibus, quàm Notario, ſunt opiniones hinc inde, quas cumulauit Mod. Rom. *in d. q.59. nu.197. & ſeqq.* Et tandem videtur ſtare cum eadem diſtinctione ſupraposita, vt ſit inſpicienda qualitas Notarij, & teſtium, adeò quod magis credatur Notario, quam pluribus teſtibus, quando Notarius eſſet bonæ conditionis, & famæ, & teſtes non eſſent idonei, & contra magis credatur teſtibus fide dignis, quàm notario, qui fuerit ſuſpectus, ex traditis per Specul. *in tit. de inſtru. edit. §. reſtat videre n. 10.* vbi diſputat articulum pro, & contra Butr. *in cap. ad audientiam n.17. in fine extra de præſcrip.* & ibi Alex. de Næuo *num.14.* Gram. *conſ. crim.67.n.7.* Guid. Pap. *dec.540. num.2.* vbi teſtatur ita fuiſſe in illa curia aliàs reſolutum, Capic. *dec. 94.n.2.* Sed Theſaur. *in q. forenſ. q.31.n.7.* poſtquam retulit diuerſas opiniones concludit, quod Senatus cenſuit eſſe ſtandum magis Notario quàm teſtibus, quando non eſſent plures numero, ſecus ſi excedant numerum duorum, & concludenter deponant, quia tunc poteſt deueniri contra Notarium ad torturam, & ita vidiſſe eſſe obſeruatum teſtatur.

10 Et ſi producatur aliqua ſcriptura cum aliquo ſpacio albo & poſt productionem ſcribatur in dicto ſpacio albo, an ſcribens poſſit puniri, latè ponit hanc quæſtionem, & illam benè declarat Petr. Cabal. *in q. crim. caſ.217. per totum cent.3.*

CAPVT

CAPVT XVI.

Teſtes dicentes falſum depoſuiſſe ſuper articulis, quando noceant inquiſito.

SVMMARIVM.

1 *Teſtibus aſſerentibus ſalſum dixiſſe non creditur contra tertium.*
2 *Etiamſi teſtes hoc aſſererent in articulo mortis conſtituti, & eſſent plures teſtes.*
3 *Notario aſſerenti falſum ſcripſiſſe in fauorem rei inquiſiti non creditur.*
4 *Item eſt in iudice affirmante falſum promulgaſſe ſententiam, niſi tamen ſententia eſſet iniuſta.*
5 *Tortura inferretur contra imputatum de ſubornatione ſi cum tali aſſertione teſtis, Notarij, vel iudicis alia adminicula concurrerent.*

1 IN iſta quæſtione Aduocatus habet regulam pro ſe, vt teſtibus aſſerentibus dixiſſe falſum non credatur in præiudicium tertij, & Doctores cumulauit Maſc. *de probat. concl.* 744. *n.* 1. *vol.* 1. Petr. de Surd. *concl.* 173. *n.* 80. *vol.* 2. Ant. Gabr. *lib.* 7. *de crim. concl.* 32. *n.* 1. vbi de comm. Baiard. *p.* 51. *n.* 28.

2 Et hoc Doctores admittunt, etiamſi teſtes hoc aſſererent in articulo mortis, vt per Ant. Gab. *d. concl.* 32. *n.* 2. vbi infinitos alios cumulauit, & *ſub n.* 3. affirmat procedere, etiamſi teſtes in iudicio criminali contra tertium intentato hoc aſſerant, & allegat Ruin. *n.* 151. *col. fi. verſ. quibus non obſtantibus vol.* 5.

3 Idemque erit in Notario, ſi aſſereret falſum ſcripſiſſe in fauorem rei inquiſiti. Boër. *deciſ.* 355. *in fin.* Alex. *conſil.* 133. *in fin. volum.* 7. Ant. Gabr. *d. concl.* 32. *num.* 5. Rol. *conſil.* 18. *num.* 7. *lib.* 1. Maſcard. *de probat. concl.* 744. *num.* 4. *vol.* 1. Petr. Cabal. *in q. crim. caſ.* 151. *nu.* 4. ſed ſolum facit aliquam præſumptionem. Natt. *conſil.* 124. *n.* 14. *vol.* 1.

4 Idemque affirmant in iudice dicente tuliſſe falſam ſententiam. Ant. Gabr. *d. concl.* 32. *num.* 7. Maſcard. *de probat. d. concl.* 744. *num.* 1. qui omnes alios allegant, niſi ſantentia contineret iniuſtitiam, quia ſuper iniuſtitia ſibi crederetur. Ant. Gabr. *d. concl.* 32. *num.* 8. & *ſub n.* 9. dicit, quod, ſi eſſent plures iudices, qui in ſententia interuenerint, & aſſererent tuliſſe falſam ſententiam, per ſordes, in præiudicium tertij etiam eis crederetur.

5 Benè verum eſt, quod, ſi cum aſſertione teſtis, vel Notarij, ſeu iudicis concurrant alia adminicula grauarent imputatum de ſubornatione ad torturam. Ant. Gab. *dict. concl.* 32. *num.* 13. vbi concordantes allegat; quo verò ad ipſos confitentes, non eſt dubium, quod eorum aſſertiones ſufficiant. Ant. Gabr. *dict. concluſ.* 32. *n.* 14.

Si verò Aduocatus velit alias declarationes in iſta quæſtione, videat Maſcard. *in dict. concl.* 744. Anton. Gabr. *concl.* 32. Petr. de Surd. *conſil.* 175. *num.* 8. & *ſeqq. volum.* 2. Petr. Caball. *in dict. caſ.* 151. Farinac. *conſil.* 79. *num.* 15.

CAPVT XVII.

Reus falſos teſtes producens an perdat cauſam.

SVMMARIVM.

1 *Articulos, & teſtes falſos inducens non amittit cauſam.*

1 DEfenſor cauſæ habet in iſta quæſtione opinionem pro ſe, vt inducens falſos teſtes, ac falſos articulos non amittat cauſam Boër. *dec.* 291. *num.* 1. *in fine, & num.* 2. Vant *de nullit. ex defect. proceſſ. num.* 141. Franc. Turzan. *opin.* 81. vbi de communi Villalob. *com. opin. lit. F. n.* 5. vbi de communi, & *in lit. T, num.* 104. vbi etiam de communi, Suarez. *comm. opinio. verſ. falſi reus, n.* 33. Bertaz. *conſil.* 218. *n.* 17. vbi Claud. *in lit. A*, vbi de communi, Rimin. iun. *conſil.* 345. *n.* 22. & *ſeq. lib.* 3. vbi reprobat Ruin. contrarium tenentem, & iſta eſt verior, & magis communis opinio, quam atteſtatur Mod. Rom. *q.* 67. *num.* 281. & *q.* 150. *n.* 41. Si verò falſificauerit acta licet perdat cauſam, non tamen illam perdit ipſo iure, ſed requiritur ſententia vt de communiori ac veriori teſtatur Hier. Hiſp. *in tract. comm. contra com. q.* 19. *n.* 1. vbi enim ponit quando quis falſificauit inſtrumenta, vt cadat à cauſa, & teſtatur de communi.

CAPVT XVIII.

Teſtes falſum deponentes ad fauorem Fiſci, vel ad fauorem rei, qua pœna puniantur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes deponentes falſum in cauſa criminali debent puniri ſimilitudine ſupplicij, ſiue reus fuerit condemnatus, ſiue non, etiamſi fuerit abſolutus.*
2 *Dummodo tamen cauſa fuerit capitalis, licet non fuerit delictum publicum.*
3 *Quod de conſuetudine non ſeruatur, ſi reus non fuerit vigore dictæ falſæ depoſitionis condemnatus, ſed debent teſtes alia pœna puniri ſecundum qualitatem delicti, ſuper quo falſum depoſuerunt.*
4 *Si autem, vigore talis falſæ depoſitionis fuerit ſequuta mors, tunc teſtes puniuntur pœna mortis, declara tamen vt hic per Authorem.*
5 *Si verò cauſa non fuerit capitalis, etiamſi effectus ſecutus fuerit, teſtis falſus punitur pœna falſi.*
6 *Teſtis, qui primo nomine proprio in cauſa depoſuit, & deinde mutato nomine, & cognomine in eadem cauſa ſub diuerſo examine depoſuit, punitur pœna falſi.*
7 *Mandans ſeu ſubornans teſtes ad falſum deponendum in cauſa criminali debet puniri iuxta qualitatem cauſæ, ſuper qua depoſuit.*
8 *Subornans teſtes ad falſum deponendum in criminali cauſa, effectu etiam ſequuto in delictis non atrocibus, non punitur aliqua pœna.*
9 *Quæ opinio magis procedit, etiamſi ſubornans deuenerit ad aliquem actum remotum, vt ad loquendum cum ipſo teſte, ad explicandum ei ſuam voluntatem.*
10 *Mandans fieri delictum ex ſolo mandato puniri poteſt.*
11 *Teſtes falſum deponentes contra Fiſcum ad fauorem rei etiamſi cauſa fuerit capitalis, non punitur pœna mortis ſed alia arbitraria.*
12 *Teſtis falſum deponens in cauſa criminali, tam pro Fiſco, quam contra Fiſcum ſemper tenetur ad omnia damna, expenſas, & intereſſe propter dictam falſam depoſitionem ſecuta.*

1 SI quis depoſuerit falſum contra reum in cauſa criminali, debet puniri ſimilitudine ſupplicij, ſiue reus fuerit condemnatus, ſiue non Tex. *in l.* 1. §. *præterea. ff. de ſicar. c. ſatis in fin.* 33. *quæſt.* 5. Ant. Gomez. *ad leg.* 83. *Tauri num.* 7. *in fin.* Doct. adducti per Ioſeph. Ludou. *deciſ. Lucenſ.* 15. *n.* 44. & alij adducti per Petr. Caball.

in

*in quæſt.crim.caſ.*165.*n.* 12. *& ſeq.* vbi etiam refert ita pluries fuiſſe ſeruatum, quamvis reus fuerit abſolutus, & *per l.* 12. *Tabularum*, apud Romanos falſus teſtis a ſaxo Tarpeyo deiiciebatur latiſſime Ioſeph. Lud. *dict. decif.* 15. *num.* 12. *& ſeq.* & apud Hiſpanos quinta pars dentium extrahitur, vt poſt Conar teſtatur Baiard. *quæſt.*68.*num.*48. & d. in c. Canonico Clericus falſum prohibens teſtimonium deponitur, & detruditur in Monaſterio, quamvis fuerit Epiſcopus, *c. ſi Epiſcopus* 50. *d.* Iud. Clar. *§. falſum vers. pœna autem.* Ioſeph. Lud. *dict. dec.* 15. *num.* 11. Guid. Pap. *decif.* 44. *num.* 12. vbi dicit, ita fuiſſe decisum per Parlamentum, & ibi Add. *in lit.* D. plures alios allegat, quamvis in iſto caſu reus fuerit abſolutus. Marſ. *conſil.* 27. *num.* 5. *& ſeq.* Oſaſc. *decif.* 19. *num.* 1. *&* 2. Et in caſu Adulterij, vt debeat, puniri pœna mortis. Ant. Gomez. *ad l.* 73. *Tauri n.* 9. *in fin.* Decif. Aueni. 98. vbi in fine teſtatur, quod voto omnium ille fuit ſtrangulatus ob falſam depoſitionem factam contra quendam de proditione patriæ Claud. ad Bertaz. *conſilio* 72. *in lit. A. verſ. ratio eſt, volumine* 1.

2 Dummodo tamen cauſa fuerit capitalis, licèt non fuerit delictum publicum, vt late poſt alius, quos allegat, ita declarat Petr. Caball. *in d. c.* 165. *num.* 4. *& ſeqq.* & ita intelligit ex communi Doct opinione *ext. in l.* 1. *§. præterea vers. qui falſum teſtimonium dolo malo dixerit, quo quis publico iudicio rei capitalis damnaretur, ff. de Sicar. & ſub n.* 10. adducit ferè infinitos Doct. tenentes hanc declarationem, & interpretationem ad *d. §. præterea*, quos hic referre, & tranſplantare ſuperfluum eſſe exiſtimo.

3 Sed Aduocatus aduerſus iſtam opinionem inſurgat, dicendo, quod, hoc de conſuetudine non ſeruatur, ſi non fuerit ſecutus effectus. & quando reus fuerit abſolutus, vt puniatur mitiori pœna, vt teſtatur Oſaſc. *d. decif.* 19. *num.* 3. Gramm. *vot.* 5. *ſub num* 2. vbi teſtatur ita fuiſſe ſeruatum contra quendam teſtem deponentem contra quendam imputatum de vxoricidio, qui fuit abſolutus, & teſtis condemnatus in amputationem manus, ac in confiſcationem bonorum, & Clar. *in §. falſum numero* 8. dicit, quod licet Senatus fecerit ſuſpendere duos falſus teſtes, non tamen ſequitur, vt ſemper vtatur illa ſeueritate, ſed mitius ſolear punire, quandoque ad triremes, quandoque ad fuſtigationem: quam opinionem in contingentia facti ſecutus, fuit Per. Caball. *in d. caſ.* 165. *n.* 14. *& ſeqq.* vbi refert, quod aliquando condemnauit teſtem falſum, quando reus fuit abſolutus, ad triremes perpetuas, vel ad tempus, vel ad pœnam mitræ infamis per loca publica, cum aliqua inſcriptione ſuper falſa eius diſpoſitione, & quod etiam de conſuetudine illa pœna vltimi ſupplicij non ſeruetur, teſtatur Ioſeph. Lud. *d. decif.* 15. *n.* 44. 52. *& ſeq.* vbi refert plures caſus Modern. Rom. *quæſt.* 67. *num.* 17. vbi de veriori, & magis ſeruata opinione in pract. Quo vero ad peccatum mortale eſt, ac ſi fuiſſet inquiſitus punitus. Ioſeph. Lud. *dict. dec.* 15. *num.* 40.

4 Si verò fuerit ſecuta mors in ipſo inquiſito, tunc teſtis debet etiam mori. Ioſeph. *dict. decif.* 15. *num.* 51. vbi etiam alios concordantes allegat, & idem Petr. Caball. *in dict. caſ.* 163. *num.* 17. ait quod ſi caſus ſibi contigerit ita exequeretur, firmat, quod hucuſque nunquam habuit caſum in facto. Quod ego intelligo quando mors in reo ſecuta fuerit ex depoſitione illius teſtis, & ſine cuius depoſitione aliàs non eſſet ille punitus in dict. pœnam mortis: ſed ſi, ſine illius depoſitione, eſſet conuinctus ex crimine teſtis, qui falſum dixit, non deberet puniri pœna mortis, ſed alia mitiori, quia tunc dicitur depoſuiſſe verum, ſibi tamen ignotum, & ſic dicunt Doctores depoſuiſſe falſum vero; propter quam qualitatem, non intrat pœna mortis, ſed alia mitior, vt latiſſimè explicat Petr. Caball. *in quæſt. crim* *caſ.* 38. *num.* 1. vbi alios allegat idem tenentes, & præcipuè Auch. *conſil.* 24. *num.* 5. *& ſeq.* Boſſ. *in tit. de falſ. num.* 112. *verſ. & vbi capitulum Cor. in memor. in verb. Teſtes qui depoſuit*, vbi dicit hoc eſſe notandum pro ſtatuto puniente teſtem falſum dicente, vt non habeat locum in deponente modo prædicto, & quod ita obtinuit coram Capitaneo Mediolani Iuſtitiæ.

5 Si verò cauſa capitalis non fuerit, ſed minoris pœnæ, teſtis falſus ad offenſam non punitur, niſi pœna falſi ordinaria *leg.* 1. *in princ. Digeſtis de falſ.* Bald. *in leg. ſi legatum num.* 2. *Cod ſi contr. ius, & vtil. publ. & in leg.* 2. *numero* 6. *Codice ſi contra ius, & vtil. publ.* vbi Salycet. *numero* 4. Boſſ. *titulo de falſ. numero* 169. Petr. Caball. *dict. caſu* 165. *numero* 18. vbi etiam declarat, quæ ſit pœna falſi in homine nobili, & vili perſona.

6 Quando vero teſtis ſe examini ſubiecit, & poſtea mutato nomine, & cognomine iterum depoſuit in eadem cauſa ſub diuerſo nomine, & cognomine, puniri debet pœna falſi prout fuit in facti contingentia executum, teſte Anton Gomez. *ad leg.* 83. *Tauri num.* 11. in fine, & hic in Curia vidi teſtem, & inducentem eum publice per vrbem fuſtigari.

7 Et ex eiſdem deciſionibus, & declarationibus poſſumus concludere, puniri mandantem, & ſubornantem teſtem ad falſum dicendum in cauſa criminali, ex illa firmiſſima opinione, vt mandans fieri homicidium eadem pœna puniatur, qua faciens. Cyn. in l. non ideo minus *num.* 5. *Cod. de accuſat.* Bald. *num.* 7. *&* 9. Salicet. *num.* 14. *& ſeq.* Marſil. *ſing.* 181. Iul. Clar *quæſt.* 89. *num.* 1. vbi de veriori; & magis communi Menoch. de Arb. *caſ.* 352. *in princ. & conſ.* 353. *num.* 2. *lib.* 2. Petr. Caball. *in q. c im. cent.* 3. *caſ.* 241. *num.* 1. *& ſeqq.* vbi latiſſimè & alios cumulauit, & teſtatur de magis communi, nulla habita diſtinctione, vtrum teſtes eſſent alias dicturi falſum teſtimonium ſine ipſo ſubornante, vbi etiam firmat producere, quando mandauit alicui mediatori, vt delictum committeretur per alium: & in caſu ſeq. diſputat quid ſi mandans pœnituit.

8 Si verò quis tentauerit ſubornare teſtes ad falſum dicendum in cauſa criminali, ſi effectus non fuerit ſecutus in delictis non atrocibus nulla pœna, nec etiam extraordinaria punitur. Bar. *in l. non ſolum, §. ſi mandato num.* 3. *de iniur.* qui loquitur in mandante, & generaliter in conatu, ſeu tentamento, ſcribunt Bald. *in l. ſi quis non dicam raptu num.* 1. *Cod. de Epiſc. & cleric.* & alij, quos refert. & ſequitur Conar. *in Clem. ſi furioſus inr.* 2. *par. numero* 9. *verſic.* 4. Ladetch. Imol. *conſilio* 209. *num.* 2.

9 Quæ opinio procedit, etiamſi ſubornans deuenerit ad aliquem actum remotum, nempè ad loquelam cum ipſo teſte, explicans ei ſuam voluntatem, vt bene explicat Laderch Imol. *dict. conſil.* 209. *num.* 3. *& ſub numero* 4. late hanc opinionem tuetur: imò, ibi, declarando Bald. *in leg. non. ideo numero.* 11. *verſic. & ſi dicas, Codice de his, qui accuſ. noluit in atrociſſimis tractatum, & ordinationem puniri*, niſi procedat ad alium actum ordinarum per ſe ad factum ipſum, quem ſequitur Fèlin. *in tract. de conat. numero* 4 quod debeat intelligi, vt voluerit Bald. ibi nullam pœnam adaptari per ſolam ordinationem, tractatum, quamvis Couar. *in loco ſuprà citato* voluerit intelligere Bald. de pœna ordinaria, ſed non de alia extraordinaria, idem voluit Bertazzol. *conſil.* 218. *num.* 6. & ſimiliter non 10 puniatur ſi teſtibus corruptis non vtatur. Boër. *decif.* 319. *numero* 6. Baiard. *in §. falſum numero* 12. Sed ibi Laderch. *ſub dict. numero* 4. admittit opinionem Baldi quoad pœnam extraordinariam in mandato ad delictum committendum, cum per ſe ſolum ſit punibile, ſecus intentante corrumpere teſtes, quia tenet nullam pœnam infligi. Nec minus talis tractans, vel tentans ſubornationem in teſtibus poteſt teneri ad

aliquod intereſſe paſſum per partem aduerſam, vt firmat Sim. de Præt. *conſ.* 191 *n.* 9. *in fine*; quod eſt notandum, quia ſæpe in facto contingit.

11 Quando autem teſtis falſum dixit contra Fiſcum in fauorem rei, & pro eius defenſione, etiam quod cauſa ſit capitalis, non punitur pœna mortis, ſed alia mitiori, cum Fiſcus tractet de lucro captando cum alterius iactura, & nihil ei aufertatur, vt in terminis tradunt. Marſ. *in d. l.* 1 §. *præterea, num.* 8. *verſ. ſed quæri poteſt ff. de ſicar.* Boſſ. *tit. de falſ. ſub num.* 138. *verſic.* Item adde Gram. *vot.* 5. *num.* 2. *& ſeqq.* vbi refert quod teſtis fuit condemnatus ad triremes ad tempus, licet prius fuiſſet condemnatus ad manus mutilationem Iul. Clar. § *falſum, n.* 8. vbi firmat, quod hoc caſu teſtis punitur tantum pœna falſi, quæ hodie ceſſat, & in eius locum ſucceſſit pœna extraordinaria arbitrio iudicis, & refert ita conſuluiſſe Alex. *in conſil.* 55. *in fin. lib.* 1. & etiam iudicando renouiſſe conſilium Neapolitanum. Menoch. *de arb. caſ.* 306. *ſub n.* 37. qui ſequitur Alex. & Gram. in locis ſupra adductis, Bertazzol. *conſil.* 140. *n.* 12. *& conſil.* 248. *n.* 1. *vol.* 1. late Petr. Caball. *in qu. ſtor. crim. caſ.* 165. *n.* 23. *& ſeqq. cent.* 2. vbi firmat, quod ipſe ita vidit ſeruari, & multoties ipſe ſeruauit, vt teſtis falſus ad defenſam reorum contra Fiſcum in quacumque cauſa, etiam capitali, ſemper condemnetur, citra mortem, in pœnam triremium ad tempus, vel fuſtigationis, vel exilij, vel relegationis temporalis, & quandoque etiam in pœnam pecuniariam, iuxta facti, & perſonarum qualitatem. Mod. Rom. *q.* 67. *ſub n.* 18. vbi refert fuiſſe impoſitas quandoque pœnas corporales. Et iudex debet bene perlegere quæ ſcribit ipſe Petr. Caball *in d. caſ.* 165. *n.* 26. *in hac materia*, ſi velit eſſe iudex rectus, & diſcretus vt animaduertat ad qualitatem cauſæ, in qua falſitas commiſſa eſt, vt non eadem in omni cauſa teſtibus pœnam imponant: nam alia exigitur in capitali alia in non capitali, & turſus in non capitali alia in graui, alia in leui, ne ipſe iudex de iniquo arbitrio redarguatur, ſed omnibus æqua lance iuſtum proferat iudicium, cum proprium ſit iuſtitiæ puniriuæ, vt pœna, iuxta ſceleris menſuram, imponatur; & Ioſeph Lud. *dec. Lucen.* 51. *n.* 77. *& ſeqq.* etiam tenet, quod debeat tantum puniri pœna extraordinaria, etiam iuxta facti, & perſonarum qualitatem. Baiard. *in* §. *falſum, n.* 32. Sed in regno Neapolitano ob frequentiam falſorum teſtium, & vſum ſubornandi, vt dicit Gram. *vot.* 12. *per duas nouellas pragmaticas, quæ ſunt* 3. *&* 4. *ſub tit. de falſ.* imponitur pœna mortis naturalis ei, qui falſum dixit in cauſa crim. tam ad offenſam quàm ad defenſam, vbi dicit Baiard. *in* § *falſum num.* 41. ſed arbitror quod dd. pragmaticæ non ſint in vſu, ſuper quo me remitto ad doctores regnicolas, & præcipuè ad inſignem Carauit. *in commentar. dict. Pragm.* 4.

12 Benè verum eſt, quod in omni caſu teſtis falſus in foro contentioſo tenetur erga partem, quàm grauauit de omni damno contingenti propter illud falſum teſtimonium, Clar. *d.* § *falſum n.* 19. Bald. *in l. Presbyteri ſub n.* 13. *verſ. quid in ea C. de Epiſc. & Cler.* Iaſ. *in l. Diuus n.* 29. *verſ. in gloſſ. ibi, contra iuſtit. ff. de re iud.* & ſequitur Petr. Caball. *caſ.* 165. *n.* 27. *& ſeq. in quæſt. crim.* dummodo probetur, quod iudex ſecutus fuit falſam depoſitionem in ſententiando Sim. de Præt. *conſ.* 191. *n.* 11. Baiard. *in* § *falſum n.* 66. vbi ſubdit, quando condemnatio teſtium de falſo præiudicet parti, & peccat mortaliter late Nauar. in Manual. *capitulo decimo octauo, n.* 1. *in fin.*

CAPVT XIX.

Teſtes credentes dicere verum, & falſum deponentes qua pœna puniantur, & quid in ſubornantibus ad ſimilia deponendum.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis credens dicere verum, ſi falſum dicat, ſecundùm antiquos punitur pœna falſi: alij autem contrarium tenent, vt iſto caſu teſtis non dicatur dicere falſum ſed falſò, & puniatur tantummodo pœna extraordinaria, Author autem conatus iſtas contrarias opiniones ad concordiam reducere.*

2 *Subornans teſtem ad deponendum verum, quod teſti erat incognitum, punitur pœna extraordinaria, nec poteſt ſe excuſare, ſi vellet ſe abſtinere ab vſu.*

ALiqui volunt, quòd teſtis, qui credit dicere verum, ſi falſum dicat, teneatur pœna falſi, cùm iuramentum ſuum ſit veritatis, & vbi aliud verè non nouit, non debeat quicquam aſſerere, &, ſi aliter faciat, dicatur falſum depoſuiſſe, etiam quod illud per errorem depoſuerit, quia ſibi imputandum eſt, quod plene non ſe informauit de his, quæ ipſe deponere debebat Bald. *in l.* 2 §. *quod obſeruari in d. tit. C. de iur. calcul.* Socc. iun. *conſil.* 42. *col.* 3. *vol.* 2. 1

Contrariam opinionem, vt iſte teſtis non puniatur pœna falſi, ſi falſum per errorem depoſuerit, nec periurus dicatur, tenent idem Bald. *in l. ſi ex falſis ad fin. C. de tranſact.* Curt. iun. *in l. ſi quis maior not.* 7. *C. eod.* Marſ. *conſ.* 65. *col.* 2. qui loquitur in eo, qui paſſus fuerat ſe deſcribi in teſtem, & pro cognitore partium, quarum vnus vocabatur Aloyſius, vt ille crediderat in lecto iacens cùm eſſet alius ſuppoſitus, quia non fuerat in dolo ſit credens, quod verum non erat nec eſt periurus, neque falſus. Hond. *conſil.* 109. *n.* 17. *& ſeq. vol.* 5. vbi alios allegat, & dicit eſſe verum, etiamſi deponat cum iuramento. Iaſ. *conſil.* 153. *num.* 4. *in fin. vol.* 2. dicit, quod ille qui dicit verum quod ſibi erat incognitum, non dicatur falſum deponere, ſed temerariè, & ideo non puniantur pœna falſi, Gabriel. *lib.* 7. *concl.* 33. *in fi.* Bertazzol. *conſil.* 8 *n* 25 *& ſeq. conſ.* 517. *num.* 10. vbi de communi. Hier. Gabriel. *conſ.* 169. *n.* 15. *lib.* 1. Petr. Caball. *in quæſt crim. caſ.* 38. *n.* 1. vbi etiam alios concordantes cumulauit, & firmat, quod iſto caſu teſtis non dicitur dicere falſum, ſed falſò, & ideo ſolummodo puniatur pœna extraordinaria, per rationes per eum, ibi bene congeſtas & allegatas, & an teneatur reſtituere & ſoluere illud, quod condemnatus fuit reus vigore dict. ſuæ depoſitionis, vide Nauar. *in Manual. c.* 18. *num.* 2.

Quæ opiniones contrariæ poſſunt reduci ad fœdera, vt, ſi quæratur, an teſtis dicatur falſus, & periurus quoad effectum probationis, & fidei, & tunc, licet in dicto ſuo errauerit, & dolo caruerit, debet attendi veritas, vt dicatur falſus, & periurus, & non probet, & ita procedet opinio Bald. *in d. l.* 2 §. *obſeruari*, vt declarat Riminald. iun. *in conſil.* 145. *num.* 36. *& ſeq. vol.* 2. *& in conſil.* 345. *num.* 35. *& ſeqq. volum.* 3. Hieron. Magon. *deciſ. Lucen* 50. *num.* 6 *& ſeq.* qui ambo concordantes allegant. Aut quæritur quoad pœnam intelligendam, & tunc dicitur, quod non ſit periurus neque falſus, & procedit opinio Bald. *in dict. leg. ſi ex falſis*, cùm iſte non dicatur falſum deponere, ſed dicere falſò, & ſic pœnam falſi non incurrere. Anchar. *conſ.* 24. *n.* 5. Felin. *conſil.* 48. Boſſ. *tit. de falſ. num.* 22. Natt. *conſ.* 132. *num.* 5.

relati

relati pet Magon.*in d.decif.50.num.7* cum non ſit nouum, aliquem falſum dixiſſe & tamen pœna falſi non puniri, vt poſt Socc.iun.*in puncto* tradit Rim.iun.*in d.conſ.145.n.37.vol.2.* vbi ſubdit; maximè concurrente bona fama teſtis,& ſic puniatur tantum pœna extraordinaria ratione temeritatis, vt poſt Anchar. Felyn. & Boſſ.*in locis ſupra adductis*, tenet, & ſequitur Magon.*d.dec.50.n.17.*vbi ſubdit,quod,licet pœna temeritatis grauis non ſit,tamen teſtis impunis non euadit. Immò Rota Lucenſis attenta bona fama teſtium, ac eorum ruſticitate,diuturna carceratione,ac grauitate expenſarum,& concordia ſecuta, decreuit illos teſtes expurgaſſe,& compenſaſſe omnem pœnam temeritatis;vt teſtatur idem Magon.*d.dec.501.n.18.* & bonam famam etiam in propoſito,poſt Soce. conſiderat Rim.iun. *in d.conſil.145.n.37.*

2 Subornans teſtem ad deponendum verum, quod erat teſti incognitum,etiam ipſe punitur pœna extraordinaria:adeò quod non excuſabitur, ſi vellet ſe abſtinere ab vſu dictæ temeritatis depoſitionis, vt poſt alios,quos allegat firmat Petr.Caball *in d.caſ.38.n.3.& 4* Baiard.*in § falſum n.68.*Boët.*dec.319 n.6.verſ.& pariter* Boſſ.*tit.de falſ.n.154.*vbi reddit rationem.

CAPVT XX.

Probationes factæ in fauorem rei an ſint publicandæ.

SVMMARIVM.

1 *Proceſſus defenſiuus de neceſſitate publicari non debet, ſed Aduocatus inſtet pro publicatione proceſſus defenſiui,ac probatorij,quia tunc iudex tenetur dictum proceſſum publicare.*

2 *Appellatio debet interponi, ſi iudex non publicaret proceſſum defenſiuum,quando inſtatur pro eius publicatione.*

3 *Publicatio proceſſus dicitur ſententia interlocutoria, & quando ſalus publicatio inducatur, & per quæ verba.*

4 *Defenſiones rei iudex palam audire & diſputare debet cum Aduocatis,& procuratoribus.*

5 *Reo poſt proceſſum defenſiuum debet dari terminus ad allegandum in iure, & diſputandum ſuper eius cauſa,maximè vbi agitur de vita hominis.*

1 Licèt publicatio proceſſus offenſiui ſit de ſubſtantia iudicis,vt dixi *ſup à in Defenſ.12* tamen publicatio proceſſus defenſiui non dicitur de ſubſtantia, cum acta ſint ſemper nota iudici, & Fiſco, Cauale. *de teſtib.par.4.n.184 verſic.At in crim.*& firmat Iul. Clar. *q.61.in prin.*vbi ſubdit: ſi tamen adſit accuſator, ſolet publicari ad hoc,vt videat, an velit aliquid in contrarium deducere,aut probare,Mod.Rom.*q.75.n.8.& ſeq.* vbi alios allegat,& latè ſcribit de materia publicationis Menoc.*de arbitr.q.33.per tot. lib.1.* & ſciat cautus defenſor, quod ſuper quolibet articulo debeat ſaltem duos teſtes inducere, & examinare Cauale. *de teſtib. par.2.n.84.*

Sed Aduocatus,ac cauſæ defenſor,ſtatim completo proceſſu defenſiuo,& reprobatorio,in actis petat ſibi publicari d.proceſſum defenſiuum,& reprobatorium, quia tunc iudex tenebitur reo publicare proceſſum præfatum vt bene docet Foll.*in pract. crimin in verb. fiat citatio ad decendum n.1.& in verb.& ſi confitebuntur n.58.*Corrad.*in pract.iud.lib.1.c.9.5. 2. Rubr.de public. num.4.*Menoch.*de arb.q.33.n.3.& ſub n.5.*dicit Curiam Romanam de ſtylo non omittere publicationem, ſi veram defenſionem contineat, & ſi iudex progredi vlterius vellet poſt petitam publicationem, diceretur interloqui non eſſe locum publicationi. *cap. ex parte il. s. de appell.* † Ergo debet idem cauſæ defenſor appellare à denegata publicatione, aliàs ſententia, & 2
omnia,quæ deinde facta eſſent per iudicem, valerent. Menoch.*de arb.d.q.33.n.3.*Et publicatis teſtibus,copia partibus danda eſt Bald.*in l.a*, apud quem *n.9.Cod.de eden.*Ing.*in l.3.§.aperire n.56.par.1 ff.ad Syllan.*Monticell.*in Repert.de teſtib.Rub.de publicatione teſtium, n ibi fol.184.col.8.* † Et teſtium publicatio dicitur interlocutoria quæ poteſt reuocari.Bertacch.*in verb. teſtium publicatio n.18.*Monticell.*in d. reper. de teſtib. Rubr. publicatio teſtium n.183.col.8.* Et ſatis eſt, quod iudex dicat, publico, vel pro publicato habeo vel dicta teſtium habeantur pro apertis.Car.*in l.1.n.3.ff.de.bon. poſſ.ſecund.tabul.§.ſufficit.*Vitalin.Clem.*de teſtib.* Monticell. *in d. reper.rub. Publicatio teſtium.mihi fol.182 & ſeq.* Et iſta materia publicationis, & præcipuè an teſtes, non facta publicatione, probent, & an ſententia inde ſecuta ſit ipſo iure nulla,vide Menoch.*d.q.33.per totam,*Monticell.*in d.repert.Teſtium rubr.Publicatio mihi fol.181.& ſeq.*Alex. Stiat.*in pract.indic.cap.18.n.13. cum pluribus ſeqq.* & ibi etiam docent, quid, ſi fuerit omiſſa in vna inſtantia publicatio, an poſſit fieri in alia,& latè etiam multa ſcribit Mod. Rom.*q.75.cap.1. per totum.* 3

Et iudex debet indicia, & defenſiones rei palam 4
audire,& diſputare, cum Clariſſimis Aduocatis iuris, & cauſarum patronis,& ita diligenter diſcutere.*Text. in l.cuſtodiam ff.de publ.iud.*vbi Doct. & præcipuè Bar. & Ang.& latè Foller.*in pract.crimin.in verb.& ſi confitebuntur n.63.*Immò ibi plus dicit, vt † reus ſit citandos ad diſcutiendum indicia & debeat ei ſtatuti competens terminus, & idem voluit *in verb. fiat citatio ad dicendum num.1.*vbi etiam dicit,quod vltra diſpoſitionem iuris communis in hoc, in illo regno adeſt ritus M.C.V.vt dari debeat terminus 15.dierum ad allegandum in iure, & quod ille ritus intelligi debeat etiam de cauſa criminali vbi de vita hominis agitur,& quod debeat cauſa diſputari cum Aduocatis. & procuratoribus, latè Franc. Coltel.relatus per Farinac. *in q.39. n.119.& ſeqq.* & ita ſeruatur hic in Curia Romana in quacumque cauſa tam perſonæ nobilis,quam ignobilis,& ita debet in omnibus curiis obſeruari,quicquid aliter dicat Cauale,*de Brac.reg.in fragmento fragm.66.* vt non debeant dari, nec per iudicem dubia excitari ſuper indiciis ad torturam, & ibi valde exclamant contra Aduocatos petentes dubia,& ſubdit, quod iudex reſpondere debeat, quod melius reus dubia brachiis ſuis,quam Aduocatus reſolutione iuris reſoluet, & miror,quod talia verba emanauerint à viro tam docto,& ab officiali tam integerrimo.Laus Deo. 5

DEFENSIO XXIX.

Circa priuilegia defenſionis.

Actore, vel Fiſco non probante, Reus eſt abſoluendus.

SVMMARIVM.

1 *Defenſionis cauſa eſt fauorabilior,quàm cauſa Fiſci, & in dubio eſt pronunciandum contra Fiſcum, & ſatis eſt, quod reus offuſcet intentionem Fiſci, pro ſententia abſolutoria obtinenda.*

2 *Reus data paritate probationum,eſt abſoluendus.*

3 *Reus,ſi in cauſa efficiatur actor,adhuc gaudebit priuilegio defenſionis.*

4 *Reus erit abſoluendus, etiamſi contra ipſum extarent indicia ad torturam, quando aliquid deducitur in eius fauorem.*

5 *Præſumptio excluſiua delicti præferatur præſumptionibus includentibus.*

6 *Reus eſt abſoluendus, Fiſco non probante, etiamſi aſſumpſiſſet in ſe onus probandi, & non probauerit.*

7 *Defenſio non tollitur per Statutum vt reus abſolui non debeat, Fiſco non probante.*

8 *Abſolutio ex capite Innocentiæ ſequi non poteſt ex illa regula*, accuſatore non probante reus ſit abſoluendus.

1 ADuocatus habet amplas habenas in diſcuſſione cauſæ circa fauorem defenſionis, cum cauſa rei fauorabilior ſit ipſa cauſa Fiſci, *leg. fauorabiliores, ff de regul. iur.* Marſ. *ſingular.* 90. vbi dicit, quod licet legatus exiſtens extra prouinciam non poſſit excommunicare, poterit tamen excommunicatum abſoluere, Boſſ. *tit. de fauorib. defenſ. num. 2. cap. Domino Gner a §. promptio es in titul. hic finitur lex in vſu feudor.* Boſſ *titul. de fauor. defenſ.* Modern. Roman. *quæſt.* 43. *num.* 14. Et in dubio ſemper ſit pronunciandum contra Fiſcum in fauorem inquiſiti, *l. Adrianus, ff. de act. & oblig. l. non pato, de iur.* Fiſc. Boſſ. vbi *ſupra num.* 1. Iaſ. *conſil.* 46. *num.* 5. *volum.* 3. *conſil.* 167. *num.* 12. *& ſeqq. volumine* 4. Syluestr. Aldobrand. *in §. res Fiſci Inſtit. de vſucap.* Roland *conſ.* 76. *num.* 3. *volum.* 3. Rimin. iun. *conſil.* 296. *num.* 21. *volum.* 3. Mazaol. *conſ.* 77. *num.* 11. Burſatt. *conſil.* 146. *n.* 26. *volum.* 2. Honded. *conſ.* 97. *num.* 19. *volum.* 1. Petr. de Surd. *conſ.* 299. *num.* 8. *conſil.* 175. *num.* 59 *vol.* 2. vbi firmat, quod ſufficiat, vt reus offuſcet intentionem Fiſci, cum ſit indecens in re dubia ferre ſententiam certam, ne offendatur veritas, poſt Iiart. Boſſ. *tit. de conuict. num.* 60. *verſ. & hac opinio*, vbi de communi Gramm. *dec.* 8. *num.* 75. *deciſ.* 56. *num.* 18. vbi dicit quod hanc opinionem Bartol. totus mundus ſequitur. Burſatt. *conſil.* 367. *num.* 9. *volum.* 4. Crauet *conſil.* 2. *num.* 16. Natt. *conſil.* 298. *num.* 14. *conſil.* 314 *num.* 12. *volum.* 2. Honded. *conſ.* 95. *num.* 89. *& ſeqq. & conſil.* 69. *num.* 19. *volum.* 1. Modern. Roman. *conſil.* 78. *num.* 28. *in fine*, vbi de communi concluſione vt probatio præſumptiua rei, tollat veram probationem fiſci. Quod priuilegium inquiſitus habet etiam in defenſione, vel exceptione reſultante ex reprobatione teſtium Hond. *conſil.* 100. *n.* 36. *vol.* 1.

Et multo magis procedit, quando ex ipſo proceſſu Curiæ reſultaret probatio inquiſiti, per quam intentio Fiſci dubia redderetur, latè Decian. *reſp.* 53. *n.* 56. *verſ. Imo dico vol.* 2. Farinac. *d. conſ.* 78. *n.* 29.

2 Imo, data paritate probationum, inter inquiſitum, & Fiſcum, ſemper præualere debet probatio inquiſiti, *l. abſentem, l. ſi præſes, l. interpretatione, ff. de pœn.* Rimin. iun. *conſ.* 359. *num.* 39. Decian. *reſp.* 59. *num.* 7. *volum.* 3. Petr. de Surd. *conſ.* 173. *num.* 57. *volum.* 1 latè Maſcard. *de probat. concl.* 36. *num.* 16. *volum.* 1. vbi concordantes cumulauit, & *ſub num.* 27. dicit, quia ſemper adeſt præſumptio pro reo, quod noluerit delinquere, *per l. merito, ff. pro ſoc. & ſub num.* 29. poſt alios, quos allegat, plus firmat, etiamſi probationes Fiſci in aliquo excederent probationes rei, debeat abſolui ipſe reus, & ſit pronunciandum contra fiſcum, cum probationes Fiſci debeant de neceſſitate concludere, Dec. *reſp.* 93. *n.* 56. *vol.* 2. & nullus iudex debet condemnare aliquem, quando dubitat. Nauar. *in Manual. c.* 27. *num.* 193. *in fi.* And. Fachin. *conſ.* 69. *n.* 18. *vol.* 2.

3 Imò, ſi per accidens reus efficiatur actor, non tamen efficiatur actor, quoad iſtum effectum, vt amittat priuilegium defenſionis. Boſſ. *de fauorib. defenſ. n.* 22. vt ſi peteret imponi perpetuum ſilentium, iuxta terminos, *l. ad ſ fauari, C. de ingen. & manumiſſ.* Maſcard. *concluſ.* 36. *n.* 43. *vol.* 1. *de prob.*

4 Et quod plus eſt etiam, quod contra inquiſitum extarent indicia ad torquendum, tamen, ſi aliquid deductum fuerit in fauorem illius, non poſſit torqueri, cum indicia tollantur, ne torqueant, per vnumquodque indicium reſultans in fauorem dicti inquiſiti, Burſatt. *conſ.* 39. *num.* 3. *vol.* 4. Alex. *conſ.* 180. *num.* 10. *lib.* 2. Boër. *deciſ.* 165. *num.* 9. Boſſ. *tit. de indic. num.* 76. *& ſeqq. & n.* 90. *& ſeqq.* Brun. *de Indic. p.* 1. *q.* 3. *num.* 6. 7. 5. *ſe* ... Roland. *conſ.* 7. *num.* 38. *vol.* . Rimin iun. *conſ.* 704. *n.* 37. *lib.* 6. Hond. *conſ.* 88. *n.* 19. *vol.* 2. & idem voluit *in conſil.* 102. *n.* 17. *vol.* 1.

5 Et præſumptio excluſiua delicti præfertur aliis præſumptionibus delicti incluſiuis. Burſatt. *conſ.* 94 *n.* 22. *lib.* 1. Oldr. *conſ.* 52. *n.* 3. Soccin. ſen. *conſ.* 118. *num.* 5. *& ſeqq. lib.* 1. Ant. Gabr. *concluſ.* 4. *n.* 21 *tit. de teſtib.* Vulpell. *reſponſ.* 24. *n.* 2 Decian. *reſponſ.* 65. *num.* 8. *volum.* 3. Rimin. iun. *conſ.* 683 *num.* 39. *volum.* 6. Petr. de Surd. *conſil* 13 . *num.* 55. *vol.* 1. Hond. *conſ.* 88. *num.* 20. *vol.* 2. Lud. à Peguer. *dec.* 14. *n.* 20. Eugen. *conſ.* 76. *n.* 51. Simon. de Pret. *conſ.* 178. *n.* 16.

6 Ideo in propoſito eſt tritiſſima regula, vt, *Fiſco non probante, inquiſitus ſit abſoluendus.* Curt. ſen. *in l. qui accuſare numero* 4. *C. de eden.* Roland. *conſ.* 99. *num.* 3. *lib.* 3. Iul. Clar *quæſt.* 62. *num.* 1. Ant. Gomez. *tit. de delict. c.* 3. *num.* 47. Maſcard. *de probat. d. concl.* 36. *num.* 1. Decian. *reſponſ.* 48. *num.* 1. *volum.* 3. Petr. de Surd. *conſ.* 328. *n.* 1. *vol.* 1. Burſatt. *conſ.* 439. *n.* 2. *& ſeq. & conſil.* 435. *num.* 2. *& ſeq. volum.* 4. Mazol. *conſ.* 47. *num.* 15 Quia inquiſitus aliquid probare non tenetur, ſed ſatis eſt, quod dicat non commiſiſſe delictum, lariſſimè poſt alios, quos allegat Maſcard *d. concl.* 36. *num.* 1. *& ſeq.* Dec. *reſponſ.* 96. *num.* 28. *vol.* 3. Panſ. *conſ.* 163. *n.* 1. *vol.* 4. vbi dicit, vt non ſufficiat aliquem imputari de crimine, ſed ſit neceſſarium illud legitimè probare & Laurent. *in deciſ. Auen.* 60. *ſub n.* 1. *refert*, quemdam fuiſſe ſepties accuſatum, & ſepties abſolutum, cum non teneat conſequentia, talis eſt accuſatus de crimine, ergo tamquam reus eſt condemnandus, vt dicit Dec. *reſp.* 48. *n.* 2 *volum.* 1. Pacian. *de probat. l* vbi dicit procedere etiamſi actor, vel accuſator fuerit probatæ famæ, & reus malæ famæ per rationem per eum ibi allegatam, & iſta regula eſt vera etiam in ciuilibus, vide Doct. adductos per Modern. Farin. *in fragm. crim. lit. A, n.* 30.

Imò etiam reus aſſumpſerit in ſe onus probandi ſuam innocentiam, & defecerit, adhuc actore, vel fiſco non probante reus eſt abſoluendus. Marſ. *in rubr. de probat. n.* 458. Dec. *conſ.* 517. *nu.* 5. Caſſan. *conſil.* 58. *n.* 10. Lud. *dec. Lucen.* 11. *num.* 12. Burſatt. *conſ.* 367. *n.* 7. *vol.* 4. Oſaſc. *dec.* 144. *n.* 16. latè Maſcard. *d. concl.* 36. *num.* 37. *& ſeq.* Mazol. *conſ.* 47. *n.* 14. Petr. Cabal. *caſ.* 254. *n* 9. *cent.* 3. Eoque magis procedit, ſi in probationibus vſus fuerit ſolitis, clauſulis, *citra onus*, &c. *non ſe aſtringens*, &c. Oſaſc. *d. deciſ.* 144. *n.* 17. vbi ſubdit, quia non cenſetur voluiſſe recedere à diſpoſitiona iuris communis. Et
7 † etiamſi per Statutum tolleretur reo omnis defenſio, non tollitur iſta, quod Fiſcus non probauit. Oſaſc. *d. d. c.* 144. *n.* 15. *verſ. quod regula.* Burſatt. *conſil.* 367. *n.* 8. *in fin. vol.* 4. qui concordantes allegat: & de iſta clauſula, *non ſe aſtringens*, &c. vide late Felyn. *in c. licet cauſam n.* 4. *extra de probat* Pacian. *de probat. lib.* 1. *c.* 7. *n.* 45. *& ſeqq.* ibi habebis, quando quis dicatur ſe aſtringere, & an teneatur omnia deducta ea parte eorum probate, tam in ciuili, quam criminali cauſa.

8 Sed bene verum eſt, quod licet reus dicatur præſumptiue docuiſſe de eius innocentia actore non probante, vt poſt Ruin. & Cæphal. tradit Maſcard. *de probat. concl.* 1224. *num.* 29. tamen non erit talis iſta præſumptio vt poſſit reus inquiſitus abſolui ea capite Innocentiæ tradit Mod. Farin. *in fragm. crim. in lit. A. n.* 27.

CAPVT

CAPVT II.

Præſumptiones,indicia,& coniecturæ inquiſiti,confundunt indicia, & præſumptiones,& coniecturas Fiſci,& adhærentis.

SVMMARIVM.

1 *Probatio rei confundit probationem actoris, & Fiſci.*
2 *Interpretatio fieri debet,vt probatio rei confundat probationem Fiſci.*
3 *Præſumptio vna elidit aliam,& vnum indicium elidit aliud,& vna coniectura elidit aliam, & maximè in criminalibus. & in delicto probabili per coniecturas.*
4 *Interpretatio benignior ſemper facienda eſt,vt excludatur delictum.*
5 *Probatio inquiſiti, ſi validior fuerit probatione Fiſci, ſine dubio illam Fiſcì elidit.*
6 *Probationes ſi pares ſint inter Fiſcum,& inquiſitum, debent præualere probationes inquiſiti.*
7 *Probationes inquiſiti ſi eſſent plures,tollerent pauciores Fiſci.*
8 *Præſumptio legis non tollitur, niſi per duos teſtes idoneos.*
9 *Probatio rei liquida tollit præſumptiones Fiſci.*
10 *Interpretatio ſemper fieri debet in benigniorem partem pro excluſione delicti; ex qua hic per Authorem ponuntur plures illationes.*
11 *Bannimenta Status Eccleſiaſtici pro exoneratione ſclopi cum offenſione imponentia pœnam vitæ, & confiſcationis bonorum requirunt offenſionem per actum corporis, & non ſufficit offenſio in veſtibus.*
12 *Offenſio facta in veſtibus, vel aliis cohærentibus perſonæ non eſt propria offenſio.*
15 *Statuti verba ſunt intelligenda in proprio, & potiori ſignificatu.*
14 *Offenſio facta cum armis de iure communi punitur de vi publica.*
15 *Interpretatio fit ſtrictiſſimè in pœnalibus & correctoriis.*
16 *Pugionis delatio per Bullas Pij IV.& V. & per bannimenta generalia Status Eccleſiaſtici punitur pœna vltimi ſupplicij, & confiſcationis bonorum. De conſuetudine non ſeruatur,etiamſi cum pugione ſequantur percuſſiones,vel vulnera.*
17 *Armorum delatio non punitur,quando fuerit momentanea, nec comprehenditur in ſtatuto prohibente delationem armorum.*
18 *Armorum delatio quando confundatur cum Inſultu, vel vulneribus ſecutis.*
19 *Arma deferens,ſi cum eis delinquat,amittat priuilegium delationis,ſiue priuilegium fuerit conceſſum à iure, vel ab homine.*
20 *Mulieres comprehenduntur ſub ſtatuto prohibente armorum delationem,& ire de nocte ſine lumine.*
21 *Arma deferens vetita à Statuto illa amittit,& de iure applicantur Fiſco, & quid ſeruetur de conſuetudine.*
22 *Bulla Pij V. & VI. prohibens conuerſationem cum bannitis,an comprehendat conuerſationem habitam cum iis extra Statum Eccleſiaſticum.*
23 *Societas habita cum bannitis, ſi aliquod malum ſecutum non fuerit quando puniatur.*
24 *Secretus denunciator eſt prohibitus denunciare delicta,nec ſuper eius denunciationibus ſecretis procedi poteſt criminaliter.*
25 *Proceſſus factus ſuper ſecretis denunciationibus eſt ipſo iure nullus.*
26 *Accuſator poteſt deſiſtere in quacumque parte iudicij, etiam in cauſa appellationis, vt deinde non poſſit redire ad proſequendam accuſationem.*
27 *Iniuriatus ſi dicat,non fuiſſe iniuriatum à Titio, an poſſit deinde Titium accuſare.*
28 *Primus teſtis examinatus in proceſſu ſine Accuſatore,vel denunciatore habetur ipſe pro denunciatore,& ideo non probat.*
29 *Memoriale porrigens Principi ſi ea ſunt vera quamuis contineat conuicia. non punitur, & ſufficiat quod aliqua ſint vera.& n.30.*

Cauſæ defenſor habeat præ oculis, quod in cri- 1
minalibus probatio rei facilius confundat probationem actorum,quam in ciuilibus.Bart.*in l.inſolitum §.ſed vt probari,ff.de non.oper.nunciat*.Boſſ.*titul.de conuict.num.*59.Alciat.*de præſumpt.regul.*3.*præſumpt.*1. Roman.*conſ.*68.*num.*8.Gram.*conſ.*31.*num.*12. Rip.*reſponſ.*192.*num.*16.Tob Non.*conſil.*101.*num.*4.Gram.*deciſ.*18.*num.*5.Io.de Amic.*conſil.*7.*n.*33.*conſil.*83.*num.*5. Decian.*reſp.*65.*num.*8.*vol.*3. Rimin. iun.*conſ.*88.*nu.*34. *volum.*1.*conſ.*635.*num.* 51. & 55. *conſ.*644.*num.*14.& *conſ.*704.*n.*38.*vol.*6.& *conſ.*616.*num.*17.*eod.vol.*& clarius dixit *in conſ.*554.*num.*75.*volum.*5.Bertazz.*conſ.*32. *n.*19.*conſ.*54.*n.*7. & *conſ.*104.*n.*4.*conſ.*132.*n.*1.*conſ.*236. *n.*15.*lib.*1 Eugen.*conſ.*76.*n.*51. Sim.de Pret.*conſil.*178. *n.* 16. & bonum erit habere iudicem propitium, cùm legitima probatio inducatur arbitrio iudicis, Doct. adducti per Decian.*reſp.*93.*n.*16.*vol.*2. & iudex poteſt non adhibere fidem teſtibus etiam clarè deponentibus,latè Menoch.*caſ.*90.& *caſ.*526.*n.*1.& *ſeqq. cent.*6. *lib.*2.& maximè procedit in crim. Dec.*d.reſp.*93.*n.*47. & *ſeqq.n.*4.

Quod tamen eſt intelligendum, vt arbitrium non deuiet à legibus,vel à diſpoſitione iuris communis, & à bonis moribus, & ab eo quod ſolet communiter obſeruari latiſſimè Dec.*d.reſp.*93.*n.*66. Simon.de Pret. *conſ.*188.*num.*15.Menoch.*de arbitr.q.*14.& *d.caſu* 526. *num.*4.

Ac etiam intelligitur quoad æqualitatem teſtium, vt ſint probationes arbitrariæ iudicis,ſed non quoad dicta, quia vt illa poſſint grauare reum ad torturam debent tria habere;primum quod habeant concertem, ſecundum, quod ſint veriſſima, 3. quod neceſſariò, & probabile concludant Dec.*d.conſ.*95.*n.*73.*vol.*2.

Et fieri debet omnis interpretatio, vt interpretatio 2
excluſiua delicti confundat probationem delicti.Burſ. *conſil.*389.*num.*11.*vol.*4.Rimin iun.*conſil.*683. *num.*29. *vol.*6.latè Ant.Gabr. *concl.*2.*per totam lib.* 7. Et quæcumque præſumptiones attenduntur ad elidendas probationes fiſci,Campeg.*de teſtib.concl.*434.Fallen.9. & 13. Rim. iun. *conſ.*635.*num.*56.*vol.*6.Et eo maximè procedit, quando præſumptiones rei eſſent potentiores aliis contrariis.Idem Rim.iun *d.conſ.*935.*n.*29.*verſ.* & *licet.*

Cum ſit regulare. quod in omni materia vna præ- 3
ſumptio elidat aliam.Bar.*in l.Diuus, de reſtit.in integr.* Gram.*conſil.*31.*num.*10.*voto* 3.*num.*12.late Ioan. Turr. *conſ.*8.*n.*25.*tom.*1.*crim.*Crauet.*conſ.*6.*n.*7.Io. de Amit. *conſil.* 7. *n.* 42. Rim iun. *conſ.* 289.*n.*1.*vol.*3.Ac etiam elidat indicium Iaſ.*in l.*1.*in fin.C.comm.de leg.* Boſſ. *tit. de indic.n.*9. Dec.*reſponſ.*93.*n.*89.*vol.*2.Et vnum indicium elidat aliud.Gram.*vot.*3.*num.*23. Rimin.iun.*conſil.*704.*num.*38.*volum.*6.Bertaz.*conſ.*251.*num.*63.*vol.*1. Decian.*reſp.*93.*num.*89.*vol.*2.Simon.de Pret. *conſil.*15. *num.*10.Et vna coniectura elidat aliam. Gram.*deciſ.*3. *num.* 14. Et ſicut clauus clauum trudit.ita etiam vna coniectura excludat aliam.Rip.*reſp.*162.*n.* 7. Maſcard. *de probat.concl.*405.*n.*5.& *ſeqq.vol.*1.Bertazz.*conſ.*251. *n.*63.*vol.*2.

Quod Maximè procedit in criminalibus. Bertazz. *conſ.*251.*n.*63.*vol.*2. qui loquuntur in crimine vſuræ

Dec. *conſ.93.n.89. volum.2.* loquitur in furto. Sim. de Prec. *conſ.35. n. 20.* loquitur in mandato ad occidendum. cum ſit ſuper facienda interpretatio, vt excludatur delictum, *l. ſemper in obſcuris. de reg. iur.* Alciat. *d. præſum. 1. in fin. præſump.* Bertazz. *conſ.329 num.4.* Rimin. iun. *conſ. 616. num.16. vol.6.* Marſi. *ſing.218.& ſin. 151. deciſ. Auenion. 36. num.2. & 3.* & maximè vbi agitur de vita hominis. Rimin.iun. *conſ.799. num. 18. vo.nm.7.* Eugen *conſ.76. num.79.* vbi infert ad plura, & quod defenſio probetur indiciis, & coniecturis, & illæ habeantur pro plena probatione, Anton. Gomez. *tit. de delict. cap. de homicid. num. 27.* Maſcard. *de prob. concluſ.491. num.1. & ſeq. concl. 903. n. 16.* Mod. Rom. *q.47. num.135.* Et etiam præcipuè eſt verum, quando ſumus in delicto probabili per coniecturas, late Maſcard. vbi concordantes allegat *concl.405. num.5. vol.1. de prob.* ac etiam præcipuè, quando verſamur in his, quæ non ſunt de genere prohibitionis, Campeg. *in tract. de teſtib. n.434. fallent.9. & 13.* Rimin.iun. *conſ.63. n.56. vol.6.*

4 Ac ſemper benignior interpretatio debeat admitti, vt excludatur delictum. Gram. *conſil.36. n.6.* Rim. iun. *conſil.817. num.41. vol.7.* Burſatt. *conſ. 246. n.26. vol.1.* Et maximè, quando agitur pro homine probatæ fidei; & rectæ conſcientiæ. Eug. *conſ.76. num.52.* Et omnis admittatur interpretatio, & præſumptio excluſiua delicti, Burſatt. *conſ.389. n.10. vol. 4.* Cùm vt quis incidat in pœnam, requiratur liquidiſſima probatio, iuxta *l. ſciant cuncti, C. de probat.* Rim.iun. *conſ.299. n.18. vol.3.* Gerard. Maxxoll. *conſ.101. num.16. & ſeq.* Cæphal. *conſil.424. lib.3.* Eugen. *d. conſ. 6. n.52.*

5 Et ſi fuerit potentior, ac validior præſumptio pro inquiſito, illa ſine dubio elidet præſumpt. fiſci minus validam. Crau. *conſil. 6. num. 50.* vbi ſubdit, quòd in materia probationis illa dicitur potentior, quæ clarior, ac certior eſt, Gram. *conſil.13. n.7.* Soc.iun. *conſ.36. num.7. vol. 2.* Rim iun. *conſil.372. n.19. vol.4.* Et ſpecialis præſumptio elidat generalem præſumptionem, Crau. *d. conſ 6. num.50. in fin.* Gram. *conſil.31. n.11. & conſ 13. num.8.*

6 Si verò probationes fiſci & rei eſſent pares, adhuc debent præualere probationes rei, Rim.iun *conſil.359. n.39. vol.4.* vt dixi *in præced. c.* Et ſine dubio etiam ſi reus habeat aliquas præſumptiones, & indicia pro ſe, iſta indicia, & præſumptiones operantur, vt indicia fiſci grauiora requirantur ad afficiendum eundem reum, Bart. *in l.1. §. ad quæſtionem, verſ. nec facile ff. de q.* Gram. *conſ.57. n.23. & ſeq.* Rol. *conſil.7. n.40. lib. 1.* & Hond. *conſ.101. n.18. lib.1.* dicit, quòd, quando indicia inquiſiti ſunt vrgentia, ſine dubio non ſit locus torturæ, & ſi debiliora eſſent, adhuc operantur ad diminuendum vrgentiora indicia fiſci, quæ ad torturam ſufficiebant, ita vt ex eis non ſit inferenda tortura, latè Andr. Fachin. *conſil.99. n.28. vol.2.*

7 Si verò præſumptiones inquiſiti eſſent plures, non eſt dubium, quòd tollerent pauciores fiſci, Crau. *conſil. 145. nu 11.* Pariſ. *conſ.10. n.8. vol.1.* Soc.iun. *conſ.38. n.7. vol.2.* Rim.iun. *conſ.183. n.19. conſil. 196. n.83. conſil.197. n.17. vol.2. conſ.299. num.44. conſ.359. n.38. vol.3.* Sicut duo adminicula tendentia ad vnam tollunt vnum adminiculum Signor. *conſil.96. n.9* Maſc. *de probat. concl.55. n.5. vol.1.*

8 Præſumptio autem legis, pro aliquo actu laborans, non poteſt tolli, niſi per duos teſtes examinatos, qui ſint idonei, vt poſt alios, quos allegat, & firmat Burſat. *conſil.389. num.5. vol.4.* vel ſaltem per alias bonas coniecturas, Mohed. *deciſ. 1. tit. qui fil. ſint legit. numero 2.*

9 Si verò probatio inquiſiti eſſet clara, ſine difficultate tolleret præſumptiones, & alia indicia fiſci, Hond. *conſil.101. n.17. in fin. lib.1.* Quia eſt regula ſatis trita, vt vera, & clara probatio tollat iudicia, & præſumptiones, Crau. *conſ.6. n.7. conſil.13. n.5. conſ.146. num.7* Rim. iun. *conſil.372. n.21. vol.2.* vbi ſubdit quia præſumptio cedit veritati. Et Farin. *conſ.11. n.32. in fin.* dicit quòd eſt vulgatis regula, vt præſumptio cedat veritati, & quòd numquam ex argumento a contrario ſenſu grauetur reum ſuper crimine, adde latè tradita per *dec. Auenion.26. per totam.*

10 Et ex iſta quæſtione, vt ſit ſemper facienda interpretatio in benigniorem partem, & in excluſionem delicti, multæ ſequuntur illationes: Ego verò referam aliquas tantummodo ex quibus cauſæ defenſor, & Aduocatus poterit deinde in aliis ſimilibus cauſis ſibi occurrentibus in facto inquiſitum defendere, & ante oculos iudicis proponere.

Primaque eſt, vt ſi ex aliquo facto poſſit adaptari maior, vel minor pœna, interpretetur quòd inquiſitus fecerit illud pro quo minor pœna imponitur, Crauet. *conſ.6. num.69.* Federic de Sen. *conſ.256 circa med. verſ. accipimus aliam partem,* & priùs *in conſ.44. in fine.* Rol. *conſ.1. n.37. vol.3.* Decian. *reſp. conſ.67. n.12. & ſeq. vol.3.* Rim iun. *conſ.743. n.11. & 26. vol.7.* Bertazz. *conſ.261. n.10. vol. 2.* Farin. *conſ.61. n.12. verſ. aut. minim.* & ob id, licet in his quæ ſunt de genere prohibitorum, præſumatur factum doloſum: tamen interpretari debet, vt delictum ſit minus, poſt Socin. Crau. *conſ. 6. n.69.* Item præſumatur factum delictum ea hora, quæ minor pœna imponitur, poſt Feder. Sen. *in d. conſ.44.* Crau. *d. conſil.6. n.69. verſ. Ad idem adducto.* Item ſecuta laceratione informationum, fuerit ſecuta ad occultandam falſitatem contentam in eis, & non ad committendum aliud delictum, Crau. d. *conſ.6. n.69. circa med.* & Rim. iun *conſ.310. n.20. vol.3.* loquitur in verbo, *dare*, cùm poſſit interpretari, occidendo, & vulnerando, vt debeat reſtringi ad minus, & ſic ad vulnerandum, & Dec. *reſp.4. n.33. vol.3.* etiam dicit, quòd ſi alia poſſit deſumi interpretatio de verbo *dare*, quam in delictum, debeat extra delictum omnino intelligi & interpretari, idem voluit Gerard. Maxxol. *conſ.101. n.16.* ſequitur Eugen *conſ.79. n.52.* Hond. *conſ.97. n.19. vol.1.* vbi firmat, quòd verba debeant ſemper intelligi de minori delicto. Secunda eſt illatio quòd ſi quis minatus fuerit contra aliquem aliquid facere, vel dicere, intelligi debeat facere, & dicere ſecundum viam iuris, & non de facto, Alex. *conſ.138. n.2. in fin. lib.4.* Carrer. *in tit. de homicid. §. Circa ſecundum, n.32. & ſeq.* Boſſ. *tit. de mand. ad homicid. n.40.* Quod procedit etiam in verbis minatoris generalibus, cum de vindicta iuridica intelligi debeant, Alex. *conſ.118. n.7. in fin lib.7.* Dec *conſil.189. n.17.* Et in ſpecie de illo, qui dixit velle facere vindictam, intelligatur de vindicta licita mediante iuſtitia, *gloſſ. 1. in l.1. Cod. de his quib. vt in dign.* Vulpell. *reſp.61. num.1. & ſeq.* latè Dec. *reſp.4. num.14. lib.3.* Menoch. *de præſumpt. p.1. lib. 1. q.89. n.66.* Maxzol. *conſil.101. n.16. & ſeq.* Eugen. etiam latè *in conſ.76. n.51. & ſeq.* Hondod. *conſ.87. n.106. & ſeq.* Et ob id, ſi quis dicat, *O me ne vendicaro*, ſi deinde contra quem dicta verba fuerunt prolata, fuerit interfectus, cùm poſſint dicta verba interpretari per viam iuris, non trahuntur ad delictum, Gugl. de Cum. *in l. 1. C. de his, qui vt indign.* quem ſequitur Alex. *conſ.118. num. 7.* Maſcard. *de prob. concluſ.866. num.14. vol.2.* Hondod. *d. conſil.87. num.107.* Idemque erit in illis verbis, (*io ne faro vendetta*) *deciſ. Auenion. 36. num.6. & deciſ.89.2* & idem in illis verbis, *ſolo mettino ad intrada, quando ve. o là farò con li fatti, è non più parole, come voglio fare,* de quibus loquitur Hondod *d. conſ.87. nu. 102.* Idem in illis verbis, *noi pratticamo intorno ogni di, ci potemo fare piacere aſſieme.* De quibus loquitur Eugen. *d. conſil.76. num.53.* Idem in aliis verbis, *ſe la ſorte vuole, che io poſſi guadagnare qu . che ſendo, vi farò vedere la reſolutione, che io fatta nel animo mio, la quale ſarà in modo, che non ve dera, come altri ſi penſa, e baſta.* de quibus & aliis ſimilibus loquitur

Digitized by Google

loquitur Eugen.*d.conſ.76. num.62. & ſeq.* & *ſub num.* 52. dicit maximè procedere, quando proferens verba eſſet ſpectatæ fidei. Et de illis verbis *per il giuſto, ſono huomo a farmi conoſcere per quello, che io ſono.* Idem de alijs (*Ho penſato eſſer meglio ſe io farò con fatti, e non più parole, come voglio fare.*) Et de alijs (*ſe la beccano, che in tutti ſi modo lo voglio, & alla più lunga ſe lo mettino ad entrata quando verro là.*) De quibus omnibus latè ſcribit Honded.*conſ.*87.*num.*102.*& ſeq.vol.*2.Niſi minans eſſet ſolitus exequi,vel eſſet malæ famæ,quia poterit torqueri,ſed non condemnat, latè Hier. Hiſp. *quæſt.*632.*comm.contra comm.*

Tertia eſt illatio,quòd conatus, cùm poſſit intelligi de bono, & malo,eſt facienda interpretatio de bono,& non de malo & excludatur delictum Natt. *conſ.* 592.*n.*11.*vol.*3.Cran.*conſ.*386.*n.*3.*conſ.*596.*n.*11.

Quarta illatio eſt,cùm verbum, *auferre*,habeat duplicem ſignificatum,& poſſit referri ad violentiam,& non violentiam, vt referri debeat ad non violentiam, Angel.*in l.poſtquam in ſi ff.de petit.hæred.*vbi dicit,quòd liberauit quendam accuſatum de rapina; quia teſtes dicebant,quòd viderunt rem auferre de manibus,cùm per hoc non fuerit probata rapina,quia illud verbum, poterat referri ad ablationem abſque rapina, vt tefert,& ſequitur Natt.*conſ.*592.*num.*11.*& ſeq.volum.*3. Marſ.*ſing.*267.*circa prin.* vbi etiam ponit alias notabiles illationes.

Quinta illatio eſt, quod ſi quis protulerit illa verba, *Ruina, Ruina*, non debeat interpretari in crimen ſeditionis.Iaſon, *conſil.*167.*num.*1.*& ſeqq.vol.*4. provt ſi aliquis actus poteſt fieri tempore licito, & illicito, cenſeatur factus tempore licito:& ideò accuſator tenetur probare fuiſſe factum tempore illicito. Anton. Gomez *tit.de delict.cap.*4.*num.*71.*& ad leg.*80.*Tauri,n.* 57.vbi de communi Rimin.iun.*in conſil.*644.*num.*14.*& ſeq.vol.*6.Hond.*conſil.*88. *n.*32.*lib.*2.Mazzol.*conſ.*77.*n.* 14.vbi de communi. Provt ſi teſtes dicant vidiſſe Titium deferre arma circa pulſum campanæ,& poſt pulſum campanæ pœna imponatur deferenti arma,illa dictio, *circa*,debeat interpretari,ante pulſum campanæ, Burſ.*conſ.*141. *nu.*28. *vol.*2.Provt quando actus poteſt fieri duplici modo, & altero modo geſtus faciat in pœnam gerentem incidere, interpretatur alio modo, quo pœna euitatur,Neguſant.*de pignor.*4.*p.n.*27.*verſ. ego autem*,Burſat.*conſ.*389.*n.*11.*vol.*4.Honded.*conſ.*87. *num.*105.*volum.*2.Provt,ſi verba poſſunt trahi ad falſum,& non falſum,vt trahantur ad non falſum, Rim. iun.*conſ.*50.*n.*39.*vol.*1.*conſ.*145.*n.*25.*lib.*2.

Sextò dantur aliæ illationes, vt ſi quis imputetur de iniuria perſonali,quia ceperit aliquem per mantellum, & non appareat ex quo loco ceperit dictum mantellum, eſt præſumendum non cepiſſe ex dorſo, ſed ab eo fuiſſe ſeparatum, vt minor pœna pro relati tantùm iniuria irrogetur,Pet.de Vuald.*conſ.*27.*num.*3. *lib.*1.*criminin.diuerſ.*Rim.iun.*conſ.*739.*num.*19.*volum.*7. vbi *ſub numer.*10.etiam ponit aliam illationem, provt habemus per *deciſ. Auenion.*36.*num.*1. *& ſeqq.* de eo, qui dixit,quòd ille non erat quem quærebat.& ſecuto homicidio, non inducatur indicium contra illum, Provt ſi verba fuerint ambigua,& indifferentia, quia trahi debent ad excluſionem iniuriæ, Ruin.*conſil.*545. *numer.*24.*vol.*3. Laderch. Imol. *conſil.*182.*numer.*7.Ac etia n in eo,qui dixit alta voce, *dà al tradit.ore*, & inde ſecutum fuerit homicidium , non probetur mandatum ad hnmicidium nec etiam ad inferendum vulnus , quia illa verba debet interpretari in miniorem partem,nempè pugno,vel ſimili vt poſt Bald.& alios, dicit Honded.*d.conſil.*87.*num.*166. Provt in colloquio habito inter plures,vt interpretari debeat in excluſionem delicti, Honded.*d.conſ.*96.*num.*44.*volum.*2.*& ſub num.*46.ponit aliam notabilem illationem.Provt videmus in conſanguineo, qui aliquid faciat pro altero conſanguineo, præſumitur feciſſe potiùs ratione conſanguinitatis,quàm alia ratione doli, vel delicti, Sim. de Pret.*conſ.*15.*num.*28.

Septimò,infertur,quòd ſi Caius haberet capitalem inimicitiam cum Seio, & Titius mandet illi, vt interficiat Seium, ad excludendum mandatum cenſetur quod Caius pro odio,& inimicitia illum interfecerit, & non propter mandatum Titij,Grami.*deciſ.*34.*nu.*40. Natt. *conſ.*161. *num.*8.*volum.*1. Burſ.*conſ.*192.*num.*17. *&* 42. *volum.*2. *& conſ.*216. *num.*84 *eod.volum.* vbi de communi Rimin.iun. *conſ.*817.*num.*51.*vol.*7. Decian. *reſponſ.*115.*num.*15.*volum.*2.Honded.*conſ.*93.*num.*22. *volum.*2. Quod procedit , etiamſi paritas inimicitiæ adeſſet inter mandantem & mandatarium, ſed ſolùm tunc tenetur mandans de conſilio,perſuaſione. vel inflammatione,& non de mandatu Rim.iun.*d.conſ.*817. *num.*51.*& ſeq.*Burſat.*conſ.*216. *numer.*82. *volum.*Grat. *conſ.*52. *num.*49. *lib.*2. Honded. *conſ.*86. *numer.*75. *& conſ.*63.*num.*12.*volum.*2.De qua materia,quando præſumatur,vel non præſumatur mandatum, Deo fauente,latiùs dicam infrà ſuo loco & ſi Aduocatus cupiat habere alias quamplures illationes, videat Alex. Raudenſ.*in tract.de analog.cap.*31 *& ſeq.*vbi in ſpecie ponit illationes ad pœnem euadendam criminalem , vel ad illam minuendam.

Sed ſi ageretur de ſalute animæ in foro conſcientiæ, ſemper eligitur illa via,quæ eſt tutior, & ſi præſumatur delictum quoad pœnam irregularitatis, Soc. iun.*conſ.*59.*num.*10.*in fin. volum.*1.latè Maſcar.*de prob. concl.*438.*num.*6.*vol.*1.Add ad Magon. *dec. Luc.*26. *in lit.F.*qui omnes alios allegant.

Ac etiam,ſi verba haberent maiorem formam delicti & eſſent plures præſumptiones ad ma'um, tunc interpretantur in malam partem, Decian. *reſponſ.*44. *numer.*51. *verſ. non obſtat.volum.*3.eſt etiam aptè non poſſit interpretari in bonam partem. Laderch. Imol. *conſil.*182.*num.*7.*verſ. Neque his obſtat.* Et ſi lector velit in iſta materia habere alias declarationes videat Ant.Gab. *conſ.a. per totam,lib.*7. Maſcar.*de prob.concl.* 496. *per totam. vol.*1. & Alex. Rauden. in loco ſuprà citato.

Et ſi quis exonerauit ſclopum contra alium, & illum percuſſerit in pallio,vel veſtibus perſonæ cohærentibus abſque quòd tetigerit corpus, poteſt Aduocatus exonerantem defendere , quòd non inciderit in pœnam bannimentorum totius ſtatus Eccleſiaſtici *ſub n.*29.dum in eis diſponitur,quòd ſi ſclopum fuerit exoneratum cum offenſa, incidat in pœnam confiſcationis bonorum,& vltimi ſupplicij. 11

Quoniam illa offenſio facta in veſtibus, licèt dicatur perſonalis offenſio, tamen non eſt propria offenſio,& in potiori ſignificatu,provt eſt illa, quæ tangit perſonam.Vulp.*in tract.a.de promiſſion.num.*7.9.91. & alij,quos adduxi in terminis,& ego ſecutus fui *in tract.at.de pac.p.*1.*q.*51.*num.*4.Et verba in ſtaturis ſint intelligenda in † propria ſignificatione , ac in potiori ſignificatu , *lib.*1. *§. qui in perpetuum, ff. ſi ager vectig.* Grat.*conſ.*85.*num.*4.*& ſeq.vol.*1.Sim.de Pret.*conſ.*158. *numer.*9. Et maximè in pœnalibus Soc. iun.*conſil.*11. *numer.*12.*lib.*1. Rimin. iun.*conſ.*743.*num.*28. *volum.*7. Sim.de Pret.*conſ.*191, *numero* 4.latè Menoch. *caſ.*276. *per tot. lib.*2. 12 13

Et quia etiam agitur de pœnali diſpoſitione bannimentorum exorbitanti à iure communi,cùm offenſio facta cum armis de iure communi puniatur de vi publica, cuius pœna eſt arbitraria circa mortem, Corn. *conſilio* 175.*ſub numero* 19.*lib.*5. Clar. *quæſt.*83. *num.*4. Hond.*conſilio* 105. *numero* 5. *in fin.volum.*1. Theſaur. *dec.*35.*num.*3.*&* 6. 14

Et in pœnalibus,& correctorijs fiat ſtrictiſſima interpretatio, vt minùs quàm fieri poſſit ius commune lædatur, Afflict.*dec.*21.Grat.*conſ.*85.*nu.*7.*vol.*1.Hond. 15

conſ.95.n.81.lib.1.Surd. conſ.182.num.12.vol.2 & ca-
ſus contingat ideo non erit exonerans puniendus d.
pœna vltimi ſupplicij, & confiſcatione inflicta per
dd.bannimenta. ſed alia pœna extraordinaria, & ſi
quis aliter faceret valdè erraret.

16 Ac ſi quis aliquem pugione vulnerauerit, licet per
Bullam Pij Quarti, & Pij Quinti ſit impoſita pœna
vltimi ſupplicij, & confiſcationis bonorum pro ipſa
delatione, quæ eſt denunciata etiam per eadem banni-
menta, tamen Aduocatus intrepidè inſurgat, vt huiuſ-
modi pœna, quoad pœnam mortis, nunquam fuerit vſu
recepta, etiamſi deferens pugionem aliquem cum eo
vulnerauit, vt teſtatur Farinac.q.108.ſub n.52. Et ego
ſecutus fui in tract.de confiſc.a. bonor. concluſ.13. ampl.
88.num.13 & Baiard.in quæſt.96.num.10. verſic.ſed in
ſtatu Eccleſiaſtico, valde exclamat contra officiales
eiuſdem ſtatus, qui pro vulneribus cum pugione con-
demnauerit delinquentes in pœnam vltimi ſupplicij,
& ita paſſim obſeruatur per illud ſupremum Tribu-
nal Sacræ Conſultæ vt nunquam inferatur pœna dd.
extrauagantium, & bannimentorum, & ita ego obti-
nui hic in Curia in Tribunali A. C. liberari quendam
à pœna mortis & tranſmitti ad triremes, qui in vrbe
prope Doganam vulnerauerit cum pugione Anto-
nium Florentinum, & Theſaurarium Spoleti, & ideo
iudex ſi aliter faceret non poſſet euadere exclamatio-
nem, Baiard.in d.qu.96.num.10.

17 Ac poterit Aduocatus defendere à pœna mortis,
& confiſcationis bonorum inflicta per bannimenta
pro delatione archibuſij, vel terzaroli per ciuitatem,
ſi quis acceperit d. terzarolum ex propria, vel
aliena domo, & cum eo, ſe contulerit extra domum ad
effectum inſultandi, vel percutiendi, ſeu vulnerandi, vel
occidendi aduerſarium ſuum, & ſtatim redierit ad
domum, cùm illa delatio fere momentanea non com-
prehendatur in d.banno, vt firmat Burſ. conſ.141.n.16.
& ſeq.& num.42.& 45.volum.1.& conſil.331.num.37.
volum.3.Farin.quæſt.108.n.43.Bertaz. conſ.217.& conſ.
219.in.82.num.74.qui loquuntur etiam in eo, qui cum
armis moram traxit, paruo tempore in loco prohi-
bito, vel ſi tranſierit cum armis prohibitis per mo-
dicam moram.

18 Et quia etiam ipſa delatio archibuſij confunditur
cum percuſſionibus vel vulneribus, illatis cum d. ar-
chibuſio, & ſolum puniri debeat de percuſſionibus
vel vulneribus cùm archibuſium fuerit delatum pro
inſultu, vel percuſſione inſultus, & ideo non poſſit
puniri pro dicta delatione, etiam quòd eſſet inflicta
maior pœna pro delatione armorum, quam pro
vulneribus vel inſultu, vt in terminis firmat Cæphal.
conſ.104.num.42. & ſeq. volum.1. vbi ſubdit, quòd ſi
non fuiſſent ſecutæ percuſſiones, vel vulnera, & tunc
ſola delatio archibuſij eſſet punienda pœna ſtatuti,
vel banni.

Quæ opinio Cæphali non placet Baiard. in qu.84.
num 26.Sed quòd debeat deferens archibuſium etiam
ſecuta offenſione puniri pœna percuſſionum, & pœna
delationis armorum. Craud.Bertaz.ad patrem in conſ.
205.vol.4.vbi teſtatur, quòd Bertazz.eius pater ita iu-
dicauit, & eandem opinionem poſt Carrer. Andr. de
Iſern.& Afflict tenet Petr. Cabal. caſu 158.num.13.&
ſeq.vt puniatur deferens arma vetita pro delatione, &
pro inſultu, & vna pœna non tollat aliam, cum ſint
inflictæ pro dd.diuerſis delictis, vel ſi pro delatione
armorum maior pœna imponatur quàm pro vulneri-
bus attendatur pœna maior delationis, Dec. in tract.
crim.lib.8. cap.4. num.19.ſed in ſtatu Eccleſiaſtico vi-
gore bannimentorum 1599. cap.24. pœna delationis
armorum nunquam confunditur cum pœna delicti
cum iiſdem armis commiſſi, Farinac.quæſt.108.nu.168.
& ſequen.

19 Et in hoc propoſito caueant habentes priuilegia
deferendi arma, vt cùm eis non delinquant, quia amit-
terent d. priuilegium, ac de armorum delatione puni-
rentur, Marſil.in pract.crim.§.pro complemento. num.9.
& ſeq. Baiard.quæſt.82.nu.75.Afflict.in conſti.inten to-
nis poſt.num.51.de illic.port.armorum, vbi loquitur ge-
neraliter in omnibus priuilegiatis, tam ab homine,
quam à iure, & ampliat etiam quòd non ſit ſecutum
aliquod malum, dummodo conſtet, quòd ad malum
detulerit, Modern.Rom.q.108.n.151.

Caueant etiam mulieres, quia etiam ipſæ compre- 20
hendantur ſub ſtatuto prohibente delationem armo-
rum, Ant. Gabr.lib.6.tit. de verb.ſing. concl.6. num.37.
Suarez com.opin.verſ.mulieres, numer.251. prout com-
prehenduntur etiam ſub ſtatuto prohibente ire de
nocte ſine lumine, Viui.com.opin.808.n.7. Baiar.qu.82.
55. & ſeq. Farin. q.108.n.15.

Ac etiam deferens arma vetita illa amittit, Rom. 21
ſing.267.Afflict in d. conſti.inten tionis, num.16.de illicit.
port. ar. armorum, Placa. epit. delic. lib.1. cap.8.num.22.
Clar.quæſt. 82.ſtatut.6. verſ.ſin.num.9. Decian. tractat.
crim.lib.8.cap.4.num.16.& ſeq.Viu. deciſ.267.n. Farin.
d.q.108. n.9.

Et de iure communi dd arma publicantur, & fiſco
applicantur Luc.de Pen.in l.1. ſub num.2. C.de armo.
vſu, lib.11. Afflict.in cap.1 § ſi quis ruſticus, num.1.de pa-
ce tenen.in vſ.feu.Io.de Plat.in §.item lex.Iul a,in l.2.
et l.2. verſ.ſed qua conſtit.de publ.ic. iudic. Gram. in d.
conſti.intentionis.n.17.de illicit.port.armor.De conſue-
tudine tamen apud nos etiam vigore bannimentorum
Baroncello, & executoribus illa inuenientibus acqui-
rantur, vt teſtatur Farin d.q.158. num.11. & de eadem
conſuetudine teſtatur Decian. in tract. crim.lib.8. cap.
4.num.18.Baiar.q.81.num.64. Prætetquam in ſclopeto
prohibito, & paruæ menſuræ cuius retentio, & dela-
tio eſt prohibita etiam officialibus, vigore Bullæ Pij
Quarti, & Pij Quinti, & ideo ego duas piſtolas, ſiue
archibuſetta reperta in domo cuiuſdam inſignis Pi-
ctoris mandaui deuaſtari, & talem deuaſtationem in
actis adnotari.

Et amittuntur arma etiam in præiudicium veri do-
mini, qui illa accommodauit deferenti, ſed an d.domi-
nus pro repetitione habet actionem contra officiales,
vel executores, an ſolum contra eum, cui arma ac-
commodauit, vide latè Ioſeph.Lud.deciſ. Peruſ 51. per
totum, p. 1.

Nec non aduerſus Bullam Sixti V. in ordine 6.Ad- 22
uocatus deducat, vt licèt prohibeat conuerſationem
cum bannitis, tamen non comprehendat habentes
conuerſationem cum eis extra ſtatum Eccleſiaſti-
cum ſi illa conuerſatio non fuerit ad malum finem, vt
poſt Salyc.& Bertazz. reſpondit Hond. in conſilio
88.n.48.vol.2.Nec minùs procedit, nec amplectitur il-
los, qui tantummodo, & ſimpliciter in ſtatu alloquun-
tur bannitis, vel diffamatis, ſed illos, qui eoſdē banni-
tos, vel diffamatos, recipiunt, & celāt Burſatt.conſ.402.
n.fi.in fi.vol.4.Marc.Ant.Mac.lib.3.reſol 19.per totam, &
etiam deducat, quòd licet per eandem Bullam prohi-
beatur receptare bannitum diffamatum de delicto, &
nondum condemnatum, tamen requiratur, quòd con-
tra ipſum delinquentem ſit publica vox, & fama, & ſu-
per ea ſint teſtes examinati, Burſ. conſilio 402. nu. 11.
volum.4.

Et generaliter ſciat Aduocatus deducere, quòd ex
aſſociatione, loquutione, vel facto non reſultante 23
aliquod damnum, & reſpub. vel fiſcus non lædatur
etiamſi fuerit factum contra prohibitionem legis vel
ſtatuti, ſiue iudicis, contrafaciens non punitur. Foller.
in pract.crim. infra m. n.66. Rim.jun. conſ.704.n.55.
vol.6.Quia requiritur vt ſit ad malum finem, & dolo-
sè, vt mereat pœna bannimentorum, Hond. conſ.88.n.
56.& ſeq.vol.2. Marc. Ant. Macer.lib.3. reſol.19.n.11.
& ſeq.

Nec

Nec non deducat, quod bannimenta imponenti a grauiorem pœnam, quam imponat ius commune, & præſertim pœnam mortis, & confiſcationes bonorum, non ad pœnæ comminatæ executionem, ſed potius ad terrorem per ſuperiores edantur Bald. *in addi. ad Specul. in tit. de ſent. in verb. tamen.* Bertac. *in ſuo reper. in verb. bannim. n. 25.* Gram *dec. 36. ſub n. 1.* Rim. iun *conſ. 327. n. 2. lib. 33.* Maſc. *de prob. lib. 1. concl. 162. n. 63.* Card. Tuſc. *in lit. B. concl. 2. n. 11.*

Et quòd nullo modo dicta banna ſint extendenda, ſed ſtrictè interpretanda, quicquid in banno non eſt expreſſum cenſeatur omiſſum, vt poſt Alexan. Bald. & Dec. benè animaduertit, Card. Tuſc. *in lit. B. concl. 2. num. 8.*

Imò poſſunt iudices à d. rigoroſa pœna banni recedere, ſi, hoc viſum fuerit aliqua cauſa, cùm omnes pœnæ iuris communis ſtatutariæ, & bannimentales ſint ipſi iudici arbitrariæ, vt dicam in defenſione circa pœnam, & tradit Modern. Farin. *in fragm. crim. in lit. B. n. 3.* & ſic non erit omninò inhærendum ſcriptis per Gram. *in dec. 36. in 1. dubio, n. 1. & ſeqq.* vt bannimenta ſint ad vnguem ſeruanda, & pœnam in illis comminatam eſſe ſequendam, ne eſſent fruſtratoria, & ab omnibus irriderentur, qua poſſumus exclamare contra Gram. quod ſummum ius ſit ſumma iniuria.

24 Non deſinat Aduocatus deducere in fauorem inquiſiti, quòd iudex proceſſit ſine aperto denunciatore vel accuſatore ſed per ſecretas denunciationes, vel notificationes, & ideò quamuis delictum eſſet plenè probatum, adhuc inquiſitus debeat abſolui, Clar. *q. 5.*
25 *ſub n. 2.* Boſſ. *tit. de* † *accuſ. n. 3. & tit. de denunc. n. 18. & ſeq.* cum proceſſus ſit ipſo iure nullus, Modern. Rom. *conſ. 86. n. 54. & in q. 1. n. 49.* vbi poſt Bald. & Innoc. teſtatur ita totum mundum obſeruare.

26 Et ſi accuſator adeſſet apertus poſſit in quacunque parte iudicij deſiſtere ab accuſatione, etiam appellatione pendente, vt ampliùs non poſſit cauſam proſequi, vt poſt Carau. firmat Baiard. *q. 10. n. 5.* & quid ſi dixerit non fuiſſe iniuriatum à Titio: an poſſit deinde
27 querelare Titium de iniuria, & idem Baiard. *in q. 11. n. 2.* poſt Luc. de Pen. tenet, quod poſſit.

28 Et in omnem caſum Aduocatus deducat, non dato aperto denunciatore, vel accuſatore, vt primus teſtis, qui reperitur examinatus, habeatur pro denunciatore, vt firmat Dec. *reſp. 93. ſub n. 125. vol. 2.* & ideò vt denunciator non probet, vt exclamat contra iudices aliter facientes Bertaz. *conſil. 251. n. 103. vol. 2.*

29 Poteſt etiam deduci in fauorem illius, qui memoriale Principi porrexit, in quo denunciauerit plura crimina contra aliquem, vt ſi illa vera ſint, porrigens d. memoriale non poſſit puniri, neque actione iniuriarum, neque alia pœna ſtatutaria, neque pœna ordinaria, neque extraordinaria *per leg. eum qui nocentem, de iniur.* præſertim ſi quando conuicium deductum contineat delicta, quæ propalari, & nota fieri Reip. intereſt, *§. quod Reip ff. de iniur.* Decian. *conſ. 487. num. 4.* Ant. Gomez. *tit. de delict. cap. 6. n. 2.* Clar. *in §. iniuria. verſ. Item quæro,* qui omnes loquuntur in extraiudicialibus iniuriis, ergo multo magis in iudicialibus, ſeu Principi porrectis, ad effectum, vt is, qui deliquit, puniatur, latè
30 Hond. *conſil. 112. per totum, lib. 1.* Imò ſufficiat † vt in aliquibus expoſitis in memoriale, verum dixerit, ne pœna calumniæ, vel iniuriarum porrigens memoriale puniatur, vt firmat poſt Io. Paul. Lancel. Modern. Rom. *conſil. 88. n. 8. in fi.* & qui ſi ſe obtulit probare omnia in memoriale, vel in querela expoſita, ſeu eorum maiorem partem, quomodo intelligi debeat d. promiſſio, an de maiori parte reſpectu numeri capitum, vel reſpectu grauitatis criminum, ego arbitror, quòd intelligi debeat non reſpectu numeri, ſed reſpectu grauitatis criminis per ea quæ dixi circa *Defenſ. 4. ſuper corpore delicti, cap. 9. n. 4. in fin.* vt cuſſio monetæ falſæ circa quantitatem non intelligatur reſpectu numeri monetæ cuſſæ, ſed reſpectu qualitatis pecuniæ cuſſæ, ad maiorem, vel minorem pœnam infligendam, quod eſt notandum; quia in Tribunali A. C. pluries contingit, quòd accuſatores contra Epiſcopos non admittantur, niſi præſtita cautione de verificandis capitibus in totum, vel pro maiori parte.

CAPVT III.

Quæ probationes admittantur fauore defenſionis.

SVMMARIVM.

1 *Probatio rei eſt adeò fauorabilis, vt non ſint attendenda ſubtilitates, & apices iuris, ſed ſint amplianda, & non reſtringenda probationes inquiſiti.*

2 *Teſtibus deponentibus pro non delicto magis creditur quàm deponentibus pro delicto.*

3 *Defenſio probatur coniecturis ac præſumptionibus. Quod magis procedit, quando offenſio fuit etiam probata coniecturis, & præſumptionibus.*

4 *Defenſio probatur per probationes dubias, & minus concludentes.*

5 *Defenſio inquiſiti probatur per fratres, conſanguineos, & affines, etiamſi ſimul habitarent.*

6 *Quod declara, & intellige, vt hìc per Authorem.*

7 *Domeſtici, & familiares admittuntur ad probandam defenſionem.*

8 *Teſtes inhabiles admittuntur ad probandam innocentiam.*

9 *Quod declara, & intellige, vt hìc per Authorem.*

10 *Teſtes non reddentes rationem ſui dicti probant defenſionem.*

11 *Teſtes deponentes de eorum credulitate, probent defenſionem, & maximè ſi reddant congruam rationem eorum credulitate.*

12 *Teſtis vnus probat defenſionem.*

13 *Teſtes deponentes pro defenſione magis probant, quàm deponentes contra defenſionem.*

14 *Teſtes ſimpliciter deponentes Titium vulneraſſe, vel occidiſſe ad defenſionem, licèt non addant neceſſariam defenſionem, probant defenſionem.*

15 *Fama fauore defenſionis probatur, per teſtes tantummodo de auditu deponentes.*

16 *Reus pro ſua defenſione poteſt vti pluribus remediis, exceptionibus, & defenſionibus etiam ad inuicem contrariis, ac poteſt vti teſtibus à ſe impugnatis.*

17 *Aggreſſio, vel prouocatio poteſt probari per ſolam famam.*

18 *Reus poteſt pro ſua defenſione examinare teſtes fiſci.*

ADuocatus in hac quæſtione habet etiam amplum 1
fauorem circa defenſionem, vt illa dicatur magis fauorabilis, quàm ipſa offenſio, Boſſ. *tit. de fauorib. defenſ. num. 2.* Marſil. *ſing. 90.* nec attenduntur apices iuris, qui ſubtilitates magis, quàm facti veritatem reſpiciunt, Plot. *conſil. 60. num. 25. lib. 1.* Sim. de Præt. *conſ. 189. n. 8. & 12.* & pro reo in criminalibus probationes ſint ampliandæ, & pro actore reſtringendæ, Honded. *conſil. 102. num. 41. volum. 1.* & probatio rei
præferrur probationi actoris, † magis creduntur te- 2
ſtibus deponentibus pro non delicto, quàm deponentibus pro incluſione delicti, Gram. *deciſ. 26. num. 9. & ſeq.* Ant. Gram. *concluſ. 4. num. 21. & 44. tit. de teſt.* latè qui alios allegat, Hond. *d. conſ. 102. nume. 39. & ſeq.* & iudex; facilior eſſe debet ad abſoluendum, quàm ad condemnandum, *l. Adrianus, ff. de act. & obligat.* Boſſ. *tit. de fauorib. defenſ. numer. 1.* Iaſ. *conſ. 49. ſub numer. 5. volum. 3.*

volum. 3. & multa priuilegia recolligit, & Menoch.*de præſump.lib.*5.*præſumpt.*48.

Et inter alia priuilegia,quæ habet defenſio conceditur prærogatiua, vt probetur præſumptionibus, & coniecturis,Marſ.*ſing.*19.*in fin.*Gram.*conſ.*19.*n.*3.Crau.*conſ.*2.*num.*10.Boſſ.*tit.de fauorib.defenſ.nu.*3.*in fin.* Anton Gomez.*tit.de delict.cap.*3.*nu.*27.*& ad leg.*80.*Tauri.numer.*57. *verſiculo confirmatur etiam.* Herculan. *de probatd.negat.numer.*325. Rim.iun.*conſ.*217.*num.*9. *& ſeq.vol.*2.Maſcard.*de probation. concluſ.*492.*num.*1.*vol.*1.Hond.*conſ.*99.*num.*28.*vol.conſ.*87.*num.*35.*vol.*2.Mazol *conſ.*77. *num.*14. Farin. *conſ.*6.*num.*15. & ſatis eſt, quòd probatio fiſci reddatur dubia ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Seyſell. *in l. vt crim.in* 2.*lect.num.*94.*ff.de iuſt.& iur.*vbi ponit aliquas limitationes.

Eoque magis procedit quando offenſio fuit probabata coniecturis, & præſumptionibus, vt defenſio probetur contrariis coniecturis,& præſumptionibus. Alc.*de præſump.reg.*3.*præſump.*39.*n.*2 Vulpell. *reſponſ.*44.*nu.*8.vbi reddit rationem,& ponit etiam nonnullas coniecturas, & Maſcar.*de prob.concl.*491.*num.*3.*vol.*1. firmat quòd remittatur arbitrio iudicis, quæ coniectoræ ſufficiant.

4 Ac etiam probatur per præſumptiones dubias minus concludentes,& minus legitimè probatas, Natt. *conſ.*359.*nu.*2.*vol.*2. Maſcard.*de probation. concluſ.*491.*numer.*8.*volum.*1.Plot.*conſ.*60.*numer.*25.*lib.*1 Vulpell. *reſponſ.*97.*num.*4.Sim.de Pret.*conſ.*189.*num.*8. Eugen. *conſ.*31.*num.*70.Hond.*conſ.*100.*num.*32. *conſ.*102. *numer.*12. *volum.*1.*& conſ.*8.*nu* 33.vbi de communi,*caſ.*99. *num.*20. *vol.*2. vbi de communi latiſſime Add. ad Farin. *conſ.*6.*in lit. H*, & Farin.*in conſ.*79. *num.*25. dicit,quòd ſemiplena probatio rei pro plena probatione habetur,vbi teſtatur hoc eſſe certum in iure,& ibi alius allegat.

5 Ac etiam fratres pro fratre, & alij conſanguinei, & affines,vſque in quartum gradum,admittuntur pro defenſione rei,Crau.*conſ.*2. *n.*30.Boſſ.*tit.de fauorib.defenſion.num.*9. Gramm. *conſ.*42. *num.*12. *vol.*12.*num.*8. Ant.Gom. *tit.de delict.cap.*3.*ſub num.*28. Herculan. *de proband.neg.num.*325. Roland.*conſ.*7.*num.*21. *volum.*1. Anton Gabriel. *concl.*22. *lib.*7. *de crim. num.*1.vbi de magis communi,Maſcard.*de probat. concl.*412.*num.*7. *& concl.*491.*nu.*4.*& ſequent. lib.*2. Honded.*concl.*102. *num.*13. *vol.*1.

Quod procedit etiamſi dicti fratres ſimul habitarent,Roland.*conſil.*7.*n.*27.*vol.*1.Maſcard. *d.concl.*491. *nu.*7. Et eo magis procederet,ſi cum fratre concurreret alius teſtis idoneus,Ant.Gabriel. *concl.*5.*num.*2. *de teſt.*latè Farin.*qu.*62.*num.*336. Rol. *d.conſ.*7.*nu.*24.qui loquitur,in parte,vt admittatur ſi habeat conſocium, & *ſub num.*25.dicit procedere etiam in crimine hæreſis,& eo magis,ſi iſte frater eſſet probatæ fidei, ac integræ vitæ,vt poſt alios firmat Baiard.*in q.*25. *n.*134. Et etiam admittuntur conſanguinei ad probandum errorem confeſſionis alterius conſanguinei, Maſcar. *de probat.concl.*412.*num.*9.*vol.*1.*& concl.*491.*num.*6. dicit procedere,ſi ageretur,non de ſimplici defenſione, ſed de innocentia probanda,vbi alios allegat.

6 Primò hoc limitatur,quando teſtes affines,& conſanguinei non probarent ipſam defenſionem, ſed inducerentur ad reprobationem teſtium fiſci,vel partis, Plot.*conſ.*60.*num.*24 Gram.31. *num.*12.*conſ.*12.*nu.*19. Maſcard.*dicta concluſ.*491.*num.*9.Sed Honded.*conſ.*87.*num.*139.*vol.*2.dicit hoc eſſe verum, quando ageretur ad conuincendum teſtes fiſci,vel partis,vt punirentur; ſecus verò, ſi vt repellantur, & probetur ſucceſſiuè defenſio, qua tunc admittuntur etiam ad repulſam aliorum teſtium,cuius declarationi omnino adhæreo.

Secundù limita & intellige,vt iſti teſtes conſanguinei,& affines recipiantur quando agitur immediatè ad probandam ipſam defenſionem, ſecus ad probanda adminicula Gramm. *deciſ.*34.*num.*14.Boſſ. *tit.de fauor. defenſ.num.*4. Marſcard. *concl.*412.*num.*8. *vol.*1.Gabr. *concl.*22.*num.*5.*lib.*7.Rim.iun *conſil.*299.*num.*40.*vol.*3. cùm nec etiam ſuper adminiculis probandis teſtis inhabilis admittatur pro fiſco contra reum, Decia,*conſ.*37.*numero* 9.*verſic.*&*vltim.* Burſ.*conſil.*430. *nume* 15.*volum.*4.Craut. *conſil.*9. *numero* 6. 57. Mod. Rom. *quæſt.*52.*numero.*71.*& conſil.*10. *numero* 15. *& conſilio* 87.*num.*5.

Tertiò limita,& intellige,quando proceditur ex officio.& tunc iſti teſtes admittuntur ad defenſam,ſecus ſi ageretur ad querelam partis, Gramm.*d.conſil.*12.*nu.*19.*& ſeqq.& conſ.*32.*num.*13.vide latè Mod. Rom.*qu.*52.*item*.54.Alex.Trentacinq.*conſ.*47.*n.*11.*p.*1.*& conſil.*21.*num.*15.*in fin.p.*2.

Domeſtici etiam, & familiares ad probandam defenſionem admittuntur,Horat.Lut.*conſil.*16.*num* 33.*tomo* 1.*crim.*Aug.*de maleſic.in verb.qui index ſtatim vn.*30.*in fin.*Gomez.*c.*3.*num.*28 *de delict.*Gramm.*conſ.*56.*n.*15.*& ſeq.*Gabr.*concl.*10.*ſub n.*42.*& n.*64.*& concl.*13.*nu.*12.*de teſtib.& concl.*22.*per totam*,Bertaz.*conſil.*251.*num.*102.*vol.*1.Maſcard.*de probat.concl.*26. *nu.*6. *concl.*134.*nu.*26.*vol.*1.Rim.iun.*conſil.*217.*nu.*8.*vol.*2. Hond. *conſil.*101.*num.*24.*& ſeqq.vol.*1. *& conſil.*87.*numer.*36. *volum.*2.Caualc.*de Brac.reg.p.*4.*num.*309.quod. declara, & intellige, prout dixi ſuprà in teſtibus conſanguineis,& affinibus. 7

Teſtes etiam inhabiles ad probandam innocentiam recipiuntur,Crauet.*conſil.*2.*n.*10. Horat. Lut.*d. conſil.*198.*num.*34.Gomez.*c.*12.*nu.*13.vbi de communi *tunl. de delict.*Clar.*quæſt.*24.*verſ.Item ſcias*, Boſſ. *de indic.n.*15.Gramm.*deciſ.*24.*n.*16.Plot.*conſil.*60.*nu.*25. Bertaz. *conſil.*251.*num.*10.*vol.*2. Honded. *d.conſil.*87. *num.*36. Farinac.*conſil.*36.*num.*19 vbi de communi Caualc.vbi ſuprà,& latè Menoch.*de præſumpt.præſumpt.*48. *nu.*7. *lib.*5.vbi de communi.

Licet *deciſ. Auenion.*91.*num.*51.*verſ.verum*,contrarium dicat, quod magis ad veriſimile accedit, vt nec etiam fauore defenſionis teſtes inhabiles admittantur,cum lex generaliter loquatur,vt inhabiles admittantur,cum lex generaliter loquatur, vt inhabilibus teſtib.denegetur teſtimonium; ſed non recedat à prima opinione,vel ſaltem quòd iuoent ad minurandam pœnam,vt reus leuiori pœna puniatur,vt bene declarat Menoc.*deci.caſ.*587.*num.*2.*in fine,ſem.*6. *lib.*3. poſt Anton.Gomez.*tit.de delict.cap.*13.*num.*13. 8

Si verò cum teſtibus inhabilibus concurrant teſtes habiles,eorum fides ſupplebitur per iſtos teſtes habiles ad ipſam defenſionem probandam, vt poſt alios quos allegat firmat Hor.Lut.*conſil.*168. *num.*35. cùm ſit regula vniuerſalis, vt inhabilitas teſtis ſuppleatur habilitate alterius teſtis habilis.Anton Gabriel.*concl.*5.*num.*1.*de teſtib.*Anton.Gomez.*tit.de delict.cap.*12 *ſub num.*21.Farinac.*quæſt.*62.*num.*318.Franc.Curt.*de teſtib. concl.*1.*num.*1.Sim.de Pret. *conſil.*160.*num.*6.*in fin.* qui loquuntur quando nouus teſtis habilis concurrit, ſi verò plures concurrerent,eo magis procedit,Gabriel. *concl.*5.*num.*7.*de teſtib* Farin.*d.q.*62.*num.*331.

Secundò limita,& intellige, vt teſtes inhabiles recipiantur pro defenſione, non vt plenè probent, ſed vt deinde inſpecta facti & perſonarum qualitate,iudicis arbitrio relinquatur, quanta fides ſit eis adhibenda Paul.Grilland.*tit.de relaxat.carcerat.*3.*quæſt.princip. num.fin.*Gomez.*d.c.*12.*nu.*23.*in fin.* Clar.*quæſt.*25.*verſ. Item ſcias.* 9

Tertiò limita.& intellige,quando directè deponerent ad excluſionem delicti,ſecus ſi circa adminicula, vel ad probandum, teſtes Curiæ,Boſſ.*de fauor.defenſ. num.*4.Baiard.*in quæſt.*24.*num.*129.*& ſeq.* & dixi ſuprà in teſtibus affinibus ſed Honded. *in conſil.*100. *nu.*36. *vol.*1.poſt Boſſ.*in tit.de crimin. laſ.maieſt. numer.* 115.

reoer,

tener, vt teſtes inhabiles recipiantur, etiam ad repulſam teſtium, & iudicio meo benè ſentit; cùm reprobatio teſtium concernat defenſionem, vt ſuperiùs dixi.

Quartò limita in ſociis criminis, vt non admittantur ad defenſam alterius ſocij. Doctores adducti per Baiar. in q.24. n.133. vbi tamen refert, quòd Bert. in conſ.538. vol.2 contrarium tenet & ipſe firmat, eſſe relinquendum arbitrio iudicis, ſed quòd ſocij criminis, tanquam à fiſco probent defenſionem alterius conſocij, tradunt Simon. de Præt. conſ.178. n.10. verſ. clarius, & n.11. Fab. Turret. conſ.9. n.28. vbi reddunt aliam rationem, quia fiſcus non poteſt diuidere depoſitionem, d ſocij criminis, ſed debet illam acceptare, prout cantant, vide Modern. Roman. quæſt.43. n.10. & ſeqq. fides teſtis non poſſit diuidi per fiſcum Caualcan. de teſtib. p.3. n.70. & quòd ſocius criminis debeat admitti ad defenſionem alterius conſocij facit, quia ſi non plenè probet, ſaltem elidat indicia fiſci, & ſic aliquam probationem facit, Farinac. conſ.65. n.15. vbi alios allegat, & quia ſi eſt fiſco permiſſum ſocium criminis examinare pro ſua intentione fundanda, quare non debeat licere reo, vt ſeruetur æqualitas, l. fin. C. de fruct. & lit. expenſ. l. in iudiciis, de reg. iur. & in terminis Caluac. de teſtib. part.5. num.200. vbi ſubdit: iudex deinde in meritis cauſæ arbitrabitur quanta fides ei adhibenda erit.

Quintò limita, quando iſtis teſtibus inhabilibus ab initio lex reſiſteret, vt non recipiantur quia licèt fuerint recepti, tamen nihil probãt, Nat. conſ.394. n.4. vol.4. Alex. Sciat. conſ.119. n.9. tom.1. crim. Gram. conſ.3. n.11. conſ.42. n.5. Felyn. in cap. cum dilecti, n.11. de accuſ. quòd eſt notandum pro Epiſcopis, cùm per Sacr. Concil. Trident. ſeſſ.13. c.7. diſponitur, quòd contra Epiſcopos non recipiantur teſtes, niſi bonæ conditionis, & famæ, & ob id ſi teſtes recepti non eſſent tales, nihil probarent, prout ferè millies deduxi ad fauorem Epiſcoporum cùm ibi concil. reſiſtat.

Si verò non eſſent à lege prorſus rejecti, tunc ſi fuerint examinati, parte non opponente, facerent indicium, Clar. quæſt.24. verſ. fin. Boſſ. tit. de inquiſit. n.65. Gramm. conſ.3. n.10. & ſeq. Marſ. in pract. crim. §. diligenter, n.14. in fin. Quod erit, quando lex diſponit, quòd teſtes non probent; ſecus verò parte opponente, quia nihil probarent, Aret. in cap. ex parte, n.11. de teſtib. vbi reddit rationem, quam refert & pro notabili ſequitur Marſ. in §. diligenter, n.144. in practic. & ſing.198. Ant. Gom. d.c. 12. n.21.

Si verò iſti teſtes inhabiles paterentur plures exceptiones, ſine altercatione nullam probationem facerent contra inquiſitum, Anton. Gabriel. concl.26. n.12. lib.7. de crim. Menoch. caſ.98. n.15. & caſu 99. n.3. lib.2. de Arb. Burſat. conſ.152. n.20. vol.2. & conſil.436. n.13. vol.4. Rimin. iun. conſ.684. n.33. vol.6. Modern. Roman. quæſt.37. n.64. & ſufficit, vt patiantur duos defectus, Menoch. d. caſ.99. n.9. Burſat. conſ.135. n.2. vol.2. vbi de communi Suarez recept. ſent. in verb. teſtes, num.216. vbi etiam de communi Io. Turrer. conſ.91. num.65. & nunquam diſpenſantur, vt probent etiam in crimine læſæ majeſtatis, Rim. iun. conſil.704. num.69. & ſeq. vol.6. vbi reddit bonam rationem, latiſſimè Moder. Roman. conſ.79. in 1. dub. n.1. & in omnibus aliis criminibus exceptis, Nat. conſ.298. n.6. vol.2. Riminald. jun. d. conſ.104. num.94. & ſeq. latè Honded. conſ.39. num.28. & ſub n.51. poſt alios quos allegat, dicit, vt nec etiam faciant præſumptionem, vol.2. Modern. Roman. conſil.79. num.1 & in conſ.80. num.23. vbi loquitur in crimine nefando, ſed habentur, ac ſi non eſſent examinati, Baiard. quæſt.24. ſub num.128. & quando lex diſpenſat, vt ſtetur vnico teſti inhabili, intelligitur diſpenſare circa vnicum defectum: cùm aliàs diſpenſatio circa plures non teneat, Burſat. conſil.135. num.1. & 28. vol.2. Rimin. iun. conſ.69. n.8. vol.1. Maſcar. de prob. conclu. 817. num.42. vol.2. Baiard. q.24. nu.128. Imò nec etiam fauore defenſionis admittuntur, Burſ. conſ.399. n.43. vol.4. vbi alios allegat.

Nec etiam vbi aliter veritas haberi non poſſet ex natura actus, vel negotij, quia adhuc iſti teſtes patientes plures defectus, non habilitantur contra reum, Burſ. conſ.430. n.9. in fine, vol.4. Honded. conſ.94. n.50. vol.2. Decian. reſponſ.93. n.65. vol.... Sim. de Præt. conſ.188. n.13. in fin. Eugen. conſ.27. n.66. & conſ.63. n.27. Gabr. concl.7. n.10 de teſtib. Rimin. iun. conſil.71. n.30. vol.5. vbi de communi, quicquid latrauerit in contrarium, Baiard. in d. q.24. n.128. in fin. qui nimis audacter loquitur, volens de conſuetudine aliter ſeruari, vel ſaltem eius dictum eſt intelligendum de conſuetudine in locis in quibus erat verſatus, & non de generali conſuetudine omnium Curiarum, Durant. de art. teſt. caut.35. tit. de ſubſt. Gabr. concl.4. n.3. de probat. Honded. conſ.101. n.39. in fin. vol.1. vbi de magis communi Gram. Theor. n.39. Rim. iun. conſ.245. n.42. & ſeq. vol.1. vbi latè, & reddit bonas rationes.

Et quamvis teſtes in criminalibus, etiam non interrogati, debent reddere cauſam ſcientiæ ſufficientem, 10
aliàs non probent, ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Marſ. conſ.50. num.10. Quia tunc dicitur deponere, vt pecus, & non vt homo, Gram. conſ.12. n.12. Maſc. de prob. concl.460. n.5. vol.1. Rimin. iun. conſ.534. n.68. vol.1. Tamen ſi deponant ad defenſam, quamvis non reddant dictam rationem, probant, ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Viu. commun. opin. in verb. teſtes in cauſis, & negotiis criminalib. Iul. Clar. quæſt.53. verſ. ſed hoc intellige, Honded. conſ.100. n.34. vol.1. vbi de communi, Add ad Iul. Clar. in quæſt.21. in lit. M.

Teſtes etiam deponentes de credulitate, quamvis 11
in criminalibus non probent. Crot. de teſtib. num.311. & ſeqq. Pariſ. conſ.169. num.39. vol.4. Iaſ. conſil.167. n.3. vol.4. Marſ. ſing.19. Maſcard. de probat. concl.459. n.1. & ſeq. vol.1. Rim. iun. d. conſ.554. n.44. Honded. conſ.107. num.18. vol.1. Tamen non procedit, ſi ponant ad defenſam rei inquiſiti, quia plenè probant Ant. Gomez. tit. de delict. cap.3. num.27. in fin. Gramm. conſ.23. n.37. vbi latè & reddit rationem Hercul. de prob. neg. n.325. Th. de Saluct. conſ.29. n.11. & ſeq. tom.2. crim. vbi reddit rationem, latè Marſ. ſin.19. in fin. vbi etiam rationem reddit, Thob Non. conſ.101. num.4. Maſc. de prob. concl.491. num.10. & ſeq. vol.1. Mazzol. conſ.77. n.10. Modern. Roman. conſ.6. num.13. vbi de communi, & qu.68. n.77. & ſeq. Sim. de Præt. conſ.190. num.3. vbi de communi, Berraz. conſ.312. num.5. vol.2. Magon. deciſ. Lucenſ.58. num.3. Rim. iun. conſ.360. n.43. vol.2. Hond. conſ.102. num.19. vol. 2. & ideò ſi teſtis dicat Titium offendiſſe Caium, ſuo credere, ad defenſionem, iſte teſtis probaret ipſam defenſionem, latè poſt alios quos in terminis allegat, firmat Marſ. d. ſing.19. verſ. tamen iſtud fallit.

Et magis procedit, quando reddunt iſti teſtes de credulitate rationem ſui dicti Mazzol. conſ. 57. n.10. vel probabilem cauſam defenſionis, licèt non neceſſariam, Farinac. d. conſ.6. num.39. & ſub n.40. dicit, etiamſi rationem redderent per ſolam famam, & ſub num.33. & ſeq. poſt alios, quos allegat, teſtatur de communi, & dicit procedere, licèt dictam cauſam ſcientiæ non redderent.

Et vnus etiam teſtis probat defenſionem, Crauett. 12
conſil.2. num.16. Thob. Non. conſil.99. num.11. Boſſ de fauor. defenſ. num.2. Anchar. conſ.203. num.4. Vulpell. reſponſ.66. num.8. Maſcard. de probat. concl.491. num.17. & ſeq. lib.1. & concl.904. n.10. lib.2. Sim. de Præt. conſ.178. num.6. Honded conſ.99. num.18. conſ.112 num.27. vol.1. Farin. conſ.60. num.102. Hinc dicunt Doctores, quòd per vnum teſtem probetur aggreſſio, vel prouocatio,

Paſett.

Paſett.*conſ.*102.*num.*10.Et per vnum teſtem quis excuſatur a pœna, Farinac.*conſil.* 9.*num.*41. Pet. de Surd. *conſ.* 173. *num.* 63.*& ſeq.vol.*2. imò volunt aliqui, vt ſit vera iſta opinio, etiamſi accuſator probauerit plenè delictum, adhuc ſi vnus teſtis probet defenſionem, inquiſitus liberetur à pœna, & debeat abſolui, vt eſt videre per Petr. de Surd. *d. conſ.*173. *num* 67. Et iudex, quando habet vnum teſtem pro defenſione, ex ſuo officio poſt publicatas ateſtationes, tenetur quærere plenam probationem, vt poſt Innoc. & Bal. tradit Sforz Odd.*conſ.*15.*num.*41 vel ſaltem operabitur, vt ipſe reum excuſetur à pœna mortis ita tradunt Anchar. & Boſſ. in locis adductis Valpel. *reſponſ.*66.*nu.*8. Maſc.*de prob.concl.*491. *num* 81. *vol.*1. *& ſub num.*87. dicit, quòd probatur defenſio per vnum teſtem in cauſa principali, & per alium in cauſa appellationis & ibi concordantes allegat, & ſine altercatione vnus teſtis plenè probat defenſionem, quando non datur contraria probatio accuſatori, Boſſ. *tit. de oppoſ. contra teſt.num.*72.*& de defenſ reor. num.*30 Ant. Gabr. *tit. de teſtib.concl.*1.*num.*37. Marc. Anton. Macerat. *lib.*3.*reſol.* 26.*num.*3.

13 Ac etiam magis creditur teſtibus deponentibus pro defenſione, quàm contra defenſionem, Rol. *conſ.*63. *num.*44.*vol.*2. Bertaz. *conſ.*161. *num.*102. *vol.*1. Dec. *reſponſ.*3.*numero* 83.*& ſeq.& reſponſ.*59. *ſub numero* 6. *volum.*3. vbi reddit rationem Rimin. *iun. conſ.* 174. *nu.*29.*volum.*1. Farin.*conſ.*39.*num.*25. vbi alios allegat, & quod in pari numero, magis credatur teſtibus deponentibus pro defenſione. Maſc. *concl.*497.*n.*12. vbi infinitos allegat, & magis credatur teſtibus deponẽtib. pro defenſione quando ſunt digniores teſtib. fiſci. Per. Cab. *in qu. crim. caſ.*248.*n.*48.*cent.*3. & magis creditur teſtibus deponentibus de delicto non commiſſo, quàm de commiſſo latè Menoc. *caſ* 516. *num.*31. vbi alios allegat, & reddit rationem quæ eſt, vt deponentes de non delicto dicantur atteſtari de eo quod eſt naturæ conſentaneum, quæ præſumit hominem non delinquere *l. merito ff. pro ſoc.* idem Menoch. latè *de præſumpt. lib.* ... *præſump.* 2.

14 Defenſio autem probatur per teſtes, qui ſimpliciter deponunt Titium vulneraſſe, vel occidiſſe Caium, etiamſi non dicant ad neceſſariam defenſionem, ſed tantùm ad defenſionem, Claud Seyſel. *in d.l. vt vim, in* 1.*lect.nu.*61. vbi ſubdit, quòd ſufficiat ſi reddant illam rationem, quia viderunt Maſcard. *d. concl.*491.*num.*14. *& ſeq.volum.*1. vbi reddit bonam rationem, & concordantes allegat Mazzol.*conſ.*11.*num.*42. Simon. de Pret. *conſ.*190.*num.*3 Bertaz.*conſ.*312.*num.*3.*volum.*2. vbi de communi, Farinac. *conſ.*6.*nu.*13. Idemque erit, quando teſtes dicunt, quòd Titius repercuſſit ſtatim Gaium aggreſſorem quia illa dictio, *ſtatim*, probat defenſionem, vt immediatè & incontinenti percuſſerit, vt poſt alios Mazzol. *in d.conſ.*11. *num.*49. & magis creditur teſtibus dicentibus homicidium fuiſſe commiſſum caſu fortuito, & non conſulto, quàm dicentibus contrarium, Maſcard. *de probat.concl.*497.*nu.*16. *vol.*1.

15 Fama autem, ſi probanda erit non vt quis puniatur, ſed pro defenſione alicuius incidenter, probatur per teſtes deponentes ſimpliciter de auditu Cæpol. *conſ.* 58.*verſ. Item alter*, Cæpol.*conſ.*140. *nu.*27.*& ſeq. lib.*1. Burſ.*conſ* 69.*num.*14.*& ſeq.lib.*1. Hond. *conſ.*100.*nu.* 35.*volum.*1. vbi etiam ſubdit, quòd fauor defenſionis conſideratur etiam circa repulſam teſtium inductorum pro parte fiſci, prvt etiam obſeruari teſtatur, poſt Boſſ. *in tit. de crim. læſæ maieſt. num.*115. & latiùs tenetur hanc opinionem à contrariis *in conſ.*87.*num.* 134. *& ſeqq. volum.*2. Et licet in criminalibus inhabilitas taſtis, non ſuppleatur habilitate alterius, nec minus numerus ſuppleat defectum, hoc intelligitur ad offenſam, ſecus ad defenſam, vt declarat Honded. *conſil.*87. *num.*133.*in fine, volum.*2.

Reus autem, vel inquiſitus pro ſua defenſione poteſt vti pluribus remediis, & defenſionibus, *l. nemo ex his, ff. de excep.* cùm habens plures exceptiones, ſi vna non prodeſt, non prohibetur aliis vti infra legitima tempora, *§. qui autem inſt. de excuſ. tut. c. nullus pluribus, de reg. iur. in* 6. *leg. nemo ex his ff. de reg. iur. l. nemo prohibetur ff. de excep.* etiam contrariis, latè Pariſ. *conſ.*160.*nu.* 27.*verſ. ceſſabit etiam. volum.*4. vbi alios allegat, & in ſpecie Ang. *de maleſ. in verb. fama publica, verſ. nunc quæro*, Pariſ. de Put. *de Syndic. in verb. tortura, colum.* 2. *verſ. viſo de indic. indubitat.* Modern. Bonon. *in conſ.*15. *n.*15. *in conſ.*130.*nu.*45. Pacian. *de prob. lib.*1.*c.*7.*num.*47. *& ſeq.* Ac etiam poſſit vti reus teſtibus impugnatis ad detegendam variationem, & contrarietatem, & falſitatem teſtium, Crauet. *conſ.*9.*nu.*16 Roman. *conſ.* 179. *num.*11 vbi Mandoſ. *in addit. in lit. N* vbi alios allegat, & quod ad fauorem carcerati, & defenſionis permittatur, vt quis poſſit vti depoſitione teſtis, quamvis impugnata, Gabriel. *con.*169.*num.*61.*& ſeq. lib.*1. Crau. *conſ.*9.*nu.*16. Burſat. *conſ.*311.*nu.*105.*lib.*3. Fab. Turret. *conſ.*12. *num.*89. 16

Ac etiam fauor defenſionis operatur vt iudex debeat ex ſe ipſo, & ex officio quærere de innocentia inquiſiti quandocunque, etiam poſt ſententiam, & rem iudicatam, vt dixi ſupra.

Nec non in probanda defenſione inſultati, ſufficit probatio per ſolam famam, vt ille prouocatus, & inſultatus offenderit prouocantem, Alex. *conſ.*14.*nu.*9.*in fin.* quem in propoſito allegat, & ſequitur Hercul. *in tract. de prob. neg. n.* 309. Maſcard. *de prob. concl.*491.*n.*13. *lib.*1. Moder. Rom. *q.*37.*num.*134.

Ac etiam Aduocatus ſciat, quod, ad probandam defenſionem poteſt inducere teſtes, alias in eadem cauſa examinatos per fiſcum contra inquiſitum: dummodò non inducatur ad detractionem eorum, quæ pro fiſco depoſuerunt, vt dixi *in defenſ.*25.*c.*2. *in fine.*

CAPVT IV.

Defenſionis effectus, & priuilegia, quæ ſint.

SVMMARIVM.

1 *Defenſio eſt omni iure, naturali, gentium, & ciuili permiſſa.*

2 *Defenſio eſt adeò fauorabilis, vt non poſſit tolli, neque per Papam, neque per Imperatorem, vel per alium Principem, nec etiam de plenitudine poteſtatis: & ſi Princeps mandaret reo defenſionem tolli, erit intelligendum de defenſione ciuili, & non naturali, vel de defenſione friuola, & leui, & non de ſubſtantia, etiamſi Princeps haberet iuſtos iudices.*

3 *Defenſio ſi denegetur, inde ſecuta, & etiam rei confeſſio ſunt nulla, & inquiſitus abſolui debet.*

4 *Defenſione denegata, iudex tenetur in ſyndicatu, & punitur & iudex in dubio dicitur doloſus.*

5 *Defenſio non poteſt tolli per Principem, vbi agitur de vita hominis, ſecus vbi agitur de pœna pecuniaria.*

6 *Item intellige, vt non poſſit tollere defenſionem inductam de iure naturali ſecus de iure poſitiuo.*

7 *Item limita ex aliqua iuſta cauſa, quod iudex poteſt tollere defenſiones.*

8 *Defenſio non poteſt tolli per iudicem habentem liberum arbitrium procedendi ſine iuris ſolemnitate, nec per ſtatutum, ſed poteſt variari forma à iure poſitiuo introducta, ac etiam poteſt reſtringi tempus defenſionis.*

9 *Statutum tollens defenſiones ſtrictè intelligendum eſt, vt minus corrigat ius commune, quàm ſit poſſibile.*

10 *Defenſio*

10 *Defenſio nec etiam tolli poteſt per conſuetudinem,& ſi talis conſuetudo adeſſet, non valeret.*

11 *Offendens ad ſuam defenſionem, dicitur coactè offendere, & aggreſſus ſemper dicitur feciſſe ad ſuam defenſionem.*

12 *Defendens ſe ipſum,non dicitur delinquere.*

13 *Defendens ſe ipſum eſt tutus in foro conſcientiæ.*

14 *Offendens clericum ad ſuam defenſionem non incidit in excommunicationem,neque in irregularitatem.*

15 *Prouocatus,impunè poteſt prouocantem occidere, & dicitur feciſſe ad ſuam defenſionem.*

16 *Defenſio eſt permiſſa contra propriam Patriam, Abbatem,Epiſcopum, Archiepiſcopum, & Cardinalem.*

17 *Defenſio eſt permiſſa etiam contra dormientem aggreſſorem,declara tamen vt hìc per Authorem.*

18 *Defenſio eſt permiſſa etiam in animalibus brutis, vt Dominus non teneatur dare animal pro noxa.*

19 *Defenſio conceditur etiam in conſanguineos, coniunctos,vt poſſit aggredientem alium coniunctum occidere.Item amicus,conſocius,extraneus poteſt aggreſſorem interficere,etiamſi aggreſſus non clamet neque auxilium inuocet ſiue inſultans ſit clericus, ſiue laicus cum aggreſſo nolente, & contradicente. Et etiam licet defendere inimicum capitalem; & talis defenſio permittitur contra auxilium præſtantes. & aſſtantes delicto.*

20 *Defenſio permittitur contra illum, qui incœpit contra me irruere armatus, animo offendendi, nec teneor, expectare percuti,& ſufficit,vt aggreſſor veniat cū aliquo fuſte,vel inſtrumento ligno, ſeu cum ſtanga & ſufficit probare ſolam aggreſſionem abſque quod teſtes deponant me fuiſſe in diſcrimine vitæ.*

21 *Defenſio probatur per ſolum inſultum,ac præſumitur, quod aggreſſus vſus fuerit moderamine inculpatæ tutelæ, & dicatur conſtitutus in diſcrimine vitæ, & erit ſaltem in arbitrio iudicis,quando aggreſſus dicatur conſtitutus in diſcrimine vitæ.*

22 *Aggreſſio quomodo probetur,remiſſiuè.*

23 *Offenſio perſonalis imminens operatur, vt offenſio deinde ſecuta dicatur facta ad defenſionem.*

24 *Præparatio ad offendendum contra aliquem operatur, vt deinde ſecuta offenſio,neceſſaria dicatur defenſio*

25 *Aggreſſus poteſt aggreſſorem occidere,qui ſine armis, ſed tantùm manu vacua alapam impingere voluit, declara tamen,vt hìc per Authorem.*

26 *Mina ſola probata contra aliquem. inducunt defenſionem.*

27 *Aggreſſus non tenetur aufugere,quando imminet iniuria honoris, ac adeſſet inimicus à tergo, ſeu ad ſpatulas.*

28 *Defenſio permittitur, non ſolùm cum eodem genere armorum,ſed etiam diuerſo,& fortiori.*

29 *Defenſio eſt adeò fauorabilis,vt morte non extinguatur,ſic poteſt iuſtificari poſt mortem,& maximè in crimine læſæ maieſtatis.*

30 *Homicidio cōmiſſo in pura rixa,ſi neſciatur aggreſſor, fauore defēſionis,homicida nō punitur pœna mortis.*

31 *Defenſio permittitur etiam pro conſeruatione rerum ſuarum, & bonorum, declara tamen vt hìc per Authorem.*

32 *Legatus à latere non poteſt extra ſuam legationem iuriſdictionalem excommunicare. ſed bene fauore defenſionis abſoluere.*

33 *Prouocatio operatur,vt prouocatus non puniatur pœna ordinaria, ſed alia mitiori,& omnis leuis prouocatio excuſat à dicta pœna ordinaria.*

34 *Rixæ author non poteſt allegare, fuiſſe deinde in rixa prouocatum, ſi occidat aduerſarium.*

35 *Sacerdos, ſi in celebratione Miſſæ offendatur, poteſt offendentem occidere, ſed non poteſt continuare, celebrationem poſt patratum delictum.*

PLures reſultant effectus, & priuilegia in fauorem defenſionis, quæ omnia ſi recenſere vellem oporteret hìc compilare vnum amplum tractatum,& nonnulla recollegit Menoch.*de præſumpt.lib.5.præſum.48.* latiſſimè Farin.*in q.125.*Iacob.Ayrer.*in tract.de Homicid.neceſſar.*Petr.Cabal.*in tract.de omn.gener.homicid.* & Doctor. *in leg.vt vim.ff.de iuſtit.& iur.*vbi præcipuè Claud.Seyſell.Fortun.hanc Franc.& Mant.& nouiſſimè multa cumulauit Horat. Carp.*ſuper conſt.Mediol. in cap.homicida.*Sed pro Aduocati inſtructione, ſum contentus referre aliqua magis proficua, & quotidiana, ex quibus poterit deinde cauſæ defenſor lumen habere circa cognitionem aliorum. 1

Primum priuilegium eſt, vt defenſio ſit omni iure canonico, naturali,gentium, ac ciuili permiſſa, *l. vt vim, ff.de iuſt.& iur. lib.1.§.ff.de vi. & vi armat.*& alia iura adducta per Anton. Gomez. *tit de delict. cap.30. num.*20.latè Thom. de Saluet.*conſil.29.num.10.tom.2. crim.*Menoch.*de arbit, caſu 277.numer.1.lib.2.*vbi latè exornat iſtam defenſionem,latè Farin.*q.125.n.10.* Iul. Clar.*§.homicidium,verſ.excuſantur,*Bertaz.*conſ.1.nu.1. vol.1.*Flam.Cartar. *de exec.ſent.capi.bannit.in præfat.n.* 9.Granut.*Theorem.5.nu.7.in fin.*Magon.*deciſ.Luceſ.56. num.1.& ſeq.* vbi teſtatur hoc eſſe receptum omnium gentium more,& conſuetudine,latè Sim.de Pret.*conſ.* 189.*n.*1.Hond.*conſ.99.num.9.volum.*1.Mazzol.*conſ.*81. *num.4 & ſeq.*vbi dicit,quia apppetitus viuendi eſt inſitus à natura,& quilibet ſpeciem ſuam conſeruare deſiderat,& *conſil.77.num.*1.Bertazzol. *conſ.30.num.1.& conſ.332.num.1.& ſeq.volum.2.* latiſſimè Petr. Cabal. *in q crim.caſ.88.n. Cent.1.* vbi concordantes cumulauit,& defenſio in genere ſumpta,& quatenus concernit defenſionem perſonæ,dicitur de iure naturali,ſed defenſio circa res,& bona dicitur de iure gentium & forma moderaminis dicitur de iure ciuili, Seyſell.*in l. vt vim,num.2.ff.de iuſt.& iur.in 1.lect.& in 2.lect.n.72.* tuetur eſſe etiam de iure diuino, & an defenſio ſit de iure diuino tradunt Doctor.relati per Horat.Carpan. *ſuper non.conſt.Mediolani,c.Homicida,num.*337. & per Farinac.*q.125 num.*11. 2

Et quod non poſſit tolli,neque ei derogari per Papam, Imperatorem, vel per alium Principem Gram. 3
*vot.3,n.9.& ſeqq.*Marſil.*ſing.*Mod.Rom.*q.36.n.*122.& *n.152.& ſeqq.* & latiùs *q.125. nu.*72. Imò cùm ſit defenſio de iure naturali, nec Diabolo ſit deneganda, Hoſtien,*in cap.cùm inter,extra de except.*Soc. *conſ.266. n.46.vol.2.* Nat.*conſ.451.n.30.vol.2.*Afflict.*dec.391.n. 2.& 9.*vbi Vrſil.*in add.ad Moder.Rom.d.q.39.n.18.*vbi alios allegat.Baiard.*q.49.nu.53.& ſeq.* Petrus Caball. *in qu.crim.caſ.88.num.3* Farin.*conſ.18.nu.18.*Simon.de Pret.*conſ 203.*Franc.Perſonal. *de ind.& tortura.qu.19. 21.& 98.Deciſ.Auenion.15.n.5.* Andr.Gayl.*in tract.de pac.publ.lib.2 cap.7.nu.8.* Suarez. *com. opin.in verb. defenſio nu.24.*Claud Seyſell.*in d.l.vt vim, num.2.*loquitur in omnibus defenſionibus, quæ fiunt in iudicio, & quod non poſſit induci per ſtatutum,vt quis ſe defendere non poſſit ab inſultu,aggreſſione, & iniuria poſt alios quos allegat Carpan.*in § Homicidia,n.336.* & latè Farin.*q.125.nu.63.& ſeqq.*vbi ſubdit nec poſſit tolli à conſuetudine.

Nec etiam de plenitudine poteſtatis,Marſ.*in pract. crim.§.expedita nu.26.*& opportunè *num.61. §. vltima q.num.22.*& adducitur Clem. Paſtoralis, *verſ. cum illa Imperatori tollere non licuerit.*vbi gloſ *in verb.licuerit,* & Doct. *de re iudic. & §. ſed naturali, Inſtit. de iur. natur.gent.& ciuil.*Modern Rom.*d.qu.39. num.18.* vbi concordantes cumulauit, & ibi teſtatur de communi, Claud.Seyſell.*in l.vt vim in 2.lect.num.2.*vbi concludit, quòd nec citationem,nec alias defenſiones iudiciales poſſit tollere.

Et, ſi Princeps mandaret expreſsè reo defenſiones 4
tolli,erit intelligendum de defenſione ciuili, non autem

tem de naturali, Bald. *in cap. à nobis extra de except.* quem ſequitur Marſil. in locis relatis per Burſat. *conſ.* 101. *num.* 10. *lib.* 2. Modern Roman. *d. q.* 40. *nu.* 143. vel intelligi debet de friuola, & leui defenſione, non autem de ſubſtantiali, Burſat. vbi ſupra, etiamſi Princeps haberet iuſtos iudices, adhuc non poteſt mandare, vt tollatur reo defenſio, quicquid aliter dixerit Lud. *commun. opin. concl.* 38. *illat.* 96. vt bene voluit Rol. *conſ.* 52. *num.* 97. *lib.* 3. & ſequitur Mod Roman. *qu.* 39. *num.* 11. *& ſeq.*

3 Et omnia, quæ ſequuntur, ſi denegetur defenſio, ſunt nulla, & ſi emanauerit rei confeſſio, adhuc confitentem non afficiat, ſed inquiſitus debeat abſolui, vt refert Laurent. *dec. Auen.* 15. *per totam*, & eſt tex. *in clem. Paſtoralis in fin. de ſent. & re iudic.* Amod. Iuſtin. conciuis meus *in tract. de ſyndicat. n.* 223. *in fin.* Marſil. *conſ.* 95. *num.* 7. & 10. Angel. *de maleſic. in verb. nodo, ani*mus *publican.* 37. Vulpell. *reſponſ.* 21. *n.* 6. & de communi Modern Rom. *q.* 39. *num.* 84.

4 Iudexque procedendo denegatis defenſionibus, tenetur in ſyndicatu, & ponitur Par. de Put. *de ſyndic. in verb. condemnatio, c.* 4. *n.* 1. & 14. *in fin.* vbi ſubdit, quòd iudex denegans defenſionem, dicitur homicida, Marſ. *conſ.* 56. *n.* 16. & *in §. nunc videndum, nu.* 16. *in pract.* vbi etiam dicit, quòd iudex denegans defenſionem in dubio, doloſus dicitur, Nonel. *in pract. ad defenſ. in §. An indicia pro reo n.* 11. Plot. *de in lit. iur. §* 30. *n.* 6. Roland. *conſ.* 2. *num.* 44. & 58. *lib.* 2. Moder. Rom. *q* 39. *num.* 73. vbi de communi, Franc. Perſon. *in tract. de iudic. nu.* 10. *in fin. & num.* 95. *in fin.*

5 Quintò limita, & intellige, vt procedat in cauſa criminali, vbi de vita hominis agitur, vt Princeps minimè tollere poſſit reo defenſiones, ſecus vbi agitur de cauſa ciuili, vel pecuniaria, vt per Burſ. *conſ.* 101. *n.* 103. *& ſeq. lib.* 2. & ita declarat Alex. *in plur. conſ. per eum alleg.* Modern. Rom. *in d. q.* 39. *num.* 18. *in fine.*

6 Secundò intellige, & declara vt Princeps non poſſit tollere defenſionem, quæ à iure naturali, vel gentium prouenit, & ſic eam, quæ eſt meta innocentia crimen excludit, ſecus autem ſi proficiſcatur ex exceptionibus introductis à iure ciuili poſitiuo, quia, ſicut illud ſine cauſa condere poteſt, ita etiam eodem Imperio tollere valet, Afflict. *deciſ.* 391. *ſub num.* 3. Pariſ. de Put. *de ſyndicat in verbo condemnatio. cap.* 4. *nu.* 5. *& ſeq. fol.* 151. Aſin *in Pract. iudic. §.* 31. *cap.* 34. *num.* 5. *& ſeqq.* vbi de communi, Cart. *in pract. crim. iq* 2. *Tract. de ind. & tort. §.* 10. *caſus eſt n.* 28. Seyſſell. *in d. leg. vt vim, n.* 5. *in* 1. *lect. & in* 2. *lect. in* & ibi ponit exempla.

7 Tertiò limita, quando vigeret aliqua iuſta cauſa, quia tunc per Principem poſſunt tolli defenſiones, Dec. *in cap. delicti n.* 36. *de except.* Vaſquez *controuerſ. iur. lib.* 1. *cap.* 31. *nu.* 7. & latiùs *in cap.* 36. *nu.* 1. Tiraquel. *de pœn. in præfat. n.* 43. & de communi Modern. Rom. *in q.* 39. *nu.* 14 vbi tamen ſubdit, quòd vix poſſit dari ſpecialis cauſa in Principe, quando poſſit defenſionem tollere, quia Doctores exemplificant in delicto pluſquam notorio, vel quando timetur de populi tumultu, vt per Vaſq. *cap.* 3. *d. nu.* 1. idem Farinac. *conſ.* 105. *nu.* 6. & latius *in quæſt.* 123. *num.* 19. vt ex aliqua cauſa poſſit per Principem vel per ſtatutum tolli defenſio. & Ang. *in l. vt vim. n.* 3. *ff. de iuſt. & iur.* exemplificat quando defenſio eſſet iniuſta, vel ſi defenſio tolleretur propter demerita, vt per Caſtr. *in l. vt vim, num.* 4. Dec. *n.* 4. & 13. Seyſell. *num.* 23. Mant. *n.* 8. *in fine*, Bologn *num.* 16. in quibus caſibus etiam iudicibus ordinariis licitum eſt, ac etiam neceſſarium, defenſiones tollere Claud. Seyſell. *in dicta lege vt vim, in* 2 *lect. n.* 12. & ibi ponit illam quæſtionem quando in Principe præſumatur iuſta cauſa, auferendo defenſionem.

8 Nec etiam per quemcumque iudicem habentem liberum arbitrium procedendi, & ſine iuris ſolemnitate poſſunt tolli defenſiones. Burſ. *de ind. & conſiderat. num.* 24. vbi loquitur in Capitaneo Iuſtitiæ Mediolani Brunor. à Sol. *in conſ. vnico crim. num.* 120. qui loquitur in Gubernatore Vrbis, Afflict. *dict. deciſ.* 391. *ſub n.* 2. vbi Vrſil. etiam *ſub num.* 2. *Deciſ. Auenion.* 15 *num.* 4. & 5. Moder. Roman. *quæſt.* 39. *num.* 15. *& ſeqq.* vbi de communi, Rim. iun. *conſ.* 290. *numero* 10. *libro* 3. Franc. Perſon. *de indic. & tortu. ſub numer* 20. Claud. Bertazz. ad partem *conſ.* 130. *in lit. A, in* 4. *ampliat.* Cartar. *in pract. de interrog. reor. lib.* 4. *cap.* 1. *numer.* 167. *& ſeqq.*

Nec etiam tolli poteſt per ſtatutum, Marſil. *in leg. vnic. §. cognoſcimus num.* 59. 73. 75. *de quæſt. & conſil.* 8. *numero* 30. Roland *conſil.* 12 *num.* 55 *libr.* 3. Modern. Romao. *d. quæſt.* 39. *num.* 25. & facit illa viua ratio, quia ſi Princeps non poteſt reo defenſionem denegare, vt ſupra dixi multò minus hoc fieri poteſt per ſtatutum, Cartar. *dict. libr.* 4. *cap.* 1. *n.* 166. Farinac. *quæſt.* 125. *n.* 15. *& ſeqq.*

Sed per ſtatutum poteſt variari forma à iure poſitiuo introducta circa defenſionem, Felyn. *in c. delicti, n.* 7. *extra de except.* Aſin. *in prax. ind. §.* 31. *cap.* 34. *num.* 5. *& ſeq.* Cartar. *de execut. ſent. cap.* 3. *n.* 34. & 37. vbi poſt alios, quos allegat, firmat per Principem, & per ſtatutum poſſe reſtringi, & modificari tempus defenſionis, cùm limitare tempus ad ſe defendendum non ſit tollere defenſionem, vt latè etiam firmat *in dicto cap.* 3. *n.* 47. *& ſeq.* Seyſell. *in dicta l. vt vim, n.* 6. *in prima lect. & in ſecunda lect. num.* 11.

Sed ſimile ſtatutum, reſtringens formam, & ſolemnitatem defenſionis licet valeat tamen ſtrictiſſimè intelligi debet, vt minùs corrigat ius commune, quam ſit poſſibile, Alex. *conſ.* 19. *nu.* 9. *volum.* 1. Anan. *conſ.* 59. *in fine*, Roland. *conſ.* 97. *num.* 23. *vol.* 2. & magis in terminis Rim. iun. *conſ.* 290. *n.* 16. *lib.* 3. Cartar *de interrog. reo, lib.* 4. *cap.* 1. *n.* 105. vbi concordantes cumulauit 9

Nec etiam per conſuetudinem defenſiones tolli poſſunt; quia, ſi non eſt permiſſum Principi, neque ſtatuto, multo minus conceditur conſuetudini. & ſi adeſſet talis conſuetudo in contrarium, non valeret, vt poſt Alex de Neuo. *in conſ.* 80 firmat Bonac. *com. opin. p.* 1. *ſub verſ. auditorum captio, fol.* 88. *à tergo in fine*, Farin. *q.* 125. *n.* 17. & quomodo talis conſuetudo, quæ in aliquibus locis vigere dicitur, vt Neapoli, & Ferrariæ, in Ciuit. Lucan. ac in vrbe Tribunali Gubernatoris Vrbis intelligatur, dixi ſuprà ſuo loco. 10

Secundum priuilegium eſt, quòd offendens ad ſui defenſionem, non præſumatur voluntariè, ſed coactè offendere, & occidere, Gram. *conſ.* 29. *num.* 26. Bertazz. *conſ.* 1. *nu.* 15. *volum.* 1. Bald. *in cap.* 1. *§. ſi quis vero de pace iuram. firmand.* dicit, quod rixa, & metus inſtantis periculi ſunt peſſimi conſultores ſequitur Tiraq. *de poenis temp. cauſ.* 1. *num.* 7. Magon. *deciſ. Lucenſ.* 16. *nu.* 3. Quia natura docet conſtitutum in periculo vitæ ſtudere priùs ſaluti ſuæ, quàm alterius & propter inſitum à natura viuendi appetitum, Mazzol. *conſ.* 11. *n.* 61. Ac etiam præſumitur magis calore iracundiæ, quam dolo deliquiſſe, Soc. iun. *conſ.* 46. *n.* 9. *& ſeq. vol.* 2. & ſemper præſumitur aggreſſum feciſſe ad ſuam defenſionem Mazzol. *conſ.* 11. *n.* 27. Ac etiam dicitur magis occiſus à ſe ipſo quam ab aggreſſo, & à ſe defendente, Gram *conſ.* 29. *num.* 10. Bertazzol. *conſ.* 1. *num.* 2. 11

Tertium eſt priuilegium, vt ſe defendens non dicatur delinquere, Gram. *conſil.* 29. *n.* 11. & 13. Marſil. *in §. quando n.* 81. *in pract.* Ant. Gomez. *tom. de delict. cap.* 3. *nu.* 20 vbi de communi Soc. iun. *conſil.* 36. *num.* 8. *vol.* 2. Flam. Cart *in tract. cap. Bannit. in præfat. n.* 15. Mazzol. *conſil.* 71. *nu.* 20. *& ſeqq.* vbi ſubdit, quia quis non poteſt habere præ manibus ſtateram, imò qui non ſe defendit, neque iniuriæ reſiſtit, cùm poſſit, eſt in vitio, ac ſi parentes & patriam deſereret & crudelis dicitur qui ſuam famam negligit, poſt alios, quos allegat Mazzol. *d. conſ.* 71. *nu.* 20. & 21. Imò inſuſuper, ſi ſe de- 12

fendere

Digitized by Google

fendere valeat, & permitteret ſe occidi, nulla iuſta ſubſiſtente cauſa, peccat, ac ſi ſeipſum occideret, Caſtrenſ. *in d. l. vt vim, num 9.* vbi Salamon. *n. 51. ff. de iuſt. & iur.* de cuius veritate vide Iacob. Ayrer. *in tract. de homicid. neceſſ. p. 1. c. num. 395. vſque ad num. 410.*

13 Quartum priuilegium eſt, vt offendens ſeu occidens ad ſuam defenſionem ſit tutus in foro conſcientiæ, Iul. Clar. §. *homicidium, verſ. excuſatur, & verſ. ſeq.* Honded. *conſ. 99. num. 10. vol.* Mazzol. *conſ. 11. num. 34.* latè qui alios allegat Farinac. *q. 125. num. 20.* vbi teſtatur de receptiſſima opinione Theologorum, & Granu. *D. theore. 5. n. 4. in fin.* dicit, quòd in tantùm permittitur defenſio vt fieri poſſit per fas, & nefas, & poſt alios Baiard. §. *homicidium n. 76.* ponit notabile dictum de Præsbytero occidente alium in actu celebrationis Miſſæ, de quo latè dicam infrà, Horat. Carpan. *dict. c. homicida n. 338. & ſeq.* vbi etiam firmat, quod ſe defendens non teneatur, neque ad expenſas, damna & intereſſe, nec incidat in pœnam irregularitatis. Plot. *in l. ſi quando, num. 70. C. vnd. vi.* Crau. *conſ. 129. num. 71.*

14 Quintum eſt priuilegium, vt ſi quis offendat clericum prouocantem, vel aggredientem, non incidat in excommunicationem, nec in pœnam irregularitatis, *c. ſicut dignum, et 1. verſ. fin. de homicid.* vbi communiter, Doct. vt teſtatur Ant. Gomez. *tit. de delict. c. 3. nu. 10. ve. ſ. In hoc caſu,* Grat. *conſ. 105. num. 1. vol. 1.* Farin. *q. 125. nu. 11. & ſeq.* vbi alios allegat, Vgolin. *de cenſur. p. 2. & ſeq.* vbi dicit etiam quod quis non teneatur expectare percuti à clerico, Iacob. Ayrer. *in tract. de Homicid. neceſſ. p. 1. nu. 63.* Horat. Carpan. *d. c. Homicida, nu. 353.* Prax. Archiep. Neapol. *c. 24. n. 9.* vbi tamen declarat niſi exceſſerit modum in ſe defendendo.

15 Sextum eſt priuilegium, vt liceat impunè ad ſui defenſionem occidere, *l. vt vim,* & ibi notant omnes, & præcipuè Dec. *n. 6. & ſeq. de iuſt. & iur.* Marſil. *conſ. 4. num. 5. & ſeq.* Iul. Clar. §. *homicidium, verſ. excuſatur, & verſ. ſeq.* Menoch. *conſ. 41. n. 25. lib. 1.* Honded. *conſ. 99. n. 9. volum. 1.* nec puniatur pœna legis, nec pœna ſtatuti, Carpan. *d. cap. Homicida, n. 335.* vbi concordantes allegat. & Farin. *q. 125. n. 3.* qui etiam alios ferè infinitos cumulauit, Iacob. Ayrar. *in tract. de Homicid. neceſſ. p. 1. num. & in Rubr. de triplic. gener. Homicid. n. 41. vſque ad num. 86.* vbi ad contraria reſpondit. Et hoc procedit, tam quoad pœnam ordinariam, quàm extraordinariam euadendam, Decian. *conſ. 102. nu. 27. tom. 1. crim. Diuerſ.* Simon de prer. *conſil. 196. numer. 7. ſub verſ. 5. omnes,* vbi teſtatur, vt nec poſſit pœna pecuniaria irrogari, latè Honded. *conſ. 99. n. 11. vol. 1.* & in fine dicti conſ. refert illum Scipionem Vermigliolum Perſinum ex ordine Sacræ Conſultæ fuiſſe abſolutum, Bertazz. *conſ. 112. per tot. volum. 2.* ibi in fine etiam refert quòd ille Notatius fuit penitus abſolutus a pœna occaſione homicidij ad ſui defenſionem commiſſi, quia fuerat inſultatus cum quadam ſtanga, Iaſ. *conſ. 133. per tot. vol. 1.* conſuluit etiam in crimine homicidij quendam Liuiam eſſe penitus abſoluendum, & idem voluit in crimine homicidij Farinac. *conſ. 6. num. 30.* Baiard. §. *homicidium num. 7.* etiamſi ſtatutum dictaret, quòd homicida pœna mortis puniri deberet: & quomodo probetur homicidium ad ſui defenſionem factum, latè Maſcard. *de probation. concluſion. 1126. per totam.*

Quia prouocatus, cenſetur omnia feciſſe ad ſuam defenſionem, Socc. iun. *conſ. 36. num. 8. vol. 2.* Rimin. iun. *conſ. 360. n. 6.* latè in *conſ. 440. n. 2. vol. 4.* Honded. *conſ. 99. n. 24.* vbi de communi, & alios allegat, Mazzol. *conſ. 11. n. 27.* Maſcard. *de probat. concl. 490. n. 1. vol. 1.* vbi infinitos alios cumulauit: Cùm non præſumatur in dolo, Rim. iun. *d. conſ. 360. n. 61.* Mazzol. *conſ. 11. n. 24. & 30.* latè Farin. *conſil. 2. num. 14.* vbi alios allegat: cùm prouocatus non poſſit habere ſtateram præ manibus, & dare vulnera ad menſuram, Marſil. *in §. quoniam numero 83. in pract. & num. ſeq.* refert illud vulgare dictum, *homo aſſaliato mezo perduto,* Bertazzol. *conſil. 11. numero. 38. & ſeqq. vol. 1.* Mazzol. *conſ. 11. num. 24. & 61. conſilio 71. numero 20. & ſeqq.* Magon. *dec. Lucen. 36. num. 3.*

Septimum priuilegium eſt, vt defenſio ſit permiſſa contra propriam Patrem, contra Abbatem, contra Epiſcopum, Archiepiſcopum, Cardinalem, contra Imperatorem, & contra quoſcunque Superiores, vt eſt latè videre per Flam. Carc. *in tract. de excom. ſent. in præfat. n. 11. & ſeq.* vbi concordantes ſuper quolibet capite cumulauit; & latiùs Far. *quæſt. 125. numer. 33. ſequen.* & quòd in filio contra patrem, & in ſeruo contra dominum, vide Seyſ. *in l. vt vim, numero 10. ff. de iuſt. & iur.* vbi videtur concludere, quòd liceat eis pro defenſione ſe defendere, & reſiſtere ſecus pro defenſione rerum, & latiùs vide Carpan. *d. §. Homicida, numero 386. & ſeqq.* vbi declarat quando liceat pro ſua defenſione occidere Imperatorem, vel quemcunque alium Superiorem, & in quibus caſibus non liceat aliquem occidere, etiam pro ſua defenſione, & plures alias limitationes tradit Farin. *in quæſt. 125. numero 101. cum plurib. ſeqq.* 16

Octauum priuilegium eſt, vt quis poſſit impunè vulnerare, & occidere dormientem aggreſſorem, qui in ſomnis ſurgit, & alium aggreditur cauſa offendendi, vt poſt Bar. tradit Ant. Gom. *tit. de delict. c. 3. n. 20. in fin.* Marſil. *ſing. 375. Sentit non,* Bal. *in repert. l. 1. n. 57. C. vnde vi,* Baiard. §. *homicidium, n. 78.* vbi tamen ſubdit, quòd ipſe credit verum, quando inſultatus non poſſet aufugere, ſecus ſi poſſet aufugere, quia non eſſet ei dedecus, & tunc puniatur pœna extraordinaria, cuius opinio, non mihi diſplicet, idemque eſt dicendum quoad pœnam irregularitatis, Vgolin. *de cenſur. parte 2. cap. 11. nu. 4.* Farin. *q. 125. nu. 35. & ſeq.* 17

Nonum eſt priuilegium, vt permittatur etiam defenſio in animalibus brutis, Claud. Seyſel. *in Rubr. de iuſt. & iur. num. 34.* vbi ſubdit, quòd iſta defenſio dicitur de iure naturali, & ideò ſi aliquod animal aggrediatur aliud cauſa nocendi, & ſe defendendo, illud aliud animal occidat eius dominus excuſatur, vt non teneatur emendare, neque dare animal pro noxa, *leg. 1. §. cum Arietes ff. ſi quadr. paup. feciſſ. dicat* vbi gloſ. & communiter, Doct. vt teſtatur Ant. Gomez. *tit. de delict. c. 3. n. 10. verſ. imò etiam in animalibus,* Marſil. *in §. quoniam, num. 62. & ſeq. in Pract.* Sim. de Pret. *conſ. 189. ſub n. 1.* & ſi conſtiterit de animali aggreſſore, eius Dominus tenetur ad emendationem damni, ſiue ad noxam, vt conſuluit Andr. de Alfer. *conſ. 18. per tot. tom. 2. crimin. diuerſor.* Secus verò ſi non conſtiterit de aggreſſore, quia nullus dominus tenebitur, Lud. de Alfer. *in Addit. ad And. de Alfer. in d. conſil. 18. n. 76.* 18

Decimum priuilegium eſt, vt defenſio conſideretur, non ſolùm in ipſo aggreſſu, verùm etiam in quolibet conſanguineo, vel coniuncto, quòd poſſit occidere aggredientem alium conſanguineum, vel coniunctum, Iaſ. *conſ. 86. num 2. vol. 3.* Bellam. *in tit. de homicid. n. 59.* Petr. à Plach. *Epitom. delict. lib. 1. c. 28. num. 21. & ſeqq.* vbi in ſpecie loquitur pro defenſione filij, vel patris, idem loquitur latè Maſc. *de probat. concl. 490. n. 10. vol. 1.* Adden. ad Farin. *conſ. 2. in lit. D. in princ.* Menoch. *de arb. caſu 361. nu. 10. & ſeq.* Clar. *in §. homicidium, verſ. Item locum,* Villalob. *com. opin. in lit. O. v. 30. & ſeq.* 19

Imò etiam amicus pro defenſione amici, conſocij, ſeu alterius ſecum deambulantis, poteſt inſultantem offendere, Plach. *d. cap. 28, num. 28.* Herculan. *de caus. de non offend. cap. 52. num. 23. & ſeq.* Duenn. *reg. 303. in fin.* vbi loquitur de famulo occidente aliquem ad defenſionem ſui domini, Add. ad Farin. *d. conſ. 2. in lit. D.* Dec. *conſ. 169. nu. 3. & ſeq.* Gram. *conſ. 56. nu. 25.* Bertaz. *conſ. 473. num. 2. vol. 2.* Baiard. *in §. homicidium, num. 8.*

Ac etiam procedit in extraneo, qui poteſt impunè occidere inſultantem alium extraneum, latè Anton.

Gomez *tit. de delict. cap.3.num. 2.* vbi alios allegat, & refert defendiſſe quendam mediatorem a pœna mortis. Petr. à Plac. *dict. cap.* 8. n. 21. & 25. Add. ad. Farinac. *dict. conſ. 2. in lit. D.* Et quando mediator interfecit rixantem, vel interfectus fuit vide Boer. *de. if.* 93. & Menoch. *cal.* 342. *n.* 9. *lib.* 2. vbi concludit quòd talis mediator ſit puniendus pœna arbitraria, dummodò non adſit dolus.

Et hoc procedit, ſiue inſultatus clamet, & petat auxilium, ſiue non, vt poſt Anan. teſtatur Ant. Gom. *dict. cap.* 3. *n.* 21. *verſ. quod ex eodem modo*, latè Iaſ. *in conſil.* 86. *num.* 2, *vol.* 4. Baiard. §. *homicidium*, *numero ſiue etiam inſultans*, vel aggreſſor ſit laicus, vel clericus poteſt occidi per conſanguineum, vel attinentem, vel per extraneum. Anton. Gomez *d. cap.* 3. *num* 21. *verſ. ſiue etiam modo*, Plac. *dict. cap.* 28. *num.* 19. Imò liceat defendere etiam inimicum capitalem, poſt Bal. Eugen. *conſilio* 90. *num.* 36. & 37. dicit, vt liceat defendere aggreſſum etiam nolentem, & contradicentem, imò ſi volens defendere extraneum alium occidat, non punietur ſecundùm communem opinionem, vt atteſtatur per Vini. *commun. opinion. in verb. defend. ex effectu ſunt num.* 4.

Quod intellige quando conſanguineus, vel extraneus erat conſtitutus in diſcrimine vitæ, & tunc conſanguineus alter, vel extraneus poſſit aggreſſorem impune occidere ſecus verò, ſi non eſſet ita conſtitutus, quia punietur, ſaltem pœna extraordinaria, Plac. *cap.* 27, *num.* 10. & *c.* 28. *num.* 27. *ri cu ſin. verſ. ſi, ſi ſunt, mediator.* Anton. Gomez *d. cap.* 3. *n.* 21. Add ad Farinac. *d. conſ.* 2. *in lit. D. in fin.* vbi reprobant Socc. *in reg.* 444. Et ob id ſi occidat inſultantem aufugientem, tenetur de exceſſu, & punietur pœna extraordinaria, Plac. *d. cap.* 23. *num.* 7. Duenn. *reg.* 192. *in* 5. *ampliat.* Ant. Gomez *tit. de delict. c.* 3. *num.* 24. late Marſil. *conſ.* 1. 37. *num.* 11. & *ſeqq.* & *num.* 19. & *ſeqq.* Farinac. *conſil.* 2. *n.* 6. & 14.

Ac etiam defenſio non ſolùm conſideratur reſpectu principalis inſultantis, ſed etiam reſpectu aliorum adſtantium ad eius fauorem qui adſtantes poſſunt etiam licitè offendi per ipſum inſultatum, Thom. de Saluet. *conſil.* 29. *num.* 6. *tom.* 2. *crim.* & poſt alios, quos allegat, Maſcard. *de prob. concl.* 490. *nu.* 12. *vol.* 1. etiamſi ibi adſtantes non dederint cauſam rixæ, & non fuerint offenſi per ipſum offenſum ſed per alios, *l. tex. Iulia. in fine, ff. ad leg. Iul. repetund.* Roman. *in l. cum mulier, n.* 66. *verſiculo aduerte tamen ff. ſolu. matr.* Marſ. *in pract. crim.* §. *quoniam. num.* 94. vbi alios allegat, Carrer. *in pract. in tract. de homicid.* & *aſſaſſin.* §. 7. *excuſat. num.* 3. Tiraquell. *de pœn. cauſ.* 1. *num.* 10. Boſſ. *tit. de homicid. n.* 58. & *ſeq.* Modern. Roman. *conſilio ſecundo, numero quinto*, vbi poſt Boſſ. loquitur in fratre poſt ſtimulo defenſionis fratris rixantis occurrente, & occidente alium tertium non rixantem.

10 Vndecimum priuilegium eſt quòd ſtatim, quòd video aliquem irruere, vel venire contra me armatum animo offendendi, poſſum eundem percutere, vulnerare, & occidere, & non teneor expectare me percuti. Bartol. *in leg.* & *ſi quacunque in princ. ff. ad l. Aquil.* Aug. *de maleſic. in verb.* & *dicto Titio ſe defendendo. n.* 13. & *ſeq.* Corn. *conſil.* 197. *num.* 4. *libro primo*, Iaſon *conſil.* 223. *n.* 3. *in fine, vol.* 1. Iul. Clar. §. *homicidium, verſ. ſed quomodo.* Grat. *conſ.* 47. *num.* 13. *volum.* 2. Mond. *conſ.* 99. *n. nu.* 13. & 25. *vol.* 1. Maſcard. *de probat. concl.* 490. *n.* 1. & 2. *volum.* 1. vbi alios allegat, Mazzol. *conſ.* 71. *n.* 12. & *conſ.* 77. *num.* 17. & latiſſimè Petr. Caball. *in q. crim. caſ.* 88. *n.* 7. vbi etiam concordantes allegat; latiſſimè Farinac. *quæſt.* 125. *num.* 57. & *ſeqq.* & *num.* 74. vbi concordantes fere per duas columnas cumulauit, Baiard. ad Iul. Clar. *in* §. *homicidium, n.* 104. Maſcar. *concl.* 490. *num.* 3. & *concluſ.* 1120. *num.* 3. & *ſeqq.* Iodoch. *in pract. crim. c.* 76. *num.* 2. & 3. Iacob. Ayres *in ſingul. Homicid. neceſſ. p.* 2. *num.* 46. & 315. Sed Claud Seyſſ. *in l. vt vim, in* 1. *lect. num.* 55. *ff. de iuſt.* & *iur.* dicit procedere quando certum eſt, quod quis fuerit inſultatus; ſecus ſi in dubio, quia tunc debet probare ipſum aggreſſuram, vel ſaltem, quod non potuit aggreſſus euadere offenſam, niſi occideret, & latiùs *in ſecunda lectur. num.* 63. *verſ. Prædicta*, vel requiritur, quòd aggreſſor ſit ſolitus comminatam percuſſionem, vel inſultum exequi. Far. *q.* 125. *n.* 76.

Et ſufficit vt aggreſſor veniat aduerſus me cum magno fuſte, vt poſſim impunè illum occidere, vt poſt alios quos allegat, firmat Bertazzol. *conſ.* 312. *n.* 8. & *ſeq. vol.* 2. vbi plus dicit, ſufficere lignum etiam non magnum, & loquitur in ſtanga. Quia eo caſu eram conſtitutus in periculo, & ideò quicquid feci, dicitur me feciſſe licitè, & ſine culpa. Iuſtin. Bondin. *conſ.* 103. *num.* 1. & *ſeq. tom.* 2. *crim.* Tho. de Saluet. *conſilio* 29. *n.* 6. *eod. tom.* Ant. Gom. *tit. de delict. c.* 3. *n.* 22. vbi alios allegat, & refert, quòd Ang. *in l. 1. qui aggreſſorem, C. de ſicar.* tradit veram formam Aduocatis articulandi, & practicandi, quem eſſe in diſcrimine vitæ grauı. *dec.* 5. *num.* 17. & *ſeqq. conſ.* 7. *num* 12. 13. & 29. Marſ. *in Pract.* §. *quoniam num.* 66. *verſ. ſaluus ſiſtes*, Rim. iun. *conſ.* 366. *num.* 66. *vol.* 4. Hier. Magon. *decil. Lucen.* 56. *n.* 4. Petr. Caball. *d. caſ.* 88 *num.* 4. vbi etiam concordantes allegat, & maximè dicit procedere, ſi ille veniret contra me ſclopo armatus, ſed Seyſſell. *d. l. vt vim, n.* 60. *in* 2. *lect.* dicit eſſe verum quando inſultus eſſet factus cum armis valde offenſibilibus, ſecus ſi ſine armis, vel cum leui baculo, ita quòd veriſimiliter non eſſet in magno periculo; quia tunc erit probandum, quòd aliter non potuit euadere, & ſic probare neceſſariam defenſionem, & maximè quando adeſſet aliqua præſumptio contra aggreſſum, vel requiritur, quòd veniret animo offendendi, vaticinando, vel quia erat inimicus, vel quia fecerit aliquem actum offendendi cum armis, vel cum clamore, vel quia deferebat arma euaginata contra me, Bolog. *in d. l. vt vim. num.* 39. Marſ. *conſ.* 64. *num.* 21. *tom.* 3. *crim.* Farinac. *q.* 125. *n.* 61.

Et eo caſu retenta opinione, quod ſufficiat vt quis irruat armatus contra alium dicitur probata neceſſaria defenſio, nec teneor aliter in ſpecie neceſſitatem iuſtificare, & fuiſſe in periculo vitæ, Iul. Clar. §. *homicidium, verſ. ſed quoque*, vbi de communi, & practicata opin. Bero *conſ.* 194. *n.* 12. *lib.* 2. & de com. Maſcar. *de probat. concluſ.* 1126. *n.* 9. & *ſeq.* quia etiam teſtatur de communi, Hoded. *conſil.* 99. *num.* 13. *in fin. leg.* 8. *de communi*, Simon. de Præt, *conſil.* 189. *num.* 14 Grat. *conſil.* 47. *num.* 12. *vol.* 2. Mazol. *conſ.* 71. *n.* 12. & *ſeq.* vbi ſubdit, vt ſufficiat, quòd probabiliter poteram de offenſione dubitare, & *conſ.* 77. & *ſeqq.* latè Claud. Seyſel. *in leg. vt vim, n.* 54. & *ſeqq. ff. de iuſt.* & *iur. in* 1. *lect. ita.*

Quia ſufficiat probare ſimpliciter defenſionem, abſque illa qualitate ad neceſſariam defenſionem, vt poſt alios, quos allegat, de communi teſtatur Maſcar. *de probat. concl.* 490 *n.* 16. *vol.* 1. Mazzol. *conſ.* 71. *n.* 16. vbi firmat hanc eſſe veram, humaniorem, & meliorem opinionem, & eſſe amplectendam; & Seyſel *in d. l. vt vim, in* 2. *lect. num.* 91. docet quòd defenſio, quæ concernit periculum perſonæ, ſufficit quòd verè vel præſumptiuè probetur, vbi declarat, quòd verè probetur quando teſtes concludunt de tali facto per quod apparet non potuiſſe aliter euitari periculum, vt ſi aggreſſus erat coangustatus, & alius eum proſequebatur gladio, & quod non poterat euitare periculum, niſi illum occideret. Præſumptiuè autem quando factum non deducitur nec probatur præcisè, ſed ex facto ex quo teſtes deponunt, poteſt coniecturari, vt ipſe aggreſſus poterit veriſimiliter dubitare offendi, & ibi ponit multa exempla.

Imò poſtquam me percuſſit inſultans, rixa non finita, quia poſſum dubitare ipſum velle me iterum repercutere.

currere, poſſum illum impunè interficere, Hond. *conſ.* 11. 99. n. 44. *vol.* 1 vbi alios allegat, Mazzol. *conſ.* 11. n. 50. 51. & 67. poſt Gram. *conſ.* 30. n. 3. & *ſeq.* latè Farinac. *q.* 125. *num.* 77. & *ſeq.* Bertazzol. *conſ.* 362. *n.* 7. *vol.* 2. & *in conſ.* 1. *n.* 14. poſt Bertrand. *in conſil.* 290. *num.* 13. dicit, quòd poſt inſultatus aggreſſorem, in terra proſtratum percutere, ac vulnerare cùm potuerit timere ne amicus, vel coniunctus illius veniret ad opem illi præſtandam, ſequitur Baiard. §. *homicidium, num.* 91. Sim. de Pret. *conſ.* 139. *n.* 14. Farin. *d. q.* 125. *nu.* 79. Et ob id Aduocatus, ad tollendas omnes difficultates, debet articulare, quòd aggreſſor ſtabat, & ſe præparabat ad iterum percutiendum, Mazzol. *d. conſ.* 11. *n.* 83. & *conſ.* 13. *n.* 26. & *ſeq.* vbi de communi, licèt etiam in dubio ſemper præſumatur animus iterum percutiendi, niſi probetur contrarium per Fiſcum, Seyſell. *in d. l. vt vim. in 2. lect. num.* 93. *verſ. & prædicta omnia.*

Si verò, poſtquam mei inſultans percuſſit, aufugiat & ego ipſum proſequar, & eumdem interficiam, potiùs vindictam, quàm ad defenſam dico illum interfeciſſe, Bart. *in l. ſi ex plagis §. Tabernarius ff. ad leg. Aquil.* Franc. *de cap. Liſta, conſil.* 42. *vol.* 1. *verſ. cùm ultimo caſus eſt quando vulneratus inter conſ. Capell. crim.* latè Farin. *q.* 125. *n.* 80. vbi de communi, & ob id qui percuſſorem clericum percuſſit quando vetum erat, quòd clericus nolebat ampliùs percutere, vt ſit excommunicatus, Vgolin. *de cenſur. p.* 2. *cap.* 11. §. *propoſitum nunc num.* 4. *verſ. Quæ ergo poſtea,* ſed non debeo puniri pœna ordinaria homicidij, ſed alia extraordinaria Iul. Clar. §. *homicidium, verſ. ſciat tamen.* vbi declarat. Bar. *in d. l. ſi ex plagis, §. Tabernarius ff. ad leg. Aquil.* Mazzol. *conſ.* 11. *n.* 24. *conſ.* 13. *n.* 30. latè Petr. Caball. *in reſolut. crim. cent.* 1. *caſ.* 13. *n.* 5. & *ſeq. in tract. de omni genere homicidij, n.* 231. vbi alios concordantes cumulauit, & dicit hanc opinionem tanquam mitiorem eſſe ſequendam, licèt non careat contradictibus, Baiard. §. *homicidium num.* 90. vbi concordantes allegat; Quinimò inſultatus non peccat in ſequendo aggreſſorem pro defenſione ſui honoris, vt poſt Nauarr. *in Manual. c.* 15. *num.* 4. *tom.* 1. Baiard. *d.* §. *homicidium num.* 93.

21 Duodecimum eſt priuilegium, vt ſufficiat probare me fuiſſe inſultatum à Tino, quia poſſum illum impunè percutere, & cenſetur me feciſſe ad neceſſariam defenſionem abſque alia probatione, & ſufficit, vt probetur ſola aggreſſura; ſine illa qualitate, me fuiſſe poſitum ex illo inſultu in diſcrimine vitæ, vt de communi teſtatur Iuſt. Badin. *conſ.* 103. *n.* 3. *tom.* 1. *crim. diuer.* Gramm. *conſ.* 18. *n.* 1. & *ſeqq.* Decian *conſil.* 102. *n.* 24. & *ſeq.* Bertazzol. *conſ.* 307. *n.* 7. *lib.* 2. vbi de communi, & *in conſ.* 1. *n.* 18. & *ſeq. vol.* 1. de magis communi Honded. *conſ.* 99. *n.* 14. *in fin.* & *n.* 44. *lib.* 1. dicit, quia cenſetur feciſſe, ne iterum percuteretur, quia qui incepit percutere, cenſetur ſemper in culpa, & habere animum iterum percutiendi, & ob id percuſſio ſit licita defenſio, Bertazz. *conſ.* 312. *n.* 7. *vol.* 2. vbi poſt alios, quos allegat, etiam dicit, quòd, dum inſultans eſt in rixa, & in actu repercutiendi, ſemper cenſetur habere animum iterum percutiendi.

Quia conſtito de aggreſſura, vel inſultu, abſque alia probatione, præſumitur inſultatum fuiſſe poſitum in diſcrimine vitæ, & ad ſui neceſſariam defenſionem aduerſarium interfeciſſe, Boet. *conſ.* 194. *n.* 8. & *ſeq. lib.* 3. Alex. *conſ.* 109. *n.* 1. *lib.* 1. vbi de communi, latè Farin. *q.* 125. *n.* 57. vbi alios adducit, & teſtatur de communi, & magis communi opinione, vt excuſetur homicida non ſolùm à pœna ordinaria, ſed etiam à pœna extraordinaria, Hond. *conſil.* 99. *n.* 14. *verſ. quo dicitur, vol.* 1. Thom. de Saluct. *conſ.* 29. *n.* 9. *tom.* 2. *crim.* vbi firmat maximè procedere, ſi aggreſſor arma deferebat, Mazzol. *conſil.* 11. *n.* 29. & 47. poſt Bald. dicit, quòd defenſio dicitur probata, quando, ſi omiſſa fuiſſet omittens veriſimiliter eſſet periurus, vel efficiendus deterior, & *in conſil.* 71. *n.* 16. teſtatur de communi, & veriori, & *in conſil.* 77. *n.* 17. & *ſeqq.*

Ac etiam præſumitur, quod aggreſſus ſeruauerit moderamen inculpatæ tutelæ, cùm aggreſſor det operam rei illicitæ & aggreſſus rei licitæ, & ob id, fauore defenſionis præſumitur, quòd incontinenti, & cum moderamine percuſſerit, Alciat. *de præſumpt. reg.* 3. *præſumpt.* 39. Mazzol. *conſ.* 11. *n.* 44. & ob id excuſetur ab omni pœna ordinaria, & extraordinaria, Boët. *deciſ.* 168. *n.* 6. *verſ. alias,* & *n.* 7. *verſ. Quia inſultans,* Farin. *d. q.* 125. *n.* 58. *verſ. ſed in dicas.*

Ac etiam in diſcrimine vitæ quis dicitur conſtitutus quando fuit vulneratus, Alex. *conſil.* 106. *num.* 3. *lib.* 1. Decian. *in l. vt vim, num.* 17. *verſ.* & *dicitur, ff. de iuſt.* & *iur.* Hond. *conſ.* 99. *num.* 15. & 26. *vol.* 1. vbi etiam alios allegat.

Item dicitur quis conſtitutus in diſcrimine vitæ ex ſolo inſultu cum armis, Boët. *conſ.* 194. *n.* 8. & *ſeq. lib.* 3. Alexand. *conſil.* 109. *n.* 2. vbi de communi, *lib.* 3. Iaſon. *conſ.* 52. *n.* 17. & *ſeq. tom.* 2. *crim. diuerſ.* & ibi Campeg. *num.* 53. *n.* 1. & *ſeq.* & Iuſtin. Bondin. *conſil.* 103. *num.* 3. *eod. tom.* Bertax. *conſ.* 307. *n.* 7. *lib.* 2. Honded. *d. conſ.* 99. *num.* 14. Imò Mazzol. *conſ.* 11. *n.* 86. dicit, quòd quis dicitur conſtitutus in diſcrimine vitæ per iniuriam perſonalem, & quòd nihil refert, an iniuria ſequi poſſit ſine armis, vt pugno, maxillata, pila ferrea, vel ſimili genere armorum, vel alio inſtrumento, vel cum pignatta. Alex. *conſ.* 76. *vol.* 1. vel cum pugno, vel cum maxillata ſi aliter iniuriam euadere non poſſit, ſi occidat, non teneatur pœna homicidij vt poſt alios, quos allegat, tradit Baiard. §. *homicidium, n.* 114. niſi volens offendere pugno, vel maxillata, eſſet nimis robuſtus, vel alia ſimilis circumſtantia teſiſteret, Mazzol. *d. n.* 86. *circa ſin. em.*

Item eſt in arbitrio iudicis iudicare, quando quis dicatur eſſe conſtitutus in diſcrimine vitæ, & feciſſe ad ſuam neceſſariam defenſionem, & ſi velit rectè iudex arbitrari, fingat ſe eſſe in hoc diſcrimine, vt reſponder, & benè, Gerard. Mazzol. *d. conſ.* 11. *n.* 60.

Aggreſſio quomodo probetur, videat Aduocatus pro nunc Cæpoll. *conſil.* 29. Hercul. *de cau. de non off. n. cap.* 30. Vulpel. *reſponſ.* 118. Menoch. *de a b. cauſ.* 363. *lib.* 2. Maſcard *de prob. concl.* 71. & 72. *vol.* 1. & doct. add. per Baiard. §. 60. *num.* 67. 70. & 71. & per Add. ad Farin. *conſ.* 6. *in lit. D.* 22

Decimumtertium priuilegium eſt, quod ſi immineat aliqua perſonalis offenſio, vt dicatur quis ſe defendit feciſſe ad ſuam defenſionem, ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Alex. *in conſ.* 76. *n.* 2. *vol.* 1. latè Iul. Clar. §. *homicidium. verſiculo, ſed quoquomodo,* vbi firmat ab hac opinione, & practica non eſſe recedendum, quicquid Menchiac. in contrarium tenuerit; Mazzol. *conſ.* 11. *num.* 53. Bertazzol. *conſ.* 312. *num.* 10. *vol.* 2. vbi de magis communi, Add. ad Magon. *dec. Lucenſ.* 53. *in lit. A, in fine,* Baiard. *in* §. *homicidium, n.* 73 latè Farin. *quæſt.* 125. *num.* 83. vbi concordantes cumulauit, & ibi ponit duas declarationes, & prima eſt, quando ex iniuria perſonali inferri poſſit periculum vitæ, vt ſi cum armis aptis ad mortem inferatur iniuria; Secunda eſt, & iſta eſt verior, quando aliter iniuria perſonalis euadi non poſſit, niſi occidendo, quamvis iniuria non inferatur cum armis aptis ad periculum mortis. Quomodo ſit arriculanda & probanda defenſio iſto caſu latè Seyſel. *in d.* 1. *lect. l. vt vim, n.* 53. & *ſeqq* & dixi ſupra. 23

Decimumquartum priuilegium eſt, quod ſufficiat aggreſſorem ſe præparaſſe contra aliquem, vt ille poſſit veriſimiliter dubitare offendi, vt intret defenſio, & transferat onus probandi in aduerſarium. Claud. Seyſell. *in l. vt vim, n.* 92. *ff. de iuſtitia,* & *iur.* Gramm. *vot.* 20. *num.* 2. Bertazz. *conſ.* 312. *n.* 18. & *ſeq. vol.* 1. Maſcard. *de proba. concluſ.* 490. *num.* 3. *volum.* 1. Mazzol. *conſil.* 11. *num.* 67. 24

num. 67. conſ. 71. n. 13. conſil. 77. n. 22. Iaſ. conſ. 133. n. 3. volum. 1. Hier. Magoo. deciſ. Lucen. 56. num. 4 late Petr. Caball. in 4. crim. caſ. 81. num. 5. firmat, quòd quis poſſit inimicus ſuum facientem apparatum gentis armigeræ offendere, abſque quòd expectet actum aggreſſuræ, & maxime in illo, qui ſe præparabat cum archibuſiis late Farin. quæſt. 125. n. 63. Iacob. de Graſſis, dec. 65. n. 7. par. 1. qui loquitur in vxore, quæ accipit gladium poſitum per maritum ſub ceruicali animo offendendi, vel occidendi ipſam vxorem, vt ipſa vxor ſi occidit maritum excuſetur, ſed tu declara iſtud decimumquartum priuilegium, dummodo in præparante appareant ſigna manifeſta, quod volebat offendere, alias ſecus, Carrerius in pract. in tract. de homicid. & Aſſaſſ. §. circa iſtum n. 5. Farin. d. q. 125. n. 64.

25 Decimumquintum priuilegium eſt, quòd aggreſſus poſſit licitè aggreſſorem occidere, qui ſine armis, ſed tantùm manu vacua alapam præbere voluit, Anton. Gomez. tit. de delict. cap. 3. n... verſ. Imò quod magis eſt, Gram. conſil. 20. n. 5. & ſeqq. Marſil. §. quoniam n. 66. circa med. in pract. crim. Maſcard. de probat. concl. 490. n. 7. & ſeq. vol. 2. Mazzol. conſ. 11. num. 51. & ſub n. 81. dicit, dummodo dedecus eſſet aliter euadere, & ſub n. 82. dicit quòd, licet inter pares præſumatur, quòd adeſſet alia via tamen ſi aggreſſor fuerit iunior, vel robuſtior, vel aliæ concurrerent circumſtantiæ, poterit aggreſſorem occidere, & ibi concordantes allegat. In iniuria verbali ſi quis dicat alteri, eum eſſe latronem, vel proditorem, non poteſt ille iniuriatus aliam iniuriam verbalem illi inferre, quia non eſſet propulſatio, ſed vindicta, Claud. Seyſel. in d. l. vt vim, n. 70. vbi ſubdit, quod bene illi licebit dicere, tu mentiris.

26 Decimumſextum priuilegium eſt, quòd id etiam procedat in ſolis minis prolatis contra aliquem, de offendendo, vt minatus poſſit dictum minantem offendere, nec teneatur expectare, quod contra eum minas exequatur, cum difficile ſit ſcire, quando minans velit percutere, Gram dec. 5. n. 7. & ſeq. Magon. deciſ. Lucenſ. 56. num. 4. Sim. de Præt. conſ. 189. num. 8. in fin. Iul. Clar. q. 60. n. 14. in fi. vbi loquitur in homicidio commiſſo ex pronunciatione verborum iniurioſorum, vt mitiori pœna ſit homicida puniendus. Claud. Seyſel. in d. l. vt vim, in prima lect. n. 74. ponit illam diſtinctionem, ſi minus eſſet ſolitus minas exequi, & tunc ſit licitum illum offendere: ſecus ſi non eſſet talis, quamvis ille eſſet homo vindicatiuus, quando non haberet manus promptas ad vindictam, & dummodo offenſio ſequatur incontinenti, quia ex interuallo poterit adire iudicem & latiùs in 2. lect. n. 122. & ſeqq. & ſubdit dummodo fiat incontinenti.

27 Decimumſeptimum priuilegium eſt, quòd etiam in ſola iniuria cauſa honoris, aggreſſus non teneatur aufugere, latiſſimè, qui alios allegat, Maſcard. de probat. concl. 390. num. 8. vol. 7. Engen. conſ. 90. num. 44. & ſeqq. vbi dixit, maximè procedere in Peruſino iniuriato, cui eſt maximum dedecus aufugere, & idem eſt in Typhernate patria mea, vbi maximè viget honor, Mazzol. conſ. 11. n. 35. vbi de communi, non conſiderata illa qualitate an potuerit, necne aufugere, & ſub n. 69. dicit, quòd etiam leuis honor conſiderandus, ac curandus eſt, & ea dicimur poſſe, quæ cum honore poſſumus. Idem Mazzol. conſil. 71. n. 14 quia vertendo terga, poſſet etiam de facili vulnerari, & latiùs ſub n. 31. ſeq. & in conſ. 77. num. 27. vbi de communi, vt non teneatur aufugere, ſub n. 31. dicit quòd iniuria eſt aliquem fugatum eſſe, & quòd non teneatur aufugere etiamſi potuiſſet ſe recipere in eius domo, & in conſ. 11. n. 68. & conſil. 77. num. 25. & ſeq. etiam dicit poſt alios, quos allegat, quod iſte ad euitandam iniuriam, cauſa honoris conſeruandi, percutiendo, vel vulnerando, dicitur facere cum moderamine inculpatæ tutelæ, quando aliter euadere non poteſt, abſque diſcrimine honoris vel alicuius iniuriæ perſonalis, & quòd indiſtinctè quis non teneatur aufugere abſque illa diſtinctione ſi eſſet verecundia, vel non tuetur, & de communi teſtatur Claud Seyſel. in d. l. vt vim. in prima lect. n. 67. in 2. lect. n. 123. & eſt opinio Bart. ibi. n. 8. ſequuntur, Iaſ. in fin. Decian. n. 35. & de communi etiam teſtatur Cæuall. in tract. comm. contra comm. q. 551. in fin. vbi retulit tres opiniones, & prima ſit cum illa diſtinctione de viro nobili, vel ignobili, 2. quando fuga eſt periculoſa, vel non periculoſa. 3. Quod indiſtinctè non teneatur aufugere, quam communem dicit, licet primam opinionem affirmet magis ſatisfacere, & magis vſu nobilium eſſe introductam.

Et licet Felyn. in c. dilecti filij num. 21. de excep. dicat quòd hoc non procedit in Clerico, qui tenetur aufugere, tamen Bolognet. in l. vt vim. n. 92. ff. de iuſt. & iur. tenet contrarium. ſed hoc dicit eſſe verum ſolummodo in Monacho, cùm mortuus dicatur quoad mundum prout etiam refert Baiard. in §. homicidium n. 92. Sed ego arbitror opinionem Felyn. eſſe veriorem, quando non vigeret periculum vitæ propter fugam, prout vigeret, ſi haberet inimicos ad ſpatulas, à quibus poſſet offendi, cum in illo capite, cauſa honoris, non ſit in clericis conſiderabilis cauſa iſta, quia ipſi, nec paſſiuè recipiunt iniuriam, & eorum pugna conſiſtat, non in armis, ſed in lacrymis erga Deum, Claud. Seyſell. in d. l. vt vim. in prima lectur. n. 68. vbi ſubdit idem eſſe, in filio, ſeruo, famulo, diſcipulo, ſubdito, & aliis perſonis, in quibus eſt permiſſa caſtigatio, quia in eis fuga eſt potiùs laudabilis quàm turpis & latè in 2. lect. num. 35. & ſeqq. niſi eſſet grauis offenſio, quia eis liceret reſiſtere, & pro defenſionibus bonorum non liceat eis reſiſtere, niſi eſſet periculum amiſſionis magnæ rei, & copia iudicis haberi non poſſet, & latiùs, num. 123. & quòd clericis non ſit ignominia aufugere, ſed laus, Rebell. de oblig. iuſt. p. 1. l. 3. q. 12. n. 4. idem dicit eſſe in vilibus perſonis.

Imò occaſione honoris conſeruandi laicis, ſi aggreſſorem inſequatur & eundem percutiat, non peccat tantum, quantum ad ſui honoris defenſionem opus eſſet, quia, licèt illud non eſſet defendere perſonam, neque fortunas, eſſet tamen defendere honorem, quem licet defendere etiam occidendo, ſi ita ad id opus eſſet facere, vti, poſt Nauar. in Manual. cap. c. 15. n. 4. tradit Baiard. d. homicidium, n. 93. vbi ſub n. 9. poſt Bologn. in d. l. vt vim, n. 93. tradit, vt quilibet teneatur aufugere ab illis perſonis, quibus reuerentiam debet, Seyſel latè vbi ſuprà.

Decimumoctauum eſt priuilegium, vt quis poſſit 28
ſe defendere aduerſus aggreſſorum, etiam diuerſo genere armorum & etiam fortiori, Ant. Gom. tit. de delict. c. 3. n. 22. verſ. quod tamen de. Gram. conſ. 29. n. 5. ſeqq. Marſill. in §. quoniam n. 66. in pract. Sim. de Præt. conſil. 183. n. 2. verſ. non obſtat, & loquitur in eo, qui proiecit lapidem, & in eo, qui pugno offendere volebat, vt licuerit illum occidere, quando aliter pugnum euadere non poterat, Ferraz. conſ. 312. num. 8. & ſeq. vol. 2. Mazzol. conſ. 11. num. 85 poſt Salycet. dicit, quòd ſimilis differentia diuerſo genere armorum in iure non reperiatur, & conſ. 71. num. 27. & tradit Bart. in l. 1. n. 7. C. unde vi, quem ſequitur Iaſ. in l. vt vim, n. 50. ff. de iuſt. & iur. late qui alios allegat, Petr. Caball. Cent. 3. in quæſt. crim. caſ. 248. num. 30. & ſeqq. & ita firmat, quod quis dicatur ſe defendere cum moderamine inculpatæ tutelæ, qui, cùm fuiſſet offenſus ſaxi, percuſſit inſultantem cum pugione, ſi aliter iniuriam repellere non poterat, Iul. Clar. §. homicidium num. 34. Gramm. conſilio 63. n. 3. & ſeq. & Caball. d. caſ. 248. num. 32. & ſeq. poſt Bart. & alios, dicit licere alicui ſe defendere cum enſe, pugione, vel alio inſtrumento ferreo contra aduerſarium habentem baculum, ſaxum, vel quid ſimile, vel etiam: quod magis eſt, nihil habentem, ſed ſolùm pugno, vel

manu

manu vacua offendere volentem, quando illa iniuria aliter euadi non poteſt, in tantum, vt repellens etiam occidendo non teneatur in aliquo, & allegat Crauett. conſ. 119. num. 7. & ſeq. adeò quòd teneatur neque ad damna, & intereſſe licet modum defenſionis exceſſerit, vt eſt elegans dictum ſummæ Angel. in verb. reſtitutio il 1. verſ. homicida quod dictum ſequitur Gomez. tit. de homicid. n. 18. Caball. d. caſ. 248. num. 33. Idemque eſt in eo, qui offendit honorem, dignitatem, vel officium quia læſus, ſi aliquid agat contra ipſum lædentem præſumitur feciſſe, vt honorem, dignitatem, vel officium tueretur, vt poſt alios quos allegat, firmat Maſcard. de prob. concl. 490. n. 11. vol. 1.

29 Decimumnonum eſt priuilegium, vt licèt morte rei delicta extinguantur, tamen, fauore defenſionis poterit cognoſci de delicto alicuius, vt homicidia potuiſſet impunè illum interficere, Franc. Marc. deciſ. 777. n. 4. latè Eugen. conſ. 21. ferè per totum & præcipuè ſub n. 5. in fine, & num. 16. & ſeqq. & maximè hoc procedit in crimine læſæ maieſtatis, vt liceat aliquem interficere, & poſtea, vt homicida defendatur à crimine, allegare, & probare poteſt necem illius, ipſum eſſe reum criminis læſæ maieſtatis, vt contingit in facto in Cardinali Papiæ Legato Bononiæ interfecto à Duce Vrbini, qui ſe eximit à pœna homicidij, quia ille conſpiraſſet occultè contra Summum Pontificem, vt refert Gig. de crim. laſ. maieſt. q. 1. n. 20. & ſeq.

30 Vigeſimum eſt priuilegium in homicidio commiſſo in pura rixa in qua non conſtat quis fuerit aggreſſor, quia tunc fauore defenſionis numquam imponitur homicidæ pœna mortis, vel alia corporalis, Clar. § homicidium, verſ. alia etiam in fine, & in quaſt. 60. verſ. vidi lego, Vulpel. reſponſ. 114. num. 4. Honded. conſil. 99. n. 45. volum. 1. Idemque erit dicendum de pœna conuentionali, vt nemo teneatur ad pœnam etiam quoad fiſco applicandam, vt de communi, & magis communi opinione atteſtatus fui in meo tractat. de pace, par. 1. q. 53. n. 7.

31 Vigeſimum primum amplia, vt defenſio operetur excuſationem pœnæ pro conſeruatione bonorum, & rerum ſuarum, Iul. Clar. § homicidium, verſ. Hac autem defenſio, Maſcard. de probat. concluſ. 490. n. 4. vol. 1. vbi quam plures alios cumulauit Alban. conſ. 5. n. 11. Sim. de Præt. conſil. 189. num. 13. & Iaſ. conſ. 86. n. 21. vol. 3. dicit procedere, non ſolùm in principali; ſed etiam in aliis, qui poſſunt offenſum defendere pro defenſione bonorum, etiamſi non fuerint vocati ab ipſo offenſo. Sed contra iſtam opinionem inſurgit Bologn. in l. vt vim, n. 66. & ſeq. ff. de iuſt. iur. & ille reſtringere intendit, quando damnificaretur in bonis, adeò quòd poneretur etiam in diſcrimine vitæ, & ſic quod vtrumque concurrat, defenſio perſonæ, & rerum, ſed talis reſtrictio non eſt vera, cùm ſit communis concluſio, vt ſufficiat ſola defenſio bonorum, vel rerum, teſtatur Claud. Seyſel. in d. l. vt vim. n. 359. & ſeq. quam opinionem etiam ſequitur Baiard. § homicidium. num. 79. vbi etiam ſubdit eſſe veram etiam in foro conſcientiæ, & ſi fiat, tam in continenti, quam ex interuallo, vbi iudicis copia non habetur, & ibi alios allegat, & in ſpecie Alciat. conſ. 132. to. 2. li. 5. & Moron. de fid. treng. & pac. q. 162. n. 2. Claud. Seyſel. in d. l. vt vim, in 1. lect. n. 65. docet, quomodo ſit probanda defenſio pro conſeruatione rerum mobilium, & latiùs reaſſumit in 2. lect. n. 72. & ſeq. vbi concludit, quod ſi bona aliter ſeruari non poſſent, liceat hominem vel furem, ſiue nocturnum, vel diurnum occidere, de quo vide ibi latè per eum, & latiùs ponit iſtam defenſionem, & illam declarat Horat. Carpan. in nou. conſtit. Mediolan. c. homicidia, n. 349. & ſeq. & in ſpecie, quod liceat occidere pro defenſione rerum ſimpliciter, etiam ſi non immineret periculum offenſionis in perſona, & ibi refert doct. qui ampliant, & limitant iſtam quæſtionem pluribus modis;

niſi tamen res ſit vilis, ac etiam non procedat de iure canonico, tam in clericis, quàm in laicis, & an iſto caſu, quis incidat in pœnam irregularitatis, & videtur tenere, quòd non ex traditis per Couarru. in tract. relect. 3. p. § vnicus, num. 6. declarando tamen vt ibi per eum; vſque ad finem, latè Rebell. in tract. de oblig. iuſtitia p. 1. lib. 3. quaſt. 12. n. 10. qui dicit, quod liceat tam laicis, quàm clericis, & quid ſit dicendum in foro conſcientiæ, & quòd liceat etiam pro defenſione rerum, de communi teſtatur Hier. Hiſp. in tract. com. contra com. q. 349. niſi res ablata eſſet modici præiudicij, & vide de iſta ampliatione latè Mod. Rom. q. 125. n. 168. cum plur. ſeq.

Imò non deſunt etiam alij qui tenent, quod etiam clericis ſit licita defenſio pro tuitione rerum, & bonorum, Iun. in cap. niſi cum pridem. col. 15. de renunciat. Felyn. conſil. 50. n. 11. Sed Foller. in pract. crim. can. c. 14. verſ. & rois admiſſis. n. 7. dicit, quod nullo modo liceat clericis occidere rapientes, aut furantes, bene tamen præter occaſionem, & grauem percuſſionem liceat eis defendere res proprias cum ſit permiſſa modica percuſſio pro defenſione rerum, vt poſt Abb. in cap. ſignificaſte, de homicid. refert Baiard. § homicidium, num. 82. in fin. & latè Rebell. vbi ſupra Claud. Seyſell. dict. l. vt vim, n. 51. in prima lectura, & in 2. lect. n. 83. & ſeq. vbi ponit alias limitationes, ſed latè vide Farinac. d. q. 125. n. 221. & ſeq.

Vigeſimumſecundum amplia, vt licet Legatus, exiſtens extra Prouinciam, non poſſit excommunicare, niſi faciat de conſenſu Diœceſani loci, in quo reperitur, tamen poterit fauore defenſionis communicatum abſoluere, Marſil. ſing. 90. Et clericus etiam fauore defenſionis poteſt patrocinium ſuum præſtare. & reum defendere à pœna ſanguinis, abſque incurſu irregularitatis, Boſſ. tit. de fauor. defenſ. n. 2. in princ. & in quibus cauſis clericus poſſit patrocinium præſtare. eſt videndus Vgolin. de offi. & poteſt. Epiſc. p. 1. § 5. per totum, & dixi in proœmio. 32

Vigeſimumtertium amplia generaliter, vt prouocatio aduerſarij excuſet delinquentem, vt non puniatur pœna ordinaria, ſed alia mitiori Iul. Clar. q. 60. n. 14. vbi de communi latè Pet. à Plac. epit. de lect. lib. 1. cap. 10. num. 21. Felyn. in cap. dilecti filij, num. 12. & ſequentes de except. Boër. conſ. 4. num. 29. Petr. Cabal. in quaſt. crimin. caſ. 144. nu. 19. cent. 2. & in tract. de omni genere homic. numero 105. 121. 127. & 136. vbi concordantes allegat. 33

Et omnis leuis prouocatio excuſat à dolo & pœna ordinaria, l. igitur, § 5. ff. de liber. cauſ. Marſ. in conſil. 2. n. 14. conſ. 21. n. 5. conſ. 51. n. 28. conſ. 128. n. 33. latè Petr. Cabal. in tractat. de omni genere homicid. num. 10. & ſic prouocatus tantum puniatur pœna extraordinaria pro exceſſu.

Hoc intellige & declara, niſi tamen qui primo prouocaſſet ad verba iniurioſa, poſtea rixando poneretur in diſcrimine vitæ, quia non poterit vti beneficio defenſionis, occidendo aduerſarium; cum non dicatur occidiſſe ad neceſſariam defenſionem, cum ipſe cauſa mali fuerit per text. in l. quoniam multa facinora C. ad l. Iul. de vi, Bald. conſ. 143. n. 1. vol. 1. Bologn. in l. vt vim, num. 94. & ſeq. ff. de iuſt. & iur. Baiard. § homicidium, n. 78. latiſſimè vbi alios allegat, Pet. Cabal. de tract. de omni gen. homic. n. 112. & ſeq. vbi ſubdit, cum à principio dederit operam rei illicitæ, & ex propoſito, non ſolùm punitur de eo, in quo ex propoſito deliquit, ſed etiam de eo, in quo deliquit præter intentionem, etiamſi delinquat deinde calore iracundiæ, quia debuit conſiderare id quod accidere poterat, latè Boſ. tit. de homicid. num. 74. verſ. & ad hanc opinionem, num. 92. & num. 94. verſ. non omitto. Aret. in conſ. 34. in fi. Claud. Bertazzol. conſ. 299. verſ. ſed caſus eſt, Cabal. de tract. de omni gen. homicid. n. 113. & 114. & ſic auctor rixæ, vel aggreſſor, 34

Digitized by Google

ſine procurator, non poreſt deinde ſe tueri, & allegare feciſſe ad ſuam defenſionem, quia ſi excedat in ſe defendendo, puniteur pœna ordinaria, cum in auctore rixa exceſſus ſit pœna ordinaria, Fort. Garz. *in leg. vt vim, num.8. vt ſe qu etiam, ff. de iuſt. & iur. & n.9.* vbi Bologn. *num.27.* Vulpel. *reſp.117. num 1.* Boſſ. *tit. de homicid. num.74 in fin. & nu.92* Farinac. *quaſt.125.n.118.* Andr. Gayl. *de pace public. lib.1. cap.16. num.37.* Iodoch. *in pract. cap.36. num.3.* Iac de Graſſ. *deciſ.65. n.4. part.1.* vbi ponit exemplum in eo, qui fuit primus in inferendo iniuriam in dando mentitam, Baiard. *in §. homicidium. n.78.* qui loquitur in eo auctore, qui verbis iniurioſis prouocauit.

35 Pro complemento, & intelligentia multorum qui in hoc errant, ſciat quilibet, quod licet tranſeat inter Doctores, quod adeò ſit defenſio fauorabilis, vt poſſit ſacerdos in actu celebrationis Miſſarum occidere ipſum offendentem, & deinde continuare celebrationem Miſſæ Doct. *in l. vt vim, ff. de iuſt. & iur.* Marſ. *in l.1. n.24. ff. de ſicar.* Doct. *in clem. vnica de homic.* Hier. Grat. *conſ.105. n.20. & ſeq. vol.1.* Claud. Seyſel. *in leg. vt vim. n.37. lect. ff. de iuſtitia, & iure, & num.42.* ponit illas qq. de clerico deſinente puerum baptizare, vel Eucharistiam præbere ne ab aliis offendatur, Horat. Carpan. *ſuper non. conſtit. Mediol. c. homicida n.346. & ſeq.* Farin. *q.125. n.129. & ſeqq.* Mazzol. *conſ.71. n.5.* & alibi paſſim. Tamen hoc non procedat in foro poli quia repugnat Euangelica doctrina, quæ vult Chriſtianum militem patienter ferre inſultus, contumelias, & percuſſiones citra vltionem & vindictam, iuxta illud, *Si quis te percuſſerit in gena, præbe ei & alteram, atque bonum pro malo reddas* & quia dicit D. Hier. conuenire Chriſtianæ militiæ afflictionibus, & calamitatibus exerceri, & probari, ſed tantum veram eſſe in foro fori vt ſacerdos veniat excuſandus à pœna irregularitatis, vt benè poſt alios, quos allegat, ita declarat Petr. Cabal. *in tract. de omni genere homicid. n.69.* quod nota, quia vt dixi, multi in hoc errant per ignorantiam, & ſic videmus, quod ſit licita defenſio etiam in Eccleſia, quæ per effuſionem ſanguinis non polluatur, nec indigeat reconciliatione Dec. *in l. vt vim, nu.8. in fin.* vbi Mantua. *n.24. in fin. ff. de iuſt. & iur.* Iac. Roulen. *in l. capitalium. §. famoſos, n.129. verſ. vnde licet ff. de pœn.* Farin. *qu.125. n.22.* Iacob. Ayrer. *in tract. de homicid. neceſſ. ſ.1. n.82. in 14. ampl.* & Horat. Carpan. *in d.c. homicida, n.335. cum ſeq.* ponit 17. priuilegia defenſionis, ad quem Aduocatus poteſt habere recurſum & hæc omnia deduxi in fauorem D. Octauij Buſalini conciuis mei, qui ad ſuam neceſſariam defenſionem vulnerauit quendam in Eccleſia, &c.

C A P V T V.

Moderamen inculpatæ tutelæ, quando adhibeatur, & quid operetur.

S V M M A R I V M.

1 *Moderamen inculpatæ tutelæ operatur, vt homicidium factum ſit penitus impunibile.*

2 *Moderamen inculpatæ tutelæ verſatur circa tria.*

3 *Excedens moderamen inculpatæ tutelæ non punitur, niſi pœna extraordinaria.*

4 *Moderamen non conſideratur, quando quis calore iracundiæ aliquem offendit.*

5 *Offendens doloſè, & ex propoſito, ſi excedat moderamen, non punitur pro toto, ſed pro exceſſu.*

1 MOderamen inculpatæ tutelæ operatur, vt homicidium, vel factum deinde ſecutum, ſit omnino impunibile, & nulla pœna puniatur. *l.1. C. vnde vi l.3. §. cum igitur, ff. de vi, & vi armat.* Blanch. *in pract. crim. §. tertia pars defenſionis, n.146.* Iul. Clar. *§. homicidium n.24.* Pet. à Plach. *lib.1. c.28. n.3. in fin.* Catald. *conſ.152. n.11. & ſeq. tom.1. conſ. in par. impreſ.* Capol. *conſ.42 per tot.* Petr. Caball. *in tract. de omni genere homicid. n.67. 92. & 93* & alij Doctor. ſupra adducti.

Moderamen autem circa tria conſiſtit, Simon. de Pret. *conſ.180. n.4* & primò circa modum, ſecundò circa tempus; tertiò circa cauſam, ſiue factum, latè Petr. Cabal. *in d. tract. de omni genere homicid. n.94* Blanch. *in pract. crim. §. tertia pars defenſionis, num.* & forma moderaminis fuit introducta de iure ciuili, Claud. Seyſel. *in l. vt vim. n.1. de iuſt. & iur. & ſub n.37.* idem firmat, & reprobat Bar. qui videbatur tenere, quòd eſſet de iure gentium, ſed ibi concludit, quod moderamen conſideratum in genere ſit de iure gentium, ſecus conſideratum quoad eius formam, vt ſit omnino de iure ciuili, & moderamen dicitur, quando non exceditur, & non amplius inuaſori noceatur, quam ad repellendam vim neceſſarium ſit, vt dicit Rebell. *de oblig. iuſtitia p.1. lib.3. quæſt.12. num.1. in fin.* & ibi tradit, vt operetur, quòd defendens ſe cum moderamine, non teneatur ad aliquam reſtitutionem, ſiue defenſio ſiat pro ſalute corporali ſpirituali, pro honore, aut rebus alijs, & *num.7.* ſi excedat teneatur tantùm pro exceſſu. 2

Et circa modum. vt eodem genere armorum, quo quis percuſſus fuit, eodem ſe defendat, & non maiori, *l.3. §. cum igitur, ff. de vi & arm.* Gramm. *conſ.65. n.2. & ſeq.* Et ſi verbis fuerit iniuriatus, verbis etiam ſe defendat Ang. & Iaſ. *in l. vt vim, ff. de iuſt. & iur.* Petr. Cabal. *d. tract. de omni genere homic. n.95.* Boër. *dec.169.* vbi firmat quod iniuriatus verbis, non poteſt gladio occidere, & ſi occidat, puniatur, citra tamen pœnam ordinariam Gramm. *dec.98.* qui loquitur in eo qui fuit verbis iniuriatus & baculo percuſſus in capite, & in ſpatulis à quadam muliere, vt non poterit occidere dictam mulierem, & quia occidit, fuit condemnatus ad remigandum, *& in conſ.61. nu.31.* vide latiſſimè. Farin. *q.125. n.349. & ſeq.* & latè qui etiam alios allegat Baiard. *§. homicidium, n.119. & ſeqq.* Niſi vilis perſona nobilem iniuriaret, quia tunc ille nobilis poteſt prouocantem baculo, vel ſpatha percutere impunè, poſt Salamon Paſet. *conſil.202. n.4.* Foller. *in verb. recipiant defenſiores, n.11.* Farin. *qq.125. n.100.* vbi ſubdit maximè quando fuit in loco publico, ac etiam Aduocatus ſciat deducere, vt diuerſitas, vel inæqualitas armorum, vel inſtrumentorum non tollat, vt inſultatus impunè ab omni pœna ſit exemptus: Bertazz. *conſ.312. vol.2.* qui loquitur in illo, qui interfecit alium, qui quodam ligno, vel ſtanga ipſum inſultauit, Iaſ. *conſ.133. per totum lib.1.* Anton. Gom. *tit. de delict. cap.3.* Suar. *num.2.* Simon. de Præt. *conſil.189. num.2* Mazzol. *conſil.11, num.85.* vbi teſtatur in iure cautum non reperiri vt defenſio non ſit permiſſa ex diuerſo inſtrumento maiori, vel fortiori, Pet. Cabal. *caſu 248. n.21. cent.3.* 3

Circa tempus vt in continenti defenſio fiat, & non ex interuallo *l.1. C. vnde vi, l. vt vim, de iuſt. & iur. l.3. §. fin. ff. de vi & vi arm.* Et incontinenti dicitur facta, ſi fiat antequam, qui ſe defendit, deueniat ad alios actus, ſed ſtet in ipſo actu, & in fraganti crimine. *l. ſi ex plagis, §. Tabernarius, ff. ad l. Aquil.* Bar. & Bald. *in l.1. Cod. vnde vi* vt refert Petr. Cabal. *de tract. de omni genere homic. n.69.* Claud. Seyſel. *in d. l. vt vim, in 4. lectura. n.55. in fin. & in 2. lectura n.89. & n.93. verſ. 2. vero* latiſſimè Farin. *q.125. n.330.* vbi etiam declarat. quando dicatur facta defenſio incontinenti, vel ex interuallo, Mazzol. *in conſ.11. n.70. & ſeq.* & ibi ponit alia exempla, quando dicatur fieri incontinenti, Farin. *conſ.1. num.16.* Baiard. *§. homicidium n.81.* Seyſel. vbi [illegible] differentiam inter defenſionem perſo[illegible] primo caſu fiat in ipſo actu, [illegible] ico arbitrio

trio iudicis & ibi ponit rationem diuerſitatis. eandem diſtinctionem approbat *in 2. lect. n. 87. in ſin.* & melius, *n. 93. verſic. item prædicta*, vbi ſubdit hoc eſſe verum in rebus immobilibus, ſecus in rebus mobilibus, quia in iſtis requiritur defenſio inquiſiti.

2 Circa cauſam, vt faciat ad defenſionem, non autem ad vindictam, *l. ſcientia, §. qui cum aliter, ff. ad l. Aquil.* Blanch. *in pract. crim. §. tertia pars. n. 3. & ſeq.* ad quem ſe remittit Clar. *in §. homicidium, num. 34.* Ludouic. Bolongn. *conſil. 36. n. 10. & ſeq.* Affl. *in conſtit. Regni, lib. 1. rubric. 8. De cultu pacis, in conſtit. pacis cultum, n. 50. & ſeq.* Bald. *conſil. 312. n. 1. & ſeq. lib. 4.* Cæpol. *conſ. 43. n. 7. verſ. adhibuit etiam*, Petr. Caball. *d. tract. de omni genere homicid. num. 79.* Quod euenit, quando quis eſt conſtitutus in diſcrimine vitæ, honoris, ſeu alicuius iniuriæ perſonalis, & aliter euadere non poteſt dictam iniuriam, niſi offendat, vel occidat, Mazzol. *conſil. 1. n. 68. conſil. 71. num. 7. & ſeq.* vbi alios allegat, *& num. 1. & conſ. 77. n. 2. & 3.* Gramm. *conſ. 56. n. 16.* Baiard. *d. §. homicidium, num. 106.*

3 Si verò quis excedat in ſe defendendo dictum moderamen inculpatæ tutelæ, homicidium non erit impunibile, & illud faciens punietur non pœna ordinaria, ſed alia extraordinaria arbitrio iudicis pro exceſſu tantùm, Petr. à Plach. *epit. delict. lib. 1. c. 28. n. 14.* vbi infinitos alios allegat, Marſ. *conſ. 81. n. 17.* Gram. *conſ. 63. n. 10. & ſeq.* Clar. *§. homicidium, n. 29.* vbi dicit, ſiue exceſſerit modum in ſe defendendo ex culpa, ſiue ex dolo. Aret. *conſ. 80. n. 8. & ſeq.* Boſſ. *tit. de homic. num. 91.* Cagnol. *in l. quicquid calore iracundiæ, n. 7. & ſeq. de reg. iur.* latè Fely. *in c. delicti filij. n. 12. & ſeq. de except.* & ob id non punitur de toto, ſed de exceſſu: quia ictus, ſeu verbera non poſſunt dari cum menſura, & defendens, non poteſt habere ſtateram in manibus, latè Pet. Cab. *d. tract. de omni genere homicidij. n. 98. & ſeq.* Niſi exceſſus fuerit factus in vno tantùm ex tribus ſuprà dictis requiſitis, quia tunc diceretur excedens in leuiſſima culpa, & ſucceſſiuè nulla pœna punietur, Cæpol. *conſil. 41. n. 10.* Bologn. *conſ. 36. col. pen. & conſ. 37. col. 3.* Farin. *quæſt. 125. n. 404. & ſeq.* quod eſt notandum, quia ſæpè contingit in facto, & ego ſæpè allegaui defenſionem præfatam in fauorem inſultati, & prouocati.

4 Quod tamen moderamen non poteſt conſiderari, ſi inſultatus accenſus fauore iracundiæ exceſſit modum in defendendo, quia tunc non reputatur exceſſus in defendendo; nam illo caſu quis vti non poteſt hac moderatione, ex quo primi motus non ſunt in noſtra poteſtate, & tunc non poteſt diſcerni verum à falſo, adeò quod in rixa non poteſt conſiderari dictum moderamen, licèt totum hoc ſit in arbitrio iuſti iudicis, vt benè firmat Afflict. *in d. conſtit. pacis cultum ſub n. 58. verſ. ſeptimo nota.* & ſequitur Foller. *in frag. tit. vnde vi, n. 57.* dicens pro certo eſſe verbum aureum, & aliàs id practicaſſe Salerni. Petr. Caball. *in d. tract. de omni genere homicidij, n. 100. & ſeq.* Idem tenet Menoch. *de arbitr. caſu 277. & caſu 278.* vbi latè *libro 2.* Baiard. *§. homicidium, n. 106. verſ. Idem adde.*

5 Si verò metam defenſionis ex propoſito, & deliberatè quis excedit non punitur pro toto, ſed pro exceſſu tantùm. Bald. *conſ. 312. n. 2. lib. 4.* Boër. *deciſ. 158. n. 17. verſ. vnde conclude.* Cæpol. *conſ. 34. n. 34. & ſeq. conſ. 35. num. 4. & ſeq.* Ant. Góm. *tit. de delict. c. 3. num. 24.* vbi de communi. Clar. *§. homicidium. num. 27.* vbi de receptiſſima opinione, Viu. *opin. 198. nu. 11.* Menoch. *caſu 278. num. 1. & ſeq. lib. 2.* Maſc. *de prob. concl. 1326. n. 30.* Sebaſt. Med. *de caſu fortuit. p. 1. q. 8. n. 53.* Iac. Arier. *in tract. de homic. neceſſ. p. 1. n. 391. & ſeq.* vbi reſpondet contrariis, quia quis ſe defendendo, excedendo modum inculpatæ tutelæ, dicitur in culpa, & non in dolo, & ſic punitur pro culpa, & non pro dolo, Fely. *in c. ſignificaſti, n. [illegible] homic.* Aret. *conſ. 32. n. 3.* Gram. *conſ. 5. n. 27.* No[illegible] *ad defenſ. in prin. n. 29.* Boër. *dec. 168. n. 7.*

Andr. Gayl. *obſeru. 110. n. 18 lib. 2.* Maſcar. *de prob. concl. 1116 n. 49. lib. 3.* Iodoch. *in pract. crim. c. 76. n. 20.* Modern. Rom. *quæſt. 125. n. 396 & ſeq. ſub verſ. limita primo*, vbi pleniè tractat de iſto moderamine inculpatæ tutelæ, & quando dicatur ſeruatum, & quando dicatur exceſſum, & quomodo exceſſus iſte puniatur, Petr. Cabal. in loco ſuprà citato, *n. 103.* Et ſi Deo placebit latiſſimè dicam *in 3. lib.* Sed pro nunc Aduocati habeant recurſum ad dictum Modern. Rom. in loco citato, & meliùs ad Pet. Caualc. *in d. tract. de omni genere homicid.* vbi ſuo ſolito more loquitur ſine fuco, & fallacia, ac diſtinctè, & reſolutiuè, omni ſuperflua relatione Doctorum per alios adductos omiſſa; ac etiam videant Iacob. Arier. *in d. tract. de homicidio neceſſ.* Sed pro nunc mihi non diſplicet diſtinctio data à Claud. Seyſel, *in l. vt vim, in 1. lect. n. 73. ff. de iuſt. & iur.* vbi retulit plures opiniones, & tandem concludit, quòd ſi quis excedat moderamen ex dolo malo & ex propoſito, vt puta nulla iuſti perturbatione inſtigante, & tunc puniatur delictum in totum, ſecus verò ſi ex propoſito exceſſerit ſed non dolo malo, ſed commotus aliquo iuſto dolore, & tunc puniatur pro exceſſu tantùm, & quòd in dubio ſemper præſumatur exceſſus, & non dolus.

DEFENSIO XXX.

Circa torturam pro habenda veritate.

QVæ autem Iudex, antequam deueniat ad torturam, inſpicere debeat pro fabricatione proceſſus, tam circa eſſentiam, quàm formam, & ſolemnitates ipſius proceſſus, latè docet Marant. *in ſuo Specul. p. 6. act. 14. num. 10.* Afflict. *in conſtit. clandeſtinas, not. 9. n. 35. & ſeq. lib. 1.* Foller. *in tractat. crim. in verb. & ſi confitebuntur, à numero 50. vſque ad numerum 64.* Scacc. *de iud. lib. 1. cap. 97. n. 1.*

CAPVT I.

An à decreto torturæ detur appellatio.

SVMMARIVM.

1 *Tortura non poteſt de facto alicui inferri, ſed debet fieri decretum de torquendo, & in eo ſunt exprimenda omnia.*
2 *Appellatio admittitur à decreto de torquendo, abſque inſertione cauſæ grauaminis.*
3 *Appellatio admittitur à decreto repetitionis torturæ quando in prima tortura non fuit appellatum.*
4 *Appellatio à decreto de torquendo operatur, vt index ſuperſedeat in executione torturæ.*
5 *Appellatio admittitur etiam à comminata tortura.*
6 *Appellatio interpoſita à decreto torturæ operatur, vt confeſſio deinde emanata, ſit penitus nulla.*
7 *Appellatio à decreto de non torquendo non conceditur fiſco, & inſtigatori, quamuis aliqui contrarium teneant.*
8 *Appellatio à decreto torturæ non admittitur in ſtatu Eccleſiaſt. co, nec in vrbe de conſuetudine.*
9 *Iudices ſolent ſecretè decretum de torquendo facere, & poſtquam reus eſt ductus ſub tendulo, & incepit fuit ligari, & iſto modo tollitur appellatio, quæ cautela tradita à Doctoribus eſt friuola, & penitus inanis.*
10 *Cautela vtuntur cauſarum criminalium defenſores, vt obtineant inhibitiones à ſuperioribus comminata tortura. & ſtatim quod iudex vult deuenire ad torturam, reus præſentat talem inhibitionem, & iudex*

iudex tenetur ſuperſedere in tortura, & cauſam ſuper . . . tranſmittere, & hoc procedit tam in Regno, quam in ſtatu Eccleſiaſtico.

11 *Appellatio à decreto torturæ ſi eſt friuola, & calumnioſa, non admittitur.*

12 *Appellatio à decreto torturæ, an ſit admittenda, remittitur arbitrio iudicis.*

13 *Appellatio euidenter, & notoriè calumnioſa à decreto de torquendo, reijcitur.*

1 IVdex, licet habeat legitima indicia ad reum torquendum non poteſt de facto illum torquere, ſed requiritur decretum, ſeu interlocutoria ſuper dicta tortura inferenda, Brun. *de indic. & tort. p. 2. quæſt. 9. n.* 22. Io. de Arn. *ſing.* 39. Ant. Gom. *tit. de delict. c.* 13. *n.* 21. *&* 23. Marſ. *in l. 1. num.* 13. *de quæſt. & in pract. crimin. §. nunc videndum, n. 1. &* 10 Rimin. iun. *conſ.* 190. *num.* 6. *lib.* 3. Modern. Rom. *q.* 38 *n.* 7. *& ſeq.* vbi de communi, & alios infinitos allegat Franc. Perſon. *de indic. & tort. n.* 1. vbi alios etiam infinitos allegat teſtantes de communi, & practicata opinione, Flam. Cartar. *de interrog. reis, lib. 4. c. 1. nu.* 58. *& ſeq.* vbi de communi, & practicata opinione, Pet. Pella *in tract. de tort. q.* 3. *n.* 17. vbi ponit formam decreti, Villagut. *in pract. crim. lib. 7. c.* 10. *concl.* 1. latiſſime Scacc. *in tract. de iudic. lib. 2. c.* 97. *n.* 52. *& ſeq. & ſub n.* 79. & dixit an in dicto decreto debeat præmitti quod aliter veritas haberi non poſſit.

Illud in decreto torturæ communiter obſeruatur, vt iudex ſummatim exprimat cauſam, & omnia indicia, & omnes præſumptiones, quibus mouetur ad infligendam reo torturam, Modern. Rom. *d. q.* 38. *n.* 8 vbi de communi, & ita paſſim hic in Curia obſeruatur, & ego ſemper obſeruaui, Ambroſ. *de mod. form. proceſſ. informat. lib. 4. c. 1. n.* 23.

A quo decreto de torquendo ſciat Aduocatus, quòd datur appellatio, *l. 2. C. de appel. recipien.* vbi communiter Doctores, vt teſtatur Modern. Rom. *d. q.* 18. *n.* 30. Ant. Gom. *tit. de delict. c. de tortur. reor. num.* 23. vbi de

2 communi Franc. Marc. *dec.* 6. *num.* 5. vbi dicit, † Quod iſta appellatio admittitur ſine inſertione cauſarum grauaminis Carau. *rit.* 259. *num.* 11. & ita apud eos ſeruari teſtatur Clar. *qu.* 64. *verſ. ſed quid agendum*, Pet. Pella *de tortur. q.* 3 *num.* 139. Io. Ant. de Nigr. *ſuper c. Regni*, 146. *n.* 35. vbi de communi Scacc. *de appel. qu.* 17. *limit.* 47. *memb.* 1. *n.* 147. Cartar. *in pract. de interrog. reis, lib. 4. c. 1. n.* 57. *& num.* 70. *&* 77. vbi etiam reſpondet motui proprio Pij IV. volenti, quod in cauſis criminalibus non recipiatur appellatio, tam à definitiua, quam ab interlocutoria, vbi ipſe inquit, quod ille motus proprius non habet locum, reo exiſtente in carcere, prout exiſtere oportet, quando de illius tortura tractatur Sigiſm. Scacc. *de iud. lib.* 2. *c.* 97. *n.* 92. *& ſeq.* Simon de Præt. *conſ.* 15. *n.* 18. Marſ. *de quæſt. princ. n.* 34. *mihi fol.* 4.

3 † Et idem erit in repetitione torturæ, vt admittatur appellatio, quando in prima tortura non fuit appellatum vt tenuit Rot. Auen. teſte Laurent. *in deciſ.* 60. *in fine*, Canale. *de tort. b. p.* 4. *n.* 159. vbi ſubdit, quod ſi ſequatur confeſſio non nocetet.

4 Et quia in propoſito agitur de inferenda tortura, & ſic de damno irreparabili, ideò ob appellationem ab iſto decreto, quamvis interlocutorio, interpoſitam, iudex debet ſuperſedere etiam antequam ſit inhibitus, Io. Ant. de Nigr. *d. c.* 146. *num.* 36. Scacc. *de appell. q.* 17. *limit.* 47. *memb.* 1. *num.* 14. *& in q.* 5. *n.* 512. Franc. Marc. *dec.* 6 *n.* 5. Carauit. *rit.* 259. *n.* 12. *& ſeq.* vbi dicit procedere, non ſolùm quando pronunciatur, reum eſſe torquendum ſuper negotio principali, ſed etiam quando pronunciatur torquendum eſſe pro habenda reſponſione negatiua, vel affirmatiua, Lancel. *de atten. c.* 12. *limit.* 4. *n.* 93. *& ſeq. n.* 98. Cartar. *de interrog. reis, lib. 4. c. 1. n.* 71. *& ſeq.* Modern. Rom. *d. q.* 38. *n.* 11. *& ſeq.* Cald. Toſc. *in*. *I. concl.* 320. *n.* 14. vbi de com. late Io. Ant. de Nigr. *in c.* 146. *n.* 35 *ſuper c. Regni*, Scacc. *de iud. lib.* 2. *c.* 97. *n.* 83.

Imò nec etiam poteſt aliquid innouare iudex pendente termino ad appellandum, & ſic per decem dies poſt decretum, Franc. Marc. *dec.* 907. prout illum refert Lancel. *de pend. term. ad appel. c.* 1. *n.* 33. Ant. Gom. *tit. de delict. c. de tortur. reor. n.* 23. Sed in Curia Parlamenti, ac in cæteris curiis Delphinatus proceditur ad torturam, etiam pendente termino ad appellandum, ſi non fuerit inhibitum iuxta qualitates tamen indiciorum, & cauſæ, vt per Guid. Pap. *deciſ.* 74. Batard. *quæſt.* 64. *num.* 840. Idem tenet de conſuetudine poſt alios, quos allegat Scacc. *de appell. quæſt.* 17. *limit.* 47. *membr.* 1. *n.* 149. *& ſeq.* vbi refert alios tenentes contrarium in puncto iuris.

Ac etiam licet appellare à comminata tortura, Carau. *rit.* 259. *n.* 14. Iul. Clar. *quæſt.* 64. *verſ. ſed quid agendum*, Cyril. *in ſumma crim. partic.* 3. *rubr.* 31. *de appel. §.* 2. *n.* 3. Guid. Pap. *deciſ.* 136. *num.* 15. late Io. Bernar. Muſcat. *in tract. de appel. in gloſ.* 1. *ſentent. n.* 16. vbi firmat eſſe in ore omnium, quòd à comminata tortura detur appellatio, ex textu *in l.* 2. *ff. de appell. recip.* & quod ſi geritur iudicis etiam ante inhibitionem, & *n.* 165 docet quid obſeruare debeant defenſores rei in illo regno, late Scacc. *de appel. quæſt.* 17. *lim.* 47. *n.* 145. Marſ. *in pract. crim. §. expedita, n.* 70. ſed idem Scacc. *de appell. quæſt.* 5. *n.* 122 dicit requiri, quòd iam fuerit factum decretum, vt admittatur appellatio. Et hæc omnia procedunt, tam de iure ciuili, quam canonico, vt admittatur appellatio à ſententia interlocutoria, *cap. ſignificauerunt, de teſtibus, cap. vt debitus, c. cum ceſſante de appell.* cum aliis allegatis per Brun a Sol. *in ſuo vnic. conſ. . . . num.* 172. vbi poſt Andr. de Iſern. ampliat procedere etiam crimine læſæ maieſtatis, & præſertim in terris Eccleſiæ, in quibus eſt iudicandum, ſecundum ius canonicum, ſed iudex poteſt decretum de inferenda tortura pro habenda veritate reuocare, Ioan. Ant. de Nigr. *ſuper c. Reg. c.* 136. *n.* 13. *Rubr. quod recipiatur appellatio à tormentis*, & ibi *ſub n.* 61. ponit, quis iudex deinde cognoſcere debeat partem ſuper negotio principali, an iudex à quo, vel iudex ad quem. 5

Si verò iudex, non obſtante appellatione, ad torturam proceſſerit, & à reo confeſſionem extorſerit, erit talis confeſſio penitus nulla, & inefficax ad condemnandum, Ant. Gomez. *tit. de delict. c. de tortur. reor. n.* 25. Marc. *deciſ.* 40. *num.* 12. Ang. *de malef. in verb. quod fama publica, n.* 210. Auguſt. *in add.* vbi etiam dicit quòd talis confeſſio eſt ipſo iure nulla; ſequitur Brun. à Sol. *in d. conſ. vnico, num.* 173. Lancell. *de attent. pend. term. ad appel. c.* 12. *limit. n.* 99. Mod. Rom. *quæſt.* 38. *num.* 17. Caual. *de teſtib. p.* 4. *num.* 130. late Villagut. *in pract. crim. lib.* 7. *c.* 10. *concluſ.* 1. vbi plus dicit, quòd ſtatim quòd reus eſt captus, debeat appellare; quia ſi inferatur tortura, & ſequatur confeſſio erit nulla, etiam ſi non emanauerit ſuperioris inhibitio, poſt Bald. & Angel. Imò poteſt de facto iudici reſiſtere impunè, Scacc. *de appella. q.* 17. *limit.* 47. *n.* 87. *&* 147. 6

Primò limita in fiſco, vel accuſatore, quibus non conceditur appellatio à decreto de non torquendo, vel à denegatione, ſeu diſſimulatione iudicis requiſiti, & nolentis reum torquere, vt poſt Aret. *in l.* 2. *de appel. recipien.* quem ſequitur Brun. *de indic. & tortur.* 2. *par. q.* 5. *n.* 13. *verſ. ſed quid ſi pronunciabitur non eſſe torquendum & quæſt.* 9. *n.* 10, & late hanc opinionem pluribus rationibus comprobat Ambert. de Antroamonia *in tract. de quæſt. & tortur. poſito inter tractatus criminales diuerſ. Z. ſtatt. fol.* 44 *c. n.* 27. quam opinionem veriorem dicit Modern. Rom. *in q.* 38. *n.* 20. vbi relatis contrariis illos confutat quam etiam ego veriorem arbitror, cum fiſcus, & accuſator poſſint reparare grauamen per appellationem deinde à ſententia diffinitiua, & ob id denegari poteſt ab ipſa interlocutoria, & non ſic eſt in 7

decreto

decreto de torquendo, cùm afflictio illata per torturam non poſſit tolli per quamcumque appellationem à diffinitiua. Et quod fiſcus, & accuſator non poſſint appellare à dicto decreto de non torquendo, latè tradit Neuizan. *& conſ. 60. n. 7. ſeq.* vt refert Baiard. *in q. 64. n. 86.* qui tamen videntur tenere contrariam opinionem ob publicam vtilitatem, vt delicta detegantur, quæ rarò ſine tortura deteguntur, ſed ego non recedo ab opinione ſuperiùs firmata, quia poſſunt detegi delicta per ſententiam, tam quoad pœnam ordinariam, quàm quoad extraordinariam & poſtea ſimilia decreta de non torquendo nunquam fiunt, vt ibi etiam idem Baiar. fatetur, quòd à decreto de non torquẽdo non admittatur appellatio, poſt alios quos allegat, Scacc. *de iud. lib. 1. c. 97. n. 183.* ibi, *nec mirum, & in tract. de appel. q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 154.* vbi ſubdit non procedere in decreto de non torquendo iudicis appellationem, qui renocauerit decretum de torquendo quia ab iſto datur appellatio.

8 Secundò limita de conſuetudine in toto ſtatu Eccleſiaſtico, & præcipuè hîc in Vrbe, quia non admittitur appellatio a decreto torturæ inferendæ, vt teſtatur Sigiſmund. Scacc. *de iud. lib. 1. c. 97. n. 67.* vbi ſubdit, niſi tamen iudici à ſuperiore ſit inhibitum, & reſideat in arbitrio iudicis ſimilem appellationem ab ipſa interlocutoria admittere vel reiicere, & ſi reiicitur, præſumitur, quòd iudex habeat legitima indicia, ſi verò torqueat ſine legitimis indiciis, grauiter punitur, de quo ſuo loco inferiùs dicam, & quod hodie de conſuetudine Curiarum reſideat in arbitrio iudicis admittere, vel non admittere appellationem à dicto decreto, teſtatur etiam Baiard. *q. 64. n. 84 in fi.* vbi tamen ſubdit, quòd ipſe, tam in ſtatu Eccleſiaſtico, quam in Regno, ſemper reiecit ſimiles appellationes, ſed Petr. Pell. *in tractat. de tortur. q. 3. n. 39. in fi.* dicit, quòd ibi in cauſis crim. vigore ſtatuti eſſet prohibita appellatio, non daretur à decreto de inferenda tortura appellatio, idemque eſt, vt non admittatur appellatio in iudice habente facultatem procedendi ex abrupto; latè Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. q. 100. n. 115. & ſeq.* vbi ſubdit, niſi via grauaminis reus haberet recurſum ad principem, quia talis modus non cenſetur ſibi prohibitus, & quòd non admittatur appellatio à decreto torturæ, quando pro illo delicto non admittitur appellatio, Scacc. *de appel. q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 153.* vbi etiam refert, qui ſeruetur in ciuitate Luca, vbi ipſe ius dixit.

9 Tertio limita, & intellige, vt cauti iudices, quando volunt reum torquere, ne eis ligentur manus per appellationem, ſoleant interponere tale decretum ſecretè, & poſtquam reus eſt ductus ſub tondulo, & inceptus fuit ligari, & facto decreto eleuatur, torquetur & ſic reus non poteſt appellare, Marant. *in Specul. 6. p. act. 13. rub. de quæſt. n. 14.* Clar. *q. 64. verſ. ſed quid agendum.* Franc. Perſon. *in tractat. de iud. & tort. n. 1. in fin.* vbi dicit ſemel caſum in prac. habuiſſe, Cart. *de interrog. reis, lib. 4. c. 1. n. 68. ſeq. & 77. in fi.* vbi dicit ita ſeruari in ſtatu Eccleſiaſtico, & ponit formam iſtius decreti ſub tondulo faciendi, Modern. Senogali. *de mod. formand. proceſſ. inform. lib. 4. c. 1. n. 27.* Caualc. *de teſtib. p. 4. num. 159.* qui dicit, vt debeat iudex facto torquere, quia non datur appellatio à facto, ſed à verbis, & ſic ab eius ordinibus & interlocutoria; ſed ego quidem non intelligo iſtam opinionem Caualch. niſi velimus dicere, quod iudex procederet admodum belli, cùm ſemper requiratur decretum, ſeu interlocutoria de torquendo, vt in princ. dixi.

Quæ cautela inanis, ac friuola eſt, quia reus poteſt appellare à comminata tortura, vt ſuperiùs dixi, & etiam non ſolùm quando eſt funi alligatus, ſed etiam poſtquam fuit cœptum in altum eleuari, vt dixi ſuprà in materia defenſionis, vltra, quòd Doctores malè faciunt, qui ſimili modo affectant appellationem auferre, Franc. Arriol. *ſingul. 39.* prout etiam Baiard. *in q. 64. num. 85. in fin.* ex rationibus ſuprà adductis appellat iſtam cautelam inſipidam, prout etiam eandem cautelam reprobat Mod. Rom. *in quæſt. 38. n. 22.* Scacc. *lib. 1. cap. 97. n. 59. de iudic.*

Sed cauti procuratores ſolent obtinere inhibitiones à ſuperioribus à comminata tortura, & ſtatim, quòd iudex vult deuenire ad ipſam torturam, præſentant ei ipſam inhibitionem, & iudex tenetur ſuperſedere, & ſe abſtinere à tortura inferenda, & cauſam remittere ad eundem ſuperiorem, & ita ſeruatur in Regno Neapolitano, vt teſtatur Baiard. *q. 64. n. 85.* Quia ante inhibitionem iudex poterit reiicere appellationem, ſi ſibi videatur friuola, & ſi datæ fuerint defenſiones, & ſeruata fuerint de iure ſeruanda, Follet. *in pract. crim. in 3. par. princip. n. 50.* Carrer. *in l. obſeruare n. 188. verſ. limita prædicta niſi præcedit*, Baiard. *d. num. 85.* vbi etiam ſubdit, quòd ita etiam in ſtatu Eccleſiaſtico obſeruaretur, ſi obtineretur inhibitio ante comminatam torturam quæ præſentaretur. Et ego recordor, quòd ſemel in Tribunali A.C. fuit conceſſa inhibitio contra decretum de torquendo quendam clericum in Curia Epiſcopali Aquilæ, & iſto medio, cauſam ad Curiam deuolui obtinui, & tranſmitti proceſſum, & carceratum: Et quia ſimiles prouiſiones in Tribunali A.C. ante torturam comminatam, non conceduntur, erit conſultum Aduocato, vt pro cauſis in ſtatu Eccleſiaſtico habeat recurſum ad illum ſupremum, & æquiſſimum Tribunal Conſultæ, vt ſcribatur Gubernatori loci, ne deueniat ad torturam, niſi priùs data relatione de meritis, & indiciis in eadem ſacra Conſulta, prout ego ita pluries obtinui, ac etiam liberaui, mediante recta iuſtitia dicti tribunalis, plures à tortura.

Quartò limita, quando appellatio eſſet friuola, & calumnioſa, quia poterit à iudice reiici, Follet. *in verb. & ſi confitebuntur, n. 50.* Menoch. *de recup. poſſ. rem. 15. num. 322. & ſeq.* Modern. Rom. *q. 38. n. 23. & ſeq.* Baiard. *q. 64. num. 85.* Scac. *de iud. lib. 1. c. 97. n. 84. & de appellat. n. 17. lim. 47. memb. 1. n. 148.* 11

Sed quia à iure non omnes modi, quibus calumnia detegitur in appellatione, poſſunt definiri, ideo iudicis arbitrio remittuntur, Marſ. *in l. quæſtionis modum, n. 45. ff. de quæſt.* Menoch. *de arb. caſu 197. num. 7. lib. 2.* Lancell. *de attent. cap. 12. n. 3. & ſeq. in 6. appell.* Claud. Bertaz. ad patrem *conſil. 384. in lit. A, in princ.* Ideò, ſi iudex arbitratus fuerit appellationem à decreto torturæ interpoſitam, eſſe friuolam & calumnioſam, deueniet ad torturam, non obſtante appellatione, & hoc euenire poteſt, quando ex proceſſu conſtat extare legitima indicia ad torquendum, & non fuerunt eliſa in termino probatorio dato ad faciendum ſuas defenſiones, Carrar. *in l. obſeruat, §. 21. caſus eſt, n. 2. Cod. quor. appellat. non recip.* Follet. *in pract. in verbo & ſi confitebuntur, n. 50. verſ. quod puto eſſe, & verſ. ad cognoſcendum,* Cyrill. *in ſumm. crim rubr. 31. de appell. §. fin. n. 2. in fin.* Et talis cognitio, an debeat deferre, vel non deferre appellationi, ſpectat ad ipſum iudicem, à quo, & ad iudicem ad quem ſpectat cognoſcere, an appellatio ſit legitima & admittenda, vt latè poſt alios, quos allegat. proſequitur Farin. *q. 38. n. 29. & ſeq.* 12

Si vero appellatio fuerit euidenter, & notoriè calumnioſa, poteſt iudex illam reiicere, & ad vlteriora procedere circa torturam inferendam, ſine vitio attentatorum, ſecus verò, ſi eſſet in dubio, tam iuris, quàm facti quia, niſi fuerit certus iudex de calumnia appellationis, debet omnino ſuperſedere in tortura inferenda, ne pœnæ, & periculo ſe exponat, Caeau. *rien 259 n. 10.* Brun. à Sole *conſil. vnico crim. n. 174.* Flam. Carrat. *de interrog. reis, lib. 4. c. 1. n. 73. & ſeq.* Modern. Roman. *d. quæſt. 8. num. 30.* Scacc. *de iud. lib. 1. cap. 97. num. 84. &* 13

in

in tractat.de appell.quaſt.17.limit.47.memb.1.num.148. Et ſi vis ſcire,quando appellatio dicatur euidenter & notoriè calumnioſa, & friuola,videas Conrard. *in l.1. C.ſi in moment.poſſ.quaſt.1. num.41. & ſeq.* Lancell. *de attent.appell.pend.cap.12.lim.6.num.48.*& latè Scac.*de iud.lib.1.cap.97.num.84.*

CAPVT II.

Tortura quid ſit, & quare fuerit inuenta, & quomodo inferatur.

SVMMARIVM.

1 . *Tortura eſt cruciatus corporis ad eruendam veritatem. & fuit inuenta à iure ciuili & ille modus, & ictus funis, manibus poſt terga ligatis, dicitur licitus: & quando reus haberet impeditam alteram manum, poteſt per vnam tantùm torqueri, & iuſtè fuit inuentus iſte modus ob publicam vtilitatem, ne delicta remaneant impunita.*

2 *Tortura dicitur ſpecies probationis, licèt ſit fragilis, & periculoſa.*

3 *Tortura eſt inuenta tantummodo, vbi aliter veritas haberè non poteſt, & dicitur remedium ſubſidiarium.*

4 *Tortura quando infertur, iudex debet tenere ampolletam, ſeu horologium pulueris in loco, vbi non poſſit videri per ipſum reum.*

BReuiter, ſuccinctè ac reſolutiuè intendo procedere in iſta materia torturæ, & ſolùm annuere quæ magis percutiunt defenſionem carcerati, cùm hucuſque tam antiqui, quàm moderni Doctores multos Tractatus compilauerint.Et pro terminorum declara-
1 tione. † Tortura dicitur cruciatus corporis ad eruendam veritatem repertus, Abb.*in c.cùm inter, extra de reg.iur.*Gandin.*in tract.maleſic.rubr.de quaſt.in princ.*latè Marſ.*in rub.ff.de eod.tit.*Grilland.*in tract.de torment. n.3.* Sebaſtian.Medic. *in tract.de diffin.p.2.fol.182.n.2.* Caball.*in conſt.March.lib.4.cap.14. in lit.A.num.1.* Et fuit inuentus modus torquendi à iure ciuili, vt teſtatur Burſat.*conſil.201.num.103.verſ.& ſi quiſpiam,vol.2.* Et iſte modus, per ictus funis, manibus poſt terga ligatis,de iure dicitur licitus,vt colligitur ex text.*in leg. nullus. C.ad l.Iul.Maieſt.* & à conſuetudine communiter approbatus, vt poſt Franc. Brun. *de indic.* teſtatur Iul. Clar. *§.fi. quaſt. 64. verſ. debet itur index,* Farin. *quaſt.38. num.61.* Caualc.*de brach.reg.p.1.n.57.* Et appellat etiam hoc tormentum funis *reginam tormentorum*.Et ſi reus haberet vnam manum impeditam, poterit per alteram torqueri,Brun.*p.1.quaſt.2.num.6.* Farin.*q.38.num.63.* Et iuſtè fuit inuentus à iure iſte modus inueniendi veritatem ob publicam vtilitatem, ne delicta remaneant impunita,vt tuetur Anton Gomez.
2 *tit.de delict.cap.3.num.1.* † Et dicitur ſpecies probationis ſubrogata in defectum teſtium,Crau.*conſil.35.n.30.* Ant Gomez.*d.cap.13.num.1.*Baiard,*q.64.n.35.* & aliàs pluries ſuperiùs dixi.Sed caueant iudices,ne deueniant ad torturam de facili cùm res ſit fragilis, & periculoſa,& veritatem fallat,*l.1.§.quaſt.ff.de quaſt.*Natt.*conſil. 372.n.1.vol.2.* & latè Ant.Gomez *d.c.13.n.1.* vbi poſt Iuriſconſult. *in d.§.quaſt.* dicit, quòd aliqui tanta ſunt impatientia, vt potiùs mentiri, pati tormenta velint. Alij autem ſunt adeò obſtinati, vt potiùs velint pati quæcunque tormenta,quàm veritatem fateri, latè Rimin.iun.*conſil.84.num.4. tom.2. crimin.diuerſ.in fol.* & latè Baiard.*quaſt.64.n.118.* Simon de Præt.*conſil.105. num.5.* & quòd tortura ſit remedium fallax, nec in ea iudex fundare ſe poſſit, latè oſtendit Cauale.*de brach. reg.p.3.num.1.* Iodoch,*in pract.crim.c.39.* Rub.*de tort. num.4.* vbi ponit exempla. Simanch. *de Cathol. inſtit. titul. 69. num. 84.* Car. *de interrog. reis, lib. 4. cap. 1. num.129.* Franc.Perſon.*de ind.& tort.num.81.* Bertaz. *conſ.29. num.4. conſ.162.n.9.* & plura dantur exempla vt ob torturam nocentes fuerunt abſoluti, & innocentes damnati, per Par.de Put. *de ſynd. in ver.tortur. tl 2.c.1.n.3.*per Valler.Max.*lib.8.cap.4.*& per Caualc. *d. p. 3. num. 1.* † Et ſi inuenta tantum in ſubſidium, 3
quando aliter veritas haberi non poſſet,Iul.Clar.*q.63. verſ.debet etiam,* Crau.*conſil.287. num.2.* Theſaur. *deciſ.24.num.6.* Oſaſch. *deciſ.79.num.55.& ſeq.* Vulpell, *reſponſ.4. n.413.* Franc.Perſonal.*in tractat.de indicijs, & tortur. num. 1.* Marc. Ant. Macerat. *variar. reſolut. lib.3.reſolut.4.num.5.in fin.* Caball. *in d.lib.4.cap.29.in lit. A, num.2.* vbi ſubdit, quia via ordinaria dicitur, quæ fit per teſtes,Pet.Cabal.*reſolut.crim.caſu 28.n.13. in fin.& caſu 170.n.24.* Franc.Marc.*dec.504.n.4.& ſeq. parte 1.* Coſta *de ſubſid.remed.remed.26.num.1.& ſequ.* vbi dicit.hoc procedere in quocunque caſu,in quo de iure, vel de conſuetudine deuenitur ad torturam, vt ſit ſemper remedium ſubſidiarium, & vbi aliter, vel alio modo veritas haberi non poteſt.† Et in ipſo actu 4
torturæ debet iudex adhibere ampolletam,& horologium pulueris,vt ſciatur, quanto temporis ſpatio reus detineatur in tortura, & apparere debet in proceſſu quando dirigitur ampolleta, & quando finem facit, Cumian.*in pract.ſyndic.cap.1.num.23. & in ritu fol.57. colum.1.* Cartar.*de interrog.reis,lib.4.cap.1.num.113.& ſeq.* Ambroſ. *de mod.form.proceſſ. inform. lib.4. cap.3.* Maurus Bur. *in tract. de mod.proced.ex abrupto, quaſt. 42. n.21. & ſeq.* vbi etiam docent, quòd iudex debet detinere dictam ampolletam modo,quo non videatur per reum, ſed ſolùm per iudicem, & Notarium, & ita paſſim obſeruatur. Imò d.Horologium debet habere diſtinctiones medij quarti & quarti integri, tertij, & dimidij horæ, & horæ integræ, & iudex debet illud tenere ante oculos, vt pœna acta qualitas, & quantitas torturæ conſtet, Caluac. *de brach. reg.p.3.num.60.* Franc.Bernar.*in Schol.ad Ambroſ. de mod.form. proc.de l.4.cap.3.num.6.*

CAPVT III.

Tortura in quibus cauſis adhiberi poſſit & debeat.

SVMMARIVM.

1 *Tortura, ſecundùm aliquos, non infertur niſi in delictis, in quibus pœna relegationis ſupra infligitur, Contrarium autem tenent alij Doctores.*

2 *Tortura infertur vbi imponitur pœna corporis afflictiua.*

3 *Tortura non infertur vbi imponitur pœna pecuniaria. & vide ſub n 5.*

4 *Delicta leuia,quæ dicantur, & quæ dicatur pœna pecuniaria.*

6 *Tortura non infertur in cauſa damnatorum datorum, nec in occiſione animalium, licet alij contrarium teneant.*

7 *Tortura in cauſa ciuili,habente crimen annexum, infertur, & hîc ponuntur multa exempla per Authorem. Declara etiam dummodo criminaliter agatur, & crimen annexum ſit tale, vt in eo reus de ſui natura torqueri poſſit.*

8 *Tortura an in pœna conuentionali pro habenda veritate adhibeatur, & quid in crimine vſurarum, & quid in mercatoribus decoctis.*

IN iſta quæſtione aliqui voluerunt, quòd non infligatur tortura,niſi in delictis, in quibus pœna relegationis ſupraimponitur, vt teſtatur Gram. *conſil.15. num.4.*

Digitized by Google

num 4. conſ. 37. num. 15. & ſeq. vol. 151. num. 11. Foller. *in pract. in verbo, rei indurati torqueantur, num. 12. in verb. & ſi confitebuntur, n. 64* Lud à Peguet. *in deciſ. 16. n. 2.* Maur. Burg *de mod. proced. ex abrupto. quaſt. 100. num 1. & 2.* & pœna à relatione ſupra, & infrà in quibus caſibus imponatur, explicat Cumia. *in tract. de ſynd. c. 4. num. 45. & num. 50.* Cabal. *in tract. crim. caſ. 28. num. 4. caſu 170. n. 14.* Baiard. *q. 64. n. 11.* Io. Ant. de Nigr. *ſuper c. Regn. c. 246. n. 36. & ſeq.* & latè Maur. Burg. *q. 23. n. 14. & ſeq. de mod. proc. ex abrupt.*

Alij autem tenent, quòd Gram. & Foll. vbi ſuprà, loquantur, non de iure communi, ſed vigore conſtitutionis, illius regni, *c. Regni, incip. tortur.* Alexand. Trentacinq. *conſ. 21. num. 21. & num. 26. verſ. & quod, lib. 2.*

2 † & ob id tortura adhibeatur pro eruenda veritate, vbi pro delicto imponitur pœna corporalis, vt bene declarat Petr. Cabal. *in q. crim. d. caſu. 28. n. 5. & 14.* ne ſit grauior modus eruendi veritatem, quàm ipſa pœna, quæ pro delicto imponitur, Iul. Clar. *q. 64. n. 4.* cum tortura ſit grauior pœna, quam abſciſſio vtriuſque manus, *§. fin. Auth. vt nulli iudic.* Paris de Puteo, *de ſyndic. in verbo, tortura, tit. 3. c. 1. in princ.* Marſil. *in l. 1. §. præterea, num. 8. de ſicar. & in § expedit. a, n. 59. in pract. crim.* & late qui alios allegat Franc. Perſon. *in tract. de indic. & tort. n. 11. verſ. Tanto.* Et pati torturam, eſt ſupremas anguſtias ſuſtinere, Boſſ. *tit. de tortura n. 12.* & diffuſe Paris de Put. *dicto c. 1. poſt princ.* vbi recenſet torturæ miſerias, & poſt eum Marſ. *in l. Diuus Pius, n. 2. ff. de quaſt.* Pet. Cabal. *de caſu 28. n. 9. & ſeq.* & latè *in caſu 170. n. 1.* vbi concordantes allegat. Et quòd, vbi agitur de delicto, pro quo poſſit imponi pœna corporalis, adhibeatur tortura pro eruenda veritate, Paris de Puteo, *de Syndic. in verbo tortur. c. 5. ſub n. 2. verſ. tamen de iure capitulorum.* vbi tenet, quod in furtis minimis deuenitur ad torturam, quando pro eis imponitur pœna ſanguinis, & ita concorditer iudicarunt in contingentia facti ſuper imputatione furti modici valoris, ſex Doctores Gerudenſes contra votum Lud. à Peguet. *in deciſ. 16. num. 6. verſ. & alij Doctores,* vbi agebatur de pœna fuſtigationis, quæ corporalis eſt: & de communi, & obſeruata opinione teſtatur Flam. Cartar. *de interrog. reis lib. 4. cap. 1. n. 17. & ſeqq.* vbi etiam alios refert Modern. Roman. *q. 42. num. 5.* vbi in fine dicit, iſtum caſum nullam prorſus habere difficultatem, Petr. Cabal. *in quaſt. crim. caſu 28. n. 15 & ſeqq.* vbi poſt alios, quos allegat teſtatur, quòd ita vidit millies obſeruari, vt tortura adhibeatur, vbi agitur de pœna corporis afflictiua, vt ſi de pœna fuſtigationis, perforationis linguæ, ac relegationis, & quòd etiam ipſe infinitis vicibus ita practicauit, & practicari vidit ab aliis: & idem refert, & ſequitur *in caſu 170. num. 5.* ea ratione motus, quia tunc non dicetur leue delictum, quando pro eo irrogatur pœna corporalis, vel pœna ſanguinis, Card. Tuſc. *in lit. T. concluſ. 326. num. 7.*

3 Secus in aliis criminibus leuibus pro quibus non ingeritur pœna ſanguinis, neque alia corporalis, Crauet. *conſ. 137. n. 11.* vbi teſtatur ita ſeruari in ſuprema curia Delphinatus, Ant. Gomez. *tit. de delict. c. 13. n. 2.* vbi expreſsè tenet, quòd vbi agitur de pœna pecuniaria vel exilij non adhibeatur tortura, & ibi teſtatur, quòd ita tenent Doctores, Iul. Clar. *q. 64. verſ præterea debes.* Vulpel. *reſponſion. 24. num. 13. reſponſion. 33. num. 7.* Bert. *conſ. 255. num. 7.* Becc. *conſ. 67. nu. 25.* Franc. Perſon. *in tract. de ind. n. 11. verſ. Tu vero prudens iudex,* Flam. Cartar. *de interrog. reis, lib. 4. c. 1. num. 17. & ſeq.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi, Modern. Rom. *q. 42. n. 9. & ſub n. 10.* plus dicit, procedere etiamſi vigore alicuius Statuti, vel Conſtitutionis pœna efficeretur corporalis, Caualc. *de Brach. reg. part. 3. n. 258* vbi iniquum dici aliud aſſerere, & firmat procedere etiam quando pœna corporalis eſſet a lege inflicta, ſed reducta per Statutum ad pœnam pecuniariam, & Io. Ant. de Nig. *ſuper c. Regni, c. 46. num. 47.* vt non adhibeatur tortura, vbi venit imponenda confiſcatio bonorum, & mouentur Doctor. ex illa ratione, quia quacunque pœna pecuniaria, maior ſit tortura, & adeo dicatur grauis, vt ſuperet pœnam abſciſſionis vtriuſque manus, Rol. *conſ. 1. n. 41. vol. 3* Nouel *in tract. ad defenſ. tit. de excuſ. à reo ſaciend. n. 24.* Boſſ. *tit. de tortur. n. 12.* Et pœna corporalis, quamvis minima, ſit maior qualibet pœna pecuniaria quamvis magna, *l. in ſeruorum. ff. de pœn. & ibi communiter ſequerentur* relata per Franc. Bec. *conſ. 67. n. 25. vſque ad finem conſil.* Quæ reportauit in terminis noſtris, Mod. Rom. *q. 42. n. 24 & ſeq. & n. 25.* vbi de magis communi, veriori, & rationabiliori opinione, & quod iudices aliter obſeruantes valde reprehendi poſſent, & *conſ. 70. n. 33.* etiam teſtatur de communi obſeruantia, vt non adhibeatur tortura in leuibus & ibi non infligitur pœna corporalis. Et ideo Aduocatus, & cauſæ defenſor inſtet intrepidè in contingentia facti apud iudices, & in voce, & in ſcriptis, & cum proteſtationibus & recurſu ad Superiores. Et iudices caueant ne aliter obſeruent, ſi Deum timeant, quicquid aliter voluerit Per. Cab. *in d. caſ. 170.* vbi *n. 7.* atteſtatur aliter vidiſſe infinitis vicibus practicari per alios iudices, ac etiam ipſum practicaſſe contrarium, vel ſaltem dicas procedere, ſi agatur contra perſonas viles, vel non nobiles, vel vbi iudex haberet liberum arbitrium de procedendo vt declarat Caual. *de Brach. reg. 3. p. n. 166. verſ. tamen conſuetudo,* vel ſi ex circumſtantiis, & qualitatibus pœna augeretur, Maur Burg. *de modo proced. ex abrupt. q. 23. n. 280. & ſeq.*

Leuia autem delicta dicuntur trahere aliquem per capillos, projicere lapides in aliquem, omnia delicta ſine dolo, armorum delatio, ire de nocte ſine lumine, percutere aliquem pugno, furtum, aut aliud delictum in re parua crimen abiegatus, furtum domeſticum, & verbalis injuria, Brun. *de iudic 2. p. quaſt. 3. num. 3.* Iodoch. *in pract. crim. cap. 35. Rubr. de criminoſo tradendo tortura, n. 5.* loquitor, ſi inferatur vulnuſculum, quempiam capillis conuellere peſſundare pedibus impingere colaphos conuincia ingerere, iniuriam verbis inferre. in furto commiſſo in re parua, latè loquitur Lud. à Peguet. *d. dec. 16. per totum,* Mod. Rom. *q. 42 n. 6.* Caſſon. *in tract. de torm. cap. 8. n. 5. & ſeq.* dicit concluſiuè, quòd leue delictum dicitur, quando de re parui patrimonij agitur. 4

Pœna autem pecuniaria dicitur, quæ continet aliquam quantitatem, vel patrimonij diminutionem, Pet. Cabal *d. caſu 170. n. 3.* ex traditis per Bald. *in l. quid ergo, §. pœna grauior. in 1. lectur. ante num. 1. ad euidentiam præmiſſorum. ff. de his, qui not. infam.* 5

Et licèt de conſuetudine aliqui atteſtentur, quòd in leuibus delictis, & vbi imponitur pœna pecuniaria tantùm, vel alia pœna quæ non ſit corporis afflictiua, pro habenda veritate, tortura adhibeatur, vt teſtatur Ioſeph. Lud. *comm. cont. tit. de conſuet. concluſ. 38. n. 106. illat. 1.* vbi etiam ſubdit, quòd ipſe torquere fecit quendam imputatum de occiſione duorum bonum, ſequitur vt in cauſa damnorum datorum adhibeatur tortura Andr. Fachin. *conſil. 29. num. 7. volum. 3. & in conſ. 86. num. 11. eodem vol.* dicit. an ſit locus torturæ in cauſa turbatæ poſſeſſionis, Iul. Clar. *§. fin. q. 69. n. 21.* refert, quod Senatus juſſit quendá eleuari in eculeo pro percuſſione cum lapidibus facta, etiam quod partis remiſſio adeſſet, ſequitur Cartar. *de interrogat. reis, libro quarto, capite tertio, num. 46. verſic. & Senatus Mediolanenſis:* Et refert Peguet. *d deciſ. 16. ſub n. 6.* Farinac. *d. q. 42. num. 25.* vbi refert ita aliàs in Vrbe vidiſſe practicari, & latè Pet. Caball. *d. caſ. 170. n. 5.* Baiard. *quaſtione 64. num. 15* refert dicta per Ioſeph. Lud. & de eadem conſuetudine teſtatur Caual. *de Brach. reg. p. 3. n. 169. verſ. quicquid ſit de iure, & num. 160.* firmat, quod ſupremi 6

magiſtratus etiam in leuibus cauſis poſſint inferre torturam pro habenda veritate, de conſuetudine ex traditis per Griland. *de quæſt. & tort. q. 5. n. 2. & ſeq.* Albert. *in l. edictum num. 4. ff. de q.* Farinac. *quæſt. 42. num. 19. 40. 41.* dummodo nunnulla concurrant, quæ ibi Caual. ſeriatim recenſet.

Ego autem omnino arbitror, quod nullo modo in pecuniariis poſſit deueniri ad torturam, cùm ſit accuſatori, vel damnum paſſo, aliud remedium paratum: In actione enim oriente ex contractu, vel quaſi, non eſt tractandum de tortura, etiam quod veritas aliter haberi non poſſet, quia in ciuilibus iura præbent alia remedia; nam ſi actor probat plene intentionem ſuam, condemnatur, ſi vero ſemiplene tunc defertur ei iuramentum in ſupplementum ſi vero minùs, quàm ſemipleuè, tunc datur reo iuramentum purgationis: aut verò nihil probauit, & reus abſoluitur, vt late oſtendit Mod. Rom *d. q. 42. n. 27. in fin.* & ob id bene voluit in alio loco idem Ioſeph. Lud. *concl. 45. verſic. & Plotus*, quòd in cauſa damni dati in agris, ac etiam in occiſione animalium non poſſit deueniri ad torturam, quicquid in contrarium præſupponere videatur Plot. *in tit. in and. §. 54* vbi enumerat indicia, quibus credit in cauſa damni dati poſſe deueniri ad torturam, ſed labitur Plotus, quia indicia per eum data bene procedunt
6 in aliis delictis, † non autem in cauſa damni dati cùm ſit leue delictum, prout inter leuia delicta numerant, Brun. *de indic. & tortur. 2. par. 1. quæſt. 3. ſub n. 3.* & Corrad. *in pract. tit. de inter. poſt n. 8.* & latè Bertaz. *conſ. 116.* & ibi Claud. *in litter. A* qui dixerunt, non poſſe procedi criminaliter contra eum, qui duos occiderat equos cùm fuerit cauſa mera damni dati: Si verò in equo adeſſet Clericus, tunc pœna ageretur per excommunicationem, vt eſt late videre per eundem, Claud. Bertaz. *in add. ad l'autem de conſ. 116. in littera B.* nec diſſentit, quòd in cauſa damni dati, & in occaſione equi non poſſit adhiberi tortura, Modern. Roman. *d. quæſt. 42. num. 28.*

Sed opinio contraria, quòd in pœna pecuniaria poſſit adhiberi tortura, tam de iure communi, quam de conſuetudine, poſſet forſan ſuſtineri, quando pœna eſſet magna, vt poſt Marſcell. firmat, Petr. Caballan. *in caſu 170. num. octauo*, vbi ſubdit, quòd pecunia dicitur ſecundus ſanguis hominis, quæ pœna diceretur magna, & modica, non ſolùm reſpectu quantitatis, ſed etiam reſpectu qualitatis imputati: & ob id in perſonis vilibus, qui pluris faciunt pecuniam, quàm pœnam corporalem, pecuniaria pœna diceretur magna, ſecus in honeſtis, nobilibus, vel poſitis in aliqua dignitate, vt late declarat Petr. Cabballan. *ubi. caſu 170. numero octano & ſeq* poſt Paulus Grilland. *in tractat. de quæſt. q. 5. ſub numero quarto & quæſt. 7. ſub numero ſexto*, & alios, quos allegat Baiard. ad Iul. Clar. *quæſt. 64. n. 7. in fine. & num. 15. in fine.* & quòd talis conſuetudo procedat ſolum in vilibus, & vbi iudex haberet facultatem brachij regij, Caualc. *dicta parte tertia, num. 166. in fine.*

7 Ac etiam poterit torqueri, quando ciuilis cauſa habet crimen annexum pro veritate habenda, vt poſt alios, quos allegat, de communi teſtatur Mod. Rom. *dicta quæſt. 42. num. 35.* Baiard. *quæſt. 94. n. 10. 13. in fine*, & multa exempla ponit Coſta *in tractat. de ſubſid. remed. 26. n. 5.* & præcipuè in cedente bonis in ſuſpecto de occultatione bonorum, idem poſt Franch. *dec. 277. n. 12.* Baiard. *q. 64 n. 10.* Caualc. *de Brach. reg. p. 3. n. 165. & 167.* Et in muliere ſe opponente executoribus creditorum contra maritum, & occultante bona mariti, etiam prætextu dotis Gutier. *de contract. iur. p. 1. c. 15. n. 33.* Idem in tutore ſuſpecto etiam de occultatione bonorum pupillorum. Idem in matre tutrice ſuorum filiorum, & nubente non reddita ratione adminiſtrationis. Et in hærede ſuſpecto de expilata hæreditate, vt poſt alios, quos allegat tradit Coſt. *de remed. 26. n. 5.* Caualc. *d. p. 3. n. 267. & ſeq.* Item in negante depoſitum. Farin. *q. 42. n. 33.* Bonifac. *de furt. §. 3. n. 45.* Caual. vb. ſuprà.

Sed intelligat aduocatus, vt præfata poſſint procedere, quando ageretur non ciuiliter, ſed criminaliter, & quòd crimen annexum ſit tale, vt in eo de ſui natura poſſit reus torqueri, vt bene colligitur *ex cap. 1. de depoſit.* vbi negans depoſitum, ideo torquetur, quia negando committit furtum, & ſic delictum graue, vt poſt Franc, Becc. *conſ. 95. n. 31. lib. 1.* declarat Farinac. *d. q. 42. num. 34.* & dummodo iudex habeat auctoritatem torquendi, Caualc. *d. p. 3. n. 175. in fin.*

Nec non poterit torqueri reus, quando alias gratiam obtinuit à Principe, vel Præſide, vel compoſitionem fecit ſuper delicto, pro intereſſe ciuili actoris, da quo latè dicam *infr. c. 6.*

Idemque erit in iſtis mercatoribus decoctis, quia licèt eorum obligatio habeat originem à contractibus, tamen omnis ſiniſtra ſuſpicio creſcit contra iſtos decoctores infamiſſimos, & faciles ad mentiendum, dummodo criminaliter agatur, Mod Rom. *d. q. 42. n. 35.* qui alios allegat, & magis procedit in Statu Eccleſiaſtico per Bullam Pij V. *conſtit. 111.* per quam eis imponitur pœna vltimi ſupplicij.

Idemque erit in crimine vſurarum, dummodo aga- 8
tur contra vſurarium manifeſtum, vt late declarat idem Mod. Rom. *d. quæſt. 42. num. 39. & n. ſeq.* dicit idem eſſe in cauſa pecuniaria, in qua de rebus ad fiſcum ſpectantibus agitur. & præcipuè in cauſa theſauri ad illum propalandum, & vide Cardin. Tuſc. *in lit. T, concluſ. 330. n. 4.*

Quid autem in pœna conuentionali, an pro eruenda veritate poſſit inferri tortura, dixi *in meo tractat. de pac. treg. verb. & caut. part. 2. §. 3. quæſt. 3. num. 27. & ſeq.*

Et caueat iudex, quòd in iſtis, & aliis ſimilibus cauſis pro pœnis pecuniariis, tortura debeat eſſe moderata, & leuis non autem grauis & plena, Gril. *d. q. 5. n. 3. & n. 4.* Carr. *de interrog. reis, lib. 3. nu. 45. verſ. licet leuis*, Petr. Cab. *d. caſu 170. n. 12. & ſeqq.* vbi reſpondet ad illud, quod dicitur, vt tortura ſit grauior pœna, quàm vtriuſque manus abſciſſio, non venit appellatione torturæ, & quod moderatè torqueri reus debeat, Baiard. *q. 64. n. 10. inſ.* Caualc. *de Brach. reg. p. 3. n. 166. in princ. & 260. circa fi.* Et in propoſito dicitur leuis ac moderata tortura, quando non excedit ſecundum gradum, Grill. *d. q. 5 ſub n. 4. verſ. ſolutio dic. quod plena*: qui quidem ſecundus gradus eſt, cùm reus ligatus modicum ſupra terram, & paruo momento detinetur eleuatus arbitrio iudicis, iuxta qualitatem facti, & conditionem perſonarum, & deinde deponitur, abſque aliquo impulſu, quaſſatione, vel tractu funis, vt poſt Gril. bene declarat Petr. Cab. *d. caſ. 170. n. 13. cent. 2.*

CAPVT VI.

Quæ requirantur, vt reus torturæ ſubjici poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Tortura non infertur, niſi in ſubſidium, & quando aliter veritas haberi non poſſit: & ob id iudex in decreto torturæ debet apponere illa verba,* quia aliter veritas haberi non poteſt.

2 *Tortura non infertur vbi non conſtat de corpore delicti.*

3 *Tortura non infertur vbi non præcedunt legitima indicia; & indicia qualia eſſe debeant, declaratur hic per Authorem.*

4 *Tortura*

4 *Tortura non infertur ſine indiciis vigore cuiuſcunque arbitrij nec Princeps poteſt mandare, vt reus torqueatur ſine indiciis.*

5 *Terreri nec etiam poteſt reus ſine indiciis.*

6 *Tortura non infertur, quando accuſator dicit,* non habeo indicia, ſed volo ſtare cum reo in tortura.

7 *Indicia non ſolùm debent eſſe ſufficientia ad torturam, ſed etiam legitime recepta.*

8 *Tortura ſine indiciis non infertur, nec in crimine grauiſſimo.*

9 *Tortura nec infertur in delicto difficilis probationis, ſine indiciis.*

10 *Indicia, quæ ſufficiant ad torturam, non poſſunt omnia recenſeri, neque poteſt dari certa doctrina, ſed remittitur arbitrio iudicis, qui debet regulare ſecundùm qualitates, & circumſtantias delicti, & à regulis iuris communis.*

11 *Indicium facti dicitur arbitrarium iudicis, ſed non indicium iuris.*

12 *Indicia remota à delicto plura requiruntur, ſed vnum indicium proximum delicto ſufficit ad torturam, licèt alij teneant, quòd vnum indicium, ſiue proximum, ſiue remotum ſufficiat.*

13 *Indicia plura remota probata per teſtes ſingulare ſufficiunt, ſecundùm aliquos, ad torturam, dummodo teſtes ſint plures numero duobus.*

14 *Tortura non infertur, niſi lite conteſtata.*

15 *Tortura non infertur niſi præcedente interlocutoria.*

16 *Tortura non infertur, niſi detur copia indiciorum.*

17 *Priuilegiatus non poteſt torqueri, etiamſi præcedant legitima indicia.*

18 *Iuramentum calumniæ, ſi requiratur per reum operatur, vt non inferatur tortura, niſi præſtito prius dicto iuramento per accuſatorem.*

19 *Tortura non infertur, niſi inſtetur per actorem, quod tortura inferatur, niſi procedatur per inquiſitionem.*

20 *Tortura non infertur reo ſi comederit de recenti.*

21 *Minor XXV. annis, non poteſt torqueri ſine curatore, quod non ſeruatur de conſuetudine.*

22 *Tortura non infertur per iudicem, qui non habet merum Imperium.*

23 *Indicia fiſci ſi fuerint eliſa per indicia rei, non infertur tortura.*

24 *Rei plures ſi torquendi ſint pro eodem crimine, non omnes eodem modo torquentur, ſed aliqui grauiùs, aliqui verò leniùs, ſecundùm qualitatem perſonarum, & indiciorum.*

25 *Reus, ſi eſſet membro aliquo debilitatus, non poſſet torqueri, vel ſi haberet exudationem venæ: aut aliquod vulnus in pectore, aut morbum Gallicum pateretur, vel morbo Ernia laboraret.*

26 *Tortura non infertur ad propalandum corpus delicti, ſed delinquentes, & non infertur, niſi in caſibus, vbi rei confeſſio ſonaret in delictum.*

27 *Tortura non infertur, niſi priùs requirantur Aduocati in defenſionem rei, quod declara, vt hîc per Authorem.*

28 *Clericus non torquetur, niſi præcedente diffamatione, licèt aliter in practica ſeruetur.*

29 *Tortura in leuibus non infertur in diebus feriatis, licèt aliqui in practica contrarium ſeruent.*

1 QVoniam multa à Doctoribus aſſignantur requiſita; vt iudex deuenire poſſit ad torturam, quos recenſet Caball. *in Conſt. March. lib 4. cap. 29. lit. A, nu. 3. & ſeqq.* tamen reſolutiuè, ac breuiùs quàm fieri poſſit procedendo pro vtilitate inquiſiti, & inſtructione iudicis, & Aduocati, referam magis ſubſtantialia, & principalia, inter quæ † Primum eſt, vt veritas facti aliunde quàm per torturam haberi non poſſit, cùm tortura ſit remedium ſubſidiarium, Boër. *dec. 163. n. 1.* vbi teſtatur ita ſeruari de conſuetudine, Boſſ. *de in d. n. 29.* Marſ. *de qu. in princ. nu. 10* vbi ſubdit, quòd iudex in decreto declaret eſſe deueniendum ad torturam, cùm aliter veritatem habere non poſſit, Iul. Clar. *q. 64. num. 3.* vbi de communi, Vulpell. *reſponſ. 4. nu. 13.* vbi de communi praxi Franc. Perſonal. *in tract. de indic. & tortur. num. 1.* vbi dicit, quòd ſine d. interlocutoria iudex teneretur in ſyndicatu, ſi reum torqueret, Io. Ang. de Nigr. *ſuper c. Regni cap. 146. nu. 56.* latè Maur. Burg. *eo modo procedendi ex abrupto, quæſt. 4. numer. 27.* Card. Tuſc. *in litera T, conſil. 326. num. 8.* Coſta *de ſubſidiar. remed. remed. 26. nu. 3.* & ſi adeſſent teſtes de viſu, non debet inferri tortura Grammat. *conſil. 12. numero 22.* Anton Gomez *tit. de delict. cap. 13. in princ.* quia ſequerentur duo abſurda: Primum, quòd reus bis puniretur, vel reus conuictus abſolueretur, & quòd conuictus non debeat torqueri, Farinac. *quæſtio 38. numero 4.* vbi alios allegat Ioſeph. Ludou. *deciſ. Lucenſ. 13. num. 59. 60.* vbi de communi, & practicata opinione, Hier. Hiſpan. *in tractat. comm. contra comm. qu. 375.* vbi alios allegat, Caual. *de Brach. reg. p. 3. num. 116.* vbi dicit procedere etiam præſuppoſito quouis arbitrio circa modum procedendi. Burg. *d. quæſt. 4. nu. 28. & ſeq.* Decian. *reſponſion. 115. nu. 1. volum. 3.* vbi ſubdit, quòd nec minùs debeat torqueri, ſi fuerit confeſſus, & illa cautela, vt reus conuictus torqueatur, ne poſſit appellare, receſſit ab Aula, Clar. *quæſt. 64.* & ibi latiſſimè Baiard. Ioſeph. Ludou. *d. deciſ. 13. nu. 61.* ſed poterit ſolùm torqueri pro habendis complicibus, Ioſeph. *d. deciſ. 13. numer. 61.* Franc. Perſonal. vbi ſuprà *numer. 8* cùm ceſſat ratio prædicta, quia hodie per ſtatuta vbique ſit ſublata facultas in criminalibus appellandi, Cæpol. *conſil. 32. num. 20.* Gram. *vot. 2. num. 7. & ſeq.* & ſi aliter faciat teneatur in Syndicatu, Caualc. *de Brach. reg. p. 3. num. 11. & ſeq.*

2 Secundum principale requiſitum eſt, vt priùs conſtet de corpore delicti commiſſi, antequam deueniatur ad torturam, vt latè dixi ſuprà *in defenſ. circa corpus delicti,* & latè qui alios allegat, Franc. Perſonal. *in tractat. de indict. & tortur. num. 11.* Mar. Anton. Macer. *var. reſolut. lib. 3. reſol. 44. num. 4.* Ant. Gabr. *concluſ. 17. num. 1.* Farin. *q. 38. nu. 2.* Caualc. *de Brach. reg. p. 3. n. 20.* & *ſub num. 10. & ſeq.* docet quando quis dicitur conuictus, Ant de Nigr. *ſuper conſtit. Regni, capite 146. numero 30.*

3 Tertium eſt, vt præcedant legitima indicia ad torquendum, *l. 1. in princip. de qu.* Marſil. *ſing. 117.* Guid. de Suzar. *in tractat. de indic. & tortur. numero 28.* vbi Bolognet. teſtatur, quòd de hoc nemo dubitat, Clar. *q. 64. num. 9. & 23.* Burſ. *conſ. 144. num. 6. volum. 2.* Modern. Roman. *q. 38. num. 1.* Menoch *de arb. q. 84. num. 1. lib. 1. caſ. 270. n. 3. lib. 2.* Rim. iun. *conſ. 88. num. 51. vol. 1.* Hond. *conſ. 102. numer. 7. & conſil. 107. numer. 23. lib. 1. & conſ. 88. num. 83. volum. 2. & conſ. 98. num. 8. eodem volum* vbi de communi, & firmat procedere in quocunque crimine. Dard. Tuſc. *in lit. T. concl. 326. nu. 1. & concl. 329. n. 1.* vbi de communi, & magis communi, Petr. Pella *in tract. de Tortur. quæſt. 3. num. 5.* Io. Ant. de Nigr. *cap. 146. num. 58.* vbi dicit etiam in crimine læſæ Maieſtatis, & *cap. 147. num. 15.* Caualc *de Brach. reg. p. 3. nu. 74. & 117.* Menoch *quæſtio 84. lib. 1. & conſ. 270. numero 1. lib. 2. de arbitr.*

Et hoc inductum eſt, ne iudices ſint faciles circa torturam inferendam, cùm iura canonica, & ciuilia abhorreant, vt ab ea incipiatur, *l. 1. in prin. de qu.* Menoch. *d. q. 84. num. 2.* Clar. *d. q. 64. num. 9.* Farin. *d. q. 37. nu. 2.* vbi de communi, Rimin. iun. *conſ. 88. n. 38. vol. 1.* vbi etiam de communi, Roland. *conſ. 12. num. 32. 33. lib. 3.* Card. Tuſch. *in lit. T. concl. 329. nu. 2.* vbi de communi. Imo iudex dicitur carere iuriſdictione, qui torquet ſine indiciis, Put. *de ſyndicat. in verb. tortura, 3. capite 13. ſub num. 3. col. 4.* Villagut. *in pract. crim. lib. 7. cap. 2.*

Digitized by Google

concl.1. & in concl. 3. ponit aliquos caſus, in quibus non requiritur ita exacta informatio.

Quæ indicia animaduertat iudex, ſint talia, quòd ſola confeſſio delinquentis deeſſe videatur, l. 1. ver. vt ſola confeſſio ff. de q. Bald. conſil. 269. num. 6. vol. 1. vbi dixit, quòd indicia debeant eſſe luce clariora in ſua ſpecie indiciorum Crau. conſil. 6. num. 12. Menoch. de præſumpt. q. 89. n. 3. lib. 1. & de arb. caſ. 270. num. 5. & ſeqq. vbi docet, quod debeant eſſe probabilia & veriſimilia, & ibi refert plures ſpecies indiciorum, Farin. q. 37. num. 3. 6. 7. & 8. vbi dixit, quòd non debeant eſſe æquiuoca & quæ multipliciter interpretari poſſint; Brun. conſil. 62. num. 20. Nouell. in tractat. ad defenſ. in princip. num. 45. & ſeq. Rim. iun. conſil. 88. num. 40. volum. 1. latè Hond. conſ. 102. n. 10. conſ. 107. num. 26. lib. 1. & conſ. 98. num. 9. lib. 2. Scapp. de iur. non ſcript. lib. 5. cap. 97. n. 12. & ſeq. Ambroſ. de proceſſ. informat. lib. 4. cap. 1. n. 15. & ſeq. Eugen. conſil. 17. n. 67. & ſeqq. & latiſſimè, conſ. 63. n. 76. & ſeqq. & conſ. 76. n. 17. & ſequentibus. Sed debent eſſe concludentia; & ad delictum inferentia, quia ex his, quæ ex accidenti contingere poſſunt non oritur indicium ad torturam, prout multò minùs ex actu bono & licito, quia ſicut bonum non præſumitur de malo, ita nec è contra malum de bono, nec ex verbis dubiis, & obſcuris, quæ poſſunt inferri ad malum, & ad delictum, ac etiam ad non delictum, vt poſt Menoch. & alios, quos allegat, firmat Tob. Non. conſil. 101. n. 1. & 4. verſic. tamen etiam Mazzol. conſil. 87. num. 89. vr. ſ. ad oppoſitionem, & num. 85. Farin. conſ. 37. n. 20. & ſeq. conſ. 36. n. 14.

Et hoc inductum eſt, vt iudices in ipſa tortura inferenda, in qua de ſalute hominis agitur, cautè ſe habeant, Farin. d. q. 37. n. 4. Riminald. iun. conſ. 361. num. 67. vol. 4. Bertaz. conſ. 3. vol. 1. nec iudex credat quòd ex ſimilibus ita claris indiciis poſſit deueniri ad condemnationem, prout quidam iudex ſe decipiebat, quia ad condemnationem requiruntur probationes luce meridiana clariores, & ad torturam requiruntur etiam in genere ſuo indicia luce meridiana clariora, vt ſint apta ad plenè perſuadendum, licèt non ad plenè probandum, vt conſiderauit Brun. à Sol. in ſuo vnic. conſ. crim. n. 136. Franc. Perſon. de indic. n. 53. verſi. hoc tamen intelligas, Mod. Rom. d. q. 37. n. 5.

4 Et caueant iudices, ne vigore cuiuſcumque arbitrij à lege, vel ab homine ſibi conceſſi, inferant ad torturam, non præcedentibus legitimis indiciis, cùm tale arbitrium regulari debeat à regulis iuris communis, Guid. de Suzar. de ind. & tortur. num. 41. Farin. d. q. 37. num. 71. & ſeq. vbi de communi, Burſat. conſ. 101. n. 41. & 93. vol. 1. Clar. q. 64. n. 9. Bertaz. conſ. 145. n. 8. lib. 1. Oſaſch. deciſ. 79. vbi latè Grat. conſ. 45. n. 19. vol. 3. Rim. iun. conſ. 88. n. 30. vol. 1. conſ. 361. n. 46. & ſeqq. vol. 4. vbi letè, & expreſsè dicit, quòd arbitrium non ſupplet defectum indiciorum, Hond. conſ. 100. n. 5. conſil. 102. n. 8. & ſeq. vol. 1. Baiard. quæſt. 64. num. 26. in fine, Scacc. de indic. vbi c. 97. ſub n. 88. & Burſatt. in d. conſ. 101. n. 93. mentionem facit de quodam chirographo Sixti V. in cauſa Ducis Galleſi & alias ego ſuperior retuli aliud chirographum eiuſdem Sixti V. in illa cauſa ardua ſubtractionis annuli. Card. Tuſc. in lit. T, concluſ. 326. n. 58. & ſeq. Caualc. de Brach. reg. p. 3. n. 113. dicit, quòd licèt iudex, qui habet facultatem procedendi cum Brachio regio, poſſit deuenire ad torturam contra reum, ſtante difficultate probationis, & mala qualitate perſonæ, vel atrocitate delicti, vel diffamatione, vel alio indicio veriſimili, ſeu probabili, ſi verò tamen non præcederet indicium de auditu, nec fuga; nec aliud adminiculum veriſimilitudinis, non poterit deuenire ad torturam, etiam præſuppoſita d. facultate procedendi cum brachio regio, ſed quod omnino præcedat aliquod indicium ſiue proximum, ſiue remotum, licèt non proficiſceretur à perſonis fide dignis, ſi agetur contra latrones, ſeu aſſaſſinos, & ſub n. 126. & ſeqq. firmat, quòd vbi poſſunt haberi indicia, non erit adhibenda torturæ, & ſolis adminiculis niſi fortaſſe ſerò poſſent haberi indicia, & periculum eſſet in mora: & ibi ponit exempla, & ſub n. 119. concludit, quòd in iſtis caſibus iudex habens talem facultatem moderatè, & temperatè ſe gerere debeat.

Imò, nec etiam Princeps poteſt mandare, vt aliquis torqueatur ſine indiciis legitimis, nec iudex tenetur ei obedire, aliàs ſi obediret, tenetur in ſyndicatu. Gram. conſ. 45. num. 35. vol. trigeſimoſecundo, n. 2. & ſuper conſtit. Regni tit. de pugnis ſublatis, n. 19. vbi teſtatur, quòd ita reſpondit Cardinali Columnæ Proregi Neapolis, & quòd ita fuit ſeruatum, & Affl. ita reſpondit Regi Federico, vt teſtatur Clar. q. 64. n. 13. Far. d. q. 37. n. 74. & ſeq. Burſ. d. conſ. 101. n. 94. vbi reddit rationem, Rim. iun. d. conſ. 88. n. 21. vol. 1. Sim. de Præt. conſ. 171. n. 5. verſic. Princeps, Card. Tuſc. in lit. T, concl. 329. n. 8. & ſeq. vbi ſubdit, quòd multo minùs poteſt mandare Cardinalis legatus, & ſub n. 50. Baiard. d. q. 64. n. 29. licèt ibi ſubdat, quòd aliter iudices ſeruent, cùm obediant Principi, ita iubenti, ſed & Princeps, & iudex in perniciem animarum ſuarum hoc faciunt, cùm iure Princeps non poſſit tuta conſcientia hoc mandare, Mod. Rom. dicta q. 37. num. 77. in princ. latè Scacc. de iudic. lib. 1. cap. 97. n. 88. verſ. iuxta hæc, & latè Imol. Laderch. conſ. 184. Peregr. conſ. 2. n. 143. vol. 2. vbi quærit an iudex exequens tale mandatum iniuſtum excuſetur in Syndicatu.

5 Nec minùs iudex, non præcedentibus legitimis indiciis, poteſt reum terrere, Maſcard de probat. concluſ. 352. num. 14. lib. 1. & de magis communi, Farin. d. q. 37. n. 96. & ſeq. & ſub n. 106. & ſeq. dicit procedere etiam in ſeruo. Imò reus non poteſt torqueri, non præcedentibus legitimis indiciis etiam de ipſius conſenſu, Clar. q. 63. verſ. ſed quæro, Farin. d. q. 37. n. 119. vbi alios allegat, & reddit rationem, Maſcard. de probat. lib. 3. concl. 1129. n. 18. & ſeq.

6 Nec minùs ſi accuſator dicat, Non habeo indicia, & probationes contra reum, ſed volo ſtare ſecum in tortura, & hoc modo probare delictum ei impoſitum. Quia nec reus poterit hoc modo torqueri, nec inſtigator eſt audiendus, Marſ. in pract. §. expedita num. 57. verſ. nam aliquos, vbi firmat, quòd ſtulti ſunt, qui aliter dicunt, Clar. q. 63. num. 6. vbi firmat idem eſſe, ſi reus inſtaret, vt accuſator torqueretur, & ibi Baiard. Rimin. iun. conſ. 549. num. 21. volum. 5. Quod nota, quia ſæpè ſimiles inſtantiæ fiunt, & per accuſatores, & per reos, & aliqui iudices, iuris ignari, in hoc decipiuntur. Niſi tamen iudex haberet facultatem Brachij Regij, quia ſi aliqua indicia vtrumque premerent in crimine atroci, & vbi adeſſet difficultas probationis, poterit contra ambos ad torturam deuenire, quod ego credo eſſe verum, dummodo temperatè, ac moderatè eos torqueat.

7 Et etiam iudex ſciat, quòd non ſolùm indicia debeant eſſe ſufficientia ad torturam, ſed etiam legitimè recepta, Burſatt. d. conſ. 101. num. 43. & 93. vol. 2. Clar. quæſt. 64. num. 12. Farin. conſ. 83. num. 2. vbi ſubdit maximè procedere hîc in Curia per Bullam Pauli Tertij, Maur. Burg. de mod. proc. ex abrupt. q. 100. num. 1. & ſeq. vbi dicit procedere etiam præſuppoſita facultate procedendi ex abrupto, & ſi agatur contra clericum, non poſſit torqueri, niſi præcedat diffamatio & ſola indicia non ſufficiant, latè Marſ. ſing. 55. vbi teſtatur aliàs ex iſta doctrina conſecutum fuiſſe in facti contingentia maximum honorem.

8 Nec iudex credat, quòd ex grauitate criminis poſſit procedere ad torturam non præcedentibus indiciis legitimis, latè Hond. conſ. 103. ſub num. 7. vol. 1. poſt alios firmat, quòd regula illa, vt in atrociſſimis liceat iura transgredi, procedat poſtquam reus eſt detectus delinquens, & non circa modum procedendi, & latè ante

Digitized by Google

ante eum tenet Modern. Rom. in d.q.37.nu.79.vbi de communi,& n.83.vbi reſpondet poſt Rim.iun. Claro contrarium atteſtanti,ſeruari de conſuetudine vt eius atteſtatio reſtringatur ad Ciuitatem Mediolani, vbi erat verſatus,Burſatt.conſ.166.n.34.vol.2.vbi de communi,Mazzol.conſil.47.num.64.Rim.iun.conſ.78.n.53.vol 1. Honded. conſil.88. num.23.vol.2. Et in crimine aſſaſſinij idem ſeruari teſtantur Doctores relati per Farin.in dict.quaſt.37.num 80.& ſequent. Hond. conſ. 93.n.78.& ſeq.vol.2. In patriæ proditore,Aug.ad Angel.in verb.(che hai tradito la tua patria)n.1.In crimine læſæ maieſtatis,etiam ita tenent communiter Doctores relati per Farin.in d.qu.37.n.92.& ſeq. Io.Ant. de Nigr.ſuper cap.Regn capite 147.num.14. qui etiam loquitur in omnibus crim.exceptis, Rim.iun. d.conſ.88. n.53.vbi de communi.& conſ.361.n.35. vol.4.Burſatt. conſ.366.n.33.vol.2.vbi de communi, & loquitur etiã in quocunque crimine grauiſſimo, Mazzol. conſ.47. n.63.Farin.conſ.16.n.23.Hond.conſ.102.num.7. & 55. vol.1.Card.Tuſc.in lit.T,concl.329.num 48.& ſeq.vbi alios allegat,& teſtatur de Communi,Peregr. conſ.2. nu.20.21 lib.2.Imò quòd quanto crimine eſt grauius, tanto indicia vehementiora eſſe debeant,teſtatur Rim. iun.conſ.361.n.32.& ſeqq.vol.4. Sed ſolùm in iſtis delictis atrociſſimis,poſtquam præceſſerint legitima indicia ad torquendum, grauiora tormenta poſſint inferri,licèt delictum non eſſet occultum, quæ non inferrentur in aliis delictis non atrociſſimis, vt firmant Doct.relati per Modern Roman.in d.q.37.n.89. Card. Tuſc.in lit.T,concluſ.329.num.45.& ſeq. Peregr. in ſuo conſ.deciſiuo lib.2.conſ.2.nu.112.& 115.licèt ſub n.114. & dicat, quòd iudices promptiores eſſe debeant in iſtis criminibus atrocibus,quàm in aliis ad torturam, & ſub num.101. & ſeq. etiam firmat ſufficere leuiora Indicia, quæ autem indicia ſufficiant, non poſſit dari certa doctrina & ſub num.109.dicit. quòd licèt in dubio non ſit procedendum ad torturam,ſecus tamen ſit in grauibus delictis.

9 Et caueat etiam judex,ne ſub prætextu,quòd delictum eſſet difficilis probationis,deueniat ad torturam ſine legitimis indiciis, Burſatt. conſil.166. nu.33.vol.2. Modern.Rom.d.q.37.n.30.153.vbi alios allegat,Clar. quaſt.64.num.6 qui omnes tamen concedunt etiam, quòd leuiora indicia ſufficiant,ſed bene tenent,vt minimè ſine indiciis ad torturam deueniri poſſit, quicquid nonnulli alij aliter dixerint.Et ſi judex vult aliaa videre declarationes adeat Carrer.in prac.crim.in l.obſeruare ſub nu.184.Menoch.qu.84. de arb.l.1.Beer.dec. 163.nu.4. & ſeq.Mod Rom.in d.qu.37.nu.154.& ſeqq. Baiard.in d.q.64 ferè per totum.

Nec minus ſub prætextu quòd ob torturam ſine legitimis indiciis illatam,pro aliquo delicto ſedaretur ſcandalum in populo,judex poteſt illam adhibere pro eruenda veritate,vt poſt alios, quos allegat, teſtatur Farin.qu.47.nu.1.in fin.

10 Sed quæ indicia ſufficiant ad torturam inferendam, non poſſunt omnia recenſeri, neque dari poteſt certa & determinata doctrina,ſed totum arbitrio prudentis judicis committitur,Bald.conſ.98.nu.6. & conſ.185. nu.3.vol.1.Corn.conſ.101.num.20.vol.1.Iul.Clar.q.64. verſ.hoc autem:Claud.Battandier.in pract.crim.reg.29. n.9. Caualc. de Brach.reg. p. 3.num.73. Cabalin. ſuper Conſtit.March.lib.4.c.19.in lit.A.nu.28 & ſeq.vbi recenſet multa indicia, & in crimine furti latè Bonifac. in tract.de furt.§.2.per totum,qui etiam recenſet multa indicia in crimine furti, quæ poſſunt etiam adaptari aliis criminibus,qui judex attenta qualitate facti,delicti, perſonæ, & aliis circumſtantiis & qualitatibus in proceſſu deductis,arbitrabitur reum eſſe, vel non eſſe torquendum,Pariſ.conſ.151.num.14.volum.4. Iul. Clar.quaſt.20.verſic.& ad torturam.& latiùs.q.64.verſ. dixi quoque Menoch.de arb caſ.370. nu.3.& ſeq.libr.2.

Ant.Gomez.tit.de delict.c.13.num.13.Rim.iun. conſil. 88.nu.22.& ſeqq.vol.1.Eugen. conſ.27. num.13. conſil. 69.num.14.Sim.de Pret.conſil.15.num.18.Et tale arbitrium non debet eſſe à jure diſſonum, Menoch. caſu 270.num.5.Burſatt.conſ.201.numer.42.vol.2.Caſſon. in pract.tit.de tort.cap.6.ſed æquitati conſentire,Franch Perſon.de ind.nu.15.& 77.Ambroſ.de proceſſ.inform.l. 4.c 1.nu.15.

Non tamen poteſt arbitrari ex quolibet indicio reum eſſe torquendum ſed concurrentibus qualitatibus & circumſtantiis de quibus ſuprà vt animaduertit Nouell.in tract.ad defenſ.num.36. Boſſ. tit de indic. num.35.Rimin.jun.conſ.88.nu.24.& 29.vol.1.vbi alios allegat,latè Eugen.d.conſ.27. num.67. & ſeqq. conſ.63. n.76.& ſeqq.late add.ad Iul. Clar.qu.20 in lit.C,debet eſſe regulatum dictum arbitrium à regulis juris communis,& non ex ſola ceruice Iudicis, latè Pariſ. conſ. 151.n.15.vol.4.Honded.conſ.102.n.9.vol.1.Et quando Doct. in iſta materia dicunt ſufficere talia indicia ad torturam, intelligi debeant de indiciis idoneis. Rim. jun.conſilio 361.numero 39.volum.4. vel à jure approbatis,Hier Giach.ad Iulium Clarum in d.qu.20.in lit. C.Et ob id Modern.Rom.q.37.n.200.dixit poſſe conſtitui regulam hodie in contrarium, vt non ſit arbitrium judicis,cùm ſit ita reſtricta, & limitata ad terminos juris iſta facultas torquendi reos,quod omnino verum arbitror, ne latrunculatores credant Deum creaſſe corpora humana, vt eorũ libero arbitrio poſſint ea per tormenta cruciare,& lacerare,ſed bene verum eſt,quòd ſi judex habeat brachium regium, ſufficit vt habeat indicia, quibus jure naturali, diuino, vel canonico procedere poſſit, Caualc.d.p.3.nu.73.vbi ſubdit,& ob id poterit torquere reum,etiam non ſufficientibus indiciis à jure ciuili requiſitis & ibi ponit exempla vbi tamen ſub n.77.dicit,quòd judex vigore dictæ facultatis,& arbitrij non poteſt ſanare defectus circa dicta teſtium ſed tantùm circa perſonas nec poterit ſanare defectus circa dictum ob magnam cateruam, vel numerum teſtium ad quod dictum Aduocatus,& cauſæ defenſor animaduertat quia poterit multos inquiſitos à manibus latrunculatorum liberare, & conſequi honorem & lucrum.

Ac etiam ſciat judex in hac materia vt Indicia ad torturam ſint arbitraria judicis,quando agitur de indiciis facti, nempè ſi ex deductis in proceſſu reſultet 11 indicium,vel indicia ad torturam,ſecus de indiciis juris, & poſtquam fuerit aliquod indiciũ probatum,vt confeſſio extrajudicialis,vel quia adeſſet vnus teſtis de veritate,vel quid ſimile,quia tunc non erit in arbitrio judicis judicare,an illud indicium ſit ſufficiens ad torturam,vel non,ſed tenebitur omnino judex reum torquere, Rimin.jun.conſ.361.n.53.vol.3. vbi alios allegat Et, ſi aliquis curioſus velit videre aliqua indicia particularia ſufficientia ad torturam, adeat Campeg. de teſtib.reg.395.Menoch.de præſumpt. lib.9. qu.89.vbi cumulauit 43.indicia ad torturam,de arb.caſu.270.lib. 2.& latiſſimè poſt alios, quos allegat Modern. Rom. in tract.de ind c.& tort.Peregr.conſ.2. per tot.volum.2. Blanch.in ſua ſolemni repetitione leg.fin.ff.de qu. nu.42. & ſeq Brun.in tract.de indic.& tort.Nouell.in tract.ad defenſ.fol.40. Iul.Clar.qu.21.vbi Baiard.Bald.in tract. de qu.Card.Tuſch.in lit. T, concl.329.n.64. cum plur. ſeq.Caualc.de Brach.reg.p.3.nu.73.& ſeqq.& ibi loquitur de indiciis coram judice ordinario, ac de indiciis coram judice Brachij Regij.

Dubitari autem contingit in propoſito,an plura indicia requirantur,vel ſufficiat vnum indicium ad torturam. Et diſtinctio eſt, quòd vnum indicium proximum delicto ſufficiat, ſecus verò in remoto indicio, quia vnum non ſufficit, ſed plura requiruntur, Bart. in l fin n.6.ff.de q.quem communiter Doctores ſequuntur,vt aſſerit Boſſ.tit.de indic.num.7.Blanch.in d.l.fin. 12

num.151. Aret. in verbo quod fama publica n.50. Marſil. in pra. §. diligenter, n.117. Corn. conſ.101.n.13.vol.1. Et quòd indicia remota debeant eſſe plura, ſaltem dub Mod. Rom. q.37.n.45. vbi alios allegat, Rim. iun. conſ.39.n.3.vol.1. vbi de communi, Natt. conſ.42.n.6. vol.1. vbi etiam de communi & conſ.407.n.12.vol.2. de veriori, Granut. Theorem.23.num.7. vbi de communi in vtroque iure, vt ſaltem duo indicia requirantur, Engen. conſ.17.n.20. conſil.76. n. 28. vbi de communi, & poſt Alex. aſſerit ita ſeruari in practica, & eſt magis communis opinio vt vnum indicium remotum non ſufficiat ad torturam, Burſatt. conſ.336.n.10. Bertazz. conſil. 145. num. 4. & ſeqq. vbi etiam Claud. in add. in lit. B.

Licèt aliqui velint, quòd vnum indicium, ſiue proximum ſiue remotum, ſufficiat ad torturam, vt poſt alios firmat Iul. Clar. q.64. verſ. ſed quæro quot indicia, Natt. d. conſ.407 num.12. qui loquitur in indicio reſultante ex fuga, Petr. Caball. in q. crim. caſ.103. num.5. vbi teſtatur ita ſeruari in practica ex conſuetudine Curiarum, Peregr. conſ.2. num.104 volum.2. Dummodo tamen aliqua alia adminicula cum dicto indicio remoto concurrant, aliàs ſecus, vt declarat idem Iul. Clar. dict. q.64. verſ. ſed quæro quot indicia, Mod. Rom. q.37. num.45. & Granut. Theorem.23. n. 8. vel ſaltem vnum ſufficiat indicium remotum, non ad plenam torturam, ſed ad leuem tantùm, vt declarat Peregr. d. conſil.2. n. 104. Sed in aliquibus indiciis remotis eſt ſancitum per Doctores, ſufficere vnum indicium, abſque aliis adminiculis, vt in confeſſione extraiudiciali, & in re furata inuenta penes aliquem, in eo, qui viſus fuit in rixa adminante, licet non percuteret; quia ſi finita rixa, repetiatur aduerſarius vulneratus, præſumitur vulneratus ab adminante, & ex iſto ſolo poterit torqueri. Ac etiam in vno indicio indubitato, vt de ſingulis tradit Mod. Rom. d. q.38. n.40. & 50. vbi concordantes allegat.

13 Si verò fuerint plura indicia remota, & probata per teſtes ſingulares, poterit reus torqueri, Granu. Theorem. 23. n. 4. vbi ponit exempla, & latè Petr. Caball. in q. crim. caſ.163 ferè per totam & præcipuè ſub num. 4. dicit, ſi fuerint ſaltem tria indicia probata per teſtes ſingulares, quamvis non multum vrgentia, ſufficerent ad torturam, & ſub num.9. dicit procedere ſine difficultate, quando iſti teſtes eſſent notatæ fidei, & magnæ auctoritatis imò ſub n.6. dicit procedere, & ſi iſti teſtes plures eſſent repulſati, vt ſufficiant ad torturam & ibi concordantes allegat, & poſt Vulpell. reſponſ.39. n.12. verſ. nec ex teus declarat dummodo tamen teſtes ſint plures numero duobus, & rectè ſubdit quòd tantùm reſideat in arbitrio judicis, cùm ſit arbitrarium judicis ſequi, vel non ſequi dicta teſtium, Caſtrenſ. in leg. Lucius n.4 ff. de infamibus. Gram. deciſ.33. n.47. vbi alios allegat. Brun. de ind. q.2. ſub n.6. verſ. ego puto tamen ò fortiùs, part.1. Modern. Rom. q.37. n.38. & Peregr. in conſil. deciſ.2. num.53. cum plurib. ſeqq. vol.1. latè tradit de iſta materia, & ſub n.62 concludit, quid ſi iſti teſtes ſingulares deponant de diuerſis indiciis proximis facto & non multum remotis. & ſint teſtes integræ opinionis. & tunc ſufficiant ad torturam, & teſtes ſint integræ fidei etiam in atrociſſimis, per rationem per eum ibi allegatam, ſecus erit dicendum quando deponerent de pluribus indiciis valde remotis ab ipſo facto, vel delicto, qui tunc non poſſunt in ſimul iuncta conſtituere indicium ad torturam, quæ diſtinctio mihi placet.

14 Quartum requiſitum eſt, vt ſit lis conteſtata cum ipſo inquiſito, ſecundùm Bart. in l. ea, quæ iem ff. de publ. iudic. Marſ. in pract. crim. §. nunc videndum. n. 28. Corn. conſil.141. num.6. volum.1. Blanch. in repet. l. fin. n.331. ff. de quæſt. Bald. in conſil.246. num.6. volum.4. & prius in conſ.248. num.9. vol.2. Cuman. conſ.34. num.15. Cæpoll. conſ.31. n.16. vbi de communi, Ant. Trigin. in repet. l.1. n.71. de q. Petr. Pella in tractat. de torture quæſt.3. n.12. Maur. Burg. de modo proced. ex abrupto q.100. n.104. in fi. vbi ſubdit, non requiri litem conteſtari quando proceditur ex abrupto. Ioan. Ant. de Nig. cap.146. num.51. Quando autem dicatur fieri litis conteſtatio dixi ſupra in deſenſ.21.c.16. Nec non requiritur quod nomen rei receptum ſit inter reos, Bart. in conſ.41. nu.8. Marſ. in pract. §. nunc videndum n. 28. conſ.136. n.18. & in ſi. de q. num.14. Alex. conſ.241. n.9. vol.2. Corn. conſ.60. n.4. vol.3. Cæpol. conſ.53. n.6. Gram. conſ.36. n.4. Ant. Trigin. in d. l.1. n.65. vbi de communi, Pet. Pella d. qu. 3. n. 14. Et quando dicatur reus receptus inter reos, dixi ſupra ſuo loco.

Quintum requiſitum eſt, vt judex interloquatur reum eſſe torquendum, poſtquam proceſſus fuit publicatus, & cauſa fuit diſcuſſa cum Aduocatis, quam practicam, & Theoricam ponunt Doct. relati per Ant. Gomez, tit. de delict. c.13. n.21. in fine, & latiùs num. 23. Rimin. iun. conſ.289. n.6. volum.3. Card. Tuſc. in tit. T, concl.326. num.2. & alij relati per Maur. Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæſt.100. num.102 vbi tamen ſubdit, non requiri tale decretum quando iudex habet facultatem procedendi ex abrupto, & ibi ponit formam procedendi ad torturam in illo caſu, & ibi recenſet octo ſpecialia, quæ habet iudex vigore d. facultatis procedendi ex abrupto, Io. Ant. de Nigr. d. c.146. n.57. Et ſi fuerit illata tortura, nullo iudicis decreto præcedente diceretur indebitè, & nulliter illata, vt poſt alios firmat Farinac. conſil. 24. num.19. vbi ſubdit, Et multò magis diceretur indebitè, & nulliter illata, quando eſſet data contra formam decreti ipſius iudicis. Et in ipſo decreto iudex debet in vnum recolligere, & quaſi in epilogum repetere indicia in proceſſu diuerſis in locis diſperſa, ſuccinctè tamen, ac hortando reum ad fatendam veritatem, cùm ob tot indicia amplius illam negare non valeat: Ideoque rei ſe in clementia Principis ponant, & inſeruient pro Aduocatis qui benè percipient in quo conſiſtat difficultas cauſæ, & ita etiam vidi ſemper obſeruari a bonis & eruditis iudicibus, prout etiam admonet obſeruari Ambroſ. de proceſſ. inform. lib.4. c.1. n.23. & Mod. Rom. q.38. n.8. & ita ego ſemper obſeruaui.

Sextum requiſitum eſt, vt detur copia indiciorum, 16 ac totius proceſſus, nec non, ipſe proceſſus publicetur, & teſtes repetantur, vel cum reo confrontentur, ſiue pro repetitis habeantur, Ioan. Ant. de Nigr. ſuper cap. Regn. cap.146. num.29. & 52 & ſeqq. latiſſimè Farinac. conſ.103. per totum. vbi etiam docet, quòd Gub. Vrbis nec Vigore Bullæ Leon. X nec alicuius conſuetudinis poteſt reos torquere, non data copia indiciorum, cùm d. Bulla ſit correcta per Bullam Paul. III. conſtit.98. & Pij IV. conſtit. 85. ad quod in conſilium in propoſito Aduocatus ſemper recurrat, quia in propoſito ſcribendo bene dixit, & Caualc. de Brach. reg. ſ.3. n.4. Niſi reus fuerit repertus in flagranti, cui non datur copia proceſſus, nec indiciorum, Bald. in leg. vt vim. num.2. ff. de iuſt. & iur. Gramm. deciſ.36. vbi teſtatur ita fuiſſe ſeruatum contra illos nobiles repertos cum ſcalis ad feneſtras cuiuſdam nobilis mulieris, quia in iſto crimine ordo eſt ordinem non ſeruare, Bald. conſ.31. num.6. volum.1. Cæphal. conſil.47. n.17. Caualc. de teſt. part.4. num.124. in fin. declarando tamen prout docui ſuprà aliàs.

Septimum requiſitum eſt, vt inſpiciatur perſona rei, 17 an ſit priuilegiata, vel non, quia priuilegiatus etiam præcedentibus legitimis indiciis non torquebitur, Doctor. relati per Mod. Rom. q.38. n.5. Card. Tuſc. in tit. T, concl.329. n.12.

Octauum requiſitum eſt, vt ſi per reum fuerit peti- 18 tum accuſatorem iurare de calumnia, & non inferatur tortura, niſi priùs præſtito dicto iuramento, Boniſac.

Vital.

Vitalis de maleſ. rubr. quid ſit accuſatio n. 9. ſecus ſi non fuerit petitum, quia tacitè remitti poteſt, Corn. conſil. 142. n. 9. vol. 3. Bald. conſ. 102 n. 20. vol. 4. & de communi Burſatt conſ. 106. n. 15.

19 Nonum eſt requiſitum, vt accuſator inſtet penes judicem, vt reus torqueatur, Marſil. in d. §. nunc videndum n. 2. ac tenetur jurare, non habere alias probationes, ibi num. 25. vbi tamen dicit procedere, quando agitur per viam accuſationis, ſecus ſi per viam inquiſitionis, contrarium tamen tuetur Ant. Gomez. in. de delict. c. 13. n. 22 & ita vbique in practica ſeruatur, Io Ant. de Nigr. in cap. 146. n. 55. Clar. q. 64. n. 5. Card. Tuſch dict. concl. 326. n. 13. ſed de conſuetudine totius Italiæ iſta qualitas, vt actor inſtet reum eſſe torquendum, eſt omnino ſublata, vt teſtatur, poſt alios quos allegat, Maur. burg. Sicul. is in tract. de mod. proc. ex abrupt. q. 42. n. 24. & ſeq. Card. Tuſch. d. concl. 326. n. 33.

20 Decimum requiſitum eſt, vt reus non comederit per nouem, vel decem horas ante torturam, Marſil. in l. 1. in princ. num. 81. de quaſt. vbi reddit rationem, Clar. q. 64. n. 29 Cartar. de interrog. reis, cap. 1. num. 74. & ſeq. Card. Tuſch in lit. T, conclus. 326. n. 17. Intrigl ſing. 180. cenſur. lib. 1. Lud. à Peguer. in pract. crim. cap. 12. §. 11. num. 1. Maur. Burg. de mod. procedend. ex abrupt. q. 100. num. 152. Modern. Roman. q. 39. num. 12. qui putat ſufficere horas octo, cùm eo tempore ſit perfecta digeſtio, & ſtomachus requirat alium paſtum: & refert, quod Nouell. in tract. ad defenſ. cap. 3. num. 20 affirmat ſufficere quinque, vel ſex horas, & quòd ita vidit ſeruari, & Ambroſ. de proceſſ. inform. lib. 5. cap. 1. n. 39. dicit ſufficere horas ſeptem, & quod ita vidit obſeruari. Alias ſi euenirent accidentia, & paſſiones reo in tormentis, tenebitur judex in Syndicatu, Bald. conſil. 241. num. 8. vol. 2.

21 Vndecimum, requiritur, vt ſi reus fuerit minor 25. annis judex conſtituat minori curatorem, aliàs ipſum torquere non poterit, Ang. de maleſic. in verb. comparent dicti inquiſiti, verſ. nec non ſis benè cautus, Ioan. Ant. de Nigr. ſuper cap. Regni, cap. 146. num. 54. vbi ſubdit niſi juraſſet non venire contra proceſſum, Marſ. in Pract. §. nunc videndum, num. 31. & in conſ. 31. n. 19. & in tit. de q. in prin. num. 17. & ſub num. 19. dicit procedere etiam in muliere minore, Ant. Trigin. in repet. lib. 1. num. 49. ff. de q. vbi ſubdit, de hoc neminem dubitare. Battandier. in pract. crim. reg. 51. in princip. Et, ſi fatetur abſque curatore, eius confeſſio erit nulla, Aug. de Ang. in verb. conſtetur totum num. 13. vbi refert ita Albericum ſemel obtinuiſſe, Gramm. conſ. 12. num. 16. & text. a certus in leg. clarum, Cod. de author. præſ. an. vbi Doctores vno ore hoc affirmant, Iul. Clar. quæſt. 50. num. 1. vbi de communi, quòd proceſſus ſi ipſo jure nullus, & poſt Blanch. Epit. delict. lib. 1. cap. 32. num. 12. in fin. dicit ita ſeruari in praxi in Regnis Hiſpaniarum. Quæ opinio communis eſt vera, quando agitur contra minorem præſentem, ſecus ſi contra abſentem contumacem, & maximè quando viget in loco Statutum, quòd contumax habeatur pro confeſſo, vt declarat Hier. Giach. ad Clar. in d. q. in 1. Addit. in princ.

Licèt hodie de conſuetudine generali aliter obſeruetur Bald. in l. 1. n. 59. Cod. de confeſſ. Practic Papienſ. in form. Inquiſit. in verb. contra, & aduerſus, n. 2. & Iul Clar. in q. 50. in princ. etiam teſtatur, quod huiuſmodi, exceptio nullitatis non admittatur dummodo reus ſit major 14. annis, quia tunc habetur in omnibus, & per omnia pro majore, maximè quando confitetur delictum, & refert ibi, quod Boſſ. in tit. de confeſſ. n. 69. teſtatur, quòd ita ſemper vidit obſeruari contra illam, leg. clarum: & tam in confeſſione, quam in aliis actis factis per minorem, nullo dato curatore.

Sed Aduocatus poterit deducere, quod ſtylus contra jus commune non valeat, Dec. conſ. 677. n. fin. Et ſolus ſtylus vnius Curiæ non poſſit inducere derogationem legis contra jus commune, ſed ſolùm derogationem ejus, quod eſſet arbitrio iudicis commiſſum, vt poſt Roland. in conſil. 3. num. 36. lib. 3. in noſtris terminis tenet Hier. Giachar. ad Clar. in dict. q. 50. in lit. B, in princ.

Vel Aduocatus poterit minorem ſine curatore examinatum, & confeſſum defendere, vt non puniri valeat pœna ordinaria ſed alia mitiori, Clar. d. q. 50. n. 1. in fin. de quo latè dicam inferiùs ſuo loco.

Duodecimum requiritur, vt iudex habeat merum imperium, aliàs ſi aliquem torqueat, tenetur actione iniuriarum, & poteſt puniri de priuato carcere, Brun. de ind. 2. p. q. 7. n. 3 Foller. in verb. & ſi cōſit. b. inent, n. 79. vbi infertur, quod Locumtenens Poteſtatis, & ſimplex aſſeſſor non habent torquendi poteſtatem, Marſ. in l. penul. n. 9 ff. de q. cùm tortura dicatur eſſe de mero Imperio, Modern. Rom. q. 38. n. 100. Ioan. Ant. de Nigr. ſuper cap. Regn. c. 156 n. 10. vbi admonet Aduocatum, vt ad hoc animaduertat, Cauale. de Brach. reg. p. 2. n. 1. & ſeq. p. 3. n. 137. 22

Decimumtertium requiritur, vt indicia fiſci, quamvis ſufficientia ad torturam non fuerint eliſa per indicia inquiſiti, ad latè tradita per Modern. Rom. in d. q. 38. num. 110. & ſeqq. hoc deducat Aduocatus, quòd vnumquodque pro reo exiſtat & tollat indicia fiſci, vt inquiſitus non poſſit torqueri Gramm. vot. 3. n. 10. Roland. conſil. 7. num. 38. & ſeq. lib. 1. Riminald. iun. conſil. 704 num. 37. & ſeq. lib. 6. Honded. conſil. 93. n. 85. lib. 2. Ac etiam procuret habere aſſertionem vulnerati in fauorem inquiſiti, non fuiſſe vulneratum ab eo, quia non poterit torqueri, etiam ſi indicia legitima contra illum extarent, vt latè firmat in terminis poſt alios quos allegat, Marſ. ſing. 22. verſic. teneas tamen mente. 23

Decimumquartum requiritur, vt iudex, quando plures rei eſſent torquendi, vt non omnes eodem modo torqueat, quamvis præcedant legitima indicia, ſed aliquos grauiùs aliquos verò leuiùs, ſecundùm qualitatem perſonarum, & indiciorum, latè Ioan. Anton. de Nigr. ſuper cap. Regn. cap. frequens, tit. de teſt. public. num. 38. circa fin. & latè Mnoch. caſ. 171. per tot. lib. 2. de arb. Clar. quæſt. 64. num. 30. Modern. Rom. quæſt. 38. num. 23. Cartar. de interrog. reis, lib. 4. cap. 1. num, 122. in fin. Decian. reſponſ. 93. num. 136. lib. 3. Qui omnes firmant, vt iudex conſideret, an vnus ſit robuſtus, & fortis, an debilis, vel delicatus, an minor, an maior an ſenex, an juuenis, an ſanus, an infirmus, an timidus, vel verſutus, an nobilis, vel plebeius, an Doctor, vel conſtitutus in dignitate, vel potiùs ſit perſona priuata; & alia ſimilia diligenter perpendere, & conſiderare debeat. 24

Ideo poſt Iacob. de Beluiſ. Io. Anton. de Nigr. in d. capit. frequens num. 39. ponit vnam cautelam, vt, ſi Aduocatus timeat, ne reus immediatè torqueatur, maximè ſi fuerit debilis, ante torturam petat reum exhiberi, vt ipſo exhibito, à peritis habere poſſit fidem de ejus debilitate, & complexione, & minimè poſſe dictum reum grauem torturam ſubſtinere quæ cautela in caſu contingenti non erit mala, ſi Aduocatus ea vtatur.

Decimumquintum requiritur, vt reus non ſit membro debilitatus, quia tunc non poſſet torqueri, & ſi torqueretur, & confitetur, ejus confeſſio nihil ſibi nocebit Ladercb Imol. conſil. 183. num. 1. vel ſi exudationem venæ, & aliquod vulnus in pectore paſſus fuerit, ſi difficultatem anhelitus, aut Morbum Gallicum aut quid ſimile habuerit, Cart. in interrog. reis lib. 4. cap. 1. num. 112. in fin. Modern. Roman. q. 38. n. 33. in fine, vel patiatur rupturam, ſeu morbum Erniæ: & in hoc cauſæ defenſor ſit cautus, vt deducat in actis dictum reum laborare tali morbo vt poterit iudicari per peritos, ac etiam percipi per ocularem inſpectionem, latè Caual. 25

de brach.reg.p.3. num.141. vbi admonet iudicem qood facere debeat in ſimilibus caſibus.

26 Decimumſextum requiritur, vt tortura nnn inferatnr ad propalandum corpus delicti, cùm de eo aliunde conſtare debeat, ſed ad ſciendum authores, & reus delicti, vt dixi ſuprà, *defenſ.5.* Et etiam debet inferri in caſibus in quibus confeſſio poſſit, & debeat ſonare in delictum, cùm tortura inaniter non ſit inferenda, latè Rimin.iun. *conſ.683. n.25. vol.6.* Sim.de Præt.*conſ.50 n.8.& ſeq.*

27 Decimumſeptimom requiritur, vt antequam reua torqueatur ſint requirendi Aduocati rei, & benè aodiendi, an reus ſit torquendus, vel non, Iul Clar.*q.64. n.34.verſ.bene dicis*, & ibi Baiard. *num.104.* vbi ſubdit maximè procedere in Regno Neapolitano, licèt hoc malè ſeruetur in practica, vt requirantur Aduocati, ſed benè audiantur, ſi velint audiri, & ita Mediolani ſeruari, teſtatur Iul.Clar.*d.q.64.n.34.in fin.* Card.Tuſc. *in lit.L, concl.326.n.18.* & in ſtatu Eccleſiaſtico, Baiard. Ibi *n.105.* & quòd in vrbe ita ſeruetur, teſtatur Caualc. *de Brach. reg. in fragmentis, fragm.* 66. quando agitur contra aliquam perſonam inſignem, ſed caueat Caualc. quòd ille ſtylus curiæ obſeruatur indifferenter in quacumque cauſa, & ſiue agatur contra perſonam nobilem ſiue plebeiam, & hîc etiam in Curia ita obſeruatur, vt non requirantur, ſed benè audiantur Aduocati pro reo: ſed poſtquam Aduocati fuerunt auditi, non interueniunt, de conſuetudine, actui torturæ, licèt de iure aliter ſit dicendum, vt eſt videre per Iul.Clar. *dict. quaſt.64. n.34.* Caualc. *de brach.reg. in fragmentis fragm.66.in prin.* Provt nec de iure, procurator fiſcalis deberet interuenire eidem torturæ reo inferendæ, vt poſt Foller. tradit Iul.Clar. *d quaſt.64. num.34.* & ibi Baiard.*num.101.* vbi adducit Afflict. & Bart: licèt de conſuetudine aliter obſeruetur, vt poſt Foller. dicit Iul.Clar.*dict quaſt.64.num.34.* & Baiard.*num.101.* vbi plus ſubdit, quòd ipſe, ad tollendas vanas exclamationes fiſci, ſemper volebat præſentiam fiſcalis, vel alicuius ſubſtituti fiſcalis, provt etiam ſemper ita obſeruaui, ad effugiendas illius Procuratoris fiſcalis vanas acclamationes. ſed Baiard.*d.quaſt.64.n.103.* dicit, quòd ſi Aduocati reorum non fuerint adhibiti in diſputatione indiciorum, non per hoc vitiabitur proceſſus, vel ſententia.

28 Decimumoctauum requiritur etiam, quòd in tortura inferenda clerico, præcedat infamia, aliàs non poterit torqueri, Doct.adducti per Farinac.*conſil.38 n.16. in princ.* vbi tamen ſubdit, quòd malè de conſuetudine obſeruatur, vide latiſſimè Granut.*Theor.15.per tot.*

Decimumnonum requiritur, vt reus non torqueatur in diebus feriatis in honorem Dei, niſi in grauibus, non autem in leuibus, Iul.Clar.*quæſt.64.num.33. in princ.* vbi ſubdit, quòd iudices Deum timentes ita obſeruant, licèt aliter malè de conſuetudine, Modern. Rom.*quæſt.38. n.107.& ſeqq.* Villagut. *in pract.crim. lib.8.c.6.concl.1.in pr.* vbi latè, & reddit bonã rationẽ.

CAPVT V.

Iudex quando poſſit reum terrere.

SVMMARIVM.

1 *Terrere reum iudex poteſt pluribus modis per verba, per conductionem ad locum tormentorum, reum ſpoliando, ac in tortura per aliquod ſpatium temporis eleuando, & eleuatum leniter torquendo.*

2 *Terrere reum iudex non poteſt, quando non præcedunt legitima indicia, cùm non ſit inchoandum à terrore, licèt aliqui contrarium teneant.*

3 *Author conciliat iſtas contrarias opiniones; & conſtituit differentiam inter verbalem territionem, & alios modo ſuprà adductos.*

4 *Indicia quæ eſſe debeant, vt deueniri poſſit ad modum terrendi per iudicem.*

PRo declaratione iſtius quæſtionis ſciat iudex quòd 1
terrere reum pluribus modis poteſt; & primò per verbalem territionem, cum minis, & quando iudex vultu, vel verbis ſe terribilem oſtendit, Boſſ.*de indic. num.114.* Secundò, quando reus ducitur ad locum tormentorum, & ibi ſpoliatur, aut ligatur. Tertio modo, quando ſpoliatus, & ligatus eleuatur in tortura. Quarto modo quando leuiter torquetur, vt poſt alios, quos allegat ponit Mod.Rom. *quaſt.37. num.96.97.101.& ſeqq.* & ante eum Marſil. *in l.1.in princ.num.55.& ſeqq. ff.de qu.conſil 8. num.15. & ſeq. & in pract. §.expedita, n.2. & ſeqq.* & Caualc. *de brach.reg. p.3.num.51. & in tract.de teſt b p.4. num.155.& ſeqq.* refert Doctores tenentes, & diſtinguentes plures gradus torturæ, ſed amplectitur diſtinctionem factam à Iul. Clar. *in quaſt. 64.verſic.Nunc de gradibus, in fin.*

Ac etiam firmant Doct.quòd, ſi non præcedant le- 2
gitima Iudicia, ſicut iudex non poteſt reum torquere, nec etiam poſſit eundem terrere, Ioan.de Arnol. *comment.117.* Gram.*conſil.15.num.6.& ſeqq.* Ant.Gomez. *tit.de delict.cap.13.ſub num.4.* Modern.Roman. *quaſt. 37.num. 96. & ſeq.* vbi de magis communi, licèt *ſub num. 98. & ſeqq.* adducat alios contrarium tenentes, Franc.Perſonal. *de indic. & tortur.* vbi *in princ.* firmat, quòd non eſt inchoandum à tortura, ita nec a terrore, & minis, & *ſub n.73.* teſtatur de communi, Maſeard. *de probat. lib.1. concl.352. n.14.* Marſil.*in lib.1.in princip.num.52 in fin.ff.de qu.* Matth. Griball.*inter com.opin. tom.1.verſ.confeſſio metu tormentorum* qui omnes alios allegant, & firmant, confeſſionem deinde emanatam ex minis & terrore non valere. Sed quia, vt dixi, Modern Rom.refert Doct.contrarium tenentes *in d.q.37. num. 98. & ſeqq.* ideò pro conciliatione erit firmiter tenendum.

Quòd, ſi iudex habeat vehementem opinionem ex 3
multis circumſtantiis etiam extra proceſſum, poſſit reum terrere, cominando torturam, ſi non dicat veritatem, text. *in l.Item apud Labeonem.§.quaſt.ff.de quæſt.* Boſſ.*de indic.ante num.24.& num.122. in fine*, vbi loquitur in ſolo terrore vultus, & verborum, Anton. Gomez *d.cap.13.n.4.* Franc.Perſonal. *de indic.num.77.* vbi dicit, quòd ad incutiendam hanc verbalem territionem, requiratur qualis qualis præſumptio contra reum. Quod tamen verum erit in homine ſagaci & ſolito carcerari, & examinari, ſecus in homine vili, timido, & non ſolito carcerari, neque examinari, cor iudex ſine indiciis non debet minas de torquendo inferre, quia in fœminis, & aliis timidis perſonis poſſunt tantùm minæ de torquendo, quantum in homine ſagaci ipſa tortura poteſt, Boſſ.*de tortur. num.23.* Marſil. *in pract.§.expedita, num.9.* Franc.Perſon.*de indic.num.74. verſ.hinc eſt*, Modern.Rom.*d.q.37.num.103.* Et ita omninò ego moneo, vt iudices obſeruent, nam ſi ſequeretur confeſſio ex dictis minis, non poſſet ſequi condemnatio, cùm iudex non poſſit eſſe certus quòd dicta confeſſio fuerit emanata propter veritatem, ſed propter metum dictarum minarum, & confeſſio, vt exequi poſſit, requiritur invulnerabilis, vt inferiùs ſuo loco dicam.

Si verò loquimur de illis territionibus per conductionem ad locum tormentorum, vel ſi ibi reus fuerit ſpoliatus, vel funi alligatus, vel in altum eleuatus, tunc vera eſt reſolutio, vt, licèt non requirantur iudicia ſufficientia ad plenè torquendum, requirantur tamen indicia ad terrendum, vel leuiter torquendum, Grillaod.*de quaſt.cap.4.num.4.& ſeq.* Cortad. *in pract. ci .de negat. crim. num.41.* Foller.*in pract.in verſ.rei indurati torqueantur, n.8.verſ.hoc tamen verum intelligas*, Franc.Perſon.*de indic.n.78.* † vbi exemplificat, quando 4
iudex

iudex haberet vnicum teſtem non integrum contra reum, vel duos ſingulares teſtes deponentes de indiciis remotis, vt poſſit iudex committere, reum ad locum torturæ conduci, ſpoliari, & à terra aliquantulum eleuari, eóque eleuato, ſuſpenſóque interrogare, & per aliquod notabile temporis ſpatium in tortura retinere. Idem firmat Card. Tuſch. *in lit. T. concl. 325. num. 9.* poſt Clar. *quæſt. 64. num. 53.*

ÇAPVT VI.

Gratiatus de delicto, quando poſſit torqueri ad propalandum ſocios, vel res furatas, vel pro intereſſe partis.

SVMMARIVM.

1 *Gratiatus quando agitur de intereſſe partis, poteſt ad inſtantiam partis torqueri.*

2 *Item poteſt torqueri ad ſciendam qualitatem, & quantitatem rerum ablatarum.*

3 *Item, quando fuit gratiatus ſub ſpe impunitatis, cùm ſit torquendus, ad tollendam maculam delicti iam commiſſi, contra ſocios, & complices.*

4 *Gratiatus per compoſitionem, parte non concordata, ſine altercatione, poteſt torqueri, maximè ſi compoſitio fuerit facta à iure.*

5 *Gratiatus contra complices leuiter debet torqueri.*

6 *Gratiatus à Principe non poteſt contra complices & ſocios torqueri.*

7 *Cautela aliqua aſſignantur, vt eo minus gratiatus poſſit torqueri pro habenda veritate contra complices.*

1 IN iſta quæſtione reſolutiuè procedendo ſciat iudex, quòd circa intereſſe partis non eſt dubium, quòd gratiatus poſſit torqueri, ſi pars agat ad dictum intereſſe, cùm remaneat neſcio quid criminale impunitum, vt tradit Boſſ. *de indic. num. 101. in princ.* Rip. *in rubr. extra de indic. num. 97. & ſeqq.* Anton. Scapp. *de iur. non ſcript. lib. 5. cap. 119. n. 9. & ſeqq.* vbi dicit, quia Princeps non videtur remittere ius partis, licèt remiſerit pœnam. Nec obſtat, ſi dicatur; quòd tortura ſit pœna, quia illo caſu non conſideratur vti pœna, ſed vti inquiſitio, & probatio veritatis: quia Princeps remittendo pœnam, non videtur remittere probationem per tormenta principalis, quæ fit ad releuandam partem ab onere probandi, vt latè etiam dixit Paris de Put. *de ſyndicat. in verb. tortura, cap. 2. per tot.* Boſſ. *de indic. ante num. 101.* latè Modern. Roman. *quæſt. 5. num. 12. verſ. limita ſublimitationem*, vbi reſpondet Ruin. *in conſ. 60. per totum, vol. 5.* qui dicebat, quod tunc ſecuta gratia, vel compoſitione cum reo, actor ſolùm agere poſſit ciuiliter contra reum, quia non per hoc eſt extinctum ius actori pro veritate habenda, vt non poſſit ipſe reus carcerari, & torqueri, cùm etiam in ciuilibus habentibus delictum annexum, tortura inferatur pro habenda veritate, & ipſe Modern. Rom. loquitur, quando gratia fuit facta mediante pecunia per compoſitionem, & poſt Scapp. in loco ſupra relato, idem tenet, & ſequitur Baiard. *quæſt. 21. n. 27.* Franc. *dec. 459. par. 3.* Farin *conſ. 46. num. 18.*

2 Idémque erit, ſi torqueri velit ad ſciendam quantitatem, & qualitatem rerum ablatarum, quia non obſtante gratia ſibi facta de furto, vel rapina, poterit torqueri, latè Decian. *in tract. crim. lib. 3. cap. 35. num. 63. tom. 1.*

3 Ac idem erit, quando habuit gratiam ad ſciendum alios complices, & curia velit gratiatum torquere ad tollendam maculam complicitatis, vt afficiat alios ſocios, complices, & nominatos, Franch. *d. deciſ. 459. vol. 3.* latè Petr. Caball. *in q. crim. caſ. 29. per totum, Cent. 1.* Coſt. *de ſubſid. remed. remed. 26. n. 9. & 10.* & Capoblanc. *de auct. Baron. pragm. 6. n. 70.* vbi ſubdit, quia iſto caſu non datur gratia pro pœna, ſed ad ſciendam delicti veritatem.

Si verò gratia fuerit habita, mediante compoſitione, & tunc inter Doctores controuertitur, an poſſit pro intereſſe ciuili torqueri, ac ampliùs criminaliter moleſtari, & vera reſolutio mihi videtur, quòd ſi compoſitio fuerit ſecuta, parte non concordata, & cùm in quolibet delicto duplex actio oriatur; vna, ad publicam vindictam pro intereſſe Principis, & fiſci; altera, pro particulari intereſſe partis, *leg. fin. ff. de priuat. delict. leg. ſed ſi nomine, ff. de falſ.* Boſſ. *tit. quomod. proced. per act. in delict. n. 1.* latè Ant. Gomez *tit. de delict. c. 3. n. 37.* tunc non eſt dubium, quòd pars non concordata poſſit agere, & proſequi iudicium etiam criminale pro ſuo intereſſe, Boſſ. *tit. de indic. n. 101. circa med.* & etiam voluit Grilland. *tit. de pen. compet. qu. 3. n. 4.* vbi concordantes allegat *q. 5. n. 2. in fin. & q. 6. n. 7.* Farin. *conſil. 46. num. 15. in fin.* cùm tranſactio, vel compoſitio facta cum fiſco, parte non concordata, non valeat, Gramm. *vot. 35. num. 6. & ſeq. vſque ad fin.* vbi refert vltimo ſupplicio fuiſſe effectum quendam Eliſæum, qui pro homicidiis ſe compoſuerat, ſine partis remiſſione, *& ſuper conſtit. Regn. fol. 153. De concordia partis, poſt num. 4.* quem ſequitur Iul. Clar. *quæſt. 59. ſub verſ. adde quòd*, vbi etiam teſtatur fuiſſe reuocatam per conſilium Neapolitanum quandam compoſitionem factam per quendam Moyſem, parte non concordata, & ego latè dicam *in defenſ. 35. circa compoſitionem, c. 3. n. 1. & ſeqq.* Ideò, ſi non nocet compoſitio facta cum fiſco parti, quoad eius intereſſe, neceſſariò ſequitur, quòd nec noceat in iure agendi criminaliter pro dicto intereſſe, vt conſiderat Grilland. *d. tit. de pæn. compoſ. quæſt. 5. n. 7.* & ſequitur Modern. Rom. *conſ. 46. n. 14. & ſeqq.* vbi *ſub n. 15.* teſtatur ita fuiſſe exécutum per Locumtenentem Criminalem Gubernatoris Vrbis illius temporis, Caualc. *de brach. reg. p. 4. n. 207.* vbi etiam alios allegat. 4

Quæ omnia procedunt in compoſitione facta per judicem, parte non concordata, cùm illa ſit prorſus inualida, nedum quoad intereſſe partis, ſed etiam quoad pœnam, ratione publicæ vindictæ, imponendam, & ideò ſic gratiatus, vel abſolutus poterit, non ſolùm ciuiliter, ſed etiam criminaliter conueniri, Luc. de Pen. *in l. 1. col. antepenult. verſic. hoc autem circa hanc materiam, Cod. de ſortor. lib. 2.* poſt Innoc. *in cap. Odoardus.* Paris de Put. *de ſyndic. in verb. compoſitio, cap. 1. n. 6. circa fin. & n. 7. & cap. 4. n. 1. verſic. & quia Reipubl. vindicta, verſ. vbi autem laſus. & cap. 5. n. 5. in fin. & cap. 9. n. 3. & ſeq.* Carauit. *rit. 273. n. 1. & ſeqq.* Modern. Rom. *d. conſ. 46. n. 12. & ſub n. 20. & ſeqq.* dicit procedere, etiamſi in gratia adeſſet illa clauſula, *mandamus caſſari, & abolere proceſſus.* per rationes per eum ibi adductas & latiùs idem ſoluit *in q. 1. num. 12. verſic. ſublimita iterum, & in d. conſil. 46. n. 24.* etiam dicit, quòd gratiatus non debet conqueri, cùm nullum verbum fecerit in gratia, vel compoſitione de intereſſe partis, nec minus poteſt dicere, decipi ſub fide publica, cùm iudex proceſſerit nulliter ad dictam compoſitionem, parte non concordata, & Boſſ. *tit. de indic. num. 101.* in fine etiam dicit, quòd ſi gratia loquatur de remiſſione pœnæ tantùm, ergo remandat ius ſaluum parti in cæteris. 5

Sed aduertat iudex, quòd iſto caſu reus debet leuiter, non autem grauiter torqueri, Boſſ. *tit. de indic. n. 99.* Farin. *d. q. 5. n. 12. in fine.*

Circa verò gratiam conceſſam à Principe aliter eſt dicendum, quia ipſe non ſolùm abſque conſenſu partis poteſt remittere omnes pœnas pecuniarias, & corporales à iure, vel ab homine inflictas, Ruin. *conſil. 60. volum. 5.* Pariſ. *conſil. 1. volum. 4.* Boſſ. *titul. de remed. ex ful. clement. Princip. num. 53.* Suarez *comm. opin. verſic.* 6

Princeps;

Digitized by Google

*Princeps, num.*157. verùm etiam poteſt iuri priuatorum, & ſingularium perſonarum pro damnis, & intereſſe in parte, vel in totum eius arbitrio derogare, ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Dec. *conſil.*230.*num.*5. Petr.Bell.*in. de re milit. fol.*1 0. *n.*10. Hieron.Gabr. *conſ.*172.*n.*49. Bonac. *comm.opin. par.*1.*verſ.Gratia ſeu remiſſio, prope finem*, & Patiſ.*dict. conſ.*1.*num.*65.

Quæ opinio reuocatur in dubium per Farin.*in dict. conſ.*46.*num.*17.*& ſeq.* qui videtur velle illam reſtringere, quando reus, qui gratiam obtinuit, parte non concordata, faſſus fuit delictum. quia tunc nil aliud remaneat, niſi, quòd ipſa pars ciuiliter cogat reum pro ſuo intereſſe: ſecus verò, quando reus negat delictum, & in proceſſu non erit probatum: quia tunc, niſi parti detur ius agendi criminaliter pro ſuo intereſſe, non poſſet ius ſuum conſequi, iuxta *leg.finalem, ff. de furt. & §. ex maleficio inſtit.de action.*& ob id, ſtantibus indiciis, poterit deueniri ad torturam pro liquidando intereſſe ciuili partis. Rip. *in rubr.extra, de iudic.n.*97.*& ſeq.*Paris de Put.*de Syndicat. verbo tortura, lib.*3.*cap.*2.*per totum*, & alij in principio relati. Quæ Farin reſtrictio videtur poſſe procedere in gratia iudicis, vt ſuperius dixi, ac etiam in gratia Principis, quando fuit parti ius agendi pro ſuo intereſſe reſeruatum, vel aliter de mente Principis ita conſtaret. Secus verò in gratia eiuſdem Principis principaliter cōceſſa: quia, cùm ipſe Princeps poſſit omnes pœnas pecuniarias, & corporales tollere, & iuri priuatorum eius arbitrio derogare, non video quomodo remaneat ius agendi parti pro ſuo intereſſe, cùm illud fuerit per gratiam Principis extinctum, quoad modum criminaliter procedendi.

Et ex iſta ratione poteſt etiam decidi alia quæſtio, quòd gratiatus ſimpliciter à Principe non poſſit ampliùs examinari: nec torqueri pro intereſſe Reipublicæ, vel ad publicam vindictam pro habendis complicibus, fautoribus, & auxiliatoribus, cùm per dictam gratiam iam fuerit ſublatum, & extinctum omne ius criminalitatis concernens intereſſe Principis, poſt Dec. *conſil.*137.*num.*14. Baiard. *quæſt.*14.*num.*140. Grillaud. *de pœn compoſit.qu.*3.*nu.*4.*qu.*5.*per totam & q.*6.*nu.*1.*& ſeq.* Farinac. *quæſt.*5. *num.*12. Et habere complices & fautores, & magis reſpiciat vtilitatem Reipublicæ, ad purgandam Ciuitatem, vel Prouinciam malis hominibus, quàm intereſſe particulare partis, *leg.congruit, leg. illicitas, §.potentiores ff.de offic. præſid.* cum aliis per me adductis *in tract.de pace treuga, p.*2. *§.de caut. quæſt.*6. *numero* 2.

Nec obſtat, quòd aliqui dicant, quòd tortura, iſto caſu non ſit pœna, cùm inferatur gratiato tanquam teſti pro habenda veritate contra alios, quia hoc poteſt eſſe verum de iure: ſecus de facto, conſiderata tortura, tanquam illata in perſona gratiati, & benè huic objectioni ſic reſpondet Marſ. *in leg. Diuus, in prin. n.*4.*ff.de quæſt.* & ibi ſubdit; quòd ita torti benè ſciunt, & fatentur, & quod diſpenſatus, & reſtitutus in priſtinum non poſſit torqueri; nec interrogari de conſociis Dec.*in tract.crim.lib.*5.*cap.*36.*n.*19.*verſ.fallit, tit.de quæſt* Ideò omninò eſt concludendum, vt iſte gratiatus à Principe non ſit ampl ùs per corporis cruciatum vexandus, cùm tortura quoquo modo inferatur, ſi non de iure deſumpta, tamen de facto conſiderata inferat pœnā, quæ eſt prorſus ſublata per ipſam gratiam Principis, & ita diebus præteritis fuit reſolutum, per ſacram Conſultam *in vna Peruſina* ad fauorem vnius de Gratianis ob amplas clauſulas appoſitas à Summo Pontifice in eius gratia denotantes omnem remiſſionem à pœna criminalitatis, & in ſpecie pro iſta opinione quod gratiatus non poſſit amplius torqueri pro habendis complicibus fuit in voto Illuſtr. D.Cardin.Bandin. ſummæ doctrinæ, ſapientiæ, experientiæ, vigilantiæ, & integritatis, qui hodie meritò poteſt alta voce exclamari, vt ſit ſplendor non ſolùm dicti ſupremi tribunalis Sacræ Conſultæ, ſed etiam totius Collegij Illuſtr.DD.S R.E.Cardinalium.

Sed ad tollendas omnes, & quaſcunque difficulta- 7
tes cautum erit gratiato, vt ante gratiam, vel compoſitionem præfigatur terminus inſtigatori, vel accuſatori ad probandum, vel probatum habendum quicquid vult & poteſt, vt per Lucam de Pen. *in l.*1. *col. antep.ver.hoc autem circa hanc materiam, Cod.de ſectorib.lib.*2. Paris de Put.*de ſyndic.in verb.compoſitio, cap.*4. *n.*3.*in fin.* licèt Catau *rii*, 272.*n.*20. voluerit, quód ſola termini præfixio conſenſum non inducat nec ſufficiat tacitus, ſed expreſſus, vel euidens requiratur per text. *in leg.fin.* & ibi gl.*in verb. niſi euidens, ff.ad Turpill.* & Boſſ.*tit.de indic. n.*101. etiam præbet aliam cautelam gratiato, vt gratia ſit concipienda, vt non ſolùm reſpiciat pœnæ remiſſionem, ſed etiam proceſſum, prout fuit dictum in quadam gratia conceſſa quibuſdam militibus; licèt hanc cautelam etiam impugnet Farin.*in qu.*5.*nu.*12.*ſub verſic.ſublimita iterum.* vbi plus loquitur, etiamſi compoſitio emanauerit à Principe; Quod nullo modo admitto in compoſitione facta à Principe, & maximè quando mandauit ampliùs criminaliter non moleſtari, cùm, vt ſuperiùs dixi, Principes poſſint omnes pœnas criminales auferre, & iuri priuatorum derogare, ne criminaliter ampliùs agatur, & maximè pro intereſſe Reipubl. ad habendum alios complices.

Et ſuper iſta quæſtione volui conſilium eruditiſſimi viri D.Petri Caballi, qui in omnibus eam approbauit per ſuas epiſtolas mihi tranſmiſſas.

CAPVT VII.

Confitens fuiſſe delictum ad neceſſariam defenſionem, an poſſit torqueri, vt delictum ſine dicta qualitate fateatur.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio quando ſit acceptanda cum ſua qualitate remiſſ.*

2 *Confitens delictum cum qualitate, ſi incipiat à negatiua, dicens, non feci homicidium, ſed quatenus reperiatur me feciſſe, illud feci ad meam neceſſariam defenſionem, non poteſt torqueri pro habenda veritate, licèt alij contrariam opinionem teneant. Author autem ponit conciliationem ad iſtas contrarias opiniones.*

3 *Confitens delictum, ſi incipiat ab affirmatiua, quia dicat occidiſſe hominem, ſed ad ſuam neceſſariam defenſionem, aliqui tenent, quod iudex non debeat admittere talem reſponſionem. Alij autem tenent, quòd non debeat torqueri, ſed ſciſſa confeſſione, ſit condemnandus.*

4 *Cautela aſſignatur Aduocato hoc caſu, quomodo talis confeſſio non ſit ſcindenda.*

5 *Confitens cum qualitate, an ordinariè, vel extraordinariè, ſit condemnandus.*

QVicquid in iſta quæſtione ſcribatur per Doct. de 1
confeſſione qualificata, an ſit acceptanda cum ſua qualitate excluſiua delicti, vel potiùs ſit ſcindenda, de qua per Bart.*in l. Aurelius, in §.item quæſitum.n.*2. *de liber.leg.* Menoch.*de arb.caſ.*279 *n.*6.*lib.*2. Clar.*q.*55. *n.*14. vbi addentes, latè Modern.Rom.*q.*81.*c.*8.*per totum, n.*110.*cum plur.ſeq.* Ant.Gabr.*concl.*19.*per totam, lib.*7. Maſc.*de prob. concl.*868. *per totam, vol.*1. Thom. Triuiſ. *dec.*46.*per tot.lib.*2. latè, vbi alios infinitos cumulauit Per.Cabal.*in quæſt.crim.caſ.*17.*n.*6.*tom.*1.& latiſſimè Claud.Seyſſ.*in l.vt vim in a.lect.ff.de iuſt.& iur.*

Ego

Ego autem ſtrictè accedendo ad articulum, an ſit reus torquendus pro eius veritate, diſtinguendum eſſe puto, quod ſi reus incœperit à negatiua, nempe ſi dixerit homicidium non feciſſe, ſed ſi apparebit ab eo fuiſſe commiſſum, ad ſui neceſſariam defenſionem feciſſe, & tunc iſto caſu non erit torquendus, cùm iſta confeſſio pro mera, & ſimplici negatiua habenda ſit, Bald. in l. ſi quidem, num. 4. de excep. dicens eſſe tutum modum reſpondendi, Boſſ. in tit. de confeſſ. n. 25. & tit. de reſponſ. à reo faciend. n. 1. vbi dat hoc pro cautela, Ang. de maleſ. in verb. comparent inquiſiti, n. 1. verſ. vnde ad euitandum, Iacob. Nouell. in tract. ad defenſ. in verb. reſponſiones reorum, n. 26. & ſeq. Carrer. in pract. crim. §. 6. circa 4. ſub n. 163. Clar. q. 55. n. 17. verſ. cautius igitur, Gramm. in conſtit. Regni. lib. 1. Rubr. de homic. puniend. ſub n. 9. Cartar. de interrog. reis, lib. 3. c. 2. n. 62. & n. 64. & n. 66. in fin. qui omnes alios allegant, Petr. Cabal. in q. crimin. caſu 17. num. 1. Sed cautius erit ſi proteſtetur, & dicat: *Confiteor me feciſſe ad mei defenſionem nec aliter*, vt docet Gaſpar. Caball. in conſtit. Marcit. lib. 4. c. 1. gl. in lit. L, num. 2. verſ. cautius.

Licèt nonnulli alij contrarium tenuerunt Gramm. vot. 24. n. 2. vbi inquit, quòd ita in ſpecie dixit Bald. in l. vnica, col. 10. verſ. ſi tamen iudex, Cod. de confeſſ. & Gramm. ibi etiam tradit hoc pro cautela iudici, vt ponat reum ad torturam, idem voluit Lanfr. in c. quoniam contra in verb. confeſſiones, n. 22. extra de probat. & eandem opinionem tenuit idem Gram. ſuper conſtit. Regni, lib. 1. rubr. de homic. punien. n. 9. Iul. Clar. §. fin. quæſt. 55. vbi de communi, & teſtatur, quòd ita euenit in quodam Coſino, qui ita faſſus fuerat, qui fuit grauiter tortus, Laurent. Tenn caut. 18. vbi reddit rationem Baiard. q. 55. n. 4. Bertazz. conſ. 27. n. 7. vol. 1. Imò Farinac. q. 81. n. 131. dicit hoc caſu reum non eſſe torquendum, ſed condemnandum in pœnam extraordinariam.

Pro declaratione autem iſtarum opinionum, & pro illarum concordia, mihi multum placet opinio Petr. Cabal. in d. caſu 17. n. 12. vbi poſtquam retulit in iſto articulo plures Doctores diuerſimodè loquentes, firmat, quòd ſi cum dicta reſponſione ab initio negatiua, concurrerent alia indicia, vel coniecturæ, ſeu præſumptiones per ſe non ſufficientes ad torturam, poſſit reus ita confitens torqueri ad declarandam ſuam confeſſionem ambiguam, & totam ſeriem facti, vbi ſub n. 13. in ſpecie firmat, quòd ita tenuit Claud. Scyſel. in l. vt vim, n. 92. ff. de iuſt. & iur. & ſub n. 14. etiam dicit, quòd item tenuit Roman. in leg. 1. §. ſi quis ſimpliciter, n. 7. verſ. poterit tamen. ff. de verb. oblig. & idem voluit Nouell. in tract. ad defenſ. in rubr. defenſiones reorum in conſtitutis, n. 29. vbi alios allegat Cartar. de interrog. reis, lib. 3. c. 2. n. 62. poſt verſ. ſolet quandoque. Et certè dici non poteſt, quin reſponſio ſuſpecta ſit, & iudici præbeat materiã inquirendi veritatẽ, & maximè circa defenſionem allegatã, quæ pluribus modis contingere poſſet, licèt Farin. vbi ſuprà, teneat, quòd ſit condẽnandus in pœnã extraordinariam, vt ſubdit, quod ſi fuerit plenè conuictus, debeat in pœnam ordinariam puniri. Sed ego quidem nõ recedo ab opinione Petri Cabal.

Sed caueat iudex, quòd non poteſt reum ſic confitentem torquere, niſi datis priùs defenſionibus, Gram. conſtit. Regni, lib. 1. in rubr. de pœ. percutiend. & occid. n. 30. verſ. ſed redeundo nunc, fol. 16. niſi iudex haberet facultatem procedendi ex abrupto. Maur. Burg. de mod. proced. ex abrupt. quæſt. 100. n. 145. Sed cautela erit pro reo, vt ipſa vel eius defenſor petat ſibi dari terminum vt in iuribus ſuis audiatur, offerens ſe velle demonſtrare occidiſſe ad eius neceſſariam defenſionem, quia erit audiendus, & non poterit torqueri per doctr. Baldi in c. Dudum, col. 1. n. 71. verſ. Item ſcias, de elect. cum quo tranſit Grat. vot. 1. n. 12. 13. verſ. ſed quia ad tollendam, & ſequitur Petr. Cabal. d. caſu 17. n. 4.

3 Si verò reus incipiat, non à negatiua, ſed ab affirmatiua, quia faſſus fuit occidiſſe hominem, ſed ad ſuam neceſſariam defenſionem, aliqui tenent, quòd iudex non debeat admittere talem reſponſionem, & in ſpecie Bald. in l. vnica, ſub n. 21. verſ. in præmiſſo tamen articulo, inquiens, quòd ſi interrogatio eſt ſimplex, non debet admitti reſponſio duplex, & implicita, & Add. ad Lanfranc. in cap. quoniam contra, in verb. confeſſiones, n. 22. extra de prob. dicit, quod talis reſponſio ſeruiret reo tantùm coram iudicibus imperitis, quia periti illam non admitterent, & ſequitur Petr. Caball. d. caſu 17. n. 2. verſ. nec Bald. allegatus.

Si verò fuerit admiſſa, dubitatur inter Doctores, an ſit torquendus reus ad habendam confeſſionem ſine dicta qualitate, & an commiſerit homicidium animo deliberato, vel appenſatè, & aliqui tenent, quòd debeat torqueri, vt per Lanfranc. in cap. quoniam contra. in verb. confeſſiones, n. 19. extra de probat. Gram. vot. 2. & vot. 24. n. 2. Alciat. in l. 1. §. ſi quis ſimpliciter, n. 77. ff. de verb. oblig. & fuit originalis doctrina Bald. in l. 1. C. de confeſſ. & Carrer. in pract. crim. §. 6. ſub n. 165. & ſeq. vbi concludit, quòd poſſit torqueri, vt ſimpliciter fateatur delictum, dato tamen ei competenti termino, ſi petat, ad defenſionem allegatam probandam, & refert Petr. Caball. d. caſu 17. n. 5. quòd poſſit torqueri ſuper d. qualitate animi appenſati, Baiard §. homicidium. n. 16. concurrentibus tamen tribus requiſitis traditis per Burſat. conſ. 271. n. 36. & ſeq. Cartar. de execut. ſent. capt. benin. c. fin. n. 244. Maur. Burg. de mod. proceden. ex abrupt. q. 23. n. 42. & ſeq. ſed in q. 100. n. 144. poſt alios, quos allegat, dicit quòd debeat leuiter torqueri, & ſi ſuſtineat debeat abſolui, & appenſamentum, ſeu animus deliberatus, quomodo probetur, Menoch. caſu 261. de arbit. lib. 2. Maſcard. de prob. concl. 98. Farin. conſ. 61. & 55. Bell. de quæſt. q. 1. n. 26. Intrigl. caſu conſcientiæ 16. Et defenſio erit ei danda, etiamſi illam peteret in ipſa tortura, vt refert Gram. ſuper conſt. Regni, rubr. de pœn. percutien. & occiden. num. 30. vbi refert, quòd ita fuit per Curiam Neapolitanam obſeruatum, quia fuit ſuspenſa in tortura, & reus deinde factis defenſionibus fuit abſolutus, & etiam ſi priùs negauerit occidiſſe, poſt alios, quos allegat Horat. Carpan. ſuper nou. conſtit. Medio. c. homicida, n. 483.

Alij autem tenent, quòd iſte reus ſic confitens, incipiendo ab affirmatiua, nempe *Occidi, ſed ad meam neceſſariam defenſionem*, non debeat torqueri, ſed eius confeſſio ſcindatur, vt acceptetur per fiſcum confeſſio delicti, rejecta dicta qualitate, *ad neceſſariam defenſionem*, & ſic ſit reus condemnandus, ſi illam qualitatem non probet, quia ſi torqueretur, reus deberet abſolui. & ob id opinio, vt torqueatur, non ſeruatur, Boſſ. tit. de confeſſ. n. 28. Boër. deciſ. 164. n. 15. vbi refert, quod ita aliàs fuit deciſum, & in deciſ. 237. in fin. Alciat. dict. §. ſi quis ſimpliciter, num. 77. Bertazz. conſ. 27. num. 8. vol. 1. Clar. q. 55. num. 16. non laudat illam practicam torquendi, nec vidit illam vnquam apud Mediolanenſes obſeruari, Gaſpar. Cabal. in conſtit. Marcit. lib. 4. cap. 1. gloſ. 1. in litera L, num. 2. verſ. ſi autem. Cartar. de interrog. reis, lib. 3. cap. 2. num. 67. & ſeq. Ferrat. caut. 3. & ſeq. vbi latè, & adducit rationes, cuius opinionem, & verba refert ad literam Gramm. d. vot. 2. n. 6. & ſeq. vbi recedit ab opinione Bald. in d. l. 1. C. de confeſſ. & licèt ille, de quo in dict. vot. 2. fuerit poſtea tortus, non euenit propter dictum Bald. ſed quia admiſſus ad defenſionem, per teſtes ſuſpectos, qui inter ſe erant diuerſi, & contrarij probauerat ſuam defenſionem, & ideò fuit tortus, vt explicitè fateretur veritatem, & etiam dixit in conſtit. Regni, rubr. de pœna percut. & occiden. ſub n. 30. quòd etiam fuit leuiter tortus ante factas defenſiones, & quòd perſeuerans in reſponſione inſtitit admitti ad docendum de neceſſaria defenſione, & fuit ſuperſeſſum in tortura, & factis defenſionibus fuit abſolutus, ſed Farinac. quæſt. 1. n. 136.

n.136. & ſeq. relatis contrariis dicit, quod tutius erit ipſum in pœnam extraordinariam condemnare, & Petr. Caball. *in d. caſu 27. n. 9. & ſeq. & ſub num. 10. in fi.* idem dicit, quòd tutius erit deuenire ad condemnationem, ne ſi tortura inferatur, & reus in ea perſeueret; abſoluatur, & quatenus iudex vellet deuenire ad torturam ſciat, quòd non poteſt reum torquere, niſi moderate, & leuiter. vt poſt alios, quos allegar. firmat Maur. Burg. *de mod. procedend. ex abrupt. qu. 100. n. 144.* vbi ſubdit poſt Bertazz. *conſ. 27. n. 17.* quòd ſi ſuſtineat, debeat abſolui quando contra reum adſunt ſolæ coniecturæ, ſecus ſi plenè conſtaret etiam de dicta mala qualitate, quia torquebitur ſuper dicta qualitate, ac ſi torqueretur ſuper delicto principali. Caualcan. *de Brach. regul. parte 3. n. 235.*

4 Imò ſi extaret ſtatutum, quòd accuſationi, vel inquiſitioni ſimpliciter ſit reſpondendum, ſi reſpondeat illo modo occidiſſe, ſed ad neceſſariam defenſionem, iſta reſponſio admittitur tamquam pura, ſimplex, & ſufficiens ad condemnandum, niſi qualitas adiecta confeſſioni probetur, Bald. *in l. ... 2. C. de acc. ... edict.* Rom. *in l. 1. §. ſi quis ſimpliciter, 1. 7. ff. de verb. oblig.* dicens hanc eſſe veritatem, & idem firmat ibi Alex. *n. 7.* Boſſ. *tit. de reſponſ. à reo faciend. n. 2.* & clariùs *in tit. de confeſſ. n. 30.* & Cartat. *de interrog. reis, lib. 3. c. 2. n. 62. & ſeq.* Cabal. *d. caſu 17. n. 7.*

Sed Aduocatus ſciat in hoc articulo deducere ad fauorem ſic confitentis, quòd talis confeſſio non ſit ſcindenda ab illa qualitate defenſionis, quia ex proceſſu reſultant plures præſumptiones, & indicia in fauorem defenſionis, prout late conſuluit Bertazz. *d. conſil. 27.* vbi retulit plures præſumptiones, & ibi Claud. *in addit. in lit. A, verſ. Hæc multo magis procedunt, & in conſ. 31. num. 12. verſ. namque huiuſmodi delictum,* & latè *conſ. 449. n. 24. & ſeq. & in conſ. ſeq.* Hond *conſ. 96. n. 25. in fin. lib. 1.* Surd. *conſ. 173. num. 66. & ſeq. lib. 2.* Farinac. *q. 81. n. 133.* & in ſpecie, quòd non poſſit torqueri ſuper qualitate animi deliberati, quando ex argumentis, vel præſumptionibus appareret, vel iudici conſtaret de indiciis, & coniecturis defenſionis, ita in ſpecie declarat Andr. Fach. *lib. 3. conſ. 82. n. 12.* vbi poſt Bucſatt. *in conſ. 271. n. 40. & ſeq.* firmat procedere etiamſi fiſcus haberet alias coniecturas leuiores contra defenſionem, vel contra confeſſionis qualitatem excluſiuam delicti.

Nec non deducat in omnem caſum, quòd non poſſit iſte confitens condemnari in pœnam ordinariam, ſed in aliam extraordinariam, de quo vide latiſſimè Farin. *quæſt. 81. n. 157.* vbi per duas columnas cumulauit Doct. vt tantùm puniatur pœna extraordinaria, & ibi pluries teſtatur de communi, Horat. Carpan. *ſuper conſtit. Mediol. in cap. homicida, n. 480.* circa finem, vbi alios etiam allegat.

CAPVT VIII.

Confeſſus vnum delictum, quando poſſit interrogari, & torqueri ſuper aliis.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſus delictum non poteſt interrogari, nec torqueri ſuper aliis delictis non extantibus indiciis, non obſtante contraria conſuetudine, & ſi confeſſio ſuper aliis emanaret, non noceret.*

2 *Contrariam opinionem de generali conſuetudine totius Italiæ tenent alij Doctores, quòd confeſſus vnum delictum abſque aliis indiciis, ſuper aliis ſimilibus, & diſſimilibus delictis interrogari, & torqueri poſſit, etiam non conſtito de eorum corpore.*

3 *Tortura autem in propoſito debet moderatè inferri.*

4 *Clericus ſuper vno delicto tortus, non poteſt in tortura ſuper aliis occultis delictis interrogari.*

5 *Conſuetudo præfata tantummodo procedit in reo diffamato.*

6 *Item conſuetudo huiuſmodi in ſtatu Eccleſiaſtico non viget, per Bullam Pauli Papæ Tertij.*

Reus in iſta quæſtione habet regulam pro ſe, vt quamvis confeſſus fuerit delictum, non poſſit interrogari ſuper aliis delictis, Vitallin. *in tract. de maleſ. rubr. quæ indicia, n. 6.* Caſſon. *in pract. crim. c. 85. num. 8.* Clar. *q. 64. verſ. ſucceſſiuè quæro.* Menoc *cent. 6. caſu 532. num. 4. lib. 2. de arb.* ea ratione, vt quis ſit conuictus, & infamatus de vno delicto tamen bonam famam habeat reſpectu alterius, ſed ibi Menoch. recenſet quatuor caſus, in quibus de iure confeſſus vnum delictum poſſit interrogari de aliis, atque torqueri ſuper aliis delictis, quorum non extant indicia, quia vt ſupra late diximus, de iure non poteſt inferri tortura, niſi præcedant indicia, *l. 1. in prin. ff. de quæſt. l. milites §. oportet, C. eod.* Ac etiam quia prius quoque de delicto conſtare debet, *l. 1. §. item illud, ff. ad Syllan.* Franc. Perſ. *in tract. de indic. n. 9.* Iul. Clar. *quæſt. 64. num. 44.* vbi refert, quòd ita tenent omnes Montic. *in reg. crim. 16.* Boſſ. *de indic. num. 137.* Guid de Suzar. *de tortur. num 86.* Mod. Rom. *quæſt. 37. num. 169.* vbi teſtatur, quòd de iure communi huiuſmodi opinio non habet contradictorem, latè Diaz. *in pract. canon. crim. cap. 117. num. 5. verſ. ex quibus tamen.* Et hodie in hac vrbe eſt reſolutum per nouam reformationem *ſub rubr. de indicib. & im. fol. 19. verſ. captum pro vno crimine,* vt nullo modo captus pro vno crimine, ſuper aliis, de quibus indicia non adſunt poſſit interrogari.

Et in tantum eſt vera huiuſmodi opinio, vt nec etiam conſuetudo, quæ huic eſſet opinioni contraria, tamquam irrationabilis, iurique communi aduerſatiua, non valeret Auguſt. ad Ang. *tit. quod fama publica n. 120.* Marſ. *in §. conſtante, d. 13. & ſeq. in pract.* Franc. Perſon. *de indic. n. 90.* & alij relati per Mod. Rom. *q. 37. n. 165.* Imò nec Doctoribus audientibus teſtari de contraria generali conſuetudine totius Italiæ, erit credendum, cùm veriſimiliter non poſſint eſſe verſati in tota Italia, Hercul. *in tract. de negat. n. 302. verſ. quinto reſtringerem,* Rim. iun *conſ. 245. n. 41. & ſeq. lib. 3.* Rol. *conſil. 94. n. 22. vol. 4* Sitac. *in tract. de mercat. tit. de decoct. ſ. 5. num. 6.* Et cùm ſit talis conſuetudo contraria iuri communi, debet probari etiam aliter quam per aſſertionem Doctorum, Marſ. vbi ſupra, *n. 14. & ſeq.* Brun. *de ind. p. 2. q. 5. n. 64.* Corrad. *in pract. crim. tit. de negat. crim. & torment. n. 22.*

Etſi confeſſio ſuper aliis emanaret, confitenti non noceret, Marſ. *conſil. 120. num. 36.* Franc. Perſon. *de indic. num. 99. in princ.* Boſſ. *tit. de indic. n. 136.* poſt Alex. ſed tantùm erit inchoandus nouus proceſſus ſuper delicto confeſſato poſt Paris de puteo, Marſ. *in reperi., n. 46. ff. de quæſtione* Monticel. *in reg. 16. nu. 4.* Foller. *in pract. crim. in verb. rei indurati n. 33. in fi.* Boſſ. *tit. de indic. ante n. 139. & ſeq.* ſed bene verum eſt, quòd contra ſocios, & complices vt quis torqueatur ſufficiant leuia indicia, & ſpecialiter interrogetur ſuper delicto, & perſona cum non dicatur tunc ſuggeſtio ob dicta indicia quamvis leuia, vt poſt Carter. *in l. obſeruare, n. 198. in pract.* & Boſſ. *tit. de indic. ant. n. 136. & ſeq.* Caualc. *de Brach. reg. p. 3. n. 39.* vbi firmat, quòd iſta eſt mera veritas, latè Villagut. *in practic. crim. lib. 7. tit. de confeſſ. c. 1. concl. 13. & c. 2. concl. 1.*

Contrariam opinionem, quòd de communi, & generali conſuetudine totius Italiæ poſſit reus qui confeſſus fuit vnum furtum abſque aliis furtis interrogari, & torqueri, teſtantur Guid. de Suzar. *de indic. & tortur. ſub num. 56.* Gandin. *de quæſt. ſub num. 19* Gramm. *dec. 48. n. 1. & ſeq.* vbi loquitur, ſiue fur ſponte, ſiue in 2

tortura

tortura fateatur furtum, *& deciſ. 34. n. 34.* vbi teſtatur, quod ita ſeruat Magna Curia Vicariæ, Clar. *q. 64. ſub n. 44.* Cartar. *de inter. reg. reor. lib. 4. c. 1. n. 84. verſ.* quod maximè ſeruatur in furtis, Franc. Perſon. *de indic. n. 101. in princ.* Caualc. de Brach. *reg. p. 3. num. 38.* Petr. Pell. *in tract. de tortur. q. 9. n. 1. & 2.* vbi alios allegat teſtantes de eadem obſeruantia per totam Italiam, & quod ab omnibus ita obſeruatur nemine diſcrepante, pro qua communi obſeruantia facit, quia reus confitendo vnum delictum, propter quod fuit poſitus ad torturam, præſumitur etiam criminoſus in aliis, Villagut. *in pract. crim. lib. 7. de confeſſ. c. 1. concl. 13.* vbi teſtatur de generali conſuetudine totius Italiæ & de eadem generali conſuetudine teſtatur, Menoch. *de arb. cent. 6. lib. 2. caſu 523. n. 6.* vbi etiam recollegit decem, & ſeptem Doctores atteſtantes, vt confeſſus de vno crimine poſſit interrogari etiam de aliis, quorum non extant indicia.

Quam conſuetudinem affirmat procedere etiam in aliis delictis, Ang. *de malef. in verb. quod fama, ſub n. 120.* Gand. *vbi ſuprà ſub n. 19.* Bologn. ad Suz. *vbi ſupra n. 56.* Gram. *deciſ. 54. n. 34. & vot. 13. in princ.* vbi teſtatur, quod ita ſeruauit, & ſeruat magna Curia, Folle. *in pract. in verb. rei indurati, n. 6. in verſ. & ſi confitebuntur, n. 33.* Montic. *in reg. 16. n. 2.* Iul. Clar. *q. 64. n. 44.* Boſſ. *tit. de indic. ante n. 137.* teſtatur ita ſeruari in dominio Mediolani, latè Franc. Perſon. *de indic. n. 100.* vbi alios infinitos cumulauit, & ibi reddit rationes, cur dicta conſuetudo ſuſtineri poſſet. & præcipuè; quia tortura fuit inuenta ad indagandam veritatem, vt malis hominibus prouincia expurgetur; & quia veriſimile eſt, quod alia delicta cōmiſerit per regulam, *Semel malus*, &c. & ob id talis cōſuetudo ſit fauorabilis, iuridica, & obſeruāda. Cartar. *de interrog. reor. lib. 4. c. 1. n. 84.* Baiard. *q. 64. n. 147.* vbi dicit procedere, etiamſi cōfeſſus fuerit in tortura cū indiciis, vt poſſit interrogari, & torqueri de aliis, quorum non extant indicia.

Imò vt procedat etiam non ſolum in delictis ſimilibus, ſed etiam diſſimilibus, & ſiue conſtet de eorum corpore, ſiue etiam non, firmat Boſſ. *tit. de indic. n. 137.* Iul. Clar. *q. 64. ſub d. n. 44.* Bertaz. *conſ. 341. n. 8. vol. 2.* vbi dicit, quod iſta opinio tanquam communis ſit amplectenda, quicquid alij aliter dicant, & ſequitur Baiard. *q. 64. n. 147.* Mod. Rom. *q. 37. n. 164. in fine.* Qui Baiard. *vbi ſuprà*, dicit procedere, etiamſi confeſſio fuerit habita per torturam; vt poſſit interrogari de aliis etiam diſſimilibus delictis, dummodo tamen in genere interrogetur an alia delicta commiſerit, & quæ vt docet Iuriſconſ. *in l. 1. §. qui quæſtionem, ff. de quæſt.* Franc. Perſon. *de indic. & tort. n. 100. verſ. tamen ego dico*, Card Tuſch. *in lit. T. concl. 334. num. 6.* Caualc. de Brach. *reg. p. 3. n. 38.* vbi ſubdit, quod ſi aliqua præcederent indicia, quamvis leuia poterit etiam de aliis in ſpecie interrogari, vbi adducit, Carrer. *in l. obſeruare, n. 198.* Boſſ. *de indic. ante n. 136. & ſeq.* Salic. *in l. fin. q. 2. C. de accuſ.* Sed ſi à iudice interrogaretur non quoad ſe, ſed quoad alios, quia eſſet confeſſus, vel conuictus cum ſolita proteſtatione, & ipſe reus in tortura negaret delictum, ſeu propriam confeſſionem reuocaret, alias negatio non admitteretur, ſed poteſt condemnari in pœnam ordinariam conuicti, & confeſſi criminis, vt declarat Caualc. *in d. p. 3. n. 42.* vbi teſtatur hanc eſſe puram veritatem.

3 Primò limita, & intellige iſtam conſuetudinem, quatenus illam admittere velimus, vt reus confeſſus pro aliis criminibus poſſit torqueri, moderatè tamen, & non per tormentum vigiliæ, ſeu tanquam cadauer, prout ſolent facere multi iudices, & malè. Franc. Perſon. *de indic. n. 101. verſ. ſed leniter*, vbi alios allegat, Cartar. *de execut. ſent. c. 2. n. 68. & 90. in fine*, vbi declarat iſtud moderamen per mediam horam, & ſequitur Mod. Rom. *q. 37. n. 173. & ſeq.* Iul. Clar. *q. 64. n. 8. in fin.* poſt Ign. dicit, quod debeat moderatè torqueri, Intrigl. *ſing. 180. n. 16. & ſeq. lib. 2.* Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupto, q. 42. n. 17.*

Secundò limita in Clerico, qui tortus pro vno delicto, vt nullo modo poſſit in tortura interrogari de aliis delictis occultis, Follet. *in pract. Canon. crim. in verb. tormentis non ſubiiciantur, n. 16.* quem ſequitur Baiard. *64. n. 148.* 4

Tertiò limita, & intellige, vt talis conſuetudo procedat ſolummodo in reo malæ famæ, & diffamato, qui alia commiſerit delicta, vt puta, quod ſit inſignis fur, vel inſignis latro, vel viarū graſſator, vel alias ſit magnus facinoroſus, ſecus ſi nulla contra cū vigeat diffamatio, Brun. *de indic. 2. p. q. 5. n. 66.* Gram. *voto 13. n. 14.* Montic. *reg. 16. n. 35.* vbi etiā declarat quis dicatur famoſus latro, *& reg. 16. n. 3. & 4.* & in cōtrariis Menoch. *q. 84. n. 8.* qui loquitur in reo malæ famæ, & in fure inſigni, Diaz. *pract. can. c. 117. n. 3.* qui loquitur in magno latrone, & idem Corrad. *in pract. tit. de neg. crim. n. 22.* Carrer. *in pract. tit. 2. tract. de indic. §. circa quartū, n. 74.* qui loquitur in publicis diffamatis, & in publicis diſrobatoribus ſtratarum, & ſequitur Maſcard. *de probat. concl. 253. n. 30. lib. 1.* Bertaz. *conſ. 556. n. 10. in fin. & ſeq. lib. 2.* & Mod. Rom. *q. 37. n. 167. & n. 171.* Clar. *d. q. 64. verſ. ſucceſſiuè*, & ibi ego tamen, vbi teſtatur ſe nunquā vidiſſe in Dominio Mediolani confeſsō de aliquo crimine interrogari ſuper aliis, de quibus nō adeſſent indicia, niſi in criminibus aſſaſſinij, furti, fraudatæ annonæ; & ſalis, & ſequitur Menoch. *de arb. cent. 6. lib. 2. caſu 523. n. 6.* Et verè in Curia ita ſeruatur, vt nunquam deueniatur ad talem torturam contra ſimplicē furem, nec contra ſimplicem aſſaſſinū nec contra alium ſimplicem delinquentem, ſuper aliis quorū non extabant indicia, & ita facere omnino arbitror laudabilius, & æquius eſſe prout nec diſſentit Farin. *vbi ſupra*, & expreſsè ſequitur Card. Tuſch. *in lit. T. concl. 334. n. 9.* latè Io. Bapt. Bonif. *in tr. de furt. §. eſt, n. 79. verſ. quod tamen*, qui loquitur in fure, ſecus ſi præceſſerit infamia, vel alia indicia, latè Villag *in pract. crim. lib. 7. c. 2. concl. 1.* 5

Quartò limita talem conſuetudinem non vigere in ſtatu Eccleſiaſtico per Bullam Pauli III. *conſt. 58. verſ. item iudices*, per quam derogatur d. conſuetudini interrogandi, & torquendi reos ad habendū alia delicta in genere non exiſtentibus indiciis. vt bene aduertit Cartar. *de interrog. reor. lib. 4. c. 1. n. 95.* Mod. Rom. *d. q. 37. n. 172* vbi ſubdit, quod præcedēte diffamatione, dicitur præcedere indiciū. & ob id ſatis eſſe ex ſola diffamatione ſatisfactū dictæ Bullæ, Baiard. *q. 67. n. 149.* vbi dicit, quod Bulla præfata debet obſeruari in Vrbe, vbi nūquā practicauit, ſed minimè obſeruatur in ſtatu Eccleſiaſtico, & præſertim in furtis, aſſaſſiniis, & ſimilibus delictis, & quod ita ipſe ſemper practicari vidit, cuius atteſtationi minimè erit ſtandū, cùm ſit vnicus, & ſaltem in locis, vbi nō fuerit verſatus, vt pluries in diſcurſu totius operis dixi, quia Bulla Pauli III. hodie in vrbe eſt corroborata à noua reformatione Pauli V. vt ſuperiùs dixi. 6

CAPVT IX.

Conuictus, & bannitus; an poſſit torqueri ſuper aliis, & pro complicibus.

SVMMARIVM.

1 *Reus condemnatus pro vno delicto non poteſt torqueri ſuper aliis, quorum non extant indicia, niſi fuerit diffamatus, vel delinquens inſignis; licet alij contrarium teneant.*

2 *Conuictus poteſt torqueri ad ſciendum complices, &*

Digitized by Google

fautores, quando fuit conuictus per plenam probationem, cum proteſtatione examinatur per iudicem ſuo ordine, quod torquetur ſuper illis, de quibus eſt conuictus, & nu.6.

3 *Tortura iſto caſu moderandaè eſt inferenda, quia ſi eſſet exceſſiua, diceretur purgare indicia negotij principalis.*

4 *Reus conuictus ſi torqueatur ſuper aliis, vel pro habendis complicibus, abſque proteſtatione, quod non torqueatur ſuper confeſſis, & conuictis, vel ſi eſſet condemnatus, abſque præiudicio condemnationis, & ſuſtineat, tortura huiuſmodi ei ſuffragabitur ſuper delicto principali.*

5 *Tortura illata ſuper qualitatibus delictum aggrauantibus, ſi de eis in proceſſu, vel aliunde non conſtet, ſuffragabitur reo ſuper negotio principali.*

7 *Reus confeſſus, conuictus, vel condemnatus tortus pro habendis complicibus, & ſuper aliis, ſi præmiſſa etiam dicta proteſtatione, interrogetur de delicto principali, & ſuſtineat, diceretur expurgare omnes probationes.*

8 *Reſponſio rei conuicti, confeſſi, vel condemnati interrogati de complicibus, ſuper delicto principali, vel ſuper eo, de quo prætenditur conuictus, tanquam à iudice facta eſt admittenda.*

9 *Reus interrogatus de qualitatibus delicto principali annexis, dicitur interrogatus ſuper delicto principali, dummodo qualitates non ſint aggrauantes.*

10 *Reus reſpondens interrogatorio non extenſo ſed ſcripto hoc modo, videlicet, & ad opportunam D. interrogationem, ſi percutiat delictum principale in ſua reſponſione ſuper illo præſumitur interrogatus, &* [illegible] *idem eſt, quando monetur ad dicendam veritatem.*

11 *Reus conuictus per plenas probationes ſi præmiſſa vel non præmiſſa dicta proteſtatione fuerit tortus, & ſuſtinuerit, quando agitur de pœna capitali, punitur pœna triremium: ſi vero non fuerit conuictus plenis probationibus, punitur pœna exilii, licèt alij diuerſimodè, & minus vere teneant.*

12 *Tortus cum proteſtatione*, citra præiudicium conuictorum & probatorum, *non purgat indicia, neque plenam probationem.*

13 *Reus ſi plenè non fuerit conuictus, vel cōfeſſus, vel condemnatus & torqueatur pro complicibus, præmiſſa etiam dicta proteſtatione, purgabit indicia negotij principalis, & ſalua proteſtatio ſeruat ei de veneno.*

1 IAm dixi in præcedenti capite, quòd ſimpliciter cōdemnatus pro aliquo delicto, non poſſit torqueri ſuper aliis, quorum non extant indicia, vel niſi fuerit diffamatus, vel fuerit inſignis latro, vel magnus facinoroſus, & quòd ita ſeruatur hic in Curia & ita etiam ſic ab aliis obſeruandum, vt per Farin. *d. q.37. n.17.* licèt Baiard. *q.64 n.150.* dicat, ſimpliciter condemnatum eſſe torquendum contra alios, per text. *in l. qui veneno, in fi. ff. de pœn.* vbi etiam ſubdit, quod ſi ante, vel poſt condemnationem exculpet inculpatum, poſſit iterum torqueri, ex traditis per Andr. Iſern. *in conſtit. Damna clandeſtina.* & Iul. Clar. *d. q.62. n.44. in fin.* etiam dicat, quòd antequam exequatur ſententia contra condemnatum, debeat, vel ſoleat torqueri etiam ſuper aliis, quorum non extant indicia, Menoch. *de arb. cent.6. lib. 2. caſ.523. n.6. in fine.*

2 Idemque eſt in conuicto, qui poterit torqueri ad ſciendum complices, & fautores, Gramm. *conſ.1. nu.2. in fine,* vbi loquitur, quando fuerit conuictus per plenam probationem & *ſub n.3.* poſt alios, per eum celatos, loquitur in homicidio, Franc. Perſon. *in tractat. de indic. & tortur. nu.9.* Franc. Cartar. *de interrog. reor. lib.4. c.1. n.96. & de execut. ſent. c.2. n.59.* Ball. latè *q.15. nu.2. de quæſt.* Maur Burg. *de mod. proced. ex abrupto. q.100. n.41.* Qui omnes dicunt, quòd de generali conſuetudine hodie in omni caſu poſſit de mandatoribus, & ſocii delicti interrogari, & torqueri Et latè Ioſeph. Lud. *dec. Lucen. c3 n.61. & ſeq.* vbi ſubdit quod debet torqueri cum illa proteſtatione, *quod iudex non intendit reum torquere ſuper his, de quibus eſt conuictus,* & latiùs dicit [illegible] lat *in q.64. n.8.* vt mox inferiùs dicam, & quod conuictus tantùm poſſit torqueri, & interrogari de ſociis Cabal. *caſ.200. n.126.* Sed iſta opinio reuocatur in dubium a Caualc. *de Brach. reg. in fragmentis, fragmen. 59.* per rationem per eum allegatam, vbi tandem concludit, reſidere in arbitrio iudicis, vt confeſſus de ſe, torqueri poſſit de complicibus, latè Villagut. *in tract. crim.* [illegible] *de confeſſ. c.2. concl.1. cum plur. ſeq.*

Et ita tortura ſuper complicibus non debet eſſe grauis, ſed moderata, & non debet excedere mediam horam, Intrigl. *ſing.80. n.18. & ſeq. lib.4.* Cartar. *de execut. ſent. c.2. n.63.* Clar. *q.64. verſ. veritas eſt,* Mod. Rom. *q.37. n.174. & q.40. num 27. conſ.10. nu.21. conſ.11. n.47. conſil.60. num.14. & ſub nu.35. in fin.* & ibi add. plus firmant, quòd ſi fuerit tortura exceſſiua, dicitur purgare indicia negotij principalis. Maur Burg. *de mod. proced. ex abrupt. cent.1. q.42. num.17. & ſeq. & qu.100. num 56.* de quo latè dicam infrà *cap.44.* latè Franc. Perſon. *in tract. de indic. & tort. num.9. in fi. & num.10. & nu.100.* vbi dicit, quòd iſto caſu tutius erit minùs torquere, quàm plus & ideò erit cautela pro iudice. vt Notarius in actis particulariter deſcribat qualitatem, & quantitatem torturæ ad hoc. vt de ea conſtare poſſit, ne in Sindicatu deinde teneatur, Ang. *de maleſ. in verb. quòd fama publica. num.120.* Marſil. *in pract. §. quoniam, n.47. & ſeq.* Iul. Clar. *q.64. verſ. illata reo.* Aret. *conſil.80. num.4.* Franc. Perſon. *in tract. de indic. n.19. verſ. & index.* 3

Sed animaduertat Aduocatus, ſi iudex torqueret reum pro vlteriori veritate ſuper aliis, vel pro habendis complicibus, mandatoribus, & auxiliatoribus delicti iuxta qualitatem facti tanquam cōuictum ſine proteſtatione, *quod non intendit illum torquere ſuper confeſſis & conuictis;* vel ſi eſſet condemnatus, *citra præiudicium condemnationis,* prout communis obſeruantia, quã teſtatur Cartar. *de interrog. reor. lib.4. c.1. n.96.* Iul. Clar. *q.64. n.8.* Polid. Rip. *obſeruat.237. nu.2.* vbi dicit maximè procedere, quando fuerit pluries repetita, ſed tantùm pro dictis complicibus, vel pro aliis etiam delictis habendis, quia ſi ſuſtineat, iſta tortura ſuffragabitur reo ſuper delicto cùm tortura, non ſolum expurget indicia, verùm etiam probationes, Ioan. Ant. *in c. Regni Neapol.272. n.31.* Farin. *q.40. num.16 & ſeq. & n.28.* Intrig. *ſing.181. nu.3. & ſeq. lib.2. & ſing.103. lib.1.* Franc. Perſon. *in tract. de ind. & tort. n.9.* Lod. à Peguer. *q.12. §.* [illegible] *in 1. p.* Ball. *de indic. q.6. nu.2. & ſeq. & q.7. n.7.* Ioan Franc. à Leo *in pract. offic. c.5. nu.40.* Card. Tuſc. *concluſ.322. num.11. in lit. T.* Maur. Burg. *in tract. de mod. proced. ex abrup. quæſt.100. nu.36. verſ. aut vere.* Farin. *conſ.4. nu.5. conſ.10. nu.10 & conſ.42. in fin.* Coſt. *de ſubſid. remed. remed.26. nu.27.* Flamin. Cart. *de execut. ſent. c.1. nu.58.* vbi ponit formam dictæ proteſtationis, *& de interrog. reis lib.4. c.1. num.92.* & Caualc. latè *de Brach. reg. p.3. n.13 & ſeq.* vbi *ſub num.18. & ſeq.* docet, quando reus dicatur conuictus & latiùs *n.38.40. & 41.* vbi docet, quomodò ſit interrogandus, & ſi eſſet interrogatus ſuper delicto. proteſtatio ſeruiret de vento, quoad confeſſionem. & quòd erit opus adhibere nouam torturam, & ſi ſuſtinuerit non poterit pœna confeſſi criminis puniri, ſi verò non fuerit interrogatus ſuper delicto, facta fuerit dicta proteſtatio, quamuis reus ex ſe reuocaret confeſſionem, vel negaret delictum, debet tamen pœna ordinaria puniri, niſi probaſſet innocentiam ſuam. Imò ſi fuerit tortus ſine dicta proteſtatione, & ſuſtinuerit, quamuis eſſet plenè conuictus de delicto, deberet abſolui à pœna ordinaria, Iul. Clar. *quæſt.64. verſ. ſucceſſiuè inſ.* Ambroſ. *de mod. forman. proceſſ. lib.6. c.4. num.1. & ſeq.* Vbi Porrus 4

in

in Schol.n.13.verſ.quinta.Maur.Burg.de mod. proced.ex abrupt.qu.100.num.817. Card.Tuſc.in litera T,concluſ. 331.num.8.

Ac etiam Aduocatus inſpiciat, an reus fuerint tor-
5 tus, præmiſſa dicta proteſtatione ſuper complicibus auxiliatoribus mandatoribus,ac ſuper aliis, vel ſuper qualitatibus delictum aggrauantibus, in caſibus, in quibus poteſt de ſociis interrogari,& torqueri,ac etiã ſuper aliis quorum extabant indicia,& ſi de dictis qualitatibus aggrauantibus ex proceſſu,vel aliunde appareat,aliàs,ſi de eis non appareat, dicta tortura principalis illata ſuffragabitur ſuper negotio principali, & iudex aliter faciens diceretur,vel ignarus vel iniquus, Iul.Clar.q.64.verſ.ſcias etiam,prope finem,Ioſeph.Lud. deciſ.Lucenſ.13.63.Bertaz.conſ.119.n.26. vol.2. Cartar.de execut.ſent.c.2.n.69.73.& ſeq.& de interrog.reis, lib.4.c.1.n.91.& ob id,non obſtante dicta proteſtatione diceretur reus purgaſſe indicia,ſi in negatiua perſiſteret Mod. Rom.qu.40.n.26. Caualch.Burg.& Card. Tuſch.in locis ſuprà adductis.

Nec non videat, an dicta tortura fuerit moderatè
6 illata,nempè per mediam horam, prout de iure torqueri poteſt reus,pro habendis complicibus vel ſuper aliis,vel ſuper qualitatibus aggrauantibus, Clar. d.qu. 64.verſ.veritas eſt in fi. Vulpell.reſponſ.4.n.14.verſ.veritas eſt.Cart.de exec.ſent.c.2.n.68.& n.90. qui loquitur in capitaliter bannito,Franc.Perſonal.de indic.nu.9.10. & n.101.vbi dicit,quòd tutius erit, minùs reum torquere,quam plus,Cardin.Tuſchul.in litera T.conc.234. num.2.aliàs ſi tortura eſſet grauis & immoderata, & reus perſiſter in negatiua, ſuffragabitur ei ſuper delicto principali,vt teſtatur Modern. Rom. in qu.40.numero.27.in fi.vbi plus firmat,quòd vidit quendam Iulium piſcium venditorem, condemnatum ad triremes liberari à dicta pœna triremium, & in pœnam pecuniariam componi, quia per binas vices cum compedibus ferreis ad habendum complices, tortus fuerit, etiamſi, procedatur contra condemnatum tanquam cadauer,Moder.Rom,q.37.n.174.& ſeq.& d.q.40.num. 27.Ambroſ.de mod.for.proceſſ.lib.6.c.4.n.5.Maur.Burg. de mod.proced.ex abrupt.q.100.n.89.& ſeq. ſi verò reus non fuerit confeſſus,conuictus vel condemnatus quamuis fuerit tortus cum dicta proteſtatione, nihilominus tortura ei ſuffragabitur ſuper delicto,& negotio principali,Boſ.de ſent.n.70.Iul.Clar.q.64 nu.8. Moder. Rom.q.40.n.28 poſt Ludou àPeguer.dec.5.nu.29.verſ. ſcias tamen.Polid.Rip.obſeru.237.n.3.

Nec non debet videre,an fuerit iſte reus confeſſus,
7 conuictus, vel condemnatus pro habendis complicibus, mandatoribus, vel pro vlteriori veritate ſuper aliis, vel qualitatibus aggrauantibus interrogatus de delicto principali,quia non obſtante dicta proteſtatione tanquã contraria facto,ſuffragabitur ipſi reo principali tortο,& dicerentur expurgatæ omnes probationes,Gram.deciſ.60.n.1.Boſſ.tit.de indic ante n.130.in fi. & tit.de confeſſ.n.24.Vulpell.reſponſ.4.n.13.& ſeq.Bertazzol.conſ.35.num.25.& conſil.118.n.26.lib.1.& conſ. 266.n.2.lib.2.Cartar.de exec.ſent.c.2.n.70.& ſeq.Franc. Perſon.de indic.& tort.num.5.& ſeqq.vbi alios allegat Modern.Rom. q.40.n.20. vbi firmat hanc opinionem eſſe veriſſimam,& communem,Mar.Ant.Marant.var. reſolut.lib.3.reſolu.22.nu.9.& ſeqq.Maur.Burg.de mod. proced.ex abrupt.qu.110.n.40.& nu.50. vbi poſt alios, quos allegat,dicit,hoc eſſe verum,etiamſi indicia fuerint indubitata,& ſub n.59.dicit, quia tunc præſumitur,quòd receſſerit à dicta proteſtatione Cartar.d.c.2. n.71.Canalc.de Brach.reg.p.3.n.16.38.40.& ſeq. & ſolet fieri in hac quæſtione illa diſtinctio, ſi reus fuerit interrogatus per nomen diſtributiuum de conſociis vt proteſtatio fiſco ſuffragetur; aut per nomen collectiuum quia denominatur, quod ipſe eſt vnus ex ſociis, & tunc ſuſtinens reus omnia indicia expurget, Polid.Rip.obſeru.237.num.4.& ſeq.

Et ſi reus interrogatus de complicibus, & de aliis, 8
vt ſuprà reſpondet ſuper delicto principali,iudex non debet admittere dictam reſpooſionem. ſed ſolùm inſtare, quòd ipſe reſpondeat ſuper quibus eſt interrogatus,Cartar.dicto c.1.nu.76.& ſeq.Baiard.quæſt.64.nu. num.26.Maur.Burg.de mod.proced.ex.abrupt.qu.100.nu. 59. & non obſtante dicta reſponſione negatiua facta per eum, debet pœna ordinaria delicti condemnari, niſi aliunde innocentiam ſuam probauerit, Caualcan. dicta parte 3.nu.42.

Proteſtatio autem contraria facto,non ſolùm dici- 9
tur,quando reus interrogatur ſuper delicto principali, vel ſuper eo, de quo prætenditur conuictus, vel confeſſus,ſed etiam quãdo interrogatur de illius qualitatibus, quæ cùm dicantur annexæ delicto principali, videtur interorogatus ſuper delicto principali,vt ſentit Burſat.conſ.346.n.4.lib.4.Moder.Rom.qu.40.nu.33. in fin.Ac etiam dicitur interrogatus ſuper delicto,quãdo oretenus iudex illum interrogat, & Notarius non ſcribit interrogationem, quia tunc proteſtatio non iuuat iudicem,Rot.Luc.deciſ.13.n.64.Burſat.conſ.345. n.3.& ſeq.lib.4.Mod.Rom.d.q.40.n.22.

Ac etiam quando iudex vtitur illo modo ininterro- 10
gandi, & ad opportunam D. interrogati reſpondit, quia ſi reſponſio rei tangat principale delictum, præſumitur fuiſſe ſuper eo à iudice interrogatum, vt latè poſt alios quos allegat, tradit Cartar. de execut.ſent.c. 2.n.76.& ſeq.Farin. d.q.40.nu.23.& ſeq. Ac idem erit, quando iudex reum in tortura monet ad dicendam veritatem quia ſi reus reſpondeat, & neget principale delictum, pariter interrogatio præſumitur facta ſuper eodem principali delicto,vt conſiderauit Burſatt.dict. conſ.346.n.4.verſ.reſpondetur,lib.4.Modern.Roman.d. quæſt.40.num.25.

Et,ſi non præmiſſa dicta proteſtatione,vel ea præ- 11
miſſa,vel facta, reus nihilominus fuerit interrogatus ſuper delicto,dubitatur,an debeat abſolui, vel potiùs condemnari ipſe reus,qui fuerit conuictus vel condẽnatus,& aliqui volunt,quòd reus conuictus de delicto poſſit condemnari in pœnam ordinariam delicti, licèt ore proprio illud non fateatur Boſſ. tit.de conuict.n.3. & ſeq. dicens eſſe notandum contra vulgi opin. & in tit.de confeſſ.n.24.circa fin.Iul.Clar. q.66.n.1.Marſ.ſing. 108.Carr.de execut.ſent.c.2.n.67.& ſeq.cum aliis adductis per Petr. Caballan.in q.crim.caſu 39.per totum.

Alij autem tenet,quòd debeat relaxari, vel abſolui eum tortura,vt non ſolùm expurget indicia,ſed etiam veras probatiooes.Flamin.Cartar.de interrog.reis, lib. 4.c.1.n.97.

Alij autem tenent,quòd debeat condemnari non in pœnam ordinariam,ſed in aliam pœnam extraordinariam,Intrig.ſing.180.n.4.lib.1.Farin.q.40.nu.11. & ſeq. conſ.25.nu.50.& 69.Carr.de exec.ſent.c.2.nu.97. Card. Tuſc.in lit.T,concl.236.n.23.Theſ.deciſ.45.n.10.vbi teſtatur ita ſeruari per Senatum,Sim.de Pret.conſil.102. n.9.Portus in Schol.ad Ambr.de mod.form. proceſſ. inform. lib.4.c.3.nu.8. Maur. Burg. de mod.proced.ex abrupt.qu.100.n.52.

Vera autem eſt reſolutio in hac materia,quòd ſi reus fuerit plenis probationibus conuictus,& fuerit tortus, & ſuſtinuerit,ſi agatur de pœna capitali,poterit puniri aliqua pœna corporali triremium perpetuarum,vel ad tempus,ſi verò non fuerit conuictus plenis probationibus,ſed aliis indiciis vrgentibus,& etiam indubitatis,& tunc ſi ſuſtineat,non debeat puniri pœna corporali,quia quando non fuiſſet tortus, non punire- 12
tur,niſi dicta pœna corporali,quando ageretur de delicto capitali,ideo tortura debet plus operari,vt pœna minuatur, & ſic puniatur pœna exilij,vt latè proſequitur Farin. q.40.n.13.& ſeq. vbi refert ita fuiſſe in Tribunali Gubernatoris Vrbis in facti contingentia

executum in illo inſigni fure, qui ſubſtinuit in tormẽto vigiliæ, quamuis eſſet valde grauatus, & ſocij criminis fuerint umoes ſuſpenſi, quia ſaſſi fuerant delicta, quod euenit in primo anno Pontificatus Sixti V. & pro iſta ſua opinione ſuſtinenda, allegat in ſpecie *ſub n.15 in fi.* Cæpol. *conſ.*31.*n.*18.*& ſeq.* Gram. *deciſ.*9.*n.*10. Boſſ. *tit. de ſent. n.*70. Vulpel. *reſponſ.* 4.*n.*15. Franc. Perſon. *de indic. & tortur. n.*5.*in fi.*

12 Si verò tortus fuerit cum dicta proteſtatione *circa præiudicium conuictorum, & probatorum cum fiſco, & partes ſit ſaluum ius ei quaſitum*, tunc indicia non purgantur, neque plena probatio, Modern Rom. *d.q.*21.*n.*151.*q.*40.*n.*18.*& ſeq.* Cart. *de exec. ſent. c.*2.*n.*62. Intrigl. *ſing.*181.*n.*5.*lib.*2. Baiard. *q.*64.*n.*122.*& q.*68.*n.*116. *vſque ad n.*126. Niſi tamen tortura fuerit exceſſiua, & immoderata, quia tunc non poterit puniri, niſi pœna extraordinaria, Farin. *d.q.*40.*n.* 27. *q.*37.*n.* 174. Intrigh. *ſing.*80 *a.*19.*lib.*2. vbi ait non poſſe torqueri, vltra mediam horam, Gabr. *conſil.*178. *n.*8.*&* 12. *vol.*2 Nec iſto caſu tortura erit repetenda, prout ſi torqueretur in caput ſuum, Burg. *d.q.*100.*n.*57. Ad quod igitur Aduocatus diligenter perſpiciat, vt ſciat clientem ſuum à pœna ordinaria delicti ſaluare.

13 Ac etiam videat, quando reus torquetur pro complicibus, & pro vlteriori veritate, vt ſuprà dicitur, an fuerit conuictus plenè, vel confeſſus, vel condemnatus, quia alios non poterit cum dicta proteſtatione torqueri, & quatenus torqueatur, & proteſtatio nihil fiſco opitulabitur, ſed purgarentur indicia principalis delicti. Farin. *d.q.*40.*n.*28. Polid. Rip. *obſeru.* 237. Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. q.* 18.*num.*36. *& ſeq.* Iul. Clar. *q.*64.*n.*45. Card. Tuſc. *in littera F, concluſ.* 324.*n.*1.*&* 3. quod eſt notandum, quia vidi aliquos iudices incidere in iſtum errorem.

CAPVT X.

Clericus an poſſit torqueri pro habenda veritate.

SVMMARIVM.

1 *Clericus in ſacris conſtitutus, ſecundùm aliquos torqueri non poteſt. Alij autem tenent contrariam opinionem & maximè in crimine læſæ maieſtatis, & in aliis criminibus exceptis. Alij vero conantur iſtas opiniones contrarias concordare.*

2 *Clericus, ſecundùm aliquos, licèt poſſit torqueri, non poteſt tamen torqueri ita acriter, ſicut laicus. Alij autem teneat contrarium, vt in hoc clericus non ſit priuilegiatus.*

3 *Clericus licèt poſſit torqueri, tamen contra eum requirantur grauiora & vrgentiora indicia, quàm requirantur contra laicos.*

4 *Clericus non poteſt à iudice laico, nec à miniſtris laicis etiam de mandato Epiſcopi torqueri.*

5 *Contrarium ſeruatur de conſuetudine.*

6 *Purgatio canonica an admittatur, quando contra reum adſunt indicia ad torturam.*

1 DOctores certant inter ſe in reſolutione præſentis quæſtionis, cùm aliqui teneant, quòd clerici & maximè in ſacris conſtituti, non poſſint torqueri, Carrer. *in pract. crim. in.*2. *tract. de indic. & tort.* §. *circa tertium. n.*26. vbi dicit, vt non torqueatur, nec in ſe, nec in alios Doct. adducti per Gabr. Saray. *in addit. ad Matteſ. ſing.*60 *& ad ſing.*91. & per Duen. *reg.*190 *in* 3 *fallent. verſ. contrarium tamen*, vbi teſtatur de magis communi opinione. Alij autem tenent, vt poſſit torqueri, *Alc. in c.*1.*n.*43.*verſ. aduertas tamen de offic. ord.* vbi latè tuetur hanc opinionem, Abb. *in c. cum in complectatio.* *n.*6. vbi de communi, *de reg. iur.* Iul. Clar. *q.*64. *verſ. ſed an clerici*, vbi teſtatur ita ſeruari, & maximè in crimine læſæ maieſtatis, in crimine veneni, & ſepulchri violati, & alij adducti per Moder. Rom. *q.*41.*num.*2. *& ſeq.* Idemque ſit in aliis criminibus exceptis, firmat Hieron. Giachar. ad Iul. Clar. *q.*64. *in lit. F.* Card. Tuſc. *in lit. F, concluſ.* 328.*n.*26.

Alij autem volentes iſtas contrarias opiniones ad fœdera reducere, videntur diſtinctionem adhibere, vt torqueri valeant, dummodo contra ipſos clericos præcedat diffamatio, aliàs ſecus, & non ſufficiant alia indicia quamuis fuerint legitima ad torquendum, Siman. *de heret. c.*63.*nu.*77. Duen. *reg.*190. *in* 3. *fallent. verſ. contrarium tamen*, vbi de magis communi Villalob. *comm. opin. verſ. clericus, num.*87. Viu. *commun. opin. verſ. clerici non poſſunt torqueri*, vbi de communi Modern. Rom. *qu.*41.*nu.*6. qui retulit Doctores cumulatos per Maſc. *de prob. concl.*350.*nu.*14. *concl.*352.*nu.*5. *& concl.* 497.*n.*8.*vol.*1. Caball. *ſuper conſtit. March. lib.*4. *c.*29. *in lit. A, n.*13. *c. de iure non ſcript. lib.*1.*c.*8.*a.*1. vbi de communi, poſt. Viu. & Marſ. & quòd ita in ciuitate Cumarum Marſ. obtinuit, Card. Tuſch *in lit. T, concl.* 328.*nu.*22. vbi de communi, San. de Pret. *conſil.*36.*n.*7 Decian. *reſponſ.*124.*num.*38.*vol.*4 Eug. *conſ.*76.*n.*103. vbi in fine plus ſubdit, quòd. Iul. Clar. & aliis atteſtantibus de contraria conſuetudine non ſit credendum niſi in partibus, in quibus erant verſati. Sed contra iſtam diſtinctionem inſurgunt idem Simanc. *de heret. tit.*65.*nu.*48. Boſſ. *tit. de indic. num.*103. Iul. Clar. *dict. quaſt.*64.*nu.*24. Moden. Rom. *d. qu.*41.*num.*7. latè Hier. Hiſp. *in tract. comm. contra com.* 619 *num.*2. vbi de communi, & concordantes allegat Paul Granut. *Theor.* 18.*numer.*3.*in fin.* Card. Tuſch. *d. concluſ.*328.*num.*23. vbi de communi & omnes atteſtantur, quicquid de iure dici poſſet, & de conſuetudine tamen non ſeruat, & poſt alios, quos allegat Pert. Caball. *in qu. crimin. caſu* 84.*nu.*19.*&* 20. Sed Andr. Fachin. *conſ.*63.*nu.*10. de communi, & contrariam conſuetudinem non tenere.

Alij autem tradunt, quòd licèt clerici poſſint torqueri ſicut laici, abſque alia diffamatione, dummodò præcedant legitima indicia, vt de communi, & practicata opinione tradit Hier Hiſpan. *in dict. qu.*619.*nu.*5. *& ſeq.* vbi teſtatur etiam ita bis vidiſſe practicari, Praxis Archiepiſc. Neapol. *c.*56.*n.*12. *in fi.* tamen non poſſint nec debeant torqueri ita ſeuerè, & acriter, ſicut laici ſed leuiter, ac moderatè, propter periculum excommunicationis, ſi modus excedatur, & propter dignitatem ſacerdotij, cui ſemper reuerentia debetur, Simanc. *de heres. tit.*65. *numer.*49. Gabr. Sau. *in add. ad Matthe. ſingu.*60. *verſ. tortura in clerico, in Viui.* Com. *opin. verſ. clerici non poſſunt*, vbi de communi, Iul. Clar. *q.*64. *verſic. ſed an clerici in fine*, Petr. Caball. *dict. caſu* 84.*nu.*18. vbi de communi, Prax. Archiep. Neapol. *d.c.*56.*n.*13. Villagut. *in pract. crim. lib.*7.*c.*4. *concluſ.*6. Scap. *de iur. non ſcript. cap.* 8.*n.*3. 2

Tamen alij ſentiunt, quod clerici in hoc non ſint priuilegiati, ſed ea tortura, & eo tormentorum genere, quo torquentur laici, torqueantur clerici. Fran. Caſſon. *in tract. de torment. c.*11. *rubr. de non torquen. cler. nu.* 5. Et quòd in enormibus iſta contraria opinio ſit vera, tenet Paul. Granut. *Theorem.*18.*n.*7. & generaliter, quia delicta clericorum ſunt grauiora, & punibiliora, quàm delicta laicorum, Crau. *conſ.*9.*n.*2. Foller. *in pract. crimin. canon.*16.*num.*10. & ideò clerici ſunt acriùs torquendi, quàm laici, tuetur Mod. Rom. *qu.*42.*num.*12. *&* 13. Petr. Gaball. *d. caſu* 84. *num.*18. *in fin.* dicit quòd in practica non ſeruatur, vt clerici leuiter torqueantur. Ego autem puto iſtam opinionem eſſe veram in delictis grauibus, & enormibus, prout conſiderauit Gran. *d. Theor.*18. *num.*7. ſecus in aliis delictis ordinariis, & quando clericus non eſſet ſolitus delinquere, neque eſſet deploratæ vitæ, & tunc mitiùs ſit cum eo agendum,

dum, quàm cum laicis, ob dictam dignitatem ſacerdotalem, per text. *in cap. ille, qui 5. qu. 5. in illu verbu religioſus terror.*

3 Sed in omnem caſum vt non ſufficiant ad torquendum religioſum, vel clericum, maximè in ſacris conſtitutum, illa indicia ordinaria, quæ ſufficiunt contra laicum, ſed requirantur grauiora, & vrgentiora indicia, propter illam præſumptionem bonitatis, quam habent religioſi ac clerici, tenet Boſſ. *tit. de tortur. teſtium num.* 6, Granut *d. Tract.* 18. *num.* 16. *in fine*, Modern. Rom. *d. q.* 41. *nu.* 9. *verſ. idcircò*, Franc. Caſſon. *de torm. cap.* 11. *n.* 7. Sim. de Pret. *conſ.* 36. *nu.* 4. Eugen. *conſil.* 76. *nu.* 103. & nec etiam debent torqueri, neque ſupponi aculeis, vel funiculis ſed virgis, ſeu corrigiatis, Bolog. ad Suzar. *in tractat. de tortur. nu.* 18. Andr. Fachin. *conſ.* 63. *nu.* 12. *volum.* 1.

4 Et de jure clerici non debent à judice laico, vel miniſtris laicis torqueri, etiam de mandato, & ordine Epiſcopi, Carrer. *in pract. cri. in* 2. *tract. de indic. & tort. §. circa tortura, n.* 29. vbi firmat, quod laicos torquendo clericum eſt excommunicatus, præterquam in duobus caſibus, in aſſaſſinio, & quando tantùm clericum ligaret, & poſtea traderet illum torquendum clericis, & ita de communi firmat Ripa *in c. decernimus n.* 39.

5 *de iud.* † Sed de conſuetudine non ſeruatur, quia torquentur à ſatellitibus de mandato Epiſcopi, vt teſtantur Foller. *in pract. crim. Canon. c.* 31. *rub. tormentis mox, num.* 11. Iul. Clar. *quæſt.* 64. *num.* 24. vbi alios allegat, & ibi Hier. Giach. *in add. in lit. G.* Card. Tuſch. *in lit. T. concl.* 328. *num.* 27. *in fine*, Villagut *dicta concluſ.* 7.

6 Clericus non debet admitti ad canonicam purgationem quando eſt grauatus indiciis ad torturam, ſed debet torqueri, delictum ne remaneat impunitum, vt de tutiori opinione, licet contraria opinio ſit verior, firmat Prax. Archiepiſc. Neap. *c.* 33. *per tot.* vbi teſtatur ita fuiſſe reſolutum, ſi Aduocatus ad plenum velit ſcire materiam iſtius canonicæ purgationis, adeat Villag. *in ſua pract. crim. lib.* 5. *c. vnic. per tot.*

CAPVT XI.

Minor quatuordecim annorum an poſſit torqueri.

SVMMARIVM.

1 *Minor* 14. *annorum non poteſt torqueri, nec in ſe, nec in alium.*

2 *Infans non poteſt nec terreri, nec ferula cædi, ſed requiritur, quòd ſit proximus pubertati.*

3 *Minor* 14. *annorum nec poteſt ligari; Contrarium autem hîc tenet Author.*

4 *Minor ſi fateatur delictum metu tormentorum, confeſſio ſibi non nocet.*

5 *Infans dicitur vſque ad ſeptem annos.*

6 *Pubertati proximus maſculus dicitur ab anno decimo, & dimidio vſque ad decimum quartum, fœmina verò ab anno nono, & dimidio vſque ad duodecimum.*

7 *Ætas minor, quando probari poſſit.*

8 *Minor proximus pubertati poteſt in crimine læſæ Maieſtatis torqueri, ac in omnibus caſibus, in quibus minores admittuntur ad teſtificandum.*

10 *Adultus, etiam licet poſſit torqueri, debet leuiter, ſecundùm qualitatem perſonæ, & ætatis torqueri.*

11 *Minor* 14. *annorum debet terreri, vel ferula cædi, quando aliunde veritas haberi non poſſet, & in actu examinis, pupillus, & aliis minoribus debet deferri iuramentum.*

12 *Minoris depoſitio extorta per torturam in caſu de iure non permiſſo, facit ſolummodo quale quale indicium.*

13 *Minoris* 14. *annorum depoſitio facit ſolummodò inſtructionem reſpectu indicii: licet aliqui voluerint quòd in delictis difficilis probationis faciat indicium ad torturam, quod omnino reprobatur hîc per Authorem.*

1 ADuocatus habet regulam pro ſe, vt minor 14. annorum non poſſit torqueri. text. *in leg. de minore, ff. de qu. l.* 1. *§. impuberi, ff. ad Syllan. leg. ex lib. §.* 1. *ff. de quæſt.* Ant. Gomez. *tit. de delict. cap.* 13. *num.* 3. Iul. Clar. *quæſt.* 64. *nu.* 20. Mod. Rom. *q.* 41. *nu.* 16. Franc. Perſonal. *de indic. & tort. nu.* 15. Flam. Cartar. *de interrog. reis lib.* 4. *c.* 1. *n.* 49. Hier. Giach. ad Iul. Clar. *d. q.* 64. *in lit. B.* Ioann. Anaſtaſ. *in c.* 1. *n.* 10. *de delict. puer.* Plac. *lib.* 1. *de delict. c.* 31. *n.* 12. vbi de recepta opinione, Card. Tuſch. *in lit. T. concl.* 327. *n.* 16. Et neque in ſe, neque in alium, Brun. *de ind. q.* 4. *n.* 16. *in* 2. *p.* Farin. *conſ.* 22. *n.* 18. Io. Ant. de Nigr. *ſuper cap. Reg. cap.* 146. *n.* 59. Villagut. *in pract. crim. lib.* 7. *cap.* 4 *concluſ.* 3.

2 Eoque magis procedit quando minor non eſſet infans, quia tunc non poteſt nec terreri, nec ferula cædi nec leuiter quidem torqueri, Bologn. *in add. ad Guid. de Suzar. in tract. de ind. & tortur. n.* 13. *in fine*, Cart. *de interrog. reis d. c.* 1. *nu.* 149. Modern. Roman. *qu.* 41. *nu.* 20. Brun. *de ind. q.* 4. 2 *p. nu.* 18. vbi ſubdit, quòd omnis lex de habili loquitur, Baiard. *qu.* 64. *nu.* 68. ſed requiritur, quòd ſi proximus pubertati, & tunc etiam leuiter torqueretur, Baiard. *d. q.* 64. *nu.* 67. *in fin.*

3 Nec poterit ligari, quia iſta ligatura, ad effectum torquendi, æquiparatur torturæ cùm ſoleat cõſtricta, & dolorem, & concuſſionem afferre, Modern. Roman. *qu.* 41. *num.* 19. vbi reſpondet Deciſioni Senatus Mediolani, quam refert Iul. Clar. *q.* 64. *verſ. quæro nunquid minores*, per quam fuit ordinatum quendam minorem 14. annorum eleuari in eculeo, vt illa deciſio, vel reſolutio potiùs admirationem produxerit, quàm juſtitiam, Bertazz. *conſil.* 116. *num.* 31. *lib.* 1. Qui tenent, quòd non poſſit ligari; quòd forſan non eſt verum, quia ſi poteſt tormento ſibilorum cruciari, quod eſt majus, poterit etiam ligari, vt etiam conſiderauit Mod. Rom. *qu.* 41. *num.* 107.

4 Et ſi de facto minor fuerit tortus, & faſſus fuerit delictum ac confeſſionem ratificauerit, talis confeſſio ſibi non nocebit, Ant. Gomez. *tit. de delict. cap.* 13. *nu.* 25. *verſ.* 2. *infertur*, latè Mod. Rom. *qu.* 81. *n.* 341. *cum pluribus ſeq.* vbi latè ſcribit de confeſſione minoris quando noceat, & quando non, cum ſuis ampliat. & limit. De quo dicam infrà *in defenſ. contra confeſſ.*

5 Infans autem dicitur vſque ad ſeptem annos, *leg. infanti, C. de iur. de lib.* vbi Bart. & communiter Doctor. vt teſtatur Ant. Rom. *tit. de delict. cap.* 1. *n.* 75. gloſſ. *in l.* 1. *§. pueritiam, ad poſtul.* Bolog. ad Suz. *in d. trac. de ind. & tort. num.* 15.

6 Proximus autem pubertati maſculus dicitur ab anno decimo, & dimidio vſque ad decimum quartum; fœmina verò ab anno nono, & dimidio vſque ad duodecimum gloſ. *in l. pupillum ff. de reg. iur.* Ant. Gom. *tit. de delict. cap.* 1. *n.* 58. *circa med.*

7 Minor autem ætas poteſt probari per teſtes conſanguineos, & affines, vicinos, ac per librum baptiſmi ſcriptum à Preſbytero, vel per librum Patris, Gerar. Mazol. *conſ.* 11. *n.* 19. *& ſeq.* Maſc. *de prob. concl.* 673. *n.* 1. *volum.* 1. Sforz. Odd. *de reſtit. in integr. quæſt.* 37. *lib.* 1. Menoch. *de præſumpt. præſumpt.* 51. *lib.* 2. Pacian. *de prob. lib.* 2. *cap.* 24. *nu.* 71. Qui Gerard. *d. conſ.* 11. *num.* 21. poſt alios, quos allegat firmat poſſe probari per teſtes, etiã poſt aperturam teſtium, & etiam ex aſpectu per aſſertionem minoris, vt eſt latè videre per Claud. Bertazz. *conſ.* 102. *in lit. A*, vbi plenè.

8 Primò limita, & intellige, vt minor quatuordecim annorum proximus pubertati poſſit terreri, ferula cædi, vel alio tormentorum leuiori genere torqueri, vt de

communi practica, & obſeruantia teſtatur Cartar. *de interrog. reor. lib. 4. cap. 1. num. 49. & cap. 2. nu. 10.* vbi ponit formulam cædendi pueros ferula, & etiam ponit Ambroſ. *de mod. form. proceſſ. informat. lib. 5. cap. 13. per tot.* & eſt text. *in l. 1. §. impuberi, ff. ad Syllan.* Iul. Clar. *q. 64. num. 20.* Ant. Gomez. *tit. de delict. c. 1. num. 67.* vbi reddit rationem, *& cap. 13. num. 3.* Bologn. ad Guid. de Suzar. *de indic. & tortura num. 10.* Cardin. Tuſch. *in lit. T. concluſ. 327. num. 17.* Alexand. Trentacinque *conſil. 110. nu. 15. lib. 2.* In Curia autem minores non torquentur tormento funis ſed tormento ſibilorum, quod eſt leuius, vt etiam teſtatur Modern. Roman. *quæſt. 38. numer. 68. & quæſt. 41. num. 28.* & minor poteſt ferula cædi quando eſt major infante, alias non, Bologn. *in addit. ad Guid de Suzar. in tract. de indic. & tortur. numer. 13.* & ſequitur Foller. *in verb. rei indurati torqueantur num. 20. in fin.* & poteſt ferula cædi, vt deponat contra delinquentem, & ejus teſtimonium induceret ſolùm quale
8 quale indicium contra ipſum inquiſitum. Auſred. *in deciſ. Tholoſ. 238 num. 2.*

9 Secundò limita in crimine læſæ Majeſtatis, quia minor 14. annis torquetur Capic. *deciſ. 130. nu. 55.* Foller. *in verbo rei indurati torqueantur, num. 20. verſ. iſtud. non habet locum,* Brun. *de indic. quæſt. 4. parte 2. nume. 16. 17.* vbi ſubdit, quòd in omnibus caſibus, in quibus minores, & alij inhabiles admittuntur ad teſtificandum, in illis minores poſſunt torqueri, ſequitur Carrer. *in pract. crim. in leg. obſeruate ſub numer. 180. verſ. item excipitur minor,* Marſil. *de quæſt. l. de minore n. 11.* Baiard. *quæſt. 64. num. 67.* & Modern. Roman. *quæſt. 41. num. 22.* dicit procedere, quando Statutum habilitat minorem ad teſtificandum, vt tunc poſſit torqueri. Sed Baiard. *in d. qu. 64. num. 67. in fin.* declarat dummodò ſit proximus pubertati, & leuiter torqueatur, & poſt Brun. *de ind. in 4. qu. 2. par. n. 6. & ſeq.* voluit *in q. 24. nu. 110.* Idem tenet Modern. Rom. *d. qu. 41. num. 25.*

10 Adultus etiam, qui eſt major 14. annorum minor 25. licet non ſolùm terreri, ſed etiam torqueri, 1 m n leuiter, & ſecundùm qualitatem perſonæ, ac ætatis torquendus erit, Ant. Gomez. *tit. de delict. cap. 1. num. 67. circa fin.* Farin. *quæſt. 41. num. 21.* ſed nunquam torquebitur pro præciſa reſponſione, vt latè tuetur Alex. *conſil. 38. n. 8. p. 1.* & licèt doct. *in l. clerum, C. de auctorit. præſtand.* diuerſimodè loquatur ſi in tortura adulto inferenda debeat interuenire curator, tamen Salyc. ibi tenet partem negatiuam, quam recenſ tam dicit Affl. *deciſ. 208.* & Prax. Archiepiſc. *cap. 41.*

11 Ac etiam ſciat judex, quòd minor quatuordecim annorum debet terreri vel leuiter torqueri, ſeu tormento ſibilorum ſubjici, quando aliter, & per alios teſtes veritas haberi non poſſet, & ſic in ſubſidium. Alex. *conſil. 219. n. 8. vol. 7.* Coſt. *de ſubſid. remed. remed. 70. num. 7.* Marſ. *in l. Diuus, verſ. pro quo dicto facit, nu. 7. in fin. ff. de qu.*

12 Ex iſtis pupillis, quando examinantur, ſi ſint doli capaces eſt deferendum juramentum de veritate dicenda, Franc. Marc. *deciſ. 792. q. 2.* Baiard. *quæſt. 24. num. 108. in fine.*

13 Si verò minor torqueri non debeat, & tamen fuerit tortus, non facit indicium contra eum, contra quem depoſuit, ad torturam, ſed ſolùm facit quale quale indicium, Marſ. *de quæſt. in l. Diuus Antoninus, num. 2. verſ. An propter ætatem,* Baiard. *qu. 24. nu. 131.*

Si verò vnus ſolus pupillus deponat contra inquiſitum, facit ſolummodò inſtructionem reſpectu judicis ad inquirendum contra nominatum ab eo Ign. *in l. 2. §. impuberes, num. 38. ff. ad Syllan.* Brun. *de indic. §. 2. qu. 4. num. 18.* Blanch. *de indic. num. 347. & ſeq.* Marſil. *in l. de minore ſub nu. 42. ff. de quæſt. & in pract. §. diligenter nu. 6.* Iul. Clar. *qu. 24. nu. 16.* Boſſ. *tit. de indic. nu. 62.* Bertaz. *conſ. 3. num. 5. in fine,* Farinac. *conſ. 22. nu. 6.*

Aliqui autem volunt, quòd in delictis difficilis probationis & vbi aliter veritas haberi non poſſet, ſufficiat etiam ad torquendum, ſecundùm Marſ. *in d. §. diligenter n. 80.* & Alb. *in l. teſtium, ff. de teſtib.* dicit, quòd in delictis difficilis probationis, & quando non poteſt delictum aliter, quàm per minores probari, & tunc duo impuberes probent delictum, quem refert Marſil. *in d. §. diligenter num. 82. & leg. infans, col. pen. verſ. etiam illud dictum, C. de ſicar.* quod dicit ſingulare verbum & Gramm. *conſ. 45. nu. 21.* & idem Marſ. *in l. 1. C. de ſicar. & in d. l. infans colum. 3.* dicit quòd ipſe conuicit quendam maritum, qui vxorem haurientem aquam in puteum proiecit per duos infantes, quem refert, & ſequitur Boër. *deciſ. 261.* vbi ponit alium caſum de alio marito, qui fuit tortus, quia duo ſui infantes deponebant contra ipſum, & ſequitur Baiard. ad Iul. Clar. *q. 24. n. 107 & ſeq.*

Quod ego nullo modo admitto, vt vnus impubes faciat indicium ad torturam per ſe ipſum, cùm vnus teſtis, vt faciat indicium ad torturam debeat eſſe omni exceptione major, Plot. *conſ. 31. n. 9.* Crauet. *conſil. 6. nu. 12.* Marſ. *ſing. 342* Honded. *conſil. 100 num. 13. vol. 1.* vbi de communi, & debet eſſe indubitatus, & inuulnerabilis, Rim. jun. *conſil. 391. num. 24. vol. 4. & conſ. 723. num. 19. & ſeq. vol. 6.* Maſcard. *concl. 895. num. 6. vol. 2.* Dec. *reſp. 93. n. 34. vol. 2.* latè Pariſ. *conſ. 151. num. 3. vol. 4.* Clar. *quæſt. 22. num. 2.* Sforz. Odd. *conſ. 15. num 30. lib. 1.*

Et in tantum hoc eſt verum, vt procedat etiam in crimine læſæ Maieſtatis, ſimoniæ, & ſimilium, Marſill. *in pract. §. diligenter, num. 9.* Menoch. *de præſumpt. quæſt. 89. num. 19. lib. 1.* Modern. Rom. *quæſt. 37. num. 60.* Rimin. iun. *conſil. 361. num. 36. volum. 4.* Dec. *reſponſ. 93. ſub num. 34. vol. 2.* Baiard. *quæſt. 21. num. 16.*

Imò affirmant Doctores, quod in teſte vnico debeat probari, & articulari iſta qualitas idoneitatis, neque præſumatur, Rimin. iun. *conſ. 723. n. 24. & ſeq. vol. 6.* Hier. Giachar. ad Clar. *q. 21. in lit. F, in fine,* licet Baiard. *in d. q. 21. n. 13* poſt Blanch. *in l. fin. n. 316. & ſeq. de quæſt.* dicat ſufficere, teſtem eſſe integrum, & idoneum nempe à iure non repelli, & quod non requiratur, vt ſit omni exceptione maior, & eſto, quod requiratur, non procedat, quando aliter veritas haberi non poſſet.

Et omni exceptione maior teſtis in propoſito dicitur, cui nulla opponi poteſt exceptio, & de cuius fide dubitari non poteſt, Roland. *conſ. 7. num. 13. vol. 1.* Clar. *q. 20. verſ. vnus teſtis, & quæſt. ſeq. in princ.* vbi repræhendit iudices aliter facientes, & idem facit Rimin. iun. *conſ. 361. num. 18. & ſeq. lib. 4.* Honded. *conſil. 100. num. 14. volum. 1.* Decian. *reſponſ. 93. num. 34. volum. 2.* Et non dicitur teſtis omni exceptione maior, quando in loco veriſimiliter plures teſtes haberi potuiſſent, vt poſt Bart. declarat Rim. iun *conſil. 449. num. 4. vol. 5.*

Ideò non video, quomodo vnus teſtis pupillus poſſit grauare aliquem ad torturam, & poſſit dici omni exceptione maior, & inuulnerabilis, ob imbecillitatem ætatis; ſed ſolùm, quod faciat aliquam præſumptionem ad inſtructionem iudicis, Ign. *in l. 1. §. impuberes, ſub n. 38. ff. ad Syllan.* Blanc. *de ind. num. 347. & ſeq.* Marſ. *in d. l. minore, ſub num. 42. ff. de quæſt. & in pract. §. diligenter, num. 8.* Boſſ. *de ind. nu. 62.* Clar. *qu. 22. verſ. vidi quandoq.* Bertaz. *conſ. 3. n. 5. in fin.* Farin. *conſ. 22. n. 16* & quando, & in quibus caſibus pupillus poſſit teſtificari Maſcard. *de prob. concluſ. 1246. volum. 3.* Et quid, ſi deinde effectus pubes an poſſit etiam teſtificari, de his, quæ vidit in pupillari ætate; Clar. *qu. 24. verſ. vidi quandoque.*

CAP.

CAPVT XI.

Senes quando poſſint torqueri.

SVMMARIVM.

1 *Senex non poteſt torqueri; licet aliqui reſtringant hanc concluſionem in ſene decrepito.*

2 *Senex decrepitus aliqui dicunt, vt dicatur per 70. annos, alij autem tenent per 60. annos, alij verò tenent vt reſideat in arbitrio iudicis.*

3 *Senex decrepitus, aliqui tenent, quod poſſit terreri, ſeu leuiter torqueri, quod omnino reprobat hîc author, & quid in crimine læſa maieſtatis, & ſimilibus.*

4 *Ætas quomodo probetur.*

1 IN hac quæſtione Aduocatus habet Regulam pro ſe, vt ſenes torqueri non poſſint, text. *in l. ſi quis in graui, §. ignoſcitur, ff. ad Syllan.* Gom. *de delict. c. 13. rubr. de tortur. reor. ſub n. 13.* Franc. Perſon. *de indic. ſub n. 15.* Clar. q. 64. *verſ. non enim debet*, vbi de communi, Modern. Rom. *q. 41. n. 14.* vbi de magis communi, & practicata opinione Bertaz. *conſ. 70. n. 31. & n. 40. vol. 1.* Viu. *commun. opin. verſ. ſenes ætatis decrepita*, vbi de communi, Bertaz. *conſ. 102. per totum, vol. 2.* & in tantum eſt verum, quod ſi ſenex fuerit tortus, & faſſus fuerit delictum, & confeſſionem ratificauerit, adhuc confeſſio ſibi non præiudicaret, Viu. *commun. opin. 698.* Baiard. *q. 67. n. 71.* licèt vbi ſubdat, quod ſenes caueant, ne fateantur, quia in practica dubitat, quod non obtinerent, de ſene multa ſcribit Ioan. Bot. *conſ. 15. n. 8. & ſeq.*

2 Sed aliqui videntur reſtringere huiuſmodi concluſionem in ſene decrepito, ſecus in non decrepito, Grammat. *deciſ. 34. n. 5.* quem ſequitur Clar. *q. 64. n. 21.* qui refert, quod Senatus iuſſit torqueri quendam Aloyſium ſexagenarium; & alium Michaëlem annorum 65. eo tamen modo, quo torqueri poterant. & ætas decrepita incipiat tempore annorum 70. & non priùs, Duen. *reg. 859. in 6. amplia.* Viu. *comm. opin. d. verſ. ſenex in fin.* Mod. Rom. *41. n. 26. in fin.* vbi de communi, Cabal. *in conſtit. March. lib. 4. c. 29. in lit. A, n. 11.* Bologn. *conſ. 48. n. 9.* vbi de communi, Fachin. *conſ. 96. n. 9. vol. 2.* vbi ſubdit ſenes eſſe immunes à tortura, quia laborant vitiis memoriæ, per Iod. *pract. crim. c. 41. n. 6.*

Alij autem tenent, quod ſenex dicatur ſexagenarius, vt in noſtris terminis firmat, Cyrill. *in ſumm. crim. rubr. 29. de quæſt. §. 2. ſub n. 1. verſ. ſenex autem*; Nouell. *in pract. ad defenſ. tit. de homic. ex quibus à pœn. mort. excuſ. num. 45.* & ſi ſit robuſtus, poſſit torqueri, alias non, Villagut. *in pract. crimin. lib. 7. cap. 4. concl. 4.*

Alij verò tenent, quod in iure cautum non ſit, quæ ætas excuſet à tortura, ſed arbitrio iudicis remittatur, Ioſeph. Ludou. *deciſ. Lucenſ. 13. n. 53. & ſeq.* vbi alios allegat, attenta valetudine, robuſtitate, & qualitate delinquentis, & delicti, Brun. *de indic. 4. p. n. 18.* Pariſ. de Put. *de ſyndicat. §. officialis poſuit ad cordam, num. 11.* Menoch. *de arbitr. caſu 59. num. 3.* Baiard. *q. 64. num. 69.* Claud. Bertaz. ad Patrem, *conſil. 102. in lit. B*, cuius opinioni ego quidem libenter adhæreo, & arbitror, quod ita ab omnibus iudicibus in practica ſit obſeruandum, à qua opinione nec etiam diſſentit Mod. Rom. *d. q. 41. n. 10. & ſeq.* & Villagut. vbi ſuprà.

3 Alij autem tenent, quod, licet ſenex non poſſit torqueri, & maximè decrepitus, poterit tamen terreri, ac leuiter torqueri, tali tamen tormento, quod in ſene cadere poſſit, Grilland. *de quæſt. tor. cap. 6. num. 8. & ſeq.* Anton. Gomez. *lib. 3. cap. 13. num. 3. & ſeq.* Clar. *de quæſt. 64. verſ. non etiam debet*, Franc. Perſonal. *de ind. & tort. ſub num. 15.* qui dicit, quod poterit aliquantulum eleuari à terra, & per ſpatium vnius Miſerere in tortura retineri.

Quod tamen ego nullo modo admitto in ſene decrepito, qui nullo tormenti genere torqueri poteſt, nec ferula cædi, vt poſt alios, quos allegat etiam, latè firmat Bertazzol. *in conſil. 102. num. 4. & 5.* vbi etiam teſtatur de communi, atque etiam ſubdit, quod, ſi fateretur delictum, ſibi non noceret, & de communi etiam teſtatur Suarez *in Theſaur. ſent. in verb. ſenex*, & Claud. Bertazzol. ad Patrem *in dict. conſil. 102. in littera B*, vbi etiam alios allegat, & teſtatur de communi, nec videtur diſſentire, Modern. Rom. *d. quæſt. 41. num. 19. in fine*, licet ſupra adductos non alleget, & dicat, ſenem decrepitum tormento ſubiicere, nil aliud eſſe, quam mortis periculum in eo experiri, prout mihi in Gubernio Terræ Caſſiæ contingit, quia volui torquere leuiter quandam mulierem de Caſtro Mucciæ foræ vetulam ſeptuagenariam, participem in homicidio filij commiſſo per eius filiam in nocte Natiuitatis D. N. Ieſu Chriſti, quæ poſtquam filium edidit, illum proiecit in quandam Ciſternam, & deinde poſt Baptiſmum ſusceptum obiit, & quia volebam habere veritatem contra dictam vetulam ſuper participatione dicti homicidij; cum eſſet valde grauata, poſtquam fuit funi ligata, & in altum eleuata aliquantulum, ſtatim defecit, cum aperto periculo ſuæ vitæ: Ideò caueant omnes iudices, ne incidant in huiuſmodi periculum. Sed forſan poſſent ſenes terreri deducendo eos ſub eculeo tantum, abſque tamen ligatura, vt dicit Caualcan. de Brach. *reg. part. 3. numero 126. verſic. eſt tamen.*

Et quamvis aliqui voluerint, quod in crimine læſæ Maieſtatis, hæreſis, & ſimilibus, ſenes decrepiti poſſint torqueri, Bologn. ad Suzar. *in tract. de indic. & tort. num. 15.* Simanch. *de Cathol. inſtit. cap. 65. num. 45.* Pegn. *in 3. part. Direct. Schol. 54. verſ. de illis*, Claud. Bertaz. ad Patrem *dict. conſ. 102. in littera B; in fin.* erit ſemper intelligendum dummodo dicti ſenes ſint robuſti, & non habeant corpus morbidum, & languidum, & per leuiſſimam torturam, vel per territionem, ſeu leuem deuerberationem, vt per Simanch. & Claud. & Bertaz. *vbi ſuprà*, & poſt Iul. Clar. firmat Card. Tuſch. *in littera T, concluſ. 327. num. 19.* vt ſenes decrepiti robuſti leuiter torqueantur, & Grammat. *d. deciſ. 34. in princ.* dicit, quod vſque ad 50. annos dicitur homo iuuenis, vſque ad 70. ſenex, & poteſt torqueri, & à 70. ſuprà dicitur decrepitus, & non poteſt torqueri, & ſequitur Card. Tuſch. *in littera T, concluſ. 327. num. 20.*

Ætas autem quomodo probetur; latè poſuit 4
Claud. Bertaz. *dict. conſil. 102. in littera A*, vbi refert probari coniecturis, ex libro Baptiſmatis, ex libro, vel ſcriptura patris, ex aſſertione matris, ex aſpectu, & habitu corporis, ac ſi teſtes deponerent per dictionem *circa*; & ibi quemlibet modum auctoritatibus exornat, & corroborat, & latè vide Maſcard. *de probation. concluſ. 66. & ſeq. volum. 1.*

CAPVT XIII.

Surdus & mutus an poſſit torqueri.

SVMMARIVM.

1 *Surdus mutus à Natiuitate non poteſt torqueri.*

1 SI reus fuerit Surdus, & mutus à natura, cum non poſſit damnari, niſi fuerit conuictus per teſtes, ideò non poteſt torqueri ad habendam veritatem ab eo, vt poſt Bald. firmat Brun. *de indic. p.2.q.4. n.27.* Franc.Caſſon.*de torm.c.10.n.5.*Grilland.*de quaſt. in 6. quaſt.n.7.* Baiard. *q.64. n.74.* & per eandem rationem idem firmat Anton. Gom.*tit. de delict.c.1.n.69. in fine*, Mod.Rom.*q.41.n.88. & n.91.* vide Sebaſt.Med.*in tract. de fortuit.caſibus,p.2.q.6.n.58.* Cattar. *de execut. ſent.c.2. n.44.* Ambroſ. *de mod.form. proceſſ. lib.6.c.6.* vbi in Schol. Franc. Bernard Mediol. qui tamen refert ſe vidiſſe coram Vicario iuſtitiæ torqueri quendam mutum in cauſa homicidij,vide etiam Dec.*tract. crim. p.1. lib.3.c.11. n.17.* & Farin. *q.88. n.159. & ſeq.* Quia tortura non eſt inferenda fruſtratoriè, & in caſu, in quo eius effectus nihil operetur, Dec.*reſp.18. n.55.lib.1.* Si verò fateatur delictum per ſigna mutus, an poſſit puniri, vide Iaſon.*in leg. diſcretis, n.10. C. qui teſtam. facer.* Pet. à Plac. *Epi om. delict. c. 32. n. 17. verſ. proximè*, Franc. Bernard. *in Schol. Tranq. Ambroſ. dict. c. 6. verſ. An poſſit criminaliter puniri*, Caualc. de Brach. *reg. p.3. n.127.* etiam tenet, vt non poſſit torqueri, licet extra torturam per ſigna poſſit depunere, & idem dicit eſſe in cæcis, & furioſis, Bald.*in l. vnica, n.12. C.de confeſſ.* Hier. Giach.*q.55.in littera F, in fine.*

CAPVT XIV.

Mulier prægnans an poſſit torqueri.

SVMMARIVM.

1 *Mulier prægnans, licet poſſit examinari tanquam teſtis, & tanquam principalis, tamen non poteſt torqueri, etiamſi eſſet prægnans ex alio, quam marito, & in carcere concepiſſet fraudulenter, ad euitandam torturam: nec poteſt terreri, etiamſi fuerit grauida per decem dies.*

2 *Mulier poſt partum editum non poteſt torqueri, niſi elapſis 40. diebus, & ſi infra dictum tempus torqueretur, & fateretur delictum, confeſſio huiuſmodi ſibi non noceret, & iudex puniretur.*

3 *Prægnantia quomodo probetur, & mulieri aſſerenti ſe eſſe prægnantem, creditur.*

1 LIcet cum muliere prægnante poſſit agitari proceſſus, & ipſa examinari tanquam principalis, & tanquam teſtis, Anton. Gom. *tit. de delict.c.13. n.37. in fine*, Marſill. *in tit. de quaſt.in princ.n.20. in fine*, ac etiam cogi ad iurandum, licet ſoleant dicere mulieres prægnantes, quod ipſæ non poſſint compelli ad iurandum,& teſtificandum,Capel.Tholoſ.*q.3. n.2. & ſeqq.*latè Baiard.*q.64.n.75.in fin. & q.95.n.5.* & latiſſimè Petr. Cabal. *in quaſt. crim. caſu 79. per tot. cent. 1.* qui ambo alios allegant. Tamen ſine dubio non poteſt mulier prægnans torqueri, Anton.Gom.*tit.de delict.c.13. num.3. & 37.* Iul. Clar.*q.64.n.22.* Carrer. *in pract.crim.in l.obſeruare, num.180. verſ.item excipitur*, Mod.Rom.*q.41.n.78.* Baiard. *q.64.n.76.* Fulu. Pacian. *de probat.lib.2.c.4.n.1.* Villag. *in pract. crim. lib.7. c.4. concl.5.* Card Tuſch. *in littera T, concl.128.num.21.* Caualc. de Brach. *reg. p.3. n. 126.* vbi ſubdit, vt nec poſſit terreri, ne metus cauſa abortum faciat.

Quæ concluſio eſt vera, etiamſi mulier eſſet prægnans ex alio, quàm marito, & in carcere fraudulenter ac doloſè concepiſſet, cauſa euitandæ torturæ, Brun.*de ind.q.4.2.p.n.3.* Anton. Gom.*d.c.13.num.37.* Baiard.*q.64.n.76.*Mod.Rom.*q.41.num.82.* Iodoch. *in pract.crim.c.41.rubr.qui à tort. ſint excuſ.n.6.*

Et procedit etiamſi eſſet grauida decem,vel viginti dierum tantum,& licet fœtus non ſit animatus,Brun. *d.q.4.n.4* Marſill. *in l. Edictum, n.27. ff.de quaſt.*Mod. Rom.*d.q.41.n.83.*Baiard.*q.64.n.76.*

Nec etiam poteſt terreri, ob timorem futuri abortus, Ant.Gom.*d.c.13.n.4.* Mod. Rom.*d.q.41.num.84.* Caualc. *d. p.3. num. 126.* Villag. *in pract. crim. lib. 7. cap.4. concl.5.*

Minuſque poterit torqueri poſt partum, niſi elapſis 40. diebus.Paul.Grilland.*d.quaſt.lib.4.q.6.n.7.*vbi alios allegat,Brun.*de ind.q.4.1.p.n.2.*vbi reddit rationem, Marſill.*d.quaſt. in princ.n.19.* Iul.Clar.*q.64.n.22.* Anton. Gom.*tit. de delict. c.13.n.3.* vbi de communi, qui omnes ita ſeruari de conſuetudine teſtantur, prout ita ſeruari in Curia teſtatur Mod. Rom.*d.q.41. n.79.*Petr.Pella *in tract.de tort. q.4. n.2.* Fulu. Pacian. *de prob.lib.2.c.4.n.1.* Card. Tuſch. *in lit. T, concl.328. n.21.* Caualc. de Brach. *reg. p. 3. n. 126.* vbi ſubdit, quod ſi non adeſſet periculum vitæ, iudex procedens ex brachio regio poterit tali conſuetudini derogare, & edito partu curare, vt per aliam alatur, & lactetur, ne iuſtitia remaneat impedita, & donec pareat, erit retinenda in carceribus ſuis expenſis, ſi modum habeat, ſin minus expenſis publicis, Caball. *in conſtit. March. lib.4. c.26. in lit. A, n.9.* Et ita etiam ego in facto obſeruaui, quia paſſus fui labi 40. dies, licet Ant.Gom.*d.c.13. n.3. in fine*, dixerit, eſſe relinquendum arbitrio iudicis, quando mulier, poſt editum partum, poſſit torqueri. 2

Et, ſi mulier prægnans, etiam poſt editum partum infra quadraginta dies torqueretur, & fateretur delictum, talis confeſſio non valeret, Marſill.*de quaſt.in princ.n.19. in fin.* Brun.*d. q.4.2.p.n.3.* vbi etiam plus dicit,quod iudex iſto caſu puniretur, quod talis confeſſio mulieri prægnanti non noceat, poſt alios,quos allegat Baiard.*q.64. n.77.* Fulu. Pacian. *d.c.4.n.1.* vbi concordantes allegat.

Ideò ſit cautus cauſæ defenſor, vt alleget in actis, 3 mulierem carceratam eſſe prægnantem, cum prægnantia non præſumatur, quia non eſt inſita à natura,& inſtet adhiberi obſtetrices, & peritos ad inſpiciendum, & iudicandum ſuper illius prægnantia, quod iſti periti exponant de eorum credulitate ſuper prægnantia dictæ mulieris, Caſſon. *in tract. de torm. c.10. rubr. qua perſon. torq. poſſ. & qua non, n.6. & 7.* Mod. Rom.*d.q.41.n.85.* latè Baiard. *q.64. n.78.* & de modo probandi prægnantiam, latè docet Maſcard.*de probat.concl.1125. per tot.lib.3.* & Fulu Pacian.*de probat. p.2.c.4. n.25. & ſeq.* Et ſi dixerint, non eſſe prægnantem, & fuerit torta, & ſecutus fuerit abortus, & iudex excuſabitur, Carrer.*in pract. crim. in 2. tract. de ind.& tort.§.circa tertium,n.34.*Pariſ. de Put.*de ſyndic. in verb. tortura, verſ. officialis poſuit ad cordam*, Baiard.*q.64.n.79.*Et ſi mulier dixerit,ſe eſſe prægnantem, iudex debet ſuperſedere in executione torturæ, cùm Bertach. *in repert.in verb. fœmina, n.13.* dixerit, quod ipſi mulieri credatur ſuper prægnantia per tres menſes, & quia agatur de facto proprio; ideò ſibi credi debeat ſecundùm, Ang.*in l. illud, n.2. ff. ſi pars hered. pet.* Fulu. Pacian. *de prob.lib.2.c.4.n.17.* vbi loquitur in terminis de tortura euadenda ex ipſa prægnantia:

gnantia:

gnantia: & ideò faciat deinda illam inſpicere per ipſos peritos, & in actis deducere eorum depoſitiones ſuper illius prægnantia, & ſecundùm eorum relationem ſa habebit circa inferendam, vel non inferendam torturam.

CAPVT XV.

Mulier prægnans an poſſit torqueri.

SVMMARIVM.

1 *Mulier lactans non poteſt torqueri, quod magis procedit, quando nulla alia nutrix reperiretur, qua alere poſſet puerum.*

1 ESt etiam regula pro parte negatiua, vt mulier lactans non poſſit torqueri, prout Senatus Mediolani in contingentia facti ſeruari mandauit, teſte Iul. Clar. *q.*64.*n.*22. Marſill. *in l. Edictum, n.*24. *ff. de quaſt.* Mod.Rom.*q.*41.*n.*80. Card.Tuſch. *in lit. T. concl.*328. *n.* 21. Et ita ego in quadam cauſa Peruſina homicidij Commiſſario in partibus tranſmiſſo mandaui obſeruari, vt non torqueretur mulier lactans tanquam teſtis in caput alterius, Caualc. de Brach. *reg. p.* 3. *n.*126. vbi plus ſubdit, vt nec etiam poſſit terreri, ne lac amittat.

Quod magis procedit, quando nulla alia nutrix reperiretur, quæ poſſet alere puerum, Marſill. *in tit. de quaſt. in princ. n.* 10. *mihi fol.* 3. & ſequuntur Carrer. *in pract. crim. in* 2. *tract. de ind. & tort.* §. *circa tertium, qua perſon. torq. poſſ. n.*34. *in fin.* Cortad. *in pract. tit. de negat. crim. & torm. n.*34. & iudex non debet curare, vt alia nutrix reperiatur ad effectum torquendi ipſam mulierem lactantam, niſi in caſibus atrocibus, & vbi aliter veritas haberi non poſſet, quàm per ipſam mulierem lactantem.

CAPVT XVI.

Infirmus, valetudinarius, ac aliquo morbo laborans, an poſſit torqueri.

SVMMARIVM.

1 *Infirmus, valetudinarius, vel aliquo morbo laborans non poteſt torqueri, & hic ponuntur plura exempla de diuerſis morborum generibus, & quid facere debeat in propoſito Aduocatus.*

2 *Febri quartana laborans poteſt torqueri poſt diem febris.*

3 *Notarius debet ſcribere omnia quæ fiunt per reum in tortura, & ſi deficiat, & modum deficientiæ.*

4 *Tortus patiens ſyncopem in tortura an amplius ſit torquendus.*

1 ESt regula firmiſſima, quod infirmus, valetudinarius, ac aliquo morbo laborans non poſſit torqueri, Caſſon. *de torm. c.*10. *rubr. qua perſon. torq. poſſ. & qua non, n.*8. quia tortura non debet inferri, quando eſſet periculum, vt tortus remaneat læſus in corpore, na periculum vitæ incurrere valeat, *l. quaſtionis modum. ff. de quaſt.* Ioſeph. Ludou. *deciſ. Lucenſ.* 13. *n.*52. Ladercb. Imol. *conſ.*184. *n.*1. qui loquitur in eo, qui erat brachio debilitatus, Dec. *reſponſ.* 63. *n.*138. *vol.*2. poſt Gramm. *conſ.*40. *n.*37. qui loquuntur in eo, qui paritur axundationem venæ in pectora, vel difficultatem anhelitus, & idem Gram. *dec.* 56. *num.*6. & Dec. *d. reſponſ.*93. *n.*118. *verſ. Item deponunt*, loquuntur in eo, qui morbo Gallico laborat; nec poteſt torqueri, ille qui in tortura ſyncopem patitur, Decian. *reſponſ.*93. *n.*139. *vol.*2. vbi etiam ſyncopem, ex auctoritate Galeni, dicit procedere ex paſſione cordis ferè ſuffocati, proueniente ex dolore, vel corporis cruciatu. Sed atit conſultum Aduocato, vel defenſori, vt in actis alleget, & deducat, ac etiam ſe offerat velle probara carceratum eſſe impedimẽtum, vel morbo laborare, propter quem torqueri non poſſit, ſine euidenti periculo vitæ cùm infirmitas, & debilitatio, ac impedimentum ſit deducendum, ac probandum per allegantem, quia infirmitas corporis non præſumitur, cùm ſit ferè contra naturalem curſum. Fulu. Pacian. *de probat. lib.* 1. *c.*54. *n.*8. Niſi tamen ex ſignis apparentibus de ea conſtaret, vel quia eſſet reus aliquo brachio debilitatus, morbo euidenti erniæ laboraret, aliquam euidentem poſtremam haberet, vel quid ſimile, & tunc debet iudex recurrere ad Iudicium Medicorum, & peritorum, & ſecundùm eorum relationem in actis radactam torquebit, aut non torquebit ipſum inquiſitum, Caſſou. *de torm. c.*10. *rub. qua perſon. torq. poſſ. & qua non, n.*8. quem ſequitur Ioſeph. Lud. *deciſ. Lucenſ.* 13. *n.*5. Mod.Rom. *q.*41. *n.*93. latè Card. Tuſch. *in lit. T, concl.*326. *n.*22. latè Caualc. de Brach. *reg. p.*3. *n.*141. & Ioan. Anton. de Nigr. *ſuper cap. Reg. cap. frequens, n.*39. dicit, quod Aduocatus rei debeat inſtare, vt ipſe reus exhibeatur peritis, qui deinde faciant atteſtationem de eius infirmitate, debilitatè, & complexione ad hoc vt poſſit apparere, ſi valeat tormenta ſuſtinere, & quanta.

2 Sunt tamen aliqui, qui volunt, quod iudex poſſit torquere illum, qui febre quartana laborat, dummodò torqueatur leuiter ſine ſquaſſata, ſeu ſtrappata, & non in die febris, ſed poſt diem febris, vt poſt Franc. Marc. *deciſ.*790. *per tot.* firmat Baiard. *q.*64. *num.* 73. Cauale. de Brach. *reg. p.*3. *n.*117. Ego autem arbitror, quod tutius iudex faciat, ſi in hoc etiam adbibeat iudicium peritorum: Et quomodo iſti periti deponera debeant, & quot eſſe debeant latè dixi ſuprà *in defenſ. circa corpus delicti.*

3 Si verò dum eſt reus in tormentis deficiat, Notarius debet diligenter adnotare, & deſcribere modum deficiendi, quomodo ab ipſis tormentis deponatur, ac atiam deſcribat aſperſionem aquæ, vel aceti in faciem torti, vel alia remedia adhibita, vt poſt Iul. Clar. *q.*64. *verſ. iudex autem*, firmat Ambroſ. *de mod. form. proceſſ. inform. lib.*4. *c.*14. *n.*1. *& ſeqq.* vbi ponit ſigna veræ, & non diſſimulatæ deficientiæ, vt ſi reus ſpumas ex ora emittat, ſi nimis palleſcat, ſi nimium in ſudorem vertatur, ſi loqui nequeat, & ſimilia, ſed, ibi dicit, quod iudex non debet eſſe nimis promptus, & credulus in dimittendum reum à tormentis, ſed faciat funem ſquaſſati, nares torti ſulphure, vel charta, vel petiis lineis, aut aliis ſimilibus accenſis ſuffumigare: ſed melius ſubiungit, ne iudex ſit adeò incredulus, vt retineat raum in tormentis, & deinde ſequatur aius mors: ideò tutius erit, quod ſtatim, quod reus incidat in ſyncopem, dimittatur à tortura, & oſtendatur peritis, & habita eorum relatione, deinde iudex ſecundùm eam circa ipſum reum ſe babeat.

4 Et detecta vara ſyncope, adiuncta corporis rei valetudine, diceretur ſufficiens tortus, ita quod ampliùs non erit torquendus, Intrigl. *deciſ.* 12. *num. ſeq.* Manr. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. q.*42. *n.*15. qui ſubdunt magis procedere quando fuit admuſſus à tormento per iudicem, abſque illa proteſtatiune animo repetendi torturam, ſuper quo Aduocati inuigilent, quia vt plurimum iudices territi ex ſyncopa inquiſiti, non animaduertunt apponete dictam clauſulam, & ago, vt verum fatear in tali negligentia incidi alias, cum caſus in torto mihi contigerit, qui

per

per ſyncopem io tormento defecit, dum in primis annis officia exercere incepit.

CAPVT XVII.

Epiſcopi, & alij in dignitate magna poſiti, non poſſunt torqueri.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non poteſt torqueri, etiam quod laborent contra eum indicia.*
2 *Poſiti in magna dignitate, vt Illuſtriſſ. & Clariſſimi. non poſſunt torqueri.*
3 *Exiſtentes in aliquo magno Magiſtratu non poſſunt torqueri.*
4 *Nobiles torqueri non poſſunt, licet de conſuetudine aliter ſeruetur.*
5 *Decuriones, & eorum filij, & nepotes non poſſunt torqueri, & qui dicantur Decuriones.*
6 *Doctores, & Aduocati non poſſunt torqueri.*
7 *Milites non poſſunt torqueri. Et quid in omnibus ſeruetur de conſuetudine.*
8 *Vtilis Reipublica non poteſt torqueri.*

1 QVoniam vidi multos Epiſcopos in Curia vexari, & carcerari, ac ſuper delictis eis impictis indiciis grauati. Ideò non ſemel in Curia dubitatum fuit, an pro habenda veritate poſſint torqueri. Et an Aduocatus ſciat, quod poſt Paul. de Eleazar, Brunor tradit io ſuo *tract. de ind. & tort. 2. p. q. 4. n. 19. in fine*, cùm Epiſcopi ſint in culmine dignitatum. *cap. venerabili, de prabend.* & ob id oon poſſint torqueri, & ſequitur Mod. Rom. *q. 41. n. 92.* qui tamen ſubdit, quod ipſe meminit fuiſſe quendam Epiſcopum tortum, & deinde abſolutum, cùm in tortura ſuſtinuerit, de cuius dicto ego diligenter informationem aſſumpſi à veteribus verſatis io Curia, & à nemine potui notitiam habere de dicto Epiſcopo ita torto, iuxta aſſertionem d. Farin. Sed nec ego in facto habui, nec ab aliis audiui vnquam Epiſcopos fuiſſe tortos, quamvis eſſent de delictis grauibus imputati, ſed alio modo per viam iuris fuiſſe punitos, nempe ex eiſdem indiciis laborantibus contra eos ad torturam fuiſſe condemnatos ad pœnam extraordinariam, nempe in pecuniariam, io ſuſpenſionem, & in aliquam honeſtam relegatiooem: & poſſem plura exempla recenſere, quæ honeſtatis cauſa omitto. Et quod poſſint ex eiſdem indiciis in aliquam pœnam condemnari, cum ob dignitatem perſonæ non poſſint torqueri, facit doctrina Bald. *in l. fin. C. de probat. in l. milites, n. 6. C. de quaſt.* Brun. *de indic. & tort. 4. q. 1. p. verſ. notandum tamen*, Ant. Gom *tit. de delict. c. 12. n. 26. in fine*. Sed pro declaratione iſtius dicti Ant. Gom. vide infrà *in hac defenſ. c. 41. in fine*.

2 Idemque erit obſeruandum in omnibus aliis poſitis in magna dignitate, qui ob eam poſſint vocari Illuſtriſſimi, ſeu Clariſſimi, qui minimè poſſunt tormentis ſubiici, *l. nullus. C. ad l. Iul. Maieſt. l. ſi verum, C. de dignit. lib.* 12. Marſill. *in l. edictum, n. 7. ff. de quaſt.* Brunor. *de indic. 2. q. 4. n. 23.* Ludoch. *in pract. crimin. c. 61. rubr. Qui à tort. ſint excuſandi, n. 2.* Ant. Gom. *tit. de delict. c. 13. ſub n. 3. verſ. item reperitur*, Mod. Rom. *q. 41. n. 70.* Guid. de Suz. *de indic. num. 9. & 16.* Boſſ. *tit. de indic. ante num.* 110. *& de tortura teſt. n. 17.* vbi de communi, vt noo poſſint torqueri nec in ſe, nec in alios, Iul. Clar. *q. 64. verſ. Item quaro nunquid*, vbi teſtatur etiam ita fuiſſe ſeruatum in cauſa cuiuſdam Hieronymi Pecoratij Feudatarij. licet ego viderim hic in Curia, cum maxima admiratione omnium, condemnari quendã non paruum feudatarium in pœnam trium ictuũ funis publicè ſibi irrogandorũ; licet deinde talis ſententia noo fuerit executa, forſan ex recta Iuſtitia Sũmi Põtificis Clementis octaui.

Idemque volunt Doctores procedere in exiſtente 3
in aliquo magno Magiſtratu, durante dicto Magiſtratu per text. *in l. Diue Marco, C. de quaſt.* qui loquitur in eminentiſſimis viris, Iod. *in pract. crim. c. 41. rubr. qui à tort. ſint excuſ. n. 2.* qui loquitur in officialibus Principum, & in Rectoribus Ciuitatum, Marſil. *in l. edictum n. 19. ff. de quaſt.* Carrer. *in pract. crim. in 2. tract. de indic. & tort. §. circa tertium, qua perſon. torq. poſſ. n. 40.*

Ac idem affirmant in perſonis nobilibus, *dicta lege* 4
nullus, verſ. generis, C. ad ſol. Iul. Maieſt. Ant. Gom. *tit. de delicti, c. 13. ſub n. 3.* vbi teſtatur ita apud eum communiter practicari vigore legum illius Regni in nobili vulgo nuncupato Hydalgo: idẽ dicit obſeruari in Hiſpania, Couar. *var. reſol. lib. 2. c. 9. n. 4.* Tiraq. *de nobil. c. 20. n. 133.* Bertaz. *conſ. 251. n. 44. in fin. lib. 2.* licet de conſuetudine in multis locis contrarium ſeruetur, vt nobiles torqueantur. vt in Francia ſeruari teſtatur Tiraq. *d. c. 20. n. 134.* Mediolani, teſtatur Iul. Clar. *q. 64. verſ. vlterius quaro.* Et io Statu Eccleſiaſtico, ac in Vrbe Mod. Rom. *q. 6. n. 75. & ſeq.* Quamvis, ibi ſubdat, quod in hoc oobiles apud oos habeant prærogatiuam, vt grauiora indicia contra eos requirantur ad torturam inferendam, quàm requirantur in aliis, qui non ſint nobiles.

Nec etiam Decuriones, & eorum filij, ac nepotes 5
poſſunt torqueri, *l. fin. C. de Decur. lib. 10. l. Diuo Marco. C. de quaſt. lege Decuriones, C. eod.* Aot. Gom. *de delict. c. 13. n. 3.* vbi de communi, Duen. *reg. 190. in princ.* Corrad. *in pract. rubr. de negot. crim. num. 34. & n. 38 in lit. de Decu. num.* 106. Rom. ſing. 494. Guid. de Suzar. *de ind. & tor. num.* 16. Et noſtra tempeſtate etiam Decuriones non torquentur, Duen. *d. reg* 190. *in 9. ampl.* cum aliis adductis per Moder Rom. *in q. 41. n. 58.* qui Doctores exemplificant in Conſiliis, Prioribus, Antianis, ſeu Conſeruatoribus ciuitatis Baiard. *q. 64. nu. 66.* Qui Modern. Roman. ibi ponit duas alias ampliationes cum ſex limitationibus, & illa præcipua eſt, vt de conſuetudine non ſeruetur, ſed indiſtinctè torqueantur, tam durante officio, quam illo finito & maximè durante officio, quando verum præiudicium Fiſco, vel cauſæ inferretur, vel timeretur oriri ſcandalum, vel tumultum in populo: Sed ſi talis conſuetudo in aliquibus locis non vigeret non eſt recedendum à ſupradicta communi opinione.

Idemque affirmant procedere in Doctore, vel Ad- 6
uocato, *l. milites, C. de quaſt* Iul. Clar. *q. 64. verſ. quaro an Doctores*, Petr. Leonard. *in tract. de priuil. Doct. 2. part. in princ.* Brun à Sol. *conſilio vnico crim. n.* 180. Rimin. iun. *in conſ. 290. n. 17. & ſeq. lib. 3.* Cartar. *de interrog. reis, lib. 4. c. 1. n 49.* Cæphal. *conſ. 164. n. 8. lib. 2.* vbi ampliat, vt non poſſit torqueri, ſi vt teſtis vacillauerit, Eugeo. *conſ. 43. n. 87.* Baiard. *q. 64. n. 65.* Fab. Turret. *conſ. 15. n 46.* vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi. Quæ opiuio maximè procedit in Doctoribus actu legentibus, ſeo Aduocatis certi Collegij, ſeu ordinis, cum dignitate, provt in Vrbe ſunt Aduocati Conſiſtoriales, Mod. Rom. *q. 41. n. 40. & ſeq.* vbi poſt alios, quos allegat, firmat veriorem eſſe opinionem. vt omoes Doctores, & Aduocati etiam actu non legentes, & qui non fuerint collegiati, etiam ſi fuerint imperiti, & munus Aduocationis ampliùs non exerceant, non debeant torqueri, ne Doctoratus dignitas dehoneſtetur, cæteriſque eiuſdem ordinis iniuria inferatur, Iacob. Ben. *de priuil. Doct. priuil. 39. n. 7.* Et ſi de facto fuiſſent torti, & faſſi fuiſſent delictum, talis confeſſio eis non præiudicaret, Fab. Turret. *conſ. 55. n. 37.* etiam quod eſſet ratificata Doct. adducti, per Baiard. *d. q. 64. num. 61.*

n.61. vbi ſubdit ; tamen Doctores caueant, ne fateantur, quia ſolis exceptio ſibi parum prodeſſet.

Licet de conſuetudine in multis locis non ſeruetur, vt de conſuetudine totius Italiæ teſtatur Franc. Caſſon. *in tract. de torm. c. 10. rubr. quæ perſon. torq. poſſ. & quæ non, n. 14.* & totius Status Eccleſiaſtici, ac Vrbis teſtatur Mod. Rom. *in q. 41. n. 56.* vbi plus ſubdit, quod aliter ſeruare eſſet male facere, præſertim in enormibus, vt in crimine læſæ Maieſtatis, priuati carceris, & falſi, in quibus, etiam circumſcripta dicta conſuetudine de iure communi poſſunt torqueri, Dec. *reſponſ. 93. n. 135. lib. 3.* Cæphal. *conſ. 164. n. 8.* Cartar. *de interrog. reis, lib. 4. c. 1. n. 49.* Eugen. *conſ. 63. num. 89.* Baiard. *d. q. 64. n. 61.* vbi alios allegat, & teſtatur ita vidiſſe ſeruari, vt in iſtis grauibus delictis Doctores torqueantur, ſed quod indicia requirantur, quod ſint probabilia, ita vt ſola eorum confeſſio deficiat, & idem firmat Vulpel. *reſp. 141. in princ.* Sed licet Doct. teneant, quod Doctores antequam torqueantur, debeant degradari, quos refert Farin. *d. q. 41. n. 44.* tamen ibi *ſub n. 45.* dicit de conſuetudine non ſeruari, prout verè hic in Curia non ſeruatur.

Sed ſi in aliis criminibus non vigeret talis conſuetudo, non debent Doctores torqueri, cùm non deſint Doct. qui teneant etiam dictam conſuetudinem non eſſe ſeruandam, Iul. Clar. *q. 64. verſ. quæro an Doctores,* Vulpell. *reſp. 141. n. 10.* Brun. *in ſuo vnico conſil. crim. n. 181.* Eugen. *conſ. 63. n. 88.* Cartar. *de interrog. reis, lib. 4. c. 1. n. 49.* Ben. *in tract. de priuil. Doct. priuil. 39. n. 3. verſ. extenditur primò.* Fab. Turret. *conſ. 15. n. 46.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi. Et in omnem caſum Doctores non debeant torqueri, niſi contra eos laborent vrgentiora, & grauiora indicia, quam requirantur contra alios non Doctores, Eug. *conſ. 63. n. 89.* Ben. *in tract. de priuil. Doct. priuil. 40. n. 2.* à qua in pract. non eſt recedendum, quia eſſet contra omnem iuris, & æquitatis rationem : teſtatur Mod. Rom. *q. 41. n. 48.*

7 Ac milites etiam minimè torqueri poſſunt, *l. milites, C. de quæſt.* Iul. Clar. *q. 64. verſ. quæro etiam,* Anton. Gom. *tit. de delict. c. 13. n. 3.* vbi de communi, Marſill. *in l. edictum, n. 17. & n. 23. ff. de quæſt.* Rom. *ſing. 494.* Guid. de Suz. *in tract. de indic. n. 17.* Brun. *de indic. 2. p. q. 4. n. 19.* Hier. Hiſpan. *comm. contr. comm. q. 609. n. 1.* Et procedit etiam in militibus noſtri temporis, ſecundùm magis communem opinionem, Paul. Gril. *de quæſt. & tortura, q. 6. n. 3.* Boſſ. *tit. de indic. n. 104.* Rom. *d. ſing. 494.* cum aliis adductis per Mod. Rom. *q. 41. n. 12. & ſeqq.* quæ magis communis opinio non intelligitur de militibus priuatis, qui modo ſub vno Præfecto, modò ſub alio militant, & ſtipendia accipiunt, ſed in Equitibus, & Capitaneis, Boſſ. *vbi ſuprà,* Iul. Clar. *d. q. 64. verſ. quæro etiam in fine,* Iodoch. *in pract. crim. c. 4. n. 2.* qui loquitur in Equite Laureato, Ben. *de priuil. Doct. priuil. 38. n. 3. & ſeq.*

Sed quicquid ſit de iure, de facto, & de conſuetudine Equites, & Capitanei Militiæ torquentur, vt teſtatur vidiſſe ſeruari Veronæ, non ſolùm in criminibus exceptis, ſed etiam in non exceptis, Nicol. Pegn. *in add. Rom. d. ſing. 494.* & per totam Italiam, teſtatur Caſſon. *in tract. de torm. c. 10. rubr. quæ perſon. torq. poſſ. & quæ non, n. 4.* Et in Vrbe, ac toto Statu Eccleſiaſtico, Mod. Rom. *q. 41. n. 34. & 35. in fine.* Sed mihi non diſplicet opinio Hier. Giach. ad Clar. *in q. 64. in verb. torqueri,* relata etiam per Card. Tuſch. *in lit. T, concl. 327. n. 12.* vt iſtæ perſonæ priuilegiatæ non torqueantur, ſaltem erit admittenda in criminibus non exceptis.

Ac etiam vtilis Reipublicæ non poteſt torqueri, cùm illi vita ſeruanda ſit, etiamſi crimen morte dignum commiſerit, *l. ad beſtias, ff. de pœn.* Marſill. *in §. expedita, num. 24. in pract.* Barzand. *reg. 32. num. 3.* Petr. Pella *de tortura, quæſtione tertia, numero 21.*

CAPVT XVIII.

Tortura adhibita in perſonis priuilegiatis quid operetur.

SVMMARIVM.

1 *Tortura adhibita in priuilegiatis, qui de iure non poſſunt torqueri, nil operatur.*

2 *Perſonæ priuilegiatæ poſſunt de facto iudici reſiſtere, ſi illas iudex torquere vellet.*

3 *Perſonæ priuilegiatæ nec terreri poſſunt, diſtingue tamen, vt hic per Authorem.*

4 *Perſona priuilegiata in crimine læſæ Maieſtatis poſſunt torqueri, ſi ſint priuilegiatæ ratione dignitatis, vt Decuriones, Milites, & ſimiles, ſecus ſi ſint priuilegiatæ ratione perſonæ, propter minorem ætatem, prægnantiam, vel valetudinem.*

5 *Perſona priuilegiata non poſſint torqueri, niſi conſulto Principe.*

6 *Perſona priuilegiata, cùm non poſſint torqueri; tamen ſi eſſent grauatæ indiciis ad torquendum, debent damnari aliqua pœna extraordinaria.*

IN iſta quæſtione Aduocatus habet intentionem fundatam, vt ſi fuerit tortus, qui de iure torqueri non poterat, & faſſus fuerit delictum, non poſſit ex dicta confeſſione puniri, etiamſi fuerit ratificata, cum tortura illa ſit contra ordinem, & diſpoſitionem iuris, Ant. Gom. *tit. de delict. c. 13. n. 4. verſ. in tantum eſt verum,* Marſill. *in l. Edictum n. 25. & n. 30. ff. de quæſt.* Brun. *de indic. 2. p. 4. n. 3.* vbi loquitur in confeſſione mulieris prægnantis, Caſſon. *de torm. c. 10. rub. quæ perſon. torq. poſſ. & quæ non, n. 6. & n. 13.* qui loquitur de confeſſione ſenis torti, Carrer. *in pract. crim. in 2. tract. de indic. & tort. & circa 3. n. 20.* qui loquitur de confeſſione nobilis & idem firmat poſt alios quos allegat Hier. Hiſp. *comm. contra comm. q. 619. n. 1.* Et generaliter loquuntur Doct. adducti per Vio. *comm. opin. verſ. ſenis ætatis decrepiti,* vbi de communi, Bertaz. *conſ. 70. n. 31. in fine, tom. 2. crim. diuerſ.* Mod. Rom. *q. 41. n. 95.* Boſſ. *de indic. n. 120.* Petr. Pella *in tract. de tortura, q. 3. n. 21. verſ. & notandum eſt,* Baiard. *q. 64. n. 61.* vbi loquitur in confeſſione Doctoris torti, ſed ibi ſubdit, quòd caueant Doctores ab iſta exceptione; quia ſibi parum prodeſſet, Alex. Trentacinq. *conſ. 20. n. 16. p. 2.* 1

Et iſtæ perſonæ priuilegiatæ, ſi de facto iudex vellet illas torquere, poſſunt etiam de facto iudici reſiſtere, cùm agatur de actu irreparabili, text. *in l. omnes iudices in fine. C. de Decur. lib. 10.* Marſill. *in l. edictum, n. 7. ff. de quæſt.* Grammat. *voto 1. n. 15. voto 13. n. 34.* cum aliis adductis per Mod. Rom. *q. 41. num. 99.* vbi de communi, & *ſub n. 96.* dicit etiam poſſe iudicem puniri; de quo latè dicam infrà cap.... 2

Quæ perſonæ priuilegiatæ, nec minùs poſſunt terreri, nec leuiter torqueri. latè Ant. Gom. *tit. de delict. c. 13. n. 14. verſ. ſed in contrarium,* & quia aliter alij tenent. vt iſtæ perſonæ poſſint terreri, vel leuiter torqueri, vt eſt videre per Anton. Gom. *d. num. 4.* Cartar. *in pract. crim. tit. de negat. crim. & torment. n. 37. & n. 41. verſ. 2. eſt gradus.* Ideò pro vera declaratione iſtius neceſſarij articuli, iudex ſciat, & benè notet, ac obſeruet, vt ſi agatur de illa territione verbali, leui, & remota ab ipſa tortura, & tunc 3

Doctores

Digitized by Google

Doctores faciunt regulam, vt omnes perſonæ, quamuis priuilegiatæ poſſint ita verbaliter terreri: text. *in l. ſi cum apud latronem, §. quæſt. ff. de iniur.* Ant. Gom. *in c. de delict. c. 13. n. 1. in princ.* vbi loquitur de Illuſtribus, & Clariſſimis, & ſequitur Ben. *de priuil. Iuriſconſ. priuil. 39. n. 4.* Si verò agatur de illa territione reali, & proxima torturæ, quæ fit per ductionem ad locum torturæ, per ſpoliationem, ligationem, ac funi applicationem, & tunc ſi ſimus in perſonis prohibitis torqueri, ratione perſonæ, & dignitatis, vt ſunt Doctores Milites, Decuriones, & alij ſimiles, & iſti ſicut non poſſunt actu torqueri, nec etiam poſſunt per talem realem territionem concuti, vel terreri, Anton. Gom. *d. c. 13. n. 4. verſ. Aliquando quis,* & ſequitur Ben. *de priuil. iuriſconſ. priuil. 30. n. 4.* vbi loquitur in Doctoribus, & adducit etiam Rip. *in l. Centurio, n. 14. ff. de vulg. & pupill.* Idemque erit in priuilegiato ratione, & beneficio alterius, vt in muliere prægnante, propter periculum partus, Ant. Gom. *d. c. 13. n. 4. verſ. & ita debet procedere.* Si vero ſimus in perſonis priuilegiatis, propter corporis debilitatem, vt in minore, tunc poſſunt actualiter terreri, Anton. Gom. *d. c. 13. n. 4. verſ. ego tamen,* & ſequitur Mod. Rom. *q. 41. n. 105. & ſeq.*

4 Sed videtur inter Doctores controuerti, ſi iſtæ perſonæ priuilegiatæ poſſint torqueri, quando agitur de crimine læſæ Maieſtatis, hæreſis, proditionis, falſi, priuati carceris, ſimoniæ, & de aliis ſimilibus criminibus grauibus, & exceptis, & videntur omnes concludere communiter, vt in iſtis caſibus nullum habeant priuilegium, ſed omnino torqueri valeant, vt teſtantur Ant. Gom. *d. c. 13. n. 3. circa fin.* Port. Imol. *conſ. 96. n. 44.* Franc. Perſon. *de ind. & tort. n. 15.* Vulpell. *reſponſ. 141. n. 11.* Modern. Roman. *q. 41. num. 100.* Ben. *de priuil. iuriſconſ. priuil. 39. n. 10. & ſeq.* Cartar. *de interrog. reor. lib. 4. c. 1. n. 94.* Eugen. *conſ. 13. n. 89.* Petr. Pella *in tract. de tort. q. 3. num. 20.* vbi concordantes allegat Peregr. *conſ. 2. n. 110. lib. 2.* dicit, quod poſſint torqueri in crimine Magiæ, & in aliis criminibus exceptis, & *ſub n. 111.* dicit, in aliis criminibus dignitatem excuſare à tortura, niſi deliquerit in officio, Clar. *q. 64. num. 16.* quæ declaratio non placet Vulpel. *reſponſ. 141.* & Farin. *q. 4. num. 49.* vt priuilegium dignitatis amittatur antequam conſtet de delicto, & eandem dubitationem facit idem Peregr. *d. conſ. 2. n. 111.*

Quæ communis opinio declaratur, vt procedat in priuilegiatis ratione dignitatis, vt ſunt Decuriones, Magiſtratus, Doctores, & ſimiles, ſecus vero eſt in illis, qui habent priuilegium ratione perſonæ propter ætatem minorem, & ſenilem, & propter prægnantiam, vel propter valetudinem, morbum, vel debilitationem membri, quia iſti non poſſunt torqueri, etiam in ſupra dictis criminibus exceptis, cum ſemper militet eadem ratio impedimenti, vt declarat Ant. Gom. *d. c. 13. num. 3. in fine,* & ſequitur Ben. *d. priuil. 39. n. 12.* licet alij videantur indiſtincte tenere, vt etiam minores, ſenes, in iſtis criminibus torqueri poſſint propter immunitatem criminis, vt teſtatur Brun. *de indic. 2. p. q. 4. n. 16. de torm. c. 10. rubr. qua perſon. torqueri poſſ. n. 20.* Guid. de Suz. *de indic. n. 15.* vbi Bologn. *in addit. n. 16.* Duen. *reg. 259.* Franc. Perſon. *de indic. n. 15. verſ. ex quo ſenes,* Cartar. *de interrog. reor. lib. 4. c. 1. n. 49. circa fin.* de magis communi teſtatur Mod. Rom. *q. 41. n. 109.* quam opinionem in practica nullo modo dicit eſſe obſeruandam, neque ſequendam, quando ex ipſa tortura poſſet imminere periculum mortis, ſuper quo erit adhibendum iudicium Medicorum, & peritorum, quod magis erit dicendum in muliere prægnante, quæ in quocumque caſu nullo modo poteſt torqueri, nec terreri, cum ſemper vigeat periculum vitæ; & abortus: In aliis verò valetudinariis, & infirmis idem poſſe dici, dummodo infirmitas non ſit de febre quartana, & in minoribus, & ſenibus, quod poſſet deueniri ad moderatam torturam, quando minores eſſent xxv. annorum, ſi verò eſſent proximi pubertati, & non excederent xiv. annum, tunc debeant ſolummodo terreri, vel ferula cædi & ſenes & maiores xiv. annorum non ſint torquendi, ſicut torquentur alij maiores, & ita erit in practica obſeruandum, prout ſemper obſeruari vidi à bonis iudicibus.

Et in omnem caſum iſtæ perſonæ priuilegiatæ non debent torqueri, inconſulto Principe, per text. *in l. nullus, C. ad l. Iul. Maieſt.* Brun. *de ind. d. 4. p. n. 25.* Duen. *reg. 90.* Mod. Rom. *d. q. 41. n. 110.* Ben. *d. priuil. 39. n. 14. verſ. octauo fallit,* Hier. Giach. ad Iul. Clar. *q. 64. in verb. torquere,* Card. Tuſch. *in lit. T, concl. 328. n. 11.* Niſi eſſemus in iudice habente vices Principis, vel brachium regium, Caualcan. de Brach. *reg. p. 3. num 125. & 129.* 5

Ne autem delictum in iſtis perſonis euadat impunitum, ex eiſdem indiciis ex quibus poſſent torqueri, ſi non eſſent priuilegiati, debent condemnari in aliquam pœnam extraordinariam pecuniariam, vel exilij Ant. Gom. *de delict. c. 13. n. 28. in princ. & verſ. non obſtantibus.* 6

C A P V T XIX.

Tortura à quibus perſonis inchoanda ſit.

S V M M A R I V M.

1 *Tortura, quandò plures ſunt torquendi, incipi debet ab illo, à quo faciliùs poſſit haberi veritas.*

2 *Item eſt incipienda à timidiori, viliori, debiliori, & iuniori.*

3 *Item eſt incipienda à vicino, & proximiori delicto. item à fœmina, item ab eo, qui habet turpe nomen, & hic ponuntur plura exempla turpis nominis.*

4 *Item ab eo qui eſt ſolitus delinquere. & eſt malæ famæ. & eſt magis ſuſpectus; item à filio in præſentia patris; item ab eo; contra quem laborant plura, vel fortiora indicia; item ab eo, qui primo reperit cadauer occiſi; & tandem reſidens in arbitrio iudicis; à quo ſit incipiendum.*

QVando pro eodem delicto eſſent plures imputati, & laborarent indicia contra omnes ad torturam, iudex incipiat ab illo, à quo faciliùs poſſit veritas haberi Guid. de Suz *in tract. de indic. & tortur. num. 22.* vbi Bologn. *in add* ſe ipſum multum commendat *ſub num. 24.* & allegat Bart. *in l. quoties, Cod. de naufrag. lib. 10.* Marſill. *in tract. de quaſt. in princ. num. 1.* Iul. Clar. *q. 64. num. 28.* Marſill. *in pract. crimin. §. expedita, n. 25.* & adducitur text. *in l. 1. §. Item Diuus, & in l. vnius in princ. ff. de quaſt.* Franc. Perſon *in tract. de indic. n. 4. verſ. ſecundò quando plures ſunt,* Laurent. Term. *caut. 283.* Card. Tuſch. *in lit. T. concl. 327. n. 3.* Petr. Pella *in ſuo paruo tract. de tortur. q. 5. n. 1.* Ambroſ. *de mod. form. proceſſ. inform. lib. 4. c. 6. n. 1.* Caball. *ſuper conſtit. March. lib. 4. c. 29. in lit. A, n. 18. gloſſ. 2.* Villagut. *in pract. crimin. cap. 9. lib. 7.* 1

Hinc infertur primò, quod debeat iudex incipere ab illo, qui ſit timidior, vilior, ac debilior, cum ab eo potiùs veritatem ſperare debeat quàm à fortiori, & digniori, Angel. *in l. fin. n. 4. verſ. Secundo quando plures, ... ff. de* 2

ff. de quaſt. Guid. de Suz. *in tract. de ind. n. 22.* vbi Bolog. *in addit.* Iul. Clar. *q. 64. n. 28.* Dec. *reſpon. 115. n. 5. vol. 3.* Card. Tuſc. *in lit. T, concl. 327. num. 2. & ſeq.* vbi *ſub n. 1.* dicit, quod ſi eſſet in eadem cauſa torquendus teſtis, & Notarius, erit incipiendum à teſte, tanquam viliori, cùm Notarius dicatur perſona authentica, & allegat Bal. *in conſ. 55. lib. 1.* Villagut. *d. c. 9.*

Ac etiam ſit incipiendum à iuniori, & non ſeniori, cùm iuuenis ſit minùs ſtabilis, *l. 1. in pr. & l. ex libero, ff. de q.* Guid de Suz. *d. tract. de indic. n. 24.* Gier. Giacb. ad Iul. Clar. *q. 64. in lit. K,* Ambr. *d. c. 6. n. 2.* Villag. *d. c. 9.*

3 Ac etiam ſi eſſent torquendi vicini, ſit incipiendum à proximiori vicino, cùm magis ipſe præſumatur ſcire veritatem, vt poſt Bart. & Bal. Bologn. ad Guid. de Sux. *in tract. de indic. n. 23. in fine.*

Nec non erit incipiendum à fœmina, & non à maſculo. Guid. de Suz. *in d. tract. de indic. & tortur. n. 22.* & ibi Bologn. *n. 23.* vbi reddit rationem Iul. Clar. *qu. 64. n. 10.* Fulu. Pacian. *de probat. lib. 2. c. 8. n. 12.* Card. Tuſc. *in lit. T, concluſ. 327. n. 2.* Maur. Burg. *de modo proced. ex abrupt. q. 42. n. 9.* vbi alios modernos allegat, Ambr. *de modo forman process. in for. lib. 4. c. 6. n. 2.* Sed alij tradunt, quòd fœminæ minùs timent torturam, quàm mares, & diutiùs in negatiua perſiſtunt, & ob id eſſet in arbitrio iudicis, à quibus ſit inchoandum, vt tradit Caualc. *de Brach. reg. p. 3. n. 133.* Villag. *d. c. 9.*

Ac etiam ſit incipiendum ab eo, qui habet turpe nomen, ob quod præſumitur delinquens, Gerar. *ſing. 75.* Addent. ad Dyn. *in reg. in pœnis, de reg. iur.* Franc. Perſ. *de indic. & tort. num. 39.* Marſil. *in pract. § expedita. nu. 52. & ſing. 84.* Claud. Bertrand. *in pract. crim. c. 36.* Scac. *in tract. de iud. lib. 1. c. 86. ſub n. 29.* Fulu. Pacian. *de probat. lib. 2. c. 15. n. 17.* Baiard. *q. 64. n. 93.* Et Carolus dicitur pulchrum nomen Add. Dyn. vbi ſuprà Iacob de S. Georg. *in pract. feud. in verb. Carolus pulchrum nomen,* Pet. Pella *in tract. de tort. q. 5. n. 5. in fi.* & turpe nomen dicitur, Foraboſco, Sgaramella Saltalamachia, Mardolino. Spezzacroce, Pizzaguerra, Falameſchia, Mazzaſette, & ſimilia, vt recenſet poſt alios, quos allegat Pac. *d. c. 15. n. 17.* Petr. Pella *d. q. 5. n. 5.* Maur. Burg. *d. q. 42. n. 9.* Amb. *de modo form. proceſs. inform. lib. 4. c. 6. n. 3.* Villag. *in d. c. 9.* qui etiam ponit exempla de turpi nomine, latè Caual. *de Brach. reg. p. 3. nu. 83.* vbi ponit alia exempla turpis nominis vbi tamen dicit hoc indicium non eſſe tutum per rationes per eum ibi allegatas, & *ſub n. 84.* etiam loquitur in illo, qui habet malam ſiſonomiam, idem firmat Cabal. *in d. lib. 4. c. 29. in lit. A, n. 31.* dummodo alia indicia contra eum laborent.

4 Eritque incipiendum ab eo, qui ſit ſolitus delinquere & ſit malæ famæ, Pacian. *d. c. 15. n. 68.* Hier. Giach. ad Iul. Clar. *d. q. 64. in litera N,* qui alios allegat 28. Dec. *reſponſ. 115. num. 5. in fin. vol. 3.* Guid. de Suxar. *de indic. n. 22.* Ambroſ. *de mod. form. proceſſ. lib. 4. c. 6. n. 3.* Intrigl. *ſingul. 85. lib. 1.* Maur. Burg. *de mod. proc. ex abrupt. quaſtione 42. num. 9.* Caball. *d. cap. 29. lit. A, num. 22.* Villag. *d. c. 9.*

Ac etiam ſi in eodem delicto ſit torquendus pater, & filius, inchoatur à filio in præſentia patris, quia pater magis diceretur torqueri in perſona filij, quàm ſi torqueretur in perſona propria, & ob id præſumitur, quòd pater deberet fateri delictum, Guid. de Suz. *in d. tract. de indic. & tor. n. 7. & 22.* vbi Bologn. *in add.* qui adducunt tex. *in §. ſed veteres, l. ſi. ff. de noxalibus,* Franc. Perſon. *de indic. & tort. n. 39.* Baiard. ad Iul. Clar. *q. 64. n. 91. & ſeq.* vbi alios adducit, & ibi etiam. Hier. Giach. *in addit. in lit. N,* Pacian. *de probat. p. 2. c. 14. n. 45.* Intrigl. *d. ſing. 85.* Canalc. *de Brach. reg. p. 3. n. 131. & ſeq.* Maur. Burg. *d. q. 42. n. 9. in fine.* Caball. *d. lib. 4. c. 29. lit. A, n. 19.* Villag. *d. c. 9.*

Quoniam opinionem nunquam vidi in practica obſeruari, provt ego in vna cauſa Peroſina minimè obſeruaui; tamen ſi per iudices obſeruaretur, non eſſent reprehendendi, propter authoritatem tot Doctorum, & in tantum, quòd ſi pater confiteatur ob torturam filij, vel è contra requiratur ratificatio, Bald. *in l. fin. in C. ſi Rect. Prouinc. in 2. lectur.* ſequitur Tiraq. *in l. ſi vnquam. in praf. n. 8. de reuocat. donat.* vbi multa exempla cumulauit ſimilis confeſſionis parentum, & filiorum, Baiard. *qu. 64. n. 91.* Scacc. *de iudic. lib. 1. cap. 83. ſub n. 3.* Caualc. *d. p. 3. n. 132.* Boſſ. *titul. de exam. reorum, num. 4.* qui loquitur de illo patre innocente, qui faſſus fuit delictum ob metum, & dolorem filij, & propter hoc iudex ille induit habitum fratrum Capucinorum, qui deinde euenit ſanctus.

Eritque incipiendum ab eo contra quem laborant fortiora indicia, Dec. *reſp. 115. n. 2. verſ. ſed primo, vol. 3. & ſub n. 5.* dicit etiam eſſe incipiendum ab eo, contra quem laborant plura indicia.

Ac etiam erit incipiendum ab eo, qui primò reperiit cadauer interfecti, Hier. Giach. ad Iul. Clar. *q. 64. in lit. N,* vbi alios allegat, Ambroſ. *de mod. form. proceſſ. lib. 4. cap. 6. n. 3.*

Alij autem tradunt, vt reſideat in arbitrio iudicis, à quo ſit inchoandum, vt poſt Afflict. *in conſtit. ſi damna clandeſtina num. 75.* firmat Baiard. *qu. 64. n. 94.* Et quod dictum eſt in principalibus, idem ſit dicendum in ipſis teſtibus, quando plures ſunt torquendi, Marſ. *in pract. crim. §. expedita n. 49.* Baiard. *d. q. 64. n. 93.* Sed caueat iudex, quod prædicta omnia procedunt, quando inter plures torquendos vigerent æqualia indicia, ſecus ſi contra vnum vigerent maiora, & plura indicia, quia ab illo erit inchoandum, & ita Doctores præſupponunt in exemplis ſuprà poſitis, vt eſt videre penes Iul. Clar. *q. 64. n. 28.* Dec. *d. reſp. 115. n. 5.* Baiard. *d. q. 64. n. 93.* Hier. Giach. ad Clar. *d. q. 64. in lit. N.*

CAPVT XX.

Iudex quomodo ſe gerere debeat in tortura inferenda.

SVMMARIVM.

1 *Tortura eſt per iudicem moderatè inferenda, & per legitimos tramites.*

2 *Iudex in tortura inferenda debet conſiderare complexionem, ac qualitatem inquiſiti, an ſit debilis, delicatus, robuſtus, ferox, nobilis, plebeius, ciuis, ruſticus, infirmus, minor, ſenex, timidus, vel verſutus, ac etiam debet conſiderare qualitatem, & grauitatem criminis.*

IVdex caueat ne vanam gloriam affectet in ipſa tortura inferenda, ſed procuret ſolùm veritatem habere per legitimos tramites & ob id moderatè ſe habeat, 1
vt exclamat Iuriſconſ. *in l. minore, & §. tormenta, ff. de quaſt.* & indemnem reum conſeruet, vt legitur *in lege quaſtionis modum, ff. eod.* & tradit Ang. *de malef. in verb. quod fama publica, quaſt. 7.* & ibi latiùs Auguſt. Gand. *de malef. rubr. d. q. verſ. quinto nota.* Cæpol. *conſ. crim. 39. n. 9.* Marſ. *in pract. §. expedita, num. 85.* Iul. Clar. *q. 64. n. 32.* Claud. Bertrand. *reg. crimin. 36. n. 6.* Boſſ. *titul. de tortura n. 36.* vbi ponit memoranda verba Sancti Auguſtini, & eadem reaſſumit Couar. *pract. q. c. 23. col. 22.* Crauet. *conſ. 207. n. 6.* Menoch. *de arb. caſu 271. lib. 2.* Hier. Giachar. ad Clar. *in quaſt. 64. in litera O,* † qui omnes bene 2
concludunt iudicem debere conſiderare complexionem, & qualitatem inquiſiti. an ſit debilis, robuſtus, ferox nobilis, plebeius, ciuis, vel ruſticus, & delictum an ſit graue, atrox, vel leue, & ſemper iudex vti debeat potiùs benignitate, & moderatione, quàm atrocitate, & ſeueritate, & ob id Marſ. *in d. §. expedita, nu. 85.* valde exclamat contra iudices, qui aliter faciunt, & illos

appellat iudices imperitos, idem firmant Ant. Trigin. *de opei. l. 1. n. 53 de quæſt.* Pet. Pella *in tract. de tortur. q. 7. n. 1. & 2.* Card. Tuſc. *in lit. T concl. 326. n. 13.* Franc. Perſon. *de ind. & tort. n. 15.* Moder Rom. *quæſt. 38. n. 33.* vbi refert quòd debet conſiderare, an reus ſit iuuenis, vel ſenex, an timidus, an Verſutus, vel infirmus, an debilis, delicatus vel robuſtus, & alia ſimilia, Gui. de Suz. *de ind. n. 19.* vbi Bolog. *in add.* Decian. *reſp. 9. n. 135. lib. 2.* Cattar. *de interrog. reis, lib. 4. c. 1. n. 112. in fine,* vbi propterea admonet iudices, vt minus torqueant nobiles, & Doctores, quàm plebeios, & minùs debiles, quàm robuſtos, latè Caualc. *de Brach. reg. p. 3. n. 230.* & Gaſpard. Caballin. *ſuper conſtit. Marc. lib. 4. cap. 1. gloſ. n. 16. & ſeq.* dicit, quòd tale moderamen verſatur circa tria, & primò circa qualitatem cauſæ; ſecundò circa qualitatem tormentorum & ibi in quolibet modo ponit exempla, & auctoritates, latè Burſat. *conſ. 201 n. 86. vol. 2.* Ant. Gomez. *tit. de delict. c. 13. num. 1.* Io. Ant. de Nigr. *ſuper c. Regni, c. frequens, nu. 38.* Pet. Pella. *in tract. de tortur. qu. 7. per totam,* latè Caualc. *de Brach. reg. p. 3. num. 53. ſeq.* Baiard. *q. 64. n. 103.* Peregr. *conſ. 2. num. 188. lib. 1.* Villagut. *in pract. crim. lib. 7. c. 3. concl. 1. & 2.* quomodo debeat interrogare reos in tormentis dicam infrà *cap. 33.*

CAPVT XXI.

Iudex quibus tormentis vti debeat contra reum.

SVMMARIVM.

1 *Tormentis ſolitis, & conſuetis iudex vti debet pro eruenda veritate, non autem noua tormenta inuenire.*

2 *Iudex non debet propriis manibus reum torquere.*

3 *Tormenta noua nec etiam in atrociſſimis delictis inuenienda ſunt.*

4 *Iudex de tormentis ſolitis poteſt adhibere ea tormenta, quæ ſibi magis expedit adhibere.*

5 *Tormentorum plura ſunt genera.*

6 *Tormentorum finis eſt magis in vſu quàm ſit aliud tormentum, & datur ambabus manibus poſt terga reuinctis.*

7 *Tortura poteſt etiam dari per vnum brachium, quando reus ſit in altero brachio impeditus.*

8 *Corda ſubtilis maiorem præbet dolorem, quàm corda groſſa.*

9 *Hircum viuum ad pedes torti minimè iudex appendere faciat, nec compedes ferreos, nec aliud pondus, nec alia ſimilia tormenta adhibeat.*

10 *Squaſſationes etiam licèt in aliquibus caſibus adhibeantur, tamen iudex ab eis ſe abſtinere debet, cùm per illas reus extra mentem ſanam ponatur; & ideo poſſet deinde dari de errore confeſſionis.*

11 *Tormentum ſibilorum quomodo adhibeatur, & in quibus caſibus, & per quantum temporis ſpatium.*

12 *Tormentum ignis in multis locis non adhibetur, & præcipuè in ſtatu Eccleſiaſtico.*

13 *Tormentum vigiliæ quomodo, & quando, & in quibus caſibus adhibeatur, & vocatur etiam capra, caballetus, vel cippus, & per quantum ſpatium temporis reus in dicto tormento torqueri poſſit.*

1 OMnes in hac quæſtione concludunt, iudices pro eruenda veritate debere tormentis ſolitis & conſuetis vti, cùm iudices nouorum tormentorum authores itati, & peruerſi nuncupentur. Brun. *de indic. 2. q. 2. n. 7.* Ant. Gom. *tit. de delict. c. 13. n. 12.* & maximè contra authores nouorum tormentorum inuehit Flam. Cartar. *de interrog. reis, lib. 4. c. 1. num. 7. & ſeq.* Clar. *quæſt. 64. num. 35.* Moder. Rom. *quæſt. 38. num. 56.* Burſat. *conſ. 201. n. 11. & ſeq. vol. 2.* vbi omnes concludunt, iudicem debere vti ſolitis & conſuetis tormentis, ne carnes reorum ſcindantur; nam ſi reus decederet in tormentis, deberet iudex decapitari, Bald. *in l. 1. in fin. num. 4. C. de emen. ſeru.* & iuxta conſuetudinem illius tribunalis, vbi reus torqueri debet, Villag. *in pract. crim. lib. 7. cap. 12. concl. vnica,* & quod ad noua genera tormentorum iudex deuenire non poſſit, latè Ball. *de quæſt. q. 5.* Intrigl. *ſing. 188. lib. 2.* Io. Franc de Set. *in pract. offic. cap. 5. n. 41.* Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. q. 48. n. 8.* vbi ſubdit, quicquid dicat Caualcan. *de Brach. reg. p. 3.* Peregr. *in ſuo conſ. 2. deciſiuo, nu. 128. lib. 2.* & ſemper reus eſt tormentis ſubjiciendus, vt reus ſaluus ſit, vel pro innocentia, vel pro ſupplicio, ita tradit Iuriſc. *in l. quæſtionis modum ff. de quæſt.* Menoch. *de arb. lib. 2. cent. 6. caſu 476. n. 2.* Et quid euenerit Peryllo, qui à fallaci Tyranno fuit requiſitus, de nouo tormento inferendo reis, refert Ouid. *lib. 5. Triſtium.*

Ipſe Perylleo Phalaris permiſit in are,
Edere mugitum, & bouis ore queri.

Et etiam omnino ſe abſtinere debent iudices, ne torqueant reos propriis manibus, cùm hoc nec iudici, 2
nec eius dignitati conueniat, cùm ſit officium Satellitum, & birruariorum, Paris de Puteo *de ſyndic. in verbo tortura, ſi 3. c. 4. num. 9. verſ. an poteſtas,* vbi refert vidiſſe quendam Poteſtatem, qui capiebat reum per capillos, vel per aures fortiter ipſius caput ad columnam incutiendo dicendo, *Confiteatur, & dicas veritatem.* Et hic in Curia hiſce noſtris temporibus fuit quidam penitus ignarus, & imprudens officialis, qui manibus pauperes carceratos percutiebat. Et quod dd. officialibus non liceat propriis manibus reos torquere, tenet etiam Modern. Rom. *q. 38. n. 59.* quicquid aliter poſt gloſ. dixerit, Io And. *in c. nec licet, 85. diſt.* ſecutus per Paris de Put. vbi ſuprà, & per Villagut. *in pract. crim. lib. 7. c. 11. concl. vnica,* & non recedas a prima opinione.

Et caueant etiam iudices, ne decipiantur, quòd in 3
atrociſſimis aliqui annuerint, poſſe iudices adhibere noua tormenta, prout ſcripſerunt Put. & Bald. allegati per Foll. *in pract. crim. in verb. reo tradito torqueatur, n. 11. & in verb. & ſi confitebantur, n. 7.* vbi loquitur in tormento nuncupato, *Pelli d'oro,* per quod carnes rei ſcinduntur, contra tex. expreſſum *in d. l. 1. C. de emend. ſeru.* quorum opinio de iure minimè vera eſt, nec Put. nec Bal. hoc affirmant ſolùm bene dicunt, quòd in grauibus, & atrocibus delictis, grauia, & atrocia tormenta adhibeantur, non autem quòd noua tormenta inueniantur, vt bene firmat Mod. Rom. *d. q. 38. n. 58.* vbi ſubdit, vt eo minùs ſint adhibenda tormenta, per quæ rei carnes ſcindantur, iuxta tex. *in dict. l. 1.* Et in Curia Romana licèt aliquando nonnulli auſi fuerint vti ſeueritate in tormentis adhibendis, non tamen ſummi Pontifices paſſi fuerunt inueniri noua tormenta, & Brun. *de indic. 2. p. q. 1. num. 6.* refert nonnullas tormentorum ſpecies, quibus iudices Deum timentes non vtuntur, Caual. *de Brach. reg. p. 3. n. 56* etiam refert plures tormentorum ſpecies, & Marſ. *in l. 1. ff. de q.* Farinac. *q. 38.* & Pereg. *in ſuo conſ. 2. deciſiuo, n. 7. lib. 2.*

Bene verum eſt, quòd circa ſolita tormenta, erit in 4
arbitrio iudicis vti, quibus voluerit Ant. Gom. *titul. de delict. c. 13. n. 5. in prin.* Cattar. *in pract. de interr. reis, li. 4. cap. 1. num. 8.* Ambroſ. *de mod. form. proceſſ. inform. lib. 4. cap. 1. n. 5.* Sed debeat ſemper vti magis vſitatis, & illis, quibus vtuntur iudices in illa Prouincia, in qua contingit reum torqueri; Iul. Clar. *q. 64. num. 36.* Franc. Bernard. *in ſchol. ad Ambroſ. lib. 4. c. 1. n. 2.* Sed Doctores aliquando admittunt, quòd in crimine læſæ maieſtatis, parricidio, aſſaſſino, & in publicis latronibus, & aliis ſimilibus delictis qualificatis, iudex vtatur tormentis etiam inſolitis, vt poſt Carr. *in pract. crim. ſ. 163.*

tradit

tradit Hieron. Giach. *in addit. ad Iul. Clar. q. 65. in lit. T.*

Tormentorum autem plura ſunt genera, quibus rei torqueri ſolent, ſecundum caſuum contiogentiam, de quibus per Marſ. *in l. 1. in princ. n. 76. ff. de quaeſt.* Brun. *d. q. 2. num. 6. p. 2.* Iodoch. *in pract. crim. c. 37. n. 17. & ſeq.* Mod. Rom. *q. 38. n. 69. & ſeq.* Foller. *in pract. in verb. rei indurati torqueantur* Menoch. *de arbi. q. 39. per totum,* Put. *de ſynd. in verb. tortura c. cap. 6.* Caualc. *de Brac. reg. part. 3. n. 56. & ſequent.* Peregr. *d. conſ. 2. n. 127.*

6 Nullum tormentum eſt magis in vſu, quam tormentum funis, & eſt tortura funis ſiue cordæ Regina tormentorum, & tanquam magis trita ab omnibus frequentiori practica approbata, & etiam à iure communi *l. nullum, verſic. fideiuſſorum 10 menta, Cod. ad l. Iul. Maieſtat.* Brun. *de indic. 2. p. q. 2. numero ſexto,* Marſcell. *in d. l. 1. in princip. num. 76.* Foller. *in practic. crimin. in verb. rei indurati torqueantur, numero nono,* Modern. Rom. *quaeſt. 38. numero decimo ſexto,* Caualc. *de Brach. reg. p. 3. numero 57.* Ambroſ. *de mod. forman. proceſſ. libro quarto, capite primo, numero primo, in fine.* & ibi Franc. Bernard. *in ſchol. numero 2.* dicit ita Mediolani ſeruari, Cartar. *de interrog. reus. lib. 4. cap. 1. n. 4. & ſeq.* Peregr. *in d. ſuo conſil. 2. deciſiuo, n. 125. lib. 2.*

Et tortura debet inferri, ambabus manibus poſt terga ligatis, Clar. *q. 64. n. 35.* Cartar *d. lib. 4. c. 1. num. 4.* Modern. Rom. *d. qu. 38. num. 63.* Ambroſ. *d. lib. 4. cap. 1.*
7 *num. 2.* ✠ Niſi torquendus haberet vnum brachium impeditum, quia tunc poterit torqueri, vna tantum manu ligata, Corrad *in pract. titul. de negat. crimin. & tormen.* Brun. *q. 2. numero ſexto.* Mod. Rom. *dict. quaeſt. 38.* Quod vidi obſeruari in tortura pro pœna inferenda publicè, vt per alterum brachium tantùm tortus fuerit ille, qui alterum brachium impeditum habebat, ſed quando infertur pro eruenda veritate, tunc ob impedimentum vnius brachij, vel manus, iuxta qualitatem perſonæ, ac criminis, mutatur tormentum, vel adhibetur tormentum ignis, taxillorum, ſtanghetæ, & aliquando vidi in atrociſſimis adhiberi tormentum vigiliæ, Cartar. *d. lib. 4. c. 1. n. 6.* Caualcan. *de Brach. reg. p. 3. num. 59.* vbi etiam firmat, fieri huiuſmodi commutationem torturæ funis in aliud tormentum, quando reus eſſet in genitalibus apertus, vel mancus, aut debilitatus in brachiis.

Et caueat iudex, ne reum torqueat in delictis ordinariis cum corda ſubtili, quia dicitur maius tormentum, cùm inferat maiorem dolorem, quàm corda groſſa, Paris de Put. *de ſyndic. in verb. tortura, il 3. c. 4. n. 5. in fin.* Mod. Roman. *q. 38. num 62.* Hier. Giach. ad Clar. *quaeſt. 64. in lit. A,* Et cùm Notarius debeat deſcribere in examine, vel tormentis, vt pluries dixi: ideò debet etiam deſcribere, & adnotare qualitatem cordæ, qua reus erit cruciandus, ſi vltra ſolitam cordam iudex vellet adhibere tale tormentum funis.

Ac etiam caueat, ne hircum viuum ad pedes torti appendere faciat iudex, quia eſt tormentum inſolitum, vt exclamat Caualc. *de Brach. reg. p. 3. num. 60. in fin.* vbi damnat tale tormentum.

Nec minus iudex, dum reus pendet in tortura, faciat vt apponantur ad torti pedes compedes ferrei, vel aliud pondus, ſeu in dorſo aqua frigida aſpergatur, niſi quando reus eſſet valde grauatus ex indiciis, & ageretur de crimine læſæ maieſtatis, patricidio, latrociniis, ſtratarum diſrobationibus, & homicidiis. Put. *de Syndic. in verbo tortura, il 3. n. 6.* prope finem, Foll. *in pract. crim. in verb. rei indurati torqueantur num. 10. & in verb. & ſi confitebuntur, num. 64.* Carter. *in pract. crimin. in 2. tract. de indic. & tort. §. circa ſextum nu. 3. verſ. & maximè ſi aquam frigidam,* Modern. Roman. *quaeſt. 38. n. 64.* latè Peregr. *in ſuo conſ. 2. deciſiuo lib. 1. n. 119.* Sed apud nos iſtud de aqua frigida non ſeruatur, licèt aliis in locis ſeruetur, teſte Peregr. *d. conſ. 2. n. 124.* ſed ſolùm quando ſumus in atrociſſimis, & quòd reus ſit valde grauatus, & parui pendat tormenta. ſolent iudices baculum intra pedes apponere, vt non poſſit pedes inſimul iungere, quod maximum affert dolorem, & ita paſſim hic in Curia obſeruatur in caſibus ſupradictis, & aliquando mandatur apponi compedes ferreos, quando reus eſſet robuſtus, & valde grauatus, & ageretur de prædictis caſibus grauiſſimis, Cartar. *de interrog. reus, lib. 4. c. 1. n. 105. & ſeq.* Ambroſ. *de mod. firm. proceſſ. lib. 4. cap. 2. num. 11. & ſeq.* Peregr. *in d. conſ. 2. deciſiuo. n. 129.* licèt hoc rarò iudices boni vtantur, ſed bene faciunt reos ex tortura deponere, & in ſede lignea accommodare, & poſtea refrigeratos mandant iterum in altum eleuari, quo caſu maximum dolorem patiuntur. Paris de Put. vbi ſuprà *n. 5. in fine.* & Cartar. vbi ſuprà *n. 3. verſ. alij finunt,* Mod. Rom. *d. q. 38. n. 64. circa finem.* Nec nunus hîc in Curia vidi adhiberi per iudices aliud remedium, vt patiantur reos proſterni in terra ligatos, & poſtmodum eleuari ita ex abrupto, de quo mentionem facit Caualc. *de Brach. reg. par. 3. n. 61.* vbi refert, quòd ipſe aliquando vſus fuit tali modo torquendi, & eruiſſe confeſſionem à reis ob pondos corporis dum eleuarentur, & tormentum effuſionis aquæ frigidæ in tergis appenſi rei, licèt legibus ſcriptis cognitum non fuerit, tamen non dicitur notium tormentum, ſed à iudicibus eſſe cognitum, vt poſt alios, quos allegat, firmat Peregr. *in d. conſ. 2. deciſiuo, num. 124. lib. 2.*

Et licèt iudices ſeueri faciant ſquaſſari reos vel funem percuti, quòd præcipuè ſeruatur in aliquibus 10
Prouinciis & in Regno Neapolitano Intrigl. *ſing. 101. lib. 1. vbi connectar. in annot.* Cuma *in prac. Syndic. c. 20. n. 10.* Ball. *de quaeſt. 17. n. 7.* Maur. Burg. *de mod. proce. ex abrupt. qu. 42. n. 12. & ſeq.* ac in Vrbe, vt teſtatur. Ambr. *de mod. form. proceſſ. lib. 4. c. 8. n. 3. & ſeq.* vbi ponit formam decreti circa quaſſationes, appoſitiones baculi, vel aliud pondus ad pedes, qui admonet omnia eſſe adnotanda & ſcribenda in actis per Notarium, tamen Caualc. *de Brach. reg. p. 3. n. 61.* bene dicit, quòd rei ita conquaſſati ſolent remanere tanquam mortui, loquelam amittere, ac etiam ſenſum perdere, & demiſſi, & interrogati neſciunt quid dicant, tanquam venientes de alio mundo, & confeſſio ſit habenda per tormenta à ſenſu ſano, & ob id non ſit curandum, quicquid ſic fateantur & ideò ſit abſtinendum à dictis quaſſationibus, ſed alia via curandum, vt veritas habeatur, nempè retinendo ipſos reos maiori tempore in tortura, vel ipſam torturam repetendo, cuius opinio in practica verè ab omnibus erit obſeruanda, licèt poſt Carter. referat Burſ. quòd reus ſentiat maiorem dolorem, dum ſic ſuſpenſus, & eleuatus detinetur in tortura, quàm dum ictibus funis torquetur. prout refert. Mod. Rom. *q. 38. n. 54. circa finem.* & quòd ſquaſſationes ſint minùs periculoſæ, quàm ictus, & in Curia ita apud nos verè obſeruatur, reos ſquaſſari, & non plecti ictibus funis.

Tormentum autem taxillorum, strictè colligatorum 11
inter vtriuſque manus nodos, vel inter pedum clauicam, aut iuncturam, de quo mentionem facit Caualc. *de Brach. reg. p. 3. n. 57.* ſolet adhiberi in pueris, vel in mulieribus, & in leuib. delictis, Mod. Rom. *q. 38. n. 68.* & formam ponit Ambr. *de mod. form. proceſſ. inform. lib. 5. c. 12.* & ſolent etiam iudices ſæpè vti tormento ſtanghetæ, Caualc. *d. parc. 3. n. 57.* vbi firmat in illo Regno iudices ſæpè dicto tormento vti, ad quod remedium iudices ſolent deuenire, quādo reus ob aliquod impedimentum torqueri non poſſet, cùm pauciſſimi ſint inuenti, qui illius vigore fateantur, Mod. Rom. *d. q. 38. n. 67.* & formulam ponit Cartar. *de interrog. reus, lib. 4. c. 2. n. 9.* Ambr. *lib. 5. c. 11.* Quibus tormentis iudices vtuntur non per tantum ſpacium, donec ei fateantur, vt quidam iudex impius, & iuris ignarus dicere audebat ſed per breue temporis ſpacium duorum Miſerere, vel

trium, ſeu quatuor Pater noſter, vt etiam ponit Ambroſ. in locis ſupra allegatis, & ſolent cruciari in pede ſiniſtro, vel in manu ſiniſtra, ſi illum, vel illam non habeant impeditum vel impeditam ſeu debilitatam.

12 Ignis autem tormentum, cùm ex eo rei reddantur vt plurimum inutiles, & inhabiles, ad vſum pedum ideò in multis locis receſſit ab Aula, & præcipue hîc in Curia vt teſtatur Mod Rom. *q.38.n.69.* Ambr. *de mod. form. proceſſ. lib.4.c.9. & ſeq.* vbi refert, ſemel tantum in Vrbe vidiſſe cruciari quendam tormento ignis, cùm non potuiſſet torqueri, & Caual. *de Brac. reg. p.3.n.58. in fine* dicit, ipſum vſum fuiſſe tormento funis, ignis, & taxillorum, & pluries ferula contra pueros, & ſenes, & *n.59* etiam dicit, quòd iudices vtantur iſto tormento, quando reus eſſet apertus in genitalibus, vel aliàs non poſſet torqueri, & ibi poſuit formam & modum d. tormenti, Peregr. *in ſuo conſ. 2. ie. iju o n.126. li.2.* & Franc. Beroard. *in Schol ad Ambr. d.c.9* refert caſus in quibus iudices in ciuitate Mediolani vſi fuerint dicto tormento, & dicit fuiſſe reos ita cruciatos, redditos inhabiles, & malè contigiſſe cuidam iudici, qui dicto tormento vſus fuit contra quendam reum, & alias ſacta Conſulta reprehendit quendam iudicem, qui in ciuitate Anconæ reum dicto tormento ignis ſuppoſuit, quia non potuit torqueri, cùm eſſet in genitalibus apertus. Et formam decreti in iſto tormento ignis ponit Cartar. *de inte rog. reis, lib.4.c.1.n.4. & c.2.n.6.* & Ambr. *d. li.4.c.9.* vbi in fine refert debere retineri reum in dicto tormento per ſpacium duorum Miſerere, & Caual vbi ſuprà etiam ponit formam dicti tormenti, & quod amotio taxellæ, quæ ponitur intermedia, habet vim vnius ictus torturæ, & ob id iudex non debet millies facere amouere tabellam, ſed regulari ſe debet ab ipſis ictibus funis.

13 Tormentum autem vigiliæ, quòd alio modo appellatur tormentum *Caballeri*, vel *capra*, & alibi *cippus*, vt refert Caual. *de Brach. reg. p.3.n.57.* incæpit habere originem, non ita ſeuerè, prout hodiè vtuntur iudices, à Marſ. vt ipſe teſtatur *in l.1. in prin. n.76. ff. de q.* Cartar. *de reis interrog. lib.4.c.2.n.7. & ſeq.* vbi ponit formulam conſtituendi reos in hoc vigiliæ tormento, & Ambr. *de mod. forman. proceſſ. lib.4. c.10.* ac ponit etiam Mod. Rom. *in q.38.n.70.* Sed caueant iudices, ne manibus, vel brachiis eleuatis reum retineant, ac ſi extitiſſet in tortura, cùm totus dolor illius tormenti ferè conſiſtat circa eleuationem brachiorum, quia tortura non poteſt irrogari qualibet vice vltra horam, & ſic non poterit detineri reus ita eleuatus in altum, ad inſtar torturæ, per tot horas quibus reus detineatur in dicto tormento vigiliæ: prout quidem vidi malè obſeruari, per quendam iniquum judicem contra vnum Sacerdotem, vel Canonicum, & ex iſta immoderata eleuatione brachiorum, plures rei in dicto tormento, vel paulò poſt vitam cum morte commutarunt. & non debet adhiberi tale tormentum, niſi in crimine læſæ maieſtatis, aſſaſſinio, diſrobatoribus famoſis latrociniis, & his ſimilibus caſibus, vt bene admonet Mod. Rom. *d.38.n.71.* Et tormentum caballeti non dicitur nouum tormentum; ſed eo antiquitus judices vtebantur, vt poſt Caſtan. teſtatur Baiard. *q.64.n.105.* in dictis delictis atrocibus. Et Notarius debet diligenter ſcribere, quæ ſingula quaque hora reus in dicto tormento poſitus dicit, & facit, & quando iudices mandant brachia magis in altum eleuari, & per quantum tempus ita eleuatum reum retinuerunt, vt poſſit diſcerni, an adſit exceſſus iudicis in dicto tormento. Et hîc in Curia nouiſſimè emanauit reformatio Sanctiſſimi D. N. Pauli Quinti, vt dicto tormento iudices non vtantur niſi quando reus eſſet vrgentiſſimis indiciis grauatus, & ſolùm in delictis atrociſſimis, & habito voto Congregationis illius Tribunalis, in quo judices exiſtunt, nec vnquam reus ſubjiciatur dicto tormento eadem die, qua alio genere tormentorum fuit tortus.

Circa tempus, quo reus detineri debeat in tormento præfato, judex ſe regulare debet à grauitate criminis, a qualitate perſonæ eiuſdem rei & ab indiciis, & in omnem caſum non debet detineri vltra decem, vel duodecim horas, vt anouit Mod. Rom. *d.q.38. ſub n.71.* cùm ſi vlteriùs detineatur, incidat reus in apertum periculum mortis, & tormenta ſint adhibenda, vt reus incolumis ſeruetur, vt ſuperiùs pluries dixi. Et ego certè nunquam retinui vltra decem horas reos in dicto tormento, licèt per quendam iudicem, non tempore S.D.N. Pauli V. ſed aliis temporibus, ſciam detentũ fuiſſe quendam imputatum pro cappegiatore in vrbe noctis tempore per 24. horas, qui iudex poſt multos varios caſus miſerrimè obiit. Et ſi forſan eſſet reus torquendus per tormentum funis in aliquo graui delicto, & eſſet valde indiciis grauatus, ſed eſſet in genitalibus ruptus, prout mihi in quodam de Camerino contigit, ſupponatur dicto tormento vigiliæ; quia adhibere tormentum ſtangheræ eſſet modicum tormentum, propter qualitatem criminis, & indiciorum, & ſi tormentum ignis in loco non eſſet in vſu, iudex non debet vltra quinque, vel ſex horas retinere dictum reum in dicto tormento, prout ego cum dicto reo ſeruaui, quem deinde, quia ſuſtinuit, abſolui, & liberaui. Nec credo, quòd reperiatur judex, qui ſit tam inhoneſtus, qui audeat adhibere tale tormentum in muliere, cum ſit ſeruanda in ipſo modo torquendi & adminiſtrandi iuſtitiam honeſtas, & per d. tormentum vigiliæ omnia membra, & præcipuè partes pudendæ ab omnibus aſtantibus inſpiciantur, & ſi quis judex ita impudens, & inhoneſtus reperiretur, deberet puniri, prout fuit punitus quidam carnifex, qui denudauit (auferendo veſtes) duo cadauera mulierum in ipſo patibulo, vt dicam infra *in 39. defenſione cap. 9. n.2.* vbi retuli ipſum carnificem viuum combuſtum fuiſſe.

CAPVT XXI.

Iudex per quantum temporis ſpatium tormenta adhibere poſſit, & quot ſint gradus torturæ.

SVMMARIVM.

1 *Torturæ gradus, quot ſint, hîc ennumerantur.*

2 *Tortura eſt tam circa tempus, quàm circa modum moderatè adhibenda, vt reus ſaluus, & illæſus in corpore remaneat, & iudex debet torquere potius minus, quàm plus.*

3 *Torturæ primus gradus qualis ſit.*

4 *Ligatura multum ſtricta æquéparatur torturæ.*

5 *Torturæ ſecundus gradus, & tertius gradus, quales ſint, & per quantum temporis ſpatium adhibeantur.*

6 *Torturæ quartus gradus qualis ſit.*

7 *Squaſſationes in quarto gradu quomodo, & quàntæ adhibenda ſint.*

8 *Torturæ quintus gradus qualis ſit, & quomodo adhibeatur.*

9 *Torturæ ſextus gradus qualis ſit.*

DOctores circa gradus torturæ vario modo loquũtur: aliqui dixerunt eſſe quinque, & primum verſari circa minas verbales de torquendo 2. circa conductionem ad locum torturæ. 3. circa ſpoliationem, & ligationem 4. circa eleuationem in eculeo. 5. circa ſquaſſationem, vt refert Iul. Clar. *q.64. verſ. nunc de gradibus*, & Franc. Perſon. *de indic. & tort. n.76.* addit ſextum, videlicet, torturæ repetitionem & Scap. *de iur. non ſcript. lib.5.c.110.* ponit ſeptem gradus torturæ, vt etiam refert Baiard. *q.64.n.95.* & plenè ſcripſit Mecoc *de arbit. caſu* 1

caſu 291. & etiam ſeptem gradus ponit Caualcan. *de Brach. reg. p.* 3. *n.* 51. *in prin.* vbi etiam refert, quòd Paul. Grillan. *in tract. de quaſt. & tort.* poſuit quatuor gradus. Alij autem ponunt tres gradus, & Primus ſit, quando reus ſpoliatur, & ligatur: Secundus ſit, quando alligatur torturæ, & eleuatur, & ibidem retinetur per aliquod notabile tempus: Tertius, quando non ſolùm torquetur, ſed etiam ſquaſſatur vno, vel pluribus ictibus funis, vſque ad tres vices, vt facit Senatus Mediolani, prout refert Iul. Clar. *d. q.* 64. *verſ. n. de gradibus, in fine*, quos gradus amplectitur Caual. *dict. p.* 3. *n.* 51. vbi etiam teſtatur ita vidiſſe obſeruari per magnos practicos. Alij autem tenent vt ſint quinque gradus torturæ, & magis communiter Doct. ita obſeruant, vt teſtatur poſt Cartar. *de interrog. reis, lib.* 4. *c.* 1. *n.* 132. Mod. Rom. *q.* 38. *n.* 54. *& ſeq.* & quòd ita ſeruetur hic in Curia apud nos. Et primus ſit, quod iudex mandat reum ſpoliari, ligari, & funi applicari, & in ordine poni, vt non deficiat, niſi ſola eleuatio. Secundus, quando reus in altum eleuatur, & ibi retinetur per vnum Miſerere ad plus. vel minus, ſine vlla ſquaſſatione: Tertius, quando detinetur per ſpatium duorum Miſerere, vel paulò plus, ſine ſquaſſatione. Quartus, quando detinetur per aliquod notabile tempus, per tertiam partem horæ, per mediam horam, vel per duas tertias horæ partes, vel etiam per horam, cum vna, vel duabus, tribus ſiue ſquaſſationibus, Villag. *in pract. crim. lib.* 7. *c.* 3. *concl.* 2. *in fin.* Verùm puto eſſe omnino addendum ſextum gradum torturæ, qui conſiſtit in ipſa torturæ repetitione, vt per Franc. Perſonal. *in d. tract. de indic. & tortur. n.* 76.

2 Modò videamus pro vtilitate inquiſiti, pro ſchola iudicis, ac pro inſtructione Aduocati, quomodo iudex ſe habere debeat in quolibet gradu torturæ. Et regula eſt generalis, vt iudex circa tempus, & modum torquendi moderatè ſe habeat, adeò quòd reus torquendus remaneat ſaluus, & illæſus, *l. quaſtionis modum verſ. itaque quaſtionem*, vbi doct. & præcipuè Marſil. *ff. de quaſt. text. in l. de minore, §. tormenta, verſ. ſed vt moderatè, ff. eodem*, Caual. *de Brach. reg. p.* 3. *n.* 53. Et quòd moderatè ſe habere debeat. Ant. Gom. *in de delict. c.* 13. *n.* 5. vbi valde inſurgit contra iudices ſeueros, & crudeles, vanam gloriam affectantes, qui moderatum excedunt modum Rim. iun. *conſil.* 395. *n.* 53. Mod. Rom. *quaſt.* 38. *num.* 52. *& ſeq.* Franc. Perſon. *de indic. & tort. num.* 15. vbi docet, quòd iudex potiùs debeat minus quam plus torquere reum Cartar. *de interrog. reis lib.* 4. *cap.* 1. *n.* 132. & latè exclamat Caualc. *de Brach. reg. dict. p.* 3. *n.* 52. vbi damnat quendam delegatum, qui vti canis rabidus contra reos torquendos ſe haberet, & poſt Grilland. *de q. & tor. c.* 4. *n.* 7. *& ſeq.* Burſ. *conſ.* 201. *n.* 12. *vol.* 2. dicit, quòd iudex debeat inferre tortmam leuiter, mediocriter, acriter cum fune, ſine ictu, & ſine compedibus, & cum ictu, & cum compedibus ſecundùm vim indiciorum, & aliter ſunt torquendi iuuenes robuſti, aliter debiles, & delicati, vel ſenes, aliter ruſtici, vel milites; aliter nobiles, & aliter ignobiles, & plebei, vt inquit Paul. Grilland. *de quaſt. & tort. q.* 3. *n.* 13. quem refert, & ſequitur Caualcan. *de Brach. reg. p.* 3. *num.* 230. vbi appellat d. Grilland. magnum practicum Card. Tuſch. *in lit. T, concluſio* 327. *num.* 23. *& concl.* 329. *num.* 31. Villag. *in pract. crim. lib.* 7. *c.* 3. *concl.* 1. *&* 2.

3 Et in primo gradu torturæ, quando iudex mandat conduci ad locum torturæ, ſpoliari. & funi applicari, & ibi detineri debet habere in proceſſu ſaltem aliqua leuia indicia, vel quòd reus ſit debilis timidus, puſillanimus, & delicatus, qui etiam vigore dicti primi gradus torturæ, ſolet aliquando fateri delictum, & licèt non incutiat dolorem in corpore, bene torquet animum, ideò aliquo modo dicitur tortora, Paul. Grill. *de tort. q.* 4. *num.* 1. Foller. *in pract. crim. in verb. rei indurati* *torqueantur*, Mod. Rom. *quaſt.* 38. *n.* 41. *& ſeq.* Rim. iun. *conſ.* 395. *n.* 44. *vol.* 4. & ſucceſſiuè non poteſt deueniri ad illum primum gradum torturæ. niſi præcedant indicia, & licèt Farinac. *in qu.* 37. *n.* 105. *& q.* 38. *n.* 41. *& ſeq.* & Intrigl. *ſing.* 180. *n.* 1. *lib.* 2. dixerint ſufficere indicia leuia, vt iudex ex auctoritate ordinaria poſſit deuenire ad dictum primum gradum torturæ: Siculi hanc opinionem non ſequuntur, vt teſtatur Ball. *in tract. de indic. & quaſt. q.* 2. *n.* 3. & Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. q.* 101. *n.* 149. *& ſeq.* vbi ſubdit, & ob id. ſi reus fateretur iſto caſu ſine legitimis indiciis, eſſet confeſſio ipſo iure nulla, etiamſi emanauerit coram iudice habente liberum arbitrium in procedendo, vt ex multorum auctoritatibus firmat idem Farinac. *quaſt.* 83. *n.* 3. cùm nec poſſit ſine indiciis legitimis reus terreri terrore reali propinquo actui, vt ſi detineatur ligatus propè tormenta, Hond. *conſil.* 98. *num.* 45. *volumine* 2. Maur. Burg. *d. quaſt.* 100. *num.* 150. *& ſeq.* Villagut. *in pract. crim. lib.* 7. *cap.* 3. *concluſio* 2. dicit iudicem poſſe deuenire ad primum gradum torturæ, vel ad alios, non tamen ad plenam torturam, quando haberet vnum teſtem de viſu non integrum, vel duos teſtes ſingulares de indiciis remotis.

Et caueat iudex, ne cuſtos carceris, vel birruarios faciat ligaturam multum ſtrictam, vel cum taxillis, vel alio modo, quia talis ligatura æquiparatur ſecundo gradui torturæ, & ſic quando in tortura eleuatur, vt firmat Iul. Clar. *q.* 64. *verſ. debet igitur*; vbi teſtatur, ſe vidiſſe quendam medicum magis pati ex tali ligatura, quàm alij ex ipſa reali tortura; prout mihi contigit in quodam ruſtico de Comitatu Spoleti, qui minimè pati poterat ligaturam quamvis ordinariam, & exclamabat tanquam fatuus & ſe proiicebat per terram ſicut animal brutum; & ob id iudices non debent pati, nec curare, quod rei ligentur cum ſtringa reuoluta, ſeu torta, quæ infert extremum dolorem, & minus in actu examinis diu reos retinere ligatos, abſque quod Notarius deſcribat in actis talem ligaturam & retentionem, vt exclamat Mod Rom. *q.* 68. *n.* 36. *& ſeq.* 4

In ſecundo autem gradu torturæ quis detineri debet per vnum Aue Maria, vel per vnum Pater noſter, vel per vnum Miſerere ad plus, ſine aliqua ſquaſſatione, & hoc, quando iudex habet reum magis ſuſpectum quàm in primo gradu, & indicia ſunt plenè probata, ſed tamen non ſunt propinqua delicto, Grill. *de quaſt. & torm. q.* 4. *n.* 4. *& ſeq.* Foller. *in pract. crim. in verb. rei indurati torqueantur, n.* 27. cum aliis allegatis per Mod. Rom. *q.* 36. *n.* 44. *& ſeq.* Idemque erit in tertio gradu, in quo non poteſt iudex excedere tempus duorum Miſerere, quando indicia ſunt plena ac plenè probata, ſed delictum non eſt atrox, vel ſi delictum eſt atrox, tamen reus eſt honeſtæ conditionis & famæ, vel Nobilis, Rim. iun. *conſ.* 395. *n.* 46. Foller. & Grillan. & Modern. Rom. *vbi ſuprà.* 5

In quarto gradu torturæ, iudex poteſt deuenire ad ſpacium vnius tertiæ partis, vel mediæ horæ, vel ad horam integram cum vno, vel pluribus ictibus funis, vel ſquaſſationibus, quando indicia ſunt vrgentia, & plenè probata in grauibus delictis vel atrocibus vt in furto rei ſacræ, ſacrilegio, homicidio, falſitate literarum Apoſtolicarum, & ſimilibus, Rim. iun. *d. conſ.* 395. *n.* 47. *vol.* 4. Foller. Grilland. Modern. Rom. in locis ſupradictis. Cartar. *de interr. reis, lib.* 4. *cap.* 1. *n.* 98. *& ſeq.* 6

Sed ſciat iudex, quod non erit torquendus reus vltra vnam horam, aliàs diceretur immoderatè tortus, Cumano. *in pract. Syndic. c.* 21. *n.* 23. *& in pract. reus f.* 57. *col.* 1. Maur. Borg. *de mod. proced. ex abrupt. qu.* 42. *n.* 20. Aiobr. *de mod. form. proceſſ. lib.* 4. *c.* 3. *num.* 3. & ibi Franc. Bern. *in Schol. n.* 4. vbi etiam teſtatur, quòd nunquam vidit iudices egredi horam. Grill. *de quaſt. & tort. q.* 5. *num.* 9. *in princ.* Modern. Rom. *quaſt.* 38. *num.* 54. Sed caueat iudex, ne pro quolibet indicio laborante contra

reum, afficiat reum tribus ſquaſſacionibus, vel ictibus funis, ſed ſingula hora, vel vice pro omnibus indicus, tribus ictibus funis, vel tribus ſquaſſationibus ad ſummum afficiat, Cpm. de Cyndic. cap. 21. rubr. de tort. n. 20. Cartar. de interrog. reis, lib. 4. cap. 1. num. 99. Caualc. de teſtib. p. 4. num. 160. 164. Mod. Roman. d. q. 38. n. 54 ſub verſ. vnum tamen, vbi ſubdit, quod apud nos non regulatur tortura ab ictibus funis, ſed à tempore, & quòd vt plurimum in Curia in caſibus prædictis mandatur potiùs ſquaſſari funem quàm cum ictibus tormentari, & Burſ. conſ. 201. n. 9. lib. 2. poſt Carter. & alios, quos allegat dicit, quód reus ſentit majorem dolorem ſic eleuatus, & ſuſpenſus, quàm ſi ictibus funis torqueatur, ſed Maur. Burg. Sicul. de mod. proced. ex abrupto q. 42. n. 12. & ſeq. dicit, quid obſeruatur in illo Regno circa ſquaſſationes pro qualibet vice, vel hora, qua reus torquetur. & Caualc. de teſtib. p. 4. n. 160. etiam firmat, quòd talis temperantia non ſeruatur per judicem brachij Regij in aſſaſſiniis, & ſimilibus delinquentibus, ſed iſtæ ſquaſſationes reiteratæ non poſſunt dari, niſi vbi indicia proxima, & maxima fuerint, quamvis fuerit vnum, ſecus ſi fuerint remota. Caualc de Brach. reg. p. 3. n. 137. & in jure non eſt determinare, quibus

7 ictibus cordæ torqueatur, Io. Ant † de Nigr ſuper Capit. regn. c. frequens, num. 34. Sed de conſuetudine totius Italiæ, vt reus in quarto, vel quinto gradu afficiatur tribus ictibus funis, quando reus erat robuſtus, & eſſet valde grauatus, & ageretur de delicto grauiſſimo, Io. Ant. de Nigr. vbi ſupr. Mod. Rom. d. quæſt. 38. num. 54. verſ. vnum tamen, latè Baiard. quæſtione 94. num. 98. & ſi torqueretur vltra tres vices, diceretur immoderatè tortus, Gram. conſil. 44. num. 14. conſil. 45. num. 37. vol. 6. numero 17. Ant. Gom. tit. de delict. cap. 13. numero 27. Io. Ant. de Nigr. vbi ſuprà numero 35. latè Maur. Burg. quæſtione 42. numero 10. vbi alios allegat, de mod. proc. ex abrupt.

8 In quinto verò gradu torturæ, quando reus pertinaciter negat, & ipſam torturam parui pendere videtur, tunc aliqui volunt, quòd judex poſſit vltra ictus, & ſquaſſationes etiam mandare apponi compedes ferreos, vel aliud ſimile pondus, vel aquam frigidam in dorſo pendentis in tortura adhibere, ſed hoc judex non faciat, niſi in delictis atrociſſimis, & grauiſſimis, vt puta in hæreſi, in crimine læſæ majeſtatis, euerſionis ſtatus proditionis patriæ, aſſaſſinij, vel enormiſſimi homicidij alicujus ſacræ perſonæ, videlicet Cardinalis, ſeu alterius magni Principis, in crimine maleficij, & ſimilium. Grill de quæſt. & torm. quæſt. 4. num. 10. & ſeq. Foller. in verb. rei indurati torquentur, numero 17. & in verb. ſi confitebuntur, numero 69. Burſ. conſilio. 201. n. 9. & ſeq. & num. 82. lib. 2. Cartar. de interrog. reis, lib. 4. cap. 1. n. 132. & n. 133. & num. 105. & ſeq. Ac etiam caueat, ne pondera ſint ita magna vt membra torti dilanientur, vt admonet poſt Pariſ. de Puteo. Foller. in d. verb. & ſi confitebuntur, numero 89. Cùm rei ſint ita torquendi, vt incolumes reddantur, l. 1. Cod. de emen. ſer. vbi Bald. Peregr. in ſuo conſilio 2. deciſiuo, num. 128. lib. 2. & caueat judex, ne appendere faciat ad pedes rei torti hircum viuum, vt bene contra hoc exclamat Caualc. de Brach. reg. par. 3. n. 60. Nec minus dicit eſſe adhibendum aliud tormentum, cum facibus accenſis ſub pedibus ſuſpenſi in tortura, & in toto etiam quinto gradu torturæ non debet, niſi per horam reum detinere in tortura Grillan. in tract. de quæſt. & tort. q. 3. num. 45. & ſeq. vel paulo plus, Foller. in verb. rei indurati torquentur, n. 6. Flam. Cartar. de interrog. reis, lib. 4. cap. 1. num. 113. & ſeq. vbi declarat, ita procedere Bullam Pauli Tertij in 1. p. Bullarij. conſt. 58. Capitum vero, & Mod. Rom. d. qu. 38. numero 54. dicit ita apud nos ſeruari, præterquam in tormento vigiliæ, quod ſolet longior tempore inferri, ſed tempus vltra horam in tortura non ſolet eſſe, niſi per vnum Miſerere, & ita vidi a bonis judicibus, & Deum timentibus ſemper obſeruari prout ego ſemper obſeruaui.

In ſexto gradu torturæ, quando agitur de repetitione, quomodo judex ſe habere debeat, dicam in ſequen. cap. & vt percipiatur quanto tempore reum judex retinuerit in tormentis, debet vt ſuprà dixi, retinere horologium pulueris, alias, ſi dederit torturam in confuſo, præſumeretur dolus in judice, quod dictum horologium non adhibuerit, ne ejus iniuſtitia detegeretur, Farin. conſ. 35. n. 14. 9

CAPVT XXIII.

Torturæ repetitio, quando, & in quibus caſibus admittatur.

SVMMARIVM.

1 *Tortura non eſt repetenda, & iudices aliter facientes non habent Deum præ oculis, & procedit etiam in enormiſſimis delictis, & ita etiam practicatur.*

2 *Indicia, quando per torturam dicantur purgata, ponitur in arbitrio iudicis.*

3 *Iudex in repetitione torturæ debet potiùs habere conſiderationem ad qualitatem perſonæ, an ſit robuſtus, vel fortis, ſeu delicatus, quàm ad qualitatem cauſæ, & quantitatem indiciorum.*

4 *Tortura repeti non poteſt ex indicio remoto, ſed tantum ex indicio propinquo.*

5 *Confeſſio extorta per indebitam repetitionem torturæ, non nocet confitenti.*

6 *Tortura, licèt non poſſit repeti, poteſt tamen per indicem diuidi, declaratum vt hic per Authorem.*

7 *Tortura ſemper eſt incipienda à leuiori in caſibus, in quibus de iure repeti poteſt.*

8 *Tortura poteſt repeti, ſi noua indicia ſuperuenerint primis grauiora, & diuerſæ ſpeciei, ſiue proficiſcantur ex ore torti, ſiue aliunde.*

9 *Tortura poteſt repeti, quando reus prima vice non fuit ſufficienter tortus.*

10 *Iudex, quando intendit repetere torturam, debet in decreto apponere illam clauſulam,* animo continuandi torturam. *& quid ſi non fuerit appoſita.*

11 *Torturæ repetitio eſt facienda non eadem die, ſed ſeparatis, & interpellatis diebus.*

IN hac quæſtione Aduocatus habet concluſionem pro ſe, vt tortura repeti non debeat, Guid de Suz. in tract. de indic. & tort. n. 3. & 75. vbi de communi Burſ. conſ. 216. n. 115. vol. 7. de magis communi, Mod. Rom. quæſt. 38. n. 72. & ſeq. & judices, qui aliter faciunt, non habent Deum præ oculis, Gram. conſ. 21. n. 14. in fi. vbi de communi Magon. deciſ. Lucenſ. 89. num. 9. & ſeq. de communi. Decian. reſp. 93. n. 135. vol. 2. Eugen. conſ. 76. num. 124. vbi de communi, & in dubio non eſt deueniendum ad torturæ repetitionem, Clar. qu. 64. in fin. Eugen. d. conſ. 76. n. 124. in fin. Quod verum eſt, etiamſi judex haberet arbitrium. Card. Tuſch. in lit. T, concl. 331. n. 7. Rim. conſ. 704. n. 77. vol. 2. Et de veriori opinione, ac æquiori, vt tortura repeti non poſſit, teſtatur Foller. in verb. & ſi confitebuntur. num. 78. Ant. Gom. tit. de delict. c. 13. num. 26. vbi teſtatur de magis communi. Hier. Magon. deciſ. Lucenſ. 89. num. 9. vbi de communi, Burſ. conſ. 216. n. 115. lib. 2. de magis communi & in conſil. 326. n. 8 lib. 3. de communi Sarmient. ſelect. interpret. lib. 1. c. 1. n. 1. de vera & communi opinione. Flam. Cartar. de interrog. reis, lib. 4. c. 1. n. 123. dec. Auen. 15. n. 4. Hier. Hiſp. in tract. comm. contra communem, q. 618. n. 3. vbi de communi, & veriori. 1

Et hoc eſt verum etiam in delictis atrociſſimis,

Crauet.

Cranet.conſ.287.num.6.& ſeq. Brun.de ind.2.p.quaſt.5. nu.58.59.60. & 62. Fuller.in d.verb.& ſi confitebun ur, n.78. vbi alijs relatis,teſtatur de veriori, & magis juri conſona.

Et quod ita practicetur, teſtatur Marſil.in l. repeti, n.6.& ſeq.& n.10 in fin. Villalob.com.opin.verſ.To tura, n.116.Fran.Perſoo.in tract.de indic. & tort.n.79.& 80. dicit ita ſeruari quotidie à bonis judicibus, ante oculus Deum habentibus, & maxime ſi ex prima tortura purgauit indicia contra reum laborantia,vt nullo modo poſſit repeti tortura,ſi fuit reus ſufficienter tortus. Iul.Clar.q.64.n.46.verſ.ſi vero reus,vbi de communi,& ita ſeruari de conſuetudine, Card. Tuſch.in lit. T, concluſ.331.n.9.& 14.vbi de communi, Alber.in rubr.ff.de quaſt.n.8.vbi de commuo,Soc.jun.conſ.164 n.41.vol.1. Marſil.in pract.crim.§.quoniam,num 4.conſ.71.n.7.Bertrand.in pract.reg.4.in princ. Pet. Pella in tract.de tort. q.12.n.1.Mod. Roman.q.38.n.72.& 79.in prin.Peregr. conſ.2.n.130.vol.2.

2 Quando autem reus dicatur purgaſſe,vel non purgaſſe indicia,nō poteſt dari certa doctrina, ſed totum judicis arbitrio remittitur,juxta text.in l. quaſtionis modum.& in l.de minore,§.tormenta,ff.de quaſt.habito tamen reſpectu ad fortitudinem rei. ad qualitatem delicti,ac ad indicia,ſi fuerunt vrgentia,grauia, vel minùs grauia, vel minùs vrgentia , vt egregiè dixit Bald. in conſ.253.n.6.vol.1. Ang.de maleſ.in verb.quod fama publica in 7.quaſt.vbi Aug in add.Paris de Put.de Syndic. in verb.tortura lib.3.c.4.de repetitio.n.1.verſ. & qua ſint plena,& nu. 5. Mod.Rom.q.38.n.36.& ſub n.88.& ſeq. dixit debere arbitrari , non ex ceruice ſua, ſed ſecundùm regulas boni viri,& in dubio, pro non repetitione,& ibi concordantes allegat.Eug.conſ.76.n.129.Menoc.caſu 273 lib.2.de arb. Dec.reſponſ.93.num.13.vol.2. Cartar.de interrog.reis,lib.4.c.1.n.119.& ſeq. Pet. Pella in tract.de tor.q.12.n.3. Ambr.de mod. formand.proceſſ. informat.lib.4.c.4.n.2.& 4. Pereg conſ.1.n.134.volum.2. vbi ſubdit,quòd in dubio debet inclinare pro non repetitione;benè verum eſt,quòd ſi fuerit tortus per horam.diceretur plenè tortus, Eugen. conſ.76. num. 125. & ſi indicia fuerint vrgentiſſima,& grauiſſima,poterit repeti tortura ex eiſdem indiciis , quæ tamen debent eſſe multum vrgentia,& non ſufficerent ſi eſſent tantùm vrgentia,latè Modern.Rom.q.38.num.79. Pereg. d.conſilio 2.num.132.in fin.vbi alios allegat,& teſtatur de communi,Hiero.Hiſp.in tract.com.contra com.q.618. num.4.& 6.vbi alios allegat,& teſtatur etiam de communi,& non erit reus torquendus, niſi per ſecundam vicem,& non vlteriùs Rim. iun.conſil.395.n.42.vol.2. qui loquitur in crimine hæreſis Suuanch.in Enchirid. violat.relig.tit.52.num. 42. conſuluit Burſ. conſil. 201. num.87.vol.2.conſil.326.num.7.vol.3. Mod. Rom.q.38. num.106.vbi teſtatur ita ſeruari apud nos,& certè ego nunquam audiui hîc in Curia ex iiſdem indiciis,quamvis grauiſſimis torturam repeti vltra ſecundam vicem,Cartar. de interrog.reis lib.4.c.1. num. 132.in fine, Peregr. in conſilio deciſiuo 2. num. 136.vol.2.vbi etiam poſt alios,quos allegat,firmat quòd ex eiſdem indiciis non poſſit torqueri vltra tres vices, Caualc. d. par.3. nu. 337. dicit,quòd poterit prima vice terreri,ſecunda die vno ictu plecti , tertia die ſimplici tortura cum duobus ictibus.

3 Et ſciat judex,quòd debet habere potiùs conſiderationem ad qualitatem perſonæ circa repetitionem torturæ,an ſit reus robuſtus,vel fortis, ſeu delicatus, vel debilis,quàm ad qualitatem cauſæ,& quantitatem indiciorum,text.in leg.vnica,§.1.verſ.maximi ſi to menſo animus , corpuſque durauerit ff.de quaſt. Guid. de torment.n.4.& n.20.in fin.Guid.de Suz.in tract.de indic.& tort.n.3.& n.57.Foller.in pract.crimin.in verb.& ſi confitebuntur num.78.Carrer.in pract.in 2.tract.de indic.& tor. §.circa ſextum. de repet.num. 7. Burſ. conſilio 201. num.86.vol.2. vbi de frequentiori opinione, & robuſtus quis dicatur , & durationes in tormento , judex videat,Carrer.vbi ſuprà Peregr. conſilio 2.numero 113. volum.2.

Et ſi indicia non fuerint proxima , vel propinqua, ſed remota, ſine altercatione reus non poterit iterum torqueri,vt poſt Afflict.in conſtit.ſi damna clandeſtina, Carrer.in pract.crim.in 2.tract.de indic.& tort. §. circa ſextum de repet.tort.n.4.cùm regulariter indicia remota non ſufficiant ad torturam inferendam,Boſſ.tit.de indic.num.5.& 71.Burſ.conſ.316.n.23.lib.3. vbi de communi,Bonac.lib.1.commun.opin.crimin.in verb. tortura, quos refert Rim.iun.conſil.704.num.57. & ſeq.vol.6.licèt aliter de conſuetudine arreſtentur obſeruari,Natt. conſ.407.n.12.vol.2. ſed quòd nō poſſit repeti tortura ex indiciis remotis,Petr. Caball.caſu 193.nu.5.cent.2. Peregr.in ſuo conſilio deciſiuo 2.num.104.vol.2. qui tamen ſubdit ſufficere , etiam ſi plura eſſent indicia remota,ad leuem torturam tantum , & ex leuibus indiciis torturam non repeti,de communi teſtatur Eugen. conſ.36.num.126. 4

Et confeſſio extorta per repetitionem torturæ,quæ repeti non debeat , nihil valet , nec confitenti nocet, Ant.Gom.tit.de delict.c.13. num.25. Gig. de crim. læſa maieſt.lib.2.tit.quom.& per quos crim. læſa maieſt. prob. quæſtione 1.num.32.Carrer.in pract. crimin.in d.§.circa tertium,de repet.tor.num. 5. Burſ. conſilio 201. num.87. lib.2.Franc.Perſon.de indic.& tort.num.8.& latè dicam infra in defenſ. quando confeſſio non afficiat confitentem. Card.Tuſc.in lit.T,concl.331.n.10. 5

Primo Aliqui videntur declarare , vt judex poſſit iſtam vnicam torturam ex eiſdem indiciis diuidere, nempè ſi habeat reum grauatum indiciis , ex quibus poſſit illum per mediam horam torquere , vt prima vice eum torqueat per vnum Pater noſter , deinde repetat torturamper totam mediam horam, computato tempore dictæ primæ torturæ , nullis aliis ſuperuenientibus indiciis,Bar.in l.vnica.§. 1. in prima oppoſ.ff. de quaſt.Boſſ.tit.de tort.num.42.vbi dicit hanc opinionem eſſe veram, ſecundùm practicam juris diſpoſitionem,Mod.Rom.q.38.n.83.vbi alios allegat; Iul. Clar. q.64. verſ.hac autem omnia in fine, & Ant.de Canar.in tract.de qu.in 6.membr. n.1. dicit, quòd boni aſſeſſores incipiont à leui tortura, & ſi ex ea non habeant veritatem,repetunt torturam,Menoch.de arb.caſu 272.n.6. lib.2. Bertazz.conſ.474.num.19.lib.2.Rim.iun.conſ.395. num. 42. & num. 38. lib.4. Frate. Perſonal.de indic.& tort. num.80. Cartar. de interrog.reis lib.4.cap.11.n.86. & ſeq. vbi de communi & ſeruata opinione, Ambroſ. de mod. formand.proceſſ. informat.lib.4.capitul.3.num.6. qui etiam dicit,quòd practici criminaliſtæ, qui volunt torturam repetere incipiunt à leui tortura , & poſtea ad duriorem torturam deueniunt, & qui neſciunt juſtitiam adminiſtrare contrarium aliquando faciunt ex imperitia,quia tormentum graue prima vice inferunt, & poſtea ad leue deueniunt, & Caualc. de Brach. Reg. p.3.num.137.& num.138.in fine dicit, vt reſideat in arbitrio judicis diuidere torturam,& quòd ita quotidie obſeruetur, & hinc oriatur illud dictum ; Si vis ſcire, diuide.Et quòd hoc multo magis poſſit fieri per judicem habentem liberum arbitrium ; & brachium regium ; & quòd ſit in arbitrio judicis diuidere torturam,poſt alios, quos allegat teſtatur deciſio Auen. 60. num.4.in princ.etiam præſuppoſito ſtatuto,quòd Reus ſemel tantùm torqueatur,vt iudex poſſit diuidere torturam ſi ſibi videbitur,Caualc.d.par.3.n.138.vbi ſubdit hoc fieri per judices,quando reus parum,aut nihil pati videtur in tortura. 6

Et,quod ſit incipiendum à leui, duplici ratione oſtenditur; & Primò , quia per repetitionem torturæ magis reus cruciatur.Secundò,ne fiſco inferatur damnum , vel præjudicium ; quia ſi prima vice fuerit

ſufficienter tortus, non poterit ampliùs torqueri, ſi ſuſtinuerit, vt bene conſiderat Caualcan. *de Brach. Reg. par. 3. n. 39.* vt tamen ſubdit, quòd judex habens poteſtatem procedendi cum brachio regio, poterit excedere modum & tempus in torquendo Card. Tuſc. *in lit. T, concl. 331. n. 4.* vt incipere debeat a leuiori tortura. Peregr. *conſil. 2. num. 132. volum. 2.* Quod ego quidem exiſtimo eſſe verum, quando reus eſſet grauatus indiciis, vt contra ipſum poſſit deueniri ad quartum gradum torturæ, & tunc ſit in arbitrio judicis torturam diuidere, cùm ex ipſa tortura magis corpus cruciretur, ſecus ſi non adeſſent talia indicia, ſed tantum poſſit deueniri ad ſecundum, vel tertium gradum torturæ, quia tunc non erit tortura diuidenda niſi in caſu, Caualc. quando reus eſſet robuſtus & nihil pati in tormento appareat.

8 Secundò limita, quando ſuperuenerint indicia poſt primam torturam, quia tunc poteſt repeti, ſi ſint prioris vrgentiora, & diuerſæ ſpeciei, ſecus ſi eſſent ejuſdem ſpeciei, & tantùm prima indicia corroborarent, Marſ. *in §. quoniam num. 9. in pract. crim.* in Menoch. *de Arbitr. caſ. 272. n. 7. lib. 2.* Guid. de Suz. *in tract. de ind. & tor. num. 58.* vbi ponit exemplum noui indicij, & teſtatur de communi opinione, Ang. *de malef. in verb. & fama publica, num. 98.* vbi dicit noua indicia in hoc propoſito eſſe, quæ à præcedentibus indiciis differunt ſpecie, & ſubſtantia, Mod. Rom. *q. 38. n. 90.* vbi alios allegat Iul. Clar. *quaſt. 64. n. 45.* vbi ponit exempla, Rim. Iun. *conſil. 704. num. 72. & ſeq. lib. 2.* vbi reprobat ſæuitatem cujuſdam judicis, qui poſt primam torturam, ſi ſuperueniant alia indicia, ſeu teſtes corroborantes prima indicia repetit torturam, late Petr. Caball *in q. crim. caſ. 93. num. 41. & ſequ.* vbi alios in puncto adducit & refert exempla, Ambroſ. *de mod. form. proceſſ. lib. 4. cap. 4. num. 3. & ſequent.* Card. Tuſc. *in lit. T, concluſio. 231. num. 15. & ſeq.* Peregr. *conſilio 2. num. 130. volumine 2.* Caualc. *de teſtib. par. 4. num. 160. verſ.* ſed non omitto, latiſſimè Franc. Perſon. *in tractat. de indic. & tortur. num. 80. & ſeqq. & ſub num. 82.* poſt alios quos allegat dicit procedere etiam in delicto atrociſſimo.

Et hoc eſt verum, vt ex nouis indiciis diuerſis, & primis fortioribus tortura repetatur, ſiue indicia proueniant ex ore torti, ſiue aliunde, vt poſt Iacob. de Aren. & alios firmat Mod. Rom. *in d. q. 38. n. 90. verſ. vbi ampliat. hoc procedere,* ſed Aduocatus exclamet, quòd judex non poteſt habere conſiderationem de primis, quorum vigore reus fuit tortus, cùm iam illa prima indicia effectum ſuum præbuerint, & per torturam fuerint eliſa, & expurgata, & ſic non poſſint cumulari cum aliis deinde ſuperuenientibus, vt bene explicat Vinc de Franc *dec. 576. in fin. p. 4.* ex qua deciſione reſultat, quòd ſi alia indicia ſuperuenientia non fuerint multum grauia non poſſint corroborari ex primis indiciis expurgatis ad grauiora tormenta, vel ad condemnationem ordinariam, & ſic erit concludendum, quod indicia ſuperuenientia debeant eſſe talia per ſe vt ſufficiant ad torturam.

9 Sed reus poterit iterum torqueri, ac tortura repeti, quando vigore primorum iudiciorum non fuerit ſufficienter tortus, ſed tantùm leuiter, latè Modern. Rom. *d. quaſt. 38. num. 79. 85. & 94.* vbi alios infinitos cumulauit, Ambroſ. *de mod. forman. proceſſ. lib. 4. cap. 4. n. 5.* Carrer. *in prac. crim. §. circa 6. n. 1.* latiſſimè Peregr. *in ſuo conſilio 2. deciſiuo n. 130. lib. 2.*

10 Et quando judex vellet repetere torturam debet in decreto apponere, *quòd Dominus mandauit reum leuiter à tortura deponi animo continuandi torturam, quatenus de iure eſſet, & continuari poſſit.* Iul. Clar. *qu. 64. verſ. 22. vero dic,* latè Peregr. *conſil. 2. num. 132. volumine 2.* Hieronym. Hiſpan. *in tract. com. contra com. q. 618. nu. 9.* vbi teſtatur ita vidiſſe practicari à grauiſſimo viro, Caualcan. *de teſtib. par. 4. num. 160. in fin.* Villagut. *in pract. crim. cap. 7. concluſio. 2. l. 7. & concluſio. 7. eod. cap. 7. lib. 7.* Ambroſ. *de mod. forman. proceſſ. lib. 4. cap. 3. num. 4. & ſeq.* vbi dicit eſſe, ſi judex diceret ſolummodo, *animo tamen,* &c Quæ clauſula idem importat, latè Mod. Rom. *quaſt. 38. n. 104.* Cum *de Syndic. c. 21. rubr. de tor. n. 18.* Flam Carrat. *de interrog. reo, lib. 4. cap. 1. nu. 117. & ſeqq.* vbi tamen ex Boſſ. *in tit. de tor. n. 48.* dixit, talem proteſtationem eſſe vtilem, ſed non neceſſariam, Card. Tuſc. *in lit. T, concluſ. 331. n. 4.* Franch. Bernard. *in Scol. ad Ambroſ. dict. cap. 4. num. 6.* vt dicta clauſula ſit ſuperflua, tamen ſoleat apponi ex conſuetudine Notariorum: & ob id, ſi non fuerit appoſita, habeatur pro appoſita.

Ac etiam talis repetitio non eſt eadem die facienda, ſed ſeparatis & interpellatis diebus, Blanch. *in l. fin. n. 14. C. de quaſt.* Carrer. *in pract. § circa ſextum, de repetit. tort. n. 3. & 15.* Modern. Rom. *q. 38. n. 103.* vbi dicit, quòd ita obſeruatur, & quòd malum eſt aliter facere, Franc. Perſonal. *de indic. n. 83.* & quòd fieri debeat interpellatis diebus, etiam docet Caualcan. *de brach. reg. par. 3. n. 137. in fine. & n. 139.* Card. Tuſch. *in lit. T, concluſ. 331. n. 2 & 13.* 11

Pro complemento autem Aduocatus ſciat, quòd ſi reus fuerit ſuppoſitus tormento vigiliæ, & ibi fuerit detentus per notabile tempus, vt per decem vel per plures horas, minimè d. tormentum ſit repetendum, cùm dicatur omnia indicia expurgaſſe ob qualitatem tormenti, nec poterit judex ſe tueri ſi deueniant ad ipſam repetitionem, quòd voluerit d. tormentum diuidere, quia in ipſa diuiſione non eſt incipiendum à longiori & maiori tormento, ſed à minori, & breuiori, vt ſuprà dixi, imò in Curia non fuit auditum, quòd iudex aliquis deuenerit ad repetitionem d. tormenti vigiliæ quando prima vice per diem antea reus fuit retentus in tortura, ſed ſolùm quando aliquo impedimento non poterat torqueri, & tunc, vnica vice fuit ſeruatum in Curia, vt primo breuiori tempore reus detineatur in d. tormento, & poſtea iterum ob grauitatem delicti, & indiciorum fuerit ei repetitum, & ſi aliter aliquis iudex obſeruare curauerit, non erit trahendum in exemplum, quia contingere potuerit ex craſſa ignorantia, & ex ignauia illius iudicis.

CAPVT XXIV.

Tortura per quot vices repeti poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Tortura non poteſt repeti vltra tres vices, computata prima vice, aliàs diceretur immoderata, & confeſſio inde ſecuta non afficeret confitentem, etiam ſi proceſſiſſent vrgentiſſima indicia.*

2 *Tortura vltra tres vices non eſt repetenda, etiamſi iudex haberet facultatem procedendi ad torturam, ſemel, bis, ter, vel quantum erit neceſſarium.*

3 *Tortura poteſt repeti, quando reus prima vice tortus, faſſus ſuit delictum, & in confirmatione, vel ratificatione negauerit deinde delictum: ſed non poterit reus ex iſta variatione, niſi in prima tortura fuiſſet leuiter tortus, & extarent indicia, quia tunc poterit vſque ad tertiam vicem ex dicta prima variatione torqueri.*

4 *Tortura poteſt adhiberi vſque ad tertiam vicem, quando bis tortus in ſecunda tortura faſſus fuerit delictum, & in ratificatione illud negauerit.*

5 *Tortura vſque ad quartam vicem, ſecundum aliquos poteſt*

poteſt repeti ; declara tamen , vt hic per Authorem.

6 *Tortura non poteſt repeti vſque ad tertiam vicem, quando reus in prima tortura faſſus fuit delictum, & in ratificatione illud negauit , quia ex illa negatione poteſt repeti tortura ſemel tantum, & non pluries.*

7 *Cautela pro reo, & Aduocato, vt iudex non deueniat ad repetitionem torturæ, niſi priùs data copia indiciorum, quæ ſuperuenerint.*

1 IAm dixi ſuprà , quòd ex iiſdem indiciis tortura repeti non debeat, niſi per vnicam vicem tantum , & in omnem caſum non poteſt repeti vltra tres vices, computata prima vice , aliàs tortura diceretur immoderata , & confeſſio inde emanata ſibi non nocet, Franc.Caſſon.*in pract.crim. tit. de torment. cap.14.n.6.* Ioan.Ant.de Nigr *in c.272.n.50.in fin.* Purp.*conſ.571. num.7.*Aldobrand.*inter conſ.Farin.19. num.* 17. Ambr. *de mod.form.proceſſ.lib.4.capit.4. num.* 7. vbi Portus *in Schol.num.*6.vbi ampliat procedere , etiamſi quæcumque indicia præcederent vrgentiſſima,Intrigl.*ſing.*101. *lib.1.& ibi conuerſarò, in annot.* Card. Tuſch. *in tit. T, concl.331.num.17.& ſequen.*vbi dicit quòd iudices ſunt fatui , qui vltra duas , vel tres vices torquent reos, donec fateantur , Maur.Burg.*de mod.proced.ex abrupt. quæſtione 42. numero* 10. *& ſeqq.* Caualcan. *de brach. reg.par.3.numero* 26.Peregr.*in conſilio deciſiuo 2. numero* 136.*in fin.& ſub numero* 138. *lib.*2. dicit idem eſſe in teſte, vt non poſſit torqueri vltra tres vices , & quòd ſtetur eius tertio dicto, Caualcan.*de teſt.p.4.num.*155. *in fin.*

2 Et quamvis per literas diſpenſatiuas circa modum procedendi cum ampla facultate procedendi vltra trinam vicem per verba ſemel , bis , & ter, & quantum erit neceſſarium,vt contingit in facultatibus datis circa modum procedendi ex abrupto , de quo loquitur Maur. Burg.*quæſtione 42.numero* 12.tamen ratione infinitatis euitandæ eadem verba reſtringi debent ad tres vices, vt etiam declarat, Ball. *de quæſtionibus quæſtione 16.numero* 8.*& ſeq.*licèt Caualcan. *de brach. reg. p.3.num.*26.dicat, quòd attenta facultate Brachij regij, præcedentibus aliquibus indiciis, infamia delinquentis , poſſit torqueri vſque ad quartam vicem , & vigore dicti brachij regij poſſit ſemper excedere modum , vt ſi iudex ordinarius deberet torquere reum vſque ad primum gradum , iudex Brachij Regij poſſit vſque ad ſecundùm gradum , & ſic de aliis gradibus vlterioribus , regulando ſemper iſtud brachium , ne excedat nimis modum , nec tempus ordinario iure conſuetum , & quod iſte iudex debeat vti dicta facultate , non ex abrupto , ſed ſemper cum grano ſalis.

3 Si verò reus prima vice confeſſus fuerit delictum, in actu autem ratificationis illud negauerit, vigore dictæ varietatis,& negatiuæ, poterit iterum torqueri ad perſeuerandum in prima confeſſione , & ſatis dicitur nouum indicium ſuperueniſſe , latè Villagut. *in pract. crim.lib.7.cap.7.concluſ.*3.& ſi perſiſtat in ſecunda tortura non erit vlteriùs torquendus, cùm per eam dicatur expurgaſſe dictum indicium conſideratum, ex dicta varietate,Iodoch.*in pract.cap.38. rubr. de repet. qu. nu. 12.verſ.in quo tamen,* ex traditis per Marſil.*in pract. crim.* §. *nunc videndum num.* 26. & colligitur ex Clar *in quæſtione 21. verſ. vlterius quæro, &* & expreſsè voluit Mil.*in pract.crim mihi fol.*108.*num.*35.Mod.Rom. *quæſtione* 38.*num.*92.Cartar *de interrog.reis,lib.4.cap.1. num.* 158. *& num.* 163. Baiard. *quæſtione 21. num.*138. Niſi tamen in prima tortura fuiſſet leniter tortus , & contra reum extarent magna , vel grauia indicia , vel multum manifeſta : quòd ſi ex eis poterit bis torqueri, non erit inconueniens, quòd ex dicta variatione , ſi perſiſtat ſecunda vice tortus in negatiua, poſſit repeti tortura vſque ad tertiam vicem , vt etiam tenet Mod. Rom.*in d.q.38.n.94.* vbi *ſub n.* 95.etiam firmat contra Afflict.*conſt.ſi clandeſtina.n. 44.verſ. & ſi perſeuerat in negatiua,*vigore dictæ confeſſionis nec poſſit condemnari in aliquam pœnam extraordinariam , ſed iterum torqueri, quamvis indicia,ex quibus fuit tortus, fuerint multum vrgentia , quia ſi judex ex dictis indiciis arbitratus fuit eſſe deueniendum ad torturam ex confeſſione deinde ſecuta non ratificata , non eſt dicendum Fiſco aliquod jus vltra primum fuiſſe acquiſitum,ſed Caualcan. *in pract.de teſtib.par.4.n.157.in fin.* dicit poſſe deueniri ad quartam vicem quando poſt tertiam vicem noua ſuperueniant indicia , & quod ita Mediolani fuit obſeruatum in cauſa cujuſdam nobilis de Lunatis. 4 † Benè verum eſt,quod reus iterum tortus , poſtquam recuſauit ratificare confeſſionem , ob iſtam nouam negationem poterit ſolùm aliâ vice torqueri,Marſ.*in pract.*§.*quoniam,numero 4.in fine, num.* 5. 8.9 *&* 10.*in leg.repeti,num.*13.14.*& ſeq. de quæſt.* Boſſ. *tit.de tort.num.*44. Franc. Perſon. *de indic.& tort.n.*85. Rimin. jun. *conſ.* 395. *num.*42.Cartar.*de interrog.reis, lib.4.c.1.n.*159.160.163.Maur.Burg.*d.quæſt.*42.*num.*10. *& ſeqq.& quæſt.*100.*num.*19. Card. Tuſch.*in lit.T,concluſ.*331.*num.* 17. *& ſeq.* Farinac.*quæſtione* 38.*num* 106. vbi de communi. Magon. *deciſ. Lucenſ.* 89. *numero* 9. Rimin jun. *conſ.* 295. *numero* 40. *& ſeqq.* Bertazzol. *conſ.*345.*num.*1.*conſ.*528. *num.* 2. *volum.*2.vbi de communi,practicata opinione,Cartar.*de interrog.reis,lib.4. cap.1.num.*131.*& ſeq.*Sed ſcias tu regnicola,quòd licet ſit diſpoſitum in regno Siciliæ quòd iſte ita confitens, & poſtea negans vſque ad tertiam vicem poſſit condemnari in pœnam mortis cùm habeatur pro confeſſo , vt illa prouiſio reſtringatur ad principales delinquentes, & non extendatur ad fautores, auxiliatores, & ſimiles,vt declarat Maur. Burg.*dict quæſt.*100.*n.*20, *& ſeq.*

5 Et quamvis dixerimus ſupra,quòd ex valde,& multum vrgentibus indiciis poſſit judex reum torquere vſque ad trinam vicem : & ſucceſſiuè ex iſto nouo indicio ſuperuenienti ex confeſſione,& deinde ex negatione aliqui velint poſſe vſque ad quartam vicem eundem reum torquere , ſi confeſſio ſuperuenerit in tertia tortura,prout in ſpecie dixerunt Blanch.*in repet. leg.fin.num.*222.*verſ.ſi habet indicia.ff.de q.* Carrer.*in* §. *circa 6.de repet.tortur.n.*13.*iuncto nu.*18. Franc.Perſon. *de indic.n.*86.idem voluit Ambroſ.*de mod.forman proceſſ.informat.lib.4.cap.5. num.*15. *& ſequent.* tamen ibi ſuadet , quod judex non deueniat ad quartam vicem, niſi quando reus eſſet grauatus magnis indiciis,ageretur de grauiſſimo delicto , & eſſet ipſe reus quidam magnus Ribaldus,de quo magno ribaldo mentionem facit Marſil.*in leg.repeti num.*17.*& ſequent.ff. de quæſt.* Baiard.*quæſt.*21. *num.*140. *verſ. ſed ego* , & Caualc.*de teſtib.p.4.n.*158. dicit Mediolani fuiſſe ſeruatum,quòd poſt tertiam torturam , quia noua indicia ſuperuenerunt fuit deuentum ad quartam vicem. Tamen apud bonos judices nunquam fuit in vſu, vt deueniatur ad tertiam vicem,ſed ſolum ad ſecundam, vt ſuperiùs dixi,ideo non poterit contingere iſte caſus, niſi in iudicibus carnificibus , vt ex confeſſione ſecuta in tertia tortura, & deinde ex negatione in ratificatione deueniatur ad quartam vicem , vt etiam conſiderat Mod. Rom.*quæſt.*38.*num.* 93. *& ſub num.* 98. & etiam plus dicit,quòd ſi in prima,vel ſecunda tortura faſſus fuerit,& deinde noluerit ratificare,nunquam deueniatur ad quartam vicem,ex Blanch. Carrer. Cartar. in locis ſuprà adductis Ladetch. Imol. *conſil.*184.*nu.*4.Pereg. *in conſ.deciſiuo 2.num.*137. *volum.* 2. qui tandem concludit in modo torquendi eſſe attendendam conſuetudinem Curiarum,& latius *ſub num.*139. *& ſeq.* poſt alios quos allegat.

6 Ideò ſciat iudex, quòd ſi prima indicia non fuerint multum vrgentia, ſed ſolùm ordinaria, ex quibus non poterat niſi ſemel torqueri reus ſi fateatur delictum, & deinde in ratificatione neget, poſſit iterum torqueri: ſi in ſecunda tortura iterum fateatur, & poſtea in ratificatione neget, non poteſt denuò, & ſic tertia vice torqueri; quia ſecunda non ratificata non inducit indicium diuerſum à primò reſultante etiam ex prima negatione in prima ratificatione: ideò ſubintrat, vt tortura repeti non poſſit tertia vice per ea, quæ ſuperiùs dixi: & in terminis ita declarat Blanch. *in dict. leg. fin. nu.222.in princ.* Carrer. *in dict.§.circa 6.num.*13. Mil. *in Pract.crim.fol.*108.*num.*35. Mod.Rom.*d.quæſt.*38.*n.*99. Carrar. *de interrog.reis, lib.4.cap.*1.*num.* 151. *& n.* 163. vbi alios concordantes allegat, & quòd ex ſola negatiua, & non perſeuerantia torqueri non poſſit reus, Maſcard. *de probat.concluſ.*313.*n.*21. *vol.*1. vbi de communi, & Baiard. *quæſt.*21.*num.*139. dicit eſſe in arbitrio iudicis, an confeſſio reuocata faciat indicium ad torturam.

7 Sed Aduocatus caueat, quòd illata prima, vel ſecunda tortura, ſi dubitet quòd reus faſſus fuerit delictum, ſtatim faciat proteſtationem in actis, quòd ſi quid dictus reus faſſus fuerit, non dolore tormentorum illud faſſus fuerit: quia talis excuſatio tanquam friuola non impediret nouam torturam, ſi in ratificatione negaret commiſiſſe delictum, ſed quod illud faſſus fuerit per errorem, & intendit dictum errorem probare & aliqua adminicula, indicia, ſeu cauſas dicti erroris adducat ideò ipſum eſſe ponendum ad largam, & ſuperſedendum in continuatione, & iſto modo euitabit, ne reus iterum torqueatur; ſed ponatur ad largam, cum termino competenti ad docendum de errore, Follet. *in prac. in verb. & ſi confitebuntur num.* 84. poſt Marſil. Gram. & alios, quos allegat Franc Perſon. *de indic. & tort.num.*97.*in fin.* Mod Rom.*d.q.*38.*n.*100. *& ſeqq.* & ſic ex prædictis poteſt colligi cautela ad euadendum ſupplicium delicti, vt reus ſtatim parum detentus in tortura fateatur delictum deinde in actu ratificationis dictam confeſſionem reuocet, & licèt iterum torqueatur etiam parum detentus in tortura iterum fateatur, ſed in ratificationis actu iterum reuocet d.confeſſionem, quia licet tertia vice eleuaretur in tortura, vbi etiam parum detentus fateatur delictum; ſed in actu ratificationis etiam reuocet d. confeſſionem, quia vlteriùs non poterit torqueri, maximè ſi in qualibet confeſſione addat aliquam qualitatem falſam, quia facta diligentia, & non reperta vera, ſed falſa, iudex teneatur illum torquere vſque ad tertiam vicem, nec poteſt eum condemnare vt etiam dicit in terminis Canalc. *de Bruch. reg. p. 3. num.* 226. ſed per iſtam cautelam non euitabit pœnam triremium in capitalibus vel aliam extraordinariam, ſi fuiſſet grauatus per indicia vrgentia, vt per Pet. Cabal. *caſu* 288.*n.*38. *cent.*3. vbi concordantes.

CAPVT XXV.

Tortura an pro quolibet indicio contra reum laborante ſit adhibenda, vel ſuper omnibus indiciis inſimul.

SVMMARIVM.

1 *Tortura non poteſt inferri, tam de iure, quàm de conſuetudine, ſuper quolibet indicio, ſed eſt inferenda ſuper omnibus indiciis iuxta qualitatem delicti, perſonarum & indiciorum, nec valeret proteſtatio facta per iudicem, quòd intendebat reum torquere ſuper vno indicio tantùm.*

Breuiter in iſta quæſtione dicitur, quòd quamvis aliqui voluerint eſſe in arbitrio iudicis, quòd ſuper quolibet indicio reus ſit torquendus, inſpecta conditione perſonæ an ſit debilis, aut robuſtus, vt per Io. Ant. de Nigr. *ſuper cap. Regn. c. frequens, num.* 34. *verſ. quid enim ſi eſſent.* & Baiard. *q.*64.*num.* 98. Tamen tam de iure, quàm de conſuetudine, reus non poterit pro quolibet indicio torqueri, ſed cumulatis inſimul omnibus indiciis reus torquetur iuxta grauitatem delicti qualitatem perſonarum & indiciorum quia ſi pro omni iudicio poſſet torqueri reus, daretur caſus, quòd per decem, & vltra vices poſſet torqueri, & tamen firmiſſima eſt concluſio, vt non poſſit reus torqueri vltra tres vices, quibuſcumque grauiſſimis indiciis fuerit grauatus Gram *conſ.*15.*num.*36.*& ſeqq.* Paul. de caſtr. *conſ.*299.*circa fin.vol.*2. Blanc. *in l.fin. n.*10.*ff.de quæſt.* Marſ. *in pract.crim.§.quoniam, n.*8. Nouell. *in ſua prac.crim.§.quoniam, n.*8. Nouell. *in ſua pract.crimin. in cap. an indicia pro reo danda ſint, n.*20. Io. Ant. de Nigr. *ſuper c. Regn.cap.frequens, n.*34.*in add.* Caualc. *de Brach. reg.par.*5.*n.*134. Cum. *de ſynd. & tort.c.*21. *n.*2. latè Bertaz. exclamat contra quendam iudicem *in conſ.* 145. *n.*10.*vol.*1. vbi plus ſubdit, eſſe verum, etiamſi iudex in tortura inferenda proteſtatus fuerit torturam adhibuiſſe ſolummodo ſuper vnico indicio, adhuc diceretur tortus ſuper omnibus, tunc ex proceſſu contra reum inſultantibus, & ſequitur Baiard. *quæſt.*64.*nu.*98. 99.100. 1

Et ita etiam obſeruatur de conſuetudine, vt reus torqueatur ſuper omnibus indiciis, & non ſuper aliquibus indiciis ſolummodo, vt poſt Nouell. in loco citato teſtatur, Ioan. Ant. de Nigr. *in d.c.frequens, n.*34.*in fin.* & Cum. *de Syndic.cap.*21.*de tortur. n.*20. & Baiard. *quæſt.*64.*num.*96.*verſ.ſed d.conſuetudo eſt* & quid ſit ſi indicia fuerint valde grauia, an poſſit pluries torqueri, & pro qualibet vice vſque ad tertiam, duobus, vel tribus ictibus funis affici, de quo dixi ſuprà in præcedentibus capitulis.

CAPVT XXVI.

Tortura per vnum iudicem illata, an computetur cum tortura ab illo iudice irrogata.

SVMMARIVM.

1 *Tortura illata per vnum iudicem eſt commenſuranda coram eius ſucceſſore, etiam ſi fuerit illata à iudice penitus incompetente.*

2 *Tortura illata in vna cauſa diuerſa, non debet computari in alteram cauſam, ſed in omnem caſum ſecundus iudex debet habere conſiderationem de dicta tortura illata pro diuerſa cauſa.*

Super iſta quæſtione Aduocatus ſciat bene clientem ſuum defendere, quia ſi reus fuerit tortus per aliquem iudicem competentem, talis tortura eſt conſideranda coram illius iudicis ſucceſſore, vel ſubrogato, vt computetur in tortura inferenda coram dicto ſucceſſore. Marſ. *in pract.crim.§. occurrit, num.* 4. Carrer. *in pract.crim.l.obſeruare, num.*199. Baiard. *q.* 64. *num.*4. Maur. Burg. *in tract.de mod.proced.ex abrupto quæſt.*100. *num.*161. Caualc. *de brac.reg.p.*3.*n.*316. quod eſt verum, etiamſi fuerit prima tortura illata à iudice penitus incompetente, vt iudex competens deinde habeat illam in conſideratione, vt non poſſit eundem reum torquere pro tempore, & quantitate, pro quibus fuit illata à iudice incompetente vt poſt Marſ. *in d.§.occurrit, n.*3.*verſ.quo autem.* Dec. *in tract.crim.lib.*4.*c.*34.*n.*12. 1

Maur.

Maur.Burg.*dict.quæſt.*100.*n.*160. Cauale. *de Brac.reg. p.*3.*n.*136.

a Qui Maur.Burg.*in eadem q.*100.*num.*162.*& ſeq.* videtur velle reſtringere iſtam opinionem, quando fuerit illata tortura ex cauſa denegatæ reſponſionis ſuper interrogatorio, vel qualitate grauante delictum, vel ex cauſa confeſſionis criminis qualificatæ, vel ſi fuerit data ad pœnam delationis armorum, ſeu extractionis eorum, ex qua deinde fuit illatum vulnus, & ſecuta mors, & per conſequens ratione homicidij ſecuti procedi debeat ad torturam, cùm illa prima tortura non debeat computari, quia fuit data ob diuerſam cauſam, nempe pro finali pœna extractionis, vel delationis armorum. Quod ego non admitto, quando fuit illata pro habenda reſponſione, vel ſuper qualitate delicti, vel ſuper confeſſione cum qualitate, ſed tantummodo quandu fuit illata pro vulnere, vel pro armorum extractione, cùm tunc dicatur illata, non ex eadem cauſa.ſed ex diuerſa, & in iſto vltimo caſu, adhuc iudex debet habere conſiderationem ad ipſam primam torturam. & mitiùs procedere ad irrogandam ſecundam, ſeu tertiam torturam, ſaltem de æquitate, vt ſentit idem Maur.Burg.*in d.q.*100.*n.*163. *in fin.* vbi teſtatur, quòd ipſe ita ſeruaret, & certè ita facere iuſtum ac æquum erit.

Et iudex ſecundus debet habere conſiderationem de prima tortura, quamvis procederet ex abrupto per diſpenſationem ex proceſſu informatiuo, per rationem allegatam per d. Maur. Burg. *in dict.quæſt.*100.*n.*184. & prius *ſub num.* 157. *& ſeqq.* dixit, quid ſi contra reum fuerint formati plures proceſſus, & fuerit incœptum per Curiam torqueri ſuper vno, an poſſit deinde torqueri ſuper alio delicto deinde ſuperueniente, & ex ritu illius Regni per quantum temporis ſpatium debet ſe iudex abſtinere à torquendo reum ſuper illo nouo proceſſu.

CAPVT XXVII.

Tortura an poſſit inferri ex ſolis adminiculis ſine indiciis.

SVMMARIVM.

1 *Tortura ex ſolis adminiculis, ſine indiciis, non poteſt inferri.*

2 *Adminicula non faciunt ſpeciem probationis, ſed tantum alias probationes coadiuuant.*

3 *Tortura ex adminiculis, vigore brachij Regij, maximè in atrociſſimis, inferri poteſt.*

1 NOn eſt dubium, quòd ex ſolis adminiculis ſine
2 indiciis tortura inferri non poſſit cùm adminicula per ſe nõ faciant aliquam ſpeciem probationis, ſed tantùm aliam imperfectam probationem coadiuuent, & corroborent, Bald.*in l.ea quidem poſt num.*9. *Cod.de accuſat.* qui loquitur etiam in adminiculis vehementibus, Nouell.*in pract.crim.in princ.in rubric.Indicia, quæ procedere debent, poſt numerum,* 34.*verſ.inter adminiculum.* Boër. *deciſ.* 164. *num.*4. Menoch.*de præſumption. lib.*1.*quæſt.*7.*num.*57.*& ſeq.* latè Virg. Bocc. *in conſtit. Ægid. gloſ.* 8. *num.* 294. *& ſeq.* Maicard. *de prob.concluſ.* 53. *num.* 1. *volum.*1. Modern.Roman.*conſilio* 55. *num.*64.*in fin.* & in terminis, quòd ex ſolis adminiculis non inferatur, Caualcan. *de brach.reg.p.*3.*num.*116. *& ſeq.*

3 Hoc verò limitatur, quando iudex haberet brachium regium, & periculum eſſet in mora, ſi iudex vellet expectare in aſſumendo indicia, quia tunc poteſt inferri ex ſolis adminiculis vt ſi deberet reus torqueri ad propalandum aliquod factum, vel delictum patratum in ſocietate plurium complicium, quia ſi dum formiter indicia deſumerentur, complices aufugerent; vt dixi, ille reus poterit ex ſolis adminiculis torqueri; eoque magis eſt verum, ſi author criminis fuerit in fortiis Curiæ, & ipſe eſſet torquendus, vt poſt Marſil. *ſing.*300. declarat Caualc.*de Brach.reg.p.*3.*n.*113. & ibi etiam ponit alia exempla. Quamvis dicant Doctores, quòd duo indicia leuia ſufficiant ad torturam, Bertazzol.*conſil.*213.*num.*8.*lib.*2. Baiard.*quæſt.*64. *num.*60. *& ſeq.*

CAPVT XXVIII.

Tortura inferenda ex proceſſu informatiuo an repeti poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Tortura quando infertur ex proceſſu informatiuo ſemel tantùm inferri poteſt, ſecundum communem opinionem. Contrarium autem tenent alij. Author hic iſtas opiniones contrarias nititur ad concordiam reducere.*

QVoniam aliàs vidimus pluries ſuprà, quod aliquando tortura infertur ex proceſſu informatiuo, ex præeminentia alicuius Tribunalis, vt magnæ Curiæ Vicariæ Neapolis, vel Gubernatoris Vrbis: ideo pro defenſione inquiſiti, & pro inſtructione Aduocati, ac defenſione rei: quia ſæpè contingit in facto benè iſtam quæſtionem controuerti: ſciat Aduocatus habere regulam pro ſe, vt vnica tantùm vice poſſit reus torqueri: quia modus ille procedendi ex dicta præeminentia tanquam ſpecialis, & odioſus eſt reſtringendus, & intelligendus quoad primam vicem. maximè cùm procedatur inauditis reorum defenſionibus, vt tradunt Ioan.Ant.de Nigr.*in cap. Regni cap.*272.*n.*10. *& conſ.*50.*verſ.*15. Gram *conſ.*64.*n.*9.*&* 11.*vol.*3.*col.penult.* Carrer.*in pract.crim.in princ.n.*108.*verſ.& limita.* Burſatr.*conſ.*101.*n.*138.*vol.*2. Viui.*deciſ.*143 *nu.*5. Fab. à Mont.Leon *in ſua pract.arbitr.mihi fol.*512. *num.*21. Franc. de Leon. *in prax. offic. cap.*13.*num.*41. Scacc.*in tract.de iudic.lib.*1.*cap.*97.*n.*88. *& n.* 90. *verſ. Aduerte etiam,* Purr. *in Schol.ad Ambroſ. de mod.forman.proceſſ. lib.*4.*c.*5.*n.*18.*in fine.* 1

Contrariam opinionem, quòd vigore dictæ præeminentiæ iudex poſſit torturam repetere ex proceſſu informatiuo latè tuetur Sim.de Præt.*conſ.*104.*num.*4. *cum pluribus ſeq.* & latiùs Cartar.*de interrog. reis lib.*4. *cap.*1.*num.*100.*cum plur.ſequen.* & ſequuntur Modern. Roman. Farin. *quæſt.*39. *num.*51.*in fi.dec.Aurr.*15.*n.*3. Baiar.*q.*49.*n.*54. Conuerſat.*in annot.ad Iusrig.ſing.*181. *lib.*2.

Aliqui autem videntur velle dictas contrarias opiniones fœdere diſtinctionis conciliare, & ad concordias reducere, vt prima opinio procedat, quando iudex arbitratus fuerit ſufficienter reum fuiſſe tortum, iuxta qualitatem delicti, indiciorum, & perſonæ, & ob id iudex in decreto non appoſuit clauſulam illam, *animo continuandi torturam, quatenus de iure;* ſed illum mandauit poni ad largam, quia tunc cenſetur, quòd reus ſufficienter fuerit tortus, ex Clar. *q.*64.*verſ.vltimo videndum,* Fariñac.*quæſt.*38. *n.* 104. & iſto caſu repeti non poſſit tortura ex dicta præeminentia, ſed ex iuris diſpoſitione, per dicta noua indicia, quæ ſuperuenerunt. Si verò iudex arbitratus fuerit quòd non

fuiſſet

fuiſſet tortus ſufficienter ex prima tortura, quia in decreto appoſuit illam clauſulam, *a termino continuandi torturam*, &c. etiam, quod non ſuperuenerint noua indicia, poterit ex dicto proceſſu informatiuo repetere dictam torturam: quia licet torqueretur ſequenti die, non erit noua tortura, neque diceretur repetita, ſed continuata, Cattar. *de interrog. reor. libro 4. capite 1. num. 119. & ſeqq.* Ambroſ. *de formand. proceſſ. libro 4. capite 3. in fine*, vbi Port. *in Schol. & ita ex ſupradicta declaratione*. Maur. Burg. *de mod. proc. ex abrupt. qu. 29. num. 6. & ſeq.* dicit eſſe iſtas contrarias opiniones conciliandas, quam diſtinctionem volui hîc referre, cùm adhuc ab alio non fuerit facta, quòd ego inuenerim; ſed ego puto, quòd melius ſit dicere, vt ſeruetur conſuetudo Tribunalis circa iſtum articulum ita controuerſum per Doctores, vel quòd ſaltem talis præeminentia non extendatur vltra vnicam repetitionem, vt minùs lædatur ius commune, quàm fieri poſſit, & ne plura indiuidua, & ſpecialia concedantur, vt procedatur ex proceſſu informatiuo contra reum, ac etiam eidem denegatis defenſionibus quòd de iure omnino prohibitum eſt multiplicare ſpecialia, & indiuidua, Menoch. *de præſumpt. p. 1. lib. 3. præſumpt. 132. n. 81. & ſeq.* Rim. iun. *conſ. 31. nu. 67. vol. 1.* Hond. *conſ. 87. n. 136. volum. 2.*

CAPVT XXIX.

Tortura an inferri poſſit ex conſcientia iudicis.

SVMMARIVM.

1 *Tortura non poteſt inferri ex ſola conſcientia iudicis, quod procedit etiam in iudice habente arbitrium in procedendo, & ſi iudex eſſet optima opinionis.*

2 *Alij autem tenent, quòd vigore brachij regij poſſit inferri tortura ſecundum conſcientiam. Declara tamen vt hic per Authorem.*

1 IVdex caueat in iſta materia, ne procedat ad torturam ex ſola ſua conſcientia, cùm regula ſit ſatis trita, & in ore omnium, quod iudex debeat ſecundùm acta, & allegata iudicare, *l. illicitas, §. veritas, ff. de offic. procon. cap. Paſtoralis, §. quia verò de offic. deleg.* Marſill. *ſing. 266. Caſſan. decſ. 12. ſuper reg.* Cancell. vbi latè, & de communi, Dec. *in tract. crimin. lib. 2. capit. 14. num. 3. verſicul. contrarium tenuit*, vbi de communi, & recepta opinione Canoniſtarum & Theologorum, *& verſiculo poſterior verò*, vbi reddit rationes, *& ſub verſiculo Puto ego*, Magon. *deciſion. Lucenſ. 39. numero 9.* Baiard. *quæſt. 7. numero 14.* latiſſimè Maſcard. *de probat. concluſion. 479. vol. 1.* Et in ſpecie, vt non poſſit inferri tortura ex ſola iudicis conſcientia, Boſſ. *tit. de indic. num. 141.* Speculat. *in tit. de ſent. §. qualiter, verſic. item debet inferri*, Marſil. *dict. ſing. 266. in fin.* Iul. Clar. *quæſt. 8. num. 5. verſ. & licet*, vbi teſtatur, quòd ita teneant Doct. & *q. 66. n. 2.* Farin. *conſ. 83.* vbi concludunt, quòd ſi iudex viderit Seium committere delictum & non adſint alia indicia contra eum, non poſſet iudex illum torquere, licet Decian. *dict. cap. 14. num. 3. & ſub verſ. prior opinio*, videatur iſto caſu tenere contrarium, & ibi allegat aliquas rationes.

Quæ opinio negatiua, vt non poſſit inferri tortura ex conſcientia iudicis procedit etiam in iudice habente arbitrium in procedendo, etiamſi iudex eſſet optimæ opinionis, Boſſ. *tit. de indic. n. 142.* vel habente brachium regium, Caualc. *de Brach. reg. p. 3. num. 127. circa fin.*

Et licet aliqui voluerint, quòd iudex habens amplum arbitrium, vel brachium regium poſſit iudicare ſecundum conſcientiam, & reum torquere ſine indiciis, vt per Boſſ. *tit. de ind. nu. 142.* Fely. *in d. c. paſtoralis, §. quia verò, in 2. fallen.* Roland. *conſ. 70. num. 22. vol. 1.* Menoch *de arb. caſu 98. num. 10. lib. 2.* Baiard. *q. 66. n. 10.* Tamen intellige, vt non procedat, quando iſti iudices ſupremi non haberent aliquod indicium in ſcriptis redactum, quia tunc nullo modo poſſunt ex eorum propria conſcientia aliquem torquere; ſecus verò ſi haberent aliqua indicia leuia, vel minus ſufficientia per ſe ad torturam quia tunc poſſunt dicta indicia ſupplere ex eorum conſcientia, & ad torturam deuenire Boſſ. *tit. de indic. n. 142. verſ. ubi verò*, poſt Alex. & Dec. in locis per eum relatis, latè Caualc. *de brac. reg. part. 3. n. 123.* vbi dicit, quòd ſtante maxima facultate procedendi, mala qualitate perſonæ, vel diffamatione, vel atrocitate delicti, concurrente aliquo teſte de auditu, vel fuga, vel alio adminiculo, iudex ſupremus procedat ad torturam. Sed iſto caſu debent iudices leuiter reos torquere. Maur. Burg *de mod. proced. ex abrupt. q. 100. num. 1. 0.* 2

Si verò ſolùm iudex haberet arbitrium, vel ageretur de materia ex ſua natura arbitraria etiamſi iudex eſſet optimæ opinionis, non poteſt deuenire ad torturam ex ſua ſola conſcientia, & indiciis legitimis non præcedentibus, vt declarat Boſſ. *tit. de indic. n. 142. verſ. ceſſante verò*. Et ego dixi ſuprà *in defenſ. Circa proceſſum informatiuum*.

CAPVT XXX.

Tortura, an vnico indicio exiſtente, inferri poſſit, vel plura requirantur indicia.

SVMMARIVM.

1 *Tortura non poteſt inferri ex vnico indicio, ſed plura requiruntur.*

2 *Tortura ex vnico indicio proximo, & immediato ad delictum, poteſt inferri, dummodo teſtis ſit omni exceptione maior.*

3 *Teſtis vnus de veritate facit indicium ad torturam, ſecundùm aliquos, licèt non fuerit omni exceptione maior, quoad primum, vel ſecundum gradum torturæ.*

4 *Teſtis vnus ſi patiatur plures defectus non facit indicium ad torturam.*

5 *Teſtis vnus cum alio adminiculo facit indicium ad torturam, etiamſi non ſit omni exceptione maior, licet alij contrarium teneant, vt faciat indicium ad torturam, etiamſi non coadiuuaretur aliis adminiculis. Author autem conciliat iſtas contrarias opiniones.*

6 *Teſtis vnus, vt faciat indicium ad torturam requiritur, vt deponat immediatè de delicto.*

7 *Tortura ex vnico indicio remoto non infertur, ſed plura requiruntur, licèt de conſuetudine aliter ſeruetur.*

Quæ conſuetudo eſt vera, quando cum dicto indicio remoto concurrerent alia adminicula.

8 *Indicia remota, valde tamen inferentia ad delictum ſufficiunt ad torturam, & hic per Authorem ponuntur.*

ADuocatus in iſta quæſtione habet regulam pro ſe, vt vnum indicium non ſufficiat, ſed plura requirantur ad inferendam torturam, Boſſ. *titul. de indic. n. 71.* dicit quod ſaltem debant eſſe duo indicia, Iul. Clar. *q. 64. verſ. ſed quæro.* Gran. Theo. a 3. *num. 7.* Mod.

Rom.

Rom.*q.*37.*n.*43.Rim.Iun.*conſ.*88.*n.*8.*vol.*1.Franc.Perſ. *in tract.de ind.& tor.n.*96.teſtatur de magis communi, Burſatt.*conſ.*336.*n.*1. *vol.*3. etiam de magis communi, Eugen.*conſ.*17.*n.*20. vbi de communi, & quòd ita ſeruatur Villalob.*com.opin.lit.I,n.*17.

2 Et licèt ſoleat etiam dici, quòd vnus teſtis de indicio proximo, vel immediato ipſius delicti, vt puta ſi teſtis deponat vidiſſe Titium vulnerantem Seium, vel quòd audiuit quando Titius mandauit vt Caium occideret faciat indicium ad torturam de per ſe, etiam aliis non concurrentibus, Ant.Gom.*tit.de delic.cap.*3. *n.*7.& 18.Viui.*comm.opin. in verbo teſtis vnicus de viſu, n.*7.Maſcard.*de probat.lib.*1.*q.*15.*n.*12.& *concl.*894.*n.*5. *lib.*2.Menoch.*de præſumpt.lib.*1.*q.*89.*n.*11.Ludou.à Peguer.*deciſ.*17.*n.*1.Iul.Clar.*quæſt.*21.*verſ. vnus teſtis*, & *q.*22.*in princ.*vbi de communi, Cæpoll.*conſ.crimin.*40. *in* 4.*dub.*Boët.*deciſ.*164.*n.*3 vbi de communi, Roland. *conſ.*711.*n.*3.*lib.*1.vbi de communi.

Tamen Aduocatus videat ſi iſte teſtis patiatur aliquam exceptionem, quia eo caſu non operatur indicium ad torturam, cùm debeat eſſe inuulnerabilis, & omni exceptione maior. Gram. *vot.*30.*num.*31.*vot.*34. *n.*10.Guid.de Suz.*de indic.nu.*92. vbi reddit rationem, Maſc.*d.concl.*834.*n.*8.Menoch.*d.præſumpt.*89.*num.*10. Iul.Clar.*q.*21.*n.*2.vbi de communi,*q.*22.*n.*2. Rim. iun. *conſ.*361.*n.*24.& 27.*vol.*4.& *conſ.*725 *num.*19. & *ſ* 91. *vol.*6.Dec.*reſp.*93.*n.*34.*vol.*2.latè Pariſ.*conſ.*151.*num.*3. *vol.*2 Hond *conſ.*100.*n.*13. vbi de communi, *vol.*1.vel ſi aliqua coniectura reſiſteret, quia tunc minus facit indicium ad torturam, Natt.*conſ.*394.*n.*34. *vol.*2. Rim. iun.*conſ.*361.*n.*20.*vol.*4. Farin.*q.*37.*n.*57.*conſ.*39.*nn* 14. vbi alios allegat, Baiard.*q.*21.*n.*16.*in fine*, & coniectura magna erit, ſi non deponat veriſimilia, Boſſ. *de indic. n.*16.vbi ponit exemplum, ſi deponeret de furto contra magnum mercatorem, Roland.*conſil.*7.*n.*..*vol.*1.vel ſi non fuiſſet ritè examinatus, Marſ.*ſingular.*342. vel ſi non redderet rationem ſui dicti, Marſil. *in pract. crim.* §.*diligenter, n.*31.

Et quælibet exceptio, vel macula tollit vt non faciat indicium ad torturam: quia teſtis debet eſſe omni exceptione maior, & inuulnerabilis, Roland, *conſ.* 7. *n.*13.*vol.*1.Crauett.*conſ.*6.*n.*22.Iul. Clar.in locis ſupra adductis, Cerrazz *conſ.*2.*num.*13.*vol.*1.Mod.Rom.*q.*37. *n.*58.Lodou.à Peguer.*deciſ.*19.*n.*2. Rim.iun. *conſ.*361. *n.*57.& *ſeq.*vbi reprehendit Iudices, poſt Iul.Clar.aliter facientes Dec.*d.reſp.*93.& *n.*34.*vol.*2. Sforz.Odd. *conſ.*15.*n.*5.*vol.*1.*dec.Auen.*93.*nu.*8. Rim.iun.*conſ.*489. *n.*2.*vol.*4.Farin.*conſ.*30.*n.*4.*in fine.*

Etiam in quocumque crimine grauiſſimo, & læſæ Maieſtatis, ſimoniæ, & ſimilium, in quibus ſolent admitti teſtes inhabiles, Marſ.*in pract.crim.* §. *diligenter, n.*6.Boſſ.*tit.de indic.n.*11.Mod Rom.*q.*37.*n.*60.vbi dicit procedere, ſiue procedatur per viam accuſationis ſiue per viam inquiſitionis, vbi teſtatur hanc opinionem eſſe veriſſimam, Menoch.*d.præſumpt.*89.*n.*12.Rim.iun. *conſ.*361.*n.*36.*vol.*4.Dec.*d. reſp* 93.*nu.*34. *verſ.quæ quidem, vol.*1.Baiard.*q.*21.*n.*16.Bertazzol.*conſ.*332. *num.*5. & 6.*vol.*1.Ludou à Peguer.*dec.*17.*n.*1.

Imò non deſunt qui tenent, quòd iſta qualitas debeat articulari, & probari in iſto teſte vnico, Rim.iun. *conſ.*724.*n.*24.& *ſeq.volum.*6.Hier. Giac.*in add. ad Iul. Clar.q.*21.*n.*2.*in lit.F, in fine*, licet Baiard.*d. qu.*21.*n.*13. poſt Blanch.*de q.l.fin.n.*316.& *ſeq.* dicat ſufficere eſſe idoneum, & non reprobatum à iure, & non requiri, quòd ſit omni exceptione maior.

3 Et quia etiam aliqui voluerunt, quòd vnus teſtis de veritate faciat indicium ad torturam, quamvis non ſit omni exceptione maior, vt per Franc. Caſſon. *in tractat.de indic.capite* 1. *rubr. de indic. per viſum num.* 12. ſcias quòd Doctores huiuſmodi opinionem non admittunt, cùm vt ſuprà vidimus, vnus teſtis debet eſſe inuulnerabilis, & vndique integer, vt conſtituat indicium ad torturam, & in terminis dederant, Boſſ. *de indic.ante num.*177.*verſ.non tamen credas.* Gomez.*d. de delict. tit. de probat. num.* 23. Riminald. iun. *conſil.* 84. *num.*9.*volum.*2.*conſil.crimin. diuerſ. tom.* 2. *in fol.* & in omnem caſum non ſufficiat, niſi ad leuem torturam, vt bene declarat Modern. Roman. *quæſt.* 37. *num.*65. quoad primum, vel ſecundum gradum torturæ, Grilland.*de indic.tort.in* 4.*quæſt.num.*4. Iul. Clar. *quæſt.*64. *n.*32.*in princ.*Franc.Perſon.*de indic.n.*78.*verſ.ſi autem.*

Si verò teſtis pateretur plures defectus, & exceptiones, ſine difficultate non faceret indicium aliquod, cùm tunc prorſus reiiciatur, vt nec minus faciat adminiculum, vel aliquam præſumptionem, Natt.*conſ.*354. *n.*6.*verſ.eadem ratione vol.* 2. vbi dicit procedere, non ſolùm in vnico teſte, ſed etiam in pluribus, Honded. *conſ.*93.*num.*82.*vol.*1.Modern Rom.*q.*37.*num.*64.adeò quòd non recipiat adminiculum, Baiard.*qu.*92.*num.*8. Honded. *dict.conſ.*93.*num.*82. Eugen.*conſ.*63.*num.*72. & *ſeq.*Farin.*conſil.*39.*num.*18.& hoc ſit verum in quocumque grauiſſimo crimine, Burſatt.*conſil.*477.*num.*7. *volum.*4. vbi de communi. & etiam ſi depoſuerit cum tortura, Honded.*conſ.*93.*num.*52.*vol.*2. & etiam ſi veritas aliunde haberi non poſſet, Decian. *reſponſ.* 93. *num.*65.*vol.*2.Simon.de Præt. *conſ.*188.*num.*14.*in fine*, Rimin.iun.*conſil.*114.*num.*16 *vol.*2.*conſil.*664. *num.*76. *volum.*6.Eugen.*conſ.*27.*num.*66.& *conſil.*63.*num.*72.& *ſeq.*Burſatt.*conſ.*430.*num.*9.*in fin.vol.*4.& duo defectus ſufficiant. Menoch.*de arb.caſ.*99.*num.*7.*lib.*2. Io. Tom. *conſ.*81.*num.*65.*tom.*1.*Criminal.* Emanuel. Suarez. *recept.ſent.in verb.teſtis, num.*116.vbi de communi, Burſatt.*conſil.*135.*num.*2. *vol.* 2. vbi de communi, & *conſil.*436.*num.*14. *vol.*4. vbi etiam de communi, cùm ob dictos plures defectus habeatur pro non examinato, latè qui alios adducit, Fab.Turret.*conſil.*9.*n.* 33. & in ſpecie allegat Rol. *conſ.*3. *n.*49.*lib.*1.*conſ.*75.*n.*1.*lib.*4. Burſat.*conſil.*59.*n.*74.*lib.*1. Menoch. *de arbitr. caſu* 99. *num.*7.Rimin.Iun.*conſil.*175.*num.*8.*lib.*2. *conſ.* 327. *in fin.lib.*3.

Si verò cum teſte vnico non maiori omni exceptione concurrerent alia adminicula, tunc facerent indicium ad torturam, Roman.*conſil.*451. *num.*4. Franc. Caſſon.*de indic.tract.*10.*cap.*10.*cap.*1. *rubrica de indic. per viſum, num.*7 & Menoch.*de præſumpt.lib.*1.*quæſtione* 89.*num.*12. *verſ.conciliari forte poſſunt*, & ſequitur, Modern.Roman.*quæſt.*37.*num.*56. vel ſi reus eſſet criminoſus, vel malæ famæ per rationes allegatas per Mod.Rom.*d.q.*37. *n.* 65. vbi tamen firmat, quòd non ſufficeret ſi eſſet pauper, vel vilis, ſed requiratur, vt ſit criminoſus. 5

Et quamvis alij voluerint, quòd ſi iudex haberet liberum arbitrium ſufficiat vnus teſtis, quamvis non ſit omni exceptione maior vel per Doct.adductos per Menoc.*de præſumpt.libro* 1.*q.*89.*n.*13.& *de arbitr.lib.*1. *quæſt.*89.*num.*4.Dec.*reſponſ.*93.*numero* 18. *volumine* 3. Gramm. *deciſ.* 34. *num.*31. Baiard.*quæſt.*11.*num.*15.& *quæſtione* 64.*numero* 59. vbi alios adducit, Tamen non deſunt alij, qui tenent contrarium, vt ſunt Ioan. Turret.*conſil.*81.*num.*13.*iuncto num.*66.*tom.*2.*in fol.*Rimin. Iuo.*conſil.*36 *num.*46.& *ſeq. volum.* 4. vbi hanc opinionem ſtrenue tuetur, & ad contraria reſpondet Farin.*quæſt.*37.*numero* 69. qui dicit, quòd ipſe magis adhæret huic ſecundæ opinioni per rationes per eum allegatas.

Quæ opiniones poſſunt conciliari, vt prima opinio procedat in iudice habente brachium regium, & amplum arbitrium, quoad torturam leuem, ſecus in alio iudice habente tantùm arbitrium, vt videtur ſentire Baiard.*in quæſt.*21. *num.* 13. dum firmat vt requiratur, quòd habeat liberum arbitrium in procedendo, & ſententiando, & poſſit procedere, ſola facti veritate

Sebaſtiani Guazzini Tom. II. K inſpecta,

inſpecta, Mod.Rom.q.37 num.71.vbi alios allegat, latè Cauálc.de B ach. reg.part.3.nu.113.& ſeq.& ſub n.119. dicit, quòd iſto caſu, moderatè, & temperatè index ſe gerere debeat.

6 Ac etiam Aduocatus ſciat, quòd iſte teſtis omni exceptione maior, vt faciat indicium ad torturam, requiritur etiam, quòd immediatè depònat ſuper delicto, c.13.nu.7.vbi de communi, Iul.Clar.q.22.in principio, Farin.q.37.num.70.Ludou. Bolego.in add. ad Guid. de Suz.de indic.& tort.num.91.Bell.conſ.85.num.3.Burſat. conſ.336.n.18.vol.3. Brun.conſil.62.n.22.par.1.Secus ſi deponeretur de aliis de aliquo actu, licet proximo, & valdè inferente ad ipſum delictum, Farinac.dict.qu.37. num.70.

7 In aliis verò indiciis remotis etiam habet Aduocatus regulam pro ſe, vt vnum indicium remotum non ſufficiat ad torturam ſed plura requirantur, Bartol.in leg.fin.n.4.ff.de q.Iul.Clar.quaſt.64 verſ.ſed quaro,quod indicia Boſſ.tit.de indic.n.71.Mod.Rom.quaſt.37.n.43. Franc.Perſon.de indic.& tortura num.96.vbi de magis communi, Granut theorem.23.n.7.Rimin.iun.conſil.87. n.5.vol.1.Eng.conſil.27.n.20.& conſ.76.n.28.vbi etiam de communi.

Et licet de conſuetudine forſan alij teneant, quòd vnum indicium, quamvis remotum, ſufficiat ad torturam, vt per Iul. Clar. d.qu.64.verſiculo,ſed quaro, Natt. conſ.407.n.12.vol.2.Pereg.in ſuo conſil.deciſiue 2.n.104. vol.2.Petr.Caball.in q.crim.caſu 194. n.5. Tamen non debet iſta opinio ita ſimpliciter intelligi, ſed ſolùm quando cum dicto indicio remoto concurrent alia adminicula, vt bene declarat Mod. Rom. d.q.37.n.45. & ponit exemplum in fuga, fama, inimicitia minis & ſimilibus, quæ faciant indicium ad torturam, ſi cum quolibet indicio concurrant aliqua alia, cùm adminicula ſuppleant defectum probationis: poſt alios idem Farin.conſil.55.n.74.in fin.Quæ adminicula debent eſſe plura, Gramm.deciſ.28.nu 16.& n.21.Mod.Rom.q.43. n.157.vel ſaltem debent eſſe talia vt iudex ea qualitate perſonæ, vel facti arbitretur talia ſufficere ad corroborandum indicium principale, Maſcard.concl.1311. n.3.Lud à Peguet.dec.5.n.33.idem Farin.d.q.43.n.162.

8 Niſi tamen ſint indicia remota, valde tamen proxima, vel valde conferentia ad delictum, vt in confeſſione extraiudiciali, in re furata penes aliquem reperta, quia tunc vnicum indicium etiam ſine adminiculis ſufficeret ad torturam, Iul. Clar.d.q.64. verſ.ſed quaro quot, ibi, Caterum quicquid, Marſ. in prac.§.diligenter n.177. Ang.de maleſ. in verbo & fama publica n.13. & ſeq.vbi add. qui ponunt plura exempla de indiciis remotis vnicis quæ ſufficiunt ad torturam, Farin.d.q.37. n.19.& ſub n.50.ponit ipſe alia plura exempla.

CAPVT XXXI.

Indicia quomodo probari debeant, vt ſufficiant ad torturam.

SVMMARIVM.

1 *Indicium in propoſito debet probari per duos teſtes, quod procedit in quolibet indicio proximo, ſed non immediato.*

2 *Indicium remotum, leue, minimum, debile, vel adminiculum debet per duos teſtes probari, & hoc eſt etiam verum, etſi ageretur de delicto grauiſſimo.*

3 *Teſtes duo probantes indicium remotum debent eſſe conteſtes, & omni exceptione maiores, licèt aliquò contrarium tenuerint, vt ſufficiant inhabiles. Declara tamen vt hic per Authorem.*

4 *Indicium proximum, & immediatum delicto probatur per vnum teſtem.*

IN iſta quæſt. Aduocatus bene reſpiciat, ſi ex proceſſu reſultat indicium remotum, vel proximum, & 1
ſi fuerit remotum tunc habet regulam pro ſe, vt quodlibet indicium remotum debeat probari per duos teſtes Ant.Gom.tit.de delic.cap.13.nu.18. Clar.q.23.in pr.vbi de communi, Modern.Roman.qu.37.num.13.& ſeq.Granut.Theorem.23.n.10.Menoch.caſu 270.num.23. de arb.Maſcard.de probat.concluſ.895.num.2.& 4. Bertazz.conſ. 251. num. 33. vol. 2. Eug.conſil.63.num.54. vbi de communi, Rim.iun. conſil.723.num.28.volum.6. vbi ponit exemplum. ſi ageretur de probando, quod Titius fuerit repertus de nocte in loco commiſſi homicidij.

Et procedit etiam in quolibet indicio proximo delicto, ſed non immediate ad delictum, vt requirantur ad illud probandum duo teſtes Plot.conſil 31.num.19. libro 1.Maſcard.de probat.concl.895.num.10 lib.1. poſt Aleiat.Moder.Rom.in quaſt.37. nu.42. dicit hanc opinionem eſſe in iudiciis, & Scholis canonizatam, & ibi concordantes cumulauit: & exemplificat in iudicio proximo, ſed non immediato, quando teſtes deponerent de confeſſione extraiudiciali, vel quòd viderint admenare.

Et hoc eſt verum, etiam in quolibet indicio remoto, leue, minimo, debili, vel adminiculo, Clar. d.qu.22. 2
num.1.in pr.Farinac.conſil.34.num.3. vbi de communi, & conſil.56.num.4.vbi loquitur in quolibet adminiculo, & conſil.61.num.18. vbi loquitur in qualibet præſumptione, Maſcard. d.concl.406.nu.1. Bertaazol.conſilio 251.num.33.verſ.& idem eſt,volum.2. qui loquuntur in qualibet coniectura, & quòd omnes circumſtantiæ delicti probari debeant per duos teſtes, Petr. de Surd.conſ.132.n.45.vol.2.Pereg.conſ.205.n.17.vol.2. Brun.conſ.64.n.39.par.1.Add.ad Farin.conſ.10.in lit.G. Burſat.conſil.389.num.3.vol.4. & eſt verum, etiam in probanda aſſertione vulnerati, vt probari debeat per duos teſtes, Brun.conſ.64.n.45.

Et hoc eſt verum, etiamſi ageretur de crimine aſſaſſinij, Rip.reſponſ.162.num.3. & de crimine læſæ maieſtatis, Farin.q.37.nu.14.17. Add.ad eum in d.conſil.10. in lit.G, Nec ſufficeret, ſi vnus teſtis eſſet omni exceptione maior.Marſ.ſingul.476. Moder.Rom.dict.q.37. nu. 16. Granut.Theorem.23.n.11.Et etiam ſi Statutum dictaret, quod ſtandum eſſet indiciis, quoad plenam probationem, non per hoc tollitur, quòd indicium remotum probari non debeat per duos teſtes.

Et ſciat Aduocatus, quòd iſti duo teſtes debent eſſe 3
conteſtes de loco, tempore, cauſa, & aliis circumſtantiis, Maſcard.de probat.concl.865.n.3.lib.1.Granut.dict. Theorem. 23.n. 10. Sed an plures teſtes deponentes de diuerſis indiciis remotis, coniungi poſſint ad inferendam torturam; dicam in ſequenti cap.

Et etiam Doct. requirunt, vt iſti duo teſtes ſint omni exceptione maiores, vt latè tuetur, Ant.Gomez. tit.nl.de delict.cap.13.num.18.in fin,& num.19.in principio,& eandem opinionem defendit Farin. quaſt. 37. n.18.& ſub n. 28. & 29. dicit ab ea non eſſe recedendum, Grat.conſil.59.n.34.vol.2.Maſcard.concl.895.n.3. vol.1.Farin.conſil.22.n.7.vbi de veriori, conſ.37. nu.51. in fine, conſil. 87. num. 3. in princ. vbi alios allegat, & dicit procedere etiam in delictis atrociſſimis: & idem voluit in dict.quaſt.37.num.19.Et an dicta qualitas ſit articulanda, & probanda, vide Granut. d. Theorem.23. num.13.

Et licèt aliqui voluerint, quòd ſufficiant teſtes inhabiles, mulieres, minores, infames, & ſimiles, gloſ. in l.inuiti, ia 2. de teſt. quam Doctores ſingularem dicunt, Marſ.in pract.§.diligenter n.20. vbi de communi, Granut.dict.Theorem.23.n.13. Brun.conſ.64. num. 22.

conſ.87.

*conſ.*87.*&* *n.*49.& Doct. adducti per Honded. *conſ.*87. *n.*137.*vol.*2.

Tamen ſi aliquis iudex illam ſequi vellet, intelligat, niſi dicta iſtorum teſtium eſſent ipſo iure nulla, vt ſi teſtes eſſent inimici, Roland. *conſ.*24.*num.*58. vel eſſent periuri. Hond. *conſ.*87.*nu.*139. *vol.*2. vel ſi laici deponerent contra clericos Roland. *d.conſil.*24.*num.*59.60. *volum.*1. vel ſi eorum dicta eſſent eliſa per alia indicia, inquiſiti, Marſil. *conſil.* 56. *num.*4. Roland. *d.conſil.*24. *num.*58 Et ſi eſſent criminoſi, & infamia notati, cùm debeant deponere cum tortura, Honded. *d.conſilio* 87. *num.*139. *vol.*2. vel ſi ageretur ex eorum depoſitionibus de condemnatione, quia, etiamſi eſſent vltra duos, non ſufficerent, de quo latè vide Maſcard. *de prob.concluſ.*895.*n.*13.*&* *ſeqq.lib.*1. vel ſi paterentur plures defectus ob quos penitus repelluntur, & habentur ac ſi non eſſent examinati, vt ſuprà in hac defenſione latè dixi.

4 Si verò ageretur de indicio proximo, & immediato ad delictum, quia vidit committi delictum, vel audiuit ordinem datum ad occidendum, Doct. omnes concurrunt, vt vnus teſtis ſufficiat, Boſſ. *de ind. num.* 5. Plot. *conſ.*31.*n.*8. Brun. *conſ.*64.*n.*18.*&* *ſeqq.* Farin. *q.*37.*n.*41. Becc. *conſ.*66.*n.*12. vbi de recepta opin. Maſcard. *de prob. concl.*895.*n.*4. vbi de communi lib.1. Menoch. *de præſumpt.lib.*1.*q.*91.*n.*2. Tamen hanc opinionem declara, prout dixi in præcedenti cap.

CAPVT XXXII.

Plura indicia imperfecta, an cumulentur ad inferendam torturam.

SVMMARIVM.

1 *Tortura non poteſt inferri ex pluribus indiciis imperfectè probatis. Et hic ponuntur exẽpla per Authorẽ. Quod magis procedit in indiciis valde remotis.*

Alij autem videntur tenere contrarium, vt indicia probata per teſtes ſingulares, ſi tendant ad eundem finem, ſufficiant ad torturam.

2 *Alij autem tradunt aliam diſtinctionem. Declara tamen vt hic per Authorem.*

1 OMiſſa diſputatione, an ex pluribus indiciis, & probationibus imperfectis, poſſit ſequi condemnatio in aliquam pœnam, venio ſtrictè ad quæſtionem noſtram, an poſſint inſimul iungi ad inferendam torturam, in quo Aduocatus habet intentionem ſuam
2 fundatam pro ſuo cliente, † vt plura indicia non perfectè probata in ſua ſpecie non poſſint inſimul cumulari, & iungi, ad faciendum plenum indicium perfectum ad torturam, Grain. *conſ.*3.*num.*18. Mar. *conſ.* 20. *n.*47.*conſ.*88.*n.*32.*&* *in prac.crim.*§.*diligenter n.*29. *&* *ſeq.* Ant. Galear. *conſ.*110.*n.*6.*tom.*2.*crim.* Dec. *conſ.*615. *n.*10. Pariſ. *conſ.*153.*n.*34.*vol.*4. vbi teſtatur ita ſeruari, *&* *conſ.*169.*n.*43.*eo.volum.* Iul. Clar. *qu.*63. *verſ.in ſcis,* Franc. Perſon. *de ind.&* *tort.n.*63. Rim. iun. *conſ.*524.*n.*65.*&* *ſeq.vol.*5.*conſ.*647.*nu.*16.*vol.*6. vbi ponit exempla, *&* *conſ.*752.*n.*39.*vol.*7. Eug. *conſ.*27.*n.*61.*conſ.*63. *n.*73. vbi latè, & ponit exempla in fama, quæ non habuit ortum à fide dignis inimicitia capitali, vel non vera, vel ſublata per reconciliationem, in mendacio non plenè probato, in aſſertione vulnerati probata ſolum per conſanguineos, affines, vel domeſticos, Hond. *conſ.*101.*n.*83.*&* *ſeq.vol.*1. vbi imponit exempla, *dec. Auen.*93.*n.*10. Gerar. Mazzol. *conſ.*47.*n.*83. Miſing. *cent.*2.*obſeruat.*100.*verſ.limitatur.* & ibi exemplificat, quando fama, fuga, vel aliud ſimile probaretur per vnum teſtem, Petr. de Surd. *conſ.*132.*n.*48.*&* *n.*58.*lib.*1.

Hond. *conſ.*93.*n.*81. *vol.* 2. Et quòd iſta indicia faciant ſolùm quandam leuem, & temerariam præſumptionem, Io. de Amic. *conſ.*7.*n.*31.

Quæ concluſio magis procedit in indiciis valde remotis à delicto, cùm non iungantur ad vnum indicium perfectum ad torturam, Boſſ. *tit.de ind.num.* 10. *&* *ſeq.* Hond. *conſ.*102.*n.*85.*vol.*1. Petr. de Surd. *conſ.*132.*n.*48. *vol.*1. Qui omnes alios allegant.

Alij autem videntur tenere contrarium, quando iſta indicia imperfectè probata per teſtes ſingulares, tendunt ad eundem rei finem, & ſic ad integrandum vnum totum, & ſic vnum indicium perfectum, inferat in aliud, ſecus ſi tendant ad diuerſum finem, & non ſint commiſſibilia, neque inferat vnum in aliud, quia nec ad torturam iungerentur, vt eſt videre. Ita huiuſmodi diſtinctio ponitur, poſt alios, quos allegat, per Blanch. *de indic.n.*368. Granut. *Theorem.*23.*n.*14. Hond. *d.conſ.*102.*n.*85.*vol.*1. Eng. *conſ.*27.*n.*91.*&* *ſeq.* Farinac. *conſ.*34.*n.*7. & latè Miſing. *obſeru.*100.*per totam, cent.*2. Et ob id, ſi teſtis vnus dicat vidiſſe Titium percutere Seium mortuum cum enſe, alius vidiſſe illum in loco parum diſtante à loco homicidij, cum enſe euaginato, alius vidiſſe eundem Titium aufugere, cum iſta indicia tendant ad eundem rei finem, & ſint commiſſibilia, & vnum inferat in aliud ad homicidium commiſſum per Titium in perſonam Seij quamvis ſint probata per teſtes ſingulares, & ſic imperfecta, coniunguntur ad plenum indicium ad torturam contra Titium: Secus quando tendunt ad diuerſa facta, vt ſi teſtis dicat vidiſſe Titium occidentem Seium, alius vidiſſe percutere Sempronium, alius quid aliud diuerſum diceret, tunc non coniungerentur ad vnum indicium perfectum, vt tradit Eng. *in d.conſ.*27.*n.*63. ex traditis per Bald. *in c. licèt cauſam, n.*11.*de prob.* Blanc. *de indic.nu.* 366. Pariſ. *conſ.*15.*n.*37.*lib.*2. ſubdens, quia duo, vel plura vincula non ſtringunt fortiùs, quàm vnum, quando tendunt ad diuerſa, ex doctrina Par. *in l.admonendi, nu.*49. & ibi per Mod. Bonon. *col.antep.verſ.non obſtat, quod duo vincula ff.de iureiur.*

Alij autem tradunt aliam diſtinctionem, vt ſi teſtes ſingulares, deponentes de indiciis, ſint omni exceptione maiores, ac deponant ſuper indiciis proximis delicto, vel valde ſeu veriſimiliter inferentibus ad delictum, & teſtes deponentes ſuper dictis indiciis ſint plures, tunc poſſint inducere animum iudicis ad reum torquendum, cùm non ſit veriſimile, quòd tot teſtes non ſuſpecti talia dixiſſent, niſi reus eſſet culpabilis, vt vt poſt Turret. *in c.nihilominus* 3.*q.*9. *colum.*2. *circa med.* conſiderauit, Per. Ant. à Petr. *in q.*12.*n.*521. & ſequutus fuit Mod. Rom. *q.*37.*num.*38. ſubdens (& in hoc bene) dummodo indicia ſint plura, quàm duo, & talia quæ mentem iudicis inclinent ad vehementiſſimam opinionem delicti contra reum, ſecus ſi tantùm vnus teſtis deponeret de vno indicio remoto, & alter de alio indicio remoto, & latè, ac meliùs reaſſumit Petr. Caball. *in q crim, caſu* 193. *ferè per tot. cent.*2. & dixi ſuprà *in hac defenſ.*30.*c.*4.*ſub n.*13.

Et iſto caſu iudex, procedens ad torturam ex iſtis indiciis imperfectè probatis, & ſic ex iſta probatione priuilegiata ita à Doctorib. appellata, vt per Burſatt. *conſ.*430.*n.*3.*vol.*4. Sim. de Præt. *conſ.*51.*nu.*80.*&* *ſeqq.* debet moderatè reum torquere, vt dixi *in d.c.*4.*n.*13.

Si verò cauſa agitaretur per ſupremos iudices, vel habentes brachium regium, faciliùs deueniretur ad torturam ex iſtis indiciis imperfectis, Gram. *deciſ.* 11. Iul. Clar. *q.*63. *verſ. in ſcis,* ibi, *Bene verum:* Caual. *de Brach.reg.p.*3.*n.*513. Niſi tamen dicta indicia eſſent eliſa per contrarias probationes, & per indicia rei, Ant. Galeat. *conſ.*100.*n.*17.*to.*1 *cri.* Io. de Amic. *conſ.*8.*n.*32. Eug. *conſ.*27.*n.*32.*&* *conſ.*79.*n.*12.

CAPVT XIII.

Tortus quomodo debeat interrogari in tormentis.

SVMMARIVM.

1 *Tortura in conuicto, confeſſo, vel condemnato debet inferri cum proteſtatione*, ſine præiudicio probatorum, confeſſatorum, & condemoationis.

2 *Tortus cum dicta proteſtatione pro complicibus non poteſt interrogari in ſpecie de tali, & tali perſona, ſed in genere, niſi indicia præcedant contra aliquam certam perſonam.*

3 *Tortus pro complicibus in genere poteſt interrogari, quando agitur de delicto quod veriſimiliter abſque ſocijs committi non poterat, vel quando conſtat, quod non ex cauſa propria, ſed cauſa alterius commiſit delictum.*

4 *Tortura, quando infertur pro complicibus, moderatè adhibenda eſt.*

5 *Tortus in caput ſuum debet in genere interrogari, vt veritatem dicat ſuper præmiſſis ſibi congeſtis, & reſultantibus ex proceſſu.*

6 *Tortus, qui faſſus fuit delictum, debet interrogari, qua de cauſa illud commiſerit.*

7 *Teſtis, quando torquetur pro veritate habenda, quomodo interrogare debeat.*

1 VLtra ea, quæ dixi de iſta materia *in defenſione* 21. ſciat iudex, quod ſi quis torqueatur tanquam reus conuictus, vel confeſſus, ſeu condemnatus pro habendis complicibus, mandatoribus, auxiliatoribus, & receptatoribus, debet proteſtari per iudicem, *citra præiudicium conuictorum, confeſſatorum, vel ſententia contra eum lata, nec aliter, nec alio modo*, vt per Iul. Clar. *q.21. verſ. dictum ſocij, & q.64. verſ. veritas*, Farin. *q.34.* Gramm. *deciſ.96. vol.1.* Foller. *in verb. rei inducati, n.3. in pract. crim.* Boër. *deciſ.163. n.13.* Dec. *reſp.93. n.74. vol.1.* Bertaz. *conſ.333. n.6. vol.2.* Nauar. *in Manu. c.18. ſub n.59.* Caualc. de Brach. *reg. p.3. n.38.* Ambroſ.
2 *de mod. form. proceſſ. lib.4. c.2. n.7. & ſeq.* Et eundem reum in genere interrogare de ipſis complicibus, Ruin. *conſ.17. n.14. vol.5.* Blanch. *de indic. n.281.* Iul. Clar. *q.21. circa fin.* Peguer. *deciſ.5. n.20.* Ant. Gom. *tit. de delict. c.2. n.17. verſ. vnum tamen*, Burſat. *conſ.201. n.56. vol.2.* Maſcard. *de probat. concl.819. n.39. vol.2.* Baiard. *q.64 n.13.* Et debet interrogari per extenſum, & non provt ſolent facere multi iudices, & ad opportunam interrogationem reſpondit, quia ſi reus reſpondeat, (*non hò fatto queſto homicidio, ò delitto,*) & perſiſtat in negatiua, per talem obſcuram interrogationem, diceretur receſſum à proteſtatione, nec ſtandum eſſet iudici, quid in interrogatione comprehenderetur, vt per Baiard. *q.64. n.26.* cum ex ipſa reſponſione clara ſuper negatiua delicti, colligitur, qualis fuerit ipſa interrogatio, vt poſt Curt. *de execut. ſent. c.2. n.76. & ſeq.* Baiard. *d.q.64. n.26. in fin.* Niſi tamen laborent indicia, Burſat. *conſ.201. num.54. vol.2.* Quamvis eſſent leuia: poſſet interrogari in ſpecie de perſonis, & complicibus, nec per hoc diceretur facta ſuggeſtio, Carrer. *in pract. &. obſeruat. n.198.* Boſſ. *tit. de i. d. ante n.136. & ſeq.* Caualc. de Brach. *reg. p.3. n.38. & ſeq.* vbi dicit hanc eſſe meram veritatem, etiam quando interrogatur, ſi alia delicta commiſerit, & ego dixi ſuprà *in d. defenſ.21.*

3 Et de ſocijs, & complicibus in genere poterit iudex reum interrogare, ſi ageretur de delicto, quod veriſimiliter abſque complicibus, & ſocijs, committi non ſoleat, Natt. *conſ.298. n.2. vol.2.* Iul. Clar. *d.q.21. verſ. dictum ſocij*, Bolugn. *in add. ad* Guid. de Suz. *de ind. n.52.* Ant. Gom. *tit. de delict. c.12. n.6. in fin.* latè Petr. Cabal. *in quæſt. crim. caſu* 200. *n.126. cent.2.* Et vbi in ſpecie etiam non appareret, quod delictum fuerit commiſſum ab ipſo delinquente, ex cauſa propria, quia poteſt interrogari, & torqueri ſuper mandante, Boſſ. *tit. de ind. num.156. verſ. primò conſider.* Dec. *conſil.283. n.10.* Gram. *deciſ.28. n.1.* & idem Boſſ. *tit. de ind. n.144. & n.146.* vbi facit quandam diſtinctionem inter vilem, & honeſtam perſonam, Iul. Clar. *d.q.21. vbi ſuprà.* Vel ſi eſſet ipſe tortus perſona malæ vitæ, conditionis, & famæ, & ſolitus delinquere, vt poſt Iul. Clar. *vbi ſupra*, Ambroſ. *de mod. form. proceſſ. lib.4. c.2. n.7. in fin.*

Sed iſto caſu, quando torquetur in caput alterius, 4
ſemper debet moderatè torqueri per tertiam partem vnius horæ, vel per mediam horam, Iul. Clar. *q.64. verſ. ſcias etiam, & verſ. veritas eſt, propè finem*, Ioſeph. Ludou. *deciſ. Lucenſ.13. n.64.* Mod. Rom. *q.11. n.19. in fin.* Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. q.24. n.7.* & alias pluries dixi.

Si verò torqueatur in caput ſuum ad habendam 5
veritatem, poſtquam iudex fecit decretum in quo omnia iudicia releuantia reo repræſentauit, ac congeſſit, iuxta bonam practicam, qua iudices eruditi vtuntur, vt teſtatur Farin. *q.83. n.96.* & Ambroſ. *de mod. form. proceſſ. lib.3. c.4.* debet etiam iudex in genere reum interrogare, vt ſuper præmiſſis veritatem dicat, abſque quod repræſentet reo circumſtantias, & qualitates delicti, neque ampliùs delictum, ſed ſolum vt dicat veritatem ſuper præmiſſis liberè, nec debet infeſtare reum multis interrogatorijs importunis, & continuis, ſeu minis, provt multi crudeles, & impudentes iudices faciunt, vt exclamat Iodoch. *in pract. c.37. de quæſt. n.9.* Farin. *d.q.83. n.96.* Quia iſta eſſet ſuggeſtio, Ant. Gom. *tit. de delict. c.13. num.23. circa fin.* vbi firmat, quod licet Bart. & cæteri Doct. intelligant, *lib. 1. §. qui quæſtionem, ff. de quæſt.* in teſtes; tamen ipſe tenet, quod procedat etiam in reo latè Mod. Rom. *q.83. n.88.* vbi concordantes allegat, & latè docet Villag. *in pract. crim. lib.7. c.13.*

Et ſi reus fateatur delictum, debet interrogari, 6
qua de cauſa motus fuerit ad dictum delictum committendum, Bald. *in conſ.125. lib.4.* quem refert, & ſequitur Bernard. de Landr. *in add. ad Ang. de malef. in verb. falſario*, Foller. *in pract. crim. in verb. & ſi confitebuntur. n.114.* Cartar. *de interrog. reir. lib.4. c.1. n.83.* Ambroſ. *de mod. form. proceſſ. lib.4. c.2. n.5.* & non debet interrogari poſt confeſſionem an tale delictum per eum confeſſum commiſerit, quia quod verum eſt, non debet in dubium reuocari, & ob id denuò reus ſuſtineat, & neget, diceretur receſſum à proteſtatione facta per iudicem, & ſuffragaretur negatiua ſuper delicto, vt latè docet Caualc. de Brach. *reg. p.3. n.40.* Et quod iſte modus interrogandi, *Ad opportunas Domini interrogationes reſpondit*, ſit reprobatus, poſt Cartar. *de interrog. reu. lib.2. c.1. n.65.* tradit Modern. Rom. *q.83. n.92.* Et ſuggeſtiones magis ſunt reprobatæ, quando reus interrogatur in tortura, vt dixi in dicta defenſ. circa examina rei.

Teſtis autem, quando torquetur, quomodo ſit in- 7
terrogandus, docet Ant. Gom. *d.c.13. n.13. in fin.* vt iudex illum interroget in genere, quis commiſit tale delictum, qua forma, & quo in loco fuerit commiſſum, & finaliter, vt dicat veritatem in iſto caſu, vel negotio, vt poſt gloſſ. Bart. & alios Doct. communiter *in d. §. qui quæſtionem*, de communi firmat Ant. Gom. *d.c.13. n.23. in fin.* Niſi tamen præcedant indicia particularia contra aliquam perſonam particularem; vt pluries ſuperiùs dixi *in defenſ. 21. cap.20. per tot.*

CAPVT

CAPVT XXXIV.

Iudex an teneatur de omnibus, quæ reo in tormentis contingunt.

SVMMARIVM.

1 *Iudex quomodo ſe habere, & quam diligentiam facere debeat, quando reus ponitur ad tormenta, ne teneatur, ſi in tormentis aliquid reo contingit.*

2 *Iudex ſi non faciat dictam diligentiam, & aliquid reo contingat, an ipſe, vel custodes, ſeu birroarij teneantur.*

1 IVdex ſi velit eſſe tutus in iſta materia tormentorum, ne poſſit à nemine accuſari, & ſi calumniam aliquam patiatur, cauſam ſuam ſtrenuè defendere valeat in ipſo decreto torturæ, vel aliorum tormentorum, etiam apponi faciat, qualiter iuſſit cuſtodibus, vel ſatellitibus, vt benè inſpiciant, ſi reus torquendus habeat aliquod membrum infirmum debilitatum, vel inhabile ad tormentum ſibi præparatum, ac inſpiciant, ſi funis, vel corda, vel aliud inſtrumentum præparatum ad tormentum, ſit putridum, marcidum, vel non aptum ad dicta tormenta, ac etiam faciat per Notarium deſcribere diligentiam adhibitam per ipſos ſatellites, & eorum relationem, & ſi referant aliquod impedimentum, & ipſi ſint ignari, adhibeat Medicum, vel Chirurgum deputatum ad illum effectum, vel alium adhibeat, & ſecundùm eorum relationem ſe habeat circa dicta tormenta inferenda, & iſto modo iudex erit tutus ab omni calumnia, & moleſtia, vt latè docet Caualc. *de brach.reg.p.3.num.*141. & dicit, quòd iudex talem diligentiam maximè adhibere debet quando mandat reum à ſummo vſque ad deorſum ictibus funis affici, vel fune percuti.

2 Si verò talis diligentia facta non fuerit, & funis frangatur, & reus cadat in terram, vel quia fuit malè ligatus, vel fractum fuerit brachium, vel quid aliud ſimile malum, vel infortunium paſſus fuerit reus, Paulus de Caſtr. *in leg.ſi vt certo, §.nunc videndum, ff. commod.* dicit, quòd ipſe iudex teneatur de culpa, licet contrarium ſcilicet, quod teneatur ille, qui eum ligauit, ad cuius officium pertinet, tueatur Par.de Put. *in verb.an officiales, cap.*1.*& in verb.tortura* 1.*cap.*25.*n.*5. Beluiſ.*in pract.crim. de quaſt.num.*75. Burſat.*conſ.*325. *num.*15.*vol.*3.Bertazz.*conſ.*474.*num.*28.*vol.*2. Caualc. *de brach.reg.p.*3.*n* 141.*in fin.*

Si verò inciderit reus in aliquam ſyncopem, iudex quid facere debeat, dixi ſuprà in hac defenſione.

CAPVT XXXV.

Confeſſio extorta per tormenta, an & quando requirat ratificationem.

SVMMARIVM.

1 *Reus poſtquam confeſſus eſt delictum ante ratificationem debet reponi, & custodiri in loco, vbi non poſſit per alios carceratos inſtrui ad reuocandam confeſſionem, ac ne ſibi mortem paret.*

2 *Confeſſio facta in tormentis confitenti non nocet, niſi fuerit ratificata, & reddunt rationem Doctores, quare requiratur ratificatio, & debet ratificari extra locum tormentorum: dummodo non extet conſuetudo in contrarium, & in aliquibus teſtis eſt recipienda coram teſtibus.*

3 *Ratificatio infra quantum temporis ſpatium recipi debeat poſt confeſſionem habitam, referuntur hîc per Authorem plures opiniones, & tandem totum remittit conſuetudini Curiarum.*

4 *Ratificatio ſecundùm aliquos, poteſt induci expreſsè, & tacitè, quando reus aliquid non deducat contra confeſſionem.*

5 *Ratificatio non requiritur in ſpontanea confeſſione, licèt tutius ſit etiam iſto caſu ratificationem habere.*

6 *Ratificatio non requiritur, vbi probatur confeſſionem rei extraiudicialem præceſſiſſe. Declara tamen, vt hîc per Authorem.*

7 *Ratificatio non requiritur, ſi confeſſio fuerit adminiculata: quod declara hîc per Authorem.*

8 *Ratificatio non requiritur, quando reus fuit repertus in flagranti crimine.*

9 *Ratificatio non requiritur in teſte torto in caput alterius.*

10 *Ratificatio non requiritur in reo robuſto, & leniter torto, licèt tutius ſit etiam iſto caſu ratificationem habere.*

11 *Confeſſionis factæ in tormentis, reſidet in arbitrio iudicis quanta fides ſit adhibenda.*

QVoniam in carceribus ſolent adeſſe carcerati, qui inſtruunt reum confeſſum ad non ratificandum, qui propterea eorum hortatu impulſus, ac etiam vt plurimum minis, ac verberibus incuſſus ſolet renuere, confeſſionem ratificare, ideò Doctores admonent iudices, vt curent reum confeſſum reponi, & cuſtodiri in carcere, vel loco ſeparato ab aliis carceratis, d[illegible] nec tempus ratificandi adueniat, & in ſpecie Iul.Clar.*qu.*64.*verſ.cæterùm ſi reus*, Scap.*de iur. non ſcript.lib.*5.*cap.*101.*in fine*, vbi dicit ita ſeruari Romæ, & Bononiæ, Flam.Cartar. *de interrog. reis, lib.*4. *cap.*1. *num.*138. Moder.Rom. *quaſt.*83. *num.*72. Ambroſ.*de mod.form.proceſſ.lib.*4.*cap.*5.*num.*3. Et ſi Curia timeat reum aliquod malum per ſe ipſum parare poſſe, iudex ſolet facere adhibere diligentiam per cuſtodes carcerum, vt omnia ex dicto loco, in quo reus cuſtoditur, amoueantur, ex quibus reus poſſit ſibi mortem, vel aliud malum præparare, vel ibi apponere aliquem birroarium, vel alium Curiæ fidelem, qui perſiſtat inſimul cum dicto confeſſo, donec ſequatur ratificatio, Ambroſ. *dict. cap.* 5. *num.*3. Quæ quidem eſt optima practica, & penitus ſeruanda, vt firmat Caluac. *de brach.reg.p.*3.*num.*181. *verſ.admonere tortus.*

Et in hac quæſtione Aduocatus habet regulam firmiſſimam; vt confeſſio facta in tormentis confitenti non noceat, niſi fuerit per reum confeſſum ratificata, & in eadem confeſſione perſeuerauerit, gloſſ.*in l.*2.*C. quor.appel.non recip.* Ant.Gom.*tit.de delic.cap.*12.*n.*3. *& cap.*13.*n.*24. Iul.Clar.*quaſt.*65.*num.*2.*in fin.quaſt.*64. *num.*34. Guid.de Suz.*in tractat.de ind.& tort.num.*68. Mod.Rom. *quaſt.*83.*n.*63. idem Guid. de Suz *de ind. & tort.num.*45.64.& ibi Bologn.*num.*64. Laur.Terin. *cap.*28. *n.*4. Flam.Car.*de interrog.reis, lib.*4. *c.*1.*n.*139. de communi, & practicata opin. Franc.Perſon.*de ind. & tort.num.*84. Rol.*conſil.*17.*num.*2.*libro de indubitata iuris concluſione*. Bertazz.*conſ.*95. *n.*12. *conſil.*117.*n.*9. *lib.*1. Caualc. *de brach.reg.p.*3.*n.*181.*& in pract.de teſt. p.*4. *ſub num.*158. Ambroſ.*de mod.form.proceſſ. lib.*4. *cap.*5.*num.*1. Maor.Burg.*de mod.proced.ex abrupt.quaſt.* 100.*n.*10.*& ſeq.* vbi concordantes allegat, Villagut.*in pract.crim.c.*[illegible]*concl.*2.*lib.*7. vbi latè.

Et fuit inductum, vt requiratur ratificatio, vel perſeuerantia, quia remedium torturæ eſt fallax, fragile & periculoſum, cùm aliqui impatientia doloris potiùs velint mentiri, quàm pati cruciari. Aliqui autem tanta

conſtantia, duritie, ac patientia ſuſtinerint tormenta, vt nullo modo veritas haberi poſſit, vt colligitur *in l. 1. §. quaſt. ff. de quaſt.* Clar. *quaſt. 64. verſ. vt imo propter tormentorum ſauitiam.* Cartar. *de interrogat. reis, lib. 4. cap. 1. num.* 119. Bertazzol. *conſil. 29 num. 4. conſil. 162. num* 6. Franc. Perſon. *de ind. nu.* 81. Villagut. *d. concl.* provt ego dixi ſuprà *cap.* 2.

Et debet ratificari; non ſolum confeſſio emanata per torturam, ſed etiam extra torturam, metu tamen tormentorum facta Guid. de Suz. *de indic. & tort. n.* 71. & ibi Bologn *num.* 73. Brua. *de indic. p. 2. quaſt. 6. nu.* 22. Aug. *de ma eſic. in verb. quod fama publica. numero* 111. Modern. Rom. *quaſt.* 83. *num.* 70. Carrer. *in 2. tract. de indic. §. in text.* ibi *formidine tormentorum, num. 2. §. circa ſeptimum, num.* 4. Grilland. *de quaſt. & tort. quaſt. 4. nu.* 2. Foller. *in verb. & ſi confitebuntur, num.* 81. Caualc. *de Brach. reg. p. 3. num.* 181 *in fin.* Baiard. *quaſt. 64. num.* 129. & quando dicatur facta metu tormentorum, dicam infra *cap.* 37.

Ac etiam debet ratificari extra locum tormentorum, ad banchum iuris & coram teſtibus de iure, provt in ſpecie Mantuæ ſeruatur. vt fiat coram teſtibus, vt dicit Cauale. *de Brach. reg. p. 3. ſub n.* 181. & alibi Ang. *in tract. de maleſic. in verb. quod fama publica nu.* 42. licèt dicat hoc eſſe arbitrium iudicis, Gand. *de tormen. & quaſt. num.* 33. Caualc. vbi ſuprà & quòd de conſuetudine non fiat coram teſtibus ſed ſolum ſufficiat quòd ſequatur extra locum, & aſpectum tormentorum. Aug ad Ang. vbi ſuprà *n.* 117. Foller. *in verb. & ſi confitebuntur, num.* 87. Iul. Clar. *quaſt. 64 verſ. debet quoque,* Cartar, *de interrog. reis, lib. 4. c. 1. n. 145. & ſeqq.* vbi etiam dicit, an talis conſuetudo valeat. Sed vbi non erit talis conſuetudo, erit omnino ſeruanda iuris communis diſpoſitio. In Curia aut m ſeruatur vt ratificatio recipiatur abſque teſtibus & quod plus eſt, vt fiat etiam in eadem camera, ſeu loco, vbi reus fuit tortus. Quod ego quidem non approbo, neque dictam ratificationem volui recipere in eadem ſtantia, vel camera, ſeu loco, vbi tormenta inferuntur, ſed hoc erit tantummodo recipiendum in locis anguſtis, vbi officiales reſident, vt dicit Baiard. *qu. 64. n. 142. & ſub nu. 146. in fine,* etiam dicit in ſtatu Eccleſiaſtico non ſeruari, vt recipiatur coram teſtibus ſed reus poſt factam ratificationem ſe ſubſcribat, & ſi neſciat ſcribere, faciat ſignum crucis, provt etiam hìc in Curia ſeruatur.

3 Ac etiam inter Doct. controuertitur, quando huiuſmodi ratificatio recipi debeat, & aliqui volunt per ſpatium 24. horarum, alij per ſpatium vnius noctis, alij per ſpatium trium dierum, cùm per ſolam diem, & noctem adhuc reus dicatur eſſe in dolore, & cruciatu, vt eſt latè videre per Cartar. *de interrog. reis, lib. 4. c. 1. n. 140. & ſeq.* Maſcard. *de prob. concl. 353. num. 21. & ſeq. concl. 355. n.* 1. Mod. Rom. *q. 83. n. 73. & ſeq.*

Tamen omnes conueniunt, eſſe arbitrium iudicis, cùm in iure minimè tempus præfixum reperiatur, Ant. Gomez *in. de delict. c. 13. nu.* 14. Guid. de Suz. *de to tur. nu.* 79. vbi Bologn. Clar. *quaſt. 64. verſ. caterum.* Cartar. *dict. lib. 4. cap. 1. num. 141. & ſeq.* Mod. Roman. *quaſt. 83. num.* 76. Caualcan. *de Brach. reg. p. 3. num.* 187. vbi etiam ſubdit, quòd in hoc erit attendenda atrocitas delicti, & qualitas perſonarum, & idem priùs firmauit Guid. de Suz. *de indic. num.* 79. Ball. *de quaſtionibus & torment. num. 1. cap. 3. num. 3. verſ. ſed quantum tempus,* & Caual. *d. p. 3. ſub num.* 18. Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. quaſt. 100. num.* 11. vbi dicit, quòd ſi interponatur dies feſtus ſuperſedeatur ad alium diem ſequentem, & ibi alios concordantes allegat. & etiam dixit, quòd ſtante facultate brachij Regij in delictis atrocibus erit in arbitrio iudicis, quòd ratificatio fiat etiam eadem die poſt quatuor, vel quinque horas, quando confeſſus eſſet vir fac noroſus, & ſolitus talia patrare, vel quando contra eum adeſſent indicia vrgentia, vel ... dor. ...

eſſet vir fortis, & vbi tortus ſtatim faſſus fuit delictum quòd fuerit veriſimile illud patraſſe.

Sed vt verum fatear, in hac quæſtione arbitror eſſe ſeruandam conſuetudinem, & ſtylum locorum, vt per Caualc. *de Brach. reg. d. p. 3. n. 18. d. verſ. ſed iuxta ſtylum.* At illa conſuetudo mihi multum placet, vt non eadem die ratificatio recipiatur, ſed poſt lapſum vnius noctis in ſequenti die, licet non interueniat ſpatium 24. horarum, vt firmat etiam Clar. *in dict. q. 64. verſ. & circa hanc.* Et ita hìc in Curia ſeruatur. Et, ſi tortura fuerit grauis, arbitror etiam, vt tutius ſit expectare tempus 24 horarum Rim. iun. *conſ. 84. nu.* 23. Maſc. *concl.* 353. *n. 2. & n. 13. & concl. 355. n.* 2.

Primò aliqui intelligunt hanc concluſionem procedere, tam in ratificatione expreſſa, quàm in tacita, quandò reus poſt confeſſionem illam non reuocat nec minus aliquid contra eam adducit, vel quòd ſaltem talis confeſſio tacita operatur confeſſio ſpontanea emanata ſuper proceſſu nullo, vt tradit Paris de Puteo, *de ſyndic. in verbo tortura 1. cap. 9. num.* 3. quam declarationem non recipit. Cauale. *de Brach. reg. p. 3. num.* 183. niſi duobus concurrentibus; & primò autoritate ordinaria. Secundò quòd confeſſio fuerit veriſimilis, & aliis adminiculis fuerit corroborata, & quòd etiam iudex ſupremæ auctoritatis debeat habere confeſſionem coadiouatam aliis indiciis, & adminiculis, vt ſit tutus in conſcientia. 4

Secundò limitatur in confeſſione ſpontanea, quæ nullam requirit ratificationem. Ant. Gom. *cap. 12. n.* 3. Clar. *quaſt. 65. verſ. ſed quare numquid.* vbi de communi Guid. de Suz. *de indic. & tortur. num. 43. & ſeqq.* vbi reprobatis contrariis teſtatur de Communi, Couar. *in pract. in princ. num. 23. & ſeq.* vbi etiam, relatis contrariis, teſtatur de communi, Mod. Rom. *quaſt. 81. num.* 8. vbi alios allegat., & *ſub num.* 10. teſtatur de veriori, communiori, & practicata opinione, relatis pariter contrariis, Maſcard. *de prob. concl. 353. n.* 34. vbi etiam de communi, Cartar. *de interrog. reis lib 4. cap. 2. n.* 58. vbi de communi, & ſeruata opinione, Franc. Bern. *in Schol. ad Ambroſ. de mod. form. proceſſ. lib. 4. cap.* 15. & ipſemet Ambroſ. *d. lib. 4. c. 5. n.* 11. 5

Sed non eſt dubium, quòd tutius erit etiam in confeſſione ſpontanea habere ratificationem, vt communiter inter Doctores receptum eſt. Paris de Puteo, *de ſyndic. in verbo tortura, & cap. 1. num. 13. verſ. & cautius eſt.* Ang. *de maleſic. in verb. quod fama publica, num.* 130. *verſ. ſed cautus iudex,* Marian. *in c. qualiter, & quando el 2. num. 18 7. extra de accuſ.* Brun. *de indic. par. 2. quaſt. 6. num.* 22. Monticel. *reg. crim.* 19. *num.* 2. quæ opinio ſine difficultate erit ſeruanda in confeſſione minutis, præſertim ſi ageretur de pœna capitali, vt poſt Maril. *in pract. in §. quoniam, num. 20. & ſeq.* firmat Monticel. *d. reg. 19. n.* 3.

Tertiò ſi ante confeſſionem factam in tortura probaretur etiam alia extraiudicialis confeſſio tenet, vt non requiratur alia ratificatio, Villagut. *in pract. crim. lib. 7. cap. 14. concl. fin.* Diaz *reg.* 165. *n.* 5. Claud. Bertrand. *reg. crim* 54. *num.* 9. Corrad. *de confeſſ. crimin. ſub numero* 10. Maſcard. *de probat. lib. 1. conclus. 353. num.* 24. & alij adducti per Modern. Rom. *in quaſtione 83. num. 80. & conſil. 20. num. 7. in princ.* & multo fortiùs procederet, quando præceſſerit bina extraiudicialis confeſſio, Cart. *in 2. tract. de ind. §. in text.* ibi *formidine tormentorum, num.* 14. & ſi fuerit modica tortura, & tortus non erat infirmus nec debilis, Gramm. *conſ. 40. num. 20. & 22.* Barard. *quaſt. 55. num.* 34. qui loquuntur ſiue præcedat confeſſio extraiudicialis torturam, ſiue ſequatur poſtea. 6

Quæ opinio in practica nullò modo recipienda eſt, cùm illa confeſſio extraiudicialis præcedens potuerit eſſe facta per laſciuiam, vel glorioſe, provt ſæpè contingit, vt per Boſſ. *tit. de confeſſ. per tort. num. 5. & ſequ.*

de conuict. n.33. in fine, Bianch. *de indic. n.20.* vbi reprehendit contrarium tenentes, & primam opinion. falſam dicit Ant. Gomez *de delict. c.13. n.8. verſ. & in tantum eſt verum*, & quod prima opinio nullo iure ſtatur, & quod in practica recipienda non ſit, teſtatur Cartar. *de inter. reor. lib.4. c.1. num.153.* Baiard. *q.64. n.136. in fin. & n.137. verſ. nam prima extraiudicialis*, Doct. adducti per Farin *conſ.20. n.7. verſ. nihilominus*, & add. ad eundem *in conſ.19. in lit. D*, tuentur hanc opinionem, & ad contraria reſpondent, & latiſſimè Pet. Caball. *caſu 81. n.6. & ſeq.* vbi teſtatur, quod ita millies practicauit, & quod ipſe nunquam ab hac obſeruantia diſcederet.

Quod magis procedit, quando ageretur de præiudicio tertij, vt afficere debeat tertium, quia tunc omnino requiritur ratificatio, non obſtante, quod præceſſerit confeſſio extraiudicialis, vt declarat Farin. *d. conſ. 20. n.7. verſ. nam in primis*, ſed ſolùm contraria opinio poſſet iudici ſuffragari ad excuſandum illum in ſyndicatu ſi condemnauerit reum confeſſum per torturam abſque ratificatione, quando præceſſerat confeſſio extraiudicialis, vt per Boſſ. *de confeſſ. per tort. n.2. & 4.* Et quod requiratur ratificatio, quando quis torquetur tanquam ſocius criminis in caput alterius, contra ſocios ab eo nominatos, vt poſſit ſocios afficere, *Baiard. d. q.26. n.57. in fine.* Cartar. *de interrog. reor. lib.4. c.2. n.13. & ſeq.* Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. q.100. n.44. & ſeq.* Scacc. *de indic. lib.1. c.81. n.9.* & hoc ibi dicit procedere, tam quando agitur de indicio ad torturam contra nominatum, quam quando agitur de indicio ad tranſmittendam inquiſitionem, ſed quoad indicium generaliter inquirendi.

7 Quartò, quod eſſet aliquo indicio, vel adminiculo dicta confeſſio emanata in tortura coadiuuata, vel adminiculata, & tunc etiam aliqui tenent, quod non requiratur ratificatio, quos refert Maſcard. *de probat. concl.353. num.27. concl.350. num.4. lib.1.* & Modern. Roman. *in q.83. num.78.* Baiard. *q.64. num.137.* & omnes concurrunt eſſe opinionem Bald. *in l.1. n.18. & ſeq. C. de confeſſ.* Contrariam autem opinionem in practica ſeruari teſtatur gloſſ. *in l. 2. in verb. aliquid, in fin. C. quorum appellat. non recipiant*, Salic. *in leg. fin. num. 2. Cod. de probat.* vbi reprobat Bald. Boſſ. *tit. de confeſſ. per tort. num. 3. & 5.* & eandem opinionem tuetur Iulius Clarus *q. 64. verſ. cæterum ſi reus*, vbi de com. num. Modern. Roman. *quæſt. 83. n. 7. 9.* vbi in fine dicit, ita eſſe in practica ſeruandum, & verè non video, quomodo contraria opinio ſuſtineri poſſit, cùm ſemper confeſſio extorta per torturam, vt valeat, præſupponatur, quod emanauerit, præcedentibus legitimis non ſolùm adminiculis, ſed indiciis, & ſic ſemper, ſi vera eſſet illorum opinio, deſtrueretur iſta concluſio ab omnibus recepta, vt requiratur perſeuerantia, & ratificatio, prout etiam ad hoc animaduerit Boſſ. vbi ſuprà, & Baiard. *in d. qu.64. num.137.* etiam quod negari non poteſt, quòd ſemper penes iudicem remaneat aliquid dubij ſi confeſſio facta in tortura præcedentibus indiciis valeat, ideò tu iudex caueas, ne aliter facias. Eoque magis erit vera, tam ſupradicta tertia, quam quarta limitatio, quando ageretur de infligenda pœna ordinaria delicti: ſecus forſan, ſi ageretur de pœna extraordinaria, vt ſufficiat dicta confeſſio corroborata per alia indicia, vel per confeſſionem extraiudicialem, vt firmat Baiard. *in dict. quæſt.64. nu.137. in fine*, per ea quæ tradit Iul. Clar. *qu. 20. verſ. ſcias tamen* cùm ibi adlic. Quæ opinio Baiard. nullo modo erit admittenda, quando ageretur de pœna extraordinaria vel leui corporali, vel quando præceſſerint indicia indubitata, Marſil. *in leg. reperi, nu.30. ff. de quæſt.* Cartet. *in 2. tractat. §. circa ſeptimum, num. 2. in fine.*

Quintò limita, quando reus fuit repertus in flagranti, quia ſi fuerit tortus, & faſſus fuerit delictum, non requiritur alia ratificatio, Gram. *deciſ. 36. n.60.* Baiard. *q.64. n.139.* 8

Sextò limita in teſte torto in caput alterius, vt non exigatur ratificatio, de qua limitatione dixi in defenſione circa torturam teſtium. 9

Septimò limita in reo, qui fuerit homo robuſtus, & fuerit leuiter tortus; quia tunc dicitur, quod potiùs ſpontè, quam per torturam faſſus fuerit, & ideo non requiratur alia perſeuerantia, vel ratificatio, Pariſ. de Puteo, *de ſyndic. in verb. tortur. c.9. n.1. in fin.* Cartet. *in pract. in 1. tract. de appell. §. tertium caſus, n.18.* Foller. *in verb. & ſi confiteri noluerit, n 62.* Gramm. *deciſ.34. n.35. & ſeq. vot.6. n.8.* Maſcard. *concl. 353. n.22. & ſeq. de probat. vol. 1.* Cartar. *de interrog. reor. lib. 4. c. 1. n. 54.* vbi tamen ſubdit, quod tutius erit etiam iſto caſu, vt ratificatio deſumatur, & quod in leui tortura requiratur ratificatio, Claud. Bertaz. *ad conſ. Patres 71. lit. I. lib. 1.* & ita in Curia ſeruatur prout etiam teſtatur Farin. *q.83. n. 83.* & quod etiam in leui tortura, & quando reus eſſet robuſtus, & ſagax tutius ſit habere ratificationem, & quod aliter facere ſit res periculoſa, teſtatur Baiard. *q. 64. n.129. & n.133. & ſeq.* 10

Pro complemento autem ſciat iudex, quod non ſufficiat confeſſionem factam fuiſſe in tormentis, & deinde fuiſſe formaliter ratificatam, ſed requiratur etiam, quod confeſſio fuerit probabilis, poſſibilis, & veriſimilis, & ob id relinquitur arbitrio iudicis, quantum ſit credendum confeſſioni factæ in tormentis, late Marſil. *in l. quæſtionis modum, n. 17. ff. de quæſt.* Menoch. *de arbitr. caſu 269. lit. 2.* Baiard. *q.64. n. 142.* vt dicam latè infra in defenſione circa confeſſionem. 11

CAPVT XXXVI.

Ratificatio quomodo facienda ſit, & de eius forma.

SVMMARIVM.

1 *Ratificatio ſocij criminis eſt facienda ad faciem nominati, ſi ille præſens fuerit.*

2 *Ratificatio requirit iuramentum, & vt reus referat ſaltem in ſubſtantia ſuam primam confeſſionem, & moneatur, ſi velit aliquid addere, & in totum, vel in partem minuere, & ponitur hic forma ratificationis per Authorem.*

3 *Notarius in actu ratificationis non requiritur vt ſcribat reum ſponte faſſum fuiſſe, & ſi ita ſcribat, an puniri poſſit.*

4 *Reus, ſi in actu ratificationis reuocet confeſſionem, erit denuò torquendus.*

SI agatur de ratificatione facienda per ſocium criminis contra alium ſocium ab eo nominatum, talis ratificatio eſt deſumenda in faciem eiuſdem rei nominati, ſi præſens ſit, Vulpel. *reſponſ. 30. n.7. reſponſ. 83. n. 8.* & alij quos allegat Mod. Rom. *q. 43. n.140.* & ſequitur Scac. *de indic. lib.1. c.86. n.67. verſ. & cum in tortura.* 1

Et in ipſa ratificatione reus debet iterum iurare, latè poſt alios, quos allegat Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. q.100. n.11.* & poſtea interrogatur per iudicem, ſi ea, quæ faſſus fuerat ſint vera, & illa ſaltem in ſubſtantia referat, quæ dixerat pro veritate, & habita eius reſponſione iudex mandat eidem reo dictam ſuam confeſſionē de verbo ad verbum clara, & 2

alta voce & intelligibili per Notarium legi, & deinde opportunis interrogationibus dicat, numquid ea, quæ in dicta eius depoſitione ipſe faſſus fuerit, illaque velit modo approbare, & ratificare, & an aliquid intendat addere, minuere, vel reuocare, & ſi reus repetendo contenta in dicta depoſitione, dixerit, illa confirmare, nihilque ſe velle prædictis addere, vel detrahere, iam perfecta erit ratificatio dictæ confeſſionis. Et formam ratificationis ponunt, Follet. *in verbo ſi confitebuntur* n. 81. Baiard. *q. 64. n. 231. remiſſiuè.* Vital. *in tract. maleſ. tit. de perſon. poſt tort. n. 2.* Villag. *in pract. crim. lib. 7. c. 6. concl. 1. in fin.* Petr. Pell. *de tort. q. 14. n. 9.* vbi ſubdit, quod talis ratificatio debet ſcribi in actis, alias iudici non crederetur. Villag. *in d. concl. 1. in fin.* Marſil. *§. quoniam, n. 1. circa fin. in pract. crim.* latiùs Carrar. *de interrog. reus, lib. 4. c. 1. n. 145. & ſeq.* Cum. *in pract. tit. 58. col. 2.* Ambroſ. *de mod. form. proceſſ. lib. 4. c. 5. n. 9.* Maur. Burg. *d. q. 100. n. 12.* Et mihi non diſplicet illud, quod dicit Ambroſ. *d. c. 5. n. 7.* quod non erit inconueniens ſemel, vel pluries reum etiam monere, vt bene aduertat, quoniam agitur de eius vita, honore rebus, bonis, & fortunis, ideo ſolummodo dicat veritatē, & caueat à mendaciis quod ego aliquando obſeruaui, quando videbam reum eſſe timidum, & non eſſe multum grauatum indiciis, licet procurator fiſcalis ægrè ferret ſimiles monitiones, & ſolet fieri ratificatio etiam teſtibus præſentibus in aliquibus locis, vt Mantuæ & alibi Cauale. de Brach. *reg. p. 3. n. 181.* vbi tamen ſubdit hoc eſſe iudici arbitrarium, ſed hîc in Curia non adhibentur teſtes, ſed ſolùm fit coram iudice, & Notario, Villag. *in pract. crim. lib. 6. c. 6. concl. 1.*

3 Nec eſt neceſſe, quod Notarius in actu ratificationis dicat neque exprimat, quod confeſſio fuit facta ſponte, vel coactè, ſed ſufficiat dicere, quod ita conſtitutus coram iudice, &c. ratificauit confeſſionem alias factam in tortura vt per Doct. *in l. Celſus. ff. de acquir. hæred.* refert Mod. Rom. *q. 83. n. 69.* & ita ſeruatur hic in Curia & Notarius, qui ita ſcribit, quod reus ſponte confeſſus fuit, ponit ſe in periculo pœnæ falſitatis, ſi ipſe non fuerit certus, ac ignorabat indicia, quæ erat, & præcedebant contra reum. vt eſt videre per Doct. adductos per Farin. *in d. q. 83. n. 69.* & ideo ad hoc animaduertant Notarij, & Iudices, vt effugiant perſecutiones & moleſtationes quæ præparantur ſemper per maleuolos, & cauilloſos cauſidicos, ac per odioſos Aduocatos in ſyndicatu contra officiales.

4 Si autem recuſet confeſſionem ratificare, imò conetur illam reuocare, erit contra eum repetenda tortura, etiamſi alia indicia non ſuperuenerint: cùm ex iſta reuocatione nouum indicium dicatur ſuperueniens. Sed tamen non erit torquendus reus, donec fateatur delictum, ſed tantum vſque ad tertiam vicem, computata prima tortura, vt dixi ſuprà in repetitione torturæ, ſi verò ratificauerit, erit ei terminus præfigendus, ad ſe defendendum, de quo dicam inferius *in defenſ. 31.*

CAPVT XXXVII.

Confeſſio metu tormentorum, quando dicatur facta.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio dicitur extorta metu tormentorum in ſolis minis de reo torquendo. Contrarium tenent alij. Author autem contrarias opiniones conciliat.*

2 *Confeſſio extorta à reo, qui fuit ductus ad locum tormentorum ibi ſpoliatus cum minis de torquendo, diceretur facta metu tormentorum, etiam ſi in altum non fuerit eleuatus. Author enim ponit in arbitrio iudicis an hoc caſu iudicare an ſit extorta metu tormentorum, inſpecta qualitate perſonæ.*

3 *Torquendi aliquando audaces ſe oſtendunt, vt nihil timeant de tortura eis inferenda, & tamen ipſi iudicio Dei ſtatim fuit applicati delicta fatentur.*

4 *Reus dicens*, non voglio più corda, ſcendeteme, dirò quel che volete, *& alia ſimilia proferens, dicitur fateri metu tormentorum.*

5 *Confeſſio facta ſine legitimis indiciis, an dicatur facta metu tormentorum.*

6 *Confeſſio facta in carceribus, præcedentibus indiciis, ſpontanee dicitur facta, ſi verò ſine indiciis, tunc recurrit ad qualitatem indicis, ſi fuerit malæ famæ ſolitus metum inferre, & tunc dicitur extorta metu tormentorum, vt ſi reus fuerit detentus in carcere atroci, & arcto, vt patiatur frigus, & ſi teneatur in cippis, catenis, vel manicis ferreis.*

7 *Confeſſio extorta contra formam ſtatuti dicitur metu tormentorum facta.*

8 *Confeſſio facta, legitimis non præcedentibus indiciis, non conualidatur per deinde ſubſequutam ratificationem.*

9 *Confeſſio metu tormentorum dicitur facta, quando illam reus ratificare noluit.*

10 *Reus non auderet, ſi allegaret, iudicem inducere aduerſus cum iuſtum timorem.*

CONfeſſio metu tormentorum dicitur facta, extorta ex ſolis minis factis à iudice carcerato, de illo torquendo, ſecundùm quorundam opinionem, & præcipuè Bald. *in l. 1. n. 24. C. de confeſſ.* Mat. Soc. *in cap. qualiter, & quando, 2. n. 1017. in fin. extra de accuſ.* vbi propterea ſubdit iſto caſu eſſe neceſſariam ratificationem Gabr. Soar. ad Matth. *ſing. 35.* Maſcard. *de probat. concl. 353. n. 14 & 33. lib. 1* Franc. Perſon. *de indic. & tort. n. 73.* vbi de communi Mod. Rom. *q. 83. n. 45.* vbi alios allegat, & alij adducti per addend. ad eundem, Mod. Rom. *in conſ. 16. in lit. N, verſ. contrarium tamen.* Contrariam opinionem tenent alij, & præcipuè Ant. Gom. *tit. de delict. c. 13. n. 4.* Iul. Clar. *q. 64. verſ. nunc de gradibus*, vbi dicit, ita ſeruari Mediolani, quicquid de iure aliter dici poſſet, Guid. de Suz. *de indic. & tort. num. 76.* & alij adducti per Mod. Rom. *in d. quæſt. 83. num. 46.* & poſt add. ad eundem *in d. conſil. 16. in lit. N*, Carrar. *de interrog. reis, lib. 4. c. 1. num. 81.*

Quæ contrariæ opiniones ad concordiam reducuntur, vt ſi indicia præceſſerint ad ita reum terrendum, tunc ſine difficultate confeſſio teneat, non modò in ſolis minis, ſed etiam quando fuiſſet formiter tortus. Indiciis autem non præcedentibus, ſaltem talibus, vt non potuerit deueniri ad talem terrorem, tunc Mod. Rom. *in d. q. 83. n. 47.* credit, confeſſionem eſſe extortam indebitè, metu tormentorum, vt deinde confeſſio ſibi non noceat, & præcipuè in perſona timida, debili, & non ſagaci, vt in muliere, & tunc per ſolas minas de torquendo, dicitur confeſſio extorta metu tormentorum, Bologn. *in add. ad* Guid. de Suz. *de indic. n. 77.* Iodoch. *in pract. c. 54. n. 25.* Caſſon. *de torm. c. 19. n. 4.* Cauale. de Brach. *reg. p. 3. num. 193. & n. 199.* dicit, quod puſillanimi ſolæ minæ terrorem incutiunt in animo. Eoque magis, ſi minæ de torquendo non fuerint ſimplices & ordinariæ, ſed terribiles, atroces, vehementes, & geminatæ, & ſi eſſemus in iudicio rigoroſo, terribili, & ſolito ſuas minas exequi, Bero. *in cap. & ſi Clerici, n. 51 & verſ. quinto quandò, extra de indic.* Bologn. *ibi ſupra, n. 77.*

&

Farin.*d.quæſt.*83. *num.*47. *& ſeq.* & poſt Mill.*in pract. fol.mihi* 135.*n.*1 *in fin.*refert notabile dictum, vt ſi vltra minas judex fecit etiam decretum de torquendo, confeſſio deinde ſecuta dicatur facta metu tormentorum. Eoque etiam magis procedere, ſi judex jurasſet, vnà cum minis, velle eum torquere, ob vim juramenti timor diceretur, quòd veriſimiliter reus erat crediturus, judicem juramentum eſſe ſeruaturum, vt firmat Caualc.*dicta part.*3.*n.*197.alias ipſe dicit, quòd ex ſolis minis non admitteret, confeſſionem eſſe metu tormentorum extortam.

2 Ac etiam ſi reus fuerit ductus ad locum tormentorum; & ibi ſpoliatus, cum minis de torquendo, diceretur extorta confeſſio metu tormentorum, Marian. *in dict.cap.qualiter,& quando,n.*1017. & Guid.de Suz. *de indic.num.*72.Caſſan.*de torment.cap.*19. *num.*1. Ant. Gomez.*tit.de delict.cap.*13.*num.*4.Modern. Rom.*q.*83. *num.*55.Gram.*vot.*6.*nu.*14. Maſcard.*de prob.concl.*353. *num.*16.*vol.*1.Burſat.*conſil.*201.*n.*14. *vol.*2. Bertazzol. *conſ.* 341. *num.* 39. Franc. Perſ. *de indic.num.*73.vbi de communi, Simon.de Præt.*conſ.*191.*num.*9. *verſ. volunt confeſſionem*, Iaſon.*conſ.*188. *num.*2.*in fine,vol.*2. Baiard. *quæſt.*64.*num.*96.& ibi Iul.Clar. *num.*30. *verſ. pariter*, qui dicit, quòd conductio rei ad funem dicitur terror, & Grilland.*in tractat.de quæſt.& tort.q.*4.*num.*1.*& ſeq.* generaliter loquitur de confeſſione facta in præparatoriis ad torturam, prout eſt, quando reus ſpoliatur, ligatur, & in ordinem ponitur, licèt non fuerit in ſublime euectus. Caualc.*de Brach reg.p.*3.*nu.*183. Et Gram. *conſ.* 15. *n.*7 *&* 9.dicit, quòd ſola ductio ad torturam, & ligatio inducit metum, & nullitatem, & inualiditatem confeſſionis. Baiard.*dict.quæſt.*64. *num.*96. etiamſi minæ de torquendo non interuenerint, cùm plus ſit facto quàm verbis minari, & metum inferre, Modern. Rom.*d.q.*83. *n.*56. Ac etiam procedit in illo, qui fuit ſolùm ſpoliatus, licèt non fuerit ligatus, aut minis perterritos, Aug. *de malefic. in verbo. quòd fama publica, n.*110.Gramm.*dict.conſ.*15.*n.*8. Ant.Gomez.*d.cap.*134. *num.* 4. Burſ. *d. conſil.*201.*num.*14.Bertazz.*conſil.*341. *num.*39.*lib.*2.Foller.*in pract.criminal.in verb.& ſi confitebuntur,num.*113.Boſſ.*tit.de tort.nu.*22.& multo fortiùs ſi fuerit eleuatus in eculeo, quamvis fuiſſet leuiter tortus, quia conſideratur metus aſperioris torturæ, Farin. *conſ.*16.*num.*19.Burſ.*d.conſil.*201. *num.* 15. *verſ. verùm etiam*, loquens in eo, qui fuit tantùm eleuatus in tortura, Caual.*dict.p.*3.*n.*197.Imò procedit in eo, qui putabat poſſe torqueri, ſi fuerit perſona debilis, & non ſagax, vt in minore, prout conſuluit, Farin.*conſ.*66.*n.*14.

Sed ego puto, quod reſideat in arbitrio judicis judicare, an fuerit confeſſio extorta metu tormentorum, vel non, per ſolam ſpoliationem, conductionem ad locum torturæ, & ligaturam, ac per funi applicationem inſpecta qualitate perſonæ torquendæ: & ſi fuerit timida, debilis, vel puſillanimis, tunc non ſolùm actus ſupradicti, ſed etiam ſolæ minæ in animo terrorem incutiant; & è contra in delinquentibus ferocibus, vt in aſſaſſinis, ſceleratis, impoſtoribus, latronibus famoſis, bannitis, vel farinellis, aſſaſſinis quælibet indignantis concuſſio, & territio, vbi corpori dolor non incutitur, non dicatur tortura, Maſcar. *de probat. concl.*353.*n.*22. vbi firmat, non requiri ratificationem in iſtis famoſis latronibus, & ob id eſt ſumenda omnis ſiniſtra ſoſpicio, & mala. vt non faſſi fuerint delictum metu tormentorum, Oſaſch. *dec.* 88. *n.*22.Maſcard.*in pract.§.diligenter,n.*99 Canal.*conſ.*63.*num.*2. Menoc.*de præſump.lib.*5.*præſumpt.*5.latè Caual. *de Brach.reg.p.*3. *n.*195.199.*&* 200.vbi tamen ſubdit, quod ipſe ſemper arbitratus fuerit eſſe in arbitrio judicis an confeſſio dicatur ſpontanea, an metu tormentorum facta, & ob id Boſſ.*tit.de confeſſ.per tort.num.*33. dicit, quòd in hoc non poteſt dari certa doctrina, Foller.*in ver. & ſi confitebuntur*, *num.* 112. & metus conjecturis probatur, Mod.Rom.*quæſt.*83.*num.*61.vbi ſubdit, & ob id magis creditur teſtibus deponentibus de confeſſione extorta per metum, quàm per ſpontaneam voluntatem, Menoch.*de arbitr.caſu* 268.*num.*7.*caſu* 269.*num.*2. *& ſeq.* dicit, confeſſionem eſſe debere probabilem, poſſibilem, & veriſimilem, Caual.*de Brach.reg.p.*3. *num.* 200. *& ſeq.* vbi ponit differentiam inter confeſſionem ſpontaneam, & voluntariam, licet regula ſit, quòd in dubio confeſſio cenſeatur facta metu tormentorum, Roland.*conſ.*17.*n.*22. *lib.* 3. & poſt alios, quos allegat Laderch.Imol.*conſ.*184.*n.*4.

Sed caueat etiam judex, quòd aliquando ſunt quidam rei tam audaces, qui videntur parum de minis & ligatura curare, ſed coram judice intrepidè negant, & in negatiua perſiſtunt, quaſi nihil æſtimantes minas judicis, & extra locum torturæ ſe offerunt ad ſubeundam torturam, qui, ſi ad locum torturæ ducantur, judicio Dei, confitentur abſque alia eleuatione, & in iſtis Caualcan.*de Brach.reg.p.*3.*num.*198. dicit, attenta qualitate delicti & rei, ac notitia præcedentium indiciorum, confeſſionem eſſe ſpontaneam, ac idem eſſe in illis ſolitis ſuſtinere tormenta, qui iterum delinquentes capti ob delicta peiora prioribus parum de minis, & territione curant, & nihilominus ducti ad locum torturæ confitentur, vt poſſit reputari eorum confeſſio ſpontanea. Idemque erit dicendum in illo, qui fuit ſolùm ductus ad locum tormentorum, quòd ſi præceſſerint minæ de torquendo, confeſſio dicatur facta metu tormentorum: ſi verò non præceſſerint, ſit in arbitrio judicis conſiderare qualitatem perſonæ, an fuerit debilis, timida, vel puſillanimis, vt cenſeatur extorta metu tormentorum, ſi fuerit ſagax, & talis, qui veriſimiliter non ita de facili ex quolibet terrore ad confitendum inducatur, cenſeatur confeſſio ſpontanea, Caſſan.*de tormen.cap.* 19. *num.*4. Carrer. *in pract. in* 2. *tractat. de indic. & tort.* §. *tutex.ibi formidine,tormentorum,num.*4.*in fine.*Foller. *in verb. & ſi confitebuntur,num.*62.Iodoch.*in pract. crimin.cap.*54. *numero* 25. Farinac. *quæſtione* 83.*numero* 53.*& ſequenti* poſtquam retulit Doctores tenentes pro vtraque parte opinionem. 3

Bene verum eſt, quòd ſi reus dixerit, *non voglio più corda, ſcrivetemi*, dicatur confeſſio extorta metu tormentorum, Decian.*reſponſ.*80.*num.*35.*vol.*5.Laderch. Imol.*conſ.*184.*num.*4.*verſ. & in terminis.*Idem, quando dixit, *che non può portare tormento, è però dice hauere fatto il tale delitto*, vt in caſu Laderch. *in d. conſ.* 184. *n.*4.vbi ſubdit procedere, etiamſi in ratificatione dixerit, *non faſſum fuiſſe delictum metu torturæ*, Idemque eſt, quando tortus dicit. *vedete quello, che volete, ch'io dica, non lo sò, ma me lo fa dire il tormento*, vt in caſu Hond. *conſ.*93.*n.*24.*vol.*2. 4

Et ſi quis fateatur delictum ſine indiciis præcedentibus controuertitur inter Doctores, an dicatur confeſſio ſponte facta, vel metu tormentorum, vt eſt videre penes Farin.*d.q.*83.*n.*33.*& ſeq.*vbi refert Doctores tenentes vtramque opinionem; ſed ipſe *ſub num.* 36. firmat veriorem opinionem eſſe, vt non dicatur facta metu tormentorum, & ſe refert ad ea, quæ dixit *in eadem quæſt.num.*29.vbi firmat, quòd ſi iudex eſſet malæ qualitatis, & ſolitus reos torquere ſine indiciis, ex hoc actu iniuſto & ex natura ſolita iudicis, erit præſumendum confeſſionem fuiſſe extortam per torturam. Quæ declaratio in propoſito non bene adaptatur, cùm illa procedat, quando dubitatur, an fuerit reo illata tortura, & tunc præſumatur ex illa conditione mala iudicis; ſed caſus noſter eſt, ſi, ex eo, quòd reus examinatur ſine indiciis, confeſſio dicatur ſpontanea, vel coacta, & an confeſſio facta ſine indiciis teneat, & conualidet proceſſum, vt ex ea ſequi poſſit condemnatio, & arbitror, quòd illa ſit vera opinio, vt non ſufficiat quoad pœnam ordinariam, vt latè per Honded. *conſ.*102. 5

*conſ.*102.*n.*19 *& ſeq.vol.*1. quia ſolet æquiparari confeſſio facta ſine legitimis indiciis confeſſioni factæ metu tormentorum, vt per Caualc.poſt alios, quos allegat, *de Brachreg.part.*3.*n.*193 *in fin.& n.*194.

6 Si verò fuerit detentus in carceribus præcedentibus indiciis, abſurdum eſt dicere. quòd confeſſio deinde ſecuta ex ſolo carcere, dicatur facta metu tormentorum.vt in terminis firmat. Franc. Bece.*conſ.*70.*n.*19. à cuius opinione nemo diſcrepat.aliàs difficillimè daretur vnquam confeſſio ſpontanea in cauſis criminalibus, pro quibus pœna corporalis imponitur, cùm tam de iure, quàm vigore Bullarum Summorum Pontificum, & Statutorum in multis Prouinciis non audiantur rei extra carceres, vt dixi ſuprà ſuo loco. Si verò emanauerit ſine indiciis in carcere, & tunc etiam ſecundùm aliquos recurritur ad qualitatem iudicis, qui ſi fuerit malæ famæ, & qualitatis, & ſolitus metum, & violentiam inferre, dicatur extorta metu tormentorum, vt per Bartol *in l.de pupillo.§ ſi quis,nu.*14. *& ſeq. ff.de nou.oper.nunci.*Boſſ.*tit.de confeſſ.n.*74.*& ſeq.*Hond. *conſ.*108.*n.*30.*vol.*1.Modern Rom. *d.qu.*83.*num.*37. *& ſeq.* & latè Adden. ad eundem *in conſ.*16. *in lit.G*, vbi infinitos alios adducunt, & teſtantur de veriori, & practicata opinione.

Vel ſi reus detineretur in carcere atroci, ſubterraneo, vbi valdè cruciaretur in corpore, & ſi carcer contineat timorem mortis, vel corporis cruciatum, confeſſio non valet niſi fuerit ratificata, Abb. *in c.fi.n.*11. *de confeſſ.*Milleſ.*in pract.fol.*107.*nu.*10. vbi loquitur in carcere arcto, & ſtricto: & idem erit in carcerato detento, vt frigus, & famem patiatur, Gand. *de qu.& tormen.n.*31. loquitur in iudice detinente carceratum ſpoliatum omnibus pannis ad aerem in hyeme. Guid. de Suz. *in tract.de indic.n.*74.Ball.*de q.c.*3.*n.*2. & idem eſt in eo, qui detinetur in carcere, cui alimenta denegantur Guid.de Suz.vbi ſuprà, *nu.* 74.& Bolog.*in add.nu.*75. Marſ.*in l.*1.*in prin.n.*60.*in fi.ff.de quæſt.*cum aliis adductis, Caualc.*de Brach.reg.p.*3.*n.*193.*in fine.*

Et multò magis procederet, ſi detineretur in carcere, in cippis catenis, & manicis ferreis, Bero. *in c.at clerici,n.*51.*de indic.*Foller.*in pract.crimin.in verb.& ſi. confitebuntur,n.*62.*& n.*115.Marſ.*conſ.*48.*n.*25.Carrer. *in pract.in* 2.*tract.de indic.§ item ex.*ibi, *formidine tormentorum,num.*6.Si verò in loco ita ſolitum eſſet carceratos detineri, Modern. Rom.*d.q.*83.*n.*44. *in fine*, credit in practica minimè decipi potuiſſe, vt dicatur facta confeſſio metu tormentorum.Ego autem addo, ſi qualitas delicti ita ſuaderet, aliàs arbitror, quòd exceſſus Iudicis iſtum timorem induceret per detentionem rei, ita in catenis, cippis, & manicis ferreis, vt confeſſio inde ſecuta dicatur facta metu tormentorum, & illum non afficiat.

7 Si verò fuerit extorta confeſſio contra formam traditam à ſtatuto, diceretur etiam extorta metu tormentorum, vt poſt Carrer.firmat Burſatt. *conſ.*201.*nu.* 16.*volum.*2.

8 Ac etiam ſi quis fateretur delictum non præcedentibus legitimis indiciis, ratificatio deinde ſubſequuta, non ſuppleret defectum confeſſionis, durante metu iterum torquendi, Burſatt.*conſ.*201. *n.*19. *verſ. etenim, & n.*10.*vol.*2.Marſ.*conſ.*29.*n.*47.*& ſeq. deciſ. Auenion.* 20.*num.*12, *in fine.* Si verò emanauerit, præcedentibus indiciis, non eſt curandum de metu, Modern. Roman. *quæſt.*83. *num.*64. vbi dicit, quòd iſta eſt veritas, *& in conſ.*16.*num.*20. Idémque erit quando reus fuerit detentus ſub fortiis eiuſdem iudicis, Gramm.*conſ.*73.*nu.* 7.*conſ.*40.*num.*14.Marſ.*in §.expedit.num.*16.Burſatt.*d. conſ.*201.*num.*19. *in fin,vol.*2. Honded.*conſ.*93.*nu.*17. *volum.*2.

9 Ac etiam dicitur, & præſumitur confeſſio extorta metu tormentorum, quando noluit illam ratificare, ve exinde non poſſit ex illa reus condemnari, ſed tantùm torqueri, Boër. *deciſ.*163. *num.*8.Viui. *in verb.confeſſio* Maſcard. *de probat.conclus.*353.*num.*19. *& ſeqq vol.*1. vbi de communi, Boſſ.*tit.de confeſſ.nu.*76.*& tit.de confeſſ per tortur.nu.*71.Laderch.Imol.*conſ.*184.*n.*4.vbi refert, quòd Petr.de Put.dum tractabat cauſam cuiuſdam rei, qui dum tortus erat fatebatur, dum verò depoſitus negabat, metumque tormentorum oſtendabat, iuſſerit illum liberari, eoque magis, ſi inter confeſſionem, & ratificationem non interuenerit vna dies, intra quam reus deliberare potuiſſet, & ſpiritus à tormentis fractos aliquantulum reſtaurare, Laderch *d.conſ.*184.*num.*4.*in fin.& num.*5.Farin.*q.*83.*n.*58.

Sed non audiretur reus, ſi diceret, iudicem inducere aduerſus eum inſtrumentum, quia vti miniſter iuſtitiæ, excludit metum, Gram.*deciſ.*40.*n.*25.vbi latè.

CAPVT XXXVIII.

Tortura iniuſtè illata, an conualidetur per indicia deinde ſuperuenientia.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio extorta ſine legitimis indiciis, non conualidatur, ſi deinde ſuperueniant legitima indicia, etiamſi tortura fuerit leuis, & reus fuerit robuſtus.*

2 *Confeſſio ſpontanea, facta ſine indiciis, non conualidatur per legitima indicia ſuperuenientia.*

3 *Confeſſio facta in tormentis, ſine indiciis, non conualidatur etiamſi poſtea denegetur, quod reus extraiudicialiter faſſus fuerit delictum.*

4 *Confeſſio extorta ſine indiciis, nec etiam conualidatur per ratificationem ſubſequutam, cùm à principio requirantur indicia de ſubſtantia confeſſionis.*

IN hac quæſtione Aduocatus intrepidè inſtet, vt confeſſio indebitè extorta, & ſine indiciis, non conualidetur, ſi deinde legitima indicia superueniant, 1
Gram.*vot.*6.*num.*11.Marſil.*in l.*1.*repeti.nu.*28.*& ſeq.ff.de quæſt. & in §.*2. *qu.nu.*2.*in pract.*Iul.Clar.*qu.*55.*nu.*13. Bertazzol.*conſ.*8.*num.*50. Gram.*conſ.*21.*nu.*20.Burſat. *conſ.*102.*num.*41.*volum.*1.vbi alios allegat teſtantes de communi, Rimin.Iun.*conſ.*817.*n.*37.*volum.*2.Maſcard. *de probatio.conclus.*353.*nu.*3.Iaſ.*conſ.*188.*nu.*2.*volum.*2. Baiard.*q.*64.*num.*10.Farinac.*conſ.*19 *nu.*2. *verſ.& quod ampliùs eſt*, & ibi Adden.*in lit. D*, qui alios allegant, vbi de recepta opinione, *deciſ. Auenion.*138. *num.*2. Franc.Perſonal.*de indic.num.*68.*& ſeq.*vbi de communi, Bertazzol.*conſ.*8.*nu.*50.*& conſ.*39.*nu.*9 *& conſ.*162. *num.*6.Honded.*conſ.*108.*nu.*35.vbi de communi, *vol.*1. Card.Tuſch.*in lit.T concl.* 329.*nu.*43.vbi de communi, & alios allegat, & *ſub nu.* 31. poſt Gram.*vot.*6.*num.*8. *& ſeq.*dicit id procedere, etiamſi tortura fuerit leuis, ſi ipſe tortus non fuerit robuſtus, vt non noceat neque ſibi, neque alteri.& *deciſ.*34.*num.*54. & per totum etiam dicit, quòd ille Hiſpanus fuit liberatus, quamuis eſſet robuſtus.Modern. Rom. *quæſt.*83. *num.*4.vbi de communi Hond.*conſ.*188.*nu.*55.*lib.*1. vbi etiam de communi.

Quod Doctores admittunt eſſe verum etiam in confeſſione ſpontanea facta ſine indiciis, Brun. *conſ.*61. *nu.*15.*p.*1.poſt alios, quos allegat, licet Hier. Giach.*in add.ad Iul.Clar.q.*64.*in lit.T*, contrarium dicat, vbi ſubdit maximè procedere, ſi fuerit non tacitè ſed expreſsè ratificata. Et quidem caueat reus, ne fateatur delictum, quia ſi deinde vellet ſe tueri, talem confeſſionem feciſſe, ſine præcedentibus legitimis indiciis, partim ſibi prodeſſe, ſaltem quoad pœnam extraordinariam, Hond, *conſ.*102.*n.*19.*& ſeq.vol.*1. 2

Et licèt aliqui voluerint, quòd confeſſio in tortura 3
facta,

facta. ſine indiciis, conualidetur per confeſſionem extraiudicialem eiuſdem rei ſuperuenientem factam ante torturam, vt per Marſ. *in l.quaſt. num.66. ff. de quaſt. & in l.eos, num.20. ff. de falſ.* Monticel. *in pract.crim.reg.* 18. *num.* 16. *& num.* 21. nec diſſentire videtur Baiar. *q.* 64. *num.* 10. Tamen veritas eſt in contrarium, vt etiamſi detegatur dicta confeſſio extraiudicialis, non conualidet confeſſionem extortam per torturam ſine indiciis, prout non conualidatur, ſi alia quæcunque indicia ſuperuenirent, cùm in vtroque caſu militent iura, rationes, & auctoritates Doctorum ſuprà allegatorum, qui indiſtinctè & generaliter tenent, & loquuntur in quibuſcunque indiciis ſuperuenientibus. Ideò eſt etiam idem firmandum in indicio reſultante ex confeſſione extraiudiciali, ſi ſuperueniat, vt in terminis declarat Add. ad Farinac. *conſ.* 19. *in lit. D. verſ. ſed certè.* quam declarationem omnino ſequor, & veram reputo, prout etiam ſequitur idem Moder. Rom. *quaſt.* 83. *n.* 5.

4 Nec etiam conualidatur per ratificationem ſubſequutam, Alex. *conſ.* 5. *in princ. l.* 11. vbi Add. *in verb. damnari*, vbi alios allegat, Add. ad Matheſ. *ſingul.* 55. *in princ. & num.* 15. vbi plus ſubdit eſſe verum, etiamſi fateretur occidiſſe illum tribus vulneribus, ac poſuiſſe in aliquo loco, & ibi reperiretur cum dictis vulneribus, Card. Tuſch. *in lit. T, concluſ.* 329. *num.* 30. *& num.* 31. *& ſeq.* ſed ibi ſubdit, quòd debeat abſolui ab obſeruatione iudicij, & iterum inquiri. Et licet Felyn. *in cap. cum dilectus. num.* 2. *de accuſat.* dicat, hanc eſſe materiam broccardicam, tamen eius reſolutio eſt facilis, cùm ab initio requiratur; vt præcedant legitima indicia de eſſentia & ſubſtantia iudicij, & torturæ & ob id non poteſt talis tortura, vel confeſſio extorta indebitè cõualidari indicia, & probationes ſuperuenientes, Marſ. *in leg. q. nu.* 52 *ff. de q. & in* §. 2. *in pract.* vbi allegat doctores pro vtraque parte, & tandem concludit, eſſe abſoluendum ab obſeruatione iudicij, & fieri nouum proceſſum, & deinde condemnandum, Card. Tuſch. *d. concluſ.* 329. *num.* 36. Bertaz. *conſ.* 61. *lib.* 1. Burſatt. *conſ.* 166. *n.* 32. *& conſ.* 201. *num.* 41. necc. *conſ.* 67. *n.* 16. Franc. Perſon. *de indic. & tort. n.* 14. Honded. *conſ.* 100. *num.* 5. *lib.* 1. loquitur in vitio nefando, Carter. *de haret. n.* 217. *in crimine hareſis*, Carter. *de indic.* §. *circa quartum n.* 7. in crimine aſſaſſinij. & in omnibus criminibus atrocibus, Maſcard. *de prob. concluſ.* 1385. *num.* 14. Peguer. *in conſ. deciſiuo num.* 98. *& ſeq.* vbi reddit rationem, *vol.* 2. de quod dicam *in ſeq. cap.*

CAPVT XXXIX.

Si confeſſio fuerit extorta ſine indiciis, quid ſit agendum cum ipſo reo.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio extorta ſine indiciis operatur vt coram eodem iudice ampliùs proceſſus non agitetur, ſed ſubrogetur alter iudex.*

2 *Iudex ſubrogatus in locum primi iudicis, qui extorſit confeſſionem ſine indiciis, debet monere reum confeſſum, vt modò dicat liberè veritatem, & ſi fateatur, eum punire pœna ordinaria delicti.*

3 *Reus, qui ſine indiciis faſſus fuit delictum in tortura, etiam coram alio iudice, non poteſt ampliùs interrogari de delicto.*

4 *Reus confeſſus ſine indiciis in tortura, nec etiã ab alio iudice poteſt iterum moleſtari ex nouis indiciis, & probationibus, ſed eſt relaxandus: & poteſt poſt quã relaxatus fuit redire ad iudicẽ, & fateri delictũ, & erit puniendus pœna ordinaria, & poſtquam ſuerit relaxatus poteſt iudex nouas aſſumere informationes, & contra illum deuenire ad capturam, & condemnationem.*

ALiqui volunt, quòd data nullitate confeſſionis, 1
quia fuerit extorta ſine indiciis, ſubrogetur alter iudex in locum primi iudicis, qui confeſſionem extorſit, & deinde moneatur reus confeſſus, vt modò dicat 2
liberè veritatem ſuper ipſo delicto, cùm non ſit ampliùs coram illo iudice, qui confeſſionem ab eo extorſit, & ſi denuò ſponte fateatur dictum delictum, puniatur pœna ordinaria, vt poſt Matheſ. *ſing.* 56 tradunt Aug. *ad Ang. de maleſic. in verb. Quòd fama publica nu.* 36. *verſ. limita tamen*, Gramm. *conſ.* 40. *nu.* 22. *in fin. & num.* 23. *& num.* 15. Monticell. *in reg. crim.* 18. *nu.* 22. latè Marſ. *in pract.* §. *occurrit, nu.* 3. *& ſeqq.* vbi concludit altero de duobus concurrentibus, vel quòd reus ſit perſona ſagax, & non rudis, vel quòd iudex ei dixerit, quòd non timeat de tortura iam eidem illata, ſed liberè fateatur veritatem: ſecus ſi hoc non dixerit & reus fuerit homo rudis, & imbecillis. Io. Ant. de Nigr. *ſuper c. Reg. cap.* 146. *nu.* 27.

Alij autem tenent, vt dictus confeſſus per indebi- 3
tam torturam, ampliùs non ſit examinandus, nec etiam per alium iudicem, ſed omnino ſit abſoluendus, cùm ſemper dicatur durare idem metus, donec in iudice durat eadem facultas torquendi: licèt iudices ſint diuerſi; & ob id confeſſio extorta metu torturæ coram iudice nouo reconualidatur per ſpontaneam confeſſionem, ſeu per ratificationem factam coram alio iudice, vt firmant Marſ. *conſ.* 14. *n.* 20. *in fi. & ſeqq.* & ita aliàs per Rotam Auenion. fuiſſe reſolutum, teſtatur Hier. Lauren. *in dec. Auenion.* 138. *n.* 1. *& n.* 4. *verſ. itaq; cum Aſcanius, & n.* 5. *& ſeq.* & ſequitur Mod. Rom. *in q.* 83. *n.* 21. & Add. ad eundem *in conſ.* 19. *in lit. L*, & ita ego aliàs obſeruaui de anno 1601. ad fauorem cuiuſdã Aſculani, iam tranſmiſſi ad triremes, quèm liberaui à dictis triremibus, cùm faſſus fuerit delictum per torturã, non præcedentibus indiciis: ſed poteſt reus puniri, quando eſſet repoſitus in priſtinam libertatem extra carceres, & ſponte denuò adiret iudicẽ, & dictam primam confeſſionem ratificaret, vt declarat Ang. *de maleſic. in verb. quòd fama publica, n.* 36. *verſ. limita tamen*: vbi ſubdit, quòd fuit originale dictum, Matth. *in ſuo notab.* 56 Et ob id poteſt ſuſtineri, vt, poſtquam reus fuerit repoſitus in priſtinam libertatem, poſſit denuò contra eum fabricari nouus proceſſus, & iterum capi vel citari, vt cauſam expedire poſſit iudex, iuxta merita illius, dummodo ſemper agatur coram alio iudice, vt etiam ſentit Moder. Rom. *in q.* 83. *n.* 13.

Sed in hac quæſtione dubium erat, an iudex ſubro- 4
gatus poſſit denuò aſſumere informationes contra dictum confeſſum, & carceratum, & deinde ex nouis informationibus, vel indiciis eundem reum examinare, torquere, vel condemnare. Et aliqui videntur tenere, quòd impediatur nouus proceſſus fabricandus ſuper dicto delicto, cùm ſolummodo vitietur ipſe actus torturæ indebitè illatæ, vt poſt Bal. firmat Brun. *de indic. & tort. q.* 6. *n.* 28. *in fin. p.* 2. *verſ. vltimo nota*, & poſt Carrer. *in pract. in l. obſeruare, n.* 199. Baiard. *q.* 64. *nu.* 43. ſed ſolùm impuretur illa prima tortura ſuper indiciis, quæ contra reum laborant tempore illatæ torturæ, vt bene explicat Marſ. *in* §. *occurrit, n.* 4. *verſ. attamen contrarium credo verius*, vbi latè Carrer. *in d. l. obſeruare, d. nu.* 199. Baiard. *q.* 94. *n.* 4. Decian. *in tract. crim. lib.* 4. *c.* 34. *nu.* 12. Caualc. *de Brach. reg. p.* 3. *n.* 536. Maut. burg. *de mod. proced. ex abrupt. q.* 190. *n.* 160. Caualcan., vbi ſuprà, *ſub numero* 123. *in eadem* 3. *par.* dicit non conualidari per ratificatam confeſſionem non præcedentibus indiciis extortam, etiam coram iudice ſupremo, habente brachium regium.

Alij

Digitized by Google

Alij autem tenent ipſo reo exiſtente carcerato, quòd omnino impediatur nouus proceſſus, & omnia facta per iudicem, poſt illatam indebitam torturam, non valeant, & ſint nulla, vt poſt Prat. *de Syndic.* Marſ. *in pract. crim.* §. *quoniam, nu.*43. *& ſub num.*47. *circa finem*, & deinde dicit eſſe regulam ſatis tritam, vt corruente principali corruat & acceſſorium, & quòd omnia inde ſecuta poſt indebitam torturam ſint nulla, Anton. Gomez. *tit. de delict. cap.*13.*n.*25. Corrad. *in pract. tit. de confeſſ. nu.*16. *verſ.*21. *limita*, Bertazz. *conſ.*8.*n.*52. *verſ. & quod non, lib.*1. Burſatt, *conſ.*201.*nu.*21. *& ſeq. vol.*2. vbi alios ferè infinitos concordantes cumulauit, & ibi teſtatur de veriori, & communiori opinione. Sim. de Pret. *conſ.*191.*num.*9. Et ita ego requiſitus à Franciſco Columna Principe Prænestinæ de voto meo in contingentia facti, in ſcriptis reſpondi, reum non poſſe vlterius aliquo modo moleſtari: & iuxta illud votum meum mandauit liberari tres forenſes, qui paſſi fuerunt feciſſe plura furta in Ciuitate Præneſtinæ, & alibi per torturam, indiciis contra eos non exiſtentibus, iniuncto eis exilio ſub pœna triremium: quamuis iam eſſet præparatus carnifex ad illos ſuſpendendos, cùm verè non poſſit iſte confeſſus ſine indiciis condemnari, niſi in aliquam pœnam extraordinariam, non corporalem. Farinac. *quæſt.*83 *num.*13. *in fin.* qui loquitur de pœna exilij.

CAPVT XL.

Tortura illata reo, vel teſti, quos effectus producat.

SVMMARIVM.

1 *Tortura reo illata operatur, vt tortus cenſeatur dixiſſe puram veritatem, etiam in fauorem aliorum complicium, ac etiam in teſte; & eo magis ſi aliqua facta eſſent defenſione in fauorem torti.*

2 *Tortura tollit etiam præſumptiones violentas, vt deinde non poſſit ampliùs reus aliqua pœna condemnari, ſi tamen fuerit ſufficienter tortus, aliàs ſecus quia poſſet condemnari pœna extraordinaria.*

3 *Tortura quia operatur in fauorem torti, Antonius à Gamb.* in deciſ. Luſit. 280. *refert quatuor opiniones, Burſatt. refert aliam opinionem.*

4 *Tortus ex proceſſu informatiuo in vim facultatum, ſi ſuſtinuerit, non poterit Iudex vti ampliùs dicta facultate, ſed contra eum debet procedere via ordinaria.*

5 *Iudex habens amplam facultatem procedendi contra reum, ſi ipſe reus tortus fuerit, & ſuſtinuerit, & ſuperuenerint noua indicia, non poteſt vti ampliùs dicta facultate, ſed procedere debet via ordinaria.*

6 *Tortura illata cum proteſtatione*, ſine præiudicio conuictorum, *fiſco non ſuffragatur, quia per torturam expurgantur indicia indubitata.*

7 *Tortura an expurget plenas probationes, adeò quod ſi reus ſuſtinuerit, non poſſit condemnari in aliquam pœnam extraordinariam, etiam præmiſſa dicta proteſtatione, ſine præiudicio conuictorum.*

7 *Tortura operatur, vt non poſſit iurari in litem contra tortum.*

9 *Tortura habilitat teſtes inhabiles.*

10 *Tortura immoderata, pro habendis complicibus, ſuffragatur torto, ſaltem quoad pœnam ordinariam.*

11 *Tortus, ſi ſuſtinuerit, omnino debet abſolui, vel potiùs relaxari ſub fideiuſſione de ſe repræſentando.*

12 *Tortus, ſicut non poteſt condemnari in pœnam delicti, ita nec etiam poteſt condemnari ad intereſſe partis.*

13 *Tortura in teſtibus non expurgat plures defectus.*

14 *Tortura non habilitat ſocium criminis, vt faciat indicium ad torturam contra nominatum.*

15 *Tortura non tollit exceptionem inimicitiæ.*

16 *Tortura non tollit defectum citationis.*

27 *Tortura an impediat reum, ne agat contra accuſatorem ad expenſas.*

18 *Tortura in famoſis latronibus non impedit, quin ipſi non damnentur aliqua pœna extraordinaria.*

19 *Tortura an expurget vitium periurij.*

QVando aliquis fuit tortus, tanquam principalis, ſuper aliquo facto, vel delicto, Aduocatus exclamet quòd ipſe ſit abſoluendus, quia per ipſam torturam dicuntur extincta omnia indicia contra reum laborantia. Albert. *in rubr. de q. n* 9. *in l. edictum n.*2. *C. eod.* Iac. de Beluiſ. *in pract. crim. tit. de q. n.*102. *verſ. & ſic expeditur.* vbi dicit, quòd beatus eſt ille, qui ſe continere poteſt in tormentis. quoniam abſoluetur; & melior quàm ante accuſationem reputabitur, cùm proſperè, ac feliciter, ſe expurgauerit a ſibi impictis, Boër. *deciſ.* 163.*nu.*14. Rimin. iun. *conſ.*84.*nu.*1. *tom.*2. *crim. diuerſ.* Magon. *deciſ. Lucen.*89. *num.*12. Decian. *reſponſion.*93. *nu.*132. *vol.*2. Iul. Clar. *quæſt* 64.*nu.*37. vbi de communi, & quod totus Mundus ita obſeruat, Farin. *conſ.*10. *n.*18. *& conſ.*25. *n.*45. vbi de communi obſeruantia, cùm tortura ſit ſpecies probationis, Crauet. *conſ.*35. *n.*20. Dec. *in tract. crim. lib.*5. *c.*36. *n.*1. & ſuccedat loco teſtium, & probationum, Boſſ. *tit. de confeſſ. num.*56. Farin. *conſ.*6. *n.*28. *conſ.*60. *n.*26. Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. q.*100. *n.*33. & priùs *in q.* 47. *n.* 21. *& ſeq.* vbi alios modernos concordantes allegat, & teſtatur de recepta opinione, in tantum, vt operetur etiam quoad qualitates deductas in depoſitione, vt ſit acceptanda depoſitio facta in torturam cum qualitatibus in ea dictis, & poſitis; Ferrat. *cauſ.* 5. *n.*4. Gramm. *vot.*2. *n.*6. *&* 9. Boſſ. *tit. de confeſſ. num.*9. Bertaz. *conſ.*27. *num.*8. *lib...* *& conſ.* 459. *num.*27. *& ſeq. lib.*2.

Quæ opinio procedit etiam in fauorem aliorum, qui eſſent imputati de auxilio, ope, vel fauore præſtito, quia ſi purgata ſunt indicia principalia, intelliguntur etiam purgata indicia circa acceſſoria, ad fauorem aliorum, vt per Dec. *reſp.*93. *num.* 117. *vol.* 2. Menoch. *de arbitr. caſu* 351. *n.*12. *& ſeq.* Paul. de Caſtr. *conſ.*364 *n.*3. *circa fin. lib.*2. Sim. de Præt. *conſ.*64. *n.*13. *& ſeq. conſ.*191. *n.*2. Baiard. *q.*88. *n.*6.

Ac etiam procedit in teſte torto in alium, vt ſuffragetur tertiò, vt latè, poſt alios quos allegat, tuetur Sim. de Pret. *conſ.*104. *n.*42. *& ſeq.* & ideò dictum teſtis factum in tormentis magis attenditur, quàm dictum factum extra tormenta, latè poſt alios, quos allegat, Pereg. *in ſuo conſ. deciſiuo* 2. *nu.*52. *&* 53. *vol.*1.

Quæ concluſio Alber. & ſequacium eo magis procedit, quando eſſent factæ defenſiones in fauorem rei torti, vt cenſeatur puram veritatem dixiſſe, vt latè per Bertazol. *conſ.*258. *per tot. volum.*2. qui in ſpecie ponit exemplum ſi inquiſitus tortos probauerit bonam conditionem & famam.

Et talis tortura eſt adeò efficax in fauorem torti, vt ex ea dicantur ſublatæ probationes, & præſumptiones violentæ, & indubitatæ, & quæ contra eum laborabant, Cæpol. *conſ.*32. *nu.*2. vbi teſtatur ita vidiſſe ſeruari Veronæ, Boſſ. *tit. de confeſſ. per tortur. nu.*26. Gram. *conſ.*64. *num.*10. & latè ita reſpondet deciſio cuidam inquiſitori Sanctiſſimæ Inquiſitionis Riminal. Iunior. *conſil.*772. *nu.*15. *vol.*8. Farinac. *conſ.*25. *nu.*40. & Vinc. de Franc. *deciſ.*577. *par.*4. ponit caſum valde notabilem, qui eſt quod vigore pragmaticæ illius regni in crimine furti tres ſocij criminis, verè confeſſi planè

con uiocan

conoincant alium nominatū ab eis ad pœnam vltimi ſupplicij, & ſi nominatus eſſet tortus ex depoſitione vnius ſocij ſine aliis adminiculis, & ſuſtinuerit, ſi deinde ſuperueniant alij duo ſocij criminis, non erit ille nominatus puniendus vigore d. pragmaticæ, quia verè per torturam expurgauit indicium reſultans ex primo ſocio criminis, & ſic ſolùm remanebant duo alij ſocij criminis, & ex quorum depoſitionibus non poterat eſſe locus d. pragmaticæ cùm tres requirantur.

Contrariam opinionē, quòd poſſit ſequi condemnatio in pœnam extraordinariam ex dictis præſumptionibus violentis, & indubitatis, quamuis reus ſuſtinuerit in tortura Cart. Burt. Abb. Imolen. quos refert, & ſequitur Gram. *deciſ. 8. num. 7. ſeqq.* vbi teſtatur, quòd ita fuit deciſum, Boet *deciſ.* 163. Rim. Iun. *conſ.* 84. *num.* 17 *& ſeq. tom. 2. crim. diuerſ. in fol.* quod conſilium eſt deinde inſertum inter eius *conſ. vol. 2 conſ.* 175. & declarandu, quod aliàs dixit *in d. conſ.* 84. firmat eſſe verā iſtam opinionem *in conſ. 705. per tot. vol. 5.* Gram. *deciſ.* 69. dicit, quòd ille fuit tortus ex indiciis indubitatis, & non obſtante proteſtatione fuit condemnatus Doct. adducti per Add. ad Magon. *deciſ. Lucen.* 89. *in lit. A*, Farinac. *quæſt.* 40. *nu.* 11. *ſeq.* & latè Sim. de Pret. *in d. conſ.* 104 *nu.* 34 *ſeq.* Franc. Perſonal. *de indic. & tortur. num.* 4. Cariat. *de exerc. ſent. c. 2. nu. 62. &* 65. vbi loquitur, etiam ſi reus fuerit tortus per tres vices, vt adhuc poſſit condemnari in pœnam extraordinariam, Iul. Clar. *q. 64. num.* 37. & ibi latè Baiard. *num* 120 *ſeq.* Pet Cabal. *caſ.* 88. *num.* 78. vbi dixit debere eſſe iſtam pœnam minimam tantùm pœnam pecuniariam, & ibi concordantes allegat Tin. de Franc. *deciſ.* 577. *in fin p.* 4. qui teſtatur ſeruari illa in magna Curia, vt tortus poſſit condemnari in pœnam triremium.

Sed Moder. Rom. *in q. 40. n. 13. & ſeqq* pro nunc iudicio meo, bene concordat iſtas contrarias opiniones, quòd ſi reus eſſet conuictus per plenas, & legitimas probationes, & ex imperitia iudicis fuerit tortus, cùm de iure torqueri non debuiſſet, & quamuis ſuſtinuerit etiam per tres vices, adhuc debeat condemnari in pœnam extraordinariam corporalem triremiū perpetuarum vel ad tempus, ſi ageretur de crimine capitali, latè Petr. Cab. *in q. crim. caſ.* 288. *nu.* 38. poſt alios quos allegat. *cent.* 3. & late Ant. Theſaur. *in qq. for. q. 45. num. 7. & num. 10. lib. 1.* vbi poſt alios quos allegat, loquitur etiam quando reus erat grauatus indicus indubitatis, P. Aug. Mot. Hiſp. *in Emp. q. iuris tit.* 12. *q.* 1. Si verò eſſet grauatus indicus, etiam violentis, & indubitatis, & ſi fuerit tortus iuxta qualitatem dictorum indiciorum, vt nullo modo poſſit condemnari in dictam pœnam extraordinariam corporalem, quia ſi non fuiſſet tortus, non poterat niſi in eandem pœnam extraordinariam condemnari: & ideò grauis tortura ei illata debet operari extinctionem dictorum indiciorum, & tantummodò condemnari in aliquam leuem pœnam exilij, & ita dicit Modern. Roman. vbi ſupra vidiſſe in contingentia facti hîc in Curia obſeruari, & quòd ab iſta opinione in iudicando, & conſulendo non ſit recedendum, quam opinionem ego omnino amplector, & eſſe in practica ab omnibus obſeruandam arbitror, & eandem opinionem tenet idem Petr. Cabal. *in quaſt. crim. caſ.* 93. *numer.* 29. quando inquiſitus fuit ſufficienter tortus, *& caſ.* 288. *num.* 21. *&* 22. *cent.* 3. vbi late. Imò *ſub numer.* 28. *ſeqq.* dicit, quòd ſi plenè conuictus fuerit ita acriter tortus, vt per torturam dicatur omnis probatio ſublata, nec erit puniendus reus pœna extraordinaria, ſed de iure eſſet diffinitiuè abſoluendus, licèt de conſuetudine obſeruetur vt abſoluatur cum illa clauſula, *rebus ſic ſtantibus*, vel *ex hactenus deductis*, adeò quòd ſi noua ſuperueniant indicia de nouo poſſit moleſtari, & retenta opinione, quòd poſſit in pœnā exilij ei noo irrogatur, quia plena probatio, & indicia indubitata per grauem torturam, non ſint eliſa, ſed quia ſpectat ad bonum Præſidem prouidere ne Prouincia abundet hominibus ſuſpectis, cùm poſſit dubitari quòd ille vere fuerit reus, ſed voluerit euitare pœnam mortis & pati ita acriter cruciari, vt per Rimio iun. *in dict. conſ.* 82. *num.* 13 *in fin* & Sim. de Pret. *dict. conſ.* 104. *num.* 37. *& ſeq.* licèt Ant. Theſaur. *d. qu.* 45 *num.* 7. *&* 10. teneat quòd grauatus indiciis indubitatis, licèt ſuſtineat, poſſit condemnari in dictas pœnas extraordinarias corporales non tamen in pœnam mortis, vbi exclamat contra ſententiam illius Senatus per quam ex quibuſdam indiciis grauibus quidam in delicto atroci fuit condemnatus ad pœnam mortis naturalis, vt eius opinio debeat reſtringi, quando reus non fuit ſufficienter tortus, iuxta opinionem Farinac. & Caball. & tunc poſſit condemnari in pœnam corporalem, ſecus ſi fuiſſet ſufficienter tortus, quia tunc debet condemnari in pœnam exilij, vel in aliam leuem.

Nolo autem omittere in propoſito quod dicit Ant. à Gamb. *in dec. Luſitan.* 180. vbi refert quatuor opiniones; & Prima eſt, vt ſi ſuſtineat tortus, debeat abſolui. Secunda eſt, vt poſſit condemnari in pœnam corporalem, & etiam vltimi ſupplicij. Tertia eſt, vt neque debeat abſolui, neque condemnari; ſed relaxari ſub cautione de ſe repræſentando. Quarta eſt, vt poſſit condemnari in exilium, vel in aliam pœnam arbitrariam, iuxta qualitatem cauſæ, indiciorum, & perſonarum; quam opinionem Senatus aliàs in contingentia facti ſecutus fuit, vt ibi *in fi. deciſ.* teſtatur.

Et Burſatt. *in conſ. 430. in fi. vol.* 4. dicit, quòd ſi reus fuerit indiciis violentis grauatus, non debeat grauiter torqueri, ſed moderatè, & ſi fateatur, pœna ordinaria puniatur; ſi verò neget pœna exilij tantummodò plectatur, & quòd ita interrogatus deciſiuè reſpondit Petr. Caball. *in d. caſ.* 93. *num.* 29. etiam dicit, quòd in pract. ſeruatur, vt ſi reus non fuerit, iuxta qualitatem indiciorum, cauſæ, & perſonæ tortus, poſſit, quamuis ſuſtinuerit, puniri extraordinariè, vel in pœnam exilij, ſeu relegationis, vel in pœnam pecuniariam, vel ad triremes ad tempus, iuxta etiam qualitatem criminis, indiciorum, & perſonarum, & quòd in practica hoc non recipiat aliquam dubitationem, & *in caſ.* 288. *n.* 20. *& n.* 23. *& ſeq.* vbi latè. 3

Et ſi fuerit tortus ex proceſſu informatiuo in vim facultatum, vel ex abrupto, ſeu diſpenſatiuo modo, & ſuſtinuerit, quamuis adeſſent contra eum indicia indubitata, & teſtes de viſu, non erit ampliùs procedendum contra eundem ad pœnam ex dicto modo diſpenſatiuo, ſed via ordinaria, præfigendo ei terminum ad faciendum ſuas defenſiones, &, ſi aliquas excuſationes, & defenſiones non fecerit, erit tantummodò puniendus pœna extraordinaria, Intrig. *ſing.* 108. *n.* 4. *lib.*.. *& ſing.* 103. *lib.*.. Card. Tuſc. *in lit.* 7, *conc.* 230. *num.* 23. Theſ. *qu.* 25. *num.* 10. vbi dicit ita ſeruari per Senatum, Portus *in Scholis ad Ambroſ. de mod. formand. proceſſ. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 8. Maur. Burg. *de mod. proceden. ex abrupt. cent.* 1. *quaſt.* 47. *num.* 19. *quaſt.* 10. *nu.* 51. *& ſeq.* & circa pœnam extraordinariam inferendam ſe refert ad Moder. Rom. *in dicta quaſtion.* 40. *numero vndecimo, & ſequent.* 4

Et eſt etiam verum, quando eſſet tortus ex indiciis ordinariis, vt ſi fuerit relaxatus ſub fideiuſſione, & noua indicia ſuperueniant, non ſit ampliùs procedendum contra eum diſpenſatiuo modo, ſed via ordinaria iuris, cùm non liceat contra eundem vltra primam vicem procedere ex abrupto diſpenſatiuo modo, vt latè, poſt alios, quos allegat, firmat Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt.* 47. *num.* 21. *& ſeqq.* Ad quod Aduocati hic in Curia in Tribunali Gub. Vrbis bene aduertant, quia forſan officiales illius tribunalis audeant aliquando velle ſeruare contrarium. 5

Digitized by Google

6 Nec obſtat, ſi inquiſitus fuerit tortus cum illa ſolita clauſula, *ſine præiudicio conuictorum*, quia talis proteſtatio, tanquam contraria facto, Fiſco non ſuffragabitur, vt pluties deductum fuit, & in ſpecie reſpondit Caualc. de Brach. *reg. p. 3. n. 271. in fine*, Boſſ. *tit. de confeſſ. n. 19. tit. de indic. n. 30.* Rimin. iun. *conſ. 704. n. 20. vol. 6.* Bertaz. *conſ. 266. n. 2. vol. 2.* Dec. *reſponſ. 93. n. 74. & ſeq. vol. 2.* latè Farin. *conſ. 60. n. 31. & conſ. 11. n. 46.*

7 Si verò fuiſſet plenè conuictus, & de facto iudex eum tormentis ſubiecerit, maior eſt difficultas, an ipſa tortura expurgauerit, & eliſerit dictas plenas probationes, vel adhuc debeat condemnari in pœnam ordinariam, Hier. Hiſpan. *com. contra com. q. 357.* ponit Doctores pro vtraque opinione, ſed, poſt alios, quos allegat, latè tangit etiam nouiſſimè Petr. Cabal. *in cent. 3. caſu 278. n. 25. & ſeqq.* vbi tandem concludit, poſſe puniri pœna extraordinaria, niſi tortura fuiſſet adeò immoderata, & talis, vt ex ea omnis probatio ſublata fuiſſet, quia tunc nec etiam pœna extraordinaria punietur, vt ſuprà dixi *n.* 2. Ac idem erit, ſi fuerit tortus ſuper vlteriori veritate, vel ad habendum qualitates aggrauantes delictum, ac pro complicibus quis, ſi fuerit tortus cum ſolita proteſtatione, & non immoderatè, poterit condemnari in pœnam ordinariam delicti, latè Farin. *q. 40. n. 19. & ſeq.* vbi alios concordantes allegat, & teſtatur de communi, ſed meliùs tenet Andr. Fachin. *controuerſ. iur. lib. 9. c. 6.* vt aliquando abſoluatur, aliquando condemnetur in pœnam extraordinariam, ſecundùm probationes factas ex quibus poſſit præſumi vera, vel falſa ipſa confeſſio.

8 Ac operatur tortura, vt non poſſit iurari in litem contra illum, qui in tortura ſuſtinuit. Crauet. *conſil. 287. n. 7. in fine*, Natt. *conſ. 203. vol. 1.* qui conſuluit in eodem caſu, Crauet. Fan. *in tract. de iur. iur. l. 2. c. 2. n. 63. in fine.*

9 Operatur etiam vt, ſi teſtis fuerit inhabilis, tollatur iſta inhabilitas, & efficiatur habilis, Iacob. Mandell *conſ. 79. n. 29. in fine.* Alex. *conſ. 11. n. 5. vol. 1.* Cæpoll. *conſ. 60. in primo dubio*, Marſill. *in pract. crim. § diligenter, n. 62.* Iul. Clar. *q. 25. n. 1.* Gram. *vot. 3. n. 6.* Dec. *reſponſ. 93. n. 2. vol. 2.* Honded. *conſ. 103. n. 26. vol. 1.* vbi loquitur in crimine nefando, Farin. *conſ. 29. num. 10.* Card. Tuſch. *in lit. T, concl. 332. n. 1. & ſeqq.* vbi dicit procedere etiam in teſtibus turpibus, & infamibus: de quo latè dixi ſuprà *in defenſ. circa torturam teſtium.*

10 Ac etiam, ſi fuerit tortus immoderatè pro habendis complicibus, vel pro vlteriori veritate, ſuffragabitur ei talis tortura ſuper negotio principali, ſaltem ad effugiendam pœnam ordinariam, Farin. *conſil. 60. n. 35. in fin.* poſt Cæpol. *conſ. 32. n. 19. verſ. nec poteſt dici*, & Add. ibi ad Farin. *in lit. M.*

11 Nec non tortura operatur, ſi inquiſitus perſiſtat in negatiua, vt debeat omnino abſolui, nec iudex poſſit relinquere cauſam indeciſam, latè tuetur Ant. Gom. *tit. de delict. c. 13. num. 28.* & ibi contrariis reſpondet, Magon. *deciſ. Lucenſ. 89. n. 12.* vbi Add. *in litera A*, Menoch. *de præſumpt. q. 93.* Doct. adducti per Iul. Clar. *q. 94. num. 37. verſ. licet ipſe teneat*, vbi Baiard. *n. 127.* Caualc. de Brach. *reg. p. 2. num. 269.* Et quod de mero iure ſit abſoluendus, tanquam ſi poram veritatem dixiſſet, Iul. Clar. *q. 64. num. 38.* Petr. Cabal. *d. caſu 288. n. 30.* tamen de conſuetudine abſoluitur cum illa clauſula, *rebus ſic ſtantibus*, Petr. Cabal. *caſu 93. n. 23. & 24. verſ. ſed in hoc caſu, & caſu 288. n. 20.* & maximè debet abſolui, ſi fuerit Fiſco, & accuſatori aſſignatus terminus ad alia producenda indicia, & illa non produxit, Villsgut. *in pract. crimin. c. 14. concl. 1. lit. 7.*

Alij autem tenent, vt non ſit abſoluendus, ſed relaxandus ſub fideiuſſoribus de ſe repræſentando, Iul. Clar. *d. q. 64. n. 37. verſ. debetque*, vbi dicit, quod ita obſeruabat quidam officialis nuncupatus Beccarius, qui non ſtatim tortum abſoluebat, ſed expectabat finem officij, & Boër. *deciſ. 163. n. 15.* & refert etiam Baiard. *d. q. 64. n. 126. & ſub n. 127. in fine*, dicit, hoc eſſe arbitrarium iudicis, qui debet conſiderare qualitatem proceſſus, delicti, & inquiſiti & quod in Regno relaxatur cum cautione de ſe repræſentando toties quoties nouis ſuperuenientibus indiciis, & idem firmat, Maur. Burg. *q. 24. & q. 100. n. 4. in tract. de mod. proced. ex abrupt.* vt debeat relaxari ſub fideiuſſoribus de ſe præſentando ad omne mandatum Curiæ, ſub pœna pecuniaria, cùm poſſent ſuperuenire noua indicia primis vrgentiora, Petr. Cabal. *in quæſt. crim. caſu 818. n. 29. in fine.* Quæ relaxatio ſub fideiuſſoribus habet vim abſolutionis ab obſeruatione iudicij: ita quod non poſſet ampliùs moleſtari, niſi noua indicia ſuperueniant, Farin. *q. 4. num. 25. & ſeq. conſ. 50. num. 23. in fin. & conſ. 59. n. 1.* Cartar. *de interrog. reus, lib. 4. c. 1. n. 136.* Petr. Cabal. *caſu 93. num. 23. & ſeq.* Baiard. *q. 62. n. 6.* Farin. *conſ. 60. n. 3. in fine*, Cauale. de Brach. *reg. p. 4. n. 178.* Maur. Burg. *d. q. 100. num. 6.* vbi ſubdit ſi noua ſuperuenerint indicia, non poterit ampliùs contra eundem reum procedi ex abrupto, ſed erit procedendum via iuris ordinaria. Indicia qualia eſſe debeant, dixi latè ſuprà *in defenſ. 2.* Hîc autem in Curia obſeruatur, quod ſi reus ſufficienter fuerit tortus, abſoluatur cum illa clauſula, *ex nunc ut dedoctis*, vel *rebus ſic ſtantibus*, niſi adeſſent alij condemnati in contumaciam, quia tunc non abſoluitur, nec etiam cum dicta clauſula, ſed relaxatur ſub fideiuſſoribus, & idem tenet Petr. Caball. *d. caſu 288. num. 29.*

12 Et ſi non poteſt tortus condemnari in aliquam pœnam criminalem, nec etiam poterit condemnari in pœnam ciuilem pro intereſſe partis, vt puta ad annullationem instrumenti, tanquam ſuſpecti de falſo: vt executionem mereri non poſſit in cauſa ciuili, vt eſt latè videre per Farin. *in conſ. 11. n. 48.* de quo ego alias dixi *in defenſ. 1.* Niſi tamen fuerit tortus Notarius, qui confecit dictum inſtrumentum, tanquam imputatus de falſitate inſtrumenti, quia licet ſuſtinuerit, nihilominus per illam torturam tollitur fides dicto inſtrumento, vt non faciat fidem in cauſa ciuili, nec executionem mereatur, vt conſuluit, Lud. Maroz. Bonon. *reſponſ. 17. n. 3. & ſeq.* vbi reddit bonas rationes, ſed illud conſ. Maroz. non plenè recipitur, per Ant. Theſaur. *in ſuis quæſt. Forenſ. lib. 1. q. 47. n. 12. & ſeq.* ad quem recurras.

13 Primò limita, & intellige, vt tortura in teſtibus non expurget plures defectus, & exceptiones, ſed vnum tantùm defectum, vel vnam tantùm exceptionem. Crauet. *conſ. 6. n. 54.* Borſat. *conſ. 192. num. 22. conſil. 201. n. 69. vol. 2.* Riminald. iun. *conſil. 133. num. 33. conſil. 120. num. 20. vol. 2. conſil. 289. num. 12. in fin. & n. 14. vol. 3.* Roland. *conſ. 3. num. 48. & ſeq. vol. 3.* Hond. *conſ. 100. n. 37. vol. 1. conſ. 93. n. 52. vol. 2.* Farin. *conſ. 11. n. 12. & conſ. 22. n. 16. conſ. 79. num. 10.* vbi loquitur in ſocio criminis patiente plures defectus, & teſtatur de communi, & indubitata concluſione, Card. Tuſch. *in lit. T, concl. 332. num. 17.* vbi de communi, & Farin. *conſ. 10. n. 12.* poſt alios, quos in propoſito allegat, dicit procedere etiam in crimine læſæ Maieſtatis in delictis difficilis probationis, & vbi aliter veritas haberi non poſſet. & *ſub n. 22.* dicit, quod, quando teſtis patitur vnum defectum variationis; tunc tortura illum expurget, & operatur, vt ſtetur ſecundo dicto facto in tortura: Secus verò, quando patitur plures defectus; quia tortura nihil operatur, & ſtatur primo dicto facto extra torturã, Card. Tuſch. *in lit. T, concl. 332. n. 16. & ſeqq.* & in ſupradictis locis exemplificant, ſi tortus

eſſet

eſſet paupet & vatius, vel eſſet vilis.& alium defectum pateretur, vt late dixi *in Defenſ.circa torturam teſtium*, & quòd ſocius criminis ſi patiatur plures defectus tortura illos non expurget neque ipſe habilitetur, Fab.Turret.*conſ.15.nu.52*.vbi alios allegat, quia tunc habetur pro non examinato.Roland. *conſ.3. num.49. lib.3*.Rimin iun. *conſ.175.num.8.lib.1.conſ.325.num.fin. lib 3*.cum aliis adductis per Turret. *in d.conſ.15. num. 43.& 53.in fin.*

14 Secundò limita,& intellige,vt etiam in caſibus, in quibus ſocius criminis poteſt de conſociis interrogari non operetur tortura, vt etiam aſſertio ipſius torti faciat indicium,contra nominatum ad torturam.*deciſ. Pedem.79.num.38*.Rim.iun.*conſ.723. num.72. volum.6.* ampliant procedere,etiamſi ageretur de crimine læſæ maieſtatis,& licet Clar.*in §.falſum. verſ. ſubornans, & in q.21. verſ. ſucceſſiuè quæro*, reſtetur aliter ſeruari de conſuetudine, tamen ipſe communiter ab omnibus reprobatur,vt teſtatur Rol.*conſ.37.num.26.lib.4*. Bertazz.*conſ.39.num.13.& ſeq.& conſ.40.num.11.lib.*..qui etiam refert, quòd ita fuit iudicatum ad fauorem rei contra opinionem Iulij Clari, & Fab. Turr. *conſ.12. num. 79*. etiam firmat, quòd ipſe ſemper ita obtinuit quando cauſa agebatur coram ſapientiſſimis, & integerrimis Iudicibus à quibus non curatur de illa conſuetudine Clari.

15 Tertiò,limita & intellige,vt tortura in teſte inimico non conualidet eius diſpoſitionem, Gramm. *conſ. 8.num.11.conſ.38.num.11.& ſeq.conſ.46.nu.5*. Roland. *conſil.24.num.38.vol.1*. Bertazzol. *conſil.151. num.14. conſ.283.num.22*. Rimin.iun. *conſ.324. num 10.& ſeq. volum.4*.Boſſ.*tit.de Inq.num.52*. Pariſ. *conſ.153.numer. 41.vol.4*. Baiard. *quæſt.24. num.8*. Peregr. *in ſuo conſil. deciſiuo 2.num.23. vol.1*.vbi alios allegat, & loquitur in criminibus exceptis, vt minimè etiam faciat indicium ad inquirendum,Doct.adducti per Rim.Iun *conſ. 524.num.30.& ſeqq.vol.5*.Card.Tuſc.*in liter.T, conclu. 332.nu.7.*

16 Quartò limita,vt tortura non expurget vitium citationis,vt ſi teſtes fuerint examinati, parte, vel reo non citato,& fuerint torti,non afficiant reum,Matth. Brun.*conſ.61.n.2.& n.8*.ac poſt Felin. Baiard.*q.11.n.4.*

17 Quintò limita, vt tortura illata reo non tollat facultatem, vt reus agat ad expenſas contra accuſatorem,tanquam temerè accuſatorem,vt per Iacob.Mandel.*conſ.5.num.5.verſ.non obſtat*,Iaſ.*conſ.2. nu.11.vol.1*. Contrariam opinionem, vt tortus non poſſit agere pro expenſis contra accuſatorem,Mille.*in pract.crimi. in princ.n.99.mihi fol.14* de veritate iſtius limitationis, vide latè Hier. Hiſpan. *in tract. comm. contra communem,quæſt.539.num.15*. ſed latiſſimè. Ant. Theſaur. *in ſuis qq.forenſ.qu. 45. per totam*,vide ſuprà *in defenſ.3. cap.13.num.28.*

18 Sextò limita in latronibus grauatis indiciis, non autem plenis probationibus,vt,non obſtante tortura, poſſint condemnari in pœnam extraordinariam,Sim. de Pret.*conſil.102.num.18*. vbi teſtatur, quòd in caſu ſuo illi latrones fuerunt condemnati ad triremes per quinquennium, & in omnibus aliis delinquentibus etiam poſſit ſequi pœna extraordinaria triremium ad tempus in perpetuum in cauſis grauiſſimis iuxta qualitatem indiciorum,& violentiæ præſumptionis, latè poſt alios quos allegat, P. Auguſt. Moria Hiſpan. *in Emporio qq.iuris,tit.12.quæſt.1*. Anton Theſaur.*in qq. Foren.lib.1.quæſt.45.nu.7.& 10*.prout aliàs ſuprà dixi, *num.2.& ſeq.*

19 Septimò limita, vt non expurget vitium periurij, Matth.Brun.*conſ.62.num.12.& ſeqq*. vbi reddit rationem,& dicit procedere etiam in criminibus exceptis, Hond.*conſ.93.nu.33.vol.2*.& maximè ſi fuiſſet pluries periurus quia tortura non expurgat plura iuramenta, Burſatt.*conſil.311.n.28.lib.3*.Fab.Turrer.*conſ.12.n.51.* & 75. licèt de conſuetudine contrarium ſeruari poſt Boſſ.& Iul.Clar.teſtetur Farin.*conſ.11.n.10.& ſeq*. De qua limitatione dixi ſuprà *in Defenſ.circa torturam teſtium.*

CAPVT XLI.

Indiciis grauatus an debeat torqueri, vel condemnari in pœnam extraordinariam.

SVMMARIVM.

1 *Iudex poteſt arbitrio ſuo reum grauiſſimis grauatum indiciis,aut condemnare in pœnam extraordinariam,aut illum torquere.*

2 *Quod intellige quando indicia eſſent grauia,aliàs tenetur omnino reum torquere.*

3 *Perſonæ priuilegiatæ, quæ non poſſunt torqueri, poſſunt tamen condemnari in pœnam extraordinariam.*

CRiminaliſtæ in iſta quæſtione recurrunt ad doctrinã Iul.Clar. *in q.21.n.19*.vt ſi reus fuerit grauatus grauiſſimis indiciis, tunc ſit in arbitrio judicis, aut illum condemnare in aliquam pœnam extraordinariam, vel eum torquere & poſſit amplecti quam opinionem maluerit,juxta facti,& perſonarum qualitatem.Sed melius,Ant.Gom. *in tit.de delict.c.12.n.26*. 1
in iſto articulo concludit,quod ſi præſumptiones, vel indicia ſunt liquidiſſima,& à lege approbata, vbi ponit exempla, & tunc judex non debet procedere ad torturam, ſed omnino condemnare reum in pœnam delicti.Sarmient.*ſelect.interpret.lib.1.c.1*.per totum:Si verò præſumptiones,& indicia non ſunt liquidiſſima, neque à lege approbata, vt exemplificat *ſub nu.25* & 2
tunc,ſi eſt perſona, quæ de jure poſſit torqueri; vt comperta veritate, poſſit diffinitiuè condemnari, vel abſolui:quia ſi abſque tortura condemnaretur,vel abſolueretur, vtroque caſu eſſet injuſtum: quia indicia non ſunt ad condemnandum ſufficientia nec,illis ſtantibus,reus eſt expurgatus,taliter quòd debeat abſolui, & tunc tutius ſit reum torquere,Farin. *q.86.n.69*.vbi etiam teſtatur de communi,& practicata opinione. Si 3
verò eſt perſona,quæ non poſſit vel non debeat torqueri,vt.quia ſenex infirmus,prægnans,vel in dignitate conſtitutus,vel aliàs priuilegiatus,& tunc ex illis indiciis,& præſumptionibus poteſt reus condemnari in pœnam extraordinariam,pecuniariam,vel exilij, & ita expreſsè Gomez,vbi ſuprà allegat tenere Bald. *in lege fin.C.de prob.& in l.milites,C.qui accuſar.non poſſunt in 2.q* Brun.*de ind.q.41.n.16.in fine*,& idem Gomez.*c.13. nu.29.de delict*.Farin.*q.41.nu.93*.& ſequitur Caualc.*de Brach.reg.part.3.num.270*.Adden. ad Magon. *deciſ.39. in lit.A* Petr. Caball.*in qu.crim.caſu 288.nu.18.cent.3*. Andr.Fachin *conſ.63.n.13.vol.2*.qui dicit, quòd ſi delictum ſit ſemiplenè probatum,debeat condemnari, ſi non poſſit torqueri ex qualitate perſonæ;ſi verò non fuerit ſemiplenè probatum,debeat abſolui, cùm tunc non poſſit adaptari aliqua condemnatio,& idẽ voluit *controuerſ.Iuris,lib.2.c.29*.& pœna erit pecuniaria, vel exilij vt poſt Bald.& alios ita firmat Caualc *d.part.3. n.270.in fine*.Et vt ſit locus pœnæ extraordinariæ iſto caſu plura concurrere debent,& primùm vt conſtet de priuilegio:ſecundò,vt caſus ſit vel grauibus & atroc. 3.vt veriſimile ſit,vt nõ poſſint haberi aliæ probationes,ſecus ſi dubium eſſet,ſi alia indicia haberi poſſent, quia durante ſpe, non erit deueniendum ad pœnam extraordinariam,ita declarat opinionem Ant. Gomez Caualc.vbi ſuprà *n.271.*

CAPVT XLII.

Iudex indebitè torturam inferens, quando puniri poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Iudex indebitè aliquem torquens, dolo, inimicitia ſiue pretio, vel premio, punitur pœna mortis, ſi reus ex dicta tortura deceſſerit, & quid ſeruetur de conſuetudine; ſi vero culpa reum torſerit, punitur pœna extraordinaria, & in dubio præſumitur, quòd non dolo illum torſerit.*

2 *Iudex ſi legitimè torturam intulit, etiam quod tortus decedat, aliqua pœna non punitur.*

3 *Aduocatus quid deducere debeat ad fauorem Iudicis, vt euitet pœnam, ob torturam reo illatam.*

4 *Dolus quibus indiciis excludatur in Iudice.*

5 *Cautela, vt Iudex blandis verbis inducat indebitè tortum ad fatendum delictum.*

6 *Cautela, quando Iudex exceſſit in tormentis, vt euitet omnem pœnam.*

7 *Tortus iniuſtè, ſi interfecerit Iudicem, non puniatur pœna ordinariara, dummodo illum interficiat incontinenti, poſtquam fuit dimiſſus à tortura.*

1 CAueant Iudices ne indebitè deueniant ad torturam, cùm ſit actus irretractabilis, Io. Ant de Nigr. *ſuper cap. Regn. cap. frequens, num.* 33. & contineat injuriam, ſi indebitè fuit illata, Iudex tenetur in ſyndicatu, Paris de Put. *in verb. Tortura* 11. *cap.* 11. *n.* 1. Villagut. *in tract. crim. lib.* 7. *cap.* 1. *concluſ. vnica.* Et ſi dolo, odio vel propria inimicitia, ſiue corruptus pretio, vel præmio, aliquem torſerint, teneantur pœna mortis. Men. *de arbitr. caſu* 340. *num.* 3. *lib.* 2. Et hoc eſt verum etiam quando aderant aliqua indicia contra reum, ſed ex cauſis prædictis exceſſerint in tormentis, vt debeant puniri pœna mortis, ſecundum communem opinionem atteſtatam per Farin. *q.* 37. *n.* 123. vbi alios concordantes cumulauit, dummodo tamen ex dicta tortura tortus deceſſerit, aliàs punirentur pœna arbitraria Iudices, vt de magis communi teſtatur idem Farinc *d. q.* 37. *n.* 124. Menoch. *de arb. caſu* 349. *n.* 4. *lib.* 2. Ant. Gomez. *tit. de delict. cap.* 13. *n.* 6. Iul. Clar. *q.* 64. *n.* 2. *verſ. ſed in omnem caſum,* licèt multi teneant, quòd, etiam non ſecuta morte puniantur Iudices ob iſtam doloſam torturam pœna capitis, & in ſpecie Amod. Iuſtin. conciuis meus *in tract. de ſyndic. n.* 110. *verſ. Item tenentur,* & de magis communi, Farin. *d. q.* 37. *n.* 128. *in fin.* Tamen de conſuetudine, ob illam generalem rationem, vt effectus non puniatur pœna ordinaria delicti, effectu non conſummato, firmat, puniri ſolummod pœna extraordinaria, Iul. Clar. *q.* 64. *verſ. antequam,* Modern. Rom. *dict. qu.* 37. *n.* 130. vbi dicit eſſe veram reſolutionem, Petr. Pella *in tract. de tortur. q.* 13. *nu.* 3. etiam teſtatur puniri tantùm pœna extraordinaria, & quòd ita vidit obſeruari in quodam judice ſuperbiſſimo, qui alium de facto, & injuſtè torſerit, & eandem opinionem ſequitur Alex. Trentacinq. *conſil.* 45. *n.* 13. *in fin. vol.* 1. vbi latè retulit quatuor opiniones, & prima eſt vt capite puniatur Secunda, vt puniatur pœna extraordinaria; Tertia vt puniatur ſimilitudine ſupplicij, vt ipſe debeat torqueri; Quarta, vt puniatur eadem pœna, qua puniretur tortus ſi faſſus fuiſſet delictum & ibi etiam refert qua pœna puniatur in illo regno, & tandem concludit, vt puniri debeat pœna extraordinaria & ad omnia damna paſſa per ipſum indebitè tortum *per l. item apud,* §. *quaſi io. ff. de iniur.* Summa Armill. *in verb. Tortura, numer.* 1.

Si verò, non dolo, ſed culpa, vel exceſſu, aliquem judex tormentis ſubjecerit, etiamſi tortus obierit, tunc non pœna mortis judex puniatur, ſed alia mitiori, arbitrio judicis, Amod conciuis meus *in tract. de ſyndic. n.* 111. 112. 113. *&* 115. *verſ. aut culpa.* Paris de Put. *de ſyndic. verb. tortura el* 1. *c.* 12. *n.* 1. *verſ. aut culpabiliē modum, & n.* 4. vbi ſubdit, quod modica culpa in judice non habetur in conſideratione, Guid. de Suz. *in tra. de ind. num.* 87. & ibi Bologn. *num.* 88. cum aliis adductis per Modern. Rom. *d. q.* 37. *n.* 120. Petr. Pella *de tor. q.* 13. *n.* 5. Villagut. *in tract. crim. lib.* 7. *c.* 12. *concl. vnica,* vbi tamen dicit, quòd ſi caſu fortuito aliquid reo in tortura contingat, judex in aliquo reueatur.

Et in dubio non conſtito de aliqua inimicitia, vel odio, ſeu corruptela in Iudice præſumitur culpa, & non dolus: Brun. *de indic.* 2. *part. qu.* 5. *n.* 22. *& ſeqq.* vbi reſpondet Salyc. contrarium tenenti. Marſ. *in l. qu. n.* 77. *verſ. in dubio autem, ff. de q. & in* §. *expedita, n.* 80. Mod. Rom. *qu.* 37. *n.* 121. *verſ. Idcirco,* Iul. Clar. *q.* 64. *verſ. antequam in fin.* Menoch. *de arbitr. caſ.* 340. *verſ. ſi modus,* Paris de Puteo *in verbo torturæ el* 1. *c.* 12. *n.* 1. *& nu. ſeq. verſ. quia dubio,* Boſſ. *de tortur. num.* 29. vbi de communi, & ideo bonum erit quòd notarius ad tormenta adhibitus in actis, proceſſu diligenter ſcribat qualitatem & quantitatem tormenti & omnia particulariter, ad hoc, vt conſtare poſſit an interuenerit, vel non interuenerit exceſſus ex parte judicis. Iul. Clar. *qu.* 64. *verſ. iudex autem in fin.* Franc. Perſon. *de indic. & tort. n.* 101. *circa fin.*

Si verò judex non fuerit in aliquo dolo, vel culpa ſed legitimis præcedentibus indiciis, torturam intulit, etiamſi tortus decedat, vt pluries contingere ſolet, judex nulla pœna punitur, Guid. de Sua. *de ind. nu.* 83. *in fin.* Amod. conciuis meus *de Synd. n.* 113. *& nu.* 115. vbi refert bis caſum ſibi contigiſſe, Tuderti & Romæ, dum fuit Senator, Paris de Puteo, *in verb. tortura el primo, c.* 12. *in prin.* Ant. Gom. *tit. de delict. c.* 13. *n.* 6. Boſſ. *de tort. n.* 30. vbi de communi, Clar. *d. q.* 54. *verſ. iudex autem,* vbi etiam de communi, Menoch. *caſ.* 349. *nu.* 9. vbi quod ita tenent omnes, Franc. Marc. *deciſ.* 98. *n.* 3. *par.* 3. quia qui, lege permittente facit pœnam non meretur, vulg. *l. Gracchus, C. de adult.* Villag. *in tract. crim. l.* 7. *c.* 11. *concluſ. vnic.* Petr. Pella *in tract. de tortur. q.* 3. *n.* 6. & an tortus obierit ob immoderatam torturam, ſtandum erit relationi medicorum, Caualc. *de Brach. reg. p.* 2. *n.* 165. post Farin. *q.* 37. *n.* 141. 2

Aduocatus in fauorem judicis ſemper deducat, quòd in dubio in judice torquente non præſumatur nec dolus, nec exceſſus, & ob id debeat per aduerſarios culpa, dolus, vel exceſſus probari Guid. de Suz. *de indic. n.* 86. *& ſeq.* & ibi Bologn. *n.* 20. *& n.* 89. Amod. Iuſtin. conciuis meus *de ſyndicat. n.* 114. Put. *de tortur. c.* 12. *n.* 2. *&* 4. Rondinell: *de ſyndic. n.* 235. Ant. Gom. *d. cap.* 13. *n.* 6. Menoch. *d. caſ.* 340. *n.* 13. Baiard. *q.* 64. *n.* 108. & hoc contingit, quia in dubio dolus non præſumitur, *l. dolum, C. de dol.* & maximè in officiali, cui jura ſemper fauent, *l.* 1. *de offic. Præſid. l.* 2. §. *ſi. Publicanus de vi bonor. raptor.* 3

Et quomodo ac ex quibus indiciis excludatur dolus, vel culpa, tradit Modern. Rom. *in q.* 37. *num.* 236. *& ſeqq.* & ibi ponit decem caſus per extenſum, ad quem Aduocatatum remitto, & quomodo probetur tortura, dicam infrà. 4

Si verò judex velit euadere retia ſyndicatorum, ob torturam illatam cautela eſt, vt blandis verbis inducat tortum ad fatendum delictū, & talem confeſſionē in actis per Notarium deſcribere faciat, quia hoc modo non poterit, etiāſi tortus obierit, aliqua pœna puniri pro cautela communiter traditur à Doctoribus, vt eſt videre per Ang. *ad l. iniuriam,* §. *ſi quis de carcere, de iniur.* vbi teſtatur ita vidiſſe practicari, & obtineri, Ferrar. *caut.* 14. *n.* 1. *& ſeq.* Carald. de *ſyndic. q.* 3. *n.* 7. Clar. *q.* 64. *verſ. & in hoc propoſito,* vbi tamē dicit, quòd apud 5

eum

eum non ſeruatur, vt judex hæc faciat ſcribere in actis.Et ſi Aduocatus vult alias cautelas, videat eundem Rondinell.*de ſyndic.nu.*233. Villag.*in pract.crim. lib.7.cap.*11.*concl.vnic.*& dicam *in ſeq.c.num.*5.

6 Ac etiam ſciat defendere dictum officialem in ſyndicatu.quòd imputaretur de exceſſu,qui intulit torturam,non præcedentibus legitimis indiciis,vt deducat, quòd agebatur de delictis occultis, & difficilis probationis, & ob id ſecundùm magis communem opinionem,non requirebantur indicia tam grauia,ſed leuiora ſufficiebant, Caſſon. *de indic. cap.*5. *rubr. de non torquen.ſine indic.n.*5.*& ſeq.* Carter.*in pract.*§. *circa* 4. *qualiter,& quando n.*79.*in fin.*Franc Perſon,*de indic.n.* 23.*verſ.non tamen*,Modern.Rom.*quæſt.*37.*nu.*153. Sed caueant judices vt in iſtis delictis difficilis probationis non inferant torturam ſine aliquibus indiciis, quia tenerentur in ſyndicatu,Oſaſch.*deciſ.*79.*num.*55. *verſ. nec obſtat.& nu.*56.

7 Caueant judices, ne aliquem injuſtè torqueant; quia ſi ille tortus injuſtè ipſum judicem interfecerit, ob dictam injuſtam torturam, non punietur pœna ordinaria homicidij, ſed alia mitiori pœna, Paris de Put.*de ſyndicat.in verb. quidam index*, quem ſequitur Marſ.*in pract.*§.*diligenter,n.*50.Baiard.*q.*64.*n.*110.Petr. Pella *in tract.de tortur.q.*13.*n.*4. Sed omnes videntur reſtringere hujuſmodi opinionem,quando tortus ſtatim dimiſſus à tortura judicem injuriauerit, vulnerauerit,aut occiderit, & tunc tantùm pœna extraordinaria punitur, vt de magis communi teſtatur Caualc.*de Brach.reg.p.*3.*n.*147.vbi ſubdit,quòd non procederet, ſi tortura illata fuiſſet à judice habente brachium Regium; quia tunc punietur pœna ordinaria pro modo culpæ:quod quidem verum non exiſtimo, cùm in vtroque judice vigeat eadem ratio iracundiæ, & maius ſit iram cohibere,quàm potentiſſimas Vrbes expugnare.vt poſt Cicer.Boſſ.*in tit.de homicida, n.*69. Et etiam ſi iſte judex brachij Regij per indebitam torturam tortum interfecerit,pœna capitis plectatur, vt idemmet Caualc.firmat *in d.p.*3.*nu.*146.& hoc admittit etiam in peſſimis & magnis ribaldis, & delinquentibus,vt non ſint ita acriter torquendi,vt ibi vitam amittant, ſed relinquendi,vt extremo ſupplicio, mediante juſtitia,afficiantur.

CAPVT XLIII.

Remedia contra torturam reus adhibens, qualiter puniatur.

SVMMARIVM.

1 *Remedia contra torturam facientes, & deſumentes puniuntur.*
2 *Remedia,quæ ſint,quibus rei vtantur,remiſſiuè.*
3 *Remedia,quæ adhibere poſſint rei torquendi, vt nulla pœna puniatur.*

1 IN hac quæſtione videntur Doctores firmare, quòd iſti carcerati,qui remedia contra torturã faciunt,& deſumunt, puniantur,cùm ſint omnino prohibita, & illa Doctores appellent incantationes,& maleficas artes,ſi inducant taciturnitatem, vel inſenſibilitatem in corpore torquendo,Marſ.*in pract.crim.*§. *nunc videndum,col.fin.n.*38.Paul.Grillan.*in tract.de quæſt.& tortur qu.*4.*col. penul. numer.*7. Et ita poteſt appellari quarta ſpecies ſortilegiorum,vt poſt Paul. Grilland. latè firmat Sim.de Pret.*conſ.*105.*n.*8.*& ſeq.*vbi etiam firmat, quòd pro hujuſmodi ſortilegiis de jure ciuili imponatur pœna mortis & ſufficiat,quòd reus pro illis aſſumendis deuenerit ad actum proximum, & quòd per talia remedia perdat cauſam, cùm dicatur ſubtrahere Curiæ probationem, & ob id dicatur fateri delictum: & *ſub n.*28. firmat, quod ille Natalis fuit tranſmiſſus ad triremes per quinquennium, Caualc.*de Brach.reg. part.*3.*n.*157.vbi firmat, quòd vtentes dictis remediis poſſint aliqua pœna puniri,& de aliis ſimilibus incantationibus ad ſciendum futura latè ponit Petr.Cabal. *caſ.*223.*per totum,cent.*3.

Si quis autem ſcire cupiat,quomodo rei vtantur ſimilibus incantationibus,& remediis,adeat Paul.Grill. *de quæſt.& tort.qu.*4.*num.*11.Iacob.Nouell.*in tract. ad defenſ.c.*3.*n.*23. *& ſeqq.* Si quis autem deſideret etiam ſcire quibus remediis judex vti debeat contra remedia reorum adeat Grill.*dict.quæſt.*4. *num.*16. Et multa alia antidota ponit,contra has diabolicas incantationes,Cartar.*de interog.reis,lib.*4.*cap.*1.*n.*118.Ant.Scap. *de iur.non ſcrip.lib.*5.*c.*120.*numer.*6.& latiùs Ambroſ. *de mod. formand. proceſ. lib.*4. *cap.*7.*per totum*, Iacob. Nouell.vbi ſupra Caualc. *de Brach.reg.part.*3.*nu.*156. *& ſeq.* ſed ipſe nullum remedium aptius putat eſſe, quàm recta mens ejuſdem judicis, iſtam dirigendo ſolùm ad viam veritatis,& juſtitiæ, & non ad vanam gloriam capeſſendam, aut ad cauſam lucri, & ideo judex roget Deum, vt ſit ſibi propitius in via veritatis,& juſtitiæ. 2

Sed aduocatus,ſi velit carceratum aduerſus iſta remedia tueri,adeat Laderch.Imol.*in conſ.*103.*n.*5.*& ſeq.* qui defendendo clientem ſuum,conſuluit, vt ſi dicta remedia non habeant annexam aliquam ſpeciem ſortilegij, per diabolicam incantationem, ſed reus torquendus vtatur verbis Sacri Euangelij,vel Prophetarum,etiamſi inducerent taciturnitatem, vel ſilentium, non per hoc in hoc ſæculo, & in foro exteriori pœnam mereatur,prout in dies judices inueniunt breuia, characteres,& ſimilia, vel in ore, vel in aliis partibus corporis reorum, & tamen nunquam hactenus vidi illos fuiſſe punitos. Sed ego me remitto ad id, quod ſentiunt Sacri Theologi, & diſponit Sancta Mater Eccleſia. 3

CAPVT XLIV.

Tortus ſi ſuſtinuerit, quid ſit agendum.

SVMMARIVM.

1 *Tortus cenſetur puram veritatem dicere, & ideo eſt mittendus à carceribus.*
2 *Iudex antequam relaxet reum tortum,qui ſuſtinuerit, debet præfigere terminum Fiſco, & accuſatori ad probandum quicquid volunt,& poſſunt.*
3 *Cautela pro judicibus, vt in ipſa relaxatione apponat,* reos fuiſſe moderate tortos.
4 *Tortus an debeat relaxari ſub cautione, de ſe repræſentando, vel abſolui, & an cum clauſula* ex hactenus deductis,*vel potiùs diffinitiuè.*

QVoniam per torturam inquiſitus purgat indicia contra eum exiſtentia, & quia tunc de ejus innocentia apparere dicitur, & quaſi puram veritatem dixiſſe cenſetur,juxta Doctrinam Alber.*in rubr. de qu. n.*9.cum aliis ſuprà ſuo loco adductis,& Gramm.*deciſ.* 96.*n.*2.Ideo judex debet illum de carceribus relaxare, Veron.*conſ.crim.*21.*n.*14.*& conſ.*36.*n.*8.Franc.Perſon. *in tract. de indic. & tort. numer.* 101. *verſ. reſtat modò*, Petr.Pella *in tract.de tort.q.*14.*n.*2. 1

† Quæ relaxatio fieri non debet,niſi priùs aſſignato termino accuſatori,vel inſtigatori,ſeu denunciatori,ad cujus inſtantiam reus captus fuit ad probandum, & deducendum,quicquid vult, & poteſt contra dictũ 2

inquiſitũ, vt poſt Ang. *de maleſ.* tradit Marſil. *in §. quoniam, n.48.* ac procuratori fiſcali, ſeu ſyndico Cameræ pro intereſſe Reipublicæ, Pariſ. de Put. *de ſyndic. in verbo videns inquiren. col.2.* Alex. *in l.2. §. ſi publico in 14. apoſtil. ff. de adult.* Quo termino elapſo, iudex dictum inquiſitum relaxabit à carceribus, Franc. Perſon. *de indic. d. n.101. & n.102.* Petr. Pell. *de tort. q.14. n.3. & 5.*

3 Et cautela erit pro iudice, vt in ipſa relaxatione faciat apparere in actis, qualiter tortura fuit adhibita in perſona ipſius inquiſiti cum moderamine, & prout indicia contra eum exiſtentia requirebãt, Ang. *de maleſ. in verb. quod fama publica, col. fin.* vbi dicit hoc notari per Bart. *in l. fin. ff. de quaeſt.* Quod dicit eſſe notandum, ne iudex aliter faciendo teneatur in ſyndicatu. Quæ dicta refert, & approbat Brun. *de indic. & tort. p.13. col.1.* vbi etiam ſubdit, quòd ſi fortè iudex torſit aliquem indebitè, & iniuſtè, vtatur hac cautela in relaxatione, vt blandis verbis, & ſuaſionibus faciat ipſum reum fateri, fuiſſe legitimè tortũ, & de hoc curet Notariũ rogari, & ita non tenebitur in ſyndicatu, ad quod allegat Catald. *de ſynd.* quem refert, & ſequitur etiam Marſil. *in d. §. quoniam, n.48.* & Petr. Pell. *in tract. de tort. n.6.* Quæ cautela credo, quod non ſit vera, cùm nemo ſit . . uminus membrorum ſuorum, vt pluries dixi, & ob id potiùs iſta cautela inſolita, & non bona corroboraret indicia fuiſſe imperfecta, & quòd ille fuerit indebitè tortus.

Sed difficultas eſt quomodo relaxari debeat an ſub cautione, de ſe repræſentando, vel debeat abſolui. Et aliqui volunt quod debeat relaxari ſub cautione de ſe repræſentando toties quoties Curiæ placuerit, & videbitur, quia ſuperuenientibus nouis indiciis poſſit iterum ad carceres reduci, & ſi reus fuerit, denuò torqueri, Paul. Grill. *in tract. de relaxa. carcer. in 2. & 3. q.* Ang. *de maleſ. in d. verb. quod fama publica, n.19.* Iacob. Nouel. *in tract. de inquiſit. n.4.* Marſil. *in d. §. quoniam, n. .3.* vbi firmat ita hodie practicari.

4 Sed Franc. Perſon. *in tract. de indic. & tort. n.102.* interpretatur iſtam communem practicam eſſe veram, ſi reus relaxetur, pendente iudicio, tunc adſtringatur ad dictã cautionẽ de ſe repræſentando toties, & quoties, ſecus finito iudicio, & inſtante ipſo inquiſito torto, vt debeat relaxari ſine fideiuſſore cùm ſua interſit non remanere tandiu in diffamatione eiuſdem criminis, quod lex non permittit; iuxta text. *in l. diffamari,* vbi Cagn. latè, *C. de ingen. & manumiſſ.* vbi etiam dicit, quod ita multoties in practica obtinuit, ac iudicando ita etiam obſeruauit *& ſub n.104.* reſpondet ad opinionem illorum, qui tenent, hoc eſſe de iure, ſed in practica non ſeruari, prout eſt Neapoli, vt per Clar. *in q.46. verſ. pariter etiam.* vt Neapoli ſeruetur, quod ſtatim, conſtito de carcerati innocentia, fideiuſſoribus relaxetur ante ſententiam: & hoc de conſtitutione Regni, vt per Marant. *de ordin. iudic. p.6. act.19. n.16. in fin.* Mediolani etiam ita ſeruatur, poſt Boſſ. *tit. de ſent. n.90. & ſeq.* Clar. *d. q.46.* vbi ſuprà, vt reus non abſoluatur, ſed dimittatur cum cautione, & eorum opinio procedat vſquequò deueniatur ad ſententiam diffinitiuam, & quod non dicant, vt non debeat abſolui, ac relaxari ſine fideiuſſoribus finito negotio, & quod talis conſuetudo, ſi quæ in aliquo loco vigeret, tanquam irrationabilis, & contra ius, potiùs ſit quædam corruptela, quàm conſuetudo nec ad alia loca externa ſit attendenda, Pariſ. *conſ. 27. n.46. & ſeqq. vol.1.* Soc. iun. *conſ.101. n.7. & ſeq. vol.2.* Perſon *in tract. de adipiſc. poſſ. n.167. verſ. cumque illa conſuetudo,* & latè idem Franc. Perſon. *de indic. n.105. & ſeq.* vbi ſubdit licet talis practica non placeat aliquibus Aduocatis & procuratoribus fiſcalibus. Quod autem iudex teneatur reum abſoluere, & non poſſit relinquere cauſam indeciſam, latè tuetur Ant. Gom. *tit. de delict. c.13. n.28.* vbi firmat, quod hanc opinionem ſemper tenuit legendo & conſulendo, & ab ea non eſſe in iudicando recedendum, & ibi contrariis reſpondit, de quo latè dixi ſuprà *in hac defenſ. c.40.* vbi etiam poſui, quando poſſit condemnari, & in qua pœna, an ordinaria, vel extraordinaria, quamvis ſuſtinuerit.

Sed non debet abſolui diffinitiuè, vel cum clauſula, *ex hactenus deductis,* vel *rebus ſic ſtantibus,* Franc. Perſon. *in d. tract. de indic. & tort.* tuetur, quod debeat abſolui diffinitiuè, de quo tamen ego alias latè dixi *in defenſ.2.* & etiam *in hac defenſ. d. c.40.* in quibus locis etiam dixi, quando abſoluitur ſimpliciter, an intelligatur abſolutus diffinitiuè, vel potiùs cum dicta clauſula, *rebus ſic ſtantibus,* & ſi ex nouis indiciis, & probationibus reus poſſit ad carceres reduci, & iterum torqueri, & qualia eſſe debeant dicta indicia.

Si verò reus confeſſus fuerit delictum in tortura duo ſequuntur, & primum, vt ipſam confeſſionem legitimè ratificet, ac in ea perſeueret: & quomodo fiat ratificatio, dixi ſuprà *in hac defenſ.*

Secundum, vt iudex aſſignet terminum reo ad faciendum ſuas defenſiones, de quo in ſeq. defenſione dicemus.

DEFENSIO XXXI.

Circa defenſionem ante condem.

CAPVT I.

Terminus defenſionis an ſit dandus Reo, antequam condemnetur.

SVMMARIVM.

1 *Terminus defenſionis reo confeſſo, antequam condemnetur, eſt dandus, etiam ſponte confeſſo, quia contra confeſſionẽ multa poſſunt deduci exceptiones.*

2 *Terminus defenſionis eſt dandus etiam, conuicto, & confeſſo, atque etiam condemnato in contumaciam.*

3 *Terminus conuicto confeſſo, & aliis dandus per iudicem etiam ex officio, & non petitus, & ſi non fuiſſet datus, ſententia erit nulla.*

4 *Princeps de plenitudine poteſtatis non poteſt in totum defenſionem tollere, ſed bene illam abbreuiare.*

5 *Terminus defenſionis furibus famoſis, & aliis ſimilibus delinquentibus poteſt tolli.*

6 *Terminus defenſionis tanquam approbatus à lege, & à conſuetudine, antequam reus condemnetur, non poteſt tolli.*

7 *Termino defenſionis, ante condemnationem reus etiam cum iuramento renunciare non poteſt, nec iudex talem renunciationem admittere non debet, licet aliqui voluerint, quod famoſi latrones, & delinquentes dicto termino defenſionis renunciare poſſint.*

8 *Renunciatio defenſionis, vel termini in quibus caſibus admittatur.*

9 *Renunciationis forma quæ ſit.*

10 *Dies termini, an computetur in termino.*

ADVOCATVS in hac quæſtione habet firmiſſimam concluſionem pro reo, vt iudex omnino teneatur dare ei terminum ad ſe defendendum, & ad dicendum, & opponendum quicquid vult, & poteſt aduerſus ſuam confeſſionem, Sal. *in l.2. poſt n.7. C. de cuſtod. reor.* vbi teſtatur eſſe practicã communẽ totius mundi, Iul. Clar. *q.49. n.4. circa fin.* 1

*fin.& n.*13.vbi de communi,*q.64.n.*53.vbi damnat iudices,qui aliter faciunt,& latè,*q.65.n.*1. vbi idem firmat, Mod. Rom. *q.39. n.* 32. *& ſeq.* vbi de communi Nouell. *in tract. de defenſ. c.... n.14. & ſeqq.* Roland. *conſ.12.n.42. & ſeq.lib.3.* Laderch. Imol.*conſ.184.n.6. & ſeq.* vbi alios allegat, Farin.*conſ.*16.*n.*15. vbi alios allegat, & teſtatur, quod ita totus mundus obſeruat, *& conſ.84. n.2. in fin.* vbi de communi. Petr. Pella *de tort. q.14. n.24.* & ſi illum denegaret iudex, teneretur de dolo,poſt alios quos allegat Farin.*conſ.64.n.6.*latè Caualc.de Brach.*reg. p.1.n.175.* vbi dicit, quòd nulla lex,nullus Doctor, & nullus practicus dicit,nec alibi contrarium ſeruatur, quod non detur dictus terminus, imò quod ſunt teſtes aperti, & clari prohibentes neminem condemnari poſſe, niſi dato termino ad ſe defendendum,& latè *ſub n.225. & ſeqq. & in pract. de teſtibus, p.5.n.211.*dicit,quod ita eſt obſeruandum, & quod Pariſ. de Put. *in verb. condemnatio, c.4. n.13.* maximè inuehit contra iudices, qui aliter faciunt.

Imò eſt dandus terminus præfatus etiam ſpontè confeſſo,nec illico ad ſupplicium mittendus eſt, Boſſ. *tit. de confeſſ. n.3.* vbi firmat, quod ita totus mundus obſeruat Mod.Rom.*q.39.n.32.* vbi poſt Pariſ. de Put. *de ſyndic. in verb.condemnatio, c.4. ante num.1.* damnat quendam Regem, qui ſtatim captum homicidam ſuſpendi mandauit, Iul.Clar.*q.49.n.4. circa fin. & n.13. q.65. n.1. verſ. non tamen*, vbi firmat etiam, quod ita totus mundus obſeruat, Farin.*conſ.16.n.16.* vbi concordantes adducit, & dicit procedere, tam in prima, quam in alia inſtantia, vt dari debeat talis terminus ſpontè confeſſo, Laderch. *conſ.184.n.7.*& dari debet, etiamſi ſtatutum diſponeret,quod confitens delictum puniatur, & maximè vbi agitur de pœna corporali, Baiard. *q.46. num.49.* latè Caualc. de Brach. *reg. p. 1. n.225. & ſeqq.*

Quia contra confeſſionem etiam poſſint deduci,& allegari, ac probari multæ defenſiones. Boſſ. *tit. de confeſſ.n.3.*Mod.Rom.*q.39.n.32. circa medium*, veluti. quod confeſſus ſit minor, quod proceſſus ſit nullus, vel patiatur defectum iuriſdictionis, & multas alias exceptiones, quas ponit Bart.*in l.1. §.ſi quis vltro*, & Marſil.*n.89.ff. de quaeſt.* Iul. Clar. *q.49. n.13. & q.66. n.1.verſ.multa enim, deciſ. Auenionen. 15. n.14.* Farin. *d.conſ.16. n.15.* latè Caualc. *d. p.1. n.225. & ſeqq.* vbi etiam docet,quod ſit dandus terminus reperto in flagranti, vel cum aliqua re, quæ prætendatur furto ſubtracta, cùm poſſit multa deducere pro exculpatione, quæ ibi refert: licèt Bald. *in l. à præcedente in fin.n.2.C.de dilat.* voluerit, confeſſo non dari terminum, cùm ex confeſſione inducatur notorium, & in notoriis non detur terminus, quia Bald. & ſequaces in hoc reprobantur communiter ab omnibus, vt firmat idem Mod.Rom. *d.q.39. n.34. & deciſ. Auenion. 15. n. 11.* dicit eſſe probandam notorietatem per ſententiam iudicis, alias non poſſet fieri executio ex dicta notorietate.

2 Nec non etiam conuicto ſolummodo eſt dandus d. terminus, Iul. Clar.*d.q.49.n.4. circa fin. & n.13. circa fin. & alij.* quos allegat, & ſequitur Lad. Imol. *conſil.187.n.25.verſ.id eſt ſi fuerit*: Imò eſt dandus confeſſo,& conuicto inſimul, cùm poſſit per alia indicia, & probationes contrarium probare, Farin. *conſ. 16. n. 17.* vbi alios allegat, Ameſ. *de poteſt. in ſe ipſum, lib.2.c.16.n.15.*Cartar.*de interrog.deciſ.lib...c.11.n.155.* Mod.Rom.*q.39.n.32.35. & ſeqq.* Intrigl.*ſing.184 n.1. lib.2. ſing.24.lib.3. & conſ.11.n.53.* Fab. à Mot. Leon. *in pract. fol.515.n.5.* Baez.*deciſ.145.n.1.*Maur.Burg.*de mod. proced. ex abrupt.q.4.n.13.* cùm non dicatur reus plenè conuictus, niſi priùs ſibi dato termino ad opponendum, & ſe defendendum, cùm copia proceſſus, etiamſi contra eum eſſent plures teſtes de viſu, Ball.*ſuper prag. Imper. §. 3. tom.2. fol.328. n.18.* Ludou. à Peguer. *in pract.crim.c.12. n.2.* Maur. Burg. *d. q.4. num.24.*

Imò etiam condemnato in contumaciam eſt dandus terminus,neque facta recognitione perſonæ eiuſdem contumacis, ſtatim eſt mittendus ad ſupplicium, ſed ei eſt dandus terminus ad dicendum cauſam, quare ſententia contra eum lata executioni demandari non debeat, Foller.*in pract. crim. in verb. cap. ſi fiero iudicatus, n. 2. & ſeqq.* latè Sigiſm. Scac. *de iudic. lib. 1. c.97.n.183. & ſeq.* Baiard. *q.69. n.6. & ſeq. & ſub n.9.* dicit ita ſeruari in ſtatu Eccleſiaſtico, quamvis per Bullas Pij IV. & Pij V. diſponatur vt ſtatim ſub pœna excommunicationis, & executioni demandetur, adhuc erit condemnato in contumacia,& capto dandus aliquis breuis terminus. quod ita ipſe ſemper practicauit, & practicare fecit, & ita paſſim hîc in Curia ab omnibus practicatur, cùm poſſit iſte condemnatus deducere habere gratiam, ſaluum conductum,tolerantiam, decretum gratioſum, quòd ſit mulier prægnans, vel ſit effectus furioſus, vel quia ſententia,& totus proceſſus eſt nullus,& præcipuè quia iudex præſcripſit aliquam formam in monitorio, vel citatione ad exequendum citationes, & illa non fuit ſeruata,& multæ aliæ exceptiones,quæ poſſent impedire dictæ ſententiæ executioně. & multa alia exempla poſt alios,quos allegat,ponit Scac. *d.c.93. n. 183. in fin.& n.184.& ſeq* & Mod.Rom.*q.11.n.43. verſ. & his non obſtantibus*,& eandem ſententiam tenuit Vital. *in tract. de maleſ. rubr. forma accuſæ porrecta per ſynd. ſub n.13.*& ibi firmat eandem ſententiã ſequutã fuiſſe, Iacob.de Atet.quam opinionẽ omnino ſequendã eſſe approbo, & aliter facere. eſſet valde errare, quicquid aliter dixerit Flam.Cartar.*de exec.ſent.c.2.fere per tot.*

Qui terminus eſt dandus reo confeſſo,& conuicto ex officio iudicis etiãſi non fuerit petitus,Boſſ.*de confeſſ.n.6.*Iul. Clar.*q.49. verſ. ſed numquid*, Mod Rom. *q.39.n.35.*vbi concordantes allegat,& teſtatur de magis cõmuni & practicata opinione,& quod de forma iudicij ſit dandus dictus terminus ex officio, etiamſi non fuerit petitus, Intrigl.*ſing.184.n.1.lib.1.*Barz.*deciſ.145. n.1.* & poſt alios quos allegat Maur. Burg.*d. q.4. n.2.* & hoc etiam eſt à generali conſuetudine approbatum,Iul.Clar.*q.49. verſ. eſt igitur. q.65. num.1. verſ. & licet Magon.deciſ.Lucenſ.49.n.21.*vbi teſtatur, quòd Rot. Lucenſ bis annullauit duos proceſſus ex iſto capite defenſionis non datæ,quæ cõſuetudo laudabilis etiam viget in Vrbe, eoque maxime procedit, ſi reus fateretur delictum, quod non eſſet veriſimile,vt in caſu Iul.Clar.*q.51. n.1. in fin.* vel eſſet ſine indiciis, vel ageretur de delicto leui,Mod.Rom.*d.q.39.n.37.& ſeq.* vbi concordantes etiam adducit. Et multo magis etiam procedit, quando in loco adeſſet ſtatutũ,vt iudex teneatur dare terminum defenſionis, quia ſi non fuerit datus, eo magis ſententia erit nulla, Laderch. Imol.*conſ.184.n.13.*vbi alios allegat. Ac etiã ſententia eſſet nulla,ſi non fuiſſet datus dictus terminus,quãdo per ſtatutum tolleretur appellatio in cauſis criminalibus, vt latè per Laderch. *d. conſ. 184. n.13.* vbi reddit bonam rationem.Quod eſt notandum in Statu Eccleſiaſtico, cũ in capitalibus vigore Bullæ Pij IV. tollatur appellatio. Et ex quodam ſtylo ſignaturæ etiã ſoleat ſæpe reſcribi in aliis corporalibus cum illa clauſula,*nõ rata data executione*,& ſi fuerit petitus,& fuerit denegatus, multo magis ſententia erit nulla, Laderch.*d.conſ.184.n.13.* vbi ſubdit, quod in hoc nemo diſcrepat, & ob id Aduocatus, & cauſæ defenſor ad abundantem cautelã ſemper inſtet pro dicto termino, & ſi reus,poſt dictum terminũ ſibi datum velit inducere articulos cõcernẽtes eius defenſioně,iudex tenetur illos recipere,vt cõſuluit Iaſ.*conſ.175.per tot vol.2.* 3

Sed an Princeps de plenitudine poteſtatis poſſit tollere reo iſtum terminum, ac defenſionem, Afflict. 4

plenè tractat hanc quæſtionem *in conſtit. Inq. §. item dura, n.9. mihi fol.142. lib.2.* Iul. Clar. *q.40. num.14.* & Doct. adducti per Baiard. *q.49. n.55. & ſeqq.* qui licèt dicant eſſe communem opinionem, vt non poſſit dictam defenſionem tollere, vt per Iul. Clar. *vbi ſuprà*, tamen videntur contrarium tenere, & maximè in Pontifice: Sed ego non vidi vnquam talem defenſionem à Pontificibus, etiam de plenitudine poteſtatis tolli, ſed aliquando bene illam abbreuiari etiam ad horas in caſibus exemplaribus; quia Princeps poteſt abbreuiare terminum defenſionis, ſed non in totum tollere, cùm ſemper reſpiciat formam defenſionis introductam de iure poſitiuo, quam Princeps tollere poteſt, ſed non totam defenſionem, vt poſt Cartar. *de exec. ſent. c.3. n.38.* vbi de communi, & Farin. *q.29. n.16.* firmat Caualc. de Brach. *reg. p.1. n.181. & ſub n.177.* & dicit quod Princeps poteſt abbreuiare omnes terminos, non tamen illos anguſtare, vt impoſſibile ſit tam citò incumbentia fieri, & ideo peſſimi exempli eſt, quando aliquando per horas tantum datur terminus ad ſe defendendum.

5 Et, ſi in aliquibus caſibus iudex vellet talem terminum denegare, vt in furibus, & famoſis latronibus, incendiariis, raptoribus, & publicè diffamatis, quibus etiam poteſt denegare ne aliquis Aduocatus illos defendat, vt per Doct. adductos per Baiard. *d. q.49. n.54.* caueat iudex, vt per ſuam ſententiam interloquatur, terminum non eſſe dandum, tanquam per calumniam petitum, vt per Baiard. *q.49. n.49.* ex traditis per Innoc. *in c. ad petitionem, de accuſ.* ſed ibi ſubdit Baiard. quod tutius ſemper erit dilationem, vel terminum dare, maximè vbi ageretur de pœna corporali, & Caualc. de Brach. *reg. p.1. n.178. & ſeq.* dicit etiam in notorio delinquente eſſe dandum terminum ad ſe defendendum, cùm delictum non ſit tam notorium, quod non habeat aliquas excuſationes, ſed ſolum admitti, quando delinquens eſſet notorius, & ipſe peteret expediri; quia ſciret nullam ſibi competere defenſionem, & hoc pro certo habere.

6 Et ſciat etiam iudex, quod iſte terminus, cùm ſit præfixus à lege, ac conſuetudine approbatus, eſt omnino dandus, etiamſi non fuerit petitus, & quod non eſt modò curandum de illa diſtinctione, Bald. *in l. nouerint, in princ. C. vt intra cert. temp.* vt ſi agatur de dilatione præfixa à lege ſit danda etiam non petita, ſecus ſi à iudice, quia tunc illa peti debeat, vltra quod nec etiam tuta eſt iſta diſtinctio Baldi, à qua iudices omnino cauere debent, vt firmat Baiard. *d. q.49. n.50.*

7 Et in tantum vera eſt iſta opinio, vt terminus præfatus reo per iudicem dandus ſit, quod licet reus dicto termino renuntiauerit, iudex dictam renunciationem admittere non debet, ſed pati, vt labatur terminus, alias iniuſtè condemnaret inquiſitum, Anton. Gom. *in. de delict. c.13. n.33. verſ. ex quo iudices*, Mod. Rom. *q.39. n.51.* vbi concordantes allegat. & pluries teſtatur de communi, Iul. Clar. *q.49. n.16. in princ.* vbi de communi Thom. Triuiſ. *deciſ. Venet. 1. n.7. & ſeqq. lib.2.* Petr. Pella *de tort. q.14. n.28.* latè Ladereh. Imol. *conſ.189. n.9. verſ. idem*, vbi poſt alios, quos allegat, dicit procedere, etiamſi cum iuramento dicto termino renunciaſſet, *d. q. 39. n. 54.* vbi de magis communi, Baiard. *q.49. n.60.* Et hoc etiam dicit procedere, non ſolum quando tractatur de vita hominis ſed etiam de diminuenda pœna. Et reus poteſt ſuis defenſionibus renunciare, vt citiùs abſoluatur, & non vt condemnetur, Laderch. Imol. *d. conſ.184. n.4.* nec minus poteſt appellationi renunciare, Boër. *deciſ. 267. n. 16. circa med.* vbi loquitur, quando tractatur de morte naturali, vel ciuili, vel de membri mutilatione, vt tunc per quemlibet de populo interponi poſſit, nec ipſe reus illi renunciare poſſit.

Et ſi fuerit facta renunciatio poteſt reus illam reuocare, vt poſt gl. & Doct. *in l.2. C. quor. appell. non recip.* Ang. *in l. non tantum, ff. de appell.* Franc. Mar. *deciſ. 60. n.8. p.2.* Baiard. *q.46. n.62.* & ita poſt alios, quos allegat Farin. *q.36. n.57.* vbi dicit, quod in hoc nemo dubitat. & ego pluries ita obtinui, & in actis inſtari feci pro reuocatione dictæ renunciationis, Caualc. de Brach. *reg. p.1. n.181. in fine.*

Caueantque iudices, ne cutent reos renunciare dicto termino, etiam cum illa clauſula, *quia certo ſciunt nullam eis competere defenſionem, neque habere*, ne ſuper eos, eorumque filios conuertatur, ſi inique egerint. Farin. *q.36. n.56.* per Doct. per eum ibi adductos, & quod iudicio ſuo malè faciunt, prout etiam exclamat Laderch. Imol *conſ.184. n.8. in fin.* & idem faciunt Caualc. de Brach. *reg. p. 1. n.178.*

Licetque aliqui voluerint, quod famoſi latrones poſſint defenſionibus renunciare, & alij inſignes delinquentes. Doct. relati per Mod. Rom. *q.39. num.63.* Baiard. *q.92. n.59.* Tamen Aduocatus ſciat in hoc replicare, quod in proceſſu non conſtat de tali qualitate famoſitatis, & ideò renunciatio non teneat. vt declarat Mod Rom. *d. q.39. n.64. in fin.* Ac etiam ſciat deducere, quod licet aliqui voluerint, vt repertus in flagranti, ſi notorium eſſet delictum, poſſit etiam defenſionibus, vel dicto termino renunciare, Doct. relati per Mod. Rom. *d. q.39. n.6.* Triuiſ. *deciſ.1. n.24. lib.2.* tamen non conſtat de iſta qualitate apprehenſionis, nec minùs de illa notorietate, & quod in omnem caſum, etiam iſto caſu ſit dandus dictus terminus dicto reperto in flagranti, etiam confeſſo, poſt Bald. firmat Laderch. Imolen. *conſil. 284. num. 7. verſic. & idcirco.*

8 In quibus caſibus poſſit ſuſtineri dicta renunciatio, vide Felin. *in cap. cum veniſſet, de teſtibus, cap. quarenti, n. 3. ff. de foro compet. cap. ſi diligenti, eod. tit.* Mòd. Rom. *d. q.39.* Marſili *in pract. crim. in §. examinanda, n. 11.* Formam autem dictæ renunciationis ponit Baiard. *q.46 n.61.* poſt Soc. *in cap. qualiter, & quando, n. 1055. de accuſ.* Quæ eſt iſta *N. Inquiſitus ſponte ex* 9 *certa ſcientia ſciens carere omni ſpe defenſionis, renuncians termino ſibi ſtatuto, vel ſtatuendo, tam ex forma iuris communis, quàm ſtatutorum.*

10 Solùm reſtat videre, an aſſignato termino inquiſito ad faciendum ſuas defenſiones, dies termini computetur in termino, & licet in puncto iuris habeat aliquam difficultatem, vt computari debeat. gloſſ. *fin. in l. Gallus, in princ. ff. de liber. & poſth.* vbi Alber. *n.11. caſu 63.* & gl. *in cap. anteriorem in verb. diernm x. q.6.* Corn. *conſ.76. col.2. verſ. Quicquid autem, vol.4.* vbi de communi, & Aret. *in d. l. Gallus in princ. n.4.* etiam de communi, latè Tiraq. *de tract. lign. §.1. gloſſ.4. n.6. & de retract. Municipali, §.1. gloſſ.11. num. ſeq.* tamen Aduocatus inſurgat contra illam communem opinionem, vt de conſuetudine non ſeruetur, vt dies termini computetur in termino, Iaſ. *in l.1. n.20. ff. ſi quis cautio*, qui aſſerit communem opinionem, & ſeruari ex more iudiciorum, teſtatur etiam ibi Alber. *n.6.* & de magis communi teſtatur Dec. *in cap. ſuper eo, el 2. n.17. de appell.* & latiſſimè, qui alios allegat teſtantes de communi, & magis communi. Cæuall. *comm. contra com. q.401. per tot.* & ibi teſtatur hanc opinionem moribus præualuiſſe, & ab ea non eſſe recedendum, nec in iudicando, nec in conſulendo, prout etiam teſtatur Flam. Pariſ. *de reſign. benef. 2. p. lib.12. q.8.* & magis communi etiam dicit Didac. Perez *in l. 1. tit.2. lib.3. ord. col.828.* & nouiſſimè Parladorius *lib.2. rer. quotid. 5. p. cap. fin. §.10. n.4.*

DEFENSIO XXXII.

Circa confeſſionem rei.

QVoniam ſecuta ratificatione formiter contra confeſſum, & elapſo termino ſibi aſſignato ad faciendum ſuas defenſiones, & ad dicendum cauſam, quare non debeat condemnari, deuenitur per iudicem ad condemnationem, prout delicti qualitas expoſtulat, prout communiter hodie obſeruatur in practica, cùm partes iudicis non ſint, niſi in condemnando, Ant. Gom. *tit. de delict. c.* 12. *n.* 3. *& n.* 8. vbi de communi, Iul. Clar. *q.* 65. *verſ.* 1. vbi etiam de communi, Bertaz. *conſ.* 541. *n.* 1. *& conſ.* 449. *n.* 1. *& ſeq. lib.* 2 quæ regula tranſit in ore omnium, & non habet contradictorem, Mod. Rom. *q.* 81. *n.* 3. ideò videamus, quæ poſſint deduci aduerſus confeſſionem, vt illa non afficiat confitentem: ſuper qua defenſione Aduocatus debet eſſe oculatus, & vigilantiſſimus, cùm ſit ferè vltima defenſio, ac vltimum refugium defenſionis ad euadendum à pœna ordinaria, & aliquando etiam à pœna extraordinaria.

CAPVT I.

Confeſſio turbida, dubia, & non clara, neque nitida, neque poſſibilis, aut veriſimilis non afficit confitentem.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio dubia, vel obſcura non afficit confitentem, nec minus confeſſio in conſequentiam, & etiamſi emanauerit in alio iudicio, dummodo non agatur de ſalute animæ.*

2 *Confeſſio turbida, & obſcura facit indicium ad torturam contra confitentem. Idem eſt in confeſſione præſumpta.*

3 *Confeſſio debet eſſe veriſimilis, & probabilis, vt afficiat confitentem, ac etiam debet eſſe poſſibilis, & ſpecifica, continens locum, & tempus commiſſi delicti, nec confeſſio conditionalis afficit.*

4 *Confeſſio, vt afficere poſſit, requiritur, quod emanauerit legitimè coram iudice competente, & legitimis præcedentibus indiciis.*

1 IN ſpecie Aduocatus diligenter inſpiciat, an confeſſio rei ſit dubia, vel obſcura; quia, vt confeſſio poſſit afficere confitentem, requiritur nitida, clara, lucida, & inuulnerabilis, ac clara, ſicut ſol, ac nullam debet pati labem, vel exceptionem, ſed debet eſſe maior omni exceptione, Fel. *in c. at ſi Clerici, n.* 1. *extra de iud.* Foller. *in pract. crim. in verb. & ſi confitebuntur, n.* 59. 65. Iodoch. *in pract. crim. c.* 54. *n.* 34. Hercul. *de proband. negat. n.* 198. Bertaz. *conſ.* 55. *n.* 6. *& conſ.* 61. *n.* 9. *& conſ.* 215. *n.* 5. *&* 9. Farin. *q.* 81. *n.* 32. Honded. *conſ.* 108. *n.* 36. *vol.* 1. Farin.
2 *conſ.* 60. *n.* 14. vbi dicit paria eſſe obſcurè, vel incertè fateri, vel nihil fateri, *conſ.* 89. *n.* 41. Add ad Farin. *conſil.* 19 *in lit. I*, vbi alios infinitos allegat, *& conſ.* 34. *in lit. D*, Caualc. de Brach. *reg. p.* 3. *n.* 131. Quod maximè procedit in confeſſione emanata in tortura, vt debeat eſſe inuulnerabilis, Boſſ. *tit. de confeſſ. per tort. n.* 25. Bertaz. *conſ.* 29. *n.* 17. *vol.* 1. & debet eſſe probabilis, veriſimilis, & concludens ſiue fiat ſponte, ſiue in tortura, antequam fiat ratificatio, vt docet Maſcard. *de probat. concl.* 353. Mart. *in l. quæſtionis modum, n.* 17. *ff. de quæſt.* Caualc. de Brach. *reg. p.* 3. *n.* 185. & ideò ſciat iudex, quod ſi reus variauerit, quia modo ait, modò negat, & confeſſionem vagam, & ancipitem faciat, & omnia & ſingula non bene exprimat, ſed intricatè dicat, debet torqueri, vt clarè confiteatur veritatem; demum ſi ſufficienter tortus, & in eadem confeſſione intricata maneat in actu ratificationis, iudex ſtudeat reum magis clarè confeſſionem facere, & per interrogationem ſeriem facti curet magis clarè, ac dilucidè exprimere, maximè quando agitur de vita hominis, vt poſt Bero. *q.* 126. aduertit Caualc. de Brach. *reg. p.* 3. *n.* 185.

Hinc infertur, quod confeſſio tacita, & in conſequentiam non noceat confitenti, vt ſi quis excipiendo dicat Titium ſocium criminis, & ſic, & ſe reum criminis tacitè ſe faciat, Foller. *in pract. in verbo, & ſi confitebuntur, n.* 65. *in fin.* Farin. *q.* 81. *n.* 32. *& ſeq. & conſ.* 80. *n.* 41. & Doct. adducti per dd. ad eundem *in conſ.* 19. *in lit. I, verſ. & hic eſt.* Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concluſ.* 348. *n.* 36. qui etiam alios allegat. Item ſi quis interrogetur de pluribus delictis, & aliqua negauerit expreſsè, aliqua tacendo, & non negando confiteri præſumatur, vt talis confeſſio non ſufficiat ad condemnandum, Boſſ. *tit. de confeſſ. n.* 83. *& ſeq.* Farin. *d. q.* 81. *n.* 33. *circa med.* Item ſi homicidium fuerit commiſſum, in rixa, & ignoretur delinquens, & vnus ex rixantibus fateatur, homicidium fuit à nobis commiſſum, non per hoc dicitur fateri, ipſum vulneraſſe, vel occidiſſe, cùm potuerint eſſe alij rixantes, Bero. latè conſuluit *in conſ.* 178. *num.* 24. *& ſeq. lib.* 3. Farin. *d. q.* 81. *n.* 31. Addend. ad Farin. *d. conſ.* 19. *in lit. I.*

Et, ſi confeſſio ita turbida, obſcura, & non clara, neque nitida emanauerit in alio iudicio, eo minus nocet, Honded. *conſ.* 60. *n.* 37. *vol.* 1. Maſcard. *d. concl.* 348. *n.* 30. *& ſeq.* Gram. *Theorem.* 26. vbi exemplificat in confeſſione reſultante ex productione ſcripturarum, & in dubio ſemper interpretatur ad fauorem confitentis, & ſecundùm eius intentionem, Rom. *conſ.* 455. *n.* 5. *& ſeq.* Alciat. *præſumpt. reg.* 3. *præſ.* 1. *n.* 9. Bertaz. *conſ.* 54. *n.* 2. *conſ.* 156. *n.* 53. *lib.* 1. *& conſ.* 449. *n.* 28. *lib.* 2. Maſcard. *de probat. concl.* 344. *num.* 12. *lib.* 1. Mod. Rom. *q.* 81. *n.* 35. Rimin. iun. *conſ.* 88 *n.* 41. *lib.* 1. Honded. *conſil.* 108. *n.* 44. *& ſeqq. lib.* 1. & in meliorem partem, vt delictum excludatur, vt poſt alios, & quos allegat, firmat Burſ. *conſ.* 146. *num.* 27. *vol.* 2. Honded. *conſ.* 96. *lib.* 52. *vol.* 2. Quod procedit, quando agitur de pœna, ſecus ſi de ſalute animæ, quia præſumendum eſt peccatum, & eſt timenda culpa, vbi etiam culpa non eſt, & ob id interpretatur in malam partem, *cap. conſilium de oppio.* latè Anch. *conſ.* 179. *n.* 5. *& ſeq.* poſt Bonxin. *in tract. de lamiis.*

Sed bene verum eſt, quod ſi Aduocatus aduerſus dictam confeſſionem dubiam & obſcuram aliquas excuſationes non deducat, per quas tollatur vmbra delicti, prout confitens facere poteſt, Ant. Gabr. *tit. de delict. lib.* 7. *concl.* 19. *n.* 6. reus poterit ex ea torqueri, Claud. Seyſel. *in repet. l. vt vim, n.* 116. *ff. de iuſt. & iur.* Boſſ. *tit. de confeſſ. n.* 83. *& ſeq.* vt ſi interrogatus de multis criminibus aliqua neget ſe commiſiſſe, ex dicta præſumpta confeſſione quoad cœtera torqueatur Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *q.* 89. *n.* 24. Mod. Rom. *q.* 81. *n.* 39. vel poteſt puniri pœna extraordinaria, Anton. Gom. *tit. de delict. c.* 3. *n.* 25. Marſ. *in pract. §. quoniam, n.* 24. ſi habeat Iudex liberum arbitrium: alias in iudice ordinario conſuetudo magis obtinuit, vt per torturam res dirimatur, Ant. de Canat. *in tract. de quæſt. num.* 44. *membr.* 2. Caualc. de Brach. *reg. p.* 3. *num.* 231.

Ac etiam debet eſſe veriſimilis, vel probabilis, ſiue 3
per torturam ſiue ſpontè fiat, Blanch. *de indic. n.* 35. Caſſon. *de torm. c.* 18. *num.* 9. *c* 20. *num.* 3. Hercul. *de proband. neg. num.* 198. Vulpell. *reſponſ.* 6. *num.* 6. *& ſeq.*

ſeq. Modern.Roman.*quæſt*.81. *num*.8. vbi de communi, Maſcard. *de probat. concluſ.* 584. *num*. 4. Rimin. iun. *conſil*. 683. *num*.20. *volum*.6. Decian. *lib*.7. *c*.45. *num*. 22. qui loquitur in crimine læſæ Maieſtatis, Honded. *conſ*. 108. *num*. 17. *& ſeqq*. Farin. *conſil*. 19. *num*.18. & ibi Addend. *in litera T*, qui alios allegat, vbi dicant, quod procedit, tam in confeſſione ſpontanea, quàm in emanata per tormenta, & ſi non contineat locum, & tempus delicti, dicitur inueriſimilis, Boſſ. *tit. de confeſſ. num* 45. *verſ. venenis magis*. Item ſi fieret à minore & non conſtaret de corpore delicti, dicitur inueriſimilis, Grammat. *conſ*.60. *n*.11. *& ſeq*. & Menoch. *de arbitr. caſu* 269. *lib*. 2. docet in confeſſione facta in tormentis, vt noceat confitenti debet eſſe probabilis, poſſibilis, & veriſimilis; & probabilis erit quando conſtaret de corpore delicti, ſecus ſi diceret interfeciſſe hominem, & illum proieciſſe in mare, quia ei ita dicenti ſimpliciter non creditur.

Et multo magis debet eſſe probabilis, quia ſi fuerit impoſſibilis, non afficit confitentem, Iodoch. *in pract.crim.cap*.54.*num*.31. 33. vbi exemplificat in eo, qui Burgis exiſtit, & fatetur eadem die, vel die ſequenti commiſiſſe Romæ, vel Pariſiis, homicidium, Cyrill.*in ſum.crim.rubr*.16 *de confeſſ*. §.2. *num*.17. vbi ponit alia exempla, Modern. Roman. *p*.81. *num*.29. Menoch. *caſu* 269. *num*. 3. *&* 8. Bertaz. *conſ*. 29. *n*.1. Dec. *lib*.7. *c*.43. *num*.22. Add. ad Farin. *in conſ*.29. *in litera T*, *verſ. quæ multo*, vbi alios ferè infinitos cumulauit, & ponuot plura exempla, Menoch. *d. caſu* 269. *n*.8. *& ſub n*. 9. dicit, quod debeat eſſe veriſimilis, alias non noceret.

Ac etiam debet eſſe ſpecifica, continens locum, & tempus commiſſi delicti, noo autem generica, & informis, Rom. *conſ*.455.*n*.4. vbi reddit rationem: & ſic non ſufficit, vt dicat feciſſe homicidium, niſi dicat in perſonam cuius, in quo loco, & de quo tempore, Farin. *quæſt*. 81. *num*. 31. & latè *conſil*. 80. *num*. 42. vbi concordantes cumulauit, & Add. ad eum *in conſ*. 36. *in lit*. *D*, *in fine*, & idem eſt in confeſſione generali reſpectu quantitatis, vt non afficiat confitentem, Natt. *conſ*. 345. *numero tertio*, *volum*.2. vbi ſubdit, vt non ſufficiat. quod iuſtificetur in aliqua parte, quia debet iuſtificari in totum, & hoc dicit eſſe verius.

Idemque erit ſi fuerit conditionalis, quæ non ſufficit ad condemnandum, Farin. *conſ*. 34. *num*. 5. & ibi Add. *in lit*. *D*, qui loquuntur in confeſſione emanata in actu capturæ per hæc verba: *oh Dio, ſe hò fatto il male io: per che vogliono caſtigare la mia madre, e ſorelle?* & *in conſil*.60.*num*.112. per hæc verba: *Se il Solleci atore l'a hauuto, biſogna, che gli habbia dato io*, & ibi concordantes allegat, Decian. *reſponſ*. 93. *num*. 126. *& ſeq*. *vol*. 2. qui loquitur in eo, qui reſpondet inquiſitioni, negando omnia contenta in ea, & poſtea dicit, vel *quatenus*, vel, ſi, & *in quantum*, vel *dato, & non conceſſo*, vel *ſe io lo ſapeſſi, mai lo direi*.

4 Et tandem oportet, vt afficiat confitentem, quod legitimè emanauerit, vt per Riminald. iun. *conſil*. 717. *num*. 34. *& ſeq*. *volum*. 7. vbi ſubdit: *& ob id requiritur, vt emanauerit, legitimis præcedentibus indiciis ad reum interrogandum, & coram iudice competente*, cùm ſit certa regula, quod omnis diſpoſitio intelligatur de illa, quæ legitimè fiat.

CAPVT III.

Confeſſio non afficit confitentem, quando non conſtat de corpore delicti, & de eius qualitatibus, & circumſtantiis.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio non afficit confitentem, niſi conſtet de corpore delicti, & hoc procedit etiam in confeſſione ficta, reſultante ex contumacia.*

3 *Iudex deueniens ad ſententiam, non conſtito de corpore delicti, excuſatur in ſyndicatu, ſi deinde poſt ſententiam ſuperueniat probatio ſuper corpore delicti.*

3 *Confeſſio, vt afficiat, debent verificari eius qualitates, & circumſtantia, tendentes ad delictum, ſiue confeſſio fuerit ſpontanea, ſiue extorta metu tormentorum.*

IAm ſatis dixi ſuprà in defenſione circa corpus de- 1
licti, vt reus confitens delictum non poſſit condemnari, niſi conſtet de illius corpore, *vulg. l. 1. §. item illud, ff. ad Syllan.* Iul. Clar. *quæſt*.4. *num*.1. *& quæſt*.55. *num*.9. *quæſt*.64. *verſ. debet etiam*, Cæphal. *conſil*.35. *num*.8. *volum*.1. Burſat. *conſil*.8. *num*.42. *& conſil*. 166. *num*. 3. *volum*. 2. Boër. *deciſ*. 259. *num*. 7. Farin. *quæſt*. 2. *num*. 1. *& ſeqq*. Baiard. *dict. quæſt*. 55. *num*.15 Decian. *reſponſ*.96. *num*. 19. 22. *volum*. 3. vbi plus dicit, quod ſi ſententia ſequeretur, erit ipſo iure nulla, cùm nemo ſit Dominus membrorum ſuorum, Burſat. *conſil*. 201. *num* 30. *vol*. 2. vbi refert, Bononiæ quendam fuiſſe liberatum ea iſto capite, & iudex aliter faciens damnat corpus, & animam, Ang. *de maleſic. in verb. viſtem camiſtem*, *num*. 25. Gramm. *conſ*. 16. *num*.5. Burſat. *d. conſ*. 201. *num*.30. Maſcard. *de probat. concluſ*. 354. Fab. Turret. *conſil*. 9. *num*. 7. vbi alios allegat, Minſing. *cent*. 3. *obſeru*.81. latè Boër. *deciſ*.172. *p*.1. & procedat tam in confeſſione ſpontanea, quàm in illa facta in tormentis, Boſſ. *tit. de confeſſ. num*.19. Bertaz. *dict. conſil*. 8. *num*. 42. Coſta *de ſubſid. remed. remed*. 101. *num*. 13.

Et iſta concluſio eſt vera etiam in confeſſione facta reſultante ea contumacia, vt non poſſit ſequi condemnatio, niſi prius conſtet de corpore delicti, latè Farin. *q*.2. *n*.7. vbi de communi, & alios allegat, Decian. *reſp*.96. *n*.16. *vol*.3. vbi loquitur, etiam præſuppoſitis Bullis Pontificum, per quas contumax habeatur pro confeſſo. Et etiam procedit in principe. qui aliquem non condemnat, niſi ſibi conſtet de delicto, vt de communi, & practicata obſeruantia teſtatur Caualcan. de Brach. *reg*. *p*. 1. *n*. 183. & tandem in hac materia traditur illa diſtinctio; Aut agitur de inquirendo, & ſufficiat ſola querela, aut de tortura inferenda, & ſufficiant teſtes, aut de condemnando, & tunc requiratur corpus delicti, ſi fieri poteſt, ſin minus ſufficit quomodocumque conſtet, aut per teſtes, aut per coniecturas, & præſumptiones, Caualc. de Brach. *reg*. *d*. *p*. 1. *n*. 188. Et etiamſi fateretur ſe eſſe publicum latronem, graſſatorem viarum, & ſimilia ſibi non erit credendum, vt poſſit deinde condemnari, niſi conſtet de latrociniis, vel graſſatione, vt latè dixi *in d. defenſ. circa corpus delicti*. & ibi docui quomodo conſtare debeat, diſtinguendo, an agatur de delicto facti permanentis, aut facti tranſeuntis, & ibi etiam dixi. quomodo iudex facere debeat conſtare de dicto delicto, & latè docet etiam Caualc. de Brach. *reg*. *d*. *p*.1. *n*.183. *cum pluribus*

*rib.ſeq.*latè etiam Petr. Caball.*caſ.*180. ſequitur Coſta *de ſubſid.remed.remed* 101.*num.*14.

2 An verò, ſi judex proceſſit ad ſententiam, non conſtito plenè de delicto, vel ejus corpore, ſi deinde ſuperueniant probationes, excuſatur in ſyndicatu. Hanc quæſtionem ad plenum punit Boer.*deciſ.*359.*n.*1.4.7. & 9. vbi poſt Bald & Paris de Put. videtur dicere, poſſe juuari, cùm oſtendat, ex illa probatione ſuperueniente, non eſſe partem læſam, vbi tamen videtur diſtinguere an judex procedat ex officio, & tunc ſit vera opioio Bald. & Par. Ant. ad inſtantiã partis & tunc excuſetur.

3 Nec non judex tenetur juſtificare qualitates & circumſtantias tendentes ad delictum, ſiue ſimus in confeſſione ſponte facta, ſiue per torturam. Marc. Socc. *in c.qualiter, & quando el 2.n.975.de accuſat.& nu.*102. vbi in ſpecie dicit, quòd ſi Titius faſſus fuerit vulneraſſe, vel occidiſſe Caium cum aliquo ferro, debet judex illum interrogare, vbi habet dictum ferrum, & illud reperire, & videre an vulnera veriſimiliter facta ſint cum dicto ferro, Par. de Put. *de ſynd.in verb.confeſſio, c.*1.*n.*5 loquitur in eo, qui dicit occidiſſe hominem, & in aliquo loco ſepeliiſſe, vt reus non poſſit condemnari, niſi verificetur, quòd in loco deſignato adſit illius cadauer, vel oſſa, & quod quidam Commiſſarius, qui contrarium obſeruauit, fuit in magno periculo, latè Marſ.*conſ.*14.*n.*17.*& ſeq.conſ.*22.*num.*9. Brun. *de indic.p.*2.*qu.*6.*n.*13. dicit, quòd judex non poteſt condemnare illum qui dicebat poſuiſſe enſem, cum quo hominem interfecit modò in vno loco modò in alio, & quòd debeat verificari quid factum ſit de armis, Caſſon. *de tort.cap.*1.*rubr.de peric.torment.nu.*9. *cap.*20. *ſub rubr.de confeſſ.n.*1. *& ſeq.*& ſi opus fuerit, debeat duci confitens ad loca, in quibus dicit ſe commiſiſſe delicta, Follet.*in verb.& ſi confitebuntur, n.*5. latè Brun. à Sole *in comped. verſ. confeſſio delicti non verificata.* Rom. *q.*81.*n.*30. vbi dicit, hoc eſſe verum in quocumque crimine, & præſertim in confeſſione extorta per tormenta, Burſ.*d.conſ.*201.*n.*29.*cum plurib.ſeq.* vbi latè concordantes allegat Bertazz.*conſ.*19.*num.*5.*lib.*1.

Quid autem ſi fur fateatur feciſſe plura furta an requiratur, quòd omnia furta verificentur, vel ſufficiat verificare duo vel tria etiam leuiota, dixi *in dictu Defenſion.circa corpus delicti.*

CAPVT III.

Confeſſio, quæ eſt ſine cauſa, non afficit confitentem.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta de delicto ſine cauſa, non afficit confitentem, per rationem adductam hic per Authorem.*

2 *Iudex debet interrogare reum, qua de cauſa delictum commiſerit.*

1 CAueat Aduocatus circa defenſionem rei confitentis vt deueniat ad medullam negotij, & non perſiſtat in ſupeficie confeſſionis, ſed videat an ex proceſſu reſultet aliqua cauſa, per quã motus fuerit reus, ad illud delictum confeſſatum, committendum, cùm cauſa ſit baſis ſeu fundamentum cujuſque criminis, Caſſon.*de indic.præmed.ante delict.cap.*1. *cum plur.ſeq.* Crauet.*conſ.*6 *n.* 22. Marſ.*ſingul.*329. Eugen.*conſ.*76.*nu.*32. Rimin. jun.*conſ.*550.*nu.*17.*& ſeq.vol.*5. Decian.*reſp.*4.*n.*30.*vol.*3. cùm non præſumatur, quòd quis voluerit ſine cauſa ſe, bonaque ſua ponere in periculo amiſſionis, Crauet. *d.conſil.*6. *nu.*20. & maximè hoc procedit in homine auaro, Dec.*d.reſponſ.*4.*n.*52. Simon. de Pret. *conſil.*25.*num.*38.

Et ob id, ſi non conſtat de cauſa, confeſſio non nocet confitenti, Paris de Puteo, *de ſyndic. in verbo tortus, cap.*7.*num.*12. vbi propterea dicit, quòd in dies videmus multos imbecilles animo confeſſos fuiſſe crimina, & deinde repertos mendaces, ideo admonet judices, vt bene aduertant ad eorum confeſſiones, vt in eis ſubſit delicti confeſſati veriſimilis cauſa Marſ.*in pract. crim.*§.*poſtquam n.*29 *& ſeq.*Blanc.*de indic. num.*35. vbi propterea quod judex interroget reum cur illud delictum commiſerit, Follet.*in pract. in verb. & ſi confitebuntur, num.*45. Modern. Rom. *q* 81.*nu.*40. vbi de communi. † Et quòd debeat interrogari, Cart. *de interrog. reis.lib.*4.*c.*1.*nu.*83. poſt Foller. & alios quos allegat, Ambroſ.*de modo form.proceſſ.lib.*4.*c.*2.*n.*5. 2

CAPVT IV.

Confeſſio incidenter emanata non afficit confitentem.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio incidenter emanata non afficit confitentem, ad condemnandum, & multo minus afficit tertios.*

2 *Iſta opinio limitatur pluribus modis, vt hic per Authorem.*

COnfeſſio incidenter emanata ſuper crimine, de quo agebatur non ſufficit ad condemnandum, 1
Marſil.*in prax.*§. *conſtante, n.*49. Marſ. *ſing.*581. *& in l.repeti, n.*24.*ff.de quæſt.*Boſſ.*tit. de confeſſ. num.*42. Rol. *conſ.*31.*lib.*2.*num.*3. Bertazz *conſ.*471.*num.*10.*lib.*2. vbi de communi, Farin.*quæſt.*81.*num.*219. vbi alios allegat, Maſcard.*de probl.concluſ.*345.*nu.*21.*& ſeq.concluſ.*383.*num.*1. vbi de communi, *& num.*5. *& ſeqq.* vbi cumulauit Doct. relatos per Farin. vbi ſuprà, ſiue emanauerit in eodem judiciu ſiue in alio, Bert.*conſ.*471.*num.*10.*lib.*2. Surd.*deciſ.*309.*num.*1. *& ſeq.* licet videatur contrarium voluiſſe Boſſ.*in tit.de plurib.violent.*118. etiamſi emanauerit.

Et multò minùs dicta confeſſio afficit tertios nominatos in ea, Boſſ. *tit. quomodo proceſſ. per except. nu.*7. *verſ.ſecus ſi eſſent alia perſona*, Modern. Rom. *d.qu.*81. *num.*127. Ac multo magis procedit in confeſſione incidente facta extra judicialiter, vt nec etiam poſſit facere indicium ad torturam, Carr.*in pract.in* 2. *tract.de ind.& tort.*§.*ſeptimum indicium. numer.*19.*in fin.*Foll.*in pract.in verb.& ſi confitebuntur, n.*1.*verſ.limitatur etiam*, & multo magis, ſi emanauerit in vno judicio, vt non probet in alio. Imò etiamſi ageretur de intereſſe partis. Rom.*in l.cùm mulier.nu.*37.*& ſeq.ff.ſolut matrim.* vbi ponit exemplum, licet Follet.*in verb. & ſi confitebuntur, num.*31.*in fin.*ex traditis per Bart Ang. contrarium teneat, vt ſufficiat, ſi non ad condemnandum criminaliter, ad condemnandum tamen ad intereſſe partis.

Sed caueat Aduocatus, quòd ad iſtam concluſionem accommodantur nonnullæ fallentiæ, & limitationes. Et prima eſt, quando judicium, & ejus proceſſus ſaltem fuit generaliter ordinatos contra vnum de cujus crimine incidenter conſtat per ejus confeſſionem, text.*in cap. per inquiſitionem, extra de elect.* vbi Papa commiſit generalem inquiſitionem fieri ſuper ſtatu Eccleſiæ, & totius Capituli; quia ſi aduerſus aliquem de Capitulo incidenter per ejus confeſſionem conſtiterit de crimine, poterit ex hac confeſſione puniri, vbi Doctores hanc limitationem, recipiunt, Hoſt.*nu.*4. *Bohic.num.*4.*in fin.* Imol. *num.*6. Abb. *num.*10. *&* 13. Felin.*nu.*5. Aret.*exceptio.in prin.nu.*41. vbi plus ſubdit, quòd

quod iſto caſu imponatur pœna ordinaria, Butr. *in c.2. §. verùm 10.n.50. de ordin. cognit.* vbi etiam Abb. *n.29.* & ob id, ſi confitens fuerit examinatus princi-palis in ſe, & teſtis in alios, ſi aliquid etiam inciden-ter fateretur, vigore dictæ confeſſionis punitur, Butr. *in cap. per inquiſitionem, n. 26. de elect.* Et ob id, ſi quis etiam accuſet iudicem de ſententia lata per cor-ruptelam, & in proceſſu cauſæ fateatur illum corru-piſſe, poterit puniri de corruptela, Boſſ. *tit. de confeſſ. n.42.* licet Putæus *de ſyndic.* contrarium voluerit, vt dicit Petr. de Surd. *deciſ.309.n.1.*

Imò ſi fuerit formata inquiſitio de vulnere illato in capite, & fateatur de membris, etiam poterit pu-niri, Doct. *in c.2. extra de elect.* & præcipuè Butr. *n.47.* Abbas *n.28.* Bohic. *n.4.* Abb. *n.10.* Mod. Rom. *q.81. num. 238.*

Secunda eſt intelligentia, vt confitens incidenter poſſit puniri de dicta confeſſione, parte inſtante, vel officio iudicis, quando crimen confeſſatum, & an-nexum eſt, vel tangit crimen iam deductum in prima accuſatione, vel inquiſitione, ſecus in aliis cauſis ſepa-ratis. vt declarando iſtum articulum Mod. Rom. *q.81. n.245. & ſeq.* firmat ita eſſe intelligendum, quod dixe-rit, Boſſ. *tit. quomod. proced. per except. n.3.* Iul. Clar. *q.55. verſ. poſſes etiam dicere*, vbi de communi, Doct. *in cap. cum ſuper extra de confeſſ.* vbi in ſpecie Ioan Andr. *n.9. in fin.* Anch. *n.1. & 5.* Anan. *n.5.* Abb. *num.1. & 13.* Felin. *in c.1.n.10. extra de except.* vbi teſtatur, quod ita omnes conſentiunt, & Abb. *in c.2. n.33. §. verum. de ord. cogn.* etiam teſtatur de communi. Sed hæc limita-tio procedit, vt poſſit imponi pœna ordinaria, quan-do agitur coram iudice ordinario: ſecus ſi coram de-legato quia tunc tantùm poterit puniri pœna extra-ordinaria, Zabar. *in c.1 n.2. de except. & in cap. cum ſuper, col. fin. verſ. tertia concl. extra de conf.* Ac etiam procedit, quando confeſſio incidenter facta emanauit in iudicio criminali, ſecus ſi in ciuili: quia non ſufficit ad condemnandum, etiam quod tangat cauſam, de qua agitur, Boſſ. *tit. quomod. proced. per except. n.8.* poſt alios, quos allegat Felin. *in c.1.n.14. & 16. de except.*

Tertiò limita, quando condemnatio fieret per Prin-cipem qui poteſt punire delicta quoquomodo in lu-cem deuenerint, etiam in eadem inſtantia, Dec. *in cap. at ſi Clerici, n.197. extra de iudic.* gloſſ. *in cap. Eccle-ſia 23. q.3.* & gloſſ. *in cap. cum ſuper. in verb. confeſſus extra de confeſſ.* vbi Bald. *num.1.* Abb. *n.9.* Farin. *q.81. n.248.* qui alios cumulauit.

Quartò limita, quando vltra confeſſionem inciden-ter emanatam adeſſent aliæ probationes dicti delicti confeſſati, quia tunc confeſſus poteſt condemnari ſaltem in vim dictæ probationis, *tit. de confeſſ. n. 41. circa medium.*

Quintò limita in crimine falſi. in quo confeſſio in-cidenter facta ſufficit ad cundemnandum, etiamſi confeſſio emanauerit in cauſa ciuili, Felin. *in c.1. n.16. de except.* latè Marſil. *ſing.58. in fine*, Maſcard. *de probat. concl.383.n.3.*

Sextò limita, & intellige totam iſtam quæſtionem, vt licet ex iſta confeſſione incidenter facta, non poſſit ſequi condemnatio in pœnam ordinariam, poterit ta-men ſequi in pœnam extraordinariam, text. *in c.1. de except.* Bern. *in cap. & ſi Clerici, n.35. de iudic.* vbi red-dit bonam rationem, vt tunc pœna ordinaria impo-natur, quando agitur via ordinaria per accuſationem: extraordinaria autem quando agitur via extraordina-ria incidenter, vel per exceptionem: & hanc opinio-nem magis communem, poſt alios, quos in terminis cumulauit, tenet Farin. *q.81. n.365. 267. & ſeq.* & ibi reſpondet Boſſ. *in tit. quomod. proced per except. n.2.* vbi teſtatur de magis communi in contrarium, vt nulla pœna puniri poſſit, quia ipſe loquitur, quando confeſſio emanauit in cauſa ciuili, & nulla parte in-ſtante, ſecus quando emanauit in iudicio criminali, & parte, vel Fiſco inſtante, vt tunc poſſit ſequi con-demnatio in pœnam extraordinariam, dummodo ta-men confeſſio ſit clara, aperta, & ſimplex, & non qua-lificata, ſecundùm Ang. *in l. ſi confeſſus, n.3. ff. de cuſtod. & exhib. reor.* Intellige tam, ſi de delicto conſtaret in-cidenter per confeſſionem, ſecus ſi per probationes, quia tunc nulla pœna puniretur, nec etiam extraor-dinaria, vt per Farin. *d.q.81. n.222. & n.271.*

Septimò limita, & intellige, quod licet confeſſio emanata in vno iudicio incidenter, in illo poſſit af-ferre confitenti præiudicium, quia ad hoc non age-batur, & ſententia debeat eſſe conformis libello: ta-men ſi reproducatur in alio iudicio, quod denuò for-mari poteſt, ex illa incidenti confeſſione, poterit ſibi nocere, Abb. *in cap. per inquiſitionem, num.12.* vbi de communi, & ſeruata opinione, Maſcard. *de probl. concl.1102. n.5.* & prius *concl.383. n.4. & concl.384. n.37.* in quibus locis concordantes cumulauit.

Sed alij contrariam opinionem tuentur, vt ex tali confeſſione, etiam inchoato nouo ſuper ea proceſſu, non noceat confitenti, Ang. *in l.1.n.6.C. de confeſſ.* Et quoad condemnationem, vt non noceat ſequitur Alex *in l. Magiſtratibus, n.6. ff. de iuriſd. omn. iud.* & ibi Iaſon *n.8.* Abb. *in c.2.n.30. de ord. cogn.* Foller. *in pract. in verb. & ſi confitebuntur, n. 31. verſ. operatur tamen.* Et quod confeſſio facta in iudicio ciuili non ſufficiat ad condemnandum in iudicio criminali, de veriori teſtatur, poſt alios, quos allegat, Farin. *d.q.81. n.95. & n. 184.* & ideò ſolùm operabitur iudicium ad tortu-ram, Alex. *vbi ſuprà*, Carrer. *in pract. crim. tit. de con-feſſ. crim. n.11. in 6. limit.*

Et quid in crimine ſimoniæ, an ex tali confeſſione incidenter facta poſſit ſequi condemnatio, vide Doct. adductos per Mod. Rom. *in q.81. num.235. & ſeq.* vbi firmat de magis communi, vt non ſufficiat ad ple-num præiudicium.

CAPVT V.

De confeſſione emanata per viam exceptionis.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta per viam exceptionis non ſufficit ad condemnandum. Limita quando in cauſa ciuili teſtis expreſsè fateretur falſum dixiſſe, quia tunc officio iudicis punitur. Idemque erit dicendum contra producentem falſum inſtrumentum.*

2 *Confeſſio facta ſuper exceptione propoſita per viam accuſationis, ſufficit ad condemnandum. Idemque erit, ſi crimen confeſſum tangat delictum, vel illi ſit annexum, quod principaliter tangat cauſam, de qua principaliter agitur.*

3 *Confeſſio facta per viam exceptionis poteſt puniri aliqua pœna extraordinaria.*

4 *Vxor accuſata de adulterio à marito, poteſt aduerſus maritum opponere exceptionem lenocinij.*

5 *Confeſſio, an dicatur probatio, & comprehendatur in ſtatuto loquente de probatione.*

QVæ dicta ſunt in præcedenti, cap. poſſunt ada- 1
ptari ad reſolutionem præcedentis quæſtionis: Sed vt aliquas particulares deciſiones Aduocatus ha-beat in hac ipſa quæſtione, firmo, quod confeſſio facta de crimine intentato, per viam exceptionis, ad condemnandum non ſufficiat, text. *in c. 1. de except.* Butr. *in c.2. §. verum, n.45. de ord. cog.* Sal. *in l. vbi n.6. Cod. de falſ.* Et ob id, ſi teſtis iudicialiter examinatus

ſuper interrogatoriis partis diuerſæ reſpondendo. fateatur aliquando crimen contra ipſum per viam exceptionis, non poterit ex tali confeſſione damnari. tex. *in d.c.1.extra de excep.* Foller. *in pract.crim. in verb. & ſi confitebuntur, num.*19. *& num* 31. Cirill. *in ſum.crimin. rubr.*16. *de confeſſ.* §.2. *num.*9. Modern. Roman. *qu.* 81. *num.*213. vbi alios allegat, Maſcard. *conclus.*345. *nu.*24. *lib.*1. *de proba:* qui etiam alios allegat, Surd. *deciſ.*309. *num.*1.

Niſi tamen teſtis fateretur in cauſa ciuili expreſsè falſum dixiſſe quia tunc punitetur, judice inquirente, aut parte inſtante, vt per Boſſ. *in tit. de confeſſ. numero* 2. *&* 9. Et quando ratio communis eſt, quia quando teſti opponitur de falſitate depoſitionis, dicitur agi de crimine connexo, & cauſam tangente, de qua principaliter agitur, & ſequitur Modern. Rom. *in quaſt.* 91. *num.* 225. *& num.* 233. *verſ. verum quando.* Ac etiam ſine dubio poterit teſtis pro dicta falſitate puniri pœna extraordinaria, ſecundùm magis communem opinionem, quam firmaui ſuprà *in præcedenti cap.*

Idemque erit, ſi excipiatur contra inſtrumentum productum de falſitate, & producens fateatur dictum inſtrumentum falſum, Bart. *in l.*2. § *.ſi publico, num.*20. *ff. de adult.* Boſſ. *tit. quomod. proced per exceptionem, num.*3. *& num.* 9. *verſ. ſed quando*, vbi firmat nullam habere difficultatem, parte inſtante, vel judice inquirente, Cirill. *in Summ. crimin.* 16. *de confeſſ.* §. 2. *ſub num.*9. cum tunc excipiendo contra inſtrumentum de falſitate, dicatur agi de crimine annexo, & tangente ipſam cauſam.

2 Si verò exceptio criminis ſapiat accuſationem, vel ejus vices affirmet. tunc confeſſio inde ſecuta, etiam incidenter, ſufficit ad condemnandum, etiam in eodem judicio quoad pœnam extraordinariam: & ob id, ſi excipiens de falſitate inſtet etiam aduerſarium puniri, & confeſſio ſuper falſitate emanauerit, ſine altercatione poteſt ſequi condemnatio in pœnam extraordinariam, Butr. *in cap.*2. §. *verum, ſub num.*50. *de ord.cognit.* Abb. ibi *ſub num.*30. & idem Butr. *in cap. per inquiſitionem, ſub n.*26. *de elect.* Pract. Papien. *in form. inquiſition. gloſ.*1. *ſub n.*36. Et talis opinio procedit ſiue reus inſpiciat defenſionem, ſiue non, Mant. *in cap.*1. *n.*17. *de except.* & poſt relatos contrarios, firmat Mod. Rom. *q.*81. *n.*243. *& ſeq.* quo tamen ad pœnam extraordinariam tantùm.

3 Si verò crimen confeſſum tangat cauſam, vel illi ſit annexum, de qua principaliter agitur, tunc talis confeſſio ſufficit ad condemnandum, Boſſ *de confeſſ. n.*42. *& tit. quomod. proc. per. except. n.*7. Clar. §.55. *verſ. poſſet etiam dicere.* vbi de communi, Mod. Rom. *q.*81. *n.*251. vbi refert alios etiam teſtantes de communi, Maſcard. *de probat. concl.*1102. *n.*4. Et ob id; ſi objiciatur contra teſtem, vel accuſatorem. quòd ſit particeps criminis principaliter intentati & ipſi fateantur eſſe complices poſſunt ſine dubio puniri, Bald. *in c.* 1. *num.*1. *extra de except.* Butr. *in c. per inquiſitionem, verſ. quandoque delictum, extra de elect.* Bero. *in c. at ſi Clerici, n.*34. *extr. de judic.*

Et in omnem caſum confitens crimen oppoſitum per viam exceptionis, licèt non poſſit puniri pœna ordinaria, puniretur tamen alia pœna extraordinaria: ſi confeſſio fuerit ſimplex, aperta, & clara, ſecundùm magis communem opinionem atteſtatam *in præcedenti capit.*

4 At ſi mulier accuſata de adulterio excipiat de lenocinio aduerſus maritum accuſantem, Rom. *in leg. cùm mulier n.*8. 17. *&* 26 *ff ſolut. matrim.* tenet, quòd non dicatur fateri adulterium. cùm excipiens confiteri non videatur actoris intentionem, *leg. non vtique de except. cap. cum venerabilis ext. eod.* licèt alij contrarium aſſerere videantur, vt mulier poſſit puniri de adulterio, ſi excipiat de lenocinio, contra maritum, Bart. *in leg.*2. §. *ſi publico, n.*20. *ff. de adult.* Rom. *in l. cùm mulier. n.*35. *in fin. & num.* 42. *ff. ſol. matrim.* Aret. *de except. in princ. ſub n.*41. *in* 6. *concluſ.* Boſſ. *titul. quomod. proced. per except. n.*7. & Doct. *in cap.* 1. *de except.* & præcipuè Hoſtienſ. *num.*2. Imol. *ſub n.*5. & Doct. *in cap. cum ſuper, extra de confeſſ.* & præcipuè Innoc. *num.* 3. idem Hoſt. *num.* 9. Butr. *num.* 10. Bero. *in capit. at ſi Clerici, num.* 35. *de judic.*

Confeſſio, dubitatur inter Doct. an dicatur probatio. & ſic an comprehendatur in ſtatuto loquente de probatione quoad pœnam irrogandam, ad ſatrritatem docet poſt alios, quos allegat, Petr. Caball. *caſ.*98. *ſe è per totum*, vbi infert ad plura, & vltra adductos per eum, latè tradunt etiam Rim. jun. *conſ.*125. *n.* 10. *& ſeq. vol.*2. *conſ.*635. *n.*2. *conſ.*730. *num.*31. *vol.*6. Baiard. *in q.*67. *n.*6. 5

CAPVT VI.

Confeſſio facta in vno judicio criminali, quando noceat in alio judicio etiam criminali.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta in vno judicio, non probat in alio, etiam in criminibus connexis, licèt alij contrarium teneant: quæ opiniones hic per Authorem conciliantur.*

2 *Confeſſio vera præjudicat confitenti, etiamſi caſu fortuito emanauerit.*

3 *Confeſſio in alio judicio quoad tertios datur differentia, ſi emanauerit in judicio, in quo judex ex officio proceſſit, vel per accuſatorem.*

4 *Confeſſio facta in judicio criminali, bene afficit confitentem in judicio ciuili.*

Doctores videntur conſtituere regulam; vt acta facta in vno judicio criminali, non probent in alio judicio, etiam inter eaſdem perſonas, cùm in criminalibus exactæ probationes requirantur. *leg. ſciant, C. de proba.* latè Natt. *conſ.*668. *n.*4. *cùm plurib. ſequen. vol.*4. vbi firmat hoc pro regula, & procedere etiam in criminibus connexis, & multum conjunctis, ſicut in adulterio inter virum, & mulierem, vt condemnato vno, non dicatur condemnatus alius, Bartol. *in leg. denunciaſſe,* §. *final, in principio, ff. de adulter.* Bald. *in lege cursus, in fine, C. qui res iud. non noc.* & poſt Alexand. *in l. ſæpe, ff. de iud. in dict. conſ. n.*7. dicit communem eſſe opinionem, quod ſententia condemnatoria in vno judicio lata, non faciat jus quo ad alios in eodem proceſſu non citatos: & quòd ſit regula ſatis trita quòd (*cùm non nocet ſententia, nec noceant acta & alia probationes*, ſecundùm Innoc. *in c. cauſam de teſtib.* & Bart. *in d. l. ſæpe, in fin. de re iud.* & Aduocatus videat, Imol. *in l. interdum, ſub n.*1. *ff. de public. iudic.* Boſſ. *tit. de plurib. violent. n.*117. Clar. *q.*54. *verſic.* Item producantur. Maſcard. *de probat. concl.*34. *n.*4. Cæuall. *comm. contra comm. qu.*296. Scacc. *de iud. lib.*1. *c.*74. Card. Tuſch. *in lit. A. concl.*91. *n.*11. *& in lit. P. concl.*790. 1

Licèt tamen videatur contrarium eſſe in confeſſione facta in vno judicio, vt inter eaſdem perſonas plenè afficiat confitentem, Bart. *in lege* 1. *Codice de edit. per text. lege locum*, §. *ſi quis, in verb. delictum magis manifeſtetur, de tab. exhibend.* Ioan. Andr. & alij *in cap. per inquiſitionem de elect. per leg. generaliter, in fin.* & per rationem ibi redditam. (*Codice de non num. pecun.* Ruin. *conſilio* 19. *nume* 4 *& num.* 7. *in princ volum.*5. qui etiam loquitur in confeſſione facta coram Gubernatore Imolæ, vt plenè probet inter

eaſdem perſonas coram Gubernatore Fauentiæ, ac etiam plene afficiat in alio iudicio inter eaſdem perſonas, ſecus inter diuerſas, Modern. Rom. quæſt. 81. n. 103. vbi alios allegat, Alexand. Sriat. in pract. iudic. cap. 19. n. 43. Pet. de Surd. deciſ. 309. n. 4. Rot. in. de confeſſ. dec. 4. aliàs 855. in antiq. Foller. in pract. in verb. & ſi confitebuntur, num. 142.

Quod tamen eſt intelligendum in confeſſione vera, & non ficta, reſultante ex ſententia contumaciali, quia ipſa confeſſio ficta io alio judicio non dicitur liquidiſſima probatio, nec æquipollet veræ confeſſioni, etiam inter eaſdem perſonas, ſed ſolùm poterit haberi pro tali in eodem judicio, in quo fingitur, Bart. in leg. eius, qui delatorem in fine, de iur. Fiſc. per. Tex. in l. 2. §. 1. eod. tit. vbi dicit, hoc eſſe perpetuò menti tenendum Speculat. in tit. de confeſſ. §. videndum, verſ. ſed numquid, & ita etiam expreſsè declarat, Natt. in dict. conſ. 19. n. 7. Rom. ſing. 301. Si confeſſus, Baiard. q. 34. n. 4. Mod. Rom. q. 81. n. 105. Hond. conſ. 66. n. 68. & 75. vol. 1. Maſcard. de probat. concl. 348. n. 12. & ſeq. & n. 32. & ſeq. Declara tamen vt per Ioſeph. Ludou. concl. 3. verſ. ex quibus, coniecturis, & verſ. ſeq.

2 Quæ confeſſio vera præiudicat, etiamſi caſu fortuito facta fuiſſet, vt poſt Bald. in leg. quod euitandi, C. de cond. c. ob tur p. cauſ. Felyn. in cap. at ſi Clerici n. 17. de indic. Baiard. quæſt. 54. n. 3. Et etiamſi emanauerit à principali abſente per literas miſſiuas judici, vt per Bald. in c. olim ex literis, num. 7. de reſcript. Baiard. dict. q. 54. num. 7.

3 Quo verò ad fauorem tertij, & ſic quoad diuerſas perſonas, Doctores videntur conſtituere differentiam, quòd ſi fuerit facta in iudicio, in quo judex ex officio proceſſerit, & tunc etiam confitenti noceat ad fauorem tertij, qui non fuit pars illius judicij: aut verò emanauit in judicio, in quo judex procedebat per accuſationem, & tunc talis confeſſio confitenti non noceat in fauorem tertij vt per Fel. in c. cauſam, quæ n. 23. de teſtib. & ſequitur Baiard. in q. 54. n. 6.

4 Sed benè præjudicat in judicio ciuili confeſſio facta in judicio criminali, Maſc. de probat. concl. 351. n. 3. & ita pluries in Rota Romana fuit reſolutum, vt teſtatur Farin. qu. 81. num. 96. & actu facta io iudicio ciuili, quam probationem faciant in criminali, Aduocatus videat. Felyn. in c. cauſam quæ, num. 23. de teſtib. Bart. in l. 2. num. 5. ff. de vi bon. rapt. Caputaq. dec. 57. n. 105. 106. & 107. lib. 1. Maſcard. d. concl. 351. num. 3. Card. Tuſch. in liter. P. concl. 790.

CAPVT VII.

Confeſſio facta in judicio ciuili, an præjudicet in judicio criminali.

SVMMARIVM.

1 *Acta facta in iudicio ciuili non nocent in iudicio criminali.*

2 *Confeſſio facta in iudicio ciuili non ſufficit ad condemnandum in iudicio criminali, etiamſi emanauerit, parte præſente; ſed ſolùm facit indicium ad torturam.*

3 *Confeſſio facta in vno iudicio nocet confitenti, quando dicta confeſſio fuit per iudicis ſententiam reprobata.*

1 SVper hac quæſtione Doctores firmant, vt acta facta in cauſa ciuili, non probent in cauſa criminali, vbi exactiores probationes requiruntur, Bart. in l. 2. §. 1. n. 1. ff. de vi bon. rapt. Boſſ. in tit. de confeſſ. n. 19. & in tit. de plurib. violent. n. 24. & 117. & tit. quomod. procedat. per accuſ. num. 48. Iul. Clar. quæſt. 54. num. 2. vbi de communi, Ruin. conſ. 19. num. 9. vol. 5. Natt. conſil. 668. num. 4. lib. 5. vbi dicit procedere etiam ioter eaſdem perſonas, & idem firmat poſt alios, quos allegat, Farin. conſ. 75. num. 6. in fin. & Imol. in l. interdum, num. 2. de public. iud. firmat, quòd erit opus, vt teſtes in cauſa criminali iterum repetantur, & omnia acta iterum reproducantur, & nec etiam ipſa ſententia in cauſa ciuili lata ſuper ipſo crimine probet in crimioali, Iulius Clar. in dict. quæſt. 54. num. 3. vbi de communi, & multo minùs afficiunt tertios. Ruyn. dict. conſ. 19. num. 9. verſ. multo magis.

Et ſi Aduocatus velit ad ſaturitatem videre quando acta, ſed probationes factæ in judicio ciuili, probent jodicio criminali, adeat Marian. Succ. in repet. c. qualiter. & quando, quæſt. 13. art. 2. Maſcard. de probat. concl. 34. per tot. volum. 1. Menoch. de retinen. poſſeſſ. remed. 3. num. 554. & nouiſſimè Hier. Hiſp. in tractat. comm. contr. commun. quæſt. 196. per totam. vbi refert, & cumulat Doct. pro vtraque opioione, & latiùs quæſt. 487. per totam.

Circa verò confeſſionem factam in judicio ciuili, ſecundùm aliquos relatos per Iul. Clar. teſtantem de communi, firmatur plenè præjudicare, plenè probare, ac plenè nocere confitenti in cauſa criminali: quam opinionem ipſe non approbat neque ſequitur, Felin. in cap. at ſi clerici n. de indic. Boſſ. in tit. de plurib. violent. n. 117. verſ. ſed non procedit, Tindar. de teſt. lib. 2. par. 2. cap. 6. n. 42. Diaz. reg. 115. in 2. Fallent. Blanc. de indic. num. 210. & ſeq. Maſcard. de probat. concl. 349. n. 1. in fin. & n. 3. & ſequen. Franc. de Caldaſ. in repet. l. ſi procuratorem, in verb. vel aduerſarij dolo, n. 40. in fine, Cod. de integr. reſt. min. Et idem Clar. in q. 19. n. 4. dicit quòd erit in caoſa criminali inchoandus nouus proceſſus pro verificatione illius confeſſionis, & debeant dari defenſiones deinde reo & alia fieri, quæ in proceſſibus criminalibus requiruntur, & quòd ita alias in contingentia fuit judicatum, Afflict. deciſ. 176. quem refert Foller in loco relato per Iul. Clar. vbi ſuprà Farinac. quæſt. 81. num. 64. & num. 95. vbi alios allegat, & dicit magis procedere, ſi emanauit in judicio ſummario, ex alleg. per Maſcard. de probat. concl. 348. num. 37. licèt ſub num. 94. referat contrarium tenentes. Imò vt nec etiam plenè probet, ſi in iudicio ciuili emanauerit confeſſio parte præſente, Soc. ſen. conſil. 8. n. 6. vol. 1. vbi firmat, quòd, quando variatur modus agendi, confeſſio facta in vno iudicio non probet in alio, ſed ſolum faciat indicium & torturam, latè Maſcar. de probat. concl. 394. n. 2. lib. 1. eoque magis procedit in coofeſſione procuratoris emanata in iudicio ciuili, vt non noceat principali in iudicio criminali, Iul. Clar. d. q. 54. n. 4. vbi de communi. Ac etiam in confeſſione facta reſultante ex contumacia, tam in iudicio ſummario, quàm plenario etiam principaliter intentato, vt oon noceat in iudicio criminali, Boſſ. tit. de plurib. violent. n. 117. Ruyn. conſil. 19. n. 7. vol. 5. Baiard. q. 54. n. 4. Ac etiam in confeſſione reſultante ex productione alicuius ſcripturæ, quia præiudicat tantùm in illo, non autem io alio iudicio, Granut. Theor. 20. n. 26.

Eoque magis confeſſio facta in vno iudicio, noo nocet confitenti, quando talis confeſſio à judice per ſen- 3
tentiam reprobata fuit, quia cootra talem confeſſionem pronunciauit, Diaz. reg. 121. in 4. limit. Farin. q. 81. n. 107. Alex. Striat. in pract. iudic. c. 19. n. 33. Maſcard. de probat. lib. 1. concl. 348. n. 3. & 29. vbi alios allegat, Caputaq. dec. 197. lib. 1.

CAPVT

CAPVT VIII.

Confeſſio vnius, an & quando noceat alteri.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta tàm in iudicio ciuili, quàm criminali, non nocet tertio: quod procedit etiam in confeſſione Procuratoris, ac in confeſſione ficta reſultante ex contumacia.*

2 *Confeſſio vnius facit præſumptionem contra tertium, & concurrentibus aliis adminiculis, facit etiam indicium ad torturam, & quæ adminicula requirantur traditur hic per Authorem.*

3 *Adminiculum, vt corroborare poſſit dictum ſocij criminis debet eſſe per duos teſtes probatum.*

4 *Socij criminis duo, ſine aliis adminiculis faciunt indicium ad torturam, licèt alij contrarium tenuerint: ſed prima opinione procedit, concurrentibus exceptionibus, de quibus hîc per Authorem.*

5 *Socij criminis duo, vel plures non ſufficiunt ad plenam probationem: licèt aliqui contrarium tenuerint. Sed hîc per Authorem traditur conciliatio inter iſtas diuerſas opiniones.*

1 IN iſta quæſtione Aduocatus apertè ſe fundet, quòd quamvis tertius faſſus fuerit aliquod delictum in judicio, tam ciuili quàm criminali, talis confeſſio non noceat alteri tertio, Natt. *conſ.* 438. *num.* 11. Crauett. *conſ.* 966. *num.* 16. Mathæſ. *ſing.* 25. *n.* 2. Maſcard. *de prob. concl.* 386. *num.* 1. *& ſeq.* vbi firmat, quòd eſſet in poteſtate confitentis dicere, quod vellet, & ſic jus alteri quæſitum auferre, & tertium lædere, & ſubdit procedere, etiam ſi teſtis eſſet omni exceptione maior, & ob id Gabr. *concl.* 1. *ampl.* 2. *de teſtib.* dixit non eſſe credendum vni teſti, etiam Cardinali, Bertazz. *conſ.* 412. *num.* 24. *lib.* 4. late Hond. *conſ.* 96. *n.* 16. *& ſeq.* vbi etiam dicit, quod confeſſio principalis non nocet fideiuſſori, patri, & ſimilibus coniunctis, qui pro delicto alterius tenentur.

Quod procedit etiam in confeſſione Procuratoris, quæ non nocet principali, cùm in criminalibus ad faciendum incidere principalem, in delictum requiratur ſpeciale, & indiuiduum mandatum ad tale delictum fatendum, vel ad tale actum illicitum faciendum, latè Menoch. *de Arb. caſ.* 315. *nu.* 25. *& ſeq. lib.* 2. Magon. *deciſ. Luc.* *conſ.* 51. *n.* 2. 3. *&* 18. Baiard. *in § falſum, num.* 119 Honded. *conſil.* 91. *nu.* 6. *volum.* 1. vbi de communi Petr. de Surd. *conſil.* 228. *num.* 5. *& ſeq. vol.* 1. vbi latè.

Et maximè procedit in confeſſione ficta, reſultante ex contumacia, quia illa non tranſgreditur perſonam confitentis, Roland. *conſ.* 54. *num.* 22. *lib.* 3. *conſ.* 29. *n.* 31. *vol.* 4. Mod. Rom. *q.* 3. *num.* 5. vbi infert ad plura, Burſatt. *conſ.* 441. *n.* 5. *vol.* 4. Vulpell. *quæſt* 104. *n.* 4. *de promiſ.* Thob. Non. *conſ.* 95. *num.* 14. Bertazzol. *conſ.* 82. *nu.* 19. *vol.* 1. Rimin. iun. *conſ.* 758. *num.* 16. *vol.* 7 Hond. *conſ.* 87. *num.* 145. *& ſeq. vol.* 2. vbi de communi, Farin. *conſil.* 56. *num.* 19. qui dicit eſſe abſurdum, vt poſſit talis ficta confeſſio alteri nocere.

2 Sed ſolùm volunt Doct. quòd concurrente contumacia vnius, leuiores probationes ſufficiant contra tertios, Vulpell. *d. q.* 105. *n.* 5. & quòd etiam poſſit reſultari indicium ad torturam contra alios, concurrentibus aliis adminiculis, Farin. *conſ.* 55. *n.* 72.

Ac etiam firmant Doct. quòd licèt non afficiat ſimilis confeſſio vltra perſonam confitentis, quoad plenam probationem: tamen faciat aliqualem conjecturam, & præſumptionem. Surd. *deciſ.* 125. *n.* 3. *& n.* 11. & ibi ponit præſertim quid in confeſſione judiciali, & *dec.* 135. *n.* 4. *&* 5. limitat, non procedere, quando talis confeſſio eſſet aliis conjecturis & veriſimilitudinibus corroborata, & idem voluit *in conſ.* 190. *n.* 46. *& in deciſ.* 55. *n.* 3. *& ſeq.* hanc opinionem auctoritatibus exornat, Bertazz. *conſ.* 421. *n.* 10. poſt Crauett. *conſ.* 61. *nu.* 9. *& conſ.* 135. *n.* 33. *& de antiq. temp. par.* 1. *lim.* 4. *nu.* 38. & ſic iſto caſu in criminalibus poterit tertius ex confeſſione alterius adminiculata torqueri, vt latè dicunt Doct. in ſocio criminis, qui ſi fateatur contra ſe, & tertium, & eius depoſitio fuerit adminiculata, & illam firmauerit in tortura, grauet nominatum ad ſubjiciendum tormentis, & maximè in criminibus exceptis, Gramm. *vot.* 6. *n. ſeq.* vbi de communi *dec.* 28. *n.* 14. Clar. *q.* 21. *verſ. ſed quid* Rim. iun. *conſ.* 723. *n.* 38. *vol.* 6. Maſcard. *concl* 819. *n.* 13. *& ſeq. vol.* 2. Hond *conſ.* 100. *n.* 16. *vol.* 1. vbi de communi, & quòd iſta duo copulatiuè requirantur, nempe tortura, & alia adminicula etiam in criminibus exceptis, Hond. *conſ.* 100. *nu.* 16 vbi de communi Petr. Caball. *caſ.* 200. *n.* 128. qui omnes alios allegat. *Cent.* 2.

Quænam adminicula requirantur, Iul. Clar. dicit *in quæſt.* 21. *num.* 19. quòd in criminibus non exceptis requirantur grauiora adminicula, quàm in criminibus exceptis, in quibus ſufficiunt leuiora adminicula, & Ludou. à Peguer. *deciſ.* 5. *num.* 32. *& ſeq.* dicit, non eſſe in jure determinatum, quænam indicia, vel adminicula concurrere debeant, & ob id relinquatur arbitrio judicis, juxta qualitatem perſonæ, & delicti, & ibi expreſsè tenet, quòd vnum adminiculum non ſufficiat, ſed plura requirantur, licet Iul. Clar *d. q.* 21. *nu.* 9. *in fin.* dicat, concurrente aliqua alia ſuſpicione, & ſic vtatur numero ſingulari, & allegat Salyc. *in leg. fi. circa fin. verſ. ſed ego reſpondeo, Cod. de accuſat.* Et refert, quòd Boſſ. *in tit. de indic. nu.* 149. ita teſtatur quotidie practicari & ſequitur Baiard. *d. q.* 21. *nu.* 32. qui tuetur hanc opinionem, & dicit, quòd ipſe per 27. annos continuos ita ſemper obſeruauit, & inuehit contra Roland. qui *in conſ.* 94. *n.* 16. *& conſil.* 66. *n.* 19. *& ſeq. vol.* 4. reſtringit opinionem Boſſ & Iul. Clar. ad Ciuitatem Mediolan. vbi erant verſati.

Sed caueant judices, quod hujuſmodi indicium, vel adminiculum ſit legitime probatum per duos teſtes, 3
prout omnino de iure requiritur, vt poſſit de eo aliqua conſideratio ad effectum adminiculandi haberi, Iul. Clar. *q.* 22. *n.* 1. Ant. Gomez. *var. de delict. c.* 13. *n.* 18. Honded. *conſ.* 17. *num.* 210. *volum.* 2. vbi de communi, Bertazzol. *conſil.* 251. *num.* 33. *vol.* 1. etiamſi ageretur de crimine grauiſſimo, latè Farinac. *quæſt.* 37. *nu.* 14. *&* 17. qui loquitur poſt alios, quos allegat, in crimine læſæ majeſtatis. Ac etiam ſciat benè Aduocatus deducere, quòd, vt poſſit tertius ex nominatione ſocij criminis, & ex alio adminiculo nominatus torqueri, opus eſt, vt ex qualitate ſocij deponentis & ex qualitate nominati arguatur ipſum ſocium non mentiri, vt declarat Gram. *conſ.* 38. *num.* 26. Roland. *conſ.* 63. *num.* 25. *vol.* 1. qui loquitur in criminibus exceptis, Eugen. *conſil.* 76. *numero* 97. Peregr. *in conſilio deciſiuo*, 2. *ſub num.* 14. *volum.* 2.

Si verò eſſent duo ſocij criminis, ſine alio adminiculo facerent indicium ad torturam, Boſſ. *titul. de inquiſit. nu.* 51. Clar. *quæſt.* 21. *verſ. ſed donec*, vbi de obſeruata opinione Sim. de Præt. *conſ.* 198. *num.* 17. latiſſimè Peregr. *in ſuo conſ. deciſiuo* 2 *num.* 8. *& ſeq. vol.* 2. vbi de communi, & concordantes cumulauit, ſed loquitur in criminibus exceptis licèt alij teneant contrarium, vt tantum probent duo, vel plures teſtes ſocij criminis, quantum vnus, Gram. *conſil.* 21. *num.* 10. *verſ. etiamſi plures. conſ.* 37. *n.* 75. *conſ.* 44. *n.* 4. *conſ.* 59. *nu.* 6. *conſil.* 61. *n.* 1. *conſ* 66. *n.* 5. vbi de communi, *conſ.* 70. *n.* 7. Et in hac

opinione poſt alios,quos allegat,reſidet Maſcard.*concluſ.1317.n.18.vol.2.*

Quæ contraria opinio ſine altercatione procedit, quando iſti duo teſtes plures defectus, & exceptiones paterentur.Roland.*conſil.57.nu.38.& ſeq. vol.4.* Natt. *conſil.298.n.10.vol.2.*Sim.de Præt. *conſ.178.nu.26.* qui loquitur in caſibus exceptis & Roland *in d. conſ.57. num.* 42. poſt alios , quos allegat, dicit procedere vbi etiam veritas aliter haberi non poſſet , *& in conſ.* 16. *n.18.vol.1.*maximè dicit procedere,ſi depoſuiſſent ſine tortura : cùm ſit communis opinio , vt in iſtis criminoſis requiratur tortura,vt latè poſt alios quos allegat,Petr.Caball.*caſ.185.num.5.* licèt referat Doct. tenentes, quòd in aliquibus Curiis non requiratur tortura : ſed quod ipſe credit tutiorem opinionem eſſe, vt adhibeatur tortura,& maximè in grauibus,& quòd ita practicauit,& aliter non eſſe practicandum,niſi in contrarium extaret conſuctudo , provt hîc in Curia etiam practicatur , vt deponant in tortura. Qui Petr. Caball.*d.caſ.185.in fi.*poſt Boët.blanch.& Peguet.firmat , quòd ſatis eſt vt nominatio fiat ſtatim depoſito de tortura,licèt non fiat in tortura quod dicit eſſe notandum:& *ſub n.3.* etiam dicit maximè procedere vbi iſti ſocij criminis deponerent ſine juramento , & quo tempore interuenire debeat etiam ibi docet.

Ac etiam magis procederet , ſi iſti duo ſocij criminis eſſent ſingulares.qui non facerent indicium ad torturam Gram.*conſ.65.n.2.in fin.*vbi loquitur in duobus pueris prætenſis ſtupratis à quodam Fratre Iacobo,vt faciant indicium ad torturam,Natt.*conſ.298.n.9.in fin. vol.2.*licèt Boſſ.*in tit.de indic.n.159.*Clar.*q.21.verſ.ſed pone teneant contrarium.*

Item iſta contraria opinio magis procedit in criminibus non exceptis, vt duo ſocij criminis non faciant indicium ad torturam,Roland.*conſ.16.n.18.vol.1.* latè Sim.de Præt.*conſ.178.n.26.ſub verſ.concurrit,*vbi concordantes allegat.

Ac etiam magis procedit , ſi dicti ſocij criminis eſſent de aliis criminibus infamati,vel varij,ſeu perjuri, Roland *d.conſ.16.n.19.& ſeq.& conſ.73.n.6.& ſeq.vol.2.*latè Sim.de Præt.*d.conſ.178.n.25.& ſub n.28.* etiam dicit procedere,quando animosè deponerent.& ponit exemplum,ſi dixiſſent : *ne ſtaremo al paragone, ne contraſteremo con tutto il mondo,ſe non hauemo tre tratti di corda,non poſſiamo dire altrimente,* & *ſub nu.26.* etiam dicit procedere,ſi eorum depoſitio deprehenderetur ſuſpecta , vel ipſi ſperarent ab ea liberationem, ſeu commodum.

5 Si verò fuerint,vel plures ſocij criminis, nec etiam ſufficiunt ad plenam probationem ad condemnandum,Boër.*deciſ.319.num.4.& ſeq.*vbi teſtatur,ita fuiſſe pluries ſolutum,ſed grauent tantummodo nominatum ad torturam,Clar.*q.21.n.* 9. Idem ſeruatum fuiſſe teſtatur Lud.à Peguet*deciſ.5.n.3. verſ. ex prædictis ergo,* Blanch.*de indit.n.384.in fin.& num.ſeq.*qui loquitur in quatuor ſociis criminis,Marſ.*in Pract.diligenter n.* 68. Petr.Caball.*in qu.crim.caſ.185.n.1.cent.2.* Et de communi opinione Farin.*q.43.n.39.& ſeq.* Peregr. *in conſ. deciſ.2.n.14.verſ.ſed horum,vol.2.*

Licèt alij contrarium affirmauerint,vt duo,vel tres ſocij criminis deponentes cum tortura ſufficiant ad plenam probationem contra nominatum Ant. Gom. *tit.de delict.c.11.n.18.*Peguer.*deciſ.5.n.18.* & nonnulli alij relati per Farin.vbi ſup.

Quæ opiniones contrariæ poſſunt ad inuicem conciliari, vt ſi cum aſſertione trium , vel plurium ſociorum criminis concurrant alia indicia, vel adminicula, tunc ſufficiant contra nominatum ad condemnandum;vt ex auctoritate multorum probat Mod. Rom. *in q.43.n.39.& ſeq* & latiùs reaſſumit *in q.62. n.73.* & poſt eum latè eandem opinionem tuetur Peregr. *in d. conſ.2.num.18.* vbi ſubdit ſufficere , ſi ex veriſimilibus conjecturis , vel ex numero teſtium, vel ex qualitate deponentium , vel ex perſonis nominatis coadjuuentur depoſitiones dictorum ſociorum criminis ; & ipſe pro adminiculo tradit,ſi conſtanter vſque ad mortem dicti ſocij criminis perſtiterint in eorum depoſitionibus;& Peguer.*in d.deciſ.5.nu.38.*teſtatur pluries vidiſſe multos ad mortem condemnatos,ex ſolis ſociorum criminis depoſitionibus concurrentibus aliis indiciis, ſeu infamia , vel præſumptionibus contra eos : quam opinionem ſequitur Petr. Caball. *in dict.caſ.185.nu.2.* vbi in fine ita alias votaſſe dicit contra quendam proceſſatum de pluribus furtis,& latrociniis,qui erat grauatus ex tribus ſociis criminis , concurrente diffamatione,ac paupertate illius,& quibuſdam aliis præſumptionibus,licèt remotis, & quòd illud votum fuit approbatum,& executum. Quorum opinio quoad pœnam ordinariam eſt rigoroſiſſima,& ego aliter obſeruaui contra quendam imputatum de falſa moneta, qui erat nominatus à duobus ſociis criminis,& contra eundem aderant plura adminicula,quem ſolummodo condemnaui in pœnam extraordinariam triremium : & pro hac mea opinione habemus Gram. *ſuper conſtit.Regn.cap.frequens,n.7.& 9.* vbi teſtatur,ita infinitis vicibus practicari vidiſſe in magna Curia , in qua ſex vices,& vltra fuit Iudex,Sim.de Præt.*conſil.102. part. 1.*Mod.Rom.*conſ.10.n.11.*qui loquntur etiam in criminibus grauiſſimis, & graſſatoribus,diſrobatoribus, ac ſpoliatoribus viarum , & ita arbitror, quod tutius ſemper erit condemnare , admoneo Iudices ad ita faciendum,& exequendum.

CAPVT IX.

Confeſſio falſa non afficit confitentem.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio falſa non afficit confitentem,etiamſi reus diceret,ex tali facto mereri pœnam.*

2 *Reuocatio non requiritur in confeſſione falſa.*

3 *Confeſſio falſa in parte , in totum falſa præſumitur.*

4 *Confeſſio falſa , nec etiam poſt ſententiam nocet confitenti : & Iudex tenetur talem confitentem abſoluere.*

5 *Confeſſio in dubio præſumitur vera, & non falſa.*

6 *Confitens aliquid extraiudicialiter in damnum alienum, ex illa vana gloriatione debet puniri, licèt ſit falſa,& etiamſi ſuſtinuerit in tortura.*

Facilè poteſt Aduocatus tueri confeſſum aduerſus confeſſionem,quæ veritati contraria eſt,quia confitentem non afficit,Bald.*in l.vnica n.23. C. de confeſſ.* 1 Brun.*de indic.p.2.quæſt.8.n.14* Iodoch.*in Pract.crimin. tit.de confeſſ.crim.n.11.*Aug.ad Ang.*in verb.quòd fama publica,num.123.& in verb.comparuerunt,n.15.* vbi infert, quòd confeſſio non eſt tantæ efficaciæ, vt poſſit facere id,quod non eſt in veritate, Maſcard. *de probat. concl.384.n.1.*Honded.*conſ.102.n.48. vol.1.*Bertazzol. *conſ.29.n.1.vol.1.*vbi alios allegat,& Decian *reſp.104. n.26.vol.3.*dicit,quòd confeſſio contra euidentiam facti non nocet.& *reſp.96.n.33.vol.3.*dicit,quòd,ſi quis fateatur occidiſſe hominem, & conſtet dictum hominem viuere, talis confeſſio non nocet confitenti, imò debet abſolui,per text.*in leg.inde Neratius,§. fin.ff. ad leg.Aquil.*Villagut *in pract.crim.lib.7.tit.de confeſſ.c.1. concl.5.per totam.*

Nec iſto caſu confitenti præjudicat,ſi ipſe aſſereret ob tale factum ab eo commiſſum pœnam mereri cùm non ſit in poteſtate confitentis facere delictum vbi

verè,

verè,& realiter non eſt delictum,& ipſum mereri pœnam vbi non meretur Crauet.*conſ.29 n.2. conſ.93.n.1.* Bertazzol.*conſ.11.n.2.conſ.26.n.7. vol.1.* quod eſt notandum quia ſæpè habeas in facto.

2 Et in tantum eſt verum,vt iſto caſu non requiratur reuocatio dictæ confeſſionis,neque quòd ipſe alleget errorem,Boſſ.*in.de confeſſ.num.70.*de communi,Paler.*conſ.185.num.3.* & poſt iſtos Claud.Bertaz.ad patrem *conſ.59.lit.A,vol.1.*

2 Imò Aduertat Aduocatus. quod ſi non fuerit confeſſio falſa in totum, ſed in parte, adhuc non conſtet de veritate alterius partis,præſumatur falſa in totum. Socc.ſen.*conſ.82.num.2,lib.3.* quem ſequitur Dec.*conſil.536.n.10.*Alciat.*de præſumpt.reg.21.n.3.*Herculan.*de proban.neg.n.198.*Maſcard.*de probat.concl.384. n.2.* vbi de communi,& ibi concordantes allegat,Baiard.*q.55. n.51.*vbi loquitur etiam ſi confeſſio falſa in parte eſſet jurata, quòd adhuc Iudex de facili crederè debeat, quòd ſit falſa in totum.

3 Et ob id, ſi carceratus fateatur occidiſſe hominem proditoriè,vel mediante pecunia, & reperiatur viuus ille, quem trucidaſſe affirmauit, talis confeſſio tanquam falſa in nihilo nocet confitenti,text. *in leg.inde Neratius.§.fin.& leg.ſeq.ff.ad leg.Aquil.*Maſc.*in rubr.C. de proba.n.118.& in Pract. §. poſtquam n.7.in §.4.n.28.* Foller.*in Pract.in verb.& ſi confitebuntur,n.36.* Moder. Rom.*q.81. n. 24.* vbi reddit bonam rationem, quia ſi non nocet confitenti, quando non conſtat de delicto, multo minùs debet nocerè;quando conſtat de non delicto,Hercul.*de negat.n.198.*Alex.Striat.*in Pract. indic. cap.19.n.16.*quæ opinio in jure veriſſima eſt.

4 Quod eſt verum nedum ante ſententiam,ſed etiam ſi conſtet de veritate confeſſionis poſt ſententiam, vt ſit conſulendus princeps ſuper innocentia dict. falſæ confeſſionis,text.*in leg.1 §.ſi quis vltra ff. de qu.* & ibi communiter Doct. Bald. *in l.1. n.102.C.de confeſſ.*vbi Salic *n.23.& ſeq.*Brun.*de ind.p.2.q.6. n.15.* Mod.Rom. *q.11.n.20.q.81.n.25.*Maſcard.*de probat. concl.313.n.26.* vbi alios allegat.Ant. de Canar. *de excuſat.in fin. verſ. cùm ergo ſit probatum,* Bertazzol. *conſ.95.nu.13.in fin. lib. 1.* vbi firmat, quòd vbi conſtat de innocentia rei, omnes admittunt,ipſum eſſe liberandum non obſtantibus ſexcentis confeſſionibus.

In tantum, quòd judex tenetur ex officio illum liberare, etiam quòd ipſe non alleget errorem neque inſtet pro abſolutione, Mod. Rom. *qu.81.n.25.verſ.& propterea.*

5 Sed bene verum eſt,quòd, ſi non conſtet de errore vel de veritate contraria confeſſioni,vt ipſa confeſſio præſumatur vera & non falſa. Bald.*in l.1.nu.23. C.de confeſſ.*Marſil.*in §.2.q.n.32.in pract.*quia nemo præſumitur,ſeipſum odio habere,& ob id ſe indebitè inculpare,Brun.*de indic.p.2.q.6.n.15.* Mod.Rom.*q.81.n.23.* Bertazz.*conſ.214.n.17.lib.2.*prout etiam dicimus,quòd in dubio non præſumitur erronea confeſſio niſi probetur error,latè Maſcard.*concluſ.378.n.5.*vbi concordantes allegat.

6 Et talis confeſſio,etiamſi fuerit extrajudicialis,ſi redundet in damnum,diceretur ex illa vna jactatione,& gloriatione confitens puniri, Marſil. *in leg. de minori n.32.ff.de q.*Menoc.*caſ.331.de arbitr.lib.1.* Baiard.*q.55. n.3. in fin.* ſed tantùm puniatur pœna extraordinaria, Maſcard.*de probat.concl.498.num.6 & ſeq.*Petr.Caball. *caſ.71.n.9.& ſeq.* vbi plus firmat, quòd aliqui tenent. quòd pro dicta jactatione poſſit puniri, licèt fuerit tortus, & ſubſtinuerit, quamvis ipſe dicat numquam vidiſſe practicari talem opinionem poſtquam fuerit tortus, & ſuſtinuerit, & quòd pro tali gloriatione puniri poſſit pœna extraordinaria,Caual.*de brach.reg. p.3.num.101.*

CAPVT X.

Confeſſio an ex capite erroris reuocari poſſit & quomodo.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio quamvis judicialis,& ſpontanea,docto de errore,poteſt reuocari, etiam ſi fuerit jurata, repetita,geminata,& ratificata.*

2 *Item ſi fuerit præfixus terminus confitenti ad deliberate reſpondendum, & non ſolum poteſt reuocare incontinenti,ſed etiam ex interuallo.*

3 *Item poteſt reuocari in criminalibus, docto de errore, poſt ſententiam,in cauſa appellationis.*

4 *Confeſſio facta præcedentibus legitimis indiciis,ſponte an admittat reuocationem.*

5 *Reuocatio confeſſionis an admittatur, quando emanauit, præcedente alia confeſſione extrajudiciali.*

6 *Confeſsio reuocari etiamſi fuerit ratificata extra tormenta.*

7 *Iudex debet confitenti præfigere aliquem breuem terminum, ad allegandum quicquid vult & poteſt contra ſuam confeſsionem.*

8 *Confeſsio poteſt excuſari,declarari, & interpretari per confitentem etiam ex interuallo.*

9 *Confeſsio poteſt prætextu erroris reuocari,etiamſi fuerit per fiſcum acceptata.*

10 *Confeſsio facta ſub ſpe gratiæ,an poſsit reuocari.*

11 *Confeſsio facta abigno ante,etiamſi in iure conſiſtat, an poſsit reuocari.*

12 *Confeſsio facta reſultans ex contumacia quomodò poſſet reuocari.*

QVoniam contingit, quòd vel ex nimia diligentia judicis, vel ex animi imbecillitate rei, multoties extorquetur confeſſio quæ erronea eſt;Ideo Aduocatus debet inuigilare ſuper reuocatione dictæ confeſſionis & habet regulam pro ſe,† vt confeſſio, quam- 1
vis judicialis,& ſpontanea, poſſit docto de errore reuocari,quandocumque,ſecundùm communem opinionem,de qua teſtatur Boſſ.*in tit.de confeſſ. num.6.* Clar. *quæſt.55.num.18.& qu. 65.in prin.* vbi ideo monet judices, vt tali confeſſo aſſignent terminum ad ſe defendendum ne indefenſus condemnetur,Farin *conſ.13. n.13.*poſt alios quos allegat,dicit,quòd quælibet confeſſio judicialis, & acceptata, vel ſcripta in aliquo libro,docto de errore,poteſt reuocari,*in conſ.16.n.1* vbi etiam de communi Hier.Hiſp.*in tract. com.contra com. q.652.num.4.*

Et quamvis etiam confeſsio fuerit jurata. docto de errore,reuocari poteſt,& reuocata,confitenti non nocet,Ant.Gomez.*tit.de delict.c.1.ſub num.* 66. Maſcard. *concluſ. 345.num.59.* Franc.Perſonal. *de indic.& tort. num.31.*Honded.*conſ.102.num.42. volum. 2.* Baiardus *q.55.n.61.& ſeq.*vbi reddit illam rationem,quia nemo poteſt ſuis defenſionibus renunciare,cùm non ſit dominus membrorum ſuorum:Petr.Caball.*dict.caſ.186. nu.2.& de com.*teſtatur Hier. Hiſpan.*in tract.com.contra com.qu.652.n. 1.* & quamvis reus ſub quacumque verborum forma jurauerit, vt, ſi non ſolùm ſimpliciter jurauerit;ſed etiam ſi jurauerit,plenam, & meram veritatem ſuper contentis in inquiſitione dicere, vt de communi poſt alios,quos allegat, teſtatur Moder. Roman.*in q.81. n.319.* vbi tamen allegat contrarium tenentes.

Imò,etiam ſi confeſsio fuerit repetita,geminata,&

ratificata, vt adhuc, conſtito de errore, non noceat, cùm poſſit reuocari, de æquiori. & magis communi teſtatur Ant.Gabr. *lib. 1. tit. de confeſſ. concluſ. 5. verſ. contra tam tamen opinionem*, Clar. *q. 64. verſ. ſin. autem reus. in fine*, Gram. *vot. 10. n. 33.* Mandol. ad Rom. *conſ. 346. n. 9. lit. F*, vbi de magis communi, Cart. *de interrog. reis li. 4. cap. ... n. 25.* vbi de communi, Hond. *conſ. 112. n. 43. volum. 1.* vbi de magis communi, Maſcard. *de probat. concluſ. 353. nu. 26. & ſeq.* Petr.Cabal. *dict. caſ. 186 n. 2.* Baiard. *quæſt. 72.* Caualc. *de brach. reg. par. 3. ſub num. 204. verſ. nihilominus*, vbi de communi. Et licet nonnulli voluerint confeſſionem geminatam, & ratificatam non poſſe reuocari, quos refert Moder. Rom. *in q. 81. num. 325.* Tamen non eſt recedendum à prima opinione, tanquam magis communi, licet verè difficiliùs reuocetur, quàm confeſſio non geminata, neque deliberata, Felin. *in cap. cum venerabilis, num. 6. de accuſ.* Franch. *in cap. 1. num. 2. de accuſ. in 6.* Auguſt. ad Ang. *de Maleſic. in verb. & in termino defenſionis num. 2.* quia tunc non ſufficeret probare errorem confeſſionis, ſed etiam teneretur probare, quare confitens motus fuit ad ſic confitendum, Franc. *in d. c. 1. n. 2. verſ. 3. limita*, de quo latè dicam *in ſequenti capitul.*

2 Ac etiam poterit reuocari, ſi fuerit ſtatutus terminus confitenti ad deliberatè reſpondendum. Gramm. *vot. 16. n. 12. & ſeq.* vbi dicit, quòd ita ſeruatur in practica, licet habeat contradictores Ant.Gabr. *tit. de confeſſ. concl. 5. in fin.* vbi teſtatur de magis comm. opin. ac etiam magis communem, & æquiorem dicit Baiard. *quæſt. 55. num. 53. & num. 98.* Dummodo tamen in ſpecie exprimatur cauſa erroris, & non ſufficiat allegare errorem in generè: vbi de magis communi etiam firmat Petr.Caball. *in d. caſ. 186. n. 3.* de veriori etiam teſtatur Hier.Hiſp. *in tract. com. contra com. q. 652. num. 2. & ſeq.*

Et poteſt reuocari nō ſolùm incontinenti, ſed etiam ex interuallo, in termino defenſionis: Ang. *de maleſic. in verb. comparent. inquiſit. n. 16.* Anchar. *conſ. 24.* Signorol. *conſ. 155. num 19.* & etiam poſt concluſum in cauſa, Marſ. *in §. 1. §. ſin. num. 93. de* Baiard. *qu. 55. num. 59. ſeq.* & quòd quandocumque etiam poſt concluſum in cauſa; & ante ſententiam, non obſtante juramento, poſſit reuocari, Caual. *de brach. Reg. p. 3. nu. 204. & 206.* & in quocunque tempore dicit Hier.Hiſpan. *in tract. com. contra com q. 652. n. 4.* vbi ſubdit, *docto tamen de errore*, Maur. Ant Macerat. *lib. 3. reſolut. 21. n. 1.* qui alios allegat, vt poſſit reuocari vſque ad ſententiam, quamvis fuerit jurata. Imò in continenti, antequam redigatur in ſcriptis, reuocari poteſt, etiam non docto de errore, vt poſt Alex firmat Baiard. *q. 55. n. 50.*

3 Ac etiam, docto de errore, poſſit reuocari in criminalibus poſt ſententiam, Guid. de Suzar. *de indic. & tor. num. 66.* Gram. *vot. 7. num. 2.* Foller. *de Pract. crim. in verb. & ſi confitebuntur, nu. 56.* vide latè Bero. *conſ. 202. num. 14. & ſeq. vol. 3.* Baiard. *q. 55. n. 57.* Adden. ad Farin. *conſ. 16. in lit. A*, vbi concordantes allegant, Caualc. *d. par. 3. num. 206.* vbi de communi: quamvis fuerit juramento vallata. Ac etiam poteſt reuocari in cauſa appellationis, Aret. *in cap. cùm dilectè, num. 25 de accuſat.* Foller. *in dict. verb. & ſi confitebuntur, n. 53.* Brun. *de indit. par. 1. q. 6. num. 14. & ſeq.* Baiard. *q. 55. an. 55.* Adden. ad Farinac. *in dict. conſ. 16. in lit. A, verſ. ſic pariter*, cum aliis adductis per d. Modern. Rom. *in q. 81. n. 328. & in q. 101. n. 151.* Imò etiam poſt executionem, Bero. *conſil. 201. n. 19.* Baiard. *conſ. 55. n. 58.*

4 Si verò confeſſio emanauerit ſponte & præcedentibus indiciis, aliqui voluerunt eſſe in arbitrio judicis admittere, vel non admittere reuocationem, conſiderando, an per calumniam petatur dicta confeſſionis reuocatio, vt per Aret. *in c. cùm dilectis, nu. 33. & ſeq. de accuſat.* Boſſ. *tit. de confeſſ. n. 79. & ſeq.* Et alij etiam tenuerunt partem negatiuam, vt nullo modo admittatur talis reuocatio, quos refert Mod. Rom. *in qu. 81. n. 331.* Bero. *conſ. 201. num. 5. volum. 3.* Baiard. *qu. 95. num. 73.* Tamen magis com. opinio eſt vt omnino Iudex debeat dictam reuocationem admittere, nec arbitrio ſuo remittatur etiamſi mille indicia contra confeſſionem extarent, vt teſtatur d. Mod. Rom. *in d. q. 81. n. 332. & 335.* Et hanc opinionem etiam ſequitur, & tutiorem dicit Petr. Caball. *in d. caſ. 186. n. 3. verſ. ſi tamen confeſſio*, & veriorem, & magis communem firmant eſſe Addentes ad Farinac. *in conſ. 16. in lit. C*, cùm ſæpiſſimè contingat reos plurimis grauari indiciis, & tamen non eſſe culpabiles, ac etiam ſponte confiteri delicta quamvis nunquam illa commiſerint, aut propter metum, aut propter naturæ imbecillitatem aut propter aliam cauſam, vt ad literam habemus *in l. 1. §. ſi quis vltro, ff. de q.* Sed aliqui firmant quòd, ſi præceſſerit alia confeſſio 5 extrajudicialis, non admittatur reuocatio confeſſionis, Maſcard. *de probat. concluſ. 350. num. 5.* Carrer. *in pract. crimin. in primo Tract. de appel. §. 3. caſu, n. 20. & 23. in fin.* Quam opinionem dicit Modern. Rom. *q. 81. n. 336.* apud ſe eſſe dubitabilem: & latè Petr. Caball. *in dict. caſ. 186. num. 6.* contrariam opinionem tuetur, & dicit, quod Doctores allegati per Carrer. pro contraria opinione illam non probant; & ibi ipſe ſuſtinet hanc opinionem, dummodo probetur, per reuocationem facientem, error: & quòd Ang. *de maleſic.* teſtatur ita diſtinctè vidiſſe ſeruari, prout etiam ipſe Petr. Caball. vidit non ſemel ſeruari, & quòd Doctores adducti pro contraria opinione loquantur, quando nihil aliud probatur per reuocantem confeſſionem.

Quod dictum eſt de reuocatione confeſſionis, procedit etiam in confeſſione extorta per torturam, & 6 deinde ratificata, Boſſ. *tit. de confeſſ. num. 59. & 60. & ſub num. 79. & tit. de tortur. n. 49.* Clar. *q. 55. n. 18. & qu. 63. num. 44.* vbi inſtruit judicem † quòd confitenti præ- 7 figat aliquem breuem terminum, puta duorum, vel trium dierum ad producendum, & allegandum omnes ſuas defenſiones, quas facere intendit contra ſuam confeſſionem cùm alias non poſſet, tanquam indefenſus condemnari, & ibi multos allegat, & latè ſequitur Petr. Caball. *caſ. 186. nu. 4.* vbi ſubdit quòd procedat, licet talis confeſſio fuerit pluries ratificata, & jurata, & quòd in practica hanc opinionem ſæpius vidit obſeruari. Sed hoc verum eſt, quòd tali caſu non admittitur reuocatio confeſſionis, niſi docto de errore, Iul. Clar. *q. 55. in fin. & q. 64. n. 43.* vbi ſubdit, quod docto de errore erit abſoluendus, aliàs condemnandus, niſi de errore docuerit, & quòd confeſſio facta in tortura, & poſtea ratificata, non poſſit reuocari niſi docto de juſta cauſa reuocationis, latè poſt alios quos allegat Caualc. *de Brach. reg. p. 3. num. 186. & ſeqq.* vbi ſubdit niſi emanauerit confeſſio non præcedentibus legitimis indiciis: quia admitteretur reuocatio, etiam ſi indicia ſuperueniant & docto de cauſa reuocationis, inquiſitus nullo modo puniri poterit, Iul. Scarlat. *conſil. 112. tom. 1. crimin.* quando præceſſerint indicia. ſi verò non præceſſerint indicia abſque alia reuocatione non noceret confitenti, Caualc. vbi ſuprà, & dicam infrà latè.

Et multo magis poteſt per confitentem confeſſio 8 excuſari, declarari, & interpretari, etiam ex interuallo, Marian. Soc. *in cap. qualiter, & quando el 2. num. 1005. & n. 1009. & ſeq. de accuſ.* Foller. *in pract. crim. in verb. & ſi confitebuntur, num. 128.* Bertazzol. *conſil. 54. num. 3. verſ. 460. n. 11. conſ. 508. n. 10.* vbi dixit, quòd quis confeſſionem dubiam poteſt declarare atque etiam interpretari non docto de errore, cùm confeſſione dubia ad fauorem confitentis ſit omnino interpretanda, Baiard. *q. 55. n. 63.*

Ac etiam confeſſio prætextu erroris poteſt reuocari 9 licèt per fiſcum fuerit acceptata, quicquid aliqui dixerint in contrarium, vt de veriori, & magis practicata

opinione

opinione teſtatur Farin. *q.81.n.323.* Caual. *de brach.reg. part.3.n.204.verſ. quinimo*, Baiar. *q.55.n.52.* dicit, quod, ſi non fuerit acceptata, poſſit reuocari, ſed oporteat docere de errore.

10 Nec non confeſſio facta ſub ſpe gratiæ poteſt reuocari, niſi in ea confitens perſeuerauerit, vt poſt Pariſ. de Put. *in verſic. ſequitur quæſtio quotidiana de ſyndic.* Monticell. *in pract.crim.reg.20.n.9.* Baiard. *qu.55.n.65.* Quod tamen ego non admitto, ſed quòd poſſit reuocari etiam poſt ratificationem, dummodo doceatur de errore, & *ſub num.69.* quærit quid in confeſſione facta in precibus, libello, poſitionibus, exceptionibus, & capitulis poſt Maſcard. *de probat.concl.268.*

11 Ac etiam poteſt reuocari confeſſio facta ab ignorante, etiam ſi conſiſtat in Iure, ſi fuerit error, qui remoueat intelligentiam confitentis, Honded. *conſ.102. num.147. vol.1.* vbi allegat Bald. *in conſ.59.lib.1.* & Menoch. *conſ.191.n.68.& ſeq.lib.2.*

12 Si verò confeſſio emanauerit in contumaciam, vigore ſtatuti, tunc confitens non audiretur, niſi eſſet à Principe reſtitutus, vt poſt Bellam. & Sfor. Odd. Canalc. *de Brach.reg.p.3. num.205.* de quo dicam *in 2. lib.*

Ac etiam in hominibus facinoroſiſſimis parum prodeſſet reuocatio confeſſionis. Boſſ. *tit. de confeſſ.* Foller. *in verb. & ſi confitebuntur*, Lanfranc. *in tit. de confeſ. verſ. quæritur n.55.* Farinac. *q.38.n.100.& ſeq.* poſt iſtos Caualc. *de Brach.reg.p.3.n.205.*

CAPVT XI.

Confeſſio per quem poſſit reuocari.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio, ſiue ſponte ſiue in tormentis facta debet reuocari per ipſum confitentem, vel per procuratorem ſpeciale mandatum habentem.*

2 *Item poteſt reuocari per patrem, vel per alios conſanguineos etiam inuito confitente.*

3 *Confeſſio filij poteſt reuocari per patrem.*

1 Licet aliqui voluerint, quòd confeſſio debeat reuocari, ſiue fuerit ſponte facta, ſiue in tormentis per ipſum confitentem, vel per procuratorem ſpecialem, & non per alium qui de facto proprio confitentis non poteſt eſſe informatus, vt colligitur ex Gram. *in vot.16.num.14.verſic. nec militaret*, quem refert, & ſe-
2 quitur, Petr. Caball. *conſ.186. num.7.* † Tamen veritas eſt, quòd poſſit reuocari, allegari, & probari per alium, etiam inuito confitente, & præſertim à patre vel ab aliis conſanguineis, Alber. *in l. 1. §. Antonius Seuerus n.1.verſ. niſi ipſe, vel alius ff. de q.* Marc. Soc. *in cap. veniens num.239. de accuſat.* Foller. *in verb. & ſi confitebuntur numero 40.* Modern. Rom. *q.81. num. 329.* vbi dicit etiam, quòd poſſit per patrem reuocari, & poſt Bald.
3 Baiard. *queſtione 35. numero 56.* † dicit, quòd poſſit confeſſionem etiam filij ſpurij reuocare, & ibi Hier. Giach. *in lit. I*, reddit rationem, quia cauſa dicitur communis cum ipſo patre, quamvis filius ſit ſpurius.

CAPVT XII.

Confeſſio quomodo reuocetur, & quomodo ſit probandus error.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio in dubio præſumitur vera, & non erronea.*

2 *Reuocatio confeſſionis ſimpliciter facta non tenet, ſed debet adijci, quòd confeſſio fuerit per errorem facta, & iudex tenetur dare terminum confitenti ad probandum errorem, & admittere articulos, nec non tenetur adducens errorem allegare cauſam erroris confeſſionis, & deinde dicere de errore.*

3 *Confeſſio minoris reuocatur, etiam non docto de errore.*

4 *Reuocatio ſimpliciter intentata, abſque obligatione de probando errore, ſi deinde per teſtes fuerit probata innocentia, debet abſolui inquiſitus.*

5 *Error confeſſionis non poteſt probari per torturam, ſed eſt probandus aliunde.*

6 *Error confeſſionis an plenè, vel per coniecturas ſit probandus.*

7 *Error confeſſionis eſt allegandus, ac etiam eſt allegandа, & probanda cauſa talis erroris.*

8 *Error confeſſionis debet eſſe talis, qui cadat in latam culpam.*

9 *Error confeſſionis ſi fiat reuocatio incontinenti non debet deduci neque probari, & quomodo in propoſito intelligatur reuocatio incontinenti.*

10 *Error confeſſionis debet probari, quando confeſſio fuerit per partem acceptata.*

11 *Confeſſio ſi referatur ad aliquam ſcripturam, debet doceri de errore per dictam ſcripturam relatam.*

12 *Confeſſio extraiudicialis non requirit reuocationem, cum expreſſione cauſæ erroris, ſed ſufficit, quod ſimpliciter reuocetur.*

Caueat Aduocatus in hac quæſtione, quaſi adſit conclusio contra reum, vt confeſſio in dubio præſumatur vera, & non erronea, Aret. *in c. cum dilecti, num.27. in fin. & num.28. de accuſat.* Ang. *in l.1.nu.7. C. de confeſſ.* Brun. *de indicijs par.2.num.12.q.9.* Foller. *in pract.crim.in verb. & ſi confitebuntur, n.39. & 86.* Mod. Rom. *quæſt. 81. num.337.* vbi de communi, Maſcard. *de probat.concl.350.n.6.in fin.& n.7.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi, Cartar. *de interrog.reis lib.4. c.2. num.27.* vbi dicit; quòd ita tenent omnes Brun à Sol. *in ſuo compendio, verſ. confeſſio præſumptionem inducit.* Petr. Caball. *caſ.186.n.7.in fin.n.9. Cent.2.* Baiard. *q.55. num.70.* 1

Et ideo ſit cautus Aduocatus, vel cauſæ defenſor, vt deducat in actis confeſſionem fuiſſe factam à dicto carcerato per errorem; & ad tollendas omnes diſputationes, curet, vt talis declaratio fiat per ipſummet confitentem, quia ſi reuocatio confeſſionis fieret ſimpliciter, non erit reuocans audiendus, Gram. *vot.7. in princ. & num.1.& ſeq.* Carrer. *in pract.crim. §.11. excuſat. ignorantia, n.24.* Boſſ. *tit. de confeſſ. nu.64.65. verſ. eſt etiam* Petr. Cabal. *dict. caſ.189.num.9.* Et iudex tunc tenetur dare terminum eidem reo ad faciendum ſuas defenſiones, Iul. Clar. *q.65. in princ.* Petr. Caball. *dict. caſ.186. in princ.* & ob id, ſi iudex recuſaret præfigere dictum terminum, grauaret reum, & ſucceſſiuè eſſet locus appellationi. Sed pro Aduocato erit practica, vt non citet ad dicendum contra articulos, neque illos exhibeat ſuper probando errore, niſi priùs reus dicat, 2

Google

quòd licèt ipſe faſſus fuerit feciſſe tale homicidium, vel dediſſe tale mandatum, tamen confeſſio fuerit, & ſit erronea, ob talem cauſam, & ipſe vult probare, ſe non feciſſe tale homicidium, neque dediſſe tale mandatum, & tali cauſa; aliàs, niſi facta dicta declaratione, articuli non poſſunt admitti, vt bene docet Caualc. *de brach. reg. p. 3. n. 185.* & ita obſeruatur in practica licèt pauci his temporibus illam ſciant, & obſeruent, ob calamitatem temporum.

Nec non, etiam poſtquam allegauit errorem, curet dictum errorem probare, quia non ſufficeret ſola allegatio erroris, & ſola confeſſionis reuocatio, niſi etiam probaretur error, Petr. Caball. *d. caſ. 186. num. 9.* & alij allegati in principio iſtius quæſtionis. Et error probatur quando deducitur aliter rem ſe habere, Alex. *conſil. 102. vol. 1.* Roland. *conſ. 69. nu. 48. vol. 3.* Crauet. *conſil. 157. n. 7. conſ. 188. nu. 9.* Marc. Ant. Macerat. *lib. 3. reſolut. 21. nu. 3.* & procedit etiam ſi agatur de facto proprio, Crauet. *dict. conſ. 157. num. 8. dict. conſ. 188. num. 10.* Natt. *conſ. 630. n. 11. & conſ. 674. n. 13.* Farin. *q. 81. n. 343. & ſeq.* Macerat. *d. reſol. 21. n. 3.* vbi in caſu ſuo fuit probatum aliter rem ſe habere per quoddam boletinum, & quòd poſſit etiam probari per teſtes, ibi Macerat. *n. 11.* & latè Maſcard. *de prob. concl. 636.*

3 Niſi tamen ageretur de confeſſione minoris; quia aduerſus confeſſionem minori reſtituitur, etiam non docto de errore, cùm ex ea dicatur læſus, & ſic reſtituitur in integrum, abſque eo quòd doceat de errore, Ang. *in leg. certum, §. in pupill. ff. de confeſſ.* vbi reputat hoc eſſe valde notabile, & quotidianum, & ſequitur Alex. *conſ. 115. n. 6. lib. 3.* ſubjungens iſtud ſolum ſufficere ad defenſionem minoris, & Add. ibi allegant concordantes. & Car. *in § animaduertendum, n. 10.* etiam alios citat, & ſequitur Hier. Giach. ad Iul. Clar. *q. 55. in lit. F. in princ.* Hond. *conſ. 102. n. 5. vol. 2.*

4 Ac etiam ſi Iudex admitteret reuocationem confeſſionis abſque illa oblatione de probando errorem, quia in hoc errauerit; ſi tamen reus fuit admiſſus ad probandam ſuam innocentiam per teſtes, & illam probauerit, deberet abſolui, Boſſ. *tit. de defenſ. reor. num. 4. verſ. 3. debet, in fin.* & ſequitur Petr. Caball. *in d. caſ. 186. num. 11.*

5 Et error confeſſionis non erit probandus per torturam ejuſdem confitentis, neque Iudex debet, reuocata confeſſione, ponere reum ad torturam, tanquam varium cùm habita confeſſione aliud quærendum non ſit. Boſſ. *tit. de confeſſ. n. 65. & ſequent. & ſub nu. 80. verſ. ſi tamen re vera*, licèt aliqua in contrarium adduxerit *ſub nu. 79. verſ. ſed difficultas eſt*, Clar. *quæſt. 55. verſ. fin.* Claud. Bertaxzol. ad Patrem *conſ. 103. in lit. C, verſ. in re noſtra*, Mod. Rom. *quæſt. 81. num. 342.* vbi dicit, quòd ipſe fatuum reputaret Iudicem, qui confeſſum ad torturam poneret. Caual. *de brach. Reg. p. 3. num. 225. in fin.* latè Petr. Caball. *d. caſ. 186. nu. 6. & 7.* vbi tamen videtur diſtinguere, & benè inter confeſſionem extortam metu torturæ & confeſſionem ſpontaneam, vt in primo caſu reus negando delictum jam confeſſum torqueatur; in ſecundo vero caſu non admittatur ſimplex reuocatio confeſſionis, cùm in primo non remaneat plena probatio, niſi ſecuta ratificatione: in ſecundo verò caſu ſpontaneæ confeſſionis adſit ex ea plena probatio, cui ſtandum erit, niſi probetur contrarium.

6 Sed erit probandus error plenè, vt per Boſſ. *tit. de confeſſ. nu. 59. & ſeq.* vbi alios allegat; Sed caueat Aduocatus ne decipiatur in hoc procuratore Fiſcali quòd ob id ſit probandus error plenè per teſtes deponentes de directo contra dictam confeſſionem: quia, ſatis erit, quòd error confeſſionis probetur per conjecturas præſumptiones, & indicia, per illam regulam ſatis tritam, quæ ſe habet; *Præſumptiuam probationem pro plena, & concludenti probationi fauore defenſionis eſſe habendam* Crauet. *conſ. 2. num. 16.* Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 3. num. 50. præſumpt. 48. num. 8.* Maſcard. *de probat. concl. 904. n. 16.* latè Eugen. *conſ. 31. n. 52.* Hondéd. *conſ. 112. n. 28. conſ. 100. num. 32. lib. 1. conſ. 87. n. 33. lib. 2.* Et in terminis, quòd error confeſſionis probatur indiciis, & conjecturis, Bald. *in leg. fin. n. 2.* vbi Salic. *n. 2. C. de prob.* Bald. *in l. error, poſt num. 12. C. de iuris, & facti ignor.* Claud. Bertaz. ad Patrem *conſ. 103. in lit. C, verſ. error potero*, vbi præcipuè hoc admittit in tribus caſibus, & primò in confeſſione emanata per torturam. 2. quando reus ex judicis multiplici & intricata interrogatione facile potuerit errare. 3. in confeſſione ruſtici, Add ad Farin. *conſ. 19. in lit. N. in fin. & in conſ. 6. in lit. O. in fine.* referunt dictam opinionem, Claud. Bertaz. & illam ſequuntur Bertaz. *conſ. 162. nu. 9. in fin. & num. ſeq.* vbi ponit plures modos probandi errorem confeſſionis per præſumptiones, & conjecturas. Claud. Bertaz. *ad dict. conſ. 103. in lit. C*, ad quem Moderni ſe remittunt, & præcipuè Petr. Caball. *d. caſu 186. n. 10.* naiard. *q. 55. num. 54.* Adden. ad Farin. *conſ. 19. in lit. M, & conſ. 6. in lit. O.*

Et licèt inter Doctores oriatur aliqua difficultas, an 7
requiratur, quòd non ſolùm allegetur error confeſſionis & ille probetur, ſed etiam probetur cauſa dicti erroris: nempe ex qua cauſa motus fuerit ad ita per errorem fatendum, & tamen concludunt, quòd ſi agatur de confeſſione emanata, non propter iracundiam, ſed deliberatè in concernentibus factum proprium, ſine tortura, tunc arctetur reus ad probandum rem aliter ſe habere, nec non ad probandum cauſam dicti erroris, Franc. *in cap. 1. num. 2. de accuſ. in 6.* Aret. *in cap. cùm dilecti, n. 29. de accuſ.* vbi de communi; Abb. *in c. fin. ſub num. 22. extra de confeſſ.* vbi ſubdit; quicquid forſan ſecus ſit in confeſſione facti alieni, Ant. Colomb. *in tract. proced. in cauſ. crimin. art. 22.* Carrer. *in pract. in tract. de appell. §. tertius caſus, n. 23. in fin.* qui loquitur in confeſſione extorta per torturam, & ratificata. Franc. Perſon *de indic. & tort. num. 81.* ſecus verò in confeſſione extorta per torturam, quia etiam quòd fuerit ratificata poteſt reuocari, etiam non probata cauſa erroris, ſed ſufficit probare errorem, vel rem aliter ſe habere; vt bene, & latè tradit Aret. *in dict. c. cùm dilecti, n. 29. verſ. tu vero conſideras*, juncto verſ. *& licet ipſe, & num. 30. verſ. primo caſu, extra de accuſ.* vbi firmat, quòd hæc declaratio habet in ſe magnam æquitatem; quamvis aliqui ex Doctoribus ſuprà adductis loquantur generaliter etiam in confeſſione emanata per torturam; & Aretini declarationem ſequitur Farin. *in q. 81. n. 346. & Add. ad eum in conſ. 16. in lit. B.* Caualc. *de Brach. reg. p. 3. num. 208.* vbi ſubdit, quòd poteſt allegare cauſam erroris, quæ poſſit ſtare cum dicta confeſſione: vt ſi dicat, *confeſſum fuiſſe, propter timorem torturæ, vel oblivionem, vel quia neſciebat quid diceret, vel quia mentem ſuam ira turbauit, & impediuit*: quas excuſationes dicit eſſe veriſimiles: vbi tamen admonet judices ad ſubornationem teſtium bene vſitatam in hac ſpecie reuocandæ confeſſionis, & ob id dicit, non poſſe teſtem ex interuallo reuocare confeſſionem, niſi depoſuerit cum tortura.

Sed etiam caueat Aduocatus, quòd deducat talem 8
errorem, ſeu cauſam erroribus, quæ cadat in latam culpam: cum non ſufficiat quilibet error, nec quælibet cauſa erroris. Aret. *in c. cum dilecti, n. 74. in fin. de accuſ.* poſt Bart. & Paris de Puteo, *de ſyndic. in verb. tortura, c. 7. n. 5.* poſt Bald.

Ac etiam Doctores dedocent, quòd ſi fiat reuocatio 9
confeſſionis incontinenti, tunc non ſit neceſſe probare errorem confeſſionis, quando ſponte fit, *gl. in c. ſi. in verbo iuſta cauſa, in fin. de iureiur. in 6.* Marin. Socin. *in cap. qualiter, & quando. il 2. n. 1005. de accuſ.* vbi dicit, incontinenti fieri, nedum, antequam confeſſio redigatur in ſcriptis, ſed etiam, ſi poſtquam fuerit redacta in ſcriptis,

Digitized by Google

ſcriptis, Incontinenti fiat, vel Judicis arbitrio temittatur ex quantitate temporis, & ex qualitate facti intricati, licèt videatur, quòd Doctores magis concurrant, incontinenti dici, antequam fuerit redacta in ſcriptis, Mill. *in pract. fol. 66. n. 87. verſ. dic, quod co feſſio.* Alex. Stiat. *in pract. iud. cap. 19. n. 60. & ſeq.* vbi concordantes allegat, Boſſ. *tit. de confeſ. num. 63.* Et tunc faciat ſolùm indicium ad torturam contra confitentem, vt poſt Foller. & Marſ. in locis per eum alleg. firmat Caualc. *de Bracc. reg. p. 3. num. 226. in fin.* & ſubdit, *Si vero fiat ex interuallo, & reuocetur tempore defenſionis, erit audiendus*, & idem dicit eſſe in confeſſione extorta metu tormentorum, vt ſufficiat ſola reuocatio ante ratificationem ad impediendam condemnationem, *in dict. 3. par. num. 205. in fin.* poſt Tindar. *de teſtib. cap. 4. num. 3.* qui loquitur, tam de reis, quam de teſtibus.

10 Niſi tamen fuiſſet confeſſio acceptata à parte, & ſi reuocetur, indiget probatione erroris, Maſcard. *de prob. concl. 350. n. 11.* & de communi teſtatur Claud. Bertaz. *ad conſ. patres 103. in lib. C.* & ſequitur Moder. Rom. *in q. 81. n. 349.* Quæ declaratio non video, quomodo in criminalibus verificari poſſit ſine deſtructione quarumcumque limitationum, quod ſemper fiscus, habita confeſſione, illam expreſſe acceptet.

11 Si verò confeſſio fuerit relatiua ad aliquod inſtrumentum, vel ſcripturam, ſeu epiſtolam, in quibus appareat contrarium ejus, quod reus faſſus fuit, vel non tantùm, quantum in confeſſione continetur, ſatis dicitur probatum fuiſſe errorem, abſque alia extrinſeca probatione, Bertaz. *conſ. 53. num. 1. & ſeq.* vbi concordat, allegat *conſ. 109. num. 13. conſ. 242. nu. 16. & ſequ. eius lib. 1.* & detecta falſa confeſſione in parte, in totum erit præſumenda falſa & erronea, vt dixi ſupra in hac Defenſione.

12 Confeſſio autem extrajudicialis, ſi fuerit reuocata, non requiritur, vt in eius reuocatione allegetur cauſa erroris, neque etiam probetur error ſed ſufficiat, quòd ſimpliciter reuocetur, vt non faciat indicium ad torturam, Doct. adducti per Iul. Clar. *quæſt. 21. n. 19.* Natt. *conſil. 6. num. 4.* Roland. *conſil. 31. num. 17. lib. 3.* vbi de communi, adducti per Hier. Giach. ad Clar. *dict. q. n. 21. in lit. B*, Blanch. *in reg. fin. n. 209. ff. de quæſt.* licèt Anton. Gomez *tit. de delict. cap. 13. num. 8.* contrarium teneat, & Iul. Clar. *dict. quæſt. 21. num. 19. in fin.* Sed Baiard. ibi *num. 124. & ſeqq.* videtur diſtinguere inter reuocationem confeſſionis factam ante cœptum inditium, & poſt cœptum indicium, vt in primo caſu poſſit reuocari, & reuocata non faciat indicium ad torturam, in ſecundo verò caſu, poſt cœptum indicium non reuocetur, niſi docto de errore.

CAPVT XIII.

Cauſæ iuſtæ, & legitimæ reuocandæ confeſſionis, quæ ſint.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa releuantes ad reuocandam confeſſionem.*
2 *Metus eſt cauſa releuans ad reuocandam confeſſionem, & qui metus eſſe debeat, & quomodo ſit probandus.*
3 *Ignorantia eſt etiam releuans ad reuocationem confeſſionis, & qualis eſſe debeat, & quomodo ſit probanda.*
4 *Obliuio eſt cauſa releuans reuocanda confeſſionis, & qualis eſſe debeat, & quomodo ſit probanda.*
5 *Ira eſt cauſa ſufficiens ad reuocandam confeſſionem, & qualis eſſe debeat, & quomodo ſit probanda.*
6 *Perſuaſiones ſunt quoque cauſa releuantes ad confeſſionem reuocandam & quales eſſe debeant, & quomodo ſint probandæ.*
7 *Practica in reuocanda confeſſione, & quomodo Aduocatus deducere valeat reuocationem confeſſionis.*

QVoniam In iſta Defenſione reuocationis confeſſionis conſiſtit quaſi vltima defenſio pro Aduocato in fauorem rei confeſſi, & ſuprà vidimus, quòd non ſufficiat ſola reuocatio confeſſionis, & allegatio erroris, ſed etiam requiratur probatio cauſæ dictæ reuocationis, quæ conſiſtit in vna ex infraſcriptis cauſis quæ ſunt metus, ignorantia, obliuio ira, fatuitas, mens non ſana, & perſuaſio, vt firmat Caualcan. *de Brach. reg. par. 1. num. 210.* Ideò videamus de ſingulis cauſis prædictis. 1

Et circa primam cauſam metus, caueat Aduocatus, vt deducat cauſam metus quæ ſit probabilis, & neceſſaria, & cadat in conſtantem virum, *l. 1. §. metus. ff. quod met. cauſ.* latè Menoch. *de arbitr. caſ. 136.* cùm metus ſit in tantis, vel futuri periculi cauſa mentis trepidatio, Azor. *in ſumma rub. quod metus cauſa*, nec metus per ratificationem tollitur, iuſta cauſa metus ſubſiſtente. Ac etiam caueat, quòd in confeſſione facta metu tormentorum, debeat in ſpecie, & in indiuiduo allegari metus, & non in genere, Boſſ. *titul. de confeſſ. num. 73. & ſeqq.* Maſcard. *de probat. concluſ. 354. & concluſ. 105.* latè Brun. à Sole *in dict. quæſt. 50. num. 180. cum plur. ſeq.* vbi concordantes allegat, Caualc. *de brach. reg. p. 2. num. 210.* 2

Nec non cum ipſo metu debet concurrere aliqua alia cauſa probabilis, nempe, vt veriſimile ſit, quòd per metum confeſſus fuerit: alioquin, ſi cum metu nil aliud concurrat, ſed ſolùm allegetur ab Aduocato, quòd reus propter metum faſſus ſit, poſſe torqueri tanquam varius, Boſſ. *de tort. nu. 46.* vel ſecuta ratificatione, nihil ſibi prodeſſet, niſi aliud deducat vnà cum ipſa allegatione metus Brun. *de indic. parte 1. q. 4. n. 4.* maximè quando confeſſio aliis indiciis coadiuuatur, Boſſ. *tit. de confeſſ. num. 80.* Marſil. *in pract. §. Quoniam, ſub num. 3. verſ. ſi autem appareat*, Caualc. *de brach. reg. p. 3. n. 111.*

Si verò cum metu deducta ſit aliqua cauſa, veriſimilis, & probabilis, tunc non debet torqueri. Sed practica eſt, quòd ponatur reus ad largam, & ſibi dentur defenſiones ad docendum de errore ſuæ confeſſionis, & illum probandum per teſtes, vel per indicia, vel per præſumptiones, & non per torturam, Boſſ. *tit. de tort. n. 78.* Ac etiam vt probet cauſam vel rem aliter ſe habere in parte, vel in totum; in totum, probando contrarium; in parte, quando qualificatè deliquit, vel ad neceſſariam defenſionem, Ant. Gom. *titul. de delic. c. 13. n. 26.* vel quòd ignoranter, aut non principaliter deliquit, & ſic per plus, aut minus, ſecundùm excuſationes poſitas Iul. Clar. *q. 64.* At ſi nihil probauerit, quod releuet, confeſſio rei firma remanebit, Brun. *de indic. p. 1. qu. 5. num. 4.* & poſt Bal. & Put. Caualc. *dict. par. 3. n. 212. de brach. reg.*

Et ſi non poteſt Aduocatus in totum, & clarè probare aliter rem ſe habere, vnà cum metu, ſaltem conetur confeſſionem dubiam reddere, ad euitandam condemnationem in pœnam ordinariam, vel ſolùm poterit reus ex dicta confeſſione turbida, & dubia effecta torqueri, vt latè poſt alios quos allegat, firmat Caualcan. *de Brach. reg. dict. par. 3. num. 213.* vbi ſubdit, quòd in iſta materia reuocationis confeſſionis æquiparantur confeſſio ſpontanea, & confeſſio extorta per torturam ratificata; & ideo idem ſit ſeruandum in vna quod in alia.

Circa ſecundam cauſam reſultantem ex ignorantia, Aduocatus deducat, reum confeſſum fuiſſe tale 3

delictum

delictum per errorem, & cauſa erroris eſt, quando quis eſt ruſticus, imperitus & homo prorſus rudis, quia os aperiat,& neſciat, quid dicat, tam pro ſe vel contra ſe & quòd peius eſt,velit teneri ſapiens & nedum abundet in ſuo ſenſu, ſed careat intellectu, & de iſta ignorantiæ cauſa Bart.Bald.& alij Doct.*in l. error C.de iur.& fact.ignor.* Et debet eſſe probabilis, & veriſimilis,qualis cadit in ruſticis minorib.& mulierib.in quibus à communiter accidentibus, & regulariter cadit ignorantia, Idemque erit in Vrbicis, qui ſemper domi commorati ſunt, & cùm ignaris diu conuerſati, & in agibilibus mundi ſunt ad inſtar aſini,vt bene explicat Caualc.*de B ac.reg.p.*3.*n.*214.

Ac etiam deducat, quòd agatur de facto alieno, in quo regulariter cadit ignorantia,text. *in l.qui in alterius locum,de reg.iur.*vel quòd agatur de facto antiquo, in quo etiam veriſimiliter cadit ignorantia, & oblinio,*l.verius de appell.*Soc.*reg.*219.220.*&* 221. Menoc. *de arbitr.caſu* 186.latiſſimè Maſcard.*de prob.concl.*879.*& concl.ſeq.* Sed caueat Aduocatus, ne ſit ignorantia craſſa, vel ſupina, *l. nec ſupina, de iur. & facti ignor.* Andr.Gail. *obſeru.*48.*n.*15.Nec ſit affectata. *c.eos clericos,de tempor.ord.in* 6.Iaſ.*in l.ſi quis ſeruus plurium §.ſi quis a te n.*6.*de leg.*1.latè Gab.*concl.*6.*tit.de iur.& fact.ignor.*Caual.*de Brach.reg.p.*3.*n.*215.

4 Circa tertium de obliuione, eſt dicendum idem, quod dictum eſt de ignorantia,vt per Socin. *reg.* 219. Maſcard.*de prob.concl.*650.*n.*5.*& ſeq.concl.*1122.*nu.*31. Buſſ.*in.de reſp.à reo faciend.n.*45. vbi teuuiſſiuè tradit eos in quibus cadit obliuio,Ioſeph Ludou.*concl.ſ.*58.*verſ.primus caſus*,Menoch *conſil.*243.*num.*41.*vol.*3.per quos habetur in quibus cadat obliuio, tam in teſtes, quàm in principalem, ſed deducat etiam Aduocatus ad fauorem inquiſiti, & confeſſi. quod ipſe eſt perſona ſimplex,& non ſagax, & verſutus: cùm in ſagace, & verſuto allegaret ignorantiam, ei non crederetur quia aut ſcit. aut ſcire præſumitur, *l. quod te,ff.ſi cert.pet.l.qui fundum,§.ſeruus ff.pro emptor.*Idemque erit dicendum de ſurditate, vel fatuitate, quas qualitates, etiam Aduocatus deducere valeat,ſed bene illas deducat per teſtes,vt excludatur ſurditas vel fatuitas affectata,quas multi confingunt,vt dicit Caualc.*de Brach.reg.p.*3.*num.*216.*& ſeqq.*vbi tamen ſubdit. quòd ſimiles fictiones aut verberibus,aut tortura,medentur, & ob id ipſe in facto pluries nouit,quod qui ante torturam ſurdi erant,per torturam audierunt, & muti fuerunt locuti,& immemores cœperunt recordari.

5 Circa quartum de ira, vulgare eſt, vt ira impediat animum ne quis verum cernere poſſit,*l.quicquid calore,ff.de reg.iur.*Et ob id confeſſio per iram facta poteſt reuocari,Rom.*ſing.*108.Foller. *in verb. & ſi confitebuntur,n.*17.*&* 136. Mod.Rom.*q.*81. *n.* 56. vbi alios adducit,& teſtatur de communi, & idem eſſe dicit in confeſſione propere, repentinè, ex abrupto, & non deliberatè emanata: Sed Aduocatus bene ſciat deducere iram in fauorem inquiſiti & confeſſi,vt tempore emanatæ confeſſionis eſſet ira accenſus, & deducat alias coniecturas,& præſumptiones, per quas coadiuuetur, quòd veriſimiliter ille erat tali ira accenſus,vt potuerit decipi,& fateri per errorem,quod ipſe non ſciebat neque fecit,cùm confeſſio per iram facta,ſi fuerit ratificata,ſoleat afficere, *c. ſi quis iratus* 2.*q.*3.Maſcard.*de prob.concl.*346.*n.*10. *& ſeq.* vbi dicit bene in propoſito,quòd iratus à furioſo non diſtat,& Horatius dixit: *Ira breuis furor eſt,animum rege*, &c. Caualc. *de Brach.reg.p.*3.*nu.*218. & quod requirebatur,vt probetur iracundia,Dero,*in c.at ſi clerici,n.*131. *de iudic.* Ac etiam requiritur, vt dicta confeſſio fuerit priùs reuocata, aliàs non audiretur,Dec.*in d.c.at ſi clerici,n.*131.Mod. Rom.*d.q.*81.*n.*58.

6 Circa 5. de perſuaſionibus,quis potuerit induci ad fatendum delictum, Aduocatus,vltra dictas perſuaſiones, aliquas alias coniecturas, vel præſumptiones adducat, vt quia eſſet fatuus, vel ſemifatuus, vel quòd fuerit pro ipſa confeſſione ei promiſſa impunitas, vel blanditiis, aut ſuggeſtionibus illicitis fuerit extorta confeſſio, aut impatientia carceris. aut tædio vitæ, ac etiam in totum, vel in partem conetur probare contrarium illius, quod ipſe faſſus fuit, cùm aliàs nemo præſumatur ſolis perſuaſionibus velle fateri delicta, vt bene explicat Caualcan. *de Brach. reg.d.parte* 3.*num.*219.

Et pro vera practica in iſta materia reuocationis tam vtili pro defenſione reorum, Aduocatus ſciat illam deducere,in qua verè multi decipiuntur,& ſic antequam deducat capitula ſeu articulos, prius deducat in actis, quòd etſi N.faſſus eſt tale delictum,& etiam illud poſtea ratificauit nihilominus errauit, & erraſſe dicit,& proteſtatur,verùm quia defenſionem ſuam citiùs parare nequiuit,nunc eſt paratus,& ſe offert probare per teſtes errorem ſuæ confeſſionis,& ſic ſemper priùs reuocet confeſſionem. Decian. *in c. at ſi Clerici, n.*131.*de iudic.*Mod.Rom.*q.*81.*n.*58. 7

Et præcipuè confeſſum fuiſſe metu tormentorum, 8
vel ignorantia,vel ira vel fatuitate,vel alia ſimili cauſa in ſpecie exprimenda: quia ſi ſimpliciter quis ex interuallo reuocaret ſuam confeſſionem, & non allegaret errorem,etiam in ſpecie, non audiretur, nec admitterentur articuli ad probandum contraria confeſſioni,ſine vlla erroris probatione,prout non audirentur ſi dicerent Aduocati, quòd talis confeſſus reuocat confeſſionem, & vult per torturam ſuſtinere contrarium,vt latè,& bene inſtruit & docet Aduocatos Caualc.*de Brach.reg.p.*3 *n.*223.Et ſemper probet contrarium in toto vel in parte per teſtes in cauſis ſupradictis, aliàs confeſſio confitenti noceret, & executioni demandaretur,idem Caualc.*d.p.*3. *num.* 212. *in fin. & num.*220.

CAPVT XIV.

Confeſſio extorta ſub ſpe gratiæ,vel impunitatis,an ſufficiat confitentem,& an iudex, vel Princeps teneatur illam ſeruare.

De iſtis duobus articulis latè ſuprà *in defenſ.* 20. *c.*24.*& c.*25.dixi,ideo remitto Aduocatum ad ea quæ ibi poſui.

CAPVT XV.

Confeſſio facta in gratia,vel in petitione veniæ,vel in compoſitione,an afficiat confitentem.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta in gratia non nocet confitenti, quoad pœnam,ſed ſolùm quoad torturam,niſi petita fuiſſet gratia,vt liberaretur reus à moleſtiis curia vel niſi Princeps reprobaret gratiam.*

2 *Veniam petens non dicitur fateri,niſi fuerit ſolemniter petita iudicialiter.*

3 *Compoſitio facta cum Fiſco,an inducat confeſſionem: Reſolutio eſt,vt ſi fuerit facta in caſu de iure tranſigibili non nocet componenti, & etiam ſi fuerit facta vt liberaretur à moleſtiis curiæ.*

4 *Confeſſio an inducatur ex narratis in precibus,in memoriali,in libello,in capitulis,poſitionibus,ſupplicationib. & exceptionibus, & an poſſit reuocari, remiſſiuè.*

In

1 IN iſta quæſtione inſurgat Aduocatus dicendo, quòd confeſſio facta in gratia non afficit confitentem cùm ex ea non reſultet vera confeſſio Anton. Gabr. *concl. 23. n. 15. lib. 2.* latè Mod. Rom. *q. 5. ferè per tot.* & præcipuè *sub n. 25.* & latiſſimè Dec. *lib. 3. c. 25. num. 64. tom. 3.* licèt aliam opinionem, & contrariam teneant alij: Neuiz. *conſ. 68. n. 12. & ſeq.* Ferrant. Garz. *conſ. 121. n. 16. tom. 1. crim.* Rim. iun. *conſ. 768. n. 10. lib. 7.* Baiard. *in q. 49. num. 68.* Sed tantum faceret contra producentem gratiam indicium ad torturam, Gram. *conſ. 54. n. 6. & ſeq.* Niſi fuiſſet obtenta, vel petita, vt ipſe gratiatus liberaretur à moleſtationibus Curiæ; quia nullum præiudicium tunc ex dicta gratia ſibi inferretur, Maſcard. *concl. 501. n. 5. vol. 1.* Grilland. *de poen. compoſit. q. 4.* Rim. iun. *conſ. 758. n. 13. & ſeq. vol. 9.* Idemque erit, ſi reprobaretur reſcriptum, vel lata eſſet ſententia contra illud; Doct. adducti per Baiard. *q. 49. n. 64.* Idemque erit, ſi princeps noluerit gratiam facere, quia tenetur reponere reum in ſuum priſtinum ſtatum, & ipſa narrata habent hanc tacitam conditionem, *ſi gratia ſequatur*: Alex. *conſ. 70. n. 10. & ſeq. vol. 1.* Io. Ant. de Nigr. *ſ. per c. rei, c. 297. n. 14.* vbi latè Menoch *de arb. q. 8. n. 37.* & poſt iſtos Baiard *q. 49. n. 68.* Quod eſt notandum quia millies in facto contingit. Nec poteſt Princeps cogere impetrantem gratiam ad fatendum delictum, aliàs nollet quòd ipſe reus vtatur gratia impetrata, vt poſt Alex. Felin. Boſſ. firmat Caualcan. *de Brac. reg. in fragm. frag. 93.* quod eſt bene notandum.

2 Si verò aliquis peteret veniam, non diceretur fateri delictum, cum bonarum mentium ſit timere peccatum, etiam vbi non eſt, *c. ad eius 5. diſt.* Maſcard. *concl. 501. n. 1. & 4.* vbi alios allegat, & latè Dec. *lib. 3. c. 25. num. 82. tom. 1.* niſi fuerit venia ſolemniter petita: quia tunc diceretur fateri delictum: ſecus ſi extraiudicialiter. Clar. *qu. 40. n. 17.* Maſcard. *d. concl. 502. n. 2. & ſeq.* Franc. Marc *dec. 389. n. 2. p. 2.* Baiard. *d. q. 49. n. 98.*

3 Componens autem cum fiſco, vel parte, & aliquid ei ſoluens, ſatis controuertitur inter Doctores, an ſibi præiudicet confitendo, vt eſt videre per Maſcard. *concluſ. 501. n. 1.* Hond. *conſ. 96. n. 11. vol. 2.* Baiard. *in d. q. 49. n. 66.* Tamen ſi compoſitio fiat cùm illa ſolita clauſula *ad ſe eximendum, & liberandum à moleſtationibus Curiæ, & fiſci,* ſine dubio non inducitur confeſſio, vt per Grillan. ad Maſcard. in locis ſupra adductis: & idem tenent Oſaſc. *dec. 138. num. 13. ſeq.* Rimin. iun. *conſ. 758. n. 13. & ſeq. vol. 7.* Gabr. *concl. 23. n. 3. lib. 7.* Mod. Rom. *conſ. 88. n. 9. in fine* Et ſi fiat in caſu tranſigibili, & à iure permiſſo, nec etiam inducitur confeſſio. Hond. qui alios allegat, *concl. 56. n. 49. vol. 2.* ſi autem Aduocatus vult cautelas per quas poſſit fieri tranſactio, abſque eo, quòd inducatur confeſſio delicti, adeat Maſcard. *concl. 501. n. 5. & 8. in fin. vol. 1.*

Provt ſi fiat cum parte vt ſi remittatur arbitrio alicuius boni viri, nec minùs inducitur confeſſio, Hond. *d. conſ. 96. n. 48 & conſ. 97. n. 28. & ſeq. vol. 1.*

4 Si autem quis vellet habere, quale præiudicium afferant narrata in precibus vel in libello, ſeu in memoriali porrecto Principi, & in poſitionibus, capitulis exceptionibus & ſupplicationibus, adeat Maſcard. *concluſ. 368. per totum,* vbi ponit ampliationes, & limitationes, & docet etiam an poſſit reuocari, & latiſſimè Farin. *q. 5. n. 14* & Oſach. *dec. 138. n. 1.* Capic. *dec. 71.* Baiard. *q. 49. n. 63. & ſeq.* remiſſiue.

CAPVT XVI.

Confeſſio extorta per tormenta, denegatis defenſionibus, quando noceat confitenti.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio extorta per tormenta, denegatis defenſionibus, non nocet confitenti, niſi iudex haberet brachium Regium.*

INſurgat Aduocatus animosè contra iudices crudeles inanem gloriam affectantes, vt confeſsio à reis extorta, denegatis defenſionibus, & non data copia indiciorum, non afficiat confitentem, Vulpel. *reſp. 21. num. 6. deciſ. 15. Auenion. per totam,* vbi refert quendam fuiſſe abſolutum, quamvis faſſus fuerit delictum, & conſtiterit de illius corpore, & confeſsio fuerit adminiculata, Amod. conciuis meus *de ſyndic. num 223. in fin.* Moder. Rom. *q. 39. n. 84.* & procedit etiamſi millies fuerit ratificata, vel ſi eſſet iuramento firmata poſt alios, quos allegat Marc. Ant. Macer. *reſolut. lib. 3. reſolut. 271. num. 2.* & etiamſi copia indiciorum non fuerit petita, cùm iudex teneatur illam ex officio tradere. Macerat. ibi *n. 3.* & procedit etiam in atrociſſimis, Farin. *q. 39 n 41.* Mac. *reſol. 47. n 3. lib. 3.* Rimin. iun. *conſ. 78. n. 60.* vbi alios adducit, & teſtatur de communi, niſi tamen iudex haberet brachium regium, vel arbitrium procedendi ex proceſſu informatiuo, vt ſuperiùs dixi ſuo loco, & quod ſit danda copia indiciorum, etiamſi iudex haberet liberum arbitrium, aliàs confeſsio ſit nulla poſt Boſſ. *tit. de indic. & con. ant tort. n. 44. & ſeq.* Marc. Ant. Macer. *d. reſolut. 27. n. 3. in fin.* 1

Niſi conuinceretur reus per variationes & mendacia ex ſuo proprio dicto, quia poſſet torqueri non data copia indiciorum. Farinac. *q. 39. num. 130. 134. & ſeq. & n. 147.* quod præſertim dicendum videtur, ſi ageretur de delicto atrociſsimo, Farin. *d. q. 39. n. 97.* & ſi reus copiam non petierit. Farin. *d. q. 39. n. 90.* Ambroſ. *de mod. proced. lib. 3. c. 1. n. 3.* Marc. Ant. Macer. *d. lib. 3. reſol. 47. num. 12.* Et hoc vltimum in Curia ceſſat vigore nouæ reformationis, cùm teneatur dare copiam proceſſus, quamvis non fuerit petita.

CAPVT XVII.

Confeſſio facta ſuper delicto, an afficiat confitentem ſuper illius qualitatibus & circumſtantiis,

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta ſuper delicto principali, non nocet ſuper qualitatibus aggrauantibus delictum.*

2 *Confeſſio ficta non inducit confeſſionem ſuper qualitatibus delicti.*

SI Aliquis ſimpliciter fateatur commiſiſſe homicidium, & eſſet imputatus, quòd aliud patraſſet præcedente animi deliberatione, vel per proditionem, non diceretur faſſus fuiſſe dictas qualitates, & circumſtantias aggrauantes delictum, ſed tantùm homicidium, de quo principaliter agitur Corn. *conſ. 96. num. 32.* vbi ſubdit, quod ita Aduocati, & Procuratores quotidie exclamant, & ſequuntur communiter, Bart. *conſ. 171. n. 4.* Iaſ. *in l. ſi quis nec cauſam, n. 9. ff. ſi cert. pet.* Decian. *conſ. 563.* 1

*conſ.*563.*num.*4.Becc.*conſ.*11.*num.* 10.vbi de communi, & etiam concordantes allegat, & refert, quod Fulg. dicit, quòd difficile eſſet obtinere in practica contra opinionem Bar.Mattheſ.*ſing.*33. vbi Add. dicit etiam opinionem Bar. communem & Becc. vbi ſuprà dicit,
2 † multo fortiùs procederet in confeſſione ficta,reſultante ex contumacia,latè Petr.Cabail.*caſu* 56.*nu.*154. vbi poſt Rom.*in conſ.*445. dicit, quòd ſi quis fateatur vulneraſſe Titium,& eſſet inquiſitus de vulnere illato in Titium Gabellarium, non per hoc talis confeſſio amplectitur illam qualitatem Gabellarij:vbi etiam loquitur, quando quis reſpondit poſitioni per verbum, *credit*, vt non intelligatur fateri omnes facti qualitates in poſitione contentas,Imol.*in l. ſi dubitetur.* §. *ita demum, ſub num.* 5.*ff. de fideiuſſ.* Quod dicit eſſe bene notandum: quia ex hoc poterit quis locrari vnam veſtem, Baiard. *qu.*65.*num.*8.poſt Bar.Bal.Brun.& Iaſ.in locis per eum relatis, vbi ſubdit, *quia reſponſio in criminalibus intelligitur ſecundum interrogationem*, & ibi teſtatur de communi.

CAPVT XVIII.

Confeſſio iuris, quando confitentem afficiat.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio in his,quæ conſiſtunt in iure,non nocet,& hic ponuntur exempla.*

2 *Confeſſio debet eſſe circa ſeriem facti, & non circa ius, etiam ſi rei eſſent periti in illa arte.*

3 *Confitens circa ea, quæ ſunt iuris,poteſt puniri pœna extraordinaria.*

1 IAm latè deduxi ſuprà *in defenſ.* 6. quòd ſi reus fateatur, ſe eſſe latronem, hæreticum,vel ſimilia verba, ſibi non præiudicat, nec talis confeſſio ſufficit ad condemnandum, cùm ſpectet ad iudicem cognoſcere, an ille ſit latro,vel hæreticus. Sed debet dicere, *ſentio in hoc,in iſto articulo*,& ſeriem facti ſolummodo recenſere, quia deinde iudex judicabit, an ex tali facto, vel dicto reſultet delictum. Prout nec minùs præiudicabit,ſi dicat *ſe fuiſſe in tali facto culpabilem, vel de iure punibilem*,vt per Felin.*in c.olim in* 3.*q. ſub n.* 20. *in fin. de lit.conteſt.*& Angel.*de malef. in verb. comparens dicti inquiſiti,num.*12. dicit,quòd ſi quis reſpondeat, *occidi*, & etiam de homicidio appareat,iſta non erit ſufficiens reſponſio,& ſequitur Petr.Cabal.*caſu* 56.*num.* 20.*caſu* 180.*ſub n.*5,Bertaz.*conſ.*29.*num.*7. *conſ.*28.*n.*10 *conſ.*58. *n.*8.*conſ.*242.*n.*19.vbi infert non valere confeſſionem, qua quis ſe vſurarium dicit,Mod. Rom.*quæſt.*91.*n.*63.
2 Honded.*conſ.*66.*n.*67.*& conſ.*102.*n.*47.† Quia omnes concludunt, quòd confeſſio debet eſſe circa factum, & non circa ius,Iol.Scarlat *conſ.*118.*nu.*34. *tom. crim.* Petr.de Surd.*conſ.*403.*num.*77.*vol.*1. Hinc eſt, quòd ſi quis producat inſtrumentum, & fateatur contenta in eo: non tamen operatur confeſſio quoad illud, quod non eſt in eius poteſtate, Iul. Scarlat.*d.conſ.*118.*n.*34. poſt Bart.& Dec. in locis per eum relatis, & latiſſimè Petr.Cabal.*caſ.*180. *n.*1. *& ſeq.* vbi dicit in facti contingentia ita votaſſe in fauorem illius,qui dixit,venenum alicui dediſſe,& eum ex illo mortuum fuiſſe, vt non poſſet ſequi condemnatio in pœnam ordinariam, niſi aliter conſtet de morte ex illo veneno dato: & plus ſubdit;etiamſi incontinenti,vel paulò poſt ſuſceptum venenum propinatum,ſuſcipiens deceſſerit.Imò etiam ſi teſtes eſſent periti in arte; non ſufficeret eius confeſſio,Oldr.*conſ.*210.& Crau.*conſ.*41.*n.*4. contrarium voluit.Petr.Caball.*d.caſ.*180.*n.*6. *verſ.niſi eſſent*, & *n.*7.dicit,niſi etiam appareret ex proceſſu de ſpeciali delicto,quod ille generaliter faſſus eſſet: quia tunc
puniretur.† Et in omnem caſum iſte confitens ita ge- 3
neraliter,& ſuper iure non euitabit pœnam extraordinariam,vt poſt Mod.Rom.firmat Petr.Caball.*d.caſu* 180.*n.*2.*in fi.*vbi dicit,quòd de hac opinione ipſe non dubitat, licèt ego in facto aliter obtinuerim, nempe principalem ita confitentem abſolui,& liberari.

CAPVT XIX.

Confeſſio priuilegiati,extorta per torturam quando afficiat confitentem.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiati confitentes delictum per torturam non poſſunt ex confeſſione puniri.*

2 *Iudex torquens priuilegiatos punitur.*

3 *Priuilegiati confeſſio nocet in criminibus exceptis, declara tamen vt hic per Authorem.*

SI quis, ex aliquo priuilegio, ratione perſonæ, dig- 1
nitatis, & ætatis, non poterat torqueri, & fuerit tortus, & faſſus fuerit delictum, talis confeſſio ſibi non nocet,etiamſi fuerit ratificata,Ant.Gomez.*tit. de delict.cap.*13.*n.*4.*in fi.*Marſil.*in l.edictum,num.*25.29.*& ſeq.ff.de quæſt.*vbi loquitur in confeſſione mulieris prægnantis,& Decurionis. Idem dicit Brun. *de indic. p.* 2. *q.*4.*n.*3.Caſſan.*de tormen.c.*10.*rubric.quæ perſon. torq. poſſ.num.*6.*&* 13.vbi de confeſſione ſenis torti, Carrer.*de indic.* §. *circa tertium de confeſſione Doctoris, & n.*22.*de confeſſione Nobilis*.Viui. *comm.opin. verſ. ſenex ætatis*, vbi concordantes allegat, & ibi de communi Bertaz.*conſ.*70.*n.*31.*tom.*2. *crim. diuerſ.* Alex. Trentacinq.*conſ.*20.*n.*16.*par.*1.

Imò iſto caſu iudex, torquens perſonas priuilegia- 2
tas,& de iure prohibitas, punitur,*l.Decuriones,Cod.de quæſtio.*Bologn.ad Guid.de Suz.*de ind.& tort. num.*17. *&* 115. Ant.Gom.*tit.de delict.c.*13.*n.*6. *in fin.* Cortad. *in pract.tit.de neg.crim.& tormen.num.*35. Gig.*de crim. læſæ maieſt.lib.*2.*tit.quomodo,& per quos q.*27.*num.*6. & poteſt etiam impunè iudici iſto caſu reſiſti, latè Mod. Rom.*in q.*41.*n.*99.

Niſi tamen eſſent tortæ perſonæ priuilegiatæ in 3
criminibus exceptis,quia confeſſio eis noceret Bolog. ad Suz.*in tract.de indic.& tort.num.*15.Boſſ.*tit.de indic.ante num.*6.Anton.Gom.*tit de delict.c.*13.*num.*3.*in fin.*Vulp.*reſp.*141.*num.*1.Franch.Perſon *de ind. & tort. num.*15.Pen.*in tract.de priuil.Iuriſconſ.priu.*39.*n.*10.*& ſeq.*Carr.*de interrog.reu.lib.*4.*c.*1.*n.*94.Eugen.*conſil.*63. *num.*89.

Quod tamen Doctores intelligunt in priuilegiatis ratione propriæ perſonæ, vt ſunt Milites, Doctores, Decuriones Magiſtratus, & alij ſimiles ſecus in priuilegiatis propter ſenilem,vel puerilem ætatem,vel propter partum, quia mulier fuerit prægnans, cùm tunc non poſſint etiam in criminibus exceptis iſtæ perſonæ priuilegiatæ torqueri: maximè ſi ſenes, & pueri eſſent tales, vltra dictam qualitatem, quod ſi torquerentur, veriſimiliter ſequi poſſet mors, vt declarat Mod.Rom.*q.*41.*n.*101.*& ſeq.*latè Caualc. *de brach. reg. p.*3.*num.*24 *& ſeq.* qui loquitur, etiamſi iudex haberet brachium regium. Et ego jam latè dixi ſuprà *in def. circa examina reorum.*

CAPVT

CAPVT XX.

Confeſſio facta contra illud, quod fuit per iudicem alias ſententiatum, quando afficiat.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio, nec afficit confitentem, quando contra dictam confeſſionem iudex pronunciauit. Declara tamen, vt hic per Authorem.*

1 SI verò aliquis fateatur aliquid feciſſe, vel delictum commiſiſſe, ſuper quo fuerat per iudicem pronunciatum, qui à dicto delicto eundem liberauit, Curia pro tali confeſſione non poteſt ampliùs ipſum inquietare, Marſ. *conſ.* 20. *n.*62. vbi poſt alios quos allegat, ponit exemplum in eo, qui fatetur commiſiſſe homicidium, pro quo alij per ſententiam fuerunt condemnati, Marſil. *ſing.* 257. *verſ. ſupradictam tamen. & ſing.* 329. *verſ. alius eſt caſus*, Baiard. *q.*64. *verſ.* 5. *in fin.* Bertaz. *conſ.* 396. *ſub num.*5. *vol.*2. qui allegat inter alios Innoc. *in cap. mulieri de iureiur.* & poſt alios quos allegat Baiard. *q.* 57. *num.* 15. *& d. q.*65. *num.* 6.

Quod tamen Doctores declarant procedere, quando iudex declarauit omnia acta facta coram iudice incompetanti nulla, & illa irritauit, & annullauit, inter quæ acta aderat etiam confeſſio, vt talis confeſſio vti reuocata non afficiat ipſum confitentem, nec etiam ad torturam, vt latè declarat Roland. *conſil.*21. *num.*23. *vol.*3. & ſequitur Baiard. *in quæſt.* 21. *num.* 134.

Ac etiam declarant procedere, quando iudex pronunciauit contra confeſſionem, quia, ea non obſtante, confeſſum abſoluit: nam ſi iterum fateatur idem factum, non poteſt ampliùs ſuper ea confeſſione Curia ſe fundare, cùm iam illam non receperit, nec approbauerit, Abb. *in cap. mulieri, de iureiur.* ſecus verò ſi reus fuerit abſolutus, nulla præcedente confeſſione; quia ſi deinde fateatur delictum, talis confeſſio ipſum afficeret confitentem, ita videtur diſtinguere, Foller. *in pract. crim. in verb. & ſi confitebuntur, n.* 40. *& ſeqq.* & ſequitur Baiard. *q.* 21. *n.*131. Et ego vidi plures inquiſitos abſolutos, & maximè ſecundùm communem conſuetudinem cum clauſula, *ex hactenus deductis*, qui prætendebantur, quod deinde faſſi fuerint extraiudicialiter torti, non obſtante abſolutione, & inter alios vidi quendam Thomam Picciaſocum bis torqueri occaſione cuiuſdam ſfriſij illati in faciem cuiuſdam exploratoris, quia poſt ſententiam abſolutoriam extraiudicialiter faſſus fuit commiſiſſe illum exploratorem ſfriſiari, & cùm ſuſtinuerit, iterum fuit abſolutus, & quia deinde prætendebatur, quod iterum faſſus fuerit extraiudicialiter dictum delictum, iterum fuit tortus, ſed indebitè quidem iſta ſecunda vice, cum ſecunda confeſſio extraiudicialis non conſtituerit nouum indicium fortius, & diuerſæ ſpeciei à prima confeſſione extraiudiciali, prout omnino requirebatur, vt ſuperiùs ſuo loco dixi.

CAPVT XXI.

Confeſſio facta poſt præſcriptum delictum, an afficiat confitentem.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta de delicto poſt præſcriptionem, non nocet confitenti, etiamſi delictum eſſet notorium.*

2 *Confeſſio facta poſt inſtantiam præfixam à lege, vel à ſtatuto, an afficiat confitentem.*

DE iſta quæſtione latè dixi ſuprà *in defenſ.*2. dum tractaui materiam præſcriptionis, quod delicta omnino per præſcriptionem tollantur, & etiamſi deinde delinquens fateatur delictum, non poſſit puniri neque inquietari, Marſil. *ſing.*329. Ioan. de Arn. *ſolliloq.*50. Pariſ. *conſ.*169. *n.*3. *& ſeq. vol* 4. Dec. *lib.*3. *c.*37. *n.*5. *in tract. crim.* vbi de communi, & alios allegat, Maſcard. *concl.*352. *num.*3. *& ſeq. vol.*1. *& concl.*256. *n.*15. Rim iun. *conſ.*126 *n.*13. *vol.*2. vbi de veriori opinione, etiamſi ſtatutum dictaret ſimpliciter, quod poſt quinquennium non poſſit inquiri de tali delicto, Petr. Cabal. *caſ.*3. vbi poſt alios, quos allegat, dicit, vt nec etiam iudex ex officio ſuper tali delicto, vigore dictæ confeſſionis, poſſit ampliùs procedere, & Sim. de Pret. *in conſ.* 15. *n.* 11. *&* 16. dicit procedere etiamſi delictum eſſet notorium, vt confeſſio non noceat ipſi confitenti. 1

Et licet aliqui voluerint, quod elapſo tempore præfixo à ſtatuto, iudex poſſit procedere, ſi conſtabit de delicto per confeſſionem partis, vt per Alex. *in l. fin. col. fin. C. de dol.* & Boſſ. *tit. de ſent. n.*110. Tamen Soc. *in conſ.*108. *n.*3. *vol.*4. Pariſ. *conſ.*196. *n.*3. *vol.*4. Syluan. *conſ.*7. *n.*7. vbi de communi, Rol. *conſ.* 94. *n.*12. *vol.*3. tenent contrarium, vt poſt lapſum terminum, expiret iuriſdictio, ſed Caualc. *de teſtibus, p.*3. *n.*65. dicit, vt caueant malefactores à tali opinione. 2

Quas opiniones contrarias alij videntur concordare, vt ſint inſpicienda verba ſtatuti, & ſi ſtatutum tollat inſtantiam, adhuc duret actio, licèt inſtantia ſit ſublata, & iſto caſu confeſſio noceat, Bald. *in l. properandum, n.* 10. *C. de iudic.* Dec. *in l. Magiſtratibus, n.*7. *ff. de iuriſd. omn. iud.* Foller. *in pract. crim. in verb. & ſi confitebuntur, n.*30. Bec. *conſ.*70. *n.*9. vbi de communi Bertaz. *conſ.*276. *n.*5. & de communi Farin. *q.*41. *n.*74. ſi verò præſcriptum ſit Ius inquirendi, ita ſtatuto diſponente, tollatur delictum, & tunc confeſſio in nihilo afficiat confitentem, vt de veriori opinione teſtatur Scarlat. *conſ.*112. *n.*21. *tom.*1. *crim. diuerſ.* & ſequitur Baiard. *in q.*31. *n.*14. *in fin.* licet Theſaur. *de.*76. *n.*3. referat, Senatum feciſſe quendam decapitari poſt vigintiquinque annos ob immanitatem criminis commiſſi, licet priùs fuiſſet abſolutus. Quia non modica eſt controuerſia inter Doctores, an in confeſſo poſſit opponi præſcriptio, Farin. *q.*10. *n.*14. Mar. Ant. Macer. *lib.*3. *reſol.*35. *n.*10. & ideo erit tutius conſultum reo ſi non fateatur delictum.

CAPVT XXII.

Confeſſio extorta per ſuggeſtionem, an afficiat confitentem.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio extorta per ſuggeſtionem, an afficiat confitentem.*

1 NOn eſt dubium, quòd Aduocatus poſsit bene tueri reum confeſſum, vt minimè puniri valeat ex confeſsione ab eo extorta per ſuggeſtionem, tam in tortura, quam extra, quando fuerit interrogatus in ſpecie de delicto, ſuper quo non laborabant indicia, vt talis confeſsio confitentem non afficiat, Burſ. *conſ.* 201.*n.*81.*vol.*2.latè Fab. Turrer.*conſ.*66.*n.*4.qui infinitos cumulauit, & latè Cartar.*de interrog.reo,lib.*2.*c.*1. *n.*54.*& ſeq.& ſub n.*62.magis dicit procedere, ſi fuerit extorta in tortura, quando erat reus dolore turbatus, de qua quæſt. latè dixi ſuprà *in defenſ.*20.*c.*12.

CAPVT XXIII.

Confeſsio emanata ſuper proceſſu nullo, an afficiat confitentem.

SVMMARIVM.

1. *Confeſsio tollit inualiditatem proceſſus.*
2. *Confeſsio conualidat nullitatem, & ineptitudinem accuſationis, & inquiſitionis, ſecundùm aliquos. Alij autem tenent contrarium Author autem ponit conciliationem.*
3. *Confeſsio in criminalibus non tollit defectũ ſententiæ.*
4. *Confeſsio non conualidat defectum inquiſitionis, ſi inquiſitio non præceſſit accuſationem.*
5. *Confeſsio ſpontanea conualidat defectum accuſationis, ſed non extorta per torturam.*
6. *Confeſsio non tollit nullitatem, quæ eſt in ipſa confeſsione.*
7. *Confeſsio non ſanat proceſſum nullum coram iudice delegato.*
8. *Confeſsio ficta non tollit nullitatem proceſſus.*
9. *Nullitas proceſſus conualidatur per confeſsionem, ſed non poterit ex illa irrogari pœna ordinaria.*

1 QVamuis dici ſoleat, quod confeſsio validet nullitatem proceſſus, nec defectus ordinis iudiciarij impediat, quod reus confeſſus non poſsit condemnari, vt de communi teſtantur Viu.*opin.*140.*n.*1.Anton. Gom.*tit.de delict.c.*12.*n.*8.Clar.*q.*55.*verſ.item poſſet allegare*,Maſcard.*concl.*357.*n.*3. Cartar. *de exec. ſent.c.*1. *n* 34.*& cap.fin.n.*215.*& ſeq.* & alij relati per Brun. à Sole *in ſuo compend. verſ. confeſſio eſt tanta, fol.* 45.*& verſ.confeſſio iudicatus, fol.*46. Tamen alij etiam contrariam opinionem tenent, quos refert Alex. Stiar.*in pract.ind.c.*19.*n.*50.*& ſeq.*Cart.vbi ſup.*cap. fin.n.*116. Rimin.iun.*conſ.*126.*n.*18.*& ſeq.lib.*..Brun.à Sol *in ſuo conſ. vnic. crim.*156.*& n.*168.Baiard.*q.*65.*n.*9.

2 Ac etiam licet voluerint, quod confeſſio validet nullitatem proceſſus orientem ex ineptitudine accuſationis, ſeu inquiſitionis, Aret.*in cap. at ſi Clerici,n.*6. Dec.*n.*33.*& ſeqq.* Bero.*n.*32.*& n.*44. vbi de veriori opinione *extra de indic.*Felin.*in cap.qualiter, & quando, §.licet, n.*1.*in fin. de accuſ.* vbi de trita, & vulgata opinione teſtatur. Tamen alij etiam tenent contrarium, vt reus confeſſus iſto caſu d[e]beat [a]bſolui ab obſeruatione iudicij Ang.*conſ.*17 Marſil.*conſil.*130.*n.*39.Hercul. *de neg.n.*198. Bert.*conſ.*187.*n.*11. Maſcard.*concl.*351.*num.*1.*& ſeq.* Rimin. iun.*conſ.*817. *num.*:0 *vol.*7.

Et pro conciliatione iſtarum opinionum poſſumus dicere, quod iudex poſsit ſi velit reum condemnare, ſtante nullitate proceſſus, ſed non cogatur, Ang.*conſil.*178.*in fin.*Dec.*in cap.at ſi Clerici, n.*36.*in fin. extra de indic.*vbi dicit, eſſe notabilem declarationem, Boſſ. *tit. de confeſſ. n.*40.*in fin.* vbi dicit, ob id bonum eſſe habere iudicem propitium. Mod. Rom.*q.*81.*num.*77. Quod eſt etiam notandum ab Aduocato pro defenſione officialis in ſyndicatu quærelati, quod noluerit reum confeſſum condemnare.

Secunda declaratio eſt, quod quicquid ſit in ciuilibus, vt confeſsio ſuppleat nullitatem ſententiæ, non tamen ſuppleat illius defectum in criminibus, quia niſi reus condemnetur non habetur pro condemnato, Brun.*de indic. p.*2.*q.*6.*n.*30. Maſcard. *concl.*344.*n.*5.*&* 6.*& concl.*346.*n.*7.*& concl.*349.*n.*3.vbi alios allegat, Brun. à Sol. *in ſuo compend. verſ. confeſſus habetur pro iudicato*, Mod.Rom.*q.*81.*n.*78.vbi etiam refert Doctores allegatos per ſupradictos Doct. & teſtatur de communi, & veriſſima opinione. 3

Tertia eſt, vt licet confeſſio conualidet ineptitudinem accuſationis, & inquiſitionis, quando non habuerint debitas ſolemnitates; tamen non ſuppleat defectum accuſationis, & inquiſitionis ſi ipſæ non præceſſerint confeſſionem, ſaltem quoad pœnam ordinariam, licet deinde expurgetur talis defectus, quia ſuperuenerit accuſatio, vel inquiſitio, Bald.*in l.*1.*num.*3. *ff.eod.* Lanfranc.*in cap. quoniam contra, in verb. confeſſio,n.*21.*de probat.*Brun. *de indic.p.*2.*q.*6.*n.*30. Vulpel. *reſponſ.*1.*n.*4.Et hanc eandem declarationem, vt ratione dicti ordinis præpoſterati, confeſſio non noceat ad pœnam ordinariam, tuetur Mod. Rom.*q.*81.*n.*81.*& ſeq.* Et quod ob ineptitudinem inquiſitionis, confeſſus non poſſit puniri pœna ordinaria, tenet Rim.iun. *conſ.*817.*n.*31.*vol.*7. vbi ſubdit poſt Ang.*in conſ.*278. quod tutius erit illum confeſſum abſoluere ab obſeruatione iudicij, & quòd Ang. refert in facto obtinuiſſe. 4

Quarta declaratio eſt quod procedat in ſpontanea confeſſione, ſecus in extorta per torturam, quæ nunquam conualidat nullitatem ordinis proceſſus, & deficientiæ indiciorum, Clar.*q.*55.*n.*12.*verſ. quod tamen*, Bero.*in cap.at ſi Clerici,n.*60.*& ſeq.extra de iud.*Foller. *in verb.& ſi confitebuntur,n.*88. Maſcard.*concl.*357.*n.*4. Brun. à Sol.*in conſ.vnic.crim.n.*258.*& ſeq.*Mod.Rom. *q.*81.*n.*83, vbi ſubdit, idem eſſe in confeſſione extorta metu tormentorum, & Ant. Gom.*tit. de delict. c.*13. *n.*25.*in fin.*reiectis contrariis, tuetur confeſſionem per torturam non ſupplere iniuſtitiam ipſius torturæ, ex quocumque capite fuerit indebitè illata. 5

Quinta declaratio eſt, vt procedat, quando nullitas verſatur circa ipſam confeſſionem, Vant.*de nullit.quib. mod.ſent.repar.n.*126. Bertaz.*conſ.*341.*num.*17.*& ſeq. lib.*2.*conſ.*449.*n.*3.Cart. *de exec.ſent.c.fin.n.*217.Brun. à Sol.*d.conſ.vnic.n.*158.*& ſeq.* qui alios allegat. 6

Sexta declaratio eſt, vt coram iudice delegato nullitas proceſſus non ſanetur per confeſſionem, Marſ. *in pract.§.poſtquam,n.*14.*conſ.*46.*n.*19.Foller. *in verb. & ſi confitebuntur, n.*5. prout non ſanatur defectus iuriſdictionis, Baiard.*q.*65.*n.*9.*in fin.* vbi de communi, Cart. *de exec.ſent.cap.fin.n.*218.vbi de veriori, Honded.*conſil.*66.*n.*59.*vol.*1.Maſcard.*de probat. concl.*252.*n.*1. vbi alios allegat, Iul. Clar. *q.* 55. *verſ. præterea*, vbi de communi, Rim.iun.*conſ.*116.*n.*15.*lib.*2. vbi loquitur, ſiue defectus oriatur ratione incompetentiæ, ſiue ſtatutum prohibeat procedi in cauſa niſi ſub certa forma, vel ex aliqua alia cauſa, latè Cartar. *de exec. ſent. cap.fin.n.*218.Farin.*q.*81.*n.*7.*& ſeq.* 7

Septima erit declaratio, vt non procedat in confeſſione facta, quæ nunquam tollit nullitatem proceſſus, Rol.*conſ.*31.*n.*6.& *n.*11.*& ſeq. lib.*1. latè Cart. *d. cap. fin.n.*217.*& ſeq.* latè ego dixi *in prima defenſ.c.*7. 8

Poſtremò ſciat Aduocatus, quod iſta nullitas ſemper ſuffragabitur, vt reus confeſſus non poſſit puniri pœna ordinaria delicti. Ang.*conſ.*178.*n.*2.*& ſeq.* vbi refert ita in facto obtinuiſſe, Bero.*in cap.at ſi Clerici, n.*44 Mod.Rom.*q.*81.*n.*91.Rim.iun.*conſ.*81.*n.*31.*vol.*7. vbi dicit tutius fore, ſi abſolueretur ab obſeruatione iudicij. 9

CAPVT

CAPVT XXIV.

Confeſſio emanata ſine aliquo proceſſu præcedente, an afficiat confitentem.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio operatur, vt ſequi poſſit condemnatio; etiamſi nullus præceſſerit proceſſus.*
2 *Et etiamſi lis non fuerit conteſtata.*

1 DOctores tradunt confeſſum condemnari, etiamſi
nullus ipſam confeſſionem præceſſerit proceſſus
Abb. *in c. at ſi Clerici, n.6. & 17.* vbi Bero. *n. 37.* &
Mantic *n.6.* Anch. *n. 3. & ſeqq. extra de iud.* Brun. *de in-
dic. p.2. q.6. n.9.* & de cõmuni teſtatur, Mod. Rom. *q.81.*
2 *n.75.* Baiard. *q.65. n.6.* Et etiam ſine litis conteſtatione,
Bero. *vbi ſup. n.24.* & Mantic. *n.1.* ſed ego quidẽ non vi-
deo, quomodo poſſit adaptari, vt ſine litis cõteſtatione
cõfeſſus condẽnetur, cũ eo ipſo, quod interrogatur de
delicto, & ſequitur eius reſponſio affirmatiua, dicatur
lis cõteſtata, niſi tamẽ velimus dicere, quando reus ex
abrupto, & ſpõte accedit ad iudicẽ, & fatetur delictũ.

Sed Aduocatus ſciat defendere ſuum clientẽ, vt in præcedenti, cap. dixi, ex præpoſteratione ordinis circa accuſationem, & inquiſitionem, vt non poſſit ſequi pœna ordinaria delicti, quòd multo magis erit dicendum ſine aliquo proceſſu præcedente, prout etiam conſiderat Mod. Rom. *in q.81. n.75.*

CAPVT XXV.

Confeſſio impugnata per partem, quando afficiat confitentem.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio, vt afficiat confitentem, requiritur, vt fuerit per partem acceptata.*
2 *Confeſsio poteſt acceptari per iudicem nomine fiſci; & ſola præſentia iudicis ſufficeret.*
3 *Confeſsio impugnata per fiſcum, & accuſatorem, non nocet confitenti.*

1 VT confeſſio afficiat confitentem requiritur, quod per fiſcum, vel accuſatorẽ acceptetur, Bero. *in c. at ſi Clerici, n.144. extra de iudic.* & ibi Dec. *n.141.* Foller. *in pract. crim. in verb. & ſi confitebuntur, n.49.* Brun. à Sole *in conſ. vniu. crim. n.361. & ſeqq.* vbi ampliat, etiãſi confeſſio fuerit diſſimolata; & *in ſuo compend. verſ. confeſsio ad hoc*, vt inducat plenam probationẽ, & ibi teſtatur de cõmuni. Hinc eſt, quod procuratores fiſcales aſſiſtentes examinibus reorũ habita cõfeſſione, ſtatim, vel ſaltẽ in fine examinis expreſsè declarãt, & acceptãt dictã confeſſionẽ, & omnia alia faciẽtia in fauore fiſci.

2 Sed poteſt etiam acceptari per Iudicẽ nomine fiſci, & accuſatoris abſentis, Bero. *in d.c. at ſi Clerici, n.144.* Foller. *d.n.49.* Cyril. *in ſum. crim rubr. 16. de confeſſ. p.2. n.3.* Maſcard. *concl.348. n.41. & 45.* vbi firmat, non ſufficere ſolam præſentiam iudicis, niſi etiã ipſam acceptet, prout præſumitur acceptaſſe, quando fuit coram eo in figura iudicij facta, & ob id etiam iudex in fine examinis ſolet apponere illam clauſulam, *acceptatu, &c. examen dimiſit, &c.* & quod requiratur acceptatio, Alex. Sriat. *in pract. iudic. c.19. n.79.* Brun. à Sol. *in d. compend. verſ. confeſsio non acceptata, fol.46. in fine.*

3 Si verò non fuerit acceptata, ſed impugnata ſine dubio non noceret confitenti, ex traditis per Bero. *deciſ. 252.* Crauet. *de antiq. temp. p.1. ſect. viſo de verbis enunciatiuis, an probent, d.51.* Gabr. *lib.1. concl.4. n.28. tit. de confeſſ.* Mod. Rom. *conſ.44. n.14.* qui loquuntur in productione iurium, quæ deinde per partẽ impugnantur, vt ex ipſa productione non oriatur confeſſio contra producentem, vt poſt Bald. *in l. cum pretium, C. de liber. cauſ.* & Paul. Meren. *in conſ.91 n.65. tom.2. crim.* Baiard. *in q.65. n.6. in fin.* firmat in terminis, confeſſionem per aduerſarium impugnatam confitenti minimè nocere, Gram. *vot.16. n.10.* & faciunt ſcripta per Granut. *Theorem.10. n.23.* cũ ſit regula ſatis trita, *vt nemo poſsit iuuari ex impugnato*, Ant. Gabr. *concl.1. per tot. lib.6. tit. de reg. iur.* Surd. *conſ.50. per tot. vol.1.* Grat. *conſ.101. n.3. vol.1.*

CAPVT XXVI.

Confeſſio facta coram iudice incompetenti, an afficiat confitentem.

SVMMARIVM.

1 *Confeſsio facta coram iudice incompetenti ex defectu iuriſdictionis, non nocet confitenti, etiamſi iuriſdictio poſsit coram eo prorogari.*
2 *Confeſsio facta corã duobus iudicibus, ex tribus deputatis, non valet, ſi fuerit ipſis ſimpliciter cauſa cõmiſſa, ſecus ſi cũ clauſula,* & ſi non omnes, *&c.*
3 *Confeſsio facta coram iudice incompetenti facit indicium ad torturam coram iudice competenti.*
4 *Clericus confitens delictum coram iudice ſæculari poteſt condẽnari corã iudice Eccleſiaſtico, etiamſi Clericus fuerit ex prima tantùm tonſura.*
5 *Clericus non poteſt in præiudicium iudicis Eccleſiaſtici prorogare iuriſdictionem coram iudice laico; etiamſi diceret ſe eſſe laicum.*
6 *Confeſsio facta per Clericum coram iudice laico, inducit præſumptionem adminiculatiuam ex qua poteſt iudex Eccleſiaſticus coram iudice laico faciliùs condemnari, & tenetur ſe expurgare ab infamia reſultante ex dicta confeſsione.*
7 *Confeſsio Clerici facta coram iudice ſæculari non eſt nulla ipſo iure, ſed ope exceptionis.*
8 *Confeſsio Clerici facta coram iudice laico, an faciat indicium ad torturam coram iudice Eccleſiaſtico: referuntur hîc opiniones hinc inde: & Author conatur illas concordare.*
9 *Confeſsio facta coram iudice incompetenti, ſi reuocetur, etiam non docto de errore, an faciat indicium ad torturam.*
10 *Confeſsio facta coram Iudice incompetenti, ſi fuerit nuda, & ſimplex, & aliis indiciis non corroborata, an faciat indicium ad torturam.*

REgula pro reo eſt, vt iſta confeſsio corã iudice in- 1
cõpetenti facta non afficiat eundem confitentem, ob defectũ iuriſdictionis, qui non ſanatur per ſpontaneã confeſsionẽ, *c. at ſi Clerici, extra de iud.* vbi cõmuniter Doct. & præcipuè Butr. *n.2.* Abb. *n.5.* Fel. *n.2.* Dec. *n.16.* Bero. *n.84.* Claud. Bertr. *reg. crim. 54. n.1.* Boſſ. *tit. de confeſſ. n.47.* Clar. *q.55. verſ. præterea etiã*, vbi de cõmuni Maſc. *concl.252, n.1.* Cartar. *de exec. ſent. c. fin. n.208.* vbi de veriori, & cõmuni opinione, Hond. *conſ.66. n.5. vol.1.* etiãſi fuerit pluries ratificata, & repetita, Bal. *in d.c. at ſi Clerici, n.1.* Boſſ. *tit. de confeſſ. n.43.* Mod. Rom. *q.81. num.289.* Marſ. *ſing. 274. & ſing. 320. in fin.* Villag. *in pract. crim. lib.7. tit. de confeſſ. c.1. concl.8.* vbi firmat idem eſſe ſi emanauerit coram iudice non ſedente pro tribunali.

Digitized by Google

Quod admittunt, etiamſi emanauerit coram iudice incompetenti, cuius iuriſdictio poſſit prorogari, cum in criminalibus non prorogetur iuriſdictio: de quo vide eundem Mod. Rom. *d. q.81. numero* 190. *& ſequent.*

Et etiamſi fuerit incompetens Iudex non ſolùm ratione perſonæ, ſed etiam ratione cauſæ, Boſſ. *tit. de confeſſ. n.* 50. Hinc infertur, quod ſi quis fateatur commiſiſſe homicidium coram Iudice laico, & aliis iudicibus, qui non habent niſi modicam iuriſdictionem, & remitteretur iſte delinquens ad iudicem ſuum ordinarium, non poterit ab illo condemnari, vigore dictæ confeſſionis, Doct. *in l. Magiſtratibus de iu iſd. omn. iud.* Bald. *in d. cap. at ſi Clerici, n.4.* Mod. Rom. *d. q.81. num.* 203. *& ſeq.* & ideo ſi reus fateretur commiſiſſe homicidium coram iudice de Sabellis, vel coram iudice Turris nonæ, quorum iuriſdictio non extenditur ad tam graue delictum, ſi talis confeſſio reproduceretur coram A. C. ſiue Gubernatore Vrbis, non poſſit ſequi condemnatio, niſi perſeuerauit in d. confeſſione coram A. C. vel Gubernatore ipſe reus, quod eſt notandum.

2 Idemque erit in confeſſione facta coram duobus ea tribus iudicibus, vt non valeat, quando cauſa fuerit eis delegata ſimpliciter, & ſine clauſula: *Et ſi non omnes, &c.* Marſil. *ſing.* 309. *& ſing.* 329. Follet. *in verb. & ſi confitebuntur, n.6.* Gabr. *concl.* 1. *n.6. tit. de confeſſ.*

3 Sed tantùm faciat indicium ad torquendum, Rom. *conſ.8. n.2.* vbi de communi, Iul. Clar. *q.21. n.13.* vbi etiam de communi, Maſcard. *concl.351. n.7. in fine, de probat.* Hier. Hiſp. *in tract. com. contra com. q.*18. vbi refert Doct. pro vtraque opinione, vt faciat indicium ad torturam, ſed de veriori opinione, concludit in partem negatiuam, vt nec etiam faciat indicium ad torturam.

4 Si verò Clericus fateatur delictum coram iudice ſæculari, talis confeſſio non ſufficit ad condemnandum coram iudice Eccleſiaſtico, text. *in d. cap. at ſi Clerici de iud.* vbi communiter Doct. & præcipuè Bald. *n.1.* Butr. *n.3. &* 28. Abb. *n.2.* Villalob. *comm. opin. lit. C, n.*142. vbi de communi, & procedit, etiamſi ſpontè talis confeſſio facta fuerit, vt ſibi non noceat ad condemnandum, Hoſt. *in d. cap. at ſi Clerici, n.1. in fin.* Butr. *n.21.* Imol. *n.9.* vbi de communi, Abb. *n.8.* vbi de communi, Felin. *n.5.* Dec. *n.145.* Aufred. *ad Capel. Tholoſ. q.426. n.2.* qui omnes reprobant Innoc. *in cap. per inquiſitorem, n.2. elect.* contrarium tenentem, & declarat, vt eius opinio procedat quoad indicendam purgationem ratione infamiæ reſultantis ea dicta confeſſione, vt eſt etiam videre per Mod. Rom. *in q.61. n.*291. Et procedit etiam in Clerico primæ ton-
5 ſuræ, Boſſ. *tit. de confeſſ. n.51.* Et in confeſſione emanata coram iudice Eccleſiaſtico incompetenti, vt non poſſit Clericus in præiudicium ſui Ordinarij prorogare iuriſdictionem in alterum, Bero. *in d. cap. at ſi Clerici, n.* 42. vbi ſubdit, quòd facit ſolummodo iſto caſu aliqualem præſumptionem, Boſſ. *tit. de confeſſ. n.* 49. & etiamſi Clericus dicat coram iudice laico, eſſe laicum. Follet. *in verb. & ſi confitebuntur, q.22.* Boſſ. *tit. de confeſſ. n.91.* Lanfranc. *in cap. quoniam contra, in verb. confeſſ. n.14. de probat.* Farin. *q.8. num.*11. *& q.81. num.*20.

6 Sed talis confeſſio Clerici coram iudice laico ſolùm operatur præſumptionem cumulatiuam, ſeu adminiculariuam, ea qua faciliùs deueniri poſſit ad condemnationem, Doct. *in d. cap. at ſi Clerici,* & præcipuè Ioan. Andr. *n.2.* Bellam. *n.1.* Butr. *n.28.* Abb. *n.14. de iud.* Et ea confeſſione emanata coram iudice Eccleſiaſtico incompetenti, Clericus debet ſe expurgare ex infamia reſultante & dicta confeſſione contra eum, Doct. Add. per d. Mod Rom. *in q.81. n.302.*

Et talis confeſſio facta coram iudice incompetenti 7
non eſt nulla ipſo iure, ſed ope exceptionis ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Boſſ. *tit. de confeſſ. n.52. & ſeq.* vbi infert ad confeſſionem Clerici factam coram iudice laico reprobato, Bald. contrarium tenente prout etiam contrarium tenet Aret. *in d. c. at ſi Clerici, in ſum.*

Sed dubiũ eſt, & valde controuertitur inter Docto- 8
res, an confeſſio Clerici emanata corã iudice laico, & reproducta coram iudice Eccleſiaſtico, faciat indicium ad torturam. & Innoc. *in cap. per inquiſitionem, n.2. extra de elect.* tenet partem affirmatiuam, quod ſufficiat, quem multi ſequuntur & præcipuè Imol ibi, *n.6.* vbi de communi, Abb. *n.13.* Zabar. *n.7.* Clar. *q.21. verſ. hanc tamen concluſionem,* vbi relatis contrariis, teſtatur pro hac parte affirmatiua de magis communi, Maſcard. *concl.348. n.4.* vbi de communi, *concl.497. n.6. & ſeqq. de probat.* Dec. *lib.4. c.9. n.64.* vbi etiam de communi qui omnes alios concordantes allegant quia ſubſtituatur vti confeſſio extraiudicialis, & ob id grauet reum ad torturam, Villag. *in pract. crim. lib.7. tit. de confeſſ. concluſ.8.*

Contrariam autem opinionem, vt Clericus ex tali confeſſione emanata corã iudice laico, non poſſit torqueri, Butr. *in d. c. at ſi Clerici, n.28.* vbi confutata contraria, Felin. *n.5.* vbi etiam ad contraria reſpondet, Bero. *n.38. n.124. 128. & ſeq.* vbi etiam contrariis reſpondet, Mantic. *n.25. & ſeq.* vbi etiam, reprobatis contrariis, dicit in puncto iuris hanc opinionem eſſe veriorem, quam ſequuntur Blanc. *de indic. num.*114. *& ſeq.* Follet. *in verb. & ſi confitebuntur, n.1.* vbi de communi: Eandem opinionem tuetur Villag. *in pract. crim. lib.7. tit. de confeſſ. c.1. concl.9.* per totam, latè etiam Aufred. *ad Capel. Tholoſ. q.526.* qui alios allegat, & reſpondet obiectioni de confeſſione extraiudiciali, quare illa non ſufficiat ad torturam pract. ſufficit ipſa confeſſio extraiudicialis.

Quæ opiniones videntur poſſe reduci ad concordiam, vt ſi confeſſio emanauerit extraiudicialiter corã iudice ſæculari, & non in figura iudicij tunc grauet Clericum confitentem ad torturam in vim extraiudicialis confeſſionis, dummodo fuerit probata per duos teſtes, Bero. *in d. cap. at ſi Clerici, n.125. extra de indic.* Blanc. *de indiciis, n.*21 a. Franc. Caſſon. *in pract. de tor m. c.18. n.11. in fine,* Maſcard. *de probat. concl.348. num.26. concl.351. n.7. concl.358. n.26. &* 46. Idemque erit ſi emanauerit iudicialiter coram iudice laico ſpontè, ſecus ſi per torturam, quia nullo modo tunc faciat indicium ad torturam coram iudice Eccleſiaſtico, Bald. *in d. cap. at ſi Clerici, n.2.* Felin. *n.5.* Berous, *n.126.* vbi de magis communi, & loquitur etiam in confeſſione facta metu tormentorum, vel timore probationum, Clar. *in d. q.21. verſ. hanc tamen, in fine,* vbi de communi. Sed Mod. Rom. *in q.81. n.210.* dubitat in confeſſione facta metu probationum, Villag. *in pract. crim. lib.7. tit. de confeſſ. c.1. concl.10. per totam,* vbi ſubdit, *niſi emanauerit per iracundiam, eand. lim. ponit.* Aufred. *ad Capel. Tholoſ. q.426. n.3. in fin.* vbi ſubdit limitando, & declarando, *dummodo confeſſio concernat crimen, ſecus ſi factum merè ciuile.*

Alij autem videntur diſtinguere in confeſſione facta à Clerico, ſpontè litigante coram iudice laico, ſecus ſi inuitus trahatur coram ipſo iudice ſæculari, quia tunc, etiamſi ſpontè confiteretur, ſibi non noceret, vt eſt videre per Doct. adductos per Farin. *in d. q.81. n.211. & ſeq.* ſed quia talis diſtinctio impugnatur à Doctoribus, ideo *ſub n.* 214. firmat magis communem opinionem eſſe, vt quoquomodo emanauerit confeſſio ſpontè facta, ſemper faciant indicium ad torturam, & non ſit ab ea in iudicando, & conſulendo, recedendum, & credo, quod iſta ſit pura veritas, quando dicta confeſſio eſſet aliis indiciis,

vel

Digitized by Google

vel adminiculis corroborata vt modò in fine iſtius capitis dicam.

9 Si autem talis confeſſio facta coram iudice incompetenti reuocetur, ſecundùm aliquos, etiam non docto de errore, non grauat confitentem ad torturam. Alij autem tenent contrarium, vt grauet ipſum confitentem ad torturam, niſi docto de errore: quos Doct. pro vtraque parte adducit Mod. Rom. *in dict. q.81. n.215. & ſeq.* vbi in fine teſtatur, hanc affirmatiuam opinionem eſſe magis communem, & veriorem, niſi tamen talis confeſſio fuerit reuocata à principali antequam fuerit redacta in ſcriptis, vel antequam fuerit a parte acceptata, per ea, quæ dixi ſuprà in hac defenſione cap.

10 Si verò huiuſmodi confeſſio ſponte facta coram iudice incompetenti fuerit nuda, & ſimplex, & aliis indiciis non corroborata, non poterit coram iudice competente cogi ad perſeuerandum in dicta confeſſione, & ſi vltra confeſſionem requiratur etiam, quod fuerit aliis indiciis, & adminiculis corroborata, vt poſſit confitens coram iudice incompetente torqueri per Iudicem competentem ex illa confeſſione, Boër. *deciſ.90. num.*8. ex Doct. Bald. *in l. clarum. C. de auctor. præſtand.* quem Bald. ſequuntur Aret. *in cap. at ſi Clerici n.29.* Felin. *n.5. de indic.* & tres alias intelligentias relatiuè ponit Mod. Rom. *in q.81. n.218.*

CAPVT XXVII.

Confeſſio facta coram Notario, ſine præſentia iudicis, quando noceat confitenti.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta coram Notario, iudice abſente, non afficit confitentem ad condemnationem, niſi Notarius examinaret reum de mandato iudicis.*

2 *Notario aſſerenti habuiſſe commiſſionem à iudice, an credatur.*

3 *Confeſſio facta coram Notario, abſente iudice, habet vim extraiudicialis confeſſionis ad torquendum, etiamſi per reum confeſſio reuocetur.*

1 SI emanauerit confeſſio coram Notario, iudice abſente, non poteſt ex ea ſequi condemnatio, gloſſ. *in l. iubemus, C. de liber. cauſ.* Iaſ. *in l. Magiſtratibus. n.5. ff. de iuriſd. omn. iud.* Marſ. *in l.1. in princ. n.24. de quaſt. & in pract. in §. poſtquam, num.17.* Foller. *in pract. in verb. & ſi confitebuntur, n. 8. 10. & ſeq.* Alex. Stiat. *in pract. ind. c.19. n.49.* Maſcard. *de probat.* qui alios allegat *concl.343. n.6. concl.348. n.52. & ſeq. concl. 394. num.6.* Niſi tamen Notarius examinaret reum de mandato Iudicis, quia tunc confeſſio facta coram dicto Notario plenè præiudicat confitenti, Ang. *in l.1. n.3. C. de confeſſ.* Monticell. *in pract. crim. reg.19. n.17.* Foller. *in verb. & ſi confitebuntur. n.14.* Et ita apud nos in pract. obſeruatur, quamvis contrarium voluerit Petr. de Bellapert. *in l.1. col.3. in fin. C. de confeſſ.* qui expreſsè firmat, quod licet de conſuetudine mittatur Notarius per iudicem, coram quo partes confiteantur, adhuc talis confeſſio non dicatur emiſſa de iure, cùm nulla lege, vel iure cautum reperiatur, vt talis commiſſio Notario fieri debeat, vt etiam refert Farin. *q.81. n.46. & ſeq.* Marſ. *ſing.329. col.4. in fin.* & dixi *in defenſ.1. c.6.*

2 Sed dubium eſt, an Notario ita aſſerenti, ſibi à iudice fuiſſe commiſſum, credatur, niſi aliunde conſtet de ordine, vel mandato, & videtur dicendum, quod ſibi credendum erit, vt per Dec. *conſ.42. n.5.* Dec. *reſponſ.18. n.29. vol.1.* Magon. *deciſ. Lucenſ.49. num.37.* Rimin. iun. *conſ.644. num.9. vol.6.* qui firmant Notario ſtandum eſſe de commiſſione ſibi facta in recipiendo articulos, appellationem, & quid ſimile & alij relati per Cæuall. *in tract. com. contra com. q.176. in principio,* & de communi teſtatur Cagnol. *in l. librarius, n.49. ff. de reg. iur.* Ego autem in re tam graui, vbi agitur de confeſſione, cuius vigore, debet ſequi ſententia criminalis, non auderem in pœna capitali, vel alia graui corporali, vigore dictæ confeſſionis eum confeſſum condemnare, niſi adeſſet decretum iudicis in actis de examinando reum, cùm magis ſit communis opinio, vt Notario non credatur de commiſſione ſibi facta à iudice de aliquid faciendo in cauſa, vt poſt alios, quos allegat, teſtatur Boër. *deciſ.298. n.4. in princ.* & communem etiam dicit Dec. *in cap. quoniam contra. n.45. de probat.* Curt. iun. *conſ. 169. n.13.* vbi refert Alex. dicentem eſſe communem *in conſ.215. col. 3. volum. 2.* & de magis communi etiam teſtatur Cæual. *in d. q.356. in fin.* vel niſi erat commiſſio de recipiendis teſtibus, vel examinibus ſignata manu, vel ſigno iudicis, alias Notario, vel Graffiario non crederetur, vt etiam firmat Boër *d. deciſ.238. n.5.* ſed etiam tutius erit, quod in grauibus cauſis non committatur Notario examen, prout ſemper vidi per bonos, & peritos iudices fieri, & obſeruari, & ego obſeruaui, & ſi aliter iudices faciant, multa mala ſequi poſſunt, tam contra reum, quàm contra fiſcum.

Sed tantùm dicta confeſſio emanata coram Notario habet vim extraiudicialis confeſſionis ad torquendum, Iaſ. *in d. l. Magiſtratibus, n. 5. ff. de iuriſd. omn. ind.* Blanch. *de indic. n.211.* Foller. *in verbo, & ſi confitebuntur. n. 8.* cum aliis adductis per Maſcard. *de probat. concl.448. n.54. & concl.349. n.6.* Quod procedit, etiamſi talis confeſſio reuocaretur per reum confeſſum, vt adhuc ſufficeret ad torturam, quia ſi in ea perſeueraret, deberet condemnari, & non torqueri, vt per Mod. Rom. *q.81. n.28.* vbi alios allegat Baiard. *q.21. num.127.* 3

CAPVT XXVIII.

Confeſſio facta coram Sacerdote, an afficiat confitentem.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta coram Sacerdote in foro exteriori non nocet confitenti.*

2 *Teſtes deponentes de auditu in actu confeſſionis ſacramentalis, in foro exteriori nihil probant contra confitentem.*

3 *Confeſſio facta alicui Sacerdoti, non in actu confeſſionis, nocet.*

4 *Confeſſio facta pro exoneratione conſcientia, etiam parte abſente, quando noceat confitenti, vel eius hæredibus.*

COnfeſſio facta corã Sacerdote in actu pœnitentiæ, non nocet confitenti in iudicio tẽporali, Cauallc. *tit.1. n.4. in fine,* Maſcard. qui alios allegat, *concl. 377. n.2. de probat. vol.1.* cùm talis confeſſio fuerit facta ſoli Deo, & nõ homini, Ant. Gom. *tit. de delict. c.13. n.9.* Baiard. *q.21. n.130.* Imò cõfeſſarius qui dictã cõfeſſionẽ reuelaret, grauit. puniretur, vt alias dixi latè ſup. *in def.* 1

Nec minus teſtes, qui dicunt audiuiſſe, quando talis in actu confeſſionis faſſus fuit feciſſe tale crimen, probarent dictam confeſſionem, nec in aliquo pœnitenti, 2

tenti, præiudicarent, Maſcard. *d.concluſ.*377. *num.*4. vbi alios allegat.

3 Sed ſi quis faſſus fuerit alicui Sacerdoti aliquod delictum non in figura confeſſionis, nec in actu pœnitentiæ, ſed ei dixerit ſub ſigillo ſecreti, vel confeſſionis, ſi ille reuelaret tale delictum, noceret confitenti, vt poſt Abb & alios firmat Carau. *en d tit.*3. *n.*6. de quo aliàs dixi ſuprà *in def.*

4 Bene verum eſt, quòd confeſſio facta pro exoneratione conſcientiæ, etiam parte abſente, plenè probat, & nocet confitenti, & hæredibus Decian. *lib.* 2. *c.*17. *n.*3. *tom.*1. *in tract. crim.* vbi alios concordantes allegat, de quo dicam infrà, latè *c.*33.

CAPVT XXIX.

De confeſſione facta per mutum.

SVMMARIVM.

1 *Mutus ex ſua confeſſione declarata per ſigna non poteſt condemnari.*

2 *Mutus non poteſt torqueri, niſi ſciat legere, & ſcribere, quia torqueretur ad fatendum delictum per ſcripturam.*

3 *Teſtis mutus non poteſt torqueri, niſi ſciat legere, & ſcribere.*

1 MVti confeſſio etiam ſignis declarata non nocet,
ſed requiritur, quod ipſe mutus conuincatur
per teſtes Bald. *in l. vnica*, *n.*27. *C. de confeſſ.* Petr. à
Placb. *epitom. delict. l.*32. *n.*18. vbi tamen dicit, quod
debeat interrogari per ſigna de veritate habenda,
Cartar. *de execut. ſent. c.*2. *num.*46. *&* 50. vbi docet,
etiam practicam quomodo mutus, & ſurdus debeat
interrogari, & quomodo Notarius debeat illius nutus,
actus, & ſigna deſcribere, & interpretari per ſe,
vel per alium interpretem, Farin. *q.*61. *n.* 46. *& ſeqq.*
2 *& q.*88. *n.*161. Baiard. *q.*65. *n.*7. Hinc eſt, quod mutus
non poteſt torqueri pro habenda veritate, vt dixi ſuprà
*defenſ.*30. *c.*13. Niſi quando ipſe ſciret legere, &
ſcribere, quia tunc poſſet cogi per torturam ad confitendum
delictum per ipſam torturam, ſi legitima
præceſſerint indicia, Ferrat. *caut.* 57. Bonac. *in tract.
caut. lit. in caut.* 35. Cartar. *de execut. ſentent. cap.* 2.
3 *num.*47. *& ſeq.* Farinac. *quæſt.* 88. *num.* 164. vbi dicit
idem eſſe in teſte muto ſciente legere, & ſcribere, &
idem dixit *in q.* 61. *n.* 52. *& ſeq.* & quomodo puniri
poſſit, dixi *in defenſ.*30. *n.*13.

CAPVT XXX.

Confeſſio procuratoris quando afficiat principalem.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta per procuratorem non afficit principalem.*

2 *Mandatum ad delinquendum non præſumitur.*

3 *Procurator non poteſt facere incidere dominum in pœnam ſine mandato.*

4 *Mandatum ad delinquendum non præſumitur, etiamſi delictum fuerit commiſſum per filium, famulum, vel conſanguineum, contemplatione patris, vel Domini: & maximè in delicto momentaneo, & non ſucceſſiuo.*

5 *Mandatum ſpeciale requiritur ad delictum, & generale non ſufficit, etiam cum libera facultate, limita tamen, vt hic per Authorem.*

SI aliquid factum fuerit per procuratorem, dicentem feciſſe de ordine ſui principalis; Aduocatus 1
exclamet, quod non afficit eundem principalem: quia mandatum ad delictum committendum non præſumitur, niſi probetur, Bald. *conſ.*98. *num.*7. *vol.*1. *conſ.*383. *n.*5. *lib.*5. Boſſ. *tit. de mand. ad homicid. num.* 39. Dec. *reſponſ.*4. *n.*50. *reſponſ.*104. *n.*33. *vol.*3. Honded. *conſ.*109. *n.*25. *vol.*1. *conſ.*87. *num.*8. vbi de communi, *conſ.*93. *num.*12. *conſ.*96. *num.*3. *&* 66. *vol.* 1. Baiard. *q.*89. *num.*5.

Et ſine dubio procurator non poteſt facere inci- 2
dere Dominum in pœnam ſine mandato, Grat. *conſil.*99. *n.*1. *& ſeq. vol.* 1. qui loquitur in procuratore, qui induxit falſos teſtes ac illis vſus fuit, & potiùs præſumitur prohibitum, quàm permiſſum, vt alter faciat delictum, Bald. *conſ.*110. *col.* 2. *circa med. & conſil.* 144. *in fin. vol.* 1. & potiùs præſumitur deliquiſſe proprio nomine, quàm nomine alterius, Rimin. iun. *conſ.*229. *num.*54. *vol.*3. Honded. *conſ.*96. *ſub num.*65. *volum.* 2.

Nec etiam præſumitur mandatum, ſi delictum 3
fuiſſet commiſſum per filium, conſanguineum, vel famulum contra illum, qui mihi iniuriam intuliſſet contemplatione mea delictum commiſiſſent, Natt. *conſ.*469. *n.*2. *vol.*3. Ant. Gom. *tit. de delict. c.*3. *n.*47. Sim. de Præt. *conſ.*15. *num.*39. 54. 67. *&* 75. vbi dicit, quod non debet beſtialitas vnius conſanguinei alteri conſanguineo nocere, Honded. *conſ.* 93. *num.* 13. *vol.*2. Et maximè ſi ageretur, non de delicto habente actum ſucceſſiuum, vel cauſam permanentem, ſed actum momentaneum, vt in homicidio, Anton. Gomez. *dicto cap.* 3. *num.* 47. vbi de communi, Decian. *reſponſ.*88. *ſub num.*1. *volum.* 3. Natt. *dict. concluſ.* 299. *ſub numero ſecundo*, Baiard. *quæſt.* 87. *n.* 12. *in fine.*

Sed requiritur ſpeciale mandatum ad aliquid fa- 4
ciendum, vt incidat Dominus in delictum, nec generale ſufficeret, Menoch. *caſu* 315. *numero* 25. *& ſeq.* vbi declarat, quomodo debeat eſſe tale mandatum, Magon. *deciſ. Lucenſ.* 51. *numero* 1. 2. *&* 18. Baiard. *in §. falſum*, *numero* 129. Honded. *conſil.* 91. *num.* 6. *volum.* 2. de communi. Et quod in ſpecie procurator debeat habere ſpeciale mandatum ad confitendum, vt poſſit eius confeſſio principali nocere, Alex. Stiat. *in practic. indic. cap.* 19. *numero* 57. *verſic. & hoc procedit*, nec ſufficeret generale mandatum ad confitendum: ſed debet eſſe ſpeciale ad ſic confitendum: nec ſufficeret generale mandatum cum libera, latè Honded. *conſil.* 69. *numero vigeſimo ſecundo*, *& ſequen.* *&* *numero* 32. *& ſeqq.* *& n.* 78. *& ſeqq.*

Niſi tamen confeſſio procuratoris emanauerit 5
per modum contentioſæ iuriſdictionis: vel ſi principalis habuerit ſpecialem notitiam de dicta confeſſione ſui procuratoris, & non contradixit, quia tunc confeſſio procuratoris noceret Domino, Brunor. *in ſuo compendio*, *verſic. confeſſio procuratoris*, *fol.* 47. vbi alios allegat, Farinac. *quæſtione* 81. *numero* 61. Honded. *dict. conſil.* 66. *numero* 22. *& ſequen.* vbi etiam concordantes adducit, & teſtatur de communi.

C A P V T X X X I.

Confeſſio facta, non legitimis præcedentibus indiciis, quando afficiat confitentem.

S V M M A R I V M.

1 *Confeſſio facta, nullis præcedẽtibus indiciis, non nocet, etiamſi non fuerit expreſſè reuocata, etiamſi fuerit iurata, & ageretur de crimine laſæ maieſtatis, vel de alio grauiſſimo crimine.*

2 *Confeſſio eo minus noceret, ſi reus proteſtatus fuerit in tortura ſe non poſſe tormenta ſuffirre, vel, quòd ſi fateretur erit contra veritatem.*

3 *Confeſſio in tortura, ſine indiciis, non noceret confitenti, etiamſi tortura illata fuerit de mandato Principis.*

4 *Confeſſio ſine indiciis, non nocet confitenti, etiamſi per metum tormentorum fuerit extorta, & etiamſi emanauerit coram iudice habente liberum arbitrium.*

5 *Confeſſio ſine indiciis extorta non conualidatur, ſi deinde ſuperuenian legitima indicia.*

6 *Confeſſio extorta ſine indiciis non ſuſtinetur, licet proceſſerit iudicialis confeſſio.*

7 *Confeſſio ſine indiciis non ſuſtinetur, etiamſi per inſpectionem oculorum verificetur.*

8 *Confeſſio ſine indiciis non comprehenditur ſub ſtatuto diſponente de confeſſione.*

9 *Confeſſio ſine indiciis non nocet confitenti, neque tertio.*

10 *Tortura indebitè illata operatur, vt omnia, quæ deinde ſequuntur, ſint nulla.*

11 *Confeſſio ſine indiciis non ſuſtinetur, etiamſi homo fuerit robuſtus, & fuerit leuiter tortus.*

12 *Confeſſio latronum, & graſſatorum ſine indiciis, an ipſis noceat.*

13 *Confeſſio ſine indiciis coram iudice incompetenti, non facit indicium coram iudice competenti.*

14 *Confeſſio extorta ſine indiciis non conualidatur per mille ratificationes, etiamſi fuerit ratificata extra locum torturæ: & idem erit in confeſſione extorta per indebitam repetitionem.*

15 *Confeſſio ſpontanea an ſuſtineatur, ſi præceſſerit ſine legitimis indiciis.*

16 *Confeſſio extorta ſine indiciis non conualidatur ſi reus illi ſe ſubſcribat.*

17 *Confeſſio extorta ſine indiciis, ſi confitens reponatur in priſtinam libertatem, & deinde adeat Iudicem, & ratificet dictam confeſſionem, ſufficit ad illum condemnandum.*

18 *Tortura an probetur per aſſertionem eiuſdem rei: referuntur hîc opiniones contrariæ, & tandem Author illas conciliat.*

19 *Tortura, cùm ſit difficilis probationis, probatur per indicia, coniecturas, & præſumptiones, quæ hîc per Authorem referuntur.*

20 *Tortura probata per coniecturas ſufficit ad effectum inualidandi confeſſionem, ſed non ad effectum puniendi iudicem ob indebitam torturam.*

1 CAuſæ defenſor debet multum inuigilare circa iſtam defenſionem: quia ſæpe ob vanam gloriam judicum, vel, vt plurimum, ob eorum imperitiam, extorquent confeſſionem ab inquiſitis, non legitimis præcedentibus indiciis, & ob id eis talis confeſſio non nocet, vt pluries in diſcurſu tractatus dixi, & prout habemus apertum tex. *in l. 1. §. Diuus Seuerus, ff. de quæſt.* Brun. *de indic. par. 2. qu. 5. nu. 42. & ſeq.* Marſ. *in l. penult. num. 10. de quæſt.* vbi dicit, quòd in Ciuitate Bononiæ liberauit duos à pœna mortis. & conſecutus fuit maximum commodum, & honorem. Hier. Hiſpan. *in tract. comm. contr. comm. qu. 618. n. 1. & ſeq.* vbi de communi, Boſſ. *tit. de confeſſ. tort. num. 1. & 18.* Brunor. à Sol *in ſuo compend. verſ. confeſſio facta per torturam.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi. Franc. Perſonal. *de indic. & tort. n. 67.* Bertazz. *conſil. 34. numer. 7. conſil. 427. nu. 9.* latè Villagutt. *in pract. crimin. lib. 7. cap. 1. concluſ. 3. tit. de confeſſ.* Mart. Ant. Macerat. *lib. 3. reſolut. 47. numer. 2.* vbi concordantes cumulauit, Alex. 35. *conſil. 24. nu. 23. par. 2.* Miſing. *cent. 3. obſeruat. 80. n. 4.* Caualch. *de Brach. reg. par. 3. nu. 188.* vbi plus ſubdit, vt procedat, etiamſi non fuerit expreſsè reuocata, niſi adeſſent querela partis, & alia adminicula, quia tunc requiritur reuocatio, & ibi dicit, quod ſi emanauerit coram Iudice habente brachium regium, Iul. Clar. *quæſt. 55. num. 3.* vbi de communi, Adden. ad Farinac. *in conſ. 19. nu. 2. in lit. A*, qui alios infinitos allegant, & teſtantur de communi, Hier. Giach. ad Iul. Clar. *q. 64. in lit. T.*

Et Doctores hoc admittunt, etiamſi confeſſio fuerit jurata Marſil. *in leg. quæſtionis nu. 67. & ſeq. ff. de qu.* Maſcard. *d. concluſ. 353. nu. 3.* vbi alios allegat, Bertazz. *conſil. 39. num. 8. conſil. 439. nu. 5.* Burſatt. *conſ. 201. n. 24. lib. 2.* Honded. *conſil. 108. nu. 29. & 52. vol. 1.* vbi firmat eſſe concluſionem ab omnibus approbatam, Hiero. Giach. ad Iul. Clar. *in dict. q. 64. in lit. T.*

Quamvis ageretur de crimine læſæ majeſtatis, Rol. *conſ. 12. num. 94. lib. 3.* Modern. Rom. *quæſt. 83. num. 6.* Franc. Perſonal. *de indic. & tort. num. 98.* Burſatt. *conſil. 201. num. 41. lib. 2.* Bertazzol. *conſil. 8. n. 49. & conſ. 449. num. 5.* Hoded. *conſil. 108. num. 36. & ſeqq. vol. 1.* Et alio quocunque crimine grauiſſimo, Marſ. *conſ. 14. num. 20. deciſ. Auenio. 15. nu. 13* Baiard. *qu. 55. nu. 32. & num. 39.* Add. ad Farin. *in conſ. 19. in lit. A, verſ. item procedit,* vbi alios allegant. 2

Eoque minus talis confeſſio nocet, ſi reus proteſtatus fuerit in tortura, non poſſe tormenta ſufferre, & ob id, ſi fateatur, erit contra veritatem Fulgoſ. *in l. quâ aliena, §. Celſus, n. 8. & ſeq. ff. de acq. hæred.* vbi dicit, maximè procedere ſi tormenta fuerint exceſſiua. Hond. *conſi. 108. num. 42. volum. 1.* Nec vigore dictæ confeſſionis inualidæ poterit reus iterum torqueri, Bertaz. *conſ. 39. nu. 10.* poſt Boſſ. *in tit. de confeſſ. per tor. n. 22.* Hond. *d. conſ. 108. n. 14. lib. 1.* 3

Nec etiam noceret confeſſio per torturam extorta de mandato Principis illatam, Gram. *conſ. 45. nu. 33. & ſeq.* vbi ſubdit, *etiamſi millieſque ratificata,* cùm Princeps non poſſit mandare, vt quis torqueatur ſine indiciis vt dixi ſuprà *in Defenſione circa torturam* [illegible].

Quod etiam eſt verum, quando fuiſſet extorta per metum tormentorum Gramm. *vo. 6. num. 24.* Roland. *conſil. 17. nu. 16. & ſeqq. vol. 3.* latiſſimè Bertazz. *conſ. 70. numer. 29. volum. 1.* vbi de veriori opinione, Iaſon. *conſ. 188. num. 2. volum. 2.* Burſat. *concluſ. 201. num. 17. vol. 1.* vbi de communi Et ſine altercatione procedit in metu illato per realem territionem, quicquid dici poſſit de verbali, vt per Modern. Roman. *quæſtion. 83. numer. 16.* & latius dixit *in quæſt. 37. numer. 97.* cum plurib. ſeqq. Hier. Giach. ad Iul. Clar. *quæſt. 64. in lit. T*, vbi ſubdit, adeò hoc eſſe verum, vt nec etiam valeat conſuetudo in contrarium. 4

Nec minus talis confeſſio nocet confitenti, ſi judex habuiſſet liberum arbitrium procedendi, quia adhuc debeant præcedere legitima indicia, Marſil *conſil. 14. num. 20.* Gramm. *conſ. 3. num. 19.* Iul. Clar. *quæſt. 64. verſ. dixi etiam, & verſ. dixi quoque.* Burſatt. *conſil. 201. nu. 42. volum. 2.* Berta. *conſil. 8. num. 50. in fin.* Baiard. *quæſt. 55. nu. 32. 39.* & ibi Hier. Giach. *in add. in lit. G, in fin.* Add. ad Farin. *conſ. 19. in lit. A, verſ.* & 10 tantum, vbi alios allegant, Caualcan. *de Brach. reg. par. 3. num. 123.* qui loquitur

Digitized by Google

quitur in judice habente brachium regium, vt non poſſit reum torquere ſiné indiciis neque ſi eſſet ſufficienter torturam repetere, neque eundem reum pendente appellatione torquere, Farin.*quaſt.*39. *num.*71. Maſcard.*de proba. concl.*353.*per totam*, Mar.Ant. Macerat.*lib.*3.*reſol.*47.*n.*2.*in fin.*

5 Imò confeſſio extorta legitimis non præcedentibus indiciis non conualidabitur, ſi indicia deinde ſuperueniant, Rom.*ſingul.*132 Marſi. *in leg. quaſtionis, num.*13. *& ſeqq. de quaſt. & num.*35. *& ſeqq.* vbi reſpondet contrariis, Viu.*opin.*139.*num.*2. Clar.*quaſt.*55. *verſ. ſi verò confeſſio, & quaſt.*64.*verſ. dixi etiam*, vbi de communi, Farin.*qu.*81.*num.*4.*deciſ. Ancnon.*138. *nu.*2. Franc. Perſonal.*de indic. & tort. num.*68. *& ſeq.* vbi de communi, Brun. à Sol. *in ſuo Compend. verſ. confeſſio habita in tortura* vbi alios allegat. *& in conſ. unico crimin. num.*187. *&* 189. Bertaz.*conſil.*8.*num.*50.*conſil.*161.*nu.*6 Burſatt. *conſ.*201.*num.*41.*lib.*2. vbi de communi, Honded.*conſ.* 108.*nu.*35.*vol.*1. vbi etiam de communi, Add ad.Farin. *conſ.*55.*in lit. P.*

6 Nec eſt vera illa opinio, quòd ſi ſuperuenerit confeſſio extrajudicialis, conualidetur tortura, vt per Modern Rom. *in quaſt.*83.*nu.*5. licet Marſ & nonnulli alij per eum allegati contrarium teneant & late contra Marſ. & ſequaces tenent Adden ad Farin.*conſ.*19.*in lit. D. verſ. iterum p. a. lecta*, & ibi reddunt rationem. Et faciunt ea, quæ latè dixi ſuprà in materia rationis

7 Imò plus Doctores firmant procedere etiamſi confeſſio extorta ſine indiciis deinde verificetur per inſpectionem oculorum, Marſ. *in pra.* § *ſ. undaq.* & poſt eum Gabr. *in addit.* Matheſil.*ſingul.*55. qui ponit exemplum in eo, qui fuiſſet fuit hominem occidiſſe tribus vulneribus & ſepeliuiſſe in horto, & deinde fuerit repertum cadauer cum illis tribus vulneribus & eandem opinionem ſequitur Bertazz.*conſ.*8.*n.*51.*conſ.*40.*nu.*6. *con.*447.*num.* Brun. à Sol.*in d. conſil. v. c. num.*179. Modern Rom. dicit, quòd, licèt Marſ. vbi ſuprà teneat poſſe condemnari in pœnam extraordinariam, tamen ipſe firmat tutius eſſe, ipſum abſoluere ab obſeruatione judicij & contra eum inchoare nouum proceſſum, Quam Modern Rom declarationem admitto quando confeſſus eſſet poſitus in priſtinam libertatem, vt latè dixi ſuprà *in Defenſ.*30.*c.*39.

8 Nec minus talis confeſſio comprehenditur in Statuto de confeſſione loquente, Marſ. *in l.*1. §. *præterea. nu.*16. Bertazz.*conſ.*8.*nu.*52.

9 Et in tantum eſt vera iſta concluſio, vt non noceat confitenti nec etiam aliis nominatis, Gram.*vot.*6.*nu.*9. *& ſeq. conſ.*36. vbi reddit rationem, Boſſ. *tit. de exam. reor. num.*15. Maſcard. *concluſ.*353. *numer.*6. Plot.*conſ.* 31.*num.*1. Modern. Rom.*conſ.*19.*nu.*2. & ibi Adden.*in lit. B* qui alios allegat, & idem Mod.*in conſ.*55.*nu.*13. vbi de communi Baiárd.*q.*55.*n.*32 & procedit, etiamſi reus ſolummodo fuerit eleuatus in tortura, vt poſt Gram.*conſ.*15.*nu.*6 firmat Burſatt.*conſ.*201. *n.*33. *verſ. nec in propoſito, vol.*2.

10 Adcò, quòd omnia, quæ ſequuntur poſt dictam indebitam torturam, ſunt ipſo jure nulla, Bertazz.*conſ.*4. *nu.*52.*conſ.*341.*num.*4. Rimin. jun. *conſ* 88.*nu.*48.*vol.*1. Burſatt.*conſ.*201.*nu.*23.*lib.*2. vbi de veriori & communiori opinione, Honded.*conſ.*108 *nu.*32. Farin.*qu.*83.*n.* 14. Simon. de Pret.*conſil.*191.*numer.*9. Rimin. jun.*conſil.* 88.*num.*58.*volum* 1. vbi dicit, quòd nec etiam teneat ſententia, ſi ſuperſequatur, Bertazz. *conſ.*8 *n.*52.*vol.*1. Et ſic non nocebit etiam quoad alia delicta, de quibus non extabant indicia, Bertazz.*d.conſ.*8.*nu.*52.*verſ. Hu ſtantibus.*

11 Imò ſi tortus fuerit homo robuſtus, & leuiter fuiſſet tortus adhuc ejus confeſſio ſibi non præjudicaret, ſi non præceſſiſſent legitima indicia: vt de veriori. poſt alios quos allegat, firmat Modern. Rom.*q.*37.*nu.*62.*& ſeqq. & quaſt.*83.*num.*18. ubi reſpondet ad deciſionem, Gram.34.*n.*59. quòd magna Curia Vicariæ declarauit confeſſionem cujuſdam robuſti eſſe validam, non ad ipſum puniendum: ſed ad excuſandum judicem, qui ſine indiciis ipſum torſerit.

In publicis latronibus, & graſſatoribus viarum, li- 12
cet aliqui voluerint, quòd eorum confeſſio ſufficiat ad ipſos condemnandum etiamſi fuerit extorta ſine indiciis, vt poſt Carter. firmat Maſcard.*concluſ.*35 *nu.*30. tamen eſt verum, ſi aliqua indicia præceſſerint, quamvis fuerint leuia: ſecus ſi nulla prorſus præceſſerint: etiamſi judex haberet brachium regium, vt dixi ſuprà *in hac Defenſ.*

Si verò etiam talis confeſſio coram judice incom- 13
petente facta fuerit non præcedentibus indiciis, nec etiam faciat indicium ad torturam coram judice competente, poſt Iul. Clar.*qu.*21.*verſ. hoc tamen*, Bertazzol. *conſ.*8.*n.*75.*in fin.* Imò ex tali confeſſione extorta ſine indiciis oritur judicium violentiæ contra officialem. Gram.*conſ.*40.*n.*13 Farin.*conſ.*19.*nu.*2.*in fin.* & Gram. *deciſ.*56.*n.*5. poſt alios quos allegat, dicit, quòd confeſſio ad ſolam depoſitionem ſocij criminis, diceretur extorta ſine legitimis indiciis.

Et aduocatus non patiatur decipi, ſi deduceretur, ta- 14
lem confeſſionem extortam ſine legitimis indiciis, fuiſſe conualidatam: quia reus illam ſponte deinde ratificauerit quia, etiamſi millies fuerit ratificata, ſibi non nocet, Aug.*de malefic. in verb. fama publica, nu.*36. vbi Ang latiſſimè, qui refert, ex iſto capite feciſſe liberare quendam Auguſtinum de Arimino, Marſ.*ſing.*229. Guid de Suz.*de indic. & tortur. n.*69. Farinac. *q.*37.*nu.* 110. vbi de communi, Iaſ.*conſ.*118.*num.*2.*vol.*2. vbi de communi, Iul. Clar.*q.*55.*n.*13. Bertaz.*conſ.*8.*n.*48. *&* 52. *vol.*1. Burſatt *conſ.*101.*nu.*21.*vol.*2. Maſcard.*de probat. concluſ.*353.*nu.*3. *Deciſ. Auenion.*15 *nu.*15. Hier. Giach. ad Iul. Clar.*q.*55.*in lit. G*, Farin *conſ.*19.*n.*2. vbi Adden. *in lit. E*, vbi alij infiniti cumulantur. Et quamvis fuerit ratificata extra locum torturæ, poſt 24. horas, nec etiam nocet confitenti, Ant. Gomez *tit. de delict. c.*13. *num.*7.*verſ. & quomodocunque.* Imò etiamſi fuerit ratificata poſt multos dies, Burſatt.*conſ.*201.*n.*19.*volum.*2. qui loquitur in eo, qui ratificauit poſt 19. dies. Et etiamſi ratificatio fuerit jurata, non conualidat dictam confeſſionem indebitè extortam, Rimin. jun. *conſilio* 817.*numer.*37. *volumine* 7. Bertazzol. *conſil.*8. *numer.*49. Maſcard.*de probat. concluſ.*353. Burſatt *conſil.* 201.*numer.*24.*volum.*2. Baiard. *quaſtio.*56.*numer.*32.*&* 29. Et etiamſi ratificatio non fiat in loco publico, vel conſueto, Burſatt. *d. conſil.*201. *numer.*27. *verſ. item & numer.*28. *volum.*2. Alexand. *conſil.* 20. *numer.*14. *part.*2.

Et procedit, non ſolùm in ratificatione tacita, ſed etiam in expreſſa, Ant. Gomez *tit. de delict. cap.*13.*n.*4. *&* 25. vbi dicit hanc opinionem eſſe ſequendam, tam in judicando, quàm in conſulendo Iul. Clar. *q.*55. *ſub num.*13. Burſatt.*conſ* 201.*num.*25. vbi de vera, & magis communi opinione, *vol.*2. Quinimo in practica non ſeruatur, vt tacita ratificatio ſufficiat, ſed ſemper requiritur expreſſa, Iul. Clar.*q.*64.*n.*39. Burſatt. *d. conſil.*211. *n.*26. vbi de communi, Rim. jun.*conſ.*88.*n.*55.*vol.*1. qui tamen videtur conſtituere differentiam inter grauem & leuem torturam, quoad ratificationem expreſſam, vel tacitam, & Baiard.*d. qu.*55.*nu.*34.

Ac ſciat Aduocatus quòd confeſſio, eo minus conualidatur per ratificationem, quando fuit indebitè extorta, tam propter deficientiam indiciorum, quàm quia non fuit ſeruata forma Statuti in procedendo vel per ſuggeſtionem, vel per alia ſimilia, vt poſt alios quos allegat, declarat, Burſatt. *dict. conſil.*202.*num.*27. *volum.*2.

Etiam, ſi tortura fuerit reperita in caſu de jure non permiſſu, confeſſio per ratificationem non conualidabitur, vt notant omnes *in leg. repeti*, *ff. de quaſtio* vt

teſtatus

teſtatur Marſil *in conſ.14.n.24. & in pract.crim §.quoniam, num.42.* Baiard.*q.55.n.32.in fin.* Caualc.*de Brach, reg.par.3.num.123.* Villagut *in pract.crimin.lib.7.cap.6, concluſ.6.*

15 In confeſſione autem ſpontanea emanata, non præcedentibus indiciis, videntur Doctores etiam tenere, vt non afficiat confitentem etiamſi deinde indicia ſuperuenerint. vt poſt alios, quos allegat, firmant Marth. Brun. *conſil.61. numer.15. part.1.* licèt poſt Foller. *in verb.confitebuntur, ſub n.28.* Hier. Giaeb. in add. ad Clar. *in lit. T,* contrarium teneat, maximè quando fuerit ratificata, non tacitè, ſed expreſsè; & adducit etiam Gram. *conſ.10.n.17.* Et quòd confeſſio ſpontè facta teneat, & poſſit ex ea ſequi condemnatio, Angel. *de maleſic. in verb. fama publica, verſic. aduertas tamen,* Maſc. *concluſ.357.n.5.& 34.vol.1.* Baiard. *q.65.n.4.* Et ſponte confeſſus dicitur etiam ille, qui primò negauit, deinde verò ſponte confeſſus eſt, Iul. Clar. *q.82. In Statuto 9. verſic. ſtante Statuto, nu.5.*

16 Nec etiam Aduocatus ſe decipi patiator, ſi ex parte Fiſci dicerent, confeſſionem ſine indiciis fuiſſe ratificatam à reo per ſuam ſubſcriptionem, & ideo ſibi nocere, vt dicit Gramm. *conſil.40. numer.15.* vbi ſubdit, maximè procedere, quando tortura fuit leuis, & tortus non erat, neque debilis, neque infirmus: & ſequitur Rim. Iun. *conſ.88. numer.56. vol.1.* Quia, vt videmus nec iuramentum nec mille expreſſæ ratificationes illam conualidant: quomodo igitur debet conualidari per ſubſcriptionem rei, ad quam deuenit eadem facilitate, vel eodem metu, & timore, quibus fuit inductus ad confitendum. Et ſi vera eſſet dicta opinio, omnes ſupradictæ declarationes corruerent: cùm hodie de ſtylo, & maximè hîc in curia omnes rei ſe ſuo examini ſubſcribant, & ſi neſciant ſcribere, faciant ſignum Crucis.

17 Si verò reus confeſſus ſine indiciis eſſet relaxatus, & poſitus in priſtinam libertatem: & deinde ſponte adiuerit Iudicem, & confeſſionem ratificauerit, tunc poterit condemnari, vt dixi ſuprà *in Defenſ.30.cap...* vbi etiam poſui quid, ſi ratificatio fiat, non coram eodem Iudice, qui confeſſionem indebitè extorſit, ſed coram alio: an talis confeſſio ratificata noceat.

18 Quoniam, tam in præcedenti Defenſ. quàm in iſta, & ferè per totum iſtum Tractatum ſæpiſſimè habetur mentio de tortura, ideo videamus, quomodo tortura probetur. Et inter Doctores eſt controuerſia, an reo aſſerenti fuiſſe tortum, ſit credendum; & aliqui videntur concludere quòd tortura non præſumatur, & quòd debeat probari per ipſum reum, Bald. *in l.1.n.23. C. de confeſſ.* Brun. *de indic.p.2.q.6.nu.16.& ſeq.* vbi latè hanc opinionem comprobat & dicit hanc eſſe puram veritatem. Becc. *conſ.70.nu.14.* & alij adducti per Mod. Rom. *qu.83.num.34.* Alij autem tenent contrarium vt ſit credendum eidem torto. Ancb. *conſil.24.nu.2.ſeqq.* Maſcard. *de probat. concluſ.1384. num.6.* Bec. *conſil.70. nu.4.15.* vbi admittit opinionem Anchar. quando reus reuocat confeſſionem tanquam per metum factam, Franc. Perſonal. *de indic. & tortur. num.72.* Brun. à Sol. *in ſuo Compend. verſic. confeſſio delicti præſumitur per tormenta facta:* vbi alios cumulauit, & poſt Carrer. Hieron. Giachar. ad Iul. Clar. *quæſtione 64. in liter. T, in fine.*

19 Sed Moder. Rom, *quæſt 83.ſub. nu.24.* dicit primam opinionem eſſe veriorem, vt tortura non præſumatur, ſed ſit probanda per reum, qui aſſerit fuiſſe tortum, niſi tamen ageretur de tortura illata, nullis præcedentibus indiciis, & à Iudice malæ qualitatis & ſolito reos torquere ſine indiciis, ex trad. per Boſſ. *tit.de confeſſ. num.74.& ſeq.* Brun. *de indic.d.q.60.num.20.verſ.niſi ex conſuetudine iudicis.* Ego autem credo, quòd etiam non data malæ qualitate Iudicis, ſi tamen aliquæ aliæ præſumptiones & coniecturæ concurrant cum aſſertione torti, ſit eis ſtandum cùm tortura dicatur difficilis probationis, Marſil. *ſing.1.in fi.* Boſſ. *tit.de confeſſ.n.75.* Menoch. *caſ.116.num.19.de arb.* Maſcard. *de probat. concluſ.1384.nu.117.& ſeq.* Et inter alias coniecturas, vel probationes, erit fama, Amod. Iuſt. conciuis meus *de ſyndic.num.189.* Maſcard. *de probat.d.concl.1384.nu.55.* ac etiam clamor, gemitus, ſtridor, funis, vel ſtrepitus vel ſi palatium fuerit viſum clauſum, vel illius ianuæ, & alia, quæ ſolent fieri, & obſeruari in illo actu torturæ inferendæ, vt, poſt Alex. Bal. & Marſ. docet Pacian. *de probat.lib.1.cap.10. n.67.* Maſcard. *d.concluſ.1384.num.13.* Ac etiam probabitur per domeſticos, & familiares Iudicis; ac per carceratos, & conſocios eiuſdem rei, Brun. *de indic.par.2.q.5.n.37.& ſeqq.* Maſcard. *d.concl.1384.n.14.* Farin. *q.83. nu.27.& ſeqq.* vbi etiam firmant, probari torturam, ſi tortus probaret brachia ad collum, & in eis apparerent ligaturæ, ſigna, vel ſtigmata.

Tu autem officialis in propoſito ſcias te tueri, vt tortura per ſimiles coniecturas, & præſumptiones; probari poſſit ad effectum inualidandi confeſſionem torti, non autem ad effectum condemnandi ipſum officialem, ſub prætextu, quòd indebitè inquiſitum torſerit contra quem non ſufficiunt coniecturæ quamuis fuerint vehementes, ſed requiritur plena probatio; Amod conciuis meus *in d.numero 189.verſic.& præfata intelligo,* Brun. *d.quæſtione 5. numero 37. & num. 38. verſ.aut perimus* Maſcard. *d. concluſ.1384. num.17.& ſeqq.* 20

CAPVT XXXII.

Confeſſio minoris quando afficiat confitentem.

SVMMARIVM.

1 *Minor de Iure non poteſt ſtare in iudicio criminali ſine auctoritate Tutoris, & Curatoris.*

2 *Confeſſio minoris, ſine curatoris præſentia, non afficit ipſum minorem, licèt de conſuetudine non ſeruetur.*

3 *Tutor, vel Curator quando de Iure interuenire debent, intelligitur, vt interuenire debeant in ipſo decreto de torquendo, non autem in actu torturæ. Prout, quando debet minor examinari, ſufficit quòd interueniant in actu iuramenti, & non dum interrogatur, neque dum fatetur.*

4 *Tutor vel Curator minori in propoſito eſt dandus ab illo Iudice, coram quo cauſa pendet.*

5 *Minor ſine præſentia Tutoris, vel Curatoris poteſt examinari contra tertium: ac etiam poteſt declarari in contumaciam haberi pro confeſſo, ſine præſentia dicti Curatoris.*

6 *Minori conceditur in criminalibus reſtitutio in integrum aduerſus ſuam confeſſionem, etiamſi fuerit facta cum interuentu curatoris, & non docto de errore, aut læſione.*

7 *Reſtitutio minori aduerſus confeſſionem, ſiue ſponte, ſiue per torturam facta non conceditur, niſi ſemel.*

DE iſta quæſtione latè dixi *in præcedenti Defenſ.capitul.11.*

† Et ſciat Aduocatus in propoſito, quod de iure communi minor non poteſt ſtare in iudicio criminali, neque interrogari, ſine præſentia, & auctoritate tutoris, vel curatoris, *l.clarum, C. de auctor.præſtan.* Ant. Gom. *tit.de delict.cap.1.n.64.* Vulpel. *reſponſ.34. num.1.* Decian. *reſponſ.18.num.17.& ſeq.lib.1.& in tract. crim. lib.5.cap.37.num.56.* Odd. *de reſtit.in integr. part.3. nu.13.quæſt.65.* cum aliis alleg per Moder. Roman. *qu.81. numero* 1

*num.*352.*& nu.*371. vbi refert caſus,in quibus ita fuit obſeruatum.

2 Et hoc dicunt procedere etiam in confeſſionem minoris habentis patrem. & etiamſi eſſet paterfamilias,& etiam in confeſſione adulti: & multo magis in confeſſione pupilli,& infantis,vt eſt videre per Doct. adductos per d.Moder.Rom.*in d.q.*81.*nu.*153.*& ſeqq.* & latè qui alios allegat.*Alex.*35.*conſ.*20.*nu.*12.*p.*2.& ob id dicitur iudicium nullum,& ſucceſſiuè confeſſio minoris ſibi non nocet, & nunquam currit tempus minoris ad dicendum de nullitate dictæ confeſſionis, latè Menoch.*de Arb.caſ.*268.*n.*1.2.*& ſeq.lib.*2.

Quamuis multi alij affirment, non ſeruari de conſuetudine,Boer.*deciſ.*63.*n.*6.Caſſon.*in pract. crim. fol.* 76.Brun *conſil.*94.*nu.*8.Clar.*q.*50.*in prin.& q.*55.*verſ. vlterius*,Menoch. *caſ.*268.*n.*2. Afflict. *deciſ.*208.*n.*3.*in fin.*vbi Vrſill.Carrar.*de interrogat. lib.*3.*cap.*3.*nu.*4.*& ſeq.*Clar.*qu.*50.*in princ.& qu.*55.*verſ.vlterius*,*Caſſonus*, Menoch.*d.caſ.*268. *num.*2.*in fin.* Et in Statu Eccleſiaſtico adeſt Conſtitutio Ægidiana *lib.*4. *cap.*17. & ibi Caball.*num.*7.*in fin.*per quam Conſtitutionem apertè diſponitur, minorem 14. annorum habere legitimam perſonam ſtandi in iudicio criminali, ſine auctoritate patris, & tutoris: & idem ſeruatur hic in Curia: licèt per Statutum Capitolinum *lib.*2.*cap.*11. contrarium diſponatur:vt teſtatur Brun.*in dict. conſil.*94.*nu.* 8. ita ibi ſeruaſſe,dum cauſis criminalibus præerat, & Modern.Roman.*qu.*81.*num.*381.vbi dicit,hoc contingere in illo foro Capitolino, ob magnum arbitrium,quod Senator habet in cauſis criminalibus ad inſtar Gubernatoris Vrbis.

3 Et vbi ſeruatur ius commune,Iudex ſciat,quòd Curator, vel Tutor debet interuenire in ipſo decreto de torquendo,non autem in actu torturæ,Marian. Socc. *in cap.qualiter,& quando,il* 2.*num.*993.*& ſeqq.extra de accuſat.*Anton.Gomez.*tit.de delict.cap.*1.*n.*65. Moder. Rom.*q.*81.*n.*162.*& ſeqq.*vbi de recepta, & practicata opinione,Gaſp.Caball.*ad Conſt.March.lib.*4. *c.*13.*n.*3. *& ſeqq.*vbi etiam de practicata opinione.Galganet. *in gloſ.ad Stat.Vrb.lib.*2.*c.*11.*nu.*40. Et idem dicunt eſſe, quando minor debet examinari,vt ſufficit, quòd Curator interueniat in actu iuramenti,& non requiratur, quòd interueniat interrogatoriis.& confeſſioni,Salyc. *in l.vnic.n.*30.*in fin.C.de confeſſ.*Socc.*in d.cap.qualiter, & quando,n.* 993.*&* 096.Ant.Gomez *d.cap.*1.*ſub n.*65.

4 Et Curator,vel Tutor eſt dandus ab eo Iudice coram quo cauſa pendet, & ideo Iudex Eccleſiaſticus dat Curatorem laico minori coram ipſo litem habenti,*cap.ſi.fin.de iudic.in* 6.Et è contra,Mſing *obſeruat.*87. *cent.*1. & alij relati per Galgan.ad Stat. Vrb.*lib.*2.*cap.* 11.*num.*10.

5 Sed retenta diſpoſitione Iuris communis, non erit neceſſaria præſentia Curatoris, quando minor eſſet examinandus contra tertium,Bald.*in d.l. Clarum, n.*1. Faller.*in verb. & ſi confitebuntur, num.*23. Nec minus, quando vigore Statuti, minor contumacia haberetur pro confeſſo, latè Mod. Roman.*q.*11.*n.*26.*& ſeqq.*

6 An autem minori concedatur reſtitutio in integrum aduerſus ſuam confeſſionem? Doctores tenent affirmatiuè,Odd.*de in integr.reſtit.par.*2.*q.*65.*art.*7.*per tot. num.*15.vbi de communi,Honded.*conſ.*99.*n.*51.*& conſ.* 102.*nu.*50.*lib.*2.Caball.*in add.ad Conſtit. March.lib.*4. *cap.*17.*n.*6.Boccac.*in eadem Conſtit. Gloſ.*8.*n.*32.*verſ.& prædicta intellige*,Afflict. *deciſ.*10. *num.*5. vbi Vrſill. *in add.n.*1.*& ſeq.*vbi teſtatur per illud conſilium ita fuiſſe vnanimiter notatum,& concluſum, Imò etiam aduerſus eius confeſſionem non ſolùm inualidam, ſed etiam facta cum interuentu Tutoris, vel Curatoris conceditur reſtitutio,Odd.*de reſtit.in integr.p.*2.*quæſt.* 63.*n.*13 cum aliis alleg per Modern.Roman *quæſt.*81. *n.*386.Alex.35.*conſ.*20.*n.*13. vbi concordantes allegat *par.*2.

Imò,etiam non docto de errore,aut læſione minori conceditur reſtitutio aduerſus ſuam confeſſionem cùm ſatis ex ſola ipſa confeſſione de læſione; vel errore appareat Ruin.*conſ.*135.*n.*8.*lib.*1.Afflict.*dec.*208.*in fin* Rol.*conſ.*51.*nu.*38.*lib.*1. Pariſ.*conſ.*96.*num.*9.*lib.*1.Menoch.*de Arb.caſ.*268.*num.*4. *lib.*2. & eſt magis communis opinio quam atteſtantur Franc. Cald. *in repet. l.ſi curatorem,in verb.vel aduerſarij dolo, numero* 39. *& ſeq.C.de in integr.reſtit.*Honded.*conſil.*101. *num.*50.vbi de communi *lib.*1. Super quo articulo vide Modern. Rom.*q.*81.*n.*377.*cum pluribus ſequent.* vbi refert multa alia circa dictam reſtitutionem minori concedendam.† Sed caueat minor ne fateatur delictum, poſtquam ſemel fuerit reſtitutus,ſiue ſponte,ſiue per torturam, quia ampliùs ei non concederetur reſtitutio. 7
Ant.Gumez.*tit.de delict.cap.*1.*n.*66. vbi de communi & ſequitur Modern.Roman,*d.q.*81.*n.*390.

CAPVT XXXIII.

Confeſſio extraiudicialis quando in criminalibus afficiat confitentem ad condemnandum.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio extraiudicialis non ſufficit ad condemnandum, etiamſi alia indicia concurrerent.*
Item etiamſi fuerit facta, parte,vel Fiſco præſente.
Item etiamſi fuerit acceptata.
Item etiamſi fuerit pluries geminata.

2 *Confeſſio facta pro exoneratione conſcientiæ, præſertim in articulo mortis facit plenam probationem. & ex hoc infertur ad plura.*

3 *Confeſſio in foro conſcientiæ plenè probat in Iudicio Eccleſiæ & fauore animarum,quoad reſtitutionem vſurarum: & ſecus quoad pœnam inferendam*

4 *Confeſſio facta pro exoneratione conſcientiæ debet eſſe ſpecifica, & in ea exprimi debent perſonæ, à quibus pecunia fuerint extorta.& requiritur,quòd fuerit iurata, & Notarius ſtipuletur pro abſente vel quod,ſi pars fuerit præſens, illam acceptauerit*

5 *Confeſſionem pro exoneratione conſcientiæ factam aliqui diſtinguunt inter ius Canonicū, & Ciuile.*

6 *Hæres,ex confeſſione defuncti pro exoneratione conſcientiæ facta,an teneatur vltra vires hæreditarias ſi non confecerit inuentarium: & an omnes hæredes teneantur in ſolidum,vel pro virili.*

7 *Confeſſio extraiudicialis deducta vti delictum, ſufficit ad condemnandum: & qua pœna clericus ex ea poſſit puniri.*

8 *Confeſſio extraiudicialis ſufficit ad probandum ea,quæ conſiſtunt in animo confitentis.*

9 *Confeſſio extraiudicialis facta coram populo, vel coram Syndico repræſentante populum, an plenè probet.*

10 *Confeſſio extraiudicialis facta ad fauorem inquiſiti, prodeſt ei ad obtinendam abſolutionem.*

ADuocatus exclamet quòd confeſſio ſola extraiudicialis non ſufficiat ad condemnandum,Marſil. 1
*in l.ea,n.*20.*ff.de falſ.*Iodoch.*in pract. crimin. cap.*54.*n.* 37.*& ſeq.* Iul. Clar. *qu.*55. *in princ.* vbi de communi, Bart.*reg.crim.*54.*n.*5.Mod.Rom.*q.*82.*n.*1.vbi de communi,& alios allegat,Maſc.*de probat. concluſ.*497.*n.*1. *& ſeqq.concl.*350.*n.*1,*concl.*347.*n.*8.vbi alios allegat.

Niſi tamen concurrerent alia indicia, coniecturæ, & præſumptiones;quia tunc reus poterit ſolū in pœnam extraordinariam condemnari,Boſſ. *tit.de conuict.*

numero

n.34.& ſequitur,relatis opinionibus, hine inde,Farin.
q.82.nu.& ſeqq.

Imò etiamſi facta fuerit dicta confeſſio extraiudi-
cialis,parte,vel Fiſco præſente, adhuc non ſufficit ad
condemnandum, ſed tantùm ad torquendum, Doct.*in*
c.ne ſi Cleric.& præcipuè Burr.*num.*28.Imol.*num.*10.
vbi de communi.Aret.*num.*35.Felin.*num.*5. Dec.*num.*
578.*extra de indu.*Ant.Gomez.*tit.de delict cap.*13.*n.*8.
& Clar.*quæſt.*55.*ve ſ. verum tamen*, ita dicit ſeruari in
practica,Maſcard *concluſ.*349.*nu.*1.*& ſeq.concluſ.*346.
num 6.vbi de communi, *& concluſ.*346.*num.*6. vbi de
communi,*& concluſio.*497.*n.*10.*& ſeqq.*Mandoſ.*in ad-*
*dit. final.in fin.ad Rom.conſil.*373.

Quæ opinio procedit,etiamſi fuerit per partem ac-
ceptata, vt in criminalibus non ſufficiat ad condem-
nandum, niſi de crimine ciuiliter ageretur Moder.
Roman.*q.*82.*nu.*12. vbi etiam latè dicit,an requiratur
expreſſa acceptatio, vel ſufficiat ſola præſentia, & an
poſſit acceptari ab aliquo Notario,nomine Fiſci,vel à
qualibet perſona priuata, nomine Fiſci abſentis pro
intereſſe Reipublicæ.

2 Et licèt aliqui etiam voluerint,quòd ſi cõfeſſio ex-
traiudicialis fuerit geminata, poſſit ſequi condemna-
tio;quos refert Maſcard.*in concluſ.*350.*nu.*24. *& con-*
*cluſ.*497.*n.*16.& Bruno. *in ſuo Compendio verſ confeſ-*
ſio geminata. Tamen idem Maſcard. *in d.concluſio.*350.
*n.*24.*verſic.*Sed Farr.dubitat.de iſta opinione, & dicit
ſolum procedere in ciuilibus,ſecus in criminalibus,&
non tutam etiam dicit Diaz.*reg.*125.*in* 3.*Fallen.verſ.ſed*
tu aduerte,& ſolùm ſufficere ad maiorem torturam, &
non ad condemnationem,Moder.Rom.*in d.q.*82.*num.*
14.*firmat.*

3 In confeſſione autem extraiudiciali facta pro exo-
neratione conſcientiæ, Doctores concurrunt,vt indu-
catur plena probatio,præſertim in articulo mortis,vt,
ſi quis fatetur extorſiſſe vſuras, vel aliquid in depoſi-
tum habuiſſe & quid ſimile, Bald.*in l.*1.*n.*3.*C.de falſ.*
*cauſ.adiect leg.*Matant.*in tit. de confeſſ.nu.*16.Foller. *in*
*Pract.in verb.& ſi confitebuntur, n.*38. Maſcard *de pro-*
*bat concluſ.*350.*n.*25.*& ſeq.*Baiard.*q.*55.*n.*3.Licèt Lup.
*in cap.quanquam de vſur.commen.*4.*in præfat.n.*24 di-
cat,quem non probari eſſe vſurarium manifeſtum ex
confeſſione extraiudiciali,*deciſ.Auenion.*47.*nu.*8.*in fi.*
Affl.*deciſ.*164 *nu.*5.

Hinc eſt,quòd reus damnatus ad mortem,quamuis
ſit effectus ſeruus pœnæ, & non poſſit teſtari:tamen,
ſi fateatur vſuras extorſiſſe, præiudicat fiſco quoad
vſurarum reſtitutionem, niſi fiſcus contrarium pro-
bauerit,vt firmat ex trad.per Bal. & Crauet, Brun. à
Sole *in ſuo Comprud.verſ. confeſſio damnati ad mortem*,
& ſequitur. Modern Roman. *qu.*81.*nu.*15.*in fin.*

Quòd autem talis confeſſio extraiudicialis noceat,
eſt verum in foro,ſiue iudicio Eccleſiæ,& fauore ani-
marum,vt pro regula firmat Felin.*in c. de hac nu.*4. *de*
*ſimon.*Diaz.*in reg.*125.*in* 4.*Fallen.*dicit talem confeſ-
ſionem operari contra confitentem reſtitutionem vſu-
rarum; ſed non pœnam,nec criminis punitionem; &
Maſcar.*de probat.dict.concl.*350.*nu.*25.*& ſeq.*etiam di-
cit,vt procedat de iure Canonico, & de illius æqui-
4 tate,& in facto pœnitentiali,ſecus de iure ciuili.† Ac
etiam requiritur,vt talis confeſſio ſit ſpecifica,& per-
ſonæ exprimantur,à quibus extorſit pecunias per vſu-
ras, ſi ſimpliciter dixiſſet, vſuras extorſiſſe. Foller. *in*
*verb.& ſi confitebuntur,n.*93.*&* 116.dicit etiam, quòd
requiratur,vt ſit ſpecifica, aliàs incerta non afficeret.
Sed Felin.*in c.cùm olim,n.*8. *extra de reſcrip.*etiam di-
xit,ſimilem confeſſionem non valere in vim propriæ
confeſſionis,ſed in vim legati; concurrentib. tamen,
quòd ſit iurata, & quòd Notarius ſtipuletur pro ab-
ſente,vel quòd pars fuerit præſens, & illam accepta-
uerit,& ibi teſtatur de communi, nec ſufficeret, quòd
eſſet iurata,niſi etiam emanauerit in iudicio, crimina-
liter loquendo,vt de veriori firmat Moder Rom.*q.*82.
n.19 Et tunc iſto caſu non poterit ampliùs per confi-
tentem reuocari, Lanfranc.*in c.quoniam contra,in verb.*
*confeſſio n.*47.*verſ.quæritur vlteriùs de prob.*& Lup.*in c.*
*quamquam.de vſur.Commen.*4.*in Præfat.n.*23. dicit non
ſufficere ſimpliciter fateri,vſuras extorſiſſe,niſi etiam-
ſi iſta confeſſio fuerit in iudicio facta;& vt conuinca-
tur de vſuraria prauitate manifeſta, requiritur etiam,
vt fateatur,vel probetur,quod pluries exercuerit vſu-
ras,& non ſufficiat vnica vice. Qui Lup.etiam *in d.c.*
quamquam,§.3.*n.*58.latè reaſſumit, an ſit vera diſtin-
ctio Iuris Canonici, & Ciuilis & concludit, quòd in
crimine vſurarum hæres, ſi non fecerit inuentarium,
teneatur † etiam vltra vires hæreditarias ad ſatisfa- 5
ctionem,licèt ex illo crimine nihil peruenerit ad hæ-
redes,& lis non fuerit conteſtata cum defuncto:ſecus
verò eſt in aliis delictis,in quibus hæredes non tenen-
tur vltra vires hæreditarias,ſed ſolùm quantum ad eos
peruenerit. Sed Rubell *in tract.de oblig.inſtit.lib.* 8.*qu.*
16.*ſect.ſecunda*, concludit, hæredes non teneri vltra
vires hæreditatis, licèt inuentarium non confecerint,
etiam in crimine vſuræ,in foro conſcientiæ: ſecus in
foro exteriori,reiecta opinione Couar. & ſequacium.
Ac etiam concludit, quòd ſi ad hæredes nihil perue-
nerit. nec etiam hæredes in aliquo teneantur: cùm
obligatio ex delicto non poſſit nocere hæredi, niſi
quoad ea bona,in quibus defuncto ſuccedit:licèt di-
cat, quod aliqui iuris periti contrarium ſentiant, &
ibi etiam ponit, an omnes hæredes teneantur in ſoli-
dum,vel pro virili portione, ad dictam reſtitutionem
vſurarum.Et ſi quis faſſus fuerit coram Epiſcopo, vel
Vicario ſe exercuiſſe vſuras, & promiſerit illas reſti- 6
tuere ſi moriatur, & ſequatur ſententia ſuper reſtitu-
tione,hæredes non poſſunt à tali ſententia appellare,
niſi doceant de aperto grauamine, & doceant de er-
rore confeſſionis, ſecus ſi non emanauerit confeſſio
coram Epiſcopo vel Vicario,& non interuenerit pro-
miſſio de reſtituendo, quia tunc hæredes poſſent ap-
pellare,Ruginel *de appell.* §.*cap.*3. *numer.*107. Scac. *de*
*appell.quæſt.*17.*lim.*4.*numero* 40. *& ſeq.*vbi dicit idem
eſſe in confeſſione ficta, quia ipſa non noceret hæ-
redibus.

Si verò confeſſio extraiudicialis deducatur in indi- 7
cio tanquam delictum per ſe,& fuerit legitimè proba-
ta per duos teſtes,vt ſi quis iactauerit cognouiſſe car-
naliter aliquam honeſtam mulierem, & quid ſimile,
poterit extra ordinem arbitrio iudicis iſte ſic confitens
puniri,Menoch.*de arb.caſu* 331.*n.*2.*& ſeq.*Ant.Gomez.
*tit.de delict.cap.*13.*n* 8.*in fi.*vbi de communi.Maſcard.
*de probat.concluſ.*350.*nu.*36.*& ſeq. concl.*497.*nu.*14. *&*
*ſeq.*Foller.in verb.*& ſi confitebuntur*, *num.*23.Corrad.
*in pract.titul.de confeſſ.n.*10. latè Menoch. *de arb. caſu.*
331.*num.*2.*& ſeq.lib.*2.vbi alios allegat, *& caſu* 32.*n.*
1.Et etiamſi de delicto principali abſolueretur,adhuc
debet puniri pro vana gloriatione pœna extraordina-
ria,Baiard.*quæſt.*55.*num.*3.*in fin.*Petr.Caball.*caſu* 81.*n.*
9.*& ſeq.*ſed *ſub numero* 13.dicit, nunquam vidiſſe ali-
quem puniri pro dicta iactantia, poſtquam quis in
tortura ſuſtinuerit, ſed vide Menoch. *d. caſu* 331
num 4.*& ſeq.* Nec poterit aliquo modo imponi pœna
ordinaria clerico,pro tali confeſſione extraiudiciali,in
priuationem beneficij: ſed ſolummodo in ſuſpenſio-
nem,Menoch.*d.caſu* 331.*numero.*2. & tuetur Farinac.
*in quæſt.*82.*numero* 23,quicquid aliter ſentire videatur
Innoc. *in c.per.inquiſitionem*, *numero* 2. extra *de elect.*
quoniam Zabar.& alij adducti per eum non recipiunt
opinionem Innoc.

Si verò agatur de delicto in animo conſiſtente, vt 8
in crimine hæreſis, ſola confeſſio extraiudicialis legi-
timè probata ſufficit ad probationem delicti,Arn.Al-
bertin.*in tract.de agnoſc. aſſert.cathol.quæſt* 25.*nu.*10.*&*
ſeq. Idemque erit, ſi ageretur de probando animo

circa

circa fugam, quod quis aufugerit animo latitandi, & ſclopum exoneraucrit, animo occidendi, vt per Foller. *in verb. & ſi confitebuntur*, *num.* 26. *& ſeq.* poſt Angel. *in conſ.* 10.

9 Si autem confeſſio extraiudicialis fuerit facta coram toto populo, vel coram maiori parte populi, & nemo pro fiſco abſente acceptauerit, vel ſi fuerit facta coram Syndico repræſentante populum. plenè probat, latè tradunt Capr. & alij relati per Maſcard. *de probat. concl.* 350. *n.* 35. *& concl.* 1002. *n.* 13. & Farin. *q.* 82. *n.* 16. *& ſeq.*

10 Sed verſa vice confeſſio extraiudicialis ad fauorem rei facta per accuſatorem, vel inſtigatorem, prodeſt reo ad abſolutionem obtinendam, Rom. *conſ.* 167. *n.* 6. *verſ.* 5. *præmiſſa*. Foller. *in verb. & ſi confitebuntur*, *n.* 35. Maſcard. *de probat. concl.* 498. *n.* 4. Baiard. *q.* 21. *n.* 123. *verſ. item adde.* & Rom. ponit exemplum in marito, qui accuſauit aliquem de adulterio cum vxore ſua, qui ſi poſtea exculpet eum extraiudicialiter, ſufficit accuſato pro obtinenda abſolutione, & ideo Aduocatus ſit cautus. vt poſſit extorquere dictam confeſſionem extraiudicialem pro obtinenda abſolutione pro ſuo cliente.

CAPVT XXXIV.

Confeſſio extraiudicialis, quando faciat indicium ad torturam.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio extraiudicialis facit indicium ad torturam contra confitentem, ſiue parte præſente, ſiue abſente facta ſit, & etiamſi emanauerit coram quocumque iudice, etiam incompetente, vel ſi fuerit facta coram iudice, tanquam priuato.*

2 *Confeſſio extraiudicialis per vim, & metum facta coram iudice incompetente, non facit indicium ad torturam.*

3 *Confeſſio extraiudicialis, an operetur vt confeſſio deinde habita in tortura, non requirat ratificationem.*

4 *Confeſſio extraiudicialis grauat etiam minorem confitentem ad torturam.*

5 *Cautela ad tollendum, ne ex iſta confeſſione extraiudicialis oriatur indicium ad torturam.*

6 *Exculpatio accuſatoris tollit indicium confeſſionis extraiudicialis.*

7 *Confeſſio extraiudicialis reuocata, an faciat indicium ad torturam.*

8 *Confeſſio extraiudicialis dicitur indicium remotum à delicto.*

9 *Confeſſio extraiudicialis debet eſſe ſpecifica, particularis, & cum loci, temporis, & cauſæ expreſſione.*

10 *Confeſſio extraiudicialis inuerisſimilis non afficit confitentem. Idem ſi emanauerit per iocum, vel laſciuiã, vel ſi fuerit extorta per minas, & metum.*

11 *Confeſſio extraiudicialis facta à Clerico requirit diffamationem.*

12 *Confeſſio extraiudicialis, vel coram iudice incompetenti facta in cauſa ciuili, non facit indicium in cauſa criminali coram iudice competente.*

13 *Confeſſio extraiudicialis, vt afficiat, requiritur, vt probetur per duos teſtes. conteſtes de loco, tempore, & cauſa. licet aliqui contrarium teneant, vt poſſit probari per teſtes ſingulares. Author autem conciliat iſtas contrarias opiniones.*

14 *Confeſſio extraiudicialis debet probari per teſtes idoneos, & legales, & debent eſſe rogati, nec ſufficeret, ſi caſu fortuito dixerint audiuiſſe.*

Omnes Criminaliſtæ concurrunt, ex confeſſione extraiudiciali quem poſſe torqueri, Ant. Gom. *tit. delict. c.* 13. *num* 8. vbi de communi, Iul. Clar. *q.* 21. *num.* 19. Maſcard. *de probat. concl.* 350. *num.* 3. Farin. *q.* 37. *num.* 47. *quæſt.* 84. *num.* 23. vbi alios cumulauit teſtantes de communi, Bertaz. *conſ.* 42. *num.* 2. *deciſ. Auenion.* 138. *num.* 4. Brun. à Sole *in ſuo compendio, verſ. confeſſio facta abſente parte*, Baiard. *q.* 55. *num.* 3. *in fin.* Petr. Cabal. *caſu* 81. *num.* 2. *cent.* 1. qui omnes alios allegant, & fuit originalis doctrina, gloſſ. fin. *in l. cap. quinto*, *ff. de adult.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *q.* 89. *num.* 14. *& de arbitr. caſu* 331. *num.* 1. *lib.* 2. Villagut. *in pract. crim. lib.* 7. *tit. de confeſſ. cap.* 3. *concl.* 1. 1

Et procedit, ſiue fiat parte præſente, ſiue abſente, vt ſemper faciat indicium ad torturam, Anton. Gom. *d. c.* 13. *num.* 8. Mandoſ. ad Rom. *conſil.* 373. *in fin.* Add. ad Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *d. quæſt.* 89. *num.* 23. Maſcard. *concl.* 350. *num.* 3. Baiard. *q.* 21. *num.* 127.

Ac etiam procedit, ſi emanauerit coram quocunque iudice, etiam prorſus non habente iuriſdictionem, vt non poſſet aliquo modo coram eo prorogari iuriſdictio, vt de magis communi firmat Iul. Clar. *d. q.* 21. *verſ. bene tamen*, & ibi teſtatur de practicata opinione, Ruin. *conſ.* 14. *num.* 2. *vol.* 5. & de magis communi, Boſſ. *de indic. num.* 43 Viu. *comm. opin. in verb. condemnatus, verſic. confeſſio.* Idemque eſt in confeſſione facta coram iudice, non in forma iudicij, ſed tanquam coram priuato, Rom. *conſil.* 8. *n.* 2. Clar. *d. q.* 21. *verſ. ſed hic cadit*, vbi de communi, Roland. *conſ.* 31. *lib.* 3. ex qua confeſſione facta coram iudice incompetenti, & ratificata coram competenti, poterit reus condemnari, Baiard. *quæſt.* 21. *num.* 136.

Sed cauſæ defenſor curet videre, an talis confeſſio facta coram iudice incompetente fuerit facta per vim, & metum, quia ex ea non oritur indicium ad torturam coram competenti iudice, Iul. Clar. *q.* 21. *n.* 21 *in fin. & n.* 24. *etiam in fin.* & dixi ſuprà de confeſſione Clerici facta per tormenta coram iudice laico non facere indicium ad torturam coram iudice Eccleſiaſtico. 2

Ac etiam aliqui volunt, quod iſta confeſſio extraiudicialis ſit adeo potens quod ſi illius vigore reus fuerit tortus, & falſus fuerit, poſſit condemnari, abſque alia ratificatione, & perſeuerantia, quos refert Petrus Cabal. *caſu* 81. *n.* 5. ſed deinde dictam opinionem reprobat, & alios concordantes allegat, de quo dixi ſuprà. 3

Imò talis confeſſio extraiudicialis, etiamſi fuerit facta à minore, afficit ad torturam. Ant. Gom. *tit. de delict. c.* 13. *n.* 8. Foller. *in verb. & ſi confitebuntur*, *n.* 28. Maſcard. *de probat. concl.* 497. *num.* 15. Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *q.* 89. *n.* 32. qui alios allegat. Sed Ant. Gom. *c.* 1. *n.* 66. dicit, quod minori aduerſus dictam confeſſionem conceditur reſtitutio in integrum, & ſequitur Mod. Rom. *q.* 82. *n.* 27. 4

Sed cauſæ defenſor in iſta quæſtione habet plures defenſiones ad tollendum iſtud indicium confeſſionis extraiudicialis. Et prima erit, ſi procuret habere exculpationem accuſatoris, vel inſtigatoris, vt dixi *in præced. cap. in fine.* 5

2. Pro cautela tradunt Doct. vt talis confeſſio reuocetur iudicialiter per confitentem; quia tunc ſine effectu remanebit, etiamſi non doceatur de errore illius, Bald. *in l. unica. n.* 44. *C. de confeſſ.* Felin. *in cap. olim, ſub num.* 2. *de reſcript.* Oſaſc. *deciſ.* 99. *n.* 25. Bertaz *conſ.* 396. *n.* 6. Maſcard. *de probat. concl.* 350. *num.* 6. & alij relati per Petr. Cabal. *caſu* 81. *num.* 3. licet alij talem cautelam impugnent, & præcipuè Boſſ. *tit. de confeſſ. n.* 55. *& ſeq.* vbi dicit opinionem, Bald. eſſe 6

falſam,

falſam. Ant.Gon.tit.de delict.cap.13.ſub n. 8. Iul.Clar. quaeſt.21.ſub num.31.Mod.Rom.q 82.num.28. Maſcard. d.concl.350.n.6.Lud à Peg.dec.17. num.4. & latè Petr. Caball.d.caſu 81.num. 4 vbi concludit, quòd ſemper d.coofeſſio faciat indicium ad torturam, & quòd ita ipſe ſemper vidit obſeruari, quia ſi confitens extrajudicialiter perſeuerarer in judicio in eadem confeſſione, oon tractaretur de tortura, ſed de condemnatione, Add.ad Farinac. con. 25. in lit. Q. qui reddunt etiam bonam rationem, Villag.in pract.crim.lib.7.tit. de confeſſ.c.3.concl.1.

8 3. Eſt, qoòd ſi vigeret ſtatutum in aliquo loco, vt tortura inferri non poſſit, niſi contra reum adſit indicium aliquod proximum delicto, non poterit reus torqueri ex dicta confeſſione extrajudiciali, cùm ſit indicium remotum à delicto, Surdus conſ. 425. num.14. volum.1.

9 4. Eſt, vt videat, ſi dicta confeſſio ſit ſpecifica & particularis, & cum loci, & temporis expreſſione, ſecus ſi fuerit informis, indiſcreta, & geoeralis vt ſi ſimpliciter fateretur commiſiſſe homicidium, ſibi non nocexet, nec ad torturam. Aot.Gom.tit.de delict.cap.13.n.8. verſic. limita tamen & intellige, vbi teddit bonam rationem, Menoch.de præſumpt.lib.1.q 89.n.20. Maſcard. de probat.concl.350.n.16.& ſeq. Ludou.Peguer.dec.17. n.3.& ſeq.vbi de communi Pariſ.conſil.153.n.31.lib.4. Bertaz.conſil.396.num.4.Baiard.q.21.num.129. Sed alij videntur tenere, quod non requiratur expreſſio loci, & temporis, neque aliarum qualitatum; quia numquam eſſet locus torturæ, vigore dictæ confeſſionis extrajudicialis, cùm nemo reperiatur, qui ita fateatur, vt tenet Boſſ.tit.de.confeſſ.n.45.Tind.de teſtibus, lib. 2. n.39.c.6.Sed tu ſcias replicare, quòd ſaltem requiritur, quòd perſona occiſa, fuerit nomioata, & confitens explicitè faſſus fuerit commiſiſſe homicidium in perſona nominata, vt firmat Ant.Gom.d.c.13.n.8.verſ.intellige.prædictam concluſionem: Ludou.à Peguer. dec.17. n.4.& ante iſtos Butr.in c.at ſi clerici.n.28.extra de indic.& ſequitur Farinac.q.82.n.30. Adden. ad Farinac. conſ.80.in lit.A.verſ.ſed, & vbi de communi, & alios allegant.

Et ob id poterit etiam dici idem eſſe in confeſſione extrajudiciali facta ſine cauſa, vt ſubſiſtat, & afficiat, cùm expreſſio cauſæ non ſit neceſſaria, Tindar. de teſtibus, lib.2.p.1.c.6.n.39. vbi de communi, Maſcard. de probat.concl.345.num.2.& ſeq.vbi etiam de communi: dummodo tamen aliunde de ipſa cauſa conſter, aliàs non afficeret, Foller. in verb.& ſi confitebuntur, n.4.poſt Blanc. de indic.numero 207. Menoch.de præſumpt. lib. 1. quæſt.89.n.17. cùm ſine cauſa delictum non præſumatur, & confeſſio reddatur inuerîſimilis, vt dixi ſuprà cap... licèt nonnulli adducti per Modern. Roman. in q.82.n.31.teneant, vt coofeſſio etiam ſine cauſa noceat confitenti.

10 Et inuetſimilis confeſſio extrajudicialis, & non probabilis non ſufficit ad condemnandum, vt dixi ſuprà in confeſſione iudiciali: & ſic iſta non ſufficit nec etiam ad torquendum, Iaſ.in l. Magiſtratibus, num.7.ff. de iuriſd.omn.iud.Foller.in pract in verb.& ſi confitebuntur, num.5.Viu.com.opin.138.n.7.Bertrand. reg.crim.54. num.7.Bertaz.conſil.396.num.9.Maſcard.de probat.concluſ.350.n.18.& ſeq.Menoch. de præſumpt.lib.1.qu.89. n.17.& de magis recepta opinione teſtatur Mod.Rom. q.82.n.35.vbi etiam reſpondet contrariis.

Idemque erit, ſi emanauerit per locum, vel laſciuiam, Foll.de verb.& ſi confitebuntur, n.10.Menoc.de præſump. d.præſumpt.89.n.19.Bertaz.conſ.396.n.1, vel ſi per iracundiam, Dec.in d.l.Magiſtratibus n.12.Foll. in d. verb. & ſi confitebuntur.n.10.Bertaz.conſ.396.n.10. Menoch. d.præſumpt.89.n.13.in fin. Maſcard.concl.350.nu.20.& ſeq. vbi alios allegat: vel ſi fuerit extorta dicta confeſſio extrajudicialis per perſuaſiones, metum, vel minas, Foll.in d.verb.& ſi confitebuntur, n.9.

Si verò emanauerit talis confeſſio à Clerico requiritur, vltra talem confeſſionem, vt etiam præcedat diffamatio, vt ex ea torqueri poſſit. Foller. in d.verb. & ſi confitebuntur, n.22.in fi.Maſcard.concl.350. n.12. & 14. vbi poſt alios, quos allegat procedere dicit, etiamſi vltra confeſſionem adeſſent mille indicia, vt non poſſet torqueri, niſi præcederet diffamatio, Rodoan.de ſimon.4.p.c.7.num.11.verſ.2.fallit, latè Add. ad Farinac. conſ.80.n.26.in fi.& q.82.n.41. 11

Quando verò emanauerit extrajudicialiter, vel coram judice incompetenti in cauſa ciuili, numquam facit indicium ad torturam, Mant.in c.at ſi clerici, nu.17. extra de iudic. Foller. in dict. verb. & ſi confitebuntur, numero 41. Modern Roman.quæſt.82.num.42. vbi alios allegat, & teſtatur de communi, & contrariis reſpondet Villag.in pract.crim.lib.7.tit.de confeſſ. c.3. concl. in prin. 12

Poſtremò videat Aduocatus quomodo fuerit probata dicta coofeſſio extrajudicialiter, quia vt ipſa poſſit facere indicium ad torturam, tequiritur vt probetur per duos teſtes conteſtes de loco, tempore, & cauſa, quia ſingolares non ſufficiunt Foller.in d.verb.& ſi confitebuntur, num.2.Burſ.conſil.166.nu.21.vol.2. vbi de communi, Afflict. deciſ.364.num.2.dec.475.n.5. Thob. Non.conſil.86.num.3.conſil.11.n.4 latè Pariſ. conſ.153. num.27.vol.4.Nouell.in tract.crim.mihi fol.47.num.36. Farinac.conſ.70.n.43.Fab.Turret.conſil.57. num. 9. vbi de communi, & concordantes allegat, & latiùs in conſ.62.num.3. 13

Et ob id, ſi vnos teſtis deponat de vna confeſſione facta in vno loco, alter in alio loco, vel tempote, non conjunguntur, Foller.in d.verb.& ſi confitebuntur, n.3. & ſeq.Marſ.in pract.§.diligenter.num.10. latiſſimè Pariſ.d.conſil.153.num.27.& ſeq.Eugen. conſ.17. num.50. vbi alios concordantes allegat, Farinac.conſil.86.n.10. in fin.Imò quælibet varietas inter teſtes etiam modica operatur, vt confeſſio ooo dicatur probata, Alban. conſ.56.n.29.Baiard.q.25.n.17.Nec probata per vnum teſtem facit indicium ad torturam, Bertazz.conſil.549. num.6.vol.2.Baiard.q.21.n. 112. licèt Iodoch. in pract. c.10.num.19.& c.39.n.22.contrarium teneatur, vt vnus teſtis ſufficiat; cujus opinio non eſt ſequenda tanquam ſingularis.

Licèt etiam contrariam opinionem teneant, vt per teſtes ſingulares probetur confeſſio extrajudicialis Doct. adducti per Thoh. Non. conſilio 84. numero 14. in prin. & per Ladetch. Imol. conſilio 182. numero 8.latè Rim.iun.conſilio 730. numero 32. & ſeq. volumine 7. & ibi reddit rationem, & ponit exemplum, Sed pro concordia dicitur, quòd ſi teſtes ſingulares deponant de confeſſione ſingulari facta, præſente parte: vel ſi vnus deponat de confeſſione extrajudiciali, abſente parte: & alter de alia parte præſente; & tunc conjungaotur ad indicium ad torturam; ſecus ſi parte abſente, omnes deponant, vt declatat Thoh.Non.d.conſ.86.num.15.quam declarationem ſequitur Farinac.conſ.50. num. 26. & latè etiam dicit in q.64.n.145.& ſeq.

Sed iſti teſtes deponentes de confeſſione extrajudiciali debent eſſe idonei, & legales, Bero. in cap. at ſi Clerici, nn.137.extra de iudic. & omni exceptione majores, Horatios conſil.99.n.8.Roland.conſ.57. num.34. lib.4.Burſat.conſ.336.num.18.lib.3.Rimin.iun.conſ.361. n.27.& ſeq.conſ.237.num.71.lib.3.Fab.Turret. conſ.62. numero 4.vbi de receptiſſima opinione, & debent eſſe rogati, nec ſufficeret, ſi caſu fortuito dixerint audiuiſſe Bero.in d.c.at ſi clerici, num.136. vbi dicit eſſe mirabile dictum pro Aduocato ad elidendum indicium reſultans ex confeſſione extrajudiciali, & Moder.Rom. quæſt.82. num.47.dicit non inueniſſe in hoc contradictorem, licèt apud nos in practica à judicibus non 14

recipiatur. Tu adde, quòd non recipiatur ab imperitis judicibus, ſed non à peritis, & bonis judicibus judicantibus ſecundùm leges, prout etiam idem firmat Fab. Turret. *d. conſ. 62. n. 6.*

CAPVT XXXV.

Confeſſio qualificata, quando afficiat confitentem.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio qualificata poteſt ſcindi, & ſeparari ab ipſa qualitate, quod magis procedit, quando coniectura eſſent contra confitentem, vel ſi de delicto aliunde plenè conſtaret, vel ſi etiam per indicia, licèt in hoc vltimo alij contrarium teneant.*

2 *Confeſſio qualificata, ſi aliunde non verificetur ſufficit quoad pœnam extraordinariam, quæ pœna an poſſit eſſe corporalis, vel pecuniaria, diſtingue vt hîc per Authorem.*

3 *Confeſſio coadiunata iuris præſumptione, cum qualitate excluſiua delicti, non ſufficit ad condemnandum in pœnam ordinariam.*

4 *Confeſſio qualificata vnica ſtructura verborum emanata ſufficit ad euadendam pœnam ordinariam.*

5 *Confeſſio facta primò ſimpliciter, deinde ex interuallo, cum qualitate excluſiua delicti, operatur vt reus admittatur ad probandam dictam qualitatem, etiamſi in primò examine iurauerit dicere puram veritatem: & ſi dictum errorem non probauerit, adhuc pœna ordinaria non poterit puniri.*

6 *Confeſſio cum qualitate facta, poſtquam quis primò negauit delictum, timens forſan ne ſit conuictus, non tollit, vt reus non admittatur ad probandam defenſionem, etiam ſi à principio depoſuerit cum iuramento. Sed ſi fuerit plenè conuictus de delicto, etiam probata qualitate, debet puniri pœna ordinaria. Si vero non fuerit conuictus, & non conſtet de delicto aliunde, non poterit condemnari in pœnam ordinariam, & ſi non adeſſent aliqua indicia, niſi ipſa confeſſio, debet tantummodo torqueri.*

7 *Confeſſio emanata, ſiue ante affirmatiuam, ſiue poſt negatiuam, ſufficit ſolummodo ad pœnam extraordinariam, vel ad torquendum.*

8 *Confeſſio emanata poſt negatiuam incontinenti, quia dixit.* Non occidi, ſed ſi occidi, ad defenſam occidi, *eſt in totum acceptanda cum dicta qualitate. Idemque erit, ſi reus incœpit à conditione. Et magis procedit, ſi adiecit illam clauſulam,* & non aliter.

9 *Confeſſio, cum qualitate circa non prohibita de iure communi non poteſt ſcindi à ſua qualitate, & hîc ponitur exemplum.*

10 *Confeſſio cum qualitate in pœna conuentionali non ſcinditur.*

11 *Diſpoſitio teſtium non poteſt per fiſcum ſcindi, ſed eſt acceptanda tam pro fiſco, quàm contra fiſcum.*

QVamuis fiſcus in hac quæſtione videatur habere intentionem fundatam ſuper ipſa confeſſione, vt
1 illam poſſit ſeparare à qualitate † delicti, & acceptare confeſſionem incluſiuam delicti; vt ſi reus dicat: *feci delictum, ſed ad meam neceſſariam defenſionem*, & ſic, quod commiſerit delictum, circa verò neceſſariam defenſionem, ſi reus non probet, poſſit condemnari pro homicidio, Bar. *in l. Aurelius, §. Item quæſitum num. 2. ff. de lib. cauſ.* Iaſ. *in l. vt vim, num. 13.* vbi de communi & ibi Seyſel. etiam de communi *num. 81. ff. de iuſt. & iur.* Iul. Clar. *quæſt. 55. n. 14* vbi de magis communi, & practicata opinione Farinac *quæſt. 81. n. 110.* vbi alios allegat, Menoch. *caſu 279. n. 6. de arb.* Maſcard. *de probat. concluſ. 868. num. 10.* vbi alios allegat, & de magis communi teſtatur Tho. Triuiſ. *deciſ. Venet. 46. num. 9. & ſeq.* vbi relatis contrariis, hanc dicit eſſe communem, & ſecundùm eam aliàs obtinuiſſe, Fulu. Pacian. *de probat. lib. 1. cap. 25. num. 13. & ſeq.* vbi de communi. Vulp. *reſponſ. 44. nu. 4. & ſeq.* de magis communi & in praxi recepta, licèt non inficietur magnos habere contradictores, Bertazz. *conſ. 27. num. 1. conſil. 122. nu. 14.* vbi de communi, Hier. Giacb. ad Clar. *q. 55. in lit. E,* vbi reddit bonam rationem, & Baiardus *num. 41.* Caualcan. *de Brach. reg. p. 3. n. 268. verſ. attamen,* vbi dicit, quòd qualitas excluſiua delicti eſt omnino probanda per ipſum reum confitentem, & ibi concordantes allegat, & quòd ipſe reus teneatur probare dictam qualitatem, Cæphal. *conſ. 39. num. 9. vol. 1.* Petr. Caball. *caſu 56. num. 29. cent. 1.*

Quæ communis opinio, vt magis procedat, prætendit fiſcus, quando contra dictam confeſſionem adeſſet præſumptio iuris, vt poſſit dictam confeſſionem ſcindere à qualitate delicti excluſiua. Thob. Non. *conſ. 86. num. 8. in princ.* Iul. Clar. *quæſt. 55. verſ. poſſit*, Rimin. iun. *conſ. 683. nu. 32. volum. 6.* vbi de communi, *& conſ. 769. num. 3. in fi. volum. 7.* vel ſi conſtaret aliunde de delicto, quàm per dictam confeſſionem, per plenas probationes, quia tunc ſine dubio poteſt imponi pœna ordinaria delicti, rejecta dicta qualitate delicti excluſiua, Iul. Clar. *dicta quæſtion. 55. ſub verſiculo forte poſſet:* Boſſ. *tit. de confeſſion. num. 24.* Felyn. *in c. at ſi clerici, num. 2. extra de iudic.* Ioſeph Ludou. *dec. 19. num. 5. & 6.* vbi de communi: Maſcard. *de conc. 367. n. 4.* Cùm ex plena probatione etiam ſine confeſſione poſſit ſequi condemnatio in pœnam ordinariam. Idemque volunt, ſi conſtaret de delicto per indicia & præſumptiones, Boſſ. *d. tit. de confeſſ. num. 24.* Clar. *d. qu. 55. verſ. fortè poſſet,* vbi loquitur alternatiuè, vel per indicia, vel per plenas probationes Bucr. *dec. 164. n. 15. verſ. & nos ſaluage.* Ac etiam quando qualitas continet factum ſeparatum à confeſſione poſſit ſcindi. Triuiſ. *deciſ. 46. nu. 29. & ſeq.* Farinac. *q. 32. num. 69. q. 81. n. 7. & 110. & ſeq.* Mar. Ant. Macerat. *lib. 3. reſolut. 35. n. 16.* & confeſſio dicitur tantæ efficaciæ, vt corroboret teſtes inhabiles deponentes de delicto juxta confeſſionis formam, ſiue teſtes inhabiles fuerint examinati ante confeſſionem, ſiue poſt: Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 173. nu 4. dec. 174. n. 2.* Mod. Rom. *q. 62. num. 338. & ſeq.* Caualc. *de Brach. reg. fram. 68. 1614.*

Sed contrarium, quando conſtat per indicia de delicto vt confeſſio ſcindi non poſſit ad pœnam ordinariam, Aduocatus intrepide ſuſtineat ex traditis per Anchar. *quæſt. 40. per tot.* Rim. iun. *conſ. 83. n. 13. & ſeqq. inter conſil. crimin. diuerſ. tom. 2.* Oſaſc. *deciſ. 60. num. 9.* vbi de communi, Surd. *conſ. 176. num. 1. & ſeq.* vbi latè dicit, quod Boſſ. peſſime loquutus fuit: & ibi etiam reſpondet Boët. & Iul. Clar. in contrarium allegatis, & ſequitur Mod. Rom. *q. 81. n. 135.* & Pet. Cabal *caſ. 254. n. 2. verſ. ſaltem quo cent. 2.* Mar. Ant. Marc. *lib. 3. reſol. 35. n. 17.* vbi de veriori, & practicata opinione.

Si verò non conſtatet de delicto aliunde, quàm per dictam confeſſionem, tunc etiam poterit puniri reus ſolùm aliqua pœna extraordinaria, Maſcard. *de probat. concluſ. 877. n. 7.* Marſill. *conſil. 129. n. 2.* Oſaſch. *deciſ. 60. n. 9.* vbi de communi Ioſeph. Ludou. *deciſ. Lucenſ. 3. num. 7. & ſeqq. par. 1.* vbi de communi, & practicata opinione, non ſolùm in confeſſione qualificata homicidij, ſed etiam omnium aliorum delictorum, Pacian. *de probat. lib. 1. cap. 25. num. 16.* Bertazzol. *conſ. 27. num. 2.* vbi refert concordantes. & quod iſta opinio tanquam magis communis in practica obſeruatur licet

habeat

habeat alios contradictores, & ibi etiam Claud. *in lit. A.* & idem Bertazzol. *conſil.* 31. *num.* 13. *conſilio* 122. *num.* 11. vbi de magis communi, & practicata opinione, *& conſ.* 450. *num.* 1. de frequentiori, & receptiori ſententia, Burſatt. *conſilio* 77. *num.* 18. *&* 25. *lib.* 1. vbi etiam de communi, Caualc. *de Brach. reg. par.* 3. *num.* 168. *circa finem*, Farin. *qu.* 71. *nu.* 101. Pacian. *conſ.* 98. *num.* 18. Quia quodlibet delictum habet aliquam cauſam præcedentem, vt puta prouocationem in homicidio, & ob id qui fatetur homicidium interpretatur, quòd illud fecerit ad ſuam defenſionem Dec. *in l. vt vim, nu.* 17. *in fin. ff. de Iuſt. & iur.* Caual. *de Brach. reg. fragm.* 67. & ob id Hond. *conſ.* 96. *num.* 24. *lib.* 1. dicit, quod quando non habet aliquam præſumptionem juris contra ſe, ſequi non debeat aliqua pœna, & Doct. adducti per Maſcard. *concl.* 867. *num.* 1. *&* 9. *& ſeq.*

Sed caueat Aduocatus, quòd etiam retenta opinione, vt ſequi poſſit pœna extraordinaria, dicta pœna non debeat eſſe corporalis, ſed tantùm pecuniaria, Gabr. *concl.* 19. *num.* 8. *lib.* 7. Anchar. *qu.* 40. *num.* 4. *in fin.* Villalob. *com. opin. lit. C, num.* 146. Rim. jun. *n.* 14. *tom.* 2. *crim* qui loquitur de pœna pecuniaria, vel exilij, Bertazz. *conſ.* 27. *num.* 2. *&* 5. *& ſeq.* vbi teſtatur aliàs fuiſſe judicatum, & reſpondet Gram. *vot.* 2. contrarium teſtanti: & ita etiam ſeruatum fuiſſe, teſtatur idem Bertazzol. *conſil.* 31. *num.* 13. *in fin. conſil.* 122. *n.* 15. *& conſil.* 449. *nu.* 31. *conſil.* 450. *nu.* 1 latè Menoch. *de arb. cap.* 279. *num.* 6. *& ſeq.*

Licèt alij voluerint, quòd, ſi ageretur de pœna capitali, vel, de morte naturali, pœna iſta extraordinaria debeat eſſe corporalis Gramm. *vot.* 2. *in fi. deciſ.* 8. Gabr. *d. concl.* 19. *nu.* 8. Clar. *quæſt.* 55. *verſ. fortè poſſet*, Mod. Rom. *quæſt.* 81. *numer.* 160. vbi de veriori opinione. Quod ego reputo verum in primo caſu, quando confeſſio eſſet coadiuuata per alia indicia, & probationes. Secus ſi confeſſio eſſet nuda & ſola quia tunc non poſſet ſequi pœna corporalis, ſed alia pecuniaria, vel exilij, Boſſ. *tit. de confeſ. num.* 24. *verſ.* 3. *declara*, Marſil. *§. poſt, nam, num.* 23. *in pract.* Ant. Gomez *tit. de delict. cap.* 3. *n.* 26. Rim. jun. *conſil.* 127. *num.* 3. *&* 9. *vol.* 1 Honded. *conſ.* 96. *nu.* 24. *& ſeqq. vol.* 2. Et quòd grauior pœna, extraordinaria tamen imponi debeat, ſi contra confeſſionem laboret juris præſumptio, quàm ſi aliqua preſumptio indicium, vel præſumptio non extet, tenet etiam Modern. Rom. *in qu.* 81. *nu.* 171. & e; ecta opinione Franc Caſſon. *in tract. de torm. cap.* 18. *n.* 15. *& ſeqq.* vbi voluit eſſe imponendam pœnam ordinariam, quando contra confeſſionem adeſſet juris præſumptio.

3 Si verò confeſſio coadjuuetur etiam juris præſumptione, nec etiam erit imponenda pœna ordinaria, neque corporalis, cùm qualitas defenſionis probetur, etiam præſumptioè, Franc. Caſſon. *de tormen. cap.* 18. *d. n.* 15. *& ſeq.* Imò Aduocatus inſtet pro totali liberatione iſto caſu, prout voluit Sarmient. *ſelect. interpret. cap.* 1. *n.* 11. *verſ. ego exiſtim.* cùm ad probandam defenſionem, ſufficiant præſumptiones, & conjecturæ arbitrio judicis, Cæphal. *conſ.* 140. *nu.* 13. *lib.* 1. Menoch. *de præſumpt. libro* 5. *præſumpt.* 3. *num.* 50. Eugen. *conſilio* 31. *num.* 70. Honded. *conſil.* 96. *numero* 25. *& conſilio* 112. *num.* 28. *libr.* 1. *conſil.* 87. *num.* 33. *lib.* 2. Petr. de Surd. *conſ.* 173. *n.* 66. *vol.* 2. Et quòd, ſi aliunde conſtet de veritate qualitatis in confeſſione adjectæ per confitentem, non poſſit imponi aliqua pœna, tam ex probationibus Ant. Gabr. *conclu.* 16. *n.* 21. *lib.* 7. *de confeſſ.* quàm ex præſumptionibus, ibi per Gabr. *n.* 14. Vulpell. *reſponſ.* 94. *n.* 10. vbi ponit exemplum, Bertazzol. *conſil.* 27. *num* 10. *in fin. n.* 11. *& ſeqq.* & ibi Claud. *in addit. in lit. A*, & Bertazzol. *conſilio* 449. *num.* 14. *& ſeqq.* vbi ponit plures præſumptiones, quibus probatur qualitas defenſionis adjecta, *& conſilio* 450. *num.* 1. *& ſeqq.* vbi repetit idem, & Surd. & Honded. vbi ſuprà.

4 Et ad euadendam etiam pœnam ordinariam, Aduocatus deducat emanaſſe confeſſionem vnico ſtructu verborum, Abb. *in cap. auditis.* Maſcard. *conclu.* 867. *n.* 7. Bertazz. *conſil.* 24. *lib.* 1. Modern. Roman. *qu.* 81. *nu.* 116. Sed *ſub num.* 167. dicit, etiam procedere, ſi emanauerit ſub duplici ſtructura verborum, vt nullo modo imponi poſſit pœna ordinaria delicti.

Imò quod plus eſt, etiamſi, poſt confeſſionem ſimpliciter factam de delicto, reus ex internallo allegauerit qualitatem defenſionis, eſt ad illam probandam admittentibus, Seyſell. *in l. vt vim, ſub n.* 81. *de iuſtit. & iur.* Boſſ. *tit. de confeſſ. num.* 31. Villalob. *commun. opin. in verſ. reus, n.* 64. *in fine*, vbi de communi, Clar. *q.* 55. *verſ. fortè poſſet, in fine*, Maſcard. *concl.* 867. *n.* 5. *& ſeq.* vbi de communi, etiamſi jurauerit dicere puram veritatem, quia adhuc, non obſtante juramento poteſt ex interuallo allegare dictam qualitatem defenſionis, & illam probare, Boſſ. *tit. de confeſ. numero* 35. Modern. Roman. *quæſt.* 81. *numero* 124. Et etiam *ſub numero* 126. firmat, quòd debent admitti ad probandum errorem qualitatis confeſſionis, nempe ſi falſus fuerit homicidium commiſiſſe appenſatè, vt poſſit deinde probare errorem dictæ qualitatis, Sforz. Odd. *conſ.* 15. *n.* 24. latiſſimè Per. Caball *caſu* 49. *per totum*, & ibi *in fin.* teſtatur de communi, & de æquiori ſententia. & quòd valdè erraret iudex, ſi aliter faceret. & ſi illam non probauerit, adhuc pœna ordinaria puniri non poſſit. Iaſ. *in dict. l. vt vim, n.* 13. *in princ. & verſ. tu tamen, num.* 261. Seyſell. *num.* 81. *& ſeq.* licèt Maſcard. & alij per eum allegati *concluſ.* 666. *num.* 1. contrarium teneant: & idem firmat Clar. *quæſt.* 55. *num.* 13. *verſ. item intellige*, vt, ſi dictam qualitatem non probet, puniatur pœna ordinaria delicti Farinac. *conſil.* 25. *num.* 72. vbi de communi, & ibi Adden. *in lit. S*, qui alios allegant pro iſta opinione: licèt etiam allegent alios pro contraria opinione. Et quòd, ſi dictam qualitatem non probet per teſtes, vel per torturam, debeat puniri pœna ordinaria, firmat Boër. *dec.* 164. *num.* 12. *& ſequen.* teſtatur de communi, Farinac. *conſil.* 9. *num.* 28. Sed Boër. ſubdit vbi ſuprà, quòd, ſi dicta qualitas incontinenti fuerit adjecta confeſſioni, nullo modo ſequi poſſit pœna ordinaria delicti, Modern. Rom. *dict. quæſt.* 81. *num.* 120. & Add. ad eundem *in conſil.* 25. *in lit. S*, vbi concordantes allegant. 5

Idem erit ſi reus ab initio negauit delictum, & poſtea timens eſſe conuictum, vel ex quacunque alia cauſa fateatur delictum cum qualitate defenſionis, debet reus admitti ad probandam dictam defenſionem: etiamſi à principio depoſuiſſet cum juramento, Boſſ. *tit. de falſ. num.* 66. vbi reprobat Gaud. contrarium tenentem, & loquitur in Notario, qui à principio falſitatem negauit, deinde videns ſe conuictum, dixit, *non dolo, ſed per errorem feciſſe*, vt ſit admittendus ad probandum allegatum errorem, Vulpell. *reſponſ.* 96. *ſub num.* 4. Bertaz. *conſ.* 31. *num.* 10. *& ſeq.* Maſcard. *de probat. concl.* 867. *num.* 6. vbi de communi, Laur. Tenin. *cautel.* 28. *num.* 7. Franc. Perſon. *de indic. & tortur. num.* 89. Gail. *de pac. pub. lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 6. vbi de communi. 6

Et ſi reus ita negans, & poſtea confitens cum dicta qualitate fuerit de delicto conuictus, tunc non probata dicta qualitate, debet pœna ordinaria puniri, Boër. *deciſ.* 164. *num.* 13. *& n.* 14. *in fin.* Tenin. *d. cautel.* 28. *num.* 7. *& ſeq.* Et ego dixi ſuprà numero.... Si verò non fuerit conuictus, tunc ſi conſtat de delicto aliter, quàm per ſuam confeſſionem, Boſſ *in tit. de falſ. n.* 65. *& ſeqq.* quicquid de rigore iuris dici poſſit, firmat, vt condemnari valeat in pœnam ordinariam delicti, tamen ipſe, ſi iudex eſſet, ſolùm reum torqueret. Sed Modern. Rom. *in quæſt.* 81. *n.* 131. dicit, quòd Boſſ. errauit dum voluit quòd debeat torqueri, cùm ſit iſto caſu negans, & poſtea confitens cum dicta qualitate, condemnandus in pœnam extraordinariam, ſed caueat

ipſe Modern.Rom.quòd ille loquitur,quando iſte negans & poſtea confitens cum dicta qualitate eſſet aliis indiciis grauatus. Quod ego etiam admitto per ea, quæ dixi ſuprà *nu* 2. Boſſ. autem non loquitur in iſto caſu ſed loquitur, quando non adeſſet, niſi confeſſio rei cum dicta qualitate, vt tunc ſit torquendus, cujus opinionem ego amplector cùm non deſint alij qui iſto caſu teneant confitentem eſſe abſoluendum, vt ſupra dixi, *num.2.poſt princ.*

7 An verò confitens cum dicta qualitate incipiendo, ab affirmatiua, vel negatiua debeat torqueri, vel potiùs condemnari in aliquam pœnam extraordinariam, dixi ſuprà *in def.31.c.9.* Et ſi torqueatur, & ſuſtineat, debeat abſolui. Bertazz. *conſ.27.n.8.* vbi refert ita fuiſſe judicatum, Baiard. *q.55.n.46.* vbi alios allegat, Mar. Ant. Macer. *lib.3.reſolut.35.num.19.* qui etiam teſtatur, quòd in caſu ſuo ille fuit abſolutus.

8 Si verò reus, non ex interuallo, ſed incontinenti incepit à negatiua, quia dixit, *non occidi, ſed ſi occidi, ad defenſam occidi*, tunc confitens habetur pro negante, & non poteſt talis confeſſio pro parte acceptari, & pro parte reſpui. Boſſ. *tit. de confeſſ. num.25. & tit. de reſponſ. à reo facien. num.2.* Clar *quæſt.55.verſ.cautius igitur*, vbi de communi, Laur. Tenin. *caut. 28. num.6.* Ant. Gab. *tit.7.de crimin.concluſ.19.num.13.* Idemque erit, ſi incepit à conditione, nempe ſi dixit, ſi interfeci, interfeci ad defenſionem, Iaſ. *in l.vt vim, n. 33. ff. de inſt. & iur.* Cyril *in ſumm.crim.rubr.16.de confeſ. §.1.num.14* & de communi teſtatur Farinac. *quæſt.81. num.142. & ſeqq.* vbi tamen ſubdit, quòd judex non debet admittere talem conditionatam reſponſionem, ſed vt reſpondeat affirmatiuè, vel negatiuè præciſe, aliàs poteſt pro dicta præciſa reſponſione torqueri, Caſon. *de torment. cap.18. ubr. de confeſſ. ſpont. num. 19.* Si verò deinde reus ita reſpondens plenè conuincatur de delicto, poterit puniri pœna ordinaria. Si verò per conjecturas, & præſumptiones; pœna extraordinaria, vt dixi ſuprà num.... Sed Farinac. *dict. quæſt.81. num. 147. in fin.* dicit ad hæc effugienda judex debet cogere ad ſimpliciter reſpondendum, & quòd, ita à bonis judicibus practicatur, dato priùs termino ad ſe defendendum, vt dixi *in defenſ.31.*

Sed Aduocatus caueat, ſi vltra dictam reſponſionem qualificatam, adjecerit confitens illam clauſulam, *& non aliter*, &c. tunc ſciat, quòd fiſcus non poteſt ſcindere dictam confeſſionem, neque ejus qualitatem, ſed in totum habetur pro negatiua, niſi aliter delictum probetur, ex doctrina Bald. *in leg. ſi quidem, num.3.C.de except.* vbi teſtatur, quòd ita quotidie practicatur; quam opinionem ſequuntur Hercul. *de negat. nu. 198.* Boſſ. *tit. de confeſſ. num.26. & tit. de reſponſ. à reo facien. num. 2.* Gabr. *dict. concl.19.num.9.* Vulpell. *reſponſ.44. num.7. & reſponſ. ſeq. num.1.* vbi de communi, & alios allegat. Sed Fulu. Pacian. *de prob. lib.1. cap.25.num.52.* late reaſſumit hanc quæſtionem, & videtur inclinare contra Bal. & tandem diſtinguit inter cauſam ciuilem, & criminalem, vt opinio Bald. procedat in cauſa ciuili. Sed Farin *d.q.81. n.148. in fine*, dicit opinionem Bald. eſſe communiter ſequutam in vtraque confeſſione, tam in ciuili, quàm in criminali cauſa emanata. Et ſatis eſt, quòd in criminalibus, omnes conueniant, vt tali caſu non ſit ſcindenda confeſſio.

9 Et aduocatus deducat etiam in fauorem confitentis, quod confeſſio cum dicta qualitate ſcindi non poteſt, quia non verſamur circa prohibita de jure communi, & quæ contra ſe præſumptionem habent; & ub id confeſſio ſit acceptanda cum dicta qualitate, Foller. *in verb. & ſi conſuebuntur, num. 47.* Anton. Gabr. *dict. concluſ.19.num.10.lib.7.* vbi loquitur in eo, qui falſus fuit expendiſſe monetam falſam ignoranter, quam bonam reputat, Honded. *conſil.96.num.25.lib.1.* Bertazz. *conſil. 2. num. 9.* Claud. Bertazzol. ad Patrem *in conſil. 27. in lit. A, in fin.* Hier. Gabr. *conſil.170.num.14. lib. 1.* Boſſ. *titul. de confeſſ. num.23.in fin.* vbi infert ad illum, qui fatetur detuliſſe frumentum extra territorium, ſed cum licentia: cùm non ſimus in prohibitis à jure communi, & in habentibus præſumptionem contra ſe. Sed iſta opinio Boſſ. redditur dubia, per ea, quæ latè tradit Fulu. Pacian. *de probat. lib.1. cap.25. num.9.27.& ſeq.* ex traditis per Bald. *conſil.79.volum.2.* qui voluit poſſe ſcindi confeſſionem illius, qui dixit extraxiſſe merces extra territorium, ſed cum licentia Gabellarij; cùm fraudatio gabellæ ſit de genere prohibitorum. Id ìdque eſt dicendum in extractione frumenti extra territorium, cùm communiter per totam Italiam ſub grauibus pœnis prohibeatur: & ſic videtur concludere, poſſe confitentem puniri aliqua pœna extraordinaria, prout firmat etiam Ioſeph. Ludou. *deciſ. Lucenſ.19 num.14.par.1.* & Farinac. *q. 81. numero 150. & ſequent.* Sed quod iſto caſu non poſſit puniri aliqua pœna, niſi concludenter probetur contrauentio per fiſcum; ſed debeat confitens abſolui, tuetur Petr. Caball. *caſu 254. num. 3. & ſeq. cent. 3.* vbi *ſub num.9.* ſubdit. *etiamſi reus, vel confitens aſſumpſerit in ſe onus probandi licentiam, & non probauerit,* & eo magis dicit procedere, ſi de aliqua veriſimili conjectura, vel præſumptione appareret pro dicta confeſſione circa dictam licentiam datam. Et ob id Aduocatus in propoſito adeat d. Petr. Caball. qui bene tuetur totum articulum in fauorem confitentis.

Si verò ageretur de pœna conuentionali de non offendendo, & quis confiteatur ſe vulneraſſe ad ſui defenſionem, non poterit de pace, vel tregua rupta puniri, Baiard. *in q.53. n. 42.* & ego latè dixi *in meo trac. de pace, & tregua*, &c. 10

Ac etiam in teſtibus ſemper eſt acceptanda depoſitio in totum, vel in totum rejicienda, nec qualitas adjecta depoſitioni ſcindi poteſt, ita declarat poſt alios quos allegat Petr. de Surd. *conſilio 68. volum. 2.* & Simon. de Præt. *conſilio 278. numero 10. verſ. clarius, & numero 11.* Farin. *quæſt.43.num.19. & ſeqq.* vbi alios allegat Caualcan. *de teſtib.ſ.3.n.70.* 11

CAPVT XXXIV.

Confeſſio ſpontanea quando operetur diminutionem pœnæ.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio ſpontanea operatur, vt confitens mitiùs puniatur, etiamſi emanauerit metu probationum.*

2 *Confeſſio ſpontanea inducit præſumptionem, vt confitens ſine dolo deliquerit.*

3 *Confeſſio ſpontanea, quando agitur in foro pœnitentiæ, ac in foro Eccleſiaſtico, vel in foro clauſtrali ad correctionem Regularium, ſemper mitiùs interpretatur. Et gratia à Principe faciliùs conceditur ſponte confeſſo.*

4 *Confeſſio ſpontanea operatur diminutionem pœnæ, etiam vbi imponitur pœna ipſo iure, & in pœnis arbitrariis, & in pœnis determinatis à lege.*

5 *Confitens delictum ſi neget qualitates illud aggrauantes, de quibus poſtea conuincitur, an gaudeat dicto beneficio minoris pœnæ.*

PRo complemento iſtius defenſionis, Aduocatus recurrat ad illam defenſionem, quæ reſultat ex ſpontanea confeſſione, vt per ea confitens mitius puniendus ſit Mar. Socc. *in c. qualiter & quando. el x. nu. 976* 1

extra

Digitized by Google

extra de acenſ. Tiraq. *de pœn.temper.cauſ.*30.*n.*1. *& ſeq.* vbi latè, & alios allegat Follet. *in pract. in verb. & ſi conficebuntur*, *n.*82. Bertazz. *conſil.*357.*n.*4. vbi de communi, *conſil.*505.*n.*27. Run.iun. *conſil.*245. *n.*57. *& ſeq. lib.* 5. Et hoc à ſtatutis ferè per totam Italiam inductum eſt optima ratione, cùm per ipſam confeſſionem fiſcus releuetur ab onere probandi, & ideo debeat grauari, vt mitiùs confitens ſicut ille, qui negat grauat fiſcum onere probandi, ideo reus negans eſt dignus grauiori pœna, latè poſt alios, quos allegat Pet. Gab. *caſ.*56.*n.*1. *& ſeq.* & ibi ponit multas quæſt. circa dictam pœnæ diminutionem, ad quem in propoſito remitto Aduocatum, cùm illas bene ſuo ſolito more ſuccinctè, & doctè declarauerit.

Et eſt vera iſta concluſio, vt ſit mitiùs agendum cum ſponte confeſſo, etiam ſi talis confeſſio emanauerit metu probationum, arbitrio tamen judicie, maximè ſi aliquo onere probandi fiſcus, vel accuſator fuerit releuatus. Hoſtienſ. *in c.de hoc*, *n.*1. *& ſeq. extra de ſimon.* & ibi Anan. *num.*6. Felin. *num.*6. Doct. *in c. at ſi clerici, extra de iud.* & præcipuè Abbas *num.* 8. Aret. *num.*9. Beron. *num.* 87. vbi latè Bertazz. *conſil.*105. *num.*29. licèt aliqui contrarium voluerint, relati per Modern. Rom. *q.*81.*n.*175 Pet.Cabal. *caſu.*56.*n.*83. *& ſeqq.* dicit, quòd ſi a principio negauit, & deinde ſponte fateatur cum aliqua qualitate excluſiua delicti, licèt audiendus ſit ſuper delicto principali, tamen quoad diminutionem pœnæ non erit ampliùs audiendus, cùm jam per primam negationem amiſerit priuilegium ſtatuti, & etiam probato contrario, fiſco ampliùs auferri non poſſet, quia verè non dicitur ſponte confeſſus. Et eaſdem declarationes reaſſumit Mod.Rom. *qu.*81. *n.* 177. ſed contra iſtam declarationem de communi teſtatur Hier.Hiſpan. *in tract.commun.contra com.p.*416. *in fine*, & maximè ſi faſſus fuerit poſt torturam non gaudebit dicto beneficio minoris pœnæ. Caualch. *de Brach. reg.in fragmen.frag.*59.

2 Imò ex ſpontanea confeſſione, non ſolùm confitens gaudet beneficio minoris pœnæ, ſed etiam ex ea præſumitur deliquiſſe ſine dolo Becc. *conſ.*96. *num.* 15. Port.Imol. *conſil.*95. Bertazz. *conſil.*193. *nu.*14. Ioſeph. Ludou. *concl.*15. *verſ.antepen.*

3 Si verò ageret de fauore animæ, & in foro pœnitentiæ, ac in foro Eccleſiaſtico, ac ageretur de diſpenſatione facienda, vel in foro clauſtrali ad correctionem regularium, ſine dubio ſemper mitiùs agitur, vt latè declarat Beron. *in d.c.at ſi clerici*, *n.*88. *& n.*95. *& ſeq.* Et multo magis, quando agitur de obtinendo gratiam, vel indulgentiam a Principe, quia ſemper faciliùs conceditur ſponte confeſſo, quam conuicto, vel aliàs metu tormentorum tanto ſiue cauſa ſit in foro Eccleſiaſtico, ſiue in foro laicali, Bero. *d.c. & ſi clerici n.* 29. *in fine.*

4 Et licet aliqui voluerint, quòd in caſibus in quibus pœna ipſo jure imponitur, non eſſet vera iſta concluſio, vt mitiùs cùm ſponte confeſſo agendum ſit, quos refert Mod. Rom. *qu.*81.*n.*181. tamen ibi ſubdit, contrarium alios tenere, & in ſpecie Dec. *in d.cap.at ſi clerici*, *n.*56. Aug.ad Ang. in loco relato per Tiraq. *de reuoc.donat.in verb.reuertatur*, *n.*313. vbi contrariis reſpondet, vt procedat non ſolùm in pœnis arbitrariis, ſed etiam in pœnis certis à lege ſtatutis, Bero. *d.c.at ſi clerici*, *n.*88. *& ſeq.* ſed *ſub n.*90. dicit hoc procedere in judice ordinario, ſecus in delegato, qui ſolùm in arbitrariis poterit mitiùs agere cum ſponte confeſſo, vbi dicit in hoc eſſe tex. *in c.de cauſis extra de offic.deleg.*

5 Si verò reus fateatur delictum, ſed negat qualitates illud aggrauantes, de quibus poſtea conuincitur, an gaudeat dicto beneficio, latiſſimè ponit Pet.Cabal. *caſu* 56.*n.*29. vbi alios allegat, & deinde infert ad plura, & ſi primò negauit, & poſtea incontinenti faſſus eſt dictas qualitates, ſine dubio gaudebit beneficio ſtatuti, Caual *de Brach. reg. fragm.* 69. vbi concordantes allegat, imò gaudebit etiamſi ſimpliciter faſſus fuiſſet delictum ſuper qualitatibus in confeſſione omiſſis vti latè dixi *in meo tract. de pac.p.*1.*q.*24. *per totam*, imò etiam ſi fateretur dd. qualitates poſtquam fuerit conuictus, adhuc gaudebit ſtatutis beneficio circa diminutionem pœnæ, vt de communi teſtatur Hier.Cæual. *in tract.com.contra com.q.*416. vbi etiam concordantes cumulauit, ex quibus impoſitus eſt finis huic præſenti def. hac die 10. Iunij 1612.

DEFENSIO XXXIII.

Circa Pœnam.

POSTQVAM fuit carcerato illata tortura, ſi fuit confeſſus, debet puniri, ſi verò ſuſtinuit, debet relaxari à carceribus, ac abſolui. Sed quia de iſto vltimo dixi, an ſit ſimpliciter relaxandus, vel cum cautione, vel abſoluendus ex capite innocentiæ, vel ſimpliciter diffinitiuè, vel cum clauſula, *ex hactenus deductis*, & an, & quando poſſit ex nouis indiciis ſuperuenientibus iterum torqueri, dixi ſuprà *ex defenſ.* a *cap.*7.

Ideo ſolummodo reſtat videre, quando fuit confeſſus, de ſibi irroganda pœna, ſed quia abundè Tiraq. *in ſuo ſolemni tractatu multa* ſcripſit de pœnis, & Farin. *tit.de pœn.* minorand ac latiſſimè Caual. *de brac.reg.p.*4. *per tot.* ideo referam ſolummodo nonnullos caſus magis quotidianos.

CAPVT I.

Pœna an poſſit infligi ſine ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Pœna imponi non poteſt, neque exequi ſine ſententia.*

2 *Sententia adeo requiritur ad pœna impoſitionem, vt non ſufficit, ſi manu iudicis reperiatur ſcriptum in Proceſſu, vel in Diario ſeu Brolardello,* quod fuerit reus condemnatus in certa pœna.

3 *Sententia declaratoria, etiam in crimine læſæ Maieſtatis requiritur ad pœnam irrogandam, quæ fit cum cognitione cauſæ parte citata. & vbi imponitur pœna ipſo iure, & à dicta declaratoria datur appellatio, & quid in facto notorio, an requiratur declaratoria.*

4 *Pœnæ executio in quibus caſibus concedatur ſine ſententia remiſſiuè.*

5 *Pœna extraordinaria punitur reus, quando proceditur contra reum non per accuſationem, ſed per inquiſitionem de iure canonico.*

ADuocatus inſurgat contra pœnam impoſitam, vel exactam, malè fuiſſe impoſitam, ſeu exactam, ſi ſententia judicis non præceſſerit, tex. *in l.*1. *C. de execut.rei iudic.* Petr.Cabal. *caſu.*134.*n.*1. & Baiat. poſt alios, quos allegat *q.*93.*n.*8. etiam ſi tale ſit crimen, pro quo pœna ipſo iure ſit impoſita, cum tamen declaratoria facti requiratur, & ideo ante dictam declaratoriam executio attentari non poteſt, *c.cùm ſecundùm*, §. *fin.de heret.in* 6. Alex. *conſ.*103. *num.*17. *& conſ.*124.*n.*2. *lib.*1. Vant. *de nullit.ex defect.proceſſ.n.*94. Petr.Cab. *dict. caſ.*133.*n.*2. Ant.Gabr. *concl.*12.*n.*4. *& n.*5. *in fin.* teſtatur de magis communi, latè Seraph. *de priuil.fiſci lib.*4. *titul.*5.*nu.*8. latè etiam Franc.Perſon. *in tract. de Gabel.* 1

*num.2.& ſeq.*Plot.*conſ.30.nu.6.lib.1.*Iaſ.*conſ.46.n.5.volum.* 3. & ego dixi in tractatu. *de confiſcat. bonor. concluſ.* 26. *per totam*, & quòd requiratur ſententia in omni pœna obligatiua, afflictiua, priuatiua, & excluſiua, *leg.ſi qua pœna ff.de verb.ſignif.*Put.*in verb.pœna c.4. num.5.de ſyndicatu.*

2 Et in tantùm requiritur ſententia ad pœnæ executionem, vt non ſufficeret, ſi in calce proceſſus appareret ſcriptum, ſiue notatum manu judicis, *quod proceſſus fuerit expeditus, & condemnatus in certa pœna.* vel ſi idem appatet ſcriptum, vel notatum in liberculo ſuper rebus officij conſcripto, quem *Diarium* appellant, vt latè docet poſt alios quos allegat Petr. Caball.*caſu* 133. *n.* 3. *& ſeq.* vbi ſubdit, maxiomè procedere ex generali conſuetudine totius Italiæ. At ſi in aliquo loco vigeret etiam conſuetudo, quòd ſententiæ regiſtrentur in aliquo libro, talis ſimplex annotatio carens ſolemnitatibus ſolitis adhiberi in ſententiis non diceretur ſententia, & ſi talis dici poſſet, erit nulla & inualida, & ob id conſilium Neapolitanum dixit, non eſſe ſtandum annotationi factæ per judicem in proceſſu, quòd reus eſſet liberandus, præſtita cautione, licèt idem annotatum fuiſſet in libro, vbi deſcribebantur decreta, cùm talis annotatio non eſſet in forma ſolitæ ſententiæ, vt teſtatur Vinc.de Franc *deciſ.*185.*in prima parte*, & ſequitur Petr Cab.*d.caſu* 133.*n.6.*

3 Quæ ſententia, & declaratoria requiritur etiam in crimine læſæ Majeſtatis Doct.adducti per Ant. Gabr. *d.concl.*11. *n.*4. *&* 5. vbi de magis communi Franciſc. Perſon *d.in tract.de Gabel.n.*4. teſtatur de practica totius mundi, & ibi alios ferè infinitos cumulauit.

Et talis declaratoria fit cum maxima cauſæ cognitione & parte citata, Plot.*dict.conſ.*30.*n.*7. etiam in caſibus, in quibus pœna ipſo jure infligitur, Peregr. *de iur.fiſc.lib.*5.*tit.*1.*n.*17a. vbi de communi, & poſt alios, quos allegat, loquitur in crimine læſæ Majeſtatis, Mod.Rom *q.*116.*n.*15 vbi de communiori, & veriori ſententia Et ego dixi *in d.tract.de confiſc.bon. concl.*16. *n.6.& ſeq.*

A qua declaratoria datur appellatio, latè Seraphin. *de priuil.fiſc.lib.*4.*tit.*5.*n.*9.& *ſub n.*13. quærit, an dicta declaratoria poſſit ferri poſt mortem delinquentis. Et ego dixi *in tract.un prædicto de confiſc.bonor.concl.*18.

Et quid in notorio delicto, an requiratur declaratoria vide Gabr. *de concl.* 12. *n.*2. *&* 5. Seraph.*d.lib.*4. *tit.*5.*n.*11. Et ego declaraui *in d conc.*16. *n.* 10. *& ſeqq.*

4 & ibi alios concordantes cumulaui.† Et ſi fiſcus velit habere, in quibus caſibus poſſit obtinere executionem ſine ſententia, adeat Ant.Gabr. *d. concluſ.*12. & quod etiam in executione requiratur declaratoria. Plot.*conſil.*78.*n.*19. vbi alios allegat.

Ac etiam declaratoria requiritur, quando contumax habetur pro confeſſo, & de communi teſtatur Socc *in c.fi.n.*34.*de iuram.calum.*& de veriori, & magis rationi conſona, poſt alios, quos allegat firmat Hier. Hiſp. *in tractat.comm.contra comm.q.*478 *n.*1.*&* 2.& eſſe tenendam in conſulendo, & iudicando, ibi etiam firmat.

Et ſciat Aduocatus tueri ſuum clientem, & deducet, quòd contra eum fuit proceſſum, non per accuſationem, ſed per inquiſitionem, & ideo de jure canonico non poſſe puniri pœna ordinaria, ſed in alia mitiori arbitrio iudicis, *c.inquiſitionis de accuſ.* vbi Marian.Soc. ſen.*n.*1.6.7.27.*in fin & in c.qualiter, & quando, eod.tit. n.*1185.*& n.*1189 Dec.*in tract.crim.lib.*3.*c.*30.*n.*5. Menoch.*de arb.cent.*6.*caſu.*594.*n.*1. *lib.*2. vbi ſubdit hanc differentiam non fieri de jure Cæſareo, niſi vbi imponatur pœna infamis, quam quis non patitur, quando judex procedit per inquiſitionem.

CAPVT II.

Pœna tenere debet ſuos auctores.

SVMMARIVM.

1 *Pœna tenere debet ſuos auctores, & hic ponuntur exempla.*

2 *Prætor, vel officialis tenetur pro delicto, & facto à ſua familia, ſecundum vnam opinionem. alij contrarium tenent, & hic Author iſtas contrarias conciliat opiniones.*

3 *Prætor, ſi ciuiliter agatur pro facto à ſua familia, ſi familiaris deliquit circa concernentia officium, nunc tenetur, ſecus ſi extra officium, ſed Prætor deinde recuperat ſoluta pro ſuo famulo.*

4 *Famulus Poteſtatis quando dicatur delinquere circa concernentia officium, vel extra officium.*

5 *Prætor, ſi aliquid conſecutus fuit de geſtis extra officium per ſuum famulum, tenetur ad intereſſe. Idemque erit ſi culpa Prætoris deliquerit, vt tunc, nec etiam exhibendo delinquentem Prætor liberetur.*

6 *Famulus non deputatus à Prætore, ſi delinquat, Prætor non tenetur.*

7 *Dominus retinens famulos, vel officiales improbos, tenetur de geſtis per eos, ac etiam tenetur dictos officiales delinquentes exhibere.*

8 *Pœna quando pro delicto vnius infligatur alteri, & an procedat quoad pœnam pecuniariam, vel etiam corporalem.*

9 *Pœna pro delicto vnius alteri imponitur, quando eſt plenè delictum probatum, & non ſufficit confeſſio ficta reſultans ex contumacia.*

CAueat Aduocatus, ſi judex vellet imponere pœnam alicui pro delicto alterius, vt exclamat, quòd minimè tacere poteſt; quia pœna tenere debet ſuos auctores, & vnus non debet teneri pro delicto alterius 1
*l.ſancimus C.de pœn.l.ſi quis in ſuo §.legis C.de inofficioſ. teſtam.*Iul.Clar.*q.*86.*in princ.*Magon.*dec.Lucenſ.*27.*n.*1. Carr.*de execut.ſent.in præfat. n.*7. vbi in jure humano, & Diuino dicit regulam iſtam eſſe fundatam, Modern. Roman.*quæſt.*24.*num.* 1. & per totam dictam quæſtionem infert ad plura & latè Card.Tuſch. *in lit. P. concluſ.*212.*n.*1.*& ſeq.* vbi per totum etiam infert ad plura, Rim.Iun.*conſ.*88.*n.*13.*vol.* 1. Simon de Præt.*conſ.*91. *n.*1. Baiard.*in quæſt.*86.*n.*1. *& ſeqq.* & ante iſtos latiſſimè Capt.*reg.*77. vbi etiam ad plura infert, & in ſpecie inferunt quando pater pro delicto Filij, & è contra, dominus pro delicto famuli, communitas pro delicto commiſſo in ejus territorio, vniuerſitas pro delicto commiſſo per ejus ciues, & generaliter, quando valeat, ſtatutum, vt vnus teneator pro delicto alterius. Menoch.*de arbitr. caſ.* 345. *& de præſumpt. lib.*5.*quæſt.*27. Maſcard.*de probat.concluſ.*1300. & Afflict.*in conſtit.Præcla ren.n.*33. ponit, quòd in duodecim caſibus pater teneatur pro delicto filij, quando delictum familiæ, ſerui, officialis, & ſimilium, obliget ominum, poteſtatem, Capitaneum, & officiales, latiſſimè ponit Bero. *in cap.*1.*n.*41.*& ſeqq.de reſtit.ſpol.* Et ſtatutum diſponens, vt vnus teneatur pro alio. an valeat, & quomodo intelligi debeat, vide latè Baiard. *d.q.*86.*n.*1.*cum plur.ſeq.* ſuper qua quæſt. nolo multù inſiſtere, quia ſupra dicti Modern. Menoch Farin.Bero.& Baiard. latè poſt antiquos, eam declararunt per quamplures ampliationes, & limitationes, & latè nouiſſimè Alderan Maſcardus *de ſtatut.concl.*4.*n.*91.*cum plur.ſeq.* Ioan. Bott. *conſ.* 30. *n.4.& ſeqq.*

2 Sed ſolùm, cùm ſæpiſſimè in facto contingat, an Poteſtas, vel Gubernator, ſeu officialis teneatur pro facto ſuæ familiæ, & omnes videntur concludere in partem affirmatiuam; per text. *in l. 1. C. ad leg. Iul. repetund. & l. 1. §. familiæ*, vbi ſcribentes, *ff. de publ.* Aufred. ad Capel. Tholuſ. *dec. 196. n. 3.* Boſſ. *de offic. corrupt. n. 31.* Menoch. *conſ. 345. n. 1. & ſeq.* vbi reddit rationem, quia familia cenſetur facere de conſenſu Prætoris, Rom. *conſ. 338. nu. 7. conſ. 434. in fin.* & prius dixit *in conſ. 11. n. 12.* Alciat. *de præſumpt. reg. 3. præſumpt.* 40. Mod. Rom. *quæſt. 24. n. 53.*

Alij autem conſtituunt regulam in contrarium, vt officialis, vel Poteſtas non teneatur de geſtis, & factis per ſuam familiam, prout hanc regulam conſtituit Felin. *in c. Petrus, 3. de homic.* Alciat. *in d. præſumpt.* 40. & ob id Decian. *reſp. 4. nu. 62. verſ. quia reſpondetur, vol. 3.* dicit in dubio ſtandum eſſe regulæ, ex cumulatis per Dec. *in conſ. 142. n. 4. & conſ. 552. n. 5.*

Pro conciliatione autem iſtarum opinionum Doct. videntur diſtinguere vt ſi agatur criminaliter pro delicto familiæ numquam Officialis teneatur, gl. *in l. obſeruare §. proficiſci, in verbo vindicta in fin. de offic. proconſ.* Fel. *in d. c. Petrus, n. 8. verſ.* declara Rom. *ſing.* 127. Iaſ. *in l. non impoſſibile, num. 2. de pact.* Marſ. *conſ. 16. n. 29. & in Pract. §. examinanda, n. 12.* Dec. *reſponſ. 4. n. 61. verſ. item reſpondetur, vol. 3.* vbi *ſub n. 63.* plus tenet, vt procedat, quando delictum fuit commiſſum per nuncios, ſeu ſatellites, qui eſſent malæ famæ, cùm ad talia officia non eligantur, niſi viles, armigeri & ribaldi, & idem voluit *in conſ. 25. num. 14. vol. 2.* Honded. *conſ. 97. nu. 35. volum. 2.*

3 Si verò ciuiliter agatur, tunc videntur Doct. diſtinguere, aut deliquit famulus circa concernentia officium, & tunc Prætor teneatur ad intereſſe ciuili parti, Fel. *in d. c. Petrus n. 15. de homicid.* Aufr. *in d. dec. 199 n. 2.* Franc. Marc. *deciſ. 423. n. 13. par. 1.* Dec. *d. conſ. 4. nu. 62. verſ. præterea* Card. Tuſch. *in lit. P, concl. 212. n. 11.* ſed iſto caſu ſciat Aduocatus deinde conſulere, vt Prætor recuperet à ſuo famulo delinquente omne, quod pro ſuo delicto ſoluit, & mercedem ei retineat. Aufr. *in d. deciſ. 196. in fin.* & poſt Speculat. *in tit. de iur. iuran. & damnat. §. fin. verſ. penult.* Aret. & Ioan. Fab. firmat Mod. Rom. *in quæſt. 24. num.* 90. ſecus verò, ſi delinquat in eis, quæ officium non concernunt, quia dominus, nec etiam ciuiliter tenetur, Felin. *in dict. cap. Petrus, nu. 6. ex trad.* per Bald. *in l. ſi prædium, C. de edilit. act.* Dec. *d. conſil. 4. n. 2.* Farin. *dict. quæſt. 24. n. 55. &* Rom. *conſ. 11. nu. 3. conſ. 338. n. 7. & ſeq.* vbi Mandoſ. latiſſimè Gerard Mazzol. *conſ. 102. n. 14. & ſeq.*

4 Sed difficultas eſt quando dicatur delinquere famulus circa concernentia officium, vel extra officium, & Franc. Marc *dec. 325 num. 7. p. 1.* dixit, ſi famulus, vel Camerarius, ſeu Portetius aliquam ſimoniam fecerit vel pecuniam extorſerit, vt Poteſtatem rogaret ad aliquam gratiam, vel indulgentiam faciendam, ipſe Poteſtas nun teneatur de tali extorſione, & idem dixit eſſe in Notario, ſi aliquid recipiat vt eundem Poteſtatem roget; cùm famulus non eſſet deputatus ad aliquod officium, & Notarius non receperit pecunias vti Notarius. Quam declarationem impugnat Farin. *in d. quæſt. 24. n. 58. & ſeq.* cùm iſti famulus, & Notarius pecunias extorſerint colore ſeruitij, vel officij, ſiue Notariatus & ideo dicantur delinquere in concernentib. officium, & ob id poteſtatem teneri, & dicit ita fuiſſe *in vna Romana Notariatus in Rota pro Simone Garzia contra Octauium de Tatis die* 14. *Octobr.* 1583. reſolutum & dicit etiam eſſe de mente Menoch *caſ. 345. n. 2.* dum dixit pœna leg. Iul. repetund. eum teneri, qui cum magiſtratu eſſet, ipſe vel ejus miniſter, aut Manipulatius extorſit pecuniam & adeſt alia deciſio coram Seraphino *dec. 754. par. 1. Diuerſ.*

In hac autem quæſtione pro defenſione Prætoris Aduocatus inſurgat, quòd tunc famulus, vel Notarius dicatur delinquere colore officij, & circa concernentia officium quando non potuerit illud delictum committere, niſi fuiſſet Notarius, vel famulus, vt bene reſoluit Rot. coram R. P. D. Litta *in vna Romana Notariatus ad fauorem D. Petri Antonij Cataloni Notarij A. C. ſub die* 27. *Lunæ Ianuarij* 1597. & ob id dixit eundem Catalonum pecunias non teneri reſtituere, quas recipit N. Notarius occaſione ineundæ ſocietatis officiorum, quia licèt receperit colore officij Notarius pro dicta ſocietate contrahenda, tamen eaſdem pecunias potuerit etiam recipere vti mediator, ſeu proxeneta, ad dictam ſocietatem contrahendam, & ob id exempla tradita per Franc Marc. *in alleg. dec. 425. nu. 7.* bene poſſunt adaptari, vt ſint extra concernentia officium, licet colore officij pecunias receperint: cùm tam Notarius, quàm Camerarius potuerit extorquere pecunias vti amicus Prætoris, quamvis non fuiſſet ille Notarius, & alter Camerarius, cùm quotidie videamus, quòd ſimiles, qui ſe faciunt amicos intrinſecos officialis, qui dicuntur fumi venditores, extorquent pecuniam à diuerſis, de quibus plura exempla ponit Menoch. *caſ. 344. per 85. coru...*, & ſic Farinac. male impugnat d. deciſ. Franc. Marc. quæ deſeruiunt hîc in curia Romana ad fauorem Notariorum hujus Almæ Vrbis, qui vigore Bullarum ſummorum Pontificum, & præcipuè Pij IV. *Conſtit.* 85. ſuper reformatione tribunalium Vrbis teneantur de male geſtis per eorum ſubſtitutos Notarios, & ſcribas, Et Decian. *in d. reſponſ. 4. n. 62. lib. 3.* dixit Prætorem non teneri de homicidio commiſſo per ſuos Nuncios, cùm non ſit de concernentibus eorum officium, licèt colore officij deliquerint. Et latiſſimè de iſta materia Beron. *in capite primo, n. 14. & ſeq. de reſtitut. ſpol.*

5 Niſi tamen Prætor conſequutus fuiſſet aliquid de geſtis extra officium per aliquem de ſua familia; quia tunc tenetur, Mandoſ. ad Roman. *in conſilio vndecimo in verb. non tenetur*, vbi concordantes allegat, Card. Tuſc. *in lit. P. concl. 212. n. 11.*

Et ſi familia deliquit culpa Prætoris, nec etiam Prætor exhibendo delinquentem erit liberatus, Boſſ. *tit. de carcer. fideiuſſ. commun. n. 37. & ſeqq.* cùm alias officialis exhibens malefactorem, nec ciuiliter, nec criminaliter teneatur, Rom. *d. conſ. 338. nu. 7.* Dec. *reſp. 25. n. 15. vol. 2.*

6 Si verò officialis vel famulus non fuerit deputatus in aliquo officio ab ipſo Prætore, ſed ab aliquo alio ſuperiore, tunc cùm mala electio non ſit in culpa Prætoris, ob eius delictum Prætor non tenetur pro delicto commiſſo etiam in officio Felin. *in cap Petrus num. 10. de homicid.* ſequitur, Monticel. *in pract. crim. reg. 3. n. 43.* licet Rota Romana coram Seraphino aliter ſanciuerit in ſcribis, vel ſubſtitutis Notariorum, qui licet ſint deputati à ſuperiore, nihilominus vigore Bullarum Pontificum Notarij principales teneantur de exceſſibus dictorum ſubſtitutorum, vt refert Farinac. *dicta q. 24. n. 86.* Et ob id retenta diſpoſitione juris communis, licet cuſtos carcerum teneatur pro delicto commiſſo à ſuis miniſtris, ſociis, vel ſubcuſtodiis, Gratian. *vot. 29. n. 13. & ſeq.* Menoch. *caſ. 302. n. 5.* Clar. *qu. 68. ſub verſ. cuſtos carcerum*, non tamen tenetur, ſi ſocius, vel ſubſtitutus fuerit deputatus à Principe, ſuperiore, vel judice, text. *in l. fin verſ. interdum, ff. de cuſtod. reor.* Rom. *Sing.* 30. Franc. Crement. *ſing.* 99. Marſil. *in §. attingam n. 83. in pract.* Boët. *dec. 217. n. 9. & ſequent.* Menoch. *caſu 302. n. 8.* & ideo optima erit cautela pro iſtis Commentarienſibus, vt curent ſibi deputari ſubſtitutos, vel ſocios à judice, vel ab alio ſuperiore.

7 Sed ſi officialis, vel alius dominus retineat famulos, vel officiales improbos, & malæ vitæ tanquam informatus veriſimiliter de eorum conditione, *l. fin. §. in ſeruorum, ff. naut. caup. & ſtabul.* & mala electio ſit in culpa

eligentia, *l. qui non tam idoneum, ff. commod.* poterit etiã puniri de exceſſibus commiſſis per dictos ſuos officiales, & miniſtros, mitiùs tamen, Iudicis arbitrio, Aciat. *de præſump. reg. 3. præſumpt. 42. n. 5.* Petr. à Plach, *Epitom. delict. c. 14. n. 15.* Menoch. *conſ. 345. nu. 13. de Arbitr.* & quid ſi contemplatione domini, dicti famuli deliquerint, vide Modern Roto. *q. 24. n. 94.*

Et licèt in aliquibus caſibus dominus non teneatur ad pœnam pro delicto famuli tamen tenetur illum judici exhibere ad inſtantiam damnum paſſi, ad effectum vt puniatur: & ſi plures eſſent famuli, & vnus tantùm eſſet delinquens ad effectum recognoſcendi, tenetur omnes exhibere cùm veſtibus conſuetis, & ſi illos non exhibeat, cùm poſſet, tenetur ad pœnam: ſecus ſi non poſſit reum exhibere, & non fuerit particeps illius fugæ, vel latitationis, quia in nihilo tenetur, vt eſt latè videre per Rom. *dict. quæſt. 24 num. 95. & ſeq.* vbi etiam dicit, quòd tenetur jurare, quòd ſine dolo deſierit poſſidere, & ſi recuſauerit jurare poteſt condemnari & ſi poſt litem conteſtatam, deſierit poſſidere vel potuerit prouidere, ne aufugeret & noluerit prouidere, vt præſumatur, quòd dolo deſierit poſſidere Franciſc. Marc. *deciſion. 425. num. 4. 5. & 9. circa finem p. 1.* vbi tamen docet, quòd deducatur, dominum feciſſe diligentiam de illum exhibendo, & quòd non potuerit exhibere, vt euadere poſſit omnem pœnam. Et de iſta materia famuli delinquentis exercentis, tam officium publicum, quàm priuatum, an dominus teneatur, & exhibendo liberetur, plenè tradit Bero. *in d. c. 1. n. 1 ſi de reſt. ſpol.*

8 Et quamvis ſuprà annuimus, quòd de jure communi in pœnis temporalibus vnus pro alio obligetur, & teneatur, vnde Afflict. *lib. 1. conſt. Regn. Rubr. 2. de Pa-Ꝁerenorum receptatoribus in conſtitution. Patterenorum, num. 33. & ſeq.* ponit 12 caſus in quibus filius punitur pro delicto patris, & *ſub num. 40. & ſeq.* ponit alios ſex caſus, in quibus pater punitur pro delicto filij, & latè Menoch. 345. multos congeſſit caſus, in quibus vnus ex facto alterius pœna afficiatur & de eadem re plura notauit Conar. *var. reſolu. lib. 2. cap. 8. n. 1. & ſeq.* Petr. Cabal. *caſ. 149. num. 17.* Ac etiam poteſt induci per ſtatutum, vt per palpabiles rationes firmat Alb. de Roſ. *ſtatut. lib. 1. quæſt. 47. 50. & 51.* vbi exemplificat in filio pro patre, in patre pro filio, in domino pro ſeruo, in vniuerſitate pro ciue, in communitate pro delinquentibus in ſuo territorio, de quo etiam dicit Clar. *qu. 86. n. 9. & ſeq.* Cartar. *de execu. ſent. in præfat. n. 61.* Anton. Gabriël. *tit. de iur. quæſt. non tollend. concl. 2. num. 18.* Petr. Cab. *d. caſ. 146. n. 18.* vbi teſtantur de vera, & communi opinione & quòd, quamvis tale ſtatutum ſit durum, rigoroſum, & odioſum, tamen valeat, & obſeruandum ſit, Card. Tuſch. *in lit. P, concl. 212. num....*

Tamen dicta iura, & ſtatuta ſunt intelligenda, vt vnus teneatur pro delicto; & facto alterius, quoad pœnam pecuniariam, & non corporalem, Farin. *q. 24. n. 189. & 190.* vbi alios allegat, & quamplures alios adducit Petr. Cabal. *d. caſ. 140. n. 20.* Card. Tuſch *in lit. P, concl. 212. n. 44. & 47.* vbi poſt Clar. *quæſt. 86. n. 5.* teſtatur de communi. Hinc etiam Doctores plus concedunt, quòd conjuncti poſſint obligari pro delictis conjunctorum bannitorum, vt legitur de ſtatuto Florentino diſponente, quòd pro vno delinquente de agnatione, vel conſorteria cæteri teneantur etiam quoad pœnam vltimi ſupplicij: de quo latè ſcribit Dec. *conſ. 64. n. 3. & ſeq.* Card. Tuſch. *in lit. P, concl. 212. n. 45.* Cartar, *in d. præfat. n. 73. & ſeqq.* Farin. *d. quæſt. 14. num. 53. & ſeq.* Petr. Caball. *d. caſ. 159. n. 21. & ſeq.* Hinc etiam concedunt coniunctos, & affines jure meritò poſſe adſtringi, ne alij conjuncti banniti oſtendant inimicos, vel quòd non ingrediantur Statum Principis bannientis. vel quòd tali die debeant eſſe in aliquo loco eis deſignato: De quo latè dixi *in meo tract. de caut. parte ſecunda §. 3. quæſtione 57. 58. & 59.*

Ac etiam Aduocatus in iſta materia ſciat defendere tertium vexatum pro delicto alterius: vt ſit vera communis opinio, quando delictum eſſet plenè per veras probationes probatum: ſecus ſi propter illius contumaciam; vt quia Statutum haberet illum tertiũ pro cõfeſſo: quia tertius tunc non tenetur pro delicto alterius, vt de communi opinione teſtatur Card. Tuſc. *in lit. P. concl. 211. n. 53.* & alios quos in terminis allegat Arnald Maſcard. *de ſtatut. concl. 10. nu. 19.* Et quòd ſimilia Statuta tanquam contra naturalem æquitatem ſint ſtrictiſſimè interpretanda, Ioan. de Anan. *conſ. 72. per tot.* Et quod ille tertius debeat releuari indemnis ab eo, qui deliquit, Ang. *conſ. 326. num. 4. in fin.* Card. Tuſch. *d. concl. 211. n. 39.* & latè Arnald. Maſ. *de ſtatut. concl. 4. n. 91. & ſeq.* vt debeant ſtrictiſſimè interpretari, vt minùs quàm fieri poſſit lædatur jus tertij & ibi infert, & ad plura, & concordantes allegat.

CAPVT III.

Pœnæ, quæ ſint ſublatæ, & quæ hodie in earum locum ſint ſubrogatæ.

SVMMARIVM.

1 *Pœna de iure multa ſunt inflicta, qua tamen hodie ſunt ſublata. & earum loco alia ſubrogata.*

2 *Damnatio ad beſtias non eſt in vſu, & eius loco qua pœna ſit ſubrogata, traditur hic per Authorem.*

3 *Damnatio, vt quis ſubijciatur ad deuorandum beſtiis eſt ſublata, & eius loco ſucceſſit pœna capitalis.*

4 *Pœna deiectionis à ſaxo Tarpeio eſt ſublata, & eius loco ſucceſſit pœna capitalis.*

5 *Pœna interdictionis aqua, & ignis, eſt ſublata, & qua pœna eius loco ſit ſubrogata, traditur hîc per Authorem.*

6 *Pœna ictuum plumbatarum eſt ſublata, & eius loco ſucceſſit pœna arbitraria.*

7 *Pœna damnationis in metallum eſt ſublata, & ſucceſſit pœna triremium.*

8 *Seruitus perpetua eſt ſublata, & eius loco ſucceſſit pœna perpetui carceris, vel triremium.*

9 *Deportatio eſt ſublata, & eius loco ſucceſſit pœna triremium cum publicatione bonorum: paterquam in locis, vbi adſunt Inſula, in quibus adhuc viget talis pœna deportationis.*

10 *Banniti noſtri temporis cum publicatione bonorum an æquiparentur deportatis.*

11 *Relegationis pœna eſt ſublata. & qua differentia ſit inter relegationem & deportationem.*

12 *Pœna alia de iure ciuili impoſita ſunt ſublata, qua hic per Authorem enumerantur.*

13 *Talionis pœna eſt ſublata.*

14 *Lapidationis pœna eſt ſublata.*

15 *Pœna ſubrogata ſortiuntur effectum pœnarum ſublatarum.*

16 *Pœna in dubio intelligitur corporalis vel ſecundùm ſubiectam materiam.*

QVoniam plures pœnæ à legibus antiquis inflictæ erant quæ hodie ſunt per deſuetudinem ſublatæ; ideo de illis breuiter videamus, quænam pœnæ earum loco ſint ſubrogatæ. † Et inter alia erat damnatio ad beſtias, vt per Beluiſ. *in pract. rubr. de pœn. cap. n. 2.* Marſil. *in l. 1 §. legis Corneliæ, n. 1. de ſicar.* Caualc. *de Brach. reg. p. 4. num. 17.* cuius loco ſucceſſit hodie decapitatio, Clar. *quæſt. 67. num. 4.* Aldobran. *in §. cum autem.* 1

num, 2,

num.2. Inſtit.quib.mod.ius patr.poteſt.ſoluat. Farin.q.19.num.18.Sed Petrus Cabal.caſu 191.n.4.& ſeq. meliùs ſentit, vt non ſit ſubrogata pœna decapitationis naturalis ſed alia pœna arbitraria, ſecundùm qualitatem facti. & conditionem perſonarum, & hanc opinionem dicit tutiorem,& æquiorem, & eandem opinionem ſecutus fuit, Ant Gom.ad l.Tauri,n.4.

3 Pœna,per quam reus ſubjicitur ad deuorandum beſtiis in lacum Leonum,non eſt ampliùs in vſu,Angel. in d.§.legis Cornelia.ſed ejus loco eſt ſubrogata decapitatio naturalis,vt bene explicat Petr.Caball.cnſ.191.num.5. vbi ponit differentiam inter iſtam pœnam, & damnationem ad beſtias quæ fiebat ludi cauſa,cum beſtiis reum ponendo,& non vt neceſſariò deuoraretur, prout eſt in hac ſecunda pœna,& latè poſuit idem Caball. caſ.104. per tot. & in quibus caſibus imponatur pœna mortis,latè ponit Bald in leg.data opera nu. 14. C.de his qui accuſar.non poſſ. Clar. quæſt. 68.per totam, Farin.q.20.per totum.

4 Pœna autem dejectionis à ſaxo Tarpeio, quæ antiquitus erat in vſu,fuit ſublata per l.ſi diutino,in ſi.ff.de pœ. Caualc.de Brac.reg.p.4. n.18. cujus loco ſucceſſit deportatio Corrad.tit.de contumac.& bannit. num. 26. Clar.quæſt.67.n.4.Ioſeph.Ludou dec Lucenſ.15.n.15.

5 Pœna autem interdictionis aquæ,& ignis fuit ſublata per d.l.ſi diutino.Natt.conſ.666.n.14. Burſatt. conſil.387.n.10.vol.4.Petr.Cabal.caſ.203.n.3. Caual.d.p.4.n.18.cujus loco, ſecundùm Canones ſucceſſit excommunicatio. Natt.d.conſ.666. n.14. Et ſecundùm jus ciuile ſucceſſit deportatio in Inſulam.Natt.d.n.14.Clar. d.quæſt.67.num.6.Cabal.d.caſ.103.n.4. vel condemnatio ad triremes perpetuas,Burſat. conſ.387 n.10.vol.4. vel ad tempus,aut exilij perpetui, aut temporalis, vel ſimilis ſecundùm qualitatem delicti, & perſonæ, vel alia pœna arbitraria,citra tamen mortem, Caball.dict. caſ.103.n.5. & ſeq. Damnatio autem in metallum nec etiam eſt in vſu Clar.q.67.n.7. Sed ejus loco ſucceſſit pœna triremium Cran.Theor.3.n.10.& de iure Canonico ſucceſſit pœna perpetui carceris. Marſ.ſing.565.in fi.Modern.Roman.q.10.n.14.qui loquitur de pœna triremium.

6 Pœna ictuum plumbatarum receſſit etiam ab aula, ejus loco ſucceſſit pœna damnationis in metallum,vel alia judicis arbitraria,Petr.Caball.caſ.99.num.82.verſ. quod genus.

7 Pœna damnationis in metallum non eſt in vſu, & ejus loco ſucceſſit pœna arbitraria,Imol. in l.2.n.2.de public.iudic.Menoch. quæſt.80.num.89. cnſ.330. num.5. Cravet.conſ.18.num.27.Clar.§ falſum. verſ. ſed quæro, Oſasc.dec 105.n 7.vel veriùs ejus loco ſucceſſit pœna triremium Capic.dec.153.n.3.& alij relati per Caball. caſ.8.num.43. de iſta pœna damnati in metallum, vel opus publicum latè ſcribit Menoch. cent.6. caſu 530.n.13.& ſeq.& Petr.Gregor.lib.31.Syntagm. iuris c. 36. num.2.qui recenſent differentias, quæ ſunt inter iſtas pœnas.

8 Pœna etiam,per quam imponebatur perpetua ſeruitus non eſt in vſu,& ejus loco ſucceſſit pœna perpetui carceris de iure Canonico, de iure autem ciuili ſucceſſit pœna triremium,Iul.Clar.q.67.n.7.Et de pœna perpetui carceris ſcribit latè Farin.q.19.n.2.

Deportatio autem nec hodie eſt in vſu, Natt. conſil.666.n.14.Menoc.cnſ.286.n.20.cnſ.287.n.5. caſ.330.n.1.Gram.vot.19.num.10.Burſatt.conſ.387. n.10. Clar. q.67,n.8.Ioſeph.Ludou deciſ.Lucenſ.15.num.16. Quæ pœna dicitur corporalis,Deciſ.Auenion.458.n.4.cùm per eam Ciuitas amittatur,Cab.caſ.107. n.10. & priùs dixit caſ 8. n.42. nec deportatus poteſt capere ex teſtamento. ſed loco mortui habetur, latè Menoch. de arbitr.caſ.530.n.6.& ſeq.cent.6. lib.2. & is propriè deportatus dicebatur qui in ciuitate ſua mulctatus vinctus neruo, & compedibus in naui aliqua imponebatur,ſeruiſque publicis,vt eum in Inſulam transferrent, tradebatur,Hotoma. in commentar. in verb. Exilium, Menoch.cnſ.530 n.6.cent.6.

9 Niſi in locis,in quibus adſunt Inſulæ, quia in eis non eſt ſublata cl.d.q.64 n.8. qui loquitur de Regno Neapolitano,& de Ciuitate Venetiarum.& ibi Baiar. n.17.loquitur de Ciuitate Ianuæ, Petr. Caball. caſu 8. n.46.Caualc.de Brach.reg.p.4.n.28.in fin. & ſub n. 119. & Clar.dec.q.67.n.8.in fi.dicit,quòd nullus Magiſtratus poteſt condemnare delinquentem ad inſulam, niſi ei aſſignata eſſet aliqua Inſula.Et illi deportati an acquirant eorum filiis & aliis tradunt Addentes ad Clar in d.q.67.lit.B,& tenent,quòd ſic,ſed ſciat iudex,quòd electio Inſulæ ſolùm ſpectat ad Principem,ac ejus Vicarium & ideo iudex condemnet ad relegationem in Inſulam ſolummodo,quia deinde ſupremus iudex, vel Princeps aſſignabit condemnato inſulam ex text.in l. relegatorum, ff. de interdict. & relegat. Capoblanc. in tract.de Baronib.pragm.7.n.1. vbi refert ita ſeruari in illo Regno per Regios officiales,& Baroniales.

Loco autem deportationis, vbi non datur Inſula, ſucceſſit pœna banni cum publicatione bonorum, Natt.d conſ.666.n.15.& ſeq.Gram.vot.19.nu.10. Clar. q.67.n.8.verſ.alij vero,Farin.q.19.n.16.Vel pœna triremium in perpetuum,vel ad tempus,Lud.à Pegu.dec.7.num.15.in fin.Burſar.conſ.386.n.10. vol.4. Clar.qu.67.n.8.Petr.Caball.caſu 22.num.9.& cnſ.99 num.82.verſ. vel vt alias,vel alia pœna arbitraria Menoch.de arbitr. caſu 286.num.20.caſ.187.num.5.cnſ.330.num.5.Anton Gom.ad l.83.Tauri n. 13. vbi reddit rationem cur imponatur pœna arbitraria Ioſeph.Lud. dec. Lucenſ.15.n.16.Clar.d.q.67.n.8.verſ.ego vero, Caball.cnſ.8.nu.45. & d.caſ.22.num.9.& d.caſu 99.num. 81.verſ.quod genus & caſ.276.nu. 9. Sed non debet dicta pœna arbitraria eſſe vſque ad mortem incluſiuè,latè Caball.caſu 103. n.10.& ſeqq.Sed excepta dicta pœna mortis naturalis, judex poteſt imponere pœnam triremium in perpetuum,ſiue ad tempus. & etiam aliquando pœnam pecuniariam,juxta qualitatem delicti Iul. Clar.dict.q.67. n.8.Farin.q.17.nu.15,in fin ſed Maur. Burg.de mod.proced.ex abrupto q.23.n.14.& ſeqq. poſt alios quos allegat, dicit communem opinionem eſſe, vt non poſſit ſubrogari pœna triremium, ſed tantùm pœna exilij, vel banni perpetui per rationem per eum ibi adductam,ſed mulier loco pœnæ triremium debet detrudi in monaſterium,Moſcatell.de probat.delict.tit.de Blaſphem.n.43 De pœna exilij & quo ſupplere,& quomodo accipiatur in iure iſtud verbum,exilium, latè ponit poſt Hotom.Menoch.cent.6.cnſ.550.

10 Et an banniti noſtri temporis cum publicatione bonorum æquiparentur deportatis, Doctor. adducti per Natt.d.conſ.666.n.15.& 17.aſſignat aliquam differentiam inter bannum,& deportationem,Gramm.voto 19.vide Mod.Rom.quæſt.19.nu.16.& ſub n.17 latè loquitur de pœna exilij, ejectionis à Ciuitate, vel miſſionis ad confinia,latè diſtinguit Caualc. de Brach.reg. p.4.n.119.quando banniti noſtri temporis æquiparantur deportatis, & an condemnatio ad triremes ad tempus æquiparetur deportationi, vide Capoblanc. de Baronib.prag.7.n.6.

11 Ac etiam pœna relegationis,quæ erat propriè quando quis in locum aliquem remotum ab hominibus amicis,& notis mandatur:impropriè qui certo è loco exire prohibetur, vel ſi ei mandatum eſt ne domum, vel caſtrum,vel ciuitatem exeat, Hoto. in commen. in verb.exilium,verſ,Delegatorum,in princ. Menoc.cent.6. cnſ.530.num.3.lib.2.de arb.in totum diſceſſit ab Aula, Clar. quæſt.67. num.9. Farin.quæſt.19.num.5.Menoch. caſ.330.n.1. vbi refert diuerſas Doctorum opiniones, & differentias inter dictas pœnas & Ludou. à Pegu. dec.41 num.6.& ſeq. dicit quòd illa Prima eſt. vt relegatio fiat ad tempus, & deportatio in perpetuum

Secunda

Digitized by Google

Secunda quia relegati ad tempus, vel in perpetuum retinent Ciuitatem, & teſtamenti factione: deportati autem amittunt hæc omnia, & ea, quæ ſunt iuris ciuilis. Tertia quia frangens relegationem punitur citra mortem frangens verò deportationem punitur pœna mortis Caualc. *de Brach. reg. p. 4. num. 119. ſub verſ. pro reſolutione*, & latiùs Menoch. *de arbitr. cent. 6. leg. 2. caſ. 530. num. 8. & ſeq.*

In earum loco ſucceſſit, ſecundùm aliquos, pœna mortis, Rom. *ſing.* 558. Ant. *de maleſ. in verb. falſario n. 48.* Angel. *in l. 1. §. legis Corneliæ ff. de ſicar. n. 1.* Alij autem tenent, pœnam exilij, & banni perpetui ſucceſſiſſe, Gram. *vot. 19. num. 1.* Vital. *de falſ. num. 97.* Clar. *q. 67. num. 9.* vbi dicit, quid de iure Canonico, Neuizan. *conſil. 73. n. 1. & ſeq.* Oſaſc. *dec. 105. num. 3.* Farin. *quaſt. 11. n. 16.* vbi de veriori opinione, vt poſſit ſubrogari citra mortem quælibet pœna arbitraria, ex traditis per Clar. *d. q. 67. n. 9.* Menoch. *de arb. caſ* 330. *n. 1.* & Gram. *conſ. 37. n. 15.* & Granut. *ſl torem. 3. num. 10.* dicit, dictam pœnam relegationis eſſe ſimilem fuſtigationi, & quando vltra, relegationem imponitur pœna publicationis bonorum dicitur participare de pœna deportationis, Alexandr. *conſ. 116. n. 2. vol. 2.* quinimmo pœna publicationis bonorum dicitur quaſi maior pœna mortis, cùm pecunia dicatur vita hominis Cuman. *in c. vt. 51. n. 12. & ſeq.* Maur. Burg. *d. c. 13. n. 18. & ſeq.*

12 Sunt etiam aliæ pœnæ de jure ciuili ſcriptæ, quæ in deſuetudinem abierunt, vt pœna Parricidiæ, culeo inſui, in mare projici & qui abortum doloſe committebat in puteu ſuffocabatur, & vt viui delinquentes comburerentur. Pœna ſtigmatis, quæ ſolùm ſeruatur in ſclauis non Chriſtianis. Pœna Talionis, vt detur dens pro dente, oculus pro oculo, & qui occidit occidatur. Pœna etiam perpetui carceris, abſciſſionis, vel mutilationis membri, parum eſt in vſu, Caual. *de B ac. reg. p. 4. n. 15.* & de aliis quampluribus pœnis quis videre poteſt Gloſſ. & Doct. *in l. ſi quis metallum, & per*

13 *tot. tit. de pœn.* † Et quod pœna Talionis hodie non ſit in vſu latè Caualc. *p. 5. n. 196.* Clar. *q. 81.* vbi reddit rationem. Niſi in teſte, ſecundùm Duan. *reg. 27.* Et judex habens brachium Regium poterit illam infligere, etiam principali, & falſo inſtigatori, Caualc. *in reſ. et. in verb. Pœna Talionis.* Ac etiam pœna ſtigmatis in fronte ſeu facie de jure ciuili imponi non poteſt. *l. ſi quis ac internallum. C. de pœn.* cùm facies hominis ſit facta ad inſtar diuinæ imaginis, & ob id non debeat cicatricibus deformari. prout etiam ibi expreſsè tenet gl. vbi etiam dicit Ang. quòd ſtatutum non valeret, quod talem pœnam infligeret, idemque tenet Alex. *add. ad Bar. in l. cùm in diuerſis. ff. de relig.* Miſing. *cent. 2. obſeruat. 46.*

14 Ac etiam pœna lapidationis, quæ imponebatur blaſphemis, non eſt in vſu Caualc. *d. p. 4. n. 19.* ſed ſubdit, quod ſolet hodie blaſphemo, & perjuro lingua perſcindi, quam pœnam numquam in Curia vidi infligi: ſed iſtus blaſphemos poni in locis publicis, vel Ianuis Eccl. tempore, quo Diuina officia celebrantur, cum quodam inſtrumento ad linguam, ſed vbi viget conſuetudo iſtius pœnæ perforationis linguæ, ſciat judex quod lingua non abſcindatur, ſed perforatur cum acu ferrea, ſeu claua, Moſcatell. *tit. de cogni ion. & probat. delict. tit. de Blaſphemia, n. 29.* Et multæ aliæ pœnæ mortis per Nationes Barbaras imponebantur, quæ hodie. propter ſalutem animæ, non ſunt in vſu, Caualc. *d. p. 4. n. 21. & ſeq.*

15 Sed pœnæ ſubrogatæ ſortiuntur omnem effectum pœnarum ſublatarum, *c. Eccl. ſi. vt lit. pend.* Marſ. *ſing. 565. circa finem.* Petr. Caball. *caſ. 103. n. 12.*

16 Quando autem fit mentio de pœna ſimpliciter, ſecundum aliquos intelligi debeat de pœna corporali, Carauit. *rit. 9 num. 4.* vt meliùs dicas, vt intelligatur ſecundùm ſubjectam materiam, inſpecta qualitate perſonæ, & aliis circumſtantiiis, Caualc. *de Brach. reg. 4. num. 2.*

CAPVT IV.

Iudex quas pœnas imponere poſſit, & debeat.

SVMMARIVM.

1 *Pœna infligitur à lege, vt omnes boni efficiantur, & mali coërceantur, & pœna vnius, ſit metus multorum.*

2 *Iudex in pœna irroganda debet habere præ manibus ſtateram iuſtitiæ, & non infligere pœnam, quæ ab opinione vulgi non recipiatur.*

3 *Pœna debet commenſurari ex culpa, & delicto commiſſo, & ſi delictum ſit paruum, pœna debet eſſe parua è contra.*

4 *Pœnarum genera ſeptem ſunt, tres capitales, & quatuor non capitales. Alij autem dicunt, quod omnes pœnæ, aut non ſunt capitales, aut capitales.*

5 *Pœna hodie ſunt inflicta in quolibet loco per Statuta particularia.*

6 *Conſuetudo loci erit attendenda circa impoſitionem pœnæ.*

7 *Arbitraria pœna debet regulari ex qualitate delicti, & perſonarum.*

8 *Capitis, Furcarum, & ſtrangulationis pœna hodie eſt in vſu. Et quid de ductione ad caudam equi, & de afflictione forcipibus ignitis, & de morte cum malleo in capite, & de combuſtione, & de abſciſſione naſi, & aurium.*

9 *Clerici etiam hodie damnatur ad triremes.*

10 *Triremium pœna dicitur corporalis, ſi fuerit ad tempus, ſi perpetuum dicitur capitali.*

11 *Furcarum pœna eſt turpior quacumque alia pœna, & quibus perſonis imponatur.*

12 *Pœna furcarum dicitur maior pœna capitis quoad ignominiam: ſed quoad dolorem pœna capitis eſt maior.*

13 *Fuſtigationis pœna eſt magna, non irrogatur, niſi ex turpi cauſa, & perſonis infamibus.*

14 *Stigmatis pœna receſſit ab Aula, & eius loco ſucceſſit pœna fuſtigationis, vel alia arbitraria ſimilis.*

15 *Ignis pœna dicitur maxima: & in quibus caſibus irrogetur, & quibus perſonis.*

16 *Iudex non poteſt condemnare aliquem, vt ex arbore præcipitetur, vel veneno, telo, vel ſecuri occidatur, vel laqueo ſuffocetur, vel quod reus ſpeciem mortis ſibi eligat.*

Licet leges pœnam delinquentibus imponant ad effectum malitiis hominum obuiandi, vt illius timore omnes boni efficiantur, *lib. 1. ff de iuſt. & iur.* & mali coërceantur, & à facinoribus ſe abſtineant, & pœna vnius, ſit metus multorum, text. *in l. 1 C. ad l. Iul. repetund. l. aut facta, §. ſi. & l. capitalia, §. famoſos. ff. de pœn.* 1
Petr. Caball. *caſ. 8. nu. 51.* † Tamen judex recta ſtatera 2
ſententiam ponderare debet, *cap. cùm externi, de re iudic. in 6.* & præ oculis habere debet quòd vera iuſtitia deſcribi ſolet cum enſe, & igne ab vna parte, ab alia verò cum palma oliuæ intexta, ſic tamen, vt ſuperior oliua remaneat, quaſi miſericordia ſit victrix; quamuis rigor æquitati par exiſtat, quia in procedendo expedit judicem rigoroſum eſſe, in ſententiando juſtum & magis æquum eſſe decet, *§. 1. Inſtit. de iuſt. & iur.* vbi gloſ. & ſemper in dubio in mitiorem partem inclinare debet, *vulg. l. ſemper de reg. iur.* latè Caualc. *de Brach. reg.*

reg.p.4.n.5.cum plur.ſeqq.& Catal.de Syndicat.num.26.
dicit quòd aliqui honorem acquirere exiſtimant, cùm
rigoroſos ſe præbent, vbi æquitas ſecus ſuadere vide-
tur, quos deinde ipſe ignaros,& proteruos iudices ap-
pellat Et inter alia, debet ſemper judex cauere in ju-
dicando, ne aliquid faciat, quod vulgo iniquum videa-
tur,& ejus opinioni non applaudatur, ſed benè à vul-
go recipiatur, cùm vulgi opinio videatur, quoddam ius
naturaliter inſitum, licet talis opinio vulgi de iure
ſcripto poſſit cauillari, vt firmat Caual.d.par.4.num.9.
vbi tamen ſubdit, quod ad claudendum ora vulgi non
ſufficerent Pedemontanæ ſtuppæ, ex canape, aut ex
Lombardiæ lino deſumptæ, & caueat etiam iudex vt
pœnam non imponat, niſi à jure expreſsè cautum
fuerit, l.at quis, §. cùm igitur, Auth. de non elig. ſecund.
num.latè Menoc.de arbit.caſu 227.n.1.& ſeqq.lib.2.vbi
infert ad plura ſcitu non indigna, vt ipſemet ibi teſta-
tur. Rim.iun.conſ.743.num.28.lib.7. Petr. Cabal.caſ.1.
n.11.cent.1. vbi latè, ſed judex, & Aduocatus ſi velint
declarationes in iſto particulari, adeant Moder. Rom.
in quaſt.18.num.6 & ſeq.& Add.ad eund.in conſ.70.in
li.R, qui referunt Doct. bene declarantes totum iſtum
articulum. Et an ex actu nullo, & imperfecto detur
pœna, vide eundem Farin.in conſ.70.num.29.& ſeqq.&
Add.ad eund.in conſ.69.lit.Q.

3 Et pœna ex culpa & delicto debet commenſurari,
c.fælic.s,§.il.d an em.de pæ.in 6 Crauet.conſ.45.n.15.
vbi dicit, quòd ſi delictum ſit paruum, pœna debet eſſe
modica,& è conuerſo, Prob.in addit.ad Io. Monac.in d.
c.fælicis, num.12 vbi dicit, quòd pœna eſt menſura cul-
pæ, & quod paria debeant eſſe menſura, & menſura-
tum, quia iuſtitia nil aliud eſt, niſi æqualitas, cap. cùm
quidam de iureiurand.in 6.Menoch.quæſt.90.num.38.&
quaſt.83.num.2.Scacc.de iud.lib.1. cap.58. ſub num. 12.
verſ.Vocant.ſub comminatione.Cardin.Tuſch. in lit. P.
conclus.211.n.1.Caualc.de Brach.regia.part.4.num.28.
Et dici ſolet quòd in quo quis deliquit, in eo torque-
ri debeat, l.ex facto.§.Iulianus.de vulg.& pupill.Et qua-
tuor ſunt conſideranda circa impoſitionem pœnæ,
perſona, cauſa, locus, & tempus; ſemper tamen æquita-
te ſeruata cap.final.in fin.de tranſact.Cardin. Tuſch. d.
concl 211.n.3. Et vbi non eſt delictum, ibi ceſſat pœ-
na.Caſtrenſ.conſ.288.in fin.lib.1. Crauett.conſ.311.n.2.
Et vbi non datur dolus, ibi ceſſat pœna corporalis, vt
poſt Dec.conſ 9 num.1.Grám.conſ.68.num 2.Ioan.Bott.
conſ.30.num.1.Simon.de Præt.conſ.15.num.2.conſ.166.
num.1.Cabal.caſ.1.n.11.& ſeq.cent.1.

4 Et licet Felyn.in c.qualiter, & quando il 1.num. 23.
de accuſ. dicat, quòd ſecundùm leges, ſunt ſeptem ge-
nera perſonarum, tres capitales,& quatuor non capi-
tales Baiard.q.67.n.1.& de pluribus pœnarum ſpecie-
bus ponit Iuriſconſultus in l. ſi quis, in fin.cum plu i-
bus, & ſeq.ff. de pæn.& lariſſimè ſcribit Cælius Rhod.
lib.lect.antiquar.9.c.5 Tamen hodie omnes pœnæ poſ-
ſunt reduci ad duo membra nempe vt ſint capitales,
aut non capitales, ſeu ſit pœna mortis, ſeu citra mor-
tem. Clar.q.67.verſ.diſtinguendo.Caualc.de Brach. reg.
par.4. num. 18. Et dicunt etiam Doctor. quòd ſpecies
mortis ſunt quinque. nempe ſpiritualis, Ciuilis, ſæcula-
ris, affectualis & æternalis, Luc. de Pœnn.in l.1. n.33.
C.de deſertoribus, lib.12.Baiard.q.67.n.11.Caualc.d.p.4.
num.21.

5 Hodie autem omnes pœnæ ſunt per ſtatuta loco-
rum, vel per decreta, ſeu bannimenta Principum fir-
mata: ideo dicta ſtatuta, vel decreta ſunt diligenter
conſideranda, & obſeruanda: cùm illæ pœnæ ſucce-
dant loco pœnarum iuris communis, Bolog.dec.35.per
tot.& Caualc.de Brach.reg.par.4.n.33.& ſeqq.& quam-
vis ſint dura dicta ſtatuta l.proſpexit, ff. qui & à quibus.
leg. 1. §. ſi is qui, ff. de exercitor. Ant à Canar.de except.
Iuſtit.q.ſub n.4.Iaſ.conſ.147.n.1.vol.4.

Ac etiam in pœnis infligendis attendenda erit con- 6
ſuetudo loci, quæ tantum poteſt in delictis, quantum
ipſa lex, Abbat. in cap. de cauſis. in fin.de offic. delegat.
Felyn.in cap.inter cæteras, n 20.de reſcript.Vinc.Franc.
deciſ.240.n.10.p.1.Baiard.q.67.n.11. in fin. etiam in ju-
dice habente brach.reg. Caualcan. de Brach.reg.parte
quarta, n.109. & priùs ſub n. 58. dixit, eſſe ſeruandam
loci conſuetudinem in quo quis iudicatur, niſi pro-
ceſſus eſſet factus in vno loco, & delictum in alio,
quia in procedendo attenditur locus judicij, & in
condemnando locus delicti,& ob id in regno Neapo-
litano nobiles non condemnantur ad triremes, ſed re-
legantur, & inter nobiles connumeratur Doctor in
Chirurgia, latè Vinc.de Franc.deciſ.564.par.4. vbi te-
ſtatur fuiſſe deciſum, & pœna exilij eſt communis,
vtrique, Franc.dec.569.n.5.& qui allegat nobilitatem,
debet illam probare.& quomodo ſit probanda. Vinc.
de Franch.deciſ.630.n.3.vbi inter alia dicit, quòd ſuf-
ficiat probare quaſi poſſeſſionem nobilitatis.

Et quotieſcumque pœna erit arbitraria, judex ra- 7
tionem habere debet ad qualitatem delicti, & perſo-
narum, Ant.Gomez.tit.delict.c.6.n.4.Caualc.de Brach.
reg.par.4.n.35. vbi ſubdit, quod debet conſiderare ſe-
nectutem, juuentutem, furorem, ebrietatem, itam ig-
norantiam, magnam virtutem, excellentiam,& vtilita-
tem Reipublicæ, & ſemper debet inclinare in mitio-
rem partem: vbi ſubdit niſi eſſet ſolitus delinquere, quia
magna virtus, & excellentia, & vtilitas Reipub. non
ſuffragantur delinquenti, quod bene erit notandum,
& metiendum per aliquos hìc in Curia.

Hodie verò circa pœnam mortis, nulla alia pœna 8
eſt in vſu quàm capitis, furcarum,& ſtrangulationis,&
ob magna ſcelera, antequam delinquens morti trada-
tur, ſolet ad caudam equi duci, ſeu trahi ad ſuppli-
cium,& etiam forcipibus ignitis affligi, vt dixit Ca-
ualcan.de Brach.reg. part. 4. num. 23. Hìc in vrbe au-
tem, ob atrocitatem criminis delinquentes ſolent ve-
hi ſuper curru per Ciuitatem, & affligi dictis forcipi-
bus ignitis, ac etiam deinde trucidari malleo in capite,
quando reus eſſet caput Latronum, & Graſſatorum,
vel ſi eſſet parricida occaſione ſucceſſionis, aut aſſaſ-
ſinus, etiam occaſione futuræ ſucceſſionis, provt de
omnibus iſtis paſſim hìc plura recenſere exempla, &
idem firmat Caualc.de Brach.reg.p.4.n.57.& nunquam
vidi trahi, neque duci ad caudam equi. Sed hæreticos
bis vidi cruciari ſuper dicto curru per Ciuitatem cum
facibus accenſis, & deinde viuos comburi in Platea
Campi Floræ. Et noſtris temporibus audiuimus illum
Gallum nouo mortis genere affectum fuiſſe, ob mor-
tem illatam in perſonam Henrici III. Gallorum Re-
gis, ac illum, qui ſe confinxit filium Sanctiſſimi D. N.
combuſtum fuiſſe,& deinde cineres ad ventum, vel in
flumen proiectos fuiſſe, de quo mentionem facit Fa-
rin. in tract.de falſ. Et in triremibus ſolent etiam, qui
conſpirant contra dictas triremes vel earum miniſtros
puniri in amputationem narium,& aurium vt teſtatur
Petr.Cabal.caſ.8.n.59.& ſeq.qui dicit, ita bis in trire-
mibus magni Ducis Hetroriæ fuiſſe obſeruatum. Et
maximè etiam eſt in vſu hodie pœna triremium per-
petuarum, vel ad tempus apud Italos, & exilij, vel de-
portationis, ſeu confinij, vt dicit Caualc.de Brach. reg.
d.p.4.n.28.& 59.in fine,& Iodoch.in pract.c.151.n.45.
& recenſet miſerias, & calamitates iſtius pœnæ trire-
mium: & quòd ſit iſta pœna triremium maior pœna
mortis naturalis, & quòd dicantur millies mori ibi
condemnati. Vnde Crauet.in conſ.18.n.18.admonet ju-
dices, vt ſemper ſe abſtineant à dicta pœna triremium,
& illam nunquam imponant quando aliam imponere
poſſent ſequitur Cuman.de ſyndic.c.24. de ſent. nu. 49.
& Petr.Caball.d.caſ.8.n.61. & ſeq. & Doctor. conſti-
tuunt aliquam differentiam inter condemnationem
ad

ad triremes,& ad remigandum, quia in primo caſu ad triremes poſſunt remigare per ſubſtitutum,ſecus in ſecundo caſu, Cauale. *de Brach.reg.fragm.76. vbi in fin.* quòd hodie nulla aſſignatur differentia, quia in vtroque caſu condemnatus tenetur remigare,& in dictam
9 pœnam triremium hodie etiam clerici † condemnantur,& maximè quando non ſunt ſacerdotes,vt teſtatur Iul Clar.*q.70.n.5.*Pet.Caball *caſ.87.n.16.*latè qui alios allegat.Vgolin.*in tract. de auctorit.Epiſc.p.2.c.56.nu.3.* vbi ſubdit procedere quando ſpes correctionis non adeſt in ſacerdotibus, & ibi ponit, quòd de conſuetudine non degradantur licèt efficiantur irregulares ipſi ſacerdotes ita condemnati , ſed non judex , qui illos condemnauit,& ita paſſim hîc in Curia obſeruatur & maximè in Tribunali A.C.& Vicarij,& judex non poteſt condemnare reum ad triremes alterius principis, Capoblanc.*in tract.de Baronib.pragm.7.n.5.* vbi etiam dicit,quòd inhabiles ad remigium ob morbum,vel ſenectutem eis commutatur pœna in relegationem , & ſi Curia indigeas remigibus condemnatio ad mortem naturalem poteſt commutari ad mortem ciuilem triremium Theſaur.*deciſ.31.n.4.*

10 Et iſta pœna triremium,ſi fuerit temporalis,dicitur corporalis,ſi verò fuerit perpetua,dicitur capitalis,vt poſt alios quos allegat,firmat Burſatt.*conſ. 41.nu.10. volum.*2 & ob id judex non poteſt eam imponere,niſi in delicto interuenerit dolus, vt de communi teſtatur ibi Burſatt.*num.11.*& talis pœna triremium olim non erat in vſu , ſed ſucceſſit loco deportationis , Burſat. *conſ.386.n.10.vol.*4.Lud.à Pegu.*deciſ.7.num.74. in fin.* Cabal *caſ.8.nu.61.* & mulieres loco triremium detruduntur in Monaſterium,Moſcatell.*de cognit. delict.tit. de Blaſphemia num.*43.& nobiles & minores in regno Neapolitano loco ejuſdem pœnæ triremium relegantur in aliquam inſulam,vti teſtatur Moſcatel.*d.titul.de Blaſphem.num.*44. ſed in ſtatu Eccleſ. hoc malè ſeruatur,quia etiam nobiles tranſmittuntur ad triremes, & ſolent,nobiles,& mulieres in carceribus relegari, Caual *de Brach.reg.par.4.ſub n.*59. quæ pœna dicit. quòd apud laicos ſeruatur , dummodo relegatio in carceribus ad tempus,& non in perpetuum ſit,& Chirurgus etiam dicitur habere dignitatem & ob id non poſſe in Regno Neapol.condemnari ad triremes,ſed debet relegari,Vinc.de Franch.*dec.564.p.4.*

11 Pœna autem furcarum eſt fœdior, ac turpior quacumque alia pœna. Dec. *reſp.16. n.9.vol.3.*Rimin.iun. *conſ.761.n.8.vol.7.*Et in tota Italia reputatur ignominioſa, Petr.Cabal.*caſu 99.nu.105.* & ob id dicta pœna non imponitur niſi perſonis vilibus , abjectis, & non honeſtis parentibus natis,Decian.*d.reſponſ.16.num.11.* Rimin.iun.*d.conſ.771.n.11.*& poſt alios,quos allegat, Caball *d.caſ.99.num.105.*Et iſte Iudas Iſcariotes ſe judicauit dignum dicta pœna fœdiſſima laquei,tanquam proditorem ſui & noſtri Domini. Nec tali pœna plectuntur nobiles perſonæ. niſi ipſæ deliquerint in Dignitate, vel officio,cùm tunc veniant contra iuratam promiſſionem ſic debent puniri,ſicut alij,vel niſi delictum eſſet enorme,vel niſi commiſerint furtum,vt eſt latè videre per Petr.Caball.poſt alios,quos allegat. *d. caſ.99.n.107.& ſeqq.*Cauale.*de Brach.reg.p.4.num.54. in fin.*Fab.à Mont.Leon.dicit tria requiri, vt nobilitatis cauſa pœna minoretur , vt ſit nobilitas natalis, quòd in bonis conſpicuus ſit in diuinis , & in iure ac in exercitio circumſpectus , ſi verò nobilis in contumeliam officij vel dignitatis delinquant,magis puniatur quàm ignobilis,ſed Vincent.de Franch. *deciſ.569. p.4.* refert, quòd etiam in crimine furti , falſi & læſæ maieſtatis & diuinæ de conſuetudine nobilis non puniatur pœna furcarum , ſed amputationis capitis , & quòd ita in furto fuit obſeruatum in magna Curia
12 Vicariæ.In Curia autem ferè omnes ſuſpendunt.†Pœna furcarum eſt major pœna , quàm decapitatio , tamen majoris ignominiæ, ſed, licet decapitatio ſit inſtantanea,in illo tamen inſtanti majorem afferr dolorē,quàm ipſa ſuſpenſio; vt ex auctoritate Phyſicorum, oſtendit Caball.*d.caſ.99.nu.96.& ſeq.* & latè *caſ.197. n.4.& ſeq.*& poſt Caſſaneum idem tradit Baiard.*q.99. num.15.*& ibi etiam ponit,quòd ſi reus eſſet condemnatus in diuerſis ſententiis in pœnam furcarum,& capitis , erit exequenda pœna capitis , licèt contrarium ſeruetur in Francia. Et eſt minor pœna furcarum, quàm illa , qua delinquens trahitur per Ciuitatem ad caudam equi & deinde ſcinditur,Caball.*d.caſ.99.n.94.* Et pœna combuſtionis,eſt major,quàm pœna amputationis,Cabal.*ibi n.98.*

Pœna autem fuſtigationis eſt adeo grandis,& infamis,vt non irrogetur,niſi ex turpi cauſa,Ioſeph. Lud. 13
*deciſ.Lucenſ.num.22.& ſub n.23.*dicit,non poſſe irrogari nobilibus ſed tantùm vilibus perſonis, & æquiparatur morti: Farinac.*conſ.82.n.3.*vbi addent.*in lit.B.* Cabal.latè *conſil. 165. n. 16.& ſeq.* vbi etiam loquitur de pœna mitrationis , de qua etiam loquitur Clar. *q.70.n.8.*& idem dicitur de pœna Catenæ , vel Berlinæ.vt per Baiard.*q.69.n.5* & Farin.vbi ſuprà,quæ pœna non erit irroganda Clericis in honorem clericatus, & ita de conſuetudine ſeruatur,licèt de jure aliter dici poſſit, dummodo moderatè talis pœna adhibeatur, vt poſt alios quos allegat,firmat Vgol. *in tract.de auctorit.Epiſc.p.2.c.56 ſub num.3.verſ. Altera pœna* , vbi etiam teſtatur,quòd de conſuetudine nec etiam clerici publicè torquentur.

Quæ pœnæ imponuntur ſolùm turpibus , & Infamibus delinquentibus,vt furibus,mariolis inciſoribus burſarum truffatoribus,teſtibus falſis,blaſphematoribus,& ſimilibus facinoroſis vilibus,& infamibus perſonis,Farinac.*q.19.num.29.*Baiard.*q.69.n.3. & ſeq.* vbi poſt Clar firmat,quòd iſtæ pœnæ ſunt corporales, & quicquid de jure dici poſſit,& de conſuetudine , non ſeruatur, vt Clerici ſimilibus pœnis puniantur. Clar. *q 60.n.2.in fin.*latè prax.Archiep.Neapol. *c.74. per totum.*Vgol.*in d.c.56. n.3* nec etiam poſſunt irrogari ex præſumptionibus,& conjecturis; vt latè tuentur Add. ad Farin.*in conſ.82.in lit.B,*ibi reſponde *leg.3. de offic. Præt or.* & Semel illatæ quamvis injuſtè in foro exteriori irrogant infamiam, Nauar. *conſ.43. n.2.p.1.lib.5. tit.de temp.ordin.*

Pœna autem ſtigmatis per legem irrogata , deinde 14
fuit ſublata *in l.ſi quis in metallum,C.de pœn.*Clar.*q.69. n.1.*vbi Baiard.*n.1.* & ibi reddit bonam rationem , ac ſubdit, illam rationem non vigere in fœmina. Et Iul. Clar.*in d.q.69.n.1.in fin.* teſtatur , quòd Senatus obſeruat , vt iſta pœna commutetur in pœnam fuſtigationis,vel ſimilium,quamvis in aliquibus locis extent ſtatuta quòd pro furto quis bulletur. Sed etiam poſt Ang.refert,quòd talis pœna ſtigmatis in aliquibus locis imponitur: Et ego hîc in Curia pluries iſtos fures bullari in humeris vidi,& non in facie,vbi de jure imponi non poteſt,Miſing,*obſeruat.deciſ.46.*Sed Caueat, judex ne ſimiles pœnas imponat pro furtis minimis, Ioſeph.Ludou.*dec.Luc.1.n.27.*

Ignis autem pœna dicitur capitalis,& maxima pœ- 15
na,*l.Capitalium,de pœn.*Beluiſ.*in ſua pract.rubr.de pœna ignis*,Gandin.*de maleſ.tit.de pœn.reorum,num.58.* & alij relati per Modern.Roman.*quæſt.19.num.21. & ſeq.*referunt , in quibus caſibus imponatur dicta pœna , & inter alios caſus dicunt tali pœna puniri reos falſæ monetæ.transfugam ad hoſtes,& denunciatorem conſiliorum principis, illum,qui facultatem de prædationis Barbaris in Romanos dedit , procuratorem fiſcalem,ſi aliquem calumnioſè, & indebitè vexauerit, ſacrilegos, ſeruos , qui rem cum domina carnalem habuerint ,vel ſaluti ſui domini inſidiauerint,Aruſpicem incendiarium, Iudæum, qui cum ſaxis , vel alio modo auſus fuerit inſurgere contra illum,qui baptizauerit

vel

vel voluerit baptizari, Notatium, qui falſum fecit inſtrumentum immunitatis, ſodomitam, & vigore Bullæ Pij V. etiamſi delinquens fuerit Clericus, dummodo tamen eſſet ſolitus ſimile delictum committere, vt ibi legitur in dicta Bulla, & pœna coniectionis in carcerem de iure Canonico imponi poteſt, dummodo non arctetur condemnatus, vt fame aliáve ratione, ibi citiùs pereat latè Vgol. *de auctor. Epiſc. p.2.c.56.n.3.verſ.4. pœna.*

16 Sed bene ſciat iudex, quod ipſe non poteſt condemnare, vt quis ex arbore præcipitetur, ſeu veneno, telo, vel ſecuri occidatur, aut laqueo ſtranguletur, vel quod damnatus ſpeciem mortis ſibi eligat, Luc. de Pen. *in l. 1. n. 34. C. de deſert. lib.* 12. Baiard. *q. 67. n. 12.* Nec minùs ſi à ſtatuto pro aliquo delicto imponatur pœna mortis, pro quo non *eſt* impoſita de iure d. pœna, iudex poterit imponere pœnam mortis pro alio crimine, quo de iure communi eſſet impoſita maior pœna, quàm impoſita eſſet pro illo delicto, vt latè tuetur Vinc. de Franc. *deciſ. 314. per tot. p. 2.* vbi dicit, quod ſi pro furto imponatur pœna mortis à ſtatuto non tamen poſſet imponi d. pœna mortis pro peculatu nempè contra ſurripientem pecunias fiſci, licet de iure communi ſit impoſita maior pœna, quàm pro ſimplici furto, quod Aduocatus bene notet, quia ſæpè poteſt in facto contingere ſimilis caſus: & forenſis an poſſit puniri pœna ſtatuti loci commiſſi delicti, ſolet diſtingui, aut factum eſt punibile de iure communi, & pœna augetur per ſtatutum & tunc puniatur dicta pœna ſtatuti: aut non eſt punibile à iure communi, & tunc non puniatur pœna eiuſdem ſtatuti: latiſſimè Vinc. de Franc. *deciſ. 521. per tot. & ibi in fin.* declarat quid ſi d. pœna ſtatuti eſſet exceſſiua.

CAPVT V.

Pœna amputationis membri, quando, & in quibus caſibus irrogari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Membri amputatio de iure antiquo erat ignorata.*
2 *Membri amputatio in quibus caſibus de iure imponatur.*
3 *Manus ſi abſcindi debeat, de qua manu intelligendum ſit. & quid ſi non haberet niſi vnam manum, & quid ſi haberet alteram manum inutilem, an illa ſit abſcindenda. vel manus vtilis.*
4 *Pœna abſciſſionis membri ſimpliciter impoſita intelligitur de manu, niſi alia vigeret conſuetudo.*
5 *Cauſa ex quibus poſſit ſaluari reus à condemnatione abſciſſionis membri, vel manus.*
6 *Condemnatus in amputationem manus, vel alterius membri, quatenus non ſoluat pœnam pecuniariam infra certum tempus, ſi poſſit ſoluere pœnam pecuniariam, cogi debet ad illam ſoluendam, & non eſt ei amputanda manus.*
7 *Pœna abſciſſionis non eſt capitalis, ſed corporalis, & morti æquiparatur.*

1 ISta pœna amputationis membri antiquis legibus fuit incognita, quia nolebant homines eſſe inutiles, Curt. iun. *l. Imperium. n. 37. ff. de iuriſd. omn. iud.* Iul. Clar. *q. 64. in princ.* poſt Padil. *in l. tranſigere, n. 8.*
2 *C. de tranſact.* Sed in quibus caſibus de iure communi amputatio membri, vt puta. pedis, oculi, & manus admittatur, vide Doct. adductos per Mod. Rom. *q. 19. n. 26.* vbi recenſet ſex caſus, & illa amputationis manus hîc in Curia eſt maximè in vſu, quæ reis imponitur, quando atrocia delicta propriis manibus committunt: & etiam Peruſij eſt maximè in vſu contra illos, qui de mandato alterius sfriſiant, vel crura abſcindunt: quod delictum ibi maximè viget. Et ego vidi in perſona vnius Barbitonſoris abſcindere totaliter vnum crus à corpore vnico ictu: Sed pœnam oculi, vel pedis, alterius membri nunquam vidi: nec audiui hîc in Curia, nec in ſtatu Eccleſiaſtico imponi, prout etiam teſtatur Petr. Cabal. *caſu 137. n. 30.* vt hodie non amputetur aliud membrum, quàm manus. Et in regno Neapolitano imponitur pœna amputationis manus vulneranti cum armis prohibitis, *per Conſtit. ſi quis aliquem,* Franc. *deciſ. 324. vol. 2.* Baiard. *q. 69. n. 14.* & in quibus caſibus poſſit deueniri ad iſtam pœnam abſciſſionis, latè tradit nouiſſimè, Petrus Caballus *caſu 236. n. 1. & ſeq. cent. 3.*

Etſi vigore ſtatuti, vel iuris municipalis ſit impo- 3
nenda pœna abſciſſionis manus, erit intelligendum de manu ſiniſtra, Menoch. *de arbitr. cent. 6. caſu 589. n. 1. in fin. lib. 1.* ſi lex, vel ſtatutum manum non exprimat, cùm illa ſit debilior, & in pœnis ſemper ſit facienda benignior interpretatio, Iul. Clar. *q. 64. verſ. pone, quod,* Cartar. *de exec. ſent. cap. fin. n. 282. & ſeqq.* qui teſtatur de communi, quicquid aliter ſenſerit Mod Rom. *q. 13. n. 27. in fin.* vbi ſubdit, niſi aliter fuiſſet expreſſum in ſententia, prout vidit hîc in Tribunali Gubernatoris Vrbis, cuius arbitrium eſt latiſſimum, ſed circumſcripto dicto arbitrio, Aduocatus exclamet, quod ſententia lata in amputatione manus dextræ non ſit exequenda tanquam notoriè contra communem iniuſta: Sed tamen intelligi debeat de ſiniſtra, teſtatur etiam de communi, Petr. Cabal. *caſu 236. n. 33. & ſeqq.* & procedat etiam quod per ſtatutum diſponatur, quòd eſſet amputanda manus dextra, quando reus debet manducare labore manuum ſuarum, Caualc. de Brach. *reg. p. 4. n. 121. in fine,* vbi etiam dicit, ſi eſſet amputanda manus Patri, qui habet plures filios alendos induſtria ſuarum manuum. Niſi reus magis operaretur cum manu ſiniſtra, quàm cum dextra, quia tunc eſſet ei amputanda manus dextra, cùm reſpectu illius rei debilior dicatur manus dextra, quàm ſiniſtra. Et pro maiori corroboratione iſtius opinionis Aduocatus deducat, quod delictum per reum commiſſum poterat æquè faciliter fieri, & committi, tam cum vna manu. quàm cum altera, vt eo magis delinquens puniatur in manu debiliori. ſecundùm communem opinionem atteſtatam de Graſſ. *comm. opin. c. 2. q. 19* & illam ſequitur Baiard. *q. 69. num. 10.*

Si verò non haberet reus niſi vnam manum, tres ſunt opiniones inter Doctores, an poſſit dicta manus amputari. Et prima fuit, vt debeat amputari, Bald. *in auth. ſed nouo iure, n. 12. C. de ſeru. fug.* quam ſecutus fuit in iudicando Conſilium Neapolitanum, teſte Gram. *deciſ. 94. & ſuper Conſt. Regn. fol. 116.* & refert Mantic. *in l. tranſigere, n. 23. C. de tranſact.* Secunda fuit, vt dicta manus non ſit abſcindenda, ſed commutari debeat in aliam pœnam, ne in totum deformetur corpus humanum, & inutile penitus remaneat. ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Iul. Clar. *q. 69. verſ. ſed quid ſi reus,* vbi etiam dicit eam æquiorem, & mitiorem, Caualc. de Brach. *reg. p. 4. n. 121.* vbi ſimiliter dicit de pœna ictuum funis; quia ſit ſit apertus in genitalibus, vel in ſpatulis, vel in brachiis, ſeu in manibus, vel ſi alia de cauſa ſit inhabilis vt puniatur pœna extraordinaria. Tertia eſt Cæpol. *in d. auth. ſed nouo iure, n. 38.* vt ſi facto, vel culpa ſua, ſiue delicto amiſerit illam manũ. vt ei poſſit altera amputari, ſecus ſi caſu aliam amiſerit Flam. Cartar. *de exec. ſent. cap. fin. n. 287. in fine,* dicit, quod in hac varietate tutius erit conſulere Principem, ſi iudex poteſt, ſin minùs, erit attendenda ſecunda opinio, tanquam mitior, & æquior. Et ideo caueat ad prædicta diligenter

Aduocatus in contingentia facti. A qua opinione non diſſentit Mod. Rom. *in quæſt.19.num.*18.Sed Petr.Cabal.*caſ.*236.*num.*42.*& ſeq.* refert,tenentes opinionem negatiuam,per rationes, per eum ibi allegatas; ſed *ſub num.*48.*& ſeq.* refert etiam Doct.tenentes opinionem affirmatiuam,& quòd ita per Sacrum Concilium Neapolitanum fuit reſolutum teſte Gramm. *decíſ.*94.*num. ſeq.*& ſequitur Cæpol.*in dict. Auth.ſed nouo iure,qu.* 4. *num.*38.Et idem Cæpoll.*in eadem Authen.ſed nouo iure, num.* 35.36. *&* 40.dicit quòd ſi reus vnam habeat manum aridam, & inutilem, illa erit abſcindenda, & etiam dicit ibi,quid ſi nullam habeat manum vt tunc debeat imponi alia pœna arbitraria, vt tenent omnes, teſte Baiard.*quæſt.*69.*n.*13.vbi ſubdit quando commutatio fieret ante ſententiam, ſed ſi lata eſſet ſententia, & nullá reus haberet manum, tunc ſententia non eſſet nulla,latè Petr.Caball.*caſ.*236.*nu.* 38.*& ſeq.*vbi dicit, quòd lata ſententia non fit commutatio pœnæ, ſed ſententia eſt nulla,& ideo iterum iudicandum,ſententia habita pro nulla ita etiam expreſsè declarat Mendch. *Arbitr. caſ.*589.*num.*1.*cent.*6.*lit.*2. Vide etiam Iul. Clar. *quæſt.* 69. *verſ.pone quod aliquis.* Et inutilem manum abſcindi debere,poſt alios quos allegat,firmat Petr.Caball.*caſ.*136.*n.*66.*& ſeq.* Quæ opinio eſt magis vera,quando ſtatutum diſponeret de certa manu,quia licèt fuerit inutilis,illa omnino abſcindenda erit, latè Petr Caball.*d.caſ.*236.*num.*73. *& ſeq.* & ſi erit in electione, vel arbitrio iudicis, inutilem manum abſcindere debet,Bald.*in d.Auth.ſed nouo iure n.*18.Fulg.*n.*8. Cæpoll.*num.*36.Caball.*d.caſ.*257.*num.*79 Nec erit in electione rei ſibi amputandi manum vtilem, & vellet renunciare fauori ſuo, cùm potius reſpiciat fauorem publicum totius humanæ generationis, quàm ipſius rei,vt latè oſtendit Pett.Caball.*d.caſ.*236.*n.*80.*& ſeqq. & ſub n.*52.*& ſeq.*dicit quòd, omnino erit amputanda manus inutilis, & ibi concordantes allegat. Et hæc omnia locum habent ante ſententiam, ſecus lata ſententia,quia erit ſententia exequenda juxta illius tenorem,& non fieret commutatio pœnæ, Caball.*dict.caſu* 136.*n.*81.*& ſeq.* Ego autem omnino arbitror, poſt ſententiam eſſe conſulendum Principem. Et ad hoc Aduocatus bene animaduertat, & excipiat ante ſententiam,aut petat recurſum ad Principem.

4 Sed ſciat Iudex, quòd vbi lex imponit pœnam membri,intelligitur de manu,tex.*in Auth.vt nulli iudices,§ fin.*& ibi Doctor.vt refert Baiard. *q.*69 *num.*1.Et quando ſtatutum imponit percutienti pœnam manu, in querela,vel in articulis erit exprimenda manus,quæ percuſſit,Luc.de Pen.*C.de erog.milit.ann.lib.*12. ſequitur Baiard. *quæſt.*69.*n.*11. Et quòd intelligatur de manu,latè Petr.Cabal.*dict.caſ.*236.*n.*29.& ibi reddit bonam rationem, niſi aliter ſe haberet conſuetudo, ſed minùs fructuoſa,Canalc.*de Brach.reg.p.*4. *num.*25. vbi alios allegat.

5 Aduocatus etiam pro defenſione dictæ manus abſciſſionis deducat, quòd reus eſt adeo ſenex, puer, vel debilis quòd ſi ſequeretur manus abſciſſio,moreretur, & tunc Iudex poteſt illam pœnam commutare, vt poſt Bald.& Alex firmat Cæpoll.*d.Auth.ſed nouo iure, n.*26.*C.de ſeru.fug.*& ibi decidit, ſi non commutet, an poſſit appellari,Baiard.*q.*96.*n.*52 tenet negatiuè, & ſi non diſpenſet iudex non tenetur in ſyndicatu iſto caſu,latè Petr.Cabal.*caſ.*236.*n.*103.*& ſeq.*

Si verò extaret ſtatutum, quòd, niſi reus ſolueret infra tantum tempus certam pœnam pecuniariam, amputetur ei manus vel pes ſi dictam pœnam pecuniariam ſoluere poſſit, non debet amputari pes, vel manus,etiam ipſo volente,vt poſt Bald.Salyc. Fulgoſ. & alios,firmat Petr.Caball.*caſ.*78.*nu.*13.*& ſeq. & caſu* 236.*n.*84.*& ſeqq.*& ego dixi *in tract.de confiſc.bonor. concl.*31.*n.*28.

Er pro complemento ſciat quilibet, quòd pœna abſciſſionis membri non eſt capitalis,ſed tantùm corporalis licèt morti æquiparetur, & ſit major pœna quàm ſit pœna triremium, ad latè tradita per Petr. Caball.*dict.caſ.*236.*n.*18.*& ſeq.* Et quòd non ſit capitalis, de crebriori, & veriori ſententia dicit Menoch. *q.*86.*n.*15.*verſ.non eſt pariter,de Arb.*Sed nec Mediolani nec Romæ proceditur ad executionem mortis, ſeu abſciſſionis membri inconſulto Pontifice, & Senatu, Scacc.*de Iud.lib.*1.*c.*13.*n.*5.Clar.*q.*40.*verſ. ſed numquid in fine.*

CAPVT VI.

Membri appellatione quæ veniant.

SVMMARIVM.

1 *Membrum dicitur à* metior, metiris, *& ſic dicitur pars corporis,& hic referuntur, quæ veniant appellatione membri.*

2 *Lingua dicitur membrum diſtinctum.*

3 *Oculus dicitur membrum diſtinctum.*

4 *Naſus,labia,dentes,mammilla,an ſint membra.*

5 *Barba quando dicatur membrum.*

6 *Digitus non eſt membrum, & ob id abſcindens alicui digitum, non tenetur pœna inflicta pro abſciſſione membri, niſi ex tali abſciſſione digiti, tota manus efficeretur inutilis.*

7 *Pollex digitus non dicitur propriè membrum. & quid in artifice,an digitus dicatur membrum.*

8 *Membrum debilitatum, vel deturpatum. quando dicatur.*

9 *Dens non dicitur membrum, & ob id non comprehenditur in ſtatuto puniente abſcindentem membrum.*

10 *Membra in corpore noſtro alia dicuntur inſtrumentalia, alia formalia, alia maiora, & alia minora.*

11 *Clericus, quando incidat in pœnam irregularitatis ob truncationem alicuius membri.*

IN homine membrum dicitur à *metior, metiris*, vnde membrum dicitur quaſi corporis pars. Et hoc modo ſecundùm latam ſignificationem, quælibet particula corporis dicitur membrum, ſicut quælibet lapis dicitur pars domus,ſed propriè loquendo,illæ dicontur partes officiorum,ſeu miniſteriorum & propterea, ſicut in domo multa dicuntur eſſe membra, videlicet, Aula,Camera,& Coquina, ita in homine membra dicuntur propriè,quæ habent diuerſa officia ſeu miniſteria, vt pedes ad deambulandum, manus ad palpulandum os ad guſtandum, nares ad odorandum, oculi ad videndum, aures ad audiendum. Doct. *in Auth.ſed nouo iure,C.de ſeru.fug.* & præcipuè Bald.*n.*2 Aug.*n.*2. Fulg.*n.*1.Caſtr.*n* 2.Cæpol.*q.*8.*n.*43.cum aliis adductis per Pet.Cab.*caſ.*236.*n.*3.*& ſeq.cent.*3. & membra proportionata in corpore mores proportionatos indicant,Caual.*de Brach.reg.p.*3.*n.*112. 1

Lingua etiam dicitur membrum diſtinctum, quia operationem diſtinctam habet in corpore ad loquendum.Bart.*in l.*2.*n.*13.*ff.de public.iudic.* Bald.*in l.ſi fugitiuus,n.*1.*C.de ſeru.fugit.& in l.*3.*num.*5.*C.de accuſ.* Ang. *in l.*2.*num.*8.& ibi Imol.*nu.*2.*ff.de public. iudic.* Petrus Cab. *d.caſu* 236.*n.*9.*& ſeq.* † Et quod oculus ſit membrum,poſt Ariſtot.& Imol.tenet.Baiard. *quæſt.*69. *n.*6. Ioan.de Arn.*Epi.om.*54. Caualch. *de Brach. reg.par.*4. *num.*152.*lit.O*, dicit non eſſe membra principaliſſima, ſed acceſſoria. 2 3

Barba autem, quando accipitur propriè, non eſt membrum,Caſſan.vbi ſuprà.Baiard.*d.q.*69. *in princ. d. num.*9. 4

5 *d. num.*9. ſed deſumpta in genere barba dicitur membrum in homine, & ob id ſi quis alicui barbam reciſdat, teneatur pœna, qua plectitur is qui membrum alicui abſcindit, Bald. *in l. ſi eos. n.*9. *C. de accuſ.* & ſequitur Baiard. *d. q.*96. *n.*3. *in princ.* Menoch *de arbitr. caſu* 392. *in fin.* Imò maiore pœna punitur abſcindens barbam, quàm qui pugillo, vel manu aliquem percuriat, Gram. *ſuper conſtit. regni, lib.*1. *rubr. de homicid. puniend. n.*9. *mihi fol.*13. ſed Cauale. *vbi ſuprà* dicit, quod non erit puniendus, ita qui barbam in aliqua parte radit, ſicut qui totam ſcarpinat, ſed Mar. Soc. *in cap. ad audientiam. n.*201. *de homicid. in* 6. dicit, quod barba ſiue capiatur pro pilis, ſiue pro mento, non poſſit dici membrum inſtrumentale, ſed formale, quia dat formam corpori, & ſine ea corpus ſit difforme.

6 Digitus autem propriè noſtri corporis non dicitur membrum, & conſequenter ſtatutum puniens abſcindentem membrum, non habet locum in abſcindente alicui digitum Mar. Soc. *in d. cap. ad audientiam, n.*190. *& ſeq.* Nau. *in man. c.*27. *n.*206. Ign. Lop. ad Diaz. *in pract. crim. c.*99. *in lit. D*, Calar. *q.*96. *verſ. item quaro*, vbi de communi, & eſt text. *in l. non ſunt liberi, ff. de ſtatu homin.* Doct. *in d. auth. ſed nouo iure*, & præcipuè, Bald. *n.*3. Ang. *n.*2. Fulgoſ. *n.*2. *verſ. vnde nec digitus*; Caſtr. *n.*2. Petr. Cabal. *caſu* 236. *n.*11. *Gerar.* Mazzol. *conſ.* 12. *n.* 8. Niſi tamen per abſciſſionem digiti tota manus eſſet facta arida, & inutilis, quia punietur pœna abſciſſionis membri, vt poſt Vital. firmat Baiard. *d. q.* 69. *n.* 101. & ſi impoſita ſit pœna pro membro debilitato per truncationem digiti, erit locus dictæ pœnæ; Caualc. de Brach. *reg. p.*4. *n.*152. *in fin.* vbi alios allegat.

7 Imò nec etiam digitus pollex propriè dicitur membrum, ſed ſolùm largo ſumpto vocabulo, Mazzol. *d. conſ.*13. *n.* 12. & ob id inquit, non comprehendi ſtatuto puniente abſcindentem membrum, & maximè, quando non remaneret penitus inhabilis, ſed faceret officium ſuum. Nec dicitur digitus amputatus, ſed ſolùm debilitatus quando abſcinditur extrema pars digiti ab extremo nodo infra, & ſucceſſiuè non comprehenditur in dicto ſtatuto, Mazzol. *d. conſ.*13. *n.*1. *& ſeq.* ſed quid in artifice, qui fuit debilitatus in digito, quo principaliter vtebatur, vide Felin. *in cap. ego enim, n.*6. *de iureiur.* ad quem ſe refert Baiard. *in d. q.*69. *n.*2. Sed Petr. Cabal. *in d. caſu* 238. *n.*120. *& ſeq.* dicit eſſe æquitatem inſpiciendam in propoſito, an ex debilitatione dicti pollicis manus impediatur, ne facere ſuum valeat exercitium. Et quid dicendum ſit de auricola, & de mammillis, vide Mar. Socio. *in d. cap. ad audientiam, num.* 197. & Lop. *in d. cap.* 69. *in lit. D.*

8 Et in propoſito ſciendum eſt, quod differentia eſt inter membrum deturpatum, & debilitatum. quia deturpatum non dicitur debilitatum, Ang. *in l. non ſolùm de rei vind.* Abb. *in cap. accuſaſti in fin. extra de accuſ.* vbi declarat, quando membrum dicatur debilitatum, vel amputatum Baiard. *q.*69. *n.*7. Et debilitatio membri dicitur, quando eius officium aliqualiter debilitatur, Menoch. *caſu* 60. *n.*15. & dicitur impedimentum principalis, & proprij officij ipſius membri, & ob id, poſt Bald. *in l. ſi fugitiui, n.*9. Petr. Cabal. *d. caſu* 239. *n.*23. *& ſeqq.* firmat, quod oculus non dicitur debilitatus ſi quis videt vt priùs, licet propter ictum oculus ſit aliqualiter deturpatus. Nec propter debilitationem membri quis incidat in pœnam irregularitatis. cùm licet membrum debilitatum ſit inutile quoad operationem, valet tamen quoad pudorem, & in pœnis infligendis mitior eſt facienda interpretatio, vt conſuluit Aufred. prout ipſe refert *in add. ad Capel. Tholoſ. q.*208. *n.*3. *& ſeq.* vbi ſubdit, niſi forſan eſſet in totum debilitatum. & ob id etiam ſubdit, quod quando quis in totum membrum debilitat, teneatur pœna ſtatuti impoſita pro obtruncatione membri.

Dens nec etiam dicitur membrum, cùm per ſe operationem propriam, & diſtinctam non habeat, ſed mediantibus aliis membris, *l. cui dens. ff. de ædil. edict.* vbi Cæpol. *n.*12.13. *in* 5. *quæſt.* Bart. *in l.*2. *n.*13. Ang. *n.*11. Imol. *n.* 4. *de publ. iud.* & alij adducti per Petr. Cabal. *in d. caſu* 236. *n.*12. *& ſeq.* Mar. Soc. *in d. cap. ad audientiam, n.* 200. *de homicid. in* 6. 9

Vnde ſtatutum loquens de debilitante membrum non comprehendit debilitantem digitum, vel dentem, niſi ex mente eiuſdem ſtatuti aliud appareret, vt quia diceret, ſi quis alicui debilitauerit, vel inciderit aliquod membrum, ſimile membrum ſibi abſcindatur, quia ex qualitate relationis, ſtatutum comprehenderet digitum, & dentem, Bald. *in d. auth. ſed nouo iure, n.*4. Fulgoſ. *n.*1. Caſtr. *n.*2 Ang. *de malef. in verb. membrum, n.* 2. *& ideò, num.* 10. Petr. Cabal. *d. caſu* 236. *num.* 17. 10

Poſtremò eſt dicendum, quòd vltra ſupra narrata, ſunt in corpore noſtro alia membra, & quædam inſtrumentalia, quædam formalia, & ex his alia maiora, & alia minora, Doct. adducti per Petr. Cabal. *in d. caſu* 226. *n.* 125. & latè vide Caualc. de Brach. *reg. p.*4. *n.*87. 88. *&* 152. *lit. O, & P.*

Et Clericus, quando efficiatur irregularis ex mutilatione membri, latè tradunt Mar. Soc. *in cap. ad audientiam, de homicid. in* 6. Gondiſal. à Villadiego *in tract. de irregul. rubr. de percuſſ. col.* 1. Nau. *in man. c.*99. *in lit. D*, in ſpecie firmant non effici irregularem per mutilationem alicuius digiti, & quid per barbam, per mammillam, tam in fœmina, quàm in homine; per auriculam, & per truncationem membri aridi, & per alia ſimilia membra, latè ponit poſt alios, Ign. Lop. ad Diaz. *in d. c.*99. 11

CAPVT XII.

Pœna capitis impoſita à Conſtitutione, vel lege, de qua ſit intelligenda.

SVMMARIVM.

1 *Mortis pœna inflicta de iure canonico intelligitur de pœna excommunicationis.*

2 *Pœna mortis, vel ſanguinis non eſt cognita de iure canonico.*

3 *Mortis pœna de iure ciuili intelligi poteſt de morte naturali, & de morte ciuili, ſed in dubio debet intelligi de morte ciuili; idque erit, quando reperitur inflicta à ſtatuto, vel à iudice in ſententia.*

4 *Pœna capitalis idem importat, quod pœna capitis.*

5 *Pœna capitis de iure ciuili ſemper intelligitur de minori, & ſic de pœna exilij.*

6 *Cautela eſt vt iudices in ſententia, quando volunt irrogare pœnam mortis naturalis, apponant illa verba*, ita quod moriatur, *vel* anima ſeparetur à corpore, *vel* caput à ſpatulis.

7 *Sententia continens pœnam capitis ſimpliciter; an ſit nulla, & de qua pœna capitali intelligi debeat.*

8 *Pœna inflicta per iſta verba*, furca, gladio, ferro, flamma, igne ſeueriſſimo, grauiſſimo, duriſſimo, amariſſimo, vltimo ſupplicio, ferali peſte, vel laqueo, *intelligitur de pœna mortis naturalis.*

9 *Pœna loquens per verbum*, gladio, ſeu ferro, *an intelligi debeat de morte naturali.*

10 *Pœna mortis naturalis intelligitur inflicta, quando apparet ex mente legis, ſtatuti, vel iudicis.*

11 *Pœna mortis inflicta à ſtatuto in caſu pro quo eſt etiam pœna mortis à iure communi inflicta, intelligitur de eadem pœna mortis naturalis.*

12 *Pœna mortis inflicta, vnà cum publicatione bonorum, intelligitur de morte naturali.*

13 *Pœna mortis inflicta à lege, vel ſtatuto poſt alias pœnas mortis naturalis, intelligitur de pœna mortis naturalis, declarando tamen, vt hic per Authorem.*

PRo Aduocatis eſt valde vtilis determinatio præſentis quæſtionis cùm judices, vt plurimum facillimè decipiantur circa iſtam pœnam capitis, & maximè quando ſunt juris ignari, & vanam glotiam in populo, 1 per mortem hominum anhelant.† Et ideò dicas, quòd ſi iſta pœna mortis infligatur per jus canonicum, non intelligi debeat de morte naturali, quæ ſeparat animam à corpore, ſed de illa, quæ ſeparat animam à gratia Dei, & ſic de pœna excommunicationis, per text. appertum *in c. per venerabilem, verſ. mori præcipitur*, id eſt, per excommunicationem, *qui filij ſint legitimi*. Arnald. Albert. *de agnoſc. aſſert. Cathol. & hæret. qu. 25. ſub n. 30.* Petr. à Plach. *epit. delict. c. 17 n. 16. & ſeq.* Foller. *in pract. crim. can. in verbo, & confeſſi, aut conuicti ſint. n. 12.* cum aliis adductis per Moderu. Roman. *q. 19. num. 12.*
2 † cum jus canonicum pro quocumque grauiſſimo crimine pœnam mortis, vel ſanguinis non imponat gl *in cap. delatori 5. quæſt. 6. c. ſententiam ſanguinis, ne clerici, vel monachi, c. clericum eod. tit. ex his. de exceſſ. prælat.* & alia jura adducta per Petr. Plac. in loco ſuprà citato. Et quatenus etiam ad pœnã corporalem jus canonicum velimus extendere, deberet intelligi, non de pœna mortis, ſed ciuilis, vt amiſſionis dignitatis, vel depoſitionis: Foller. *in pract. crimin. in verb. & ſi confeſſi, ſiue conuicti. n. 34.* poſt Abb. *in cap. 1. de homic.* & poſt iſtos Fab. à Mont Leon *prax. p. 4. q. 7. n. 13.*

3 Si verò imponatur pœna mortis à jure ciuili, cùm jus ciuile habeat duas ſpecies mortis, ſcilicet ciuilis, & naturalis, *l. 2.* & ibi gl. *in verb. mors, de public. iud.* & in dubio benignior eſt facienda interpretatio, *l. ſi Præſes, ff. de pœn. & l. pœna, eod. tit. l. ſemper, de reg. iur. c. hac autem, §. pœnæ, de pœnit. diſt. 1.* & debet intelligi de morte ciuili, & non de morte naturali, quando agitur de impoſitione pœnæ: Foller. *in pragm. de ſodom. n. 58. in fine*, & alij, quos refert & ſequitur Fab. à Mont. Leo. *in prax. p. 4. q. 7. num. 12.* latè Iul. Clar. *q. 76. num.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi, & latè tuetur Farinac. *q. 19. num. 13.* Miſing. *obſeru. ſing. 45. cent. 2.* latè Rim. iun. *conſ. 273. nu. 32. cum plur. ſeq. vol. 7.* vbi firmat non eſſe recedendum ab iſta opinione tanquam communi in judicando: Anchar. *in qq famil. lib. 2. q. 30.* Petr. Caball. *caſu. 134. n. 5. in fin.* Lup. *d. illeg. & de nat. reſt. libr. comment. 1. §. 6. nu. 88. circa finem.* Et caueat Aduocatus, ne decipiatur in iſto articulo à Flam. Cartar. *in tract. de execut. ſent. c. fin. n. 302.* qui contrarium tenet, vt intelligi debeat de pœna capitis naturalis ex juribus per eum allegatis, quia illa loquuntur, quando de morte fit mentio, non per modum impoſitionis pœnæ, ſed in contractibus, vel vltimis voluntatibus, vel in alia diſpoſitione & tunc de morte naturali fiat interpretatio, vt bene reſpondet Farinac. *dict. quæſt. 19. num. 13. in fine*, eoque magis procedit ſi partes in contractu exprimant mortem cum alio verbo naturali, quia tunc intelligitur de morte naturali, per quam ſeparatur anima à corpore, latè Fran. Caſt *de tract. ſociet. offic. cap. 37. per totum.* vbi infert ad deciſionem vnius *q. in materia ſoc. offic.*

Idemque erit dicendum, quando talis pœna reperiatur inflicta à ſtatuto, ſiue à judice in ſententia, vt fiat benignior interpretatio in dubio in quacumque diſpoſitione hominis, vel legis, ſeu ſtatuti, & ob id, non de morte naturali, ſed de alia ciuili intelligatur, hoc eſt, de deportatione, vel relegatione, vel de perpetuo exilio, gloſ. *in l. 1. in verb. capitali, C. ne Chriſt. manc. leg. hos accuſare, §. omnibus, in verb. capitis de accuſ. leg. præſtat. verſ. capitalis, & vltimi ſupplicij. C. de his, qui ad Eccleſ. confug.* Clar. *d. q. 47. n. 1.* vbi de communi, Marſ. *in pract. §. opportunè, n. 40. verſ. pœna tamen*, vbi de magis communi, Farinac. *quæſt. 19. num. 2. & ſeq.* vbi concordantes cumulauit, & teſtatur de magis communi. Rim. iun. *conſ. 743. nu. 32. & ſeq.*† Et ſciat Aduocatus, quòd 4 illa verba *pœna capitalis*, idem important, quod *pœna capitis*, Aug ad Ang. *de malef. in verb. & ibi caput à ſpatulis, num. 33.* Rim. iun. *dict. conſ. 743. num. 30.* & in quibus differant, exilium, relegatio, & deportatio, copioſè ſcribit Franc. Hotom. *in comment. verborum iuris, verſ. exilium.*

Sed quia pœna capitalis ciuilis intelligitur de amiſ- 5 ſione libertatis, & ſimul ciuitatis, vt damnatio in metallum, de amiſſione ciuitatis tantùm, quæ eſt pœna exilij, Iul. Clar *d. q. 67. num. 1 in prin.* Ideò doctores diſputant, de qua pœna intelligi debeat, quando infligitur iſta pœna capitis; & videntur concludere, intelligi debere de minori pœna, & ſic de exilio, Aug. ad Ang. *de malef. in verb. & ibi caput. n. 32.* & ita expreſsè poſt alios, quos allegat, & declarat, & exemplificat Clar. *d. q. 67. num. 1. verſ. ex qua*, & ibi teſtatur de communi & etiam expreſsè declarat Caualc. *de Brach. reg. p. 4. num. 16 in prin.* vbi firmat, quòd ita tenent omnes Doctores communiter *in l. tranſigere, C. de tranſact.* & quod ita ſint intelligendi cano. tex. & gloſ.

Et ob id cautela eſt pro judicibus, quando in ſen- 6 tentia volunt imponere pœnam mortis naturalis, vt apponat illa verba, *ita quòd moriatur*, vel, *ita quòd anima ſeparetur à corpore*, vel *caput à ſpatulis* vt per Mantua. *in d. l. tranſigere, num. 117.* Clar. *d. q. 67. n. 1. in fin.* & de communi practica teſtatur Marſ. *in pract. §. opportunè, n. 40.* Fol. *in ver. pœnis debitis puniatur, n. 47. in princ.* Caualc. *de Brach. reg. p. 4. n. 61.* & Baiard. *q. 67. n. 19* Imò 7 diſputant Doctores, an ſententia valeat, quando judex condemnauit ad mortem, nulla expreſſa ſpecie mortis, vt eſt videre per Lud. de Pen *in leg. 1. num. 34. Cod. de ſern. lib. 12.* vbi videtur concludere, talem ſententiam valere, ſed ſolùm quærit, de qua ſpecie mortis intelligi debeat, & ibi magiſtraliter loquitur, & differentiam conſtituit inter crimen, pro quo fuit damnatus reus ordinarium, vel extraordinarium quam diſtinctionem ad longum ibi ponit, & ad illam Lectorem remitto.

Sed Doctores videntur tradere aliquas declaratio- 8 nes ad iſtam communem opinionem ſic firmatam. Et prima eſt, quando lex, vel ſtatutum vtitur illis verbis, *ferro, furca, gladio, flamma, igne ſeueriſſimo grauiſſimo, duriſſimo amariſſimo, vltimo ſupplicio, ferali peſte, laqueo, vel ſuſpendio*, vt per talia verba lex, vel ſtatutum, ſeu alia diſpoſitio voluerit crimінoſum eſſe pœna mortis naturalis puniendum, Foller. *in pract. crim. in verb. pœnis debitis feriantur, n 47.* Farin. *q. 10. num. ſeq.* vbi concordantes allegat & ſequitur Baiard. *qu. 67. n. 6. in fine* & de iſtis, & aliis ſimilibus verbis ponit Caualcan. *de Brach. reg. d. p. 4. n. 62.*

Idemque erit, ſi fuerit facta mentio de pœna gladij, ſeu ferri, quia debet intelligi de pœna mortis naturalis. vt latè tuetur Farinac. *dict. quæſt. 19. nu. 9.* quicquid aliter ſenſerit Menoch. qui voluit pœnam gladij verificari in quacumque graui correctione, citra mortem, cùm ibi dicat Farinac. quod ſignificatio gladij potior, & communior in jure ſit de morte naturali, & non de minori, cùm verba in dubio ſint deſumenda in potiori ſignificatu. Quod ego nullo modo admitto, alio non apparente de mente legis, vel ſtatuti, cum in pœnis infligendis, ſemper in fauorem rei fiat interpretatio, & minor pœna eligatur, & imponatur, quando diſpoſitio pluribus modis intelligi poteſt Bald. *in l. 1. num. 17.*

num.17.C.de edil.act. Aret.*conſ.31.nu.6.conſ.80.num.6.* Ruin.*conſ.122.num.8.volum.4.conſ.1.num.3. conſ.165. num.8.volum.5.* Marſil.*conſil.21.num.1.* Laderch. Imol. *conſil.194.num.2.* & aliter dicere, eſſet deſtruere totam iſtam defenſionem. Verum ad remouendas difficultates, cauti judices ſolent in pœnis imponendis potiùs abundare verbis, quam vti breuitate, ne ſequatur illud *dum breuis eſſe voio, obſcurus fio*, vt intelligatur quæ, qualis & quanta ſit pœna, ſecundùm Alexand. *conſ.57. n.25.vol.2.* Caualc. *lc.7.num.18.p.1.* & alter Caualc. *de Brach.reg.par.4.n.17.*

10 Secunda eſt intelligentia quando appareret ex mente legis ſtatuti, vel judicis quod verè voluerint intelligere de pœna mortis naturalis, & tunc dicta pœna mortis intelligatur de ipſa morte naturali, vt bene colligitur ex traditis per Luc.de Pen. *in l.1.num.34. C. de deſertor.in lib.12.* & Baiard *quæſt.67.n.6.in prin.* & *n.7. etiam in prin.* ex traditis per Rim. *in l.Imperium, col.18. ff.de iuriſd.* & ibi exemplificat, quando diſponeretur, quòd anima ſepararetur à corpore.

11 Tertia eſt ſecundùm aliquos, quando imponitur à ſtatuto pœna mortis pro aliquo delicto pro quo etiam jus commune eandem pœnam capitis imponit, vt tunc tale ſtatutum debeat intelligi de pœna mortis naturalis, vt vltra jus commune aliquid operetur, ſecundum Marſ. *in pra. §.opportunè, num.41.* & *ſeq.* Carrer. *in tract.de hom. c.d.§ circa ſecundum, n.47* vbi concordantes allegat, quos refert Farinac. *q.19.num.4.* licèt hanc opinionem, ſeu declarationem non ſequatur, prout nec ego aliquo modo ſequor, quia ſtatuta debent ſemper intelligi, vt lædant jus commune minus, quam fieri poſſit Afflict. *dec.21.* Grat. *conſil.85.n.7.lib.1.* Magon. *dec.Lucenſ.36.n.6.* Hond. *conſ.95.nu.81. lib.1.* vbi alios allegat. & ſatis eſt, quòd in aliqua parte, quamvis leui, vel minima, verificari poſſint. Bero. *conſ.80. n.21.lib.4.* Cæph. *conſ.356.n.20.lib.4.* Iaſ. *in leg.omnes populi. n.11. de iuſt.* & *iur.* & eſt communis opinio, quam atteſtatur Add. ad Magon. *deciſ. Lucenſ.22.in lit.E*, ſi non in qualitate pœnæ ſaltem in modo procedendi, ſeu quocumque alio modo, quamvis minimo, per dictam communem & etiam, ſi opus fuerit, verba improprtiando, Add. *in d.deciſ.Lucenſ.22.in lit.E*, & poſt alios latè Honded. *conſ.95.n.82.lib.1.*

Quarta eſt, quando ſtatutum imponit pœnam mortis in eodem caſu, pro quo de jure communi eſt etiam pœna mortis naturalis impoſita, quia tale ſtatutum intelligi debet ſecundum jus commune, Marſil. *in pract.§.oportet n.45.* & *ſeq.* Diaz. *reg.451. in prima limit.* cùm aliis adductis per Mod. Rom. *q.19.num.5.* Baiard. *quæſt.67.num.6.in ea prin.* & *n.8.* vbi ſubdit, quòd hæc declaratio non placet: Neuiz. *in Syl.nupt.in verb. quomodo index pro commun.ſub num.47.verſ.item in dubio:* Alder. Maſcard. *de ſtatut.concl.2.num.77.* vbi plus ſubdit, procedere, etiamſi ſtatutum dictaret, quòd illius verba eſſent intelligenda ad literam, & prout jacent, & ibi concordantes allegat. Quod tamen intellige, & declara, prout facit Alder. Maſcard. *num.78.* & *ſequen.*

12 Quinta eſt quando à lege, vel ſtatuto imponitur pœna mortis vnà cum publicatione bonorum, quia tunc intelligitur de pœna mortis naturalis, Farinac. *dict.quæſt.num.16.* Grammat. *deciſ.72. in fin.* Anchar. *quæſt.30.num.11.p.2.* Baiard. *quæſt.67.num.6.verſ.vel niſi vltra.*

13 Sexta eſt, quando ſtatutum, vel lex exprimit alias pœnas mortis naturalis, & poſtea mentionem facit de pœna mortis, quia tunc etiam intelligitur de ipſa morte naturali, Felin. *in capitul. qualiter*, & *quando, el 2. colum.final.de accuſ.* Oſaſc. *deciſion.68. num.8.* Menoch. *caſu 64.num.19.* & *ſequen.lib.2.* Baiard. *quæſt.67.num.6.* dummodò tamen caſus ſequens ſit ſimilis præcedentibus, in quibus eſt impoſita pœna mortis, ſecus ſi eſſet diſſimilis, & non ſit par ratio, & grauitas delicti, quia tunc non intelligeretur de pœna mortis naturalis vt bene in hoc declarat Mod. Rom. *dict.qu.19.n.7. in fine.*

CAPVT VIII.

Pœna indignationis Principis, in quibus verificetur.

SVMMARIVM.

1 *Indignationis pœna intelligitur, quòd Princeps gratioſum ſe non exhibebit inobedienti, & eſt pœna arbitraria.*

2 *Cautela pro Aduocato in iſto caſu, ad euadendam maiorem pœnam.*

BArt. *in extrauag. Qui ſint rebelles, in verb. indignationem*, dicit importari, vt Princeps indignatus non exhibebit ſe gratioſum inobedienti, quem ſequuntur Ruin. *conſ.30.num.9.lib.5.* Menoch. *caſu 365.num.4.* Iaſ. *in l.1.n.2 ff.ſi quis iuriſdic.non obtemper.* Dec. *conſ.102. num.5.tom.crim. diuerſ. in fol.* Bald. autem *in Authent. ſtatuimus. ſub n.2. Cod.de Epiſc.* & *cleric.* dixit eſſe pœnam arbitrariam imponendam pro voluntate ejuſdem Principis, quem ſequuntur Menoch. *dict.caſu 365.n.3.* & *ſeq.* Marſil. *ſing.559.* Farinac. *q.19. num 32.* & quamplures alij adducti per Pet. Caball. *caſu 30.num.2.* cùm ſit generalis regula, quòd omnes pœnæ in principe ſint arbitrariæ, & etiam vſque ad mortem, vt in terminis noſtris poſt alios, quos adducit, firmat Caualc. *de Brach.reg.p.2.n.156.* 1

Sed Aduocatus inſtruat Principem quòd aliquando contemptores mandatorum Principis ſolent ſolùm corripi, & reprehendi, abſque alia pœna, ſecundùm Bal. *conſ.367.num.4.verſ.* & *interdum lib.3.* Gram *dec.40 ſub n.21.in fin.* Cab. *d.caſ.30.in fi.* ac ſi fuerit in omittendo, vel in committendo in re non magnæ conſiderationis, etiam dicat Aduocatus, quòd iſtos contemptores Princeps leuiter coërcere pro ſua clementia ſolet, & ad ſummum pœna exilij ad modicum temporis ſpatium, & ſic ſemper ex eadem benignitate indulget, juxta qualitatem facti, & inobedientiæ, & ſic quandoque leuiter, quandoque grauiter, & quandoque grauiſſimè, etiam ad mortem, ſecundùm importantiam negotij, pro quo mandatum emanauit, Menoch. *dicto caſu 365. num. 14.* & *ſeq.* Grammat. *dict. deciſ. 40. num. 20.* & *ſequent.* latè Farinac. *dicta quæſtione 19. numero 22.* & latiùs Petr. Caball. *dict.caſu. 30. num. 3.* Caualcan. *de Brach. reg. dict. part. 2. numero 225.* & *ſequent.* 2

CAPVT IX.

Pœna ſtellionatus, & alia extraordinaria in quibus caſibus infligatur.

SVMMARIVM.

1 *Stellionatus pœna deſumitur à quodam ſerpente variis coloribus picto, & ſtellato.*

2 *Stellionatus pœna datur, quando quis dolo in præiudicium alterius aliquid committit, & facit.*

3 *Obligans rem ſuam duobus etiam generaliter punitur pœna ſtellionatus.*

4 *Vendens rem ſuam maiori pretio, quàm in ſubhaſtatione*

tione publica res ipſa venderetur, punitur pœna ſtellionatus.

5 *Frumenti corrupti partem immiſcen cum frumento bono, an puniatur pœna ſtellionatus, diſtingue tamen vt hic per Authorem.*

6 *Stellionatus pœna tollitur per ſpatium biennij. Item, quando quis eſt paratus ſatisfacere damnum paſſo. Item ſi contractus ſit ipſo iure nullus. Item quando dolus poteſt actione contractus, vel ciuiliter expurgare, declarando tamen vt hic per Authorem.*

7 *Dolus, ſi poteſt expurgari actione contractus, vel quaſi, non punitur, dummodò factum non tranſeat in proprium nomen delicti.*

1 CRimen ſtellionatus deſumitur ad ſimilitudinem cujuſdam animalis ſtellionis, quod eſt ſerpens varijs coloribus ſtellatus, & pictus. & ſic iſtud delictum continet diuerſa, & diſtincte facta, propter maximam diuerſitatem doli, quam homines in factis, & negotijs committunt, vt declarat Ant. Gomez *tit. de delict. c. 3. num.* 1. Menoch. *caſu* 381. *nu.* 1.

2 Et datur iſtud crimen in quolibet facto, vel contractu, in quo quis dolum in præjudicium alterius committit. & delictum non habeat aliquod ſpecificum, & particulare nomen cùm dolus de per ſe ſit delictum *l. 1 & per tot. ff. de crimin. ſtellion. l. 1. & per tot. C. eod. t.* Ant. Gom *d. c 7. num.* 1. Bald. *conſ. 15. n. 1. volum.* 1. Boſſ. *tit. de crim. ſtellion. in princ. tit. extraord. crim. num.* 1. Menoch. *d. caſ.* 381. *num. 1. & ſeq.* multa poſſunt dari exempla, Iul. Clar. *q. 82. n. 2. & ſeq.* & latè Card. Tuſc. *in lit. P, concl. 236 per totam*, vbi ponit plures caſus, in quibus pœna extraordinaria imponitur, & Menoch *d. caſ. 381. per totum*, ſed ponam nonnulla pro inſtructione Adnocati.

3 Et primum erit, quando quis rem ſuam obligauit, ac hypothecauit duobus, non ſolum ſpecialiter, ſed etiã generaliter, vt latè per Ant Gom. *tit. de delict. c. 7. ſub n.* 1. vbi ſubdit, procedere, quando dicta bona non ſufficerent omnibus creditoribus. Et ſi quis induxerit generum ſuum ad contrahendum matrimonium cum ejus filia, cum aliqua deſtinata dote, quam ſciebat ſe præſtare non poſſe, vt puniatur pœna extraordinaria, *l. pen. in fin ff. de iur. dot.* Per. Caball. *d. caſu. 136. n. 25.* poſt alios quos allegat.

4 Item quando quis majus pretium tritico, vel alteri rei impoſuit, quam communiter valeret in ſubhaſtatione publica, vel quovis alio loco, vel clariùs alijs vendiderit, poſt Bart. *in l. 1. ff. de crim. ſtellion.* Ant. Gom. *tit. de delict. c. 67. n. 1. verſ ſecundus caſus.* Ac etiam quando quis alicui oſtendit vnam rem, ſed aliam tradit titulo venditionis, quæ non ſit ejuſdem bonitatis, *leg. 3. §. ſed & ſi quis, ff. eodem titulo*, vbi communiter Doct vt teſtatur Ant. Gom. *d. c. 7. n. 1. verſ. tertius eſt caſus*, Petr. Cabal. *caſu 177. n. 2. & ſeq.* Ac etiam in mercatore, qui fraude, & machinatione vendit merces, vitia earum occultando, & varijs actibus, & mendacijs ementes decipiendo, & ſeducendo, & hoc modo theſauros iniquitatis ſibi parando, idem Caball. *caſu 177. num.* 3. Ioan. Bott. *conſil. 73. n.* 1. Ac etiam quando quis impoſturam facit in vendendo, *leg. 3. ff. de crim. Stellion.* Iul. Clar. *q. 83. n.* 3. vbi refert plures caſus de ſimili impoſtura, & qua pœna puniatur, & ibi Baiard. *num.* 13. alios allegat, & ibi Clar. ponit alia exempla. Bertazz. *conſ* 11. Claud. *in addit. in lit. A*, Claud. Tuſch. *in lit. P, concl. 356. n.* 13. Portus *in quodam ſuo reſponſo iuris ad decretum Med. in quibus caſibus crim. proced. non poſ.* & ibi plura exempla ponit Io. Bot. *conſ. 73. n. 1. cum plur. ſeq.*

5 Et in propoſito ſolet quæri, an qui partem frumenti corrupti, ſeu aliquo modo vitiati, & infecti, aut polluti: quòd de per ſe vendere vel conſumere non poteſt, & miſceat cum frumento bono, poſſit dicta pœna puniri, & peccatum committat. & pro parte negatiua adducitur tex. *in l. 1. C. de condu. in publ. bon. lib.* 10. vbi Bart Bald. & Luc. de Pen. Franc. Marc. *deciſ. 540. n. 1. p.* 1. Ioan. de Ann. *eſ* *itom.* 1. vbi in terminis conſtit. Regni Siciliæ De pœna mercatoris vendentis merces corruptas cum incorruptis: vt non puniatur per text. celebrem *in l.* 1. vbi Bart. loquitur de aromatarijs vendentibus ſuas merces corruptas cum incorruptis, vt nõ puniantur, Ant. Corſet *ſing. in verb. commixtio ſing. incip. licitum eſt commiſcere*, ſed quando Aromatarius miſcens rem vitioſam cum mercibus puniatur, tradunt Rip. *in tract. de peſte, tit. de remed. præſeru. contra peſt. n.* 147. Rum. *ſing.* 532. Alciat. *lib.* 1. Peregr. *c.* 21. Menoch. *caſu 382. n.* 4. & latè Ioan. Bot. *conſ. 73. n. 2. & ſeq.* vbi ponit multa exempla. ſed fiſcus videtur hoc reſtringere in frumentis, & bladis publicis, & à communi ad totius populi commoditatem & beneficium repoſitis in publicis horreis fauore ipſius fiſci, ſecus autem eſt in priuatis, in quibus non eſt prohibitum immiſcere bladum corruptum cum incorrupto, Franc. Marc. *dec. 540. ſub n.* 4. Ac etiam quando ſumma corrupta eſt adeò modica, vt non poſſit humanis corporibus afferre nocumentum, alias ſecus, ſi immineret dictum periculum, quia punirentur pœna extraordinaria, Caball. *caſ. 80. n. 3. & ſeq. ex trad. per* Menoch. *caſ.* 382. *per tot.* & quòd ſi res fuerit modicæ quantitatis, quæ fuit poſita cum mercibus; aromatarius, vel alius mercator priuatur, latè tuetur Io. Bott. *conſ. 73. n 13. & ſeq & ſub n. 7. & ſeq.* tuetur etiam ſi ſtilus, vel conſuetudo mercatorum aliter ſuaderet, vt nulla pœna puniantur, & ibi concordantes allegat, & maximè ſubdit, *quando eſſent bona.*

Sed Adnocatus in iſto crimine pro defenſione rei 6
poteſt multa deducere. Et primò, quòd delictum ſit præſcriptum per biennium, prout omnino præſcribitur Add. ad Farin *conſ. 7. n. 8. in lit. B*, vbi plus firmat, quod fiſcus nec poterit habere reſtitutionem in integrum, & ego alias dixi *in 2. Defen in materia præſcriptione.* Item quòd eſt paratus damnum paſſis ſatisfacere Hond. *conſ. 96. n. 71. & ſeq. vol.* 2. Item quòd contractus ſit ipſo jure nullus. Bald. *conſ. 15. n. 1. verſ. præterea. vol.* 1. Ponzinib. *ſuper decreto Mediol. quando delictum habet originem ex contract. ver. 3. vt habeat.* Item, quia ille dolus poteſt actione ex contractu, & ciuiliter expurgari, Bal. *conſ. 14. n. 3. in fi. & conſ. 25. volum.* 1. Crauet. *conſ. 6. n.* 105. Rolan. *conſ. 75. n. 31. & ſeq. lib.* 1. Oſaſc. *deciſ. 37. n.* 5. Menoch. *caſu 381. n. 5. & conſ. 98. n. 83. & 84. vol.* 1. Ponzinib. vbi ſuprà. Et ſi licet ex crimine ſtellionatus, vltra pœnam arbitrariam detur etiam actio ad intereſſe, *tot. tit. ff. & C. de dol.*

7 † Tamen nulla actio criminalis datur, quando poteſt alia actione ciuili ex eodem contractu, vel quaſi reſultante, purgari, Bald. *d. conſ. 14. n. 3. in fi. d. conſ. 15. n.* 1. Rolan. *conſ. 75. n. 31. vol.* 3. Crauet. *conſ. 6 n.* 1. Roland. *conſ. 75. num. 33. vol.* 1. Crauet. *conſ. 6. n.* 105. vbi ponit plura exempla, latè Farin. *q. 19. n. 36. conſ. 7. n.* 8. vbi Add. *in lit. B*, vbi teſtantur eſſe quotidianum fundamentum, quod ab Aduocatis in practica fit & deducitur Hond. *conſ. 109. n. 59 vol.* 1. Eoque magis erit verum, ſi factum, non tranſiret in proprium nomen delicti, citra nomen furti, vſuræ, & ſimilium, vt non detur actio criminalis, ſed actione ciuili ſit experiendum, & ſic materia non ſit ordinata ad crimen committendum, ſed ad ciuiliter contrahendum. Farin. *d. q. 19. n.* 37. Oſaſc. *dec. 137. num. 5. &* 17. Bald. *d. conſ.* 15. Hond. *conſ. 109. n. 59. vol.* 1. & latè ſcribit. Ponzinib. *ſuper decreto Mediol.* quando delictum habet originem à contractu, & latiùs reaſſumit, & declarat ſcripta per d. Ponzinib. Portus in fine ſuorum reſponſorum.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT X.

Auxilium præſtitum ad homicidium committendum, quomodo puniatur,

SVMMARIVM.

1 *Auxilium præſtitum in homicidio, an puniatur pœna mortis naturalis diſtinguuntur tres caſus per Bart. in loco relato; qua diſtinctio non eſt per Authorem admiſſa, ſed illa pluribus modis declaratur, vt hic eſt videre.*

2 *Auxilium ſimplex præſtitum in homicidio, non punitur pœna mortis, & quando dicatur ſimplex auxilium.*

3 *Auxilium ante delictum, ſi non fuerit ordinatum ad committendum homicidium, ſi de eo poſſet dubitari, nequaquam puniretur pœna mortis.*

4 *Auxilium remotum non punitur pœna mortis. Et quando dicatur auxilium proximum, & auxilium remotum graditur hic per Authorem.*

5 *Aſſiſtens homicidio, ſi non vulnerauit, & ille fuit interfectus vnico vulnere, an puniatur pœna mortis.*

6 *Arma, equum, vel famulum condemnans ante homicidium, an puniatur pœna mortis, ſi homicidium ignorauerit eſſe committendum, ſine dubio non punitur pœna mortis.*

7 *Auxilium præſtitum poſt delictum, non punitur pœna mortis & maximè, ſi delinquens nullum commodum recepit ex dicto auxilio.*

8 *Aſſociatio facta poſt delictum, non ad malum finem, ſed ad euitanda alia delicta, non punitur aliqua pœna.*

9 *Statutum puniens præbentem auxilium poſt delictum in delicto capitali, vt intret, debet probari, quòd delinquens fuerit imputatus de delicto capitali.*

10 *Bulla Gregorij XIII. & Sixti V. punientes auxilium præſtitum poſt delictum, quomodo intelligantur.*

11 *Aſſociatio facta poſt delictum, ad euadendum delinquentem è manibus inimicorum, nulla pœna punitur.*

12 *Aſſociatio facta poſt delictum, ſi non aderant birroarij parati ad capiendum delinquentem, nulla pœna punitur.*

13 *Aſſocians delinquentem, non incontinenti, ſed ex interuallo, non punitur.*

14 *Auxilium præſtitum ſuper homicidio non punitur, niſi ex parte fiſci probetur, quòd præceſſerit tractatus ad homicidium committendum. & in dubio tractatus non præſumitur.*

15 *Auxilium non punitur, quando non conſtat de principalibus delinquentibus, niſi per ipſorum contumaciam.*

16 *Auxilium non punitur, quando non conſtat de delicto principali.*

17 *Auxilium non punitur, quando principalis delinquens fuit abſolutus.*

18 *Auxilium non punitur de qualitate aggrauante delictum, ſi de eo auxilium præſtans, ſcientiam non habuerit.*

19 *Auxilium præſtitum in atrocibus criminibus, & etiam in crimine læſæ maieſtatis, quando puniatur, delicto non ſequuto.*

20 *Conſilium, perſuaſio, vel inflamatio, ac portans literas, ſeu ambaſciatas ad homicidium committendum, quomodo puniatur.*

QVoniam ſæpe contingit in facto diſputare, an auxilium præſtitum in homicidio puniatur pœna mortis, quod auxilium præſtatur non ſolùm facto, ſed etiam verbis, *leg. 1. §. reſcriptum, leg. cùm dominus, ff. ad Syllan.* Marc. Ant. Macerat. *lib. 3. reſolut. 10. num. 1.* Natt. *conſ. 240. num. 14. vol. 2.* Baiard. *qu. 90. n. 25.* & Doctores dicant hanc quæſtionem eſſe arduam, vt per Iul. Clar. *qu. 90.* & diſputabilem reddit Bart. *in l. ſi, qui opem, n. 5. ff. de furt.* qui voluit eadem pœna plecti auxilium, qua puniatur ipſe principalis delinquens, Cranet. *conſ. 220. num. 12.* Bero. *conſil. 192. num. 8. lib. 2.* Pariſ. *conſil. 154. num. 21. conſil. 166. num. 6. lib. 4.* Menoch. *caſu 349. nu. 3.* vbi de magis recepta opinione, Natt. *conſil. 58. num. 9.* Surd. *conſil. 40. num. 45.* Mat. Ant. Macerat. *de reſolut. 10. num. 1.* & magis dubitabilis redditur per diſtinctionem factam ab eodem Bart. *in l. in furti §. ope. num. 2 ff. eodem*, dum firmat, quòd aut præſtatur auxilium ante maleficium, ſi quis condemnauit arma, aſſociauit amicum vel eundem inſtruxit, & tunc voluit puniri eadem pœna. Aut præſtatur auxilium in ipſo actu; & tunc etiam res minorem habeat difficultatem, vt puniatur eadem pœna. Aut præſtatur auxilium poſt delictum, commodando equos illi, qui deliquit, vt aufugeret, vel delinquentem occultando, & tunc voluit teneri pœna, *l. 1. & fi. C. de his, qui latron.* quam diſtinctionem ſequitur Clar. *in d. q. 90.* addendo tamen quartum caſum, de quo etiam meminit Bart. *in d. § ope. n. 6.* nempe, quando is, qui auxilium poſt delictum præſtitit, fuit auxiliator quomodo ante delictum, & ſciuit delictum fore committendum, & voluit hoc caſu, auxiliatorem eadem pœna mortis puniri; cum qua diſtinctione videntur magis communiter Doctores tranſire, vt demonſtrat Menoch. *caſ. 349. de arbitr.* & dicit Ant. Theſaur. *q. 46. n. 1. in fi.* & de iſta materia auxilij multa dixit Mod. Rom. Farin. *q. 130. per totam.* 1

2 Quæ Bart. diſtinctio ita ſimpliciter recipienda non eſt, & Aduocatus pro defenſione firmet, ac bene inſtruat judicem vt ſimplex auxilium præſtitum non puniatur pœna mortis naturalis, Ioan. And. *cap. Felici. §. illud, de pœ. in 6.* Ang. *in leg. ſi, qui opem, de furt.* Bellam. *in c. 1. n. 5. de offi. deleg.* Iaſ. *conſ. 136. in fi. vol. 1.* Laderch. Imol. *conſ. 124. n. 5.* vbi ſubdit, vt ſimplex auxilium dicatur, quando delictum abſque illo auxilio mandatum, fuiſſet executum, Rim. *conſ. 59. n. 13.* vbi excuſat quendam, qui hoſpitatus fuerat homicidas nocte ante homicidium commiſſum, quam opinionem etiam ſequitur Didac. Ganter. *q. crim. c. 6. num. 19. in fine.* Ant. Theſaur. *q. foren. lib. 1. d. q. 46. num. 3.* Farinac. *qu. 130. num. 44.*

3 Et multò magis vera erit iſta opinio, quando auxilium ante delictum commiſſum, non fuerit ordinatum ad certum homicidium, ſed poſſet dubitari, ſi ille eſſet commiſſurus homicidium, vel delictum citra homicidium inferendo vulnera, vel quid ſimile, quia licèt ſequatur homicidium, ille auxiliator non tenebitur eadem pœna homicidij, vt conſuluit Laderch. Imol. *in dict. conſil. 194. nu. 1. & ſeq.* vbi defendit à pœna mortis quendam Capitaneum, cui quidam homicida dixit, *voi ha fatto correre mio fratello, dandoli, mi ſaluarò io in caſa voſtra*, cùm verbum, *daro*, non referatur propriè ad homicidium, ſed ad aliud genus percuſſionis, vel poſſit habere plures intellectus citra homicidium, de quo verbo, *dare*, latè conſuluerunt. quòd ſit interpretandum citra mortem, Dec. *reſponſ. 104.* Hunded. *conſil. 87. num. 166. vol. 2.* Baiard. *q. 89. n. 21.* & quia in delictis ſemper deſumitur interpretatio, quæ minus delictum contineat, Aret. *conſil. 31. num. 6.* Rum. *conſ. 121. num. 8. volum. 4. conſil. 1. nu. 3. conſ. 165. n. 8. vol. 5.* Marſ. *conſ. 21. num. 1.*

Et quia etiam non poſſet deſumi, niſi præſumptiuè, quòd ille voluerit committere homicidium. & ex præſumptionibus nemo damnetur ordinaria pœna.

Cæpoll. in terminis noſtris *conſ. 27. nu. 22.* qui inquit, poſſibile eſt, quòd ſine auxilio feciſſet, ac etiam poſſibile eſt, quod non iuiſſet nec diſſentit Caualc. *de Brach. reg. p. 4. nu. 289.* & ideo locus erit ſolùm pœnæ arbitrariæ, vt inferiùs in hac defenſione dicam.

4 Ac etiam Aduocatus inſtruat, quòd auxilium remotum à delicto non puniatur eadem pœna, qua punitur delinquens, vt in terminis contra Bart. tenet Salic. *in l. 1. num. 24. Cod de rapt. virg.* vbi bene firmat, quòd iniquum ſit vt vbi minus auxilium fit, ſi eadem pœna, & quod exigatur, auxilium eſſe cauſam delicti, & cooperatiuum, quem ſequitur, Cæpol. *conſil. 27.* vbi defendit quendam qui dixerat, *Ite ad occidendum, portabo enim inſtrumenta, quibus eum ſepeliemus*, Blanch. *in pract. crim. cap. 120.* eandem opinionem contra Bart. tenet. Barbat. *in cap. 1. numer. 73. & ſeq. de offic. deleg.* vbi Felin. *num. 13.* & Dec. *num. 11.* vbi inquit communem opinionem Bart. non habere locum quando auxilium non præbuit cauſam delicto, & ibi Iſerto. *nu. 98. & ſeq.* Grat. *reſponſ. 52. nu. 15. vol. 2.* vbi in caſu ſuo, auxiliator inueſtigauerat offenſam, denunciauerat domo exiiſſe, curaueratque, vt veniret ad locum in quo fuerat occiſus, & tamen concludit non teneri pœna ordinaria, Socin. iun. *conſ. 34. num. 16. vol. 2.* Pariſ. *conſ. 151. n. 37. conſ. 154. num 2. vol. 4.* latè Carrer. *in pract. § homicidium, num. 69.* vbi dat exempla de illo qui auxiliatus eſt ante delictum, inter quæ ponit illud Cæpoll. *dict. conſ. 27.* & alij relati quos ſequitur Laderch. Imol. *dict. conſ. 194. nu. 5. vt ſ. ſcias da ſu eo ic uſio, & ſub nu. 6.* concludit peſſimè Clar. *in dict. quæſt. 90.* loquutum fuiſſe, dum tenet eum, qui dedit ſpem homicidæ de eum adjuuando ad fugam teneri pœna ordinaria cùm tale auxilium non ſit conſubſtantiale, nec medium, ſed valde remotum, & fiſcus teneatur probare, quòd ſine tali ſpe delinquens non fuiſſet aliter occiſurus, & eandem opinionem tuetur Ant. Theſaur. *in d. quæſt. 46. num. 3.* quia vt inquit Boër. *deciſ. 167. nu. 2.* oportet, quòd præſtatio operis dederit cauſam maleficio, vt poſſit accommodari pœna ordinaria delicti. & cũ hac opinione, inquit ibi Theſaur. tranſiuit ille Senatus, reſpondens ad Plac. *epitom. delict. libro primo, capitul. 16. num. 5.* quòd in caſu ſuo anxiliator fuit in ipſo delicto cooperatus, & aſtitit homicidio, latè Farinac. *quæſt. 130. num. 47. & ſeq.* & latè Menoch. *caſu 349. num. 9.* & vbi loquitur in auxilio remoto præſtito tanquam, in actu delicti, vt puniatur pœna arbitraria, & ibi concordantes allegat, & contra Iul. Clar. tenet etiam Hieron Giach. *in dict. quæſt. 50. in litera B*, & Baiard. *numero quinto*, poſt Cæpol *in dict. conſilio 27. per totum*, & poſt Pariſ. *conſil. 152. per totum vol....* Imò ſtatutum puniens auxiliantem eadem pœna, qua punitur delinquens, intelligi debet de ope, quæ fuit cauſa homicidij, & non de quolibet modo auxiliandi, Ruin. *conſ. 81. num. 5. vol. 4.* Rior. iun *conſ. 106. nu. 12. tom. crim. diuerſ. &* Baiard. *d. 90. nu. 28.* & latè declarat Marſ. *ſing. 15.* Item remotum auxilium eſt, quando quis commodauit arma, Menoch. *caſ. 349. n. 5.* vel equum ſeu famulum. Burſ. *conſ. 146. n. 23. vol. 2.* vbi alios allegat, & vide Ant. Gomez. *tit. de delict. cap. 3. num. 48. verſ. ſed dubium*, Iul. Clar. *q. 90.* qui loquitur in eo, qui commodauit equos latè Farin. *quæſt. 130. n. 9. 10. & ſeq.*

Exempla autem auxilij proximi, & cooperatiui ad delictum referuntur per Laderch. Imol. *in d. conſ. 194. n. 5. verſ. cum ita ſit*, ſi quis in furto commodauit ferramenta ad effringendum ſcalam ad aſcendendum cum fractura, & aſcenſio ſunt actus præcipui, & neceſſarij ad furtum, vt colligitur *in l. pignoraſſe. § qui ferramenta. ff de furt.* Item ſi quis ſubminiſtrauit pecuniam ad veneni comparationem, licèt Marc. Anton Macerat. *lib. 2. reſol. 47. nu. 19.* poſt Gram. *deciſ. 38. nu. 28.* & Add. ad Diaz. *in pract. canon. c. 96.* dicat auxilium proximum in crimine veneni tunc dici, ſi fuerit porrectum venenum ad bibendum, & comedendum, licèt non fuerit ſecuta mors, vel vt daretur pecunia ſicariis, qui homicidium committerent, qui actus ſunt principales ad delictum, Anton. Gomez *tit. de delict. cap. 3. num. 48.* vbi de communi, Nouel. *in pract. crim. in pr. n. 90. mihi fol. 29.* Eugen *conſ. 90. n. 5. lib. 1.* Petr. Caball. *caſ. 243. nu. 4.* qui loquitur quando datur pecunia pro emendis armis ad delictum committendum dummodo tamen ſcienter pro homicidio committendo dederit pecuniam, ſecus ſi ignoranter pecuniam amico mutuauit, quia licèt ille deinde emerit arma, & commiſerit homicidium, ille qui pecuniam mutuauit, nulla pœna puniretur, Marſ. *l. ſciente, num. 2. ff de ſicar.* Caualc. *de Brach. reg. p. 4. num. 186. in fin.* latè Farin. *quæſt. 130. num. 5. & ſeq.* vbi firmat in dubio, quòd ignoranter mutuauerit, vel accommodauerit dicendum ſit, Menoch. *caſ. 349. num. 6. de arbitr.* & Cab. vbi ſuprà. loquitur, ſi quis ſcienter portauit literas, vel ambaſciatas ad homicidium etiam patrandũ. Idem dicit eſſe in portante ambaſciatas de alio delicto atroci. Idemque dicit eſſe in Notario conficiente inſtrumentum fœneratitium, vt teneatur, ſicuti tenetur principalis. Et idem, ſi quis ſubminiſtrat pecunias pro committendo parricidio, teneatur pœna parricidij. Et ideo auxiliator eadem pœna punitur. Idemque Laderch. vbi ſuprà dicit eſſe in eo, qui ſcienter ad homicidium committendum vendidit venenum; & ibi etiam ponit nonnulla exempla de auxilio proximo, & conſubſtãtiale, & immediatè ordinato, ad delictum & Eugen. *conſ. 90. n. 8.* ponit quatuor modos præſtandi auxilium cooperatiuum, & in crimine aſſaſſinij, vt mandãs, & mãdatarius poſſint puniri pœna mortis, non ſecuto effectu, requiritur. vt mandatarius deuenerit ad actum proximum, qui erit, quando fuit ſecuta percuſſio, vel inſultus, & fecerit quicquid potuerit. vt mandatum exequeretur. ſed exequi non potuerit, ſecundùm veriorem opinionem & magis communem, atteſtatam per Farin *quæſt. 122. num. 108.* Cabal. *de omni genere homic. num. 508.* niſi eſſent ſoliti ſimilia committere, quia non requiritur, quòd deueniat ad actum proximum.

Si quis autem aſtitit homicidio, ſed non vulnerauit, & vnico vulnere offenſus interiit, licèt de occiſore non conſtet, quòd non poſſit puniri pœna mortis, contra Bart. multi tenent, quos citat Clar. *d. q. 90.* & Carcer. *in praxi de homic. § circa teſtium. fol. 134.* teſtatur de communi contra eundem Bart. & contra eundem tenet Boër. *in d. deciſ. 167.* ſequendo opinionem Dyni. *in conſ. 51.* qui conſuluit præbentem auxilium non teneri pœna ſtatuti, quando ipſe non interfecit, ſed vnico vulnere fuit quis occiſus, & quòd alij non teneantur pœna ordinaria, etiam quando eſt certus, qui occidit, latè Caualc *de brach. reg. p. 4 num. 185.* niſi tamen auxiliator fuerit in tractatu ab initio, & inde in actu eidem delinquenti appenſatè auxilium dedit, reddendo illum animoſiorem, & tunc ſit vera opinio Bart. licèt ille fuiſſet vnico vulnere interfectus, quia tunc opinio Bart. vera eſt, vt teſtatur Natt. *in conſ. 458. lib. 2.* & fortius, ſi ipſe etiam admenauit, vel ſclopum exploſit contra perſonam occiſi, prout in contingentia facti Senatus Pedemontanus exequutus fuit, teſte Anton. Theſ. *d. q. 46. n. 3.* ſecus verò ſi aliàs bonus vir incautus fuerit ductus ad locum in quo ab inimicis aliquis expectaretur tanquam ouis ad occiſionem, quia ex illa aſſiſtentia nullam pœnam incurrit, Grat. *conſ. 52. vol. 2.* Nouel. *in pract. n. 67. & ſeq.* Caualc. *dict. p. 4. n. 186. in fine*, quod eſt notandum, quia ſæpe contingit in facto, & maximè ſi conſtaret, quòd in ipſa fuit neutralis, vt ibi per Caualc. *num. 186. ſub verſ. & quoniam*, & ſi quis extiterit in rixa armatus non cauſa auxilij, ſed præter cogitatum, & ipſius ſcientiam, aliqua pœna non puniatur, etiamſi ſequatur homicidium, Nou. *conſ. 19. num. 16.* Pariſ. *conſ. 152. nu. 30. conſ. 164. num. 11. vol. 2.* Burſat. *conſ. 216. num. 58. vol. 2.* Quæ 5

ſcienta

ſcientia requiritur, Carret. *in §.homicidium, num.*48.54. Menoch. *caſu* 359.*n.*2.*& ſeq.* Marc. Ant. Macer. *lib.*3.*reſolu.*8.*n.*7. vbi ſubdit, quòd erit ſtandum iuramento inquiſiti, an deliberatè acceſſerit, Ruin. *conſ.*1.*num.*3.*vol.*5. Nou. *conſ.*96.*num.* 4 Burſatt. *d.conſ.*216.*nu.*58. Gram. *deciſ.*25.*nu.*2. Caualc. *de Brach. reg. fragm.*91. Niſi ille, qui aſſociauit delinquentem armatus, eſſet ſolitus ſine armis ire, & niſi poſt delictum commiſſum auxilium præſtiterit delinquenti ad fugam quia non careret pœna pro modo culpæ, Caualc. *d.fragm.* 91.*in fine*, vel niſi poſtquam detexit delictum potuerit recedere, & non receſſit, vt poſt Fulgoſ. Cæpol. Caccialup. & Anguiſ. tradit Baiard. *q.*90.*n.*24.

6 Quod autem ſuprà dictum fuit, quòd ſi quis commodauit arma equum, famulum ad delictum committendum, puniatur pœna extraordinaria, intelligi eſſe verum, quando ſciuit illum eſſe delictum commiſſum, ſecus ſi ignorauit: quia nulla pœna teneretur, Bald. *in l.quicunque, num.*2 *C. de ſeru.fugit.* Marſ. *in pract.§.conſtantc.n.*55.*verſ.*5.*limita*, Thob. Non. *conſ.* 101.*nu.*19. Burſatt. *conſ.* 146.*numer.*20. *in princ. & ſub num* 22.*volum.*2. poſt alios, quos allegat, dicit commodantem arma non teneri niſi dolosè, vel ex propoſito, vel lata culpa commodauit, Boer. *deciſ.*167. *numer.* 2. qui loquitur in eo qui commodauerit baliſtam, Menoch. *caſ.* 349.*num.*6. loquitur in eo, qui commodauit arma, vel equum, Clar. *d.q.*90.*nu.*2.*in fin.* etiam in crimine læſæ maieſtatis Diuinæ, & humanæ, Ant. Gom. *tit. de delict. c.*3.*n.*50.*verſ.aduertendum*, tenet nulla pœna poſſe puniri, latè Fari. *q.*130.*n.*4.*& ſeq.* vbi plus ſubdit, quòd in dubio præſumatur ignorantia, Macerat. *lib.*3.*reſolu.*8.*n.*7. vbi alios allegat, & Menoch. *d.caſ.*349 *n.*6.

Et Aduocatus ſciat deducere, quòd in propoſito talis ſcientia debeat probari per Fiſcum, aliàs reus abſolui debeat cùm non præſumatur Ant. Gomez. *d.cap.*3.*num* 50. *verſ adde quod ſemper*, vbi ſubdit *niſi tamen fuiſſet delictum notorium.* Pariſ. *conſ.*252.*num.*37.38.*vol.*4. Horat. Luci. *conſil.* 168.*num.*41.*tom.*1.*crim.* Fachin. *conſ.*79.*numer.*10.*lib.*3. vbi alios alegat, Burſatt. *d.conſ.* 146.*numer.*20. vbi poſt Boer. *ind deciſ.*167. *numer.*1.*& ſeq.* teſtatur fuiſſe quendam abſolutum, quia non fuit probata ſcientia accommodantis arma ad homicidium, licet Clar. *in d.quaſt.*90.*num.*2 *in fin.* dicat, quòd ille, de quo per Boer. non euaſiſſet torturam in manibus ſui, cùm eſſet in mendacio circa commodatã baliſtam Eoque magis excuſaretur, ſi ille eſſet ſolitus commodare arma, & equos, vt ex iſta conſuetudine excuſetur ab omni pœna Æmil, *conſil.*52 *in fin.* Burſatt. *d.conſil.* 146.*num.*21. Et ſi ſcienter fuerit datum auxilium per affinem, vel conſanguineum, minùs puniretur, Ant. Gomez. *d.cap.* 2.*n.* 30. *verſ. item adde*, vbi de communi.

7 Si verò agatur de auxilio præſtito poſt commiſſum delictum, nulla præcedente ſcientia de delicto committendo, tunc ſine altercatione non punietur pœna ordinaria, ſed alia extraordinaria, cùm iſtud non dicatur propriè auxilium, Horat. Luc. *conſ.*168.*num*25.*tom.*1.*crim* Marſ. *in l. vnic.num.*179. *C.de rap. virg. conſil.*30.*num.*23. Pariſ. *conſ.* 182. *num.* 41. *vol.*4. Ant. Gomez. *tit.de delict.cap.*3.*num.*59. vbi de communi, Clar. *d.qu.*90.*verſ.aut verò*, Eugen. *conſ.*90.*numer.*9.*&.*27 Burſat. *conſil.*216.*num.*85.*verſ.*2.*propc, vol.*2.*& conſil.*402.*nu.*2.*&* 3. *vol.*4. vbi poſt Menoch. *caſ.*349.*num.*21. tradit, quòd in practica ſeruatur, vt tantùm puniatur pœna exilij, vel alia pecuniaria, Et ſi ſtatutum dictet, quód præſtans auxilium, conſilium, vel fauorem maleficio tali pœna puniatur, debeat intelligi quando maleficium eſt in fieri: ſecus verò in maleficio iam facto, conſummato, & perfecto, quia de illo ſtatutum non loquitur, Marſil. *conſ.*30. *num.*21.*& ſeq.* Baiard. *quaſt.*90. *num.*27.

Imò deducat Aduocatus, quòd delinquens ex dicto auxilio nullum commodum, vel vtilitatem recepit: & ideo auxiliator nulla pœna ſit puniendus. Roland. *conſil.*45.*num.*28.*& ſeq.vol.*1. Horat. Luci. *d.conſ.*168.*num.*25. Rim. iun. *conſ.*758. *num.*20.*vol.*7. Fab. Turret. *conſ.*66.*num.*8.*& ſeqq.* ponit etiam alias præſumptiones excludentes indicium, vel præſumptionem reſultantem ex ipſa aſſociatione poſt delictum commiſſum, & inter alias, ſi aſſociator fuerit bonæ famæ, ſi pauco tempore fuit facta, ſi ſe ſponte in carceribus conſtituit, & ſi nullus poſſet excogitari tractatus.

Ac etiam deducat, quòd auxilium, ſeu aſſociatio non 8
fuit facta ad malum finem, neque ad aliquid illicitum peragẽdum, & ob id non puniatur auxiliator, Bertaz. *conſ.*167.*num.*..... *& conſil.*439. Rim, iun. *conſil.*704.*n.*54. *& ſequent. & conſil.*761.*num.*1. *vol.*6. vbi loquitur in eo, qui dedit pecuniam cuidam adultero, vt Ferrariæ permaneret, nec ampliùs rediret Cæſenam, ne iterum adulterium committeret cum quadam muliere, cuius ipſe adulter erat amore captus & quòd ſibi non poſſet imputari culpa, quia fecerit contra prohibitionem legis, vel officialis, ſi ex illo facto Fiſcus non fuit læſus, & quòd auxilium ad malum finem non puniatur dicam infrà *n.*12.

Et quamuis dictaret Conſtitutio, vt auxilium præ- 9
ſtant delinquenti in cauſa capitali, puniatur de auxilio, vt † adeſt in Statu Eccleſiaſtico, præcipuè per 10
Bullam Gregorij XIII. & Sixti V. Fiſcus tenetur probare delictum fuiſſe capitale, aliàs pœna Conſtitutionis locum non haberet, vt poſt alios, quos allegat, firmat in terminis dictæ Bullæ Gregorij XIII. Rim. iun. *conſ.*758.*nu.*36.*& ſub num.*37.*& ſeqq.* etiam dixit, *pro declaratione dicta Bulla prohibentis receptari, vel auxiliari diffamatos pro delictis capitalibus, vt debeat probari, & verificari qualitas diffamationis capitalis*: quod eſt notandum etiam per Bullam Sixti V. quæ vtitur ejuſdem verbis.

Ac etiam Aduocatus deducat dictam aſſociationem 11
poſt delictum non fuiſſe factam ad euadendum delinquentem à manibus Curiæ, ſed ne offenderetur ab aliquo priuato, vel inimico, quia tunc non punitur, Horat. Luc. *d.conſ.*168.*num.*24. Thob. Non. *conſil.*96.*n.*10.*& ſeqq.* Gramm. *conſil.*58.*n.*22.*& ſeq.* Bertazz. *conſ.*315.*num.*8.*vol.*2 Eugen. *conſil.*76.*num.*81. *conſil.*99.*num.*19.*&* 34. & in dubio ita præſumitur Sforz. Odd. *conſil.*15.*num.* 18. Idemque erit ſi aſſociauerit, ne alia delicta committeret, vt in caſu Eugen. *conſil.*76. *nu.*82. *& ſeq.* Et auxiliator, vel aſſocians ſuo iuramento poterit ſe tueri, opem præſtitiſſe, non ad malum finem, Barth. Gritt. *conſ.*158.*n.*3.*tom.*1.*criminal.* Bertazzol. *conſ.*315.*num.final.*

Et etiam deducat, quòd non aderant officiales pa- 12
rati ad delinquentem capiendum, & ob id non poſſit dici illum aſſociaſſe ad effectum euadendi è manibus Curiæ, Horat. Luc. *d.conſ.*168.*n.*26 Bertazz. *d.conſ.*315.*n.*7. Rim. iun. *conſ.*675.*n.*11. Turret. *conſ.*66.*n.*20 *in fine*, Et quia non aſſociauit delinquentem, ad locum tutum, Thob. Non *conſ.*112.*n.*19. Rim. iun. *dicto conſ.*675.*n.*11. vbi ſubdit, quòd iſta qualitas loci tuti debet probari per fiſcum, Bertazz. *conſ.*310.*num.*8.*lib.*2. Fab. Turret. *conſ.*66. *num* 20. vbi etiam tenet, quod requiratur, vt aſſociatio fuerit perfecta, & ſi per ſtatutum puniatur præſtans auxilium non contemplatione veri actus, puta quia dictet, *quòd quicumque dederit opem, & auxilium delinquenti puniatur tali pœna*, non intrat pœna d. ſtatuti, niſi præſtiterit auxilium, vt delinquens euadat è manibus Iuſtitiæ, & non procedit in ſimplici aſſociatione. vt poſt Bertazz. *in conſ.*125.*num.*9.*& ſeq. & conſil.*323.*n.*5.*verſ.quo verò ſecundùm*, Foll. *in fragm.n.*66. & alios quos allegat, ita declarat, Andr. Fachin. *in conſ.*79.*num.*2.*& ſeq. lib.*3. vbi plus ſubdit, *quòd licèt ſtatutum vlteriùs procederet, vt non præſtet auxilium vllo modo*,

Digitized by Google

modo,vt illa generalitas non comprehendat aſſuciationem,quæ non juuat delinquentem,nec illi opem, aut auxlium affert,& quæ nun ſit ad malum finem,nec in perniciem fiſci,vel alterius perſonæ,vt latè ibi Fachin. proſequitur,& plures Doctotes in puncto has opinioοes ſequentes ſefert.

13 Ac etiam debet probari per fiſcum, quòd inconrinenti poſt commiſſum delictum tecuperauerit, vel aſſociauerit: ſecus ſi ex interuallo, Hond.*conſ*.87.*n*.168. *volum*. 2.

14 Nec omittat Aduocatus deducere,quòd non poſſit teneri de auxilio ſuper homicidio commiſſo: quia ex parte Fiſci non ſuit probatus tractatus præcedens ad homicidium committendum, & ideo, quamvis plurea interuenerint homicidio ex tempote, vnuſquiſque ſolum teneatur de eo,quod ſecit in ipſo facto, vel rixa, Marſ.*ſingul*.40.*& in practic*. §.*conſtantie,num*.45. Natt. *conſ*.240.*n*.13.*vol*.2.Marſil.*conſ*.26 *n*.6. & 8. Rim.iun. *conſ*.349.*n*.6.*& ſeqq.vol*.3.Burſatt.*conſ*.404.*nu*.1. *vol*.1. vbi expreſsè dicit, *vt quis poſſit puniri de auxilio,ſiue ante,ſiue poſt delictũ probetur tractatus*.Hond.*conſ*.98.*n*.24. *vol*.1.vbi ponit pulchrum caſum, Eugen.*conſ*.90.*n*.11. *& ſeqq*.Petr.de Surd.*conſ*.40.*nu*.46.*vol*.1. Fab. Turret. *conſ*.12.*n*.30.Dec.*reſp*.67.*n*.20.*& reſp*.125.*n*.9.*lib*.3. latè Marc.Ant.Macer.*lib*.3.*reſol*.10.*nu*.4.*& ſeq*. vbi alios allegat,Menoch.*caſ*.349.*n*.23.

Et in dubio non præſumitur, quod communicato tractatu,interuenerit,Burſatt.*conſ*.95.*num*.7.*vol*.3 *conſil*.216.*n*.56.*in fin.vol*.2.Rim.iun.*conſ*.675.*numero ſeptimo,vol*.6.Caualc.*de Brach.reg.p*.4.*nu* 186. *verſ. & quoniam*,vbi ſubdit, *Niſi aliter ex coniecturis conſtaret*, ex traditis per Cæpol.*in conſ*.60.*colum*.3. & Crauet.*conſil*.151.*nu*.18. & ibi ponit exempla, & quòd tractatus debeat probari per allegantem, ſiue fuerit fiſcus, ſiue alius,Burſatt.*conſ*.56.*n*.6.*lib*.1.Dec.*reſp*.204.*n*.14.*vol*.3. Plac. *de delict. cap*.12.*in princ*.Marc. Ant.Macer.*lib*.3. *reſol*.10.*n*.6.*& ſub n*.4.dicit,magis procedere ex breuitate temporis. Imò ſtabitur eorum iuramento,vt non deliberatè quis interuenerit,Burſatt.*conſ*.216. *n*.50. *in fine*,vbi alios adducit,& dixi ſuprà *n*.5.Nec teſtes probarent auxilium,ſi dicerent: *credere,vel iudicare, quòd niſi præſtiterit auxilium* Sim.de Præt.*conſ*.178.*n*.3 Nec probarent, ſi dicerent *vidiſſe illos cum delinquente in aliquo loco*, vel *tranſire inſimul per aliquem locum*, latè Grat.*conſ*.73.*n*.4.*&* 5.*& ſeqq*.Ac etiam deducat quatenus probaretur tractatus. quòd non conuenerunt ad homicidium committendum ſed tantùm ad baſtonandum,quia, ſi ſequatur homicidium, auxiliatores non tenentur pœna ordinaria delicti, Caſtrenſ. *conſil*.192. *in cauſ.carcerat.vol*.2. Iaſ. *conſ*.137.*nu*. 2.*verſ*.2.*adduco*, *vol*.1,Caual.latè *in d p*.4.*n*.194.*cum plurib ſeq*.vbi plenè tractat iſtum articulum Caſtrenſ. & ſortioribus terminis quàm poſuerit.& conſuluerit ipſe Caſtrenſis.

15 Atque etiam deducat,non conſtare de principalib. delinquentibus aliter,quàm per eorum contumaciam, ideò non poſſe inquietari pro auxilio, Burſatt. *conſil*. 546.*n*.10.*vol*.2. vbi de communi, *conſ*.216.*n*.60 *vol*.2. Clar.*q*.60 *n*.6.Surd.*conſ*.40.*ſub num*.47.*vol*.1.Menoch. *caſ*.349.*n*.13. qui etiam alios allegat. Et licet Clar. ibi dicat, quòd aliter ſeruetur in illo Ducatu Mediolani, tamen Burſatt *in d.conſ*.146.*n*.10. affirmat,talem conſuetudinem eſſe reſtringendam ad illum ſtatum,vt refert Baiard.*in d.q*.90.*num*.9. Et idem erit dicendum de conſuetudine contraria,quæ viget in Vrbe, atteſtatur Farin.*q*.3.*n*.5.latè Moſcatel.*de cognit. & probat. delict. tit.de homicid med.mandat*. *n*.6. *& ſeq*. Sed poſt relatas opiniones contrarias *ſub num*. 17. videtur concludere, quòd non requiratur,vt conſtet de delinquente principali,per nomen,& cognomen,ſed ſufficiat quòd teſtes explicitè deponant de auxilio præſtito alicui,abſque eo,quòd exprimetur,qui fuit ille talis,& quo nomine nuncupabatur,qui auxilium recepit,ſed ſi poſſet baberi, clarior eſſet inquiſitio.

16 Nec non deducat,quòd non conſtat de delinquente principali,prout omnino requiritur,vt procedi poſſit contra auxiliatores,latè Hond.*conſ*.98.*n*.13. *& ſeq*. *vol*.1.Petr.de Surd.*conſ*.40.*n* 47.*vol*.1. qui ambo alios allegant;& Hond *ſub n*.18.*& ſeqq*.plus firmat, vt non ſufficeret ſententia contra principalem. & multo minus ſi eſſet ſententia contumacialis, & idem voluit Petr.de Surd.*d.conſ*.40.*n*.47.*verſ.quinimo*, & ſic requiritur, vt conſtet de homicidio priuſquam deueniatur ad auxilium præſtitum, vt bene declarat Moſcatel. *de cognit. ſeu prob. delict. de homicid. mediante mandato*. *n*.20.*& ſeq*.poſt alios quos in terminis allegat,& quod requiratur,vt priùs conſtet de principali delinquente, Boſſ.*tit.de delict*.*n*.34.Pariſ.*conſ*.71.*num*.10.*vol*.4. Mar. Ant.Macer.*lib*.1.*n*.26.

17 Et, ſi fuerint principales delinquentes abſoluti, multo magis abſolui debent imputati de auxilio, Marſ.*conſ*.24.*n*.23.Sylu Nuptial.*l*.1.*n*.10. Menoch.*caſu* 349.*n*.15.*& in conſ*.230.*lib*.3.Hond.*d.conſ*.98.*n*.22.

18 Ac etiam deducat, quòd auxiliatur non tenetur de qualitate aggrauante delictum, ſi de ea ſcientiam non habuerit,Menoch.*caſu* 249.*n*.17.*& ſeqq.de arbit*.& latè poſt alios,quos allegat tradit Petr.Caball.*caſ*. 198. *n*. 24. ſed ſolùm tunc teneatur de ſimplici auxilio, & ponit exemplum in auxilio præſtito ad rumpendam pacem, vel auxilium præſtans non tenetur de pace ſupta, niſi ſcientiam habuerit de ipſa pace, & in omnem caſum non tenetur de pœna conuentionali, ſed tantùm de pœna legali,Cabal.*d.caſu* 198.*n*.20. *& ſeq*. vbi alios allegat,& Baiard.*q*.90. *nu*.2. Et ego latè dixi *in meo tract. de pace*, provt auxiliator non tenetur vti principalis quando fuit inductus à ſtatuto pro auxilio,quia auxiliator erit puniendus; Marſ.*in* §.*conſtante* *n*.55.*in princ*.Menoch.*d.caſ*.349.*n*.19.

19 Et quamvis in atrocibus criminibus Doctores non videantur recedere ab opinione Bart. & præcipuè in crimine læſæ maieſtatis,vt per Didac. Cancer.*q.crim*. *c*.6.*n*.10.& in omni alio crimine atroci, Dec. *p*.2.*lib*.8. *c*.34.*in tractat.crim*.Tamen Aduocatus videat Anton. Theſaur.*in d.q*.36.*n*.4. qui firmat, quòd circumſcripto crimine læſæ maieſtatis quando auxilium non fuiſſet cooperatiuum homicidio, vel delicto per actum proximum, dicit non eſſe recedendum ab illa benigniori ſententia,& adducit Beron. *conſ*. 192. *lib*. 3. Maſcard. *concl*.158.*n*.1139.Burſatt.*conſ*.216.*lib*.2.vbi tamen ſubdit,quòd ſi quis ſuit particeps tractatus & cuopertus fuerit,aperiendo oſtium inimico, vt in domo aliquem occideret, tunc talis auxiliator dignus eſſet morte, provt Senatus ille cenſuit, qui fecit quendam famulum minorem 25.annis ſuſpendere, quamvis homicidium in perſonam ſui domini ſolùm fuerit attentatum,& non conſummatum, qui famulus, habito tractatu quendam in domum ſui domini de nocte introduxerat,vt ab eo dominus occideretur.

Et an quis teneatur de conſilio perſuaſione,vel inflamatione,vel quando,vide Caualc. *de Brach.reg.p*.4. *num*.192.*ſeq*.Menoch.*de arb.caſ*.351. Iul.Clar.*q*.88.vbi late Baiard. Rim. iun. *conſ*.310.*vol*.3.Far.*q*.129.*per tot*. vbi latiſſimè.

20 Et ſi quis portauit literas pro homicidio committendo ſcienter, an puniatur pœna homicidij latè diſputat nouiſſimè Petr.Cab.*cent*.3.*caſ*. 243. vbi videtur concludere, quod homicidio ſecuto, teneatur pœna homicidij, & quid in exploratore, & conducente interficiendum ad locum delicti,Grat.*conſ*.51. *vol*.1. Baiard.*q*.90.*n*.9.

CAPVT

CAPVT XI.

Aſſocians delinquentem poſt delictum commiſſum quando poſſit ex ſola aſſociatione torqueri ſuper delicto principali.

SVMMARIVM.

1 *Auxilium præſtitum poſt delictum commiſſum an præbeat indicium auxilio occulto ſuper delicto principali, adeo quòd auxiliator ex iſto indicio poſſit torqueri.*

2 *Indicium reſultans ex aſſociatione delinquentis poteſt tolli per contrarias probationes.*

Item non facit indicium, ſi fuerit facta ex interuallo.

Item quando non erat auxilium præparatum ad delinquentem euadendum, ſed audito rumore, quis delinquenti auxilium præbuit.

Item quando ignoranter delinquentem aſſociauit, & ſcientia ex parte Fiſci erit probanda.

1 Licet Doctores concludant, quòd ſi quis ſuperueniet in rixa, & aſſociauerit delinquentem ad euadendum, ex dicta aſſociatione criatur indicium occulti auxilij, & conſilij in delicto principali, Blanch. *de indic. num.* 201. Thob. Non *conſil.* 96. *num.* 7. Marſ. *in pract.* §. *conſtante, n.* 55. Gram. *conſ.* 32. *num.* 5. Ant. Gom. *tit. de delict. cap.* 3. *num.* 50. Nouell. *in pract. crim. in prin. num.* 92. Iul. Clar. *quæſt.* 90. *num.* 2. *verſ. maximum enim eſt,* Burſatt. *conſil.* 216. *num.* 35. *volum.* 2. Eugen. *conſil.* 90. *num.* 9. Farinac. *conſil.* 55. *num.* 52. vbi ſubdit, quòd multo magis arguitur de tractatu ex ipſa aſſociatione, ſi fuerit in mendaciis, & ibi concludit, quòd ex ipſo euentu liberationis, & auxilij concludatur tractatus præcedens, & ex iſto ſolo judicio reſultante ex aſſociatione poterit torqueri ſuper delicto principali & ejus participatione, Nouell. *in pract. in pr. mihi fol.* 32. *n.* 104. *in fin.* Mant. *conſ.* 67. *vol.* 1. Burſatt. *d. conſ.* 216. *n.* 35. *verſ. & ſi non.* Clar. vt ſuprà Caualcan *de Brach. reg. part.* 4. *n.* 186. *circa finem*: vbi, ſiue fiat tempore delicti, & in loco, ſiue poſt, & in pertinentiis loci delicti, & ibi alios allegat, ſed Aduocatus videat Fab. Turret. *in conſ.* 76. *n.* 7. *cum plurib. ſeqq.* qui tuetur totis viribus, quod ex d. aſſociatione poſt delictum non oriatur indicium ad torturam, ſed ſolùm quædam præſumptio quæ dicitur minùs quàm indicium, & quòd ſolùm oriatur præſumptio conſilij, & occulti tractatus, adducit Felin. *in c. ſicut dignum. num.* 4. *de homicid.* Marſ. *in* §. *conſtante, n.* 55. cum aliis adductis per Bertazz. *in conſ.* 474. *num.* 22. *lib.* 2.

2 Tamen dicta præſumptio poterit per contrariam probationem tolli, & elidi. Marſ. *d.* §. *conſtante, num.* 55. Thob. Non. *conſil.* 66. *num.* 8. *& ſeqq.* vbi ponit plures præſumptiones, ex quibus excludatur indicium participationis, ex ipſa aſſociatione: ad quod conſ. Aduocatus habeat recurſum, Marſ. *in l. vnicu. num.* 179. *Cod. de rapt. virg.* Natt. *conſil.* 499. *n.* 12 *vol.* 3. Baiard. *quæſt.* 90. *num.* 18. Caualc. *de Brach. reg. part.* 4. *num.* 186. *verſ.* Niſi aliter, late Fab. Turret. *conſ.* 66. *num.* 12. vbi etiam adducit plures præſumptiones excludentes aſſertam præſumptionem. vel indicium conſilij, vel occulti tractatus, & inter alias, ſi fuerit bonæ famæ ſi ſponte ſe conſtituerit in carceribus, ſi delictum fuerit ſine tractatu, & in pura rixa commiſſum, & ob id poſſe conſiderari nullum conſilium præceſſiſſe, provt non poſſet torqueri ſuper delicto, & ejus auxilio quando quis cibum dedit delinquenti, vel accommodauit ei arma, non data ſcientia delicti patrandi, Bald. *in l. quicumque n.* 22. *in 6. notab. C. de ſeru. fugit.* Marſ. *in pract.* §. *conſtante. num.* 55. *verſ. quintò limita,* Andr. Fach. *conſ.* 79. *n.* 22. *lib.* 3. Ac etiam deducat, quòd aſſociatio non fuit incontinenti ſtatim commiſſo delicto, ſed ex interuallo, & ob id non inſurgere indicium occulti auxilij, vt poſt Grilland. *de relaxat. carcerat. l.* 5. *q.* 7. declara Mart. *in conſil.* 399. *num.* 12. *volum.* 3. Eugen. *conſil.* 79. *num.* 98. *lib.* 1. Ac etiam deducat, quòd non erat præparatus ad dictum delinquentem euadendum, ſed audito rumore occurrit, & inuenit ejus amicum, vel conſanguineum, & quamvis ad locum tutum conduxerit, non præſumitur conſcius delicti, Grilland. *d. quæſt.* 7. *verſ. idem eſt ſi poſt delictum,* Thob. Non. *conſil.* 66. *num.* 9. Ac etiam deducat, quòd ignoranter eundem delinquentem aſſociauerit, Ant. Gomez. *de delict. cap.* 3. *num.* 50. *verſ. adhuc tenendum tamen,* Bertazz. *conſ.* 315 *num.* 6. *& ſeq.* Rim. iun. *conſ.* 675. *num.* 10. *vol.* 6. vbi plus firmat, quòd per Curiam erit probanda iſta qualitas ſcientiæ, & ſub *num.* 7. quòd in dubio præſumatur ignorantia, provt firmat Ant. Gomez. *d. c.* 3. *nu.* 50. *verſ. & adde, quod ſemper*: vbi ſubdit, *niſi delictum eſſet notorium,* Mazol. *conſil.* 64. *num.* 21. *& ſeq.* Bertazzol. *conſ.* 306. *num.* 8. Claud. Bertazzol. *conſ.* 516. *in lit. A,* Andr. Fachin *conſ.* 76. *n.* 13. *lib.* 3. qui omnes concludunt vt Fiſcus teneatur probare ſcientiam, & ipſa non præſumatur. Imò, quod d. ſcientia ſit probanda ſpecificè cum ſuis qualitatibus, & circumſtantiis, nec ſufficeret in genere ſi probaretur, *quòd dicebatur, vel rumor erat, quòd ille commiſerit delictum,* vt poſt Plot. *in l. ſiquando. num.* 859. Menoch. *caſu* 357. *num.* 15. Bertazzol. *conſil.* 439. *num.* 7 *& ſeqq.* ita in terminis declarat Andr. Fachin. *in d. conſ.* 79. *n.* 11. Et finaliter concludunt, quòd ex proceſſu reſultent præſumptiones, ex quibus excludatur, quòd non aſſociauerit illum delinquentem ad malum finem, & quòd veriſimiliter non potuerit habere participationem criminis, vt bene declarat Eugen. *conſ.* 90. *n.* 15. *lib.* 1. & dixi ſuprà *Defenſ.* 5. *c.* 14. *n.* 20. *& ſeq.*

CAPVT XII.

In alternatiuis, quæ pœna ſit reo infligenda.

SVMMARIVM.

1 *Pœna in alternatiuis, ſi verba ſtatim dirigantur ad iudicem, poteſt eligi per iudicem, ſi dirigantur ad reum, poteſt eligi per reum, ſi verò verba ſint paſſiua ad reum, etiam electio eſt in reo, ſecus ſi verba ſint imperſonaliter prolata, quia tunc electio eſt in iudice.*

2 *Pœna à ſtatuto inflicta pecuniaria poſtea corporales, dicuntur pœna ſubordinata, & non alternatiua.*

3 *Pœna electio, quando verba ſunt directa, partim ad iudicem, partim ad reum, ſpectat ad reum.*

4 *Pœna electio quando verba Statuti ſunt imperſonaliter prolata, ad quem ſpectet.*

5 *Pœna in alternatiuis ſemper à iudice mitior imponi debet, niſi alia circumſtantia reſiſtant: & quid in iudice habente brachium Regium.*

6 *Pœna una electa in alternatiuis, an poſſit altera eligi.*

7 *Pœna impoſita à Statuto pecuniaria, cum præfixione termini ad illam ſoluendam infra decem dies, & non ſoluerit, vt amputetur ei manus, an reus poſſit ſe ſubjicere dicta pœna corporali.*

Aduocatus

1 ADuocatus in iſta quæſtione debet attendere verba Statuti, vel legis, quia ſi dirigantur ad iudicem, ad ipſum ſpectat eligere, pœnam, vt ſi diſponatur, *quod ſi aliquis comiſit aliquod delictum, iudex faciat illum fuſtigare, vel condemnet in ſcutis centum*, Iul. Clar. *qu.85 n.6. verſ. primus eſt*, vbi reddit bonam rationem, Menoch. *de arb. quæſt. 84. num. 2.* Caualc. *de Brach. reg. par. 4. n. 113.* Si verò dirigantur ad reum, quia dicat *qui fecerit tale delictum ſoluat ſcuta centum vel relaxet certam partem bonorum*: & tunc electio ſpectat ad ipſum reum, Iul. Clar. *d. quæſt. 85. num. 6 verſ. 2. eſt caſus*, vbi de communi, Menoch. *dict. quæſt. 84. num. 4.* Caualcan. *d. p. 4. n. 113.*

Et in propoſito qoilibet ſciat, quòd ſi verba paſſiuè ad reum referantur, puta, ſi dicat. *patiatur hanc, vel illam pœnam*, tunc ſit electio ipſius rei, Menoch. *d. q. 84. n. 5. in pri.* Secus ſi dicat. *plectatur, vel puniatur*, quia tunc verba directè dicuntur ad iudicem: & ideo electio erit ipſius iudiciis. Menoch. *d. q. 84. n. 6.*

2 Ac etiam ſciendum erit, quòd ſi Statutum primò pœnam corporalem inducat, poſtea verò aliam pecuoiariam, vel primò pecuniariam, poſtea corporalem, iſtæ pœnæ non ſunt alternatiuæ, ſed ſubordinatæ, & ſic in ſubſidium, & quandocumque illa quæ prior eſt in ordine locum habere non poteſt altera imponitur, vt de primo caſu eſt exemplum in eo cui manus dextera amputanda, vel tenetur ſoluere pœnam pecuniariam nam ſi habeat ambas manus, dextera venit amputanda, nec poteſt ſe eximere per pœnam pecuniariam & de ſecundo eſt exemplum in eo, qui non habet in ære quòd luere debeat in corpore, vt latè declarat, Caualc. *d. Brach. reg. p. 4. n. 114.* Si verò diſponatur, quòd imponatur pœna corporalis, vel pecuniaria, arbitrio judicis, tunc non erit pœna ſubordinata, ſed alternatiua, & judex quam malit eligere poteſt, & conſiderata qualitate delicti, & delinquentis, eliget illam pœnam, qoæ aptior, & proportionabilior erit Put. *de Synd. in verb. pœna, c. fin. n. 9.* Meooch. *q. 90. n. 33.* Caualc. *d. p. 4. n. 115.*

3 Si verba dirigantur, partim ad judicem, & partim ad ipſum reum, electio erit ipſius rei, Abb. *in c. à crapula, n. 4. de vit. & honeſt. cler.* Caualc. *de Brach. reg. p. 4. n. 113. in fin.* Baiard. *q. 85. n. 5. verſ. adde.*

4 Quando verò verba non ſunt directa neque ad iudicem, neque ad reum, ſed ſnot imperſonaliter prolata, tunc electio ſpectat ad judicem Iul. Clar. *qu. 85. n. 6. verſ. tertius eſt caſus*, Menoch. *de arbit. q. 84. nu. 9.* dummodo tamen pœna ſit corporalis, ſecus ſi eſſet pecuniaria, quia ſpectatet electio ad reum, Iul. Clar. *d. q. 85. n. 9. verſ. in vlt. e dic.* Menoch. *d. q. 84. n. 9.* Si verò ex verbis Statuti, vel legis colligeretur, quòd verba ſint directa ad judicem, vt quia dicat ſecundùm qualitatem perſonarum, vel inſpecta qualitate, vel ſimilibus, tunc electio eſt judicis, Clar. *d. q. 75. n. 9. in fine.* Idemque erit ſi in vna parte alternatiuè eſſet impoſita pœna mortis, quia reus illam eligere non poteſt Menoch. *d. q. 84. n. 7.* Baiard. *q. 85. n. 9.* Caualc. *de Brach. reg. p. 4. n. 114.* vbi tamen ſubdit *in fine*, quòd fallit in judice habente brachium Regium, ex traditis per Canon. *in cap. inter cætera, de reſcript.* Ac etiam ex ordine ſcripturæ colligitur ſi Legiſlator voluerit pœnam primo loco relatam eſſe indicendam, quamquam alternatiuè loquatur, Menoch. *d. q. 84. n. 8.*

5 Et in dubio deducat Aduocatos, quòd in pœnis alternatiuis judex debet imponere mitiorem pœnam, *l. ſemper in obſcuris*, vbi Dec. *n. 12. de reg. iur.* Dyn. *in c. in obſcuris de reg. iur. in 6.* Put. *de Syndic. in verb. pœna, c. 4. n. 9.* Menoch poſt alios quos allegat *q. 84. num. 1. lib. 1.* Baiard. *q. 84. n. 7.* Caualc. *de Brach. reg. p. 4. n. 14.* vbi ſubdit, quod in delictis occultis, & nocturnis pœnæ grauiores ſint imponendæ, Scacc. *lib. 1. de ind. c. 32. nu. 87.* quòd tamen eſt traditum per modum conſilij, non autem neceſſitatis, & ſi ipſi judici videbitur, latè Menoch. *d. q. 84. n. 2. & ſeqq.* & ibi alios allegat, & reddit bonas rationes, vel niſi circumſtantiæ, & qualitates aliter ſuaderent, quia tunc deberet imponi major pœna, Menoch. *d. q. 84. nu. 3. & q. 94. n. 2. verſ. verum inquit*, & latè Caualc *de Brach. reg. dict. 4. parte, nu. 116. in fin.* vbi ſubdit & è contra, ex qualitatibus & circumſtantiis poterit imponere majorem pœnam.

In judice autem habente brachium regium, ceſſat regula ſuprà allegata, vt mitior pœna in arbitrariis imponenda ſit, & de pœna pecuniaria intelligenda ſit, quia poterit ipſe arbitrari etiam pœnam mortis, ſi delicti qualitas expoſtulat. Item poterit punire pœna corporali loco pœnæ pecuniariæ, & corporali, & pecuniaria ſimul, ac etiam reo morem gerere: imponendo minorem pœnam: vt latè de his omnibus tradit Caualcan. *d. par. 4. num. 116. de Brach. reg.* Quod eſt valde notandum hìc in Curia pro Gubernatore Vrbis qui vigore facultatum in crimin. habet brachium regium.

6 Et vna pœna electa à judice, vel à reo, non erit ampliùs pœnitentiæ locus, Socc. *in cap. ſicut Iudæi, nu. 54.* de Iudæis, Baiard. *q. 85. n. 8.* Caualc. *d. p. 4. n. 116. in princ.* vbi ſubdit, quòd judex ſupremus poterit reo morem gerere, & recedere à prima electione pœnæ majoris, & redire ad pœnam minorem.

7 Si verò ſtatutum diſponat, quòd vulnerans puniatur in centum aureis, quæ ſi non ſoluerit intra decem dies, amputetur ei manus dextera, ſi reus non ſoluerit in dicto termino, adhuc judex poterit, omiſſa pœna corporali, facere executionem pro dictis ſcutis centum in bonis ipſius rei, Iul Clar. *dict. quæſt. 85. num. 7.* Quod dictum limitatur, & declaratur ibi à Baiardo *num. 10. & in plu. ſeq.* multis modis, ad quem lectorem remitto.

CAPVT XIII.

Pœna quæ ſit imponenda, quando diſponitur pro aliquo delicto, vt imponatur certa pœna, vel alia arbitrio iudicis.

SVMMARIVM.

1. *Pœna pecuniaria inflicta à lege, vel Statuto, & vltra arbitrio iudicis, an iudex poſſit arbitrari maiorem pœnam pecuniariam, vel corporalem.*
2. *Et quid ſi dicat Statutum, vel lex*, plus, & minus arbitrio iudicis.
3. *Et quid ſi dicat*, aliis pœnis, *quid importet illa dictio*, aliis, *circa pœnæ impoſitionem.*
4. *Dictio*, alia, *importat ſimilitudinem.*

1 SVper hac quæſtione inuigilet Aduocatus, quòd ſi per Statutum imponatur pœna pro aliquo delicto pecuniaria, puta in centum, & vltrà arbitrio judicis, non poterit judex arbitrari, niſi pœnam majorem pecuniariam, & non corporalem, vel exilij, vel aliam ſimilem, Bald. *in l. 2. nu. 9. verſ. conſidera etiam, C. de probat.* vbi firmat, quòd in pœnis eſt reperire poſitiuum, comparatiuum, & ſuperlatiuum, & ob id, ſi Statutum diſponat, quòd in inſultu cum armis ſine ſanguine, imponatur major arbitrio judicis, & cum cicatrice, maxima, non poterit imponere, niſi pœnam pecuniariam, quia comparatiuum non poteſt excludere qualitatem poſitiui, nec ſuperlatiuum qualitatem vtriuſque. Et Iaſon. *in leg. ſtipulationem num. 3. verſ. Idem adde, ff. de verb. oblig.* etiam dicit, quod comparatiuum, non

ſolùm

ſolùm debet participate de poſitiuo. ſed etiam de eodem genere, ſ& non inducere quid diuerſum, Mod. Rom. *q. 17. n. 50. verſ. limun quartò.* Petr. Cabal. *caſu 246. n. 2. & 3.* vbi alios allegat, & *ſub n. 6.* ita in facti contingentia obſeruaſſe teſtatur, Caualc. de Brach. *reg. q. 4. n. 94. & ſeq.*

2 Imò, ſi diceret ſtatutum, *quod plus, & minus poſſit pœnam arbitrari* debet intelligi, vt ſit eadem ſpecies pluris, aliter non eſſet plus, imò omninò diuerſum, & ſic, ſi pœna eſſet pecuniaria, non tranſibit ad corporalem, quia hoc non ſe haberet per modum pluris, ſed per modum diuerſitatis, Ang. de Peruſ. *in l. ſi fugitiui, n. 5. C. de ſer. fugit.* & ibi Cæpol. *n. 40. verſ. Idem dicit,* Mod Rom. *q. 17. n. 52.* vbi ſubdit, quod iudex iſto caſu non poteſt pœnam abſolutè alterare, prout ſibi placet, ſed arbitrio boni viri, & in modico, quia verba illa, *plus, & minus,* hoc importare videntur, & intelligitur etiam de modico in quantitate, & non in alio genere, & ſic non poterit imponi alia pœna corporalis Iaſon *in d. l. ſtipulationem, ſub n. 3.* latè Petr. Cabal. *d. caſu 249. n. 3. & ſeq.* Caualc. de Brach. *reg. p. 4. n. 64.*

Nec in hoc mihi placet, quod voluit Cæpol. *in d. l. ſi fugitiui, n. 42. & ſeq.* quod iudex non debet iſto caſu excedere vltra pœnam ſtatutam à Conſtitutione per illam dictionem, *plus*, vt, ſi pœna fuit centum, illud *plus* referatur ad tantumdem, nempè ad alia centum: ſed credo verius eſſe, vt illud *plus*, reducatur arbitrio boni viri ad aliquam paruam ſummam, vltra illam centum, vt dicit Mod. Rom. *vbi ſuprà*, vel ſaltem illud *plus* intelligatur ad medietatem pœnæ determinatæ in ſtatuto, & ſic ad ſcuta centum, & quinquaginta, vt firmat Caualc. *d. p. 4. n. 65.* ſed arbitrium poſitum in ſuperlatiuo, nempe quod poſſit condemnare in maximam pœnam, intelligi poteſt de omni bonorum ademptione, vt poſt Bald. & alios quos allegat, firmat Petr. Caball. *d. caſu 249. num. 2. verſic. & ſubdit Bald.*

3 Ac etiam multo magis iudex non poteſt variare ſpeciem pœnæ, quando vtitur ſtatutum illis verbis:
4 *& aliis pœnis* † quia illa dictio (aliis) eſt repertiua ſimilium, Fel. *in cap. ſedes, n. 6. extra de reſcript.* Marant. *diſp. 3. n. 3. verſ. pro parte verò, & n. 14.* Mod. Rom. *q. 17. n. 51.* & de communi teſtatur Petr. Cabal. *d. caſ. 249. n. 3.* Et ob id, ſi ſtatutum puniat delinquentem in amputationem pedis, vel alia pœna, eſt intelligendum de ſimili, nec intelligi poteſt de pœna pecuniaria, nec de pœna amputationis capitis, Bald. *in l. conuenticulam, n. 4. C. de Epiſc. & Cleric.* & ſequitur Cabal. *d. rep. l. ſi fugitiui, n. 41.* Mod. Rom. *q. 18. num. 25.* & poſt alios, quos allegat, Petr. Cabal. *d. caſu 249. n. 3.* Caualc. *d. p. 4. n. 66.* vbi ſubdit, procedere etiam in iudice habente brachium regium.

CAPVT XIV.

Reus ex quibus probationibus, & qua pœna ſit puniendus.

SVMMARIVM.

1 *Probatio in criminalibus debet eſſe luce meridiana clarior. & hoc eſt verum in omnibus pœnis legalibus, & conuentionalibus, etiamſi procedatur ex officio, & pœna pecuniaria, & etiam, non ſolùm quoad perſonas teſtium, ſed etiam quoad dicta illorum.*

2 *Teſtium depoſitiones debent eſſe idoneæ, & concludentes per neceſſe, & non per poſſibile, ac inferre ſaltem præſumptiuè ad delictum.*

3 *Teſtes debent deponere per vnum ex quinque ſenſibus corporis.*

4 *Teſtes debent ſe examini ſubſcribere, vel ſignum crucis facere, ſi neſciunt ſcribere.*

5 *Teſtes duo ſaltem requiruntur in criminalibus ad probandum delictum, & debent eſſe omni exceptione maiores, & quid ſi non fuerint tales, quam probationem faciant, & quid ſi iſti duo teſtes depoſuerint cum tortura.*

6 *Teſtis vnus non ſufficit ad condemnandum, etiamſi eſſet omni exceptione maior, & quacumque magna dignitate præfulgeret.*

7 *Papa, & Imperator non poſſunt ſtatuere, vt vnicus teſtis plenè probet, & maximè ſi eſſet pars aduerſa iſte teſtis.*

8 *Teſtis vnus deponens ſuper re, quæ veriſimiliter ab aliis ſciri poteſt, & alij eam neſciant, eſt ſuſpectus de falſo.*

9 *Teſti vni fide digno, cum iuramento damnum paſſi, non eſt credendum quoad pœnam corporalem.*

10 *Teſtis vnus ſufficit ad excuſandum aliquem à pœna talionis.*

11 *Teſtis vnus inductus à Fiſco, vel accuſatore, plenè probat contra ipſum Fiſcum: etiamſi non eſſet omni exceptione maior, & deponeret de indicio ſuo, & eſſet vnus ex principalibus delinquentibus: declara tamen, vt hic per Authorem.*

12 *Teſtis corroboratus aliis adminiculis, & præſumptionibus, quam probationem faciat.*

13 *Condemnatio ex præſumptione iuris, quando ſequi poſſit.*

14 *Pœna infligenda ex præſumptionibus, an poſſit eſſe corporalis, vel pecuniaria, Declara latè vt hic per Authorem.*

15 *Cautela ad effugiendam pœnam quamcumque ex indiciis indubitatis, & quid proponere debeat Aduocatus, ad dictam pœnam euitandam.*

QVoniam in quolibet delicto agitur de condemnatione, & pœna infligenda: ob id eſt videre, quæ probationes requirantur ad illam irrogandam. Et Aduocatus habet regulam pro ſe, vt in crimine, vbi agitur de maiori periculo, probationes requirantur luce meridiana clariores, *l. ſciant cuncti, C. de probat.* vbi Doct. cõmuniter, quæ eſt canonizata *in cap. ſciant cuncti, 2. q. vlt.* Boſſ. *tit. de conuict. n. 9* Iul. Clar. *q. 66. n. 3.* Burſat. *conſ. 445. n. 10. vol. 4.* Maſcard. *de probat. concl. 460. n. 2. concl. 497. n. 1.* Menoch *de arbitr. caſu 279. in princ. lib. 2.* Bertaz. *conſ. 251 n. 2.* Sim. de Præt. *conſ. 118. n. 8. & ſub n. 14.* dicit, procedere in omnibus pœnis legalibus, ſiue conuentionalibus, & ſiue procedatur ex officio, ſiue per accuſationem, Maſcard. *de concl. 497. n. 1.* vbi alios allegat. Quæ opinio procedit in quacumque pœna corporali infligenda. Crot. *de teſtibus, p. 3. n. 108. in fin.* Boſſ. *tit. de conuict. n. 9. verſ. & non ſolùm, & n. 10. verſ. ex his procedit.* Et quamvis Bologn. *in addit. ad Ann. conſ. 49.* dicit, quod non procedat vbi agitur de pœna pecuniaria, & ita ſeruari de conſuetudine, vt ſequitur Sim. de Præt. *conſil. 190. n. 11.* Baiard. *q. 66. n. 12.* vbi etiam alios allegat: tamen Petr. de Surd. *conſ. 132. n. 77. vol. 1.* dicit, quod diſpoſitio, *d. l. ſciant cuncti*, procedit etiam vbi agitur de pœna pecuniaria, & *in conſ. 328. n. 8. vol. 1.* dicit procedere, ſi de crimine ciuiliter agatur, & Boſſ. *tit. de conuict. n. 10.* extendit ad cauſam ciuilem arduam, vel vbicumque agitur de pœna, vt poſt alios, quos allegat, etiam firmat Dec. *conſ. 48. n. 4. verſ. & prædicta procedunt, vol. 3.* Imò etiamſi ageretur de pœna parti applicanda, Boſſ. *d. tit. de conuict. n. 10.* & ſiue agatur de pœna legali, ſiue de pœna conuentionali, vt ſuprà dixi, & tenent etiam Nat. *conſ. 174. n. 24.* Rimin. iun. *conſ. 299. n. 17. vol. 3.*

2 Quæ concluſio procedit, non ſolùm quoad perſonas ipſorum teſtium, vt debeant eſſe idoneæ, provt expreſsè loquitur d. l. ſciant cuncti, Iul. Clar. q. 66. n. 3. latiſſimè de qualitatibus teſtium ſcribit Caualc. in pract. de teſtibus, p. 1. per totam, & Farin. in tract. de oppoſit. contra perſonas teſtium, ſed etiam quod dicta teſtium, vt ſint idonea, & canteut, vt teſtes facto interfuiſſe dicant, Boſſ. tit. de conuict. n. 11. Felin conſ. 2. n. 9. vbi dicit: quia in eis ſtat totum pondus, & debent eſſe certa, & ſpecialia, & non generalia, & ſi ſonarent, quod Titius, ſit fur, latro, homicida, vel ſimilis; ſi non ſpecificant ſpeciem criminis, & eius ſeriem, non probant, Boſſ. tit. de inquiſ. n. 30. & 75. vbi refert liberaſſe quendam Notarium crimine falſi, ex iſta defenſione oppoſita ex generalitate depoſitionis, Curt. de teſtibus, concl. 51. num. 100. Bertaz. conſil. 283. n. 21. vol. 2. Caputaq. deciſ. 275. num. 6. p. 3. Ac etiam debent neceſſariò concludere, per neceſſe, & non per poſſibile, Boſſ. tit. de oppoſit. contra teſt. n. 45. Marſil. in rubr. de probat. n. 350. & ſeqq. Caputaq. d. deciſ. 275. num. 6. Bertaz. conſ. 3. num. 16. conſ. 283. num. 6. & ſeqq. Dec. reſponſ. 93. num. 58. lib. 2. Socin. ſen. conſ. 8. num. 7. & ſeq. vol. 1. Petr. de Surd. conſil. 3.8. num. 8. vol. 1. & hoc magis procedit in delicto quod infamiam irrogat, Soc. ſen. d. conſ. 8. ſub num. 4. vbi loquitur in furto, Hondcd. conſ. 96. n. 37. vol. 2. Crauet. conſ. 262. in princ. Hieron. Giach. ad Clar. q. 2. in lit. D, n. 3. & hoc adeo eſt verum, vt liberum arbitrium datum iudici ſupremo adhibendi fidem teſtibus, procedat quoad perſonas, & non quoad dicta teſtium, Caualc. de Brach. reg. p. 3. n. 77. vbi ſubdit, quod nec magna caterua teſtium poteſt ſanare defectus qui inſunt in dicto teſtium nec tollere, minúſque supplere, & idem voluit in pract. de teſtibus, p. 5. n. 45.

Et cùm omnes probationes ſint iudicis arbitrariæ, Doct. adducti per Menuch. caſu 90. n. 2. & 3. Ideo poteſt iuſtus iudex ex cauſa non credere teſtibus etiam plenè probantibus, Vulpel. reſponſ. 118. n. 26. verſ. Nec repugnat, Menoch d. caſu 90. n. 5. & ex duabus contrariis probationibus, liberum habet arbitrium eligendi quam velit, Menoch. d. caſu 90. n. 4. & ob id conſideratis atteſtationibus teſtium, & ſumptis hinc inde coniecturis poterit fidem adhibere, & non adhibere, provt ei videbitur, Menoch. d. caſu 90. in princ. per text. in l. 3. verſ. tu magis ſcire potes, ff. de teſtibus, latè Petr. Cabal. conſ. 231. n. ... & ſeq. cent. 3.

Nec non debent teſtes deponere circa ea, quæ neceſſario inferunt in delictum concludenter, vel ſaltem præſumptiuè: vt alia non poſſit haberi, neque excogitari præſumptio, quæ excludat delictum, alias enim non ſufficeret eorum depoſitio ad condemnandum, Bertaz. conſ. 283. n. 20. Rimin. iun. conſ. 470. n. 9. conſil. 684. num. 24. Maſcard. de probat. concl. 36. num 64. Simon. de Præt. conſ. 178. n. 4. & ſeq. Mazol. conſil. 47. num. 66.

3 Ac reddere debent congruam rationem per vnum ſenſum corporis, Ant. Gom. tit. de delict. c. 12. num. 9. Burſat. conſ. 216. n. 40. vol. 2. vbi de communi, Maſcard. de probat. concl. 560. n. 5. vbi alios allegat. Ac deponere de certa ſcientia, & non de credulitate, Anton. Gom. d. c. 12. n. 10. Et debent eſſe conteſtes de loco, & tempore, Gom. d. c. 12. n. 10. De quo alias latè dixi. Ac etiam deponere cum iuramento, cap. nuper, de teſtibus, Rimin. iun. conſ. 554. n. 38. De quo etiam dixi latè ſuo loco.

4 Et aliqui volunt, quod teſtes debeant ſe ſubſcribere, vel ſaltem ſignum crucis in calce examinis apponere, ſi ſcribere neſciant, cap. poſt ceſſionem, vbi Abbas num. 5. de probat. Caſſan. conſil. 44. num. 20. deciſione Aueniou. 33. num. 17. vbi tamen ſubdit, hoc iure cautum non reperiri: & ideò, ſi fuerit omiſſa talis ſubſcriptio, non vitiaretur depoſitio.

5 Et debent eſſe ſaltem duo teſtes, l. vbi numerus, de teſt. l. Teopompus, de dot. prælleg. l. in omni negotio. de teſtibus, Marſil. ſing. 47. Ant. Gom. tit. de delict. c. 12. n. 9. vbi de communi, Rol. conſil. 73. n. 1. vol. 3. Maſcard. de probat. concl. 467. n. 7. Rimin. iun. conſil. 344. num. 48. vol. 3. Petr de Surd. conſil. 328. n. 21. vol. 1. & Dec. reſp. 48. n. 38. & reſp. 59. n. 1. vol. 3. vbi dicit, quòd multo fortius ſufficerent, ſi eſſent plures, Farin. q. 63. n. 232. & ſeqq. Caualc. in pract. de teſtibus, p. 2. n. 1. & ſeqq. vbi firmat, quod modo minor, modo maior num. teſtium requiritur ſecundùm qualitatem negotij ſed quod regula ſit, vt ore duorum, vel trium teſtium ſit legitima probatio. & ibi recenſet caſus in quibus requirantur vltra duos teſtes, ſed regula eſt, quod per duos, vel tres teſtes quilibet Clericus damnari poſſit, etiamſi eſſet Summus Pontifex, & Imperator, Clar. q. 66. verſ. pen. & verſ. fin. Bero. in cap. ut ſi Clerici, n. 8. de iud. Suarez recept. ſent. in verbo, teſtes duo, n. 225. ſed quia eſt magna quæſtio: ideo illam pro nunc relinquam, ſed me iuuat dicere, eſſe etiam ſuperfluam, cùm nullus Pontifex fuerit hæreticus, nec nullus Imperator Vgonortus, vt tradit Caualc. d. p. 2. n. 44. ex relatione cuiuſdam Epiſcopi Aquenſis.

Qui duo teſtes debent eſſe omni exceptione maiores, fide digni, ac probatæ fidei; vt contra eos, & eorum dicta, nihil opponi poſſit, Ant. Gom. d. c. 21. n. 11. in fine, vbi de communi, Paul. Merend. conſ. 86. n. 23. tom. 2. Aſin caſu 109. n. 12. eod. tom. Maſcard. de probat. concl. 997. num. 9. & concl. 460. n. 6. Burſat. conſ. 216. n. 39. vol. 2. vbi de communi, Rimin. iun. conſil. 704. n. 4. & 16. vol. 6. Bertaz. conſ. 251. n. 3. Farin. conſil. 61. n. 17. conſil. 78. num. 15. Simon. de Præt. conſil. 88. n. 13. Petr. de Surd. conſ. 111. n. 42. vol. 1. conſil. 328. n. 2. vol. 3. Caualc. in pract. de teſtibus, p. 3. n. 94. docet generaliter, quod teſtis maſculus, liber, ſanus mente non vilis, & annorum vigintiquinque, non delinquens, ſed vir probus, & Chriſtianus, & non habens intereſſe in cauſa, dicatur teſtis omni exceptione maior ſed ſubdit. Quis eſt hic, & laudabimus eum; & paria ſunt dicere, teſtem eſſe idoneum, vel legitimum, & omni exceptione maiorem, exceptis quibuſdam caſibus, Villag. in pract. crim. lib. 8. tit. de teſtibus, c. 4. concl. 1.

Si verò non fuiſſent omni exceptione maiores, quam probationem facerent, vide Baiard. q. 22. n. 10. & ſeqq. & q. 69. n. 13. dicit, quod, ſi ambo iſti duo teſtes fuiſſent torti, non ſufficerent ad condemnandum eum, contra quem depoſuerunt, & ob id etiam duæ ſemiplenæ probationes in crimine non ſufficiunt ad condemnandum, Iul. Clar. q. 63. verſ. pen. Caualc. de teſtibus, p. 3. n. 99.

6 Vnus autem teſtis, ſine altercatione non ſufficeret ad condemnandum, quia probatio, ex eo reſultans, non dicitur vera probatio, Bald. in l. fin. C. de probat. Marſil. ſing. 433. & ſing. 112. dicit eſſe peſſimi exempli, dicto vnius teſtis, & credere, & omni lege, tam diuina, quam humana, deteſtatur, vt vnius teſtimonio credatur, cap. admonere, 33. q. 2. Ant. Gabr. concluſ. 1. de teſt. Magon. dec. Lucenſ. 57. n. 6. & 7. & dec. 75. n. 4. Iodoc. in pract. crimin. c. 10. num. 15. Rimin. iun. conſil 344. n. 47. & ſeq. conſ. 488. n. 1. & ſeq. Petr. de Surd. conſ. 328. n. 19. vol. 1. Odd. conſ. 13. n. 2.

Etiamſi eſſet omni exceptione maior, & quamvis dignitate præfulgeret, cap. teſtes, §. vnius, q. 3. Marſil. in pract. §. diligenter, num. 531. Rim. iun. d. conſ. 444. n. 47 conſil. 554. n. 30. 32. conſ. 571. n. 25. Iul. Clar. q. 33. n. 19. qui loquitur in Papa, & Imperatore, ibi Baiard. n. 42. & ſeq. Dec. reſp. 93. n. 23. vol. 2. loquitur in Epiſcopo, & Cardinale.

7 Imò nec Papa, vel Imperator poteſt ſtatuere, vt vnus teſtis plenè probet, poſt alios Decian. d. reſp. 93. n. 27.

n.27. Baiard. q.53. n.44. in fine. Nec minus poteſt induci per ſtatutum Ang. de maleſ. in verbo, & fama publica, n.47. & ſeq. Rom. ſing. 715. An Papa. Bald. & Plot. conſ.5. per tot. in n.2. crim. Bertaz. conſ.261. n.46 Dec. d. reſp.93. n.16. vol.2. Eoque magis, ſi iſte teſtis ſolus eſſet pars aduerſa: cùm nec Papa, nec Imperator poſſit inducere, vt ei credatur in præiudicium alterius, latè Petr. Cabal. caſu 200. n.115.

8 Imò ſi eſſet materia, quæ poſſet veriſimiliter probari per alios teſtes, & vnus tantùm de crimine deponeret, redderetur ſuſpectus de falſo, Nat. conſ.666. n.12. Rim iun. conſ.489. n.5. vol.5. Et eo minùs probaret, ſi non eſſet iuratus. Dec. d. reſp.92. n.29. Et etiamſi ageretur de pia cauſa, Dec. conſ.159. n.6. vol.1. Rimin. iun conſ.554. n.33. conſ.521. n.27. vel ſola facti veritate inſpecta, Rimin. iun. d. conſ.554. num.34. conſ.751. n.28. imò nec etiam de conſenſu partium poteſt ſtari vnico teſti, vt plene probet Rimin. iun. d. conſ.554. n.35. vbi concordantes allegat. Nec minùs in cauſa hæreſis ad plenam probationem, Burſat. conſ.369. per tot. vol.4. Petr. de Surd. conſ.327. n.21. vol.1.

9 Et ſi vigore Statuti ſtandum eſſet iuramento damnum paſſi, cum vno teſte fide digno, iudex non poterit vigore dicti ſtatuti pœnam corporalem imponere delinquenti, Boſſ. tit. de carcer. num.30. circa fin. Et etiamſi dictaret ſtatutum, vt ſtandum eſſet indiciis ad plenam probationem. Et indicium reſultans ex vnico teſte de viſu omni exceptione maiori, non ſufficeret, Marſil. ſing. 269. & in pract. §. diligenter, num.4. Baiard. q.21. n.18.

10 Si verò ageretur ad pœnam talionis euitandam, vnicus teſtis plenè probaret exculpationem rei, Marſil. ſing.47. Ioan. de Arn. Probl.59. Plut. conſ.39. n.14. Scac. de iud. lib.1. c.51. n.16. verſ. qua concluſio. Et ego alias liberare feci quendam Equitem, qui dederat memoriale Sanctiſſimo contra quendam Gubernatorem Aſſiſi de pluribus exceſſibus, cum obligatione de iuſtificando dictos exceſſus, quos ſolùm probauit per vnum teſtem; latè Honded. conſ.96. n.30. & ſeqq. lib.1. Sed an excuſet à condemnatione expenſarum, vide latè Thom. Triuiſ. deciſ.52. per tot. n.11. lib.1. & deciſ.45. per tot. lib.2. & dixi in def. circa accuſationem, cap. fin.

11 Ac etiam, ſi vnus teſtis produceretur à Fiſco, vel accuſatore, plenè probaret contra eas in fauorem rei inquiſiti, Ant. Gabr. concl.1. num.14. de teſtibus, vbi de communi Burſat. conſ.20. n.23. lib.1. conſ.156. n.46. lib.2. vbi de communi, conſ.311. n.21. lib.3. Tob. Non. conſ.96. n.10. Hendrd. conſ.102. n.13. conſ.99. n.16. & ſeqq. vbi de communi, Rimin iun. conſ.571. num.14. Magon. deciſ. Lucenſ.56 n.9. & ſeq. vbi de communi, Eug. conſ.63. n.27. Sim. de Præt. conſ.15. n.65. Surd. conſil.50. n.10. vol.1. Hect. Æmil. in tract. de teſtibus. p.1. n.1. fol.40. etiamſi fuiſſet examinatus ex officio Curiæ, Farin. conſ.78. n.28. & 35.

Imò probat planè contra fiſcum, etiamſi talis non eſſet fide dignus, Menoch. de præſumpt. lib.2. præſ.51. n.18. Et maximè ſi fuiſſet tortus, magis probat contra Fiſcum, Farin. conſ.37. n.4. in fin. Et ſi deponeret de iudicio ſuo, Sim. de Præt. conſ.15 n.64. vel de auditu, Tob. Non. conſ.99. n.19. & 26. Burſat. conſ.141. n.23. vel de iudicio ſuo, Bertaz. conſ.71. n.15. conſ.358. n.15. Tob. Non. d. conſ.99. num.19. Honded. conſ.102. num.13. vol.1.

Imò; ſi ipſi teſtes eſſent principales delinquentes; & deponerent contra fiſcum plenè probarent in fauorem alterius delinquentis, Sim. de Præt. conſ.178. n.10. verſ. clarius, & n.11. vbi ſubdit, quia Fiſcus non poteſt prouidere dictum teſtis pro eo examinari, Farin. q.43. n.10. & ſeq. Caualc. de teſtibus, p.3. n.70.

Quod tamen aliqui videntur reſtringere, quando eſſet à Fiſco, vel accuſatore productus vnus teſtis tantùm, & tunc plenè probet contra Fiſcum, ſecus ſi eſſent plures teſtes producti, quia tunc ſtaretur maiori numero, Bart. in l.1. ff. de vent. inſpic. qui dicit; quod eſt quæſtio pulchra, & quotidiana, Grammat. vot.1. num.

Ac etiam probatur per vnum teſtem defenſio, de quo latè dixi ſuprà in priuil. defenſionis.

12 Si verò cum teſte vnico concurrerent aliæ præſumptiones, tunc ſequi poſſet condemnatio, Cranet. conſ.36. n.6. Dec. reſp.63. n.8. vol.2. Et ſi eſſet materia, quæ non poſſet probari, niſi per eum teſtem, Doct. adducti per Bertaz. conſ.106. n.9. Et, ſi vis alias ampliationes, & limitationes, vide Ant. Gabr. de teſtibus, concl.1. & Lancel. Corrad. in ſua pract. cap. Dicta teſtium, n.5. vbi ponit 35. caſus, in quibus vnico teſti plenè creditur, Farin. q.62. num.237. latè Caualc. in practic. de teſtibus, part.3. num.39. 64. 135. & 177. & part.2.

13 Ex præſumptionibus autem, & ex indiciis an poſſit ſequi condemnatio, oporteret hîc ponere illam quæſtionem quando, & in quibus caſibus plures præſumptiones iungi, ac cumulari poſſent, & etiam exempla hîc recenſere, quæ quidem ſunt multa, quæ omnia habeo recollecta longa ſerie, ſed pro nunc illa omitto, & pro concluſione procedendo dico, quod ſi agatur de præſumptione iuris, ſuper qua lex non ſolùm præſumit, ſed etiam diſponit, tunc eſt concluſio, vt ſequi poſſit condemnatio in pœnam ordinariam delicti, l. cum qui, ff. de adult. Marſil. in rubr. C. de probat. n.252. & 255. & in l. repeti, n.29. ff. de quæſt. Ant. Gom. tit. de delict. c.12. n.25. verſ. quod tamen, vbi de communi, Farin. q.86. n.51. Iul. Clar. q.20. verſ. fin. vbi de communi, Ioſeph. Ludou. concluſ.45. in 4. ampl. Vulpel. reſp.156. n.35. Maſcard. de probat. concl.199. n.4. concl.1221. num.41. & ſeq. vbi alios allegat, & teſtatur de communi, & n.51. & ſeq. vbi Doct. ponunt plura exempla, & ob id Petrus Cabal. caſu 288. n.2. dicit, quod ad hoc, vt quis poſſit condemnari; alterum de tribus requiritur, vel quod ſit ſponte confeſſus, vel quod ſit teſtibus neceſſariò, vel præſumptione iuris, vel probationibus concludentibus conuictus, vel quod ſit conuictus indiciis violentis, & indubitatis.

Sed in præſumptione iuris, vel de iure, vel (vt aliqui dicunt) à iure approbata, licet Menoch. de præſumpt. lib.1. q.92. n.1. & ſeq. & in q.97. n.1. & ſeq. voluerit poſſe ſequi condemnationem in pœnam corporalem, & ordinariam, tamen alij tenent contrarium, vt per Burſat. conſ.346 n.19. 20. 32. in fin. lib.4. & latè bene declarat Maſcard. d. concl.1221. n.51. & ſeqq. & n.59. & ſeqq. Idemque erit in præſumptionibus iudicis, vel hominis, ſi fuerint efficaciſſimæ, ac violentiſſimæ, Boſſ. tit. de conuict. n.37. verſ. niſi tamen. vide Maſcard. de probat. concl.1221. n.47. & ſeq. cùm regulariter præſumptiones hominis non ſufficiant ad condemnandum, Ant. Gom. c.12. n.25. verſ. quod fama, Natt. conſ.633. n.4. Dec. in cap. Tertio loco, num.14. de probat. Rimin. iun. conſ.571. n.40. Burſat. conſ. num.16. vol.4. Bertaz. conſ.251. num.59. & conſ.98. num.15: & ita fuit reſolutum in vna Hiſpal. prætenſæ ſimoniæ coram Illuſtriſſimo D. Blanchetto, ad fauorem Varellæ, vbi etiam declaratur, quæ ſint præſumptionibus hominis.

14 Ex indiciis autem indubitatis videntur Doct. concludere, poſſe deueniri, non ad pœnam ordinariam, ſed ad aliam extraordinariam, Scac. de Iud. lib.1. c.97. n.1. verſ. ſed prædictum conſequens, Boſſ. tit. de conuict. n.34. vbi de communi, Aug. ad Ang. de maleſic. in verb. & fama publica, n.27. & ſeq. vbi de communi, Ant. Gom. tit. de delict. c.3. ſub n.45. Iul. Clar. q.20. verſ. ſcias tamen, Menoch. de arbitr. caſu 279. Cæpoll. conſ. crim.6. num.11. Magon. deciſ. Lucenſ. 39.

*n.*10.Bertax. *conſ.*251. *n.*90. *vol.*2. Maſcard. *de probat. concl.* 1223.*n.*30. *& ſeqq.* Petr. de Surd. *conſ.*132. *n.*94. *in.* vbi alios adducit, & teſtatur de communi, *vol.*2. latè Farin. *conſ.* 82. *n.*1. vbi Add. *in lit. A*, *&* *q.*86. *n.*110. *& ſeq.* vbi alios cumulauit, & *ſub* 112. poſtquam retulit alios contrarium tenentes, teſtatur pro hac parte de magis communi, & non eſſe ab ea recedendum in praxi, *& deciſ. Auenion.* 15. *in fin.* teſtatur, quod Rota declarauit, iniuſtè fuiſſe quendam condemnatum ad pœnam mortis, ex præſumptionibus. Et ſi Aduocatus velit habere plenam declarationem, quando condemnatio ſequi poſſit in pœnam ordinariam, vel extraordinariam, videat Petr. de Surd. *d. conſ.*132. *n.*56. *cum pluribus ſeq.* vbi ponit quinque concluſiones, & illas auctoritatibus exonerat, & eandem opinionem, & communiorem eſſe dicit, poſt alios, quos allegat Hieron. *Hiſpan. in tract. com. contra com. q.*337. vt ex præſumptionibus non poſſit irrogari pœna ordinaria, & de communi, & veriori opinione teſtatur etiam Vinc. de Franc. *deciſ.* 172. *n.*2. *p.*2. vbi etiam infinitos alios allegat.

15 Sed dubium eſt inter Doct. an dict. pœna poſſit eſſe corporalis, vel debeat eſſe pecuniaria, vel alia, quæ corpus non affligat, & aliqui tenent, quod debet eſſe pecuniaria, Grand. *de malef. tit. de præſumpt. & indic. indub. n.*2. *verſ. quidam nomine Titius*, vbi teſtatur ita vidiſſe Bononiæ ſeruari, Caſtr. *conſ.*299. *n.*3. *&* 4. *lib.*1. Alex. *conſ.*14. *n.*2. *lib.*3. Iul. Clar. *q.*10. *n.*6. vbi alios allegat, & teſtatur de communi, Menuch. *de arbitr. caſu* 479. Ant. Gom. *tit. de delict. c.* 12. *n.*24. Magon. *deciſ. Lucenſ.* 39. *n.*10. & quamplures alij relati per Farin. *q.*86. *n.*113. vbi concordantes cumulat, etiam teſtantes de communi, vbi admonet Aduocatum, quod licet Senatus Mediolani, & Conſilium Neapolitanum aliquando, tanquam ſuprema tribunalia, condemnauerint reos, ex præſumptionibus, in pœnam corporalem, talis obſeruantia non ſit trahenda ad iudices ordinarios, Petr. Cabal. *caſu* 288. *n.*6. Petr. de Surd. *conſil.*132. *n.* 14. *vol.*1. vbi alios allegat, *deciſ. Auenion.*93. *per totam*, vbi refert, quod in cauſa homicidij quidam fuerint condemnati in pœnam pecuniariam, & ad commorandum per quinque annos in Ciuitate Auenionis, & eandem diſtinctionem de ſupremis iudicibus, & aliis ordinariis, poſt alios, quos allegat, ſequitur Caualc. de Brach. *reg. p.*4. *n.*69. *& ſeq.*

Et erit vera iſta opinio, quando à ſtatuto eſſet inflicta pœna corporalis, quia ex præſumptionibus non poterit illa irrogari, ſed alia pecuniaria, Bertaz. *conſil.*251. *n.* 89. *verſ. quarto loco. vol.* 2. & in aliis etiam pœnis arbitrariis, Boſſ. *tit. de conuict. n.*42. *&* 45. Farin. *q.* 86. *n.*112. *in fin.* Quod eſt notandum, quia hîc in Curia aliter, & malè fuit ſeruatum per quendam iudicem, qui condemnauit vnum Cauponem in pœnam fuſtigationis, pro inductione, & productione falſorum teſtium, cum vigore ſtatuti Vrbis, *lib.*2. *c.*46. ſit impoſita pœna fuſtigationis, & ipſe iudex in dictam pœnam condemnauit ex præſumptionibus, & huiuſmodi condemnationem executioni demandauit, quæ ſententia, executione ſecuta, fuit declarata iniuſta, & contra dictam ſententiam, Farin. *conſ.*82. *n.*1. *& ſeq.* vbi Add. *in lit. B*, latè ſcripſit, prout ego etiam latè in voce, & in ſcriptis deduxi in fauorem eiuſdem hoſpitis.

Alij autem tenent, quod iſta pœna extraordinaria debeat eſſe corporalis, prout fuit originale dictum Innoc. *in cap. quia veriſimile, de præſumpt.* quem ſequuntur Doctores relati per Decian. *reſp. conſ.*115. *n.*9. vbi etiam de communi, *vol.*3. & priùs dixit, *reſp.*48. *n.*38. *eod. vol.*3. Clar. *q.*20. *num.*6. *in fin.* vbi teſtatur ita fuiſſe pluries ſeruatum, Boſſ. *tit. de commiſſ. n.*35. Marſil. *in pract. §. quoniam, n.*31. *verſ. ſed contrarium*, Burſat. *conſ.*430. *n.*4. *vol.*4. Rim. iun. *conſ.*571. *n.*42. *vol.*5. Surd. *conſ.*134. *n.*15. *vol.*1. & Petr. Cabal. *caſu* 288. *n.*15. *& ſeqq.* vbi dicit, quod ipſe vidit non ſolùm ſemel ſed infinitis vicibus ſeruari, reos, in pœnas corporales, minores tamen pœnis ordinariis, condemnari, & in cauſis homicidiorum, etiam ad triremes, non ſolùm per decennium, iuxta reſolutionem Senatus Mediolani, contra quendam Antonium Mariam Faitam, quam refert Clar. *in q.* 21. *ſub n.* 6. ſed etiam in perpetuum, quando indicia erant adeò vrgentia, & indubitata, vt nihil deeſſe videretur, quam ipſorum reorum confeſſio, & quod ita etiam ipſe obſeruauit, & Mod. Rom. *q.*86. *n.*114. refert plures deciſiones, ac reſolutiones factas in pœnam triremium ad tempus, ſed quod nunquam ſequi poſſit condemnatio in pœnam capitalem, & confiſcationem bonorum, Burſat. *conſ.*445. *n.*11. *vol.*4. *in conſ.*239. *num.*1. *vol.*3. vbi dicit, quod ita ſeruatur in pract. & Vinc. de Franc. *dec.*372. *in fin. p.*2. teſtatur, quod nunquam fuit ſeruata opinio, vt condemnatio ſequatur in pœnam pecuniariam in illis Tribunalibus Ciuitatis Neapolis.

Et maximè hoc affirmant Doctores procedere in delictis occultis, & ſecretis tractatibus, Gram. *dec.*42. *n.*14. *& ſeq. vot.*21. *n.*7. *&* 10. Petr. Cabal. *d. caſu* 288. *n.*15. vbi alios allegat, Farin. *d. q.*86. *n.*114. *circa fin.* Et etiam quoad pœnam fuſtigationis, *l.*3. *verſ. & quia plerique. ff. de offic. præfect. vig.* Clar. *q.*20. *verſ. ſcias tamen, in fin.* Boſſ. *in tit. de conuict. n.*37. *&* 49. Maſcard. *de probl. concl.* 1280. *n.*20. *& ſeq.* Menoch. *de præſumpt. lib.*1. *q.*97. *n.*17. Farin. *q.*86. *num.*115. Petr. de Surd. *conſ.*132. *n.*14. *vol.*1. Petr. Cabal. *d. caſu* 288. *n.*7. Quod admitti non debet quoad pœnam fuſtigationis, cùm hodie ſit maior pœna, reſpectu infamiæ, quàm ipſa condemnatio ad triremes, & ob id multi potiùs voluerint tranſmitti ad triremes, quàm fuſtigari, vt tradit Farin. *d. q.*86. *n.*116. vbi etiam reſpondet *ad d. l.*3. vt illa loquatur in caſu incendij, in quo lex præſumit, & ſuper præſumptione diſponit, vt irrogetur dicta pœna fuſtigationis, & ob id non ſit trahenda diſpoſitio illius legis ad alios caſus, & eandem declarationem latè ponit *in conſ.*82.

Tandem Aduocatus, & cauſæ defenſor deducat, quod opinio, vt non poſſit ſequi pœna corporalis ex præſumptionibus, de iure eſt verior, & magis communiter à doctoribus recepta, & quod alia opinio contraria recipiatur aliquando in tribunalibus ſupremis in praxi, ſed non à iudicibus ordinariis, & plenariam iuriſdictionem non habentibus, qui non debent recedere à prima opinione, etiam quòd delictum eſſet capitale, & atrociſſimum, niſi vellent imponere pœnam exilij, vel ictuum funis publicè, vt bene in hoc concludit Farin. *d. q.*86 *n.*118. *& ſeq.* quicquid nouiſſimè tradat Cabal. *in d. caſu* 288. *n.*15. Quia, aut eius opinio eſt intelligenda de maioribus indicibus, aut eſt nimis rigoroſa. & maximè circa condemnationem ad triremes in perpetuum, quia non inueni huc vſque aliquem, qui teſtetur de tali opinione, ſed bene totum contrarium & præcipuè Clar. *d. q.*20. *verſ. ſcias tamen*, loquitur de condemnatione triremium per decennium, Rimin. iun. *conſ.*84. *n.*17. *& ſeq. &* 26. *ſeq.* ad tempus. Et meliùs dixit idem Petr. Cabal. in quadam ſua informatione poſita poſt *d. caſu* 288. *n.* 79. *verſ. hoc tamen*, vbi poſt alios quos cumulauit, firmat debere condemnari in pœnam pecuniariam, vel in aliam corporalem minimam. Alij autem tradunt, quod ſi pro delicto principali eſſet impoſita pœna mortis, tunc ex præſumptionibus violentis, & indubitatis, poſſit irrogari pœna triremium. ſi verò pœna principalis eſſet triremiũ, tunc ex præſumptionibus poſſit imponi pœna fuſtigationis, ictuum funis, vel ſimilis, vel alia pœna extraordinaria, pecuniaria, vel exilij ad tempus, loco pœnæ ordinariæ corporalis, & ſic in aliam ſpeciẽ pœnæ puniatur, Clar. *q.*50. *verſ. ſcias tamen*, Oſaſc. *dec.*72. Caualc. de Brach. *reg. p.*4 *n.*191. vbi latè.

Aduocatus

Digitized by Google

Aduocatus verò ad effugiendam omnem pœnam ex dictis indiciis indubitatis, videat, ſi ſint dicta indicia in ſuo genere plenè, ac legitimè probata, alias non ſufficerent ad condemnandum, quicquid ſit quoad torquendum, quia quoad condemnandum, debent legitimè probari, vt de veriori & communiori opinione teſtatur Farin. *q.86 n.99.* & an ex duabus ſemiplenis probationibus poſſit ſequi pœna corporis afflictiua, eſt videndus Coccialup. *in l. admon. n.207. ff. de iuretur.* Menoch. *caſ. 492. & de præſumpt. lib. 1. præſ. 41.* Anton. Gabr. *lib. 1. tit. de probat. concl. 1. n. 33. & 26.* qui omnes videntur concludere in ſupremis magiſtratibus poſſe ſequi pœnam corporis afflictiuam, ſecus in aliis iudicibus ordinatiis, vt teſtatur Caualc. de Brach. *reg. p.4. n.69.* vbi ſubdit maximè procedere in ſemiplenis probationibus reſultantibus ex diuerſis proceſſibus diuerſo tempore factis; indicia ſine altercatione debent probari per duos teſtes conteſtes de loco, cauſa & tempore, vt dixi ſuprà ſuo loco. Et mihi nunquam placuit illa differentia, quæ ſit quoad probationem, inter indicia, & præſumptiones, vt indicium quodlibet probari debeat per duos teſtes, præſumptio autem ſufficiat probari per vnum teſtem, vt dicit Boſſ. *tit. de part. ſupp. ſ. n. 36. verſ. item aduertatur,* & refert Mod Rom. *d. q. 86. n. 97.* quia, vt ſuprà vidimus, *in defenſ. 31.* quodlibet indicium proximum, vel remotum, & quodlibet adminiculum, vt de eo conſideratio baberi poſſit, debet probari per duos teſtes, & ſic non poſſum conſiderare, quare præſumptio poſſit tantùm probari per vnum teſtem.

Ac etiam Aduocatus contra iſtas præſumptiones violentas, & indubitatas, deducat alias præſumptiones, per quas valeat elidere dictas præſumptiones fiſci, quia eſt regula ſatis trita, vt *vna præſumptio elidat aliam, & illa, quæ eſt fortior & maior confundat minorem,* Maſcard. *de probat. concl. 1:24. per tot.* vbi ponit, quæ ſit potentior, & veriſimilior, vbi data paritate præſumptionum, vna confundat aliam, Bero. *conſ. 19. n. 2. conſ. 119. n. 15. lib. 2* Burſat. *conſ. 89. n. 2. & conſ. 111. n. 19. lib. 1.* Dec. *reſp. 100. n. 48. lib. 2.* Imò quamvis præſumptio rei eſſet minor, tollit præſumptionem fiſci, quia ſatis eſt reo adumbrare intentionem fiſci, & accuſatoris, Fariu. *q. ... n. 76.* vbi alios allegat, & ego latè dixi ſuprà ſuo loco.

Nec non deducat, quod pro delicto, de quo agitur, non imponitur pœna capitalis, ſed alia corporalis, & ideo ex præſumptionibus quamvis violentis, non poſſit imponi alia pœna corporalis, quæ eſſet ordinaria illius delicti; ſed erit imponenda pœna pecuniaria; & quòd pœna pecuniaria non ex omnibus præſumptionibus, & indiciis poſſit imponi, ſed tantùm, quando indicia ſunt vrgentiſſima violentiſſima, & indubitata; ſecus ſi veriſimilia, probabilia & etiã proxima, quia tunc ſufficerent ad torquendum non autem ad condemnandum in pœnam pecuniariam, alias eſſet confundere terminos torturæ, & condemnationis.

Sed an ex præſumptionibus iudex poſſit reum condemnare ad reſtitutionem rerum ablatarum, & ad damna, & intereſſe, *in meo tract. de Pac. p. 1. q. 42. n. 21.* tenui, quod ſic, & quod olias ego bis pronunciaui, quicquid in contrarium tenuerit Petr. Cabal. *caſu 82. n. 14. & ſeq.*

Et tenent Add. ad Farin. *conſ. 78. in litera A,* ſed tamen vide ea, quæ dixi *in c. 11. in fin. defenſ. 1.* Sciat Aduocatus, quod condemnatio facta in duplum, triplum, vel quadruplum, continet ſimplex, gloſſ. *in l. ab eo,* & ibi Bart. *C. de naui, ſeu naul. lib. 11.* text. *in l. hoc edicto. ff. de publ. l. cum exceptione, §. ſed, & ſi quis, ff. eod.* Niſi duplum, triplum, vel quadruplum ſit meta, & principalis pœna, & ſeparata à ſimplo, vt ſi iudex mandet rem reſtitui, & vlteriùs in duplum, aut triplum, ſeu quadruplum condemnet, poſt alios declarat Caualc. de Brach. *reg. fragm. 115.* vbi in fine dicit, quod in dubio ſemper res, vel rei æſtimatio contineatur in duplo, triplo, vel quadruplo, & de iſta materia plenè tractat Iaſ. *in §. omnes autem, n. 10. & in §. in duplum, & §. ſeq. inſtit. de action.* & ibi Gom. *in §. vtique, & in §. ex maleficiis, ſub num. 14. & num. 51. eodem titul. de action.* & nouiſſimè latè Petr. Cabal. *caſu 129. 130. 131. cum ſeq.*

CAPVT XV.

Præſumptiones, & indicia indubitata, quæ ſint.

SVMMARIVM.

1 *Indicia, & præſumptiones indubitatæ quæ ſint, & hic ponuntur exempla.*

2 *Rixa habita inter duos, ſi vnus reperiatur deinde vulneratus, cenſetur vulneratus à corrixante.*

3 *Allocutione ſecreta ad aures famuli inimici capitalis facta, ſi homicidium per famulum fiat incontinenti, cenſetur commiſſum de mandato illius alloquentis.*

4 *Indicia plura indubitata quando conſtituant indicium vnum indubitatum.*

IN hac quæſtione Doctores firmant, quod illa dicantur indicia indubitata, ſeu præſumptiones, quæ taliter vrgent, vt animus ius dicentis non poſſit perſuaderi ad credendum contrarium, nec eius intellectus verti in oppoſitam conſcientiam, Marſil. *in rubr. C. de probat. n. 260.* Magon. *deciſ. Lucenſ. 39. n. 13. in fin.* Petr. Cabal. *caſu 288. n. 10.* vbi refert, & concludit, quod ſint plura negotia, quàm vocabula, Farin. *conſ. 70. n. 2.* vbi etiam alios allegat. 1

Sed pro clariori intelligentia iſtius quæſtionis non nulla ſpecialia recenſere volui, & præcipuè erit in duobus rixantibus, quorum alter, rixa finita, repertus eſt vulneratus, vt ab altero corrixante percuſſus dicatur, vt ſequi poſſit condemnatio, Marſil. *in rubr. de probat. n. 249.* Magon. *deciſ. Lucenſ. 39. n. 11.* cum aliis allegatis per Petr. Cabal. *caſu 288. n. 8.* Burſar. *conſ. 430. num. 3. in fine, vol. 4.* Marſil. *ſing. 268.* Gratian. *conſ. 47. n. 3. vol. 2.* Farin. *conſ. 31. n. 8. in fine,* Surd. *conſil. 132. n. 94. in princ. vol. 1.* Baiard. *q. 96. num. 21.* Camil. Lepid *deciſ. 149. in princ. & n. 1.* 2

Item quando quis fuit viſus exire de aliqua domo, quæ non habet niſi vnum exitum, & aditum, & erat pallidus, & trepidans cum enſe nudo ſanguinolento in manu, & ſtatim poſt illius exitum, fuerit repertus de recenti occiſus, Guid. de Suz. *de tort. n. 99.* vbi Bologn. Iul. Clar. *q. 21. n. 29.* Nouel. *in pract. in his fol. 44. n. 8.* Magon. *deciſ. Lucenſ. 39. n. 12.* Petr. Cabal. *caſu 288. num. 9.* & ibi alios concordantes cumulauit, Petr. de Surd. *conſ. 132. n. 90. vol. 1.* licet ibi dicat, quod multi contrarium tenent, & Rimin. iun. *conſ. 765. num. 10. vol. 7.* dicit, quod illa opinio affirmatiua magis procederet, quando iſte exiens haberet veſtem ſanguine aſperſam.

Item quando quis eſt viſus perſequi aliquem fugientem, repertum poſtea vulneratum, vt per Camil. Lepid. *deciſ. 149. per totam,* Ang. *de malef. in verbo, & fama publica, ſub n. 18.* Brun. *de indic. in q. 9. p. 1. n. 6.* Petr. Cabal. *caſu 288. n. 9.*

Item quando vnus fuit occiſus in aliqua vinea, vel fundo, & probatur, quod Seius erat illius inimicus, quod teſtes viderunt Seium ed menantem gladium, quod Seius aufugit tempore delicti, & quod erat fama publica contra dictum Seium, quæ quatuor indicia

indicia ſuffieiunt ad condemnandum, Guid. de Suz. *de indic. n.*100. vbi Bologn. alios adducit, Natt. *conſil.*45.*n.*4.*in fine*, Blanc.*de indic.n.*12. Sutd.*d.conſ.*132. *num.*94. *vol.*1.

3 Idem quando datur ſecreta alloqootio ſacta ad aures famuli, & delictom per famulum fiat incontinenti, ac exiſteret inimicitia capitalis cum interfecto, vt cenſeatur homicidium factum de mandato illius alloquentis, & ſequi poſſit condemnatio, Crauet. *conſil.*35.*n.* 4. *& ſeqq.* Nouel. *in pract. mihi fol.* 22. *n.*51. Rimin.iun. *conſ.*88.*n.*31.*vol.*1. Iul. Clar. *q.*89. *num.*7. Baiard. *num.* 23. Maſcard. *de probat. concl.* 80. *num.* 3. *concl.*497. *n.*17. Decian. *reſponſ.* 65. *n.*1. *& ſeq. vol.* 3. Eug. *in conſ.*27.*num.*35. Honded. *conſ.*81. *n.*21. *& ſeq. volum.* 2. licet aliqui voluarint, non poſſe ſequi condemnationem, ſed tantùm indicium ad torturam, Honded. *conſ.*87. & ego latè dixi alias in materia indiciorum. Sed ſi ex verbis præcedentibus, vel ex alia cauſa poſſet colligi, vt dicta ſecreta allocutio non ſonet in delictum, non induceret effectum probationis, Rimin. iun. *conſil.* 706. *num.* 11. *& ſeq. volum.* 6.

4 Sed an ex pluribus indiciis dubitatis reſultet vnum indicium indubitatom, traditur diſtinctio, quod ſi illa plura indicia dubitata non ſint remota, & leuia, ſed grauia, & valde proxima, vt ſi concurrat vnus teſtis de viſu, duo de confeſſione extraiudiciali, & etiam confeſſio iudicialis licet reuocata, ſufficiant ad vnum indicium indubitatum, ad pœnam pecuniariam infligendam, vt poſt alios, quos allegat, firmat Farin. *q.*86. *n.*61. *& ſeq.* & dummodo ſint plura, quàm duo indicia, vel præſumptiones dubitatæ, veriſimiles, & probabiles, vt per Mod Rom. *d.q.*86.*n.*93. *& ſeq.* Si verò fuerint indicia indubitata, & violenta, tunc ſufficiant doo ad condemnandum, Menoch.*de preſumpt.lib.*1.*q.*40.*n.*10. Luduu.*concl.*46. *verſ. ſi tamen*, Mod.Rom.*d.q.*86.*n.*93.

CAPVT XVI.

Pœna arbitraria, an extendi poſſit vſque ad mortem.

SVMMARIVM.

1 *Pœna arbitraria, an extendi poſſit vſque ad mortem, aliqui tenent, quod ſic: alij tenent contrarium. Author hîc ponit conciliationem inter iſtas contrarias opiniones.*

2 *Pœna hodie quando ſint arbitraria, & arbitrium iudicis, debet eſſe iuri aut rationi conſonum.*

1 IN hac quæſtione duæ ſunt opioiones, & prima eſt, vt iodex poſſit vſque ad pœnam mortis arbitrari, ex gloſſ.*in* §. *ſum.inſt. de iniur. in verb. extraordinaria*, quam communiter Doctores ſequuntur, vt teſtatur Iul.Clar.*q.*83.*n.*13. Ant. Gom.*tit. de delict.c.*6.*num.*8. Farin.*q.*17.*n.*34.vbi refert alios teſtantes de communi, & magis communi, Vinc. de Franc.*decif.*504.*n.*10. *& ſeq. p.*3. & alij quos allegat, Petr.Cabal. *caſu* 92. *n.*2. Marant.*de ord.ind.diſt.*4.*n.*14. vbi de magis communi, Menoch.*q.*86.*n.*4 & qoamplures alios nouiſſimè adducit, Hieron.Cæual.Hiſp.*in tract.com.cont.com.q.*304. *n.*1. Cauale. de Brach.*reg. p* 4.*n.*64.

Altera eſt opinio, vt nullo modo vigore dicti arbitrij iudex poſſit extendere pœnam ad mortem, Iaſ. *in l. qui iuriſdictioni, n.*4. *ff. de iuriſd.omn.iud.* vbi dicit, qood illa gloſſ. communiter reprobatur, vt etiam Dec.*n.*9.Gram.*conſ.*48.*n.*2.Ioſeph.Lodou.*concl.*1.*n.*26. Clar. *q.*33. *&* q. 83. vbi de communi, & non eſſe ab ea recedendum in conſulendo, & iudicando, Farin. *q.*17. *ampl.*12. vbi alios allegat Theſaur. *decif.*12.*n.*9. vbi de communi, *& decif.*161.*n.*6. *& decif.*243.*n.*3. Petr.Cabal.*caſu* 92. *n.*3. vbi alios allagat, & quamplores alios cumolauit, Hieron Hiſp. *d.q.*304. *n.*2. & Maur. Burg. *in tract. de modo proced. ex abrupto, q.*24. *n.* 274. dicit in iudice habente ſupremum arbitrium poſſit extendi vſque ad mortem, ſecus in aliis iudicibus inferioribus.

Aduocatus autem pro defenſione carcerati ſciat deducere, quod pro tali delicto, nec pro eius circumſtantiis. & qualitatibus de iure, nec de conſuetudine ſolet imponi pœna mortis, & ideo iudex non poſſit dictum arbitrium ad pœnam mortis extendere, Ant. Gom.*tit. de delict.c.*6.*n.*8. Padill. *in l. tranſigere, n.*27. *C. de tranſact.* & alij quos refert, & ſequitur Hieron. Hiſpan. *in d. q.* 304. *in fin.* & quamplores alij, quos etiam allegat Petr. Caball.*d. caſu* 92.*n.*4. *& ſeq.* licet ipſe ibi teneat, quod quamvis da iure, & de conſuetudine non ſit impoſita pœna mortis, poſſit tamen ex circumſtantiis, & qualitatibus aggrauantibus arbitrari dictam pœnam mortis communis diſtinctio eſt, quod ſi atrocitas, & qualitas delicti expoſtularat, poſſit pœnam mortis imponere: alias ſecus, vt teſtatur Andr.Fachin.*controu.iur.lib.*9. *c.*45. *in princ.* Vinc. de Franch.*decif.*545. *& dec.*955. *n.*11. Sed Canalc. de Brach.*reg. p.*4.*n.*109. loquens de iudiee habente brachium Regium dicit, quod in arbitrariis iudex ſemper debet ſe informare, quid fuerit ſeruatum ab aliis, & ita ipſe ſimiliter iudicaret, cùm in pœnis arbitrariis procedatur de ſimilibos ad ſimilia, Menoch.*de arbitr. q.*14.*n.*3.maximè, quando caſus eſt omiſſus, *gloſſ. in l. ſi id quod ff. iuriſd. omn.iud.* Cauale. *d. p.*4. *n.*109. vbi alios allegat Vinc. de Franc. *decif.*553.*n.*12.

Pœnæ hodie omnes arbitrariæ dicuntur, Marant. *in ſpec. p.*3. *n.*8. & Doct. adducti per Mod.Rom.*q.*17. *n.*65. vbi de vera, & communi opinione, Scac. *de iud. lib.*1. *c.*12. *n.*98. vbi tamen ſubdit, quòd ſi delictum non habeat aliquam cauſam aggrauantem, vel grauantem delictum, & tunc non ſit locus pœnæ arbitrariæ, ſed tantùm quando aliqua cauſa extrinſeca, vel intrinſeca delicto cohæret, ſed ſi ſuperueniret aliqua cauſa aggrauans, pro qua eſſet à lege pœna determinata, iudex teneretur ſequi pœnam legis, nec erit locus arbitrio, vt per Scac. *d. n.*98. *verſ. ſinge, n.*... & in materia criminali arbitrium datum iudici non poteſt inducere, vt aliquid faciat, quod non ſit iuri, aut rationi conſonum, & latè tradita per Menoch. *q.* 9. *n.*3. *& ſeq. & q.*77. *n.*4. *& q.*87. *n.*2. 2

CAPVT XVII.

Quando pœna eſt minoranda ex aliqua cauſa, quæ pœna ſit per iudicem imponenda.

SVMMARIVM.

1 *Minor 25. annis non poteſt pœna mortis puniri, licet in aliquibus locis aliter prouiſum ſit.*

2 *Minor in Statu Eccleſiaſtico, per Bullam Pij IV. in homicidio non excuſatur à pœna vltimi ſupplicij, declaratur tamen, vt hîc per Authorem.*

3 *Bulla Pij IV. imponens pœnam mortis minori 25. maiori tamen 14. annorum pro homicidio, quomodo intelligi debeat.*

4 *Pœna, quando ex aliqua cauſa venit minoranda, ſecundum aliquos debet eſſe pecuniaria, & exilij, aut relegationis, & ſimilis, non autem corporalis, licet aliter*

aliter di conſuetudine ſeruetur. Declara tamen vt hic per Authorem.

3 *Iudex volens pœnam minorare, debet inſerere cauſam in ſententia talis minorationis, & an ſufficiat, quod dicat*, ex nonnullis cauſis animum noſtrum mouentibus.

1 QVoniam de jure communi Judex habet arbitrium commutandi pœnam, & alterandi, & in aliam ſpeciem reducendi, latè Grillan. *de relaxat. carcer. cap. 1. verſ. ſextè non omittam.* Pariſ. de Put. *de indic. in verbo pœna. §. licet dicatur, & §. an ſi ſtatutum. & §. quin multa*, Miſing. *cent. 2. obſeru. 30.* vbi ſubdit hujuſmodi arbitrium procedere, quando judex procedit ex officio: ſecus ſi ad querelam, ex traditis per Marſil. *ſing.* 524. tamen ibi Miſing. teſtatur Cameram Imperialem talem diſtinctionem non admittere, & contingere poteſt, quòd pœna reo imponenda ſit minoranda ex aliqua cauſa, quas recenſet Barr. *in leg. denunciaſſe, ff. de adult.* Tiraq. *in ſuo tract. de pœna tempor.* vbi recenſet cauſas 64. minorandi pœnam, Modern. Rom. *qu. 17. n. 10. & in tot. tit. de minor. pœn.* & multas etiam ſeriatim ponit Caualc. *de Brach. reg. p. 4. n. 79. & ſub n. 85. & ſeq.* ponit etiam cauſas augendi pœnas, & inter alias eſt cauſa minorandi pœnam vt ſi delinquens fuerit minor 25. annis, cui pœna mortis irrogari non poteſt, etiam in pluribus furtis, ſacrilegio, perjurio, abortu, homicidio parricidio, falſa moneta, & in aliis etiam criminibus quamvis atrocibus, vt eſt latè videre per Iul. Clar. *q. 64.* Ioſeph Ludou. *deciſ. Lucenſ.* Rim. jun. *conſ. 135. nu. 12. & ſeq.* Theſaur. *deciſ. 161.* Vinc. Franc. *dec. 130.* Mod. Rom. *q. 92. ferè per totam*, & meliùs Petr. Cabal. *caſu 134. per totum*, vbi alios allegat, & dicit quid in atrociſſimis delictis. Adden ad Farin. *conſ. 1. in lit. B. in conſ. 35. in lit. N* & idem Farin. *conſil. 66. n. 7. & ſeq.* vbi refert plures caſus in quibus pœna fuit minoribus minorata, & latè ego deduxi Paulo V. Pontifici Max. quod Iacobus Bellus de Aſiſſio ætatis annorum 17. debeat puniri citra mortem naturalem pro copula carnali habita cum quadam moniali profeſſa intus monaſterio, ex eo maximè, quia fuerat ſollicitatus variis modis, & muneribus ab ipſa moniali, & pœna mortis in propoſito reguletur à ſollicitatione, & interpellatione, vt traditur per Marſ. *in l. 1. nu. 57. C. de rapt. Virg.* cùm etiam in nefando, & ſceleſtiſſimo crimine ſodomiæ minor ætas excuſet, ad latè tradita per Honded. *conſil. 98. nu. 29. vol. 1.* Roland. *conſil. 77. num. 9. lib. 2.* & quòd in delicto carnis minor ætas excuſet, de magis communi teſtantur Add. ad Farin. *conſil. 33. in lit. G.* latè Caball. *caſu. 134. per totum.*

Et quòd propter minorem ætatem ſit recedendum à pœna ordinaria delicti in crimine homicidij tradit, Gram. *deciſ. 23. n. 11. & ſeq.* Roland. *conſ. 77. vol. 3.* Rim. jun. *conſ. 135. vol. 1. diuerſ. crim.* Bonif. Ang. *conſil. 35. p. 2.* Mod. Rom. *q. 92. n. 122. & ſeq.* In parricidio, Menoch. *in add. ad caſ. 339. n. 18. & 19. de arbit.* Mod. Rom. *conſ. 66. per totum.* Petr. Caball. *caſu 134. nu. 4.* in aſſaſſinio, Bertaz. *conſ. 143. nu. 14. vol. 1. crim.* In famoſo latrone, Rafael. Fulgoſ. *conſ. 157.* vbi Comm. *in ſubſcri.* & Caecialup. *conſ. 92. lib. 1. crim. diuerſ.* In crimine nefando, Soc. jun. *conſ. 7. vol. 3.* Menech. *caſu 286. num. 19. & caſu 329. n. 3.* Caro. *de min. indebit. exc. q. 27.* Mod. Rom. *q. 92. n. 75.* In Chriſtiano cognoſcente Iudæam, idem Mod. Rom. *q. 92. n. 88.* Caro. *de min. in delict. excuſ. q. 38.* Mert. *d. caſu 327. nu. 17. in Add.* in ſacrilegio, Coraſ. *in Areſt. Tholoſ. ann. 85.* Menoc. *d. caſu 239. in crimine falſæ monetæ*, Caccialup. *d. conſ. 92.* Mod. Rom. *d. q. 92. nu. 109.* In crimine hæreſis, Brun. *de hæret. lib. 5. c. 5. & 19.* Decian. *lib. 5. c. 37. num. 45. tom. 1.* Pegna *in add. ad dixit inquiſ. comment. 13. col. 2.* Menoch. *in d. caſu 329. ſub num. 16.* Caro. *d. min. in delict. exc. qu. 98.* & generaliter in criminibus grauiſſimis, atrociſſimis, Menoc. *d. caſu 329. n. 18.* Mod. Rom. *d. q. 91. n. 106.* Et procedit etiam, non obſtantibus Bullis Summorum Pontificum, vel ſtatutis diſponentibus, vt in certis caſibus minor ætas non proſit adhuc non cenſentur ligare manus ad pœnā ex ætatis miſeratione temperādam, vt poſt alios firmat idem Mod. Rom. *q. 92. n. 19.* & minores non comprehendi in conſtitutione vel ſtatuto, vel in conſuetudine puniente delictum, quod à jure communi non reputatur delictum, vt firmat idem Mod. Rom. *d. qu. 92. nu. 151.* Et in omnem caſum, non poteſt pœna irrogari ordinaria pro delicto minori, niſi conſulto Principe, & quantum fieri poteſt ſuadendum eſt, vt in mitiorem partem inclinet, idem Moder. Rom. *d. qu. 92. nu. 108. verſ. 2. & n. 109. verſ. ſed vtinam.*

Sed *in d. q. 91. n. 107.* idem Farin. refert plures caſus, in quibus etiam minor fuit laqueo ſuſpenſus & morti traditus, ad quem Lectorem remitto, latè Caroc. *de min. in delict. exc. q. 51. & 58.* & Fran. *d. deciſ. 230.* loquitur in illo minore 18. ann. qui patrem veneno necauit, fuit morti traditus.

Sed quia in homicidio in pluribus locis per particulares Conſtitutiones prouiſum fuit, minor ætas non excuſet à pœna mortis, & præcipuè in Regno Neapolitano, vt major 18. annis ſit morti tradendus, Afflict. *lib. 2. Conſtit. Regn. rubr. 38. de reſtit. minor. Conſtituentiene Minor. ſub nu. 14.* Vinc. de Franc. *dec. 230. n. 4.* idem prouiſum erat per literas Ducales in ciuitate Ferrariæ, vt teſtatur Rimin. jun. *conſ. 135. ſub nu. 9.* Et ita ſtatuta loquentia de minorandis pœnis ob minorem ætatem, interpretantur, vſque ad decimum octauum annum vt in Statu Lucano conſiderat Socin. *conſ. 157. ſub nu. 12.* & in Statu Mediolani a Boſſ. *tit. de confeſſ. ſub nu. 69* & in Statu Florentino. Petr. Cabal. *caſu 134. n. 11.* & in Hiſpania, ſi delinquens ſit minor 17. annis ei minoranda ſit pœna ex neceſſitate, ſi verò ſit major ſi judici videbitur, attenta qualitate delicti, perſonæ, & aliorum, vt per Gomez. *de delict. c. 1. ſub n. 63.* † Et in Statu Eccleſiaſtico per Bullam Pij IV. eſt prouiſum, vt major 14. annis non excuſetur à pœna mortis, vt teſtantur Far. *c. 92. n. 189. & ſeq.* latè Honded *conſ. 99. n. 47. vol. 1.* Petr. Caball. *caſu 134. n. 12.* Baiard. *q. 60. n. 14.* 4

Quæ Bulla Pij IV. eſt reſtringenda, quando minor effectualiter manibus propriis commiſit homicidium, ſecus ſi fuiſſet imputatus de auxilio, ope, perſuaſione, conſilio, vel inflammatione, ſeu de aliqua participatione; quia tunc Bulla præfata non ligaret minorem, vt in terminis poſt Cartar. *de exec. ſent. c. fin. num. 233.* declarat Far. *conſ. 66. n. 10.* Ac etiam intelligitur, quando minor fuiſſet condemnatus in pœnam vltimi ſupplicij in contumaciam, & deinde fuerit captus, vt tunc vigore dictæ Bullæ, pœna ei non ſit minoranda, ſi fuerit major quatuordecim annis, vt latè declarat Hond. *conſ. 99. nu. 48. vol. 1.* Farin. *q. 92. nu. 189. & ſeq. & in conſ. 66. nu. 9.* Et ſic concludunt Bullam præfatam non procedere in non bannitis. 5

Ac etiam intellige, vt vigore dictæ Bullæ, ſi minor fuerit captus poſtquam fuit condemnatus in pœnam vltimi ſupplicij pro homicidio commiſſo, non poſſit ſe tueri, probando minorem ætatem ad pœnam illam euadendam, ſed ſi ex proceſſu met Curiæ conſtaret illum eſſe minorem, non poterit, niſi aliter extaret conſuetudo in contrarium, dictus minor morti tradi, vt aliàs fuit in contingentia facti in Tribunali Gubernatoris Vrbis reſolutum de ann. 1606. Et in omnem caſum non ſunt ligatæ manus judici, vt non poſſit propter minorem ætatem pœnam diminuere, vt in terminis dictæ Bullæ dicit Odd. *de reſtit. in integr. p. 2. qu. 81. nu. 33. & ſeq.* & latè conſuluit Hond. *d. conſil. 97. nu. 48. & ſeq.* vbi teſtatur ita Peruſiæ fuiſſe ſeruatum, & judicatum, & ſequitur Farinac. *conſ. 66. num. 9.* ad quæ Aduocatus debet diligenter animaduertere, cùm ſint quotidiana.

Et in quibus caſibus pœnam iudex diminuere poſſit, poſt Tiraq. *in tract. de pœn.* latè Mod. Rom. *in toto tit. de pœn. temper.* quæ minoratio, & alteratio pœnæ fieri poteſt per iudicem, etiamſi pœna eſſet impoſita ipſo iure, Bonacoſ. *in qq. crimin. ſuper ſtatuto, in verbo ipſo iure*, vbi concordantes allegat, Caualc. de Brach. *reg. part. 4. numero* 102. *&* 302. *& in fragment.* 17.

4 Et quando pœna ex aliqua cauſa venit temperanda, Doct. concurrunt, vt pœna debeat eſſe non corporalis, vel corporis afflictiua ſed alia mitior, pecuniaria, vel exilij, aut relegationis, aut carceris, aut ſimilis, Ioan. de Arn. *ſolliloq.* 23. Roland. *conſ.* 51. *n.* 40. *vol.* 1. Bertaz. *conſ.* 27. *num.* 6. *vol.* 1. vbi de communi, *conſ.* 70. *n.* 37. & latè Rimin. iun. *conſ.* 69. *num. fin. tom.* 1. *crim. diuerſ. & in conſ.* 245. *n.* 31. *& ſeq. vol.* 2. inter eius conſilia, vbi adducit tres ſolidiſſimas rationes, Farin. *q.* 17. *n.* 72. & eſt veriſſima concluſio, & à Doctoribus communiter recepta, vt teſtatur, poſt alios, quos allegat, Petr. Cabal. *caſu* 135. *n.* 1. & Rim. iun. *in d. conſil.* 245. *n.* 25. *& ſeq.* & refert plures caſus, in quibus reus fuit condemnatus non in pœnam corporalem, ſed in aliam mitiorẽ, & de receptiori opinione etiam teſtatur Mar. Ant. Macer. *lib.* 3. *reſol.* 47. *n.* 17. *in fin.*

Sed quidquid ſit de iure, de conſuetudine aliqui tenent, vt iſta pœna poſſit eſſe corporalis, iuxta qualitatem perſonæ, & delicti, ac aliarum circumſtantiarum, & ad triremes in perpetuum, ad tempus, in fuſtigationem, & in alias pœnas corporales, Clar. *q.* 85. *ſub n.* 10. vbi teſtatur ita ſeruari Mediolani, & Neapoli, Gram. *deciſ.* 8. *in fin. deciſ.* 25. *in fin. deciſ.* 96. *in fin. conſ.* 39. *in fin. vot.* 5. *in fin.* Marc. Ant. Macer. *lib.* 3. *reſol.* 47. *n.* 17. *in fin.* Farin. *d. q.* 17. *ſub n.* 73. ita ſeruari in ſtatu Eccleſiaſtico, *& q.* 92. *n.* 171. & in magno Ducatu Hetruriæ ſeruari teſtatur Petr. Cabal. *caſu* 155. *num.* 3. & ſi Curia indigeat remigibus ſolent condemnari ad mortem ciuilem triremium, Theſaur. *deciſ.* 31. *num.* 4. Capoblanc. *de auctorit. Baron. pragmat.* 7. *n.* 5.

Sed aduerſus huiuſmodi conſuetudinem inſurgat Aduocatus, vt ipſa non vigeat in loco, vbi ageretur de pœna infligenda, nec de ea conſtet, nec Doctoribus atteſtantibus de conſuetudine in aliquibus locis ſit credendum, vel ſaltem illa conſuetudo erit reſtringenda ad loca in quibus erant verſati, & non extendenda ad alia loca, tanquam contra diſpoſitionem iuris communis, vt pluries dixi, & ob id in loco ſuo eſſet firmanda, & ſeruanda ſupradicta iuris concluſio, *vt reus non ſit puniendus pœna corporali, alia corporis afflictiua, iuxta diſpoſitionem iuris communis*, vt poſt Farin. *q.* 17. *ſub n.* 74. firmat Petr. Cabal. *caſu* 135. *n.* 3. *in fine.*

Et quando iudex ex aliqua cauſa pœnam diminuere velit, debet in ſententia cauſam diminutionis, vel commutationis pœnæ exprimere, Iul. Clar. *q.* 85. *n.* 10. Viu. *comm. opin. in verb. iudex vbicumque*, Menoch. *de arbitr. q.* 96. *lib.* 2. Magon. *deciſ. Lucenſ.* 42. *n.* 9. vbi de communi, Scac. *de iud. lib.* 1. *c.* 12. *num.* 95. Bertaz. *conſil.* 251. *n.* 92. *vol.* 2. licet Clar. *in d. q.* 85. *n.* 20. *circa fin.* dicat, quod ſatis ſit, vt iudex in ſententiam minorando, vel commutando pœnam, dicat, *ex iuſtis cauſis animum noſtrum mouentibus*, & ibi teſtatur de communi, & quòd ſufficiat exprimere cauſam in genere, poſt alios, quos allegat, Scac. *d. c.* 12. *n.* 95. vbi etiam teſtatur de communi. Minſing. *cent.* 4. *obſeru.* 82. *verſ. an debeat.* Sed ſciat iudex, quod quoad validitatem ſententiæ, non eſt opus exprimere cauſam quia in dubio præſumitur pro ſententia. Sed vt liberetur à moleſtiis in ſyndicatu, cùm tunc non præſumatur pro iudice recedente à pœna legali, vt poſt Bald. & Ioan. Anton. de Nigr. declarat Baiard. *q.* 85. *n.* 38. & ibi ipſe ſubdit, *quod non erit regula magis tuta, quàm quod iudices, qui non habent latas habenas ſuperiores conſulant*, Caualc. de Brach. *reg. p.* 4. *n.* 101. *& ſeqq.* firmat cauſam eſſe exprimendam in iudicibus ordinariis, non quoad validitatem ſententiæ, ſed ad illos excuſandos in ſyndicatu, & ob id in iudicibus ſupremis, qui ſyndicatui non ſubiacent, non requiritur iſta expreſſio cauſæ, quando recedunt à pœna legis, vel ſtatuti, & ibi etiam ponit, an poſſet ex cauſa minorari pœna. vbi infligitur ipſo iure, & videtur concludere affirmatiuè, & quod dictum eſt de iudicibus ordinariis, vt non requiratur expreſſio cauſæ quoad validitatem ſententiæ intelligas, quando de cauſa minorandi pœnam conſtat in actis, ſecus ſi de ea non conſtaret, quia ſententia erit nulla, vt bene declarat Scac. *d. c.* 12. *num.* 96. Minſing. *cent.* 4. *obſeru.* 82. *in fine.*

CAPVT XVIII.

Pœna, quæ ſit imponenda pro delicto vbi non datur dolus, ſed culpa.

SVMMARIVM.

1 *Dolus requiritur in delictis ad pœnam irrogandam, & vbi non eſt dolus, ſemper minor pœna imponitur.*

2 *Culpa lata in criminalibus, an dolo æquiparetur quoad pœnam irrogandam.*

3 *Dolus in criminalibus in dubio non præſumitur, & an ſufficiat præſumptus dolus, vel requiratur verus.*

4 *Dolus bonus non punitur; Dolus qui non habet ſpeciale nomen delicti, an puniatur pœna ordinaria, vel extraordinaria.*

5 *Culpa triplex eſt, lata, leuis, & leuiſſima.*

6 *Culpa lata in pœnis corporalibus non æquiparatur dolo, & mitiùs punitur, ſed an poſſit puniri pœna corporali.*

7 *Culpa leuis, vbi non datur accuſator, non punitur, & vbi datur accuſator, ſi conſiſtat in omittendo, non puniatur, ſi verò conſiſtat in committendo, leuiter punitur.*

8 *Culpa leuiſſima, vbi non datur accuſator, non punitur, & vbi datur accuſator, ſi reficiantur damna parti læſæ, nec etiam puniatur.*

9 *Culpa lata, leui, vel leuiſſima grauatus, an in foro conſcientiæ teneatur parti læſæ damna, & intereſſe reficere.*

SEmper Aduocatus inuigilet, an ex proceſſu inſultet, quòd reus dolo deliquerit, vel ſine dolo; quia ſi ſine dolo mitiùs erit puniendus, Tiraq. *de pœn. temp. conſ.* 14. *num.* 1. Dec. *in tract. crim. lib.* 2. *c.* 4. *num.* 9. *in fin.* Capr. *concl.* 66. *n.* 25. Menoch. *de arbitr. caſ.* 324. *n.* 12. fuit originalis doctrina, Bart. *in l.* 1. *§.* 1. *n.* 6. *ff. ſi quis teſtam. eſſe iuſſ. fuerit*, quam communem dicit Cæpol. *conſ. crim.* 33. & receptiſſimam appellat Cætal. *comm. contra comm. q.* 580. *n.* 1. Et quod lata culpa in delictis, quoad pœnam corporalem irrogandam, dolo non æquipararetur, Capra *concl.* 78. *n.* 36. vbi de communi; Ant. Gom. *c.* 3. *n.* 16. Iul. Clar. *q.* 84. *in princ.* vbi de communi. Cæphal. *conſ.* 76. *n.* 71. *lib.* 1. Burſ. *conſ.* 77. *n.* 14. *& conſ.* 82. *n.* 8. de communi, *vol.* 1. & vide Mod. Rom. *q.* 87. *n.* 21. *& ſeq.* vbi ponit ſuas ampliationes, & limitationes. Baiard. *q.* 84. *n.* 10. Add. ad Farin. *conſ.* 1. *in lit. E*, vbi alios allegant & teſtantur de veriſſima opinione, & *in conſ.* 30. *in lit. K.* poſt alios, quos allegant, dicunt magis procedere, quãdo agitur de pœna mortis, qui Baiard. *d. q.* 84. *n.* 9. dicit poſt Plot. *de in lit. iur. §.* 6. *n.* 32. quod nec etiam in pœnis pecuniariis æquiparatur

Digitized by Google

ratur lata culpa dolo, quando lex, vel ſtatutum facit expreſſam mentionem de dolo, & etiam quando vigore banni imponitur pœna, vt lata culpa non ſufficiat, Caualc. *de Brach. reg. o. 108. p. 5.* Burſ. *conſ. 141. num. 13. volum. 2.* & quòd lata culpa non æquiparetur dolo in crim. Iaſ. *in l. in actionibus nu. 23. & 26. ff. de in lit. iuran.* vbi de communi, Diaz. *reg. 540.* vbi ponit tres ampliationes, & decem limitationes, & latiſſimè, qui alios concordantes cumulauit, Cæuall. *com. contra com. qu. 580. n. 1. & ſeq. & ſub n. 14.* teſtatur hanc eſſe veriorem, & communiorem opinionem, tam de iure communi, quam de iure Regio Hiſpaniarum licèt Iul. Clar. *q. 84. in fine* poſt Marant. *in ſuo Speculo, in 4. p. num. 85.* dicat quem pro culpa poſſe etiam corporaliter puniri, & ita quandoque vidiſſe ſeruari per Senatum Mediolani, & *in §. homicidium, num. 4.* etiam referat, quòd pro homicidio culpoſo aliquando imponitur pœna exilij, vel pecuniaria, vel pœna triremium ad tempus, pro modo culpæ, & quòd ita alias in contingentia facti fuit per Senatum reſolutum, & ibi teſtatur etiam de communi, quam etiam ſequitur Menchiac. *lib. 2. controuerſ. illuſtr. c. 96. num 32.* ſed nunquam pro culpa imponatur pœna ordinaria delicti, Cæual. *d. q. 580. in fin.* & pæna confiſcationis non imponatur, vbi non interuenit dolus, Sforz. Odd. *conſ. 27. n. 4* ſed omnino requiritur dolus ad dictam pœnam ordinariam delicti imponendam. *leg. 1. §. diuus Adria. in d. leg. Cornelia, de ſicar.* Anton. Gom. *tit. de delict. c. 3. nu. 15.* Boſſ. *tit. de inquiſit. nu. 113.* Menoch. *caſu 224. num. 2.* Clar. *q. 21. n. 12.* Sforz Odd. *conſ. 27. num. 3,* Rim. iun. *conſ. 145. num. 3. vol. 2.* & vide latiſſimè Farinac. *in d. qu. 87.* Quod Doct. admittunt non ſolùm quando venit imponenda pœna mortis, ſed etiam alia corporalis. Gramm. *conſil. 68. num. 2.* Iul. Clar. *d. q. 31. nu. 12. in fin.* latè Farin. *conſil. 35. num. 7.* vbi Add. teſtantes de communi Rim. iun. *conſ. 55. num. 16. vol. 5.* quæ opinio in Statu Eccleſiaſtico habet contradictores vigore Conſtitutionis Marchiæ, ideò vide Farin. *in q. 99. n. 154. vſque ad n. 171.* Et vbi dubitatur, an aliquid factum fuerit culpa alicuius, tunc nec pro facto principali, nec pro culpa poteſt condemnari, Decian. *reſponſ. 4. nu. 35. vol. 3.* Et quòd in criminalibus culpa lata non æquiparetur dolo, latè Hond. *conſ. 104. nu. 16. vol. 1. & conſ. 109. num. 32. eod. lib.*

3 Et quòd dolus in dubio non præſumatur, ſed per fiſcum ſit probandus, *l. quoties §. ni dolo, ff. de probat.* Magon. *deciſ. Lucenſ. 16. num. 9.* vbi latè Add. *in lit. A,* Rim. iun. *conſ. 559. num. 23. & conſ. 644. n. 20.* Maſcard. *de probat. concl. 432. num. 11. concl. 814. num. 2.* Rip. *de nocturn. temp. cap. 16. num. 1.* vbi dicit hanc eſſe regulam notiſſimam, quia *in dubio quilibet præſumitur bonus, & non doloſus, vulg. l. merito, ff. pro ſoc.* Doct. adducti per Maſc. *d. concl. 532. nu. 2.*

4 Nec voluntas agendi præſumitur doloſa. Ripa. *dict. cap. 16. num. 2.* & maximè ſi factum nullum commodum poſſet afferre agenti, vel ſi ex aliqua cauſa iuſta, vel colorata ille motus fuerit, vt latè eſt videre per Maſcar. *d. concl. 532. per totam,* vbi ponit ampliationes, & limitationes, *& in concl. 815.* & latè etiã Rip. *d. c. 16. per tot.* vbi declarat quando in facto illicito, & prohibito, & in atrocibus, dolus præſumatur; & an requiratur verus dolus, vel ſufficiat præſumptus, & an probari debeat dolus per coniecturas, & præſumptiones, & an ſufficiant coniecturæ vel præſumptiones hominis, vide latè Add. ad Farin. *conſ. 30. in litera S,* vbi infinitos allegat, & Maſc. *concl. 531.*

Et quòd quatenus admittatur opinio, vt ſufficiant coniecturæ ad dolum probandum, tamen debeant eſſe perſpicuæ, vt accipi non poſſit, niſi in malam partem Maſc. *d. concl. 531. n. 7. & ſeq.*

Et quæ dicantur perſpicuæ coniecturæ docet ibi *nu.* 10. & Ripa *d.* c. 46. nu. 17.

Et quòd ſemper, & in omni caſu dictæ præſumptiones debeant plenè probari, poſt alios, quos allegat, Ripa *d. cap. 16. numero 13.* Caualc. *de Brach. reg. p. 5. numero 72.*

Ac etiam Aduocatus deducat, quòd pro bono dolo nulla datur pœna, *l. 1. §. non fuit ff. de dolo cap. Dominus 23. q. 2.* Decian. *lib. 1. c. 4. num. 23. in tract. crim.* Et quòd dolus, qui non cadit, neque habet ſpeciale nomen delicti, non puniatur pœna ordinaria, ſed alia extraordinaria, *l. 1. & 3. ff. de crim. ſtellion.* Ant. Gomez. *tit. de crim. ſtellion. in fin.* Menoch. *de præſump. li. 5. præſump. 3. num. 1, in fin.* Decian. *d. cap. 4. num. 8. & ſeq.* vbi alios allegat.

Et quòd dolus præſumptus mitiùs puniatur, quàm dolus verus, latè Moder Rom. *qu. 19. num. 3. & ſeq.* vbi concordantes cumulauit.

Et quòd dolus præſumptus mitiùs puniatur quàm dolus verus, latè Moder. Rom. *q. 19. num. 5. & ſeq.* vbi concordantes cumulauit.

Et quòd dolus minor ſemper mitiùs puniatur, quàm dolus maior, Tiraq. *de pæn. cauſ. 14. n. 1. & ſeq.* Blanc *in pract. §. viſis indiciis, nu. 132.* vbi ponit aliqua exempla maioris, vel minoris doli.

Circa verò culpam, quando culpa puniatur, eſt ſciendum, quod triplici modo conſiderari poteſt, tanquam lata, tanquam leuis, & tanquam leuiſſima, latè Rebel. *in ſuo tract. de oblig. inſt. lib. 1. quæſt. 10. numer. 4.* vbi ponit deffinitionem culpæ latæ, leuis, & leuiſſimæ. 5

Lata autem culpa, quamuis in capitalibus, & aliis pœnis corporalibus, non æquiparetur dolo, tamen punitur, licet mitiùs puniatur, quàm dolus, Oſaſch. *deciſ. 140. ſub numer. 5.* Clar. *§. homicidium. verſic. culpa dicitur,* Carp. *concl. 35.* Menoch *caſu 324. n. 2.* 6

Et licèt Maran. *de ordin. iud. p. 4. in princ. nu. 50. verſ. reſtat tamen,* dicat opinionem communem eſſe vt poſſit puniri criminaliter in pœnam corporalem, Clar. *q. 84. in princ. & in fine* dicit, ita aliquando fuiſſe obſeruatum per Senatum. & Addent. ad Farinac. *in conſ. 1. in lit. E, in princ.* referunt caſus in quibus pro lata culpa aliqui fuerunt tranſmiſſi ad triremes, ac in exilium. Tamen Doctores in puncto iuris tenent, non poſſe puniri pœna corporali, graui, quæ corpus affligat. Anchar. *conſ. 183. in fine.* Tiraq. *de pæn. conſ. 14. n. 1.* Cæpol. *conſ. 41. nu, 9* vbi dicit, quòd debeat puniri pœna pecuniaria, vel pœna relegationis per quinque annos ad ſummum, per tex. *in l. lege. Cornelia, la ſeconda, §. cum quidam, ff ad leg. Cornel. de ſicar.* idem tenet Boſſ. *tit. de defenſ. reor. n. 68.* vt puniatur pœna pecuniaria, vel exilij, & quòd non puniatur pœna corporali, ſed alia pecuniaria, vel exilij, poſt alios quos allegat Hond. *conſ. 104. n. 15. vol. 1.* vbi *in fine* teſtatur ita fuiſſe reſolutum in caſu ſuo per ſacram Conſultam: & eſt etiam in iure clarum, quòd culpa non ordinata ad caſum, non puniatur, Felin. *in cap. cùm inter, numer. 20. de exceptio.* Burſat. *conſil. 134. numero 29.* Petr. Caball. *caſu 79. numero 3.*

Leuis autem culpa, vbi non datur accuſator, vel inſtigator, non punitur, quia ſuper ea iudex nunquam inquirit, neque procedit ex officio, Ang. *de maleſ. in verb. ſcienter, & doloſè, nu. 14.* Marant. *in Specul. p. 4. in princ. n. 72.* & ſequitur Moder. Rom. *q. 87. n. 74.* ſi verò adſit accuſator, vel inſtigator, tunc ſi culpa leuis conſiſtat in omittendo, criminaliter non punitur. Caſtr. *in l. 1. num. 9.* vbi Seyſel. *numero. 36. ff. de legib.* Decian. *in t. 2. ſub nu. 34.* Mant. *nu. 42. de conſt.* Angel. *de maleſ. in verb. incendiario, numer. 5.* Marant. *d. 4. p. in princ. 68.* Rolaud. *conſ. 64. num. 5. lib. 3.* ſi verò conſiſtat in committendo. ſi delictum poſſit per refectionem damnorum reſarciri, tunc Aduocatus curet, vt dicta damna reficiantur, quia ceſſabit omnis pœna criminalis, & illa refectio damnorum erit pœna dicti delicti, vt poſt alios, quos allegat firmat Burſat. *conſ. 134. nu. 6. vol. 2.* 7

G

5 Et ſcias in hac materia, quòd ſtatutum vel Conſtitutio non trahitur ad præterita delicta iam commiſſa, ſed ad futura. *l. leges, C. de leg.* quæ eſt canonizata, *in c. fin. de Conſtit. & in cap. cognoſcentes, eodem titul.* & de communi atteſtatur Alderan. Maſcard. *concluſ.* 13. *nu.* 1. *de ſtatut.* vbi ponit hoc dictum pro regula, & ibi etiam ponit ſuas ampliationes, intelligentias, & limitationes, ad quem Lectorem remitto ne membranas ex labore alterius occupatem.

CAPVT XX.

Pœna impoſita à diuerſis ſtatutis, quæ ſit reo infligenda.

SVMMARIVM.

1 *Pœna legis noua non tollit pœnam legis veteris, & maximè ſi diuerſis perſonis ſint applicatæ.*

2 *Pœna noui ſtatuti, ſi fuerit minus rigoroſa, & magis congrua delicto attenditur, & non alia inflicta per primum ſtatutum etiamſi in eo inflicta fuiſſet ipſo iure.*

3 *Pœna dua ſi ſint inflicta à ſtatuto, pro eodem delicto, non debent omnes irrogari, ſed vna tantùm ſufficit, declara tamen vt hic.*

4 *Tempus in pœnis infligendis, an delicti, ſiue ſententiæ attendatur.*

1 IN iſta quæſtione videntur Doctores concludere, vt pœna legis nouæ non tollat pœnam inflictam à lege veteri ſuper eodem crimine, Cæpol. *conſ.* 14. *nu.* 10. Ant. Gomez. *tit. de delict. c.* 1. *num.* 38. *& ſeq.* vbi latiſſimè tractat hanc materiam per plures concluſiones, Menoch. *de recuper. poſſ. remed.* 9. *q.* 52. Iul. Clar. *qu.* 85. *n.* 5. *ver. ſ. nam aliqui*, vbi refert alios teſtantes pluries de communi, Burſat. *conſil.* 464. *num.* 6. *volum.* 4. Et magis procedit, quando pœnæ ſunt diuerſis perſonis applicatæ, Cæpol. *d. conſ.* 14. *num.* 16. & quando etiam diriguntur contra diuerſas perſonas, Veronen. *d. conſil.* 14. *num.* 7. *ſub num.* 9. etiam dicit, quòd pœna inflicta à lege generali non tollatur per aliam ſpecialem, cùm generi per ſpeciem non derogetur, & latè de iſta materia vide Ant. Gomez. *in c.* 1. *num.* 38. vbi ponit quatuor concluſiones, & Io. Ant. de Nigr. *ſuper. conſtit. Regni, in pralud. numer.* 48. Andr. Fachin. *contr ou. iur. lib.* 9. *cap.* 1. diſtinguit plures caſus per concluſiones.

2 Sed ſi pœna à nouo ſtatuto inflicta, ſit minus rigoroſa & magis congrua, & conueniens delicto, quàm impoſita per ſtatutum antiquum, attenditur pœna noui ſtatuti, vt per Bar. *in l. omnes populi, numer.* 48. *& ſeq. ff. de iuſtit. & iur.* vbi decidit, quòd vendens ſal puniatur pœna mortis, vigore antiqui ſtatuti, & vigore ſecundi ſtatuti puniatur pœna pecuniaria. tunc attendatur pœna ſecundi ſtatuti, tanquam mitior, quam Bar. deciſionem, ſequuntur Doctores, vt teſtatur Petr. Caball. *caſu* 159. *num.* 1. *verſ. Bart. autem eſt*, & latiùs reaſſumit, & ſequitur Alderan. Maſcard. *concl.* 13. *numero* 59. *deſtatut.* & ab iſta opinione Bart. non eſſe recedendum firmat Cabal. *d. caſu.* 156. *num.* 9. *verſ. quod ſi quandoque.*

Et licèt aliqui voluerint, quòd pœna antiqui ſtatuti ſit attendenda, etiam quòd ſit pœna non congruentior, ſi à ſtatuto antiquo ſit impoſita ipſo iure, vt per Felin. & alios adductos per Crot. *in d. l. omnes populi, num.* 144. Tamen ſi per ſecundùm ſtatutum, quod imponit congruentiorem pœnam, fuerit primum ſtatutum expreſsè ſublatum, & habitum pro infecto, tunc diceretur pœna impoſita ipſo iure per antiquum ſtatutum ſublata, vt poſt Ioan. Ant. Gemin. & Felin. firmat. Crot. *in dicto num.* 144. & ſequitur Alder. Maſcat. *de ſta. n. d. concluſ.* 13 *num.* 61.

3 Si verò in eodem ſtatuto abſolutè imponantur duæ pœnæ, vna tantùm ſufficit, vt reus puniatur, Bal. *conſil.* 250. *num.* 2 *lib.* 1. *conſil.* 382. *numer.* 19. *lib.* 5. Cardin. Tuſch. *in lit. P, conclnſ.* 234. *numero* 10. vbi ſubdit, poſt Bal. in locis ſuprà adductis, vt multò magis procedat in diuerſis ſtatutis & ſi fiat executio in vna, ceſſat alia dummodo non veniat expreſsè, cumulatiuè ad aliam. Et ſi vis habere breuem & ſuccinctam declarationem in iſta materia, vide Caualcan. *de brach. regi. parte* 4. *nu.* 103. *& nu.* 104. *& ſub num.* 111. etiam latè tradit quid in propoſito ſeruari debeat per iudicem babentem brachium regium, & ſi reus fuit in diuerſis ſententiis condemnatus, & non appareat, quæ priùs data fuit, & ſic condemnatus ad furcas, ad amputationem capitis debet exequi ſententia amputationis tanquam minor, & mitior. Io. de Anan. *c. fi. nu.* 10. *de colluſ.* Baiard. *quæſt.* 99. *nu.* 14. latè. Cabal. *caſ.* 129. *per totum* ſit attendanda ſemper mitior pœna inflicta à pluribus Iudicibus, & vide Clar. *qu.* 99. *nu.* 9.

4 Sed quænam tempora in pœnis, & puniendo attendantur nempe, an tempus delicti, an verò ſententiæ, & ſic ſi delicto patrato ſuperueniat nouum Statutum ante ſententiam: iſtam quæſtionem tractant Albe. *in* 1. *part. Statut. quæſt.* 85. *& in part.* 4. *quæſt.* 54. Bart. *in d. l. omnes populi in* 5. *quæſt. num.* 48. & Canoniſtæ in locis relatis per Maſcard. *in d. concl.* 13. *numer.* 62. Et latiùs reaſſumit illam declarando, ac benè diſtinguendo, ſuo ſolito more, Petr. Cabal. *caſ.* 156. *per totum, cent.* 2. & vide Caualc. *de Brach. reg. par.* 4. *nnmer.* 111. *& ſeq.* vbi etiam reſoluit quid in propoſito ſit de iudice brachij Regij. Et an attendatur tempus delicti, aut condemnationis, aut executionis. latè Peregr. *de iure fiſci, lib.* 6. *titul.* 5. *n.* 44. Farinac. *qu.* 8. *n.* 105. Caualc. *fragm.* 83.

CAPVT XXI.

Vna, vel pluribus pœnis quando reus puniri poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Pœna vna tantùm punitur reus pro eodem delicto, quando etiam à diuerſis legibus plures pœna imponuntur, electione tamen iudicis, & maximè quando pœna ſunt incompatibiles.*

2 *Pœna vna tantùm in crimine falſi imponitur pro pluribus falſitatibus tendentibus tamen ad vnam victoriam.*

3 *Multa an vna, vel plures exigi poſſit, & hic declaratur iſte articulus per Authorem.*

4 *Vnitas temporis inducit vnitatem delicti.*

5 *Delicta minora confunduntur cum maiori delicto, quando eodem tempore committuntur. Declara tamen vt hic.*

6 *Delicta duo commiſſa diuerſis temporibus, quamuis vnum ſit ſubordinatum ad aliud, quomodo puniri debeant.*

7 *Pœna grauior erit imponenda, quando pro eodem delicto minor, vel maior pœna imponitur.*

8 *Vulnerum numerus, vel percuſſionum, ſi non exprimatur in querela, debet intelligi de duabus percuſſionibus.*

9 *Pœna pecuniaria poteſt imponi, & ſi non ſoluatur infra certum tempus, reus mitti ad triremes, vel puniri alia pœna corporali. Declara tamen vt hic per Authorem.*

10 *Reus pluribus pœnis regulariter puniri non debet.*

Ex

1 EXclamet Aduocatus, quòd reus, quando committit delictum diuerſis legibus ſeu diuerſis pœnis punitum, vnica tantùm pœna electione iudicis puniatur, *l. ſenatus. ff. de accuſat. l. quoties ff. de act. & obl.* Quia, licèt vna lex non tollat aliam quoad originem; cùm delinquens omnibus teneatur: ſecus tamen eſt quoad executionem, vt declarat Bart. *in d. l. Senatus, in princ.* & ſequitur Boſſ. *in pract. crimin. tit. de official. corrupt. num. 7. & ſeqq.* & Rot. Rom. *deciſ.* 812. *numero* 24. *& ſeqq. in nou.* & ſequitur Petr. Cabal. *caſ.* 2. *numero* 7. *& numero* 56. *& ſeq.* Modern. Roman. *quaſt.* 10. *num.* 56. *& ſeq.* Caualc. *de brach. reg. p.* 4. *numer.* 106. vbi ponit hoc pro regula.

2 Et maximè quando pœnæ eſſent incompatibiles, vt ſi pro delicto imponeretur pœna relegationis; quia cenſetur ſublata alia pœna mortis impoſita per alium Statutum, vt poſt Cuman. *in conſ.* 154. *nu.* 3. *& ſequent.* tradit Card. Tuſc. *in lit. P, concl.* 234. *n.* 4. Menoch. *de recup. poſſ. remed.* 8. *n.* 390. Mar. Ant. Macerat. *lib.* 3. *reſol.* 45. *num.* 9.

Ac etiam ſciat reum defendere à pluribus pœnis ſibi imponendis in crimine falſi, quod, ſi quis confecit falſos articulos, ac induxit falſos teſtes, ac vſus fuit eorum falſis atteſtationibus in iudicio, non punitur diuerſis pœnis pro falſa inductione, & fabricatione, ac proceſſu ſed vna tantùm pœna falſi. Boer. *deciſ.* 82. *num.* 10. Plot. *de lit. iuran. ſiu in repet. l. ſi quando, C. in l. vi. §.* 43. *num.* 6. Farinac. *qu.* 22. *num.* 16. Bertazz. *conſ.* 24. *& conſil.* 25. cùm hæc omnia redundent in vnum delictum, & ad vnum factum, & ad vnam victoriam reportandam, vt late ſequitur Petr. Caball. *caſ.* 145. *num.* 1. vbi etiam dicit, quod ſi quis ex interuallo in eadem cauſa diuerſis temporibus producat plura inſtrumenta falſa, vel plures teſtes falſos, cùm ea omnia tendant ad eundem finem, & effectum conſequendi victoriam litis non poſſit puniri, niſi pro vna falſitate & ibi concordantes allegat, ſequitur Caualc. *de Brach. reg. fragm.* 76. vbi ſubdit quòd ſi ſemel punitus fuerit, & falſum iterum dicat in eadem cauſa, iterum puniendus eſſet, ſed quod ipſe credit, quòd nemo ampliùs admitteret in teſtem, qui aliàs de falſo fuit punitus, Did. Cancer. *in quaſtio. crimin. cap* 9. *& fin. numer.* 6. *fol.* 674. Quod procedit, etiamſi Statutum loqueretur in numero ſingulari, in certam pœnam producenti inſtrumentum, vel teſtem falſum, adhuc producens plura inſtrumenta, vel plures teſtes falſos, vnica tantùm pœna puniatur, ſecondùm Albet. *de Stat. qu.* 28. Afflict. *lib.* 3. *ſuper Conſtitut. Regn. Rub.* 44. *Conſtitution. Falſitatem, num.* 2. Iul. Clar. *§. falſum num.* 7. Sed grauiori pœna erit poniendus, vt poſt alios, quos allegat, firmat Caball. *d. caſ.* 145. *num.* 3. *& ſeqq.* & priùs dixit *in caſ.* 108. *num.* 53. Baiard. *quaſt.* 84. *num.* 24. Couar. *var. reſolut. lib* 2. *cap.* 20. *num.* 8. Ang. & Plach. in locis per Andr. Fachin. *controuerſ. iur. lib.* 9. *c.* 46. allegatis, & ego deduxi S. D. Noſtro Paulo. V. vt licet quidam iuuenis annorum 17. de Aſſiſio pro copula carnali habita cum quadam moniali profeſſa intus monaſterium commiſerit quatuor crimina, inceſtus, adulterij, ſacrilegij, & ſtupri, vt nouiſſimè, latè proſequitur Lupus *in tractat. de illegit. de reſt. natal. liber. commen.* 2. *§.* 5. *numer.* 85. tamen licet prædicta quatuor crimina reſpectu accuſationis pro quatuor cõſiderentur, tamen reſpectu pœnæ infligendæ debeat attendi delictum adulterij, & illud alia confundat, vt tradit Menoch. *de arb. caſ.* 389. *num.* 2. *lib.* 2. & Hieron. Giach. ad Iul. Clar. *in §. fornicatio, in lit. B,* & de conſuetudine pœna adulterij ſit citra mortem naturalem, Clar. *§. adulterium, verſ. ſed quæro,* Tiraq. de *leg. connub. l.* 13. *num.* 2. Rim. iun. *conſ* 758. *num.* 23. & ob id d. iuuenis non poſſet puniri pœna mortis naturalis, quia etiam non excedebat annum decimum ſeptimum, & quia prætendebatur ſolicitatus ab ipſa moniali, ex qua ſullicitatione ex traditis per Marſ. *in l. vnic. n.* 57. *C. de rapt. virg.* poterat iuſtè excuſari à pœna mortis, Farinac. *tit. de delict. carn. q.* 146. *n.* 13.

Ac etiam ſciat Aduocatus ſuum clientem tueri in pœna mulctæ, vt, ſi iudex comminatus fuerit pluries, præcipiendo reo ſuper eodem facto, vt aliquid faciat, & primò ſub pœna decem, ſecundò ſub pœna viginti, & tertiò ſub pœna triginta, ſi inobediens perſiſtat iudex non poſſit ab illo exigere, niſi vnam, quæ maior erit, & ſic exigere illam, quæ eſt triginta, vt tradit Specul. *tit. de contum. §. fin. verſ. ſed pone iudex*: quia circa idem non poteſt iudex mulctare pluries pœna pecuniaria, ſed alia mulcta non pecuniaria, & aliis remediis contra contumacem proditis puta, per excommunicationem, per clauſuram, vel per ſimilia, vt latè declarat Mar. Socc. *in capit.* 1. *à nu. num.* 5. *& ſeqq. de pœn.* vbi tamen *ſub num.* 8. *in fin.* firmat quòd ſecus erit, ſi non ſimpliciter comminatus fuit iudex dictam pœnam, ſed illam mulctam iam impoſuit: quia tunc iudex poſſet omnes pœnas, vel mulctas impoſitas exigere, & ibi reddit bonam rationem, inter vnum caſum, & alterum & deinde ipſe Mar. Socc. ibi, proſequendo materiã impoſitionis pœnarũ, quam dicit eſſe valde difficilem, intricatam, & dubiã ponit nouẽ caſus, quos deinde latè proſequitur per ſuas diſtinctiones, & declarationes, ad quã lectorẽ remitto: ſed ſolũ proſequor. 3

Quòd vnitas temporis inducat vnitatem delicti, adcò quòd, ſi eodem tempore committantur plura delicta, pro vnico reputentur, Soc. *conſ.* 62. *num.* 9. *lib.* 1. Magon. *deciſ. Lucen.* 60. *num.* 15. Idemque ſi plura delicta habeant præambulum neceſſarium ad vnum tantum, vt pæna vnius tollat pænam alterius, vt poſt Alex. de Neuo, *in conſilio* 93. & Bertazz. *conſil.* 205. & ibi Claud. *in add.* Baiard. *qu.* 84. *nu* 25. † & minora delicto, gloſſ. *in leg. qui de crimine, in verb. plurima, C. de accuſat.* quam omnes ſcribentes ſequuntur, vt teſtatur Iulius Clar. *quaſt.* 84. *num.* 4. *in fin.* Magon. *deciſ. Lucenſ.* 90. *numer.* 17. Marſ. *in tractat. de Banni. in verb. delictu, num.* 22. *& ſeq.* Burſatt. *conſ.* 134. *num.* 23. *volum.* 2. vbi ponit exemplum in eo, qui interfecerit aliquem de nocte cum armis prohibitis, vt pœna homicidij tantùm puniatur. Alex. Trentacinq. *conſ.* 21. *n.* 23. *lib.* 3. vbi de communi. Quæ opinio eſt etiam recepta conſuetudine, vt poſt alios, quos allegat, firmat Petr. Cabal. *caſ.* 558. *num.* 18. vbi tamen ſubdit eſſe veram dictam conſuetudinem, quando iſta plura delicta ſunt eodem tempore commiſſa in eadem perſona, ſecus in diuerſis perſonis: quia, ſi vnum occidit, & alterum vulnerauit, tenetur de occiſo, & de vulnere. Hinc eſt etiam quòd ſi quis commiſit delictum in aliquo loco, per quod delictum aggrauetur, non erit puniendus niſi pro delicto principali, & non erunt reo intelligendæ duæ pænæ, *l. ancilla, §. principali, in fin. C. de inceſt. nupt.* Burſatt. *conſ.* 401. *num.* 5. *vol.* 4. Et ob id, ſi vigeat vnum Statutum, vt pro percuſſionibus quis puniatur in quinquaginta, & pro inſultu facto in platea, vel ad domum, in centum, vt faciens inſultum in dictis locis puniatur tantùm pœna centũ, tenet poſt alios, quos allegat, relicta opinione Albet de Roſ. Petr. Caball. *caſ.* 158. *n.* 5. *circa med. & ſub n.* 6. etiam dicit, quòd ſi per Statutum puniatur vulnerans aliquem cum cultellõ in centum, & vulnerans cum veneno in ducentis, & ſi cum cultello venenato vulneret, debet puniri vnà tantùm pœna ducentorum. Idem erit in tractatu, qui ſequuto homicidio non comprehenditur cum homicidio, Maxol. *conſ.* 47. *nu.* 53. *in fin.* prout eſt etiam inſultus ad finem, vt percuſſio ſequatur, punitur tantùm reus de percuſſione, Iul. Clar *quaſt.* 84. *num.* 4. *circa prin.* & ibi ponit exemplum. Mazzol. *conſ.* 47. *num.* 52. Decian. *reſp.* 95. *num.* 15. *vol.* 2. Declarat tamen, vt ibi per eum. Prout eſt etiam, quando quis interficit vnum pluribus vulneribus, eodem impetu, & in eadem rixa, quia vna tantũ pœna de occiſo tenetur, & nõ de vulneribus, 4 5

neribus, Petr. Cabal. *caſ.* 158. *n.* 1. *& 5. verſ. ſubdit tamen*: quod eſt verum, etiamſi aliqua vulnera erant mortalia, aliqua verò non mortalia, Cabal. ibi *n.* 3. Et idem eſt ſi eodem inſtrumento plura vulnera intulit, vt cum bidente, quia vnica tantùm pœna puniri debet, Iul. Clar. *d. q.* 84. *n.* 3. Sed Iacob. de Aren. *in l. apud labeonem. §. commiſſum, ff. de iniur.* diſtinguit, aut lex loquitur in perſonam pœnam ſtatuendo ſimpliciter contra percutientem, vel vulnerantem, & tunc vnica pœna puniatur, aut loquitur in rem, ſtatuendo pœnam pro qualibet percuſſione, vel vulnere, & tunc tanquam plura delicta, pluribus pœnis delinquens erit puniendus, quam opinionem ſequitur & tuetur, Andr. Facbin. *contro. iur. lib.* 9. *c.* 46. licet ibi refert, quod Ang. Plac. & Cou. in locis per eum relatis contrarium teneant, vt vnica tantùm pœna puniatur, ſed ob reiterationem grauiori pœna afficiatur. Ac etiam delatio armorum confunditur cum inſultu, & percuſſione ſecuta, etiamſi pro delatione armorum eſſet impoſita maior pœna, quia attenditur pœna inſultus, & percuſſionis, vt conſuluit Cæph. *conſ.* 204. *n.* 41. *& ſeq.* vt refert Baiard. *q.* 84. *n.* 4. qui tamen *ſub num.* 26. poſt Claud. Bertaz. *in add. ad patrem. conſ.* 299. *verſ. ſed caſus eſt*; contrarium tenet, quando delatio armorum maiori pœna punitur, quàm inſultus, & percuſſio, vt ad vtramque pœnam teneatur.

6 Si verò duo delicta diuerſis temporibus committantur; quamvis vnum ſit ad aliud ordinatum, pro vtroque pœna debetur. Dec. *reſp.* 95. *n.* 14 *vol.* 2. prout ſi diuerſis locis committatur, etiam data modica diſtantia temporis, idem Dec. *d. r.* 14. *verſ.* 2. *etiam*, & Ioſeph. Ludou. *deciſ. Lucen.* 61. *ſub n.* 1. 5. *& ſeqq.* dicit, quod, ſi quis frangat oſtium vel feneſtras, vt ſtuprum committat, teneatur de fractura, & de ſtupro, vt per Petr. Cabal. *caſ.* 100. *n.* 12. & Bulogn. *conſ. fin. per tot.* conſuluit, vt per reſiſtentiam factam Curiæ, & per homicidium ſecutum poſt reſiſtentiam eodem contextu, delinquens puniatur de vtroque, vt refert Petr. Cabal. *d. caſ.* 100. *n.* 12. vbi alios adducit & Baiard. *q.* 84. *n.* 16. Idemque eſt, quando homicidium eſt commiſſum in perſonam vnius, & vulnera fuerunt illata in perſonam alterius, vt puniatur de homicidio, & de vulneribus quamvis vtrumque delictum fuerit commiſſum, eodem tempore, Cabal *caſ.* 158. *n.* 7. & ibi per totum illum caſum ponit alias declarationes bene digeſtas. Idemque erit, ſi ex pluribus delictis reſultent plures effectus, quia diuerſis pœnis puniri debet, ſecundum communem opinionem atteſtatam per Soc. *in conſ.* 62. *n.* 9. *vol.* 2. reiecta diſtinctione tradita à Iacob. de Aren. vt latè proſequitur Hieron. Hiſpan. *in tract. com. contra com. q.* 217. *per tot.* vbi etiam alios concordantes allegat. Quam diſtinctionem Iacob. de Aren. impugnat etiam Farin. *q.* 22. *n.* 12. & latè vide Cauale. *de brach. reg. p.* 4. *n.* 147. *& ſeqq.* vbi etiam latè tradunt alias declarationes, & eſt materia, *l. nunquam plura, ff. de priuat. delict.*

7 Bene verum eſt, quod vbi pœna vna erit infligenda pro diuerſis criminibus, illa erit imponenda, quæ grauior, & maior erit, Farin *d. q.* 12. *ſub n.* 12. Petr. Cabal. *caſ.* 145. *n.* 3. *& ſeqq.* & Baiard. *q.* 84. *n.* 24. vbi in fine dicit, quod ita ſemper in practica obſeruare vidit: & minor pœna confunditur cum maiori, & ipſa maior ſemper imponitur, Cauale. *de brach. reg. p.* 4. *n.* 108. *in prin.* & latè *n.* 148. ſed Vincent. de Franch. *deciſ.* 272. *n.* 21. poſt Aretin. *in l. quicumque. col. pen. C. de ſeru. fugit.* dicit, quod quando plures pœnæ ſunt inuentæ in vno delicto, mitior ſit imponenda, vel ſaltem ſit repoſitum in arbitrio iudicis, iuxta dicta per Felin. *in cap. ſicut Iudæi, n.* 3. *de iud.* Mat. Ant. Macer. *lib.* 3. *reſol.* 45. *num.* 12. Et in electione pœnarum ad quem ſpectet, an ad iudicem, vel ad partem, vide Menoch. *de arbitr. quæſt.* 93. Iul. Clar. *quæſt.* 85. & Cauale. *de brachio regio, parte quarta, num.* 116. vbi ſubdit, quòd ſemel electa vna pœna non erit ampliùs locus pœnitentiæ.

8 Ac etiam ſciat Aduocatus, quod, non expreſſo numero percuſſionum in quærela, vel proceſſu, ſi delinquens fuerit accuſatus de pluribus percuſſionibus, erit puniendus de duabus percuſſionibus, Bald. *in l. fideicommiſſum, §. ſi quis decem, ff. de l.* 3. Et, ſi de pluribus, & pluribus percuſſionibus eſſet quærelatus, intelligeretur de quatuor, Bart. *in l. ſi gemma, n.* 7. *ff. de arbor. frut. caſ.* vbi dicit ita communiter obſeruari Etſi in accuſatione diceretur, quod multas intulerit percuſſiones, intelligeretur de duabus, vel tribus, Cæphal. *conſ.* 225. *n.* 43. & ad omnia prædicta vide Lanr. Ten. *cau.* 3. & Baiard. *q.* 84. *n.* 21. *& ſeqq.*

Sed quia hîc in Curia viget conſuetudo condemnandi reos pro eodem delicto pluribus pœnis, & in pœnam corporalem & in pœnam pecuniariam, & in pœnam fuſtigationis, ac in pœnam triremium: eſt videndum, an dicta practica inuenta à Procuratoribus fiſcalibus ſit ad extorquendas pecunias ab ipſis reis, vel ſit conformis iuri communi; nam præcipuè aliquando ſeruatur, vt condemnetur reus in pœna pecuniaria, quam ſi non ſoluerit infra aliquod breue tempus, tranſmittatur ad triremes, vel relegetur ad aliquem locum malæ conditionis, impurique aëris, & ſic in Curia relegari ſolent rei ad Ciuitatem vetulam, vel ad Arcem Hoſtiæ, vbi parum relegati in ſanitate conſeruantur. Ac etiam idem eſt diſpoſitum in multis locis Italiæ.

Et quod de iure, circumſcriptis ſtatutis, & conſuetudinibus, iudices talem pœnam imponere poſſint, tradunt Bald. *in l. quod crgo, §. pœna grauior, n.* 19. *in l. & ſi ſeue ior, n.* 28. *C. ex quibus cauſ. infam. irrog.* eſt text. *in lege agraria, ff. de term. mot.* Clar. *d. q.* 92. *n.* 3. Cart. *de exec. ſent. cap. fin. n.* 288 Farin. *q.* 26. *n.* 12. *& ſeq.* vbi teſtatur, ita ſeruari in ſtatu Eccleſiaſtico, & *in conſil.* 80. *in fin.* & teſtatur ita fuiſſe pronunciatum contra quendam Abbatem, qui fuit tranſmiſſus ad Arcem Hoſtiæ, quia in tempore non ſoluit pœnam, vbi ob aeris malignitatem diem ſuum obiit Petr. Cabal. *caſ.* 164. *n.* 4. *& ſeq.*

Sed Aduocatus inſurgat, quod ſententia prædicta fuerit inhumana, & beſtialis, quatenus fuerit appoſita pœna vltimi ſupplicij, ſi non ſoluerit pœnam pecuniariam infra terminum præfixum in eadem ſententia, vt in contingentia facti declaratum fuit, teſte Petr. Cabal. *d. caſ.* 164. *in fin.* Ac etiam inſurgat, quod fieri non debet ſimilis condemnatio in quocumque caſu, ſed tantùm in caſu graui, & atroci, & quando reus eſſet indicijs dubitatis, & violentis grauatus: vt ego dixi *in tract. de confiſc. bonor. concl.* 31. *n.* 11.

Ac etiam dicat, quod terminus præfixus in ſententia non incipiat currere, niſi a die intimationis, per illam regulam, quod in facto negatiuo ad incurrendam pœnam requiratur monitio, *cap. extirpanda, extra de præbend.* & dicit in terminis Farin. *d. quæſt.* 26. *num.* 16. *in fin.*

9 Ac etiam dicat, quod de iure alij tenent contrarium, vt non poſſit in pœna pecuniaria apponi talis conditio ſolutionis infra certum tempus, & in defectum dictæ ſolutionis ipſa condemnatio in pœnam corporalem, & quod vbi non vigeret conſuetudo in contrarium, ſententia ſimili modo lata non ſubſiſtat, vel ſaltem ope exceptionis ex capite iniuſtitiæ reuocetur, vt teſtatur Iul. Clar. *d. quæſt.* 93. *num.* 3. *in fine*, Cart. *d. cap. fin. num.* 88. Farin *d. quæſt.* 23. *num.* 13. *in fin.* & ego retuli *in d. tract. de confiſc. bonor. concluſ.* 31. *num.* 11.

10 Et iudex debet ſe abſtinere, ne cõdemnet reum pro eodem facto, vel dicto, pluribus pœnis, cùm regula ſit in iure, quod *nemo duplici pœna grauari debeat*, argu-

ment. *l. bona fides, de reg. iur.* Bart. & communiter Doctor. *in l. nunquam plura, ff. de priuat. delict.* Menoch. *de recuper. poſſeſſ. remed. 9. n. 374. & ſeq. n. 399.* Fatin. *q. 4. n. 11. q. 111. n. 81. & ſeq.* vbi declarat, quando ambæ pœnæ ſunt ſuper eodem facto, & cauſa, Marc. Anton. Macer. *lib. 3. reſol. 45. n. 9.*

Hinc videmus, quod ſemper maior pœna confundit minorem, gloſſ. *in l. qui de crim. in verb. plurima, C. de accuſ.* cum aliis per Iul. Clar. *in q. 84. verſ. alias iſt caſus,* Cauale. *de brach. reg. p. 4. n. 106. & n. 148.* vbi de communi niſi tamen qualitas, vel grauitas delicti aliter ſuaderet, & ob id vidimus tempore Pij Papæ V. quoſdam maiores officiales, & miniſtros fuſtigari per totam Vrbem, & poſtea tranſmitti ad Arcem Hoſtiæ, vbi paruo tempore vitam cum morte commutarunt, & licet Cou. *var. reſol. lib. 2. c. 10. n. 9.* dicat, non eſſe inchoandum ab amputatione membri, ſed à leniori pœna ob timorem ſaluris æternæ, & ſic prius trahi ad caudam equi, & poſtea ei amputetur manus, tamen de conſuetudine contrarium ſequatur, vt priùs amputetur manus, & poſtea trahatur ad caudam equi, & deinde ſuſpendatur, vt teſtatur Baiard. *q. 99. n. 12. & ſeq.* & in Curia etiam vidimus pluries vel reos ſuper curru, & affligi forficibus ignitis, & conduci ad locum delicti, & ibi amputari manus, & deinde continuari in ſupradicto tormento, & poſtea ſuſpendi ſed pro ſalute animæ ſemper tutior erit opinio Cou. vide Iul. Clar. *q. 99. n. 6.* vbi latè declarat à qua priùs ſit incipiendum pœna: ne hîc ſcripta per eum de verbo ad verbum ponam.

CAPVT XXII.

Plures pro eodem facto quomodo ſint puniendi.

SVMMARIVM.

1 *Plures, præcedente tractatu, committentes homicidium, tenentur omnes de occiſo: licet vnus tantùm interfecerit, ſiue ignoretur homicida; ſiue ſciatur, ſecundùm vnam opinionem. Alij autem contrarium teneat, quando interfectus fuit vnico tantum vulnere, & hîc docet Author quid ſit agendum cum omnibus.*

2 *Tractatus factus de occidendo, durante dummodo calore iracundia non inducit, vt omnes deinde teneantur de occiſo.*

3 *Tractatu facto ad aliquem baſtonandum, ſi ſuccedat homicidium: ſolus homicida tenetur de occiſo, alij autem puniuntur extraordinariè.*

4 *Mandans aliquem baſtonari, ſi ſuccedat homicidium, non tenetur de occiſo, nec de mandato ad baſtonandum punitur: ſed grauiori pœna extraordinaria, ſecus, ſi mandauerit aliquem vulnerari, quia tenetur de occiſo ipſe mandans.*

5 *Plures ſi ex tempore interuenerint in rixa, quilibet tenetur de eo, quod fecit.*

6 *Rixam ſi Titius habet cum Caio, & ſuperueniat frater Titij, & occidat Caium, Titius non tenetur de occiſo.*

7 *Plures in rixa ex tempore interuenientes non poſſunt puniri de auxilio, niſi qui interfecerant.*

8 *Author rixæ, quando ex tempore plures interuenerunt, & quis fuit vnico vulnere occiſus, & neſcitur author, non tenetur de occiſo.*

9 *Plures ex tempore in rixa interuenientes, ſi ignoretur homicida, an omnes poſſint torqueri.*

Iſta quæſtio practicabilis, & quotidiana eſt, & ob id 1
illam volui hîc pro vtilitate Aduocati explanare, breuiter tamen meo ſolito more. Et ſic, ſi plures conuenerit, præcedente tractatu, & deliberatione, ad aliquem occidendum, & ſequatur homicidium, non eſt dubium, quod omnes teneantur de occiſo, licet vnus ſolus illum interfecerit, & vnico tantùm ictu, vel vulnere fuiſſet ille trucidatus, & ſiue ſciatur percuſſor, ſiue ignoretur, gloſſ. fin. *in l. rixa, ff. de ſicar. & in cap. ſi quatuor, 23. q. 8.* Iacob. de Beluiſ. *in pract. crim. tit. de q. in fin. n. 232.* Menoch. *caſ. 262. n. 25. & ſeq.* Iul. Clar. *q. 90. n. 1. & ſeq.* Ant. Gom. *tit. de delict. c. 3. n. 36.* Marſ. *ſing. 217.* Theſaur. *deciſ. 31. n. 3. & ſeq.* vbi de veriori, & communiori opinione, Lud. à Peg. *deciſ. 14. num. 14.* Claud. Bertaz. *conſ. 199. verſ. nec minus diligenter,* Petr. Cabal. *caſ. 291. n. 1. & ſeqq.* vbi de veriori, & communiori, & quod ita pluries iudicauit, *deciſ. Auenion. 93. n. 12. & ſeq.* vbi omnes concludunt, quod omnes interuenientes homicidio etiã quod nihil fecerint, debeant puniri pœna mortis, & Boſſ. *tit. de offic. pecun. corrupt.* refert, quod Veronæ fuerũt ſuſpenſi 50. Fratres Sancti Franciſci, quia præcedenti tractatu, interfecerũt quendam hoſpitem, Ioſeph. Lud. *dec. 16. n. 5. & ſeq.* vbi de communi, & Theſ. *dec. 31.* & ibi Add. teſtantur, quod plures Senatus ſequutus fuit iſtam opinionem.

Tamen Aduocatus iſto caſu poteſt deducere, quod iſta opinio, quæ deſumitur ex auctoritate, Bart. *in l. ſi in rixa, n. 10. ff. de ſicar.* multos habet contradictores, vt non omnes teneantur pœna mortis, quando fuit ille interfectus vnico vulnere, & ignoratur occiſor, Alex. *conſ. 15. lib. 1.* Aurel. Mutin. inter conſ. Alex. *conſil. 46. per tot. vol. 4.* Boſſ. *tit. de homic. n. 16.* vbi de communi Gram. *conſ. 7. n. 8.* Petr. à Plac. *epitom. delict. lib. 1. c. 12. n. 1.* vbi declarat, quod Doctores tenentes contrariam opinionem intelligantur, vt voluerunt, quod omnes poſſint torqueri ſed non quod omnes teneantur pœna ordinaria mortis, Marl. *in rubr. de probat. n. 416* vbi teſtatur, quod ita plùries conſuluit, & obtinuit, Rol. *conſ. 63. n. 10. & ſeqq. lib. 2.* Ioan. Ficher. *com. opin. lib. 8. lit. H. in verbo homicidium,* & Theſ. *dec. 31. n. 2. in fine* firmat hanc opinionem eſſe æquiorem, & quia agitur de vita hominis, amplectendam, & *ſub n. 4. verſ. certè hac quæſtio,* etiam firmat habere maximã æquitatem, & ea attenta, eſſe omnes inquiſitos torquendos, & alio non apparente, eſſe à morte naturali liberandos, & ad triremes perpetuò damnandos. Et, ſi aliqua concurreret qualitas, vel circũſtantia ad excluſionem mortis naturalis, vt ſi ageretur de delicto vltra decennium commiſſo, eo magis erit recedendũ ab opinione Bart. & ſequacium prout ſequutus fuit Senatus Pedem. vt ibi Theſ. *n. 4. in fin.* refert. & teſtatur.

Nec non deducat; quod non conſtat de tractatu, 2
ſeu de animi deliberatione ad homicidium committendum, vt ſi quis, poſt acceptam iniuriam, ſtatim congreget homines armatos, & reuerſus illum, qui ſibi iniuriam intulit, interficeat, ex quo durabat calor iracundiæ, non diceretur homicidium animo deliberato commiſſum, ſed potiùs in pura rixa, quia deliberatio requirit interuallum temporis, ſedato calore, vt declarat Boſſ. *tit. de homic. n. 61.* Iul. Clar. *§. homicidium, n. 8.* vbi atteſtatur ita vidiſſe pluries per Senatum obſeruari, latè Petr. Cabal. *in tract. de omn. gen. homic. num. 383.* Rimin. iun. *conſ. 744. n. 7. & ſeq. vol. 7.* Petr. de Sued. *conſil. 40. n. 9. vol. 1.* Et quod in dubio animus deliberatus non præſumatur, Plot. *conſ. 130. num. 34. tom. 1. crim. diuerſ.* Abb. *conſ. 46. n. 4.* Menoch. *caſ. 361. n. 13.* Vulpel. *reſp. 527. in princ.* Blanc. *de indic. n. 54. & ſeq.* Bertaz. *conſ. 85. n. 1.* Cabal. *de tract. de omn. gen. homic. n. 385. & ſeq.* vbi docet etiam, quomodo animus deliberatus probetur, tamen contrariis excludatur coniecturis.

Ac etiam deducat, quod iſti omnes non conuene- 3
runt ad homicidium committendum, ſed ad baſtonandum,

nandum vel vulnerandum, nec apparet, quod animum habuerit occidendi, & ob id ceſſat pœna homicidij, Caſtr. conſ. 227. in cauſa carceratorum, lib. 2. Caualc. de brach. reg. p. 4. n. 169. vbi latiſſimè in materia d. Caſtr. Et ſi conſtet quis illum interfecerit, alij non tenentur de occiſo, vt latè proſequitur, & etiam contrariis reſpondendo firmat Caualc. de brach. reg. p. 4. n. 163. cum ſeq. & n. 185.

4 Et ſi aliqui de mandato alterius iuerint ad haſtonandum, & ſequatur homicidium, non debet puniri mandans de homicidio, nec de mandato ad haſtonandum, ſed alia grauiori pœna, pro exceſſu mandati, ſecundùm communem opinionem, quam atteſtantur Doct. adducti per Caualc. d. p. 4. n. 187. vbi tamen videtur reuocare in dubium, & quando mandaſſet ad vulnerandum aliquem, & adeſſet inter eos inimicitia capitalis, vt tunc ſecuto homicidio, teneatur pœna homicidij, cùm vulnera non poſſint inferri ad menſuram, & potuerit cogitare, quod ex vulneribus ſequi poterat homicidium per Doct. per eum allegatos, qui tamen tuetur contrariam opinionem, quando clarè non conſtat, quod voluerit ex vulneribus illum interfici, ſecus ſi ex qualitate armorum deſumeretur animus apertus occidendi, vt ſi commiſerit, quod vulneraretur ſclopo, cùm ictus ſclopi ſecum ferat lethale vulnus, Bertaz conſ. 232. Caualc. d. p. 4. n. 172. Secus verò ſi non conſtaret de tali voluntate clara, & manifeſta occidendi, quia non poſſet cõſtare, niſi per coniecturas, non imponatur pœna mortis, Clar. q. 20. verſ. ſcias tamen, vbi alios adducit, Menoch. de præſ. lib. 1. q. 80. lib. 6. præſ. 24. n. 40. lib. 1. præſ. 90. n. 7. Caualc. d. p. 4. n. 187. & 188. & ſeq.

5 Si verò non præceſſerit animus deliberatus, neque ex propoſito, ſed caſu alij interuenerint ex tempore in rixa: tunc vnuſquiſque tenetur de eo, quod fecit in rixa, &, ſi nihil quis fecit in rixa, in nihilo teneatur, Bart. in l. ſi in rixa, in princ. ff. de ſicar. vbi Marcel. n. 25. Petr. Cabal. d. caſu 192. n. 3. vbi ferè alios infinitos cumulauit, & præter illos Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucenſ. 15. n. 11 & ſeqq. Mazzol. conſ. 68. n. 6. & ſeq. Theſaur. deciſ. 31. n. 31. vbi de communi, & quod Senatus ita ſeruauit, Petr. de Surd. conſ. 40. n. 46. vol. 1. prout in dubio præſumitur, niſi aliter ex coniecturis conſtet, Crauet. conſ. 151. n. 18. latè Caualc. de brach. reg. p. 4. n. 189. verſ. & quoniam, vbi ponit multa exempla, quando colligatur ex coniecturis animus deliberatus, & Menoch. caſu 361. per tot. latiſſimè ponit, quomodo probetur animus deliberatus, & ex quibus coniecturis.

6 Hinc eſt, quod ſi dum Titius rixatur cum Caio, ſuperueniat frater Titij, & Caium occidat, Titius non tenetur de occiſo; quamvis fuerit cauſa rixæ. Bald in l. data opera, n. 63. C. de his, qui accuſ. poſſunt, Marſ. in l. nihil intereſt, num. 15. ff. de ſicar. & in l. ſi in rixa, n. 26. Gramm. conſ. 32. num. 1. Oſaſc. deciſ. 104. in princ. Petr. Caball. caſu 92. n. 5. & ſeq. vbi teſtatur etiam ita vidiſſe practicari.

7 Imò nec poteſt procedi contra eos vti auxiliatores ad delictum committendum, cùm non conſtet quis fuerit auctor delicti, vel homicidij, & acceſſorium ſtare non poſſit ſine principali, Petr. de Surd. conſ. 40. n. 47. vol. 1.

8 Nec iſto caſu, qui fuit auctor rixæ, tenetur de occiſo quoad pœnam ordinariam, ſi homicidium eſſet commiſſum vnico vulnere, & neſciretur quis illud intulerit, ſed omnes condemnantur pœna extraordinaria, & abſoluuntur à pœna ordinaria, ob incertitudinem, Dec. in l. fauorabiliores, n. 5. & ibi Cagnol. n. 19. ff. de reg. Iul. Clar. §. homicidium, n. 38. Menoch. caſ. 362. n. 19. Plac. epitom. delict. lib. ... c. 12. n. 6. Ant. Gomez. de homicid. n. 36. tit. de delict. vbi teſtatur, quod ita in facto obtinuit, Cartar. de exec. ſent. cap. fin. num. 245. Theſaur. deciſ. 31. num. 5. verſ. ex his infert. Ludou. à Peg. deciſ. 14. num. 6. Luchin. de Curt. conſ. 60. num. 9. Iul. Scarlat. conſ. 112. num. 37. & ſeqq. tom. 1. crim. diuerſ. Anguiſ. conſ. 23. per tot. eod. tom. 1. vbi reſpondet auctoritatibus contra auctorem rixæ adductis, & latè eandem opinionem tuetur Petr. Cabal. caſu 192. n. 12. ſecundùm quam opinionem atteſtatur multoties iudicaſſe, & ibi reprobat Claud. Bertaz. contrarium tenentem in conſ. 299. verſ. ſed caſus eſt, & verſ. ſeq. Et ſic nec minùs eſt curandum, quod Ioſeph Ludou. deciſ. Lucenſ. 16. n. 12. & ſeqq. eandem opinionem teneat, cùm contra eum, vt ſuprà vidimus omnes Doctores concurrant, vt author rixæ iſto caſu, ratione incertitudinis, non teneatur de homicidio; ſed quia fuit author rixæ, & cauſa tanti mali, non erit forſan inconueniens, quod in ſe maiori pœna extraordinaria puniatur: cùm etiam Doctores teneant, quod auctor rixæ teneatur de eo, quod ſuccedit in ipſa rixa, vel tumultu; quos refert Farin. d. q. 126. n. 65. & n. 224. Nec obſtat in propoſito quod dicitur ex text. l. quoniam multa facinora, ff. de pœn. & ibi Doct. ſupra adducti quoniam ille text. procedit, quando auctor rixæ ex propoſito coadunauit homines ad aliquod illicitum peragendum: cùm debuiſſet cogitare, quod poterat ſequi homicidium: & ideo tenetur de homicidio ſecuto; Secus eſt quando ſucceſſit homicidium ex tempore, nullo præcedente tractatu, vel deliberatione, vt bene declarat Anguiſ. in d. conſ. 23. n. 5. ſequitur Cabal. d. caſ. 192. n. 12. circa fin. & latè Caualc. de brach. reg. p. 4. n. 164. & ſeqq. & quia in ipſa rixa non præſumitur nec etiam animus deliberatus, vt poſt alios quos allegat, firmat Surd. d. conſ. 40. n. 17. vol. 1. Et quia etiam in rixa non præſumitur dolus, latè Add. ad Farin. conſ. 67. in lit. A, verſ. & in ſpecie, vbi alios allegant. Et quis dicatur author rixæ, vel Capotalis, docent Add. ad d. Farin. conſ. 4. in lit. A. Bene verum eſt, quod auctor rixæ non poteſt allegare deinde feciſſe homicidium ad ſui defenſionem Doctores adducti per Farin. q. 225. n. 118.

Sed dubitatur an iſto caſu ratione incertitudinis, 9
poſſint omnes torqueri, vt habeatur veritas, quia commiſerit homicidium, & delictum; & debitam pœnam non effugiat, & tunc Doctores concludunt, quod, ſi inter eos adeſſet aliquis, qui eſſet malæ famæ, & opinionis in eadem ſpecie delicti, ille torqueatur, Marſ. in l. 1. n. 21. ff. de quæſt. Rui. conſ. 63. n. 9. vol. 2. Dec. reſp. 75. n. 8. vol. 3. Baiard. in §. homicid. n. 123. in princ. Marſ. in pract. §. diligenter, n. 101. deciſ. Auen. 93. num. 9. & Boſſ. tit. de fauoribus defenſ. n. 9. Si verò omnes ſine eiſdem indiciis grauati, omnes torqueantur: ſi verò nullus ſit malæ famæ, nullus torqueatur, Foller. conſil. 137. n. 9. tom. 1. crim. diuerſ. & Burſ. conſ. 116. num. 11. lib. 1. Marſ. ſing. 217. Boſſ. tit. de fauoribus defenſ. num. 9. Alij autem tenent, quòd omnes ſint torquendi, quando nullus eorum eſſet malæ famæ, vel ſi indicia non ſint magis contra vnum, quàm contra alium, vt latè declarat poſt alios quos allegat, Claud. Bertaz in conſil. 234. in lit. A, & ibi reprobat Foller. & Burſat. in locis ſuprà adductis, & idem Claud. in pn. verſ. quoad torturam, & ita in practica ſeruari teſtatur Cabal. caſ. 192. n. 13. & 14. Quicquid in puncto iuris dici poſſit. Eandem opinionem tenent Baiard. in §. homicid. n. 123. & quod ita practicari vidit. Sed iudicio meo puto meliorem eſſe illam opinionem, vt nemo torqueatur, quando nullus ſit malæ famæ, & æquè indicia laborent contra omnes, ne corpus innocens crucietur pro nocente: ſed ſit eligenda via, per quam mitiùs cum eis agatur: prout fieri ſolet ſemper in pœnalibus per iura vulgaria. Et cum hac opinione pertranſit, Iul. Clar. §. homic. verſ. alia eſt deſ. in 2. & 3. caſ. Bertax. conſ. 234. n. 1. & ſeq. vol. 2. vt omnes pœna pecuniaria puniantur. Et iſte mod' tutior erit pro inquiſitis, ne vnus pro delicto alterius

alterius crucietur in corpore. cùm cruciatus corporis ſit major pœna quacunque pœna pecuniaria, & vtriuſque manus abſciſſione, vt millies dixi, & nec etiam ſit juſtum, vt propter peccatorum innocens puniatur, & crucietur, Boër. *deciſ.* 287. *circa finem*, Baiard. §. *homicid. num.* 133. & quia, ſi omnes ſuſtineant, debeat ſequi abſolutio, quia tortura expurget omnia indicia, vt latè ſupra ſuo loco dixi, & ſic delictum remaneret impunitum contra vtilitatem publicam, ob malum exemplú, quod ſequeretur, Boër. *deciſ.* 273. *nu.* 4. Baiard. §. *homicid. num.* 133. cum qua opinione ego tranſeo, quando homicidium eſſet commiſſum vnico vulnere, adeo quòd non poſſet diſcerni, ac præſumi, quòd plures fuerint ad illum committendum, & quòd ſæuitiem non adhibuerint; ſecus ſi pluribus vulneribus eſſet cómiſſum, vt quia ex reiteratione vulnerum poſſit deſumi malus animus, & dolus ad dictum homicidium patrandum: tunc enim omnes tormentis ſubjicerem ne homicidium, ita doloſum remaneret impunitum contra vtilitatem publicam.

Sed pro complemento ſciat Aduocatus tueri clientem ſuum, vt ſi plures eſſent imputati de eodem crimine, quamvis fuiſſet annexum, excepto crimine adulterij vt non ſit inconueniens, quòd vnus abſoluatur, & alter condemnetur, quia vnus fateatur delictum, & alter neget, vt bene explicat Caualc. *de Brach. reg. par.* 4. *num.* 155. *& ſeq.* & dicam *in ſeq. cap. in fin.*

CAPVT XXIII.

Pœna ſoluta ab vno an liberet alios delinquentes.

SVMMARIVM.

1 *Pœna ſoluta per vnum non tollit, quin alij delinquentes non puniantur. ſi omnes, præcedente tractatu deliquerint.*

2 *Pœna ſoluta per vnum in facto, quod non poſſit, nec valeat diſcerni in facto alterius, liberantur alij.*

3 *Pœna, reſpectu intereſſe partis, ſoluta per vnum, liberantur alij, & ſoluens habet actionem aduerſus alios pro dicta ſolutione facta: niſi alij fuerint abſoluti.*

4 *Pœna per delinquentes an ſolui debeat pro delicto principali, vel etiam pro auxilio præſtito alijs complicibus.*

5 *Sententia abſolutoria lata ad fauorem vnius, an proſit alijs: declara vt hic per Authorem.*

1 DOctores in hac quæſtione firmant, quòd in delictis, tam publicis, quàm priuatis pœna vnius non tollat quin alij delinquentes non puniantur, *leg. qui*, §. *final. & l. ſequent. ff. de iuriſd. omn. iud. l. item Mela*, §. *ſed ſi plures. ff. de iniur.* Bart. *in l. ſi plures, ff. de arb. fur.* Cæſar. *in* 1. *notab.* dicit, quòd ex pluralitate delinquentium pœna delicti multiplicatur, Rom. *in l.* 1. § *ſi plures. n.* 4. *ff. de public. & vectig.* dicit, quod tot cenſentur delicta, tot pœnæ quot fuerunt delinquentes, Albet. de Roſ. *lib.* 2. *ſtatut. quæſt.* 32. *n.* 6. inquit, quòd ſi plures ſunt delinquentes, plura ſunt delicta, & tot ſunt pœnæ, quot ſunt perſonæ, & *in eod. lib. quæſt.* 171. *n.* 5. *& ſeq.* firmat quòd ſolutio vnius non liberat alios, ſed quilibet tenetur ad integram pœnam, Nat. *conſil.* 79. *n.* 10. *lib.* 1. vbi de communi, quia ſicut vnuſquiſque principaliter & de per ſe deliquit: Ita teneri debet, nec pœna ab vno ſoluta liberat alios quia in qualibet perſona principaliter cenſetur proprium delictum, & de per ſe, & ob id ſolutio facta ab vno alijs prodeſſe non poteſt, quia videtur à ſoluente ſoluta pro ſuo proprio, diſtincto delicto. Ant. Gomez. *tit. de delict. cap.* 1. *n.* 88. Petr. Caball. *caſ.* 198. *num.* 1. *& ſeqq.* & ibi ponit multa exempla in vtroque delicto, tam publico, quàm priuato, Caualc. *de brach. reg. part.* 4. *num.* 153. vbi dicit procedere tam in pœna pecuniaria, quàm corporali ex auctoritate Din. in loco per eum relato.

Quæ concluſio, deducat Aduocatus, quod ſit vera quando illi plures præcedente tractatu, vel deliberatione, & ex propoſito, deliquerunt, & vnanimiter data opera; ſecus autem quando ex tempore, quia tunc eſt inſpiciendum factum ſingulorum, & vnuſquiſque tenetur de eo tantùm, quod fecit, & non de alieno latè Boſſ. *tit. de pœn. n.* 2. *& ſeq.* Boër. *deciſ.* 310. *num.* 4. Bart. *in l. rixa, num.* 9. *ff. de ſicar.* Caball. *d. caſ.* 198. *num.* 11. & ego latè dixi *in præcedenti cap.*

Ac etiam in facto, quòd non poſſit diſcerni à facto alterius, licet omnes teneantur ad pœnam, tamen per ſolutionem vnius alij liberantur, Boſſ. *tit. de pœn. nu.* 2. *& ſeq.* vbi adducit Alex. & alios, & Florian. *in d. l. item Mela*, §. *ſed ſi plures. ſub nu.* 5. *verſ. nota ergo*, idem firmat, & quòd ita in practica obſeruetur, firmat Cabal. *d. caſ.* 198 *num.* 12. 2

Nec non Aduocatus deducat, quòd reſpectu intereſſe partis, licet quilibet delinquens ſit obligatus inſolidum ad illud ſoluendum, tamen per ſolutionem vnius alij liberentur à reſtitutione, & emenda damni, text. *in l.* 1. *in* 2. *reſponſ. C. de cond. fur.* cùm nihil interſit parti, magis ab vno, quàm ab altero habere, nec amplius eius interſit, cùm rem habeat, vel quòd ſua intereſt, nec ei reſtitutio recipiat multiplicationem, *l.* 1. §. *ſi plures, & de eo, per quem fact. erit*, Boſſ. *tit. de pœn.* 1. Florian. *in d. l. item Mela*, §. *ſed ſi plures, num.* 4. Boër. *dec.* 310. *n.* 4 *& ſeq.* Theſaur. *dec.* 254. *n.* 1. 2. 3. *&* 4. Cabal. *d. caſ.* 198 *n.* 4. *& ſeqq.* Caualc. *de brach. reg. p.* 4. *num.* 154 vbi alios allegat. 3

Sed benè verum eſt, quòd ſoluenti datur repetitio aduerſus conſocios à ſolutione facta parti aduerſæ, Ant. Gomez. *tit. de delict. c.* 1. *num.* 88. Caualc. *d. p.* 4. *num.* 152. *p.* 1. *num.* 256. *circa finem*, vbi limitat tamen, quando vnus ex complicibus fuit abſolutus, quia alter condemnatus non poteſt agere contra abſolutum.

An autem quis teneatur ad pœnam pro delicto principali, ac etiam pro auxilio præſtito alijs conſocijs, videntur Doctores diſtinguere inter vnum delictum, vel factum, & inter aliud factum extraneum, vt eſt latè videre per Cabal. *in d. caſ.* 182. *n.* 14 *cum plur. ſeq.* ad quem lectorem remitto, cùm ſuo ſolito more rectè, diſtinctè, & reſolutiuè loquatur. 4

Factum autem vnum, vel plura quando dicantur, tradit Bart. *in l. nunquam plura. de priuat. del.* ſt.

Sed Caualc. *de brach. reg. p.* 4. *n.* 154. poſt alios, quos allegat, dicit, vnum factum dicitur, quando ex diuerſis actibus ſubordinatis ad illud peruenitur: plura autem delicta, quando quilibet actus de per ſe eſt delictum: de primo eſt exemplum, portare enſem, extrahere, inſultare, & offendere. De ſecundo eſt portare arma prohibita pro offendendo; nam licèt non offenderit, debet puniri pro delatione; ſi offenderit pro vtroque.

Et in propoſito, vltra ea, quæ dixi ſuprà *in ſecunda defenſione* etiam de eo quod Anto. Gomez. *tit. de delict. cap.* 1. *n.* 88. firmat, quòd ſententia abſolutoria in delictis connexis ſuffragatur alijs conſocijs *per l. denunciaſſe*, §. 1. *ff. de adulter.* qui tamen videtur ſe reſtringere ad delictum matrimonij, in eius honorem, ſecus in alijs delictis; quamvis connexis, vt in crimine inceſtus, ſtupri, ſodomiæ, & ſimilium, vt ſententia lata ad fauorem vnius alteri non proſit. Sed Caualc. *de brach. reg. part.* 4. *num.* 156 declarat, dict. Gomez. poſſe procedere, quando vnus fuerit tortus, & ſuſtinuerit, & tunc eius ſententia alium non iuuet, ſecus ſi fuit abſolutus, quia non conſtitit, nec probatum fuit illum eſſe

deli-

delinquentem : quia tunc vno abſoluto, alter dicitur abſolutus, ratione connexitatis. Qui Cauale, ibi, *ſub nu.* 157. dicit. quòd in practica obſeruatur, quòd ſi ambo ſint præſentes, ambo abſoluantur, vel condemnentur, & ſi fortè vnus in negatiua perſiſtat & alter confiteatur, tunc negans abſoluatur, & confeſſus damnetur in eadem ſententia : ſi verò vnus ſit præſens, & alter abſens, primò proceſſus contra vnum perficitur, & poſtea deuenitur ad expeditionem cauſæ contra alium. Qui Cauale. *dict. tract. de brach. reg. p. 2. n. 166. in fin.* declarat etiam dictum Anton. Gomez. eſſe verum, ſiue agatur de crimine annexo, vel non annexo.

CAPVT XXIV.

Affectus quando puniatur, non ſequuto effectu.

SVMMARIVM.

1 *Affectus, effectu non ſequuto, de iure communi punitur pœna ordinaria, & maximè in delictis atrociſſimis. & hic ponuntur exempla : ac idem reperitur diſpoſitum in pluribus locis, & magis procedit, quando fuerit deuentum ad actum proximum.*

2 *Atrocia delicta, & atrociſſima, quæ dicantur.*

3 *Conatus, ſeu effectus etiam de iure communi multi tenent, quòd non puniatur pœna ordinaria delicti, effectu non ſecuto : etiam quod agatur de delicto atrociſſimo, & etiam ſi fuerit deuentum ad actum proximum.*

4 *Conatus non ſufficit ad incurrendam pœnam irregularitatis, & excommunicationis, non ſecuto effectu.*

Declara tamen vt hic per Authorem.

5 *Conatus non punitur pœna ordinaria, quando imponitur pœna ipſo facto, vel ipſo iure, etiam quod fuerit deuentum ad actum proximum & ageretur de delicto atrociſſimo.*

6 *Affectus, ſeu conatus, de generali conſuetudine totius mundi, non punitur pœna ordinaria.*

Diſtingue tamen, & declara, vt hic per Authorem.

7 *Conatus, vt puniri poſſit pœna ordinaria delicti in atrociſſimis, quinque concurrere debent, quæ hic recenſentur per Authorem.*

8 *Conatus in leuibus criminibus, & pœnis ſtatutariis, nulla pœna punitur.*

9 *Conatus non punitur de conſuetudine, pœna ordinaria, etiamſi fuerit delinquens impeditus aliquo impedimento facti.*

10 *Effectu non ſecuto iudex poteſt pœnam delinquentis mitigare.*

1 IN iſta quæſtione quicquid de iure dici poſſit, vt conatus, ſeu affectus etiam effectu non ſequuto, puniri poſſit pœna ordinaria delicti, per tex. *in l. ſi quis non dicam rapere, C. de ſacroſ. Eccleſ.* quæ eſt canonizata, *in c. ſi quis de pœnit. diſt. 1. l. vn. C. de rapt. virg.* Clar. *quæſt. 92. in princ.* vbi de communi Menoc. *caſ. 130. n. 24. vſque ad n. 86.* vbi refert 34. caſus in quibus effectus punitur, etiam effectu non ſequuto, *dic. Aueniou. 92. in fin.* vbi teſtatur ita fuiſſe deciſum, & executum, Farin. *quæſt.* 124. vbi alios allegat, Anton Gab. *concl. 1. n. 9. lib. 7. de fur.* vbi de magis communi, Gomez. *tit. de delict. c. 3. n. 10. in fin.* Maſcard. *de prob. concl.* 1222. *n.* 1. Hier. Hiſp. *in ſuo tract. comm. contra comm. quæſt. 540. n. 1. cum plur. ſeq.* vbi quamplures alios cumulauit, teſtantes de communi, & magis communi.

Quam opinionem communem, & magis communem Doctores præcipuè admittunt, quando agitur de delicto atrociſſimo, vt ſolus conatus puniatur pœna ordinaria delicti, etiam non conſummato delicto, *d. l. ſi quis non dicam rapere*, Bart. *in l. 1. ff. ad leg.* Pomp. *de parricid.* qui loquitur in crimine veneni, *c. pro humani de homicid. in 6.* vbi loquitur in crimine aſſaſſinij, Miſin. *lib. 5. obſ. obſeru. 41.* Afflict. *Conſtit. Regn. lib. 1. rubr. 12. n.* 16. Remig. *de immun. eccleſ. fallent. 18. n. 8.* vbi de communi, Clar. *§. aſſaſſinium*, Gram. *vot. 9. n. 21.* Ant. Cabr. *d. concl. 1. num. 9.* Ant Gomez. *tit. de delict. c. 3. n. 10. in fin.* Marſil. *conſ.* 105. vbi de communi, & loquitur in aſſaſſinio, Ant. Theſaur. *quæſt. 54n. n. 3. & ſeq.* vbi alios allegat, Iul. Clar. *quæſt. 92. n. 2. verſ. ſcias tamen*, vbi alios allegat & teſtatur de communi, & ita vidiſſe pluries ſeruatum fuiſſe, vbi loquitur in crimine læſæ majeſtatis, & in ſolito committere aſſaſſinia, vel ſimilia delicta atrocia, poſt Gram. *vot. 9. n 22. & ſeq.* Baiard. *quæſt. 90. n.* 9. Ign. *in l. 1. §. occiſor, n. 6 t. ff. ad Syllan.* vbi dicit, ita pluries vidiſſe ſeruari in latronibus & graſſatoribus, & in eo, qui intendit hominem veneno necare, Hier. Hiſp. *d. quæſt. 540. n.* 8. & Caball. *caſ. 20. n. 7.* dicit, quòd conatus in virginem immaturam, ſi ei frangantur pudenda, puniatur pœna mortis ; licèt non fuerit totaliter deflorata, Vinc. de Franc. *dec.* 440. in eo qui cudere volebat falſam monetam, ſed fuit impeditus, ob ſuperuenientem capturam, Gram. *dec.* 74. Cabal. *caſu 27. n. 1. & num. fin. & caſ. 242. n.* 15. Brun. à Sole *quæſt.* 34. vbi teſtatur ita vidiſſe ſæpius iudicatum, Ludou. à Peg. *dec. 7. n.* 8. Claud. Bert. *conſ. 123. in lit. A*, Farin. *quæſt. 124. n.* 11. & etiam in grauibus, & non atrocibus Doct. adducti per Farin. *ibi n. 1. & ſub n.* 18. idem dicit in atrocibus, & in crimine læſæ majeſtatis, vide Farin. *quæſt.* 120. *n. 147. & ſeq.* & quid in aſſaſſinio, *quæſt. 125. n. 77. & ſeqq.* in crimine veneni, *quæſt. 122. num. 14. & ſeqq.* latè Laur *d. conſ. 169. per tot.* & multis aliis caſibus, vt in homicidio, in delicto, quod de facili poſſit trahi in exemplum, in delicto acceſſorio, quando fuit ex conatu pars offenſa, vel læſa, in crimine raptus, in crimine lenocinij, vide eundem Farin. *quæſt. 124. ferè per totam*, & quid in mandato ad homicidium, latè Caball. *caſu* 42.

Et quid in falſæ monetæ cuſſione, idem Caball. *caſ. 27. per totum*, Caual. *de Brach. reg. 4. numer.* 196. dicit ipſe, quod idem erit, quando fuit deuentum in atrociſſimis, non ad actum proximum, ſed tantum patefecit amico ſuo deſiderium delinquendi atrociſſime, & diu occaſionem, & tempus dixerit expectaſſe, ſed adhuc nacta non fuerit commoditas ad delinquendum ; & plus ſubdit, quòd ſolitus ſimilia facere poſſet etiam pœna ordinaria puniri, & quòd in atrocioribus imponi poſſit pœna mortis naturalis, inſpecta qualitate rei, conatu, & enormitate criminis poſt alios, quos allegat Bonifac. *c. de. fur. §. 3. nu. 52. & 59.*

Et in pleriſque locis idem diſpoſitum reperitur per ſtatuta, prout in crimine ſodomiæ in Hiſpania, *per leg. 1. tit. 21. lib. 8. recep. 11.* vt refert Hier. Hiſpan. *dict. quæſt.* 540. *n.* 1. licèt de jure communi in iſto crimine aliter ſit ſancitum, vt teſtatur Menoch. *caſ. 286. nu.* 16. & ſequitur Clar. *§. ſodomia, nu. fin. & quæſt.* 92. Prax. Archiepiſc. Neapol. *c. 68. in fin.* dicit, quòd in illa Curia Archiepiſc. pro tentato vitio nefando infligitur pœna triremium, & de jure communi imponitur deportatio, & ibi *in Addition.* dicit, quòd ſi deuenerit delinquens ad actum proximum, poſſit etiam puniri pœna mortis, ſi verè deuenerit ad actum remotum, tunc puniatur pœna deportationis, & ſic triremium, & ſemper in vtroque caſu pro tentato vitio nefando debeat priuari beneficiis, & adeſt conſilium Farinac. 25. ſed in Clerico vigore Bullæ Pij V. non ſufficit vnicus actus delicti per verbum *exercente*, ſed quod pluries deliquerit in iſto crimine Nauar. *cap. 27. num.* 249. Prax. Archiep. Neapol. *d. caſ. 68. n.* 1.

Ac in crimine proditionis contra regem, idem

diſponitur in d. l. t. vt firmat idem Hier. Hiſpan. d. quaſt. 540. nu. 3. vbi refert, quòd in illa lege 1. reſeruntur etiam alia delicta grauiſſima, in quibus punitur affectus, licèt non ſequatur effectus. Et in exoneratione ſclopi cõtra aliquem, etiamſi nulla ſequatur offenſio, vt in pleriſque locis puniatur pœna furcarum, & in confiſcatione bonorum, teſtatur Caball. caſu 152. numer. 1. & in ſtatu Eccleſiaſtico per bannimenta generalia, idem diſpoſitum reperitur, ſequuta tamen offenſione aliqua in perſona.

Ac etiam magis procedit, quando fuit deuentum ad actum proximum, & qui ſit multum propinquus, & proximus delicto, Gram. dec. 64. num. 3. Auenion. 92. nu. 1. verſ. cum hoc enim, Maſcard. de prob. concl. 138. n. 2. & ſeqq. Honded. conſ. 98. n. 11. vol. 1. qui actus proximus ſit quædam pars delicti extrinſeca ſine qua delictum non poterat executioni demandari, deciſ. Auenion 61. num. 1. verſ. ad hoc enim: & ibi ponit exempla in præparatione armorum, in congregatione armatorum, in funibus, ſcalis, ferramentis, veneno, fractura, & ſimilibus

2 Delicta atrocia, & atrociſſima, quæ dicantur, arbitrio Iudicis remittitur Couarr. in Clem. n. ſi furioſus, r. 2. §. initium, nu. 6. de homicid. in 6. ſed vide Farin quaſt. 18. num. 61. & ſeq. & quæ ſint exceptuata, vide Caualc. de brach. reg par. 1. num. 63. & ſub n. 49. 54. 61. 77. & 85. & ibi latè ponit, quæ dicantur grauia, grauiora, & grauiſſima, & quæ enormia, & enormiſſima & atrocia, & atrociſſima.

3 Tamen Aduocatus aduerſus prædicta inſurgat, quòd iſta opinio non ſit tuta de iure communi, cùm etiam multi teneant quòd conatus, non conſummato effectu, non puniatur pœna ordinaria, ſed alia extraordinaria, Alex. in addit. ad Bart. in l. qui ea mente, in lit. C. ff. de furt. Alberic. in d. l. ſi quis non dicam rapere, n. 3. & n. 9. Bologn. in repet. l. 1. §. hæc autem n. 17. ff. quod quiſque Iuris, Marſ. in l. 1 5 qui cum telo, n. 75. & ſeqq. C. de ſicar. n. 75. vbi teſtatur de veriori, & n. 79. loquitur etiam quandò deuentum fuerit ad actus exteriores, & in l. qui falſam, n. 8 ff. de falſ. Gram. dec. 2. num. 23. Clar. quaſt. 92. verſ. Sciat tamen, Bart. Teg. in tract. crim. pag. 19. n. 1. & ſeqq. & de veriori, & communiori opinione teſtatur Mod. Rom. qu. 114. n. 20.

Et tueatur Aduocatus; quòd iſta opinio procedat, etiam ſi fuerit deuentum ad actum proximum, & quòd agatur de delicto atrociſſimo, vt non puniatur pœna ordinaria, ſed alia extraordinaria, Butrig. in leg. quiſquis, colum 2. verſ. aut propter, C. ad legem. Iul. Maieſt. vbi de veriori, Capra, concl. 66. num. 14. Teg. in pract. crim. part. 7. num. 9. & ſeq. vbi de communi, Gram. vot. 8. num. 6. & ſeqq. & num. 15. vbi etiam de communi, Andr. Gayl. de pact publ. lib. 1. c. 14. n. 16. etiam de communi, late Catald. conſ. 55. tom. 2. crim. vbi Per de Socin. conſ. 98. n. 5. & ſeqq. vbi de veriori opinione, Moder. Rom. quaſt. 124. n. 37. vbi alios allegat, & num. 40. de magis recepta opinione, Bertaz. conſ. 125. num. 5. in fin. & n. 6. conſ. 274. num. 13. Ludou. a Pegu. deciſ. 7. num. 9. Et quòd in aliis delictis non atrociſſimis, non puniatur conatus pœna ordinaria, ſed alia extraordinaria, Doctores adducti per Farin, d. quaſt. 124. num. 50. & ſeqq.

Etiam in crimine falſitatis, ac in furto, & quando delictum, ſi fuiſſet factum, nemini nocuiſſet, in crimine adulterij, ac in pœnis conuentionalibus, ac quando agitur ad intereſſe partis, & in alijs caſibus, quos latè ponit Farin. d. quaſt. 124. cap. 1. per tot. Et quòd ſi non fuerit deuentum ad aliquem actum exteriorem, non ſit punibilis conatus, Afflic. in conſtit. aſſeritatem, n. 2. fol. 48. Bolen. in repet. l. capitalium, § famoſos, n. 76. & ſeqq. de pœn. vbi de com. Io. Bapt. Bonif. de furt. § 3. n. 49.

Et quòd ſi fuerit deuentum ad aliquem actum remotum, erit locus pœnitentiæ ad pœnam euadendam, Menoch. caſ. 170. nu. 9. Capr. reg. 66. Maſcar. concl. 304. Caualc. Brach. reg. part. 4. n. 195. & ſeqq. vbi infert quòd ſolus tractatus de occidendo non ſit punibilis, ſi ad aliquem actum ſaltem remotum non fuit deuentum, ſi nemo læſus fuerat vel ſponte pœnituit, vel fuit impeditus, non punitur, Boniſac. dict. § 3. n. 55. vbi allegat, etiamſi fuerit deuentum ad aliquem actum remotum, ſed ſub num. 53. dicit, quando fuit impeditus furari, vel quia timeat propalari, debeat puniri pœna extraordinaria.

4 Et in ſpecie in pœna ſpirituali, prout in cenſura Eccleſiaſtica, vel excommunicatione, ad illam incurrendam requiratur conſummatio actus, ſeu delicti, Marſ. in l. n. qui cum telo, num. 28. C. de ſic. Felyn. in c. 1. nu. 301. extra de præſumpt. & in tract. de conat. col. 2. verſ. & dicit Cardinalis, & col. 3. verſ. fallit. 6. Anch. in c. qui bona, col. 8. in princ. 17. quæ. 1 Soc. reg. 31. in 7. fallent. Card. Alban. conſ. 14. nu. 18. Menoch. caſu 360. nu. 89. Caualc. d. p. 4. nu. 96. vbi dicit Clericum tentantem aliquem occidere non eſſe irregularem & ob id ſi quis vibraret Baculum contra Clericum, & eum non percutiat, non ſit excommunicatus, Felyn. in d. c. 1. n. 10. Nouel. in reg. 114. fallent. 6. Duenn. reg. 99. limit. 1. Menoch. caſu. 360. num. 89. Prout non incurrit in pœnam irregularitatis, niſi ſequatur offenſa, & non ſufficiat voluntas committendi homicidium, Henric. Boic. in c. 1. num. 26. & num. 28. extra de eo, qui mitt. in poſſ. vbi declarat non procedere in crimine aſſaſſinij, Couar. in Clem. ſi furioſus, p. 2. §. initium, n. 5. vbi de communi, de homicid. Catal. conſ. 55. nu. 60. tom. 1. in parua impreſſ. diuerſ.

Quod tamen Doctores admittunt in excommunicatione inflicta à lege: ſecus ſi ab homine infligatur quia duriùs cum homine, quàm cum lege agitur, ob id in ſecundo caſu conſideratur deſtinatio animi & non Iuris effectus. Henric. Boich. d. c. 1. num. 27. verſ. ſi pœna ſpiritualis imponatur ab homine Archid. c. qui bona, col. 8. verſ. ſi autem pœna ſpiritualis imponatur ab homine, 17. qu. 1. Farin. qu. 114. n. 58.

5 Idémque eſt, quando pœna imponitur ipſo facto, vel ipſo iure, quia non ſufficit conatus, etiam quod fuerit deuentum ad actum proximum, ſiue agatur de leui, & atroci, ſiue atrociſſimo delictu, Io. And. in reg. in pœnis, n. 3 & ſeqq. de reg. iu. in 6. vbi latè, & adducit bonas rationes, & reſpondet contrarias, Bald in leg. data opera, n. 51. in fin. Cod. de his, qui accuſ. non poſſ. Franc. in cap. pro humani n. 8. de homicid. in 6. vbi latè, & adducit bonas rationes, & Alber. in leg. ſi quis non dicam, n. 15. Cod. de Epiſc. & Cleric. vbi etiam latè, nulla habita diſtinctione, an delictum ſit leue, vel graue, ſiue grauiſſimum, vel ſteterit, vel non ſteterit per delinquentem, quin delictum perficeretur, Nouell. in reg. 114. fallent. Hieron de Mont. quaſt. 16. n. 8. Farin. quaſt. 124. num. 59. Menoch. caſ. 1360. n. 87. de a. b. Claud. Bertazz. in conſ. 274. in lit. B, Brun à Sol. in compen. Iur. verſ. delicti annotatio, licet Bologn. in l. 1. §. hæc autem verba, n. 16. ff. quod quiſque Iur. de mente Affl. deciſ. 276. n. 1. contrarium tenere videatur.

6 Et Aduocatus ſaltem exclamet, quòd de generali conſuetudine totius Italiæ, & totius mundi non puniatur affectus pœna ordinaria niſi effectu ſequuto & quod per eam ſit derogatum, d. l. n. qui cum telo, Cod. ad leg. Corn. de ſicar. ac omnibus aliis iuribus punientibus conatum eadem pœna, Farin. quaſt. 114. n. 73. vbi concordantes allegat per vnam integram col. reſtantes de communi, & magis communi. Iul. Clar. qu. 92. in princ. vbi teſtatur ita pluries vidiſſe ſeruari & iudicari in Senatu, Honded. conſ. 89. n. 9 vol. 1. vbi etiam infinitos allegat, Ludou. à Peguer. deciſ. 7. num. 13. Rim. jun. conſil. 517. num. 19. conſ. 761. num. 3. vbi teſtatur de conſuetudine totius mundi, Hier. Hiſp. in tract. comm. contra comm. quaſt. 540. num. 0. & ſeq. vbi etiam quamplures alios allegat Petr. Caball. caſu 242. n. 87. cent. 3. teſtatur de conſuetudine totius Italiæ. Farin. conſil. 60. n. 5. vbi

Digitized by Google

vbi Add. *in lit. A.* Oſaſch. *deciſ.*19.vbi teſtatur ita in Senatu obſeruaſſe, quem ſequitur Guttierea qui latè eam diſputat ad partes *lib.* 3.*pract. quaeſt.*7.*nu.*78. vbi teſtatur ita de æquitate, & de conſuetudine totius mundi eſſe ſeruandum in conſulendo,& judicando.

Et adeo eſt generalis,& notoria iſta conſuetudo, vt non indigeat probatione. Rim.jun.*d.conſ.*761.*num.*13. Quæ conſuetudo intelligitur quoad pœnam ordinariam,ſecus quoad extraordinariam,provt omnes adducti ita loquuntur,Laur.de Pinu.*conſil.*169.*per totum*,& præcipue,*ſub n.*11.*& ſeq.*& in ſpecie Baiard.*q.*89.*n.*12. *verſ.nec obſtat*,qui dicit,quòd pœna extraordinaria non dicitur per dictam conſuetudinem abrogata, neque ſublata,& quòd ille,qui venit ad actum proximum,debeat grauiùs puniri citra mortem,quàm ille qui deuenit ad alium actum remotum, vel non ita proximum. Gutier.*in d.qu.*7.*nu.*78.Hier.Hiſp.*in d.tract.comm. contra comm.qu.*540.*nu.*13.

Et tandem diſtinctio data à d.Hier.Hiſp.*d.quaeſt.*540. *n.*15.*& ſeqq.* multum mihi placet, quæ eſt iſta quod ſi à lege puniatur conatus quamvis delictum non ſit atrociſſimum,ſine difficultate tràſeat quod dicta pœna inflicta à lege,vel ſtatuto d.conatus puniatur; ſi verò expreſsè non puniatur,tunc dictus conatus,effectu non ſequuto,pœna extraordinaria puniatur juxta ſupradictam conſuetudinem generalem, & poſt Iul.Clar. *in d.quaeſt.* 92. *in fin.* quòd poſſit judex adhærere cui opinioni maluerit,inſpecta facti,& perſonarum qualitate, & in dubio ſemper debeat mitiorem opinionem eligere,niſi aliter legis diſpoſitione caueatur:quia tunc ſeueritatem legum, cum aliquo benignitatis temperamento ſequi oportet.

Quæ diſtinctio arbitror quod ſit temperanda,& declaranda, quando media, vel præparatoria ad delictum committendum non eſſent per ſe punibilia,& ſic tanquam de actibus indifferentibus qui ſimpliciter per ſe non ſonant in nomen delicti, nulla pœna puniantur: Si verò actus ſint juxta ſubjectam materiam boni,aut mali,tunc,ſi ad actum malum tendant,& adminiculi ſint actui malo,pœna extraordinaria conatus puniatur, & ita declarat poſt alios, quos allegat Cauale.*de Brach. reg.parte* 4.*num.*196. *verſ.at ſi iſto modo*, & meliùs, ac clariùs Io.Bapt.Boniſac.§.3.*numer.*54.*de furt.*vbi ponit exempla,& melius Laur.de Pinu.*conſ.*169.*n.*5. vbi firmat, quòd ſi conatus non tendit in ſua forma ad conſummationem effectus, non punitur, ſicut eſt donare iocalia mulieri gerens in animo eam ſucceſſiuè ſubducere: ſecus ſi forma tendat ad conſummationem effectus,& tunc puniatur magis, & minùs ſi fuerit proximus,vel remotus ipſe conatus.

7 Sed quia conatus, vt diximus,conſideratur quoad pœnam paruam, vel magnam, ſeu ordinariam, vel extraordinariam imponendam per actus,qui ſint proximi,vel remoti: ideò ſciat Iudex qui vellet pœnam ordinariam ex conatu imponere, quia deuentum fuerit ad actus proximos delicto,vt debeant concurrere plura requiſita, quæ magiſtraliter ponuntur per Burſat. jun.filium Burſatt. ſeu in quodam conſil. in cauſa cujuſdam D.Comitis,& ſeriatim referuntur Canalcan.*de brach.reg.p.*4.*num.*198.

Et primum requiſitum eſt, vt tractatus ſit ordinatus ad delictum,Marſ.*in l.qui falſum,n.*8.*ff.de falſ.*And. Gayl. *obſeru.tit. de pac.publ. lib.*2. *c.*14.*n.*6. Secundum eſt,quod ſit de præſenti,Gram.*dec.*2.*n.*21. Buët.*de ſedit.num.*41. Tertium,vt de per ſe ſit damnabilis, Bald. *in l.non ideò minùs,n.*4.*C.de accuſ.* Quartum,vt ſit immediatus ad delictum,Bonat.à fine,*in Sym.lib.*9.*tit.*30. *n.*66. Quintum, vt ea latere affectantis nihil ſuperſit agendum, Menoch.*caſu* 360 *n.*20.36. Petr.Sone *conſ.* 98.*n.*1. vide text.*in l.*1.*ff.de extraord.crim.* Ioan.Bapt. Boniſ.*de furt* §.5.*n.*59.

8 Et quòd in leuibus criminibus,& pœnis ſtatutariis conatus nulla pœna puniatur,Marſ.*conſil.*105.*n.*16.*& ſeqq.*Catal.*d.conſ.crim.diuerſ. tomo* 1.*conſil.*55.*num.*37. Bertaza.*conſil.*274.*n.*7.vbi alios allegat,Rim.Iun.*conſ.* 695.*n.*10. Baiard.*quaeſt.*92 *num.*5.

Ac etiam, ſi actus non fuerit perfectus ob aliquod 9
impedimentum facti,quod ſuperuenerit,per quod quis fuit coactus ab opere deſiſtere, & ſic puniatur ſolùm pœna extraordinaria; ſecus verò quando quis potuerit commodè delictum adimplere, ſed ſponte pœnituit,& ſe à delicto abſtinuit, quia conatus tunc nulla pœna punitur,Gabr *conſil.*171.*num.*3.*lit.*1.vbi firmat hoc eſſe receptiſſimum, vt etiam refert, & ſequitur Honded.*conſil.*98. *num.*12.*volum.*1. & ita etiam tenet Grat. *conſil.*136. *n.*26 *vol....* vbi ſubdit. etiamſi fuerit deuentum ad aliquem actum exteriorem, Boniſ. *de furt.*§.3.*num.*53.

Et tandem Aduocatus procuret habere iudicem 10
propitium quia Iudex à lege ſibi conceditur,vt effectu non ſecuto,poſſit pœnam mitigare,licet id facere non ſit obnoxius: ita refert Salic.dixiſſe Bald.vna voce *in l.ut,què telo,C.de ſicar.per tot.ſing.*& optim. *in l.aut facta,§.euentus,ff.de pœn.* Sequitur Felin. *in tract. de Conat.in fin.*& ſequitur Miſing.*cent.*3.*deciſ.*9.

CAPVT XXV.

Pœna, quæ ſit imponenda, an afflicta in loco originis,domicilij,vel loci comiſſi delicti, vel iuris communi

SVMMARIVM.

1 *Pœna originis,vel domicilij eſt imponenda delinquenti extra territorium,quando ſtatutum originis vel domicilij expreſsè mentionem facit de pœna imponenda ſubdito delinquente extra territorium: ſecus ſi ſe reſtrinxerit ſtatutum limitatiuè ad ſubditos delinquentes in territorio.*

2 *Pœna ſtatuti loci,in quo reus deliquit, eſt puniendus, quando ſtatutum originis,vel domicilij ſimpliciter pœnam imponit pro eodem delicto.*

3 *Pœna iuris communis delinquens punitur,quando aliqua pœna non eſt inflicta per ſtatutum loci delicti.*

4 *Pœna impoſita pro aliquo facto à ſtatuto, vbi non eſt impoſita à iure communi, ſi quis delinquat extra territorium dict. ſtatuti,delinquenti non infligitur.*

5 *Pœna impoſita ipſo iure à ſtatuto non extenditur extra territorium ſtatuentis.*

6 *Delinquens extra dominium in ſubditum eiuſdem D. punitur,pœna loci ius dicentis.*

7 *Sententia requiritur ad executionem pœnæ, & ob id bona poſſunt retineri per reum recta conſcientia ante dict.ſententiam.*

8 *Mandans fieri delictum an puniatur, an in loco dati mandati,vel conſummati delicti.*

Pœna in multis aliis caſibus, quæ ſit imponenda, remiſſiuè.

ISta quæſtio eſt valde quotidiana, & practicabilis, quæ pœna ſit infligenda,aut pœna originis,aut domicilij, aut loci delicti, quam Doct. in diuerſis locis pertractant,& præſertim poſt antiquos,Iul.Clar.*in q.* 85.*in pr.* Caualc.*de brac.reg.p.*4.*num.*125.*& ſeqq* latiſſimè Petr.Cabal.*caſu* 162.*per totum*,& nouiſſimè reaſſumit Moder.Rom. Farinac. *in fragm. crim. in lit. D. num.*98. *cum plurib.ſeq.*

Et conſtituitur in propoſito concluſio,vt ſi ſtatuentes loci originis,vel domicilij voluerint ſubd tum,delinquentem etiam extra territorium aliqua pœna puniri,& tunc non pœna loci commiſſi delicti puniatur,

Digitized by Google

ſed pœna dicti ſtatuti, originis, vel domicilij, Bartol. *in l. cunctos populos, num. 45. & 48. C. de Summ. Trin.* vbi Bald. *num. 13.* Salic. *n. 8.* Pariſ. *conſil. 159. n. 1. lib. 4.* Clar. *q. 83. ſub n. 4.* vbi firmat ab hac opinione non eſſe recedendum in iudicando, Laurent. Tenn. *in pract. cautel. 4. ſub n. 2.* & Petr. Caball. *in d. caſ. 162. n. 31.* vbi teſtatur de communi.

Licèt ab aliquibus huiuſmodi opinio impugnetur, vt ſtatuentes non poſſint facere, quòd delinquens extra ſuum territorium pœna ſtatuti originis vel domicilij puniatur, Dec. *in tract. crim. lib. 4. cap. 16. rubr. de loco originis, ſub n. 6.* & aliquos refert, Farinac. *in dd. fragmen. crim. in littera D, num. 101.*

Sed ſi ſtatutum locij, domicilij, vel originis ſe reſtrinxerit limitatiuè ad ſubditos delinquentes in territorio, ſine dubio non poterit puniri delinquens pœna dicti ſtatuti pro delicto commiſſo extra territorium, Bart. *in d. l. cunctos populos. n. 48. verſ. aut limita. iuè,* Homod. *ſub n. 30.* Laur. Tenn. *in d. caſu 162. n. 32.* & in hoc nemo contradicit.

2 Si verò ſtatutum originis, vel domicilij ſimpliciter pœnam imponat, nulla facta mentione de punitione in territorio, vel extra, & tunc punitur delinquens pœna ſtatuti loci, in quo deliquit, Bar *in d. l. cunctos populos, ſub n. 47. & ſeq.* vbi Salic. *ſub n. 8.* & Signorol. *ſub n. 30.* Clar. *q. 85. n. 4. verſ. eſt caſus* vbi teſtatur ab ea opinione in iudicando non eſſe recedendum, & quòd apud eum ſæpius ita iudicatum fuit, Laurent. Tenn. *d. cautel. 41. n. 3. & ſeqq.* Dec. *in tracta. crim. in d. rubr. de loco originis, vel domicilij, ſub n. 4. & ſeq.* vbi ampliat, etiam ſi deliquerit in loco exempto, Petr. Cabal. *caſ. 162. n. 33. & ſeq.* Theſaur. *deciſ. 90. n. 5.* Farinac. *in dd. fragm. crim. n. 103.* vbi teſtatur de communi, & ab ea non eſſe recedendum, licèt aliqui Doctores per eum allegati *ſub n. 104.* contrarium voluerint.

3 Si verò per ſtatutum loci commiſſi delicti non ſit inflicta aliqua pœna, & tunc puniatur pœna iuris communis, & quoad modum procedendi attendatur ſtatutum, non loci delicti, ſed loci, vbi formatur proceſſus Bart. *in dict. l. cunctos populos, n. 49.* vbi aduertit, iudicem informando inquiſitionem, vt in illius concluſione dicat, *ſuper quibus omnibus, & ſingulis intendo procedere, & inquirere ſecundùm formam ſtatutorum huius ciuitatis, & culpabilem punire, & condemnare ſecundùm formam iuris,* & ſic in procedendo ſe referat ad ſtatuta, in condemnando ad ius commune, quando ceſſant ſtatuta loci delicti, vel ſi illa ignorentur à iudice inquirente, & hanc cautelam Bartol. ibi refert Homode. *num. 30 in fin.* Angel. *de maleſ. in verb. exiſtens Florentia, num. 3.* Dec. *in d. rubr. de loco originis, vel domicilij. ſub num. 4.* Lauren. Tenn. *d. cautel. 41. num. 5.* Baiard. *q. 85. n. 1.*

4 Si verò delictum non de iure communi, ſed de iure municipali tantum eſſet punibile, & tunc iudex loci, in quo tale ſtatutum viget, non poteſt delinquentem pœna dicti ſtatuti extra ſuum territorium punire. Bald. *in d. l. cunctos populos. num. 23. verſ. aut non eſt delictum, niſi de iure municipali,* Bertaz. *conſil. 467. num. 6.* Caball. *d. caſ. 162. num. 35.* Farinac *in dd. fragm. crimina. in lit. D. num. 108.*

5 Prout non infligitur pœna delinquenti extra territorium quando imponitur ipſo facto, vel ipſo iure, Bald. *in d. l. cunctos populos, n. 25.* Boſſ. *tit. de pœnis, n. 16. in fin.* Bertaz. *conſ. 467. n. 8.*

6 Si verò ſubditus vnius Domini delinquat extra dominium, in ſubſidium eiuſdem D. & tunc attendatur ſtatutum loci ius dicentis, cùm offendens, & offenſus ſubjaceant diſpoſitioni eiuſdem ſtatuti. vt poſt Bart. & alios, *in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iur.* Angel. *de mal. f. in verb hac eſt quædam inquiſitio, n 83.* Caualc. *de brach. reg. part. 4. num. 126. & ſub num. 127. cum plur. ſeqq.* ponit ſeriatim, & recto ordine viginti caſus, & ſi vis ſcire mandans fieri delictum, vbi puniri debeat, vel in loco dati mandati, vel in loco vbi fuit commiſſum delictum.

Ac etiam Aduocatus ſciat in hac materia pœnali, vt nunquam poſſit deueniri ad executionem pœnæ, niſi præcedente ſententia iudicis, etiam ſi pœna imponatur ipſo iure quia tunc ſaltem requiritur declaratoria, ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Tiraq. *in l. ſi vnquam, in verb. reuertatur, n. 400. C. de reuocand. donat.* quia verbum, *ipſo iure*, non trahit ſecum paratam executionem, Bart. *in l. 1. ff. de his, qui not. infam, l. fin. C. locat.* Cæual. *in tract. comm. contra comm. q. 113.* & dixi *in tract. de confiſcatione, concl. 16.*

Et ob id in foro conſcientiæ reus delinquens non tenetur conſignare bona ſua fiſco, Ant. Gomez. *tit. de delict. c. 2. n. 5.* Couar. *in 4. decretal. 2. par. cap. 6. § 8. n. 10.* Nauar. *in cap. ſacerdes, a. 148. diſt. 6.* latè Ioan. Vela. *in tract. de pœna delictorum, c. 32. verſic. contra nos,* latè etiam, qui alios allegat, & communem appellat, Cæual *in tract. comm. contra comm. q. 688. n. 5. & 6.*

CAPVT XXVI.

Reo mortuo ante ſententiam, an eius memoria damnari poſſit, & ſæuiri in eius cadauer, & eius bona hæredibus poſſint auferri.

SVMMARIVM.

1 *Mors omnia extinguit in criminibus, reſpectu pœnarum infligendarum.*

2 *Confiſcatio bonorum vel alia pœna pecuniaria an extinguatur per mortem delinquentis.*
Declara vt hic.

3 *Confeſſus & conuictus ſi decedat, poteſt puniri: idémque eſt, ſi fuerit concluſum in cauſa: & quid ſi lis non fuerit conteſtata.*

4 *Condemnatus in contumaciam non poteſt poſt eius mortem puniri.*

5 *Hæredes, quando tenentur pro delicto defuncti, non tenentur vltra vires hæreditarias, quamuis non confecerint inuentarium.*

6 *Cadauer quando puniri poſſit.*
Declara tamen vt hic.

7 *Conſanguinei, & affines, pro honore familiæ, poſſunt deducere vt delinquenti non irrogetur pœna infamia, nec delinquens puniatur pro fractura pacis, vindicta tranſuerſali, & pro ſimilibus.*

MOrtuo reo, Iudices ſe abſtinere debent à pœnis irrogandis tam corporalibus quàm pecuniariis, 1 cùm per mortem omnis pœna extinguitur, *l. defuncto, de publ. iud.* Iul. Clar. *qu. 51. verſic. vlterius quæro,* Sebaſt. Medic. *in tract. Mors omnia ſoluit, part. 2. n. 5.* Peregr. *de iur. fiſc. lib. 4. tit. 5. n. 1.* Odd. *conſ. 72. n. 39.* & ego multa dixi *in tract. de confiſcat. bonor. concl. 18. per tot.* latè Petr. Caball. *caſu 199. n. 1. cent. 3.* vbi alios allegat, & Ioan. Anton Lanarius, *conſ. 93 n. 1.* dicit quòd vbi extinguitur pœna pecuniaria, extinguatur etiam pœna corporalis, quæ eſt principaliter intentata, nec poteſt remanere pœna pecuniaria acceſſoria.

Quo verò ad pœnam pecuniariam, & confiſcationem bonorum, videntur Doctores inter ſe pugnare, ſi 2 tranſeat ad hæredes, vt eſt videre latè per Pet. Caball. *caſu 298.* vbi cumulauit Doct. pro vtraque opinione.

Tamen videntur omnes concludere, quòd ſi lis fuerit conteſtata cum ipſo reo principali & confeſſus, vel conuictus fuerit de crimine, vt pœna tranſeat in hæredes, tam quoad confiſcationem omnium bonorum, vel

Digitized by Google

vel partis eorum, quam quoad alias pœnas particulaces pecuniarias, Oſaſch. *deciſ.* 128. *num.* 9. *verſiculo quid dicendum*, vbi teſtatur ita fuiſſe judicatum, & alios concordantes adducit, Petr. Caball. *in d. caſu.* 198. vbi diſputauit articulum ad partes, tandem *ſub num.* 25. teſtatur de crebriori ſententia, quicquid aliter alij, & judicando, & conſulendo ſequuti fuerint, & dicit hanc opinionem eſſe veriſſimam, tam in judicia publicis, quàm priuatis, quando criminaliter agitur, per gloſſ. penult. *in l. ex judiciorum de accuſat.* Aug. *in leg. vnica ſub num.* 4. *C. ne ex delict. defunct.* Oſaſc. *dicta deciſ.* 149. *num.* 2 *verſ. & licet prædicta iura*, Caball. *dict. caſ.* 298. *n.* 28. & ego alios retuli *in d. concl.* 18. *in ampliat.* 1. Caualc. *de brac. reg. p.* 4. *ſub num.* 141. vbi ſequitur d. Oſaſc. deciſionem & teſtatur de magis communi. & ibi etiam alios allegat, vt ſubdit, quod confeſſio, vel conuictio habeant vices rei judicatæ, & paria ſint eſſe latam ſententiam, & eſſe conuictum; licet multi, quos retuli Caball. ibi, & Vaſquez *in controuerſ. cap.* 96. *num.* 28. *verſ.* 8. *limita*, & Farinac. *quæſt.* 10. *num.* 53. *& ſeqq.* impugnent, ſeu mordeant d. Oſaſc. deciſionem, qui tanquam moderni etiam alios tenentes eandem opinionem recenſent, Angel. *in leg. vnica. Codic. ex delict. defunct.* etiam dicit quòd quoad intereſſe fiſci pœna non tranſeat ad hæredes etiam ſi moriatur poſt confeſſionem, ſed tantùm quoad intereſſe partis, & ſequitur Io. Ant. Lanar. *conſ.* 93 *num.* 4 *& ſeq.* vbi ſubdit poſt alios quòd Epiſcopus poſſit ſe informare de confeſſione defuncti. & cogere hæredes ad reſtituendam rapinam, vel furtum damnum paſſo, quia tunc non ex delicto agatur, ſed ex confeſſione ad reſtitutionem rei ablatæ.

Hîc autem in Curia ſemper vidi ſeruari ſupradictam deciſionem Oſaſch. & in ſpecie ita fuit obſeruatum in illa ſpoletana falſitatis teſtamenti in Tribunali Gubernatoris Vrbis, in qua poſt mortem Ioſephi de Coruis fuerunt hæredes condemnati in ſcutis ſex millibus & ſummo rigore pœna præfata per procuratorem fiſcalem illius temporis fuit integraliter exacta, abſque audirêtur in cauſa appellationis quia tanquam confeſſus delinquens non potuiſſent hæredes audiri vigore Bullarum ſummorum Pontificum, de quo dicam infrà in defenſione circa appellationem,

3 Si autem non fuerit reus confeſſus vel conuictus, neque condemnatus, ſed lis cum eo conteſtata, & concluſum in cauſa, adhuc pœna tranſeat ad hæredes: cùm paria ſint eſſe concluſum in cauſa, vel latam eſſe ſententiam, Alban. *conſil.* 99 *num.* 2. *& ſeq.* vbi de communi, & docet quomodo dicatur eſſe in cauſa criminali concluſum. Clar. *quæſt.* 51. *vt ſic ſcias etiam*, Vaſq. *controuerſ. Illuſtr. cap.* 96. *num* 19. *in fin.* Modern. Rom. *qu.* 10. *n.* 52. vbi de communi, & ego dixi *in d. concl.* 18. *num.* 63.

Si verò non fuit concluſum in cauſa, ſed tantummodo fuerit lis cum reo conteſtata, tunc Doctor. inter ſe certant, an pœna tranſeat ad hæredes, tamen ex tex. *in l. ex iudiciorum, verſ. cæteris vero, juncta gloſſ. in verſ. pœna. ff. de accuſat.* videntur tenere, etiam pœnam tranſire ad hæredes, Oſaſch. *in d. deciſ.* 149. *num.* 3. *& ſeq. & n.* 9. vbi de crebriori & alij per me relati *in d. concl.* 18. *n.* 55. & etiam poſt alios, quos adducit, ita videtur tenere Caualc. *de brac. reg. p.* 4. *n.* 141.

Sed Farin. *in d. q.* 10. *n.* 54. judicio meo bene declarat hanc opinionem. vt deciſio Oſaſc. & aliorum, qui illam ſequuntur, intelligi debeant in terminis, in quibus loquuntur, nempe quod non ſolùm lis fuerit conteſtata, ſed etiam reus fuerit confeſſus, vel conuictus, & non aliter: cum qua declaratione tranſit Burſat. *in conſ.* 77. *n.* 21. *&* 23. vbi teſtatur de communi, *lib.* 2. & ita videtur etiam tenere Caualc *d. p.* 4. *n.* 142.

Et eandem declarationem ego ſequutus fui *in dict. concl.* 18. *n.* 60. *in tract. de confiſc. bon. & ſub, n.* 56. etiam declaraui magis procedere, ſi inualidè, & nulliter eſſet lis conteſtata. & *ſub num.* 57. etiam declaraui, quando litis conteſtatio eſſet ſopita de conſenſu partium, vt extinguatur effectus tranſmiſſionis contra hæredes, & *ſub num.* 59. vt procedat ſolummodo in delictis priuatis, & non in publicis, quæ per mortem extinguuntur, etiam poſt litem conteſtatam, Vulpell. *reſp.* 1. *n.* 3. *in fin.* Sebaſt. Med. *in tract. mors omnia ſoluit, concluſ.* 32. *nu.* 91. Farinac. *quæſt.* 10. *n.* 53. Io. Anton Lanarius *conſ.* 93. *n.* 78. *verſ. reſpondetur*, vbi alios antiquos allegat.

Quando autem lis conteſtetur, latè dixi ſuprà *in defenſ. circa examina reorum.*

Sed Doctores vnanimiter concorront, vt fiſcus infra quinquennium poſt mortem rei agere debeat ad confiſcationem bonorum, vt hæredes poſſint innocentiam defuncti defendere, de quo ego latè dixi *in d. tract. de confiſcat. bonor. concl.* 19. *per tot.* & addo Caualc. *de Brach. reg. p.* 4. *num.* 137. Farinac. *q.* 10. *n.* 81. qui alios allegat, & teſtatur de communi.

Ac etiam antequam deueniatur ad condemnationem contra hæredes, ipſi hæredes ſunt citandi, & audiendi, ſi vellent innocentiam defuncti oſtendere, Oſaſch *d. deciſ.* 149. *in princ. & deciſ.* 106. *n.* 3. Vaſq. *controuerſ. c.* 96. 1. Petr. Caball. *caſ.* 298. *num.* 29. *& ſeqq.* vbi concordantes adducit, & ibi etiam docet hæredes poſſe inſtare, vt deueniatur ad ſententiam, ad purgandam defuncti innocentiam, etiamſi hæredes non poſſent ptu delicto defuncti moleſtari, & ibi concordantes adducit: & idem voluit priùs *in caſ.* 137. *num.* 9. *& ſeqq.* Caualc. *de Brach. reg. p.* 4. *num.* 138. & Ant. Gom. *tit. de crim. læſ. maieſt. nu.* 12. docet practicam damnandi memoriam defuncti, vt non ſit formandus proceſſus contra reum defunctum, nec citandus ſit, nec ſententia proprio nomine ferenda, ſed vt citetur ejus memoriæ & ſententia contra defunctum quomodo etiam ſit ferenda, docet Peregr. *de iur. fiſc. lib.* 4. *titul.* 4. *numero* 34.

Et ad ſententiam citari debent, non ſolùm hæredes defuncti, verùm etiam procurator, dominus litis effectus, Oſaſc. *d. deciſ.* 149. Theſaur. *deciſ.* 114. *ſub num.* 1. Baiard. *q.* 51. *num.* 9. & ita hîc in Curia obſeruatur, & fuit obſeruatum in cauſa de qua mentionem feci *in dicto tractatu de confiſc. bonor. concl.* 8. *num.* 94. licèt ibi ſit ſcriptum ex defectu impreſſionis, vt citetur procurator. dominus litis effectus, & nulla mentio habeatur de hæredibus, provt videmus, quòd viuo reconuento, ad tollendas omnes difficultates in cauſa ciuili debeat citari principalis & etiam procurator, dominus litis effectus. Vant. *de nullit. ex defec. citat. n.* 86.

Sed difficultas eſt ſi defunctus ſit mortuus poſt ſententiam contumacialem, qui fuerit habitus pro confeſſo, & conuicto, an pœna tranſeat ad hæredes; quàm difficultatem ego tetigi *in d. tract. de confiſc. bonor. concl.* 19. *n.* 66. *& ſeq.* & latiùs deinde hanc difficultatem reaſſumit Petr. Caball. *caſ.* 298. *n.* 33. *& ſeqq.* vbi refert opiniones contrarias & Doctores vtramque opinionem tenentes, & *ſub n.* 41. poſt alios, quos allegat tuetur opinionem negatiuam, vt non tranſeat ad hæredes, & quòd ita pluries in contingentia facti numquam auſus fuit vocare, aut pronunciare, quòd hæredes grauarentur ad ſoluendam pœnam ſed quod proceſſus circumdaretur, nec aliud contra hæredes quæreretur, cùm illa ficta confeſſio non egrediatur perſonam contumacis, & maximè tranſeat in hæredes. 4

Et quod dicit Peregr. *de iur. fiſc. lib.* 4 *tit.* 5. *nu.* 37. ſi ſtatutum habeat reum pro confeſſo, conuicto & condemnato, tunc ſufficiat talis confeſſio ficta, & afficiat hæredes ad pœnam exigendam, de cujus Peregr. opinione ego mentionem feci *in d. tractatu de confiſcatione bonorum, concl.* 19. *num.* 67. Petr. Caball. *in dicto caſu* 298. *num.* 43. refert talem caſum numquam habuiſſe in contingentia facti, ſed quòd ſi eueniret caſus in judicando, erit obſeruandum quòd firmat Peregr. in 5

loco

loco citato, & pro confirmatione illius opinionis in terminis adducit Antonium de Butr. *conſil. 58. ſub numero 2. verſ. ex quo nondum in fin. num. 4. verſic. puto etiam.*

6 Et ſciat Aduocatus, quòd in omnem caſum hæredes non teneantur vltra vires hæreditarias, quamvis non confecerint inuentarium, quando ipſi tenentur, ex delicto defuncti, Anchar. *conſ.* 411. *per totum.* Aret. *conſil.* 148. *in fin.* Clar. *quæſt.* 51. *num.* 17. Boſſ. *tit. de pœn. num.* 34. Oſaſc. *decif.* 151. *num.* 9. Farinac. *quæſt.* 10. *nu.* 65. vbi de magis communi, Petr. Caball. *caſ.* 279. *num.* 44. vbi refert eſſe valde vtile, quia ſæpe poteſt eſſe pœna major, quàm ſit hæreditas defuncti, & ego alias ſupra dixi.

Quo verò ad aliam pœnam exemplarem imponendam memoriæ, vel cadaueri defuncti, Aduocatus inſurgat, vt nullo modo ſit imponenda, nec contra cadauer ſit ſæuiendum, *l. 3. l. defuncto de publ. iud. l. crimen. de pœn.*

Et judices, qui mandant cadauera ſuſpendi, male faciunt & in ſyndicatu tenentur, Par. de Put. *de ſyndic. in verbo mortuum, cap.* 1. *num.* 1. Hercul. *de cant. cap.* 10. *num.* 32. Menoch. *de arb. caſ.* 285. *num.* 1. *& ſeq.* Ign. *in l.* 1 *§ ſi. ibi. mand. num.* 46 *&* 54. *ff. ad Sylan.* Boſſ. *tit. de accuſ. num.* 231.

Quia tunc potiùs punirentur alij de familia, ob ignominiam, quæ reſultaret quam ipſe delinquens: cùm per mortem omnes pœnæ in futurum committendæ extinguantur, *l.* ... *§* 1. *ff. de minor.* nec defuncto fiat injuria vel offenſio, Caball. *caſu* 189. *num* 2. & hæredes ſolùm per pœnam, vel injuriam illatam in cadauer, afficiuntur, vt dixi *in meo Tractatu de Pace, parte 1. quæſtione* 68. dum tractaui, an per injuriam factam cadaueri rumpatur pax, & eo magis non erit ſæuiendum contra oſſa cadaueris, vel delinquentis, ſi fuerit dejectum d. cadauer poſtquam formam humanam amplius non retinebat cùm in eis nulla pœna, vel offenſio adaptari poſſit, ad latè ſcripta per Caball. *caſ.* 265. *num.* 7. *& ſeqq. cent.* 3. niſi forſan delictum eſſet atrociſſimum contra proprium Principem, vt euenit illi, qui ſe finxit eſſe filium Summi Pontificis qui poſtquam fuit ſuſpenſus, ac in rogo ignis combuſtus, poſtea ejus puluetes fuerunt ad aërem diſperſæ in ciuitate Parisien. de qua pœna mentionem facit Farin. *in tit. de falſ.*

Quæ opinio eſt vera de jure communi etiam in quocumque crimine grauiſſimo, & atrociſſimo, Ant. Gom. *tit. de delict. c.* 1. *n.* 79. *&* 80. vbi etiam contrariis reſpondet.

Tamen de conſuetudine aliter obſeruatur in delictis atrociſſimis: quia non ſolùm qui ſunt condemnati, ſed etiam alij, qui eſſent reperti in flagranti crimine vel conuicti, vel confeſſi de delicto, ſolent ſuſpendi, in fruſtra ſcindi & præcipuè capita bannitorum ſolent hîc in Curia, & in toto ſtatu Eccleſiaſtico apponi in loco publico in exemplum aliorum & multa exempla poſt alios, quos allegat, recenſet Mod. Rom. *q.* 10. *n.* 78. & dicam latè *in defenſ.* 38. *c.* 7.

Sed ſi ageretur de delicto, quod non eſſet atrociſſimum, neque quis eſſet condemnatus vel non eſſet conuictus legitimè, neque repertus in flagranti, non poteſt poſt ejus mortem in ejus cadauer ſæuiri: vt bene explicat Boſſ. *tit. de execut. ſent. n.* 53. vbi plus dicit, non ſufficere confeſſionem ſine condemnatione.

Et nec minùs erit ſuſpendendum cadauer illius, qui ſe ipſum in carceribus tædio affectus, vel conſcientiâ proprij ſceleris ductus, interemit, latè Farinac. *quæſt.* 10. *num.* 8. ad quem in hoc Aduocatus recurſum habeat: quicquid aliqui voluerint de conſuetudine ſeruari contrarium, vt eſt latè videre per Menoch. *caſ.* 282. & Ant. Gom. *de delict. c.* 1. *n.* 79. Clar. *q.* 52. *verſ. ſed hîc incidenter.*

Et menſibus præteritis quidam bannitus, frangens tectum carcerum de Sabellis, ſe præcipitauit ex eodem tecto, credens poſſe forſan euadere periculum executionis ſententiæ, ſed ob altitudinem dictorum carcerum, ſtatim fracto toto corpore interiit, & quamvis eſſet capitaliter bannitus, tamen non fuit ſuſpenſus, ſed traditus ſtatim ſepulturæ in platea domus meæ ſub ſtillicidio Eccleſiæ Diuæ Catherinæ, quæ eſt Eccleſia Parochialis dicti Carceris de Sabellis, de quo latè dicam *in defenſ.* 38. *c.* 7.

Et pro honore familiæ poſſunt conſanguinei, & 7
alij attinentes, etiam inſurgere, ne bannitus pro fractione pacis pingatur in loco publico, juxta conſtitutiones Marchiæ & bannimenta ſtatus Eccleſiaſtici: quamvis contumax vigore Bullarum ſummorum Pôtificum, non poſſit audiri vt ferè in terminis tradit Iaſ. *conſ.* 14. *n.* 2. *vol.* 2. vbi ſubdit, quòd ſaltem nō obſtantibus dd. Conſtitutionibus, poſſit implorari officium judicis vt audiat dd patrem, vel conſanguineos pro defenſione condemnati, & refert quòd Angelus in multis locis ita confiniis vicibus practicauit, & obtinuit, Rim. *conſ.* 9. *n.* 9. *vol.* 5. & ita paſſim hîc in ſacra Conſulta obſeruatur & ego ferè etiam millies obtinui, & obſeruari vidi, & poſſem caſus particulares recenſere, imò in prouincia Romandrolæ, de anno 1590. Attiuius Rugierius locumtenens crim. de menſe Iunij condemnauit in pœnam pacis ruptæ Equitem Alphonſum de Seuerolis, cujus familia appellauit in ea parte pœnæ ignominioſæ. & d. Proſper. Viſcontes ſucceſſor de menſe Octobris 1591. reuocauit d. ſententiam in parte præfata pacis ruptæ, & pœnæ ignominioſæ ad inſtantiam conſanguineorum & dictæ familiæ de Seuerolis, licèt delinquens eſſet condemnatus in contumaciam, & fuiſſet abſens.

CAPVT XXVII.

Bannitus exulatus, confinatus, ſeu relegatus, non ſeruans bannum, exilium, vel relegationem, quomodo puniatur.

SVMMARIVM.

1 *Exilium, vel relegationem frangens non punitur niſi in duplicationem dicti exilij, vel relegationis, quod exilium fuit iniunctum ad tempus infra decem annos.*

2 *Exilium duplicatur ſolùm pro tempore, quod ſupereſt.*

3 *Exilij duplicatio an comprehendat tempus, quo exulatus ſtetit in carceribus.*

4 *Exilium, vel relegationē frangens, quæ fuit iniuncta per decennium, & vltra, punitur in exilium perpetuum, vel damnatur in opus metalli.*

5 *Exilium perpetuum frangens, ſecundùm aliquos, punitur pœna mortis, & ſecundùm alios in pœnam extraordinariam, & quid ſeruetur de conſuetudine in Curia Romana.*

6 *Exilium latum ad tempus, ſine expreſſione temporis, dicitur datum per decem annos, & hoc procedit in quacumque condemnatione relegationis, confinij, carceris, nauigationis, priuationis, & ſimilium: ſi verò fuerit datum nulla facta mentione temporis, erit perpetuum.*

7 *Exilium datum ad beneplacitum, arbitrium, vel voluntatem ſuperioris, erit perpetuum.*

8 *Exilium datum ad beneplacitum, an morte, diſceſſu, ſine mutatione officij alio expiret, ſunt contrariæ opiniones hinc inde, & quòd non extinguatur, recipit plures extenſiones, quæ hic ponuntur per Auctorem.*

9 Bene

9 *Beneplacitum in exilio, vel relegatione, vel exilio reſeruatum in dubio, an referri debeat ad dignitatem, vel ad perſonam Principis, ſeu Officialis. latè hîc ponitur per Auctorem.*

10 *Vxor an poſſit repetere dotem, quando eius maritus fuit relegatus ad beneplacitum.*

11 *Delegatus, vel exulatus à Prætore, vel à Præſide prouincia cenſetur remiſſus finito eius officio.*

12 *Relegatus vel exulatus in aliquam inſulam declarandam, non poteſt agi pro contrauentione, nec contra principalem, nec contra eius fideiuſſorem, donec inſula non fuerit declarata.*

13 *Terminus relegato eſt dandus ad recolligendum ſarcinulas, & eo pendente poteſt publicè conuerſari.*

14 *Exilium debet condemnato intimari, aliàs nunquam poteſt agi pro contrauentione.*

15 *Gratiatus de delicto principali, non poteſt ampliùs moleſtari ſupra contrauentionem exilij.*

16 *Exulatus an poſſit moleſtari pro contrauentione exilij ex officio, vel requiratur, quòd fuerit captus extra confinium.*

17 *Clericus pro contrauentione exilij iniuncti ante clericatum, non poteſt moleſtari à iudice ſeculari.*

18 *Exilio finito, ſine licentia ſuperioris poteſt redire ad locum interdictum, & remiges, finito tempore condemnationis, poſſunt à triremibus recedere ſine alia licentia.*

19 *Exilium, vel relegatio an poſſit iniungi extra iuriſdictionem Principis condemnantis.*

20 *Bannum poteſt infligi per iudicem à loco originis, domicilij, quamuis d. locus non ſit ſubiectus ipſi iudici, vel Principi.*

21 *Banniens à loco delicti, cenſetur banniens à ſua patria, & ab vrbe Roma.*

22 *Cadauer banniti non poteſt ad locum prohibitum trahi, & quid de cineribus, vel oſſibus banniti.*

23 *Licentia recedendi à loco confinij non conceditur niſi à Principe.*

24 *Beneplacitum appoſitum in exilio non poteſt reuocari, niſi noua vel iuſta cauſa ſuperueniat, niſi eſſet inflictum ad libitum.*

25 *Exilium, vel relegatio habeat multas ſequelas, tùm ex eis ſequantur multa miſericordia.*

26 *Exilij pœna dicitur maximum ſupplicium.*

17 *Exilium eſt nomen generale, & comprehendit plures ſpecies, & quid ſit exilium, quid relegatio, & quid deportatio.*

28 *Exilij fractura an ſit probanda per fiſcum, quando agi pro contrauentione exilij, declaratur hîc per Authorem.*

1 ADuocatus in iſta quæſtione pro defenſione condemnati, conſideret quomodo fuerit condemnatus, & ſi fuerit relagatus, ſeu confinatus ad tempus infra decem annos, & frangat confinia, bannum, vel relegationem & tunc non puniatur alia pœna, niſi quod tempus duplicetur, vt tradunt Doct. per text. *in l. aut damnum, §. quiſquis, ff. de pœnis,* vbi Bart. *n.* 1. Marſil. *in tract. de banni. in verbo confinatus, n.* 13. Ant. Gomez. *de delict. cap.* 8. *n.* 1. vbi de communi, Clar. *quæſt.* 84. *n.* 13. vbi etiam dicit obſeruari frangentem exilium, confinia, vel relegationem. poſſe torqueri publicè tribus ictibus funis, Moder. Farinac. *in fragmen. crimin. in lit. B, n.* 83. *& ſeq.* Cabal. *caſ.* 8. *n.* 47. Tuſc. *in lit. B, concl.* 18. Caualc. *de brach. reg. p.* 4. *n.* 31.

2 Ac etiam Aduocatus deducat quod non duplicetur totum tempus in quo fuit condemnatus, ſed tantùm eius, quod ſupereſt, text. *in dict. l. aut damnum, §. quiſquis,* ibi, *ſed duplicare eum id tempus oportet, quod ei ſupereſſet cùm refregit,* & ibi hoc notat Bart. *nu.* 1. Belluiſ. *in pract. Rubr. de fug. reor. nu.* 54. Marſil. *de Bannit in verb. confinatus, nu.* 13. Ant. Gom. *d. capit.* 8. *n.* 1. Ludou. à Peguer. *deciſione* 41. *nu.* 1.

3 Ac in ipſa duplicatione non conſideratur tempus quo quis ſtetit in carcere, ſed tantùm tempus quo quis exilium non ſeruauit. text. *in d. §. quiſquis,* ibi, *Ne illi duplicetur, quo apprehenſus in carcere fuit.* & ibi hoc notat Bart. *ſub num.* 1. & Alex. *in add.* Anton. Gomez *d. cap.* 8. *num.* 2. *in fin.* Menoch *caſ.* 530. *numer.* 17. *cent.* 5. quod eſt intelligendum de tempore ante ſententiam, vt non computetur in tempore exilij, ſecus de tempore poſt ſententiam, quia tunc tempus carceris computatur in ipſo exilio, Petr. Cabal. *caſ.* 142. *num.* 4. *& ſeqq.* vbi ita poſt alios, quos allegat, declarat opinionem Bartol. & Gomez. Caualc. *de Brach. reg. p.* 4. *n.* 30.

Ac etiam declaratur, vt tempus carceris non computetur in tempore exilij, quando reus ſtetiſſet in carcere culpa ſua propter debita, vel propter intereſſe partis, ſecus ſi facto vel culpa iudicis, vt in puncto poſt Franch. *dec.* 317. *nu.* 1. *& ſeq.* declarat Petr. Caball. *caſ.* 142. *nu.* 6.

4 Si verò exilium, vel relegatio fuit iniuncta per decennium, & vltra, ſi frangatur, tunc erit exilium, vel relegatio in perpetuum, vel damnetur frangens in opus metalli, *d. §. quiſquis,* & adducitur etiam in propoſito, text. *in l. relegati, & in l. capi alium, §. in exulibus in princ. ff. de pœn.* Anton. Gomez. *tit. de delict. c.* 8. *n.* 1. Cla. *q.* 81. *num.* 13. Menoch. *caſ.* 539. *num.* 4. *& ſeq. & n.* 16. Peguer. *dec.* 51. *num.* 2. 5. *&* 11. Viuc. de Franc. *dec.* 140. *num.* 2. *in fin.* Petr. Caball. *caſ.* 8. *num.* 47. Tuſch. *in litera C, concl.* 18.

5 Si verò exilium imponatur in perpetuum, & frangatur, ſecundùm aliquos reus frangens dictum exilium relegationem, vel confinium debeat pœna mortis puniri, Roman *ſing.* 574. & ibi Add. Ant. Gomez. *tit. de delict. cap.* 8. *ſub n.* 1. *in fin.* ſequitur Clar. *q.* 71. *n.* 13. Tuſc. *d. concl.* 8. *in lit. B,* Burſatt. *conſil.* 416. *n.* 4. *vol.* 4. Petr. Caball. *caſ.* 8. *n.* 47. *& n.* 65. *& ſeq.* vbi dicit hoc procedere non ſolùm in illis, qui deſierunt ſeruare exilium confinia, vel relegationem, ſed multo magis in illis, qui nunquam ſeruarunt.

Sed Aduocatus, vel rei defenſor deducat, quòd non pœna mortis, ſed alia arbitraria, & ad plus ad triremes puniri debent, per text. *in l. relegati, verſ. in inſulam relegati,* & ibi gloſ. & Alex. *in Add. ad Bart. in lit. B,* qui ad idem allegat text. clarum *in l. mathematicos, C. de Epiſcop. audient.* & eſt text. *in l. capitalium, §. in exulibus, verſ. qui relegatus,* vbi Alberic. *num.* 1. *ff. de pœn.* Menoch. *dict. caſ.* 530. *num.* 5. *& num.* 9 & latè Lud. à Peguer. *d. deciſ.* 41. *num.* 5. *& n.* 8. *& ſeqq.* & Modern. Farinac. *in fragm. crim. in lit.* B, *nu.* 90. vbi firmat, quòd iſta opinio eſt benè expreſſis iuribus comprobata, & alia opinio nulla lege fulcitur, & quòd Doct. allegati per Anton. Gomez. non dicant illud ad quod allegantur.

Imò ibi idem Moder. Farinac. teſtatur, quod ex quadam laudabili conſuetudine hìc in Curia Romana eſt introductum, vt contraueniens exilio ſiue ad tempus, ſiue in perpetuum ei dato, & ſiue in ipſa iniunctione fuerit appoſita pœna ſiue non, pro prima vice exilio duplicato relaxetur abſque alia pœna, niſi contraueniens fuerit latro, quia tunc ſi pœna eſſet adiecta in euentum contrauentionis illa ſtatim executioni demandetur, & ita ego vidi obſeruari per ſupremum tribunal Viſitationis carcerum.

6 Et exilium datum, nullo determinato tempore, ſed ſimpliciter, ſine temporis expreſſione, intelligitur datum per tempus decem annorum Bald. *conſ.* 34. *num.* 1. *vol.* 1. eſt text. *in l. fin. præfinito ff. de pœn.* Vant *de nullit. ex defect. proceſſ. num.* 95. Peguer. *dec.* 41. *num.* 11. Ant. Gomez. *d. c.* 8. *num.* 3. Baiard. *q.* 71. *num.* 9. Caualc. *de brach. reg. par.* 4. *num.* 30. Caball. *caſ.* 143. *n.* 1. *&* 6. vbi dicit hoc eſſe verum non ſolùm in condemnatione exilij, ſed etiam in quacunque condemnatione relegationis,

tionis, confinij, carceris, nauigationis, priuationis, vel ſimilium.

Si verò fuit injunctum ſimpliciter, nulla facta mentione temporis, quia judex dicat *condemno in exilio*, & tunc intelligitur datum in perpetuum, Ant. Gomez. *de delic. c.* 8. *n.* 4. Cabal. *d. caſ.* 143. *num.* 2. vbi de communi, Baiard. *q.* 71. *num.* 10. Caualc. *de Brach. reg. par.* 4. *n.* 30. *in fin.*

Idemque eſt quando Ciuitas ex aliquo delicto condemnatur vt ejus muri deſtruantur. Idemque quando quis priuatur officiis ſuæ communitatis. Ac quando quis priuatur vel deponitur ab officio. vel ſi quis condemnatur in pœnam ſimpliciter nulla facta mentione temporis, in pœnam amiſſionis, carceris, ſuſpenſionis, interdictionis, priuationis, vel ſimilis condemnationis, vt intelligatur in perpetuum, ad latè tradita per Petr. Caball. *caſ.* 143. *n.* 6.

7 Si verò ſimilis pœna exilij, relegationis, nauigationis priuationis, interdicti, vel ſuſpenſionis fuerit data ad beneplacitum arbitrium. vel voluntatem ſuperioris, dicatur perpetua, & non temporalis, vt poſt Felin. *in c. ex literis num.* 9. *verſ. ſi autem iudex, de conſt.* firmat Caball. *in dict. caſ.* 143. *n.* 12.

8 Sed maxima quæſtio eſt, ſi talis pœna ad beneplacitum inflicta expiret morte, vel diſceſſu ſiue mutatione Principis, vel Officialis, in cujus arbitrium d. pœna eſt collata, & quòd morte illius expiret, Socc. Iun. *conſ.* 63. *n.* 11. *& ſeq. lib.* 2. Ant. Gom. *c.* 8. *n.* 5. *verſ. vel aliter vſque*, vbi de communi Menoch. *de arbitr. q.* 69. *num.* 2. *& ſeqq.* Brunor. à Sol. *q. legal.* 28. *num.* 18. *in fin.* vbi etiam teſtatur de communi, & firmat ita ſeruari in Vrbe, & Doct. relati per Petr. Caball. *caſ.* 143. *num.* 6.

Contrariam autem opinionem, quòd morte bannientis non expiret bannum irrogatum ad beneplacitum acerrimè tuetur Ant. Gom. *d. c.* 8. *nu.* 3. *verſ. ſed his non obſtantibus*, Clar. *q.* 72. *n.* 14. *verſ. final. in fin.* vbi teſtatur in domino Mediolani ita ſeruari ea ratione, quia condemnatio fuit facta à judice tanquam perſona publica, & ſub nomine officij, ideo beneplacitum tranſiuit in ſucceſſorem, & Clarum ſic dicentem refert Card. Tuſch *in verb. beneplacitum*, q. 80. *n.* 8. quam Mediolani conſuetudinem eſſe de jure firmat Baiard. *in d. q.* 71 *n.* 32. *in fi.* Petr. Cab. *caſ.* 8. *n.* 60. *& ſeq.* & latius *caſ.* 143. *n.* 7. *cum plurib. ſeqq.* vbi plurib. auctoritatib. hanc opinionem comprobat, & paſſim in Hetruria ſeruari teſtatur Caualc. *de Brach. reg. p.* 4. *n.* 31. vbi concordantes cumulauit, & teſtatur de veriori.

Quæ opinio contraria maximè procedit, quando ex conjecturis appareret, quod talis condemnatio facta fuerit ſub nomine dignitatis, vel officij, vt tranſeat ad ſucceſſorem, vt poſt alios, quos allegat, firmat Petr. Caball. *dict. conſ.* 143. *num.* 15. quia in iſta materia plurimum pollent conjecturæ ad reſoluendum numquid beneplacitum fuerit adiectum dignitati, aut perſonæ, quæ ex re ipſa, vel verbis beneplaciti deſumuntur, Couar. *lib.* 3. *c.* 15. *ſub num.* 2. Bertaz. *conſ.* 22. *n.* 4. *& ſeqq.* & Claud. ad eum *in litera A.*

Item maxime procedit ſine dubio, quando omnino eſt condemnatio collata in arbitrium, ſub nomine dignitatis, vel judicis, vt tranſeat ad ſucceſſorem, Bart. *in leg. more, numero* 7 *ff. de iuriſd. omn. iud. c.* Gozadin. *conſ.* 61. *num.* 15. Ruin. *conſ.* 104. *num.* 2. *lib.* 1. Menoch. *q.* 69. *num.* 7. Bertaz. *conſ.* 22 *num.* 2. Maſcard. *de probat. concl.* 185. *num.* 1. Baiard. *q.* 71. *n.* 32. Tuſch. *in verbo beneplacitum, concl.* 86. *n.* 29. Caball. *caſ.* 143. *n.* 8. Et ideò ſi judex priuauit notarium auctoritate conficiendi inſtrumenta per decennium, & vltra ad beneplacitum Principis, mortuo Principe, tempore cujus vitæ fuit facta priuatio, non dicitur tale beneplacitum extinctum, ſed tranſit in ſucceſſorem, & durat quouſque per eum reuocetur, quia dicitur judex reſpexiſſe non perſonam, ſed dignitatem Principis, vt firmat Bertaz. *conſ.* 22. *per totum.* & impugnat Ruin. *in conſ.* 104. *vol.* 4. contrarium ſentientem, & eandem opinionem idem Bertazz. tuetur *in conſ.* 23. Et loquitur in quo judex formaliter dixerat *per decennium, & vltra ad beneplacitum Magni Ducis Florentiæ.* & nititur opinionem Ruin. concordare, quando ipſe Princeps in perſona propria loqueretur, vt tunc per mortem dicatur extinctum beneplacitum, Ced. Claud. *in add. in d. conſ.* 22. videtur indiſtinctè tenere, numquam extingui beneplacitum præfatum ſiue Princeps, ſiue tertius loquatur, & eandem opinionem ſequitur Caball. *caſ.* 143. *n.* 14. *& ſeqq.* vbi etiam teſtatur, quòd ita in practica credit obſeruari, & quòd aliter ipſe non judicaret, per rationem per eum ibi allegatam.

Ac etiam procedit hujuſmodi opinio de conſuetudine, vt tranſeat in ſucceſſorem, vt poſt Iul. Clar. *in q.* 61. *in fi.* tuetur Petr. Caball. *caſ.* 143. *n.* 7. *& ſeqq. & ſub num.* 17. teſtatur, quòd ita ſeruatur in Ducatu Magni Ducis Hetruriæ, & Baiard. *q.* 71. *n.* 32. *in fin.* dicit, hanc conſuetudinem eſſe fundatam in jure, & allegat Gozadin. *in conſ.* 65. *n.* 13.

Nec non procedit, quando exilium vel priuatio eſſet per decennium, & deinde ad beneplacitum Principis, vel judicis. Quoniam ſi Princeps, vel judex moriatur infra decennium, eo finito tranſit ad ſucceſſorem, vt poſt Bertaz. *in conſ.* 22. *n.* 35. dicit Baiard. *quæſt.* 71. *n.* 32. *circa finem.*

Et procedit etiam in his, quæ ſunt juris, vt beneplacitum, ſiue tertius loquatur de alio, ſiue judex vel Princeps de ſeipſo, non extinguatur, vt poſt Bertaz. *in conſ.* 23. firmat Petr. Caball. *d. caſ.* 143. *n.* 16. & Ego dixi *in tract. de pac. p.* 2. § 2. *q.* ...

Si verò beneplacitum non fuerit relatum ad dignitatem, vel officium, ſed ad perſonam, tunc morte illius extinguitur beneplacitum, Menoch. *q.* 69. *num.* 7. Maſcard. *concl.* 188. *n.* 1. Baiard. *q.* 71. *n.* 32. Caball. *d. caſ.* 143. *n.* 8. Farin. *in fragmen. communi. in lit. B, num.* 74. Caualc. *de Brach. reg. parte* 1. *num.* 31. vbi alios concordantes cumulauit. 9

Dum verò quis relegatus fuerit quouſque bannum, ſeu relegatio fuerit reuocata, vt non cenſeatur remiſſus morte bannientis, ſeu relegantis ſiue verba fuerint relegata ad perſonam, ſiue ad dignitatem, Soccin. *conſ.* 78. *col.* 1. *verſic.* 5. *& vlt. lib.* 3. vbi de magis communi, Menoch. *q.* 69. *n.* 12. *& ſeq.* vbi etiam de magis communi, & hanc opinionem à contrariis defendit Clar. *qu.* 71. *num.* 14. vbi de communi, Maſcard. *concluſ.* 188. *n.* 8 etiam de magis communi, Farin. *in fragmen. crimin. in litera B, num.* 70. Brunor. à Sole *in quæſt. legal.* 28. *per totam*, vbi proponit contraria, & illis reſpondet, & teſtatur de communi, & de practicata opinione in Curia Romana.

In dubio autem verba beneplaciti, ſi poſſunt referri ad dignitatem, vel officium, vel ad perſonam, ſunt referenda potiùs ad dignitatem, quàm ad perſonam, Capic. *dec.* 136. *n.* 1. Ruin *conſ.* 104. *ſub n.* 2. *lib.* 3. Baiard. *in quæſt.* 71. *ſub n.* 32. Caball. *caſ.* 143. *n.* 8. *& ſeqq.* Farin. *in dd. fragmen. crimin. in litera B, num.* 103. Sed Card. Tuſc. *in verbo beneplacitum concluſ.* 89. *num.* 9. *&* 26. dicit, eſſe verba beneplaciti attendenda, quæ primo loco fuerunt propoſita, ſiue ad nomen dignitatis, ſiue ad nomen proprium referantur niſi aliter ex conjecturis conſtaret, ex traditis per Crauet. *in conſ.* 17, a *in princip. n.* ... *& ſeqq.* 10

Si verò beneplacitum fuerit reſeruatum Sedi Apoſtolicæ, morte Pontificis non expirat, Capic. *deciſ.* 136. *n.* 3. Couarr. *variar. reſol. lib.* 3. *cap.* 13. *ſub n.* 2. Maſcard. *concluſ.* 188. *num.* 4. Tuſch. *in verbo beneplacitum, concl.* 89. *n.* 90. Et in hoc omnes Doct. conueniunt vt teſtatur Mod. Farin. *in dd. fragmen. crimin. in litera B, n.* 106. prout dicitur de beneplacito reſeruato Curiæ, vt

non

Digitized by Google

non expiret morte officialis, Fœlix Phebe. *conſ. final. n. 3. lib. 2. diuerſ. crim.*

Quando vero fuerit collatum beneplacitum, vel non reſeruatum Sedi Apoſtolicæ, ſed Pontifici, tunc Doct. certant inter ſe & aliqui tenent, non expirare per mortem, cum dicatur relatum ad dignitatem, Couar. *lib. 3. cap. 15. ſub num. 2.* qui adducit Bald. Lap. Gimin. & Felin, in locis per eum relatis, licet illos ipſe non ſequatur, Capic. *deciſ. 136. num. 3. & ſeqq.* vbi multa hinc inde deducit, & teſtatur alias pro hac opinione apud eum fuiſſe iudicatum. Alij autem contrariam opinionem tenent, vt dicatur relatum ad perſonam, & non ad dignitatem, & ſucceſſiue expiret morte Pontificis, Couar. *d. cap. 15. ſub n. 2. verſ. contrarium deducitur, & verſ. aliud vero,* Gozadin. *conſ. 22. n. 8.* Maſcard. *de prob. lib. 1. concl. 188. n. 29.*

11 Sed huiuſmodi opiniones contrariæ poſſunt ad fœdus reduci, quod ſi beneplacitum fuit prolatum ab ipſo Pontifice, vt quia dicat relegamus talem ad noſtrum beneplacitum, & tunc cenſeatur relatum ad perſonam & ſucceſſiue ex morte Pontifici expiret, & ob id Sapientiſſimus Paulus Quintus Summus Pontifex, ſolet adiicere alia verba, *nec non ad beneplacitum noſtrum, & Sedis Apoſtolicæ,* quod deinde morte Pontificis non extinguitur; ſecus vero ſi proferatur à tertia perſona, vt quia Notarius dicat *ad beneplacitum Iudicis, vel Principis,* vel per alia ſimilia verba, quia tunc non extinguitur morte Pontificis, vt de primo tradunt, Marſil. *in tract. de Bannit. in verbo confinatus, num. 6.* Anton. Gomez. *titul. de delict. cap. 8. num. 5.* vbi de communi, Capic. *deciſ. 136. numer. 2.* Maſcard. *concluſ. 148. numer. 76.* Baiard. *q. 71. num. 32.* Tuſch. *in verbo beneplacitum, concl. 89. n. 4.* vbi de communi *n. 5. 34. & 39.* Et ſecundo tradunt Follet. *in pract. crim. canon. cap. 33. ſub n. 7.* Marſil. *in dicto verbo confinatus, n. 6.* Modet. Farinac. *in fragm. crimin. in litera B, n. 11,* vbi de communi, Bertaz. *conſ. 25. n. 1.* vbi de communi, *& per totum conſilium lib. 1.* Tuſch. *d. concl. 89. n. 39.* Baiard. *d. q. 71. n. 32.* Et ſecuta relegatione ad beneplacitum, an vxor poſſit agere pro reſtitutione ſuæ dotis, vide Cauale. *de Brach. reg. p. 4. n. 31. in fin.*

12 Si vero fuerit bannitus, vel relegatus ab aliquo Prætore, Gubernatore Ciuitatis, ſeu Præſide Prouinciæ, eius officio finito cenſetur remiſſus, Iaſon. *in l. centeſimis, § ſi ita ſtipulatus, ſub n. 5. ff. verb. obligation.* Grat. *conſ. 92. n. 1. lib. 2,* Capic. *deciſ. 136. num. 5. & ſeq.* Maſcard. *concl. 188. n. 30.* Tuſc. *in verbo beneplacitum, concluſ. 87. n. 5. & 28.* Farinac. *in fragm. crimin. in litera B, num. 77.*

13 Sciat etiam Aduocatus, quod ſi quis fuit condemnatus in exilium, vel relegationem in aliquam inſulam declarandam donec, inſula non fuerit declarata, non poteſt agi pro contrauentione, nec contra principalem, nec contra eius fideiuſſorem, vt late defendit Moſcatell. *in pr. fideiuſſ. p. 1. modo decimoquinto. n. 24.* vbi ſubdit, quod interim, quod inſula declaretur, ſolet dari terminus vnius vel duorum menſium ad recolligendum ſarſinulas, vt interim domi, vel in Palatio moram trahat, prout iudici videbitur, iuxta qualitatem perſonæ. Si vero non fuerit expreſſum, quod interim domi vel in Palatio moram traheret durante termino accedendi ad inſulam, poterit ſe habere publice per Ciuitatem, vt latiſſime tuetur Io. Ant. Lanat. *conſil. 38. per totum.*

14 Ac etiam ſciat Aduocatus, quod non poteſt agi de contrauentione exilij antequã reo condemnato fuerit intimatum exilium, licet de eo habuerit cognitionem, vt conſuluit, Modern. Farinac. *in conſil. 93. n. 10,* vbi firmat, quod vbi monitio, ſeu intimatio eſt neceſſaria, non ſufficiat ſcientia ad incorrendam pœnam, & ideo caueant iudices, vt ſtatim lata ſententia faciant condemnato dictum exilium intimare.

Nec non Aduocatus ſciat tueri ſuum clientem vexatum de contrauentione exilij, vt ſi fuerit gratiatus de delicto principali, non poſſit poſtea moleſtari ſuper contrauentione exilij, vt latè oſtendit idem Far. *in d. conſ. 93. num. 9.* Et quomodo procedi poſſit contra frangentem exilium, vel confinium, & an requiratur, quòd fuerit captus extra confinium, vide, & declara, vt per Capoblanc. *in tract. de Baronibus, pragm. 7. n. 28. & ſeq.* Et Epiſcopus ſciat tueri Clericum frangentem exilium, vel relegationem ei iniunctam ante clericatum à iudice ſæculari, vt non poſſit cognoſci eius fractura per dictum iudicem ſæcularem, cùm agatur de noua conditione perſonæ, & de nouo delicto, vt poſt Franc. *deciſ. 365. vol. 2.* refert Baiard. *quæſt. 71. num. 31.* 15

Ac etiam ſciat Aduocatus tueri ſuum clientem, qui finito tempore relegationis confinij, vel exilij, vt poſſit redire ad locum interdictum, abſque alia iudicis declaratoria, vel licentia ſuperioris, Bald. *conſ. 34. n. 1. in primo dubio, vol. 1.* faciunt ſcripta per Herc. *de caut. de non offendend. c. 31. n. 15.* Et in terminis de exilio ad tempus, vt reuerti poſſit ſine alia licentia ſuperioris, Corbul. *in tract. de iure emphyt. tit. de cauſa priuation, ob tempus finit. mihi fol. 91. num. 7.* Capoblanc. *de Baronibus, pragm. 7. num. 12.* qui loquitur in remigeris, qui finito tempore poſſunt à triremibus recedere ſine alia licentia. 16

Et ſolet etiam dubitari, an poſſit iudex, vel Princeps relegare, vel confinare ſuum ſubditum in loco ſibi non ſubiecto. Et quidquid de iure negatiue dici poſſit, per tex. *in leg. relegatorum, §. in inſulam, & § ſequent. & §. interdicere, ff. de interdict. & relegat.* Marſil. *in tract. de bannit. in verbo confinatus, numer. 10.* vbi de communi Ant. Gomez. *tit. de delict. cap. 8. ſub num. 3.* vbi etiam de communi Clar. *quæſt. 61. numer. 4.* & ibi Baiard. *num. 11.* Tamen de conſuetudine contrarium ſeruatur, Bal. *in leg. executorem, num. 29. C. de execution. rei iudicat.* vbi teſtatur de generali conſuetudine vbique locorum, Bartol. *in dict. leg. relegatorum § eſt quoddam genus, numer. 1. in fine,* Franc. Marſil. *deciſ. 359. num. 6. par. 1.* Clar. *quæſt. 71. ſub num. 5.* vbi teſtatur audiuiſſe ita fuiſſe obſeruatum per Ducem Mantuæ, Cauale. *de Brach. reg. par. 4. num. 29.* vbi teſtatur de eadem conſuetudine Ducis Mantuæ & de conſuetudine Status Eccleſiaſtici teſtatur Farinac. *in fragm. crim. in litera B, num. 70.* 17 18

Et licet iudex non poſſit bannire à loco ſibi non ſubiecto, tamen poterit iudex loci commiſſi delicti bannire reum à loco originis, vel domicilij eiuſdem delinquentis, & à loco delicti, prout è contra facere, Ant. Gom. *tit. de delict. n. 3. in fin. c. 8.* vbi de communi, ſequitur Baiard. *in quæſt. 51. n. 12.* 19

Et bannitus à loco delicti cenſetur bannitus à ſua Patria, & ab Vrbe Romæ, cũ ſit communis patria, per tex. *in l. relegatorum, § conſtitutum, & §. ſeq. ff. de interdict. & releg.* Bald. *in dict. leg. executorum, num. 16.* Baiar. *qu. 75. num. 5. & 21.* Farinac. *in fragm. crimin. in lit. B,* Caualcan. *de Brach. reg. par. 4. n. 29.* 20

Et pendente tempore relegationis, vel exilij ſi condemnatus decedat, non poteſt eius cadauer ad locum prohibitum trahi, Anton. Gomez. *tit. de delict. cap. 14. ſub num. 8.* & poſt alios quos allegat, Petr. Caball. *caſ. 84. n. 1. & ſeqq. & ſub n. 6. & ſeqq.* ponit qua pœna puniatur trahens cadauer condemnati ad locum interdictum. Bene verum eſt, quod ſi dictum cadauer non haberet amplius formam humanam, ſed tantummodo adeſſent cineres, vel oſſa, tunc illa poſſunt trahi ad locum interdictum ſine alia licentia Principis, vt eſt late videre per eundem Petr. Cabal. *caſ. 265. ſent. 3.* 21

Et licentia recedendi à loco confinij, vel accedendi vel recedendi ad locum interdictum ſolus Princeps concedit, vt latè oſtendit Anton. Gomez *dict. cap. 8. ſub* 22

num 4.verſ.item adde,& aliqui volunt,vt bene placitum non poſſit reuocari niſi noua,vel iuſta cauſa ſuperueniat,Doctor.adducti per Caualcan.*de Brach reg. par.4.num.*31.vbi tamen ſubdit,*niſi eſſet iniunctam ad libitum*,quia poſſet reuocari etiam ſine cauſa.

23 Et quia pœna exilij, vel relegationis habet multas ſequelas,quia ex eis ſequitur paupertas, & miſeria,cũ
24 in ſe tam relegatio, † quam exilium habeant peregrinationem,&ex ea ſequatur paupertas,& ex paupertate ſequatur ignominia,& ex ea deinde mors, vt poſt alios,quos adducit,teſtatur Magon.*dec.Lucenſ.* 36. *n.* 25.& latè Baiar.*q.*71.*n.*4.Et ideo connumeratur inter pœnas corporis afflictiuas,vt teſtatur Boſſ.*in tit.carcer.fideiuſſ.committendo,* prout ipſe multoties expertus fuit,ibi teſtatur.Et apud Romanos pœna exilij maximum ſupplicium reputabatur , & apud Athenienſes pro non leui habebatur,vt tradunt Doctor & auctores adducti per Magon.*in dict.decis.*Lucenſ.36 *n.*27.Et ob id iudices non ſint multum faciles ad condemnandum carceratos in exilium,vel relegationem, & in quibus caſibus exilium de iure imponi poſſit, & recenſet vſque ad 69 caſos Salic.in loco relato per Iul.Clarum *in quaſt.*71 *num.*1. *& ſeq.*& ibi Baiard *ſub num* 1. recenſet quinque ſpecies exilij,& quando propriè, vel impropriè dicatur. Et nomen *exilij* eſt generale,complectens interdictum relegationem,& deportationem vt eſt latè videre per Petr.Caball *caſ.* 146. *num.*13 *& ſequent.*vbi declarat,quid ſit exilium, quid relegatio & quid deportatio, & exilium magis propriè deſumptum deportationem ſignificat,& inter capitales pœnas connumeratur,*l.*2 *ff. de public.iud.* Menoch,*de arbitr.quaſt.*80,*num.*94.*& in leg.exilium*,vbi gloſſ. *ff. de interdict.relegat.* Et licet relegatio inter pœnas corporis afflictiuas non connumeretur , ſed medio loco inter corporales,& pecuniarias collocetur,Menoc.*d. quaſt* 8.*n.* 87. *& ſeq.*tamen grauis pœna ſit per quam quis Patria parentibus,coniunctis, & amicis priuetur, penes incognitos vitam miſere degere cogatur , late, Caball.*dict.caſ.*146 *num* 16.*& ſeqq.*& ſolet in propoſito dubitari, ſi Fiſcus poſſit tranſmittere carceratos, condemnatos ad exequendas condemnationes, ſi eorum creditores contradicant,& inſtent retineri,donec eis ſoluatur, quam quæſtionem tangunt Ludou à Peguer.*deciſ.*21.& Vincen.de Franch.*deciſ.*317. qui ad inuicem circa illius reſolutionem aduerſantur,ſed Pet. Cab.*in d caſ.*146.nititur iſtos Doctores ad fœdera reducere,vt longa ſerie ibi per eum habetur.

25 Aduocatus autem pro complemento iſtius quæſtionis ſciat,quod ſolet aliquando controuerti,quis teneatur probare intentionem,an Fiſcus ſuper contrauentione exilij,vel confinij,vel reus, quod exilium , vel confinia obſeruauerit,& hanc quæſtionem ponit Bar. *in leg relegari n.* 3. *de pœnis*,vbi arguit pro,& contra & poſtea diſtinguendo reſoluit,quod ſi bannitus, ſeu relegatus dicat ſe obſeruaſſe, & rupiſſe confinia : & tunc ipſe ad fundandam ſuam intentionem tenetur iſtam qualitatem obſeruantiæ probare , ſi vero fiſcus dicat,illum rupiſſe & non ſeruaſſe confinia,pariter tenetur d.contraintentionem probare , quam diſtinctionem Bart.refert Marſ *in tractat de bannit.in verb.confinatus,n.*16.& Ant Gom,*tit.de delict.cap.*8. *ſub n.*2. *verſ.item adde,quod tranſacto tempore.*

26 Niſi tamen exulatus , vel bannitus iam promiſerit ſeruare exilium, vel relegationem,quia obligatus ex contractu,vel promiſſione tenetur ipſe probare ad implementum promiſſionis, quod negatur à fiſco,vt eſt late videre per Fulu.Pacian.*de prob.lib.*1.*cap.*52.*n.*45. vbi multos allegat,& in ſpecie Alex.*in conſ.*79 *ſub n.* 1.*vol.*4.Corn.*in conſ.*87.*in litter.B,verſ. tamen his non obſtantibus,vol* 3,Innoc. *in c.ſuper his,ſub num.*10.*ext. de accuſ.*Luc. de Penn.*in leg.ſuper fenis,num.*13. *Cod. qui mil.non poſſ.l.*12.

DEFENSIO XXXIV.

Circa Compoſitionem.

CAPVT I.

Compoſitio de quo tempore fieri debeat.

SVMMARIVM.

1 *Compoſitio de iure ſuper pœnis fieri poteſt. Contrarium ſeruatur de conſuetudine.*

2 *Compoſitio, attenta dicta conſuetudine, fieri debet, lite pendente,ante ſententiam,& quando non eſſet delictum plene probatum, neque reus eſſet confeſſus,vel ſi non eſſet ſufficienter tortus,ſecus ſi fuiſſet ſufficienter tortus,quia debet abſolui quando eſt conuictus,vel confeſſus,condemnari.*

3 *Compoſitio in Regno Neapolitano non fit, niſi probato delicto,& tunc fit tantum per Principem,& laudabilius eſt, vt ante ſententiam compoſitio non fiat.*

4 *Compoſitio, quamvis de iure ſit prohibita,tamen in Curia Eccleſiaſtica permittitur:cùm Eccleſia ſanguinem abhorreat.*

5 *Compoſitio quamvis delictum fuerit plenè probatum, ſi opponeretur contra proceſſum , vel adeſſet alia iuſta cauſa recedendi a pœna ordinaria, admittitur.*

6 *Compoſitio cum paupere carcerato,ne in carceribus marceſcat admittitur;ac etiam cum abſentibus, vt rebaniantur à banno,dummodo graue damnum Reipublica non reſultet, & poteſt fieri etiam appellatione pendente.*

7 *Compoſitio,vt laudabilis ſit , fieri debet per Principem,vel per alios ſupremos Magiſtratus.*

8 *Compoſitio,ne inducat infamiam , vel confeſſionem delicti,quomodo ſit facienda per Aduocatum.*

LICET de iure compoſitio fieri non 1
poſſit,*leg prohibere,§ plenè ff quod vi, aut clam,l.ita vulneratus,ad l. Aquil. leg.congruit,de offic. Præſid.* latè Paris de Put.*de ſynd.in verb.compoſitio,c.*1. Fab.à Mont.Leon.*in pract.par.*5.*prin. in* 3.*par.num.*1.*quaſt.*2.*num.*11.Paul.Grill. *de relaxat. carcerat.tit.de compoſ.quaſt.*1.2.*& ſeqq* cùm ſit mali exempli & ſit contra bonos mores,impedit iuſtitiam, cùm indulgendo cæteri prouocentur ad prolapſionis contagium : cùm facilitas, veniæ incentiuum tribuat delinquendi,Crauet, *conſ.*4 ,7.*num.*5.Grilland.*de compoſ. quaſt* 2. *num.* 4. & alias rationes ponit Paris de Put. *in d. verb. compoſitio*, quas etiam refert Modern. Roman, *quaſt.*5. *num.*1.2. Caualc.*de Brach.reg par.*4. *num.*148. & Capoblanc. *de Auctorit. Baron. pragm.*7. *num.*9. valde inuehit contra ſuperiores anhelantes in quolibet delicto compoſitiones, quia *vbi aurum placet iuſtitia tacet*, & vitium imperat,& quòd nec ſcientia hodie iuuet , cùm Aduocatus quamvis inſignis,ignarus reputetur,ſi in compoſitionibus non fuerit idoneus idemque eſſe dicit in iudice,qui niſi ſtudeat Burſam principis implere , non reputetur honorificentia dignus,ſed ipſe Capobl.loquitur de Curiis regni Neapol. ſed quid de aliis dicendum erit remitto verſantibus in eis.

Tamen quotidie fieri ſolent compoſitiones,& maximè in Vrbe,& in toto ſtatu Eccleſiaſtico ad effectum

ſu

ſe eximendi à vexatione carcerum, torturæ, pœnæ, & expenſarum, & pro redimendo ſuo ſanguine, *leg. ab accuſatore, & l. deſiſtit col. ſi q. ff. ad Turpill. leg. tranſigere*, vbi gloſſ. & Doctor *C. de tranſact.* Decian. *tit. de delict. tom. 1. lib. 4. tit. 5. at l. num. n. 20.* Caualc. *de Brach. reg. part. 4. n. 199.*

a Et fieri debet compoſitio ante ſententiam, lite pendente, Caualc. *de brach. reg. in part. 4. num. 203.* & cõpleto proceſſu informatiuo, Grilland. *de relaxat. carcerat. 3. p.* Capoblanc. *de Auctoritat. Baron. prag. 6. n. 10.* dicit, *compoſitionem eſſe conuentionẽ cum Præſide factam ex cauſa lite pendente de dubio crimine ſuum, de ſoluendo fiſco certam pecuniam ad redimendam litis vexationem parte concordata*, & ibi declarat d. definitionem, quia, ſi priùs iudex componeret, fiſci iuribus præiudicaret, & malefaceret, vt dicit Modern. Rom. *q. 5. n. 5. in princ.* Et quando delictum non eſſet plenè probatum, neque reus illud confeſſus fuiſſet, & tantùm quando adſunt contra reum præſumptiones vrgentes & vehementes, ex quibus reus non poteſt condemnari in pœnam ordinariam, & ideo non eſt conueniens, vt iudex illum admittat ad compoſitionem, & ad pœnam pecuniariam, Modern. Rom. *q. 5. n. 5. verſ. ſublimma 1.* & ibi ſubdit, idem erit, ſi non fuerit reus ſufficienter tortus, & ad effugiendam torturæ repetitionem, quia poteſt admitti ad compoſitionem, & in pænis pecuniariis poteſt etiam fieri ab alio iudice inferiore à Principe, dumodo tamen pœna cedat eius Cameræ, Afflict. *dec. 187.* vbi de compoſitione facta per Vicarium, Caualc. *de Brach. reg. p. 4. n. 201.* Capoblanc. *in d. prag. 6. n. 11.* dicit, quòd ſi fieret compoſitio ſine d. concordia cum carcerato erit extorſio, & in ſindicatu iudex teneretur, & boni iudices ad maiorem cautelam ſoleant habilitare reũ, & ponere in libertatem antequam offerat compoſitionem, vtinam hoc obſeruaretur, & euitaretur illud abſurdum adagium in ore fiſcalium exiſtens, quòd *carcer facıat prunentus*, & meliùs ibi ſubdit, poſt Parid. & Carrer. quod non debeat fieri compoſitio ſi ex proceſſu non appareat quid ſubſtantiale criminis, & non adſint ſaltem indicia ad torturam, & ſine cauſa iudex componens grauiter peccat Roland. *conſil. 18. n. 81.* relatus per Capoblanc. *d. prag. 6. n. 14. in fin.*

Secus verò ſi fuiſſet ſufficienter tortus, quia tunc eſſet locus abſolutioni, cùm per eam torturam fuerint omnia indicia expurgata, vt ſuperiùs ſuo loco dixi, & ideò peſſimè faciunt iudices qui poſt illatam plenam torturam, extra qualitatem delicti retinent reo in ſecretis carceribus ad effectum, vt deinde extorqueantur compoſitiones ab ipſis.

Nec minus ſi fuerit legitimè conuictus, vel confeſſus poterit iudex admittere reum ad compoſitionem, ſed debet reum condemnare, & ad finem cauſæ deuenire *leg. ſancimus, C. de pœn. cuſtod. reor. l. operæ, de pœn.* cum aliis adductis per Modern. Rom. *q. 5. n. 5. circa princ.*

Et ob id dicitur: *Tranſigimus de re dubia, & paciſcimur de re certa, & l. 1. ff. de tranſact.* Peregr. *de iur. fiſc. lib. 4. tit. 8. n. 14. & ſeqq.* Caualc. *de Brach. reg. par. 4. num* 203.

3 Licèt de iure Regni Neapolitani non fiat compoſitio, niſi probatio delicto, vt poſt alios, quos allegat, tradit Carauit *rit. 276. n. 1. & ſeqq.* Tamen de iure communi Modern. Rom. *quæſt. 5. artic. 5. circa med.* dicit, quòd probato delicto, iudex non poſſit admittere reum ad compoſitionem, ſed tantùm tunc Princeps reum ad beneficium compoſitionis admittat, & pœnã reo mitigare poſſit, *l. 1. in fi. ff. de Conſt. Princip.* Paris de Puteo, *d. verb. compoſitio c. 1. n. 1.* Grillan. *titulo de compoſit. q. 3. n. 2. & ſeq.* Fab à Mont. Leon. *in practic. arb. in 2. q. vlt. part. quinta parte, princip. n. 31. & ſeqq.* Anton. Gabriel. *lib. 7. de maleſic. concluſ. 23.*

Imò ſolus Princeps poteſt partes ad concordiam ante ſententiam cogere, & alij iudices inferiores ſolùm hortari Caualc. *de Brach. reg. part. 4. n. 199. in fin. & n. ſeq.* & ego latè dixi *in tr. de pac. part. 1. q. 16. per totum.*

Ante verò ſententiam laudabilibus erit, ſi non fiat compoſitio, quia rei vociferantur, ſe coacte, ac indebitè ſoluiſſe, & ex eo, quia nullam cauſam iudex inuenire potuit ad illum puniendum, ideò ſategit ad compoſitionem deuenire, vt rem gratam Principi faciat, vt exclamat Caualc. *de Brach. reg. part. 4. n. 135. verſic. rei enim, qui ante ſententiam*, & ego millies ſimiles murmurationes audiui, & ob id fieri deberet compoſitio poſt ſententiam, cùm tunc ſapiat naturam gratiæ, & non extorſionis, aut concuſſionis & iſto modo organa malignitatum claudãtur, Ioan. Boter. *in ſuo tr. de ratione ſtatut. l. 1. tit. de docum. inſtit.*

Et ob id inanis gratia facta ante ſententiam inanem parit effectum, & gratia ante tempus ſapit abortum tanquam immatura, & generat malam digeſtionem Caualc. *de Brach. reg. n. 135. & ſeq. p. 2.*

4 Nec aliæ Curiæ ſæculares admitentur, ſi in Curia Eccleſiaſtica in criminibus, in quibus venit imponenda pœna capitalis, etiamſi de crimine plenè conſtet, recipiantur compoſitiones, & pœnæ commutentur, cùm Eccleſia ſanguinem abhorreat, & ſemper miniùs agat cum delinquente: & verè non dicitur propriè compoſitio, ſed diſpenſatio ſeu commutatio pœnæ, Grilland *titulo de compoſitio. quæſt. 1. numer. 4. & ſequent.* & Farin. *dict. quæſtion. 5. n. 6.* Capoblanc. *de Auctoritate Baron. pragm. 6. n. 14.* vbi ſubdit, quòd ſolùm damnatur quando inconſideratè fiunt, & ob ingluuiem pecuniæ non exerceatur iuſtitia, quod non contingit hodie ſub iuſtiſſimo Pontificatu Sanct. D.N. Pauli V.

5 Si verò opponeretur de nullitate proceſſus ex parte rei admittitur compoſitio, quamvis fuerit plenè probatum delictum, cum per talem exceptionẽ obũbretur probatio Fiſci, & reddatur dubia, & in dubio compoſitio fieri poſſit, Fab à Mont. Leon. *in pract. arbitr. in 2. q. vlt. part. 5. part. princip. n. 35. & ſeqq.* Caual. *d. part. 4. n. 208. de Brach. reg.* Idemque erit dicendum, ſi opponeretur contra propriam confeſſionem quia emanauerit incidenter coram iudice, incompetenti, & eſſet turbida non clara, nec liquida vt ſi haberet aliquam qualitatem delicti excluſiuam, & non poſſet ſciudi, & ſeparari, cùm ex ea non poſſit ſequi condemnatio in pœnam ordinariam: vt de omnibus dixi *in Defenſ. circa confeſſionem:* & hodie etiam fiunt compoſitiones ſuper delicto liquido ad redimendum reum à vexationibus, ne infametur. & quia poteſt eſſe quod delictum ſit liquidum, ſed non eius pœna, Capoblanc. *d. pragm. 6. n. 17. Auctor. Baron.*

Vel ſi extaret aliqua iuſta cauſa recedendi à pœna ordinaria, & illam pecuniariam commutandi, exempla ponit Capoblanc. *in tr. de Baron. pragm. 6. n. 16. & ſeqq.* & præſertim ſi quis ſine dolo deliquerit, delinquens haberet plures filios, ſi daretur incertitudo in delinquentibus, ſi minor eſſet delinquens, ſi fœmina, ſi nobilis, vel excellens in aliqua peritia & tandem firmat, quòd probatio meritorum prouocatio aduerſarij, delicti diuturnitas, dormientis delirium, furor ignorantia, ebrietas, Ira, probitas iam anteactæ vitæ caſus, officiũ & aliæ multæ ſimiles cauſæ ſunt iuſtæ miſerendi, & componendi, DD. *in leg. quid ergo, § pæna grauior, ff. de his qui not. inf.* multas ponit Carrer. *§. 7. n. 71. & ſeqq.* Tiraq. *de pœn.* Iul. Clar. *q. 60.* Blanc. *in pract. crim. § curia permiſſione, & ſeq.* Nouel. *in tr. ad defenſ.* Affl. latè *in c. 1. § ſi quis hominẽ, de pac. tenẽda*, quia tunc ante ſententiã iudex poteſt deuenire ad compoſitionẽ, licèt reus fuerit legitimè conui-

ctus, Griland *tit. de compoſit. quaeſt.* 3. *num.* 2. Paris de Put. *in verbo compoſitio c.* 1. *n.* 4. *& ſeq. c.* 2. *n.* 1. Gram. *vol.* 31. *n.* 2. *&* 6. Fab. à Mont. Leon. *in d. pr. in eadem q.* 5. *n.* 19. & de communi Mod. Rom. *q.* 5. *n.* 8.

Secus lata ſententia, quia tunc ſolum ſpectat ad Principem pœnam commutare de corporali in pecuniariam *leg. relegati in fin. ff. de pœn. l.* 1. *§. fin. ff de q.* Capoblanc. *de pragm.* 6. *num.* 23. vbi ſubdit, niſi Baro haberet ſecundas cauſas, quia pendente appellatione poterat potiri priuilegio componendi. Franc. *deciſ.* 370. vel niſi habeat Baro priuilegiū indulgendi, quod paucis communicatur in illo regno, Carauit. *rit.* 272 *num.* 10. Et quando iudex per ſententiam functus fuerit officio ſuo, non poteſt amplius pœnam commutare, Frauch. *deciſ.* 348. *n.* 9. *par.* 2. Theſaut. *dec.* 132. *n.* 1. & ibi Addent. *in* 2. *add.* Et idem erit in ſupremo Magiſtratu, qui poteſt, poſt ſententiam, dictam pœnā commutare, Theſaut. *d. deciſ.* 152. *num.* 2. *& ſeq* & ibi Addent. & ego dixi *in tract. de confiſc. bonor. concl.* 31, *num.* 32, *& ſeq.* & Fab à mont. Leon. *in pract. fol.* 48 *& ſeq.* ponit xxvij cauſas quibus iudex poteſt ſe mouere ad pœnam diminuendam, & compoſitionem faciendam, de quibus remiſſiue, Carauit. *rit* 142 *nu.* 4. Baiard *quaeſt.* 85 *num.* 37. *in fine.* Ac etiam Epiſcopus poſt ſententiam poteſt pœnam commutare, vt poſt Abb *in cap. niſi ſpecialis, in fine, de offic. deleg.* Prax. Archiepſc. Neapolitan. *c.* 49 *in Annotationibus in pu* vbi late, quia Epiſc. habent merum, & mixtum imperium dicuntur illuſtres, & ſunt maiores aliis recognoſcentibus ſuperiorem, ac præfecto prætorio.

6 Sed lata ſententia, poteſt fieri compoſitio cum præſente paupere, ne marceſcat in carceribus, cum remiſſione alicuius partis pœnæ, ſiue in conceſſione longitudinis temporis, quo veriſimiliter poſſit ſoluere pœnam, Caual. *de Brach. reg. parte* 4. *n.* 204. vbi ſubdit, quod poſſit fieri etiam cum abſentibus condemnatis in contumaciam, qui mediante pecunia, rehannitur: nec non cum præſente condemnato in pœnam corporalem, cui commutatur pœna, Menoch. *caſ.* 85. *num* 5 dummodo graue damnum Reipublicæ non reſultet, Gomez *tit. delict. cap.* 13 *n.* 38. Nec non poteſt fieri, appellatione pendente, Franc. *deciſ.* 370. *part.* 2. Plach. *Epitom. delict. lib.* 1. *cap.* 39. *n.* 27. *& ſeqq.* Peregr. *de iur. fiſc. lib.* 4 *tit.* 8. *n.* 17. *& ſeq.* Caual. *de Brach. reg. p.* 4 *n.* 103. *in fin.*

7 Et tamen, vt iuridica ſit compoſitio, vel laudabilis debet fieri per Principem, vel per ſupremum Magiſtratum, vel per alium iudicem cum licentia Principis, vel iuxta conſuetudinem loci, vocato, & audito Fiſco, & minimè per alios iudices ordinarios, Paris de Puteo *in d. ver. compoſitio cap.* 1. Grilland. *de relaxat carcerat. q.* 3. *num.* 4. *& ſeqq* Fab. à Mont. Leon. *in pract. n.* 1. 5. *p. priac.* 3. *par. q.* 3. *n.* 1. *q.* 2. *n.* 14. Capoblanc. *de auctor. Baron prag.* 6. *n.* 72. ibi etiam teſtatur, quid ſeruetur in Regno Neapol.

8 Et caueat Aduocatus, vt in compoſitione faciat exprimere cauſas, & rationes, ne dicatur fieri propter timorem pœnæ, quoniam hoc eſſet incurrere infamiam. & delictum fateri, vt admonet Grilland. *d. q.* 1. *n.* 3. Caualc. *de Brach. reg.* 4. *n.* 202. Et cauſæ, & rationes erunt ad prædicta euitanda, quia intendit carceratus ſe redimere à vexationibus Curiæ, & fiſci, & non quòd ſit delinquens, vt latè docui *in Defenſ. circa Confeſ.*

CAPVT. II.

Compoſitio cum quibus perſonis, & in quibus caſibus fieri poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Compoſitio non eſt facienda cum ſolitis delinquere in quibus non poteſt ſperari correctio nec cum aſſaſſinis, proditoribus latronibus ſeditioſis, & aliis ſcandaloſis, & malæ famæ licet aliter ſeruetur n.* 3.

2 *Domini duo ſi exiſtunt in eodem loco, in quo vnus eorum ex conuentione inter ipſos, habeat regimen pro duobus annis, ille non poteſt admittere ad compoſitionem condemnatum ante dictam conuentionem.*

4 *Pactum de quota litis in cauſa criminali permittitur, non autem procuratori Fiſcali.*

5 *Barones an poſſint cōponere nō ſolùm de delicto principali, ſed etiam pro ſententia de fructu exilij.*

SVperiores caueant ne beneficium gratiæ per cōpoſitionem conferant in perſonas, in quibus non ſit medicina correctionis, quia cū eis non eſt facienda compoſitio, & ſic cum ſolitis delinquere. & cum aſſaſſinis, proditoribus facinoroſis, ſeditioſis, latronibus, & aliis perſonis, verbo, & facto ſcandaloſis, & malæ famæ, *l.* 3 *in fin. C. de Epiſc. & Cler.* Grilland. *d. q.* 2. *n.* 1. *q.* 4. *n.* 3. Et licet Farin. *in q.* 5 *n.* 10. *verſ. verum,* dubitet de iſta opinione, & in ſolito delinquere titubet, tamen verior opinio eſt in contrariū, de qua per Bajard *q.* 59. *n.* 55. & ſequitur Caual. *de Brach. reg. p.* 4. *n.* 204 Ego autem credo opinionem contra Farin. eſſe veriorem quando agitur de imputato, & ſolito delinquere in delicto graui, & enormi, qui per plures vices deliquit, ita vt non poſſit ſperari aliqua correctio; cùm dicta gratia minorandæ pœnæ per compoſitionem fundari debeat, non ſuper vtilitate, & commodo Principis, ſed ſuper ſpe correctionis, ad text. *in d. l.* 3. *C. de Epiſc. & Cleric.* Et ob id DD. volunt, quòd in dictis delictis grauibus, ob malam qualitatem delinquentis, & ob delictorum immanitatem, non admittatur compoſitio Decian. *in tr. crim. l* 3. *tom.* 1. *c.* 34. *n.* 24. 34. *&* 4. Caualc. *d. p.* 4 *n.* 134. latè Capoblanc. *in tr. de Baronib pragm.* 6. *n.* 18. *& ſeq.* & *ſub n.* 29. *& ſeq.* ponit multos caſus in quibus non permittitur compoſitio, tam de iure communi, quàm vigore iuris illius Regni Neapolitani. Et caueant iudices, ne nimia literalitate vtantur in compoſitione: quia præſumeretur fraudulenta, Baiard. *q.* 85. *n.* 37. Capoblanc *d. pragm.* 8. *n.* 21. *& ſeq.*

Et, ſi ſint in aliquo loco duo domini, quorū vnus ex conuentione habeat regimen pro duobus annis, is 2 non poteſt pœnam remittere bannitis, vel condēnatis ante d. conuentionem, quia *nemo dat quod non habet*: & ſi pœna fuerit corporalis, multò minus, cùm non poſſit moleſtari antequam tempus aduenerit, Balard *q.* 59. *n.* 8. vbi allegat Rim. iun. *conſ.* 33. *col.* 1. ſequitur Canalc. *de Brach reg. d. p. n. t.* 5 *n.* 234. *in fin.*

Tamen præterquam in crimine læſæ maieſtatis, 3 quòd in omnibus aliis criminibus liceat deuenire ad compoſitionem, quamvis delicta fuerint grauia dummodo non fuerint plene probata, firmat Grilland. *d tit. de compoſit.* 93. & ſequitur Modern. Rom. *d. q.* 5. *n.* 13. vbi tamen ſubdit iuſta cauſa componendi, tenet Carauit. *rit.* 272. Quam opinionem Farinac. non admittit Caualcan. *de Brach. reg. part.* 4. *n.* 132. *& ſeqq.* ob malum exemplum, quod ſequi poſſet in populo. Et, vt verum fatear, cum dict. Caualcan. firmo in iſtis criminibus grauibus, & exceptis rem eſſe ſcandaloſam, contra bonos mores, & peſſimi exempli, vt admittatur compoſitio.

Sed hic incidenter dicitur quod in materia crimi- 4 nali videtur permiſſum pactum de quota litis cum Aduocato, vel Procuratore inquiſiti, vſque ad quācunque ſummam pro ſe redimendo a pœna vitæ, Io. de Amic. *conſil.* 148. *n.* 8. Poſt Rayner. & Salycet. De qua materia, quotæ litis, vide Farinac. *quaeſt.* 206.

&

& in conſ. 0. vbi latiſſimè Add. in noſtris terminis Caualc. *de Brach reg. parte* 4. n. 236. *verſ. pactum.*

Sed minimè permiſsũ eſt tale pactũ de quota litis procuratori fiſcali, imo non poteſt eſſe procurator in cauſa alicuius Peregr. *de iur fiſ. l.* 4 *tit* 9. n. 17. Et ego dixi *in meo tract. de eo fiſc bonor.* & ſupra etiam *in hoc tractatu in præfatione.*

Barones an poſſint componere ſuper delictis commiſſis per eorum ſubditos, late vide Capoblanc. *de Baron prag.* 6. poſt ſententiam concludit negatiue, vbi *ſub n.* 102 ponit quæſt. quando quis rupit fines exilij ex quo duplicatur exilium, an poſſit componere & gratiam pro dicti exilij fractura facere, vbi concludit affirmatiue, cum dicatur nouum delictum.

CAPVT III.

Compoſitio an fieri poſſit, parte non concordata.

SVMMARIVM.

1 *Compoſitio fieri non poteſt, niſi parte concordata, & Princeps aliter faciens peccat mortaliter: etſi non teneat reſpectu partis, an teneat reſpectu fiſci.*

2 *Compoſitio non tenet ſine conſenſu partis, adeo vt non ſufficiat conſenſus tacitus, vel ſententia compoſitionis, & quod pars non contradixerit: ſed remiſſio poteſt probari per inſtrumentum & per teſtes.*

3 *Compoſitio facta ſine conſenſu partis non prodeſt reo, et non poſſit agi contra ipſum, & ad condemnandum, & ad torquendum.*

4 *Compoſitio ſi aliquando fiat ſine conſenſu partis, Princeps debet reſcribere, ſine præiudicio partis offenſæ, vel reſeruato iure ciuiliter agendi.*

5 *Compoſitio, quando perſona offenſa eſt incognita admittitur, ſine remiſſione, vel quando delictum fuerit commiſſum in rixa, & pars offenſa fuiſſet pluries requiſita, vel ſi ipſa pars offenſa fuiſſet cauſa rixæ.*

6 *Epiſcopus facit gratiam de omnibus delictis, cum ſit maior Præfecto Prætorio.*

1 NVllo modo compoſitiò fieri poteſt, niſi pars fuerit prius concordata, *l.* 1. *C. de precib. Imper offerend.* Mant. *de ord. iud.* 6. *part. tit. inquiſitio n.* 56. & facta non valet nec delinquenti ſuffragatur, Carauit. *rit.* 273. *n.* 1. *& ſeqq. & n.* 5 Grilland *dict. verſ. compoſitio, quæſt* 5. *& quæſt.* 6, cum aliis adductis per Moder. Rõ. *quæſt.* 5. *n.* 11. Caual. *de Brach reg par.* 4. *n* 205. vbi ſubdit, quod Princeps aliter faciens peccat mortaliter, latiſſime Farin *conſ.* 46. *per totam,* quia poſſent ſequi mile ſcandala, vt per Couar *var. iur. reſolution. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 4. Caualc *dict. part* 4 *num.* 206 Capoblanc. *de auctorit. Baron. pragm.* 6. *n.* 28 Ego late dixi *in tract. de Pac. quæſt* 38. *per tot* vbi etiam tenui. *n.* 32. poſt Baiard. *quæſt.* 59. *n.* 4. vt ſi non teneat reſpectu partis, nec etiam teneat reſpectu Fiſci, licet deinde inuenerim, quod Caualc *d. p.* 4. *n.* 205 *in fine,* teneat, quod, reſpectu pœnæ applicandæ Fiſco, valeat cõpoſitio quàvis ab initio aliquo reſpectu fuerit nulla.

2 Et in tantum non tenet compoſitio reſpectu partis ſine illius cõſenſu, vt non ſufficiat, ſi pars habuerit ſcientiam de dicta compoſitione, & non reclamauerit, & ſic non ſufficiat tacitus conſenſus, ſed requiratur conſenſus expreſſus Carauit. *rit.* 272 *n.* 20. *& ſeq.* vbi plus tuetur contra Luc de Pen. *in leg.* 1. *C. de ſert. l.* 11. quod non ſufficiat ſi fuerit parti ante compoſitionem præfixus terminus ad querelandũ, & contradicendum, nihil contradixerit, vt adhuc compoſitio non teneat ſine expreſſo conſenſu partis, & ſequitur Modern. Rom *dict. q.* 5. *n.* 11. & non debet gratia, vel compoſitio approbari antequam conſtet de remiſſione partis, gloſſ. *in l. qui ſcandalizauerit, de reg. iur.* Fab. a Mont Leon, *in pract. arbitr. par.* 1. *n.* 15. *fol.* 370. Caual *de Brach. reg. par.* 4. *n.* 207. *verſ. porro.*

Quæ remiſſio non ſolum poteſt probari per inſtrumentum, ſed etiam per teſtes, Nell. *de bannit.* 5. *p.* 2 *temp.* 1 *n.* 1. *nu.* 8.

Et quàvis aliqua conſuetudo extaret in contrarium, vt debeat probari per inſtrumẽtum, vt Neapoli Carauit. *rit.* 2 *ſub* 15 *& ſeq* & Mediolani, vt per Iul. Clar. *quæſt* 58. *verſ. ſcias* etiam, non debet detrahi ad alia loca, vbi non vigeret talis conſuetudo, Far. *d. quæſt* 5. *n.* 11 *verſ. ſublimitia primo,* & ego late dixi *in meo tract. de Pac parte* 1. *q.* 8.

Et compoſitio ſine partis conſenſu ſecuta, non nocet eidem parti, vt non poſſit contra gratiatum ad condemnationem, & ad torturam deueniri, & cauſa criminaliter non expediri, vt late dixi ſuprà *in D. f.* 30. *cap.* 6 & Caual. *de Brac. reg. par.* 4 *n.* 207. vbi alios allegat. 3

Si vero aliquando videatur Principi cauſam ſopire per compoſitionem, debet reſcribere: ſine præiudicio partis offenſæ, *l. fin. C. de ſent. paſſ. & reſcript.* in *p. C. de precib. Imper. offeren.* Boſſ. *tit. de pæn. temp. ex ſolatum Princip numer.* 3. *& ſeqq.* Piot. *conſil.* 78. *numer.* 32. Couar. *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 10 *num.* 8. Baiard. *quæſt.* 58. *n.* 52. *& ſeqq.* vbi alios allegat, *deciſ. ... num.* 1. *& ſeqq* Theſaur. *deciſ.* 21. *num.* 1, Caualc. *de Brach. reg p.* 4 *num.* 207 Farinac *conſil.* 27 *num* 19. vbi refert fuiſſe illum admiſſum ad compoſitionem in ſcutis mille, reſeruato parti iure ciuiliter agẽdi, quia facta fuerat compoſitio ſine remiſſione & conſenſu partis, licet non videatur conueniens relinquere accuſatorem, poſtquam fuit defatigatus in multis expenſis in fabricatione proceſſus, & poſtquam Cameram burſam impleuit, quia deinde ſine auxilio, & brachio Fiſci, aut eius cauſa eſſet immortalis, aut in ea ſuccumberet, & an per reſcriptum principis, tollatur portio debita inuentori, vel aliis exploratorib. Canal. *de Brac. reg p.* 4. *n.* 208. diſtinguit, quod ſi reſcriptũ ſit ſimpliciter, *habbia gratia,* intelligatur ſine præiudicio tertij, ſi vero ſit, *che habbia gratia libera,* intelligatur dictus tertiis ſublatum, & ibi ponit ſi diceretur *per qualunque reſcritto non intendiamo pregiudicare alla parte dell'inuentori.* 4

Bene verum eſt, quod in aliquibus caſibus admittur compoſitio, etiam non habita remiſſione partis, neque ea concordata, vt ſi offenſus fuerit incognitus Carauit. *rit* 278. *n.* 12. vbi tamen docet quid iſto caſu ſeruetur in illo Regno. Caualc. *d. p.* 4. *n.* 108. 5

Et ego dixi *in tract. de Pac. p.* 1. *q.* 38.

Item ſi caſualiter delictum fuerit ſecutum, & pars offeſa fuerit requiſita & obſtinatè recuſauerit præſtare conſenſum, poterit concedi compoſitio, etiam non ſecuto conſenſu partis, *leg.* 1 *§. item varus, ff. de acq. plan arcend.* Caualc. *d. p* 4 *n* 108.

Ac etiam ſi pars offenſa damni cauſam, vel offenſæ dediſſet, *c. damnum, de reg. iur. in* 6. *l. qui occidit. § fi. ad l. Aquil* Caualc. *d. p* 4. *n.* 108. *in fin.*

Et Epiſcopus poteſt etiam facere gratiam de omnib. delictis de conſuetudine, & ad maiorem cautelam Vicarij apponunt in ſententia illam clauſulam *ſalua moderatione Epiſcopi,* late Prax. Archiepiſ. Neapolit. *c.* 48. *per totam,* & ibi *in Annot.* tuetur procedere etiam de iure communi, cum ſit maior Præfecto prætorio, & aliis ciuitatibus recognoſcentibus ſuperiorem, & dicatur Illuſtris, & habeat merum, & mixtum imperium. 6

CAPVT IV.

Damna, & intereſſe quomodo taxari, & æſtimari debeant.

SVMMARIVM.

1 *Actio duplex ex quolibet delicto oritur, vna pro intereſſe Reipublicæ, altera pro intereſſe partis aduerſæ.*

2 *Pars offenſa poteſt agere ad intereſſe pecuniarium, & ad ſatisfactionem honorarium, ac etiam hæredes offenſi.*

3 *Hæredes poſſunt agere ad æſtimationem operarum, quas occiſus potuiſſet toto tempore vitæ ſuæ exercere, & tempus erit limitandum ad 60 annos.*

4 *Pars offenſa, ſi fuerit effecta inhabilis, poteſt petere intereſſe, & ſi non fuerit effecta inhabilis, poteſt petere expenſas in medicinis factas, & operas amiſſas infirmitate.*

5 *Teſtis falſum dicens tenetur de intereſſe illius, contra quem depoſuit.*

6 *Lucrum ceſſans tunc debetur, quando fuiſſet certum, ſecus ſi in aëre, & in ſpe remotiſſima.*

7 *Intereſſe, & expenſæ quomodo taxari debeant, & an deferatur iuramentum ante, vel poſt iudicis taxationem.*

8 *Intereſſe in equo, vel in alia ſpecie, probabitur per communem æſtimationem.*

9 *Iuramentum in litem quando detur pro æſtimatione intereſſe operis, & aliarum qualitatum, & qui hæredes poſſint iurare.*

10 *Homicidium commiſſum ad defenſam operatur, vt homicida non teneatur ad damna, & intereſſe.*

11 *Damna, & intereſſe peti poſſunt per partem, quamuis pacem fecerit, & quamuis offendens fuerit condigna punitus pœna.*

12 *Actio ad damna, & intereſſe eſt perpetua, & intereſſe per vnum ſoluto, alij liberantur.*

13 *Damna, & intereſſe quomodo petantur: & ſententia ſuper eis quomodo ferri debeat.*

14 *Membrorum æſtimatio non admittitur, quia corpus liberum non recipit æſtimationem.*

15 *Vulneratus in facie cum cicatrice, non agit ad intereſſe, niſi fuerit ſeruus, vel mulier, vel ageretur de animali vulnerato in facie.*

16 *Satisfactio iniuriarum poteſt dupliciter peti, aut per æſtimationem pecuniariam, aut per aliam ſatisfactionem honorariam, canendo palinodiam.*

17 *Satisfactio honoraria quomodo fieri debeat.*

18 *Satisfactio honoraria in foro exteriori non eſt in vſu, ſed tantùm in foro ſpirituali, & in omnem caſum non debet committi, niſi per Principem non recognoſcentem ſuperiorem, vel per iudicem habentem brachium regium.*

19 *Satisfactio in adulterio, ſtupro, & aliis ſimilibus delictis, ac in diffamatione extraiudiciali in foro Poli quomodo ſit facienda, remiſſiuè.*

1 CVm ex quolibet delicto, vltra publicam vindictam, oriatur actio in factum ad intereſſe, vel damnum parti explicandum, *l. qui nomine*, vbi Bart. *ff. de falſ. interdum, § furem*, vbi Bart. *ff. de furt.* Vinc. de Franc. *deciſ.* 460. *n.* 2. vbi ponit hoc pro regula, vt vbicunque oriatur actio criminalis ad pœnam, oriatur actio in factum ad intereſſe, & latè Anton. Gomez. *titul. de delict. c.* 3. *n.* 37. Petr. Caball. *caſ.* 248. *num.* 44. *cent.* 3. Ideò pars offenſa, ſiue eius hæredes poſſunt agere aduerſus offendentem ad intereſſe pecuniarium, & ad ſatisfactionem honorariam, & circa intereſſe pecuniarium erit habenda ratio de damno emergente, & lucro ceſſante: vt ſi vulneratus non potuerit artem ſuam exercere, Clarus *in §. iniuria, verſic. ſed numquid*, vbi Baiard *n.* 45. qui adducit Couar. *var. reſol. cap.* 10. *n.* 7. Cauale. *de Brach. reg. p.* 4. *num.* 209.

Et pro quocunque intereſſe occaſione homicidij, 2 contingente, Anton. Gomez. *tit. de delict. c.* 3. *num* 37. latè Rebell *in tract. de obligat. iuſtit. parte prima, l.* 3. *qu.* 13. *per totam*, & quod veniant expenſæ, & operæ quibus quis caret, & cariturus eſt, Vincent. de Franc. *deciſ.* 460. *num.* 4. vbi alios allegat.

Et quòd hæredes poſſint agere ad æſtimationem 3 operarum, quas occiſus potuiſſet toto tempore vitæ ſuæ exercere, poteſt Speculat. & Abbat. Roland. *conſil.* 39. *n.* 10. *vol.* 3. vbi alios allegat, Marſ. *ſingul.* 575. Gomez. *dicto cap.* 3. *num.* 37. *& cap.* 6. *num.* 9. Grat. *conſ.* 91. *num.* 12. *vol.* 2. Fatiuac. *conſ.* 1. *num.* 8. *& ſeqq.* & quòd actio ad intereſſe tranſeat ad hæredes Vincent de Franch. *deciſ.* 460. *num* 5.

Ac in æſtimatione operarum habetur ratio ad totum tempus, quo ille occiſus potuiſſet viuere & operari, *iuxta leg. hæreditatum ff. ad leg. falcid.* quæ eſt vſque ad ſexaginta annos Grat. *dicto conſ.* 91. *nu.* 12. *in fine, vol.* 3. Ant Gomez. *dicto c.* 3. *ſub num.* 38. Plot. *in leg. ſi quando num* 695. Roland. *dicto conſ.* 39. *num.* 14. Marſil. *ſingul.* 575.

Idemque ſi remaneret claudus, vel debilitatus, iuxta iura adducta per Anton. Gomez. *cap.* 6. *num.* 9. *in fin.* vbi de communi.

Et hæredes Aduocati interfecti an poſſint agere ad intereſſe Aduocationis, vide Achill. *deciſ.* 565. *per totum tit. de iureiurand. parte* 1. Roland. *dicto conſ.* 39. *num.* 11. *&* 13.

Sed iſto caſu non fieret condemnatio, *iuxta dictam leg. hæreditatum*: ſed ſolùm offendens tenetur quolibet anno dare offenſo, quoad vixerit, pro illis operibus, quibus cariturus eſt, ſic obligatio erit annua, vt declarat Ant. Gomez. *d. cap.* 6. *num.* 11. & ibi refert, quòd Paris de Put. ita practicauit in facto.

Et ſi offenſus non fuerit effectus inhabilis, tenetur 4 offenſor ad operas, quas, ſtante ægritudine, percuſſus amiſit, habito reſpectu ad eius artem, Roland. *dict. conſil.* 39. *num.* 13 Gom. *dict. c.* 6. *n.* 9. Ac ad expenſas factas in medicinis, & curatione occiſi vſque ad mortem, Crauett. *conſ.* 119. *num.* 5. Roland. *d. conſ.* 39. *num.* 8. Gomez. *dict. cap.* 3. *n.* 37. vbi de communi, & *cap.* 6. *num.* 9. vbi loquitur in quolibet delicto, tam publico, quàm priuato, Plot. *conſ.* 78 *n.* 29. Grat. *conſ.* 91. *nu.* 15. *vol.* 2. Claud. Bertazzol. *in conſ.* 16. *num.* 13. *in lit. B*, vbi firmat, quòd debeantur iure merito, & iure optimo, latè Petr. Caball. *caſ.* 248. *num.* 44. *& ſeqq. cent.* 2. & latiſſimè in foro conſcientiæ, Rebell *de oblig. iuſtit. p.* 1. *lib.* 3. *quæſt.* 11. ferè per totam, vbi *ſub numer.* 3. dicit, quòd erit habenda ratio ad laborem, quem in lucrando ſubditurus erat, ſed non ſubdit, niſi tamen eius eſſet ingenij, vt non minùs moleſtè ferret otium, quàm laborem.

Ac etiam, ſi quis falſum dixerit teſtimonium, vel 5 perſuaſerit ad falſum teſtimonium dicendum, tenetur ad damna paſſa per ipſum, contra quem fuit commiſſa falſitas, dummodo tamen probetur, quòd iudex ſecutus fuerit in ſententia falſam depoſitionem teſtium, Felin. *in cap. canonum ſtatuta, num.* 42. *de conſtit.* & latè per Sim. de Pret. *conſ.* 191. *num* 11. vbi de communi, *& num.* 16. vbi etiam ſubdit quòd requiratur, vt ſubornatio fuerit conſummata, & non ſufficeret, ſi fuerit ſolùm tentata.

Sed cauſæ defenſor aduertat, quòd tunc pro lucro 6 ceſſante tenetur offendens ad intereſſe, quando eſſet lucrum certum: vel quaſi, ſecus ſi in aëre, & in ſpe remotiſſima, Bertazz. *conſ.* 16. *num.* 13. *deciſ. Ianuenſ.* 139. *num.* 8. ſed bene probabitur illud lucrum ceſſans, per

coniectu

Digitized by Google

coniectutas, *dict. deciſ. Ianuenſ.* 139. *n.* 9, Claud. Bert. *in dict. conſil.* 16. *in prima addit.* cum dicatur ſimile intereſſe difficilis probationis, latè Sim. de Pret. *conſ.* 146. *n.* . . *& ſeq.*

7 Etiam probabitur per iuramentum circa damna, & expenſas, præcedente taxatione iudicis, Couar. *var. reſol. c.* 10. *n.* 7.

Et ſic primò debet præcedere taxatio iudicis, & deinde ſequi iuramentum partis, Doctor. adducti per Addent. ad Farinac. *in conſ.* 30. *in lit. D, verſ. altera fuit,* Caualc. *de Brach. reg. par.* 4. *n.* 30. alij autem tenent, vt priùs præcedere debeat iuramentum, deinde taxatio iudicis, vt eſt videre per add. ad Farin. *d. conſ.* 30. *in lit. D.*

8 Et in equo, re, vel alia ſpecie probabitur per communem opinionem, vel æſtimationem, & ſi dicant teſtes, equum communiter fuiſſe venditum, vel emptũ ſcut. 25. & quòd tanti ipſi emiſſent, non pro ſingulari pretio, ſed pro communi, Sim. de Pret. *conſ.* 146. *n.* 4 *& ſeqq.* & ibi per totum conſ. conſulit, quòd in equo admiſſario, vel ſtallono erit habenda ratio æſtimationis ad prolem generandam, & *ſub n.* 7. firmat, quòd ſi teſtes non deponerent de communi, ſed particulari æſtimatione, non probarent.

9 Ac etiam poteſt iurari in litem per hæredes interfecti pro æſtimatione intereſſe, ac operis, & ſuper eorum qualitatibus nec non per partem, vxorem, & liberos interfecti, Plot. *in l. ſi quando, n.* 695. *in fin. & ſeq.* vbi Iaſ. *n.* 57. *C. vnde vi,* Roland. *conſ.* 39. *n.* 12. *vol.* 2. Bertaz. *conſ.* 17. *n.* 1. qui loquuntur contra homicidam doloſum, ſecùs contra culpoſum, quia non iuratur in litem, ſed fit æſtimatio per officium iudicis & probatur per teſtes, vel per alias legitimas probationes, Roland. *d. conſ.* 39. *n.* 12. Plot. *dict. l. ſi quando. n.* 762. *&* 793. Bertaz. *conſ.* 16. *n.* 14. & ſi per hæredes non poſſet iurari; quia ſi eſſent infantes, iudex ex officio per exploratores, & commiſſarios ſe informabit, & damna, & intereſſe, ac expenſas taxabit arbitrio boni viri, Plot. *d. l. ſi quando, n.* 694. *in fin.* Roland *d. conſ.* 39. *n.* 7. *vol.* 2. & tenetur etiam ad intereſſe animæ occiſi, vt pro eo fiant orationes, ieiunia, & elemoſynæ, iuxta facultates delinquentis, Manſuet. *in pract. iudic. Rubr. de expenſ. & intereſſ. n.* 17. quem ſequitur Plot. *in dicta l. ſi quando, n.* 964 Roland. *dicto conſ.* 39. *n.* 7. & Plot. *conſil.* 78. *n.* 29. vbi firmat, quòd homicida tenetur orare pro anima interfecti, & illi fundare perpetuum anniuerſarium, vel eleemoſynam facere, ſecundùm eius facultates, & qualitates; & pro intereſſe animæ poteſt etiam iurari in litem contra homicidam doloſum gloſſ. *in capitulo delicti, verſ. cum inſtis,* vbi Abb. & alij *de for. compet.* vide latiſſimè Rebell. *in tractat. de obligat, inſt. part.* 1. *lib.* 3. *quæſt.* 14. *per totam,* vbi dicit, quid ſi interfectus fuerit infidelis, & an de neceſſitate, vel ad bene eſſe pro anima defuncti Chriſtiani ſint Miſſæ, eleemoſynæ, ieiunia, vel alia ſimilia facienda.

Ac etiam iuratur ſolùm in litem contra homicidam, & non contra eius hæredas, Bertazz *conſ.* 16. *n.* 14. & quando iuratur in litem, debet priùs plenè, ac concludenter conſtare de delicto. Iaſon. *in leg. fin. ante finem. ff. de lite iurand.* In tantùm, quòd non ſufficeret, ſi conſtaret de delicto per vnum teſtem tantùm de viſu, ita declarat, Plot. *in d. l. ſi quando, n.* 684. *& n.* 752. *& ſeqq.* Bertazzol *conſ.* 17. *n.* 3. vide Maſcard. *de probat. concl.* 410. *n.* 8. *&* 16. Et ſic non poterit iurari in litem contra habitum pro confeſſo vigore ſtatuti in contumaciam, Bertazz. *dicto conſil.* 17. *num.* 7. *& ſequent.*

10 Et ſi homicidium fuerit commiſſum ad defenſam, deducat Aduocatus, quòd non teneatur ad damna, & intereſſe, Summ. Ang. *in verb. reſtitutio, columna vndecima, verſ. homicida,* Gomez. *c.* 3. *n.* 38. *circa fin.* ſed ſolùm tenetur ad aliquod intereſſe pro exceſſu, vt ibi prædicti firmant: ſed latiſſime vide Rebell. *in tract. de oblig. inſt. p.* 1. *lib.* 3. *q.* 12. *per totam.*

11 Quæ damna, & intereſſe peti poſſunt, quamvis pars aduerſa pacem fecerit, quia per pacem cenſentur remiſſa odia & rancores, non autem damna, & intereſſe, Ant. Gomez. *d. c.* 6. *n.* 13. Iul. Clar. *q.* 58. *verſ. ſcias in propoſito,* ibi late, & Rimin. Iun. *conſ.* 103. *n.* 48. de quo vide latè *in meo tract. de pace*: & quamvis offendens fuerit condigna pœna punitus, Rebell. *de oblig. inſt. part.* 1. *lib* 3. *q.* 13. *n.* 5.

12 Et actio huiuſmodi ad damna, & intereſſe eſt perpetua, Balb. *de praeſcript. n.* 4 *part. princ. verſ.* 1. vbi de magis communi, Roland. *d. conſil.* 39. *n.* 15. *vol.* 2. poſt Foller. & alios, vbi firmat, quòd licèt actio iniuriarum anno tollatur, iuxta gloſſ. *in l. conuitu, C. de iniur.* tamen quando deſcendit ex lege Cornelia, non finitur anno, ſed eſt perpetua.

Bene verum eſt, quòd intereſſe, vel damnum ſolutum per vnum correum liberat alios, Anton. Gomez. *tit. de delict. c.* 1. *n.* 88. *verſic. ex quo infertur*: de quo dixi *in præcedenti defenſ.*

13 Et petuntur iſta damna, intereſſe, ac expenſæ principaliter per actionem in factum, & incidenter, *l. qui nomina, C. de falſ.* Anton. Gomez. *de delict. c.* 3. *n.* 37. *in fin. & c.* 6 *n.* 10 vbi declarat, quænam actio competat, & quomodo experiri poſſit, vel iudex cognoſcat incidenter de eis in cauſa criminali iuxta doctrinam Bart. *in l. interdum. §. qui furem. ff. de furt. & l. ſolemni. §. latrunculator de iud.* Roland. *conſ.* 30. *n.* 2. *vol.* 2. Vinc. de Franch. *deciſ.* 400. *n.* 7. *part.* 3.

Et tale intereſſe peti debet per partem: aliàs iudex non condemnabit reum ad illud præſtandum.

Sed petitio poteſt eſſe incerta, cùm illius certificatio pendeat, non à poteſtate actoris, ſed à ſubtilitate iudicis, eſt materia, *§. curare inſtitut. de action.* Ruin. *conſ.* 19. *col.* 2. *in princip. vol.* 5. vbi de communi, & Roland. *dicto conſ.* 30. *n.* 19. *in fine vol.* 2. qui etiam de communi: tamen ſententia ſuper dictis intereſſe, damnis, & expenſis, debet eſſe certa, & debent probari damna, & intereſſe antequam feratur ſententia, Bartol. *in l. ſecunda Cod. de ſent. quæ ſine cert. quantitat.* & omnes *in l. certi conditio in princip. ff. ſi cert. pet.* vt teſtatur Roland. *dicto conſ.* 30. *num.* 10. *vol.* 2. Nec valeret ſententia, ſi diceretur, quod fieret declaratio damnorum, & intereſſe in executione ſententiæ gloſ. *in dicta lege certi conditio in princip.* Ruin. *conſil.* 29. *columna prima, in fine, cum ſequentib. volumine* 5. Roland. *dict. conſil.* 30. *num.* 20. *lib* 2. vbi reſpondet ad contraria.

14 Sed bene verum eſt, quòd filij non poſſunt agere ad æſtimationem membrorum, cicatricum, & corporis occiſi patris, Crauet. *conſ.* 116. *n.* 9. Plot. *in dict. leg. ſi quando, n.* 695. Roland. *conſ.* 39. *n.* 3. *colum.* 2. quia liberum corpus non recipit æſtimationem, Bald. *in l. non impoſſibile, n.* 3. & ibi Caſtr. *n.* 7. *de pact.* Bertaz *conſ.* 16. *n.* 3 *vol.* 1. Achill. *deciſ.* 365. *n.* 1. *& ſeq. tit. de iniur. p.* 1.

15 Nec ſi fuerit vulneratus in facie cum cicatrice, vel deformitate, poteſt agere ad intereſſe, cùm nec etiam hoc recipiat æſtimationem, *l. fin ff. de his, qui deiecer. & effud.* & ibi communiter Doct. vt firmat Ant. Gomez. *c.* 6. *n.* 12. vbi tamen ſubdit, non procedere in ſeruo, animali, & in muliere, quia in eis cicatrix, & deformitas debet æſtimari, Rebell. *in tract. de obligat inſtit. parte* 1. *l.* 3. *quæſt.* 13. *in princ.* refert, quòd cicatrix non recipiat æſtimationem, ſed *ſub n.* 1. firmat, quid in Regno Luſitaniæ, & *n.* 2. *& ſeqq.* dicit, quòd in foro conſcientiæ maiori cum probabilitate debeatur; etiamſi nullum aliud damnum ſequeretur, & *ſub n.* 6. dicit, quòd leges loquentes de cicatricis ſatisfactione non loquantur quoad forum conſcientiæ

16 Circa verò ſatisfactionem iniuriarum non eſt dubium,

binm, quod pars offeoſa poſſit agere ad æſtimationem iniuriæ, & debet dicere, quòd potiùs vellet amittere ſcuta cantum ea ſuo patrimonio, vel ea ſua ſubſtantia, quàm talem iniuriam pati, Couar. *var. reſol. c.* 10. *n.* 119. *n.* 46. & Cauale. *de Brach. reg. part* 4. dicit ſuſtineri petitionem, etiamſi nihil in bonis habeat, vel in tantam quantitatem ſaltem ratione honoris, poſt Afflict. & Menoch. *caſu* 263. vel poteſt etiam dicere, quòd potiùs voluiſſet deſinere habere dicta ſcuta centum quam dictam iniuriam pati, Ant. Gom. *de delict. cap.* 6 *n.* 7. Rimin. iun *conſ.* 730 *n.* 44. *& ſeq. vol.* 6. vbi docet an ſumma poſita in libello debeat taxari præuio iuramento, Theſaur. *dec* 8 *n.* 7. *& ſeqq.* declarat an poſſit ſuſtineri libellus, & ſentantia circa æſtimationem pœnæ ciuilis. & pœnæ criminalis pro intereſſe fiſci Sed caueant iſti offenſi, ne petant æſtimationem iniuriæ in maiori ſumma, quæ ſibi debeatur, quia peccarent, vt firmat Cau. *de Brac. reg. p.* 4 *n* 210. *verſ. at ſunt.*

Si verò petat ſatisfactionem honorariam, quam doctores appellant, aiſe canere palinodiam ob id, ſi fuerit iniuria verbalis, contrarijs verbis eſt facienda in eodem loco, & eoram eiſdem teſtibus tempeſtiuè, ſi fieri poteſt, Plot. *in l. ſi quando, n.* 28. *& ſeq & in conſ.* 131. *n.* 18 *conſ. tri. in. diuerſ. tom.* 1. Claud. Bert. *conſ.* 307. *vol.* 2 latè Far *q.* 103. *n.* 71. Caual. *de brac. reg. part.* 4. *n.* 210. *verſ. & reſpectu iniuria.*

Si verò iniuria fuerit actualis vt puta, alapa, baculo, arundine illata, vel aliter, ſi à vili in nobilem fiat, pro ſatisfactione offendens debet ire coram offenſo cum laqueo ad collum, & genibus flexis petere veniam coram publico.

Et ideo ſi fiat iniuria Magiſtratui, imò multo magis, cùm ſit offenſa perſona publica, Paris de Put. *de ſynd. in verb. compoſitio, c* 7. 8. *&* 9 Caual. *dict. part.* 4. *n.* 210. *verſ. vbi quando.*

Et ſeruatur in Hiſpania iſtud canere Palinódiam, teſte Cou. *var reſol. l.* 1. *c.* 1. *n.* 1 Plac *epit. del. tit.* 1. *c* 1. *n.* 2. Pegu. *dec.* 13. *n* 18. Sed talis ſatisfactio honoraria poteſt peti etiam vnà cum intereſſe, vt concludit Far. *q.* 105. *n.* 77.

Sed bene eſt inſpicienda qualitas perſonæ offendantis, ſi fuerit prouocata, & ſi ſit capax iniuriæ perſona prouocata; nam infames non ſunt capaces iniuriæ. Cauale. *de Brac. reg part.* 2. *n.* 27. *& p.* 4 *n.* 213; ſcilicèt prouocantes iſto caſu malè faciant, & ad emendam damni teneantur, quamvis æſtimatio non fiat iniuriæ, Abb. *in cap.* 2. *num.* 1. *de iniur. & damn. dat.* Ludou. Carbo *de reſt. omn. rer. q.* 87. cum in foro conſcientiæ quis teneatur damnum remittere 23. *n.* 4. *c.* 41. Cau. *d. part* 4 *n.* 211.

Et caueat ne pars offeoſa recipiat vltra illud quod taxatum eſt, quia dans incurrit infamiam iuris, & recipiens infamiam facti, niſi iuſſu iudicis id fiat: Luc. de Penn. *in l.* 1. *n.* 11. *Cod de publ. latit.* Vulp. *de pac. q.* 26. Hier. Giach. ad Clar. *q.* 8. Cau. *de brac. reg. p.* 4. *n.* 211. *num.* 303.

Ac etiam habebitur ratio an iniuria alios de parentela afficiat, quoniam omnibus intereſſatis erit danda ſatisfactio, *leg lex Cornelia, in princ. ff. de iniur.* & an includantur alij de agnatione vſque ad quartum gradum, relinquitur arbitrio iudicis, Men. *conſ.* 265. Baiard. *§ iniuria. n.* 47. *& ſeq.* vbi latè. & alios allegat, & an iniuria facta colono, dicatur facta domino, vel facta vnico de collegio, an cenſeatur facta toti Collegio, vbi allegat Soce. *in c. cum olim, de iniur.* & vide latè Paris de Put. *in verb. compoſitio, c.* 8. *n.* 8. *& ſeq.* vbi docet, quibus ſatisfactio ſit facienda, & quòd mortuo offenſo, fieri debeat hæredibus, primò maſculis, & deinde fœminis, Marſ. *conſ.* 215. *n.* 14. Cau. *de brac. reg. part.* 4. *num.* 212.

Sed quia ſimilis ſatisfactio honoraria potiùs ſpectat ad iudices ſpirituales, & confeſſarios vt eſt latè videre per Lud. Carbon. *de reſtit. omn rer. q.* 6 17. *&* 18 etiam refert Cau. *d. Brac. reg p.* 4 *n* 210. *in fine.*

Ideo cùm ſemel de facto, haberetur in huiuſmodi articulum in Tribunali Auditoris Cameræ, quia vnus Doctor de Prouin ia Marchiæ petebat canere palinodiam ab alio Doctore à quo nonnullis verbis iniurioſis fuerat affectus in publico conſilio, licèt fuerit ſuper hoc diu controuerſum, tandem fuit ſolutum deuentum inter ipſos ad concordiam, & pacem, mediantibus honeſtis viris, & perſonis, prout fuit executum, cùm verè doctor, clericus, & alius nobilis ſufficiat, vt petat veniam, nec teneatur recantare Palinodiam, Boër. *conſ.* 4. *n.* 4. Petr. à Plac. *l* 1 *c.* 1. *n.* 14. Ignat. Lopez *ſuper c.* 66. *Prax.* Diaz. quidquid in contrarium dicat ipſe Diaz. qui ab aliis reprobatur, Prax. Arcb. Neap. *c.* 30. *n.* 4. Far. *q.* 105 *num.* 75.

Et ſimilis ſatisfactio honoraria pro reſtitutione honoris non poteſt iuberi per iudices ordinarios, cùm reſtitutio honoris, & famæ, ſit de reſeruatis Principi, non recognuſcenti Superiorem *inſtit. quæ ſint regal. in princ. n.* 4 Caſtr. *in l. reſtitutio, ff. de publ. & veſtig* Cephal. *conſ.* 18. *n.* 67. *vol.* 1. Caual. *de Brac. reg. p.* 4. *n.* 210. *verſ. at iudices.* vbi ſubdit: & ob id iudex habens brachium regium cùm vices Principis gerat, poteſt arctare iniuriantem ad reſtitutionem famæ, & honoris, prout etiam dixit *in* 5 *part. n.* 30

Et ſi vis ad plenum ſcire circa reſtitutionem famæ, & honoris, in ſtupro in adulterio, in diffamatione extraiudiciali & de ſimilib. in foro Poli, quando, & quomodo ſint facienda nouiſſimè habemus eruditiſſimum Rebel. *in ſuo doctiſſimo, & elegantiſſimo tr. de obli. inſt. l.* 3. *per tot. & l.* 4. *etiam per tot. p.* 1.

CAPVT V.

Compoſitio quos effectus producat.

SVMMARIVM.

1 *Compoſitio an inducat confeſſionem delicti*

2 *Compoſitio operatur, vt qui ſemel compoſuit pro delicto, non poſſit iterum moleſtari, etiamſi ſuperueniret nouum indicium.*

SOlet dubitari inter Doctores, an ex compoſitione facta cum Curia, & Fiſco reſultet confeſſio contra componentem, de quo dixi ſupra *in Def circa confeſſionem.* 22. *c.* 15. *n.* 2. vbi etiam docui quomodo ſit componendum ne inducat confeſſio, vt fiat ad ſe eximẽdum & liberandum à moleſtiis Curiæ, & fiſci & non ad confitendum delictũ vbi Aduocatus videre poterit. 1

Sed ſciat Aduocatus deducere, quòd compoſitio ſuccedat loco pœnæ delicti, cùm fiſco applicetur, text. *Senatus, §. ſi quis declarat, & §. ſeq. ff. de iure fiſci, l. ſi eum, §. qui iniuriam, ff ſi quis caut. l. donare, §.* 1 *ff de donat. inter vir. & vxor* Par de Put. *in verb. compoſitio, c.* 1. *n* 6. *c.* 4. *n.* 2. *c.* 5. *n.* 5. Gill. *tit. de compoſit. q.* 1. *n.* 1. *q.* 6. *n.* 1. Carau. *tit.* 572. *n.* 10. Et ob id, ſicut ſemel condemnatus non poteſt ampliùs moleſtari, nec per accuſationem, nec per inquiſitionem, dummodo pars aduerſa fuerit concordata, Parſ. de Put. *dict. cap.* 1. *&* 5 Fab. à Mont. Leon *in pract. Arb. in* 7. *q. vlt. p.* 5. *par. princ. n.* 1. *& ſeq.* vbi *ſub n.* 12. plus firmat, quòd nec iudex, qui ad compoſitionem reum admiſit, pœnitere poteſt, nec audiri poſſet, ſi recuſaret pœnam compoſitam recipere, & ob id ad tollendam omnem difficultatem, reus faciat depoſitum de pœna compoſita, & illud intimet iudici, quia erit protſus tunc ab omni alia pœna liberatus, Fab. à Mont. Leon vbi ſuprà, & poſt eum Far. *q.* 5 *n.* 4 *in fin.* 2

Nec

Digitized by Google

Nec minus poterit reus moleſtari, ſecuta compoſitione, etiamſi noua indicia ſuperuenerint: quia licèt per compoſitionem non abſoluatur reus diffinitiuè, vt innocens, tamen aboletur proceſſus: & ideo ſemel abolita inquiſitio, ſeu accuſatio per pœnam ſolutam per compoſitionem, non poterit ampliùs ſuper ea inquiri, quicquid aliter dici poſſet per gratuitam abolitionem, *Far.q.5.n.4.in fin.*

De quo dixi ſuprà *in ſecunda defenſ.c.9.n.8.& ſeqq.*

DEFENSIO XXXV.

Circa Sententiam.

CAPVT I.

Sententia in criminalibus an debeat eſſe conformis accuſationi, inquiſitioni, ſiue libello.

SVMMARIVM.

1 *Sententia debet eſſe conformis libello.*
2 *Clauſula* (ſuper quibus) *appoſita in libello quid operatur.*
3 *Sententia in quibus ſubſiſtere poſſit quando non eſt conformis libello.*
4 *Sententia in criminalibus poteſt ſuſtineri, etiamſi non ſit conformis accuſationi, vel libello, ſiue agatur de delicto connexo, ſiue ſeparato.*
5 *Cautela erit, ad tollendas omnes difficultates, vt faciat iudex addere qualitatem aggrauantem in ipſa accuſatione.*
6 *Qualitas delicti ſuperueniens non nocet, niſi ſuper ea reus fuerit examinatus, & copiam dicta qualitatis habuerit.*

1 QVi firmant ſententiam eſſe debere conformem libello, vel petitioni, ſe fundant *in l fin.C.de fide com.l.vt fundo ff.comm.diuid. c.licet Hely. de Simon.* & conformitas conſiſtit in re, cauſa & actione, Bal.*in l.1.n.11.C.ſi plures vn.ſent.* Bert.*conſ.18.n.1.& n.5 vol.1.* Rim.iun.*conſ 652.n.12.vol 6.* & Doct. admittunt iſtã concluſionem, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, Fel.*in d.c.licet Hely.col.6.in prin.n.18.* vbi firmat, quòd accuſans cum ſanguinis effuſione ſi probet ſolùm de percuſſione reus, & abſoluitur & idem ſi accuſator de vno loco vel tempore probet de alio loco, vel tempore, vt pro concluſione ponit Maz.*conſ.64.n.18.& ſeqq.* vbi etiam reſpondet ad clauſulam, *ſuper quibus*, &c. vt illa operetur tantùm, reſpectu narratorum in accuſatione, vel libello, non autem reſpectu non narratorum, ex trad. per Dec.*in l.petes n.5.C.de pact.* inquiens,
2 quòd virtutes clauſulæ *ſuper quibus*, &c. *omni meliori modo*, &c. non extendantur ad non narrata, Aret.*conſ.17.col.4.* Alex.*conſ.121.in princ.l.1.* Gramm.*dec.19.n 1.* Ant.Gabr.*concl.5.n.11.l.6.tit.de clauſ* Bart. *d.conſ.18.n.7.* & quod debeat eſſe conformis libello, Card.Tuſc. *in lit.S.concl.515.n.1.& per totam.*

3 Sed Doctores contra iſtam concluſionem tradunt aliquas limitationes, quas ſeriatim, poſt alios, quos allegat, ponit Gramm. *d.dec.19.n.7.& ſeqq.* & præcipuè quando cauſa ageretur coram Pontifice, qui poteſt vltra petita pronunciare.

Idémque eſt coram Rege, vel in conſiſtorio Principis, vel ſi ageretur coram iudice habente facultatem procedendi ſola facti veritate inſpecta, vel ſummariè, vel quando ex actis iudici conſtat eſſe plus actum quam deductum eſſet in petitione, quia ex officio poterit ſuper eo, quo fuit probatum, ſententiare.

Ac etiam idem ſit, ſi ſententia fuerit lata in re æquipollenti petitioni, vel ſi ageretur de his, quæ fiũt poſt litem conteſtatam, quia in his vltra petita iudex pronunciabit: vt de his omnib. tradit Gram.*in d dec.19.* & latius multas alias declarationes, & illationes ponit Card.Tuſc.*in lit.S,concl.135.per tot.* & Marc.Ant.Macer.*variar.reſol.l.1.reſol.94.n.13.& ſeq.* & multos caſus recenſuit, Miſing.*in § curare inſtit de act.*

Sed quia reſpiciunt cauſam criminalem.

In qua etiam Doctores videntur concludere, quod ſit ſpeciale, vt iudex poſſit in criminalibus imponere pœnam vltra petita, & deducta in accuſatione Bald.*in l.quod ergo.§.pœna grauior ff.de his, qui not.infam.in prima lect ſub n 412.& ſeqq.* Ant.Gomez.*tit.de delict. c.11.num.8.verſic.vel aliter,* vbi de communi, Miſing. *cent.4.obſeru.81.* & latè Petr.Cabal.*caſ.173.n 4 & ſeq.* Canalc.*de brach.reg.par.4.n.37.& p 6 n.467.* vbi ſubdit, & ob id, ſi libellus fuerit ineptus in criminalibus, non nocebit & maximè in iudice brachij regij & ita ſeruari de conſuetudine etiam firmat, vt ſi de delicto conſtet, poſſit reus de eo condemnari, quamvis non fuerit prius deductum in accuſatione, Clar.*q 90 num.3.* Decian.*reſp.129 n.18.vol.3.* Baiard *q.12.num. 5.* qui omnes concludunt ex probationibus ſequentibus omiſſa in accuſatione poſſe ſuppleri in criminalibus, & quod non ſit curandum de forma inquiſitionis & Caball.*d.caſ.173.num.2.* teſtatur de communi, & quod ipſe ita vidit obſeruari, prout ipſe millies obſeruauit, & ſufficiat etiam quod qualitas aggrauans delictum, ex iuris præſumptione ex narratis in libello percipiatur prout ſolet communiter concludi, Soc.*conſ.188.lib.2.* Clar.*q.90.verſ.in hac autem materia.* Canal *de brach. reg.p.4.num.36 in princ,* & quod ſententia potius recipiat interpretationem à proſequutis, quam à libello, Seacc *de appell.q.17.limit.6.membr.6.n. 60. & membr. 9.n.8.caſ.2.*

Et dicunt procedere, ſiue agatur de delicto connexo, ſiue ſeparato. Aug ad Angel *de maleſic.in verbo qui Dominus iudex,n.6.*

Et ſiue agatur per accuſationem, ſiue per inquiſitionem: 5 Bald.*in dicto § pœna grauior, in repetition.n.nono, circa finem,& in lege ſi ſeuerior, num.vndecimo, C. ex quibus cauſa infam irrogat.* Anton. Gomex *dicto c. vndecimo, ſub num. actuno*, Clar. *dicta quæſtione nona, numer.tertio verſiculo in hac autem materia,* Cabal. *dicto caſu 173 n 8.& ſeq.* vbi ſubdit poſt alios, quos allegat, vt procedat magis quando ſuperuenitet confeſſio rei ſuper qualitate delicti, vel ſuper delicto non deducto in ipſa accuſatione, vt poſſit ſequi condemnatio in pœnam ordinariam.

Sed erit conſultum iudici, ad tollendas omnes & quaſcumque difficultates, vt faciat addere per partem vel fiſcum dictam qualitem aggrauantem delictum, vel nouum delictum in ipſa accuſatione, vel inquiſitione, vel clauderetur os omnibus contrariis, & dubitationibus, & optimum, & tutum remedium à Doctoribus appellatur, vt per Bart.*in lege denunciaſſe paragraſo quid tamen, ſub n.5.digeſtis de adulteriis:* Ant.Gomex *dicto capitulo vndecimo ſub num.octauo, verſiculo item etiam quare,* Caballus *dicto caſu 173. num. vndecimo.*

Sed Aduocatus inſurgat, quod licet iſta qualitas delicti ſuperuenerit poſt accuſationem, tamen non fuit ſuper ea lis conteſtata cum reo, neque copia proceſſus dictæ qualitatis ſibi fuerit tradita, neque de ea reus notitiam habuerit: & ob id non potuiſſe ſequi ſententia vltra deducta in accuſatione, Ant Gomex *d. c.11.n.8 in princ.* Gerard, Mazol.*conſ.64.n.19.verſ.tunc erit.*

Et ſcio aliquando fuiſſe dubitatum hic in Curia, an 6
ſententia

ſententia lata in quadam cauſa Spoletana ſuper qualitate fracti verbi, vel fidei (quæ qualitas non fuerat deducta in accuſatione ſuper homicidio, ſed ſolùm ſuperuenit poſtquam fuit tranſmiſſum monitorium, vel citatio ſuper dicto homicidio ſine dicta qualitate, cum qua fuerat deinde delinquens poſitus in banno, & deinde citatus ad ſententiam) teneret, & fuit concluſum affirmatiuè, quia reus potuerit habere notitiam explicitam de dicta qualitate verbi per ipſum bannum, vel per ipſam citationem ad ſententiam, quamvis qualitas illa non fuerit deducta, neque in citatione, vel monitorio: de cuius reſolutione, an fuerit legitimè facta, dicam in ſecundo libro, vbi tractabo materiam ſententiæ contumacialis.

Sed ſciat iudex quòd ſemper tutius erit, vt curet in conſcientia vltra indicia, & probationes, ac confeſſionem ſcire ſi reus ſit verè delinquens, licèt non debeat iudicare ſecundum conſcientiam, ſed ſecundùm acta, & probata, vt bene in propoſito firmat Caualcb. *de Brach. reg. p. 4. n. 74. in fin.* & maximè quando confeſſio fuerit extorta per tormenta, prout mihi contigit in quodam Ruſtico Spoletino, qui faſſus fuit ſe participem eſſe in quodam homicidio, & ego ex multis circumſtantiis, & ex ſua timida natura in conſcientia non eram tutus, quòd eſſet dignus morte, ideo illum condemnaui ad triremes, & bene quia deinde habui à pluribus, quod verè non erat reus dicti homicidij.

CAPVT II.

Sententia, ſine publicatione proceſſus, an ferri poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Publicatio teſtium in multis locis ſine partis citatione ipſo iure intelligitur facta, tranſacto aliquo termino limitato.*

2 *Publicatio proceſſus dicitne de ordine iudicij, & quæ requirantur ad ipſam publicationem.*

3 *Publicatio proceſſus, ſi fuerit denegata à iudice poſtquam petita fuit, non reddit ſententiam nullam, ſed eſt appellandum.*

4 *Publicatio proceſſus offenſiui in criminalibus non eſt neceſſaria: quæ ſi fuit denegata, reddat ſententiam nullam; & maximè ſi teſtes fuerint examinati per alium iudicem diuerſum ab illo, qui ſententiam tulit, & ipſe non viderit dictas atteſtationes.*

5 *Gratiatus pendente proceſſu non poteſt obtinere proceſſum ſibi publicari ad effectum querelandi teſtes de falſo.*

1 CIrcumſcriptis ſtatutis exiſtentibus in pluribus locis Italiæ, vt abſque alia ſolemnitate, vel ſine partis inſtantia, teſtes ipſo iure intelligantur publicati, tranſacto certo limitato tempore vt firmat Caualc. *de teſtib. p. 4. n. 114. in fin.* publicatio proceſſus dicitur de ordine iudicij, Marant. *in ſpecul. act. 11. p. 6.* Stiat. *in pr. c. 28. n. 23.* Doct. *in l. prolatam, C. de ſen.* Pract. Pap. *in form. public. teſt.* vbi etiam ponit requiſita ad talem publicationem, & licet Menoch. *de arb. q. 33.* dicat magis communem opinionem eſſe publicationem non eſſe de ſubſtantia iudicij, tamen, ſi à parte petatur, non poteſt omitti, Bart. *in extrauag. ad reprimendum in verſ. & figura.* Maran. *in Spec. diſtin. 9. n. 21.* quem dicit ita intelligendum, & poſt Felin. Cau. *d. p. 4. n. 121. & ſeq.* dicit, quòd iudex denegando dictam publicationem faceret litem ſuam, *& p. 5. n. 232.* ſed non per hoc quòd ſententia ſit nulla, quamvis fuerit petita, late Moſcat. *in ſua pract. par. 6. gl. Parteſ. n. 10. & ſeq.* & ibi Add. *in lit. B,* vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi, Miſing. *cent. 4. obſeruat. 52.* vbi de crebriori ſententia & ibi reddit rationem.

Bene verum eſt, quod ſi non fuerit appellatum à 2
denegatione publicationis proceſſus, ſententia valebit, Vanric. *de null. ex defect. proceſſ. n. 40.* Alex. Stiat. *in d. pra. c. 58. n. 31.* quia ſecundùm magis communem opinionem, publicatio proceſſus eſt de ordine iuſtitiæ, & non de ordine formali iudicij, Inn. *in c. cum. I. & A.* vbi Felin. & alij Canoniſtæ *de re iud.* Van. *de tit. ex defect. proceſſ. n. 40.* Et ideo valet ſententia, ſi ab ea non fuerit appellatum, quamvis fuerit petita publicatio, Anch. *conſ. 53* Guid. Pap. *q. 185.* Miſin. *d. obſer. 52. cent. 4.* Sed poteſt quandocunque ante ſententiam appellari, Bart. & alij *in l. prolatum, C. de ſent. interloc. omn. iud.* Rip. *reſponſ. 1. n. 3 de Conſt. & Stat.* Cau. *d. p. 4. ſub n. 122.* & dixi ſuprà *in defenſ. 29 c. 2.*

Sed quicquid dici poſſit in ciuilibus, in criminalib. 3
autem publicatio proceſſus offenſiui eſt omnino neceſſaria: adeo, quòd ille, cui non eſt decreta copia proceſſus, neque eſt datus terminus defenſionis, non poſſit condemnari, Clar. *q. 64. in prin.* Spec. *in tit. de teſtib. §. 8.* Caual. *in tra. de teſt p. 4. n. 124. verſ. at in criminalibus. & in tra. de bra. reg. p 4. n. 230.* dicit poſt alios, quos allegat, quòd publicatio proceſſus offenſiui non ſit de ſubſtantia etiam in crimin. ſed bene oblatio copiæ proceſſus ſic, *& p. 5. n. 133.* vbi teſtatur quòd ita practicatur, licèt publicatio proceſſus defenſiui non ſit de ſubſtantia: cùm acta ſint ſemper nota illi, coram quo facta ſunt. Sed quidquid ſit agendum circa proceſſum defenſiuum dixi *in defenſ. 29. c. 20.*

Eóque magis, ſi proceſſus non fuerit publicatus ei- 4
dem iudici, qui tulit ſententiam, quia teſtes eſſent examinati ab alio iudice, & ipſis teſtibus non lectis, neque viſis, protulit ſententiam, vt dicatur nulla, vel ſaltem veniat annullãda, vt poſt Ang *in l. prolatũ, C. de ſen. int.* & Felyn. *in c. cum I. & A. n. 3. de re iud.* Menoc. *q. 33. n. 6.*

Bene verum eſt, quòd ſi quis fuerit querelatus pen- 5
dente proceſſu & ante publicationem fuerit à Principe ex gratia liberatus, non poteſt poſtea obtinere publicati proceſſum: quia forſan velit arguere teſtes contra ipſum examinatos de falſo, cùm ordo fuerit præpoſteratus, Gloſ. *in § item ſi quis, Inſt. de inutil. ſtip.* & quia indulgentia Principis non poteſt in conſequentiam trahi, *c. quod ob gratiam, de reg. iur.* Et ita de anno 1598. Mantuæ in contingentia facti obſeruauit Caual. vt ipſe teſtatur *in Pra. de teſt. p. 4. n 123. ver. & in propoſito:* quod eſt notandum: quia quotidie euenit in facto.

CAPVT III.

Sententia an ferri poſſit contra reum, lite cum eo non conteſtata.

SVMMARIVM.

1 *Litis conteſtatio requiritne, vt cauſa in iudicio deducta dicatur.*

2 *Lite non conteſtata in criminalibus, non poteſt ferri ſententia diffinitiua.*

QVuia, ſine litis conteſtatione, cauſa non dicitur 1
deducta in iudicio: ideo iudex non poteſt ſuper ea pronunciare, antequam lis ſit cum ipſo reo conteſtata, quando partes ſunt præſentes, Socc. *reg. 140. n. 2.* Affl. *deciſ. 183. n. 8.* And. Gayl. *obſ. 74. n. 14. & obſer. 75. n. 4* Sigiſm Scac. *de iud. l. 1. c. 103. n. 8. verſ. 8 operatur,* & priùs dixit *in c. 96. n. 17.* & dixi ſup. *in defenſ. 30. c. 4 n. 14.* †quod iudex non poteſt deuenire ad torturam niſi lis fuerit cum reo conteſtata, vbi Doctores in puncto adduxi.

duxi. Quomodo autem lis conteſtatur cum reo præſente in criminalibus, dixi *in Defenſ.20. cap.18.* Si verò partes fuerint abſentes, vide Scac.*cap.91. num.3. verſ.ſed ſolùm*, de quo dicam in 2. libro, circa materiam contumacialem.

CAPVT IV.

Sententia ſine probationibus an valeat.

SVMMARIVM.

1 *Probationes non dicantur de ordine ſubſtantiali iudicij & ob id ſententia ſine probationibus valet.*

2 *Probationes in criminalibus ſunt de ſubſtantia iudicij, & ob id ſine probationibus ſententia dicitur nulla.*

3 *Sententia eſt nulla in criminalibus, quando iudex ſe refert ad acta, & quando in actis nihil conſtat, vel acta ſint nulla.*

4 *Sententia eſt nulla in criminalibus, quando iudex voluit recipere probationes, & non recepit: quia teſtes fuerant inducti, & iurati, & deinde non fuerunt examinati.*

1 LIcèt in iſta quæſtione regula ſit, quòd probationes dicantur media cauſæ, & de ordine Iuſtitiæ, & non de ordine ſubſtantiali iudicij, & ob id ſententia ſine probationibus dicatur ſolùm iniuſta, & iniqua, & contra ius litigatoris, & non dicatur nulla, latè Alex. *in l. Præſes, n.1. & ſeqq. de re iudicat.* & quod ita ſæpè iudicauit Conſilium Neapolitanum teſtatur Afflict. *deciſ.28. n.2. & 8. & deciſ.39. n.6. in fi. & n.7. & deciſ.47. per totam*, & ob id tranſeat in rem iudicatam, Vant. *de nullit. ex defect. proceſſ. n.38.* Flam. Pariſ. *in tra. de confid. q.64. n.3.* Scac *de iudicib. l.1. c.67. n.198. ſub verſ. contraria ſententia*, vbi de communi, & quòd ita in facto obtinuit, & de magis communi teſtatur Cardin. Tuſch. *in lit. S, concluſ.49 n.16.* & ſine examine teſtium ſententia valeat, quia poteſt aliunde ſuſtineri nempè ex confeſſione, ex iuribus, vel inſtrumentis, Moſcatell. *in ſua pract. par.6. gloſ. partes, n.13.* ſed *ſub n.17* ait, quòd ſen-
2 tentia erit nulla, lata ex probationibus reprobatis † tamen in criminalibus probationes ſunt de ordine ſubſtantiali iudicij, quia, vt vidimus, requiritur accuſatio, diffamatio, vel quid ſimile Item vidimus quòd reus non poteſt examinari, neque connumerari inter reos, niſi præcedant indicia: nec minus poteſt torqueri, niſi etiam præcedant legitima indicia, & ob id, ſi prorſus nullæ probationes præceſſerint, ſententia non ſolùm erit iniuſta, & iniqua, ſed etiam nulla, ex ſupradicta communi opinione, & de magis communi, poſt alios, quos allegat, firmat Ant. Gabriel. *l.2. tit. de ſent. concl.9. n.5.* licet *ſub n.1.* priùs deduxerit Doctores contrarium tenentes, & tradit Scac. *d. c.97. n.198. ſub verſ.2. reſpondeo, l.1. de iudic.* Et quòd probationes in criminalibus ſint de ſubſtantia iudicij, quicquid variè Doct. loquantur in ciuilibus, tradit Ant. Gabr. *d. tit. de ſenten. concl.9. n.13.* poſt Socin. iun. *conſ.38. n.29. l.2.* Ruin *conſ.68 n.9. l.5.* Caual. *de brac. reg. p.4. n.73 in fi.* Scac. *d. c.97. n.198. verſ. reſpondeo, l.1. de iud.* Farin. *conſ.5 n.106.*

3 Eoque magis erit nulla, quando iudex ſe referret in ſententia ad acta, & in actis nihil conſtaret, vel ſi acta eſſent nulla, quia tunc ſententia erit etiam nulla ipſo iure: vt de communi teſtatur Card. Tuſch. *in lit. S. concl. 159. n.8.* Ac etiam quando conſtat, quod iudex voluit
4 recipere probationes, & non recipit, quia teſtes fuerunt inducti, & iurati, ſed non fuerunt examinati tunc etiam ſententia eſſet ipſo iure nulla, Alex *conſ.105. n.4. verſ. niſi iudex, l.5.* Card. Tuſc. *d. concl.149. n.26.* Si verò eſſet lata ſine ſufficientibus probationibus valeret, & tranſiret in iudicatum, Vantic. *de null. ex defec. proc. n.38.* vbi de magis com, Scac. *c.93. n.13. verſ. Bene verum, de iud. l.1.*

CAPVT V.

Cauſa an ſit exprimenda in ſententia criminali.

SVMMARIVM.

1 *Sententia non requirit, vt in ea exprimantur cauſa: ſed ſufficit, quod in ea contineatur abſolutio, vel condemnatio.*

2 *Cauſa an exprimenda ſit in ſententia criminali, eſt magna altercatio inter Doctores, declaratamen vt hic per Authorem.*

REgula eſt, quòd in ſententia ad eius validitatem 1
non requiratur, vt iudex exprimat cauſas, & rationes, ex quibus mouetur ad ſententiandum, *cap. ſunt, de re indic.* Specul. *tit. de ſent. prolat. §. qualiter, verſic. verum ſi rationes*, Doct. *in l. properandam. §. illo procul dubio, Cod. de iudic. & in l.2 §. ignominia. ff. de his, qui not. infam.* Socc. *Reg.12.* Card. Tuſc. *in lit. S, concl.145. n.6.* vbi ponit hoc pro regula, & ibi per totam concluſ. latè loquitur, ad quem Lectorem remitto: quia concernant materiam ciuilem, & Socc. *in d. reg.12* ponit 16. caſus, in quibus debeat exprimi cauſa. Sed ſufficit ad eſſentiam ſententiæ, quòd in ea contineatur abſolutio, vel condemnatio, ſiue æquipollens, *l. Præſes, C. de ſent. l.1. & l. in ſumma, ff. de re iudic.* Natt. *conſ.515 n.31. & ſeq.* vbi ſubdit, quòd cautius erit ſi iudex non exprimat cauſam, ne fortè erroneam cauſã exprimat, quæ deinde ſententiam vitiaret, & ne calumniis viam aperiat. Imò quod iudex fatuus reputetur, qui cauſam in ſententia exprimat, quatenus cauſam exprimere velit iudex pro honore, & decore ſuo conſeruando, dicat ſe motum eſſe ex pluribus exactis, & iure reſultantibus, & maximè ex tali, & tali: quia tunc videtur non ſolùm ex cauſis expreſſis moueri, ſed etiam ex aliis, quæ tacentur, latè Moder. Roman. *q.17. n.62.* Caual. *de brach. reg. p.4. n.102.* Si verò iudex expreſſerit plures cauſas, & vna eſſet falſa, altera vera, ſẽtentia ſuſtinebitur ex illa vera, Rom. *conſ.343. n.8.* vbi Mandoſ. Anch. *conſ.208. n.11. & ſeqq.* & de communi Card. Tuſch. *in dict. concluſ.145.* dummodo tamen d. cauſa vera, ſit apta, vt idem Card. Tuſch. ibi *n.1.* teſtatur, & iudex reformando primam ſententiam ex vera cauſa impliciita in proceſſu dicitur iuſte facere, ad latiſſimè tradita per Vinc. de Franc. *deciſ.664. per totam, p.6.* vbi etiam firmat, quòd ſententia in cauſa appellationis erit ex die noua cauſa reformanda, & quòd nihilominus dd. ſententiæ dicantur conformes.

Tamen in criminalib. eſt magna inter Doct. alterca- 2
tio, & quicquid de iure dici poſſit, Alberic. *in l. properandam, §. illo n.24. & ſeq. C. de iud.* dicit, quòd continuè ſeruatur in facto quod cauſa inferatur in ſententia criminali, vt firmat Iul. Clar. *q.93. n.2.* videlicet dicant, quòd N. fuit accuſatus de tali maleficio, & nobis conſtat per teſtes, vel per eius confeſſionem quòd ipſe maleficium commiſit; ideo illum condemnamus vel è conuerſo, quia repertus fuit innocens, ideò illum abſoluimus. Et dictum Alberici ſequitur Aug. ad Ang. *de mal. in verb. & quia nobis, n.4.* ſubdens quòd ſi iſta ſunt in obſeruantia, non recedamus ab ipſis, & quod in criminalibus ita exprimatur cauſa, poſt Socc. *in reg.244. in 2 fallen.* Baiar *d. q.93. n.9.* & Hier. Giach. *in add. etiam in lit. B, in fin.* Card. Tuſch. *in lit. S, concl. 4. n.9.* Bertaz. *conſ.69. n. 2. vol.2.* Sed Iul. Clar. ibi dicit quòd Mediolani non ſeruatur talis practica, niſi quando reus condemnatur

Digitized by Google

demnatur in contumaciam, ſi verò fuerit præſens, ſolùm dicatur viſo proceſſu, condemnamus, vel abſoluimus, & ſententia valet, & tenet. In Curia autem Romana in vtroque caſu exprimitur talis cauſa, quia fuit repertus culpabilis, & de iure punibilis ſuper tali delicto, & ideo illum fore, & eſſe condemnandum in tali pœna prout condemnamus, & pro condemnato haberi volumus vel e conuerſo non repertum de iure punibilem abſoluimus, & liberamus; quando fertur ſententia in præſentem, & ſemper præſumitur lata ex cauſa, quæ ex actis apparet, Alex. *conſ. 12. n. 5. l. 7.* & quando non eſt bene certa, certificatur ex proceſſu, & ex actis probatoriis, Alex. *d. conſ. 12. n. 4.* Card. Tuſc. *in lit. S. concl. 125. n. 1. & ſeq.* Sed bene verum eſt, quòd ſententia debet continere condemnationem, vel abſolutionem, alias non valeret, Caſtr. *conſ. 16. n. 7. l. 1.* Fulgoſ. *conſ. 217. in princ.* Anch. *conſ. 208. n. 5.* Alex. *conſ. 123. in princip. l. 1.* Card. Tuſc. *in lit. S. concl. 132. n. 1. & ſub n. 7.* etiam firmat, quòd ſufficiat, vt per æquipollens contineat cōdemnationem, vel abſolutionem, puta, ſi iudex declarat reum debitorem cenſetur illum condemnaſſe, ſi non debitorem, cenſetur illum abſoluiſſe, & adducit Caſtr. *in conſ. 275. col. 1. verſ. tum quia l. 1.*

CAPVT VI.

Sententia lata ex falſis teſtibus, vel falſis probationibus, an valeat.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata ex falſis teſtibus, vel inſtrumentis, an valeat remiſſiuè: diſtingue tamen vt hic per Authorem.*

2 *Sententia lata ex falſis teſtibus, & probationibus, poteſt retractari, etiamſi tranſiuerit in iudicatum: dummodo infra quadriennium agatur.*

3 *Sententia ex falſis probationibus poteſt retractari per viam querelæ infra 20. annos.*

4 *Sententia, vt reſcindatur ex falſis probationibus, requiritur quòd non adſint aliæ probationes veræ.*

5 *Sententia, vt ex falſis probationibus infringatur, requiritur vt falſitas probetur aliunde, quàm ex teſtibus, vel actis iam productis, ſed ſi eſſet notoria falſitas in probationibus iam factis, erit ſuperſedendum in exequutione ſententiæ.*

6 *Falſitas deducta in primo iudicio, ſuper qua fuit cognitum, poteſt deduci iterum in ſecundo iudicio.*

7 *Sententia, lata per ſordes, & non per gatiam eſt ipſo iure nulla, & quid ſi fuerint corrupti plures iudices in eadem cauſa.*

1 DE iſta quæſtiona tractant Doctores in diuerſis locis, & præcipè *in l. falſum, C. ſi ex fal. inſtrument.* Bart. & latè *in l. Diuus, ff. de re iud.* Canoniſt. *in cap. licet de prob.* Boſſ. *tit. ſi ex falſ. inſtru. vel teſtib.* Capel. Tholoſ. *deciſ. 282.* poſt alios plures quos allegat, *& in dec. ſeqq.* & Decian. *in tract. crim. l. 2. c. 12. n. 20.* dicit, quòd de iure ciuili non ſit ipſo iure nulla, ſed per appellationem, & reſtitutionem in integrum veniat retractanda, *tot. tit. ſi ex falſ. inſtrum.* Secus de iure Canonico, quia ſit nulla abſque alia appellatione, *cap. accepimus, §. ſi. de fid. inſtrum. c. cum olim, de priu. c. ſignificationibus de præcep. vulg.* latè etiam Vant. *de null. ex defect. proceſſ. n. 131. & ſeqq.* & poſt Capell. Tholoſ. *in deciſ. 282.* Caual. *in pract. de teſtib. p. 5. n. 241.* diſtinguendo dicit, aut ſententia eſt lata contra præſentem, & tunc non ſit ipſo iure nulla, ſed veniat retractanda per reſtitutionem in integrum, ex clauſula generali, *ſi qua mihi iuſta cauſa,* iuxta *l. 1. in fi. ff. ex quib. cauſ. maio.* non autem per reſtitutionem in integrum ex gratia principis, iuxta *l. duo fratres ff. de pen. & l. 1. § ſi quis vltro, ff. de q.* Et differentia eſt inter vnam, & alteram reſtitutionem, quia illa ex clauſula generali conceditur à Præſide, altera vero ab ipſo Principe, vt bene declarat Boſſ. *tit. ex falſ. inſtr. vel teſtib. n. 9. & ſeq.*

Aut lata eſt ſententia ex falſis inſtrumentis, vel teſtibus contra abſentem dolo aduerſarij, & tunc ſententia dicitur ipſo iure nulla, Vant. *de null. ex defect. proceſſ. n. 133. ſub verſic.* & eſt communis: aut ſine dolo, & tunc veniat retractanda, vt ſuprà dixi: eandem diſtinctionem magiſtraliter, ponit Alex. *in d. l. diuus, n. 1* latè Capell. Tholoſ. *q. 283.* & ibi Aufred. *in addit. n. 1.* dicit idem eſſe dicendum ſi eſſet lata contra Eccleſiam.

Aut verò fuit lata per ſordes, aut gratiâ tantùm, ſi contra minorem, erit ipſo iure nulla, ſi contra maiorem, veniet reſcindenda per reſtitutionem, vt poſt d. Capel. Tholoſ. vbi ſupr. tradit Caual. *d. par. 5. num. 241. circa princip.* & firmat etiam latè tradere Vant. *de null. ex defect. proceſſ. num. 232. & ſeq.* latè etiam Old. *de reſtit. in integr. quæſt. 76.* per totam, & ſine dubio retractatur ſententia lata ex falſis teſtibus, ſicut lata ex falſis inſtrumentis, Hoſt. *in ſum. lib. 2. tit. de re ind. num. 4.*

Et ſententia lata ex falſis teſtibus poteſt retractari, etiamſi tranſierit in rem iudicatam, *per l. querelam,* vbi Bar. & cæteri, *C. de falſ. & per tex. in auth. de teſtib. § quia verò* Spec. *de prob. § videndum, n. 25.* latè Petr. de Surd. *conſ. 266. n. 1. vol. 2.* & ſequitur Caual. *de teſt. p. 5. n. 241. verſ. & in tantum* vbi ſubdit, maximè procedere, quando non fuit cognitum de falſitate in primo iudicio ad effectum, vt non poſſit ſequi ſententia carens iuris probationibus, vt mox inferiùs dicam. 2

Sed huiuſmodi remedium retractandi ſententiam ex falſis teſtibus, non competit ſine reſtitutione, vt de communi teſtatur Iaſ. *in l. Diuus col. pen. de re iud.* quæ reſtitutio concedi debet ex dicta clauſula generali, *ſi qua mihi &c.* & peti debet quadriennium, Boſſ. *tit. ex falſ. inſtrument. vel teſtibus, n. 8.* Caual. *d. p. 5. n. 241. circa fin.* Vant. *de null. ex defect. proceſſ. n. 134.* & quòd fiſcus etiam poſſit per viam querelæ intra 20. annos d. ſententiam reparare, Farinac. *q. 101. num. 41.* Pereg. *de iur. Fiſc. l. 7. tit. 4. n. 10.* & ego dixi *in tract. de confiſc. bonor. concluſ. 30. n. 4. & ſeq.*

Tutius autem erit proponere aduerſus ſententiam, partem aduerſam, ac contra Notarium, & contra teſtes querelam falſi, quod fieri poteſt infra 20 annos, quia retractabitur, etiamſi tranſierit in rem iudicatam, *iuxt. l. querela Cod. de falſ. & toto titulo, Cod. de falſ. inſtrum.* Boſſ. *tit. ſi ex falſ. inſtr. vel teſtib. n. 1. 5. & ſeq.* vbi etiam dicit, quòd in nonnullis caſibus poſſit agi vſque ad centum annos, & quòd per viam querelæ poſſit agi infra xx. annos, tenet etiam Caual. *d. p. 5. n. 251. in fine.* 3

Et ſi quis velit in iſta materia ſuſtinere ſententiam, quæ prætendatur lata ex falſis teſtibus, vel falſis inſtrumentis, Aduocatus deducat, quòd licèt fuerint detecti aliqui teſtes falſi, vel inſtrumenta falſa, nihilominus adſunt in proceſſu producta inſtrumenta, vel examinati teſtes, qui non ſunt falſi, & ob id præſumitur, quòd iudex dictam ſententiam protulerit ex illis non falſis, *Deciſ. Tholoſ. 282. in fi.* & poſt alios, quos allegat, Vant. *de nullit. ex defect. proceſſ. n. 133.* Simon. de Præt. *con. 191. n. 11.* Bertaz. *conſ. 505. n. 12.* vbi alios concordantes allegat, vbi ſubdit, nec iſto caſu ſuſpendatur deciſio cauſæ, & quomodo iudex appellationis ex vera cauſa poſſit ſententiam ex falſa cauſa latam confirmare, vide Scacc. *in tract. de appellat. q. 11. n. 22. & ſeqq.* Niſi probaretur quòd propter falſa iudex motus fuiſſet ad ſententiandum, Hoſt. *in ſum. l. 2. tit. de re ind. n. 4.* Sed ſi conſtaret, quòd iudex motus fuerit ad pronunciandum non ex illis falſis teſtibus, ſententia valebit. Alex *in l. diuerſ. n. 4. ff. de re ind.* 4

Et

Et in hac materia ſciendum eſt vt agi agi poſſit de falſo aduerſus ſententiam latam ex falſis inſtrumentis & ex falſis teſtibus, requiratur, quod aliunde coadiuuetur, vel probetur falſitas, & non ſufficiat deducere falſitatem ex ſola ſuſpicione reſultante ex inſpectione inſtrumenti, vel ex lectura depoſitionum teſtium, ſed requirantur aliæ probationes extrinſecæ vt bene declarat Boſſ. *d. tit. ſi ex falſ. inſtrum. vel teſtib. num.* 3. vbi maxima procedere dicit, quando ageretur de ſententia lata in cauſa criminali, vel capitali fundata ſuper falſis teſtibus, quia non ſolum poterit retractari, ſed etiam diceretur nulla. Sed Cauale. *dict. part. 5. num. 141. verſ. ſed ſi falſitas*, concludit, quod, ſi appareret de falſitate notoria ex ipſis teſtibus, ſententia non erit executioni demandanda; quod omnino puto verum prout ibi dicit, quod ſententia retardabitur quoad eius executionem quando diſputaretur ſuper exceptionibus oppoſitis contra teſtes, & quid, ſi fuerit lata ex colluſione Aduocati, vel Procuratoris, vide Vant. *de nullit. ex defect. proceſſ. num.* 140. Canale, *in fragm. fragm.* 99. & talis ſententia lata ex falſis teſtibus numquam tranſit in iudicatum, vel ſaltem, per reſtitutionem in integrum reſcinditur, *l.* 1. *& tot. tit. C. ſi ex falſ. inſtrum.* late Vrſil ad Afflict. *dec.* 266. & Moſcatell. *in pract. de appellat. p. 3. in Gloſſ. inſtantia num.* 38.

6 Atque etiam ſciendum eſt in iſta quæſtione, quod, ſi fuerit cognitum de falſitate in primo iudicio contra perſonas teſtium, & Notarij ad damna & intereſſe, & non ad retractandam ſententiam contra principalem non obſtabit quin poſſit agi aduerſus dictam ſententiam in alio iudicio, Boſſ. *dict. tit. ſi ex falſ. inſtrum. vel teſtib. num. 1. & ſeq.* qui declarat text. *in l. 2. in fi. C. de fid. inſtrum.* vt ſi in iudicio ciuili fuerit oppoſitum contra inſtrumentum eſſe de falſo ſuſpectum, *iuxta l. iubemus Cod. de probat.* & dicta exceptione non obſtante, fuerit lata ſententia, poterit iterum objici de falſitate illius inſtrumenti principaliter, & ſententia veniret retractanda. Secus ſi fuiſſet in primo iudicio cognitum etiam principaliter de falſitate contra teſtes, Notarium, & partem ſimul: quia vt aliquando cauſæ finem habeant, amplius opponentes de falſitate non audirentur, cùm prima quæſtio fuerit præiudicialis ſecundæ quæſtioni, vel ſecundo iudicio, Alexan. *in l. diuerſ. n. 4. in prin. ff. iudicat.* & poſt. Boſſ. *dict. tit. ſi ex falſ. inſtrum. n. 1. & 2.* etiam firmat Cauale. *de teſt. p. 5. n.* 240, ſed erit appellandum à d. prima ſententia, Hoſtienſ. *in ſum lib. 2. tit. de re iud. num. n.* 4.

Quod non contingit, quando fuit crimen falſi ventilatum ad alium finem, & ſic ad damna & intereſſe, vt ſuprà dixi, vel ſi cum teſte tantum, vel cum Notario quia non potuerit talis quæſtio nocere parti, quæ ſententiam obtinuit, nec etiam Fiſco: & ob id ſententiæ executio non ſuſpenditur, idem Cauale. vbi ſupra, *& in eadem pract. de teſtib. p. 2. n. 62. in lit. O*, Ad quod Aduocatus animaduertere debet, quomodo primum iudicium fuerit intentatum, vt valeat ſuſpendere executionem ſententiæ ad fauorem ſui clientis.

Sed in propoſito quæri ſolet, an impugnans ſententiam ex falſis teſtibus teneatur probare vtrumque nempe teſtes eſſe falſos, nec non fuiſſe corruptos. Bertazzol. *conſil.* 505. *num.* 14. vbi alios allegat, & teſtatur de communi, quod teneatur probare vtrumque, ſed Iul. Clar. *in §. falſum, num.* 13. vbi de communi poſt alios quos allegat, tenent, quod ſufficiat probare ſolum quod falſum dixerint, abſque eo quod probetur fuiſſe pecunia, vel alio modo corruptos, Hoſtienſ. *in Summa de re iudic. numer.* 4. vbi tamen ſubdit, niſi ex certa ſcientia ſe aſtrinxerit ad vtrumque probandum & ibi docet quomodo probabitur teſtes falſum dixiſſe Capel. Tholoſ. *deciſ.* 288. Niſi tamen in vna oratione, vel in vno capitulo vtrumque ſit capitulatum, quia vtrumque erit probandum: ſecus ſi in diuerſis capitulis, Capell. Tholoſ. *dict. deciſ.* 284. [illegible] refert Cauale. *dict. parte 5. num. 241. verſ. diſtinguendo pariter.* Quam diſtinctionem non admittit, Iul. Clar. *dict. §. falſum, num. 23. in fine*, etiamſi copulatiue vtrumque fuerit deductum, adhuc ſufficiat alterum probare, & ibi teſtatur de communi, Hier. Hiſpan. *in tract. com. contra omnes, num.* 178. firmat hanc eſſe veriorem opinionem, & in practicata obſeruatam, & idem Clar. *in dict. §. falſum, ſub numer.* 14. latè ponit, quid ſi fuerit tantum probatum, teſtes accepiſſe pecunias, abſque quod probetur falſum dixiſſe vbi videtur concludere, poſſe iudicem teſtes torquere ſuper falſitate principalis depoſitionis & illos punire extraordinarie; quia turpiter acceperint pecunias, vide lata Menoch. *de arb. c.* 310. & Aufred. *in dict. dec. Tholoſ.* 283. *& ipſa deciſ.* 285. & ibi etiam Aufred. qui tamen limitat *ſub n. 5. & ſeq.* quando teſtis accepiſſet palam pecunias vt diceret veritatem.

Et, ſi in querela adeſſet clauſula, *non ſe adſtringens* prout proponi ſolet, non teneretur probare vtrumque ſed ſufficeret probare teſtes eſſe falſos, Maſc. *de probation. concl. 25. n. 25. num* 2 Baiard. *§. falſ. n.* 63. Et ſententia lata munere, vel pretio, quod ſit nulla latè Cab. *caſ.* 191. *n.* 8. † Et quod ipſo iure ſit nulla, ſi per ſordes 7
ſecus ſi per gratiam, Decian. *in Tract. crim. tom. 2. l. 8. c. 39. n.* 29. vbi tamen quærit, ſi plures fuerint iudices, & vnus tantum fuerit corruptus, vt ſententia valeat, declarando tamen, vt ibi per eum: & *ſub n.* 29. dicit, quod iſto caſu iudex corruptus non poterit denuo pronunciare, & an incidat in pœnam falſi, ſi quis vtatur ſententia obtenta ex falſis teſtibus, Caual. *de brac. reg. p. 6. n.* 477. ex traditis per Clar. *§ falſum, n.* 33. tenet partem negatiuam.

CAPVT VII.

Sententia lata nemine petente an valeat.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata, nemine inſtante, eſt nulla ipſo iure, etiamſi in actis reperiatur, & etiamſi partes eſſent præſentes, & etiamſi partes inuicem citare fecerint ſed neutra in termino citationis comparuerit, & etiam quando iudex monuit partes pro alia die, & hora, & nulla earum comparuerit.*

2 *Sententia lata in criminalibus contra confeſſum ſuſtinetur etiam nemine inſtante.*

3 *Sententia in criminalibus, nemine inſtante, an ſuſtineatur.*

4 *Sentententia vnius iudicis diuerſi territorij non poteſt exequi per alterum iudicem diuerſi territorij niſi ad inſtantiam illius iudicis, qui tulit ſententiam, niſi aliter de conſuetudine ſeruetur.*

SI nemine petente, lata fuerit ſententia, eſt nulla, cum iudex non poſſit ſententiare, ſi partes non petant, 1
vel altera earum, Ang. *conſ. 267. n. 2. verſ. quod autem, & in leg. ſi ius libertatem, §. quoties, num. 4. ff. de pet. hæred.* Anchar. *conſil. 257. num.* 4. vbi firmat, quod ſi ipſo iure nulla, etiamſi in actis reperiatur lata, ſed non reperiatur, quod ad inſtantiam alicuius partis lata fuerit, Doctor. *in l. properandum, Cod. de iudic.* Bald. *in l. 1. C. vt quæ deſunt Aduocat. & in conſ. 61 lib. 6.* Ane. *conſ. 166. col.* 1. Card. Tuſc. *in lit. S, concl. 137. n. 2.* vbi ſubdit, & ob id inoleuit practica, vt petatur ſemper ſententiam ferri, Vant. *de null. ex defect. proceſſ. n.* 60. Rom. *ſing.* 570. Et debet ex actis apparere, quod fuit lata ad inſtantiam partis, Mat. *de ord. iud. part. 6. verſ. Actorum editio. num.* 10. Bologn. *conſil. 34. n.* 2.

Digitized by Google

Imo non valeret ſententia,etiamſi partes eſſent præſentes, ſi nemine petente,feratur,Ang.*d.conſ.*267.*n.*2. Et etiamſi partes inuicem citati fecerint,ſed neutra in termino citationis comparuerit , qoia citatio circumducitur,Cuman.*conſil.*7 *num.* 10.*verſ.nam manifeſtum* Et etiamſi iu lea monuit ambas partes pro certa die,& hora,quia,nemine compatente, circomducitur , nec poteſt allegari aliqua mora,vel contumacia,Alex.*conſ* 100.*num.*7.*verſic.nec inſiſto,lib.*5.Idemque erit,ſi actor non comparuit in termino, & minime accuſauit contumaciam rei citati,& non comparentis,& ob id oon poſſit dici contumaa reus,Alex.*conſ.*100.*n.*5.*& ſeq. verſ.quod autem non fuerit,l.*5.Card.Tuſc.*d.concl.*117. *num* 3. *& ſeq.* vbi ponit aliquas limitationes concer-
2 nentes cauſas ciuiles,ſed ſolum quoad criminalitatem quod ſi feratur contra confeſſum, etiam nemine petente,valeat ſententia:cum tunc ordo ſit ordinem non ſeruate,& quia etiam poſſet dici,ſententiam ſuſtineri quia Fiſcus ſemper dicitur inſtare,& petere,quamvis expreſſè nonconſtet de inſtantia,& petit one expreſſa in actis,Ial.Clar.*quaſt.verſ fin.*& ibi Baiar *n.* 50. poſt alios,quos allegat.etiam dicit,quod ſemper intelligitur
3 præſens & Rom *d.ſing.*570 *in fin.*dicit,† quod in cauſis Fiſcalibus,vel concernentibus intereſſe Reipublicæ iudcapoteſt ferre ſententiam ca officio,& nemine poſtulante & dicit eſſe reatum notab.*in l.*2.*§.Senatus ff. de iur.Fiſc.*& ibi Additios alios allegat,& dicit,quod in cauſis Fiſcalbus iudex teneatur officiom ſuum impartiri.Et contra confeſſum ſi iudea videat, quod inſtantia peteat,valeat ſententia ſiue inſtantia partis,Bologn.*conſ.*34.*n.*2.vbi latè.

4 Et etiaio ſententia lata per vnum iudicem diuerſi principis non poteſt eacqui per alierum iudicem niſi ad inſtantiam,& petitiones iudicis, qui tulit ſententiam,vt late dixi *in prima Def.c.*16 & de crebriori ſententia etiam teſtatur Miſing.*cent.*3.*obſeru.*68.vbi ſubdit,quia de alieno proceſſu quis non poſſit ſe intromittere,niſi requiſitus & requiſitus bene poſſit,quia repræſentat imaginem iudicis ,qui tulit ſententiam ex doctrina Bald.*in l.fin.de edict Adrian tollend.*Qui Miſing *in fi.d.obſ.*68.exiſtimat verum niſi,vel ſtatuto,vel conſuetudine præſcripta diuerſum fuerit introductum vel ſeruatum,& idem Miſing.*obſ.ſeq.*quærit ſi ipſe executor poſſet atiam cognoſcere,vel cognitio cauſæ ſibi competat,vbi late ponit quandam diſtinctionem.

CAPVT VIII.

Sententia lata aliter,quàm eſſet mens iudicis, dicitur nulla.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata contra mentem iudicis,eſt ipſo iure nulla,ſi voluit abſoluere reperitur quod condemnauerit.*

2 *Mens iudicis quomodo in propoſito deſumatur,& an ex motiuis per eum datis.*

1 SI iudex voluit abſoluere , & in ſententia conſtat quod condemnauit,ipa ſententia eſt ipſo iure nulla cum aliud egerit,quam mente cogitauerit,gl *in l.quia arbitr.ff.de Arb* Federic.de Seo.*conſil.*51.*& conſil.*204. per Anchar.*conſ.*182 *n.*3.

Cum ſit regulare,quod *non operetur ſententia vltra intentionem iudicis*,Bart.*in l.pen.in fi.ff de inceſt. nupt.* late Card.in,Tuſc.*concl.*139.*num.*1.5.*&* 7.*in lit S*, vbi tamen ſubdit *ſub num.*3.poſt Feder.de Seo. *in conſ* 59. & declarat hoc eſſe verum , quando conſtat in actis de mente iudicis aliter,quam expreſſerit in ſententia, ſecus ſi aliunde.

† Et quod ex actis dicatur apparere , quando aliquam cauſam in ſententia expreſſit,quæ non ſit apta nec vera ad ſententiam ſuſtinendam, & ex alia etiam cauſa ſuſtineatur,Gemin *in conſ.*53.*n.*13 *verſ.non obſtat* & an poſſit ſententiam ſuam declarare,vel interpretari,dicam infra *in preſenti def.* 2

Sed in propoſito dubitatur,an ex motiuis factis per iudicem cauſa iuſtificetur , & ſuppleatur ſententia, Card.Tuſc.*d.concl.*139.*n.*11.*& ſeq.*videtur affirmatiuè concludere,& ibi declarat , quando hoc ſit verum & ibi etiam firmat,quod ſi tulit ſententiam,non expreſſa cauſa,ſtetur eius dicto,quæ cauſa eum moueret,& firmat ibi *n.*9.quod ita omnes concludunt.

Si vero iudex cauſam commiſit Conſultori,& ipſe Conſultor conſuluit reum abſoluendum ab obſeruatione iudicij,& ſi iudex ſimpliciter dixerit in ſententia abſoluimus reum,tenet ſententia,quia in dicta ſententia non appareret error.Secus ſi dixiſſet ſequendo Conſultoris conſilium,ipſum reum abſoluimus, quia tunc conſtaret de errore,vt poſt Federic.*conſ.*204.firmat Card Tuſc.*d.concl.*139.*n.*18.*in lit.S.*

CAPVT IX.

Sententia quomodo ſit ferenda à iudice.

SVMMARIVM.

1 *Sententia ad eius validitatem requirit multas ſolemnitates,remiſſiue.*

2 *Sententia prius debet ſcribi,& poſtea legi alias, ſi prius ore tenus proferatur,eſt ipſo iure nulla.*

3 *Sententia debet ore proprio iudicis preferri,licet de conſuetudine in multis locis non ſeruetur.*

2 *Solemnitas, vt prius ſcribatur, deinde legatur ſententia poteſt ex conſenſu partium remitti.*

5 *Sententia lata ad conſilium ſapientis,quomodo ſuſtineatur.*

6 *Sententia,poſt quam lata fuit,an poſſit probari per teſtes,& quomodo teſtes deponere debeant.*

7 *Sententia an & quando de nocte ferri poſſit, & quæ ſolemnitates requirantur.*

9 *Sententia lata alia die poſt diem, qua cadit citatio,dicitur nulla, niſi citatus fuerit contumax ea die,pro qua fuerit citatus.*

9 *Sententia quando dicatur nulla ex defectu citationis,remiſſiuè.*

10 *Sententia ferri debet in loco ſolito,& conſueto , & an ferri poſſit extra locum iuriſdictionis.*

QVoniam in ſententia proferēda requiruntur aliquæ ſolemnitates,quæ ſi omittantur,reddunt ſententiam nullam,de quibus late ſcribit Marant.*p.*5.*tit. de ſent.n.*47.*& ſeq.*Ideo breuiter dico ſententiā prius 1
debere,ſcribi, & poſtea proferri, alias eſſet ipſo iure 2
nulla,*l.*2.*&* 3 *C.de ſent.ex breuit.rec.c.fin.de re iud.in* 6.& alia iura adducta per Vant,*de null.ex def. proceſſ. n.*69.*& ſeq.*Carauit.*rit.*37.*n.*1 Baiar.*q.*93.*n.*7.Petr.Caball.*caſ.*133.*n.*5.late Tuſc.*in lit.S.concl.* 133. *n.* 1. *& ſeq.*Moſc.*in prac.p.*7.*gl.condemnanda,n* 22.*& ſeq.*

Imo de iure inferri debet ſententia,ac pronunciari 3
ore eiuſdem iudicis tex:& gl.*in c.ſi.de re iud.in* 6.Soc. *reg.*249.vbi ponit regulam cum ſeptem limitationib. & quod debeat dicere *abſoluo,vel condemno reum*,Iul. Clar.*quaſt.*93.*num.*1.Tuſch.*dict. concl.*133.*n.* 36. vbi alios allegat.Tamen de conſuetudine in aliquibus Curiis,& præcipue in Italia,nec vnum,nec aliud ſeruatur quia iudices non legunt ſententiam, nec dicunt *condemno*.vel *abſoluo*,Clar.*dict.quaſt.*93.*numer.*1. Vant.*de nullis.ex defect.proceſſ.numer.*85.Carauit.*rit.*37.*numer.* 2. Baiard. *quaſt.* 93. *numer.* 6. vbi ſubdit in Regno

Neapolitano

Digitized by Google

Neapolitano,niſi in ſententia forjudicationis, quia obſeruatur diſpoſitio iuris communis, latè Tuſch. *in d.concl.*133.*n.*7.*& ſeqq.*de ſtylo Curiæ, ac Bononiæ,& totius Italiæ non legantur ſententiæ per iudicem,ſed per Notarium,Moſcatell *in d.gloſ.condemnando n.*4.

5 Et retenta diſpoſitione iuris communis, adeò eſt verum,quod prius debeat ſcribi, & poſtea legi ſententia,vt talis ſolemnitas non poſſit ex cõſenſu partium remitti,& in beneficialib.& cauſis ſommarijs,vt tollatur temeritas, & præcipitatio,& vt meliùs per ſcripturam probari poſſit de quo vide Vant. *de null. proceſſ n.*70.*& ſeq.*vbi latè,& alios allegat. Imò ſi feratur ad conſilium ſapientis, & ſolùm lectum fuerit conſilium,& non deſcribitur ſententia poſt conſiliũ, non valet,latè Marant.*de ord.iud.p.*4.*diſt.*16.*n.*36.*& p.*6.*verſ.ſententia,n.*13.Card.Tuſch.*d.concl.*133.*n* 16.

Sed in ſcriptis lata præſumeretur,quando eſſet ſubſcripta per illa verba *ita pronunciam*,vel *ita pronunciamimus*,&c.ſecus ſi ſub verbis tertiæ perſonæ, *ita pronunciauit N.* quia tunc non præſumeretur lata in ſcriptis,poſt Spec.Lap & Rot.firmat Vant.*de null.ex defect.proceſſ.n.*76.*&* 78. Idem ſi Notarius dixiſſet in ſententia,*lata,lecta, & ſententialiter promulgata.* vbi tamen ſubdit, *niſi ſententia tranſiuerit in iudicatum*, quia tunc præſumeretur ſolemnitas præfata,& quòd per illã clauſulam *lata*,præſumatur in ſcriptis, Tuſc. *d concl.*133.*n.*12.14. *&* 25.ſed d. clauſula non eſt de neceſſitate ſententiæ ſecundùm com.opinionem atteſtatam ibi poſt Alex per Tuſc *n.*15.quamvis Moſcatell *in pract.p* 6.*gl.condemnando,n.*9. *& ſeqq.* ſuſtineat,quòd ſi de ſubſtantia;ſi fuerit omiſſa ſententia dicatur ipſo iure nulla lata, tanquam contra ſtylum & Rotoriam conſuetudinem, ſi proferatur contra Epiſcopum de forma tradita à Sacro Concil. Trid. *ſeſſ.*11.*c.*8. debet per ſummum Pontificem cauſa determinari,& ſubſcribi.

6 Bene autem poterit probari per teſtes ſententia, poſtquam lata fuerit,Abb.*in c.ſicut in* 3. *notab.* latè Felin.*col.*7.*verſ.*8.*& vltimo de re iud.*& firmant,quod ſufficeret,ſi teſtes dicant, dict. ſententiam legi audiuiſſe,licet illam non viderint; quia ſolemnitas ſcripturæ tali caſu præſumitur,& ſequitur Vant. *de nullit.ex defect.proceſſ.n* 77. (vide latè Maſcard.*de prob. concl.* 35. *Acta indicij vol.* 1. & modo *in vna ſanen.* habeo in facto. (Et in eius prolatione ſententia criminalis requirit tres teſtes,licèt ciuilis requirat tantùm duos,*l.per hanc C.de erog.mil.annon.*Et eſt communis obſeruantia,quam atteſtatur poſt Biranc. *in eius libell.*Caualc.*de brach reg p.*2. *n.*39 *de teſtib.* Sed hic in Curia Romana omnes cauſæ criminales,quáuis capitales expediuntur per ſententias,coram duobus teſtibus,& ſi velit Aduocatus ſcire in quibus caſibus ſententia ſine ſcriptura ſuſtineri poſſit, videat Card.Tuſc.*in d.concl.*135.*n.*20.*& ſeqq.*

7 Nec non de iure ſententia non poteſt ferri de nocte,quando eſt diffinitiua,gl.Magn. *in fi.in* § 2. *Inſt. de verb.oblig.*Vant.*de nullit.ex defect.iuriſd.n.*132. vbi de communi,& alios allegat,& ſi lata fuerit,non valet,& eſt nulla,vt poſt alios,quos allegat,teſtatur de magis communi,Polid.Rip.*in ſuo ſolemni Tr.de nocturn.tempor.tit.de ſentent.c.*134.*n.*18.*& ſeqq.* & Petr. Caball.*caſ.*218. latè refert DD. tenentes vtramque opinionem, & *ſub n.*28. teſtatur pro hac parte de communiori opinione,Men.*de arbitr.cent.*6. *caſ.*525. *n.*1.*l.*2.vbi tamen ponit 6. limitationes ſeu declarationes ad iſtam propoſitionem.

Quæ tamen communis opinio de generali conſuetudine non ſeruatur,Vant. *de nullit. ex defect. iuriſd. n.* 122.Men.*q.*62.*in princ.l.*1.*de Arb.* Eugen.*conſ.* 48.*n.*37.Hoſt.*in Summ.de iudic.§.qualiter*,Vbi dicit ita ſeruari in Curia Romana,& Eugen.vbi ſuprà in Curia Peruſina,Polid Rip *in d.tr.de noct.temp.c.*134. *n.*34.*& ſeqq.*Caball.*d.caſ.*218. *n.*26. vbi poſt Corn. firmat magis procedere in ſententia abſolutoria ad fauorem rei,& ſi ambæ partes fuiſſent præſentes, & non contradixerint,Marant.*p.*6.*tit.de ſent.n.*92.*in fi.* Sed in caſibus,in quibus poteſt ferri ſententia de nocte quorum nonnullos refert Caball. *d. caſ.* 218. *n.*19 *& ſeq* & multos alios Rip.*in d cap.*134.*per tot.* debet ferri ſententia cum tribus luminarijs accenſis tam in ciuilibus, quam in criminalibus: vt de communi obſeruantia teſtatur Viui.*opin.*704.*num.*4 *verſ. aduerte.*Menoch.*q.*62.Ioſeph Lud.*concl.*38.*n.*86,illat. Polidor.Rip.*d.c.*134.*n.*58.*& ſeq. Syntag. comm. opin. p.*4.*loc.*11 *de iudic.cap.*5.*col.*1.Et idem voluit Caball. *d.caſ.*218.*n.*38.*& ſeqq.*vbi tamen refert,quod ſit verum,quando ſententia aliter legi non poſſit,vt tunc luminaria accenſa requirantur,ſecus ſi aliàs legi poſſet ex doctr.Salyc *in l.non minorem, n.*4.*C. de tranſ.* quod ſibi dubitabile eſt,cùm alij teneant,quod adeò requirantur luminaria,vt non ſufficiat ſi luna luceret,& ad eius lumen perſonæ cognoſcerentur,cùm requiratur etiam quod iudex dignoſci poſſit,& eius perſona ſit nota teſtibus.

Quod malè in Curia Romana obſeruatur: quia ſubſcribuntur ſententiæ abſque alia ſolemnitate, & traduntur Notario,tam de die,quàm de nocte,coram duobus teſtibus, nulla habita conſideratione de luminibus accenſis, an ſit vnum luminare, vel plura ſint luminaria Et in propoſito ſciat Aduocatus defendere Notarium,qui dixit ſententiam eſſe latam de die,quæ verè fuit lata de nocte quia accipitur dies à media nocte vſque ad aliam mediam noctem,vt excludatur falſitas latè Caball *d.caſ.*218.*n.*43.*& ſeqq.*

Nec non requiritur,quod feratur ſententia ea die 8
qua cadit citatio,alias dicitur nulla,ſi fuerit lata alia die,vel priùs Marant.*p.*6.*tit.de ſent.n.*88.*& ſeq.*& illa dies,in qua cadit citatio,non debet eſſe feriata, Farinac.*conſ* 28.*n.*6. *& ſeqq.* vbi alios allegat, & ob id ſeruatur in practica,quod apponatur in monitorio illa clauſula: *& ſi dies erit feriata, citetur pro alia die ſequent. non feriata.*

Niſi tamen citatus fuerit contumax ea die, qua 9
fuit citatus,quia non comparuit,cùm tunc ſententia ferri poſſit etiam alia die, qua non cadebat dict.citatio,Alex.*in l.ſi finita,§.Iulianus,n.*47.*ff.de damn. infect.*Marant. *de ordin.iud tit. de ſent.n.*89. Menoch. *caſu* 300. *n.* 282. *lib.*1. Paul de Caſtr.*conſ.*154.*lib.*2. Ruin.*conſ.*6.*n.* 5.*lib.*1.

Ad quod Procurator,& cauſæ defenſor animaduertat,vt compareat,& ſemper excipiat,vel opponat aliquid contra d.citationem, vt, ſi feratur alia die, ſententia ſit nulla,prout erit ſi feratur ante relationem factã à Nuncio.Moſcat.*in pract.p.*7,*gl.ſent.n.*9.

Et ſi Aduocatus velit ſcire quando ſententia ſit
nulla,quia reus non fuit citatus, vel non conſtet de 10
relatione citationis,& de aliis concernentib.defectus citationis,vltra dededucta per Vant.*de nullit. ex defect.citat.*videat etiam Card.Tuſch.*in litt.concl.*152 & latiùs Moſcatell.*in pract.p.*7.*gloſ.ſententiam*,Caualc. *de Brach.Reg.p.*6.*n.*275.*& ſeq.*

Sententia autem ferri debet in loco ſolito,& con-
ſueto, & an ferri poſſit extra locum iuriſdictionis, 11
vide latiſſimè Marant.*p.*6.*tit.de ſent n.*71.*& ſeqq.* & poſt Ioan refert Baiard.*q.*99.*n.*6.quòd quidam iudex cùm haberet meretriculam in menſa petentem ab eo, hominem reum mortis coram ſe occidi, ſic fecit,vt meretriculæ complaceret:& quærebatur,an ille iudex eſſet cenſendus homicida:quia non in loco ſolito,nec pro tribunali ſedens iuſſit reum eſſe morti daturum;tandem poſt multa deducta pro,& contra, fuit ipſe iudex a Curia expulſus, quia miſcuit ſanguinem epulis & dentis.

CAPVT X.

Sententia an requirat publicationes ad eius validitatem

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata debet parti intimari de iure communi, ſecus de conſuetudine alma Vrbis, niſi tamen ageretur de exilio ab ipſa Vrbe.*

2 *Sententia lata debet publicari in termino, in quo cadit citatio, aliàs eſſet inualida.*

3 *Publicatio ſententia debet fieri hic in Curia in termino decem dierum pro ſeruato habito.*

4 *Publicatio ſententia non poteſt per Notarium retardari ſub prætextu alicuius mercedis.*

5 *Publicatio poteſt fieri quandocunque, ſi fuerit pronunciatum, prout in cedula.*

1 LAta ſententia requiritur ad eius eſſentiam, vt parti, contra quam fuit lata intimetur de iure communi, gloſſ. *in capitulo concertationi, in verb ſi inerit de appellat. in ſexto*, vbi notant omnes, vt teſtatur Natt. *conſil.* 51. *n.* 1. *vol.* 1. Aochat. *conſ.* 372. *num.* 6. Lancell. *de attent cap.* 12. *limit.* 50. *n.* 158. *& ſeqq.* qui etiam teſtatur, quod ita tenent omnes, & maxime quando citatio ad ſententiã fuit domi executa, & talis intimatio ſufficit, quod etiam domi fiat, Capic. *deciſ.* 139. *n.* 4. late Moſcatell. *in pract. de appellat. gloſ. poteſt. n.* 3. vbi tenet quod debeat intimari, quamvis pars fuerit perſonaliter citata ad ſententiam, Marcus antonius Marceraten. *variar. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 77. *n.* 14. *& in reſolut. final. caſu* 15. dicit ſufficere, fuiſſe factam intimationem procuratorum, & quod requiratur intimatio, cum tenore ſententiæ, late Turret. *conſ.* 87. *n.* 15. vbi alios allegat, Paul. de M Piceno, *conſil.* 59. *n.* 12.

Secus autem de conſuetudine Curiæ Romanæ, quia abſque alia limitatione ſententia valet, & ſortitur effectum ſuum: niſi ageretur de exlio iniuncto ab vrbe, quia ſolet reo hic in Curia intimari, quod eſt talis ſtylus conformis iuri communi, vt dixi *in deſ* 35 *c.* 17. *n.* 12.

2 Requiritur etiam, quod ipſa ſententia ſine altercatione publicetur: quia ſine publicatione effectũ ſuum ſententia non ſortitur, & talia publicatio ſententiæ debet fieri in termino, ſuper quo cadit citatio ad ſententiam, quia ſi non publicaretur in dicto termino, ſententia erit inualida, nec poteſt conualidari per publicationem poſt terminum lapſum *l.* 2. *&* 5. *C. de ſent. ex pericul. recit. c. fin. de re iud. in* 6. *clem. ſapè*, vbi gloſ. *in verb. in ſcriptis de verb. ſignific.* Anton. Gabriel. *tit. de citat. concl.* 1. *ampl.* 23. *n.* 116 & ita tenuit Rot. Rom. coram Reuerendo Patre Domino Marcomontio *in vna Feſulana Prioratus die* 15. *Nouemb.* 1610.

3 Terminus autem, in quo debeat publicari hìc in Curia eſt vt publicetur in termino decem dierum pro ſeruato habito, cum ſi publicetur dicta ſententia in dicto termino decem dierum, retrotrahitur ipſa publicatio ad diem termini pro ſeruato, Scac. *de Appell. q.* 14. *num.* 14.

Quod procedit in iudicibus ordinariis, vel eorum delegaria ſubdelegatis, vel in iudice ordinario, cui fuit aliqua cauſa delegata, ſecus in aliis delegatis, ſeu ſubdelegatis à Papa, quia iſte terminus pro ſeruato durat ſine termino, & poteſt quandocunque iudex ſubſcribere ſententiam, licet pars debeat appellare infra decem dies à die termini habiti pro ſeruato, Scacc, *de Appel. q* 12. *num.* 8. intellige, quod poſſit ſubſcribere quandocumque ipſe remaneat iudex, Scacc. *de Appell. q.* 17. *lim.* 21. *n.* 24. ſed hodie in Curia vigore nouæ reformationis Sanctiſſimi Domini Noſtri Papæ Pauli V. coram quocumque iudice. d. terminus ſpirat per lapſum decem dierum,

Nec Notarius poteſt retardare publicationem dictæ ſententiæ ſub prætextu alicuius mercedis rogitus dictæ ſententiæ, prout hodie hìc in Curia eſt diſpoſitum per nouam reformationem Sanctiſſimi Domini Noſtri Pauli Quinti. 4

Si vero fuerit pronunciatum, prout in cedula; prout ſolet fieri, Cuntard. *de moment. poſſeſſ q* 22 *n.* 1. Veſtr. *in pract. lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 12. *& ſeqq.* Rot. Roman. *in d. dec. Feſulana prioratus*, publicatio poteſt fieri, quandocunque ille iudex remaneat in officio, & talis ſententia ſcribitur ſub illa die qua fuit citatus ad ſententiam & habitus terminos pro ſeruato, Scac. *de Appell. q.* 14. *n.* 10. *& q.* 17. *limit.* 21. *n.* 24. & talis pronunciatio prout in cedula de iure fieri poteſt, vt per Bald. quem refert & ſequitur Contar. *in leg. vnica q.* 22. *n.* 1. *C ſi de mom. poſſ.* Scac. *de Appel. q.* 12. *num.* 8. *quæſt.* 14. *num* 9 *& ſeq. quæſt.* 17. *limit.* 21. *num.* 13. Bec. *conſ.* 78. *n.* 36. vbi ſubdit, quod valeat ſententia prout in cedula, ſi illa fuerit in actis producta & ibi concordantes allegat, & *ſub num.* 38. dicit, quod poteſt publicari in vltima die officij, & quod ita audiuit ſeruari Romæ, & in illa prouincia vidit etiam ſeruari à viris peritiſſimis, quod hodie ceſſat in Curia per d. reformationem Pauli V. & quod ſtilus pronunciandi, prout in cedula teneat, Veſtr. *in pract. lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 12 *& ſeqq.* 5

Dummodo tamen conſtet ex actis cedulam fuiſſe ſubſcriptam, & publicatam, & Notario conſignatam tempore prolationis ſiue in die ſub qua cadebat citatio, & in qua terminus fuit habitus pro ſeruato, vel ſaltem quod poſſet præſumi, quia de contrario non conſtet ex eiſdem act. Pat. *conſ.* 49. *n.* 91. *lib.* 3. & ita fuit dictum per Rot. Rom. *in vna Farſen. Archidiaconatus, die quinta May* 1561. *coram Paleotto*, quæ habetur *l.* 3. *par.* 3. *diuerſ. dec.* 705. *& in vna Tarentin. ſucceſſionis die vigeſima-ſecunda Nouemb* 1591. *coram Reuerendiſſimo Paceri, & in d. Feſulana prioratus coram domino Marcomonte.*

Imò requiritur etiam quòd fuerit ſubſcripta à iudice in termino citationis, & proferatur mediante rogitu Notarij, cùm ſola ſubſcriptio, & conſignatio cedulæ Notario non habeant vim ſententiæ, vt poſt Bald. Iaſ. *in l. ſi ita ſtipulatus, §. Chryſogonus, n.* 15 *ff. de verb. obl.* & quod requiratur rogitus Notarij, Rot. *dec.* 347. *n.* 2. *par.* 1. *diuerſ.* & ob id Bart. *in l. fin. in fin. C. de ſiret. recie.* tenet quòd ſententia ſit nulla, in qua non dicitur, quòd fuit lecta, ſequitur Franc. *in cap fin. n.* 11 *de re iudicat.*

CAPVT XI.

Condemnatus ab vno iudice, quando poſſit condemnari ab alio.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata per vnum iudicem contra reum, operatur vt ampliùs per alium iudicem reus puniri non poſſit.*

2 *Reus punitus à iudice laico ſuper eodem facto, non poteſt iterum puniri a iudice Eccleſiaſtico, cùm ſufficienter punitus præſumatur: dummodo tamen verè fuerit ſufficienter punitus: & dummodo non agatur de diuerſis iudicibus ſua diuerſa iuriſdictione exiſtentibus.*

3 *Punitus à iudice Eccleſiaſtico non iuxta qualitatem delicti, quòd poſſit puniri à iudice laico, procedit quando iudex Eccleſiaſticus puniuit pœna medicinali,*

Digitized by Google

medicinali, & non pœna condigna: Et è contra quando iudex laicus ex defectu iuriſdictionis non potuiſſet delinquentem punire iuxta qualitatem criminis, tunc poterit iterum puniri per iudicem Eccleſiaſticum,

4 *Punitus ab vno iudice ſub diuerſa iuriſdictione, & dominio, non iuxta qualitatem criminis, ſi pœna fuerit corporalis, & iam executa fuerit, non poterit amplius ab alio iudice grauiori pœna puniri; Et maximè procedit quando alter iudex ſe oppoſuerit condemnationi, ſed tacuerit, vt prima ſententia corporalis executioni demandaretur.*

5 *Pœna inferenda per alium iudicem in vnum caſum, ſi fuerit corporalis, debet ſuppleri vſque ad integram pœnam, & non debet reus iterum puniri, ac ſi nunquam punitus eſſet.*

6 *Punitus ſufficienter, vel inſufficienter quando quis dicatur.*

Declara vt hic per Authorem

7 *Pœna impoſita per vnum iudicem in pœnis alternatiuis, licèt fuerit minor pœna impoſita, diceretur ſufficiens.*

8 *Pœna minorata ex aliqua iuſta cauſa per iudicem, ſi de cauſa conſtet, dicitur ſufficienter inflicta.*

9 *Punitus ab vno iudice, non ſecundùm qualitatem criminis, ob defectum iuriſdictionis, poteſt iterum ab alio iudice puniri.*

10 *Punitus pœna pecuniaria ab vno iudice, ſi non fuerit ſufficienter punitus, per alium iudicem pœna debet ſuppleri vſque ad menſuram delicti.*

11 *Fiſcus an reſtituatur, quando reus non fuit ſufficienter punitus ex defectu iuriſdictionis, vel potius immediatè agat abſque alia reſtitutione, vt ſufficienter puniatur.*

12 *Condemnatus in contumaciam, à duobus iudicibus pro eodem delicto, an ad vtramque pœnam teneatur.*

1 SEntentia lata per vnum iudicem contra reum operatur, vt ampliùs per alium iudicem puniri non poſſit, Marant, *de inquiſit. n.* 40. Iul. Clar. *q.* 57. *in princip.* Modern. Roman. *q.* 4. *n.* 1. vbi de communi, & allegat Becc. *conſil.* 69. *n.* 1 *& ſeqq.* vbi etiam quamplures concordantea cumulauit, latè Scacc. *de iudic. lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 81. *& ſeqq.* & dixi ſuprà *in ſecunda Defenſ. cap.* 7.

2 Hinc infertur, quod punitus à iudice laico, non poſſit ampliùs puniri ab Eccleſiaſtico, quia ſemper præſumitur ſufficienter punitus, & grauiùs, quam ſi puniretur ab Eccleſiaſtico, propter ſæuiorem iuriſdictionem, quam exercet, vt firmat Anton. Gomez. *tit. de delict. c.* 1. *n.* 40. *in fin.* & ſequitur Clar. *q.* 57. *verſic. ſed quaro,* & Modern. Rom. *q.* 4. *n.* 1. & latè Scacc. *de iudic. lib.* 1. *c.* 12. *n.* 83.

Quod tamen Doctores declarat procedere, quando fuit ſufficienter punitus, vt tunc non poſſit ampliùs inquietari, neque puniri: & hoc procedit in quibuſcumque iudicibus mixti fori, & ſiue ſint ſub eodem dominio ſiue ſub diuerſis, vt bene firmat Scacc. *dict. c.* 12. *n.* 84 & ita declarat Clar. *in q.* 57. *verſ. ſcias etiam,* dum voluit, quòd ſi condemnatio fuerit facta, & executa ab vno iudice diuerſæ iuriſdictionis, de conſuetudine non impediatur, vt non poſſit puniri ab alio iudice diuerſæ iuriſdictionis, quod debet intelligi, quando in vno loco non fuiſſet ſufficienter punitus.

3 Et quòd in caſibus mixti fori, ſi impoſita ſit ab Eccleſiaſtico pœna non condigna delicto, poſſit iterum per iudicem laicum grauior iniungi, tenent communiter Doctores, vt teſtatur Alciat. *in cap.* 1. *n.* 128. *de offic. ordin.* Clar. *q.* 57. *verſ. ſed quaro* Mod. Rom. *q.* 4. *ſub num.* 10. Scacc. *d. q.* 12. *n.* 88. *verſ. & quod in caſibus.* Et è contra, vt non ſufficienter puniri à iudice Eccleſiaſtico, idem Scacc. *d. c.* 12. *n.* 85. *in fine.*

Aduocatus autem ſciat in iſta quæſtione tueri clientem ſuum, & dicat, quòd punitus à iudice Eccleſiaſtico non iuxta qualitatem delicti, poſſit iterum puniri à iudice laico, vt procedat quando fuiſſet ab Eccleſiaſtico impoſita pœna medicinalis, & potiùs ad ſalutem animæ, quàm ad afflictionem corporis, vt docet Clar. *in q.* 57. *verſ. ſed quaro, in fin.* vel quando non poterat imponere pœnam, iuxta qualitatem criminis ob defectum iuriſdictionis, quia delictum merebatur pœnam ſanguinis, & illam imponere non poterat. Secus verò ſi iudex laicus non potuiſſet etiam imponere pœnam ſanguinis, vel aliam corporis afflictiuam, tunc, ſi iudex Eccleſiaſticus impoſuit pœnam iuxta diſpoſitionem iuris Canonici, quamvis eſſet mitior pœna, quàm potuiſſet per leges ciuiles puniri, tamen diceretur per iudicem Eccleſiaſticum ſufficienter punitus, vt non poſſit à dicto iudice laico iterum puniri, vt poſt Boſſ. *in tit de foro comp. n.* 54. latè declarat Scacc. *in d. c.* 12. *n.* 91. Et ob id, (vt ibi ipſe exemplificat) ſi blaſphemans punitus fuiſſet in ſcutis 25. ſecundùm ſtylum Fori Eccleſiaſtici, non poterit puniri per iudicem ſæcularem in ſcutis triginta, ſecundùm Statuta dicti Fori ſæcularis, quamvis blaſphemans poſſet grauiùs puniri.

Nec non ſciat etiam replicare, quòd à diuerſis iudicibus ſi reus fuerit condemnatus, & punitus ab vno aliqua pœna corporali, quamvis non eſſet illa pœna iuxta qualitatem criminis, non poterit ab alio iudice grauiori pœna puniri. vt bene explicat Caualcan. *de Brach reg. part.* 4. *n.* 281. ex tradita per Bald. Fely. & Put in locis per eum relatus. Et ob id ibi ſubdit, quòd ſemel punitus in ictu funis, in fuſtigatione, in abſciſione membri, in exilio, vel banno, poſtquam ſententia fuit executioni demandata, non poſſit iterum per alium iudicem grauiori pœna puniri, & ideò Scacc. *in dict. c.* 13. *n.* 84. *in fine*, dicit Iacobum de Beluiſ. *conſil.* 9. *tom.* 1. *criminal. diuerſ.* malè conſuluiſſe, puniti in alio, vel quòd opinio procedat, quando non fuerat ſententia executioni demandata, ſecus ſi eſſet ſatisfactum primæ pœnæ: quia non poterit grauiori pœna puniri. Eoque magis verum erit, ſi alter iudex non ſe oppoſuit condemnationi, ſed tacuit, & paſſus fuit quòd demandaretur executioni, vt dicit idem Scacc. *dict. c.* 12. *n.* 81. † Vel ſi pœna erit ſupplenda, 5
iſto caſu quando pœna fuit prima vice inflicta corporalis, tunc ſuppleatur, non per alias pœnas corporales; ſed per pœnas pecuniarias, Marant. *tit. de inquiſit. n.* 100. & ſequitur Scacc. *d. c.* 12. *n.* 92 *verſ. aut fuit impoſita corporalis* vbi tamen ſubdit, *niſi pœna corporalis fuit adeo leuis vt iudici videatur poſſe ſuppleri per aliam pœnam corporalem*: vt ſi eſſet punitus vnico ictu funis, cùm eſſet puniendus duobus vel tribus, tunc iudex poſſet alium, ſeu alios ictus decernere. Sed hoc totum arbitrio prudentis iudicis relinquit, & equidem bene loquitur.

Et ſufficienter dicitur punitus, quando fuerit inflicta pœna pro illo delicto à iure communi, vel Statuto, ſeu à conſuetudine, vel his dificientibus, ab arbitratu, ſecundùm iuſtum, & regulatum arbitrium, & per oppoſitum non ſufficienter punitus dicitur, quando minor pœna prædictis imponeretur, Scacc. *de iudicio, lib.* 1. *c.* 12. *n.* 86. *in princip.* † Si verò pro eodem de- 6
licto diuerſa pœna alternatiuè, vel electiuè imponatur 7
tunc ſi fuit impoſita maior pœna ab vno iudice, diceretur ſufficienter punitus. Si verò in aliis caſibus, & pœnis non alternatiuis fuit impoſita minor pœna, tunc ſi iudex malè iudicauit, quia reus erat puniendus pœna mortis, & fuit condemnatus in amputatione manus, tunc poterit denuò condemnari, & puniri pœna mortis Caſtrenſ. *conſil.* 348. *lib.* 1. Clarus *quaſt.* 57. *verſ dictum eſt, in fine*, vbi teſtatur ita fuiſſe ſeruatum in Statu Mediolani, contra Gaſparem Canone,

none,qui pro homicidio animo deliberato commiſſo fuerat punitus pœna pecuniaria. Secus verò erit dicendum, ſi fuiſſet punitus alia pœna corporali, quæ executioni demandata fuiſſet, vt ſuperiùs dixi,& latè ſequitur Scacc.*in dicto cap.12.num.88.verſ.idem dico*, vbi ſubdit,quòd licèt Clar.reſtringat hanc concluſionem, quando per colluſionem, vel fraudem primus iudex minori pœna condemnauerit; tamen ipſe intelligit, quomodo fuerit lata ſententia, aut per dolum,aut per ignorantiam,quando pœna erat determinata, & ea pœna reus non fuerit punitus,quod poſ-
8 ſit iterum ab alio iudice pœna prædicta puniri †Ego verò arbitror opinionem Scacc. eſſe veram, quando ex nulla cauſa receſſerit iudex à dicta pœna, ſecus verò ſi ex aliqua cauſa pœnam minueret, quia tunc non poſſet per alium iudicem denuo puniri,cùm tunc ſufficienter punitus diceretur,cùm iudex ex cauſa pœnam diminuere poſſit, vt latè dixi ſuprà *in Defenſ. Circa Pœnam*, dummodò tamen arbitrium non haberet annexum dolum: vel non eſſet contra naturalem, & apertam rationem, quia impoſuit pœnam longè minorem ea, quàm requireret cauſa, propter quam iudex motus fuit ad illam pœnam arbitrandum idem
9 Scacc.*dict.c.12.n.97.*† Ac etiam quando primus iudex ex defectu iuriſdictionis non potuit punire delinquentem grauiori pœna; quia tunc per alium iudicem poterit dicta grauiori pœna puniri:vt ſi reus pœna ſanguinis, vel mortis dignus eſſet,& tamen à iudice Eccleſiaſtico alia pœna minori punitus fuerit, quia poterit tunc à iudice ſæculari dicta pœna mortis, vel ſanguinis puniri,*leg.placet,verſ.ſi quis contrauenerit*,& ibi communiter Doct. *C. de Sacroſ. Eccl.* vt teſtatur Scacc. *d.c.12.n.88.in princ.*& eſt tex. *in cap.Felicis §. per hoc de pœnis in 6.*qui tex.licet loquatur contra offendentem Cardinalem, tamen procedit in omnibus delictis mixti fori,vt tradunt Anton. Gomez. *tit. de delict.c.1. n.40. in fin.* Couarr. *variar. reſolut. lib.2. cap.10.verſ.11.eadem Conſtitutio.*

10 Sed etiam ſciat Aduocatus tueri clientem, quòd ſi reus non fuerit ſufficienter condemnatus(non loquor in pœna corporali,de qua dixi ſuprà,ſed de pœna pecuniaria)vt non poſſit pœna per alium iudicem reiterari,ſed ſuppleri vſque ad menſuram delicti,Bart. *in l. Senatus,circa fin de accuſ.*quem ſequitur Marant.*de inquiſ.n.100.* Modern.Rom.*q.4.n.10.verſ.ſed ad prædicta*, & Scacc.*d.c.12.n.92.lib.1.de iud.*

11 Et ſi non fuerit ſufficienter punitus à iudice,ob defectum iuriſdictionis,quia non potuit puniri, niſi de quibuſdam cauſis leuibus:tunc Fiſcus poterit inſtare, vt per alium iudicem,abſque alia reſtitutione aduerſus dictam primam ſententiam, reus grauiùs puniatur, Vant *de nullit.ex defect.iuriſdi.* & ſequitur Scacc. *de iud lib.1.d.c.10.n.89.*

Si verò iudex haberet facultatem grauiori pœna puniendi delinquentem, ſed malè iudicauerit, & non condemnauerit illum in pœnam expreſſam à iure,Doctores certant inter ſe, an ſententia dicatur ipſo iure nulla, vel potiùs fiſcus egeat reſtitutione aduerſus eam:tamen videntur omnes concludere, vt reus poſſit immediatè denuo puniri,abſque alia reſtitutione:cùm ſententia,tanquam lata contra legem apertam,dicatur continere manifeſtam iniquitatem,&ob id ſit ipſo iure nulla,*cap.inter cæteras*, vbi Abb. & alij *de re iud.* Marant.*in Specul.par.6. Rubric. & demum fertur ſententia,n.116.& ſeqq* Vant *de nullit. ex ordin. proceſſ. n.8* Menoch. *q.96.n.11.* & poſt alios Scacc. *dict.c.12. n.89.in fine.*

12 Si verò reus fuerit condemnatus à duobus iudicibus pro eodem delicto in contumaciam, & tunc Marant. *in tit. de inquiſit.n.98.* tenet, quòd ab vtroque iudice puniri poſſit, & ſic bis pœna exigi ob contumaciam, ex traditis per Bart. *in l.ſepulchri ff.de ſepulchr.violat.* Scacc. autem *de iudic.lib.1.c.12.n.99.*diſtingit: aut loquimur de pœna principalis delicti, & tunc, ſi fuerit ſufficienter punitus ab vno iudice, non potiut alibi puniri: quia repugnarent omnia iura Mundi.

Nec obſtat in contumacia,quia non poteſt illa plus operari, quàm vera confeſſio, pro qua non poſſet de eodem delicto reus confeſſus bis puniri.

Aut verò loquitur de pœna, quæ imponitur pro ipſa cõtumacia,& tunc poſſit ab vtroque iudice exigi, quia dicũtur duæ contumaciæ,& duæ pœnæ diuerſæ.

CAPVT XII.

Sententiæ plurium iudicum ſuper eodem facto, an valeant.

SVMMARIVM.

1 *Iudices plures ſi condemnent reum, vnus in pœnam capitis, alius in pœnam exilij,tertius in pœnam pecuniariam,quæ ſententia iſtarum attendenda ſit. Prout, ſi duo iudices pronunciarunt pro eo, duo alij contra reum, & videtur concludendum eſſe ſententiam reo fauorabiliorem attendendam.*

2 *Iudices delegati diſcordantes in condemnatione non poſſunt ſententiam in aliqua parte exequationi demandare: ſed debent ſuperſedere,donec conueniant voto,vel debent adire ſuperiorem. Et circa vota,an ſit attendenda qualitas,vel dignitas ipſorum, vel potiùs numerus.*

3 *Iudices plures, ſi aliqui fuerint delegati vna cùm ordinariis non poſſunt exequi ſententiam, in qua aliqui conueniunt etiam plures, ſed debent adire ſuperiorem.*

4 *Iudices ſi fuerint tres, quorum vnus condemnat reum, alius abſoluit à contentis in petitione, tertius abſoluit ab obſeruatione iudicij,quam ſententiam ſequi debeant.*

5 *Iudex vnus ſi proferat duas ſententias,primam abſolutoriam, ſecundam verò condemnatoriam, vel è contra,non poterit executioni demandare ſecundam ſententiam,ſed prima erit attendenda,iuſta, vel iniuſta fuerit.*

Declara tamen, vt hic per Authorem.

6 *Sententia contra ſententiam etiam à pluribus iudicibus lata,etiam exiſtentibus ſub diuerſo dominio, quando valeat.*

7 *Sententia vnius iudicis lata contra aliam ſententiam, quæ tranſiuit in iudicatum, non valet.*

8 *Proceſſus ſi fuerit deperditus non culpa iudicis, vel actuarij, ſi deinde fuerit fabricatus nouus proceſſus, & ante ſententiam fuerit repertus primus proceſſus, iudex debet iudicare ſecundùm primum, licet ſecundus proceſſus fuerit pinguior, & quid ſi primus proceſſus fuerit repertus poſt ſententiam.*

9 *Sententia interlocutoria plurium iudicum debet ferri in ſimul ab omnibus, vel à maiori parte, & ſi ſint in pari numero, quid faciendum ſit.*

10 *Iudices plures deputati in eadem cauſa debent coniunctim procedere dummodo non agatur de aliquo actu, qui non definiat negotium.*

Declara tamen, vt hic per Authorem.

11 *Appellatio interponitur ſemper inter plures iudices iudicantes ad digniorem ſuperiorem.*

SVper iſta quæſtione reſolutiuè procedendo pro 1
celeri inſtructione Aduocati, diſtinguo plures caſus,& primus eſt,quãdo tres iudices ordinarij pronunciarunt in cauſa,& vnus condemnauit in pœnam capitis, alius in pœnam exilij, tertius in pœnam pecuniariam,

niariam, vt ſit attendenda illa ſententia, quæ eſt reo fauorabilior.

Provt ſi fuerint quatuor iudices, & duo pronunciauerint pro reo, illum abſoluendo, alij verò duo condemnauerint, vt ſit attendenda ſententia abſolutoria, & non condemnatoria, Iaſon *in l. inter partes, num. 5. ff. de re indicat.* Put. *de ſyndicat. in verb. iudices ad ſyndicatum, cap. 2. ſub n. 17. circa fin.* Petr. Caball. *caſ.* 119. *num.* 10. vbi etiam alios allegat, & firmat ab ea non eſſe in iudicando recedendum, Vant. *de nullit. ex defect. iuriſ. ordinar. num.* 186. *verſ. dubitatum tamen*, Caualcan. *de Brach. reg. part. 4. num.* 287. licèt reuocauerit in dubium hanc opinionem, Couarr. *variar. reſolution. lib. 1. cap. 16. num. 4.*

2 Secundus caſus eſt, quando ſunt plures iudices delegatis, & tunc, lata diſparitate inter eos in ipſis ſententiis neutra valebit, vel ſtabunt in ſuſpenſo donec in vnam maior pars conſentiat, vel ſuperior confirmet, aut alium iudicem adiat, *l. duo iudices*, latè Iaſon. *in d. l. inter partes in primo, & ſecundo notab. n.* 10. vbi allegat plures adducentes rationem inter iſtum, & caſum ſupradictum, & eſt diſtinctio inter vnum caſum, & alterum canonizata, & communiter recepta à Doctoribus *in c. fin. extra de indicat.* & tradunt Vant. *in tit. ſupradicto, n.* 86. Theſaur. *d. deciſ. 1. nu. 6. & ſeq.* vbi etiam ponit de votorum paritate quomodo conſtituatur, & an in ea ſit habenda ratio ad numerum vel qualitatem, & dignitates iudicantium, & ſequitur Caball. *dicto caſ. 119. num. 10. & ſeqq.* & ſi vnus iudex condemnet in pœnam exilij per decem annos, alius per ſex annos, alius per quinque annos, debet valere ſententia in minori tempore, cùm in maiori ſumma adſit minor, *c. 1. de arbit. in 6. l. diem proferre, §. ſi plures, ff. de arbitr.* Niſi tamen appareat, quòd quilibet iudex ſtet in ſua opinione, vt ſi proteſtentur quòd intendunt ſtare quilibet in ſua opinione, vel ſi dicerent, velle ſtare in eorum opinione, de quo vide latiſſimè Vinc. de Franc. *deciſ 356 per totam, par.* 2 vbi etiam dicit, quid ſeruetur in illa magna Curia. & ſolet in propoſito dubitari, ſi quis debeat decem, & aduerſarius petat viginti, vel det partem rei, & aduerſarius petat totum, an poſſit ſimpliciter totam negare petitionem, abſque quod negans incidat in pœnam falſi, vide Capel. Tholoſ. *quæſt.* 209 & ibi latè Aufred *in addit.*

3 Tertius caſus eſt, quando dantur vnus, vel plures iudices ordinarij, & vnus, vel plures iudices delegati, aut adiuncti, vt ſi inter eos detur diſparitas in ſententiis, ſit recurrendum ad ſuperiorem, & neutra ſententia valeat: cùm delegatus maior ſit ordinario, & magis dignus trahat ad ſe minus dignum, vt in *d. l. duo iudices*: & ideo idem dicendum erit in iſto tertio caſu, quod dixi in caſu ſecundo præcedenti, ex traditis per Doct. *in d. l. iudices*, & præcipuè per Bart. *nu.* 3. Caſtr. *ſub n.* 2. *circa finem*, Iaſ. *n.* 16. *verſ. extra gloſſam*, & ſequitur Petr. Caball. *d. caſ. 119. num.* 14.

4 Quartus caſus eſt, quando vnus index condemnat reum, alios abſoluit à contentis in petitione, & tertius abſoluit ſolùm ab obſeruatione iudicij, vt iſta ſententia ab obſeruatione præualeat, cùm in ea omnes dicantur conuenire, Bart. *in l. inter partes, n 4. verſ. ſed quæro, ff. de re indic.* quia iudex qui condemnat, & ſecundus, qui abſoluit à toto, ſaltem effectualiter abſoluunt ab inſtantia iudicij, quæ finitur: aut ſaltem duo vltimi iudices in hoc conueniunt, vnde præferri debent primo, vel primus, & vltimus concordant, vt non abſoluatur à contentis in petitione, & ſic ſententia ſecundi iudicis non poteſt valere, vt ibi per Bart. qui tamen hoc firmat eſſe verum in iudicibus ordinariis, & in arbitrariis, ſecus in delegatis, in quibus recurritur ad ſuperiorem delegantem, iuxta *d. l. duo iudices*, & ſequitur Caball. *dicto caſ. 119. n.* 28. licèt etiam in delegatis, quoad hoc, vt dicatur abſolutus ab inſtantia aliqui videantur concludere dictam ſententiam valere, quos refert ibi Caball. *dicto caſ. 119. num. 30. & ſequentibus*, tamen ſub *nu.* 32. firmat tutius eſſe in hac difficultate adhærere opinioni Bart. cùm ib. Bart. dicat, quòd ita Lucæ, & Senis fuiſſet iudicatum in contingentia facti.

Quintus caſus eſt, quando vnus, & idem iudex protulit duas ſententias, vnam condemnatoriam, alteram abſolutoriam, vt prima ſententia ſit attendenda, cùm iam per primam ſententiam, ſiue male, ſiue bene iudex pronunciauerit functus fuerat officio ſuo, *l. index poſtquam, ff. de re indic.* Vincent. de Franc. *deciſ.* 398. *n.* 1. *& ſeqq p.* 2. & ſequitur Caball. *caſ.* 133 *num.* 8. vbi plus ſubdit primam ſententiam valere, etiam ſi iudex diceret per errorem, vel aliter, ſeu inaduertenter fuiſſe dictum in primam ſententiam ſcriptam, cùm non poſſit ampliùs corrigi, neque emendari, poſtquam iudicauerit, & ſic regula ſatis trita, quòd ſententia contra ſententiam, tam in ciuilibus, quam in criminalibus non teneat, *l. prima, C. quando prouoc. non eſt neceſſ.* Crauet. *conſ.* 203. *num.* 4. Vant. *de nullitat. ex defect. proceſſ. n.* 125. Caualc. *de Brach. reg. part. 4. nu. 287. verſic. nec etiam*, licèt Baiard. *qu. 93. num. 3. in fine*, credat eſſe attendendum illam ſententiam, quæ eſſet iuſta, ne delictum remaneret impunitum, vel puniretur innocens, tamen tu non recedas à ſupra dicta opinione. 5

Et hoc eſt verum, quando clarè appareret de dictis duabus ſententiis contrariis latis ab eodem iudice, vt prima per ſecundam non reſcindatur, per text. *in l. prima, ff. quæ ſent. ſine appell. reſcind.* & ita per illum text. declarat, Franch. *in d. deciſ* 398. ſecus vero ſi eſſet dubium, an eſſent latæ dictæ duæ ſententiæ contrariæ, & iudex aſſereret non eſſe iudicatum, vt declarat Baiard. *quæſt. 93. num. 3.*

Et procedit etiam ſupradicta concluſio, quando ſententia contra ſententiam eſſet lata à pluribus iudicibus ſub eodem Principe, vt ſemper prima ſententia, ſi fuerit lata à iudice competenti, ſit attendenda, *capitulo qui prior. n. 4 de reg. iur. in* 6. Caualc *de Brach. reg. p. 4. n. 257. verſ & ſententia contra ſententiam*, ſecus ſi eſſet lata vna contra aliam à diuerſis iudicibus exiſtentibus ſub diuerſis Principibus, vel quando vna à laico, altera ab Eccleſiaſtico lata eſt, Afflict. *deciſ. 216. num. 6.* poſt Bald. *in cap. Felicis de re ind.* & Ioan. Andr. *in cap. Felicis, in nouel.* Caualc. *in frag. fragm.* 100. 6

Sextus caſus eſt quando ſententia vnius iudicis fecit tranſitum in iudicatum, quia ſi deinde alius iudex pronunciet contra dictam ſententiam, non valet, neque tenet Alex *conſ. 53. num. 16. vol 5* & text. *in d. l. 1. quand. prouoc non eſt neceſſ.* Vant. *d. tit. de null ex defectu proceſſus, num.* 125. Caualc. *de Brach. reg. part. 4. n.* 277. *in fragm.* 100. vbi ſubdit, ſecus quando iudex appellationis impugnat primam ſententiam iudicis à quo, cùm poſſit per iudicem appellationis prima ſententia impugnari, reuocari, declarari, ſiue approbari, vel confirmari, vt inferiùs dicam, & quòd ſententia contra ſententiam non valet, de communi teſtatur Rim. iun. *conſ. 747. num.* 15. parte tamen opponente, idem Rim. iun. 713. *num.* 12. 7

Septimus caſus eſt, quando proceſſus fuiſſet deperditus non culpa iudicis, vel Notarij, & denuo oporteret fabricare proceſſum, in quo multa hinc inde eſſent probata, & demum ante ſententiam primus proceſſus reperiatur in quo non eſſent tantæ probationes, vel diſcreparet ab alio, iudex debeat iudicare ſecundùm primum. & ſi reperiatur primus poſt ſententiam, non poſſet ſententia reuocari, licet ſecundùm primum proceſſum deberet reuocari, vt poſt Afflict. *ſuper conſt. Reg. in tit. de not. banu. in conſt. coram nobis, in fin.* Baiard. *quæſt. 92. num. 1. & 2.* 8

Octauus caſus eſt, quando agitur de ſententiis interlocutoriis, vt ad eorum validitatem, quando ſunt plu- 9

Niſi iuriſdictio reſpiceret plures perſonas, quia poſſet ſuſtineri quoad illam perſonam, pro qua ſubeſſet, ſecus quoad alias, Bald. *conſ. 365. num 3. lib. 3.* Cardin. Tuſch. *d concl 265. num. 3. & n. 9. tom. 7 in lit. S.* Prout etiam poteſt ſuſtineri ſententia reſpectu citatorum, & non valere reſpectu non citatorum, Roman. *conſil. 401. in fine*, Card. Tuſc. *concl. 165. num. 4.*

Nec non poteſt eſſe valida quoad non appellantem, vel patientem deferi cauſam appellationis, & quoad proſequentes poteſt reuocari tanquam iniuſta, Alex. *conſil. 9. ſub num. 2. lib. 4.* Cardin. Tuſch. *dict. concluſ. 165. num. 5.*

Prout ſententia lata in ſcriptis, quæ vti diffinitiua valere non poteſt, ſed vti interlocutoria, ſi verò contineat interlocutoriam, & diffinitiuam, valebit in parte, in qua valere poteſt, Bald. *conſ. 346. num. 1. lib. 4.* Tuſch. *dict. concl. 165. num. 6.*

Nec minùs poteſt ſuſtineri ſententia nulla in vim conſenſus, vel pacti ipſarum partium, vt ſententia, latè Anton. Gabr. *tit de ſent. lib. 2. concl. 2. n. 1.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi, Vant. *de nullit. quib. mod. ſent. nulla repar poſſ. num. 18.* latè Pariſ. *conſil. 14. n. 156. & 120. lib. 2 & ſub num. 157.* loquitur, etiamſi approbatio partium eſſet iurata, quia ſententia non eſt actus, qui à partibus explicari poſſit, cùm fomentum recipiat a iure publico, & non a priuato, & ideo ſi nulla ſit de iure priuatorum, conuentione conualidari non poteſt, Abb. *in conſ 92 num 2.* Vant. vbi ſuprà, & latè Petr. Caball. *d. caſ. 286. num. 45. & ſeqq.* Ripa *in l. 4 §. condemnatum, ſub n. 2. ff. de re iud. lib. 2 capit. 2. ſub num. 4 & in tractat. de appell. qu. 17. lim. 37. membr. 3. num. 10.*

Et licèt dubitetur, an talis ſententia poſſit ſuſtineri inter partes in vim pacti, vt latè per Gabr. *d. concl. 2. n. 7. & ſeq.* Vant. vbi ſuprà *n. 18. & ſeqq* tamen ſi defectus ſit ex capite iuriſdictionis, nunquam partes poſſent ſuſtinere dictam ſententiam, etiam in vim pacti, Gabr. *d. concl 2. n. 12.* Cabal. *d. caſ. 286. n. 52.* latè Scace. *de appell. q. 9. remed 1. concl. 5. n. 43.* vbi alios allegat, & ibi ponit ampliationes, & præcipuè ſi requireret altiorem indaginem, ſi opponerentur contra tres conformes, ſi dictaret ſtatutum, vt fieri debeat executio, non obſtante exceptione nullitatis, & etiam ſi excipiens cum iuramento promiſiſſet non deducere nullitatem, adhuc exceptio nullitatis propoſita impediret executionem, quando concernit defectum iuriſdictionis, & maximè in criminalibus, quia partes non poſſunt dictam ſententiam in vim pacti ſuſtinere, cùm nemo ſit dominus membrorum ſuorum, ita poſt Abb. *in d. conſ. 97.* & Fely. *in c. ſignificaſti in 3. declar. de fori comp.* Ant. Gabr. *d. concl. 2. n. 22. & ſeqq.*

5 Et pro complemento iſtius quæſtionis, ſciat iudex, quòd ſententia lata ſuper pluribus accuſationibus, ſimul eodem tempore porrectis, & proſequutis, dicitur vnica ſententia ad effectum, vt contineat vnicam ſummam ex omnibus cumulatis, vt detur appellatio in caſu ſtatuti prohibentis appellare ad certam ſummam inſtà, Caſtr. *conſ 164. lib. 1. per totum.* vbi tamen dicit hoc eſſe verum, quando non fuit facta certa ſpecificatio pro ſingula accuſatione, ſed omnes ſunt vniformes, & cumulatæ ſimul, ſequitur Tuſch. *in lit. S, concl. 264. num. 1. & ſeq.* vide Scace. *de appell. qu. 17. limit. 6. membr. 9. num. 32.*

CAPVT XIV.

Sententia inæqualis delicto an valeat.

SVMMARIVM.

1 *Sententia debet eſſe æqualis delicto, aliàs dicitur nulla, & executioni non demandatur.*

2 *Sententia continens vna parte condemnationem, non cenſetur in alia parte continere abſolutionem.*

3 *Sententia cum clauſula,* condemno in centum, ſaluo, & reſeruato quod ſi condemnatio eſſet in plus, vel minus, quàm eſſe debeat ex forma ſtatutorum, illam ex nunc reduco ad debitam pœnam, an valeat.

4 *Sententia condemnatoria non valet, quando ex actis conſtet de non delicto.*

5 *Confiſcationis ſententia non tenet vbi à lege, vel ſtatuto non eſt impoſita.*

6 *Sententia inæqualis delicto, data de ordine Principis, non debet executioni demandari.*

7 *Sententia inæqualis delicto an ſit nulla in totum, vel in parte.*

8 *Sententia lata in minorem pœnam, quàm ſit inflicta a ſtatuto, ſi non conſtet de aliqua cauſa minorationis pœnæ, non valet.*

IN iſta quæſtione Aduocatus inuigilet, ſi iudex ipſa ſententia impoſuit pœnam maiorem, vel grauiorem, quam delicti qualitas expoſtulet, vt ſententia dicatur nulla, & executioni demandari non poſſit, Plot. *conſil. 72. num. 31. & ſeqq. tom. 2. crim. in fol.* vbi ponit exemplum in homicidio non doloſè commiſſo, nec per appenſamentum, pro quo ſi iudex imponat pœnam mortis, ſententia non erit exequenda, quamvis lata eſſet in contumaciam, Modes. Rom. *qu 11. n. 62.* vbi refert ita in facto obtinuiſſe, *& in conſ. 28. nu. 1.* vbi de communi, *& n. 8. in fine*, latè Baiard *qu 93. n. 11. & ſeqq. & q. 96. nu. 10.* exclamat contra iudices in ſtatu Eccleſiaſtico, qui pro leui delicto ſæpe ſolent dare bannum vitæ contumacibus, vt pro ſimplici alloquutione, ſiue ſalutatione bannitorum, vel pro vulnere cum pugione, vel pro gladio, & aliquando, per ſolam inobedientiam, & quod inuenit in Gubernio Aſculi, quendam fuiſſe condemnatum in pœnam furcarum, quia eius inciderat cuidam animali. 1

Et iſta concluſio procedit, etiam præſuppoſitis Bullis Pij IV. & Pij V. vt teſtatur Farinac. *in d. conſ 28 numer 10.* Io. Ant. de Nigr. *ſuper capit. Regn. in cap. 155. Rubr. de for. ind.* vbi refert, quòd quidam imperitus iudex condemnauit, quendam in contumaciam ad pœnam mortis pro vulnuſculo, de qua ſententia fuit deriſus, & non fuit executa, Crauet *conſ. 941. nu. 25. vol. 1.* Bumbin. *conſ. 34 l. 1.* Catiar *de capt. bannit. cap. final. n. 48. & ſeqq.* & de communi teſtatur Io. de Carnemoito, *conſ 33. num. 1. conſ. crimin. diuerſ. lib. 2. in fol.* Clar. *quæſt 93. num. 4.*

Et è contra, ſi iudex condemnauit in parte non cenſetur in alia parte abſoluiſſe, niſi de animo iudicis appareret poſt Hieron. Gabr. *conſ. 70. num. 20. vol. 1.* Baiard. *quæſt. 93. num. 13.* 2

Nec minùs poteſt condemnare cum illa clauſula: *condemno in centum, ſaluo & reſeruato, quòd ſi condemnatio eſſet in plus, vel minùs, quàm eſſe deberet ex forma ſtatutorum, illa ex nunc reduco ad debitam quantitatem*, Clar. *quæſt. 93. num. 5.* Viu. *deciſ. 174. in princ.* licèt alij relati per Clar. vbi ſup. atteſtentur de contraria obſeruantia, & Card. Tuſc. *in lit. S, concl. 138. n. 5.* 3

Et quòd valeat talis ſententia, Mar. Soc. & alij relati per Baiard. *quæſt. 93. num. 14.*

Et multò minùs aliqua poteſt condemnari, quando verè conſtat ex inquiſitione, vel proceſſu, quod non commiſit delictum: vt ſi inquiratur, vel condemnata fuerit mulier pro furto, quia bona mariti abſtulerit, cùm in vxore non cadat furtum, *l. manifeſtiſſimi, ff. de rer. amotar.* vel ſi quis fuit condemnatus de defloratione in puella, ac quòd illam prægnantem reddiderit, & conſtat, quòd ille erat caſtratus, vel quod illa, quæ dicitur deflorata, erat mulier, & non virgo, Guliel. de Benedict. *in c. Raynutius, numer. 169. extra teſt.* Cart. 4

dict.

d.c.fi.n.259 & ſeq Mod.Rom.*q.11.n.62.verſ.& idem.*

5 Nec minùs tenet ſententia in confiſcationem bonorum, ſi pro delicto d. pœna à lege, vel à ſtatuto non eſſet impoſita, adeo quod dicta ſententia nunquam tranſeat in iudicatum, vt latè dixi *in meo tr. de confiſc.bonor.concl.12 n.26.*

6 Imo, & an ſi Princeps mandaret iudici quem puniri maiori pœna quam à lege ſit ſtatuta, & iudex Principis mandato obtemperauerit, non erit dicta ſententia executioni demandanda, ſed debet differre eius executionem, iuxta tex. *in lege vendicari, C.de pœn.* cum alijs adductis per Cart. *in d.c.fin.n.33.48.& ſeqq.* Far.*d.q.11.num.62.*

7 Et talis ſententia dicitur nulla in totum, ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Ioan.de Canemorto *in d.conſ.33.n.2.* quem ſequitur Clar. *q.95.n.4.* vbi de communi, & quòd nec teneat pro ſumma in ſtatuto contenta: & quòd iudex, qui malè iudicauit, teneatur verſus Rempublicam ad intereſſe, prout in facto aliquando vidit ita obſeruari, Far.*d.q.11.ſub n.62.* vbi teſtatur quòd illum ſuum clientem exemit à pœna mortis, & fuit ſibi commutata pœna mortis in pœnam triremium.

8 Si verò impoſita eſſet minor pœna quàm à ſtatuto inflicta, ſi conſtat, quòd ex aliqua cauſa iudex minorauit pœnam valet, ſi verò non conſtat, & tunc veluti lata contra ius non valet, ſed eſt nulla, Scac.*de iud.l.2.c.12.n.96.*Mod.Rom.*q.18.n.62.& ſeq.*

CAPVT XV.

Sententia, quæ non habet certam pœnam an valeat.

SVMMARIVM.

1 *Sententia, quæ non habet certam pœnam, eſt nulla, ſecundùm vnam opinionem, licèt alij contrarium teneant.*

2 *Sententia lata ſuper aliquo delicto, vel facto, ſi ex eo reſultet pœna, valet: quia iudex poſſet declarare intellexiſſe de pœna iuris, vel ſtatuti.*

3 *Sententia lata in pœnam mortis iudex poterit declarare ſpeciem mortis.*

4 *Sententia condemnatoria pro homicidio, non expreſſa pœna, quando valeat.*

5 *Sententia quæ refertur ad acta, quando valet.*

6 *Sententia, quæ refertur ad pœnas ſtatutarias, vel bannimenta, vel ad conſilium ſapientis, quando valeat.*

1 CAueat iudex in prolatione ſententiæ, ne pronunciet ſuper incerto, quia non valet, *l.in ſententiis, ff.de re iud.l.3.C.de ſent.quæ ſi cert.* Miſing. *cent.4.obſerv.100.n.2.* Lap.*alleg.8.n.6. verſ.ſed decretum autem,* & latiùs *alleg.133.n.2.& ſeq.* Feder.de Sen.*conſ.100.n.4.* cùm ex ſententia incerta iudex non dicatur definire negotium, vel controuerſiam, Card.Tuſch.*tom.7.lit.S, concl.109.n.1.& 3.& concl.138.* & quia ex ſententia incerta non imponitur finis liti à iudice, qui habet talem poteſtatem, Sign.*conſ.87.n.11.& ſeq.* & quòd ſententia incerta non valeat, Bal.*conſ.94.in fi.l.4.* & ſolet adduci tex.*in l.3.vbi ſcribens, C. de ſent. quæ ſine cert. quant.* Scacc.*de iud.l.1.c.102.n.5.*

Idemq; e eſt ſi petatur aliqua rerum extimatio vel intereſſe principaliter, vt priùs debeat liquidari tale intereſſe, vel extimatio antequam feratur ſententia, vt de verìori opinione teſtatur Miſing.*cent.5.obſer.10.* & ibi ſubdit, idemque eſſe quando expenſæ principaliter petuntur, vt priùs debeant liquidari, ſecus ſi petantur acceſſoriè, per rationem per eum ibi allegatam.

2 Alii autem in terminis noſtris criminalitatis tenent quod iudex ſi omittat pœnam in condemnatione, nõ errabit, ſi declarauit reum commiſiſſe delictum, quia tunc talis ſententia tenet, Bar *in l.ſi re, C de infam.* quia tunc talis ſententia declaret factum, quando lex ſuper tali facto, vel negotio certam pœnam impoſuit, Vant. *de null.ex defect.iuriſd.n.93.* Caual.*de Brac.reg.p.4. n.285.verſ.& iudex,* vbi ſubdit, quod poteſt tunc declarare iudex, quod intellexit de pœna, prout de iure, vel à ſtatuto impoſita eſt, & quòd talis ſententia ſit bona & executioni demandanda adducitur tex.*in l.1.§.nam ſi quidem, ff.ad Turpill.* & ibi communiter, Doct. vt teſtatur Ant.Gom.*tit de del.c.13.n.31.*

3 Idemque erit, ſi iudex condemnauit aliquem ad mortem, non expreſſa qualitate mortis, poterit poſtea declarare de qua ſpecie mortis intellexerit, vel in dubio refertur ad pœnam mortis inflictam per ſtatutum, Cau.*d.p.4.n.284 circa fin.* Si verò ſententia fuerit lata à ſupremo Magiſtratu, vt à Senatu, vel à Præfecto Prætorio, ſiue à Iudice brachij regij, eo magis poteſt declarari, emendari, & corrigi ſententia incerta, vel non habens certam & determinatam pœnam, idem Cau. vbi ſupr.

4 Sed quia poteſt contingere, quod iudex condemnauerit Titiũ pro homicidio, non expreſſa pœna, & poteſt eſſe, quòd Titius commiſerit dictum homicidium caſu fortuito, vel inaduertenter, aut ad neceſſariam defenſionem: ideo non ſufficit declarare, quod Titius occidit, niſi doloſè occidiſſe dicatur, ideo clarè ſententia ferenda erit, niſi tamen ſe referat ad acta, quæ ſunt in proceſſu, Vant.*de nullitat.ex defect.n, proceſſ. n.103.* Cau.*de Brach.reg.par.4.n.286. verſ.ſed quia.* Et idem erit in pœnis arbitrariis, vt requiratur expreſſio pœnæ, vt declarat Ant. Gomez.*d.c.13.n.10.* vbi ſubdit, quòd tutius erit in omni caſu declarare pœnam determinatam in ſententia pro delicto ordinario, vel arbitrario, & quòd ita in illo Regno practicatur, licèt Caualc. *dict.p.4. n.284.in fin.* dicat, quòd in arbitrariis quilibet poſſit declarare qualitatem omiſſam, non autem ſententiam, & quòd ſententia generalis referens ſe ad acta valeat, ſi iudex dicat *condemno condemnandum, & abſoluo abſoluendum, prout ex actis apparet,* Bald.*conſ.229 lib.1.* Card.Tuſch. *lit.S, concl.109. n.2.* qui tamen ibi declarant: dummodo clare conſtet ex proceſſu qui ſit condemnandus, & qui abſoluendus: alias ſecus, & Alex. *conſ.109.in princ.lib. 5.* vbi Add. *in verb.certam,* & idem Tuſc.*d.lit.S,concl.138.n.1.*

5 Et quod ſententia, quæ refertur ad acta ſit clara, & certa, Vant.*de nullit.ex defect.proceſſus, d.n.103.* Scac.*de iud.lib.1.n.5.c.101.* Tuſc.*in lit.S,concl.166.num. 2.* Imo poteſt ſumi relatio ex actis ad ſaluandam ſententiam etiamſi relatio non eſſet facta & acta Fulg.*conſ.145. col.fin.* Cuman. *conſil. 7. n.8.* Tuſc.*d.lit.S, concl.108. num.21.*

6 Prout etiam valet, ſi circa pœnas Iudex ſe referat ad ſtatutum, vel ad bannimenta, Anchar.*conſ.6.n.3.* Cau. *in fragm.99.verſ.& in dicta.* Prout ſi ſe referat ad diſpoſitionem iuris, dicatur certa, Bald.*in conſil.115.circa finem.lib.1.& in l. Ancilla, num.1.de furt.* Marant. *in Specul.par.6.act.1.num.19.limit.13.* Crauet.*conſil. 323. num.2.* Scac.*de iudic.lib.1.c.102.num.5.verſ.& in ſpecie,* vbi concludunt, quia in iure omnia ſunt certa, & ibi Scacc.*num.6.* reſpondet ad contraria, latè Tuſc. *in l.S,concl.166.num.1.& ſub num.3.* dicit idem procedere, quando eſt ſententia relatiua ad conſilium ſapientis vbi tamen declarat poſt Caſtrenſ.*in conſ.30.in princ. lib 2.* tribus modis: primo quando conſilium, Sapientis fuit ſcriptum.

Secundu ſi iudex legerat d.conſilium.

Tertio ſi conſilium fuerat productum apud acta: alias ſententia relatiua nõ valebit, ſed hodie in Curia

per

Digitized by Google

per nouam teformationem iudices debent pœnas certas exprimere, & non poſſunt ſe referre ad ius commuoe, ſtatuta, conſtitutiones, vel illa teformatio vetè loquitur, quando proferuntur ſenteotiæ contra teos in euntumaciam.

CAPVT XVI.

Sententia lata ſub conditione, an valeat.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata ſub conditione, an valeat, Doctor. diſtinguuntur, inter conditionem intrinſecam, & extrinſecam.*
2 *Conditio extrinſeca qua dicatur.*
3 *Sententia lata ſub conditione de præterito, vel de præſenti, valet.*
Declara tamen vt hîc per Authorem.
4 *Sententia lata ſub conditione reſolutiua, dicitur nulla ipſo iure.*

1 BReuiter in iſta quæſtione me expediam: quia abondè eſt deciſa cum ſuis ampliationibus, & limitationibus ab Ant Gabr. *tit. de ſent. concl.* 1 *per tot* quam etiam ad longum ponit Oſaſch. *deciſ.* 146. & latiùs illam reaſſumit Cardin. Tuſch. *in lit. S, concl.* 108. *per tot.* & faciunt diſtinctionem inter conditionem iotrinſecam, & extrinſecam, & he, t aliqui voluerint, quòd conditio extrinſeca vitiet ſententiam, quos allegat Apoſtill. ad Ant. de Butr. *in conſ.* 50 *in verb. conditionalis*, & alios etiam cumulauit Oſaſch. *d. deciſ.* 146. & ibi etiam ponit rationes, & Ant. Gabr *d. concluſ.* 2. *n.* 2. *verſ. contrarium.* Tamen magis communis opinio eſt, vt mero iure valeat, ſed bene poſſit per viam appellationis retractari, & reuocari, Ant. de Butr. *in d. conſ* 10 *n.* 2. vbi Apoſtill. *in d. verb. conditionis*, vbi quamplures alios allegat, Ant. Gabr. *dict. concl.* 1. *n.* 1. *in princ.* vbi etiam alios cumulauit, & *ſub n* 3. vbi de magis communi, ſiue conditio extrinſeca ſit de natura negocij, de quo agitur, ſiue non Oſaſc. *deciſ.* 146. *num.* 6. *& ſeq.* vbi de magis communi: & ad omnia contraria reſpondet, & Tuſc. *d. concl.* 108. *num.* 13. qui etiam teſtatur de magis communi, Sescc. *de iud. lib.* 1. *cap.* 102. *ſub num.* 5. *verſ. & dato quòd.*

2 Sed Ant Gabr. ad iſtam magis communem opinionem ponit quamplures limitationes, ſeu declarationes: & extrinſeca conditio dicitur, quæ io aliquo actu extrinſeco interponitur, qui nullam cum materia ſubiecta habet conformitatem, veluti ſi nauis ex Aſia venerit, Oſaſc. *deciſ.* 146. Card. Tuſc. *d. concluſ.* 108. *num.* 15.

3 Si verò fuerit lata ſententia ſub conditione intrinſeca, & tunc Doctores diſtinguunt, aut eſt conditio de præterito, vel de præſenti, quia iudex dicat, *ſi eſt probatum, condemno, ſi non eſt probatum abſoluo*, & tune ſententia valeat, ſecus ſi diceret ſimpliciter *ſi eſt probatum, condemno*, quia erit nulla, cùm non ſequatur argumentum à contrario, *ideo ſi non eſt probatum abſoluo*, vt declarat Oſach. *d. deciſ.* 146. *n.* 9. *& ſeq.* & ſequitur Tuſch. *d. concl.* 108. *n.* 14. vbi etiam intelligunt de vera probatione, & non per iuramentum. Intrinſeca autem conditio de futuro, veluti ſi actor non probauerit, vitiat ſententiam, ſecundum magis communem opinionem atteſtatam per Oſaſch. *d. deciſ.* 146 *n.* 11. *& ſeq.* vbi adducit rationes, latè Apoſtill. ad Anton. de Butr. *in d. conſ.* 50 *in verb. conditionalis*, & Card. Tuſch. *d. concl.* 108. *n.* 15. licet ibi ſubdat poſt Oſaſch. etiam iſto caſu ſententiam mero iure valere, & ita ſeruari per totum mundum, licèt per appellationem reſcindatur. Sed quòd ſit communis opinio, vt ſit nulla, tenet poſt alios, quos cumulauit Gabr. *dict. concl.* 1. *n.* 17. *in fi* vbi tamen videtur limitare iſtam opinionem communem, quando ex iuſta cauſa ita pronunciat, referens ſe ad probationes de futuro: quia inſtantia labitur, & probationes expectantur de longinquis, remotis partibus, licèt etiam ibi referat contrarium tenentes, & non poſſit iudex ſe referre ad probationes futuras, etiam propter periculum, quòd inſtantia labatur.

Tamen ad iſtam magis communem opinionem accommodantur nonnullæ fallentiæ poſitæ per eundem Ant. Gabr. *d. concl.* 1. *n.* 11. *& ſeq.* vbi ſi conditio ſe referret ad probationes de futuro, quæ poſſent ſequi incontinenti poſt ſententiam, vt eſt probatio per iuramentum, vel ſi feratur ſuper fructibus expenſis, intereſſe, & acceſſoriis, vt eſt latè videre per Gab. *dict concl.* 1. *n.* 21. *& ſeq.* & per Tuſch. *de concl.* 108. *n.* 22 *& ſeqq.* 4

Si verò conditio iotrinſeca de futuro eſſet neceſſaria, ſententia valebit, vt ſi dicat iudex, *condemno ſi fuerit condemnatus in conſilio ſapientis, vel abſoluo*, vt in *d. conſ.* vt de magis communi opinione teſtatur Ant. Gab *d. concl.* 1 *n.* 30. quæ tamen limitatur pluribus modis, vt per Doct relatos ibi per d. Ant. Gabr. *n.* 3. . Card. Tuſch *d. concl.* 108. *n.* 18

Si verò lata fuerit ſub conditione reſolutiua, magis communis opinio eſt, vt dicatur nulla ipſo iure, vt teſtatur Ant. Gabr. *dict. concl.* 1. *n.* 13. vbi ponit ad iſtam magis communem opinionem tres limitationes. Et ſi vis plura videre circa iſtam materiam, adeas Tuſch. *d. concl.* 108. vbi multa ſcripſit.

Quando reus dicatur abſolutus, diffinitiuè, vel ſub conditione, vide latè Couar. *var reſol. l.* 2. *c.* 10.

Bene verum eſt, quòd in dubio cenſetur abſolutus diffinitiuè, vt per Canalc. *p.* 4. *n.* 275. vbi ſubdit, quòd in tantum fauetur abſolutioni, & abſolutis, vt abſolutoria etiam contra conſcientiam Principis teneat, ſecus ſi eſſet condemnatoria.

CAPVT XVII.

Sententia lata per verba, Reum eſſe condemnandum, vel futuri temporis, vel modi infinitiui, an valeat.

SVMMARIVM.

1 *Sententia, quæ non habet alterum de duobus*, condemno vel abſoluo *dicitur nulla.*
2 *Sententia lata per Gerundium*, condemnandum eſſe vel abſoluendum, *an valeat.*
Concilia opiniones contrarias in hac materia prout hîc per Authorem.
3 *Sententia conditionalis lata, quia fuit pronunciatum contra contumacem, ſi deuenerit in fortiis Curiæ reum, decapitetur, nunquam currit præſcriptio contra contumacem, niſi poſtquam fuerit captus, & fuerit in fortiis Curiæ.*

FIrmant in hac quæſtione Doctores, ſententiam non valere, quæ non habet alterum ex iſtis verbis: *condemno*, vbi *abſoluo, l.* 5. *de re iud. l. Præſes, C. de ſent. l. hoc iudicio. ff. famil. herciſc.* latè Moſcat. *in pract. p.* 7. *gl. condemnãdo, n.* 59. vbi alios allegat. Nec obſtat dicere, ſententiam valere, quoquo modo prolata fuerit, dummodo definiat negotium, *per d. l.* 1. *& per l. in ſumma, ff de re iudi.* quia id verum eſt, vbicunque per verba præſentis temporis fuiſſet prolata, ſecus ſi per verba de futuro, *l. non quemadmodum, ff. de re iud.* cùm aliud 1

fit

ſit deportare aliud pronunciare deportandum, *l.1.§.deportan, ff.de leg.3.*& aliud exequi ſententiam,& aliud pronunciare exequendam, *l.ab.exequutore, C quor.appell.non recip.* Bat. *in l.1.C.ſi aduerſ. liber.* quam magis communiter Doctor. ſequuntur, *l.1.§. ſi quis ita, ff.de verb.oblig.* vt teſtatur Decian. *reſponſ.57.numer.5.vol.2.* quia ſententia debet eſſe talis, vt iudicium, & controuerſiam de præſenti definiat, Vant. *de nullit. ex defect.proceſſ.num.90.* Card.Tuſc. *in lit.S, concl.132. n.1.* & de magis communi,& recepta opinione teſtatur Dec. *in cap. cùm venerabilis, numer. 37. verſic. prædicta concluſio, extr. de except.* vbi alios allegat, & poſt alios Modern. Rom. Farinac *in fragm.crim. in lit. A, numer.13.* vbi etiam teſtatur de magis communi opinione.

2 Contrariam ſententiam, quòd iudex ita pronuncians *condemnandum eſſe*, intelligatur condemnaſſe, & idem operetur verbum futuri temporis, quod præſentis, vt ſententia valeat, quæ non valeret, & contra opinionem Bar.& aliorum *in d.l.1.Cod.ſi aduer. liber* tenent communiter Doctor. vt de communi, & quod communiter opinio Bar. reprobatur, vt poſt alios, quos allegat etiam teſtantes de communi, tuetur Decian. *in d.reſponſ.57 n.7.& ſeq* & ad contraria reſpondet: latè Modern. Rom. Farinac. *in fragm crimin in lit. A, n 15.* vbi alios allegat, & plus firmat, quòd iudex ita pronunciando incidat in pœnam ſtatuti prohibentis iudicem poſſe abſoluere vel condemnare in vltimo menſe ſui officij.

Quæ opiniones contrariæ poſſunt conciliari, vt prima opinio ſit vera, quando iudex ſimpliciter pronunciauit per verbum Gerondium, quia dixit *abſoluendum*, vel *condemnandum*, & tunc opinio Bartol. ſit vera, vt ſententia non valeat, latè Moſcat. *in pract.p.6.gloſ. condemnando, n.61.& ſeq.* licèt ibi ponat aliquos caſus in quibus dicta ſententia ſuſtineatur, ſecus, ſi pronunciauit per infinitiuum modum, quia dixit, *abſolui debere*, vel *liberari debere*: quia verba infinitiui modi ſunt apta comprehendere omne tempus, & ſucceſiuè etiam præſens vt notant Gloſ. Bart. & omnes *in l.5.§. ſtipulatio de verb.ſtipulat.* & ita declarat Rom. *in dict. l.1.§.ſi quis ita, num 8. de verb.oblig.* & Corn. ibi etiam notabiliter diſtinguit, quòd ſi iudex loquatur de futuro, nihil immiſcens de præſenti, quia dicat, *condemnabimus*, vel *abſoluemus*, tunc ſententia non valeat; quia illa verba nihil diſponunt, ſed ſimpliciter enunciant.

Si verò cùm verbis de futuro aliquid immiſceat de præſenti, puta, quia addat infinitum, quod eſt aptum comprehendere omne tempus, tunc ſententia valeat, & exemplificat, ſi Iudex dixerit, *mihi videtur Titius rebandiendus*, quia ille Titius non poterit ampliùs impunè offendi: cùm perinde ſit, ac ſi dixiſſet, eum rebandio: declarationem Corn. ſequitur Decian. *dict. conſ.57. num.13.& ſeq.& ſub numer.22.* poſt Bald. Imol. Caſtr. Fulgoſ Ang.& Dec. in locis per eum relatis, dicit magis procedere, ſi iudex in ſententia appoſuiſſet clauſulam, *omni meliori modo*, latiſſimè Mantic. *de nullit ex defect proceſſ.nu.91.& ſeq.* vbi firmat, quòd ſatis ſit, quòd per æquipollens iudex abſoluat, vel condemnet, Card. Tuſc. *in lit. S, concl.132. numer.7.* Moſcatell. *in Pract. de appell. partic.3. Gloſ. reformamus, numero quinto, & in par.7.gl.condemnando, numer.59.60.* vbi latè, & ponit exempla, Scacc. *de appell.quaeſt.4. n.40.* & Vant vbi ſuprà ponit etiam multa exempla, vt ſi diceret, *declaramus*, ſeu *deffinimus rem eſſe reſtituendam*, vel ſi dicat: *credo Titium debere decem Maulo*: vel ſi dicat, *non video cur Titium non condemnem*: vel ſi dicat, *ſtatuimus, præcipimus, ordinamus & declaramus*, vel ſi dicat, *condemno, imò abſoluo*, ſententia erit abſolutoria, quia attenditur vltimum verbum, & multa alia ibi ponit exempla.

Sed ad tollendas omnes dubitationes, poſt illud verbum *condemnandum* vel *abſoluendum*, iudex deinde apponat, *prout condemnamus*, vel *abſoluimus*, ſiue *reſtituimus*: prout in Romana Curia ſeruatur, vt per Vant. vbi ſuprà, *n.91.in fin.*& Moſcat. *in dict.gloſ.condemnando, n.163.in fin.* dicit, quòd ipſe credat, quòd non poſſint inueniri, qui in laqueos incidant, ob diligentiam quam adhibent iudices in promulgando hodie ſententias, & quænam ſint verba æquipollentia, latè poni poſt Alex Rip *in l.1.ff.de re iud.*

Si verò ſententia fuerit conditionalis, quia fuit pronunciatum contra contumacem, quod ſi deuenerit in fortiis Curiæ, debeat decapitari, ſi poſt 50. annos deuenerit in poſſe Curiæ, ſententia non poſſet exequi, Bald. *in d.l.datu opera, ſub n.58.verſ ſed pon.C.de his, qui accuſ.non poſſ* quia præſcriptio non potuit currere, niſi adimpleta conditione, quòd eſſet in fortiis Curiæ, Follet. *in verb.captis foro iudicatis n.7.* Cattar. *de execut.ſent.c.ſi.n.313.& ſeq* vbi alios allegat, Cabal. *caſu. 250.n.3 & ſeqq.cent.3* vbi etiam concordantes adducit, quod eſt notandum, quia ſæpe poteſt contingere in facto. 3

CAPVT XVIII.

Sententia quando poſſit retractari, declarari, vel ſuppleri per eundem iudicem.

SVMMARIVM.

1 *Sententia per ſupremos iudices poteſt retractari, emendari, corrigi, & interpretari: & multo magis in interlocutoria ſententia: ſecus in aliis iudicibus ordinariis.*

2 *Appellatio admittitur à declaratione, vel interpretatione ſententiæ.*

3 *Sententia declarari non poteſt, etiam ex conſenſu partium, quando ex declaratione illius ſubſtantia alteratur.*

4 *Iudices ordinarij poſt ſententiam non poſſunt reum condemnare grauiori pœna ob aliquam qualitatem delictum aggrauantem, niſi fuerit ſupremus iudex*

5 *Sententiam declarari, vel interpretari ſolùm permittitur vnica vice tantùm.*

6 *Sententia per iudices ordinarios non poteſt retractari neque corrigi, etiamſi voluerint reum abſoluere, & dixerint*, fore, & eſſe condemnandum.

7 *Cautela datur, quando iudices per errorem condemnant eum, quem abſoluere volebant, vt habeant recurſum ad Principem pro opportuno remedio.*

8 *Sententia in quibus caſibus poſſit per iudicem reuocari remiſſiuè.*

9 *Sententia non poteſt declarari per iudicem finito officio.*

DOctores videntur in iſta quæſtione concludere, quod ſupremus Magiſtratus poſſit ſuam ſententiam retractare, interpretari, emendare & corrigere, Bart. *in l.ab exequutore n 5.ff.de ap* Menoc. *de arb.q.67. n.28.& ſeqq.* Put. *de ſyndicat.in verbo ſententia, c 4.n. 16.*& gl. *in l.iudex poſtquam, de re indic.* quæ loquitur in Præfecto Prætorio in Senatu,& ſupremis Magiſtratibus, quos ibi recenſet,& Cau. *p.4. n.285.* quæ etiam loquitur in iudice brachij regij, qui Præfecto Prætorio comparatur, licèt poſt Boſſ *ti. de ſuppl.aduerſ.rem iud.n.9.& 14.* Farin. *conſ.40.n.59.ver.& licet fiſcus*, teneat contrarium, vt Princeps de auctoritate ordinaria non poſſit retractare primã ſententiam; & quod licet fiſcus intra triennium reſtituatur *l vnic.C.de ſent.aduerſ.fiſc.l.10.* tamen non procedat in criminalibus.

Quod

Digitized by Google

Quod multo magis, retenta prima opinione, verum erit in ſententia interlocutoria, quæ poteſt reuocari per quemcunque judicem *l. quod juſſit, de re ind.* Bald. *conſil.65.circa fin.lib.4* Zabatel.*conſil.32.nu.2.& ſeq.*& reuocata diceretur, quando judex fecit actum contrarium, Zabarell *dict.conſ.74.n.9.& ſeqq.lib.4.* vbi ponit multa exempla,& plenè ſcribit de iſta ſententia, quando poſſit,& non poſſit reuocari, Card. Tuſch.*in lit.S, concl.115.per tot.*

In aliis verò judicibus ordinariis etiam conceditur judicem poſſe declarare mentem, & ſententiam ſuam dubiam text.*in l.in prætorijs, ff.de prætor.ſtipul.& in l.ab exequutore, de appell.*vbi Bart.latè,& Alex. *in add. cap. olim, cap.ex parte de verb.ſignif.* cum aliis adductis per Decian.*in conſil 57.num.19.volum.2.* vbi poſt Bald. & Salycet.firmat, quòd poſſit per ſuum juramentum coram alio judice ſententiam ſuam declarare, ſi ſolus erit, ſed ſi fuerint plures judices, oportet, quod omnes idem declarent, Decian.*conſ.43.n.3.verſ.ſed tamen etiam ad iſta,*Card.Tuſch.*in lit.S,conſ.123.num.1.*quia declarare non eſt aliquid noui facere,*leg.ordo,§.cùm quis,ff. de acquir.hæredit.*Caualc.*de brach.reg.p.3.n.284.verſ.& ratio eſt,* & quando judex poſſit ſuam ſententiam interpretari,& declarare, vide Ant. Gabr. *lib.6.tit.de reg. iur.concl.3.illat.6.n.14.& ſeq.*

2 A qua declaratione Doctores affirmant poſſe appellari, vt poſt Alex.*in conſ.3.col.fin lib.1.*firmat Card. Tuſch.*d.concl.123.num.3.*Greg.Toloſ.*de appellat.lib.2. cap.11.n.1.*Scacc.*de appellat.q.17.limita.40.num.52.* vbi alios allegat.

3 Sed hoc eſt verum, dummodo ex ipſa declaratione in ſubſtantia diſpoſitio non alteretur,& non addatur, neque diminuatur, quia nec etiam ex conſenſu partium judex talem declarationem facere poſſet, vt poſt Bald.*conſil.94.lib.4* firmat Tuſch.*d.concl.*123.n.6.Vinc. de Franc.*deciſ.85.n.4.p.1.*& talis debet eſſe interpretatio, vt non teneatur reprehendi, latè Scac.*de appellat. q.2.n.28.*& debet eſſe talis, vt ſententia valeat, de quo vide latè eund. Scacc. *d.qu.2.n.29.q.3.n.4.q.7.n.5.q.15. n.225.in fin.*

4 Nec judices ordinarij, qui omiſerunt condemnare reum grauiori pœna, ob aliquam qualitatem delictum aggrauantem, poſſunt ampliùs dictam pœnam ſupplere, cùm jam functi fuerint officio ſuo, *l.judex poſtquam de iud.l.terminato C.de fruct.& lit.expenſ.l.centum Capuæ,ff.de eo, quod cert.loc.*Caualcan *de brach. reg. par.4. n.152.in lit.L.verſ.& quamvis,* vbi tamen ſubdit, non procedere in judice brachij Regij, qui poteſt ſuam, vel aliorum ſententiam ſupplere.

5 Quod tamen intellige, vt judici liceat ſuam ſententiam tantùm ſemel interpretari. vt poſt alios, quos allegat, ita declarat Caualc.*d.p.4.q.284 in princip.* provt ſemel tantùm poteſt ſupplicari, Rebuff. *in trac.de ſupplicat.in præfat.n.43.69.88.& 102.*Scacc.*de appell.q.10. remed.3.num.28.*

6 Nec minùs poſſunt judices ordinarij poſt prolationem ſententiæ, eam retractare, quamvis aliquem condemnauerint, quem abſoluere volebant, ſed per errorem dixerint in ſententia, *condemnamus*, Vinc.de Franc. *deciſ.598.n.5.& 6.* vbi tamen, dicit, quod iſto caſu judex haberet recurſum ad Superiorem, vt de opportuno remedio prouideat & ſequitur Petr.Cabal *caſ.133. num.9.& ſeqq.cent.2.* Farinac.*conſil.30.ſub num.59.verſ. Quæ concluſio,*vbi alios allegat,*& in quæſt.11. num.12.* vbi etiam concordantes adducit, quod eſt notandum, quia ſæpe contigit in facto, provt euenire vidi hîc in Curia, in quodam judice deputato, qui condemnauit duos de Tyferno patria mea in pœnam vltimi ſupplicij, cùm voluiſſet eoſdem condemnare in pœnam triremium.

7 Sed Aduocato erit conſultum, vt ſi per errorem, vel inaduertenter, vel alio modo judex condemnauit reum, qui erat innocens, deducat judici, quòd in criminalibus, poſſit retractare ſententiam ſuam, vel ſaltem ſuperſedere debeat, & conſulat Principem de opportuno remedio pro innocentia rei tuenda, *l.1.§.ſi vltrò ff.de q.*Iul.Clar.*q.89.n.8.in fi.*Aur.Gum.*tit.de delic.c.1. n.27.verſ.3.per text.& c.13.n.33.in fi.*Vinc.de Franc.& Cab.vbi ſup. Quod idem erit, ſi fuerit reus condemnatus in contumaciam, & vigore ſtatuti fuerit habitus pro confeſſo, vt perſuadeat eidem judici, vt poſſit dictam ſententiam retractare ex ſe ipſo, Principe non conſulto, Felyn.*in c.conſanguinei,& in c.lator.de re iud.* licet Boſſ *tit.de remed.cont.bann.n.3.*impugnet Felyn.& teneat, vt ſit conſulendus Princeps, & ſequitur Baiar. *q.98.n.6.*& ibi reddit rationem,& quòd ita judices facientes non errabunt, & multis aliis caſibus judex tenetur ſuperſedere, & conſulere Principem; quos poſuit Marſ.*in Pract.crim.§.opportunè,n.24.* Baiar.*q.98.n. 5.& ſeq.*vbi tamen ſubdit, quòd obſeruauit ſuſpédere facere delinquentes; qui poſt ſententiam abſolutoriam faſſi fuerint delicta, ſine alia Principis conſultatione. 8

Et ſi Aduocatus velit etiam ſcire in quibus caſibus poſſit judici perſuadere, vt poſſit ſententiam ſuam reuocare, adeat Scacc.*de iud.lib.1.c.97.n.131. cum plurib. ſeq.* vbi habebit illos bene enucleatos, ac Doctorum auctoritatibus bene corroboratos & munitos,& infeiùs dicam *in Defenſione circa appellationem.*

Sed caueat judex vt infinito,& dimiſſo officio non poſſet ampliùs ſententiam declarare; Bald.*in c.1.col.2. verſ.extra quæro, qui ſucceſſ.teneat,* quia vt priuata perſona judicaret, quod abſurdum eſſet, Vincent.de Franc. *deciſ.187.n.3.& 6.p.1.* 9

CAPVT XIX.

Sententia quãdo ſit pro reo, vel pro Fiſco ferẽda.

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus non eſt priuilegiatus, niſi in caſibus à iure expreſſis,& debet vti iure priuato, imò eſt minùs priuilegiatus, quàm priuatus, quia in dubio magis fauendũ eſt reo quàm fiſco.*
2 *Fiſci priuilegia ſunt reſtringenda ad caſus expreſſos,& Fiſco incumbit docere de priuilegio.*
3 *Fiſcus in pari probatione præferri debet priuato, ſecundum aliquos.*
Declara tamen, vt hîc per Antherem.

Aduocatus in iſta quæſtione contra fiſcum acerrimè inſurgat, & deducat Fiſcum regulariter non dici priuilegiatum, niſi in caſibus à jure expreſſis,& ob id vti jure priuato, *l.idem,ff.de compenſ. l. cum quidam, §.fi.ff.de vſur.l.cùm vitioſe,ff.de pig.nor.l.iuſtas C.de iur. fiſc.lib.10,*Couar.*var.reſol.lib.1.c.16.* vbi latè Pereg.*de iur.Fiſc.lib.6.tit.1.& tit.de his, quæ ſi eſt.ad ord. num.44.* Cab.*caſ.59 n.20.& ſeq.*vbi alios allegat Caual.*de brac. reg.p.6.n.357.verſ.idem fiſc.*Imo quòd ſit minùs priuilegiatus, quàm ſit priuatus, quia in dubio magis eſt fauendũ reo, quã Fiſco,& actori, *l.fauorabiliores,ff.de reg. iur.*pulchrè Menoc.*in q.80.in add.*Et quia in dubio eſt pronunciandum contra fiſcum, *l.non puto,ff.de iur. fiſc.* Dec.*in l.ambiguus ſub n.2.ff.de reg.iur.* & ibi Cagnol.*n. 4.*Rip.*in l.1.n.4 ff.ſolut.matr.& in l.debitor.n.7.C.de pignor.*Couarr.*var.reſol.d.lib.1.c.16.num.1.*Cab.*d.caſ.59. n.21.*Caual.*de Brach.reg.d.p.6.n.550 verſ.ex hoc.* 1

Imò ejus priuilegia ſunt reſtringenda ad caſus totaliter expreſſos, nec ſunt multiplicanda; adeò quod totes partes Fiſci cogantur oſtẽdere in caſu, de quo ageretur, eſſe expreſsè priuilegiatũ: cùm reus dicatur habere regulam pro ſe,& ideò habere intentionem fundatam,& allegan̄ti Fiſco fallentiam, exceptionem, vel ſpecialitatem, incumbat onus probandi ad trad. per Doc.*in l.1.ff.de reg.*& præcipuè, Dec.*nu.6.& ſeq.* Cagnol.*n.21.*qui alios adducit, Cab.*d.caſ.59.n.22.& ſeq.* 2

Tamen Doctores videntur reſtringere,& declarare ſupradictam *leg.non puto,* eſſe veram, quando ſumus in dubio, ſecus ſi eſſemus in pari probatione: quia tunc Fiſcus erit magis priuilegiatus, quàm reus,& ejus cauſa 3

prævalere debeat cauſæ rei, latè ita declarat Peregr. *de iur. Fiſc. lib. 6. tit. 6. de pignor.* Et quòd aliud ſit, quòd cauſa ſit dubia, vel quòd ſit par cum ipſo fiſco, quia in pari cauſa, fiſco, & non reo fauendum ſit, vt per Doct. *in l. pari cauſa, ff. de reg. iur.* Peregr. *d. tit. 6. n. 23.* latè Cauale. *de brach. reg. p. 6. n. 550. verſ. ex hoc, & n. 557. verſ. idem de Fiſco, & in fragm. 106.*

Quæ diſtinctio, alias agitur de abſolutione, vel liberatione rei inquiſiti à delicto ſibi impoſito, neque tuta, neque vera eſt: quia Doct. cõmuniter concludunt, quòd data paritate inter reũ, & fiſcum, ſemper prævalet probatio rei, *per l. abſentem de pœn. l. Præſes, l. interpretatione, ff. de pœn.* Rim. iun. *conſ. 159. n. 19.* Decia. *reſp. 51. n. 7. vol. 3.* Surd. *conſ. 273. n. 57. vol. 2.* latè Maſcar. *de prob. concl. 36. n. 26. vol. 1.* cùm probationes fiſci debeant de neceſſitate concludere, Dec. *reſp. 93. n. 50. vol. 2.* & nullus iudex debeat aliquẽ condemnare, quando dubitat, Nauar. *in Manual. c. 27. n. 193. in fi.* Andr. Fach. *conſ. 99. n. 28. vol. 2.* prout late dixi *in defenſ. 30. c. 1. & c. 2.* Eoque magis, quando agitur de pœna imponenda reo, ſemper dicatur fiſcus agere de lucro captando cum alterius iactura. & reus de damno vitando, ideò ſemper ſit cauſa rei præferendæ cauſæ fiſci. Si verò reus inquiſitus ex qualitate cauſæ etiam ipſe ageret de lucro captando; tunc forſan poſſet eſſe vera dicta diſtinctio, vt in pari probatione cauſa fiſci ſit cauſæ rei præferenda, vt ſi ageretur contra fraudantem gabellam, qui vellet ſe tueri non defraudaſſe gabellam, quia ageretur de lucro captando cum damno Publicani, vt tradit Peregr. *de iur. fiſc. d. lib. 6. de pignor. & hypothec. n. 23.* & ſequitur Cauale. *de brach. reg. p. 6. n. 550. in fin. & in fragm. 106.* vbi refert ita fuiſſe iudicatum contra non ſoluentem gabellam, & in iſto, vel alio ſimili caſu eſſe veram diſtinctionem Pereg. arbitror, & non in aliis caſibus quando agitur de abſolutione rei, vt tunc in pari probatione fiſcus ſuccombere debeat, & inquiſitus ſit abſoluendus, tanquam magis priuilegiatus.

CAPVT XX.

Sententia lata contra leges, vel Statuta ſeu extrauagantes, aut conſuetudinem, vel contra notorium, & contra communem opinionem, an valeat.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata contra leges, dicitur ipſo iure nulla: quod Doctores admittunt, quando lex eſſet manifeſtè clara, & indubitabilis: & quando non eſt error ita clarus & debet ſententia reuocari per iudicem appellationis.*

2 *Sententia lata contra cauſam Statuti, legis nouæ, alicuius Conſtitutionis localis, vel extrauagantis, dicitur nulla, declara tamen vt hic per Authorem.*

3 *Sententia lata contra conſuetudinem quando ſit nulla, &*
4 *quando contra notorium factum & contra regulas Cancellariæ, & contra deciſiones Rotæ & contra communem opinionem.*

1 Diligenter perſpiciat Aduocatus, an pœna inflicta in ſententia ſit contra leges, vel Canones: quia ſententia erit nulla ipſo iure, *l. C. quando prouoc. non eſt neceſ.* latè Ant. Gabr. *tit. de ſent. lib. 2. concl. 7. n. 1.* vbi per duas columnas concordantes cumulat, & teſtatur de communi, & latè Vant. *de nullit. ex defect. proceſſ. n. 118.* Card. Tuſc. *in lit. S, concl. 141. n. 1.* vbi de communi, Bertaz. *conſ. 463. n. 4. vol. 2.* Maur. Burg. *de mod. proc. ex arb. q. 50. n. 3.*

Nec minus poteſt ex ſua conſcientia ſe excuſare, quòd ita ſibi viſum fuerit pronunciare contra leges: quia iniuriam facit legibus, qui vult meliùs videri, quàm ſint ipſæ leges, *§. oportet, Auth. de iud.* quem ad propoſitum allegat Put. *de Syndic. in verb. iudices putan.* vt refert, & ſequitur Vant. *de nullit. ex defect. proceſſ. n. 118. verſ. nec excuſabit,* & ibi ſubdit, nec excuſabitur, ſi dixerit leges vel Conſtitutiones neſcire; & maximè quando ſunt publicæ, vt ab omnibus ſciri debeant *l. ſacratiſſimè, C. de legib.* & ibi etiam plus ſubdit, quòd nec excuſabitur, ſi partes ita conſenſiſſent, quia adhuc ſententia erit nulla ex traditis per Doct. *in l. ſi conuenerit,* & præcipuè Iaſ. *col. 1. limit. 2. ff. de re iud.* & ſequitur Card. Tuſch. *in d. lit. S, conclus. 141. num. 10. & ſeq.*

Sed Doctores declarant iſtam communem opinionem eſſe veram, quando eſſet lata contra ius apertum, & manifeſtum, & contra legis manifeſtum caſum: quia eſſet lata contra regulam iuris, vel contra legem claram, & indubitabilem, Matth. *ſing. 10.* Dec. *conſil. 8. circa prin.* latè Anton Gabr. *d. concl. 7. n. 19.* vbi alios concordantes allegat, Vant. *de null. ex defect. proceſſ. n. 118. verſ. & præmiſſa,* Card. Tuſc. *d. concl. 141. n. 3.* vbi de communi: vel quia eſſet expreſſus error in ſententia; quia pronunciauit contra caſum legis, vel quando lex dat formam, ſub qua pendet iuriſdictio iudicis, & tunc dicatur ſententia nulla. Secus ſi vltra dictos duos caſus ſententia eſſet lata, non ſecundùm ius, & iuſtitiam, latiſſimè Anchar. *conſ. 182. n. 10. vſque in fin.* Card. Tuſch. *in lit. S, concl. 141. n. 14.* vbi reprehendit Bologn. *in addit. ad Io. de Anan. in conſ. 16. n. 15.* contrarium tenentem: & eandem declarationem ſequitur idem Tuſch. *in d. concl. 141. n. 6. in fin.* Et quòd error, vt reddat ſententiam nullam, requiritur, vt ſit expreſſus in ſententia: aliàs tranſeat in iudicatum, Dec. *in c. quoniam contra, n. 35. de prob.* Natt. *conſ. 325. n. 36.* Bero. *conſ. 154. n. 57. lib. 3.* Et adeò debet eſſe expreſſus dictus error, vt debeat oculo corporeo videri, & legi: Secus ſi tacitè reſultaret, Innoc. *in c. cum P. in gl.* *magn. ante fin. de offic. deleg.* & alij adducti per Vant. *de nullit. ex defect. proceſſ. n. 122.* vbi de communi, & Tuſch. *d. concl. 141. n. 6.* etiam de communi, ſed benè verum eſt, quòd ſi Aduocatus deducat in cauſam appellationis dictum errorem contra legem non ita clarum, obtinebit ſententiam reuocari, vel reformari, Vant. *de nullit. ex defect. proceſ. n. 12. verſ. & error,* Tuſc. *d. concl. 141. n. 6.*

Et itaque erit nulla ſententia, quando lata eſſet contra caſum ſtatuti & legis nouæ, ſiue alicuius localis Conſtitutionis, vel extrauagantis, Ant. Gabr. *tit. de ſent. concl. 7. n. 5. lib. 2.* vbi alios allegat, Vant. *de nullit. ex defect. pro. n. 124.* latè Card. Tuſc. *d. concl. 141. n. 12. & ſeq.* Maur. Burg. *d. q. 50. n. 3.* Et ob id ſi ſtatuto caueatur, quòd bannito ius non reddatur, ſententia continens Titium ſoluere debere, vel aliquid tradere Caio bannito, ſententia ſit nulla, Alex. *conſ. 81. n. 3. verſic. ſicut enim, lib. 2.* Idémque erit, quando fuerit ſententia lata contra formam ſtatuti, Anch. *conſ. 291. n. 5.* & maximè quando iudex iurauit ſeruare ſtatuta, Caſtr. *conſ. 425. n. 2. lib. 1.* Card. Tuſc. *d. concl. 141. n. 16. & 20.* 2

Nſi tamen dicta Statuta, Conſtitutiones, vel Extrauagantes non fuerint, neque ſint publicatæ, nec notoriæ, & probabiliter iudex potuiſſet illas ignorare, & non fuerint à partibus allegata, nec producta in forma probanti, & quòd ab vſu fuerint recepta, ſententia non erit nulla, ſed valebit, Vant. *de nul. ex defect. proc. ſub n. 124.* vbi alios allegat, & latiſſimè Ant. Gabr. *in d. concl. 7. n. 11.* vbi etiam concordantes allegat, & ibi *ſub n. 21. & ſeqq.* ponit tres declarationes, Card. Tuſch. *d. concl. 141. n. 25. & ſeq.* vbi in ſpecie dicit, ſententiam non eſſe nullam, quando fuit lata contra ſtatutum in alio foro, ſi ibi non fuit allegatum, & productum, ex traditis per Zabar. *in conſ. 21. in fin.*

Et quòd requiratur, vt ſtatutum fuerit inſertum in volumine aliorum ſtatutorum, & procedat in iudice ordinario & non in delegato, qui veriſimiliter potuit ignorare ſtatuta, & ibi multa dicit in propoſito circa extrauagantes.

Idémque erit, ſi fuerit lata contra conſuetudinem, Ant. Gab. *d. concl. 7. n. 15.* vbi alios allegat, Vant. *d. tit. de null. lit. ex defect. iuriſd. n. 224. in fin.* Card. Tuſc. *d. concl. 141. n. 29.* Moſcatell. *in pract. p. 7. gl. condemnando, n. 23.* Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. q. 50. n. 1. & ſeq.* qui omnes præſupponunt conſuetudinem notoriam, vel ex actis probatam, ſecus ſi non eſſet notoria, propter probabile dubium facti, & ſi error eſſet expreſſus in ipſa ſenten- 3
4 tia, alias ſecus.

Idémque erit ſi fuerit lata ſententia contra aliam ſententiam Principis, cùm illa habeat vim legis, Iaſ. *in l. cum licet, n. 4. ff. de re iud.* Tuſc. *d. concl. 141.* Quod procedit in Principe non recognoſcente ſuperiorem de iure, vel de facto, poſt alios Bertaz. *conſ. 160. n. 12.* qui loquitur in Duce Mantuæ.

Et quid ſi fuerit lata contra notorium facti, ac etiam contra regulas Cancellariæ, & contra deciſiones Rotæ, ac contra communem opinionem, Aduocatus habeat recurſum ad Gabr. *d. conclus. 7. lib. 2. de ſent. ad Vant. d. tit. de null. ex defect. proceſſ. n. 126. & ſeqq.* & latius ad Card. Tuſc. *in d. concl. 141. per tot.*

CAPVT XXI.

Sententia feſtinanter lata an valeat.

SVMMARIVM.

1 *Sententia feſtinanter lata eſt ipſo iure nulla.*

2 *Iniquitas ſententiæ æquiparatur nullitati.*

3 *Executio dicitur nulla, quando fuit per executorem feſtinanter facta, cui aliquid mãdatur, neque cum cognitione cauſæ.*

4 *Sententia feſtinanter lata eſt nulla, ſiue fuerit diffinitiua, ſiue interlocutoria.*

5 *Sententia etiam per Principem, & Imperatorem feſtinanter lata, dicitur nulla.*

6 *Sententia quando dicatur feſtinanter lata. Declara tamen, vt hic per Authorem.*

7 *Sententia valet, quando fuit reaſſignatus terminus breuis, niſi fuerit à breuitate termini appellatum, & idem ſi ſententia fuerit prolata partib. præſentib. quando non appellarunt.*

8 *Sententia lata per iudicem, qui benè informatus erat de meritis cauſæ, antequam cauſa ei commiſſa eſſet, non dicitur feſtinanter prolata.*

9 *Sententia poteſt feſtinanter proferri, ſi periculum eſſet in mora, & ſi feratur contra rebelles, & ſi in ſententia diceretur: viſa accuſatione, & viſus, &c. ac ſi in ſententia iudex diceret adhibuiſſe cognitionem cauſæ, vt non dicatur nulla.*

10 *Sententia quando dicatur nulla ex defectu mandati, citationis, & ex multis aliis defectibus, remiſſiuè.*

SVper iſta quæſtione acerrimè inſurgat contra iudicem Aduocatus, vt ſententia tam breui tempore, & feſtinanter lata fuerit, vt nullo modo iudex potuerit habere cognitionem cauſæ, & ideò ſit nulla, Anch. *conſ. 36. ſub n. 5.* Alex. *conſ. 53. n. 5. & ſeq. lib. 4.* Fel. *in c. Eccleſia S. M. n. 14. & ſeq. de Conſt.* Card. Tuſc. *in lit. S, concl. 147. n. 1.* vbi quamplures alios allegat, & *n. 26.* Anch. *q. 16. n. 14. lib. 2.* vbi alios refert, Petr. Caball. *caſu 286. n. 42.* vbi firmat, vt ſit ipſo iure nulla, & non tranſeat in iudicatum, licèt ab ea non fuerit appellatum, Iaſ. *conſ. 21. n. 5. lib. 1. conſ. 44. in fin. vol. 3.* Tuſc. *d. concl. 147. n. 17.* † Quia iniquitas ſententiæ æquiparatur nullitati, Dec. *conſ. 8. n. 5.* Curt. iun. *conſ. 124. & conſ. 170. n. 8.* Goad. *conſ. 20. n. 24.* Petr. Caball. *caſu 286. n. 42. cent. 3.* 1 2

Et procedit etiam in executore, cui aliquid mandatur cum cognitione 4

cognitione cauſæ, quia ſi exequatur ſtatim eodem die, quo literæ præſentantur, executio eſt nulla, tanquam facta ſine cauſæ
4 cognitione, Alex. *conſ.* 218 *n.* 9. *lib.* 2. Tuſc *d. concl.* 147. *n.* 7. † Ac procedit, tam in ſententia diffinitiua, quàm in interlocutoria, Alex. *conſ.* 33 *ſub n.* 5. *&* 6. *lib.* 1.

5 Ac procedit etiam in Papa, & in quolibet alio Principe, Alex. *conſ.* 123. *n.* 24. qui loquitur in ſententia Papæ Eugenij, quæ ob breuitatem temporis lata fuit nulla, Card. Tuſc. *d. concl.* 147. *n.* 2. 10. *&* 19. *in lit. S*, Anch. *conſ.* 255. *in princ.* Dec. *reſp* 13 *num.* 86. *lib.* 3.

6 Feſtinanter autem pluribus modis contingere poteſt, quòd ſententia feratur, & præcipuè ſi fuerit promulgata ſine probationibus, & ſine aſſignatione dilationis ad ſe defendendum, Felyn. *in cap ex parte, de offic. deleg.* Alex *conſ.* 96. *n.* 4. *lib.* 4. Soc. *conſ.* 96. *lib.* 4. Bald. *conſ.* 340. *lib.* 1 vbi dicit, quod ſententia ſine dilationis aſſignatione lata, dicatur nulla ipſo iure, Card. Tuſc *d. concl.* 147 *n.* 17. *& ſeq* Et ſi reus confeſſus, & conuictus prætenderetur, adhuc debet ei dari terminus ad ſe defendendum, aliàs ſententia erit nulla, cùm aduerſus confeſſionem, & conuictionem multa poſſint deduci, vt dixi latè ſuprà *in defenſ* 1. *per tot.* Idemque erit, quando fuit aſſignata dilatio nimis breuis, ita quòd non potuit probari, quia tunc dicitur lata ſine cauſæ cognitione, & dicitur nulla, vel ſaltem iniuſta, quæ venit retractanda, Abb. *conſ.* 46. *col.* 2. *verſ* 4. *corruit, lib.* 2. Tuſc *d. concl.* 157. *n.* 19. Rim. iun. *conſ.* 770. *n.* 10. *vol.* 7. & prius *in conſ* 45. *n.* 19. vbi dicit procedere etiam in ſententia interlocutoria. Ac dicitur lata ſine cauſæ cognitione, quando fertur eodem inſtanti, Alex *conſ* 39 *n* 5. *& ſeq. lib.* 1. vel ſi ſtatim poſt accuſationem, Curt *conſ.* 1. *n.* 45. vel ſi delegatus pronunciauit, antequam fuiſſet facta citatio ad dicendum contra literas ſuæ delegationis, vel ſi vnico contextu pronunciauit, Bald. *conſ.* 361. *per tot lib.* 3. vel ſi fuerit lata, lite non conteſtata cum reo, Anch. *conſ.* 295 *in princ.* vel ſi fuerit lata per relationem ad acta, quæ non fuerant producta, niſi verbo, quæ facta debuerant produci, Alex *conſ.* 37. *n.* 12. *verſ ſed ita eſt, lib.* 2. Et generaliter dicitur feſtinanter lata, & ſine cauſæ cognitione, quando pars non fuit citata, vel ad inſpectionem loci, vel ad ſententiam, vel ad actum præiudicialem, Caſtr. latè *conſ* 412. *per totum, lib.* 1. Card. Tuſc. *d. concl.* 147. *n* 34. Et procedit etiam, quando fuerit datus tertius iudex duobus iam electis, qui non citatis partibus, nec ſumpta alia informatione pronunciauit, plenè Caſtr *conſ.* 81. *num.* 1. *lib.* 2.

7 Sed Aduocatus, vel cauſæ defenſor caueat, quòd ſi fuit aſſignata dilatio arcta, & breuis ſuo principali, debet appellare à breuitate termini, aliàs ſententia valebit, niſi dilatio fuerit ita breuis, quæ induceret impoſſibilitatem circa cognitionem cauſæ, Bald. *conſ* 91. *in fin. lib.* 1. Tuſc. *d. concl.* 145. *n.* 35. *& ſeqq.* dicit, quòd caueant partes, vt, ſi fuerint præſentes prolationi ſententiæ, non taceant, ſed reclament, aliàs ſententia valida erit, ex
8 traditis per Bald. *in leg. prolatam, C. de ſent. interlocut.*

Si verò iudex fuiſſet benè informatus de meritis cauſæ, & de iuſtitia partium, antequam cauſa fuerit ſibi commiſſa, licèt eadem die ſententiam protulerit, non diceretur ſententia feſtinanter lata, vt poſt Marſ. *in rubr. de fideiuſſ. col.* 169. *& ſeq.* firmat Tuſc. *d. concl.* 147. *num.* 38.

9 Si verò periculum eſſet in mora, quia partes eſſent paratæ ad arma, & ad rixas, ob timorem futuri ſcandali, ſententia non diceretur feſtinanter prolata, Bald. *conſ* 141. *verſ. & hoc verum, lib.* 1 *& conſ.* 68 *lib.* 3. Prout nec diceretur feſtinanter lata ſententia capitalis contra rebellem delinquentem, ſi mora nocere poſſet, Bald. *conſ.* 204. *ſub n* 3. *lib.* 3. Nec ſi proferretur contra reum confeſſum, Bald *conſ.* 104. *ſub n* 4. *lib.* 3. licèt dict. Bald. obſtent. quæ dixi ſupra *in defenſ.* 31. Et ſi in ſententia adeſſent illa verba enunciatiua, *viſa accuſatione, & viſis*, &c. præſumitur fuiſſe latam cum cauſæ cognitione, Alex. *conſ.* 113. *n.* 3. *& ſeq. lib.* 7 *& ſub* n 7. dicit, idem eſſe, ſi iudex in ſententia dixerit, *adhibuiſſe cognitionem cauſa*, Card. Tuſc. *d. concl.* 147. *n.* 48. *& ſeq.* † Et ſi Aduo-
10 catus velit ſcire, quando etiam poſſit dici nulla ex defectu iuriſdictionis, videas Tuſc. *in lit S, concl.* 150. Ex defectu mandati, *concl.* 151. ex defectu citationis, *concl.* 152. & ex multis aliis cauſis in genere *concl.* 153. vbi latè.

CAPVT XXII.

Sententia nulla quos effectus producat.

SVMMARIVM.

1 *Sententia nulla nullum producit effectum, & habetur pro non ſententia, nec exequi poteſt.*
2 *Nullitas contra ſententiam opponi poteſt, non obſtante quocunque ſtatuto, prohibente dici de nullitate: vel opponi poteſt contra ſententiam.*
3 *Nullitas ſententiæ operatur non ſolùm quoad partes, ſed etiam quoad omnes.*
4 *Sententia nulla non tranſit in iudicatum: licèt appellatio deſeratur: & maximè ſi prouenit ex illis tribus, mandati, citationis, vel iuriſdictionis.*
5 *Sententia nulla nec ex conſenſu partium ſuſtineri poteſt.*
6 *Nullitatis exceptio poteſt opponi vſque ad triginta annos.*
7 *Nullitas, vt operetur contra ſententiam, debet eſſe euidens, & conſtare debet ex eiſdem actis.*
8 *Exceptio nullitatis quomodo proponi debeat, & quomodo iudex pronunciare debeat ſuper nullitate.*
9 *Sententia nulla quando poſſit per eundem iudicem, vel eius ſucceſſores, reformari, & corrigi.*
10 *Sententia nulla approbata à parte non poteſt amplius impugnari.*
11 *Sententia nulla ſortitur effectum ſuum, ſi poſt præfixum terminum à Statuto ad dicendum de nullitate, nihil fuerit dictum.*
12 *Nullitatis exceptio an poſſit opponi per procuratorem, & quando, & an requiratur ſpeciale mandatum.*

ADuocatus contra ſententiam nullam etiam inſurgat, vt ex ea nullus effectus contra reum producatur, quia quod nullum eſt, nullum effectum inducit, Felinus *in cap. ex tenore de reſcript. in cap. gratum, & in cap. tua nos, de ſurenue & in cap. nobis de Simon.* Pariſ. *conſil.* 171. *num.* 2. *volum.* 4. vbi ſubdit: quia diſpoſitio intelligi debet de actu valido, & non de nullo: & ob id dicebat Bald. *in addit. ad Sper. in tit. de accuſ. in p.* 1. *colum.* 2. *verſ. & nota*, quòd ſi bannum non valeat, minùſque valere poſſit ſubſequens ſententia fundata in banno, ſequitur Marſ. *in pract.* §. *poſtquam, numero* 57. *& in conſilio* 134. & Pariſ. *dicto conſilio* 171. Et quòd verba in dubio de actu valido ſint intelligenda, Cardinal. Tuſch. *in lit. V, conclus* 100. 1

Et quòd diſpoſitio intelligi debeat de habili, idem Cardinal. Tuſch. *in litera D, concluſ.* 505. Et quod ſententia nulla non ſit ſententia, nec mereatur nomen ſententiæ, idem Cardinal. Tuſch *in litera S, concluſ.* 154 *num.* 1. De iſta materia nullitatis ſententiæ, latiſſimè vide nouiſſimè Scacc. *in tract. de appell. qu.* 19. *per totum.*

Et in tantum ſententia nulla, nullum producit effectum, vt non dicatur ſententia, & habeatur pro non ſententia, *leg.* 4. §. *condemnatum. ff de re iudicata*, vbi ſcribentes, Gramm. *deciſ.* 29. *num.* 1 Bertazol. *conſil.* 79. *num* 4. *volum.* 1. vbi ſubdit, poſt Anchar. *conſil* 6. *colum.* 2. & Boſſ. *tit. de bann. nullit. num.* 2. vt non ſit ſententia, vel bannum, Scacc. *de iud. lib.* 1. *cap.* 97. *num.* 195. vbi ponit exemplum in tribus caſibus, & ob id non poſſit exequi, Marſil. *in Tractat. de bann. in verbo, nullitas, numero* 12. 28 *& ſeq.* Aſin. *in Pract.* §. 31. *cap.* 2. *poſt* 38. *ampliat. limit.* 1. latè Vincent. de Franchis *deciſ.* 440. *& deciſ.* 668. *num.* 3. *part.* 4. Moſcatell. *in Practic. de appellat. part.* 9. *gloſ. formata, numero* 3. Lancellot. *de attent. part.* 2. *cap.* 17. *num.* 9. *& ſeq.* & *ſub numer.* 39. *& ſeq.* dicit, quòd ſi interim aliquid fuit attentatum, priuilegio attentatorum venit reuocandum: & quando nullitas impediat executionem, vel non, eſt videndus Lancellot. *dicto cap.* 17 *per totum*, & Vantic. *de nullit. tit. quot, & quibus modis nullit. in iudic. propon. poſſ. num* 30. *verſ prout etiam*, & Lancellot. *dicto cap.* 17. *num.* 63. *& ſeq* firmant impedire executionem, & quòd proponatur nullitas æquè principaliter cum ipſa appellatione, & maximè ſi ſententia fuerit irretractabilis.

Ac etiam poteſt dici de nullitate, non obſtante quocunque ſtatuto prohibente admitti appellationem, Marſil. *conſilio* 64 *numero* 20. *& ſequent.* Boſſ. *titulo de citat. numero* 15. Vantic *de nullitate ex defectu iuriſdict. numero* 4. *& ſequent.* Et ex defectu citationis, Bertazol. *conſilio* 69. *numero* 2. *& conſilio* 409 *numero* 4. vbi maximè dicit, procedere in nullitate iuriſdictionis, Claud. Bertazol. ad patrem, *in conſilio* 79. *in litera* C, vbi alios allegat, & quòd ſtatutum prohibens appellationem, non dicatur prohibere dicere de nullitate, latè Scacc. *de appellatione, quaſt.* 19. *remed.* 1. *concluſ.* 1. *numero* 7. Peregrin. *conſil.* 150. *verſ.* 4. *roboratur, num.* 3. Cardinal. Tuſch. *in litera S, concluſ.* 154. *num.* 16. vbi firmat, quòd ſi iudex videat ſententiam nullam, poſſit repellere actorem, non obſtante, quòd per ſtatutum ſententia exequi deberet, aliqua exceptione non obſtante: quia licèt ſtatutum tollat exceptionem partis, non tamen tollit officium iudicis, Scacc. *de iudic. lib.* 1. *cap.* 97. *numero* 184. *& in tractat. de appellat. quaſt.* 19. *remed.* 1. *concluſ.* 2. *numero* 6. & ob id, quando ſententia eſt nulla, redditur nulla executio, & omnia alia geſta vigore dictæ ſententiæ nullæ, Ancharanus *conſilio* 182. *in fine*, Tuſchus *dicta concluſione* 154 *numero* 17. vbi ſubdit, poſt Signor. *conſilio* 155. *in fine*, niſi dicens de nullitate ſuccumbat, quia amplius non poteſt dicere de nullitate: nam ſi ſuccubuit, ceſſat nullitas, dummodo tamen nullitas ſit euidens, notoria, & apparens ex actis, Roland. *conſil* 83. *numero* 16. *volum.* 1. Barbat. *conſil.* 38. *num.* 2. *volum.* 1 Burſat. *conſil* 79. *num.* 4. *& ſeq. vol.* 1. Vant. *tit. quis poſſ. dicer. de nullit. num.* 51. *cum plurib. ſeqq.* Farin. *conſil* 85. *num* 148. 2

Imò nullitas ſententiæ operatur, non ſolùm quoad partes, ſed etiam quoad omnes, ſecundùm communem opinio- 3

opinionem atteſtatam per Alex.conſ.77. n.14.verſ.nec eſt bon. lib.3.ſequitur Card.Tuſch.in d.concl.154.n.2. Et quoad alios litis conſortes,& cóſocios, poſt Bald. Cyn.& Franc. Vant.de nullit.tit.quot.& quib.mod.n.22.

4 Ac etiam ſententia nulla nunquam tranſit in iudicatum,Felin. in c. quoniam contra,n.25. & ſeq. de prob. Conrard.in l.vnica.limit.9.n.41.& ſeq.C.ſi de moment. Abb.conſil.92.per tot.lib.1.Tuſch. d.concl.154.n.4. vbi de magis communi, licèt appellatio deſeratur, Anch. conſ.36.per tot.Bald.conſil.363.num 2.lib.4. Abb. conſ. 61.per tot.lib.1.Alex.conſ.47.in fin.lib.5. conſ.147. n.8. verſ.non obſtat & pleniùs conſil.191.n.6.lib.6. Marant. de ordin.iudic.par.6.mihi fol.153.Cartar.de execut.ſent. cap.fin. num.214.Iaſ.conſ.21. n.4.verſ. nam clarum eſt, vol.1.Scac.de iud,lib.1.cap.97.ſub n.135. Et eo maximè ſi proueniat ex illis tribus nullitatibus, mandati, citationis,vel juriſdictionis,vel ex vna ipſarum; quia poteſt opponi poſt tres conformes, Thom.Treuiſan. decis.68.lib.1. vbi in fine teſtatur ita fuiſſe judicatum; & quòd nullum producat effectum ſententia nulla ex defectu juriſdictionis,vèl citationis, aut aliàs, Caſtill. conſil.24.num.38. in fin. & pendente diſcuſſione ſuper nullitate, non poteſt exequi, Farinac.conſil.85. n.181. fallit in tribus caſibus poſitis ibi per eum num. 167. & ſeq.

5 Nec poteſt talis ſententia nulla ex conſenſu partiũ ſuſtineri in vim ſententiæ,Felin.in c.ſignificaſti, n.7. de for.comp.Dec.conſ.475.n.35.Tuſc.conſ.154.n.10.

6 Et poteſt dici de nullitate vſque ad triginta annos, Marant.de ord.iud.p.6.mihi fol.537.n.154.Alex.conſ.77. n.14.verſ.denique,lib.3.Tuſch.d.concl.154.n.9. Farinac. conſil.53.n.4.

7 Benè verum eſt, quod Doctores declarant, vt ſententia debeat eſſe euidenter nulla vt nunquam tranſeat in judicatũ per text. in c.circa, de frigid.& malef. Ant.Gabr.d.concl.10.tit. de ſent. Et euidenter dicitur conſtare de nullitate, quando conſtat ex actis. Alex. conſ.59.n.17.lib.4.Alex.conſ.77.n.8.lib.2.cum aliis allegat.per Gabr.d.concl.10. Tuſch. d.concl.154.n.5. & 8. Farinac.conſ.53.n.13.Ruin.conſ.62.n.30.& conſil. 114. n.16.lib.5.Io.Bott.conſ.69.n.19.

Sed contra ſententiam contumacialem, an elapſo anno cõceſſo à Bulla Pij V. condemnato ad ſe expurgandum, dici poſſet de nullitate, dicam Deo fauente,in 2.libro,vbi erat ſua materia, ſed interim,vide Baiard.q.96.n.16.Petr.Cabal.caſu 288.n.74.Scac.c.97. n.195.& ſeq.lib.1.de iudic.

8 Exceptio autem nullitatis quomodo proponi debeat, an per viam appellationis, vel exceptionis, an principaliter, vel incidenter, ſufficiat quòd proponatur. Et quomodo judex debeat pronunciare ſuper nullitate, vide latè Vant. de null.tit.quot. & quib. mod. nullit.n.124.cum plurib.ſeqq. vbi refert plures opiniones; latè Scac.de appel.quæſt.19.remed.1.concl.2.n.14.&
9 ſeqq. Et quando eſt adeò euidens nullitas, quòd poſſit per eundem judicem vel per ejus ſucceſſorem corrigi & reformari, tam in procedendo, quam in ſententiando, Bald.in l.ſi accuſatoribus,n.7. verſ.7.nota. C. de accuſat. & de communi quãdo nullitas euidens reſultat ex eiſdem actis,quod poſſit coram eodem judice intentari,teſtatur Villalob.in ſuis com.opin.verſ.nullitas,n.45.Vant.tit. coram quo nullitas, n.9. & ſeq. latè Farinac.conſ.53.num.2. & ſeqq. Scac.de iud.lib.1. c.97. num.187.& ſeq.vbi alios allegat, etiam præſuppoſitis Bullis Summorum Pontificum, cùm ſint ſemper intelligendæ de ſententiis latis ritè, & rectè, & validis. latè idem Scac.de appellatione.quæſt.19.n.14. & ſeq. de quo dicam latè in 2.libro, circa ſententias in contumaciam latas. Et an poſſit confirmari, dicam infra in Defenſ.contra appellationem,licèt aliqui teneant, quòd non poſſit dici de nullitate quando ſtatutum denegaret audientiam, & tolleret defenſionem, Dec.conſil.8. n.7. Ruin.conſil.14.n.17.vol.2.Vant.de nullit. n.37. & quando non proponeretur nullitas in termino præfixo à Statuto, quamvis eſſet notoria ex actis, Alexan. conſil.105.per tot.lib.6.Roland.conſil.83.num.10.vol.2. vbi de communi, & quòd ita fuit judicatum, quicquid aliter dicat Ant.Gabr.concl.17.n.17.& ſeqq.lib.6. tit.de ſtatut. & pro communi tenet Claud. Bertazzol. in conſil.79.in tit.C.lib.1.vide latè Scac.d.quæſt.19.fere per totam, vbi ponit ſuas ampliationes, & declarationes.

Bene verum eſt, quòd cauere debet pars, ne inſtet 10
ſententiam nullam exequi: quia deinde non poterit ampliùs obijcere de nullitate,Bart.& Bald.& alij in l. tale pactum,§.qui prouocauit.ff.de pact. Felin.in cap. de cauſis;de offic.deleg.& alij, quos refert Vant. de nullit. tit.quib.mod. ſent.nul.repar. poſſ.n.18.Card.Tuſch.dict. concl.154.n.21.& Bero conſil.119.ſub n.1. Barbat.conſ. 18.in princ.& in fin.lib.1.Io.Bor.conſ. 69. n.46. qui dicunt, quòd poſt executionem duarum conformium non poſſit ampliùs objici de nullitate. Ac etiam ſententia nulla tribuat iuſtam cauſam litigandi, Bald. 11
conſ.303.n.3.lib.4.Tuſch.d.concl.154.n.125. Ac etiamſi ſtatutum præfixerit terminum ad excipiendum,& dicendum de nullitate infra certum tempus, alias ſententia rata, firmáque ſit, & exequi poſſit, non poterit ampliùs dici de nullitate, elapſo dicto termino, quia tunc ſtatutum non tollit defenſionem, ſed variat modum defenſionis, quod ſtatuto permiſſum eſt, Alex. conſ.225.ſub n.8. & latius ſub n.14. & ſeq. lib.6. Tuſch. d. concl.154. n.23. Roland. conſ.83.n.16.vol.1. Burſat.conſ.73.n 4. & ſeq. vol.1. Alex. conſ.85. n.148. verſ. quoniam illud, vbi alios allegat: prout permiſſum eſt iudici, ſed pro vera declaratione iſtius opinionis, vide Rugin. in tract. de appel. § 4. c.2. num.1. & ſeq. & latiùs Scac. de appel. q. 19. remed. 1. concl.4. n.45. cum pluribus ſeqq.

Et ideo Aduocatus caueat, ne patiatur labi terminum præfixum à ſtatuto, ſed opponat exceptionem nullitatis ante lapſum dicti termini.

Sed an exceptio nullitatis poſſit opponi per pro- 12
curatorem, Clar. q. 52. verſ. quæro an in cauſis, tenet quod ſic, ſi fuerit euidens, & notoria, Boſſ. tit. de carcer. fideiuſſ. commit. n.16. & tit. an in crim. iud. quis poſſ. num. 16.

Secus ſi non fuerit clara, & euidens: ſed aliquatenus reddatur dubia, & ſit probanda per alias probationes extrinſecas, Beto. cap. veniens, n. 32. extra de accuſ. Clar. d. q.32. verſ. pariterque in fin. vbi de communi, Farin.conſ.85.n.142. & ibi Add. in lit. L, in fin. qui alios allegant: latè Vincent. de Franch.deciſ.688. p.4. vbi teſtatur ita fuiſſe reſolutum per Sacrum Conſilium, vt poſſit dici de nullitate per procuratorem contra ſententiam forjudicationis, etiam reo non conſtituto in carceribus. Et dummodo exceptio nullitatis non tangat ipſum crimen: quia debet tunc comparere ipſe principalis ad dicendum de nullitate. Ant.Gabr.concl.9.n.18.lim.17.lib.7. de crim.Clar.q.32. verſ. Pariter etiam, & latè vide Farin. conſ.85.n.175. & ſeq. & conſ. 86. n.73. Si verò non tangat crimen, nec merita cauſæ, admittitur procurator de iure ad dicendum de nullitate ſententiæ, etiam in cauſa capitali, Doct. in l. pen.§.ad crimen ff. de publ. iud. & præcipuè Rub. Alex.n.94.Aret. in cap. veniens. n.79. extra de accuſ. & Mar. Soc. n.288. Add. ad Farin. in d. conſil.89. in lit. I, vbi plus firmant procedere non solùm quando agitur de nullitate principaliter,ſed etiam acceſſoriè per viam appellationis & etiã exiſtente ſtatuto prohibente audiri reũ non exiſtentem in carceribus.

Et hoc eſt verũ de iure communi,ſecus vigore Bullarum Summorum Pontificum,quia procurator nunquam admittitur ad dicendum de nullitate, ſed ipſe principalis ſe conſtituere debet in carceribus,Add.ad Farin.

Farin. *d. conſ.85. in lit. L. in princ.* Añ ſententia nulla poſſit per iudicem appellationis confirmari, dicam infrà *in defenſ.36. c.27.*

CAPVT XXIII.

Sententia iniuſta quando valeat, vel non valeat.

SVMMARIVM.

1 *Sententia iniuſta non tranſit in iudicatam, neque meretur executionem, etiam præſuppoſito ſtatuto. quod tollat omnem appellationem, & ius dicendi de nullitate.*

2 *Sententia euidenter iniuſta, dicitur etiam nulla, declara tamen, vt hic per Authorem.*

3 *Acquieſcens ſententia iniqua, quando agere poſſit contra Officialem in Syndicatu.*

1 IN iſta quæſtione Aduocatus habet intentionem fundatam in illa regula, quod ſententia iniuſta, ac iniqua non mereatur executionem. Arct. *in cap. de his criminibus. n.4. verſ. 2. limitatur de accuſ.* & loquitur quando quis fuit condemnatus pro homicidio commiſſo in perſonam Titij, & poſt ſententiam apparet Titium viuere, vel ſi fuiſſet condemnatus pro furto, & poſtea reperiatur res furata, Iaſ. *conſ.21.n.2.vol.1.* vbi ponit hoc pro regula, & alios antiquos allegat, & quod nunquam tranſeat in iudicatum, latè Barbat. *conſ.1. n. 4. & ſeq. lib. 2.* vbi firmat, quod ita tenent omnes, quod non mandetur executioni, *& ſub n.7.* ſi fuerit demandata, debeat retractari, Rim.iun. *conſ.139. n.29.lib.2.* Sebaſt.Vant. *de nullit.ex defect.proceſſ.n.126. & ſeqq.* Bertaz. *conſ.58.n.16. & ſeqq.* vbi de communi, Ant.Gabr. *tit.ſent.lib.1.concl.10.n.1.* vbi concordantes cumulauit; & quod ſententia iniuſta, & iniqua non mereatur executioné. Doct. cumulati per Add.ad Farin. *conſ.4. in lit. S, ferè per vnam integram columna.* Bertaz. *conſ.469.n.2.* & priùs dixit *in conſ.401.n.10. & 463.n.5.*

Quæ concluſio eſt vera, vt ſententia notoriè iniqua, & iniuſta, non tranſeat in iudicatum, etiam præſuppoſito ſtatuto, vel lege vt tollat omnem appellationem, & ius dicendi de nullitate, Bald. *conſ.119.n.3. verſ. & licet ſtatutum, lib.2.* Decian. *conſ. 8. num.5.* Curt.iun. *conſ.74.num.13. conſ.104. num.2. conſil.124. num.14. conſ.170.n.8.* Vant. *de nullit. ex defectu proceſſ. n.126. & ſeq.* Bertaz. *conſ.58.n.17.vol.1.* Card. Tuſch. *in lit. S, concl.167.n.16. & 18.* Imò poteſt impugnari ſententia tanquam iniqua, non obſtante libero arbitrio dato iudici in procedendo, Anchar. *conſ.167.* Caualc. *de brach.reg. p.6.n.476.*

2 Et ſententia notoriè, ac euidenter iniuſta, dicitur etiam nulla, ſecundùm magis communem opinionem canonizatam, de qua, poſt alios antiquiores, teſtatur Contard. *in l.vnica, in 8. limit.n.41. & ſeq.C. ſi de mom. poſſ.* Cæphal. *conſ.231.n.5. & ſeq.lib.2.* Menoch. *in l.fin. n.852.C. de edict. D. Adrian.toll.* Farin. *conſ.53.n.3.26. & 29. in fin.* Quod declara, quando fuit lata contra caſum legis apertum, vel contineat errorem iuris apertum, & expreſſum, qui poſſet oculo corporeo legi: ſecus ſi eſſet error iudicis ſurgens ex ſolo intellectu, vel per tacitam relationem ad acta; quia primo caſu eſt nulla, ſecundùm magis communem; Secundo caſu venit reuocanda per iudicem appellationis, quaſi lata contra ius litigatoris. plenè Vant. *de nullit. ex defectu proceſſ.n.122. & ſeq.* Card.Tuſch. *in lit. S, concl. 147.n.31.* quia ſententia lata contra ius litigatoris valet, & tranſit in iudicatũ, dummodo nõn ſit lata contra expreſſum iuris errorem, Alex. *in l. Præſes, n.2. & ſeq. ff. de re iud.* vbi de magis communi, & reſpondet ad contraria, Afflict. *deciſ.47. n.1. & ſeq.* vbi de communi Vant. *vbi ſup. n.118. & ſeq.* Tuſch. *d.concl.147. n.11.* & latè Ant.Gabr. *in d.concl.10. ferè per tot. tit.de ſent.lib.2.* Farin. *conſ.53.n.2.* Qui omnes concludunt, quod oportet, quod ex eiſdem actis notoria iniuſtitia reſultet, vt dicatur ſententia notoriè iniuſta, & nulla.

Et non appellans à ſententia iniqua, & iniuſta poteſt agere in Syndicatu contra officialem, latè Hier. Hiſp. *in tract.com.contra com.q.153.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi, vbi ſubdit ſecus ſi expreſsè appellationi renunciauerit, & ibi etiam hanc declarationem eſſe communé, & latè Scac. *de appell.q.19.rem.4. n.1. & ſeqq.* vbi dicit procedere, licet ſententia fuerit confirmata, vt poſſit agi contra iudicem confirmantem, & etiam quod ſententia tranſiuerit in iudicatum, imò etiamſi eſſent latæ tres ſententiæ conformes, adhuc in Syndicatu poſſit agi contra iudices. 3

CAPVT XXIV.

Quæ ſententia non tranſeat in iudicatum.

SVMMARIVM.

1 *Sententia in multis caſibus non tranſit in iudicatum.*

2 *Sententia lata, non ex veris probationibus, ſed ex præſumptionibus, non tranſit in iudicatum.*

3 *Item nec ſententia iniqua.*

4 *Item nec ſententia ipſo iure nulla.*

5 *Item nec ſententia contumacialis.*

6 *Item nec ſententia lata per relationem Medicorum, vel ad conſilium Sapientis.*
Declara tamen, vt hic per Authorem.

7 *Item nec ſententia contra minorem delinquentem ex ſolo affectu lata.*

8 *Item nec lata ex probatione imperfecta, habita etiam à ſtatuto pro perfecta.*

9 *Item nec in ſententia lata in pœnam corporalem, vel pecuniariam.*

10 *Item in crimine vſurarum. Item contra euidentiam facti.*

11 *Sententia, quæ non tranſit in iudicatum, poteſt retractari infra 30. annos: niſi agatur de periculo animæ: quia tunc poteſt retractari poſt mille annos.*

12 *Sententia, quæ tranſiit in iudicatum, habetur pro veritate.*

13 *Res iudicata quando inducatur.*

MVltæ ſunt cauſæ ex quibus ſentẽtia non tranſit in iudicatũ, & Marant. *de ord. iud. p.6. mihi fol. 534.n.130. & plurib. ſeq.* ponit 24. caſus Marſ. *in pract. crim.§.ordin.* ponit plures caſus. Tuſch. *in lit. S, concl. 173. per tot.* ponit alios plures caſus. Et primus eſt, quando ſentẽtia criminalis fertur, non ex veris, & legitimis probationibus, ſed ex præſumptionibus: quia ex quocumque temporis lapſu non tranſit in iudicatũ, *l.eum qui adulter, C. de adult.* Marſ. *conſ.7.n.32* vbi de cómuni Mod.Rom. *conſ.39 n.120.in fin.* & de communi, Aret. *in c.de his criminibus, n.4. in princ. de accuſ.* Natt. *conſ.444.n.6.vol.1.* vbi ponit iſtud, pro regula trita, idẽ Mod.Rom. *q.11.n.8. & 15.* vbi alios allegat, Scac. *lib.1.de re iud.c.87.n.131. ſub verſ. quod nõ tranſeat.* 1 2

Secundus, quando ſententia eſt notoriè iniqua non tranſit in iudicatum, Farin. *conſ. 53. n.3. & num. ſeqq.* vt dixi *in præcedenti cap.* 3

Tertius, quando eſt ſententia ipſo iure nulla, vt non tranſeat in iudicatum, Scac. *de iud. lib.1. c.97. ſub n.135.* & dixi *in c.12.* Bertaz. *conſ.79 n.2. & ſeq.* 4

Digitized by Google

5 Quartus,ſententia lata in contumaciam, non tranſit in iudicatum,etiamſi vigore Statuti reus habeatur pro confeſſo, & conuicto, Nat.*conſ.* 444.*nu.*5.Mazol.*conſ.* 11.*num.*15.vbi latè Scac.*de ind lib.*1.*c.*97.*n.*131.*verſic. quod non tranſeat*, vbi reddit rationes, *& ſub num.*193. Caualcan.*de Brach. reg. p.*4.*ſub nu.*291. De quo dicam *in ſecundo libro.*

6 Quintus eſt,vt ſententia lata ſuper relatione Medicorum, vel ad conſilium Sapientis,nunquam tranſeat in iudicatum,ſed ſemper poſſit retractari, habito iudicio magis peritorum, Marſ.*ſing.*427.Nat.*conſ.*444.*n.*7. *vol.*2.Rim.iun.*conſ.*71.*n.*29.*vol.*1.Rom.*conſ.* 228.*n.*16. Afflict.*dec.*33.*n.*5.*& ſeqq.*Carauit.*rit.*267.*n.*115.Scac.*de ind.lib.*1.*c.*97.*ſub n.*131.*verſ.quales ſunt omnes.*

Quod procedit in peritis electis à iudice ex officio: ſecus ſi à partibus, vt declarat bene Rim. Iunior *in d. conſ.*7.*num.*30.*& ſeq.*poſt Iaſ.*in l.admonendi,nu.*43.*ff.de iureiur.* & Purpur. *conſ.*161.*n.*46.& Marant.*in Spec.in primo act.*3.*p.*6.*p. princ.nu.* 131. Et idem dicunt eſſe in conſilio Sapientis habiti, & electi ex conſenſu partium; vt eſt videre ibi per Rim.iun. poſt Bar.& Io.de Amic.in locis per eum relatis.

7 Sextus eſt caſus,quando fertur ſententia contra minorem delinquentem ex ſolu aſpectu: quia ſuperuenientibus nouis probationibus,quandocunque poteſt retractari,Nat.*conſ.*444.*n.*8.

8 Septimus caſus eſt, quando fuerit lata ſententia ex probatione imperfecta, quæ per conſuetudinem, vel Statutum, haberetur pro legitima Aret.*in c.de his criminalibus,num.*3.*in fin.de accuſat.*

9 Octauus caſus eſt in ſententia capitali, lata contra reum, quæ nunquam tranſit in iudicatum, Marſ. *in pract.§.ordine, n.*1. Theſaur.*dec.*262.*n.*4. qui etiam loquitur in ſententia criminali pecuniaria, Aret. *in c.de his criminibus, n.*2.*&* 3.*de accuſ.* vbi refert plures opiniones, & tandem dicit, in omnem caſum eſſe concedendam reſtitutionem in integrum.Quòd ſententia in criminalibus non tranſeat in iudicatum, Theſaur. *dec.* 202.*n.*5.Qui caſus eſt verus in ſententia condemnatoria,ſecus in abſolutoria: quia illa in cauſa criminali tranſit in iudicatum,Marſ.*in d.§.ordine,n.*1.*in fin.*Theſaur.*d.dec.*262.*n* 4.*in fin.* vbi teſtatur,quòd Senatus in contingentia facti ita ſecutus fuit Aret. *in d.cap.de his criminibus, num.* 1. Sicut alij volunt. quòd non obſtet quoad Fiſcum, vt iudex non poſſit procedere ex officio,vt poſt Reboff. tradit Baiard. *quæſt.*57.*n.*4.vbi teſtatur fuiſſe iudicatum, & poſt Iul.Clar. *quæſt.*2. *verſ. fin.in fine*,Farinac.*conſil.*49.*num.*13.dicit quod in criminalibus res iudicata non obſtat iudici procedenti ex officio.

10 Nonus caſus eſt in crimine vſurariæ prauitatis, in quo nunquam ſententia tranſit in iudicatum, Iaſ.*in conſ.*11.*n.*1. Burr.*conſ.*28.*in verbo indicatum*, vbi plenè additio,Card.Tuſch.*in lit S,concl.*173.*n.*27.vbi tamen limitat quoad ſententiam abſolutoriam, ex ſententia, Abb.*in conſ.*60.*per tot.li.*2. qui Abb. diſputat articulum,& ad contraria reſpondet.

11 Decimus caſus eſt in ſententia lata contra euidentiam facti, quæ nunquam tranſit in iudicatum, licèt non fuerit ab ea appellatum, vel appellatio fuerit deſerta,Iaſ.*conſ.*21.*lib.*1.Card.Tuſch.*d.concl.*173.*n.*31.

Et maximus effectus reſultat, quia iſtæ ſententiæ poſſunt reuocari quandocunque infra ſpatium 30 annorum Card.*in Clem.*1.*q.*14.*de re iudic.*Saly.*in l.ſi Præſes,C.quomod. & quand.iud.* Dec. *c.dilecto, col.*5.*verſ.*5. *quæritur de app.*cum aliis relatis per Marant.*in verb.& demum feratur ſententia,n.*154. Scac.*de iud.lib.*1.*c.*97.*n.* 131. vbi ſubdit, *niſi vertatur periculum animæ*, quia tunc quandocunque poſſunt reuocari, & quòd iſto caſu procedat quod dicit Iaſ. *in l.admonendi, n.*38.*ff.de iureiur.*quod ſententia lata ex præſumptiuis probationibus poſſit reuocari quandocunque vſque ad mille annos,& vltra,Card.Tuſc.*in lit.S,concl.*173.*n.*26.

Et ſententia, quæ tranſit in iudicatum iuris, & de Iure,ex præſumptione habetur pro veritate,*l.ingenuũ, ff.de ſtat.hom.l.res iudicata,ff.de reg.iur.* & facit de albo nigrum, & è contra, *iuxta not. in l.*2. *C.quando non eſt neceſſ.* Scacc.*lib.*1. *de ind.c.*97.*ſub n.*131. *verſ.ſententia*, Rim.jun.*conſ.*41.*vol.*1.vbi ponit multas illationes. 12

Res iudicata autem inducitur, ſi reus infra decem dies non appellauit, de iure communi, *auth.hodie*, vbi Doct.*C.de appell.*vt latè dicam infrà *in defenſ.circa appellationum.* 13

CAPVT XXV.

Sententia lata in vno iudicio quando noceat,& pariat exceptionem rei iudicatæ in alio iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata in vno iudicio, quando noceat in vno, & inducat exceptionem rei iudicatæ,remiſſiuè.*

2 *Sententia lata in cauſa ciuili non inducit rem iudicatam in cauſa criminali,etiamſi fuerit lata ſuper crimine ciuiliter intentato.*

3 *Sententia lata in cauſa ciuili præiudicat in criminali quando ex ea infertur infamia.*

4 *Sententia lata in cauſa ciuili ſuffragatur reo in criminali cauſa pro abſolutione obtinenda.*

5 *Sententia lata in cauſa criminali inducit exceptionem rei iudicatæ in cauſa ciuili.*

6 *Sententia lata in vno iudicio,tam ciuili quàm criminali inter eaſdem perſonas, quando ad eundem finem inducat exceptionem rei iudicatæ in alio iudicio,& latè n* 8.

7 *Exceptio rei iudicatæ non nocet condemnato, quando variatur res,vel cauſa agendi,& multo minus nocet tertio.*

8 *Sententia lata ſuper exceptione vel replicatione, quando inducat exceptionem rei iudicatæ.*

9 *Sententia lata ſuper negotio principali,quando noceat ſuper acceſſoriis,vel lata ſuper crimine quoad vnũ, quem effectum habeat quoad alios & ſententia quid operetur, & quid non operetur, & remiſſiuè, &c.*

DE iſta quæſtione Card.Tuſch. *in lit.S, concl.*175. *per tot.*firmauit vnam concluſionem,& ibi multa deduxit, quæ tamen concernunt materiam ciuilem. Ego autem ſolùm me reſtringam ad materiam criminalem. 1

Et ſciat Aduocatus quòd ſi ciuiliter actum fuerit,& deinde ſententia lata in cauſa ciuili reproducatur in cauſa criminali, non probat contra reum: cùm in iudicio criminali maiores, & lucidiores probationes requirantur,quàm in ciuilibus,*per l.fin.C.de prob.*Fely.*in c.at ſi Clerici,num.*26.*de iud.*Rip.*in l.*1.*n.*40.*C.de edend.* Villalob *comm.op.in.in lit. A,num* 47. Imò etiamſi fuerit lata ſuper crimine ciuiliter intentato, non probat in iudicio criminali,Abb.*in c.per inquiſitionem, n.*12.*de elect.*Beto.*in c.qualiter,& quando,num.*87.*de accuſ.* Iul. Clar.*q.*53.*num.*2. vbi de communi,Card.Tuſc.*d.concl.* 172.*num.*24. 2

Nec ageretur de ſententia,ex qua infamia irrogaretur, quia tunc ſententia lata in cauſa ciuili præiudicaret in cauſa criminali, & iudex poteſt illum punire ea pœna,qua poſſet punire, ratione infamiæ, nempe repellendo eum à teſtimonio, vel priuando dignitate,& ſimilia faciendo, Boſſ.*de plurib. violent.num.*117.*verſ.* 2.*principalis.* 3

Sed bene ſententia lata in cauſa ciuili, reproducta in 4

Digitized by Google

in cauſa criminali ſuffragabitur reo ad obtinendam abſolutionem in eadem cauſa criminali, Boſſ *tit. de plurib. violent. n.* 117. *vt ſ. 3. prædicta.* Imò quòd etiam ſententia lata in cauſa ciuili inducat exceptionem rei judicatæ, vt non poſſit denuo criminaliter moleſtari, Curt. iun. *conſ.* 318. *n.* 3. *& ſeq. conſ.* 350. ferè per totum, Ant. Gabr. *tit. de excep. lib.* 2. *concl.* a *num.* 11. Rim. iun. *conſ.* 413. *n.* 6. Card. Tuſch. *concl.* 179. *num.* 9. *lit. S.* Franc. *conſilio* 40. *num.* 53. vltra quòd eſt generalis concluſio, quod ſi delictum ſemel fuerit diſcuſſum, non fuiſſe cómiſſum, ſententia ſuper eo lata impediat, vt ampliùs in ſecundo judicio proponi non poſſit, Bar. *in d. leg.* a, §. 1. *num.* 3. *ff. de vi bonor. rapt.* Bald. *in l. ex morte, nu.* 4. *C. ad l. Aquil.*

5 Sed verſa vice ſententia lata in cauſa criminali plenè probat in cauſa ciuili inter eaſdem perſonas, Bart. *in l.* 2. *§. hoc edicto ff. de vi bonor. raptor.* Doct. *omnes in l.* 2. *C. de eden.* Boſſ. *tit. de plur. violent. n.* 24. *&* 271. Rim. iun. *conſil.* 163. *n.* 28. *lib.* 1. Socc. *conſ.* 60. *n.* 3. *lib.* 4. Card. Tuſc. *in d. concl.* 175. *n.* 11. *&* 13. vbi reddit rationem, *& ſub n.* 12. poſt. Bar. *in l.* 2. *§. hoc edicto*, dicit, nulla habita diſtinctione, an ad eundem fin. vel non.

6 Sed pro reſolutione dicas, quòd quando vertitur vtraque cauſa ciuilis & criminalis inter eaſdem perſonas, & tendit ad vindictam, ſemel accuſatus in vna inſtantia, vel in vno judicio, non potsſt ampliùs in alio accuſari, vel inquiri, quia inducit exceptionem rei judicatæ, Marant. *de ord. iud. p.* 4 *in princip. n.* 9. *& in* 6. *p. in fine, n.* 89. quem ſequitur Iul. Clar. *in q.* 2. *in fine*, quando iudicia tendunt ad eundem; ſecus ad diuerſa, *& in q.* 14. *verſ. tertius caſus*, Farin. *d. conſ.* 40. *n.* 58.

7 Et quòd exceptio rei judicatæ non obeſt etiam condemnato, quando variatur res, vel cauſa agendi, *leg. cùm quæritur, cum duab. ſeqq. ff. de except. rei iudic. c. fin. de except. in* 6. vbi Doct. Abb. *conſ.* 50. *num.* 2. *vol.* 1. Dec. *conſ.* 445. *n.* 43. *conſ.* 464. *num.* 6. Socc. Iun. *conſil.* 28. *num.* 3. *vol.* 1. adeo quòd requiratur eadem immediata, & non ſufficiat mediata, *l. & an eadem, §. qui cum partem*, vbi gl. *de except. rei iud.* Bertrand. *conſ.* 1. *nu.* 4. *vol.* 1. Blanch. *in tract. de compromiſ. q.* 4. *n.* 16. *in fin.* Petr. de Surd. *conſ.* 173. *n.* 83. *vol.* 2.

Eoque minus exceptio rei judicatæ, nocet tertio, vt ſententia lata contra Notarium, ſub prætextu falſi inſtrumenti, non noceat partibus, Rol. *conſ.* 13. *n.* 14. *vol.* 2. Clar. *in §. falſum. n.* 3. Boſſ. *tit. de falſ. num.* 12. Sola *tit. de falſ. gl.* 5. *n.* 4. *& ſeq.* Petr. de Surd. *conſ.* 73. *n.* 81. *vol.* 2. vide latiſſimè Card. Tuſc. *in lit. S. concluſ.* 176. *per totam*, vbi infert ad plura concernentia materia criminalem.

Quod autem ſuprà firmatum eſt, ſententiam inducere exceptionem rei judicatæ inter eaſdem perſonas in alio judicio, quando agitur ad eundem finem, pro-

8 cedit,† etiamſi in primo judicio, fuiſſet cognitum ſuper exceptione, vel replicatione, quia non poteſt excipiens, vel replicans de nouo agere, cùm ei obſtet exceptio rei judicatæ, Bart. & alij *in l.* 1. *C. de ordin. cognoſcen.* vbi Caſtrenſ. *n.* 7. Abb. *in conſ.* 50. *vol.* 1. Ant. Gabr. *concluſ.* 2. *nu.* 10. *lib.* 2. *tit. de excep.* & ſufficiat quòd fuerint dati termini ad probandum, Caſtr. *in l. ſin autem, §. fi. ff. de negot. geſt.* Mod. Rom. *conſ.* 40. *n.* 56. vbi ſubdit: & licèt aliqui hoc intelligant procedere, quando agitur ad eundem finem, tamen alij aliter ſentiunt, vt per Bart. Cart. & Crot. in locis per eum citatis, & ſatis dicatur agi de eodem facto, & ad eundem finem. licèt per diuerſa media agatur, Rip. *in l. qui Romæ, §. duo fratres, num.* 25. Aleiat. *num.* 11. Tamen Doct. videntur tria requirere, vt dicatur ſententiarum etiam ſuper exceptionibus, & primum, quòd fuerit plenè ſuper eis cognitum.

Secundò quod ſuper eis fuerit tacitè, vel expreſsè pronunciatum.

Tertiò, quòd agatur iterum ad eundem finem, & inter eaſdem perſonas, Dec. *conſ.* 96. *n.* 2. Soc. iun. *conſ.* 28. *n.* 3. *conſ.* 68. *n.* 2. *lib.* 1. & alij adducti per Card. Tuſc. *in lit. S. concl.* 177. *n.* 3. *& ſub n.* 5. addit quartum, vt fuerit lata ſententia per judicem competentem.

Et ſuper exceptione, vel replicatione diceretur pronunciatum ſuper negotio principali, & ſententia faceret exceptionem rei judicatæ contra Fiſcum, ſuper exceptionibus & replicationibus ab eo factis, per tex. *in l.* 3. *C. de ord. iudic.* vbi gloſſ. *in verb. tempore*, & per text. *in l. fin. in fi. C. de fid. inſtrum.* Et ob id, ſi in negotio principali, per viam exceptionis, vel replicationis, fuerit oppoſitum de falſo, non poteſt iterum poſt rem judicatam de eo opponi, Bar. & alij *in l.* 1. *C. ſi ex falſ. inſtrument.* & late Mod. Rom. *in d. conſ.* 40. *n.* 54.

Et de aliis exemplis abundè Aduocatus videat tradita per Card. Tuſch. *in d. concl.* 177. *per tot.* vbi ponit aliquas declarationes, & limitationes.

9 Et quando ſententia lata ſuper negotio principali noceat etiam ſuper acceſſoriis, vide latè Tuſch. *in lit. S. concluſ.* 177. *per tot.* Et latè ſuper crimine, quoad vnum, quem effectum habeat quoad alios, vide eundem Tuſc. *concl.* 197. *& in concl.* 180. *& ſeqq.* ponit etiam, quid operetur, & quid non operetur ſententia.

Sententia autem abſolutoria, vel condemnatoria lata, per judicem loci commiſſi delicti, vel per judicem domicilij, vel originis, ſiue per judicem laicum, vel Eccleſiaſticum quando inducat exceptionem rei judicatæ coram aliis judicibus, dixi ſuprà in diuerſis locis.

CAPVT XXVI.

Sententia an præſumatur ritè, & rectè lata.

SVMMARIVM.

1 *Sententia præſumitur lata ritè, & rectè, & ob id, ſi exhibeatur coram aliquo iudice, debet exequi, quamvis fuerit lata à iudice nequam, vel magno ribaldo.*

2 *Quod maximè procedit, quando in prolatione ſententiæ fuerunt omnia ſubſtantialia iudiciorum enunciata; & eo magis, ſi pars fuerit præſens, & non reclamauerit, etiam quod proceſſus non exhibeatur, ac magis procedit, ſi probaretur combuſtio actorum, vel aſſertum in ſententia Principis.*

3 *Sententia dicitur ſtricti iuris, & omiſſum in ea habetur pro omiſſo: nec poteſt deſumi argumentum à contrario ſenſu: & ſemper fit interpretatio contra fundantem ſe in ſententia.*

4 *Sententia non habet præſumptionem pro ſe. quando ab ea fuerit appellatum: vel ſi penderet tempus ad appellandum, ſed tantùm quando fuerit tranſitum in iudicatum: & ſolùm tunc ſententia iudicatum habet aliquam præſumptionem pro ſe.*

5 *Sententia debet interpretari ad fauorem condemnati, & vt minus noceat, quàm fit poſſibile:*

6 *Sententia non habet præſumptionem pro ſe, quando conſtat ex actis de iniquitate illius, vel de nullitate: vel quando ſolemnia non fuerint adhibita, vel quando iudex non ſeruauerit ordinem in procedendo.*

7 *Sententia præcipitanter lata, non habet præſumptionem pro ſe.*

8 *Sententia interlocutoria non dicitur habere præſumptionem pro ſe.*

9 *Sententia habet præſumptionem inter ipſas partes, ſecus quoad alios.*

10 *Sententia contumacialis non habet præſumptionem*

 pro

pro ſe. Declara tamen, vt hîc per Authorem.

11 *Sententia, quæ habet vitium viſibile, non habet præſumptionem pro ſe.*

12 *Sententia quando dicatur habere præſumptionem pro ſe. Diſtingue, vt hîc per Authorem.*

13 *Sententia in antiquis habet præſumptionem pro ſe, ſecus ſi fuerit de recenti lata, & quomodo dicatur lata de recenti, vel ne antiquo, traduntur hîc per Authorem plures opiniones.*

14 *Sententiæ executio an ſpectet ad primum iudicem, vel ad iudicem appellationis.*

1 Licet fiſcus in iſta quæſtione habeat intentionem fundatam ſuper ſententia lata contra reum vt præſumatur fuiſſe ritè, & rectè lata, gloſ. *in verb. inuiſtè, Auth. generaliter, Cod. de Epiſc. & Cleric.* latè, qui alios cumulauit, Ant Gabr. *concl. 4. n. 1. & concl. 6. etiam n. 1. lib. 2. de ſentent.* Vant. *de nullit. à quo, & quib. mod. n. 9* Roland. *conſ. 71. n. 18. vol. 1.* Magon. *deciſ. Lucen. 36. nu. 13.* Tuſc. *in lit. S, concl. 126. nu. 1. & ſeqq. & in lit. P, concl. 622. n. 22.* vbi de magis cõmuni, & ob id, ſi exhibeatur ſententia coram aliquo ordinario, vel judice executore, abſque alio proceſſu erit executioni demandanda; etiam quod judex qui eam tulit, fuerit vir nequam vel magnus ribaldus, vt poſt Bal. Iaſ. & alios firmat Vant. *dict. tit. à quo, vel à quib. num.* 10. cùm ſemper præſumatur pro judice, & pro ſententia, & ejus ſolemnitatibus, Maſcard. *de probation. concluſ.* 803. *num.* 20. *& ſeqq.*

2 Quæ opinio maximè procedit, quando ſubſtantialia judiciorum in prolatione ſententiæ fuerunt recitata, vt communiter fieri conſueuit, quando dicitur *viſo libello, vel inquiſitione, examinibus teſtium, ac conſtitutis, & viſis videndis*, Bartol. *in l. 1. C. de relat.* Decian. *conſ.* 42. *col.* 2. Gozzad. *conſ. 96. col. penult. in fin.* Vant. *d. tit. à quo, & quibus n. 8. in fi.* Ant. Gabr. *d. concl. 4. num.* 6. Et magis, ſi pars fuit præſens, & non reclamauit, vt præſumatur pro ipſa ſententia, ac illius validitate Vant. *dict. num. 8. poſt princ.* Ant. Gabr. *concl. 6. num. 14. & concluſ. 4. nu. 6.* vbi alios allegat. & teſtatur de communi, Hier. Hiſp. *in tract. comm. contra comm. q. 157. n. 1.* vbi de communi.

Ac etiam præſumatur pro judice; & pro ſententia, ſiue conſtet de proceſſu ſiue non, Ruin. *conſ. 70. num. 9. lib. 4.* Grat. *conſ. 95. n. 17. lib. 2.* Tuſc *d. concl. 611. num.* 23. Ac multò magis procedat, quando probaretur caſus, nempe combuſtio actorum, poſt alios Ant. Gabr. *dict. concl. 4. n.* 13. Nec non faciat jus inter partes, cum habeatur pro veritate, & ſecum trahat probationem injuſtitiæ Suc. iun. *conſ. 36. n. 4. vol.* 2.

Et præſumatur lata ob cauſam, ob quam injuſtitia, & iniquitas excludatur, Crau. *conſ. 186. nu. 14. & ſeqq.* & latè Tuſc. *d. concl. 126. n. 7. & ſeqq.*

Ac multò magis procedat in ſententia Principis, vt pro ea præſumatur, de quo latè ſcribit Vant. *de nullit. tit. à qualibet ſent. num.* 13. 19. 105. & quæ facere poſſit Princeps circa ordinem, & ſolemnia iudicij, & ſententiæ, vide Caual. *de Brach. reg. p. 1. n. 168. & ſeqq.* Lancell. *de attent. in præfat. n.* 69. Qui omnes ferè alios infinitos allegant, Card. Tuſch. *concl. 621. n. 16. in lit. S, & in lit. P, concl. 681. & concl. ſeq.*

3 Tamen circa iſtam quæſtionem Aduocatus rei condemnati plures habet exceptiones ad faciendum, ne ſententia exequatur, & ſubuertatur. Et in primis objiciat, quòd ſententia eſt ſtricti juris, & quòd pœna, quæ non eſt expreſſa in ipſa ſententia non ſubintelligitur, ſed omiſſum habetur pro omiſſo, *l. 2. C. quand. pln. ver. ſent.* Dec. *in l. ius noſtrum. num. 3. de reg. iur.* Oſaſc. *deciſ. 64. num. 1. & ſeq.* Villalob. *commu. opin. lit. S, num.* 47. vbi de communi, Anchar. *conſ. 137. in fin.* Roland. *conſil. 79. n. 10. & ſeq. lib. 3.* Dec. *reſponſ. 8. n. 108. lib. 2.* Card. Tuſc. *in lit. S, concl. 126. numero 57. & ſeqq.* vbi alios concordantes allegat. Et maximè in ſententia criminali, Dec. *reſponſ. 27. in princip. volum.* 2. Nec poteſt deſumi argumentum à contrario ſenſu. Oſaſch. *deciſ. 146. numero* 10.

Ideò, ſi dicas *abſoluo abſoluendum*, non ſequitur argumentum à contrario ſenſu, *condemno condemnandum* nec etiam in ſententia continente conditionem reſolutiuam valet tale argumentum à contrario ſenſu. Oſaſc. *d. deciſ. 145. num.* 10. Tuſch. *d. concluſ. 126. nu. 83. & ſeq.*

Et quòd ſemper fiat interpretatio contra fiſcum ſe fundantem in ſententia, arg. *l. veteribus ff. de præſt. l. ſtipulatio eſt, § in ſtipulationibus ff. de verb. oblig.* Decian. *conſ. 121. n. 6.* Ruin. *conſ. 146. nu. 9. lib. 4.* cum aliis adductis per Tuſc. *in d. concl. 126. n.* 99.

Nec non procedit, quando ab ipſa ſententia non fuit appellatum, & fecit tranſitum in judicatum, Roland. *conſ. 71. n. 18. vol. 1.* Magon. *deciſ. Lucenſ. 36. n.* 13. Maſcard. *de probat. concl. 802. nu. 13. & ſeq.* vbi alios allegat, & multa dicit: cùm ipſa res judicata faciat de albo nigrum, & è contra, & naturalia vincula mutet, & falſum faciat videre verum, & jus inter partes etiam faciat, & de indebito debitum, etiamſi agatur de ſententia, quæ de ſui natura non tranſit in judicatum, vt ſi ab ea non fuit appellatum, ritè lata præſumatur, Maſc. *d. concl.* 802. *n.* 21. Tuſc. *concl. 621. num.* 24. ſecus ſi fuerit ſuſpenſa per appellationem, quia ſi producatur abſque ſuo proceſſu, pro ea non præſumitur, latè Vant. *d. tit. à quo, & quib. mod. n.* 9. Ant. Gabr. *d. concl. 4. n.* 30. vbi concordantes cumulauit, Dec. *in cap. quoniam contra, n. 32 de probat.* vbi de communi Rom. *conſ. 479. n. 2.* Iaſ. *in l. 1. § ſi quis procurator, n. 13. ff. ſi quis ius dicen. non obtemper.* Tuſch. *in lit. P, concl. 621. num.* 93. vbi de communi, Roland. *conſil. 71. num. 10. volum. primo*, Magon. *deciſion. Lucenſ. 36. n.* 13. Maſcard. *de probation. concluſ.* 802. *num.* 2. vbi de communi, & reddit rationem, & alios allegat. 4

Sed quando tranſiuit in judicatum, quòd non fuerit ſolemniter lata, poterit probari per inſpectionem actorum, Maſcard. *dicta concluſion.* 802. *num. 24. & ſeqq.* vbi latè, & alios allegat, & *ſub n.* 27. firmat, quòd probata nullitate, tollitur dicta præſumptio quæ ſtat pro ſententia.

Prout nec minùs præſumitur pro ſententia, pendente termino ad appellandum, Ant. Gabr. *d. concl. 4. n.* 32. vbi concordantes allegat, & latiùs Maſcard. *de prob. concl. 802. n. 1. & 7.*

Sed tandem, pendente termino ad appellandum, vel pendente appellatione præſumitur pro judice, & ſententia quoad aliqualem præſumptionem, & quoad illam præſumptionem, quæ ſe habet, vt deuoluat onus probandi in aduerſarium, Alciat. *de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 9. numero* 8 Bertazzol. *conſ. ciuil. 66. num. 44. volumine* 1. Maſcard. *de probat. dicta concluſ. 802. num.* 4. vbi de communi, Tuſch. *in litera P, concluſ. 621. numero* 97.

Ac etiam debet interpretari ad fauorem condemnati, Menoch. *conſil. 111. num. 34. lib. 2* vbi ſubdit, & vt minùs noceat quam ſit poſſibile, Tuſc. *in lit. S, concl. 126. n. 51. & ſeq.* & latiùs *ſub n.* 49. vbi alios adducit, & *n.* 74 Crauet. *conſ. 188. n.* 8. Dec. *conſ. 43. n.* 3. Buſſ. *tit. de fauor. defenſ. n.* 49. 5

Quod procedit etiam ad fauorem actoris, vt ſi reus abſoluatur, potiùs præſumatur propter ineptum libellum quam propter non jus auctoris, vt minùs noceat, Socc. *conſ. 275. n. 5. lib. 2.* Boſſ. *d. tit. de fauor. defenſ. n.* 3. Tuſch. *d. concl. 126. n.* 75.

Minuſque præſumitur pro ſententia, quando producuntur acta, ex quibus apparet de iniuſtitia ſententiæ, Crauett. *conſilio 290. verſicul. ſimiliter videmus*, Belamer *d. c. 89. de re iudicat.* vide Maſcard. *concluſ. 35. & concluſ. 802. num. 24. & ſeq.* vbi poſt alios, quos allegat, dicit, 6

Digitized by Google

dicit, quod ſolemnia non interueniſſe probatur ex inſpectione actorum.

Et multò minùs præſumitur pro ſententia, quando conſtat manifeſtè ſententiam eſſe iniquam: quia in claris præſumptio non adaptatur: vt ſi pro vulnere ſimplici condemnauit reum pœna vltimi ſupplicij, Alex.*conſ.77.n.3. & ſeq.lib.3.* vbi latè Add. Tuſch. *in d. concl.621.n.95.*

Prout non præſumitur pro ſententia criminali lata ſuper inquiſitione obſcura, vel inepta, Bald.*conſ.251. lib.4.* Tuſch.*d.concl.611.n.108.*

Et ſi probaretur nullitas ſententiæ, tunc ceſſat illa præſumptio pro ſententia, Maſcard.*d.concl.802.n.27.* & ſic ſemper intelligitur iſta propoſitio, vt præſumatur pro ſententia, ſi alia requiſita, & aliæ qualitates concurrant, alias non. Doct. *in l. mancipia, C. de ſeru. fugit.* Rom. *conſ.* 449. Tuſch. *dict. concluſ.* 621. *num.* 105.

Et quando iudex ſeruauit debitum ordinem in procedendo: ſecus ſi illum omiſit, Roland. *conſ.* 6. *num.*35.*vol.*2.

7 Ac etiam deducat, quod proceſſum, & iura iudex non vidit, neque ex breuitate temporis adhibuit cauſæ cognitionem, qoia tunc non præſumatur pro ſeotentia, Anchar.*conſ.26.n.5.verſ. ex quo conuincuntur*, latè Gabr.*concl.6.n.3.cum ſeq.de ſent.* vbi alios allegat *lib.*2.Tuſch.*concl.721 n.173. in lit.S.* & tunc dicitur ipſo iure nulla, Cabal. *caſ.186.n.42.cent.3.*

Sed caueat cauſæ defenſor etiam allegare, quod vltra breuitatem temporis, etiam iudex non potuit eſſe inſtructus de cauſa: ac proponatur talis exceptio per eum, cuius intereſt, & non per alios, & ſi pars fuerit præſens appellet: ac etiam deducat quod ſi non fuiſſet ita pars arctata, ob breuitatem temporis, feciſſet ſuas defenſiones, & quod breuitas temporis fuit talis, ob quam iudex minimè potuit adhibere aliquam cauſæ cognitionem, quia ſi potuiſſet adbibere aliqualem cognitionem, licet non plenam, non eſſet nulla ſententia, ſed iniuſta, vt de his omnibus ſcribit Ant. Gabr. *d. concl.* 6. *n.* 14. *& ſeqq.* & corroborat auctoritatibus omnes ſupradictas conſiderationes.

Quando autem conſideretur breuitas temporis, dixi ſuprà *in c.*21.

Sed præcipuè erit, quando, ſine probationibus, & ſine dilationum aſſignatione, fuit lata, quia tunc dicitur ipſo iure nulla, Bald.*conſ.*350.*lib.*1.

Vel ſi non fuiſſet conceſſa dilatio reo ad ſe defendendum, Alex.*conſ.96.lib.4.*

8 Nec non deducat, quod ſententia non eſt diffinitiua, ſed interlocutoria, & ob id non habeat præſumptionem pro ſe, Rebuff.*in l.quod poſſit,n.312. de re iudic.*Soc.*in reg.362. in 5.fall.* Ant.Gabr.*d.concl.6.n.21.* & priùs *concl.4 n.45.*

9 Nec non deducat, quod talis præſumptio pro ſententia procedat, quoad ipſas partes litigantes: ſecus quoad tertios, qui non fuerunt in iudicio, Caſtr. *conſ.169. n.1. in fine, lib.1.* Tuſcb. *lit. P, concluſ.* 621. *num.* 109.

10 Sed an aliquale præiudicium faciat tertio, latè Crauet.*de antiq. temp. p.2.n.43. & ſeq.*

Nec non etiam deducat, quod agatur contra contumacem, & ita non præſumatur pro iudice, & ſententia, atque credatur verbis aſſertiuis iudicis, ſed debeat iuſtificari citatio, & relatio ex actis, Abb. *conſil.84.col.n.2. verſ. corruit denique, lib.2.* Card. Tuſch. *lit.P, d.concl.621.n.102.* licet in hoc Doctores conſtituant differentiam inter verum, & fictum contumacem: vt in vero contumace, quando fuiſſet citatus perſonaliter, tunc præſumantur interueniſſe omnia ſolemnia: ſecus in ficto contumace; vt eſt latè videre per Gabr.*concl.4.n.16. & ſeqq. lib.2.tit.de ſent.* & latiùs per Maſcard. *de probat. concl.* 802. *n.* 29. 30. & hanc diſtinctionem communem dicit Hieron.Hiſp.*in tract.com. contra com.q.157.in fin.* & tanquam æquam eſſe in iudicando, & conſulendo ſequendam ibi firmat.

Sed Card.Tuſch.*in lit.P,concl.621.n.25.*poſt Alex. *conſil.22. & conſil.136.n.14. & ſeqq.lib.2. & conſ.219. n.20. & ſeq.lib.6.* dicit magis eſſe communem opinionem vt, quoad ſolemnia, præſumatur pro ſententia, ſiue agatur contra præſentem, ſiue contra abſentem contumacem, ſiue verum ſiue fictum, licet *ſub n.26.*dicat Mandoſ. ad Rom. *conſ.497. verſ. præſumatur, contrarium*, tenere, & teſtari de communi, & concordantes allegare.

Si verò ſententia aliquo vitio viſibili eſſet notata, 11
deducat dictum vitium viſibile, propter quod annullabitur ſententia, Marſ. *ſing.438. in fin.* Alciat. *de præſumptionibus, reg.1. præſumpt.7.num* 11. Anton. Gabr. *d.concl.6.num.*85. Vitiom aotem viſibile quando dicatur in ſcriptura, dixi in defenſione circa corpus delicti.

Nec non caueat etiam defenſor, bene docere iudicem de cauſa, vel negotio, ne poſſet deinde ſuſtinere ſuam ſententiam, ſub prætextu, quod procurator non bene inſtruxerit eum de meritis cauſæ, Alciat. *de præſumpt. reg.* 10. *num.* 9. Anton. Gabr. *d. concluſ.* 6. *num.* 26.

Ac etiam defenſor cauſæ animaduertat, quod Do- 12
ctores diſtinguunt inter ſolemnia intrinſeca, & extrinſeca ipſius ſententiæ, vt ſi enunciaretur ſententiam fuiſſe latam, parte præſente, & quid ſimile, vt pro iſtis præſumator, ſecus circa alia præambula actorum, etiamſi Notarius ea enunciaret in ſententia, quia pro eis non præſumitur, nec Notario creditur, Ant.Gabr. *d.conſ.4.n.46.*Tuſch.*concl.621. n.101. in lit.P.*

Et ſi Aduocatus velit habere clariorem diſtinctionem, inter ſolemnitates extrinſecas: videlicet circa ordinem iodicij, & ſolemnitates intrinſecas, circa ioſtitiam, vel iniuſtitiam ſententiæ, videat latè Maſcard. *de probat. concl.*802. *per tot.*

Solùm reſtat videre, an ex antiquitate temporis 13
præſumatur pro ſententia, vt omnia ſolemnia interueniſſe dicantur, & concludunt Doct. quod vbi ſententia lata eſt de recenti contra præſentem, vel contumacem abſentem, ſi ſententia tranſiuit in iudicatum, & ſolemnia in ſententia referantur ſaltem in genere, & tunc præſumantur omnia interueniſſe, ſi vero de antiquo lata ſit, pro ſententia præſumatur, licet dicta ſolemnia non referantur, vt firmat Crauet. *de antiq.temp. p.1.n.36.* Maſcard. *de probat. concl.*802. *num.*24. Anton. Gabr. *concl.4. num.36. & ſeqq. lib.2. tit. de ſent.*

Quando autem de antiquo lata dicatur, variæ ſunt opiniones, quas originaliter refert Crauet. *de antiquitat.temp. p.2.n.37.* latiùs Anton.Gabr. *d.concl.4.n.38. & ſeqq* Card.Tuſch, *in lit. P, concl.621. n.27. & ſeqq.* Et aliqui voluerunt dici ſententiam de antiquis, per lapſum biennij, & fuit originalis doctrina Hoſt. *in capitulo in præſentia, columna ſecunda, de renunciat.* quam ſequuntur Doctores relati per Anton. Gabr. *d. concl.4.num.*38. & præcipuè Gram. *deciſ.* 24. *& conſil.* [illegible].15. vbi de communi, Alex. *conſ.22. & conſ.* 136. *n.14. & ſeqq.lib.2.* & plenè, *conſ.150.n.8. verſ.5.lib.6.* vbi firmat, quod per lapſum biennij præſumatur pro ſententia aothentica ſine proceſſu, quod ſit ritè, & rectè lata, & refert Card. Tuſch. *d.concl.621.n.27.* & relati per Crauet. *de antiq. temp. p.2. ſub num.* 37. ſequuntur eandem opinionem, vt lapſus biennij ſufficiat.

Alij autem dixerunt reqoiri lapſum decem annorum, vt poſt Alex. Gozad. Veron. & alios, dicit idem Crauet.*d.p.2.ſub n.37.* Ant. Gabr. *d.concl.621. num.27. in fin.*

Alij

Digitized by Google

Alij verò dixerunt, poſt decem annos, alij poſt viginti & alij poſt 60. alij de longiſſimo tempore, de quo vix poſſit haberi probatio: vt de ſingulis tradit Ant. Gabr. *d.concl.4. n.39. & ſeqq.* & Crauet. *d. p.2. ſub d. num.37.*

Alij autem tenent, quod reſideat in arbitrio iudicis iudicare per quantum temporis ſpatium dicatur tempus antiquum, vt pro ipſa ſententia præſumi valeat, & hanc communem appellant, vt poſt alios quos allegat, teſtatur Crauet. *d. p.2. n.37.* & ibi etiam concordantes allegat, & poſtquam alios retulit, Ant. Gabr. *d. concl.4. n.40.* etiam teſtatur hanc eſſe communem opinionem, & de communi etiam nouiſſimè dicit Tuſch. *d.concl.621.n.18.*

Et ob id Crauet. *d. p.2.n.38.* dicit in propoſito non poſſe dari certam doctrinam, & ſucceſſiue eſſe relinquendum arbitrio iudicis, qui variè arbitrari poterit, ſecundum qualitates iudicum, qui pronunciauerunt, & quod magis præſumatur pro ſententia vnius iudicis maioris, quam inferioris. Idem firmat Maſc. *in pract. de appell. gloſſ. appellari, n. 17.* Sed Crauet. *vbi ſuprà* dicit: dummodo qualitas iudicis maioris non eſſet nota iudici arbitranti: ſecus ſi eſſet ſibi nota, quia fuiſſet imperitus, præceps, malæ conſcientiæ, aut minùs integræ, & in iſto conſiderabit longius tempus, quam in iudice recto, integro, perito, æquo, & inculpato; & quod vbi lapſum eſſet tempus annorum 30. ſine dubio videatur ſufficere, ex traditis per Veron. *conſ.63. col. 2.* Et maximè erit præſumendum pro iudice, & ſententia in pœnis arbitrariis, Bald. *conſ.217. circa med. verſ. Statutum enim. lib.1.* Tuſch. *concl.621. n.35. in lit. P, & ſub n.31.* poſt alios, quos allegat, dicit eſſe præſumendum etiam pro ſententia poſt lapſum decennium, & teſtatur de communi.

Remedium erit tunc Aduocato, vt ipſe exhibeat proceſſum, & oſtendat ſententiam pati defectum ſolemnitatum, vel iniuſtitiæ, cùm iſta negatiua per inſpectionem actorum probetur, Alex. *conſ.105. num.3. lib.5.* Tuſch. *d.concl.621.n.29. & n.94.* latè erit videndus Maſcard. *concl.35.*

14 Poſtremò in iſta defenſione quis ſententiam appellationis exequatur, vide Minſing. *cent.4. obſe nat.94.* qui concludit: quod ſi iudex appellationis confirmet primam ſententiam diffinitiuam, ipſe exequatur, cùm recipiat vires à ſententia confirmante, *auth. ſi quis litigantium, C. de Epiſc. audient. l. addictos, C. de appell.* ſi verò confirmaret ſententiam interlocutoriam, tunc ſpectet ad primum pronunciare ſuper negotio principali, cùm eius officium non ſit adhuc finitum, *cap. cum in Eccleſia, de appell.* ſi verò cauſa deſerta fuiſſet, quia expirauerint fatalia, & iudex appellationis deſertam decreuerit, primus iudex exequetur, *l. fin. C. de tempor. appell. l. ſi quando, C. de appel.* & alios caſus ponit ibi, Minſing. *in d. obſeru.94. quando cognitio, ac executio redeant ad primum iudicem.*

CAPVT XXVII.

Sententia non poteſt ferri contra mortuum.

SVMMARIVM.

1 *Mors extinguit delictum.*
2 *Sententia lata contra mortuum, eſt ipſo iure nulla, & idem ſi feratur contra febricitantem, & etiam eſt nulla, ſi iudex neſciuerit mortem delinquentis, quamuis alij contrarium teneant.*
3 *Sententia lata ad fauorem mortui non valet.*
4 *Mors quomodo probetur.*
5 *Memoria defuncti quando damnari poſſit, & per quantum tempus.*
6 *Sententia quomodo ſit ferenda contra mortuum, & an hæredes poſſint appellare à dicta ſententia.*
7 *Mortuus an poſſit creari eques.*

1 DOctores in hac quæſtione omnes conueniunt, quod per mortem extinguatur delictum, *per l. defuncto, ff. de public. iudic. per l. ex iudiciorum de accuſat. per l. pœna, ff. de pœn.* conſuluit Cæpol. *conſ.23.* latè Peregr. *de iure fiſci, lib.4. tit.5. n.1. & ſeqq.* & ego latè dixi *in tract. de confiſc. concl. 19. per tot.* Aduocatus bene ſciat ſubuertere ſententiam latam contra mortuum, vt illa ſit ipſo iure nulla per text. *in l. in ſumma, §. ſi quis, ff. de re iud. l. Paulus,* vbi gloſſ. *ff. quæ ſent. ſine appell. reſcind. l. Neratius de reg. iur. l. quam rei, §. cum abſentem:* vbi Bart. *in ſumm. ff. de iudiciis,* idem Bart. *in l. ſi vt proponis, la primo, ſub n.5. C. quomodo, & quando iudex.* & Rom. *ſing.522. & ſing.629.* Capic. *deciſ.1.n.26.* Vant. *de nullit. ex defectu iuriſd. n.106.* Viu. *deciſ.52.n.6.* Surd. *conſ.99. num.11. & ſeqq. lib.1.* Turret. *conſ.63. n.5. lib.3.* ratio eſt, quia morte rei lis finitur, vt explicat gloſſ. *in d. l. in ſumma, §. ſi quis in verbo ſoluitur,* Maſtr. *dec.237.n.1. ſeqq.* Peregr. *de iure fiſci, d. lib.4. tit.55.n.34.* & priùs *ſub n.3.* reddit aliam rationem, quia pœna eſt ſenſus, mortuus autem non ſentit, ideò in defuncti corpus exerceri nequit.

Imò iſta opinio procedit etiamſi feratur contra febricitantem, vt non valeat, *l. quæſitum,* vbi gloſſ. & Doct. *ff. de re iud.* Maſtr. *d. deciſ.137.n.4.* Et ſi feratur etiam infra tempus luctus, prout loquitur Rim. iun. *conſ.279. lib.2. n.34.*

2 Imò, quod plus eſt, vt non valeat ſententia lata contra defunctum, etiamſi iudex neſciuerit mortem defuncti per generalitatem, text. *in d. l. in ſumma, §. ſi quis,* cùm finiatur poſſibilitas ferendi ſententiam ex defectu rei, & ſic ex ſubſtantia iudicij, quæ ratio militat, ſiue iudex ſciat, ſiue ignoret mortem conuicti, vt poſt gloſſ. bene aduertit Cuman. *in d. §. ſi quis, n.1.* Et ex eadem ratione generaliter dixerunt, Veral. *deciſ.140.n.2. p.3.* Gabr. *conſ.50.n.15. lib.1.* Ciof. *conſil.20.n.23. lib.2.* Cornaz. *deciſ.155. n.4.* Et magis in ſpecie tradunt Dec. *in l. eius, qui, §. ſi ſtipul. n. 2. & ſeqq. ff. ſi cert. pet.* vbi Soc. *n.13.* & Iacob. *n.11. & in d. l. deceſſerit, n.10. ff. qui ſatiſdare cogantur,* vbi Caſtr. *n.5.* Zaz. *n.6.* Vinc. de Franc. *deciſ.235.* vbi teſtatur ita fuiſſe deciſum, Vant. *de nullit. ex defectu iuriſd. n.106.* Turret. *conſ.53.n.5.* Maſtr. *dec.139.n.6. & ſeqq.* Polid. Rip. *obſeru. 23. n.3. & ſeq.* vbi de communi, omnes concludunt, quod ſit d. ſententia ipſo iure nulla, & de veriori, & communiori opinione teſtatur Dec. & alij, quos allegat Maſtr. *d. deciſ. 137. n.25.* Imò *ſub n. 12.* poſt Cabed. *deciſ.297. n.2.* plus firmat, vt nec iudex dari poſſit contra mortuum.

Et licet Angel. *in conſ.233. ſub n.2. verſ. contrarium eſt verum* videatur firmare condemnatoriã ſententiam memoriæ, & confiſcationis bonorum nullam funditus ipſo iure tanquam latam in iam mortuũ, & per iudicem mortis habentẽ notitiã non per hoc ſit dicendũ, quod iſta duo copulatiuè requirãtur, ſcilicet mors, & notitia mortis, vt ſententia ſit nulla ipſo iure, quia illa copula (&) debeat per iudicem reſolui in dictionem, *maximè,* vt bene explicat Rip. *in d. obſeru.23.n.4. in fin. & n.5.*

Sed quod requiratur cõcurſus vtriuſque qualitatis, quod fuerit mortuus, & iudex ignorauerit rei mortẽ, tenẽt Andr. Gail *obſeru.109.n.4. lib.1.* vbi ſubdit ita ſingulariter limitari, text. *in d. l. in ſum. §. fin.* Guid. Pap. *deciſ.86.n.2.* Bec. *conſ.10. per tot.* Coſt. *de fact. ignor. cent.2. diſt.74.n.6. & ſeq.* Viu. *com. opin.710.* Ant. à Gabr. *deciſ.324.* vbi teſtatur ita ſæpiſſimè iudicatum fuiſſe, Tepat. *var. reſol. lib.1. tit. de ſent. definit. col.1. fol.305.*

3 Et idem Doctores prædicti affirmant eſſe dicendum

de

de ſententia lata contta febricitantem, vt ſit nulla, ſi taoẽ de infirmitate judicis, vti judici conſtiterit, Becc. *conſil.* 110. *num.* 2. Gabriel *conſil.* 60. *in princ. lib.* 1. Bertazzoli. *conſil.* 402. *num.* 37. *lib.* 2. Miſing. *obſeru.* 57. *cent.* 4.

Nec deciſio iſta claudicat. vt ſententia lata contra mortuum non valeat. quia nec etiam valeret ad fauorem mortui, Balb. *le.* 27. *cent.* 1. reprobata gloſſa, quæ videbatur tenere contrarium: idem voluit Vant. *de null. ex defect. ja iſd. n.* 106. Polyd. Rip. *obſerua.* 23. *n.* 6. nec etiam ad fauorem mortui teneat.

Ego autem arbitror, oon eſſe recedeodum à prima opinione tanquam veriori, & magis communi. Nec obſtat, quòd Maſtril. *in alleg. dec.* 137. *num.* 19. *& ſeq.* referat, quod aliter in illo regno, diſcuſſo articulo, fuerit obſeruatum, qui in caſu ſuo agebatur de cauſa ciuili, & quia in eo fuerat concluſum in cauſa, & quia in dicto regno proceditur ſola facti veritate inſpecta, & non attenduntur apices juris, & quia etiam in eodem Regno ita de conſuetudine inductum fuit, quæ rationes non poſſunt extendi ad cauſam etimioalem. cùm in eis non concludatur ita ſolemniter in cauſa, nec procedatur ita ſummarie ſola facti veritate inſpecta, & quia corpus mortuum tanquam inſenſibile, non eſt capax d. pœnæ per ea, quæ dixi latè *in meo tract. de pac. quæſt.* 68. *pa.* 1. dum tractaui, an per injuriam factam cadaueri rumpatur pax & quia conſuetudo vnius loci, non ſit trahenda ad alia loca, vt millies dixi, & ſic non erit recedendum à prima opinione, tanquam in puncto juris ſit magis vera, & communis, & ideo ſatis erit, quòd mors allegetur, & probetur poſt ſententiam ad illam infligendam, Polyd. Rip. *obſeruat.* 33. *num.* 2. & Peregr. *de iure Fiſci d. lib.* 4. *tit.* 5. *num.* 2. *& ſeqq.* latè tradit, vt pœna corporis afflictiua in cadauera non exerceatur, etiam quòd quis ſeipſum interemerit, & etiam quòd io carceribus obierit, & ibi Doct. concordantes cumulauit; & ego in facto babui de anno 1613. in curia Gubernatoris Vrbis. vbi fuit condemnatus quidam imputatus de homicidio, poſtquam ipſe in Ciuitate Lucana obiit ante ſententiam, cujus mortem ante ſententiam judex non ignorauit, quia fuerat in actis allegata, & petitus termious competens ad illam probandam.

4 Et mors quomodo probetur, vide latiſſimè Sebaſt. Medic. *in tract. mors omnia, p.* 2. *n.* 72. *cum plur.* & latiùs Pac. *de probat. p.* 1. *c.* 46. *n.* 617. *&* 47.

5 Et licèt in aliquibus caſibus poſſit procedi contra mortuum, quòd contingit quando memoria defuncti damnari poteſt, vt in crimine Hæreſis, Roland. *conſil.* 8. *nu.* 8. *volum.* 3. Burſatt. *conſil.* 33. *vol.* 1. Menoch. *conſ.* 99. *n.* 192. Peregr. *de iur. fiſc. lib.* 4. *tit.* 5. *n.* 11. Ant. Gom. *tr. de delict. cap. crimin. laſ. maieſt. n.* 12. Pegn. *direct. inquiſit. p.* 3 *quæſt.* 93. Caualc. *de Brach. reg. p.* 4. *nu.* 136. Maſtrill. *deciſ.* 138. *num.* 5. & omnes adducunt text. *in c. à nobis de Hæret. & c. ſane profertur* 24. *quæſt.* 2. Ac in crimine læſæ Maieſt. *leg. ex iudiciorum verſ.* 1. *ff. de accuſ.* Clar. *quæſt. fin. verſ. ſciat*, Ac in crimine peculatus repetundarum, homicidij ſui ipſius ob conſcientiam ſceleris, Clar. *dict. quæſt. fin. verſ. ſciat tamen*, Peregr. *de iure fiſci cap. lib.* 4. *tit.* 5. & alios allegat. Caualc. *de Brach. reg. part.* 4. *num.* 136.

Tamen ſciat Aduocatus in iſto propoſito, quòd accuſatio debeat proponi infra quinquennium à die mortis ad hoc, vt memoria damnari poſſit *lib.* 2. & ibi Bart. *C. de apoſt.* Rom *ſing.* 436. & licet Marian. Socc. *in c. veniens, n.* 149. *de accuſat.* opinionem Bart. non eſſe veram, nec tutam dicat, quia eſt contra text. *in c.* 2. *§. fi. de præſcript. in* 6. vbi requiruntur 40. anni, tamen opinio Marc. Socc. poteſt verificari, quoad damnatiooem memoriæ, vt declarat Baiard. *in §. Hæreſis, n.* 27. & ſequitur Caualc. *d. p.* 4. *n.* 136. & erit videndus Farinac. *in q.* 10. *n.* 82. *& ſeq.*

Sententia autem erit formanda contra reum defunctum non proprio nomine, ſed vt citetur ejus memoria, & erunt citandi hæredes reſpectu honoris, & bonorum defuncti, vt compareant ad defendendum, ſi velint Pariſ. *conſ.* 2. *num.* 209. *vol.* 4. Ant. Gom. *d. tral. de crim. laſ. Maieſt. n.* 12. Alban *conſil.* 80. *in fin.* Caualc. *de Brach. reg. part.* 4. *num.* 138. & Zanead. *de Hæretic. cap.* 1. *num.* 3. *& ſequenti* vbi ponit formam iſtius ſententiæ.

Et ſciat Aduocatus, quòd à ſententia lata contra memoriam defuncti hæredes poſſuot appellare, vt eſt latè videre per Dec. *in tract. crim. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 57. *& cap.* 58. Et quoad pœnam pecuniariam, vel confiſcationem bonorum, latè dixi *in tract. de confiſc. concluſ.* 19. vt hæredes, & procuratores litis, & *cauſa* ſint citandi juxta *dec.* Oſaſch. 149. Theſaur. *dec.* 144. Baiard. *quæſt. fin. nu.* 9. Caball. *caſ.* 298. *cent.* 3. Miſing. *obſeru.* 85. *cent.* 1. vbi docet quòd poſt mortem rei ſint reproducenda omnia acta contra hæredes, Caual. *de Brach. reg. p.* 4 *num.* 138. 6

Sed incidenter ſciat, an mortuus poſſit creari eques Abb. tenuit, quod ſic ea ratione motus. quia ipſa dignitas reſpicit corpus, quod poſt mortem videtur, ſed Decian. *in cap. ad hæc, num.* 23. *& ſeq. extr. de priuil.* tenet coottarium, vt refert Pacian. *de probat. cap.* 42. *num.* 34. 7

DEFENSIO XXXVI.

Circa Appellationem.

CAPVT I.

Appellatio de quo tempore interponi debeat & quomodo tempora appellationis currant.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio debet interponi infra decem dies à die latæ ſententiæ: & quamuis conſtet de appellatione, tamen præſumitur interpoſita infra dictum tempus, niſi appareat euidenter ex actis, & allegantè interpoſuiſſe appellationem infra dictum tempus incumbit onus probandi.*

2 *Dies latæ ſententiæ computatur in termino decem dierum de iure communi, cùm tempus appellationis currat de momento ad momentum.*

Declara tamen, vt hîc Authorem, & quòd in Curia non attendatur iſta momentanea obſeruantia.

3 *Tempus decem dierum an incipiat à die latæ ſententiæ an à die intimationis.*

4 *Condemnatus ad pœnam pecuniariam ſoluendam infra certum tempus, ſciat dictum tempus currere incipere à die intimationis, non autem à die ſententiæ.*

5 *Appellatio à continuo, & ſucceſſiuo grauamine, datur quandocumque.*

CAVEAT Rei defenſor, vt appellet à ſententia lata contra reum in termino decem dierum, ne deinde dicatur deſerta appellatio, 1 *haut. hodie, C. de appellat.* latè Moſcatell. *in pract. de appellat. gloſſ. in verb. poteſt. num.* 1. *&* 38. vbi dicit eſſe verum in omni ſenteotia, tam diffinitiua quam interlocutoria, & in omnibus aliis actibus extrajud

extrajudicialibus, & ibi concordantes allegat, Carauit. *rit.* 241. *&* 159. *num.* 2. latè Lancell. *de attent. p.* 3.*cap.*26. *num.* 18.

Adeo que iſtud tempus decem dierum nec judicis conſenſu, nec voluntate partium poſſit prorogati, latè Grauat. ad Veſtr. *in pract. lib.*7.*cap.*3.*nu.*51. vbi alios allegat, & reddit rationem, & ibi Veſtr. *num.* 20.

Imò etiam ſi appellatio poſt decem dies interponatur, nullum effectum operabitur. Vant. *de nullit. ex defect. iuriſd. dict. num.*89.

Ideò fidejuſſio, & omnia hac de cauſa data, & facta in nihil reſoluentur. *l. cùm principalis cauſa de regul. iur.* Caualc. *de Brach reg. ſi agm.* 52. *in princ.*

Adeò quod, licèt conſtaret de appellatione, tamen non præſumeretur facta, nec interpoſita infra decem dies antequam de hoc judici fides fiat, non poteſt procedere, nec inhibere: & ſi feratur deinde ſententia, ea, parte non opponente, non valeret, Miſing. *cent.*3.*obſerv.*11.*n.*2. Ant. Gabr. *concl.*5.*n.*2.*tual. de ſent.* Menoch. *de præſumpt. p.*1.*lib.*2.*præſumpt.*65.*nu.*3.*& ſeqq.* vbi latè & alios allegat.

Et qui dicit, appellationem non eſſe interpoſitam, vel eſſe deſertam, habet intentionem fundatam, vt poſt Caſtrenſ. firmat Petr. de Surd. *conſil.*139. *n.*10.*vol.*1 & vbi deſeritur appellatio, ſententia tranſit in judicatum, *Auth. ei qui*, vbi Doct. *C. de temp. appellat.* Surd. *d. conſ.*139.*n.*10.*& ſeqq.* latè, qui alios allegat. & teſtatur de communi & Honded. *conſil.*84.*num.*85. *& ſeq. lib.*1. Lancell. *de Attent. p.*2.*cap.*20.*in præfat. num.*118. vt appellans teneatur probare appellaſſe infra decem dies, nec ſufficeret juramentum ad talem probationem, & *cap.*12.*limit.*50.*num.*102. & dictum tempus decem dierum currit in omni appellatione, ſiue ab actu judiciali, interpoſita ſit *per c. carcerationi, de appell. lib.*5. Miſing. *dict. obſeruat.*11. *num.* 1. *cent.* 3. vbi etiam firmat, quòd currat non obſtante compromiſſo aut pacto partium, ex traditis per Guid. Pap. *deciſ.*115.*& conſ.*184. & per Abb. *conſ.*77.*lib.*2. & quòd judex non poſſit procedere vel inhibere antequam fiat ei fides, quòd appellatio fuerit interpoſita infra dictos decem dies, & poſt, ſi poſt decimum diem fuerit appellatum, & ſententia feratur, non valeret, etiamſi per partem non fuerit oppoſitum, Clem. *ſi appellationem de appellat.* cùm deficiat juriſdictio propter deſertionem inſtantiæ, & latè Miſing. *de obſeru.*11.*in fi.*

Et Aduocatus habet regulam in hac materia appellationis, vt appellans ad quatuor teneatur vt euitet deſertionem cauſæ, & primùm, quòd fuerit appellatum, ſecundo, quod ex juſta cauſa; tertium, quòd intra decem dies, quartum, quod intra tempus legitimum vel à judice præſcriptum appellationem proſequutus fuerit, Miſing. *cent.*3. *obſerv.*15. vbi quodlibet requiſitum juribus comprobat.

2 Sed dubitatur in propoſito, an dies latæ ſententiæ computetur in termino decem dierum & Miſing. *dict. obſerv.* 11. *cent.* 7. firmat dictum diem latæ ſententiæ connumerari inter dictos decem dies, & tempus currere de momento ad momentum Bald. *in c. ſi ad conſultationem. n.*1. *de ſent. & re iud. deciſ. Auen. num.*35.*num.*10. Lancell. *de attent.* 2.*part. cap.*11.*n.*6.*& ſeq.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi, Caballin. *ad Conſtitut. March. lib.*6.*cap.*1.*num.*5. Gayl. *obſeru.*139.*n.*4.*in fi. lib.*1. Scacc. *de ind. lib.*1 *c.*35.*num.*19. Honded. *conſ.*83.*nu.*85. *& ſeqq. vol.*1. vbi alios allegat, & teſtatur de communi, & dat cautelam, vt quando appellatur vltima die termini, debeat in appellatione apponi hora, ex qua conſtet fuiſſe interpoſitam infra decem dies, illos computando de momento ad momentum, aliàs reputaretur illegitima, & ſententia faceret tranſitum in judicatum, & ſi vltima dies fuerit feriata, adhuc dicta dia poteſt interponi appellatio, *leg.*1.*§. dies, ff. quand. appell. cum aliis allig.* per Marſil. *in dict. ſingul. num.*217. Moſcat. *in pract. de appell. gloſſ. Poteſt. num.* 40. *& ſeq.* poſt decem dies non admittitur, quamvis res judicata non fuerit declarata, Scacc. *de ind. lib.*1.*cap.*97.*ſub num.*75. Si verò non conſtaret, qua hora fuerit data ſententia, tunc erit tenendum, quòd lata fuerit in vltima hora dies, vt ſuſtineatur ea ipſa ſententia, & appellatio interpoſita in vltima die decem dierum cùm ſemper præſumatur pro validitate actus, March. conciuis meus *de com. p.*1.*c.*28. *num.*3. Scacc. *de appell. quæſt.*3.*n.*4 & quid probare debeat appellatur, & quomodo ſit probanda appellatio latè Maſc. *de probl concl.*114.*& ſeq. lib.*1.† Si verò veli- 3
mus teneta neceſſariam eſſe intimationem, quando tempus decem dierum incipiat currere, an à die latæ ſententiæ, vel à die intimationis, latè Moſc. *in pract. de app. gloſ. Poteſt. n.*2. *cum plur. ſeq.* tradit practica, vt Notarius in actu prolationis ſententiæ ſcribat ea, *quæ ipſis partibus per nos iudicialiter intimata, ac notificata ſunt.*

Et præſuppoſita intimatione, ſaltem ſi non fuerit appellatum infra decem dies à die intimationis ſententia tranſit in judicatum. Marc. Ant. Macer. *reſol.*57.*n.*1. *lib.*1.

Et poteſt interponi appellatio coram Notario, abſque præſentia judicis Giam. *ſuper Conſt. regn. tit. de appellat. num.*2. *mi*1 *ſol.*78. Miſing. *cent.* 2. *obſeru.*12. Marſil. *ſing.*90. Moſcatell *de appellat §. poteſt, num.*47. & Veſtr. *in pract. lib.*7.*cap.*... *num.*21. dicit quòd in ſacro Palatio eſt receptum vt ſi feratur ſententia contra præſentem, vel abſentem verum contumacem, vt currat à die latæ ſententiæ, ſi contra contumacem fictum, vel in actibus extrajudicialibus currat à die ſententiæ, & ſi ſententia fuerit conditionalis, prout contingit in ſententia excommunicationis, quæ profertur, niſi infra tres incipiat currere à die ſententiæ. & non à die adimpletæ conditionis, & *ſub num.*22. declarat, quis dicatur verè, vel fictè contumax, & ibi latè Crauet. *num.*53. qui infinitos alios allegat.

Sed hic in Curia iſte terminus momentaneus in appellatione non ſeruatur, & ſi opponeretur de iſta momentanea obſeruatione, eſſet res ridiculoſa, vt teſtatur Scacc. *in ſuo Manual. iur. in verb. dies de mini. & in tract. de iudic. lib.*1.*c.*32.*num.*19. *in fine*, & idem teſtatur Veſtr. *in pract. lib.*7.*c.*3 *n.*26. *in fine.*

Et ſi fuerit reus condemnatus ad pœnam pecuniariam, quam ſi non ſoluerit in termino vnius menſis, puniatur corporaliter, iſte terminus non currit, niſi à die ſententiæ, Mod. Rom. *q.*26.*n.*16. *in fine*, & ego dixi *in tract. de confiſcatione bonorum, concl.*31.*n.*14. 4

Et quando grauamen eſt continuum poteſt interponi appellatio etiam poſt decem dies Marſil. *in tit. de q. in princ. n.*34. *in fi.* Ant. Gom. *tit. de delict. c.*9.*n.*10. vbi loquitur in eo, qui injuſtè detinetur in carcere: & idem dicendum erit in eo, qui fuerit condemnatus ad triremes, vel in relegationem, latè, qui alios allegat, Grauat. ad Veſtr. *lib.*8.*c.*3.*n.*56. vbi tamen, niſi fuerit pronunciatum ſuper carceratione, quia debet appellari infra decem dies dictæ ſententiæ, ſed circumſcripta dicta declaratione, quatenus durat grauamen, numquam currat tempus decem dierum; latè, qui alios allegat, Veſtr. *d. cap. n.*23. fuit originalis doctrina, Speculat. *in tit. de appellat. §. reſtitut. n.*6. Iaſ. *in l. error, n.*8. *C. de iur. & fact. ignor.* Franch. *in c. ſuper, el.*2.*n.*4.8.*&* 9. *de appell.* Lancell. *de attent. c.*12. *limit.*50.*n.*131. *& ſeqq.* Modern. Farin. *in fragm. crim. lit. A, n.*236. vbi teſtatur ita ſeruari in Curia in condemnato ad carceres, ad triremes, in relegationem, vel exilium, & à conditione ad carceres, licèt de jure poſſit appellari, à conſuetudine tamen non recipitur, Clar. *q.*46.*num.*2. vide latè Scacc. *de appellat. q.*17.*limit.*57.*membr.*1.*n.*156. *& ſeq.* vbi concordantes allegat. 5

CAPVT

CAPVT II.

Appellatio in criminalibus per quem interponi poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio in criminalibus interponitur per principalem, procuratorem extraneum, Clericum, mulierem, & quemcumque terminum, etiamſi reus vellet ſententia acquieſcere.*

2 *Quod procedit, non ſolùm in condemnato in pœnam vltimi ſupplicij, ſed etiam in aliam pœnam corporalem.*

3 *Niſi reus eſſet confeſſus, vel niſi delictum eſſet notorium, vel niſi condemnatus eſſet abſens, & non in fortiis Curia.*

4 *Dum reus ducitur ad ſupplicium, inuito ipſo, quilibet poteſt appellare, ſecundùm opinionem Farin. quam Author reprobat.*

1 Appellatio in criminalibus poteſt, non ſolùm per ipſum reum condemnatum interponi, ſed etiam per ſuum procuratorem, Albet. *in l. pen. §. ad crim. n. 8. de publ. iud.* Ant. Gom. *c. 1. n. 14.* abſque mandato, & à quolibet de populo, *l. non tantùm ff. de appel.* Clar. *q. 94. n. 4. in fin.* & mulier poteſt appellare pro tertio, Baiard. *q. 94. n. 52.* & etiam Clericus pro reo, vt de veriori opinione teſtatur Baiard. *d. q. 94. n. 5.* vbi concordantes allegat, & etiam ibi Clar. *n. 5.* teſtatur etiam de veriori, & reddit bonam rationem, & latè Farin. *q. 11. n. 49. q. 99. n. 175. & q. 101. n. 23. & ſeq.* Et etiam ſine mandato admittitur procurator ad proſequendam cauſam appellationis, Add. ad Farin. *in conſ. 85. in lit. H.* vbi alios allegant, etiam inuito condemnato, Scac. *de appell. lib. 3. c. 2. q. 5. n. 46.*

Imò tertius admittitur ad appellandum, etiamſi reus vellet ſententiæ acquieſcere, & ſic inuito reo, *d. l. non tantùm,* Ant. Gom. *tit. de delict. c. 13. n. 31.* Marſil. *ſing. 201.* Iul. Clar. *q. 94. n. 4. in fin.* vbi Baiard. *n. 54.* Dec. *in tract. crim. lib. 2. c. 6. n. 17.* Farin. *q. 101. n. 20.* vbi de communi, licet alleget alios contrarium tenentes, Scac. *de appell. d. q. 5. n. 4.* vbi de communi, Rugin. *de appell. §. 2. c. 1. n. 53. & ſeqq.* qui firmant, quod talis appellatio fieri nomine appellantis, & nomine appellati debet, & facta ſimpliciter intelligitur facta omni meliori modo, & etiam Clericus admittatur ad appellandum pro condemnato, Farin. *q. 101. n. 27. & ſeqq.* Rugin. *d. §. 2. c. 1. n. 57. in fin* Scac. *d. q. 5. n. 45.* vbi reddit bonam rationem. Prout diximus idem eſſe, quando quis eſſet condemnatus ad ſoluendam pœnam pecuniariam; & ſi illam non ſoluerit, ad pœnam corporalem; quia licet ille vellet ſubire pœnam corporalem, tamen ſi ſit ſoluendo, debet cogi ad ſoluendam pœnam pecuniariam, Clar. *q. 95. n. 7.* Boër. *deciſ. 349. n. 10.* Peguer. *deciſ. 6. n. 12.* Petr. Cabal. *caſu 77. n. 13. & caſu 236. n. 84. & ſeqq.* Et dixi *in tract. de confiſc. bonor. concl. 31. n. 28.* & maximè procedit, quando mater pro filio, Dominus pro ſeruo appellant, Scac. *d. q. 5. n. 48. & ſeqq.* vbi etiam, quod alius nomine Domini pro ſeruo, & ipſe ſeruus poſſint appellare, licèt regulariter ſeruus non appellet, & quando non eſt ſoluendo condemnatus tertius poteſt inuito eo ſoluere pœnam, ne ei amputetur manus, vel alia pœna corporalis irrogetur, Scac. *d. c. 5. n. 51.*

2 Et procedit, non ſolùm quando quis eſt condemnatus in pœnam vltimi ſupplicij, ſed etiam in aliam pœnam corporalem, Fulgoſ. *in d. l. non tantùm, num. 2. & 7.* Angel. *de maleſ. in verbo praſente dicto Caio, n. 7. & ſeqq.* vbi Angel. ampliat in condemnato ad mortem ciuilem. Diaz. *in pract. canon. c. 144. n. 4.* vbi ampliat in condemnato ad perpetuum carcerem: ſed quis non tenetur proſequi cauſam rei ſuis ſumptibus, Batt. *conſ. 120. n. 6. & ſeq.* vbi alios allegat, Scac. *de appel. q. 5. n. 51.* etiamſi condemnatus renunciaſſet appellationi, cùm non poſſit in crimine appellationis renunciari, Scac. *d. q. 5. n. 51. verſ. Amplia hanc, & q. 17. limit. 2. n. 95.* vbi alios allegat.

Niſi tamen reus eſſet confeſſus, & in confeſſione 3 perſeuerauerit, quia non admitteretur tertius ad appellandum pro ipſo reo confeſſo, Marſ. *ſing. 201.* poſt alios, quos allegat. Baiard. *d. q. 94. n. 5. & 51.* Cùm ipſemet reus confeſſus non potuerit appellare, vt inferiùs dicam; minùs poterit alius tertius, cùm nemo plus iuris in alium transferre poſſit, quàm ipſe habeat, Dec. *in tract. crim. lib. 5. tit. de appel. c. 58. num. 4.* Farin. *q. 101. n. 22.* vbi dicit, idem eſſe in delicto notorio, quia renunciatio valeret, latè Scac. *de appellat. q. 12. n. 171. & ſeqq.* vbi etiam firmat, dummodò appellet tertius infra decem dies, & quod ita ſeruatur in practica, & quod tertius tantùm in caſibus permiſſis, & non in aliis, appellet, Scac. *q. 5. num. 51. & quaſt. 12. num. 172.*

Vel niſi eſſet abſens condemnatus, cùm requira- 4 tur, quod ſit in fortiis Curiæ, vel quod ducatur ad ſupplicium, vt vnuſquiſque pro eo etiam inuito admittatur ad appellandum: alias quis non admitteretur, inuito condemnato, niſi ageretur de intereſſe appellantis, vt poſt Pariſ. de Put. *de ſynd. in verb. appellatur, n. 15. in fin.* tradit Mod. Rom. *d. q. 102. n. 29. & in conſ. 85. n. 53.* Quæ declaratio nullo modo eſt admittenda: quia nemo eſt Dominus ſuorum membrorum, & nemo ſuis defenſionibus renunciare poteſt, neque appellationi, vt ſuprà dixi, & ideo non eſt reſtringenda ad vltimum actum ductionis ad ſupplicium, ſed quod vnicuique liceat defendere, per appellationem interpoſitam, à periculo vitæ ipſum condemnatum quandocumque, ſed tantùm pro abſente non admittatur tertius ad appellandum, Alex. *in tract. de poteſt. procur. & defenſ. in cauſa crim. 2. p. 24. q. 12.* Farin. *q. 12. n. 49. conſ. 85. n. 53. in fin.* & cur prohibeatur abſenti, & contumaci, Scac. *de iud. lib. 1. c. 97. n. 126. verſ. non obſtat,* & latiùs *de appel. quaſt. 5. num. 52. & q. 17. limit. 48. num. 28.*

CAPVT III.

Appellatio in criminalibus, in quibus caſibus admittatur.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio in criminalibus in quacumque cauſa, quamuis graui, admittitur, imò admittitur etiam in crimine laſa Maieſtatis: Declara tamen, vt hîc per Authorem.*

2 *Appellatio in dubio ſemper eſt admittenda.*

3 *Appellatio admiſſa per iudicem in caſu de iure non admiſſibili, ſuſtinetur.*

4 *Appellatione prohibita, non intelligitur prohibitus recurſus, vel ſupplicatio.*

5 *Forma concipiendi ſupplicationem, vel recurſum in caſibus, in quibus non datur appellatio.*

6 *Recurſus regulatur ſecundùm terminos appellationis.*

7 *Appellatio admittitur à declaratione pœna incurſa & ab impoſitione mulcta.*

8 *Appellatio interpoſita ab vno, ſuffragatur alteri, cui non licet appellare, cùm appellatio ſit remedium commune.*

9 *Adhærere appellationi ſi quis velit, debet declarare*

Digitized by Google

velle adhærere infra decem dies à die ſcientia, declara tamen, vt hîc per Authorem.

10 *Fiſcus ſemper dicitur adhærere, abſque alia expreſſa declaratione.*

11 *Appellans an poſſit renunciare appellationi in damnum partis aduerſæ.*

12 *Appellatio prohibita à Statuto in cauſis criminalibus, non dicitur prohibita, quando cauſa eſt mixta.*

13 *Appellatio interpoſita ab vno condemnato prodeſt aliis complicibus condemnatis non appellantibus.*

14 *Appellatio in ſupremis Tribunalibus admittitur etiam poſt decem dies.*

15 *Contumax habitus à ſtatuto pro confeſſo, & conuicto quando poſſit appellare.*

16 *Appellans pluries poteſt vti illa appellatione, quæ ſibi placuerit: Bulla Pij V. circa appellationem proſequendam declaratur.*

1 IN iſta quæſtione Aduocatus habet regulam pro ſe, vt in omnibus caſibus quamvis grauibus, a ſententia appellare liceat, *cap. vt debitum. & per tot. extra de appell. c. 1. 2. 3. & 4. & per tot. 2. quæſt. 6. l. & in minoribus C. de appellat.* Dec. *in tract. crim. lib. 5. n. 58. num. 2.* Ant. Gomez, *c. 3. nu. 31. de delict.* Pariſ. *conſ. 170. nu. 28. & ſeqq. volum. 4.* Roland. *conſ. 73. num. 11. lib. 3.* Carret. *in pract. crim. in princ. num. 2.* Marſil. *conſ. 84. n. 1.* Farinac. *quæſt. 101. n. 1.* Viu. *opin. 51. nu. 1. & ſeq.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi, Brun à Sol. *in ſuo crim. conſ. num. 204. & ſeq.* vbi de communi Vulpell. *reſponſ. 157. n. 1* Lancellot. *de attent. p. 2. c. 12. amplia. 4. nu. 1. & ſeqq.* Caualc. *de Brach. reg. p. 6. num. 201.* vbi firmat, quòd appellatio conceditur cuicunque oppreſſo, ne detur occaſio judicibus ferendi iniquas ſententias, Menoch. *caſ. 368. num. 1. lib. 1.* Vincent. de Franch. *dec. 351. nu. 2. par. 2.* dicit quòd jura denegantia appellationem ſunt odioſa, cùm publicè interſit legum adminicula non negari, *l. 1. C. de ſentent. Præfect. prætor.* & quòd de jure communi in omnibus cauſis, etiam grauibus, concedatur appellatio: cùm ſit ſpecies defenſionis & dicatur Theriaca aduerſus venenum contra malè judicantes, latè Carauit. *rit. 256. num. 1. & 2.* & Bertazz. *conſ. 608. nu. 1. & ſeq.* Curt. jun. *conſil. 163. n. 8.* Coſta *de ſubſid. remed. remed. 60 illat. vnica, n. 8.* vbi tamen dicit, quòd licèt appellatio ſit defenſio, tamen ſit triſte auxilium.

Et quòd admittatur appellatio etiam in grauiſſimo crimine læſæ majeſtatis, vel in quolibet alio, eſt communis opinio, quam atteſtatur Ant Gom. *tit. de delict. c. 13. num. 31.* Roland. *d. conſ. 73. per tot. dec.* Antenion. *60. nu. 1. & ſeq.* Et à quolibet delicto, etiam capitali, poſt Bart. Plot. *conſil. 3. numer. 22. in fin. tom. 2. crimin. diuerſ. in fol.* Lancell. *de attent. p. 2. c. 11. num. 20.* latè Farin. *quæſt. 101. nu. 7. & ſeqq.* vbi etiam contrarium tenentes allegat, & ſequendo opinionem affirmatiuam ponit ad illam tres limitationes, & tandem concludit, quòd in omni caſu, etiam in dicto crimine grauiſſimo læſæ majeſtatis, ſit admittenda appellatio, & judex, non admittens appellationem in caſu appellabili, eſt puniendus. Franc. *in c. paſtoralis, ſub nu. 5. de appell* Contard. *in l. vnica limit. 27. num. 8. C. ſi de mom. poſſ.* Scacc. *de apell. quæſt. 13. num. 100.* vbi ſubit procedere etiam quando non vult dare apoſtolos, & ſi cauſa erit criminalis, judex debet deponi, Boët. *dec. 153. nu. 4.* declata tamen vt per Scacc. *in d. quæſt. 13. num. 101. & ſeqq.* & licèt in aliquibus delictis grauiſſimis non admittatur appellatio, quæ latè ponit Scacc. *in tract. de appell. quæſt. 17. limit. 4. num. 67. & pluribus ſeqq.* tamen etiam in eis, ſi adſit rationabilis cauſa, admittitur appellatio, Scacc. *d. limit. 4. nu. 84.* & quæ ſint cauſæ rationabiles, latè ponit Scacc. *dict. limit. 4. nu. 48. & ſeqq.* & judici non admittenti appellationem in caſu appellabili imponitur pœna arbitraria de jure Canonico, de jure autem ciuili in cauſa criminali, erit imponenda eadem pœna, quę imponeretur ipſi reo appellanti, vt eſt latè videre per Menoc. *caſ. 348. per tot.*

In dubio autem ſemper appellatio eſt admittenda 2 Marſil. *conſ. 84. num. 4. & ſeq.* & quoad vtrumque effectum, Decian. *in c. Paſtoralis numer. 12. de apell.* Contar. *in lib. 1. quæſt. 7. C. ſi de momen. poſſ.* Surd. *deciſ. 27. num. 2.* Mar. Ant. Macerat. *var. reſol. lib. 1. reſol. 52. nu. 6. & lib. 2. reſol. 60. caſ. 7. in princ.* Vinc. de Franch. *deciſ. 351. num. 3.* vbi etiam ſubdit, in dubio eſſe pronunciandum, appellationem non eſſe deſertam.

Imo in caſibus prohibitis appellare, ſi fuerit per 3 ignorantiam judicis, vel ex alia cauſa, admiſſa appellatio debet remitti cauſa ad judicem, ad quem, Ant. Gom. *tit. de delict. cap. 13. numer. 32.* vbi alios adducit & dicit eſſe notabile, & menti tenendum, & Socc. jun. *conſ. 18. n. 7. & ſeq. vol. 1.* Farin. *conſ. 17. nu. 7.* vbi reddit rationes, & ibi Addentes in litera D vbi teſtantur de communi, & alios infinitos allegant, & reprobant Boſſ. *tit. de appell. n. 16.* & Baiard. *quæſt. 40. n. 14.* qui volebant non poſſe judicem præjudicare Reipublicæ.

Sed ſi Aduocatus velit habere declarationem ad iſtam opinionem, habeat recurſum ad Socc jun. *in d. conſil. 14. n. 15. & ſeqq. volum. 1.* vbi ponit quatuor ampliationes & Doctores adductos per Addentes ad Farinac. *in d. conſ. 17. in lit. D.*

Et prohibita appellatione, non diceretur prohibita 4 reclamatio, ſeu recurſus, *lib. 1. Auth. quæ ſupplicatio, C. qua d. lebet. princip. offer.* Gram. *dec. 33. n. 4.* vbi latè & teſtatur ita fuiſſe judicatum per magnam Curiam Vicariæ in quadam ſententia capitali, Plot. *conſil. 130. n. 64. tom. 1. crim. diuer.* Petr. Caball. *conſil. 109. n. 1.* vbi de communi, & alios allegat, Caualc. *de brach. reg. p. 4. n. 302. in tit. t,* Lud. a Peguer. *dec. 16. n. 4. dec. 28. per totum,* Felin. *quæſt. 101. n. 105.* Cattar. *de interrog reis, lib. 4. c. 1. num. 75.* Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. quæſt. 100. n. 118. & ſeq.* prout dicit de appellatione non admittenda à ſententiis ſupremi Magiſtratus, cùm non ſit conueniens, ſupponere iniquitatem in ipſis ſupremis Tribunalibus, vel Magiſtratibus.

Sed poſſumus bene ſupplicare, ac recurſum petere, 5 allegando propriam negligentiam, & errorem, ac aduerſarij circumuentionem. Afflict. *ſuper conſtitut. Regn. in prælud. quæſt. 10. num. 4. & ſeq.* & poſt alios allegat, idem firmat Moſcatel. *in pract. de appel. gloſ. appellari, memb. 18.* & Scacc. *de appell. quæſt. 19. remed. 3. num. 3.* Gregor. Tholoſ. *in tract. de appel. lib. 2. cap. 6. ſub num. 2. fol. 35 & ſeq.*

Et ideò Aduocatus in Curia Romana ſciat benè concipere ſupplicationem aduerſus ſententiam latam in ſacra Conſulta, vel in Congregatione Illuſtriſſimorum DD. Cardinalium ſuper Epiſcopis; ne incidat in periculum indignationis dictorum ſupremorum Tribunalium à quorum ſententiis minimè datur appellatio, vt inferiùs dicam.

Et talis recurſus regulatur ſecundùm terminos cau- 6 ſæ appellationis, Marſil. *ſing. 88. in pract. § opportunè, ſub n. 65.* Capic. *deciſ. 28. ſub num. 11.* Boët. *deciſ. 274. n. 9.* Magon. *dec. Lucenſ. 23.* Caball. *d. caſ. 109. n 2 & ſeq.* & poſt alios quos allegat, tenet, vt ſit ad inſtar appellationis, non ſolùm quoad effectum deuolutiuum, ſed etiam quoad ſuſpenſiuum, licèt nonnulli alij, quos ibi allegat, contrarium voluerint, latè Scacc. *de appel. quæſt. 19. remed. 3. n. 14.* vbi alios allegat, quòd reclamatio regularetur, quoad tempus exercitij, & determinationis cauſæ, ſicut appellatio, & ibi infert ad plura, & ibi etiam ponit differentias inter vnam & alteram.

Nec non admittitur appellatio à declaratione pœ- 7 næ incurſæ *c. paſtoralis, de appellat.* Felin *in capitulo Rodulphus, n. 45. de reſcript.* Pit. *dec. 221. num. 1. p. 3.* Abb. *conſ. 1. num. 4. p. 1.* Marc. Ant. Macer. *lib. 2. reſol. 60. caſu 7.* & ob id ibi firmat, quòd á declaratione perjurij datur appellatio, & quòd ita fuit reſolutum. Prout datur appellatio ab impoſitione mulctæ, & eius exceſſu, *l. ſi qua*

pœna,

Digitized by Google

pœna de verbor. ſignificat. vbi gloſ. Magn. Marſil. *in l. 1. n. 178. C. de rapt. virg.* Farin. *q. 18. n. 58. q. 101. num. 16.* vbi alios concordantes allegat, Bertaz. *conſ. 181. n. 17. lib. 1.*

8 Si verò eſſet vni parti prohibita appellatio, poteſt tamen (ſi appellatio fuerit interpoſita ab altera parte) dictæ appellationi partis aduerſæ adhærere, Bald. *in c. cum nobis, num. in fine de appella.* Decian. *conſ. 161. num. 7.* Marant. *de ordin. iudic. in 6. p. n. 271.* Bertazz. *conſ. 19. n. 5. vol. 1.* vbi alios allegat: quia tunc appellatio efficitur communis, lariſſimè Burſat. *conſ. 145. per tot.* Lancell. *de attent. cap. 12. ampliat. 12.* Caual. *de Brach. reg. p. 6. n. 593. verſ. ex ſupradictis*, Coſt. *de ſubſid. remed. remed. 56. num. 5.* Petr. Caball. *caſ. 109. num. 22. cent. 2.* & latè alios congerens Grauat. *ad Veſtr. in pract. lib. 6. cap. 3. num. 49.* vide de receptiſſima opinione, Vinc. de Franch. *dec. 467. num. 3. p. 3.*

Et eò magis procedit, quando ſententia non contineret, niſi vnum factum, vel capitulum, qui licèt pars aduerſa appellauerit ſolùm in parte; & partibus ſibi contrariis, tamen ſuffragabitur etiam prohibito appellare. Doct. *in c. ſi duobus, de appell.* & præcipuè Decian. *n. 18.* & alij, quos allegat, & ſequitur Bertazz. *conſ. 19. n. 6.* ſecus ſi plura capitula contineret, & eſſet appellatum in parte, & partibus, Vinc. de Franc. *dec. 467. nu. 4. part. 5.*

9 Sed talis adhæſio debet declarari infra decem dies, Vant. *de null. tit. quis poſſ. dice. de null. n. 26.* latè Magon. *dec. Lucenſ. num. 23. & dec. 49. num. 2.* qui ambo alios concordantes allegant.

Qui tamen decem dies incipiunt currere à die ſcientiæ, Magon. *d. dec. 6. n. 24. & dec. 59. n. 27. & ſeqq.* vbi tamen etiam declarat procedere, quando interponitur à negotiorum geſtore: ſecus ſi à perſona conjuncta, quia poterit etiam adhærere poſt decem dies.

10 Fiſcus verò ipſo jure dicitur adhærere appellationi interpoſitæ à reo, Baiard. *quæſt. 64. n. 32.* & quòd adhæſio debeat fieri infra decem dies datos ad appellandum latè Lancell. *de attent. c. 11. ampliat. 12. n. 6.* ſi imò ſemel adhæſit, & poſtea adhæſioni renunciauit, ſi velit iterum adhærere, debet infra dd. decem dies adhærere Lancell. *cap. 12. de appell. pend. limit. 5150. num. 50. & ſeq.* Vant. *de null. titul. quis poſſ. dicere de null. num. 26.* Veſtr. *limit. 7. c. 3. num. 20.* & ibi Grauat. *n. 49.* Vinc. de Franch. *dec. 257. n. 4. p. 1.*

11 Sed an poſt appellationem interpoſitam, appellans poſſit renunciare appellationi in damnum partis aduerſæ, vide Franc. *in c. interpoſita §. illis denique, n. 10. & ſeqq.* vbi latè *de appell.* vide dicit, quid in appellatione ab interlocutoria, & quid in appellatione à diffinitiua, & quod non poſſit ei renunciare, latè Coſta *de ſubſid. remed. remed. 56. num. 5.* vbi alios concordantes allegat, Grauat. *ad Veſt. in pract. lib. 7. c. 3. n. 50.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi & Scacc. *de appell. q. 17. lim. 21. n. 8. & in tract. de iudic. lib. 2. c. 3. n. 216. & ſeq.* vbi etiam dicit procedere ſi appellans vellet renunciare antequam cœpiſſet vti appellatione, vel ſi omittat proſequi appellationem, Vinc. de Franc. *dec. 467. n. 4. p. 3. & deciſ. 658. n. 2. p. 4.*

Nec non poteſt appellari à decreto vel à comminatione de torquendo, vt dixi ſuprà *in def. 30. c. 1.*

12 Si verò eſſet prohibita appellatio à ſtatuto in cauſis criminalibus, & pœna partim applicaretur fiſco, & partim parti, ratione dictæ mixturæ, erit licita appellatio, Boſſ. *tit. de appell. nu. 8. verſ. quæro quando*, quem ſequitur Magon. *dec. Lucenſ. conſ. 91. n. 1. & ſeq.* & Ambr. refert, & ſequitur Petr. Caball. *conſ. 110. n. 18.* latè Scac. *de appell. quæſt. 17. limitat. 48. membr. 3. ſub numero vigeſimo.*

Imò camera Imperialis admittit appellationes quamvis prætendatur ſtatutum vel conſuetudinem non recipiendi appellationes, vt de communiori opinione teſtatur Miſing. *cent. 1. obſeruat. 14.*

Ac etiam ſi fuerint plures correi condemnati in vna ſententia, & vnus tantùm appellauerit, dicta appellatio prodeſt aliis complicibus condemnatis non appellantibus, *l. 1. & 2. Cod. ſi plur. vnic. ſentent.* Iul. Clar. *quæſt. 94. num. 4.* vbi de communi, Auguſt. ad Angel. *in verb. præſente Caro num. 33.* Petr. Caball. *caſu 75. nu. 4.* vbi reddit bonam rationem, ne ſequantur ſententiæ contrariæ ex eodem facto, vna abſolutoria, altera condemnatoria, Caualc. *fragm. 5. in fine.* Vinc. de Franc. *dec. 467. p. 3.* dicit appellationem vnius aliis non appellantibus ſuffragari, quando ſententia continet vnum capitulum, vel plura connexa. 13

Sed quia talis opinio patitur aliquam dubitationem, per ea, quæ ſcribit Ant. Gomez *tit. de delict. c. 10. num. 6.*

Ideò, pro ejus reſolutione, erit videndus Lancell. *de attent. cap. 12. in ampliat. 11. nu. 2. & ſeqq.* vbi latè ponit iſtam materiam, quando appellatio vnius conſortis in lite proſit alteri non appellanti, & latè Ruginell. *de appell. §. 2. c. 4. ſub num. 22. & 29.* & latè Scacc. *de appell. quæſt. 4. nu. 39.* vbi ſubdit niſi eſſent condemnati ex diuerſa cauſa: & latiùs dicit *in q. 5. n. 58.* vbi ſubdit, idem eſſe in proſecutione cauſæ, vt vnius proſecutio proſit aliis non appellantibus, ſecus ſi appellauerint.

Ac intellige quando alij condemnati de jure appellare poſſent, & tunc vnius appellatio proſit aliis non appellantibus, ſecus ſi de jure non poſſent appelare, latè Vinc. de Franc. *dec. 658. n. 4. & ſeq. p. 4.* vbi refert in caſu ſuo, & ob id ſi inſtigator appellauit à ſententia abſolutoria: & deinde renunciauit appellationi, talis appellatio non ſuffragatur fiſco, quia in illo regno non appellatur à ſententia abſolutoria.

Imò adeò eſt fauorabilis appellatio in criminalibus apud ſuprema Tribunalia, vt admittatur, & de ea cognoſcatur, etiamſi fuerit interpoſita poſt tempus datum ad appellandum, Couarr. *variar. reſol. lib. 1. cap. 1. in fin.* Baiard. *q. 94. n. 2. in fi.* 14

Contumax habitus à ſtatuto pro confeſſo in caſibus, in quibus aliàs datur appellatio, appellat, Caſtr. *in conſ. 141. n. 1. lib. 1. & in l. 2. §. quod ſi alter. n. 6. & ſeqq. C. de iuram. calum.* Nell. *de bann. in 4. p. 5. p. princ. in verb. & ſi confitebuntur n. 35.* Boſſ. *tit. de reis requir. nu. 3.* Cartar. *de excuſ. ſent. c. 1. n. 60. & ſeq. & n. 105. & ſeqq.* Modern. Rom. *q. 11. ſub n. 48.* Petr. Cab. *caſ. 110. n. 1.* 15

Imò, etiam ſi haberetur pro confeſſo, & conuicto, adhuc appellat, Cartar. *d. c. 1. n. 261.* Fario. *d. q. 11. nu. 48.* Cab. *d. caſ. 110. n. 1.* vbi alios allegat, & teſtatur de magis communi, & ab ea in judicando non eſſe recedendum, latè Baiard. *q. 94. n. 3.* de quo latè dicam *in 2. lib.* vbi erit propria ejus ſedes.

Et ſciat Aduocatus quòd ſi pluties in eadem cauſa quis appellet, ejus arbitrio ſtare poteſt appellationi, quam velit proſequi & vna electa, reliquæ concidunt, *c. bona memoria.* vbi Abb. & alij *de appell.* Rom. *conſ. 41.* Miſing. *cent. 2. dec. 61.* & hoc poteſt deſeruire pro Bulla Pij V. circa materiam appellationis, vbi diſponitur, quòd condemnatus in pœnam pecuniariam debeat expediri facere cauſam infra ſex menſes à die interpoſitæ appellationis incipiendo. 16

CAPVT IV.

Appellatio in criminalibus, in quibus caſibus admittitur.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio in criminalibus in quibuſdam caſibus de iure communi non admittitur; ac etiam de*

conſuetudine generali Italiæ, & totius Orbis.

2 *Condemnatus in contum. etiam, elapſo anno, vel ſi fuerit captus infra annum, non appellat.*

3 *Appellatio in ſtatu Eccleſiaſtico in pœnis incorporalibus, relegationis, vel exilij, de quadam generali conſuetudine Signaturæ, non admittitur, & de quo tempore incœpit in Curia d. conſuetudo.*

4 *Appellatio à ſententiis Gubernatoris Vrbis, & eius Locumtenentium, in pœnis corporalibus non admittitur.*

5 *Condemnatio in tribunali Gubernatoris Vrbis in pœna vltimi ſupplicij, triremium, & ſimilium pœnarum corporalium, irrogatur, ſine aliqua citatione ad ſententiam.*

6 *Appellatio à ſententia Tribunalis Gubernatoris Vrbis admittitur, quoad effectum deuolutiuum.*

7 *Appellatio in pœnis pecuniariis in ſtatu Eccleſiaſtico non admittitur niſi facto actuali depoſito, vel data cautione in forma depoſiti.*

8 *Appellatio in criminalibus, de iure communi in quibus non admittatur remiſſiuè.*

9 *Condemnati in ſtatu Eccleſiaſtico per Bullam Pij V. debent procurare reuocationem condemnationis infra ſex menſes.*

10 *Statuta, conſtitutiones, conſuetudo, vel ſtylus tollentes appellationes in cauſis criminalibus, valent.*

11 *Recurſus, prohibita appellatione, non cenſetur prohibitus.*

12 *Appellatio ſi iudex deferat, etiam in caſu prohibito, ſuſpenditur executio ſententia.*

13 *Nullitatis exceptio non intelligitur prohibita, prohibita appellatione.*

14 *Appellatio, data exceſſiuitate pœna, ſẽper admittitur.*

15 *Sententia iniuſta recipit appellationem.*

16 *Appellatio ſuſtinetur quando iudex ad quem incœpit cognoſcere de appellatione, & vidit cauſam eſſe dubiam.*

17 *Appellatio, ſuper ciuili incidenti occaſione ex cauſa criminali admittitur, etiam ſtante ſtatuto, vt non poſſit appellari à ſententia criminali.*

18 *Appellatio ab expenſis datur, & in cauſa criminali prohibita appellatione, non admittitur, niſi ab exceſſiuis.*

19 *Appellatio prohibita à ſtatuto intelligitur prohibita à diffinitiua, & non ab interlocutoria.*

20 *Appellatio prohibita à ſtatuto non ligat forenſes.*

21 *Appellatio prohibita à ſtatuto ſemper intelligitur, dummodo reus fuerit ore proprio confeſſus, conuictus, vel in flagranti repertus, aliàs ſecus.*

22 *Appellatio admittitur, quando iudex ſe declarat iudicem competentem.*

23 *Appellatio non poteſt tolli per legatum de latere, ſed ſolum per Principem ſupremum.*

1 Fiſcus videtur habere intentionem fundatam in iſta quæſtione: cùm regula ſit, quòd in cauſis criminalibus dum agitur de quibuſdam delictis, puta, de homicidio, veneficio, adulterio, de maleficio, quod vim publicam ſapiat; de raptu, falſa moneta, Vinc. de Franc. *dec* 351. *part.* 2. vbi tamen declarat procedere in fabricante falſam monetam & non in expendente, neque in eo, qui cum falſa moneta repertus fuit, & de ſimilibus, non admittatur appellatio de iure communi, *l.* 1. *C. de rapt. virg. l.* 1. *C. de falſ. leg.* 2. *quor. appell. non recip.* Bonac. *comm. opin. tom.* 4. *tit. de iud. c.* 22. vbi ampliat. & limitat Caualc. *in* 6 *par. de brachio reg. fra. m.* 5. *& par.* 1. *num.* 49. Baiard. *quæſt.* 94. *num.* 8. *& ſeqq.* & Petr. Caball. *caſu* 110. *num.* 17. qui loquuntur quòd ita ſeruatur de conſuetudine in multis locis & per totam Italiam, vt hodie in criminalibus ſit ſublata facultas appellandi, prout etiam teſtantur Gram. *vot.* 7. *num.* 8. Iul. Clar. *q.* 99. *n.* 3. Carauit. *rit.* 255. *n.* 1. Vinc. de Franc. *deciſ.* 637. *num.* 2. *part.* 4. vbi teſtatur quòd in crim. à ſententia Regij collateralis conſilij non detur appellatio de conſuetudine. Nec in Germania in crim. appellatur, Mynſing. *cent.* 2. *obſeru.* 98 *nu.* 2. *& cent.* 4. *obſeru.* 41. Scacc. *de iudic. lib.* 1. *c.* 97. *num.* 92 vbi teſtatur de pluribus locis, non ſolum in tota Italia, ſed ferè in toto Orbe, Add. ad Farinac. *conſ.* 85. *in lit. B*, vbi alios allegant, & teſtantur, talem conſuetudinem, ſecundùm magis communem opinionem, valere laté Scacc. *in tract. de appellat. quæſt.* 17. *limit.* 47. *membr.* 3. *nu.* 1. *& ſeqq.* & ibi contrariis reſpondet, & Breler. *in tract. de appell. cap.* 1. *tit.* 10. *colum.* 22 *in lit. B, & ſub lit. D.* Et in regno Neapolis adeſt ritus, vt à ſententia lata contra homicidam, appellatio non detur, licet Carauit. dicat, illum ritum non ſeruari in practica, & Baiard. *quæſt.* 94. *num.* 30. *& ſeqq.* atque etiam teſtatur in dicto Regno Neapolis, ac in Francia ſeruari ius commune. In Statu Eccleſiaſtico omnes appellationes etiam ſunt ſublatæ à ſententiis, & grauaminibus in cauſis homicidiorum per Pium Secundum *Conſt.* 8 per Clementem Septimum, *Conſtit.* 6. & teſtatur Baiard. *quæſt.* 94. *num* 2. & Farinac. *quæſt.* 101. *num.* 58. vbi illas reſtringit ad condemnatos pro homicidiis in contumaciam tantùm, & non pro aliis, vt ego latè dixi ſupra *in Defenſ...* & de iure in quibus caſibus non admittatur appellatio, Specul. *in tit. de appell.* §. *in quibus* ponit 37. caſus, late Scacc. *in tractat. de app. q.* 17 *lim.* 4. *n.* 76. *& ſeq.* ſed *ſub num.* 84. limitat quando in iſtis etiam exprimeretur cauſa rationalis, quia admittatur appellatio; & an in illis delictis prohibitis appellari a ſententia diffinitiua appelletur ab interlocutoria, Scacc. *de iud. lib.* 1. *c.* 97. *n.* 98.

In eodem etiam ſtatu Eccleſiaſtico, condemnati in contumaciam, elapſo anno, vel ſi infra dictum annum capti fuerint, appellare non poſſunt, ſed, omni appellatione poſtpoſita, ſententia contra eos executioni demandatur, per Bullam Pij IV. *Conſtit.* 128. & Pij V. *Conſtit.* 10. de quo dicam in ſecundo libro, vbi tractabo materiam contumacialem, ſed interim Aduocatus videat pro declaratione Bullæ, & conſt. Marchiæ, circa condemnatos in contumaciam, Farinac. *quæſtione* 101. *num.* 59 Scacc. *de appell. quæſt.* 17. *lim.* 48 *n.* 30. *& ſeqq.* vbi etiam loquuntur, quid ſi compareant infra annum. 2

In aliis verò pœnis corporis afflictiuis, vt in pœna triremium, ictuum funis relegationis, & exilij, in toto Statu Eccleſiaſtico, licet non adſit aliqua Conſtitutio, vel Bulla Summi Pontificis, quæ tollat appellationem in criminalibus, tamen, ex quadam conſuetudine tam Signaturæ Gratiæ quam Iuſtitiæ, ſolet ſemper reſcribi cum clauſula, *non retardata executione.* quæ conſuetudo incœpit tempore Pij V. occaſione fœliciſſimi belli naualis ſequuti contra Turcas, cùm tunc Sedes Apoſtolica indigeret, pro illo bello hominibus ad remigandum, & poſtmodum ob ſeueritatem, ac acerbitatem temporum continuauit dictus ſtylus, & vſque in præſentem diem durat: non ſolùm in pœna triremium, ſed etiam in quacumque pœna corporali & relegationis, & exilij, &, ſi Signatura reſcriberet, ſine dicta clauſula, *non retardata executione*, erit locus appellationi, quoad effectum etiam ſuſpenſiuum: licèt, vigore dictæ conſuetudinis, vel ſtyli ſignaturæ, judices criminales ſoleant, quando appellationes interponuntur, admittere dictam appellationem cum clauſula præfata, *non retardata executione*; vel dando Apoſtolos refutatorios, & malè, quia ad eos non ſpectat cognoſcere, an ſit admittenda, vel non admittenda appellatio, quoad effectum ſuſpenſiuum, ſed ad ipſam Signaturam, vt inferiùs dicam, *n.* 19. *n.* 13. 3

Sed ſolùm in Tribunali Gubernatoris Vrbis vigore Bullæ Leonis X. *Conſtit.* 7. *de facult. Gubernat. Vrb verſ. ſtatuimus, in* 1. *p. Bullarij fol.* 186. à ſententiis latis ab eo, ſiue eius locumtenentibus in cauſis criminalibus 4

corpora

corporalibus,ſeu corporis afflictiuis, non datur appellatio.

5 Imò quòd magis eſt, nec etiam datur reis condemnandis facultas, vel occaſio appellandi, quia condemnantur ad furcas,vel ad pœnas vltimi ſupplicij abſque alia citatione ad ſententiam , dum putant de ſero bene comedere,& de nocte bene dormire ex tempore eis denunciatur vltimum terribilium , & in aliis pœnis corporalibus , abſque alia citatione tranſmittuntur ad triremes , & aliis pœnis corporalibus afficiuntur; & ideo in iſto ſupremo Gubernio Brachium Regium habente,Pontifices ſolent eligere viros eruditos,prudentes, circumſpectos, expertos,integros, & ſpectatæ fidei : cum ab illius gubernio dependeat tranquillitas totius Ciuitatis.

6 Sed quoad effectum deuolutiuum non eſt dubium quod etiam à ſententiis dicti Gubernat. & ejus Locatenentium,datur appellatio,& in dies ſententiæ reformantur . ac in totum reuocantur per alios iudices, prout teſtatur Mod. Rom. *in q*.101.*n*.100. Et ego, vt verum fatear , dum fui Locumtenens Crimin. A. C. plures,quam vnam reuocaui.licèt regula ſit quod prohibita appellatio dicatur quoad vtrumque effectum deuolutiuum & ſuſpenſiuum,Decian.*in rubr.de appell. n*.5.Rol.*conſ*.77.*n*.16.*lib*.2. Lancell.*de att.c*.12.*lim*.25. *num*. 29.ſed de hoc vide Menoch. *de rec.poſſ.remed*.9. *num* 322.

7 In aliis verò pœnis pecuniariis,in toto Statu Eccleſiaſtico admittitur appellatio , facta actuali depoſito, vel data cautione in forma depoſiti, prout diues , vel pauper fuerit condemnatus. arbitrio iudicis,pro ſumma in condemnatione contenta , in euentum ſuccumbentiæ,*ex conſtit* . *Pij IV*.128.*& iuncta alia Pij V*.180. *in 2.p.Bullar*. de quibus mentionem facit Baiard. *q*. 64.*n*.28.*& ſeq* & Moder.Rom.*q*.101.*n*.80.*& n*.102.

In quibus verò caſibus de iure communi non admittatur appellatio in criminalibus Aduocatus poteſt habere recurſum ad Ant. Gomez.*tit.de delict.c*.13.*nu*.31.
8 Baiard. *in q*.94.vbi recenſet plures caſus; Et latiſſimè poteſt videre Doctores recollectos per Modern.Rom. *in quaſt*.101.*c*.1.*per to*. Coſt.*de ſubſid. remed. remed*.110. *num*.11.& Scacc.*de iud.lib*.1.*c*.97.*ferè per totum*,& Addit.ad.Spec. *in tit.de appell*.§. *in quibus* , vbi ponit 18. caſus,& à quibus iudicibus ſiue eorum ſententiis non detur appelatio latè recollegit Scacc. *de appell.quaſt*. 16.*in limit*....vbi poſuit 34.caſus,cum ſuis declarationibus.

9 Et infra ſex menſes rei condemnati debent procurare obtinere reuocationem dictæ ſententiæ; aliàs per iudicem à quo, demandabitur exequutioni , vt diſponitur per Pium V *in* d.*Bulla* 42. Baiard. *d.quaſt* 94. *nu*. 29 Farin. *d. quaſt* 101. niſi rei obtinuerint à Signatura fatalia prorogari quæ vſque ad tertiam vicem concedere ſolet, vt etiam ibi Mod.Rom.teſtatur , & ita paſſim obſeruatur,

20 Et licèt tales Conſtitutiones,conſuetudines,ſtylus, vel ſtatuta teneant quòd in cauſis criminalibus tollunt appellationem, latè Couarr.*Practicar. quaſt.cap*.23.*nu*. 6. vbi concordantes allegat , & contrariis reſpondet, Clar.*q*.94. *n*.3. vbi firmat in practica , non eſſe recedendum ab hac opinione , ſequitur Bertazzol. *conſil*. 412.*num*. 16. *lib*.2.latiſſimè,Scac.*de iudic.lib*.1.*c*.97.*nu*. 62.vbi refert plura Statuta conſtitutiones, & conſuetudines prohibentes talem appellationem , videlicet, Mediolani, Neapolis,Flandriæ in locis Imperij & ferè in toto Orbe Chriſtiano , vigere talem conſuetudinem,& latè etiam Baiard *q*. 94.*nu*.30.*& ſeq*.Petr. Caball.*caſ*.110.*n*.19. *& caſ*.208.*n*.6.*& caſ*. 288.*n*.32. Caualc.*de Brach.reg.p*.2.*nu*. 49.Claud , Bertaz *in add. ad Patrem conſil*.79.*in lit. A*,vbi poſt alios quos allegat dicit, non poſſe ſimilia ſtatuta fieri ab inferioribus , ſed tantum à Principe non recognoſcente ſuperiorem, ſed ab aliis habentibus facultatem ſtatuendi, Rol.*conſ*.29. *n*.1.*vol*.1.Borgn.*deciſ*.12.*n*.1.lo.Bott.*conſ*.103.*n*.2.

Tamen Aduocatus habet aduerſus ea multa remedia pro defenſione condemnati. Et primum erit , vt non intelligatur prohibitus recurſus , vel ſuplicatio apud Superiorem,late Roland. *conſ*. 94.*num*.2.*& ſeqq*. *lib*.1.Decian.*in tract.crimin.lib*.8.*c*.9.*nu*.17.*tom*.2. Modern.Rom.*q*.101.*num*.105. Benintend. *deciſ.Bononienſ*. 68. & latè ſuperiùs dixi *num*. 8.licèt Claud. Bertaz. *in d.conſil*.79.*in litera A*, poteſt Decian.*in rub.de appellat. num*.7.*& in.c.paſtoralis* , *num*.5.*de offic.deleg*. & Ruin. *conſil*.77. *num*.18.*volum*.2.teneat contrarium.vt ſtante prohibitione ſtatuti ne admittatur appellatio , etiam dicatur prohibitus recurſus , & ſupplicatio, latiſſimè vide Scacc.*de appellat.q*.29.*remed*.3. *per totum*,& quòd dicatur prohibitus etiam recurſus Vincen. de Franch. *dec*.637.*n*.2.vbi teſtatur ita fuiſſe ſeruatum.*p*.4. 11

Secundum, quòd ſi judex velit deferre appellationi in caſibus prohibitis,poteſt,vel ſi per ignorantiam, 12
vel propter aliam cauſam , admiſerit appellationem, ſunt ſibi ligatæ manus.vt ampliùs non poſſit ſententiam executioni demandare : cùm, ob delationem appellationi,abdicauerit à ſe omnem iuriſdictionem,latè Ant.Gom.*tit.de delict.c*.13. *num*.32. vbi dicit,hoc eſſe menti tenendum , tanquam quotidianum;Lancell. *de attent.p*.2.*c*.12.*limit*.1.*num*.70.*in fin.& num*. 80. Scacc. *de iud.lib*.1.*c*.97.*n*.124. quicquid aliter ſenſerint Boſſ. & Baiard.vt dixi ſupra *num*.3.2.5.latè Scacc. *de appell*. *q*.17.*limit*.4.*n*.27.57.*&* 95.*& limit*.48.*memb*.3.*num*.15. vbi tamen,*ſub nu*.27.videtur reſtringere iſtam facultatem admittendi appellationes , dummodo agatur de caſibus in quibus à jure,vel à communi interpretatione appellatio non rejiciatur, & Farin.*qu*.101.*n*.106.*& ſeqq*. dicit communem opinionem eſſe contra Boſſ. & Baiard.Sed Aufred.ad Capell.Tholoſ.*q*.177.*n*.5. *circa finem*,dicit & tenet quòd etiam in caſibus non permiſſis de jure appellare etiam ſi reus fuerit confeſſus , & conuictus, ſi judex detulit appellationi . vt non poſſit ampliùs ſententiam executioni demandare , etiamſi ageretur de delicto atrociſſimo.

Tertium.vt non ſit,in iſtis caſibus prohibitis appellare : prohibitum dicere de nullitate,Clar.*q*.94.*nu*.10. 13
vbi facit concluſionem, vt pendente cauſa nullitatis, ſententia criminalis non ſit executioni demandanda, licèt cognitio nullitatis requireret altiorem indaginem,Boſſ.*de null.num*.4. Moder.Rom.*q*.101.*num*.111. Dec.*in tract.crimin.lib*.8.*c*.9.*n*.15.*tom* 2. Veſtr.*in pract. lib*.8.*cap*.1.*num*.6.vbi Granat.& teſtatur de communi, Ancbar.*q*.4.*num*.11.*& ſeq. p*.1. & maximè ſi proueniat ex defectu iuriſdictionis, Dec. *conſ*. 8. *num*.7. Vant.*de null.tit. Quis poſſit dicere*,*n*.37. Claud. Bertaz *conſ*. 79. *in lit. C*, vbi tamen ponit duas limitationes , & prima eſt quando ſtatutum denegat audientiam, & tollit defenſionem. Secunda.ſi non ſit appoſita in termino è ſtatuto præfixo , vide latè Vant. *tit. Quis poſſit dicer*. *n*.33.Turret.*conſ*.77.*nu*.20. vbi de communi, latè vide Scac.*de appell.q* 29.*remed*.31.*per totum*.

Quartum,ſi pœna inflicta in quocumque cauſa eſſet exceſſiua : quia ab eius exceſſu datur appellatio,etiam 14
in notoriis delictis,Maſcard.*concl*.699.*n*.1 *& ſeq.lib*.2. Lancell.*de attent.p*.2.*c*.12.*lim*.9.*n*.18.vbi firmat,quòd, iſto caſu conceditur appellatio ad vtrumque effectum deuolutiuum, & ſuſpenſiuum, Caballin. *ad Conſtitut. Mar ch.lib*.6.*c*.2.*in verb.notorius*, *n*.6. & de recepta opinione teſtatur Mod.Rom.*q*.101.*num*. 110. Fab.Turret. *conſ*.68.*n*.6.*conſ*.75.*n*.19.latè Veſtr.*in pract.lib*.7.*c*.5.*n*.6. & *ſub n*.11.*& ſeqq*. dicit. quòd debeat exprimi in ipſa appellatione cauſa ſpecialis exceſſus.

Quintum ſi fuerit notoriè iniuſta ſententia, recipit appellationem, etiam in caſibus prohibitis appellare, 15
Affl.*dec*.39.*num*.5.Alciat.*de præſumpt. reg*.3. *præſump*. 9.*num*. 25. Viu. *opin*. 51. *num*. 3. *& ſeqq*. vbi firmat

X 3 procedere

procedere etiam in ſententia Principis, Mod. Rom. *q.*101.*n.*72.*& ſeqq. & n.*112.Dec.*lib.*8.*c.*9.*n.*16.*tom.*2. latè Bertaz.*conſ.*79.*n.*1. *& ſeq.lib.*1.Plot.*conſ.*52.*n* 27. *verſ. & etiam quod*, Rim. iun. *conſ.*769. *num.*9. *vol.*7. Baiard.*q.*94.*n.*48 Add.ad Farin.*conſ.*85.*in lit.B,in fine*, latè Bertaz.*conſ.*79. *per tot.* Fab. Turret.*conſ.*38.*n.*21. vbi alios allegat.

16 Sextum quando iam iudex ad quem, inhibuit, & incœpit cognoſcere de cauſa appellationis, & vidit caſum eſſe dubium, an ſit, vel non ſit admittenda appellatio, quia iudex à quo tenetur ſuperſedere in executione ſententiæ, per text. *in cap. Romana*, §. *fin autem, de appell. in* 6. vbi Hoſt. *ſub n.*20. Ioan.Andr. *ſub n.*17. Archid. *ſub n.* 9. *&* 11. Gemin. latè *n.* 3. *& ſeq.* vbi reſpondet contrariis, Follet. *in verbo, & ſi confitebuntur*, *n.* 66. *in verbo, pœnis debitis feriantur*, *num.* 6. Grattat. ad Veſtr. *in pract. lib* 7.*c.*3. *n.*48. Mod. Rom. *q.*101.*n.*109. vbi de recepta opinione, & concordantes allegat, & Baiard. *in q.*94. *n.*13. firmat, procedere etiam in ſententia lata contra confeſſum, & conuictum, quando iudex inhibitionis ſciuit, reum eſſe confeſſum, & conuictum, & eandem opinionem ſequitur, reprobatis contrariis, Mod. Rom. *in d.q.*101. *n.*109. *circa fin.*quam ego etiam omnino ſequor,cùm, & contra confeſſionem, & contra conuictionem, poſſint multæ exceptiones, & defenſiones deduci,per quas ſententia non ſit executioni demandanda.

17 Septimum poſſet etiam deduci, non procedere ſimilia ſtatuta in cauſa ciuili incidenti, & occaſionata ex cauſa criminali, quia in ea admittitur appellatio, vt poſt Rim.firmat Baiard.*in q.*94.*n.*43.Add.ad Farin. *conſ.*85.*in lit. A,verſ.verum quando*. Prout minùs ſimilis prohibitio appellationis procedit in caſu mixto: vt poſt Aleiat. *conſ.*12 *n.*6.*lib.*7. firmat Baiard. *in d. q.*94. *n.*44.Boſſ.*tit. de ſent.n.*8. Magon.*deciſ. Lucenſ.*91.*n.*1. *& ſeqq.* Cabal. *caſu* 110. *n.*18.Scac. *in tract. de appellat.q.*17.*limit.*84.*membr.*3. *ſub n.*20.

18 Sed,quoad expenſas,damna, & intereſſe, in quibus reus in cauſa criminali fuit condemnatus, Petr. Caball. *caſu* 208. *per tot.* tuetur, vt minimè admittatur appellatio, quando pars appellata vellet retractare ſententiam, ſed ſolùm poſſit appellare ab exceſſiua taxatione damnorum, & intereſſe, vel expenſarum. Imò etiam quod ſtatutum denegaret expreſsè appellationem, reſtitutionem, vel poſſe vti aliquo remedio contra ſententiam criminalem, prout eſt decretum Mediolani, de quo loquitur Boſſ. *tit. de appell. n.* 7. tamen daretur appellatio ab exceſſiua taxatione, vt poſt Bald. *in conſ.*119. *n.*6. *& ſeq. lib.*2. declarat Petr. Cabal.*d. caſu* 208. *n.*6. Scac.*de appell.d.q.*17.*limit.*48. *membr.*2.*n.*28. *in fine.*

19 Octauus intelligitur ſimilis prohibitio in ſententia diffinitiua, ſecus in ſententia interlocutoria,vel ſuper alio incidenti, vt poſt alios, firmat Baiard. *d. q.* 94. *n.*45. Add. ad Farin.*in d. conſ.*85. *in lit. B. verſ. verum quando*, vbi tamen limitant. quando ſtatuta prohiberent, vt à nulla ſententia criminali poſſet appellari, vide latè Scac.*de appel.limit.*6.*membr* 7. *n. m.*35. *& in tract. de iudic. lib.*1 *c.*97. *ſub n.*98. Vinc. de Franc. *deciſ.*480. *p.*2. firmat, quod ſi grauem ſuper emergenti, vel incidenti poſſet reparari per diffinitiuam, & tunc appellatio non admittatur, ſecus ſi non poſſet reparari, quia prohibita appellatione ante ſententiam poſſet appellari, & ibi alios allegat, & latius *in deciſ.*633. *p.*4.

20 Nonus ſimilia ſtatuta firmant Doctores, non ligare forenſes, vt poſt Bertaz. *conſ.* 15. *num.* 1. voluit Baiard. *in d q.*94.*n.*47. & Add. ad Farin. *in d. conſ.*88. *in lit. B, in fine.*

21 Decimus generaliter deducitur vt in omnibus caſibus prohibitis appellare, tam de iure communi,quàm vigore ſtatutorum, intelligatur,ſi reus fuerit ore proprio confeſſus legitimè, aut legitimis, & à iure approbatis probationibus conuictus, aut in flagranti crimine repertus. ſecus ſi non fuerit conuictus plenè, neque confeſſus legitimè, vel non repertus in flagranti: quia tunc omnino erit admittenda appellatio, ſaltem expreſſa, & inſerta cedula ſententiæ in ipſa appellatione, vt per Dec. *in tract. crim. lib.*8.*c.*9. *n.* 12. *verſ. declara tamen*. *tom.* 2. & ſequitur Mod. Rom. *in d. q.* 101. *n.* 113. latè Scac. *in tract. de appell. q.*17.*limit.*47.*membr.*3.*n.*24. & ideò cautus Aduocatus ſemper in appellatione inferat, ac exprimat aliquam cauſam iniuſtæ ſententiæ, vt faciliùs concedatur inhibitio, ſic ipſa ſuſtineatur.

Vndecimo admittitur appellatio, quando iudex pronunciat ſe iudicem competentem, & poſſe procedere contra aliquem criminaliter, non obſtante quocumque ſtatuto prohibente appellationem in criminalibus, cùm alias quilibet iudex poſſet ad ſe omnes cauſas, de mundo trahere, & per hanc viam indirectam abſorbere iuriſdictionem omnium aliorum iudicum, vt tradit Aug. *conſ.*195.*n.*3.quem ſequitur, Dec. *conſ.* 49. *ſub n.*2. Rol. alios citans, *conſ.*33. *n* 6. *lib.*4. & Petr. Cabal. *caſu* 208. *n.*8. *& ſeq. cent.* 3. Scac. *de iud.lib.*1 *c.*101.*n.*18. 22

Poſtremò, Doctores ad ſimilia ſtatuta prohibentia appellari, de nullitate dici,ac peti reſtitutionem in integrum vel poſſe vti alio iuris remedio,tradunt quinque limitationes, quas ponit per extenſum, Plot. *conſil.*130 *n.*64.*tom.*1.*crim.*ſequitur Baiard *in q.*94. *n.*31. Add. ad Mod. Rom.*in conſ.*85 *in lit.B, ſub verſ.quando*, & latè Moſcat. *in pract. de appel. gloſſ. appellari*, *n.*17.

Et etiam notandum eſt, quod appellatio non poſſit auferri niſi per Principem non recognoſcentem ſuperiorem,vt de communi teſtatur Abb.*in cap. paſtoralis*, *n.*4. *de appell.* & ſequitur Marc. Ant. Macer.*reſol.*32. *n.*14.*lib.*2. vbi ſubdit, quod nec etiam per legatum de latere tolli poſſit,niſi hoc haberet ex ſpeciali commiſſione Papæ, ex traditis per Franc. *in d. cap. paſtoralis*, *col.*7. *verſ.*2. *quæritur*, & quando Princeps recognoſcens ſuperiorem poſſit tollere,vel non tollere appellationem,vide latè Scac.*de appel.q.*17.*lim.*48.*membr.*3. *n.*22.*& ſeqq.*Sed Rol.*conſ.*29.*n.*1.*vol.*1.poſt alios,quos allegat, firmat poſſe induci etiam per alios recognoſcentes ſuperiores, vt non admittatur appellatio, vt etiam refert,& ſequitur,Ioan.Bot.*conſ.*103.*n.*2. *& ſeq.* dummodo habeant facultatem concedendi ſtatuta. 23

CAPVT V.

Aliquæ difficultates ſuper Bulla Pij Quinti, circa depoſitum faciendum, vel cautionem præſtandam.

SVMMARIVM.

1 *Bulla Pij Quinti, circa depoſita facienda, vel fideiuſſionem præſtandam in forma depoſiti, recipit plures declarationes.*

2 *Prima eſt, vt non procedat, quando pœna non eſſet applicata Cameræ Apoſtolicæ, etiamſi cauſa deuoluatur ad Curiam.*

3 *Secunda, ſi non habeat reus facultatem dandi fideiuſſorem, vel faciendi depoſitum, an admittatur ad pignus.*

4 *Tertia, an reus poſſidens multa mobilia, & ſtabilia, teneatur illa vendere, vt faciat actuale depoſitum.*

5 *Quarta, an condemnatus in cauſa appellationis teneatur facere depoſitum, quando in prima inſtantia habuit ſententiam pro ſe.*

6 *Quintò,*

6 *Quintò, an fideiuſſio præſtita in cauſa appellationis extinguatur per aliam ſententiam condemnatoriam, vel abſolutoriam ſecutam in cauſa appellationis.*

7 *Sextò condemnatus, ſi velit ſtare in carceribus, an poſſit cogi ad dictam cautionem præſtandam, vel depoſitum faciendum.*

1 CIrca depoſitionem Bullæ Pij V. in faciendo depoſito, vel in cautione præſtanda: Primò contingit dubitare, an in omni condemnatione pecuniaria applicanda cuicunque, procedat dicta Extrauagans. Et reſolutiuè procedendo, dicitur, verba eiuſdem Bullæ eſſe clara, quæ requirunt dictam cautionem vel actuale depoſitum, quando pœna applicatur Cameræ Apo-
2 ſtolicæ: Et ideo, ſi pœna ſit applicata aliis locis piis, vel alteri Cameræ Baronum, ſeu Epiſcoporum, condemnatus non erit adſtringendus ad dictam cautionem, vel depoſitum faciendum, quando cognoſcitur coram dictis Baronibus, vel Epiſcopis, vt dicit Mod. Rom. *q.*101. *n.*104 prout in ſimili, de alia Bulla Pij Quarti, circa pœnas conuentionales applicandas Cameræ Apoſtolicæ, vt intelligantur in dubio applicatæ Cameræ Apoſtolicæ, quando fractura pacis, vel fideiuſſionis eſſet facta in ſtatu Eccleſiaſtico immediatè, ſecus ſi in Terris Baronum: quia tunc intelliguntur applicatæ Cameræ dictorum Baronum, vt in terminis declarat Tob. Non *conſ.*110. *n.*12. & Add. ad Magon. *in dec.*100. *in lit.B.* Si verò cauſa appellationis deuolueretur ad Sedem Apoſtolicam, tunc Farin. *d. q.*101. *n.*104. *in fine*, dicit eſſe locum dictæ Bullæ cùm debeat poſtmodum pœna applicari Cameræ Apoſtolicæ, vel per viam ſententiæ, vel per compoſitionem: Ideò erit obſeruanda diſpoſitio eiuſdem Bullæ; & quod ita ſemper practicauit, & practicari vidit de iſta opinione Farin. mentionem facit Scac. *in tract. de appel. q.* 17. *limit.*58. *membr.*3. *n.*34.

Ego autem contrarium teneo, & obſeruaui & credo melius, quia dicta cautio, vel depoſitum non præſtatur, neque fit, niſi quando reus eſt condemnatus in aliqua pœna particulari pecuniaria & non in vniuerſali bonorum confiſcatione, & quando pœna eſt particularis pecuniaria, tunc ſine difficultate pœna applicatur Cameræ Baronum, & non Cameræ Apoſtolicæ, vt poſt Caſſan. *ſuper conſuet. Burgund. de confiſc. rubr.*2. §.1. *in verbo, & appartient. n.*1. *verſ. quando.*

Ego declaraui *in tract. de confiſcatione bonorum, concl.*21. *n* 9. omiſſa diſputatione, an ſit pœna applicanda primo iudici, vel Cameræ, vel ſecundo iudici, ſeu Cameræ iudicis confirmantis ſententiam cùm certum ſit, quod debeat applicari primo iudici, & non iudici, qui confirmauit ſententiam, Nat. *conſ.* 553. *n.*10. *vol.*3. vbi de veriori, & communiori opinione.

Quod eſt in practica notandum; quia non adimpleta forma dictæ Bullæ Pij Quinti, eſt reo prohibita appellatio Marcheſ. conciuis meus *in tract. de commiſſ. p.*2. *commiſſ. appell. c.*2. *n.*35. Scac *de appel. q.*17. *lim.*48. *membr.*3. *n.*34. nempe, vt non poſſit proſequi appellationem in caſu, in quo eſt faciendum depoſitum, vel eſt præſtanda cautio.

3 Secundò occurrit dubitare, an reus condemnatus ſi non habeat facultatem faciendi actuale depoſitum, neque inueniat fideiuſſorem, vel potiùs velit dare pignus, quàm fideiuſſorem ſit audiendus, & concludo, non eſſe audiendum, cùm de iure communi, qui tenetur dare fideiuſſorem, non admittatur ad dandum pignus, vt firmat Caſſan. *ſuper conſuet. Burgund. tit. Des iuſtices, rubr.*1. *n.*171. & ſequitur Baiard. *q.*46. *n.*41. & poſtea Bulla loquitur expreſsè de depoſito, vel cautione, quæ intelligi debet per fideiuſſorem, & non per pignus, vt magis ſit fiſcus cautus, cùm ſub fideiuſſione veniat etiam pignus, nempè hypotheca omnium bonorum eiuſdem fideiuſſoris, vt ego latè dixi *in meo tract. de Pace, & treuga, p.*2. §.3. *q.*15. *per tot.* & quia Bulla expreſſe loquitur de cautione, vel de depoſito, vel de propria cautione, Grat. *conſ.*59. *n.*12. *vol.*2. & priùs dixit *in conſ.*55. *n.*4. *& ſeqq. lib.*1. & quia, cū eius verba ſint circa hoc clara, ceſſat omnis diſputatio, Rol. *conſ.*72. *lib.*3. Ioſeph. Ludou. *deciſ. Lucenſ.* 12. *n.*12.

Et ita etiam de conſuetudine obſeruatur, vt non admittatur pignus.

Et cùm mihi caſus euenerit, dum fui Locumtenens in criminalibus A C. quod quidam, qui fuit condemnatus in pœnam ſcutorum 500. auri in auro cùm non inueniret fideiuſſorem obtulit pignus idoneum, & ego nolui dictum pignus recipere, quamvis deinde, ex gratia Summi Pontificis, fuerit pignus receptum, quia erat ille condemnatus ex Prouincia Flandriæ, & non poterat verè reperire fideiuſſorem in Curia.

Et quomodo probetur, quod non poſſit quis inuenire fideiuſſorem, docet Clar. *q.* 46. *n.*15. & ibi Baiard. *n.* 50. *& ſeqq.*

Tertiò, contingit dubitare, ſi reus condemnatus poſſideat bona, tam ſtabilia, quam mobilia, quæ aſcendant ad ſummam, vel maiorem quàm ſit ipſa condemnatio, an ad dictum depoſitum effectuale teneatur, nempe dicta bona vendere, & deinde depoſitum facere. Etſi velimus inhærere verbis dictæ Bullæ, ſine difficultate tenetur bona præfata vendere, & d. depoſitum facere, cùm tunc dicatur eſſe ſoluendo, & non pauper, vt dixi alias ſuprà, & Summus Pontifex ibi, vt condemnatus euitet depoſitum reale, requirat, vt ſit pauper, & non diues.

Tamen contrarium arbitror verius, vt nullo modo teneatur bona præfata vendere, & deinde per ea, quæ tradit, poſt Bald. & Ang. Alex. *in l. maritum, n.*2. *verſ. ſed quod ſi maritus. ff. ſol. matr.* qui dicit, quod ſi maritus habeat magnum Palatium, &, vltra illud non ſit ſoluendo non teneatur illud vendere pro dote, vt deinde emat domum minoris pretij & ex reſiduo ſe alere & dotem mulieri reſtituere poſſit, & ob id tranſiuit in obſeruantiā eiuſdem Bullæ, vt minimè reus condemnatus teneatur bona ſtabilia, vel mobilia vendere, pro depoſito faciendo, ſed tantum probare teneatur ex teſtibus ſine aliqua fiſci citatione examinatis quod non habeat præ manibus in promptu, neque poſſit, ſecundùm ſuas ſubſtantias, facere dictum actuale depoſitum, quamvis multa bona ſtabilia, vel mobilia poſſideat & tunc iudex arbitratur reum eſſe admittendum ad cautionem in forma depoſiti. cùm tandem, etiam de iure iuxta qualitatem factorum, iudex arbitretur, quis dicatur pauper vel diues: Pacian. *de probat. lib.* 1. *c.*54. *n.*5. *tom.*1. latiſſimè Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſ.*65. *n.*7. vbi infinitos cumulauit, & teſtatur de communi.

Quartò, contingit dubitare; an, ſi inquiſitus priùs 4
fuerit abſolutus, poſtea in cauſa appellationis fuerit condemnatus in pœnam pecuniariam, ſi velit proſequi cauſam appellationis in tertia inſtantia, teneatur dictam fideiuſſionem in forma depoſiti præſtare, & omiſſa diſputatione, arbitror omnino ipſum teneri ex verbis eiuſdem Bullæ, quæ ſolum reſpiciunt condemnationem, & damnum Fiſci, vel Cameræ quod reſultare ei poteſt, ſi dictam fideiuſſionem non præſtiterit, & cauſa non expediretur infra ſex menſes. cùm poſſet cauſam reus in longum protrahere: vt ibi Papa apertè dicit. Ideò quoquomodo fuerit condemnatus, ſiue in prima, ſiue in ſecunda inſtantia, ſemper cauſa ibi per Pontificem aſſignata viget. Quocirca, vigore iſtius identitatis rationis, eſt firmiter tenendum diſpoſitioni Bullæ eſſe locum, *l. illud, ff. ad l. Aquil.* Nec dicitur lex extendi, vbi adeſt eadem ratio, ſed enucleari, *l. ſi poſtulauerit, §. ſed ſi negauit ff. de adult.* Oldrad. *conſ.*184. *in fine*, Cald. *conſ.*1. *tit. ut lit. pend.* latè Crauet. *conſ.*183. *num.*13. licet poſſet dubitari, quod ſecunda ſententia

Digitized by Google

condemnatoria debilitetur per primam abſolutoriam, & ob id non eſſe locum dictæ Bullæ *per Clem. 1. de re iud.* & erit videndus Franc. *dec. 135. n. 1. p. 1.*

5 Quintò, an, ſi data cautione vigore primæ ſententiæ condemnatoriæ, ſequatur in cauſa appellationis alia ſententia condemnatoria, vel abſolutoria, dicatur extincta illa fideiuſſio, vigore primæ ſententiæ condemnatoriæ, præſtita, ſi loquimur de ſententia abſolutoria, videtur eſſe fideiuſſor liberatus, quia etiam, ea retractata, fideiuſſor non reincidit, Bart. & Doct. *in leg. fin. ff. de pact.* Boſſ *tit. de carcer. fideiuſſor. commiſ. nu. 55.* & quòd generaliter fideiuſſor in cauſa principali non teneatur in cauſa appellationis, gl. *in l. cum apud de iud. ſolu. & in auth. de his, quæſt. de appell. in prin. verſic. perſonam.* Quæ dicit: *Non eſt mirum, ſi non teneatur, quia prima ſatiſdatio eſt finita, ſiue primo iudicio*, quòd cauſa appellationis ſit diuerſa à prima, patet, quia teſtes de nouo inducuntur, *l. eos, §. ſi quis autem, C. de app. & leg. per hanc. C. de temp. appell.* & poſt Bart. Ang. & alios Marſil. *in rubr ff. de fideiuſſ. num. 108. verſ. quo autem*, vbi dicit, ita eſſe tenendum, cùm cauſa appellationis dicatur alia inſtantia diuerſa à prima, & ob id fideiuſſor in prima inſtantia non teneatur in cauſa appellationis, ex traditis per Bart. *in leg.* Græcè, *in princ ff. de appell.* Ang. *in l. 2 §. in fideiuſſorem, ff. qui ſatiſd. cogan.* & ideo debet recipi cautio cum clauſula *vt teneatur in omni, & quacumque inſtantia, vſque ad totalem executionem rei iudicatæ*, vt bene admonet Theſaur. *dec. 102. nu 19 verſ. ad euitandas*, vbi in tota deciſione refert plures opiniones an cautio præſtita, de ſtando iuri & iudicatum ſoluendu in prima inſtantia, duret in cauſa appellationis, vide Vinc. de Franc. *deciſ. 320. p. 2. per tot.* vbi latiſſimè.

6 Sextò, & poſtremò contingit in Curia dubitare, ſi condemnatus reperiatur in carceribus, & velit manere carceratus, donec cauſa appellationis terminetur in ſecunda inſtantia, an poſſit cogi, vigore dictæ Bullæ ad dictam ſatiſdationem præſtandam, vel ad depoſitum faciendum, & dicitur negatiuè, vt non poſſit cogi: ſed ſit audiendus, ipſo remanente in carceribus.

Primò quia iniquum videtur, velle rem, & perſonam, *& l. apud Celſum, l. Labeo, ff. de l. excep. leg. reſcriptum, §. ſi facto ff. de pact.* Carauit. *tit. 102. num. 2.* Bertaz. *conſ. 560. n. 23.* Theſaur. *dec. 20. n. 5.*

7 Secundò quia carceratio illius ſuccedit loco ſatiſdationis, Affl poſt Iſern. *in conſtit. Clem. 10. verſ. 2. quare, vt. vbi tamen liceat lib. 2. Rubr. 4.* Foller. *in verb. ſi citati compareant, nu. 5.* Mod. Rom. *q. 11. n. 85.* & ita in paſſim obſeruatur.

Nec eſt omittendum, quòd dicta Bulla de cautione præſtanda in cauſa appellationis non procedat quoad intereſſe partis, quia loquitur expreſsè de pœna applicanda fiſco, vel Cameræ Apoſtolicæ, ideo non eſt extendenda ad intereſſe partis, Iaſ. *conſ. 46. n. 5. verſ. vnde cum vol. 3.* & ita paſſim ſine controuerſia in omnibus tribunalibus etiam ſeruatur. & poſſem infinitos caſus recenſere: Nec dicta Bulla locum habet in vniuerſali bon. confiſc. ſed ſolùm, quando reus fuit condemnatus in aliquam pœnam determinatam, habentem particularem ſummam pecuniariam & ita ab vſu, & practica recepit interpretationem, prout omnis conſtitutio ab vſu recipit interpretationem. Ant. Gab. *concl. 1. n. 45. & 63 tit. de conſuetud. lib. 5.* Bertaz. *conſ. 256. n. 9. & ſeqq.* Rim. iun. *conſ. 641. n. 28. vol. 6.* Hond. *conſ. 92. n. 77. & ſeq. vol. 1. conſ. 89. n. 46. vol. 1.*

Et ex his Aduocatus, & cauſæ defenſor habet declarationes ad dictam Bullam Pij V.

CAPVT VI.

Ab excommunicatione an detur appellatio.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio, interdictum, vel ſuſpenſio non recipiunt appellationem, quoad effectum ſuſpenſiuum, ſecus quoad deuolutiuum.*

2 *Appellatio à comminata excommunicatione admittitur, etiam quoad effectum ſuſpenſiuum.*

3 *Appellatio à declaratione iudicis ſuper excommunicatione admittitur, niſi factum eſſet notorium.*

4 *Appellatio à pœna exceſſiua, inflicta in ſententia, admittitur.*

5 *Excommunicatus, poſt appellationem an poſſit denunciari.*

6 *Cedulones an poſſint affigi contra excommunicatum, ſi ipſe petat abſolui.*

7 *Sententia excommunicationis, quando tranſeat in iudicatum.*

Videtur in iſta quæſtione poſſe firmari concluſionem, vt excommunicatio, interdictum, & ſuſpenſio non recipiant appellationem, quoad effectum ſuſpenſiuum, *c. Paſtoralis, §. verum de appellat. cap. is, cui de ſent. excom. in 6 c. ad hæc quoniam, de appell.* Spec. *in tit. de appell. §. in quibus n. 10. verſ. 17. non appellatur*, Deciſ. Tholoſ. 299. vbi reddit tres rationes vt excommunicatio non admittat appellationem quoad effectum ſuſpenſiuum, vbi latè Aufr. *in Add. ad conſt. Marc. lib. 6. c. 2. in verb. Canonicos* 2. Mod. Rom. *q. 101. nu. 66.* Prax. Arch. Neap. *c. 13. n. 2.* vbi firmat hoc pro regula, Scacc. *de app. q. 17. lim. 22.* vbi de com. & late ea ratione moti, vt magis terreatur. 1

Secus vero quoad effectum deuolutiuum: quia appellationem recipiunt *c. per tuas, extra de appell. c. ſi de except. c. re vera. 3. n. 9.* Scacc. *d. lim 22 n. 34* Gamb. *deciſ. Luſit. ar. 13 in fin.* Vinc. de Franch. *dec. 60 2. n. 4. par. 4.* latè Aufr. *in add. ad. deciſ. Tholoſ. 299.* & ſic per iſtam appellationem cauſa transfertur ad iudicem, ad quem, *c. per tuas, extra de ſent. excom.* eximiturque appellans à juriſdictione judicis à quo, *c. ad hæc extr. de appell.* Spec. *in tit. de appell. §. in quibus, num. 16. & ſeq.* & judex ad quem poteſt excommunicatum abſoluere nec tenetur, niſi velit mittere illum ad abſoluendum judici à quo, Add. ad Conſt. Marc. *lib. 6. c. 2. in d. verb. Canonicos num. 2. verſ. quod intellige*, Scacc. *d. lim. 22. n. 34.* vbi ſubdit, *niſi eſſet reclamatum per viam querelæ*, quia tunc erit remittendus pro abſolutione ad Diocæſanum, & ob id excommunicatus debet appellare infra 10. dies, aliàs deinde non audietur, Auf. *in d. dec. 299. n. 3.* vbi refert præjudicia quæ reſultant excommunicato non appellanti infra x. dies.

Sed erit Aduocato conſultum in iſta quæſtione, vt non expectet ferri ſententiam excommunicationis, ſed appellet à comminata excommunicatione, à qua datur appellatio etiam quoad effectum ſuſpenſiuum, Par. de Put. *de Syndic. in verb. appellatio. cap. 2. num. 6. in fin.* Add. ad Conſt. March, *in d. verb. canonico, num. 3.* Mod. Rom. *q. 101. num. 70* Scacc. *d. limit. 22. n. 47.* & exemplificat, quando judex faceret præceptum ſub pœna excommunicationis, vt aliquid faceret, vel daret, in tantum, quod ſi ſententia excommunicationis feratur poſt interpoſitam appellationem, non ſortiatur effectum ſuum & ſit nulla, etiamſi appellatio fuerit extrajudicialis, late Scac. *d. limit. 22. num. 54. & ſeq.* & ibi ponit aliquas declarationes. 2

Caueat etiam aduocatus, ne decipiatur à concluſione in principio firmata: quia illa eſt vera, vt non appelletur ab excommunicatione, bene tamen appel- 3

latur

latu à declaratoria judicis lata ſuper dicta excommunicatione, quando pronunciat, vel declarat quem incidiſſe in excommunicationem, Carter *in pract. crimin. in tract. de appell. §. quintus caſus eſt, num.* 6. Brun. à Sol. *in compend. iur. verſ. appellatio non ſuſpendit ſententiam, fol.* 14. vbi alios allegat, Farinac. *d. quaſt.* 101. *num.* 67. *&* poſt Domin. Anch. & Franch. Prax. Archiep. Neapol. *cap.* 23. *num.* 5. *&* 2. *verſ. declara primò*: Niſi tamen factum eſſet notorium: quia tunc nec à dicta declaratione daretur appellatio *c. pervenit, de app.* Imol. Ant. Abb. Franc. & Præp. *in d. §. verum*, vt teſtatur Prax. Archiep. Neap. *in d. c.* 23. *n.* 2. *circa princ.* Scacc. *d. limit.* 22. *n.* 36. vbi latè proſequitur, vt à d. declaratoria detur appellatio, & ibi ponit aliquas declarationes & ampliationes. Ac etiam ſciat Aduocatus quòd licèt legatus extra ſuam prouinciam non poſſit aliquem excommunicare, niſi de conſenſu Diucæſani, poterit tamen excommunicatum abſoluere, latè Marſil. *ſingl.* 90. ex doctrina Inn. *in c. nouit de off. deleg.*

4 Nec non ſi ſententia excommunicationis intolerabilem, & patentem contineret errorem, daretur appellatio, vt ſi diceret judex: *Excommunico te, quia facis eleemoſynam*, vel quid ſimile. Auguſt. ad Ang. *in ver. præſente d. Caſo, n.* 12. Add. ad Conſt. March *in dict. verb. Canonico n.* 3. *verſ.* 2 *quando*, Mod. Rom. *d. q.* 101. *n.* 69. Scacc. *d. limit.* 22. *n.* 53. & judex non ſeruando ordinem *per c. ſacro, de ſent. excommunic.* traditum poteſt puniri pœna arbitraria, vt eſt latè videre per Menoch. *de arb. cent.* 3. *caſ.* 741. *per totum*, vbi recenſet, quæ obſeruare debeat judex, *& in caſ.* 542. *per totum* recenſet, quando injuſtam & doloſam protulit excommunicationem quibus pœnis debeat puniri.

5 Minuſque excommunicatus, poſt appellationem interpoſitam poteſt denunciari, quando per denunciationem plus ligaretur, ſecus ſi plus non ligaretur, quia poterit denunciari: cùm ipſa denunciatio ampliùs non liget, ſed declaret: de qua denunciatione vide latiſſimè Prax Archiep. Neap. *in d. c.* 13. *n.* 2. *& ſeq.* & etiam Scac. *d. q.* 17. *lim.* 25. *n.* 2. *& ſeq.* vbi latiſſimè declarat iſtum articulum denunciationis.

6 Nec non ſciat Aduocatus, quòd cedulones affigi non poſſunt contra excommunicatos, ſi compareant, & petant abſolui, *c.* 1. *de except. in* 6. *Clem.* 1. *de pæn.* & ibi Anchar. *n.* 15. cùm finis in excommunicato conuerſo, petente abſolutionem ceſſet, & ob id excommunicatus ſtatim eſt abſoluendus, propter mala, quæ affert excommunicatio, Gloſſ. communiter recepta *in c. quà fronte de appel.* & ſic fruſtra affiguntur, ſi ſtatim ſequi debeat abſolutio, Prax. Archiep. Neap. *cap.* 24. *nu.* 1, vbi ſubdit, *niſi ageretur de contrariis, qui ſolent non obedire*: quia tunc ſolent in illa Curia affigi cedulones donec ſatisfecerint, & ſint effectualiter abſoluti: vt ipſi magis confundantur & ſe abſtineant in futorum, & alij timeant: & pro dicta obſeruatione adducit text. & Doct. per eum ibi allegatos, & eſt regula, quòd *à ſententia abſolutoria ab excommunicatione non detur appellatio* Doct, adducti, per Scacc. *d. lim.* 12. *n.* 50. *& ſeq.* vbi ſubdit, magis procedere quando fuit præſtita cautio, vel ſi fuerit in periculo mortis, ſed *ſub n.* 15. *& ſeq.* refert caſus in quibus à d. ſententia abſolutoria datur appellatio & *per totam lim.* 12. *q.* 17. latè tractat iſtam materiam appellationis ab excommunicatione, & quòd non detur appellatio à ſententia abſolutoria ab excommunicatione, latè tocitur Vinc. de Franc. *dec.* 602. *par.* 4.

7 Sententia excommunicationis, an tranſeat in judicatum. vide Moſcatell. *de appell. gl. de mandatis, num.* 47. *& ſeqq.* & latiſſimè Scacc. *in tract. de appell. q.* 12. *n.* 150. *& ſeqq.* qui concludit negatiuè, vt non tranſeat in judicatum, & poſſit retractari, etiam poſt mille annos, Aufred. *in add. ad Capell. Tholoſ. deciſ.* 299. *nu.* 3. vbi firmat idem eſſe in qualibet ſententia cenſuræ, vt in ſuſpenſione & interdicto, & an detur reſtitutio majori, vel minori aduerſus excommunicationis ſententiam, vide *Dec. Tholoſ.* 302. & Aufred io locis per eum ibi relatis. Et ſi judex injuſtè & per dolum aliquem excommunicauerit, tenetur ad damna, & intereſſe, & puniri poteſt actione injuriarum, Capel. Tholoſ. *q.* 398. & ibi Aufred. ita declarat, ſecus ſi non doloſè. Et excommunicatus ab vno Ordinario, quando poſſit abſolui ab alio, *vide deciſionem Tholoſ.* 231. & ibi in addit. Aufred etiam dicit, ſi excommunicatus ab Archidiacono poſſit abſolui ab Epiſcopo, & quibus pœnis puniatur non proferens ſententiam excommunicationis ritè, & rectè, & quibus excuſationibus Aduocatus illum defendere poſſit, videat nouiſſimè Mod. Farin. *in fragm. crim. in lit. E, n.* 42. *& ſeq.* poſt Menoc. *caſ.* 544. *& ſeqq.*

CAPVT VII.

In pœnis arbitrariis an detur appellatio.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio in arbitrariis non admittitur, ſecundum vnam opinionem.*
Contrariam autem tenent alij.
2 *Appellatio, vt admittatur in arbitrariis, procedit etiam, quando plenum arbitrarium datum eſſet à lege, ſtatuto, vel homine.*
3 *Appellatio in arbitrariis admittitur quando iudex exceſſit in pœna irroganda.*
4 *Appellatio, vbi agitur de graui præiudicio, admittitur etiam in arbitrariis.*
5 *Recurſus in arbitrariis non cenſetur prohibitus.*

QVamvis fiſcus videatur habere intentionem fundatam ſuper iſta quæſtione, vt in arbitrariis non admittatur appellatio, vt per gl. *in c. ſtatutum, §. aſſeſſorem de reſcr. in* 6. Innoc. *in c. præſentiu, de teſt.* Menoch. *de Arb. q.* 70. *n.* 6. *verſ. contrarium.* vbi allegat Magon. *deciſ. Lucen.* 41. *n.* 21. *dec.* 43. *n.* 3. Grammat. *Theorem.* 3. Ruginell. *in tract. de appellat. §.* 9. *gl.* 20. *q.* 14. *n.* 43. *& ſeq.* vbi loquitur de pleno, & de mero arbitrio, Farin. *q.* 17. *n.* 30. *verſ. Amplia igitur*, & alij relati per Scacc. *de appellat. q.* 17. *limitat.* 15. *num.* 1. *& ſeq.* vbi de communi, & loquitur etiam de ſimplici arbitrio. 1

Tamen contrarium multi alij tenentur, vt etiam in arbitrariis appellatio admittatur, quos refert Menoch. *d. q.* 70. *in princ.* Ant. Gomez. *tit. de delict. c.* 1. *nu.* 64. vbi de communi, Couar. *var. reſol. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 5. *verſ.* 2. *aduerſ.* Boër. *dec.* 284. *n.* 16. vbi quamplures alios adducit, & teſtatur de communi, & idem facit Rom. *q.* 17. *n.* 28. aliàs ſequeretur quòd judicibus eſſet aperta via ferendi ſententias iniquas, contra *l.* 1. *C. de appell.* & quòd in omnibus cauſis criminalibus nunquam daretur appellatio: cùm hodie pœnæ omnes ſint arbitrariæ, latè Scacc. *de iudic. lib* 1 *c.* 12 *n.* 98. Et tamen jura præbent appellationem à ſententia datis in criminalibus, *l. & in multis, C. de appell.* & quòd etiam in arbitriis detur appellatio, Scacc. *de iud. lib.* 1. *c.* 97. *n.* 61. *verſ. contrarium eſt*, Rugin. *de appell. §.* 9. *gl.* 5. *ſub num.* 43. vbi de comm. Scacc. *de appell. q.* 17. *limit.* 15. *n.* 2. *verſ. contra*, vbi *ſub n.* 3. dicit procedere etiam quando fuit commiſſa cauſa alicui cum clauſula. *tuam conſcientiam oneramus*, Gregor. Tholoſ. *de appell. lib.* 3. *c.* 15. *n.* 1. *& ſeq.* Marcheſ. concivis meus, *de commiſſ. appel. in Rom. Cur. c.* 6. *nn.* 53. 55. *fol.* 74. *in* 2. *impreſſ.*

Quæ opinio communis, vt detur appellatio in arbitrariis, procedit eo magis in judice habente arbitrium liberum à lege, vel ab homine, ſeu à ſtatuto, Couar. 2

Var.

var.reſol.lib.2 c.12.nu.5. Menocb.*d.q.70.n.13.* Magon. *deciſ.Lucenſ.42 num.11.* Gom.*d.c.1. n.63.* vbi de communi, Simone.*in tract.de decret.lib.2.tit.1.n.8.* Farinac. *q.17.n.30.* vbi de communi, quicquid alij cootrarium ſenſerint.

5 Et etiam magis procedit, quando judex exceſſit pœnam: quia ab eius exceſſu etiam in arbitrarūs appellatur, Farin.*q.17.n.51.& q.101.n.110.* Scacc.*de iud. lib.1. c.67.n.62.* circa *fi.in tract.de appell.q.17.lim.13.n.8.*

4 Et ſi ageretur de graui præjudicio admittitur appellatio, de communi poſt alios, quos allegat, teſtatur idem Rom.*d.q.12.n.31.* Caual.*de brac.reg.p.5.ſub.n.230. verſ.niſi tractetur de magno praiudicio,* Scacc.*de appell.*
5 *q.17. lim.15. n. 7.* Sed in omnem caſum eſt conſultum Aduocato, vt petàt recurſum ad Principem, quia ille nunquam cenſetur ſublatus Rol.*conſ.94.nu.1. & ſeqq. lib.1.* Lancell.*de attent.c.19.n.2.* Farin.*d.q.17.num.32.& ſeqq.* & dixi ſuprà.

CAPVT VIII.

Appellatio à ſententia Principis, Senatus, Iudicu habentis brachium regium, & ſimilium, quando detur.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio à ſententia Principis, Imperatoris, Senatus, & iudicis habentis brachium regium, non admittitur.*

2 *Recurſus à ſententiis ſupradictorum ad eoſdem admittitur.*

3 *Appellatio à ſententia Papa, Regum. & aliorum, admittitur, quando ſententiarum ad relationem alterius.*

4 *Appellatio à iudice pronunciante, auctoritate Regia, vel cum clauſula,* Facto verbo cum Sanctiſſimo, *an admittatur.*

1 OMnes concurrunt, quòd à ſententia Papæ, Imperatoris, Regis, Præfecti Prætorij, & Senatus non detur appellatio, per text. *n l.1.§ 2 ff.à quibus appell non licet, capit.cuncta 9.q.3.* Pat.de Put.*de Syndic.in verb.appellatio.c.4.n.1.& 4.* vbi reddit rationes, Rom.*conſ.151. n.1.* vbi Maod.*in lit. A,* Gram.*dec.33.n.1.* Gabr.*d.concl. 1.n.1.lib.2.de app.* Roland.*conſ.94.n.1.lib.1.* vbi de communi. & obſeruata opinioοe Brun. à Sol. *in ſuo compend.iur.in verſ.appellari non poteſt.fol. 13. in princ.& f.14.col.3.in fi.* vbi dicit procedere, tam de iure, quàm de conſuetudine, Mod.Rom. *q.101.n.72. & ſeqq.* idem firmat latè Caualc.*de Brach.reg.p.5.nu.250.* alios allegat, Theſaur.*dec.101.num 4.* Scacc.*de appellat.quæſt.16. lim.1.n.1.& ſeq.& per totam dict. q.16.* ponit ad ſaturitatem à quibus ſententūs principum & ſuperiorum non detur appellatio. & ibi ponit ſuas declarationes, limitationes & ſuas ampliationes & intelligentias, & fallentias, ad quem lectorem remitto, cùm non intendam hîc conficere vnum tractatum de appellatione.

2 Sed erit Aduocato conſultum, vt iſto caſu reclamet, & recurſum habeat ad eundem Principem, Capic. *dec.111.num 2.* Gram.*dec.35.n.4.* Gabr.*d.concl.1.num.7. & ſeq.* Rol.*conſil.94.num.2.& ſeqq.lib.1.* Brun.à Sol.*in d. ſuo compend.iur.ſub verſ.appellatio non datur à ſententia Senatus, fol.14.col.4.in fi.* Patiſ.*conſ.164.n.18.lib.4.* Moſcatel.*in pract.de appell.gl.appellari.n.18.* Et quomodo Aduocatus debeat concipere recurſum, docui ſuprà *in c.3.n.2.*

3 Si verò rex, vel Princeps pronunciauit ad relationem alterius, tunc licèt non detur appellatio ab ejus ſententia datur tamen appellatio, à defectuoſa relatione ſibi facta per text.*in leg.1.in princ ff.quand. appellat. ſit,* qui ex canonizat.*in cap.bidunm, 2. quæſt.6.* Roman. *conſ.321.nu 1 & ſeq.* vbi de magis communi, vt tunc à Principe malè informato, appelletur ad eundem meliùs ioformandum: ſed poſt Brun. à Sol. *in d.ſuo compend. iur.verſ.appellari non poteſt à ſententia Principis, fol. 13. col.3.in princ.* Farinac.*q.101.n.76.* dicit vt non per hoc Princeps debeat retardare executionem, ſi nolit, latè Scacc.*de appel.q.16.n.130.* vbi ponit ſuas ampliatiooes & reſtrictiones.

Et ub id erit etiam permiſſa appellatio, quando ali- 4
quis delegatus à Principe pronunciauit in cauſa, ſecundùm conſilium ipſius Principis, Paris de Put. *in verb.appellatio c.4.verſ.item ille commiſſarius,* Capic.*deciſ.111.n.4.* Idemque erit, quando apponeret in ſententia illa verba: *facto verbo cum Sanctiſſimo,* vt detur appellatio proponenda tamen in Signatura ipſius Sanctiſſimi, ex quo Princeps in ea maoum appoſuit, Farin. *d.q.101.n.78.* latè Scacc.*de appell.q.16.lim.1.n.154.* vbi ponit vnam limitationem quando Princeps commiſiſſet cauſam cum clauſulis tollentibus omnem appellationem: Idemque erit dicendum quando judex in Statu Eccleſiaſtico pronunciat de ordine Sacræ Cooſultæ, vt habeant recurſum ad eand. Sacram Conſultam, ſeu ad Pontificem, cùm à ſententia Sacræ Conſultæ non detur appellatio, licet Capic.*in d.dec.111.* dixerit, non dari appellationem à ſententia judicis pronunciantis nomine Regio, & reprehendit Rom.*in d. conſ. 321.* & quod ipſe ita alias obſeruauit.

CAPVT IX.

Sententia in notoriis delictis non recipit appellationem.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio in delictis notoriis non admittitur, Declara tamen, vt hic per Authorem.*

2 *Notorium in propoſito tripliciter conſideratur.*

3 *Appellatio non conceditur reperto in flagranti crimine.*

4 *Appellatio in notorio non tollitur quoad effectum ſuſpenſiuum.*

5 *Cautela pro Aduocato, vt in notoriis admittatur appellatio.*

6 *Appellatio admittitur, quando cauſa committitur per Principem, omni appellatione remota: dummodo appellatio non fuerit friuola.*

7 *Appellatio quando cauſa requirit celerem expeditionem non admittitur.*

QVoniam ſæpe judices ſub prætextu, quòd delictum ſit notorium, recuſant admittere appella- 1
tionem, per text *in l.2.C.quor.app.non recipian.* Clar.*qu. 94.n.2.* vbi de communi, Brun. à Sol. *in compend.iur. in verſ.appellatio an detur in notoriis fol.14.col.4.* vbi alios cumulauit. Vulp.*reſp.137.n.8.& ſeq.* Farin. *q.21.n.117. & q.101.n.60.* Scac.*de iud.lib.1.c.97.n.119.* vbi de notiſſima juris regula, & quòd ita tenent communiter Doctores, & habemus in Conſt.Marc.*lib.2.c.6.* vide latiſſimè Scac.*de app.c.2.q.17.lim.4.* vbi latè loquitur de iſta quæſtione *n.1.& ſeq.* Aufr.ad Cap.Thol.*q.177.n.7.*

Ideò Aduocatus ac cauſæ defenſor deducat, dictam opinionem procedere in notorio per euidentiam facti, ſecus in notorio juris, quod reſultat ex probationibus vel ex confeſſione, quia in criminalibus tunc admitti-
tur appellatio, vt per Baiard.*in q.94.num.19.*† diſtin- 2
gueos notorium in triplicem ſpeciem: quoad judices

&

& alios, quoad alios, & non quoad iudicem, & quoad iudicem, & non quoad alios, per gloſſ. *in cap. fin. in verb. quoad ſeipſum. de cohab. Cleric. & mulier. & in cap.conſuluit, in verb. notorium, de appell.* & propterea in prima ſpecie notorij, quod eſt facti euidentis, prohibetur appellatio. ſecus in aliis duabus ſpeciebus reſpicientibus notorium iuris. Carau.*ritu* 158. *n.7.* dicit, ita eſſe intelligendum ſtatutum prohibens appellationem: & cum iſta declaratione, tranſit etiam dicta Conſtitutio Marchiæ, *lib.2. c.6.* vt bene ibi Cabal. *in verb.notoriis, n 2.3. & 7. firmat.*

3 Idemque affirmant Doctores eſſe in condemnato, qui fuit repertus in flagranti crimine, vt non appellet, Carrer. *in pract. in §. ſecundus erit caſus, n. 14. & 25. verſ.idem dicas ſi in flagranti crimine inuentus ſit,* Pett. Cabal. *caſu* 262. *n.15. cent.3.* Gram. *deciſ.36.num.33.* Scac.*de appel.c.2.q.17.limit.4.n.88.*

4 Ac etiam cauſæ defenſor ſciat, quod in omnem caſum in crimine notorio non tollitur appellatio, quoad effectum deuolutiuum: quamvis iudex appellationi non detulerit: vt declarat Butr. *in cap. ſpeciali, §. porrò, n.2. & 4.* vbi Zabar.*col.2.verſ.quantum verò, extra de appel.* Et magis erit conſultum Aduocato, ſi quærat aliqua cauſa aſſertum notorium offuſcare: quo caſu admittenda erit appellatio ad vtrumque effectum, ſuſpenſiuum, & deuolutiuum, vt per mol. *in l. creditores. §....n. 1.de appell.* qui exemplificat in eo, qui aliquem occidit in cœtu populi, & allegat occidiſſe ad ſuam defenſionem, vel occiſum fuiſſe bannitum, & propterea ſibi licuiſſe illum impunè occidere, Salic.*in l.2. n.5.C.quor.appel.* Brun. à Sol. *in compend. iur. verſ.appellatio datur in notoriis, fol.14.col.5.* Vulp. *reſp.137.num.12.*Cabal. *in d.lib.6. ad Conſtit. March. q.21. num.118. & ſeq.* latè Scac. *de appel. quaſt.16. limit.4. num.93.*

5 Et cautela etiam erit pro Aduocato in iſtis delictis notoriis, vt admitti poſſit appellatio, quod infra decennium, ne ſententia exequatur, appellet, & in ipſa appellatione cauſam grauaminis deducat: quia tunc admittitur appellatio, & ſuſpenditur executio, Rom. *conſ.324. ſub n.4. & ſeq. verſ. verumtamen,* Carrer. *in pract.crim.in princ.n.56. & ſeq. verſ. limita nono, & in §. ſecundus erit caſus, n. 18. verſ. intellige tamen,* Petr. Cabal.*caſu* 262. *n.14.cent.3.*Scac.*d.limit.4.n.93*

6 Prout quando Princeps committit cauſam alicui, omni appellatione remota, vt intelligatur de friuolo, & non de alia, Afflict. *ſuper Conſt. Regn. in præl ud. q.10.n.3. in fine,* & alias latè dixi.

7 Si verò ſententiæ interſit, vt celeri expeditione mittatur executioni, tunc non daretur appellatio, per text.*in l. ſi quis filio, §. hi autem omnes, in fin. de inueſt. rupt. & irrit. teſtam.* qui loquitur, non ſolùm contra famoſos latrones, ſeditioſos, & capita factionum; ſed etiam generaliter contra alios: idem habemus generaliter, *in l.conſtitutiones, de appel.* Ang. *de malef.in verb. præſente Caio, n.15. & 20.* Farin. *q.101. num.81. & ſeq.* Carr.*de exec. ſent.c.1.n.75.verſ. & ſi periculum,* Hier. Giach. ad Clar. *q.74. in lit. B,* Boër. *deciſ.535. n.5. deciſ. 259. n.5.* Coſt. *de remed. ſubſid. remed. 103. n.50.*Caualc.*de brach.reg. p.5. ſiue n.260.*

CAPVT X.

An à ſententia, lata in ſyndicatu contra officiales, detur appellatio.

SVMMARIVM.

1 *Officialis de conſuetudine non ſyndicatur, niſi de dolo, barattaria, & illicitis extorſionibus.*

2 *Appellatio à ſententia Syndicatorum, ſecundùm aliquos, non admittitur, ſed magis communis opinio eſt in contrarium.*

3 *Appellatio non admittitur à ſententia lata per Gubernatorem contra ſuos miniſtros.*

4 *Appellatio à ſententia Syndicatorum non datur; quando adeſſet ſtatutum, prout in Prouincia Marchia, quod tolleret appellationem: & quomodo iſta ſtatuta intelligantur, declaratur hic per Authorem.*

5 *Appellatio à ſententia lata contra officialem, ſuper non tangentibus officium eius, admittitur.*

QVoniam, vt plurimum, in Syndicatu multi acerrimè inſurgunt contra officiales, non zelo iuſtitiæ, ſed particulari odio: quia forſan ab eis fuerint puniti, ideò omni conatu affectant porrigere quærelas, obtinere eligi Syndicatores odioſos, ac reportare ſententias contra ipſos, tuti deinde, vt à dictis ſententiis non detur appellatio, & eoſdem pauperes officiales opprimere. Ideo videamus quomodo cauſæ defenſor poſſit ab eorum manibus officiales eripere.

Ideò Aduocatus pro officialibus deducat, quod 1
hodie de generali conſuetudine officiales non ſyndicantur, niſi de dolo. barattaria, & illicitis extorſionibus, Clar.*q.83.n.3.in fine,* vbi de communi, Amod. Iuſtin. inſignis officialis conciuis meus, *de ſyndicatu, n.137. in fine,* Ioſeph.Ludou. *deciſ. Lucenſ.1. num.50. & ſeq. & concl. 38. verſ. infertur 102.* vbi multos cumulauit, teſtantes de communi, & quod ita ſeruatur in Vrbe, Bertaz. *conſ.71. per tot. vol.1.* Farinac. *conſ.64. n.10. in fin.* Baiard. *q.73. n.35. & n.36. & ſeq.* Granut. *Theor.11. n.8.* Polid. Rip.*obſeru.335. n.1.* vbi de communi, Scac. *de appellat. q.19. limit. 4. num.4. & ſub num.1.* dicit procedere, licet grauati non appellauerint à ſententiis iudicum, adhuc poſſint quærelas proponere contra officiales, & conſequi eorum intereſſe, ibi alios allegat, & teſtatur de communi, Fab. Turret. *conſ.4.n.3.* Nec eſt contra eos ſcrupuloſa inquiſitio facienda, ne neruus iuſtitiæ, auctoritáſque iudicum frangatur, atque vileſcat, & in officio ſucceſſores lento gradu procedant, [illegible] *conſ.54. n.5.* Farin. *conſ.64. n.11.* Baiard. *q.73. num.38.* Caualc. *de brach. reg. p.5. n.78.* Nec non contra officiales non ſufficiunt ordinariæ probationes, ſed requiruntur luce meridiana clariores, latè Maſcard. *de probat. concluſ.165.166. & 457.* Bertaz. *conſ.71. num.11. & ſeq. vol.1.*Baiard.*q.73.n.16.in fin. & n.18:* latè Fab Turret. *d. conſ.4. n.88. & ſeqq.* Minúſque in ſyndicatu iuramentum in ſupplementum plenæ probationis ſufficiat, Baiard.*d.q.73. n.17.* Nec teſtes carcerati à iudice recipiuntur contra eum, idem Baiard. *d. q.73. n.16.*

Et ob id, licet Doctores velint à ſententia ſyndica 2
tus non dari appellationem, per text.*in l.nulli,C.quor. appel.* vbi Doct. & præcipuè Cyn. *n. 1.* vbi reddit rationem, quia iura præſumunt contra officiales, Alb. *n.1.* Salic.*n.1.* Amod. conciuis meus, *de ſyndic. n.236. verſ. an autem,* Viu. *opin. 413. n. 1.* vbi de communi, Pariſ de Put. *in verb. appell.c.1. n.16. & ſeq.* cum aliis adductis per Mod.Rom. *in q.101. n.84.* Lancel. *de attent.tit.de appel. pend.limit. 20.n.2.* Fab. Turret.*conſ.4. n.4.* vbi de communi.

Tamen ſciat Aduocatus replicare, extare magis 3
communem opinionem in contrarium, quam atteſtatur Alb. vt refert Mod. Rom. *d. q.102.n.89.* vbi licet, *& ſub n.90. in fin.* poſt Pariſ. de Put. teſtatur etiam de veriori opinione, Maſtril.*deciſ.152.n.4* vbi poſt Cum. *de ſynd. c.87. de appel. n.4.* ſubdit niſi ſententia fuerit lata per magnam Curiam. Vel quod de barattaria, ſiue de ſibi impictis in ſyndicatu Officialis non ſit conuictus, & ob id *d.l.nulli,* non procedat vt adimat eidem officiali appellationé, vt poſt alios quos allegat firmat Modern.

Modern.Roman.dict.quæſt.102.n.29. verſ. niſi officialis. Et quod officialis in ſyndicatu poſſit appellare,& quòd d.l.nulli,in qua Doctores ſe fundant,non loquatur generaliter de omnibus officialibus in ſyndicatu condemnatis, ſed ſolùm de officialibus inferioribus condemnatis,ab eorum ſuperiore,vt in Nuncio, Notario, Executore,ſeu alio condemnato à ſuo Prætore,vel Iudice pro delictis commiſſis in officio, declarat Bart.in d.l.nulli,verſ.2.in eo,Ang.num.1.Caſtr.n.2.Pariſ.de Put. in verbo appellatio,c.1.num.16.Amod.conciuis meus,de ſyndic.n.238.verſ.an autem. vbi firmat quòd lectura,& intellectus Bart.in d.l.nulli,valde conuenit,& ſi aliquis ſequi velit primam opinionem,Aduocatus deſumat occaſionem,vt à ſententia abſolutoria ſyndicatorum lata in fauorem officialis,nec detur appellatio ob naturam correlatiuorum,vt tenet Fab.Turret. in d.conſil.5.n.5. & ſeq.

4 Si verò adeſſent ſtatuta in aliquo loco, quòd non detur appellatio à ſententia ſyndicatus, prout in prouincia Marchiæ,per conſtit.lib.6.cap.6.valebunt,vt tuetur Amod.conciuis meus.de ſyndic.nu.238. vbi reprobat contraria: ſed non cenſetur tamen tollere ſupplicationem,neque recurſum ad ſuperiorem, Lancell. de attent.p.2.c.12.limit.20.n.4. vbi firmat, quòd officialis poſſit appellare etiam ab interlocutoria,nec minùs dicuntur prohibere appellationem quæ juſta eſſet, & multo minùs,quando conſtaret de manifeſta iniquitate, vel ſi in appellatione Aduocatus exprimat legitimam cauſam, per quam dicatur ſententiam eſſe injuſtam,vt per Paris de Put.de ſyndicat.in d.verbo,appellatio,cap.2.num.1.cum pluribus ſeqq. Farinac. d.quæſt.101. num.93.

5 Eoque magis procedit,vt officialis poſſit appellare à ſententia ſyndicatorum, quando eſſet condemnatus de delicto,officium non tangente,per d.l.nulli: verſ.niſi in eo:& ibi gloſſ.in verbo nulli: vbi exemplificat in crimine adulterij,aut ſimili,vbi Bart.verſic.1.quod,Albet. num.1.in fin.c ei,qui.§.nulli quoque,verſ.niſi in eo ian ùm 2.quæſt.6.vbi Bellam. num.1. Turrecrem. num.1.verſic. ſecus pro cauſa,& num.1. Farinac. d.quæſt.101.num.87. Amod.Iuſtin.conciuis meus,de ſyndic.num.236. verſ.an autem in princ. vbi firmat idem, ſi condemnetur ciuiliter,& non criminaliter.

CAPVT XI.

Conuictus, vel confeſſus, an appellet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſus,& conuictus,non appellat,tam de iure Ciuili,quàm Canonico.*

2 *Et procedit, non ſolùm in quinque caſibus expreſſis in* l.2.C.quot.appell.*ſed etiam in omnibus alijs criminibus,licèt alij contrarium teneant.*

3 *Sed,vt admittatur appellatio in iſtis caſibus pro confeſſo,& conuicto,debet aliquid deduci,vt offuſcetur notorietas reſultans ex eo,quòd ſit confeſſus,& conuictus, & iſto caſu poteſt appellare etiam in pœna pecuniaria.*

4 *Appellatio in confeſſo, & conuicto, non adumbrata notorietate, non admittitur, & iudex non ſuperſedet,etiam ſi fuerit inhibitus,& ſi iudex admitteret appellationem,mortaliter peccaret.*

5 *Conuictus, & confeſſus non appellat, etiam in delicto attentato.*

6 *Appellatio in conuicto, & confeſſo, ex præſumptione iuris,& de iure quando admittatur,vel quando eſſet conuictus per indubitata.*

7 *Appellatio vbi de iure, vel de conſuetudine non admittitur, nec etiam tertius pro condemnato appellare poteſt.*

8 *Appellatio,quando reus eſt confeſſus,& conuictus,admittitur, ſi iudex appellationis incœpit cognoſcere de cauſa,& inhibuit,& præcipuè ſi inhibitio emanauerit vigore reſcripti ſummi Pontificis, vel ſi mandauit Pontifex,cauſam appellationis cognoſci.*

Fiſcus in iſta quæſtione habet regulam pro ſe, vt confeſſus,& conuictus non appellat,l.2.C.quor.appell.vbi Doct.& præcipuè Cyn.n.1. Caſtr.num.1 Salic. in princ.Ant.Gom.tit.de delict.c.13.n.31. verſ.quod tamen limita,Viu.opin.50. n.1. & ſeqq. vbi de communi, Clar.q.94.n.1.Mod,Rom.q.101.n.114. Vulp. reſp.137. n.4.Lancell.de attent.p.3.c.11.n.22.c.12.n.12. Scacc de iud.lib.1.c.97.n.124.& n.126.vbi alios allegat & teſtatur de communi. 1

Et judex poteſt exequi ſententiam non obſtante appellatione non ſolùm in iſto caſu,ſed etiam in omni alio caſu prohibito appellari,Scacc.de appell.q.17.lim. 4.num.4.

Cum iſto caſu,confitendo,non dicatur errare ex legitimis probationibus contra reum exiſtentibus, Rul. conſ.74.num.24.lib.1 Carrer.in pract. crim.tit.de appel. in princ.num.5.& ſeq.Addentes ad Magon. dec.Lucenſ. 49. in liter.B,vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi Vinc.de Franc.deciſ.556.num.4.p.4.vbi alios allegat.

Quæ opinio procedit, tam de jure ciuili, quàm de jure Canonico,Clar.quæſt.93.ſub num. 1. vbi de magis communi.

Et etiam admittunt Doctores, non ſolùm procedere in illis quinque caſib. expreſſis in d. l. 2.C.quor.app. ſed etiam in omnibus alijs caſibus, Clar.quæſt.94.nu.1. verſiculo ſed certè vbi de communi,& ibi Hier. Giach. in lit.A,Ant.Gomez.tit.de delict.c.13.num.31.verſicul. licèt illa lex loquatur, Craſſ. commun. opin. lib. 2. c.16. quæſt. 6. vbi relatis contrariis, teſtatur de communi, Lancel.de attent.cap.12. amplia .4. num. 12. in fin. vbi de communi, Scacc. de iudic. lib. 1.quæſt.97. ſub num. 126.vbi etiam de communi,Hier.Hiſp. in tractat. communium contra commun.quæſt.509.num.5.& ſeq. vbi de magis communi,& alios refert. Scacc. de appellation.c.2. quæſt.17.limitat.4.num.7. vbi etiam concordantes allegat,& teſtatur de communi,& etiam in cauſis pecuniariis, Vincent de Franch.deciſ.555.num.1.parte 4.vbi de communi. 2

Alij autem contrariam opinionem tuentur, vt in alijs criminibus,præterquam in dictis quinque caſibus dictæ legis 1. conuictus, & confeſſus appellet, vt in ſpecie declarat Butrigar.in d.l.2.in Summar. Odofred. ſub n.1.Cyn.n.2.vbi de æquiori,opinione teſtatur,Alberic.n.2 qui etiam de æquiori,& veriorem opinionem dixit Imol. in l.creditor.§ Iuſſus,n.7. & ſeq. & alios refert Hier. Hiſp.dict.quæſt.509.num.1.& ſeq.

Eóque magis iſta opinio erit vera,ſi ex parte appellantis aliquid deducatur,per quod offuſcetur notorietas reſultans ex eo,quòd quis ſit confeſſus, & conuictus,Franc.in c.cum ſpeciali,§.Porro, num. 6. & 7. extra de appellat.& Modern. Roman.in quæſt.101.num.121. Scacc.de iudic.lib.1. cap.97. num.127. licèt alij contrarium voluerint, vt confeſſus, & conuictus non audiatur appellans, quamvis appellatione cauſam deduxerit,Imol.in leg.conſtitutione.col.fin.verſ.ſed vbi eſſet ff.de appel.& ponit exemplum, quando diceret, erraſſe in confeſſione. 3

Sed Farinac.in dict.quæſt.101.num.145. per Doctor. per eum allegatos, dicit, eſſe in arbitrio judicis à quo admittere, & non admittere appellationem iſto caſu, quando exprimitur cauſa,ſed quoad effectum deuolutum ſemper expreſſio cauſæ admittat appellationem, vt latiſſimè per Scacc.de appellation.limit. 4. num. 27. cap.2.

Si verò confeſſus vel conuictus in ipſa confeſſione deduxerit aliquam qualitatem excluſiuam delicti, erit audiendus in appellatione, quamuis d. qualitatem dicat velle probare in cauſa appellationis, latè Vinc.de Franch.*deciſ.556.per totam part.* 4. vbi latè diſputat iſtum articulum concordantes allegat, contrariis reſpondet, & teſtatur ita fuiſſe reſolutum, & deciſum.

Idemque erit dicendum quando reus eſſet condemnatus, non ſolùm in pœna corporali, ſed etiam in pœna pecuniaria, vt confeſſus, & conuictus appellet, ſi adumbretur intentio Fiſci circa confeſſionem, & conuictionem, vt videtur de mente eiuſdem Farinac.*in d.q.*101.*n.*118.*& ſeqq* latè Scacc. *d. q.*17.*limit.*4 *num.*9. vbi alios allegat, & teſtatur de communi: Vinc.de Franch. *deciſ.*756.*nu.*2. vbi de communi *part* 4.

4 Imò, non adumbrata illa notorietate confeſſionis, & conuictionis, iudex à quo nõ tenetur ſuperſedere etiamſi fuerit inhibitus, vt poſt Guid Pap.& Lancel. Baiard.*q.*94.*n.*13, licèt ibi ſubdat, quod ipſe ſuperſederet in reuerentiam iudicis ad quem ſecuta inhibitione, & firmat, quod idem tenuit Auſted.*in deciſ.*& Lancellot.*de attentat.*in loco per eum relato.

Imò ſi iudex admitteret appellationem, non offuſcata notorietate, mortaliter peccaret, Rolan.*conſ.*71. *n.*76.*lib.*3 Clar.*q.*94.*n.*1.*in fin.*Adden.ad Magon. *deciſ.Lucenſ.*49.*in lit* B.

Ac etiam ſi detulerit de facto appellationi, adhuc poterit ſuam ſententiam executioni demendare, Boſ. *tit.de appel.n.*26.

5 Et qui tenent, confeſſum & conuictum non poſſe appellare, dicunt procedere etiam in delicto attentato: cùm in delictis attendatur principium, & non finis, Carter.*in pract. crim.in princ. n.*10. *& ſeqq. in tract. de appellat.* Bald.*in l.*2.*ſub n.*8. *C.quor. appellat.*vbi contraria reſpondet, & ſequitur ibi Salyc. *ſub num.in fin.* Scacc. *de appellat. quaeſt.*17. *limit.* 4. *num.*13.

6 Nec non dicunt ſufficere eſſe conuictum per iuris præſumptionem, quæ dicitur iuris, & de iure, & ob id habitus à iudice pro confeſſo, conuicto, quia delatorem ſuum corrupit, non appellat, iuxta text. *in leg.eius,qui delatorem,ff.de iur fiſc.*Foller.*in verb.& ſi confitebuntur,n.*79.*&* 89.Lancell.*de attent. p.*2. *c* 11. *n.*22.vbi de eo qui fractis carceribus aufugit, habeturque pro confeſſo præſumptiuè, quòd non poſſit appellare, niſi in caſibus, in quibus talis præſumptio recipiat probationem contrariam, quia in eiſdem poteſt appellare, Maſcard. *concl.*122.*n.*7. *& ſeq.* Farin. *q.*101.*n.*125.

Idemque erit quando eſſet conuictus per indicia dubitata, vt non admittatur appellatio, Carter. *in d. tr.de appell.in princip.n.*12.13.*&* 16. Foller. *in verb. & ſi confitebuntur,n.*99 Farin.*d.q.*101.*n.*128.Scacc.*de appel.c.*2 *q.*17.*limit.*4.*n.*5.

7 Et in caſibus in quibus de iure, vel de conſuetudine non admittitur appellatio, neque ipſe condemnatur, neque tertius pro eo admittitur ad appellandum, Scacc.*de appellat.quaeſt.*32.*n.*172.vbi reddit bonam rationem.

In caſibus autem permiſſis tertius admittitur, dummodo appellet infra legitima tempora, Scacc.*d.q.*12. *n.*272.vbi teſtatur de veriori opinione, & quòd ita in practica ſeruatur.

8 Si verò in iſto caſu: quando reus eſt confeſſus, & conuictus, iudex appellationis incœperit cognoſcere, an appellatio ſit admittenda, & inhibuerit iudici à quo debet ſuperſedere in exequutione, vt poſt Farin.*q.*101.*n.*109.Scacc.*de appel.q.*17.*limit.*4.*n.*26.teſtatur de communi, vbi maximè dicit procedere ſi inhibitio emanauerit, vigore reſcripti Summi Pontificis, vel quia viuæ vocis oraculo mandauit cauſam appellationis cognoſci, & etiamſi inhibitio emanauerit non canonicè in Curia, cùm poſſit facilè haberi recurſus ad Principem, ſecus in aliis inhibitionibus factis extra Curiam, quia ſi Canonicè, & legitime non emanauerit, iudex à quo tenetur ſuperſedere, & poſſunt impunè ſperni, Vant. *de nullit.ex defect.iuriſd.ordin.ſub.n.*141 & poſt alios quos allegat, Scacc.*d.q.*17.*limit.*4.*ſub n.*26.

CAPVT XII.

Conuictus tantùm an appellet.

SVMMARIVM.

1 *Conuictus tantùm appellat, & ſecundum receptam opinionem, & vide illationes, & reſtrictiones.*

2 *Conuictus de crimine quando dicatur, & an poſſit condemnari ſine eius confeſſione.*

4 ADuocatus rei ſuper iſta quæſtione acerrimè opponat contra Fiſcum, vt conuictus tantùm appellet, per text *in l.*2.*§.*1.*verſ. aut minima voce ſua confeſſus ſit,C.quor appell.*& ibi gloſſ.*in verb.propria,* Bart.*n.*1.Cyn.*n.*1 Caſtr.*n* 1 Alber *in l. non tantùm,ff. de appell.*Farin.*q.*101.*n.*131 vbi de communi, Gom. *tit.de delict.c.*14.*n.*31.Viu.*opin.*50 *n.*5 vbi etiam de communi, Carta.*de exec.ſent.* .1 *n.*67. vbi etiam de communi, *& n.*77. qui omnes alios concordantes cumularunt, Scacc.*de iud. lib.*1.*c.*97. *n.*59. dicit ſibi non placere conſuetudinem, quòd ſolùm reus conuictus teſtibus, non poſſit appellare, & latiùs reaſſumit hanc opinionem *in tr.de appell.q.*17.*lim.*4.*n.*72. *& ſeqq.*vbi priùs refert contrarium tenentes, poſtmodum firmat omnino conuictum poſſe appellare, & ibi concordantes allegat, & teſtatur de recepta, & communi opinione in practica, & ibi ponit vt conuictus teſtibus appellet, etiam ſi teſtes fuerint publicati factæ fuerint defenſiones, & nihil oppoſitum fuerit contra ipſos teſtes, quia non per hoc præſumitur quod acceptauerint teſtes non impugnatos.

Benè verum eſt quod in aliquib.criminibus grauiſſimis conuictus non appellat, vt in crimine hæreſis in Raptu Virginis, in crimine læſæ Maieſtatis, in Seditione in Ducibus factionum, in crimine Simoniæ, in crimine falſæ monetæ in latrocinio inſigni, & in aliis criminibus expreſſis per Scacc. *de appell.d.q.*17.*lim.*4 *n.*76.*& ſeq.*

Sed Aduocatus in iſtis criminibus ad obtinendam appellationem, & in executione ſuperſedeat, exprimat cauſam rationabilem appellationis, quia tunc non poteſt denegari appellatio Tiraquell. *de pœn.in præfat.ſub n.*69.Contard.*in l.vnica, limit.*3.*n.*44. *C.ſi de moment.poſſ.*Rugin.*de appel.§.*2.*cap.*3.*n.*179. Scac. *d.lim.*4. *n.* 84. & ſi probatio eſſet dubia eſſet dubio conuictus appellat, Bald.*in l.*2 *n.*2.*in fin. C.quor. appellat.*& alij quos cumulauit Modern. Rom. *q.*101. *n.*141.*& ſeqq.*

Ac etiam conuictus ex præſumptionibus iuris, & de iure appellat, Scacc.*de iud.lib.*1.*c.*78. *n.*3.*& d. limit.*4.*n.*87.

Prout appellat quando eſſet exceſſum in pœna inflicta, d.Mod.Rom.101.*ſub n.*110.

Ac etiam iſtis delictis in quibus eſt prohibita appellatio, tamen iudex à quo poteſt eis deferre, & deferendo, ſunt ligatæ manus ipſi iudici deferenti, Farin.*dict.quaeſt.*101.*n.*106.*& ſeq* Scacc.*d. limit.*4. *n.*17. 57. 91.

2 Et in propoſito ſolet dubitari an legitimè conuictus de crimine poſſit puniri, abſque ſua confeſſione,

ne, pœnamortis,& DD. tenent partem affirmatiuam,vt eſt videre apud Caſtr. *in leg. ſi quis in hoc genus n. 2. Cod.de de Epiſcop.& cleric.* Marſ.*ſing.*198 *Cartar.cap. Banait.caſ.2. num.*61.*& ſeq.* Boſſ.*tit. de conuict.n.*13. *& ſeq.* vbi dicit eſſe notandum contra vulgi opinionem,latè Petr.Cab.*conſ.*39.*per totam*, niſi in loco extaret conſuetudo in contrarium, prout extat Franciæ, vt nemopoſſit condemnari in pœnam vltimi ſupplicij, & corporalis,niſi etiam ore proprio quis fateatur delictum:idem ſeruatur in Flandria,late Modern.Rom.*q.*81.*num.*2.

Sed Aduocatus pro defenſione conuicti recurrat ad illam diſtinctionem,aut proceditur per viam accuſationis, aut per viam inquiſitionis , & etiam inter ius Canonicum,& ius ciuile,& ſi fuerit proceſſum per inquiſitionem deiure canonico conuictus mitiori pœna puniatur, de iure autem ciuili quomodo procedatur, ſemper conuictus pœna mortis puniatur,Mar.Soccin, *in cap.inquiſitionis,n.*1.6.7.*&* 27.*in fin.in cap. qualiter, & quando.el.*1.*n.*198.*de accuſat.*Decian *in tract crim. l.*3.*c.*30.*c.*5.quos in propoſito ſequitur Men.*de arbitr. cent.*6.*caſ.*594 & idem Mod.Rom.*dicta q.*81.*num.*2.*in fine.*

C A P V T XIII.

Confeſſus tantùm an appellet.

S V M M A R I V M.

1 *Confeſſus tantùm ſecundùm vnam opinionem , non appellat,tam de iure ciuili,quàm Canonico, & de conſuetudine. Contrarium autem tenent alij. Qua contraria opinio recipitur,tam de iure ciuili,quam Canonico.*

2 *Cautela eſt,vt confeſſus appellet, & inferatur cauſa grauaminis in ipſa appellatione.*

3 *Confeſſus,vigore conſtitutionis Marchia,& Conſtitutionum Summorum Pontificium Py IV.& Py V. non appellat.*

Declara tamen,vt hic per Authorem.

4 *Confeſſus non appellat in pœnis pecuniariis, quando pœna applicatur Cameræ Apoſtolicæ,ſecus ſi aliis.*

5 *Contumax habitus pro confeſſo,an appellet, remiſſiuè.*

6 *Confeſſus mediante perſona procuratoris , appellat.*

7 *Confeſſus per torturam,quando appellet.*

8 *Confeſſus poſt ſententiam,appellat.*

IN hac quæſtione duæ ſunt opiniones.

1 Et prima eſt negatiua,vt confeſſus tantùm non appellet , Iul. Clar. *q.*94. *in princ.* vbi plures refert teſtantes de communi,& magis communi, Vulp. *reſponſ.*137.*num.*3.*& ſeq.*Lancell.*de attent. part.*2. *n.*12. *ampliat.*4.*num.*13.vbi de magis communi, Mod.Rom. *q.*101.*n.*254.Scac.*de ind.l.*1.*c.*97.*n.*118.*verſ.tantùm operatur,& num.*119.*& ſeqq.*vbi alios allegat & teſtatur de communi,poſt Iul.Clar.de magis communi,& obſeruata opinione,*& in q.*17.*limit.*4.*n.*30. vbi de communi,& concordantes allegat,*in tr.de appell.* & latiùs *num.*34.vbi concordantes allegat, & teſtatur etiam de communi,& Cap.Thol.*q* 277.teſtatur,quòd ante inhibitionem ſuperioris,iudex æquè poteſt exequi ſententiam ſuam,ſi appellationem nun admiſit.

Et iſta opinio procedit, non ſolùm de iure Ciuili, ſed etiam de iure Canonico , imò multo magis, Alb. *in l* 2. *n.*2. *in fin. C. quor. appell.*Boẽt *in c. at ſi clerici, n.*28. *de iud.* Couarr. *pract. quaſt.c.* 23. *num.*5. vbi de communi,Viu. *opin.*51.*n.*1. vbi de communi, & obſeruata opinione vide latè Octau. Veſtr. *l.*7.*c.*3.*n.* 29. & ibi Grauat.*n.*48 Scac.*d.limit.*4.*n.*32 *verſ. Quid dicendum.*

Nec non eſt recepta iſta opinio à conſuetudine, Clar.*d.q.*94.*in princ.* Couar. *d cap.*23.*n.*5. *circa finem*, vbi tam apud Hiſpanos, quàm ferè per totum Orbem ita ſeruari in practica teſtatur Vulpell. *reſp.*137. *n* 4. Cartar.*de execut.c.*1.*n.*75.vbi alios allegat teſtantes de conſuetudine,Scac.*d.c.*97.*n.*119 *& ſeqq.de iudic. lib.*1. & maximè vbi ageretur de delicto , quod requireret celerem executionem,Azor.*in Sum. Rubr. C.Quor.appell.n.*4.Salicet.*in l.*1.*C.de rapt.Virg.*Guid.Pap.*de appell.q.*120. *n.*86.*& ſeq.* Scacc. *de appell. q.*17. *limit.*4. *num.* 33.

Contrariam opinionem,vt confeſſo tantùm concedatur appellatio,tenet Rom. *in l. Pantenius,§.rei perduellionis,n.*1 *ff.de acquir.hared.* vbi de communi , latè Ang.*de maleſ.in verb.prenſente d.Caio,num.*20. & latiùs ibi Auguſt. tuetur hanc opinionem, & contrariis reſpondet,Ant.Gom.*tit.de delict.cap.*13. *num.*31 Viu. *opin.*50.*n.*5.vbi de communi, Cartar. *de execut. ſent. cap.*1. *num.*67. vbi de communi Scac. *de iudic. lib.*1. *cap.*97. *num* 418. *verſ. ſed vere confeſſus* , & latiùs *in d. limit.*4. *num.*30. *verſ. contra iſtam illationem, q.*17. vbi concordantes cumulauit, & teſtatur de communi. Cùm in cauſa appellationis poſſit reuocare ſuam confeſſionem, & de illius errore docere, Bart. *in l.*1. *num.*3. *C. quor. appell.* Cyn. *num.* 2. Alberic. *num.*2. Præpoſ *in c.quicunque,num.*2.*q.*6 & firmant Doctores ſupra adducti, & Aufred. ad Capel. Toloſ. *quaſt.*177. *n.*1.*&* 2.dicit,quòd tria concurrere debeant,vt confeſſo denegetur appellatio:Primum, quòd non fuerit facta confeſſio per Procuratorem:Secundum,quòd fuerit ſponte facta confeſſio, & non per tormenta, Tertium , quòd fuerit etiam teſtibus conuictus, & argumentis ſuperatus

Et huiuſmodi opinio recipitur, non ſolùm de iure ciuilij,ſed etiam de iure Canonico,vt poſt Franch.& Hoſtienſ. firmat Io.Monac.*in c.Romana,§. ſin autem, n.*4.*de appell.in* 6 Et maximè Doctores dicunt,procedere in criminalibus,Gloſſ.*in c.cum ſpeciali,§.Porro,in verb confeſſione, extra de appellat.*vbi Franc.*n.*5. Turrecrem.*in c.ei qui §.nullas, n.*4.2.*q.*6. & ibi Præpoſit. *n.*3. latè Scacc.*d q.*17. *limit.*4 *n.*31. vbi concordantes allegat , & teſtatur de communi , & quòd recipiatur etiam de iure ciuili,de magis communi , vt confeſſus non appellet,procedit,quando concurrit cum ipſa confeſſione infamia,vel notorietas in populo, quia tunc, nec etiam de iure ciuili appellat,vt ſuprà dixi,& Rom. *ſing.*625.Carrer.*in pract.crim in tract.de appell in prin. num.*35 *&. in §.tertius caſus eſt,n.*2.Dec. *l.*2.*c.*22.*n.*24. *tem.* 1.

Sed, ad euitandas huiuſmodi opiniones contrarias, cauſæ defenſor, non ſolùm appellet , verum etiam in ipſa appellatione inferat cauſas appellationis , quia confeſſus fuit per errorem,quem vult probare, ipſam confeſſionẽ reuocet, & tunc appellatio, non obſtante confeſſione,ſuſpẽdit executionem,& deuoluit cauſam ad iudicem ad quem,aliàs, ſine cauſa non ſuſpenderetur executio per ipſam appellationem,latè Aufred. ad Capell. Tholoſ.*q.*177.*n.*3.*& ſeq.* vbi etiam firmat, quòd Iudex ad quem poteſt appellationem recipere,& examinare vtrùm habuerit legitimam cauſam appellandi & impedire executionem à tempore quo incœpit cognoſcere,Couarr *pract.q.c.*23.*ſub num.*5.Boſſ.*in tit.de appell.n.*27.vbi de magis communi,Viui.*opin.*51. *ſub n.*1. Clar.*q.*94.*in princ.*vbi de communi,& refert Doctores dicentes hanc diſtinctionem procedere tam de iure ciuili,quàm Canonico,Cartar. *de execut. ſent,cap* 1.*n.*71.*& ſeqq.* etiam de magis communi, & practicata opinione ex vtroque iure,Scac *de iud.lib.* 1.*c.*97.*n.*118.*verſ.& hac propoſitio* , vbi de communi, *& n.*125.& latiùs *in tract.de appellat.c.*1. *quaſt.*17. *limit.*

Digitized by Google

*mit.*4 *n.*47. & ibi concordantes allegat, & multa dicit, ac ponit plures ampliationes, extenſiones, ac declarationes.

Sed huiuſmodi diſtinctio parum prodeſt in Statu
3 Eccleſiaſtico, quia vigore Conſtitutionis Marchiæ, *lib.*6. *c.*3. nec Iudex à quo, nec iudex ad quem, poteſt admittere appellationem, eoque magis per Bullam Pij Quinti, reformantem Bullam Pij Quarti *Conſtitut.*180. *verſic.quo verò ad confeſſor.* Modern. Roman. *q.*101. *n.*161. Scacc. *de iudic. lib.*1. *c.*97. *n.*121. *& in tractat. de appell. q.*17. *limit* 4. *n.*43. *& ſequent.* Qui ambo reprehendunt Cattar. *de execut. ſent.* qui voluit dictam Conſtitutionem Marchiæ non comprehendere caſum ſimplicis confeſſionis, ſed quando reus erat confeſſus, & conuictus ſimul, & contra Catt. tenent etiam addentes ad Mag. *deciſ. Lucenſ.*49. *in lit. B*, & Baiard. *q.*94. *n.*22.

Sed contra huiuſmodi opinionem Aduocatus in ſtatu Eccleſiaſtico inſurgat, & dicat, has Conſtitutiones Marchiæ & Pij V. procedere, quando agitur de pœna pecuniaria, Rom. *q.*33. *n.*23. Scacc. *de appell. q.*17. *limit.*4 *ſub n.*34. ſecus ſi ageretur de pœna capitali, vel alia corporali, vt per Cattar. *de execut ſent. c.*1. *n.*97. Scacc. *dic. c.*97. *n.*123. & non diſſentit Gaſp. Caball. *in d. Conſtit. March. lib.*6. *c.*3. *in verb ſponte.*

Nec minùs diſſentit Roman. *in q.*101. *n.*162. vide Scacc. *de app q.*17. *lim.*48 *per totam.*

Nec non inſurgat quando ageretur de pœnà pecu-
4 cuniaria, vt non procedat in omnibus pœnis pecuniariis, ſed tantùm in illis, quæ Cameræ Apoſtolicæ applicantur: ſecus ſi aliis communitatibus, vel alia temporalem iuriſdictionem habentibus, Thob. Non. *conſ.* 110. *n.*9. Addent. ad Magon. *deciſ. Lucenſ.*49. *in lit. B*, vbi teſtatur ita fuiſſe de facto obſeruatum.

Contumax habitus pro confeſſo vigore contuma-
5 ciæ, an appellat, dicam *in* 2 *lib.* vbi erit materia contumaciæ tractandæ.

Interim vide Scacc. *de appell. q.*17. *limit* 4 *n.*60. *& ſeq.* & Aufred. ad Capel. Thol. *q.*17. *n.*11. vbi dicit, quòd ei permittatur appellatio.

In confeſſo autem per mandatum mediante perſona
6 procuratoris, non eſt dubium quòd appellatio ei concedatur: cùm ſimilis confeſſio non ſufficiat ad tollendam appellationem, text. *in l.*2. *verſ. voce etiam propria, Cod. quorum appell.* vbi Bald. *n.*10. Salic. *num.*1. Caſtrenſ. *n.*2. *& capite ei qui*, §. *nullus* 2. *q.*6. Præpoſit. *n.*1. Carret. *in practic. crimin. de appell. in princip. n.*41. Duen. *reg.*159. *limit.*1. Aufred. ad Capell. Thol. *q.*177 *n.*2.

Si verò fuerit confeſſus, non ſponte, ſed per tortu-
7 ram, de iure communi non tollitur ei appellatio, text. *in dicta lege* 2. *verſ. aut formidine tormentorum, Cod. quorum appell. cap. ei. qui*, §. *nullus*, 3. *q.*6. vbi Turrecrem. *n* 1. *&* 2. Præpoſ. *n.*2. & alij relati per Rom *in dict. q* 101. *n.*132. Aufred. ad Capell. Tholo *q.*177. *n.*2. dummodo tamen confeſſio non fuerit poſt torturam ſponte ratificata, gl. *in d. l.* 2. *in verb. niſi perſeuerauerit*, Lancellot. *de attent. p* 2. *cap.*12. *ampliat* 4 *n.*13. vbi de communi obſeruantia, Gatt. *de execut. ſent. c.*1. *n.*73. Scacc. *de iudic. lib* 1. *c.*97. *n.*118. *in fine, & in tract. de appell q* 17 *lim.*4 *n.*17.

Sed Auguſtin. ad Aug. *de malefic. in verbo, præſente Caio col.*7. dicit, quòd ipſe ſemper admitteret appellationem, propter multa, quæ poſſunt occurrere, maximè vbi tractatur de vita hominis, ſequitur Aufred. *ſub ead. q.*177. *n.*5. vbi alios allegat.

Sed Aduocatus aduerſus prædicta videat, an confeſſio, vel ratificatio, fuerint legitimis præcedentibus indiciis, & iuris ordine ſeruato, factæ, aliàs appellatio non denegabitur, Ang. *in dict. l.* 2. *n.*4. Carret. *in d.* §. *tertius caſus eſt*, *n.*11. *& ſeqq.* Decian. *lib* 8. *c.*9. *n.*12. *in fin. tom.*2. cùm per ratificationem tollatur appellatio, Cattar. *de execut. ſent. c.*1. *num.*13. Farinac. *q.*101. *n.*133. Scacc. *de appell. q.*17. *limit.*4. *n.*20.

Et licèt Modern. Roman. ex traditis per Volpell. *reſponſ.*137. *n.*3. *& n.*7. *in d. q.*101. *n.*135. dicat, ratificationem ſpontaneam non tollere beneficium appellationis, quando tortus fuiſſet conuictus, ſecus ſi indiciis ordinariis eſſet grauatus: quia, vigore Conſtitutionis Marchiæ, & ſummorum Pontificum in practica difficillimè obtineretur, quicquid aliter dici poſſet de iure communi, eoque minùs admitteretur in practica appellatio, quando faſſus fuiſſet metu tormentorum, vt dicit Scacc. *de appellat. q* 17. *limit.*4. *n.*18. *& ſeq.* vbi dicit, idem eſſe in confeſſo per leuem torturam, & ſi fuerit grauatus ex indiciis indubitatis, & per torturam reus confeſſus fuerit, adhuc ratificatio requiratur, vt tollatur beneficium appellationis, Modern. Rom. *d. q.*101. *n.*137 vbi alios allegat.

Si verò confeſſio ſuperuenerit poſt ſententiam, 8
quicquid dici poſſit in ciuilibus, in criminalibus autē non eſt dubium, quòd minimè impediat, quin poſſit appellare, quamvis eſſet prius conuictus, gloſſ. *in dict. l.* 2. *in verb. propria, in fin. Cod. quor. appell.* Odofred. *n.*1. Bart. *n.*2. *in fine*: & ibi Alexand. *in add. in liter. A*, & etiamſi emanauerit, non ſolùm extraiudicialiter, ſed etiam in figura iudicij. Carrer. *in pract. crim. in tract. de appell in princ. n* 48. *& ſeqq.* Duen. *reg.*156. *in* 4. *limit.* Modern. Rom. *d. q.*101. *n.*138. *& ſeq.* Scacc. *de appel. q.*17. *lim.*4. *n.*59.

Et illo caſu arbitror, quòd nec conſtitutiones Marchiæ, nec Bullæ Pontificum ſuprà allegatæ comprehendant iſtam confeſſionem emanatam poſt ſententiam, vt minùs lædant reum contra diſpoſitionem iuris communis.

CAPVT XIV.

Fiſcus an in criminalibus appellet.

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus de iure appellat à ſententia abſolutoria, & a minoritate pœna, & ſi reus appellat, fiſcus dicitur ipſo iure adhærere.*

2 *Fiſcus de conſuetudine appellat, ſed ad Signaturam ſpectat cognoſcere, citato abſoluto, an fiſcus appellet nec ne.*

3 *Fiſcus licèt appellet, ſi adſit inſtigator ſecretus, vel apertus: non proſequitur cauſam appellationis, niſi præſtita cautione, vel facto actuali depoſito de reficiendo expenſas.*

4 *Inſtigator non proſequitur cauſam appellationis, niſi præſtet cautionem, iuxta formam reſcripti, etiamſi à parte non petatur.*

5 *Fiſcus in criminalibus an reſtituatur, remiſſiuè.*

6 *Fiſcus non appellat à ſententia abſolutoria, quando adeſt ſtatutum, prout Bononiæ, in Ciuitate Lucana, & Mediolani, quòd reus non poſſit appellare à ſententia condemnatoria.*

7 *Cadauer defuncti non poteſt impediri ne ſepeliatur, & non admittitur appellatio.*

Licèt ſuper iſta quæſtione fiſcus, ex iuris diſpoſitione, videatur habere intentionem fundatam, cùm fiſco permittatur appellare, *leg. illud la* 2. *ff. de appellat.* Grammat. *deciſ.*14. *n* 2. Gabr. *concl.*14. *per totum, lib.*7. Io. Ludou. *deciſ. Luc.*1. *n.*41. Baiard. *q.*94. *ſub n.*32. Peregr. *de iure Fiſci, lib.*7. *titul.*4. *ſub n.*1. & ego dixi *in tractat. de confiſc. concl.*30. *n.*1. Prax. Arch. Neapol. *c.*38. *per totum*, vbi teſtatur ita pluries fuiſſe obſeruatum in illa Curia Archiepiſcopali, & poſt longam diſputationem etiam in Curia fuiſſe reſo-

lutum, Et non ſolùm à totali liberatione, ſed etiam à modicitate pœnæ, Grammat. *dict. deciſ.* 14. *n.* 2 Baiard. *q.* 57. *n.* 13. *&* *q.* 94. *n.* 27. Caualcan. *de Bruch. reg. p.* 4 *n.* 286.

Et in tantum eſt verum, quòd, ſi reus appellet, ipſo iure Fiſcus intelligitur adhærere, ita vt poſſit ſententia contra reum reformari in peius, vt poſt Franch. *deciſ.* 48. *n.* 1. *p.* 1. firmat Baiard. *q.* 94 *n.* 32. *verſ. ſed quando*, Marc. Ant. Mace. *var. reſol. lib.* 3, *reſol* 41. *n.* 2. Idem Franch. *deciſ.* 467. *n.* 6. *& ſeq.* vbi tamen ſubdit quòd Pragmatica Regni non procedat, vbi adeſſet pars, quæ querelam expoſuit, & non appellaſſet.

a Sed Aduocatus inſurgat, quicquid de iure dici poſſit, Fiſcum habere intentionem fundatam, vt poſſit appellare: de conſuetudine autem, non ſolùm in agro Neapolitano, ſed etiam per totam Italiam, prohibetur Fiſcus appellationem interponere, vt teſtatur Ioſeph. Ludou. *dict. deciſio. Luc.* 1. *n.* 41. & refert Moder. Rom. *in d. q.* 101. *n* 32 & de conſuetudine Mediolani, Clar. *q.* 46. *n.* 2. & de conſuetudine Regni Neapolis, Grammat. *deciſ* 14. *circa finem*, & Baiard. *q.* 94. *n.* 34. vbi adducit, *rit.* 258. Vinc. de Franc. *deciſ* 148. *n.* 1. *p* 1. *deciſ.* 467. *n.* 6. *p.* 3. Marcheſan. Concinus meus *in tract. de commiſſ. p.* 2. *in commiſſ. appell. c* 2. *n.* 33. Scacc. *de appell. lib.* 3. *cap* 2. *q.* 17. *lim.* 49. *n* 1. *& ſeqq.* & ego dixi *in dict. concluſ.* 30. *n.* 23 *de confiſc. bonorum.* & Mar. Ant. Macerat. *d reſol.* 41. *n.* 2. *& ſeq.* vbi ſubdit, quòd de tali conſuetudine tanquam notoria iudex poteſt ex ſe ipſo in Camera extraiudicialiter ſe informare: & quod in Curia Romana, de laudabili conſuetudine, Fiſcus non appellet, per Bullam Pij IV, *Conſtit.* 74. *verſ. minùs etiam*, Macerat. *d. reſol.* 41. *n.* 2. vbi firmat, talem conſuetudinem Romanæ Curiæ vbique locorum eſſe obſeruandum tanquam omnium magiſtram, cùm ſtylus Romanæ Curiæ faciat ius quoad inferiores, Grau. ad Veſt. *lib.* 5. *c* 3. *n.* 5.

Et talis conſuetudo procedit in omnibus decretis Fiſco præiudicialibus, vt puta ſi diceretur inquiſitum eſſe remittendum ad ſuum domicilium, Fiſcus non appellet, & etiamſi abſolueretur ab obſeruatione iudicij propter peremptam inſtantiam, vt eſt latè videre per Scacc. *de appell. d. limitat.* 49. *n.* 5 *& ſeq.*

Ac etiam ſi accuſator appellauit, qui ſi deinde deſtitit ab accuſatione, illius appellatio non ſuffragetur fiſco, qui de conſuetudine appellare non poteſt, vt fuit deciſum per Conſilium Neapolit. teſte Vincent. de Franch. *deciſ.* 658. *per totam p.* 4.

Sed quia per aliam Bullam ſuper reformatione aliorum Tribunalium, *Conſt.* 85. *verſ. cum ad ſignaturam*, Statutum fuit, Fiſcum poſſe appellare: ideò hodie ſeruatur in Curia, vt citato reo abſoluto, Signatura arbitretur, an appellatio Fiſci ſit, vel non ſit admittenda prout etiam dicit Moder Rom. *d. q.* 101. *n.* 32. Baiard. *q.* 94 *n.* 23. *& ſeqq.* & ego dixi *in d. concluſ.* 30. *n.* 22. *de confiſcat. bon.* & idem dicit ſeruari in Prouinciis ſtatus Eccleſiaſtici; vt legati, vel alij ſuperiores videant, an ſit admittenda appellatio Fiſci, vel reijcienda, Ioſeph. Lud. *d. dec. Lucen.* 1. *n.* 40. *& ſeq* latè Scacc. *de appel. d. q.* 17. *lim.* 46. *n.* 10. Vinc. de Franch. *deciſ.* 148. *p.* 1. vbi quærit, an poſſit ſaltem Fiſcus petere recurſum à ſententia liberatoria, & relatis opinionibus contrariis, concludit, quòd in illo regno inſpicitur grauamen, & ſi fuerit notoriè iniuſtum fiſco concedatur recurſus, vel ſupplicatio, aliàs ſecus.

3 Sed licèt fiſcus admitteretur ad appellationem, iuxta reſolutionem Signaturæ, tamen proſequi non poſſet appellationem, ſi daretur inſtigator ſecretus, vel apertus, niſi præſtiterit dictus inſtigator cautionem de reficiendo expenſas tam prioris, quàm vlterioris inſtantiæ, vigore dictæ Bullæ Pij Quarti, *Conſtit.* 85. *verſ. non proſequatur.* Farinac. *d. q.* 101. *n.* 32. Baiard. *d. q.* 93. *n.* 24. & ita paſſim obſeruatur, vt dixi *in d. concl.* 30 *n.* 23. abſque aliqua contradictione, Scacc. *d. limit.* 49. *n.* 11. & *ſub n.* 12, dicit dummodò petatur à parte, aliàs non teneretur dare dictam cautionem. 4 † Et quotidie reſcribitur per Signaturam, vt dicta cautio ſit præſtanda, tunc talis fideiuſſio erit præſtanda per inſtigatorem, abſque alia interpellatione, vel requiſitione facta à Iudice vel inquiſito; cùm ita de forma cenſeatur reſcriptum à Signatura, & iudex debeat ſeruare ordinem narratorum, & omnia adimplere, prout ſunt deſcripta per text. *in c. cùm dilecta, de reſcr.* vbi Abb. *n.* 4. firmat quod ille text. quotidie ad hoc allegatur, & prout aliàs dixi *in d. concl.* 30. *ſub n.* 2 *de confiſc.* de quo dicam latè infrà *c.* 25. *n. fin.*

5 Sed an Fiſcus, ſi non poſſit appellare, ſaltem poſſit petere reſtitutionem in integrum, concluſio eſt negatiua, vt minimè admittatur ad reſtitutionem, de qua opinione latè dixi *in d. concl.* 30. *n.* 25. *vſque ad finem concluſionis*, & vide Farinac. *q* 101. *n* 35. *& ſeq.* nec minùs petere recurſum, vt eſt videre latè per Vincent. de Franc. *d. deciſ.* 148. declarando tamen, vt ſuprà *n.* 2. *in fin.* Nec poteſt Fiſcus ſe tueri, ſi appellatio fuerit interpoſita per accuſatorem, ſi deinde ipſe accuſator renuntiauerit appellationi, vt proſit illius appellationi, eidem Fiſco, Franch. *d deciſ.* 658.

6 Pro complemento autem Aduocatus ſciat, quòd, ſi vigore Statuti, reus non poſſit appellare à ſententia lata contra ipſũ, nec poterit fiſcus appellare à ſententia abſolutoria lata ad fauorem rei: vt in iudicio ſeruetur æqualitas, prout obſeruatur Bononiæ, ac adeſt Statutum in Ciuitate Lucana, vt latè habetur per Magon. *deciſ. Lucenſ.* 58. *per tot.* Farinac. *q.* 101. *n.* 34. Baiard. *q.* 94. *n.* 26. & ego dixi *in d. concl.* 30. *n.* 24. *de confiſc.* prout etiam adeſt latè ſtatutum Mediolani, vt per Petr. Caball. *caſ.* 208. *per totum, cent.* 3. Rogine. *in tract. de appell.* § 2. *c.* 3. *n* 8. Scacc. *de appell. lib* 3. *c.* 2. *q.* 17. *lim.* 49 *n.* 3. 7

Et tandem ſciat fiſcus, quod pro debito non poteſt cadauer defuncti creditoris arreſtari facere, ne ſepeliatur, etiamſi debitum deſcendat ex delicto, cùm ratio naturalis, & diuina, & humana iura deteſtentur cadaueribus defunctorum ex d. cauſa denegari ſepulturam, Abb. *in cap. ex parte, el* 2. *n.* 3. *de ſepult.* Felin *in c. ſicut Iudæi, de Iud. & Saracen.* Boër. *deciſ.* 287. *n.* 2. Gram. *deciſ.* 82. vbi valde inuehit contra Aug. contrarium tenentem, latiſſimè Petr. Caball. *caſu* 203. *per totum*, vbi ſubdit, *& ob id fiſcus non poteſt appellare, cùm ſepultura requirat celerem expeditionem*, gloſſ. *in d. c. ex parte, in verb. poſt appell. in fin. de ſepul.* vbi Abb. *n.* 3. Marſ. *ſing.* 199. Caball. *d. caſ.* 203. *n.* 14 *& ſeqq.* vbi plus ſubdit, quod creditor poſſit petere, & poſt denegatam ſententiam, ſic petens priuetur debito, & actione ad illud ſibi competente, poſt Boër. *d dec.* 287. *n.* 2. latiùs Gram. *d. deciſ.* 82. *n.* 4. *&* 6.

CAPVT XV.

Appellatio, vel recurſus, quos effectus operentur.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio & recurſus eoſdem effectus operantur.*

2 *Appellatio an tollat, vel ſuſpendat iudicatum.*

3 *Bannitus pendente appellatione a ſententia lata contra eũ poteſt condere teſtamentũ, nec poteſt offendi.*

4 *Epiſcopus, vel alius depoſitus ab officio per ſententiam, pendente appellatione, non prohibetur interim examinare, & officium ſuum exercere.*

5 *Canonicus depoſitus per ſententiam, pendente appellatione, poteſt eligere, & ferre teſtimonium.*

6 *Arreſtatus, pendente appellatione, poteſt recedere, & habere*

habere recurſum ad ſuperiorem.

7 *Excommunicatus abſolutus ab excommunicatione ſi fuerit appellatus à dicta abſolutione remanet, interim abſolutus.*

8 *Suſpenſus, pendente appellatione, remanet ſuſpenſus.*

9 *Excommunicatus pendente appellatione ab excommunicatione, quando remaneat excommunicatus.*

10 *Excommunicatus ſub conditione* (niſi infra tres) *pendente conditione, interim non dicitur excommunicatus.*

11 *Appellatio non tollit acta probatoria, nec grauamen quod quis ſua culpa ſentit.*

1 Appellatio, vel recurſus, eoſdem effectos operantur, Caball. *caſ.*109. *n.*1. & dixi ſuprà *c.*3.*n.*6.
2 & præcipuè operantur, vt iudex appellationis ſuſpendat executionem, quia, aut extinguit pronunciatum, *l.fin.ff.ad Turpill.*& Doct. quos cumulauit Lancell. *de attent, c.*12. *in præfat. n.*114. *verſ. ſecundùm alios*, ſuſpendit iudicatum, & reducit rem ad illum ſtatum, in quo erat tempore litis conteſtatæ, *l.ita demum*, vbi Bart. *C.de procur. l.ab executione*, §.1.*ff.de appell.*Rip.*in l.ſi Inſulam.n.*47.*ff.de verb.oblig.* Moder. Rom. *q.*56. *n.*20. Scacc. *de iudic.lib.*1.*c.*97.*n.*111.*verſ. ad primum*, Coſt. *de ſubſid. remed. in* 4.*prælud. a.*10. Petr.Caball. *caſ.*110.*n.*3. Doct. adducti per Farinac. *conſ.*30.*n.*117. & ibi latè Add. *in lit. B*, Sed poſt alios,quos allegat,Lancell.*in Tract.de attent.d.c.*12.*in præfat ſub n.*114. diſtinguit, quòd appellatio, quando reſpicit futura, ſuſpendit pronunciatum, quatenus reſpicit præterita, extinguit: Vincent. de Franch.*dec.*370.*n.*14.*p.*2.& Lancell. vbi ſuprà,*& ſub n.*83.*in fin.* Idem Lancell. ponit pro regula, vt appellatio conſeruet ſtatum appellantis, ita vt appellans poſſit omnia explicare, quæ poterat ante ſententiam; & quòd per appellationem ſuſpendatur executio, & effectus ſententiæ, latè Farinac. *d.conſil.*30. *n.*6. *&* 55. latè ibi Add. *in lit. B.*

3 Et ideò bannitus, quandiu pendet appellatio à ſententia lata contra ipſum,poteſt condere teſtamentum, Franch. *in rubr.de appell.ſub n.*20. *& ſeqq.* Nec poterit interim impunè bannitus occidi, ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Lancel. *d. c.*12. *in præfat.n.*9. & latiùs *in* 4.*ampliat.princ.n.*3.

Prout nec condemnatus, pendente appellatione, efficitur infamis, ſed retinet iura Ciuis Romani, & teſtamenti factionem actiuam, & paſſiuam, vt conſuluit Boër.*conſ.*1.*n.*2.

Prout, ſi pendente appellatione, condemnatus decedat delictum extinguitur,& eius cadauer puniri non poteſt, Buër. *d.conſ.*1.*n.*2.Gomez.*tit.delict.c.*1.*n.*82.vbi de communi, Sforz. Odd. *concl.*71. *n.*58. vbi recollegit 17. Doctores, & ibi teſtatur de magis communi, & ego dixi *in tract.de confiſc.bonor.concl.*28. *n.*11. Lancellot.*de attent.d.c.*12.*in præfat.n.*93.vbi dicit,eſſe notandum contra iudices imperitos, qui faciunt ſuſpendere, & comburere cadauera reorum, & allegat Guid.Pap. *in tract. de appell.q.*120.*col.*9. *verſ. quid ſi reus moriatur.*

4 Nec non Epiſcopus, vel alius depoſitus per ſententiam, pendente appellatione à dicta depoſitione, interim poteſt excommunicare,& aliàs officium ſuum exercere,Abb.*in c.*2. *n.*6. & ibi Apoſtil. *extra, vt lit. pend.*Gloſ.*in c.ſæpe in verb.rata*, *n.*32. *de appell.* latè Dec.*conſ.*214.*ferè per tot.*& præcipuè *ſub verſ.his non obſtantibus* vbi plores illationes adducit,& idem Dec. *in c.dilecti*, *n.*5.*extra de appell.* dicit, quòd valet ſententia ab Epiſcopo ſuſpenſo, qui appellauit, & quod interim, pendente appellatione, non poteſt ſibi auferri obedientia,Lancell.*de attent.c.*11.*in præfat.n.*84. *& ſeq.* Scacc. *de app. quæſt.*3. *num.*72.

Idemque erit in Canonico, qui per ſententiam irrogantem infamiam, fuit depoſitus, vt, pendente appellatione, poſſit eligere, ac teſtimonium ferre, Franch. *cap.ſæpè*, *n.*35.*& ſeq.de appell.*Lancel. *d.c.*12. *in præfat. n.*95.*& ſeq.* Scacc. *d.q.*3. *n.*72. *& n.*75. vbi ponit alias illationes. 5

Prout idem erit in eo,qui fuit atteſtatus, quia, ſi ab eo fuit appellatum, ea pendente appellatione, poteſt recedere, & recurrere ad ſuperiorem, Guid.Pap.*deciſ.*437 *n.*504. vbi ſubdit, quòd ita ſeruat Curia parlamenti, & idem dixit *in tract. de appell. q.*87. vbi alios allegat,Lancel.*d.cap.*12.*in præfat.n.*87.vbi firmat,quod, ex Doctoribus ſupra adductis, poſſent haberi mille aliæ illationes. 6

Sed Aduocatus ſciat defendere excommunicatum abſolutum ab excommunicatione, vt, ſi fuerit appellatum à dicta abſolutione,nihilominus ille interim remaneat abſolutus, non obſtante appellatione aduerſarij, Franch. *de appellat. c.qua fronte*, *q.*4. *ſub n.*15. *& in cap.Paſtoralis*, §. *verum, in fin.q.eod. titul.* latè Lancell. *de attea.d.c.*12.*in præf.n.*105. 7

Si verò extaret in loco conſuetudo, quòd perdens corpus, ex ſententia, amittat etiam bona, tunc, non obſtante appellatione,dicitur incapax,& perdit teſtamenti factionem gloſſ. *in l. qui à latronibus*, §.*fin.de teſtam.*Boër.*conſ.*1.*n.*6.*verſ.in contrarium facit*,Lancel. *d.c.*12.*in præf.n.*107.

Idemque erit in condemnato in ſuſpenſionem, quia, pendente appellatione,adhuc remanet ſuſpenſus ſecundùm Mille, *in verb. appellatio*: ſicut ſequitur Lancellot.*d.c.*12.*in præf.n.*104.Abb.*in c ſæpe ſua n.*15. *de appell.* Scacc. *d. q.*3. *n.*77 *de app.* vbi tamen ponit aliquas declarationes, & præcipuè illa eſt, quando ſuſpenſio infligitur alicui in pœnam, quia tunc illa ſuſpenditur per appellationē ex traditis per Abb.*in d. c.ſæpe n.*16. licet Franc. ibi *n.*34.*in fine*, aliter ſentiat. 8

Sed quamvis dicatur, quod pendente appellatione ab excommunicatione, ille remaneat excommunicatus,& hoc ſit ſpeciale in excommunicatione,Franch. *in c.ſæpe n.*32.*de appell. & in rubr. eod. tit.n.*3. Guid. Pap.*in tract.de appell.q.*110.rationem ponit tertiò, Franch.*in c Paſtoralis*, §.*verum n.*5.*de appellat.*Ioan. Andr. *in c. is, cui, n.*4.*de ſent.excom.in* 6.vbi ſubdit, *quia ſecum trahit executionem.* 9

Tamen ſi fuerit lata ſententia ſub conditione, ante euentum conditionis, ſi excommunicatus appellet, appellatio conſeruat ſtatum ipſius,vt interim non ſit excommunicatus, Lancel. *de atten c.*12.*n.*100.*& ſeq.* vbi † infert,quod maximè eſt notandum in Curia Romana, vbi ferè ſemper ſolent excommunicationis ſententiæ ferri ſub iſta forma:*niſi ad primum*,vel *niſi infra tres*, Franc. *in c.præterea*,*n.*4.*de appel.*Io.And.*in d. c. is, cui n* 4.*de ſent.excom.in* 9. 10

Sed talis appellatiò, licet reducat ſtatum cauſæ in terminis, in quibus reperiebatur, tempore, quo lis conteſtari debebat,vt ſuprà dixi,tamen reſpectu confeſſionis, & aliorum actorum probatoriorum nihil tollit, Bald. *in l. ita demum, num. fin. C. de procurat.* Becc.*conſ.*12.*n.*4.Roman.*conſ.*85.*n.*95.Nec minus tollit grauamen, quod quis ſua culpa, vel negligentia, ſentit Becc. *dict.conſ.*12.*n.*3.Cæpol.*conſ crim.*63.*n.*14. Cot. *conſ.*45.*n.*4 *lib.*3.Cart. *de exec. ſent.c.*1.*n.*148.*& n.*162. & multa alia ſcribit de affectibus appellationis Scacc. *in tract.de appellat.q.*3. *per totam*, & Rebuff. *de ſent.execut.art.*5.*gloſſ.*2.& Couar *pract.*9.*c.*6.*n.*5.vbi multa ponunt, quæ ſuſpendunt ſententiam per ipſam appellationem, & Magon. *deciſ. Lucenſ.* 98. *num.*5. *&* 8. 11

CAPVT XVI.

Executio ſententiæ in quibus caſibus retardetur, donec veniat reſponſum à Principe.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata de ordine ſuperioris ſi fuerit iniuſta non erit demandanda executioni per iudicem, niſi conſulto ipſo Principe.*

2 *Sententia Imperatoris contra notorium facti notum iudici, vti iudici, non eſt exequenda.*

3 *Sententia lata contra mulierem prægnantem non eſt exequenda.*

4 *Sententia in multis caſibus non eſt exequenda, niſi conſulto Principe.*

5 *Sententia non eſt exequenda, pendente cauſa nullitatis.*

IVdex debet eſſe multum oculatus circa executionẽ
1 ſententiæ criminalis, nec ſtatim illam executioni demandare debet, ſed illam ſuſpendere donec conſuluerit Principẽ, circa qualitatem dictæ ſententiæ, & præcipue, ſi ſententia fuerit lata de ordine Principis, & ſi iudex videat, quod iuſſus Principis fuerit iniuſtus, non debet dictam ſententiam executioni demandare, niſi certiorato dicto Principe de iniuſtitia illius ſententiæ, text. *in l. ſicut proponis, C. de execut. rei iudic.* Iaſ. *in §. ſi minus n. 16 de actio.* Imol. *conſ. 117. per tot.* Abb. *in cap. vniuerſitatis, n. 7. extra de ſent.* Gig. *de crim. laſ. maieſt quaſt. 16. num. 11.* Cau. *de brac. reg. frag. 105. in princ.* & quando non debeat exequi mandatum iniuſtum, late habemus per Iul. Clar. *q. 60. num. 12.* vbi latè Baiard, *n. 49. & ſeqq.* Menoch *de arb. caſ. 353. per totum lib. 2.* & latiſſime Cartar. *de execut. ſent. c. finali, n. 327. & ſeqq.* vbi etiam docet quod iudex potius debet amittere officium, quam mandatum iniuſtum exequi, & caueant illi Principes ſæculares, qui eligunt iudices, & miniſtros iuſtitiæ ignaros, vt deinde neſciant eorum voluntatibus reſiſtere: quia in alio ſæculo non euitabunt extremum, & iuſtiſſimum iudicium Dei, & noſtri Redemptoris,

Imo iudex, videns ex officio ſententiam iniuſtam,
2 quamvis eſſet ſententia lata per Imperatorem, contra notorium facti notum ſibi iudici, non debet illam exequi, cum ſit nulla ipſo iure, *cap. Abbate ſanè, de re iud. Clement. Paſtoralis eod. tit.* Anchar. *conſil. 6.* Caualc. *dict. fragm. 104. in fine.*

Prout ſi Princeps mandauerit delinquentem puniri grauiori pœna, quam conſuetudo loci dictaret: quia erit ſuperſedendum in executione per triginta dies. *l. ſi vendicari, C. de pœn.* Marſil *in Pract. crim. § opportunè ſub n. 6. verſ. quando Princeps.*

Idemque erit, quando mulier prægnans fuerit con-
3 demnata ad mortem, quia ſententia non erit exequẽda, Marſ, *d. §. opportunè ſub n. 6 in fi.* & Cæpol. *in caut. 4.* ponit multos caſus, in quibus differtur executio ſententiæ, & Fel. *in c. quarenti, de offic. deleg.* ponit 13. caſus Iaſ. *in l. debitoribus, de re iud.* ponit duos caſus, Blanch. *in Pract. crim. fol. 155.* ponit octo caſus, Marſ. *in d. §. opportune, n. 1. 2. 5. & 6.* ponit quamplures alios, caſus, Caual. *frg. 104. de brac. reg.* ponit alios caſus.

Et præcipuè ſingularis caſus eſt, quando conſtaret de innocentia rei, poſt confeſſionem, vel condemnationem, vt non debeat fieri executio ſententiæ contra condemnatum, Innoc. *in c. ſignificantibus in fi. de purg. vulgar.* Cæpol. *caut 68.* late Iaſ. *in l. 1. ff. qui teſtam facer. poſſ.* Mar. *in ſing. 72* vbi alios infinitos, allegat, & quamplures alios concordantes *in d. §. opportunè, n. 7.*

Ideo Aduocatus deducat tam contra confeſſionem rei, quam contra ſententiam, de innocentia eiuſdem rei, allegans rationes dictæ innocentiæ, offerens ſe velle illas probare, & interim inſtet ſuperſederi in executione, donec fuerit conſultus Princeps.

Et in multis aliis etiam caſibus iudex, non conſulto 4
Principe, retardare executionem ſententiæ debet, & poteſt, & præcipue, ſi ſententia fuerit lata ex aliqua præſumptione,

Et ſi Aduocatus aduerſus dictam ſententiam deducat aliam fortiorem præſumptionem eiuſdem ſpeciei quia potuit per iudicem retractari dicta ſententia, etiam Principe non conſulto, vt per Batt. *in l. ſi ab hoſtibus, ff. ſolut. matrim.* vbi inquit, quod ſi imperitus Medicus teſtificatur, & iudex ſecundum eius teſtimoniũ tulit ſententiam, è qua non fuit appellatum, & poſtea per teſtimonium peritorum appareat contrarium, ſententia reuocabitur, ac ſi lata fuiſſet per veras probationes, vt habetur *in l. Diuus ff. de re iud. & tot. tit. C. ſi ex falſ. inſtrum. cap. licet cauſam de proba.*

Quod dictum Bald. *in eadem l. ſi ab hoſtibus,* dicit eſſe mirabile, & ibi alios concordantes allegat, & ſubdit quod propter hoc ſingulariſſimè infert Ant. Butr. *in cap. propoſuiſti, de probatio.* quod ſententia lata ex ſententia vnius Doctoris: quia ſtatutum arctat ferri ſententiam ad conſilium periti in arte, poſſit ſemper ſine appellatione retractari, ſi conſilium peritiori in contrarium habeatur, & eandem opinionem ſequitur, allegando concordantes, Marſil, *in §. opportune. n. 1. . à fi. & num 12 & ſeq.* vbi ponit alios caſus, & modos quibus iudex debet, & poteſt retractare ſententiam, ſine conſultatione Principis, ad quem Aduocatus habeat recurſum.

Sed, iudicio meo in omnibus caſibus, in quibus agitur de retractanda ſententia capitali, vel corporali, tutius erit; quod iudex conſulat Principem, prout omnes officiales ſtatus Eccleſiaſtici faciunt, qui conſulunt ſacram Conſultam.

Prout nec poteſt exequi ſententia, pendente nullita- 5
te euidenti &, notoria ex actis, Mar. *de bannit. in verb. nullitas, n. 12. 18. & ſeq.* Aſin. *in prax. §. 51. c. 2. 38 ampl. limit.* Lancell. *de attent. p. 2. cap. 17. n. 9 & ſeq.* Veſtr. *in Practica. c. 1. n. 11.* Aufred. ad Capel. Tholoſ. *q. 431.* vbi firmat procedere quando executio fuerit irretractabilis, niſi tamen appareret calumnioſa, & ibi quærit, quid ſi tertius veniat ad cauſam ut impediatur executio?

Et quando, & in quibus caſibus nullitas impediat executionem, vide Lancellot *dicto c. 17. per tot.* Vant. *de nullit. tit. quot. & quib. mod. nullitas proponi poſſ.* Farin. *conſ 85. n. 174 & ſeqq.*

CAPVT XVII.

Appellationis cauſa ad quem Superiorem deuoluatur, & quomodo iudex appellationis cognoſcere debeat cauſam appellationis.

SVMMARIVM.

1 *Appellationis cauſa deuoluitur ad Principem delegantem.*

2 *Appellationis cauſa à ſententia Epiſcopi, tanquam ſedis Apoſtolica delegati, non deuoluitur ad Metropolitanum, ſed ad Principem; niſi iuriſdictio fuerit tantummodo excitata, & non alterata,*

3 *Iudex appellationis cognoſcit cauſam eo modo & forma, quibus agnouit primus iudex: & ideo, ſi in prima inſtantia fuit proceſſum ſummariè, & ex abrupto, ita erit procedendum in cauſa appellationis*

4 *Appellatio regulariter interponitur de minori ad maiorem, & non poteſt omitti medium, remiſſinè.*

1 SI iudex primæ inſtantiæ in cauſa poceſſit,per alteratam iuriſdictionem ſibi conceſſam à Principe, appellationis cauſa deuolui debet ad ipſum Principem delegantem,Oſaſc *conſ 9.n.34.* Decian *in tract. crimin. l.4 c.25.n..* Intriglul.*dec.40 a 34.* Pett.Iannin. *in tract. de ſitat.real.l.1.c.1.n.403.* Baiat *q.41.n.1.* Petr.de Greg. *de appellat.lib 4.c.8 n.9* Card. Tuſc. *in lit. A, concluſ. 342.n.40 & in lit.D,con l 147 n.10.* Moſcat.*in pract.de appel gloſ.ſeruato,n 64.* Rodulp.*in tract quib.mod ord. offic.deleg.n 58.* vide Scacc.*de appell.q 8.per totam.*

2 Sicut ab Epiſcopo,procedente tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato , appellatur ad Sedem Apoſtolicam, & non ad Metropolitanum,Nauar.*conſ.28.n.6.de Sent. Monac.* Maur.Burg.*de mod.proced.ex abrupt.quæſt.45. a.13.* & ſententiis Epiſcoporum , ſeu eorum Vicariorum appellatur ad Nuncium Apoſtolicum,vbi non datur Archiepiſcopus , Qui Nuntius vigore Concilij Trid.*ſeſſ.13.c.2.de refor.* debet committere cauſam alteri Epiſcopo,vel eius Vicario Generali,non autem inferioribus iudicibus,neque eius Auditori,cùm dicetur inferior Vicario Epiſcopi,etiamſi fuerit Auditor Generalis,vel locum tenens,vt fuit per Sacram Congregationem Illuſtr.DD.Card.ſuper interpretatione Sacri conſilij bis reſolutum , vt refert & teſtatur Petrus Cabal *conſ.167.n.7.& ſeq.*

Si verò per principem fuerit tantummodo iudici
3 primæ inſtantiæ excitata iuriſdictio ordinaria, & non alterata,tunc appellatio non deuoluitur ad Principem, ſed ad iudicem immediatè ſuperiorem,Intrig'.*ſing.133. lib.1.* Maur.Burg.*d q.45 a.12.* quia commiſſio illa non dicitur delegatio,ſed iuſſus,& non tollit,neque alterat ordinariam iuriſdictionem,Menoch. *de præſumpt.18. num.24.* Andr.Gail.*lib.2.pract.obſeru.in 1.obſeru.num.7.* Grat.*deciſ 44.numer.4 & ſeq.* Polid. Ripa *obſeru.173. numero tertio,* Gran. *Theor.21. numero ſecundo* Tuſch. *in lit. I, conc.426 numer.9* vbi ſubdit , quòd in dubio præſumitur iuriſdictio potiùs excitata,quàm delegata, & Iudex appellationis cognoſcit cauſam eo modo, & forma quibus cognouit primus iudex , *l.1. ff an per aliam cauſ.appell.* Vinc.de Franc.*deci.520.p.3.* vbi alios allegat.

Et appellatio regulariter de minori ad maiorem iu-
4 dicem,& non omiſſo medio interponitur, vide latiſſimè Scacc nouiſſimè *in tract,de appell.l.3.c.2.q.7. per totam,* vbi ſuas ampliationes, & reſtrictiones ponit ad iſtam quæſtionem, & ob id Baro habens merum , & mixtum Imperium poteſt prohibere vaſallo,ne in denegationem ſuæ iuriſdictionis , & priuilegiorum ſibi conceſſorum vadat ad Curiam Regiam,Par.de Put.*de Syndic.de exceſſ.Baron,in verb. An Baro. n.1. & ſeqq.* Natt.*conſ.271.n.1.* Frecc.*in tract.de ſubfeud.l.2.auth 9. & 10.* Mandoſ.*de inhibit,q.123.n.5.* Scac. *de appell.q.7. n.33.& n 75.in fi.* dicit idem eſſe in Baronibus Papæ, qui poſſent interdicere vaſallis ne per ſaltum adeant Summum Pontificem:quod nota, quia ſemel liberare feci quendam Baronem,qui publicare fecerat bannum ne in cauſis,& appellationibus ſecundæ inſtantiæ adirent Curiam per ſaltum,cùm earum cognitionem ipſe haberet vigore ſuorum priuilegiorum tam in prima, quàm in ſecunda inſtantia,ſi Aduocatus velit ſuſtinere appellationem omiſſo medio , deducat ſuſpicionem contra Medium, vel alleget conſuetudinem ita ſe habere,& alios caſus ponit Soc.*reg 123.* Miſing. *cent. 1. obſer.67.* vbi tamen monet,vt opponatur quòd appellatio non poſſit interponi omiſſo medio,alias valet,ex traditis per Franc.*in c.delicti,de appell.* & Rota *deciſ. 387.in nouis incip. Si tres,* vel quod palam,& euidenter Medius ſibi denegauit iuſtitiam,Miſin.*cent.3.obſer.55.* & vid *in obſer.56.& 57.*

CAPVT XVIII.

Appellans quas probationes deducere poſſit in cauſa appellationis.

SVMMARIVM.

1 *Appellans poteſt deducere & probare in cauſa appellationis,quæ non probauit in prima inſtantia,& hoc tam reſpectu appellantis,quàm appellati.*

2 *Quod declara,vt poſſit deducere, & probare ſuper eiſdem , ſed non ſuper nouis deducendis in cauſa appellationis ſed bene poteſt deducere ea , quæ dependent a cauſa prima inſtantia.*

3 *Reus in cauſa appellationis,an poſſit torqueri.*

4 *Appellans non poteſt deducere in cauſa appellationis quæ ſibi nota erant in prima inſtantia, & illa neglexerit deducere.*

5 *Appellans temere , qua pœna puniatur.*

IN hac quæſtione,ex text.*in l.per hanc,C.de tempor. appel.& l.eos,§.ſi quis C.de appellat.* deſumitur de- 1
fenſio pro reo in ea, quæ non probauit in prima inſtantia,poſſit deducere , & probare in cauſa appellationis

Quæ iura procedunt , tam in ciuilibus , quàm in criminalibus,Lancell.*de attent c.12 limit.2 .n.4.* Mod. Rom.*conſ.16.n.1.* Et ex iuribus ſuprà poſitis deducitur illa generalis cauſa,quòd *non deducta deducam,& non probata probabo,* Lancel. vbi ſuprà *n.7.* Magon. *deciſ. Floren.98 a.9.in fin.*

Quæ concluſio , Doctores affirmant , vt procedat quoad vtramque partem , tam ex parte appellantis, quàm ex parte appellati,Miſing.*ſingul.obſeruat.cent.2. deciſ.21.incip.in cauſa appellationis,* vbi concordantes allegat,& teſtatur de communi,& ſequitur Lancell.*d. limit.24. n.12.* cùm appellatio ſit terminus communis vtrique parti,dixi ſuprà.

Et adeò eſt vera iſta opinio,vt non deducta deduci poſſint, vt non obſter concluſio in cauſa , quæ facta fuiſſet in prima inſtantia,vt latè eſt videre per Aſin.*in ſua praxi iudiciar.§.23.c.6. verſ.13. limitatur in 13. limitat.regula per eum poſita,* & ſequitur Lancell.*d.limitat.27.n 13.*

Et quid ſi vnus ex conſortibus appellauit,*l.1.& 2. C ſi vnus ex plurib.* Quid ſi appellans tranſigat,vel renunciet appellationi,aut conſors vel adhærens,qui non appellauit , neque proſecutus eſt appellationem poſſit eam poſtea proſequi,Miſing *in d.obſer.21.in fi.* ſe refert ad Bal.*in auth.hodie,C.eod.*

Quæ concluſio eſt vera,vt iudex appellationis poſ- 2
ſit cognoſcere in cauſa appellationis,de his,quæ non fuerunt deducta in prima inſtantia ſuper eiſdem in prima inſtantia deductis;ſecus ſuper nouis cauſis : ita declarat Miſing,*ſing.240.Regula iuris,* Magon. *deciſ. Lucenſ.26.n.37.* Prout ſi appellans ſe reſtrinxerit ad facientia contra ſeipſum:quia tunc parti aduerſæ appellatæ non poterit ſuffragari ipſa appellatio,niſi circa ea,quæ facerent contra appellantem,Burſatt. *conſ. 235.n.31.& ſeqq.vol.2.* Batt.*in l.4.n.10.& ſeqq.ff de appell.& conſ.95.n.3.* Franc Mat *deciſ.243.n.3.p.1.* Bred. *de appell,p.1.tit.20.* Borg.*deciſ.15.n.10.p.1.* Surd.*deciſ. 143.* Coſt.*de ſubſid.remed,remed.56.n8.*

Ac etiam ſciat Aduocatus,quòd poſſunt deduci in cauſa appellationis,quæ dependent à cauſa primæ inſtantiæ,vt per Bartol.*in l.Senatus,n.4.ſeqq.de accuſat.& in l.denunciaſſe,§.quid tamen ff. de adult.* Mil.*in verb. qualitas aggrauans,folio 337.* Lanc.*de atten c.13. limit. 17.n.10.* qui dicunt,quòd ſi in primo iudicio ſit omiſſa aliqua qualitas,quæ alterabat,& augebat pœnam,dicta qualitas,poſt appellationem,poteſt addi,& ſuper ea,&

toto crimine ſic qualificato iudicium inſtitui, & ſic ex iſta ratione poteſt appellari à ſententia diffinitiua, quamvis iuſtiſſima, ad finem, vt ſuppleantur omiſſa, Fanch. *c. ſuggeſtum, num. 1. de appel.* Marant. *p. 6 act. 2. in verb. & quandoque appellat.* Marant. *p. 6 act. 2, in verb. & quandoque appellatur, n. 160.* Scac. *de appellat. q. 3. num. 1.*

3 Sed an poſſit index appellationis reum torquere, Mag. *deciſion. Lucenſ. 57.* refert, quòd, licet adeſſet contra illum reum vnus teſtis de viſu, & ob id debuiſſet torqueri, Iudexque appellationis non pronunciauit, reum eſſe torquendum, ſed tantùm reuocauit primam ſententiam tanquam iniuſtam, in qua fuerat condemnatus. Tamen Farin. *conſ. 53. n. 33. verſic. quin quotidie*, firmat, quod quotidie videmus Iudices appellationis abſolutos à primo iudice condemnare, condemnatos abſoluere, carceratos liberare, relaxatos carcerare, non tortos torquere, & omnia alia indiſtinctè facere quæ potuit primus Iudex facere ad ſuum libitum in prima inſtantia. Et *ſub. n. 41.* refert de illo qui fuerat primò abſolutus, deinde fuit per iudicem appellationis condemnatus ad triremes, & cùm ipſe appellauerit à dicta condemnatione triremium, Iudex tertiò inſtantia in Vrbe fecit eum ſuſpendere, cùm verè ſpectet ad Iudicem ad quem, errorem, & grauamen Iudicis à quo corrigere, cùm ad iſtum effectum ſit inuenta ipſa appellatio, Franch *in rubr. de appell. n. 1. in fin.* Marant. *in Specul. in 3 par. 6. princ in 2. act. n. 1. iuncto, n. 4. & 5.* Rebuff. *in Tract. de appellat in præfat. n. 17. & ſeqq. tom. 3* Contard. *in l. vnic. C. ſi de moment. poſſeſſ. n. 3. & ſeqq.* Scace *de appellat. q. 3. n. 1.* vbi alios allegat.

Poſtremò declara totam iſtam quæſtionem, vt non
4 poſſit quis, non deducta in prima inſtantia, deducere in cauſa appellationis, quando appellans ſcienter neglexerit probare id, quod poſtea in ſecunda inſtantia ſe probaturum offert, Marſ. *ſing. 240. & 360.* Lancello. *de attent. c. 11. limit. 27. n. 6 & ſeq.* vbi firmat, quòd, ſi per Iudicem competentem fuerit quis admiſſus ad probandum, & ille ſcienter omiſerit probare in prima inſtantia, tunc non audiretur in cauſa appellationis, & teſtatur ibi de magis communi opinione Menoc. *& Arbitr q. 72. n. 13. l. 1.* Moder. Rom. *conſ. 16. n. 3. in fin.* & vide latiſſimè Cæuall. *in tract. com. contra com. q 301. per totam*, vbi ponit iſtam quæſtionem, ſi publicatis atteſtationibus in cauſa appellationis, liceat examinare teſtes ſuper articulis productis in principali cauſa, vel directè contrariis, & in principio dicit, quòd adeò eſt difficilis, vt indigeret Cæſarea deciſione & poſtea adducit Doctores tenentes partem affirmatiuam, & poſtea tenentes partem negatiuam, quam magis communem appellat, & eſt materia *Clem. 2. d. teſtibus, &c. fraternitatis, & laud. Clem. 2.* declar. Tom. Triuſ. *deciſ. 43. l. 1.* vbi ponit 56. limitationes, & aliquas limitationes ponit etiam Cæual. *d. q. 301. n. 19. & ſeqq.*

Ac etiam procedat in concernentibus deciſionem cauſæ, & negotij principalis, ac illius determinationem, & etiam dummodo, quæ reparari in cauſa appellationis deſiderantur, non ſint omnino noua, vt eſt latè videre per Magon. *deciſ. Florent. 98. num. 11. & ſeqq.* & ibi ponit exempla.

5 Et ſciat Aduocatus, quòd licèt de iure ciuili temerariè appellans aliqua pœna puniri poſſet, *l. eos ne temere, C. de appell. quæ erit arbitraria Iudicis*, Menoch. *caſ. 445. n. 1. & ſeqq.* tamen de iure Canonico illa pœna receſſit ab Aula, & ſolùm ponitur ad refectionem expenſarum, *c. vt debitus, extr. de appell. c. cum appell. de appell. in 6.* Mench. *d. caſ. 455. n. 6.*

CAPVT XIX.

Appellatio quibus verbis concipi debeat, ac quomodo ſit interponenda, & quando ſit præſentenda, & quibus.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio debet in ſcriptis per cedulam interponi, & an ſufficeret dicere:* Scribe Notari, quòd appello, *vel ſi libellus appellationis ſcriberetur per Notarium ad dictamen appellantis.*

2 *Mulier, minor, ruſticus, an reſtituatur aduerſus omiſſam appellationem.*

3 *Impedimentum Iudicis an excuſet à deſertione cauſæ, ob non interpoſitam appellationem.*

4 *Appellatio poteſt interponi die feriata extraiudicialiter in domo Iudicis, ac coram Notario ſine præſentia Iudicis.*

5 *Appellatio ab interlocutoria, & omnibus actibus extraiudicialibus eſt interponenda infra decem dies.*

6 *Appellatio de iure Canonico à quacunque interlocutoria ad vtrumque effectum admittitur.*

7 *Nullitatis exceptio non dicitur ſublata per Statutum prohibens appellationem: ſed bene debet dici de nullitate infra tempus præfixum à Statuto.*

8 *Nullitatis exceptione ſublata per Statutum, non dicitur ſublata exceptio notoria nullitatis.*

9 *Appellatio viua voce interpoſita, cum reſeruatione appellandi in ſcriptis, ſi poſtea cedula appellationis exhibeatur, à quo tempore incipiat currere tempus, & terminus appellationis.*

10 *Appellatio coram honeſtis viris, quando & quomodo ſit interponenda.*

11 *Appellans debet vti honeſtis verbis in appellatione, & non iniurioſis.*

12 *Appellatio non debet interponi ante ſententiam, niſi fuerit pronunciatum, prout in cedula, vel fuerit habitus terminus pro ſeruato ad ſententiam.*

13 *Iudex, non admittens appellationem in caſu appellabili, de iure puniri debet.*

14 *Appellatio quæ continere debeat, & quæ ſint in ea exprimenda, remiſſiuè.*

15 *Appellatio an debeat interponi coram Iudice à quo, vel ad quem.*

16 *Appellatio eſt interponenda limitatè in parte, & partibus ſibi præiudicialibus, vt non ſuffragetur parti diuerſa in aliis capitulis ſeparatis.*

INuigilet Aduocatus, quòd appellatio à ſententia 1
diffinitiua in ſcriptis interponatur, prout omnino requiritur, nec ſufficit, quòd viua voce appelletur; ſed debet infra decem dies à die latæ ſententiæ exhiberi cedula appellationis, Contard. *in l. vnic. q. 22. C. ſi de moment. poſſeſſ.* latè Becc. *conſ. 78. n. 36. & ſeqq.* Burſatt. *conſ. 188. n. 13. vol. 3* Carocc. *dec 49.* Coſta *de ſubſid. remed. in Prælud. 9. n. 2.* In tantum, quòd non ſufficeret, ſi Notarius redigeret in ſcriptis dictam appellationem viua voce interpoſitam, quia appellans dixerit Notario, *ſcribe qualiter appello à dicta ſententia*, & ille Notarius hoc ſcripſerit penes acta, Marſil. in loco relato per Moſcat. *de appel. Gloſſ. poteſt. n. 42.* licet ibi dicat, quòd aliter ſeruetur in Regno Neapolitano.

In tribunali autem A. C. ſeruatur Ius commune, vt appellatio fieri debeat per cedulam in ſcriptis, & in tota Curia, de ſtillo: tam à ſententia diffinitiua, quàm ab interlocutoria apppellatur in ſcriptis, Veſt. *lib. 7. tit. 3. n. 27.* ibi Crau. *n. 59.* docet, quod in ſcriptis tunc dicatur, quando libellus appellationis in ſcriptis porrigitur. Et nec ſufficeret, ſi diceret appellans Notario, *Scribe quia appello à talò ſententia*

Imò

Imò fortiùs,ſi viua voce dictaret,& Notarius ſcriberet,nihilominus non diceretur appellatio in ſcriptis: Et ob id hoc erit animaduertendum, quando eſſet in ſcriptis appellandum, etiam in ſententiis interlocutoriis,& ibi concordantes allegat, & adeò requiritur libellus appellationis, vt in eo debeat apponi illa clauſula, *Appello in ſcriptis*, Veſtr. *d.c* 3.*n*.28. Sed ibi Grauat.*n*.24.poſt alios,quos allegat diſtinguit,aut appellatur ſtatim, Iudice adhuc ſedente pro Tribunali , viua voce,& tunc ſufficiat, quòd dicat appellans : Scribe Notari, quòd appello: ſi verò ex interuallo appellet, tunc requiratur cedula appellationis , aliàs appellatio non valeret; Miſing.*centur*.4. *obſeru*.45.vbi plus ſubdit, quòd non ſufficeret atteſtatio Notarij, ſi non appareret de cedula appellationis in ſcriptis.

Et quòd in propoſito ſtatim , vel incontinenti dicatur, antequam diuertat ad alios actus extraneos,ſecus ſi fuiſſet ad prandium,& poſtea rediret ad Tribunal : quia non ſufficeret illa appellatio redacta in ſcriptis per Notarium , latiſſimè vide nouiſſimè Scacc. *de appell.quæſt*.4 *per totam*.

2 Nec minus,ſi fuerit minor,mulier, vel ruſticus, reſtitueretur , ſi omiſerit appellare infra dictos decem dies,Rot.Rom. *dec*.269.*l*.3.*p*.3. *in nouiſſ*. cùm nemini pareatur circa ea , quæ ſunt inducta ad rigorem iuris conſeruandum , ſeu circa ea , quæ concernunt formam,aut ſolemnitatem iudiciorum,Doct.*in l.iuris C. qui admittit*.Curt.*in l.vnic.n*.3.*C.de in ius vocan*.Rip. *de remed.præſcr.contr.peſt. n*.246.*& ſeq*.Nat. *conſ*.574. *& conſ ſeq*.Fell.*in c.fraternitatis, n*.6. *de teſtib* Philip. Maſſ.Peruſin.*in l.quicunque, col* 2. *cum duabus ſeqq.C. qui admittit* Coſt *de ſubſid. remed.præludi*.9.*n*.1.*& ſeq*. vbi alios allegat. Tamen ſuprema tribunalia ſolent admittere, ex æquitate, appellationes, etiam poſt decem dies, & poſt lapſum tempus ad appellandum,vt dixi ſuprà *c*.3.*num*.14.

3 Eòque magis ſi allegaretur impedimentum facto iudicis,quia non potuiſſet haberi copia iudicis,vt non attenderetur,ſi appellatio non fuiſſet interpoſita infra decem dies,per text.*in l*.1.*Diuus,ff.quand. appellat*. & tunc caueat procurator,vt proteſtetur, & appellationem interponat coram honeſtis viris , argum. *l. cum quidam,ff.de appel* 1.*C.de his,qui per met.iud*. Specul. *in tit.de appell.§.reſtat.verſ. ſed nunquid, & verſ. item non currit ei* , nec non poterit deducere aliud legitimum impedimentum,vt poſt Marſ.firmat Moſcatell. *de appel gl.poteſt num*.45.*& ſeq*.

Et de materia iſtius impedimenti vide latiſſimè Scacc.*de appell.q*.15.*art*.3.4.5.*&* 6.

4 Sed circa impedimentum iudicis caueat Procurator,vel Aduocatus,quòd parum reo condemnato prodeſſet,cùm appellatio poſſit interponi, & præſentari, non ſolùm iudicibus , ſed etiam ipſis Notariis , vel Actuariis,Affl.*in Conſt. Appellationem temp. num*.41. *verſ.in gl*.3.per text.*in l. præcipimus,& in l. eos,§ ſuper,C.de appell*.Moſcatell.*d.gloſſ. poteſt.n*.47. Miſing. *cent*.2. *obſeru*.12. Marſ. *ſing*.90. item poſſit interponi extraiudicialiter,in domo iudicis, latè Veſtr. *in Prax*. *l*.7.*c* 3.*n*.25.& ibi ſubdit poſt alios,quos allegat;*etiam in die feriata*,Carau.*rit*.251. *n*.2. vt de iure communi appellatio poſſit præſentari Actuario , latè Scacc. *de appell.q*.6. *per totam*.

Nec non poteſt interponi quandocunque,infra dictos decem dies,etiam die feriata,per tex *in l*.1.*§.dies ff quand.appellat.ſit*, & poſt Marſil. Moſcatell.*d. gloſſ. poteſt. num* 41. & dixi ſuprà.

5 Ac etiam appellatio ab interlocutoria,& omnibus actibus extraiudicialibus eſt interponenda infra dictos decem dies;cùm dictum tempus dictorum decem dierum ſit vniforme omnibus iſtis ſententiis & extraiudicialibus actibus, Soc. *conſ*.45. *num*.10. *l*.1 & poſt Marſ.Moſcatell.*d.gl.poteſt,n*.39. *in Tract. de appellat*. cùm appellatio ſit triplex, vna à diffinitiua,altera ab interlocutoria,tertia ab aliis actibus extraiud. Carau. *rit* 6.*num* 2.*&* 4.Quæ vim diffinitiuæ habet ,quæ in omnibus æquiparatur ſententiæ diffinitiuæ , Veſt. *in Pract lib. c* 3.*num*.4.

Sed ab interlocutoria appellatio eſt interponenda in ſcriptis,cum inſertione grauaminis,& quòd de iure canonico , à quacunque interlocutoria admittitur, ad vtrumque effectum appellatio:quicquid ſit de iure Ciuili,Contar.*in l.vnica.limit*.1.*n*.4.*limit*.5. *n*.5.*&* 17. *lim*. 6 *n* 7 *& ſeq*.Lancell. *de attent. c*.12 *p*.2. *limit*.1. *n*.2 Menoch. *de adipiſcend poſſeſ. remed*.4. *num*.820. Mar.Ant Macer.*reſol*.9.*n*.16. *&* 19.*lib*.2. & maximè ſi contineat damnum irreparabile, Scacc. *de iud. lib*.1. *c*.97.*n*.81. & latiſſimè, *c*.102.*per totum*. 6

Quid autem obſeruetur in Camera Imperiali, vide Miſing.*cent*. 1.*obſeru*.66.

Caueat etiam Aduocatus, quòd, ſi ſtatutum præfigat terminum ad dicendum de nullitate contra ſententiam,licèt prohibita in eo ſit appellatio,non dicitur prohibitum ius excipiendi de nullitate , vt dixi ſuprà *in c*.4. *num*.3. 7

Et dictam exceptionem nullitatis opponat infra dictum terminum à ſtatuto præfixum, alias, eo lapſo, non poterit ampliùs illam opponere, neque de nullitate dicere,Alex,*conſ*. 5.*per totum, vol*.6.vbi Apoſtil. Caſſan.*conſ*.16.*n*.54. *in fin*.Pariſ.*conſ*.95. *lib*.2. Rolan. *conſ*.58. *num*.16 *in fin.lib. primi*, Contard.*in tract.de moment.poſſeſſ.lim. ſeptima, n*.67. vbi alios allegat, & teſtatur de communi,Becc.*conſ*.41. *n*.5 Claud.Bertaz. ad Patrem,*conſ* 70.*in litera* C.Vant *de nullit tit. quis dicer.poſſ.num*.37.Fab Turret. *conſ*.57. *num*.20. vbi de communi.

Bene verum eſt,quòd Aduocatus ſcire debet,quòd, ſi ſtatutum prohibeat dici de nullitate , non per hoc dicitur ſublata facultas dicendi de nullitate, notoria, & patenti,Ruin.*conſ*.27. *nu*.3. *l*.5. Cæphal.alios allegans,*conſ*.95. *n* 44 *l*.3. late Becc. *conſ*.1. .*n*.15. *lib*.1. Burſ.*conſ*.258.*n*.8.*lib*.3. Menoch. *conſ*.110. *n*.7.*& ſeq*. *lib*.2.vbi alios congerit. Turret *conſ*.78.*n*.4. 8

Hinc etiam dicitur, quòd licèt contra tres conformes non poſſit dici de nullitate,tamen,ſi nullitas eſſet euidens & actis conſtaret,opponi poſſet,Turret. *conſil*.77.*n*.5.*& ſeq* de quo dicam infra *c*.27. 9

Contingit etiam in propoſito dubitari, quale tempus debeat inſpici, quando quis appellat viua voce, cum reſeruatione appellandi in ſcriptis, ſi poſtea per cedulam in ſcriptis appellet, an tempus primæ appellationis viua voce, vel ſecundæ appellationis in ſcriptis,Matant.*in Specul.in* 6.*p.verſ.appellatio, num* 127. poſt Bart *in leg. non procurator,§.ſi dominus,ff.de non. oper. nunciat*. dicit quod erit attendenda prior. Sed Grau.ad Veſtr.*in Pract.l*.7. *c*.3.*nu*.7. hoc declarat eſſe verum,quando prior appellatio valuerit, ſecus ſi non valuerit,vt ſi fuerit appellatum ab interlocutoria,à qua non licet appellare, niſi in ſcriptis, & tunc poſterior appellatio in ſcriptis attendenda erit , & ibi concordantes allegat, & reſpondet contrariis, & teſtatur de receptiſſima opinione,& eandem diſtinctionem communem dicit Miſing. *cent*. 1. *obſeru*. 7. & quod illam Camera Imperialis ſequitur.

Appellatio coram honeſtis viris poteſt interponi in ſubſidium , quando non poſſet haberi copia iudicis , vel eundem Iudicem timeret Gramm. *deciſ*. 36. *n*.36.Dec.*in c.ſuggeſtum,n*.17. *de appellatione*, Caſſad. *dec*.8 *de appell*. vbi tradit formam appellandi,quando copia iudicis haberi non poſſet : ſed talis appellatio debet fieri,adhibitis teſtibus,Iaſ. *in l.Gallus, § quid ſi is,n* 9 *ff de liber.& poſthum*.& Præpoſ. *in c.ſi iuſtiſſim. n* 8.*de appellat*. dicit eſſe communem opinionem , vt fiat coram Tabellione, aut teſtibus, & de iſta appellatione coram honeſtis viris dixi ſuprà,ex traditis per Moſcatell. 10

Moſcatell *in d.§.poteſt, n.45.* & latè Grau.ad Veſtr.*in Pract.lib 7.c.3. n.57 & ſeq.* vbi etiam quærit, an appellans coram honeſtis viris, teneatur redire pro Apoſtolis, & de iſta appellatione coram honeſtis viris quomodo, & qualiter, & quando ſit interponenda, latè ſcribit Petr.Caball.*conſ.167.num.1.& ſeqq.*

11 Sed debet cauere Procurator, ac Aduocatus, qui appellat a ſententia contra inquiſitum lata, vt in ipſo, l bello appellationis modeſtè ſe habeat, nec iniuriam, vel contumeliam in iudicem a quo proferat, quia poſſet puniri pœna iniuriarum, vt dixi *in defenſ. 1. c.19 num.52.in 3.limitatione.*

12 Nec non appellatio non debet interponi ante ſententiam, *l.ante ſententiam, Cod. quor. appellat. non recip.* latè Veſtr.*in Pract.l.8.c.3.n.3. & ſeq.* vbi ſubdit, niſi grauamen eſſet tale, quòd per appellationem à diffinitiua reparari non poſſet, vt ſi Iudex quem torqueri iuberet, *l. fin.de appell.recipien.* vel niſi fuerit pronunciatum prout in cedula, & habitus fuerit terminus pro ſeruato ad ſententiam: quia tunc appellatur infra decem dies, antequam proferatur ſententia cùm tunc non dicatur appellatum ante ſententiam, quia, licet ſubſcribatur ſententia in vltima die termini retrotrahitur ad diem termini pro ſeruato habiti, vt eſt latè videre per Scacc.*de appell.q.14.n.10 verſ. reſpondeo.*

13 Et ſciat Aduocatus, quòd Iudex, qui appellationi in caſu appellabili non defert, neque illam admittit, deinde puniri debet, *de priore*, cum ibi not. *de appellat.c. cùm appellationibus, eodem tit. l.6.* Caſſadot. *deciſ.8. n.10 eodem tit.* Veſtr *in Pract.l.7. cap.fin.n.1.* Franch. *capit.Paſtoralis, n.5.& cap vt debitus, n 42.* & latiùs, *c.de priore, in princ de appellat* Contar. *in l.vnica, lim. 27.num.8.C. ſi de momen. poſſeſſ.* & idem erit ſi nolis præcisè dare Apoſtolos, Scacc.*de appellat.q.13.n.100.* & in cauſa criminali debet deponi, Boer. *deciſ. 153. n.4* & alij quos allegat Scacc.*d.q.13. n.101. & ſeqq.* dummodo procedat ad vlteriora in executione, aliàs tantùm puniretur mitiori pœna Lancellor. *de attent. c.fin.n 244 & ſeq fol.465.* Scacc.*d.q.13.n.103.* vbi ſubdit, procedere etiam quando procedit ſine partis inſtantia, vt debeat priuari, tanquam nimis imperitus, & condemnari, ad damna, intereſſe partis, & ex officio attentata reuocare. Imò in cauſa capitali, ſi proceſſit ad executionem quando datur aappellatio, debet index decapitari, latè Scacc.*d.q.13.nu.106.& ſeq.*& ſi fuerit appellatum ad Principem, & non deferat, eſt mittendus ad Curiam, vt puniatur, tam in caſu certo & probabili, quàm dubio, vt benè explicat Benintend. *deciſ. Bonon.1. num 3.*

Et ideò non video, quomodo aliqui Iudices non puniantur, qui in omnibus ferè cauſis criminalibus, quamvis eſſet inflicta pœna pecuniaria, à qua datur appellatio, tam de iure, quàm de vigore Bullarum Summorum Pontificum, vt videantur crudeles, non admittunt appellationes.

14 Quæ autem ſint exprimenda in ipſa appellatione, ponit ſeriatim nouiſſimè Scacc.*de appell.l.3. c.2.q.4. art.6. n.39. & ſeq. & in tota d.4.qu.* vbi loquitur de ſubſtantialibus requiſitis in appellatione, & format ſex articulos, & illos bene examinat, & declarat, & Doctorum auctoritatibus corroborat, & exornat.

Et primus eſt, an appellatio dari debeat in ſcriptis. Secundus, an verbum (*appello*) ſit de forma, vel ſufficiant alia quæcunque verba æquipollentia. Tertius, an à pluribus ſententiis ſimul prolatis ſufficiat vnica appellatio, vel requirantur plures. Quartus, an in appellatione debeat exprimi cauſa grauaminis. Quintus, an cedula appellationis dari debeat ipſi Iudici. Sextus, quæ ſint exprimenda in ipſa appellatione.

15 Sed ſolùm reſtat videre, an debeat interponi coram Iudice à quo, vel coram Iudice ad quem.

Hanc quæſtionem poſt antiquiores, ad longum tractant Veſtr.*in Pract.l.7.c.4.num.27.* & ibi Grauat. *n.57.& ſeqq* Moſcatell.*de appellat.gl. poteſt, num.32.* Scacc.*de appell.*latè *q.9 n.1. & ſeq.* qui omnes videntur concludere, vt debeat interponi coram Iudice à quo prout teſtatur etiam idem Scacc.*q.3. n.12.in fin.* vbi tamen limitat de ſtylo Aud.Cam. quia coram eo, non aliter conſtito de appellatione, coram Iudice à quo, dummodo conſtet de ſententia per inſtrumẽtum, vel per teſtes, dantur inhibitiones contra partem, & Iudicem, qui ſententiam tulit; cùm appellatio dicatur interponi ex ipſo recurſu ad Aud. Cam. & coram eo interponitur appellatio, cuius vigore conceditur poſtea inhibitio, & ita ſeruatur, & ego obſeruaui.

Nec non appellatio eſt interponenda limitatè, & in parte, & partibus contra ſe facientibus, vt non efficiatur communis cum parte aduerſa in capitulis ſeparatis, & diuerſis, Veſtr.*in Pract.l.7.cap.3.ſub n.29.&* 16
30.Luc.Præt.*in Pract.Capitol.l.5.cap.1.num.19.& ſeq.* Marcheſ.Conciuis meus *in Tract. de commiſſ.p.2.c.3. ſub n.67.* Scacc.*de appell.quæſt.17. limit.21 num.19.& ſeq.*vbi poſt Fel & Abb.docet Aduocatum partis aduerſæ, vt iſto caſu ipſe quoque ſub eadem formula appellet, ne ſententia in capitulis ſeparatis faciat tranſitum in iudicatum: & ob id iuſta cum ratione fuit in Curia introductum, vt ſtatim, habito termino pro ſeruato per Iudicem Procurator appellet, quatenus cõtra, & in parte, & partibus ſibi præiudicialibus, prout benè docet Veſtr.*d c.3.l.7.n 29. verſ. ampliùs quia, & n 30.*& ſequitur Scacc. *de appellat. dicta quæſt.27. limit.21. num.23.*

CAPVT XX.

Quibus remediis condemnatus vti poſſit, vbi ſibi non conceditur appellatio.

SVMMARIVM.

1 *Nullitas ſententiæ operatur, vt ipſa nunquam tranſeat in iudicatum, & talis exceptio poteſt opponi etiam contra tres conformes.*
2 *Nullitas ſententiæ vſque ad quod tempus proponi poſſit aduerſus eam, declarat, vt hic per Authorem.*
3 *Notoriæ iniuſtitiæ exceptio, vſque ad quod tempus contra eam opponi poſſit.*
4 *Sententia, quæ non recipit appellationem, recipit tamen reſtitutionem in integrum, & à quo ſit dicta reſtitutio concedenda, & quid operetur.*
5 *Supplicatio prohibita appellatione, non dicitur prohibita: prout nec minùs eſt prohibitus recurſus, reclamatio, & reuiſio.*
6 *Recurſus habendus eſt ad Iudicem, qui tulit ſententiam, quando appellatio eſt prohibita, ob excellentiam Iudicis, & quomodo ſit ſupplicatio concipienda, & per quæ verba*
7 *Recurſus debet haberi ad delegantem, quando cauſa fuit commiſſa per Superiorem alicui, cum clauſula,* omni appellatione remota.
8 *Supplicatio per viam gratiæ non eſt prohibita, quamvis diceretur prohibitus recurſus, vel reclamatio, & quomodo dicta ſupplicatio, per viam gratiæ deſcribatur.*
9 *Supplicatione admiſſa, proceditur in cauſa, ſicut procederetur in cauſa appellationis.*
10 *Supplicatio, vel recurſus peti debet infra decem dies à die latæ ſententiæ.*
11 *Recurſus, vel ſupplicatio, reſpectu executionis retardandæ, an ſint ſimiles appellationi remiſſimè.*
12 *Supplicatio in quibus differat ab ipſa appellatione.*
13 *Princeps, quomodo ſe habere debeat in admittendis ſupplicatio*

ſupplicationibus contra rem iudicatam.
14 *Condemnatus indebitè, licèt, non appellauerit, po-
teſt contra Officialem in Syndicatu proponere que-
relam, pro ſuo intereſſe conſequendo.*
15 *Officialis non ſyndicatur, niſi de dolo, & barattaria,
& non de iniquis ſententiis.*

1 IN *c.4.* huius Defenſionis deduxi, quòd multa po-
teſt Aduocatus remedia adhibere, ex quibus poſſit
defendere ſuum clientem à ſententia contra eum la-
ta; quamvis per ſtatutum, vel per conſuetudinem, vel
per legem, ſit prohibitum appellare, & inter alia, illud
potiſſimum remedium eſt, deducere, ſententiam eſſe
nullam; & quæ ſit nullitas, contra quas ſententias ad-
mittatur talis exceptio, & quibus modis proponi poſ-
ſit; & de eius effectibus, Aduocatus adeat nouiſſimè
Scacc. *in tract. de appel. q.19.* vbi latiſſimè, ac diſtinctè
declarat iſtum articulum, illum diuidendo in 7. quæ-
ſtiones, & quia ibi habebit totam iſtam materiam be-
nè digeſtam: ideò, ne hic ſua ſcripta referam, ad il-
lud me remitto.
2 Sed ſolùm volo te monere, quòd facultas agendi
de nullitate durat vſque ad triginta annos, vt dixi ſu-
prà *in d. c.4.* & fuit originalis doctrina Bald. *in l. data
opera, n. 90. C. qui accuſ. non poſſ.* & ſequitur Salyc. *in
l. ſi Praeſes, n.6 C. quom. & quand. Iud.* Card. Alex. *in c.
dilecto, q.15. n.96.* & Franc. *n.10 de appel.* Rebuff. *in tra.
de appel. art.1. gl.2. n.19. tom.3. fol.485.* Vant. *de nullit.
Quoties, & intra quod tempus, ſub n.8.* & Scacc. *de ap-
pel. q.15 remed.1. concl.7. n 1.* & loquuntur in nullitate
deducta principaliter in iudicio per modum agendi:
ſi verò deducatur per viam appellationis, tunc, quoad
tempus, ſequitur naturam actionis, vt latè etiam oſten-
dit Scacc. *de appel. quaeſt.19. remed.1. concl.4. num.55.
& conclu.7. num.1. in fin.*
Si verò ageretur de periculo animæ, tunc poteſt
perpetuò agi, & de nullitate dici, Marant. *in Specul. p.6.
act.1. princip. in verbo, & demum fertur ſententia. n.154.*
Vant. *de null. tit. quoties, & infra quod tempus ſub n. 8.
verſ. quod remedium,* Scacc. *d. remed.1. concl.7. num.2.*
Prout idem eſt in nullitate notoria, quia illa per-
petuò reddit actum nullum, ipſo iure: & quæ ſunt,
ipſo iure nulla, tractu temporis non conualeſcunt,
Vant. *dict. tit. quoties, & intra quod temp. ſub n.8.* Scac.
d. concl.7. num.3.
Et de nullitate, ex defectu Iuriſdictionis, ſeu man-
dati, poteſt agi vſque ad mille annos. Vant. *d. tit. quo-
ties, & intra quod temp. ſub n.8. verſ. quod remedium,*
Sed Scacc. *in d. remed.1. concl.7. q.19. n.3.* ponit pro
vera reſolutione illius articuli, tres caſus. Et primus
eſt, quando conſtat per inſpectionem actus, non inter-
ueniſſe, ea, quæ in ipſius actus celebratione erant ne-
ceſſaria ad illius validitatem, & tunc poſſit agi de nul-
litate vſque ad mille annos. Secundus caſus eſt, quando
non apparet, quòd interuenerit id quod requiritur ad
actum validandum: vt ſi non appareat de conſenſu
Superioris in alienatione rei Eccleſiaſticæ, & tunc
præſcribatur ſpatio 30 annorum iſta nullitas. Tertius
eſt caſus, quando conſtat, quòd ille conſenſus Supe-
rioris fuerit adhibitus, ſed imperfectus, & inualidus, &
tunc etiam perpetuò poſſit agi de nullitate.
Si verò nullitas opponatur per viam exceptionis,
tunc perpetuò opponi poſſet, quia ea, quæ ad agen-
dum ſunt temporalia, ad excipiendum ſunt perpetua,
Franc. *in cap. delicto, num.10. & num.150 verſ. his ſic
permiſſis, de appell.* Gramm. *conſ. ciuil.165. nu.2. & ſeq.*
Vant. *tit. quoties, & intra quod temp. n.8.* Scacc. *dict.
quaeſt. 19. remed.1. concl.7. num 4.*
Sed ſi ſtatutum præfigat terminum ad agendum de
nullitate, tunc debet infra dictum tempus proponi,
vt dixi ſuprà *in c.4.* & addo Scacc. *de app. q.19. remed.
1. concl.4. n. 46. & ſeqq.* Nec non ſciat Aduoc. quod
licèt de nullitate poſſit vſque ad 30. annos dici, tamen
inſtantia cauſ. nullit. durat ſolum triennio, vt poſt
alios, quos allegat, oſtendit Scacc. *de appel. quaeſt.15.
num.102. art.3. caſu 2 & num.261. art.31. ampliat.9.
& 19. remed.1. concl.7. num.6.*
Et ea omnia, quæ dicta ſunt de nullitat. contra ſent. 3
proponenda, eadem ſunt vera contra ſenten. per no-
toriam iniuſtitiam, cùm ad inuicem nullitas, & noto-
ria iniuſtitia fraternizent, vt teſtatur idem Scacc. *dict.
remed.1. concl.7. in fine.*
Nec non Aduoc. poterit tueri ſuum clientem ad- 4
uerſus ſent. in appel. tam ex natura, quàm propter ex-
cell. Iudicum, vt eſt videre latè per eundem Scacc. *in
d. q.19. remed.2. per tot.* vbi firmat in propoſito 4 con-
cl. Et prima eſt, quòd aduerſus quamcunque ſent. poſ-
ſit peti reſtit. in integrum, 2. vt quilibet Ordinarius
poſſit reſtituere in integrum, prout de Iure. 3. vt reſtit.
in integrum impediat executionem ſent. 4. vt conceſ-
ſa à Signatura reſtit. in integrum, prout de Iure, Iudex
reſtitut. cautè agat, non pronunciando ſuper ea. Sed
quia, ſuo ſolito more, & nouiſſimè bene iſtum art. de-
clarauit: ideo remitto Aduocatum ad eum.
Eritque conſultum Aduocato, vt tueatur condem- 5
natum in caſu non appell. per ſupplicationem, recur-
ſum, querelam, reclamationem, & reuiſionem, vt de
ſingulis latè ſcribit nouiſſ. Scacc. *d. q.19. remed.3. per
tot.* ad quem Aduoc. remitto.† Sed ſolùm volo mone- 6
re Aduocatum, vt, quando appel. eſt prohibita prop-
ter excell. Iudicis, tunc ſupplicatio, vel recurſus ha-
beatur ad eunde Iudicem, vel Superiorem, Contard.
in l. vni. q 8. n.10. C ſi de mom. poſſ Roland. *conſ.38. n.1.
2. & 16. l.2.* Rebuff. *in tract: de ſupplic. in praefat. n.27.
& ſeq. tom.1.* Scacc. *de appel. q.19. remed.3. n.2.* vbi de
communi, Achil. Perſonal. *in tit. de adipiſc. poſſeſſ. ſub
n.350.* Boſſ. *tit. de ſupplic. aduerſus rem Iud. n.1.* Cumia
ſuper rit. Sici. c.74. not.4 n.42. c 43. n.14.
Et docui ſupra, quomodo Aduocatus debeat conci-
pere ſupplicationem, ne offendat iudicem ſupremum,
vt debeat allegare propriam negligentiam, vel cir-
cumuentionem aduerſarij, & petere veniam proprij
erroris: minúſque debet conqueri de errore Iuris in
ipſo Iudice ſupremo, in cuius ſcrinio omnia iura cen-
ſentur inſita, Rebuff. *in tract. de ſupplicat. in praefat.
n.11. & 70.* Gregor. Tholoſ. *in tract. de appellatio. libro
primo c.6. n.3. & ſeqq.* Et licèt fuiſſet erratum in iure,
adhuc Aduocatus deducat (ob reuerentiam dicti ſu-
premi Iudicis) fuiſſe erratum in facto, Rebuff. *d. n.70
in fin. & n.81.* Scacc. *de appel. quaeſt. 19. remed.1. ſub
num.1. verſ. infero, ex hoc.*
Si verò fuerit commiſſa cauſa omni appellatione 7
remota, ſupplicatio non interponitur ad eundem Iu-
dicem, ſed ad ſuperiorem delegantem, & iſto caſu
conceditur ſupplicatio, Rebuff. *de ſupplic. in praefat.
n.91. tom.1.* Scacc. *de appel. qu.17. limit.15. n.3. & 5.*
Et in omnem caſum, quando eſt prohibita appel- 8
latio, recurſus, vel reclamatio, non erit prohibita ſup-
plicatio, per viam gratiæ, ad ipſum Principem, Contar.
*in l. vnic. q 8. n.16.17.24 28. & 41. C. ſi de moment. poſ-
ſeſſ.* Quæ ſupplicatio, per viam gratiæ deſcribitur, vt
ſit quædam precum porrectio facta Principi, per
quam, ex quadam benignitate, & gratia, Princeps re-
ſtituit ſupplicantem aduerſus ſententiam, contra quam
non competit remedium ordinarium appellationis, vt
per Marant. *p.6. act.2. in verb.* & quandoque appella-
tur, *n.13.* Rom. *conſ.94. n.15. l.1. conſ.8. n.17. l.2.* Curtian.
ſuper Rit. Sicil. c.43. n.2. Perſonal. *in tract. de adipiſ-
cend poſſeſſ n.549. tom.3 p.a.* & ſequitur Scacc. *de re-
med.3. num.21. in fin.*
Admiſſáque ſupplicatione, proceditur in ea, ſicut in 9
cauſa appellationis, cùm recurſus reguletur ſecundùm
terminos appellationis, vt ſuprà dicit, & tenet Franc.
in c. dilecto, q.56. n.168. de appel. Menoch. *q.70. num.27.
lib.1.*

lib.1.Contard.in d.l.vnic.qu.8.n.35.Rol conſ.9. lib.1. Et ob id,ſicut in appellatione,ita in ſupplicatione,non deducta deducam,& non probata probabo, Rol. conſil.94.n.10.Contard.d.l.vnica,n.37.in 8.q.Scacc.de appel.c.19.remed.3.n.25. licet ibi referat, quòd aliter ſeruetur in Regno Franciæ. Ac etiam inſtantia cauſæ ſupplicationis durat quantum durat inſtantia cauſæ appellationis,Roland. conſ.94. n.5.15.22. & ſeqq.Sed quantum durat in Regno Franciæ vid. Rebuff.de ſuppl.in præfat.n.75.& ſeqq.tomo primo Greg. Tholoſ. in tractat.de appellat.lib.1.cap.6.num.10.

10 † Sed ſi talis ſupplicatio debet peti infra decem dies, quia poſtea non conceditur Gregor. Tholoſ. vbi ſupra,Rebuff.in præfat.num.89.different.6.fol.510 Ac poſt lapſum biennium,nullatenus auditur, Rebuff. in eadem præfat.n.56. & ſeq. Scacc. d.remed.3. num.27. verſ.Subdeclara primò.

11 Sed an ſupplicatio, vel recurſus, reſpectu executionis retardandæ, ſint ſimiles appellationi,vide Scacc. dict. remed.3. num 27.in princ.vbi latiſſimè.

12 Supplicatio autem differt ab ipſa appellatione,quia appellare bis licet, ſed ſupplicare, ſemel tantùm, Rebuff.de euocat.art.2.n.125. fol.453. & in tractatu de ſupplicat.in præfat.43.69.& 88.& n.102. tom.1.Sed,ſi in cauſa ſupplicationis fuerit correcta ſententia,& altera pars diceret fuiſſe erratum in cauſa ipſa ſupplicationis, audiretur etiam ipſa ſemel per viam ſupplicationis.Quare vna pars poteſt ſemel ſupplicare, ſed vtraque pars ibi appellare poteſt,Rebuff.in eadem præfat.n.44 Scacc.d.remed.3. num.28.circa fin.Et ſi vis ad plenum videre in quibus differant ſupplicatio & appellatio,vide Rebuff.in d.præfat. n.84.& ſeq.vbi ponit decem differentias,quas ſequitur Greg. Tholoſ. in d. tract.de appell.lib.6. num.11.

13 Princeps autem quomodo ſe habere debeat in admittendis ſupplicationibus contra res iudicatas, vide Rebuff.in d.Tract. de ſupplicat. art.1. gloſ.15.Roland. conſ.38.n.12. l.1.Achil.Perſonal. de adipiſcend.poſſ.ſub num.350.tom.3.Contar.in d.l.vnica q.8. n 32. Et quid ſeruetur in Francia,Rebuff in præfat. num.19.in tract. de ſupplic.tom.1.fol.507.& art.5. gloſſa vnica,columna 534.Gregor.Tholoſ.in Tract. de appellat.lib.1. cap.6. numero 10. Et quid in ciuitate Lucana, Scacc. de appell.quæſt.19. remed.3. num. 29. Et quos effectus producat ſupplicatio, vide Rebuff. in dict.præfat.num.96. & ſeq.tom.1.fol.120.

14 Vltimum remedium Aduocatus habet pro ſuo Cliente,eum tuendo in Syndicatu, contra Officiales, cõtra quos poteſt proponi querela de iniuſtitia,& iniquitate ſententiæ,ad intereſſe, licet grauatus non appellauerit à ſententia, neque dixerit de nullitate, nec alio vſus fuerit remedio : Rebuff. in tract. de appel. in præfat.n.23.tom.3.Franc.in cap ſæpè n.41.& ſeq.de appellat.vbi Dec.n.20. & ſeqq.vbi de communi, & tuetur etiamſi eſſent latæ tres ſententiæ conformes, Scacc.de appellat.q.19, remed.4.n.1.& ſeqq.

15 Quod tamen non ſeruatur de conſuetudine, quia non ſyndicatur,niſi de dolo,& barattaria, vt dixi ſuprà,in c...& Clar. in q.73.verſ. item Index, & non de iniquis ſententiis,Hier.Giach.in conſ. Syndicat. nu.46. poſito poſt Iul. Clar. & idem ſeruatur particulariter in multis locis,& Regnis,prout in ſtatu Eccleſiaſtico, in Francia in ciuitate Lucana, & in Vrbe Romæ, vbi licèt diſponatur per ſtatutum l.1.c.13.& ſeqq. vt ſtare debeant Officiales ſyndicatui ; tamen de conſuetudine non ſeruatur nec ſolet per ſignaturam reſcribi contra Iudices,ſuper ſpolio,& iniquis ſententiis,Scacc.de appel.q 19.remed.4 n.9 in fin.Granut. Theorem.11.n.8.

Poſtremò Aduocatus poteſt tueri ſuum clientem, vt audiatur poſt duas, vel tres conformes adhærendo appellationi interpoſitæ à parte aduerſa,cùm appellatio ſit terminus communis,vbi Bald.n.3. & ſeq. C. de appell.Marc.conſ.22. num.41.Marant. de ord iud. act.2. princ fol.171.Dec.in c.ſi duobus, num.18. & ſeq. vbi Franc.num.5.& 7.de appel.

Quæ opinio de iure communi eſt vera,ſed admittitur, vt adhærens audiatur, non ſuper toto negotio principali, ſed ſuper eo, ſuper quo per partem aduerſam fuit appellatum,& in ea parte,& partibus ſolummodo,vt poſt alios quos allegat, ita declarat Io.Bott. conſ.69.n.9. & ſeq. vbi etiam ſubdit, ſecus eſſe ſi per ſtatutum fuiſſet prohibita appellatio à duabus conformibus, quia non poſſet nec adhærere appellationi partis aduerſæ,Brun.in Tract de ſtat.in verb. Appellatio.fol.11.col.2.Lancell.de attent. appellat. pend.p. 2.c. 10.ampliat.12.n.5.latè Io.Bott.d.conſ.69.n.11.& ſeqq. vbi etiam firmat magis procedere ſi per ſtatutum eſſet prohibitum non ſolùm appellare, & de nullitate dici, ſed nec etiam aliquo modo contrarij,nec quicquam recipi,vel opponi,& ibi etiam ad contraria reſpondet.

CAPVT XXI.

Intra quantum tempus debeat committi cauſa appellationis.

SVMMARIVM.

1 *Appellationem admittere non ſpectat ad iudicem à quo,& quamvis non admiſerit appellationem, tamen eius officium conquieſcit, & ipſa lex dicitur admittere appellationem,& iſto caſu appellans dicitur habere terminum vnius anni, & ex cauſa biennij, iuxta diſpoſitionem iuris.*

2 *Iudex non admittens appellationem non poteſt poſtea præfigere appellanti terminum ad illam proſequendam.*

3 *Apoſtoli teſtimoniales dati per iudicem operantur, vt appellans habeat annum ad committendam cauſam.*

4 *Apoſtoli reuerentiales etiam operantur, vt appellans habeat annum.*

5 *Terminus præfixus à iudice in admiſſione appellationis, operatur, vt intra dictum terminum cauſa ſit committenda.*

6 *Cautela,vt euitetur deſertio inſtantiæ ob non commiſſam cauſam, vt fiat diligentia per appellantem ad Cameram Principis coram teſtibus:& in Curia Romana adeat appellans Cancellarium,ſeu Vicecancellarium,vel Regentem & curet ab eo ſubſcribi commiſſionem : & talis ſubſcriptio operatur,vt terminus vnius menſis incipiat à die dicta ſubſcriptionis vulgò dicta,* præſentatæ.

7 *Terminus iuris datus à iudice operatur, vt infra 30.dies appellans cauſam committat : & ſi deinde iudex dederit alium terminum iuris tunc habet annum, & ex cauſa, biennium ad committendam cauſam.*

8 *Cauſa deciſa per Principem, non habet inſtantiam, cùm ſit perpetua.*

9 *Appellatio à iudicibus omnino eſt admittenda, ne in foro anima teneantur.*

10 *Apoſtoli reuerentiales in forma operantur, vt appellans teneatur infra decem dies cauſam committere,& ita Curia Romana obſeruat.*

11 *Appellationi quando iudex dicatur detuliſſe,& præcipuè per iſtam clauſulam* (ſi & in quantum) *vel per aliam clauſulam* (niſi ſi, & in quantum.)

12 *Appellatus an poſſit præuenire appellantem in commiſſione cauſæ.*

13 *Appellatio efficitur communis inter appellatum, & appellantem.*

Licèt

1 Licèt viderim quoſdam judices credentes poſſe jura Fiſci meliùs ſuſtinere, quamvis cauſa eſſet appellabilis, rejicere appellationes, vel dare reſutatorios; de quo Aduocatus parum curare debet, quia ad ipſum judicem à quo non ſpectat admittere, vel non admittere appellationem, vt habemus in lege prima, *ff. nihil noui appel. incip.* Greg. Tholoſan. *de appellat. lib.6.c.12. ſub num.2.* Scacc. *de appell. q.10. art.1.n.10.* vbi alios allegat & ipſe judex in pœnam incidit, & debeat puniri, ob denegatam appellationem, vt dixi ſuprà *in c.19.* Tamen ſimilis denegatio proficua eſt condemnato; quia, ea non obſtante, cauſa deuoluitur ad Superiorem, & ejus officium conquieſcit; ac ſi appellatio recepta eſſet, & interim à jure inhibetur, quamvis judex à quo non receperit dictam appellationem, Ang. *in l. ſi cuius, n.1. ff. de appel. recip.* Franch. *in c. ſaepè, n.14. & in c. vt debitus, ſub n.42. de appellat.* Roland. *conſ.77. n.4. in fin. & n.5. & ſeq. lib.2.* Scac. qui alios allegat, *in tract. de appell. q.3. n.19. q.10. art.1. n.10.*

Et iſto caſu judex nullum terminum dicitur concedere ad perſequendam appellationem: & ideò appellans remanet in terminis juris communis, & de jure communi habet annum, & ex cauſa, biennium, *cap. cum ſi Romann,* & ibi Doct. *de appel.* & latè Scacc. qui alios allegat, *in tract. de appel. quaſt.14. n.1. & ſeq. & ſub n. 3.*
2 poſt Rot. Veſtr. & alios etiam dicit, † quod iſto caſu non poterit poſtea præfigere appellanti terminum ad eam proſequendam, cùm jam appellationem non admiſerit.

3 Si verò iudex dederit Apoſtolos teſtimoniales, habet appellans etiam annum ad committendam cauſam, Put. *dec.371. lib.2.* Marcheſ. conciuis meus, *de commiſſ. p.2. de commiſſ. appell. c.2. ſub n.10. fol. 29.* Scacc. *de appel. q.14. n.3. & 90.* vbi reddit rationem. *Quia dando teſtimoniales nullum præfigit terminum ad committendum & proſequendum,* & conſequenter remanet terminus, qui eſt vnius anni, Lancell. *c.1. præf. n.72.* Scacc. *d. q.14. n.60 in fine.*

4 Si verò dederit Apoſtolos reuerentiales ſimpliciter ſine clauſula *in forma* & ſic nullo præfixo termino appellanti ad proſequendam appellationem habet etiam annum ad illam proſequendam, Franc. *c. oblata, ſub n.4. verſ. primn eſt, quando nullus, de appel.* Scacc. *de appell. q.14. n.4.*

Si verò judex admiſit appellationem, & præfixit terminum appellanti ad committendam appellationem: & tunc appellanti, infra terminum ſibi præfixum, cura-
5 re debet, cauſam committi. † Et ideò introductum eſt, quòd appellantes vadunt ad Cameram Principis, & ſolicitant Porterium pro inducenda cauſa appellationis, & faciant rogare Notarium coram teſtibus, quòd non poſſunt habere aditum, Ang. *in Authent. ſed hic, C. de temp. appel.* referunt, & ſequuntur Alex. *conſ.134. ſub num.5. lib.2.* Bauer. *in tractat. de morn, par.1. in 4. temperamen. ſub num.11. tom 6. par. 2.* Et in Curia debet appellans adire Cancellarium, vel Vicecancellarium, vel Regentem Cancellariæ, & præſentare commiſſionem, ſi poterit, aliàs debet præſtari, & recipere teſtes ſuper hoc: & tunc, ſi commiſſio non fuerit in tempore præſentata, ſibi minimè nocebit, Rota *dec 25. alias 155. ſub n.1. de appel. in nou.* Nec ſufficeret, quòd ſemel tantùm procurauerit adire Superiorem, ſed debet pluries curare commiſſionem ſignari; & copiam habere ſuperioris: quia, ſi hodie non potuit habere copiam Pontificia, habebit cras: & ideò non ſufficeret, ſi tantùm ſemel inſtituiſſet, Gram. *deciſ.13. ſub num.4.* Bauer. *in d. par.1. ſub num.13.* Scacc. qui alios allegat, *de appellat. quaſt.14. n.9.* qui admonet Procuratorem, vt proteſtetur de impedimento.

6 Et practici Defenſores ſolent adire Regentem Cancellariæ, & faciunt, vt ipſe in calce commiſſionis, diem illius præſentatæ apponere faciat, per iſta verba: *præſentata die 18. Septembris 1612. ad effectum,* vt per dictam ſubſcriptionem conſtet de diligentia appellantis, Lancell. *de att. p.2. c.12. in præfat. n.65.* Marcheſ. conciuis meus, *p.2. in commiſſ. appel. cap.1. n.67.* Scac. *de appel. q.14. n.36.* Et vtilitas reſultat vt cauſa non dicitur deſerta, quamvis commiſſio non fuerit expedita infra decem dies, Veſtr. *in pract. lib.3. c.5. nu.4.* & hoc ſeruatur quotidie ſine controuerſia, vt firmat Scacc. *d. q.4. n.34.* Et etiam quia, ex iſta præſentia, prorogatur terminos ad committendam cauſam infra menſem à die præſentante, Conciuis meus vbi ſuprà *in 2. impreſ. p.1. c.4. de offic. & actu Vicecancell. num 16.* & debet præſentari coram iudice à quo, vt ſe abſtineat ab executione, Scacc. *d. q.14. n.37.*

Si verò dederit terminum juris, tunc debet infra decem dies curare cauſam committi, & ſi deinde obtineat ab eodem iudice à quo, alium terminum iuris, & tunc habet annum, & ex cauſa, biennium ad committendum cauſam appellationis, quamvis appellatus in ſecundo termino iuris obtinuerit appellanti concedi reuerentiales, cum termino decem dierum ad proſequendum, & in forma & hinc fecerit appellann intimari, vt bene, poſt Lancell. *de attent. c.12. penden. appell. in præfat. n.71.* & latiùs *in limit.13. ſub n.5.* Scacc. *de appel. q.14. n.32.* ex quo judex, hoc caſu non cenſetur appellationi detuliſſe, Lancell. *in præfat. in d. c.12. n.78.* Sed habetur ac ſi iudex dediſſet refutatorios, Scacc. *de appel. q.13. n.10. & n.60. & q.14. n.32.* Sed ſciat iudex appellationis, quòd ipſe non poteſt appellationis proſequendæ abbreuiare ſine cauſa, vt tenuit Capell. Tholoſan. *quaſt.168.* vbi latè Aufred. *in addit.* & ibi ponit quando judex poſſit tollere dilationes & illas abbreuiare, & quòd iudex à quo nullo modo poſſit abbreuiare terminum proſequendæ appellationis. Imò quòd nec etiam partes poſſint prorogare fatalia appellationis ex traditis per Alex. *conſ.24. col. fin. in volum.4.* vbi etiam reſtatur de communi, vt refert, Add. *ad d. Capel. Tholoſ. q.198 n.5.* 7

Si verò cauſa fuerit determinata per Principem, vel in Auditorio Principis fatalia non currunt, & non efficitur appellatio deſerta de quo late Scacc. *in tract. de appell. q.15. n.266.* & dixi *in deſ.2. c.6.* 8

Et admoneo iudices, vt ſeruent admittere omnem appellationem, ob reuerentiam Superiorum, cùm laudabile ſit ſuperioribus honorem, & reuerentiam deferre, & iudex debet eſſe contentus, ſi malam, & iniquam ſententiam protulit, vt ſuperior eam reformet, ne para condemnata remaneat læſa, & ipſe in foro animæ teneatur; & ideo videant quàm malè faciant quidam ignari, & peruerſi judices odio proſequendo appellantes, Franc. Rebuff. & Capic. in locis relatis per Scacc. *de appell. q.15. n.8.* 9

In Curia autem ſtylus eſt, vt judex admittat appellationem cum termino decem dierum. Quod contingit, quando dat apoſtolos reuerentiales in forma, ex quo dicitur dediſſe terminum decem dierum, Caſſador. *deciſ.7. num.5. de appel.* Veſtr. *in pract. lib.3. c.5. n.5.* Et quòd datis reuerentialibus in Curia, cenſeatur datus terminus decem dierum ad committendam cauſam, latè Lancell. *de attent. pendent. c.12. in præfat. num. 59.60.* & latiùs proſequitur Scacc. *in tract. de appell. 14. num.7.* 10

Quando autem iudex dicatur detuliſſe appellationi nouiſſimè ponit Scacc. latiſſimè *in tract. de appell. q.13. num.3. cum pluribus ſeqq.* vbi in ſpecie *ſub num.17.* loquitur, quando iudex admiſit appellationem, cum illa clauſula: *& in quantum,* vel cum alia: *niſi ſi, & in quantum,* an cenſeatur detuliſſe appellationi, latiùs dixit *in quaſt.17. limit.16. membr.7. nu.100.* & de dd. clauſulis latè ſcribit etiam Mar. Anton. Macerat. *var. reſol. lib.1. reſolut.4. num.1. & reſol.12. num.5.* & Fab. Turret. *conſ.4 n.8.* poſt alios quos allegat, declarat quòd clau- 11

ſula,*ſi & in quantum*,operatur, vt dicatur admiſſa, vel non admiſſa quatenus de jure ſit, ve lnon ſit admittenda,latè I.Bott.*conſ.*16. vbi ſubdit, & ob id judex à quo non poſſit ſe ampliùs intromittere in cauſa, & cognoſcere ſi erat appellationi deferendum etiam ex conſenſu partium, niſi ſuperior remiſiſſet cauſam ad eundem, & ibi concordantes allegat, & teſtatur de communi. & de ſopradictis clauſulis latè ſcribit Benintend.*decis.*2.*Bonon.*

12 Et, an appellatus poſſit præuenire appellantem in commiſſione cauſæ, vide poſt Marcheſ. Conciuem meum, Scacc.*in tract.de appell.q.*14.*n.*46. vbi videtur firmare,quod in Curia poſſit,ſecus extra Curiam: & ibi aſſignat rationes differentiæ.

13 Bene verum eſt,quòd commiſſio cauſæ appellationis interpoſita ab appellante,efficitur communis cum appellato.Caput *deciſ.*36. *n.*4.*p.*1. firmat etiam quòd efficiatur communis, ſi appellatus non appellauerit, & poteſt deducere. & probare in cauſa appellationis, ac ſi appellaſſet, & poteſt proſequi cauſam, etiam appellante inuito,Gail.*Pract.obſeru.lib.*1.*obſeru.* 123.*n.* 3.Miſing.*cent.*2 *obſeru.*22.*num.*2.vbi de communi,latè Scac.*de iud.lib.*2.*c.*3.*n.*209.*& ſeqq.de appel. quæſt.* 14. *n.*46.*verſ.extende hanc limitationem.*

CAPVT XXII.

Quis teneatur tranſportare acta, & proceſſus, an appellans, ſiue appellatus.

SVMMARIVM.

1 *Actio ſeu proceſſus tranſportare debet appellans, quando concernunt iuſtificationem appellationis.*
2 *Appellatus inſtans declarari appellationem eſſe nullam, tenetur tranſportare acta, prout, ſi voluerit proſequi cauſam appellationis, tenetur docere de legitima appellatione.*
3 *Acta, proceſſus, quæ concernunt merita cauſæ, & iuſtificationem ſententiæ, tenetur tranſportare appellatus ſecundùm vnam opinionem.*
Alij autem tenent, quòd teneatur appellans.
4 *Actio, & proceſſus tranſportare tenetur, qui vult expeditionem cauſæ.*
5 *Concilium Trident. circa tranſportationem actorum, quomodo intelligatur.*
6 *Acta, & proceſſus, quibus expenſis fieri, & tranſportari debeant, remiſſiuè.*

PRo vera reſolutione iſtius quæſtionis Aduocatus conſideret tria tempora.

Primũ eſt,quãdo agitur de validitate appellationis.

Secundum, quando agitur de confirmanda, vel infirmanda ſententia.

Tertium eſt, quando agitur poſt deſertam cauſam appellationis.

1 Et circa primum:dum agitur de juſtificanda appellatione,tunc ſciat Aduocatus,quòd appellans tenetur acta producere,& ſic debet docere, ſe appellaſſe infra legitima tẽpora in ſcriptis, ac petiiſſe apoſtolos, Ant. de Butr.*in c.præſentia,n.*16.*de renunt.* Cappel.Tholoſ. *deciſ.*342.*ſub n.*1.& ibi Aufred.*n.*5 Ant.Gabr.*lib.*2.*tit. de appel.concl.*5.*ſub n.*1.vbi de communi,Vant.*de null. Rubric.à quo,& quibus mod ſub n.*20.Scac.*de appel.q.*20. *n.*1.vbi etiam de communi.

Necnon tenetur, ſi procurator eſt, fidem facere de mandato, cùm ſit pars appellationis,Ballam. *deciſ.*58. *ſub n.*2 Fel.*in c.cùm contingat, ſub n.*9.*de reſcript.* Saac. *de appel.q.*6.*n.*24.*& q.*20.*n.*2.

Imò appellanti non ſufficeret docere de grauamine, vel de nullitate ſententiæ, niſi doceret de legitima appellatione Doct.*in cap.delicto, de appel.* & præcipuè Ioan. Andr. *num.*5.Franc. *num.*3. *& ſeqq.* Card. Alexan.*num.*61. Abb. *num.*6. & de communi teſtatur Vant.*de nullit.Rubr.de quo,& quib.mod. num.* 20. *verſ. & quod diximus,in fin.* Et ſi appellatio eſſet penes appellatum, ipſe teneretur exhibere appellationem, ſi aliunde appellans eam non poſſet habere, vt poſſet juſtificare appellationem circa tempus, & circa alias qualitates, & cum diſtinctione quorundam caſuum, ſequitur Ant. Gabr. *concl.*5. *num.*5. *vſque ad num.* 13. *de appel.lib.*2.& ſequitur Scacc. *de appellat. quæſt.* 20. *num.*5.

Imò ſi appellatus ſolus inſtaret declarari, appellationem eſſe nullam, tenetur fidem reportare de appellatione. Ant.*in c.conſtitutionem, n.*13. *de elect.* Ac ſi intenderet proſequi cauſam jam deuolutam ad Curiam, tenetur docere de legitima appellatione,Butr.*in c.præſentia, ſub n.*26.*de renunt.*& Scac.*dict.quæſt.num.*5. *& ſeqq.* 2

Circa ſecundum tempus variæ ſunt opiniones an appellans, vel appellatus teneatur tranſportare acta, quas refert latè Ant.Gabr.*concl.*5.*per tot. lib.* 2. *de appel.*& Scac.*de appel.q.*20.*n.*7.*& ſeq.* 3

Tamen illa videtur communis, vt appellatus teneatur ad tranſportationem actorum:quia ipſe iuſtificare tenetur ſententiam ſuam: cùm appellans poſſit producere ſententiam & illam impugnare,& eo ipſo, quòd appellatus non producit acta, ſententia dicitur iniqua & injuſta,& venit retractanda. Guid.Pap.*q.*20. Aufred.ad Capel Tholoſ. *q.*342.*n.*8.Senat.Pedemont. *deciſ.*138.*col.fin.*vbi de communi,Magon. *deciſ.*64. *& deciſ.*72.*n.*1.Scac.*de appel.q.*29.*num.*8.*verſ. contrariam opinionem,* licèt ſupradictos alleget. ſed alios Rugin. *in tract.de appel.*§.10.*gloſſ.*10.*ſub n.*25. *verſ.*6. dicit ita ſeruari Mediolani, vigore conſtitutionis, Ant. Gabr. *concl.*5.*n.*1,1.vbi de communi, *lib.*2.*de appel.*

Contrariam autem opinionem, vt appellatus teneatur acta trãſportare,Vant.*de nullit. Rubr. à quo, & quib.n.*20.*& ſeq.*Guid.Pap.*in tract.de appellat.ſub n.*10. *tom.*5 vbi dicit ita ſeruari in Vrbe,veteri vigore ſtatuti illius ciuitatis,*lib.*2.*Rubr.*52 Addent.ad Magon. *deciſ. Lucenſ.*64. *in lit.A*, & ita etiam vigore Concilij Tridentini *ſeſſ.*24.*cap* 20.§.*prætereà de reformat.*Scacc. *dict.quæſt.*20.*num.*8.& Add. ad Magon.*dict.deciſ.*64.*in lit,A.*

Et retenta iſta opinione,vt appellans teneatur,non tenetur præcisè.ſed ſolùm cauſatiuè vt niſi tranſportet, iudex non teneatur reuocare ſententiam iudicis à quo;& elapſis fatalibus, ſententia tranſitet in iudicatum,vt benè declarat Scac *in d.q.*20.*n.*9.

Quod nota:quia quotidie video errare procuratores, qui citant appellantes ad tranſportandum acta & Proceſſus.

Si autem appellatus vellet expeditionem cauſæ, ipſe tenetur ad acta tranſportanda pro confirmatione ſententiæ text.*in Authent.de his, qui ingred. ad appel.ſub verſ.illud quoque,* vbi gloſſ. *in verb. monſtrauerint,*Caputaq.*deciſ.*128. *in fin.* Vant. *de nullit. Rubr. à quo, & quibus.num.*20.*verſ.& præmiſſa, num.* 21. cùm ille teneatur ad expenſas actus, qui inſtat pro illo actu.Scacc.*de iud.lib.*1 *c.*8.*num.* 851. *& ſeq. de appellatione,& quæſt.*20.*num.*10.vbi dicit, non obſtare Concilium Tridentinum; quia ipſe loquitur, quando appellans inſtat pro expeditione cauſæ vt plurimùm contingit, & tunc appellans tenetur acta tranſportare, ſecus quando non inſtat, ſed appellatus inſtat cauſam expediri, & tunc ipſe tenetur ad tranſportationem actorum, & ita ſeruari ibi teſtatur, prout verè quotidie, & paſſim in Curia ſeruatur in Camera Imperiali,vide Miſing.*cent.*1.*obſeru.*21.*per tot.* 4 5

Et quibus expenſis Regeſtra ſolui debeant,& quid ſeruandum ſit circa eorum ſolutionem, vbi latiſſimè 6

Sccac.

Scac.*in d.q.20.à num.30.vſque ad fin.in.* vbi diſtinguit plures caſus per concluſiones quas hîc tranſplantare ſuperfluum mihi videtur,cùm ibi Scac. poſuerit bene digeſtas,& quid obſeruetur in Camera Imperiali,vide Miſing.*cen.1.obſeru.*21.

CAPVT XXIII.

Sententia lata non tranſportatis omnibus actis, an ſit lata.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata,non tranſportatis actis primæ inſtantiæ integraliter, eſt ipſo iure nulla.*

2 *Iudex appellationis , ob non tranſportationem actorum,parte inſtante,tenetur præcisè ſuper nullitate ſententiæ procedere , & non poteſt ſe ingerere in meritis cauſæ.*

3 *Acta quæ ſint , quæ ſi non fuerint tranſportata , non operentur nullitatem ſententiæ.*

1 CAueat cauſæ defenſor , vt coram judice appellationis integraliter omnia acta primæ inſtantiæ tranſportentur : aliàs ſententia lata per dictum judicem appellationis, erit nulla, Cæſ de Graſſ. *deciſ.* 37. *alioquin 9.n.5. de cauſ.poſſeſſ. & propr.* Et dicitur nulla ipſo iure,Ant.Gabr.*de appellat.lib.2.concl.5.n.*23.

Quamvis dicta acta facerent contra appellantem, Vant.*de nullitate,tit.à quo & quib.n.*10.21. Scac.*de appellat.q.10.n.*8. vbi firmat,procedere,etiamſi ſententia eſſet bona, & iuſta,quæ non valeret,non viſis, neque traſportatis actis, Bart.*in l.2. n.5.in 1.lect. C. de eden.* Cæſ.de Graſſ.*d.deciſ.37.n.7.*

Et loquendo de actis probatoriis tenuit Rota die 13.Febr.1609.*in vna Anconitana pecuniaria coram Reuerendo Patre Domino Sacrato*,vt refert Scacc. *d. q.*20. *num.*11. *in fin.*& dantur aliæ deciſiones manuſcriptæ, Blanchetti, Rubei,& Lancellot. Eſt etiam nulla ſententia , non tranſportatis actis , lata, ex diſpoſitione ſacri Concil. Trid. in Eccleſiaſticis autem, ſed non in prophanis , vt firmat poſt Rotam proximè citatam, Scac.*d.q.20.n.*12.

2 In tantum quod judex deinde non poſſit ſe ingerere in meritis cauſæ, ſed ſolùm arctetur ad declarandũ dictam ſententiam eſſe nullam,parte inſtante, *c.exhibita.de iud.*per quem text.ita declarat Bald.*in l. tale pactum,§.qui prouocauit,n.25. ve ſ. & an teneat,ff.de pact.* Franch.*in c.dilecto,n.25. de appel.* & ita ſæpius tenuit Rot.vt teſtatur Cæſ.de Graſ.*d.dec.37.n.8 & dec.* 104. *n.3.* & ita ſæpius tenuit Signatura Sanctiſſimi *in vna Romana,malæ adminiſtrationis* ad fauorem Delij Gulioi contra Thom. Picciafocum, referente cauſam R. P.D.Creſcentino Romano,ac etiam die 27.Septemb. 1600. idem fuit reſolutum per Clementem Octauum in plena Signatura Gratiæ ad fauorem Theodori Ceralli,contra Nicol. Guggionum , proponente cauſam R.P.D.Serra,nũc Cardinale meritiſſimo,cùm in vtroque caſu Põtifex noluerit reſcribere, vt judex cognoſceret de meritis cauſæ;& ob id Locumtenẽs Vicarij annullauit ſententiam latam ad fauorem dicti Thom. Picciafoch.fiſco adhærentis,& in 2.caſu Senator Vrbis,qui erat D.Martin.Cappellet. annullauit etiã ſententiam dicti Nicol.Guggion.etiam fiſco adhærentis.

3 Sed ſi quis vellet ſuſtinere ſententiam , quamvis acta non fuerint tranſportata,deducat,vt non fuerint talia,& apta reddere ſententiam nullam,vel injuſtam, vt ſi fuerint interrogatoria teſtium actus concluſionis in cauſa,vel aliqua citatio non neceſſaria, & alia ſimilia,vt bene declarat Scac.*de appellat.q.20. n.* 13. Nec non deducat , quòd ipſe aduerſarius non ſit audiendus circa iſtam exceptionem de actis omnibus non tranſportatis:cùm ipſe integra acta tranſportauerit,& ſic veniret contra factum proprium , quòd non licet, Scac.*de iud.lib.2.c.9.ſub n.*1124. & 1478. & *de appel. quæſt.20.n.14.*

CAPVT XXIV.

Carceratus in cauſa appellationis, an debeat remitti iudici ad quem.

SVMMARIVM.

1 *Carceratus appellans an debeat tranſmitti ad iudicem ad quem : & quid obſeruauerit Congregatio ſuper Epiſcop.*

2 *Alij diſtinguunt inter appellationem ab interlocutoria vel diffinitiua.*

3 *Alij autem dicunt,& diſtinguunt:aut iudex appellationis fuit in eodem territorio,aut in alieno.*

IN hac quæſtione varij varia dixerunt,& Rota Roman.*dec.34.aliàs 381 de appellat.in antiq.*tenuit criminoſum condemnatum,eſſe remittendum ad iudicem ad quem appellauit,cùm malè poſſit cauſam determinare in abſentia accuſati , quia nec in cauſa appellationis admittitur procurator,Natt.*conſ* 553.*n.*10. *vol.* 3.vbi de veriori opinione,latè Aufred in add. ad Capel.Tholoſ.*quæſt.*100.*n.*2. & Prax. Archiep. Neapol. *c.88.n.*43. refert. quòd ſacra Congregatio ſuper Epiſcopis ſtatuit carceratum eſſe detinendum in eodem carcere, appellatione pendente,donec iudex ad quem viderit acta,& cauſa cognita, litem decernat. 1

Sed alij diſtinguunt,quod ſi fuit appellatum ab interlocutoria, tunc debeat permanere carceratus iudicis à quo donec diſcutiatur articulus appellationis, quo diſcuſſo,ſi iudex ad quem,pronuntiet,*malè:*iudex à quo proſequatur proceſſum, ſi verò pronunciauit, *bene appellatum, & male iudicatum,* & tunc poſſit iudex ad quem , petere ſibi remitti carceratum , vel ad ſuum mandatum facere ſeruari in carcere primi iudicis , Guid Pap. *in tract. de apel.quæſt.30.ſub num.* 29. *tom.5.* 2

Aut verò fuit appellatum à diffinitiua,& tunc carceratus poteſt petere ſe remitti,ex quo tota iuriſdictio eſt deuoluta ad iudicem ad quem & carceratio dicitur de proceſſu.Guid.Pap vbi ſupra Ang *de malef. in verb. præſente d.Caio,n.* 16. Henric.Boër.*in ſing. in verb.carcer.n.3.*Scac.*de appel.quæſt.20.num.26.* vbi teſtatur ita ſeruari in praxi.

Quæ opinio eſt vera quando iudex appellationis eſſet in eodem territorio,ſecus ſi in alieno, quia tunc remanet ſub cuſtodia primi iudicis, & non præmittitur,vt per Ang.vbi ſupra & ſequitur Scac.*d.quæſt.20. num.27.* 3

Ac etiam intellige , quando adhuc non conſtat ad quem pertineat executio , vt tunc remaneat ſub cuſtodia iudicis à quo, donec conſtet : Si verò conſtet, & ſententia confirmetur, tunc poteſt remitti. Idem ſi venirent explicandi actus perſonales,quia tunc debet remitti, & explicitis illis actis remittitur iudici à quo, Aug.ad Ang.vbi ſuprà *n.16* & Scacc. *d.quæſt.20.n.*18. Canale.*de Brach. reg.p.2. n.*320. & debet per iudicem appellationis remitti reus ad iudicem ad quem cum cauſa , & ſub fida cuſtodia,& ſuis expenſis ; latè Aufred.ad Capel.Tholoſ.*quæſt.*100.*n.*2.

CAPVT XXV.

Appellans,& appellatus an poſſint appellare à non condemnatione expenſarum; & quando condemnatio expenſarum per iudicem fieri debeat.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutus quis cenſetur ab expenſis, quando in ſententia non fuit condemnatus.*

2 *Appellatus ab omiſſa condemnatione expenſarum, quando poſſit appellare,& audiatur, remiſſiuè.*

3 *Expenſarum condemnatio eſt facienda per iudicem in eadem ſententia diffinitiua ſuper negotio principali, quia poſtea non poteſt ampliùs ſuper expenſis pronunciare.*

4 *Expenſarum condemnatio omiſſa in ſententia,non poteſt ampliùs peti, ſi lapſa ſunt tempora ad appellandum, quando expenſæ debeantur officio iudicis, ſecus ſi debeantur iure actionis,& idem dicitur de damnis, expenſis, ac fructibus.*

4 *Bulla Pij IV. ſuper cautione præſtanda de reficiendis expenſis, declaratur.*

6 *Cautio de reficiendis expenſis in euentum ſuccumbentiæ, iuxta formam dictæ Bullæ Pij IV. an ſit præſtanda per inſtigatorem, parte non inſtante,& ſi non fuerit præſtita, an proceſſus ſit nullus,& ſententia inde ſecuta.*

7 *Inhibitio per iudicem appellationis an ſit danda antequam præſtetur dicta cautio, vigore d.Bul.Pij IV.*

8 *Cautio de reficiendis expenſis,vigore d.Bullæ Pij IV. an ſit præſtanda per inſtigatorem, quando fuit appellatum à modicitate pœnæ.*

1 SI ſequatur ſententia, in qua quis non fuerit condemnatus in expenſis, cenſetur abſolutus, & ideo ab ea debet appellari, Aſin. *in pract.* §.32.*c.*2.*lim.*22. *fol.*224..per tex *in l.terminat.* vbi Doct. *C.de fruct.* & *lit.expenſ.*& latè Franc.*in tract.de expenſ.n.*12 Iaſ.*in l. properandum,§.ſin autem alterutra,n.*7.*C.de iud.*Lancel. Corrad. *in tract. lib.* 1. *c.*9. & 3.*de offic.* Pret. *in conſ. crim.lim.*28.

2 Sed appellatus ab omiſſa condemnatione expenſarum in eius fauorem, quando poſſet, & debeat appellare,latiſſimè tradit Scacc *de appel. quaſt.*20. *limit.* 21. *per tot.*ad quem lectorem remitto, quia diffusè, cum ſuis ampliationibus & declarationibus diſputat, & reſoluit articulum.

Sed eſt videndum,quando iudex poſſit dictam condemnationem expenſarum facere, & eſt tex. *in l. terminato,C.de fruct.& lit.expenſ.* vbi per DD. habetur, quòd poſt latam ſententiam diffinitiuam in negotio principali,non poſſint poſtea peti expenſæ, ſi in ſententia non fuerit facta condemnatio, & apertiùs habemus *in l.ſi depoſitum, C.depoſ.*quia,vt ſuprà dixi,tunc cenſetur victus ab eis abſolutus, & ideo non poteſt eum condemnare in expenſis, niſi condemnet eodem die, Aſin.*in pract.*§.32.*c.*2.*limit.*33.*n.*1. & refert Scac. *de appel.c.*2.*quaſt.*17.*lim.*21.*n.*37. vbi tamen contrarium tenentes allegat. Imò non poteſt iudex ſibi reſeruare condemnationem expēſarum in futurum,nec quoad condemnationem, nec quoad abſolutionem: ſed ſolam taxationem,ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Miſing.*cent.*3.*obſeruat.*12.vbi ſubdit, *Secus eſt in ſententia interlocutoria, cùm per eā non deſinat eſſe iudex.*& tandem pro reſolutione diſtinguit duas ſpecies expenſarum,idem Scac. vbi ſuprà.

3 Et prima eſt quando expenſæ debentur officio iudicis,quæ fiunt poſt conteſtatam litem,& in iſtis concludit veram eſſe primam opinionem negatiuam: vt ampliùs peti nō poſſint & indiſtinctè, etiamſi expenſæ non fuerint petitæ, & quod dicitur etiam de omnibus, quæ veniunt acceſſorie, vt fructus, damna, & intereſſe, Innoc.*in c.grauis,verſ.item ſi agitur, de reſtit. ſpol.*Bart.*in l.cum propria ſub n* 4.*C.ſi quis alteri, vel ſibi,*Boët.*deciſ.*18.*ſub n.*1.Rota *diuerſ.deciſ.*807.*ſub n.*3. & *ſeq.part.*1. vbi ponit vnam limitationem circa ſententiam latam contra attentantem, cum aliquibus aliis declarationibus: ſed quia magis tangunt materiam ciuilem, quàm criminalem, ideo remitto lectorem ad eum.

4 Altera ſpecies eſt circa expenſas,quæ debentur iure actionis, nempe quæ debētur ante conteſtationem litis,vt puta,ex inſtrumento,& in iſtis cōcludit. quòd poſſint peti etiam poſt latam ſententiā,Iaſ.*in §. actionum,n.*52.& *ſeq.*& poſt rem iudicatam, Conarr.*pract. quaſt.c.*27.*ſub n.*5.*lib.*2. Et idem dicendum etiā de fructibus, qui debentur iure actionis, vt poſſint peti, licèt iudex omiſerit eos in ſententia, Abb.*in d.c.grauis, n.*20 *in fin.*Rot Diuerſ.*d.deciſ.*807.*ſub n.*6. Burgn. *deciſ.*15.*p.*1.Marſil *ſing.*107. poſt Saly. *in l.*...*num.*8.*Cod. quand.prou.non eſt neceſſ.* Rolan.*conſ.*62. *num.*24. *lib.*4. Idémque dicendum eſt de damnis paſſis ante litem conteſtatam, vt poſſint peti in alio nouo iudicio, ſed ante annum,Papienſ. Pract. *in form. libell. in cauſ.ſpol. gloſſ.ſimul,ſub n.*..Scac.*de appel.q.*20.*limit.*21.*n.*45.

5 Ex qua declaratione alias fuit acerrimè diſputatus articulus reſultans ex Bulla Pij IV. *ſuper reformat. Tri. Viii, verſ. Non proſequatur cauſā appellationis,&c.* in plena Signatura,referente cauſam R.P.D Gozzad. an ſi poſt præſtitam cautionem de reficiend. expenſas, tam prioris,quàm vlterioris inſtantiæ, reus fuerit à iudice appellationis abſolutus & fuerit omiſſa condemnatio expenſarum contra accuſatorem, vel fiſco adhærentem,reus poſſit dictas expenſas petere, & recuperare poſt tempus præfixum ad appellandum, & tandē fuit concluſum,non poſſe ampliùs petere, cùm petantur ex contractu iudiciali neceſſario, vigore dictæ Bullæ Pij IV. quæ dicitur ſubrogari loco officij iudicis, Bald.*in Auth.generaliter,n.*7.*in fin. C.de Epiſc. & Cler.*& *in l.properandum.§ ſin autem alterutra, n.*2. *in fin.*& ibi Alex.*num.*5.*C.de iud.*& *in l.eos §.cautione, n.*2.*verſ.*& *circa hunc articulum, Cod.de appel.* Paul de Caſtrenſ,*conſ.*16.*num.*10.*vol.*1.& Bald.*in l.ſi debitori, num.*5.*ff. de iudic.*etiam dicit, cautionem iudicialem æquiparari Prætoriæ actioni, & *in l.cum propria, n.*4. *verſ.ſed pone, C.ſi quis alteri vel ſibi,* vbi dicit, quòd ſi iudex non condemnet in fructibus petitis, valet ſententia. & iterum peti non poſſunt, quando debentur officio iudicis mercenariu, Boër.*deciſ.*19.*ſub n.*1.Rot. *diuerſ.deciſ.*807.*n.*3.& *ſeq.p.*1.Scacc.*de appel.quaſt.*17. *limit.* 21.*n.*40. *circa fin.* & quia expenſæ in cauſa criminali debentur officio iudicis. Iaſ. *conſ.*2. *vol.*2. Iun. *conſ.*303.*n.*33. *vol.*3. Eoque magis quando inſtigator habuit iuſtam cauſam proſequendi appellationem, ex prima ſententia condemnatoria prout firmat Rebuff. *in tract.de expenſ.damn.*& *intereſſ. cent.*1. *gloſſ. vnic. n.* 39 *tom.*3. ac etiam *in eadem gloſſ.vnic,in fin.* dicit,magis procedere, quando inſtigator habebat duas ſententias conformes: vt ſit excuſandus ab expenſis tertiæ inſtantiæ, in qua ſuccubuit. Imò, etiamſi eſſet nulla ſententia appellari, nihilominus præbuiſſet & iuſtam cauſam litigandi, vt excuſaretur ab expenſis, Ferret.*conſ.*175. *n.*5.*p.*1. vbi de communi & ſequitur Grauit.*Theorem.* 11.*n.*3. Et quia etiamſi ex proceſſu appareret, ex meritis cauſæ, ipſum inſtigatorem habuiſſe iuſtam cauſam litigandi, & proſequendi cauſā appellationis, etiam ex nouiter deductis in ſecunda inſtantia, debet excuſari ab expenſis, quia illa ſolet excuſare appellantem in ſecunda inſtantia, quamuis ſuccubuerit in cauſa appellationis, Rot. *deciſ.* 10.

aliàs

Google

aliàs 251.*de dol.& contum. in nou.* Capotaq.*deciſ.*340. *ſub* 1.*n.*3.*p.*1 *& dec.*141.*ſeu* 29. *par.*3. Scacc.*de appell. quæſt* 17.*limit.*23.*n.*54. Granut.*Theoremat.* 11. *n.*2. vbi de magis communi. Et Bulla præfata debet recipere interpretationem paſſiuam, ſecundùm dictam diſpoſitionem iuris communis, *l.ſi ſerui veſtri, C.de noxal. c. cum dilectus,de conſuetud.*provt omnes Doctores conueniunt, vt teſtatur Sim.de Præt.*conſ.*146.*n.*18. Petr. Caball. *caſ.*105.*n.*2. Farinac. *conſ.*70.*num.*12.*in fin.* & maximè quia dicta Bulla idem diſponit, quod fuit diſpoſitum per ius commune, *Auth.generaliter, C.de Epiſcop. & Cler.* Et ob id tanquam ius commune in omnibus reputari debet,vt poſt alios,quos allegat,firmat Burſat.*conſ.*426.*n.*8.*vol.*4.

6 Sed circa iſtam Bullam Pij IV.de præſtanda cautione de reficiendis expenſis,contigit dubitari: an,ſi talis cautio in cauſa appellationis non fuerit præſtita, vitiet proceſſum, aliàs dixi *in meo Tract.de confiſc. bonor. concl.*30 *ſub n.*23.ex traditis per Abb. *in c.cum dilecta, n.*4.*de reſcript.*Iudicem debere ſeruare ordinem narratorum,& omnia adimplere, ex quo primo loco poſita videntur ſtudioſiùs præmiſſa: & ſic etiam quòd ab eo, petita non fuerit, inſtigator teneatur illam præſtare; eóque magis eſt dicendum, quia in dicta Bulla adeſt illa dictio (*niſi prius*) quæ ſignificat formam, vt tradit Grat.*conſ.*59.*n.*12.*vol.*2 Tamen videtur poſſe reuocari in dubium ex illa propoſitione, quæ ſe habet, vt quælibet diſpoſitio arctans ad fidejubendum, vel iudicem ad aliquid faciendum in iudicio, intelligatur, ſi petitum fuerit, aliàs non teneatur fidejubere. & iudicium valeat, Doct. in vnum congeſti per Borgn. *in tract.de int.& curat.n.*40*mihi fol.*25. & Rol.*conſ.*71.*n.*25,*& ſeq.vol.*1.qui etiam alios allegat,& dicit in ſpecie,poſt Bald & Specul. quòd omiſſio talis ſatiſdationis non vitiat proceſſum, cùm ordo iudicij non conſiſtat propriè in præparatoriis iudiciis, & quòd omittitur circa præparatoria non vitiat proceſſum, & Nat.*conſ.*685.*per* 101.*vol.*4.vbi firmat,huiuſmodi ſatiſdationem eſſe petendam ad effectum vt vitiet proceſſum,vbi tamen in fine conſilij allegat Iaſ.*conſ.*191.*vol.*2.qui dicit, quòd contrarium conſuluit.

Imò Nat.*in d.conſ.*685.*in fine.*plus voluit, vt ſit petenda ante litem conteſtatam, & poſtea ampliùs peti non poſſit.

Sed Mising. *cent.* 1.*obſ.* *n.*6. refert Cameram Imperialem determinaſſe, quòd niſi petatur dicta cautio non vitiet appellationem, quamvis ſtatutum dictaret appellationem non valere niſi priùs cautio præſtetur.

Et ideò ad tollandam huiuſmodi diſputationem, Defenſor rei in actis inſtet,dictam cautionem præſtari, ſeu inſtigatorem interpellet ad illam præſtandam,aliàs rejici à limine iudicij; provt practici defenſores quotidie vtuntur: quia ſi deinde procedatur in cauſa,ſine dubio proceſſus,vnà cum ſententia, erit nullus.

7 Et ob id in propoſito contingit dubitari, an iudex appellationis poſſit concedere inhibitionem iuxta formam commiſſionis,niſi priùs inſtigator præſtiterit dictam cautionem & ſi tenere velimus,quòd pro forma priùs ſit pręſtanda dicta cautio tradita ab ipſa Bulla erit interdictum iudici condere dictam inhibitionem ante eius adimplementum,cùm det eſſe rei,*c.ſine exceptione,*12.*quæſt.*2. & ei nec addi,nec detrahi poſſit, vt dicit,Bald.*in l.fin.C.de ſum.& legit.*in tantùm,quòd eius omiſſio vitiet actum. quamvis omiſſio fuerit in minimo, Gram.*deciſ.*79.*n.*14. Nat.*conſ.*214*n.*13.Felin.*in c. cum delicta,in* 1.*ampliat.de reſcrip.* latè Decian.*reſp.*72. *num.*27.*& ſeq.vol.*2.& ob id quilibet actus ſine ea factus dicatur ipſo iure nullus, Decian. *conſ.*10. *num.*2. cum aliis adductis per Rim.jun. *conſ.*647.*n.*25.*& ſeq. lib.* 6. & quia ſatis dicitur petita per fiſcum in proteſtatione citationis condemnari ad dicendum contra commiſſionem, & per reſcriptum ſignaturæ: cùm in illa clauſula *ſeruata forma motus proprij Pij IV.*vel ſaltem verum erit, ſi dicta inhibitio eſſet danda extra curiam & timeretur, quòd per eam daretur impedimentum aliàs legitimè geſtis, & ordinatis, vt tenuit alias Rota Romana,teſte Lancell.*de atten.c.*20.*in præfat.quæſt.*4.*n.*116.*& n.*201.

8 Contingit etiam in propoſito dubitari vigore dictæ Bullæ, an inſtigator teneatur præſtare dictam cautionem quando reus non fuit totaliter abſolutus à delicto,ſed condemnatus in aliquam pœnam, & fiſcus,& inſtigator appellant à modicitate pœnæ, & credo quòd omninò etiam inſtigator teneatur ad dictam cautionem præſtandam cùm vigeat eadem ratio d.Bullæ in vtroque caſu, vt inſtigator calumnioſè proſequi velit cauſam, tam ſi fuerit reus totaliter abſolutus, quàm ſi in parte abſolutus,& in parte condemnatus, & ob id in vtroque caſu ſit locus dictæ Bullæ,*l.à Titio,de verborum obligatione, l.illud. ff.ad leg. Aquil.* quia non eſt curandum de diuerſitate caſuum cùm in eis vigeat eadem ratio,*gl.in l.ſed, & ſi lego.* §. *item, & ſi rem, ff. de petit. hæred.* ſed debet attendi tanquam lex communis ad omnes caſus, Crauet. *conſ.*67.*n.*17. latè Rim.jun.*conſ.*67.*n.*17.*& conſ.*379.*n.*83.*& ſeq.*

Nec obſtat quòd Bulla vtatur illis verbis,*fiſcus non proſequatur cauſam appellationis à ſententia contra ſe lata*, & non poſſit dici quòd fuerit lata contra ipſum cùm reus fuerit condemnatus. quia ſatis dicitur lata contra ipſum reſpectu relationis pœnæ, quam fiſcus & inſtigator prætendunt; & ita verè pluries vidi obſeruari per ſignaturam.

CAPVT XXVI.

Iudex appellationis, dicens in eius ſententia, *Victum victori*,&c an videatur ſuccumbentem condemnaſſe ad expenſas aliarum inſtantiarum.

SVMMARIVM.

1 *Iudex appellationis poteſt condemnare ad expenſas tam cauſæ appellationis,quàm cauſæ principalis.*

2 *Iudex appellationis condemnans ſimpliciter victum in expenſis, intelligitur condemnaſſe, tam quoad expenſas cauſæ principalis, quàm cauſæ appellationis.*

3 *Niſi iudex primæ inſtantiæ abſoluerit reum ab expenſis,quia tunc ſententia iudicis appellationis reſtringitur ad expenſas cauſæ appellationis.*

4 *Iudex appellationis confirmans ſententiam primi iudicis condemnantis partem in expenſis, ſi dixit:* Victum victori, &c. *dicitur condemnaſſe ad expenſas etiam primæ inſtantiæ: ſecus ſi iudex principalis omiſit condemnationem expenſarum.*

5 *Expenſæ in prima inſtantia ſi non fuerint petitæ, & iudex dicat* Victum victori, &c. *intelligitur condemnaſſe ad expenſas primæ inſtantiæ non petitas.*

6 *Abſolutio ab expenſis facta per Iudicem appellationis, intelligitur de omnibus expenſis, etiam in aliis inſtantiis factis.*

Declarando tamen vt hîc per Authorem.

7 *Iudex appellationis condemnans victum victori in expenſis coram ſe factis, cenſetur abſoluiſſe reum ab expenſis in cæteris inſtantiis factis.*

8 *Iudex ſi condemnet in cauſa appellationis victum victori,& reus habuerit iuſtam cauſam litigandi,ſententia non cõprehenderet expenſas primæ inſtantiæ.*

9 *Iudex appellationis pronuncians ſuper deſertione inſtantiæ, non intelligitur condemnaſſe in expenſis, quando dixit,* Victum victori, &c.

10 *Iudex appellationis non poteſt taxare expenſas, niſi*

coram ſe factas, & ob id per commiſſionem Principis ſibi concedatur facultas taxandi dictas expenſas factas in aliis inſtantiis.

Declarando tamen vt hic per Authorem.

11 *Condemnatio expenſarum dicitur facta, quando iudex dixit*: Victum victori, &c. in expenſis nobis, & ſucceſſoribus noſtris taxatione reſeruata: *& omiſſo verbo (Condemnamus.)*

12 *Condemnatio expenſarum non debet fieri contra illum, qui habet duas ſententias conformes.*

13 *Expenſarum condemnatio vbi de iure intrat, ſi non fiat per iudicem, admittitur appellatio, n. 15.*

14 *Condemnatio expenſarum in prima inſtantia contra ſuccumbentem quomodo, & quando & in quibus caſibus fieri debeat.*

1 REbuff. *in tract. de expenſ. damn. & intereſſe, art. 3. gloſſ. vnic. n. 18. verſ. Imò iudex, tom. 3 fol.* 509. firmat quòd iudex appellationis debeat condemnare non ſolùm ad expenſas cauſæ appellationis, ſed etiam ad expenſas cauſæ principalis: & ſequitur Scacc. *de appell. quæſt. 17. lim. 21. n. 47.* & ita fuit concluſum per Capel. Tholoſ. *q* 223.

2 Et Dec. *in c. reprehenſibilis, verſ. in gloſſ. in verb. proprium, num. 22. de appell* firmat, quòd judex appellationis confirmans, ſententiam primæ inſtantiæ, ac ſimpliciter condemnans victum in expenſis, intelligatur condemnaſſe tam quoad expenſas cauſæ appellationis, quàm quoad expenſas cauſæ principalis, Felin. *in cap. ſignificauerunt, num. 7. verſ. demum, de except.* Granut. *Theor. 6. in princ. & ſub verſ. pro qua*, alios concordantes allegat, & ibi reddit rationem, Put. *dec. 246. lib. 2.* Rebuff. *de appellat. art. 9. gloſſ. vnic. n. 2.* Scacc. *de app. q. 17. lim. 21. n. 48.*

3 Tamen Aduocatus videat, ſi judex primæ inſtantiæ abſoluit reum ab expenſis quia tunc judex appellationis non intelligitur condemnaſſe ad expenſas, niſi coram ſe factas, vt habetur *ex deciſ.* Put. 248. *lib.* 1. quam ſequitur, & per extenſum illam ponit Granut. *Theorem.* 6. *num.* 6. & non diſſentit Scacc. licet Granut. non alleget *in d. quæſt. 17. limit. 21. num. 49. circa fin.* & hoc affirmant eſſe verum, quando iudex appellationis ſententiam cauſæ principalis confirmat, & dicit, *Victum victori, &c.*

4 Secus verò ſi dictam primam ſententiam judex appellationis reuocauit ac victum victori in expenſis condemnauit, & tunc, quia illam reuocauit, cenſetur in omnibus expenſis tam primæ quàm ſecundæ, & vlterioris inſtantiæ condemnaſſe, vt ſentit Granut. *dict. Theorem. 6 ſub n. 6. verſ. ſi verò illam.*

Si verò primus iudex condemnauit in expenſis, & judex appellationis confirmauit dictam ſententiam, & dicit, *Victum victori, &c.* tunc dicitur condemnaſſe etiam ad expenſas primæ inſtantiæ, cùm ſit ſententia indiuidua, *l. 1. in hoc iudicio ff. de famil. erciſcund.* Put. *dec.* 314. *lib.* 1. Cauauit. *tit.* 257. *nu* 9. Granut. qui alios allegat *d. Theorem* 6. *num.* 4. *& ſeqq.* vbi dicit, magis procedere, ſi judex in ſententia confirmatoria dixerit, *victum victori, &c.* Quia illud, *que*, breue ſcriptum ſine diphthongo, habetur pro copula, cujus natura eſt augere.

Si verò primus judex omiſit condemnare in expenſis, quia oblitus fuit, & judex appellationis, dicat in ſententia, *victum victori*, &c. cenſetur condemnaſſe etiam ad expenſas primæ ſententiæ, Affl. *in Conſtit. Reg. Diuorum Principum, rubr. 42. n. 3. lib. 2.* cujus opinio fuit à Rota Romana Canonizata, vt habetur per Put. *in d. deciſ. 248. lib. 2.* quam per extenſum ponit Granut. *dict. Theo. 6. n. 6. & ſeq.* vbi etiam ponit aliam deciſionem Seraph. etiam per extenſam.

5 Si verò expenſæ in prima inſtantia non fuerint petitæ; tunc ſi judex appellationis in ſua ſententia dicat, *victum victori, &c.* non intelligitur condemnaſſe in expenſis primæ inſtantiæ non petitis, Abb. *in cap. ſignificauerunt, n. 10. & ſeq. de except.* Rebuff. *in tract. de expenſ. damn. & intereſſ. art. 1. gloſſ. vnic. n. 11. tom. 3.* Scacc. *de appellat. quæſt. 17. limit. 21. num. 35. & nu. 51.* & latiùs Granut. *Theorem. 6. n.* 8. vbi alios allegat, & præcipuè Mich. Graſſ. *lib. 2 commun. opinion. verſ. expenſæ, quæſt. 6.* Suarez *in ſuo Theſaur. in verb. expenſas, num. 22.* Grauat. ad Veſtr. *lib. 8. cap. 2. num. 17.* & ita fuit declaratum per Rotam Romanam coram Seraphino, quam ponit per extenſum. Granut. ibidem *num.* 8. licèt Scacc. *d. limit. 21. n. 52.* contrariam opinionem ſequatur, quia forſan non viderit dictam Rotæ deciſionem, ac Doctores ſuprà adductos teſtantes de communi.

Sed Aduocatus ſciat, quòd ſi judex appellationis abſoluat partem ab expenſis, illam abſoluere cenſetur ab aliis expenſis in cæteris inſtantiis factis, Decian. *in cap. reprehenſibilis, num. 7. de appellatione*, Marſil *ſing. 684. in fin.* Rebuff. *de appellatione, gloſſ. vnica, art. 9. nu* 31. Granut *dict. Theorem. 6. num. 9. & ſeq.* vbi tamen declarat procedere in expenſis debitis officio judicis, ſecus ſi jure actionis, ſeu ex partium conuentione, cùm talis abſolutio ad eas non ſe extendat, Luc. Peit. *in tractat. For. Capie. tit. de expenſ. num. 5. &* 17. Roland, *conſil. 62. num. 6. & ſeqq. lib.* 4. & ab omiſſa condemnatione expenſarum poteſt appellari, late Miſinger. *centur. 2. obſeruation. 22.* vbi ſubdit, quòd ſi expenſæ fuerint petitæ reſideat in arbitrio judicis an velit condemnare vel non. 6

Ac ſi judex appellationis condemnet victum victori ad expenſas coram nobis factas, tunc cenſetur abſoluiſſe quoad expenſas in cæteris inſtantiis factas, quod facere potuit Marſ. *ſing. 684. in fi.* 7

Et eo magis, ſi judex dixit: *coram nobis dumtaxat*, vel *tantùm*, ſeu per aliam dictionem taxatiuam, vt poſt alios Granut. *dicto Theorem. 6. nu. 13.* vbi poſt Rebuff. dicit quòd bonum eſſet, quòd judex in ſententia ſe declaret.

Si verò coram primo judice victus habuit juſtam cauſam litigandi, & judex appellationis dixit, *victum victori, &c.* non comprehenderet condemnationem expenſarum primæ inſtantiæ, Felin. *in c. ſignificauerunt, num. 7. de appellatione*, Iaſ. *in l. properandum, §. ſin autem alterutra, Cod. de iudic.* Granut. *dict. Theoremat. 6. nu. 13.* Scacc. *appellat. quæſt. 17. limit. 21. num.* 49 & adeſt deciſio Seraphini relata per Granut. vbi ſuprà, qui dicit, quòd ipſe loquitur in ſententia lata à primo judice extra Rotam: & alia deciſio Put. loquitur in ſententia lata in Rota, vbi ſemper victus condemnatur in expenſis, Scacc. *d. quæſt. 17. limit. 21. num. 49. circa finem*, vbi etiam dicit idem ſeruari in Francia, quia ſemper condemnatur victus in expenſis, prout etiam vidimus coram Cemetario, ſeu Magiſtro viarum ſeruari. 8

Si verò etiam judex appellationis pronunciaret ſolùm ſuper deſertione appellationis, nec minùs intelligeretur condemnatus aliquis in expenſis, quando dixit judex *victum victori, &c.* Scacc. *de appellatione, q. 11. n. 161. in fi. & q. 17. lim. 21 n. 49. in fi.* 9

Idemque eſt in ratione expenſarum, quia judex appellationis, neque tacitè neque expreſsè poteſt expenſas taxare, niſi coram ſe factas, ſiue ſit in 1. 2. vel 3. inſtantia, Rota *dec. 273. aliàs 44. vt lit. ſend in antiq.* Niſi per commiſſionem detur ſibi facultas taxandi omnes expenſas coram aliis Iudicibus factas, prout ſolent cócedi, & quotidie practicari, Ant. *d. dec. 273. in fi.* Veſtr. *in pract. li. 8. c. vlt. num. 11.* Mand. *in commiſſ. 20 verſ. omnes & ſingulas expenſas*, Gran. *d. Theor. 6. n. 14.* vbi tamen ſubdit hoc procedere in iudice appellationis delegato, & ita Doctores adducti loquuntur: Secus in Iudice Ordinario; quoniam in omnes expenſas abſque aliqua commiſſione taxat, productis omnibus Cedulis expenſarùm à Notoriis quarumcumque inſtantiarum. 10

Et

Google

11 Et ſciat Iudex, quòd, ſi dixerit, *victum victori, &c. in expenſis, nobis & ſucceſſoribus noſtris taxatione reſeruata,* omiſſo verbo (*condemnamus*) adhuc cenſeamus facta condemnatio expenſarum omnium inſtantiarum, Addit. ad Felin. *in c. ſi g n ſicaueris, num. 7. de appell. in lit. A.* Carauit. 497. *num.* 18. Granut. *d. Theor. 6. n. 11.* vbi alios adducit.

12 Sed ſi quis habuerit duas ſententias conformes non debet de iure communi condemnari in expenſis, latè tradita per Scacc. *de appell. quaſt. 17. limit. 21. num. 54. verſ. ratio, & num.* 55. licèt in Senatu Pariſtenſi aliter fuerit obſeruatum, vt teſtatur Rebuff. *in tract. de appell. art. 9. gloſſ. vn. n.* 30. *tom.* 3. de quo dicam infrà *n.* 25.

13 Et vbi de Iure inteat condemnatio non expenſarum, ſi non fuerit facta, ſed omiſſa, poteſt appellari latè Scacc. *de app. quaſt. 17. lim. 21. num. 34. & ſeqq. & nu. 46.* vbi ſubdit poſt Rebuff. *de app. art. 9. gloſſ. vnic. n. 27. verſ. & niſi, tom.* 3. quòd poſſit appellari ab omiſſa condemnatione expenſarum à judice appellationis, quando fuerint expenſæ petitæ.

14 Condemnatio expenſarum in prima inſtantia contra ſuccumbentem, quando in quibus caſibus fieri debeat, vide nouiſſimè Moſc. *in tract. de appell. gloſſ. condemnando, num. 73. vſque ad nu.* 99. Et in cauſa appellationis ſolet adhiberi diſtinctio: aut fertur ſententia diffinitiua ea actis, vel probationibus veteribus factis tantùm in cauſa principali, & tunc ſuccumbens debeat condemnari in expenſis, Bart. & alij *in l. fi. ff. de re iudic.* Gloſſ. *in c. Iuris ignorantia, de reg. iur. in 6* Canon. *in c. finem litibus, de dol. & contumac.* Quod aliqui intelleacunt, nedum in appellante, ſed etiam in appellato, quia hoc caſu, licèt appellatus haberet ſantentiam pro ſe, tamen non habuit iuſtam cauſam litigandi, ex quo fuit ab ea appellatum, vt elidatur præſumptio Iuſtitiæ, & ideo debuit conſulere peritiores, & renunciare ſententiæ, ſi erat injuſta, Mattheſil. *ſing. 81. Nota regulam,* & ibi Gabr. Saray. *in add.* latè Granot. *Theor. 11. n. 7.* vbi concordantes allegat, & teſtatur de communi, dummodò tamen fuerint petitæ, Gran. *ibi num. 7. in fi.* latè Anfred. ad Capell. Tholoſ. *quaſt. 223. n. 3. verſ. ſi autem ſententia,* vbi tamen hoc limitat niſi probabilis cauſa excuſaret, vt quia habebat pro ſe communem opinionem, vel dubium erat circa intellectum legis. vel Doctores erant varij inter ſe, tandum concludit, quando cauſa dicatur probabilis, ſit arbitrio Iudicis relinquendum.

Secus ſi ſuccumberet ex nouis probationibus, quia tunc non debet condemnari in expenſis prioris inſtantiæ. Caputaq. *dec. 340. ſeu prima, n. 3. p. 1. dec. 142 ſeu 29. p. 3.* Rebuff. *in tract. expenſ. damn. & intereſ. artic. 1. gl. vnic. n.* 39. *tom.* 3. Scac. *de app. q. 17. lim. 21. n. 54.* Moſc. *de app. gl. Reformando, n.* 42. latè Caual. *dec. 15. n. 5.* Aufr. *in d. q. 223. n. 3.* Miſing. *cent. 2. obſeru.* 89. vbi ad concordantes allegat.

Sed Moſcarellus vbi ſuprà ad iſtam diſtinctionem ponit aliquas declarationes, & alias declarationes ponit Gran. *Theor.* 11. *per totum,* omninò videndus alias ponit Aufred. ad Capell. Tholoſ. *q* 224. *nu. 1. & ſeq.* & vnam ponit Miſing. *cent. 2. obſeru. 89. in fine.*

15 Si verò quis habuerit duas ſententias conformes, erit excuſandus ab expenſis tertiæ inſtantiæ, Rebuff. *de appell. art. 9. gloſ. vnica in fine, verſ. maximè,* vt refert, Scacc. *d. limit. 21. num.* 25. vbi tamen ſubdit, forſan hoc eſſe intelligendum, iuxta diſtinctionem ſupra factam, ſi ſuccumbat ex nouis actis ſecus ſi ea eiſdem, vt tunc poſſit condemnari in expenſis, non obſtantibus duabus primis ſententiis conformibus.

Sed quid ſi in parte obtinuit & in parte ſuccubuit an expenſæ debeant compenſari, vide Aufred. *in d. qu. 223. n. 6. & ſeq.*

CAPVT XXVII.

Sententia nulla an poſſit confirmari per judicem appellationis.

SVMMARIVM.

1 *Sententia nulla poteſt per iudicem appellationis confirmari, vel reformari, etiamſi eſſet nulla ex defectu iuriſdictionis.*

2 *Item ſi eſſet nulla ex defectu citationis.*
Item ſi eſſet lata poſt recuſationem iudicis.
Item ſi fuiſſet lata extra tempus inſtantiæ.

3 *Iudex ſecunda appellationis poteſt confirmare, & reformare ſententiam nullam quoad merita cauſa iudicis primæ appellationis. & ſi non fuerit à dicta ſententia confirmatoria appellatum, tranſit in iudicatum.*

4 *Iudex appellationis poteſt confirmare, & reformare ſententiam nullam, etiamſi vitium nullitatis non ſit remiſſibile à partibus.*

5 *Sententia per iudicem appellationis eodem contextu, & momento poteſt declarari nulla, & quoad merita cauſa confirmari, emendari, & reformari.*

6 *Sententia nulla circa ſe ipſam, quando non fuit lata à iudice ſedente, vel extra locum iudicij, vel ſine citatione, vel die feriato in honorem Dei, poteſt confirmari per iudicem appellationis, ſecus ſi eſſet nulla reſpectu proceſſus, vel circa eius ſubſtantialia, quia tunc omnino debet iudex dictam ſententiam nullã declarare, nec poteſt ſe ingerere in meritis cauſa.*

7 *Sententia confirmans ſententiam nullam, an ipſa ſit etiam nulla. Et quid ſi fuiſſet expreſſus error in prima ſententia, & confirmetur, an confirmans ſententia ſit etiam nulla.*

8 *Nullitas primæ ſententiæ non tollitur per ſententiam confirmantem quando iudex non dicit:* bene iudicatum, *ſed ſolùm dicit, quod* male fuit appellatum. *vel quod appellans ſit reiiciendus.*

9 *Nullitatis exceptio coram quo poſſit, & debeat intentari remiſſiuè.*

10 *Nullitas an deſeratur appellatione deſerta, remiſſiuè.*

IN hac quæſtione eſt concluſio, quòd ſententia nulla poſſit per judicem appellationis confirmari, vel reformari, Alexa. *conſ. 67. num. 2. vol. 6.* Roman. *conſ. 168. num. 3.* Crauet. *conſ. 170. num. 7. verſ. venio nunc.* Vant. *de nullitat. rubr. final. num. 332. & ſeq.* & Rubr. *quo. & quib. mod. num* 110. *& ſeqq.* Hier. Gabr. *conſ. 49. num. 5. & conſ. ſequenti, n.* 8. vbi de receptiori opinione *lib. 1* Granut. *Theor. 17. n. 1.* vbi concordantes allegat, & addocit plures deciſiones Rotæ Romanæ, & teſtatur de receptiſſima opinione, Card. Tuſch. *in lit. S, concl. 258. num. 11.* vbi magis communi, Fab. Turret. *conſ. 42. num. 2.* vbi de magis procedere dicit, quando iudici appellationis eſſet commiſſa cauſa cum illa clauſula: *vna cum toto negotio principali.* 1

Et de iſta quæſtione latiſſimè nouiſſimè ſcribit Scac. *de appell. quaſt. 11. nu. 114.* vbi de communi, & concordantes cumulauit Ruginel. *de appell. § 11. gl. 1. c. 1. n. 35.* & Miſing. *cent. 3. obſeruat.* 72. vbi plus firmat, quòd iudex appellatione poſſit pronunciare ſuper meritia cauſæ etiamſi nullitas fuiſſet propoſita & à controuertentibus diſputata per ea quæ tradit Petr. de Ferrat. *in ſua practica in form. libell. appellat. à ſententia diffinitiua in gloſſ.*

Et Doctores admittunt hanc opinionem etiamſi eſſet nulla ex defect. iuriſd. Alex. *conſ. 111. in princip. lib.* 5. vbi de communi, Rota Romana teſte Creſcent. *deciſ. 48. lib. 2.* Vant. *de nullit. ex defect. proceſſ. nu.* 8. *& tit. quibus modis ſentent. num.* 46. Granut. *Theorem. 17. nu.* 3. vbi

Digitized by Google

relatis contrariis dicit hanc opinionem veriorem, ex traditis per Ant. Gabr. *concluſ. ... num.* 26. Lancell. *inſtit. Canon. in gloſſ. in verſ. ri. è, §. 1. de ſent. & re iud.* vbi de communi, & alios concordantes cumulauit. Fab. Turret. *conſ.* 56. *num* 5. vbi de communi, Tuſch. *d. concl.* 158. *nu.* 31. *& ſeqq.* vbi de communi, licèt referat alios contrarium tenentes, & alios contrariam opinionem ſequentes refert etiam *ſub num.* 37. & præcipuè Vant. *de null. ex defect. iuriſd. num.* 6. qui dicit, eſſe defectum inſanabilem, & quod poſſit opponi etiam contra tres conformes, ex traditis per Alexand. *conſ.* 77. *num.* 8. vbi Apoſtil. dat plures concordantes, *& conſ.* 79. *in fin. lib.* 7. & quòd ſententia nulla ex defect. iuriſd. non poſſit confirmari à iudice, ſed ſolùm à Principe ſequitur Caualcan. *de Brach. reg. p.* 1. *num.* 274. latè Marſil. *ſing.* 10.
2 vbi alios concordantes allegat. † Nec non ſententia nulla ex defectu citationis etiam poteſt confirmari, Vant. *de nullit. ex defect. proceſſ. num.* 8. Granut. *d. Theorem.* 17. *num.* 3. *& ſub nu.* 4. dicit quid in ſententia nulla ex defectu mandati, & quod ſententia nulla ex defectu citationis poſſit reformari per Iudicem appellationis, Cranet. *conſ.* 140. *num.* 8. *ſi Conſiſtet. de bono .. e*, eſt communis opinio, quam teſtatur Cardin. Tuſc *d. concl.* 158. *num.* 45 & latè Scace. *de appell. quaſt.* 11. *nu.* 115. vbi relatis contrariis, dicit hanc opinionem communem, vbi *ſub num.* 16. in tantùm eſſe verum firmat, quòd ſi fuerit confirmata, & à ſententia confirmatoria non fuerit appellatum, dicta ſententia tranſeat in iudicatum, communem firmat Ruginel. *de appellation. gloſſ.* 1 §. 11. *c.* 1. *num.* 39.

Ac etiam poteſt confirmari ſententia lata poſt recuſationem Iudicis quamvis fuerit nulla, ſi præceſſerint acta ante recuſationem, ex quibus poſſit ſententia iuſtificari Alexand. *conſ.* 67. *in fine, lib.* 6. vbi de communi, & ſequitur Cardin. Tuſch. *dict. concl.* 158. .. 5 qui etiam teſtatur de communi, & idem firmat *ſub nume o trigeſimo.*

Nec non, ſi fuerit lata ſententia extra tempus inſtantiæ, & ſi fuerit æqua poſſit confirmari Alexan. *conſ.* 73. *num.* 11. *verſ.* 3. *reſpondeo & conſ.* 181. *n.* 25. *lib.* 6. *ſequitur* Put. *deciſ.* 60. *lib.* 3. Card. Tuſch. *dict. concl.* 158. *num.* 7. *& ſub. num.* 26. poſt alios, quos allegat, firmat poſſe confirmari ſententiam latam extra inſtantiam, ſi fuerit æqua etiamſi is, qui appellauerit, dixerit de nullitate, & inſtet declarari nullam, & etiamſi pars pro qua fuit lata ſententia fateatur nullam, ſed petat confirmari ex traditis præcipuè Alexand. *in d. conſ.* 73. *ſub nu.* 11. *verſ.* 3. *reſpondeo.* Sed Miſing. *cent.* 1. *obſeru.* 8. dicit Cameram Imperialem tenere, vt perempta inſtantia ſententia poſſit confirmari per iudicem appellationis, parte non opponente, abſque pronunties ſuper deſertione; ſecus ſi velit reuocare primam ſententiam, quia non poſſet ex defectu Iuriſdictionis, cùm propter deſertionem reuertatur ad Iudicem cauſæ principalis, *l. ſi contra, l. quoniam, C. de appel.* Guido Papa *conſ.* 47. *num.* 3. *quaſt. .. & conſ.* 69. *num.* 15. & vide latè eundem Miſing. *cent.* 2. *obſeru.* 59. *& ſeq.*

3 Ac Iudex ſecundæ appellationis poteſt confirmare, & reformare ſententiam nullam, quoad merita cauſæ Iudicis primæ appellationis, Ioan. Gradib. *in Add. ad Dec. in Rubr. extra de appell. in verbo reformare*, allegat Felin. *in c. cùm Ioannes. de fide Inſtrument.* Roland. *conſil.* 41. *num.* 42. *lib.* 1. Tuſc. *dict. a concl.* 158. *nu.* 46. Et ſi non fuerit appellatum à dicta ſententia confirmatoria, non poterit ampliùs dici de nullitate, vt ſupra dixi.

4 Atque etiam iudex appellationis poteſt confirmare, & reformare ſententiam nullam, etiamſi vitium nullitatis non ſit remiſſibile à partibus Hier. Gab. *conſ.* 49. *n.* 5. *lib.* 1. Gran. *Theor.* 17. *ampliat. n.* 8. Scace. *de appell.* §. 51. *a.* 117. vbi ponit alias ampliationes, & plures intelligentias, & limitationes.

Imò etiamſi pars nullitatem non deducat, ſi iudex deprehendat in priori cauſa nulliter fuiſſe proceſſum, Miſing. *centur.* 1. *obſeruation.* 20. vbi in fine teſtatur ita non ſemel in illa Camera Imperiali obſeruatum fuiſſe.

Nec non poſſit iudex ad quem, eodem contextu, 5
vel momento ſententiam nullam declarare, & quoad merita confirmare, emendare, & reformare, Alexand. *conſ.* 79. *n.* 4. *in fin. & conſ.* 122. *num.* 2. *lib.* 5. vbi de magis communi, Vantic. *de nullit. ex defectu proceſſ. ſub num.* 1. Granut. *Theorem.* 17. *num.* 6 *& ſub num.* 7. poſt Roman. *in conſ.* 281. *n.* 3. vbi Mandoſ. *in lit. C*, teſtatur de magis communi, vt idem facere poſſit iudex nullitatis, *& ſub num.* 8. poſt Hier. Gabr. *conſ.* 49. *nu.* 5. dicit etiam procedere, quando vitium ſententiæ non eſſet remiſſibile à partibus.

Sed pro vera declaratione iſtius principalis quæ- 6
ſtionis dicas, quòd ſi nullitas verſetur circa ipſam ſententiam, quia non fuerit recitata, vel lata, Iudice non ſedente, vel extra locum Iudicij, vel ſine citatione, vel fuerit lata die feriato in honorem Dei, & tunc poſſit per iudicem appellationis confirmari, maximè quando cauſa debet ſummariè, veritate inſpecta, decidi, latè Card. Tuſch qui alios allegat *in lit. S, concl.* 158. *nu.* 49. Secus ſi verſetur circa proceſſum, vel eius ſubſtantialia, quia tunc Iudex tenetur omnino pronunciare ſuper nullitate ſententiæ, & non poteſt ſe intromittere in meritis cauſæ, nec poteſt ipſam ſententiam confirmare, vel infirmare, ſeu reformare, Roland. *conſ.* 41. *nu.* 39. *& ſeqq. lib.* 1. vbi allegat Alexand. *conſil.* 79. *lib.* 2. atteſtantem de communi, Ruin. *conſ.* 69. *num.* 3. *verſic. fateor etiam lib.* 1. Vant. *de null. ex defect. proceſſ. n.* 3. Roman. *conſ.* 378. *num.* 2. *verſ. quoad ſecundùm*, vbi dicit, quòd, quando nullitas eſt in ſententia, & in proceſſu vel in actis, ſi concluſio indubitata, vt non poſſit nec confirmari, nec reformari, & quod non obſtante confirmatione, dici poſſit de nullitate, & ibi Mandoſ. alios allegat, *dec. Anchon.* 68. *n.* 4. *& ſeqq.* vbi firmat quòd iudex appellationis debeat ſententiam nullam reſcindere ſaluo iure agendi meliùs, & denuo deducendi, & ita tenuit alias Capella Tholoſan. *quaſt.* 180. & ibi Aufred. declarat quænam acta pereant data nullitate ſententiæ, latè Card. Tuſch. *in lit. S. concl.* 158. *n.* 38. vbi etiam alios allegat, *& n.* 47. *& ſeqq.* & latiùs Granut. *theorem.* 17. *n.* 9. vbi allegat plures teſtantes de communi, & firmat ſic practicari, & multas deciſiones Rotæ Romanæ in propoſito adducit, & *ſub num.* 12. etiam alios allegat.

Et idem erit, ſi fuerit nulla ex defectu iuriſdictionis, quia fuerit lata à priuato, & penitus carente iuriſdictione, vt non poſſit confirmari, Bald. *conſil.* 333. *n.* 2. *verſic. præterea Iudex, lib.* 2. Card. Tuſch. *d. concl.* 158. *num.* 76.

Quæ opinio maximè procedit, parte opponente, & inſtante pronunciari ſuper nullitate, vt omninò teneatur Iudex pronunciare ſententiam nullam, nec poteſt ſe ingerere in meritis cauſæ, Rota *deciſ.* 2. *& deciſ.* 8. *in fin. de reſtitut. ſpoliat. in antiq.* Bartol. *in l. Cùmque, n.* 4. *de re iud.* Lanfranc. *in c. quoniam contra, ſub num.* 291. *verſic. ſed numquid. de probat.* Put. *dec.* 72. *lib.* 2. Cæſ. de Graſ. *deciſ. ... num.* 3. *de ſent. & re iud.* Chiſan *deciſ.* 101. Fab. Turret. *conſ.* 42. *n* 3.

Idemque erit, quando commiſſio mandaret, vt priùs ſuper nullitate pronunciaretur, quàm ſuper facto principali, Put. *deciſ.* 60. *libro tertio*, Granut. *Theoremat.* 17. *num.* 18.

Et etiam procedit, quando principaliter fuit dictum de nullitate, vt minime Iudex poſſit ſententiam confirmare, vel reformare, ſed teneatur dictam ſententiam nullam omnino declarare, vt poſt Granut. & Vantic. firmat Fab. Turret. *in d. conſ.* 42. *n.* 4. *& ſeqq.* vbi dicit, eſſe hanc notabilem cautelam, ad faciendum annullare ſententias, vt illas non poſſit Iudex confirmare, lariſſimè.

tiſſimè, qui alios cumulanit. Scacc. *de appellat. quæſt.* 11. *num.* 127. & ibi ponit alias declarationes, ad quem Aduocatus recurſum habeat, & præcipuè vera eſt iſta opinio. vt parte opponente Iudex etiam conſtito de bono iure non poſſit ſententiam nullam confirmare, quando nullitas per partem fuerit propoſita, antequam fuerit petita confirmatio d. ſententiæ nullæ, Crauet. *conſ.* 270 *in fin.* Veſtr. *in pract. lib.* 8. *c.* 1. *num.* 15. Cæſ. de Graſ. *dec.* 9. *nu.* 12. *in de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Gabriel. *conſ.* 28. *n.* 1. *lib.* 2. Add. ad Farin. *conſ.* 85. *in lit. M, in fi.* vbi teſtatur etiam, ita fuiſſe coram Platto, *in vna Vercell. die Lunæ,* 5. *Maij* 1586. per Rotam Romanam reſolutum, & quod ita etiam iudicauit Rota Florentina, & quòd ſententia ipſo iure nulla, non poſſit reformari per iudicem appellationis, ſed tantum debeat pronunciare ſuper nullitate, tradunt Doctor. cumulati per Miſing. *cent.* 1. *obſeru.* 27. licèt ibi ſubdat, quòd in Camera Imperiali aliter obſeruetur.

Et ſi Aduocatus velit alia ſcire circa iſtam quæſtionem, videat Cardin. Tuſch. *in d. concl.* 158. *per totam*, vbi ponit declarationes, intelligentias. & limitationes, & Scacc. *in d. q.* 11. *num.* 114. *cum plur. ſeqq.* Veſtr. *in pract. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 15. Vant. *de nullit. tit. Qualit. ex ſent. & proceſſ. num.* 20. *& num.* 129. Socc. *in Conſtit. Mareb. gloſſ.* 4. *n.* 71. Borgn. *dec.* 13. *n.* 8. *& ſeq. p.* 1. Lancell. *de Attent. c.* 20. *in* 17. *Ampl. & num.* 3.

7 Sed ſi ſententia nulla fuerit confirmata, an ipſa ſententia confirmans dicatur etiam nulla, & videtur eſſe regula, vt ſententia nulla poſſit confirmari, parte non opponente, vt aliàs fuit reſolutum per Rotam Romanam *in vna Peruſina nullitatis,* 26. *Iulij* 1593. *coram R. P. D. Penia. & in vna Tarniſina prætenſæ Simoniæ die* 13. *Maij,* 1596. *coram R. P. D. Corduba*, à qua receditur, quando eadem nullitas influit in ſecundam ſententiam, vt bene declaratur *in dict. deciſ. coram Corduba, verſ.* 4. *quo verò ad ſecundam ſententiam*, & ob id ſi prima ſententia fuerit lata contra rem iudicatum, de qua fuerat oppoſitum, & probatum, ſententia confirmatoria pariter erit nulla, Alex. *conſ.* 53. *n.* 16. *lib.* 5. vbi de communi, & refert Card. Tuſc. *in tit. S. d. concl.* 158. *num.* 84.

Ac ſi fuerit expreſſus error in prima ſententia, & confirmetur, dicta ſententia confirmans pariter erit nulla, Alex. *conſ.* 111. *nu.* 3. *lib.* 5. Bald. *conſ.* 296. *n.* 3. *lib.* 3. Card. Tuſch. *d. concl.* 158 *n.* 82. Sed bene poterit confirmari ex cauſa deinde vera, Bald. *conſ.* 302. & latius, *conſ.* 304. *lib.* 3. Card Tuſch. *d. concl* 158. *n* 83. Scacc. *de appell. q.* 11. *n.* 21. *& ſeq.* vbi concordantes allegat, & ibi ponit aliquas declarationes.

8 Et ſciat Aduocatus, quod nullitas primæ ſententiæ non tollatur per ſententiam confirmantem, quando confirmatio non eſt reſpectu Iuſtitiæ: vt quia Iudex nihil tangit, *quòd bene ſit iudicatum*, ſed ſolùm dicit, *quòd malè fuit appellatum*, vel quòd appellatio ſit rejicienda, ſed oportet, quod dicat: *malè appellatum, & bene iudicatum*, ſic tangat etiam iuſtitiam cauſæ, Alex. *conſil.* 111. *num.* 5. *verſ. bene fateor, lib* 5. Ang. *conſ.* 250. *num.* 4. *verſ. deſcendo igitur*, Abb. *conſ.* 3. *col.* 12. *in princ. verſ. quinimò, lib.* 2. Tuſch. *d. concl.* 158. *num.* 85. & ibi ponit alias declarationes.

Sed caueat Aduocatus, vt appellet à ſententia confirmante ſententiam nullam, aliàs tranſiret in iudicatum, Vant. *de nullit. rubr. ſ. num.* 132. Achil. de Graſ. *dec.* 4. *alias* 216. *de ſent. & re iudic.* Prax. Archiepiſ. Neapol. *c.* 70. *num.* 16. & de communi Granut. *Tract.* 17. *num.* 2. Rugin. *in Tract. de appell.* §. 11. *gloſ.* 1. *c.* 1. *num.* 35. *in fin.* Scacc. *de appellat. quæſt.* 11. *n.* 115. & poſt alios quos allegat, dicit procedere, etiamſi prima ſententia eſſet nulla, ex defectu iuriſdictionis, vt ſententia confirmans valeat, niſi fuerit ab ea appellatum, & ibi teſtatur de communi.

9 Nullitatis exceptio coram quo poſſit, & debeat intentari, abundè docet poſt Sebaſt. Vant & alios nouiſſimè Scacc. *de appell. q.* 19. *remed.* 1. *concluſ.* 6. *num.* 1. *cum pluribus ſeq.* & latè etiam Maur. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. q.* 99. *per totam cent.* 1. & ſi Iudex nulliter proceſſerit, poſſit reiteratò procedere, Scacc. *de appell. q.* 19. *remed.* 1. *concl.* 6. *n* 1. *& ſeq.*

Poſtremò in hac quæſtione ſolet diſputari, an ſi appellatio, & nullitas in ſimul deducatur in iudicio, deſerta appellatione cenſeatur etiam deſerta nullitas, adeò quòd nullitas non poſſit ampliùs in iudicium deduci, remitto lectorem ad Miſing. *cent.* 2. *dec.* 72. *per totam*, vbi exorditur, quòd hæc quæſtio fuit à multis annis controuerſa vbi tandem cum quadam diſtinctione totam difficultatem reſoluit.

CAPVT XXVIII.

Iudex (appellatione interpoſita à ſua ſententia) quid facere poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Iudex poſt latam ſententiam, pendente appellatione, vel termino ad appellandum, nihil amplius innouare poteſt in cauſa, niſi circa ea, quæ tendunt ad faciliorem exitum appellationis, & hic ponuntur multa exempla.*

2 *Et hoc procedit, tam in iudice ordinario, quàm delegato, & etiam ſi iudex ordinarius detuliſſet appellationi.*

3 *Quod intellige verum, quando appellans eſſet contentus, vt iudex expediat tendentia ad faciliorem exitum appellationis: ſecus ſi contradiceret.*

4 *Appellans ſi innouet, appellatione pendente, cenſetur deſerere appellationem.*

Regula eſt, quòd iudex, poſt latam ſententiam, & interpoſitam appellationem, vel pendente tempore ad appellandum, nihil ampliùs innouare poſſit ad latiſſime tradita per Lancel. *de attent. c.* 12. *in præfat.* vbi ponit quamplures ampliationes, & multas alias limitationes bene digeſtas: Et inter alias eſt, quòd in his, quæ tendunt ad faciliorem exitum appellationis, poſſit iudex à quo, ſe intromittere, nec eius iuriſdictio per appellationem dicatur ſuſpenſa, Text. *in c. cùm teneamur*, vbi Franc. *n.* 2. *notab. de appell.* & ob id poſſit inhibere, ne quis in ſua poſſeſſione turbetur, Aro. *conſ.* 45. *n.* 2. *lib.* 3. & poſſit inhibere partibus, pendente cauſa matrimonij per appellationem ne alteri nubant. text. *in c. tua* vbi Abb. *n.* 2. *extra de ſponſal.* 1

Ac etiam poſſit iudex à quo pendente termino appellationis, præfigere terminum appellanti ad proſequẽdam appellationem, *c. tertio* vbi Franc. *n.* 9 *de app.*

Ac etiam præfigere terminum appellato ad comparendum coram iudice ad quem, etiam ad inſtantiam appellantis, latè Lancell. *de attent. c.* 12. *lim.* 4. *num.* 2. *cum plurib. ſequentibus*, vbi ponit alios caſus & *ſub n.* 16. dicit, quòd carceratus appellans pẽdente appellat, & debeat per iudicem à quo detineri in carceribus: cùm talis detentio tendat in expeditionem cauſæ, & faciliorem exitum appell. qua aliàs aufugere potuiſſet, & impedire expeditionem cauſæ appell. ac illam reddere eluſoriam, & iudex ad quem an quid facere poſſit pendente appell. videat Adnot. Vinc. *dec.* 602. *p.* 4.

Quæ concluſio procedit, non ſolùm in iudice ordinario ſed etiã in delegato, vt ipſe poſsit præfigere terminum appellanti ad iter arripiendum, & proſequendam appellationem Franch *in c. ad aures, de appell.* niſi detuliſſet appellationi, Veſtr. *in pract. lib.* 8. *ap. penult. vt lit. pend. verſ. nec eo minus*, Licet de hoc dubitet Franc. 2

in d.c.ad aures in fin. Lancell.*d.c.12.lim.27.num.10.21.* *& ſeqq.& num 26.*

Ac etiam procedit,ſi Iudex ordinarius detuliſſet appellationi, vt poſſit Iudex à quo prohibere, ne quid partes innouent in præjudicium appellationis,ac etiam abſoluere ab excom.poſt alios Lancell. *d.c.12.lim.27. num.23.& ſeqq.*

Et etiamſi Iudex ad quem canonicè inhibuiſſet Iudici à quo,Franc.*in c.cùm teneamur.col.fin. verſ. ſecundus intellectus,de appell.* quem ſequitur Veſtr. vbi ſuprà & ſubdit circa hoc vidiſſe errare,& contra hos errantes ſe obviaſſe teſtatur,& ſequitur Lancell.*dicta lim.27.n.19.& ſequent.*

Sed ſciat judex,vt præfata omnia procedant,quando ipſe appellans eſſet contentus, quòd judex à quo expediret tendentia in faciliorem exitum appellationis;ſecus ſi contradiceret, vt poſt Abb. firmat Franch. *in cap.conſtitutus,col.fin.circa med.de appell.* Quam declarationem vti notabilem ſequitur Lancell. *d. lim.17. num.27.*

Ac etiam niſi in ipſa executione facilioris exitus cognoſceret de cauſa appellationis, quia nec poſſet Iudex ad quem ſe ingerere in ipſa appellatione. vt. poſt Franch.declarat idem Lancell.*dict.lim.17.n.28.& ſeqq.* vbi ponit exemplum.

Et etiam ſciat Aduocatus quòd ea omnia,quæ poſſunt fieri per ſuperiorem ante ſententiam, poſſunt etiam fieri pendente appellatione a ſententia, vt latè oſtendit per ta.fundamenta Ant. Gom.*tit.de delict. de homic.n.69.*& ob id dicunt Doct.quòd Baro poteſt facere gratiam in cauſam appellationis, quando ipſe poteſt cognoſcere etiam de cauſis in ſecunda inſtantia, vt latè proſequitur Vinc.de Franc.*dec.370.n.11.& ſeq. part.2.*

4 Et caueat Aduocatus,vt appellatione pendente, ne quid ex parte ſui principalis innouet in præjudicium aduerſarij, quia ex hoc ipſo cenſetur appellationem deſerere:eſt ſing.doctrina Bald.*in c.ex parte, col.2.verſ. item ſciat. de teſtib.*Matheſ.*ſing.27.* & poſt alios quos allegat Miſing.*cent.2.obſeru.50.*

CAPVT XXIX.

Sententia in cauſa appellationis quomodo ſit ferenda.

SVMMARIVM.

1 *Sententia appellationis in ſubſtantia ferri debet per hac verba:* ſententiamus fuiſſe juſtè,*vel* injuſtè pronunciatum.

2 *Vel pronunciare benè,ſeu* malè appellatum,*& iudex appellationis ſufficit, vt mentionem faciat de ſententia lata in prima inſtantia,neque requiritur alia formalitas verborum,ſed ſufficiunt quæcunque verba æquipollentia.*

3 *Sententia ſuper pluribus grauaminibus, debet fieri cum illis verbis:* in omnibus & per omnia benè, *ſeu* malè appellatum, *vel pronunciari appellatum ſuper omnibus appellationibus ſiu grauaminibus.*

4 *Iudex appellationis reformando,vel reuocando ſententiam primi Iudicis, debet conſulere honori, & famæ eiuſdem primi iudicis, dicendo,* ex nouiter probatis, *vel* deductis: *declara tamen vt hic per Authorem & ob id ſit citandus.*

4 *Iudex in vltima ſententia debet imponere perpetuum ſilentium.*

1 IVdex ſciat,quòd forma ſententiandi,in cauſa appellationis in ſubſtantia ſolet eſſe illa, quæ conſiſtit in his verbis:*ſententiamus fuiſſe iniuſtè pronunciatum*,Gloſ. *in leg.eos in verbo,vel iniuſtam*,Bald.*n.5.* Caſtr.*n.4.C.de appellat.*Abb.*in c.ſicut.n.12. de ſentent.& re iud.*c.Felin. *in c.cùm Ioannes,n.13 de fid.inſtrum.* Rebuff. *de appell. art.11.gloſſ.unic.n.1.tom.3.* Scacc.*de appell.q.11.n.112. in princ.*

Vel poteſt etiam pronunciare *benè*,ſeu *malè appellatum*,& horum alterum ſufficit,quia verbum,*abſoluo*,& *condemno*,reſultat in conſequentiam,Card.Alexand.*in rubr.de appellat.num.83.& ſeqq.*ita fuit concluſum per Capell.Tholoſ.*q.224.*& ibi latè Aufred.Et pro ſatisfactione partis debet addere *iuſtè*. vel *iniuſtè*, juxta contingentiam facti,& caſus.Rebuff *de appell.artic. finali, gloſſ.unic.n.32.*Scacc.*de appell.d.q.12.num.112.* Aufred.*d. quæſt.224.* 2

Et ſatis eſt, quòd facit mentionem judex appellationis de ſententia lata in prima inſtantia,vt appareat eſſe judicem appellationis illius ſententiæ, informando,infirmando,vel confirmando ipſam ſententiam neque requiritur alia formalitas verborum, ſed ſufficiunt quæcunque verba æquipollentia,vt bene teſtatur Scacc.*dicta quæſt.11.n.122.verſ.quare ſatis eſt:* latè Aufred.*in d.q.224.in pr.& in fi.*dicit idem eſſe quando judex appellationis non dicit *benè* vel *malè appellatum* neque *iudicatum*, ſed ſimpliciter condemnauit reum, qui prius fuerat abſolutus, vel ſimpliciter abſoluit reum,qui priùs fuerat condemnatus, vt talis ſententia valeat,& ibi reddit bonam rationem.

Sed caueat judex, quòd ſi pars pluries appellauerit, 3 vel plura ſint grauamina, non poteſt pronunciare per illa verba:*bene*,vel *male appellatum*,ſed debet pronunciare, & dicere *in omnibus, & per omnia benè*, ſeu *malè appellatum*. vel pronunciare ſigillatim ſuper omnibus appellationibus. vel grauaminibus. Rebuff.*de appell. art.21.gloſ.2.n.11.& ſeqq.tom.2.* ſequitur Scacc. *de appell.q.11.ſub num.112.verſ.numquid.*

Nec non debet judex appellationis conſulere ho- 4 nori, ac famæ primi judicis, & ob id, quando reuocat ſententiam vel illam reformat ex nouiter probatis, vel deductis,debet dicere in ſententia:*ex nouiter productis.*

Secus quando dictam ſententiam judicis a quo confirmat,quia non requiritur,vt talia verba apponantur, cùm ex ipſa confirmatione ſit conſultum honori ejuſdem judicis.

Si verò confirmat ſententiam primi judicis ex eiſdem actis, nec debet apponere in ſententia dicta verba,quia tunc non poteſt haberi ratio de honore judicis,Felin.*in c cùm Ioannes,n.16.in fin.de fid.inſtrum.*latè Scacc.*in d.q.11.n.112.& ſeq.*

Et certè ego ſemper vidi obſeruari, prout ego obſeruaui,vt quantum poſſibile ſit honori, ac famæ primi judicis conſulatur.vt latè tradit Miſing. *cent.3. obſeru.71.*Et ob id etiam tradunt Doct.quòd primus Iudex ſit citandus in cauſa appellationis ad defendendam ſententiam ſuam, *capit.ſacro* vbi gloſſ. *in verbo, conſti erit*, de ſentent. excommunicat ion. cum hac diſtinctione, vt ſi tractetur de ſimplici reuocatione primæ ſententiæ non ſit citandus: ſecus ſi de pœna ei infligenda, quam diſtinctionem communem dicit Miſing.*cent.3.obſeru.82.*vbi tamen ſubdit hoc eſſe verum ſi ex officio ſine parte proceſſit, aliàs non,per Boër, *dec.195.p.1.*qui iura ad hoc allegat.

Ac etiam in vltima ſententia.Iudex debet imponere 5 perpetuum ſilentium, etiamſi adeſſet alia ſententia contraria,vt puta duæ,vel tres conformes,ea doctrina Zabarel.*in clem.1.18.q.*& Barbat.ibi *colum.3.verſ.14.de ſent.& re iud.*& aliorum relatorum per Vinc.de Franc. *dec.135.per totam p.1.* vbi ad contraria reſpondet,& teſtatur ita per conſilium Neap deciſum fuiſſe.

CAPVT XXX.

Iudex appellationis, quæ ſtatuta ſequi debeat.

SVMMARIVM.

1 *Iudex appellationis debet attendere ſtatuta iudicis à quo reſpectu proceſſus, & omnium quæ ſunt de proceſſu primi iudicis.*

2 *Sed reſpectu proceſſus faciendi coram ipſo iudice appellationis, & reſpectu omnium, quæ erant de illius proceſſu, debet ſequi ſua propria ſtatuta, & non ſtatutum iudicis à quo: & circa ordinatoria debet attendere ſua propria ſtatuta ſiue ſit ordinarius, ſiue delegatus: ſecus quoad deciſoria.*

3 *Clericus agens coram iudice ſæculari contra laicum, circa ordinatoria tenetur ſequi ſtatuta ſæcularia loci, & iudicis, coram quo agit.*

4 *Statutum ordinarium, quando dicatur.*

5 *Iudex primæ inſtantiæ, circa deciſionem cauſæ, tenetur ſeruare ſtatutum loci contractus, vel commiſſi delicti.*

6 *Iudex appellationis, quoad deciſoria, tenetur ſeruare leges, & ſtatuta, quæ ſeruare debebat primus iudex.*

7 *Statutum deciſorium, quando dicatur.*

8 *Sententia quando, & quibus de cauſis retractari debeat.*

9 *Appellare non licet tertiò, ſed tantùm bis.*

1 IN hac quæſtione iudex ſciat, quod reſpectu proceſſus facti coram iudice à quo, & reſpectu omnium, quæ ſunt de proceſſu primi iudicis, iudex appellationis debet attendere ſtatuta eiuſdem iudicis à quo, Bald. *in Margar. ad Innoc. in verb. index appellationis*, ſequitur Alex. *conſ.* 164. *n.* 1. 2. 8. *lib.* 6. Guid Pap. *in tract. de appel. q.* 52. *n.* 40. *tom.* 5. Rebuff. *in tract. de appel. art. fin. gloſſ. vnica, n.* 44. *tom.* 3. Nat. *conſ.* 553. *n.* 10. Contard. *in l. vnic. quæſt. Ægid. q.* 6 *n.* 8. *C. ſi de moment. poſſ.* Scac. *de appel. q.* 18. *n.* 1. qui omnes conueniunt in hoc, quod iudex appellationis debeat ſequi ſtatuta iudicis à quo, & Scac. *vbi ſup. à* infert ad plura.

2 Reſpectu autem proceſſus faciendi coram ipſo iudice appellationis, & reſpectu omnium, quæ erant de illius proceſſu, iudex appellationis debeat ſequi ſua propria ſtatuta, & non ſtatuta iudicis à quo, Alex. *conſ.* 164. *circa fin. lib.* 6. latè Scac. *de appel. d. q* 18. *n.* 13. *& ſeq.* vbi ex multis corroborat iſtam opinionem, & contrariis reſpondet. Idem firmat Card. Tuſch. *in lit. S, concl.* 452. *n.* 16. *&* 17. vbi ponit regulam; vt ſtatuta ordinaria ſint ſeruanda per quemcumque iudicē, coram quo litigatur, etiamſi mos, vel ſtatutum ſit diuerſum à more, & ſtatuto litigantium, & ibi reſtatur de cōmuni.

3 Et *ſub n.* 19. etiam firmat, communem eſſe opinionem, vt iudex primæ, vel ſecundæ inſtantiæ, ſiue ſit ordinarius, ſiue delegatus, ſeruare teneatur ſtatuta loci ordinatoria, in quo litigatur, & non ſtatuta litigantium, vel delegantis, ex traditis per Alex. *in conſ.* 164. *n.* 4. *& ſeq. lib.* 6. vbi contrariis reſpondet, Marcabr. ab Anguil. *conſ.* 87. *in annat. n.* 76.

Imò etiamſi Clericus ageret coram iudice ſæculari contra laicū, circa ordinatoria tenetur ſequi ſtatuta ſæcularia loci, & iudicis, corā quo agit, Alex. *d. conſ.* 164. *n.* 3 *verſ. adeo quod, lib.* 6. Card Tuſch. *d. concl.* 457. *n.* 20.

4 Statutum autem ordinatorium dicitur quando reſpicit ordinem procedendi, & non tangit inſtantiam, nec deciſionem, Corn. *conſ.* 187. *n.* 18. *lib.* 4.

Item quando reſpicit litis ordinationem, & latè vide Card. Tuſch. *in lit. S, concl.* 456. *per tot.*

Circa verò deciſionem cauſæ, iudex primæ inſtantiæ tenetur ſtatutum loci contractus, vel loci commiſſi delicti, ſeruare, Alex. *conſ.* 164. *n.* 6. *lib.* 6. Card. Tuſch. *in lit. S, concl.* 157. *n.* 22. & de communi teſtatur Scac. *de appel. q.* 18. *n.* 11. *in fin.* 5

Iudex autē appellationis debet ſeruare leges, & ſtatuta deciſoria, quas, & quæ primus iudex ſeruare debuit, *auth. vt cū, in princ. de appel. cognoſc.* Alex. *conſ.* 164. *ſub n.* 7. *lib.* 6. Card. Tuſc. *d. concl.* 457. *n.* 18. vbi de communi, *& n.* 22. & quod delegatus iudex debeat ſeruare in deciſoriis ſtatuta litigantium, Rol *conſ.* 49. *vol.* 3. vbi diſputat articulū ad partes, & teſtatur pro hac parte, de receptiori ſententia, quam etiam ſequitur Macab. ab Anguil. *conſ.* 87. *n.* 12. *& in annot. n.* 76. *& ſeqq.* 6

Statutum autem deciſorium dicitur, quando reſpicit deciſionem cauſarum, latè Card. Tuſch. *concluſ.* 458. *per tot.* vbi infert ad plura.

Et in quibus ſtatutū ordinatorium, & ſtatutū deciſoriū differat, ponit Card. Tuſc. *in lit. S, cōcl.* 479. *per tot.* 7

Pro complemento autem iſtius defenſionis circa appellationem, erit videndum quando ſententia eſſet, vel non eſſet retractanda. Sed quia ſunt plura negotia, quàm vocabula, ideo pro aliqua inſtructione iudicis, & Aduocati, me refero ad Card. Tuſch. *in lit. S, concl.* 160. *per tot.* 8

Et etiam eſt firmandū, quod non licet tertio prouocare, *l. vnica. C. ne liceat in vna, & ead. cauſ.* Rebuff. *de appel. art.* 7. *gloſſ* 2. *n.* 29. *tom.* 1. & nouiſſimè Scac. *de appel. q.* 17. *lim.* 1. *n.* 1. *& ſeq. & per tot.* vbi ponit tres ampliationes, & limitationes, & Breder. *de appel. p.* 1. *tit.* 19. *col.* 213. *in lit. C, in fin.* ponit tres verſus, ex quibus colligitur in quibus caſibus non liceat appellare. 9

Appellare vetant ſcelus, excellentia, pacta.
Contemptus, minima res, interdictio facta,
Arbitrium, res, quæ perit, & ſic longius actas.

DEFENSIO XXXVII.

Circa Conformitatem ſententiarum.

CAPVT I.

Sententiæ quando dicantur conformes.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ plures, quando dicantur conformes.*

2 *Sententiæ conformes dicantur, etiamſi non ſint continuatæ, & vna, vel plures in medio ſint contraria primis.*

3 *Sententiæ tres conformes, an dicantur, ſi tertia ſententia declarauerit duas primas nullas, quarta deinde reuocauit dictam tertiam ſententiam, & confirmauit alias duas primas.*

4 *Sententiæ conformes dicuntur, quando iudex appellationis pronuntiat.* Bene iudicatum, & malè appellatum.

5 *Sententiæ an dicantur conformes, ſi duæ primæ ſint latæ ſuper negotio principali, & tertia ſuper deſertione appellationis.*

6 *Sententiæ, an dicantur conformes, ſi duæ fuerint latæ abſolutoriæ ſuper negotio principali, & tertia ab obſeruatione iudicij.*

7 *Sententia contumacialis facit numerum inter alias ſententias.*

8 *Sententia, per quam declaratur alias ſententias exequendas, dicitur conformis cum primis.*

9 *Sententia*

9 *Sententia dicitur conformis, cum aliis, & ſi pronunciatur, per illa verba* ſtantibus actis, prout ſtant.

10 *Sententia dicuntur conformes, reſpectu certæ rei, articuli, vel quantitatis.*

11 *Sententia dicuntur conformes, licet in aliquo non conueniant, quia in illo dicuntur non conformes, & admittitur appellatio.*

12 *Sententia dicuntur conformes, quando omnes conueniunt in aliqua ſumma: licet non conueniant in tota ſumma, vt quia vna fuit lata in centum, ſecunda in quinquaginta, tertia in vigintiquinque, vt dicantur conformes in vigintiquinque.*

13 *Sententia dicuntur conformes, quando conueniunt in negotio principali, licet non conueniant in condemnatione expenſarum.*

14 *Sententia dicuntur conformes, quando in vna fuit facta condemnatio expenſarum, & intereſſe, in alia vero expenſa, & intereſſe liquidantur.*

1 QVANDO dicantur tres conformes ſententiæ, multa ſcribuntur per Doctores, quos cumulauit Theſ. *dec.* 122. *n.* 5. Sed videntur conuenire, quod conformitas in ſententiis, tunc dicatur, quando ipſæ ſententiæ conueniunt in qualitate, & ſubſtantia. Rugin. *in tract. de appell.* §. 12. *gloſſ.* 1. *ſub n.* 10. *verſ. omnes ſunt*, Theſ. Foſſan. *d. deciſ.* 122. *ſub n.* 2. dicit, quod conformitas, in ſubſtantia, & in effectu ſit attendenda, Macabr. ab Anguil. *conſ.* 87. *num.* 49. *& ſeq.* & Rot. *deciſ. diuerſ.* 100. *ſub n.* 3. *in fin. & n.* 4. *p.* 1. firmat, quod iudicata dicatur, quando concurrit identitas rei, cauſæ, & perſonæ, vel verè, vel interpretatiuè, ſequitur Rugin. *in d. gloſſ. ſub n.* 9. & conformitas magis conſideratur ex effectu, quàm ex verbis, Dec. *conſ.* 385. *ſub n.* 2. & alij, quos ſequitur Rugin. *in d. gloſſ.* 1. *ſub n.* 8. & ideò non attenditur, qua via, ſeu modo ſint latæ ſententiæ, dummodo conueniant in ſubſtantia, & in eo, quod principaliter agitur, Foſſan. *d. dec.* 122. *n.* 7. *& ſeq.* vbi alios allegat, & teſtatur de communi, Scac. *de appell. q.* 17. *limit.* 1. *n.* 21. & Ioan. Bot. *conſ.* 103. *n.* 13. *& ſeq.* dicit, tunc dici conformes, quando in eis non eſt aliqua diſcordia, ſed conformitas in omnibus, & per omnia, & quod nihil plus aut diuerſum contineatur in vna, quàm in alia.

2 Et ideo, ſi ſint latæ duæ ſententiæ conformes ſuper negotio principali, & poſtea feratur alia ſententia contraria, & tandem quarto loco feratur alia ſententia conformis primis duabus, dicitur conformitas in ipſis tribus ſententiis, quamvis non ſint ſententiæ continuatæ, Dec. *conſ.* 385. Ruin. *conſ.* 114. *num.* 3. *lib.* 5. Surd. *conſ.* 102. *n.* 6. vbi latè, Tuſch. *in lit. S, concl.* 172. *n.* 15. Couar. *pract. quaſt. c.* 25. *ſub n.* 3. Gabr. *concl.* 1. *n.* 12 *tit. de exec. rei iud* Theſ. Foſſ. *d. d.* 122. *n.* 16. Scac. *de appell. q.* 17. *lim.* 1. *num.* 20. Qui loquuntur etiam, quando vigore ſtatuti, duæ ſententiæ faciunt rem iudicatam, vt ea inducatur per duas ſententias conformes, quamvis non fuerint continuatæ.

Si verò fuerint latæ duæ ſententiæ conformes ſuper negotio principali, & poſtea feratur tertia, quæ declaret illas duas fuiſſe nullas, & poſtea feratur quarta, quæ reuocet tertiam, & confirmet duas primas. Aliqui volunt, quod dictæ tres ſententiæ faciant rem iudicatam tanquam conformes, vt ſit locus Clem. 1. *vt calumniis, de ſent. & re iudic.* Conar. *pract. quaſt. c.* 25. *ſub num.* 5. Gabr. *lib.* 2. *de exec. rei iudic. concl.* 1. *n.* 13. Pariſ. *conſ.* 109. *n.* 1. *& ſeq. lib.* 4. Theſ. *deciſ.* 122. *n.* 16. vbi relatis contrariis, firmat hanc opinionem eſſe communem, & quod ita Senatus in contingentia facti reſoluit.

3 Sed contra iſtam opinionem inſurgunt idem Theſ. Foſſ. *dec.* 228. *n.* 2. *in fin. & n.* 3. Rugin. *de appel.* §. 12. *gl.* 1. *n.* 22. Granut. *Theor.* 17. *ſub n.* 20. Surd. *conſ.* 102. *in fin.* Card. Tuſch. *in lit. S, concl.* 172. *n.* 29. At Scac. *de appel. q.* 17. *limit.* 1. *ſub n.* 24. conciliando iſtas opiniones contrarias, diſtinguit tres caſus, & primus eſt, quando in tertia inſtantia fuit proceſſum per viam appellationis, & iſto caſu dicantur conformes, quamvis in eis ſit pronunciatum ſuper nullitate, vel validitate.

Secundus caſus eſt, quando fuit proceſſum per viam appellationis, ſed tantùm fuit pronunciatum ſuper nullitate, & tunc non dicantur conformes.

Tertius caſus eſt, quando per nouas probationes notoriè conſtat de iniuſtitia primæ ſententiæ, & tunc, cùm ſententia notoriè iniuſta non poſſit confirmari, non dicantur conformes.

Idemque erit, quando ſententia eſſet declarata nulla, vel eſſet notoriè nulla, Rot. Foſſan. Granut. & Rugin. in locis relatis per Scac. *in d. limit.* 1. *q.* 17. *n.* 24. *verſ. contra hanc, & n.* 30. *in tract. de appell.*

Ac etiam dicuntur conformes, quando iudex ap- 4
pellationis pronunciat. *Bene iudicatum, & malè appellatum*, licet nihil de meritis cauſæ tangat, *l. eos, C. de appel.* gloſſ. 2. *in Clem. fin. de appell.* Card. Tuſch. *in lit. S, concl.* 172. *n.* 1. vbi de communi.

Si verò duæ ſententiæ primæ ſint latæ ſuper nego- 5
tio principali, & tertia ſit lata ſuper deſertione appellationis interpoſitæ à ſecunda, adhuc tres ſententiæ conformes dicuntur, vt ex pluribus, reiecta nonnullorum opinione, referunt & ſequuntur, Foſſan. *dec.* 122. *n.* 9. Rugin. *de appel.* §. 2. *gl.* 1. *n.* 13. *verſ. tres conformes.*

Quæ opinio procedit etiam, quando prima eſt lata ſuper negotio principali, & ſecunda ſuper deſertione appellationis; attento ſtatuto, quod duæ conformes faciant rem iudicatam, vt videtur tranſire contra deciſionem Auenion. Foſſan. *d. deciſ.* 122. *n.* 12. *in fin.* & Scac. *de appel. q.* 17. *lim.* 1. *n.* 13.

Ac etiam, ſi duæ fuerint latæ abſolutoriæ ſuper 6
negotio principali, & tertia fuit lata abſolutoria ab obſeruatione iudicij, etiam dicantur conformes, Foſſan. *d. deciſ.* 122. *n.* 9. Rugin. *de appel.* §. 12. *gloſſ.* 1. *ſub n.* 14 Scac. *d. limit.* 1. *num.* 25. Caualc. *de brach. reg. p.* 1. *n.* 26. *in lit. S.*

Imò dicuntur conformes, etiamſi vna eſſet lata in 7
contumaciam, Foſſ. *deciſ.* 122. *ſub n.* 15. vbi refert, ita fuiſſe per Senatum Pariſienſem reſolutum, Rugin. *d. gloſſ.* 1. *ſub n.* 6. Scac. *d. limit.* 1. *ſub n.* 27.

Nec non dicuntur tres conformes, quando ſecundus iudex pronunciauit *malè iudicatum à primo*, ſed ex nouiter deductis confirmauit eius ſententiam; & tertius iudex confirmauit hanc ſecundam ſententiam, Foſſan. *deciſ.* 122. *n.* 14. & latiùs *deciſ.* 228. *n.* 1. *& ſequentibus*, Scac. *d. limit.* 1. *n.* 28.

Idemque erit, quando vltimus iudex pronunciauit 8
ſententiam eſſe exequendam, vt dicatur conformis primæ ſententiæ, vt tenet, reiecta opinione Cornel. Scac. *d. lim.* 1. *n.* 30. *verſ. exemplificat* quia re vera Corn. rationes ſunt friuolæ, cùm inferant, quod lex non rebus, ſed verbis eſſet impoſita. Licet poſt Crauet. *conſ.* 183. *in princ.* Card. Tuſch. *in lit. S, concl.* 172. *n.* 28. Etiam dicat, quod ſententia, quæ cantat in executionem faciendam, non iudicat conformitatem.

Ac etiam dicuntur conformes, ſi vna earum dicat: 9
ſtantibus actis, prout ſtant, ſeu *alio non apparente*, Theſ. Foſſ. *deciſ.* 122. *ſub n.* 13. Rugin. *de appel.* §. 12. *gloſſ.* 1. *ſub n.* 15. Scac. *d. limit.* 1. *q.* 17. *n.* 26.

Nec non dicuntur conformes, quando ſunt con- 10
formes reſpectu certæ rei, ſeu articuli, vel quantitatis; & ob id habebit locum ſtatutum, ſeu lex loquens de conformibus, Alex. *conſ.* 77. *n.* 1. *lib.* 3. Scac. *de appel. q.* 17. *limit.* 1. *n.* 31.

Et poteſt poni exemplum, quando tertia ſententia adderet nouum grauamen; quia quoad illud daretur appellatio, quo verò ad reliqua conformia fiet executio, Ruin. *conſ.* 114. *n.* 10. *& ſeq. lib.* 5. Surd. *conſ.* 102. *per tot.* & maximè, *n.* 9. *& ſeq. & num. fin.*

Idem

11 Idem dicitur, quando in prima ſententia reus, condemnatur in plus, quàm in ſecunda, & in ſecunda in plus, quàm in tertia, quia omnes dicuntur conformes in ſumma minori, Afflict. *deciſ. 362. per tot.* vbi refert, ita per Conſilium Neapol. fuiſſe conclusum, ſequitur Couar. *pract. quæſt. c. 25. n. 6.* Caualc. *de Brach. reg. par. 1. n. 163. in lit. D.* Theſaur. *d. dec. 112. n. 10.* latè Scace. *de Iudic. lib. 2. c. 2. num. 567. verſ. confirmatur. & in tract. de appel. q. 12. limit. 1. num. 32.* qui alios allegat, latiſſimè Card. Tuſch. *in lit. S. concluſ. 172. n. 5. & ſeqq.* & ibi declarat, quando iſta opinio procedat.

12 Nec non dicuntur conformes, quando conueniunt in negotio principali, licèt vna earum contineret condemnationem expenſarum, quia ſolùm admittitur appellatio quoad nouum grauamen reſpectu expenſarū, Dec. *in l. ita nobis. ſub n. 20. de appel.* Couar. *pract. quæſt. c. 2. n. 5. 6* Contard. *in l. vnic. limit. 19. n. 16. & ſeqq. C. ſi de moment. poſſeſ.* Scac. *de appel. q. 17. limit. 1.* latè Theſaur. *d. dec. 112. n. 6 & ſequent.*

13 Ac etiam dicuntur conformes, quando conueniunt in condemnatione intereſſe, licet tertia ſententia liquidet illud, quia tantùm dabitur appellatio à liquidatione tertiæ ſententiæ Scac. *d. quæſt. 17. limit. 1. n. 35.* & latiùs, *limit. 10. ſub n. 54. & ſequent.*

14 Ac etiam dicuntur conformes, quando prima fuit lata ex falſa cauſa ſi Iudex appellationis, ex noua cauſa illam reformet, latè Vinc. de Franc. *dec. 664. n. 15. & ſeq. p. 4.*

CAPVT II.

Plures ſententiæ, quomodo non dicantur conformes.

SVMMARIVM.

1 *Sententia non dicuntur conformes, reſpectu certæ rei, certi articuli, ſeu quantitatis, vel quando vna abſoluit, & altera condemnat.*

2 *Sententiam in dubio eſt pronunciandum, quòd non ſint conformes.*

3 *Sententia vna condemnans ad vnam rem, & alia ad aliam rem, non dicuntur conformes, ac etiam ſi tendant ad diuerſum finem.*

4 *Sententia non dicuntur conformes, quando diſcordant in tempore, licèt concordent in condemnatione principali.*

5 *Sententia interlocutoria non facit numerum cum ſententiis diffinitiuis.*

6 *Sententia, quæ reſeruat iura, quæ in prima non erant reſeruata, non dicitur conformis cum prima.*

7 *Sententia dua non dicuntur conformes, quando vna condemnat in pœnam vltimi ſupplicij, & confiſcationis bonorum, alia condemnat in pœnam corporalem, & in aliam pœnam pecuniariam.*

8 *Sententia non dicuntur conformes, quando vna declarat, & addit aliquid alteri ſententia.*

1 Difformitas datur in ſententiis, reſpectu certæ rei, certi articuli, ſeu certæ quantitatis, vel quando vna abſoluit à quo eo, ad quod alia cõdemnat, Scac. *de appel. q. 17. lim. 1. n. 31. verſ. & per oppoſitũ, & n. 37.*

2 Ac etiam quando ſumus in dubio an ſententiæ ſint conformes, quia, vt minùs noceant partibus, debent declarari non eſſe conformes, Decian. *conſ. 339. in prin.* Card. Tuſch. *in lit. S. concl. 172. n. 15.* Scac. *de appellat. q. 17.* Rugin. *de appel. §. 11. gloſſ. 1. ſub n. 26.* Gabriel. *tit. de execut. rei iudic. concl. 1. n. 33.* Io. Bot. *conſ. 103. num. 5. circa fin* qui concord. allegat.

3 Ac etiam, ſi vna ſententia cõdemnet ad vnam rem, & alia ad aliam rem, nõ dicuntur conformes, Rugin.

d. §. 11. gloſſ. 1. ſub n. 24. Scac. *d. limit. 1. num. 28.* Prout quando tendunt ſententiæ ad diuerſum finem Ceph. *conſ. 109. per tot.* Grau. *conſ. 183. in princ.* Corn. *conſ. 14. n. 38. lib. 4.* Card. Tuſc. *d. concl. 172. n. 34.*

Prout nec etiam conformes, quando vtraque ſententia condemnat ad eandem rem, ſed vna ad ſoluendum ad certum tempus, & altera ſimpliciter, Alexan. *conſ. 77. n. 2. & ſeq. lib 2.* ſequitur Rugin. *in d. gloſſ. ſub n. 22.* Quam opinionem non admittit Scac. *in d. lim. 1. ſub n. 39.* Sed ſaltem opinio Alexandri erit vera, ſi vna ſententia condemnet ad ſoluendum infra tres dies, altera infra tres menſes, quia tunc dicuntur diuerſæ in tempore, & ſucceſſiuè in ſubſtantia Card. Tuſch. *dict. concl. 182. num. 26.* & ſic non erunt conformes, ſi vna condemnet reum ad triremes, vel in exilium per quinque annos, & alia per tres annos. 4

Si verò ſententiæ non fuerint omnes diffinitiuæ, ſed vna diffinitiua, & alia interlocutoria, non dicuntur conformes, Crau. *conſ. 83. in fin.* Corn *conſ. 14. num 8. conſ. 38. n. 4. lib. 4.* Ceph *conſ. 109. n. 11.* Cardin. Tuſch. *d. concl. 72. n. 31.* 5

Idémque erit, quando iuſtæ ſententiæ condemnant in eandem rem, vel ſummam, ſed vltima reſeruat iura, quæ in prima non reſeruátur quia non dicũtur cõformes, Alex. *conſ. 75. per tot. lib. 7.* Tuſch. *d. concl. 172. n. 36.* 6

Prout nec erunt conformes, ſi vna ſententia condẽnet in pœnam vltimi ſupplicij, & in confiſcationẽ bonorum. Secunda verò condemnet in pœnã triremiũ, vel in aliam pœnã corporalem, & in pœnã pecuniariam determinatam, licet iſtæ pœnæ tanquã minores poſſint dici comprehēſæ in pœnis maioribus inflicti, in prima ſententia & ſub maiori pœna, vel ſũma adſit minor: Quoniam regula præfata non procedit in ſententiis, quæ in eodẽ capite dicũtur indiuiduæ, vt, poſt Iaſ. & alios firmat Hier. Gabr. *conſ. 56. n. 4. & ſeq. lib. 1.* Burſ. *conſ. 119. n. 9. & ſeqq. lib. 2.* & de cõmuni, & receptiſſima opinione Card. Tuſc. *d. concl. 172. n. 4.* & quod ſententiæ difformes, reſpectu certæ rei, qualitatis, & quantitatis, non dicantur conformes, Scac. *dict. lim. 1. q. 17. n. 38.* poſt Rugin. *de appel. §. 11. gl. 1. ſub n. 24.* vbi firmat, quòd, licèt ſint conformes in condẽnando, tamen, reſpectu pœnæ, cùm vna condẽnet ad vnã pœnam, & alia ad aliam pœnã, non dicuntur conformes. 7

Et ob id aliàs dixi *in tract. de confiſc. concl. 10. n. 4* poſt Carp. *in non. conſt. c. criminum, n. 675.* vt fiſcus non poſſit pœnam pecuniariam prætendere, vbi ſententia lata in confiſcatione bonorũ ſubſiſtere nequeat: An ſententia lata in pœnam furcarum, altera in pœnam capitis dicantur conformes, Vinc. de Franc. *dec. 569. n. fin. p. 4.*

Nec dicuntur cõformes, quando vna ſententia declarat & addit aliquid alteri vt per Bertaz. *conſ. 401. n. 10.* Burſ. *conſ. 119. n. 3. & ſeq.* vbi alios allegat, latè Io. Bot. *conſ. 10. n. 6. & ſeq.* Hio. Gabr. *conſ. 56. n. 2. & ſeq. vol. 1.* Nec erũt coformes, ſi vna diſponat ſimpliciter, altera ſit cõditionalis vel modificatiua, & ob id nõ procedat ſtatutum diſponens, duas ſentẽtias conformes non admittere appellationẽ, Ronchal. *in l. ex duabus reis promittẽdi n. 4* Aleiat. *n. 7 ff. de duob. reis.* Afin. *in pract. § 31. c. 61.* Burſ. *d. conſ. 119. n. 6.* I. Bot. *d. conſ. 103. n. 10. & ſeq.* 8

CAPVT III.

Duæ conformes ſententiæ, per ſtatutum Vrbis *lib. 1. c. 178.* facientes rem iudicatam, an locum habeant in criminalibus.

SVMMARIVM.

1 *Verba generalia reſtringi debent ad ea quæ ſunt eiuſdem generis cum præcedentibus, & ſecundùm ſubiectam materiam.*

An 2 *Statuta*

2 *Statuta prohibentia appellationem ſunt ſtrictiſſimè interpretanda.*
3 *Appellare bis licet in cauſis criminalibus.*
4 *Statutum debet corrigere ius commune minus, quam fieri poſſit.*
5 *Statutum poſitum in libro cauſarum ciuilium, debet reſtringi ad cauſas ciuiles, & non extendi ad cauſas criminales.*
6 *Fiſcus non venit ſub nomine particularis perſonæ, nec ligatur à ſtatutis factis pro ſubditis.*
7 *Appellatio dicitur fauorabilis, & ſpecies defenſionis.*
9 *Cauſarum appellatione, an veniant cauſæ criminales.*
10 *Statutum Vrbis prohibens bis appellare, an locum habeat in cauſis criminalibus, vel reſtringatur ad cauſas ciuiles.*
11 *Signatura Iuſtitiæ ſemper reſcribit conditionaliter cum illa clauſula* ſuper duabus conformibus quatenus locus ſit ſtatuto.
12 *Appellatio admittitur à duabus conformibus non obſtante, quando conſtat de notoria iniquitate.*
13 *Statutum Vrbis non habet locum in caſu mixto, quando ſunt ciues, & forenſes inſimul.*

1 QVòd dictum Statutum Vrbis, *lib. 1. c.* 178. mandans vt in nulla cauſa, ſecundò prouocare liceat, non habeat locum in cauſis criminalibus, deducitur quia poſtquam ſtatutum in ploribus præcedentibus capitulis diſpoſuerat circa caſus, in quibos eſſent recipiendæ appellationes io cauſis ciuilibus, tandem conſtituit regulam generalem, quòd omnino in nulla cauſa, ſeu caſu liceat ſecundo prouocare, & ideò intelligi debeat in dictis cauſis ciuilibus, de quibus in præcedentibus capitulis dixerat, cum verba generalia reſtringantur ad ea, quæ ſunt ejuſdem generis cum præcedentibus Oldr. *conſ. 197. num. 5. in fin.* Beron. *conſil. 149. n. 39. conſ. 445. n. 45.*

Et etiam debeant intelligi ſecundùm ſubjectam materiam, *l. inſulam, ff. de praſcrip. l. ſi vno, ff. locat.* Surd. *dec. 73. n. 15.* Bero *conſ. 43. n. 20. lib. 1.*

2 Et quia etiam ſtatuta prohibentia appellationem, tanquam correctoria juris commonis, ſunt ſtrictiſſimè interpretanda, Bartold. *in lege 2. C. quorum appellatione, & in conſ. 295. n. 2. lib. 2.* Angel. *conſ. 107. num. 2.* Decius *conſ. 39. in princ.* Boſſ. *tit. de appel. num. 20.* cùm
3 de jure communi in cauſis criminalibos ſecundò permittatur appellare., Bertazz. *conſil. 19. num. 1. lib. 1.*

4 Et ob id debet dictum ſtatutum reſtringi ad cauſas ciuiles, vt illud corrigat jus commune minùs, quàm fieri poſſit, Gabr. *conſ. 56. num. 11. lib. 1.* Surd. *conſ. 263. n. 12. vſque ad finem, & conſ. 271. n. 18.* Carpan. *ad ſtatutum Mediol. c. 139. n. 13.*

5 Et quia etiam dict. cap. fuit oppoſitum *in lib. 1. ſtatutorum*, in quo principaliter ſemper tractatur de cauſis ciuilibus, & ob id reſtringi debeat ad ipſas cauſas ciuiles, Bertaz. *conſ. 199. n. lib. 2.* Farinac. *conſil. 70. num. 13.* & magis in terminis, Surd. *conſil. 163. num. 11. & ſeqq.* Et e conuerſo dicitur de ſtatuto prohibente appellatiooem in criminalibus, quòd non comprehendat cauſas ciuiles, etiam in criminali incidentes, Rim Sen. *conſ. 579. per tot. lib. 3.* & quia ſimile ſtatutum regulator à dicto libro, in quo eſt inſertum, vt ſi liber contineat cauſas ciuiles, non trahatur ad cauſas criminales: & è contra ſi contineat cauſas criminales, non trahatur ad ciuiles, Caualc. *de B-ach. reg. in fragm. fragm. 6.* vbi allegat Cæpol. *conſ. 1 . n. 1.* & Cæph. *conſ. 588. num. 69. vol. 2.* & ibi etiam ponit an ſtatutum loquens de cauſis ciuilibus, habeat locum in criminalibus & è contra, & quid in mixtis, & ſe refert ad Doctor. *in l. cum mulier. ff. ſol. matrim.* Euerard. *in ſua centur. in arg. à ciuilibus ad criminalia, loco 77.* & ad Aſin. *in ſua pract. §. 1. c. 4. per tot.*

Et quia etiam ſub generali cauſarum delegatione, vel diſpoſitione non contineantur cauſæ criminales, Clem. *non poteſt, de procur. l. cum clerici*, & Anch. *Clericus. C. de Epiſ. & cler. l. non ſolùm, §. fin. de procur.* Maria. Soc. *in c. veniens, n. 265. & ſeq. de act.* Alex. *in l. ſi quis. §. ſi Procurator. n. 7. ff. quod quiſque iur.* Rota Romana coram Mantic. *in vna Romana reſciſſionis laudi*, relata per Farinac. poſt ſua conſilia, *deciſ. 52. n. 2. in fin.* & idem Farinac. *in fragm. crim. in litt. D, n. 89.* vbi refert, ſæpè obtinuiſſe procedi contra Notarios fori Capitolin. licèt prætendatur earum cauſas priuatiuè eſſe conceſſas Senatori Vrbis, vt eorum priuileg. intelligatur ſuper cauſis ciuilibus, & non ſuper criminalibus, & ob id in aliis tribunalibus, vidi ſæpe fuiſſe carceratos, & punitos.

Eoque maximè, quia ſimile ſtatutum ſe reſtringit 6
ad cauſas ciuium, & incolarum, quæ nihil commune habent cum cauſis criminalibus, in quibus agitur inter fiſcum & reum: & ciues, & incolæ ſint perſonæ particulares, Surd. *conſil. 447. n. 29. & ſeq.*

Et fiſcus non veniat ſub nomine particularis perſonæ, Rom. *conſ. 400. n. 4. & ſeq.* Butr. *in c. graue, in 4. notab. tit. de præb.* Gram. *dec. 65. n. 46. & ſeq.*

Quinimò fiſcus non ligatur à ſtatutis factis pro ſubditis, Tiraq. *de l. connub. gl. 8. n. 175.* Lambertihengh. *de contr. act. quæ ſine cert. ſolemnit. in fin. n. 95. & ſeq. quà ſub n. 98.* hoc etiam extendit ad ſtatuta ab ipſo Principe facta, Peteg. *de iure fiſci, lib. 5. tit. 1. n. 38.*

Igitur ſicut ſtatutum, quod de fiſco mentionem non facit, illum non ligat, ita eſt dicendum, hoc ſtatutum, quod expreſsè non loquitur de appellationibus interpoſitis in cauſis vertentibus cum ipſo fiſco, eas noluiſſe in ejus diſpoſitione includere, & ſic fiſcum etiam ligare.

Poſtremò deducitur, quod ſi poſſit reuocari in dubium an ſecundò liceat prouocare, vel ne: vigore dicti ſtatuti eſſet pronunciandum ſtatutum non ligare cauſas criminales, ſed eſſe locum appellationi: tanquam eſſet minus partibus præjudiciale ſtatutum præfatum Alexan. *conſ. 139. n. 7. lib. 7.* Surd. *conſ. 163. n. 6.* & appellatio ſit fauorabilis cùm dicatur ſpecies defenſionis, Scac. *de appel. q. 17. lim. 8. memb. 9. n. 16.*

Nec obſtat, quod aliqua contra ipſum ſtatutum ob- 7
iiciantur ad demonſtrandum comprehendere etiam appellationes in cauſis criminalibus Et primum quod ſtatutû vtatur illis verbis vniuerſalibus in nulla cauſa, & caſu, quia quando ſtatutum eſt juris commonis correctorium, verba illa vniuerſalia geminata, & repetita ſunt interpretanda, vt minus corrigant ius cõmune quam fieri poſſit, adeo quod, vt ſi corrigãt in vno, in alio non corrigant, Chaſſan. *in conſuet. Burg. in rub. 1. num. 4.* Soce. jun. *in l. 1. num. 68. & ſeq. ff. de offic. eius*, qui loquitur in ſtatuto vtente illis verbis quicunque, & quomodo, Anch. *quaſt. 56. num. 11. lib. 2.* Viu. *in ſuis commun. opin. opin. 322. in fin.* Bertaz. *conſ. crim. 202. & ſeq. lib. 1.* Ideò ſenſus illorum verborum omnino in nulla cauſa, ſeu caſu in omnibus Curiis, vel ſunt reſtringenda reſpecto cauſarum ciuium, quæ vt notiſſimi juris eſt, multos, vel propriè infinitos caſus complectuntur ad *leg. ſecundam, ff. de praſcript.* vel ad particulares perſonas ciuium, & incolarum, quæ, vt ſuperius dictum fuit non verificantur in loco.

Minúſque obſtat, quod ſtatutum præfatum tollens appellationem ſit in fauorem publicum introductum ad reprimendum homines, ne delinquant, non per hoc tollitur illa communis Doctorum ſententia, quæ ſe habet tanquam correctorium juris commonis ſtrictè, & non largè ſit interpretandum, vt poſt Bart. Ang. Decian. Boſſ. & Rim. Sen. ſuperius allegatos, atteſtatur Cæphal. *conſil. 209. num. 13.* Conrard. *at moment. poſſeſſ. limit. 5. num. 2. in fin.* Surd. *conſil. 271. n. 17.*

&

*& deciſ.*27.*n.*15.Et quia etiam verſa vice appellationis materia ſit fauorabilis Alex.*conſ.*113.*nu.*6.*in fin.lib.*5. cùm ſit ſpecies defenſionis, Scacc.*de appell.q.*17.*lim.*6.*membr.*9.*n* 26.

9 Minúſque obſtat quòd appellatione cauſarum veniant etiam cauſæ criminales, quando verbum cauſa habet adiuncta verba vniuerſalia, quia hoc non procedit in hac materia ſtricta, & odioſa, in qua verbum cauſa recipic illam interpretationem, quam ſubiecta materia ſuadet Rebuff.*in l.rei appellatione verſ.poſtremò de verb. ſign. & gl. in clem.* 1. *in verb. quamuis eod. tit.* quamvis videatur tenere verba eſſe generaliter in quacumque cauſa intelligenda, & cùm huiuſmodi ſtatutum, in pluribus caſibus ita pluries fuerit declaratum etiam per Signaturam Iuſtitiæ, ita ſit reſtringendum ad ipſas cauſas ciuiles, & non criminales, ex ipſa obſeruantia ſubſecuta quæ eſt optima legum, conſtitotionum & ſtatutorum interpres, Ant.Gabr.*concl.*1.*nu.*43. *&* 66.*tit.de conſuet.lib.*6. Rim.iun.*conſ.*641.*n.*28.*vol.*6. Ioſeph.Ludou.*dec.Lucenſ.*29.*n.*32.Hond.*conſ* 92.*n.*27. *& ſeq.vol* 1.*& conſ* 89.*n.*46.*vol.*2.

Et quod ita ſtatutum præfatum fuerit ſic intellectum ab vſu, & conſuetudine in contingentia facti, ita vidi Farin.teſtari in quadam cauſa vertente coram Vicario Vrbis aſſerentem quod ipſe numquam vidit aliter obſeruari. Imò cùm aliàs caſus euenerit, fuerit reſcriptum per ſignaturam R.D.de Amicis Iudici delegato cum clauſula illa contrito, quod ſit locus ſtatuto duas ſententias conformes exequeratur, qui Iudex noluerit illas exequi, ſed tertio loco prononciauerit.

Minóſque obſtar, quod dicitur ſtatutum præfatum eſſe trahendum ad cauſas criminales, quamvis ſit inſertum in 1.lib.de ciuil.cauſis, ea quo etiam in eodem agatur de cauſ.crimin Quoniam qoamvis in aliqoibus *cap.dict.lib.*incidenter aliquando ſtatuentes loquantur de crimin.non per hoc tollitur argum.quod fieri poſſit ex diſtinct. libr. tractantium ſeparatim de materiis ciuil. à crimin. Quoniam ea quæ incidenter tractantur, non alterant, neque tollunt ea, quæ principaliter ſunt in mente diſponentis ad tradita per Boſſ.*tit.de for.comp. n* 117.*& ſeqq.*Surd.*conſ.*42.*n.*18.*& ſeq.*& per Farin.*q.*1. *num.*63.

Minúſque obſtar, quod fiſcus, vti officialis Cameræ, dicatur ciuis, ex doctr.Bart.*in l.*1.*num.*12.*ff.ad municip.* Quia non eſt propriè ciuis, ſed fictè & ob id non comprehenditur in ſtatuto Rom.*conſil.*400.*num.*7.Cauale. *conſil.*1.*num* 1. Mandoſ.ad Rom. *in d.conſ.*400.*in lit.C,* vbi alios allegat, & maximè eſt dicendum in ſtatuto præfato correctorio, & exorbitante à iure communi denegante bis prouocare, contra trad.*in l.* 1. *C.quando appellat.ſit.*

10 Pro fiſco autem in terminis eiuſdem ſtatuti datur plena informatio, aliàs facta per D Nicolaum de Angelis Aduocatom in Curia primarium, coius tenor, hic in fine inſeritur, & vltra caſus per eum expreſſos, in dicta informatione, aſſignantur alij caſus, & præcipuè, qoòd ita aliàs *in vna Spoletana.*ita fuit indicatum contra Valerianum, Vrbanum de Iſpello, *& in alia Romana,* contra Petrum Buſium coram Locumtenente criminali A. C.

11 Ego autem, vt verum fatear, non me moueo ex caſibus aliàs deciſis, quia non debemus exemplis iudicare, *l.nemo C.de ſent.& interloc.omnium Iudic.*Pariſ.*conſ.* 158.*num.*14.*in fin.vol.*4.Farin.*conſil.*60.*nu.*22. vbi plus ſubdit etiamſi fuerit iudicatum à Principe, cùm illius ſententia ſolùm ius faciat ſuper qoibus fuit pronunciatum, & non in aliis, & quia aliquando naſcuntur ſententiæ à Iudicibus, qui neſciunt diſcernere veritatem in iſto articulo: & quia vidi per plures Iudices in Curia ſuper iſto articulo valde dubitari, & maxime per illos iudices, qui non ex abrupto, ſed ſecundum leges, & rationes iudicare procurant, & ideo totam difficultatem iſtius articuli remitto reſolutioni Sanctiſſimi tiendæ in ſignatura gratiæ, qui ſecundùm merita cauſæ & bonum vel malum Ius poteſt admittere, & non admittere appellationem, & committere, ac ſignare, vel reiicere commiſſionem ſuper appellatione à dd. duabus ſententiis conformibus, ſiue ſuper earum executione, cùm vere diuerſimodè in Curia fuerit obſeruatum, ideò non audeo quidquam affirmare in caſu tam diuerſimodè obſeruato & pernicioſo litigantibus, & ſi committeretur per ſignaturam Iuſtitiæ, ſemper committitur conditionaliter, cum illa clauſula, *quatenus ſtatuto locus ſit*, vt teſtatur Marcheſ.concivis meus, *in tract.de commiſſ.p.*2.*de commiſſ.reſtit.in integrum c.*1. *n.*65.*fol.*197.& Scacc.*de appell.q.*17.*lim.*1.*n.*68.

Quia ſi verò conſtaret de notoria iniquitate, ſine dubio admitteretur appellatio etiam à duabus conformibus, non obſtante dicto ſtatuto, ſecundùm Rim. quem refert, & ſequitur Contard.*in l.vnic.lim.*9.*nu.*1. *verſ.mouetur, in fine, C.ſi de moment.poſſ.*& ſequitur Scac. *de appell.q.*17.*lim.*1.*n.*69. Ideo procurator, & defenſor rei ad effugiendam omnem difficultatem circa iſtum articulum de duabus conformibus vigore d.ſtatuti Vrbis, conetur inſtruere ſignaturam ſuper d.notoria iniquitate, vel deducat aliam cauſam, per quam poſſit princeps ſe mouere ad admittendam d.appellationem, non obſtantibus dd.duabus conformibus, & dicto ſtatuto, & præcipuè, ſi opponatur de nullitate, quæ impedit executionem duarum conformium, Dec.*in c.ſi a nobis n.*30.*de appellatione,* Vant. *de nullit.tit. quomodo, & infra.quod tempus n.*3.*& ſ.* & ſummus Pontifex, d.ſtatuto non obſtante, ex cauſa poteſt appellationem admittere, Dec.*in d.c.ſua nobis,n.*21 poſt Bald & Imol.Socc. Sen.*conſ.*158.*columna prima, verſ. proceſſu,lib.*2.& ſi velit Aduocatus ſcire quas exceptiones opponere poſſit, vt impediatur ne ſit locus ſtatuto de duabus conformibus, videat latè Maſcabr. ab Angu. *conſ.* 87. *per totum,* vbi in ſpecie dicit, poſſe opponi defectus citationis, poteſtatis, iuriſdictionis, & ſimilium, & ſuper eodem ſtatuto latè ſcribit Io.Bert *in conſ.*69.*per totum,* & latiùs *in conſ.*101.*etiam per totum.*

Et ante oculus erit proponendum, quòd Imperator in ſua ſuprema Camera Imperiali recipit appellationem, non obſtante exceptione trium conformium ſententiarum, vt teſtatur Miſing.*cent.obſeru.*15. 12

Si vero agatur, quòd aliqui condemnati ſint ciues, vel incolæ Romani, & aliqui ſint forenſes, ſine dubio non erit locus d.ſtatuto, cum illud non procedat in caſu mixto, vt fuit reſolutum in Rota Romana, coram illuſtriſſimo D.Card. Millino, cuius deciſio hic inſeritur de verbo ad verbum. 13

ILLVSTRISSIMO MILLINO.

Romana Pecuniaria.

19. *Ianuarij* 1598.

FVit reſolutum, non eſſe locom executioni duarum conformium vigore ſtatuti, *c.*178.*lib.*1.potiſſima ratio reſolutionis fuit, D. Rodulphus venit ab initio ad cauſam pro intereſſe, quod propter regreſſum, quem habeat contra eum d.Alta & principalis, & cum quantum ad eum non habeat locum ſtat, cùm non ſit ciuis, nec incola, nec diſtrictualis, eſt iſte caſus mixtus. Dec. *conſ* 213.*n.*2.*&* 3.in quo concurrunt ſimul ciues & forenſes, ideo cùm ſtatutum diſponat in caſu ſimplici, quando ſententiæ ſunt latæ contra ciuem incolam, & diſtrictualem, non debet extendi ad hunc caſum mixtum, Ancb.*conſ.*37.*n.*2 Caſſad.*dec.*35.*n.*3.*ſuper reg.* Bologn.*conſ.*31.*n.*11.Rim Sen *conſ* 125.*n.*20.*&* 21.

Conſiderant etiam Domini, quòd cùm ſtatutom in caſu ſimplici ſit correctorium iuris communis, eſt ſtrictè intelligen vt aliàs fuit reſolutum coram me *in cauſa Roman.* Camb. 4. Decembris 1592. non debet extendi, vt corrigat etiam in caſu mixto, *leg. praſcript. §. cum paſſum, ff ad l. Iul. de adult.* Caſſad. *deciſ. 5. num. 4. de conſt.* Put. *deciſ. 10. de diſpenſ* Petegr. *deciſ. 117.* Ruin. *conſ. 78. n. 2. lib. 1.* Rim. *d. conſil. 125. n. 22.* Putpur. *conſ. 465.* Cùm caſus mixtus aſſumat naturam illios ſimplicis, per quod iori communi non derogatur, & ius alterius conſeruatur, vt inter recentiores bene dedoxit Hier. Gabr. *conſil. 197. lib. 1.*

Placuerunt qnoque Dominis ſimilia; quæ offeruntur per inform. *in conſil.* Bald. 141 *lib. 1. num. 7. & conſilio* Socin. 132 *ſub num. 3. lib. 1. & de clauſ. appell. remota*, quæ intelligitur ſolùm inter nominatos in commune, & de ſtatutu remouente appellationem, per guarentigiam, quod ſimiliter locum habet inter ipſos contrahentes Franc. *in c. Paſtoralis, n. 25. & 26. de appellatione;* Dec. *conſ. 198. n. 4.*

Nec placuit Dominis, quòd tertius qui habet ſcientiam litis non poſſit appellare, & quod eius appellatio debet fieri cum expreſſione cauſæ, & quòd ſufficit præſtare cautionem iuxta *l. a à quo*, quia non procedit in eo qoi venit ab initio ad cauſam, & poteſt appellare; præterea cùm non ſit locus ſtatuto, quia non comprehendit caſum mixtum, non applicantur ea, quæ dicuntur de tertio, quare circumſcripto ſtatuto & contra dictum Alexandrum non poteſt fieri executio cùm non procedaot niſi duæ ſententiæ.

Reuerende Pater commiſſio ponenda pro parte D. Nicolai Caſagliæ Fiſco adhærenti, contra D. Iulianum meum principalem, omnino venit rejicienda, ſtante ſtatuto Vrbis *capitul. centeſimoſeptuageſimo octauo, lib. 1.* in quo expreſsè cauetur, quòd omnino in nulla cauſa, ſeu caſu liceat ſecundò prooocare, ſed duæ conformes habeant vim trium, & faciant rem iudicatam, provt voluit inter ciues & incolas in omnibus Curiis ſeruari, & proceſſus aliàs factus ſit ipſo iure, & perpetuò nullus.

Primò, cùm ambæ partes ſint Ciues, & incolæ reſpectiuè, non eſt dubitandum, quin huiuſmodi ſtatutum habeat locum in omnibus Curiis in cauſis ciuilibus. cùm ſit deciſorium, non autem ordinatorium: vt in terminis eiuſdem ſtatuti in Rota fuit reſolotum coram Reuerendo Patre Domino Bindarino *in vna Romana medietatis domus de Gaddis, die 17. Februarij* 1571. inter dictas partes.

Ita pariter dicendum eſt, locum habere in criminalibus, ex regula *l. abſenti, ff. de pœn.* de qua etiam per Socc. *conſ. 45. volum. 1 num. 3.* cùm verba ſint adeo clara, vt non indigeant aliqua declaratione, *l. ille, aut ille, §. cum in verbis, ff. de leg. 3. l. continuus, §. cum ita, de verb. obligat.* & maximè cùm generaliter, & indiſtinctè loquatur, ita etiam venit interpretanda, *l. 1 §. generaliter, de leg. praſtan.*

Et verbum, *generalitas*, eſt adeò potens quòd facit comprehendere in diſpoſitione id, quod aliàs non comprehenderetur, vt tradit latè Aym. *conſilio ducenteſimo decimo, numero decimotertio, & ſequent.*, & latiſſimè *conſilio* 294. Socc. iun. *conſilio* 28. *numero ſecundo volumine* 2.

Secundò, Dominus Nicolaus aduerſarius, abſque dubio poterat principaliter, & de per ſe intentare actionem criminalem ex delicto pronenientem contra dictum Iulianum, *§. final. inſtitut. de oblig. qua ex delict. naſcunt. l. ſi pro iure §. primo, ff. de cond. furt.* quòd ſi intentaſſet vtique ſtatutum bene procederet, ergo idem erit dicendum quoad fiſcum, alioquin ſequeretur abſurdum, quòd in vna, & eadem re adeſſet, & non adeſſet res judicata, contra regulam *leg. cum qua ades, de vſucap.*

Et hoc ſuadetur, quia fiſcus, & querelantes in hàc caoſa ſunt litis conſortes, ergo, ratione connexitatis, priuilegium rei iudicatæ, vni conceſſum à ſtatuto, trahitur ad alterum *l. ſi omnem ff. quemadmod. ſeru. amitt. c. ſacriſ. de ſepul. cap. per tuas, extr. de arbitr.* cum aliis relatis per Scacc. *in l. ſi emancipati, C. de collat.* Quòd ſi aliter diceremus, ſequeretur quod fiſcus eſſet peioris conditionis, qoàm priuatus, contra text. *in l. prima. Cod. de conduct. lib. 11. & in l. 1. C. de cred. euict. pig.* Bartol. *in l. auferlur, §. ſi mulct. ff. de iur. fiſc.*

Accedat prædictis *cap. 166. lib. 1.* diſponens, quòd omnes cauſæ, tam ciuiles, quàm criminales, & mixtæ, in ſecunda inſtantia deuoloantut ad D. Capitaneum appellationom: ergo neceſſatio dicendum eſt ſtatuentes voluiſſe idem diſponere In caoſis criminalibus provt diſpoſuerunt in ciuilibus, cùm in eodem libro, retento eodem themate, diſponant, quòd duæ conformes faciant rem judicatam.

Tertiò, facit, cùm prædicta judicia ſint ad inuicem æquiparata de jure, etiam in ipſa appellatione: cùm eadem tempore, & idem ordo obſeruentur in criminali, & in ciuili. vt habetur *in l. non tantum ff. de appellat. l. 1. ff. an per al. cau. appellat. ſequenti.*

Quod cùm ſtatuta recipiant interpretatinnem à jure commoni, & paſſiuam, *l. prima, ff. ad leg. falcid.* vbi Barr. Alex. Imol. *ff. ad l. falcid.* eſt dicendum. ſtatutum debere intelligi & declarari; ſecundùm jus commune, vt cenſeatur idem pariformiter diſpoſitum in v roque.

Pro quo facit qnòd quando duo ſunt æquiparata à jure antiquo, diſpoſitio noua prouideos in vno, intelligitur etiam in alio prouidere, *l. ſi quis*, vbi gloſſ. & Doctor. *de furt.* Iaſ. *in l. ſi conſtante, n. 29 ff. ſolut. matr.*

Ergo, quamvis dici poſſit ſtatutum huiuſmodi procedere in ciuili tantùm, virtute tamen æquiparationis, diſpoſitum in vno, cenſetur virtualiter prouidere in alio.

Accedat, qoòd dictum ſtatutum procedit per modum regulæ, diſponendo circa modum appellandi, & ejus tempora: cenſetur igitur repetitum etiam in libris. & cauſis criminalibus ad Bart. *in l. 4. §. eritque, n. 2. ff. ſiben. rapt.* & latè per Dec. *conſ. 47. n. 2. vol. 3.*

Quartò, ſine dubio huiuſmodi ſtatutum dicitur continere principaliter fauorem: & beneficium, cùm ſit factum ad abbreuiandum lites, quod multum expedit Reipublicæ, *capitulo finem litibus: de dol. & con. um. l. ſi ro juran.* vbi gloſſ. & Doct. *de ind.* Alex. *conſ. 171. n. 7. in fi. lib. 7.* Couarr. *pract. q. c. 23. n. 6. verſ. 5.*

Provt dicitur de ſtatuto, quod debeat fieri compromiſſum inter agnatos, licèt ſit contra jus commune, dicitur tamen fauorabile: quia tendit ad dirimendum lites, vt poſt Bald. tenent communiter, Doct. *in leg. qui ſi partis*, & in ſpecie, Alex. *ſub num. 23. verſic. & tenementis.* Iaſon. *ſub num. 55. C. vnde lib.* Anch. *conſ. 187. poſt princ.* Caputaq. *dec. 215. nu. 4. p. 3. in impreſ.* meritò debet extendi jurib. vulg.

Non omitto, qoòd, non ſolùm in Curia Capitolina abſque difficultate, procedit, ſed & ita paſſim fuerit judicatom huiuſmodi Statutum habere locum in cauſis criminalibus. Et anno 1583. in aſſerramento fuit reſolutum in cauſa D. Perti Couarruci fiſco adhærentis, qoi bis appellauit contra D. Guidonem De Naue, qui reportauit duas ſententias conformes, vigore dicti ſtatuti extare rem judicatam, & appellationem eſſe rejiciendam.

Verumetiam, tam pro fiſco, quàm contra fiſcum in Curia D. Gubernatoris & præſertim pro D. Catharina fiſco adhærent. pro ſtupro, fuit iudicatum de anoo 1590. de menſe Iulij, & etiam in Tribunali, A. C. pro Baccio Spadario contra Nicolaum, fiſco adherentem. de anno 1590.

Et ſic poteſt dici, quòd huiuſmodi ſtatum receperit huiuſmodi interpretationem, à qua non debemus recedere.

Præterea,

Præterea, vigore Conſtitutionis Pij Papæ Quarti ſuper Reformatione Tribunalium Vrbis, videtur remiſſum arbitrio Signaturæ quæ, pro cauſarum, & perſonarum qualitate, ſignet, vel rejiciat commiſſiones appellationis: At in caſo noſtro, tum reſpectu cauſæ, tum etiam reſpectu perſonæ rejici debet, quia quoad perſonam agitur contra dictum Iulianum Clericum, pro quo lex plurimum præſumit, agitur de pèrſona Magnifici D. Procuratoris fiſcalis qui Doctiſſimus eſt, ac potens opere, & ſermone, qui interuenit in Congregationibus, in examinibus, & Conſtitutis, adeò quòd nullo pacto præſumi poteſt, in cauſa ipſum & ejus adhærentem fuiſſe grauatos.

Reſpectu igitur cauſæ, agitur de cauſa per 20. menſes, & vltra tractata in carceribus & extra, coram diuerſis judicibus & maturè cognita, & tandem meus principalis reportauit duas ſententias conformes.)

Quare, &c.

Nicolaus de Angelis Aduocatus.

CAPVT IV.

An contra tres ſententias conformes poſſit dici de nullitate.

SVMMARIVM.

1 *Nullitatis exceptio, ad impediendum executionem trium conformium, non admittitur.*

2 *Niſi exceptio fuerit euidens, notoria ex eiſdem actis, & non requirat aliam probationem, neque altiorem indaginem.*

3 *Vel niſi agatur de pœna corporali, vel alia irretractabili.*

4 *Nullitatis exceptio cauilloſa, vel calumnioſa non retardat executionem pœnæ corporalis.*

5 *Nullitatis exceptio oppoſita contra rem iudicatam operatur, quòd, ſi deinde conſtet de dicta nullitate, iudex debeat puniri, qui noluit ſuperſedere in executione.*

6 *Nullitatis exceptio notoria, & euidens impedit executionem trium conformium, etiam ſi ex actis ſtatuatum, quòd eſſet deueniendum ad executionem, non obſtante exceptione nullitatis.*

7 *Imò, etiamſi adeſſet confeſſio rei, & opponatur exceptio nullitatis ex defectu iuriſdictionis, debet iudex ſuperſedere.*

1 Licèt regula ſit in iſta quæſtione, vt poſt tres ſententias conformes, non poſſit ampliùs opponi de nullitate, cum calumnioſè præſumatur oppoſita juxta text. *de Clem.* 1. *Vt calumniis de ſentent. & de re iudic.* Rip. *l.* 4. *§. condemnatum, num.* 15. *ff. de re iudic.* Couarr. *pract. quæſt. cap.* 25. *ſub num.* 1. *verſic. huic verò*, Anton. Gabr. *concluſ.* 1. *num* 1. *& ſeqq. lib.* 2. *titul. de execut. rei iudicat.* Soc. *Reg.* 121. vbi conſtituit hoc pro regula, Scacc. *de appellatione, quæſt.* 19. *remed.* 1. *concluſ.* 5. *num.* 16. Theſaur. *deciſ.* 122. *numero primo*, vbi firmat, vt non poſſit dici de nullitate, niſi facta priùs fuerit executio, vbi mentionem facit de Decreto Sabaudiæ prohibente tertio prouocare, & de nullitate dicere, ac ſupplicare, ne quis vlterius audiatur: quod dicit eſſe iuri communi conforme, & ſubdit, quod nec Princeps poſſit, niſi de poteſtate abſoluta, committere reuiſionem nec minùs poterit illud decretum per reſtitutionem in integrum alterari, & latè ſcribit Ioan. Bort. *conſ.* 69. *per totum*, & latiùs *in conſil.* 101. *num.* 7. *& ſeqq.* & ratio eſt quia præſumitur pro eis quòd ritè, & rectè, fuerint latæ, *l. Herennius, § Caio, ff. euict. cap. in præſentia renunt. cap. cum inter. & cap. ſicut, de re iudic.* etiamſi iudex eſſet vir peſſimus, & vnus ribaldus, Bald. *in c. ſicut de re iud.* Ant. Gabr. *concl.* 6. *num.* 1. *de ſentent.* Io. Bott. *conſ.* 101. *nu.* 9. vbi infinitos ferè cumulauit, vbi ſubdit, maximè quando fuerunt prolatæ, cum cauſæ cognitione cùm tunc habeant præſumptionem iuris, & de iure etiam quoad iuſtitiam Anton. Gabr. *d. concl.* 6. *num.* 3. qui alios allegat, Cæphal. *conſil.* 293. *num.* 10. Io. Bott. *d. conſ.* 101. *n.* 30.

Tamen Aduocatus, & rei defenſor quærat deducere exceptionem nullitatis, quæ ſit euidens, & notoria ex eiſdem actis, ſeu non requirat aliam probationem, vel altiorem indaginem, quia ille impedit executionem trium conformium, Rip. *in dict. leg.* 4 *§. condemnatum, n.* 15. *verſ. in clarius* Gabr. *d. concl.* 1. *ſub num.* 8. *verſ. contrarium & num.* 7. *verſ. tenendo, & concluſ.* 4. *titul. de except. num.* 1 Couar. *Pract. quæſt. cap.* 25. *num.* 2. *verſ.* 1. qui teſtatur de communi, & Scacc. *de appellat. quæſt.* 19. *remed.* 1. *concl.* 5. *num.* 17. *& ſeq.* vbi relatis, & confutatis contrariis, eandem opinionem ſequitur, latiſſimè Vant *de nullit. ſentent. num.* 51. *& num.* 33. cum pluribus ſequentibus, Marcabr. ab Anguill. *conſil.* 6. *n.* 3. 87. *n.* 14. *& in annot. n.* 78. Petr. Cab. *conſ.* 81. *n.* 1. vbi concordantes allegat. 2

Bene verum eſt quòd talis exceptio debet eſſe talis, vt notoriè appareat ex actis: nec ſufficeret, ſi reus, offerret ſe incontinenti eam probaturum aliter, quàm ex actis Lancellot. *de atten. p.* 2. *c.* 7. *limit.* 3. *num.* 123. & quòd non poſſit talis exceptio notoria ex actis reuocari in dubium, & aliqua exceptio releuans contra dictam exceptionem proponi, Ripa *in dict. § condemnatum ſub num.* 17 Gabr. *concluſ.* 1. *n.* 19. *tit. de execut. rei iudi.* Contar. *in l. unica lim.* 17 *ſub n.* 57. *verſ. quod tamen. C. ſi de moment. poſſeſſ.* Petr. Caball. *conſ.* 81. *num.* 3. *& ſeq.* Scacc. *de app. d. remed.* 1. *concl.* 5. *num.* 6. & ſi talis ſit, vt oculo corporali legi poſſit, nec ſufficeret ſi colligeretur per relationem ad acta cùm diceretur tacitus error, qui non facit ſententias nullas. nec manifeſtè iniquas, ad latè tradita poſt alios, quos allegat per Io. Bott. *conſ* 101. *nu.* 12. & quæ nullitates ſint, quæ impediant executionem duarum, vel trium conformium, Aduocatus adeat Marcabr. ab Anguil. *conſ.* 87. *per totum* cum longa additione ibi poſita.

Nec non, quando agitur de pœna corporali vel alia irretractabili; tunc nullitas, tam agendo, quàm excipiendo impedit executionem, Vital. *in tract. de clauſu. in clauſula nil nouari nullitate pendente, ſub num.* 4 Rim. *d. § condemnatum*, Foller. *num.* 21. Lancell. *p.* 2. *cap.* 17. *de attent. nullit. pendent. n.* 98. Scacc. *de appell. q.* 1. *remed.* 1. *concl.* 4. *n.* 75. 76. *& concl.* 5. *n.* 41. 3

Quia vbi agitur de præiudicio irreparabili, non repellitur exceptio ex quacunque præſumptione calumniæ Marſ. *ſing.* 686. *circa fin.* Alex. *in eod. § condemnatum, n.* 10. & quamplures alij, qui ita tenent in puncto, quando agitur de vita vel membro hominis relati per Bot. *d. conſ.* 101. *n.* 35 quod eſt notandum contra iſtos animoſos latrunculatores.

Bene verum eſt, quòd ſi iudex videat nullitatem calumnioſè: animo ſolùm retardandæ executionis deduci poteſt deuenire ad executionem, Angel. *de maleſic. in verb. præſente de Caio ſub n.* 24. Boſſ. *tit. de null. aduerſ. ſent. n.* 41. *in fin.* Veſt. *lib.* 8. *c.* 1. *ſub n.* 9. Lancell. *c.* 17. *nu.* 56. *de attent. nul. pend.* 4

Et poteſt poni exemplum, quando fuit facta recognitio cadaueris, ſeu alterius delicti. reus eſt confeſſus, & conuictus, habuit terminum ad ſe defendendum, fuerunt teſtes repetiti, vel habiti pro repetitis, ſeu confrontati fuit citatus, ad ſententiam, & eſt notoria judicis iuriſdictio, quia ſententiæ fuerunt latæ à judicibus ordinariis, & tunc ſi reus opponeret exceptionem nullitatis, & non debet audiri: & ad executionem contra eũ erit deueniendum, Scac *d. q.* 19. *remed.* 1. *concl.* 4. *n.* 81. Vel ſi reus ſe offerret probare velle incontinenti exceptionem nullitatis, & non appareret ex actis per ocu-

latem inſpectionem non audiretur, quia reſultat præſumptio calumniæ contra eum, Rip. *in d. § condemnatum, n. 15. in fi.* quem Doct. communiter ſequuntur, vt teſtatur, Veſtr. *in pract. lib. 8. c. 1. n. 7.* & ibi Grauat. *n. 28.* Soc. iun. *conſ. 45. n. 19. lib. 2.* Menoch. *caſ. 2. n. 2.* Bot. *conſ. 101. n. 30. & ſeq.* & rationem adducunt, quia omnes exceptiones dicuntur requirere altiorem indaginem, quæ non reſultant ex actis notorie, & quæ requirant altiorem indaginem, non impedierit executionem.

5 Tamen ſi de prædictis nullitatibus non conſtaret, & deduceretur exceptio nullitatis, admoneo iudices, vt non ſint faciles in executione ſententiarum, oppoſita exceptione nullitatis vel notoriæ iniuſtitiæ. quia ſi deinde, facta executione, conſtatet de nullitate ſententiarum, non euitabunt pœnam, vt firmat idem Scac. *in d. concl. 4. n. 82.*

Prout videmus, quod ſi pendente cauſa nullitatis Banni, bannitus occidatur, & ſequatur ſententia ſuper nullitate Banni, non obſtante ſtatuto, quod bannitus poſſit impunè occidi homicida puniretur, etiamſi nullitas contra bannum non eſſet euidens, Franc. *in c. 63. ƒ. 10. lim. 2. ſub n. 37. de appel.* & ſequitur Scac. *d. concl. 4. n. 83.*

6 Si verò proponatur exceptio notoria, & euidens nullitatis, etiam aduerſus tres ſententias conformes, erit ſuperſedendum in executione, Rip. *in §. condemnatum, n. 2.* Gior. *concl. 3. q. 9. lib. 6. in de ſtatut.* Vant. *de nullit. tit. quis poſſ. d. de nullit. n. 37.* Lancel. *1. c. 17. n. 101.* Marcheſ. conciuis meus *in tract. de commiſſ. p. 1. commiſſ. ſuper nullit. c. 2. n. 11. in fin. & num. ſeq.* & idem firmat *in 2. impreſſ. c. 1. n. 78. in fin.* & de communi, Scac. *de appel. q. 19. remed. 1. concl. 5. n. 45.* & Macab. ab Anguil. *conſ. 87. n. 33. & ſeqq. in annot. ponit. 11. limit.* quæ aduerſus duas conformes facientes rem iudicatam vigore ſtatuti, poſſint deduci quas ibi quilibet videre poterit, abſque quod ego illas huc referam, & idem erit in exceptione, vel notoria iniuſtitia reſultante ex actis, quæ nullitati æquipatatur latè Petr. Cabal. *conſ. 81. n. 1.* Ioan. Bot. *conſ. 101. n. 1.* vbi plures concordantes cumulauit, *n. 2.* qui firmant vt ſi ſententia notoriè iniuſta, & iniqua, ipſo iure nulla.

Et etiamſi lex, vel ſtatutum dictaret eſſe deueniendum ad exceptionem, non obſtante nullitatis exceptione, Rip. *d. § condemnatum, n. 23. reſtrict. 2.* & alij adducti per Scac. *de appel. d. q. 19. concl. 4. n. 59. & concluſ. 5. n. 46.* vbi ſubdit, eſſe verum, etiamſi iuraſſet reus, nolle allegare nullitatem, adhuc poſſit audiri, proponendo iuriſdictionis defectum. Imò etiam parte non opponente, iudex debet attendere exceptionem, vel defectum iuriſdictionis, Gail. *pract. obſeru. lib. 1. obſeru. 123. n. 2.* cùm nullitas, ex defectu iuriſdictionis, dicatur notoriè euidens ex actis, ideò poteſt opponi à iudice, etiam parte tacente, Anchar. *conſ. 211. n. 4.* Vant. *tit. quis poſſ. dic. de null. n. 57.* & idem ſeruatur, vt etiam teſtatur Scac. *d. q. 19. remed. 1. concl. 5. n. 40.*

7 Imò etiamſi adeſſet confeſſio rei, adhuc poteſt allegari defectus iuriſdictionis, cùm non teneat talis defectus iuriſdictionis, vt latè dixi *in defenſ. 1. c. ...* & tenet Scac. *d. concl. 6. n. 61.* Qui tamen ibi *ſub n. 50. cum pluribus ſeqq.* circa iſtam exceptionem reſultantem ex defectu iuriſdictionis, declarat, quod ſi deducatur omnimodus defectus iuriſdictionis, quia ſententiæ fuerint latæ à priuatis penitus carentibus iuriſdictione, & tunc talis exceptio impediat executionem. Si verò deducatur, quod iudices habuerint iuriſdictionem in d. cauſa, ſed, aliquo accidente, iuriſdictio in eis deficiat, tunc longa ſerie ponit duas conſiderationes & illas bene declarat, ad quem Aduocatum remitto.

Sed pro complemento in iſta quæſtione ſciat Aduocatus, quod ſi exceptio, quæ proponitur ad impediendam executionem poſt tres, vel duas conformes, vigore ſtatuti, facientes rem iudicatam, eſſet oppoſita aliis, & ſuper ea fuerit diſputatum non poteſt impedire executionem dd. ſententiarum, *l. art. in l. 1. in præcedente ſub n. 3. & ſeq. C. de dil. l. nit prætor. ſub n. 5. ff. de minoribus,* Dec. *conſ. 107. in verſ. nec obſtat,* Ruin. *conſil. 117. n. 18. & ſeq. vol. 5.* Ioan. Bot. *conſ. 101. n. 28.*

Sed etiam ſciat, quod ſi duæ ſententiæ vigore ſtatuti faciant rem iudicatam, dicuntur odioſæ, & ideo ſtrictè ſint intelligendæ, adeo quod ſi detur aliqua difformitas, vel reddantur dubitabiles, erit determinandum eſſe locum appellationi, Crauet. *conſ. 101. n. 4* Gabr. *concl. 56. n. 11.* Burſat. *conſ. 219. num. 14.* Ioan. Bot. *conſ. 105. num. 5.*

DEFENSIO XXXVIII.

Circa executionem ſententiæ.

CAPVT I.

Damnatus ante executionem, quid facere poſſit, & an teſtari, donare, & diſponere de ſuis bonis.

SVMMARIVM.

1 *Damnatus ad mortem naturalem, ex quocunque iure, dicitur inteſtabilis, & ſi fuerit damnatus per legem communem efficitur inteſtabilis, etiam quoad bona ſita extra territorium, & teſtamentum prius factum ante ſententiam irritatur, & ſi poſt condemnationem aufugerit à carceribus, nec minùs poterit condere teſtamentum.*

2 *Damnatus ad mortem nec etiam ad pias cauſas teſtari poteſt.*

3 *Conſuetudo, vt damnatus ad mortem poſſit teſtari valet.*

4 *Damnatus ad mortem, in pœnam reprobatam à lege, poteſt teſtari.*

5 *Damnatus ad mortem, ſi appellauerit, poteſt teſtari in loco vbi admittitur appellatio.*

6 *Condemnatus in contumaciam, & habitus, vigore ſtatuti, pro confeſſo non poſſit teſtari.*

7 *Condemnatus quando poſſit bona ſua donare.*

8 *Deportatus non poſſit capere ex teſtamento, & condere teſtamentum.*

9 *Relegatus, damnatus in metallum, ad beſtias, ad perpetuos carceres, & excommunicatus, an poſſint teſtari.*

DAMNATVS ad mortem naturalẽ, tam de iure digeſtorũ, quàm de iure nouiſſimo non poteſt teſtari, cũ efficiatur ſeruus pœnæ, Vaſq. *de contron. illuſtr. c. 96. ſub n. 2. & de ſucceſſ. reſol. § 3. n. 35.* Clar. *in §. teſtamentum, q. 31. n. 1.* Mich. Craſſ. *de ſucceſſ. §. teſtamentum, q. 27. n. 1.* vbi alios allegat, & teſtatur de recentiori opinione, Caualc. *de brach. reg. p. 4. n. 315.* vbi ſubdit, vt nec minùs poſſit teſtari de legitima filiorum, ſi bona fuerint confiſcata. 1

Et ſi fuerit condemnatus ad mortem inflictam à lege communi, efficitur inteſtabilis, etiam quoad bona ſita extra territorium iudicis condemnantis, Clar. *d. §. teſtamentum, q. 21. n. 1. verſ. quoad alia.*

Et, ſi priùs, ante condemnationem, condiderit teſtamentum, illud infirmatur, Pariſ. *conſ. 46. num. 10. vol. 3.* Vaſq. *d. § 3. n. 34.* Craſſ. *d. § teſtamentum, n. 3.*

Imò etiamſi, poſtquam fuerit damnatus ad mortem naturalem aufugiat à carceribus, vel è manibus iudicum eripiatur, cùm adhuc remaneat ſeruus pœnæ, remanet etiam inteſtabilis, vt de communi, firmat Clar.

d. §.

dict. §. *teſtamentum, qu.* 21. *n.* 22. Craſſ. *d.* §. *teſtamentum, num.* 4.

Et ſi eſſet condemnatus ad mortem, iſto caſu, ex diſpoſitione iuris communis, erit inteſtabilis, etiam quoad bona ſita extra Territorium iudicis condemnantis, ſecus ſi vigore ſtatuti loci, Clar. *dict*. §. *teſtamentum ſub n.* 2.

2 Et in tantum damnatus ad mortem naturalem eſt inteſtabilis, vt nec etiam poſſit teſtari ad pias cauſas, Craſſ. *in* §. *teſtamentum, q.* 17. *&* *q.* 27. *nu.* 5. Dec. *in tract. crim. lib.* 2. *c.* 17. *nu.* 4. *tomo* 1. Add. ad Aret. *in* §. *relegati in li. D, inſtit. Quib. mod. patr. poteſt. diſſolui*, Aufred. Capel. Tholoſ. *q.* 400. *n.* 3. & vide Clar. *in d.* §. *teſtamentum, q.* 5. *verſ. Quaero quid in damnato*. Sed dicens extorſiſſe vſuras, præiudicat fiſco, vide *in Defenſ.* 33. *c.* 33. *n.* 2. Aretin. *in d.* §. *relegati, n.* 18.

3 Si verò vigeret conſuetudo, quòd damnatus ad mortem naturalem poſſit condere teſtamentum vbi bona non confiſcantur, erit illa obſeruanda, quamuis de iure aliter ſit diſpoſitum, Imol. *in c. quia, n.* 30. *in fi. de teſtam.* Natt. *conſ.* 179. *n.* 3. Clar. *d.* §. *teſtamentum, q.* 21. *n.* 1. *in fin.* ſi bona non fuerint confiſcata, d. conſuetudo operatur, vt poſſit teſtari, Durant. *de Art. teſtand. c.* 24. *n.* 38. *lib.* 7. Caual. *de Brach. reg. p.* 4. *n.* 317.

Bene verum eſt quòd poteſt legare pro malè ablatis pro exoneratione ſuæ conſcientiæ, dummodo conſtet de dictis malè ablatis, latè poſt alios, quos allegat Dec. *in tract. crim. lib.* 2. *c.* 17 *n.* 5

4 Ac etiam ſi reus eſſet per ſententiam damnatus ad mortem de iure non permiſſam, vt ſi eſſet interficiendus veneno, præcipitio, vel alia ſimili, non efficeretur damnatus ad mortem ſeruus pœnæ, nec inteſtabilis, Clar. *d.* §. *teſtamentum, q.* 27. *num.* 3. vbi de communi, & Craſ. §. *teſtamentum q.* 26. *n.* 6.

5 Si verò à ſententia condemnatoria reus appellauerit, non ſtatim efficitur ſeruus pœnæ & ideò poteſt teſtari: vt de communi firmat Pic. *in l. poſt contractum* 8. *n.* 6. *de donat.* ſequitur Craſſ. *d* §. *teſtamentum q.* 26. Vinc. de Franc. *dec.* 501. *n.* 2. *& ſeq.* vbi ſubdit, & ob id legatarius appellare debet à ſententia deportationis, vt conſequi poſſit ſuum legatum: quod erit intelligendum in caſibus, & locis, vbi admittitur appellatio.

6 Ac etiam ſi reus condemnatus in contumaciam, vigore ſtatuti diſponentis, quòd contumax habeatur pro confeſſo, veniat in fortiis Curiæ, efficitur ſeruus pœnæ, nec teſtamentum priùs factum valet, nec poteſt ampliùs teſtari: Secus ſi adhuc non venerit in fortiis Curiæ quia ſi condemnatus fuerit, non per diſpoſitionem iuris communis, ſed vigore ſtatuti loci, poterit teſtari, quoad bona ſita extra territorium, Clar. *d.* §. *teſtamentum, q.* 21. *n.* 4. vbi de magis, Craſſ. *d.* §. *teſtamentum, q.* 26. *num.* 8.

7 Si verò donauerit poſt delictum commiſſum ante condemnationem, ſi non fiat metu pœnæ, neque in fraudem, quia adhuc non fuerit detectum delictum, neque reus deprehenſus in crimine, valeret donatio: Secus ſi fuiſſet in dicto crimine deprehenſus, Craſſ. *d.* §. *teſtamentum, q.* 27. *n.* 9. vbi de communi.

8 Deportatus autem non poteſt condere teſtamentum, late Vincent de Franc *dec.* 501 *n.* 1. vbi alios allegat. & an poſſit teſtari ad pias cauſas, & an poſſit capere ex teſtamento, & an banniti noſtri temporis poſſint
9 etiam condere teſtamentum, + & quid in relegato, latè tradunt Clar. *in d.* §. *teſtamentum in q.* 22. *per totum*, Craſſ. *in d.* §. *teſtamentum, q.* 27. *per totum*, & an damnatus in metallum, ad beſtias, vel ad perpetuos carceres, poſſit condere teſtamentum latè Clar. *d. q.* 21. & latiùs Craſſ. *q.* 28. *in d.* § *teſtamentum*. & *in q.* 29 ſcribit etiam quid in damnato de hæreſi. & Clar. *in qu.* 24. *d.* §. *teſtamentum*, dicit, quid in excommunicato. & an damnatus ad perpetuos carceres poſſit teſtari, etiamſi aufugerit à carceribus, & an poſſit capere ex teſtamento, etiamſi fuerit clericus, eſt videndus Mod. Rom. *de q.* 102. *n.* 141. *cum plur. ſeq.* & quando per condemnationem amittatur vſusfructus, latè Caual. *de vſufr. mulier, n.* 229.

C A P V T II.

Damnatus ad mortem debet confiteri peccata ſua Sacerdoti, & ſanctam Euchariſtiam ſumere, ſed Extrema Vnctio ei non eſt danda.

S V M M A R I V M.

1 *Damnatus ad mortem debet hortari ad Confeſſionem, & ad ſaluationem animæ, in tantum quòd, ſi Princeps reſcribat iudici, vt aliquem incontinentè morti tradat ſemper intelligitur, mora interpoſita, vt reus poſſit peccata ſua fateri.*

2 *Damnatus ad mortem poteſt ſumere Euchariſtiam, ſi pœniteat: & eodem die, quo aſſumit dictum Sanctiſſimum Sacramentum, non erit morti tradendus.*

3 *Extrema-Vnctio non datur damnato ad mortem.*

QVòd damnatus ad mortem debeat tradi viris bonæ, & probatæ vitæ, qui hortentur damnatum ad confeſſionem ipſius peccatorum, & ad ſaluationem animæ, & ſuper hoc iudex inuigilare debeat, vt tradunt Ant. Gomez. *tit. de delict. c.* 14. *num.* 7. Boſſ. *de execut. ſentent. n.* 21. Caual. *de Brach. reg. p.* 4. *n.* 307. Carpan. *in nou Conſtit. Mediol. c. homicida, num.* 1021. vbi ſubdit, quòd dum vixit glorioſiſſimus Sanctus Carolus Borromeus Archiepiſcopus Mediolani inſtituit Societatem plurium virorum principalium illius Ciuitatis pro ſalute condemnatorum, 1

Et hîc in Curia particulare priuilegium circa hoc eſt conceſſum Nationi Florentinorum, ſeu confraternitati S. Ioanni Baptiſtæ decolati.

In tantum quod ſi Superior, vel Princeps iudici reſcriberet, vt aliquem reum incontinenti, aut nulla interpoſita mora, morti tradat, debeat ſemper illi concedere modicum ſpatium, & competens tempus, vt ſua peccata ſacerdoti confiteatur, & ſi aliter faceret Deum & proximum offenderet, Iul. Clar. *quaeſt.* 97. *num.* 4. *in fin.*

Et debet deferri executio pœnæ capitalis, vbi non ſit periculum in mora, per vnum diem, vt condemnatus poſſit induci ad fatendum Sacerdoti ſua peccata, Clar. *d. q.* 97. *n.* 4. *vt ſ. ita tamen*, Carpan. *d.* §. *homicida, n.* 972. & Caual. *d. p.* 4. *n.* 408. dicit reſidere in arbitrio iudicis habentis brachium regium: in aliis verò erit conſulendus Princeps.

Nec minùs damnato ad mortem debet denegari Sanctiſſima Euchariſtia ſi pœniteat, Landent. *in tract. de Princ. concl.* 370. Afflict. *in conſt. Regn. rubr.* 13. *num.* 7. *lib.* 1. Clar. *quaeſt.* 99. *num.* 3. Couarr. *var. reſolut. c.* 20. *nu.* 20. *lib.* 2 Gomez. *dict. c.* 14. *num.* 7. Carpan. *dict. c. homicida, num.* 1012. Caualcan. *de Brach. reg. par.* 4. *num.* 360. vbi alios allegat & eſt doctrina gloſſ. *in clem.* 1. *de poenit, & remiſſion. &* *probat.* text. *in l. Archigerontes, C. de Epiſc. audient.* licet in aliquibus Regionibus hoc non ſeruetur, in Ducatu Mediolani, in Gallia, ac in Hiſpania, vt teſtatur Clar. *d. quaeſt.* 29. *ſub num.* 3. Boteus *de Synodo* 3. *p. c.* 1. *n.* 169. Cæuall. *comm. contra comm. q.* 179. *num.* 5. 2

Sed quando ei daretur ſanctiſſima Euchariſtia, in tanti Sacramenti reuerentiam, non poteſt eodem die vltimo ſupplicio condemnatus affici, Afflict. *d. rubr.* 11. *in lit. C*, Clar. *d. quaeſt.* 29. *ſub num.* 3. Carrer. *in prax* §. *circa itaque, num.* 192. *&* 988. & Carpan. *d. c. homicida,*

num. 1013.

*num.*1013 vbi teſtatur, quòd ita practicatur. Sed Io. de Arn. *ſoliloq.*81. dicit quòd debeat differri per tres dies, prout etiam refert Carp. vbi ſuprà *n.*989. vide Nauarr. *conſ.* 40 *de ſpon. & remot. tomo* 2. qui videtur tenere, poſſe ei dari ante tres, vel quatuor horas, imò & ante vnam vt refert Caualc. *d. p.*4. *num.* 306. & poſt Hent. *lib.* 8. *de Euch a iſt. cap.* 1. refert quòd quidam tenent, quòd poſſit ei dari ſicut infirmo, etiamſi non fuerit ieiunus.

3 Sed Extrema Vnctio condemnato capitaliter non eſt danda, vt poſt Gor. firmat Clar. *ind.* 99. *num.* 3. *in fin.* vbi teſtatur, quòd in practica obſeruatur, Cartar. *de exec. ſent. cap. fin. n.* 345. & 346. Caualc. *d. p.*4. *n.*307.

CAPVT III.

Executio pœnæ capitalis an ſit, & poſſit differri, & ex quibus cauſis

SVMMARIVM.

1 *Sententia capitalis, vel alia corporalis ſtatim eſt executioni demandanda, vbi non conceditur appellatio: licèt iudex debeat omni diligentia executionem pœnæ capitalis differre.*

2 *Executio ſententiæ capitalis pluribus modis differri poteſt.*

3 *Sententia capitalis, an ſit differenda, quando funiculus fractus fuit, vel ſecuris non amputauit primo ictu caput condemnati.*

4 *Damnatus ad mortem, an poſſit tuta conſcientia aufugere à Carceribus.*

1 Licèt fiſcus habeat intentionem fundatam vt executio ſententiæ pœnæ capitalis vel corporalis ſtatim executioni demandetur per iudices, ad quos ſpectat, niſi in loco datur appellatio, & fuerit ab eo vel ab alio pro eo appellatio interpoſita, Ang. *de maleſic. in verbo, & ibi caput à ſpatulis* 3 *num.* 24. vbi Ang. latè *in Add.* Clar. *q.*97. *num.*7. Menoch. *caſu.* 334. *per totum*, vbi latè de iſta materia & *caſu.*4 8. *num.* 5. *lib.* 2. *arb. tr.* Carpan. *in nou. Conſt. Mediol. in c. homicida, num.* 962. vbi ſubdit Mediolani eſſe ſublatam appellationem, & omne aliud remedium ordinarium & extraordinarium in cauſis criminalibus, per decretum. *tit. de a cuſ. c. ſententia.* Et quid in ſtatu Eccleſiaſtico, dixi ſuprà *in digreſſione circa appellationem.*

Et ob id ſententiam ſtatim eſſe executioni demandandam, latè Mod. Farin. *in fragm. crim. in lit. C. nu.*610. vbi concordantes cumulauit.

Tamen iudex ſciat, quòd omni ingenio executionem ſententiæ capitalis differre debet, vt notat Lancell, *de attent. p.*2. *cap.*12. *ampliat.*4. *num.* 9. & ſequitur Carpan. *in d. c. homicida, n.*963.

2 Et plures dantur modi ad differendam executionem ſententiæ capitalis, vt tradunt Marſ. *in prax. crim. in.* §. *opportune. num.*1. *& ſeq.* Chaſſan. *de conſuetudine Burg. rubr.* 1. *Des Iuſtices* §. 5. *text. s'il n'a Grace, n.*125. *& ſeqq.* Sebaſt. Medices *in tract. Mors omnia ſoluit, num.*148. *& ſeqq.* vbi ponit ſex modos, & nouiſſimè alios modos recolligit Farin. *in dd fragm. crim. in lit. C, num.* 609. *cum plur. ſeq.* & præcipuè ſi mulier fuerit prægnans, ſi debeat reus condemnatus reddere rationem alienus adminiſtrationis item ſi accenſetur de grauiori crimine, ſi reus velit confiteri ſua peccata, ſi aufugat ad Sacerdotem portantem Sanctiſſimam Euchariſtiam, ſi caſu Cardinalis in itinere tranſiens obuiauerit ipſi condemnato, ſi promittat dare in poſſe Curiæ alios facinoroſos, ſi promittat multa reuelare pro ſalute Principis, ſi velit ducere in vxorem meretricem ſuper quibus omnibus, latè ſcribit Farin. in loco proximè citato & latiùs Carter. *in prax.* § *circa itaque, num.*88. *cum plu. ibus ſequent.* & aliquos notat Capoll. *cent.* 2. Carpan. *in dict. cap. homicida, num.*964. *vſque ad num.*903. ponit decem & ſeptem modos quos hîc recenſere ſuperfluum arbitror, vide latè Caualc. *de Brachio reg. p.*4. *num.* 308. *cum plur. ſeq. & ſub n.* 320. ponit per quos expenſæ ſolui debeant, quando differtur executio, & quæ fiunt in confortatorio, & in ſpecie, *ſub num.*309. *in fin.* docet, quòd ſi mandatum Principis fuerit iniuſtum, antequam exequatur, iudex teneatur priùs ſcribere nedum ſemel, ſed bis, & ter, quod eſt notandum bene per iudices, ne errent circa executionem mandati iniuſti Principis.

Ac etiam idem Carp. *ſub nu.*994 *cum plur. ſeq.* ponit nouem caſus, quibus impeditur executio ſententiæ capitalis, Seb. Medices, vbi ſuprà *num.*154. *& ſeq* refert etiam nonnullos caſus, & aliquos refert etiam Clar. *in q.*98. *per tot.* & ibi Baiard. *in add. qui ſub n.*6. conſuluit iudicibus, vt non audeant retractare ſententias capitales condemnatorias, inconſulto Principe, ne aliquid mali eis contingat.

Quod conſilium fuit originale Bar. & Bellin. in locis per eum relatis, & præcipuè iudex non debet exequi ſententiam iniuſtam propter innocentiam rei: imò potiùs debet renunciare officio ſuo, quàm ipſam ſententiam iniuſtam exequi, Marſ. *in pract.* § *opportune, n.*15. C ra cùm exceptio innocentiæ numquam ſit per ſtatutum excluſa exceptione, latè Caual. *de B achio reg. p.*3. *n.*309. Marſ. vbi ſuprà *d* 10. vbi alios allegat.

Si verò in actu executionis ſententiæ carnifex non poſſit caput amputare vel, eo ſuſpenſo funiculus fractus eſt, debet condemnatus liberari, cùm cenſeatur id contigiſſe miraculosè, ob eius innocentiam, & maximè, ſi proteſtatus fuerit eſſe innocentem antequam inferatur ei ſupplicium vt conſuluit Io. de Arn. *ſoliloq.*5. Boſſ. *de fauor. Defenſ. n.*11. Caſſan. *d.* §. 5. *nu.*124. *verſ. ad alium.* Clar. *q.*98. *num.*9. *circa fi.* vbi refert plures caſus, Boſſ. *de exec. ſent. n.*25. Boër. *deciſ.*217. *nu.*18. vbi refert exempla, Tiraq. *conſ.*60. *de pæn. temper.* Carter. *in prax.* § *circa quantum, n.*172. Goglicl. Ruuil. *in tract. de inſtitut. lib.* 3. *c.*7. *ver. de execu. ſent. ſub n.* 3. Farin *in fragm. crim. lit. C, n.*638. *& ſeq.* Carp. *d. c. homicida. n.* 906. vbi ſubdit, idem eſſe dicendum in cõdemnato ad triremes, qui vi tempeſtatis ab eis aufugit, ex traditis per Boſſ. *tit. de execut. ſent. n.* 25. vbi etiam dicit, liberari condemnato à pœna triremium, dato alio pro ſeruo puſſe, quando ipſe ſit effectus infirmus: Idemque erit in condemnato in pœnam capitis, vel, vt viuus igne comburatur, quia, & is ſi gladio ſeu ſecuri percuſſus remanſit incolumis, vel ex igne exiuit illæſus, non erit iterum gladio feriendus, vel in igne exponendus, ſed liberandus Pet. Cab. *caſu* 257. *n.*9. *in fi. cent.*3. 3

Sed Luc. de Peno. *in l.* 1. *col.*7. *ver.* §. *ſed pone, damnatum C. de ſeru. lib.*12. dicit eſſe Principem conſolendum, quando poſſet dubitari, quòd euenerit id miraculosè, & ſine fraude & condemnatus proteſtatus fuerit de innocentia, quem ſequitur Boër. *deciſ.* 217. *num.*18. & in dubio præſumitur, quòd miraculosè acciderit, Alciat. *de præſumpt. reg.*3. *præſumpt.* 44. *num.* 6. & ſi conſtet, quòd miraculosè euenerit ille caſus, nemo dubitat, quòd debeat liberari, vt teſtatur Pet. Cab. *caſ.*257. *nu.*2. *cent.*3. vbi tamen ſubdit, quòd erit difficilis probationis oſtendere id contigiſſe miraculosè *& ſub num.*3. *& ſeqq.* latè poſt alios, quos allegat etiam tuetur, quando ſumus in dubio, vt cenſeatur contigiſſe miraculosè iudicio Omnipotentis Dei, & ad contraria reſpondet.

Sed idem Luc. de Penn. *in l. qua. ex Prætoriano, col.*3. *Cod. de exact. lib.* 12. dicit, non eſſe liberandum condemnatum, propter vitium nefandum, ſed debeat pluries vltimo ſupplicio affici, donec cum effectu

anima

Google

anima ab eius corpore ſeparetur, quem ſequitur Fab. de Mont.Leo.*in prax. p. 4. fol.* 201 *num.* 56. Sed hoc non placet Baiard. *in quæſt.*98. *numer.* 10. cùm fractura laquei poſſit eſſe ſignum innocentiæ in iſto crimine, ſicut in aliis, ſequitur Petr.Caball.*caſ.*157.*num.* 10.*cent.* 3.

Sed idem Baiard.*in q.*98 *n.* 9.dicit, caſum in Ciuitate Aſculi ſibi contigiſſe in quodam bannito, nuncupato Finocchio pro cuius liberatione populus acclamabat ex quo laqueus fractus fuit, cùm id miraculosè accidiſſe crederet: ſed ipſe parum credens huiuſmodi miraculis mandauit duplicari laqueum, quo duplicato, bannitus remanſit ſuſpenſus, & quòd ita aliàs obſeruauerit Gubernator Ciuitatis Alexandriæ, vt ſcribit Cagnol.*in l.fauorabiles, num.*.... *ff.de regul.iur.* Ego autem, ſi caſus mihi contingeret, non in famoſo bannito, neque diffamato delinquente, & circumſcripta omni fraude, ſi ageretur de condemnato, qui aliàs non deliquit, neque eſſet conuictus, ſed tantum iudiciatus, vel metu tormentorum falſus fuerit delictum, non deuenirem iterum ad illum tradendum ſupplicio, ſed omnibus diligenter notatis, tranſmitterem Principi, & eius iuſſionem expectarem, ita facere tutius erit, ne tumultus in populo excitentur, ac etiam pro tuta conſcientia ipſius iudicis, & in hac opinione etiam reſidet Caball. *d.caſ.* 157.*n.* 7.

4 Damnatus ad mortem non poteſt tuta conſcientia aufugere à carceribus ad euitandam pœnam mortis, ſecundùm Theologos, vt teſtatur Peregr.*conſ.*a.*n.*154. *vol.*2. Sed Caualc.*de Brach.reg.ſ agm.in fragm.*48.*verſ.* *& quod fugam*, dicit, quòd eſſet fatuus damnatus ſi aufugere poſſet, & nollet aufugere, ſed ipſe non loquitur in foro conſcientiæ.

CAPVT IV.

Executio pœnæ capitalis per quem iudicem fieri debeat.

SVMMARIVM.

1 *Executio ſententiæ pœnæ capitalis eſt facienda per iudicem, qui tulit ſententiam.*

2 *Iudex ſæcularis, cui traditur damnatus pro hæreſi à Curia Eccleſiaſtica, debet dictam ſententiam executioni demandare abſque quòd videat de viribus, & iuſtitia, vel iniuſtitia d. ſententiæ.*

1 IN iſta quæſtione eſt regula, vt executio ſententiæ capitalis, vel corporalis non poſſit fieri, niſi per Iudicem qui tulit ſententiam, Carpan.*ſuper noa. Conſtit, Mediol.c.homicida, n.*1010. Caualc. *de Brach.reg.par.*4. *nu.*252.Si vero iudex originis velit exequi ſententiam Iudicis delicti vel è contra, tunc requiruntur literæ ſubſidiales, vel eſt remittendus delinquens ſeu damnatus, Ang.*de Maleſic.in verb.& ibi caput à ſpatulis, n.*25.& ibi Adden.*in lit.B,& n.*27. Boſſ.*tit. de execut.ſent.n.*11. *& ſeq.* Clar.*q.* 96. *verſ.item quaro.* Carpan.*in d.cap.homicida,n.*1010. *& ſeq.* Et ego latè dixi *in Defenſ.*1.*c.*17. *circa remiſſionem.* Dec.*lib.*4.*c.*48. 1.*& ſeq.in tract.crim.* & an iudex teneatur exequi ſententiam Iudicis requirentis, dixi *in d.Defenſ.*2.*c.*10.*n* 9.vt nó teneatur, quando conſtat ex actorum copia de iniuſtitia ſententiæ, Nauar.*in c.ſi quis autem de pœnit. diſt.*6.*ct.*7 Couar.*pract.q.* 99.*c.*31.Segura, Dauolos *in Directorio iudicum Eccleſiaſt.* 2. *p. cap.*13.*per totum*, Cænall. *in tractatu comm. cont.comm.q.*353.*in fin.*

2 Et aduertant iudices ſæculares, quando ſibi traditur reus per Curiam Eccleſiaſticam in crimine hæreſis, vt omnino exequantur ſententias, abſque quòd videant, & cognoſcant de meritis, & viribus dictæ ſententiæ Fel.*in c.at ſi clerici,n.*3. *de Iud.*Pegn.*in comment. ad direct.inquiſit.par.*3.*comment.*85 § *ſed Canoniſtæ.* vbi alios allegat, Clar.*q.*96.*verſ.quaro etiam*, Grauat od Veſtr *lib. fin.ſub num.*41. vbi teſtatur de communi opinione Canoniſtarum, Bero.*in c.at ſi Clerici, num.*79 *& ſeq.*vbi de communi, Simanch.*de Cathol.inſtit.titul.*36.*no.*5.*& ſeq.* vbi de veriori, receptiori, & vſu comprobata opinione, & inſurgit valde contra Ign.qui aliter ſentire videtur; latè Modern. Ruman.*q.*97. *num.*130. *& ſeqq.* vbi poſt alios quos allegat, firmat procedere, etiamſi conſtaret liquide ſententiam inquiſitionis eſſe iniuſtam, & nullam, exequi poteſt per Inquiſitorem ſancti Officij cogi, Doct.adducti per Farinac.*in d.q.*97.*n.*106. Petr.Cabal. *caſ.*223.*n.*44.*cent.*3.latiſſime Scacc.*de iud.lib.* 1.*c.*63.*n.*7. *verſ.contrariam ſententiam*, vbi concordantes cumulauit, ac etiam contrarium tenentes allegauit, & ibi etiam declarat, quid ſit dicendum in aliis criminibus merè Eccleſiaſticis, & mixtis, & merè ſæcularibus, & latiſſimè ponit idem Modern Roman.*d.q.*97.*n.*87.*cum plur.ſeq.* & latè etiam qui concordantes cumulauit, Cæual.*in tractat.commun.contra commun. quaſt.*354.*per totam.*

Et Iudex debet mandare, vt conſignetur condemnatus Baroncello, qui præeſt aliis Satellitibus, vt per Miniſtrum Iuſtitiæ ſententiam exequi faciat, Clar.*qu.* 99.*in princ.* vbi ſubdit, quòd ſi condemnatio ſit capitalis, eſt conſuetudo laudabilis, vt per viros Religioſos intimetur reo verbis accommodatis hortantes illum ad patientiam, pœnitentiam peccatorum ſuorum, & ad Sacramenta Eccleſiæ, & interim penes dictos viros Religioſos retineatur, vt illum confortentur, Marſ.*in pract.§.quoniam, n.*51. latè Iodoch. *in pract.crim.cap.*150. *n.*3.Clar.*q.*99.*n.*1. Carpan.*d.c.homicida,n.*21.

Et ita hîc in Curia. maxima cum charitate, pietate, & diligentia, obſeruatur, & ſi executor Iuſtitiæ ex ſignis declaret, & iudici innoteſcat, quòd peruerſa intentione reum occidat, quia forſan dixit, *Tandem deuenisti in manus meas, & meam vlciſcar iniuriam*; vel ſimilia verba dicat, debeat puniri, quia omne peccatum quod in Deum committitur, ſi iudici innoteſcat, pœna temporali punitur, ſi occultum remaneat ſolum Deum habeat vltorem, *capitulo cum miniſter* 23.*qu.*5. Gribal. *in tract.de omn.gener.hom.legit. n.*1.*& ſeqq.* Petr.Cabal. *in eodem tract.n.*10.& de iſtis Carnificibus, latè ſcribit Iodoch.*in pract.crim.c.*164.

CAPVT V.

Executor pœnæ capitalis quibus diebus fieri debeat, & quomodo condemnatus ducatur ad ſupplicium.

SVMMARIVM.

1 *Executio pœnæ capitalis de iure fieri non poteſt diebus feriatis, tam in honorem Dei, quàm hominum, etiamſi reus fuerit condemnatus pro crimine læſæ Maieſtatis.*

2 *Damnatus ad mortem debet duci ad locum ſupplicij per loca publica, & conſueta, & fieri debet executio in locis conſuetis, atque in famoſis latronibus.*

3 *Carnifex poteſt, pro ducendo malefactorem ad locum iuſtitiæ, accipere equum, bouem, vel aliud animal ſoluto competenti pretio eorum domino, & qua e d. pretium eſ ſoluatur.*

4 *Executio ſententiæ fieri debet publicè, & non occultè, niſi de licentia Principis.*

5 *Carnifex ſi non adeſſet in loco iuſtitiæ, quis cogi poſſit ad illud exercitium faciendum.*

6 *Perſona vilis ſolummodo poteſt cogi ad officium Car-*

Digitized by Google

nificis exercendum, & quid ſi index habeat aliquem condemnatum an poſſit ei facere gratiam, ſi exerceat officium Carnificis.

7 *Perſona vilis, quæ cogitur ad officium Carnificis, debet habere ſuum ſalarium.*

8 *Condemnatus ſi quis ſit in pluribus pœnis, quomodo d. pœnæ ſint exequendæ.*

9 *Animal brutum, cum quo deliquit homo, quando ſuſpendi debeat.*

10 *Animal brutum ſi interficiat aliud ſimile animal, quando dominus teneatur pro dicto exceſſu, & quid ſi interficiat aliquem hominem.*

11 *Animal ſi aliquis ad defenſam interficiat, non tenetur in aliquo.*

12 *Damnatus ad flammas, debet priùs ſtrangulari antequam comburatur, niſi fuerit hæreticus obſtinatus.*

13 *Condemnatus ſi quis ſit in pœnam mortis, non expreſſo mortis genere, quid ſit agendum.*

14 *Suſpenſus non dicitur mortuus violenter, ſed naturaliter.*

1 DE iure executio pœnæ capitalis fieri non poteſt io die feriato tam in honorem Dei quàm in vtilitatem hominum, *leg. ſi ſereatis, ff. de ferÿs, l. cuſtodias, ff. de publicatione iud.* Clar. *q.* 97. *n.* 6. *in princ.* Boër. *deciſ.* 259. *num.* 8. vbi dicit, quòd nec etiam in crimine læſæ maieſtatis, facienda eſt executio in diebus feriatis in honorem Dei ſequitur Baiard. *in dict. quæſt.* 97. *num.* 8. latè qui alios allegat Petr. Caball. *caſ.* 227. *num.* 1. *& ſeq. cent.* 3.

Et ideo eſſet damnandus ille iudex, qui pro oppoſitione facta Curiæ in feſto vnius Sanctiſſimi Apoſtoli ex duodecim, ad patibulum, & vltimum ſupplicium hîc in Curia mandauit duci quoſdam infelices, quamvis per Bullas Summorum Pontificum, & præcipuè Sixti V. quæ eſt in ordine ſexta, ſit, pro tali exceſſu, impoſita pœna criminis læſæ maieſtatis.

Excipiuntur tamen executiones contra latrones io ſignes, quæ, de iure ſpeciali, omni tempore fieri poſſunt, Boër. & Baiard. vbi ſupra, & in alÿs caſibus latè poſitis per Petr. Cab. *d. caſ.* 227. *n.* 28. *& ſeq.* vbi etiam refert plures Doctores teſtantes de ſimilibus executionibus factis in diebus feriatis io honorem Dei, Virginis, & SS. ac in die Paſchatis.

2 Et damnatus ad mortem ducitur per loca conſueta publica, & quandoque ànte domum interfecti, & ad locum commiſſi delicti, Boſſ. *de execut. ſent. n.* 14. Et regulariter executio fit in locis conſuetis, præterquam in famoſis latronibus, Clar. *q.* 99. *n.* 6. Carpan. *d. c. homicida, n.* 1027. vbi teſtatur ita ſeruari. vide latè Caual. *de Brach. reg. p.* 4. *n.* 317. vbi ponit, quòd diuerſimodè obſeruetur in multis locis.

3 Et ad ducendum malefactorem ad locum Iuſtitiæ, poteſt capi bos, equus, vel aliud animal priuati, ſoluto eius domino competenti pretio, Marſil. *l.* 1. *ſub num.* 26. *de ſicar.* Petr. Cabal. *in tractat. de omn. gener. homic. n.* 14. Marant. *in Specul. p.* 6. *act.* 2 *num.* 126. Anton. Gomez. *de delict. capitul.* 14. *num.* 7. & ibi Addent. *in lit. B.* & ibi adducitur ratio cui pretium ſoluatur, quia fructus ex illius cultura non gignit, Carpan. *dict. cap. homicida, num.* 1028.

Et talis impenſa pertinet ad fiſcum, & non ad Carnificem. Clar. *q.* 99. *num.* 5. Carpan. *dict. cap. homicida, num.* 1026. vbi addit, quod Mediolani fit expenſis communitatis.

4 Et caueant iudices, quòd executiones delinquentium fieri debeant publicè, & non occultè niſi ex licentia Principis, vt poſt Afflict. *in Conſtit. Marcia in* 6. *notab.* Baiard. *quæſt.* 99. *num.* 7. & ne incidant in periculum, prout incidit ille, qui in conuiuio, & delitÿs, vt complaceret meretriculæ, occidere fecerat damnatum ad mortem, quia diu fuit controuerſum, an ille iudex eſſet cenſendus homicida, & tandem fuit expulſus à Curia, quia miſcuit ſanguinem epulis, & delitÿs, vt poſt Anan. teſt. Baiar. *d. q.* 99. *n.* 6. & ſi reus aliquando decapitetur, vel ſuſpendatur occultè, poſtea eius cadauer debet poni in loco publico, ne murmur in populo oriatur, poſt Affl. Guil. & Par. de Put. tradit. Caualc. *de Brach. reg. p.* 4. *n.* 318. *& ſeq.*

Si verò non adeſſet in loco carnifex, vel miniſter 5 Iuſtitiæ, qui ſententiam capitalem exequatur, iudex poteſt cogere aliquem liberum hominem, qui ſit vilis perſona, vt ſit carnifex, Bart. *in leg. fin.* § *Titius, num.* 3. *ff. de pignor. act.* quem ſequuntur omnes, vt teſtatur Clar. *quæſt.* 99. *num.* 4. vbi refert, quòd Bononiæ fuit captus quidam Peregrinus licet videretur perſona honeſta, vt decapitaret quendam nobilem: quod, ſecundum eum, fuit male factum, cùm ad hoc officium non debeant compelli, niſi perſonæ viles; puta ſerui, & ſimiles, & ob id fuit quidam Baroncellus in magno diſcrimine, qui in Ciuitate Racaneti, coëgit quendam Peregrinum nobilem Græcum, tempore nundinarum ad fuſtigandum quendam furem, quem ego cum maxima difficultate liberaui à pœna triremium, ſed tantum fuit tribus ictibus funis publicè punitus, & ſuſpenſus ab exercitio, cum exilio ab Vrbe, & dicta Ciuitate Racaneti.

Et quod perſona vilis poſſit cogi ad officium carnificis, Marſil. *in l.* 1. *num.* 26. *& de ſicar.* Carrer. *in Prax.* §. *circa itaque num.* 23 Marant. *in Specul. p.* 6. *act.* 2. *nu.* 25. & alÿ adducti per Carpan. *in d. c. homicida, n.* 1025. Rip. *in tract. de remed. preſer. conſ. poſt. n. m.* 126. Baiard. *q.* 99. *num.* 3 *& ſub num.* 3. refert poſt Par. & Foll. quòd Iudex habẽs plures carceratos, inter quos ſit vnus qui poſſit condemnari ad opus publicum, poſſit ad dictum officium faciendum ad tempus, vel io perpetuum condemnare & poſſit etiam facere gratiam reo morituro, dummodo exerceat dictum officium, de quo dubitat, vt non poſſit gratiam facere, niſi conſulto Principe, quod tutius reputo. 6

Et iſti ſeruo, vel vili perſonæ captæ pro Iuſtitia facienda, debent ſolùi quinque aurei, *leg. diuus, ff. de bon. damnator.* Clar. *d. q.* 99. *n.* 4. *in fin.* 7

Sed hodie illa lex eſt correcta, per Aut. *vt nulli Iudices, §. fin.* vt declaret Io. Ant. de Nigr. *in c. grauamina, num.* 100.

Et quid obſeruetur practica, vide Baiard. *d. quæſt.* 69. *num* 4.

Condemnatus autem ſi quis ſit pluribus pœnis, quomodo dictæ pœnæ ſint exequendæ, abundè dixit Iul. Clar. *q.* 96. *n* 9. & Carrer. *in Prax. §. homicidium,* vltimò *ſub n.* 26. 8

Et etiamſi aliquis deliquerit cum animali bruto, quia cum eo ſe immiſcuit carnaliter, debet etiam ipſum animal ſuſpendi, *c. mulier,* 5. *quæſt.* 1. Lud. Carrer. *in prax. §. homicidium. vltimo ſub n.* 110. Baiard. *qu.* 99. *n.* 10. Et Iul. Clar. *d. qu.* 99. *num.* 8. vbi intelligit, quando vnà cum homine, ſuſpẽderetur, aliàs ſecus, &, iudicio meo, bene: & etiam loquitur de illa practica atteſtata per Guid. Pap. *deciſ.* 238. vt animal interficiens aliquem debeat puniri: prout vidit ſuſpendi quendam porcum, qui interfecerat quendam puerum: ſed de ea parum eſt curandum quia verè merum Imperium non exercetur in belluas, & in Italia, talis conſuetudo non ſeruatur, tene Clar. *d. q.* 99. *n.* 8. 9

Sed bene verum eſt, quòd ſi animal ex genere manſuetorum, vt equus, occidat vel vulneret aliud animal, dominus equi tenetur ad expenſas, & ad operas amiſſas, & amittendas, & ad expenſas operationis, ſi illud animal inutile factum eſſet: vel debet dari animal pro noxa, *leg. ex hac lege,* & ibi gloſ. *& in leg.* 1 *ff. ſi quadrup. paup. feciſſ. dic.* etiamſi equus non eſſet alias ſuetus calcitrare, Andr. de Alfer. *conſ.* 27. *num.* 8. *tom.* 5. *crimin.* latè

vide

vide Abb.& Mar.Socin.*in c.ſi bos de iure,& damn.dat.*

Sed ſi animal offenſum remaneat deformatum, non poteſt agi aduerſus dominum ad deformitatem, ſed tantùm ad expenſas, Roman. *conſ.* 378. Baiard. *quæſt.99.n.9.*

11 Si quis autem occidat equum, vel bouem ad defenſam non tenetur in aliquo, Ioan.de Amic.*conſ.*117. *per tot.* cùm contra animalia bruta ſit permiſſa defenſio, vt dixi ſuprà ſuo loco.

12 Damnatus autem ad flammas, prout in crimine hæreſis, ſodomiæ vel falſi (communi vſo) antequam, inter Chriſtianos, comburatur, ſtrangulatur, Couar. *var.reſol.lib.*1.*c.*10.*n.*9.*in fin.* Carpan. *dict. c.homicida, n.*10.29.Clar.*quæſt.*99. *n.*7. Etiamſi fuerit relapſus in crimine hæreſis, propter periculum animæ ſi iterum pœnituerit, debet priùs ſtrangulari, vel ſuſpendi, antequam comburatur, Simanc.*de hæret.c.*51.*n.*13. Clar. *d.q.*99. *n.*7. qui ita ſeruaret, ſi caſus ſibi contingeret, prout ipſe atteſtatur.

Sed ſolùm in dicto crimine hæreſis viuus comburitur delinquens, quando nollet pœnitere, cùm tunc nulla ſit ſpes ſalutis. Couar.*d.c.*10. *ſub n.*10. vbi teſtatur ita ſeruari in Hiſpania, Clar.*d.q.*99.*n.*7.*in fin.*& ita paſſim hîc in Curia Romana obſeruatur, vbi ſimiles hæretici, iam viui, quàm ſtrangulati, & ſuſpenſi comburuntur, in Acie Campifloris.

Et ſi quis velit ſcire, in quibus caſibus delinquens concremari debeat, videat Gandin *de malefic.tit.de pœnis*, Chaſſan.*ſuper conſuet.Burgund.Rubr.*1. §.5.*n.*3. qui ponit xv.caſus, & videat etiam Duenn.*in reg.*113. vbi plenè.

13 Si verò ſententia condemnatoria cantet in pœnam mortis abſque quòd ſpecificetur genus mortis, erit inſpiciendum delictum, pro quo fuit condemnatus delinquens, & ſua certa ſpecie mortis ſtatuto à lege illo delicto erit puniendus; &, ſi dicta ſpecies mortis non erit determinata à lege, tunc erit reuertendum ad interpretationem Iudicis, vel eius ſucceſſoris, quæ debet conformari cum conſuetudine loci de ſimili pœna infligenda. Luc.de Pen.*in l.*1.*n.*52.*C.de deſertor. lib.*12.Baiard.*d.q.*99.*n.*11.

Sed de ſimili materia aliàs dixi ſuprà *in Defenſ.... cap...*

Suſpenſus, vel decapitatus non dicitur mortuus violenter, ſed naturaliter, & ob id ſocietas officiorum per eius mortem amittitur, & illam officialis lucratur, Caſtrac.*de ſociet.offic.c.*29. *n.*1. *& ſeqq.*& ita Rota Romana reſoluit contra hæredes Picinardi decapitati, coram R.P.D.Sacrato die, &c.

CAPVT VI.

Cadauera mortuorum, an ſuſpendi poſſint.

SVMMARIVM.

1 *Cadauera damnatorum non ſunt punienda, neque ſuſpendenda, niſi agatur de delicto atrociſſimo.*

2 *Cadauer delinquentis, vt poſſit ſuſpendi, requiritur, quod priùs ipſe delinquens fuerit condemnatus, aut legitimè confeſſus, aut deprehenſus in flagranti crimine, ita vt nulla defenſio ei competere poſſit.*

3 *Cadauer illius, qui ſibi mortem conſciuit, quando poſſit ſuſpendi, & puniri.*

1 IN hac quæſtione firmant Doctores, vt, mortuo delinquente, in eius cadauer non ſit ſæuiendum, per text.*in l.*3.*& in l.defuncto de publ.iud. l.crimen de pœn.* & iudices, qui aliter faciunt, tenentur in ſyndicatu, Menoch.*caſ.*285.*n.*1.*& ſeq.*Vaſq. *controu.illuſtr. c.*96. *n.*7.*& ſeq.*Lap.*in l.Imperium,n.*7. vbi Curt.Iun. *n.*35. *ff.de iuriſd.omn.iud.*Mod.Rom.*q.*10. *n.*77. qui alios allegat, & teſtatur de communi, Suarez *com.opin.verſ. mors, n.*231.Carp.*ſuper nou.conſtit.c.homicida,n.*1030. Menoch.*de Arbit.caſ.*285. *n.*2. dicit, malè facere Iudices, qui iubent cadauera delinquentium ſuſpendi: imò ſi viui ſuſpendantur, vt non patiantur ibi permanere vltra diem, ſed eadem die ſepeliantur.

Et licèt practica magis communiter recepta, ſit, quòd in delictis atrociſſimis, vt in aliorum exemplum, & terrorem, cadauera ſuſpendi poſſint, vt in famoſis Aſſaſſinis, in criminibus publicis, in crimine læſæ majeſtatis, & in ſimilibus, vt per Ign.*in l.*1.§.*ſi ſibi manus, n.*21.*& 42.ad Syllan.* Clar.*q.*51.*verſ. ſed hic incidenter.* Ant.Gom.*tit.de delict.c.*1.*n.*79.Menoch. *caſ.*183. *n.*7. *& caſ.*284.*n.*15. Sebaſt.Med. *in Tract. mors omnia ſoluit.p.*2.*concl.*32.*n.*86.Modern.Rom.*quæſt.*10.*n.*78. vbi refert plures caſus.

Tamen requiritur quòd delinquens, aut fuerit condemnatus, vel ſaltem legitimè confeſſus, aut conuictus, ſiue in notorio, & in flagranti crimine repertus adeo quod ſi viueret, nulla defenſio ſibi competeret; nam ſicut viuus non potuiſſet ſuſpendi, multo minùs eius cadauer, poſt mortem. Boſſ.*d.tit.de accuſ.n.*33. vbi videtur ſentire, non ſufficere confeſſionem ſine condemnatione, quod Modern.Rom.*d.quæſt.*10.*n.*79.non firmat. 2

Et erit etiam arbitrarium Iudici ſuſpendere cadauer delinquentis, vt eſt videre per eundem Modern. Rom.*in d.q.*10.*num.*78.*circa princ.* & latiùs *in q.* 128. *n.*10.*& ſeq.*

Minúſque cadauer illius, qui ſibi mortem conſciuit tædio vitæ, dolore, amore, ſiue timore affectus, ſuſpendi debet. etiamſi ſe interfecerit in carceribus, conſcientia proprij criminis, ſecundùm magis veram, & communem, ac indubitatam opinionem, atteſtatam per Mod.Rom.*q.*10.*n.*80.*verſ.Ego itaque*, & indubitanter in Curia ſeruatur, vt tædio vitæ affectus, ſi ſe ipſum occidat, non ſuſpendatur. 3

Et aliqua exempla ponit Moder Rom.*d.q.*10.*n.*80. *verſ.de conſuetudine*, ſed latiùs poſt alios, quos allegat *in q.*128.*n.*10.*& ſeq.Deciſ. Auenion.*222.*n.*8.

Et ego etiam multa alia poſſem afferre. Sed in carcerato, qui conſcientia patrati criminis, pendente proceſſu ſe interficiat, ejus cadauer, nec ſoleat in Curia ſuſpendi, plura exempla ponit idem Modern. Rom. *d. q.*10.*n.*80.*verſ.vbi autem*: niſi eſſet capitaliter condemnatus, vel confeſſus de atroci delicto, vt heri vidimus hîc in Curia exequi contra quendam qui confeſſus fuerat, quòd ipſe falſam monetam cuſſerat, & poſt confeſſionem veneno ſe interemit, & ſtatim ejus cadauer fuit in loco publico, & conſueto ſuſpenſum.

CAPVT VII.

Damnatorum corpora, an ſepeliri debeant.

SVMMARIVM.

1 *Damnatorum corpora debent tradi Eccleſiaſticæ ſepulturæ.*

2 *Corpora damnatorum non poſſunt amoueri ex loco iuſtitiæ ſine licentia ſuperioris.*

3 *Iudex denegans corpora damnatorũ ſepeliri, erit puniendus, priuandus officio, & mittendus in exiliũ, & tenetur reficere iniuriam, & omnem læſionem.*

4 *Corpora damnatorum, in quo loco ſepeliri debeant.*

4 *Corpora damnatorum in caſibus atrociſſimis poſſunt retineri in loco iuſtitiæ, & in fruſta diuidi, & in diuerſas partes, vbi delicta commiſerunt aſportari, & ibi perpetuò retineri.*

6 Cadauer

6 *Cadauer banniti mortui, qui poterat impunè occidi, virtute ſtatuti, non poteſt ſepeliri in loco Banni. Fallit in oſſibus, & cineribus, qui non habent ampliùs formam humanam.*

1 IAm vidimus, quòd damnatis ſacramentum pœnitentiæ, & Sanctiſſimæ Euchariſtiæ conceditur, etiam quòd atrociſſima crimina commiſerint, & habemus *in c. 7. de furt. in c. ſuper eod. de hæret. in 6. & in Clem.* 1 & ibi gloſſ. *de pœnis. & remiſſ.* Ideo ſepultura ei conceditur. *c. quæſitum*, 13. *q.* 1.

Et quòd, de jure canonico, corpora damnatorum ſepeliri debeant, teſtatur Clar. *quæſt.* 100. *n.* 1. Carpan. *in nou. conſtit. Mediolan. c. homicida, num.* 1031. Caualc. *de Brach. Reg. p.* 4. *n.* 377. vbi ſubdit, idem eſſe obſeruandum in oſſibus, ac cineribus damnatorum, dummodo ſignum pœnitentiæ, in morte, damnatus oſtenderit, & poſtquam per aliquod notabile ſpatium temporis in loco juſtitiæ huiuſmodi oſſa, & cineres ſteterint, ſaltem per ſex horas, & quòd in dubio erit credendendum ſe pœnituiſſe.

Et hoc eſt permiſſum cognatis, & aliis extraneis petentibus cadauer ſepeliri *l.* 1. *ff. cadauer. punit.*

2 Sed non poſſunt propria auctoritate cadauera delinquentium ſepeliri, & à patibulo eripi, Carpan. *d. c. homicida, n.* 1032. Ant. Gomez. *c.* 14. *n.* 8. Clar. *q.* 100. *n.* 1. vbi Baiard. *n.* 1. dicit procedere, ſiue eſſent puniti rei in loco conſueto, ſiue in alio, reprobata opinione Anan. *in c. Fures, n.* 2. *de furt.* & ibi ſubdit.

3 Quò judex deneganſ cadauera damnatorum ſepeliri, ſit puniendos pœna priuationis officij, & exilij, ac teneatur reficere paſſis injuriam, & omnē læſionem.

4 Et in quo loco ſepeliri debeant, erit cõſuetudo ſeruanda: & in multis locis adeſt particularis Eccleſia, vt Mantuæ, vt refert Caualcan. *de brach. reg. p.* 4. *n.* 378. & Romæ, & Caualc. vbi ſupra, dicit, quòd quandoque mos eſt, vt concedantur ſuis petentibus ſepelire in propriis Eccleſiis Parochialibus, prout vidi hîc in Curia cum perſonis nobilibus ſeruari, de jure communi adeſt *l.* 1. *ff. de cadauer. damnat.*

5 Niſi tamen, ex aliqua juſta cauſa, judex voluerit terrorem incutere cæteris, perpenſa delicti, loci & temporis conditione, quia poterit, vel in perpetuum, vel ad tempus corpora damnatorum ſuſpenſa, & inſepulta relinquere, Couar. *var. reſol. lib.* 2. c. 1. *num.* 11. Menoch. *caſ.* 387. *n.* 32.

Quam opinionem nonnulli relati per Couarr. vbi ſupra reprobant; dicentes non poſſe Iudices, ſine labe peccati ſepulturam damnatis denegare; tamen de conſuetudine, tam in Curia, quàm in toto ſtatu Eccleſiaſtico, aliter obſeruatur contra famoſos latrones, ſtratarúmq; derobatores, qui ſolent ſuſpendi, vbi graſſati fuerunt, vel alibi, in fruſta ſcindi, & ad locum graſſationis affigi, & perpetuò omnibus videndos in terrorem aliorum relinqui, Ign. *in l.* 1. §. *ſi ſibi manus, n.* 49. *ff. ad Syllan. d. q.* 100. *n.* 1. *in fin.* Carpan. Clar. *d. c. homicida, num.* 1033. qui loquuntur etiam in cadauere delinquentis in crimine læſæ Majeſtatis, Caualc. *de brach. Reg. part.* 4. *n.* 377. *circa fin.* Modern. Rom. *q.* 128. *num.* 14.

6 Sed an cadauer banniti, qui poterat impunè occidi, vigore ſtatuti, poſſit impunè ſepeliri in loco banni; ſi memoria illius non poſſet damnari, poterit ſepeliri in dicto loco banni, cùm mors omnia ſoluat, Caualcan. *de brach. Reg. in repet. in verb. cadauer. latronum.* Sed contrarium tenet Ant. Gom. c. 14. *ſub num.* 8. latè, qui alios allegat, Cabal *caſ.* 83 *n.* 1. *& ſequent. & caſ.* 265. dicit, non procedere in òſſibus banniti, quæ ampliùs non haberent formam humanam, quia in loco banni impunè ſine licentia Principis poſſunt reponi, ac ſepeliri, & ideò erit cautela attinentibus banniti defuncti, vt deponant cadauer in aliquo loco extra juriſdictionem Principis bannientis, donec dict. cadauer amittat formam humanam, & deinde oſſa. & cineres in vrna, vel capſa reponant, & conducant in ſepultura ſuorum antiquorum, in propria patria, abſque tamen ſolemnitate aliqua.

CAPVT VIII.

Cadauer damnati, an poſſit concedi Medicis, & Chirurgis pro anatomia facienda.

SVMMARIVM.

1 *Cadauera damnatorum, an poſſint tradi Medicis, & Chirurgis pro anatomia, & Doctores concludunt in partem affirmatiuam, ob publicam voluntatem, ſed requiritur licentia Superioris.*

2 *Cadauer damnati ſolùm conceditur pro anatomia, quando quis fuit ſuſpenſus, & non alia pœna punitur.*

3 *Medici in foro conſcientiæ, an poſſint retinere pinguedinem cadaueris, vt aliis mederi valeant.*

4 *Medici debent officia ſolemnia pro anima anatomizandi decantari facere, & illius oſſa cum debitis funeralibus ſepulturæ tradere, & aſſiſtentes anatomiæ debent eleemoſynas elargiri pro Miſſis celebrandis pro ſalute animæ damnati.*

BArt. *in l. fin. ff. de cadauer. punit.* tangit hanc quæſtionem, ſed illam indeciſam relinquit, idem facit Anan. *in c.* 2. *de fur.* 1

Sed Doct. *in l. Imperium, ff. de iuriſd. omn. iudic. firmant*, ob publicam vtilitatem, licèt tendat in injuriam priuati, poſſe cadauer puniri pro anatomia tradi & præcipue Dec. *num.* 18. Curt. *num.* 28. Gaſpar. Valaſc. *num.* 22. Lap. *n.* 9. Clar. licet ſupradictos non allegat *in quæſt.* 100. *n.* 2. & ita fuiſſe ab Vniuerſitate Salamantin. Diuo Carolo Quinto reſponſum, dicit: idem tenent Rip. *in Tract. de remed. contra peſt. num.* 112. *& ſequent.* Mant. *lib.* 4. *obſeruat.* 34. Soarez. ad Gomez. *in c.* 14. *in lit. C*, Carpan. *ſuper nou. conſt. c. homicida, num.* 1034. *& ſeq.* vbi videtur mordere Clar. qui ſic tepidè in hac quæſt. ſe habuit, Menoch *de Arb. caſ.* 285. *n.* 10. vbi de conſ. *lib.* 2 Baiard. *q.* 100. *num.* 4. Caualc. *de brach. Reg. par.* 4. *n.* 377. vbi ſubdit, quòd venter, & alia viſcera ſepeliri debeant, & quòd ſoleant tradi pro anatomia, vbi publica vniuerſitatis ſtudia vigent.

Sed de conſuetudine requiritur licentia Principis, aut ejuſdem damnati, vt præbuerit licentiam, antequam moreretur, Rip. *d. num.* 142. *& ſeq.* Baiard. *dict. quæſt.* 100. *num.* 4. Clar. ibi *num.* 2. vt requiratur licentia Principis, vel Senatus, & quòd Iudex inferior non poſſit illam concedere, vt poſt Chaſſan. *ſuper conſuet. Burgund. in Rubr.* 2, *in text. ll. confiſq. le biens, num.* 7. *in fin.* Carpan. *dict. c. homicida, n.* 1035. Surd. Menoch. *caſ.* 285. *num.* 10. dicit, quòd remittatur arbitrio Iudicis, vbi tamen ſubjungit tutius eſſe Principis voluntatem perſcrutari, vt refert Baiard. *in d. q.* 100. *n.* 4. *in fin.* & ibi etiam Hier. Giach. *in lit. A*, vbi ipſe teſtatur, quòd inconſulto Principe, indiſtincte ita obſeruaret, nulla conſideratione conditionis, ac dignitatis familiæ habita.

Quod ego arbitror eſſe periculoſum, ne fortè agnati, & cognati tumultum facerent, credentes, ac reputantes eſſe dedecus eorum familiæ: & ideò omnino teneo, quod ſit habenda conſideratio qualitatis, conditionis, ac dignitatis familiæ, ac ſit obtinenda licentia à Principe, ſeu Senatu, vel à Præſide Prouinciæ loci: idem tenet Menoch. *d. caſ.* 285. *n.* 11.

Et cadauer damnati pro anatomia facienda ſolùm conceditur, quando damnatus eſſet ſolum ſuſpenſus, & 2

& non alitet mortuus, vt declarat Sipia *in dict. leg. Imperium, num. 60.* & refert Carpan. *dict. c. homicida, ſub num. 1034.*

3 Er ſolet in propoſito dubitari, an Medici in foro conſcientiæ poſſint pinguedinem dicti cadaueris retinere, vt aliis mederi poſſint, vt ſcribit Anan. *in c. Fares, n. 3. de furt.* & refert Baiard. *in q. 100. n. 5.*

4 Sed debent Medici officia ſolemnia pro anima anatomizati decantari facere, & illius oſſa ſepulturæ cum debitis funeralibus tradere, vt docet Rip. *de remed. preſeruat. contra peſt. n. 142. & ſeq.* & ſequitur Baiard. *q. 100. n. 4.* Imò Scholares, & alij qui interueniunt dictæ anatomiæ, debent eleemoſynas facere pro Miſſis celebrandis pro ſalute illius damnati anatomizati; prout ergo per pios Scholares vidi Peruſiæ paſſim obſeruari, dum ibi ſtudebam, vbi aliquando curioſitate motus cum aliis accedebam.

CAPVT IX.

Veſtes damnati ad mortem quibus concedi debeant.

SVMMARIVM.

1 *Veſtes damnati quibus concedi debeant. Aliqui tenent eſſe vendendas, & illarum pretium erogandum in perquirendo malefactores, & in aliis expenſis neceſſariis pro officio. Alij tenent, quòd ſit ſeruanda conſuetudo Regionis.*

2 *Cadauera damnatorum non debent ſpoliari, vt eorum pudenda ad populum perſpiciantur, &, ſi aliter fiat, carnifex, vel executores puniri debent.*

3 *Impediens, ne cadauer ſepeliatur, quomodo puniri valeat.*

4 *Spolians cadauera mortuorum, quomodo puniatur: & quando dicatur quis cadauera ſpoliare.*

5 *Cadauer offendens quomodo puniatur, & an pax rumpatur per dictam offenſionem.*

1 BArt. *in leg. Diuus, num. 5. de bon. damnat.* firmat, eſſe dictas veſtes vendendas, & earum pretium circa expenſas neceſſarias officij, vt in perquirendo malefactores, & ſimiles eſſe irrogandum, refert Carpan. *ſuper nou. conſt. Med. c. homicida, n. 1937.* & Clar. *in quæſt. 100. num. 4.*

Alij autem tenent, quòd ſit ſeruanda conſuetudo Regionis, & Prouinciæ, Clar. *d. q. 100. num. 4.* vbi dicit, quid ſeruetur in Gallia, Boët. *dec. 349. num. 5* Carpan. *d. c. homicida n. 1039. & ſeq.* qui dicunt, quid ſeruetur Mediolani, & vide Carrer. *in pract. § circa itaque, n. 24.*

Et quid ſeruetur in Regno Neapolitano, vide Io. Ant. de Nigr. *in c. grauamina, n. 100.*

Et quid in ſtatu Eccleſiaſtico vide Baiard. *in q. 100. n. 6.* vbi ſubdit, quòd rarò ſuper hoc contingit dubitari, cùm executores ſpolient reos bonis veſtimentis, antequam ducantur ad ſupplicium. Caualc. *d. p. 4. num. 376. in fin.* vbi latè Cariat. *de exec. ſent. c. fin. n. 462.*

2 Sed caueat carnifex, ne denudet in totum cadauer damnati, vt pudẽda videantur; quia Am. Marcel. *lib. 28. hiſt.* recenſet, quòd quidã carnifex, qui duas mulieres de adulterio dãnatas, ſuſpenſas, nudas ſpoliauerat, fuit viuus cõbuſtus, vt refert Caualc. *de brac. reg. p. 4. n. 377.*

3 Si verò quis rapuerit, ſeu impediuerit, ne cadauer ſepeliatur, quomodo puniri debeat, vide Mod. Rom. *q. 20. n. 133. & ſeqq.*

4 Et ſpoliantes cadauera mortuorum, etiam quomodo puniantur, tradit ibi Moder. Rom. *n. 116 & n. ſeq.* dicit, quando quis dicatur ſpoliare cadauera, vel ſepulchra, & *ſub n. 121.* etiam dicit.

5 Quomodo puniatur, qui abſcindit caput, vel aliud membrum mortuo: & an frangatur pax per offenſionem factam cadaueri, dixi *in tract. de pace, & treuga, p. 2. q. 68. per tot.*

Et quid ſi fiat iniuria oſſibus mortui, Cabal. *caſu 265. n. 7. & ſeq. cent. 3.* Nec bannitus, qui vigore ſtatuti impunè poteſt occidi, ex interuallo poteſt impunè ſpoliari, ſed tantùm incontinenti. Marſ. *in tract. de Bann. in verb. incontinenti, n. 15. & in §. aggredior, n. 83. in pract. crim.* Nell. *in tract. de Bann. 2. p. 3. temp. n. 3.* Peregr. Iannin. *in tract. de iur. reali, lib. 2. c. 1. n. 73.* vbi ſubdit, quod ſpolians d. bannitum ex interuallo, punitur pœna expilatæ hæreditatis.

DEFENSIO XXXIX.

Circa executionem per Curiam Eccleſiaſticam.

CAPVT I.

Degradatio in Clerico in quibus cauſis fieri poſſit; & quomodo Clericus ſit tradendus Curiæ ſæculari, & quando.

SVMMARIVM.

1 *Degradatio, alia eſt verbalis, alia actualis, & quæ ſit actualis, & verbalis.*

2 *Degradatio in tribus caſibus ſolummodo permittitur, hæreſis, falſi in literis Apoſtolicis, & conſpirationis contra Epiſcopum.*

Declara tamen, vt hic per Authorem.

3 *Degradatio, an in aliis criminibus, exceptis dictis tribus caſibus fieri poſſit.*

4 *Clericus homicida non debet tradi Curiæ ſæculari, eo magis ſi fuiſſet in ſacris Ordinibus conſtitutus: & etiamſi homicidium commiſſum fuerit in perſonam alterius Clerici.*

5 *Clericus, propter homicidium, qua pœna ſit puniendus: alij dicunt, quod debeat detrudi in Monaſterium: alij, damnari ad perpetuos carceres: De conſuetudine autem tranſmittitur ad triremes.*

6 *Clericus pro homicidio enormi, & qualificato, & pro aliis delictis grauibus, poteſt tradi Curiæ ſæculari.*

7 *Clericus an pro pluribus homicidiis, vel reiteratis delictis poſſit tradi Curiæ ſæculari.*

8 *Degradatio, non ſolùm propter delicta conceditur in Clericis, ſed etiam in Laicis aliqua dignitate inſignitis: vt ſi fuerit Doctor, vel ſimilis.*

9 *Degradationis forma ponitur per Concilium, & per alios hìc relatos.*

10 *Clericus pro quocumque grauiſſimo crimine non poteſt puniri à iudice Laico, niſi priùs fuerit à iudice Eccleſiaſtico degradatus.*

11 *Clericum quando iudex Eccleſiaſticus degradatum tradit Curiæ ſæculari, debet orare, vt ei non infligatur pœna ſanguinis.*

12 *Degradationis pœna per ſtatutum ſimpliciter impoſita, debet intelligi de verbali degradatione, non de actuali.*

13 *Clerici cadauer, quod propter aliquod graue delictum, debet ſuſpendi, vel in fruſta ſcindi, an debeat priùs degradari.*

14 *Chriſtianus, ſi moriatur, & deinde reſurgat, non debet iterum baptizari, & recuperat filios, & omnia bona patrimonialia, ſed non recuperat, neque vxorem, neque beneficium.*

15 Curia

15 Curia Epiſcopalis; quas pœnas irrogare poſſit tam contra Laicos, quam contra Clericos.

1 SCiat iudex in iſta quæſtione, quod duplex eſt degradatio, prima quæ fit. quando iudex pronunciat ſententiam contra Clericum, eum priuando Clericalibus Ordinibus; & iſta dicitur verbalis degradatio, quamvis propriè ſit depoſitio: altera degradatio eſt; quando Clericus, non modò per ſententiam, ſed etiam perſonaliter priuatur, exuitur, & ſpoliatur Ordinibus Eccleſiaſticis, iuxta formam traditam *in libro Pontificali, fol.* 190. *& ſeq.* quam refert Foller. *in pract. crimin. canon. fol.* 270. *n.* 17. Iul. Clar. *q.* 74. *n.* 1. latè Mod. Rom. *q.* 8. *n.* 71. *q.* 19. *n.* 49. Scac. *de iudic. cap. vndecimo, n.* 57. 71. *& ſeq. lib.* 1.

2 Et degradatio actualis, regula eſt, quod fieri non poſſit, niſi in tribus caſibus à iure canonico permiſſis, nempè in criminibus, hæreſis, falſi commiſſi in literis Apoſtolicis, & conſpirationis in Epiſcopum, Diaz. *in pract. crim. canon. c.* 106. *&* 108. Conrad. *in tit. de inquiſit. ſub n.* 8. *& in templo omnium iudicum, lib.* 2. *c.* 5. *§.* 2. *n.* 5. Roſſ. *de foro compet. n.* 135. Clar. *q.* 36. *verſ. ſcias etiam*, Conat. *lib.* 2. *variar. reſolut. c.* 10. *ſub n.* 7. Scac. *de iudic. d. c.* 11. *n.* 60. vbi latè.

Sed caueat iudex, quod in crimine hæreſis, tunc reus tradatur Curiæ ſæculari, quando eſt relapſus, alias ſecus, quia tunc alia pœna punitur, *cap. penult. extra de heret.* Soc. *reg.* 55. *in* 1. *fallent.* Boſſ. *tit. de foro compet. num.* 137.

Et ſi in crimine falſi, de iure Clericus ſit tradendus Curiæ ſæculari, quando eſt conuictus de delicto, iuxta *cap. ad falſariorum, de crim. falſ.* Tamen de conſuetudine non ſeruatur, Anan. *in rubr. de falſ. circa fin.* Clar. *q.* 36. *verſ. videamus etiam.*

Et in crimine conſpirationis contra Epiſcopum, Clericus etiam tradatur Curiæ ſæculari, ſi fuerit incorrigibilis, alias non, gloſſ. *fin. in cap. cum non ab homine, de iud c.* quam Doctores tanquam meliorem communiter ſequuntur, vt poſt alios atteſtantur Soc. *d. reg.* 55. *in* 3. *fallen.* Clar. *d. q.* 36. *verſ. hinc infertur*, Mod. Rom. *q.* 8. *num.* 76. *& ſeq.* Nicol. Superanz. *conſ.* 101. *n.* 10. *vol.* 1. Baiard. *q.* 36. *n.* 39. *& ſeq.*

3 Sed dubium eſt, an in aliis criminibus, exceptis dictis tribus caſibus, Clericus poſſit degradari, & tradi Curiæ ſæculari, abſque quod ſit incorrigibilis, & in ſimplici homicidio, omnes conueniunt, non eſſe Curiæ ſæculari tradendum, ſed alia pœna puniendum, Soc. *d. reg.* 55. *in* 4. *&* 5. *fallent.* Roland. *conſ.* 4. *n.* 23. *vol.* 1. Alex. de Neuo *conſ.* 59. *n.* 11. Angel. *de malef. in verb. & ſi caput à ſpatulis, n.* 38. Arnald. Albert. *in tract. de agnoſc. aſſert. Cathol. & haret. q.* 25. *n.* 35. *& ſeq.* & probat text. *in cap. cum non ab homine*, vt tantùm verbaliter deponatur, & non tradatur Curiæ ſæculari, vt tradit poſt alios, quos allegat, Cæual. *com. contra com. q.* 564. vbi etiam dicit, quòd homicidium committatur non ſolùm facto, ſed etiam præcepto, conſilio, & lingua, licet Vinc. da Franc. *dec.* 571. *per tot. p.* 4. referat alias fuiſſe traditos plures Clericos Curiæ ſæculari, & vltimo ſupplicio punitos.

4 Quæ opinio procedit, etiamſi homicidium fuerit commiſſum in perſona ſacra, vel in perſona alterius Clerici, vt minimè homicida Clericus ſit tradendus Curiæ ſæculari, Aret. *in cap. cum non ab homine, n.* 51. *& ſeqq. de iudic.* vbi teſtatur de communi, & reprobat Aochar. & Abb. contrarium tenentes, & eorum fundamentis reſpondet, & de communi etiam teſtatur Dec. *in cap. at ſi Clerici, n.* 258. *verſ. alia tamen opinio, de iudic.* Diaz. *in pract. crim. canon. c.* 9. *ſub n.* 7. *verſ. contrariam tamen*, qui etiam teſtatur de communi, & dicit ab ea non eſſe recedendum in iudicando, & conſulendo, & de magis communi etiam teſtatur Petr. à Plac. *lib.* 1. *c.* 22. *n.* 43.

Quod magis procedit, ſi homicida fuiſſet in ſacris Ordinibus conſtitutus, Diaz. *d. c.* 90. *in fin.* vbi ſubdit, quod iuſtum iudicaret, hodie per Concilium, aut per Romanum Pontificem prouiſionem fieri, vt etiam Sacerdos homicida poſſet tradi Curiæ ſæculari, vt ſaltem, timore pœnæ, inſolentia aliquorum Clericorum temperaretur, Plac. *d. c.* 22. *n.* 43. *circa fin.* Foller. *in pract. crimin. in verb. audiantur excuſatores, num.* 45. *in fin.*

Et ita ego de anno 1604. de menſe Iunij, in Tribunali A.C. per acta Mercurij Accurſij Notarij obtinui, quatuor Clericos de Terra Salandriæ ex Regno Neapolitano liberari à pœna vltimi ſupplicij, quamvis interfeciſſent pugionibus, & ſclopis Archipresbyterum, & Vicarium Foraneum eiuſdem Terræ, ſub Clemente VIII. Pont. Max. & ita paſſim hìc in Curia obſeruatur, vt Clerici pro ſimplici homicidio non puniantur pœna vltimi ſupplicij: & ita etiam ego obſeruaui in quodam Clerico de Rocca Sicca Regni Neapolis, qui, vna cum eius fratre ſæculari, qui ambo occiderunt quendam Notarium, & quia delictum erat commiſſum in eodem Regno, ideò, ob competitiones inter Regnum, & Sedem Apoſtolicam, fuit ſæcularis remiſſus ad Curiam Regiam, cùm prætenderetur alia maiora delicta commiſiſſe, & Clericum condemnaui ad triremes, cùm eſſet confeſſus.

Sed difficultas eſt, qua pœna ſint puniendi Clerici 5 pro homicidio: & aliqui volunt, quod puniantur per intruſionem Monaſterij; alij per carceres perpetuos, vt latè eſt videre per Arnald. Alber. *de agnoſc. aſſer. Cathol. & heret. q.* 25. *n.* 34. Diaz. *in pract. crim. canon. c.* 83. Petr. à Plac. *c.* 11. *n.* 15. Mod. Rom. *q.* 8. *num.* 79. Scac. *de iudic. lib.* 1. *c.* 11. *n.* 60. vbi ſubdit, quod talis incluſio ita ſit, vt ibi vita ſit ſibi mors. Sed hìc in Curia ſeruatur, quod condemnantur in pœnam triremium ad tempus, prout fuerunt condemnati illi quatuor Clerici, & ego condemnaui illum de Rocca Sicca; vel in perpetuum, licet ego condemnauerim quendam nobilem Clericum de Prouincia Lotharingiæ, pro homicidio commiſſo in perſonam cuiuſdam Abbatis, ad pœnam intruſionis in Monaſterium Sancti Antonij de Vrbe facto priùs verbo cum Sanctiſſimo, & Clementiſſimo Paolo Papa V. & hoc contigit, quia ille erat inhabilis ad triremes, & propter eius non ordinariam nobilitatem, & quod poſſit etiam Curia Epiſcopalis condemnare Clericos ad pœnas corporales, dicam infrà *n.* 15.

Si verò delictum, ſeu homicidium fuerit enorme, 6 & qualificatum, vt ſi ageretur de homicidio commiſſo proditoriè per aſſaſſinium, vel de parricidio, aut de combuſtione Eccleſiæ, vel de aliis ſimilibus delictis, vt Clerici poſſint Curiæ ſæculari tradi, de communi tradunt Guillelmus de Benedict. *in quaſt. de homic. num. penult. in fin.* Couar. *pract. quaſt. c.* 31. *n.* 2. Guid. Pap. *deciſ.* 138. Boër. *decis.* 138. *& decis.* 59. *n.* 16. Clar. *q.* 36. *num.* 33. *in fine*, vbi dicit, ſalua determinatione Rom. Eccleſ. ab hac opinione non eſſe recedendum in iudicando, & conſulendo, & latè ſcribunt Diaz. *in d. c.* 90. *n.* 3. *ſeq.* Farin. *q.* 8. *n.* 81. *& ſeq.* & latiſſimè Scac. *de iudic. lib.* 1. *c.* 11. *n.* 63. *& ſeq.* Vbi etiam tradunt, 7 quid ſi plura delicta, vel plura homicidia commiſerit Clericus, an dicatur incorrigibilis, vt ſit tradendus Curiæ ſæculari, & præcipuè Scac. ibi meliùs, quàm alij, totam iſtam materiam declarat, ad quem Aduoc. recurſum habeat, & etiam ad Cæual. *com. contra com. q.* 564. vbi etiam refert quid ſeruetur in Hiſpaniarum Regno, *per l.* 61. *tit.* 6. *p.* 1.

Imò talis pœna degradationis, non ſolùm procedit 8 in Clericis, ſed etiam in Laicis, aliqua dignitate inſignitis, vt ſi fuerit Doctor, vel Miles, Clar. *d. q.* 74. *n.* 6. vbi Hier. Giach *in addit. in lit. B*, vbi teſtantur ita fuiſſe executum in quodam Donato de Falconibus,

&

& quotidie videmus in Equitibus S. Stephani, & S. Ioannis, qui per ſententiam priuantur, prout etiam alij, cingulo eorum Religionis.

9 De forma autem degradandi actualiter, vide Concil. Trid. c. 4. ſeſſ. 13. de reformat. Eymer. part. 3. comment. ſub n. 119. in forma ferendi ſententiam contra eum, qui in hæreſim eſt relapſus & ſub numer. 206. in forma tradendi impœnitentem hæreticum: & de forma degradandi verbaliter, vide Doct. relatos per Scacc. dict. cap. 11. num. 75. Clar. qu. 74. num. 5. in fin. & clericus pro homicidio non dicitur priuatus beneficiis ipſo jure, ſed debere priuari per ſent. Couar. in Clem. ſi furioſus, in 2. part. relect. §. 3 num. 7. Nauar. in Manual. cap. 27. n. 147. Pariſ. de reſignat. Benefic. lib. 4. quæſt. 2. num. 9. vbi de veriori opinione & magis communi latè, qui alios allegat Cæual. comm. contra comm. quæſt. 569. vbi etiam de magis communi, qui omnes concludunt, quòd donec non feratur ſententia in priuationem, facit fructus ſuos.

10 Et ſciat Aduocatus tueri clericum delinquentem, vt non poſſit puniri à Iudice Laico pro quocunque delicto grauiſſimo, niſi priùs per Iudicem Eccleſiaſticum degradatus fuerit, Couarr. Pract. quæſt. cap. 32. num. 2. verſ. primum etenim, vbi multa iura concordantia cumulauit Roland. conſil. 4. num. 22. & ſeq. vol. 1. Clar. q. 36. verſ. ſuas autem, Modern. Roman. quæſt. 8. num. 74. Prout ſi agatur contra clericum vti aſſaſſinum, Iudex laicus non poteſt procedere contra dictum clericum, niſi priùs facta declaratione per Iudicem Eccleſiaſticum ſuper dicta qualitate aſſaſſinij, latè Scacc. de Iud. lib. 1. c. 11. n. 70. vbi priùs refert illam opinionem, quando Clericus eſſet in fortiis Curiæ ſæcularis, vt ſi conſtet de qualitate aſſaſſinij Iudex ſæcularis, poſſit procedere contra clericum non obſtante exceptione clericatus, tamen poſtea refert, vt debeat priùs præcedere declaratoria Iudicis Eccleſiaſtici & quòd priùs Iudex ſæcularis nullam habeat juriſdictionem in Clericum, etiam quoad bonorum confiſcationem, Roland. conſ. 24. n. 62. lib. 1. Alban. conſ. 13. Modern. Rom. quæſt. 8. n. 85. & ſeq. Scacc. d. c. 11. n. 70. vbi de vera, & communi opinione & quod contraria conſuetodo ſit abuſus, & reprobat Iul. Clar. in quæſt. 36. verſ. Sed quæro tu ſi, atteſtantem de iſta opinione contraria, quando clericus eſſet in fortiis Curiæ, & latiùs dixi ſup. in 1. defenſ. Idemque eſt, vt non poſſit procedere ſub prætextu incorrigibilitatis, niſi ſecuta declaratione facta per ipſum Iudicem Eccleſiaſticum, vt de communi, poſt alios, quos allegat, teſtatur Scacc. d. c. 11. num. 69. ſed benè verum eſt, quòd ſtatim, ſecuta degradatione actuali, ille ſubjicitur iuriſdictioni Iudicis laici, abſque alia traditione facienda per Iudicem Eccleſiaſticum ſecundùm communem opinionem atteſtatam per Villalob. Com. opin. in verb. clericus, n. 72. Clar. qu. 36. verſ. ſcias autem, Scacc. d. q. 11. num. 73.

11 Et quando conſignatur per Iudicem Eccleſ. Iudici laico poſt degradationem erit efficaciter orandum, vt procedatur citra ſanguinis effuſionem, & citra mortis periculum, Siman. de Cathol. inſtit. tit. 46. num. 70. Scacc. dict. cap. 11. num. 74. Hier. Giach. ad Iul. Clar. quæſt. 74. in lit. A, vbi poſt Carrer. tradit, quòd ſi clericus opponat de nullit. degradationis, quis de ea cognoſcere debeat.

12 Et quando per ſtatutum imponitur pœna degradationis, intelligi debet de illa degradatione verbali, & non de actuali, vt mitior pœna includatur, vt poſt Foll. tradit Baiard. q. 74. n. 1.

13 Si verò cadauer clerici, propter delictum graue, debeat puniri, vel ſuſpendi vel in fruſta ſcindi, an debeat priùs illud cadauer degradari: difficultas facit quia Sacerdos poſt mortem, ſi reſurgat, non debet iterum or-

24 dinari. † Prout ſi Chriſtianus, poſt mortem reſurgat, non debet iterum baptizari, Gl. 2. 32. quæſt. 7. Abb. an ei non poteſt, de re iud. Spec. in tit. de ſtat. Monach. §. 2. qui ſe cum aliis adductis per Sebaſt. Medicis, in tract. mort. omnia ſolnit, n. 146. Et quia etiam ibi dicit, quòd omnia bona patrimonialia, ac filios recuperet, licet neque beneficium, neque vxorem recuperet nec poſſit ampliùs puniri, & ibi concordantes allegat. Pro reſolutione autem remitto lectorem ad ſacros Theologos: ſed benè ſcio quòd diebus præteritis hic in Curia Tribunali A. C. fuit ſuſpenſum abſque alia degradatione ſequuta, cadauer cuiuſdam presbyteri in loco ſolito, qui confeſſus fuerat ſaltem monetam ſummi Pontificis cuſiſſe, & poſtea, conſcientia proprij ſceleris, veneno ſeipſum in carceribus interemit; cùm Ordines ſacri dicantur ineſſe animæ, ac ei cohærere ſecundùm Theologos, ad quos in propoſito me remitto, ſicut etiam in omnibus aliis caſibus concernentibus animarum cultum, ac fidem Catholicam Romanam, ſed regulariter clericus ob quodcunque enorme delictum non debet in fruſta diuidi ob reuerentiam præteriti Sacramenti, & characteris, vt firmat Anch. in c. cum non ab homine, col. penult. verſ. iſtas rationes, de iud. Vin. deciſ. 571. in fin. p. 4. licèt ibi referat, quòd Gabr. de Pened. dicat, quòd in Gallia aliter fuit obſeruatum.

Poſtremò eſt ſciendum, quòd Epiſcopus, ſiue eius Curia, poteſt laicos punire pœnis temporalibus, vt 15
diſi in 1. Defenſ. & etiam clericos pœnis juxte qualitatem criminis, quæ pœnæ partim corpus affligunt, partim animam, partim rem familiarem, partim famam, de quibus Innoc. in c. qualiter, & quando, de accuſ. vbi Fel & idem in c. cum ab homine, num. 7. de iud. prout de omnibus exempla ponit latè, & auctoritatibus, & iuribus corroborat Barr. Vgolin. in tract. de auctoritate, & poteſtate Epiſcopi, 2. c. 54. per tot. & præcipuè de pœnis corporis afflictiuis, vt poſſit damnare clericos ad triremes, ex traditis per Diaz in pract. crimin. c. 143. verſ. ſuper, per Iul. Clar. q. 70. verſ. frequens: idémque eſt de conſuetudine: quam tamen Diaz in Sacerdotibus improbat, & Clar. illam ſolùm ad mittit vbi ſpes correctionis non adſit, &, quicquid ſit de jure, de conſuetudine clericus damnatus ad triremes non degradatur, ſed ſolùm efficitur, ſic condemnatus irregularis, & infamis. Addent. ad Diaz. in d. c. 143. Nauar. conſil. 16. & 17. de hær. ſed Iudex ſic condemnans clericum non efficiatur irregularis, Vgol. in tract. de irregul. c. 5. §. 7. & in dict. p. c. 50. num. 3. Nec non Curia Epiſcopalis poteſt clericum condemnare in pœnam fuſtigationis moderatam, Dec. d. pract. c. 174 & Clar. d. verſ. frequens: quæ de conſuetudine non ſeruatur in honorem clericatus, prout nec minùs publicè torquetur de conſuetudine, vt poſt Abb. in cap. Vniuerſitatem, de ſent. excom. teſtatur Vgol. in d. 2. p. c. 56. num. 3. & clericus poteſt laicum punire in pœnam ſanguinis, abſque incurſu irregularitatis dummodo non ſequatur pœna mortis, aut truncationis membrorum, Hoſtienſ. in c. clerici, num. 4. de cleric. vel monach. Io. Andr. n. 1. Boich n. 5. & 6. Abb. n. 3. qui loquuntur in pœna fuſtigationis, & characteris in facie, dummodo non eueniat crudelis, vel periculoſa ſanguinis effuſio.

CAPVT II.

Qui ſe in carceribus interfecit, an ſit tradendus Eccleſiaſticæ ſepulturæ.

SVMMARIVM.

1 *Interficiens ſeipſum debet priuari ſepultura Eccleſiaſtica, & tradi ſepultura canina, & proijci inter ſtercora.*

2 *Quod procedit, ſiue ſe interficiat, conſcientia proprij ſceleris, ſiue tædio vitæ affectus.*

3 *Legatum*

5 *Legatum relictum Eccleſiæ per illum, qui ſeipſum interfecit, Eccleſiæ debetur, licèt eius cadauer non poſſit tradi ſepulturæ Eccleſiaſticæ.*

1 QVoniam ſacri Canones, orare, & orationes facere pro illo, qui ſeipſum interfecit, prohibent, *cap. placuit, 23. q. 5. c. 1. de tornea, c. ſuper eod. de rapto.* & ob id fruſtra ſepulturam petit, quæ ſine illis orationibus fieri non ſolet, *ut de ſepult.* ſi ſibi nequam, cui bonus? Eccleſ. 14. *cap. non licet, 23. q. 5.* ſi ſibi non pepercit, cui parceret, *leg. fin. §. ſi quis autem, ff. de bon. eor.* & ob id Rota Auenion exclamauit contra illum infelicem, qui ſe ipſum veneno, & pugione in propria camera interfecit, *careat, careat ſepultura, & inter ſtercora, proijciatur*, iuxta gloſ. *d. c. placuit*, quæ dat illi caninam ſepulturam, Rom. *conſ.* 264. Bened. Rayn. *in cap. Raynutius, in verb. mortuo itaque teſtatore, 1. n. 59.* Farin. *qu.* 128 *n.* 16. Laurent. *dec. Auenion.* 122. *n.* 8. licèt ille infelix priùs ſcripſiſſet quaſdam epiſtolas, in quibus orabat, vt eius cadauer ſepulturæ traderetur, & ſuffragia pro ſalute eius animæ fierent: & latè, qui alios allegat, Modern. Rom. *d. qu.* 128.
2 *nu.* 16. † Vbi ſubdit, etiamſi ſe occidat, non conſcientia proprij ſceleris, ſed tædio vitæ affectus, imò ſi fuiſſet in Eccleſia ſepultus, deberet cadauer exhumari, & tradi ſepulturæ caninæ, Io. Sichard. *in l. 2. n. 2. Cod. qui teſtam. facere poſſ.* Ign. *in l. 1. §. ſi ve manum, num. 79. ff. ad Syllan.* Farin. *d. q.* 128. *n.* 16. *& ſeq.* vbi limitat in duobus caſibus, Primò quando quis, propter furorem ſe ipſum interficit: Secundò quando non plenè conſtaret, quòd quis ſe ipſum interemerit.

3 Sed benè verum eſt, quòd Legatum relictum Eccleſiæ ab eo, qui ſe interfecit, debetur, Farin. ibi *n.* 20. Imò fuit diſputatum per dictam Rotam Auenion. *dict. deciſ.* 122. an eſſet ſæuiendum in dictum cadauer, & furca ſuſpendendum, & hæc ibi referuntur: ſed Farin. multa ſcribit de hoc, *in d. quæſt.* 128 *ferè per totam*, & priùs dixit *in q. 8. num. 80. & ſeq. & in d. q. 128. nu.* 2. refert plura exempla illorum, qui variis modis manus violentas in ſeipſos injecerunt, & mortem conſciuerunt, & nuper fuit editus in lucem vnus tractatus de Authoritate in ſeipſum.

Et ex iſtis ad laudem Sanctiſſimæ Trinitatis, hac die in feſto glorioſiſſimi Apoſtuli ſancti Andreæ, de anno 1612. ſupremam manum impoſui huic primo Libro Tractatus ad Defenſam, quæ dies mihi quidem felix admodum eſt, cùm in ea incæperim Tractatum de Pace, Treuga, Verbo dato, & Cautione de non offendendo & in eadem perfecerim iſtius Tractatus ad Defenſam Librum primum, in duobus Tomis diuiſum: Ideò eundem glorioſiſſimum Apoſtolum, genibus flexis, toto corde rogo, atque obſecro, quod, ſicut ipſe, concupiſcenti animo, gaudens ad Crucis patibulum acceſſit, in qua humani generis recuperatio, per mortem ſacratiſſimi, & immaculati Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti, facta fuit; ita pro peccatorum meorum remiſſione clemens intercedat, ne in illo tremendo Dei Iudicio in illa comprehendat ſententia: *Ite maledicti in ignem æternum*: ſed ſtui gloria æterna valeam, ſumma Omnipotentis Dei miſericordia, & Beatiſſimæ ſemper Virginis Mariæ meritis, totius familiæ de Guazzinis ſpecialis Patronæ, & Aduocatæ, in cuius ſanctiſſimæ Annunciationis honorem, in Eccleſia Cathedrali ſancti Floredi Ciuitatis Caſtelli, ſeu Typherni eadem familia Sacellum de iure patronatus eiuſdem per dotationem erexit, atque conſtruxit. de quo nouiſſimè prouiſus fuit Paulus filius meus dilectiſſimus.

Et deprecor benignum Lectorem, vt omnia æquo animo accipiat, & ſi quid rectè monui Deo receptum referat ſi qua in re erraui, memor ſit Iuſtiniani ſententiæ: *Omnium meminiſſe, & in nullis penitus errare, diuinitatis eſt potius, quam mortalitatis*; & quæcunque ſcripſi Sanctæ Catholicæ, & Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ, eiuſque Sanctiſſimi, & Summi Sacerdotis Domini Noſtri Ieſu Chriſti Vicarij Pontificis Maximi cenſuræ ſubjicio. Ac ſit denique peregrinationis meæ, non otioſè & inutiliter tranſactæ, cùm obiero, ſaltem apud meos poſteros teſtificatio.

FINIS.

INDEX

INDEX
RERVM, ET SENTENTIARVM,
Quæ in Prima, & Secunda parte primi Libri Sebaſtiani Guazzini continentur.

A.

ABſentia excoſat citatum,& allegata ſine cauſa,an ſuſpendat,& poteſt allegari per quemconque de populo,& poteſt allegari per Procotatoeem conſtitotum ad proſeqnendam cauſam , nec Procurator tenetur ſatiſdare & quomodo probe:ur abſentia,latiſſimè in iſta materia , vide def.1a. c.1. per totum. fol.a10

Abſentia ex quibus cauſa excuſet abſentem non compatentem,def 1a c.1.ferè per totum. ibid.

Abſentes cauſa Reipub.à quibus poniũtur.t.s.o.33.95

Abſolutio totio an ſit concedenda diffioitiuè,vel cum clauſula,*ex hactenus deductis*, vide *Tortus*.

Abſolutus,vel condemnatus in foro Eccleſiaſtico , in delictis mixti foti , quando poſſit iterum moleſtari in foro ſeculari, vide in verbo *Condemnatio*.

Abſentes rei priùs ſunt condẽnandi,antequam publicetur proceſſus præſentribus vide in verb.*Publicatio*.

Abſolutus in vno loco , quando poſſet condemnari in alio,& è contra ,vide io verbo *Condemnatio*.

Abſolutus gratiatus , vel condemnatus in loco delicti,an poſſit inquietari in loco originis,vel domicilij.tom.1.n.7. 73

Abſentia probatut per præſeotiam in alio loco, tom. a.d a5.c.1.num.1a. 31

Abſentia vnius loci probatur per præſentiam alterius loci. ibid.

Abſolutio tollit omnem maculam criminis, tom.1. d. 6.c.1.o.8a. aao

Abſulutus à crimine quando poſſit iterum moleſtari, vide latè io 2.d.c.7. 121

Abſolui non debet carceratus, ſi adſint alij plures inquiſiti de eodem delicto extra carceres;t 1.n 39.11a

Abſolutus non poteſt adſtringi ad præſtandam cautionem de ſe repræſentando,tom.1.def.6.c.4.n.51. 2a8

Abſolutoria,quando dicatur definitiua, vel ab obſeruatione iudicij,tom. 1.def.2.c.8.n.51. 124

Abſolotus ex capite iononcentiæ non poteſt amplius moleſtari,& Innocentia quomodo probetur,n.1a. & ſeq. ibid.

Abſolutus,quando poſſit ſuper eodẽ crim.iterũ moleſtari ex nouis ſuperuenieotibus indiciis , & quæ iodicia requirantur,vide latè in tom.1.def.a.c.7. 1a5

Actio vbi oon oritur parti,nec oritut fiſco,1.1.n.2.ib.

Acta ſcripta per iudicem non valent,tom.1. d.ao. c.14. num.3. 333

Acta facta in iudicio ciuili, quando probent iu criminali,to.a.def.3a.c 7.n.1. 134

Actio ad damoa,& intereſſe eſt perpetua,vid.*Intereſſe*.

Actio duplex oritut pro delicto,vna pro intereſſe Principis altera pro intereſſe partis,1.2.d.34.c.4.n.1. a10

Actio honoraria poteſt intentari per partem,ibid. & latè de illa materia ibi.n 16.& ſeq. a1a

Acta cauſæ quis teneatur tranſportare in caoſa appellationis,ao appellans ſeu appellatus , & quibus expeoſis fiat tranſportatio , & quæ acta tranſportari debent,to.a.def.36.c.aa.266 vbi declaratur Concil. Trident.quæ acta ſint tranſportanda,c.a3 n.3. 267

Accuſatio non poteſt iterum proponi per iapientes in gradu quando proximiot fecit pacem, vel tranſact. cum offendente,vide in verbo *Tranſactio*.

Accuſationis qualitatem, quando quis proponere debeat,vide in verbo *Exceptio*.

Accuſator in quacunq;parte iudicij poteſt deſiſtere ab accuſat.etiam in cauſa appellationis,& quid ſi dixerit non fuiſſe iniuriarum,tom.a.def 29.c.a n.a6. 57

Accuſatio debet habete plura requiſita,de quibus latè in tertia,deſ.c.3. 136

Annus commiſſi delicti in accuſatione,& inquiſitione exprimi debet,& quid in crimine falſi. ibid.

Accuſator non poteſt puniri de calumnia,niſi præfigatur ei terminus ad ſe defendendum ſuper calumnia, & debeat condemnari in eadem ſententia abſolutoria rei,tom.1.def.3.cap.13 n 51.& ſeq. 554

Accuſatot an excuſetur à calumnia ex iuſta caoſa , & ab expenſis, n.5 x & ſeq.& ibi habetur an excuſetur etiam ex iuſta cauſa. ibid.

Accuſatio habens aliquam qualitatem expreſſam ſi non probetur,an ſequi poſſit condemnatio, vide in verbo *Qualitas*.

Accuſatio quid ſit,& quotuplex ſit,t 1.d.3.c.1.n.1. 134

Accuſare,quæ perſonæ non poſſint,n 2. ibid.

Accuſatot calumniotus arbitrio iudicis punitut,etiam vſque ad mortem,vide in verbo *Calumnia*.

Accuſatio nulla in vno capite,ao dicatur nulla in aliis, tom 1.def.3 c.2 num 6. 135

Accuſator , quando poſſit addere , vel detrahere aliquam qualitatem in accuſatione , vel inquiſitione, tum.1.def.3. & ſeqq.

Accuſatori pauperi, an ſint ſubminiſtranda alimeota, tom.5 def.6.c 1.n.6. a1a

Accuſator,vel denunciator poteſt adſtringi ad cautionem de refieiendis expenſis, ſi delictum non ſit verum,to.1 num 11. 173

Accuſator in dubio non cenſetur calumoioſus , vide in verbo *Calumnia*.

Accuſationis tot ſunt capita , quot ſunt capita delictorum tom.1.def.3 c.2.n.6 135

Accuſatus quando poſſit ſuum accuſatorem reaccuſare,latè tom.1 def.3.c 10 per totum. 145

Accuſator,qui ſemel deſiſtit ab accuſatione, an poſſit iterum reaccuſare,quando dicatur deſtitiſſe, latè to. 1.deſ.3.c.11.per totom.

Accuſatio an requirat ſubſcriptionem ſub pœoa Talionis,tom.1.def.3.c.3.n.13. 138

Accuſatus promittens ſoluere expenſas,vel non accedere ad aliquem locum,ſi contrauenìat,non poteſt iterum accuſari de principali def. tom.1. def.3.c.6. num.17. 142

Accuſatoe debet ſe ſubſcribere ad pœnam Talionis, vide io verbo *Talionis pœna*.

Actuarij Epiſcopi,& Vicarij foranei gaudent foro Eccleſiaſtico,tom.1.def.20.c.9 n.24. 326

Actuarij an veniant appellatione officialium. ibid.

Index Rerum

Actuarius ius in examine criminali debet omnia diligenter ednotare, quæ fiunt, & dicuntur per reum & Iudicem, & quomodo, def.20.c.14. 333

Accuſatio babens defectum circa voluntatem, quando ſuſtineatur, & ii poſſit ſuppleri per Iudicem ex officio, tom.2.n.6. 150

Accuſationis priuilegia, & effectus, to.1.def.3.c 9 144.

Accuſator babet electionem iudicii, t.1.d.3.c.9.n 2.ib.

Accuſator poteſt conueniri coram eodem iudice coram quo ipſe alium accuſ.uit. 145

Accuſatione in proponenda qui præferantur, tom.1. def.3.c.1.n.3. 135

Accuſatus ſemel, an illa pendente poſſit ab alio accuſari, tom.1.def.3.c.1.n.5. 135

Abolitio quando impediat accuſationem, vide in verbo *Accuſare*.

Accuſatio quando impediatur per abolitionem, ibid.

Accuſatio inducit multa incommoda, & præiudicia, def.3.c.2.per totum.

Accuſator tenetur ad expenſas in fabricatione proceſſus & non conſequitur præmium e ſtatuto conceſſum, tom.1.def.3.c.2.n.10. & ſeqq. 136

Accuſatio quot requiſita habere debeat, vide late in 3.def.c.13.per totum.

Accuſatores, vt plurimum proponuntur propter odium, & ideò induunt peccatum, t.1.d.3.c.2.n.2.135

Accuſatores dicuntur odioſi Deo, & hominibus, & accuſatio inducit inimicitiam. ibid.

Accuſatori, vel inſtigatori ante publicationem proceſſus datur facultas videndi proceſſum, vt poſſit iudicia ſubminiſtrare, to.1.n.1 declara tamen, vt ibi. 142

Accuſandi ius an cadi poſſit, to.1.def.3.c.8.n.5. 144

Accuſator ex quibus cauſis caeuſetur à pœna calumniæ, vide in verbo *Calumnia*.

Aduocatus, vel Procurator an poſſint interuenire examini, vel torturæ inferendæ inquiſito, & an Procurator Fiſcalis, tom.1.Præfat.n.30. 5

Aduocati periti, & ſenes pro carceratis debent adhiberi num.31. ibid.

Aduocati plures informantes in eadem cauſa incipere debent iuniores, n.32. ibid.

Aduocatus honorificè audiri, & recipi à iudice debet, vide in verbo *Iudex*.

Aduocatus, vel Procurator ſunt dandi reo per iudicem, vide *Iudex*.

Aduocatus rei nec poteſt inuenire in examine, & torturæ rei, tom.2.def.14 c.10.n.5. 20

Aduocatus eſſe non poteſt hæreticus excommunicatus, & an Monachi, clerici, & alij regulares, & an poſſint accipere ſalarium, n.6. ibid.

Aduocatus recepto ſalario, quando teneatur officium ſuum impartiri, tom.1.Præf.n.23. 4

Aduocatus, & Procurator, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus non poſſunt paciſci de quota litis, to. 1.Præf.n.15. 5

Aduocatus, quando dicatur, tom.2.n.10. 92

Aduocatus, vel Procurator non tenentur pœne edicti, ſi non reuelent delictum ſui principalis, tom. 1.def. 18.c.1.n.15. 297

Aduocatus, vel Procurator quando poſſint cogi ad teſtificandum contra clientem; & ſi pro eo poſſunt eſſe teſtes, tom.1.Præf.n.26. 5

Aduocatus an poſſit inſtruere reum ad negandum delictum, tom.2.def.24.c.10.n.3. 20

Aduocationis officium fuit iniunctum, vt ſuccurratur illis, qui neſciunt cauſam ſuam tueri, & dicitur neceſſarium, & laudabile, & meritorium, tom.1.Præf. n.1.2.& 4. 2

Aduocationis officium in hoc ſæculo, & in alio exercent Redemptor Noſter, & plures ſancti, n.3. ibid.

Aduocati debent pauperibus gratis patrocinium præſtare, aliàs puniantur, tom.1.Præf.n.5. 3

Aduocatus quemuis peritiſſimus poteſt reprehendi à iudice, tom.1.n.12. 3

Aduocatus quando poſſit alterum Aduocatum decipere, n.13. ibid.

Aduocatus poteſt impunè adiuuare excommunicatum, & defendere bannitos, etiamſi banniti eſſent pro crimine læſæ Maieſtatis, tom.1.n.20.& 21. 4

Aduocatus an poſſit inſtruere carceratum ad negandum delictum, tom.1.def.6.c.1.n.75. 226

Aduocatus poteſt interuenire ad memoriam defuncti defendendam, tom.2.def.25 c.10.n 4 20

Aduocati quomodo ſe habere debeant cum Iudice, & parte aduerſa, & quibus verbis vti debeant, t.1.n.6. & ſeq. 3

Aduocatus non debet expectare, vt vocetur à Iudice ad diſcutiendam cauſam, n.9. ibid.

Aduocatis cauilloſis, & verboſis poteſt Index ſinē imponere, & illos officio aduocationis priuare, n.10.ib.

Aduocatus ſuſcipiens patrocinium pro vna parte, quando poſſit illam deſerere, & alteram defendere, to.1.n.17. 4

Aduocatus, & Procurator conſulentes, vt neget delictum an puniatur, & peccent, tom n.3. 328

Aduocati de conſuetudine non interueniunt torturæ rei, tom.2. def.30.c.4.n.27. 80

Aduocatis, & Procuratoribus in crimin. quando, & in quibus caſibus poſſit interdici patrocinium, tom 2. def.24.c.10. 19

Aduocatus poteſt pro rebellibus patrocin.1.t.n.12. 136

Aduocatus contra reum non debet patrocinium præſtere, n.13. ibid.

Aduocatus vel amicus carcerati, an poſſit cogi ad deponendum contra clientem, tom.1.ſub n.7. 115

Aduocatus, & Procurator non poſſunt cogi ad teſtificandum contra clientem, tom.1.Præf.n.26. 5

Aduocatus, & Procurator an poſſint fideiubere pro cliente, n.27. ibid.

Aduocatus in cauſa propria vexatus, ſi conducat alium aduocatum, an poſſit petere expenſas parte aduerſa n.28. ibid.

Aduocatis, & Procuratoribus quando poſſit interdicī patrocinium, & an poſſint interuenire in examine reorum, & quid de procuratore fiſcali, & qui non poſſint eſſe Aduocati, & procuratores, tom.2.def.24. cap.10. 19

Ætas quomodo probetur, to.2.def.30.c.11.n.4. 91

Adminiculum, vt corroborare poſſit dictum ſocij crim. debet probari per duos teſtes, to.2.def.32.c.8 n.3. 135

Adhærere qui poteſt fiſco in cauſa crimin. licèt priùs cauſam ciuilem intentauerit, tom.1.def.1.c.24.n.7. 70

Adminicula non faciunt ſpeciem probationis ſed ſolùm corroborant alias probationes imperfectas, to. 2.def.30.c.27.n.2. 107

Adhærere appellationi quis debet infra decē dies, & fiſcus dicitur ſemper adhærere, def.36.c.3.n.9.& ſeq.

Adulterij crimen eſt mixti fori, to.1.def.1.c.11.n.7. 28

Affectus effectu non ſecuto, quando & in quibus caſibus puniatur, & aduocatus quibus cautelis, & remediis vti poſſit ad pœnam euadendam, def.33. c. 24.per totum.

Aggreſſus poteſt impunè offendere aggreſſorem volētem manu vacua percutere, tom.2.def.29 c.4.n.25. 66

Agrorū depopulatores, qui dicāt. t.1.d.1.c.38.n.37. 96

Aggreſſus an teneatur aufugere, t.2.d.19.c.4.n.27. 66

Aggreſſus non tenetur expectare percuti, vide def.29.

Aggreſſus quando dicatur conſtitutus in periculo vitæ, tom.2.d.29.n.20.& ſeq. 64

Alternatiuæ pœnæ impoſitæ quæ pœna ſit eligende, & electio ad quem ſpectet, vide *Pœna*.

Allegans teſtem falſum, & ſubornatum an teneatur probare vtrumque, tom.2.n.3.fol.39.& quid ſi non probet crimina obiecta contra teſtes an puniri poſſit

poſſit,ibid n.6. 40

Allegans teſtes fuiſſe ſubornatos, & falſum depoſuiſſe an teneatur probare vtrumque, tom.2.def.28.c.10. n.5. 40

Alternatiuis in qua pœna imponatur,vide *Pœna.*

Ambaſciata ad delictum,vide *Conſilium.*

Ambaſciator bannitus miſſus per alium Principem,ad Principem bannientem nun poteſt ab eo retineri, tom.1.def.c.1.n.29. 11

Animal brutum eum quo homo deliquit ſuſpendi debet, ſecus ſi dictum animal per ſe ſolum deliquit, tom.2.def.38.c.5.n.9.& ſeqq.

Animal brutom pro defenſione poteſt impunè interfici,tom.2.def.38.c.5.n.11.

Anatomia,vide in verbo *Cadauer.*

Anoullare actum,vel inſtrumentum ex capite falſitatis eſt irrogare pœnam,tom.1.def.1.c 12.n.18, 34

Annotatio bonorum in quibus delictis fieri debeat,& de quo tempore,tum.1.def.8.c.2.n.1.& ſeqq. 233

Apertena proceſſum fabricatum & ſigillatum, in cauſa ſua per Commiſſatium.non poteſt deponere contra teſtes,tom.1.ſub n.18. 69

Appellatio debet iuterponi infra decem dies à die latæ ſententiæ,& debet probari fuiſſe interpoſitam infra dictos decem dies,tom.2.def.36.c.1.n 1.

Appellatio à continuo grauamine datur, quandocumque,tom 2.def.36.c.1.n.5.vbi ab exilio, relegatione, a carceratione à triremibus. 240

Appellatio à carceratione datur quandocomque, niſi fuerit pronunciatum ſuper dicta carceratione,to.2. def.36 cap.1.in fin. ibid.

Appellatio an tollat,vel ſuſpendat prononciatum, & ponuntur multæ illationes,to.2 def 36.c.15.n.2.257

Appellatio in crim. in quibus caſibua non admittitur, latè tum.2.def.36.c.4.n.1. 244

Appellatio in pœnis corporalibus in ſtatu Eccleſiaſtico non admittitur ac in exilio,relegatione de quadam conſuetudine, vel ſtilo ſignaturæ, & quando incœpit d.ſtilus,tom.2.def.36.c.4.n 3. ibid.

Appellatio in tribunali Gubernatoria Vrbis in crim. an admittatur,def.36.c.4 n 4.& ſeqq. ibid.

Appellatio in pœnis pecuniariis in ſtatu Eccleſiaſtico, non admittitur, niſi facto actuali depoſito, vel data cautione in forma depoſiti, def.36.c.4.num.3. ibid.

Appellatio ſublata per ſtatutum, vel conſuetudinem ſubſiſtit,tom.2.def.36.c.4 n.10. 245

Appellationi ſi iudex deferat in caſu prohibito ſuſpendit executionem ſententiæ,def.36.c.4 n.12 ibid.

Appellatione prohibita,non dicitur prohibitum dicere de nullitate,def.36.c.4.n 13. ibid,

Appellatio admittitur ab exceſſiuitate pœnæ, def.36. cap.4 n.14. ibid.

Appellatio admittitur à ſententia Iniuſta,def.36.cap.4. num.5. ibid.

Appellatio ſuſtinetur,quando iudex incœpit cognoſcere de cauſa,& vidit cauſam eſſe dubiam, def 36. c.4 n.16. 246

Appellatio pro intereſſe ciuili admittitur etiam prohibita appellatione in cauſa criminali, def.36. c.4. num.17. ibid.

Apellatiu prohibita à ſtatuto,intelligitur de diffinitiua,& non de interlocutoria,def.36.c.4.n.19. ibid.

Appellatio ab expenſis admittitur in criminal. etiam prohibita appellatione ſuper delicto, def. 36. c. 4. n.18. ibid.

Appellatio interponitur de minori ad maiorem,& non poteſt omitti medium,tom.2.def.36.c.17.n.4. 259

Appellans quas probationes facere poſſit in cauſa appellationis,def.36.c.18. ibid.

Appellans temerè quomodo puniatur,tom.2.def.36.c. 28.n 5. 260

Appellatio quibus verbis concipi & formare debeat, tom.2. def.36.cap.19. ibid.

Appellatione non interpoſita,quibus conceditur reſtitutio in integrum,tom.2.def.36.c 19 n.4. 261

Appellatio poteſt interponi die feriata & coram Notario,def.36 c.19.n.4. ibid.

Appellatio de iure canonico Interponitur à quacunque interlocutoria,def.36.c.19.n 6. ibid,

Appellatio viua voce interpoſita cum reſeruatione appellandi in ſcriptis, quando incipiat currere tempus appellationis,def.36.c.19.n.9. ibid,

Appellatio coram honeſtis viris,quando,& quomodo ſit interpretanda,def.36.c.19.n.10. ibid.

Appellatio quando interponatur ante ſententiam,def. 36.cap. 19.num,3. ibid.

Appellatio,quæ continere debeat, tom.2. def.36.c.19. n.14. 262

Appellatio coram quo interponi debeat,an coram iudice à quo,vel ad quem,def.36.c.19 n.15. ibid.

Appellatiu eſt interponenda in parte,& partibus præiudicialibus,& de eius effectu,def.36.c.19.n.16.ibid.

Appellationem iudex non admittens,in caſu appellabili,debet puniri,def.36. ibid.

Appellatio admittitor à carceratione declaratione,to. 1.def.6.c.1.n.23.& ſeqq. 214

Appellationem admittere non ſpectat ad iudicem à quo, quia licèt non admiſit, tamen eius officium conquieſcit,quia lex admiſit,tom.2.def 36.c.21.n.2. 265.

Appellationem iudex non admittens,non poteſt deinde præfigere terminum appellanti ad illam proſequendam, def.36,c.21.n.2. ibid.

Appellatio eſt omnino admittenda in foro conſcientiæ,def.36.c.21.n.9. ibid.

Appellationi quando dicatur delatum,& præcipuè per illam clauſulam *ſi,& in quantum*, vel per aliam *niſi ſi,& in quantum*,def.36.c.21.n.11. ibid.

Appellatus an poſſit præuenire appellantem in commiſſione cauſæ, def.36.c.21.n.12.

Appellatio,& quomodo ſit concipienda,def.36. c.20. num, 6.

Appellana vel appellatus in cauſa appellationis, quis tranſportare teneatur,vide *Acta.*

Appellatio à decreta, vel denegata remiſſoria an admittatur,vide in verbo *Remiſſoria,*

Appellationis cauſa deuoluitur ad Principem delegantem,tom.2.def.36.c.17.n.1. 259

Appellationia cauſa à ſententia Epiſcopi ad quem deuoluatur,def.36.c.17.n.2. ibid.

Appellare non licet tertio,ſed tantùm bis, & quando etiam non licet appellare,def.36.c.30.n.9. 275

Appellatio quando admittatur à carceratione, & poteſt interponi quandocunque,tom.1.def. 201

Appellatione pendente quid Iudex facere poſſit, & appellans ſi quid innouet, cenſetur deſerere appellationem,tom.2.def.36 c.28. 273

Appellatio admittitur à denegata copia proceſſus,vel ab eius taciturnitate,vide *Copia.*

Appellatio non admittitur à ſepultura cadaueris tradenda,tom.2.def.36.c.14.n.7, 256

Appellatio vel recurſus quos effectus operentur,tom. 2.def.36.cap.15. ibid.

Appellatio, ſi non poſſit interponi à reo à ſententia contra ſe lata,nec fiſcus,vel inſtigator appellat à ſententia abſolutoria,def.36.c.14 n.6. ibid.

Appellatio admiſſa cum termino iuris, debet cauſa committi infra 30.dies, & quid ſi Iudex dederit alium terminum iuris,def.36.c.21.n.7. 265

Appellatio à non admiſſione interrogatoriorum admittitur,tom.2.def.25.c.1.n.13. 22

Appellare in quibus caſibus,& quando fiſcus appellet, def.36.cap.24. 255

Index Rerum

Appellatio an recipiatur à ſententia lata contra delinquentem in flagranti,tom.1.def.5.c.9.n.13. 209

Appellationem inſtigator non proſequitur,niſi præſtet cautionem, tom.2.def.36.c.14.n.4. 256

Appellatio conſeruat inquiſitum extra carceres, vide in verbo *Carceratus*.

Appellatione prohibita non dicitur prohibita exceptio nullitatis tom.2.def 36.c.19. n.7. 261

Appellatio admittitur à decreto ſoluendi viatica,tom.1.def.13.c.1.n.13. 261

Appellatio an admittatur in materia recuſationis iudicis,vide in Varia ſententia.

Appellatio an ſuſpendat ſuſpenſionem inflictam, tom.2.def.36.c.15.num.8. 257

Appellatio à denegata, vel admiſſa remiſſoria, vide *Remiſſoria*.

Appellatio conceditur reo à denegata copia indiciorum,tom.2.def.24.c.2. n.13. 8

Appellatio datur à non publicatione proceſſus offenſiui.tom.1. def 35.c.2.n.3. 214

Appellatio in notoriis,quando admittatur,tom.2.def.36.c.9. 250

Appellatio an admittatur quando cauſa committitur omni appellatione remota,def.36.c.9.n.6. 251

Appellatio quando admittitur à ſententia lata contra officiales in ſyndicatu,def.36.c.10. ibid.

Appellationi an quis poſſit renunciare, tom.1.def.27.c.1.n.5. 28

Appellatio in conuicto tantùm,def.36.cap.12. 253. in confeſſo tantum;c.13. 254

Appellatio non admittitur à ſententia abſolutoria lata per Syndicatores in fauorem.to.2 d.36 c.10. 251

Appellatio an detur ab excommunicatione,late, to.2.def.36.cap.6. 248

Appellatio prohibita à ſtatuto non ligat forenſes,tom.2.def.36 c 4 num.20. 246

Appellatio prohibita à ſtatuto, ſemper intelligitur, quando reus fuiſſet confeſſus,conuictus, vel in flagranti crimine repertus,alias ſecus,def.36.c.4. n.21. ibid.

Appellatio admittitur,quando iudex ſe declarat iudicem competentem,def 36.c.4.n.22. ibid.

Appellatio non poteſt tolli per legatum de latere, ſed ſolùm per Principem,def.46.c.4.n.23. ibid.

Appellatio à ſententia Principis,Imperatoris,Senatus, & aliorum Superiorum,quando admittitur, def.6.cap.8.250. & ibi ſi admittatur appellatio à iudice pronunciante auctoritate Regia.

Appellatio à pœna exceſſiua admittitur,tom.2.def.36.c.9. n.4. 251

Appellatio in pœnis arbitrariis,an admittatur,def.36.cap.7. 249

Appellatio non datur decreto de concedendo delinquentem iudicibus laicis exiſtentem in Eccleſia tom.1.def 1 c.31.n.11. 79

Appellatio an admittatur à declaratione,vel interpretatione ſententiæ,tom.2.def.35.c.18.n.2. 229

Appellatione remota,cauſa committi per quem poſſit, & quomodo intelligatur,tom.1.def.7.c.19.n.7.10.55

Appellatio admittitur à multa, vide in verbo *Multa*.

Appellatione prohibita non dicitur prohibita ſupplicatio,tom.2.def.36.c.20. n.5. 263

Appellatio in conuicto,& confeſſo,an admittatur,latè tom.2.def.36.cap.11. 252

Articuli debent confici per aduocatos peritos,& quomodo formari debeant,late tom.2.def 28.c.1.n.1.29

Articulans non dicitur fateri, licèt potens fateri dicatur,tom.2.def.28.c.1.n.34. 30

Articuli noui, antiqui dependentes,directè contrarij, & indirectè cótrarij,qui dicãtur,t.2.d.28.c.2.n.14.34

Articuli,poſitiones, & capitula quid ſint, & qualiter inter ſe differant,num.15. ibid.

Articuli admittuntur cum clauſula *ſaluo iure impertinentium,& non admittendorum*, & quid d. clauſula operetur,& quid dicantur circuli impertinentes,& tam articuli, dubij ſint admittendi cum dicta clauſula, *& ſi fuerint admiſſi,& probati*; habentur pro non probatis vigore d.clauſulæ,to.2.n.1.& ſeqq.33

Terminus datus ad probandum non currit dum diſputatur ſuper productione articulorum, & an dies termini computetur in termino,tom.2.n 6. 35

Articuli concernentes defenſionem abſentium, quando ſint admittendi, tom.2. 35

Archibuſetti & pugionis delatio eſt prohibita per Bullas Pij Quarti, & Pij Quinti, & quomodo paruitas dictorum armorum probari debeat per teſtes, tom.1.n.2.3. 170

Armorum delatio eſt prohibita,niſi deferatur in perſecutionem bannitorum,n.1.& 6. ibid.

Arma prohibita quomodo probari debeant per teſtes, & quomodo ſi fuerint venenata,n.2.& ſeqq. ibid.

Archibuſetti delatio habet, ne poſſit procedi contra deferentem ex officio,ſed vt poſſit puniri deferens, debet conſtare Curiæ dicti archibuſetti,& non ſufficiunt teſtes ſuper illius delatione,ſub n.4. ibid.

Archibuſetti retentio, vt ſit punibilis debet probari, quod fuerit,& ſit perfectum, & aptum ad nocendum,num.4. ibid.

Archiepiſcopus, Patriarcha, & delegatus à Papa, an poſſit puniri per ordinarium loci delicti,to 1.n.4.71

Armorum delatio, quando confundatur cum inſultibus,& vulneribus,tom.2.n.18. 56

Arma deferens, amittit priuilegium defrendi, & arma quibus ap; licentur,tom.2.n.19.& 21. ibid.

Articuli debent admitti cum clauſula ſaluo iure impertinentium,& non admittendorum,def.28.c.3. 35

Armorum delatio momentanea non punitur, tom.2.num.17. 56

Arbitrium in pœnis irrogandis quomodo regulari debeat.tom.1.n.7. 167

Articuli ſuper eiſdem,vel directè contrariis ad defenſam poſt didicita teſtificata admittantur, tom.2.n.11.& ſeqq. 38

Arbitrium iudicis in crim. debet eſſe iuri, & rationi conſonum,tom.2.n.2. 186

Ambitioſè omnes ſunt pœnæ in crim.vide *Pœna*.

Articuli quando producuntur,an fiſcus,vel pars citari debeat,& quomodo,tom.2 def 28.c.6.per totum 36

Articuli,quando dicantur pertinentes,to.2.c.3.n.3.35

Arma non ſunt ſumenda de domo rei,def.17.c.1. 289

Articuli quomodo ſint formandi in pluribus criminibus,tom.2.num.24. 30

Articuli quas clauſulas habere debeant,vide *Clauſula*.

Articuli in diuerſis criminibus, quomodo formentur, tom.2.n.14. 32

Articuli quas clauſulas ſoleant habere,tom.2.def.28.cap.1.per totum. 32

Articulos falſos conficiens,& ſuper teſtes falſos producens,qua pœna puniatur,tom.2.def 28.c.13. 42

Articuli concernentes defenſiones carcerati,& abſentis,an recipi poſſint,tom.2.c.4.per tot. 35

Articuli,ſeu materiæ an debeant exhiberi coram iudice delegante,vel coram iudice delegato,tom.1.n.13. 287.

Arbitraria pœna,vide *Pœna*.

Articuli in crim.quomodo, & qualiter ſint formandi, tom.2.def.28.c.1.per tot. 33

Articulos falſos,& teſtes falſos producens, ſi recedat ab vſu nulla præcedente interrogatione, an euitet pœnam falſi,tom.2.n.3. 43

Articuli impertinentes,qui dicantur,tom 2. n.3. folio 35 & ſi fuerint admiſſi pro non admiſſis habeantur, ibid.n.5. ibid.

Articulos falſos conficiens, & producens falſos teſtes, quando,

& in quibus caſibus puniatur, & an poſſit recedere ab vſu, & quibus cautelis vti poſſit ad pœnam euitandam, laté tom. 2. Defenſ. 28. cap. 13. 42.

Arbitraria pœna, quæ ſit imponenda quando imponitur certa pœna, vel alia arbitrio Iudicis, def. 33. c. 13. 180

Arbitrorum ſententia in materia recuſationis iudicis an recipiat appellationem, tom. 1. nu. 107. 60

Articulis quando dicantur noui antiqui, directè, aut indirectè contrarij, tom 2. n. 14. 34

Arma deferens contra prohibitionem quomodo deferri poſſit, tom. 1. num. 10. 137

Arbitri quando, & quomodo in cauſa ſuſpectionis eligi debeant, & quid ſeruetur. 68

Archibugium exonerans in loco, & occidens in alio quomodo puniri debeat, tom. 1. num 9. 71

Arma confugiens ad Eccleſiam, an Iudex laicus poſſit auferre, tom. 1. num. 7. 77

Articulus quilibet debet probari ſaltem per duos teſtes, tom. 2. num. 1. 52

Arreſtatus, pendente appellatione poteſt recedere & adire ſuperiorem, def 36. c. 15. n. 6. 257

Arma non poſſunt auferri clericis per Iudicem laicum, tom. 1. num. 11. 325

Citatio ad dicendum contra articulos datos per reum, an requiratur, & forma citationis, vide *Articuli*.

Articuli, in eorum productione, an requirantur, vt fiſcus, & inſtigator citentur, & forma citationis, def 28. c. 6. 36

Articuli quando dicantur pertinentes, n. 2. ibid.

Aſſaſſinij crimen, quomodo probetur, def. 4. c. 13. 180

Aſſaſſini qui dicantur, tom. 1. n. 42. 97

Aſſociatio facta poſt delictum, quando, & in quibus caſibus puniatur, vel non, def. 33. c. 10. n. 11. 177. & ſeq. & c. 11. 179. & ibi an indicium ad torturam reſultet ex aſſociatione.

Aſſociatio poſt delictum, an faciat indicium contra aſſociantem, & quomodo poſſit elidi, def. 33. c. 11. ibid.

Aſſaſſinij crimen eſt mixti fori, tom. 1. n. 21. 35

Auctor rixæ non poteſt allegare feciſſe ad ſuam defenſionem. vide *Rixa*.

Auxilium præſtitum ad committendum homicidium quando puniatur, def. 33. c. 10. 175

Auxilium præſtitum delinquenti poſt delictum commiſſum, an faciat indicium ad torturam contra auxiliantem, def. 33. c. 11. 179

Aufugiens à carcere priuato non incidit in aliquam pœnam, tom. 1. n 21. 305

Aufugiens à triremibus qua pœna ſit puniendus, to. 1. num. 27. 196

Bulla Gregorij XIII. puniens auxilium præſtantes delicto quomodo intelligatur, def. 33. c 10. n 10. 177

Auxilium non punitur, quando conſtat de principali delinquente, vel ſi fuerit abſolutus, def. 33. c. 10 nu. 16. & ſeqq. 178

Auxilium quando puniatur de qualitate aggrauante delictum, def. 33. c. 10. n. 18. ibid.

Auxilium in atrocioribus, non ſequuto delicto quando punitur, def. 33. c 10. n. 19. ibid.

Auxilium præſtitum in homicidio debet probari tractatus præcedens, vt puniatur, n. 14. ibid.

Auxilium an puniatur quando non conſtat de principalibus delinquentibus niſi per contumaciam, vel quando non conſtat de principali delinquenti, vel ſi delinquens fuit abſolutus, vel ſi non habuit notitiam de qualitate grauante delictum, tom. 2. n. 15. & ſeqq. ibid.

Auxiliatores, & fautores ad eximendum captum puniuntur vt principales eximentes, tom. 1. n. 19. 160

Auxilium ſimplex præſtitum in homicidio non punitur pœna mortis, tom. 2 num. 2. 175

Auxilium ante delictum ſi non fuerit ordinatum ad homicidium, ſed de eo poſſit dubitari, non punitur pœna mortis, num. 3. ibid.

Auxilium remotum, non punitur pœna mortis, & quando dicatur remotum, vel proximum, n 4. 176

Aſſiſtens homicidio quando puniatur, nu. 5. ibid.

Arma equum, vel famulum accommodans ante homicidium quando puniatur, nu. 6. 177

Accommodans arma, equum, vel famulum; vide *Arma*.

Auxilium præſtitum poſt delictum quando, & qua pœna puniatur, n 7. ibid.

Aſſociatio delinquentis poſt delictum quando puniatur, n. 8. cum plurib. ſeq. ibid.

Auxilium præſtitum in delicto capitali debet verificari qualitas delicti capitalis, vt intret pœna ſtatuti, n. 9. ibid.

B

BAnnitus, qui poteſt impunè offendi, an poſſit verberari torqueri, & bonis priuari, tom. 1. n. 7. 204

Bannitus ambaſciator non poteſt retineri per Principem bannientem, vide in verbo *Ambaſciator*.

Banniti conuerſatio an ſit prohibita extra ſtatum Eccleſiaſticum, tom. 2. n. 22. 56

Bannitum aſſocians ſi malum aliquod non ſequitur an puniatur, num. 23. ibid.

Bannimenta potiùs ad terrorem, quàm ad executionem fiunt, ſub n. 23. ibid.

Bannitus an poſſit torqueri ſuper aliis, & complicibus, def. 30. c 4.

Bannitus aſſerens occidiſſe quos non occiderit; qua pœna puniatur, tom. 1. n. 5. 148

Bannitus remiſſus vigore falſæ atteſtationis factæ per præſentantem caput banniti, an dicatur bene remiſſus, num. 6. ibidem.

Bannitus, & etiam Rebellis poteſt impunè defendi per viam gratiæ vel Iuſtitiæ, vide in verbo *Aduocatus*.

Bannum concedens impunitatem per occiſionem banniti an trahatur ad futuros delinquẽtes, to. 1. n. 28. 134

Bannitus clericus non debet ad iudicem Eccleſiaſticum remitti ſi non appareat de clericatu, vide in verbo *Clericatus*.

Banniti noſtri temporis cum publicatione bonorum an æquiparentur deportatis, tom 2. n. 10. 165

Bannitus à loco delicti dicitur bannitus ab Vrbe. def. 33. c 27. n. 21. 205

Bannum an poſſit infligi à loco originis, vel domicilij, quamvis d. locus non ſubiaceat illi iudici, def. 33. c. 27. n. 20. ibid.

Bannimenta ſtatus Eccleſiaſtici imponentia pœnam vitæ, & confiſcationis bonorum pro exoneratione ſclopi, quomodo intelligantur, tom. 1. n. 11. 55

Bannitus non tenetur comparere, niſi offeratur in monitorio ei ſaluus conductus, tom. 1. n 44. 254

Bannitus pendente appellatione an poſſit concedere teſtamentum, def. 36. c 15. n. 3. 257

Bannitus in loco an teneatur comparere in alio, tom 1. num. 44. 254

Barones an poſſint inſulere vitæ inſtantiæ peremptæ ſpiritum, tom. 1. n. 98. 133

Baptiſmus non eſt reiterandus Chriſtiano mortuo, deinde reſurgenti, def. 39. c. 1. n. 14. 291

Beneplacitum appoſitum in exilio, vide *Exilium*.

Beneplacitum appoſitum in exilio, vel relegatione an ſit in perpetuum, vel exſpiret morte ſuperioris, vel per eius diſceſſum, def. 33 c. 27 n 7. & ſeq. 204

Birroarij ſi permittant reum aufugere, quia ſint intenti ad rapinam, puniuntur tanquam fures, to. 1. ſub num. 29. 186

Birroatij dimittentes captum, qua pœna puniantur. to. 1. num. 23. 203

Birroatiis expenſæ per quem ſubminiſtrari debeant. quando deputantur ad cuſtodiam rei, tom. 1. nu. 46. 24

Birroatij an poſſint captum offendere, latè Defen. 5. c. 6. nu. 51. ſeq. 201

Blaſphemia eſt mixti fori, tom. 1. no. 5. 28

Bona vitioſa reperta in domo alterius, quomodo deſcribi debeant per Notarium, tom. 1. nu. 5. 290

Bulla Sixti Quinti contra bannitos non habet locum in eximente ſeipſum, vide in verbo *Eximens.*

Bulla Sixti Quinti contra bannitos non habet locum in capto iniuſte, vide in verbo *Captus.*

Bulla Sixti Quinti non habet locum in cauſa ciuili, vide in verbo *Captus.*

Bulla Sixti Quinti non habet locum in capto iniuſtè, licèt innocauerit auxilium, vide in verbo *Captus.*

Bulla Pij Quarti, & Quinti, circa delationem pugionis, quomodo intelligatur, tom. 2. nu. 16. 56

Bulla Sixti V. contra bannitos non comprehendit captum pro cauſa ciuili, vide in verbo *Eximens.*

Bulla Sixti Quinti contra bannitos reſtringitur ad eximentes captum occaſione perſecutionis bannitorum, tom. 1. nu. 14. 198

Bullæ Pij Quarti, & Quinti erit ſatisfactum ſi reos fuerit detentus in loco ſibi pro carcere aſſignato. to. 1. n. 53. 217.

Bullis Pij Quarti, & V. erit ſatisfactum, quando ſemel reus fuerit carceratus, & an requiratur quod tempore ſententiæ fuerit in carceribus, no. 53 ibid.

Bolla Pij Quarti ſuper cautione de reficiendis expenſis in euentum ſuccumbentiæ vide *Cautio.*

Bulla Sixti V. an procedat in eximente iniuſtè captum; vide in verbo *Eximens.*

Bulla Pij IV. & Sixti V. prohibens conuerſationem cum bannitis an procedat in conuerſatione habita extra ſtatum, tom. 2. nu. 22. 56

Bullæ Gregorij XIII. & Sixti V. punientes auxilium præſtitum poſt delictum quomodo intelligantur, tom. 2. num. 10. 177

Bulla Pij IV. quomodo intelligatur circa minores 25. annis maiores autem 14. vt non excuſentur à pœna vltimi ſupplicij in homicidio.

Bullis Pontificum dicitur ſatisfactum ſi fuerit reo aſſignatus aliquis locus pro carcere. tom. 1. nu. 53. & ſeq. 217.

Bulla in Cœna Domini contra Iudices laicos inquietantes clericos criminaliter: tom. 1. nu. 6. 314

Bulla Paoli III. concedens. vt Iudices laici, procedant contra clericos in quibuſdam caſibus cum aſſiſtentia Iudicis Eccleſiaſtici, an valeat, ſub n. 4. ibid.

Bulla Sixti V. contra bannitos non habet locum, quando quis fuerit iniuſtè captus, tom. 1. n. 3.

Bulla Pij IV. circa depoſitum faciendum, vel circa cautionem præſtandam declaratur per plures quæſtiones, def. 36. cap. 5. 246

Bulla Pij V. circa appellationem proſequendam declaratur, def. 36. c. 3. in fin. 245

Bulla Gregorij XIV. circa immunitatem Eccleſiæ, vide in verbo *Immunitas.*

Bulla Pij IV. circa cautionem præſtandam per inſtigatorem, def. 36. c. 14. n. 4. 256

Bulla Pij V. circa appellationem in pœnis pecuniariis.

Bulla Gregorij XIII. ſuper Immunitate Eccleſiaſtica quos caſus comprehendat, exprimitur, tom. 1. ſub nu. 34. 100

C.

CAdauer defuncti non poteſt impediri ne ſepeliatur, Def. 36. c. 14. n. 7. 256

Cadauera delinquentium an poſſint ſuſpendi, & puniri, tom. 2. def. 38. c. 6. 287

Cadauera damnatorum non debent ſpoliari, vt pudenda proſpiciantur, & ſi quis impediat ne ſepeliatur quomodo puniatur, & etiam ſi illa ſpoliet, Def. 38. c. 9. per totum. 289

Cadauer condemnati pendente exilio, vide *Exilium.*

Cadauer inſpecti eſt aſpiciendum per teſtes, & ſi fuerit ſepultum, debet exhumari, latè tom. 1. n. 9 & ſeq. 161

Cadauer recognitum ſolum modo per Notarium, & non per teſtes, non ſufficit, vide in verbo *Corpus.*

Cadauer condemnati quando puniri poſſit, def. 33. c. 56. nu. 6. 205

Cadauera damnatorum an debeant relinqui in loco iuſtitiæ, vel potiùs tradi ſepulturæ, Eccleſiaſticæ, & in quibus locis ſepeliri debeant, to. 2. def. 38. c. 7. 287

Cadauer banniti an poſſit ſepeliri in loco banni, def. 38. c. 7. n. 6. 288

Cadauer damnati an poſſit concedi medicis pro anatomia facienda, an poſſint medici retinere pinguedinem cadaueris, & quid facere debeant dicti medici pro dicto cadauere, def. 38. c. 8. ibid.

Calumniator quis in dubio non præſumitur, to. 1. n. 50. 154.

Calumnioſus accuſator quando & ex quibus cauſis excuſetur à pœna calumniæ, latè in def 3. c. 13. per totum. 149

Calumnioſus accuſator qua pœna puniatur, & quando calumnioſam accuſationem ponere quis dicatur, & ſemper debet condemnari etiam ad damna, & intereſſe, tom. 1. n. 4. 146

Calumniator an poſſit puniri pœna iniuriarum, tom. 1. num. 6. 155

Canonicus pendente appellatione poteſt eligere alium canonicum, def. 36. c 13. num. 5.

Capitis pœna, vide *Pœna.*

Capitis ſtrangulationis pœna, & de ſaxo Tarpeio, de cauda equi, de malleo, & de aliis grauibus pœnis, def. 33. c. 4. n. 8. 167

Capi perſonæ, quæ non poſſunt, enumerantur in def. 5. c. 3. per tot. 188

Capientes bannitum debent conſequi expenſas à fiſco tom. 1. num. 4. & ſeq. 229

Captura commiſſa per vnum Iudicem an tranſeat in ſucceſſorem, tom. 1. n. 21. 186

Captura, vt committatur, quæ indicia ſufficiant, & in quibus delictis committi poſſit, tom. 1. num. 14. & ſequentibus. 189

Captura, quæ requirat, vt per iudicem committi poſſit. & dicatur iuſta, def. 5. c. 3. per tot. 188

Captura, quando notoriè iniuſta, tom. 1. n. 8. 193

Captura an poſſit committi priuatis perſonis, tom. 1. n. 10. & ſeqq. 185

Captura in criminalibus qualibet die fieri poteſt, & in quocumque loco præterquam in Eccleſia, tom. 1. num. 21. 186

Captura poteſt decerni contra illum, cui fuit datus terminus ad reſpondendum inquiſitioni, tom. 1. nu. 29. ibid. vbi datur cautela ad fugiendam d. capturam.

Captura poteſt committi per leuiora indicia ſuper corpore delicti, vide in verbo *Corpus.*

Corpus delicti quoad capturam iuſtificatur per leuia indicia, tom. 1. n. 13. 159

Captura per quos, & à quibus, & in quibus locis in criminalibus fieri poſſit, def. 5. c. 2. per tot. 187

Captura, quando dicatur damnum irreparabile, tom. 1. num. 25. 186

Captura iniuſtè conceſſa à Iudice, quomodo puniatur, defenſ. 5. c. 2. 187

Captura, quando dicatur iuſta, tom. 1. n. 4. & ſeq. 184

Captura, quando concedi poſſit per procuratorem fiſcalem: tom. 1. n. 4. 16

Captura in flagranti crimine, quando dicatur facta, tomo 1. num. 1. 207

Captura in flagranti, & inuentio ſunt termini ſinonymi, n. 3. ibid.
Captura in flagranti debet referri in actis Curiæ, & ſi apprehenſo es ſit examinandi, vel ſufficit eorum relatio, nu. 4. & 5. ibid.
Captus in flagranti debet preſentari Iudici intra viginti horas, tom. 1. nu. 6. ibid.
Captura in flagranti quod operetur, & quomodo iudex ſe habere debet, & quod Aduocatus pro Defenſione capti in flagranti facere debet. late Defenſione 3. cap 9. per totum.
Captus iniuſte poteſt impunè aufugere à carceribus, tom. 1. nu. 11. & ſeq. 194
Captus ſi poſt fugam adeat ſuperiorem an excuſari poſſit, n. 13. ibid.
Carceratus aufugiens ſi adeat ſuperiorem, an puniatur, vide in verbo *Captus*.
Captus iniuſtè, ſi potuit aufugere, & non aufugit, punitur, & ſi interfecerit cuſtodes, & præſtiterit cautionem, nihilominus non punitur, tom. 1. n. 14. & ſeq. 194
Captus iniuſtè, an poſſit relaxari à birroariis, ſine mandato Iudicis, tom. 2. nu 6. 24
Captus, vel exiſtens in fortiis curiæ, quando poſſit impune offendi, latè Defenſ. 5 c. 6 per tot 200
Captus à priuatis, an poſſit impunè offendi, tom. 1. num. 9. 10.
Captus iniuſtè non incidit in Bullam Sixti V. per exiſtentiam nec ſi fuerit captus pro cauſa ciuili iuſtè, nec ſi innocauerit auxilium, quando eſt captus iniuſtè pro cauſa criminali. tom. 1. nu. 23. & ſeqq. 195
Captus pro delatione armorum, ſi fuerit relaxatus à birroariis non poteſt amplius puniri. tom 1. n. 29 in fin 187
Captus à Pyratis, vel Turcis excuſatur à non cōparendo, tom. 1. nu 46. 254
Captus Curiæ reſiſtens quomodo puniatur, vide in verbo *Reſiſtentia*.
Captus indebitè eſt ſtatim relaxandus, tom. 1. n. 22. 195
Captus iniuſtè an poſſit relaxari ſine mandato Iudicis, tom. 1. num. 8 193
Captus iniuſtè aufugiens non poteſt haberi pro confeſſo, & conuicto, tom. 1 n. 19. 195
Carceratus relaxatus ante ſententiam, ſi pars appellet, retinetur extra carceres, ſecus erit in carceribus, tom. 1. nu. 52. 217
Carceratus non poteſt relaxari, niſi de mandato iudicis, qui carcerare fecit, & ſi aliter excarceretur cuſtos carcerum puniretur, & quid ſi fuerit iniuſtè captus an poſſit relaxari, ſine mandato Iudicis, tom. 2 n. . & ſeqq. 25
Carceratus à quibus relaxari debeat tom. 2. Defenſ. 26. c. 1. per tot. ibid.
Carceratus, quando poſſit à carceribus habilitari, & in quibus caſibus. Defenſ. 26. c. 2 per tot. 26
Carceratus non habens fideiuſſorem, an poſſit offerre pignora vel alio modo ſit conſultum, tomo 2 num. 11. & ſequentibus. 27
Carceratus in quibus caſibus habilitari non debeat num. 12. ibid.
Carcerati, an poſſint ad inuicem fideiubere pro eorum excarceratione, tom. 2 n. 14. 18.
Carceratus in expeditione cauſæ ante ſententiam, quando debeat relaxari, tom. 1. num. 40. & ſeq. 215
Carceratus pendente proceſſu relaxatus, an tempore ſententiæ ſit reducendus ad carceres tom. 1. 51. & ſeqq. 217.
Carcer inducitur arbitrio iudicis, num. 51. ibid.
Carceratus dicitur retentus in aliquo loco pro carcere ſibi aſſignato, nu. 51, ibid.
Carceratio, an inducat infamiam, tom. 1. n 82. 230
Carceratus condemnatus pro delicto, an poſſit retineri ad inſtantiam creditorum, tom. 1. num 8. 212
Carceratus in vno loco non tenetur comparere in alio, nec ei currit dilatio, tom. 1. num 17. 213
Carceratus condemnatus in vno loco, quando retineatur, n. 19 & ſeq. ibid.
Carceratus infra 30. annos appellat à carceratione, num. 23. 214.
Carceratus, vt relaxari debeat, Aduocatus offerat fideiuſſiones, tom. 1 nu. 35. 215
Carceratus ſub pœnis arbitrariis, an poſſit relaxari ſub fideiuſſoribus, tom. 1 nu. 36. ibid.
Carceratus, qui vigore ſtatuti debeat relaxari, procedit etiam in pœnis corporalibus, nu. 37. ibid.
Carcerati in Feſtis Paſchalis, & in Natiuitate Domini Noſtri quando ſint relaxandi, nu. 38. ibid.
Carcer priuatus qua pœna puniatur, tom. 1. num. 20. 215.
Carcer quando detur ad pœnam, & cuius qualitatis eſſe debeat, tomo 1. nu. 54. & ſeq. 217.
Carcerati, quam fideiuſſionem præſtare debent, pro excarceratione, tom. 1. num 34. 214
Carceratus tranſmittens bulletino ad alium carceratum, vel loquens ad alios carceratos, non comprehenditur ſub banno, ne quis loquatur cum carceratis, vide in verbo *Prohibitio*.
Carceratus nobilis, quando debeat relaxari, tom. 1. num. 38 & ſeqq. ibid.
Carcerati multa habent priuilegia, quæ latè referuntur in Defenſ. 6. c. 1. per tot. 210
Priuilegia, quæ habent carcerati, vide in verbo *Carcerati*.
Carceratus pauper à quibus ali debeat, & habere neceſſitis pro defenſione ſua. tom. 1. num. 1. & ſeq. 212
Carceratus, an teneatur ad expenſas carceris. & quid ſi ei denegentur alimenta, num. 3. & ſeq. ibid.
Carceratus bannitus, non poteſt in carceribus offendi, tom. 1 num. 36. 214
Carceratio longa operatur diminutionem pœnæ, 27. ibidem.
Carceratus indebitè præſtans cautionem cenſetur approbare ipſam capturam, tom. 1. nu. 7. 187
Carceratus pro vno debito, quando poſſit arreſtari pro aliis, & an poſſit arreſtari carceratus pro debito ciuili num. 9. 188
Carceratus habilitatus à carceribus contra regulas iuris communis, iudex in relaxatione debet exprimere cauſam, tom. 2. num 6 27
Carceratum iudex non habilitans in caſibus permiſſis, tenetur actione iniuriarum, dummodo offeratur idonea fideiuſſio tom. 2. num. 7. & ſeq. ibid.
Carceratus, quando aufugiens à carceribus habetur pro confeſſo, tom 1. nu 79. 200
Carcerati plures aufugientes, & vnus remanēs quid agendum cum eo, tom. 1. nu. 81. ibid.
Carceratus pro cauſa criminali quando poſſit arreſtari pro cauſa ciuili num. 85. ibid.
Carceratus, & damnatus ad mortem, an poſſit aufugere ſine peccato. tom. 1. num 87: 221
Carceratus per quos relaxari poſſit à carceribus, Defenſ. 26 c. 1. per tot. 25
Carceratus relaxatus de mandato alterius iudicis, quam iudicis capturæ quomodo puniatur, tom. 2. 27
Carceratus debet offerre idoneam cautionem, tom. 1. num. 7. 141
Carcerati plures de eodem crimine poſſunt ad inuicem iubere, tom. 1. num. 3. 222
Carceratus iniuſtè, quando poſſit impunè aufugere frangere carceres, & cuſtodes interficere, tom. 1. n. 67. & ſeqq. 218
Carceratus condemnatus in exilium fiſco inſtante non poteſt ad inſtantiam creditorum retineri in carceribus, tom. 1. num. 23. 214
Carceratio excuſat citatum ad comparendum, tomo 1. num. 19. 252
Carceratum Aduocatus an poſſit inſtruere ad negandum

Digitized by Google

dum delictum, & an etiam liceat aliis carceratis, tom. 1. n. 25. 29
Carcer priuatus, quando committatur, & de eius pœna, latè Defenſ. 5. c. 7. per tot. 103
Carcerario longa quando diminuat pœnam, tomo 1. nu. 18. 114
Carceris tempus an diminuat exilium, n. 20. ibid.
Carceratus poteſt relaxari etiam, vbi imponitur pœna corporis afflictiua, & mixti è ſi committatur fideiuſſoribus, vt illud recipiant tanquam cuſtodes, tom. 1. n. 43. 516
Carceratus morbo laborans poteſt relaxari à carceribus etiam ſub cuſtodia biruariorum, nu. 45. ibid.
Carceratus, quando puſsit vti incantationibus, tomo 1. n. 77. 220
Carceratus aufugiens à carcere, an præſumatur ex mala cura cuſtodis, & quid ſi reperiatur ibi mortuus, tomo 1. n. 24. ibid.
Carceratus in quibus caſibus non ſit relaxandus ſub fideiuſſione, tom. 1. nu. 48. 516
Carcer inducitur arbitrio iudicis, & ob id detentus in aliquo loco pro carcere dicitur ſatisfactum Bullis Pontificum, nu 51. 27
Carceratus cognoſcens meretricem, vel vxorem cuſtodis, quando puniatur, tom. 1. nu. 58. 218
Carcer ſub tecti debet ſumptibus communitatis, cuſtodia carceratorum ſit ſumptibus Regis, tom. 1. n. 9. 230.
Cardinalis delegatus debet docere de ſua iuriſdictione, vide in verbo *Iudex*.
Cardinales an poſſint dari ſuſpecti, tom. 1. n. 102. 60
Cardinales hodie ſunt loco præfecti prætorio, vide in verbo *Præfectus pratorio*.
Carnifex poteſt accipere equum, vel bouem pro ſeruitio Iuſtitiæ & ſi non adeſſet in loco carnifex, quis cogi poſſit, Defin 38. c. 5. n 3. & ſeq. 286
Carceratus appellans, an debeat retineri penes iudicem à quo, vel tranſmitti ad iudicem ad quem, & cuius expenſis, & quomodo ſit remittendus, Defenſ. 36 c. 54. 267
Cauſa ciuilis quando faciat ſilere cauſam criminalem, & ſi criminalis præiudicialis, Defenſ. 1. c. 24. 69
Cauſa præiudicialis vna, ſiue fuerit ciuilis, ſiue criminalis, ſiue ambæ ciuiles, ſiue criminales quando facit ſilere alteram, tom 1. n. 3. 71
Cauſa vna quando dicatur præiudicialis alteri, numero 5. ibid.
Cauſa in delictis attenditur, & ob id confeſſio ſine cauſa non probat, & debet reus interrogari de cauſa delicti, vide *Confeſſio*.
Cauſa expirata an deuoluatur ad iudicem delegantem, vel ad ordinarium, tom. 1. n. 5. 268
Cauſæ quæ ſint ſufficientes ad recuſandum, ſuſpectum, latè in 1 def. c. 1 1. fol 6 vbi habetur, quid in ſupremis iudicibus, quid in Notario, in examinatore, in arbitris, & aliis quibuſcumque.
Cauſa in delictis dicitur baſis, & fundamentum, & vbi non datur cauſa ibi ceſſat delicti præſumptio, tom. 2. nu. 6. fol 30. & non quælibet ſufficit, ſed requiritur grauis, & condigna delicto ibi nu. 7. ibid.
Cauſam an amittat, qui fecit falſos articulos, & falſos teſtes induxit, vel ſi falſificauerit acta, vel inſtrumenta tom. 5. Defenſ 28 cap 17. 48
Cauſa commiſſa iudici incapaci, an requiratur, quòd talis exceptio opponatur, tom 1. n. 9. 66
Cauſæ iuſtæ reuocationis confeſſionis, & quomodo ſint probandæ, tom. 1, Defenſ 32 c. 18. 144
Cauſa in delictis dicitur fundamentum criminis, & qualis eſſe debeat, vt inducat præſumptionem delicti, tom. 1. n. 6. & ſeqq. 30
Cauſæ meri & mixti Imperij, quando & quibus delegari poſſint, tom. 1. n. 14. 9
Cauſa non debet committi Notario ſuſpecto, tomo 1. n. 3. 53
Cauſam iudex quærere reo debet ſuper delicto, tom. 5. n. 3. 105
Cauſa commiſſa duobus officialibus ordinariis, ambo efficiuntur delegati, tom. 5 nu 2 264
Cauſa commiſſa cum plurali officio, vel pluribus vt vniuerſis, vel cum clauſula, ſi ambo non valebunt, vel cum voto alicuius quomodo intelligatur, n. 3. & ſeq. ibid.
Cauſa commiſſa cum clauſula *remota exceptione recuſationis* an teneat, & quomodo intelligatur, tomo 1. num. 5. & ſeq. 53
Cauſæ criminales meri, & mixti Imperij, quando, & à quo delegari poſſint, tom. 1 n 11. 78
Cauſa ciuilis, vel criminalis intentata non prohibetur altera intentari ſi tendant ad diuerſum finem, vide in verbo *Iudicium*.
Cautela ne iuriſdictio tranſeat in ſucceſſorem iudicis prorogati, tom. 1 n 13. 18
Cautela, vel proteſtatione reus, quando pluries interrogatur, ne incidat in contrarietatem, vti poſſit, tom 1. numero 5. 319
Cautio facta extra territorium, à quo ſit punienda, tom. 1 num 23. 71
Cautio de non offendendo, quando præſtari debeat, & quis poſſit cogere Presb.
Cautio de non offendendo eſt præſtanda coram Epiſcopo cognoſcente cauſam inter laicos tom. 1. n. 14. 149
Cautio de non offendendo rupta extra territorium, an poſſit cognoſci per iudicem, vbi fuit d. cautio præſtita, vide in verbo *Pax*.
Cautio de reficiendis expenſis iuxta Bullam Pij Quarti, an ſit præſtanda per inſtigatorem, parte non inſtante, & ſi non fuerit præſtita, omnia inde ſecuta ſint nulla, Defenſ. 36. cap 25. n. 6. 269
Cautio de reficiendis expenſis, iuxta dictam Bullam Pij Quarti, ſi non fuerit præſtita, an iudex appellationis poſſit inhibere. d. c. 25. n. 7. ibid.
Cautio de reficiendis expenſis vigore dictæ Bullæ Pij IV. an ſit danda quando appellatur à modo citato pœnæ d. cap. 25 num 8. ibid.
Cautio de reficiendis expenſis vigore dictæ Bullæ Pij IV. quomodo ſit præſtanda, d. cap 25 n 5. 268
Citari vagabundus quomodo debeat tom 1. n. 31. 244
Citatio in criminalibus, an exequi debeat domi ſolitæ habitationis vel alibi, n. 30. ibid.
Citationis relatio, vide in verbo *Relatio*.
Citatio in criminalibus omnino requiritur etiam in delicto notorio, etiam coram Principe de qua citatione intellig. tur, tom. 1. n. 2. & ſeqq. 217
Citatio an requiratur quomodo teſtis torqueatur ad conualidandum dictum, tom. 2. n. 9. 16. & quando torqueatur, in quo dicto perſiſtat ibi, n. 20. 18
Citatio an dicatur facta de ordine Iudicis, tom. 1 numero. 71. 145
Citatio die feriata, an fieri poſſit: & an die feriata fieri poſſit relatio n. 8. & ſeqq. ibid.
Citatio copiæ in Iudice delegato debet continere facultatem Iudicis delegantis, vide in verbo *Delegatio*.
Citatus ab eo non, qui habet iuriſdictionem ordinariam, & delegatam, ſi non appareat, ex quo capite iuriſdictionis fuerit citatus; an teneatur comparere, tom. 5. 19. 10
Citatio partis non requiritur in tortura illata, in quo dicto perſiſtat, tom 5. n 19. 21
Citatio quando inducat præuentionem, vide in verbo *Præuentio*.
Citatio an fieri debeat in ſcriptis; vel ſufficiat oretenus, to. 1. nu. 35. 44

Ciuitates ad perſonaliter comparendum in caſibus permiſſis, de iure poteſt mittere procuratorem, nec iudex audietur, ſi diceret, velle ipſum tanquam magis informantem, tom.1. n.55. 256

Citatus coram vno Iudice laïco, non poteſt ſe conſtituere coram alio cùm dicatur fraudulenter facere, tom.1. num.15. & ſeq. 23

Citatus, quæ impedimenta poſſit allegare, ne teneatur comparere, tom.1. num.51. 255

Citatus à iudice incompetenti, non tenetus comparere, tom.1.num 47. ibid.

Citati debent procuratur, & principalis ad ſententiam, quando principalis fuit admiſſus per procuratorem, tom.1. num.57. 257

Clericorum tres ſpecies gaudent foro Eccleſiaſtico, nempe clericus beneficiatus, conſtitutus in ordinibus ſacris, & verſans in via ad maiores ordines, tom.1. num 25. 126

Clericus habens primam tonſuram de iure gaudet foro Eccleſiaſtico, ibid. n.26 quid v gore ſacri Concil j Tridentini, tom.1. num.31. & ſeqq. 327

Clerici in minoribus ordinibus conſtituti, quando gaudeant foro Eccleſiaſtico, tom.1.n.31.& ſeqq. ibid.

Clericus in cauſa criminali ad offenſam non poteſt interuenire, & qua pœna puniatur, ſed ad defenſam, quando poſſit patrocinium præſtare, tom.1. num.14. & ſeq. 136

Clericus in cauſa criminali, quando poſſit patrocinium præſtare, tom.1. n.14. 4

Clericus captus à Iudice ſæculari debet remitti ad iudicem Eccleſiaſticum, nec poteſt retineri vltra viginti horas per Iudicem laïcum, tom.1.n.5. 12

Clericus non poteſt teſtificari ſine licentia ſui ſuperioris & de licentia quomodo conſtare debeat, n.8. ibid.

Clericorum coloni quando gaudeant immunitate Eccleſiaſtica, tom.1.n.9. 325

Clericus deferens arma poteſt capi per Curiam laïcam, ſed non puniri, neque auferre ab eis arma, n. 10. & ſeqq. ibid.

Clericus habet domicilium, vbi habet beneficium, vide in verbo *Domicilium.*

Clerici non poſſunt puniri per Iudices laicos quacunque conſuetudine præſcripta, tom.1.n.7. 75

Clericus poteſt examinari per Eccleſiaſticum Iudicem ex proceſſu fabricato per iudicem ſæcularem, vide in verbo *Proceſſus.*

Clericus nec medio ſacramento, nec per tolerantiam Epiſcopi, poteſt conſentire, vt Iudex laïcus procedat contra eum, cum foro conſentiens punitetur, tom.1.num.15. 325

Clauſula appoſita in querela quid operetur, def.35. c.1. num.2. 213

Clericus falſum deponens coram iudice ciuili ab eo non poteſt puniri, neque corporaliter neque alia pœna pecuniaria, tom.1.n.10. 36

Clericatus quæſtio ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum etiam ſuper veſtibus, tom.1.n.1.& 2. 13

Clericus committens delictum coram Iudice laïco non poteſt aliqua pœna puniri, tom.1.n.7. 75

Clerici plures carcerati poſſunt ad inuicem fideiubere, tom.1.num.4. 222

Clericus non poteſt examinari à Iudice laïco ſine licentia ſui ſuperioris, & de dicta licentia, quomodo conſtare debeat, & habita licentia non erit cogendus à Iudice laico, ſed ab Eccleſiaſtico, & ſi falſum depoſuerit etiam debet puniri à iudice Eccleſiaſtico, tom.1.n.8.& ſeqq. 260

Clericus quando poſſit conueniri coram Iudice prorogato, tom.1.ſub num 23. 18

Clauſula, *ſine præiudicio vlterioris proceſſus*, an ſit neceſſaria, tom.2.n.1. & ſeq. 12

Clericus benignè poteſt interrogari à Iudice laïco de clericatu ad quem effectum, tom.1. num. 3. 324

Clerico eſt præfigendus terminus ad docendum de clericatu per Iudicem laicum, num.4. ibid.

Clerici, qui ſint, qui gaudeant immunitate Eccleſiaſtica, vt conueniri non poſſint coram Iudice laico, latè tom.1.defenſ.20.c 9.per totum. 323

Clericus tanquam teſtis, an poſſit torqueri, tom.1. n.16. 300.

Clericus examinatus ſine licentia ſui ſuperioris, an eius depoſitio valeat, tom.1.num.11. 260

Clericus examinatus in cauſa criminali, quando incidat in pœnam irregularitatis, tom.1.ſub n.11. ibid.

Clericus captus à iudice laico non tenetur reſpondere interrogationibus Iudicis ſæcularis, tom.1. n.1. 322

Clericatus quæſtio eſt determinanda per Iudicem Eccleſiaſticum, num 2. 323

Clericus non poteſt interrogari à iudice laico, tom.1. num 4. ibid.

Clericus notarius, conficiens falſum Inſtrumentum, non poteſt puniri à iudice laico, ſed tantum prouideri, ne adhibeatur fides ſuis inſtrumentis, ſub n.1. 324

Clauſula, *ſaluis exceptionibus contra perſonas & dicta teſtium ſaluo iure repetendi, & præter mortuos, & abſentes*, Defenſ.14. c.8. vbi dicitur latè de viribus dictæ clauſulæ.

Clauſulæ quæ ſoleant apponi in articulis, tom.2. t. 33

Clauſula, *non ſe aſtringens*, in articulis poſita, eſt ſuperflua, n.1. ibid.

Clerici hodie damnantur ad triremes, tom.2.def.33.c.4. num.9. 168

Clericus carceratus, quando poſſit miſſam celebrare, tom.1. ſub n.82. 220

Clericus an incidat in pœnam Irregularitatis ob amputationem membri, tom.2. num.11. 171

Clericus iniuſtè carceratus per Epiſcopum, eſt Epiſcopus excommunicatus, tom.1.n.5. 187

Clerici regulares, à quibus puniantur, tom.1.n.22. 102

Clericus indebitè accuſatus, vel abſolutus conſequitur diſtributiones quotidianas, tom.1 n.59. 218

Clerici an poſſint torqueri à miniſtris laicis, tom.2. num.4. 89

Clericus an poſſit torqueri pro habenda veritate, & qualiter, & quæ indicia requirantur, def.30.c.10. 88

Clauſula appoſita in citatione, tam ſuper articulis, quàm ſuper tota cauſa quid operetur, tom.2 n.6. 37

Clericus non poteſt torqueri ſine diffamatione, tom.2. ſub num.5. 88

Clerici confeſſio coram iudice laico facta, vide *Confeſſio.*

Clericus poteſt capi in flagranti à Iudice laïco, & à priuata perſona, tom.1.n.5. 207

Clericus ſine licentia ſui ſuperioris non poteſt eſſe, vide in verbo *Clericus.*

Clericus falſum dicens coram iudice laïco, non poteſt puniri per iudicem laicum, tom.1. num.32. 32

Clerici delinquentes, an ſint tuti in Eccleſia, tom.1. num. 46. 20

Clerici ſunt penitus exempti à iudice laïco, to.1.n.1. 324

Clericus completo proceſſu debet habilitare, tom. 2. num.4. 27

Clericus an poſſit eſſe iudex ſæcularis, Vicarius, Arbiter, & Arbitrator, tom.1. n.13. 68

Clericus pro quibus in Curia ſæculari accuſare poſſit tom.1. n.4. 147

Clauſula in articulis, *ſaluo iure impertinentium*, vide *Articuli.*

Clericum retinens in carcere priuato incidit in excommunicationem, declara, tom.1.n.14.& ſeq. 205

Clauſula, *reſeruato iure*, in articulis appoſita, an ſit neceſſaria, vide *Artic.*

Clericus quando ſit à carcere ſub fideiuſſoribus relaxandus, tom.1. n.32.

Digitized by Google

Index Rerum

Clericus pro contrauentione auxilij iniuncti ante clericatum, vide *Exilium*.

Clericus agens contra laïcum coram iudice laïco tenetur ſequi ſtatuta ſæcularia illius Iudicis, tom.2. def.36. c.30. num.4. 275

Clerico aſſerenti ſe clericum, iudex ſæcularis debet ei præfigere terminum ad probandum clericatum, ac poteſt ex officio quærere de clericatu ad effectum remittendi, tom.1.num.8 & 10. 14

Clericatus quomodo probetur, tom.1.n.9. 14

Clericus, tam in criminalibus, quàm in ciuilibus non poteſt conueniri de iure canonico coram iudice laico, tom.1.num.11. 15

Clericus, quando poſſit puniri per iudicem laïcum, & è contra, c.4. remiſſiuè. ibid.

Clericus, quando incidat in pœnam irregularitatis ob truncationem alicuius membri, tom.2. defenſ.35.c.5. numer. 11.

Clericus, quando poſſit capi à iudice ſæculari, to.1. n.1.3. & 4. 11.& 12

Clericus captus à curia ſæculari, impunè poteſt à manibus illius eximi, n.2.& ſeq. ibid.

Clerici non comprehenduntur ſub conſtitutione iudicis laïci, vt poſſit procedi ſuper delicto manu Regia, vel ex abrupto licèt poſſit Summus Pontifex mandare, vt procedatur contra clericos ex abrupto, tom.1. num.12. & ſeq. 325

Clauſula in citatione, *ad iurandum tam ſuper articulis, & tota cauſa*, quid operatur, tom.2.n.6 & ſeq. 81

Clericis an ſit permiſſa, defenſio 31.

Clericatus except one etiam non oppoſita iudices laïci non ſe intromittunt contra clericus, tom.1.n.6. 324

Clericus captus à iudice laico debet ſtatim remitti ad Iudicem Eccleſiaſticum, tom.5.n.7. ibid.

Clericus conſentiens in iudicem laicum punitur pœna extraordinaria, tom.1.num.15. 325

Clericus etiam conſentiente Epiſcopo non poteſt ſe ſubmittere Iudici laico, tom.1.ſub n 6. 324

Clerici cauſa non poteſt committi iudici laïco per Epiſcopum, ſub n.6. ibid.

Clerici non ligantur per ſtatuta laïcorum, nec valet ſtatutum, quod conſanguinei clerici puniantur, ſi clerici declinent forum ſæculare, num.7. ibid.

Clerici an tempore cariſtiæ poſſint compelli per laïcos ad vendendum frumenta, vel ad aliud faciendum, vel non faciendum, n. 9. 325

Clauſula, *reſeruato iure*, appoſita in articulis eſt ſuperflua, tom.2 n. 4. 33

Clericus in quibus caſibus ſit degradandus, & tradendus curiæ ſæculari, defenſ.39.c.2. 289

Clericus pro quocumque grauiſſimo crimine non poteſt à iudice ſæculari puniri niſi prius fuerit degradatus à Iudice Eccleſiaſtico, def.39.c.1.n.10. 291

Clauſula, *ſine præiudicio vlterioris proceſſus*, appoſita per iudicem in decreto publicationis proceſſus, quid operetur, def.24.c.7.n.1. & ſeq. & ibi traditur an ſit neceſſaria d. clauſula. 12

Clauſula, *ſi & in quantum*, vel *niſi ſi, & in quantum*, in appellatione quid operetur. def.36.c.21.n.21. 265

Clauſula, *præter mortuos, & abſentes*, an recipi debeat per fiſcum, tom.2.n.9. 13

Clauſula, *non ſe adſtringens*, appoſita in articulis an ſit neceſſaria, tom.2.n.1.& ſeq. 33

Clauſula ſaluis exceptionibus vel ſaluo iure repetendi, præter mortuos, & abſentes in publicatione proceſſus, vide in verbo *Indiciorum copia*.

Clericus beneficiatus gaudet immunitate Eccleſiaſtica, & requiritur quod adeptus fuerit poſſeſſionem, niſi fuerit facto iniuſti impunitiis, tom.1.n.32. 327

Clericatus, an probetur per Bullam beneficij, num.34.in fine. 328

Clericus non incedens in habitu, & tonſura, an gaudeat immunitate Eccleſiaſtica, tom.1. num. 38. ibid.

Clericus vacillans coram Iudice ſæculari eſt torquendus per Iudicem Eccleſiaſticum, tom.2.num.5. 310

Confrontatus teſtis cum ſocio criminis debet iterum torqueri, tom.1.num.11. 311

Clericum bannitum occidens, an conſequatur præmium, tom.1 num.20. 298.

Clericus captus à Iudice ſæculari, ſi non appareat de clericatu, non tenetur illum remittere, tom 1.n.5. 13

Clericus habens penſionem gaudet foro Eccleſiaſtico, tom.1. n 27. 317

Clericus in quibus delictis cogi poſſit deponere, tom.1. num.19. 12

Clericus, quando cogitur deponere coram Iudice laïco, compellitur per Iudicem Eccleſiaſticum, & non per laïcum, n.10. ibid.

Clericus in caſibus permiſſis teſtificari magis creditur, quam laicis, n.11. ibid.

Clerici depoſitio facta coram Iudice laico ſine licentia ſuperioris quando valeat, n.12. 13

Clericus condemnatus ad triremes an degradetur, to.2. defenſ.39 c.1. ſub n.15. 291

Clericus an fuſtigari poſſit, vel publicè torqueri, def.39. c.1.ſub n.15. ibid.

Clericus in quibus caſibus poſſit condemnare laicum abſque incurſu irregularitatis, def.39.c.1.ſub n.15.ibid.

Citatio non facta per Nuncium an teneatur parti ad intereſſe, tom.1.n. 10. 245

Citatio executa, & breui tempore affixa, non afficiet citatum. n.11. ibid.

Citatus ſi comparuit, an poſſit recedere illicentiatus, num 12. ibid.

Citatio cenſetur executa domi, & non perſonaliter, n.13. & ſi nuncius vellet declarare quomodo feciſſet, an ſit audiendus, n.14. ibid.

Citatio in criminalibus an vna ſufficiat vel plures requirantur, & an requiratur peremptoria, & ſi vna peremptoria ſufficiat pro tribus, to.1.n.10. & ſeq. 238

Citatio in criminalibus ad perſonaliter comparendum per quos iudices fieri poſſit, tom.1.n.9. 237

Citatio quid continere debeat, & quomodo ſit formanda, & quomodo ſit exequenda, & in quibus locis, to.1. def.10.c.2.per totum. 239

Citatio per edictum, per quos iudices fieri poſſit, to.1. num.29. 243

Citatio in alieno territorio an fieri poſſit, tom.5.n.28. & ſequentib. ibid.

Collega non poteſt punire ſuum collegam. to.1.n.17. 72

Coloni clericorum quando gaudeant immunitate Eccleſiaſtica, tom.1. n.9. 42

Colluſio in abſolutione homicidij quando detegatur, tom.1. n.26. 176

Commiſſarius an poſſit declarare, extare legitima Indicia pro conſequendis viaticis, & quæ indicia requirantur, & an detur appellatio, tom.1.n.12 & ſeqq. 260

Commiſſarij facultates dependent ab eius delegatione, & debent expedire expenſis inſtigatoris, vel fiſci, & debet ſuperioribus loci ſuam commiſſionem oſtendere, tom.1. n.2.& ſeqq. 259

Commiſſarius quando poſſit alteri cauſam ſibi delegatam committere, def.13.c.11. 269

Commiſſarius an dicatur conſtitutus priuatiuè quoad ipſum principem, vel quoad alios officiales exiſtentes in loco commiſſi, def.13.c.4. 265

Commiſſarius non poteſt recipere informationes extra locum ſibi aſſignatum, tom.1.n.10.& ſeq. 263

Commiſſarius ante literas ſibi præſentatas non exercet commiſſionem, vbi latè, tom.1.n.11.& ſeq. ibid.

Commiſſarius delinquens in loco commiſſionis, quando poſſit puniri per ordinarium loci, defenſ.15. cap. 7. 267

Commiſſario quando credatur ſine præſentatione ſuæ

commiſſio

commiſſionis, latè cum aliquibus limitatinnibus, def.13. c.6. 266

Commiſſarius in citatione an teneatur inſerere tenorem ſuæ commiſſionis, & an poſſit eligere ſibi miniſtros, & cōpleto proceſſu debet illum ſigillatum ad ſuperiorem tranſmittere, tom.1 n.16.& ſeq. 263

Commiſſarius ad eximendum teſtes, non poteſt eos repetere, neque recipere teſtes ad repulſam, tom.1. n.6. & ſeq. 259

Commiſſarius an poſſit eligere Notarios, Nuncios, Executores, & illos punire, ac eligere locum, defenſ.13.c.12. 270

Commiſſio facta pluribus, an vno deficiante alij procedere poſſint, def.13.c.5. per tot. 266

Commiſſarius cuius qualitatis eſſe debeat, & poteſt dari ſuſpectus vna cum ſuo Notario, defenſ.13.c.10. 269.

Commiſſarius quando poſſit teſtibus inferre torturam, & ſi poteſt condemnare, an poſſit abſoluere, tom.1.n.9.& ſeq. 271

Commiſſio, vel reſcriptum in actis præſentatum efficitur commune, tom.1.n.7. 272

Comparatio ſcripturæ ad ſcripturam quam probationem faciat, & indicium ad torturam, to.1.n.8. 343

Comparatio literarum fieri debet ad ſcripturam certam ipſius ſcribentis, & quæ dicantur ſcripturæ certæ & indubitatæ in propoſito, tom.1.n.4. 344

Comparatio vt afficiat debet fieri coram iudice, & eligi periti de conſenſu partium, tom.1.n.8. 344

Compoſitio operatur, vt delinquens non poſſit ampliùs moleſtari, & magis operatur quàm abſolutio, cùm non poſſit moleſtari, etiam ſi noua ſuperueniant indicia, & iudex non poteſt recuſare pœnam recipere, tom.1.n 8.& ſeqq. 132

Compoſitio de tempore fieri debeat, & in quibus caſibus, & quomodo concipiatur ne irroget infamiam, def.34.c.1.per tot.

Compoſitio in quibus caſibus, & cum quibus perſonis fieri debeat, def.34.c.2.per tot.

Compoſitio an fieri poſſit parte non concordata, to. 2.def.34. c.3.per tot. 206

Carceratio ſpontanea excludit delictum, to.1.n.62. 218

Compoſitio in aliquibus caſibus fieri poteſt etiam parte non concordata, tom.2.def.34.c.3.n.5. 209

Compoſitio in crim. cum fiſco fieri non poteſt, niſi concordata parte, def.34. c.3. n.1. & ibi habetur, quòd ſi non teneat reſpectu fiſci nec etiam teneat reſpectu partis, nec ſufficit, quod pars habuerit ſcientiam de compoſitione, ſed requiritur expreſſus conſenſus. ibid.

Compoſitio quos effectus producat, & an inducat confeſſionem delicti, & concludat, vt non poſſit ampliùs moleſtari, etiamſi noua indicia ſuperueniant, tom.2.def.34 c.5 n.1.& 2. 212

Compoſitio an inducat confeſſionem delicti, & quibus cautelis, Aduocatus vti debet in ipſa compoſitione. ibid.

Conatus an puniatur in crimine veneni, to.1.n.25.166

Conatus effectu non ſecuto quando, & qua pœna puniatur, vide *Affectus*.

Conatus in ſubornatione teſtium quando puniatur, tom.1. n.6. 47

Concubinatus crimen eſt mixti fori, tom.1.n.9. 28

Concubina clerici an poſſit puniri per iudicem laicum, tom.1.n.30. 32

Concilium an poſſit remittere cauſam ad Papam grauantem, tom.1.n.2.

Condemnatus ab vno iudice quando poſſit ab alio condemnari, def.35.c.11. 220

Condemnatus in contumaciam à pluribus iudicibus, quid ſi ſoluat pœnam, an dicatur liberatus ab aliis, def.35.c.11.n.12. 222

Condemnatio ex præſumptionibus iuris, quando ſequi poſſit, tom.2. def.33.c.14.n.13. 138

Condemnatio ex indiciis indubitatis quando ſequi poſſit, & in qua pœna, def 33 c.14 n.14. ibid.

Condemnatus an poſſit iterum pro eodem crimine moleſtari, vide late in def.2 c.7. 151

Condemnatus in contumacia vigore Bullæ Pij IV. non poteſt ſe conſtituere niſi coram iudice ſententiæ, vel coram Præſide Prouinciæ, tom.1.n.16. 39

Condemnatus in vno loco, quando poſſit in aliis moleſtari, tom.1.n.57. 129

Condemnatio in crimin. an ſequi poſſit ex coniecturis, & præſumptionibus, & quid in præſumptione ſuper qua lex diſponit, vel in præſumptione legis vel hominis, tom.2.n.13. 183

Condemnatio ex præſumptionibus, ſi pro delicto ſit impoſita pœna corporalis, non erit corporalis, ſed pecuniaria, & an poſſit condemnari ad intereſſe partis, vel ad reſtitutionem rei ex præſumptionibus, ſub n.15. 184

Condemnatus in loco delicti, vide verb. *Abſolutus*.

Condemnatus pro aliquo delicto, quod verè non commiſit, ſi illud fateatur per impunitatem, erit contra eum exequenda, tom.1.n.13. 346

Condemnari an poſſit in pœnam extraordinariam, qui eſt indiciatus ad torturam, vel potius torqueri, tom.2. Defenſ. 30. c.41. 123

Condemnatus in pœna pecuniaria, cum debuiſſet condemnari in pœnam corporalem, quomodo Reus iterum moleſtari poſſit, tom.1.n.41. 127

Condemnari poteſt in pœnam extraordinariam, qui ex aliquo priuilegio non poteſt torqueri, vide *Priuilegiatus*.

Condemnatus in foro Eccleſiaſtico in delictis mixti fori quando poſſit iterum moleſtari in foro ſæculari, tom.1.n.55. 128

Condemnatio in contumaciam hodie ſequi poteſt, tom.1.ſub n.32. 144

Coniecturæ rei quando elidant coniecturas fiſci, tom.2. def.29.c.2. 53

Condemnatio an ſequi poſſit ex indiciis indubitatis, tom.1.n.4.& quæ. 182

Compoſitio ſi aliquando fiat, debet fieri ſine præiudicio partis offenſæ, vel cum clauſula, *reſeruato iure ciuiliter agendi*, tom.2.def.34.c.3.n.4. 209

Compoſitio facta cum fiſco an tollat portionem debitam exploratori, vel executoribus, def.34.c.3.n 4. in fin. ibid.

Condemnatus in pœna pecuniaria quando poſſit relaxari non ſoluta pœna, tom.1.n.69. 219

Condemnatio ex præſumptionibus facta, an etiam Iudex poſſit condemnare reum ad intereſſe partis, tom.1.n.21.& ſeqq. 25

Condemnatus indebitè, licet non appellauerit, poteſt agere in ſyndicatu contra officialem, defenſ.36.c.20. num.14. 264

Condominus an cognoſcat de iniuria facta alteri cōdomino, tom.1.n.13. 57

Commiſſarius non iuris peritus poteſt exercere iuriſdictionem cum voto alicuius iuris conſulti, nec torturam inferre poteſt ſine voto d.iuris periti, & tunc excuſatur, ſi quid iniuſtè faciat, & conſultor non debet extendere in procedendo, to.1.n.6 & ſeqq. 504

Commiſſarius debet procedere cum voto doctorum, vel plurium, ſi diſcordet quid facere debeat, to.1.n.11.264

Commiſſarius an poſſit deſtinari, vt procedat ex abrupto, def.13.c.8. 268

Commiſſio quando ſpiret morte delegātis, & delegati, & per mortem delinquentis, def.13.c.9.per tot.ibid.

Commiſſio, & reſcriptum in actis ſi præſententur, efficiuntur communia vtrique parti, to.1.n.7. 351

Commiſſarius deſtinatus ad proceſſum Informativum

an poſſit reo dare defenſiones, tom. 1. num. 15. 261.

Commiſſarius an poſſit cognoſcere de exceptione oppoſita contra ſuas facultates, & interim ſuperſedere, n.1. & ſeq. 219

Commiſſio eſt inualida ſi non ſeruetur ſtilus concedendi commiſſionem, & quæ requiſita habere debeat, tom 1 n 3 & ſeq. ibid.

Commiſſarius ſi nulliter proceſſit an poſſit iterum valide procedere tom.2 n 5. ibid.

Commiſſarius expirato tempore aſſignato ad aſſumendum informationes non poteſt ampliùs in cauſa ſe ingerere, & quid ſi non fuerit præfixum aliquod tempus, & quando incipiat currere, num.6. & ſeq. ibid.

Confeſſionis reuocatio quomodo per aduocatum deduci ac probari debeat, tom.2. defenſ.32. cap.13. num.7. 142

Confeſſio ſub ſpe gratiæ, vel impunitatis an noceat, & iudex vel Princeps teneatur fidem ſeruare, to.1. defenſ.20 c.24 & c.25. 344

Confeſſio minoris quando afficiat confitentem, & an requiratur auctoritas tutoris, vel curatoris, tom 1. def.32.c.32. 153

Confeſſio falſa, tam iudicialis, quàm extraiudicialis an noceat confitenti, & falſa in parte, an in totum falſa præſumatur, & an requiratur reuocatio, tom. 2.def.31.c.9. 136

Confeſſio quomodo reuocari poſſit, & quando ex capite erroris, & de quo tempore, & iudex tenetur reo confeſſo præfigere terminum ad docendum de errore, & ſi fuerit facta ſub ſpe gratiæ, vel ab ignorante, defenſ.32 c.10.per tot. 137

Confeſſio ficta ex contumacia quando reuocari poſſit, to 2.def.32. c.10.n.12. 139

Confeſſio ſiue ſpontanea, ſiue extorta per tormenta reuocatur per ipſum confitentem, per procuratorem, per partem, & per alios conſanguineos, etiam inuito confitente, Defenſione 32. cap. 11. ibid.

Confeſſio quomodo reuocetur, & quomodo probandus error, tom 2. def.32. c 11. ibid.

Confeſſio facta coram iudice incompetenti, quando noceat confitenti, tom 2. defenſ.32. c 26. & ibi an faciat indicium ad torturam, & quomodo reuocari poſſit. 147

Confeſſio clerici facta coram iudice laïco, quam probationem faciat coram iudice Eccleſiaſtico, & an grauet clericum ad torturam, an ſit nulla ipſo iure, vel ope exceptionis, tom.2. def.32. c 26. n.3. & ſeqq. 148

Clericus confitens delictum coram iudice laïco, vide *Confeſſio clerici.*

Confeſſio facta coram Notario, iudice abſente, quam probationem faciat, & quibus magis credatur, tomo 2. defenſione 32. cap. 27. per totum. 149

Confeſſio rei coram Notario emanata quando noceat ſibi, tom.1. num.2. 15

Confeſſio extorta à reo, quia non aderat alius modus euadendi pœnam, non nocet confitenti, eóque magis procedit quando circumſtantiæ datæ ab eo non verificantur, tom. 1. num. 4. & ſequentib. 345

Confeſſio facta ſub ſpe impunitatis ſi non fuerit reuocata afficit, declarat tamen vt, tom. 1. num. 7. & ſequentib. ibid.

Confeſſio extorta, quia nihil mali ſibi contigerit, an valeat, num. 6. ibid.

Confeſſio extorta, quia ſibi fuit dictum, *fiat ei plus quam petit*, an valeat, num.9. 346

Confeſſio extorta ſub ſpe impunitatis facit indicium ad torturam, tom.1. num.10.& ſeq. ibid.

Confeſſio extorta ſub ſpe impunitatis, operatur vt poſſit puniri pœna extraordinaria, tomo 1. num. 12. ibid.

Confitens delictum ſub ſpe impunitatis, ſi fuerit pro ea condemnatus, eſt ſententia contra eum exequenda, tom.1 n 14. ibid.

Confeſſus, & conuictus an appellet, vide *Appellatio.*

Confeſſio extraiudicialis quando ſufficiat ad condemnandum & ad torturam, & ad quæ probanda ſufficiat, latè tom. 2. defenſ. 32. cap. 33. 154.

Confeſſio facta pro exoneratione conſcientiæ in articulo mortis, quam probationem faciat contra hæredes, tom. 2. defenſ. 32. cap. 33. numer. 2. 155.

Confeſſio extraiudicialis ad fauorem inquiſiti facta inducit abſolutionem, tom.2. def.32. cap.33.n. 10. 256.

Confeſſio extraiudicialis qualis eſſe debeat & quomodo probari debeat per duos teſtes, vt faciant indicium ad torturã, & quibus cautelis Aduocatus vti poſſit, vt tollatur, ne inducatur indicium ad torturam, latè def.32.c 34. ibid.

Confeſſio ſine proceſſu & litis conteſtatione, an afficiat confitentem, tom.2 def.32.c.26. 147

Confeſſio impugnata per fiſcum, & accuſatorem quando afficiat, tom.2 def 32.c 25. ibid.

Confeſſio rei poteſt acceptari per iudicem nomine fiſci, & ſolum præſentia iudicis ſufficit, tom 1. num.2, 15

Confeſſio facta coram iudice incompetenti quando afficiat, tom.2 def.32.c.26. 147

Confeſſio clerici facta coram iudice laico quid operetur, tom 2 num.4 & ſeqq. 148

Confeſſio rei dubia vel obſcura vel in conſequentiam quando afficiat reum ad condemnationem, vel ad torturam, & requiritur quod ſit veriſimilis, probabilis, ſpecifica, & non conditionalis, tom. 2. def.32. cap 1. 129

Confeſſio requiritur, vt emanauerit legitimis præcedentibus indiciis & coram iudice competenti, to.2. def.12. cap 1.num.4. 130

Confeſſio an afficit confitentem, niſi conſtet de corpore delicti, & de eius qualitatibus, & circumſtantiis, ſiue fuerit ſpontanea, ſiue extorta per tormenta, ſiue vera, præſumpta ex contumacia, tom.2. def. 32. cap.2. ibid.

Confeſſio extorta per tormenta, denegatis defenſionibus, quando noceat confitenti, tom.2. def.32. cap 16. 143

Confeſſio facta ſuper delicto an noceat ſuper qualitatibus, & circumſtantiis tam in confeſſione vera, quàm ficta ex contumacia, tom.2. def. 32 cap. 17. ibid.

Confeſſio iuris quando afficiat confitentem, def. 32. cap.18. 144

Confeſſio priuilegiati extorta per torturam, quando afficiat confitentem, def.32.c.19. ibid.

Confeſſio facta contra pronunciatum quando afficiat, def.32.c.20. 145

Confeſſio facta poſt præſcriptionem, vel poſt peremptam inſtantiam quando afficiat, def. 32. c.21. ibid.

Confeſſio facta per ſuggeſtionem, quando afficiat, def. 32.cap.22. ibid.

Confeſſio ſine proceſſu an afficiat, def.32.c 24. 147

Confeſſio impugnata per partem, & fiſcum, & accuſatorem, quando noceat confitenti, def.32. cap.25. ibid.

Confeſſio rei debet acceptari per fiſcum, & quomodo

fiat

fiat acceptio, def. 32. cap. 25. num. 2. ibid.
Confeſſio ex quibus cauſis iuſtis, & legitimis reuocetur, narrantur in Def. 32 c. 13. 141
Confeſſio incidenter emanata, an afficiat confitentem, Def. 32. cap. 4. 131
Confeſſio per viam exceptionis, an puniri poſſit, Def. 31. cap. 5. 132
Confeſſio facta ſine legitimis indiciis præcedentibus, an conualidetur ſi indicia poſtea ſuperuenerint, Def. 30. cap. 38. 118
Confeſſio facta per mutum vide *Mutus*.
Confeſſio ſpontanea an operetur diminutionem pœnæ, quando, & in quibus delictis, def. 32. cap. 36. 160.
Confeſſio facta in iudicio ciuili quando noceat in cauſa criminali, Def. 32. c. 7. 134
Confeſſio vnius quam probationem faciat contra tertium, Def. 32 c. 8. 135
Confeſſio extorta per ſuggeſtionem non afficit, Def. 31. cap. 22. 145
Confeſſio extorta ſine indiciis, vel legitimis indiciis, quamuis fuerit ratificata, non nocet, latè Def. 32. c. 32. 151. per totum, & quid ſi fuerit confeſſio ſpontanea, ibi, num. 15. 152 & niſi fuerit relaxatus, & ſponte denuo adiuerit iudicem, confitendo delictum, ibi num 17. ibid.
Confeſſio extraiudicialis ſufficit, quòd ſimpliciter reuocetur abſque expreſſione erroris, tom. 2. n. 12 141
Confeſſio facta ſine cauſa, non nocet, Defenſ. 32. cap. 3. 131
Confeſſionem reus reuocans in actu ratificationis, quid ſit cum eo agendum, tom. 2. n. 4. 116
Confeſſio facta coram iudice protogaro penitus incompetenti, nec etiam faciat indicium ad torturam, tom. 2 num. 1. cap. 26. 149
Confeſſio ſpontanea quando operetur diminutionem pœna, Def 32. cap. 36. 160. per totum, & quid ſi neger qualitates, num. 5. 161
Confeſſio procuratoris, quando nocet principali, Def. 31. cap. 30. 150
Confeſſus tantùm an appellet, Defenſ. 36. cap. 13. 254.
Confeſſio falſa non afficit confitentem, & quid ſi fuerit falſa in parte, nec poſt ſententiam nocet, nec requiritur, vt reuocetur, licèt in dubio præſumatur vera, tom. 2. Def. 32. c. 9. 136
Confeſſio incidenter emanata, quando afficiat, Def. 32. cap. 4. 131
Confeſſio emanata per viam exceptionis, quando afficiat, Def 32. c. 5. 132
Confeſſarij non poſſunt cogi ad teſtificandum, quæ eis dicuntur in actu confeſſionis, nec etiam per Papam, & quæ poſſint reuelare, tom. 1. num. 4. & ſeq. 282
Confeſſio quando emanauit ſuper proceſſu nullo quando afficiat, Def. 32. c. 23. 146
Confeſſio ſpontanea an requirat ratificationem, tom. 2. num. 5. 136
Confeſſio facta in tormentis quanta fides ſit adhibenda reſidet in arbitrio iudicis, tom. 2. n. 3. 118
Confeſſio facta coram primo iudice remittente, an noceat coram remiſſo, tom. 1. num. 85. 50
Confeſſio facta in tormentis nihil nocet ſi non fuerit ratificata, & da forma ratificationis, tom. 2. num 4. 119
Confeſſio ſpontanea facta per Clericum coram iudice ſæculari quid operetur, tom. 1. num. 2. fol. 15. & tom 2. 118
Confeſſio priuilegiati extorti per torturam in quibus caſibus noceat Def 32. c. 19. 144
Confeſſio qualificata quando afficiat confitentem, latè Def. 32. c. 35. 158
Confeſſio extraiudicialis in damnum alterius punitur pœna extraordinaria, tom. 2. num. 6. 137. & ibi quid ſi fuerit tortus.
Confeſſio ex capite erroris poteſt reuocari, & quomodo, Def. 32. cap. 10. 137
Confeſſio poteſt reuocari, dicto de errore, etiamſi reus deliberatè faſſus fuerit delictum, tom. 2. n. 2. 132. Imò etiam poſt ſententiam, ibid. numer. 3. Quid ſi ſponte confeſſus fuerit legitimis præcedentibus indiciis, num. 4. Et quid ſi præceſſerit alia confeſſio extraiudicialis, num. 5. Quid ſi fuerit ratificata poſt tormenta, quid ſi fuerit per fiſcum acceptata, num. 9. Quid ſi fuerit facta ſub ſpe gratiæ, num. 10. Quid ſi fuerit facta ab ignorante, num. 11. Et quid in ſententia contumaciali, num. 12. 16
Confeſſio poteſt etiam ex interuallo declarari, & interpretari, tom. 2. num. 8. ibid.
Confitenti eſt præfigendus terminus ad probandum, & allegandum, & dicendum contra confeſſionem, num. 9. ibid.
Confeſſio debet reuocari per ipſum confitentem, & procuratorem habentem ſpeciale mandatum per conſanguineos, per patrem, & alios etiam inuito confitente, Def 32. cap. 11. 139
Confeſſio quomodo reuocetur, & quomodo ſit probandus error confeſſionis, def 32. c. 12. ibid.
Confeſſio extraiudicialis in criminalibus quando noceat confitentibus, & hæredibus, Defenſ. 32. cap. 33. 154
Confeſſio facta pro exoneratione conſcientiæ, quando afficiat hæredes, latè in Def. 32. c. 33. ibid.
Confeſſio extraiudicialis deducta in delictum quando puniatur, tom 2. num. 7. 155
Confeſſio extraiudicialis probat ea, quæ conſiſtunt in animo num. 8. ibid.
Confeſſio extraiudicialis accuſatoris ad fauorem rei facta prodeſt ipſi reo, num. 10. 156
Confeſſio extraiudicialis quando faciat indicium ad torturam contra confitentem; latè Def. 32. c. 34. 156. & ibi habetur quomodo ſit probanda, & quid deduci contra eam poſſit.
Confitens delictum ad neceſſariam defenſionem, an poſſit torqueri, vt fateatur delictum ſine dicta qualitate, tom. 2. Def 30. cap. 7. 82
Confitens cum qualitate, qua pœna puniatur, tom. 2. num. 5. 84
Confeſſio facta coram ſacerdote quando nocet, Def. 32. cap 28. 149
Confeſſus ſub ſpe impunitatis an cogi poſſit per torturam ad ratificandum, & tortura debet eſſe moderata, tom. 1. num. 10 & ſeqq. 346
Confeſſio extorta per tormenta, quando requirat ratificationem, latè Def. 30. c. 35. 113
Confeſſio facta coram Notario, abſente iudice, quid operetur Def. 32 c 27. 149
Confeſſio facta in gratia, in petitione veniæ, in compoſitione, in capitulis, in poſitionibus, in exceptionibus, in ſupplicationibus, in memoriali porrecto Principi, quando afficiat confitentem, Def. 32. cap 15. 142
Confeſſio facta pro exoneratione conſcientiæ quomodo afficiat confitentem, & hæredes, tom. 2. numer. 4. 150
Confeſſio dubia, vel obſcura, non paſſibilis, nec veriſimilis, & non emanatæ legitimæ non afficit, Def 12. c. 1. 129
Confeſſio non nocet ſi non conſtet de delicto, & quid ſi deinde ſuperueniat, Def. 32. c. 2. 130
Confeſſio vt afficiat debent verificari circumſtantiæ, & qualitates, ſiue fuerit ſpontanea, ſiue metu tormentorum, tom. 2. def. 32. c. 11. n. 3. 131

Confeſſio in crimine ſine cauſa an afficiat confitentem, def 32 cap.3. ibid.
Confeſſio an dicatur probata, etiamſi comprehendatur in ſtatuto loquente de probatione, tom. 2. numer. 3. 133
Confeſſio facta in vno iudicio, quando noceat in alio, def. 32. cap.6. ibid.
Confeſſio facta in iudicio ciuili, quando noceat in iudicio criminali def. 32 c.7. 134
Confeſſio vnius, quando noceat alteri, def. 32. cap. 8. 135.
Confeſſio facta coram ſacerdote in foro exteriori an afficiat confitentem, def. 32. c. 28. 149
Confeſſio facta pro exoneratione conſcientiæ, parte abſente, quando noceat confitenti, & hæredibus, def. 32. c. 28. num. 4. 150
Confeſſio procuratoris, quando noceat Principali, & an requiratur mandatum ſpeciale ad ita confitendum, def. 32. c. 30. per totum. ibid.
Confeſſio per tormenta, denegatis defenſionibus, quando noceat confitenti, def. 32. c. 16. 143
Confeſſio facta ſuper delicto non nocet ſuper qualitatibus aggrauantibus, & maximè in confeſſione ficta reſultante ex contumacia, defenſ. 32. cap. 17. 141.
Confeſſio iuris quando noceat confitenti, defenſ. 32. cap. 18. 144
Confeſſio facta contra ſententiam quando afficiat, tom. 2. def. 32 cap. 20. 143
Confeſſio poſt præſcriptum delictum, quando afficiat, tom. 2. def. 32 cap. 21. ibid.
Confeſſio facta, non legitimis præcedentibus indiciis, tam in tortura, quàm extra, quando nocet, & an conualidetur ſi deinde ſuperueniant indicia ſi fuerit ratificata, vel ſubſcripta per reum, tom. 2. def. 32. c. 31. num. 11. & ſeqq. 152
Confeſſio qualificata an ſcindi poſſit, & quando afficiat, vel non afficiat confitentem, def. 32. cap. 33. & ibi habetur qua pœna ſit confitens puniendus. 158.
Confeſſus vnum delictum quando poſſit interrogari, & torqueri ſuper aliis, tom. 2 def 30. c. 8. 84
Confeſſio extorta reo ſub ſpe immunitatis ſi fuit ratificata an noceat, tom. 1. num 7. & ſeq. 345
Confeſſio extorta, vt reus debeat fateri delictum, quia non datur alius modus euadendi pœnam, vel dicat veritatem, quia nihil mali ſibi eueniet, vel fiat ſibi pluſquam petat an noceat, num. 4. & ſeqq. ibid.
Confeſſio facta in carceribus quando valeat, tom. 1. num. 72. & ſeq. 219
Confeſſio per quas cauſas reuocetur, & quæ ſint cauſæ iuſtæ, & legitimæ. tom. 2. def. 32. c. 12. 139
Confeſſio in practica quomodo reuocari debeat, & quid ſit deducendum pro eius reuocatione, tom. 1. num. 7. 125
Confeſſio ſuper proceſſu nullo, quando noceat, & qua pœna puniatur confitens, tom. 2. defenſ. 32. cap. 23. 146.
Confeſſio an dicatur probatio, & contineatur in ſtatuto loquente de probatione, defenſ. 32. cap. 5. numer. 5. 133
Confeſſio facta in vno Iudicio criminali, quando afficiat in alio Iudicio criminali, def. 32. c. 6. ibid.
Confeſſio facta in iudicio criminali, quando noceat in cauſa ciuili, def. 32. c. 7. n. 3. 134
Confeſſio facta in gratia, vel in petitione veniæ, vel in compoſitione, vel in precibus, vel in memoriabili libellu, capitulis, poſitionibus, ſupplicationibus, & exceptionibus, an noceat, & poſſit reuocari, def. 32. c. 13. per totum. 142
Confeſſio muti, quando noceat, def. 32. c. 29. 150
Confeſſio bonorum non infligitur, ſi non conſtat de corpore delicti, tom. 1. num 20.
Confeſſio minoris quando afficiat, defenſ. 32. cap. 32. 151.
Confeſſio extorta ſine indiciis, quid ſit agendum cum reo confeſſo, def. 30 c. 39. 119
Confeſſio extorta ſub ſpe gratiæ, vel impunitatis, quando noceat, & ex ea poſſit pœna extraordinaria puniri, to. 2. def 20. c. 14 per totum. 344
Confeſſio extorta per torturam, ex proceſſu informa iuo non nocet, tom. 2. num. 15. 17
Confiſcatio bonorum, in quibus caſibus hodie per autentic. bona damnatorum ſint ſublata, tom. 1. num. 3. & ſeq. 133
Confiſcatio bonorum præſcribitur per quinquennium à die condemnationis, num. 6. ibid.
Confiſcatio bonorum quibus cautelis tolli poſſit etiam quoad legitimam Trebellianicam fideicommiſſa, & alia, tom. 1. num 8. ibid.
Confiſcationis ſententia non tenet, vbi à lege, vel ſtatuto non eſt impoſita, def. 33. c. 14. n. 3. 226
Confrontatio facta, quando inducat proceſſus publicationem, tom. 1, num. 7. 332
Confrontatio non eſt neceſſaria, quando reus declarat teſtes pro ritè examinatis, num. 8. ibid.
Confrontatio teſtis cum delinquente debet fieri cum omnibus qualitatibus, cum quibus fuit examinatus, tom. 1. num. 11. 318
Confrontatio rei cum teſtibus, quando, in quibus caſibus, & quæ obſeruare debeat Iudex, & de quo tempore fiat, latè defenſ. 20. cap. 19. per totum. 338
Confrontatio teſtium cum aliis teſtibus, quando fiat, tom. 1. num. 5. 339
Confrontatio operatur, vt teſtes poſſint cogi ad confrontandum, tom. 1. ibid.
Confrontatio ſtat in electione iudicis, & iudex qua cautela vti poſſit, tom. 1. n 11. & 14. 340
Confrontatio, quæ requirat, non eſt facienda ad oculum, latè tom. 1. def. 20. c. 20. ibid.
Confrontatio quos effectus producat, latè defenſ. 20. cap. 11. 341
Confrontatio non tollit, quòd reus non poſſit teſtem interrogare oretenus, & in ſcriptis, tom. 1. num. 6. 342.
Confruntatio an tollat teſtium repetitionem, n 5. ibid.
Confugiens ad Eccleſiam, fractis carceribus, an gaudeat immunitate Eccleſiaſtica, tom. 1. n. 70. 219
Confugiens ad Eccleſiam, non poteſt ab ea inuitus extrahi, & ſi fuerit extractus debet reſtitui, tom. 1. num. 1. & ſeqq. 78
Confugiens ad Eccleſiam, dum diſputatur de remiſſione, vbi conſeruari debeat, & interim, quibus expenſis ali debeat, & quid facere poſſit, & an poſſit obſideri per iudicea laicos, & quomodo debeat cuſtodiri, defenſione 1. cap. 32. per totum. 80.
Confugiens ad Eccleſiam, & traditus curiæ ſæculari, qua pœna ſit puniendus, def. 1. cap. 33. numer. 1. 81.
Confugiens ad Eccleſiam, an poſſit renunciare immunitati Eccleſiaſticæ, vt extrahatur inuitis Rectoribus Eccleſiæ, def. 1. c. 36. 82
Conſtare de corpore delicti quomodo debeat, tom. 1. def. 4. cap. 1. 156
Corpus delicti facti tranſeuntis quomodo probetur, & facti permanentis, tom. 1. num. 15 & ſeqq. 162
Conſtare debet de corpore delicti antequam procedatur ad aliquem actum contra imputatum, defenſ. 3. cap. 1. per totum, vbi ponuntur multæ ampliationes. 134.
Conſilium, perſuaſio, inflammatio, portans literas,

vel

vel ambaſciatas ad homicidium quomodo,& quando puniatur,def.33.c.10 num.20. 178
Contumax habitus pro confeſſo , an appellet, def.36. c.13.num.5. 215
Contumax non habet teſtium repetitionem, vide *Repetitio teſtium*
Conſtito de corpore delicti, ſi Iudex non procedat punitur,tom.1.num.52. 157
Conſtitutum rei , quare ita appellatur , tom. 2. numer.5. 319
Conſtitutum rei debet habere tempus, locum examinis,nomen Iudicis,Notarij Fiſcalis , & alia,de quibus,in def.20.cap.6. 321
Contumax an poſſit condemnari ad partis intereſſe, vide in verbo *Condemnatio.*
Contumax habitus pro confeſſo , an appellet ; vide *Appellatio.*
Contumax non poteſt ſe conſtituere niſi coram Iudice ſententiæ,vel coram Præſide eiuſdem Prouinciæ, vide in verbo *Condemnatus.*
Contumax in pluribus locis moleſtari,ac condemnari poteſt,tom.1.num.58. 47
Conuerſi fratres,quando gaudeant foro Eccleſiaſtico, tom.1.num.21.
Conuictus ſi fuerit tortus , & ſuſtinuerit , an poſſit puniri,tom.2.num 11. 87
Conuictus tantum an appellet, tom.2. deſ.36. cap.12. 253.
Conuentiones circa remiſſionem delinquentium ſunt obſeruandæ,tom.1.num.54. 47
Conuentiones de remittendis delinquentibus inter ſedem Apoſtolicam , & Regnum Neapolis , tom.1. num.55. ibid.
Conuictus, & banditus,an poſſit torqueri ſuper aliis, & pro complicibus,tom.2.def.30.c.9. 85
Cuſtos carcerum quando poſſit relaxare carceratum, vide *Carceratus.*
Copia proceſſus,quando decernitur , reus debet proteſtari cum clauſula *Saluis exceptionibus contra perſonas,& dicta teſtium,ſaluo jure repetendi , & præter mortuos,& abſentes*,latè de iſtis clauſulis ponitur in def.24 cap 8. 13
Copia proceſſus reo decernenda , & tradenda , ſiue procedatur per accuſationẽ, ſiue per inquiſitionem & quamuis reus fuerit doctus,vel ſagax,& quamuis Princeps reſcripſiſſet eſſe procedendum in proceſſu informatiuo ad torturam , & quid ſi Iudex procedere poſſet , ex abrupto , def 24. cap. 1. per totum. ibid.
Copia proceſſus eſt danda Inſtigatori , & an ante publicationem proceſſus , tom. 2. num. 10. & ſeq. 4
Copia iudiciorum,an non petenti ſit tradenda , vide in verbo *Indiciorum copia.*
Copia indiciorum in repetitione torturæ , an ſit danda , vide *Tortura* num. 1.
Copia proceſſus eſt danda pauperibus gratis, tom.2. num.12. 7
Copia proceſſus , vel indiciorum an & quando ſit danda etiam non petenti,tom.2.c.2. 5
Copia proceſſus offenſiui eſt tradenda per iudicem, vide in verbo *Proceſſus.*
Copia proceſſus an ſit danda reo antequam declaret teſtes pro ritè,def 14.c 6.per totum. 276
Copia proceſſus denegata omnia facta dicuntur nulla,tom.2.num.15. 8
Copia proceſſus decreta compellitur Notarius ad illam tradendam,tom.1 num 4. 312
Copia proceſſus , ſi denegetur datur appellatio, tom. 2. num.13. 8
Copia proceſſus eſt danda poſtquam reus declarauit teſtes pro ritè & rectè examinatis , &c. tom. 2. num.13. ibid.
Copia proceſſus decreta per Iudicem,quæ ſit tradenda reo,latè Def.14 c.5. 6
Corpus delicti in crimine aſſaſſinij quomodo probetur,def 4.c 13.per tot. 180
Corpus delicti debet priùs verificari , vide in verb. *Conjiare.*
Corpus delicti an iuſtificetur per confeſſionem delinquentis,latè in defenſ.4.c.3.per totum. 160
Corpus delicti in crimine veneni quomodo probetur,deſ.4 c.5.per totum. 163
Corpus delicti , an iuſtificetur per famam, latè deſ 4. cap.4. 162
Corpus delicti non ſufficit,vt recognoſcatur per Notarium ſed debet recognoſci per teſtes , tom.1. ſub num.21. 362
Corpus delicti verificatur per ſententententiam latam in iuriſdictione alterius Principis,num.20. ibid.
Corpus delicti in crimine furti , quomodo probetur, latè def.4.cap.7. 168
Corpus delicti probatur per ſententiam latam in alieno territorio,vide in verbo *Sententia.*
Corpus delicti quomodo iuſtificari debeat, defenſ.4. cap.2. 158
Corpus delicti in tractatu , quomodo probetur , latè def 4. c.14. per totum. 181
Corpus delicti , quomodo probetur, def.4. cap.9.per totum. 171
Corrumpens Aduocatus partis aduerſæ punitur pœna falſi,tom.1.num.19. 4
Craſſatores viarum , qui dicantur , tom. 1. num. 36. 96.
Criminis ſtellionatus pœna euitatur , quando damnum paſſo vult ſatisfacere,& quando dolus ex contractu poteſt expurgari,tom.2. num.6. 174
Crimina mixti fori,quæ ſint,vide in verbo *Delicta.*
Crimen ſtellionatus,quando committatur,& quæ pœna pro eo imponitur,tom.2.def.33.c.6. 173
Curiæ reſiſtentia facta , quomodo puniatur , vide in verbo *Reſiſtentia.*
Curſori an credatur in criminalibus,vbi agitur graui præiudicio,vide in verbo *Nuncius.*
Cuſtodia carceratorum ſpectat ad Principem, tom. 1. num.9. 230

D

Damnatus ad mortem,deportatus,relegatus,quid facere poſſit ante executionem , def.38. cap.1. per totum. 282
Damnatus ad mortem debet habere ſacramentum confeſſionis, & Eucharistiæ, ſed non extremæ vnctionis,def.38. c.2. 283
Damnatus ad mortem, an tuta conſcientia poſſit aufugere a carceribus,def.38.c.3.n.4. 285
Damnatus ad mortem, an poſſit aufugere ſine peccato à carceribus,tom.1.num.87. 221
Dans pecuniam,vel aliquid teſti pro teſtimonio dicendo,an ſit indicium contra dantem ſuper delicto principali,& quid ſi fuerit data per affines, & conſanguineos,tom.1. num.14. 185
Damna,& intereſſe in crim.quomodo taxati , & examinari debeant,def 14.c.4.
Declaratio de habendo teſtes pro ritè,& rectè examinatis,quando fieri debeat , & an reus cogi poſſit ad d.declarationem , & an poſſit reuocari , & an fieri poſſit per procuratorem , & ſi requiratur ſpeciale mandatum,& an ſit neceſſaria , vbi reus faſſus fuit delictum,latè def.14.cap.6.per totum. 10
Declaratio de habendo teſtes pro ritè , & rectè examinatis,

minatis, vide latiſſimè de iſta materia, in def. 24. cap.6. ibid.
Declaratio de habendo teſtes pro ritè, &c. in multis locis non ſeruatur, & quid tunc Iudex facere debet, tom. 2. num. 11. & ſeqq. 11
Declaratio de habendo teſtes pro ritè, &c. non debet fieri, niſi habita copia proceſſus tom. 2. num 13 ibid.
Declaratio de habendo teſtes, &c. an ſit neceſſaria, vbi reus eſt confeſſus, num. 14. ibid.
Defenſio, quando permittatur pro tuitione bonorum etiam clericis, tom. 2. nu. 31. 67
Defenſionibus ſuis, & appellationi, quando reus renunciare poſſit, def. 27. c. 1. per tot. 28
Defenſio, an ſit permiſſa ſacerdoti in celebratione miſſæ, vide *Sacerdos.*
Defenſio diuiditur in plures partes, & habet plures ſpecies, tom. 1. num 41. 7
Defenſio poteſt probari in qualibet parte iudicij, imò iudex tenetur illam inquirere ex officio, tom. 2. nu. 5. & ſequ. 35
Defenſionis cauſa eſt fauorabilior cauſa fiſci, & in dubio eſt pronunciandum contra fiſcum, tom. 2. num. 1. 51
Defenſio an probetur per vnum teſtem, tom. 2. numer. 12. 59
Defenſio operatur, vt quis ſit tutus in conſcientia, nec incidat in excommunicationem, tom. 2. num. 13. & ſeq. 63
Defenſio eſt permiſſa contra quoſcumque ſuperiores, & Patriam, contra dormientem, ac in animalibus brutis, tom. 2. num. 16. & ſeq. ibid.
Defenſio eſt permiſſa non ſolum offenſo, ſed etiam conſanguineis amicis, ſociis, extraneis, & inimicus, ſiue inſultatus acclamet, ſiue non, num. 19. ibid.
Defenſio permittitur contra illum, qui irruit contra tertium, nec tenetur expectare percuti, num. 20. 64
Defenſio quomodo ſit probanda, vt quis dicatur conſtitutus in periculo vitæ num. 10. ibid.
Defenſio probatur per ſolum inſultum, & præſumitur moderamen inculpatæ tutelæ, tom. 2. num. 21. 65
Defenſio præſumitur, quando imminebat offenſio perſonalis, tom. 2. num 23. ibid.
Defenſio eſt omni iure permiſſa, tom. 2 num. 1. 61
Defenſio an poſſit tolli per Papam, Imperatorem, de plenitudine poteſtatis, & quid ſi expreſſe mandauerint tolli defenſiones, quomodo mandatum intelligatur, num. 2. & ſeqq. ponuntur aliquæ limitationes. ibid.
Defenſione denegata, omnia ſunt nulla, & iudex punitur, tom. 1. num. 4. ibid.
Defenſio licet in totum tolli non poſſit, tamen modus defenſionis poteſt variari, & reſtringi, num. 8. 62
Defenſio non poteſt tolli per ſtatutum nec per conſuetudinem, num. 9. & ſeq. ibid.
Defenſionis fauore, quæ probationes admittantur, def. 29. c. 3. per totum. 57
Defenſio probatur per fratres, conſanguineos, affines, familiares, domeſticos, per teſtes inhabiles, per teſtes non reddentes rationem, deponentes de credulitate, tom. 2. num. 5. & ſeqq. 58
Defenſionis probatio eſt fauorabilis, & debet ampliari, & non reſtringi in fauorem Rei, num. 1. 57
Defenſio permittitur ex diuerſo genere armorum etiam fortiori, tom. 2. num 28. 66
Defenſio morte non extinguitur, & poteſt probari etiam poſt mortem interfecti, num. 29. 67
Defenſio neceſſaria probatur eo ipſo, quòd quis irruit contra alium armatus, & an ſit probandum, quòd erat conſtitutus in diſcrimine vitæ, latè tom. 2. nu. 22. & ſeqq. 32
Defenſio probatur, quando teſtes deponunt Titium vulneraſſe pro defenſione, tom. 2. num. 14. 60
Defenſio probatur per famam probatam per teſtes de auditu, num. 14. ibid.
Defenſio probatur pluribus exceptionibus etiam contrariis, & teſtibus impugnatis, num. 16. ibid.
Defenſioni renunciare, vide *Renunciare.*
Deciſio Rotæ Romanæ, vt Iudex criminalis poſſit annullare inſtrumentum ex capite falſitatis, licet abſoluatur notarius, vel pars defenditur contra opinionem Farin. cij, tom. 1. num. 10. 33
Delictum, vbi commiſſum eſt, ibi meliùs verificari poteſt, tom 1. num. 1. 259
Delegata cauſa pluribus Iudicibus quando intelligatur cumulatiuè, vel priuatiuè, latè Def. 13. cap. 13. num. 21.
Delegationis tenor, an ſit inferendus in citatione, to. 1. num. 52. 255
Delictum commiſſum in confinio territoriorum, quando ſit mixti fori, tom. 1. num. 23. 31
Delegatus delinquens in loco commiſſionis, quando poſſit puniri per ordinarium, loci, Defenſ. 13. cap. 7. 267
Delegatio, an ſpiret per mortem delegantis, & delegati, & delinquentis, vel per mutationem delegantis, def 13. c. 9 per totum. 268
Delictum commiſſum extra territorium, quando poſſit puniri per iudicem originis, vel domicilij, vide in verbo *Iudex.*
Delegatus debet docere de ſua iuriſdictione, vide in verbo *Iudex.*
Delegatus inferior à Principe, an puniat delinquentes coram eo, tom. 1. num. 2. 72
Delinquens in Eccleſia quando puniatur per iudicem Eccleſiaſticum, tom. 1. num. 20. 72
Dies termini quando computetur in termino dato ad faciendas, def. 31. c. 1 num. 10.
Dies termini an computetur in termino aſſignato pro defenſione, tom. 2 num. 10. 128
Dies commiſſi delicti an exprimi debeat in accuſatione, tom 1. num. 6. & ſeqq. 136
Dies expreſſa in accuſatione ſi delictum probetur fuiſſe commiſſum alia die, an ſequi poſſit condemnatio. num. 11. 137
Dies termini in dilatione ad ſe defendendum, an computetur in termino, tom 2 num. 9. 9
Dies termini, vel dilationis, quando computetur in termino, num. 9. ibid.
Dies latæ ſententiæ, an computetur in termino x. dierum. & an incipiat currere à die ſententiæ, vel à die intimationis, def. 36. cap. 1. numer. 2. & ſeqq. 240
Diffamatio quomodo probetur, tom. 1. n. 17. 235
Didicita teſtificata, quando dicantur, tom. 2. numer. 10. 14
Dictio *alia* importat ſimilitudinem pœnæ, def. 33. c. 13. num. 4. 181
Dictio *alia* quid importet in pœnis imponendis, tom. 2. n. 3. & ſeqq. ibid.
Dilatione pendente, quando poſſit illam reuocare, & procedere ad vlteriora, tom. 2. defenſ. 24. cap. 4. num. 4. 8
Dilatione vna pendente, quando poſſit aliam tradere, num. 8. 9
Dilationes omnes vni parti datæ ſunt communes vtrique parti, num. 10. ibid.
Dilatio non eſt danda accuſatori, niſi præſtet cautionem de reficiendo expenſas, tom. 1. num. 5. 350
Dilatione, vel termino pendente reo datis nihil iudex innouare poteſt, & an acta, deinde facta ſint nulla ipſo iure, latè def. 24. c. 4. 8
Dilationes accuſatori in cauſis criminalibus duæ dantur, vel ſunt arbitrariæ, & minores dantur accuſatori, quam reo, tom. 1. n. 3. & ſeq. 350

Dilationes reo, vel accuſatori in criminalibus quot, & quando dari debent, num 3 & ſeq. ibid.
Dilatio reo non eſt concedenda ad reſpondendum negatiuè, vel affirmatiuè, tom. 1. num. 4. 335
Dilatio, vel terminus reo eſt dandus ad faciendum ſuas defenſiones, latè defenſ. 24. cap. 4. per totum. 8
Dilatio, ſeu terminus ſtatuitur reo, quando decernuntur copiæ proceſſus, tom. 2. num. 2. 9
Dilationes, non vna ſola, ſed plures concedi debent, tam reo, quàm accuſatori, tom. 2. num. 3. ibid.
Dilationes in cauſa criminali dicuntur arbitrariæ iudicis, num. 4. ibid.
Dilationes plures, quando Aduocatus intendit habere quid facere debeat. num. 5. 10
Dilationes plures dari debent reo, quamuis ſtatutum diſponat, vt in primo termino omnia reus producat, num. 6. ibid.
Diſtributiones quotidianæ debentur clerico abſoluto, tom. 1. num. 60. 210
Diligentiæ quæ fiunt in Curia ad euitandum, ne cauſa deferatur, def. 36. c. 21. num. 6. 265
Diligentias, quas facere debeat iudex, ne teneatur de his, quæ acciduut contra torquendos, vide *Iudex*.
Diſpoſitio quælibet in primo actu intelligitur de prima vice, tom. 1. num. 11. 361
Diſpoſitio quælibet verificatur in primo actu, numer. 11. ibid.
Diuturnitas temporis quando ſuffragetur in diminutione pœnæ, vide in ſecunda defenſ. cap. 3. per totum. 112
Diuinationes, quando ſint mixti fori, tom. 1. numer. 10. 29
Doctoribus modernis atteſtantibus de communi opinione magis eſt credendum, quam antiquis tom. 1. num. 37. 6
Doctori de communi opinione, & de conſuetudine, & de practica alicuius loci, quando ſit credendum, tom. 1. num. 40. & 42. ibid.
Doctores, & alij in dignitate tanquam teſtes, an poſſunt torqueri, tom. 1. num. 10. 300
Dolus quibus indiciis excludatur in Iudice, def. 30. cap. 42. num 4. 124
Dolus quando poteſt expùrgari actione ex contractu, vel quaſi non punitur, defenſ. 33. cap. 9. numer. 7. 174
Dolus de futuro, quando poſſit remitti, tom. 1. num. 2. & ſeqq. 158
Domini duo in eodem loco, ambo procedunt contra delinquentem, tom. 1. num. 10. 71
Dominus expulſus à ſuo territorio, quando poſſit ponire expulſores extra territorium, n. 22. 72
Dominus non punit ſuum condominum, tom. 1. n. 13. 101. & quid ſi vnus habeat iuriſdictionem criminalem, & alter ciuilem, ibid. num. 14. ibid.
Dominus domus, pro delicto commiſſo in domo, quando poſſit torqueri, & præſumantur delinquentes, & an poſſit condemnari, defenſ. 19. cap. 9. per totum. 306
Domeſtici, & familiares pro defenſione, vide *Defenſio*.
Domeſtici, & familiares pro delicto commiſſo in domo quando poſſint torqueri, def. 19. c. 9. ibid.
Domicilium quomodo contrahatur, tom. 1. num. 9. & ſequent. 73
Domicilia plura quis poteſt habere, ſed non vltra duo, num. 18. 74
Domicilium clericus habet, vbi habet beneficium, licet ibi non habitet. n. 19. ibid.
Domicilium habet bannitus, vbi tanquam bannitus habitat, & vxor vbi habitat maritus, ſecus in ſponſa, & concubina, vbi habeat domicilium, tom. 1. num. 21. & ſeqq. ibid.
Dubia per iudicem in qualibet cauſa graui, vt excitari debeant contra opinionem Caualca. tom. 2. num. 5. 52
Duces à ſolo Papa puniuntur, vide in verbo *Princeps*.
Defenſio eſt concedenda in quacumque parte Iudicij, alias iudex punitur, tom. 2. num 6. 10
Defenſio facta ſine termino fauore innocentiæ, tenet, tom. 2 num. 7.
Defenſio neceſſaria probatur eo ipſo, quòd quis ſteterit armatus aduerſus alium animo offendendi, abſque probetur, quòd fuerit in diſcrimine vitæ, tom. 2. num 22. 32
Defenſiones rei ſunt diſputandæ cum Aduocatis, & Procuratoribus, & debet dari competens terminus, tom. 2 n 4 & ſeq. 52
Defenſio facta ſine termino, vel dilatione prodeſt reo, tom. 2. num. 7. 10
Defenſionis terminus ante condemnationem, quando ſit dandus confeſſo, & conuicto, vide *Terminus*.
Defectus iuriſdictionis eſt inſanabilis, vide in verbo *Iuriſdictio*.
Defenſionibus ſuis, an quis poſſit renunciare, vide *Reus*.
Defenſio induciur, quando aduerſarius ſe præparauit ad offendendum tom 2. nu. 24. 64
Defenſio probatur coniecturis, & præſumptionibus, & per probationes dubias, & minus concludentes, tom. 2. num. 3. & ſeq. 61
Defenſio ſi denegetur per iudicem in quacunque parte iudicij puniri debet, tom. 2. num 4. ibid
Defuncti memoria poteſt defendi, tom 2. num. 4. 20
Degradatio in quibus cauſis, & quia, & quomodo fiat, & quotuplex ſit, def 39 c. 5. 289
Delegatus quando poſſit alteri cauſam ſuam delegare, tom. 1. num. 15 & ſeq. 9
Delegatus, quando poſſit examen, vel cauſam ſibi commiſſam alteri ſubdelegare, def 13. c. 11. 269
Delegatus, an poſſit eligere Notarios, nuncios, executores illos punire, & locum ad ſententiam, latè def. 13. cap. 12. per tot. 270
Delegatus non poteſt impugnare facta delegantis, tom. 1. num. 12. 9
Delegatus, quando poſſit punire partes inuicem ſe offendentes, ac ſuam iuriſdictionem lædentes, num 13. ibid.
Delegatio, quando non dicatur ampliùs integra, to. 1. num. 6. 269
Delegatus in citatione, quando debeat inſerere copiam delegationis, tom. 1. num. 18. 10
Delegatus an poſſit ſuam ſententiam exequi, tom. 1. num. 12. 572
Delegatus an teneatur in citatione inſerere tenorem ſuæ commiſſionis, tom. 1. ſub n. 3. 268
Delegatus cuius qualitatis eſſe debeat, poteſt dari ſuſpectus vnà cum ſuo nominato, def. 13. cap. 10. 269.
Delegatus à Papa, an poſſit puniri per iudicem loci delicti, vide in verbo *Archiepiſcopus*.
Delegatus an cognoſcat de delicto commiſſo per eius familiam & præferatur ordinatio, vide in verbo *Iudex*.
Delicta mixti fori quæ ſint, tom. 1. cap. 11. 27
Delegatus Iudex, vide in verbo *Commiſſarius*.
Delegatus, an præſumatur priuatiuè, vel cumulatiuè quoad ipſum principem, vide in verbo *Commiſſarius*.
Delegata cauſa pluribus, quando vno deficiente alij procedere poſſint, & ſi determinetur per ma-

lorem partem valeat, defeſ. 13. cap. 5. per totum. 266
Delinquens repertus in loco originis, vel domicilij ibi puniri poteſt, tom. 1. num 3. 73
Delicta mixti fori puniuntur per vtrumque Iudicem, & Eccleſiaſticus punit in pœnis ſpiritualibus, & ſæcularis in pœnis temporalibus, tom. 1. numer. 20. 21.
Delinquens extra territorium, qua pœna ſit puniendus, tom. 1. num. 7. 73
Delictum vbi non eſt, ibi ceſſat pœna, tom. 1. numer. 1. 107
Delictum in omittendo, per quem Iudicem puniri debeat, tom. 1. num. 24.
Delinquens coram iudice, quomodo puniatur, vide in verbo *Iudex*.
Delicta grauia quæ dicantur, tom 1 num 4. ibid.
Depoſitio teſtium, & pro fiſco, & contra fiſcum Notarius ſcribere debet, tom. 1. num. 4. 273
Deportatio, vide *Exilium*.
Delicta quanto tempore præſcribantur, vide lariſſimè in defenſ. 2. cap. 1. vbi enumerantur plurima delicta. 104
Delicta diuerſa, & ſeparata, quæ dicantur, deſ. 35. cap. 13. num. 3. 324
Delictum commiſſum in vno loco, & conſumatum in alio loco, poteſt in vtroque loco puniri, & dantur exempla, tom. 1. num. 6. 71
Delicta coram iudice commiſſa, quomodo puniantur, & in eis procedatur, tom. 1. n 6. & ſeqq. 2:8
Delinquens in confinibus duarum Ciuitatum ab vtraque puniri poteſt, tom. 1. num. 16. 74
Delictum commiſſum in loco mari adiacenti, per quem puniri debeat, tom. 1. num. 12. 71

E

ECcleſiæ immunitas, vide in verbo *Immunitas*.
Eccleſia agit reſtitutorio Iudicio pro reſtitutione delinquentis extracti, & idem facere poteſt extractus, tom. 1. num. 10. 80
Edicta ſeu monitorio ad reuelandum delicta, & delinquentes, quando & in quibus caſibus concedi debeant, vide in verbo *Monitoria*.
Egregiæ perſonæ, quæ dicantur, tom. 1. num. 4.
Electio pœnæ in pœnis alternatiuis, ad quem ſpectet, vide *Pœna*.
Emendatus quis dicitur, ſi honeſtè vixerit per triennium, vide *Præſcriptio*.
Emens rem furtiuam, quando teneatur eam reſtituere non refuſo pretio, deſenſ. 17. cap. 4. per totum. 291
Emergens quæſtio quæ dicatur, vide in verbo *Quæſtio*.
Emendatus quis præſumitur, ſi vixerit laudabiliter per triennium.
Epiſcopus vigore Bullæ debet aſſumere Informationes, contra confugientem Eccleſiam, & non tenetur ſtare proceſſui iudicis laici, & Epiſcopo quomodo conſtare debeat de delicto, def. 1. cap. 3. num. 7. & ſeqq. 79
Epiſcopus an poſſit ſtare proceſſus fabricato per Iudicem laicum, in quo conſtaret, de qualitate aſſaſſinij, vel alia ſimili, per quam non poſſet reus gaudere immunitate Eccleſiaſtica, tom. 1. numer. 30. 327
Epiſcopi familia gaudet foro Eccleſiaſtico, & qui ſint de familia Epiſcopi, tom. 1. num. 23. 326
Epiſcopus quas pœnas imponere poſſit, tam laicis, quàm clericis, deſ. 38. c. 1. n. 15.
Epiſcopus poteſt gratiam facere de omnibus delictis, & Vicarij ad maiorem cautelam apponunt illam clauſulam, *Salua moderatione Epiſcopi*, def. 34. c. 3. num. 6. 209
Epiſcopus dicitur maior Præfecto prætorio, defenſ. 34. cap. 3. ibid. in fin. & Defenſione 35. cap. 6. num 6.
Epiſcopi an poſſint extrahere delinquentem ab Eccleſia, & cognitio extrahendi vigore Bullæ conceditur tantum Epiſcopis, tomo 1. num. 3. & ſequentib. 62
Epiſcopus, vel alius depoſitus ab officio pendente appellatione non prohibetur exercere officium ſuum defenſ. 36. cap. 15. n. 4. 257
Epiſcopus habens iuriſdictionem temporalem, non poteſt per ſe ipſum cauſas criminales cognoſcere, neque in prima, neque in ſecunda inſtantia, ſed illas laicis committit, & non efficitur irregularis, ſi ſequatur ſententia corporalis, tomo 1. numer. 13. 272.
Epiſcopus in delictis mixti fori punit laicos pœnis legalibus, tom. 1. n. 18. 21
Epiſcopus, Archiepiſcopus, & Patriarcha, à quibus puniuntur, vide in verb. *Papa*.
Epiſcopus non citatur ab A. C. niſi de ordine Pontificis, tom. 1. num. 20. 102
Epiſcopi an poſſint torqueri, vide *Tortura*.
Epiſcopus, pro quibus caſibus in Curia ſæculari accuſare poſſit, tom. 1. num. 4. 144
Epiſcopus in delictis mixti fori punit laicos pœnis temporalibus & ſpiritualibus, tom. 1. numer. 14. 249.
Epiſcopalis curia cognoſcit de emergentibus, dependentibus, annexis, & à cauſa in ea vertente, numer. 14. 249
Epiſtolas portans ad homicidium, vide *Conſilium*.
Equites Hieroſolymitani non ſyndicantur de geſtis in officio per principer laicos. tom. 1. n. 6.
Equites S Iacobi gaudent foro Eccleſiaſtico. tom. 1. n. 16. 325
Equites Hieroſolymitani gaudent foro Eccleſiaſtico, nu. 17. ibidem. 4.
Eremitæ quando gaudeant foro Eccleſiaſtico, num. 20. 326
Erroris cauſæ quæ ſint legitimæ ad retrocandam confeſſionem, latè vide Defenſ. 32. cap. 13. per tot. 145
Error confeſſionis quomodo probetur, vide *Confeſſio*.
Error confeſſionis quomodo ſit deducendus, & probandus, & an ſit probanda cauſa erroris, & qualis eſſe debeat iſte error, & de quo tempore latè, vide Defenſ. 32. cap. 12. per totum 150.
Expenſarum condemnatio pro prima inſtantia intelligitur facta, & quando Iudex appellationis dixit *victum victori*, d. c. 27. nu. 4.
Expenſarum condemnatio, an intelligatur facta per Iudicem appellationis per clauſulam *victum victori* de expenſis primæ inſtantiæ, quando non fuerunt petita, dict. c. 26 n. 5.
Expenſarum abſolutio facta à iudice appellationis, an intelligatur de omnibus expenſis in aliis inſtantiis factis, dict. cap. 26. num. 6.
Expenſarum abſolutio coram factis trahitur ad alias expenſas in cæteris inſtantiis, d. cap. 26. nu. 7.
Examen receptum per procuratorem fiſcalem eſt nullum, tom. 1. nu. 1. c. 6.
Examen receptum per Notarium ſine mandato iudicis non valet, tom. 1. nu. 2. ibid.
Examen rei licet incipiat examinatus, & non conſtitutus non per hoc habet maius robur, nu. 1. 320
Examen rei quare appelletur conſtitutum, tom. 1. nu. 2. ibid.

Exceptiones, quæ opponuntur contra iudicem ordinarium multo fortius opponi poſſunt contra delegatum. tom.1. nu.10. 9
Exceptio contra iudicem, quæ opponi poſſit, vt ſuſpendat eius iuriſdictionem, tom.1.nu.3.& ſeq. 66
Exceptiones contra teſtes in qua parte iudicij ſint diſcutiendæ, Def.28. c.12. per tot. 41
Exceptio incompetentiæ iudicis, vel litis pendentiæ debeat opponi ante litem conteſtatam, tom. 1. nu. 16. 19
Exceptiones contra accuſationem ſunt proponendæ, alias proceſſus valet, & de quo tempore, & ſi iudex poteſt supplere ea officio, Def.3. c.7.141.
Exceptiones teſtium quando ſint diſcutiendæ in principio, vel in fine litis, vide *Teſtium exceptiones.*
Exceptiones teſtium an coram iudice à quo vel ad quem probari debeant, tom.1.n.7. 42
Exceptio notoriæ iniuſtitiæ, vide Notoriæ in verbo *Iuſtitia.*
Exceptio nullitatis ſententiæ, vide *Nullitas.*
Exceptio incompetentiæ iudicis quando proponi debet, vide in verbo *Iudex.*
Exceptiones oppoſitæ contra iudicem, & partem debent interpretari prius contra iudicem, tom. 1. numer. 3. 101
Exceptio incompetentiæ iudicis poteſt quandocumque opponi, & operatur, vt non teneatur comparere, tom.1. num.48.& ſeq. 255
Exceptio fori declinatoria debet opponi ante litem conteſtatam, num.50. ibid.
Exceptio litis pendentiæ quando opponi poſſit, vide in verbo *Lis.*
Exceptio nullitatis ſententiæ poteſt opponi per procuratorem, num.52. ibid.
Excommunicatus poteſt abſolui à legato extra ſuam iuriſdictionem, ſed non excommunicari, tom. 1. num. 35. 67
Excommunicatio ſuſpendit iuriſdictionem in iudice, & eſt maior pœna, quæ poſſit ab Eccleſia infligi, & ſententia lata ab excommunicato eſt ipſo iure nulla, tom.1. num.5. & ſeq.ibid.
Excommunicatus pendente appellatione quando remaneat excommunicatus. defenſ.36, c.15. num.9. 257 & excommunicatus ſub conditione, niſi infra dies pendente conditione interim non dicitur excommunicatus, num.10. & pendente appellatione ab abſolutione excommunicationis dicitur interim abſolutus, ibid.num.7.
Exculpatio accuſatoris tollit indicium confeſſionis extraiudicialis, def.33.c.34.num.9.
Exculpatio vulnerati operatur, vt inculpatus non torqueatur, tom.1. ſub n.23. 79
Excommunicatus poteſt defendi impunè, vide in verbo *Aduocatus.*
Excommunicatio an recipiat appellationem, defenſ.36. c.6. 548. & an poſſit denunciari excommunicatus, & affigi contra eum cedolones, & quando tranſeat in iudicatum ſententia excommunicationis, defenſ. 36. c.6. ibid.
Exculpatio accuſatoris tollit indicium confeſſionis extraiudicialis, tom.1. num.6. 156
Excuſator nunquam intelligitur excluſus in cauſis criminalibus, licet excludatur procurator, tom. 1. numer. 54. 256
Executio pœnæ capitalis per quem iudicem fieri debeat, def.38, c.4 per tot. 285
Executio pœnæ capitalis in quibus diebus fieri poſſit, & quomodo ſit facienda, defenſion. 38. c. 5. per totum. ibid.
Executio ſententiæ in quibus caſibus retardetur donec veniat reſponſum à Principe, defenſion. 38. c. 3. 284
Executio pœnæ capitalis, vel corporalis, quomodo, & in quibus caſibus differri poſſit, defenſione 38. c. 3. ibid.
Executio differtur, & celeratur ne tumultus fiat in populo, tom.1.num.11.& ſeq. 509
Exhiberi debent reo arma ſcripturæ, & alia vitioſa reperta in eius domo, tom. 1. defenſione 20. c.21. 343.
Exilium, vel relegationem, ſeu confinium frangens, quando, & qua pœna puniatur, defenſ. 33. c. 27. per totum. 205
Exilium quando computetur in tempore, quo reus detinetur in carceribus, tom.1. nu.50. 217
Exilium debet condemnato intimari, aliàs non datur contrauentio, def.33. c.27.n.14. 205
Exilij contrauentio non punitur ſecuta gratia ſuper delicto principali, d.c.27.n.16. ibid.
Exilium an poſſit puniri ex officio, vel requiratur quòd fuerit captus extra confinium, d. c. 27. num. 16. ibidem.
Exilio finito non requiritur licentia ſuperioris, dict. c.27. num.18. ibid.
Exilij contrauentio in clerico commiſſa poſt clericatum non punitur à iudice laico, d. cap. 27. numer. 18. ibid.
Exilium an poſſit iniungi extra iuriſdictionem illius Principis, d.c.27. n.19. ibid.
Exilium vel relegatio habent multa incommoda, d. c.27. num.27. 506
Exilij pœna dicitur maxima d. c.27. n.26. ibid.
Exilium quid ſit, relegatio, & deportatio. d. c. 27. num.27. ibid.
Exilij fractura an ſit probanda per fiſcum, d. c. 27. num. 28. ibid.
Exilij beneplacitum quando, & per quem reuocari poſſit, d. c. 27. num. 24. ibid.
Exilio pendente an cadauer condemnati poſſit aſportari ad locum prohibitum, d. c 27. num.55. 505
Exilium frangens, vel relegationem, debet ei duplicari tempus exilij, tom.1. ſub num.58. 257
Exiliato, vel relegato debet concedi tempus vnius menſis ad componendas res ſuas, & in dicto tempore poteſt vbique conuerſari, ſub num.58. ibid.
Exilij tempus an computetur in carceratione, tom.1. num 20.& ſeq. 107
Exilium iniunctum à Præſide ſpirat per eius diſceſſum, def.33. c.27. n.11. 205
Eximentes tertij captum qua pœna puniantur, latè def.5. c.9.num.1. & ſeq. 207
Eximens carceratum, confeſſum, vel conuictum, vel non confeſſum, & conuictum qua pœna puniatur, tom.1. num.6. 197
Eximens, captum pro cauſa ciuili qua pœna puniatur de iure communi, & vigore Bullæ Sixti V. num. 12. & ſeq. 198
Eximens animalia à manibus curiæ, an puniatur. tom.1. nu.27. 199
Eximens captum à priuato an puniatur, num. 28. 200
Eximens captum quando incidat in crimen læſæ maieſtatis, n.29. ibid.
Eximens captum pro cauſa ciuili tenetur, ac ſi pro eo fideiuſſiſſet, & ſi plures eſſent omnes tenentur inſolidum, nec poſſunt probare, illum non fuiſſe debitorem, tom.1.nu.16.& ſeq. 199
Eximens ſe ipſum non incidit in pœnam Bullæ Sixti V. to.1. num.22.& ſeqq. ibid.
Eximens retentum in Palatio, vel Camera quomodo puniatur, tom.1.nu.19. ibid.
Eximens iniuſtè captum notoriè an puniatur etiam vigore Bullæ Sixti V.num.22. & ſeq. ibid.
Extrahi non poteſt ab eccleſia, etiam notorius delinquens, è iudicibus laicis, tom.1.n.1. 81

Extractus agit ſpolio ; & aliis interdictis contra extrahentes ab Ecclesia, numer. 11. 80
Exiſtimatio membri, quando admittitur, vide *Membrum.*
Extractus ab eccleſia ſub ſpe impunitatis an ſit ei ſeruanda fides, Defenſ.1.c.35. 82
Expenſæ pro examinando reo à quo ſint ſubminiſtrandæ, tom.1.num.1. 229
Expenſæ pro fabricatione proceſſus, & pro capiendo delinquentem, ac pro executione iuſtitiæ à quibus ſolui debeant, Def.6.c.5.per totum. ibid.
Expenſarum appellatione an veniant damna, & intereſſe. tom.1.ſub num.6. 160
Expenſæ quomodo taxari debeant, vide *Intereſſe.*
Expenſæ à quibus ſolui debeāt birroariis deputatis ad cuſtodiam, tom.1.num.46. 116
Expenſæ in tranſmiſſione Commiſſarij pro aſſumendis indiciis debent ſolui ab inſtigatore, vel Fiſco, tom.1. num.4. 239
Expenſarum condemnatio omiſſa in ſententia an iterum peti poſſit ab eodem iudice, vel ſit facienda in eadem ſententia, Defenſ.36.c.23.nu.3.& ſeqq. 268
Expenſarum à condemnatione omiſſa an detur appellatio d.c.25.num. ab expenſis cenſeatur abſolutus quando in ſententia non fuit condemnatus, d. c. 15.num.1. ibid.
Expenſæ reficiendæ vigore Bullæ Pij IV. vide *Cautio.*
Expenſarum condemnatio à iudice appellationis fieri poteſt, tam pro cauſa principali, quam pro cauſa appellationis. Defenſ.36.c.26.num.3. 270
Expenſarum condemnatio ſimpliciter facta, intelligi ut de expenſis in vtroque cauſa factis, niſi in prima inſtantia fuiſſet abſolutus. d c.26.no.2. ibid.
Expenſarum condemnatio per clauſulam *victum victori*, facta per iudicem appellationis an comprehendat expenſas primæ inſtantiæ, quando habuit iuſtam cauſam, d.cap.26.nu.9. ibid.
Expenſarum taxatio ad quem ſpectet, d.c.26.n.10. ibid.
Expenſarum condemnatio dicitur facta per clauſulam, *victum victori*, etiam ſine verbo *condemnamus*, dicto cap.26.nu.11. 271
Expenſarum condemnatio fieri non debet contra habentem duas conformes, d.c.26.n.12. ibid.

F

Fabricatus nouus proceſſus, quod ſi deinde primus fuerit repertus, & quid ſi poſt ſententiam, Defenſ.33 cap.11 nu.8.
Facultas concedendi extractionem delinquentium ab Eccleſia conceditur à Papa, Defenſ.1.cap.30. 77
Falſitas in vno, vel duobus, ſeu tribus teſtibus, omnes alij cenſentur falſi, prout falſitas in vno capite, vel partitæ cenſetur in omnibus, tom.2.n.17. 45
Falſitas in literis Apoſtolicis eſt mixti fori, tomo 5. num. 3. 28
Falſi pœna quando puniatur, vna tantum, vel pluribus ex falſitatibus reiterabilibus, tom.1.n.10 47
Falſos articulos conficiens, & teſtes falſos inducens an cauſam amittat, vide *Cauſa.*
Falſum deponens coram examinatore, per literas alterius iudicis, vbi puniri debeat, tom.1.n.11. 73
Falſi pœna punitur Notarius ſi publicet proceſſum ante decretum iudicis, vide *Notarius.*
Falſum teſtis deponens ſuper incidentibus, an poſſit recedere ab vſu, tom.5.n.13. 44
Falſi crimen quomodo probetur, Defenſ.4.c.9. per tot.
Falſum deponens ad fauorem fiſci, vel ad fauorem rei, quomodo puniatur, vide *Teſtes.*
Falſitas non circa negotium principale, ſed circumſtantias in teſtibus, quando infringat depoſitionem, tom.5.nu. 14. 44
Falſitas ſuper capitulis connexis, vel ſuper diuerſis quando infringat totam diſpoſitionem, no.15. ibid.
Falſum deponens ſine iuramento an puniatur, vide in verbo *Teſtes.*
Falſum laici deponentes coram iudice Eccleſiaſtico, poſſunt puniri per vtrumque iudicem, vide in verbo *Teſtes.*
Falſitas ſuperueniens in cauſa ciuili poteſt intentari criminaliter, tom. 1. n.8. 70
Falſi crimen an ſit cognuſcendum in carceribus, tom.1 num.49. 217
Falſi crimen an requirat, vt in eo exprimatur Annus, vide in verbo *Annus.*
Falſos articulos, & teſtes falſos producens quando puniatur, latè deſ.28 c.13. 42
Falſum teſtis deponens coram iudice ciuili quando ab eo puniri poſſit, vide in verbo *Teſtis.*
Falſitas deducta in primo iudicio ſuper qua fuit pronunciatum an poſſit iterum deduci in ſecundo iudicio, deſ.33. c.6.n 6. 217
Falſum dicentes teſtes depoſuiſſe, vel notarium ſcripſiſſe, vel iudicem dicentem tuliſſe falſam ſententiam, quando noceat tertio, defenſione 28. cap. 15. 46
Falſitas commiſſa coram iudice delegato punitur per iudicem delegantem, tom.2. num.4. 77
Falſum teſtis deponens coram vno iudice poteſt puniri non ſolum ab illo, ſed etiam ab aliis, tom.2. num. 19. 45
Falſitatis præſumptio in vno teſte inducit præſumptionem falſitatis in aliis, tom.5.nu.14.
Familiares Cardinalium à quibus puniantur, tom.1. num.23. 502
Familia Epiſcopi an gaudeat foro Eccleſiaſtico, vide in verbo *Epiſcopus.*
Famulus delinquens quando noceat domino, & idem eſt in ſatellitibus vel aliis, quando noceant prætori, & an ciuiliter, vel criminaliter teneantur dominus, vel orator, latè defenſ. 33. cap. 2. num.2. & ſeq. 563
Famulus quando dicatur delinquere in concernentibus officium, vel extra officium, tom. 2. numer. 4. ibid.
Fama bona vnius ſuffragatur complicibus, tom.1. numer. 6.
Fama bona præualet malæ famæ, tom.2.n.4.
Fama bona rei extinguit malam famam, etiam ſi bona fama fuerit generalis, & mala ſpecialia, to.1. num.58 & ſeq. 31
Fama bona tollit indicium reſultans ex inuentione rei furatæ penes aliquem, tom.1. n.7. 291
Fama mala grauat illum penes quem res vitioſa reperitur, num. 8. niſi doceat à quo habuerit, numer.9. nec poterit ex iſta præſumptione condemnari, num.10. ibid.
Fideiuſſiones præſtitæ inter inimicos tollunt indicium inimicitiæ, vide *Inimicitia.*
Fideiuſſori terminus dandus eſt ad repræſentandum reum, & qualis eſſe debeat, tomo 1. nu.51. 228
Fideiuſſor non tenetur ad pœnam, ſi captus aufugiat, quando erat iniuſtè captus, ſecus ſi aufugiat, quando erat iniuſtè captus, & detentus, to. 1. n 17. & ſeq. 195
Fideiuſſiones præſtitæ inter duos inimicos de non offendendo tollunt indicium delicti, tom.2 n.21. 31
Fideiuſſor qualis eſſe debeat, vt iudex, vel notarius non teneatur, defenſione 6. cap. 2. per totum. 221
Fideiuſſor an poſſit eſſe pro cliente Aduocatus, vel Procurator, vide in verbo *Aduocatus.*
Fideiuſſores in cautione de non offendendo quando dicantur liberati, tom. 1. n.13. 249

Fideiuſſor recipiens non idoneum quando teneatur de ſuo, tom.1.n.2. 221

Fideiuſſor quis dicatur idoneus, tom.2, num.1.& ſeq. ibid.

Fideiuſſor an poſſit admitti ad purgandam moram, ſi præſentet principalem poſt condemnationem, tom. 1. ſub n. 55. 219

Fideiuſſores primi non idonei ſi recipiantur alij an ſint liberati, tom.1.ſub no.6 222

Fideiuſſio qualis eſſe debeat pro excarceratione obtinenda, tom.1.n.34. 214

Fideiuſſio tam in ciuili, quàm in criminali cauſa eſt præſtanda in loco iudicij, tom.1.nu 4. 221

Fideiuſſores de repræſentando reum quando liberentur, latè Defenſ.6.c 4 per totum. 125

Fides facta per ſcripturam non probat, quia patitur quatuor, tom.1. ſub nu.1. 319

Fides facta ab Epiſcopo quam probationem faciat, ſub nu. 2. ibid.

Fides recepta de non offendendo per aliquem Principem ſi frangatur ipſe Princeps non poteſt de facto contrauenientem punire, tomo 1. ſub numer. 44. 7

Filius eximens patrem à carceribus, vel è contra, an puniatur, tom. 1. nu,21, 199

Fiſcus an teneatur iudicare teſtes repetendos, ac illos reconducere ad locum iudicij, tomo 2. numer. 10. 14

Fiſcus de iure non poteſt interuenire examini teſtium examinandorum contra ipſum,& quid ſeruetur, tom. 1.ſub nu. 2. 272

Fiſcus tenetur repetere teſtes examinatos pro informatione Curiæ, Def 25.c.1.per totum. 10

Fiſcus dicitur ſemper adhærere, Defenſ.36. c.3.n.10. 249.

Fiſcus an reſtituatur quando reus non fuit ſufficienter punitus, Defenſ.35.c.11.n.11. 252

Fiſcus tenetur repetere teſtes pro informatione Curiæ examinatos, vide *Repetitio*.

Fiſcus, & ille adhærens an ſint ſtandi in productione articulorum, vide *Articuli*.

Fiſcus tenetur iudicare teſtes, vel reconducere ad locum iudicij repetendos per reum, tom.2.n.10 14

Fiſcus volens proponere accuſationem nemine querelante quomodo illam proponere poſſit,& in quibus caſibus, to 2.nu.1. 137

Fiſcus an appellet, Defenſ.36 c.14. 255

Fiſcus quando ſit priuilegiatus, Defenſ. 35. c. 1.9. n. 1. 219

Fiſcus an poſſit examini rei interuenire, & interrogare in tom.1.n.3. 273

Fideiuſſor an teneatur repræſentare reum in alio loco, tom,1.nu.20. 215

Fideiuſſor pro vna cauſa an teneatur reum præſentare pro alia, tom.1. nu.13. 227

Fideiuſſio cum clauſula toties,& quoties,& quomodo intelligatur, nu.34. ibid.

Fideiuſſor non tenetur repræſentare reum, niſi ſuperueniant noua indicia, tom.1.n.36. ibid.

Fideiuſſor promittens repræſentare reum infra octo dies, ſi non fuerit requiſitus in dicto tempore amplius non tenetur, nu.15. ibid.

Fideiuſſor an liberetur ſecuta ſententia, nu.37. ibid.

Fideiuſſor an teneatur ſi Notarius non ſtipulatus fuerit pro camera, nom.39. 227

Fideiuſſor an liberetur per binam præſentationem, vel per ſolutionem vnicam, tom.1.n.39. ibid.

Fideiuſſori eſt dandus terminus ad repræſentandum reum.num.51. 218

Fiſcus non tenetur iurare ad calumniam, tom. 2. num. 4.

Fiſco vel actore non probante reus eſt abſoluendus, latè tom.1. Def.13.c.1. 259

Fiſcus non poteſt recipere examen teſtium, neque Principalis, tom.1.nu.1. 15

Fiſcus nullam habet iuriſdictionem, niſi fuerit ei à lege conceſſa, vel à conſuetudine, nu.1. ibid.

Fiſcus an præferri debeat aliis creditoribus pro expenſis factis contra delinquentem, Defenſ.6. c. 6. per totum. 230

Fiſcus vbi non habet pars actionem, nec ipſe habet, vide in verbo *Actio*.

Fiſcus an poſſit dare interrogatoria, vide *Interrogatoria*.

Fiſcus non poteſt deſumere arma de domo rei, Defenſ. 17. c. 1. 290

Fiſcus in curia magnam præuaricationem commiſit, tom.1.nu 3 in fine. 314

Fiſcus quando poſſit capturam concedere, vide in verbo *Captura*.

Fiſcus quando dicatur acceptare confeſſionem rei, tom.2 Defenſ.32.c.15. 147

Fiſcalis procurator non poteſt paciſci de quota litis, nec eſſe procurator pro aliquo, tom.1. numer. 16. 4

Fratres tertij ordinis alicuius approbatæ religionis, quando gaudeant priuilegio fori eccleſiaſtici, tom.1.n.18. 326

Fratres, conſanguinei, & affines, pro defenſione, vide *Defenſio*.

Forus originis, vel domicilij, in ciuilibus, quis ſit dignior, to. 1. nu. 8 73.

Forum quis ſortitur ratione originis, domicilij,& loci commiſſi delicti, quoad pœnam infligendam, tom. 1. n. 1. 72

Forus contrahitur ratione falſitatis commiſſæ, coram aliquo iudice, & etiam ſi Aduocatus, Procurator, Teſtis, & Notarius coram eo delinquentes, tom.1.n. 1. & 3. 71

Forus contrahitur diuerſis modis relatis in Def. 1. cap. 27. ibid.

Forenſis an debeat puniri pœna iuris communis, vel ſtatutorum, vel loci delicti, tom. 1. numer. 11. 71

Forenſis in foro pœnitentiali non ſortitur forum in loco delicti, ſed debet abſolui in loco originis, nu. 16. 72

Forenſis non punitur per delegatum, ſed per ordinarium loci, tom.1 nu, 18. ibid.

Forum declinare non poteſt contumax, vide in verbo *Contumax*.

Forus contrahitur ratione loci commiſſi delicti, n. 1. to. 1. 70

Forus delicti, non tollitur per dignitatem delinquentis, n. 3. 71

Factum quomodo probetur, vide in verbo *Corpus*.

Furtiua res penes aliquem reperta debet legitimè probari, tom.1 num.13. 292

Fur aſportans rem furatam extra territorium quando puniri poſſit per iudicem loci, ad quem bona aſportauit, to.1 nu .1.& ſeq. 39

Furioſus quando puniri poſſit, tom.1.nu.36. 104.

Fur manifeſtus, & non manifeſtus punitur criminaliter, & ad rei ablatæ reſtitutionem, & non ad duplum, vel quadruplum, tom.1.nu.9. 36

Furata res penes aliquem reperta quando grauet dominum domus ad torturam, & an tollatur per bonam famam dictum indicium, tom. 1. no. 1. & ſeq. 290

Furtiuæ rei poſſeſſor, quando teneatur rem reſtituere non refuſo pretio, Defenſione 7. cap. 4. per totum. 292

Fur

Fur punitus de furto, non relaxatur, niſi parte ſatisfacta. tom. 1. num. 16. 34
Furcarum pœna quibus perſonis imponatur, def. 33. c. 4 num. 11. 168
Furcatum pœna an ſit grauior pœna capitis, def. 33. cap. 4. num. 12. ibid.
Furari videns, quid facere debeat ne teneatur, vide in verbo *Videns*.
Furatæ rei poſſeſſor an teneatur furem indicare, to. 1. defenſ. 17. c. 5. per totum. 292
Fuſtigationis pœna quibus infligatur, tom. 2. defenſ. 33. cap. 4. num. 13. 168

G.

GLoſſa eſt maximæ auctoritatis, vide in verbo *Opinio*.
Graſſatores viarum qui dicantur, tom. 1. numer. 36. 96.
Granatus de delicto principali, non poteſt moleſtari pro contrauentione exilij, vide *Exilium*.
Gratiatus in loco delicti, vide in verbo *Abſolutus*.
Gratiatus non poteſt obtinere publicationem proceſſus ad effectum querelandi teſtes de falo, vide *Publicatio*.
Gratiam facit Epiſcopus de omnibus delictis, vide *Epiſcopus*.
Gratiatus quando poſſit torqueri pro intereſſe partis pro rebus furatis manifeſtandis, & pro habendis complicibus def. 30. c. 6. 81
Gratiatus à Principe ſuper eodem crimine non poteſt ampliùs moleſtari, tom. 1. num. 2. 132
Princeps poteſt omnem gratiam corporalem, & pecuniariam remittere, to. 1. n. 2. ibid.
Gratia allegata ad fauorem inquiſiti ſuſpendit iuriſdictionem iudicis, num. 3. ibid.
Gratia regulatur a verbis eiuſdem gratiæ, numer. 4. ibid.
Gratia poteſt probari per teſtes, ſi fuit deperdita, numer. 5. ibid.
Gratiatus non debet decipi ſub fide publica, numero 6. ibidem.

H.

HAbilitari à carceribus in quibus caſibus, & quando quis debeat, vide *Carceratus*.
Habilitatio à carceribus quando habeat vim abſolutionis, tom. 1 num. 64. 218
Habitus Clericalis quæſtio ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum, & non eſt à iure definitus, qualis ſit habitus Clericalis, tom. 1 n. 3. 13
Hebræi non poſſunt eſſe Aduocati, ſed procuratores etiam contra Chriſtianos, tom. 1. num. 25. 4
Homicida ad defenſam non tenetur ad damna & intereſſe, defenſ. 34. c. 4. num. 10. 211
Homicidium commiſſum in pura rixa, ſi neſciatur aggreſſor, non punitur pœna mortis, tomo 1. num. 30.
Honoraria ſatisfactio, vide *Actio*.
Hæredes delinquentis non tenentur vltra vires hæreditarias, defenſ. 33. c. 26. num. 5. 201
Hæredes occiſi poſſunt agere contra homicidam ad æſtimationem operarum, defenſ. 34. cap. 4. numer. 3. 210
Hæreſis crimen punitur ſolum per iudices Eccleſiaſticos, tom. 1. num. 27. 31
Hæretici, & alij infideles an poſſint eſſe iudices, to. 1. numer. 10. 67
Horologium pulueris eſt adhibendum, aliàs præſumitur contra iudicem, tom. 2. n. 4. 72
Horologium pulueris tenetur in actu torturæ, numero 4. ibidem.

I.

IEſuati Fratres gaudent foro Eccleſiaſtico, tom. 1. num. 19. 326
Ignorantia, vel ſcientia, in productione falſorum teſtium, quando præſumatur, & quomodo probetur, tom. 2. num. 11. & ſeq. 41
Ignis pœna, def. 33. c. 4 n. 15. 168
Ignorantia in dubio in delictis præſumitur, & fiſcus tenetur probare ſcientiam, tom. 2. n. 2.
Immunitas Eccleſiaſtica, an poſſit tolli per conſuetudinem, vt confugiens ad Eccleſiam extrahatur à iudicibus laicis, defenſione 1. cap. 34. per totum. 85
Immunitas Eccleſiaſtica, an in ſtatu Eccleſiaſtico, & in Vrbe Romæ ſeruetur, tom 1. num 2. ibid.
Immunitas Eccleſiaſtica, an ſit de iure diuino, vel poſitiuo, n 2. & ſeq. ibid.
Immunitati Eccleſiaſticæ an poſſit quis renunciare, vt extrahatur inuitis Rectoribus Eccleſiæ, vide in verbo *Confugiens*.
Immunitas Eccleſiaſtica, quibus locis, Eccleſiis, perſonis, & criminibus ſit conceſſa, enumerantur in def. 1. c. 37. 85
Et quibus non conceditur tam de iure communi, quàm vigore Bullæ, vide in defenſ. 1. cap. 38. per totum. 91
Immunitatem Eccleſiaſticam violans punitur ab vtroque iudice, tom. 1. num. 22.
Immunitatem Eccleſiaſticam violans, quibus pœnis puniatur, def. 1. cap. 30.
Nec poteſt violari per Imperatorem, tomo 1. numer. 5. ibid.
Immunitas conceſſa clericis, ne coram iudice laïco conueniri poſſint, an ſit de iure diuino, vel poſitiuo, tom. 1. num. 1. 324
Impunitas promiſſa reo, vel teſtibus, vt reuelent complices, an promitti poſſit, tom. 1. num. 2. & ſequent. 345
Impunitatis ſub ſpe reus confitens, ac teſtis deponens non nocet, def. 20 c. 24. 344
Impunitas an dicatur prohibita, ad effectum reuelandi complices, tom. 1. num 3. 345
Impunitas promiſſa à Iudice, vel Principe, quando ſit attendenda, defenſ. 20. c. 25. 346
Impunitas conceſſa confugienti ad Eccleſiam, vt extrahatur an ſit ei ſeruanda, defenſione 1. cap. 35. 82
Impunitas promiſſa à iudice, vt Principe reo ſuper aliquo delicto, quando ſit obſeruanda, tom. 1. def. 20. cap. 25. 346
Impunitas conceſſa alicui de aliquo delicto, quod non commiſit, licet illud commiſiſſe fateatur, non tollit quin puniri non debeat, tomo 1. numero 13. ibid.
Impunitas promiſſa reo ſi fateatur delictum, an ſit ſeruanda per Iudicem, vel Principem, def. 20. c. 24. & c. 25. 344. & 346
Impugnans teſtes, quando illis vti poſſit, vide *Teſtes*.
Impunitas reo, vel teſti quibus verbis dicatur conceſſa, tom. 1. num. 4. & ſeq. 345
Impedimentum iudicis excuſat deſertione cauſæ ob non interpoſitam appellationem, defenſ. 36. c. 16. num. 3. 258
Imperator à ſolo Papa deponitur, & ex quibus cauſis deponatur, tomo 1. numer. 5. & ſequentibus. 102

Incompeten

Incompetentia Iudicis, quando proponi debeat, vide *Iudex.*

Incidens quæſtio quæ dicatur, vide in verbo *Quæſtio.*

Indicia ſufficientia ad torturam quæ ſint, tomo 2. num. 10. 77

Indicia ad torturam, quando dicantur arbitraria, num. 11. ibid.

Indicia plura, vel vnum an ſufficiat ad inferendam torturam. tom. 2. num. 12. ibid.

Indicia remota probata per teſtes ſingulares, an ſufficiant ad torturam, vide *Tortura.*

Indicium ad torturam tollitur per vnumquodque indicium, quod datur in fauorem rei, tomo 1. num. 4. 299

Indicium reſultans ex re inuenta vitioſa penes aliquem, an ſit ſufficiens ad torturam, & condemnandum, tom. 1. num. 1. & ſeq. ibid.

Indicia, quæ ſufficiant ad connumerandum recta inter reos, def. 20. c. 7. 321

Indiciorum copia reo eſt tradenda per Iudicem, vide in verbo *Proceſſus.*

Indiciorum copia, an ſit tradenda antequam reus declaret teſtes pro ritè, & rectè examinatis, to. 2. num. 11. 7

Indiciorum copia Notarius non tenetur tradere reo, niſi ſit ſibi tradita arrha, tom. 2. num. 12. ibid.

Indiciis, vel præſumptionibus grauatus an poſſit torqueri, vel condemnari in pœnam extraordinariam, latè in defenſione 30. cap. 41. per totum. 113

Indiciorum copia pauperibus eſt tradenda gratis, tom. 2. num. 10. 6

Indicia noua qualia eſſe debeant, vt quis poſſit iterum moleſtari ſuper eôdem crimine, tomo 1. numer. 18. 123

Indiciorum copia an ſit decernenda, & tradenda non ſolùm petenti, ſed etiam non petenti, vide latè in def. 24. c. 2. per totum. 5

Indicium ad torturam ex aſſociatione an reſultet contra aſſociantem, def. 33. c. 11. 179

Indiciorum copia an ſit danda reo, antequam declaret teſtes pro ritè & rectè examinatis, defenſ. 14. cap. 6.

Indiciorum copia denegata, omnia deinde facta dicuntur nulla, tom. 2. n. 15. 8

Indiciorum copia an ſit danda teſtibus antequam torqueantur, defenſione 19. cap. 15. per totum. 311.

Indiciorum copia ſi denegetur, datur appellatio, tom. 2. num. 13. 8

Indiciis grauatus, an debeat torqueri, vel condemnari in pœnam extraordinariam, defenſione 30. cap. 41. 123

Indicia omnia ſunt reo tradenda, quæ poſſunt in minimo ipſum grauare, & ob id ſunt ei tradenda conſtituta & teſtium ſubornatorum allegationes, preces, ſupplicationes, nomina teſtium, & alia, de quibus tomo 2. defenſione 24. cap. 3. per totum. 6

Indicium proximum, & immediatum à delicto probatur per vnum teſtem, tom. 2. num. 4.

Indicia rei, quando elidant indicia fiſci, tom. 2. def. 29. cap. 2. 53

Indicia indubitata, an ſufficiant ad condemnandum, vide in verbo *Condemnatio.*

Indiciorum copia decernitur cum clauſula, *ſine præiudicio vlterioris proceſſus*, & quid d. clauſula operetur, defenſione 24. cap. 7. numer. 1. & ſequentib. 12

Item cum clauſula, *ſaluis exceptionibus, tam contra dicta, quàm contra perſonas teſtium, & ſaluo iure repetendi & præter mortuos, & abſentes*, de quibus clauſulis, & de earum effectibus, latè in def. 24. cap. 8 13

Indicia, & præſumptiones indubitatæ quæ ſint, def 33 c. 15. 185

Indicia plura dubitata, quando faciant indicium indubitatum, num. 4. 186

Indicia remota, an faciant indicium ad torturam, vide *Tortura.*

Indicium quodlibet, vel adminiculum quamvis leue, remotum debet probari per duos teſtes, conteſtes, & an requiratur, quòd ſint omni exceptione maiores. vide defenſione 30. c. 31. 110

Indicia plura imperfecta, an poſſint cumulari ad torturam, vide latè def 30. c. 33. 112

Indignationis pœnæ, vide *Pœna.*

Indicium ad torturam, an oriatur ex ſententia lata in alieno Territorio. vide *Sententia.*

Indicia indubitata, vel præſumptiones debent eſſe legitimè probata, vt ſufficiant ad condemnandum, & quomodo probentur, tomo 2. numer, 16. 184

Infans, quando dicatur, tom 2 num. 5. 89

Infideles, an poſſint eſſe iudices, vide in verbo *Hæreticus.*

Infirmitas excuſat non comparentem, & an debeat allegari, & probari, & multa alia dicuntur, tomo 2. defenſione 12. cap. 1. num. 22. & ſequentib. 253

Infirmus, valetudinarius, febri quartana laborans, an poſſit torqueri, tom. 2. def. 30. c. 16. 93

Inhibitio, an concedi poſſit antequam præſtetur cautio de reficiendis expenſis, vide *Cautio.*

Inhabilitas teſtium, quando attendi debeat, an tempore iuramenti, vel depoſitionis, vide in verbo *Teſtes.*

Inflammatio ad delictum, vide in verbo *Conſilium.*

Inimicitia inter plures inſpicitur, quæ grauior eſt ad inducendam præſumptionem delicti, tomo 2. numer. 8. 31

Inimicus eligens viam ordinariam iuſtitiæ, & qui confeſſus fuit peccata ſua non grauatur ſuper delicto commiſſo cum inimico, num. 9. & ſequentibus. ibid.

Inimicitia an probet tractatum cum delinquente, tom. 1. num. 21. 183

Inimicitiæ indicium tollitur per fideiuſſiones præſtitas inter inimicos, tom. 2. num. 11. 31

Inimicitia inducitur ex accuſatione, vide *Accuſatio.*

Inimicitia maior attenditur, tom. 2. num. 8. ibid.

Inimicitia non purgatur per torturam, tomo 1. numer. 8. 317

Inimicitia non facit indicium, quando inimicus prius elegit viam iudiciariam, tom. 2 num 9. 31

Inimicitia non facit indicium, quando inimicus peccata ſua ſacerdoti confeſſus fuit, num. 10. ibid.

Inquirere; in quibus criminibus ex officio iudex poſſit, tom. 1. num. 7.

Inquiſitio non ſuſtinetur, ſi non præcedant indicia, quamuis in monitorio iudex aſſereret, reum fuiſſe diffamatum, tom. 1. num. 4. 234

Indicia, quæ ſufficiant ad tranſmittendam Inquſitionem, def 9. cap. 2. per totum. 235

Inquiſitio an poſſit tranſmitti ex depoſitione ſocij criminis, tom. 1. num. 1. 236

Inquiſitio nulla in vno capite, an ſit nulla in omnibus, vide *Accuſatio.*

Inquiſitiones tot ſunt, quot ſunt capita delictorum, vide *Accuſatio.*

Iniuriarum

Index Rerum

Iniuriarum actione an puniatur qui crimina abiecta contra teſtes non probat, tom.2.num.10.

Iniuria, quando dicatur facta contemplatione officij, vel odij particularis, tom.1.n.3. 31

Innocentia poteſt probari per reum, quandoque etiam poſt ſententiam, tom.2.num.47. 33

Innocentiam debet ex officio quærere Iudex, n.9. ibid.

Innocentia rei, vide *Defenſio*.

Inquiſitio non poteſt tranſmitti, niſi præcedant indicia legitima, ſiue procedatur ex officio, ſiue ad querelam partia, & procedit in quibuſcumque criminibus, Def. 9. cap. 1 per totum. 235

Inquiſitionis tenor, an ſit tranſmittendus cum tenore totius delicti, tom.1. n.21. 235

Inquiſitio non poteſt tranſmitti ſine indiciis etiam de mandato Principis, vel niſi præcedat diffamatio, vel alia indicia loco diffamationis, tom.2, c.1. ferè per totum.

Inſtantia cauſæ, ne deſeratur, fiunt in cura quædam diligentiæ, vide *Diligentia*.

Inſtantia cauſæ criminalis quanto tempore pereat, & de materia inſtantiæ, vide latè in Defenſ.3.cap.6. per totum. 116

Inſidiarum timor excuſat non comparentem, tom.1. num.30. 253

Inſtigator, quando dicatur facere partes in iudicio, tom.2.num.11. 245

Inſtigatori ante publicationem proceſſus, quando ſit danda facultas videndi proceſſum, tomo 2. num. 11. 4

Inſtigator ante publicationem proceſſus datur facultas videndi d. proceſſum, vide *Accuſator*.

Inſtigator non proſequitur cauſam appellationis, niſi ſit præſtita cautio, vide *Appellatio*.

Inſtrumentum quomodo redarguatur de falſo per teſtes, & per coniecturas, tomo 1. num. 7. & ſequentibus. 172

Inſtrumentum an vitietur per torturam Notarij, tomo 1. num.12. 317

Inſtrumentum vacillat, quando Notarius fuit tortus ſuper illius falſitate, quamvis ſuſtinuerit, vide *Tortura*.

Interrogatorium ad opportunas domini interrogationes, vel opportunè interrogatus reſpondit, dicitur ſuggeſtiuum, niſi in vno caſu, latè in def. 20. cap.12. 330

Interrogatoria dantur per reum aduerſus teſtes repetendos per fiſcum, & quo ſit de iure, & ſeruatur de conſuetudine, tom.2.num.8.& ſeq. 13

Interrogatoria, an fiſcus dari poſſit contra teſtes rei, tom.2. Defenſ.18.c.6.n.3. 37

Interrogatoria ſunt pars defenſionis rei, & an dentur in repetitione teſtium, tom. 2. num. 6. & ſequentibus. 10

Interrogatoria cauilloſa debent reſecari, & concernentia turpitudine dicuntur impertinentia, nec teſtes illis reſpondere tenentur, tom.2.n.4. 33

Interrogandi modus potius ex practica, quam ex theorica dicitur, tom.1. num.1. 321

Interrogatoria, an dentur per fiſcum contra teſtes examinandos per reum, tom 2.num.3. 37

Interrogatus ad opportunam domini interrogationem reſpondit, tom.2 num.10. 89

Iterrogatoria inſtigator, an dare poſſit, tomo 2. num. 3. 37

Interrogatoria cauilloſa, & continentia turpitudinem non admittuntur, n.4.& ſeq. ibid.

Interrogatio, *an quis velit vti tali ſcriptura, vel teſtibus*, quando, & in quibus caſibus fieri poſſit, quomodo ſit ei reſpondendum, Defenſione 28. cap. 14. 45

Interficiens ſeipſum, an debeat tradi ſepulturæ Eccleſiaſticæ, Defenſ. 56.c.1.

Interpretes, & teſtes, quomodo examinentur, vide *Teſtes*.

Interpretatio fieri debet in excluſionem delicti, latè ponuntur plures illationes, tom.2. num.10. & ſequentibus. 54

Interpretes quomodo ſint deputandi, & quomodo examinandi, quando adhibentur pro examinandis teſtibus non habentibus notam linguam, tomo 1. n.3. & ſeq. 278

Interpretatio in pœnalibus, & correctoriis ſit ſtrictiſſima, tum.2 num.11. 55

Irregularis an afficiatur, qui indicat delinquentem, tom.1.num.4. 292

Intereſſe, & expenſæ quomodo taxari debeant, & in qua ſpecie debeantur, Defenſ.53.cap.4. num.7. & ſeq. 211

Intereſſe, & damna non debentur per homicidium ad defenſam, vide *Homicida*.

Intereſſe, & damna poſſunt peti etiam ſecuta pace, Defenſ. 34.c.4 n.11. ibid.

Intereſſe, & damna perpetuò peti poſſunt, & quomodo feratur ſuper eis ſententia, Defenſ.34. c.4. num.13. ibid.

Interrogatio prædicta in quacunque parte iudicij fieri poteſt, tom.2. num.11. 46

Interrogationi iuris reus tenetur reſpondere, vide *Reus*.

Interrogatoriis dubiis, obſcuris, ſophiſticis, cautelis, fictionibus, & fallaciis, quando iudex vti poſſit, & quæ dicantur iſta interrogatoria. tom.1.defenſ. 20.c.12. per totum. 330

Interrogatoria honeſta quæ ſint, tom.1. n.7. 331

Iudæi in terris Chriſtianorum non poſſunt eſſe iudices, tom.1. num.10. 66

Iudæus effectus Chriſtianus, an poſſit puniri de delicto commiſſo ante baptiſmum, & an liberetur à reſtitutione malè ablatorum, & in curia liberantur à Cardin Camerario, tomo 1. num. 50. & ſequen. 128

Iudæi à quibus puniuntur, to.1.n.31. 105

Iudæi ementes res furtiuas, an teneantur ad illarum reſtitutionem, tom.1. n.12. 298

Iudeorum, & infidelium crimen eſt mixti fori, tom. 1. num. 6. 28

Iudæi, quomodo iurare debeant, tom.1. n.11. 275

Iudicare quando quis poſſit extra territorium, tom.1. num.22. 72

Iudex antequam condemnet, vel ponat in bannum delinquentem, priùs debet fideiuſſores citare ad illum repræſentandum, tomo 1. num. 11. & ſequentibus. 252

Iudex ordinarius, per inquiſitionem in caſibus permiſſis, poteſt procedere contra delinquentem, nec poteſt impediri per iudicem prorogatum, vide *Prorogatio*.

Iudex, per capturam iniuſtam, quomodo puniatur, vide in verbo *Captura*.

Iudex duorum territoriorum non poteſt extrahere delinquentem à territorio: in quo deliquit, & ad aliud conducere, tom.1. num.21. 72

Iudex recipiens laudatorem, an teneatur ſi fideiuſſor, & laudator non ſint ſoluendi, tom. 1. num. 4. & ſeq. 211

Iudex denuo faciat carcerare principalem, quando fideiuſſor receptus non eſt idoneus, num.6. 212

Iudex an poſſit remoueri tanquam criminoſus, & inhabilis, vide in prima def. c.22. 65

Iudex qui eligi debeat, & de eius exceptionibus, numer. 1. 66

Iudicis incompetentia debet proponi poſt litem conteſtatam, licet in aliquibus caſibus proponatur etiam ante litem conteſtatam, tom. 1. nu. 1. 101
Iudex ordinarius procedens per errorem tanquam delegatus, an eius ſententia ſit nulla, vide in verbo *Ordinarius*.
Iudex poteſt reuocare decretum admiſſionis interrogatoriorum, tom. 2 ſub num. 13. 22
Iudex an poſſit cognoſcere de delicto commiſſo per ſubditum extra territorium, tom. 1. num. 1. & ſequentibus. 37
Iudex eſſe non poteſt in caſibus in quibus aliàs ipſe fuit condemnatus, tom. 1. n. 8. 67
Iudex facilior eſſe debet in abſoluendo, quàm in condemnando, tom. 2. ſub n. 2. 58
Iudex criminalis an poſſit recuſari tanquam ſuſpectus, tom. 1 n. 1. & ſeq. 33
Iudex quas pœnas infligere debeat pro delicto, def 35. cap. 4. 166
Iudex quomodo procedere debeat contra delinquentem coram ſe, tom 1. num. 6. & ſeqq.
Iudices ſæculares non poſſunt extrahere delinquentes ab Eccleſia ſine licentia Epiſcopi, tom. 1. nu. 5. & ſequent. 79
Iudex non habilitans carceratum in caſibus permiſſis punitur, vide *Carceratus*.
Iudex ciuilis non cognoſcit de cauſa criminali, tom. 1. num. 19. & ſeq.
Niſi de crimine ciuiliter agatur, & niſi criminalitas coram eo ſuperuenerit.
Iudicis exceſſus facti in examine quomodo probentur, tom. 1. num. 1. 333
Iudex habens iuriſdictionem ordinariam, & delegatam in dubio, quomodo dicatur procedere, vide in verbo *Iuriſdictio*.
Iudex laicus, pendente quæſtione ſuper clericatu, & veſtibus, nihil innouare debet, vide in verbo *Clericatus*.
Iudex loci delicti poteſt procedere per inquiſitionem contra delinquentem, tom. 1. num 5. 71
Iudex delegatus, an cognoſcat de delicto commiſſo per eius familiam, & an præferatur ordinario, vel è contra, tom. 1 num. 3. 17
Iudex criminalis non cognoſcit de actione ciuili, etiamſi in eum fuerit prorogata iuriſdictio, etiamſi cauſa fuerit ciuiliter intentata, quod non eſt verum principaliter, ſi bene incidenter, tom. 1. num. 2. & ſeq. 31
Iudex ob indebitam torturam, quando poſſit impunè interfici à torto, tom. 2. num. 7. 125
Iudex ex officio procedere poteſt contra deferentem archibuſetum, vide in verbum *Archibuſium*.
Iudex delicti an poſſit ſupplere pœnam impoſitam per iudicem originis, vel domicilij, vide in verbo *Punitus*.
Iudex aliquem indebitè torquens quando, & quomodo puniatur & quibus cautelis iudex poſſit ſe tueri, ne per torturam indebitè latam puniatur, tom. 2. Def 30 cap 42. per totum. 124
Iudex cognoſcens cauſam tanquam ordinariam, non conſequitur ſportulas, & tenetur ſequi ſtatuta loci, tom. 1. num. 20. 10
Iudex torquens perſonas priuilegiatas, punitur, tom. 2. num. 2. 144
Iudex debet interrogare reum de cauſa delicti, vide *Cauſa*.
Iudex quomodo debeat tenere reum, dum illum examinat, vide in verbo *Reus*.
Iudex quid obſeruare debeat, dum reum examinat, tom. 1. Def. 20 c. 6. 321
Iudex non poteſt condemnare aliquem, vt ab arbore præcipitetur, vel veneno, telo, ſecuri, vel laqueo ſuffocetur, to. 2. n. 16. 169
Iudex recipiens aliquid ab iniuriante, ne illum puniat, tenetur ad reſtitutionem, tom. 1 n 10. 51
Iudex ſuſpectus in crimine, ex quibus cauſis dari poſſit, Def. 1. cap 19. 52
Iudex non habilitans carceratum in caſibus permiſſis, tenetur in ſyndicatu, ſi offerat idoneam cautionem, tom. 1. num 4. 25
Iudex debet curare vltra confeſſionem rei, & indicia, & probationes ſcire, ſi reus fuerit verè delinquens, Def 35 cap. 1 infrà. 214
Iudices deputati in eadem cauſa quomodo in cauſa procedere debeant, Defenſ. 35. cap. 12. num. 10. 224.
Iudex ſuſpectus datus, ſi non probetur cauſa actione iniuriarum, procuratur, & Aduocatos allegantes illum ſuſpectum tenentur, tom. 1 n. 29. 5
Iudex faciat ſolum decretum, de relaxando reum ſub fideiuſſoribus ne teneatur ſi fideiuſſores non ſint idonei, tom. 1. n. 7. 222
Iudex quomodo debeat in tortura interrogare, vide *Tortus*.
Iudex originis, vel domicilij quando punire poſſit delinquentem extra territorium, tom. 2. num. 1. 4 & ſeq. 73
Iudex originis, vel domicilij an teneatur remittere ſubditum ſuum ad locum delicti, tom 1 n. 10. 38
Iudex dicens tuliſſe falſam ſententiam, vide *Falſum*.
Iudex ex officio debet reo prouidere de Aduocato, & Procuratore, tom. 1. num. 8. 6
Iudex Eccleſiaſticus extrahens delinquentem ab Eccleſia, dum diſputatur de eius remiſſione, grauiter puniri debet, tom. 1. n. 54. 100
Iudex delegatus, vide in verbo *Commiſſarius*.
Iudex torquens aliquem indebitè debet puniri, tom. 1. num 18. 162
Iudex ſcribens acta, nulliter facit, tom. 1. n. 3. 344
Iudices qui dari poſſint ſuſpecti, vide latè tom. 1. num. 1. & ſeqq. 53
Iudex delegatus, ſeu commiſſarius debet tranſmitti ad aſſumendum informationes, vbi commiſſum fuit delictum, vide in verbo *Commiſſarius*.
Iudex poteſt Aduocatis cauilloſis, & verboſis finem imponere, & illos priuare, tom. 1. n. 10. & ſeq. 4
Iudex indebitè aliquem torquens, quando poſſit puniri, Def 30. cap. 42. 124
Iudex, cui fuit facta remiſſio, non tenetur ſtare proceſſui facto per remittentem, tom. 1. n. 84. 50
Iudex laicus non tenetur ſtare proceſſui fabricato per iudicem Eccleſiaſticum, niſi in crimine hæreſis, to. 1. num. 1. 4
Iudex debet honorificè, & libenter audire, & recipere Aduocatum, alias poteſt dari ſuſpectus, tom. 1. num. 31. 5
Iudex debet eſſe peritus literatus, clemens, & alias partes habere, & præcipuè in Curia Romana Iudex debet eſſe omnino literatus, num. 33. ibid.
Iudex incipiens per examen, & non per conſtitutum in reo principali, non magis afficit tertium, tom. 1. num. 2. 320
Iudex poteſt procedere ex officio criminaliter, licèt fuerit priùs intentata cauſa ciuilis, tom. 1. n. 7. 71
Iudex non poteſt procedere ſine aperto accuſatore, tom. 2. n. 24. 56
Iudex poſt copias decretas indiciorum, quando poſſit alios teſtes examinare, tom. 2. Defenſ. 24. cap. 7. 11
Iudex, quomodo decernere poſſit capturam, vide in verbo *Captura*.

Index Rerum

Iudex ſæcularis, dum diſputatur ſuper clericatu, debet ſuperſedere, tom. 1. num. 2. 322

Iudex laicus poteſt benignè extraiudicialiter interrogare clericum, ſi habeat beneficia, & literas clericatus, ad quem effectum, num. 3. ibid.

Iudex quando poſſit interrogare per illa verba, *Opportune interrogatus*, vel ad aliam interrogationem reſpondit, tom. 1. num 4. 309

Iudex quomodo interrogare debeat teſtes in capite alterius, vt euitatur ſuggeſtio, def. 19. cap. 11. per totum. 308

Iudex criminalis cognoſcens de falſitate teſtium, poteſt etiam retractare ſententiam latam occaſione falſorum teſtium, tom. 1. num. 14. 33

Iudex criminalis agnoſcit de actione ciuili, quandocumque ante ſententiam parte inſtante, n. 15. 34

Iudices laici, qui ſe intromittunt in cauſis criminalibus contra clericos ſunt excommunicati, tom. 2. num. 4. 324

Iudex capturæ, an poſſit executioni demandare ſententiam iudicis, qui præuenit per verbalem citationem, to. 1. nu 20. 24

Iudex excuſatur in ſyndicatu, ſi deueniat ad ſententiam, non conſtito de corpore delicti, ſi deinde poſt ſententiam ſuperueniat probatio, defenſ. 32. cap. 1. 130.

Iudex in quibus caſibus poſſit procedere ad inſtantiam fiſci nemine querelante, vide in verbo *Inquiſitio*.

Iudices iudicantes per impetitiam tenentur an damna partis læſæ, tom. 1. ſub n. 33. 6

Iudex, quando ſequi debeat communem opinionem, num. 35. ibid.

Iudex antequam reum abſoluat, debet præfigere terminum fiſco, & accuſatori ad probandum, def. 30. cap. 44. num. 2. 125

Iudex contra delinquentem coram eo quid facere poſſit, latè def. 5. cap. 9. n. 17. & ſeqq. 209

Iudices plures proferentes ſententias diuerſas ſuper eodem facto, an dictæ ſententiæ valeant, def. 35. cap. 12. & vide *Sententia*. 222

Iudex laicus non procedit contra clericum, etiam ſi opponatur exceptio clericatus, tom 1. n. 5. 323

Iudex Eccleſiaſticus concedendo delinquentem iudici laico exiſtentem in Eccleſia, quibus proteſtationibus vti debeat, tom. 1. num. 1. 83

Iudex ſæcularis omnino exequitur ſententiam iudicis inquiſitoris, in crimine hæreſis, def. 38. cap. 4. numer. 2. 285

Iudex excuſatur in ſyndicatu per torturam illatam reo, quando non fuit petita copia proceſſus, tom. 2. numer. 9. 71

Iudex criminalis, an poſſit condemnare reum in contumaciam ad intereſſe partis, tom. 1. n. 21. 44

Iudex quam diligentiam facere debeat, & quomodo ſe habere debeat circa tormenta inferenda, ut imputetur de bis, quæ ſuccadant contra torquendum, def. 30. cap. 34.

Iudex criminalis poteſt annullare inſtrumentum ex capita falſitatis, etiamſi non condemnet Notarium, vel partem criminaliter, contra opinionem Farinacij, to. 1. num. 18. 34

Iudex appellationis, quæ ſtatuta ſequi debeat, tam quoad ordinem iudicij, quàm quoad deciſionem cauſa, def. 36. cap. 30. 275

Iudex appellationis cognoſcit cauſam modo, & forma, quibus cognouit prior iudex, def. 30. cap. 17. numer. 3.

Iudex legitimè aliquem torquens non punitur, ſi tortus decedat, def. 30. cap. 42. num. 2. 124

Iudex originis, vel domicilij punit delinquentem repertum in dictis locis, vide in verbo *Delinquens*.

Iudex ex quibus cauſis poſſit excuſari ſuſpectus, vide latè in prima def. cap. 21.

Iudici incapaci Princeps cauſam committens, an requiratur, quòd opponatur talis exceptio; vide in verbo *Cauſa*.

Iudex grauatum indiciis ad torturam, quando poſſit illum torquere.

Iudex originis, vel domicilij, qua pœna punire poſſit ſubditum delinquentem extra territorium, tom. 1. num. 17. 44

Iudex in ſententiando ſequi debet opinionem, quæ in practica illius Tribunalis ſeruatur, tom. 1. num. 41. 7

Iudex recipiens fideiuſſorem non idoneum quando teneatur de ſuo, tom. 1. num. 2.

Iudex laicus tenetur executioni demandare ſententiam in crimine hæreſis, tom. 1. n. 27. 29

Iudex delegatus debet docere de ſua iuriſdictione, nec etiam creditur ei ſi eſſet Cardinalis, tom. 1. num. 9. declara ut num. 11. 9

Iudicium ciuile, vel criminale intentatum, eo finito non prohibetur aliud intentari, ſi tendat ad diuerſum finem, tom. 1. num. 9. 70

Ius ciuile in materia immunitatis Eccleſiaſticæ diſcordans à iure Canonico attenditur ius Canonicum, tom. 1. num. 1. 79

Iuramentum an requiratur in repetitione, & in confrontatione tom 1 def 14 c 4. 175

Iuramentum an præſumatur interueniſſe in depoſitione, & quod ſi dixit notarius teſtes iuratos, defenſ. 14. cap. 3. 276

Iuramentum an requirat verba formalia, & quomodo per clericum, militem, Hebræum, vel infidelem, & per Indum, & Amaſium præſtetur; & an requiratur per ſcripturas ſacras, vel tactum ſcripturarum, latè defenſione 14. cap. 6. per totum. ibid.

Iuramentum calumniæ in criminalibus an deferatur tam reo, quàm actori, & Fiſco, def. 20. cap. 2. 319.

Iuramentum de veritate dicenda an ſit deferendum reo, def. 20. c. 1. ibid.

Iuramentum in litem, quando detur pro extimatione intereſſa operis, & aliarum qualitatum, & qui hæredes poſſint iurare, defenſ. 34. cap. 4. numer. 9. 211.

Iuramentum quando ſit mixti fori, tom. 1. n. 15. 30

Iurari in litem contra torturam non poteſt, vide *Tortura*.

Iurare teſtes poſſunt in Eccleſia, ſed non examinati, tom. 1. num 39. 329

Iuramentum in teſtibus an requiratur, vide in verbo *Teſtes*.

Immiſcens frumentum corruptum cum bono quando puniatur, tom. 1. nu. 5.

Iuramentum poteſt præſtari per procuratorem, tom. 1. num. 1. 277

Iuriſdictio quando poſſit prorogari per partes, tom. 1. num. 17. 10

Iuriſdictio ordinaria excitata non inducit delegationem, ſed ſi fuerit alterata, & quando dicatur alterata, fol. ibid. num. 22. & ſeqq.

Iuriſdictio conceſſa pluribus, an dicatur priuatiuè, vel cumulatiuè, tom. 1, n. 25. 12

Iuriſdictionem habens ordinariam, & delegatam in dubio quomodo dicatur procedere, n. 26. ibid.

Iuriſdictionis defectus poteſt opponi contra iudicem ordinarium, tom. 1. num. 8. 9

Iuriſdictionis defectus poteſt opponi contra tres conformes, num. 5. 8

Iuriſdictio

Iuriſdictio omnis reſidet penes Papam, & Imperatorem,& dicitur qualitas accidentalis,& ideo eſt probanda,num.6. ibid.

Iuriſdictio per partes quando poſſit protogari,vide in verbo *Prorogatio.*

Iuriſdictio iudicis recuſati an ſuſpendatur,vide latè in 2.def.c.20.num.111.

Iuriſdictio nulliter conceſſa, an conualeſcat per iuriſdictionem deinde ſuperuenientem, tom.1. numer.17. 11

Iuriſdictionis defectus eſt maximus, & accuſatur ex variis cauſis, nec comprehenditur in ſtatuto reiiciente nullitates, & eſt inſanabilis, tom.1.num.1. & ſeqq. 8

Iuriſdictio delegata, quando morte delegantis ſpiret, tom.1.num.21. & morte iudicis delegati. 10

Iuris confeſſio,quando noceat,vide *Confeſſio.*

Ius parti acquiſitum ceſſans, an ceſſet ius fiſci,tom.1. num.3. 104

L.

LAïcus delinquens cum clerico an poſſit puniri per iudicem Eccleſiaſticum tom.1.n.17. 30

Laicus offendens clericum poteſt puniri per vtrumque iudicem,tom.1.n.20. 31

Laïcus committens delictum in Eccleſia poteſt puniri per vtrumque iudicem,tom.1.ſub n.19. ibid.

Laicus committens delictum coram iudice Eccleſiaſtico per quem puniatur,tom.1.c.27.ſub n.7. 75

Laicus aſſerens ſe clericum cùm non ſit, vt gaudere poſſit foro Eccleſiaſtico,punitur pœna falſi, tom.1. num 18. 326

Laïcus quando poſſit puniri per iudicem Eccleſiaſticum,tom 1.c.4.remiſſiuè. 15

Latro publicus quis dicatur,tom.1.n.34. 96

Legatum relictum pro loco per illum qui ſe ipſum interfecit, licet eius cadauer non poſſit tradi ſepulturæ Eccleſiaſticæ, an valeat, def. 39. cap.2. numer.3. 292

Legatus poteſt extra ſuam iuriſdictionem excommunicatum abſoluere,vide *Excommunicatio.*

Liberatus ex nominatione alicuius banniti,non poteſt vlteriùs moleſtari,tom.1.n.13. 132

Liberatus priuatus, ſi habeat aliquas partitas, veras, cenſetur verus in omnibus,tom.2.n.18. 46

Liberatio per nominationem alicuius banniti non conceditur, niſi per Principem, & an concedatur rebellibus, & pro rebellibus, & pro aliis criminibus exceptis, tom.1. numer. 25. & ſequentib. 134

Licentia examinandi Clericos coram iudice Laïco eſt obtinenda à ſuperiore Clerici, & quomodo de ea conſtare debeat,tom.1. num.9. 260

Ligatura æquiparatur torturæ,tom.2. n.3. 89

Linguam ſibi aſcindens ne fateatur delictum an habeatur pro confeſſo,tom.1.num.79. 220

Litis pendentiæ exceptio quando opponi poſſit,tom. 1. num.10. 18

Literas, vel ambaſciatam portans ad delictum committendum,vide *Conſilium.*

Lis in criminalibus quando dicatur facta tam contra præſentem, quam contra abſentem,tom.1. def.10. cap.18. 338

Litis conteſtatio requiritur,vt valeat ſententia, vide *Sententia.*

Literæ remiſſoriales in criminalibus, quando concedantur,vide in verbo *Remiſſoria.*

Litis conteſtatio in crim. quos effectus producat, num.6. ibid.

Locus non tutus excuſat non comparentem, & quomodo probetur, & de eius materia, latè tom.1. num.30.& ſeq 253

Locus commiſſi delicti eſt exprimendus in accuſatione,tom 1.num.13. 158

Ludens cum filiufamilias,vel ſeruo, an teneatur reſtituere rem victam,tom.1.num 19. 294

Lucrum ceſſans quando debeatur, defenſ.24. cap.4. num. 6.

Lumen non deferens poſt ſonum campanæ quomodo defendi poſſit,tom.1.num.10. 137

M.

MAior pars an intelligi debeat reſpectu numeri, vel reſpectu qualitatis criminum, tom.2.numer 30. 57

Mala tempeſtas loci excuſat non comparentem, tom. 1. num.45. 255

Mandans fieri delictum in vno loco,quando poſſit puniri in loco conſummati delicti,tom.1.ſub n.7. 71

Mandatum ſpeciale in quibus cauſis requiratur, tom. 1.num.2. 210

Mandans fieri delictum an puniatur in loco mandati, vel commiſſi delicti, defenſ. 33. cap.25. per totum. 199

Mandatum ad delinquendum non præſumitur, etiam ſi delictum fuiſſet commiſſum per filium, vel alios conſanguineos, & quale debeat eſſe mandatum, def.32 c.30. 150

Mandatum ad delinquendum non præſumitur etiam ſi fuerit commiſſum per filium, vel conſanguineum, defenſ. 32. cap. 30. numer. 2. & ſequentib. ibid.

Mandatum ſpeciale requiritur ad delinquendum,def. 32.c.30.num.5. ibid.

Mandatum ſpeciale requiritur ad prorogandam iuriſdictionem,vide in verbo *Prorogatio.*

Mandatum an extinguatur per mortem ante accuſationem,tom.1.n.8. 144

Mandatum ſpeciale requiritur ad obiicienda crimina contra teſtes,tom.2.num.6. 40

Mandans occidi bannitum an conſequatur præmium, tom.1.num.15. 298

Mandatum ſpeciale in 85. caſibus requiritur, tom.1. ſub num.6. 145

Mandatum ſpeciale requiritur ad declarandum teſtes pro ritè & rectè explicatis,tom.2.num.6. 11

Mandatum ſpeciale requiritur ad accuſandum,tom.1. num.6. 144

Mandati exceptio an poſſit opponi per iudicem ex officio,num 9. ibid.

Mandans, & mandatarius capti ſub diuerſis iudicibus non remittuntur,tom.1.n.47. 46

Manus amputatio,vide def.33 c.3.

Manus amputationis pœna de qua manu intelligendum,& quando euitari poſſit, & in quibus caſibus irrogetur,def.33. c.5. 169

Manus non habens, non poteſt iurare, tom.1.cap.5. 278.

Matrimonij cauſa quando ſit mixti fori, tom.1. numer.16. 30

Membri pœna amputationis,vide *Pœna.*

Medici in foro conſcientiæ, an poſſint retinere pinguedinem cadaueris damnati,vt aliis mederi valeant, defenſ.38. c.8. num.3. 289

Medici debent facere celebrare Miſſas pro anima anatomizandi, & oſſa illius cum debitis funerabilibus ſepulturæ tradere, def. 38. cap. 8. numer. 4. ibid.

Membra quot ſint in corpore hominis,& quæ veniant appellatione membri,tom.1 num.11 182

Membrum hominis an recipiat æſtimationem, def. 34. c.4. num. 14. 211

Memoriale Principi porrectum, in quo denunciantur crimina contra aliquem an poſſit porrigens puniri, ſi vera dixerit, ſi non in totum, ſed in partibus, tom. 1. numer. 39. 50. Et quid ſi ſe obtulit probare maiorem partem iſta qualitas quomodo intelligi debeat, an reſpectu grauitatis criminum, vel numeri ipſorum criminum.

Membrorum appellatione, quæ veniant, Defenſ. 54. cap. 6. 170. vbi dicitur quid de oculo, naſo, labiis, dentibus, mammillis, barba, digito, pollice, & quæ ſint membra inſtrumentalia, vel formalia.

Membri amputationis pœna, vide *Pœna*.

Memoria defuncti quando damnari poſſit Def. 55. c. 27. num. 5. 239

Menſis an debeat exprimi in accuſatione, tom. 1. numer. 5. 136

Milites à quibus puniantur, tom. 1. num. 30. 103

Milliare conſtituitur ex mille paſſibus, paſſus ex quinque pedibus, & pes ex ſedecim digitis, tom. 1. num. 53. 229

Milites abſoluti vel condemnati in caſtris an poſſint aliunde moleſtari, tom. 1, num. 22. 125

Minoris confeſſio quando afficiat, Def. 52. cap. 32. 153.

Minor non poteſt eſſe in iudicio criminali ſine auctoritate Tutoris, vel Curatoris, & quando Tutor, vel Curator, & in quibus actibus interuenire debent, Def 32. cap. 32. num. 3. & ſeqq. 154

Minor in criminalibus reſtituitur in integrum, & etiam non docto de errore, etiamſi fuerit confeſſio facta in præſentia Curatoris, ſed ſemel tantùm reſtituitur, numer. 6. & ſequent. ibid.

Minoris confeſſio an noceat eidem minori, & an requiratur tutor, vel curator, per quem iudicem dandi ſint, & ſine eis an poſſet minor examinari contra tertium, Def. 32. cap. 32. n. 3. & ſequent. ibid.

Minori conceditur reſtitutio, in crimine aduerſus ſuam confeſſionem factam cum interuentu tutoris, vel curatoris, ſed tantùm ſemel, Def. 32. cap. 32. num 6. & ſeq. ibid.

Minores quatuordecim annis non poſſunt torqueri, ſed ferula cædi, & qui in crimine læſæ Maieſtatis, tom. 1. num. 15. 100

Minor ætas in crimine excuſat à pœna ordinaria delicti in quocumque crimine grauiſſimo, & dantur plura exempla, tom 2 num. 3. 187

Minor in ſtatu Eccleſiaſtico per Bullam Pij IV. in homicidio non excuſatur à pœna mortis, quomodo intelligatur, num. 2. & ſeq. ibid.

Minor quatuordecim annorum an poſſit torqueri, tom. 1. c. 11. per totum. 89

Minoris depoſitio in criminalibus quam probationem faciat, tom 2. num. 13. 90

Minor quatuordecim annorum quando, & quomodo torqueatur, num. 55. ibid.

Minores quando puniri poſſint, tom. 2. numer. 36. 104.

Minor ſi fateatur delictum medio torturæ non punitur, tom. 2. num. 4. 89

Minæ inducunt defenſionem, tom. 2. num. 26. 66

Miſſam, vel alia diuina officia celebrans, an poſſit aduerſarium interficere, vide *Sacerdos*.

Mixti fori delicta, quæ ſint, vide in verbo *Delicta*.

Moderamen inculpatæ tutelæ circa tria verſatur, & operatur, vt quis pro exceſſu tantùm puniatur, & conderatur etiam ſi quis deliquit calore iracundiæ, Defenſione 29. cap. 5. per totum. 68

Modus procedendi ex abrupto quod poſſit contra clericos induci, & per quos, tom. 1. num. 13. 325

Modus procedendi ex abrupto in ſtatu Eccleſiaſtico non eſt in vſu, ſed ſolum conceditus verbi Gubernatori, num. 13. ibid.

Monachi à quibus puniantur, tom. 1. num. 23. 102

Monachus ſine licentia ſui ſuperioris non poteſt examinari per iudicem laicum, tom. 1 num. 13. 12

Monachus punitus a ſuo Abbate quando poſſit moleſtari ab Epiſcopo tom. 1. num 54. 328

Monachi nouitij an gaudeant foro Eccleſiaſtico, tom. 1. n. 22. 316

Moneta cuſa, vel falſa, quomodo probari debeat, & ſi fuerit reperta penes aliquem, ac ſtampæ, vel alia inſtrumenta, ad cudendum monetam, quam probationem faciunt, tom. 1. numer. 4. & ſequentibus, 171

Monitoria ad propalandum delicta, & delinquentes per quos & in quibus caſibus concedi poſſunt, Def. 18 n. 1. cap. 1. per totum, 296

Monitoria ad reuelandum ſub pœna confiſcationis bonorum, & mortis an teneant, tom. 1. num. 6, ibid.

Monitoria ad reuelandum conceduntur in ſubſidium, & non afficiunt ſcientes delinquentes poſt publicationem delicti monitorij num. 7. ibid.

Monitoria ad reuelandum, etiam ſub pœna excommunicationis non arctant aduocatum, & procuratorem, tom. 1. num. 15. 297

Monitoria, quæ dantur ad reuelandum ſub pœna excommunicationis non comprehendunt principales, Aduocatos, & Procuratores, & non conceduntur pro cauſa criminali, tom 1. num. 6. & ſeqq. 296

Monitorium in criminalibus, vide in verbo *Citatio*.

Monitoria de reuelando non afficiunt principales, tom. 1. num. 14. 297

Moræ purgatio an admittatur ad fauorem fideiuſſoris ſi præſentet principalem, poſt ſententiam, tom. 2 ſub num 55. 238

Mors non extinguit defenſionem, vide Def. 29. cap. 4. num. 29. 67

Mors non tollit, vt quis non poſſit probare interfectum fuiſſe reum crim. læſæ Maieſt. tom. 2. n 29 ibid.

Mortuo delinquente an contra eum, eiuſque bona ferri poſſit ſententia, vide *Sententia*.

Mortem ſibi ipſe inferens an debeat priuari ſepultura Eccleſiaſtica, Def. 39. c. 2. 292

Mortuus non dicitur violenter, ſed naturaliter, quia ſuſpenſus, vel decapitatus, Def. 38. cap. 5. numer. 24. 287

Mortuus in carceribus an præſumatur ex mala Cura cuſtodis, tom. 2. num. 84. 210

Mutuus quomodo puniri poſſit in corpore, & in bonis, tom. 1. num. 35. 104

Mortuus an poſſit creari eques, Def. 55. cap. 27. numer. 7. 239

Mortis pœna, vide *Pœna*.

Mulier prægnans an poſſit cogi accedere ad iudicem, tom. 2. num 12. 282

Mulier prægnans an poſſit torqueri, Def. 50. cap. 14. 92.

Mulier poſt partum editum quando poſſit torqueri, tom. 2. num. 2. ibid.

Mulier aſſerenti eſſe prægnantem an credatur, & prægnatio

prægnatio quomodo probetur, num. 3. ibid.
Mulieres comprehenduntur ſub ſtatuto prohibente ire de nocte ſine lumine, & deferre arma, tom. 2. numer. 10. 56
Mulier prægnans an poſſit cogi ad teſtificandum, tom. 1. num. 12. 282
Mulier lactans, an poſſit torqueri, defenſ. 30. cap. 15. 93.
Mulieri atteſtanti de partu agnoſcendo, an credatur, tom. 1. num. 16. 168
Mulieres quæ carcerari poſſint, tom. 1. numer. 8. & ſequent. 189
Mulier vt interrogari poſſit, quæ requirantur, & ſub pœna, tom. 1. num. 7. & ſeq. 231
Mulcta recipit appellationem, & quælibet cauſa excuſat à pœna, num. 6 & ſeq. ibid.
Mulcta poteſt comminari reo petito, ac exigi, tom. 1. num. 10. 319
Mulcta ad fauorem partis lata non poteſt remitti, tom. 1, num. 6. 232
Mulctam quis iudex infligere poſſit, n. 6. ibid.
Mulcta inflicta contra reum an ſuſtineat inquiſitionem tranſmiſſum, tom. 1. numer. 1. & ſequentibus. ibid.
Mulcta vt non afficiat contra non comparentem quid ſit faciendum, ſub num. 2. ibid.
Mulcta quando poſſit per iudicem remitti, & compoſitio mulctæ in qua parte fieri debeat, num. 3. & ſequent. ibid.
Mulcta confeſſio, vide *Confeſſio.*
Mutus tam principalis, quàm teſtis, quando poſſit torqueri, tom. 2. def. 31. c. 29. n. 2. 150
Mutus quando fateri poſſit delictum, & an poſſit torqueri, & quid in teſte muto, cap. 29. per totum. ibid.
Mutus, & ſurdus an poſſit torqueri, def. 30. cap. 13. 92.
Mutus, ſurdus, & neſciens loqui quomodo deponant in iudicio, tom. 1. num. 3. 287

N.

NEgatiua coarctata loco & tempore, quomodo probetur, & probatur per familiares, domeſticos, & per fides extraiudiciales, & probat innocentiam inquiſiti, vt debeat abſolui quamuis fateatur delictum, tom. 2. num. 13. & ſequentibus. 31.
Nobilis & perſona honeſta quando debeat relaxari, tom. 1 num. 13 & ſeq. 219
Nominatione alicuius banniti liberatus, non poteſt vlteriùs moleſtari, vide latè, def. 2. c. 19. 131
Nomina teſtium ſunt reo edenda, tom. 2. cap. 5. numer. 2. 36
Nominatione alicuius banniti liberatus in pœnam furcarum, an ſuffragetur pro homicidio, & latè vide iſtam materiam, def. 2. c. 9. 131
Nominationis vigore ſtatuti conceſſæ pro æquali, vel maiori delicto, & de eius materia, latè def. 2. cap. 9. ibid.
Nominationem habens bannitus, ſi non habuit decretum an ſit tutus, tom. 1. num. 26. 134
Nomina teſtium examinandorum, quando ſint reo ſpecificanda, & an reus teneatur ſpecificare fiſco nomina teſtium ad defenſam examinandorum, tom. 2. nu. 7. & ſeqq. 7
Nomina teſtium an ſit reo tradenda, num. 7. & ſeq. ibid.
Nomina teſtium, conceſſa remiſſoria, vbi ſint ſpecificanda, tom. 1. num. 5. 42
Notario aſſerenti habuiſſe commiſſionem à iudice examinandi an credatur, tom. 2. num. 2. 149
Notarius tortus ſuper falſitate inſtrumenti facit vacillare inſtrumentum, vide *Tortura.*
Notarius non tenetur tradere copiam proceſſus, niſi ſibi ſoluto pretio, vel arrha, niſi ſi reus pauper, tom. 2. num. 12. fol. 6. Et poteſt cogi ad alia tradenda, ibid. num. 5. 7
Notarius tortus pro falſitate inſtrumenti, ſi ſuſtineat an inſtrumentum vitietur, tom. 1 num. 12. 317
Notarius debet ſcribere omnia, quæ fiunt per reum in tortura, & ſi reus deficiat modum deficientiæ, tom. 2. num. 3. 96
Notario dicenti feciſſe falſum inſtrumentum an credatur, tom. 1. num. 3. 248
Notarius quomodo recipere debeat fideiuſſorem, ne ipſe teneatur, tom. 1. num. 8. 222
Notarius non poteſt publicare proceſſum ante decretum iudicis, tom. 2. num. 12. Vbi dicitur, quod punitur pœna falſi. 4
Notario aſſerenti habuiſſe commiſſionem à iudice, an credatur, vt reus confitens coram eo poſſit puniri, def. 32. cap. 27. num. 2.
Notarius an teneatur pro delicto commiſſo ab eius ſubſtitutis, & ſubſtituti an dicantur delinquere in concernentibus officium, vel extra, def. 33. cap. 2. 149.
Notarius ſuper recognitione temporis delicti debet inducere teſtes, & non ſufficit eius atteſtatio, vide in verbo *Corpus.*
Notarius quando compelli poſſit ad tradendum copiam proceſſus, vide *Copia proceſſus.*
Notarius ſcribens, quòd reus ſponte confeſſus fuit delictum in actu ratificationis, an puniri poſſit de falſo, tom. 2. num. 3. 116
Notarius acta ſcribere debet, & non iudex tom. 1. numer. 1. 333
Notario aſſerenti examinaſſe de mandato iudicis an credatur, tom. 1. num. 5. 16
Notarius debet omnia adnotare, quando reus, vel teſtis examinatur, vide *Actuarius.*
Notario, vel teſtibus, quando magis ſit credendum, vide *Teſtes.*
Notarius dicens falſum feciſſe inſtrumentum, vide *Falſum.*
Notarius non poteſt examinare ſine mandato iudicis, tom. 1. num. 2. 17
Notoriæ iniuſtitiæ exceptio vſque ad quod tempus poſſit proponi, def. 33. c. 20. n. 3.
Nullitas proceſſus, an conualidetur per confeſſionem, quæ pœna inſtigatur, defenſ. 32. cap. 23. n. 9. 146
Nullitas ſententiæ operatur, vt nunquam tranſeat in iudicatum, defenſion. 36 cap. 20. numer. 1. 263
Nullitas ſententiæ vſque ad quod tempus proponi poſſit, def. 36, c. 20. num. 2. ibid.
Nullitas ſententiæ, quos effectus producat, quando poſſit opponi, & an poſſit opponi per procuratorem, def. 35. cap. 22. 231
Nullitatis exceptio quando poſſit opponi contra tres ſententias conformes, defenſ. 37. cap. 4. per totum. 281.
Nullitas, vel ineptitudo in vno capite accuſationis, vel inquiſitionis, an noceat in aliis, vide in verbo *Accuſatio.*
Nullitas proceſſus quomodo conualidetur, per confeſſionem, vide *Confeſſio.*
Nullitatis exceptio ſublata, non intelligitur de notoria, def 36 c. 19. num. 8. 261
Nullitatis exceptio non dicitur ſublata ſi fuerit prohibita appellatio, vide *Appellatio.*
Nuncio in concernenti eius officium creditur, ſecus in aliis, tom. 1. num. 6. 247
Nuncio dicenti, fuiſſe impeditum, vel vulneratum

citaſſe de ordine Iudicis, & citatum diaiſſe, *nolle venire*, & an debeat deponi cum iuramento, num. 7. & ſeqq. ibid.
Nuncio non creditur, quando eius relatio repugnat actis, num. 13. ibid.
Nuncio dicenti feciſſe falſam relationem an credatur, tom. 1. num. 2. 246
Nuncius referens per falſitatem citaſſe, cùm non citauerit, ſi fuerit condemnatus per dictam falſam relationem ſententia ſuſtinebitur, num. 3. ibid.
Nuncius falſam relationem faciens, qua pœna puniatur, num 4. ibid.
Nuncio an ſit credendum in criminalibus, & vbi agitur de graui præiudicio, tom. 1. num. 2. ibid.
Nuncio, vel Notario, cui magis credatur, num. 5. ibid.
Nuncij, & Executores quomodo per delegatum puniantur, & procedatur contra eos, tom. 1. num. 5. & ſeq. 271
Nuncio creditur citaſſe de ordine iudicis, tom. 1. num. 9. 247
Nuncio, vel neganti fuiſſe citatum cui magis credatur, tom. 1. num. 3. 246
Nuncius portans epiſtulam ad homicidium vide *Conſilium*.

O.

OBliuio in teſte quanto tempore inducatur, tom. 1. def. 19. c. 7. n. 5. 6. 305
Obligans eandem rem duobus, pœna ſtellionatus punitur, tom. 2 num. 3. c. 9. 174
Obiiciens crimina contra teſtes ſi non probet an puniatur, tom 2 num. 10. 44
Oblati à quibus puniantur, tom. 1. num 26. 102
Obſtetrices quomodo deponere debeant in crimine ſtupri, vide in verbo *Stuprum*.
Officialis de quibus ſyndicetur hodie, Defenſ. 56. cap. 20. num 15. 264
Officialis Regius quibus puniatur, tom. 1. num. 1 5. 101.
Officialis cognoſcens carceratum, vel litigantem coram eo, qua pœna puniatur, tom. 1. num. 14. 68
Officialis quando puniatur pro delicto ſuæ familiæ, & in qua pœna, tom. 1 n 2. 166
Officialis de conſuetudine de quibus ſyndicetur, Def. 36 c. 10. num. 1. 251
Officialis in Curia præuaricationem magnam commiſit, tom. 1. num. 3. in fin. 286
Officialis per quos ſyndicetur, & de quibus cauſis 1. Def. cap. 23. 67
Officialis, Def 36 c 10. n. 3. in fine. 251
Officialis an appeller à ſua ſententia ſyndicatorum, vide *Appellatio*.
Officialis in offenſione ſibi facta, vel eius familiæ quando de ea cognoſcere poſſit, tom. 1. onm. 2. 51
Officialis non abſolutus, neque condemnatus in tempore, habetur pro abſoluto, vide latè, tom. 1. num. 10. & ſeqq. 67
Officialis in quibus caſibus poſſit remoueri ab officio, non expectato ſyndicatu, & quando poſſit interdici adminiſtratio, tom. 1. num. 14. & ſequentib. 68
Officialis an poſſit ſyndicari de exceſſibus commiſſis extra officium, tom. 1. num. 5. 67
Offenſio quando dicatur facta ratione officij, vel odij particularis, vide in verbo *Iniuria*.
Officialis quando dicatur offenſus ratione officij, vel odij particularis, vide in verbo *Offenſio*.
Offenſos, ſi recuſet probare delinquentes, an torqueatur, tom. 1. num. 5. 303
Offenſio facta in veſtibus, vel aliis cohærentibus perſonis non dicitur propriè offenſio, tom. 2. nu. 12. 55
Offenſio facta cum armis punitur de vi publica, num. 14. ibid.
Offenſi poſſunt cogi ad propalandum offendendos, & per torturam, tom. 1. num. 5. 303
Offenſio perſonalis quid operetur, vide def. 29. cap 4 onm. 23. 65
Offendens pro alia defenſione dicitur coactè offendere, num. 11. 62
Offendens pro ſua defenſione eſt tutus in conſcientia vide def. 29. c. 4 n. 13. 63
Omittendo quis delinquens vbi puniri debeat, vide in verbo *Delictum*.
Onus probandi reus aſſumens, ſi deficiat, adhuc eſt abſoluendus fiſco non probante, tom. 2. n. 6. 53
Onus probandi reus in ſe aſſumens ſi non probauit Fiſcus intenſionem ſuam debet abſolui maximè quando reus dixit circa onus probandi, tom. 2. num. 3. 35
Opinio gloſſæ eſt maximæ auctoritatis, tom. 1. numer. 38. 6
Opiniones duæ contrariæ, quarum vna ſit de iure Canonico, altera de iure ciuili, quæ ſit ſequenda, num. 39. ibid.
Opinionem communem, quando Iudex ſequi debeat, vide in verbo *Iudex*.
Opiniones duæ in eadem cauſa concurrentes communis, & æqua, æqua eſt ſequenda, tom. 1. n. 36. ibid.
Originis locus quis dicatur, tom. 1. n 25. 74
Ordinarius procedens per errorem tanquam delegatus, an erit ſententia ſit nulla, tom. 1. o. 24. 10
Ordinario loci non currit præſcriptio circa cognitionem delicti, niſi ſibi fuerint ſubminiſtrata indicia, vel niſi fuerit interpellatus, vel vna ſufficiat, vel trina requiratur interpellatio, tom. 1. num. 3. & ſeqq. 114
Originarius, ſeu locus originis quis dicatur, tom. 2. num. 3. 37
Orizam ponens laicus in locis Eccleſiaſticis punitur per iudicem Eccleſiaſticum, tom. 1. n. 36. 51

P.

PApa in hoc ſæculo à nemine iudicatur, tom. 1. num. 4. 101
Papa deponit Imperatorem, Reges, Duces, Cardinales, & Epiſcopos, in def. 1. cap. 8. num. 10. & ſeqq. ibid.
Papa de vrbanitate non cognoſcit de cauſa ſuorum familiarium, tom. 1. num 4. 45
Pactum de non accuſando pro delictis futuris non valet, tom. 1. num. 2. 142
Pactum de non accuſando pro delictis præteritis, quando valeat, tom. 1. num. 8. ibid.
Pactum de quota litis eſt prohibitum, tam in cauſa ſeriminali, quàm ciuili, & in procuratore fiſcali, tom. 1. num. 15. & ſeqq. 5
Patrocinium, quando poſſit reis interdici, vide *Reus*.
Patrocinium ſuſcipiens pro vna parte, quando poſſit alteram defendere, vide *Aduocatus*.
Paſſus conſiſtit ex quinque pedibus, tom. 1. num. 55. 229.
Pars offenſa agit ad extimationem, operarum, ſi fuerit facta n habilis, & ad expenſas, & admiſſionem, & ad damna, & intereſſe, def. 34. cap. 4. num 4. 210
Pauperibus Aduocati, & Procuratores debent gratis patrocinium præſtare, tom. 1. num. 5. 2
Pater, quando admittatur pro filio, tom. 1. nom. 58. in fine, 254

Pauperibus

Pauperibus indiciorum copia eſt tradenda gratis, vide in verbo *Indiciorum copia.*

Pauperibus gratis eſt danda copia proceſſus, vide *Copia.*

Pax producta ab vno ex corrixantibus, an contumaci ſuffragetur diminutionem pœnæ, tom. 1. num. 17. 131

Pax rupta extra territorium, an poſſit cognoſci per iudicem loci, in quo fuit d. pax inita, tomo 1. num. 6. 18

Pax fracta, an conſanguinei pro honore familiæ poſſint deducere, vt non dicatur fracta, Defenſ. 31. cap. 26.n. 7. 102

Pax an rumpatur, ſi quis offendat cadauer, Defenſ.38. c. 9. num. 5. 289

Pacis fractæ crimen eſt mixti fori, tom.1.nu.4. 18

Pax extinguit indicium inimicitiæ, tom. 2. num. 16. 31

Pax extinguit indicium inimicitiæ, & maximè ſi ad inuicem deinde conuerſati fuerint, nu.16. ibid.

Pax vel tranſactio, an impediat offenſum, vt non poſſit accuſare, vide in verbo *Accuſatio.*

Plures inquiſiti, & vnus fuerit carceratus, & alij abſentes, non debet carceratus abſolui, ſed relaxari ſub cautione, vide *Abſolutio.*

Pontifex ſub legatis concedit facultatem extrahendi delinquentes ab Eccleſiâ, tom.1.nu.3. 77

Poſitiones in crimine non fiunt niſi Bononiæ, tom.1. num. 5. 329

Poſſeſſor rei furtiuæ, quando, & in quibus cauſis tenetur rem reſtituere ſine pretio, defenſione 17. cap. 4. per tot. 293

Portio debita exploratori, vel executoribus, an tollatur per deſcriptum Principis, Defenſ.34. cap. 3. ſub nu. 4. 209

Poſſeſſor rei furatæ an teneatur iudicare furem, latè Def. 17.c.3. per tot. 292

Peccata quis non poteſt ſuo ſacerdoti fateri per epiſtolam, tom.1.nu.2. in fin. 278

Pœna debet tenere ſuos auctores, Defenſ.33.c.2.

Pœnitentes à quibus puniuntur, tom.1.nu.29. 17

Pœna pro delicto vnius, quando infligi poſſit, & quæ pœna ſit imponenda, tom.2.nu.8. 184

Pœna inflicta per iſta verba, *furca, gladio, ferro, flamma,* & ſimilibus verbis, nu.8. & ſeq. ibid.

Pœna mortis naturalis, quando intelligatur inflicta, num.10. & ſeq. ibid.

Pœna indignationis Principis, in quibus caſibus irrogetur, & quomodo euitari poſſit Defenſ. 33. cap. 8. 173

Pœna, quando ex aliqua cauſa minoratur, an debeat eſſe pecuniaria, vel corporalis, & quid ſeruetur de conſuetudine, tom.2.n.4. 188

Pœna, quando minoratur per iudicem, Iudex debet exprimere cauſam in ſententia, nu. 5. ibid.

Pœna capitis quæ ſit, tom.2.nu.4. & 5.c.7. 172

Pœna capitis in ſententia, vt intelligatur ad mortem naturalem, quibus verbis Iudex vti debeat.nu. 6. ibid.

Pœna capitis in ſententia ſimpliciter appoſita, an ſit nulla, vide in verbo *Sententia.*

Pœna mortis impoſita à lege, ſtatuto, vel conſtitutione, de qua ſit intelligendum, Defenſione 33. cap. 7. 172

Pœna quæ irrogari poſſit per Iudicem originis, vel domicilij contra ſubditum delinquentem extra territorium, vide *Iudex.*

Pœna in alternatiuia, quæ ſit irroganda, Defenſ. 33. cap. 12. 180

Pœna, an diminuatur per confeſſionem ſpontaneam delinquentis, vide *Confeſſio.*

Pœna quando poſſit infligi ſine ſententia Defenſ. 33. cap. 1. 161

Pœna, an ſit inferenda, an inflicta in loco originis, domicilij, commiſſi delicti, vel iuris communis Defenſ. 33. capit. 25. per tot. 199

Pœnæ in criminalibus ex quibus cauſis poſſint minorari, vel augeri, tom.2.nu.1. 186

Pœna ſtellionatus, & extraordinaria, in quibus caſibus imponatur, Def.33.c.7. 180

Pœna extraordinaria condemnari poteſt, qui non poteſt torqueri: Def.30.c.41. 123

Pœna duplici, vel quadruplici non eſt in vſu hodie de conſuetudine, vide *Teſtis.*

Pœna infligenda ex præſumptionibus, an poſſit eſſe corporalis Defenſione 33. cap.14. n.15. & ſeq. & ibi ponitur cautela ad effugiendam omnem pœnam. 184.

Pœna, an ex indicijs indubitatis, vel ex præſumptionibus infligi poſſit, & quæ, an pecuniaria, vel corporalis, tom.2. num.15 ibid.

Pœna extraordinaria imponitur, quando proceditur ex officio & non per accuſationem, tom. 2. nu. 5. cap. 1. 162

Pœna non datur, vbi non eſt delictum, vide *Delictum.*

Pœna quando diminuatur propter diuturnitatem temporis, vide latè in 2. Def.c. 3. 112

Pœna cautionis fractæ poteſt exigi per Curiam Epiſcopalem, ſicut poteſt cogere partes ad dictam cautionem præſtandam, & Cameræ ſuæ applicare, tom. 1. num. 14. 219

Pœna extraordinaria an puniri poſſit qui eſt grauatus indicijs & præſumptionibus, vel potiùs ſit torquendus, Def.30.cap. 41. 123

Pœna mortis, quando intelligatur inflicta, Defenſ. 33.c.6. 170

Pœna indignationis Principis, in quibus verificetur, Def. 33. cap. 7. 172

Pœna an diminuatur per confeſſionem ſpontaneam, vide *Confeſſio.*

Pœna non poteſt infligi, ſine ſententia, Def.33 c.1. ibid.

Pœna inflicta ab vno Iudice, quando poſſit per alios puniri, vide *Condemnatus.*

Pœna pecuniaria inflicta à lege, vel ſtatuto, & vltra arbitrio Iudicis de qua pœna ſit intelligendum, Def. 33. capit. 13. 180

Pœna capitis impoſita à ſtatuto, vel lege, de qua intelligatur, late Def.33.c.6. 170

Pœna qua quis puniri poſſit per qualitatem deductam in proceſſu poſt accuſationem, tom.1.nu.5. 141

Pœna pecuniaria, quæ dicatur, tom. 2. nu. 4. 73

Pœna extraordinaria, vel ſtellionatus, in quibus caſibus opponatur, Def. 33. c. 8. 173

Pœna debet commenſurari cum qualitate delicti. Def. 33. c. 4. num. 2. 167

Pœnarum genera ſunt ſeptem, tres capitales, & quatuor non capitales, Def. 33.c.4.nu.4. ibid.

Pœna debet infligi iuxta ſtatutum, vel conſuetudinem loci, Def. 33.c 4.nu.5. & ſeq. ibid.

Pœna arbitraria debet regulari à qualitate delicti, & perſonarum, Defenſ. 33.c.4.n.7. ibid.

Pœna arbitraria an extendi poſſit ad mortem, Defenſ. 33. cap.16. 186

Pœnæ hodie in crimine omnes ſunt arbitrariæ, ſed arbitrium debet eſſe iuri, & rationi conſonum, tomo 2. n. 2. 186. declara, vt num. 1. in princ. ibid.

Pœna capitis, furcarum ſtrangulationis, ſtigmatis, fuſtigationis triremium, ignis, vide Defenſ. 33. c. 4. n. 8. & ſeq. 167

Index Rerum

Pœna capitis eſt grauior pœna furcarum, licèt pœna furcarum ſit turpior, tom. 2. num. 11. & ſequentib. 168

Pœnæ, quæ hodie ſint ſublatæ, & in earum locum aliæ ſubrogatæ, & hic multæ recenſentur, def.33. cap. 3. 164

Pœna corporalis, quando imponitur pro delicto, ſi debeat reus condemnari ex præſumptionibus, non erit condemnandus in pœnam corporalem, tom.2. num 16. 184

Pœna dupli, tripli, vel quadrupli continet pœnam ſimpli in fine c 14. 190

Pœna capitis, furcarum, ſtrangulationis ad caudam equi, de malleo, & de aliis, defenſ. 33. cap. 4. num. 8. 167

Pœna, vt quis de arbore præcipitetur, vel veneno, telo, vel leoni occidatur, non imponitur,def.33. num. 18. 166

Pœna amputationis membri, quando imponatur, & in quibus caſibus, def. 33. cap. 3.
Et de vno membro intelligi debeat. 164

Pœna, quando imponitur alicui pro delicto alterius, debet eſſe pecuniaria, & non corporalis. def.33.cap.2.n.8.
Et requiritur, quod delictum ſit plenè probatum. ibid.

Pœnæ, quæ hodie ſint ſublatæ, & quæ in earum locum ſint ſubrogatæ, latè declarat Def.33.c.3.
Et ibi ponuntur multa exempla. ibid.

Pœna ſubrogata ſortitur effectum pœnæ ſublatæ.def. 33. cap 3. num.15. 166

Pœna in dubio intelligitur corporalis, vel ſecundùm ſubiectam materiam. ibid.

Pœnas quas Iudex imponere poſſit pro delicto, latè def.33. cap 4. 166

Pœnam non poteſt eligere reus,quæ ſibi ſit infligenda, tom.2.num.16. 169

Pœna ignis eſt maxima, & in quibus caſibus,& perſonis infligatur, num 15. 168

Pœna amputationis membri, quando, & in quibus caſibus irrogatur, def.33.c.5. 169

Pœna impoſita pecuniaria, quæ ſi non fuerit ſoluta infra talem terminum, imponatur alia corporalis, def 33.cap 12. num.7. 180

Pœna impoſita à ſtatuto, vel alia arbitrio Iudicis, de qua intelligatur, def.33. cap.13. ibid.

Pœnæ ſubrogatæ ſortiuntur omnem effectum pœnarum ſublatarum, tomo 2. num.15. 166

Pœna ſimpliciter expreſſa, de qua ſit intelligendum, num. 16. ibid.

Pœnæ, quæ ſint à Iudice pro delictis imponendæ, def.33.cap.4. ibid.

Pœnæ hodie per ſtatuta particularia ſunt impoſitæ, vel per conſuetudinem loci, & quot ſint genera pœnarum, tom.2. num 4.& ſeq. 167

Pœna arbitraria, quomodo regulari debeat, numer. 7. ibid.

Pœna extraordinaria imponitur, quando proceditur per inquiſitionem,def 33.c.1.num.3. 162

Pœna debet tenere ſuos auctores, latè defenſione 33. cap.2. ibid.

Pœna quæ maior ſit, an capitis,vel furcarum, tom.2. num.17. 133

Pœnæ qualitas, quando inducat maius delictum, num.19. ibid.

Pœna mortis vnà cum confiſcatione bonorum eſt maior,quam ſine confiſcatione.num.20. ibid.

Pœna in alternatiuis, quæ ſit infligenda, defenſ.33. cap. 12. 179

Pœna alternatiua, vel ſubordinata vna ad aliam, quando dicatur, numero 2. 180

Pœna vna electa in alternatiuis, an poſſit altera eligi, tom.2.num.6. ibid.

Pœna in alternatiuis, à quo ſit eligenda, à Iudice, vel à parte, tomo 2. numer. 3. & ſequentibus. ibid.

Pœna impoſita à ſtatuto pecuniaria, cum præfixione termini circa eius ſolutionem, & ſi infra d. tempus non ſoluatur, imponatur pœna corporalis,an reus poſſit ſe ſubiicere d.pœnæ corporali, tom.2. num.7. ibid.

Penſionem habens, an gaudeat foro Eccleſiaſtico vide *Clericus*.

Periurium in principali, in criminalibus, an puniatur, tom.1. def 20.c.3.per totum. 319

Pendente dilatione, vel termino, vide *Dilatio*.

Periurium in criminalibus, an expurgetur per torturam, tom.1.num.15. 314

Periurij crimen eſt mixti fori, tom.1.num.14. 30
Declara vt in fol.32. num.30.

Principalis offenſus, ſi recuſat propalare delinquentes, quando torqueri poſſit, tom. 1. num.5. 303

Perquiſitio, an concedi poſſit extra territorium pro inueniendis rebus vitioſis, tom.1.num.6. 290

Perquiſitio in domo alterius pro inueniendis rebus vitioſis, furatis, & aliis prohibitis, quando, & in quibus caſibus concedenda ſit, defenſione 17. cap.1. 289

Perquiſitio in domo aliena non eſt concedenda, vt fiat per partes ſine ſatellitibus, tomo 1. numero 4. 290

Perſonæ quæ præſentantur in accuſatione, vide *Accuſatio*.

Perſonæ quæ repellantur ab accuſatione, vide *Accuſatio*.

Perſonæ egregiæ quæ dicantur, vt non poſſint cogi accedere ad Iudicem, tom.1.num.4. 280

Perſonæ, quæ ſint priuilegiatæ, vt capi non poſſunt, vide in verbo *Captura*.

Perſuaſio ad delictum, vide in verbo *Conſilium*.

Periti quomodo deponere debeant ſuper vulnere, vel vulneratio, & cuius qualitatis eſſe debent, & an vnus vel plures requirantur, & quibus magis credendum ſit: & an deponere debeant cum iuramento, defenſione 4. cap. 12. per totum. 176

Præceptum factum partibus ad præſtandam cautionem, & interim habeatur, pro præſtita, quid operetur,tom.1.num.11. 249

Præceptũ ſub pœna confiſcationis bonorum,quando fieri poſſit, tom.1. num.3. 251

Præcepta ad informandam Curiam, an ſint permiſſa, & quando, & à quibus fieri poſſint, & ſub qua pœna, defenſione 7. cap. 1. per totum. 250

Præfectus prætorio hodie in Italia non reperitur, & eius loco ſucceſſerunt Cardinales, tomo 1. num. 2. 67

Præeminentia procedendi ex proceſſu Informatiuo non procedit in repetitione torturæ, vide *Tortura*.

Præeminentia alienius Curiæ non procedit poſt torturam, ſi ſuperueniant noua indicia, tomo 2. num. 5. 121

Prægnantia, vide *Mulier*.

Prægnans mulier, an poſſit cogi accedere ad Iudicem, & prægnantia quomodo probetur, tom.1. num. 12. 282

Præparatio ad offendendum inducit defenſionem,vide in verbo *Defenſio*.

Præſides prouinciarum debent docere de eorum iuriſdictione, quando prima vice ingrediuntur prouinciam, tomo 1.num.7. 8

Præſcriptio

Præſcriptio tollit confeſſionem delicti, vide *Confeſſio*.

Præſcriptio per leg. bene à Zenone, quando procedat, & quinquennio confiſcatio bonorum præſcribitur, tom. 1 nu. 6. & ſeq. 233

Præſcriptio circa malos mores per triennium inducitur, latè tom. 2 nu. 20. & ſeq. 32

Præſcriptio inducta à ſtatuto in auocandis cauſis ab ordinario, quando currere incipiat, defenſ. 2. cap. 4. 1 4

Præſcriptio in delictis, & de eius materia, def. 2. c. 2. 104

Præſcriptio per biennium in actione de dolo inducitur, tom. 2. num. 6. 174

Præſumptio vna elidit aliam, tom. 2. nu. 16. 184.

Præſumptio delicti excluſiua præfertur præſumptionibus contrariis, tom. 2. num. 5. 52

Præſumptiones, indicia, coniecturæ, & probationes rei quando confundant probationes, indicia, & coniecturas fiſci, latè def. 24. c. 2.

Præſumptiones, an ſint ſufficientes ad condemnationem, vide in verbo *Condemnatio*.

Præuaricator quis dicatur, tom. 1. n. 45 117

Præuaricationis crimine multi fuerunt notati, tom. 1. num. 18. 4

Præuentio quotuplex ſit, tom. 1. nu 1. 22

Præuentio an inducatur per ſolam libelli oblationem, vel per inquiſitionem ſine citatione, num. 3. & 4. 23

Præuentio, an inducatur, ſi fuerint examinati teſtes pro verificatione delicti, nu. 5. ibid.

Præuentio inducitur per citationem verbalem, & etiamſi fuerit ſimplex citatio, & inducit vt præferatur Iudici, qui præuenit in ſententiando, an requiratur, quod citatio fuerit executa, & an requiratur, quòd fuerit facta de commiſſione Iudicis, nu. 6. ibid.

Præuentio facta in fabricatione proceſſus præfertur iudici in ſententiando, tom. 1 nu. 21. 24

Præuentio in quibus caſibus inducatur, vel non inducatur cum ſuis ampliationibus, & limitationibus, latè ponitur tom. 1. nu. 9. fol. 23, per tot. & latius per quos actus, & in quibus cauſis inducatur, fol 25. c. 10. per tot.

Præuentio affectata non ſuffragatur, & quando dicatur affectata, tom. 1. nu. 21. & 22. 24

Præuentio inducitur per capturam, & an præferatur citationi verbali, tom. 1. num. 13. & 14. 23

Præuentio inter plures æquales quis eorum cognoſcat de cauſa, vide in verbo *Iudex*.

Præuentionis exceptio debet opponi, alias proceſſus tenet fabricatus per alios Iudices, & tenetur appellare, ſi alij Iudices ad vlteriora procedant, vel an ſufficiat ſola proteſtatio, tom. 1. num. 15. & ſeq. ibid.

Præuentio facta ab vno præfertur aliis, & tollit ab eis omnem iuriſdictionem, tomo 1. num. 1. fol. 19.

Sed requiritur, vt legitimè ſit facta, tomo 1. num. 2. ibid.

Præuentio operatur, vt præueniens non poſſit conueniri coram alio iudice, etiam pro maiori delicto, tom. 1. num. 2. ibid.

Præuentionis exceptio, quando proponi debeat num. 2. ibid.

Præuentio an operetur, vt iudex præueniens poſſit inhibere alteri Iudici, nu. 4. 20

Præuentio operatur, vt non poſſit ampliùs mutare forum in præiudicium præuenientis, num. 5. ibid.

Præuentus inducitur per citationem. num. 6. ibid.

Præuentio iudex tenetur ſeruare ſtylum ſui Tribunalis, num. 8. ibid.

Præuentio operatur, vt & alij Iudices cenſeantur recuſati, num. 9. ibid.

Præuentionis effectus vſque ad numerum 13. referuntur. ibid.

Primum vel ſecundum dictum, quando attendatur factum in tortura, vel extra, Defenſ. 19. & 16. per tot.

Principes non recognoſcentes ſuperiorem, à ſolo Papa iudicantur, & alij recognoſcentes ſuperiores, puniuntur ab eorum ſuperiore, tomo 1. num. 12. 101

Princeps, an gratiam facere poſſit ſine conſenſu partis, Def. 34. c. 3. nu. 1. & ſeq. 209

Priuilegiati confeſſio, vide in verbo *Confeſſio*.

Priuilegiatus, ſi torqueatur, an Iudex puniatur, Def. 32. c. 19. nu. 2. 144

Priuilegiatæ perſonæ, quæ non poſſunt torqueri, poſſunt tamen condemnari in pœnam extraordinariam, Defenſ. 30. cap. 41. 123

Priuilegiatus ſi torqueatur, Iudex punitur, vide *Iudex*.

Priuilegiati an poſſint torqueri, & in quibus caſibus, Def. 30. cap. 18. 95

Priuilegiati a quibus puniuntur, tomo 1. num. 34. 103.

Priuilegiati qui non poſſunt torqueri, poſſunt condemnati in pœnam extraordinariam, tomo 2. num. 6. 96

Priuilegiatæ perſonæ, quæ non poſſunt torqueri poſſunt tamen condemnari in pœnam extraordinariam, Defenſ 30. cap. 41. n. 3. 123

Priuilegiati teſtes quando poſſint cogi ad teſtificandum, to. 1. num. 13. 283

Priuilegiati confeſſio, vide *Confeſſio*

Priuilegiati, quando dicantur coactè deponere, vide *Teſtis*.

Priuilegiatus poteſt puniri per iudicem loci delicti, tom. 1. n. 13. 71

Principes non debent eligere Iudices illiteratos, & maximè in officiis criminalibus, tomo 1. num 33. 5

Princeps incipiens cognoſcere de cauſa alteri delegata, facit ceſſare illius iuriſdictionem, idem ſi accedat ad locum, commiſſarij, vel delegati, tom. 1. num. 3. & 5. 266

Primus teſtis examinatus ſine accuſatione, habetur pro accuſatore, tom. 2. n 18. 57

Probatio in crimine debet eſſe luce meridiana clarior, & ex quibus probationibus reus poſſit condemnari, Defenſione 33. cap. 14. 181.

Probatio in criminalibus per duos teſtes fieri debet, & non ſufficit vnus, vide in verbo *Teſtes*.

Probatio in criminalibus debet eſſe luce meridiana clarior, in omnibus pœnis ſtatutariis legalibus & conuentionalibus, ſiue vbi agitur de pœna corporis afflictiua, ſiue pecuniaria, quamuis parti applicanda, tom. 2. num. 1. & ſeq 181

Probationes in criminalibus ſunt de ordine ſubſtantiali iudicij, Def. 35. c. 4. num. 1. & ſeq. 215

Probatio rei, quando confundat probationem fiſci, Defenſ. 29 cap. 2. 53

Probatio pro abſentibus complicibus, quando admittatur, vide in verbo *Articuli*.

Probandi onus reus aſſumens, an ſibi præiudicet, ſi non probet, tom. 2. n. 3. 33

Probationes factæ in fauorem rei, an ſint publicandæ,

eandæ ; vido in verbo *Publicatio.*

Probationes teſtis, & alia iura ſubtrahens, quando puniatur, vide in verbo *Subtrahens.*

Probationes non ſunt ſumendæ de domo rei in criminalibus, & quid in ciuilibus, defenſ. 17. c. 1. per totum 289

Probatio in criminalibus debet eſſe per neceſſe, vide *Teſtes.*

Probationes fauore defenſionis, quæ admittantur, tom.2. def.29. cap.3. per totum. 57

Procurator pro abſente, quando admittatur, ſine ſatiſdatione, tom.1.n 56. 256

Procurator, & principalis citari debent ad ſententiam, quando principalis fuit admiſſus per procuratorem, tom.1. num.57. ibid.

Procurator quomodo conſtitui debeat per vniuerſitatem, tom.1. num.7. 144

Procurator pro abſente, in quibus caſibus admittatur, tom.1.num.1. 250

Procurator an poſſit eſſe fideiuſſor pro cliente, vido *Aduocatus.*

Procurator inſtruens reum, vt neget delictum, an puniatur, & peccet, tom.1.n.1. 318

Procurator, an poſſit cogi ad teſtificandum, vide *Aduocatus.* 150

Procuratoris confeſſio, quando noceat principali, def.31. cap.30. 150

Procurator, quando poſſit nomine alieno accuſare, vide in verbo *Accuſatio.*

Procurator non poteſt facere incidere Dominum in pœnam ſine mandato, & mandatum quale eſſe debeat, & in dubio non præſumitur, def.32.c.3.

Procurator admittitur quando agitur de excommunicatione, tom.1.n.58 in fin. 358

Procurator in caſibus, de quibus de iure admitti non poteſt, ſi fuerit admiſſus, an proceſſus valeat, tom.1.n.53. 256

Procuratoris confeſſio, an noceat principali, vide in verbo *Confeſſio procuratoris.*

Procuratores qui dicantur, tomo 1.num.40. 96

Proceſſus fabricatus per Iudicem laicum contra clericum, non poteſt conualidari per iuramentum clerici, vel per patientiam Epiſcopi, tomo 1. numer. 15. 325

Proceſſus appellatione, an veniant ſententia definitiua, commiſſiones, delegationes, reſcripta, & alia ſimilia, & teſtes examinari ſine commiſſione Iudicis, def.13 c.2. 162

proceſſus annullato, an dicatur annullata ſententia, tom.1. num.3. 311

Proceſſus copia offenſiui omnino decernenda, & tradenda eſt per Iudicem, latè in defenſion. 25. per totum.

Et ibi ponuntur ampliationes, & limitationes, cap. 1.

Proceſſus nullus ex defectu iuriſdictionis, an poſſit conualidari per partes, tom.1.num.1. 17

Prorogari in criminalibus iuriſdictio in alium Iudicem per partes quando poſſit, num.3. ibid.

Proceſſus copia, vide *Copia.*

Proceſſus fabricatus per Curiam ſæcularem operatur, vt ſuper eo examinetur per iudicem Eccleſiaſticum. tom.1. num.7. 16

Proceſſus appellatione, quæ contineantur, & an veniant ſententiæ, commiſſiones, delegationes, reſcripta, teſtes examinati ſine commiſſione Iudicis, def.22.cap.2.per totum. 350

Proceſſus dependens, non culpa iudicis, vel notarij, ſi fiat nouus proceſſus, & denuo reperiatur primus proceſſus, ſuper quo erit ferenda ſententia, def.35. cap.11.n.8. 223

Proceſſus factus per recuſationem eſt ipſo iure nullus, tom. 1. num.55. fol.56. & 63. num.1. & ſeq. vbi latè.

Proceſſus factus per Iudicem laicum, & productus coram Iudice Eccleſiaſtico, & è contra quid probet, tom.1. num.15.& ſeqq.

Proceſſus publicatio, vide in verbo *Publicatio.*

Proceſſus publicatio defenſiui, vide *Publicatio.*

Proceſſus factus ſub ſecretis denunciationibus eſt ipſo iure nullus, tom.2. num.24. 57

Proceſſus fabricatus per iudicem laicum contra clericum eſt ipſo iure nullus, nec illi ſtare poteſt, tom.1.num.29. 327

Proceſſus, & omnia geſta per Iudicem laicum contra clericum ſunt nulla, tom.1. n.3. 314

Proceſſum ſigillatum aperiens non poteſt excipere contra teſtes, tom.1.n 18. 264

Prorogatio non dicitur facta per fideiuſſionem præſtitam coram aliquo, etiamſi cantet de parendo mandatis, vel iudicatis, tom.1. n 15. 18

Prorogatio non dicitur facta per bannum in contumaciam datum, tom.1 n 16. ibid.

Prorogata non dicitur iuriſdictio, ſi reus putet, eſſe aliquem ſuum Iudicem, n.17. ibid.

Prorogatio vitiatur, ſi quis dubitat aliquem eſſe ſuum Iudicem ibi num.18. ibid.

Prorogatio per metum facta nunquam conualidatur, tom.1.num.19. ibid.

Prorogata iuriſdictio non dicitur, ſi reus paſſus fuit examinari à iudice incompetenti, & coram eo faſſus fuit delictum, tom.1 num 3. 17

Prorogari iuriſdictio non poteſt per partes, niſi concurrat conſenſus, vel ratificatio primi Iudicis incompetentis, tom.1.num.5. ibid.

Prorogari iuriſdictio an aliqua poſſit, ſi Iudex prorogatus non habeat prius iuriſdictionem procedendi ſuper illo crimine, num.6. ibid.

Prorogatus Iudex non poteſt impedire Iudicem ordinarium, vt non procedat ex officio contra delinquentem, num.7. ibid.

Prorogatio fieri poteſt per procuratorem, ſi habeat ſpeciale mandatum, val cum libera facultate, numer.14. 18

Prorogatus Iudex habet eandem facultatem, quàm habet iudex ordinarius, n 8. 17

Prorogato à iudice partes poſſunt recedere ante litem conteſtatam, num 9. 18

Prorogari iuriſdictio per partes, quando poſſit, vide *Iuriſdictio.*

Prorogatus Iudex poteſt cogi per partes ad pronunciandum nu.11. ibid.

Prorogatio quid ſit, qualiter fiat, & in quibus modis, tom.1. nu.21.& 23. ibid.

Præmium, vel talia ſolet concedi reuelantibus, vt facilius delicta detegantur, & à quibus concedatur, & in quibus caſibus, & quis dict. præmium conſequi poſſit, latè in defenſione 8. cap. 2.

Proteſtatio facta per Iudicem in actu torturæ, circa præiudicium conuictorum, & confeſſatorum, quid operetur, tomo 2. numer. 4. & ſequentibus. 86

Prouocatio, quamvis leuis operatur, vt non puniatur pœna mortis, tom. 2.nu. 33. 67

Prouocatio probatur per famam, to.2. ſub nu. 16. & per vnum teſtem, nu.11. 59

Publicatio proceſſus defenſiui an ſit facienda, & quomodo inducatur, & an ſit ſententia interlocutoria, & an detur appellatio, defenſ. 28. c. 20. numer. 3. 51

Proxi

Proximus pubertati, quando dicatur, tomo 2. numer. 6. 89

Publicatio requiritur vt sententia valeat, vide *Sententia.*

Publicatio proceſſus fieri non debet gratiato, vt poſſit teſtes de falſo querelare, defenſione 35. c. 2. num. 5. 214

Probatio proceſſus defenſiui an ſit neceſſaria, def 35. cap. 4. 215

Publicatio proceſſus offenſiui dicitur de ordine iudicij, & de neceſſitate requiritur, & ea denegata datur appellatio, defenſ 35. cap. 2. num. 2. & ſequentib. 214

Publicatio proceſſus offenſiui, quando, & quomodo fieri debeat, Defenſione 22. cap. 1. per totum. 349

Publicatio proceſſus non ſolet fieri, niſi citato accuſatore, nu. 2. ibid.

Publicatio proceſſus in criminalibus eſt de ſubſtantia, & ſi omittatur, proceſſus erit nullus, & debet fieri etiam ſi teſtes fuiſſent cum reo confrontati, tom 1. num. 10. 350

Publicatio proceſſus non fit niſi completo proceſſu ſuper omnibus delictis intentatis contra reum, num. 9. ibid.

Publicatio proceſſus non fit, quando plures ſunt rei, & aliqui ſunt abſentes, niſi qui priùs. ibid.

Publicatio proceſſus eſt duplex, pronunciatiua, & ſyndicatiua, tom. 1. nu. 11.

Publicatio proceſſus non fit, niſi citato inſtigatore. tom. 1. num 2. 349

Prohibitio, ne quis alloquatur carceratum, non comprehendit alios carceratos, nec loquentem ad bonum finem, neque tranſmittentem bulletinus, to. 1. nu. 18. & ſeq. 214

Publicatio proceſſus cum clauſula, *ſine præiudicio vlteriori proceſſus*, quid operetur, vide in verbo *Clauſula.*

Punitus in loco originis, vel domicilij, non iuxta qualitatem delicti, an poſſit ſuppleri pœna per Iudicem delicti, tom. 1. num. 15. 38

Punitus à Iudice delicti, non poteſt ab aliis Iudicibus puniri, tom. 1. num. 14. 17

Puero non creditur aſſerenti fuiſſe à pluribus ſtupratum, tom. 1. num. 17. 168

Puero ſtuprato per vim, an tortura inferatur, & quid in muliere ſtuprata, tomo 1. num. 8. & ſequentibus. 507

Purgatio canonica quando admittatur, tomo 2. cap. 10. 89

Q.

QValitas deducta in accuſatione, & non probata, an reus debeat abſolui, tomo 2. numer. 13. 122

& Quid ſi non fuerit deducta in accuſatione, ſed probata in proceſſu, latè tomo 1. defenſione 3. cap 4. 140

Qualitas deducta nouiter in proceſſu, debet publicari inquiſito, tom. 1. num. 3. ibid.

Qualitas aggrauans delictum ſi fuerit omiſſa in accuſatione, an poſſit ſuppleri per accuſatorem, tom. 2. num. 2. 143

Qualitas expreſſa in accuſatione ſi non probetur, an ſequi poſſit condemnatio, tomo 1. numer. 12. 138

Qualitas delicti capitalis puniblia per ſtatutum in materia auxilij debet probari, vt intret pœna ſtatuti, tom. 1. num. 9.

Qualitas aggrauans delicto poteſt addi in accuſatione vel inquiſitione, vide in verbo *Accuſatio.*

Querelare, qui non poſſit, vide in verbo *Accuſatio.*

Querela poteſt renouari in quacumque parte iudicij, vide *Accuſator.*

Quæſtio quæ dicatur incidens vel emergens, tom. 1. num. 7. 33

Quæſtio ſuper Clericatu, vel veſtibus, dum diſcutitur, iudex laicus nihil innouare poteſt, tom. 1. num. 4. 15

Quæſtio ſuper habitu clericali debet diſcuti citato iudice ſæculari, tom. 1. num. 7. 14

Qualitas delicti, & ſuperueniens in iudicio debet addi in ipſa querela, defenſione 35. cap. 1. numer. 3. 213

Qualitas delicti ſuperueniens non nocet, niſi detur copia reo, def. 35. cap. 1. num. 6. ibid.

R.

RAtificatio in teſtibus tortis an requiratur, tom. 1. def. 19. cap. 14. per totum. 511

Ratificatio per reum poſt tormenta, quomodo ſit facienda, defenſione 19. cap. 14. num. 1. & ſequentibus. ibid.

Ratificatio ſocij criminis contra ſocium quomodo ſit facienda, ſi fuerit præſens, vel abſens, tom. 2. num. 1. 115

Ratificans delictum in vno loco, an poſſit puniri pro delicto commiſſo in alio, tom. 1. num. 8.

Ratificare recuſans confeſſionem, quid ſit cum eo agendum, tom. 2. num. 4. 116

Ratificationis in actis Notarius ſcribens, quod ſponte fallus fuit delictum an puniri poſſit de falſo, num. 3. ibid.

Ratificatio quando requiratur in confeſſione extorta per tormenta, & de eius forma, latè defenſ. 30. cap. 35. Vbi ponuntur aliquæ limitationes. 113

Ratificatio an requiratur in ſpontanea confeſſione, tomo 2. num. 5. 117

Ratificatio in teſte torto in caput alterius non requiritur, tomo 2. num. 9. 118

Recognitio Epiſtolæ, vel alterius ſcripturæ fit tribus modis, per teſtes, per comparitionem, & ſi reus cogatur ſcribere, tom. 1. defenſ. 20. cap. 23. per totum. 343

Recognitio per teſtes fit duobus modis, vno quando dicunt habere notam manum, altero quando dicunt vidiſſe ſcribere fuiſſe præſentes, num. 5. & ſeq. 344

Reconuentio fieri poteſt coram iudice prorogato, & an procedat in Clerico, tom. 1. num. 23. 18

Rectores hoſpitalium à quibus puniatur, tom. 1. num. 27. 103

Recurſus eſt habendus ad delegantem, quando cauſa fuit commiſſa cum clauſula, *omni appellatione remota*, Defenſione 36. cap. 20. numer. 7. 263.

Recurſus peti debet infra decem dies à die ſententiæ, def. 36. cap. 20. n. 10. 264

Recurſus ſupplicatio, reſpectu executionis retardandæ, an ſint ſimiles appellationis, def. 36. cap. 20. num. 11. ibid.

Recurſus non eſt prohibitus ad eoſdem ſupremos iudices, qui tulerunt ſententiam, & quomodo concipi debeat dictus recurſus, defenſione 36. cap. 8. num 3. 250

Recurſus non dicitur prohibitus, prohibita appellatione, qui regulatur ſecundùm terminos appellationis,

pellationis, Defenſ. 36. cap. 3. num. 4. & 5. ibid. & cap. 4. num. 11. 245
Recurſus eſt habendus ad eundem ſuperiorem quando ab eius ſententia non datur appellatio. ibid.
Recurſus in pœnis arbitratis admittitur, Defenſ. 36. cap. 7. num. 5. 250
Recurſus quos effectus operetur, Defenſione 36. cap. 15. 256
Recurſus in eccleſiaſticis ad Curiam ſecularem, eſt omnino reprobatus, tom. 1. n. 1. 75
Recurrens ad Curiam ſecularem, tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio, tam in re, quàm ad rem, cadit a iure ſuo, n. 2. ibid.
Recurrens ad iudicem laicum efficitur incapax fructuum beneficij. n. 15. 76
Recurſus ad iudicem laicum efficitur excommunicatus, & aliis pœnis puniri poteſt & quid in auxiliatoribus, fautoribus; & quoquomodo auxilium præſtantibus, & de iſta materia recurſus, vide latè in Defenſ. 1. c. 28. 75
Recuſatione remota commiſſa cauſæ an teneat, & quomodo intelligatur, vide in verbo *Cauſa*.
Recuſari index ex quibus cauſis poſſit, vide latè in 2. deſ. c. 21.
Recuſari iudices, qui poſſint, vide *Index*.
Reges à ſolo Papa iudicantur, tom. 1. n. 11. 101
Relatio prout in mandatis refertur ad ordinem iudiciarium commiſſam in citatione, tom. 1. num. 4. 245.
Relatio facta per edictum, & per non edictum an differat, num. 5. 246
Relatio nuncij recipit probationem in contrarium, tom. 1. n. deſ. 10. c. 11. n. 4. 244
Relatio citationis dicitur de ſubſtantia iudicij, & an ſit facienda iudici, vel notario, & eſt facienda per notarium ante ſententiam, & non poteſt fieri niſi per nuncium, qui citationem fecit, & an requiratur vt fiat in ſcriptis, & per edictum quomodo fieri debeat relatio, num. 3. & ſequentibus. ibid.
Relatio citationis an fieri poſſit die feriata tom. 1. num. 9. ibid.
Relatio citationis an ſpecialis, vel generalis requiratur, Def. 10. cap. 4. 245
Relaxatus ſub cautione, quando poſſit iterum moleſtari, tom. 1. n. 16. 218
Relaxatio à carceribus quando habeat vim abſolutionis, tom. 1. num. 64. 218
Relaxatus ſub cautione ante tempora ſententiæ vigore Bullæ Summorum Pontificum debeat reduci ad carceres, tom. 1. nu. 61. ibid.
Remedia, ſeu incantationes quando poſſint carcerati adhibere ne fateantur delictum, tomo 1. num. 78. 210
Remedia contra torturam reus adhibens quando puniatur, Defenſ.
Remedia contra torturam quando puniatur, vide *Tortura*.
Remiſſio delinquentis an fieri debeat per iudicem originis, domicilij ad locum delicti, vide in verbo *Iudex*.
Remiſſio rei de vno iudice ad alium quando tam de iure, quam de conſuetudine fieri debeat, & in quibus delictis, vide latiſſimè tom. 1. nu. 1. & ſequentibus. 43
Remiſſio. partis requiritur expreſſa, vt compoſitio facta per reum cum fiſco valeat, & poteſt probari per inſtrumentum, & per teſtes, Defenſ. 34. c. 3. num. 1. & ſeq. 209
Remiſſio delinquentis fieri debet cum ſuo elogio & fit cum indiciis, & ſcripturis, tom. 1. num. 83. 50
Remiſſoria reo conceditur ad faciendum ſuas defenſiones, & ad repulſandum teſtes, Defenſ. 28. c. 10. 40
Remiſſoria pro defenſione concedi debet in quacumque parte iudicij, num. 4. ibid.
Remiſſoria reo ſi non concedatur, datur appellatio, 3. ibid
Remiſſoria quando conceditur, nomina teſtium vbi ſpecificari debeant, nu. 5. ibid.
Remiſſoria in criminalibus, quando concedatur, Defenſ. 15. c. 1. per totum.
Remiſſoria ad fauorem rei, quando concedatur, Deſ. 28. c. 10. per totum. 40
Remiſſoria denegata, vel admiſſa, an detur appellatio, tom. 2. nu. 4 & ſeq. ibid.
Remiſſoria fiſco non conceditur pro repetendis teſtibus, tom. 1. nu. 4. 286
Remiſſoria fauore defenſionis conceditur, tom. 1. num. 11. 287
Remiſſoria denegata, an recipiat appellationem, & quid ſi fuerit conceſſa, nu. 8. ibid.
Remiſſoria à ſupremo Principe in cauſis criminalibus conceditur. nu. 10. ibid.
Remiſſoria conceſſa, quando partes poſſint ab ea recedere, num. 9. ibid.
/Remiſſoria per quos iudices concedi poſſit, tom. 1. num. 15. ibid.
Remiſſoria, vt concedi poſſit, quæ requirantur n. 16. ibid.
Remiſſoria quibus iudicibus committi debeat, & an ille, cui committitur, poſſit eam recuſare, ſub nu. 16. & 18. 288
Remiſſoria conceſſa, an idem index delegatus poſſit recipere inſtrumenta, & alia iura, tom. 1. nu. 19. ibid.
Remiſſoria conceſſa ad inſtantiam vnius, efficitur communis cum altera parte, nu. 10. 287
Remiſſoria conceditur cum termini præfixione, & teſtes iurati in termino poſſunt deinde examinari extra terminum, num. 17. 288
Renunciare defenſionibus in quibus admittatur, & fore denunciationis, Defenſ. 31. cap. 1. n. 8. & ſeq. 1 a 8.
Renunciare an quis poſſit ſuis defenſionibus, vide *Reus*
Repertus in flagranti crimine poteſt capi ſine mandato iudicis tom. 1. n. 17. & ſeq. 186
Repertus in flagranti crimine poteſt capi ſine mandato, & per quemlibet priuatum etiamſi delinquens fuerit clericus, tomo 1. num. 14. & ſeq. 185.
Præmium impoſitum à ſtatuto pro capiendis delinquentibus an debeatur birruariis, tom. 1 num. 118. & ſeqq. 186
Repetitio teſtium an concedatur condemnatio in contumaciam, & an tolli poſſit per conſuetudinem, tom. 2. nu. 14. 17.
Repetere fiſcus tenetur teſtes pro informatione Curiæ examinatos, tom. 2. nu. 3. 28
Repetitio teſtium fieri debet parte citata, nec ſufficit generalis monitio ad omnes, & ſingulos actus, citatio quomodo ſit formanda, num. 4. & ſequen. ibid.
Repetitio teſtium an tollatur per confrontationem, vide in verbo *Confrontatio*.
Repetitio teſtium ad fauorem rei non conceditur in aliquibus caſibus relatis, tom. 2. num. 25. & ſequentibus. 24
Repetitio teſtium condemnato in contumaciam non conceditur, ſed poteſt tolli per conſuetudinem, tom. 2. n. 14. & 15. 17

in Repeti

in Repetitione datur terminus teſti ad ſe recordandum de eo, quod priùs depoſuit, tomo 1. numer. 21. 83
Repetitio teſtis, vt afficiat delinquentem, debet fieri cum omnibus qualitatibus, cum quibus fuit examinatus, tom.1.num. 11. 31
in Repetitione teſtes quid facere debeant, & an poſſint ſe referre ad primum examen, & qua cautela vti deberent, ne dicantur varij, & per quem iudicem fieri debeat, Defenſione 25. cap. 2. per totum. 20
Et multa alia ibi traduntur circa repetitionem, & an detur terminus teſti ad ſe recordandum de eo, quod priùs dixit.
Repetitio teſtium fieri debet per ipſum iudicem, & non debet committi Notario, niſi aliter neceſſitas cauſæ ſuadeat, tom.2. defenſ.25 cap.2.num.4. & ſeq. 84
Repetitio teſtium pro conualidando proceſſu informat. fieri debet ſumptibus fiſci, vel accuſatoris, num.4. 85
in Repetitione datur cautela teſti, vt dicat, quod ſi in repetitione diſſentiat à proximo examine, vt id contingat ex obligatione, tomo 2. numer. 22. 23
Repetere teſtis, ſi ſe neget præſumitur falſus, & inducit innocentiam in reo, num.23. 24
Repetitio teſtium eſt facienda cum omnibus qualitatibus, quæ requiruntur in primo examine, ac ſi teſtes nunquam fuiſſent examinati, tomo 2. num.8. 21
Repetitio teſtium fieri debet per fiſcum, poſtquam reus habuit copiam proceſſus, num.10. 22
Repetitio teſtium prius fieri debet ſuper interrogatoriis rei, & poſtea ſuper examine aliàs à teſtibus facto, num.11.& ſeq ibid.
Repetitio teſtium ſuper interrogatoriis rei fieri debet etiam ſi declarauerit teſtes pro ritè, & rectè examinatis, tom. 2. num.13. ibid.
Repetitio ſi non fiat ſuper interrogatoriis rei, vel ſi iudex illam non admiſit, datur appellatio, ſub num.13. ibid.
Repetitio teſtium ad defenſam fieri poteſt poſt dicta teſtificata, tam ex officio, quam ad inſtantiam partis, tom.2.num.30. 24
Repetitio teſtium debet recipi per iudicem cauſæ, tom.2.cap.2 num.1. & ſeq. ibid.
Repetitio teſtium quando alteri committi poſſit, & quibus expenſis fieri debeat, num.4. & ſequentibus. ibid.
in Repetitione teſtes debent affirmare eſſe vera, quæ in 1. examine dixerunt tom.2. num.24. 22
in Repetitione non eſt inferenda tortura in caput nominatorum niſi prima depoſitio facta in tormentis fuerit prius ratificata, tomo 2. numer. 9. 21
in Repetitione teſtium eorum depoſitio eſt legenda vnicuique teſti ſeparatim ab aliis teſtibus, & ſecretè, tomo 2. numer. 15. & ibi ponitur forma. 22
Repetitio teſtium fieri debet per iudicem, & non per fiſcalem, num.16. ibid.
Repetitio teſtium non poteſt fieri poſt concluſum in cauſa, vel poſt pronunciatum ad inſtantiam fiſci, & adhærentium, neque poſt publicatas atteſtationes, num.17.& ſeq. ibid.
in Repetitione teſtes an debeant denuo per extenſum deponere, num.19.& ſeq. 23
Repulſa cuius ſit qualitatis, & qui teſtes admittantur, def.28.c.7.per tot. 37
Repetitio torturæ, vide *Tortura.*

Repulſati teſtes quam probationem faciant, tom.2. num.3. 39
Reprobatorij teſtes, vide *Teſtes.*
Reprobatorij teſtes cuius qualitatis eſſe debeant, def. 28. cap.9. ibid.
Repulſa an concedatur fiſco, & reo, & quando concedatur, in primis articulis, & an repulſa repulſæ, def 28 cap.7. 37
Repulſa in quibus caſibus concedatur, & quibus modis probari debeat, & qui teſtes recipiantur ad repulſam, Defenſione 28. capit. 8. per totum. 38.
Repulſa contra fiſci teſtes an concedatur, & è contra, vide defenſ.28. c.7. 37
Repulſa repulſæ, quando concedatur, tomo 2. numer. 8. 38
Repulſa contra teſtes an concedatur in primis articulis, ſub num.5. 37
Repulſa contra teſtes quomodo ſit ponenda, an ſufficiat generalis, vel requiratur ſpecialis ſuper tali vitio, crimine, vel defectu, tom.2. def.8. n.1. & ſequent. 38
Repulſa conceditur etiam contra teſtes mortuos, num.4. ibid.
Repulſa non conceditur contra proprios teſtes ab eo productos, num. 7.
Et quid contra ſcripturas, num 8.
Et quid in crimine læſæ majeſtatis, blaſphemiæ, num. 9.
Et quid in crimine attentatorum, & quid in ſummariis, num.9. 39
Reuelans Aduocatus ſecreta ſui clientis punitur, vide in verbo *Aduocatus.*
Res iudicata quando inducatur, defenſ. 35. cap. 24. num. 13. 114
Res non integra in delatione per quem actum inducatur, vide in verbo *Delegatio.*
Reſcriptum in actis præſentatum efficitur commune, vide in verbo *Commiſſio.*
Reſiſtentia facta ſi captura fuerit notoriè iniuſta nulla pœna punitur, & captura quando dicatur notoriè iniuſta, tomo 1. numer. 7. & ſequentibus. 193.
Reſiſtentia facta ſi captura non fuerit notoriè iniuſta quomodo puniatur, num.8. ibid.
Reſiſtentia facta in caſu, pro quo non poteſt reparari executio an ſit permiſſa, tom.1.num.10. ibid.
Reſtitutio integrum conceditur aduerſus ſententiam à qua non poteſt appellari, & à quo ſit concedenda, def.36. cap.10 num.4. 165
Reſiſtere Curiæ in actu capturæ nemo poteſt, & variis pœnis punitur reſiſtentia tom.1. num.1. 192
Reſiſtentia facta per ſolam fugam ante capturam non eſt punibilis, & ſi fuerit facta poſtquam eſt in poſſe curiæ cum propugnatione armorum, cum euaginatione enſis, & vulnerando executores, qua pœna puniatur, num.8. & ſeq. 193
Reſiſtentia facta Curiæ pro accuſatione ciuili, mitiùs punitur, tom.1.num.6. ibid.
Reuelare an quis teneatur delinquentem, an delicta, quando ſit in ſecreto, tom. 1. num. 7. & ſequentibus. 88
Rixa operatur, vt homicida non puniatur pœna mortis, tom 1. num.30. 67
Rixæ actor non poteſt allegare, feciſſe ad ſuam def. num. 34. ibid.
Reo an ſit danda copia proceſſus antequam declaret teſtes pro ritè, vide *Copia.*
Reus qui ſuſtinuit in tortura an poſſit condemnari in aliquam pœnam, vide *Tortus.*
Reus non tenetur reſpondere interrogatorio quod

Digitized by Google

concernāt ius, vel quod ſit, vel non ſit culpabilis, neque reſpondere ſuper his, quæ ſpectant ad peritiam, tom.1. num.1. & ſeq. 339
Reus quando poſſit pro præciſa reſponſione torqueri, & quæ requirantur, def.20. c.16. 334
Reo quando poſſit interdici Aduocatus, vel procuratoris patrocinium, vide *Aduocatus*.
Reo quæ ſint edenda in publicatione proceſſus, to 2. num. 3. 6
Reus quomodo interrogari debeat de conſociis, to.1. num.9. 337
Reus non poteſt connumerari inter reos, niſi præcedant indicia, & alia de quibus in def 20.cap.7. per totum. 321
Reus quando poſſit ſuis defenſionibus renunciare, def. 27.c.1.per totum. 28
Reus an poſſit cogi ad declarandum teſtes pro ritè, tom 2.num 5. 11
Reus principalis periurus in criminalibus an puniri poſſit, def 20.c.4 per tot. 319
Reus negando delictum, quando peccet, tom. 1. cap 1. num 3. 318
Reus aſſumens onus probandi, vide *Onus*.
Reus in tortura quomodo debeat interrogari; vide *Tortus*.
Reus examinatus, tanquam teſtis, non per hoc magis afficit alios, tom.1. num.2.
Reus adhibens remedia contra torturam quomodo puniatur, vide *Remedia*.
Reus dum examinatur, quomodo ſtare debeat coram iudice, latè Def 20. cap.1. 320
Reus quando poſſit interrogari de delicto in ſpecie, def 20. cap.15. 330
Reus quando cogi poſſit declarare teſtes pro ritè, & rectè examinatis, vide *Declaratio*.
Reus quando dicatur connumerari inter reos, tom. 1. num.9. 322
Reus, ne torqueatur pro præciſa reſponſione Aduocatus qua cautela vti poſſit, tomo 1. numer. 10. 337
Reus in eodem interrogatorio quando de pluribus interrogari poſſit, tom 1.num.1. 329
Reus grauatus indiciis, & præſumptionibus quando poſſit torqueri, vel condemnari, defenſione 30. cap 41. 125
Reus eſt abſoluendus Fiſco, vel actore non probante, late def 29 cap.1. 52
Reus quando poſſit ſuis defenſionibus renunciare, & appellationi, def 27.cap.1. per totum. 28
Reo ſunt exhibenda arma, & alia reperta in eius domo, vt illa recognoſcat, tomo 1. numer.1. & ſequent. 343
Reus negans ſcire ſcribere, erit conuincendus per teſtes, & non torquendus, n. 2. & ſeq. ibid.
Reus poteſt cogi ad ſcribendum, & quam formam iudex adhibere debeat, tom 1. num 5. ibid.
Reus, non præcedentibus legitimis indiciis, non tenetur reſpondere, nec ſe ipſum detegere delinquentem, latè tomo 1. num. 7. 332
Reus ex qualitate deducta in proceſſu poſt accuſationem qua pœna puniendus ſit, vide *Pœna*.
Reo quæ non ſint edenda, & tradenda, vide *Indicia*.
Reus dum examinatur, quid ſit conſiderandum à iudice, def.20. c.6. 321
Reus extra Curiam examinandus, cuius expenſis ſit examinandus, num.2. ibid.
Reus ad præciſè reſpondendum, vel ad reſpondendum negatiuè, vel affirmatiuè, quibus remediis per iudicem cogi poſſit, latè defenſ.20.cap.17. per totum. 336
Reus debet proteſtari cum clauſula, *Saluis exceptionibus contradictis, & perſonas teſtium, ſaluo iure repetendi præter mortuos, & abſentes*, vide *Copia*.
Reus in foro conſcientiæ quando teneatur fateri delictum, tomo 1. capit.13. numer. 1. & ſequentibus. 334
Reo eſt dandus terminus ad faciendas ſuas defenſiones, & plures termini dandi ſunt, immo ſunt arbitrarij. & quid Aduocatus allegare debeat, vt poſſit habere plures terminos, tom.2. c.5. 9
Reus ſuper eodem facto, quando poſſit per iudicem interrogari, & an poſſit ſe referre ad primum examen, & iudex teneatur dictum primum examen legere, ſi petatur à reo, & qua cautela vti poſſit, ſi dicatur varius, vel contrarius. def.20. c.10. per totum. 329
Reus completo proceſſu debet poni ad largam, quando hoc procedat, tom.1.def.23.c 1. 355
Reus debet ſtatim examinari, & non retineri vltra tres dies in carceribus ſecretis, num.2. ibid.
Reus non poteſt cogi declarare teſtes pro ritè, & rectè examinatis, in Vrbe, nec alibi, tom.2.num.1. 25
Reus poni debet largam, proceſſu offenſiuo completo, cum termino ad faciendas ſuas defenſiones, vt poſſit loqui cum procuratoribus, & aduocatis, & an poſſit retineri in ſecretis carceribus, def.23. c.1. per totum. 355
Reus debet ſtatim examinari, & non retineri in ſecretis carceribus vltra tres dies, tom. 1. num. 4. & 5. 332
Repetitio teſtium requirit citationem partis, & eſt facienda cum omnibus qualitatibus, quæ requiruntur in primo examine, & per fiſcum fieri debet, poſtquam reus habuit copiam proceſſus, & priùs ſuper interrogatoriis rei & de aliis requiſitis & quando denegetur reis, tom.2 def.25. cap.1. per totum. 20

S

SAcerdotes, quæ peccata confitentis poſſint reuelare, vide in verbo *Confeſſarius*.
Sacerdos in celebratione Miſſarum, an poſſit dimittere Miſſam, interficere aggreſſorem, & deinde continuare celebrationem Miſſæ, tom. 2. numer. 35. 68
Sacrilegij crimen eſt mixti fori, tom.1. num. 11. 29 declara vt ibid.
Sortilegia, & diuinationes, an ſint mixti fori, tom. 1. num.10. ibid.
Saluus conductus pro quibus cauſis, à quibus ſit concedendus, & latè de iſta materia, tom.1. num. 58. & ſeq. 257
Salvus conductus conceſſus ad ſe conſtituendum, an ſuffragetur, vt capi non poſſit, tomo 1. ſub num. 58. ibid.
Saluus conductus incipit currere à die datæ & non à die ſcientiæ, & de momento ad momentum, & conceſſus pro pace ineunda intelligitur per vnam vicem tantùm, ſub num.58. ibid.
Salvus conductus, ſi aliquis imputetur de aliquo nouo delicto, vel de qualitate aggrauante delictum, debet concedi, vt tutè ſe defendat de noua imputatione, tomo 1.num.58. ibid.
Salvus conductus conceditur bannito, vt confrontetur cum altero bannito, vel vt conſpiratores, contra Principem delegati, ſub num.58. ibid.
Salvus conductus bannito conceditur ad ſe examinandum ad fauorem inquiſiti, ſub num.58. ibid.
Salvus conductus conceditur bannito non ſolùm quando delicta ſunt penitus ſeparata, ſed etiam ſi eſſent connexa, ſub num.58. ibid.

Salvus

Salvus conductus conceditur bannito ad ſe expurgandum, ſed non agendum contra tertium, ſub num. 58. ibid.
Salvus conductus debet habere omnes qualitates aggrauantes, vel concernentes crimen, & datur cautela, ſub num. 58. ibid.
Salvum conductum Princeps concedens debet omnino obſeruare, ſub num. 58. ibid.
Salvus conductus priuilegium amittit, qui aliud delictum committit, vel ſi fateretur delictum, pro quo habuit ſalvum conductum, vel ſi promiſerit dicere veritatem, & illam poſtea negauit, ſub num. 58. ibid.
Salvus conductus comprehendit innominata crimina non expreſſa, num. 58. ibid.
Salvus conductus conceditur per literas patentes, per epiſtolam, vel aliter integraliter conceſſus in eundo & redeundo, ſub num. 58. ibid.
Salvus conductus non habet tempus præciſum, quanto durare debeat, & conceſſus pro ſociis comprehendit etiam ſocios Hebræos, & facultatem mittendi nuncium, nec quod aliquam vim Iudicialem, vel extraiudicialem pati, & an ſpiret morte concedentis, vel finito officio, tom. 1. ſub numer. 58. ibid.
Salvus conductus, an poſſit concedi, non ſolum per principem, ſed etiam per iudices ordinarios, ſub num. 58. ibid.
Salvus conductus conceſſus à Iudice ſine auctoritate, an debeat reo ſuffragari, ſub num. 58. ibid.
Satiſfactio honoraria, vide *Actio*.
Scientia incompetentiæ iudicis quando præſumatur, tom. 1. num. 20. 18
Scientia in delictis non præſumitur, ſed eſt probanda per fiſcum, tom. 2. num. 2.
Scribere negans ſcire, vel affirmans ſcire ſcribere, vide *Reus*.
Scribens in ſpatio albo exiſtente in ſcriptura producta, an puniatur, tom. 2. n. 10. 47
Scolares à quibus puniuntur, tom. 1. n. 29. 103
Sclopum exonerans in vno loco, & occidens in alio, quomodo puniri debeat, tom. 1. num. 9. 71
Sententia, quando dicatur definitiuè, vel latè ab obſeruatione iudicij, & quomodo hodie feratur ſententia abſolutoria in criminalibus, tom. 2. n. 8. & ſeq. 123
Sententia lata in vno territorio operatur, vt dicatur conſtare de corpore delicti coram Iudice capturæ, tom. 1. n. 7. 41
Sententia lata ſuper eodem facto à pluribus iudicibus, an valeat, Def 35. c. 12. 222
Sententia declaratoria etiam in delictis, pro quibus impônitur pœna, ipſo iure requiritur, & quomodo ſit in ea procedendum, tom. 2. num. 3. 162
Sententia exequi debet contra, confitentem delictum, propter impunitatem ſibi promiſſam, licèt illud non commiſerit, exequi debet, tom. 1. n. 13.
Sententia nulla, quando poſſit per iudicem appellationis confirmari, vel reformari per iudicem appellationis, & latè de iſta materia, Def. 36. c. 27. 271
Sententiæ plures, quando dicantur conformes, Def. 37. cap 1. per totum. 275
Sententia contumacialis, an faciat numerum inter alias ſententias, Def. 37. c. 1. n. 7. 276
Sententiæ plures, quando non dicantur conformes, Def. 37. c. 2. per totum. ibid.
Sententiæ duæ conformes, an faciant rem iudicatam in criminalibus vigore ſtatuti Vrbis, Def. 33. cap. 3. per totum.
Sententiam an delegatus poſſit ſuam exequi, tom. 2. num. 12. 224
Sententia continens pœnam capitis ſimpliciter, an ſit nulla, & de qua eſt intelligendum, tom. 2. num. 7. 172.
Sententia habens, *ſalua moderatione ſuperioris*, an valeat, vide in verbo *Epiſcopus*.
Sententia lata ab excommunicato eſt ipſo iure nulla, vide in verbo *Excommunicatus*.
Sententia nulla nunquam tranſit in iudicatum, & poteſt opponi etiam poſt tres conformes, Def. 36. cap. 20. 262
Sententia, an requiratur ad pœnam infligendam, & ad illius executionem, Def. 33. c. 20. 192
Sententias duas vnus Iudex proferens ſuper eodem facto, contrarias, quæ valebit, Def. 35. cap. 12. num. 5. 223
Sententiæ plures continentes diuerſas pœnas, & ſummas in quibus pœnis & ſummis valeat, Def. 35. cap. 11. num. 4. ibid.
Sententia lata contra ſententiam, quæ tranſiuit in iudicatum, non valet, Def. 35. cap. 12. num. 7. ibid.
Sententia inæqualis de delicto an valeat, vel ſit nulla in totum, vel in parte, Def. 35 c. 14. 225
Sententia continens in vna parte condemnationem, an cenſeatur in alia parte continere abſolutionem, Def 35. cap. 14. num. 2. ibid.
Sententia cum clauſula, *Condemno in centum, reſeruato quod ſi condemnatio eſſet in plus, vel minus quàm eſſe debeat vigore ſtatuti, ex nunc reduco ad debitam pœnam*, an valeat, Def. 35. cap. 14. num. 3. ibid.
Sententia condemnatoria non tenet, quando ex actis conſtat de non delicto, Defenſ. 35. cap. 14. num. 5. 226
Sententia lata contra leges, ſtatuta, extrauagantes, conſuetudinem, notarium, & communem opinionem, quando valeat, Def 35. c. 20. 230
Sententia feſtinanter lata, quando valeat, & quando dicatur lata feſtinanter, Def. 35 c. 21. ibid.
Sententia nulla quos effectus producat, Def. 35. cap. 22. 231
Sententia iniuſta lata iuſſu principis non eſt exequenda, ſed eſt conſulendus ipſe princeps, Def. 36. cap. 16. num. 1. 227
Sententia contra mulierem prægnantem non poteſt exequi, Def 36. cap. 16 n. 3. ibid.
Sententia, quæ non habet certam pœnam, an valeat, Def 35 cap. 15. 226
Sententia quæ ſe refert ad pœnam ſtatutariam, vel bannimentalem, quando valeat, Def. 35. cap. 15. num. 6. ibid.
Sententia lata ſub conditione, Def. 35. cap. 16. 227. & Def. 17. num. 3.
Sententia debet habere, vel condemnationem, vel abſolutionem, Def. 35. c. 17. num. 1. 227
Sententia lata per verba Gerundij *fore, & eſſe condemnandum*, an valeat, Def. 35. cap. 17. numer. 2. 228
Sententia contra contumacem ſi nunquam deuenerit in fortiis Curiæ nunquam currit præſcriptio, niſi poſtquam fuit captus, Def. 35. cap. 17. num. 3. ibid.
Sententia, quando poſſit retractari, declarari, vel ſuppleri per eundem iudicem, Defenſ. 35. cap. 18. ibid.
Sententia cauſa appellationis, quomodo ſit formanda, Def. 35. cap. 29. 274
Sententia eſt ipſo iure nulla, quando fuit pronunciatum non extare legitimam cauſam recuſationis, ſi extabat, tom. 1. num. 16. 61
Sententia lata in vno iudicio, quando inducat ex-

Digitized by Google

ceptionem rei iudicatæ in alio iudicio, Defenſ. 35. c. 25. 234

Sententia, quando præſumatur lata ritè, & rectè, latè Def. 35. c. 26. 235

Sententiæ executio an ſpectet ad primum Iudicem, vel ad Iudicem appellationis, Defenſione 35. c. 26 n. 14. 178

Sententia, quando poſſit ferri contra mortuum, Def. 35. c. 27.

Sententia iniuſta quando valeat, & an tranſeat in iudicatum, & dicitur etiam nulla, & quid ſi quis acquieſcat ſententiæ iniuſtæ, an quis agere poſſit contra officialem, Defenſione 35. cap. 23. 233.

Sententia, quæ non tranſeat in iudicatum, & poteſt retractari infra 30. annos, Defen. 35. c. 24. ibid.

Sententia, quæ tranſit in iudicatum habetur pro veritate, Def. 35. c. 24. n. 12. 254

Sententia ſine probationibus, an valeat, Defenſ. 35. c. 4. 215

Sententia eſt nulla, quando Iudex ſe refert ad acta, & in eis nihil conſtat, Def. 35. c. 4 n. 3. ibid.

Sententia eſt nulla in criminalibus quando Iudex noluit recipere informationes, Defenſ. 35. c. 4. n. 4. ibid.

Sententia lata per ſordes eſt nulla, Def. 35. c. 6. num. 7. 217

Sententia lata per Iudicem unius iuriſdictionis, quando exequi poſſit per iudicem capturæ; tom. 1. num. 1. & ſeq. 40

Sententia lata in vno territorio, an indicium faciat ad torturam coram Iudice capturæ, tom. 1. num. 5. ibid.

Sententia ſi habeat expreſſionem cauſæ falſæ, & ſint veræ aliæ cauſæ, an ſubſiſtat, Defenſione 39. cap. 5. num. 1. 225

Sententia lata ex falſis teſtibus & probationibus, quando ſit nulla, vel ſubſiſtat, latè Defenſione 35. c. 6. 216

Sententia lata, *prout in cedula*, quando publicari debeat, latè Def. 35. cap. 10. 220

Sententia quando dicatur publicata, Defenſ. 35. cap. 10 210

Sententia ex quibus cauſis retractari poſſit, Defenſ. 36. cap. 3n. num. 8. 175

Sententia contumacialis lata contra vnum, quando noceat aliis, tom. 1. n. 16. 130

Sententiam appellationis quis Iudex exequi debet, Def. 35. c. 26 in fin. 235

Sententia an fieri poſſit contra mortuum, eius bona, & contra hæredes, Defenſ. 33. cap. 26. per totum. 200

Sententia quando poſſit per eundem Iudicem reuocari, Def. 35. c. 18. n. 8. 229

Sententia quando ſit pro reo, vel pro fiſco ferenda, Def. 35. cap. 19. ibid.

Sententia requiritur ad pœnam infligendam, vide *Pœna*.

Sententia declaratoria requiritur, vbi imponitur pœna etiam ipſo iure, & an requiratur citatio partis Defenſione. 33. cap. 1. numer. 2. & ſequentibus. 562

Sententia in criminalibus debet eſſe conformis libello, & inquiſitioni, latè, Def. 35. c. 7. 217

Sententia aliter, quàm ſit mens Iudicis, eſt nulla, Def. 35. c. 8. & ibi habetur quomodo mens Iudicis probetur. 215

Sententia ad eius validitatem multas ſolemnitates requirit, quas hic auctor exprimit, Defenſ. 35. cap. 9. 218

Sententia ad eius validitatem requiritur, vt publicetur in tempore. latè Def. 35. c. 10. 220

Sententia interlocutoria plurium iudicum, quomodo ſit ferenda, Def. 35. c. 12. n. 9. 223

Sententia non conformis libello, quando ſubſiſtat in criminalibus, Def. 35. c. 1. & 4. 213. 215

Sententia ſine publicatione proceſſus offenſiui non valet, Def. 35 cap. 2. 214

Sententia an requiratur contra delinquentem coram Iudice, & ſi ab ea detur appellatio, tom. 1. numer. 14.

Sententia abſolutoria, vel condemnatoria lata in perſonam vnius, quando proſit; & noceat aliis complicibus, latè in Defenſ. 2. cap. 8. per totum. 129.

Sententia lata in propria offenſione, vel ſuæ familiæ, parte non opponente, valet, tom. 1. n. 1. 51

Sententia capitalis, vel alia corporalis, quando & in quibus cauſis euitari poſſit, vide *Executio*.

Sententia in criminalibus an requirat expreſſionem cauſæ, & quomodo cauſa ſit exprimenda, Def. 35. cap. 5. 215

Sententia ſuper quo proceſſu eſt ferenda, ſi fuerit deperditus primus proceſſus, & fuerit inuentus ſecundus.

Sententia in vna parte nulla, an in totum ſit nulla, vel in aliis ſuſtineatur, Defenſ. 35. cap. 13. 324.

Sententia quomodo ſit ferenda contra mortuum, Def. 35. c. 27. n. 6. 239

Sententia in pœna capitis, quomodo ſit formanda, Def. 33. c. 6. n. 6. & ſeq.

Sententia an ferri poſſit contra reum, lite non conteſtata, Def. 35. cap. 3. 214

Sententia obtenta vigore nominationis alicuius banniti Curiæ præſentati, an operetur, quòd non poſſit vlterius moleſtari, tom. 2. cap. 9. vbi latè.

Sententiæ executio in quibus caſibus retardetur, donec veniat reſolutio à principe, Def. 36. cap. 16. 258.

Sententia lata per errorem à Iudice ordinario tanquam delegato, an ſit nulla, vide *Ordinarius*.

Sententia an veniat appellatione proceſſus, & an dicatur annullata, annullato proceſſu, vide in verbo *Proceſſus*.

Senes, quando, & in quibus caſibus poſſint torqueri, Def. 30. cap. 12. 91

Senes, & decrepiti, qui dicantur, tom. 2. num. 2. & ſeqq. 162

Sepulturæ Eccleſiaſticæ, an ſit tradendum cadauer, quando quis ſe ipſum interfecit, Def. 39. cap. 2. 291.

Simoniæ crimen, quando ſit mixti fori, tom. 1. numer. 13. 30

Syndicatores an poſſint cognoſcere de exceſſibus officialis commiſſis extra officium, vide *Officialis*.

Syndicatores an cognoſcant de exceſſibus commiſſis finito officio, tom. 1. n. 4. & ſeq. 67

Socius criminis poteſt induci, & examinari ad fauorem rei, to. 2. n 5. declarando, vt ibi. 22

Socius criminis quando non teneatur alios ſocios propalare, tom. 2. n. 8. 331

Socius criminis examinatus pro fiſco poteſt examinari ad fauorem rei, tom. 2. n. 5. 22

Socius criminis contra fiſcum probat ad fauorem rei, tom. 2. ſub num. 11. 183

Socij criminis duo quam probationem faciunt, & quid ſi fuerint plures contra alium ſocium, & ſi cum eis concurrant adminicula, Def. 32. cap. 8. per totum.

Socius criminis ſine aliis adminiculis, an faciat indicium ad torturam, tom.1.n.4. 135
Socij criminis duo vel plures non ſufficiunt ad condemnandum, tom.1.n.5. ibid.
Squaſſationes in quarto gradu torturæ, quomodo, & quantæ adhibendæ ſint, tom 1 n.7. 503
Squaſſationes, vide *Tortura*.
Sodomiæ crimen eſt mixti fori, tom 1.n.2. 18
Statutum Vrbis de duabus conformibus, an locum habeat in criminalibus, defenſ.36. cap.30. per totum. 275
Statutum ordinarium quando dicatur, & etiam deciſorium, def.36.c.30. n.4.& 7. ibid.
Stigmatis pœna, def.33.c 4.n 14. 168
Stuprum in muliere probatur per obſtetrices, & etiam per homines peritos, & in puero quomodo probari poſſit, & obſtetrices quomodo deponere debent, def.4.cap.6. 166
Stuprato puero, vel mulieri, an tortura inferatur contra ſtuprantem, tom.1.n.7.& ſeq. 307
Stuprum in puella vili, an ſit punibile, tom.1.num.15. 168.
Stuprum quando ſit mixti fori, tom.1.n.25. 31
Subtrahens teſtes, ne examinentur in cauſa ciuili, vel criminali, & ſubtrahens alias probationes, & quando puniatur, & qua pœna, & an amittat cauſam, & quid in crimine aſſaſſinij, latè def. 16. cap.5. per tot. 288
Subſcriptio in teſtibus, vide in verbo *Teſtes*.
Subditus delinquens extra territorium, an poſſit puniri per Iudicem domicilij, vel originis, tom. 1. num.1.& ſeq. 37
Subornans teſtem ad deponendum verum, quod erat ei incognitum, quando puniatur, to.2.c.19.n.2. 52
Surdus & mutus, an poſſit torqueri, def.10.c.13. 92
Suggeſtio eſt omnino prohibita, reddit proceſſum, cōfeſſionem, & omnia nulla, & quando dicatur ſuggeſtio facta, & quibus modis inducatur, def.19. c.12. num.2. 309
Suggeſtio tollit confeſſionem delicti, vide *Confeſſio*.
Suggeſtio in teſtibus quotuplex ſit, & quomodo cognoſcatur, def.19.c.12.per totum. 309
Suggeſtio, an ſuſtineat confeſſionem, vide *Confeſſio*.
Suſpenſus pendente appellatione, an remaneat ſuſpenſus, vide *Appellatio*.
Suſpenſus, ſi frangatur funiculus, an iterum ſit ſuſpendendus, & idem de alio, quo incolumis remanſit ex igne, vel ex alio vltimo ſupplicio, def 38. c.3. num.3. 284
Supplicatio quomodo ſit admittenda per principem contra rem iudicatam, defenſion. 36. cap.20. numer.13. 264
Supplicatio non dicitur prohibita, vbi eſt prohibita appellatio, def.36 c.20.nu.3 263
Supplicatio per viam gratiæ non eſt prohibita, quamvis ſit prohibitus recurſus, defenſ.36. cap.20. numer. 8. ibid.
Supplicatio peti debet infra decem dies à die ſententiæ, def.36 c.20.n.10. 264
Supplicatio, in quibus differat ab ipſa appellatione, def.36.cap 20 n.12. ibid.
Suſpectus de fuga poteſt capi, etiam non conſtito de corpore delicti, tom 1. n.7. 156
Suſpecti iudices, qui dari poſſint latiſſimè, vide in defenſ.1. c 19.& ſeq. 52
Suſpicio Iudicis, an requirat libellum, & quid ſeruetur in Curia Romana, to.1. nu.100. 60

T.

TAlea an debeant birroariis capientibus bannitum, vide in verbo *Præmium*.
Talea vel præmium pro reuelatione delictorum, à quibus concedi poſſit, in quibus caſibus, & quis conſequi poſſit & à quibus ſolui debeat, def.12.c.1. per totum.
Talionis pœna de conſuetudine eſt ſublata, & quando ſe ſubſcribere debeat accuſator ad dictam pœnam, tom.1.num.2.& ſeq. 150
Talionis pœna, quando euitetur, tom.1.n.14. 553
Talionis pœna, an ſit in vſu, tom.2. ſub n.23. ibid.
Tempus inductum à ſtatuto ad proſequendam cauſam, an ſit vtile, vel continuum, tom.1.n.7. 556
Tempore præfixo Commiſſario elapſo, d. Commiſſarius non ſe ingerit ampliùs in cauſa, & quid ſi non fuerit præfixum, & quando incipiat currere, & ſi fuerit præfixum quatuor menſium, quomodo intelligatur, vide in verbo *Commiſſarius*.
Terminus defenſionis reo confeſſo, & conuicto, antequam condemnetur, eſt dandus, defenſ. 33. c.1. per totum.
Terminus ad recolligendum ſarcinulas eſt dandus, vt eo pendente admittatur publica conuerſatio, Defenſ. 33. c. 17. num. 13.
Terminus datus ad probandum non currit dum diſcutitur ſuper admiſſione articulorum tom. 2. num. 6. 35
Terminus reo dandus eſt ad faciendum ſuas defenſiones, latè Defenſione 24. cap. 5. & vide *Dilatio*.
Termini amotio operatur, vt iudex criminalis poſſit cognoſcere de finibus vide *Iudex*.
Terminus teſti conceditur ad ſe recordandum, quando repetitur, vide *Repetitio*.
Terminus iuris datur à Iudice, operatur in Repetitione, vide in verbo *Appellatio*.
Terminu, vel dilatione pendente, vide *Dilatio*.
Terminus eſt dandus reo ad faciendas defenſiones; vide *Reus*.
Teſtes duo ſaltem in criminalibus requiruntur ad probandum delictum, & omni exceptione maiores, & ſi non fuerint tales quam probationem faciant. Def. 33. c. 14. ſub n. 5. 582
Teſtes inhabiles pro defenſione, vide *Defenſio*.
Teſtes de credulitate pro defenſione, vide *Defenſio*.
Teſtes, quando poſſint in foro conſcientiæ celare veritatem, & quando teneantur ad damna, & intereſſe, Def. 19. c. 17.per totum. 315
Teſtes ſuſpecti de falſo poſſunt capi in verbis, tom. 1.n.2.c.1. 281
Tortura in teſtibus quid operetur, an tollat plures defectus, & quos defectus non expurget, & an ſuppleat defectum numeri. Defenſ. 19. cap. 18. 316.
Teſtes, falſum deponentes coram Iudice Eccleſiaſtico, poſſunt puniri per vtrumque iudicem Eccleſiaſticum, & ſæcularem, tom. 1. num. 19 fol. 21. ſub n. 34. 32
Teſtes reus an poſſit plus inducere poſtquam aliquos induxit, Def.27.cap.5.
Teſtium nomina an ſint fiſco vel accuſatori edenda, tom.2. nu.5.cap.5. 36
Teſtes in crimine debent reddere rationem per vnum ex quinque ſenſibus de certa ſcientia, non de credulitate, & cum Iuramento, tom. 2. num. 3. 182.
Teſtes in criminalibus in fine examinis debent ſe

ſubſcribere, ſed talis ſubſcriptio non eſt de neceſſe, tom.1. num 4. ibid.
Teſtes pro habenda veritate contra delinquentes, quando torqueri poſſint, Def.19. cap.1. per totum. 299
Torqueri qui non poſſint tanquam teſtes, Def. 19. cap.1.per totum. ibid.
Teſtis deponens falſum coram vno Iudice, an poſſit puniri etiam ab aliis, to.2.n.19. 45
Teſtes recipi poſſunt ad fauorem rei ex officio, poſt dicta teſtificata, tam ſuper nouis, quàm ſuper eiſdem, & directè contrariis articulis, tom.2.num. 8.& ſeqq. 33
Teſtes nominati in querela, ſi non examinentur, reus abſolui debet, tom.1. num.6. 310
Teſtes deponentes ſub ſpe impunitatis afficiunt tertium, tom.1. n.21.
Teſtes, an poſſint deponere cum iuramento, vel ſine. & quomodo iurare debeant, & an poſſit remitti, Def. 14 cap.3.per totum. 274
Teſtes in criminalibus ad conuincendum, ſaltem debent eſſe duo omni exceptione maiores, & quid ſi non fuerint tales, & quid ſi depoſuerint cum tortura, tom.1.n.5. 182
Teſtes pro informatione Curiæ ſecretè recipi debent, & per ipſum Iudicem, tom.1. numer.1. & 2. 272
Teſtis vnus falſus inducit præſumptionem falſitatis in aliis teſtibus, & è contra teſtes inhabiles reperti veri in pluribus, cenſentur veri in omnibus, tom.1. num.24.
Teſtes deponentes de auditu confeſſionis ſacramentalis nihil probant, Defenſ. 32. cap. 28. numer. 2. 149.
Teſtes ad fauorem defenſionis poſſunt recipi, tam officio Iudicis quam ad inſtantiam partis poſt publicatas atteſtationes, tom.2.n.30 24
Teſtis vſu pro defenſione, vide in verbo *Defenſio*.
Teſtes examinati coram iudice incompetenti, ſi iterum examinentur per competem, an poſſint ſe referre ad primum examen, tom.1. num 5. 15.
Teſtis mutus, ſurdus, vel non habens linguam, quomodo examinari poteſt, tom.2.num.3. 278
Teſtes interpretes in examine muti, ſurdi, vel neſcientes loqui quomodo examinentur, num.4. ibid.
Teſtes dicentes falſum dixiſſe, vide *Falſum*.
Teſtes poſt dicta teſtificata ad offenſam, & ad defenſam, quando recipi poſſint, Defenſ. 24. cap. 7. 11
Teſtis vnus deponens ſuper re, quæ veriſimiliter ab aliis ſciri poſſit, & alij eam neſciant, eſt ſuſpectus de falſo, Defenſ.33. cap.14. num. 8. 183.
Teſti vno fide digno cum iuramento damnum paſſi, an ſit ſtandum quoad pœnam, nu.9. ibid.
Teſtis vnus excuſat à pœna Talionis, n 10. ibid.
Teſtes deponentes verum mediante pecunia, an puniantur, tom.1.num.3.& ſeq. 279
Teſtis ſi comparuit, & iurauit, & deinde ſe abſentauit, an puniatur, num 5. ibid.
Teſtes an examinari poſſint die feriata, tam in ciuili, quàm in criminali cauſa, num.1. & ſequentibus. cap 9. 280
Tortura pro habenda veritate in die feriato an inferri poſſit, tom.2 num.29. 80
Teſtes qui ſint egregij, an poſſint compelli accedere ad Iudicem, & quæ ſint perſonæ egregiæ, Def.14. cap.10. 280
Teſtes deponentes pro defenſione, magis probant, to. 2, num.15. 60
Teſtes deponentes vulneraſſe pro defenſione probant, num.14. ibid.
Teſtis pecuniam recipiens pro ferendo teſtimonio, an ex hoc poſſit deſumi indicium contra dantem ſuper negotio principali, & quid ſi non fuerit data per delinquentem, ſed per conſanguineos, tom. 1. num. 14. 285
Teſtes duo, vel plures falſi, omnes alij cenſentur falſi, vide in verbo *Falſitas*.
Teſtes inhabiles, veri in pluribus, cenſendi ſunt veri in omnibus, tom.2.num.18. 45
Teſtes & probationes ſubtrahens, quando puniatur, vide in verbo *Subtrahens*.
Teſtium nomina an ſint reo ſpecificanda, tom.2. numer.7. & ſeqq.
Teſtes priuilegiati, quando poſſint cogi ad teſtificandum, tom.1. num.13. 282
Teſtes deponentes de auditu, in actu confeſſionis, nihil probant, tom 2. num.2. c.26. 173
Teſtes ex officio Iudicis ſuper innocentia poſſunt ſemper induci, & recipi, tom.2.num.8. 33
Teſtes in cauſa appellationis ſuper eiſdem, vel directè contrariis quando repeti poſſint, num.13. 34
Teſtium nomina, an ſint edenda, vide *Nomina*.
Teſtes repulſati, vide *Repulſati*.
Teſtes non poſſunt repeti per commiſſarium deſtinatum ad examinandum teſtes, nec minus poſſunt examinari teſtes ad repulſam, vide in verbo *Commiſſarius*.
Teſtes falſum dicentes contra aliquem tenentur ad illius intereſſe, Def.34. c 4 num.5. 210
Teſtes probantes indicium remotum à delicto, an debeant eſſe omni exceptione maiores, tom.2. numer. 3. 11
Teſtes, falſum deponentes tenentur ad damna, & intereſſe, tom.2. num 12. 50
Teſtis inductus ab vna parte, poteſt repeti ab altera etiam inuita parte inducente, tom.2. num.5. 25
Teſtes inducti pro fiſco poſſint examinari ad defenſam rei, num.5. ibid.
Teſtium depoſitionibus, quibus ſtandum ſit, an factis in tortura, vel extra, Def.19. cap. 16. per totum. 313.
Teſtium depoſitio eſt acceptanda in totum, & non poteſt ſcindi per fiſcum, Def.32. cap. 35. num.11. 160.
Teſtes non poſſunt deponere in cauſa criminali per ſcripturam, per procuratorem, etiam cum ſpeciali mandato, vel per Nuncium, tom.1. num.12 278.
Teſtes poſt dicta teſtificata in cauſa criminali, quando recipi poſſunt, latè Def.24. cap. 1. num.7. & ſeqq.
Teſtes quomodo ſunt interrogandi, vt euitetur ſuggeſtio in ipſis, Defenſ.19. cap.11. per totum. 308.
Teſtes debent citari, ne ſponte dicantur deponere, tom.2. num.7. 37
Teſtes qui ſint, qui poſſunt cogi ad teſtificandum, to. 1. num.9. & ſeq. 282
Teſtes, quando poſſint examinari in cauſa appellationis ſuper eiſdem vel directo contrariis, tom. 2. num.13. 34
Teſtibus impugnatis pro defenſione, quis vti poteſt, tom 2. ſub num. 16. 60
Teſtium repetitio, an tollatur per confrontationem, vide in verbo *Confrontatio*.
Teſtis recuſans reſpondere, vel iurare, an poſſit torqueri, tom.1.num.18. 283
Teſtis primus examinatus in proceſſu, vbi non adeſt inſtator, habetur pro accuſatore, tom.2.num.28. 57

Teſtibus

Digitized by Google

Teſtibus impugnatis, quando quis vti poſſit, tom.2. num.5. 40
Teſtes examinati pro informatione Curiæ debent repeti ſuper interrogatoriis rei, etiam quod non reſeruauerit ſibi facultatem repetendi, tom. 2. num. 4. & ſeqq. 15
Teſtes mortui quid probent, tom 2.num.16. 17
Teſtimonium factum per fides patitur quatuor defectus, tom.1. num.2. 278
Teſtibus deponentibus pro non delicto magis creditur, tom.2. num.2. 57
Teſtes credentes dicere verum, & falſum deponentes quando puniatur, tom.2. num.1. 8
Teſtium crimina obiecta ſi non probentur, an intret actio iniuriarum, vide *Crimina.*
Teſtis Aduocatus, vel Procurator, an poſſint eſſe pro ſuo cliente, vide *Aduocatus.*
Teſtes debent citari ad ſubiiciendum ſe examini, & an ſufficiat domi, tom.2.num.7. 57
Teſtes, qui non poſſint cogi in cauſa criminali ad teſtificandum, def.14 cap.11. 281
Teſtis vnus cum aliis præſumptionibus vel coniecturis, quando plenè probat, tom.2.num.11. 183
Teſtes reprobatorij, vide *Reprobatorij teſtes.*
Teſtibus an Notario quando ſit credendum, ſi teſtes dicant non dixiſſe, prout ſcriptum reperitur, defenſ.28. cap.15. 46
Teſtis confrontatus cum ſocio criminis debet iterum torqueri, tom 1. num.10. 310
Teſtes ſaltem duo examinari debent ſuper quolibet articulo, vide *Articuli.*
Teſtes in criminalibus debent deponere per *neceſſe*, & non per *poſſibile*, & de his quæ inferunt ad delictum, tom.2.num.2.in fin. 182
Teſtis falſum deponens coram iudice ciuili, an poſſit puniri ab eo, & qua pœna, tom. 1. num. 4. & ſequentibus. 36
Teſtis vnus non ſufficit ad condemnandum, quamuis eſſet omni exceptione maior, tom. 2. numer. 6. 181
Teſti vnio ſtetur ad plenam probationem non poteſt induci nec per Imperatorem, num. 7. nec ex conſenſu partium nec in hæreſi, ibid. numer. 8. 183
Teſtis vnus dicitur ſuſpectus, quando ſolus deponit de his, veriſimiliter alij ſcire potuiſſent, & non ſciant, num.8. ibid.
Teſti vnio cum iuramento quando ſtandum eſt, vigore ſtatuti non poteſt infligi pœna corporalis, num.9. ibid.
Teſtis vnus productus à fiſco, plenè probat contra fiſcum, & maximè ſi fuiſſet tortus, & procedit etiam ſi fuerit principalis, vel ſocius, declara, tom 2. numer. 10. ibid.
Teſtis non poteſt aliquid accipere pro ferendo teſtimonio, & pro veritate dicenda, def.14. cap.12. per totum. 284
Teſtibus dans pecuniam pro veritate dicenda an puniatur, tom.1.n.8. 285
Teſtis recuſans deponere, ſi ei detur pecunia, an dans puniatur, num.9. ibid.
Teſtis poteſt accipere pecuniam pro mercede, pro itinere, pro opere amiſſo, & pro damno ſibi emergenti, num.11.& ſeqq. ibid.
Teſtis corruptus, quam probationem faciat contra corrumpentem, num.14. 194
Teſtis inductus ab vna parte, poteſt repeti ab altera, etiam inuita parte, quæ eum induxit, tom. 2. num.5. 25
Teſtes fiſci reus poteſt examinare pro ſua defenſione, num.5. ibid.
Teſtes plures an poſſint nominari, & examinari poſt primam inductionem teſtium, tom.2. cap.5. 56
Teſtium nomina ſunt reo edenda, num 2. ibid.
Teſtes examinati ſine iuramento, quam probationem faciant, & quomodo puniantur, tom. 1. num. 13. 275.
Teſtes ſi pluries deponant an ſemper iurare debeant, def.14. num.1. cap.4. ibid.
Teſtium inhabilitas quando attendi debeat, an tempore iuramenti, vel depoſitionis, tom.2. numer.5. 58.
Teſtes qui recedunt à primo actu ſi potuerint loqui cum parte conſentur ſubornati, tom.1. num. 15. fol. 302. & debent torqueri non ad veniendum in quo dicto perſiſtant, ſed a quo fuerint ſubornati, d. num. 15. ibid.
Teſtes ſeparatim vnus ab alio examinari, & confrontari debent, tom.1.num.6. & ſeq. 274
Teſtis vnus inductus a fiſco, vel accuſatore, quando plenè probet contra inducentem, def.33. cap.14 numer. 11. 18
Teſtis vnus aliis indiciis corroboratus, quam probationem faciat, def.33 c.14.n.12. ibid.
Teſtes an poſſint deponere per ſcripturam, vel Procuratorem, vel Nuncium, & quid in muto, & ſurdo, & non habente linguam cognitam, & quam probationem faciat probatio facta per ſcripturam, & ſi interpretes adhiberi debeant, quæ forma ſit ſeruanda, defenſione 14. capitulo 7. per totum. 278.
Teſtium nomina, ubi ſint ſpecificanda, conceſſa remiſſoria, vide *Remiſſoria.*
Teſtes ſuper articulis an debeant examinari per extenſum, quid ſi dicant *articulum verum*, vel ſi dicant, *iſta eſt veritas, ſicut alij dixerunt*, def. 28. cap. 11. 40.
Teſtium exceptiones quando ſint diſcutiendæ, vide *Exceptio.*
Teſtes reprobatorij cuius qualitatis eſſe debeant, vide *Repulſa.*
Teſtes repulſati, quam probationem faciant, tom.2. num.3. 19
Teſtes reprobatorij an poſſint etiam deponere ſuper defenſione rei, num.4. ibid.
Teſtis tortus an debeat ratificare ſuam depoſitionem, def.19. cap.14. 311
Teſtibus an ſit danda copia indiciorum antequam torqueantur, def.19.c.15. ibid.
Teſtes quomodo cogantur ad teſtificandum, tom.1. numer. 1. 281
Teſtes priuilegiati, non de facili debent cogi ad teſtificandum, & in caſibus, in quibus deponunt magis probant, num.17.& ſeq. 283
Teſtes priuilegiati, coacti deponere dicuntur non per citationem, ſed ſi allegauerint priuilegium, num.19. ibid.
Teſtes examinati, parte non citata, quam probationem faciant, & quid ſi ſint mortui, latè vide def. 24. cap. 9. per totum. 15
Teſtium depoſitiones non poſſunt ſcindi per fiſcum, acceptandæ, prout canent, tom.2 num.11. 160
Teſtes deponentes falſum in cauſa criminali contra fiſcum ad fauorem rei, & è contra quando, & qua pœna puniantur, effectu non ſecuto, def. 28. cap.8. 48
Teſtes non poſſunt examinari in Eccleſia ſine licentia Epiſcopi, ſed bene poſſunt iurare, tom.1. numer. 39. 329.
Teſtes inhabiles, vel patientes defectus, quando torqueri poſſint, def.19.c.10.per tot. 307
Tortura teſtibus inhabilibus, & non idoneis, quando inferatur,

inferatur,Def.19. c.10. per totum. ibid.
Teſtibus, & non teſtimoniis creditur, tom.1.ſub numer.1. 279
Teſtes repetendi per reum, facta declaratione de habendo teſtes, &c. an ſint reconducendi per fiſcum, vel tantùm indicandi,tom.2.num.10. 14
Teſtes examinati pro informatione Curiæ, vbi non declarantur, pro rite, &c. quam probationem faciant, Def. 14. cap.9. 15
Teſtis vnus non ſufficit ad condemnandum, etiam ſi ſit omni exceptione maior, & an poſſit princeps ſtatuere vt ſtetur vni teſti, Def.13. cap 14. num.6. & ſeqq. 182
Teſtium nomina, vbi ſunt ſpecificanda, quando conceditur reo remiſſoria pro defenſione, vide *Remiſſoria*.
Teſtes examinati ſuper articulis, an poſſit ſolum dicere *articulum verum*, vel *ita depono, prout alij teſtes depoſuerunt*, Def 28. c.11. 40
Teſtium exceptiones quando ſint diſcutiendæ,in fine, vel in principio litis & an poſſit impedire, vt non examinentur, latè Def.28. c.12. 41
Teſtes an poſſint oretenus audiri, & interrogari abſque quòd depoſitiones ſcribantur, Defenſione 14. cap. 2.
Teſtis dictum, iuramento delato,debet redigi in ſcriptis, tom 1. num.3. cap.2. 281
Teſtis dictum tam pro fiſco, quàm contra fiſcum in ſcriptis redigi debet, aliàs iudex punitur de falſo, tom.1. num 4. 282
Teſtis qui interfuit facto, & negat aliquid vidiſſe, quando poſſit torqueri,Def.19 c.14. 311
Teſtes deponentes falſum,ſine iuramento, quomodo puniantur, tom.1.num.1. 279
Teſtes deponentes veritatem, quam ignorabant, an puniantur, num.1. ibid.
Teſtium inhabilitas de quo tempore attendi debeat, an tempore iuramenti, vel depoſitionis, tom. 2. num.5. 39
Teſtes ſuper nouis capitulis poſſunt examinari tam ad defenſam, quàm ad offenſam, tom.2. num.10. 35
Teſti datur cautela in repetitione, per quam non poſſit dici varius,tom.2 num.22. 23
Teſtis non comparens ad ſe repetendum, præſumitur falſus,& arguit innocentiam rei,num.23. 24
Teſtes vacillantes, varij, & contrarij, quando, & in quibus caſibus poſſint torqueri, Def.19. c. 2. per totum. 301
Teſtis veriſimiliter informatus, quando poſſit torqueri, Def.19.c.5. per totum. 303
Teſtes qui ſponte accedunt ad deponendum qui dicantur, & quando torqueantur, Def. 19. cap. 6. per totum. 304
Teſtis,qui torquetur ad ſciendum delinquentes, quomodo interrogari debeat,tom.3.num.3. 213
Teſtes dicentes non recordari,quomodo,quando, & qualiter torqueantur,Def.19.c.7.per totum. 304
Tractatus quomodo probetur, Def.4.cap.14. per totum. 181
Tranſactio quando impediat poſſe proponi querelam, Def.33. cap.6.
Triremium pœna eſt corporalis, & eam hodie patiuntur etiam clerici, Def.33. cap.44. numer.9. & ſeqq. 568
Tertius non impeditur intentare cauſam criminalem, poſtquam fuit intentata cauſa ciuilis, tom.1. numer.6. 70
Tortus decedens in tormentis, nulla pœna punitur Iudex, ſi laborant legitima indicia, tom.2. numer. 2. 124
Tori ſeparatio an ſit mixti fori,tom.1 num.8. 18
Tortura inferenda teſti ad videndum in quo dicto perſiſtat, vel pro validitate depoſitionis,an pars ſit citanda.tom.2 num.9. & 20. 18
Tortura Clerico non infertur niſi præcedente diffamatione, tom.1. num.28. 80
Tortura an inferatur in diebus feriatis,num.29. ibid.
Torrere reum iudex quando poſſit, per quos actus fiat, & quæ indicia requirantur, Defenſ. 30. cap. 5. ibid.
Tortura quando inferri poſſit gratiato pro complicibus rebus furatis, & pro intereſſe partis, Def.30. cap.6. 81
Tortura,quando inferri poſſit teſtibus variis, & contrariis,vide in verbo *Teſtis*.
Teſtis negans interfuiſſe delicto, quando, & in quibus caſibus torqueatur, Defenſ. 16. cap. 3. per totum.
Tortura teſti neganti interfuiſſe delicto, quando torqueatur, Def.13. c.4. per tot.
Tortura pluribus inferenda quomodo inferri debeat, tom.2. num.24. 79
Tortura membro debilitato, vel morbo gallico, ſeu alio laboranti,non infertur,num.25. ibid.
Tortura non infertur ad inueniendum corpus delicti, ſed delinquentem,num 26. 80
Tortura non eſt fruſtratoriè inferenda,num 26. ibid.
Tortura non infertur,niſi auditis Aduocatis, & procuratoribus, num.27. ibid.
Tortura illata cum proteſtatione, *ſine præiudicio delictorum*, fiſco non ſuffragatur, tom. 2. num. 6. 122
Tortura an expurget plenas probationes, vt reos non poſſit condemnari num.7. ibid.
Tortura operatur, vt non poſſit lorari in litem contra tortum, num.8. ibid.
Tortura non eſt inferenda teſtibus, qui nihilominus probarent, tom.1.num.13. 317
Teſtis non debet torqueri, qui deinde nihil probaret, num.13. ibid.
Tortura non expurgat vitium inimicitiæ, tom. 1. num.8. ibid.
Tortura in teſtibus non expurgat plures defectus, tom.2. num.13. 122
Tortura in ſocio criminis an faciat indicium contra nominatum,tom.2.num.14. 123
Tortura non tollit defectum inimicitiæ,nec citationis, num.15. & ſeq. ibid.
Tortura an impediat reum, ne agat contra accuſatorem ad expenſas,num.17. ibid.
Tortura in famoſis latronibus non impedit,quòd non poſſint condemnari in pœnam extraordinariam, tom.2. num.18. ibid.
Tortura an expurget vitium periurij,nu.19. ibid.
Tortura indebitè illata operatur vt omnia inde ſecuta ſint nulla,tom.2.num.10. 152
Tortura an probetur per aſſertionem torti, vel per coniecturas, & præſumptiones, etiam ad effectum puniendi iudicium,tom.2.num.18. 153
Tortura ex proceſſu informatiuo,denegatis defenſionibus quando inferri poſſit,& an repeti poſſit,& per quot vices,latè Def.21.cap.1. 347
Tortura pro habendis complicibus non infertur vltra mediam horam,& in caput ſuum vltra horam,tom. 1. num.4. & ſeq. 348
Tortura ex proceſſu informatiuo quando euitari poſſit, tom.1.num.8. 349
Tortura à quibus perſonis eſt inchoanda,latè Defenſ. 30. cap.19. 96
Tortura eſt moderatè infligenda, & quid conſiderare debeat Iudex,Def.30.c.20. 97

Tormentis Index quibus vti debeat, Defenſ.30. cap. a 1. 98
Tortura non proptiis manibus per iudicem inferenda, num.2. ibid.
Tormentorum plures ſunt ſpecies,num.5. 99
Tormentum funis eſt magis in vſu, & dicitur regina tormentorum,num.6. ibid.
Tortura poteſt inferri per vnam manum, vel brachium, num.7. ibid.
Tortura per cordam ſubtilem magis cruciat, tom.2. num.8. ibid.
Tortura an inferatur in leuibus delictis, tom. 2. numer. 5. 75
Tortura in ſubſidium infertur, quando aliter veritas haberi non poſſet,tom.2.n.1. 75
Tortura non infertur, vbi non conſtat de corpore delicti, num.2. ibid.
Tortura non infertur ſine legitimis indiciis, & quæ dicantur legitima, num.3. ibid.
Tortura non infertur ſine indiciis, etiam de mandato Principis,tom.2.num.4. ibid.
Tortura ex proceſſu informatiuo quando inferri poſſit, Def.21. c.1. 347
Tortura, quæ infertur ex proceſſu diſputatiuo non debet inferri vltra horam,n.2. 348
Tortura ad ſciendum complices, & fautores non infertur vltra mediam horam, nu.4. ibid.
Tortura in caput ipſius rei non infertur vltra horam, tom.1. num.5. ibid.
Tormenta, quæ inferuntur ex proceſſu informatiuo, ad quos delinquentes reſtringantur,num.6. ibid.
Tortura ex proceſſu informatiuo inferenda,non infertur niſi præcedant legitima indicia,n.7. ibid.
Tortura inferenda ex proceſſu informatiuo,quomodo euitari poſſit, num.8. 349
Tortura,an repeti poſſit, quando infertur ex proceſſu informatiuo;& in repetitione,poteſt inſtari pro copia bonorum indiciorum,n.9.& 10. ibid.
Tortura quando inferatur ex indiciis remotis,probatis,per teſtes ſingulares,tom.2 n.13. 78
Tortura non infertur, niſi lis fuerit cum reo conteſtata,& nomen illius receptum inter reos,n.14. ibid.
Tortura non infertur, niſi interloquatur reum eſſe torquendum,num.11. ibid.
Torturæ decretum debet continere omnia indicia, & probationes reſultantes ex proceſſu,n.15. ibid.
Tortura non infertur,niſi publicato proceſſo, & ipſo legitimato,tom.2.num.16. ibid.
Tortura non infertur perſonis priuilegiatis,n.17.ibid.
Tortura non infertur,niſi per inſtigatorem iuretur de calumnia,ſi fuerit petitum,n.18. ibid.
Tortura non infertur, quando reus priùs comederit, num.10. 79
Tortura non infertur minori ſine Curatore, licet de conſuetudine non ſeruetur,n.21. ibid.
Tortus ſi ſuſtinuit,quomodo debeat abſolui,& an poſſit adhuc retineri in carceribus, tom.2. n.11. 112
Tortura non infertur ſine decreto,tom.2. n.1. 70
Tortura ſine indiciis non infertur ex grauitate criminis, nec ob difficultatem probationis, tom. 2. n.8. & ſeq. 76
Tortus patiens ſyncopem non debet torqueri, tom. 2. num.4. 93
Tortura, quæ infertur pro præciſa reſponſione, debet eſſe moderata, & quando repeti poſſit, & Iudex quibus proteſtationibus vti poſſit, tom.1. n.4. & ſeqq. 317
Tortura an inferri poſſit ex pluribus indiciis imperfectis, videlicet tom.2.Def.30.c 32. 111
Tortus decedens in tortura, non operatur, vt Iudex puniatur ſi legitimè fuit tortus,vide *Index*.
Torqueri an poſſint perſonæ priuilegiatæ, vide *Priuilegia*.
Tortura non poteſt inferri, non conſtito de corpore delicti,& de eius circumſtantiis,etiam vigore arbitrij,tom.1. n.15. & ſeq. 157
Tortura infirmo, valetudinario, febre quartana laboranti,vide *Infirmus*.
Tortura an inferri poſſit confitenti vnum delictum ſuper aliis, vide *Confeſſus*.
Torqueri qui non poteſt ex eiſdem indiciis, poteſt condemnari, Def.30.c.41 n.3. 125
Tortura probatur per indicia, & coniecturas & an per aſſertionem torti, & an ad puniendum iudicem de indebita tortura, Def.32. cap.31. num. 18. & ſeqq. 553
Tortura an inferri poſſit muto,vide *Mutus*.
Torquendus, adhibens remedia contra torturam, quando puniatur,vide *Remedia*.
Tortura per quot vices repeti poſſit, & an vſque ad quartam vicem,Def.30.c.24. 104
Tortura iniuſtè illata non conualidatur per indicia deinde ſuperuenientia, Def.30.c.38. 118
Tortura quando inferri poſſit ex confeſſione extraiudiciali, vide *Confeſſio*.
Tortura imponitur in delictis à relegatione ſupra, & quid in pœnis pecuniariis, & quid in cauſa damnorum datorum, & quid occaſione animalium, & quid in pœna conuentionali, Defenſ.30.cap.31. 110.
Tortura illata ex teſtibus pro informatione Curiæ examinatis nihil operatur contra reum confeſſum, vide *Confeſſio*.
Tortura illata per Iudicem remittentem, an ſuffragetur reo coram Iudice remiſſo,tom.1.n.88. 50
Tortura illata non petita copia indiciorum non grauat Iudicem in ſyndicatu,tom.2.ſub n.6. 6
Tortura in Clerico,vide in verbo *Clericus*.
Tortura quando infertur ex priuilegio Curiæ, per quot vices inferri poſſit,tom.1.n.12. 349
Tortura non infertur per iudicem, qui non habeat merum imperium,tom.1.n.22. 79
Tortura non infertur ſi indicia fiſci fuerint eliſa,tom. 2 num.23. ibid.
Tortura non iuſtificatur ſi deinde ſuperueniat corpus delicti,tom.2.n.16. 162
Tortura an poſſit inferri confitenti cum qualitate,vide in verbo *Confitens*.
Tortura an poſſit inferri conuicto, vel bannito ſuper aliis & complicibus,& qualis eſſe debeat dicta tortura, & quomodo reus ſit interrogandus, Def. 20. cap 9.
Tortura an inferri poſſit Epiſcopis, Clariſſimis,Illuſtriſſimis,Nobilibus,Decurionibus,Militibus, Doctoribus,viliibus Reipublicæ,& aliis poſitis in dignitate. Def.30.cap.17. 94
Tortus indebitè an vlterius ſuper delicto poſſit moleſtari,tom 1 n.19.& ſeq. 162
Tortura mulieri prægnanti,vide *Mulier*.
Tortura in crimine tractatus ad ſciendum complices quomodo inferri debeat,tom.1.n 4. 182
Tortura minori,quando inferatur,vide *Minor*.
Tortus qui ſoſtinuit,an poſſit condemnari in aliquam pœnam,tom.1. n.2. & ſeqq. 530
Tortus ex proceſſu informatiuo, ſi ſuſtinuit, non poteſt repeti tortura vigore facultatum, vel præeminentiæ, ſed erit procedendum via ordinaria, tom 2. num.1. 107
Tortus an debeat relaxari cum cautione, vel potius abſolui diffinitiuè, vel cum clauſula ex hactenus deductis,Def.30.c.44 n.4. 526
Tortura muto,& Surdo, vide *Surdus*.

Tortura

Digitized by Google

Tortura pro vlteriori veritate, vel pro complicibus non infertur, niſi fuerit plenè conuictus, vel legitimè confeſſus, tom. 2.n.13. 88
Tortura an poſſit inferri offenſo, vt manifeſtet delinquentes, tom. 1.n.22. 183
Tortus ſuſtinens cenſetur puram veritatem dixiſſe, & quid ſit cum eo agendum, Defenſione 20. cap. 44. 125
Tortura indebitè illata quibus pœnis iudex puniatur, vide in verbo *Iudex*.
Tortus indebitè an poſſit iudicem interficere impunè. Def. 30. c. 24. n. 7. 106
Tortura in teſtibus qualis eſſe debeat, & quando poſſit repeti, Def.19.c.13. per totum. 309
Tortura per ſquaſſationes, tom. 2.n.10 99
Tormentum ſibillorum in quibus caſibus, & per quod ſpatium, nu.1 c. ibid.
Tormentum ignis, n.12. 100
Tormentum vigiliæ vide to.2.n.13. ibid.
Tortura per quantum ſpatium temporis inferri poſſit & quot ſint gradus torturæ, qui hic ponuntur, Def. 30.c. 22. ibid.
Torturæ repetitio quando fieri poſſit, & in quibus caſibus, late Def. 30.c.23. 102
Tortura an diuidi poſſit, & an ſit incipienda à leuiori, vel maiori, tom.2.n.6. & ſeq. 103
Tortura, vt repeti poſſit, quæ indicia requirantur, & iudex debet apponere in decreto *animo repetendi*, tom.2.nu. 8. & ſeq. 104
Tortura non poteſt repeti niſi die ſequenti, & non eodem, die, nu.21. ibid.
Tortura ſine Indiciis non infertur, etiam cum conſenſu inquiſiti, to.2 nu.5. 76
Tortura non infertur quando actor dicit volo ſtare cum reo ad torturam, quia non habeo probationes, num. 6. ibid.
Tortura non infertur ſine indiciis legitimè receptis, num. 7. ibid.
Tortura indebitè illata, quid operetur contra iudicem, vide in verbo *Iudex*.
Tortura indebitè illata, iudex quomodo poſſit ſe à pœna eximere, to.2.n.5. 140
Tortus indebite quomodo poſſit ſine pœna iudicem interficere, vide *Iudex*.
Tortura an repeti poſſit non data copia iudiciorum, tom. 2. num. 7. 106
Tortura an pro quolibet indicio. inferri poſſit, Def. 30. cap. 23. 106
Tortura per vnum iudicem illata an computetur in tortura inferenda per alium iudicem, Defenſ. 30. c. 26. ibid.
Tortura pro vna cauſa illata, an ſuffragetur pro alia cauſa, d. def. & c. n.1. 107
Tortura an ex ſolis adminiculis inferri poſſit, Defenſ. 30. cap. 27. ibid.
Tortura quando operetur, vt ſtetur dicto facto in ipſa tortura, Def.19.c.16. per totum. 313
Tortura in criminalibus an expurget vitium periurij, to. 2. num.15. 314
Tortura, remedia quæ ſint contra torturam, & quando puniatur, Def.30. c.43. 125
Tortus ſi ſuſtinuerit an debeat abſolui diffinitiuè, vel ab obſeruatione iudicij, vel relaxari ſub cautione. Def. 30.c. 44. ibid.
Terminus defenſionis an ſit dandus reo confeſſo, vel conuicto, ſiue confecto, vel confeſſo, etiam ex officio, vel poſſit tolli de plenitudine poteſtatis, & ſit dandus, etiam famoſis furibus, & aliis ſimilibus, Defenſ. 31.c.1. 126
Tortura à quo iure fuerit inuenta, & infertur ligatis manibus poſt terga, & an inferatur per vnam manum, & quare fuerit inuenta, & infertur in ſubſidium, Defenſ. 30. cap. 2. 72
Tortura eſt ſpecies probationis licet ſit fragilis, tom 2. num. 2. ibid.
Tortura illata reo, vel teſti quos effectus producat, Def. 30.c.40. 120
Tortus decedens in tormentis nulla pœna punitur Iudex, ſi laborabant legitima indicia, tom.2. num. 2. 114.
Tortus ſuſtinens in tortura cenſetur puram veritatem dixiſſe, & hoc procedit tam in principali, quàm teſte, tom. 2. n. 1. 120
Tortura tollit præſumptiones violentas, quando fuiſſet ſufficienter illata, n.2. ibid.
Tortura an repeti poſſit ex proceſſu informatiuo, Def. 30. c.28. 107
Tortura an inferri poſſit ex conſcientia iudicis, Def. 30. cap. 29. 108
Tortura an ex vnico indicio inferri poſſit, vel plura requirantur, Defenſ.10.c.30. ibid.
Tortura an inferri poſſit ex vnico indicio, vel plura requirantur, & diſtinguitur inter indicium proximum, & remotum à delicto, Defenſ. 30. c. 30. ibid.
Teſtis vnus de veritate facit indicium ad torturam, dummodo deponat immediate ſuper delicto, & non patiatur exceptiones, tom.2.n.3. 109
Teſtis vnus cum alio adminiculo facit indicium ad torturam quamuis non ſit omni exceptione maior, n. 5. ibid.
Tortura habilitat teſtes inhabiles, tomo 2. num. 9. 122.
Tortura immoderata pro habendis complicibus operatur, vt non poſſit condemnari in pœnam ordinariam, num. 10. ibid.
Tortus, ſi ſuſtineat, an ſit abſoluendus, n.11 ibid.
Tortus non poteſt condemnari ad intereſſe partis, num. 12. ibid.
Tortura illata Notario, pro falſitate Inſtrumenti, non corroborat inſtrumentum, num.12. ibid.
Tortura inferenda teſti ad videndum in quo dicto perſiſtat, vel pro validitate depoſitionis, an pars ſit citanda, tom.2. num.9. & 29. 16. & 19

V.

VAgabundus an citetur per edictum, tom. 1. numer. 31. 244
Vagabundus quis dicatur, tom.1. n.25. 195
Variatio in teſtibus in modico non attenditur, tom. 2 num.17. 301
Variatio, vel Vacillatio in facto principali, vel circa ſubſtantialia dicitur, quando eſt circa tempus, vel locum, vel verum nomen, cognomen, & patriam. num.9. 302
Veritas, quod aliter haberi non poſſit actu, & habito, cui incumbat onus probandi, tom.1.n.20. 283
Verba, *me ne vendicarò*, & alia ſimilia, interpretari debent in excluſionem delicti, tom.2. num.10. 54.
Verba in ſtatutis pœnalibus ſunt intelligenda in potiori ſignificatu, tom, 1.num, 13. 55
Vendens eandem rem duobus pœna ſtellionatus punitur, tom. 1.num.3. 174
Vendens rem ſuam maiori pretio, quando puniatur, num.4. ibid.
Veſtes damnatorum quibus concedi debeant, defenſ.28, cap.1. n.9.
Veneni crimen dicitur difficilis probationis, & quomodo in eo conſtare debet de corpore delicti, to.1.num. 2. & ſeqq. 164

Veneni crimen periti qnomodo probare debeant vt de ſignis veneni, & de defenſione ad excludendum venenum, Defenſ. 4. cap. 5. num 4. & ſeq. ibid.
Venenum quomodo ſit probandum, & quomodo excludatur, tom.1.nu 21. & ſeq. 166
Veneni crimen habet plura ſpecialia ob eius atrocitatem, & quot ſint genera veneni, num. 21. & ſeq. ibid.
Venenum vendens, & tenens, quando puniatur, numero 27. ibid. 166
Vicini qoomodo, & quando torqueri poſſint, Def. 19.c. 8. per totum. 305
Vita honeſta, & laudabilis per triennium tollit malam vitam præteritam, vide *Emendatus*.
Videns aliquem furari, an teneatur illum propulſare ne conſummetur delictum, tom.1.n 2. 192
Violans Immunitatem Eccleſiaſticam punitur ab vtroque Iudice, tom. 1.n.31. 31
Vitium viſibile in inſtrumento, an opeteat vt quis poſſit condemnari de falſo, & quando dicatur vitium viſibile, tom.x.num 9. 102
Vulneratus, quando dicatur mortuus ex vulnere, vel ex alia cauſa, latè Def.4 c.10. 173
Volnera, quæ ſint mortalia, vel non mortalia, Def. 4 c. 11. per totum. 175
Vniuerſitas auditur per procuratorem, tom. 1. numero 39. 254
Vniuerſitas quando puniri poſſit tom.1. n. 37. 104
Vniuerſitas quomodo debeat conſtituere procuratorem, vide *Procurator*.
Vulneratus in facie cum cicatrice, agit ad intereſſe, Def. 34.c 4 n.15. 111
Vſurarius an poſſit ex officio moleſtari, tom.1.n.7 155
Vulnerati excuIpatio tollit iodicium torturæ, vide *Exculpatio*.
Vulnus an ſit lethale, vel vulneratus an dicatur mortuus ex vulnere, iudicatur per peritos, & medicos, Defenſ. 4. c. 12.per totum. 170
Vnus teſtis quid probet, vide *Teſtis*.
Vſurarum crimen an ſit mixti fori, tom.1.n.12 19
Vxor malitiis, & calliditatibus eximens maritum à carcere an puniatur, tom.1.n.20. 199
Vxor an poſſit repetere dotem per relegationem mariti, Def 33 c.17.n.10. 284
Vxor accuſata de adulterio per maritum quando poſſit excipere de lenocinio, Defenſ. 32.c.5.nu 4. 133.
Vxor accuſata à marito de adulterio, poteſt opponere exceptionem aduerſus eum de lenocinio, tom. 2. n. 4. ibid.

F I N I S.

Digitized by Google

Prem. Legatoria Artistica
ACHILLE FIORE
Via Grande Archivio, 3 - Napoli